

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

MUKADDİMETÜ'L-EDEB

PARİS VE YOZGAT NÜSHALARI

(GİRİŞ-METİN-DİZİN)

DOKTORA TEZİ

Gülşen ÖZÇAMKAN AYAZ

AĞUSTOS - 2020

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

**MUKADDİMETÜ'L-EDEB
PARİS VE YOZGAT NÜSHALARI
(GİRİŞ-METİN-DİZİN)**

DOKTORA TEZİ

Gülşen ÖZÇAMKAN AYAZ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. A. Mevhibe COŞAR

AĞUSTOS - 2020

TRABZON

ONAY

Gülşen ÖZÇAMKAN AYAZ tarafından hazırlanan “Mukaddimetü'l-Edeb Paris ve Yozgat Nüshaları (Giriş-Metin-Dizin)” adlı bu Çalışma 24.09.2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda **doktora tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Unvanı - Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Prof. Dr. Asiye Mevhibe COŞAR	Başkan	☐	☐	
Prof. Dr. Aysu ATA	Üye	☐	☐	
Prof. Dr. Ayşehan Deniz ABİK	Üye	☐	☐	
Doç. Dr. Yaşar ŞİMŞEK	Üye	☐	☐	
Dr. Öğr. Üyesi Miraç TOSUN	Üye	☐	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylıyorum.

Prof. Dr. Yusuf SÜR MEN
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca KTÜ - Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu Çalışmada yararlanılan kaynakların tümüne eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Gülşen ÖZÇAMKAN AYAZ

26.08.2020

ÖN SÖZ

Bugün Özbekistan ve Türkmenistan sınırları içinde kalan, Aral Gölü'nün aşağı yatağı ve iki tarafı etrafında uzanan Harezmi bölgesine yerleşmiş çeşitli Türk boyları burayı Türkleştirmiş ve bölge karma yapılı bir Harezmi Türkçesine saha olmuştur. Çağatay Türkçesinin ilk evresi mi yoksa Karahanlı Türkçesi ile Çağatay Türkçesi arasında müstakil bir dil devri mi olduğu hususunda araştırmacıların görüşleri ayrılırken Harezmi Türkçesi Karahanlı, Oğuz ve Kıpçak özelliklerini bir arada bulundurmaya dil tarihi araştırmalarında dikkat çekicidir.

Harezmi Türkçesinin bilinen en eski tarihli eseri Mukaddimetü'l-Edeb, Arapça kelime, kelime grupları ve kısa cümlelerin satır aralarına çeşitli Türk yazı dillerinde, Farsça, İran dili Harezmi ve Moğolca tercüme edildiği bir sözlüktür. Zemahşeri tarafından 1128-1144 yılları arasında yazılan Mukaddimetü'l-Edeb, Divanü Lügati't-Türk'ten sonra, orta zamanlı Türkçenin en zengin ve en önemli sözlük malzemesine sahip eseri olarak gösterilir.

Bu çalışma, eserin bilinen en eski nüshası olan Yozgat nüshası ile yine onunla aynı yüzyıla tarihlenen ve eksiksiz nüsha olan Paris nüshasını literatüre kazandırmak amacıyla. İki nüshanın Türkçe tercüme Arapça asıl metin odağında birleştirilerek ses, biçim ve dizim bakımından ortaklık ve farklılıkların görülebileceği bir düzenle yerleştirilmiştir. Çalışmanın dizin bölümü, tercümede hangi Türkçe ibarenin hangi Arapça ibareye karşılık olarak seçildiğini gösterecek şekilde düzenlenmiştir.

Danışman hocam Prof. Dr. Asiye Mevhibe COŞAR'a hem akademik desteği hem de bunun ötesinde bireysel duruş ve düşünüşüme katkılarından; zihnimdeki izlerinden ötürü müteşekkirim.

Tez izleme toplantılarındaki yorum ve değerlendirmeleri için Prof. Dr. Mehmet ÇOĞ ve Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem USTA'ya; tez sunumundaki önemli katkı ve yönlendirmelerinden dolayı Prof. Dr. Ayşehan Deniz ABİK, Doç. Dr. Yaşar ŞİMŞEK ve Dr. Öğr. Üyesi Miraç TOSUN'a; sayfa sayfa fotoğraflamak zahmetiyle Paris'teki nüshanın görüntülerini ulaştıran Atakan KARABULUT'a teşekkürlerimi sunarım.

Tez konusunu belirleyip tüm çalışma boyunca yardım, ilgi ve anlayışını eksiltmeyen; lisans eğitimimden beri akademik duruşlarına hayranlığımı ifadeyle Prof. Dr. Aysu ATA'ya çok teşekkür ederim; kendilerine minnettarım.

Ağustos, 2020

Gülşen ÖZÇAMKAN AYAZ

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET.....	VI
ABSTRACT.....	VII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	VIII
ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ.....	IX

GİRİŞ.....	1-17
------------	------

BİRİNCİ BÖLÜM

1. METİN.....	18-153
---------------	--------

İKİNCİ BÖLÜM

2. DİZİN.....	154-1160
---------------	----------

SONUÇ.....	1161
------------	------

YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	1163
-----------------------------	------

ÖZ GEÇMİŞ.....	1166
----------------	------

ÖZET

Harezmi Türkçesinin bilinen en eski tarihli eseri Mukaddimetü'l-Edeb, Arapça kelime, kelime grupları ve kısa cümlelerin satır aralarına çeşitli Türk yazı dillerinde, Farsça, İran dili Harezmi ve Moğolca tercüme edildiği bir sözlüktür. Eser, 1128-1144 yılları arasında ünlü âlim Zemahşerî tarafından Arapçayı öğretmek üzere yazılarak Harezmsah Atsız bin Muhammed bin Anuşigin'e sunulmuştur. Mukaddimetü'l-Edeb, Divanü Lügati't-Türk'ten sonra, orta zamanlı Türkçenin en zengin ve en önemli sözlük malzemesine sahip eseri olarak gösterilir.

Bu çalışma, eserin bilinen en eski nüshası olan Yozgat nüshası ile yine onunla aynı yüzyıla tarihlenen ve eksiksiz nüsha olan Paris nüshasını ilgili literatüre kazandırmayı amaçlamaktadır. Her iki nüshanın Türkçe tercüme Arapça asıl metin odağında birleştirilerek ses, biçim ve dizim bakımından ortaklık ve farklılıkların görülebileceği bir düzenle metin bölümü oluşturulmuştur. Dizin bölümünde madde başları, Arapça kelime ve kelime gruplarına karşılık yazılmış Türkçe kelime ve kelime gruplarıdır.

Anahtar Kelimeler: Mukaddimetü'l-Edeb, Yozgat ve Paris nüshaları

ABSTRACT

Muqaddimat al-Adab is the current earliest manuscript of Khwarazm Turkic and it is an Arabic dictionary which has interlinear translations into varied Turkic languages, Persian, Iranian Khorazm language and Mongolian. The dictionary is written by Zamakhshari between 1128-1144 to teach Arabic and is presented Khwarazmian Atsız bin Muhammad bin Anushtigin. It's accepted that Muqaddimat al-Adab has the most important vocabulary following Divan Lugat at-Turk.

The objective of this study is to introduce the two copies of manuscript to the literature. These are current earliest one Yozgat copy and it's contemporaneous, complete version Paris copy. In the first section, Turkish translation texts in copies is composed comparatively in point of phonetic, morphology and syntax in deference to Arabic original text. In the second section is grammatical index and here, entries are Turkish words and word groups which are equivalents of Arabic words and word groups.

Keywords: Muqaddimat al-Adab, Yozgat and Paris copies

KISALTMALAR LİSTESİ

---	: Çıkarıma imkân vermeyecek kadar tahrip olmuş metin.	Kenç.	: Kençekçe
...	: Okunamayan kelime, bulunamayan anlam.	krş.	: Karşılaştırınız.
... > ...	: ... (harfi) yerine yanlış olarak ... yazılmıştır.	m.	: İlgili kelimesidir (Arapça metinde).
<...>	: Eklenen metin.	M.	: Metinde.
>...<	: Çıkarılan metin.	m ^ç a.	: Kelimenin aynısı; bilinen.
?	: Okuma, anlamlandırma yahut kaynak dil hususunda şüphe.	m ^ç ā.	: İki de olabilir; aynıdır.
age.	: Adı geçen eser.	Moğ.	: Moğolca.
Ar.	: Arapça.	P	: Paris nüshası.
bde	: Belirtme durumu eki.	Peh.	: Pehlevce.
bk.	: Bakınız.	Ru.	: Rumca.
c.	: Çoğul biçimi.	s.	: Sayfa.
C.	: Cilt.	Soğ.	: Soğdca.
Çev.	: Çeviren.	T.	: Türkçe.
f.	: Farsça (Arapça metinde).	TDK	: Türk Dil Kurumu.
Far.	: Farsça.	Toh.	: Toharca.
Fra.	: Fransızca.	vb.	: Ve benzeri.
Haz.	: Hazırlayan.	vs.	: Vesaire.
Hor.	: Horezmce.	Y	: Yozgat nüshası.
		Yun.	: Yunanca.
		ZDMG	: Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft.

ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ

ا	a, ā, e
يا	ı, i
ب	b, p
ت	t
ث	ṯ
ج	c, ç
ح	h
خ	ḫ
د	d
ذ	z
ر	r
ز	z
س	s
ش	ş
ص	ṣ
ض	ẓ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	‘
غ	ğ
ف	f, w
فا	w
ق	q
ك	k
ل	l
م	m
ن	n
و	v, o, ö, u, ū, ü
ه	h, a, e
ى	y, ı, i, ĩ
ك	ṅg

GİRİŞ

Başlangıcından beri tek bir kol hâlinde varlığını sürdürmekte olan Türk dili 13. yüzyılda iki ayrı geleneğin oluşum aşamalarını yaşar. Bu devirde, birbirinin devamında ve yan yana ortaya çıkan Köktürk, Uygur ve Karahanlı Türkçelerinden ayrı bir sahada Türk yazı dilinin batı kolu yapılanmaya başlamıştır. Dilin bu ayrılma basamağında, Karahanlı Türkçesinden Çağatay Türkçesine bir geçiş evresi/ Çağatay Türkçesinin ilk devresi olarak değerlendirilen Harezmi Türkçesi de Karahanlı, Oğuz ve Kıpçak dillerinin tipik özelliklerinden müteşekkil yapısıyla belirir. Çeşitli Türk boylarının yerleşmesiyle 7. yüzyıldan itibaren Türkleşen Harezmi bölgesi karma yapılı bir Harezmi Türkçesine saha olmuştur.¹ Bu karışık yapılilikten ötürü de bu sahada üretilmiş edebî metinler, farklı lehçelerin öne çıkan özelliklerini taşımakla dil araştırmaları bakımından dikkat çekicidir. Burada bir Türk yazı dilinin kurulmasından önce Harezmi bölgesinde konuşulan dil ise İrani bir dil olup diğer İran lehçelerinden büyük oranda ayrılan Harezmi lehçesidir.

Harezmişah Atsız bin Muhammed bin Anuşigin, ünlü âlim Zemahşerî'den saray kütüphanesi için bir sözlük yazmasını istemiş ve 1128-1144 yılları arasındaki bir tarihte Harezmi Türkçesinin bilinen ilk eseri Mukaddimetü'l-Edeb tamamlanmıştır. Arapça kelime ve kısa cümlelerin satır aralarına çeşitli Türk yazı dillerinde, Farsça, İran dili Harezmi ve Moğolca tercüme edildiği bu sözlük² Karahanlılar döneminde Kaşgarlı Mahmud'un yazdığı Divanü Lügati't-Türk'ten sonra gelen, Türk dilinin bilinen ikinci tarihî sözlüğüdür. Bu yönüyle Türk dilinin tarihsel söz varlığına dair önemli veriler içermektedir.

Türkiye'de ve yurt dışında çeşitli kütüphanelerde pek çok nüshası bulunan sözlüğün İstanbul Üniversitesi, Paris, Berlin, Şuşter ve Yozgat nüshaları Harezmi Türkçesi için en önemli nüshalar olarak gösterilir (Ata, 2014: 41). Bu çalışma da bilinen en eski nüshalardan Paris ve Yozgat nüshalarının isimler ve fiiller bölümleri üzerinedir. Paris nüshasının şimdiye değin herhangi bir yayımı olmadığı bilinmektedir. Yozgat nüshasının ise yalnızca hayvanlarla ilgili kısmını Arapça, Farsça, Türkçe karşılıkları ve ilgili kısımların fotokopileriyle birlikte Zajaczkowski yayımlamıştır. Yozgat nüshası üzerindeki son çalışma Sezen Özkan'a aittir. Özkan'ın çalışması sözlüğün yalnızca

¹ Harezmi bölgesindeki siyasi ve kültürel hareketlilik ile bölgenin Türkleşmesi hakkında bk. Richard N. Frye ve Aydın Sayılı (1946), "Selçuklardan Evvel Ortaşark'ta Türkler", Beleten, 37, 97-131; Tahsin Banguoğlu (1959), "Oğuzlar ve Oğuzeli Üzerine", Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten, 180, 1-26; Osman Aydın (2011), Fethinden Sâmânîler'in Yıkılışına Kadar (893-389/711-999) Semerkant Tarihi, İSAM Yayınları, İstanbul; Aysu Ata (2014), Çağatay Türkçesinin İlk Devresi Harezmi-Altın Ordu Türkçesi, Ankara Üniversitesi Yayınevi, Ankara, s. 6-16.

² Arapça sözlüğün orijinalinde tercüme olup olmadığı, varsa hangi dilde yapıldığı bilinmemektedir. Mevcut nüshalardaki tercüme dilleri ise nüshadan nüshaya farklılık göstermektedir.

isimler bölümünü kapsamaktadır. Bu hâliyle nüshanın yaklaşık dörtte üçlük kısmını oluşturan fiiller bölümünün de şimdiye dek herhangi bir yayımı olmamıştır.

Çalışmada, Metin ve Dizin bölümlerinden önce yazılışı, yazarı ve nüshalarıyla Mukaddimetü'l-Edeb hakkında kısa bilgiler verilecek ve ilgili literatür gösterilecektir. Ardından Paris ve Yozgat nüshalarının kısaca tanıtımı yapılarak imlâ ve dil özelliklerine değinilecektir.

Metin başlığı altında Paris ve Yozgat nüshalarının Türkçe tercümeleri Arapça asıl metin odağında birleştirilerek ses, biçim ve dizim bakımından ortaklık ve farklılıkların aynı anda görülebileceği bir düzen oluşturulmuştur. Buna göre:

Eğik çizgi (/) madde başı kelimeleri birbirinden ayırmaktadır. Arapça madde başlarının aynı olduğu metinler birleştirilirken Yozgat nüshasında (Y) Paris nüshasındakinden (P) farklı olan tercüme yer numarasıyla köşeli parantez ([]) içinde gösterilmiştir. Tercümelerin aynı olması durumunda ise köşeli parantez işareti kullanılmaksızın Yozgat nüshasındaki yer numarası yazılmıştır. Kısa çizgi (-), ilgili nüshada Arapça madde başının bulunduğunu; fakat tercüme yapılmadığını göstermektedir. Arapça madde başının eksik olması durumunda yalnızca bir nüshadaki tercüme yazılıp diğeri için herhangi bir işaret kullanılmamıştır. Eşittir (=) işareti birden fazla tercümeyi ifade eder.

Okunamayan kelimeler metin içerisinde üç nokta (...) ile gösterilmiş ve hemen yanına nüshadaki görüntüsü iliştilmiştir. Bu kelimeler Arapça madde başlarından hareketle anlamları verilmek suretiyle dizinde ilgili bölümlerin başına yerleştirilmiştir. Dizinde üç nokta (...), sözlükte bulunamayan karşılıklar için de kullanılmıştır.

Okumayla ilgili bir tasarruf olarak yönelme durumu ekine dair şu husus belirtilmelidir: İnce sıradan kelimelere gelen yönelme durumu eki P'de +ge; Y'de +ke olarak okunmuştur. Bunun sebebi ise, bazı istisnaları olmakla birlikte, kalın sıradan kelimelere bu eki P'nin +ğa; Y'nin ise +ka olarak getirmesidir. Benzer şekilde, iki ünlü arasındaki /k/ için de /k/'nin durumundan hareketle bir tutum benimsenmiştir.

Dizin bölümünde madde başları, Arapça kelime ve kelime gruplarına karşılık yazılmış Türkçe kelime ve kelime gruplarıdır. Kavramın tam karşılığını göstermek ve anlam bütünlüğünü bozmamak amacı güdüldüğünden bu madde başları zaman zaman tarif niteliğindeki ibarelerden oluşmaktadır.

Dizin oluşturulurken her bir Türkçe birim, karşılığı olduğu Arapça birimle eşleştirildi. Başka bir deyişle, bir Arapça ibarenin hangi Türkçe ibare ile karşılandığı sorusuyla değerlendirme yapıldı. Bu doğrultuda bazen bir kelime, bir kelimeye veya bir kelime grubuna yahut da kelime grupları kelime gruplarına karşılık ve denk olarak belirdi; dolayısıyla bazı örneklerde madde başları tarif

niteliğindeki ibareler oldu. Böyle bir planlamada metinde bir tamlama/ kelime grubunun olup olmamasına değil kelimelerin bir araya gelmekle karşı dilde özgün ve tekil bir kavram/ anlam inşa edip etmemelerine bakıldı.

Türkçe madde başından hemen sonra anlam ve/veya tanım gelmektedir. Tanımın alt satırında, parantez içerisinde, eserdeki Arapça madde başı ile varsa çoğul biçimler, eş ve ilgili kelimeler yer almaktadır. Varsa, örnek cümle Arapça karşılıklarla aynı satırda gösterilmiştir. Köşeli parantez, aynı Arapça metnin Yozgat ve Paris nüshalarındaki birbirinden farklı tercümelerine ya da aynı nüshadaki birden fazla Türkçe tercümeyle işaret etmek içindir.

Bir kelimenin farklı ünlülü varyantları (bulut ~ bulut, sütsiz ~ sütsüz vb.) aynı maddebaşında birleştirilmiş; aynı satırda tekrarla geçen kelime için tek yer numarası yazılmıştır.

Aşağıdaki örnekler dizindeki tutumu açıklamaya yardımcı olabilir:

aşābe's-sehmu'l-gurz “teğdi oğ nişāneğa” P183b5 örneğinde asābe / teg-, sehm / oğ, gurz / nişāne eşleştirmeleri kolaylıkla mümkündür.

kaṭṭabe mā beyne 'ayneyhi cümlesi nüshalarda “çattı iki közi arasını” P189b3, “alın çattı” Y238a1 biçimlerinde tercüme edilirken “iki közi arası” ve “alın” ibareleri birbirine denk olup “mā beyne 'ayneyn” ibaresine karşılıktır.

şa' 'aşe'l-misvaku “ürperdi misvāk başını” P189b8 şeklindeki bir tercümede “baş/ını” birimi Arapça metinde eşleniği bulunmaksızın fiillin anlamını aktarmada kullanılmış; kendisinden anlamı ifadede yardım alınmıştır. **zalefe nefsehu** “yığıdı özini şehvetdin” P70b5 örneğinde “şehvet” kelimesi Türkçe tercümeyle anlamı daha iyi ifade etmek üzere eklenmiştir; yokluğu anlamda eksiklik oluşturmayacaktır. Bu durumda dizinde bu “baş” ve “şehvet” kelimeleri (-) işareti karşısına yerleştirilmiştir; bu, Arapça metinde Türkçe tercümeyle denkleşen herhangi bir kelime geçmediğini ifade eder.

evde' a'l-kitābe kezā “kitāb içinde fulān nirseni kızdı” Y226b6 cümlesinin fiili Arapça fiilin “Bir şeyi bir şeyin içinde saklamak.” anlamından hareketle “içinde kız-“ ; evde' ahu “emānet kızdı anıṅ katında” P182b5 cümlesindeki “emānet kız-“ olarak dizine alınmıştır. Buradaki “içinde” ifadesi açıklayıcı olarak fiil yapısına dâhil olurken “katında” ise anlama yardımcıdır.

ecāzehu bi cā'izetin “aṭā birdi aṅga” P184b1; **ḥabeze'l-ḥubz** “etmek yaptı” Y70b3 gibi örnekler Türkçedeki nesne tekrarlı fiilleri hatıra getirmektedir; ecāze “Ödül vermek, bağışta bulunmak.” ve ḥabeze “Ekmek pişirmek, yapmak.” fiilleri nesnelere anlamlarında zaten kapsamaktadır. Bu gibi yapılara dizinde ('aṭā) bir-; (etmek) yap- gösterimleriyle işaret edilmiştir.

kaḫfā ‘alā eṣerihi “uydurdu anı eṣeri üze” P200a8, “izinçe yöridi” Y255b3 örneğinde “Peşine düşürmek; ardından gitmek.” anlamındaki Arapça fiil için Türkçe maddebaşı (izinçe) yöri- şeklinde gösterilmiştir. eṣer “İz, işaret; örnek” kelimesi Arapça cümlede ayrıca gösterilmişse de tercümedeki karşılığı, doğru anlamı yansıtmak için Türkçe fiilin yapısına dâhildir.

evleḡa’l-kelbu ff’l-inā’i “kozdı iziṣni it atında aḡzın tegürsün tiyü” P183a1, “it başın iyiṣke attı” Y227a4; **evṫane’l-mekāne** “vaṫan tuttu orunni” P183a5, “turḡu yir ıldı” Y227b1; **ikfeherra vehuhu** “turṣ boldı anıḡ yüzi” P218b3, “açıḡ yüzlüḡ boldı” Y320b7; **ḡamerahu’l-mā’u** “baturdı anı suwḡa” P102a2, “suw baturdı anı” Y122b5; **eṣ’ade ff’l-arzi** “yıraḡ yirḡ/ke bardı” P173a7, Y212b4; **biesnānihi uṣurun** “yetig ılḡan tiṣ” P99b9, “tiṣiniḡ kedüki bar” Y120a1 gibi bazı örneklerde görüleceḡi üzere üç metindeki (Arapça metin, Paris nüshası tercümesi ve Yozgat nüshası tercümesi) ögeleniṣ ya da nüshalardaki tercüme tutumu deḡiṣebilmekte ya da hedef dille kaynak dil arasındaki yapısal farklılıklar bazen daha belirgin hāle gelmektedir. Anlam aktarımı yapan bir metni kelimesi kelimesine çözümlyerek dizine yerleṣtirmek bu gibi örneklerde güçlük oluṣturmaktadır. Böyle durumlarda birimler eṣleṣtirilirken inisiyatifler anlamı korumak lehine kullanılmıṣtır.

İsimler bölümünün sonundaki **le’ amruke** “cāniḡ tuta yād ılur men” P57b5; **lillāhi ente** “taḡrı beklesün seni” P57a6 gibi cümle kalıpları birimlendirilmeksizin; bütün olarak dizine yerleṣtirilmiṣtir. Fiiller bölümünde, bir fiil cümlesinin akabinde söz konusu fiilin bir ismin (fail, meful vb.) kuruluşunda yer aldıḡı ibareler bulunmaktadır. Müellifçe özellikle seçildiḡi düşünölebilecek bu örnekler de dizine bütün olarak yerleṣtirildi. Bir eser adı olan **durreṫun yetimetun** “korklig yençü” P148b7, “bahāsız yençü, miṣsiz yençü” Y176b3; ayette de geçen **ismetun izā** “küçün alınmıṣ ülüṣ” P87b1 gibi.

Zaman zaman Arapça ibare ile ona yapılan tercümenin bilinen anlamlarının birbiriyle örtüṣmediḡi görölmüṣ yahut birden fazla anlamdan hangisinin kastedildiḡi anlaṣılamamıṣtır. Arap sözlükçölüḡü düzenindeki eserde isimler bölümü tematik, fakat kelimeler baḡlamsız; fiiller bölümünde ise anlam, cümle baḡlamıyla sınırlıdır. Bu sınırlılık durumunda bazı madde başları açıklanırken birden fazla olası anlam sıralanmıṣtır.

Mukaddimetü’l-Edeb

Arap dilini diḡerlerine yeḡleyen, Harezṣah Atsız bin Muhammed bin Anuṣtigin’in (1099-1156) hayli zengin saray kitaplıḡı için bir nüsha yazması emri üzerine Zemahṣeri, Mukaddimetü’l-Edeb diye adlandırdıḡı eserini yazmıṣ ve hükümdarının adının her yerde, her zaman ve bütün dillerde anılması arzusuyla eserini ona ithaf etmiṣtir. Yazmaların bazılarında deḡiṣiklik gösteren bu ön sözdeki “bütün diller” ibaresinden eserin, başka dillerle de telif edildiḡi anlaṣılmaktadır ve bu başka dillerden kasıt Farsça, İran dili Harezmece ve Türkçe olmalıdır (Togan, 1965: 81).

Eserin müellif hattının yazılış tarihi, eldeki nüshaların hiç birinde kayıtlı değildir. Bununla birlikte Mukaddimetü'l-Edeb, Atsız'ın hükümdarlık yaptığı 1127-1156 ve Zemahşerî'nin vefat ettiği 1144 tarihlerinden yapılacak çıkarıma göre 1128-1144 yılları arasında yazılmış olmalıdır.

Cârullah, Fahr-i Hârizm lakaplarıyla da anılan, Arap asıllı olmadığı hâlde Arapça hakkındaki bilgisinden ötürü şeyhü'l-Arabiyye diye nitelendirilen Zemahşerî 1075 yılında, Hârizm bölgesindeki Taşavuz (Dağoğuz, Taşauz)'da doğmuştur. Ailesinin onu terziliğe yönlendirmesine rağmen ilim tahsili konusundaki ısrarı neticesinde birçok önemli âlimden ders alarak dinî ilimler ile dil ve edebiyat ilimlerinde kendini yetiştirmiştir. Neredeyse tamamını Arapça yazdığı eserleriyle bu dile hizmeti şeref sayan Zemahşerî 1144'te vefat etmiştir (Öztürk ve Mertoğlu, 2013: 235-238).

Eser, Arapça öğretme amacıyla yazılmış, Arapça kelime ve kısa cümleler içeren bir sözlüktür. Arapça ibarelerin altına Farsça ve İran dili olan Harezmece ile Moğolca, Harezme Türkçesi, Çağatayca ve Osmanlıca karşılıkları yazılmıştır; ancak tüm bu diller her nüshada yer almaz.

Sözlüğün beş bölümü şöyledir:

İsimler bölümü: Tematik tasniflidir ve kelimelerin çokluk şekilleri de gösterilir.

Fiiller bölümü: Bablara bölünmüş olup her bir babda yapısına ve Arap alfabesi sırasına göre dizilmiş mastarlarıyla fiiller yer alır.

Harfler bölümü: İsim ve fiil dışındaki gramer öğeleri ile ilgili bölümdür.

İsim çekimi bölümü.

Fiil çekimi bölümü.

Eserde çok az yer ayrılan son üç bölüm, Harezme Türkçesi tercümeli nüshaların hiçbirinde bulunmaz.³

Atsız'a sunulurken eserin tercümeli olup olmadığı; tercümeli ise bunun hangi dilde olduğu bilinmemektedir. Ancak Atsız'ın Türk olduğu (Aktaran Ata, 2014: 40) dikkate alındığında, varsa, tercümenin Türkçe; değilse, bölgede o dönem konuşma dili olarak Türkçeden sonra gelen, yazı dili olarak en fazla bölge ve dönem için söz konusu olan Farsça ya da Harezmece olması kuvvetle muhtemeldir. Türkçe sözlüğün, orijinal şeklinin tespiti için Togan, aynı kitaba yazılmış İran dili

³ Mukaddimetü'l-Edeb hakkında bk. Ahmet Caferoğlu (1964), Türk Dili Tarihi, 3. Baskı, Enderun Kitabevi, İstanbul, 122-126.; Mustafa Argunşah, vd. (2011), Karahanlıca Harezmece Kıpçakça Dersleri, 2. Baskı, Kesit Yayınları, İstanbul, 111-112.; Aysu Ata (2014), Çağatay Türkçesinin İlk Devresi Harezme-Altın Ordu Türkçesi, Ankara Üniversitesi Yayınevi, Ankara, 39-42.

Harezmce ve Farsça sözlüklerin de değerlendirilerek bu üçünün mukayesesini gerekli görür. Türkçesi gibi Farsçası da ya Zemahşeri'den tamamen bağımsız olarak yeniden yapılmış ya da Zemahşeri'nin Farsça sözlüğü tadil edilmiştir (Togan, 1965: 86).⁴

Harezm Türkçesi Tercümeli Nüshalar

Çok sayıda nüshası bulunan Mukaddimetü'l-Edeb'in, Harezm Türkçesi ile tercümeli başlıca nüshaları şunlardır:⁵

1. Yozgat Kütüphanesi (396): İbrahim bin Mahmud Sûfi el-Müezzîn tarafından Hârizm'de 655/1257'de istinsah edilmiştir.

2. Berlin Devlet Kütüphanesi (Nr. Ms. Orient. Fol. 66): 681/1282'de istinsah edilen, Farsça kısımların yer yer bulunduğu metinde Eski Harezm Türkçesine ait ibarelerin yanına daha geç zamanlara ait Doğu Türkçesi ibareler eklendiği görülür.

3. Şuşter nüshası: Şeyh Muhammed Takî'nin özel kütüphanesindedir.

4. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi (Edebiyat nr. 4655 veya A.Y. 114): Barçkentli Mes'ud tarafından 715/ 1315'te Hârizm'de istinsah edilen nüshada tercüme yalnızca Türkçedir. Harezm Türkçesi ile yazılmış nüshaların en iyilerindedir.

5. Kastamonu (2487)

6. Taşkent (2699)

7. Taşkent (3807)

8. Paris (Supplement turc, 287)⁶

9. Damat İbrahim Paşa Kütüphanesi (1149): Saraylı Mahmud bin Yûsuf el-Kâtib tarafından Hârizm'de, 738/1338'de istinsah edilmiş olup Türkçe kısımlar seyrek. Harezmli birinin istinsah ettiği Farsça bir nüsha olmasıyla önemlidir.

10. İstanbul Arkeoloji Müzesi (1619): Saray'da Saraylı Hibetullah tarafından 740/1340'ta istinsah edilmiştir.⁷ Türkçe sözlük tam değildir; çoğu yerde yalnızca Farsça tercüme yapılmıştır.

⁴ Togan, kitabın Latinceye aktarımını yapan Wetstein ve Türkçeye çeviren İshak Hocası Ahmed Efendi'nin de bunu farkedemediklerine değinir.

⁵ Her bir nüsha tarifinin sonunda, parantez içinde yer alan rakamlar kayıt yer ve numaralarını gösterir. Bu nüshalar listesi Yüce ve Ata'nın çalışmalarından faydalanılarak hazırlanmış olup ilgili açıklamalar Togan'dan aktarılmıştır. (Yüce, 1993: 9; Ata, 2014: 41; Togan, 1965: 82-85). İstinsah tarihleri net olarak bilinmeyen Rampur Saray, Topkapı 2243 ve Topkapı 2740 nüshalarını Ata, XIV. yüzyılda; Şuşter nüshasını Yüce (1977: 1253-1259)'nin makalesinden aktarımla XIII. yüzyılda gösterir.

⁶ Togan (1965: 85), yazmanın fiiller bölümüyle başladığını söylemektedir; ancak bugün mevcut metin besmeleyle başlayıp isimler bölümüyle tamdır. Sadece Harezm Türkçesi sözlüğünün yer aldığı söylerken Togan nüshadaki epeyce seyrek Farsça tercümeleri saymaya gerek görmemiş olmalıdır. Yazma için "herhalde XII. yüzyılda yazılmıştır" dedikten sonra Yozgat nüshası ile aynı yüzyılda yazılmış olduğunu belirtir; fakat Yozgat nüshasının istinsah tarihinin 1257 olduğu bilinmektedir.

⁷ Yazmada, ilk bölümün 10 Muharrem 741/ 6 Temmuz 1340; ikinci bölümün 740 Şevval başı/ 1340 Nisan; üçüncü bölümün ise 26 Muharrem 741/ 22 Temmuz 1340'ta yazıldığı kayıtlıdır (Togan, 1965: 84). Yüce (1988: 9) ise eser için 740/1340 ve 741/1341 şeklinde iki ayrı istinsah tarihi göstermiştir. Oysa, hicri 26 Muharrem 741 de 740 Şevval başı gibi miladi 1340 yılına denk gelmektedir.

11. Millet Kütüphanesi (2009): Hüsâmeddin Cendî tarafından Hârizm’de 749/1348’de istinsah edilmiştir. Farsça ve Doğu Türkçesi ile tercümedir.
12. Topkapı Sarayı (Ahmed III, 2243): Sadece tercümedir. Yazı tarzı, İstanbul Üniversitesi nüshasıyla aynı bölgede yazıldığını işaret eder.
13. Topkapı Sarayı (Ahmed III, 2740): Müstensihî Şems Hıyvakî’nin XIV. yüzyıl ortalarında yaşadığı bilinmektedir.
14. Topkapı Sarayı (Ahmed III, 2741): Farsça ve Doğu Türkçesi ile tercümedir.
15. British Museum (Add7429): 760/1359 istinsah tarihlidir. Fiiller bölümü ile başlar. Doğu Türkçesi metin, daha geç dönem Türkçesiyle devam eder. Yer yer Harezme sözlük de bulunur.
16. Rampur Saray (Rezâiye) Kütüphanesi (3810)
17. Yeni Cami Kütüphanesi (Hatice Turhan Yazması; 322): Sivaslı Abdulvâhid bin Abdulmecid’in Kahire’de 769/ 1367’de istinsah ettiği nüsha, Doğu Türkçeli bir nüshadan Oğuzca ile karıştırılarak yazılmıştır.
18. Hacı Beşir Ağa (648): Hârizmlî Şems el-Hıyvakî tarafından Kahire’de 797/1394’te istinsah edilmiştir. Yer yer Farsça bazen de Doğu Türkçesi ile yazılmıştır.
19. Atıf Efendi (2768): Mûsâ bin Mürsil Şeyh Dakkak tarafından 799/1397’de istinsah edilmiştir. İstinsah yeri bilinmiyor. Doğu Türkçesi kelimelerine Batı Türkçesindeki kullanımları da eklenmiştir.
20. Manisa Kütüphanesi (1398): Saraylı Hibetullah bin Mahmud bin Kasım bin Ahmed bin Mesud Hüsâmüddin tarafından 1398’de istinsah edilmiştir.
21. Hive nüshası:⁸ 1338 istinsah tarihlidir.

İlgili Literatür

Mukaddimetü’l-Edeb’in metin neşirleri olarak şunlar sayılabilir: 1844-1850 yıllarında iki cilt hâlindeki çalışmasında Wetzstein, yedi yazmadan derlediği Arapça kısımları Farsça çevirileriyle ve Arapça kelimelerin dizinini Latince karşılıklarıyla yayımlamıştır. 1895’te sözlüğün Arapça metni Osmanlıca çevirileriyle ve açıklamalarla İshak Hocası Ahmed Efendi tarafından yayımlanmıştır. Poppe’nin 1938 yılındaki çalışması Mukaddimetü’l-Edeb’in Farsça, Çağatayca ve Moğolca tercüme nüshasında yer alan Moğolca kısımları içerir. 2009’da Mustafa Kaçalın, Poppe’nin bu çalışmasındaki sözlük kısmını çevirmiştir. Sözlüğün, Doğu İran dili Hârizmce ile tercüme bir nüshasını Zeki Velidi Togan 1951 yılında yayımlamıştır. Togan’ın yayımladığı bu tıpkıbasımdaki Hârizmce malzemeyi Benzing de 1968’de Arapça, Farsça, Latince ve Almanca karşılıklarla göstermiştir.

Menges’in 1963’teki makalesi 2699 numaralı Taşkent nüshasını tanıtarak nüshadaki Arapça, Farsça ve Harezme Türkçesi kelime ve cümle örnekleri içermektedir. Yine Menges’in 1966’daki

⁸ Bu nüsha Yüce ve Togan’ın çalışmalarında bulunmayıp Ata (2014: 41) tarafından gösterilmiştir.

makalesinin içeriği de 3807 numaralı Taşkent nüshasının tanıtımı ile nüshadan kelime ve cümle örnekleridir. İran Millet Meclisi Kütüphanesi'nde bulunan yedi yazma üzerinde çalışan Muhammed Kazim İmâm, Arapça metin ile Farsça çevirileri okumuştur. 1967'de Yozgat nüshasının yalnızca hayvanlarla ilgili kısmı Arapça, Farsça, Türkçe karşılıkları ve ilgili kısımların fotokopileriyle birlikte Zajaczkowski tarafından yayımlanmıştır. Z. B. Muhammedova, 1972'te sunduğu bildiriye Semerkand nüshasından aldığı yıldız adlarını göstermiştir.

Mukaddimetü'l-Edeb'teki Türkçe metnin ilmî neşri Türkiye'de, Nuri Yüce tarafından 1988 yılında gerçekleştirilmiştir. Yüce'nin çalışması, baş tarafı eksik Şuşter nüshasının Harezm Türkçesi tercümeli kısımlarının transkripsiyonlu okunuşunu ve bu metnin gramatikal dizinini içermektedir. Nuri Yüce (1993: 10), Mukaddimetü'l-Edeb'in metin neşri için Şuşter nüshasını seçme sebeplerini Arapça kelimelere karşılık olarak verilen Türkçe kelimelerin çokluğu, anlamı daha doğru bir biçimde saptamaya yardımcı Farsça tercüme sıklığı, diğer nüshaların çoğunda Türkçe tercümenin Arapça ve Farsçadan alıntı sözcüklerle yapılmış olması, Türk dilinin söz varlığına diğer nüshalar ve belli başlı sözlüklerin örneklediği yeni sözcüklerle katkıda bulunması şeklinde sıralar.

Mukaddimetü'l-Edeb'in Selimiye Kütüphane'sindeki Eski Anadolu Türkçesi özellikleri gösteren muhtasar bir nüshası Nesrin Kaya ve Cevdet Şanlı tarafından yayımlanmıştır. Sezen Özkan'ın Yozgat nüshası üzerindeki çalışması sözlüğün isimler bölümünü kapsamaktadır. Raafat Muhammed Osmanlı Türkçesine tercümeli 270 varaklık Tahran nüshasının 120 varaklık bir bölümü üzerinde çalışmıştır. Ahmad Şafiq Şafi, Taşkent'teki Çağatay Türkçesine de tercüme edilmiş dört dilli nüshanın yaklaşık beşte birlik bir kısmını okuyarak değerlendirmiştir. Talha Göktentürk, yabancılara Türkçe öğretimi çerçevesinde ele almak üzere Buhara'daki yazmanın 10 varaklık bölümünü okumuştur.

Bunların dışında, Mukaddimetü'l-Edeb bibliyografyasına, neşredilmiş metinlerden hareketle yapılan değerlendirme ve incelemeler ile türlü tanıtımlar da dâhildir. Yukarıda anılan çalışmaların künyelerini de göstermek üzere başlıcalarıyla ilgili literatür aşağıdaki gibidir:

Ağca, Esin (2019), "Mukaddimetü'l Edeb'de Leksik Denkler", X. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı, içinde (7-11), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Ateş, Ahmed (1958), "Anadolu Kütüphanelerinden Bazı Mühim Türkçe El Yazmaları", Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 8, 90-93.

Barthold, Wilhelm (1926), "Eine Zamaşşarî Handschrift mit alttürkischen Glossen", Islamica 2, 1-4.

Batchulun, Ariyajav (2017), “Orta Dönem Moğolcasındaki Bazı İslami Terimler Üzerine”, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 5(10), 9-25.

Benzing, Johannes (1968), *Das Chwaresmische Sprachmaterial der “Muqaddimat al-Adab” von Zamaḥṣarī. I. Text*, Wiesbaden.

Borovkov, Aleksandr Konstantinoviç (1962), “Tyurskiye glossı v Buḥarskom spiske’ Muqaddimat al-Adab”, *Acta Orientalia Hungaria*, XV, 31-39.

_____ (1964), “Mongol’skie glossı v Buḥarskom spiske Muqaddimat al-Adab”, *NAA*, I, 140-145.

_____ (1971), “Nazvaniya rasteniy po Buḥarskomu spisku ‘Muqaddimat al-Adab’” (K izuçeniyu uzbekskoy botaniçeskoy terminologii)”, *Tyurkskaya Leksikologiya i Leksikografiya*, 96-111.

_____ (1965), “K istorii slovarya ‘Muqaddimat al-Adab’ Zamaḥṣarī”, *Vaprosı Yazıkoznaniya*, 2, 98-101.

Coşar, A. Mevhibe (2008), “Rize İli Ağızlarında Mukaddimetü’l-Edeb İzleri”, *Doğumunun 1000. Yılı Dolayısıyla Uluslararası Kaşgarlı Mahmud Sempozyumu (17-19 Ekim 2008) Bildiri Metinleri*, içinde (342-350), Rize Üniversitesi Yayınları, Rize.

Dereli, Muhammet Vehbi (2018), “Harezmi-Kıpçak Döneminde Arapça İle Türkçeyi Buluşturan Sözlükler: Ez-Zemaḥṣarī’nin Mukaddimetü’l-Edeb’i Örneği”, *Bilimname*, 2018 (36), 399-428.

Erdoğan, Ümran (2019), “Mukaddimetü’l-Edeb’deki Ticari Terimler”, *Doğumunun 120. Yılında Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu Hatıra Kitabı*, içinde (306-327), Şenyıldız Yayınevi, İstanbul.

Grotzfeld, Heinz (1968), “Abu’l-Qāsim Maḥmūd b. ‘Umar az-Zamaḥṣarī: Pişrau-i Edeb yā Muqaddimat al-Adab”, *Der Islam*, 44, 304-306.

_____ (1968), “Zamaḥṣarī’s Muqaddimat al-adab, ein arabisch-persisches Lexikon?”, *Der Islam*, 44, 250-253.

Göktentürk, Talha (2016), *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ders Materyalleri Çok Dilli Bir Sözlük Örneği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

_____ (2016), “Yabancı Dil Öğretiminde Çok Dilli Sözlüklerle Örnek Bir Metin: Mukaddimetü’l-edebe”, *Uluslararası Yıldız Türk Dili Sempozyumu Bildiriler*, içinde (367-376), Bilgesu Yayıncılık, İstanbul.

Güner, Nurhan (2008), Mukaddimetü'l-Edeb Grameri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İlmamedov, Rahman (2011), “Zemahşeri'nin Mukaddimetü'l-Edeb'inde Kur'an'la İlgili Terimler”, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 20 (2), 191-207.

_____ (2014), “Zemahşeri'nin Mukaddimetü'l-Edeb Eserinin Türk Dilleri İçin Önemi”, Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması (26-28 Mayıs 2014) Bildiriler-II, içinde (549-556), Türk Dünyası Vakfı Yayınları, Eskişehir.

İshak Hocası Ahmet Efendi (1313/1895), Akşa'l-ereb fî tercemeti Muqaddimeti'l-Edeb I-II, İstanbul.

Kaya, Nesrin (1990), Mukaddimetü'l-Edep'te Fiil Çekimleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

_____ (1997), “Mukaddimetü'l-Edeb'in Edirne Selimiye Kütüphanesi'ndeki Muhtasar Bir Nüshası”, Türk Kültürü, 15(405), 59-61.

_____ ve Şanlı, Cevdet (2009), Muhtasar Mukaddimetü'l-Edep, Sakarya.

Memmedova, Afag (2017), “Mukaddimetü'l-Edeb'de Türkçe İslami Terimler”, Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 4(2), 449-461.

Menges, Karl Heinrich (1963), “Report on an Excursion to Leningrad and Taškent for Research in Çağataj Manuscripts”, CAJ, 8, 230-252.

_____ (1966), “Report on the Second Exursion to Taškent for Research in Çağataj Manuscripts”, CAJ, 11, 87-133.

Muhammad, Raafat (2014), Zemahşeri Mukaddimetül Edeb eserinin Osmanlı Türkçesi İle Tercümeli Tahran Nüshası (Elif-Dal Kısmı) (Giriş- Dil Özellikleri- Transkripsiyonlu Metin-Dizin), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Muhammed Kazim İmam, “Abu'l-Ķāsım Maĥmūd b. 'Omar az-Zamaĥşarī: Pīşrev-i Adab yā Muĥaddimat al-Adab (The Oldest Arabic-Persian philological dictionary). Part 1: Nouns, Part 2: Verbs, Part 3:Index, Teheran 1342/1963, 1343/1965.

Muhammedova, Zılıha Bakıyevna (1975), “XII-XIV. Asırlarda Arapça Yazılan Filolojik Eserlerdeki Yıldız Adları”, I. Türk Dili Bilimsel Kurultayına Sunulan Bildiriler 1972, Ankara, 561-565.

Özkan, Sezen (2009), Mukaddimetü'l-Edeb'in Yozgat Nüshasında İsimler Giriş-Metin-Dizin (1a-60a), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Poppe, Nicholas (1938), *Mongol'skiy slovar' Muqaddimat al-adab çast I. II*, Akademiya Nauk SSSR. Trudı İnstituta Vostokovedeniya XIV, Moskova-Leningrad.

_____ (1939), *Mongol'skiy slovar' Muqaddimat al-adab III*, Ukazateli, Moskova-Leningrad.

_____ (1951), "Eine viersprachige Zamaxşari-Handschrift. I. Das Čayataitürkische Sprachmaterial", *ZDMG*, 101, 301-332.

_____ (2009), *Mukaddimetü'l-Edeb Moğolca-Çağatayca Çevirinin Sözlüğü*, (Çev. Mustafa S. Kaçalın), TDK Yayınları, Ankara.

Saitô, Yoshio (1994a), "Formation of the Secondary Long Vowels in Middle Mongolian and the Arabic Transcription Employed in Muqaddimat alAdab", *Bulletin of Tokyo Gakugei University, Section II*, Vol. 45.

_____ (1994b), "Transcription of Muqaddimat al-Adab and Mongolian Syllables", *Bulletin of the Japan Association for Mongolian Studies*, No. 25:96.

_____ (1997), "Graphic Variation in the Mongolian Text of Muqaddimat alAdab: What Word-medial Final Allographs Imply", *Studia Uralo-Altaica*, 39, 295-304.

Saitô, Yoshio vd. (2008), *The Muqaddimat al-Adab: A Facsimile Reproduction of the Quadrilingual Manuscript (Arabic, Persian, Chagatay and Mongol)*, The Alisher Navoi State Museum of Literature and The Japan Society for the Promotion of Science, Tokyo.

_____ (2008), *The Mongolian Words in the Muqaddimat al-Adab: Romanized Text and Word Index*, Japan Society for the Promotion of Science, Tokyo.

_____ (2008), *A Lexical and Gramatical Study of Mongolian and Chagatay in the Muqaddimat al-Adab: Articles and Materials*, Tokyo 2008.

Schwartz, Martin (1970) "On the vocabulary of the Khwarezmian Muqaddimetu l-Adab, as edited by J. Benzing", *ZDMG* 120, 288-304.

Shafi, Ahmad Shafiq (2016), *Muqaddimetü'l-Edeb'in Moğolca-Çağatayca Kısımının Dil İncelemesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sönmez, Selami (2009), "Ebû'l-Kâsım Mahmûd Zemahşerî ve Eseri Mukaddimetü'l-Edeb'in Didaktik Değeri", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 40, 147-169.

Sucu, Nurgül (2008), “Zemaḥşeri ve Mukaddimetü'l-Edeb Adlı Eserinin Genel Özellikleri”, Doğumunun 1000. Yılı Dolayısıyla Uluslararası Kaşgarlı Mahmud Sempozyumu (17-19 Ekim 2008) Bildiri Metinleri, içinde (391-398), Rize Üniversitesi Yayınları, Rize.

Şirvani, Y. Z. (1966), “Ḥorezmiyskiy glossariy ‘ az-Zamaḥşarī al-Ḥārezmī (soobşçenie) (=Ez-Z'mehşerinin ‘Mügeddimet-el-edeb’inin Ḥarezmce glossarisi), Uçenie Zapiski Az'rbaycanskogo Gosudarstvennogo Universiteta, Seriya Yazıka i Literaturı 1966, I, Baku, s.13-18.

Togan, Zeki Velidi (1951), Horezmce Tercümeli Muqaddimat Al-Adab, Sucuoğlu Matbaası, İstanbul.

_____ (1965), “Zimaḥşeri'nin Doğu Türkçesi ile ‘Muqaddimetü'l-Edeb’i”, Türkiyat Mecmuası, 14, 81-92.

Tülücü, Süleyman (1997), “Zemaḥşeri'nin ‘Muqaddimetü'l-Edeb’i Hakkında”, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 7, 101-104.

Ülkütaşır, M. Ş. (1949), “XI.Yüzyıldan Günümüze Kadar Yazılmış Başlıca Sözlüklerimiz”, Türk Dili- Belleten, Seri: III, 12-13.

Wetzstein, Johann Gotfried (1844-1850), Samachsharii Lexicon Arabicum Persicum ex codicibus manuscriptis Lipsiensibus, Oxoniensibus, Vindobonensi et Berolonensi editit atque Indicem Arabicum, Lipsiae.

Yılmaz, Gül (2008), “Divanu Lugati't-Türk'te ve Mukaddimetü'l-Edeb'deki Giyim Kuşam Kelimeleri”, Doğumunun 1000. Yılı Dolayısıyla Uluslararası Kaşgarlı Mahmud Sempozyumu (17-19 Ekim 2008) Bildiri Metinleri, içinde (686-695), Rize Üniversitesi Yayınları, Rize.

Yüce, Nuri (1977), “Eine neu entdeckte Handschrift der ‘Muqaddimat al-Adab’ von az-Zamaḥşari mit chworesmtürkischer Übersetzung”, ZDMG Suppl. III, 2, 1253-1259.

_____ (1982), “Neu festgestellte Wörter und Wortbedeutungen im Choresmtürkischen I” Central Asiatic Journal, 26 (3-4), 301-308.

_____ ve Benzing, Johannes (1985), “Chwaresmische Wörter und Sätze aus einer choresmtürkischen Handschrift der Muqaddimat al-Adab”, ZDMG 135/1, 92-103.

_____ (1988), Mukaddimetü'l-Edeb Ḥvārizm Türkçesi ile Tercümeli Şuşter Nüshası Giriş, Dil Özellikleri, Metin, İndeks, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

_____ (1989), “Neu festgestellte Wörter und Wortbedeutungen im Choresmtürkischen II” Religious and Lay Symbolism in the Altaic World and Other Papers, içinde (434-442), Wiesbaden.

_____ (1996), “Zemahşeri’nin Mukaddimetü’l-edebe’inde Geçen Problemler Birkaç Kelime”, Uluslararası Türk Dili Kongresi 1988, içinde (251-254), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

_____ (1997), “Neu festgestellte Wörter und Wortbedeutungen im Choresmtürkischen III”, *Türkiyat Mecmuası*, XX, 453-461.

_____ (2007), “Mahmut Zemahşari’nin Mukaddimetü’l-Edeb Adlı Eserinin Hârizm Türkçesi İçin Ehemmiyeti”, Mahmyt Zamahşary we gündogaryň ylmy-edebe galkynyşy Konferansı’nda sunulan bildiri, Türkmenistan.

_____ (2017), “Orta Türkçe Sözlükçülüğünde Mukaddimetü’l-Edeb ve Önemi”, Geçmişten Geleceğe Türk Sözlükçülüğü, 3. Türk Dili ve Edebiyatı Kurultayı Bildirileri (19-21 Nisan), içinde (21-34), İstanbul.

Zajaczkowski, Ananiasz (1965), “Nad rekopisami propedeutyki literatury (Muqaddimat al-adab Zamachszari’ego (XII w.) w zbiorach iranskich i tureckich”, *Spr. Z Prac Nauk. Wyd. IPAN*, Warszawa, 8-13.

_____ (1967), “Glava o životnyh v arabskom trude Zamaşşarî (s persidskimi i tyurkskimi glossami) po Stambul’skomu spisku 655 g.h (=1257)”, *RO* 30, 2, 27-82.

Paris ve Yozgat Nüshaları

Paris’te Bibliotheque National de France’de SUPPL TURC 287 numarasıyla kayıtlıdır. Damgalı kahverengi ciltli, 25,5 x 17 cm boyutlarında 218 varak hacmindeki nesih yazılı nüsha satır aralarında Türkçe tercümelidir; seyrek olarak bazı bölümlere Farsça tercüme yapılmıştır.

Yazma 20 Eylül 1882 tarihinde kütüphane kayıtlarına geçmiştir.⁹ Ciltten sonraki ilk sayfalarda eserden Mukaddem el-Lugat adıyla bahsedilmektedir.

Metin kısmı besmele, hamd ve salavatla başlamaktadır. 58b’de isimler bölümünün tamamlanıp fiiller bölümüne geçileceği Arapça olarak ifade edilmiş olup fiiller bölümü de besmeleyle başlar. İsimler bölümünün ilk sayfası besmeleyle birlikte 10 satır; bundan sonrakilere ise 200b dâhil olmak üzere 9 satırdır. 201a’dan itibaren satır sayıları 12 ile 15 arasında değişmektedir. 216a, 216b, 217a,

⁹ Kütüphane 23/06/2019 tarihinde yazmayı internet erişimine açmıştır. Kütüphane kayıtlarına göre Hint ciltli eserin son sayfaları 18. yüzyılda Hindistan’da düzenlenmiştir (<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b10082207q> 23.05.2020). Fransız Oryantalist Anquetil Duperron’un Hindistan’dan pek çok yazmayla ayrıldığı bilinmektedir. P nüshasının da bunlardan biri olması mümkün.

218a, 218b bazı kısımları okutmayacak şekilde alt taraflarından yıpranmıştır. 218b'nin sonunda temmet kaydı bulunmaktadır; ancak tarih bilgisi okunabilir durumda değildir.

Babları başlatan fiil kalıpları ve sıralama yapan harfler 201a'ya kadar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. 201a'dan itibaren yazının formu değişmektedir ve sıralamayı gösteren harfler siyah mürekkeple; fakat daha kalın bir biçimde yazılmıştır.

Yozgat nüshasını keşfeden ve bilim dünyasına tanıtan Ahmed Ateş olmuştur. Ateş (1958: 93), nüshayı şöyle tanımler:

Yıpranmış, yarı meşin bir cilt içinde, 347 varak. Baştan oldukça büyük bir kısım düşmüş gibi görünüyorsa da, asıl Muḳaddimat al-adab kitabından ancak bir kürrase ("10 varaklık bir forma") kadar noksan. Anlaşılan bu cildin baş tarafında daha başka bir eser bulunmakta idi. 19,8x15,6 (12x9,8) cm ebadında; 7 satırlı kalın kalemle, muntazamca nesih yazı; kelimelerin farsça ve türkçe şekilleri satır aralarına karışık bir şekilde yazılmıştır. Söz başları kırmızı mürekkeple, bazan yeşil; aralarında bazan kırmızı, bazan yeşil noktalar var, büyücek kısımların başında rengârenk büyük noktalar. Varak 61xb'de K. al-af'âl serlevhası mavi ve siyah çerçeveli yıldız bir müstatil içinde.

Harezmi Türkçesi tercümeli nüshalardan tam bir metin neşri yapılmış olan Şuṣter nüshasının başlangıcı, Paris nüshasında 170. varaktır. Aşağıda Şuṣter, Paris ve Yozgat metinlerinden bir mukayese sunulmuştur:

Şuṣter1 (1) titregen boldı er, bezgeklü boldı er, titrekli boldı er, titretgen bezekli boldı er / titretgen bezek, ol bezekdin aşnu tutğan titreli / (2) uşşuradı er / usı qarışmış er / (3) daşlu boldı er / kavuḳı, er huşyası taşlıḡ boldı / kavuḳı daşlu er / (4) yüz ağız egri etgen iglü boldı er / yüzi ağız egri bolmış er / (5) - (6)

P170b (8) titretgen boldı er / titretgen bezek / (9) ŞIN / bî-hüş boldı anıḡ üze / bî-hüş / ŞAD / kavuḳı taşlıḡ boldı erniḡ / P171a (1) kavuḳı taşlıḡ / ḲAF / laḳve iglig boldı er / laḳve iglig / HE / mütekebbir boldı er / (2) mütekebbir /

Y208b (5) er titregen boldı / titretmek / bî-hüş boldı / (6) ŞAD / huşyesi taşlıḡ boldı / (7) ḲAF / er ağız egri boldı / ağız egri

Şuṣter237 (5) başın kötürdi / (6) taḳıldılar / yalın ürperti / ḳatıḡ boldı sowuḳ / (7) ol ḳatıḡ sowuḳ / sundı taḳı uzadı / hîre boldı köz / köz hî(reliki)

P218b (1) baş kötürdi / taḳıldılar / tûsin örperti ḥorûs taḳı it / ḳatıḡ boldı sowuḳ / ḳatıḡ sowuḳ / (2) kerindi / râst boldı / çönḡe boldı köz / çönḡe köz /

Y320b (2) başın ḳaldurdi / yazıldılar = iwdiler / sowuḳ ḳatıḡ boldı / (3) ḳatıḡ sowuḳ / kiḡ boldı / (4) hîre boldı / közüḡ hîreliḳı

Dil ve İmlâ Özellikleri

Yozgat nüshasındaki az sayıdaki kelimedede kalın sıradan Türkçe kelimelerin yazımında te ve sin harflerinin yerine Oğuz Türkçesi imlâ geleneğinde olduğu gibi ḫı (ط) ve sad (ص) da

kullanılmıştır: *sağır* Y175a2 ~ *şagır* Y136a3, Y174a6; *talapı-* Y80b5; *şubı* Y18b5. “Binek hayvanı” anlamındaki kelime Y43b3’teki tek *at* örneği dışında her iki nüshada daima *aṭ* şeklindedir.

Her iki nüshada da Uygur imlâ geleneğinden olmak üzere bazı ünsüz çiftleri şeddeli okunacak şekilde yahut açıkça şeddeyle yazılmıştır. *appaḡ* P53a2; *ittı* Y99b6; *eskirtti* Y222b4; *arıḡḡa* Y271b3; *ittı* P84b6; Y255b3 .

Nüşhalarda, Türkçeye Arapça ve Farsçadan geçmiş kelimelere Türkçe ekler gelirken kalınlık incelik bakımından uyumun ihmal edilebildiği görülmektedir: *ḥıyānetḡa* P199a2; *ḥıyānetliḡ* Y308b7; *mezelḡ* Y304a6; *ḡıbleḡa* Y307b1 vb. Burada alıntı kelimelerin ilgili dönemde kalın sıradan okunması da bir ihtimal olarak değerlendirilebilir. Yozgat nüshasında iki örnekte ince sıradan Türkçe kelimeye gelen yönelme durumu eki kalın sıradandır: *toḡuzunḡe* Y44b1; *sütḡa* Y143b2.

Türk dilinde kök hecede e / kapalı e / i meselesi imlâ ve fonetik bahislerinin tartışmalı konularındandır. Tarihî seyirde kök hecedeki /e/ ünlüsünün Çağatay Türkçesinde /i/’ye dönüşmesi bir kural olarak kabul edilirken Harezmi Türkçesi eserlerinde bu husustaki karışıklığın yoğun örnekleri mevcuttur.

Nüşhalar okunurken ye harfinin varlığı durumunda kelime /i/ ile okunmuştur. Hem ye hem de üstün ile yazılan iki örnek ise bu durumu yansıtmak için transkripsiyonda è işaretiyledir. Yozgat nüshasındaki bu örneklerde /i/ okutacak şekilde ye ile yazılan kelimeler aynı zamanda üstün ile harekelenmiştir; *sēni* Y250b4; *édḡülük ḡı-* Y259b5.

Harezmi Türkçesi eserlerinde d > ḡ > y gelişmesinin eski ve yeni örnekleri bir arada bulunabilmektedir. Y’de P’den farklı olarak her üç aşamanın örneklerini görmek mümkündür: *azaḡ* P33b5 ~ *ayaḡ* P10a6, *ḡayın* P22b9, *ḡayan* P50a8; *ḡod-* Y250b6 ~ *ḡoz-* Y256a2 ~ *ḡoy-* Y226a6, *ḡazan* Y49b3, *azaḡ* Y75b1 ~ *ayaḡ* Y37a1 vb. Hatta bu ses olayı Türkçe olmayan kelimelere de yansımıştır: *cāvizāne* P27b7, P98b2; *piyāze* Y33a7.

Nüşhalarda geçen *sārvān* ~ *sārbān* “deveci”; *cūmerd* ~ *cuvāmerd* “cömert”, erpışte “*tutmaḡ aşı, erişte*” biçimleri Farsçanın kendi tarihsel gelişimine dair dil olaylarını yansıtmaları bakımından ayrıca dikkat çekicidir.¹⁰

Her iki nüsha da söz başı /b/ hususunda Karahanlıca özelliği göstermekte olup Y’deki bir kelime diğerlerinden ayrılır: *yüz benḡi* “yüzdeki ben” Y12b4.

¹⁰ Aysu Ata (2004: XIII) Rylands nüshasındaki örneklerle Farsçanın dil tarihine dair gözlemler hususunda eserin önemini işaretlemektedir; yukarıda anılan kelimeler de bu kabilden değerlendirilebilir.

Metindeki *suwsa-* P129b3, P137a8, P170b6 ve türetilmelerinin yanında bir örnek *susamağdın sol-* P132a4 şeklindedir.

Hece başı /G/ ünsüzü *kerek, kulağ, tarağ* gibi bazı kelimelerde her iki metinde de tamamen düşmüşken bazı kelimelerde her iki biçim birlikte: *bulamağ* P35a, Y38b7 ~ *bulğan-* P86b5, Y102b1; *kazan* P10b6 ~ *kazğan* P11a1; *eşek* Y46a5, Y88a1 ~ *eşgek* Y88a1, Y247a7 vb.

P’de yalnızca iki örnekte ek metnin tümündeki –GUÇI biçiminden ayrılır: *çağır satuçılar kebidi* P7a4, *biz tutuçılar kebidi* P7a4.

P’de ve Y’de bazı örneklerde kelime sonundaki /G/’nin düştüğü görülmektedir: *korğı* P215a13; *kapusu* Y13b2, *quru* Y26b5. Ayrıca yine Y’de üç P’de tek kelime ek sonundaki /G/ düşmüştür: *yağlu etmek* Y39a6; *yüglü* Y42b1, *buylu* Y45a6; *kizgüli* P126a3.

Bazı kelimelerde Çağatay Türkçesinde yaygın olduğu üzere /ğ/ sesi /k/’ye dönüşmüş olup aynı kelimenin bu bakımdan farklı örnekleri bir aradadır: *kazğan-* P204a1 ~ *kazқан-* P203b13; *kısğa* Y320a7 ~ *kısқа* Y73b6, Y173a3. Sıfat yapan +IIG/+IUG eki ile soyut isim yapan +IIK/+IUK ekleri de bir kaç kelime söz sonunda bu karışıklıktan etkilenmiştir: *pārsālīk* “ıffetli, takva sahibi” P162b3; *pārsālīk kı1-* “ıffetli olmak” P162b3; *dīvānelīg* “delilik” P184b8; *qırkılıg* “saç ve yün makası” Y47b6.

dana P47b8, *daz* P138b9, *depert-* Y75b1, *der* Y291b3, *dağuk bol-* Y161b6 gibi kelimeler genel olarak kelime başı /t/’lerinin korunduğu iki nüshada bir Oğuz Türkçesi özelliği olarak belirir.

Y51a6’daki *develgeç* kelimesinin nüshaya sonradan eklendiği yazı tipinden ve yerinden anlaşılmaktadır. Yukarıda anılan *yüklü, buylu, böy* gibi örnekler de bu özellikleriyle bir arada düşünüldüğünde nüshaya sonradan yapılan eklemelerin Oğuz Türkçesini yansıtmaması dikkat çekmektedir.

Kaşgarlı’nın da belirttiği üzere Oğuzcadan bir kelime olarak Y49b1’de *böy* “örümcek” örneklenmektedir. Aynı kelime hemen alttaki satırda ikinci tercüme olarak tekrar yazılmıştır. Bu yazı tipinin hemen bitişiğindeki Farsça tercümeyle aynı formda oluşu dikkat çeker.

oğırşak “ağırşak” Y31a6, *onut-* “hazırlamak” P199a5, *sor-* “sarmak” P196b9, *sawuk* “soğuk” Y117b7; *tıwar* “büyükbaş hayvan” P9b1, P45b6, P82b2 gibi örnekler dikkat çeken ünlü nöbetleşmesi örnekleridir.

Kaşgarlı’dan hareketle kurallı olmayan bir Oğuz Türkçesi özelliği yansıtmak üzere *yalduz-* P189a8, *yalduzılmış* P194a3, *yalduzmuş* Y245b2 kelimeleri gösterilebilir.

P nüshası, Y nüshasına kelimeye devamlı olarak –DUr biçiminde ulanmakla dudak uyumuna girmeyen eki dudak uyumu sağlanacak şekilde de örnekler: *karışdır*- P60a4 ~ *karıştur*- Y63a4; *kizdir*- P116b9 ~ *keydür*- Y142a4; *tındır*- P181b9 ~ *tındur*- Y225b2; *yaldır*- P191a8 ~ *yaldur*- Y241a2 vb.

P’de daima *menim* ve *bizim* şeklinde geçen kelimeler Y’de daima *meninġ* ve *bizinġ* biçimindedir.

Çağatay Türkçesi için karakteristik bir özellik olan zamir n’sinin kullanılmaması durumu Y’de iki kelimedede görülür; *kapuġ arkasıka <u>rulġan yassı nerse* Y3a5, *āhiriġa teg*- Y187b7.

Yönelme ve belirtme durumu eklerinin *yana* P201a3, P208a3, P209a13, P213a5; *şabāha* P209b3; *özine* P209b5 ve *yarmaġı* Y232a2, *düşmānlıġı* Y260a4 örnekleri nüshalardaki yaygın biçimlerden ayrılmaktadır.

Ayrılma durumu eki +dIn biçiminden farklı olarak yalnızca Y’de ve bir defa +tın’dır; *edebtin* Y260a2.

Bilinen geçmiş zaman eki Y’de ulandığı kelimenin son ünsüzüne göre ünsüz benzeşmesine uğrarken P’de durum tam tersidir: *türtdi* P67b2, *kiçdi* P171a3, *şışdi* P162b6; *türtti* Y73a4, *şıştı* Y197a6, *kiçti* Y209a3 vb. Bilinen geçmiş zaman 1. tekil kişi çekimi “*ārzūladın kim fulān iş bolsa tiyü*” Y176a2 cümlesindekinin dışında her iki nüshada daima –DIm/-DUm ekiyle yapılmıştır. Geçmiş zaman 1. çoğul kişi çekimi her iki metinde de –DUK ekiyle iken P’deki bir cümlede –DımIz/-DUmUz eki kullanılmıştır; “*erdimiz nikāh içinde*” P178a8.

Y’de bir yerde gelecek zaman sıfat-fiil eki –AsI’nın kullanıldığı görülmektedir; *oġrası taġrı* Y118b5.

Her iki nüshada iyelik kökenli şahıs ekleriyle yapılan şart çekimi Y’deki bir cümlede zamirle yapılmıştır; “*vaġt boldı saġa fulān işni kılsa sen*” Y106a7.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. METİN

- P2b (1) başladım tañgrı atı birle bağışlağan bağışlağucı (2) şükr tañgrığa ol kim artuq kıldı yetrü tiller <üze> ‘arab (3) tilini neçük kim artuq kıldı indirilmiş kitābnı öngin (4) kitāblar üze dūrūd bolsun tāzī tilin bitimegen peygāMBER üze (5) ve taqı iki uruqları üze ‘arablarıñg yegreki peygāMBERdin soñg / (6) BĀB / (7) - (8) zemāne / (9) – (10) zemāne ewrülmeği /
- P3a (1) kıuzı yulduz / sıgır yulduz / kıuz yulduz / yengeç yulduz / arslan yulduz / (2) buğday başı yulduz / terāzū yulduz / çayan yulduz / ya yulduz / oğlaq yulduz / (3) kıova yulduz / balıq yulduz / kün / (4) kün tegirmisi / kün közleri / kün keregüsü / ay / (5) ay keregüsü / yañğı ay / tolu ay / (6) kün taqı ay / yulduz / (7) yışnağan yulduz / tañg yulduzı / keyvān yulduz / (8) cāhiliyyetde tapulğan yulduz / ülker / (9) yetiken yulduz / kıçig yulduz / aqlı bozlı yulduz /
- P3b (1) yahtılıq / kıarañgılıq / (2) tünniñg üçde biri / tün kıarañgusı / (3) aħşam kıarañgusı / çoğaş / kölege / yaşın / (4) ötgün / bulut / (5) – (6) aq bulut / yağmursız bulut / (7) bulut pāresi / tuman / (8) yağmur / kış soñgundaki yağmur / (9) yazniñg evvel yağmurı / ikinci yağmur / uşaq yağmur / uluğ yağmur /
- P4a (1) tūni kūni yağğan yağmur / (2) boğanaq / uluğ havz / qar / (3) tolu / kırağı / ala qar / (4) sowuq / ıssıq / özlek ıssıqı / (5) kıatıq ıssıq / yel / maşrıq yeli / (6) mağrib yeli / kıble yeli / kış yeli / egri yel / hoş yel / yumşaq yel / (7) kısır yel / yıgaçlarını yüklig kılgan yel / aħşamkı ısıq yel / kündüzki ısıq yel / (8) kıatıq yel / kıasurqa / tozğa / (9) kıara toğ /
- P4b (1) BĀB / topraq / yir yüzindeki topraq / (2) yir astındaki topraq / yer / (3) balçuq / aq balçuq / (4) sowuq balçuq / üyük / kıızıl balçuq / kıruğ balçuq / (5) balçuq pāresi / yir yüzü / tüz yir / yirniñg yiti ülüşde birisi / (6) tapuz yir / ħarāb yir / ābādān yir / (7) yağmursız yir / yumşaq yir / kıatıq yir / salgım / (8) yazı / (9) beyābān /
- P5a (1) kıızıl altun / tüzilmiş altun / şāfī altun / ma‘ dinge irkilmiş altun uşaqı / kükürd / (2) āhek / sārūç / g<ire>ç / tütüyā / sīmāb / murdār zībāk / (3) zāk / surħiç / üldürük / (4) kııl / tuzlağ / tuz / tuz satğucı / (5) sırça aşlı / itig / monçuq / (6) monçuq satğucı / kıara monçuq / yemenī monçuq / yılan başı / (7) gevher / (8) gevher satğucı / la‘l / (9) pīrūze / kümüş monçuq /
- P5b (1) kıçig yençü / kıızıl settük / kehrübā / bīcāze / yençü tüzgü yip / (2) bilezük / tuç bilezük / (3) kol bağı / bilek bağı / boyun bağı / (4) boğaz bağı / (5) kögüs bağı [Y1a1 kıarın bağı] / Y1a1 saç bağı / bil bağı [Y1a2 ortalık] / (6) Y1a2 tūmār / Y1a3 tesbīħ monçuqı / (7) Y1a3

baş bağı / Y1a4 yüzük / Y1a4 kaşsız yüzük / kaş [Y1a5 yüzük kaşı] / (8) azak bağı [Y1a5 ayak bağı] / ısırka [Y1a6 küpe] / (9) küpe [Y1a6 ısırka] / BĀB¹¹ / Y1a7 yol /

- Y1b (1) kiñg yol / (2) yol ortası / uluğ yol / nişān / (3) iz / bir yıgaç yir / (4) yıgaçniñg üçte biri / oq çekimi yir / iki yiriñg arası / (5) yıraç sefer / yol erenleri / (6) yol eri / yoldaş / (7) aşlık kārṽānı / yız yıpar kārṽānı / yük / FAŞL /
- P6a (1) güre / nevber üzüm / üzüm hūşesi / asılmış hūşe / (2) üzüm çengāli / üzüm çūbı / üzüm çekürdeki / hūrmā çekürdeki / (3) tekne / hūrmā yipi / hūrmā қаpı / uluğ üzüm / aq üzüm / (4) bāğ tireki / bāğlık / (5) tam / қақра / berçin / tāk cüfti / (6) seyrek қабуғ / BĀB / bir pāre yir / (7) orun / şehir / (8) uluğ şehir / (9) kend / mekke şehri /
- P6b (1) il yöresi / rustā / (2) hışar / (3) – (4) қорқуғ yiri / yön / (5) – (6) – (7) қuytulıғ yir / (8) orta / şehir tamı / (9) dervāze /
- P7a (1) il taşı / il içi / il ortası (2) bāzār / hāciler bāzārı / (3) ıssıq suw / ıssıq suwçı = ıssıq suw oçaqı / külhan / dükkān / (4) kervānsērāy / қақır satuçılar kebidı / biz tutuçılar kebidı / ġarībler turğu kebid / (5) namāz yeri / (6) ādīne mescidi / (7) – (8) – (9) ... / sōkeller yatğu iw / kilise /
- P7b (1) cehūdlar tapunğu yir / yarmaq tökgü serāy / olturğu yir / (2) erenler olturğu yir / tişiler olturğu yir / (3) oram / tar oram / (4) şor / құл қарабаş satar iw / közdemlegüler turğu yir / (5) zindān / işkence / buқағu (6) oğrı omcası / dār / gūristān / gūr / (7) mücāvır / laħdsız gūr / çuқur / (8) cenāze / (9) gūr topraқı / in / bağırtlaқ ıwası /
- P8a (1) çöpreki ıwa / tiwe қуш ıwası / (2) tamdaқı ıwa / arslan ini / қurt ini / (3) ıwuқ yatalıғı / қарınça ini / қoy ağılı / (4) ters / (5) topraқға қарılmış ters / ādem pelīdi / terslik / (6) tiwe ağılı / suw қatındaқı tiwe ağılı / (7) oru / süpründü kemüşgü yir / (8) serāy ornı / ābādān yir / vīrān yir / (9) eski yurt / nişāne /
- P8b (1) FAŞL / tutulmuş yurt / bināçı / (2) baħsīçi / baħsī / tam ulı / (3) bünyād / bir baħs<ī> tam / (4) dīvār / kāşāne / serāy / (5) serāyda turğan / turğu yir / (6) iw / (7) yaz turğu iw / yay turğu iw / қış turğu iw / köşк / (8) uluğ köşк / sultān қапуғı / dükkānçe / serāy astını / (9) serāy üstünü / astın / üstün / dīvār señgiri /
- P9a (1) oram örtügi / iw ileyiniñg örtügi / tünük / günbed / (2) kötürme iw / derīçe / serāy söresi / (3) – (4) serāy ortası / yir iw / (5) yir astındaқı iw / ötetlülük iw [Y2a1 ötetlük] / alaçuқ [Y2a1 alaçuқ = awçı kizlengü çuқur] / iw ileyi [Y2a1 iwniñg töri] / (6) Y2a1 iwniñg bir yanı / işik ileyi [Y2a2 iwniñg aranı] / yasanmış kerpiç [Y2a2 aran yöresinde қoymış kerpiç] / ot

¹¹ Y: Faşl

yöresi [Y2a2 ocağ tegresindeki yığaç] / (7) Y2a2 mencîr / Y2a3 muṅuş / konukluk iw [Y2a3 konukluk] / kâşâne [Y2a3 uzun iw] / (8) gencîne [Y2a4 tünek] / Y2a4 tâğ / [Y2a4 törten] / kizlegü iw [Y2a4 kizlengü yir] / (9) tamdurluk [Y2a5 tamdurluk] / aş bişer iw [-] / otunluk iw [Y2a5 otunluk] /

P9b (1) anbârçı [Y2a6 anbârbân] / tıwar ot yigen yir [Y2a6 âhür] / (2) kölük bağlağı yir [Y2a7 yaşırılık] / âdem yırağına oturğan yir [Y2a7 âbdestlik] / (3) öçekdeki âbdestlik / [Y2b1 yunluk] / - [Y2b1 sezek] / (4) iw kögesi [Y2b2 köge] / Y2b3 ağırlık / uğ [Y2b3 kiçig ağırlık] / (5) Y2b3 tağu / tirek [Y2b4 öre] / (6) Y2b5 öçek / (7) [Y2b5 iw = üze kılinmış iw] / Y2b6 tâbhâne / tünük [Y2b6 tünğlük] / (8) üzengü [Y2b6 yügrük üzengü] / bir tiş üzengü [Y2b7 bir tiş] / nerdübân [Y2b7 üzengü] / (9) Y3a1 kowuş / Y3a1 қапуғ / қапуғчы /

P10a (1) қowuşdurma қапуғ yarımı [Y3a2 yarım қапуғ] / Y3a2 uluğ қапуғ / қапуғ таһtesi [-] / astın işik [Y3a3 süyek] / (2) astın¹² işik [Y3a3 altın işik] / [Y3a4 üstün işik] / қапуғ soқğu telük [Y3a4 қапуғ öкçesini soққu telük] / (3) Y3a5 қапуғ öкçesi / - [Y3a5 қапуғ арқasıқа <u>rulğan yassı nerse] / Y3a5 zencîr / (4) kilîddân = kismelik [Y3a6 kesmelik] / kilîd [Y3a6 kirit] / (5) kilîd tişi [Y3b1 kirit tişi] / - [Y3a7 küfre] / (6) қuflçı [Y3a7 küfreçi] / қufl tili [Y3b1 küfre tili] / kilîd açғu [Y3b1 küfre kiriti] / işik ayağı basruқı / (7) BĀB / [Y3b2 kâle] / iw қumâşı [Y3b3 iwdeki uşaq tewşek] / Y3b4 tegirmen / Y3b4 tegirmenlik / (8) tegirmen tişegüçi [Y3b4 tişegüçi] / tegirmen buқurdaқı [Y3b5 tegirmen telüki] / tegirmen sibeki [Y3b5 sibeki] / tegirmen boғazıṅga atulğan aşlıқ [Y3b5 aṅğuk] / (9) eşek tegirmeni [Y3b5 töggü tegirmeni] / suw tegirmeni [Y3b6 el tegirmeni] / tegirmen sapı [Y3b6 ...

P10b (1) yarқuçaқ [Y3b7 yarғuçaқ] / soқu [Y3b7 yığaç soқu] / soқu sapı [Y3b7 sapı] / Y4a1 temür soқu / temür soқu sapı [Y4a1 temür sapı] / (2) ғırbîl [Y4a2 ғalbir] / [Y4a2 kiṅ ғalbir] / [Y4a3 teprek] / қasṅğak [Y4a3 çenber] / (3) қasṅğakçı [Y4a3 çenberçi] / kewçek [Y4a4 seksenek] / Y4a4 elek / (4) - [Y4a5 tamdur] / Y4a5 küsegü / (5) bâz [Y4a6 bâzî] / oğlaқu [Y4a7 oğlağı]¹³ / (6) tikeç [-] / nâve [Y4a6 tekne]¹⁴ / Y4a6 hüne / қazan tuvaқı [Y4a7 tuvaқ] / (7) küp tuvaқı [Y4b1 küp tuvaқı] / Y4b1 küweç / қazan қarası [Y4b1 küweç қarası] / (8) Y4b2 taş küweç / küweç қozқu yir [Y4b2 küweç tutası] / pätile [Y4b2 pätile] / - [Y4b2 ḥalvâ қazğan<ı>¹⁵] / (9) ḥalvâ bulağı [Y4b3 çıғınlık] / Y4b4 tâbe /

P11a (1) Y4b4 қazğan / Y4b5 қazğan қulпı / taş dağan [Y4b5 küweç ayağı] / (2) temür dağan [-] / temür çiş [Y4b6 temür şiş] / Y4b7 temür tamdur / (3) Y4b7 ocağ / Y4b7 ot / Y5a1 yalın / (4) uçғun [Y5a1 uçun] / (5) Y5a2 tütün / [Y5a3 қара tütün] / Y5a2 köz / Y5a3 қor / Y5a3

¹² M. üstün

¹³ Arapça metinde P ve Y'nin sıralanışı farklı.

¹⁴ Arapça metinde P ve Y'nin sıralanışı farklı.

¹⁵ M: қazğan ḥalvâ

kül / (6) pāre ot [Y5a3 yanduk] / tamduk [-] / (7) yana turğan ot [Y5a4 yangan yanduk] / eksündü [Y5a5 eksündü = yalınğlıg köz] / Y5a5 çaçmaq taşı / (8) çaçmaq temüri [Y5a5 çaçmaq] / Y5a6 çaçmaq uçgunı / Y5a6 kav / küweç kötürgü nerse [Y5a6 destmāl] / uluğ çömçe [Y5a7 kebze] / (9) Y5a7 çömçe / Y5a7 kaşuk / Y5b1 çevli /

P11b (1) köpük alğuçı / Y5b1 taş çanak / çanak [-] / (2) Y5b2 uluğ çanak / sükerre [-] / (3) Y5b3 kersen / könek [Y5b4 sarnıç] / - [Y5b4 süt sarnıç] / süt tulumı [Y5b4 süt tolkuğı] / (4) yağ tulumı [Y5b5 yağ tolkuğı] / tağarek [Y5b5 tağaryek] / Y5b5 hunbere / (5) kiçig hunbere [Y5b6 yaşıl hunbere] / etlik [Y5b6 şāh] / aşlıg tergi [Y5b6 ötenmiş tergi] / (6) aşsız tirgi [Y5b7 hūn] / seped [-] / el silgü destār [Y6a1 hūn destārı] / (7) tuzluk / ögünmiş tuz [Y6a3 tögülmüş tuz] / (8) Y6a4 hediyye tabağı / Y6a4 kümüş tabağ¹⁶ / kiçig kadeh / (9) şarāb içgü kadeh [Y6a5 şerbet kadehi] / sağrak [Y6a5 sāgar] / yatuk [Y6a6 bardağ] /

P12a (1) suw sowutğan yatuk [Y6a6 asılmış bardağ] / cerlig küze [Y6a6 burunluğ bardağ] / Y6a7 seṅgek / Y6a7 küp / [Y6a7 küpeçük] / (2) çaçır küpi [Y6b1 uluğ küp] / sağısık [Y6b1 sahsık] / sağısık satğuçı [Y6b1 sahsık satğuçı] / (3) Y6b1 sırça / sırça satğuçı [Y6b2 sırçaçı] / Y6b2 delil sırçası / Y6b2 şīşe / (4) Y6b2 kündük / suw yılıtğan kündük / Y6b3 taşt / [Y6b3 taştçı] / - [Y6b3 taşt-ı¹⁷ cevni] / (5) ot ezgüç [Y6b4 otluk] / [Y6b4 degen] / (6) kiçig legen [Y6b4 yarım degen] / üsme ezgüç [Y6b5 vesme ezgü idiş]¹⁸ / çuğan ezgüç [Y6b5 çuğan ezgü iziş] / [Y6b6 kiḫāl kündük<i>] / (7) el yuğu iziş [-] / kulplıg bardağ [-] / kulpsız bardağ [Y6b7 kulpsuz bardağ] / (8) Y6b7 pingān / çerāg azakı [Y7a1 ḫaste] / (9) Y7a2 çerāgılg / çerāg koçku tāk / Y7a2 çerāg /

P12b (1) - [Y7a3 çerāg] / Y7a3 pelīte / [Y7a4 yanmış pelīte] / yana turğan pelīte [Y7a5 yanmış pelīte] / (2) yağ tepretgüç [-] / 'ūd tütgüç [Y7a5 'ūd-süz] / çerāg etgüç / FAŞL / (3) ton soğgu nerse [-] / (4) ton asgu nerse [Y7a7 üç ayaklıg taht] / Y7b1 bişik / yörek bağı [Y7b1 yörek] / (5) titek [Y7b2 kecābe] / peşşehān<e> = çekmen [Y7b3 çekmen] / (6) çāder [-] / çāder satğuçı [Y7b4 ḫaymeçi] / ḫayme yıgaçı [Y7b4 ortası] / (7) çāder yipi [Y7b4 ḫayme yipi] / çāder kazıgı [Y7b5 kazuk] / yünḡ çāder [Y7b5 yünḡ ḫayme] / (8) dīm-i çāder [Y7b5 bir dīm-i ḫayme] / ḫaymeniḡ bir yanı [Y7b6 ḫayme eteki] / alaçuğ [Y7b6 kara iw] / Y7b7 taht / (9) bezenmiş taht [-] / kelin tutuğı [-] /

P13a (1) Y8a1 iziş / suw izişi [-] / (2) - [Y8a2 qarāre] / Y8a2 çuvāl / Y8a3 ḫurcīne / Y8a3 teṅg / (3) Y8a3 zenbīl / seped [Y8a4 ...

¹⁶ Arapça metinde P ve Y'nin sıralanışı farklı.

¹⁷ M. taşt / daşt karışıklığı söz konusu.

¹⁸ Arapça metinde P ve Y'nin sıralanışı farklı.

Y8a6 tırnak kesgüci / yandağ kesgüci [Y8a6 tiken çıkarğu] / (7) kaş ewdüğüci [Y8a7 kirpük tartğu] / Y8a7 sürmelik / sürme yıgaçı [-] / (8) yoruğ [Y8b1 baş mîli] / cerâhat pelîtesi [-] / tiş arıtğu [Y8b2 tiş arıtğu] / Y8b2 tarağ / yelpügüç [Y8b2 yelpise] / (9) közüngi [Y8b2 közüngü] / çîni közüngi [Y8b3 çîni közüngü] / közüngi қапі [-] /

P13b (1) közüngi açğu [Y8b3 közüngü açğu] / Y8b3 şandūççe / - [Y8b3 sele] / yıpar soğğu şandūğ [Y8b4 yıpar tablı] / [Y8b4 müllik] (2) huğğa satğu [Y8b4 müllikçi] / pîl sünğ<ük>i [Y8b5 pîl sünğüki] / Y8b5 abanos / kara abanos [-] / (3) Y8b5 ala abanos¹⁹ / BĀB / Y8b6 tapunmakğa sezā tañrı / ektilegüci [Y8b6 iktülegüci] / ‘aybsız [Y8b6 ‘aybsuz] / (4) Y8b7 yaratılmış / âdem oğlı [-] / (5) Y9a1 ferişte / (6) vahy keltürgüci ferişte [Y9a1 vahy indürgüci] / cān algüci ferişte [Y9a2 cān algüci] / (7) rûz birgüci ferişte [Y9a2 rûzî indürgüci] / şûr ürgüci ferişte [Y9a3 şûr ürgüci] / uçtmağ қапуğçısı ferişte [Y9a3 uçtmağ²⁰ қапуğçısı] / tamuğ қапуğçısı ferişte [Y9a3 tamuğ қапуğçısı] / ğınağüci ferişte [Y9a3 ‘azāb feriştesi] / (8) Y9a4 peygāمبر / Y9a4 peygāمبرlık / âdemî [Y9a4 kişi] / (9) ğatun [Y9a5 tişiler] /

P14a (1) Y9a6 er / ğatun [Y9a6 tişi] / Y9a7 er / (2) Y9a7 erenler / ilde olturğan ‘arab [-] / yābānda olturğan ‘arab [Y9b1 bādiye ‘arabı] / (3) – (4) zengî [-] / (5) – (6) bölük [Y9b4 üğür] / (7) – (8) – (9) - /

Y9b7 bişdin onğa tegi

P14b (1) – (2) [Y10a2 tiweliger üğür] / üçdin onğa tegi [Y10a3 kiçig üğür] / - [Y10a3 ondin eksük] / uruğlar [Y10a3 kök] / (3) ana oğlanları [-] / (4) kiçig қабіle [Y10a4 uluğ kök] / uluğ қабіle [-] / Y10a5 perîler atası / (5) perî [-] / perî tağı âdemî [Y10a6 âdemî tağı perî] / dîv [-] / (6) dîvler uluğı [-] / küçlig dîv [Y10a7 küçlüğ iblîs] / basruğ [Y10a7 basruğmak] / uñğacın [-] / (7) erkek ğül [Y10b1 yañğku] / Y10b1 erkek / (8) Y10b2 tişi / teprengen cānavar [Y10b2 yir yüzindeki teprengen cānavār] / Y10b3 cānlığ / (9) Y10b3 cānsız / Y10b3 ölüm /

P15a (1) ölüğge çakırmaq [Y10a4 ölüğke ğaykırmaq] / ölüm esrükligi / (2) BĀB / tañrı yaratğan şüretğa oğşaş şüret [Y10b5 menğzetmiş şüret] / (3) bezek [Y10b5 menğiz] / (4) iş körkli [-] / Y10b7 yüz suwı / Y10b7 ten / (5) – (6) – (7) - [Y11a2 kâlbüd] / - [Y11a3 yatur kişi kâlbüti] / tüşinde körgen nerse [-] / (8) boy [-] / dem [Y11a4 tın] / (9) Y11a4 cān / cān bākîsi [Y11a5 cāniñ bākîsi] / Y11a5 қан /

P15b (1) sarığ suw [Y11a5 sarığ] / Y11a6 қoyuğ қан / bir çiyнем et [Y11a6 çiynenmiş et] / kemürdek [Y11a6 köpürçek] / (2) Y11a7 sünğük / boğun [Y11a7 endām] / (3) yilük [Y11b1 yilük] / Y11b1 et / Y11b1 bez / Y11b1 sarığ suw / Y11b2 iriñ / (4) қanlığ suw [-] / Y11b2 sarığ siñgir / Y11b2 aқ siñgir / tamar [Y11b3 tamur] / (5) Y11b3 endām / (6) teri [Y11b4 kön] / ızlanmaduğ teri [Y11b5 teri] / (7) teri taşı [Y11b5 könnüñ taşı] / teri içi [Y11b5 içi]

¹⁹ Y: “kara abanos” anlamındaki Ar. kelimeye “ala abanos” tercümesi yazılmış.

²⁰ M. şın > sin

/ Y11b5 baş / meyni [-] / (8) baş terisi [Y11b7 baş köni] / baş çanağı [Y11b7 baş sağrağı] / (9) baş yuwı [-] / eñgse [Y12a1 boyun] / eñgseniñg iki yanı [Y12a1 boyunnuñg iki yanı] / başniñg bir yanı [Y12a1 bir yanı] /

P16a (1) ayırım [Y12a1 azwağ] / baş tepesi [Y12a2 tepe] / (2) Y12a3 yemük / baş ortası [Y12a3 baş üstüni] / baş çanağı [Y12a3 yelesi²¹] / (3) Y12a4 baş koñgağı / Y12a4 saç / Y12a4 qara saç / ala saç [Y12a4 ala saç = çal saç] / (4) örilmiş saç [Y12a5 örülmüş saç] / - [Y12a5 tişiniñg örülmüş saçı] / (5) Y12a5 toluñg saçı / [Y12a6 toluñg] / Y12a6 bürçek / - [Y12a6 bürçek] / (6) kulaqqa kelür saç [Y12a7 kulaqqa kelür saç] / Y12a7 eginge kelür saç / saç uçı [Y12a7 saçniñg uruğı] / (7) anadın bile toğmış saç [Y12b1 anadın toğmış saç] / nerseni bilgen endām [Y12b1 bilgen endām] / Y12b1 kulaq / (8) Y12b2 kulaq yumşaqı / kulaq telüki [Y12b2 telüki] / kulaq kiri [Y12b2 qoqı] / kulaq tözi [Y12b3 tözi] / (9) Y12b3 yüz / yüzniñg bir yanı [Y12b4 yüzniñg bir yanı] /

P16b (1) [Y12b4 yüzniñg qapı] / meñg [Y12b4 yüz beñgi] / Y12b5 alın / (2) alınıñg bir yanı [Y12b5 alın] / alınıñg iki yanı [Y12b5 alınıñg iki yanı] / alın cızıuğı²² [Y12b5 çatı] / alın yaruğı [Y12b6 alın cızığı] / (3) yañgaq kıızılı [Y12b6 eñg = yañgaq süñgüki] / Y12b6 yañgaq / yüzdeki meñg [Y12b7 meñg] / (4) Y12b7 qaş / Y13a1 qaş süñgüki / Y13a1 köz / (5) köz ıwası [Y13a1 köz ornı] / köz qapağı [Y13a2 qapaq] / (6) kirpük kıraqı [Y13a2 qapaq kırañgi] / Y13a3 kirpük / köz uçı [Y13a3 köz muñguşı] / (7) köz quzruğı [Y13a4 köz quyruğı] / qapaq içi [Y13a4 qapaq] / köz aqı [Y13a4 qaraq] / (8) köz qarası [-] / Y13a5 köz bebeki / (9) köz yaruğı [Y13a7 köz aqı] / ol aq kim köz qarasında tüş<er> [-] /

P17a (1) közge tüşgen çöp [Y13b1 közke tüşgen çöp] / Y13b1 yaş / (2) Y13b2 burun / burun uçı [-] / señgrik [Y13b2 burun qapusı] / (3) Y13b3 burun uçı / Y13b3 burun yumşaqı / burun üdi [Y13b3 içi] / (4) burun tamı [-] / keñgzik [Y13b4 keñgzek] / burun suwı [Y13b4 sünüki] / tudaq [Y13b5 tutaq] / (5) Y13b5 ağız / ağız yısı [Y13b5 ağız buğı] / Y13b6 tamaq / (6) eñgek [Y13b6 astın üstün eñgek] / ağız güşesi [Y13b6 ezik] / ağız yarı [Y13b7 yar] / (7) ağız yaruğı / Y13b7 tiş / (8) Y13b7 iley tiş / süt emgen tiş [Y14a1 emgen tiş] / (9) ilerüki tört tiş [-] / iley tört tişniñg birisi [Y14a2 ikinçi tiş] /

P17b (1) Y14a3 aزیğ / Y14a3 külgen tiş / (2) çiynegen tiş [Y14a4 aزیğ tiş] / soñg üngen tiş [Y14a5 tüp tiş] / (3) tiş tüpindeki et [Y14a5 tiş eti] / Y14a5 til / (4) Y14a6 til uçı / Y14a6 til tüpi / Y14a7 boğaz / (5) quruğ boğaz [-] / Y14b1 kıızıl boğaz / (6) Y14b1 boğaz uçı / buqurdağ [-] / Y14b2 eñgek / (7) eñgek çuqurı [Y14b2 eñgek çuqurçuğı] / kiçig saqal [Y14b2 orta saqal] / Y14b4 saqal / bürüt [Y14b3 bıyık] / (8) bürüt uçı [Y14b3 bıyık uçı] / Y14b4 saqal uçı /

²¹ yalası / belesi ?

²² M. z > z

Y14b4 boyun²³ / (9) boyun çukuru [Y14b5 boyun çukurçukı] / boyun tamarı [Y14b5 ömgen²⁴ tamar] / Y14b5 boyun ileyi /

- P18a (1) boğmağ orni [Y14b6 tesbîh orni] / Y14b6 egin / (2) - [Y14b6 âdemîniñ bir yanı] / Y14b7 omuz / iki kulağ arası [Y14b7 boyunduruğ orni] / (3) kögüs süñgüki [Y15a1 örü] / el [Y15a1 elig] / sağ el [Y15a1 sağ elig] / sol el [Y15a2 sol elig] / (4) yağrun [Y15a3 yağrın] / (5) Y15a3 koltuğ / koltuğ yısı [Y15a3 koltuğ yızığı] / Y15a3 kol / kol ortası [-] / (6) kol eti [Y15a4 baqaçuk] / eyegü eti [Y15a5 kol eti] / (7) Y15a6 tirsek / qarı [Y15a6 tirsek süñgüki] / arş [Y15a6 arşun] / (8) Y15a6 kulaç / bilezük yiri [Y15a7 bilezük orni] / Y15a7 bilek boğunu / Y15a7 ten tamarı / (9) Y15b1 baş tamarı / azağ tamarı [-] / Y15b1 aya / yumruğ [Y15b1 yuğruğ] /
- P18b (1) Y15b2 aya içi / aya yivsi [Y15b2 aya çızığı] / Y15b3 barmağ / Y15b3 baş barmağ / (2) şehâdet barmağ [Y15b3 söggen barmağ] / - [Y15b4 tesbîhkâr barmağ] / - [Y15b4 du' âkâr barmağ] / Y15b4 orta barmağ / törtinç barmağ [Y15b4 atsız barmağ] / (3) siçe barmağ [Y15b4 çiç barmağ] / Y15b5 barmağ boğunu / Y15b5 barmağ süñgüki / (4) barmağ uçı [-] / Y15b6 tırnağ / (5) Y15b7 tırnağ ağı / Y15b7 qarış / yarım qarış [Y16a1 süñgüş] / Y16a2 arğa / (6) arğa oñgurçası [Y16a3 oñgurça] / (7) arğanıñ bir yanı [Y16a3 çiwün] / Y16a3 arğa ortası / Y16a4 yülün / (8) oñgurğa süñgüki [Y16a4 mührük] / şîşe orni [-] / Y16a1 yan / (9) Y16a1 eyegü / Y16a5 eyegü uçı /
- P19a (1) Y16a6 eyegü eti / Y16a6 bıkın / (2) bil / Y16a7 bıkın içi / (3) kögüs [Y16a7 kögüz] / kögüs üstünü [Y16b1 kögüz üstünü] / (4) Y16b1 töş / kögüs tegresi [Y16b2 kögüz yöresi] / (5) kögüs süñgüki [Y16b2 kögüz süñgüki] / kögüs çukuru [Y16b2 sayrağ] / öksüz eyegü [Y16b3 kösrük] / (6) Y16b3 emçek / Y16b3 er emçeki / Y16b4 emçek uçı / Y16b4 köñgöl / (7) – (8) yürek ortası [Y16b5 yürek qarası] / Y16b6 yürek kanı / yürek қапı [Y16b6 perdesi] / (9) Y16b6 yürek tamarı / Y16b7 qarın /
- P19b (1) iç içegü [Y16b7 qarın içindeki nirseler] / kat qarın [Y17a1 sarķanağ] / Y17a1 bögen / Y17a1 köbek / (2) Y17a2 qazı / Y17a2 bağır / Y17a2 talağ / Y17a3 öfgen / (3) Y17a3 qursağ / Y17a3 bükrek / Y17a3 bağarsuğ / Y17a4 yağlığ bağarsuğ / (4) iç yağı [Y17a4 iç yağ] / Y17a4 öt / Y17a4 kowuğ / sidük [Y17a5 sitük] / er suwı [-] / sıza çıqğan suw [-] / (5) sidükdin soñ kelgen suw [-] / bir tamzım suw [Y17a5 tamzum] / Y17a5 oğulcân / (6) Y17a6 yan başı / (7) Y17a7 iley endām / Y17b1 art endām / iki ferc arası [Y17b1 yıgun et] / tişiniñ yabası [Y17b1 tişi art endāmı] / (8) er yabası [-] / irtmek [Y17b2 tişi tüpi] / köt [-] / (9) köt telüki [Y17b3 telüki] / köt içi [Y17b3 telükiniñ tüpi] / qasığ tüsi [Y17b3 qasığ] /

²³ Y: nun > kaf

²⁴ M. e > ü

P20a (1) - [Y17b4 yamdu] / Y17b4 çük / Y17b4 oğlan çüki / çük telüki [Y17b5 orni = kowuşı] / (2) Y17b5 çük başı / (3) hatnesiz er [Y17b6 sünnetsiz]²⁵ / hatne terisi [Y17b7 çük başınıᅡg kapaı] / Y17b7 kamruk / (4) kamruk terisi [Y17b7 kamruk kapaı] / tartılmış er [Y18a1 hādım] / (5) tök [Y18a1 latan] / hem er hem tişi endāmlıᅡ [Y18a1 hem er hem tişi] / hīz [Y18a2 yumşak] / [Y18a2 end<ā>mı kesilmış] / tişi kasıkıınıᅡg artı [Y18a2 tişi kasıkı] / Y18a2 am / (6) am kıraᅡı [Y18a2 tutakı]²⁶ / Y18a3 tılaᅡ / uluᅡ tılaᅡlıᅡ tişi [Y18a3 uzun tılaᅡ] / iki ferc arası [Y18a3 iki endām arası] / Y18a4 iki but arası / (7) Y18a4 uyлуᅡ / Y18a4 uyлуᅡ tamarı / tiz [Y18a5 tiz çanakı] / (8) tiz çanakı [-] / soᅡulaᅡ [-] / Y18a6 yinçük / (9) Y18a6 yinçük süᅡüki / baᅡanaᅡ [-] / azaᅡ bilezüki orni [Y18a7 ayak baᅡı]²⁷ /

P20b (1) topuk / ökçe siᅡiri [Y18b1 siᅡir] / azaᅡ [Y18b1 ayak] / (2) azaᅡ ileyi [Y18b2 taban] / azaᅡ arᅡası [Y18b2 ayak yüzi] / taban [Y18b2 baldır] / (3) baldır [Y18b3 iᅡ yanı] / azaᅡınıᅡg tış yanı [Y18b3 tış yanı] / Y18b3 ökçe / FAřL / (4) başaᅡᅡu [Y18b4 uluᅡ başlıᅡ] / Y18b4 kiᅡiᅡ başlıᅡ / kiᅡiᅡ kulaᅡlıᅡ [Y18b4 kışka kulaᅡlıᅡ] / uluᅡ kulaᅡlıᅡ / aᅡ yüzlüᅡ [Y18b5 aᅡ yüzlüᅡ] / (5) kaᅡıᅡ yüzlüᅡ [Y18b5 kaᅡıᅡ yüzlüᅡ] / uzun yüzlüᅡ [Y18b5 şubı yüzlüᅡ] / tegirmi yüzlüᅡ [-] / [Y18b5 meᅡᅡliᅡ] / aᅡuᅡ kařlıᅡ [-] / [Y18b6 kara közlüᅡ] / [sarᅡuᅡ tutaᅡlıᅡ] / (6) ulaşu kařlıᅡ [-] / tilāvur [Y18b7 tilāver] / uluᅡ ünliᅡ [Y18b7 uluᅡ ünliᅡ] / köser [Y18b7 kösür] / saᅡlı solı [Y18b7 saᅡlıᅡ solıᅡ] / (7) kesik ellig [Y19a1 kesük ellig] / uzun boylıᅡ [Y19a1 uzun bozluᅡ] / tamām boylıᅡ [Y19a1 orta bozluᅡ] / uluᅡ qarınıᅡ [Y19a1 yepşük qarınıᅡ] / (8) süᅡümsüz [Y19a2 yip toymaz] / irig sözlüᅡ [Y19a2 yābānı] / rūspāy [Y19a2 ...] / tüzsiz řuᅡ [Y19a2 řuᅡ]²⁸ /

Y19a (1) – (2) - (3) taz / uzun saᅡlıᅡ / yilpe başlıᅡ / (4) kıwıřuᅡ saᅡlıᅡ / taᅡıluᅡ saᅡlıᅡ / saᅡır / (5) körksüz / aᅡuᅡ yüzlüᅡ / yaᅡtı yüzlüᅡ / burtaruᅡ yüzlüᅡ / buᅡday eᅡᅡliᅡ / (6) kara / aᅡ / tüküz / (7) egri közlüᅡ / közsüz /

Y19b (1) – (2) - (3) kesük kulaᅡlıᅡ / (4) – (5) – (6) - (7) semüz / aruᅡ /

P20b (9) FAşL / Y20a2 qarın iᅡindeki oᅡlan / kiᅡiᅡ oᅡlan [Y20a2 nā-resıde oᅡlan] /

P21a (1) süt emgen oᅡlan [Y20a3 emgen oᅡlan] / bir yaşar oᅡlan [Y20a3 bir yařlıᅡ] / Y20a3 oᅡlan / (2) kiᅡiᅡ kul [Y20a4 nā-resıde kul] / kiᅡiᅡ qarabaş [Y20a5 nā-resıde qarabaş] / resıdelikge yawuᅡan [Y20a5 erlikke yaᅡın bolmış] / (3) Y20a5 saᅡalsız / Y20a6 yigit / - [Y20a5 yigit kız] / [Y20a5 yigit] / (4) yigitlik [-] / yigitlik evveli [Y20a7 yigitlikniᅡg evveli] / (5) aᅡı

²⁵ Aynı anlamlı iki Arapça maddebaşından P’de birine; Y’de diᅡerine tercüme yapılmış.

²⁶ Arapça metinde P ve Y’nin sıralanışı farklı.

²⁷ M. y noktasız.

²⁸ M. hı>ᅡa

kirmiş [Y20b1 orta yaşlıg] / kararı [Y20b2 h^yâce] / [Y20b3 karılık] (6) FAŞL / yaratıg [-] / (7) us [-] / (8) – (9) kılık [Y20b7 nelik] /

P21b (1) – (2) yoriş [-] / köngül kazgusu [Y21a3 köngül köyüki] / köngül köynügi [Y21a3 köyük] / (3) Y21a3 kine / (4) – (5) FAŞL / kız oğlan [Y21a7 kız] / (6) Y21b1 kızlık / Y21b1 orta yaşlıg / (7) - [Y21b1 kararı kız] / kararı ‘avret [Y21b1 kırtğa] / Y21b2 kelin / (8) kelin aşı [Y21b2 küzegü]²⁹ / kız oğlan kıranı / küzegüsin sewgen tişi [Y21b2 cüft sewgen urağut] / (9) küzegüsin sewmez tişi [-] / üküş oğul toğurğan tişi [Y21b4 erkek toğurğan] / üküş kız toğurğan tişi [Y21b4 tişi toğurğan] / toğurmağan tişi [-] / az toğurğan tişi [Y21b4 az toğurğan] /

P22a (1) köp toğurğan tişi [Y21b4 üküş toğurğan] / tul tişi [Y21b4 tul] / er körmüş tişi [-] / (2) uğutlîg tişi [Y21b5 utluğ urağut] / ezgü hulklîg tişi [Y21b6 ezgü hū<y>luğ urağut] / körkge muñgsız tişi [Y21b6 bezenmedin körkliğ urağut] / (3) yawuz tişi [Y21b6 yawuz yolluğ urağut] / uzun tillig tişi [Y21b6 uzun tillig urağut] / uğutsız tişi [-] / (4) BĀB / Y21b7 yaq yawuq / yaq yawuqlık [Y22a1 yawuqluk] / - [Y22a1 yakın yawuq] / (5) - [Y22a1 isig köngüllüg] / yad [Y22a2 yat] / (6) – (7) Y22a6 ata / Y22a6 ana / (8) Y22a6 uluğ ata / uluğ ana [Y22a7 uluğ <ana>] / (9) Y22a7 atanıñ er qarındaşı / atanıñ kız qarındaşı [Y22b1 kız qarındaşı] / ananıñ er qarındaşı [Y22b1 tayı] /

P22b (1) ananıñ kız qarındaşı [Y22b1 tağayeze] / Y22b1 oğul / Y22b1 oğul oğlı / (2) Y22b3 kız / (3) Y22b4 helâl-zâde / Y22b4 harâm-zâde / oğullanmış oğlan [Y22b4 ündetilmüş oğlan] / (4) yaşrın birilmüş oğlan [Y22b5 yapşurulmuş oğlan] / yirdin kötürülmüş oğlan [Y22b5 kötürülmüş oğlan] / Y22b5 er qarındaş / (5) Y22b6 kız qarındaş / ögey oğul [Y22b6 ögey kız] / (6) Y22b7 ögey kız / Y22b7 ögey ata / Y22b7 ögey ana / Y23a1 ögey ana oğlanları / (7) er cüft [Y23a1 cüft] / Y23a2 tişi cüft / (8) safvî hatun [-] / (9) Y23a3 köni tişi / Y23a4 küzegü / qayın ata [Y23a4 qazın ata³⁰] /

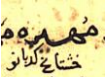

P23a (1) kızınıñ qayın anası [Y23a5 qazın ana] / bacanaq [Y23a5 çıkan] / (2) Y23a5 kelin / Y23a6 siñgil kız / FAŞL / Y23a6 dost / (3) - (4) dostlık / dost / (5) Y23a7 düşmen / Y23b1 dost / (6) yaşdaş [Y23b1 yaştaş³¹] / ekiz siñgari [Y23b2 ekiz] / (7) Y23b2 meñgeşik / (8) teñg tuş [Y23b4 beräber] / (9) Y23b4 meñgeşiksiz /

P23b (1) adaş [Y23b5 atas] / laqabı bir [Y23b5 künyetlig] / bir pişelig [-] / (2) qonşu [Y23b6 qonğışı] / tişi qonşu [Y23b6 tişi qonğışı] / Y23b7 bir illig / (3) bir kendlig / ortak / bir andlıg / (4) yâr [-] / bir olturuşlıg [-] / (5) bir töşeklig / bir uruşlıg / âzād er [Y24a1 âzād] / (6) Y24a1

²⁹ Y’de ’irs / c. a’rās “Kadının kocası” okunuşuna göre tercüme yapılmış olmalı yahut “kelin aşı” tercümeli bir nüsha görülüp “kelin eşi” şeklinde anlaşılabilir.

³⁰ M. ana

³¹ M. ye>be

- āzād tişi / kez-bānū [Y24a2 ...] / āzād tişi oğlanları [Y24a2 ...] oğlanları
 / (7) FAŞL / ter eri / [Y24a3 bulun] / kişiler yaħşısı [Y24a4 kişilerde yaħşısı] / (8) mōn kişi
 [Y24a4 sınımaduĥ iş] / Y24a5 ‘arsız / alfebān [Y24a5 altak] / Y24a5 oĝrı / (9) ezgü er
 [Y24a6 ezgü] / yawuz er [Y24a6 yawuz ılıĝuĝı] / zenddān [Y24a6 ĝavĝa³²] / ŗüksiz / aħmak
 /
- P24a (1) BĀB / pādiŗāh [-] / (2) big [Y24a7 beg] / [Y24b1 dūstūr] / Y24b1 erklig / (3) – (4) bitigĝi
 [Y24b2 ĥ‘āce] / baŗ kiŗi [Y24b2 uluĝ] / uluĝ [-] / (5) tapuĝĝılar [-] / erig begi [Y24b3 emīr-
 baz er] / sālār [-] / (6) Y24b4 basĝaĝ / deh-yekĝi [Y24b4 bāj-bān = ‘ōŗr alĝuĝı] / - [Y24b5
 ĥarāc alĝuĝı] / (7) bāc [Y24b5 bāj] / [Y24b5 ‘avān] / yir salıĝı [Y24b5 salıĝ] / azaĝ teri
 [Y24b6 ayaĝ teri] / (8) – / [Y24b7 oruĝ] / (9) oĝur [Y25a1 alan] / - [Y25a2 tawar] /
- P24b (1) tamām mālلیĝ / aĝır bahālلیĝ māl / (2) genc / altun taĝı kümüş / tıwar taĝı ul arabaŗ / (3)
 eski māl / yanĝı māl / dervīŗlik / (4) tarlıĝ / tirlik / (5) tar tirlik / ölmegüce tirlik / (6) kiĝlik
 / artuĝsılıĝ / (7) derece / (8) tirlik ĥoŗlıĝı / kiĝ tirlik / hedıyye / (9) baħŗŗŗ / ezgülik /
- P25a (1) käle / yaman käle / (2) āħriyān / uŗaĝ tewŗek käle / bahā / (3) perĥāŗ / nesi’e / rāyĝān /
 arbün / (4) āŗnī / FAŞL / ul / (5) – (6) arabaŗ / tapuĝĝı arabaŗ / arabaŗ / (7) dāye /
 oĝlanĝa tīmār ılıĝan tiŗi / (8) resīde bolmıŗ oĝlan / serheng / ŗākird / (9) - /
- P25b (1) üzenĝüĝi / saĝlaĝuĝı / zeybek / (2) yalawaĝ / abala yigüĝi / (3) BĀB / (4) müselmānlıĝ
 [Y26b4 tölek müselmān = köni müselmān] / tahāret ılmaĝ [Y26b4 ābdest] / - [Y26b4 uluĝ
 yunmaĝ] / suw tegmedin alıĝan yir [Y26b5 yunurda uru alıĝan yir] / (5) Y26b5 namāz /
 (6) taĝrı buyruĝı [-] / resül buyruĝı [-] / (7) artuĝsı tã‘at [Y26b7 artuĝsı namāz] / tüz yol
 [Y27a1 köni yol] / ‘ahd [Y27a1 bıĝıĝ = ĥürmet yā ‘ahd] / (8) - (9) – [Y27a1 saĝlamaĝı vācib
 nerse] /
- P26a (1) ezgü iş [Y27a4 körlüĝ iş] / Y27a4 yawuz iş / (2) ĥarām [Y27a4 ĥarām iş] / yaħŗı iş
 [Y27a5 ezgü iş] / yanut [Y27a5 körlüĝ ter] / (3) yawuz iş [Y27a5 yawuz ılınĝ = yawuz iş]
 / - [Y27a6 iĝgen yawuz] / ezgü [-] / (4) ezgü iş [Y27a7 ezgü ılıĝuĝı] / Y27a7 yazuĝ / (5) -
 (6) [Y27b2 yalıĝan] / FAŞL / (7) ısĝa sūreler [Y27b2 uŗaĝ sūre] / el-ħamd [Y27b2 sūre-i
 fātıħa] / (8) tanuĝ [-] / (9) - /
- P26b (1) – (2) söz [-] / (3) Y28a1 kürrāse / FAŞL / (4) Y28a4 erdem / (5) – (6) – (7) kitāb abalıĝı
 [Y28a6 kitābnıĝ abalıĝı] / bir varaĝ [-] / (8) kãĝıdĝı [Y28a6 bitigüĝi] / aplaĝuĝı [Y28a7
 aplaĝuĝı] / (9) Y28a7 bir yüz / iki söz arası [-] / künde ılıĝu iş [Y28a7 sayıĝ] /

³² m‘a.

- P27a (1) kitāb kırağı [-] / (2) bir söz [-] / (3) haṭ [-] / Y28a7 haṭ-keş / (4) āzād-nāme / (5) – (6) Y28b3 kâğıd / (7) bir defter kâğıd [Y28b5 bir bend kâğıd] / (8) beyt [-] / (9) Y28b7 yarım beyt / kalemlik [-] /
- P27b (1) kalem yongası [Y29a1 kalem ucu] / kalem tişi [Y29a1 kalemniṅ bir yanı³³] / (2) Y29a1 kalem-terāş / divit tepretgüç [Y29a2 tepretgü yıgaç] / kalem kesgüç [Y29a2 kalem kesgü yıgaç] / - [Y29a2 divit] / (3) divit ağız [Y29a3 divit telüki] / divit pelîtesi [Y29a3 suftı] / kalem arıtguç [Y29a3 kapağı] / (4) - [Y29a3 kara] / kara koygu yir [Y29a4 oturma divit] / (5) divit kapı [Y29a4 tıkağı] / divit bağı [-] / Y29a5 tahte / mühre / (6) FAŞL / Y29a6 uçmaḥ / (7) cāvizāne uçmaḥ / uçmaḥ çeşmesi / (8) uçmaḥ içi / uçmaḥ ortası / (9) uçmaḥ ḥavzı [Y29a6 uşmaḥ içindeki arık] / FAŞL / kıyāmetga bitmegen [-] /
- P28a (1) Y29a7 tersā / tersālar dānişmendi [Y29b1 tersā dānişmanı] / (2) tersālar zāhidi³⁴ [-] / tersālar kâdîsi [Y29b2 kâdîsi] / (3) çelipā [Y29b2 çelîpāk] / (4) cehūdlar nişāmı [-] / Y29b3 ‘isī kitābı / Y29b3 dāvud kitābı / Y29b3 mūsī kitābı / tersālar bayramı [Y29b3 tersā bayramı] / (5) Y29b3 cehūd / cehūdlar dānişmendi [-] / mūg [-] / (6) Y29b5 büt / (7) FAŞL / Y29b6 tamuḡ / (8) – (9) kat kat tamuḡ tüpi [Y29b7 astın tamuḡ] / tamuḡdağılar teniṅdin aḡān iriṅ [Y30a1 kan tağı iriṅ] / tamuḡniṅ ıssıḡ suwı [Y30a1 isig suw] / tamuḡlıklarını urḡu temür topuz [Y30a1 temür topuz] /
- P28b (1) – (2) BĀB / Y30a3 sâz / (3) ölçek [Y30a3 pergel] / Y30a4 ölçek yipi³⁵ / (4) Y30a4 suwaḡuç / suwaḡ balçuḡı [Y30a4 suwaḡ balçığı] / Y30a5 kerpiççi / kep [Y30a5 kerpiç kepi] / Y30a5 ḥām kerpiç / (5) bişmiş kerpiç [Y30a5 bişig kerpiç] / uluḡ kerpiç [-] / Y30a6 tekne / FAŞL / (6) Y30a6 na‘ leynçi / Y30a6 na‘ leyn / Y30a7 biz / (7) Y30a7 usḡuç³⁶ / kayuş [Y30a7 kayış] / (8) na‘ leyn kayuşı [Y30b1 na‘ l kayışı] / Y30b1 etük / Y30b2 etükçi / (9) Y30b2 başmaḡçı / Y30b2 başmaḡ / tolaḡ [-] /
- P29a (1) soḡban [Y30b3 ...] / ḥām teri [Y30b4 yaş teri = ıdlanmaduḡ kön] / (2) Y30b4 saḡrı / Y30b4 kön / Y30b5 könçi / Y30b5 kara kön / (3) saḡtiyān [Y30b5 çekün] / eşek saḡrısı [Y30b6 teri] / āster [-] / (4) Y30b6 kep / ultaṅ / FAŞL / Y30b7 suwçı / meşk [Y30b7 yanlık] / (5) eski meşk [Y30b7 eski yanlık] / meşk ağız / meşk bağı [Y31a1 kayışı] / (6) kiçig meşk [Y31a1 kiçig yanlık] / uluḡ meşk [Y31a1 matāre] / (7) FAŞL / içmekçi [Y31a2 içükçi] / içmek [Y31a2 içük] / deyeṅ [Y31a3 tiyiṅ] / (8) Y31a3 karşı / as [Y31a3 aḡ as] / Y31a3

³³ “kalemniṅ bir yanı” kalemin uç kısmını ifadede eksik kalıyorsa “kalem tişi” tercümeli bir metin “kalem taşı” şeklinde anlaşılabilir.

³⁴ M. z > z

³⁵ P: p > r

³⁶ Arapça metinde P ve Y’nin sıralanışı farklı.

kiş / savsar [Y31a3 savuᅡgsar] / Y31a4 tilkü / (9) Y31a4 kұnduz / kұzı terisi / FAŞL / Y31a5
‘atābī kılıcı /

P29b (1) yiplük [Y31a5 saht] / kelābe [Y31a5 z...

] / (5) Y31b3 ‘alemçi / FAŞL / kemiçi [Y31b3 kemiᅡ<i>] / (6) ...

P30a (1) Y32a1 salçı / FAŞL / Y32a2 temürçi³⁸ / - [Y32a2 temürçi] / (2) Y32a2 temür / fülād temür
[Y32a2 pūlāz] / Y32a2 yumşak temür / Y32a3 temür pāresi / (3) temür boᅡı [Y32a3 temür
boᅡı] / örs [Y32a3 örs = sendān] / Y32a4 ᅡeküᅡ / (4) tiz taᅡlaᅡuᅡı [Y32a4 nijdaᅡ = kösre] /
sındı [Y32a5 ker] / Y32a5 elmās / (5) Y32a5 uluᅡ ᅡeküᅡ / Y32a6 kışᅡaç / Y32a6 ige / Y32a6
igiş / köruk [Y32a6 uluᅡ köruk] / Y32a6 teri köruk / (6) tütüki [Y32a7 altunᅡılar körukü] /
Y32a7 kömür / kömürçi / yumşak kömür [-] / FAŞL / (7) Y32a7 awçı / Y32b1 aᅡ / (8) Y32b1

tuzak / aᅡ ᅡalıᅡası [Y32b2 aᅡ közi] / Y32b2 ...

P30b (1) barbaᅡ kılı [Y32b4 kıl] / Y32b5 yipek kıl³⁹ / Y32b5 baᅡarsuᅡ kıl / (2) Y32b5 ᅡalıᅡuᅡ /
Y32b5 ᅡengçi / Y32b5 ᅡeng / ıᅡlıᅡ [-] / (3) tütük [Y32b6 nāy] / ᅡarᅡı tütük [Y32b7 tütük] /
(4) def temüri [Y32b7 ᅡıᅡᅡraᅡusı] / ᅡablek [Y33a1 ᅡablbāz] / ır üni [Y33a1 ır] / (5) FAŞL /
ᅡurᅡaç oynaᅡuᅡı [Y33a1 ᅡurᅡaç oynaᅡuᅡı] / Y33a2 ᅡurᅡaç / (6) – [Y33a2 bāzı biᅡᅡen] /
ᅡelük [Y33a2 ᅡelik] / Y33a3 top / (7) ᅡevᅡān [Y33a3 ᅡomaᅡ] / salunᅡaç [Y33a3 salınᅡaç] /
süᅡᅡü sanᅡᅡu ᅡalıᅡa [Y33a4 süᅡᅡü ᅡalıᅡası] / (8) Y33a4 sapan / şurnāy [Y33a4 ᅡıbir =
fırılaᅡuᅡ] / tütük ᅡamᅡusı / baᅡır tütük [Y33a5 taş tütük = temür surnā] / ᅡırlatᅡuᅡ / (9) Y33a5
yıᅡaç kılınᅡ / atᅡu yası [Y33a5 atᅡulaᅡ yası] / kiriş tüᅡüni [Y33a5 yumurᅡaç] / Y33a6 öᅡ /

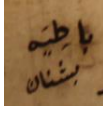
³⁷ M. z > r

³⁸ Arapᅡa metinde P ve Y'nin sıralanışı farklı.

³⁹ Y: y noktasız.

P31a (1) piyāde [Y33a7 piyāze] / (2) – [Y33b1 kemisi] / (3) şatrenc besātı [Y33b2 kâğıdı] / Y33b2 kımār okı / (4) ok / sörçek [Y33b2 utuzmak] / (5) FAŞL / yız yıpar satğuçı [Y33b3 hoş⁴⁰ yız satğuçı] / yız [Y33b3 hoş yız] / (6) hoş yız [-] / (7) tütsüg yısı [Y33b5 tütsüdi] / Y33b5 kindik yıpar / Y33b5 yıpar / (8) – (9) hoş yızlıg ma' cün [-] / gül suwı /

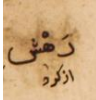
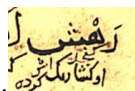
P31b (1) ' atfār taşı [Y33b7 ' atfārlarıñg üstün taşı] / astın taş [Y33b7 astın taşı] / yızlıg / (2) FAŞL / fuqqā' satğuçı [Y34a1 fuqqā' çı] / şarābçı [Y34a1 şarābdār] / (3) sekengebīn [-] / çağır satğuçı [Y34a2 hamr satğuçı] / çağır [-] / (4) – (5) kızıl renklig çağır [-] / arıg çağır [-] / (6) hürmā çağır [Y34a5 ezme] / yarımı kaynamış / (7) üçde biri qalmış / şurāhī [-] / çağır koygu

iziş [-] / şarāb mīvesi [-] / ... [Y34a6 pilpā] / (8) piyāle [Y34a7 sele] / sağraq [-] /

Y34a7 toluğ sağraq / (9) şarāb süzgü ... [Y34b1 sağraq qozgu yir] / tüwkürgü iziş [Y34b1 cur' adān] / tolhuq [Y34b1 tolhuq] /

P32a (1) Y34b2 ton yuğuçı / tokmaq [Y34b2 tokmaqı] / mīh-küb [-] / (2) ton yuğu yir [-] / kübe [-] / ton mühresi [Y34b3 mühre] / ton qozgu nerse [Y34b3 boqça] / (3) FAŞL / Y34b4 yonuçı / [Y34b4 mencir] / Y34b4 kergi / (4) rende [Y34b4 uluğ kergi] / yargu [Y34b4 testere = bıçgu] / (5) yığaç köndürgü nerse [Y34b5 bışqu] / Y34b5 üşkü / ay temür [Y34b6 ay] / (6) yuwqa ay [Y34b6 üşkü yipi] / FAŞL / Y34b6 kölük otaçısı / at ağızın bağlağı nerse [Y34b7 irindük = at irnin bağlağı nerse] / niş [Y34b7 neşter] / (7) Y34b7 kişen / FAŞL / Y34b7 etçi / qaşşāb kündesi [Y35a1 hūnesi] / (8) etçi bıçağı [Y35a1 uluğ bıçaq] / [Y35a1 etmekçi] / [Y35a1 unçı] / [Y35a2 un] / [Y35a2 sökti] / [Y35a2 päre etmek] / FAŞL / yülgüç [Y35a4 baş yülüğüçi] / haccām şışesi [Y35a4 şışe ornı] / (9) nişteri [Y35a4 haccām neşteri] / Y35a5 kerey /

P32b (1) bülөгü [Y35a5 bilegü] / bertük bağlağıçı [Y35a6 bertük bağıçı] / bertük bağlağan yığaç [Y35a6 bertük bağı yığaç] / (2) FAŞL / Y35a7 yağçı / Y35a7 yağ / Y35a7 yağur yağı /

şirpuht [Y35a7 şirpuht⁴¹ yağı] / (3) ... [Y35b1] / güncäre [Y35b1 kīstādağı güncäre] / yağ koygu [-] / (4) yağ yiri [-] / Y35b2 kübīn / Y35b3 kīstān / [Y35b2 kārğāh] / yağçı okı [Y35b3 kārğāh ağırlığı] / (5) FAŞL / igneçi [Y35b3 yigneçi] / igne [Y35b3 yigne] / (6) igne yordusı [Y35b4 yortu] / yipsiz igne [Y35b5 yipsüz yigne] / yiplig igne [Y35b5 yiplig yigne] / ignelik [Y35b5 yignelik] / Y35b5 yuwçı / (7) yiplük⁴² [Y35b4 yip] / yumğaq [Y35b5 yumaçuq] / sındı [Y35b6 sındı] / (8) yüksük / FAŞL / ig yonuçı

⁴⁰ M. hı, şın noktasız.

⁴¹ M. hı > ha

⁴² Arapça metinde P ve Y'nin sıralanışı farklı.

[Y35b6 igçi] / (9) Y35b7 ig / ig koğuşı [Y35b7 igiñg koğuşı] / ig başındaki egri temür
[Y35b7 igiñg uçı] / ig ağırşakı [Y36a1 yolu] /

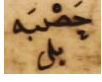
P33a (1) ig soğku nerse [Y36a1 iglik] / FAŞL / sünğlegüçi [Y36a1 sünğlegüçi = çıkırış] / Y36a2

sünğlegü / (2) sünğlegü temürü [Y36a2 sünğlegü tahtesi] / ... / bamuq çapuçı [Y36a2
çapuçı] / anıñ yası [Y36a2 çapuçı yası] / (3) ya kirişi [Y36a3 kirişi] / müştesi / FAŞL /
Y36a3 ot satğuçı / (4) dârü aşlı [Y36a4 ot katğu] / Y36a4 dârü / (5) Y36a4 topalak / öylen
[-] / gülengebîn [-] / (6) köñgülni şād kılgan dârü [-] / [Y36a6 öz yoritgen ot] / Y36a6 aş
siñgürgen ot / Y36a7 helîle / belîle / Y36a7 yäre / (7) Y36a7 bî-hüş otı / açığ ot [Y36b1
advay] / küncide [-] / Y36b1 çâder sağızı / (8) Y36b1 kasmı / Y36b2 yandaq şekeri / ...

[-] / (9) FAŞL / ‘illet [Y36b3 ig] / ısıtma [Y36b3 ısıtma bezgek] /

P33b (1) – [Y36b3 oğrı bezgek] / Y36b4 titretgen bezek / her künde tutğan bezek [Y36b4 künde
tutğan bezgek] / kün aşı tutğan bezek [Y36b4 kün aşı tutğan bezgek] / (2) tört künde bir
tutğan bezek [Y36b4 tört künde tutğan bezgek] / Y36b4 kerinmek / isnemek [Y36b5
esnemek] / Y36b5 baş igi / baş yarımınıñ igi [Y36b5 başıñg yarımınıñ ağırı] / (3) Y36b5
köz igi / ağız ulmağ<ı> [Y36b6 til ulmağı] / hâmlık [Y36b6 hâmluq] / [Y36b6 inçkılıq⁴³] /
özi yörimek [Y36b6 öz yörünmeki] / baş çizginmeki / (4) ağız egri [Y36b7 ağız egri bolmağı]
/ alağa menğzeş [-] / aq kbarçuq [Y36b7 kbarçuq] / (5) azaq igi [Y37a1 ayak igi] / Y37a1

çıban / Y37a1 süçüg baş / (6) Y37a2 sigil / Y37a2 temregü / Y37a2 tırnaq igi / ...
[Y37a2 kızamuq] / azaq kıvrılmağı [Y37a3 ayak kıvrılmağı] / (7) basuq [-] / Y37a3 ur / eşen
/ uşaq baş [Y37a3 sivilçü] / (8) Y37a4 baş / baş igi [-] / Y37a4 baş yaruğı / (9) baş nişanı
[Y37a5 baş tapı] / FAŞL /

P34a (1) – [Y37a6 beyyâ‘] / mîve satğuçı [-] / Y37a6 şeker / (2) bânîd [-] / mağz [Y37a7 yemiş
içi] / Y37a7 fulâte / Y37a7 tetri / Y37a7 quruğ üzüm / (3) Y37b1 kişmiş / Y37b1 şîre / şîre
satğuçı [Y37b1 şîreçi] / Y37b1 dūşāb / Y37b1 bal / (4) mūmdın çıkmaduq bal [Y37b2 aq
bal] / kavut [Y37b2 talқан] / tögi [Y37b2 tögü] / yarma / şām [Y37b2 şe‘ām] / (5) yana
turğan şām [Y37b3 yangan şe‘ām] / küweç havcı [Y37b3 küweç havıcı] / (6) Y37b3 sağız /

yığaç yilimi [Y37b4 ...] / Y37b4 siriş / Y37b4 yelim / (7) Y37b4 mǎzū / avujgun
[Y37b4 awujgun] / Y37b4 sarıg boyag / yoşa [-] / sîmsengerf [-] / (8) Y37b5 zengār / kızıl

boyag [Y37b5 ...] kızıl boya = kara boyag / mu‘ şaffer çiçek [Y37b7 ...] /

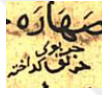
⁴³ M. ilk kaf > fe

qara boyağ [Y37b6 kızıl bozağ] / anar qapı [Y37b6 nār qapı] / (9) Y37b6 sürme / köz dārūsı [-] / Y37b7 qına / - [Y37b7 çiwüt] / üsme [-] /

P34b (1) Y37b7 kirşen / Y38a1 eñglik / ölüge tüter ot [Y38a1 ölüge türtgü ot] / (2) Y38a1 ...

/ Y38a2 çuğan / Y38a2 çuğan satğuçı / şābūn satğuçı [-] / (3) gūşīne / FAŞL / qonuqlıq [Y38a3 qonuqlıq] / Y38a3 nevāle / (4) kelin qonuqluğı [Y38a4 kelin qonuqluğı] / sūnnet qonuqlığı [Y38a4 sūnnet qonuqluğı] / ew üçün qılğan qonuqlıq [Y38a4 binā qonuqluğı] / yoğ aş [Y38a4 yas⁴⁴ aş] / (5) seferdin kelmişdeki qonuqlıq [Y38a5 sefer qonuqluğı] / oğlan toğardağı qonuqlıq [Y38a5 oğlan qonuqluğı] / Y38a5 qonuk / (6) epmek uşaqı [Y38a6 ta'ām uşaqı = kü<n>düzlük] / quşlıqlıq / - [Y38a7 erte aş] / (7) Y38a7 kiçe aş / söglünçe [Y38a7 söglünçi] / Y38a7 arqa yağı / küweçe bişmiş et [Y38b1 küweçe bişmiş et] / Y38b1 kaq et / (8) hāygāne [Y38b1 tebāhe = qaygana] / çoz yağı [Y38b2 ...

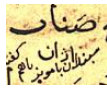

] / kızruq yağı [Y38b2 kızruq ...] / Y38b2 şūrbā / (9) Y38b2 şūrbācı / aş yısı [Y38b3 aş yızığı] / Y38b3 buğ / Y38b3 öz /

P35a (1) qazan keweki [Y38b4 köpük] / qara şūrbā [-] / süçüg şūrbā [-] / nārılıq şūrbā [-] / (2) nohūd suwı [-] / şūrbā [-] / aryanlıq aş [Y38b5 yoğurtluğ aş] / - [Y38b6 sirke qılınmış] / (3) – [Y38b6 kelye] / et birle bişgen suw [-] / Y38b6 gūzāb / kıyma [Y38b7 kıyma = 'āsib] / (4) Y38b7 sahtū / Y38b7 bulamaq / Y38b7 tutmaq / erpīşte [Y39a1 erüşte] / (5) Y39a1 sütlüg tuturğan

/ köçe [-] / buğrahanī / ternek aş [Y39a2 ...] / (6) bişirip sowutılmış balıq [Y39a2 küweçe bişmiş balıq] / sirkelig balıq [Y39a2 sirkelig] / biryān quşu / Y39a3 ābkāme / (7)

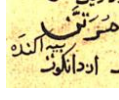

üzüm birle töggen küncüd [Y39a3 ...] / Y39a3 sirkelig soğan⁴⁵ / büzmek [-] / nevāle [-] / (8) Y39a4 senbūse / süci [Y39a5 süçig] / (9) ekşi [-] / zelibyā [-] / biçme halvā [Y39a6 yağlu etmek] / halvā uşaqı [Y39a6 yağda bişgen çörek] / şekerpīle [Y39a6 şekerpīre] /

P35b (1) sütlüg bulamaq [Y39a7 quymaq] / yağlıq bulamaq [Y39a7 söktü quymaqı] / pālūde [Y39a7 palūze] / furunī [Y39a7 ewrūşe] / kākī [Y39b1 kākik] / (2) sütge eritilmiş hūrmā [-] / gevzīne [-] / cevzīne [Y39b1 gevzīne] / halvā mağzı [Y39b2 mağzlu halvā] / (3) halvā mağzı satğuçı [Y39b2 berkinççi] / qalıñg epmek [Y39b2 qalıñg etmek] / girdī [Y39b3 girde] / (4) yuwqa epmek [-] / Y39b4 kek / (5) irmük epmek [Y39b4 ögerik etmek] / Y39b5 küliçe / quruğ epmek [Y39b5 katıg etmek] / epmek [Y39b5 etmek] / (6) epmek pāresi [Y39b5 pāre

⁴⁴ M. sin üstünde ötre.

⁴⁵ P.'de Arapça kelimenin yalnızca çokluk biçimi var; tercüme ona yapılmış.

etmek] / yağlıg epmek [Y39b5 ...] / un satğuçı [Y39b6 unçı] / Y39b6 un / kepek [Y39b6 söktü] / (7) yoğrılmış un [Y39b6 yoğurulmuş un] / - [Y39b6 hamrağlıg un] / hamırsız [Y39b7 hamrağsız un] / hamır [Y39b7 hamır mâye] / Y39b7 yumağ / (8) epmek katukı [Y39b7 tuzluk] / - [Y39b7 zeyt yağı] / Y40a1 sirke / Y40a1 açığ sirke / Y40a1 sirke satğuçı / (9) Y40a1 süt / süt satğuçı / Y40a1 ağuz / Y40a2 yoğurt / Y40a2 açığ yoğurt /

- P36a (1) tâze süt [Y40a2 tâze yoğurt] / suwsız süt [Y40a2 katıksuz yoğurt] / suwlıg süt [Y40a2 suwluğ yoğurt] / süt keweki [Y40a3 süt köpüki] / kaymak [Y40a3 süt kaymak] / Y40a3 süzme / (2) Y40a3 bişek yağı / sarıg yağ [Y40a4 sağ yağ] / peynır [Y40a4 çürük süt] / ...

[Y40a4 çağıldağ] / kurut [Y40a4 kara kurut] / Y40a5 turağ / (3) alundu [Y40a5 süt azmak] / BĀB / Y40a6 ton / (4) – [Y40a7 ton satğuçı] / (5) biz [Y40a7 böz] / biz satğuçı [Y40b1 böz satğuçı] / arğacı yiplük imesi yipek ton [Y40b1 arğaç = ip] / - [Y40b1 keji] / (6) keji [Y40b1 keji = ipek] / - [Y40b2 şa' ar ton] / - [Y40b2 inçe kettān] / kara gilim [-] / yuwa barçın [Y40b3 yuwa nārḥīn] / (7) alıng barçın [Y40b3 alıng] / alıng kettān [-] / (8) barçın [Y40b4 nārḥīn] / barçın satğuçı [Y40b5 nārḥīnçi] / (9) saağlıg imāme [-] / Y40b6 bil bağı / Y40b6 abağ örtügi / Y40b7 yançuk /

- P36b (1) el silügi [Y40b7 destmāl] / Y40b7 tamar bağı / destārçe⁴⁶ / (2) bürük / zāhidler bürüki / bürük tiküçi / (3) könglek / kiçig könglek / (4) etek / türdām / yaa / (5) yaalığ / tügme / ilük / yan bağı / (6) biyüç / yeğ / (7) yeğ uçı / tegirmi etek / (8) biz çırağı / ırıg / ...

/ (9) bir pāre biz /

- P37a (1) yüng ton / āster / taşlığ / (2) açuk yirliğ / aftan / ur / (3) yelme / yarım ton / terlik / (4) kepenek / yağmurlığ / künde kezer ton / (5) iki ' alemlig ton / şelvār / şelvār yaası / ağı / (6) palağı / ilersük / ilersük satğuçı / oprak / yaşım / (7) tolan / yip etük / (8) uluğ ridā / yüz örtügi / (9) yüz bağı / baş bağı / ser-āğüş / bürünçük /

- P37b (1) yorğan terinçeki / (2) bir in terinçek / iki in terinçek / (3) cāmedān = ḥakībe / ḥakībe ulağı / FAŞL / gilim / (4) uluğ gilim / tutuğ / (5) – (6) kelin tutuğı / yuwa tutuğ / (7) tüşek / yayım / (8) zīlū / uluğ alı / (9) pelās / uluğ ' alemlig alı / keçe /

- P38a (1) keçeçi / tüşek / çökürdek / (2) büryā / namāzlığ / (3) şār yastuk / yastuk / (4) tayanğ yastuk / baş yastukı / olturğ yastuk / (5) ara yastukı / kiçig yastuk / çaput / (6) tüşek / eski bamuk / (7) aput tiküçi / yorğan / i ton / (8) taş ton / yorğan terinçeki / (9) saağ /

⁴⁶ Buradan P43b3'teki FASL'a kadarki kısım Y'de yok.

- P38b BĀB / (1) bir / iki / üç / dört / (2) biş / altı / yiti⁴⁷ / sekiz / toköz / (3) on / on bir / on iki / on üç / (4) on dört / on biş / on altı / on yiti / (5) on sekiz / on toköz / yigirmi / otuz / (6) kırk / elig / altmış / yitmiş / seksen / (7) toköz / yüz / iki yüz / üç yüz / dört yüz / (8) biş yüz / altı yüz / yiti yüz / sekiz yüz / (9) toköz yüz / miᅇg / iki miᅇg / üç miᅇg / dört miᅇg /
- P39a (1) biş miᅇg / altı miᅇg / yiti⁴⁸ miᅇg / sekiz miᅇg / (2) toköz miᅇg / on miᅇg / on bir miᅇg / on iki miᅇg / (3) on üç miᅇg / on dört miᅇg / on biş miᅇg / (4) on altı miᅇg / on yiti miᅇg / on sekiz miᅇg / (5) on toköz miᅇg / yegirmi miᅇg / otuz miᅇg / (6) kırk miᅇg / elig miᅇg / altmış miᅇg / (7) yetmiş miᅇg / seksen miᅇg / toköz miᅇg / (8) yüz miᅇg / iki yüz miᅇg / üç yüz miᅇg / dört yüz miᅇg / (9) biş yüz miᅇg / altı yüz miᅇg / yiti yüz miᅇg /
- P39b (1) sekiz yüz miᅇg / toköz yüz miᅇg / miᅇg kırla miᅇg / (2) tek / cüft / tek / cüft / FAŞL / (3) ülüş / (4) – (5) – (6) pāre / az nerse / (7) yarım / üçde bir / törtde bir / bişde bir / (8) altıda bir / yitide bir / sekizde bir / toközde bir / onda bir / (9) birin birin / ikin ikin /
- P40a (1) üçin üçin / törtin törtin / bişin bişin / FAŞL / altun / (2) cev / ş... / tasū / yarım deᅇgi / (3) üç tasū / deᅇgi / bir deᅇgi yarım / iki deᅇgi / (4) buçuk altun / tört deᅇgi / tört deᅇgi yarım / biş deᅇgi / (5) biş deᅇgi yarım / bir altun / bir altun agramı / (6) on miᅇg yarmağ / bir kış altun / (7) öküz köni toluğ altun / yarmağ / bir ağırı / (8) kırk ağırı kümüş / dürüst / pül / (9) altun uşakı / altun töggüçi / mīᅇ / şarrāf /
- P40b (1) altun terāzūsi / FAŞL / ölçüçi / (2) terāzū / şāhe<y>n / terāzū tili / terāzū közi / (3) terāzū yipi / terāzū pellesi⁴⁹ / terāzū taşı / terāzū yıgaçı / (4) kebbān / kebbān taşı / kīle / (5) bir batman / (6) tört batman kirimi / bir batman kirimi / (7) buçuk batman / bir ... / (8) FAŞL / at / atlar / (9) bedevī at / aygır / kısrak /
- P41a (1) aşsız at / yaᅇsı at / pālān atı / türkī at / (2) kıluᅇçağ / tişi kıluᅇçağ / (3) bir yaşar / iki yaşar / (4) üç yaşar / tört yaşar / qarı at / (5) münᅇgi at / baᅇşış atı / sarp at / yorğa at / (6) terlemegen at / terlegen at / yüksek at / kısğa tülüg at / (7) kıonlaçı kısrak / FAŞL / at tutağı / (8) at kekili / at yalı / at kögsi / (9) at münᅇgü yir / at kızruğı / kızruğ tüᅇünü /
- P41b (1) bürçeği tüsi / kızruğ tüsi / kıolaᅇg orını / at bıkıını / at zekeri / (2) eşek zekeri / zeker kıapı / at iᅇgeüsü / at tezeki / (3) at azakı / atıᅇg tört azakı / at toynağı / (4) toynağ alası / FAŞL / at nişānı / başı aᅇ at / (5) tepesi aᅇ at / eᅇgsesi aᅇ at / kıaşıa at / yüziniᅇg bir yanı aᅇ at / (6)

⁴⁷ Hem üstün hem ye'li imla kelimede kapalı e sesini düşündürmekte ise de dikkatle bakıldığında üstün işaretinin form ve renk bakımından farklı olduğu; muhtemelen sonradan eklendiği görülecektir.

⁴⁸ Hem üstün hem ye'li imla kelimede kapalı e sesini düşündürmekte ise de dikkatle bakıldığında üstün işaretinin form ve renk bakımından farklı olduğu; muhtemelen sonradan eklendiği görülecektir.

⁴⁹ M. pellesi

üstün tutağı aq at / astın tutağı aq at / arkası aq at / karnı aq at / (7) bıķını aq at / tört azakı sekil at / tiziñge tegrü aq at / uyluķıñga tegrü sekil at / (8) kolu aq at / bir azakı aq at / kuzruķı aq at / al at / toruğ at / (9) sarıg at / kül renklig at / kök boz at / kara at / kula at /

- P42a (1) aq at / ala at / tızgır at / bir renklig at / at menġi / (2) FAŞL / yarış yeri / yarış atları / (3) ötgen at / ikinci at / üçüncü at / törtinçü at / bişinçü at / (4) altınçü at / yitinçü at / sekisinçü at / tokısınçü at / onunçü at / (5) eñg soñgraķı at / BĀB / efsār / (6) yügen / efsār çıkırıkı / tizgin / çılbur / (7) ağızdırık / tamaq yügen / yügen halkası / (8) yügen tilçüki / ezer / hināy / (9) ezerniñ öñg kaşı / ezerniñ art kaşı / ezer köki /
- P42b (1) ezerniñ iki yanı / köpçek / ezer örtügi / (2) kömüldürük / kömüldürük tilçüki / kuşgun / kolanġ / (3) kolanġ halkası / zeberteng / üzengü / yıgaç üzengü / (4) üzengü kayuşı / tepüñgü / ıñgırçaq / irim / (5) yağırılık / at kaşaķuçı / (6) tağ basġu temür / (7) FAŞL / toķuş yiri / uruş içre tenġi / (8) atlıġlar / çerig / (9) - /
- P43a (1) çerig öñgi / çerig artı / çerigniñ saġ yanı / (2) çerigniñ sol yanı / çerigniñ iki yanı / çerig ortası / karavul / (3) közdemçi / atlıġlar / yazaġlar / (4) tört yüz çalar / sâz / (5) tonlık / toķuş / (6) illeşmek / ülçe / (7) – (8) FAŞL / taḡlı / taḡlı çevġanı / (9) çeng / demāme /
- P43b (1) borġu / tersālar mühresi / (2) – (3) kiçig mancınık / neft atġu oķ / [Y41a1 uķruk] / FAŞL / Y41a1 silāhlig er / (4) kılıçlıġ er [Y41a2 kılıçlıġ] / Y41a2 kılıcsız er / süñgülig er [Y41a2 süñgülig er] / süñgüsiz er [Y41a2 süñgüsüz er] / (5) Y41a2 kaķkanlıġ er / Y41a3 kaķkansız er / yaşıġlıġ er [Y41a3 yaşıķlıġ er] / yaşıġsız er [-] / yaraķlıġ er [Y41a3 yarıķlıġ er] / (6) yaraķsız er [Y41a4 sâzsız er] / tamām sâzlıġ er [Y41a3 tükel sâzlıġ er] / FAŞL / - [Y41a4 sâz] / (7) Y41a5 kılıç / (8) – [Y41a6 kesgen kılıç] / hindistāni kılıç [Y41a6 hinduvāni kılıç] / (9) Y41a7 yitig kılıç / fülād kılıç / yüzleme kılıç [Y41a7 yüzlenmiş kılıç] /
- P44a (1) kılıç yüzi [Y41a7 kılıcınıñ yitiglik] / (2) çönġe kılıç [Y41b1 çönġke kılıç] / (3) kılıç gevheri [Y41b3 gevheri] / kılıç sapı [Y41b3 sapı] / - [Y41b3 tutaķı⁵⁰] / (4) kılıç kımı [Y41b3 kımı] / kılıç kayuşı [Y41b4 kayışı] / (5) FAŞL / Y41b5 süñgü / Y41b6 süñgüler / (6) – / süñgü yıgaçı [Y41b6 süñgü] / Y41b6 köni süñgü / (7) semheri süñgü [-] / kısġa süñgü [-] / (8) – [Y42a1 sançġu süñgi] / Y42a1 süñgü temüri / Y42a1 süñgü uçı / (9) süñgü temüriniñ tüpi [Y42a2 süñgü ökçesi] / boġun [Y42a2 iki yanı] /
- P44b (1) süñgü uçı [Y42a3 üstün yanı] / süñgüniñ üstün temüri [Y42a3 astın yanı] / FAŞL / (2) Y42a4 ya / Y42a4 yaçı / Y42a5 kurbān⁵¹ / ya kirişi [Y42a5 kirişi] / (3) ya tutaķı [Y42a5 tutaķı] / ya baġrı [Y42a6 baġrı] / ya başı [Y42a6 başı] / ya kezi [Y42a6 keziki⁵²] / (4) FAŞL

⁵⁰ M. ikinci te > ye

⁵¹ Kelimenin imlası P'de vav'sız, Y'de ise ilk hecede vav ile dir. Bu tablo, Clauson (1992: 692)'un kelime hakkındaki yorumlarını hatırlatır.

⁵² M. fazladan çentik.

/ Y42a6 oğ / oğlar [-] / (5) Y42a7 oğçı / bûte<ğa> atğu oğ [-] / dört yüglig oğ [Y42b1 soğun = dört yüglü oğ] / (6) türkî oğ [-] / Y42b1 başağ / Y42b2 başağçı / (7) uzun başağ [Y42b2 keziklig] / yassı başağ [Y42b3 yasuç] / tegirmi başağ [Y42b3 yağılığ] / oğ yünği [Y42b3

yüg] / (8) oğ kezi [Y42b4 kez] / ... [-] / (9) oğ nişanı [-] /

P45a (1) Y42b5 kîş / (2) tirkeş⁵³ [-] / ħurmân / FAŞL / Y42b7 bıçağçı / Y42b7 bıçağ / (3) Y43a1 uluğ bıçağ / Y43a1 serhengler bıçağı / (4) sağnalığ bıçağ [-] / bıçağ bağı [Y43a2 sağna] / bıçağ borısı [Y43a2 boru] / bıçağ sapı [Y43a2 sap] / (5) bıçağ kını [Y43a2 kın] / FAŞL / Y43a3 topuz / gürz [Y43a3 gürz = çomak] / (6) el tayağı [-] / 'aşâ [Y43a4 süyül] / - [Y43a4 tayağ] (7) temürlig tayağ [Y43a5 temürlüg tayağ] / kâmcu [Y43a5 kâmcı] / kâmcu çıçurğası [-] / (8) kâmcu ilmeki [Y43a7 kayış çarğı] / Y43a7 durre / (9) FAŞL / Y43b1 yarığçı / Y43b1 yarığ /

P45b (1) tamâm yarığ [Y43b2 tüme yarığ] / sarma yarığ / (2) kısğa yarığ [Y43b2 kısğa yarığ] / bergüstüvân = at keçimi [Y43b3 keçim = at yaruğ<ı> = bergüstân] / (3) yaşuğ [Y43b3 yaşığı] / Y43b4 iç kur / (4) taş kur [-] / kön yançuğ [Y43b5 tarağlığ] / Y43b5 kalğaç / (5) Y43b5 kalğaç / - [Y43b6 yelpuç] / köndin kalğaç [Y43b6 çet kalğaç] / (6) BĀB / dört azaklığ cānavarlar [Y43b7 yılğı] / tıwarlar [-] / (7) Y44a1 tiwe / Y44a1 tiweler / ızılmış tiweler [Y44a2 atınmış tiwe] / tiwe üğür [Y44a2 üğür tiwe] / (8) üçdin onğa tegi [Y44a2 kiçig üğür] / Y44a2 erkek tiwe / sârbân [Y44a3 tiweçi] / inen [Y44a3 inğen] / (9) ölmüş köşek [Y44a3 yaşır toldurmış torum] / köşek [-] /

P46a (1) sütin azrılmış torum [Y44a4 azrılmış torum] / yaz toğmış köşek [Y44a4 yaz toğmış] / yay toğmış köşek [Y44a5 yay toğmış] / (2) bir yaşdın iki yaşınğa kirmiş tiwe [Y44a5 bir yaşar erkek torum] / ikisiñge kirmiş inen [Y44a5 bir yaşar tişi torum] / üçünge kirmiş tiwe [Y44a5 iki yaşar (6) erkek torum] / (3) üçünge kirmiş inen [Y44a6 iki yaşar tişi torum] / törtünge kirmiş tiwe [Y44a6 üç yaşar törtünçe kirmiş erkek torum] / (4) törtünge kirmiş inen / biş yaşar tiwe [Y44a7 dört yaşar bişinçe kirmiş] / altı yaşar [Y44a7 biş yaşar altınçe kirmiş] / yiti yaşar [Y44a7 altı yaşar yitinçe kirmiş] / (5) sekiz yaşar [Y44a7 yiti yaşar sekisinçe kirmiş] / toğuz yaşar [Y44b1 sekiz yaşar toğuzunçe kirmiş] / on yaşar [Y44b1 toğuz yaşar] / qarı tiwe [Y44b1 qarı] / Y44b1 buğra / (6) buğra keweki [Y44b2 köpüki] / kısır inen [-] / botalaçı inen [Y44b2 yüklüg inğen] / (7) on aylığ botalaçı inen [Y44b3 on aylığ] / yigit inen [Y44b3 yigit inğen] / (8) qarı inen [Y44b3 qarı inğen] / kurbân tiwesi [Y44b4 kurbân inğen] / (9) küçlig inen [Y44b4 küçlüğ tiwe] / sürçmez tiwe [Y44b4 tutunmağın tiwe] / arığ tiwe [Y44b4 aruğ inğen] /

⁵³ Kelime Farsça orijinalindeki uzatma ihmal edilerek yazılmıştır.

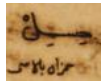
- P46b (1) sağılur inen [Y44b5 sağılğan inġen] / buġra salunġu inen [-] / (2) müngü tiwe [Y44b6 müngü inġen] / (3) yügrük tiwe [Y44b7 yügrük] / Y44b7 kolan teg yügürġen tiwe / beserek [Y44b7 ġorasānī tiwe] / (4) FAŞL / tiwe tutaķı [-] / [Y45a1 yelin] / inen ferri [Y45a2 inġen cerri] / (5) tiwe zekeri [Y45a2 buġra zekeri] / zeker қаpı [Y45a3 ġuşyesi] / tiwe töşi [Y45a3 töşi] / çökgende yirge teggen yiri [-] / (6) tiwe toynaķı [Y45a4 tabanı] / - [Y45a4 toynaķı] / (7) tiwe etüki [Y45a4 etüki] / tiwe k<oma>laķı [Y45a5 koma] / tiwe örgüçi [Y45a5 örgüçi] / (8) büylük [Y45a6 burunduķ] / (9) burunduķ [Y45a6 buylu = kıl murunduķ] / - [Y45a7 burunduķ yipi] /
- P47a (1) çaġ [Y45a7 çinġraķu] / Y45a7 örġen / (2) yipçi [Y45b1 urġançı] / Y45b1 yip / (3) Y45b2 üç tin yip / tört tin yip / Y45b2 pāre yip / boyun baġı [-] / (4) toynuķ [-] / Y45b3 tiz baġı / kolanġ [-] / Y45b3 pālān / (5) - [Y45b4 tükel pālān = tamām pālān] / Y45b4 pālān ileyi / pālān artı [Y45b5 art yanı] / (6) Y45b4 pālān yıġaçı / pālān sonġında baġlangan nerse [Y45b5 et koyġu iziş = ...

⁵⁴ Arapça metinde P ve Y'nin sıralanışı farklı.

başı aķ koy [Y47a6 başı aķ] / bir közi aķ bir közi qara koy [Y47a7 bir közi qara biri aķ] / (3) boynı qara koy [Y47a7 boynı qara] / arķası qara koy [Y47a7 arķası qara] / bili aķ koy [Y47a7 ortası aķ] / ķarmı aķ koy [Y47a7 ķarmı aķ] / bıkını aķ koy [Y47b1 bıkını aķ] / (4) iki azaqı bıkını birle aķ koy [Y47b1 bıkınıᅇga tegrü aķ] / bir qolı aķ koy [Y47b1 yek qolı aķ] / bir azaqı aķ koy [Y47b1 ayaqı aķ] / artqaru qoşma moynuzlıq koy [Y47b1 moynuzı qayķı] / (5) ilerü tolğanmış moynuzlıq koy [Y47b2 ilerü egri] / toğrı moynuzlıq koy [Y47b2 köni moynuzluğ] / moynuzı sınıuķ koy [-] / qulaķı tilük koy [Y47b2 telük qulaķlıq] / [Y47b2 kesük qulaķlıq] / (6) qulaķı telük koy [Y47b2 yırtuķ qulaķlıq] / qulaķı kırağı kesük [-] / dıvāne koy / Y47b3 quzruķ / uluğ quzruķlıq qoç [Y47b3 quzruķluđ koy] / (7) qabarçuķlıq koy [Y47b4 qabarçuķ] / FASL / koy yünđi [Y47b4 yünđ] / tiwe yünđi [Y47b5 çuğda] / (8) Y47b5 çöpür / ... [Y47b5 yülüç] / renklig yünđ [Y47b6 bozağlıq yünđ] / (9) kırkılmış yünđ [-] / kırkılık [Y47b6 kırkılık] / FASL / tiwe yelni [-] /

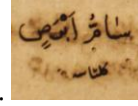
P49a (1) inek taķı koy yelni [-] / kezikniᅇ taķı atıniᅇ eşekniᅇ yelni [-] / (2) BĀB / Y47b7 kezik / (3) ıwuķ [Y47b7 ıwıķ] / tişi ıwuķ [Y48a1 tişi ıwıķ] / ıwuķ ođlaķı [Y48a1 ođlaķı] / (4) aķ ıwuķ [Y48a2 aķ ıwıķ] / kıızıl ıwuķ [Y48a2 kıızıl ıwıķ] / (5) suğun tişisi [Y48a2 sıķun] / suğun erkeki / suğun buzağusı [Y48a3 buzağusı] / (6) suğun üğürü [Y48a3 üğürü]⁵⁵ / Y48a4 tawuşđan / Y48a4 erkek tawuşđan / Y48a4 tişi tawuşđan (7) tawuşđan balası [Y48a4 oğlatmaq] / ima [Y48a5 ımķa] / tişi ima [Y48a5 tişi ımķa] / (8) ima ođlaķı / Y48a6 azığlıq kezik / Y48a6 arslan / [Y48a6 arslan] / (9) tişisi [Y48a7 tişi arslan] / 'iyāli / - [Y48a7 arslan enüki] /

P49b (1) toynaqı [Y48a7 tırnaķı] / Y48b1 qurt / (2) Y48b2 enüki / qançu<ķ> [Y48b2 tişi qurt] / Y48b3 tilkü / (3) Y48b3 erkeki / Y48b3 tişisi / enüki / (4) sırtlan [-] / erkeki [Y48b4 erkek keftār] / enüki [Y48b4 keftār enüki] / Y48b4 ayığ / (5) ayığ enüki [Y48b5 ayığ oğlanı] / parş [Y48b5 esrü] / parşçı [Y48b5 esrüçi] / Y48b6 qaplanᅇ / (6) şütürgāv-i pelenᅇ / pıl [-] / tişisi / fıl burnı / (7) Y48b6 pıl oğlanı / Y48b7 tonġuz / enüki [Y48b7 çuçuķı] / (8) Y49a1 biçin / tişisi [Y49a1 tişi biçin] / erkeki [Y49a1 erkek biçin] / (9) Y49a1 it / Y49a1 iterçi /

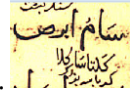
P50a (1) qançuķ / çibek it [Y49a2 çibek it = zağar / oyun iti / Y49a2 aw iti / enüki [Y49a3 enük] / (2) it ħalkası [Y49a3 ħalkası] / şaķal [Y49a3 çaqal] / / (3) közen / qara qulaķ [Y49a4 közen] / Y49a4 porsuķ / Y49a4 erkek çetük / (4) Y49a5 tişi çetük / çetük enüki / BĀB / (5) tepretgen cānavarlar [Y49a6 teprenge cānavār] / ... [Y49a6 teᅇgresaqra] / ... balası [Y49a6 oğlanı] / (6) ... meᅇzeş [Y49a7 süsmār] / Y49a7 kirpi / [Y49b1 böy] / (7) puşmağa

⁵⁵ M. r > z

[Y49b1 kaburçaklıg baça] / möy [Y49b2 teŋgresakra] / ...

[Y49b2 ...

] / (8) kâfir ... [Y49b3 kömülgen yılan] / çayan [Y49b3 çazan] / (9) çayan moynuzı / çayan kızruķı [-] / [Y49b4 kızruķı] / çayan nişteri [Y49b4 neşteri] /

P50b (1) çayan aġusı [Y49b5 aġusı] / çayan dârûsı [Y49b5 dârûsı] / Y49b5 yılan / Y49b6 yılan

ķapı / (2) tişi yılan [Y49b6 aķ yılan] / Y49b6 ķara yılan / Y49b7 ala yılan / (3) ... [Y49b7 ejderhâ / [Y50a2 kiçig yılan] / yılan aġusı [Y50a2 aġu] / (4) Y50a2 sıçġan / kiçig sıçġan [Y50a2 ķara sıçġan = keleŋġü] / sıçġan balası [Y50a3 oġlanı] / (5) yalman [Y50a3 keme] / saġır sıçġan [Y50a3 közsüz çetük = keleŋġü] / kör sıçġan [-] / BĀB / (6) teprengen cānavarlar [Y50a4 uşak cānavār] / ķarınçķa [Y50a5 ķarınçķa] / uşak ķarınçķa [Y50a5 uşak ķarınçķa] / ķarınçķa yumurtası [Y50a5 ķarınçķa yumurtķası] / (7) Y50a6 bit / Y50a6 sirke / Y50a6 bürge / (8) soķurġa [Y50a7 yawsı = koy biti] / uluġ kene [Y50a7 soķurķa] / Y50b1 örümçük / (9) Y50b1 yıġaç ķurtı / Y50b1 küye / eşek ķurtı [Y50b1 eşek (2) ķurtı] /

P51a (1) ķurtçuk [Y50b2 ķurt] / kej ķurtı / Y50b2 sülük / (2) yüz azaklıġ çayan [Y50b3... [Y50b3 ...

] / kelhec [Y50b3 toŋguzan ķurtı] / tişisi [Y50b3 tişi toŋguzan ķurtı] / (3) kızıl ala ķurt

[Y50b4 kızılca ķurt =... ķurtı [Y50b4 çekürge / (4) Y50b5 erkek çekürge / balsız arı [Y50b5 uluġ arı = balsuz] / (5) Y50b6 ballıġ arı / arılar bigi [Y50b6 arı begi] / buġday

biti [Y50b6 ... [Y50b6 ... = buġday biti] / (6) cızlaŋġ [Y50b7 cıjlaŋġ] / Y50b7 kelebek / ķaraġu [Y51a1 kuyġu] / (7) it ķaraġusı [Y51a1 it kuyġusı] / Y51a1 bökelek / sivri siŋgek [Y51a2 siŋgek] / (8) BĀB / Y51a3 ķuş / [Y51a3 yıġılmış ķuşlar] / (9) aw ķuşı [-] / Y51a4 balaban /

P51b (1) balaban ş... [Y51a4 çağır ķuş / (2) aķ balaban [Y51a5 ürüŋġ ķuş] / bürküt [Y51a5 ķara ķuş] / ķarġu [Y51a6 ķarġuy] / (3) Y51a6 ala toġanak / tekligeç [Y51a6

teŋġle = develgeç] / (4) torumtay [Y51a7 ... [Y51a7 ... = torumtay] / ķara ķuş [Y51a7 kerkes] / ķarı ķara ķuş [Y51a7 uluġ kerkes] / aķ ķara ķuş [Y51b1 aķ kerkes] / (5) BĀB / awlamaz ķuş [Y51b1 uşak ķuşlar] / serçe [Y51b1 seçek] / (6) balası [Y51b2 yavrı] / Y51b2 turġay / kızıl turġay [Y51b2 kızılca turġay] / (7) çuluķ [-] / kız ķuş [Y51b3 kız ķuşı] / çekük [-] / (8) sarıġ serçe [Y51b4 sarġılduķ] / tünle çağırġan ķuş [Y51b4 tün ķuşı] / Y51b4 uz ķuş / Y51b5

yarasa / Y51b5 kırlağuç / (9) sar [Y51b5 sığırçuk] / Y51b6 tağ kırlağuçı / ügeyük [Y51b6 iweyük = ügeyük] /

P52a (1) k̄araklık [-] / kögürçün [Y51b6 kögerçgin] / iw kögürçini [Y51b6 bağdadī] / (2) erkeki [Y51b7 erkek kögerçgin] / tişisi [Y51b7 tişi kögerçgin] / kögürçün çağası [Y51b7 kögerçgin

cūjeki] / (3) Y52a1 erkek k̄umrī / - [Y52a1 cedīle] / (4) kögürçinlik [Y52a2 ...] / keklik [Y52a2 çerik] / (5) tişisi [-] / erkeki [Y52a3 erkek çerik] / - [Y52a4 süglün] / (6) Y52a4 bağirtlağ / Y52a4 toy kuş / erkeki [Y52a5 erkek toy] / (7) Y52a5 tiwe kuş / erkeki [-] / ördek [Y52a6 örtek] / (8) aṅīd [Y52a7 aṅīt] / Y52a7 k̄az / Y52a7 turna / leklek / kuğur [Y52a7 uzun ayak = kuğur] / (9) Y52b1 übük / Y52b1 baykuş /

P52b (1) Y52b1 erkeki / Y52b2 ügi / Y52b2 erkeki / Y52b2 kök k̄arğa / kürlevek [Y52b3 kök kürlegüç] / Y52b3 buldurçın / (3) – [Y52b4 boyun ala kögerçin] / - [Y52b4 zanduvaç] / erkeki [-] / Y52b5 t̄ūtī / (4) Y52b5 s̄imurḡ / yabalağ [-] / Y52b5 erkeki / Y52b5 k̄arğa / (5) Y52b6 k̄ara k̄arğa / Y52b6 ala k̄arğa / yābān kögerçini [Y52b6 yābān kögerçgini] / köl boğası [Y52b6 kuğur = köl boğası] / sahsağan [Y52b7 sahsağan] / (6) hu kuşı [Y52b7 hu kuş] / yund kuşı [Y52b7 yunt kuşı] / mākīyān [Y53a1 tağuk] / cūje [Y53a1 cūjek] / (7) ḥorūs [-] / ḥorūs übüki [Y53a2 tağukı] / Y53a2 tumşukı / (8) kuş k̄ursağı [Y53a2 k̄ursağı] / kuş çengāli [Y53a3 tırnağı] / kuş k̄anatu [Y53a3 k̄anatu] / (9) çelenḡi [Y53a3 çeleni] / sonḡ yünḡi [Y53a4 art tügi] /

P53a (1) kuş k̄uzrukı [Y53a4 k̄uzrukı] / kuş yumurtası [Y53a4 yumurtka] / tış k̄apı [Y53a5 yumurtkanıṅ taş k̄apı] / iç k̄apı [Y53a5 yumurtkanıṅ iç k̄apı] / yumurta ağı [Y53a5 yumurtka ağı] / (2) Y53a5 sarıḡı / cūje [Y53a5 cūjek] / BĀB / appağ ağ [Y53a6 inḡen ağ] / (3) k̄ap̄kara [Y53a7 k̄at̄kara] / (4) sapsarıḡ [Y53b1 satsarıḡ] / kıpkızıl [Y53b1 kıtkızıl] / Y53b1 yamyayı / (5) kömkök / BĀB / bir türlüḡ [Y53b2 türlüḡ] / (6) – (7) – (8) Y53b5 at / (9) nirse [Y53b5 nirse] / bir renklig nirse [-] / nişānsız nirse [Y53b6 nişānsız nirse] / ezgü at [Y53b6 çaw] /

P53b (1) Y53b6 ‘ayb / Y53b7 maḡşūd / niyāz [Y53b7 ḥācet] / (2) – (3) nihāyet [Y54a2 uruk] / (4) Y54a4 ‘ākibet / (5) önḡi [-] / sonḡk̄ı [-] / Y54a5 önḡin er / (6) Y54a6 önḡin tişi / iş evveli [Y54a6 işiṅ evveli] / iş sonḡı [Y54a6 āhiri] / (7) Y54a7 iş / (8) uluḡ iş [-] / (9) Y54b2 düşvār iş /

P54a (1) k̄an bahāsi [-] / (2) cerāḥat diyeti [Y54b4 baş diyeti] / Y54b4 emgek / (2) yawuz söz [Y54b4 nā-ḥoş söz] / ezgü söz [Y54b5 ḥoş söz] / (3) yanḡı iş / bolmaḡu söz [Y54b5 fāyidesiz söz] / yıḡk̄an nirse [Y54b5 iki nirse arası] / azırt [Y54b5 ayırt] / (4) Y54b5 k̄at k̄at / BĀBU’L-MUDMERĀTĪ / örtüḡlig atlar [-] / (5) MUNFAŞILUN / azrı bolmuş [-] / MERFŪ’UN / ref̄ k̄ılınmış [-] / Y55a1 ol er ol iki er [-] / ol erenler [-] / ol tişi [Y55a1 ol uraḡut] / (6) ol iki tişi

[-] / ol tişiler [-] / Y55a1 sen er / siz iki er [-] / siz erenler [-] / sen tişi [Y55a2 sen urağut] / (7) siz iki tişi [-] / siz tişiler [-] / Y55a2 men / Y55a2 biz / MUNFAŞILUN / azrı kılınmış [-] / MANŞÜBUN / naşb kılınmış [-] / (8) ol erge [Y55a3 ol erke] / ol iki erge [-] / ol erenlerge [-] / ol tişige [Y55a3 ol urağutka] / (9) ol iki tişige [-] / ol tişilerge [-] / sen erge [Y55a4 sen erke] / siz iki erge [-] / siz erenlerge [-] /

P54b (1) sen tişige [Y55a4 sen urağutka] / siz iki tişige [-] / siz tişilerge [-] / Y54a5 mañga / bizge [Y54a5 bizke] / (2) MUTTAŞILUN / ulaşu / MECRÜRUN / cer kılınmış [-] / Y54a6 ol er kılı / ol iki er kılı [-] / ol erenler kılı [-] / (3) ol tişi kılı [Y55a7 ol urağut kılı] / ol iki tişi kılı [-] / ol tişiler kılı [-] / Y54a7 sen er kılı / (4) siz iki er kılı [-] / siz erenler kılı [-] / sen tişi kılı [Y55b1 sen urağut kılı] / siz iki tişi kılı [-] / (5) siz tişiler kılı [-] / benim kulum [Y55b2 meniñg kulum] / bizim kulumız [Y55b2 biziñg kulumız] / MUTTAŞILUN / ulaşu / MERFÜ'UN / ref' kılınmış [-] / (6) Y55b2 ol er urdı / ol iki er urdı [-] / ol erenler urdı [-] / ol tişi urdı [Y55b3 ol urağut urdı] / ol iki tişi urdı [-] / (7) ol tişiler urdı [-] / urdıñg sen er [Y55b3 sen er urduñg] / urdıñgız siz iki er [-] / urdıñgız siz erenler [-] / urdıñg sen tişi [Y55b3 sen urağut urduñg] / (8) urdıñgız siz iki tişi [-] / urdıñgız siz tişiler [-] / urdım men [Y55b4 men urdum] / urduğ biz [Y55b4 biz urduğ] / MUTTAŞILUN / ulaşu / MANŞÜBUN / naşb kılınmış / (9) ol er urdı ol erni [Y55b5 ol er urdı] / ol er urdı ol iki erni [-] / ol er urdı ol erenleri [-] / ol er urdı ol tişini [Y55b5 ol urağut<nı> urdı] / ol er urdı ol iki tişini [-] /

P55a (1) ol er urdı ol tişileri [-] / ol er urdı sen erni / ol er urdı siz iki erni / ol er urdı siz erenleri / (2) ol er urdı sen tişini / ol er urdı siz iki tişini / ol er urdı siz tişileri / ol er urdı meni / (3) ol er urdı bizni / FAŞL / Y55b6 aşnu / soñg [Y55b7 soñgra] / Y55b7 üstün / (4) Y55b7 astın / Y55b7 ilerü / andın özge [-] / artkaru [Y55b7 artgaru] / (5) Y56a1 qarşu / niçe erse [-] / (6) munça munça [Y56a1 munça tağı munça] / niçe [Y56a2⁵⁶ neçe] / Y56a2 kanda / Y56a2 kanda erse / niçe erse [Y56a2 neçe erse] / (7) Y56a2 munda [Y56a2 oloğ munda] / Y56a3 anda /

قَطَّ
مَان

hergiz [Y56a3...] / (8) hemişe [Y56a3 ulaşı] / ulaşu [-] / niçük / Y56a4 kaçan / (9) Y56a4 anıñg katında / benim katında [Y56a4 katında] / yegirmi yarmağ [-] / Y56a5 yä artuğrak /

P55b (1) Y56a5 anıñg katında / Y56a5 er katında / Y56a6 seniñg katında / benim katında [Y56a6 meniñg katında] / bizim katımızda [Y56a6 biziñg katımızda] / (2) Y56a6 anıñg birle / Y56a6 seniñg birle / benim birle [Y56a6 meniñg birle] / bizim birle [Y56a7 biziñg birle] / anıñg tapa [Y56a7 aña qarşu] / (3) kişiler ara [Y56a7 kişiler arasında] / (4) anlar ara [Y56b1 kişiler arasında] / Y56b2 anıñg yöresinde / (5) Y56b2 sağda / Y56b3 solda / Y56b3 bu er / Y56b3 bu iki er / (6) bu erenler [-] / bu tişi [Y56b4 bu urağut] / bu iki tişi [Y56b4 bu iki urağut] / (7) bu tişiler [-] / bu tişi [Y56b4 bu urağut] / (8) Y56b5 ol er / Y56b5 ol iki er / ol erenler [-]

⁵⁶ Arapça metinde P ve Y'nin sıralanışı farklı.

/ (9) ol tişi [Y56b6 ol urağut] / ol iki tişi [Y56b6 ol iki urağut] / Y56b6 uş men er / Y56b6 uş biz iki er / uş biz erenler [-] /

P56a (1) uş men tişi [Y56b7 uş men urağut] / uş biz iki tişi [Y56b7 uş biz iki urağut] / uş biz tişiler [-] / Y57a1 uş sen er⁵⁷ / (2) Y57a1 uş siz iki er⁵⁸ / uş siz erenler [-] / uş sen tişi⁵⁹ [Y57a2 uş sen urağut] / (3) uş siz iki tişi [Y57a2 uş siz iki urağut] / uş siz tişiler [-] / Y57a3 uş bu er / (4) Y57a3 uş bu iki er / uş bu erenler [Y57a4 uş bu kamuğ erenler] / uş bu tişi [Y57a4 uş bu urağut] / uş bu iki tişi [Y57a4 uş bu iki urağut] / (5) uş bu tişiler [Y57a4 uş bu (5) urağutlar] / FAŞL / ol kim irse [Y57a5 kim erse] / ol nerse [Y57a5 ol nirse] / Y57a5 ol er / (6) Y57a6 ol iki er / ol erenler [-] / ol tişi [Y57a6 ol urağut] / ol iki tişi [Y57a6 ol iki urağut] / ol tişiler [-] / (7) – (8) FAŞL / Y57a7 kim bu / ne neñg bu [Y57a7 neñg bu] / ne nerse [-] / kanda [-] / (9) Y57b1 mälliğ er / iki mälliğ / mälliğ erenler [-] / mälliğ tişi [Y57b1 mälliğ urağut] /

P56b (1) iki mälliğ tişi [Y57b2 iki mälliğ urağut] / mälliğ tişiler [-] / Y57b3 mälliğ erenler / Y57b3 mälliğ tişiler / (2) FAŞL / ol iki erde kayusı [Y57b4 ol ikidin kayusı] / ol erenlerde kayusı [-] / ol iki tişide kayusı [Y57b4 ol iki urağutdın kayusı] / (3) ol tişilerde kayusı [-] / Y57b4 kayu er / kayu tişi [Y57b4 kayu (5) urağut] / mühlet birgil zeydge [Y57b5 zeydke mühlet bir] / (4) siz iki er mühlet biriñg zeydge / siz erenler mühlet biriñg zeydge / (5) sen tişi mühlet birgil zeydge / siz iki tişi mühlet biriñg zeydge / siz tişiler mühlet biriñg zeydge [-] / (6) aķru turğıl / usuñg üze turğıl [-] / yıraķ turğıl / işiñge peyveste turğıl [Y57b7 iş üze peyveste tur] / (7) fulān nerseni ketürgil mañga [Y57b7 fulān nirseni ketür mañga] / koźgıl zeydni [Y57b7 zeydni koğgıl] / Y58a1 iwgil / (8) Y58a1 kelgil / keltürgil zeydni [Y58a1 zeydni ketür] /

yıradı [Y58a1 yıraķ tur] / (9) başga turğıl [Y58a2 ... turur

P57a (1) sözlegil [Y58a3 sözle] / sözlemegil [Y58a3 sözleme] / arķun turğıl [Y58a3 ar<ķun> tur] / tiler men [Y58a3 añg] / eyle bolsun [Y58a3 andağ bolsun] / [Y58a3 tölen] / (2) Y58a4 tap / tutğıl sen er [Y58a4 tut] / (3) tutuñg siz iki er [-] / tutuñg siz erenler [-] / tut sen tişi [-] / tutuñg siz iki tişi [-] / tutuñg siz tişiler [-] / (4) tut sen er [-] / tutuñg siz iki er [-] / tutuñg siz erenler [-] / tut sen tişi [-] / tutuñg siz iki tişi [-] / (5) tutuñg siz tişiler [-] / boşurğanur söz [Y58a6 andağ kılmağıl] / körksiz söz [-] / inğlemek / (6) Y58a7 ʿ acebā / / yaħşı yaħşı [-] / tañrı beklesün seni [Y58a7 tañrı sini beklesün] / Y58a7 tañrı atañrı beklesün / (7) icābet kılur men sañga icābetdin soñg [Y58b1 icābet kılur men sañga] / tañrı ezgülıkde tutsun seni [Y58b1 tañrı hoşluk içinde tutsun] / tañrı ezgülıkde tutmasun seni [-] / (8) tañrı selāmet tutsun seni [-] / meñgilik sañga [Y58b2 meñgiliklik sañga] / fermāberdār men sañga [-] / -

⁵⁷ P: uş sen tişi

⁵⁸ P: uş siz iki tişi

⁵⁹ M: uş siz tişi

[Y58a3 bolsun] / (9) atıglık saᅇga [Y58b3 dervişlik saᅇga] / nevmîdlik saᅇga [Y58b4 nevmîzlik saᅇga] / Y58b4 yıraklık saᅇga / yokalmaqlık saᅇga [Y58b4 helâklik saᅇga] /

- P57b (1) ezgülik saᅇga [Y58b4 hoşluk (5) saᅇga] / siᅇgenlik saᅇga [Y58b5 siᅇngenlik saᅇga] / âbâdânlik saᅇga [Y58b5 âsânlik saᅇga] / yumşak yir / (2) Y58b5 kiᅇnglik saᅇga / kirçekmü [Y58b6 andağ mu] / Y58b6 taᅇgrıdın orğıl / arslandın saᅇgın [Y58b6 arslandın orğıl] / (3) yol tut [Y58b7 yolnı tutğıl yâ odğıl] / arıglık taᅇgrıga [-] / sığınur men taᅇgrıga [Y58b7 sığınur men saᅇga] / (4) yaş bersün saᅇga taᅇgrı [Y59a1 yaş birsün taᅇgrı saᅇga] / and yâd ılır men taᅇgrı tuta [Y59a1 taᅇgrı tuta and yâz ılır men] / cânım tuta and yâd ılır men [Y59a1 meniᅇg cânıma] / (5) cânıᅇg tuta yâd ılır men [Y59a2 seniᅇg cânıᅇga] / esirger men seni [Y59a2 vay saᅇga] / - [Y59a2 sezâ saᅇga] / Y59a3 seniᅇg üçün / (6) Y59a3 anıᅇg üçün / benim üçün [Y59a3 meniᅇg üçün] / seniᅇg üçün [-] / ol er yaᅇgluzun [Y59a4 yalᅇguz] / (7) ol ikegüyök [Y59a4 iki yalᅇguz] / anlarok [-] / ol tişi yaᅇgluzun [-] / ol ikegüyök [-] / (8) anlarok [-] / sen er yalᅇguzun [-] / siz iki er yaᅇgluzun [-] / siz erenler yaᅇgluzun [-] / (9) sen tişi yaᅇgluzun [-] / siz iki tişi yaᅇgluzun [-] / siz tişiler yaᅇgluzun [-] / men yaᅇgluzun [-] /
- P58a (1) biz yaᅇgluzun [-] / Y59a7 tap saᅇga / Y59a7 amuğlar / (2) – (3) amuğ erenler [Y59b2 amuğ kişiler] / Y59b2 ol er kendüsi / Y59b2 ol iki er kendüsi / (4) ol erenler kendüsi [-] / ol tişi kendüsi / ol iki tişi kendüsi / (5) ol tişiler kendüsi / ol nerseyök [Y59b4 belgüüg er] / benim yarmaımok [Y59b4 belgüüg yarmaım] / (6) ol erök [Y59b4 mu' ayyen er] / ol iki erök [Y59b5 ol iki er] / (7) ol iki tişiyök [Y59b5 ol iki (6) urağut] / (8) Y59b6 arşu arşu / ol benim iwim onşım [Y59b7 ol meniᅇg yawu onğşım] / amuğdın aşnu [Y59b7 evveldin] / (9) ne me sewüglig er [Y60a1 sewüglüg er] / Y60a1 çâre yok / - [Y60a1 her-âyine] / her-âyine [Y60a1 aқан] / âşş<a> [Y60a2 âşşa ki] /
- P58b (1) ne turur seniᅇg işiᅇg [Y60a2 aber neteg] / niçük [Y60a2 neteg] / azın [Y60a2 öᅇgin] / kerek kim andağ ılsaᅇg [-] / (2) birin birin keldiler [Y60a3 keldiler birin birin] / amuğ keldiler [Y60a3 amuğlar keldiler] / soᅇgra keldiler [Y60a4 keldi soᅇgra] / (3) Y60a4 atış arış / Y60a4 ulaşu / kiç [Y60a4 bir sâ' at] / Y60a5 yüzçe / Y60a5 yüzdin arturak / (4) iki ya turı [Y60a5 ya turı] / süᅇgü endâzesinçe [Y60a6 süᅇgü turı] / Y60a6 arışça / Y60a6 ayaça / (5) Y60a6 zerreçe / yaᅇgluzun [Y60a7 yalᅇguz] / ey tapunmağa sezâ taᅇgrı [Y60a7 tapunmağa sezâ taᅇgrı] /
- P59a (1) ⁶⁰ (2) BĀBU FE' ALE YEF' İLU / ELĪF / (3) siᅇgdi aᅇga a' âm [Y61b3 a' âm siᅇgdi aᅇga] / (4) siᅇgen boldı a' âm [Y61b4 a' âm siᅇgen boldı] / (5) ol siᅇgen [Y61b5 bu siᅇgen a' âm] / sürtti tiwege üldürükni [Y61b5 tiwege üldürük türtti] / (6) üldürük [Y62a1 bu

⁶⁰ bismillâhi'r-raᅇmâni'r-raᅇîm

üldürük] / (7) BĀ / Y62a2 ‘aybladı anı / (8) bu ‘ayb [Y62a3 ol ‘ayb] / Y62a3 tarttı anı / (9) bu tartılğan [Y62a3 ol bir tartım yiþlük] / keltürdi anı ildin ilge [Y62a4 keltürdi anı] /

P59b (1) bu yañgı keltürgen [Y62a5 bu keltürülmüş nerse] / urdı anı uşak taş birle [Y62a5 uşak taş birle attı anı] / (2) bu uşak taş [Y62a6 bu tamzuķ = atķu taş] / otun kesdi [Y62a6 otun kesti] / boyadı saçnı [Y62a7 saçnı boyadı] / (3) bu saķal boyağı [Y62a7 bu saķ boyağı] / asdı anı [Y62b1 astı anı] / (4) meşel aydı [Y62b1 meşel beyān kıldı] / yöridi yir içinde [Y62b2 yirde yöridi] / çapdı suw içinde [Y62b2 suw içinde çaptı] / (5) uzıdı kulaķı üze [Y62b3 uyuttı anı kulaķı üze] / urdı anı fulān nerse birle [Y62b3 fulān nirse birle urdı anı] / (6) bu kılıç zaķmı [Y62b4 ol kılıçnıñ urđu yeri] / çökdi buğra inenge [Y62b5 buğra inenge çökdi] / (7) sızladı baş [Y62b5 baş sızladı] / öwkeledi añga [Y62b6 kaķıdı añga] / (8)- (9) yıraķ boldı mendin [Y62b7 ğāib boldı mindin] /

P60a (1) bağladı başnı baş bağı birle [Y63a1 başnı baş bağı birle bağladı] / küçedi andın nerseni [Y63a2 nirseni küçün aldı andın] / (2) – (3) Y63a3 ğālib bolup aldı andın nerseni / (4) boğazladı kaşşāb koynı / yaş erken kesdi anı [Y63a4 kesti anı yaş erken] / kaşışdırdı řarābnı [Y63a4 řarābnı kaşışturdı] / (5) çattı iki közi arasın [Y63a5 iki közi arasın çattı] / çewürdi anı [Y63a6 ewürdi anı oğramış yönindin] / Y63a6 yalğan sözledi añga / (6) – (7) – (8) kesb kıldı mālın [Y63a7 mālın każđandı] / każđandurdı añga fulān nerseni [Y63b1 fulān nirseni każđanu birdi añga] / (9) Y63b1 yığladı / ođdi tişini [Y63b1 ‘avretni oğdı] /

P60b (1) tikdi nerseni [Y63b2 nirseni öre tiktı] / naşb kıldı şarfni [Y63b3 şarfni naşb kıldı] / düşmenlik kıldı añga [Y63b3 düşmenlik kıldı añga] / (2) siñdi suw yirge [Y63b3 suw soğuldı] / kağırdı kaşga [Y63b4 kaşga kağırdı] / (3) TĀ / ekisdi anıñ ğaķķını [Y63b4 ğaķķını eksüttı] / (4) toldurdı meşknı [Y63b5 yanlıknı toldurdı] / ölçdi nerseni [-] / (5) üni yinçe boldı [Y63b5 üni yumşak boldı] / uşattı süñgükni [Y63b6 süñgükni uşattı (7) tewşetti] / (6) bu uşak süñgük [Y63b7 bu uşanmış tewşenmiş süñgük] / şenbih kıldı cehūdlar [Y63b7 cehūdlar şenbihledi] / (7) rāhatlandı [Y64a1 ımızđandı taķı rāhatlandı] / yoķalttı anı tañđrı [Y64a2 tañđrı helāk kıldı anı] / (8) yüz çewürdi⁶¹ andın [Y64a2 yüzün çewürdi andın] / yonđı yığaçnı [Y64a3 yığaçnı yonđı] / (9) yırttı tonrı /

P61a (1) yaķşı bişirdi nerseni / ta‘n kıldı anıñ içinde [-] / ŞĀ (2) üçinç boldı kişilerge [Y64a4 kişilerke üçinç boldı] / zişt sözledi [Y64a4 yawuz sözledi] / (3) kızladı şatunnı [Y64a5 kıznıñ bekāretin aldı] / (4) oķup ürđi tügünge [Y64a6 tügünke ürđi] / CĪM / urdı taķı ösürdi / (5) süñgüledi bamuķnı [Y64a6 bamuķnı süñgüledi] / bu behte [Y64a7 süñgülenmiş bamuķ] / köşek saldı inen [Y64a7 inen botasın saldı vaķtındın aşnu] / (6) sekridi anıñ közi [Y64b1 közi sekridi] / (7) bu sekriğen köz [Y64b2 sekriğen köz] / (8) ağırdı şatır [Y64b3 şatır aķırdı] / kağırdı kaşga [Y64b3 kaşga kağırdı] / (9) kaşışdırdı anı [Y64b4 kaşışturdı] /

⁶¹ M. ÇEWÜLDİ

- P61b (1) botalattı inenni [Y64b4 inġenni botalatdı] / kendü botaladı inen [Y64b5 kendü botaladı] / tokıdı tonrı [Y64b6 tonrı tokıdı] / (2) tokınmış ton [Y64b6 bu tokınmış] / ol nazırsız [Y64b6 bu yaŋgluz tokınmış] / CİM (3) kayuşıdı anıġ tapa [Y64b7 anıġ tapa kayıştı = egildi] / (4) artuġ boldı terāzū [Y65a1 terāzū çerb boldı = yattı] / (5) - [Y65a2 küweçke tuz kemişti] / baġşış birdi aŋga [Y65a2 ‘aġa birdi aŋga] / (6) bu baġşış [Y65a3 ‘aġa] / (7) ürdi it [Y65a4 it ürdi] / (8) sepdı aŋga suwrı [Y65a4 suw birle urdı = saçtı] / süsdi anı sığır [Y65a5 öküz süsti] / (9) kábünledi tişini [Y65a6 uraġtuġka nikāh kıldı] / Hİ / çıġdı anıġ közi /
- P62a (1) ġamçuladı anı sulġān [Y65a6 sulġān ġamçıladı] / Y65a7 ġased kıldı aŋga / (2) yıġdı erenlerni [Y65b1 erenlerni tirdi yıġdı] / (3) - [Y65b2 kendü yıġıldılar] / (4) iwdi ġidmetde [Y65b3 ...] / anlar ka‘ be ġidmetkārları yā oġul oġlanları [Y65b3 bu ġidmetkār yā yārīçiler = ġizmetkārlar⁶² yā oġul oġlanları] / (5) kīnelig boldı anıġ üze [Y65b4 kīne tuttı aŋga] / (6) kīne / butadı yıġaçrı [Y65b5 yıġaçrı butadı] / baġşış⁶³ birdi aŋga [Y65b6 ‘aġa kıldı yā yārī birdi] / (7) bu baġşış [Y65b6 bu yārī yā ‘aġa] / tokıdı yarıkırı [Y65b6 yarıkırı tokıdı] / ulaşu kıldı kırā‘atrı taġı sözrı / (8) sekridi erkek ġuş tişisiŋge [Y65b7 ġuş tişisiŋge mündi] / (9) ġaçdı tiwe [Y66a1 tiwe ürkti] /
- P62b (1) buġaġuladı anı [Y66a2 buġaġuladı] / buġaġu [Y66a2 bu buġaġu] / (2) merhem urdı başġa [Y66a3 başġa merhem yaġtı] / merhem [Y66a3 bu yaġıġ] / baġladı tüġünrı [Y66a4 tüġünrı tüġdi] / (3) saġış tuttı barmakları birle [Y66a4 barmak birle saġış kıldı] / bu saġış cümlesi [Y66a5 saġışınġ cümlesi] / (4) Y66a5 oġradı aŋga / tirek urdı tamġa [Y66a6 tamġa öre urdı] / (5) süyek ġozdı sökelge [Y66a7 sökelke süyek urdı] / bu öre [-] / ġattı kılıçrı ġınıŋga [Y66a7 kılıçrı ġınıŋga soġtı] / (6) açdı tamarı [Y66b1 tamarı açtı] / ġandı kılınmış saġtū [Y66b1 tamar ġanı] / kem kerre ura yitürdi anı [Y66b2 yitürdi anı] / (7) Y66b2 oġradı aŋga / (8) biri biri üze ġozdı tonları [Y66b3 tonrı biri biri üze ġoztı] / (9) biri biri üzesiŋge urulġan ton [Y66b4 bu yıġılmış ton] / ZEL biryān kıldı etrı [Y66b5 etrı söġüldi] /
- P63a (1) biryān kılınmış et [Y66b6 bu söġülmüş et] / bıraġdı nerseni [Y66b6 ni erseni bıraġtı] / nebīz kıldı ġurmānı / (2) DAL / tikdi anı çayan [Y66b6 çazan soġtı] / bu çayan tikenı [Y66b7 bu çazan neşteri] / (3) septi erkek ġurmānı tişi ġurmāġa [Y66b7 ġurmā yıġaçrı tölledi] / şevāb birdi aŋga taŋrı [Y67a1 taŋrı şevāb birdi] / (4) bulnadı anı [Y67a1 esīr kıldı] / (5) bu bulun [Y67a2 bu esīr] / küçlig yarattı taŋrı anı [Y67a3 taŋrı ġavī yarattı] / (6) boġazladı boġazlaġu tiwenı [Y67a3 boġuzlaġu (4) tiwenı boġuzladı] / (7) endāze kıldı anı [Y67a3 oranladı anı] / açdı başrı (8) taġı iki tirsekini [Y67a5 iki ġarışrı açtı] / arġuzdı tiwenı [Y67a6 tiwenı arġuzdı] / (9) Y67a7 kendü ardı / armış tiwe [Y67a7 armış] /
- P63b (1) çöŋge boldı közi [Y67b1 közi daldı] / yıġdı taŋrı ġalāyıkılarını [Y67b1 taŋrı tirdi yıġdı kişilerni] / (2) bu ġıyāmet küni [Y67b2 bu ġıyāmet kün] / ġazdı ġuzuġrı [Y67b3 ġuzuġrı

⁶² M. ġa

⁶³ Met ġa

kazdı] / (3) ħorladı anı [Y67b3 uçuzladı = ħ'arladı] / Y67b3 kendü ħor boldı / (4) tepretti tiwe kuzrukını [Y67b4 tiwe kuzrukın tepretti] / küweni yöridi er [Y67b4 er küwenü yöridi] / (5) teprendi süngü [Y67b5 süngü teprendi] / vefâ kıldı 'ahdgâ [Y67b5 'ahdka vefâ kıldı] / (6) bu 'ahd [Y67b6 bu bıçığ] / kulawuz teri [-] / hem-^c ahd [Y67b7 kârvân bekleğüci = ayas] / yogurdu mâye birle unnı [Y67b7 unka ħamrâk kıttı] / (7) kükredi arslan [Y68a1 arslan kükredi] / (8) Y68a2 bitidi / (9) bitig [-] / Y68a3 qalem

P64a (1) Y68a3 inçkırdı / (2) Y68a4 inğradı / Y68a5 nây ürdi / (3) süpürdi iwni [Y68a6 ewni süpürdi] / bitidi kitâbnı / açdı (4) tişi yüzini [Y68a6 urağut yüzini açtı] / yüzün açğan tişi [Y68a7 bu yüzi açuq urağut] / şulĥ kıldı anlar arasında [Y68a7 şulĥ kıldı anlarınğ arasında] / (5) bu şulĥ kılgan [Y68b1 bu onğargan] / qarışladı tonnnı [Y68b1 tonnnı qarışladı] / (6) / şabr kıldı muşibet üze [Y68b2 muşibetka şekibây kıldı] / (7) sığırdı = âvâz kıldı [Y68b3 sıkırdı] / ördi saçnı [Y68b3 saçnı ördi] / örilmış saç [Y68b4 bu köşik] / (8) sekridi [Y68b4 señgirdi] / sürçdi başı qozı [Y68b4 sürçdi] / (9) efsâr urdı atğa [Y68b6 atğa efsâr urdı] / sünnet kıldı oğlanga [Y68b6 oğlanı sünnet kıldı] /

P64b (1) 'özr aydı anğa nersedin [Y68b6 nirsedin (7) ma'zür tuttı] / (2) onunç boldı kişilerge [Y69a1 bozunlarınğ onınçısı boldı] / sıqđı üzümni [Y69a1 üzümni sıqtı] / siñgirin kıydı ineniñg [Y69a2 inğen siñgirin kesti] / (3) siñgiri kıynuq inen [Y69a2 bu siñgiri kesük inğen] / yağır kıldı ezer kölükni [Y69a3 ezer yılkı arqasın yağır kıldı] / (4) Y69a3 bu yağır kılgan ezer / ħıyânet kıldı anğa [Y69a4 ħıyânet kıldı] / yarlıkadı tañgrı anıñg yazuqını [Y69a4 tañgrı yarlıkadı anı] / (5) yarattı tañgrı ħalknı [Y69a5 tañgrı ħalknı yarattı] / (6) kömdi ölügni [Y69a6 ölügni kömdi] / (7) tarlıq kıldı tirliki içinde [Y69a7 tiriglik içinde tarlıq kıldı] / (8) yarağı boldı anıñg üze [Y69b1 undı = yarağlıg boldı anıñg üze] / (9) –

P65a (1) bu yarağlıg [Y69b2 bu yarağlı = uğan] / ölçdi nerseni [Y69b3 ne erseni endâze kıldı] / (2) bu ölçek [Y69b3 bu (4) endâze] / (3) nerseniñg endâzesi [Y69b5 nirseniñg endâzesi] / tar kıldı anıñg rüzisini / (4) küçedi anı iş üze [Y69b5 küçün işletti] / soydı yığaç qapını [Y69b6 yığaçnıñ qapın soydı] / tögdi nerseni [Y69b6 nirseni sıdı] / (5) sınmağı katıg yığaç [Y69b7 sınğan⁶⁴ yığaç = inğen katıg yığaç] / tebessüm kıldı [Y69b7 bıskırdı] / (6) yondı yığaçnı [Y70a1 yığaçnı yondı] / ħorladı eşek [Y70a2 eşek ħorladı] / (7) burun içi [Y70a2 bu burun telüki] / nezr kıldı tañgrıga [Y70a3 nezr kıldı] / (8) yaydı nerseni [Y70a3 nerseni yaptı] / (9) qağırdı [Y70a4 ħaykırdı] / qaçdı kölük [Y70a4 kölük qaçtı] /

P65b (1) toquşga barur erenler [Y70a5 ügür erenler] / (2) ol tün kim minâdan mekkege barurlar [Y70a6 ħaciler minâ tağındın mekkege bargu tün] / bağırdı tiwe [Y70a6 tiwe bağırdı] / (3) yanğşadı söz içinde [Y70a7 söz içinde biñhüde sözledi] / (4) bu yanğşayuçı [Y70b1 bu yanğşaq] / ZEL / yügürdi tiwe [Y70b2 tiwe yügürdi] / (5) cemmâze tiwesi [Y70b2 bu yügürgen inğen] / sarvân [Y70b3 cemmâzeçi = sarvân] / bişirdi etmekni [Y70b3 etmek yaptı]

⁶⁴ sın<ma>gan?

/ (6) epmek birdi erenlerge [Y70b3 bozunlarğa etmek yapturdı] / tikdi edükni [Y70b4 etükni tikti] / (7) sançdı süngüni [Y70b5 süngüni tikti] / (8) ol ‘ azızlık yirinde turur [Y70b5 bu kendü (6) ‘ azızlıkinde turur] / işâret kıldı ańga [Y70b5 işâret kıldı anıńg tapa] / (9) ‘ aciz boldı nersedin [Y70b7 ‘ aciz boldı nirsedin] / sançdı anı igne birle [Y70b7 yigne birle sançtı] /

P66a (1) işâret kıldı ańga közi birle [Y71a1 işâret kıldı közi birle] / azrı kıldı ańga ülüşini [Y71a1 ülüşin seçe birdi] / (2) Y71a2 sekridi / yıgđı mālını [Y71a2 mālını kömse kıldı] / bu genc [Y71a3 bu kömse] / (3) ‘ aybladı anı [Y71a3 ‘ ayb kıldı] / bu ‘ ayblağan [Y71a4 bu kişiniń ardıńga sözlegen] / (4) yaman laķab aydı ańga [Y71a4 yawuz at taķtı ańga] / yaman laķab [Y71a4 bu yawuz at] / kitti ornındın [Y71a5 ornındın kitti] / (5) boynağulıķ kıldı tişi erinĝe [Y71a5 urağut erinĝe küsti] / (6) boynağı tişi [Y71a6 bu küsgen urağut] / sekridi [Y71a6 sikirdi] / (7) ‘ aybladı anı [Y71a7 ‘ ayb kıldı] / ‘ ayblağan [Y71a7 bu kişiniń yüzińge sözlegen] / hemze kıldı ģarfni [Y71b1 ģarfni hemz<e> kıldı] / yırttı çetük sıçğannı [Y71b1 çetük sıçğannı yartı] / (8) SİN / Y71b2 awundı anıńg birle / (9) awunça köńğüllig tişi [Y71b3 bu körkliğ urağut] /

P66b (1) körkliğ erenler [Y71b4 körkliğ erenler] / awunçalığ yir [Y71b4 kişiler birle ābadān yir] / olturđı [Y71b5 oturđı] / (2) yıgđı anı [Y71b5 yıgđı] / gümān iletti [Y71b5 sizdi] / (3) bişinç boldı kişilerge [Y71b6 bozunlarğa beşinçi boldı] / kizlendi [Y71b6 basundı] / (4) kizlengen yulduzlar [Y71b7 bu yaşğan yulduz] / Y71b7 iblīs / (5) tepdi anı azāķı birle [Y72a1 azāķı birle tepti] / altınç boldı kişilerge [Y72a1 bozunlar altınçısı boldı] / (6) çoğ boldı bizim künimiz [Y72a2 künimiz çoğluğ boldı] / (7) çoğaş kün [Y72a4 isig kün] / yoydı nersenı [Y72a4 yoydı nirseni] / (8) yoķalttı anı [-] / eskirdi yol [Y72a5 yol eskirdi] / (9) turş yüzliğ boldı [Y72a6 yüzün burtardı] / asğırdı [Y72a6 aģsurdı] /

P67a (1) Y72a7 bu burun / tetrü kıldı nersenı taķı sözni [Y72b1 sözni ‘ aksinçe kıldı] / (2) yığaç tikdi [Y72b1 yığaç tikti] / (3) tikesü yığaç / baturdı anı suwğa [Y72b3 suwğa baturdı] / Y72b3 kendü battı / (4) baturdı anı [Y72b3 baturdı] / yazuķğa baturğan and [Y72b4 yazuķğa baturğan and] / yırttı anı arslan [Y72b4 arslan yırttı anı] / (5) yırtılmış kezik [Y72b5 awlanmış kezik] / berdi ańga otını taķı ‘ ilmni [Y72b5 pāre ot birdi taķı ‘ ilm öğretti] / (6) ģusdı [Y72b6 ģustı] / ģusılmıř nerse [Y72b6 ģusuk] / kömdi arıķnı [Y72b6 arıķnı kömdi] / [Y72b7 dūşmenler cem‘ boldı] / (7) kirdi kezik inĝa [Y72b7 ıwıķ yatalıķıńga kirdi] / - [Y73a1 bu yaşğan yulduz] / (8) süpürdi iwni [Y73a1 iwni süpürdi] / kizlengen yulduzlar / (9) ģarışdırdı ģaķnı bātıł birle [Y73a2 ģaķnı bātıł birle ģarıştırdı] / sürtdi ańga [Y73a3 sıķadı anı] /

P67b (1) sürtündi tişige [Y73a3 ‘ avretni cimā‘ kıldı] / hıç söz aymadı [Y73a4 söz sözlemedi] / (2) türtdi anı [Y73a4 türtti anı] / köńglińge tüşdi nerse [Y73a5 köńglińge nirse tüşdi] / (3)

çewşedi [Y73a6 sözni çewşedi] / SİN / Y73a6 ģatığ tuttı anı / (4) awladı ...nı [Y73a7 tenĝresāķranı awladı] / tırmadı yüzini [Y73a7 yüzün tırmadı] / (5) – (6) tikdi tākni [Y73b2

tâkke muñgağ örđi] / SAD / (7) ârzûliğ boldı nersege [Y73b3 ni erse üze sukluk kıldı] / (8) suwuğ er [Y73b4 bu suğ er] / barmağı uçı birle tuttı [Y73b4 barmağ uçı birle tuttı] / iskedı anı iki barmağı birle [Y73b5 iki barmağı birle iskedı] / (9) kısga boldı kölege tağı ton [Y73b6 ton yıgrıldı tağı kölige az qaldı = kısqa boldı kölige tağı ton] /

P68a (1) sekridi qolan [Y73b7 qolan sikirdi] / (2) awladı kezikni [Y74a1 awladı] / Y74a2 awlanmış kezik / (3) küsdi tişi küzegüsiñge [Y74a2 urağut küzegüsiñge küsti = sewmedi tişi erini] / (4) küsgen tişi [Y74a3 küsgen urağut] / qayıttı iki ökçesi üze [Y74a4 ardın ardın yöridi] / (5) DAD / aşaq kıldı nerseni [Y74a5 nirseni aşaq kıldı] / (6) çökdi azıqlıq kezik [Y74a6 azıqlıq kezik yattı] / qoydı nerseni [Y74a6 nirseni bıraktı] / (7) ilerü keldi aña iş [Y74a7 iş qarşu keldi aña] / (8) ilerü kelgen iş [Y74b1 bu (2) qarşu kelgen iş] / (9) arquru qozdı yığaçnı qap üze [Y74b2 iziş üze yığaçnı (3) arquru qozdı] / ‘arza kıldı nerseni anıñg üze [Y74b3 nirseni ‘arza kıldı] /

P68b (1) farıza kıldı namāznı [Y74b4 tañgrı farıza kıldı namāznı] / qarı boldı inek [Y74b4 inek qarı boldı] / (2) – (3) Y74b6 bu qarı inek / aldı nerseni [Y74b6 nirseni qabz kıldı] / yumdı elini [Y74b6 eligin yumdı] / tuttı yäriniñg elini [Y74b7 qoldaşı eligin tuttı] / (4) ol anıñg awçı içinde turur [Y74b7 bu anıñg awuçu içinde turur] / birdi mañga bir awuç fulān nersedin [Y75a1 fulān nersedin bir awuç birdi mañga] / (5) kesdi sıçğan tonnı [Y75a1 sıçğan tonnı kesti] / ši‘r aydı [Y75a2 ši‘r ayıttı] / (6) Y75a2 bu ši‘r / [Y75a3 uşaq altun] / atıladı sütüni [Y75a3 sütüni atıladı] / (7) bu aryan [Y75a4 bu ayran] / [Y75a5 yağı alınmış ayran] / bişek [Y75a5 bu atulanmış yoğurt] / (8) sekridi tamar [Y75a5 tamar sikirdi] / teprendi tiş [Y75a6 tiş teprendi] / (9) TI / sıcaqladı tiwe [Y75a7 tiwe sowuqladı = bögenledi] / yapaqın çaldı yığaçnıñg [Y75b1 yığaçnı silkti] /

P69a (1) azaqın yirge urdı tiwe [Y75b1 tiwe azaqı birle yirni depertti] / qarışdırdı nerseni nersege [Y75b2 qarıştırdı nirseni nirse birle] / bu qatıq [Y75b2 bu qarışık] / (2) baqladı atnı [Y75b3 atnı baqladı] / baqlağ yip yā kişen [Y75b3 bu baqlanmış at] / (3) qavı⁶⁵ kıldı tañgrı anıñg köñgli [Y75b4 tañgrı qavı kıldı köñgli] / köñgli küçlig [Y75b4 bu qavı köñgüllüg] / (4) Y75b5 yuttı anı / (5) Y75b6 şart kıldı 7 anıñg üze / Y75b7 bu şart / (6) sançdı haccām nişteri birle [Y76a1 haccām neşter birle sançtı] / (7) qapsadı anı [Y76a2 bekledi anı] / yel ızdı [Y76a3 yil ıdı] / (8) ‘ illetsiz öldürdi tiweni [Y76a4 tiweni sağ erken boğuzladı] / küsedi anıñg hāli meñgizlig hāli [Y76a4 küsedi anı] / (9) Y76a5 küç kıldı / baqladı oğlanı el azaq bağı birle [Y76a5 oğlanı yögek birle baqladı] /

P69b (1) nevmīd boldı fulān nersedin [Y76a6 nevmīd boldı nirsedin] / (2) Y76a7 bu nevmīd / yüzdi tiwe terisini [Y76b1 tiweniñg könin soydı] / (3) kiterdi cülni atdn [Y76b1 atdn yapuğnı kiterdi] / qolağ tügdi yipni [Y76b2 yipni onıdı] / (4) bu onduğ bağı [Y76b2 bu ondıma tügün] / Y76b3 indi / ZI / (5) bırağdı luğmanı ağızdın [Y76b3 ağızdın luğmanı

⁶⁵ m. qarı

kemişti] / [Y76b4 tegürmen unni buraqtı] / sözledi fulân nirse birle [Y76b4 fulân nirseni sözledi] / Y76b5 bu söz / (6) ‘ AYN / kaytar<di> anı [Y76b5 kaytardı anı] / kendü kayuttı [Y76b6 kendü kayıttı] / (7) süt emdi emçekdin [Y76b7 oğlan emçekni emdi] / (8) – (9) çıkdı suw yirdin [Y77a2 yirdin suw belgürdi] /

P70a (1) tarttı kıovanı kıuzuğdın [Y77a3 kıuzuğdın kıovanı tarttı] / el tarttı işdin [Y77a4 işdin yığıldı] / (2) ârzülüğ boldı kendü ehlinġe [Y77a4 kendü ehline ârzü kııldı] / ĞAYN / ızladı terini [Y77a5 terini ezledi] / (3) – (4) bu ızlağı nirse [Y77a6 bu ezlenmiş teri] / yawuzlık kemişdi dîv anlar ara [Y77a6 ikisi arasında (7) şeytân fesâd kemişti] / yoldın kııkardı anı dîv [Y77a7 şeytân azdurdı] / (5) FĀ / sürdi kemini eşğüç birle [Y77b1 kemini küsmenledi] / (6) kemişdi ġarfni ġarfdin [Y77b2 ġarfni ġarfdin kemişti] / and içdi taŋrı birle [Y77b3 taŋrı tuta and içti] / (7) andlığ [Y77b3 bu and] / andtaş [Y77b3 and içgen er] / (8) kiwürdi taŋrı anlarını yirge [Y77b4 taŋrı anlarını yirke yutturdi] / tutuldi ay [Y77b5 ay tutuldi] / (9) tikdi na‘ lı [Y77b5 na‘ leynni tikti] / biz [Y77b6 bu biz] / kıapdı anı [Y77b6 kıaptı anı] /

P70b (1) yaldırağan yıldırım [Y78a1 közni kıapğan yıldırım] / (2) tölek yöridi ġ‘ace [Y78a1 ġ‘ace aķru yöridi] / [Y78a2 yaşı aķtı] / yaşardı anıŋ közi [Y78a2 közi yaşı aķtı] / (3) seke yöridi buķağı içinde [Y78a3 buķağı içinde sikrinü yöridi] / (4) süze içdi suwnı [Y78a5 suwnı süze içti] / Y78a5 yüz çewürdi (6) andın / (5) kıaytardı anı andın [Y78a6 yığdı anı (7) andın] / [Y78a7 altunni yarmaķķa şarf kııldı] / [Y78b1 bu şarrâf] / yığdı özini şehvetdin [Y78b2 yığdı kendü özini] / (6) bildi anı / ötti perîler [Y78b3 perîler çıkdı] / (7) yığlındı nersedin [Y78b3 kıorķup nirsedin yığıldı] / küçedi [Y78b4 küç kııldı] / (8) [Y78b5 yâbânnı kesti] / kıatığ esdi yel [Y78b5 yıl kıatığ esti] / kıatığ yel [Y78b6 kıatığ esgen yıl] / (9) egdi yığaçnı [Y78b7 yığaçnı egdi] / egilgen yığaç [Y78b7 bu muŋgak] / raġmet kııldı aŋga [Y78b7 mihrbânlık kııldı aŋga] /

P71a (1) bu raġmet [Y79a1 bu mihrbânlık] / peyvestelik kııldı nirse üze [Y79a1 nirse üze peyvestelik kııldı] / (2) yim birdi aġga [Y79a2 yılķıķa ‘alef birdi] / awuçladı suwnı eli birle [Y79a3 suwnı awuçı birle awuçladı] / (3) bir awuç suw [Y79a3 bu bir awuç <suw>] / attı anı taş birle [Y79a3 taş birle attı] / söğdi pârsâ tişige [Y79a4 pârsâ urağutķa söğdi] / (4) sıdı nirseni [Y79a5 nirseni sıdı] / ün kııldı barbať taķı kıopuzlar [Y79a5 barbať ün ayttı] / (5) kürledi kök [Y79a6 ötgün ötti] / kesdi daldın üzümni [Y79a6 üzümni kesti] / (6) kesilgen salķım [Y79a7 bu kesilmiş salķım] / çiginindin bağladı erni [Y79a7 erni çiginindin bağladı] / (7) revş yızladı eşek [Y79b1 eşek tezekni yızladı] / (8) tutundurdi taŋrı künni [Y79b2 taŋrı künni tutundurdi] / kendü tutundi kün [Y79b2 kün kendü tutundi] / [Y79b3 ġaķnı belgülüğ kııldı] / [Y79b3 taŋrı kıazğularnı <ki>terdi] / (9) açdı andın tonnı [Y79b4 tonın suçuldi] / yoldı saçnı [Y79b5 saçın yoldı] /

P71b (1) bu bir pâre ‘ilmidin [-] / tegmedin bir pâre bilgen er [Y79b6 bu türlüğ ‘ilm bilgen er] / (2) çapdı bamuķnı [Y79b6 bamuķnı çaptı] / za‘ ĩf kııldı anı kıan aķmaķlıķı [Y79b7 kıan çıķmaķlıķı]

za' if kıldı / (3) kıotardı kıuzuğını [Y80a1 kıuzuğ suwın tüköl tarttı] / arıttı ta'âmını [Y80a1 aşlıkıını süksekleği] / [Y80a2 binâni kıopardı] / tamdı suw [Y80a2 suw tamdı] / (4) [Y80a3 bu oğlan törigen suw] / ünetti aňđa [Y80a3 ün birdi] / (5) KĀ / kıaçdı kıul [Y80a4 kıul kıaçtı] / yel ızdı tiři eçkü [Y80a4 tiři keçi yil ıdı] / (6) yahşı okıdı kıur'ânını [Y80a5 kıur'ân öğrendi ğatm kııldı] / (7) üstâd boldı pîşesi içinde [Y80a7 pîşesi içinde üstâzlık kııldı] / (8) kıırçıldattı tişini [Y80b1 tişin kııkrattı] / (9) yülidi başını [Y80b2 başını yülüği] / yırttı tonnu [Y80b2 tonnu yırttı] /

P72a (1) yırtulđan [Y80b3 bu yırtuk] / ötti ođ nişânedin [Y80b3 ođ emeçke tegdi] / (2) topladı yürekni [Y80b4 yürek topladı] / talapıdı 'alem [Y80b5 'alem talapıdı] / (3) yarattı taňđrı nerseni [Y80b6 taňđrı nirseni yarattı] / (4) yaratığlığ şüret [Y80b7 bu yaratığ] / tókdi suwnı [Y80b7 suwnı tókdi] / (5) saňđladı kıuş [Y81a1 kıuş saňđladı] / (6) yapuşırdı nerseni [Y81a2 nirseni çattı] / ilerü tuttı anı ğâyetđa [Y81a3 ozuk tapa ozdı] / (7) anıň ozukluğu bar [Y81a3 aňđa ozđan bar] / oğurladı andın mâlnı [Y81a4 mâlnı oğurladı andın] / (8) âzarladı anı til birle [Y81a5 tili birle âzârladı] / biryân kııldı yumurtanı [Y81a5 yumurtđanı söğüldi] / (9) ağırdı eşek [Y81a6 eşek ağırdı = inçkırdı] /

P72b (1) âzâd boldı kıul [Y81b1 kıul âzâd boldı] / bu âzâd [Y81b2 bu âzâd hem kerîm kışi] / (2) [Y81b2 bu âzâdlar] / kemürdi süňgükni [Y81b3 süňgükni kemürdi] / (3) kemrülgen süňgük [Y81b4 bu kemük] / kıaraňđu boldı tün / tünniň evvel kıaraňđkusı / (4) azırdı nerseni [Y81b4 nirseni azırdı] / kııkdı taňđrı buyrukındın [Y81b5 taňđrı fermâıdın kııktı] / (5) yardı nerseni [Y81b6 nirseni yardı] / (6) eşittim fulân nerseni ağzındın [Y81b7 eşittim fulân ağzındın] / Y81b7 sözledi / (7) çakırdı çübân kıoyđa [Y82a1 kıoymat kıoyunđa açkırdı] / (8) ötti kıarđa [Y82a2 kıarđa kıakırdı] / (9) ağırdı eşek [Y82a3 eşek ağırdı] /

P73a (1) KEF / Y82a4 yalđan sözledi / yalđan sözledi râyındın [Y82a5 çewürdi râyındın] / (2) sızđırdı altunnı tağı kümüşni [Y82a6 altunnı tağı kümüşni sızđırdı] / sızđırılmış altun tağı kümüş [Y82a7 bu sızırđuç çömlek] / (3) tókdi anıň kıanı [Y82a7 kıanı tókdi] / nâgeh öldürdi anı [Y82b1 tayağusuz öldürdi] / (4) erklendi nerseğe [Y82b2 nirseni erklendi] / (5) kıul [Y82b2 bu kıul] / (6) pâğişâhlık [Y82b3 bu pâğişâhlık] / işniň üstüvârlığı [Y82b4 işniň üstüvâri] / (7) yoğırdı unnu mâye birle [Y82b4 unnu yoğırdı] / tã'at kııldı taňđrıđa [Y82b5 taňđrıđa tã'at kııldı yâ kıurbân kııldı] / (8) yırttı anıň perdesini [Y82b6 perdesin yırttı] / (9) Y82b6 yoğaldı /

P73b (1) LAM / battı kün [Y83a1 kün battı] / (2) âbâdân boldı iw [Y83a2 serây âbzân boldı] / âbâdân iw [Y83a2 bu âbzân serây] / âbâdân kııldı er iwni [Y83a3 er âbzân kııldı] / (3) âbâdân kıılđan [Y83a3 âbzân kıılđan er] / âbâdân kıılınmış iw [Y83a4 âbzân kıılınmış] / iwlendi [Y83a4 cüft tuttı] / (4) kesdi anı [Y83a5 kesti] / (5) kese bıçe bey' [Y83a6 kese bıça bey'] / Y83a6 kese bıçe şadağa [Y83a6 kese bıça şadağa] / tüwkürdi yüziňđe [Y83a6 yüziňđe tüwkürdi] / (6) seke yöridi kıuş [Y83a7 kıuş seňgleyü yöridi] / seke yöridi oğlan [Y83b1 oğlan seňgleyü

yörیدی / (7) kötürdi nerseni arkası üze yâ başı üze [Y83b2 ne erseni arkası üze kötürdi] / (8) yüklig boldı tişi tağı yıgaç mîvelig boldı [-] // yüklig tişi [Y83b3 bu hâmil urağut] / hamle kıldı anıñg üze uruşda [Y83b3 çerig içinde hamle kıldı anıñg üze] / (9) emgetti özini yörimek içinde [Y83b3 yörimek (4) içinde kendü özin emgetti] / bu arka yüki yâ baş yüki [Y83b4 baş yüki yâ arka yüki] / qarın yüki yâ yıgaç yüki [Y83b4 urağut yüki yâ yıgaç yüki] /

P74a (1) yoğ turur fulân üze i' timâd [Y83b5 fulân üze i' timâd yoğ] / artattı anı sewüglük [Y83b5 sewüglük helâk kıldı] / (2) yawuzlık [Y83b6 bu fesâd] / Y83b6 aldadı anı / (3) yeldi tiwe [Y83b7 tiwe yügürdi] / (4) kişnedi aţ [Y84a1 aţ kişnedi] / süridi anı sulţanğa [Y84a2 ilti sulţan tapa] / (5) dâd kıldı hükmdede [Y84a3 hükmdede dâd kıldı] / (6) berâber kıldı nerseni nersege [Y84a4 nirseni nirseke teñg kıldı] / kayuttı yoldın [Y84a5 yoldın kayıştı] / (7) melâmet kıldı anı [Y84a5 melâmet kıldı] / azırdı anı cümledin [Y84a6 azırdı cümledin] / (8) ol ırâk turur andın [Y84a7 ol mindin azırılmış turur] / ma' zül kıldı bigni ' ameldin [Y84a7 ma' zül kıldı] / (9) teprendi süñgü [Y84b1 süñgü teprendi] / yığdı tulını küzegüğe barmağdın [Y84b1 tul urağutnı erke barmağdın yığdı] /

P74b (1) uslıg boldı oğlan [Y84b2 oğlan 'âkil boldı] / diyet birdi öldürilmişge [Y84b3 öldürmiş için diyet birdi] / (2) diyet aldı öldürgendin [Y84b3 öldürgendin diyet aldı] / Y84b4 bu diyet / bağladı tiweni tiz bağı birle [Y84b4 tiweni tiz bağı birle bağladı] / (3) tiz bağı [-] / bağladı ötmekdin dârû qarınını [Y84b5 dârû qarınını bağladı] / qarın bağlağan dârû [Y84b6 bu batnı⁶⁶ bağlağan dârû] / (4) egirdi tişi bamuqnı [Y84b6 urağut bamuqnı igirdi] / yudı nerseni suw birle [Y84b7 nirseni suw birle yudı] / (5) yunğan suw [Y85a1 yuyundı suw] / kattı yipni [Y85a1 yipni büktürdi] / kesdi қаđı huşümetni [Y85a1 қаđı huşümetni kesti] / (6) kesilgen huşümet [Y85a2 bu kesgen] / azırdı süt emgen oğlanı anasındın [Y85a2 oğlanı (3) anasındın azırdı] / (7) anasındın azırılğan oğlan / kitti ornındın [-] / oğğa kirdi aña [Y85a4 oğğa kirdi] / (8) oğğa kirgen [Y85a5 oğ eri] / (9) tamâm boldı [Y85a5 tükel boldı] /

P75a (1) tamâm [-] / tamâm nerse [Y85a7 tükel bolğan nirse] / (2) Y85a7 indi / ingen belâ [Y85b1 bu ingen belâ] / (3) yeldi kırt [Y85b1 kırt yügürdi] / (4) қайра turdı and içmekdin [Y85b3 anddın yığıldı] / (5) ötti fâhite [Y85b4 қумрî ötti] / lâğ kıldı er [Y85b4 er lâğ kıldı] / (6) arıq kıldı kölüknı [Y85b4 kölikni aruq kıldı] / kendü aruq boldı kölük [Y85b5 kölik kendü aruq boldı] / (7) arıq tiwe [Y85b6 aruq kölik] / қуя yağdı yağmur [Y85b7 yağmur tutaşı yağdı] / (8) қуя yağқан [Y85b7 tutaşı yağған yağmur] / (9) yaşardı anıñg közi [Y86a1 töküldi közi yaşı= közi yaş tökti] /

P75b (1) MİM / қатуқлық kıldı та' amnı [Y86a2 та' amқа tuz kattı = tuzluq kıldı aşқа] / (2) Y86a3 tuzluq / Y86a4 bışkırdı / öñg tiş [Y86a4 ağız yâ iley tiş] / (3) kedük kıldı tamnı [Y86a5 tamnı ketti] / kedük [Y86a5 bu kedük] / çoқdı қуш [Y86a6 қуш çoқtı] / (4) kesdi ħurmâ yıgaçını [Y86a6 ħurmâını butadı] / Y86a7 cezm kıldı fi'l-i muzâri' ni / (5) Y86a7 vâcib kıldı işni /

⁶⁶ M. t>t

maħrûm kıldı anı baħşîşdin [Y86b1 maħrûm kıldı baħşîşdin] / (6) Y86b2 zîreklik kıldı / zîrek boldı [-] / (7) baĭladı aṭnı ƙolaṅ birle [Y86b3 kölikni ƙolaṅ birle ƙarınıdın baĭladı] / kesdi anı ƙılıç birle [Y86b4 kesti anı] / (8) yitiĭ ƙılıç [Y86b4 kesgen ƙılıç] / naħs künler [Y86b4 ƙıyâmet kün] / tüĭün urdı tamarĭa [Y86b5 tamarnı baĭladı] / (9) sıdı nerseni [Y86b5 nirseni sıdı] / siṅdirdi siṅdirgen ot ta‘âmnı [Y86b6 aş siṅürgen ot aşnı siṅürdi] /

P76a (1) ĩatm kıldı ƙur‘ânı [Y86b7 ĩatm kıldı] / mühr urdı nerse üze [Y86b7 mühr urdı nirse üze] / burunduĭ taĭdı tiwege [Y87a1 tiweke burunduĭ taĭtı] / (2) burunduĭ [Y87a1 bu burunduĭ] / burun içi [-] / burun [-] / yaptı tamnı [Y87a2 tamnı onĭardı] / (3) söĭdi aṅa [Y87a3 söĭti aṅa] / söĭünç [Y87a3 bu söĭmek] / ƙawuşdı maṅa fulân nerse [-] / (4) kesdi ĩurmâ yıĭaçını [Y87a4 ĩurmânı butadı] / sözin kesdi dostındın [Y87a5 dostluĭnı kesti] / (5) söz kesişmek [Y87a6 kesilmiş dostluĭ] / kücedi aṅa [Y87a6 küç kıldı] / (6) bu küç birle alınmış nerse [Y87a7 bu küç birle alınmış] / Y87a7 şikâyet küni / şühlik kıldı oĭlan [Y87b1 oĭlan şüh boldı] / (7) oĭradı iş üze [Y87b1 iş üze oĭradı] / (8) köṅül baĭlamak [Y87b2 bu oĭramak] / saĭladı anı taṅrı [Y87b2 taṅrı bekledi anı] / kücedi [Y87b3 küç kıldı] / (9) sıdı nerseni taĭı azırmadı [Y87b3 nirseni sıdı taĭı azırmadı] / azırdı oĭlanı anasındın [Y87b4 oĭlanı anasındın azırdı] /

P76b (1) azırılmış oĭlan [Y87b5 bu azırılmış oĭlan] / üleşdirdi mâlnı [Y87b5 mâlnı ülüş kıldı] / (2) ülüş [Y87b5 bu (6) ülüş] / sıdı taĭı azırdı nerseni [Y87b6 nirseni sıdı taĭı azırdı] / (3) kesdi tırnaĭnı [Y87b7 tırnaĭnı kesti] / kesilmiş tırnaĭ [-] / ısırđı eşek [Y88a1 eşek ısırđı] / (4) yuttı kendü öwkesini [Y88a1 öwkesin yuttı] / (5) öwkesin yutĭan [Y88a2 öwkesin yutĭan ƙişi] / başıĭ kıldı anı [Y88a3 başıĭ kıldı] / (6) başıĭlar [Y88a3 bu başıĭ ƙişi] / yüzün yırttı tişi [Y88a4 uraĭut yaştı] / (7) çapındı yüzünge [Y88a4 yüzün çapındı] / yaṅaĭladı anı [Y88a5 yaṅaĭladı] / (8) yumruĭladı anı [Y88a5 yumruĭladı] / ĩoş esdi yel [Y88a6 yil yumşak esti] / (9) tüzdi yençünü [Y88a6 yinçünü tüzdi] / tüzülgen [Y88a7 bu tüzilmiş] / ırladı [Y88a7 aĭrun sözledi] /

P77a (1) öç aldı andın fulân nerseni [Y88b1 fulân ne ersedin ƙiginçin aldı] / (2) – (3) yıĭdı serâyını [Y88b2 iwni yıĭtı] / yıĭılmış serây [-] / sıdı çerigni [Y88b3 çerigni sıdı] / (4) bu sınmak [-] / toĭradı [Y88b4 etmekni toĭradı] / (5) siṅdirdi ta‘âmnı [Y88b4 aşnı siṅürdi] / bu siṅdirgen [Y88b5 bu aş siṅürgen nirse] / NUN / artadı suw [Y88b6 suw çürindi] / (6) – (7) artaĭan suw [-] / sünetledi oĭlanı [Y88b7 sünet kıldı] / (8) ĩazîne kıldı mâlnı [Y89a1 mâlnı ƙızledi] / saĭladı tilini [Y89a1 tilin (2) saĭladı] / (9) Y89a3 bu ĩazîne /

P77b (1) Y89a3 kömdi anı / üç azaĭı üze turdı aṭ [Y89a4 aṭ üç azaĭı birle öre turdı] / (2) oya yoĭurđı unı [Y89a4 unı yoĭurđı] / turdı ornunda [Y89a5 yirde ornadı] / (3) aldıadı anı bey‘ içinde [Y89a6 bey‘ içinde aldıadı] / Y89a6 za‘îf râylıĭ boldı / (4) bu za‘îf râylıĭ taĭı ‘aĭllıĭ [Y89a7 za‘îf râylıĭ taĭı za‘îf ‘aĭllıĭ ƙişi] / fitnege kemişdi anı [Y89a7 fitneke kemişdi] / (5) [Y89b1 bu fitne] / yârî kemişdi ikisiniṅ arasında [Y89b1 ikisi arasında ƙoldaşlıĭ kıldı] / (6)

bu yārī [Y89b2 bu kıldaş] / EL-MUŻĀ^c AFU / BĀ / toğrı boldı iş / (7) Y89b3 yokaldı / āheste yōridi [Y89b3 sūrtünü yōridi] / (8) yigit boldı oğlan [Y89b4 oğlan uluđ boldı] / bu yigit / (9) sekridi taķı oynadı at [Y89b4 at yildi] /

P78a (1) kün aşıa tuttı bezek [Y89b6 bezgek kün aşıa tuttı] / artadı et [Y89b6 et kün aşıa kıaldı] / (2) oğrandı teke [Y89b7 teke baŋırdı] / TĀ / kesdi anı [Y89b7 kesti anı] / (3) taķıldı [Y90a1 yayıldı] / (4) taķulđan [Y90a2 bu tarılmış] / (5) SĀ / sıķ boldı saķ [Y90a3 saķı sıķ boldı] / (6) eskidi ton [Y90a4 ton eski boldı] / (7) Y90a5 eski ton / arıķ boldı kıoy [Y90a5 kıoy aruķ boldı] / (8) arıķ kıoy [Y90a7 aruķ kıoy] / ĥoşsız boldı sōz [Y90a7 sōz bī-meze boldı] / (9) ĥoşsız sōz [Y90b1 bī-meze sōz] / CĪM / yalnadı ot [Y90b1 ot yaldı] /

P78b (1) kıuya yağdı yağmur taķı kıan⁶⁷ [Y90b2 yağmur taķı kıan tōkūldı] / tōkdi suwnı [Y90b3 suwnı saķtı] / (2) yarıdı anıŋ başını [Y90b3 başın yarıdı] / yarıldı anıŋ alnı [Y90b4 alnı yarıldı] / (3) yarıłđan alnı [Y90b4 alnı yaruķ] / baķırdı tiwe [Y90b5 tiwe baķırdı] / (4) ūn kııldı erenler [Y90b5 bozunlar ĥaķırdı] / kūrledi kōk [Y90b6 kōk kūldūredi] / ōndi işde [Y90b6 ōndi] / (5) ōnek er [Y90b7 bu ōngen] / (6) HĀ baĥıllıķ kııldı [Y90b7 baĥıl boldı] / (7) Y91a1 bu baĥıl er / - [Y91a1 baĥıl erenler] / tendūrüst boldı [Y91a2 dūrüst boldı] / (8) tendūrüst [Y91a2 bu dūrüst] / kııĥladı yılan [Y91a3 oķ yılanı ĥaķırdı] / (9) HĪ / ĥorladı uzığan [Y91a3 uzığan ĥorladı] / DAL / cid kııldı işde [Y91a4 cid⁶⁸ kııldı] /

P79a (1) yaŋı boldı nerse [Y91a5 yaŋı boldı] / (2) yaŋı nerse [Y91a5 yaŋı nirse] / [Y91a5 yaŋı nirseler] / yitig boldı kıılıķ [Y91a6 kıılıķ yitig boldı] / Y91a6 yitig kıılıķ / (3) [Y91a7 yitig kıılıķlar] / toğrı boldı anıŋ sōzi [Y91a7 sōzi rāst boldı] / toğrı sōz [Y91b1 rāst sōz] / (4) toğrı boldı iş [Y91b1 iş rāst boldı] / toğrı iş [Y91b2 bu rāst] / (5) bağladı anı [Y91b2 bağladı] / [Y91b2 kıavı kııldı taŋrı] / [Y91b2 yūđürmek içinde iwdi] / çaķırdı [Y91b3 çıķırdı] / (6) kıaķdı tiwe [Y91b4 tiwe kıaķtı] / ZEL (7) azrıldı andın [Y91b5 ayrıldı andın] / (8) ıssığ boldı bizim künimiz [Y91b6 künimiz isig boldı] / secde kııldı taŋrıđa [Y91b6 taŋrıđa secde kııldı] / (9) çağladı suw [Y91b7 suw çağıladı] / aķdı sūt emçekdin [Y91b7 sūt peyveste aķtı] /

P79b (1) ōtti kıalem taķı kıapuđ [Y92a1 kıalem taķı kıapuđ çıķladı] / (2) kıapuđ taķı kıalem ūni [Y92a2 bu çıķlıķ] / arsuķdı [Y92a2 mađrūr boldı] / (3) arsuķđan er [Y92a3 mađrūr er] / kıaķdı [Y92a3 kıaķtı] / tōlendi yir içinde [Y92a3 kıarār kııldı] / (4) kıarār kıılır yir [-] / (5) yaĥtı<ı>đ boldı anıŋ birle kōzi [Y92a5 kōzi yaruķ boldı] / kōzi yarumış [-] / (6) ūrdi it [Y92a6 it ĥırladı] / ZE kıaynadı kūweķ [Y92a7 kūweķ kıaynadı] / (7) Y92a7 ‘azīz boldı / - [Y92b1 bu ‘azīz] / bulunmaz boldı nerse [Y92b1 nirseni ‘azīz buldı] / (8) SĪN / Y92b2 kıadrsiz boldı / (9) eksūk mällıđ er [Y92b3 kıadrsiz er] / ekisdi anıŋ ūlūşını [Y92b4 ūlūşın eksūtı] /

⁶⁷ M. kün. Arapça metindeki “dem” sözcüğü “kan” yerine “kün” şeklinde yanlış çevrilmiş yahut çeviren, kelimeyi Farsçadaki “dem” sanarak aktarmıştır.

⁶⁸ M. ĥadd

- P80a (1) ŞİN / siñge başladı kaç suwı [Y92b5 kaçlık suwı siñgdi] / (2) çağladı suw yañgı köze içinde / ŞAD / Y92b5 yaldıradı / DAD (3) nâzik terilig boldı [Y92b6 yuwça boldı] / nâzik terilig er [-] / (4) nâzik terilig tişi [-] / Tİ / çıkırdadı pālān [Y93a1 pālān çağladı] / yırak boldı [Y93a1 tuvukdı] / (5) – (6) ħorladı uzığan [Y93a2 ħorladı] / FA / ħuruğ boldı [Y93a3 ħurıdı] / (7) kişnedi at yörimek içinde [Y93a4 at taķırdadı] / tezgindiler anıñ tegresinde [Y93a5 yörendi] / (8) ħapsadı anı kişiler birle [Y93a6 ħewürdi anı bozunlar birle] / (9) Y93a7 yünğül boldı / yünğül [Y93a7 bu yünğül nirse] /
- P80b (1) iwe köçdiler serâydın [Y93b1 ewdin köçdiler] / tundi anıñ rengi [Y93b1 rengi yaldıradı] / iwdi [Y93b2 iwe yörıdi] / (2) yuwça boldı anıñ tonı [Y93b2 tonı yuwça boldı] / arık boldı anıñ teni [Y93b2 teni aruk boldı] / (3) arık kıldı anı sewüglük [Y93b3 sewüglük aruk kıldı] / [Y93b4 at aruk boldı⁶⁹] / saķındı zıştın [Y93b4 yawuzdın perhız kıldı] / (4) sawunğan [Y93b5 bu perhız kılğan kişi] / ĶAF / (5) vâcib boldı nirse [Y93b6 nirse tölendi taķı vâcib boldı] / (6) işniñ pâyānı [Y93b7 bu ħaķıķat] / yinçe boldı [Y93b7 yinçke boldı] / yinçe [Y94a1 bu daķıķ = yinçke nirse] / Y94a1 yuwça boldı / (7) yuwça [Y94a1 bu raķıķ = yuwça nirse] / ötti baķa [Y94a2 baķa ün ayttı] / (8) LAM / Y94a2 uluğ boldı / uluğ [Y94a3 bu uluğ] / nerseniñ uluğluķı [Y94a3 nirseniñ uluğraķ ülüşi] / (9) Y94a4 bu uluğ iş / ħelâl boldı añga nirse [Y94a4 nirse ħelâl boldı añga] / - [Y94a4 bu ħelâl nirse] / yetti borç kü<ni> [Y94a5 borçniñ vaķtı yetti] /
- P81a (1) vâcib boldı taķı indi anıñ üze ‘azâb [Y94a5 ‘azâb indi anıñ üze] / öltürmekke yetti ħurbān tiwesi [Y94a6 ħurbān yiriñge tegdi] / ħelâl boldı muħrim [Y94a6 ħelâl boldı = muħrim iħrāmdın çıķtı] / (2) Y94a7 ħelâl er / Y94a7 ħ’ār boldı / (3) bu ħ’ār [Y94b1 bu ħ’ār er] / öğrendi eşek yükke [Y94b1 eşek yük öğrendi] / yükge öğrenmiş eşek [Y94b2 işke öğrenmiş eşek] / tayandı azāķı [Y94b2 taynı tayındı] / (4) yañıldı sözde [Y94b3 sözi içinde yañıldı] / (5) çinğradı temür ħuvrağ [Y94b4 ün kıldı temür ħazuķ tegmek ħatında] / Y94b4 azdı / (6) yitürdi iwni [Y94b5 ewni yañıldı] / iki ħata suw yudı añga [Y94b5 suw birdi peyveste = ikinç şarāb içürdi] / (7) kendü iki ħata suw içdi [Y94b6 kendü içti] / (8) kînelig boldı könğli [Y94b7 könğli kînelig boldı] / az boldı nirse [Y94b7 nirse az boldı] / (9) az [Y95a1 bu az nirse] / çönge boldı kılıç [Y95a1 kılıç çönğke boldı] / çönge [Y95a2 bu çönğke kılıç] /
- P81b (1) ardı tiwe [Y95a2 tiwe ardı] / çönge boldı közi [Y95a3 közi ħıre boldı] / (2) atasız oğulsız boldı er [Y95a3 er atasız taķı oğulsuz boldı] / atasız oğulsız er [Y95a4 bu atasız oğulsuz er] / MİM / (3) tamām boldı [Y95a4 tükel boldı] / tindi at [Y95a5 tınandı at] / (4) irkildi ħuzuğ suwı [Y95a5 ħuzuğ üküş suwluğ boldı] / ħuzuğniñ irkilmiş suwı [Y95a6 bu üküş suwluğ ħuzuğ] / (5) zışt yüzlig boldı [Y95a6 yawuz yüzlüğ boldı] / (6) zışt yüzlig er [Y95a7 körksüz yüzlüğ er] / çüridi sünğük [Y95b1 sünğük çüridi] / çürigen [Y95b1 bu çürük sünğük] / (7)

⁶⁹ M. at taķı aruk boldı

çağdı aᅇga sözni [Y95b2 sözni ğammâzlık kıldı] / (8) NUN / inĝledi sökel [Y95b2 inĝradı] / ârzülĝ boldı aᅇga [Y95b3 ârzülĝ boldı aᅇga] / inĝrandı inen [Y95b3 inĝen inĝradı] / (9) rahmet kıldı aᅇga [Y95b4 rahmet kıldı] / aytulur rahmet kelsün saᅇga [Y95b4 ayılır rahmet kılsun] /

P82a (1) aĝdı burnındın suw [Y95b5 burnı muĝâtlıĝ boldı = burnı sünüki aĝtı] / burnı aĝğan [Y95b5 bu aĝğan burun] / erniᅇğ burnı suwlıĝ boldı [Y95b5 er burnı suwluĝ boldı] / (2) burnı suwlıĝ er [Y95b5 bu burnı suwluĝ er] / inĝledi tişi [Y95b5 uraĝut inĝradı] / (3) baĝıllık kıldı nersege [Y95b6 baĝıllık kıldı] / (4) Y96a1 baĝıl er / ötti ħaraĝu taĝı taşt [Y96a1 ħara ħuzĝu ötti taĝı taşt çınĝladı = ün kıldı cibin taĝı taşt] / (5) ilerü keldi aᅇga iş [Y96a2 iş ħarşu keldi aᅇga] / (6) EL-MU‘ TELLU‘L-FĀ‘İ Bİ‘L-VĀVİ / BĀ Y96a4 sekridi / (7) vâcib boldı aniᅇğ <üze> nerse [Y96a5 nirse vâcib boldı] / (8) battı kün [Y96a5 kün battı] / yanın tüşdi [Y96a7 yanın tüşti] / (9) topladı yüreki [Y96a6 yüreki topladı] / ulaşu boldı nerse [Y96a7 nirse peyveste boldı] /

P82b (1) ħaraᅇğĝu boldı tün [Y96b1 tün ħaraᅇğĝu boldı] / vaĝt ħozdı taᅇğrı namâzĝa [Y96b1 taᅇğrı namâzĝa (2) vaĝt ħozu birdi] / (2) at urulmuş vaĝt [Y96b2 bu mu‘ ayyen vaĝt] / CİM / açdı yâ kesdi tıwar tamarın [Y96b2 kölikniᅇğ tamarın açtı] / (3) Y96b3 kirdi / yalnadı ot [Y96b3 ot yandı] / (4) – ĤĀ / (5) açıldı iş [Y96b4 iş açıldı] / DAL / tirile kömdi ħızın [Y96b5 ħızın tirigle kömdi] / (6) buldı nerseni [Y96b5 buldı nirseni] / (7) öwkeledi aᅇga [Y96b7 öwke kıldı] / ħazĝulĝ boldı aniᅇğ birle [Y96b7 ħazĝuluĝ boldı] / (8) Y97a1 bay boldı / yalĝuz boldı [Y97a2 yalᅇğuz boldı] / (9) yalĝuz [Y97a2 bu yalᅇğuz er] /

P83a (1) yeldi tiwe [Y97a3 tiwe yügürdi] / keldi suwĝa [Y97a4 suwĝa tegdi] / (2) kelĝü yir [Y97a4 bu (5) suw içre yir] / (3) va‘ de kıldı aᅇga nerseni [Y97a5 nirseni va‘ de kıldı] / va‘ de kılnmış nerse [Y97a6 bu va‘ de kılnmış nirse] / (4) keldi erenler bigge [Y97a7 bozunlar begke keldi] / kelgen erenler [Y97a7 bu kelgenler] / (5) yaĝıldı ot [Y97b1 ot yandı] / tamduĝ [Y97b1 bu tamduĝ] / oĝlan toĝurdı tişi [Y97b1 uraĝut oĝlan ketürdi] / (6) toĝurĝan vaĝt [Y97b2 bu ketürĝü vaĝt] / ZEL / arĝuzdı anı urmaĝdın [Y97b2 emgetti anı = ulumaçı kıldı anı] / (7) arĝan [Y97b3 emgedilmiş = vaĝîz] / RĀ / ekisdi aniᅇğ ħaĝĝını [Y97b3 ħaĝĝın eksütti] / (8) kînelig kıldı anı [Y97b4 kînelig boldı] / dârü kemüşdi aĝzınĝa [Y97b4 aĝzınĝa dârünü koydı] / ħoyĝan dârü [Y97b5 bu aĝzınĝa ħoyĝu dârü] / (9) kötürdi aĝır yükni [Y97b5 yazuĝını kötürdi] / vezîrlik kıldı bigge [Y97b5 vezîrlik kıldı (6) begke] /

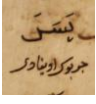
P83b (1) [Y97b6 bu vezîr] / yetitti tişi tişlerini [Y97b7 uraĝut tişin yitiĝ kıldı] / kesĝü birle kesdi yıĝaçnı [Y97b7 yıĝaçnı kesti = yıĝaçnı tesmîr birle yardı] / (2) düşvâr boldı yol [Y98a1 yol düşvâr boldı] / (3) düşvâr yol [Y98a1 küçey yol] / [Y98a3 küçey yollar] / tamâm kıldı anı / [Y98a5 nirse tükel boldı] / (4) kendü tamâm boldı / [Y98a5 öᅇğın kişi tükel kıldı] / [Y98a6 tükel nirse] / ħalîm boldı er [Y98a3 er ħarâr kıldı = er tölek boldı] / (5) ħalîm er [Y98a4 bu ħarâr kılgan er] / ZE (6) sançdı anı igne birle [Y98a6 yigne birle sançtı] / yumruĝladı anı

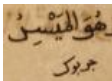
[Y98a7 yuğrukladı] / ŞĀD / Y98a7 yaldıradı / (7) boynun sıdı anıñg [Y98b1 boynın sündürdi] / DĀD / yıñnadı yıñın [Y98b1 yaldırım yaldıradı] / (8) ĪI / Y98b2 za‘ ĩf boldı / (9) kırkıl boldı [Y98b3 kırğıllık qarıştı] /

P84a (1) erenler arasında boldı [Y98b4 kişiler ortasında boldı] / ögüt birdi aña [Y98b4 pend birdi] / (2) ‘AYN / Y98b5 yıgdı anı / (3) ĞAYN / it başın izişge soqdı [Y98b6 it başını izişke soqtı] / (4) FĀ / yeldi tiweler [Y98b7 tiweler yügürdi] / [Y99a1 köñgli talapdı = köñgli tarapladı] / yaldıradı yaş ot tazelikdin [Y99a1 yaş ot kökerdi = ot taze boldı] / (5) uzadı kölege [Y99a2 kölige çerb boldı] / uzağan kölege [Y99a2 çerb kölige] / [Y99a3 iwıdı] / sıfat kıldı anı [Y99a3 sıfat kıldı] / (6) tıñdırdı anı [Y99a4 tıñdırdı anı] / Y99a4 kendü tıñdı / (7) vaqf kıldı aña serāynı [Y99a5 iwıñı vaqf kıldı.] / tamdı iw [Y99a5 iw tamdı] / (8) KAF / Y99a6 yoqaldı / (9) birin birin tüşdi yağmur [Y99a7 yağmur töküldi] /

P84b (1) kürsedi eşek [Y99a7 tişi eşek kürsedi] / kürsegen eşek [Y99b1 bu kürsegen eşek] / Y99b1 yük kötürdi / (2) tiwe yüki [Y99b1 bu tiwe yüki] / [Y99b1 mālını yıgdı] / [Y99b1 tişi eşek kulunaçı boldı] / [Y99b1 kulunaçı eşek] / LAM / sıgındı yerge [Y99b2 sıgındı orunқа] / sıgıñan [Y99b2 bu sıgıñı yir] / (3) Y99b3 kırtuldı / uluğ yağmur yağdırdı kök [Y99b3 kök yağmur yağdırdı] / ulaşdırdı nerseni [Y99b3 nirseni ulaştırdı] / (4) tegdi aña bitig [Y99b4 tigdi aña bitig] / ħ’ışāvendlık kıldı erenlerge [Y99b4 bozunlarқа ulaştı] / (5) bağısladı aña nerseni [Y99b5 fulān nirseni bağısı birdi] / indemedin kirdi içgüke [Y99b6 ündemedin kirdi şarāb içgenler üze] / (6) itti anıñg tapa işni [Y99b6 işni itti anıñg tapa] / kozdı anı ornıñga [Y99b7 kendü öziñge koztı anı] / (7) tek turdı kağğudın [Y99b7 kağğudın tek turdı] / tağladı anı [Y100a1 dağladı anı] / (8) bu tağ [Y100a1 dağ basğu temür] / bezedi elini [Y100a2 eligin çüwüt birle bezedi] / sañgladı qarağı [Y100a2 çıbun sañgladı] / (9) ölçdi anı [Y100a3 ölçti anı] / Y100a3 ımızğandı /

P85a (1) ımızğanған er [Y100a4 bu ımızғанmış er] / (2) ımızğanған tişi [Y100a5 ımızғанған urağut] / toqıdı örgenni [Y100a5 örgenni toqıdı] / (3) toqunған örgen [Y100a5 bu (6) toqunmış örgen] / süst boldı işde [Y100a5 süstlik kıldı] / (4) HE / hıç nerse bütmedim aña taqı saqışğa urmadım anı [Y100a7 hıç bāk tutmadım taqı saqışğa tutmadım] / (5) EL-

MU‘TELLİ‘L-FĀ‘İ Bİ‘L-YĀ‘ / RĀ /... oynadı [Y100b1 kumār oynadı] / (6) ...

[Y100b1 bu (2) kumār] / bañğırdı eçkü [Y100b2 tişi keçi bañğırdı] / (7) EL-MU‘TELLU‘L-‘AYNİ / ELĪF / (8) Y100b3 keldi aña / ötti cūzek [Y100b4 cūjek ötti] / (9) kayuşdı kölege [Y100b5 kölige kayıştı] / kusdı [Y100b5 kustu] /

P85b (1) Y100b5 kayıttı / (2) yaqa kıldı köñglekke [Y100b6 köñgлек yaqasın oydı] / (3) nevmīd boldı ümīddin [Y100b7 nevmīd boldı Y101a1 umunçındın] / gümāñga saldı anı [Y101a1 gümāñlıg kıldı = şekke tüşürdi] / (4) kırğıl boldı [Y101a1 qarı boldı] / kırğıl [Y101a2 bu

karı] / (5) oq nişāneğa tegdi [Y101a3 oq bûteğa tigdi] / (6) Y101a5 hoş boldı / (7) kıldı anı köngli hoşı birle [Y101a5 kendü köngli hoşı birle kıldı] / ‘aybladı anı [Y101a6 ‘ayb kıldı] / (8) ‘ayb koyğan er [Y101a6 inġen ‘ayb kılgan er] / ġā’ib boldı andın [Y101a7 ġā’ib boldı] / (9) ġā’ib bolğan [-] /

P86a (1) – [Y101b1 ġā’ibler] / battı anıġ içiġge süġü [Y101b2 süġü battı anıġ içiġge] / (2) battı kün [Y101b2 kün battı] / (3) TĀ / tün kiçürdi fulān işni kılu [Y101b4 tün keçürdi fulān nirse birle] / (4) yoq turur anıġ bir kiçe azuķı [Y101b5 kiçeliki yoq] / eküsdı nerseni [Y101b5 eksitti nirseni] / (5) ŞĀ / eglendi [Y101b6 kiçti] / bulğadı kırt koylarını [Y101b6 kırt koyını talğadı] / (6) CĪM / kıopardı tozġanı [Y101b7 kıopardı toġını] / kıopardı uruşını taķı fitneni [Y101b7 toķuş taķı fitne kıopardı] / (7) Y102a1 kendü kıoptı / kıurıdı ot [Y102a1 ot kıurıdı] / (8) HĀ / ölçdi aġğa fulān nerseni [Y102a2 endāze kıldı] / kitti ‘illet [Y102a2 kitti ‘illet = bah āne kitti] / (9) yöridi yir içinde [Y102a3 yöridi] /

P86b (1) üküş yöriġen er [Y102a4 peyveste yöriġen er] / aķdı suw [Y102a4 suw aķtı] / Y102a4 aķğan suw / (2) çakırdı [Y102a5 haykırdı] / Y102a5 yoķaldı / (3) yıdı yıpar [Y102a6 yıpar yızlandı] / (4) awuçladı suwnı [Y102a7 suwnı awuçladı] / (5) HĪ / bulğandı topraķğa [Y102b1 topraķğa bulğandı] / (6) Y102b3 karı boldı / (7) DĀL / Y102b4 yoķaldı / kayuşdı [Y102b4 kayıştı] / (8) Y102b4 arturđı anı / Y102b5 kendü arttı / (9) suwadı köşkni alçıġ birle [Y102b6 küşkni alçu birle suwadı] / awladı anı [Y102b6 awladı] /

P87a (1) aġ [Y102b7 bu aġ] / (2) Y103a1 üldi / keyd kıldı anı [Y103a1 keyd kıldı] / (3) kayuşdı yā küwenü yöridi [Y103a2 kayıştı = emitti] / (4) tepretti oġgarmak üçün saķfını [Y103a3 tepretti sufteni kögeni] / RĀ / ihtiyār kıozdı aġğa taġrı [Y103a3 taġrı ihtiyār kıozu birdi] / (5) Y103a4 yöridi / ikisi arasında bir kün taķı bir tün yol bar [Y103a4 ikisi arasında (5) bir tün kün yörimek bar] / (6) bay boldı derviş [Y103a5 derviş bay boldı] / ziyān tegürdi aġğa [Y103a6 ziyān tegürdi] / (7) uçdı [Y103a6 uçtı] / (8) tegrü berü yöridi aķ [Y103a7 aķ aġgaru berü yöridi] / (9) keltürdi aşlıķını bir yirdin bir yirge [Y103a7 ta‘āmını ketürdi] / ta‘ām keltürġen [Y103a7 ketrülmiş ta‘ām] / ZE / küçedi aġğa [Y103b1 küç kıldı] /

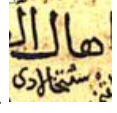
P87b (1) küçün alınmış ülüş [Y103b1 küçün almış ülüş] / (2) azırdı nerseni nersedin [Y103b2 ırdı] / SĪN / hıyānet kıldı aġğa [Y103b3 hıyānet kıldı] / (3) yıdı ölüsge [Y103b3 murdār çüridi] / kıyās kıldı nerseni nersege [Y103b3 kıyās kıldı] / (4) – (5) ölçek [Y103b5 bu ölçek] / Y103b5 küwenü yöridi / (6) ŞIN / bulğandı köngli [Y103b6 köngli bulğandı] / kıaynadı küweç [Y103b6 küweç kıaynadı] / (7) yünġledi oķını [Y103b7 oķını yünġledi] / ötti oķ (8) nişānedin [Y104a1 oķ yügürtmekdin kıayıştı] / yitig ‘aķlıġ boldı er [Y104a1 er yünġül usluġ boldı] / Y104a2 tirildi / (9) – ŞĀD /

P88a (1) kıaçdı andın [Y104a3 kıayıştı andın] / boldı iş [Y104a4 iş boldı] / (2) yumurtaladı mākıyān [Y104a4 tawuķ yumurtğaladı] / köp yumurtalaġan tawuķ [Y104a5 bu yumurtlaġan tawuķ] / (3) Y104a5 hezimet buldı / hayz kördi tişi [Y104a5 uraġut hāyız boldı] / (4) hayz körgen tişi

[Y104a6 bu 'özrlig tişi] / soğuldu suw [Y104a6 eksildi] / [Y104a7 taŋrı eksitti] / köp boldı suw [Y104b1 suw taştı] / (5) sındurdu süngükni sargandın soŋg [Y104b1 süngükni aşırtmışdın soŋgra sıdı] / (6) Tİ / tikdi anı [Y104b2 tiktı] / Zİ / öwkeletti anı söz [Y104b2 öwkeke ketürdi söz] / (7) Y104b3 öldi / (8) temmüz kiçürdi şehr içinde [Y104b3 il içinde temmüz keçürdi] / ' AYN / sattı aŋga nerseni [Y104b4 sattı aŋga] / (9) âşikâre boldı râz [Y104b5 âşikâre boldı] / Y104b5 yayıldı /

P88b (1) zâyı' boldı nerse [Y104b6 zâyı' boldı] / aŋgan boldı nerse [Y104b7 nirse eridi] / (2) ĞAYN / kayuşdı [Y104b7 kayıştı] / FE / (3) küçedi aŋga [Y105a1 küç kıldı] / ötmez boldı diremler [Y105a1 yawuz boldı (2) yarmaq] / (4) kılıçladı anı [Y105a2 kılıç birle urdı] / yay kiçürdi er şehr içinde [Y105a3 araŋg içinde yay keçürdi] / (5) konuqlıq kıldı aŋga [Y105a3 konuqlıq kıldı] / tegdi aŋga kazgu [Y105a4 kazgu tegdi] / (6) keldi hayâl tüşinde [Y105a4 şahş⁷⁰ körindi] / Y105a5 fâl kıldı kuş birle / (7) KAF / kapsadı taqı indi aŋga örtüglig hîle [Y105a6 mekr çevrindi aŋga] / Y105a6 tar boldı / (8) tar [-] / yasadı devâtını [Y105a7 oŋgardı] / yaqışdı aŋga iş [Y105a7 yaraştı] / (9) KEF / tokıdı aŋga tonını [Y105b1 tokıdı tonını] /

P89a (1) şı' r aydı [Y105b3 şı' r ayttı] / (2) bu muzâri' din özge yoq [Y105b3 mundın artuq yok] / eşer kıldı söz içinde [Y105b3 eşer kıldı (4) aniŋg içinde söz] / - [Y105b4 cimâ' kıldı] / (3) LAM / aqdı suw [Y105b4 suw aqtı] / dervîş boldı [Y105b5 dervîş bolğay] / (4) uzıdı kün ortasında [Y105b5 zevâl vaqtında uzıdı] / (5) ölçdi aşlıqını kîle birle [Y105b6 aşlıqını

sağuladı] / teprendi [Y105b7 kayıştı] / (6) koydı ta'âmını izişge [Y105b7 aşlıqını ...] / taqıttı qumını [Y106a1 qumını saqtı] / (7) MİM / [Y106a1 tul boldı] / ' aşık kıldı anı [Y106a2 'aşık kıldı] / ' aybladı anı [Y106a2 'ayb kıldı] / baqdı yaşıŋga [Y106a3 yaldırımka baqtı] / (8) küçedi aŋga [Y106a3 küç kıldı] / ârzülüğ boldı sütge [Y106a4 sütke ârzülüğ boldı] / (9) sütge ârzülüğ er [Y106a5 ârzülüğ er] / sütge ârzülüğ tişi [Y106a5 ârzülüğ uragut] / bulutlıg boldı kök [Y106a5 kök bulutlıg boldı] /

P89b (1) sergerdân yörیدی yâbânda [Y106a6 mütehayyir boldı yâbân içinde] / ' aşık boldı aniŋg köŋgli [Y106a6 'aşık boldı] / NUN / (2) vaqt boldı saŋga fulân işni kılsaŋg [Y106a7 vaqt boldı saŋga fulân işni kılsa sen] / Y106a7 azrıldı andın / (3) âşikâre boldı aŋga iş [Y106b1 açıldı] / âşikâre [Y106b1 açuq nirse] / vaqt boldı saŋga fulân işni kılsaŋg [Y106b2 vaqt boldı saŋga kim fulân işni kılsaŋg] / (4) Y106b2 yoqaldı / alçaqlıq kıldı aŋga [Y106b2 boyun südi] / mükâfat kıldı kılmışiŋga [Y106b3 kılmışiŋga ezgü cezâ kıldı] / (5) borç kıldı andın [Y106b3 borç tiledi andın] / borç birdi aŋga özge kişi [Y106b4 öŋgin kişi birdi] / (6) borçlıg er [Y106b4 borç birgen er] / borç [Y106b5 bu borç] / (7) galebe kıldı aŋga esrüklik taqı özge nerse [Y106b5 gâlib boldı aniŋg üze esrüklik (6) taqı öŋgin nirse] / (8) bezedi anı [Y106b6

⁷⁰ M. ş > s

bezedi] / bezek [Y106b6 bu bezek] / ‘ayblığ kıldı anı [Y106b7 ‘ayb kıldı] / (9) köz tegürdi ańga [Y106b7 köz tegürdi] / köz tegürgen er [Y106b7 inġen köz tegürgen er] / Y107a1 yumşak boldı /

P90a (1) yumşak [Y107a1 yumşak nirse] / Y107a1 yalġan sözledi / HE / tekebbürlik kıldı [Y107a2 mütekebbirlik kıldı] / yitti yābānda [Y107a2 müteġayyir boldı yābān içinde] / (2) köp suwlıġ boldı kuzuġ [Y107a2 kuzuġ üküş suwluġ boldı] / (3) EL-MU‘ TELLU’L-LĀM / BĀ / aldı ġarācnı [Y107a3 ġarācnı aldı] / (4) – (5) bulnadı ġarabaş [Y107a5 bulnadı = ġarabaşnı bulun kıldı] / TĀ / Y107a6 keldi ańga / (6) ezgülik kıldı ańga [Y107a6 ezgülik kıldı] / yoġalttı anı [Y107a6 helāk kıldı] / SE / (7) saġdı anıġ üze topraġnı [Y107a7 topraġnı saġtı] / (8) aġlattı anı [Y107b1 saġtı ańga ölmışdin sonġra] / Y107b1 raġmet kıldı ańga / (9) bulġandı köġgli [Y107b1 köġgli (2) bulġandı] / DAL / yeldi tiwe [Y107b2 yügürdi] /

P90b (1) yügürdi aġ / yuldı anı esirlikdin [Y107b3 yuldı esirlikdin] / (2) köndürdi anı yolġa [Y107b4 yolġa köndürdi] / (3) köndürdi anı müselmānlıġ yolıńa [Y107b4 islāmġa köndürdi] / (4) kendü yol tapdı [Y107b5 kendü köni yollıġ boldı] / ızdı anıġ tapa kelinni [Y107b6 kelinni küdegüsi tapa ıdı] / (5) ızılmış kelin [Y107b6 bu kelin = yańġı] / ZEL / yańġsadı [Y107b7 bīhūze sözledi] / (6) RA / yondı ġalemni ġalem-terāş birle [Y108a1 ġalemni ġalemtirāş birle yondı] / (7) yöridi [Y108a1 yöridi yā aġtı] / uluġ kemi [Y108a2 kemi] / (8) Y108a3 bildi / Y108a3 sawurđı buġdaynı / (9) ‘aybladı anıġ fi‘lini [Y108a4 ‘ayb kıldı anıġ üze fi‘lini] /

P91a (1) Y108a5 tünle yöridi / yöri<di> anıġ içińge aġu [Y108a5 aġu eşer kıldı] / (2) kiterdi andın tonnı [Y108a6 kidürdi] / (3) sattı yā satġın aldı [Y108a7 satıġ kıldı] / yıġdı suwnı [Y108b1 suwnı cem‘ kıldı] / (4) yıġılmış suw [Y108b1 cem‘ kılınmış suw] / kesdi ońġarmaġ üçün [Y108b1 tildi = kesti] / ġonuġladı anı aşġa [Y108b2 ġonuġladı ta‘ām birle] / (5) Y108b2 uluġ çanaġ / yıġdı suwnı ġavzda [Y108b3 cem‘ kıldı çaqır ġavzı içinde] / (6) Y108b4 gümān tuttı / saġdı inenni [Y108b4 inġenni saġdı] / (7) ZE / yanut birdi anıġ fi‘lińge [Y108b5 cezāsın birdi] / nisbet kıldı anıġ atasıńa [Y108b5 nisbet kıldı atasıńa] / (8) ŞIN / Y108b6 yöridi / (9) üküş oġlanlıġ boldı tişi [Y108b7 uraġut üküş oġlanlıġ boldı] /

P91b (1) üküş oġlanlıġ tişi [Y109a1 üküş oġlanlıġ uraġut] / ŞAD / tarttı anı [Y109a1 arıttı anı] / (2) ġādım [Y109a2 bu ġādım] / yazdı ańga [Y109a2 yazdı] / yazġan [-] / (3) DAD / Y109a3 ġükm kıldı ańga anıġ üze / Y109a3 bu 4 ġükm / (4) ötedi namāznı [Y109a4 ġazā kıldı namāznı] / Y109a5 öldi / öldürdi anı [Y109a5 öldürdi] / (5) öldürilmış tişi / kiçdi [Y109a5 keçti] / (6) ĠAYN / küçedi ańga [Y109a6 küç kıldı anıġ üze] / istedi anı [Y109a6 istedi] / zinā kıldı tişi [Y109a7 uraġut zinā kıldı] / (7) zinā kılġan tişi [Y109a7 zinā kılġan uraġut] / FE / sawurđı yel topraġnı [Y109b1 sawurđı yil topraġnı] / (8) ġoşlıġ birdi ańga sōkellikdin [Y109b1 sōkellikdin şifā berdi ańga = ezgü boldı] / kifāyet kılı birdi ańga nerseni [Y109b2 kifāyet kıldı] / tap keldi ańga nirse [Y109b2 nirse tap boldı muńa] / (9) tap turur tańrı iş

bitürmeklikke [Y109b3 taṅrı tap saḳlaḡuçı saṅga] / tandı arındaşındın taı oḡlındın [Y109b3 tandı uyasındın taı oḡlındın] /

P92a (1) AF / Y109b4 oıdı taı tüwkürdi / ötti abla taı bayuş [Y109b3 erkek tau taı bayuş ötti] / (2) suw i rdi aṅga [Y109b5 suwnı i rdi aṅga] / (3) – [Y109b5 bu (6) sek ye] / Şişdi arnı / [Y109b6 arnı Őiştı] / (4) Şişgen arın [Y109b6 bu Şişmiş arın] / KEF / Y109b7 yıḡladı / (5) hıka yet ıldı s zni [Y109b7 s zni hıka yet ıldı] / Y109b7 meṅgedi (110a1) anıṅ fi'liṅge / telim  ld rdi d şmenni [Y110a1  k ş  ld rdi d şmenlerni] / (6) LAM / uran urdı tişige [Y110a2 bezedi] / biry n ıldı etni [Y110a2 s g ldi] / (7) kirdi otḡa [Y110a3 ota s g ldi] / oḡladı utuznı [Y110a3 uyuza ot türtti] / (8) aynadı k we [Y110a4 k we aynadı] / yardı başını ılı birle [Y110a4 başın yardı ılı birle] / (9) bit istedi başında taı tonunda [Y110a5 başın tiledi taı tonun tiledi] /

P92b (1) düşmen tuttı anı [Y110a6 düşmen tuttı] / (2) awurđı buḡdaynı t be birle [Y110a7 buḡdaynı t be birle awurđı] / (3) M M / saladı anı [Y110b1 bekledi] / oruma [Y110b1 bu turuḡ] / attı anı nerse birle [Y110b1 nirse birle attı] / (4) arttı suw [Y110b2 suw aldı] / (5) Y110b2 arttı / (6) tegdi aṅga saıŐı [Y110b3 hasebi k t rdi anı] / adı aṅga s zni [Y110b4 ḡamm zlı ıldı = s zni isn d ıldı aṅga] / y ridi seyl [Y110b4 aın atı] / (7) Y110b5 vat boldı saṅga ful n işni ılısaṅ / (8) bin  ıldı ser ynı [Y110b6 ewni bin  ıldı] / (9) ol d r st terk blig [Y110b9 bu terk bi d r st iŐi] / cim ' ıldı tişini [Y110b7 'avreti birle cim ' ıldı] / aytardı anı işdin [Y111a1 iŐturdy anı işdin] /

P93a (1) egdi anıṅ boynını [Y111a1 boynın igdi anıṅ] / opardı aṅga yawuzlını [Y111a1 Şer opardı anıṅ  ze] / yazu [Y111a2 bu yazu] / (2) ewdirdi m veni yıḡaındın [Y111a2 m veni evdidi] / ewdinmiş m ve [Y111a3 butanmiş buta] / - [Y111a3 t ze buta] / (3) egdi anı [Y111a3 egdi] / ol ewr ḡi [Y111a4 ol ewr ki] / (4) zin  ıldı tişi birle [Y111a5 zin  ıldı anıṅ birle] / muhimm boldı aṅga iş [Y111a5 iş t m rlıḡ boldı] / (5) muhimmlig boldı nerse birle [Y111a5 t m rlıḡ boldı ful n nirse birle] / ol muhimmlig turur anıṅ birle [Y111a5 t m rlıḡ iş] / (6) s z bile tiledi ful n nerseni [Y111a7 s zi birle ful n nirseni tiledi] / tilek [Y111a7 bu tilek] / (7) künyet urdı aṅga [Y111b1 künyet birle ündedi y  künyet oztı] / (8) yaşru s zledi andın [Y111b1 kin yet ıldı andın] / end ze ıldı işni [Y111b2 işni tad r ıldı] /  l m / (9) EL-MU' TELLU'L-F -İ VE'L-L M / ELİF / Y111b3 va' de ıldı /

P93b (1) H A / bitidi y  işaret ıldı [Y111b3 bitidi taı işaret ıldı] / DAL / diyet birdi  ld rġen  ld rilmisge [Y111b3  ld rġen  ld rmiŐi] (4)   n diyet birdi] / (2) ved  inderdi er [Y111b4 er ved  ıldı = indürdi] / [Y111b4 bu (5) ved ] / RE / (3) otlıḡ boldı ama taşı [Y111b5 otluḡ boldı ama] / yawuz ıldı ig arınnı [Y111b6 'illet arınnı t⁷¹oattı] / (4) 'illetdin yoaldı arın / ŞIN / (5) bezedi tonnı [Y111b6 tonnı bezedi] / adı anı [Y111b7 ḡamm zlı ıldı aṅga] / (6) 'AYN / y d tuttı 'ilmni [Y112a1 'ilmni bekledi] / vef  ıldı 'ahdḡa [Y112a1

⁷¹ M. toattı

‘ahdka vefâ kıldı] / (7) vefâ kılgan [Y112a2 vefâ kılgan er] / tamâm boldı nirse [Y112a2 nirse tüköl boldı] / KAF / (8) sakladı anı şerdin [Y112a2 şerdin sakladı] / nerseniñ saklanganı [Y112a3 bu nirseniñ saklanganı] / (9) LAM / ikinç yağmur yağdı yirke [Y112a4 ikinç yağmur yağdı yirke] / iki yağmur yağkan yir [Y112a4 ikinç yağmur yağmış yir] /

P94a (1) NUN / Y112a5 za‘ if boldı / (2) süstlık kıldı işde [Y112a6 taqşır kıldı] / (3) unamadın kıllur fulân işni [Y112a6 peyveste fulân işni kıllur] / HE / kücsiz boldı [Y112a7 süst boldı] / EL-MU‘ TELLU’ (4) L-‘ AYNİ VE’ L-LÂMİ / ELİF / Y112b1 sığındı anğa / sığınğan yir [Y112b1 bu sığınğu yir] / (5) ŞE / eglendi yerde [Y112b1 kiç kaldı yerde] / eglenür yir / HA / (6) yıgıdı mālını [Y112b2 cem‘ kıldı] / hālī boldı iw [Y112b2 hālī boldı] / battı yılduz [Y112b3 yılduz battı taqı yağmur yağmadı] / (7) hālī boldı oğlandın tişi [Y112b3 urağut qarını hālī boldı] / (8) bu luğat faşih turur [Y112b4 bu (5) faşih] / ZEL / (9) qurıdı yıgaç [Y112b5 yıgaç qurıdı] / bu luğat faşih turur [-] /

P94b (1) rivāyet kıldı sözni andın [Y112b7 rivāyet kıldı sözni] / (2) ZE / çattı yüzini [Y112b7 yüzini çıgıdı] / ŞIN / biryān kıldı etni [Y113a1 sögüldi] / (3) Tİ / türdi kitabını [Y113a1 türdi] / hişt birle <ördi> kuzuğnı [Y113a2 kuzuğnı qopardı] / hişt birle örilmış kuzuğ [Y113a2 bu qoparılmış kuzuğ] / (4) yoydı yolnı [Y113a2 yolnı kesti] / qaşd kılgan yirge bardı [Y113a3 niyyeti tapa bardı] / ‘ AYN / ulıdı qurt [Y113a3 qurt ulıdı] / (5) ĞAYN / Y113a4 azdı / bu azğan [Y113a4 bu azğan er] / KEF / (6) tügün urdı başğa [Y113a5 başğa tügün urdı] / tügün [Y113a5 bu tağ basğu temür] / (7) LAM / qattı yipni [Y113a6 yipni büktürdi] / kim irsege meyl kılmaz [Y113a6 hıç kimerseke (7) meyl kılmaz] / (8) te’ hır kıldı ğarım ğarımğa borçını [Y113a7 borçlığ borçluğka borçın te’ hır kıldı] / (9) qayışdırdı başını [-] / NUN / niyyet kıldı çıqmaqğa [Y113b1 çıqmaqğa oğradı] /

P95a (1) oğramış yön [Y113b2 bu niyyet kılmış yan] / HE / aşdı tağnı [Y113b2 tağka aştı] / tüşdi kuzuğka [Y113b2 kuzuğka tüşti] / (2) BĀBU FA‘ ALE YEF‘ ULÜ / ELİF / (3) hoş boldı sökellikdin [Y113b4 ezgü boldı sökellikdin] / (4) BE / teldi anı [Y113b5 teldi anı üşkü birle] / telük [Y113b5 bu telük] / (5) yaqıldı ot [Y113b6 ot tildi] / (6) yaldıradı yılduz [Y113b6 yılduz yaldıradı] / yaldırağan yılduz [Y113b7 yıldırğan yılduz] / yırağ kıldı anı yawuzlıqđın [Y113b7 şerdin sakladı anı] / (7) qoşlandı atnı [Y114a1 atnı qoşlandı] / - [Y114a1 bu (2) cenibet] (8) Y114a2 yıgıdı anı / maħrūm kıldı anı [Y114a3 aç kıldı] / (9) kendü maħrūm boldı [Y114a3 kendü aç boldı] /

P95b (1) maħrūm [Y114a4 bu aç] / ol māl kim anıñ birle tirlik eltür kişi [Y114a4 ğāret kılnmış māl] / (2) sanadı nerseni [Y114a5 saqış kıldı] / (3) ezgülik kıldım anğa küçim yetmişinçe [Y114a6 küçüm yetmişinçe ezgülik kıldım] / (4) sağdı inenni [Y114a7 sağdı] / sağılmış süt [Y114b1 taze süt] / (5) tiledi anıñ kızını [Y114b1 kızın tiledi] / (6) huṭbe oqıdı haṭib erenlerge [Y114b2 haṭib huṭbe oqıdı bodunlarqa] / (7) Y114b3 haṭib boldı / ey bifethu’l-cāi [Y114b4 feth birle] / - [Y114b4 bu huṭbe] / haṭiblik [Y114b4 haṭibluğ] / (8) Y114b4 aldadı /

yağmursuz yaşın [Y114b5 aldağan yıldırım] / battı suwğa [Y114b5 battı suw içinde] / (9) saqladı anı [Y114b6 bekledi yâ köndürdi] / saqlağan [Y114b6 bu beklegen = saqlağan] /

- P96a (1) yöridi yir içinde kesb kılu [Y114b6 yirde yöridi] / açdı [Y114b7 kırmı açtı] / (2) aç er [Y115a1 bu açğan] / (3) tökdi suwnı [Y115a2 suwnı tökdi] / kendü tökdi [Y115a2 kendü töküldi] / (4) soydı [Y115a3 kıptı] / soyğa [Y115a3 bu kıpmak] / (5) tondi anıñg rengi [Y115a3 gūnesi aytadı] / (6) istedi anı andın [Y115a4 istedi andın] / (7) yöridi tün kün artınça [Y115a6 tün kün soñınça yöridi] / (8) nerseniñg soñı [Y115a6 bu soñ] / battı kün [Y115a7 kün battı] / (9) Y115a7 bitidi /
- P96b (1) sürdi yirmi [Y115b1 yirmi sürdi] / kızgılığ kıldı anı iş [Y115b1 iş öwkeke ketürdi] / (2) kızgı [Y115b2 kızgı] / (3) toğmağğa yawudı kün [Y115b2 kün batmağğa (3) yawudı] / emçeki belgürdi kızınñg [Y115b3 emçek<i> ağırçaqlandı] / [Y115b4 urağut bükseki belgürdi] / (4) emçeki belgürmiş kız [Y115b3 bükseki belgürmiş] / (5) Y115b4 ardı / (6) sağıdı ölüge [Y115b4 ölüge sağıdı] / indedi anı işge [Y115b6 işke ündedi] / (7) nisbet kıldı anı atasınğa [Y115b7 atasınğa nisbet kıldı] / (8) – (9) nisbetlerni bilgen er [Y115b7 neseb bilgen er] / uluğlık kıldı erenler üze [Y116a1 uluğlık kıldı bozunlar üze] / uluğ boldı [-] /
- P97a (1) kişilerinñg uluğı [Y116a1 bu uluğ] / teldi anı [Y116a2 tamını teldi] / kayuşdı yoldın [Y116a2 yoldın kayıştı] / (2) ziyān tegürdi anğa zemāne [Y116a3 ziyān tegürdi zemāne] / (3) rüzgārniñg ziyānı [Y116a4 bu ziyān] / (4) kaçdı [Y116a4 kaçtı] / TĀ / tındı [Y116a5 tölendi] / Y116a5 tek turdı / (5) hemīşe tek turğan er [Y116a6 peyveste tek turğan er] / kitti andın öwke [Y116a6 öwke kitti andın] / (6) Y116a7 tek turdı / tã' at kıldı tañrığa [Y116a7 tañrığa tã' at kıldı] / (7) düşmen tuttı anı [Y116b1 düşmen tuttı] / çıqdı ot [Y116b1 ot ündi] / (8) urdı yirmi yığaç birle [Y116b2 yirmi yığaç birle tikdi] / SE / üçde bir mālın aldı kişilerinñg [Y116b2 üçinçi boldı] / (9) yañğı boldı iş [Y116b3 iş yañğı boldı] / yañğı bolğan iş [Y116b3 bu yañğıla koyğan iş] /
- P97b (1) ekin ekdi [Y116b4 yirmi sürdi] / küsedı otını küsegü birle [Y116b4 ot küsegü birle küsedı] / (2) hāyız boldı hatun [Y116b5 urağut hāyız boldı] / (3) hāyız tışı [Y116b6 hāyız] / eglendi [Y116b6 kıçtı] / (4) bozdı 'ahdni [Y116b7 'ahd⁷² bozdı] / (5) bozılmış nirse [Y117a1 bu ipi çıkmış urğan = bu silkinmiş nirse] / CİM / qar yağdırdı bizim üzemizge kök [Y117a1 kök qar yağdırdı yirke] / (6) qarar kıldı anıñg köñgli [Y117a2 rāhat boldı = köñgli hoş boldı] / (7) çıqdı serāydın [Y117a3 ewdin çıqtı] / aşdı nerdübānga [Y117a3 üzengüge aşdı] / (8) açdı kapuğnı [Y117a4 kapuğnı açtı] / kiterdi kızgı [Y117a4 kızgı kiterdi] / Y117a5 rāhat / (9) zafer tapdı düşmenni üze [Y117a5 zafer buldı haşmı üze] / qarışdırdı tañrı iki deryanı [Y117a6 tañrı iki teñgizni ıztı] /

⁷² ahdni ?

- P98a (1) aranlağka ƙozdı tıwarlarını [Y117a6 kölükin otlağka ıztı] / ƙarışdırdı şarâbnı [Y117a7 ƙarıştırdı şarâbnı] / (2) ƙarışğan [Y117a7 bu ƙarışğ ƙatıƙ] / ĤA / Y117b1 oñğdı / (3) oñğmış [Y117b2 bu oñğan] / (4) oñğmış iş [Y117b3 oñğulmış] / ƙarıdı at [Y117b3 at ƙarı boldı] / (5) ĤI / tekebbür boldı er [Y117b4 er tekebbürlük ƙıldı] / (6) ƙaçırdı [Y117b5 ƙıçırdı] / (7) bışirdi nerseni [Y117b6 nirseni bışırdı] / ürdi tolƙuğğa taƙı otğa [Y117b6 tolƙuƙnı taƙı otnı ürdi] / (8) DAL / igedi temürni ige birle [Y117b7 temürni ige birle igedi] / sowuƙ boldı nerse [Y117b7 nirseni sawuƙ ƙıldı yâ sawuƙ boldı] / (9) terîd ƙıldı epmekni [Y118a1 etmekni toğradı] / terîd [Y118a1 toğranmış etmek] / toñğdı suw [Y118a1 suw toñğdı] /
- P98b (1) bıçdı ekinni [Y118a2 ekinni bıçdı] / bıçılmış ekin [Y118a2 bıçılmış ekin] / (2) Y118a3 cāvizâne boldı / cāvizâne uçmağ [Y118a3 bu uşmağ] / söndi ot [Y118a3 ot söndi = ƙor boldı] / (3) könüldi [Y118a4 köni yolluğ boldı] / (4) köni yol bulmış [Y118a5 bu köni yolluğ er] / Y118a6 yol başın tuttı / (5) Y118a6 yol başı / kürledi kök [Y118a7 kök külderdi] / ƙaçıdı er [Y118a7 er ƙaçıdı] / (6) uzıdı [Y118b1 uzıdı] / (7) tıñğdı suw taƙı yel [Y118b1 yil taƙı suw (2) tıñğdı] / secde ƙıldı tañğrığa⁷³ [Y118b2 secde ƙıldı] / (8) namâzlık [Y118b3 bu namâzlık yâ sücüdın alınƙa teggen topraƙ] / Y118b3 ırladı / oyağlık ƙıldı [Y118b3 ozağlık ƙıldı] / (9) - /
- P99a (1) oğradı aña [Y118b4 oğradı] / oğrağı yir [Y118b5 oğrası tañğrı] / Y118b5 sürdi anı / (2) sürilmiş aw [Y118b5 bu sürülmüş] / tapdı tañğrığa [Y118b6 tañğrığa ƙulluƙ ƙıldı] / (3) Y118b6 yârî birdi aña / boynağulık ƙıldı [Y118b6 boyun sümezlik ƙıldı] / boynağulık ƙılğan [Y118b7 bu boynağı] / (4) yawuz boldı [Y118b7 bozuldı] / yawuz bolmış [Y119a1 bu bozulğan] / (5) – [Y119a1 bozuldı] / bozulmuş [Y119a2 bu bozulmuş nirse] / olturdı [Y119a2 oturdı] / (6) kâsid boldı [Y119a3 ... boldı

⁷³ P: secede lillâh; Y: secede

[Y119b7 yıgaçnı tesmîr birle yardı] / yetitti tişlerni [Y120a1 tişlerni yetik kıldı] / (9) yetik kılgan tiş [Y120a1 tişiniġ kedüki bar] / buyurdı aġga nerseni [Y120a2 buyurdı fulân nirse birle] /

P100a (1) big boldı erenler üze [Y120a2 beglik kıldı bozunlar üze] / - [Y120a3 uluġ boldı] / - [Y120a3 beglik kıılmaġ] / (2) big [Y120a3 bu beg] / - [Y120a3 bu (4) begler] / kesdi anı [Y120a4 kesti anı] / (3) kesgen kıılıçlar [Y120a4 kesgen kıılıç] / Y120a4 iwdi / taqıttı urluġnı [Y120a5 uruġluġnı saçtı] / (4) turş⁷⁴ yüzlig boldı [Y120a5 açığı yüzlüġ boldı] / beşâret birdi aġga [Y120a6 müjde birdi aġga] / (5) Y120a6 beşâret birgen / beşâretliġ [Y120a6 beşâret birgeniġ uġresi] / yardı ġarnını [Y120a7 ġarnın yardı] / (6) irte ir keldi [Y120a7 ir keldi] / bāzırgānlıġ kıldı [Y120b1 bāzırgānlıġ kıldı] / Y120b1 bāzırgān / (7) yokalttı anı [Y120b2 helāk kıldı] / (8) baġladı sünġükni [Y120b2 aşılaştırdı] / kendü baġladı [Y120b3 kendü aşılandı] / (9) taşdı taġı siġdi suw [Y120b3 suw taştı] / şād kıldı anı [Y120b4 sewündürdi] / şādliġ [Y120b4 bu sewünç] /

P100b (1) Y120b5 yıġdı anı / ġacr kıldı kâzî anı taşarrufdın [Y120b5 ġacr kıldı anıġ üze kâzî] / (2) alıġ satıġdın yıġmaġ [-] / ġaps kıldı anı taġı egirdi [Y120b6 yıġdı anı] / ġāzır boldı yerge [Y120b6 yirde ġāzır boldı] / (3) sözledim aġga fulân ġuzūrında [Y120b6 fulân ġāzırlıġı ġatında (7) söz sözledim] / (4) – [Y121a1 bu sicilnāme] / (5) yıġdı anı [Y121a1 yıġdı anı yā ġarām kıldı] / Y121a2 sinadı anı / (6) uyıdı sūt [Y121a2 sūt ġoyuġ boldı] / ġoyuġ boldı [-] / tüşdi iş köġliġe [Y121a3 köġliġe iş tüşti] / (7) yöridi tün kün artınça [Y121a4 tün kün soġınça yöridi] / (8) eskidi iw [Y121a5 iw eskirdi] / yād kıldı anı tili birle [Y121a5 tili birle yāz kıldı] / (9) yād kıldı anı köġli ġinde [Y121a6 köġli birle yād kıldı] / sarsdı anı fulân işdin [Y121a7 sarsıttı anı] /

P101a (1) fāl kıldı ġuş birle [Y121a7 ġuş birle fāl kıldı] / sinadı başnı mîl birle [Y121a7 başnı pelîte birle sinadı] / (2) Y121b1 örtti anı / tutuġ [Y121b1 bu perde] / (3) kıztıttı tennürni [Y121b2 tamdurnı otandı] / toldurdı taġrı deryānı [Y121b2 toldurd<ı> teġgizni] / bitidi kitābnı [-] / (4) bitig [-] / (5) Y121b4 ġaġ-keş / baġladı arġnı [Y121b4 baġladı] / suw baġı [Y121b5 bu böġet] / (6) söwçek aydı erenlerge [Y121b5 söwçek ızttı] / söwçek [Y121b5 bu söwçek] / söwçek ayġanlar [Y121b6 tünle sözlegenler] / (7) iġtilāf boldı iş aralarında [Y121b6 ġarıştı iş] / şūġlıġ kıldı [Y121b7 azġır boldı] / (8) şūġ [Y122a1 bu azġır = şūġ⁷⁵] / (9) iki yarım kıldı nerseni [Y122a1 nirseni iki yarım kıldı] / bildi anı [Y122a2 bildi] /

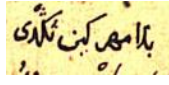
P101b (1) kâşķi bilse erdim [Y122a3 kâşķi bilsedim] / (2) şı' r aydı er [Y122a3 er şı' r aydı] / şükr kıldı er ni' metġa [Y122a3 ni' metġa şükr kıldı] / (3) ġayıttı suwdın [Y122a4 suwdın ġayıttı] / (4) ġayutġan yir [Y122a5 bu ġaytġu yir] / yinçe billig boldı [Y122a6 bıġını yinçe boldı] / (5) sekridi [Y122a6 sikirdi] / arıġ boldı tişi ġayzdın [Y122a7 arıġ boldı 'avret] / (6) ġayzdın

⁷⁴ M. tūrş

⁷⁵ M. şūġ

arınmış tişi [Y122b1 bu arıĝ] / (7) kiçdi kılını [Y122b1 özni keçti] / yordı tüşni [Y122b1 tüşni yordı] / (8) ‘öşr aldı kavmlardın [Y122b2 mālındın onda birin aldı] / ābādān kıldı serāynı [Y122b3 ‘imāret kıldı] / (9) Y122b3 kendü ābādān boldı /

P102a (1) Y122b4 ābādān serāy / üküş ābādān kılĝan er [Y122b5 üküş ‘imāret kılĝan er] / kıldı yā kiçdi [Y122b5 keçti yā kıldı] / (2) baturdı anı suwĝa [Y122b5 suw baturdı anı] / süst boldı [Y122b6 za‘if boldı] / (3) bī-bāk boldı [Y122b6 azĝır boldı] / ızdı suwnı tākke [Y122b7 bağ içiñge suw kigürdi] / (4) māyesiz yoĝurdı unı [Y122b7 ħamrāksız yoĝurdı] / [Y122b7 bu ħamrāk<sız>] / yardı nerseni [Y123a1 ne erseni yardı] / (5) tegdi añĝa belā [Y123a1 belā ...

tegdi] / yıĝdı anı [Y123a2 yıĝdı] / Y123a2 kendü yıĝıldı / (6) töĝdi yā yudı ton yuĝuçu tonı [Y123a3 tonı ton yuĝuçu töĝdi] / tamdı suw [Y123a3 suw tamdı] / (7) [Y123a4 kendü tamdı] / māl uttı ... oynaĝuçındın [Y123a4 mālını uttı] / şükrsizlik kıldı ni‘ metĝa [Y123a5 şükr kılmadı] / (8) tandı tañĝrıĝa [Y123a5 tañĝrıĝa küfr ketürdi] / (9) yaĝmur yaĝdurdı kök [Y123a6 kök yaĝmur yaĝdurdı] / örtüĝlig ħīle kıldı [Y123a6 örtüĝlüĝ ħīle kıldı] / taķıttı nerseni [Y123a6 saçtı] /

P102b (1) nāĝeh çıkdı söz aĝzındın [Y123a7 nāĝāh söz çıkdı aĝzındın] / nāĝeh bolĝan iş [Y123b1 nāĝāh çıkĝan söz] / (2) satĝaşdım añĝa biraz [Y123b1 biraz biraz satĝaşım] / tırgüzdi tañĝrı ölüĝni [Y123b1 tañĝrı te‘ālī ölüĝni (2) tırgürdi] / (3) Y123b2 kendü tirildi / yardı yıĝaçnı [Y123b2 yıĝaçnı yardı] / (4) nuşret birdi tañĝrı añĝa düşmenni üze [Y123b3 tañĝrı te‘ālī nuşret birdi düşmenleri üze] / öç alu birdi añĝa düşmenindın [Y123b3 bekledi] / (5) nuşret birgen [Y123b4 bu yārīçi] / yıĝaç yaşardı taķı yüz körklig boldı [Y123b5 yıĝaç yaşardı taķı yüzi körklig boldı] / (6) – (7) yaş yıĝaç yā körklig yüz [Y123b6 bu yaşarĝan yıĝaç] / (8) ħüb kıldı anı tañĝrı [Y123b7 tañĝrı te‘ālī körklig kıldı anı] / baķdı añĝa [Y124a1 baķtı añĝa] / (9) körklig yüzlig er [Y124a1 bu / (2) körklig yüz] / - [Y124a2 körklig yüzlüĝ er] /

P103a (1) mühlet birdi añĝa [Y124a2 köydi añĝa] / kötürdi kuş tumşuķı birle dāneni [Y124a3 kuş ewünni soķtı] / oydı yıĝaçnı [Y124a3 yıĝaçnı oya bezedi] / (2) tişedi tegirmenni çeküç birle [Y124a3 tişedi tegirmenni] / tişegüç [Y124a4 bu tişegü] / ürdi borĝunı [Y124a4 borĝunı ürdi] / (3) kozdı anı [Y124a4 koztı anı] / zışt sözledi [Y124a5 bīhüde sözledi] / (4) ZE / çıkdı taķı açıldı [Y124a5 çıkdı] / yıĝdı anı [Y124a6 yıĝdı] / azırt kemişdi iki nerseniñĝ arasınĝa [Y124a6 iki nirse arasında ayırt kemişdi] / (5) anlarnıñĝ arasında azırt bar [Y124a7 aralarında ayırt bar] / kiçig şı‘r aydı şā‘ir [Y124a7 şā‘ir kışĝa beyt aydı] / (6) kiçig şı‘r [Y124b1 kışĝa beyt] / kiçig kaşīde [-] / yobuladı anı [Y124b1 maşĝara <kıldı>] / (7) SİN / Y124b2 derviş boldı / (8) derviş [Y124b3 bu derviş] / saķladı anı [Y124b3 bekledi] / (9) saķlaĝanlar [Y124b4 bekçiler] / ħums aldı kişilerdın [Y124b4 mālındın bişde bir aldı] /

P103b (1) oķıdı kitābnı [Y124b5 kitābnı oķıdı] / (2) töĝdi ta‘āmnı [Y124b5 aşlıķnı töĝdi] / eski kıldı yel serāynı [Y124b6 yil ewni eskirtti] / (3) Y124b6 kendü eski boldı / karañĝıku boldı tün

[Y124b7 tün qaraŋku boldı] / (4) Y125a1 qaraŋku tün / altıda bir mālın aldı kişilerdin [Y125a1 mālının altıda bir aldı] / (5) suçıdı at [Y125a1 kölik suçıdı] / suçığan at [Y125a2 suçığan kölik] / (6) Y125a2 ımızgandı / qozı kıldı başını [Y125a3 başın qozu soqtı] / ŞIN / (7) töşedi töşekni [Y125a3 töşek kemişti] / töşek [Y125a4 bu töşek] / (8) titti yünġni [Y125a5 yünġni titti] / (9) qoymatsız otladı qoylar [Y125a5 qoy qoymatsız tünle otladı] / bezedi nerseni [Y125a6 nirseni bezedi] /

P104a (1) çıkardı tikenni azaqındın [Y125a6 azaqındın tikenni çıkardı] / Y125a7 yalğan sözledi / (2) Y125a7 yalğan sözlegenler / endāze kıldı ħurmānı [Y125b1 ħurmānı cezr kıldı] / (3) turuġ boldı aŋga nerse [Y125b1 nirse tükel ħāliš boldı aŋga] / turuġlıq [Y125b2 tükel ħāliš nirse] / anlar ħāliš dostlarım turur [Y125b2 bu meniŋ ħāliš dostlarım] / (4) tegdi aŋga nerse [Y125b2 tegdi aŋga] / açdı qarnı [Y125b3 qarnı açtı] / (5) aç er [Y125b4 qarnı aç er] / aç tişi [Y125b4 bıqını yinçke ‘avret] / (6) Y125b5 bıqını yinçke boldı / (7) Y125b6 bıqını yinçke er / bıqını yinçke tişi [Y125b6 bıqını yinçke ‘avret] / (8) yinçke billig erenler taqı tişiler [Y125b7 bili yinçke er taqı bili yinçke ‘avretler] / Y125b7 oynadı / (9) ekisdi anı [Y126a1 eksütti anı] /

P104b (1) kendü eksildi [Y126a1 kendü eksüldi] / DAD / turş boldı [Y126a2 açığı boldı] / (2) tepüندی atqa iki azaqı birle [Y126a3 iki azaqı birle tepüندی] / (3) urdı tiwe azaqı birle [Y126a3 azaqı birle yirni qazdı]⁷⁶ / örtüġlig boldı söz [Y126a4 söz örtüġlüġ boldı] / (4) silkdi tonı [Y126a4 tonı silkti] / silkdi yıġaçnı [-] / (5) silkinmiş ton yā yıġaç [Y126a5 bu silkilmiş] / titretti anı ısıtma [Y126a5 ısıtma bezgek titretti anı] / sıdı ‘ahdni taqı binānı [Y126a6 ‘ahdni bozdı taqı binānı] / (6) Tİ / Y126a6 yaydı anı / kiŋlik taqı tüzlik [-] / dārū qoydı burnıŋa [Y126a7 burnıŋa dārūnı qoydı] / (7) buruŋa dārū koyġan iziş [Y126b1 bu dārūluk] / tüşdi [Y126b1 tüşti] / (8) Y126b2 toġmış yir / yoqsul er [Y126b1 qadrsiz er] / (9) ilgerü yöridi ħavz tapa [Y126b1 ozdı ħavz tapa] / ilgerü bargan [Y126b3 bu ozġan] / nāgeh keldi bizge [Y126b3 nāgāh keldi] /

P105a (1) kötürdi nerseni [Y126b3 kötürdi (4) nirseni] / kötrülmüş nerse [Y126b4 kötrülmüş nirse] / (2) taradı saçnı [Y126b5 taradı] / (3) nuqtı urdı kürrāsege [Y126b5 kürrāseke çekeġ urdı] / - [Y126b6 bu çeke<g>] (4) ‘AYN / toġdı kün [Y126b6 kün toġdı] / (5) kün toġqan yir [Y126b7 toġqu yir] / keldi taqı baqdı kişilerge yüksekdin [Y127a1 nāgāh keldi] / (6) kez sarıġ boldı renk [Y127a1 yaldıradı renk = eŋgi doruġ boldı] / (7) ĠAYN / toġdı kün [Y127a2 kün toġdı] / Y127a3 tegdi aŋga / (8) ezġü nerse [Y127a3 tükel nirse] / tamām boldı ton [Y127a3 ton tükel boldı] / (9) boyadı tonı [Y127a4 tonı boyadı] /

P105b (1) ton boyığı [Y127a5 bozaġ] / taŋrı dīni [Y127a5 taŋrıınıŋ dīni] / fāriġ boldı işdin [Y127a6 fāriġ boldı] / (2) – (3) çiyinedi saqıznı [Y127a7 saqız çiyinedi] / FĀ / (4) açdı mīve<ni> [Y127b1 butadı] / ħalīfe boldı aŋga [Y127b1 ħalīfe tikti anı] / (5) yawuz mīrās-

⁷⁶ Arapça metinde P ve Y'nin sıralanışı farklı.

hore [Y127b2 bu yawuz halîfe] / ezgü mîrâş-hore [Y127b2 ezgü halîfe] / (6) halîfe [Y127b3 bu halîfe] / [Y127b4 halîfe] / (7) tün kün artınça yöridi [Y127b4 tün kün soñınça yöridi] / yızlandı rüzedârniñg ağzı [Y127b5 rüze tutğanniñg ağzı yızlandı] / (8) Y127b6 rahmet kıldı / [Y127b6 rahîm köñgüllüg boldı] / (9) rahm kılgan [Y127b7 bu rahmet kılgan] /

P106a (1) kıatıg teprendi [Y128a1 yir kıatıg teprendi] / zelzele [Y128a1 yir teprenmek] / (2) kıanadı anıñg burnı [Y128a1 burnı kıanadı] / (3) Y128a3 burun kıanı / kıçdı [Y128a3 keçti] / (4) kıçgenler [Y128a4 bu keçmiş] / uluğlık kıldı erenler üze [Y128a4 uluğluk kıldı bozunlar üze] / Y128a4 uluğ boldı / (5) uluğ [Y128a5 bu uluğ] / uşaq ara yöridi türki at [Y128a5 türki at yöridi] / (6) ‘ömriniñg yarısıñga tegdi [Y128a6 ‘ömrüñg yarısıñga tegdi] / yençükniñg⁷⁷ yarısıñga tegdi izâr [Y128a6 izâr yençükniñge tegdi] / KAF / (7) taşdı bögetni [Y128a7 bögetni aştı] / yaldırım çıkardı bulut [Y128a7 yaldıradı] / Y128b1 yaldırımliğı bulut / (8) kıağıdı aña er [Y128b1 er kıağıdı] / yaldıradı nerse [Y128b2 yaldıradı] / (9) yaldıradı yaldırım [Y128b2 yaldırım çıktı] / çöñge boldı köz [Y128b3 közler hîre boldı] /

P106b (1) tüwkürdi yerni [Y128b4 yerni tüwkürdi] / (2) uzun boldı hürmä yıgaçı [Y128b4 hürmä uzadı] / tüwkürdi yerni [Y128b5 yerni tüwkürdi] / (3) köydürdi kâzer tonni [Y128b5 tonni köydürdi] / battı yulduz [Y128b6 yulduz battı] / (4) ölçdi edimni [Y128b6 edimni bıçmasdın aşnu oranladı] / çattı yalğanni [Y128b7 yalğan çattı] / (5) Y128b7 boğdı anı / Y129a1 rüzî birdi aña / (6) Y129a1 rüzî / töleklik kıldı iş içinde [Y129a2 iş içinde tüzünlük kıldı] / (7) tölek er [Y129a2 kıoldaş] / bağıdı aña [Y129a3 bağıdı aña] / (8) attı anı züpîn birle [Y129a3 sıpın birle türtti] / (9) Y129a4 yırak boldı / Y129a4 yırak /

P107a (1) yüksek boldı [Y129a5 uzadı = yüksedi] / toğıdı kün [Y129a5 kün toğıdı] / tildi kıoyniñg kıulağını [Y129a6 kıoyniñg kıulağını tildi] / (2) kıızladı tişini [-] / râst aydı aña haberni [Y129a7 haberni râst aydı] / (3) râst ayğan er [Y129a7 râst sözlüg] / kıçe keldi aña [Y129b2 tünle keldi aña] / töğdi temürni çeküç birle [Y129b1 temürni töğüç birle töğdi] / (4) üğredi at [Y129b1 at üğredi] / fâl urdı uşaq taş birle / [Y129b2 erbe taşakni kemişdi] / harâm boldı tişi erinçe [Y129b2 talâk boldı] / (5) harâm tişi [Y129b3 talâk bolğan ‘avret] / (6) terinç boldı yir [Y129b4 yir terinç boldı] / (7) terinç [Y129b5 terinç yir] / aşısam şarâbın birdi aña [Y129b5 aşısam şarâbın içürdi aña] / (8) azırt kemişdi iki nerse arasınça [Y129b5 iki nirse arasında (6) ayırt kemişti] / öte çıkdı oğ nişânedin [Y129b6 oğ öte çıktı (7) amaçdın] / (9) çıkdı er tã’ atdın [Y129b7 er tã’ atdın çıktı] / anlar hâriciler [Y130a1 hâriciler] /

P107b (1) tüzdi yençülerni [Y130a1 yençüni tizdi] / tüzilmiş yençü [Y130a1 yençü tiziki] / öldi kölük [Y130a2 kölik yoğaldı] / (2) ötti kâle [Y130a2 kâle ötgen boldı] / KEF / çökdi tiwe [Y130a3 tiwe çökti] / (3) kıozdı anı [Y130a3 kıoztı anı] / sürtti edükni yirge [Y130a4 etükni yirke sürtti] / (4) sürtüñdi hâmmâmda sürtüñgü nerse birle [Y130a4 hoş ot türttindi (5) isig suw içinde] / battı yâ kıayuşdı kün [Y130a5 kün battı yâ kıayıştı] / (5) kirdi yolğa [Y130a6

⁷⁷ M. yençkü

yolnı taptı] / yiplük ötürdi ignege [Y130a6 yipni yignege soқты] / (6) yiplük [Y130a7 bu yip] / yüksek boldı [Y130a7 ƣaldı] / (7) awdı ƣulaƣını taƣı edimni taƣı özge nerseni [Y130b1 ƣulaƣın burdı] / çiyinedi aƣ yügenni [Y130b1 aƣ yügenni çiyinedi] / (8) awdı buğday başını [Y130b2 buğday başın awdı] / awdı menini tondın [Y130b2 menini tondın awdı] / (9) ƣurbān ƣıldı taŋrıƣa [Y130b3 ƣā' at ƣıldı taŋrıƣa yā ƣurbān ƣıldı] / ƣurbānlıƣ [Y130b3 ƣurbāni tiwe] / LAM / Y130b3 yidi /

P108a (1) luƣma [Y130b4 bu luƣma] / umandı andın fulān nerseni [Y130b4 umunç tuttı andın fulān nirse] / umanç [Y130b4 bu umunç] / (2) birdi aŋga mālnı [Y130b5 māl birdi aŋga] / sekiz yaşdın toƣuz yaşƣa kirdi tiwe [Y130b5 tiwe sekkizin tüketip toƣƣuzıŋga kirdi] / (3) toƣuz yaşƣa kirgen tiwe [Y130b6 bu sekkizin tüketip toƣƣuzıŋga kirmiş tiwe] / toƣuz yaşƣa kirgen inen [Y130b6 bu sekkizin tüketip toƣƣuzıŋga kirmiş inen] / bātil boldı nerse [Y130b7 bātil boldı] / (4) ündi oğlan saƣalı [Y130b6 oğlan (7) saƣal ƣıƣardı] / Y131a1 bākī ƣaldı anıŋ üze / (5) hāşıl bolƣan nerse [Y131a1 bākī yā fāyide] / kendü hāliŋge ƣozdı anı [Y131a2 ƣoztı] / (6) kirdi serāyƣa [Y131a2 ewke kirdi] / kirdi fulān üze [Y131a3 fulān üze fulān kirdi] / (7) Y131a4 iş içi / yaŋƣı dost [Y131a4 dost] / (8) serāy içi [Y131a4 iw içi] / ƣurıdı kök ot [Y131a5 soldı yaş ot] / (9) küwenü yöridi ton içinde [Y131a5 küwenü yöridi] / tepündi aƣƣa iki azaƣınıŋ birisi birle [Y131a6 tepindi] /

P108b (1) asra köçdi [Y131a7 astın boldı] / Y131a7 ƣadrsiz boldı / (2) Y131b1 ƣadrsiz er / ƣadrsiz erenler [-] / (3) kişen urdı aƣƣa [Y131b1 kişen (2) urdı aƣ<ƣa>] / i' rāb urdı kitābƣa [Y131b2 i' rāb urdı] / Y131b2 i' rāb / (4) ƣapsadı anlarını ezgülik [Y131b3 hāyır ƣapsadı anlarını] / (5) Y131b4 aƣdı közüŋüni / ģāfil boldı nersedin [Y131b4 ģāfil boldı] / (6) arturdı anı [Y131b5 ozdı] / (7) artuƣsılıƣ [Y131b6 bu artuƣlıƣ] / awurdalıƣ ƣıldı awurda tişi oğlanlarƣa [Y131b6 oğlanƣa (7) awurtalıƣ ƣıldı] / (8) Y132a1 awurdalıƣ / (9) öldürdi anı [Y132a1 öldürdi] / Y132a1 öldürilmiş / ƣayıttı uruşdın [Y132a2 ģāretdin ƣayıttı] /

P109a (1) sürme tarttı köziŋge [Y132a2 köziŋge sürme soқты] / oğƣa kirdi aŋga [Y132a3 oğƣa kirdi] / (2) oğƣa kirdi andın aŋga [Y132a3 oğƣa kirdi andın aŋga] / Y132a4 oğ eri / (3) öziŋge alıp terbiyyet ƣıldı yetimge [Y132a4 ektüledi yetimni] / ö<re> turdı anıŋ ileyinde [Y132a4 öre turdı ileyinde] / (4) müşle ƣıldı aŋga [Y132a5 müşle ƣıldı] / ƣabardı eli [Y132a5 ƣabarçuƣ boldı] / (5) ƣabarƣan el [Y132a6 ƣabarmış elig] / (6) def' ƣıldı anı [Y132a6 te'hūr ƣıldı] / eledi unnı [Y132a7 unnı eledi] / kitti boyağ [Y132a7 saƣal boyağı kitti] / (7) köçürdi anı [Y132b1 kiçürdi] / MİM / şışe urdı aŋga haccām [Y132b1 şışe urdı] / (8) hārām boldı nerse [Y132b1 hārām boldı] / hārām nerse [Y132b2 hārām] / (9) hūkm ƣıldı erenler arasında [Y132b2 hūkm ƣıldı] /

P109b (1) Y132b3 hūkm ƣılƣan / Y132b3 hidmet ƣıldı aŋga / taşladı anı [Y132b4 taşladı] / (2) taşlanmış dīv [Y132b4 bu taşlanmış şeytān] / iblīsƣa atƣan yulduzlar [Y132b4 atƣu yulduzlar] / sözledi gümān birle [Y132b4 sizig birle sözledi] / (3) nişān ƣozdı aŋga fulān

nerse içinde [Y132b5 nişan kıldı] / mühr urdı buğdayğa [Y132b5 mühr urdı buğdayğa] / (4) mühr [Y132b6 bu mühr] / (5) toprağğa bulğandı burnı [Y132b6 topraqlıg boldı burnı] / (6) toprağğa bulğangan [Y132b7 bu yumşaq topraq] / bitidi kitâbnı [Y133a1 bitidi] / (7) nişan kıldı bâzîrgân tonga bahâsı birle [Y133a1 nişanlığ kıldı bâzîrgân tonnu] / biri biri üze qozdı nerselerni [Y133a2 nirseni biri üze biri münğestürdi] / (8) biri biri üze qozılmış nerseler [Y133a2 münğestürülmüş] / oğğa kirdi ańğa [Y133a2 oğğa kirdi] / oğ eri [Y133a3 oğqa kirgen er] / (9) sıfat kıldı işni [Y133a3 işni aydı] / tökdi yaşnı [Y133a4 yaşnı tökti] /

P110a (1) Y133a4 kendü töküldi / açığ boldı anıñ yüzi [Y133a5 yüzi açığ boldı] / (2) sınamaq üçün ısırdı yığaçnı [Y133a5 yığaçnı ısırdı] / (3) aşnu kıçdı andın [Y133a6 ilerü keçti] / örtti anı [Y133a6 kızledi anı] / (4) nāgeh keldi bizim üze [Y133a7 nāgāh keldi üzemizke] / NUN / aynadı suw [Y133a7 suw çüridi] / (5) yoğun yā semiz boldı [Y133b2 uluğ tenlig boldı] / (6) etlig er [Y133b2 uluğ tenlig er] / etlig tişi [-] / (7) kızlendi [Y133b3 örtüldi] / sekizde bir aldı kişilerdin [Y133b3 bozunlar mālındın sekkizde birin aldı] / öndi kölük [Y133b3 kölik tıñdı = (4) yılqı tosnadı] / (8) öngen kölük [Y133b4 tosun] / bu iş kim qazğulıg qılır meni [Y133b5 bu iş kim mini qazğuluğ qılır] / (9) qazğulıg er [Y133b5 qazğuluğ er] / qazğulıg boldım men [Y133b6 qazğuluğ boldım] / qazğulıg bolur men [-] /

P110b (1) elge öğrendi oğlaq [Y133b6 tişi oğlaq öğrendi] / elge öğrenen oğlaq [Y133b7 bu öğrenen oğlaq] / (2) tütünlendi ot [Y133b7 ot tütün kıldı] / yağ sürtti başıńğa [Y134a1 başqa yağ türtti] / (3) agramladı nerseni eli birle [Y134a1 agramladı] / ‘acemıçe sözledi [Y134a2 ‘acemçe sözledi] / (4) meyl kıldı anıñ tapa taqı qarar kıldı [Y134a2 qayıştı anıñ tapa] / (5) zindānladı anı [Y134a3 zindānqa soqtı] / ısığ boldı nerse [Y134a4 nirse isindi] / (6) ısığ suw [Y134a4 isig suw] / ısığ qılınmış şür<bā> [Y134a5 isitilmiş şürbā] / (7) ısığ yaşlıg boldı anıñ közi [Y134a5 közi yaş isig boldı] / közi yaş<ı> ısığ er [Y134a6 bu közi yaş isig er] / (8) hıdmet kıldı ańğa [Y134a6 hıdmet kıldı] / anlar ka‘beniñ mücāvîrleri [Y134a7 ka‘beniñ hıdmetkārleri] / tındı [Y134a7 tek turdı] / (9) tıngan [Y134a7 bu töleklik] / muqım boldı serāyda [Y134b1 ewde turdı] /

P111a (1) sançdı anı sünğü birle [Y134b1 sünğü birle sançtı] / (2) üküş sançğan er [Y134b3 inğen sançğan er] / ta‘n kıldı anıñ üze hasebi içinde [Y134b3 ta‘n kıldı hasebiñge] / (3) āşikāre boldı iş [Y134b4 āşikāre boldı] / (4) āşikāre iş [Y134b5 bu āşikāre] / (5) hūş tuttı iş birle [Y134b5 işke us kıldı] / zîrek boldı [Y134b6 usluğ boldı] / (6) muqım boldı serāyda [Y134b7 ewde turdı] / kızlengü yer kıldı fulān yerde [Y134b7 sündi fulān yir içinde] / (7) kızlengü yer [Y135a1 kızlengü yir] / qamlıq kıldı [Y135a1 qamlıq kıldı] / (8) azğır boldı [Y135a2 azğırлық kıldı] / (9) öğrendi işge [Y135a3 işke öğrendi] / hıdmet kıldı ańğa [Y135a3 hıdmet kıldı] /

P111b (1) EL-MUŽĀ‘ AFU BĀ / (2) kesdi anı [Y135a5 kesti] / yügürdi aq [Y135a5 yörittı] / (3) def‘ kıldı andın zıstlıqını [Y135a6 yawuznı def‘ kıldı andın] / ektiledi anı [Y135a6 iktüledi] / izledi toluqını (4) izlegü nerse birle [Y135a6 tolquqını edledi] / sögdi ańğa [Y135a7 sögtı] /

söggen [Y135b1 bu ‘ayb] / (5) yaqdı otnı [Y135b1 otnı yandurdı] / tökdi anı [Y135b1 tökti anı] / demâdem içdi suwnı [Y135b2 suw tükedü içti] / (6) yüzün kemişdi anı [Y135b2 yüzün kemişti] / esdi yel [Y135b2 yil esti] / Y135b3 uygandı uzığan / (7) TĀ / silkdi yapraqnı butaqdın [Y135b3 yapraqnı butaqdın tüşürdi] / (8) uşattı anı [Y135b4 päre päre kıldı] / uşaq [Y135b4 uşanmış nirse] / qarışdırdı qavutnı bal birle [Y135b5 talqannı ‘asel birle qarıştırdı] / (9) ŞĀ / taqtıttı anı [Y135b5 yaydı anı] / qonğurdı anı / yöndürdi anı iş üze [Y135b6 iş üze töndürdi] /

P112a (1) iwe yörimek [Y135b6 iwek yörimek] / CİM / ziyâret kıldı ka‘beğa [Y135b7 ziyâret kıldı ka‘beke] / (2) hâciler [Y135b7 bu ka‘beke ziyâret kılganlar] / (3) tepretti tañrı yerni [Y136a1 tepretti] / tüwkürdi nerseni ağızındın [Y136a2 nirseni attı] / tüwkürilmiş nerse

[Y136a2 bu ...

P112b (1) talâk birilmiş tişi [Y136b2 bu talâk birilmiş ‘avret] / baqladı bögetni [Y136b2 bögetni bögedi] / böget [Y136b3 berk böget] / (2) baqladı nerseni [Y136b3 nirseni baqladı] / baqlanmış nerse / qavî boldı za‘îf / (3) qavî kıldı çeginin / qatıg nerse / (4) qatıg er / ħamle kıldı anıñg üze [Y136b3 ħamle kıldı] / (5) Y136b4 yıgıdı anı / Y136b4 kendü yığıldı / (6) sanadı nerseni [Y136b5 saqış kıldı] / bu saqış / (7) anlar qum sanınça tururlar [Y136b5 bular (6) qum sayınça turur] / anıñg qatında nerseniñg saqışı bar [Y136b6 anıñg qatında kaç nirseler bar] / uzunluqınça kesdi anı [Y136b6 uzunınça kesti] / (8) emgetti anı [Y136b7 emgetti] / Y136b7 kendü emgendi / (9) Y136b7 tarttı (137a1) tonnı / taşdı arq [Y137a1 arıq taştı] / taşkın [Y137a1 bulğanuq suw] /

P113a (1) Y137a2 sıdı anı / ZEL / ġalıb boldı anıñg üze [Y137a2 ġalıb boldı] / kesdi anı [Y137a3 kesti anı] / (2) bu päreler / RĀ / yerge süridi nerseni [Y137a3 nirseni soqurdı] / (3) taqtıttı dârünü başğa [Y137a3 baş üze] (4) dârünü saçtı] / taqılğan dârü [Y137a4 saçası dârü] / toğdı kün [-] / (4) tügme taqdı köñglekge [Y137a5 köñglekke tügme urdı] / şâdmân kıldı anı [Y137a5 şâzî kıldı] / (5) sewinç [Y137a6 bu şâzmânelik] / köbekin kesdi oğlanıñg [Y137a7 oğlanıñg kindekin kesti] / (6) tügdi diremlerni [Y137a7 tügdi] / tewürdi eşek iki qulaqını [Y137b1 eşek iki qulaqın tikti] / (7) baqladı inen yelnini / ziyân kıldı anı [Y137b1 ziyân tegürdi] / (8) ziyân [Y137b2 bu düşvârlık] / - [Y137b2 ziyân] / ündi bürütü [Y137b2 bıyığın kesti] / (9) yetitti bıçaqını [Y137b3 bıçaqını yetik kıldı] / sögdi oğrı küñçükni [Y137b3 țarrâr yançuqını yardı] /

P113b (1) aldıadı anı [Y137b3 mağrūr kıldı] / iblīs [Y137b4 aldağan iblīs] / açdı baqmaq üçün tişini [Y137b4 tişinġe baqtı] / (2) kayıttı yā kaytardı [Y137b5 çewürdi anı] / ġamle kıldı aġga [Y137b5 ġamle kıldı] / (3) kiçdi anıġ birle [Y137b6 keçti] / ZE / (4) tepretti anı [Y137b6 tepretti] / ġapdı anı [Y137b6 ġapattı anı] / kırkıdı koyı [Y137b7 kırqtı] / biçdi ekinni [Y137b7 ekinni biçti] / (5) kesdi anı [Y138a1 kesti] / ġālib boldı anıġ üze [Y138a1 ağırladı = ġālib boldı] / (6) Y138a1 tepretti anı / SĪN / uşattı taşnı [Y138a2 taşnı uşattı] / (7) Y138a2 sıġadı anı / sıġaġu nerse [Y138a2 bu (3) sıġaġu yir] / buldı yā öldürdi anı [Y138a3 öldürdi anı] / (8) ġaşıdı atnı ġaşaġuç birle [Y138a3 ġaşıdı kölikni ġaşıġuç birle] / kizledi nerseni topraġda [Y138a4 kizledi = kömdi] / (9) kizlin ızdı anıġ tapa resülnı [Y138a4 ıztı yaşru yalawaç anıġ tapa] / tünle saġlayu yöridi [Y138a5 tünle bekledi] / tünle saġlağan [Y138a5 bu tünle beklegen] /

P114a (1) ŞIN / yardı dāneni yarguç birle [Y138a6 ewünni yardı] / (2) yarma [Y138a6 bu (7) yarma] / yaġdı otnı [Y138a6 otnı yaldurdı] / (3) saçdı suwnı [Y138b1 suwnı saçtı] / ġannıġ taġı yaşnıġ sıçramışı [Y138b1 bu ġanıġ taġı yaşnıġ sıçramakı] / (4) çisedi kök [Y138b2 kök çisedi] / Y138b2 ġıyānet kıldı / (5) yilin çıġardı tolġuġdın [Y138b3 tolġuġnıġ yilin çıġardı] / silkti yapraġnı ġoylar üze [Y138b3 silkti yapraġnı ġoyun üze] / (6) ŞAD / ülüş tegdi aġga [Y138b4 ülüşlüġ boldı] / ġāşşā kıldı anı fulān nersege [Y138b4 ġāş kıldı] / (7) süyek urdı tamġa [Y138b6 binānı muġkem kıldı] / (8) kesdi anıġ bürütını [Y138b6 bıyıkın kesti] / kesdi anıġ tırnaġnı [Y138b6 tırnaġın kesti] / ayuttı işni [Y138b7 işni aydı = yā bildi] / (9) meclis ayuttı dānişmend [Y138b7 tezkır kıldı] / artınça yöridi [Y139a1 izinçe yöridi] /

P114b (1) süze içdi suwnı [Y139a1 süze içti] / (2) rivāyet kıldı sözni [Y139a2 rivāyet kıldı] / DAD / yöndürdi anı iş üze [Y139a2 töndürdi] / (3) uşattı anı [Y139a3 sıdı anı] / yumdı közini taġı āvāzını [Y139a3 közin yumdı] (4) taġı ünin aşāġ kıldı / (4) bozdı mührni [Y139a4 mührni bozdı] / iglig kıldı anı iş [Y139a4 iş ġazġuluġ kıldı anı] / (5) iglig boldı işdin [Y139a5 işdin ġazġu tegdi] / TĪ / yardı başnı [Y139a6 başnı yardı] / (6) ekisdi anıġ bahāsındın [Y139a6 muġāt tiledi] / ol kim bahāsındın ekisür [Y139a6 muġāt] / (7) bitidi anı [Y139a7 bitidi] / bitig [Y139a7 bu ġat] / tildi tonnı uzunluġınça [Y139b1 uzunınça yırttı] / (8) baturdı anı suwda [Y139b1 baturdı] / inünçe kesdi anı [Y139b2 inünçe kesti] / (9) ZĪ / soluttı anı ta‘ām köp yimekten [Y139b2 aş sġġmedi] / ġarın toġluġındın talpunmaġ [Y139b3 ġāmlıġ] /

P115a (1) ‘AYN / ite ite ġowdı yetimni [Y139b3 yetimni ġowdı] / ızdı kelinni eri tapa [Y139b4 küdegüsüġe ıztı] / (2) şaf kıldı erenler [Y139b4 kişilerni şaf kıldı] / Y139b5 kendü şaf boldılar / (3) Y139b5 yıġdı anı / Y139b5 kendü 6 yıġıldı / (4) çulġadı nerseni nersege [Y139b6 çulġadı] / ĲAF / ġaġıġın bildi işniġ [Y139b7 bildi] / (5) töġdi nerseni [Y139b7 uşattı] / uşanmış nerse [Y139b7 töġülmüş nirseniġ uşakı] / yim yidürdi ġuş cūzesiġe [Y140a1 ġuş cūjekiġe yim birdi] / (6) yardı anı [Y140a1 yardı] / ton pāresi [Y140a2 bu pāre böz] / ġatıġlıġ kıldı fulān / (7) fulān üze [Y140a2 fulān fulān üze ġatıġlıġ kıldı] / düşvār boldı aġga iş [Y140a2 düşvār boldı] / (8) āzarladı atasını [Y140a3 āzarladı] / KEF / yoydı ġarfni

qalem-terāş birle [Y140a4 h arfni h akk kıldı qalem-terāş birle] / (9) qaşdı başı [Y140a5 başı qaşdı] / sürtti taşnı taşğa [Y140a5 taşnı taşğa sürdi] /

P115b (1) t gdi yerni [Y140a6 t gdi] / g m n eltti işge [Y140a6 şek tüşti] / (2) urdı kend  y zini [Y140a6 yüzin  a<p>ındı] /  z dn me birdi a n a ful n nerse birle [Y140a7  ak bitidi] / (3)  z dn me [Y140a7 bu  ak] / bozdı mührni [Y140b1 mührni bozdı] / çıkar<dı> elini end mındın [Y140b1 eligin end mındın  ıkarđı] / (4) Y140b1 yuldı 2 es rni /  aytardı tutu nı

[Y140b2 bu tutu nı yuldım] / (5) LAM / ... kıldı anı [Y140b3 ozdı] / yüzin kemişdi anı [Y140b3 yüzin kemişti] / ketti anı [Y140b3 ketti] / (6) indi ser y a [Y140b3 ewi n e indi] / şişdi t g n ni [Y140b4 t g n ni seşti] / (7) arıttı tişini arıt u  birle [Y140b4 tişin arıttı] (5) tiş arıt u  birle] / yol k zterdi nersege [Y140b5 t nderdi] / (8) yol köztergen y  hüccet [Y140b6 bu hüccet] /  ulawuz [Y140b6  ulavuz] / (9)  ulawuzluk [Y140b7  ulavuzluk] / tarttı  ılı nı [Y140b7  ıkarđı] /

P116a (1) sürdi anı [Y140b7  a urđı] / çisedi bulut yerge [Y141a1 çisedi] / (2) h y net kıldı ol adın [Y141a1 g n metdin o urladı] / ba ladı anı gul birle [Y141a2 gul urđı] / (3) hez met kıldı d şmenni [Y141a2 d şmenlerni hez met kıldı] / ketti  ılı nı [Y141a3 ketti] / (4) ked k boldı  ılı  [Y141a3 kend  kedildi] / ked k [Y141a4 kedüklüg  ılı ] /  ılı  ked gi [Y141a4  ılı nı n g ked ki] / (5) bişirdi epmekni  or birle [Y141a5 etmekni  or a k mdi] /  or a bişgen epmek [Y141a5  or a bişmiş etmek] / (6) M M / im mlık kıldı erenlerge [Y141a6 im metlik kıldı] / [Y141a6 bu im m] (7) o radı a n a [Y141a7 o radı] / yardı başını [Y141a7 başın yardı] / baş yaru ı [Y141a7 bu baş begnisi n e⁷⁸ tegi yaru ] / (8) süpürdi iwni [Y141b1 iwni süpürdi] / Y141b1 s pse / süplük [Y141b1 süpründü] / h rladı anı [Y141b1 yirdi anı] / (9) şal h ka keltürdi bin nı [Y141b2 tamnı  opardı] /

P116b (1) burundu  ta dı tiwege [Y141b3 tiwege burundu  ta tı] / a u birdi d şmen a [Y141b3 d şmen a a u birdi] / a u kıldı aş a [Y141b3 ta   m ka a u  attı] / (2) yızladı anı [Y141b4 yızladı] / (3) yızla u nerse [Y141b5 bir deste  i ek = m z ] / uzaladı nerseni nersege [Y141b5 nirseni nirseke yanadı] / (4) arttı suw [Y141b5 suw  aldı] / bu  iy met k ni [Y141b6 bel ] /    amm kıldı h yrnı kişilerge [Y141b6 bozunlar a h yr tegürdi] / (5)  az ulı  kıldı anı iş [Y141b7 iş  az ulu  kıldı] /  az u [Y141b7 bu  az u] / süpürdi iwni [Y142a1 ewni süpürdi] / (6) Y142a1 s pse / süplük [Y142a1 süpründü] / yı dı anı [Y142a1 mel met kıldı = cem  kıldı] / (7)  aşd kıldı işge [Y142a2 işke o radı] / NUN /  ara n ku boldı a n a t n [Y142a2 t n  ara n ku boldı] / (8) t kdi anı n   ze suwnı [Y142a4 suwnı t kti anı n   ze] / (9) kişdirdi a n a yarı nı [Y142a4 yarı  keydürdi] / igedi temürni [Y142a4 temürni bile u e kemişti] / s nnet  ozdı [Y142a5 s nnet  oztı] /

⁷⁸ M. b > y

- P117a (1) azırdı anlardın gâretni [Y142a5 gâretni yaydı bularıñg üze] / sizdi aña fulân işni [Y142a6 sizdi aña fulân nirseni] / (2) Y142a6 örtti anı / örtüg [Y142a6 bu kıyutu] / (3) kesdi anı [Y142a7 kesti anı] / minnet qozdı anıñg üze [Y142a7 minnet qoztı] / (4) EL-MU‘TELLU‘L-FĀ‘İ EL-MUŽĀ‘ AFU MĪNH / DAL / (5) dost tuttı anı [Y142b2 dost tuttı] / (6) Y142b3 bu anıñg dostı / [Y142b3 dostları] (7) EL-MU‘TELLU‘L-‘AYNĪ / ELĪF / (8) ikrār keltürdi yazuqğa [Y142b5 ikrār kıldı = yazuq ketürdi] / sezālġ boldı tañgrı öwkeseñge [Y142b5 sezā boldı tañgrıñg öwkeseñge] / ikrār keltürdi haqqıñga [Y142b5 ikrār keldi] / (9) qazğulġ kıldı fulân nerseni [Y142b6 qazğulġ kıldı] /
- P117b (1) zıšt boldı anıñg fi‘li [Y142b7 fi‘li yawuz boldı] / zıšt girdärlġ er [Y142b7 bu yawuz fi‘llig kiři] / aña yawuz fi‘l bar [Y142b7 muña Y143a1 yawuz fi‘l bar] / (2) yawuz kıllıq [Y143a1 yawuz fi‘l] / yawuz tiři / basdı anı yük [Y143a1 yük bastı anı] / (3) küçün kötürdi yükni [Y143a2 ağır yükni kötürdi] / toğdı yā battı yılduz [Y143a2 yılduz toğdı yā battı] / bu meñgeşıksizdin turur [Y143a2 bu meñgezemeslerdin turur] / (4) BĀ / qayıttı tañgrığa yazuqđın [Y143a3 tevbe kıldı] / (5) tevbesin pezirledi⁷⁹ tañgrı anıñg [Y143a4 tañgrı tevbesini qabül kıldı] / (6) qayıttı aña ‘aqlı [Y143a4 ‘aqlı keldi aña] / qayıttı yerge [Y143a5 yir tapa yandı] / (7) qayıtu yer [Y143a6 bu qayıtu yir] / kesdi yābānnı [Y143a6 yābānnı arquru çıktı] / [Y143a6 köñglekke yaqa urdı] (8) Y143a6 yazuq kıldı / eridi buz [Y143a7 buz eridi] / (9) uzıdı sūt [Y143b1 sūt uzıdı] /
- P118a (1) qarışdırdı suwnı sütke [Y143b2 sütni suw birle qarıştırdı] / kendü qarışdı suw sütke [Y143b2 suw sütqa qarıştı] / (2) töküldi yağmur [Y143b2 yağmur yağdı] / yağmurlġ bulut [Y143b3 revān yağmur] / tegdi aña iş [Y143b3 iş tegdi aña] / (3) teggen emgek [Y143b4 teggen belā] / (4) nāiblıq kıldı erdin [Y143b5 niyābet kıldı] / TĀ / (5) ozdı meni fulân [Y143b6 ozdı mindin] / keçdi hengām [Y143b6 vaqt fevt boldı] / (6) azuq birdi aña [Y143b7 kūt birdi aña] / bu azuq [Y143b7 bu öyün] / (7) Y144a1 öldi / (8) ölüsge [Y144a2 ölüsge] / Y144a2 ölüg / (9) ŒE / tezekledi eşek [Y144a3 eşek sañgladı] / eşek tezeki [Y144a3 bu tezek] /
- P118b (1) çulğandı çalmanı başıña [Y144a4 ‘imāmeni başqa sardı] / CĪM / ötgen boldı direm [Y144a4 yarmaq (5) ötgen boldı] / (2) ürkdı erenler [Y144a5 qarıştı halklar] / ĦA / āşikāre boldı rāz [Y144a6 açıldı] / (3) Y144a6 tünle keldi yā bardı / (4) yaldıradı nerse [Y144a7 açıldı] / rengin aynattı anıñg ısġ [Y144a7 ısġ köydürdi] / saqđı tiři ölügge [Y144a7 saqtı] / (5) ĦI / söndi ot [Y144b1 ot qor boldı] / DAL / (6) basdı anı iş [Y144b2 iş ağır boldı] / uluğ yağmur yağdırdı kök yerge [Y144b2 kök yağmur yağdırdı] / (7) cuvāmerdlġ kıldı aña mālı birle [Y144b3 cūmerdlġ kıldı (4) anıñg üze mālı birle] / (8) cuvāmerd er [Y144b4 cūmerd er] / (9) öldi nefsi [Y144b5 cān berti] / yahşı boldı aña iş [Y144b6 ‘ameli ezğü keldi] /

⁷⁹ M. z > y, y > elif

- P119a (1) yahşı nerse [Y144b6 yahşı nirse] / yorğa boldı at [Y144b7 at yorğa boldı] / (2) yorğa at [Y145a1 yorğa atlar] / kaytardı tıwarlarını suwdın [Y145a1 yılkıların suwdın kaytardı] / (3) uluğ boldı anıñg üze [Y145a3 erlig boldı anlarıñg üze] / (4) kayıttı aña [Y145a4 kayıttı aña] / kayutgu yir [Y145a5 bu fâyide] / (5) sordı sökelni [Y145a5 sökelke bardı] / Y145a6 öldi / (6) Y145a6 yetitti anı / (7) fermänberdârlık kıldı aña [Y145b1 boyun südi aña] / qaltebänlik kıldı qaltebän hatunı üze [Y145b1 qaltaqlık kıldı] / (8) Y145b2 cehüd boldı / kayıttı tañrığa [Y145b2 tañrığa sıgındı] / ZEL / sıgındı tañrığa yawuzlıqdın [Y145b3 tañrığa yawuzlıqdın sıgındı] / (9) aytur sen sıgınur men tañrığa [Y145b4 aytur sen tañrığa sıgınur men] /
- P119b (1) Y145b4 sıgındı aña / RA / Y145b5 yoqaldı / yoqalğan [Y145b5 bu yoqalğan] / (2) iki yoqalğan [Y145b5 ikegü yoqalğanlar] / [Y145b6 yoqalğanlar] / qopdı [Y145b6 qoptı] / (3) kücedi aña [Y145b7 zulm kıldı] / kayıttı yoldın [Y145b7 yoldın kayıttı] / (4) kayıttı [Y145b7 tezgindi] / bağırdı öküz [Y146a1 öküz böğürdi] / Y146a1 tezgindi / (5) bolsun anlar üze hezîmet [Y146a2 taqı bularıñg üze yawuz tezginc bar = hezîmet bar] / pergâr [Y146a2 bu dâire] / (6) sergerdân boldı anıñg birle [Y146a2 başı tezgindi] / Y146a3 ziyâret kıldı aña / (7) hamle kıldı anıñg üze [Y146a3 sekridi (4) anıñg üze] / aldı arı yuwasındın balnı [Y146a4 balnı çıkardı] / (8) ‘arza kıldı kölükni şevrde [Y146a5 ‘arza kıldı kölikni şevrde] / (9) körmez kıldı anıñg közini [Y146a5 qarağı boldı] / körmez boldı közi [Y146a6 kendü qarağı boldı] /
- P120a (1) körmez köz [Y146a7 bu qarağı köz] / (2) bir közi körmez tişi [Y146b1 körmez köz] / soğuldı suw [Y146b1 eksildi suw] / soğuldı anıñg közi [Y146b1 közi soğuldı] / (3) gavrğa kirdi er [Y146b2 er gavrğa tegdi] / aşaq yir [-] / (4) qaynadı küweç [Y146b2 küweç qaynadı] / çulğandı çalmanı başınğa [Y146b3 sardı ‘imâmeni] / (5) teprendi [Y146b4 añgaru berü yöridi] / ZE / kiçdi yerge [Y146b5 keçti] / (6) kiçüt yiri [-] / yıgdı anı [Y146b6 cem‘ kıldı] / (7) zafer taptı fulân nersige [Y146b7 ârzûladı] / utuzdı çerpük oynagan [Y146b7 muqâmir uttı] / (8) SİN / ‘ivaż birdi aña [Y147a1 ‘ivaż birdi] / öpdi aña yirni [Y147a1 yir öpti aña] / (9) iw içinde fesâd kılu çakırdılar [Y147a2 iwler arasında tezgindiler] /
- P120b (1) tögdi tögülmedük ħarmannı [Y147a3 ayaqın tögdi] / açdı kılıçnı (2) ige birle [Y147a4 kılıçnı bıçdağ birle açtı] / saqladı atlarını taqı ra‘ iyyetni [Y147a5 bekledi atnı taqı ra‘ iyyetni] / (3) üç azaqı birle yöridi siñgiri kıynuq inen [Y147a6 siñgiri kesük inġen yâ tiwe üç azaqı birle yöridi] / ŞAD / tikdi tonrı [Y147a6 tonrı tikti] / (4) tikdi balaban közini [Y147a7 tikdi balaban közin] / battı suwğa [Y147b1 suwğa battı] / (5) qaçdı taqı kırtuldu [Y147b1 qaçtı kırtuldu] / DAD / kirdi suwğa [Y147b2 suwğa kirip keçti] / (6) suwğa kirgü yir [Y147b2 bu suwğa kirgü yir] / kirdi sözge [Y147b3 sözke kirdi] / öğretti tosunnı [Y147b3 düşvâr işni öğrendi = tosunnı köndürdi] / (7) ‘ivaż birdi aña bağışlamaqdın nerseni [Y147b4 ‘ivaż birdi bağışdin] / (8) [Y147b5 bu ‘ivaż] / Tİ / saqladı anı [Y147b6 bekledi anı] / (9) bulaşdırdı küweçni [Y147b6 küweçni tepretti] / bulaşğan [Y147b7 tepretgü nirse] / uluğ çömçe [-] /

P121a (1) sürdi tıwarlarını kâmu birle [Y147b7 çarptı = Y148a1 yâ kâmu birle urdı] / asdı aᅇga fulân nerseni [Y148a1 astı aᅇga nirseni] / (2) ʿ AYN / açdı [Y148a2 açtı] / bu açlık [Y148a2 açlık] / Y148a2 korıktı anı / (3) yahşı yöriġen at [Y148a3 körklüg at] / fermânberdârlık kıldı aᅇga [Y148a3 boyun südi aᅇga] / (4) köydürdi kâzġu köᅇgülni [Y148a4 köydürdi (5) kâzġu köᅇgülni] / (5) ĞAYN / sapa yüġürdi tilkü [Y148a5 tilkü iᅇgaru berü yöridi = sapa sapa kaçtı] / (6) karşı keldi aᅇga urmaġ [Y148a6 yüz ewürdi] / siᅇġdi aᅇga şarâb [Y148a7 siᅇġdi şarâb aᅇga] / (7) koydı monçuġmı [Y148b1 itigni sıġırdı] / bu monçuġçı [Y148b1 bu altunçı] / (8) FE / koydı dârûmı [Y148b2 dârûmı dârûka karıştırdı] / (9) tavâf kıldı kaʿ beġa [Y148b3 tavâf kıldı] / uydı aᅇga [Y148b4 soᅇġinça yöridi] /

P121b (1) KAF / ârzülig boldı aᅇga [Y148b4 ârzülüġ boldı aᅇga] / (2) tattı nerseni [Y148b5 nirseni tattı] / hoş keldi maᅇga nirse [Y148b6 nirse mini taᅇġka ketürdi] / (3) sürdi tıwarlarını [Y148b6 sürdi] / (4) Y148b7 ârzüladı anı / yıġdı anı işdin [Y148b7 işdin yıġdı] / kiçdi ʿ ilm içindin [Y149a1 ozdı] / (5) inçġırık tuttı [Y149a1 inçġırdı] / KEF / üġredi erkeġ eşek tişi eşekġe [Y149a2 eşek üġredi] / (6) misvâk sürtti tişleriᅇge [Y149a2 tişin misvâk (3) birle arıttı] / [Y149a3 bu misvâk] / (7) kirdi tiken azaġıᅇga [Y149a4 azaġıᅇga tiken kirdi] / Y149a4 tikenlig azaġ / (8) kirdi er tikenge [Y149a5 er tikenke kirdi] / çiyinedi at yüġenni [Y149a6 at öġenni çiyinedi] / (9) LAM / kayıttı iş şalâġ tapa [Y149a6 çevrüldi = iş şalâġka ewrüldi] /

P122a (1) Y149a7 sidi / teġgindi meydânda [Y149a7 cevelân kıldı = Y149b1 meydân içinde çevründi] / (2) sekrip mündi at arġasıᅇga [Y149b1 at arġasıᅇga sekridi] / teġgindi aniᅇġ üze yıl [Y149b1 yıl çevrüldi aniᅇġ üze] / azırt kemişdi iki nirse arasıᅇga [Y149b1 ikisi arasında ayırt kemişti] / (3) aynadı ʿ ahddin [Y149b3 ʿ ahddin kaydı] / kısır boldı inen [Y149b3 iᅇġen oġlandın (4) fâriġ boldı = kız boldı] / (4) kısır inen [Y149b3 oġlanındın fâriġ bolġan iᅇġen] / keldi aᅇga devlet [Y149b5 devletliġ boldı] / (5) kitti andın devlet [Y149b5 devlet kitti andın] / Y149b6 bu devlet / (6) yıraġ boldı andın [Y149b6 kitti (7) andın] / kayuşdı kün [Y149b7 kün kayıştı] / (7) eksük boldı terâzû [Y150a1 çerb boldı] / sütsiz boldı inen [Y150a1 iᅇġen sütsiz boldı] / (8) sütsiz inen [Y150a1 sütsiz iᅇġen] / kuzruġın kötürdi inen cimâʿ için [Y150a2 tiwe kuzruġın kötürdi] / (9) kuzruġın kötürġen inen [Y150a3 kuzruġın kötürġen iᅇġen] / ġamle kıldı aᅇga [Y150a3 ġamle kıldı] /

P122b (1) – (2) – (3) – (4) – (5) minnet koġdı aniᅇġ üze [Y150a4 minnet koġtı] / (6) yok aniᅇġ ġatında fâyide [Y150a5 aniᅇġ ġatında fâyide yok] / küt birdi oġlanlarıᅇga [Y150a5 oġlanlarıᅇga tîmâr tuttı] / eksük keldi terâzû taġı küç kıldı er [Y150a6 terâzû çerb boldı taġı er zûlm kıldı] / (7) yıraġ boldı yâbân [Y150a6 yâbân yıraġ boldı] / azdurdı anı uᅇġacın [Y150a7 belâ yoġattı yâ azdurtı⁸⁰] / azdurgan [Y150a7 yoġatġan belâ] / ayuttı [Y150b1 aydı] / (8) söz [Y150b1 suâl] / [Y150b1 cevâb] / baġşîş birdi aᅇga [Y150b2 birdi aᅇga baġşîş]

⁸⁰ M. >y<

/ (9) baħşîş [Y150b3 bu baħşîş] / Y150b3 qorquttı anı / qorqunçlar [Y150b3 qorqılar] / MİM /

P123a (1) tezgindi suwsağan suw çevresinde [Y150b4 suwsamış kişi suw yöresinde tezgindi] / hemîşe boldı iş [Y150b4 peyveste boldı] / peyveste turdı er iş üze [Y150b5 er peyvestelik kıldı iş üze] / (2) tındı suw [Y150b5 suw akmaz boldı] / tınğan suw [Y150b6 tınğmış suw] / (3) tiledi nerseni [Y150b7 nirseni istedi] / yābānd<a> otladı tıwarlar [Y150b7 yılkılarını otlāğқа ıztı] / otlāğan tıwarlar [Y151a1 bu otlāğda yörigen yılkılar] / (4) fermānladı aᅇga ħorlıqını [Y151a1 til tegürdi = küç tegürdi] / bahā kıldı aᅇga kāleni [Y151a2 kāleni oranladı] / Y151a2 rüze tuttı / saᅇgladı mākiyān [Y151a3 taquq saᅇgladı] / (5) yüzdı suw içinde [Y151a3 çaptı] / kopdı [Y151a4 koptı] / azaqın turdı fulān nerse birle [Y151a4 örelık kıldı] / turğu yer [Y151a4 örelık kılgı yir] / iş rāstlıqı [Y151a5 işiᅇg töleklıkı] / (6) toğrı dīn [Y151a5 tölek dīn = kişi] / ol qayyım turur bu iş birle [Y151a5 bu işiᅇg tölendürgeni] / tüşdi aᅇga kāle mundağ nerse birle [Y151a6 kāle munçağa tüşti anıᅇg üze] / (7) revān boldı bāzār

وقامت
رکبت بادی

[Y151a7 ... boldı bāzār] / arıp qaldı aᅇ [Y151a7 kölik tıᅇgdı] / sekridi aᅇ kısqraqқа [Y151b1 aᅇ kısqraqқа yügürdi] / (8) melāmet kıldı aᅇga fi' li üze [Y151b1 fi' liᅇge melāmet kıldı] / (9) bu melāmet kılgı nerse [Y151b2 bu melāmet kılgān] / NUN / ħıyānet kıldı aᅇga [Y151b2 ħıyānet kıldı] / saqladı anı [Y151b3 bekledi] /

P123b (1) boldı iş [Y151b3 iş boldı] / nafaқа birdi oğlanlarıᅇga [Y151b4 tımār kıldı 'iyāliᅇge] / (2) āsān boldı anıᅇg üze iş [Y151b4 yünᅇgül boldı anıᅇg üze] / Y151b5 bu āsān / (3) āheste yörıdi yörimek içinde [Y151b5 aqrın yörıdi] / āheste yörimek [Y151b6 aqrın yörimek] / HE / (4) sözledi sözni [Y151b6 söz sözledi] / EL-MU' TELLU'L-LĀMĪ / BĀ / (5) berdi aᅇga nerseni [Y151b7 nirseni birdi] / söndı ot [Y152a1 ot qor boldı] / (6) qabardı köpük [Y152a2 köpük qabardı] / artuq boldı [Y152a1 ribāya aldı] / qayuşdı anıᅇg tapa [Y152a2 ārzülüğ boldı yā qayıştı] / (7) sürçdi aᅇ [Y152a3 aᅇ sürçti] / otsız boldı çaqmaq taşı [Y152a3 çaqmaq otsız boldı] / (8) qayuşdı kılıç urmış yerden [Y152a4 qayıştı = kılıç zaᅇm yerindin sıçradı] / yaraşmadı aᅇga yir [Y152a4 yirde qarār kılmadı = (5) yir ħoş kelmedi aᅇga] / (9) TĀ / kış kıçürdi fulān yirde [Y152a5 kış keçürdi fulān orunda] /

P124a (1) 'āşılıq kıldı [Y152a6 boyun sümedi] / ħarrīk boldı qarı [Y152a6 ħ'āce bükredi] / ŞE / (2) çökdi tizi üze [Y152a7 çöke oturdı] / çöküdi otuᅇğan [Y152a7 bu çökken] / (3) fesād kıldı yir içinde [Y152b1 fesād kıldı] / (4) CĪM / qaraᅇᅇqu boldı tün [Y152b2 tün qaraᅇᅇqu boldı] / qaraᅇᅇkulik [-] / ümīd tuttı andın [Y152b2 umıᅇ tuttı aᅇga] / (5) – (6) qaraᅇᅇqu boldı tün [Y152b4 tün qaraᅇᅇkusı (5) qarār kıldı] / (7) qazğurttı anı [Y152b5 qazğuluğ kıldı] / kendü qazğurdı [Y152b5 kendü qazğuluğ boldı] / (8) Y152b6 kırtuldı andın / Y152b6 yügürdi / necāset kıldı [Y152b6 art ħācet kıldı] / bu necāset [Y152b6 ādemī necāseti] / (9) hecā kıldı anı [Y152b7 hicv kıldı aᅇga] / hecā kılgān boldı şā' ir [Y152b7 şā' ir üküş hicv kılgān boldı] / hecā kılgān [Y153a1 hicv ayᅇan] /

P124b (1) HĀ / töşedi taŋrı yirni [Y153a1 taŋrı yirni yaydı] / (2) ayuldi esriklikdin taŋı ‘aşıklıkdin [Y153a2 çaŋtı = esrüklikdin ayıldı] / (3) kabuğın soydı yığaçnıŋ [Y153a3 ıpın soydı] / yığaç ıpı [Y153a3 bu yığaç ıpı] / yokalttı anı taŋrı [Y153a3 taŋrı heläk kıldı anı] / (4) melâmet kıldı melâmet kılğan [Y153a3 melâmet (4) kılğan melâmet kıldı] / Y153a4 yoydı anı / (5) oğradı aŋga [Y153a5 oğradı] / Hİ / (6) cuvâmerdlik kıldı fulân nersede [Y153a5 cümerdlik kıldı] / (7) cuvâmerd / (8) kötrüldi köŋgli fulân nersedin [Y153a7 köŋül kötürdi fulân nirsedin] / DAL / Y153a7 aldadı anı / belgürdi nirse [Y153b1 nirse açıldı] / (9) belgürdi aŋga iş rây içinde [Y153b1 iş açıldı aŋga rây içinde] / bādiyede boldı erenler [Y153b2 kişiler bādiyede mündiler yā çıktılar] /

P125a (1) baŋşış birdi aŋga [Y153b2 ‘aŋa birdi aŋga] / baŋşış [Y153b3 bu baŋşış] / (2) sürdi tiwelerni [Y153b3 tiwelerni sürdi] / tölendürdi anı iş üze [Y153b4 iş üze yöndürdi] / (3) ülüş aldı ‘ilmidin taŋı ırdın [Y153b4 ‘ilmidin ülüş aldı (5) taŋı ırdın] / yügürdi aŋ [Y153b5 aŋ yügürdi] / (4) kiçdi er ħaddın [Y153b5 er kıyındın keçti] / yığdı anı işdin [Y153b6 işdin yığdı anı] / (5) küçedi anıŋ üze [Y153b7 küç kıldı] / ir bardı anıŋ üze [Y153b7 irte keldi anıŋ üze] / ZEL / (6) zışt sözledi aŋga [Y154a1 fāŋış sözledi] / (7) pelīd sözlig boldı er [Y154a1 fāŋış tillig boldı] / pelīd sözlig er [Y154a3 yawuz tillig er] / (8) ölçdi başmağnı başmağğa [Y154a4 endāze kıldı na‘ lını na‘ l birle] / (9) ekiledi anı [Y154a4 yitürdi] / RĀ / sawurdi yel toprağnı [Y154a5 sürdi] /

P125b (1) Y154a5 uluğ boldı / (2) uluğ [Y154a7 bu uluğ] / keldi aŋga iş [Y154a7 iş tegdi aŋga] / (3) Y154b1 top oynadı / ZE / uruşdı kâfirler birle [Y154b1 toğuş kıldı kâfirler birle] / (4) uruş [Y154b2 bu toğuş] / Y154b2 sekridi / (5) sekritgen ‘illet [Y154b3 sekrimek ‘illeti] / üğredi buğra inenge [Y154b3 sekridi = (4) buğrā inenge kaydı] / (6) SĪN / dārū kıldı başğa [Y154b4 başnı otaladı] / öpdı şūrbānı [Y154b5 öpti] / (7) şūrbā [Y154b5 bu öpmek] / üstüvār boldı [Y154b6 tölendi] / (8) üstüvār tağlar [-] / qaraŋğku boldı tün [Y154b6 tün qaraŋğku boldı] / (9) yel ızdı [Y154b7 yil uçğundı] / qatığ boldı anıŋ köŋgli [Y155a1 köŋgli qatığ boldı] /

P126a (1) Y155a2 qatığ köŋül / (2) kızdürdi aŋga tonı [Y155a2 er erke ton keydürdi] / Y155a3 kendü kızdı / (3) kızgüli [Y155a3 bu (4) kızgen er] / kızım [Y155a4 kızgesi ton] / (4) SĪN / toldurdi anı [Y155a4 toldurdi] / rüşvet berdi aŋga [Y155a5 rüşvet birdi] / (5) – [Y155a5 urunç] / aşikāre boldı rāz [Y155a6 aşikāre boldı] / (6) Y155a7 esrük boldı / Y155b1 esrük er / (7) ŞAD / urdı anı tayağ birle [Y155b2 tayağ birle urdı] / (8) urdı anı kılıç birle [Y155b2 kılıç birle urdı] / Y155b3 yırağ boldı / (9) DĀD / çubuldi tonı tenindin [Y155b3 çubuldi (4) özindin] / TĪ /

P126b (1) Y155b4 attı / adım [Y155b5 bu atmaq] / ħamle kıldı aŋga [Y155b5 sekridi anıŋ üze] / (2) el sündi nersede [Y155b6 nirseke sündi] / (3) ‘AYN / ezgü du‘ ā kıldı aŋga [Y155b7 du‘ ā kıldı aŋga] / qarğadı aŋga [Y155b7 qarğadı anıŋ üze] / indedi erni [Y155b7 ündedi] / (4)

atadı aᅇga zeydni [Y156a1 zeyd atı birle ündedi] / (5) in dedi anı da' vetga [Y156a2 da' vet tapa ündedi] / ĞAYN / meledi koy [Y156a3 koy baqırdı] / (6) baqırdı tiwe [Y156a3 tiwe baqırdı] / kayuşdı anıᅇg tapa [Y156a4 kayıştı anıᅇg tapa] / (7) – (8) ötti çetük [Y156a5 çetük mırladı] / bâtı1 boldı [Y156a5 laĝv kıldı] / (9) beyhüde söz [Y156a6 bu (7) laĝv] / FĀ /

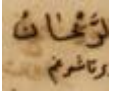
P127a (1) cefā kıldı aᅇga [Y156a7 kıydı aᅇga] / yıradı yanı töşekdin [Y156b1 yanı töşekdin tüştı] / (2) yarlıĝadı aᅇga [Y156b1 rahmet kıldı] / (3) yarlıĝaĝan turur aᅇga [Y156b3 bu rahmet kılgan] / yamadı tonrı [Y156b3 tonrı tükedidi] / (4) yamaluçcı [Y156b4 bu tükedigen = yā sırlıĝan] / (5) turuldı [Y156b4 duruĝ boldı] / tamām boldı ton [Y156b5 tükel boldı] / (6) ĝalıdı balıĝ [Y156b5 balıĝ suw üzesinde atıktı] / Y156b6 'afv kıldı andın / belĝüsiz kıldı yel⁸¹ serāyı [Y156b6 eskirtti yel ewni] / (7) belĝüsiz boldı serāy [Y156b7 iw kendü eskirdi] / üküş boldı erenler [Y156b7 kişiler üküş boldı] / (8) uydı aᅇga [Y157a1 izinçe yöridi] / sürçdi [Y157a1 sürçti] / (9) KEF / yalnadı ot [Y157a2 ot yaldı] / yıdı yıpar [Y157a3 yıpar yızlandı] /

P127b (1) yıĝan [Y157a3 bu yızlanĝan yıpar] / arttı ekin [Y157a3 bıçtı ekinni] / arıĝ boldı er [Y157a4 er arıĝ boldı] / (2) bu pārsā [Y157a4 bu arıĝ er] / (3) ĝile kıldı fulāndın fulāᅇga [Y157a5 fulān fulānka şikāyet kıldı] / ĝile kıldı (4) sökel sökellikdin [Y157a6 sökel sökelke zıryadı sökellikindin] / (5) tügdi at kızrukı [Y157a7 atıᅇg kızrukı tügdi] / kızruĝ tügüni [Y157a7 bu tügün] / sıĝırdı kuş [Y157b1 kuş sıkırdı] / (6) LAM / Y157b1 taĝşır kıldı / (7) ol taĝşır kılmaz küçi yettükçe [Y157b2 küçi yetmişinçe taĝşır kılmadı] / sınağı anı [Y157b2 sınağı] / bu belā [Y157b2 sınağı] / (8) uydı aᅇga [Y157b3 ardınka uydı] / ol anıᅇg uyĝanı [Y157b3 bu anıᅇg uyĝanı] / okıdı ĝurānı [Y157b3 ĝurānı okıdı] / (9) körterdi kelinni eriᅇge [Y157b4 kelinni bezgenmiş körketti küdegüsüᅇge] / çıkdılar vaᅇanınđın [Y157b5 iwlerindin köçtiler] /

P128a (1) çıĝkanlar [Y157b5 iwlerindin köçgenler] / açdı körüᅇĝini [Y157b5 açtı közĝünü] / āşikāre boldı nerse [Y157b6 nirse açıldı] / (2) āşikāre bolĝan nerse [Y157b6 bu açuĝ nirse] / anıᅇg ĝatında ol nerseniᅇg açuĝlıķı bar [Y157b6 ol anıᅇg ĝatında açuĝ turur] / şırın keldi aĝzıᅇga [Y157b7 süçig boldı] / (3) şırın nerse / şırın keldi nerse köziᅇge taķı köᅇĝliᅇge / (4) şırın kelgen / (5) hālī boldı menzil kişilerdin / ĝalvet kıldım men fulān birle / (6) kiçdi ay taķı kişiler / (7) men andın bī-zār men / tarttı ĝovanı kızuĝdın / (8) kızĝusız boldı dostdın / yüksesdi anıᅇg üze / (9) yüksesgen / yükses boldı ĝürmet içinde /

P128b (1) yükses er / kıız boldı narĝ / (2) yıraĝ boldı iş içinde / bu ĝurūh-ı hevādārlar / (3) sütdin azırdı ĝulunnı / oynadı çelükni / MİM / yükses boldı / (4) NUN / yarlıĝadı aᅇga / yaĝın boldı aᅇga / (5) baĝdı aᅇga / (6) suw tarttı tiwe birle / çıķır tiwesi / (7) alçaĝlıĝ kıldı aᅇga / HE / ĝāfil boldı işdin / ārzuladı / (8) ĝoş aş / (9) bışırdı etni / oynadı /

⁸¹ M. 1 > y

- P129a (1) BĀBU FA' İLE YEF' ALU ELİF / bī-zār boldı borçdın / (2) bī-zār er / (3) öğrendi işge / (4) kanā' at kıldı yılkılar yaş ot birle suwdın / (5) balçuklıg boldı çeşme / üyüklig mınğar / (6) çıkardım üyüknı kuzıgđın / necāset kıldı / (7) bu necāset / yazdı / (8) yazuqlar / ısıg boldı yir / (9) ısıg yir /
- P129b (1) bu ısıgılk / düşmen tuttı anı / (2) zengarlandı temür / zenggārlanmış temür / (3) söndi çerāg / suwsadı / suwsağan er / (4) suwsağan tişi / suwsızlık / nāgāh keldi aᅇga / (5) sıgındı aᅇga / (6) yapşındı yirge / (7) toldı iziş / men toldurdum anı / toldurdum men anı / toluğ iziş / (8) toluğ sengek / çala bişdi et / (9) çala bişmiş et / füsüska tuttı anı /
- P130a (1) – (2) edebliğ boldı / BĀ / (3) hācetliğ boldı aᅇga / (4) hācet / uslıg boldı / (5) uslıg / derviş boldı / emgendi / (6) uyuzlıg boldı / uyuzlıg / rahmet kıldı anıᅇg üze / (7) rahmet kılğan / bükri boldı / (8) harrık / harrıklık / hayrını şer sandı / (9) otlıg suwlıg boldı yir /
- P130b (1) otlıg suwlıg yir / öğrendi nersege / kiᅇg boldı yir / (2) – (3) kiᅇg yir / kiᅇglik saᅇga / rağbet kıldı anıᅇg içinde / (4) kayuşdı andın / (5) mündi aᅇga / (6) münᅇgen / tiweligler / kórkdı andın / (7) tamdı suw / (8) tamğan / içdi suwnı / bu suw ülüşi / (9) şarāb-h'ārlar / peyveste içgen er / telᅇ suw / katıg şūr suw /
- P131a (1) sirkelig boldı başı / koldaşlaşdı aᅇga / (2) koldaş / (3) kıızıl renklig boldı / (4) kıızıl renklig / çakır / (5) yünᅇül boldı sewinçdin taķı kazgudın / yünᅇül er / (6) taᅇgladı işdin / taᅇg iş / (7) öwkeledi / (8) öwkelig er / öwkelig tişi / (9) boynı yoğun boldı / boynı yoğun / yawudı aᅇga /
- P131b (1) kazgurdı / kazgıulıg / kudurdı it / (2) kudurğan it / yapşındı aᅇga balçuk / yapşınğan balçuk / (3) oynadı / oynagan tişi / (4) ilindi iwuk tuzakga / ilingen kezik / (5) ardı / emgen / TĀ / tek turdı / (6) – (7) tek turğan er / tapaladı aᅇga / (8) tapalağan / emgendi / yaᅇgıldı ᅇesābda / (9) ŞE / tutandı andı içinde / tutunğan /
- P132a (1) yumşak boldı / yumşak / örperdi saç taķı misvāk başı / (2) örpergen saç / oynadı / (3) karnı açdı / aç er / aç tişi / (4) kiçdi yirinde / solıdı it susamağdın / (5) – (6) solıgan / CİM /
- yızlandı ... / (7) ᅇoş yızlanğan çiçek / közi aķı uluᅇ boldı / közi aķı uluᅇ / (8) kaşı açuᅇ boldı / açuᅇ kaşlıg er / sewündi / (9) sewünᅇen / yüzi kórklig boldı / yüzi kórklig /
- P132b (1) yazuᅇ kıldı er / yazğan / tar boldı köᅇgli / (2) tar köᅇgüllig / kara közlig boldı / (3) kara közlig / çoᅇdı / çoᅇğan / aᅇsaᅇ boldı / (4) aᅇsaᅇ / sepe yöridi tişi / (5) sepgen tişi / (6) apşak boldı / apşak / seyrek boldı iley tişi / iley tişi seyrek / (7) 'āşık boldı nersege / qarışdı iş / (8) qarışmış iş / bişdi nerse / bişmiş nerse / (9) ᅇA / kitti ornundın / aybaᅇg boldı / aybaᅇg /
- P133a (1) asıg boldı / ardı emgekdin / (2) ardırdı anı öᅇᅇin kişi / arğan / sewündi anıᅇg birle / (3) sewünᅇen er / sewünᅇen tişi / (4) yirig boldı astın tutaķı / astın tutaķı yirig / başlıg boldı / (5)

başlıg / sarıg boldı tişleri / (6) tişi sarıg / öpdı talqanı / öpgü nerse / (7) yüklig boldı inen / yüklig inen / sewüdi / (8) sewüngen / Hİ / tuzsız boldı ta'âm / (9) tuzsız ta'âm / DAL /

P133b (1) helâk boldı / kâhil boldı / kâhîl / (2) kısğa tülüg boldı / kısğa tülüg at / (3) celd boldı / (4) katlandı / yarağ / öwkeledi / (5) öwkelegen / ögdı anı iş üze / (6) öggen / çökür tişlig boldı / (7) çökür tişlig / kiñg boldı tirliki / (8) kiñg tirlig / (9) ağırdı közi / közi iglig /

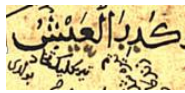
P134a (1) yuttı anı / rağbetsiz boldı anıñ içinde / (2) nîk-baht boldı / nîk-baht / (3) nîk-bahtlıklar / (4) hâzır boldı mecliske / tanuqlıq birdi fulân üze / (5) hâzır yâ tanuq / (6) mündi aña / münğen / 'ahd kıldı anıñ tapa / (7) sataşdı aña fulân yir içinde / (8) körmişim bar seni big erken / erdi ol fulân 'ahdi içinde / (9) qazğurdi / qazğulıg /

P134b (1) alp boldı / alp / (2) tükendi / (3) hayrsız boldı / (4) hayrsız / RA / qowuq boldı / qowuq / (5) baksız boldı / baksız / (6) kesük boldı / kesük / kesük huqbe / ağız yımlandı / (7) ağız yımlandı / kördi anı / (8) bildi işni / bilgen / baksız boldı / (9) qorqıdı andın / qorqıgan /

P135a (1) qorqıgıl andın / tar boldı köñgli / tar köñgüllig / (2) bildi işni / bu bilgen / kıvrıldı azaqı / (3) kıvrılğan azaq / helâk boldı / (4) ziyân kıldı bázirgân / (5) ziyân kılgan / yaş boldı ot / yaş ot / (6) yağır boldı / yağır bolğan / yağırılıq / yımlandı qoltuqı / (7) yaqşı yımlandı yıpar / mashara kıldı aña [Y158a1 mashara kıldı] / (8) esridi [Y158a2 esruk boldı] / esruk er [Y158a2 bu esruk er] / (9) esruk tişi [Y158a3 esruk urağut] / ölüm esrukligi [Y158a3 ölümniñ esrukligi] /

P135b (1) oyağ turdı [Y158a4 ozağ boldı] / yırtlas boldı [Y158a4 qapağı ewruk boldı] / yırtlas [Y158a4 bu qapağı ewruk] / (2) egri boldı yañgaqı tekebbürlikdin [Y158a5 tekebbürlük kıldı = tekebbürdin yañgaqı qayıştı] / mütekebbirlikdin egri yañgaqlıg [Y158a5 mütekebbir] / kiçig boldı [Y158a6 hor boldı] / (3) kiçig taqı h'ar er [Y158a6 hor er] / Y158a7 hâlî boldı / (4) Y158a7 hâlî / qararsız boldı [Y158a7 öwkelig boldı] / qararsız [-] / zafer buldı aña [Y158b1 zafer buldı ya' nî tilekini buldı] / (5) düşvâr boldı iş [Y158b1 iş düşvâr boldı] / (6) Y158b3 düşvâr iş / (7) kısır boldı tişi [Y158b4 'avret kısır boldı] / (8) kısır tişi [Y158b5 kısır 'avret] / yaşı uzun boldı [Y158b5 uzun yaşlıg boldı] / yaşı uzun [Y158b6 uzun yaşlıg] / (9) yağlıg boldı eli [Y158b6 eligi yağlıg boldı] / necis boldı nirse [Y158b7 nirse necis boldı] /

P136a (1) necis [Y158b7 bu murdâr] / qaradı [Y159a1 uluğ boldı] / (2) uluğ [Y159a1 bu qarı] / bulğandı suw [Y159a2 bulğanuq boldı] / (3) bulğandı tirliki [Y159a3 tiriglik ... boldı

] / aynadı rengi [Y159a3 bulğanuq boldı] / (4) çüridi süngük [Y159a4 süngük çüridi] / çürigen [Y159a4 çürigen süngük] / (5) anundılar düşmengä [Y159a5 bildiler düşmenni] / bilmedi anı [Y159a5 inkâr kıldı = bilmedi] / (6) münker nirse [Y159a6 münker nirse] / ZE / kötü yoğun boldı tişiniñ [Y159a6 'avret artı yoğun boldı] / kötü yoğun tişi [-] / (7) Y159a7 tükendi / SİN / helâk boldı [Y159a7 yoqaldı] / (8) dilîr boldı [-] / Y159b1 ağın

boldı / (9) Y159b2 ağın / kısga burunlığ boldı [Y159b2 burnı kısga boldı] / Y159b2 kısga burunlığ /

P136b (1) kirlig boldı ton [Y159b2 kirlig boldı] / kir [-] / [Y159b3 kirler] / (2) Y159b3 necis boldı / Y159b4 necis / (3) ağdı sidiki [Y159b4 sitüki peyveste ağtı] / āsān boldı yitmeki [Y159b4 āsān boldı (5) yitmeki] / yawuz ħūlıđ boldı [Y159b5 yawuz ħūluđ boldı] / (4) yawuz ħūlıđ / (5) ħamaşdı tişleri [Y159b7 tişleri ħamaşdı] / ħamaşđan tiş [Y159b7 tişi ħamaşmış ‘avret] / yepşük burunlığ boldı [Y159b7 yepşük burunluğ boldı] / (6) yepşük burunlığ [Y160a1 yepşük burunluğ] / bükredi kögsi [Y160a1 kögsi çıkuğ boldı] / kögsi bükür [Y160a1 kögsi çıkuğ] / (7) kızdı tonı [Y160a2 kezti tonı] / ton [Y160a2 kezzü ton] / (8) yaladı çanağnı [Y160a3 çanağnı yaladı] / (9) yumşadı [Y160a4 yumşak boldı] / Y160a5 yumşak /

P137a (1) necis boldı suw [Y160a5 murđār boldı] / (2) [Y160a6 bu (7) necis] / necis nerse [Y160a7 necis nirse] / baĥtsız boldı [Y160b1 naĥs boldı] / (3) baĥtsız [Y160b1 bu naĥs er] / (4) baĥtsız er [Y160b2 bu menĥūs] / baĥtsızlar [Y160b2 bu naĥsliđer] / nifāslıđ boldı tişi [Y160b3 ‘avret nifāslıđ boldı = yā ĥayzlıđ boldı] / (5) nifāslıđ tişi [Y160b4 nifāslıđ ‘avret] / (6) toğmış oğlan [Y160b4 toğurmuş oğlan = kırkında çıkmadığ oğlan] / ŞIN / tar boldı közi [Y160b5 tar közluğ boldı] / (7) tar közliğ [Y160b5 tar közluğ] / müteĥayyir boldı [Y160b5 müteĥayyir rāylıđ boldı] / müteĥayyir [Y160b6 bu müteĥayyir] / (8) müteĥayyir er [Y160b6 müteĥayyir bolmış] / Y160b7 suwsadı / (9) Y160b7 suwsağan er / suwsağan tişi [Y160b7 suwsağan ‘avret] / suwsağan erenler hem tişiler [Y161a1 suwsağan ‘avretler tağı erenler] /

P137b (1) çalpuğ boldı közi [Y161a1 yepşük közluğ boldı] / çalpuğ [Y161a1 yepşük⁸² közluğ] / ŞAD / Y161a2 ala boldı / (2) ala [Y161a2 ala yinliğ] / çalpuğ boldı közi [Y161a2 közi çalpuğ boldı] / çalpuğ [-] / (3) ĐAD / bođazıñğa oturdy yarı [Y161a4 yarı birle tığıldı] / (4) ulumaçı boldı [Y161a4 katığ sökel boldı] / Y161a5 ulumaçı / oğlan için iğledi tişi [Y161a5 urađutĥa oğlan içi tuttı] / (5) Y161a5 sökel boldı / sökel [Y161a6 bu sökel] / (6) Y161a6 peyveste sökel er / Tİ / yoğaldı ‘ameli [Y161a7 ‘ameli yoğaldı] / (7) indi saç [Y161b1 saç dağuğ boldı] / (8) inmiş saç [Y161b1 tağıluğ saçlığ er] / iki eli açuğ er [Y161b2 eligi açuğ er] / (9) öwkeledi añğa [Y161b2 öwke kıldı] / unamadı işni [Y161b3 işni unamadı] / öwkelig yā unamağan [Y161b4 unamağan yā öwke kılgan er] /

P138a (1) kırđıl boldı [Y161b4 ala saçlığ boldı] / kırđıl [Y161b4 kırđıl saçlığ er] / yañıldı ĥesābda [Y161b4 yañıldı (5) sağış içinde] / (2) töküldi saçı [Y161b5 saçı töküldi] / tökülmiş saç [Y161b6 saçı tökülmiş er] / rağbet kıldı işge [Y161b6 işke rağbet kıldı] / (3) rağbetliğ [Y161b6 bu (7) rağbetliğ er] / ħabardı eli [Y161b7 ħabarçuđ boldı] / (4) ħabarcuđlıđ el [Y161b7 ħabarçuđluđ er] / Zİ / bekledi anı [Y162a1 bekledi] / (5) bekçi [Y162a1 beklegen] / bekçiler [Y162a1 beklegen feriştelere] / ‘AYN / naĥs boldı nerse [Y162a2 nirse nā-ĥoş boldı] / (6) naĥs nerse / Y162a2 yuttı anı / (7) Y162a3 uydı añğa / Y162a3 uyđan / (8) azın azın içdi

⁸² M. bişük

suwnı [Y162a4 suwnı tüketi içti] / feryād kıldı [Y162a4 eşkibāysız boldı] / feryād kılgan [Y162a5 şabrsız er] / (9) eşitti anı [Y162a5 eşitti] / eşitgen [Y162a6 bu eşitgen] /

P138b (1) kıldı anı körmek taķı işitmek için [Y162a6 fulān nirse kıldı körmek (7) için taķı işitmek için] / toydı [Y162a7 ķarmı toydı] / (2) Y162b1 toķ er / toķ tişı [Y162b1 toķ ‘avret] / (3) aybaņg boldı [-] / aybaņg [-] / körsedi inen [Y162b2 inġen körsedi] / (4) körsen [Y162b3 körsen inġen] / ħ‘ār boldı [Y162b3 ħ‘ār boldı = ilġāk boldı] / ħ‘ār / (5) ħ‘ār [Y162b4 ħ‘ār er] / ‘tama‘ tuttı anıġ içinde [Y162b4 ‘tama‘ tuttı aņġa] / (6) ‘tama‘ tutġan [Y162b5 ‘tama‘ tutġan er] / (7) saçı uzun boldı [Y162b5 uzun saçlıġ boldı] / saçı uzun [Y162b6 uzun saçlıġ] / ķorkdı andın [Y162b6 ķorktı andın] / (8) ķorkġan [Y162b6 bu ķorkġan er] / [Y162b7 sıġındı] / inġen körsiz boldı iş [Y162b7 iş ķorkunçı boldı] / (9) körsiz iş [Y163a1 fāġış bolġan iş] / daz boldı [Y163a1 taz boldı] / daz [Y163a2 taz] /

P139a (1) Y163a2 ķanā‘at kıldı / ķanā‘at kılgan [Y163a2 ķanā‘at kılgan er] / aybaņg boldı [Y163a2 yilpe boldı] / aybaņg [Y163a3 bu yilpe] / (2) aybaņg yir [-] / şabrsızlık kıldı [Y163a3 şekībāsızlık kıldı] / şabrsız [Y163a3 bu (4) şabrsız] / (3) ĞAYN / sowuķ balçuklıġ boldı yir [Y163a4 yir balçuklıġ boldı] / sowuķ balçuklıġ [-] / (4) Y163a5 peltek boldı / Y163a5 peltek / FA / köçmek yakın boldı [Y163a6 köç yakın boldı] / (5) ökündi anıġ üze [Y163a6 öwke kıldı = yā ķazġurdı anıġ üze] / ökünġen [Y163a7 öwke kılgan yā ķazġurġan] / (6) öġrendi aņġa [Y163a7 öġrendi aņġa yā dost tuttı] / öġrenġen [Y163b1 yaraşġan er] / (7) [Y163b2 bu yaraşġanlar] / Y163b2 ‘ār tuttı işdın / (8) ‘ārlanġan [Y163b3 ‘ārlanġan er] / helāk boldı [Y163b3 yoķaldı] / (9) helāk bolġan [Y163b4 yoķalġan] / Y163b4 yuldı anı / nā-tuvān boldı [Y163b4 ġarīf boldı] / nā-tuvān [Y163b4 bu ġarīf] /

P139b (1) ağır sökel boldı [Y163b5 ķatıġ sökel boldı] / ağır sökel [Y163b5 ķatıġ sökel er] / kiçig burunlıġ boldı [Y163b5 burnı kiçig boldı] / (2) kiçig burunlıġ [Y163b5 burnı kiçik] / münġeşdirdi anı [Y163b6 münġeşdi aņġa] / münġeşġen [Y163b6 münġeşġenler yā soņġınça yörigenler] / (3) Y163b7 lāf urdı / arıķ boldı [Y164a1 aruķ boldı] / arıķ er [Y164a1 bu aruķ er] / arıķ tişı [Y164a1 aruķ ‘avret] / (4) öwke kıldı aņġa [Y164a1 ķatıġ öwke kıldı] / (5) öwke kılgan er [Y164a3 öwke kılgan] / alnı açuķ boldı [-] / alnı açuķ er [-] / (6) alnı açuķlık [-] / Y164a4 ‘āşık boldı aņġa / ‘āşık [Y164a4 bu ‘āşık] / (7) çatuķ boldı yüzi [Y164a4 yüzi çıġıtlıġ boldı] / çatuķ yüzlig [Y164a5 bu yüzi çıġıt er] / ökündi [Y164a5 peşimān yidi] / (8) ökünġen [Y164a5 peşimān er] / ökünçlig er [Y164a6 peşimān bolmış er] / (9) sordı yir suwnı [Y164a6 suwnı sordı] / suw sorġan yir [Y164a7 sorġan yir] / KAF /

P140a (1) oyaġ boldı [Y164b1 ozaġ boldı] / oyaġ [Y164b1 bu ozaġ er] / Y164b1 aġmaķ boldı / (2) aġmaķ er [Y164b2 bu aġmaķ] / (3) bulġandı suw [Y164b3 suw bulġanuķ boldı] / bulġanuķ suw [-] / (4) Y164b3 tegdi aņġa / çetük közlig boldı [Y164b4 çadır közlig boldı] / çetük közlig [Y164b4 çetük közlig] / (5) tayundı [Y164b4 tayındı] / tayunçaķ [Y164b5 bu tayınçaķ] / çıķdı cānı [Y164b5 cānı çıķtı] / (6) ölüġ ten [Y164b6 ölüġ ‘avret = cānı çıķmış

ten] / Y164b6 şehveti tiz boldı / (7) boğazınğa oturdu suw [Y164b7 suw boğazınğa oturdu] / Y164b7 öldi yā bī-hüş boldı / (8) bī-hüş [Y164b7 ölüg yā bī-hüş] / Y165a1 terledi / ‘aşık boldı ańğa [Y165a1 ‘aşık boldı] / (9) yapuşdı ańğa [Y165a2 yapşundi = dost tuttı] /

P140b (1) battı suwğa [Y165a2 suwğa battı] / batğan [Y165a3 suwğa batğan] / qorqđı andın [Y165a3 qorqđı andın] / (2) Y165a4 qorqğan / (3) Y165a4 qararsız boldı / qararsız [Y165b5 qararsız er] / yaraşdı ańğa iş [Y165a5 yaraştı ańğa iş] / (4) Y165a5 yaraşğan er [Y165a6 körklüg hūluğ er] / ulandı ańğa [Y165a6 tegdi ańğa] / (5) yapşundi ańğa [Y165a7 yapşundi] / (6) bu anıńg yaqın qonşısı [Y165b1 bu anıńg yaqın qonşısı] / (7) bu serāy bu serāy qatında turur [Y165b1 bu serāy muńg qatında turur] / yaladı balnı qaşuq birle [Y165b2 ‘aselnı qaşuq birle yalğadı] / (8) yalağ u nirse [Y165b2 ol dārū kim qaşuq birle yinür] / KEF / ortağ boldı anıńg birle fulān iş içinde [Y165b3 ortağ qıldı = ortağ boldı fulān nirse birle fulān nirse içinde] / (9) Y165b4 ortağ / Y165b4 küldi /

P141a (1) ol kim andın külerler [Y165b4 ol er kim andın külerler] / ol kim kişilerdin küler [Y165b5 köp külgenler] / tar boldı tirliki [Y165b5 tar boldı tirigliki] / (2) tar tirlik [Y165b6 tar tiriglik] / (3) düşmen tuttı tişi erini [Y165b6 sewmedi cüftini] / (4) düşmen tutğan tişi [Y165b7 düşmen tutğan urağut] / emgetti anı sökellik [Y166a1 sökellik emgetti anı] / (5) LAM / uzun körklig boldı yańgaqı [Y166a1 yańgaqı körklüg boldı] / (6) uzun körklig yańgaqlıg [Y166a3 uzun körklüg yańgaqlıg er] / bağıllıq qıldı anıńg üze mālı birle [Y166a3 bağıllıq qıldı mālı birle] / (7) bağıl [Y166a4 bağıllıq qılğan er] / yitürdi tişi oğlanını [Y166a4 ‘avret o<ğ>lanın yitürdi taqı yığladı] / (8) yitürgen⁸³ [Y166a5 oğlanını yitürgen ‘avret] / (9) oğlanın yitürgen [Y166a5 yığlağan er] / - [Y166a5 oğlanın yitürgen erenler taqı oğlanın yitürgen ‘avretler] / sewündi [Y166a6 sewindi] / Y166a6 sewüngen /

P141b (1) [Y166a7 sewüngen tişi] / bilmedi işni [Y166a7 işni bilmedi] / bilmegen [Y166b1 bilmegen er] / (2) yıklıg boldı tişi [Y166b1 urağut yıklıg boldı] / yıklıg tişi [Y166b1 yıklıg ‘avret] / (3) eymendi [Y166b2 hacil boldı] / eymengen / haṭā qıldı sözde [Y166b2 söz içinde yańğıldı] / (4) gāfil boldı andın [Y166b3 gāfil boldı] / (5) yayağ boldı [Y166b4 yazağ boldı] / yayağ [Y166b4 yazağ er] / (6) [Y166b6 yazağlar] / (7) qoy közlig boldı [Y166b7 qoyun közlig boldı] / (8) qoy közlig [Y166b7 bu qoy közlig er] / Y167a1 iwdi / Y167a1 iwgen / (9) [Y167a1 iwgen ‘avret] / itigsiz boldı tişi [Y167a2 ‘avret itigsiz boldı] / itigsiz tişi [Y167a2 itigsiz ‘avret] /

P142a (1) işledi [Y167a3 iş qıldı] / işlegen [-] / (2) işlegen teri [Y167a4 işlegenning teri] / ‘azl ayuttı [Y167a4 lağ qıldı] / Y167a4 yüreksiz boldı / (3) qabul qıldı nerseni [Y167a5 qabul qıldı] / qabul qılğan [Y167a5 bu qabul qılğan] / egri boldı közi [Y167a5 közi egri boldı] / (4) egri köz [Y167a6 egri közlig] / Y167a6 bitlig boldı / bitlig [-] / kähil boldı / (5) Y167a7 kähil / (6) kähil tişi [Y167b1 kähil ‘avret] / kińg közlig boldı [Y167b1 közi kińg boldı] / kińg közlig

⁸³ yitür>ül<gen

[Y167b1 kiñg közlüg] / (7) Y167b2 kiñg köz / kiñg sançmaqlıg [Y167b2 kiñg sançmaq] / arıq boldı teni [Y167b2 teni aruq boldı] / (8) arıq ten [Y167b3 aruq bolgan] / (9) küyeledi edim⁸⁴ [Y167b4 küye yidi = küyeledi] / evvel içdi şarābnı [Y167b5 şarābnı içti] /

P142b (1) MİM / Y167b5 yazuq kıldı / yazgan [Y167b5 bu yazuq kılğan] / (2) yigrendi ta' amnı [Y167b6 yigrendi] / Y167b6 buğday renklig boldı / (3) buğday renklig [Y167b7 buğday eñglig] / Y167b7 iglig boldı / iglig [Y167b7 ağırtğan igl<ig>] / (4) hām tuttı qarnı ta' amdın [Y168a1 ta' amdın qarnı hām boldı] / toğa agın boldı [Y168a1 agın boldı] / toğa agın [Y168a2 agın] / (5) fermānladı işni yā tekellūf birle kıldı [Y168a2 işiñge qatlandı] / Y168a3 raḥmet kıldı aña / (6) Y168a3 raḥīm boldı / Y168a4 raḥmet kılğan / (7) üküş raḥmet kılığlı tañrı [Y168a4 üküş raḥmet kılğan tañrı] / yıdı et [Y168a5 et yıdı] / (8) irdi andın [Y168a5 umazqa tegdi andın] / Y168a6 sökel boldı / (9) sökel [Y168a7 sökel er] /

P143a (1) Y168b1 kırtuldı / Y168b1 kırtulğan / egri boldı ağızı [Y168b2 ağızı egri boldı = ağızı yızlandı] / (2) ağızı egri [Y168b2 ağızı egri = ağızı yızlıg] / ta' am yidi [Y168b2 aş yidi yā tattı] / tatğu [Y168b2 bu meze] / ta' am [-] / (3) yitürdi nerseni [Y168b3 nirseni bulmadı] / (4) kısrı boldı tişi [Y168b4 'avret kısrı boldı] / (5) kısrı tişi [Y168b5 kısrı 'avret] / kısrı yel [Y168b6 kısrı yil] / (6) Y168b6 bildi anı / Y168b6 bilgen / (7) yarıldı üstün tutaqı [Y168b7 üstün tutaqı yarıldı] / üstün tutaqı yaruq er [Y169a1 üstün tutaqı yaruq] / (8) tavān kıldı nerseni [Y169a1 nirse<ni> tāvān kıldı] / tavānlar [Y169a2 tāvān kılmaq] / (9) tavān kılğan er [Y169a2 tāvān kılğan] / ğanīmet kıldı mālını [Y169a3 mālını bulun kıldı] / [Y169a3 bulun]

P143b (1) añgladı işni [Y169a4 bildi işni] / (2) fehmlig boldı er [Y169a5 er bilgen boldı] / fehmlig [Y169a5 fehmlüg er] / keldi şehrgā [Y169a6 ilge keldi] / (3) keldi er üze [Y169a6 er üze keldi] / Y169a7 kelgen / ārzūlıg boldı etge [Y169a7 etke ārzūlüg boldı] / (4) yidi yılkı arpanı [Y169b1 yılkı arpanı yidi] / öpdı yañgaqında [Y169b1 öpti yañgaqını] / (5) Y169b2 yapşundı aña / yapşunğan [Y169b2 yapuşkan] / yuttı luqmanı [Y169b2 luqmanı yuttı] / (6) peşimān yidi [Y169b3 ökündi] / peşimān yigen [Y169b3 öküngen] / Y169b4 ni' metlig boldı / (7) ni' metlig er [Y169b5 ni' metlig] / (8) ni' met [Y169b5 bu ni' metler] / qaradı [Y169b5 qarı boldı] / Y1269b5 qarı / (9) NUN / destūr birdi aña fulān iş içinde [Y169a6 destūr birdi aña] / Y169b6 bildi anı /

P144a (1) kulaq tuttı aña [Y169b7 kulaq qoztı işitmek için] / emīn tuttı anı fulān iş üze [Y169b7 imīn boldı] / (2) emīn boldı er [Y170a1 er emīn boldı] / [Y170a1 emīn er] (3) Y170a2 irig boldı / (4) Y170a3 irig / (5) Y170a4 kirlig boldı / kül renklig boldı ton [Y170a4 ton kök renklig boldı] / (6) kül renklig ton [Y170a4 kök renklig ton] / uslıg boldı [Y170a5 uslüg boldı] / [Y170a5 işke emitti] / Y170a6 uzun iglig boldı / (7) Y170a6 uzun iglig / semridi [Y170a6 semüz boldı] / (8) semiz [Y170a7 semüz er] / qazğurdı [Y170a7 qazğulüg boldı] /

⁸⁴ M: d > z

Y170b1 kazğu / (9) [Y170b1 fulân nirseke oğka kirdi] / çüridi hām kön [Y170b2 izlemedük teri çüridi] / yıdı nerse⁸⁵ [Y170b2 nirse çüridi] /

P144b (1) çatuk boldı yüzi [Y170b3 yüzi çatuk boldı] / çatuk kaşlıg boldı [Y170b3 çat kaşlıg boldı] / (2) çatuk kaşlıg er [Y170b3 çat kaşlıg] / Y170b4 faşih boldı / faşih tillig [Y170b4 tilegüz] / [Y170b4 ağın boldı] / [Y170b5 bu ağın] / (3) HE / ağır uslıg boldı [Y170b5 ebleh boldı] / ağır uslıg [Y170b6 ağmak] / hayrsız boldı nerse [Y170b6 nirse az boldı = yā qadsız boldı] / (4) hayrsız yā mezesiz nerse [Y170b6 az nirse = (7) yā qadsız nirse] / aybaň boldı [Y170b7 yilpe başlıg boldı] / (5) aybaň [Y170b7 bu yilpe başlıg] / bī-‘ aql boldı [Y171a1 yünğül usluğ boldı] / (6) bī-‘ aql [Y171a1 yünğül usluğ er] / harış boldı ta‘ amğa [Y171a2 arzülüğ boldı yā harışlık kıldı] / mütehayyir rāylıg boldı [Y171a2 mütehayyirliğ boldı] / (7) / mütehayyir rāylıg [Y171a3 mütehayyir er] / (8) celd boldı [Y171a4 serī boldı] / (9) celd kölük [Y171a4 ser<ī> kölik] / [Y171a5 serī kölikler] /

P145a (1) bildi işni [Y171a5 bildi] / faķih boldı er [Y171a6 er bilgen boldı] / (2) Y171a7 faķih er / tab^c i⁸⁶ hoş boldı [Y171a7 hoş tab^c lıg boldı = şāzmān boldı] / (3) hoş tab^c lıg⁸⁷ [Y171b1 şāzī er = hoş tab^c lıg] / Y171b1 yigrendi nerseni / (4) Y171b2 toķuş / (5) körksiz boldı yüzi [Y171b2 yüzi körksüz boldı] / körksiz yüzliğ [Y171b3 körksüz yüzlüğ er] / (6) toğa közsiz boldı [Y171b3 toğa közsüz boldı] / toğa közsiz [Y171b3 toğa közsüz] / arığ boldı yir [Y171b4 yir arığ boldı] / (7) Y171b5 arığ yir / EL-MUZĀ‘ AFU / BĀ (8) Y171b5 țarrār boldı / Y171b6 țarrār / Y171b6 qaşı sıķ boldı / (9) Y171b6 sıķ qaşlıg / ‘ aşıķ boldı ol tişige [Y171b7 arzülüğ boldı] /

P145b (1) ‘ aşıķ er [Y171b7 ‘ aşıķ] / Y172a1 tabīb boldı / Y172a1 tabīb / yinçe boldı bıķını [Y172a1 bıķını yinçe boldı] / (2) bıķını yinçe er [Y172a2 yinçe bıķınlıđ er] / bıķını yinçe tişi [Y172a2 yinçe bıķınlıđ ‘ avret] / uslığ boldı [Y172a2 usluğ boldı] / (3) uslığ [Y172a3 usluğ er] / ŞE / sıķ boldı saķalı [Y172a3 saķalı sıķ boldı] / (4) Y172a4 sıķ saķal / CİM / yinçe taķı egme boldı qaşı [Y172a4 qaşı yinçe (5) boldı taķı egme boldı] / (5) yinçe taķı egme qaşlığ [Y172a5 yinçe taķı egme qaşlığ] / HĀ / yoğun boldı üni [Y172a5 bođuķ ünlüğ boldı] / üni yoğun [Y172a6 bođuķ ünlüğ] / (6) DAL / qatığ huşümetliğ boldı [Y172a6 önegü boldı] / qatığ huşümetliğ [Y172a6 öngen] / [Y172a7 önegü kişiler] / (7) ZEL / Y172a7 mezeliğ boldı nerse / mezeliğ nerse [Y172b1 mezeliğ] / (8) mezeliğ buldı er nerseni [Y172b1 er nirseni mezeliğ buldı] / RĀ / ezgülik kıldı aňga [Y172b2 ezgülik kıldı aňga] / (9) ezgülik kılgan [Y172b2 ezgülik kılgan] / [Y172b2 ezgülik kılganlar] /

P146a (1) tutandı andı içinde [Y172b3 and içinde tutunmadı] / rāst boldı andı [Y172b3 andı rāst boldı] / Y172b3 rāst and / (2) suwsadı er [Y172b4 er suwsadı] / Y172b4 suwsağan er /

⁸⁵ nerse>ni<

⁸⁶ tabī‘i

⁸⁷ tab>ī<lıç

suwsağan tişi [Y172b4 suwsağan ‘avret] / (3) āzād boldı kıl [Y172b5 kıl āzād boldı] / (4) āzād er [Y172b6 āzād] / Y172b6 yawuz boldı / Y172b7 ũküş űerlig er / (5) yawuz iű [Y173a1 bu űer] / bu andın beterek turur [Y173a1 ol andın űerrek turur] / (6) kōzsiz boldı [Y173a2 kōzsüz boldı] / kōzsiz [Y173a2 kōzsüz] / aııđ boldı [Y173a2 tađır boldı] / aııđ [Y173a3 tađır] / (7) SĪN / tiűi kısga boldı [Y173a3 kısga tiűlig boldı] / tiűi kısga [Y173a4 kısga tiűlig] / (8) Y173a4 sıkadı anı / aᅇga tilwelikdin ũlüş bar [Y173a4 aᅇga ũlüş bar (5) tilwelikdin] / űIN / sewündi aᅇga [Y173a5 űāzī boldı] / [Y173a5 kaűd kıldı aᅇga ezgũlũkke] / (9) yũzi aııđ [Y173a6 ođsağan] / [Y173a6 kaűd kılgan ezgũlũk ũıün]

P146b (1) űAD / bođuldı aű birle [Y173a7 bođazıᅇga tıkıldı] / bođulđan [Y173b1 ta‘ ām birle bođazı tıkılgan] / (2) tıkıldı menzil kiűiler birle [Y173b1 iw toldı kiűiler birle] / ĐAD (3) ısırdı elini [Y173b2 eligin ısırdı] / tāze boldı nerse / űI / Y173b3 kōsũr boldı / (4) Y173b3 kōsũr / (5) kıwurııđ boldı saıı [Y173b4 kıwurııđ boldı] / Y173b4 kıwurııđ saıı / ZI / (6) ũlũűlig boldı [Y173b5 ũlũűlũđ boldı] / ũlũűlig [-] / (7) Y173b6 irig boldı / irig er [Y173b7 irig] / FĀ / saııdı dārũmı ađzıᅇga [Y173b7 dārũmı ũpti] / (8) ađzıga saıısa dārũ [Y173b7 ũpgũ nirse] / KEF / ıalıű boldı eűek azakı [Y174a1 eűgek ıalıű azaklıđ boldı] / (9) ıalıű azaklıđ [Y174a1 tizi ıalıű eűgek] / LAM / arık boldı yanı baűı [Y174a2 budı⁸⁸ etsiz boldı] / yanı baűı arık er [Y174a2 budı⁸⁹ etsiz] / yanı baűı arık tiűi [Y174a2 budı arık ‘avret] /

P147a (1) űell boldı eli [Y174a2 űell boldı = eligi kıurıdı] / űell tiűi [-] / kũn kııūrđı fulān iűni kılu [Y174a3 kũn keıūrđı fulān iűni kılu] / (2) irdi andın [Y174a4 umazka tegũrđı] / (3) MĪM / moynuzsız boldı koı [Y174a5 koı moynuzsuz boldı] / moynuzsız koı [Y174a5 moynuzsuz koı] / Y174a5 kara boldı / (4) kara [Y174a6 kara er] / yũksek burunlığ boldı [Y174a6 uluđ burunlığ boldı] / yũksek burunlığ [Y174a6 bu yũksek burunlığ] / sağır boldı er [Y174a6 er sağır boldı] / (5) katığ boldı taű [Y174a7 taű katığ boldı] / bu sağır [Y174a7 sağır er] / NUN / keᅇzık birle sōzledi [Y174b1 keᅇziki birle sōzledi] / (6) keᅇzık birle sōzlegen [Y174b1 keᅇziki birle sōzlegen] / HE / Y174b1 ağzı aıığ boldı / (7) Y174b2 ağzı aıığ / EL-MU‘TELLU‘L-FĀ‘Ī (8) BĪ‘L-VĀVĪ ELĪF / vebālđ boldı il [Y174b3 ilge vebā keldi = il vebālđ boldı] / (9) vebālđ il [Y174b4 vebālđ er] /

P147b (1) tōűedi yirni [Y174b5 bastı] / (2) cimā‘ kıldı tiűini [Y174b6 cimā‘ kıldı] / BĀ / Y174b6 iglig boldı / (3) Y174b7 iglig / ĤI / Y174b7 kirlig boldı / [Y174b7 kirlig] / DAL / katığ ısığ boldı kũn [Y175a1 kũn isığ boldı] / (4) katığ ısığ kũn [Y175a1 isığ kũn] / RĀ / yağlığ boldı suw iziűi [Y175a2 iziű yağlığ boldı] / (5) yađ iziű<i> / sağır boldı kıulakı [Y175a2 kıulakı sağır boldı] / (6) űAD / kısga boyunlığ boldı [Y175a3 kısga boyunlığ boldı] / (7) boynı kısga [Y175a4 kısga boyunlığ] / ‘AYN / Y175a4 iglig boldı / Y175a4 kiᅇ boldı / (8) kiᅇ [Y175a5 kiᅇ bolđan = yā tamām] / sığdı yirge [Y175a5 orunđa sığdı] / tamām boldı aᅇga

⁸⁸ M. d > z

⁸⁹ M. d > z

orun [Y175a6 kiñg kıldı = orun yetti aña] / [Y175a6 er bay boldı] (9) bolmaz saña fulân işni kılsañg [Y175a6 bolmas saña kim fulân işni kılsañg] / t̄aqat [Y175a7 yarağ] / müngeşük barmaqlıg boldı [Y175a7 baş barmağı müngeşük boldı] /

P148a (1) müngeşük barmaqlıg [Y175b1 baş barmağı müngeşük] / FĀ / kawurt boldı qaşı [Y175b1 qaş sıq boldı] / (2) kawurt qaşlıg [Y175b2 sıq qaşlıg] / LAM / korqđı [Y175b2 korqtı] / korqđan [Y175b2 korqđan er] / (3) yobdı yobunğa [Y175b3 balçuqqa tüşti] / balçuqğa tüşgen er [Y175b4 balçuqqa tüşgen] / (4) MĪM / siñmedi aş [Y175b5 qarnı hām boldı] / (5) aş siñmegen [Y175b5 bu qarnı hāmlar] / yañıldı saqışda [Y175b6 yañıldı saqış içinde] / (6) HE / hīre boldı tişi [Y175b7 bī-hūş boldı = ‘aqlı kitti tişiniñ oğlanı qazğusındın] / qazğudın hīre tişi [Y175b7 vālih ‘avret = oğlanı qazğusındın ‘aqlı kitgen tişi] / (7) EL-MUŻĀ‘ AFU MĪNHU / DAL / ārzūladı iş<ni> [Y176a1 ārzūladı] / (8) benim ārzūm eger bolsa fulân nerse [Y176a2 ārzūladın kim fulân iş bolsa tiyü] / (9) EL-MU‘ TELLU‘L-FĀ‘Ī BĪ‘L-YĀ‘Ī / SĪN / nevmīd boldı fulân nersedin [Y176a3 nevmīd boldı nirsedin] /

P148b (1) – (2) nevmīd [-] / bildi işni [Y176a5 işni bildi] / (3) qurıg boldı [Y176a5 qurıdı] / (4) qurıg [Y176a6 qurunç] / qurıg yir [Y176a6 quruğ yir] / Y176a7 quruğ otun / ZĪ / (5) oyğandı [Y176a7 odğandı] / oyağ er [Y176a7 oyğanğan] / (6) oyağ tişi [Y176b1 ozağ ‘avret] / MĪM / yetīm boldı [Y176b1 öksüz boldı] / (7) [Y176b2 öksüz] / körklig yençü [Y176b3 bahāsız yençü = mişsiz yençü] / (8) NUN / bereketlig boldı [Y176b3 mübārek boldı] / (9) bereketlig [Y176b4 bereketliğ er] /

P149a (1) EL-MU‘ TELLU‘L‘ AYNĪ BĪ‘L-VĀVĪ / CĪM / egri boldı yığaç [Y176b5 yığaç egri boldı] / (2) düşvār boldı iş [Y176b6 iş egri boldı] / egri [Y176b6 bu egri] / ahmaq boldı er [Y176b6 er uzun ahmaq boldı] / (3) ahmaq er [Y176b7 uzun ahmaq er] / qatıg esdi yel [Y176b7 yil egri esti] / (4) qatıg esgen yel [Y176b7 qatıg yil] / DAL / Y177a1 egri boldı / egri [-] / (5) torqılıg boldı aq taqı tiwe [Y177a1 aqñg taqı tiweniñ boynı uzun boldı] / torqılıg [Y177a2 bu uzun bozluğ] / RA / (6) qara közlig boldı [Y177a2 közi qara boldı] / qara közlig [Y177a3 qara közliğ er] / egri kögüslig boldı [Y177a3 kögsi çıkuq boldı] / (7) egri kögüslig [Y177a3 kögsi çıkuq] / Y177a3 boynı egri boldı / boynı egri [Y177a4 egri bozluğ] / yıklıdı yar [Y177a4 yar yıklıdı] / (8) yıklığan yar [Y177a5 yıklığan] / SĪN / (9) baqđı közi uçı birle tekebbürlikdin [-] / közi uçı birle baqđan [-] / ŞAD / tar közlig boldı [Y177a5 tar közliğ boldı] /

P149b (1) tar közlig [Y177a5 tar közliğ] / [Y177a6 çuqur közliğ boldı] / [Y177a6 çuqur közliğ] / FĀ / korqđı andın [Y177a6 korqtı andın] / (2) QAF / üstün tişi uzun boldı [Y177b1 uzun tişlig boldı] / (3) üstün tişi uzun [Y177b1 uzun tişlig] / snuq boldı oq kezi [Y177b1 oq kezi yarıldı] / kezi snuq oq [Y177b2 snuq kezlig] / (4) KEF / Y177b2 ahmaq boldı / ahmaq er [Y177b2 bu ahmaq] / (5) LAM / egri boldı közi [Y177b3 közi egri boldı] / (6) közi egri er / MĪM / Y177b4 uzıdı / (7) Y177b5 uyğanğıl ey uzığan / HE / zışt yüzliğ boldı [Y177b5

kör<k>süz boldı] / zişt yüzlig [Y177b5 bu (6) kör<k>süz] / (8) körksüz tişi [Y177b6 körksüz
‘avret] / kiñg ağızlıg boldı [Y177b6 ağızı uluğ boldı] / kiñg ağızlıg [Y177b6 uluğ ağızlıg] /
EL-MU‘ TELLU (9)‘L-‘ AYNĪ / ELĪF / tiledi işni [Y177b7 tiledi] /

P150a (1) BĀ / korqıdı andın [Y178a2 korqıttı anı = korqıttı andın] / (2) HA / kiñg adımlıg boldı
[Y178a2 kiñg boldı adımı] / kiñg adımlıg er [-] / DAL / boynı uzun boldı / (3) boynı uzun
[Y178a3 uzun bozluğ] / oğlağı tenlig boldı [Y178a3 boynı yoğun boldı = yumşaq] / oğlağı
tenlig er [Y178a3 yumşaq bozluğ] / RĀ / Y178a4 mütehayyir boldı / (4) mütehayyir [Y178a5
mütehayyir er] / (5) gayret kıldı ‘avreti üze fulānı [Y178a5 küneledi (6) ‘avret üze fulāndın]
/ (6) gayret kılgan er [Y178a6 bu (7) künelegen er] / [Y178a7 künelegen erenler] / gayretliğ
tişi [Y178b1 künelegen ‘avret] / (7) FĀ / bir közi aq bir közi qara boldı [Y178b1 çakır közliğ
boldı] / bir közi aq bir közi qara [Y178b1 çakır közliğ] / yinçe billig boldı [Y178b2 bıqını
yinçe boldı] / (8) yinçe billig [Y178b2 yinçe bıqınlıg] / LAM / sizdi erni kerim tiyü
[Y178b2 erni kerim sizdi] / (9) buldı nerseni [Y178b3 buldı] / tegdi aña iş [Y178b3 iş tegdi]
/ nāgh tegürdi düşmenni ziyāğa [Y178b4 ziyān tegdi = ziyān tegürdi düşmānıña] /

P150b (1) eli yitti qazıqğa [Y178b4 qazıqqa eligi yitti] / EL-MU‘ TELLU‘L-LĀMĪ / BĀ / gāfil
boldı fulān nersedin [Y178b5 gāfil boldı fulān nirsedin] / (2) Y178b6 gāfil / HĀ / küñge
qarşu olturdı [Y178b6 çoğda oturdı] / (3) DAL / helāk boldı [Y178b7 yoqaldı] / (4) helāk
bolğan [Y178b7 bu yoqalğan] / Y179a1 suwsadı / suwsağan [Y179a1 suwsağan er] / (5)
Y179a2 suwsağan tişi / öl boldı [Y179a2 ezildi] / (6) öligen [Y179a3 ezilgen] / ZEL /
emgendi andın mundağ birle [Y179a3 izā⁹⁰ tegdi andın = āzarladı andın fulān iş üze] / (7)
emgengen [Y179a4 āzarlanğan] / RĀ / sezāliğ boldı mundağ nerse birle [Y179a4 sezā boldı]
/ (8) ol sezā aña [Y179a5 sezā aña bolğan] / āsān boldı köni yüzmeğe [Y179a5 çiçek çıktı
= teninde eşen çıktı] / öğrendi it awğa [Y179a6 awğa öğrendi] / (9) öğrenen [Y179a6
öğrenen it] / tāze boldı et [Y179a7 et tāze boldı] / tāze /

P151a (1) yalıñg boldı tondın [Y179b1 yalıñg boldı tonındın] / Y179b1 yalıñg er / [Y179b2
yalıñglar] (2) yalıñg tişi [Y179b2 yalıñg ‘avret] / [Y179b2 uzıdı] / [Y179b2 uzığan] / ZE /
Y179b3 h̄ār boldı / (3) h̄ār [-] / SĪN / qazğulıg boldı fulān nerse birle [Y179b5 qazğuluğ
boldı] / (4) qazğulıg [Y179b6 qazğuluğ er] / unuttı anı [Y179b6 unıttı anı] / (5) unıtğan
[Y179b7 unıtğan] / ŞIN / korqıdı andın [Y179b7 korqıttı anı = korqıttı andın] / tünle körmez
boldı [Y180a1 aqşamdın soñgra körmez boldı] / (6) tünle körmez er [Y180a1 tünle körmez]
/ tünle körmez tişi [Y180a1 tünle körmez ‘avret] / Y180a1 tegdi aña / cimā‘ kıldı tişige
[Y180a2 cimā‘ kıldı] / (7) DAD / pesend kördi anı [Y180a2 hoşnüd boldı andın] / hoşnüd
boldı andın [-] / (8) hoşnüd [Y180a3 bu un<a>ğan yā hoşnüd bolğan] / Y180a4 hoşnüdlük /
ZĪ / (9) ülüşlüg boldı fulān nersege [Y180a4 ülüşlüg boldı] / ülüşlig er [-] / FĀ / yalıñg boldı
azaqı [Y180a5 yalıñg azaqı boldı] /

⁹⁰ M. İzā

P151b (1) azākı yalınġ [Y180a6 yalınġ azāk bolġan er] / sŭrtti azākı [Y180a6 yalınġ boldı = yörimekdin taban ardı bereledi⁹¹] / (2) sŭrtgen azāk [Y180a6 yörimekdin azākı arġan er] / yahşı sorgan boldı nerseni [Y180a7 nirsedin yahşı sordı] / Y180a7 yahşı sorgan er / (3) örtüġlig boldı aġġa iş [Y180b1 örtüldi iş anıġġ üze] / örtüġlig [Y180b1 bu örtülüg] / KAF / Y180b2 bâķī qaldı / (4) [Y180b2 qalġan] / bâķī qalmış nerse [Y180b2 qalmış nerse] / aşdı öçekge [Y180b3 öçekke aştı] / (5) bedbaġt boldı [Y180b3 bezbaġt boldı] / bedbaġt [Y180b3 bezbaġt] / (6) qarışdı aġġa [Y180b4 satġařtı aġġa] / qarışmaq [Y180b5 toķuř] / (7) Y180b5 arıġ boldı / Y180b5 arıġ / LAM / eski boldı [Y180b6 eskirdi] / (8) aybaġġ boldı [Y180b6 aybaġġ boldı = yoķ boldı alın saçı] / Y180b6 aybaġġ er / aybaġġ tişi [Y180b6 aybaġġ ‘avret] / bezengen boldı tiş<i> [Y180b7 uraġut itiglig boldı] / (9) bezengen [Y180b7 itiglig uraġut] / MİM / ısıġ boldı ot [Y180b7 ot qatıġ ısıġ boldı = kızdı] /

P152a (1) ısıġ ot [Y181a1 kızmış ot] / qanġa bulġandı [Y181a1 qanġa bulġandı] / qanġa bulġanġan nerse [Y181a2 qanlıġ nirse] / (2) körmez boldı [Y181a2 közsüz boldı] / körmez [Y181a2 bu közsüz] / qara boldı tutaķı [Y181a3 tutaķı qara boldı] / (3) qara tutaķlıġ tişi [Y181a3 tutaķı qara ‘avret] / NUN / Y181a3 yüksek boldı / Y181a4 yüksek / arıķ boldı [Y181a4 aruķ boldı] / (4) arıķ [Y181a4 bu aruķ] / emgendi [Y181a4 emgeklig boldı] / Y181a5 bay boldı / (5) bay [-] / muġsız boldı nersedin [Y181a5 ġacetsiz boldı] / muġsızlıķ [Y181a6 muġsuzluķ] / (6) muġsız er [Y181a6 muġsuz] / turdı serāyda [Y181a6 kiç qaldı] / alķındı [Y181a7 tükendi] / (7) körklig boldı [Y181a7 körklüg boldı] / körklig [Y181b1 körklüg] / (8) ġāfil boldı andın [Y181b1 meřġül boldı] / El-MU‘TELLU‘L-FĀĪ VE‘L-LĀMĪ / CİM / (9) yuwġa boldı erniġġ taķı aġıġġ tabanı [Y181b2 yörimekte erinġ taķı aġıġġ azākı ardı] / tabanı yuwġalmıř azāk [-] /

P152b (1) EL-MU‘TELLU‘L-‘AYNĪ VE‘L-LĀMĪ / TĀ / helāk boldı [Y181b3 yoķaldı] / (2) helāk <bolġan> [Y181b3 yoķalġan] / CİM / içi köydi [Y181b4 ‘illetliġ boldı] / içi iglig [-] / HĀ / Y181b4 qara boldı / (3) qara [Y181b5 qara yaġız] / Y181b5 tirildi / Y181b5 tirig / (4) Y181b6 uwtandı / Y181b6 uwtanġan / DAL / iglig boldı [Y181b6 ‘illetliġ boldı] / (5) iglig [Y181b7 ‘illetlig er] / RĀ / qandı suwdın [Y181b7 qandı] / (6) qanġan [Y182a1 qanġan er] / qanġan tişi [Y182a1 qanġan ‘avret] / DAD / (7) arıķ boldı [Y182a2 aruķ boldı] / arıķ [Y182a2 aruķ] / TĪ / (8) açdı [Y182a3 qarnı açtı] / Y182a3 açġan / ‘AYN / ‘āciz boldı er sözdin [Y182a4 er sözdin ‘āciz boldı] / (9) tilemedi işni [Y182a5 bilmedi işni] / tilemegen iş [Y182a5 bilmegen yā ‘āciz bolġan] /

P153a (1) KAF / küçlig boldı [Y182a6 qıvvetliġ boldı] / küçlig / HE / sewdı anı [Y182a6 dost tuttı] / (2) sewgen [Y182a6 dost tutġan] / BĀBU FE‘ALE YEF‘ALU / ELĪF / (3) başladı işni [Y182a7 başladı işke] / yarattı taġġrı ġalāyıķlarını [Y182b1 taġġrı ġalklarını yarattı] / (4) Y182b2 oġul oġlanları / (5) turdı ilde [Y182b2 il içinde muķīm boldı] / anlar muķīmler

⁹¹ M. pezeledi ?

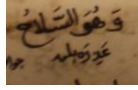
[Y182b3 muķim kişiler] / ırurıdı eli [Y182b3 eligi ırurıdı = eligi ırabarçukluğ boldı] / (6) kizledi nerseni [Y182b4 kizlendi] / kizlegü [Y182b4 kizlenmiş] / sürdi itni [Y182b5 sürdi it] / (7) Y182b5 kendü kitti / def kıldı andın ĥadni [Y182b6 ĥadni kemişti] / (8) yaradı yarık yıldız yarıklığı birle [Y182b6 yaldıradı yıldız] / (9) yarık yıldız [Y182b7 yaruķ yıldız] / nākes boldı [Y182b7 nākes boldı = yigrençi boldı] /

P153b (1) nākes [-] / közdemledi közdemçi kişileri közdemlegü birle [Y183a1 közdemçi közdemledi (2) kişileri közdemlegü yirde] / (2) yārī birdi aᅇga [Y183a2 yārī birdi] / yārīçi [Y183a2 bu yārī] / aldım andın mālını [Y183a3 mālın aldım] / (3) andın turur muşibet [Y183a3 muşibet] / (4) tıᅇgdı ıran taķı yaş [Y183a4 ıran taķı yaş tüğüldi] / satgın aldı ırakırını [Y183a5 ĥamrını satgın aldı] / (5) süzdi yağını [Y183a6 sağ yağını sızęurdu] / ırıkıdı dīnindin [Y183a7 ırıkıdı dīnindin] / (6) nāęāĥ keldi bizge [Y183a7 nāęāĥ keldi üzemizke] / tıᅇgdırdı küweçni [Y183b1 küweçni sowurdu] / oķıdı kitābını [Y183b1 oķıdı] / (7) Y183b2 oķıęan / (8) selām kıldı anıᅇ üze [Y183b2 selām oķıdı (3) anıᅇ üze] / ıratığ kızıl boldı [Y183b3 inęen kızıl boldı] / kez kızıl [Y183b3 inęen kızıl] / (9) tōᅇᅇderdi izişni [Y183b3 tōᅇᅇderdi izişni] / bekledi anı taᅇęrı [Y183b4 bekledi] / endāmındın ırıkıdı süᅇᅇük [Y183b4 süᅇᅇük ırıkıdı endāmındın] /

P154a (1) te'ĥır kıldı taᅇęrı anı ecel içinde [Y183b4 taᅇęrı yaşın uzun kıldı] / te'ĥır kıldı borçını [Y183b5 te'ĥır kıldı] / te'ĥır [Y183b5 borçıra baķmaķ] / (2) urdı kölükni tayaķ birle [Y183b6 yılķını tayaķ birle sürdi] / (3) büyüdi oğlan [Y183b7 oğlan ulęaldı] / büyüğen oğlan [Y184a1 yigit] / (4) ırıpdı bulut [Y184a1 bulut keldi] / (5) ıraşıdı başını [Y184a2 başını soydu] / peyveste turdu 'amelde [Y184a3 peyvestelik kıldı] / (6) bardı aᅇga [Y184a3 bardı anıᅇ tapa] / örtüldi aᅇga fulān nerse [Y184a4 müştebih boldı anıᅇ üze] / (7) şalāĥķa keltürdi nerseni [Y184a4 aşladı] / ırıķıttı anı [Y184a5 ırıķıttı] / (8) ırıķęan / sürdi nerseni [Y184a6 nirseni sürdi] / aşladı yā sıdı ıranaķını [Y184a6 ıranaķını aşlaştırdı yā sıdı] / (9) bu meᅇęzeşiksizdin turur [Y184a7 taķı bu beᅇęzeşmeslerdin turur] / ģāret kıldı mālını [Y184a7 ģāret kıldı] / ģāret [Y184b1 bu ģāret] /

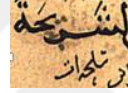
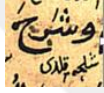
P154b (1) ģāret kıılınmış nerse [Y184b2 ģāret kıılınmış nirse] / TĀ / nāęāĥ keldi aᅇga [Y184b2 nāęāĥ keldi] / (2) ĥayrān kıldı anı [Y184b3 bühtān kıldı = tek ırıdtı anı ĥüccet birle] / bühtān ırızdı aᅇga [-] / (3) yoķalttı anı taᅇęrı 'azāb birle [Y184b4 tüpledi anı taᅇęrı 'azāb birle] / oğdi anı [Y184b4 şıfat kıldı] / SĀ / (4) uşattı topraķını [Y184b5 uşadı topraķını] / yaĥşı sordı işdin [Y184b5 işdin yaĥşı sordı] / ırızdı anıᅇ tapa nerseni [Y184b6 nirseni ırıztı anıᅇ tapa] / (5) yönderdi anı iş üze [Y184b6 tōᅇdürdi] / ırıpardı anı yatıķ yirdin [Y184b7 uyattı anı uyķusındın] / (6) CİM / meledi ırıy [Y185a1 ırıy baᅇęırdı] / köyürdi anı [Y185a1 köydürdi anı] / açuķ kıldı yolını [Y185a2 yolını açtı] / (7) Y185a3 kendü açıldı / ĤĀ / keldi aᅇga aw sol yandın [Y185a3 fālı yawuz keldi] / (8) yüzün basdı anı [Y185a4 yüzün kemişti] / Y185a4 başlığ kıldı anı / başlığ [Y185a4 bu (5) baş] / (9) ırazęandı ĥayrını taķı şerni [Y185a5 eęęünü taķı yawuzunu ırazęandı] / awladı awçı ıruşlar [Y185a6 awlağan ıruş kedikni awladı] /

P155a (1) kabül kılmadı kâzî tanuķnı [Y185a6 keçürmedi (7) kâzî tanuķnı] / suçıdı at [Y185a7 at suçığan boldı] / (2) suçığan at [-] / boğazladı ķoynı [Y185b1 ķoynı boğuzladı] / boğazlanmış nerse [Y185b2 boğazlağu nerse] / (3) terledi alnınıñ bir yanı [Y185b2 terledi] / (4) sıdı ķoznı [Y185b3 goznı sıdı] / tepdi kólük [Y185b4 yılķı tepti] / (5) çapdı suw içinde [Y185b4 yúzdi] / ızdı tiwelerini otlađķa [Y185b5 tiwelerini otlađķa ıztı] / (6) özi bardı [Y185b5 kendü bardı] / ızılmış tiweler [Y185b6 ızılmış tiweler] / tōşedi serāynı küwenç birle [Y185b6 serāynı tüzdi] / (7) tōkdi suwnı [Y185b6 tōkti suwnı] / Y186a1 kendü tōküldi / (8) Y186a2 sañgladı

/ 'azire ... [Y186a2 sañglamak] / cuvāmerdlık kıldı mālı birle [Y186a2 cūmerdlık kıldı] / (9) - /

P155b (1) cuvāmerd [Y186a4 cūmerd] / toğrı çıķdı ańğa iş [Y186a4 karşı keldi] / keldi ańğa aw kiñ yandın [Y186a5 fālı ezgü keldi] / (2) şerh kıldı kitābğa [Y186a5 şerh kıldı] / açdı tańgrı anıñ köñglini islāmğa [Y186a6 tańgrı islāmķa köñglini açtı] / ölçdi ķaşşāb etni [Y186a6 ...

ķıldı [Y186a7 ... et] / (3) şerħa kılinmış [Y186a7 ... et] / irte şarābın içürdi ańğa [Y186b1 tañ şarābın içürdi] / (4) ötti ĥorūs [Y186b1 erkek taķuķ mañgladı] / Y186b2 'afv kıldı andın / solıdı aţlar [Y186b2 aţlar solıdı yügürmekdin] / (5) kemişdi anı [Y186b3 yüzün kemişti] / başın keltürüp baķdı nersege [Y186b3 közi birle aşru nerse tapa baķtı] / (6) ıraқdın körgen er [Y186b4 yıraқdın körgen közlüg er] / ķapdı anı aţ [Y186b4 aţ ķaptı] / (7) açdı ķapuđnı [Y186b4 ķapuđnı açtı] / uydı imāmğa [Y186b5 imāmķa yañgluķın aytu birdi] / kiñlik kıldı ańğa meclisde [Y186b5 kiñlik kılu birdi ańğa (6) meclis içinde] / (8) kiñ boldı yir [Y186b5 yir kiñ boldı] / kiñ [Y186b7 kiñ yir] / (9) rüsvāy kıldı anı [Y186b7 rüsvā kıldı anı] / yıraқ kıldı tańgrı kāfirni raĥmetindin [Y187a1 tańgrı kāfirleri körksüz kıldı = tańgrı kāfirleri raĥmetindin yıraқ kıldı] /

P156a (1) raĥmetdin yıraқ bolğanlardın turur [Y187a1 taķı bu tańgrı raĥmetindin yıraқ tüşmişler] / çaқdı otnı ça<ķ>maқdın [Y187a2 çaқmaқdın ot çıķardı] / ta' n kıldı anıñ içinde [Y187a1 ta' n kıldı] / (2) çekdi aţnı yügen birle [Y187a3 aţnı yügen birle çekti] / emgendi taķı ķazğandı [Y187a3 iş kıldı] / (3) çatuķ boldı yüzi [Y187a3 yüzi açığ boldı] / köydürdi anı ısığ [Y187a4 isig köydürdi anı] / (4) baķdı ańğa [Y187a4 baķtı ańğa] / tarttı suwnı ķuzuđdın [Y187a5 ķuzuđdın suw tarttı] / (5) Y187a5 öđdi anı / Y187a6 ögmek / (6) Y187a7 lāđ kıldı / (7) sıķadı başını [Y187b1 başıñğa mesh kıldı] / ābādān kıldı yirni [Y187b1 yirni ölçti yā sıķ<a>dı] / (8) naşīħat kıldı ańğa [Y187b2 naşīħat kıldı] / (9) pend [Y187b3 öğüt] / rāst tevbe [Y187b3 ĥaķīħat tevbe] / tikdi tonrı [Y187b4 tonrı tiktı] /

P156b (1) igne [Y187b4 yigne] / yiplük [Y187b5 yiplik] / ķorıdı andın [Y187b5 'afv kıldı andın] / (2) yızlandı yıpar [Y187b5 yıpar yızlandı] / ĥi / üstüvār boldı 'ilmde [Y187b6 tölendi] / (3) yúzdi ķoynı [Y187b6 soydı] / yüzilmiş [Y187b7 soyulmuş] / āĥiriñğa tegdi ay [Y187b7 ay

keçti = âhiriķa tegdi] / (4) Y188a1 tırmadı / yüksek boldı tağ [Y188a1 tağ yüksek boldı] / tekebbürlik kıldı burnı birle [Y188a1 tekebbür kıldı burnı birle] / (5) bozdı bey' ni [Y188a2 bey' ni bozdı] / Y188a2 bulğadı anı / ewürdi anı tañrı biçinge [Y188a3 tañrı biçinke ewürdi anı] / (6) bitidi kitābnı [Y188a3 bitidi] / - [Y188a4 aşlı] / (7) taşdı suw [Y188a4 suw taşı] / DAL / tandı ańga haķķını [Y188a5 tandı haķķın] / (8) Y188a6 emgetti anı / yaǵşı töşedi töşekni [Y188a6 töşekni yaydı = yumşaq kemişti] / (9) ZEL / yetitti başaķnı [Y188a7 oķ başaķnı igedi = yitig kıldı] / RĀ / ğālib boldı ańga [Y188a7 ğālib boldı] /

P157a (1) oç alu birdim öldürilmişge [Y188b1 öldürgendin açığım aldım] / oç alu birdim ańga öldürgendin [Y188b1 anıñ öldürgenindin açığın alu birdim] / fulānda turur benim oçum [Y188b2 fulān meniñ taleb kılmışım turur] / (2) münğredi buzaǵu [Y188b2 buzaǵu bañırdı] / tazarru' kıldım tañrıǵa [Y188b2 tañrıķa sığındım] / katıǵ okıdı kırā'atni [Y188b3 katıǵ okıdı] / (3) sürdi anı [Y188b4 yırak kıldı] / h'ār boldı [Y188b4 hor boldı] / (4) kızledi nerseni [Y188b5 nirseni kızledi] / kızlegü [Y188b5 kızlençü nirse] / (5) Y188b6 qorquttı anı / qorqğan tişi [Y188b6 qorqğan 'avret] / toldı deryā [Y188b7 deryā taşı] / (6) yaradı çerāǵ [Y189a1 çerāǵ yaradı] / [Y189a1 yaruǵan] / qaldı suw qap içinde [Y189a1 bākī suw qaldı] / (7) fulān keldi taķı qalğanı kelmediler [Y189a2 fulān keldi önginler kelmedi] / cādūlık kıldı közińge [Y189a3 cāzūluk kıldı] / (8) yaǵdı otnı [Y189a3 otnı yandurdı] / it azaķnı kötürdi simek üçün [Y189a4 it butın kötürdi qaşanmaq üçün] / (9) aşikāre kıldı anı mundaǵ birle [Y189a4 açuq kıldı = belgülig kıldı anı fulān nirse birle] / tarttı anıñ üze bıçaķnı [Y189a5 bıçaķ tarttı anıñ üze] /

P157b (1) sızǵırdı yaǵnı [Y189a6 iç yaǵın sızǵurdı] / aşdı oçekge [Y189a6 oçekke aştı] / ğālib boldı düşmen üze [Y189a6 zafer buldı (7) = ğālib boldı düşmen üze] / (2) zāhir boldı iş / Y189a7 zinā kıldı / Y189a7 zinā kılgan / (3) faħr kıldım mundaǵ bir<le> fulān üze [Y189b1 küwendim fulān nirse birle fulān üze] / körklig ton [Y189b2 körklig ton] / (4) faħr kılgı nirse [Y189b2 küwengü nirse] / faħr kılgan turur men anıñ birle [Y189b2 men küwenigli men anıñ üze] / açdı aǵzını [Y189b3 aǵzın açtı] / (5) Y189b3 kendü açıldı / oç kıldı ańga [Y189b4 ğālib boldı] / (6) tile yörیدی kemi suwnı [Y189b4 kemi suwnı tile yörیدی] / kābīn birdi bu tişige [Y189b5 kābīn birdi ańga] / (7) Y189b5 kābīn / üstād boldı 'ameli birle [Y189b6 üstād boldı] / (8) üstād [Y189b6 üstāz] / boǵazladı inenni [Y189b6 ińgenni (7) kögsinde boǵazladı] / saǵ elin sol eli üzesińge qozdı namāz içinde [Y189b7 namāz içinde saǵ eligin sol eligi üze qoztı] / (9) sarsdı tilençini [Y189b7 sarsıttı Y190a1 tilegüçini] / SİN / eksitti ańga ülüşini [Y190a1 ülüşin eksitti] /

P158a (1) uluǵlıq kıldı kişilerge [Y190a2 kişilerke uluǵ boldı] / uluǵ boldı [-] / Y190a3 uluǵ / (2) ŞIN / kötürdi anı tañrı [Y190a3 kötürdi tölendürdi anı] / tikdi anı yılan [Y190a4 yılan soķtı] / (3) ŞAD / turdı taķı çıkdı ańga [Y190a5 bardı ańga = qoptı] / (4) DAD / bātıł boldı ħucceti [Y190a6 bātıł boldı] / qopdı [Y190a6 qoptı] / (5) Tİ / yıradı menzil [Y190a7 menzil ırak boldı] / (6) sıqdı anı [Y190b1 kısarladı anı] / Zİ / çıkdı közi [Y190b1 közi çıkuq boldı] / (7)

çıkuk közlig er [Y190b2 çıkuk közlüg] / bağdı aᅇga [Y190b2 bağtı aᅇga közi kızrukı birle] / ' AYN / öldürdi özini [Y190b3 kendü özin öldürdi kıazğudın] / (8) cimā' kıldı tişini [Y190b3 cimā' kıldı] / tokısinç boldı kişilerge [-] / (9) kesdi burnını [Y190b4 burnın kesti] / Y190b5 burnı kesük / yığdı anı [Y190b5 tirdi yığdı] /

P158b (1) yığılmış [Y190b5 tirnek] / aldıadı anı [Y190b6 aldıadı] / (2) aldağ [Y190b7 aldamağ] / boyun südi aᅇga [Y190b7 boyun südi = alçaqlık kıldı] / (3) ħil' at birdi anıᅇg üze tonrı [Y190b7 ħil' at keydürdi] / - [Y191a1 bu ħil' at] / çubuldu andın tonrı [Y191a1 tonrı suçuldu andın] / (4) aldı efsārını [Y191a2 efsārını kiterdi] / ħul' kıldı tişisini [Y191a2 ħul' kıldı] / özini satğın almağ [Y191a2 bu (3) ħul'] / (5) Y191a3 def' kıldı andın / birdi aᅇga mālını [Y191a2 māl birdi] / tarttı tilini [Y191a4 tilin çıkardı] / (6) yaşardı közi [Y191a4 yaşardı] / arşunladı tonrı [Y191a5 tonrı arşunladı] / (7) törtinç boldı kıavmlarğa [-] / otladı kölük otlarğa [Y191a6 otladı kölik otlarğ içinde] / (8) Y191a7 yığdı anı andın / sürtti burnıᅇga za' ferānını [Y191a7 za' ferān türtti burnıᅇga] / (9) kötürdi anı yirdin [Y191b1 kötürdi] / yamadı tonrı [Y191b1 tonrı yamadı] / yamaluk pāresi [Y191b2 yamağ] /

P159a (1) rükū' kıldı taᅇgrıᅇga [Y191b2 rükū' kıldı] / ekdi yirde [Y191b2 ekin ekti] / (2) yarattı taᅇgrı oğlanlarını ħayr üçün [Y191b3 taᅇgrı oğlanını ħayr üze kıopardı] / yitinç boldı kişilerge [-] / (3) seci' aydı er tağı ötti köğürçün [Y191b5 er seci' aydı tağı köğürçün ötti] / kez seci' ayğan er [Y191b5 seci' ayğuçı er] / (4) kıopdı toğ tağı yarıklığ boldı [Y191b6 toğ kıoptı tağı yaruğluk kıldı] / (5) tarttı bürçekini [Y191b7 bürçekindin tuttı] / ötti ħorūs [Y191b7 erkek tağuk ötti] / (6) kirdi suwğa tağı işge [Y192a1 kirdi suw içinde] / suwğa kirgü yir [Y192a2 suw içgü yir tağı yasuk] / [Y192a2 bu müselmānlıknıᅇg yolu] / (7) kıozdı taᅇgrı kıullarıᅇga müselmānlıknı [Y192a3 taᅇgrı kıullarıᅇga islāmını açtı] / Y192a3 islām yolu / (8) açdı kıapuğrı yolğa [Y192a4 yol tapa kıapuğrı açtı] / (9) yırağ boldı menzil [Y192a5 iw yırağ boldı] / şefā' at kıldı anıᅇg üçün big kıatında [Y192a6 şefā' at kıldı aᅇga beg kıatında] /

P159b (1) şefā' atçı [Y192a6 şefā' at kılgan] / kıoşdı nerseni nirse birle [Y192a7 nirseni nirse birle cüft kıldı] / (2) yardı nerseni [Y192b1 nirseni yardı] / zāhir kıldı taᅇgrı buyruğını [Y192b1 taᅇgrı fermānıᅇga boyun südi] / (3) basdı anı [Y192b2 yüzün kemişti] / basğan [-] / (4) boyunladı anı [Y192b2 boyunladı = şapla urdı] / boyun yigen [Y192b3 boyun yigüçi] / ezgülik kıldı [Y192b3 iş kıldı] / (5) ezgülik [Y192b4 körküg iş] / fulān ezgüliki [Y192b4 fulānıᅇg iktülemişi turur] / (6) atğa terbiyyet kıılmağ [Y192b5 atını yağşı iktülemek] / ezgü er [Y192b5 üstāz işçi er] / (7) ezgü tişi [Y192b6 üstāz işçi ' avret] / Y192b7 yattı / mühr urdı taᅇgrı kāfir köᅇᅇliᅇge> [Y192b7 taᅇgrı mühr urdı (Y193a1) kāfirler köᅇliᅇge] / (8) mührledi er nirse üze mühr birle [Y193a1 mühr urdı er nirse üze mühr birle] / tokıdı yarmağlarını [Y193a2 yarmağlarğa mīᅇ urdı] / (9) açtıttı anı [Y193a2 iglig kıldı] / türildi kirpi [Y193a2 kirpi türüldi] / türildi zeker [-] /

P160a (1) kağdı anı [Y193a3 tögdi anı] / sıkđdı bitni [Y193a4 bitni sıkđtı] / kesdi nirseni [Y193a4 nirseni kesti] / (2) päre [Y193a5 päre kesilmiş nirse] / tandı qarındaşından [Y193a5 uyasından tandı] / yaraşdı aňga ton [Y193a6 ton yetti aňga] / (3) bu ton yaraşmaz maňga [Y193a6 bu ton maňga yetmez] / Y193a7 koňgurdı anı / tarılđu meclis [Y193a7 kazđu oturuş] / (4) qahr kıldı aňga [Y193a7 qahr⁹² kıldı aňga = tüpleđi⁹³] / tiledi tilewçı [Y193b1 tilegüçı tiledi] / yüzün tüşüp içdi suwnı [Y193b1 yüzün tüşüp içti] / (5) tezgindirdi hırlatđuçı tezginderesi nerse birle [Y193b2 ğayrmı qamçı birle urdı] / köyürdi anı [Y193b2 köydürdi] / (6) tikdi anı çayan [Y193b3 çazan sokıtı] / Y193b3 yaldıradı / (7) yığdı anı işdin [Y193b4 işdin yığdı anı] / asığ kıldı aňga va^c z [Y193b4 va^c z kirdi = ögüt siňđdi] / (8) asığ birdi aňga mundağ birle [Y193b4 yaradı aňga nirseler] / yattı [Y193b4 tünle uzudı] / ĞAYN / (9) yoğalttı taňgrı bātlını [Y193b5 yoğattı taňgrı bātlını] / tikdi anı çayan [Y193b6 çazan sokıtı] /

P160b (1) zırek boldı oğlan [Y193b6 oğlan celd boldı] / zırek oğlan [Y193b6 yitig oğlan] / FĀ / yawudı çerig çerigge [Y194a1 çerig çerigke alnaştı] / (2) qalıňg çerig [Y194a1 üküş çerig] / ^c aşıq boldı tişige [Y194a2 ^c aşıq boldı] / (3) QAF / yoğaldı bātlı [Y194a3 bātlı yoğaldı] / (4) azın azın yoğalttı taňgrı rib[~]anı [Y194a3 taňgrı ribānı bereketsiz kıldı] / LAM / kıldı nerseni [Y194a4 kıldı nirseni] / (5) mundağ başladı fulān işni kılu [Y194a4 kılu başladı] / köçdi [Y194a5 köçti] / (6) pālān urdı inenge [Y194a6 iňgenke pālān urdı] / tiledi andın mālını [Y194a6 māl tiledi andın] / (7) tilemek [Y194a7 bu hācet] / sordı aňga nersedin [Y194a7 nirsedin sordı aňga] / (8) Y194b2 sormaq / öksirdi [Y194b2 öksürdi] / Y194b3 öksürük / (9) meşğül kıldı anı nersedin [Y194b3 meşğül kıldı] / kıldı işni [Y194b4 işni kıldı] /

P161a (1) ezgü iş [Y194b4 bu (5) kılık] / baħşış birdi aňga mālını [Y194b5 baħşış birdi] / (2) Y194b6 baħşış / MĪM / kısdı anı [Y194b6 zaħmet kıldı] / (3) aşladı anı [Y194b7 yapşurđı anı] / NUN / tutuğ birdi aňga nerseni [Y194b7 tutuğ qoztı Y195a1 anıňg qatında nirseni] / Y195a1 tutuğ / (4) – (5) Y195a3 toldurđı kemini / ögidi buğdaynı [Y195a3 ögüği] / (6) un [Y195a4 bu un] / köçdi [Y195a4 köçti] / (7) Y195a5 köçebe / (8) yaňgladı kıra[’]atda [Y195a6 oqımaq içinde yaňıldı] / kez yaňglānған er [Y195a7 peyveste yaňılğan er] / (9) hañçere urdı ırlamaqda [Y195a7 ırlamaq içinde ğancladı] / ünler [-] / sürđi anı [Y195b1 la^c net kıldı aňga] /

P161b (1) – [Y195b1 bu (2) la^c net] / sürilmiş iblīs [Y195b1 bu mel^c ün] / HE / nāĝāh tegürđi aňga işni [Y195b2 iş nāĝāh keldi aňga] / (2) ezgü boldı igdin [Y195b3 ezgü boldı sökellikdin] / ezgü bolğan [Y195b4 igdin ezgü bolğan] / (3) EL-MU^c TELLU^c L-FĀ^c İ Bİ^c L-VĀVİ / ELİF / sançdı anı [Y195b4 sançtı anı = huşye başın çıkardı] / BĀ / (4) baħşladı aňga mālını [Y195b5 māl baħşladı aňga] / RĀ / Y195b5 kozmaz anı / ^c AYN / (5) kozdı anı [Y195b6 kozdı anı] / orun [Y195b6 bu orun] / düşmenlik kıldı aňga [Y195b7 ^c ayb kıldı] / (6) tüşđi nerse yir üze tağı qondı kuş yıĝaç üze [Y195b7 tüştı nirse yir üze Y196a1 tağı kuş yıĝaç üze

⁹² M. k > m

⁹³ Tercüme, bir önceki Arapça madde başının altına yazılmıştır.

kondu] / (7) kongu yir [Y196a2 tüşgü yir] / Y196a3 kıyâmet küni / (8) EL-MU‘TELLU‘L-LÂMÎ / ELÎF / Y196a3 kördi anı / (9) baqdı aᅇga [Y196a4 baqtı aᅇga] / baqgu yir [Y196a5 meᅇgiz] / yıradı andın [Y196a5 tuvuqđı andın] /

P162a (1) BĀ / unamadı anıᅇg üze işni [Y196a5 işni unamadı] / Y196a6 unamaᅇan er / (2) ‘AYN / saqladı anı taᅇgrı [Y196a7 taᅇgrı saqladı anı] / saqladı er qoldaşı ᅇaᅇkıᅇnı [Y196a7 er qoldaşıᅇnıᅇ ᅇaᅇkıᅇn saqladı] / (3) otlattı çübān qoyı [Y196b1 qoymat qoyunı otlattı] / (4) kendü otladı qoy [Y196b2 kendü otladı] / Y196b2 otaᅇ / ‘amel kıldı [Y196b2 yöridi] / (5) ezgülik [Y196b3 körkük] / çaᅇdı anı düşmeᅇga [Y196b3 çaᅇtı anı düşmānıᅇga] / (6) ᅇaber birdi ölüᅇni kişilerge [Y196b4 ölüᅇnıᅇ ᅇaberin kişilerke tegürdi] / [Y196b5 ölüᅇ ᅇaberini tegürgeᅇ] / (7) ĞAYN / ᅇaddine kiᅇdi kāfir [Y196b5 boyun sümezlik kıldı] / taşdı suw [Y196b6 suw taştı] / (8) HE / yıᅇdı anı işdin [Y196b7 işdin yıᅇıldı] / BĀBI FE‘ALE YEF‘ILU (9) EL-MU‘TELLU‘L-FĀĪ BĪ‘L-VĀVĪ / ŞE / Y197a1 mīrāş aldı atasındın mālını /

P162b (1) mīrāş alᅇan er [Y197a2 mīrāş alᅇan] / (2) Y197a3 mīrāş / (3) ‘AYN / pārsālık kıldı yazuᅇdın [Y197a4 perᅇiz kıldı] / pārsālık [Y197a4 perᅇiz kıᅇᅇan] / (4) ᅇAF / üstüvār boldı aᅇga [Y197a5 i‘timādlik boldı aᅇga] / üstüvār yā er yā tişi [Y197a5 i‘timād kıᅇlınmış er taᅇı ‘avret] / (5) sewdı anı [Y197a6 dost tuttı anı] / MĪM / yaᅇᅇıldı saᅇışda [-] / (6) şışdı [Y197a6 şıştı] / EL-MU‘TELLU‘L-FĀ‘Ī VE‘L-LÂMÎ / LAM / (7) erklig boldı işge [Y197b1 işke erklig boldı] / erklig [Y197b1 iş erkligi] / (8) BĀB FE‘ULE YEF‘ALU / ELÎF / kiᅇ ᅇaldı [Y197b2 kiᅇgeᅇ boldı] / (9) kiᅇ ᅇalᅇan [-] / yüreklig boldı [Y197b2 üstāᅇ boldı] / yüreklig [Y197b3 üstāᅇ] /

P163a (1) Y197b3 yawuz boldı / Y197b3 yawuz / Y197b4 teᅇᅇ tuş boldı / Y197b4 teᅇᅇ tuş / (2) mürüvvetliᅇ boldı / mürüvvetliᅇ / (3) siᅇgeᅇ boldı ᅇa‘ām [Y197b4 siᅇgeᅇ boldı] / BĀ / Y197b6 cenābetliᅇ boldı / bu cunub er yā tişi [-] / cunub erenler yā tişiler [-] / (4) aşlıᅇ boldı [Y197b7 neseblüᅇ boldı] / aşlıᅇ [Y197b7 neseblüᅇ er] / ādemīniᅇ aşlı [Y197b7 bu neseb]

/ (5) yaş boldı [Y198a1 yaş boldı = ... boldı

P163b (1) ergeᅇ tişi [Y198a7 ergeᅇ ‘avret] / Y198a7 ᅇarīb boldı / - [Y198b1 bu ᅇarīb] / taᅇᅇ boldı sözi [Y198b1 sözi ᅇarīb boldı] / (2) taᅇᅇ söz [Y198b2 ᅇarīb sözlüᅇ] / yawudı aᅇga [Y198b2 yaᅇın boldı aᅇga] / (3) Y198b3 yawuᅇ / ürüᅇdi boldı [Y198b3 ürüᅇdü boldı] / ürüᅇdi [Y198b4 üyrüᅇdü er] / (4) yumşaq boldı temür [Y198b4 temür yumşaq boldı] / Y198b5 yumşaq temür / (5) yigit boldı [Y198b5 yaᅇᅇı boldı] / yigit [Y198b5 yaᅇᅇı nirse] / - [Y198b6 bu kiᅇiᅇ yaşlıᅇ] / (6) Y198b6 ᅇabış boldı / pelīd [Y198b7 ᅇabış] / (7) nā-ᅇoş boldı yız

[Y198b7 nā-ḥoş boldı Y199a1 yıldı] / zinā kıldı tişi birle [Y199a1 zinā kıldı ‘avret birle] / zinā kılgan tişi [Y199a1 zinā kılgan ‘avret] / (8) CİM / körksiz boldı [Y199a2 tüzsüz boldı ya‘ nī körksüz] / körksiz [Y199a2 tüzsüz] / (9) HĀ / körklig boldı [Y199a3 körklüg boldı] / körklig [Y199a3 körklüg yüzlüg] / Y198a4 faşih boldı /

P164a (1) - [Y199a4 faşih er] / zişt boldı [Y199a5 körksüz boldı] / (2) zişt [Y199a6 körksüz] / (3) tuzlğ boldı [Y199a6 tuzlğ boldı] / tuzlğ [Y199a7 tuzlğ] / ḥoş sözler [Y199a7 tuzlğ sözler] / açığ boldı suw [Y199a7 suw şuvaz boldı] / (4) açığ suw [Y199b1 şuvaz suw] / revā ḥacetlğ boldı er [Y199b1 er tileki revā boldı] / (5) revā ḥacetlğ [Y199b1 ḥaceti revā bolğan er] / DAL / yıradı andın [Y199b2 yıraq boldı andın] / yıraq [Y199b2 ıraq] / (6) kıwurçuk boldı saçı [Y199b2 kıwurçuk boldı] / kıwurçuk [Y199b3 kıwurçuk saç] / Y199b3 kul boldı / (7) boynağı boldı [Y199b3 boyun sümez boldı] / boynağı [Y199b4 boyun sümez] / alp boldı / (8) alp / RĀ / big boldı / (9) big / sezālğ boldı aṅga [Y199b4 sezā boldı aṅga] /

P164b (1) ol sezālğ aṅga [Y199b5 sezā bolğan] / alp boldı [Y199b5 üstāh boldı] / alp [Y199b5 üstāh] / büyük boldı üni [Y199b6 yüksek boldı] / (2) katğ ünlğ [Y199b6 katğ ünlğ] / ḥār boldı [Y199b6 ḥor boldı] / ḥār [Y199b7 ḥor] / (3) Y199b7 ḥürmetlğ boldı / Y199b7 ḥürmetlğ / Y200a1 kiçig boldı / Y200a1 kiçig / (4) kuvvetlğ boldı [Y200a1 küçlğ boldı] / kuvvetlğ [Y200a2 küçlğ] / köp sütlğ boldı inen [Y200a2 üküş sütlğ boldı] / (5) sütlğ inen [Y200a3 sütlğ inḡen] / mön boldı [Y200a3 sınamaduk boldı] / mön [Y200a3 sınamaduk işlğ er] / (6) kısga boldı [Y200a4 kışka boldı] / kısga [Y200a4 kışka] / (7) Y200a5 uluğ boldı / Y200a5 taṅrımnıṅ uluğlıkı / Y200a6 uluğ / (8) Y200a6 nerseniṅ uluğrakı / mīrāş aldılar ‘azizlikni (9) uluğdın uluğka [Y200a6 ‘azizlikni mīrāş (7) alıştılar uluğ uluğdın] / Y200a7 üküş boldı / Y200a7 üküş / Y200b1 az boldı /

P165a (1) az [Y200b1 az nirse] / belālğ boldı [Y200b1 belālğ boldı = inḡen taṅ boldı] / SİN / (2) awunçalğ boldı orun [Y200b2 yir awınçalğ boldı] / awunçalğ [-] / düşvār boldı iş [Y200b2 iş düşvār boldı] / (3) Y200b3 katğ ‘azāb / dilr boldı [-] / dilr [-] / (4) Y200b3 aṭlğ boldı / Y200b4 aṭlğ / (5) zīrek boldı [Y200b5 sizgen boldı] / zīrek [Y200b5 sizgen er] / (6) ŞİN / körksiz boldı [Y200b5 yawuz sözledi = yawuz boldı] / kö<r>ksiz [Y200b5 fāhiş bolğan] / ŞAD / (7) uçuz boldı narḥ [Y200b6 narḥ uçuz boldı] / uçuz [Y200b7 uçuz narḥ] / (8) DAD / yigrençi boldı iş [Y201a1 iş yigrençi boldı] / Y201a1 yigrençi / düşmen tutmaq [Y201a1 yigrenmek] / (9) düşmenlik [-] / Y201a2 yassı boldı /

P165b (1) Y201a3 yassı / yassı nerse⁹⁴ / katksız boldı [Y201a4 şāfı boldı] / (2) katksız nerse [Y201a4 şāfı nirse] / Zİ / irig boldı [Y201a5 yoğun boldı = irig (boldı)] / irig [-] / (3) katğlık kıldı anıṅ üze [-] / ‘AYN / tükel fāzillğ boldı [Y201a6 fazlı tükel boldı] / fazlı tükel er [Y201a7 tükel fāzıl] / (4) şūḥ boldı [Y201a7 azgır boldı = utsuz boldı] / şūḥ [-] / iwdi [Y201a7 iwgen boldı] / (5) Y201b1 iwgen / Y201b2 alp boldı / Y201b2 alp / [Y201b2 alplar] / (6)

⁹⁴ Y’de yalnızca “bu (huve)”.

ĠAYN / Y201b3 faşih boldı / Y201b3 faşih / (7) FĀ / ‘aqlıg boldı [Y201b4 usluĝ boldı] / ‘aqlıg [Y201b5 usluĝ] / üstüvār boldı [Y201b5 muhkem fi‘llig boldı] / (8) üstüvār er [Y201b5 muhkem] / Y201b6 yitig boldı / yitig [Y201b6 bu yitig] / (9) yuwqa boldı [Y201b6 yüngül usluĝ boldı] / yuwqa [Y201b7 yüngül usluĝ] / yuwqa ton [Y201b7 eski ton = yuwqa ton] /

P166a (1) uluĝ boldı [Y202a1 hürmetlig boldı] / uluĝ [Y202a1 hürmetlig] / (2) süst boldı [Y202a2 za‘if boldı] / (3) süst [Y202a3 za‘if] / yaŋı boldı [Y202a4 taŋ boldı] / yaŋı⁹⁵ [Y202a5 taŋlançı] / (4) Y202a5 zirek boldı / zirek [Y202a6 celd zirek] / qalıŋ boldı [Y202a6 sıq boldı] / (5) qalıŋ [Y202a6 sıq] / hüb boldı [Y202a6 lafif boldı] / hüb [-] / (6) luft kıldı taŋrı qullarıŋa [Y202a7 taŋrı ihsan kılgan turur qullarıŋa] / [Y202b1 luft kılgan] / arıq boldı [Y202b1 aruq boldı] / (7) arıq [Y202b1 aruq] / Y202b1 arıg boldı / Y202b2 arıg / (8) KĀF / saŋgar boldı [Y202b2 ebleh boldı] / saŋgar [Y202b3 ebleh] / Y202b3 eski boldı / (9) eski [Y202b3 eski nirse] / Y202b4 eski tonlar / sezalıg boldı nersege [Y202b4 nirseke sezā boldı] /

P166b (1) ol aŋga sezāvār [Y202b5 sezā bolgan aŋga] / yüksek boldı [Y202b5 uzun taqı körklüg boldı] / yüksek [Y202b5 körklüg bozluĝ] / (2) eskirdi ton [Y202b5 eski boldı] / eski [Y202b6 eski ton] / qalıŋ boldı ton [Y202b6 ton qalıŋ boldı] / (3) qalıŋ [Y202b7 qalıŋ ton] / qatıg yüzlig er [Y202b7 qatıg yüzlig er] / açuq boldı yüzi [Y203a1 yüzi açuq boldı] / (4) açuq yüz [Y203a1 açuq yüzlig] / açuq tün [Y203a2 āheste tün] / açuq kün / (5) aşlıg boldı [Y203a2 aş boldı] / aşlıg [Y203a2 aşil] / LAM / (6) aşlıg [Y203a3 aşil] / aşlıg [-] / Y203a4 alp boldı / (7) alp [Y203a4 alpaĝut] / alp [-] / (8) Y203a5 ağır boldı / Y203a6 ağır / ağırlıq [Y203a6 bu yük] / Y203a6 uluĝ boldı / (9) Y203a7 uluĝ / körklig boldı [Y203b1 körklüg boldı] / körklig [Y203b1 körklüg] /

P167a (1) yawuz boldı [Y203b2 qadrsiz boldı] / yawuz [-] / (2) āsān boldı [Y203b4 āsānet boldı] / āsān [-] / arıq boldı [Y203b4 aruq boldı] / (3) arıq [Y203b5 bu aruq] / üstüvār boldı [Y203b5 rāst boldı] / üstüvār [-] / (4) rāst tişi [Y203b6 pārsā ‘avret] / çawlıg boldı [Y203b6 hürmetlig boldı] / (5) çawlıg [Y203b7 hürmetlig] / yawuz boldı [Y203b7 ħor boldı] / yawuz [Y203b7 ħor] / - [Y204a1 ħor erenler] / (6) MİM / etlig boldı [Y204a1 tenlig boldı] / etlig [Y204a1 uluĝ tenlig] / turş boldı yüzi [Y204a2 açıg yüzlig boldı] / (7) turş yüzlig [Y204a2 açıg yüzlig er] / Y204a3 ħakīm boldı / (8) Y204a4 ħalīm boldı / - [Y204a4 ħalīm] / (9) yumşaq boldı üni [Y204a4 üni ħoş boldı] / yumşaq ünlig [Y204a5 ħoş ün] / muhtar⁹⁶ boldı [Y204a5 uluĝ boldı] /

P167b (1) Y204a6 uluĝ / Y204a6 yaĝlıg boldı / Y204a6 yaĝlıg / zirek boldı [Y204a7 celd zirek boldı] / (2) Y204a7 zirek / Y204b1 yoĝun boldı / (3) Y204b1 yoĝun / Y204b1 uluĝ boldı /

⁹⁵ M. nun ile kef arasında fazladan elif

⁹⁶ M: ħ > h

(4) Y204b2 uluĝ / nerseniĝ uluĝraqı [Y204b2 nirseniĝ uluĝluĝı] / (5) Y204b2 taŋgrınıĝ uluĝlıĝı / ħadri uluĝ boldı [-] / ħadri uluĝ [Y204b3 uluĝ] / (6) Y204b3 aĝzı açuĝ boldı / Y204b4 aĝzı açuĝ / irki boldı [Y204b4 eski boldı] / (7) Y204b4 irki / körklig boldı [Y204b5 körklig yüzlüĝ boldı] / körklig [Y204b5 körklig yüzlüĝ] / (8) Y204b5 kerim boldı / - [Y204b6 kerim] / (9) – [Y204b6 tüzün kişiler] /

P168a (1) körklig iş [Y204b7 tüzünlük] / fāyidesiz boldı [-] / fāyidesiz [-] / (2) yawuz boldı [Y205a1 le'im boldı] / yawuz [Y205a1 le'im] / Y205a2 etlig boldı / (3) Y205a2 etlig / NUN / ħarnı yoĝun boldı [Y205a2 yoĝun ħarınıĝ boldı] / ħarnı yoĝun [Y205a3 uluĝ ħarınıĝ] / (4) irig yā ħalıĝ boldı [Y205a3 ħalıĝ boldı] / irig yā ħalıĝ [Y205a4 ħalıĝ] / Y205a4 yüreksiz boldı / (5) yüreksiz [Y205a4 yüreksiz er] / körklig boldı [Y205a5 körklig boldı] / körklig er [Y205a5 körklig] / (6) körklig tişi [Y205a6 körklig 'avret] / berk boldı şehır [Y205a6 il berk boldı] / (7) berk şehır [Y205a7 berk il] / pārsā boldı tişi [Y205a7 uraĝut perhizlig boldı] / (8) pārsā tişi [Y205b1 perhizlig uraĝut] / āheste yöridi [Y205b2 tölek boldı] / (9) āheste er [Y205b2 tölek er] / āheste tişi [Y205b2 tölek 'avret] / üstüvār boldı rāyı [Y205b3 beşī' rāyılıĝ boldı] /

P168b (1) üstüvār [Y205b3 beşī' rāyılıĝ] / Y205b3 aħmaq boldı / aħmaq er [Y205b4 bu aħmaq er] / aħmaq tişi [Y205b4 aħmaq 'avret] / (2) yumşaq boldı süñĝü [Y205b5 süñĝü yumşaq boldı] / (3) Y205b5 yumşaq süñĝü / yumşaq süñĝüler [-] / küçlig boldı [Y205b6 küçlüĝ boldı] / (4) küçlig [Y205b6 küçlüĝ] / orunlıĝ boldı [Y205b7 orunluĝ boldı] / orunlıĝ [-] / ħ'ār boldı

[Y205b7 ħadrsiz boldı] / (5) ħ'ār [-] / torı boldı [Y206a1 ... boldı] = ıssıĝsız boldı] / torı aĝ [-] / HE / Y206a1 atlıĝ çawlıĝ boldı / (6) Y206a2 atlıĝ çawlıĝ / EL-MU' TELLU'L-FĀ'İ Bİ'L-VĀVİ / yüzi körklig boldı [Y206a2 körklig yüzlüĝ boldı] / (7) yüzi körklig [Y206a3 körklig yüzlüĝ] / yumşaq boldı töşek [Y206a3 töşek tölek boldı] / (8) yumşaq [-] / ĤĀ / ħatıĝ yüzlig boldı [Y206a4 ħatıĝ közlüĝ boldı] / (9) ħatıĝ yüz [Y206a5 ħatıĝ közlüĝ er] / sarıĝ boldı aĝ [-] /

P169a (1) sarıĝ aĝ [-] / (2) ZE / kısĝa boldı söz [Y206a7 söz kısĝa boldı] / kısĝa söz [Y206a7 muħtaşar söz] / Tİ / (3) Y206b1 orta boldı / Y206b1 orta / ' AYN / Y206b1 za' if boldı / (4) za' if [-] / ĶAF / üstüvār boldı iş [Y206b2 iş berk boldı] / (5) Y206b2 üstüvār / HE / Y206b3 ħürmetlig boldı / Y206b4 ħürmetlig / (6) VE Bİ'L-YĀ'İ / RĀ / āsān boldı iş [Y206b4 āsānet boldı] / (7) Y206b5 āsān iş / EL-MU' TELLU' (8) L' AYNİ / LĀM / Y206b6 uzun boldı / Y206b6 uzun / (9) EL-MU' TELLU'L-LĀMİ / Ĥİ / Y206b7 yumşaq boldı /

P169b (1) Y207a1 yumşaq / KEF / Y207a1 zırek boldı / (2) Y207a1 zırek / MİM / Y207a1 alp boldı / Y207a2 alp / (3) BĀB FU' İLE YEF' ALU / BĀ / Y207a3 yanı iglig boldı / (4) yanı iglig [Y207a3 yanı iglig er] / ħasbe iglig boldı [Y207a3 ħasbeliĝ boldı] / ħasbe iglig [Y207a3 hasbeliĝ = kızamuĝ] / ĤĀ / (5) fālic boldı [Y207a4 fālic iglig boldı] / fālic [Y207a4 fālic

‘illetlig] / RĀ / (6) sidiki tutuldu [Y207a4 sitüki tutundu] / sidiki tutulmuş [-] / oğuz iglig boldı [Y207a5 bāsūr ‘illetlig boldı] / (7) qabarçuklıg boldı [Y207a6 qabarçukluğ boldı] / qabarçuklıg [-] / astı tutuldu⁹⁷ [Y207a6 art endāmi tutuldu] / astı tutulmuş [-] / (8) maħmūr iglig boldı [Y207a7 ħumārliĝ boldı] / zaħīr iglig boldı [Y207a7 zaħīr boldı] / (9) zaħīr iglig [-] / dīvāne boldı açlıqdın [Y207b1 dīvāne boldı] / dīvāne [-] /

P170a (1) SĪN / üzildi sökel [Y207b2 üzüldi sökellikdin] / TĪ / qaħt boldı yağmur [Y207b2 yağmur yağmadı] / yağmursız boldı yir [Y207b2 yir yağmursuz boldı = yir qaħt boldı] / (2) yağmursız yir [Y207b3 yağmursuz yir] / qaħtliĝ boldı qavm [Y207b3 kişiler qaħt boldı] / ‘AYN / uldı tili [Y207b3 tili uldı] / (3) tili ulmaq [Y207b4 til ulmaqı] / MĪM / Y207b4 uzun iglig boldı / Y207b4 uzun iglig / (4) Y207b5 tumaĝu boldı / tumaĝu [-] / şūm boldı erenler üze [Y207b6 kişiler üze şūm boldı] / (5) şūm [Y207b6 bu şūm anlarıñg üze] / qazĝulig boldı [Y207b7 öwkelig boldı] / qazĝulig [-] / (6) NUN / erliksiz boldı [Y207b7 tök boldı] / erliksiz [-] / me’būnliĝ [Y208a1 me’būnluğ] / (7) qarnı iglig boldı [Y208a1 qarnı şişük boldı] / qarnı iglig [-] / HE / ‘aqlı eksük boldı [Y208a2 ussuz boldı] / ‘aqlı eksük [-] / (8) EL-MUŽĀ‘ AFU / DAL / Y208a3 baħtliĝ boldı / baħtliĝ [-] / (9) baħt [-] / baħtsiz boldı [Y208a4 bezbaħt boldı] / baħtsiz [-] /

P170b (1) qabūl boldı ħaccı [Y208a4 qabūl boldı] / qabūl ħaclıĝ [-] / - [Y208a5 üşidi] / üşimek [-] / (2) FĀ / közsiz boldı [Y208a5 közsüz boldı] / közsiz [-] / QAF / sezā boldı er işge [Y208a6 er işke sezā boldı] / (3) işge sezā er [Y208a6 işke sezā er] / sezāvār boldı añĝa fulān nerse [Y208a7 sezā boldı añĝa nirse] / (4) yinçe iglig boldı [Y208a7 dıqğ ‘illetlig boldı] / yinçe iglig [-] / LAM / sull iglig boldı [Y208b1 sull ‘illetlig boldı] / (5) sull iglig [-] / bezeklig boldı [Y208b1 ısıtma bezeklig boldı] / bezeklig [-] / NUN / dīvāne boldı [Y208b2 telve boldı] / (6) dīvāne [-] / EL-MU‘ TELLU‘L-‘AYNĪ / DAL / Y208b3 suwsadı / (7) tükendi şabrı [Y208b4 şabrı tükendi] / EL-MU‘ TELLU‘L-LĀMĪ / HĪ / (8) naħvetliĝ boldı er [Y208b4 er naħvetliĝ boldı] / RĀ / titretgen boldı er [Y208b5 er titregen boldı] / titretgen bezek [Y208b5 titretmek] / (9) ŞIN / bī-ħuş boldı anıñg üze [Y208b5 bī-ħuş boldı] / bī-ħuş [-] / ŞAD / qavuĝı taşlıĝ boldı ernıñg [Y208b6 ħuşyesi taşlıĝ boldı] /

P171a (1) qavuĝı taşlıĝ [-] / QAF / laqve iglig boldı er [Y208b7 er aĝzı egri boldı] / laqve iglig [Y208b7 aĝzı egri] / HE / mütekebbir boldı er [-] / (2) mütekebbir [-] / BĀB EF‘ ALE YUF‘ İLU İF‘ ĀLEN / (3) ELĪF / başladı işni [Y209a3 işke başladı] / bī-zār kıldı anı borçdın [Y209a3 borçdın bī-zār boldı] / kiçdi işde [Y209a3 iş içinde kiçti] / (4) kiç keldi bizge fulān / tap keldi añĝa nerse [Y209a4 tap boldı añĝa nirse] / ħaṭā kıldı sözde [Y209a4 söz içinde ħaṭā kıldı] / (5) yañıldı yolnı [Y209a4 yol<nı> yañıldı] / bu ħaṭā [Y209a5 yañılmaq] / Y209a5 ısıttı anı / (6) te’ħīr kıldı işni [Y209a5 işni te’ħīr kıldı] / te’ħīr kılganlar [Y209a6 mürciiler] / yaqdı kemini [Y209a6 yaqturdu kemini] / (7) öçürdi çerāĝnı [Y209a6

⁹⁷ M. elifte esre

söndürdi çerāgnı / suwsattı anı [Y209a7 suwsattı] / oqıttı aᅇga qurānnı [Y209a7 qurānnı oqıttı] / oqıttı aᅇga selāmnı [Y209a7 selām kılamak tiledi aᅇga] / (8) ᅇayız boldı yā arıg boldı tiᅇi [Y209b1 ᅇayız boldı yā ᅇāhir boldı] / Y209b1 ᅇayız yā tuhr / (9) otlıg boldı yir [Y209b2 yir otlag boldı] / kısarladı anı aᅇga [Y209b2 sıgındırdı anıᅇg tapa] / bildirdi aᅇga fulān nerseni [Y209b3 nāgāh keldi] /

P171b (1) te'ᅇır kıldı taᅇgrı anıᅇg ecelini [Y209b3 taᅇgrı yaᅇın uzun kıldı] / te'ᅇır kıldı borçnı [Y209b3 te'ᅇır kıldı] / ᅇi' r aydı [Y209b4 ᅇi' r ayıttı] / (2) qopardı yel bulutnı [Y209b4 yel bulıtnı qaldırdı] / yarattı anı taᅇgrı [Y209b5 yarattı] / kılu baᅇladı fulān nerseni [Y209b5 kılu baᅇladı fulān iᅇni] / (3) BĀ / bay boldı er [Y209b5 er bay boldı] / Y209b6 emgetti anı / ⁹⁸ [Y209b6 suwsuz boldı kiᅇiler yöresi] / (4) qaᅇt [Y209b7 suwsuzluq] / qaᅇırdı anlar üze aᅇlıglar birle [Y209b7 ᅇaᅇırdı anlar Y210a1 üze aᅇları birle] / çerig üni [Y210a1 bu çoğı] / (5) Y210a1 cenābethıg boldı / kiᅇg ni' metlıg boldı yir [Y210a1 kiᅇg boldı] / Y210a2 kiᅇglik / Y210a2 yazuq kıldı / (6) Y210a2 yazuq / eltti anı [Y210a3 kiterdi anı] / altun birle bitidi muᅇhafnı [Y210a3 altun suw birle bezedi] / (7) mündürdi anı aᅇga [Y210a4 aᅇga mündürdi] / Y210a4 qorqıttı anı / yitig kirdi fulān nersege [Y210a4 yitig kirdi] / aᅇ kızılga boyandı [Y210a5 aᅇ kızılga kiᅇrıldı] / (8) anıᅇg sewügligi köᅇglinᅇe keldi [Y210a6 anıᅇg sewüglüki köᅇglinᅇe kiwrıldı] / qoldaᅇ kılu berdi aᅇga nerseni [Y210a6 qoldaᅇ kıldı] / yüz ewürdi iᅇdin [Y210a6 yüz⁹⁹ ewürdi] / (9) yüᅇgöl kıldı anı sewinç taᅇı qazᅇu [Y210a7 baᅇını yüᅇgöl kıldı sewünç taᅇı qazᅇu] / yüᅇgüllik [Y210b1 baᅇ yüᅇgüllüki qazᅇudın taᅇı sewünçdin] / ᅇācethıg kıldı anı [Y210b1 ᅇācethıg kıldı] / yitig kirdi fulān nersege [Y210b1 yitig kirdi] /

P172a (1) ᅇoᅇnüd kıldı anı [Y210b1 ᅇoᅇnüd kıldı] / ᅇoᅇnüdlık [Y210b2 ᅇoᅇnüdlük] / taᅇgka keltürdi anı nerse [Y210b2 nirseni taᅇgırkadı] / kendü özin taᅇg kördi [Y210b2 kendü taᅇgıladı] / bu taᅇg körmek [Y210b3 taᅇgılamak] / (2) aᅇuq kıldı sözini [Y210b3 a' rıb sözledi söz içinde] / otlıg boldı yir [Y210b3 otlag boldı] / otlıg yir [-] / (3) peᅇımānlık keltürdi aᅇga [Y210b4 nedāmet soᅇgıncā yöridi] / ᅇurbet sözledi sözi içinde [Y210b4 nādir boldı] / öwkege keltürdi anı [Y210b5 öwkege ketürdi] / bititti aᅇga qaᅇıdeni [Y210b5 qaᅇıdeni bitimekke birdi] / (4) yaᅇın keldi aᅇga kezik [Y210b5 kezik yaᅇın keldi aᅇga] / attı anı yawuᅇdın [Y210b6 yaᅇındın attı] / yalᅇanᅇa tuttı anı [Y210b6 yalᅇanᅇa tuttı] / yaldırdı otnı [Y210b6 yaldırdı] / (5) ürüندی oᅇlanlıg boldı er [Y210b7 üzründü oᅇlan ketürdi] / batırdı aᅇga tırnaᅇını [Y210b7 baturdı aᅇga tırnaᅇların] / ᅇāretᅇa birdi anlarᅇa mālnı [Y211a1 ᅇāretᅇa birdi = kıldırdı anlarᅇa] / TĀ / (6) tölendürdi nerseni [Y211a1 tölendürdi] / bititti atnı dıvānda [Y211a1 dıvān içinde atnı bitidi] / boyun südi taᅇgırıᅇa [Y211a2 boyun südi] / (7) tek qozdı anı [Y211a2 tek qoztı] / tapaladı aᅇga düᅇmenni [Y211a3 tapaladı anı düᅇmānᅇa] / emgetti anı [Y211a3 emᅇekke kemiᅇti] / renc / (8) qurtardı anı [Y211a4 qutᅇardı] / ündürdi taᅇgrı yaᅇ otnı [Y211a4 ündürdi] / ulᅇarttı taᅇgrı oᅇlanı [Y211a5 uluᅇ kıldı] / ündü oᅇlan 'ānesi [-] /

⁹⁸ Alt satırdaki tercüme aynıyla buraya da sehven yazılmış olmalı.

⁹⁹ M. yawuz

(9) kulaq tuttu aᅇga [Y211a5 kulaq birdi işitmek için] / ŞE / yaᅇgi kıldı nerseni [Y211a6 yaᅇgıla kıldı] / ᅇadeřlig boldı er [Y211a6 ᅇadeř kıldı] / CİM /

P172b (1) sewündürdi anı [Y211a7 sewindürdi] / kısarladı anı nersege [Y211a7 kısarladı anı fulān yir tapa] / çıkardı anı fulān yirge [Y211b1 çıkardı anı fulān yir tapa] / (2) köšek saldı inen [Y211a7 eksük oğlan ketürdi] / türdi kitābnı [Y211b2 kitābnı türdi] / kitāb içinde fulān nerse bar [Y211b2 kitāb içinde fulān nirse bar] / (3) tün evvelinde yöridi [Y211b2 tün āhirinde yöridi] / tün evvelinde yörimek [Y211b3 tünnüᅇg āhirinde yörimek] / bağladı řapuᅇnı [Y211b3 bağladı] / bağlandı söz sözlegen üze [Y211b3 sözlegen üze söz bağlandı] / (4) řarār kıldurmadı anı [Y211b4 şopardı] / ezer urdı kölükke [Y211b4 ezerledi] / yandurđı řerāᅇnı [Y211b4 yaruttı řerāᅇnı] / bişirdi etni [Y211b5 biřurđı] / (5) aчуk kıldı yolnı [Y211b5 aчуk boldı] / ᅇĀ / asıᅇ birdi aᅇga [Y211b5 asıᅇğa birdi] / irte ir keldi [Y211b5 erteke kirdi] / oᅇᅇardı iřni [Y211b6 oᅇᅇardı] / sewündürdi anı [Y211b6 sewindürdi] / (6) ‘acemıçe sözledi [Y211b6 tāzıçe sözledi] / nık-baᅇt boldı [Y211b6 nık-baᅇt boldı = řurtulđı] / nık-baᅇt [Y211b7 řurtulmaᅇ] / -¹⁰⁰ [Y211b7 tiwe başın kötürdi taᅇı közin yumdı] / (7) yüklig kıldı buĝra inenni [Y211b7 tegürdi = buĝra iᅇᅇenni yüdleçi kıldı] / řür kıldı küweçni [Y211b7 řür kıldı] / revā kıldı ᅇācetni [Y212a1 revā kıldı] / (8) nikāᅇ kıldı aᅇga tişini [Y212a1 nikāᅇğa birdi] / ᅇI / feryād tegürdi aᅇga [Y212a1 şurtardı = yā yārı birdi] / feryād teggen [Y212a2 řurtarĝan yā yārı birgen] / (9) cüjek çıkardı řuř [Y212a2 cüjek çıkardı] / DAL / örtti küweçni [Y212a2 örtti tuwaᅇnı küweçke] / yıraᅇ kıldı anı [Y212a3 yıraᅇ kıldı] / iwe yalawaç ızdı aᅇga [Y212a3 iwek yalawaç ıztı] /

P173a (1) cem‘ kıldı eski mālnı [Y212a3 eski kıldı mālnı] / Y212a3 eski māl / biçmekge tegdi ekin [Y212a4 ekin bıçası boldı] / (2) öᅇmekge sezā kıldı anı [Y212a4 öᅇmekge sezā buldı anı] / fi‘liᅇge ᅇamd aydı [Y212a4 medᅇ kıldı fi‘lini] / cāvizāne kıldı anı taᅇᅇrı uçuᅇā içinde [Y212a5 cāvizāne kıldı] / yirge indi yörimek için [-] / (3) söndürdi otnı [Y212a6 söndürdi] / köndürdi anı fulān işge [Y212a6 yöndürdi aᅇga] / (4) anuᅇ kıldı aᅇga [Y212a6 yolᅇa bekçilik kıldı] / küldiredi kök [Y212a7 küldüredi] / baᅇřiř birdi aᅇga / uyuttı anı [Y212a7 uyuttı] / (5) köpüklendi teᅇᅇiz [Y212b1 deryā köpüklendi] / yārı berdi aᅇga şoldaşı [Y212b1 yārı birdi aᅇga] / baᅇtliĝ kıldı anı taᅇᅇrı [Y212b1 baᅇtliĝ kıldı taᅇᅇrı] / (6) isnād kıldı peyĝāberĝa ‘am ᅇadıřni [Y212b1 isnād kıldı ᅇadıřni peyĝāberĝa] / isnād kılnımiş ᅇadıř [Y212b3 tegrülmiş ᅇadıř] / (7) tayadı arᅇasını tamĝa [Y212b3 tayadı arᅇasın tamĝa] / tanuᅇ kıldı anı nerse üze [Y212b3 tanuᅇ çoztı] / yıraᅇ yirge bardı [Y212b4 yıraᅇ yirke bardı] / (8) yuᅇarı bardı kemi [Y212b4 kemi aᅇnıᅇa şarşu bardı] / ‘aᅇā birdi aᅇga [Y212b5 baᅇřiř birdi] / ‘aᅇā [Y212b5 baᅇřiř] / (9) otsız kıldı çaᅇmaᅇnı [Y212b5 otsuz kıldı] / anuᅇ kıldı nerseni [Y212b5 anuᅇ kıldı] / anuᅇ [Y212b6 anuᅇ nirse] / anuᅇliĝ [Y212b6 anutmaᅇ] /

¹⁰⁰ Alt satırdaki tercüme aynıyla buraya da sehven yazılmış olmalı.

P173b (1) koyuğ kıldı balnı [Y212b6 balnı katkı kıldı] / koyuğ kılınmış bal [Y212b7 katkı bal] / kınğa kattı kılıçnı [Y212b7 kınınğa soqtı] / (2) ızdı ańğa yalawaçnı taķı nāmeni [Y213a1 ıztı anı ańğa taķı bitig] / yalğuz kıldı anı [Y213a1 yalñguz kıldı] / yalğuz [Y213a1 yalñguz] / (3) fesādķa keltürdi anı [Y213a2 bozdı] / kaşd kıldı anı öldürmekge [Y213a2 öldürdi anı] / (4) olturttı anı [Y213a2 oturttı anı] / olturum boldı [Y213a2 otruķ boldı] / olturum [Y213a3 otruķ] / kayıttı ańğa [Y213a3 kayıştı anıñg tapa] / (5) yazuķ kıldı ģaremde [Y213a3 yazuķ kıldı ģarem içinde] / laħd kıldı ölügge [Y213a3 laħd kazdı (4) ölügke] / necdge keldi [Y213a4 necdke tegdi] / yüksek yir [Y213a4 bu necd] / (6) Y213a4 yārī birdi ańğa / şı‘r aydı ańğa [Y213a3 şı‘r oķıdı] / oķınmış şı‘rler [Y213a5 oķınmış şı‘r] / itü birdi ańğa yitükni [Y213a5 yitükni ızu birdi ańğa] / (7) şeffı‘c keltürdi ańğa tańğrını [Y213a6 şeffı‘c kıldı tańğrını] / helāk kıldı mālını [Y213a6 tüketti] / ZEL / çewürdi oķnı [Y213a6 öte çıkardı] / (8) ızdım anıñg tapa fulān nerseni [Y213a7 ıztım ańğa nirseni] / kırtardı anı helāketdin [Y213a7 kıtğardı] / (9) üzirdi anı özge üze [Y213b1 ötürdi anı öñgin üze] / terge berdi ańğa serāyda [Y213b1 terke birdi anı] / terge bermek [Y213b2 terke birmek] /

P174a (1) Y213b2 yārī birdi ańğa / deryāğa kirdi bāzırgān / sewündi fulān nirse birle [Y213b2 sewünçlüg kıldı] / beşāret birdi ańğa öñgin¹⁰¹ kişi [Y213b2 öñgin kişi sewündürdi] / (2) çewürdi etükni / Y213b3 kördi anı / yüngül kıldı anı [Y213b3 bāksız kıldı] / yimiş çıkardı yıģaç [Y213b3 mīvelendi] / (3) küçedi anı fulān iş üze [Y213b3 küçin tuttı anı] (4) fulān nirse üze] / telükge kirdi [-] / taşlıg kıldı yirni [-] / (4) aşakğā bardı kemi [Y213b4 yuķaru bardı = kemi ayakça yöridi] / yıgđı düşmen ģācīlerni [Y213b4 düşmān ģācīlerni yıgđı] / keltürdi ańğa nerseni [Y213b5 ģāzır kıldı] / (5) yügürdi aķ [Y213b5 aķnı kayındurđı] / yügürmek [-] / bildirdi ańğa işni [Y213b6 ģaber birdi] / (6) ekisdi er terāzūnı [Y213b7 eksük ölçti terāzūnı] / bozdı ‘ahdni [Y213b7 ‘ahdni bozdı] / yüz ewürdi andın [Y213b7 yüz ewürdi] / (7) hezīmet [Y214a1 hezīmet bulmaķ] / yādıñğa keltürdi anı [Y214a1 yazınķa ketürdi] / çiçeklendi yıģaç [Y214a1 çiçeklendi] / suw ģaldı izişde [Y214a2 bākī suw ģaldı] / (8) seķer vaķtı boldı [Y214a2 seķer vaķtında kirdi] / yaradı tańğ [Y214a2 tańğ yaradı] / açıldı yüz [Y214a3 açuķ boldı] / uyarttı anı [Y214a3 ozağ kıldı] / (9) bildirdi ańğa işni [Y214a3 öğretti ańğa] / nişānlıg kıldı kırbānlıķnı [Y214a4 nişānlıg kıldı] / Y214a4 nişān /

P174b (1) şahrāķa bardı [Y214a4 yazıķa çıktı] / kıytardı tiwelerni suwdın [Y214a5 kıytardı] / tünğür tüşdi kıavmlarğā [Y214a5 tünğür boldı kışiler birle] / (2) öwkege keltürdi anı [Y214a6 öwkelig kıldı] / köñgliñge aldı nerseni [Y214a6 köñglinde tuttı nirseni] / zafer buldı düşmennı <üze> [Y214a6 ģālib boldı] / (3) āşıkāre kıldı rāznı [Y214a7 örtülmiş işni zāhir kıldı] / közdemçi kıldı anı işge [Y214a7 işke baķtardı] / (4) ‘özr kıldı ańğa [Y214b1 mağdūr kıldı] / Y214b1 dervīş boldı / resīde boldı tişi [Y214b1 resīde boldı] / resīde tişi [Y214b2 resīde ‘avret] / (5) yaģa başladı bulut [Y214b2 bulıt yaģmaķķa başladı] / yaģa başlağan bulutlar [Y214b2 yaģa başlağan bulıt] / baķşış kıldı ańğa iwni ‘ömri müddetinde [-] / (6)

¹⁰¹ M. n>t

‘ömri müddetinde bağışlamak [-] / ağız açdı rüzedâr [Y214b3 ağız açtı] / ağız açğu nirse [Y214b3 ağız açğu nirse] / ‘âriyyet berdi kölükni [-] / (7) ‘âriyyet birilmiş kölük [-] / kömdi anı [Y214b3 kömdürdi anı] / Y214b3 dervîş boldı / yığdı anı andın [Y214b4 eksütti = yığlındı andın] / tamuzdı suwnı aǵzıñğa [Y214b4 tamzurdı¹⁰² aǵzıñğa] / (8) ħarâb boldı yir [Y214b4 ħâlî boldı] / ħarâb yir [Y214b5 vîrân yir] / uluǵ kıldı işni [Y214b5 uluǵ kıldı] / (9) bay boldı er [Y214b6 er bay boldı] / üküş sözledi sözni [Y214b6 üküş sözledi] / üküş sözlegen [Y214b6 yañǵsaq er] / yaǵmur yaǵdırdı kök [Y214b6 yaǵmur yaǵdırdı] /

P175a (1) ‘azâb yaǵmurın yaǵdırdı tañrı anlar üze [-] / kâbîn berdi tişige [Y214b7 kâbîn birdi] / qorquttı anı fulân nirse birle [Y214b7 qorquttı anı fulân Y215a1 nirse birle] / (2) qorqunç [Y215a1 bu qorqutǵan] / tirtüzdı tañrı ölügni [Y215a1 tirtürdi] / mühlet birdi aña [-] / Y215a2 mühlet / (3) tandı işdin [Y215a2 inkâr kıldı] / bätıl kıldı aniñǵ qanını [Y215a3 bätıl kıldı] / ZE / açdı nerseni [Y215a3 açtı] / (4) öldürdi anı ħastalıqdın [Y215a3 başlıǵını tap öldürdi] / ħırzge soǵdı nerseni [Y215a4 berk yirde qodtı = kizledi] / üstüvâr yir [-] / (5) ‘âciz kıldı anı [Y215a4 ‘âciz kıldı] / seçe birdi ülüşini serâyдын [Y215a5 üzürdi] / [Y215a5 revâ kıldı] / [Y215a6 q...ǵardı] (6) Y215a6 baǵladı sözni / Y215a6 sörçek / vefâ kıldı va‘ deǵa [-] / qopardı anı [-] / (7) SİN / awunçalıǵ kıldı erni [Y215a7 awınçalıǵ kıldı] / kördi otını [Y215a7 ot kördi] / aldı andın râstlıqını [-] / (8) nevmîd boldı andın [Y215a7 nevmîd boldı] / helâk kıldı anı [Y215a7 yoqattı] / olturttı anı [Y215b1 oturttı anı] / sebîl kıldı ağını tañrı yolına [Y215b1 sebîl kıldı] / (9) sebîl kılinmış aq / aǵın kıldı anı [Y215b2 aǵın kıldı] / qaytardı anı [Y215b2 töñǵderdi] / girte<k>ge tüşdi aniñǵ birle [Y215b2 girtেকে kötürdi] /

P175b (1) müflis boldı bâzırgân [Y215b3 müflis boldı] / birdi aña otını taqı ‘ilmni [Y215b3 ot birdi taqı ‘ilm öǵrendi] / kizdirdi aña tonını [Y215b3 ton keydürdi] / (2) necis kıldı anı [Y215b4 necis kıldı] / ŞIN / müteħayyir kıldı anı [Y215b4 müteħayyir kıldı] / qarañǵku kıldı tañrı tünni [Y215b4 qarañǵku kıldı] / (3) ŞAD / alasin kiterdi aniñǵ / ħükmi kıldı aña / ħâlîş kıldı tañrıǵa dînni [Y215b5 ħâlîş kıldı] / (4) qopardı anı [Y215b5 qayǵardı] / DAD / yigrendi anı [Y215b5 düşmen tuttı] / bätıl kıldı tañrı aniñǵ ħüccetini [Y215b6 bätıl kıldı] / (5) köyürdi anı [Y215b6 köydürdi] / yüz ewürdi andın [Y215b6 yüz çewürdi andın] / köz yumdı nersedin [Y215b7 nirsedin köz yumdı] / âsanlıq kıldı iş içinde [Y215b7 âsanetlıq kıldı] / (6) ötünç berdi aña diremlerni [Y215b7 ötünç birdi] / Y216a1 ötünç / iglig kıldı anı [Y216a1 sökel kıldı] / (7) tarttı yanı [Y216a2 toldurdi] / tepretti başını [Y216a2 tiretti başını] / basdı yük arqasını [Y216a2 bastı] / (8) yük aǵramındın çıǵǵan ün [Y216a3 bu aǵırlıǵındın çıǵǵan ün] / Tİ / yoqalttı tañrı aniñǵ ‘amelini [Y216a3 bätıl kıldı] / öwkege keltürdi anı [Y216a4 öwkege ketürdi] / (9) kemişdi anı [Y216a4 kemişti] / oǵlan kemişdi tişi [Y216a4 eksük oǵlan ketürdi] / eksük oǵlan [Y216a5 tüşmiş oǵlan] /

¹⁰² M: z > z

P176a (1) taşşır kıldı işde [Y216a5 haddin keçti] / unuttı nerseni [Y216a5 unuttı] / kahtka tüşdi erenler [Y216a5 kaht boldı] / [Y216a6 kaht] / (2) Y216a6 dād kıldı / dād [-] / nevmīd kıldı anı [Y216a7 nevmīd kıldı hayrdın] / çıkardı suwnı [Y216a7 suw çıkardı] / (3) şişdi tügünni [Y216a7 seşti] / kolağ tügün [Y216b1 ondıma tügün] / tüşürdi anı [Y216b1 indürdi anı] / ZI / (4) öwkege keltürdi anı [Y216b1 öwkege ketürdi] / Y216b2 öwke / ‘AYN / yaŋgı çıkardı nerseni [Y216b2 yaŋgıla türtti] / taŋg nirse [Y216b2 taŋg nirse] / (5) taŋgrı köklerni tağı yerlerni yaŋgla yaratğan turur [Y216b3 evvelā köklerni yaratğan taŋgrı] / (6) Y216b4 uydı aŋga / uydurdi erni erge [Y216b4 er erke uydı] / toldurdi izişni [Y216b4 toldurdi] / (7) oğradı fulān nersege [Y216b4 ‘arīm kıldı] / ittifağ kıldı erenler işge / (8) emdürdi tişi ‘iyālini [Y216b5 emzürdi] / emüzgen [Y216b6 emüzgen ‘avret] / oğradı fulān nersege [Y216b6 oğradı] / (9) oğrağı [Y216b7 bu ‘azm] / iwdi ‘amelde [Y216b7 iwdi] /

P176b (1) eşdürdi aŋga fulān nerseni [Y216b7 işittürdi anı aŋga] / yaladı sünġünü anıŋg tapa [Y217a1 yaladı aŋga qarşu] / suwka küwürdi kölükni [Y217a1 keçürdi = suwga kiwürdi] / (2) açdı kapuġnı yolğa [Y217a1 açtı = (2) kapuġnı yol tapa kırdı] / Y217a2 yaturdı anı / vāqıf kıldı anı fulān nersege [Y217a2 toġa koztı anı] / (3) Y217a3 korquttı anı / inġen körksiz kıldı anı iş [Y217a3 iş düşvār boldı] / muqāta‘ aġa birdi yirni [Y217a3 muqāta‘ a birdi aŋga yirni] / muqāta‘ aġa birilmiş yir [Y217a4 muqāta‘ a birilmiş yir] / (4) yaġmadı yaġmur [Y217a4 yaġmur tıŋdı] / kitti andın bezek [Y217a4 kitti andın] / yıġlındı nersedin [Y217a5 yıġıldı] / (5) kötürdi başını [Y217a5 kötürdi] / berhürdārlik birdi aŋga ferzendi birle [Y217a5 menfa‘ at birdi aŋga (6) ‘iyāli birle] / berhürdārlik [Y217a6 menfa‘ at] / (6) otlaġ boldı yir [Y217a6 otlaġ boldı] / iwdi yörimekte [Y217a7 iwdi] / ĞAYN / tegürdi aŋga peygāmı [Y217a7 tegürdi aŋga] / (7) tükel kıldı anıŋg üze ni‘metni [Y217a7 tükel kıldı] / kemişdi anıŋg üze taŋgrı şabrını [Y217b1 şabrını tüketti andın üze] / koydı suwnı (8) tağı erdilmiş ġüleni [Y217b2 suwnı tağı eritmiş ġüleni kelipke kemişti]¹⁰³ / FĀ / kağzurttı anı [Y217b2 kağzuluġ kıldı] / öğretti anı nersege [Y217b2 öğretti anı nirseke] / hediye kıldı aŋga [Y217b3 hediye birdi aŋga] / (9) hediye [-] / ni‘metliġ kıldı anı [Y217b3 baksiz kıldı] / ni‘metliġ er [Y217b4 baksiz er] /

P177a (1) helāk kıldı anı [Y217b4 yoqattı anı] / peyveste helāk kılgan er [Y217b4 yoqatgan er] / koŋgurdi [Y217b4 ziyān tegürdi aŋga] / and berdi aŋga taŋgrı tuta da‘vīsi üze [Y217b5 and içürdi aŋga taŋgrı tuta da‘vīsi üze] / (2) hilāf kıldı va‘deġa [Y217b5 hilāf kıldı va‘deke] / Y217b6 hilāf kılgan er / ‘ivaż berdi aŋga taŋgrı [Y217b6 bedel birdi = ‘ivaż birdi] / (3) iglig kıldı anı [Y217b6 ağır sökel kıldı] / kendü iglig boldı [Y217b7 kendü sökel boldı] / iglig [Y217b7 ağır sökel kılgan] / münġeşirdi anı [Y218a1 münġeştürdi] / (4) yetitti kılıçını [Y218a1 yetig kıldı] / yakın kıldı anı [Y218a2 yakın kıldı] / Y218a2 yakınlık / (5) isrāf kıldı işde [Y218a3 haddin keçti] / haddin kiçmek [Y218a3 haddin keçmek] / revā kıldı anıŋg hācetini [Y218a3 revā kıldı aŋga] / (6) selem baġladı fulān nersedede [Y218a4 selem baġladı]

¹⁰³ Y’de fazladan “ff’l-kālib”

/ ötünç berdi diremlerni [Y218a4 selem birdi yarmaqlarnı] / ötünç birmek [Y218a5 selem] / (7) baqa olturdi aᅇga [Y218a5 baqa oturdi] / yüksek köşk [Y218a5 uluᅇ köşk] / za'ıf kıldı anı yörimek [Y218a6 emgetti anı] / (8) iki kat kıldı nerseni [Y218a6 iki kat kıldı] / iki kat boldı kişiler [Y218a6 kat kat kazᅇandılar şevābnı]¹⁰⁴ / kizdirdi aᅇga tonrı [Y218a7 ton örtti] / öndi tilemek içinde [Y218a7 küçün tiledi = tilek içinde şühluᅇ kıldı] / (9) arıᅇ kıldı anı [Y218b1 aruᅇ kıldı] / 'adllıᅇ kıldı aᅇga [Y218b1 dād birdi] / 'adllıᅇ [Y218b1 bu dād] / KAF /

P177b (1) hoş keldi maᅇga nirse [Y218b2 nirse mini taᅇᅇka ketürdi] / yışın çıkardı bulut [Y218b2 kök yıldıradı] / Y218b2 toldurdi ᅇadeᅇni / kapsadılar anı [Y218b3 çewründiler aᅇga] / (2) köyürdi anı [Y218b3 köydürdi] / ört [Y218b3 bu köyük ört] / ᅇanımet bul<ma>dı ᅇāzı [-] / ᅇuruᅇ ᅇayıttı awçı [Y218b4 awlaᅇan nirse bulmadı] / (3) eskirdi ton [Y218b4 eskirti] / men eskirttim anı [Y218b5 men eskirttim] / toldurdi saᅇraᅇnı [Y218b5 kāseni toldurdi] / (4) toluᅇ saᅇraᅇ [Y218b6 toluᅇ kāse] / tegürdi aᅇga düşvārılıᅇnı [Y218b6 küçeylik yükledi] / tayundurdi anı [Y218b6 tayındurdi anı] / (5) rüşen boldı kün [Y218b7 toᅇdı yā yaldıradı] / rüşen boldı yüz [Y218b7 yüzi yarudı] / ᅇorᅇdı andın [Y219a1 ᅇorᅇtı andın] / (6) mihrbānlıᅇ kıldı aᅇga [Y219a1 şefᅇat kıldı] / mihrbānlıᅇ [Y219a2 şefᅇat] / mihrbān [Y219a2 şefᅇatlıᅇ ᅇişi] / kābın berdi aᅇga [Y219a2 kābin birdi aᅇga] / (7) kābın [-] / örtti bulut kökni [Y219a3 ᅇapsadı bulut kökni] / (8) yıᅇıldılar aᅇga [-] / peyveste tuttu anı bezek [Y219a4 bezgek peyveste tuttu] / peyveste bezek [Y219a5 peyveste tutᅇan bezek] / (9) başın ᅇozı kemişdi [Y219a5 başın ᅇozı soᅇtı] / ᅇozdı esīrni [Y219a5 ıztı esīrni] / ᅇozılmış esīr [Y219a5 iyınmış esīr] / birdi aᅇga mālnı [Y219a6 māl birdi aᅇga] /

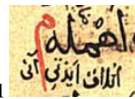
P178a (1) āzād kıldı ᅇulrı [Y219a6 āzād kıldı] / 'ırāᅇᅇa tegdi [Y219a6 'ırāᅇᅇa tegdi] / yorttı at [Y219a6 yügürdi at] / baturdı anı suwᅇa [Y219a7 baturdı] / (2) ᅇatıᅇ kirdi işᅇe [Y219a7 yetiᅇ kirdi] / baᅇladı ᅇapuᅇnı [Y219b1 baᅇladı] / ᅇarārsız kıldı anı [Y219b1 ᅇarārsız kıldı] / yetürdi anı [Y219b1 tegdi aᅇga] / (3) yetürdi aniᅇᅇ ᅇayrı [Y219b2 öᅇᅇin ᅇişi tegürdi] / yapuşdırdı anı aᅇga [Y219b2 tayandurdi = yapşundurdi aᅇga] / Y219b2 derviş boldı / (4) sözletti anı [Y219b3 sözke ketürdi] / ᅇarc kıldı mālnı 'iyāli üze [Y219b3 ᅇarc kıldı mālnı 'iyālleriᅇᅇe] / (5) KEF / resīde boldı oᅇlan taᅇı bişdi mīveler [Y219b4 oᅇlan bāliᅇ boldı taᅇı yıᅇaᅇ yaşardı] / tapdıᅇ ᅇaᅇᅇanı [Y219b5 yittim ᅇaᅇᅇanᅇa] / (6) ortaklıᅇ kıldı işde [Y219b5 ortak kıldı anı] / ortak ᅇattı taᅇᅇriᅇa [Y219b6 taᅇᅇriᅇa ortak ᅇoştı] / kāfirlik [Y219b6 ortak ᅇoşmaᅇ] / küldirdi anı [Y219b6 küldürdi] / (7) berk tuttu nerseni [Y219b7 nirseni tuttu] / yıᅇlındı nersedin [Y219b7 ᅇoztı = yıᅇıldı] / yıᅇdı özi üze cüftini [Y219b7 cüftini tuttu] / (8) cüftlendirdi anı aᅇga [Y220a1 birdi aᅇga keleşmişin] / erdimiz nikāᅇ içinde [Y220a2 bolduᅇ nikāᅇ içinde] / helāk kıldı anı [Y220a2 yoᅇattı anı] / LAM / (9) baᅇıl kıldı anı [Y220a2

¹⁰⁴ Y: ez'afe'l-ᅇavm. Tercüme Arapᅇa metinle büsbütün örtüşmüyor.

baħillik kıldı] / yıgđı anı / bedel birdi aᅇga yarmaqları [Y220a2 bedel kıldı = birdi aᅇga (3) yarmaqları] / - [Y220a3 bu bedel] /

P178b (1) bāᅇil kıldı nersedin [Y220a3 bāᅇil kıldı] / bāᅇil boldı er [Y220a4 er bāᅇil iş kıldı] / köklig boldı yir [Y220a4 otluğ boldı] / ağır boldı aᅇga yük [Y220a4 yük bastı anı] / (2) sewündirdi anı [Y220a5 sewündürdi] / uluğ kıldı aᅇga ‘aᅇanı [Y220a5 tükel ‘aᅇa birdi aᅇga] / ügürsedi it taᅇı çetük [Y220a5 it taᅇı çetük kürsedi] / (3) cümle kıldı ᅇesābnı [Y220a6 ᅇesābnı cümle kıldı] / - [Y220a6 ᅇamuğı] / köklig kıldı işni [Y220a6 kökluğ kıldı] / (4) yüklig kıldı tişini [Y220a7 yüklüğ kıldı] / saçaᅇlığ kıldı gilimni [Y220a7 gilimni saçaᅇlığ kıldı] / gilim saçaᅇı [Y220a7 saçaᅇ] / (5) Y220b1 saçaᅇlığ gilim / kiwürdi anı [Y220b1 kigürdi anı] / ġāfil kıldı anı nersedin [Y220b1 ġāfil kıldı anı] / yazağ kıldı anı [Y220b1 yazağ kıldı] / (6) ızdı aᅇga yalawaçını [Y220b2 yalawaç ıztı anıᅇ tapa] / peyğām [Y220b2 risālet] / azıᅇsız boldı kişiler [Y220b3 azıᅇ tükendi] / (7) sarᅇitti perdeni taᅇı izārni [Y220b3 perdeni taᅇı izārni kemişti] / yağdı yağmur [Y220b3 ᅇoydı] / yağdı otnı [Y220b4 yaldurdu otnı] / (8) müşkil boldı anıᅇ üze iş [Y220b4 müşkil boldı] / kiçig oğlanlığ boldı tişi [Y220b4 urağut kiçig oğlan ketürdi] / kiçig oğlanlığ tişi [Y220b5 bu uşaq oğlanlığ ‘avret] / iwürdi anı fulān nersedin [Y220b5 iwdürdi anı yā aşnu keçürdi] / (9) düşvār boldı aᅇga iş [Y220b5 bağlandı] / düşvār iş [Y220b5 yawlaᅇ ᅇatıᅇ iş] / Y220b6 işletti anı / nişānsız kıldı nersenı [Y220b6 nişānsız kıldı] /

P179a (1) minnet ᅇozdı anıᅇ üze [Y220b6 minnet ᅇoztı anıᅇ üze] / üküş minnet ᅇozğan er [Y220b7 peyveste minnet ᅇozğan er] / artuᅇsılıᅇ [-] / (2) ᅇarşu tuttı aᅇga yüzini [Y220b7 yüzün ᅇarşu ᅇoztı aᅇga] / ᅇarşu keldi kelgen [Y221a1 kelgen keldi] / ᅇufl urdı ᅇapuğᅇa [Y221a1 küfre birle bağladı] / (3) Y221a2 ᅇaytardı çerigni / oğᅇa aldı andın mālını [Y221a2 oğᅇa birdi aᅇga] / tükel kıldı anı [Y221a2 tükel kıldı] / suwsız boldı yir [Y221a2 yir suwsız boldı] / (4) suwsızlıᅇ [Y221a3 burası suwsız yir] / mühlet birdi ġarımᅇa [Y221a3 mühlet birdi] / - [Y221a4 mühlet] / inderdi anı [Y221a4 indürdi] / (5) Y221a4 ᅇonuk ᅇa‘āmı / inzāl kıldı cimā‘ ᅇılıᅇlı [Y221a5 menı indürdi cimā‘ ᅇılıᅇan] / na‘l urdı edükᅇe [Y221a5 na‘l urdı

etükke] / (6) ᅇozdı anı [Y221a5 ... ıztı anı] / MİM / irdürdi ᅇācetleri birle [Y221a6 umazᅇa tegürdi ᅇācetler birle] / muᅇkem kıldı işni [Y221a6 oᅇᅇardı] / ᅇatıᅇ ᅇattı yipni [Y221a6 büktürdi] / (7) mübhem kıldı işni [Y221a7 belᅇsüz kıldı] / ekiz keltürdi tişi [Y221a7 ekiz oğlan ketürdi] / ulaşı yağdı yağmur [Y221a7 töküldi = peyveste yağdı] / Y221b1 yazuᅇ kıldı / (8) Y221b1 yazuᅇ / yıᅇlındı andın [Y221b1 yüreksiz boldı andın] / (9) ᅇaremᅇe kirdi muᅇrim [Y221b2 iᅇrām bağlandı] / - [Y221b2 ᅇarem] / muᅇkem kıldı nersenı [Y221b2 muᅇkem kıldı] /

P179b (1) sökel kıldı anı [Y221b2 sökel kıldı] / selem bağladı buᅇdayᅇa [Y221b3 selem bağladı] / - [Y221b3 selem] / islām keltürdi kāfir [Y221b3 islāmᅇa kirdi] / (2) ızdı anı helāklikᅇe [Y221b4 helāketᅇa kemişti] / boyun südi taᅇᅇrı fermānıᅇa [Y221b4 boyun südi] / - [Y221b4

şamka keldi] / yaqdı otnı [Y221b5 yaldurdu] / (3) yitürdi aᅇga fulān nerseni [Y221b5 yitürdi aᅇga nirseni] / üküş ta‘ām birgen er [Y221b6 peyveste ta‘ām yitürgen] / qaraᅇᅇku boldı tün [Y221b6 qaraᅇᅇku boldı] / nuqt urdı kitābga [Y221b6 nuqt urdı] / (4) ‘adem kıldı nerseni [Y221b7 yoᅇ kıldı] / dervīş boldı er [Y221b7 dervīş kıldı] / uluᅇladı anı [Y221b7 aᅇırladı anı] / bildir<di> aᅇga işni [Y221b7 bildürdi aᅇga] / (5) borçqa soᅇdı anı māl [Y222a1 tāvānka birdi aᅇga mālını] / tek qozdı anı [Y222a1 tek qoztı anı] / tek qalᅇan er [Y222a1 tek qozᅇan er] / (6) tolaladı izişni [Y222a2 doldurdu] / aytu birdi aᅇga ᅇarfni [Y222a2 uᅇtürdi aᅇga] / kiwürdi aᅇnı arıᅇga [Y222a2 arıᅇka kemişti] / (7) kendü kirdi helāketlikge [Y222a3 öziᅇi helāketka kemişti] / uydurdu anı [Y222a3 oᅇradı = aşnu keᅇti anıᅇᅇ üze] / uydurᅇan [Y222a4 öᅇᅇürtgen] / (8) and içdi taᅇᅇrı tuta [Y222a4 and içti] / Y222a4 and / aᅇırladı anı [Y222a5 aᅇırladı] / (9) - [Y222a5 aᅇırlamaᅇ] / yügen urdı atᅇa [Y222a5 öygen urdı] / lāzım kıldı aᅇga işni [Y222a5 lāzım kıldı anıᅇᅇ üze] / şabr birdi aᅇga [Y222a6 şabr berdi aᅇga] /

P180a (1) ni‘met birdi anıᅇᅇ üze [Y222a6 minnet qoztı] / NUN / āᅇāᅇ kıldı işni / imin kıldı anı şerdin [Y222a6 imin kıldı] / (2) rāstka tuttu anı kim aydı [Y222a6 rāstka tuttu anı] (7) aymış içinde] / İmān keltürdi taᅇᅇrıᅇa [Y222b7 İmān ketürdi] / berkitti nerseni [Y222a7 öᅇᅇardı] / emᅇetti anı urmaᅇdın [Y222a7 emᅇetti anı] / (3) qazᅇurttu anı [Y222a7 qazᅇuluᅇ kıldı] / ezᅇülük kıldı aᅇga [Y222a7 ezᅇülük kıldı aᅇga] / ezᅇülük [Y222b1 körkülüᅇ iş] / ol körklig bilür ‘arabiyyetni [Y222b1 ‘arabca körkülüᅇ bilür] / (4) berk kıldı nerseni [Y222b1 berk kıldı] / pārsalık kıldı tişi [Y222b2 pārsā boldı] / pārsā tişi [Y222b2 pārsā ‘avret] / (5) Y222b2 peyvestelik kıldı iş üze / yumşaklık kıldı iş içinde [Y222b3 yumşaklık kıldı] / (6) boyun südi aᅇga [Y222b3 boyun südi aᅇga] / [Y222b4 ᅇaber birdi aᅇga işni] / tutuᅇ qozdı fulān nerse içinde [Y222b4 öᅇeşti] / eski boldı nerse [Y222b4 eskirtti = eski boldı] / sākin kıldı müteᅇarrikni [Y222b5 teprengenni tek qoztı] / (7) tölendürdi anı menzilde [Y222b5 sākin qoztı] / semrittı qoynı [Y222b5 semüz kıldı] / āşikāre kıldı işni [Y222b6 āşikāre kıldı] / (8) boyun südi aᅇga [Y222b6 küᅇi yetti aᅇga] / yetig kirdi işᅇe [Y222b7 yetig kirdi] / yaraᅇlıᅇ boldı aᅇga iş [Y222b7 yaraᅇlıᅇ boldı aᅇga] / (9) yaraᅇlıᅇ kıldı aᅇga fulān nerseni [Y223a1 yaraᅇlıᅇ kıldı anı] / artadı et [Y223a1 çüridi] / HE / meᅇᅇzedi aᅇga [Y223a1 meᅇᅇzetti = meᅇᅇzedi aᅇga] / meᅇᅇzeş [Y223a2 meᅇᅇzeşik] /

P180b (1) küᅇedi anı fulān nerse üze [Y223a2 küᅇ kıldı aᅇga] (3) nirse üze] / Y223a3 küᅇ / (2) EL-MUᅇĀ‘AFU / BĀ / sewdi anı [Y223a4 dost tuttu anı] / sewüᅇlik [Y223a4 sewmek] / (3) turdu orunda [Y223a4 kiᅇ ᅇaldı] / erteᅇe ᅇaldı et [Y223a5 erteᅇe ᅇaldı] / birer kıldı bitiglerini taᅇı ziyāretni [Y223a5 seyrek kıldı bitimeᅇni ziyāretni] / (4) eksilmez bizᅇe fulānıᅇᅇ ‘atāsı [Y223a5 fulān andaᅇ turur kim seyrek kelmez bizᅇe baᅇşışleri] / yüzin kemişti [Y223a6 yüzün tüşti] / peyveste turdu ‘ameli üze [Y223a6 peyvestelik kıldı] / (5) ŞE / qazᅇusın aᅇa birdi anıᅇᅇ [Y223a7 muᅇᅇladı = zıryadı ᅇadᅇusın] / ᅇĀ / küᅇün tiledi anıᅇᅇ üze ᅇācetini [Y223a7 küᅇün tiledi = ᅇatıᅇlık kıldı anıᅇᅇ üze ᅇācetiᅇᅇe] / DAL / (6) yaᅇᅇı kıldı anı [Y223b1 yaᅇᅇı kıldı] / ᅇatıᅇlandı ‘amelde [Y223b1 ᅇatlandı iş içinde] / yetitti bıᅇaᅇnı

[Y223b2 yetik kıldı] / yas tuttu tişi (7) eri üze [Y223b2 yas tuttu urağut] / bu yaslıg tişi [Y223b3 yaslıg ‘avret] / Y223b3 yas tonı / anuğ kıldı anı [Y223b3 anuğ kıldı] / anuğlık [Y223b3 anuğlık] / (8) yārī birdi çerigge [Y223b4 çerigke yārī birdi] / yārī [Y223b4 meded] / midād kıldı divitge [Y223b4 oñgardı] / (9) iriñglendi baş [Y223b5 sızladı] / meded birdi aña mālī birle [Y223b6 yārī birdi aña māl birle] / RĀ / Y223b6 gālib boldı /

P181a (1) kabül kıldı tañgrı anıñg haccını [Y223b7 kabül kıldı haccını] / süritti aña yipni [Y223b7 yipni süwrütti aña] / yağdurdı yel yağmurnı [Y224a1 yil yağmurnı talğadı] / (2) tügme tağdı köñglekge [Y224a1 tügme urdı] / kızledi ökünçni [Y224a1 sır içinde qaldı = örtti nedāmetni] / Y224a2 rāz / (3) peyvestelik kıldı yazuğğa [Y224a3 peyvestelik kıldı] / toğurttı eşek iki kulağını [Y224a3 iki kulağın qaldurdı] / (4) ziyān tegürdi nersege [Y224a4 ziyān tegürdi] / ikrār kıldı nersege [Y224a4 ikrār kıldı] / koğzı anı ‘ameli üze [Y224a4 qarār kıldurdı anı ‘ameli üze] / tölendürdi anın ornında [Y224a5 qarār kıldurdı anı] / (5) sürtti bıçağını boğazıña [Y224a5 bıçağını boğazınqa çaldı] / açığ boldı nerse [Y224a6 tağır kıldı = açığ boldı] / açığ nerse [Y224a6 tağır nerse] / (6) büktürdi yipni [Y224a7 büktürdi] / büktürilmiş yip [Y224a7 tügüm] / ZE / ‘aziz kıldı anı [Y224a7 ağırladı anı] / SİN / (7) bildi nersenı [Y224b1 bildi] / ŞAD / kışāş alu birdi aña fulāndın [Y224b2 kışāş aldı aña fulāndın] / (8) DAD / irig boldı anıñg üze yatğu yiri [Y224b3 yatğu yiri irig boldı] / açitti anı [Y224b3 köyürdi] / Tİ / Y224b4 küç kıldı / (9) küç [Y224b4 zulm] / FĀ / yirge yaqın uçdı kuş tağı bulut [Y224b4 kuş tağı bulıt yirke yaqın uçtı] / KAF /

P181b (1) zāhir kıldı haqını [Y224b5 haqını açuğ kıldı] / yinçe bağıdı aña [Y224b5 yinçe bağıdı aña] / kullıq içinde tuttu kulnı [Y224b6 kulnı kulluğ içinde tuttu] / LAM / (2) ezgü boldı igdin [Y224b6 ezgü boldı] / uluğladı anı [Y224b7 uluğ kıldı] / helāl boldı muħrim [Y224b7 helāl boldı] / inderdi anı ornındın [Y224b7 yirke indürdi] / (3) helāl kördi ħarāmını [Y225a1 ħarāmını helāl kıldı] / koğzı anı [Y225a1 koğzı anı] / ħüccet kıldı anıñg üze [Y225a1 üstāhlıq kıldı = vedā‘ kıldı anıñg üze] / (4) ħüccet [Y225a1 baymağ = nāz kılgan ‘avret = bu vedā‘] / nāz kıldı / ħār kıldı anı [Y225a2 ħor kıldı] / tayundurdı anı rāyındın [Y225a2 yandurdı] / (5) ezgülik kıldı anıñg tapa [Y225a2 ezgülik kıldı] / azdurdı anı yoldın [Y225a3 azdurdı yoldın] / yitürdi tiweni [Y225a3 yitürdi] / (6) yitük tiwar [Y225a4 yitük] / yaqın keldi anlarğa ay [Y225a4 ay yaqın keldi anlarğa = kapsadı] / kapsadı bizni kök [Y225a5 kök kölige kıldı] / (7) iglig kıldı anı [Y225a5 emgetti] / aşığ keltürdi yir [-] / derviş boldı bay [Y225a6 bay derviş boldı] / koğpardı yel bulutnı [Y225a6 yel bulıtını kötürdi] / (8) emgetti anı [Y225a6 emgetti = arduı] / irdi andın [Y225a7 umunç tuttu] / imlā kıldı anıñg üze kitābnı [Y225a7 imlā kılu birdi] / lā ilāhe illallāh tidi oğlan [-] / (9) köründi yañgı ay [Y225b1 ay köründi] / MİM / tamām kıldı anı [Y225b2 tükel kıldı] / tındırdı kölükni [Y225b2 tıñgdurdı] /

P182a (1) yızlandurdı aña ħoş yızını [Y225b2 yızlamağğa birdi aña] / sağır kıldı anı [Y225b3 sağır kıldı] / indi aña [Y225b3 indürdi] / tımārlıg kıldı anı iş [Y225b3 kağzuluğ kıldı] / NUN / (2) qarāñgqu boldı aña tün [Y225b5 tün qarāñgqu boldı] / inğradı [-] / qaradı [Y225b6

karı boldı] / Y225b6 örtti anı / (3) EL-MU‘TELLU‘L-FĀ‘İ Bİ‘L-VĀVİ / ELĪF / işâret kıldı aṅga [Y225b7 işâret kıldı] / BĀ / (4) vâcib kıldı anıṅ üze işni [Y225b7 vâcib boldı = vâcib kıldı] / saḳladı anıṅ ḥaḳqını [Y226a1 ḥaḳqın saḳladı] / topladı anı [Y226a1 tûkel aldı] / SĀ / (5) mîrâş ḳozdı mâlnı [Y226a1 mâl ḳoztı aṅga] / Y226a2 ḳazḡu tegürdi aṅga / CĪM / kiwürdi anı [Y226a2 kigürdi anı] / ḤĀ / (6) açdı işni [Y226a2 açtı] / DAL / Y226a3 bar kıldı anı / yalḡuz kıldı anı [-] / keltürdi tiwelerni suwḡa [Y226a3 suwḡa tegürdi] / (7) tegürdi aṅga bitigni [Y226a4 tegürdi aṅga kitâbnı] / örtti küweçni [Y226a4 örtti] / baḡladı ḳapuḡnı [Y226a5 baḡladı] / (8) ḳorḳuttı anı fulân nerse birle [Y226a5 ḳaḳıdı anı] / ḳorḳuḡ [Y226a5 ḳaḳımaq] / ızdı aṅga ügürni [Y226a6 ügür ıztı aṅga] / (9) yaḳdı otını [Y226a6 yaldurdu otını] / ümmü‘l-veled kıldı ḳarabaşnı [Y226a6 ḳarabaşdın oḡlan toḡurttı] / RĀ / aḡızḡa ḳoydı dârünü [Y226a6 aḡzıṅga dârünü ḳoydı] /

P182b (1) yükledi kemini [Y226b1 kemike yük yükledi] / yüklendi ḥurmâ yıḡacı [Y226b1 ḥurmâ yıḡacı mîve birle yüklendi] / ḥurmâ birle yüklenmiş yıḡaç [Y226b1 ḥurmâ birle yüklenmiş ḥurmâ yıḡacı] / (2) ZE / kısḡa kıldı sözni [Y226b2 muḥtaşar kıldı] / kendü kısḡa boldı [Y226b2 kendü muḥtaşar boldı] / (3) kısḡa söz [Y226b2 muḥtaşar söz] / fermânladı aṅga fulân nerse içinde [Y226b3 fermânladı aṅga fulân iş içinde] / (4) SĪN / ḳorḳunç tüşürdi köṅgliṅge [Y226b3 ḳorḳınç tüşti = kemişti köṅgliṅge] / ŞIN / awunçasız kıldı anı [Y226b4 iriktürdi] / awunçasız boldı serây [Y226b4 awınçasız boldı] / (5) DĀD / yışnadı yışın [Y226b5 yaldıradı] / ‘AYN / iglig kıldı anı [Y226b5 iglig kıldı] / emânet ḳozdı anıṅ ḳatında [Y226b6 vedî‘at ḳoztı] / (6) ḳozdı kitâb içinde fulân nerseni [Y226b6 kitâb içinde fulân nirseni ḳoztı] / tevfiḳ birdi taṅrı aṅga şükr kılmakḡa [Y226b7 tevfiḳ birdi aṅga taṅrı şükr kılmakıṅga] / (7) bay boldı er [Y226b7 er bay boldı] / ol bay er [Y227a1 bay er] / üküş ezḡülük kıldı aṅga [Y227a1 telim ezḡülük kıldı] / (8) iwdirdi kölüknı [Y227a1 yügürtti] / nâḡâh basdı düşmenni [Y227a2 nâḡâh tüşti düşmen üze] / kemişti anı helâketge [Y227a2 helâkliğe kendü özin kemişti] / (9) ‘âşık kıldı anı fulân nersene [Y227a3 ‘âşık kıldı anı] / ol aṅga ‘âşık turur [Y227a3 ol aṅga ‘âşık erür] / aṅga ‘âşıklık bar anıṅ birle [Y227a3 anıṅ ‘âşıklık bar anıṅ üze] / ĠAYN /

P183a (1) helâk kıldı anı [Y227a4 yoḳattı anı] / ḳozdı izişni it ḳatında aḡzın tegürsün tiyü [Y227a4 it başın iyişke ḳattı] / FĀ / yügürtti kölüknı [Y227a4 yügürtti] / (2) ḲAF / helâk kıldı anı [Y227a5 yoḳattı anı] / berkitti anı [Y227a5 berk baḡladı = muḥkem kıldı] / yapraḳlandı yıḡaç [Y227a5 yıḡaç yapraḳlıḡ boldı] / LAM / (3) tigirdi aṅga mâlnı [Y227a6 mâl birdi = tegürdi aṅga] / yıraḳ bardı yir içinde [Y227a6 yıraḳ yirke bardı] / MĪM / kelin aşın birdi [Y227a7 ḳonukluk kıldı] / (4) kemişti ḥesâbdın nerseni [Y227a7 saḳışdın kemişti nirseni] / köṅgliṅge kemişti nerseni [Y227a7 köṅgliṅge nirseni kemişti] / NUN / (5) vaṭan tuttı orunnı [Y227b1 turḡu yir kıldı] / süst kıldı işni [Y227b1 za‘îf kıldı] / EL-MU‘TELLU‘L-FĀ‘İ (6) Bİ‘L-YĀYİ / RĀ / Y227b2 bay boldı / Y227b2 baylık / SĪN / (7) nevmîd kıldı anı [Y227b3 nevmîz kıldı] / uyḡandırdı anı uyḡusındın [Y227b3 uyḡardı anı] / ‘AYN / resîdelikge yawudı oḡlan

[Y227b4 bālig boldı] / (8) resīdelikge yawuğan [Y227b4 resīde bolğan] / bişdi üzüm [Y227b4 bişti üzüm] / bişgen üzüm [Y227b5 bişig üzüm] / (9) yaman oğlan toğurdi tişi [Y227b5 ‘avret topan oğlan toğurdi] / tetrü toğmış [Y227b6 bu topan toğmış oğlan] / yaqın bildi işni [Y227b6 yaqın bildi] /

P183b (1) – [Y227b7 yaqın] / EL-MU‘TELLU’L-‘AYNİ Bİ’L-BĀVİ / ELĪF / yawuzluk kıldı aᅇga [Y227b7 yawuzluk kıldı] / (2) yawuz sizig sizdi aᅇga [Y228a1 yawuz sizig ilette aᅇga] / yarıtı anı [Y228a1 yaruq kıldı] / kendü yaradı [Y228a1 yaradı kendü] / [Y228a2 yaruqluk] / ᅇanīmet kıldı taᅇgrı (3) müselmānlarᅇa kāfir mālımı [Y228a2 bulun birdi taᅇgrı müselmānlarᅇa kāfir mālımı] / BĀ / şevāb birdi aᅇga ‘ameli üze [Y228a3 şevāb birdi] / (4) yanut [Y228a4 bu şevāb] / cevāb birdi aᅇga [Y2284 cevāb kıldı] / sızgırdı yaᅇnı [Y228a5 sızgırdı = eritti] / (5) tegdi aᅇga muşībet [Y228a5 muşībet tegdi aᅇga] / tegdi oᅇ nişāneᅇa [Y228a5 tegdi (6) oᅇ tegürtmekke] / şavāb aydı cevābda [Y228a6 cevāb içinde şavāb aydı] / (6) kayıttı taᅇgrıᅇa / indedi anı [-] / TĀ / fevt kıldı andın nerseni [Y228b1 fevt kıldı nirseni] / [Y228b1 küt kıldı] / [Y228b2 küt <birgen>] / öldürdi anı [Y228b2 öldürdi] / (7) ŞĀ / feryād tegürdi aᅇga [Y228b2 kırtardı] / feryād tegmek [-] / (8) CĪM / ᅇācetiᅇig kıldı anı fulān nerseᅇe [Y228b3 ᅇācetiᅇig kıldı] / (9) cüft kıldı sözni [Y228b4 cüft kıldı] / ᅇĀ / mübāᅇ kıldı aᅇga nerseni [Y228b4 mübāᅇ kılu birdi] / aᅇşamᅇa keltürdi ᅇoyla<rnı> [Y228b5 aᅇşamun ketürdi] /

P184a (1) rāᅇatlandırdı anı emᅇekdin [Y228b5 emᅇekdin çıkardı] / - [Y228b6 rāᅇat] / çüridi et [Y228b6 et çüridi] / (2) ᅇI / kulaᅇ tuttı aᅇga [Y228b6 kulaᅇ ᅇoztı iştirmek üᅇün] / çökerdi tiweni [Y228b7 tiweni çökerdi] / çökeᅇgü yir [Y228b7 çökeᅇgü yer] / (3) DAL / körklig kıldı nerseni [Y228b7 ezᅇü kıldı] / tiledi anı [Y229a1 tiledi] / ewürdi sözini [Y229a1 çewürdi] / öldürdi anı fulān kışāşı üᅇün [Y229a1 kışāş üᅇün öldürdi] / (4) kışāş [Y229a2 bu kışāş] / ZEL / saᅇladı anı taᅇgrı yawuzlıᅇdın / [Y229a2 sıᅇındı] / helāk kıldı anı [Y229a3 yoᅇattı] / (5) ᅇopardı toᅇnı taᅇı fitneni [Y229a3 toᅇ taᅇı fitneni ᅇopardı] / sürdi yirni [Y229a3 yirni sürdi] / kırtardı anı [Y229a4 kırtardı] / (6) teᅇᅇindirdi tegirmenni [Y229a4 teᅇᅇindürdi] / meşveret kıldı aniᅇg üze fulān nerse birle [Y229a4 meşveret kıldı] / Y229a5 meşveret / (7) işāret kıldı aᅇga barmaᅇı birle [Y229a5 işāret kıldı (6) barmaᅇı birle] / Y229a6 işāret kılgān barmaᅇ / (8) kedük boldı orun [Y229a6 yir kedük boldı] / kedük orun [Y229a7 kedük] / ‘āriyyet birdi aᅇga [Y229a7 ‘āriyyet birdi] / (9) – [Y229a7 ‘āriyyet] / ᅇāret kıldı anlarnı [Y229b1 ᅇāret kıldı] / [Y229b1 ᅇāret] / üküş ᅇāret kılgān er [Y229b1 peyveste ᅇāret kılgān er] /

P184b (1) yaradı nerse [Y229b2 nirse yaradı] / yarıtı anı öᅇᅇin kışı [Y229b2 öᅇᅇin kışı yarıtı] / ZE / ‘aᅇa birdi aᅇga [Y229b2 icāzet birdi = cā’ize birdi] / kıçürdi anı suw ü<ze> [Y229b3 suwdın keᅇürdi] / (2) kıᅇmek [Y229b3 mevzī‘ü’l-cevāz] / revā tuttı işlerni [Y229b3 öᅇgen kıldı] / mücābāt aydı fulān şı‘riᅇga aniᅇg meᅇᅇizlig [Y229b4 mücābet ayttı fulāniᅇg söziᅇe meᅇᅇzeşik] / (3) dervīş boldı er [Y229b4 er dervīş boldı] / dervīş kıldı anı rüzᅇār [Y229b5 zemāne dervīş kıldı anı] / ‘āciz kıldı anı maᅇlūb ya‘nī bulmadı [Y229b5 bulmadı istemişin]

/ (4) Tİ / kapsadı anı [Y229b6 kapsadı] / kapsadı anı ‘ilm yanındın [Y229b6 ‘ilm öğrendi] / ‘AYN / açuzdı anı / (5) boyun südi aṅga [Y229b6 tā‘at kıldı] / peyveste boyun sügen er [Y229b7 peyveste boyun sügen] / ĞAYN / siṅgirdi / (6) ta‘āmın taḳı şarābnı [Y229b2 siṅgürdi] / FĀ / korḳunçlık kıldı yolnı [Y230a1 korḳınç kıldı] / tezgindirdi nersege [Y230a1 tezgi<n>di] / (7) baḳa olturdi nersege [Y230a2 baḳa oturdi] / ḲAF / taturdi aṅga nerseni [Y230a2 taturdi] / küçi yetti aṅga [Y230a3 küçi yetti] / - [Y230a3 tāḳat] / (8) azıldı esriklikdin taḳı igdin taḳı dīvāneliḳdin taḳı bī-hūşlikdin [Y230a3 ayıldı] (4) esrükükdin taḳı tilwelikdin taḳı sökellikdin taḳı bī-hūşlükdin] / (9) LAM / bevl kıldırdı aṅga [Y230a5 sidürdi] / tezgindirdi rāyın iş içinde [Y230a5 rāyın çewürdi] / bir yıllıḳ yıraḳ boldı iw [-] / muḫāl sözledi sözni [Y230a6 muḫāl aydı] /

P185a (1) – [Y230a6 muḫāl] / yaladı anıṅg üze ḳamçu birle [Y230a7 yaladı anıṅg üze ḳamçı birle] / ḫavāle kıldı aṅga fulān üze (2) miṅg yarmaḳnı [Y230a7 ḫavāle kıldı] / - [Y230b1 bu ḫavāle] / devlet birdi aṅga taṅgrı düşmenindin [Y230b1 devletliḡ kıldı düşmānındın] / (3) kiterdi anı orundın [Y230b2 kiterdi] / aḳıttı suwnı [Y230b2 aḳturdı] / kötürdi taşnı [Y230b2 kötürdi] / uzun kıldı taṅgrı anıṅg yaşını [Y230b3 uzun kıldı yaşın] / (4) çakırđı tişi [Y230b3 ‘avret çakırđıp yıḡladı] / Y230b3 çakırđmaḳ / bozdı bey‘ni anıṅg birle [Y230b4 bey‘ni bozdı] / (5) kiçürdi anıṅg yazuḳnı [Y230b4 keçürdi] / tepretti anı [Y230b4 ḳayışturdi] / birdi aṅga fulān nerseni [Y230b4 birdi aṅga = sundı] / MĪM / peyveste kıldı işni [Y230b5 peyveste kıldı] / (6) otlattı tıwarlarnı [Y230b5 otlaḡka ızttı] / eglendi orunda [Y230b5 kiç ḳaldı] / turḡu yir [Y230b6 kiçü yer] / (7) ḳopdı namāzḡa [Y230b6 iḳāmet kıldı] / Y230b6 tüzetti egrini / iç ḳāmet kıldı mü‘ezzin [Y230b7 iç ḳāmet kıldı] / (8) melāmetḳa sezā iş kıldı er [Y230b7 melāmetḳa sezā boldı] / uyuttı anı [Y230b7 uzuttı anı] / NUN / Y231a1 yārī birdi aṅga / yārī [-] / (9) peyveste yārī birgen er [Y231a2 yārī birgen er] / ḫ‘ārladı anı [Y231a2 ḫor kıldı] /

P185b (1) HE / irkildi ḳuzuḡ suwı [-] / VE BĪ‘L-YĀ‘Ī / BĀ / şeklig boldı er [Y231a3 er gümānliḡ iş kıldı] / (2) ḫoş kıldı nerseni [Y231a4 ḫoş kıldı] / TĀ / kiçürtti taṅgrı aṅga ḫayr birle tünni [Y231a5 tünni ḫayr üze keçürdi] / ḤĀ / taḳdīr kıldı aṅga nerseni [Y231a5 endāze kıldı] / (3) kiterdi ‘illetni [Y231a6 kiterdi] / DAL / helāk kıldı anı taṅgrı [Y231a7 yoḡattı] / kötürdi anıṅg zıkrini [Y231a7 yüksek kıldı yādın] / (4) fāyide birdi aṅga [Y231b1 fāyide birdi aṅga] / Y231b1 kendü fāyide aldı / fāyideler [-] / [Y231b1 fāyide] / RĀ / (5) ḳatıḡ ḳattı yipni [Y231b2 büktürdi] / ‘alem kıldı tonḡa [Y231b2 tonnı ‘alemlıḡ kıldı] / SĪN / nevmīd kıldı anı nersedin [Y231b3 nevmīz kıldı] / ḌAD / (6) ḳayıttılar ‘arafātın [Y231b3 ‘arafātın bardılar = ḳayıttılar] / kirdi sözge [Y231b3 sözke kirdi] / yıraḳ kıldı ziyānliḡ yoldın [Y231b4 ezāmı kiterdi] / (7) ‘AYN / āşikāre kıldı rāznı [Y231b5 āşikāre kıldı] / (8) seçe birdi aṅga ülüşni / ülüş / zāyi‘ kıldı anı [Y231b6 zāyi‘ kıldı] / FĀ / ḳonuḳladı anı [Y231b6 ḳonuḳluḡ kıldı] / ḳoşdı nerseni (9) nersege [Y231b7 nirseni nirseke izāfet kıldı] / ḲAF / tökdi suwnı [Y231b7 suwnı tökti] / aytulur [-] /

- P186a (1) yasadı devātını [Y232a1 oñgardı] / yaraşmaz eli yarmağını tutmağa [Y232a2 hîç tuta bilmez ayası yarmağı ya' ni cuvâmerdliqđın] / LAM / üküş ' iyällig boldı er [Y232a2 er üküş (3) oğlanlıg boldı] / (2) tişi qarnında ' iyäl bar erken emüzdi oğlanı [Y232a3 qarnında oğlan bar erken süt emzürdi] / qarnında ' iyäl bar erken emüzgen tişi [Y232a4 qarnında oğlan bar erken süt bergen ' avret] / (3) yüklig tişi sütün emgen oğlan [Y232a4 urağut qarnında oğlan bar erken emgen oğlan] / yüklig tişiniñ süti [Y232a5 yüklüg ' avret süti] / (4) MİM / buluthıg boldı kök [Y232a5 kök bulıt kıldı] / NUN / açdı sözni [Y232a5 sözni açtı] / Y232a6 kendü açıldı / (5) Y232a6 borç birdi aña / yumşaq kıldı nerseni [Y232a6 yumşaq kıldı] / EL-MU' TELLU' L-LĀMĪ / ELĪF / körgüzdi aña nerseni [Y232a7 nirseni körkütti aña] / (6) körgüzgen er [Y232b1 körkütgen er] / (7) körküzilmiş nirse [Y232b1 körünmiş nirse] / BĀ / asıg birdi er [Y232b2 ribā birdi] / arturdı anıñ üze fulān nerseni [Y232b2 arturdı] / (8) TĀ / birdi aña mālını [Y232b3 māl birdi aña] / Y232b3 fetvā birdi ' ālim / - [Y232b3 fetvā] (9) CĪM / te'hîr kıldı işni [Y232b4 te'hîr kıldı] / yörüttü tañgrı bulutlarını [Y232b4 yörüttü] / qurtardı anı tañgrı helâketdin [Y232b5 qutğardı] /
- P186b (1) HĀ / açıldı kök [Y232b6 açıldı] / quşluğa kirdi [Y232b6 quşluğa kirdi] / yaladı aña qamçunı [Y232b6 yaladı anıñ üze] / HĪ / (2) ızdı perdeni [Y232b7 kemişti] / DAL / zāhir kıldı nerseni [Y232b7 açuq kıldı] / ' aṭā kıldı aña [Y233a1 baḥşış birdi aña] / (3) ' aṭā [Y233a1 baḥşış] / helâk kıldı anı [Y233a2 yoqattı] / ızdı aña ezgülikni [Y233a2 ezgülik ıztı] / (4) yuqdı aña qutur [Y233a3 uyuz tütişti] / qutur bolmaq [Y233a3 tüteşmek] / yārī birdi aña anıñ üze [Y233a3 dād kıldı anıñ üze] / ḥayrsız boldı [Y233a4 ḥayrsız boldı] / (5) hediyye ızdı anıñ tapa [Y233a5 hediyye ıztı anıñ tapa] / qurbānıg ızdı ka' beğa [Y233a5 ka' beke qurbān ıztı] / (6) ZEL / āzārladı anı [Y233a6 āzārlattı anı] / arıttı közi çöpini [Y233a6 közi çöplüg kıldı] / mezī inderdi [Y233a7 mezī indürdi] / RĀ / Y233a7 bay boldı / (7) Y233b1 baylıq / yöritti aṭnı taqı suwnı [Y233b1 aṭnı qayındurdu suwnı aqturdu] / (8) bildirdi aña işni [Y233b1 ḥaber birdi aña = bildürdi] / ḥārladı anı [Y233b2 ḥor kıldı] / Y233b2 tünle yörیدی / ögdi anı [-] / (9) yalıñ kıldı anı tonlardın [Y233b2 yalıñ kıldı tondın] / tölendürdi anı [Y233b3 qındurdu] / terge birdi aña serāynı [Y233b3 iwni terke birdi] / Y233b3 ter /
- P187a (1) ḥārladı anı [Y233b4 ḥor kıldı] / yügürtti buğramı kısrakğa [Y233b4 yügürdi] / SĪN / tölendürdi tañgrı tağlarını [Y233b5 tölendürdi] / (2) kiçe keldi [Y233b5 kiçeke kirdi] / unutturdu¹⁰⁵ aña nerseni [Y233b5 nirseni unitturdu] / ŞIN / kiçe körmez kıldı anı tañgrı [Y233b6 kiçe körmez kıldı] / tegürdi aña fulān nerseni [Y233b6 örtti anı] / (3) aydı sırımı [Y233b6 açtı] / yörüttü dārū qarınını [Y233b6 yöritti dārū qarnın] / ŞAD / sanadı qoznı taqı öñgin nerseni [Y233b7 sayadı <qoznı>¹⁰⁶ taqı öñgin nirseni] / (4) Y234a1 yırağ kıldı anı / DAD / ḥoşnūd kıldı anı [Y234a1 ḥoşnūd kıldı] / yumdı közini [Y234a1 közin yumdı] / ' afv

¹⁰⁵ M. t > n

¹⁰⁶ Y185b3'teki imladan hareketle: qoz.

kıldı yazukını [Y234a1 keçürdi] / (5) aydı aᅇga sırnı [Y234a2 sır ıztı anıᅇg tapa] / cimā‘ kıldı tişini [-] / kiçürdi işni [Y234a3 işni yöritti] / (6) arık kıldı anı [Y234a4 aruk kıldı] / arık tiwe [-] / Tİ / birdi aᅇga mālını [Y234a4 birdi aᅇga] / (7) baᅇşīş [-] / ‘ AYN / kulaᅇ tuttu aᅇga [Y234a5 kulaᅇ ᅇoztı (6) işitmek için] / (8) çömelü olturdu it [Y234a6 it çömeldi] / ĞAYN / kulaᅇ tuttu aᅇga [Y234a6 tıᅇgladı] / tãĝi kıldı anı [Y234a7 boyun sümezlik kıldı] / bātıl kıldı nerseni [Y234a7 nirseni ᅇoztı] / (9) FĀ / kesdi bürütını [Y234a7 bıyıkın kesti] / kısarladı anı meselede [Y234b1 ᅇatıĝlık kıldı] / kizledi anı [Y234b1 örtti anı taᅇı açtı] /

P187b (1) şāfi kıldı aᅇga dostlıkını [Y234b1 turuĝ kıldı (2) dostlıkını] / ᅇāş kıldı aᅇga nerseni [Y234b2 ᅇāş kıldı] / ‘ afv kıldı anı nersedin [Y234b2 işdin ‘ afv kıldı] / (2) uzıdı [-] / buldı anı [Y234b3 buldı] / ᅇAF / uzun ‘ ömrlik kıldı taᅇĝrı anı [Y234b3 yaşın uzun kıldı] / raᅇm kıldı anıᅇg üze [Y234b3 bekledi = şefᅇat kıldı] / raᅇmet [Y234b4 şefᅇat] / (3) - [Y234b4 suw birdi] / bedbaᅇt kıldı anı [Y234b4 bezbaᅇt kıldı] / açıĝ boldı nerse [Y234b5 açıĝ boldı] / kemişdi anı [Y234b5 kemişti] / kemişilmiş nerse [Y234b5 kemişilmiş nirse] / (4) itü birdi aᅇga nerseni [Y234b5 kemişti aᅇga nirseni] / - [Y234b5 işni itti anıᅇg tapa] / arıttı anı / KEF / yıĝlattı anı [Y234b6 yıĝlattı] / (5) yaᅇdı otını [Y234b6 yaldırdı] / LAM / and içdi taᅇĝrı tuta [Y234b7 and içti] / Y234b7 and / and içdi ‘ avreti üze [Y234b7 ilā baĝladı] / (6) sınağı taᅇĝrı anı ezĝülik birle [Y234b7 taᅇĝrı körkliĝ Y235a1 fāyide birdi] / hüner kıldı uruşda [Y235a1 erdem kıldı] / ‘ özr aydı aᅇga [Y235a1 ‘ özrni açuᅇ kıldı] / (7) eskirti tonını [Y235a2 eskirti] / çıkardı anlarını menzillerindin [Y235a2 müteferriᅇ kıldı bularını turĝu yirlerindin] / kendü çıkıldılar [Y235a2 kendü yıldılar] / (8) ᅇālī kıldı yirni [Y235a3 ᅇālī boldı] / ızdı ᅇovanı ᅇuzuĝka [Y235a3 ıztı ᅇovanı] / sürdi ᅇüccetni taᅇı beyān kıldı yawuᅇlık<nı> [Y235a4 kemişti ᅇüccetni ᅇarābetni] / (9) indedi itni [Y235a4 ündedi] / söĝüldi anı otĝa [Y235a4 söĝüldi] / yüksetti anı [Y235a5 kötürdi anı] / kitti yastuᅇdın [Y235a5 yastuᅇdın tüşti = kiterdi] /

P188a (1) kız kıldı narᅇnı [Y235a5 kız kıldı] / ᅇaynattı küweᅇni [Y235a6 ᅇaynattı] / imlā kıldı anıᅇg üze kitābnı [Y235a6 imlā kıldı anıᅇg üze kitābnı] / (2) mühlet birdi taᅇĝrı aᅇga ‘ ömr içinde [Y235a7 mühlet birdi taᅇĝrı ‘ ömr içinde] / MİM / kızıttı temürni [Y235a7 temürni kızıttı] / kızıttı anıᅇg üze taĝ başĝu temürni [Y235b1 taĝ bastı anıᅇg üze] / (3) körmez kıldı taᅇĝrı anıᅇg közini [Y235b1 taᅇĝrı közini (2) körmez kıldı] / arturdu taᅇĝrı anıᅇg mālını [Y235b2 taᅇĝrı mālın arturdu] / NUN / öĝdi anı [Y235b2 öĝdi] / (4) Y235b3 öĝmek / helāk kıldı anı [Y235b3 ziyān tegürdi = cināyet kıldı] / yaᅇın kıldı anı aᅇga [Y235b3 yaᅇın boldı] / arık kıldı anı [Y235b3 aruk kıldı] / bay kıldı anı [Y235b4 bay kıldı] / (5) muᅇĝsız boldı andın [Y235b4 ᅇācetsiz boldı] / baylık [Y235b4 muᅇĝsuzluk] / bu muᅇĝsızlık kılmaz andın / (6) tüketti anı [Y235b4 tüketti] / māye birdi aᅇga [Y235b4 māyelıĝ kıldı] / menī inderdi [Y235b5 menī indürdi] / HE / meşĝül kıldı anı nersedin [Y234b5 meşĝül kıldı] / tegürdi aᅇga sözni [Y235b5 söz tegürdi] / (7) EL-MU‘ TELLU’L-FĀ’i VE’L-LĀMİ / ᅇĀ / vaᅇy ızdı taᅇĝrı peyĝāMBERĝa ‘ am [Y235b6 vaᅇy ıztı] / (8) DAL / ezĝülik kıldım erĝe [Y236a1 er üze minnet ᅇoztı] /

Y236a1 minnet / helāk boldı [Y235b7 yokattı] / otlıg kıldı çaqmaqñı [Y236a2 çaqmaqñdın ot çıkardı] / (9) çıkardı otnı çaqmaqñdın [-] / fermānladı big erge [Y236a3 vaşiyet kıldı beg aña taqı buyurdı] /

P188b (1) vaşiyet kıldı mālınıñ üçde birin [Y236a3 üçde birin vaşiyet kıldı] / vaşı kıldı anı mālı içinde [Y236a3 vaşı tıkti (4) anı māl içinde] / (2) ‘ AYN / izişge soqđı metā‘ nı [Y236a4 kālenu i<y>işke soqđı] / yād tuttu nerseni köñgli içinde [Y236a5 köñglinde nirseni tuttu] / (3) FĀ / vefā kıldı aña ‘ ahd birle [Y236a5 vefā kıldı] / baqa qozdı anıñ üze [Y236a6 baqa oturdı] / KEF / aqzın baqladı yanlıkñıñ [Y236a6 baqladı] / (4) LAM / ezgülik kıldı aña [Y236a7 ezgülik kıldı] / MĪM / işaret kıldı aña [Y236a7 işaret kıldı anıñ tapa] / HE / süst kıldı anı [Y236a7 süst kıldı] / (5) EL-MU‘ TELLU‘ L-‘ AYNĪ VE‘ L-LĀMĪ / ELĪF / sıgındurdı [Y236b1 sıgındurdı] / RĀ / qandırdı anı suwdın [Y236b1 qandırdı] / (6) ŞIN / awnıñ öltürür yirin hařā kıldı [Y236b2 öldürgü yerin yañıldı] / QAF / (7) azıqsız boldı qavmlar [Y236b3 azıqı tükendi] / hālī boldı serāy [Y236b3 hālī boldı] / şı‘ r āhirin muhtelif keltürdi şā‘ ir [Y236b4 muhtelif beyt ayıttı] / (8) LAM / qapdı anı [Y236b4 qayıttı] / HE / tönğderdi tañrı lūt qavmınıñ kendleri [Y236b4 tönğderdi tañrı lūt kendlerin] / el sündi nersege [Y236b5 sündi eligin nirse tapa] / (9) VE BĪ‘ L-YĀ‘ Ī / HĀ / tırgüzdi anı tañrı [Y236b6 tiriltti anı] / ābādān kıldı er harāb yirni [Y236b6 er harāb yirni ābdān kıldı] / oyağ kiçürdi tünni [Y236b6 ozağlıq (7) birle keçürdi tünni] /

P189a (1) ‘ AYN / azdurdı anı yörimek [Y236b7 yörimek emgetti anı] / ‘ āciz kıldı iş [Y237a1 iş bastı anı] / düşvār boldı aña nirse [Y237a1 nirse baqlandı anıñ üze] / (2) BĀBU FA‘ ALE YUFE‘ ‘ İLU TEF‘ ĪLĀ / ELĪF / bī-zār kıldı anı [Y237a2 bī-zār kıldı] / (3) üstāhlıq kıldı aña [Y237a2 üstāhlıq kıldı] / ülüş kıldı anı [Y237a2 ülüş kıldı] / qaytardı tiwelerni suwdın [Y237a2 tiwelerni suwdın qaytardı] / Y237a3 perdelig kız / (4) hařāqa nisbet kıldı anı [Y237a3 hařāqa nisbet kıldı] / tüzdi çerigni [Y237a3 çerigni tüzetti] / kısarladı anı serāy bey‘ iğa [Y237a4 kısarladı] / bildirdi aña işni [Y237a4 haber birdi] / (5) ārāste boldı bezekde [Y237a5 kopar boldı itig içinde] / evlā bışmış et [Y237a5 ezgü bışmış et] / BĀ / Y237a6 edeb öğretti aña / (6) cem‘ kıldı anlarnı [Y237a6 cem‘ kıldı] / serzeniş kıldı anı [Y237a6 siñgredi] / topraqğa bulğadı anı [Y237a6 topraqğa bulğadı] / sınağı anı [Y237a7 sınağı] / saqladı anı şerdin [Y237a7 şerdin saqladı] / (7) uşaq taş tōşedi mescidge [Y237a7 mescidke uşaq taş tōşedi] / Y237b1 harāb kıldı anı / qına yaqtı barmaqñarğa [Y237b1 barmaqñların qınağa bulğadı] / (8) öğretti anı [Y237b1 öğretti] / tiz kıldı anı [Y237b2 yetik kıldı] / altun yalduzdı qurğa [Y237b2 qurnı altunladı] / tertībçe qozdı nerselerni [Y237b2 tertībçe qoztı] / (9) merhabā beg tidi aña [Y237b3 du‘ ā kıldı] / rağbetlendürdi anı nirse içinde [Y237b3 rağbet kıldurdı anı] / ornattı sünğü temürini sünğüge [Y237b3 sünğü uçıña temür urdı] / [Y237b4 qorquttı anı] /

P189b (1) butadı hürmā yığaçını [Y237b4 butadı hürmā yığaçını] / dārğa asdı kişilerni [Y237b4 astı kişilerni] / qınadı anı [Y237b5 qınadı] / [Y237b5 qın] / ‘ arabiyetğa kiçürdi fārisī tilini

[Y237b5 t̄az̄īga ewürdi] / (2) izinçe yörirdi anıñg [Y237b5 soñgıñça yörirdi] / mağribğa bardı [Y237b7 mağribğa tegdi] / ğālib kıldı anı anıñg üze [Y237b7 ğālib boldı = ğālib kıldı anı] / yakın çoıdı anı [Y237b7 yakın kıldı] / qurbān kıldı anı [Y237b7 qurbān kıldı] / (3) butadı tākni [Y238a1 butadı] / çattı iki közi arasını [Y238a1 alnın çattı] / ewürdi nerseni [Y238a2 ewürdi] / yalğanğa tuttı anı [Y238a2 yalğanğa tuttı = ütedi] / (4) yalğanğa tuttı işni [-] / laqab urdı aña fulān nerse birle [Y238a3 laqab urdı] / - [Y238a3 laqab] / (5) tezgindiler şehr içinde [Y238a4 çewründiler] / kez sordı andın [Y238a4 sordı andın] / süzdı anı [Y238a5 süzdı] / (6) TĀ / tek çoıdı anı [Y238a5 tek çoıdı anı hüccet birle] / tölendürdi anı [Y238a6 tölendürdi] / icābet kıldı aşırğanğa [Y238a6 cevāb birdi aşırğanğa] / (7) tek çoıdı anı [-] / nükte aydı söz içinde [Y238a6 nükte kıldı] / SĀ / yaldırdı otnı [Y238a7 yaldırdı] / (8) mü'ennes kıldı ismni [Y238a7 müennes kıldı] / üç señgırlig nerse [Y238b1 üç señgırlig nirse] / örperdi misvāk başını [Y238b1 örperdi] / kiçürdi anı [Y238b2 kiç çoıdı] / CİM / (9) öğretti aña [Y238b2 öğretti = zīrek kıldı] / bu anıñg öğretmiş [Y238b2 bu <a>nıñg öğretmiş şäkird] / azın azın aşurdı fulān nersege [Y238b3 azın azın aşurdı nirseke] / bulğadı anı kang<a> [Y238b3 kanğa bulğadı] /

P190a (1) tayandı anıñg üze [Y238b3 i' timād kıldı] / kiterdi andın kaızgını [Y238b4 kaızgını kiterdi andın] / açdı barmaqları arasını [Y238b4 açtı barmaqlarınıñ arasını] / (2) iki barmaq arası [Y238b5 iki nirseniñg arası = arasında açuqluq] / iley tişi seyrek er [Y238b5 seyrek tişig = iley tişi seyrek er] / şişük yüzlig er [Y238b5 yüzi şişük er] / (3) HĀ / āzarladı anı [Y238b6 emgetti anı <=> āzarlattı] / ziyān tegürmek [Y238b6 bu qatıg emgek] / (4) başın egdi er rükū' içinde [Y238b7 er rükū' içinde başın asra soqtı] / Y238b7 arturdı munı anıñg üze / ekiledi anı [Y238b7 iktiledi] / (5) arıqladı tañgrını [Y239a1 tañgrını arıqladı] / Y239a1 arıg tañgrı / ızdı anı [Y239a2 ızdı anı] / Y239a2 ızmaq / (6) taradı saçını [Y239a2 saçını ızdı = taradı] / erte keldi anlarğa [Y239a2 erte keldi anlarğa] / erte<ge> tegürsün tañgrı sini hayr birle [Y239a3 tañgrı sini erteke hayr birle çıkarsun] / açā birdi nerseni [Y239a3 açuq kıldı nirseni] / (7) açuq nerse [Y239a3 hāliš nirse] / açdı qapuqlarını [Y239a4 qapuqlarını açtı] / sewündürdi anı [Y239a4 sewindürdi] / (8) ' ayb kıldı anıñg üze fi' lini [Y239a4 körksüzledi anıñg üze (5) fi' lini] / turş kıldı yüzini [Y239a5 yüzini çattı] / Y239a5 öğülmüş er / (9) şür kıldı küweçni [Y239a5 süz kıldı] / arıg kıldı sözni [Y239a6 arıg kıldı] / HĪ / tārīh bitidi kitābğa [Y239a6 tārīh bitidi kitābke] /

P190b (1) tırmadı başlarını [Y239a6 tırmadı] / sürtti aña yıparını [Y239a7 yıpar türtti] / cūze çıkardı kuş [Y239a7 cūjek çıkardı] / (2) sürtti aña yağını [Y239b1 yağ türtti] / DAL / üstüvār kıldı anı [Y239b1 berkitti anı] / sowuq kıldı suwnı [Y239b2 sowuq¹⁰⁷ kıldı] / yıraq çoıdı anı [Y239b2 yıraq çoıdı] / (3) yalıñg kıldı anı tonlardın [Y239b2 tonındın yalıñg kıldı] / kıwurçuq kıldı saçını [Y239b3 kıwurçuq kıldı] / cāvızāne kıldı anı tañgrı [Y239b3 cāvızāne kıldı] / külge kemişdi biryānını [Y239b3 külge kemişti] / (4) rağbetsiz kıldı anı nersedede

¹⁰⁷ M. suwluğ

[Y239b4 ragbetsiz kıldı] / topraklıg ters kıttı yirge [Y239b4 ters kemişti yirke = toprak birle ters kıttı yirke] / Y239b5 topraklıg ters / tayadı yığaçlarğa [Y239b5 yanaşu kıttı] / (5) kaçurdı anı [Y239b5 kaçurdı] / tildi kıvunnu [Y239b6 kaçunnu öpti = teldi] / aşdı tağğa [Y239b6 tağğa aşdı] / bağladı başını [Y239b7 bağladı] / (6) bağladı sözni [Y239b7 sözni bağladı tağı küvey kıldı] / ötti kögürçünler [Y239b7 kögerçgin ötti] / ötgen kıuş [Y240a1 peyveste ötgen kıuş] / yalğanğa nisbet kıldı [Y240a1 yalğanğa tuttu] / (7) Y240a1 yalğan söz / birdi aňğa biglikni [Y240a1 beglig birdi aňğa] / uluğladı taňgrını [Y240a2 ögdi = taňgrını uluğladı] / yüksek kıldı bināni [Y240a2 yüksek esürdi] / (8) yaydı töşekni [Y240a3 töşekni töşedi] / açuğ kıldı ‘özrni [Y240a2 ‘özrni açuğ kıldı] / RĀ / Y240a4 eşer kıldı aňğa / te’ħır kıldı anı [Y240a4 te’ħır kıldı] / (9) Y240a4 eksük kitāb / yoğalttı mālını [Y240a5 yoğattı] / ħavīc kıoydı küweçge [Y240a5 küweçni ħavīclıg kıldı] / müjde birdi aňğa ħayr bir<le> [Y240a6 müjde birdi aňğa] /

P191a (1) körgen kıldı anı [Y240a6 körgezdi] / erte ir keldi [Y240a7 erte ir bardı] / yoğattı kıvımnı [Y240a7 yoğattı kışilerni] / Y240a7 yoğalmaq / (2) arturdı mālını [Y240a7 arturdı] / aşıladı süngüklerni [Y240b1 süngüklerni aşılattırdı] / bertükçi [Y240b1 bertük bağıuçı] / Y240b1 bezedi kıaşīdeni / (3) Y240b2 kıorkıttı anı / ħārladı anı [Y240b2 ħor kıldı] / kıızıl kıldı nerseni [Y240b2 nirseni kıızıl kıldı] / yaşıll kıldı anı [Y240b2 yaşıll kıldı] / sarıg kıldı anı [Y240b2 sarıg kıldı] / (4) Y240b3 ħaber birdi aňğa / Y240b3 perdelig kıız / ziyānğa nisbet kıldı anı [Y240b3 helāk kıldı anı] / yinçe bıkın [Y240b3 bıkını yinçe er] / (5) tedbīr kıldı işni [Y240b4 işke tedbīr kıldı] / müdebbir kıldı kıulnı [Y240b4 kıulnı müdebbir kıldı] / yoğalttı anı [Y240b4 helāk kıldı] / (6) yoğalmaq [-] / müzekker kıldı ismni [Y240b5 ismni müzekker kıldı] / yādīnğa keltürdi nerseni [Y240b6 yādīnğa ketürdi] / va‘z aydı müzekkir ħalāyıkılarğa [Y240b6 müzekkir va‘z aydı] / (7) örtüglig kıız [Y240b7 perd<e>lig kıız] / toldırdı taňgrı deryālarını [Y240b7 taňgrı teňgizni toldırdı] / meşgūl kıldı anı yā aldı [Y240b7 eşkıbāy bağladı] / musaħħar kıldı anı [Y241a1 masaħħara kıldı] / (8) kıozdı narħını [Y241a1 narħ kıldı] / Y241a1 narħ / yaldırdı otını [Y241a2 yaldırdı] / (9) ħīre boldı közlerimiz [Y241a2 közümüz ħīre boldı] / temür çeke urdı kıapuğğa [Y241a2 kıapuğğa çekeg tügdi] / çermendi tonını [Y241a3 tonını çirmendi] / meşhūr kıldı anı [Y241a3 belgūlūg kıldı] /

P191b (1) kıozdı kitābnıñ evvelinde fulān nerseni [Y241a3 kitāb evvelinde nirseni bitidi] / Y241a4 kitābnıñ evveli / egri kıldı yaňgaqın tekebbūrlık birle [Y241a4 tekebbūr üçün kıayıştırdı yaňgaqın] / (2) taşgīr kıldı ismni [Y241a4 taşgīr kıldı] / bıkımnı yinçe kıldı aţnıñ [Y241a5 aţ bıkını yinçe boldı] / arıg kıldı anı [Y241a5 arıg kıldı] / devlethg er [Y241a5 gālīb er] / Y241a7 tilek bulmaq / (3) ‘ibāret kıldı fulān nersedin [Y241a6 ‘ibāret kıldı] / taşşīr kıldı iş içinde [Y241a6 taşşīr kıldı] / uluğladı anı [Y241a6 ağırladı] / ta‘zīr urdı yazuqlıgğa [Y241a7 ta‘zīr urdı yazuqluğğa] / (4) düşvār kıldı anıñ ūze işni [Y241a7 düşvār boldı = kıldı] / āyet urdı muşħafğa [Y241b1 naşş kıldı muşħafğa] / ħoş yızlıg kıldı anı [Y241b1 ħoş yızlıg kıldı] / bulğadı anı toprağğa [Y241b1 toprağğa bulğadı] / (5) ‘ömr birdi aňğa taňgrı [Y241b2

uzun yaş birdi aṅga] / [Y241b2 ‘ömr] / topraklıg kıldı yüzini [Y241b2 topraklıg kıldı yüzini = (3) yâ hacîl kıldı] / (6) Y241b3 eksütti andın ‘azābnı / taşurdu arıqlarını [Y241b3 aqıttı arıqlarını] / tefsîr aydı Qurānga [Y241b4 tefsîr kıldı] / ağız açgu birdi rüzed<ārğa> [Y241b4 rüze tutğan ağızın açtı] / (7) endîşe kıldı anıṅ içinde [Y241b5 endîşe kıldı] / Y241b5 endîşe / (8) tarlık kıldı ‘iyâli üze [Y241b6 ‘iyâli üze tarlık kıldı] / taqdîr¹⁰⁸ kıldı nerseni [Y241b6 nirseni endāze kıldı] / soydı yağur qapını [Y241b7 yağur qapın soydı] / Y241b7 taqşîr kıldı / (9) kısğa kıldı hâcîler saçındın [Y241b7 kesti hâcî saçındın] / ‘âciz boldı andın [Y242a1 ‘âciz boldı] / yanın yaturdı anı [Y242a1 yanın kemişdi] / tamuzdı suwnı [Y242a1 tamzurdu¹⁰⁹] /

P192a (1) uluğladı taṅgrını [Y242a1 uluğladı] / üküş kıldı mâlnı [Y242a2 üküş kıldı] / bulğandırdı suwnı [Y242a2 bulğanuq kıldı] / uşattı anı [Y242a2 uşattı] / örtti taṅgrı anlarını yazuqlarını [Y242a2 taṅgrı yazuqların örtti] / (2) yaydı muşhafnı [Y242a3 yaydı = açtı] / kaçurdu anı [Y242a4 ürkütti] / nekre kıldı ismni [Y242a4 nekre kıldı] / (3) özlek ısığında bardı [Y242a5 özlek isiginde yöridi] / özlek ısığı [-] / ZE / ozdı¹¹⁰ anıṅ üze [Y242a5 ozdı anıṅ üze fazl içinde] / oṅgardı anı [Y242a6 anuqluq kıldı esbâbı birle] / (4) ‘alem kıldı tonga [Y242a6 ‘alemlüg kıldı] / ‘âciz kıldı anı [Y242a6 ‘âciz kıldı] / qarı boldı tişi [Y242a7 ‘avret qarı boldı] / çewürdi oqını [Y242a7 oqını eligi birle çewürdi] / SİN / (5) biş seṅgirlik nirse [Y242a7 biş muṅguşluğ nirse] / Y242b1 örtti anıṅ üze / kir kıldı tonını [Y242b1 tonını kir kıldı] / açığ yüzlig boldı [Y242b1 yüzün çattı] / (6) tün âhirinde tüşdi [Y242b1 tün âhirinde yöridi = tüşti] / kız anası ivinde qarıdı [Y242b1 urağut orta yaşlıg boldı = kız kiç qaldı küzegüke barmadın] / namâz kıldı taṅg qaraṅgkusında [Y242b2 namâznı taṅg qaraṅgkusında kıldı] / ir tegdiler suwğa [Y242b2 erte ir bardı suwqa] / (7) müflis kıldı anı kâzî [Y242b2 kâzî müfliske hükm kıldı aṅga] / arığladı taṅgrını [Y242b3 taṅgrını arığladı] / Y242b3 arıg taṅgrı / arıglik [Y242b3 arıglik taṅgrıka] / (8) bürük kızürdi aṅga [Y242b3 bürük keytürdi aṅga] / örtti anıṅ üze işni [Y242b4 örtti anıṅ üze] / kiterdi andın qazğunı [Y242b4 qazğunı kiterdi] / tönğderdi anı [Y242b4 nigü-sâr kıldı] / ŞIN / (9) tütürdi itler arasında [Y242b5 tütürdi itlerini] / kötürdi tâklerni [Y242b5 qaldurdu = muṅgaq tikti] / yaḫşı sordı andın [Y242b6 yaḫşı sordı] /

P192b (1) naqş kıldı nerseni [Y242b6 bezedi] / ŞAD / qurtardı anı taṅgrı [Y242b6 qurtardı anı] / kiṅlik kıldı fulân nersede [Y242b7 kiṅlik kıldı] / kiṅlik [Y242b7 bu kiṅlik] / (2) oynadı oğlanı [Y242b7 urağut oğlanın oynattı] / ezgü beyân kıldı kışşanı [Y243a1 beyân kıldı = açuq kıldı] / arıttı anı taṅgrı [Y243a1 arıg kıldı anı yazuqđın] / mezesiz kıldı tirlikni [Y243a2 tiriglikin mezesiz kıldı] / (3) DAD / ülüşlig kıldı anı [Y243a2 ülüş kıldı] / yigrendürdi anı aṅga [Y243a2 düşmânlık kıldı] / harîz kıldı anı uruşda [Y243a3 rağbethlig <boldı> aṅga

¹⁰⁸ M: d > z

¹⁰⁹ M: z > z

¹¹⁰ M: z > z

uruşmakka] / (4) karşı kozdı aṅga fulān nerseni [Y243a3 karşı koztı anı nirseke] / karşı kozğan [Y243a4 karşı bolğan nirse] / kināyet kıldı sözni [Y243a4 örtüglüg kıldı] / hedyye keltürdi anlarğa kelgen [Y243a4 kelgen nirse ketürdi] / (5) hedyye [Y243a5 bu ketürgen nirseler] / yumdı közini [Y243a5 közin yumdı] / hıç uzımadım [Y243a6 hıç köz yummadım] / (6) örtti sözni [Y243a6 sözni örtülüg¹¹¹ sözledi] / farīza kıldı taṅrı süreni [Y243a6 farīza kıldı süreniṅ okımağını] / iglig kıldı anı [Y243a7 sökelke terbiyyet kıldı] / ȚI / (7) yıgdı anı işdin [Y243a7 yıgdı işdin] / ḥanūṭ saçdı ölüge [Y243b1 ölüge ḥanūṭ türtti = saçtı] / karışdırdı işni [Y243b1 karıştı = işi içinde karıştırdı] / erklig kıldı anı anıṅ üze [Y243b1 erklig kıldı] / (8) bulğadı anı kaṅga [Y243b2 kaṅka bulğadı] / ğalaṭğa nisbet kıldı anı [Y243b2 ğalaṭka nisbet kıldı] / taḫşır kıldı işde [Y243b2 taḫşır kıldı] / ısırga asdı kulaḫıṅga [Y243b2 küpe kattı kulaḫıṅga = (3) uru birdi] / (9) yügen urdı aṭğa [Y243b3 aṭka tizgin urdı] / rağbetliĝ kıldı nersege [Y243b3 neşätliĝ kıldı] / nuḳt urdı muşḥafğa [Y243b4 çeke urdı] /

P193a (1) ZI / öwke kıldı anıṅ üze [Y243b4 öwke kıldı = iriglik kıldı anıṅ üze] / ögdi anı [Y243b5 ögdi] / ‘AYN / taturdı aṅga ğuşşanı [Y243b5 każĝu yitürdi aṅga] / ādīne kılduḳ biz [Y243b5 āzīne kılduḳ] / (2) cem‘ kıldı mālını [Y243b5 mālını cem‘ kıldı] / süṅü<k>siz söĝülmüş [Y243b6 süṅüksüz söĝlinçi] / tört seṅirliĝ nerse [Y243b6 dört muṅuşluĝ nirse] / ḥaṅçere urdı üni içinde [Y243b6 üni içinde ḥaṅçere kıldı] / (3) yençü birle tüzülmüş tāc [Y243b7 tüzülmüş tāc] / yamadı tonını [Y243b7 tonını yamadı] / alplıĝa nisbet kıldı anı [Y243b7 alplıĝka nisbet kıldı] / şefā‘ atini ḳabül kıldı anıṅ big yazuḳı içinde [Y243b7 beg şefā‘ atin ḳabül kıldı Y244a1 yazuḳ kılĝanıṅ] / (4) teşnī‘ kıldı anıṅ üze [Y244a1 çoĝladı anıṅ üze] / iriglik [Y244a1 bu çoĝu] / baş igini birdi aṅga [Y244a2 başın aĝıttı] / yarım kıldı şā‘ ir beytni [Y244a2 beytni iki yarım kıldı] / (5) ḳorḳuttı anı [Y244a2 ḳorḳıttı = ḳorḳıncdın emīn kıldı anı] / ḳatıĝ melāmet kıldı aṅga [Y244a2 ḳatıĝ melāmet kıldı] / pāre pāre kıldı anı [Y244a3 pāre pāre kıldı] / bürünçük örtti tişige [Y244a3 bürünçük örtü birdi aṅga] / berḥurdārliĝ birdi aṅga [Y244a3 berḥurdārliĝ kıldı aṅga anıṅ birle] / (6) mut‘ a birdi tişige [Y244a4 ‘avretke mut‘ a birdi] / - [Y244a4 mut‘ a] / sıṅar közliĝ er [Y244a4 bir endāmlıĝ er = sıṅar közliĝ er] / ĞAYN / (7) tegürdi risāletni [Y244a5 tegürdi peyĝamberlıĝını] / Y244a5 tegürmek / fāriĝ kıldı anı ‘ ameldin [Y244a5 fāriĝ kıldı ‘ amel için] / aĝnattı kölükni [Y244a6 aĝnattı kölikni] / (8) FĀ / taşnīf kıldı kitābnı [Y244a6 taşnīf kıldı] / muvāfaḳat kemişdi köṅüller ara [Y244a6 köṅüller arasında yaraştırdı = ya‘ nī muvāfaḳat kemişti] / küwürdi süṅünü [Y244a7 tüzetti] / (9) ḳayşu kesdi ḳalemni [Y244a7 muḥarref keşti] / kiterdi sözni ornındın [Y244b1 kiterdi = aynattı sözni yirlerindin] / and berdi aṅga [Y244b1 and içürdi aṅga] /

P193b (1) soṅ ḳozdı anı [Y244b2 soṅra ḳodtı anı] / aĝırladı anı [Y244b2 aĝırladı] / ısırḳa soĝdı tişige [Y244b2 küpe uru birdi] / ḥaṭāḳa nisbet kıldı anı [Y244b2 ḥaṭāḳa berkindirdi] / Y244b2 ewürdi anı / taşnīf kıldı kitābnı [Y244b3 kitāb taşnīf kıldı] / (2) iki ḳat kıldı ‘ aṭanı [Y244b3

¹¹¹ M. örtülüĝsüz

iki kat kıldı / za' if kıldı anı yörimek [Y244b3 emgetti anı (4) yörimek] / bildirdi aṅga nerseni [Y244b4 öğretti] / (3) hoş yızlıg kıldı taṅrı uçmaḡnı ehliṅge [Y244b4 hoş yızlıg kıldı uşmaḡnı uşmaḡlıklarğa] / ma' rife kıldı ismni [Y244b5 ismni ma' rife kıldı] / - [Y244b5 ma' rife] / (4) iriglik kıldı aṅga [Y244b5 iriglik kıldı] / çiginindin bağladı kişilerinṅ [Y244b6 eligin artaru bağladı] / buyurdu aṅga işni [Y244b6 yükledi] / yarı kıldı anı [Y244b7 iki yarım kıldı] / (5) arıg kıldı tonı [Y244b7 tonı arıg kıldı] / KAF / oyağ kıldı anı [Y244b7 ozağ kıldı] / tiz bağdı aṅga [Y244b7 yetig bağtı] / köyürdi anı [Y245a1 köydürdi] / (6) köyünmiş [Y245a1 ört] / tezgindi kuş hevâda [Y245a1 kuş hevâda çewründi] / yülidiler başlarını [Y245a2 başların yülüdiler] / aḡmağğa nisbet kıldı anı [Y245a2 aḡmağğa nisbet kıldı] / (7) yırttı tonlarını [Y245a2 yırttı tonı] / sarıg ot türtti aṅga [Y245a3 hoş ot türtti] / sarıg ot [Y245a3 hoş ot sarıg ot] / şüret kıldı taṅrı pâre etni [Y245a3 şüret kıldı taṅrı muğğanı] / (8) Y245a4 boğdı anı / boğaz [Y245a4 boğulmuş] / toksanğa tegdi [Y245a4 toksanğa yağudı] / deṅirlik satıg kıldı bāzırgān [Y245a5 yinçelik kıldı bāzırgān] / (9) oğrıga nisbet kıldı anı [Y245a5 oğrılığğa nisbet kıldı] / pâre kıldı etni [Y245a5 etni ustı] / maşrığğa tegdi müsāfir [Y245a5 müsāfir maşrığğa bardı] / rāstğa tuttu anı [Y245a5 rāstğa tuttu] / zekvet aldı zekvet alğuçı [Y245a6 zekvet alğan zekvet aldı] /

P194a (1) süzdi şarābnı [Y245a6 şarābnı süzdi] / çapdı iki elini [Y245a7 iki eligin çaptı] / bey' içinde el tutuşmağ [Y245a7 bey' inṅ 'ağdı] / (2) Y245b1 yol birdi aṅga / talāk birdi tişige [Y245b1 boşadı] / üküş talāk kılgān er [Y245b1 köp talāk birgen er] / eski çağır [Y245b1 eski ḡamr] / (3) asdı anı aṅga [Y245b2 astı anı] / Y245b2 baturdı anı / kümüş birle yalduzılmış yügen [Y245b2 kümüş birle yalduzmuş öygen] / bağladı қаpuğlarını [Y245b3 қаpuğlarını bağladı] / (4) azırt kemişdi nerseler ara [Y245b3 iki nirse arasında ayırt kemişti] / fāsığğa nisbet kıldı anı [Y245b3 fāsıqlığğa nisbet kıldı] / yarılmış yumurtğa [Y245b4 yarılmış yumurtğa] / yağlıg terīd [Y245b4 köp yağlıg nevāle = terīd] / (5) bātl sözler [Y245b4 birbirineṅge yapşunmuş sözler] / yırttı tonlarını [-] / kur bağladı aṅga [Y245b5 iç kur bağladı] / (6) körklig bitidi kitābnı [Y245b6 yaḡşı bitidi] / KEF / kesdi kulağlarını [Y245b6 kesti kulağların] / tepretti anı [Y245b6 tepretti] / (7) teprenmek [Y245b7 teprenmek] / yok aṅga teprenmek [Y245b7 yok aṅga teprenmek ya' nı işi yok teprenmekke] / çatıg rāyılıg kıldı anı 'ömr [Y245b7 yaş anı puḡte kıldı] / çatıg rāy [Y246a1 puḡtelıg] / (8) soğışırdı barmağlarını [Y246a1 soğıştırdı barmağların] / ağırsağlandı tişi emçeki [Y246a1 ağırsağlandı] / yapşundi aṅga [Y246a2 ilükine yapşundi] / (9) yıpar sürtti nersege [Y246a2 yıpar türtti nirseke] / erklendirdi aṅga nerseni [Y246a3 mülkinṅge kiwürdi] / LAM / aşlıg uluğlıg [Y246a3 ögdülmüş er] /

P194b (1) vaqt qozdı aṅga [Y246a3 vaqt qodtı aṅga] / ümīd tuttu andın [Y246a4 umunç tuttu] / sezā kıldı anı ḡayrğa [Y246a4 sezā kıldı anı ḡayrğa] / ḡālīş kıldı anı taṅrığa [Y246a4 kesti anı taṅrılıg üçün] / uluğladı anı [Y246a5 ta' zīm kıldı] / (2) bedel birdi taṅrı aṅga ḡavfdın imīnlikni [Y246a5 bedel birdi aṅga qorğunçdın imīnlikni] / ağır kıldı anıṅ üze [Y246a6 yük

ağır ağırık kıldı / yüzün kemişti anı [Y246a6 yüzün kemişti] / (3) bilmezge nisbet kıldı anı [Y246a6 cāhillıķka nisbet kıldı] / hāşıl kıldı anı [Y246a6 hāşıl kıldı] / yükledi aᅇga fulān nerseni [Y246a7 yükledi] / açuķ oķıdı ķurānı [Y246a7 āheste oķıdı] / (4) rāst tüzilmiş tiş / bulğadı anı ķaᅇga [Y246a7 bulğadı] / sebīl kıldı serāynı [Y246b1 sebīl kıldı] / sicilnāme bitidi aᅇga ķāzī [Y246b1 hūkm kıldı = sicilnāme bitiyü birdi aᅇga] / (5) hūkm kıldı anıᅇg üze [-] / - [Y246b2 sicilnāme] / terk yol birdi aᅇga [Y246b2 āsān kıldı hicābnı] / hālī¹¹² birdi bahādın mundaᅇnı [Y246b2 iwe birdi bahādın] / (6) ta‘ dīl kıldı tanuķları [Y246b3 ta‘ dīl kıldı tanuķların] / mu‘ temed [Y246a3 mu‘ temed er] / Y246b4 ķalmış ķuzuᅇ / (7) ‘ aķsız er [Y246b4 sınamaduķ er = ᅇāfīl] / tüzdi yencūlerni [Y246b5 tüzdi yencūni] / tafşīl üze aydı belᅇüsizni [Y246b5 tafşīl üze aydı örtülüᅇni] / (8) arturdu anı anıᅇg üze [Y246b5 arturdu anı] / öpdı anı [Y246b6 öptı anı] / Y246b6 öpmek / ķişenlig esīr [Y246b6 buķaᅇuluᅇ esīr] / (9) oᅇᅇa birdi aᅇga nerseni [Y246b7 oᅇᅇa birdi] / tükel kıldı anı [Y246b7 tükel kıldı] / şüret kıldı anı [Y246b7 şüret kıldı] / mühlet birdi aᅇga [Y246b7 mühlet birdi] / azın azın inderdi anı [Y246b7 azın azın indürdi] /

P195a (1) ‘ uķūbet kıldı aᅇga [Y247a1 müşle kıldı] / [Y247a1 ‘ uķūbet] / MİM / yazuķlıᅇᅇa nisbet kıldı anı [Y247a1 yazuķlıᅇᅇa nisbet kıldı] / irdürdi anı [Y247a1 umazķa ketürdi] / ketti tamnı [Y247a2 ketti] / Y247a2 tükel yıl / [Y247a2 yükledi aᅇga işni] / [Y247a3 harām kıldı] / [Y247a3 erklig kıldı anı] (2) yaᅇladı bürütlerini [Y247a4 bıyıkların yaᅇladı] / sizilmiş söz [Y247a4 ᅇümānlıᅇ söz] / terᅇīm kıldı ismni [Y247a5 terᅇīm kıldı ya‘ nī bir ᅇarf yā iki ᅇarf kemişti] / ķurtardı anı taᅇᅇrı (3) āfātdın [Y247a5 ķurtardı] / Y247a6 ķurtulmaᅇ / selām kıldı anıᅇg üze [Y247a6 selām kıldı] / ısparladı aᅇga nerseni [Y247a6 ısmarladı] / (4) boyun südi taᅇᅇrı buyruķıᅇga [Y247a7 özin ısmarladı] / ᅇarpuşte ᅇür [Y247a7 eşᅇek arķası teg ᅇür] / yaldırdı otnı [Y247a7 yaldurdu] / yaratıᅇı rāst at [Y247b1 tükel yaratılmış at] / (5) uluᅇladı anı [Y247b1 aᅇırladı anı] / öğretti aᅇga [Y247b1 öğretti anı] / tavāᅇga kemişti anı [Y247b1 tāvāᅇka kemişti] / Y247b1 uluᅇladı anı / tıķaᅇlıᅇ yatuķ [Y247b2 aᅇzı tuwaᅇlıᅇ bardaᅇ] / (6) tıķaᅇ [Y247b2 tıwaᅇlıᅇ bardaᅇ] / uķdırdı aᅇga [Y247b2 uķturdu anı] / ilᅇerü kiᅇürdi anı [Y247b3 aşnu keᅇürdi] / kendü ilᅇerü kiᅇdi [Y247b3 kendü aşnu keᅇti] / (7) fermānladı aᅇga big fulān işni ķıl tiyü [Y247b3 buyurdu anıᅇg tapa beg (4) fulān işni ķılmaᅇᅇa] / ķısmet kıldı anı [Y247b4 ülüş kıldı] / kesdi tırnaᅇlarını [Y247b4 tırnaᅇların kesti] / (8) aᅇırladı anı [Y247b4 aᅇırladı] / sözledi anı [Y247b5 sözleşti] / Y247b5 söz / rāzdaş [Y247b5 sözleşᅇen] / (9) tüzdi yencūlerni taᅇı sözni [Y247b5 tüzdi yencūni taᅇı sözni] / ni‘ metliᅇ kıldı anı taᅇᅇrı [Y247b6 ni‘ metliᅇ kıldı] / yıᅇdı iwlerni [Y247b6 yıᅇtı] /

P195b (1) ķarı kıldı anı taᅇᅇrı [Y247b6 ķarı kıldı] / yinᅇe bıᅇınlıᅇ er [Y247b7 bili yinᅇe er] / NUN / yıᅇladı ölüᅇᅇe [Y247b7 saᅇtı] / (2) bāᅇ-i namāz kıldı mü‘ezzin [Y247b7 baᅇᅇladı] / āmīn tidi du‘ āsıᅇga [Y248a1 āmīn tidi] / körklig kıldı anı [Y248a1 körklüᅇ kıldı] / ķal‘ aᅇa soᅇdı anı [Y248a2 ķal‘ aᅇa ķattı] / (3) sözledi aᅇga ᅇümān birle [Y248a2 sözledi ᅇümān birle] /

¹¹² M. ᅇa

yeňg urdı köňglekke [Y248a2 köňglekke yiňg sapuğı soқты] / ısıttı şürbāni [Y248a3 ısıttı] / qarār kıldırdı anı [Y248a3 qarār kıldırdı] / (4) semiz kıldı anı [Y248a3 semzütı] / oğğa birdi aňğa nerseni [Y248a3 oğğa kirdi = tāvān kıldırdı aňğa] / qozdı kitābda mundağnı [Y248a4 nirse qoztı kitāb içinde] / (5) anıň içinde mundağ nirse bar [Y248a4 içinde fulān nirse bar] / buqağı soқты anlarğa [Y248a5 buqağığa qattı anlarını ikişer] / kefen kızirdi aňğa [Y248a5 kefenke qattı] / (6) haťağa nisbet kıldı anı [Y248a5 haťağa nisbet kıldı] / telkīn aytu birdi aňğa [Y248a5 aytu birdi] / orunlıg kıldı anı yirde [Y248a5 orunluğ kıldı] / yawuzğa nisbet kıldı anı [Y248a6 ‘ayblig kıldı] / (7) HE / Y248a6 gāfil er / sefhge nisbet kıldı anı [Y248a7 sefhke nisbet kıldı] / meňgzeti aňğa mundağnı [Y248a7 meňgzeti anı fulān nirseke] / (8) müştebih boldı anıň üze iş [Y248a7 müştebih boldı anıň üze iş] / Y248b1 faķīh kıldı anı dīn içinde / yigrendirdi aňğa küfrni [Y248b1 yigrendürdi aňğa] / (9) uygardı anı uyqusındın [Y248b1 uygandırdı] / uyardı anı nirse üze [Y248b2 yöndürdi anı nirse üze] / saqladı özini mundağdın [Y248b2 özin saqladı] /

P196a (1) EL-MUZĀ‘ AFU / BĀ / helāk kıldı anı [Y248b3 yoqattı anı] / Y248b3 tiziňge tegrü aq at / sewdirdi aňğa ĩmānnı [Y248b4 sewüglüg kıldı aňğa ĩmānnı] / (2) ektiledi anı [Y248b4 ektiledi] / qurıttı üzümni [Y248b4 qurıttı] / sebep boldı işge [Y248b5 sebep kıldı işke] / (3) oğdı tişini [Y248b6 oğdı ol ‘avretni] / Y248b6 temür çekelig qapuğ / yaqasın yırttı anıň [Y248b6 yaqasın tuttı] / Y248b7 yaqa / TĀ / (4) Y248b7 tardı anı / uşattı anı [Y248b7 päre päre kıldı] / CĪM / yaldırdı otını [Y249a1 yaldırdı] / tükel sāzlıg er [Y249a1 tükel sāzlıg] / (5) deryā ortasıňga tegdi kemi [Y249a1 kemi deryā ortası<n>ga tegdi] / HĀ / tendürüst kıldı anı [Y249a2 dürüst kıldı] / DAL / tardı anı [Y249a2 yaydı anı] / Y249a2 yaňğı kıldı anı / (6) yitig kıldı anı [Y249a2 yetig kıldı anı] / telük kıldı anı [Y249a3 çuqur kıldı anı] / qaytardı anı [Y249a3 qaytardı] / rāstğa tuttı anı [Y249a3 tüzdi anı] / qavī kıldı anı [Y249a3 küçlüg kıldı anı] / (7) sanadı mālını [Y249a3 sayadı (4) mālını] / qaqladı etni [Y249a4 qaqladı] / yārī birdi aňğa [-] / qaқıdı aňğa [Y249a4 qaқıdı aňğa = qorқıttı anı] / RĀ / (8) āzād kıldı bendeni [Y249a4 āzād kıldı] / bitidi bitigen [Y249a5 bitidi] / haťağa kemişdi özi [Y249a5 haťağa kemişti özin] / taqrīr kıldı anı [Y249a5 qarār kıldırdı] / (9) telim ewürdi anı [Y249a5 tezgindürdi] / ZE / ‘azīz kıldı anı [Y249a6 ‘azīz kıldı anı yā kavī kıldı] / SĪN / ul kıldı tamğa [Y249a6 ul urdı tamğa] /

P196b (1) yuwa kıldı kuş [Y249a6 ıwa kıldı] / ŞAD / alçıg birle suwadı iwni [Y249a7 alçu birle suwadı] / yöndürdi anı tokuş üze [Y249b1 yöndürdi anı] / (2) kümüş birle yalduzılmış yügen [Y249b1 kümüş birle yaldurulmuş öygen] / TĪ / Y249b2 haťlıg gilīm / FĀ / qurıttı anı [Y249b2 qurıttı] / (3) yünğül kıldı anı [Y249b2 yünğül kıldı] / tap öldürdi başlıgını [-] / eksütı terāzūmı [Y249b3 eksük kıldı] / QAF / (4) rāstğa tuttı gümānnı [Y249b3 rāstğa tuttı anı] / yinçe kıldı anı [Y249b4 yinçe kıldı] / yuwқа kıldı anı [Y249b4 yuwқа kıldı] / yarı anı [Y249b4 yarı] / KEF / (5) qaşılğan ten [-] / gümāňga kemişdi anı nirse içinde [Y249b5 gümāňga kemişti] / LAM / cül urdı aťğa [Y249b5 aťğa cül urdı] / (6) helāl kıldı nerseni

[Y249b5 helâl kıldı] / istiṣnâ kıldı andı içinde [Y249b6 istiṣnâ kıldı] / araladı barmaqlarını vuzû içinde [Y249b6 uşadı] / (7) sirke boldı hamr [Y249b7 sirke boldı] / h̄'âr kıldı anı [Y249b7 hor kıldı] / azdurdı anı [Y249b7 azdurdı] / kölege kıldı taṅrı anlarğa bulutnı [Y249b7 taṅrı bulutnı kölige Y250a1 kıldı bularıñg üze] / (8) çerb kölege [Y250a1 hoş kölige] / iglig kıldı anı [Y250a1 sökel kıldı] / az kıldı anı [Y250a1 az kıldı] / Y250a1 lâ ilâhe illallâh tidi / MÎM / Y250a2 oğradı aṅga / (9) tükel kıldı anı [Y250a2 tükel kıldı] / bozdı anı [Y250a2 yerdı] / peyvestelik kıldı iş üze [Y250a2 oğradı = peyvestelik kıldı = iş üze keçti] / 'imâme sordı aṅga [Y250a3 'imâme sardı] / NUN /

P197a (1) türlüğ kıldı sözni [Y250a3 sözni türlüğ kıldı] / türlüğ [Y250a4 bu türlüğ] / EL-MU' TELLU'L-FĀ'İ (2) BÎ'L-VĀVÎ / ELİF / yundurdı sökelni [Y250a5 sökelke âbdest kıldurdı] / yumşak kıldı töşekni [Y250a5 yumşak kıldı] / Y250a5 yumşak töşek / (3) TĀ / vaqt çoıdı aṅga fulân nerseni [Y250a6 vaqt çoı birdi] / ŞĀ / Y250a6 mîrâş birdi aṅga / HĀ / (4) vişâh bağladı aṅga [Y250a6 vişâh bağladı] / HÎ / kaçadı aṅga [Y250a7 kaçadı] / DAL / birledi taṅrı te' âlîni [Y250a7 taṅrını birledi] / Y250a7 kızıl yaṅgağ / (5) yastuğ çoıdı aṅga [Y250b1 yastuğ çoı birdi] / küçlig kıldı anı [Y250b1 berkitti anı] / üstüvâr kıldı anı [-] / yaṅı nirse [Y250b1 yaṅı nirse] / oğlan toğurdı tişige [Y250b2 oğlan toğurttı 'avretke] / (6) kiriş tağdı yağa [Y250b2 yağa kiriş tağtı] / tükel tegürdi aṅga hağnı [Y250b2 tükel tegürdi aṅga] / uluğladı şeyhni [Y250b3 ağırladı] / (7) TÎ / helâketge saldı anı [Y250b3 düşvârlıqqa kemşitti anı] / ortada çoıdı anı [Y250b4 orta kıldı] / 'AYN / körüşdi aṅga [Y250b4 körüşti aṅga] / çoımadı seni iziñg yâ muḥammed [Y250b4 çoımadı idiñg seni yâ muḥammed] / (8) ülüş kıldı mâlnı [Y250b5 arturdı] / kiñglik kıldı anıñg üze [Y250b5 kiñglik kıldı] / tevki' urdı kitâbda [Y250b5 tevki' urdı (6) kitâb içinde] / FĀ / (9) vazîfeler çoıdı anlar üze [Y250b6 vazîfeler çoıdı anlar üze] / KAF / yaratığı üstüvâr ağ [Y250b7 kavî yaratılmış ağ] /

P197b (1) tevfiğ birdi taṅrı aṅga ḥayrı [Y250b7 tevfiğ birdi] / azırt kemişdi iki nirse arasında [Y251a1 tevfiğ kemişti iki nirse arasında] / LAM / vekîl kıldı anı işge [Y251a1 vekîl kıldı] / - [Y251a2 vekîl] / (2) Y251a2 vekîllik / MÎM / (3) urdı tağı şişürdi anı [Y251a2 urdı (3) tağı şişürdi] / NUN / vağan tuttı ilde [-] / köñgöl çoıdı iş üze [Y251a3 qarâr kıldurdı tenin iş içinde] / (4) HE / yönlendirdi anı [Y251a4 yüzün qarşu çoıdı] / EL-MU' TELLU'L-FĀ'İ BÎ'L-YĀ'İ / RĀ / âsân kıldı işni [Y251a5 âsân kıldı] / (5) tevfiğ birdi taṅrı aṅga tâ' atğa [Y251a5 tevfiğ birdi taṅrı tâ' at kılmakğa] / EL-MUŽĀ' AFU MÎNH / Y251a6 oğradı aṅga / EL-MU' TELLU'L' AYNÎ BÎ'L-VĀVÎ / ELİF / (6) inderdi anı menzilge [Y251a7 anuttı aṅga ew] / endişe kıldı iş içinde [Y251a7 endişe kıldı] / (7) Y251a7 endişe / BĀ / Y251b1 kün uzun yöridi müsâfir / tesbîh aydı tesbîh ayđan [Y251b1 tesbîh aydı] / (8) bâb bâb kıldı kitâbnı [Y251b2 bâb kıldı] / indedi dâ' î bir indemişdin kızın [Y251b2 du' â kılgan du' â kıldı] / uyuttı sütni [Y251b2 sütni uduttı] / şavâb kördi râyını [Y251b3 şavâb kördi] / (9) çoı kıldı başını [Y251b3 çoı soğtı] / ŞĀ / çağırdı [Y251b3 kıkırdı] / Y251b4 ün /

P198a (1) ŞĀ / bulğadı aṅga [Y251b4 bulğadı] / CĪM / t̄ac urdı aṅga [Y251b5 t̄ac urundı] / revān
 kıldı k̄aleni [Y251b5 ötgen kıldı] / cüftlendirdi aṅga tişini [Y251b5 urağutnı cüftlükke birdi]
 / (2) egri kıldı anı [Y251b6 egri kıldı] / ḤĀ / tındırdı anı [Y251b6 tınandurdı] / yelpüdi anıṅ
 üze [Y251b6 yelpidi anı] / (3) yelpügüç [Y251b7 yelpise] / helāk kıldı anı [Y251b7 yoğattı]
 / köydürdi anı kün [Y251b7 vāmsız kıldı] / körgürdi körgezdi itge [Y252a1 körtetti itke
 etmekni] / (4) ḤI / çewründi illerde [Y252a1 çewründi = keze yöridi] / DAL / ezgü kıldı
 nerseni [Y252a2 edgü kıldı] / azuq kılu birdi aṅga [Y252a2 azıq kılu birdi] / (5) qara kıldı
 tonnı [Y252a3 qara kıldı] / uluğ kıldı erni [Y252a3 uluğ kıldı] / öğretti anı nersege [Y252a4
 öğretti anı nirseke] / ZEL / (6) ta' vīz asdı aṅga [Y252a4 oğıdı taqı tüwkürdi] / RĀ / tegirmi
 nerse [Y252a5 tegirmi nirse] / çattı sözni [Y252a5 çattı] / bilezük urdı tişige [Y252a5 bilezük
 urdı 'avretke] / (7) hacil kıldı anı [Y252a6 hacil kıldı] / şüret kıldı anı [Y252a6 şüret kıldı] /
 körmez kıldı közi [Y252a6 körmez kıldı] / oydı kavunnı [Y252a7 oydı] / [Y252a7 oyundusı]

/ kızardı kün [Y252b1 ... boldı] / (8) çiçeklendi yığaç [Y252b2 çiçeklendi] /
 Y252b2 yaruttı çerāğnı / SĪN / küyeledi ta' am [Y252b2 küyeledi] / (9) bükrederdi ḥ'āce
 [Y252b3 harriḳ boldı = bükrederdi = egildi] / ŞIN / da' vetğa indedi anı [Y252b3 da' vetğa
 ünedi] / 'ivaž birdi aṅga baḥşışdin [Y252b4 'ivaž birdi] /

P198b (1) isparladı aṅga işni [Y252b4 itti aniṅg tapa] / yamurdu binānı [Y252b5 yıqtı] / 'AYN /
 açurdu anı [Y252b5 açurdu] / qorquttı anı [Y252b5 qorquttı] / (2) āsān kıldı aṅga nefsi işni
 [Y252b5 āsān kıldı aṅga (6) teni işni] / ĞAYN / siṅirdi aṅga mundağnı [Y252b6 revā kıldı]
 / (3) FĀ / içi qavaq nerse [Y252b7 qavaq nirse] / qorquttı anı [Y252b7 qorqıttı] / artğaru
 kemişdi anı [Y252b7 te'hīr kıldı] / tavāf kıldı aṅga [Y253a1 tavāf kıldı] / bezenmiş bürd
 [Y253a1 'alemlig bürd] / (4) QAF / bulğadı şarābnı [Y253a1 süzdi] / sarıq boyaq birle boyadı
 iwni [Y253a2 ewni sarıq bozağ birle sıwadı] / arzūladı anı [Y253a2 arzūladı] / (5) tavq urdı
 aṅga [Y253a2 cīd-ber urdı] / yığdı anı işdin [Y253a3 yığdı anı] / kez¹¹³ kıldı oğğa [Y253a3
 kez kıldı] / KEF / (6) misvāk sürtti ağızıṅga [Y253a4 misvāk kıldı] / tikenlendi yülünğenniṅ
 başı [Y253a4 irig boldı] / LAM / te'vīl aydı qurānga [Y253a4 tefsīr kıldı] / (7) cevelān kıldı
 illerde [Y253a5 tezgindi] / ewürdi anı [Y253a5 çewürdi anı] / birdi aṅga mālını [Y253a6 māl
 birdi aṅga] / bezeyü birdi aṅga fulān nerseni [Y253a6 bezedi aṅga fulān nirseni] / (8) tayandı
 aniṅg üze [Y253a7 i' timād kıldı] / 'aṭā birdi aṅga [Y253a7 baḥşış birdi] / qorqunçlıq kıldı
 nerseni aniṅg qatında [Y253a7 qorqınçlıq kıldı aniṅg qatında nirseni] / MĪM / çezgindi kuş
 hevāda [Y253b1 tezgindi] / (9) nişānlıq aṭlar [Y253b1 tāğlanmış aṭlar] / tāğ [-] / kıymet kıldı
 k̄aleni [Y253b2 kıymet kıldı] /

P199a (1) – [Y253b3 kıymet] / könderdi egrini [Y253b3 tüzetti egrini] / Y253b3 uyuttı anı /
 ımızğandı [Y253b4 uykuladı] / NUN / (2) ḥıyānetğa nisbet kıldı anı [Y253b4 cināyetğa

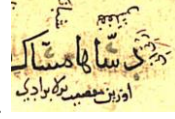
¹¹³ M. kez

nisbet kıldı] / yıgđı anı [Y253b4 cem' kıldı] / orta boldı tişi [Y253b4 orta yaşlıg boldı] / bar kıldı anı taŋrı [-] / (3) renklig kıldı anı [Y253b5 renklig kıldı] / tenvīnlig kıldı ismi [Y253b5 tenvīn kıldı] / āsān kıldı seniŋ ūze [Y253b6 āsān kılgıl ōziŋge] / HE / kōrksiz kıldı taŋrı anıŋ yūzini [Y253b6 kōrksüz kıldı] / (4) faşīh er [Y253b7 faşīhlig er] / bezedi anı altun suwı birle [Y253b7 altun suw birle bezedi] / EL-MU' TELLU'L-' AYNĪ BĪ'L-YĀ'Ī / ELĪF / (5) kūsırdı anı [Y254a1 kūsırdı] / onuttı aŋga [Y254a1 anuq kıldı] / nevmīd kıldı anı [Y254a1 nevmīd kıldı] / ' ātā birdi aŋga [Y254a1 aylaq ıdtı anı] / qarı kıldı anı [Y254a1 qarı kıldı] / (6) hoş kıldı anı [Y254a2 hoş kıldı] / ' ayblig kıldı anı / gāib kıldı anı [Y254a2 gāib kıldı] / qarı <boldı> inen [Y254a2 qarı boldı] / (7) tūnle basdı dūşmenni [Y254a2 nāgāh tūşti (3) dūşmānlar ūze] / tūnle yōrimek [Y254a3 tūnle kelmek] / tūnle kiŋgeşdi işni [Y254a3 tūnle iş çıqtı] / HĀ / qopardı anı [Y254a4 qopgardı anı] / (8) HĪ / Y254a4 qarı boldı / DAL / qavī kıldı anı [Y254a4 küçlüg kıldı] / yüksetti binānı [Y254a4 binānı (5) yüksek kıldı] / ' ıyd kıldılar [Y254a5 bayram kıldılar] / (9) buqağuladı anı [Y254a5 buqağuladı] / nuqt urdı kitābgā [Y254a5 i' rāb urdı] / RĀ / sergerdān kıldı anı [Y254a6 mütehayyir kıldı] / ihtiyār qozdı iki nerse arasında [Y254a6 iki nirse arasında erklik kıldı] /

P199b (1) çıkardı anı şehrdin [Y254a6 çıkardı ildin] / kıldı anıŋ ūçün fulān nerseni [Y254a7 kıldı anı fulān nirse] / uçurdı anı [Y254a7 uçurdı] / sarsıttı anı fulān nerse birle [Y254a7 ' ayb kıldı] / (2) – [Y254b1 ' ayb] / çewürdi anı [Y254b1 aynattı] / kīr türdi aŋga [Y254b1 kīr türdi] / ' alemlig ton [Y254b1 ' alemlig ton] / (3) ' AYN / ozdı aŋga [Y254b2 köndürdi] / dilīr er [Y254b2 alp er] / zāyī' kıldı anı [-] / FĀ / (4) yawuzgā nisbet kıldı diremlerni [Y254b3 yarmaqlarnı yawuz kıldı] / konuqladı anı [Y254b3 konuqladı] / QAF / tar kıldı anı [Y254b3 tar kıldı] / LAM / hayāl kōründi aŋga fulān nerse [Y254b4 hayāl kōründi aŋga fulān nirse] / (5) kiŋ çāder [Y254b4 uzun eteklig terinçek] / azırdı anı [Y254b5 ayırdı] / aqdırdı anı [Y254b5 aqtırdı anı] / mütehayyir boldı iki nerse arasında [Y254b5 iki nirse arasında mütehayyir boldı] / (6) Y254b6 ' aşık er / eglendi orunda [Y254b6 kiçti] / NUN / beyān kıldı anı [Y254b6 açtı] / (7) Y254b7 kendü açıldı / bezedi anı [Y254b7 bezedi] / suwadı tamnı [Y254b7 tamnı suwadı] / mu' ayyen kıldı nerseni [Y255a1 mu' ayyen kıldı] / (8) yumşaq kıldı anı [Y255a1 yumşaq kıldı] / EL-MU' TELLU'L-LĀMĪ / BĀ / ekiledi anı [Y255a1 iktiledi] / Y255a2 tūzdi çerigni / (9) lebbeyk tidi aŋga [Y255a2 icābet kıldı] / CĪM / ūmīd tuttı aŋga [Y255a2 umuñ tuttı] / kiçürdi künlerni [Y255a2 keçürdi künlerni] / örtti ölügni [Y255a3 ölügke terinçek örtti] /

P200a (1) kırtardı anı [Y255a3 kırtardı] / hecāla<dı> harflerni [Y255a3 heceledi harflerni] / HĀ / qurbān kıldı qoyını [Y255a3 qoyunı qurbān kıldı] / qurbānlik [Y255a4 qurbān] / (2) yıratı anı ornındın [-] / HĪ / kōngül köterdi nersedin [Y255a4 özin yıraç qodı andın] / (3) DAL / ötedi aŋga borçını [Y255a5 borçını ötedi] / Y255a5 ötemek / ridā örtti aŋga [Y255a5 ridā örtti] / (4) çapdı iki elini [Y255a5 çaptı] / kiçürdi anı [Y255a6 keçürdi] / erte aşın berdi aŋga [Y255a6 erte aşın birdi] / Y255a6 fedā kıldı aŋga / RĀ / sawurdi ta' āmnı [Y255a6 aşlıknı

sawurdu] / (5) yalındırdı anı [Y255a7 yalıñg kıldı] / ZE / ta' ziyet tegürdi aña [Y255a7

eşkıbāy bağladı] / SİN / h̄ārladı anı [Y255b1 özin ... birle bezedi= örtti anı] / (6) kiçege tegürsün tañrı sini h̄ayr birle [Y255b1 tañrı h̄ayr birle kiçege tegürsün sini] / unutturdu aña nerseni [Y255b1 unutturdu] / ŞİN / aḥşam aşın yitürdi aña [Y255b2 aḥşam aşın birdi] / (7) tegürdi aña nerseni [Y255b2 örtti aña nirseni] / yöritti anı [Y255b2 yöridi] / Y255b2 kendü yöridi / Tİ / örtti anı [Y255b3 örtti] / (8) FĀ / süzdi anı [Y255b3 süzdi] / <y>oydı aniñg eşerini¹¹⁴ [Y255b3 izin yitürdi] / uydurdu anı eşeri üze [Y255b3 izinçe yöridi] / (9) QAF / satğaşdırdı aña nerseni [Y255b4 sataşturdu aña nirseni] / arıttı anı [Y255b4 arıg kıldı] / KEF / yıglattı anı [Y255b4 yıglattı] / Y255b5 kendü yıgladı /

P200b (1) zîrek boldı [-] / [Y255b5 yaşığ boldı] / [Y255b5 qarı boldı] / zîrek [Y255b6 yaşığ er] / boğazladı boğazlağı nerseni [Y255b6 koyun boğuzladı] / Y255b6 boğazlamak / (2) zekvet birdi mālğa [Y255b7 zekvet birdi] / arıttı özini [Y255b7 arıg kıldı özni] / LAM / açdı nerseni [Y255b7 açtı] / süçüg kıldı anı [Y256a1 süçig kıldı] / (3) itig kılu birdi tişige [Y256a1 itigler urdu] / ḥālī kıldı yolını [Y256a1 yolını ıdtı] / ḥālī boldı andın [Y256a2 koztı anı] / yawuttı ol ikini aldamağ bir<le> [Y256a2 ikisini aldamağ birle yakın ketürdi] / (4) qazğusız kıldı anı [Y256a2 şabr bağladı] / namāz kıldı tañrığa [Y256a2 namāz kıldı] / tañrı rahmet kılsun peygāmbere üze 'am [Y256a3 şalavāt ıztı] / MİM / qañğa bulğa<di> [Y256a3 qañğa bulğadı] / (5) atadı aña fulān nerseni [Y256a3 at urdu] / örtti ḥaberni [Y256a4 ḥaberni örtti] / çaqdı ḥaberni [Y256a4 ḥaberni ğamz kıldı ya' nī çaqtı] / NUN / (6) teşine kıldı nerseni [Y256a4 nirseni iki (5) qat kıldı] / sūretü'l-fātiḥa [Y256a5 el-ḥamd] / emgetti anı [Y256a5 emgekke kemişti] / ırlaturdu anı [Y256a5 ırlattı] / ārzūlattı aña nerseni [Y256a5 ārzūlattı aña (6) nirseni] / (7) HE / hoş tiledi nerseni [Y256a6 nirseni hoş kıldı] / EL-MU' TELLU' L-YĀ' İ VE' L-LĀMĪ / kināyet kıldı (8) nersedin özge nerseni birle [Y256a6 kināyet kıldı] / ŞAD / vaşiiyet kıldı aña [Y256a7 vaşiiyet kıldı] / tükel birdi aña ḥaqqımı [Y256a7 tükel tegürdi] / LAM / (9) erklig kıldı anı 'amelğa [Y256b1 'amel birdi] / ewürdi andın yüzini [Y256b1 yüz ewürdi andın] / EL-MU' TELLU' L-FĀ' İ VE' L-LĀMĪ / RĀ /

P201a (1) qandırdım anı suwdın [Y256b2 suwdın qandırdım] / rivāyet kıdırdım aña şı' rni [Y256b2 rivāyet kıdırdım şı' rni] / SİN / tüzdi anı [Y256b2 tüz kıldı] / QAF / qavī kıldı anı [Y256b3 küçlög kıldı] / bulğadılar başlarını [Y256b3 başların egdiler] / (2) melik kılsun seni tañrı [Y256b3 melik kılsun seni tañrı taqı işleriñ onğarsun] / pādışāhlıq yā körüşmek [Y256b4 körüşmek yā şādmānlıq = yā pādışāhlıq] / BĀBU FĀ' ALA (3) YUFĀ' İLU MEFĀ' ALATEN / ELİF / cezā birdi aña [Y256b5 cezāsın birdi] / BĀ / bir yana turdu andın [Y256b5 bir yaña oturdu] / uruşdı aniñg birle [Y256b5 toquş kıldı] / ḥesāb kılışdı aniñg birle [Y256b6 saqış kıldı aniñg birle] / (4) cüftleşdi aniñg birle [Y256b6 ḥiṭāb kıldı] / lāḥlaşdı

¹¹⁴ M. eşeriñge.

anıñg birle [Y256b6 lāg kılıştı anıñg birle] / qorqıdı andın [Y256b6 qorqıdı andın] / içişdi anıñg birle [Y256b7 içiştı anıñg birle] / işleşdi anıñg birle [Y256b7 qadaşlıq kıldı anıñg birle] / çağrışdı anıñg birle [Y256b7 çiqırdı aña] / uruşdı anıñg birle [Y256b7 uruştı] / (5) tiledi andın borçnı [Y257a1 istedi anı borçı birle] / ‘ itāb kıldı aña yazuq üze [Y257a1 ‘ itāb kıldı] / ‘ uqūbet kıldı aña mundağ birle [Y257a1 ‘ uqūbet kıldı] / qatıg kıyın [Y257a2 ‘ uqūbet] / nevbetleşdi anıñg birle yörimek içinde [Y257a2 yörimek içinde nevbet kılıştı] / (6) Y257a3 nevbet / öwkeleşdi anıñg birle [Y257a3 öwke kıldı] / galebe kılışdı anıñg birle [Y257a3 gālib boldı] / yawuşdı anıñg birle [Y257a3 yaqın kıldı] / yawuq nerse [Y257a4 yaqın nirse] / (7) bitig bitişdi anıñg birle [Y257a4 bitişti] / mükātib kıldı anı [Y257a4 mükātib kıldı] / nisbet kılışdı anıñg birle [Y257a5 meñgeştı aña] / toquş kıldı anıñg birle [Y257a5 qopardı toquşnı anıñg üze] / (8) TĀ / akru okıdı qırā’atnı [Y257a5 akrun okıdı] / SĀ / sözleşdi anıñg birle [Y257a5 sözleşti anıñg birle] / CĪM / ‘ ilāc kıldı aña ‘ illetni [Y257a6 ‘ illetqa dārū kıldı] / lāglaşdı anıñg birle / HĀ / (9) zinā kılışdı tişi birle [Y257a6 zinā kıldı] / isārlıq kılışdı anıñg birle [Y257a6 müsāmaḥat kıldı] / körüşdi anıñg birle [Y257a7 körüşmek içinde eligin birdi] / yaraşdı anıñg birle fulān nerseni [Y257a7 şulḥ kılıştı fulān nirse üze] / - [Y257a7 bu şulḥ] / (10) kemişdi aña sözni [Y257b1 baḥş kıldı anıñg birle] / düşmenleşdi anıñg birle [Y257b1 düşmānlıq kıldı] / yüze uruşdı anıñg birle [Y257b1 uruştı] / lāglaşdı anıñg birle [Y257b1 lāg kılıştı] / naşīḥat kılışdı anıñg birle [Y257b2 naşīḥat kıldı] / DAL / (11) yıradı andın [Y257b2 ırāq kodı] / qamçulaşdı anıñg birle [-] / toquş kıldı kāfirler birle [Y257b2 uruştı kāfir birle] / Y257b2 yārī birdi aña / müşāhede kıldı aña [Y257b3 kördi anı] / sürişdi anıñg birle [Y257b3 yügrüşti anıñg birle] / (12) ‘ aqd kılışdı anıñg birle [Y257b3 ‘ aqd baqladı = ‘ ahd kıldı anıñg birle] / - [Y257b3 bu ‘ aqd] / kerīmlig üstüvār er [Y257b3 kerīmlügnıñg (4) ‘ ahdı] / nākeslig üstüvār er [Y257b4 le’imlūgnıñg ‘ ahdı] / önüşdi anıñg birle [Y257b4 boyun sümezlik kıldı] / (13) ‘ ahd kılışdı anıñg birle fulān nerse üze [Y257b4 ‘ ahd kıldı anıñg birle] / şefī‘ keltürdi tañgrıga [Y257b5 tañgrını şefī‘ kıldı] / ZEL / tuttı anı tañgrı yazuqı birle [Y257b5 tuttı anı yazuqı birle] / (14) RĀ / terge birdi aña serāynı [Y257b6 ewni terke birdi] / yārī birdi aña [Y257b6 yārī birdi] / meşveret kılışdı anıñg birle [Y257b6 meşveret kılıştı] / iwişdiler anıñg birle nersege [Y257b6 iwüşti anıñg birle] /

P201b (1) şoḥbet kılışdı anıñg birle [Y257b7 cimā‘ kıldı anıñg birle] / özi kıldı işni [Y257b7 kendü köñgli birle kıldı] / erte bardı aña [Y257b7 erte ir keldi] / peyvestelik kılışdı anıñg birle [Y257b7 peyvestelik kıldı] / āşikāre kılışdı anıñg birle düşmenliqını [Y258a1 düşmenliqını āşikāre kıldı] / kördim anı āşik<āre> [Y258a1 āşikāre kördüm anı] / (2) saqındı andın [Y258a2 qorqınç tuttı andın] / yıgıdı düşmenni [Y258a2 egirdi düşmānlarnı] / ḥaṭarqa kemişdi özini [Y258a2 özin ḥaṭarqa kemiştı] / öçeşdi anıñg birle fulān nerse üze [Y258a3 öçeştı anıñg birle] / qatılışdı anıñg birle [Y258a3 qarıştırdı anı] / (3) yād kılışdı anıñg birle ḥadīşni [Y258a3 yāz kıldı] / sefer kıldı bir yerdin bir yerge [Y258a4 bir yirdin bir yirke sefer kıldı] / Y258a4 müsāfirler / [Y258a5 bu sefer] / (4) söwçek aydışdı anıñg birle [Y258a5 tünle sözleşti] / söwçek aydışmaq [Y258a6 tün sözi] / yarılaşdı anıñg birle mālını [Y258a6 iki yarım

kıldı] / bir ayğa terge tuttı anı [Y258a6 bir aylık terke tuttu] / şabr kılışdı anıᅇ birle [Y258a7 şabr kılıştı] / yazgurdı anı [Y258a7 müşādere kıldı] / (5) egri kıldı yaᅇgaᅇnı tekebbürlik birle [Y258a7 tekebbürlik kıldı = kayıştırdı] / tünᅇürleşdi anlarᅇa [Y258b1 tünᅇür boldı] / Y258b1 yārī birdi aᅇga / Y258b1 yārī birgen / Y258b1 zıhār bağladı tışisiᅇge / biri üzesiᅇge birin kizti ton [Y258b2 iki ton kedti] / (6) düşvārlik kılışdı anıᅇ birle [Y258b2 düşvārlik kıldı] / tirlişdi anıᅇ birle [Y258b3 tiriglik kıldı] / tirlık [Y258b3 ‘işret] / tirlişgen [Y258b3 tirigliki bir kişi] / peyveste içdi ᅇamrını [Y258b3 ᅇamrını peyveste içti] / ᅇozdı anı [Y258b4 ᅇoztı anı] / (7) faᅇr kılışdı anıᅇ birle [Y258b4 küweniştı] / fikr kılışdı anıᅇ birle [-] / ᅇumār oynadı anıᅇ birle [Y258b4 ᅇumār oynastı] / mükābere kılışdı anıᅇ birle [Y258b4 mükābere kılıştı] / ezᅇüleştı anıᅇ birle [Y258b5 köpleştı] / ᅇonşılaştı anıᅇ birle [Y258b5 sıdı] / külüşdi anıᅇ birle [Y258b5 bıskırdı] / (8) mekr kılışdı anıᅇ birle [Y258b5 mekr kıldı] / münāzara kılışdı anıᅇ birle [Y258b5 baᅇiştı] / hicret kıldı bir yirdin bir yerge [Y258b6 hicret kıldı] / - [Y258b6 hicret] / ZE / alplık kıldı anıᅇ birle [Y258b7 alplık kıldı] / (9) yığıştı anıᅇ birle [Y258b7 yığıştı] / uruşdı anıᅇ birle [Y258b7 uruştı] / SİN / olturuştı anıᅇ birle [Y258b7 oturuştı] / [Y259a1 meᅇzeştı] / ᅇapuştı anıᅇ birle [Y259a1 ᅇaptı] / perᅇāş kıldı anıᅇ birle [Y259a2 uruştı] / [Y259a1 oᅇuştı anıᅇ birle kitābnı = kitāblarnı] / [Y259a1 ᅇarıştı] / [Y259a2 türüşti] (10) raᅇbet kıldı nerse içinde [Y259a3 raᅇbet kıldı] / ŞİN / yinçelik kıldı anıᅇ birle ᅇesābda [Y259a3 yinçelik kıldı] / ŞAD / ᅇālīş kıldı anı tirlık içinde [Y259a4 tiriglik içinde turuᅇluk kıldı ya‘ nī şāfīlık] / (11) ᅇAD / mu‘ āraza kıldı anı [Y259a4 kāle birle satıᅇ kıldı] / āᅇriyān [Y259a4 bu (5) <kāle>] / muᅇābele kıldı kitābnı azın kitāb birle [Y259a5 muᅇābele kıldı] / (12) şāfī kıldı aᅇga dostlıkını [Y259a5 duruᅇ kıldı] / bozdı āᅇirᅇı söz evvelᅇını [Y259a6 bozdı soᅇᅇ sözi öᅇᅇ sözni] / ᅇopuşdı anıᅇ birle [Y259a6 ᅇopuştı] / ᅇI / ᅇarıldı anıᅇ birle [Y259a7 ᅇarıştı] / (13) islām ᅇaddini beklediler [Y259a7 il taşında muᅇīm boldılar] / şart kılışdı anıᅇ birle mundaᅇını [Y259a7 şart kılıştılar] / ZI / küdezdi¹¹⁵ anıᅇ üze [Y259a7 beᅇçilik kıldı] / baᅇdı aᅇga [Y259b1 baᅇtı aᅇga] / ‘ AYN / uydı aᅇga [-] / (14) biri soᅇᅇinᅇa birin ızdı kitābnıᅇ [Y259b1 ulaşu kıldı] / cimā‘ kılışdı anıᅇ birle [Y259b1 cimā‘ kıldı] / aldadı anı [Y259b2 aldaştı] / def‘ kıldı andın [Y259b2 def‘ kıldı] / ol kişilerinᅇ uluᅇ<ı> [Y259b2 bu kişilerinᅇ uluᅇı (3) inkārsız] /

P202a (1) rücū‘ kıldı aᅇga fulān nerse içinde [Y259b3 rücū‘ kıldı] / nikāᅇ yandurdı tışını [Y259b3 ᅇaytardı] / - [Y259b4 ric‘at] / iltti anı ᅇākimᅇe [Y259b4 ᅇāzīᅇa ilette] / (2) ᅇışsa aymaᅇ [Y259b4 ᅇışsa] / ortaᅇlaştı anıᅇ birle [Y259b5 ortaᅇlık kıldı] / iwdi aᅇga [Y259b5 iwdi anıᅇ tapa] / küreştı anıᅇ birle [Y259b5 küreştı anıᅇ birle] / ezᅇulik kılışdı māl birle [Y259b5 ēdᅇulik kıldı (6) māl birle] / [Y259b6 yattı anıᅇ birle] / [Y259b6 ᅇoyᅇaşıᅇ] / [Y259b6 meᅇzeştı] / [Y259b7 muᅇāla‘a kıldı] / (3) uruşdı anıᅇ birle [Y259b7 ᅇur‘a kemiştı] / keşişdi anıᅇ birle mundaᅇ üze [Y259b7 muᅇāta‘a kıldı anıᅇ birle fulān iş üze] / yığıdı anı nersedin [Y259b7 yığıştı] / tartıştı anıᅇ birle [Y260a1 uruştı] / ĞAYN / mübālaᅇat

¹¹⁵ M. küzezdi

kıldı iş içinde [Y260a1 mübâlagat kıldı] / (4) FĀ / yağaşdı anıġ birle [Y260a1 öğretti] / baġsız boldı er [Y260a2 er bedbaġt boldı = er rûsız boldı] / maġrûm [Y260a2 yaġtusız yâ rûsız er] / edeblik maġrûmlıķı [Y260a2 edebiġ baġsızlıķı = edebtin rûsızlıķ] / (5) and içişdi anıġ birle [Y260a3 and içiştı] / ġilâf kılışdı anıġ birle [Y260a3 ġilâf kılıştı] / közdemçi boldı aġga [Y260a3 baķa oturdı yüksektin] / Y260a3 buldı anı / zâhir kıldı düşmenliķını [Y260a4 düşmânlıķı âşikâre kıldı] / luġf kıldı aġga [Y260a4 luġf kıldı] / (6) yarılaşdı anıġ birle mâlnı [Y260a4 iki yarım kıldı anıġ birle mâlnı] / ĶAF / ġoldaş boldı anıġ birle [Y260a5 ġoldaşlıķ kıldı] / Y260a5 ġoldaş / resîde bolmaġġa yawudı oġlan [Y260a5 oġlan tüş körmekke yawudı] / (7) ozışdı anıġ birle [Y260a6 ozuştı] / oġrılayu baġdı aġga [Y260a6 oġurlay u baġtı] / dostlaşdı anıġ birle [Y260a6 dostluķ kılıştı] / dostlıķ [Y260a7 dostluķ] / muvâfaķat kıldı aġga [Y260a7 muvâfaķat kıldı] / (8) ġuġışdı anıġ birle [Y260a7 ġuġuştı] / azrılışdı anıġ birle [-] / azrılışmaġ [Y260b1 ayrışmaġ] / münâfıķlıķ kıldı [Y260b1 münâfıķ boldı] / KEF / bereket birsün taġrı seniġ üze [Y260b1 taġrı berekât bersün] / (9) [Y260b2 bereket] / (10) ortaġlaşdı anıġ birle fulân nirse içinde [Y260b3 ortaġlıķ kıldı fulân nirse içinde] / LAM / uruşdı yâ ölüşdi anıġ birle [Y260b3 uruştı] / uruşmaġ yâ ölüşmek [Y260b3 perġâş] / körklik kılışdı anıġ birle [-] / (11) aldıdı anı [Y260b4 aldı] / kirişdi anıġ birle anıġ işiġe [Y260b4 kirdi anıġ işiġe] / söz tegürdi aġga [Y260b4 işitti ya' nî yalawaġ idtı] / yârî birdi aġga ġırâ'at içinde [Y260b5 yârî birdi ġırâ'at içinde] / yârî birgen [Y260b5 resîl] / (12) ġıķanışdı anıġ birle [Y260b5 öġündi] / âsanlıķ kılışdı anıġ birle [Y260b6 âsanlıķ kıldı] / meġzede aġga [Y260b6 meġzede] / iwdirdi anı [-] / 'adl kıldı aġga [Y260b6 teġlik kıldı] / Y260b6 bu anıġ tengi / (13) mu' âmele kıldı anıġ birle [Y260b7 mu' âmelet kılıştı] / ġazel aydı tişige [Y260b7 lâġ kıldı] / artuġlaşdı anıġ birle [Y260b7 ozuştı] / muġâbele kıldı [Y261a1 ġarşu turuştı] / muġâbele kıldı kitâbnı azın kitâb birle [Y261a1 muġâbele kılıştı] / (14) <öl>dürişdi anıġ birle [Y261a1 öldürüşti] / meġzeşdi anıġ birle [Y261a2 meġzeşti] / Y261a2 meġzeşik / te'hîr kıldı aġga ġaġķını [Y261a2 te'hîr kıldı] / oġ atışdı anıġ birle [Y261a3 oġlaştı] / MİM / [Y261a3 ġâzîķa iltti] / ġükmge tüşdi anıġ birle ġâzî /

P202b (1) ġuşûmet kılışdı anıġ birle [Y261a3 perġâş kıldı] / [Y261a4 ġaşmlar] / ġısışdı anıġ birle [Y261a5 zaġmet kılıştılar] / (2) yaraşdı anıġ birle [Y261a5 yaraştı anıġ birle] / ġur' â atışdı anıġ birle [Y261a5 ġur' a kemiştı] / söġüşdi anıġ birle [Y261a5 söġiştı] / kesdi anı [Y261a6 kesildi yâ kesiştı anıġ birle] / üleşdi anıġ birle mâlnı [Y261a6 ġısmet kıldı anıġ birle] / and içişdi anıġ birle [Y261a6 and içti] / (3) ol anıġ andtaşı [Y261a7 bu anıġ andda<şı>] / kizledi aġga sırrını [Y261a7 örtti andın sırrını] / yaraşdırdı iki nirse arasında [Y261a7 muvâfaķat kemiştı] / yaġaġladı anı [Y261b1 yaġaġlaştı] / nedîmleşdiler anıġ birle şarâbnı [Y261b1 nedîmlük kıldı şarâb içinde] / (4) râzlaşdı anıġ birle [Y261b3 yaġın ġoztı anı taķı sözleşti] / NUN / iriglik kıldı aġga [Y261b3 iriglik kıldı] / yumşaklıķ kıldı [Y261b3 yumşaklıķ kıldı] / türkçe sözleşdi anıġ birle [Y261b4 'acemîçe sözleşdi] / öġeşdi anıġ birle fulân nerseni [Y261b4 öġeşti anıġ birle] / (5) ġoşluşdı anıġ birle [Y261b4 ġoldaşlıķ kıldı]

/ HE / seff<h>ge nisbet kıldı anı [Y261b5 seffhlik kıldı] / bir yıl <ter>ge tuttu ter erin [Y261b5 bir yıllık terke tuttu] / yüze yüz sözleşdi [Y261b4 karşı sözleşti] / lāğlaşdı anıñ birle [Y261b5 lāğlaştı] / (6) EL-MUŽĀ‘ AFU / BĀ / sewişdi anıñ birle [Y261b6 dostlaştı] / açdı aña kazğunı [Y261b6 kadğunı aña açta birdi] / hüccetleşdi anıñ birle [Y261b7 hüccetleşti] / önüşdi aña [Y261b7 önüşti] / (7) HĀ / baħıllık kıldı men fulān üze [Y261b7 men baħıllık kıldı men fulān üze] / DAL / yıgıdı anı [Y262a1 düşmenlik kıldı] / katıglık kıldı aña [Y262a1 katıglık kıldı] / muħālefet kılışdı anıñ birle [Y262a1 menğzeşiksizlik kıldı anıñ birle] / RĀ / rāz aydı [Y262a1 rāzlaştı] / (8) yawuzluk kıldı aña [Y262a2 şer kıldı] / ziyān tegürdi aña [Y262a2 ziyān tegürdi] / qarār birdi aña fulān nerse üze [Y262a2 qarār kıldırdı] / SĪN / Y262a2 sıkadı anı / ŞAD / yañıldı anıñ birle [Y262a3 berāber kıldı aña saķış içinde] / (9) şaf tuttılar anı [Y262a3 şaf boldılar = şaf koztı anlarını] / KAF / huşümetleşdi anıñ birle [Y262a4 perħāş kıldı anıñ birle] / ħilāflaşdı [Y262a4 düşmānlık kıldı] / LAM / dostlaşdı [Y262a4 dostlaştı] / Y262a4 dost / (10) dostluk [Y262a5 dostluk] / yanaşdı anıñ <ta> [Y262a6 yanında oturdı] / EL-MU‘ TELLU‘L-FĀ‘İ BĪ‘L-VĀVĪ / ELĪF / (11) muvāfaķat kıldı aña [Y262a6 muvāfaķat kıldı] / muvāfaķat kıldı nerseni [-] / BĀ / ħamle kıldı aña [Y262a7 sikirdi = sikrişti] / [Y262a7 peyvestelik kıldı] / DAL / (12) keldi anıñ birle [Y262a7 keldi aña] / va‘ d birdi aña vaķtı [Y262b1 va‘ de kozu birdi = va‘ de kılıştı anıñ birle] / RĀ / ulaşdırdı bitiglerini [Y262b1 peyveste kıldı] / vezīrlık kıldı bigge [Y262b1 vezīrlık kıldı] / ‘ AYN / (13) yıraşdı anıñ birle [Y262b2 yıraştı anıñ birle] / vaż‘ kıldı anı [Y262b2 oçeşti] / cimā kıldı tişi birle [Y262b2 cimā‘ kıldı] / tüşdi işge [Y262b2 tüşdi iş üze] / FĀ / turdı anıñ birle [Y262b3 muvāfaķat kıldı] /

P203a (1) KAF / Y262b3 muvāfaķat kıldı / LAM / ulaşdı aña [Y262b4 ulaşmaklık kıldı] / NUN / ölçdi anı [Y262b4 ölçüştı anıñ birle] / HE / yüzleşdi anıñ birle [Y262b4 karşı turdı] / EL-MU‘ TELLU‘L-FĀ‘İ BĪ‘L-YĀ‘İ / RĀ / (2) Y262b5 āsanlık kıldı / sol yanğa alğıl aşħābıñğnı [Y262b6 sol yanğa koğıl koldaşıñğnı] / sağ yanğa alğıl aşħābıñğnı [Y262b6 sağ yanğa koğıl koldaşıñğnı] / EL-MU‘ TELLU‘L-‘ AYNĪ BĪ‘L-VĀVĪ / BĀ / (3) cevāblaşdı anıñ birle [Y262b7 cevāb birdi aña] / nevbet bilen kıldılar iş [-] / CĪM / cüftleşdi [Y262b7 cüft kıldı] / HĀ / tegme bir azakı üze birer pāre turdı [Y262b7 tegme bir azakı üze bir sâ‘ at turdı] / DAL / (4) aldıdı anı nefsindin [Y263a1 aldıdı anı] / kayıttı aña [Y263a1 çewürdi anı] / ZEL / sığındı aña [Y263a2 sığındı] / RĀ / koñşılaşdı [Y263a2 koñşılık kıldı] / sözleşdi anıñ birle [Y262a2 sözleşti] / (5) añaşdı anıñ birle fulān nerse içinde [Y263a2 meşveret kıldı] / ‘ āriyet birdi aña nerseni [Y263a3 ‘ āriyyet birdi] / gāret kıldı anı [Y263a3 gāret kıldı] / ZE / kiçdi arıķnı [Y263a3 keçti] / DAD / (6) ortaklık kıldı anıñ birle [Y263a4 berāberlik kıldı anıñ birle] / ‘ AYN / boyun südi aña fulān iş üze [Y263a4 boyun südi aña (5) fulān iş içinde] / ĞAYN / kizlenç oynadı anıñ birle [Y263a5 basınlaç¹¹⁶ oynadı anıñ birle] / LAM / (7) anlarķa tezigirmek bar [Y263a5 bularıñ ar<a>larında çewrünmek bar] / Y263a6

¹¹⁶ M. sin > pe

istedi anı / taᅅgrı ewürür künlerni kişiler ara [Y263a6 taᅅgrı bularıᅅ künlerni yerkendürür kişiler arasında] / ᅅamle kıldı aᅅga [Y263a6 sikrişti anıᅅ birle] / (8) uzattı anı ‘iddetᅅa [Y263a7 atamak içinde uzattı] / söz aydı aᅅga [Y263a7 sözleşti] / Y263a7 sundı aᅅga fulān nerseni / MİM / peyveste turdı iş üze [Y263b1 peyvestelik kıldı] / (9) ᅅarīdārlik¹¹⁷ kıldı aᅅga kāle birle [Y263b1 kāleke ᅅaridārlik kılıştılar] / bir yılᅅa terge tuttı anı [Y263b1 bir yılᅅa terke birdi] / tikeşdi anıᅅ birle uruş içinde [Y263b2 uruş içinde yetiglik kılıştı] / NUN / yārī birdi aᅅga [Y263b2 yārī birdi] / (10) EL-MU‘TELLU’L-‘AYNİ Bİ’L-YĀYİ / BĀ / ᅅoş kıldı anı [Y263b3 ᅅoşluk kıldı] / TĀ / tün kiçürdi anıᅅ birle [Y263b3 tün keçürdi] / DAL / destān kıldı aᅅga [Y263b3 keyd kılıştı] / RĀ / (11) artuᅅlaşdı anıᅅ birle [Y263b3 öᅅnüştı ᅅaᅅ içinde] / yörüşdi anıᅅ birle [Y263b4 yörیدی = yörişti] / SİN / zīreklik içinde da‘ vī kıldı [Y263b4 zīreklik kıldı] / ‘AYN / bey‘āt kıldı aᅅga [Y263b5 bey‘at birdi] / - [Y263b5 bey‘at] / (12) uzdı aᅅga [Y263b5 artınᅅa yörیدی] / FĀ / kılıᅅlaşdı anıᅅ birle [Y263b6 kılıᅅ birle uruştı] / LAM / azrılışdı anıᅅ birle [Y263b6 ırdı] / keylleşdi [Y263b7 ölçti] / meyl kıldı aᅅga [Y263b7 kayıştı] / NUN / (13) azrıldı¹¹⁸ andın [Y263b7 ıradı] / borᅅ birdi aᅅga [Y263b7 borᅅka sattı = tegürdi aᅅga] / kördi anı [Y264a1 mu‘āyene kördi] / EL-MU‘TELLU’L-LĀMİ / ELİF / riya kıldı ‘amelini ᅅalklarᅅa [Y264a1 kişilerke ‘amelin körkütti] / BĀ / muᅅābā kıldı aᅅga bey‘ içinde [Y264a2 muᅅābā kıldı] /

P203b (1) TĀ / boyun südi aᅅga [-] / ŞĀ / çöᅅüşdi anıᅅ birle [Y264a2 çöᅅüşti] / CİM / örtüᅅlig düşmen<lik kıldı> [Y264a3 yıraştı taᅅı örtüᅅlᅅğ düşmānlik kıldı] / çewşeşdi [Y264a3 rāzlaştı] / rāz [Y264a3 bu rāz] / Y264a3 rāzdaş / (2) – [Y264a4 rāzdaşlar] / ᅅĀ / melāmet kıldı aᅅga [Y264a5 biri biriᅅᅅe söᅅti] / ᅅİ / ᅅarındaşlık kemişdi [Y264a5 ikisiᅅᅅ arasında ᅅarındaşlık kemiştı] / DAL / düşmenleşdi anıᅅ birle [Y264a5 düşmānlik kıldı] / düşmenlik [-] / (3) erte bardı aᅅga [Y264a6 ırte ır keldi] / yuldı anı [-] / ündedi anı [Y264a6 ündedi] / RĀ / yörenişdi anıᅅ birle [Y264a7 ᅅoᅅᅅşılıᅅ kıldı] / önüşdi [Y264a7 önüşti anıᅅ birle] / ZE / boyun südi [Y264a7 cezā birdi] / SİN / cūmerdlık kıldı [Y264a7 yaraştı] / (4) türüşdi anıᅅ birle [Y264b1 emᅅekin ketürdi = ornaştı anıᅅ birle] / ŞİN / kiterdi anı [Y264b1 istiᅅnā kıldı] / yörüşdi [Y264b1 artınᅅa yörیدی] / FĀ / arıᅅ dostlık <kılıştı> [Y264b1 duruᅅluk kılıştı] / bu anıᅅ arıᅅ dostı [Y264b2 bu anıᅅᅅ dostı] / ‘āfiyet berdi aᅅga taᅅgrı [Y264b2 taᅅgrı bekleği anı] / (5) - [Y264b2 ᅅurtulmak] / bu anı kiterür [Y264b3 bu anı unamaz] / ᅅAF / sataşdı anıᅅ birle [Y264b3 satᅅaştı] / KEF / yıᅅlaşdı anıᅅ birle [Y264b3 yıᅅlaştı] / meᅅᅅzedi aᅅga [Y264b4 ᅅikāyet aydıştı] / (6) LAM / bāk tutmaz men andın [Y264b4 meniᅅᅅ andın bākim yok] / yükseşdi anıᅅ birle [Y264b4 yüksek kıldı] / MİM / küzeᅅdi anı [Y264b4 saᅅladı] / atışdı [Y264b5 attı anı] / NUN / yakın keldi aᅅga [Y264b5 yawur kıldı = yakın ᅅodtı] / Y264b5 emᅅekin kötürdi / (7) HE / küwenişdi anıᅅ birle [Y264b5 küweniştı] / meᅅᅅzedi aᅅga [Y264b6 meᅅᅅzeşti] / EL-MU‘TELLU’L-FĀ’İ VE’L-‘AYNİ / MİM / bir küᅅᅅe terge tuttı anı [Y264b6 ter erin bir küᅅᅅe terke tuttı] / EL-MU‘TELLU’ (8) L-FĀ’İ

¹¹⁷ ᅅarīdārlik<ārlik>

¹¹⁸ M. azrıldı

VE'L-LĀMĪ / RĀ / örtti anı [Y264b7 örtti] / Y264b7 keldi aṅga / LĀM / dostluk kıldı [Y264b7 dostluk kıldı anıṅ birle] / muvāfaqat kemişdi iki nirse <arasında> [Y265a1 muvāfaqat kemişti iki nirse arasında] / (9) EL-MU' TELLU'L-' AYNĪ VE'L-LĀMĪ / DAL / dārūladı anı [Y265a2 dārū birdi] / SĪN / berāberlık kılışdılar iki<si arasında> [Y265a2 berāber kıldı] / bu nirse bu bahāga tegmez [Y265a2 bu nirse (3) munça bahāka tegmez] / (10) QAF / kuvvetleşdi anıṅ birle [Y265a3 küç kılıştı] / NUN / düşmenleşdi [Y265a3 düşmānlık kıldı] / ELĪF / başladı işni [Y265a4 işni başladı] / (11) yüreklendi anıṅ üze [Y265a5 üstāhlık kıldı] / tap tuttı anıṅ birle [Y265a5 tap kıldı anıṅ birle] / sığındı aṅga [Y265a5 sığındı] / Y265a5 toldı / BĀ / çekdi anı öziṅge [Y265a6 tarttı anı] / sakladı özini andın [Y265a6 sakladı] / (12) hicābga kirdi melik [Y265a6 melik hicābka kirdi] / tokuş kıldılar [Y265a7 uruştılar] / ter kazğandı [Y265a7 ümendi şevāb] / şevāb ummak [Y265a7 şevāb ümenmek] / otun terdi [Y265b1 otun kesti] / (13) sağındı inenni [Y265b1 inṅenni sağdı] / Y265b1 boyadı / köydi [Y265b2 baqtı] / kazğandı yazuknı [Y265b2 kazğandı yazuknı] / soydı anı [Y265b2 kayıttı anı] / (14) işleşdiler [Y265b2 koldaş boldılar] / çağrıştılar / katıg teprendi [Y265b3 teprendi] / ğurbetlıkka tüşdi [Y265b3 ğaribluk kıldı] / küçin aldı andın [Y265b3 küç kıldı] / yawudı [Y265b3 yakın boldı] / kazğuluğ boldı [Y265b4 kazğuluğ boldı] /

P204a (1) kazğu [Y265b4 kazğuluğluk] / bitidi haṭlarını [Y265b4 sürçeklerini bitidi] / kazğandı nerseni [Y265b5 kazğandı] / yaldı ot [Y265b5 ot yaldı] / (2) üzirdi anı [Y265b5 üzürdi anı özi üçün] / yıgladı [Y265b6 yıgladı] / Y265b6 üzürdi anı / icābet kıldı fulān<ga> [Y265b6 icābet kıldı] / nisbet kıldı aṅga [Y265b6 nisbet kıldı] / kopdı [Y265b7 öre turdı] / (3) niķāb örtti [Y265b7 yüzün yaştı = yaşındı] / Y265b7 ğāret kıldılar / TĀ / köz uçı birle baqdı aṅga [Y265b7 çewründi] / SĀ / hīç bāk tutmadım aṅga [Y266a1 bāk tutmaz men] / (4) çözüldi yip [Y266a1 urğan yazıldı¹¹⁹] / CİM / sewündi aṅga [Y266a1 oḫşadı anı = şāz boldı] / sekridi köz [Y266a2 sikirdi] / tarttı nerseni [Y266a2 nirseni kaptı] / tün āhirinde yörirdi [Y266a2 tüninṅ soṅında yörirdi] / (5) qarışdı aṅga [Y266a3 qarıştırdı] / HĀ / kazğandı yazuknı [Y266a3 yazuknı kazğandı] / erte şarābın içdi [Y266a3 erte şarābın içti] / Y266a4 şulḥ kıldılar / açdı namāznı [Y266a4 açtı] / (6) küçün tiledi anıṅ üze fulān nerseni [Y266a4 küçün tiledi anıṅ üze nirseni] / öğdi anı [-] / uruşdı çoçlar [Y266a5 çoçlar uruştı] / HĪ / çağrıştılar [Y266a5 haykıştırdılar] / (7) bitidi kitābnı [Y266a6 bitidi] / şişdi [Y266a6 şişti] / DAL / katlandılar [Y266a6 cehd kıldılar] / şavāb kördi rāynı [Y266a6 rāynı şavāb istedi] / cem' boldılar [-] / (8) küçün tiledi anıṅ üze fulān nerseni [Y266a7 kīnelig boldı aṅga bir nirse üçün] / Y266a7 titredi / Y266b1 titremek / tayandı aṅga [Y266b1 tayandı = tayandı anıṅ tapa] / ol benim tayalmaçım [Y266b1 ol benim (2) tayançım] / (9) zulm kıldı aṅga [Y266b2 küç kıldı aṅga] / yorıldı [Y266b2 rāst boldı] / yārī birdi aṅga [Y266b2 yārī tiledi] / Y266b3 i' tiķād kıldı / Y266b3 i' tiķād / oğradı aṅga [Y266b4 kaşdı kıldı aṅga] / (10) Y266b4 i' timād

¹¹⁹ M. z > z

kıldı anıᅡg üze / tamar açdı [Y266b5 tamar açtı] / meyānçilik kıldı nerseni [Y266b5 orta kıldı nafağa içinde] / kıayuşdı [-] / sıraladı yarmaᅡnı [Y266b6 yarmaᅡnı sıraladı] / (11) ZEL / dost tutundu anı [Y266b6 dost tutundu] / yıraᅡ boldı kıavmdın [Y266b6 ıraᅡ boldı = bir yanᅡa oturdı] / RĀ / izār baᅡlandı [Y266b7 izār baᅡlandı] / soᅡᅡınᅡa <yöridi> [Y266b7 soᅡᅡınᅡa yöridi] / iwdiler aᅡᅡa [Y267a1 iwdiler] / (12) hāzır boldılar şarābᅡa [Y267a1 hāzır boldılar] / ölüme yawudı er [Y267a2 er ölüme yaᅡın boldı] / hāzıre kıldı [Y267a2 aᅡıl kıldı] / kıazdı kıuzuᅡnı [Y267a2 kıuzuᅡ kıazdı] / h̄ārladı anı [Y267a3 h̄orladı] / (13) kızledi ta‘ āmmı [Y267a3 aşıᅡnı yıᅡdı kıız satᅡam tip] / sınaᅡı anı [Y267a3 sınaᅡı] / muᅡtaşar kıldı sözni [Y267a4 muᅡtaşar kıldı] / Y267a4 yigit erkeᅡ öldi / bürünᅡük örtüᅡdi [Y267a4 bürünᅡük sarıᅡdı] / kızledi anı [Y267a4 kızledi] / (14) aᅡᅡı anı [Y267a5 yāzᅡa keldürdi] / sarsıttı anı / kendü sarsıldı [Y267a5 kendü yıᅡıldı] / Y267a5 örtüᅡdi / Y267a6 bitidi / yaldı ot [Y267a6 ot yaldı] /

P204b (1) bildi anı ᅡalklar [Y267a6 kışiler bildi anı] / şabr kıldı [-] / yinᅡe boldı bili [Y267a7 bıᅡnı yinᅡe boldı] / i‘ tibār aldı anıᅡᅡ birle [Y267b1 i‘ tibār kıldı] / ‘ itibār [Y267b1 ‘ ibret] / (2) ‘ özr kıldı aᅡᅡa yazuᅡındın [Y267b1 yazuᅡındın tevbe kıldı] / Y267b2 sıᅡındı aᅡᅡa / ziyāret kıldı aᅡᅡa [Y267b2 ziyāret kıldı] / küwendi fulān nerse üze [Y267b3 kıwandı] / (3) Y267b3 dervīş boldı / Y267b4 dervīşlik / Y267b4 dervīş / yaraᅡlıᅡ boldı anıᅡᅡ üze [Y267b5 yaraᅡlıᅡ kıldı] / (4) tap kıldı anıᅡᅡ üze [Y267b5 tap kıldı] / tarıldı tüzüᅡmiş [Y267b5 tüzüᅡmiş taᅡıldı] / yayıldı ᅡaber [Y267b6 yazıldı] / öᅡ aldı andın [Y267b6 aᅡıᅡın aldı] / köydi aᅡᅡa [Y267b6 baᅡtı aᅡᅡa] / RĀ / (5) saᅡındı andın [Y267b7 saᅡlandı andın] / kısᅡa şı‘ r aydı [Y267b7 kısᅡa beyt aydı] / toldı [Y267b7 cem‘ kıldı] / hengām boldı [Y267b7 lāyık vaᅡt istedi iş üᅡün] / hengām [Y268a1 lāyık vaᅡt] / (6) SİN / kıazᅡurdu [Y268a1 kıadᅡurdu] / yıᅡdı anı [Y268a1 yıᅡdı] / kendüsi yıᅡlıᅡdı [Y268a2 kendü yıᅡıldı] / saᅡındı andın [Y268a2 saᅡlandı] / kıapdı anı [Y268a2 kıaptı anı] / (7) yırttı anı arslan [Y268a3 arslan yırttı] / aldı otı taᅡı ‘ ilmni [Y268a3 ot aldı ‘ ilm öᅡrendi] / örtüᅡdi anıᅡᅡ üze iş / istedi andın nerseni [-] / (8) ŞIN / tuttu susmārni [Y268a4 tuttu = awladı susmārni] / Y268a5 titredi / Y268a5 titremek / Y268a5 tölendi / tūsin örperti ᅡetük [Y268a6 ᅡetük yalın ürkdı] / (9) ŞAD / uᅡuz aldı¹²⁰ āᅡriyānnı¹²¹ [Y268a6 uᅡuz aldı] / awladı keᅡikni [Y268a7 awladı] / Y268a7 eksitti anı / kendüsi eksildi [Y268a7 kendü eksildi] / (10) DAD / köyüᅡdi kıazᅡudın [Y268b1 kıazᅡuluᅡ kıldı = köydi kıadᅡudın] / arᅡurdu [Y268b1 arᅡuru turdı] / Y268b1 yumuldu iki közi / farīza kıldı taᅡᅡrı namāznı [Y268b2 farīza kıldı] / (11) sekindi [Y268b2 silkindi] / Y268b2 bozuldu / Tİ / kıarıldı [Y268b3 kıarıştı] / baᅡladı anı / Y268b3 yuttı anı / şart <kıldı> fulān nerseᅡe [Y268b3 şart kıldı nirseni] / sewüᅡdi / (12) kötüᅡdi anı¹²² / sümᅡürdi [Y268b5 burnın sümᅡürdi] / başın taradı [Y268b5 kendü başın taradı] / Zİ / saᅡladı anı / ‘ AYN / yaᅡᅡla ᅡıᅡardı [-] / yuttı anı [Y268b6 yuttı] / uydı aᅡᅡa [Y268b6 uydı] / (13) Y268b6 cem‘ boldılar / yuldu tişi erdin öziᅡi

¹²⁰ M. “aldı” iki kez yazılmış.

¹²¹ P’de ᅡ > ᅡ

¹²² M. anıᅡᅡ

[Y268b6 urağut cüftindin azrıldı = yulındı] / yaladı taşını [Y268b7 kötürdi = yaladı] / kayra aldı hibeni [Y269a1 kaytardı bağşıñni] / yüksedi [Y269a1 kötürüldi] / kulağ tuttu aña / (14) Y269a2 ezgülık kıldı aña / yattı [-] / Y269a2 küçi yetti aña / bağa olturdu anıñg üze [Y269a2 bağa olturdu] / kızlığın aldı tişiniñg [Y269a3 kızlığın aldı] / aynadı gūnesi / kur'a kemişdiler [Y269a3 kur'a kemiştiler] / [-] / [Y269a3 yığlındı] /

P205a (1) bağa olturdu anıñg üze¹²³ / istedi otlagını [Y269a4 istedi çet] / Y269a4 otlag istemek / ezgülık istedi er [Y269a4 menfa' at istedi] / (2) tarttı anı [Y269a5 tarttı] / asıg buldı [Y269a5 menfa' at aldı] / ĞAYN / Y269a5 mandı sirkege / epmek çatıgı [Y269a6 idām] / FĀ / yaraşdılar [Y269a6 yaraştılar] / (3) başladı anı [Y269a6 başladı] / Y269a6 pīşe kıldı / Y269a7 pīşe / kesdi mīvelerni [Y269a7 çopladı] / kaptı anı [Y269a7 kaptı] / (4) ihtilāf buldılar içinde [Y269b1 hilāf boldılar] / barur fulān tapa öğrenmek için [Y269b1 fulān fulānka kelüp barur] / sordı anı [Y269b2 sordı] / Y269b2 yakın boldılar / (5) ikrār keltürdi yazuğka [Y269b2 yazuğdın ikrār kıldı] / Y269b3 küç kıldı / yolsız yörیدی yābānda [Y269b3 yābānnı kesti] / olturdu mescidde [Y269b3 mu'tekif boldı] / (6) 'alef yidi kölükler [Y269b4 'alef birdi yılqılarka] / awuçladı suwdın [Y269b4 awçı birle içti] / kazağandı yazuğnı [Y269b5 yazuğ kazağandı] / kapsadılar anı [Y269b5 çewründiler aña] / (7) ö<r>tündi anıñg birle [Y269b5 çulğandı aña] / yarısınğa tegdi kün [Y269b5 künnüñg yarımınğa tegdi] / yarısınğa tegdi ay [Y269b6 ay yarıka tegdi] / ay yarısı [Y269b6 bu ay yarısı] / (8) öçün aldı andın [Y269b7 açıgın aldı] / KAF / Y269b7 yaldıradı / Y270a1 köydi / köñgöl köynügi [Y270a1 köymek] / çattı sözni [Y270a1 sözni çattı] / (9) biri birinçe tegdi nerse [Y270a2 yapşındı] / rüz aldı [Y270a2 cerāy aldı] / ozuşdılar [Y270a2 ozuştılar] / yaşru eşitti [Y270a2 oğurlayu eşitti] / kuçdı anı [Y270a3 kuçtı anı] / (10) ağşam şarābın içdi [Y270a3 kiçe şarābın içti] / azrıldılar [Y270a3 ayrıldılar] / yapuşdı aña [Y270a4 yapşındı aña] / Y270a4 iç kur bağladı / (11) KEF / tönğderildi [Y270a4 astın üstün boldı] / lūğ kavmnıñ tönğderilmiş kendleri [Y270a5 lūğiler kendleri] / ilindi işge [Y270a5 tutuldu] / katiş kariş yawuğlar [Y270a5 katiş kariş yawuğluğ] / [Y270a6 ortak boldılar] / (12) yapşındı aña [-] / bozdı anıñg hürmetini [Y270a6 yırttı hürmetni ya'nı sıdı] / LAM / işletti anı [Y270a7 işletti] / künde kezer ton [Y270a7 künde kiyesi ton] / (13) yalwardı tañrıga [Y270a7 tañrıka zārılık kıldı] / la' net kılışdı kavmlar [Y270b1 la' netleştiler] / biri birinçe la' net kılmağ [Y270b1 la' net] / yığıldılar / köçdiler [Y270b1 ketrüldiler = kaldılar] / kötürdi yazuğka<n> [Y270b2 kötürdi yazuğnı] /

P205b (1) kesdi anı / Y270b2 kirdi aña / endişe kılmadın aydı huṭbeni [-] / köçdi [Y270b3 köçti] / yaldı ot [Y270b3 yaldı] / meşgöl <boldı> [Y270b4 meşgöl boldı] / (2) yörgendi tonnı [-] / tüz boldı [Y270b4 rāst boldı] / saçıldı andın [Y270b5 bir yanğa olturdu] / bir yanda olturmağ [Y270b5 bir yanğa olturmağ] / kopardı sünğünü [Y270b5 iki butı arasında tuttu] / tutundu [Y270b6 tili bağlandı] / (3) Y270b6 gūsl kıldı / Y270b6 yalğan çattı / yigitlik evveli [Y270b7 yigitlikiñg evveli] / uruşdılar [Y270b7 uruştı] / sürme <tarttı> [Y270b7 sürme çattı] / orta

¹²³ P204b14'teki bir kısmın tekrarı.

yaşlıg <boldı> [Y271a1 orta yaşlıg boldı] / (4) Y271a1 buyruğinça yöridi / da' vî kıldı kendü öziñge [Y271a1 da' vî kıldı öñgin sözni öziñge] / na' l kızdı [Y271a2 na' leyn kezti] / köçdi [Y271a2 köçti] / [Y271a2 köçmek] / MİM / mandı sirkege [Y271a2 sirke birle tuzluk kıldı] / (5) Y271a3 bışkırdı / Y271a3 hacâmet kıldı / hürmet tuttu [Y271a4 hürmet tuttu aña] / Y271a4 uwtandı andın / Y271a4 uwtanmaq / (6) hizmet kılganlar [Y271a5 hizmetkârlar] / hüküm kıldı anıñg üze mâlı [Y271a5 hüküm kıldı] / tüş kördi [Y271a6 ihtilâm boldı] / hatm kıldı qurânnı [-] / perhâş kıldılar [Y271a7 savaştılar] / nişânça <yöridi> [Y271a7 nişânça yöridi] / (7) cem' boldılar anıñg üze [Y271a7 zahmet kıldılar] / öpdı taşnı [-] / Y271b1 tüpleği anı / yaldı ot [Y271b1 ot yaldı] / taħammül kıldı zulmni [-] / (8) yapşundı aña [Y271b2 yapşundı] / bulun kıldı anı [Y271b2 bulun kıldı] / arıqğa kemişdi özini [Y271b3 özin kemişti arıqğa] / üleşdiler ğanımetni [Y271b3 üleştiler] / yapuşdı [Y271b3 tegdi = aşlandı] / yapşundı aña [Y271b4 burnın yaştı = yüzün <yaştı> = yapşundı] / (9) katlışdı kölegeler [Y271b4 qum qalıştı] / tüzildi iş [Y271b4 tüzüldi] / Y271b5 açığın aldı / NUN / emîn tuttu anı fulân nirse <üze> [Y271b5 emîn tuttu anı fulân nirse üze] / uzun hatne<...>¹²⁴ [Y271b5 sünnet kıldı] / (10) tutuğ aldı andın fulân [Y271b6 tutuğ aldı andın] / Y271b6 kînelig er / Y271b6 'aşık boldı / qoldaş boldı [Y271b7 qoldaş boldı anıñg birle] / sinadı anı [Y271b7 sinadı] / (11) Y271b7 sinamaq / h'ârladı anı / [Y271b7 işletti anı] / HE / örtüldi anıñg üze iş [Y272a1 örtüldi] / uygandı uyqusındın [Y272a2 uygandı] / (12) EL-MUŽĀ' AFU / BĀ / söğüşdiler [Y272a2 söğüştiler] / Y272a3 tüpleği / yerindin kötrüldi [Y272a3 kötrüldi yerinden başlıg] / CİM / Y272a3 hüccet kıldı / (13) DAL / mürted boldı [Y272a4 mürted boldı] / [Y272a4 râst boldı] / katıg <boldı> [Y272a4 katıg boldı] / sanadı anı [Y272a4 saqışqa tuttu] / ' iddet tuttu tişi [Y272a5 ' iddet tuttu] / çekildi [Y272a5 sündi] / (14) ŽEL / Y272a6 mezeliğ buldı anı / kendü mezeliğ boldı nirse [Y272a6 kendü mezeliğ boldı] / RĀ / kewşedi tiwe [Y272a6 kewşedi] / kewşemek [Y272a7 kewiş] /

P206a (1) kısarladı anı fulân tapa [Y272a7 kısarladı anı fulân nirse tapa] / mağrūr boldı aña [Y272b1 mağrūr boldı] / bışkırdı [-] / ZE / (2) qapdı andın fulân nerseni [Y272b2 qaptı] / kesdi başını [-] / ' aziz boldı [-] / teprendi [-] / ŞAD / hâş kıldı anı [-] / (3) izinçe yöridi [-] / kışâş aldı [-] / sordı anı [-] / DAL / kızlığın aldı [-] / Tİ / saqal çıkdı [-] / (4) FĀ / ızdı kelinni erine [Y272b5 kelinni küzegüsiñge iletü berdiler] / öpdı dârünü [-] / şaf boldılar [-] / sık boldı ot [-] / (5) sık büstânlar [-] / QAF / çıkardı kelimeni kelimedın [-] / KEF / qalışdı [-] / (6) Y273a2 ezildi / kedildi [Y273a2 kedük boldı] / kedük [-] / çıkardı qılıçnı [Y273a2 çıkardı] / sökel boldı er [-] / (7) bahâne kıldı anıñg üze ' illetni [Y273a3 bahâne kıldı] / MİM / soñgınça yöridi [-] / yızladı [-] / Y273a4 ' imâme sardı / (8) qazğurđı [-] / meşğül boldı [Y273a5 iş muhimm boldı] / soñgınça yöridi [-] / minnet urdı [-] / EL-MU' TELLU' L-FĀ' İ / ELİF / (9) tayandı anıñg üze [Y273a6 tayandı] / bahşış <qabül kıldı> [-] / HĀ / açıldı iş [-] / DAL / âhestelik <qıldı> [-] / (10) yaldı ot [-] / ŽI / pend qabül kıldı [-] / ' AYN / kiñg boldı [Y273b2

¹²⁴ Metin, "Uzun hatneyi kısalttı; sünnet etti." anlamına gelmeli.

kinġlik kıldı] / alçaq boldı [-] / yay kiçürdi fulân <birle> / (11) QAF / tüzildi [Y273b2 tamâm boldı] / ittifaq boldılar [-] / ulaş<tı> anıġ birle / tayandı anıġ üze [-] / <MİM> (12) ġâm tuttu ta'âmıdın [Y273b3 ġâm kıldı] / ġâmıġ¹²⁵ [-] / niřanlıġ boldı [Y273b4 niřanlıġ kıldı] / Y273b4 töhmet kıldı / (13) EL-MU' TELLU'L' AYNİ / BĀ / kesdi yâbânnı [-] / yaqa urdı köġlekke [-] / gümânlıġ boldı [Y273b7 řekliġ boldı] / (14) ġ<ıy>bet kıldı anı [-] / kıt birdi anġa fulân nerseni [Y274a1 kıt kıldı] / CİM / ġacetlıġ boldı anġa [-] / ikisi cüft <boldı> [-] /

P206b (1) ġĀ / tüpledi anı [-] / tüplegen belâ [-] / şâdmân boldı [Y274a2 sewündi anġa] / bu řâdmânlıġ [-] / DAL / istedi yař otını [-] / (2) istegen [-] / Y274a4 awladı anı / 'âdet kıldı anı [-] / tarttı anı [-] / RĀ / üzürdi anı [Y274a5 üzürdi] / ařlıġ <ketürdi> [Y274a5 ařlıġını ketürdi] / ZE / (3) kiçürdi anı [Y274a6 keçürdi] / azrıldı [Y274a6 ayırdı] / řAD / düşvâr boldı anıġ üze [-] / ĐAD / 'ivaż aldı andın öġin [-] / (4) Tİ / saġlandı iř içinde [Y274b1 ihtiyať kıldı] / Zİ / öwke kıldı anıġ üze [Y274b1 öwke kıldı] / 'AYN / satġın aldı [-] / korġdı andın [-] / FE / (5) yay kiçürdi fulân yerde [Y274b2 yay keçürdi] / QAF / ârzuladı anı [-] / KEF / misvâk kıldı [Y274b4 misvâk sürtti] / (6) LAM / ġîle kıldı [-] / küwenü yöridi [-] / tekebbürlik [-] / (7) yoġalttı anı [Y274b5 yoġattı anı] / nâġeh öldürdi [Y274b5 küç birle öldürdi] / yawuladı [Y274b6 saġuladı] / bahâ kıldı kâleni [-] / üzürdi anı [-] / (8) NUN / ġıyânet kıldı öziġe [Y274b7 ġıyânet kıldı¹²⁶] / EL-MU' TELLU'L-LĀMİ / ELİF / rây kördi iř içinde [-] / (9) yıraġ boldı andın [Y275a1 yıraġ boldı] / BĀ / üzürdi anı [Y275a1 üzürdi] / çulġandı tonı birle [Y275a2 çömeldi] / tiz üzesinde baġ [-] / (10) aytulur baġladı fulân bil baġımı taġı şişdi ġubvesi [Y275a2 fulân baġladı] / CİM / umanç tuttu anġa [Y275a3 umunç tuttu] / râzlaşdı ġavm [Y275a3 râzlaştılar] / (11) ġĀ / Y275a3 saġal çıkardı / oġradı [-] / DAL / baġřıř tiledi [-] / ridâ kıldı ton birle [Y275a4 tonını ridâ kıldı] / küç kıldı anıġ üze [Y275a4 zulm kıldı] / (12) erte ir keldi [-] / özin yuldı andın fulân nerse birle [-] / Y275a5 uydı anġa / uymaġ [-] / cem' boldı ġavm [-] / (13) meclis [-] / köni yollıġ boldı [Y275a7 köni yolluġ boldı] / ZEL / izinçe yöridi anıġ [Y275a7 izinçe yöridi] / na' leyn kızdı [Y275b1 na' l kezti] / (14) toydı ta'âm birle [-] / RĀ / satġın aldı aġıryânnı [Y275b1 kâleni satġın aldı] / keldi anġa ġazġu [-] / yalġan çattı anıġ üze [Y275b2 yalġan çattı] /

P207a (1) yalġan [-] / terġe tuttu serâyını [Y275b3 ewni terke tuttu] / gümânlıġ boldı iş içinde [Y275b3 gümânlıġ boldı] / saġdı inenni [Y275b4 saġdı] / ZE / özini nisbet kıldı [Y275b4 nisbet kıldı] / (2) SİN / öpdı şûrbânnı [Y275b5 şûrbânnı öpti] / şIN / Y275b5 rüşvet aldı / Y275b5 esrük boldı / şAD / ġařıyy kıldı özini [Y275b6 kendü özini ġařıyy kıldı] / ĐAD / ġořnüd boldı [Y275b6 ġořnüd kıldı] / (3) tiledi andın ġaġġını [Y275b6 ġaġġını tiledi] / çıkardı kılıçını [-] / attı [-] / kölük kıldı inenni [-] / ülüşlüġ boldı anıġ <ġatında> [Y276a1 baġtıġ boldı] / (4) yaldı ot [-] / yalın [-] / 'AYN / da'vî kıldı anıġ üze [-] / otladı yılġılar [Y276a2 yılġılar otlamaġġa bardı] / (5) ġAYN / istedi nerseni [-] / yaladı köpükni [Y276a3

¹²⁵ M. ġ

¹²⁶ M. ġıyânet

süt köpükünü içti] / FĀ / kızıldı andın [-] / çıkardı nersen [-] / kefen soyguçu [-] / (6) ezgü boldı sökellikdin [Y276a4 sökellikdin şifa tiledi] / üzürdi anı [Y276a4 üzürdi] / tiledi anı [Y276a5 tiledi] / Y276a5 izinçe yöridi / tap kıldı anıñ birle [Y276a5 tap kıldı] / tandı oğlını [Y276a5 oğlanını tandı] / (7) KĀF / aşdı üzenğüğe [Y276a6 üzenğüğe aşdı] / tarttı suwnı [-] / satğışdı iki er [-] / satğışdım fulân birle [Y276a7 fulânka satğışdım] / - [Y276a7 üdürdi] / (8) yilikin çıkardı süngük / KEF / şikâyet kıldı aña mundağnı [Y276b1 zıryadı] / LAM / Y276b1 and içti / Y276b1 and / taşır kıldı iş içinde [Y276b1 taşır kıldı] / (9) sınağı anı fulân nerse <birle> [Y276b2 sınağı anı] / bezenmiş kördi kelinni [Y276b2 kelinni bezenmiş körkütti] / ısındı otğa [Y276b2 otğa çöndi] / yüksedi [-] / MĪM / perhiz kıldı sökel [-] / (10) perhiz [-] / oğ atışdı erenler [-] / nisbet kıldı [-] / NUN / kopardı serâyını [Y276b4 iw binâ kıldı] / ewdidi mīveni [Y276b5 mīveni ewdidi] / timârlıg¹²⁷ boldı [-] / (11) cem' kıldı mâlnı [Y276b5 mâlnı cem' kıldı] / Y276b6 künyetlig boldı / HE / tiledi anı [Y276b6 ârzuladı anı] / tegdi aña haber [Y276b6 haber keldi] / yıgındı nersedin [-] / (12) EL-MU' TELLU'L-FĀ'İ VE'L-LĀMĪ / DAL / diyet aldı / KĀF / korqđı tañrıdın [Y276b7 tañrıdın korqđı] / saķınmaķ [-] / (13) korqđan [-] / saķladı özini kaķkan birle [Y277a2 kaķkan birle saķladı] / LAM / erklig boldı [Y277a2 işke erklig boldı] / (14) EL-MU' TELLU'L- 'AYNĪ VE'L-LĀMĪ / CĪM / yaramadı il [-] / HĀ / cem' kıldı mâlnı [-] / (15) erklig boldı nerse üze [-] / RĀ / kaçdı suwdın / SĪN / tüzüldi egri [Y277a4 egri tüzeldi] / tüzlik [Y277a5 tüz] /

P207b (1) yaratığı tüz kişi [-] / sögüldi er özi üçün [Y277a6 er söglünçü kıldı] / LAM / yörgesdi [-] / (2) BĀBU İNFĪ' AL YENFE' İLU İNFĪ' ĀLEN / ELĪF / söndi çerâğ [Y277a7 çerâğ söndi] / tönğderildi idiş [-] / (3) ğayıttı ğā'iblikdın [-] / BĀ / ağdı suw taķı kaķ [Y277b1 suw taķı kaķa töküldi] / sorındı nerse [-] / töküldi suw [-] / (4) butaķlandı yol [-] / kesildi yip [-] / ewrüldi [-] / bardı iliñge [-] / TĀ / (5) yügürdi yörimek içinde [-] / kurtuldu andın [-] / kopdı yā iwitti [-] / CĪM / açıldı tañğ [Y277b5 tañğ yaradı] / kitti ornındın [-] / (6) HĀ / yüzün

kemişdi [Y277b6 ...

P208a (1) – (2) sıza çıkdı suw [-] / belğüsiz boldı [Y278a7 yoyuldu] / battı suwğa [-] / ŞIN / (3) yügürdi yörimek içinde [Y278b1 iwe yöridi] / boldı [-] / yağrıldı teri [-] / bir yana turdu kişilerdin [-] / [Y278b3 kişiler yıgıştı] / TĪ / (4) Y278b4 üstâhlığ kıldı / tüzüldi monçuķ

¹²⁷ M. timârlıg

yipke [Y278b4 yip yigne yortusiŋga kirdi¹²⁸] / Y278b5 indi / ʿAYN / kirdi söz içiŋge [Y278b5 söz içiŋge kirdi] / (5) yarıldı sırça [-] / açıldı bulut [Y278b6 bulut açıldı] / kesildi nerse [Y278b6 fulān nirse kesildi] / fulān fulān katında peyveste turur¹²⁹ [-] / (6) tüplendi yığaç [Y278b7 tüplendi] / yığlındı [-] / ĞAYN / ızlandı teri [-] / FĀ / қаушdı andın [-] / қаыттı [-] / (7) açıldı қараŋғқу тақı zulm [-] / ҚАF / ташdı suw [-] / yırtıldı ton [-] / Y279a3 boğıldı / (8) töküldi suw [-] / bardı [-] / bağlandı қапуғ [-] / söküldi yuw [Y279a5 yuw söküldi] / yarıldı ewünni [-] / (9) tutundı yaŋı ay [Y279a6 ay tükendi] / KEF / yırtıldı perdesi [-] / yetig kirdi <iş> içinde [-] / LAM / kesildi [-] / ezgü boldı [-] / (10) indi saç [-] / cer boldı namāzdın [-] / azrıldı nerse [Y279b1 ayrıldı] / MĪM / oŋguldı iş [-] / (11) бүктүрүldi yip [Y279b2 kesildi] / ketildi tam [Y279b3 tam kedük boldı] / kesildi yip [-] / meczūm boldı fiʿl [-] / sındı nerse [-] / töküldi yaş [-] / (12) söküldi ilük [-] / üleşildi māl [-] / yıkıldı tam [-] / sındı çerig [-] / siŋđi ʿāʿm [-] / (13) EL-MUŻĀʿAFU / BĀ / töküldi suw [-] / bardı fulān yir tapa [-] / yüzin kemişdi [-] / TĀ / kesildi [-] / (14) uşandı [-] / ŞĀ / yayıldı ҳaber [-] / DAL / bağlandı қапуғ [-] / yarıldı [-] / sındı [-] / ZEL / kesildi [-] / RĀ / sürindi ton [-] / SĪN /

P208b (1) kömdi toprak / ŞAD / töküldi saçı [-] / DAD / yayıldılar [-] / indi balaban [-] / TĪ / [Y280a5 narh kız boldı] / battı suwğa [Y280a5 suwğa battı] / (2) ҚАF / uşandı nerse [Y280a6 uşandı] / yarıldı [-] / KEF / azrıldı süŋgük [-] / LAM / sişdi tügün [-] / çıқdı қılıç қınındın [-] / (3) sındı azıg [-] / töküldi yaş [-] / MĪM / yawudı aŋga [-] / EL-MUʿTELLUʿL-ʿAYNĪ / BĀ / açıldı bulut [-] / (4) yöridi yılan [-] / DAL / boyun südi [-] / RĀ / yıkıldı tam [-] / ZE / қаушdı aŋga [-] / azrıldı süŋgük [-] / SĪN / (5) қıyās қılındı nerse [-] / DAD / sındı süŋgük [-] / ʿAYN / iwe yöridi erenler / ҚАF / sürildi tiweler [-] / (6) EL-MUʿTELLUʿL-LĀMĪ / HĀ / yoyuldı kitāb [-] / RĀ / öre turdı eyle [-] / kesildi [-] / DAD / kiçdi iş [-] / (7) LAM / kitti қазғу [Y281a1 қазғу kitti] / NUN / sekridi қılıç urmış yirdin [-] / egildi [Y281a2 igdi] / EL-MUʿTELLUʿL-ʿAYNĪ VEʿL-LĀMĪ / (8) ZE / yağrıldı teri [-] / ŞIN / söglündi et [-] / TĪ / türildi kitāb [-] / türüldi k<ī>ne [-] / (9) BĀBU EFʿ ALL YEFʿ ALL EFʿ ALLĀLEN / BĀ / aқ boldı aқ [-] / aқlıқ [-] / (10) Y281a6 kök boldı / köklik [-] / TĀ [Y281a7 aқ toru boldı] / RĀ / Y281b1 kızıl boldı / kızılıқ [-] / Y281b1 yaşıl boldı / yaşılıқ [-] / (11) sarıg boldı [-] / sarıgılıқ [-] / toğ renklig <boldı> [-] / DAD / aқdı yaş [-] / ҚАF / ala boldı aқ [-] / (12) gürbe közlig boldı / LAM / ezildi yaŋgaқı yaş birle [-] / EL-MUʿTELLUʿL-ʿAYNĪ BĪʿL-VĀVĪ / CĪM / egri boldı [-] / (13) DAL / қара boldı [-] / қарalıқ [-] / RĀ / қара boldı közi [-] / қаушdı andın [-] / körmez boldı közi [-] / (14) LAM / egri boldı közi [-] / DAD / aқ boldı [-] / aқlıқ [-] / EL-MUʿTELLUʿL-LĀMEYN / ʿAYN /

P209a (1) yandı cāhillikdin [-] / cāhillikdin yangān [-] / (2) BĀ / aқ boldı aқ [-] / kök boldı [-] / TĀ / toruğ boldı aқ [-] / RĀ / kızıl boldı [-] / (3) yaşıl boldı [-] / SĪN / yumşaq boldı [-] / ҚАF / çetük közlig boldı [-] / MĪM / EL MUʿTELLUʿL-ʿAYNĪ BĪʿL-VĀVĪ / (4) DAL / қара boldı

¹²⁸ Arapça kelime Pʿde hareze Yʿde ħurzet şeklinde okuyarak anlamlandırılmış olmalı.

¹²⁹ Tercümede bir sehiv söz konusu olmalı.

[-] / LAM / egri boldı közi [-] / ÐAD / ak boldı [-] / (5) ELİF / başladı iş içinde [-] / bî-zârlık kıldı [-] / kiçdi [-] / üstâhlık kıldı [-] / üleşdi nerse / kegirdi [-] / (6) kegirmek [-] / yarıldı [-] / yığıldı işdin [-] / toldı kazğudın [-] / peygâMBERLIK [-] / yahşî bişdi et [-] / h̄ârladı [Y282b6 yanğşuladı] / (7) siŋgirdi ta'âmı [-] / BĀ / edebliğ boldı [Y282b7 edeb öğrendi] / cem' boldılar [-] / anundı düşmenğa [-] / (8) toprakğa bulğandı [-] / saqladı andın özini [-] / cem' boldılar <anıŋ> üze [-] / suwlıg boldı ağızı [-] / uç ızdı 'imâmeğa [Y283a3 'imâme uçun çoztı] / 'imâme uçı [-] / (9) merhabâ tidi / köydi aŋğa [-] / ızdı temürni süŋü uçında [Y283a4 süŋü uçıŋğa temür çoztı] / zâhidlik kıldı [Y283a4 zâhid boldı] / üstâhlık kıldı [Y283a5 büstâhlık kıldı] / yas tonın kez<i> tişi [Y283a5 yas tonını keztı] / (10) yas tonı [Y283a5 bu yas tonı] / sordı ton terni [-] / butaklandı [-] / hoşlık kıldı [-] / istedi nerseni [-] / (11) öwke kıldı anıŋ üze [Y283a7 öwke kıldı] / taŋgladı andın [-] / ergen boldı [Y283b1 ergenlik birle keçti] / perhâşlık kıldı [-] / perhâş [-] / baqladı başnı baş bağı <birle> [-] / (12) ğarîb boldı [-] / ğalîb boldı [-] / yawuklık kıldı taŋrığa [-] / yawuklık [-] / kesildi [-] / Y283b4 ewrıldı / (13) kazğandı [-] / Y283b5 oynadı / laqablıg boldı [-] / yaldı ot [-] / yüzün yaşdı [-] / bir yana turdı [Y283b6 çew<r>üldi] ¹³⁰ / TĀ / (14) töleklik <kıldı> [-] / emgendi / kırtuldu andın [-] / baqdı aŋğa [-] / SĀ / sözleşdiler [-] / özin saqladı / yumşak boldı sözi içinde [-] /

P209b (1) yapşundi aŋğa [-] / örperdi misvāk başı [-] / eglendi [Y284a2 kiçikti] / CİM / bezendi tişi [Y284a3 bezendi] / açıldı taŋ [Y284a3 taŋ açıldı] / (2) sığındı yazuğdın [-] / zîrek boldı [-] / çoqđı [-] / sapa yöridi tişi [-] / apuşu yöridi [-] / âramlandı [-] / kurıdı etmek [Y284a5 etmek katıg boldı] / (3) HĀ / sewündi anıŋ birle [-] / artuğ boldı terâzû [Y284a5 terâzû (6) çerb boldı] / silâh kızdı [-] / şabâha tegdi [-] / taŋ karaŋğkusı [-] / yahşî sordı nerseni [-] / (4) açıldı çiçek [Y284a7 çiçek açıldı] / kiŋglik kıldılar meclis içinde [-] / faşîh sözledi [-] / öğündi [Y284b1 öğdi] / Hİ / ün kıldı asğırmaq bir<le> [-] / (5) bulğandı za'ferân birle [Y284b2 türtti = za'ferânğa bulğastı] / bozıldı et [Y284b2 et bozıldı] / bulğandı balçık birle [Y284b2 balçıkğa (3) bulğandı] / yağ türtti özine [-] / DAL / yük boldı iş [-] / (6) sowundi suw birle [-] / kâhil <boldı> / yalıŋ boldı tonlarındın [-] / hâş boldı işge [-] / Y284b5 celd boldı / teprendi budak [Y284b5 butak teprendi] / (7) yol başın tuttu yanıt kılmak birle [-] / zâhidlik <kıldı> [-] / et-taḥıyyât oturdu namâz <içinde> [-] / kullık kıldı [Y285a1 kulluk kıldı] / kullık tiledi taŋrı [Y285a1 taŋrı aŋğa kulluk fermânladı] / (8) yumurlandı kum [-] / oğradı aŋğa [-] / 'amden kıldı işni [-] / tîmâr kıldı ekiŋge [Y285a2 yirni âbdân kıldı] / örtti anı taŋrı raḥm birle [Y285a3 taŋrı anı raḥmeti birle kapsadı] / (9) yalguz boldı iş birle [Y285a3 yalıŋguz boldı] / istedi anı [-] / kılade asındı tişi [-] / başladı işni [Y285a4 'amel tuttu] / yapşundi [Y285a4 nirse biri biriŋge yapuştu] / Y285a5 üküş mâl / (10) boynağulık <kıldı> [Y285a5 uluğ boldı] / oyağ boldı [Y285a5 ozağlık kıldı] / RĀ / soŋ qaldı andın [Y285a5 soŋ qaldı (6) andın] / izâr bağlandı [-] / big boldı anlar üze [Y285a6 beglik kıldı] / deryâ boldı 'ilm [-] / (11) ezgü baqdı [-] / uluğlık kıldı [Y285a7 uluğluk kıldı] / uluğlık [-]

¹³⁰ Arapça metnin P ve Y'deki sıralanışı farklı.

/ indi yaş közindin [Y285b1 yaş aqtı] / dirîğlig boldı [-] / dirîğ [-] / (12) bürünçük < sarındı > [Y285b2 bürünçük sarındı] / tedebbür kıldı işni [Y285b2 tedbîr kıldı] // endîşe birle oqıdı [Y285b2 endîşe birle (3) oqıdı] / bürünçük < örtündi > [-] / aᅇğdı işni [Y285b2 aᅇğdı] / zünnâr bağlandı zimmî [Y285b4 zünnâr bağlandı] / (13) örtündi [Y285b4 örtüldi] / seᅇerlik yidi [Y285b5 seᅇer aşın yidi] / yaᅇıldı ot [-] / Y285b5 çermendi / Y285b6 şabr kıldı / aşnu kiçdi [Y285b6 tüpde oturdı] / arındı [Y285b6 arıᅇ boldı] /

P210a (1) zıhâr bağladı tişidin [-] / tutuldı tili [Y285b7 tili tayındı] / düşvâr boldı iş [Y286a1 iş küçey boldı] / ᅇoş yız < türtündi > [-] / topraᅇğa bulᅇandı [Y286a1 topraᅇğa bulᅇandı] / aᅇdı mınᅇarlar [Y286a2 çeşmeler taştı] / (2) yaşadı yıᅇaç [-] / endîşe kıldı iş içinde [-] / saᅇladı özini nersedin [Y286a3 nirsedin kendü özini saᅇladı] / soyuldı [-] / tekebbürlik < kıldı > [Y286a3 uluᅇ boldı] / uluᅇlik [-] / (3) bulᅇandı tirliki [Y286a4 bulᅇanuᅇ boldı] / sındı [Y286a4 uşandı] / Y286a5 tersâ boldı / münekker boldı aᅇᅇa [Y286a5 belᅇsüz boldı] / özlek ısıᅇında yöridi [-] / ZE / şahrâᅇa çıᅇdı [-] / (4) anundi seferᅇa [-] / saᅇlandı [-] / SİN / awundi aᅇᅇa [Y286a7 awınçalıᅇ boldı] / sıza çıᅇdı suw [-] / saᅇlandı ᅇalkān birle [-] / (5) saᅇlandı [Y286b1 bekledi] / kirlendi yüzi suwı [Y286b1 āb-ı rūysız boldı] / uluᅇlik kıldı kişiler üze [Y286b1 uluᅇluᅇ kıldı] / turş yüzlig < boldı > [Y286b1 yüzün çattı] / sizdi anıᅇ içinde ᅇayrını [Y286b2 ᅇayr sizdi] / (6) inᅇa kirdi iwuᅇ [-] / Y286b2 müᅇ boldı / necis boldı nerse [-] / uluᅇ dem aldı [-] / ŞIN / fuᅇş sözledi [-] / (7) tüsin örpetti nârü [-] / ŞAD / ᅇurtuldı ᅇazᅇudın [-] / ᅇurtulmaᅇ [-] / köydi aᅇᅇa [-] / kiᅇᅇlik tiledi ᅇaᅇᅇi < içinde > [-] / (8) yaᅇşı sordı / ᅇısᅇa boldı kölege [-] / köᅇᅇlek kezdi [Y286b6 köᅇᅇlek kezti] / awladı anı [Y286b7 awladı] / tar boldı anıᅇ üze tirliki [-] / ‘ ayb kıldı anı [-] / (9) ‘ ayb [-] / ᅇaş yoldı tişi [-] / ᅇAD / pâre boldı [-] / yigrendi [-] / ᅇarşu olturdı [-] / yaᅇrıldı [-] / (10) bozuldı [-] / ᅇI / kiç ᅇaldı [-] / aldadı anı şeyᅇān [Y287a3 şeyᅇān delü kıldı] / unamadı fi‘ lini [-] / sürᅇmekini istedi anıᅇ [-] / (11) zillet [-] / küpe urundi [Y287a4 küpe urdı] / terdi ᅇurmānı [Y287a5 ᅇurmānı tirdi] / sümᅇürdi [-] / erᅇlik boldı / ᅇabardı eli [Y287a5 eligi ᅇabarᅇuᅇ boldı] / ZI / (12) saᅇlandı [Y287a6 bekledi] / sözledi fulān nerse [Y287a6 sözledi] / Y287a6 yalmandı / ‘ AYN / rāyᅇān birdi ‘ aᅇānı [-] / yaᅇşı bildi [-] / yuttı öwkeni [Y287a7 ᅇazᅇunı yuttı] / (13) cem‘ boldılar [-] / boyun südi [-] / darrā‘ at kızdı [-] / baᅇdaş ildi [-] / köᅇᅇül kötürdi nersedin [-] / iwdi anıᅇ tapa [Y287b1 iwdi] / eᅇitti [-] / alᅇlik kıldı [Y287b2 alp boldı] /

P210b (1) şefā‘ at kıldı aᅇᅇa bigdin [Y287b2 begke şefā‘ at kıldı] / şikeste boldılar [-] / şinā‘ at kıldı [-] / zārlik kıldı taᅇᅇriᅇa [Y287b3 taᅇᅇriᅇa zārlik kıldı] / ᅇandı suwdın [-] / (2) ārzülᅇ boldı anıᅇ < di > dārıᅇa [Y287b4 ārzüladı] / ig körketti [-] / açıldı bulut [-] / kesildi iş [-] / kesdi anı öᅇᅇin kişi [-] / ᅇulᅇandı tonı birle [-] / (3) asıᅇ buldı nerse birle [-] / küᅇlig boldı [-] / küᅇ [-] / ᅇoyuᅇ tüwᅇülük [-] / FĀ / dirîᅇlig boldı anıᅇ üze [Y288a2 ᅇazᅇuluᅇ boldı] / (4) öᅇretti anı islām üze [-] / ᅇayuşdı andın [-] / ᅇapdı anı [-] / ᅇaldı yārānlarındın [-] / süze içdi suwnı [-] / (5) selem aldı andın dirhemlerini [-] / ᅇürmetlig boldı [-] / ısırᅇa urundi tişi [-] / taşarruf kıldı [-] / lāf urdı [Y288a6 lāf sattı] / ᅇıraᅇın kesdi [-] / (6) istedi anı kim fulān ᅇatında bar [-] /

kesdi yâbânnı [-] / rahmet kıldı anıñg üze [-] / tekellüf kıldı işni [Y288a7 işni tekellüf birle kıldı] / renc [-] / (7) kapsadı anı düşmen [-] / urılık kıldı işge [-] / aldı sözni ağızındın [-] / dirliğı boldı [-] / sordı ton terni [-] / (8) arıg boldı [-] / KAF / yaldıradı yaldırım [-] / töleklik kıldı işde [-] / köydi [-] / tezgindiler [-] / yırtıldı ton [-] / hoş yız türtündi [-] / (9) hulklandı özge kişi hulk birle [-] / töküldi suw [-] / töleklik kıldı [-] / aşdı tamğa [-] / ağızı tolı sözledi [-] / (10) çoğda olturdı [-] / şadağa kıldı anıñg üze māl birle [-] / körklig boldı [Y289a2 yüzi açuq boldı] / kemürdi süñgükni [Y289a3 süñgükni keñgidedi] / sewdi tişini [-] / asıldı aña [-] / (11) asılmağ [-] / yetig boldı nerse içinde [-] / azrıldılar [Y289a5 ayrıldı] / yarıldı nerse [-] / yırtıldı ton [-] / (12) tamağın tıqlattı [-] / iç kur <bağladı> [-] / KEF / teberrük tuttu anı / teprendi [-] / özin sürtti hammām içinde [-] / yapşundı aña [-] / ağınadı kölük [-] / (13) mülklendi anı [-] / tã^c at kıldı tañrığa [-] / yetig kirdi kâhillik içinde [-] / LAM / endişe kıldı nerseni [-] / iwlendi [Y289b2 ewlendi] / zârlık kıldı tañrığa [-] /

P211a (1) bedel kıldı nerseni nerse birle [-] / çekeklik <kıldı> [-] / kâhillik <kıldı> [-] / bezendi nerse birle [Y289b3 beze<n>di] / şabr kıldı muşbet içinde / (2) kötürdi tavannı [-] / yazağ yöridi [-] / köçdiler [-] / çulğandı tonları içinde [Y289b5 çoğlandı = tolandı] / terk aldım nerseni [-] / (3) münğen üçin kılınmış nerse [-] / fariğ boldı [-] / fariğ <bolmağ>¹³¹ [-] / kuransız boldı tişi [-] / lāğ kıldı [Y289b7 tekellüf birle lāğ kıldı¹³²] / fāl kıldı [-] / (4) artuqlık kıldı [Y290a1 minnet koztı] / qabül kıldı tã^c atni [-] / sürme qattı [-] / oğğa kirdi aña [Y290a2 oğğa kirdi] / meşel üçün aydı [-] / (5) âdem şüretliğ boldı [-] / hîle kıldı [-] / töleklik kıldı [-] / eligin sildi mendil birle [-] / azın azın indı [-] / çıqdı yazuğdın [-] / (6) kitti orundın [-] / yapıdı naqlni [-] / sarqdı tudağ tağı yığaç butaqları [Y290a5 tutağı sarqıtı] / MİM / saqlandı yazuğdın [-] / (7) iglig boldı [-] / umazğa tegdi [-] / bışkırdı [-] / kedildi tam [Y290a7 tam kedük boldı] / keçdi yıllar [-] / tenlig <boldı> [-] / yörgendi işge [-] / (8) açığı yüzlig <boldı> [-] / açığı yüzlik bile sözledi / taħrım bağladı namāzğa [-] / bilin bağladı [-] / sındı [-] / kümüş yüzük urundı [-] / (9) tüpledi anı ölüm [-] / rahmet kıldı anıñg üze [-] / inğrandı [-] / isparladı anı aña [-] / qabül kıldı anı / üstinde turdı anıñg / (10) şüm fāl kıldı anıñg <birle> [-] / kesildi [-] / yaldı ot [-] / az az yidi tã^c amnı [-] / şikāyet kıldı andın [-] / uluğsındı [-] / (11) öğrendi ‘ilmni [Y290b6 ‘ilm öğrendi] / ğanīmet aldı anı [-] / sındı [-] / uqdı kelāmni [-] / sanmadın tüşdi işge [-] / aşnu kiçdi andın [-] / (12) destür birdi aña fulān nerse [-] / üleşdi nerseni [-] / tardı anlarını rüzgār [-] / uluğsındı [-] / sözledi [-] / yüzün yaşdı [-] / (13) qoyuğ tüwkürdi [-] / qoyuğ tüwük [-] / hoş esdi yel [-] / yahşı sordı haberni [-] / tena^c ‘um kıldı [-] / ni^c met [-] / yıqıldı [-] / (14) h̄‘ārladı anı [-] / NUN / haşrqa kirdi [Y291a5 qal^c aqa kirdi] / kozdı nerseni kitāb içinde [-] / bekledi kitābnı [-] / yarağ buldı [-] / (15) HE / sefhlik kıldı <anıñg> üze [Y291a7 sefhlik kıldı] / özini menğzetti aña [-] / bilgen boldı dīn içinde [-] / ‘aceb tuttu [Y291b1 hoşlandı] / menfa^c at buldı anıñg birle [-] / uyğandı [-] / saqladı özini qabiħdin [-] /

¹³¹ M. fariğ boldı

¹³² Tercüme sehven bir önceki maddebaşına yazılmış olmalı.

P211b (1) EL-MUŽĀ' AFU / BĀ / cübbe kızdı [Y291b2 cübbe kezti] / ekteledi anı / köpüklendi iki ezigi [-] / kıuyuldu ter [Y291b3 der töküldü] / (2) TĀ / tağııldı / uwandı [-] / CĪM / yalnadı ot / öziñge bağıladı silāhlarnı / (3) ĤI / yilikin çıkardı süñgükdin [Y291b4 süñgük yilikini çıkardı] / ZEL / tağııldı iş / yañğı boldı / telük boldı köni / bardı aña / (4) RĀ / kanı' lık kııldı [Y291b7 tölendi] / mükerrer boldı söz [Y292a1 sözni çewürdi] / ZE / Y292a1 ' aziz boldı / özin kayra tuttı andın [-] / turş bol<dı şarāb> / (5) SĪN / yağışı sordı ĥaberni [Y292a2 ĥaber sordı aña] / ŞIN / sağııldı anıñg üze suw [Y292a3 sağıtı] / yilikin sordı [Y292a3 süñgük yilikini sordı] / (6) ŞAD / oğrılık <kıldı> [Y292a4 oğrılık kııldı] / oğrılık kıılmaq [-] / FĀ / edük kızdı [Y292a4 etük kezti] / tekellüf birle <kıldı> [-] / KAF / bildi işni [-] / (7) dürüst boldı anıñg ĥatında iş [-] / yarıldı [Y292a5 nirse yarıldı] / KEF / ⁻¹³³ [-] / istiñnā kııldı andı içinde [-] / (8) olturdu ĥavm arasında [-] / pāk kııldı tişini tiş arıtıuıcı birle [Y292a7 tişin arıttı] / körsedi tişi [-] / fermāberdār <boldı> / kayıttı yaşınmaq üçün [Y292b1 boyun südi] / (9) meşğül kııldı [-] / kedildi kılıç [Y292b1 kılıç kedük boldı] / açuğ boldı yüzi [Y292b2 yüzi açıldı] / MĪM / melāmet tilendi [-] / çalma çalındı [Y292b2 ' imāme sardı] / çalma şekli [Y292b2 ' imāme] / (10) NUN / rağımet kııldı anıñg üze [-] / ĥopdı anıñg terisi [-] / türlüğ boldı ' ilm içinde [Y292b3 üküş ' ilm öğrendi] / EL-MU' TELLU'L-FĀ'Ī BĪ'L-VĀVĪ / ELĪF / (11) ābdest kııldı namāzğa [Y292b4 ābdest kııldı] / tayandı tayağ üze [Y292b4 tayandı] / CĪM / yaldı ot [Y292b4 ot yaldı] / ĤĀ / bağılandı tonrı / [Y292b5 vişāğ bağıladı] / (12) ĤI / kir boldı eligi [-] / DAL / yağıuz boldı rāyındın [Y292b5 yalñguz boldı] / kıızardı yañgağı [Y292b6 kıızıl boldı] / tayandı eligi yastuğ [-] / yaldı ot [-] / (13) yañğı boldı andın fulān [-] / TĪ / ortasında olturdu [Y293a1 kişiler ortasında oturdu] / ' AYN / iğlig boldı [-] / Y293a2 perhiz kııldı / üleşdiler anı kim [-] / (14) kiñglik kııldı er tirliki içinde [Y293a2 kiñglik kııldı] / kiñglik kııldılar orunları içinde [-] / sordı ĥaberni [-] /

P212a (1) FĀ / yığılındı işdin [Y293a4 işdin yığııldı] / KEF / tayandı [-] / <LAM> / vesilet birle bardı aña [-] / vesileler [-] / (2) ulağıdı aña [-] / yırağ bardı yir içinde [-] / tevekkül kııldı tañrığa / MĪM / şişdi urmağdın [Y293a7 şişti] / (3) sizdi anıñg içinde [-] / gümān eltti işge [Y293b1 iş sizdi] / vařan¹³⁴ tuttı tende [Y293b1 ilde turğı yir kııldı]¹³⁵ / HE / yüzün ĥarşu ĥozdı [Y293b2 yüzün ĥarşu ĥoztı] / VE BĪ'L-YĀ'Ī / RĀ / (4) āsān boldı iş [Y293b2 āsān boldı] / ZĪ / oynadı [-] / NUN / yağın boldı [-] / bereketlig boldı aña [-] / EL-MUŽĀ' AFU MĪNHU / MĪM / (5) oğradı aña [Y292b4 ĥaşd kııldı aña] / teyemmüm kııldı namāzğa [-] / EL-MU' TELLU'L- ' AYNĪ BĪ'L-VĀVĪ / ELĪF / indi serāyğa [Y293b4 ewke indi] / BĀ / ĥozı bardı [-] / (6) ĥopdı terisi / ŞĀ / bulğandı balçuğ birle [Y293b5 balçıkğa bulğandı] / CĪM / tāc urandı [-] / cüftlendi tişini [-] / (7) egri boldı nerse [-] / ĤĀ / yelpündi yelpüğüç birle [-] / DAL / egri boldı yığıaç [Y293b7 yığıaç egri boldı] / azuğ aldı [Y293b7 azık kııldı] / azuğ [-] / (8) öğrendi nerseni [Y294a1 nirseni öğrendi] / cehūd boldı [Y294a1 er cehūd boldı] / ZEL / sığındı

¹³³ M. pāk kııldı tişini. Alt satırın tercümesi buraya da sehven yazılmış olmalı.

¹³⁴ M. ř > t

¹³⁵ P: tevaştane'l-beden. Y: tevaştane'l-beled

tañgrığa şerdin [Y294a1 tañgrığa sığındı] / RĀ / aşa tüşdi tamğa [-] / (9) hacel boldı [-] / şüret boldı [-] / şüret kıldı nerseni [-] / inğrandı açlıqdın [-] / yaradı¹³⁶ [Y294a4 çek türtti] / sanmadın tüşdi / ZE / (10) āsānlıq kıldı işge [-] / ŞİN / örtüldi anıñg üze iş [Y294a5 iş müşevveş boldı] / DAD / tüz boldı binā [-] / (11) gāyit kıldı [-] / AYN / açdı [Y294a6 kendü özini aç tuttu] / yızlandı yıpar / Y294a6 artuqsı namāz 7 kıldı / ĞAYN / ğalebe kıldı anıñg üze kan / (12) FĀ / qorquttı anı [Y294a7 qorqıttı] / te'ehhür kıldı işni [-] / özini bezedi / tavāf kıldı [-] / KAF / ārzūlīg boldı añğa [Y294b1 ārzūladı] / tavk¹³⁷ urundı [-] / (13) töleklik kıldı iş içinde [-] / töleklik [-] / KEF / misvāk türtti / LAM / te'vīl aydı āyetğa [Y294b2 āyetğa tefsīr kıldı] / ewrūldı orundın [-] / (14) minnet qodı anıñg üze [Y294b3 minnet qoztı] / aydı anıñg üze aytulmağannı [-] / mällīg boldı [Y294b4 māl yıgdı] / MĪM / melāmet <kıldı>[-] / NUN / boldı nerse [Y294b5 nirse boldı] / HE / [Y294b6 sözledi] / VE BĪ'L-YĀ'Ī / HĀ / [Y294b7 baş irinğlendi] / [DAL / Y295a1 küçlüg boldı] / [Y295a1 awladılar] / [Y295a2 üzürdi] / [FĀ / Y295a7 fulān yir içinde yay keçürdi] / [Y295b1 LAM / Y295b2 kum taqıldı] / [MĪM / Y295b2 urağut tul boldı] / [Y295b3 kök bulıt qapladı] / [NUN]

P212b (1) bildim anı āşikāre [-] / bildi nerseni [-] / baqdı iş içinde / dīnlig boldı [-] / dīnlig [Y295b4 bu diyānet] / (2) bezendi anıñg birle [Y295b5 bezendi] / EL-MU' TELLU'L-LĀMĪ / BĀ / inkār kıldı anıñg üze [Y295b6 unamadı] / qaftan kızdı [-] / TĀ / āsān boldı añğa iş [-] / (3) kış keçürdi yerde [-] / yigitlik kıldı [Y295b7 yigit boldı] / CĪM / hecāladı kelimeni [Y295b7 hecā kıldı] / hecālamak [-] / HĀ / saqal çıkardı / yırağ boldı andın [Y296a1 yıradı andın] / DAL / (4) tegdı añğa haber [-] / muqīm boldı bādiyede [-] / tüşdi tağdın [-] / iş ilgerü keldi añğa [-] / (5) kiçdi haddin [Y296a3 uruqdın keçti] / küç kıldı zālīm [-] / erte aşın yidi [Y296a4 kuşluk aşın yidi] / çoqdı kavmlar [-] / çoqğu yir [-] / (6) yol tapdı anıñg tapa [-] / ZEL / āzarladı anı [-] / RĀ / istedi işni [-] / seriyyet alındı [-] / yalıñg boldı [Y296a6 yalıñg boldı] / (7) ZE / şabr kıldı [-] / şabr / SĪN / qazğulīg boldı [-] / öpdı şūrbāni [Y296a7 şūrbāni öpti] / ŞİN / cimā' kıldı tişini [-] / (8) yöridi [-] / ŞAD / qurtuldı andın [-] / DAD / keçdi [-] / TĪ / attı anıñg üze [-] / kızdı anıñg tonını [-] / kerindi [-] / (9) küwendi yörimek içinde [-] / ZĪ / pāre pāre boldı nerse [-] / kıyındı [-] / yaldı ot [-] / FĀ / (10) şifā tapdı öwkesindin [-] / eskirdi menzil [-] / KAF / aşdı derecege [-] / tegdi añğa haber [-] / (11) sataşdı añğa [-] / kapa aldı sözni ağızdın [-] / KEF / zekvet aldı [-] / gīle kıldı [-] / LAM / açıldı [-] / bezendi itig birle [-] / (12) asıldı [-] / qazğudın çıqdı [-] / köyüندی otğa [Y297a2 otğa söğüldi] / yüksek boldı [-] / MĪM / at urğan boldı [-] / NUN / töleklik kıldı iş içinde [-] / (13) töleklik [-] / oğul oqındı anı [-] / egildi butaq [-] / bahāne kıldı [-] / ırladı [-] / künyet tuttu [Y297a5 künyetlig boldı] / ārzūladı [-] / (14) ārzū [-] / HE / hoş āvāz tiledi andın [-] / meşğul kıldı özini anıñg birle [-] / gāfil boldı andın [-] /

¹³⁶ M. yorıdı.

¹³⁷ M. tavāf

P213a (1) EL-MU‘TELLU‘L-FĀ‘Ī VE‘L-LĀMĪ / HĪ / oğradı anğa [-] / FĀ / öldürdi anı taŋrı [Y297b1 taŋrı öldürdi anı] / kendü öldi er [-] / kendü ölmek [-] / (2) KĀF / özin sakladı andın [-] / LAM / Y297b2 yüz ewürdi andın / erklig boldı işge [Y297b2 işke erklig boldı] / [Y297b2 dost tuttu anı] / EL-MU‘TELLU‘L-‘AYNĪ VE‘L-LĀMĪ BĪ‘L-VĀVĪ / (3) ELĪF / yerge qonđı kuş / HĪ / hālī boldı kişiler / RĀ / qandı suwdın [Y297b3 suwdın qandı] / SĪN / rāst boldı [-] / (4) KĀF / kavī boldı anıŋ birle iş / LAM / yörgeşdi [-] / ZE / bezendi bezek birle [-] / BĀBU TEFĀ‘İL YETEFĀ‘İL TEFĀ‘ULEN / (5) ELĪF / bī-zārlik kıldılar / qaldı andın [Y297b6 kiç qaldı andın] / yārī berişdiler [-] / BĀ / isnedi [-] / tartışdılar anı [-] / bir yana turdı / (6) uruşdılar [-] / müngeşdi nerseler [-] / yār bolışdılar [-] / [Y298a1 kılıç birle uruştılar] / tün kün soŋınça yörیدی [-] / yakın olturuşdılar [-] / (7) bitişdiler [Y298a2 bitiştiler] / oyun kılışdılar [-] / meŋzeşdiler [-] / gāret kılışdılar [Y298a3 gāret kıldılar] / TĀ / akru sözleşdiler [Y298a3 arkun sözleştiler] / tüşdi kelebek otğa [-] / (8) SĀ / gāret kıldılar [Y298a4 sözleştiler] / CĪM / qarışdı iki nerse / HĀ / boğazlaşdılar [Y298a5 boğazlaştılar] / āsanlık kılışdılar [-] / el tutuşdılar [-] / (9) ögünüşdiler / lāğlaşdılar [-] / naşihat <kılışdılar> [-] / nikāh <kılışdılar> [-] / yırak boldı andın [-] / uruşdılar [-] / hased <kılışdılar> [-] / (10) yārī berdi [-] / tayandı anğa [-] / hāzır boldılar [-] / ‘ahd kılışdılar [-] / kaldı işdin [-] / (11) aydışdılar şi‘rni [Y298b2 beytleştiler] / tileşdiler [Y298b2 teŋleştiler] / RĀ / iwişdiler işge [Y298b3 iwdiler] / (12) beşāret birişdiler [Y298b4 beşāret biriştiler] / üstāhlık kıldı anıŋ üze [Y298b4 büstāhlık kıldı] / [Y298b5 yārī biriştiler] / [Y298b5 zihār bağladı] / tirişdiler [-] / quwanışdılar [-] / qumār oynaşdılar [Y298b6 qumār oynaştılar] / üküşleşdiler mälları taqı ‘iyälleri içinde [-] /

P213b (1) yārī berişdiler [Y298b7 nuşret biriştiler] / hākemge barışdılar [-] / qopuşdılar [-] / ZE / mübārizlik kılışdılar [Y299a1 uruşqa çıktılar] / işāret kılışdılar [Y299a1 işāret kılıştılar] / (2) yawuz laqab aydışdılar [-] / SĪN / awundı [Y299a2 awundılar] / oquşdılar kitābnı [Y299a2 oqudılar] / yığlındı işdin [-] / (3) perhāş kıldılar bey‘ içinde [-] / rağbet kıldılar nerse <içinde> [-] / ŞIN / körksiz boldı iş [-] / arturdı iki er bahānı / (4) DĀD / yigrenişdiler [-] / kabz kılışdılar satığçılar [-] / ziyāret kılışdılar [-] / meŋzeş bol<ma>dı iki söz [-] / (5) tüşdi hurmā yığaçdın [-] / ZĪ / baqışdılar [-] / ‘AYN / ulaşdı haberler [-] / egdeşdiler [Y299b1 aldaştılar] / def kılışdılar [-] / (6) barışdılar kāzī tapa [-] / iwdi anıŋ tapa [-] / küreşdiler [-] / qur‘ a kemişdiler [Y299b3 qur‘ a kemiştiler] / kesişdiler [-] / (7) tartışdılar [-] / FĀ / egildi yazuq tapa [Y299b4 yazuqđın saklandılar] / and <içişdiler> [Y299b4 and içiştiler] / ol belgölüg turur [-] / atışdılar taş birle [-] / (8) sıq boldı nerse [Y299b5 sıq boldı] / ‘adl kılışdılar [-] / KĀF / ahmaqsındı [-] / qoldaş <boldılar> [-] / ozışdılar [-] / (9) dostlaşdılar [-] / ittifaq kıldılar iş üze [-] / qucuşdılar [Y300a1 qucuştılar] / KEF / taŋrı berekātli turur [-] / tuttu anı taŋrı rahmeti birle [-] / (10) ortaklık kıldılar [-] / özin tuta bilmedi [-] / tüşdi nerse üze harışlık <birle> [-] / LAM / kaldı işdin [-] / (11) uruşdılar [-] / bilmezindi [Y300a4 cāhil boldı] / Y300a4 küç kıldı anıŋ üze / qopuşdılar [-] / ızışdılar [-] / soruşdılar [-] / āsanlık kıldılar [-] /

(12) meşgûl boldı işdin [Y300a6 meşgûl boldı] / meñgeşdiler [-] / arık boldı [-] / 'ākilsindi [-] / lāğlaşdılar / Y300a7 gâfil boldı andın /

P214a (1) arturuşdılar [-] / berāber boluşdılar [-] / ölüşdiler / Y300b1 kâhillik kıldı / tükel boldı nerse [Y300b1 nirse tükel boldı] / ezgü boldı sökel<lik>din [Y300b2 ezgü boldı] / (2) yazağ <boldı>[-] / MİM / ħakemge barışdılar kâzî tapa [-] / uruşdılar [Y300b3 perĥâş kılıştılar] / münġeşdiler [-] / zaĥmet kılıştılar [-] / (3) illeşdiler [-] / sögüşdiler [-] / keslişdiler [-] / zûlm kıldılar [-] / kıatıġ boldı iş [-] / üleşdiler nerseni [Y300b5 ülüş kıldılar] / (4) and içişdiler tañrı <tuta> [Y300b5 and içiştiler] / yañgaklaşdılar [Y300b6 yañgaklaştiler] / - [Y300b6 yuġruqlaştiler] / peyvestelik kılıştılar şarāb üze [-] / NUN / türkçe sözleşdiler [-] / (5) aldaşdılar [Y300b7 aldaştılar] / azġırlık kılıştılar [-] / HE / meñgeşdiler [-] / EL-MUZĀ' AFU / BĀ / sewüşdiler [-] / söġüşdiler [-] / (6) ŞĀ / yönderişdiler [-] / CİM / ĥüccetleşdiler [Y301a1 ĥüccet kılıştılar] / ĤĀ / baĥıllık kılıştılar fulān nerse <üze> [Y301a2 baĥıllık kılıştılar] / DAL / bozdı bey' ni [-] / meñgeşmedi [-] / (7) RĀ / rāzlaşdılar [-] / ŞAD / kışāş alıştılar [-] / DAD / yönderişdiler iş üze [-] / FĀ / tükel içdi içġünü içġüci [-] / (8) KAF / ĥuşümet kılıştılar [-] / LAM / dostlaş<dılar> [-] / MİM / tükel on boldılar [Y301a5 on tükel boldı] / saġırsındı er [Y301a5 er saġır boldı] / tayaşdılar [-] / NUN / (9) dīvānesindi er / EL-MU' TELLU' L-FĀ' İ Bİ' L-VĀVİ / ELİF / ittifaġ kıldılar iş üze [-] / BĀ / sekrişdiler [Y301a7 sekriştiler] / ŞĀ / (10) mīrāş alıştılar baġını [-] / DAL / va' de kılıştılar [Y301b1 va' de kılıştı] / RĀ / FĀ / vaşf kıldılar nerseni / turuşdılar iki bölük [-] / (11) KAF / muvāfaġat kılıştılar [-] / LAM / ulaştılar [-] / vekīllik kılıştılar [-] / RĀ / sol yanı boldılar [Y301b4 sol yanın tuttu] / saġ yanı boldılar [Y301b4 saġ yanın tuttular] / (12) EL-MU' TELLU' L-' AYNİ Bİ' L-VĀVİ / BĀ / cevāblaşdılar [Y301b5 cevāb kıldılar] / TĀ / tefāvüthġ boldı iş / ölüġge <nisbet kıldı> [-] / CİM / (13) cüftleşdiler [Y301b6 cüftlendiler] / RĀ / ġonşılaştılar [-] / ziyāret <kılıştılar> [-] / (14) meşveret kılıştılar [-] / 'āriyet alıştılar [-] / ZE / kiçürdi tañrı anı [-] / kiçdi ġāyetni [-] / SİN / baġışdılar [-] /

P214b (1) ŞİN / sündi [-] / DAD / sözge kirdiler [-] / 'ivaż alıştılar [-] / LAM / kiçrişdile<r> nerseni [-] / ĥamle kılıştılar buġralar [-] / (2) uzun boldı anıñ üze 'ömr [-] / 'iffet ġozdı anıñ üze [-] / sündi añġa [-] / MİM / melāmet kılıştılar [-] / uyġuġa kemişdi özini [-] / NUN / (3) yārī birişdiler [-] / ĥ'ārladı anı [-] / ĤĀ / çaġrıştılar [-] / DAL / artuşdılar kâleniñ bahāsı içinde [-] / (4) RĀ / öġnüşdiler ĥaġ içinde [-] / yörüşdiler [-] / 'AYN / satıġ alıġ kılıştılar [-] / FĀ / kılıçlaşdılar [-] / LAM / azrılıştılar¹³⁸ [-] / (5) ġayıştı cül atdın [-] / ölçişdiler / NUN / azrılıştılar [-] / borġ alıştılar [-] / EL-MU' TELLU' L-LĀMİ / (6) ELİF / körüşdiler iki bölük [-] / anıñ berāberi boldı [Y302b6 köründi añġa] / yıraġ boldılar [-] / yıraġ boldı iwler [-] / BĀ / yigitlik kıldı er [-] / (7) ġāfilsindi [-] / CİM / ĥüccetleşdiler [-] / ĥüccet [-] / rāz kılıştılar [-] / ĥiev aydıştılar [-] / Ĥİ / dostlık kılıştılar [-] / kiç ġaldılar [-] / (8) DAL / düşmenlik kıldılar [-] / ġayra alıştılar [-] / yetik kirdi azġunluk içinde [Y303a2 yetik kirdi] / yörüşdiler

¹³⁸ M. azrılıştılar ?

[-] / onuşdılar anıñ içinde [-] / SĪN / (9) unuttı anı [-] / ŞIN / yörüşdiler [Y303a5 yörüştiler] / körsendi özini / DAD / rāzī bolışdılar anı [-] / teķāzā kıldı anı [-] / TĪ / el sündi nersege [Y303a6 nirseke sündi] / (10) ʿAYN / ündeşdiler [Y303a6 ündeştiler] / yawuķ boldı binā tüşmekke eski boldı ton [-] / FĀ / yıraķ boldı yanı tüşekdin [Y303a7 yanı <yıraķ> kıldı tüşekindin] / arıĝ dostlaşdılar [Y303b1 duruĝluķ kılıştılar = şāfılık kılıştılar] / (11) tapdı taķşırni [Y303b1 tedārük kıldı taķşırқа] / KAF / suw berişdiler [Y303b1 suw biriştiler] / sataşdılar [Y303b2 satĝaştılar] / KEF / yıĝladı [-] / LAM / (12) uluĝ tañĝrı [Y303b2 tañĝrı yüksek turur] / MĪM / saķladı özini [Y303b2 kendü özin saķladı andın] / oķ at<işdılar> [Y303b3 atıştılar] / tegdi añĝa ĥaber [Y303b3 ĥaber tegdi añĝa] / NUN / yawuķ boluşdılar [Y303b3 yaķın oturuştılar] / HE / küweniştiler [Y303b4 kuwanıştılar] / (13) yıĝlıştılar münkerdin [Y303b4 yıĝlıştılar = yıĝıştılar biri birin yawuzdın] / ĝāyetĝa tegdi nerse [Y303b5 uruķқа tegdi] / EL-MUʿTELLUʿL-FĀʿĪ VEʿL-LĀMĪ / RĀ / kizlendi iwi içinde [Y303b5 kizlendi] / (14) ŞAD / vaşiyet kılışdılar [Y303b6 vaşiyet kılıştılar] / FĀ / tamām barışdılar [Y303b6 tükel boluştılar] / LAM / peyveste boldı bitigler [Y303b7 bitigler peyveste boldı] / NUN / süstlık kıldı iş içinde [Y303b7 taķşır kıldı] /

P215a (1) EL-MUʿTELLUʿLʿAYNĪ VEʿL-LĀMĪ BĪʿL-VĀVĪ / DAL / öziñge dārū kıldı [Y304a1 dārū kıldı kendü öziñge] / SĪN / ikisi berāber boldılar [Y304a1 tüz boldı = berāberlik kılıştılar ikeĝü] / uluşdı kırtlar¹³⁹ [Y304a2 kırt ulıdı = kırtlar uluştılar] / (2) HE / yukarıdın tüşdi nerse [-] / BĀBU İSTĪFʿAL YESTEFʿİL İSTĪFʿĀLEN / istibrā kıldı qarabaşni [Y304a3 istibrā kıldı] / (3) kiç sanadı anı [Y304a3 kiçirgendi anı = kiç köründi añĝa] / ısıĝ boldı ton birle [Y304a3 ısındı ton birle] / oķımaķ tiledi [Y304a4 oķımaķ tiledi andın] / āĝāh kılmaķ tiledi [Y304a4 ĥaber tiledi andın] / (4) maşĥara kıldı anı [Y304a4 yobuladı anı] / BĀ / [Y304a5 kıldaş kıldı anı] / tegürdi anı [Y304a5 kırkıttı anı] / [Y304a5 düşvār boldı iş anıñ üze] / [Y304a6 ĥoşnūd kılmaķ tiledi] / [Y304a6 suwnı ĥoş mezeliĝ buldı] / ĝarīb sandı anı [Y304a6 ĝarīb buldı anı] / Y304a7 kıatıĝ küldi / Y304a7 bitimek tiledi andın / CĪM / (5) Y304b1 çıkardı anı / azın azın yawuķ <kıldı> [Y304b1 azın azın aşurdı anı añĝa] / ĤĀ / çerāĝ yaķdı [Y304b2 çerāĝni yaķtı] / yārī tiledi tañĝrıdın düşmen üçün [Y304b2 nuşret tiledi tañĝrıdın düşmen üze] / (6) açuķ oķımaķ tiledi [Y304b3 kıurʿannı ızu birmek tiledi andın] / taķı açdı [Y304b3 ızu birdi añĝa] / yawuz kördi anı [Y304b4 körgüzsendi] / tuzluĝ saydı anı [Y304b4 tuzluĝ köründi] / ĤI / feryād tiledi [Y304b4 kıurtulmaķ tiledi] / bitimek tiledi andın kitabni [Y304b5 bitidi = bitimek tiledi] / (7) DAL / yıraķsandı [Y304b5 yıraķsındı] / yol körukmeķ tiledi [Y304b5 köni yol tiledi andın] / yārī tiledi [Y304b6 baķşış tiledi = yārī tiledi andın] / nĭk-baĥtılık tiledi [Y304b6 nĭk-baĥt boldı] / tanuķlık tiledi [Y304b6 tanuķluķ birmek tiledi andın] / şehīd boldı fulān [Y304b7 fulān şehīd boldı] / (8) – [Y304b7 şehīd] / Y305a1 şehīdlik / kıullık tiledi / yārī tiledi [Y305a1 yārī tiledi añĝa] / şıʿr oķımaķ tiledi andın [Y305a1 aytu birmek tiledi şıʿrni] / yeriñge keltürdi tā<katinçe> [Y305a2 yaraĝı yetmişinçe

¹³⁹ zibāb

katıglandı] / (9) ZEL / kırtardı anı helâklikdin [Y305a2 bekledi = kırtardı] / RĀ / üzürdi nerseni özi için [Y305a3 nirseni kendü öziñge üzürdi] / terge tuttu müzdni [Y305a3 terke tuttu = ter erini terke birdi] / müzd [Y305a4 ter] / (10) kıra boldı [-] / esîrlikke berdi [Y305a4 bulunça birdi = bulun kılmak tiledi] / meşveret tiledi [Y305a5 buyurmak tiledi = ya'nî meşveret tiledi] / şādî boldı [Y305a5 sewündi anıñ birle = ya'nî oşşadı] / yüz suwı [Y305a5 açuq yüzlük = oşşamak] / körgen boldı dîni içinde [Y305a6 bilgen boldı] / (11) iki butı arasında tuttu tonrı [Y305a6 butı arasıñğa kıstı tonrı] / kızruqın iki butı arasında tuttu it [Y305a7 it kızruqını butı arasıñğa kıstı] / istincâ kıldı taş birle [Y305a7 taş birle arındı] / kılgan boldı [Y305b1 ardı] / yügürdi atnı [Y305b1 atnı yügürtti] / (12) kelme tiledi konuqđın [Y305b2 konuqđnı da' vetqa ündedi] / ħ'ârladı anı [Y305b2 ħor kördi] / Y305b3 ħaber tiledi / arqasın kızı kıbleğa [Y305b3 arqasın çewürdi] / kıyra turdı andın / (13) Y305b3 maşhara kıldı andın / kıorkı tuttu köñgli içinde [Y305b4 toldı köñgli kıorkınçđın] / kıçig sandı anı [Y305b4 ħor kördi anı = kıçig köründi anğa] / yād kıldı kıur'annı [Y305b4 bekledi kıur'annı] / Y305b5 yıgladı /

P215b (1) köz yaş [Y305b5 yaş] / 'imâret tiledi andın [Y305b6 'imâret kılmak tiledi] / yarlıkıayu tiledi tañğrıdın yazuqđnı [Y305b6 yarlıkıayu tiledi tañğrıdın yazuqđnı] / tefsîr kılmak <tiledi> [Y305b7 tefsîr kıldı] / tekebbürlik kıldı [Y305b7 uluğluq kıldı = tekebbür kıldı] / (2) köp tiledi nersedin [Y305b7 üküş kıldı] / Y306a1 yağmur tiledi / yârî tile<di> andın [Y306a1 yârî tiledi] / mühlet tiledi [Y306a1 köymek tiledi] / kaçdı [Y306a2 kaçtılar] / kaçurdı anı [Y306a2 kaçurdı] / (3) inkâr kıldı işge [-] / ZE / revâ kılmak tiledi / SİN / awunça tuttu kıldaş birle [Y306a3 kıldaşı birle awundı] / ŞAD / (4) ħâş kıldı özi için [Y306a3 ħâş kıldı kendü özi için nirseni] / eksük kılmak tiledi bahâdın [Y306a4 bahâdın meħâb tiledi] / DAD / borç tiledi andın [Y306a4 ötünç tiledi] / kıpmaq tiledi [Y306a5 kıpmaq tiledi anğa iş için] / (5) Tİ / özindin çıkardı nerseni [Y306a5 nirseni kendü özindin çıkardı] / Zİ / saqlamak tiledi / yād tutmaq tiledi anlar kitâbnı / kıalıñ boldı ekin¹⁴⁰ [Y306a6 ekin sıkı boldı] / (6) 'AYN / yañğı sandı anı [Y306a6 tañğ kıldı = yañğıla çıkardı anı] / cem' boldı anıñ işleri [Y306a6 işleri birikti] / alp boldı erenler [Y306a7 kışiler cem' boldı] / tamâm aldı ülüşni / (7) yañşı uyqu içinde boldı / innâ lillâhi tidi muşîbet tegmiş kışi / süt bermek tiledi [Y306b1 emmek tiledi] / şefâ'at kılmak tiledi [Y306b1 şefâ'at tiledi] / rây tiledi andın [Y306b1 rây tiledi] / (8) muqâta' a tiledi yerni [Y306b2 yirni muqâta' a tiledi] / berħürdâr boldı [Y306b2 asıg buldı anıñ birle] / yıgıldı suw [-] / ĞAYN / yeriñge keltürdi tākātni [Y306b3 yarağında barın kıldı] / FĀ / āğâz kıldı [Y306b4 başladı] / (9) and birdi anğa [Y306b4 and içürdi = içmek tiledi] / ħalîfe kıldı anı [Y306b5 ħalîfe tiktı] / ilgerü tiledi andın [Y306b5 yarmaqlarını selem birle tiledi] / yañşı baqđı nersege [Y306b5 ħile kıldı baqmaq için nirseke] / za' ĩf sandı [Y306b6 za' ĩf köründi anğa] / yañğı sandı anı [Y306b6 yañğıla kıldı] / (10) Y306b7 yañğı / kızğandı yañğı mālını / yañğıla başladı işni / yarlıkıamak tiledi [Y306b7 rahmet tiledi] / tükel

¹⁴⁰ M. kelin

aldı hārācnı [Y306b7 tūkel aldı] / (11) Y307a1 ‘ār tuttu andın / ҚAF / rūzī tiledi andın [Y307a1 rūzīsın tiledi] / ötti qarnı [Y307a2 özi ötti] / tūkel aldı nerseni [Y307a2 tūkel aldı] / (12) bağlandı anıᅇg üze söz [Y307a2 söz bağladı = bağlandı anıᅇg üze] / qattı burnıᅇga suwnı [Y307a3 burnıᅇga suw ıztı] / sözlemek tiledi / KEF / yawuttı anıᅇg üze nerseni [Y307a4 nirseni qoztı anıᅇg üze] / (13) yapşındı aᅇga [Y307a4 yapşındı] / helāk kıldı anı [Y307a5 helāk kıldı] / LAM / tegşirdi nerseni nersege [Y307a6 nirseni nirse birle bedel kıldı] / yalawaç ızdı aᅇg<a> [Y307a6 üstāhlıq kıldı = yalawaç ıztı] /

Y307a7 iwdürdi anı /

Y307b (1) kendü iwdi / işletti / kıbleqa qarşu turdı / (2) tūkel kıldı / mühlet tiledi aᅇga / indürdi qal‘adın / (3) MİM / bağladı = iş anıᅇg üze müştebih boldı / muᅇkem boldı / (4) taᅇgrı fermānıᅇga boyun südi / ta‘ām tiledi / söz bağlandı / (5) yapşındı / uluᅇ köründi aᅇga / ögretmek tiledi / (6) uqturmaq tiledi / er aşnu keçti / aşnu keçürdi / (7) kısmet kıldı / sözni örtmek tiledi / yarıq kezti /

Y308a (1) şabr tiledi taᅇgrıqa / NUN / destūr tiledi iş içinde / (2) begke destūr tiledi kirmekke / (3) amān tiledi / körklüᅇ köründi / irig köründi / HE / (4) saqlandı bevldin / EL-MUZĀ‘ AFU / BĀ / (5) iş tüzüldi / üzürdi anı anıᅇg üze / (6) ‘ilāc tiledi igindin / ŞĀ / tōndürdi anı / (7) DAL / yalnᅇguz boldı rāy birle / yaᅇgı kıldı /

Y308b (1) kendü yaᅇgı boldı / ‘ānesini yülüdi / (2) nirseni red kıldı / āmāze boldı fulān işke / yārī tiledi / (3) qalem mandı divitke / ZEL / mezeliᅇ boldı / (4) qatıᅇ boldı öldürmek anlarqa / yıl bulıtnı sordı = <yıl bulıt>dın yaᅇmurnı çıkardı / (5) ay örtüldi / yirde qarār kıldı / (6) köᅇgli qavī boldı = küçi qavī boldı / ZE / qorqınç qarārsız kıldı anı / (7) ᅇyānetliᅇ kıldı aᅇga / ŞAD / ᅇāş kıldı anı kendü öziᅇge /

Y309a (1) TĪ / meᅇāb tiledi kāle bahāsındın / FĀ / (2) nirse yünᅇül körü<n>di = az kördi / ᅇorladı erni / (3) qorqınç qarārsız kıldı anı / yünᅇüllük tiledi öz qavmındın / (4) tilemekdin perᅇiz kıldı / ҚAF / sezā boldı ne erseke / (5) yinçke boldı / qulnı qulluqda tuttı / tar boldı ne erse / LAM / (6) hārāmnnı ᅇelāl kördi / delīl qoztı anıᅇg üze / ᅇor kördi anı / (7) tayındurdı anı dīv = ya‘nī azdurdı / yıᅇaç köligesinde turdı /

Y309b (1) serāynı terke birdi / az kördi ne erseni / yūknı kötürdi / (2) ewdin köçtiler / (3) yaᅇgı aynı kördiler / bu ayıᅇg evveli / oᅇlan çıkırdı toᅇmaq qatında / (4) yaᅇmur çıᅇıladı / yūzi açuq boldı / (5) MİM / tūkel kıldı anı / (6) terledi / bu isig ter / tam ‘imāret tiledi / (7) NUN / saqladı qalқан birle özni / basundı /

Y310a (1) EL-MU‘ TELLU‘L-FĀ‘Ī BĪ‘L-VĀVĪ / kölikni taᅇı tōşekni tōlek buldı = yumşaq buldı / BĀ / (2) sezā boldı terke / qapsadı ne erseni / tūkel aldı nirseni / (3) baᅇşş tiledi aᅇga / ᅇĀ / ezᅇü endīşe kıldı / (4) nirseni açmaq tiledi / DAL / yandurdı otnı / tūkel aldı / (5) ümmü‘l-

veled kıldı / ZE / çömele oturdu / bu iweklik üze turur / (6) ŞİN / awınçasız boldı / ‘AYN / (7) vedī‘ a çoztı / ot tiledi = dārū tiledi /

Y310b (1) KAF / kapuğnı ezgü bağladı / rāst boldı / tevfiķ tiledi tañğrının tā‘at üçün / MİM / (2) hām kıldı = aş yaramas boldı / NUN / turğu yir kıldı ilde / (3) VE Bİ‘L-YĀ‘İ / RĀ / iş āsān boldı / nevmīz boldı andın / (4) Zİ / uzğandı / NUN / yaķın bildi = boldı işke / EL MU‘TELLU‘L-‘AYNİ (5) Bİ‘L-VĀVİ / BĀ / yazuķ kılğandın tevbe tiledi / şevāb tiledi tañğrının / müstecāb kıldı anıñ du‘āsını / (6) gümānlıg boldı / şavāb kördi rāynı / (7) istincā kıldı hādeşlig / hoş buldı ne erseni /

P216a (1) nāiblik kıldı andın [Y311a1 nāibluķ kıldı] / ŞĀ / kiç sandı anı [Y311a1 kiçirgendi] / feryād tegürmek tiledi [Y311a2 yārī tiledi] / HĀ / Y311a2 mübāh kıldı anı / (2) tınlandı [Y311a3 tındı = rāhatlandı] / tınlanmaķ [Y311a3 bu rāhat] / tañğrı rāhatı [Y311a3 tañğrınıñ rahmeti] / kayuşdı anıñg tapa [Y311a3 ezgülık kıldı añga] / yızlandı azıglıg kezik / (3) baħşış tiledi [Y311a4 baħşış tiledi andın] / Hİ / çökdi tiwe [Y311a4 tiwe çökti] / DAL / yaħşı sanadı nerseni [Y311a5 yañğı kıldı ne erseni = buldı] / arturmaķ tiledi [Y311a5 ziyāde kıldı = kılmaķ tiledi] / kaytarmaķ tiledi sözni [Y311a5 ewürdi = ewürmek tiledi (6) sözni] / (4) Y311a6 ‘ilm aldı / [Y311a6 boyun südi añga] / ZEL / ğālib boldı anıñg üze şeytān [Y311a6 ğālib boldı] / sıgındı tañğrıga [Y311a7 kulluķ kıldı tañğrıka = sıgındı tañğrıka] / RĀ / zinhārladı anı [Y311b1 kırtulmaķ tiledi] / uluğ<lık> tiledi [Y311b1 ihtiyār tiledi tañğrının] / (5) tezgindi tegirmen [Y311b1 çewründi tegirmen] / ziyāret kılmaķ tiledi dost<ındın> [Y311b2 ziyāret kılmaķ tiledi dostındın] / meşveret kıldı [Y311b2 meşveret tiledi añga] / yayıldı köynük [Y311b2 ot yaldı] / ‘āriyyet tiledi nerseni [Y311b3 ‘āriyyet tiledi ne erseni] / (6) buydı [Y311b3 yarudı] / ZE / revā kördi hūkmni [Y311b3 revā kördi] / SİN / yinçe köründi yañğı ay [Y311b4 ay yinçe boldı] / ŞİN / çerig tiledi [Y311b4 çerig yıgıldı = cem‘ kıldı] / DAD / (7) hāyız boldı tişi [Y311b5 müsteħāza boldı] / ‘ivaż tiledi andın [Y311b5 ‘ivaż tiledi] / yayıldı haber [Y311b6 haber yayıldı] / Tİ / köydi öwkekin [Y311b6 köydi öwke birle] / ‘AYN / satmaķ tiledi kıl [Y311b7 kıl satmaķ tiledi] / (8) küçi yetti işge [Y311b7 yarağı yetti işke] / LAM / muħāl boldı nerse [Y312a1 muħāl boldı] / minnet urdı anıñg <üze> [Y312a1 uluğluķ kıldı anıñg üze = minnet çoztı] / uzun boldı nerse [Y312a2 nirse uzun boldı] / Y312a2 bozmaķ tiledi / (9) kiçürmek tiledi yazuķnı [Y312a3 yazuķın keçürmek tiledi] / kayuşmaķ tiledi [Y312a3 kayışturdı anı] / MİM / peyveste kılmaķ tiledi [Y312a3 peyveste hayr kılmaķ tiledi] / zulm kıldı añga [Y312a4 zulmet <kıldı>] / rāst <boldı> [Y312a4 tüzüldi] / tüzüttdi añga [Y312a4 köñgli tındı añga] / (10) Y312a5 ‘āşık boldı añga / ‘āşık kıldı anı tişi [Y312a5 ‘avret ārzülüğ boldı = ‘āşık kıldı anı] / NUN / açdı işni [Y312a6 açtı] / kendü açıldı iş [Y312a6 kendü açıldı] / (11) Y312a6 borç tiledi / Y312a7 yārī tiledi / yumşak kıldı nerseni [Y312b1 yumşak buldı] / h̄ārladı anı [-] / SİN / tekesidi eçkü [Y312b2 keçi teke tiledi] / (12) EL-MU‘TELLU‘L-LĀMİ / TĀ / fetvā tiledi faķihdin [Y312b2 fetvā tiledi faķihdin] / CİM / Y312b3 istincā kıldı / Hİ / süst boldı [Y312b3 za‘if

boldı / DAL / ʿadl tiledi sultāndın [Y312b4 dād tiledi sultāndın fulān üze] / (13) köni tiledi yol [Y312b5 hediye tiledi = köni yol tiledi] / ŞIN / rüşvet aldı kâzî [Y312b6 rüşvet tiledi kâzî] / örtti tonlarını [Y312b6 kendü özin örtti tonı birle] / ŞAD / yazdı [Y312b7 boyun sümedi] / tegdi haber[Y312b7 sordı haberni] / (14) DAD / rāzīn tiledi andın [Y312b7 hoşnūdluk tiledi] / baḡşış <tiledi andın> [Y313a1 baḡşış tiledi andın] / ʿAYN / Y313a1 ündedi anı / beklemek tiledi [Y313a1 beklemek tiledi andın] / saʿāyet kılma<k tiledi> [Y313a2 saʿāyet tiledi] / (15) cefā kılğan sanadı [Y313a2 koztı anı] / kizlendi [Y313a2 kizledi] / Y313a3 şifā tiledi / KAF / Y313a4 suw tiledi / şişdi qarnı [Y313a4 qarnı şişti] /

P216b (1) süçüg boldı nirse ağzı içinde [Y313a4 nirse süçig boldı ağzı içinde] / süçüg buldı anı [Y313a4 süçig buldı anı] / Y313a5 yüksek boldı / kız aldı kâleni [Y313a5 kız aldı] / imlâ kıldı kitābnı [Y313a6 imlâ kılmaq tiledi] / (2) NUN / çıkardı anı [Y313a6 ayırdı anı] / çıkarmak [Y313a7 azırmak] / yakın koztı anı [Y313a7 yakın kıldı anı] / muḡsız boldı [Y313a7 muḡsız boldı] / EL-MUʿTELLUʿL-FĀʾİ VEʿL-LĀMĪ / ŞAD / (3) ḡayr vaşiyetni qabūl kıldırdı [Y313b1 vaşiyet kıldı aḡḡa ḡayrını] / FĀ / tükel aldı andın ḡaḡqını [Y313b2 ḡaḡqın aldı] / LAM / erklig boldı anıḡ üze [Y313b3 erklig boldı] / EL-MUʿTELLUʿL-ʿAYNĪ VEʿL-LĀMĪ / (4) CĪM / tırgüzdi anı [Y313b4 tırig koztı anı] / Y313b4 uwtandı andın / ĠAYN / azdurdı anı [Y313b4 azdurdı anı] / HE / azdurıp eltti anı şeytān [Y313b5 şeytān yoldın çıkardı] / BĀBU (5) EFʿŪʿİL YEFʿŪʿİL EFʿĪʿĀLEN / BĀ / Y313b6 ḡarrik boldı / köp yaş otlıḡ boldı yer [Y313b6 otlıḡ boldı (7) orun] / [Y313b7 cemʿ boldı] / qatıḡ boldı kün [Y313b7 kün qatıḡ boldı] / (6) Y314a1 qatıḡ kün / TĪ / toruḡ boldı aḡ [Y314a2 aḡ doru boldı] / CĪM / qarışdı iş [Y314a2 iş qarıştı] / KAF / eşki boldı nirse [Y314a3 eskirdi] / (7) toldı yaş birle iki közi [Y314a3 yaş toldı] / KEF / qaraḡḡku boldı tün / NUN / irig boldı nirse [Y314a4 irig boldı] / EL-MUʿTELLUʿL-LĀMĪ / RĀ / (8) yobuldaḡ mündi aḡḡa [Y314a5 ezersiz mündi aḡḡa] / LAM / süçüg boldı nirse [Y314a5 süçig boldı] / MĪM / qara boldı [-] / NUN / kayıttı / BĀBU (9) FAʿLİL YŪFAʿLİL FAʿLELETEN / BĀ / baḡdadı anı küreşmek içinde [Y314a7 küreşmek içinde baḡdadı] / baḡdamak [Y314b1 küreşmek içinde baḡdamak] / CĪM / (10) kökledi sökel kögsi [Y314b1 sökel kögsi keşledi] / çewürdi taşnı [Y314b2 taşnı yuḡdı] / kiḡ tikdi tonnı [Y314b2 tencidi tonnı = serpdı] / yorḡa boldı aḡ [Y314b3 aḡ yorḡa boldı] / [Y314b3 yorḡa aḡ] / ḤĀ / azaḡın koztı / DAL / (11) yawuz esridi esrük / ZEL / Y314b3 şākirdlik kıldı / RĀ / uşaladı ḡŭrlarnı [Y314b4 uşaladı] / yıḡdı nerseni [Y314b4 cemʿ kıldı] / cümlesi / [Y314b5 nirseniḡ qamuḡı] / (12) pürçüklendi ton [Y314b5 ton örperdi] / kendü pürçüklendi [Y314b6 kendü örperdi] / pürçük [Y314b6 örpermek] / zaʿferāḡa boyadı tonnı / kükredi arslan [Y314b7 kükredi] / (13) çerig çıkardı big / kizledi nerseni [Y314b7 kizledi] / nişāne urdı oḡ [Y315a1 aḡḡan tegürtmekke tegürdi] / hendese saḡış <kıldı> [Y315a1 iş oḡḡardı = yaʿnī hendese kıldı] / hendese saḡışın <kılğan> [Y315a1 oḡḡarḡan] / ŞIN / (14) ---¹⁴¹ <n>erseni / TĪ / uşaq attı yörimek <içinde> [Y315a2 kiçig attı

¹⁴¹ Çıkarıma imkân vermeyecek kadar eksik kısımlar.

yörimek içinde] / uşak takı yinçe hat [Y315a2 sık hat] / yüz örtüğü örtti tiwege [Y315a2 yüzlük urdı] / biri biri üze urdı barmaqlar<in> [Y315a3 çıtlattı] /

P217a (1) Y315a3 bezedi anı / bezek [Y315a3 bezemek = bezek] / KAF / sîm-âb sürtti diremlerke [Y315a4 sîm-âb türtti yarmaqqa] / bismillâh tidi [-] / könglek kızdirdi [Y315a5 könglek keydürdi aña] / (2) Y315a5 könglek / - [Y315a6 galbırladı] / MİM / tefsîr kıldı anıñ sözini [Y315a6 tercüme kıldı] / tefsîr <kılğan> [Y315a7 dildem] / NUN / (3) <ka>râr kıldırdı [Y315a7 karar kıldırdı anı] / kaşdı kölükni / EL-MUZÂ' AFU / ELİF / çozi kıldı başını [Y315b1 eñgdi] / BÂ / ün kıldı qarın [Y315b1 qarın kaldıradı] / (4) yüzün kemişdi anı [-] / tepretti mîlni köz içinde [Y315b2 közi içinde mîlni çewründürdi] / kopardı erni / CİM / ün kıldı [-] / (5) çiyne di päre etni ağız içinde [Y315b3 tepretti çiyne miş aşını ağız içinde] / belgüsiz bitidi kitâbnı [Y315b3 qarıştu bitidi] / ün kıldı azıglıg kezik / HÂ / yırak çozi anı [Y315b3 yırak kıldı] / (6) Y315b4 helâk kıldı / RÂ / Y315b4 ün kıldı balaban / gârgar kıldı suwnı boğazı içinde [Y315b4 gârgara kıldı] / gârgar <kıldı> dârü birle [Y315b5 tepretti dârünü ağız içinde] / ün kıldı kögürçin [Y315b5 ötti] / (7) SİN / qarâñgqu boldı tün [Y315b5 tün qarâñgqu boldı] / ŞIN / ün kıldı ton takı temür takı quran / ŞAD / tepretti qızruqı<n> [Y315b6 tepretti] / (8) peyzâ boldı haq [-] / çalqadı suwnı ağız içinde [Y315b7 suwnı ağız içinde tepretti] / tepretti yılan tilini [Y315b7 yılan tilin tepretti] / ' AYN / küreledi [Y316a1 ün kıldı] / (9) doldırdı çanaqnı / taqtı nerseni / tepretti anı [Y316a1 tepretti] / qarışdır<di> hamrnı [Y316a1 qarıştırdı] / çerb kıldı tirîdni / tardı anla<rnı> [Y316a2 rûzgâr anlarını tardı] / (10) ün kıldı quranlar [Y316a2 silâhlar ün kıldı] / ĞAYN / tepretti sünğünü sançılımışda / FÂ / şefkat kıldı anıñ üze [Y316a4 rahmet kıldı anıñ üze] / çökündi horûs [Y316a4 çewründi erkek tawuq tişi katında] / (11) za' if kıldı işni [Y316a5 'amelni qadrsiz kıldı] / za' if iş [Y316a5 qadrsiz iş] / Y316a6 yıgdı anı / yinçe billig tişi / KAF / ün kıldı kögürç<in> [Y316a6 körgerçün ötti] / (12) ün kıldı kûz suw içinde [Y316a6 bardaq suw içinde boqırdadı] / yügrı yügrı yörimek / tökdi suwnı [Y316a7 tökti] / ün kıldı serçe [Y316a7 seçek ötti] / ö<tti> [Y316b1 baqa ötti] / (13) LAM / ün kıldı def temür<i> [Y316b1 çinğrağı çinğradı] / ün kıldı ötgün [Y316b1 küldüredi (2) ötgün] / yırak kıldı anı yerindin [Y316b2 könderdi] / teprendi yer [-] / [Y316b3 tepretti anı] / (14) yörgesdirdi hatnı [Y316b3 müselsel bitidi] / koydı suwnı boğazıña / sordı suwnı [Y316b3 tamzurdı] / çinğradı temür [Y316b4 çinğradı] / --- [Y316b4 qarârsız kıldı = tepretti] / (15) --- [Y316b4 yuwqa toqudı toqumaqnı] / --- [Y316b5 belgüsüz sözledi] / oqrandı --- /

P217b (1) helâk kıldı tañgrı anlarını [Y316b5 tañgrı yoqattı] / [Y316b5 öwke kıldı (6) öwke kılğan] / ün kıldı ötgün [Y316b6 küldüredi kök] / ün kıldı kırılğaç [Y316b6 kırılğaç ötti] / dudağı <...>¹⁴² / hoş bitidi bitigni [Y316b7 bezedi] / (2) hoş tikdi tonı / belgüsiz sözledi / HE / çewürdi taşnı [Y316b7 yuwdı taşnı] / qahqaha küldi [Y316b7 uluğ küldi] / yuwqa toqudı / yıgdı anı nersedin / (3) EL-MU' TELLU'L-FÂ'İ VE'L-LÂMİ LÂ VELİ MİNE'L-

¹⁴² Cümle “Kıpırdanmak, gevelemek” anlamıyla tamamlanmalıdır.

MUŽĀʿ AFU / SĪN / vesveselig boldı er [Y317a2 vesveselig boldı] / vesvese kemişdi şeytān köngli¹⁴³ içinde [Y317a2 vesvese kemişti] / (4) Y317a3 iblīs / çıñgradı itig [Y317a3 ün kıldı itig] / uldı kırt [Y317a4 kırt uldı] / ün kıldı it / (5) LAM / vāveylā tidi tişi [Y317a5 vāveylā tidi ʿavret] / EL-MUʿ TELLUʿL-LĀMĪ EL-ŞĀNĪYETUN MĪNHU / DAL / çewürdi taşnı [Y317a6 taşnı yuwdı] / EL-MUʿ TELLUʿL-ʿ AYNĪ VEʿL-LĀMĪ (6) EŞ-ŞĀNĪYETÜ MĪNH / DAL / çelük oynadı oğlanlar [Y317a6 oğlan salınçaq kıldı] / çelük [Y317a7 salınçaq] / ün kıldı kıvm [Y317a7 halklar çoğladılar] / qarışık ünler [Y317b1 ün çoğı] / (7) ĞAYN / gavğa kıldı kıvm / KĀF / kekildedı mākīyān [Y317b1 kekildedı] / EL-MUʿ TELLUʿL-ʿ AYNĪ BĪʿL-VĀVĪ / ELĪF / (8) haqırdı mākīyān yumurtalamaq katında [Y317b1 taquq kekildedı / (2) yumurtlamaq katında] / BĀ / yip edük kezirdi [Y317b2 yip etük kezti] / RĀ / boyun bağı bağladı itge [Y317b2 halka urdı itke] / itiñg boyun bağı [Y317b3 it halkası] / (9) SĪN / urdı yılı başıñga [Y317b3 bürçekin tuttı] / ʿ AYN / kaçdı ħorūs [Y317b3 erkek taquq kaçtı] / KĀF / ħavle ve lā tidi [Y317b4 lā ħavle ve lā kuvvete illā biʿl-lāhiʿl-ʿ aliyüʿl-ʿ azīm tidi] / LAM / ħavīc kemişdi küweçge [Y317b4 ħavīc kemişti küweçke] / kırsaqın toldurdu kıuş [Y317b5 toldurdu kırsaqın] / (10) katıg qarı boldı er [Y317b5 zaʿif boldı cimāʿ dın] / EL-MUʿ TELLUʿL-ʿ AYNĪ BĪʿL-YĀʿĪ / RĀ / tamar açdı kölük otaçısı [Y317b6 tamar açtı] / uluğ boldı er kıvm üze [Y317b6 er erklig boldı halk üze] / (11) SĪN / ridā kızirdı anğa [-] / [Y317b7 örtüg] / ʿ AYN / boyadı tonmı zaʿferān birle [-] / zaʿferān [-] / LAM / ħayye ʿaleʿl-felāh tidi müʿezzin [-] / MĪM / ö<r>tüglig <...>¹⁴⁴ / (12) Y318a2 sezāb kıattı küweçge / bekçilik kıldı anıñg üze [Y318a2 saqladı] / bekçi [Y318a2 saqlağan tañgrı] / EL-MUʿ TELLUʿL-LĀMĪ EL-EVVELĪ BĪʿL-VĀVĪ / CĪM / çala bışirdı etni [Y318a3 ħām bışurdu] / ZEL / oynadı er [Y318a4 bu el-ʿ aceblüg boldı] / oynağan [Y318a4 bu el-ʿ aceb] / katıg sözledi sözni [Y318a4 sözni yüksek kıldı] / [Y318a5 yüksek ünlüg er] / uluğ kıldı luqmanı [Y318a5 luqmanı uluğ kıldı] / (13) kewşedi kölük [Y318a6 onħār kıldı = yaʿnī yip siñgir kıoztı] / LAM / izār kızirdı [-] / iwe yöridi [Y318a7 iwdi] / NUN / nişān kıldı nāmeğa [Y318a7 nişān kıoztı kitābke = bitidi] / EL-MUʿ TELLUʿL-LĀMĪ EL-EVVELĪ BĪʿL-YĀʿĪ / BĀ / (14) altun sürtti nersege / çok kıoptı atlığlar / çok kıopğan / TĪ / ħadeş kıldı cimāʿ

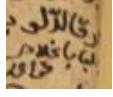
kat<ında> [Y318b1 er cimāʿ katında ...ledi] / bu cimāʿ kat<ında ħadeş

kılgan> [Y318b2 cimāʿ katında ...legen er] / FĀ /

P218a (1) butaqlandı ekin [Y318b3 butaqlandı] / kesdi ekin butağın [-] / EL-MUʿ TELLUʿL-LĀMĪ EL-ŞĀNĪYETUN / SĪN / bürük kızirdı [Y318b4 bürük örtti anğa] / arқан kemişdi [Y318b4

¹⁴³ könglü ?

¹⁴⁴ Cümle “Anlaşılmayan söz söyledi, fısıldadı.” anlamıyla tamamlanmalıdır.

arқан kemişti] / (2) ... bağladı ıovağa / BĀBU TEF^ʿ ALU^ʿ L-YETEF^ʿ LU^ʿ L-TEF^ʿ ALULEN / BĀ / terinçek kızdı [-] / terinçek [-] / kızlenü ıaçdı [Y318b6 ıaçtı yaşıunmağ için] / (3) CİM / ıewrüldi [Y318b6 yuwlundı] / RĀ / Y318b6 küwenü yöridi / SİN / tekebbürlik kıldı / bürük kızdı / ^ʿAYN / peıe örtündi [Y318b7 burıa^ʿ örtti] / ııtladı barmağları [Y318b7 barmağını ııtlattı] / ıAF / (4) <üstā>dlık körgezdı [Y319a1 lāf urdı] /

Y319a1 zındık boldı / yalma kızdı [Y319a2 ... kezti] / KEF / derviş boldı er [Y319a2 derviş boldı] / Y319a3 derviş / (5) <iş> içinde ıaldı [Y319a4 tutundı] / ārāmlandı [Y319a3 ıarār kıldı] / EL-MUŽĀ^ʿ AFU / ELĪF / başın aşıak kıldı [Y319a5 enđdi] / Y319a5 yaldıradı yıldırım / BĀ / mütehayyir boldı iki iş ara anđa / (6) teprendi astı [Y319a6 teprendi artı] / ĤĀ / serāy içinde boldı / [Y319a7 yırağ boldı] / ohođ kıldı [Y319a7 öksürdi] / RĀ / ün kıldı ıarnı / Y319b1 ğargara kıldı / ıuzır<uğın tepretti> / (7) ıaldı söz içinde [Y319b1 tartındı kelām içinde] / uluđ boldı oğlan [Y319b1 ulđandı] / ħ^ʿār boldı er [Y319b2 ilĥāk boldı] / FĀ / ıoronıç boldı nerse / (8) töküldi yaşı / [Y319b3 suw töküldi = yığlındı suw yir üze] / tüşdi iş köñđline / Y319b4 teprendi / azađ bileziki urundı tişi [Y319b4 azađ bağın urundı] / teprendi n<erse> [Y319b4 teprendi] / <TĀ> / (9) <yi>tig kirdi işđe [Y319b4 yitig kirdi iş içinđe] / teprendi [-] / ārāmsız boldı töşek üze [Y319b5 ıewründi töşeki üze bir yandın yana bir yanında] / EL-MU^ʿ TELLU^ʿ L-^ʿAYNĪ BĪ^ʿ L-VĀVĪ / yip ed<ük kızdı> [Y319b6 yip etük kezti] / (10) <VE BĪ^ʿ L-YĀĪ> / ıAF / aıuğ söz sözledi / EL-MU^ʿ TELLU^ʿ L-LĀMĪ EVVELĪ / CİM / ıala bışdı et [Y319b7 et ĥām bışdı = ıala söğlündi] / şelvār kızdı [Y319b7 tiz ton kezti] / (11) EL-MU^ʿ TELLU^ʿ L-LĀMĪ EŞ-ŞĀNĪYETUN / SİN / bürük kızdı [Y320a1 bürük örtti] / ıAF / arқан yattı [Y320a1 arқан bustı] / BĀBU TEMEF^ʿ ALE YETEMEF^ʿ ALE TEMEF^ʿ ALEN / (12) Y320a2 miskīn boldı / BĀBU İF^ʿ ANLELE YEF^ʿ ANLELU İF^ʿ İN^ʿ ĀLEN¹⁴⁵ / ELĪF / öwkelig bo<ldı> [Y320a4 öwke birle toldı] / (13) Y320a4 töküldi suw / yetig kirdi sözi içinde [Y320a5 söz içinde revān boldı] / ZE / ıoğdı [Y320a5 ıoğtı] / ŞİN / tüsin örpertti ĥorūs [Y320a6 yalın ürkütti] / (14) --- öwkeğin / ^ʿAYN / tağıldı erenler / Y320a6 sewündi / --- kim mu^ʿ tell turur --- / [Y320a7 kölige kışığa boldı] / (15) [Y320b1 köni boldı] /

P218b (1) baş kötürdi [Y320b2 başın ıaldırdı] / tağıldılar [Y320b2 yazıldılar = iwdiler] / tüsin örpertti ĥorūs tağı it [-] / ıatığ boldı sowuğ [Y320b2 sowuğ ıatığ boldı] / Y320b3 ıatığ sowuğ / (2) kerindi [Y320b3 kinđ¹⁴⁶ boldı] / rāst boldı / ıönđe boldı köz [Y320b4 ĥıre boldı] / ıönđe köz [Y320b4 közüñđ ĥırelikı] / Y320b5 tüz boldı / tağıldı [Y320b5 yazıldı] / yükse<di> [Y320b5 ıaldı] / (3) yağrıldı anında terisi [Y320b6 ıoğtı] / Y320b6 ıatığ boldı kün / Y320b6 ıatığ kün / turş boldı anında yüzi [Y320b7 aığı yüzlüğ boldı] / azađ tuttı işdin

¹⁴⁵ Y: if inlālen

¹⁴⁶ M: kin

[Y320b7 yıǵlındı] / (4) ¹⁴⁷ LAM / kısq̄a boldı kölege [Y321a1 kölige uzun boldı = çıǵrıldı] / Y321a1 iwdi / belgüsiz boldı nerse [Y321a1 yoyuldı] / MĪM / q̄araṅq̄u boldı tün [-] / NUN / çerb keldi [Y321a2 çerb boldı] / (5) Y321a3 q̄arār kıldı / q̄arār [-] / egildi q̄arı [Y321a3 egildi şeyḥ] / BĀBU'L-EF' ALU ĞAYRU'L-MUTTAŞ<ILUN> / (6) ne me yaḥşı er turur zeyd [Y321a4 ne me yaḥşı er zeyd] / ne me yawuz er turur zeyd [Y321a5 ne me yawuz er zeyd] / (7) yawudı zeyd q̄opmaq̄ğa [Y321a6 bolǵay kim zeyd q̄opsa] / Y321a6 kel / tut men fulān işni kıldım [Y321a7 tutǵıl kim kıldım fulān işni] / kerek kim <fulān> iş<ni kılsaṅ> [Y321a7 eyle kerek kim saṅğa fulān işni kılsaṅ] / (8) yawudı zeyd urmaq̄ğa [Y321b1 zeyd uru yazdı] / yawuq̄ keldi kim zeyd kıl<maq̄ğa> [Y321b2 zeyd yawuq̄ boldı kılmaq̄ğa] / (9) hemīşe zeyd öre turur [Y321b3 zeyd peyveste örü turur] / hemīşe olturǵan turur 'amr [Y321b4 peyveste 'amr oturur] / (10) hemīşe çıq̄ğan turur bekr [Y321b5 peyveste bekr çıq̄ğan turur] / hemīşe zeyd öre turur [-] / (11) başladı fulān işni kılu [Y321b6 kılmaq̄ğa başladı fulān işni] / ermez zeyd barǵan [Y322a1 zeyd barǵan ermes] / (12) keltür fulān nerseni [Y322a1 ketürgil maṅğa fulān nirseni] /

¹⁴⁷ Y: EL-MU' TELLU'L-LĀMU EVVELĪ

İKİNCİ BÖLÜM

2. DİZİN

A

âb-1 rüy (Far.) Namus, şeref.

(Ar. ʿirz) â.+sız Y286b1 [P **yüz suwı**]

âb-1 rüysız (Far. +T.) Utanmaz.

âb-1 rüysız bol- (Far. + T.) Kirlenmek, ırzına hanel getirecek şey işlemek.

(Ar. tedennese¹⁴⁸) a.-dı Y286b1 [P **kirlen-**]

âbādān (Far.) Mamur, imar edilmiş. *krş. âbdān, âbzān*

âbādān bol- Mamur ve meskûn olmak.

(Ar. ehele) â.-dı P73b2 [Y **âbzān bol-**]

(Ar. ʿamera) â.-dı P101b9; Y122b3

âbādān iw Mamur ve meskûn yer.

(Ar. āhile) ā. P73b2 [Y **âbzān serāy**]

âbādān kı1- 1. Mamur etmek.

(Ar. ʿamera) â.-dı P101b8 [Y ʿimāret **kı1-**]

2. Bir yerde bitki bitirmek; canlandırmak.

(Ar. ahyā) “*âbādān kıldı er harāb yirni*” P188b9 [Y **âbdān kı1-**]

3. (Yeri) Ölçüp taksim etmek. Sıvazlamak.

(Ar. meseha) â.-dı P156a7 [Y **ölç-, sık<a>-**]

âbādān kılgān Şen ve mamur kılan; bir yerde ikamet eden.

(Ar. āhil) ā. P73b3 [Y **âbzān kılgān er**]

âbādān kılnmış iw Şen ve mamur yer.

(Ar. me’hüle) ā. P73b3 [Y **âbzān kılnmış**]

âbādān serāy Mamur, bayındır ev.

(Ar. dārun ʿāmiret = m. maʿmūret) ā. P102a1; Y122b4

âbādān yir İmar olunmuş yer.

(Ar. ʿāmir) ā. P8a8

→ iwni âbādān kı1- P73b2; kişiler birle ā. yir Y71b4; üküş ā. kılgān er P102a1

âbādānlık (Far. + T.) Şenlik, mamurluk.

âbādānlık saṅga Burada yabancılık çekmezsin; hoş geldin!

(Ar. ehlen bike) ā. P57b1 [Y **āsānlık saṅga**]

¹⁴⁸ Yapı: tedennese ʿirzuhu

abanos (Yun.) Hindistan'da yetişen bir ağaç türü.

(Ar. sâc) a. P13b2; Y8b5

→ ala abanos P13b3, Y8b5; kara a. P13b2

âbdân (Far.) Mamur, imar edilmiş. *krş.* **âbādân, âbzân**

âbdân kı1- 1. Bir yerde bitki bitirmek; canlandırmak.

(Ar. ahyâ) “*er ħarâb yirni âbdân kıldı*” Y236b6 [P **âbādân kı1-**]

2. Korumasını üzerine almak.

(Ar. te‘ahhede) “*yirni âbdân kıldı*” Y285a2 [P **tîmâr kı1-**]

âbdest (Far.) İslam'da bazı ibadetler için yıkama ve mesh yoluyla yapılan temizlik.

(Ar. vuzû) â. Y26b4 [P **ṭahâret kılmak**]

âbdest kı1- Abdest almak.

(Ar. tevażza'e) â.-dı P211b11; Y292b4

âbdest kıldur- Suyu yıkayıp temizletmek. Abdest aldirmek.

(Ar. vażza'e) “*sökelke âbdest kıldurdu*” Y250a5 [P **yundur-**]

âbdestlık (Far. + T.) Tuvalet.

(Ar. ħelâ = m. mezheb = m. maḥrec = m. kenîf / c. kunuf = m. musterâḥ) â. Y2a7 [P **âdem yırağına oturğan yir**]

→ öçekdeki âbdestlık P9b3

âbzân (Far.) Mamur, imar edilmiş. *krş.* **âbādân, âbdân**

âbzân bol- Mamur ve meskûn olmak.

(Ar. ehele) â.-dı Y83a2 [P **âbādân bol-**]

âbzân kı1- Bir yerde sahibi ikamet etmek. Mamur ve meskûn etmek.

(Ar. ehele) â.-dı Y83a3 [P **iwni âbādân kı1-**]

âbzân kılgan er Şen ve mamur kılan; bir yerde ikamet eden.

(Ar. âhil) â. Y83a3 [P **âbādân kılgan**]

âbzân kılınmış Şen ve mamur yer.

(Ar. me'hûle) â. Y83a4 [P **âbādân kılınmış iw**]

âbzân serây Mamur ve meskûn yer.

(Ar. âhile) â. Y83a2 [P **âbādân iw**]

âbkâme (Far.) Bir tür balık yemeği. Salata ve sosa benzer bir yiyecek türü.

(Ar. murrî) â. P35a6; Y39a3

‘**aceb (Ar.)** Şaşma, hayret.

‘**aceb tut-** Bir şeyden çok hoşlanıp pişman olmak.

(Ar. tefekkehe) ‘a.-tı P211a15 [Y **hoşlan-**]

→ el-‘aceb Y318a4

→ el-‘aceblüg bol- Y318a4

‘**acebâ (Ar.)** Taaccüp kelimesi. “Ne hoş, ne güzel, bravo!” anlamlarındadır.

(Ar. vey = m. vâhen) ‘a. P57a6; Y58a7

‘**acemçe (Ar. + T.)** İran dili, Acemce.

‘**acemçe sözle-** Yabancı dil konuşmak, İran dili konuşmak.

(Ar. raṭane) ‘a.-di Y134a2 [P ‘**acemîçe sözle-**]

‘**acemîçe (Ar. + T.)** Yabancı dil, İran dili.

(Ar. ‘acemî) ‘a. P172b6 [Y **tâzîçe**]

‘**acemîçe sözle-** Yabancı dil konuşmak.

(Ar. raṭane) ‘a.-di P110b3 [Y ‘**acemçe sözle-**]

(Ar. rāṭane) ‘a.-di Y261b4 [P **türkçe sözleş-**]

‘**aciz (Ar.)** Gücü bir işe yetmeyen, güçsüz.

‘**aciz bol-** 1. Aciz kalıp güç yetirememek.

(Ar. ‘aceze) “‘*aciz boldı nersedin*” P65b9; Y70b7

2. (Konuşmada) Kendini ifadede aciz kalmak.

(Ar. ‘ayie) “‘*aciz boldı er sözdin*” P152b8

‘ā.-dı Y182a4

(Ar. ḫaṣṣara) ‘ā.-dı P191b9; Y242a1

‘**aciz bolğan** Konuşma ve ifadeden aciz olan.

(Ar. ‘ayiy = m. ‘ayy) ‘a. Y182a5 [P **tilemeyen iş; Y bilmegen**]

‘**aciz kı1-** 1. Aciz kılmak; birini aciz düşürüp onu elde etmesi zor olmak.

(Ar. a‘ veze) “‘*aciz kıldı anı maṭlûb*” P184b3 [P, Y **bulma-**]

(Ar. a‘ ceze) ‘ā.-dı P175a5; Y215a4

2. Yormak, takatsız düşürmek.

(Ar. a‘ yā) ‘ā.-dı P189a1 [Y **bas-**]

3. Birini aciz kılmak. Birine acz nispet etmek. Menetmek, geciktirmekle alıkoymak.

(Ar. ‘acceze) ‘ā.-dı P192a4; Y242a6

aç- (I) 1. Acıkmak.

(Ar. saġabe = m. saġibe) a.-dı P96a1 [Y **ḫarnı aç-**]

(Ar. ḫameṣa) a.-dı P104a4; (a.-tı) Y125b3

(Ar. cā‘a) a.-dı P121a2; (a.-tı) Y148a2

(Ar. ṭaviye) a.-dı P152b8 [Y **ḫarnı aç-**]

2. Kendini aç bırakmak.

(Ar. teceve‘a) a.-dı P212a11 [Y **kendü özini aç tut-**]

açğan Aç, acıkmış.

(Ar. sāġib) a. Y115a1 [P **aç er**]

(Ar. ṭāv) a. P152b8; Y182a3

aç- (II) 1. Kapalı durumdan açık duruma getirmek.

(Ar. feteha) “‘*açdı ḫapuġnı*” P155b7

a.-tı Y186b4

(Ar. feġara) “‘*açdı aġzını*” P157b4

a.-tı Y189b3

(Ar. fettehā) a.-dı P190a7; (a.-tı) Y239a4

2. Elbise, örtü vs. kaldırmak; örtülü bir şeyi görünür duruma getirmek.
(Ar. keşefe) “açdı andın tonni” P71a9 [Y **suçıl-**]
(Ar. ḥasera) a.-dı P63a7; (a.-tı) Y67a5
(Ar. sefera) a.-dı P64a4; (a.-tı) Y68a6
3. Aralamak, birbirinden ayırmak; genişletmek.
(Ar. ferrece) “açdı parmaqları arasını” P190a1
a.-tı Y238b4
(Ar. ferace) “açdı kapuğni” P97b8
a.-tı Y117a4
4. Yolu açık ve aşikâr etmek, kapıyı yola açmak, yol açmak.
(Ar. şera' a) “tañrı kullarınğa islâmni açtı” Y192a3 [P **koz-**]
(Ar. şere' a) “açdı kapuğni yolğa” P159a8
a.-tı Y192a4
(Ar. eşra' a) a.-dı P176b2; (a.-tı) Y217a1-2
5. Kan çıkması için damarı yarmak; damarı kesmek.
(Ar. faşade) “açdı tamarnı” P62b6
a.-tı Y66b1
(Ar. vedeca) a.-dı P82b2 ; (a.-tı) Y96b2 [P **kes-**]
6. (Meyveyi) Güzün devşirmek, toplamak.
(Ar. ḥarafe) “açdı mīve<ni>” P105b4 [Y **buta-**]
7. Ayna veya kılıcın pasını silip cilalamak, parlatmak.
(Ar. şaḫale) “açdı közüñgüni” P108b5; Y131b4
(Ar. dāse) a.-dı P120b1; (a.-tı) Y147a4
(Ar. celā) a.-dı P128a1; (a.-tı) Y157b5
8. Açık kılmak, ifşa etmek, ibraz etmek, meydana çıkarmak, (haber vb.) yaymak.
(Ar. eḫṣā) a.-tı Y233b6 [P **ay-**]
(Ar. aḫfā) a.-tı Y234b1
(Ar. ebraze) a.-dı P175a3; (a.-tı) Y215a3
(Ar. evzaḥa) a.-dı P182a6; (a.-tı) Y226a2
(Ar. şarraḥa) a.-a birdi P190a6 [Y **açuk kııl-**]
(Ar. cellā) a.-dı P200b2; (a.-tı) Y255b7
(Ar. istebāne) a.-dı P216a10; (a.-tı) Y312a6
9. Açıklamak, anlaşılmasını kolaylaştırmak.
(Ar. ebāne) “açdı sözni” P186a4
(Ar. istefteḥa) a.-dı P215a6 [Y **ızu bir-**]
a.-tı Y232a5
(Ar. beyyene) a.-tı Y254b6 [P **beyān kııl-**]
10. Neşretmek, yaymak.
(Ar. neşşera) a.-tı Y242a3 [P, Y **yay-**]

11. İçindekiyi paylaşmak, içini dökmek.

(Ar. ebeşse) “*każğusun aça birdi anıñ*” P180b5 [Y **muñgla-**, ...]

(Ar. bāşşe) a.-dı P202b6

a.-a birdi Y261b6

12. (Yola) Girmek, takip etmek.

(Ar. nehece) “*yolmı açtı*” Y185a2 [P **açuk kı1-**]

13. Sevdirmek, sevmeye açmak.

(Ar. şaraḥa) “*açdı tañgrı anıñ köñglini islāmğa*” P155b2

a.-tı Y186a6

14. Başlamak.

(Ar. ifteteḥa) “*açdı namāznı*” P204a5

a.-tı Y266a4

açmak tile- Bir şeyin açıklamasını istemek. Uzaktaki şeyi görmek için elini kaşının üstüne koyup bakmak.

(Ar. istevzaḥa) a.-di Y310a4

→ ağız aç- P174b6, Y214b3; ağız a.- Y241b4; bakmak için a.- P113b1; tamar a.- P204a10,

Y266b5; tamar a.- P217b10, Y317b6

→ yüzün açgan tişi P64a4

→ ağız açgu bir- P191b6; ağız a. nerse P174b6; ağız a. nirse Y214b3

→ kilīd açguç P10a6

→ közüngi açguçı P13b1

→ közüngü açku Y8b3

aç Malı soyulup alınmış kişi.

(Ar. ḥarīb = m. maḥrüb) a. Y114a4 [P **maḥrüm**]

aç bol- Malını kaybetmek.

(Ar. ḥaribe) “*kendü aç boldı*” Y114a3 [P **maḥrüm bol-**]

aç er 1. Aç, acıkmış kişi.

(Ar. sāğib) a. P96a2 [Y **açgan**]

2. Aç erkek.

(Ar. ḥamşān) a. P104a5 [Y **ķarnı aç er**]

(Ar. ğarşān / c. ğirāş) a. P132a3

aç kı1- Malını soyup hepsini almak.

(Ar. ḥarabe) a.-dı Y114a3 [P **maḥrüm kı1-**]

aç tişi Aç kadın.

(Ar. ḥamşāne) a. P104a5 [Y **bıķmı yinķke ‘avret**]

(Ar. ğarşā / c. ğirāş) a. P132a3

→ kendü özini aç tut- Y294a6

açığ Acı.

(Ar. murr = m. merīr) a. P146a6 [Y **taḥır**]

açığ al- Öç almak.

(Ar. şe'era) “*öldürgendin açığım aldım*” Y188b1 [P **öç al-**]

a.-u birdim Y188b1 [P **öç al-**]

(Ar. inteşara) a.-dı Y267b6 [P **öç al-**]

(Ar. inteşafe) a.-dı Y269b7 [P **öç al-**]

(Ar. inteşame) a.-dı P205b9; Y271b5

açığ bol- 1. Bir şey acı olmak.

(Ar. marra) a.-dı P146a6 [Y **taħır bol-**]

(Ar. emerra) a.-dı P181a5; Y224a6 [Y **taħır kı1-**]

(Ar. a' kâ) a.-dı P187b3, Y234b5

2. Ekşimek.

(Ar. hameza = m. hamuza) a.-dı Y126a2 [P **turş bol-**]

3. (Su) Tuzlu olmak.

(Ar. meluħa) “*açığ boldı suw*” P164a3 [Y **şuvaz bol-**]

4. Üzüntü veya zayıflıktan rengi değişmek.

(Ar. seheme) “*açığ boldı anıñ yüzi*” P110a1

a.-dı Y133a5

5. Yüzü ekşiterek sırtmak.

(Ar. keleħa) “*yüzi açığ boldı*” Y187a3 [P **çatuk bol-**]

açığ nirse Acı olan şey. Bir çeşit turşu.

(Ar. şey'un murr) a. P181a5 [Y **taħır nirse**]

açığ ot Azvay denilen bir çeşit acı ağaç; sarısabır.

(Ar. şabir) a. P33a7 [Y **advây**]

açığ sirke Çok ekşi sirke; keskin sirke.

(Ar. ħallun şakķīf) a. P35b8; Y40a1

açığ suw Tuzlu su.

(Ar. milħ) a. P164a4 [Y **şuvaz suw**]

açığ yoğurt Ekşi yoğurt.

(Ar. kâriż) a. P35b9; Y40a2

açığ yüzlig bol- Yüzünü ekşitmek, yüzü ekşi olmak.

(Ar. besera) a.-dı Y120a5 [P **turş yüzlig bol-**]

(Ar. abbese) a.-dı P192a5 [Y **yüzün çat-**]

(Ar. cehume) a.-dı Y204a2 [P **turş bol-**]

(Ar. tecehheme) a.-dı P211a8

açığ yüzlig er Asık suratlı kimse.

(Ar. cehmu'l-vech) a. Y204a2 [Y **turş yüzlig**]

açığ yüzlik bile sözle- Asık suratla konuşmak.

(Ar. tecehheme¹⁴⁹) a.-di P211a8

açığ (yüzlüg) **bol-** Yüz ekşitmek.

(Ar. ikfeherra) a.-dı Y320b7 [P **turş bol-**]

açıl- 1. Kapı, çiçek vb. kapalılığını yitirmek, açık duruma gelmek.

(Ar. infeteħa) “*açıldı kapuğ*” P207b6

a.-dı Y277b7

(Ar. tefetteħa) “*açıldı çiçek*” P209b4

a.-dı Y284a7

2. Açık, aşikâr, zahir olmak, ortaya çıkmak, belirtmek.

(Ar. vezaħa) “*açıldı iş*” P82b5

a.-dı Y96b4

(Ar. bâne) a.-dı Y106b1 [P **âşikâre bol-**]

(Ar. beraze) a.-dı P103a4; Y124a5

(Ar. bâħa) a.-dı Y144a6 [P **âşikâre bol-**]

(Ar. lâħa) a.-dı Y144a7 [P **yaldıra-**]

(Ar. bedâ) a.-dı Y153b1 [P **belgür-**]

(Ar. celâ) a.-dı Y157b6 [P **âşikâre bol-**]

(Ar. nehece) a.-dı P154b6; Y185a3

(Ar. ebâne) a.-dı P186a4; Y232a6

(Ar. beyyene) a.-dı P199b7; Y254b7

(Ar. ittezaħa) a.-dı P206a9

(Ar. tecellâ) a.-dı P212b11

3. Bulut, karanlık, tasa vb. kalkmak, dağılmak.

(Ar. eşħa) “*açıldı kök*” P186b1

(Ar. inkeşefe) “*açıldı karanğku taķı zulm*” P208a7

(Ar. inķaşe^c a) a.-dı P208a5; Y278b6

(Ar. incâbe¹⁵⁰) a.-dı P208b3

(Ar. teķaşsa^c a) a.-dı P210b2

4. Aydınlanmak.

(Ar. inbelâħa) “*açıldı taŋg*” P207b5 [Y **yarı-**]

(Ar. tebellege) a.-dı P209b1; Y284a3

5. (Yüz) Parlamak; sevinmek.

(Ar. tehellele) “*yüzi açıldı*” Y292b2 [P **açuk bol-**]

6. Genişlemek, rahatlamak.

(Ar. inşeraħa) “*açıldı köŋli*” P207b6

7. Zihninde görüş belirtmek, fikir doğmak.

¹⁴⁹ Yapı: tecehheme bi'l-ķavl

¹⁵⁰ P: fazladan mim

(Ar. bedā) “*iş açıldı anğa rāy içinde*” Y153b1 [P **belgür-**]

8. (Yüz) Güzel olmak.

(Ar. esfera) a.-dı P174a8 [Y **açuk bol-**]

açıt- 1. Birinin bedenini acıtıp ağrıtmak.

(Ar. fece‘ a) a.-tı P159b9 [Y **iglig kıl-**]

2. Acı vermek. Beden derisi gidişip sürtünmek.

(Ar. emezza) a.-tı P181a8 [Y **köyür-**]

açkır- Bağırarak, azarlamak.

(Ar. na‘ aqa) “*koymat koyunğa açkırdı*” Y82a1 [P **çakır-**]

açlık Kıtlık.

(Ar. mecā‘ at) a. P121a2; Y148a2

(Ar. cuv‘) a.+dın P212a9

açlıkdın dīvāne bol- Delirmek. Açlık ve susuzluğu artmak.

(Ar. su‘ ira) a.-dı P169b9 [Y **dīvāne bol-**]

açuk Açık, besbelli.

(Ar. celiyyet) “*ol anıng katında açuk turur*” Y157b6

açuk bol- 1. Bir şey(i) açık ve aşikâr kıl(ın)mak.

(Ar. enhece) a.-dı Y211b5 [P **açuk kıl-**]

2. Güler yüzlü olmak, yüz gülmek.

(Ar. taluqa) “*açuk boldı yüzi*” P166b3

a.-dı Y203a1

(Ar. teṭallaqa) a.-dı Y289a2 [P **körklig bol-**]

3. (Yüz) Güzel olmak.

(Ar. esfera) a.-dı Y214a3 [P **açıl-**]

4. (Yüz) Parlamak; sevinmek.

(Ar. tehellele) “*açuk boldı yüzi*” P211b9 [Y **açıl-**]

(Ar. istehelle) a.-dı Y309b4

açuk kaşlıg Açık kaşlı kimse.

(Ar. eblec) a. P20b5

açuk kaşlıg er Açık kaşlı adam.

(Ar. eblec) a. P132a8

açuk kıl- 1. Bir şeyi açık ve aşikâr kılmak.

(Ar. enhece) “*açuk kıldı yolını*” P172b5 [Y **açuk bol-**]

(Ar. eḥaḳqa) “*ḥaḳnı açuk kıldı*” Y224b5 [P **zāhir kıl-**]

(Ar. şarraḥa) a.-dı Y239a3 [P **aç-**]

2. İzhâr etmek, dile getirmek, beyan etmek, açıklamak.

(Ar. ebdā) a.-dı Y232b7 [P **zāhir kıl-**]

(Ar. leḥaṣṣa) a.-dı Y243a1 [P **ezgü beyān kıl-**, Y **beyān kıl-**]

3. (Yola) Girmek, takip etmek.

(Ar. nehece) “açuk kıldı yolını” P154b6 [Y aç-]

4. Bir şeyin gerçeğini, kühünü açıklamak, analiz etmek.

(Ar. a' rabe) “açuk kıldı sözünü” P172a2 [Y a' rib sözle-]

5. İlan etmek, yaymak.

(Ar. şehera) “açuk kıldı = belgölüg kıldı anı fulân nirse birle” Y189a4 [P aşikâre kıldı-]

6. (Özür) Dile getirmek.

(Ar. eblâ) “özrni açuk kıldı” Y235a1 [P ay-]

7. Kabul etmek.

(Ar. mehede) “açuk kıldı ‘özrni” P190b8

a.-dı Y240a2

açuk kün Açık gün.

(Ar. yevmun ıalq) a. P166b4

açuk nerse Açık, zahir. Halis.

(Ar. şarîh = m. şurâh) a. P190a7 [Y hâliş nirse]

açuk nirse Vazih, açık şey.

(Ar. beyyin) a. Y106b1 [P aşikâre]

(Ar. celiyy) a. Y157b6 [P aşikâre bolğan nerse]

açuk okı- Kuran'ı itinalı, teemmül ederek aheste okumak.

(Ar. rettele) “açuk okıdı kurânını” P194b3 [Y âheste okı-]

açuk okımağ tile- Açıklamasını istemek.

(Ar. istefteha) a.-dı P215a6 [Y ızu birmek tile-]

açuk söz söyle- Çok konuşup çok söylemek.

(Ar. tefeyheka) a.-di P218a10

açuk tün Açık gece.

(Ar. leyletun ıalq) a. P166b4 [Y âheste tün]

açuk yirliğ Acem gömleği.

(Ar. şudre) a. P37a2

açuk yüz Güler yüz.

(Ar. ıalq) a. P166b4 [Y açuk yüzlüg]

açuk yüzli/tüg Güler yüzlü, mütebessim kimse.

(Ar. ıalîk) a. Y19a5

(Ar. ıalq) a. (açuk yüzlüg) Y203a1 [P açuk yüz]

açuk yüzlük Sevinç eseri.

(Ar. bişr) a. Y305a5 [P yüz suwı, Y oşşamağ]

→ ağzı açuk P147a7, Y174b2; ağzı a. P167b6, Y204b4; ağzı a. bol- P147a6, Y174b1; ağzı a. bol- P167b6, Y204b3; alını a. bol- P139b5; alını a. er P139b5; eligi a. er Y161b2; iki eli a. er P137b8; kaşı a. bol- P132a8; yüzü a. P146a9; yüzü a. urağut Y68a7

açuklı/uk 1. Açıklık, açık olma durumu; açık seçiklik.

(Ar. celiyye) a.+1 P128a2

→ alını açıklık P139b6

2. Ara, mesafe.

→ iki nirse arasında açıklık Y238b5

açur- Acıktırmak. *krş.* **açuz-**

(Ar. cevva^c a) a.-dı P198b1; Y252b5

açuz- Acıktırmak. Yemek vs. yedirmemek. *krş.* **açur-**

(Ar. ecā^c a) a.dı P184b4

adaş Adaş, adları aynı olanlardan her biri. *krş.* **ataş**

(Ar. semiyy / c. esmiyā) a. P23b1 [Y **ataş**]

âdem (Ar.) İnsan.

(Ar. beşer) â. P211a5

âdem oğlu İnsanoğlu, insan.

(Ar. beşer = m. enām = f. ‘âlem / ‘âlemün / c. ‘avâlim) â. P13b4

âdem pelidi İnsan pisliği; karından gelen necis.

(Ar. necv = m. ‘azre = m. ğâyit) â. P8a5

âdemî (Ar.) İnsan, insanlardan olan.

(Ar. insān = m. insiyy / c. nās / c. unās / c. unus / c. enāsiyy) â. P13b8 [Y **kişi**]

âdemî aşlı Soy bakımından sayılan iyilik.

(Ar. ḥaseb) â. (âdemîniġ aşlı) P163a4 [Y **neseb**]

âdemî necâseti Arkadan çıkan yel, pislik vs.

(Ar. necv) â. Y152b6 [P **necâset**]

âdemî takı perî İnsanlar ve cinler.

(Ar. şekalān) â. Y10a6 [P **perî takı âdemî**]

âdemîniġ bir yanı Yan. Koltukaltı.

(Ar. ‘itf / c. a^c táf) â. Y14b6

→ perî takı âdemî P14b5

‘adem (Ar.) Yokluk.

‘adem kıl- Yok etmek.

(Ar. a^c deme) ‘a.-dı P179b4 [Y **yok kıl-**]

‘âdet (Ar.) Alışkanlık, gelenek.

‘âdet kıl- Bir şeyi âdet edinmek.

(Ar. i^c tåde) ‘â.-dı P206b2

adım Adım, yürüme hareketi için yapılan her bir ayak atışı.

(Ar. ḥuṭvet) a. P126b1 [Y **atmak**]

adımı kiġ bol- Geniş adım atmak, adımı geniş olmak.

(Ar. feyiḥa) a.-dı Y178a2 [P **kiġ adımlıġ bol-**]

adımlıġ Adımlı, adımı (...) olan.

→ kiġ adımlıġ bol- P150b2; kiġ a. er P150a2

âdîne (Far.) Cuma günü. *krş.* **âzîne**

ādīne kııl- Cuma gününde bulunup cuma namazı kıılmak.

(Ar. cemme‘a) ā.-duğ biz P193a1 [Y **āzīne kııl-**]

ādīne mescidi Müslümanların ibadet yeri.

(Ar. cāmi‘ / c. cevāmi‘ = f. mihrāb / c. meħārīb = f. kıible = f. mağşūre = f. minber / c. menābir = f. qāndīl / c. qānādīl = f. ka‘be = f. şavme‘a / c. şavāmi‘ = m. deyr = f. mināre / m. mīdene = f. medrese / c. medāris) ā. P7a6

‘**adl (Ar.)** Adalet; hak üzere olma.

‘**adl kııl-** Bir şeyle beraberleşmek, denkleşmek, denk olmak.

(Ar. ‘ādele) ‘a.-dı P202a12 [Y **tenğlik kııl-**]

‘**adl kıılış-** İnsanlar birbirine insaf etmek, adil davranmak.

(Ar. tenāşafe) ‘a.-dılar P213b8

‘**adl tile-** Yardım istemek.

(Ar. istā‘dā) ‘a.-di P216a12 [Y **dād tile-**]

‘**adllık (Ar. + T.)** Adalet, insaf.

(Ar. neşafe / c. neşaf) ‘a. P177a9 [Y **dād**]

‘**adllık kııl-** Adalette muamele etmek.

(Ar. enşafe) ‘a.-dı P177a9 [Y **dād bir-**]

advay (?) Azvay denilen bir çeşit acı ağaç; sarısabır.

(Ar. şabir) a. Y36b1 [P **açığ ot**]

āfāt (Ar.) Felaketler, afetler.

(Ar. āfāt) ā.+dın P195a3

‘**āfiyet (Ar.)** Sağlık, esenlik.

‘**āfiyet ber-** Esenlik, afiyet vermek.

(Ar. ‘āfā) ‘ā.-di P203b4 [Y **bekle-**]

‘**afv (Ar.)** Af, bağışlama.

‘**afv kııl-** 1. Affetmek, bağışlamak, göz yummak.

(Ar. ağzā) “‘afv kııldı yazuķını” P187a4 [P **keçür-**]

(Ar. ‘afā) ‘a.-dı P127a6; Y156b6

(Ar. şafeħa) ‘a.-dı P155b4; Y186b2

2. Birini bir hususta muaf tutmak, beri kıılmak.

(Ar. a‘fā) ‘a.-dı P187b1; Y234b2

3. Bir şeyi defedip savmak.

(Ar. nazāħa) ‘a.-dı P156b1 [Y **ķori-**]

ağ (I) 1. Tel, iplik vb. şeylerden yapılmış kafes biçimindeki örgü, ağ.

(Ar. şebeke / c. şebek = m. şereke / c. şerek / c. eşrāk) a. P30a7; Y32b1

2. Tuzak.

(Ar. maşīdet / c. meşāyid) a. P87a1; Y102b7

ağ halkası Ağları oluşturan gözlerden her biri.

(Ar. kiffet / c. kifef) a. P30b8 [Y **ağ közi**]

ağ közi Ağları oluşturan gözlerden her biri.

(Ar. kiffet / c. kifef) a. Y32b2 [P **ağ halkası**]

ağ (II) Pantolon benzeri kıyafetlerin apış arasına gelen bölümü.

→ (şelvâr) ağı P37a5

âgâh (Far.) Haberdar, uyanık.

âgâh kıl- Duyurmak, haber vermek.

(Ar. âzene) “âgâh kıldı işni” P180a1

âgâh kılmak tile- Haber sormak, soruşturmak.

(Ar. istenbe'e) â.-di P215a3 [Y **haber tile-**]

âgâz (Far.) Başlama.

âgâz kıl- Yeniden başlamak.

(Ar. iste'nefe) â.-dı P215b8 [Y **başla-**]

ağıl Hayvan barınağı.

ağıl kıl- Ağıl edinmek, yapmak.

(Ar. ihtežara) a.-dı Y267a2 [P **hazîre kıl-**]

→ koy ağılı P8a3; suw katındaki tiwe a. P8a6; tiwe a. P8a6

ağın 1. Dilsiz.

(Ar. aħras) a. P136a9; Y159b2

2. Doğuştan dilsiz.

(Ar. ebkem) a. Y168a2 [P **toğa ağın**]

3. Dilindeki tutukluk nedeniyle iyi konuşamayan.

(Ar. leken) a. Y170b5

ağın bol- 1. Dilsiz olmak.

(Ar. ħarise) a.-dı P136a8; Y159b1

2. Doğuştan dili tutuk olmak.

(Ar. bekime) a.-dı Y168a1 [P **toğa ağın bol-**]

3. Dilinde ağırlık olup iyi konuşamamak. Peltek konuşmak. Yabancı olduğu için Arapçayı iyi konuşamamak.

(Ar. lekine) a.-dı Y170b4

ağın kıl- Dilsiz yapmak, dilsiz kılmak.

(Ar. aħrese) a.-dı P175a9; Y215b2

→ toğa a. bol- P142b4; toğa a. P142b4

ağır 1. Ağır, hafif olmayan.

(Ar. şekîl) a. P166b8; Y203a6

(-) a. Y143a2

ağır ağıruğ kıl- Üzerine yük, ağır şey yüklemek.

(Ar. şekkale) “yük ağır ağıruğ kıldı” Y246a6 [P **ağır kıl-**]

ağır bol- 1. Ağır gelmek, ağırlaşmak.

(Ar. eşkale) “ağır boldı aňga yük” P178b1 [Y **bas-**]

(Ar. şeküle) a.-dı P166b8; Y203a5

2. Yormak.

(Ar. āde) “iş ağır boldı” Y144b2 [P bas-]

ağır kı1- Üzerine yük, ağır şey yüklemek.

(Ar. şekkale) “ağır kıldı anıng üze” P194b2 [Y ağır ağıruk kı1-]

ağır yük Ağırlık, yük.

(Ar. vizr) a. P83a9 [Y yazuk]

2. Kıymetli, değeri çok.

ağır bahâlih māl Rağbet gören, kıymetli mal.

(Ar. ‘ilk = m. ..sīs = m. rağibe / c. rağā’ib) a. P24b1

3. Zor, çetin, ciddi.

ağır sökel Ağır hasta.

(Ar. denif = m. denef) a. P139b1 [Y katıg sökel er]

ağır sökel bol- Hastanın hastalığı ağırlaşmak.

(Ar. denife) a.-dı P139b1 [Y katıg sökel bol-]

ağır sökel kı1- Hastalık hastayı ağırlaştırmak.

(Ar. ednefe) a.-dı Y217b6 [P iglig kı1-]

ağır sökel kılgan Ağır hasta.

(Ar. mudnef = m‘ a. mudnif) a. Y217b7 [P iglig]

4. Yavaş.

ağır uslıg Ahmak, bön.

(Ar. ebleh) a. P144b3 [Y ahmak]

ağır uslıg bol- Ahmak, zayıf akıllı olmak.

(Ar. belihe) a.-dı P144b3 [Y ebleh bol-]

ağır- Eşek, katır vb. anırmak. *krş.* **aķır-**

(Ar. sheheka) a.-dı P72a9 [Y aķır-]

(Ar. shehace) a.-dı P61a8 [Y aķır-]

(Ar. neheka) a.-dı P72b9 [Y aķır-]

ağırçaķlan- Kız tombul memeli olmak. *krş.* **ağırçaķlan-**

(Ar. felleke) “ağırçaķlandı” Y246a1 [P ağırçaķlan-]

→ emçek<i> ağırçaķlan- Y115b3; emçeki a.- Y119b2

→ emçeki ağırçaķlangan ‘avret Y119b3

ağırla- 1. Bir şeyi büyük görmek, ululamak; saygı göstermek, hürmet etmek.

(Ar. a‘zame) a.-dı P179b4; Y222a5

(Ar. ekreme) a.-dı P179b8; Y222a5

(Ar. ‘azzera) a.-dı Y241a6 [P uluğla-]

(Ar. şerrafe) a.-dı P193b1; Y244b2

(Ar. ‘azzeme) a.-dı Y247b1 [P uluğla-]

(Ar. kerrame) a.-dı P195a8; Y247b4

(Ar. vaḳḳara) a.-dı Y250b3 [P **uluḡla-**]

2. Bir adamı aziz kılmak.

(Ar. e‘ azze) a.-dı Y224a7 [P ‘**aziz kı1-**]

3. Galip ve üstün gelmek.

(Ar. ‘ azze) a.-dı Y138a1 [P, Y **gālib bol-**]

ağırlamak Şeref, azizlik, itibar.

(Ar. kerāmet) a. Y222a5

ağırlık 1. Ağırlık; yük.

(Ar. şıḳl) a. P166b8 [Y **yük**]

ağırlıkdın çıḡḡan ün Mafsal sesi.

(Ar. naḳīz) “*ağırlıkdın çıḡḡan ün*” Y216a3 [P **yük aḡramındın çıḡḡan ün**]

→ kiçig ağırlık P9b4, Y2b3

2. Tavan kenarlarının iştirildiği iki duvar arasında uzatılan kalas.

(Ar. cāiz / c. cevāiz) a. P9b4; Y2b3

→ kārḡāh ağırlığı Y35a3

ağırsaḡlan- Kız tombul memeli olmak. *krş. ağırsaḡlan-*

(Ar. felleke) “*ağırsaḡlandı tişi emçeki*” P194a8 [Y **ağırsaḡlan-**]

ağırsaḡlangan emçek Memesi tomurcuklanıp kalkık olan kadın.

(Ar. nāhid) a. P99b4 [Y **emçeki ağırsaḡlangan ‘avret**]

→ emçeki ağırsaḡlan- P99b3

aḡız Aḡız.

(Ar. fem = m. feveh / c. efvāh) a. P17a5; Y13b5

a.+1 P105b7; P209a8; Y127b5; (feveh) P143a1; Y168b2

a.+1nḡa P128a2; P174b7; Y214b4

(Ar. fih) a.+1 P216b1; P217a5; P217a7; Y213b3; Y315b7

a.+ındın P69b5; P102b1; P210b7; P212b11; Y76b3; Y123a7

(Ar. fāh) a.+ın Y189b3

a.+ını P157b4

a.+1nḡa P198b6

(Ar. felki fih) a.+ındın P72b6; Y181b7

(Ar. mebsim / c. mebāsim) a. Y86a4

aḡız aç- 1. Oruç açmak.

(Ar. eḡḡara) a.-dı P174b6; (a.-tı) Y214b3

2. Oruçluya iftar ettirmek.

(Ar. feḡḡara) “*rūze tutḡan aḡzın açtı*” Y241b4 [P **aḡız açḡu bir-**]

aḡız açḡu bir- Oruçluya iftar ettirmek.

(Ar. feḡḡara) a.-di P191b6 [Y **aḡız aç-**]

aḡız açḡu nerse Oruç açacak şey.

(Ar. feḡūr) a. P174b6 [Y **aḡız açḡu nirse**]

ağız açğu nirse Oruç açacak şey.

(Ar. fetūr) a. Y214b3 [P **ağız açğu nirse**]

ağız bağla- Ağzını bağlamak.

(Ar. evkā) “*ağzın bağladı yanlıknıng*” P188b3 [Y **bağla-**]

ağız buğı Ağız kokusu.

(Ar. nekhet) a. Y13b5 [P **ağız yısı**]

ağız egri bolmağı Ağız çarpılması.

(Ar. laḳve = f. fālic) a. Y36b7 [P **ağız egri**]

ağız gūşesi Ağzın kenarı.

(Ar. şidḳ / c. eşdāḳ) a. P17a6 [Y **ezik**]

ağız tegürsün tiyü (katında) **koz-** Köpeğe bir şey yedirip içirmek; yalattmak.

(Ar. evlağa) “*kozdı iziṣni it katında ağzın tegürsün tiyü*” P183a1 [Y **baş kat-**]

ağız ulmağ<ı> Dilin altında biten sivilce. Diş eti soyulması.

(Ar. sulāḳ¹⁵¹) a. P33b3 [Y **til ulmağı**]

ağız yarı Salya, ağız suyu.

(Ar. lu‘ ab = m. rīḳ = m. rużāb = m. buzāḳ) a. P17a6 [Y **yar**]

ağız yaruḳı Ağız.

(Ar. felāḳ / c. eflāḳ) a. P17a7

ağız yısı Ağız kokusu.

(Ar. nekhet) a. P17a5 [Y **ağız buğı**]

ağızın tüwkür- Ağzından su, şarap gibi şeyleri püskürtmek.

(Ar. mecce) “*tüwkürdi nerseni ağzındın*” P112a3 [Y **at-**]

ağızğa (dārū) **kemüş-** Hastanın ağzına ilaç; ağız otu koymak.

(Ar. vecera) “*dārū kemüşdi ağzınğa*” P83a8 [Y **ağızğa** (dārū) **ko-**]

ağızğa (dārū) **ko-** Hastanın ağzına ağız otu koymak.

(Ar. evcera) “*ağzınğa dārūnı koydı*” Y226a7

a.-dı P182a9

(Ar. vecera) a.-dı (ağzınğa dārūnı ko-) Y97b4 [P **ağızğa kemüş-**]

ağızğa koyğu dārū Boğaza dökülen ilaç.

(Ar. vecūr) a. (ağzınğa koyğu dārū) Y97b5 [P **koyğan dārū**]

ağızğa saç- İlacı kuru olarak, macunsuz almak.

(Ar. seffe) “*saçdı dārūnı ağzınğa*” P146b7 [Y **öp-**]

ağızğa saçası dārū Kuru ilaç.

(Ar. sefūf) a. P146b8 [Y **öpgü nirse**]

ağız açuḳ 1. İfadeden aciz kimse.

(Ar. feh) a. P147a7; Y174b2

2. Anlayışı kıt, ahmak adam.

¹⁵¹ M. P ve Y : selāf

(Ar. fedm) a. P167b6; Y204b4

ağız açuk bol- 1. İfadeden aciz kalmak.

(Ar. fehhe) a.-dı P147a6; Y174b1

2. Ahmak, zayıf anlayışlı olmak.

(Ar. fedume) a.-dı P167b6; Y204b3

ağız egri 1. Ağız çarpılması.

(Ar. laqve = f. fālic = f. fevlec) a. P33b4 [Y **ağız egri bolmağı**]

2. Ağız çarpılmış, eğrilmiş.

(Ar. melkuvv) a. Y208b7 [P **laqve iglig**]

(Ar. azcem) a. P143a2 [Y **ağız yızlıg**]; Y168b2 [Y **ağız yızlıg**]

ağız egri bol- Yüzü felç olmak.

(Ar. luqiye) a.-dı Y208b7 [P **laqve iglig bol-**]

ağız toli sözle- Fasih konuştuğunu göstermek için avurdunu bükerek konuşmak.

(Ar. teşeddeka¹⁵²) a.-dı P210b9

ağız tuwaklıg bardak Ağız kapaklı ibrik.

(Ar. ibriḳun muffedem) a. Y247b2 [P **tıçaqlıg yatuk**]

ağız uluğ bol- Ağız büyük olmak ya da uzun ön dişler yayvan ağızdan dışarı çıkıyor olmak.

(Ar. fevihe) a.-dı Y177b6 [P **kiṅg ağızlıg bol-**]

ağız yızlan- Nefesi kötü kokmak.

(Ar. baḫira) a.-dı P134b6

ağız yızlanğan Nefesi kötü kokan adam.

(Ar. ebḫar) a. P134b7

ağız yızlıg Yüzü, ağız çarpılmış.

(Ar. azcem) a. Y168b2 [P **ağız egri**]

→ at ağız bağlağı nerse P32a6; divit a. P27b5; meşk a. P29a5

→ bizçi ağızından salğan yiplük P29b3

ağızdırık Dizgin, gem.

(Ar. şekīmet / c. şekāyim) a. P42a7

āğızlıg Ağızlı, ağız (...) olan.

→ kiṅg ağızlıg P149b8; kiṅg a. bol- P149b8; uluğ a. Y177b6

ağlat- Ölüye ağlayıp ağıt yakmak, hâllerini şiirle anlatmak.

(Ar. reṣā) “*ağlattı anı*” P90a8 [Y **ölmişdin sonğra saq-**]

ağna- Toprağa bulanmak.

(Ar. tema^{‘‘}ake) a.-dı P210b12

ağnat- Toprakta debelendirmek.

(Ar. merrağa) “*ağnattı kölükni*” P193a7

a-tı P193a7

¹⁵² Y apı: teşeddeka fī kelāmihi.

ağram Ağrlık, kütle.

→ bir altun ağramı P40a5

→ yük ağramından çıkğan ün P175b8

ağramla- Bir şeyin ağrlığını bilmek için elle kaldırmak.

(Ar. razene) “*ağramladı nerseni eli birle*” P110b3

a.-dı Y134a1

ağrı Bir ağrlık birimi.

→ bir ağrı P40a7; kırk a. kümüş P40a8

ağrı- Ağrımak, ağrıdan muztarib olmak.

(Ar. remide) “*ağrıdı közi*” P133b9

ağrığ Ağrı, acı.

→ baş yarımını ağrığı Y36b5

ağrı- Ağrı vermek.

ağrığan igl<ig> Ağrıtan, çok şiddetli acı veren.

(Ar. elīm) a. Y167b7 [P **iglig**]

ağruk Ağrlık, yük.

→ ağır ağruk kıl- Y246a6

ağsak Topal, aksak.

(Ar. a‘rec) a. P132b4

ağsak bol- Aksak olmak

(Ar. ‘arice) a.-dı P132b3

ağü Zehir.

(Ar. semm / c. sumūm) a. P91a1; Y50a2 [P **yılan ağüsü**]; Y108a5

ağü bir- Birine zehir içirmek.

(Ar. semme) a.-dı P116b1; Y141b3

ağü kat- Yemek vs. içine zehir katmak.

(Ar. semme) “*‘a‘āmka ağü kattı*” Y141b3 [P **ağü kıl-**]

ağü kıl- Yemek vs. içine zehir katmak.

(Ar. semme) “*ağü kıldı aşğa*” P116b1 [Y **ağü kat-**]

→ çayan ağüsü P50b1; (çayan) a. Y49b5; yılan a. P50b3

ağurşak Su vs. serpen alet. *krş.* **oğurşak**

(Ar. merişşe / c. mirāşş = m. mimseħa) a. P29b1 [Y **oğurşak**]

→ ig ağurşakı P32b9

ağuz Hayvan doğurduktan sonra gelen ilk sütü.

(Ar. libā‘) a. P35b9; Y40a1

āhār (Far.) Dokumacılıkta kullanılan yapıştırıcı bir tür macun.

(Ar. necīr) a. P29b2 [Y **bet**]

‘**ahd (Ar.)** 1. Uhde, sorumluluk.

(Ar. zımme / c. zımem = m. zimām = m. zīmār = m. ‘ahd / c. uhūd = m. ‘aḳd / c. ‘uḳūd = m. mīṣāḳ / c. mevāṣīḳ = m. veṣīḳa / c. veṣā’iḳ = f. emāne / c. emānāt) ‘a. P25b7 [Y **bıçığ, hürmet**]; Y27a1 [Y **bıçığ, hürmet**]

2. Yemin, söz, vaat.

(Ar. ‘ahd) ‘a. Y116b7

‘a.+ni P97b4; P104b5; P174a6; Y126a6; Y213b7

‘a.+ğa P63b5; P93b6; (‘a.+ğa) Y67b5; Y112a1

‘a.+din P127a3; Y149b3

‘a.+i P134a8

(Ar. ḥifāre) ‘a. P63b6 [Y **bıçığ**]

‘ahd **kıl**- 1. Akitleşmek, sözleşmek, ahitleşmek.

(Ar. ‘āḳade) ‘a.-dı Y257b3 [P ‘**aḳd kılış**-; Y ‘**aḳd bağla**-]

(Ar. ‘āhede) ‘a.-dı Y257b4 [P ‘**ahd kılış**-]

2. Vasiyet edip yerine getirilmesini istemek.

(Ar. ‘ahide) ‘a.-dı P134a6

‘ahd **kılış**- Antlaşmak, ittifaklaşmak.

(Ar. ‘āhede) ‘a.-dı P201a13 [Y ‘**ahd kıl**-]

(Ar. te‘āhede) ‘a.-dılar P213a10

→ hem-‘ahd P63b6

→ kerīmlüg ‘ahdi Y257b3-4; le’īmlüg ‘a. Y257b4

āhek (Far.) Kireç.

(Ar. nu’re) ā. P5a2

āheste (Far.) Yavaş, ağır.

āheste er Vakur, ağırbaşlı, sakin.

(Ar. rezīn) ā. P168a9 [Y **tölek er**]

āheste okı- Kuran’ı itinalı, teemmül edilerek aheste okumak.

(Ar. rettele) ā.-dı Y246a7 [P **açuk okı**-]

āheste tişi Vakur ve iffetli kadın.

(Ar. rezān) ā. P168a9 [Y **tölek ‘avret**]

āheste tün Açık gece.

(Ar. leyletun ṭalḳ) ā. Y203a2 [P **açuk tün**]

āheste yöri- 1. Hayvan vs. yavaş ve sessiz yürümek, emeklemek, sürünmek.

(Ar. debbe) ā.-dı P77b7 [Y **sürtünü yöri**-]

2. Sakin ve zayıf olmak.

(Ar. hāne) ā.-dı P123b3 [Y **aḳrun yöri**-]

3. Vakur, halim, ağırbaşlı olmak.

(Ar. rezune) ā.-dı P168a8 [Y **tölek bol**-]

āheste yörimek Yavaş ve ağır yürüme.

(Ar. huveynā) ā. P123b3 [Y **aḳrun yörimek**]

āhestelik (Far. + T.) Yavaşlık.

āhestelik <kl> İş, yürüyüş vs.de acele etmeyip temkinli davranmak, ağır olmak.

(Ar. itte'ede) ā.<-dı > P206a9

āhir (Ar.) Son, sonra gelen.

(Ar. āhir) ā.+kı P201b12 [Y **sonğ**]

āhirğ/ka teg- Gün, ay vs. sonuna varmak.

(Ar. selaḥa) “*āhiriṅga tegdi ay*” P156b3 [Y **keç-**, **āhirka teg-**]; (āhiriḳa teg-) Y187b7 [P **āhirğa teg-**; Y **keç-**]

(Ar. inselaḥa) ā.-di (āhiriṅga t.-) P207b6

→ (iş) āhiri Y54a6

→ tün āhirinde tüş- P192a6; tün ā. yöri- Y211b2; tün ā. yöri- Y242b1; tün ā. yöri- P204a4; tün

ā. yörimek Y211b3

→ şı' r āhirin muhtelif keltür- P188b7

āhriyān (Far.) 1. Eşya, meta.

(Ar. arz / c. urūz) ā. P201b11 [Y <**kāle**>]

ā.+nı P206b14 [Y **kāle**]

2. Ticaret malı.

(Ar. sil' a / c. sila') ā.+nı P204b9

aḥmak (Ar.) Bön.

(Ar. envek / c. nevkā) a. P23b9; Y177b2 [P **aḥmak er**]

(Ar. ebleh) a. Y170b6 [P **ağır usluğ**]

(Ar. ḥamiḳ = m. aḥmak / c. ḥamkā) a. Y164b2 [P **aḥmak er**]

aḥmak 'avret Ne söylediğini bilmeyen ahmak kadın.

(Ar. ra' nā = c. ru' n) a. Y205b4 [P **aḥmak tişi**]

aḥmak bol- 1. Ahmak, bön olmak.

(Ar. ḥamiḳa = m. ḥamuḳa) a.-dı P140a1; Y164b1

(Ar. nevice) a.-dı P149b4; Y177b2

2. Ahmak olmak. Boyu uzun ahmak olmak.

(Ar. hevice) a.-dı P149a2 [Y **uzun aḥmak bol-**]

3. Ahmak olmak. Saçma konuşmak.

(Ar. ra' une) a.-dı P168b1; Y205b3

aḥmak er 1. Bön.

(Ar. ḥamiḳ = m. aḥmak / c. ḥamkā) a. P140a2 [Y **aḥmak**]

(Ar. envek / c. nevkā) a. P149b4 [Y **aḥmak**]

2. Boyu uzun olarak ahmak ve hafif tabiatlı olan adam.

(Ar. ehvec) a. P149a3 [Y **uzun aḥmak er**]

3. Ne söylediğini bilmeyen bön adam.

(Ar. er' an / c. ru' n) a. P168b1; Y205b4

aḥmak tişi Ne söylediğini bilmeyen ahmak kadın.

(Ar. ra^c nā = c. ru^c n) a. P168b1 [Y **aħmak** ‘avret]

aħmakğ/ka nisbet kı1- Birine ahmak demek.

(Ar. ħammeķa) a.-dı P193b6 [Y **aħmakķa nisbet kı1-**]; (aħmakķa nisbet kı1-) Y245a2 [P **aħmakğa nisbet kı1-**]

→ uzun aħmak bol- Y176b6; uzun a. er Y176b7

aħmakşın- (Ar. + T.) Ahmak gibi görünmek.

(Ar. teħāmeķa) a.-dı P213b8

aħsur- Aksırmak. *krş. asğır-*

(Ar. ‘aťase) a.-dı Y72a6 [P **asğır-**]

aħsurğan Aksıran.

(Ar. ‘āťis) a.+ğa Y238a6

aħşam (Sog.) Akşam.

aħşam aşı bir- Akşam yemeği yedirmek.

(Ar. ‘aşşā) a.-di (aħşam aşın bir-) Y255b2 [P **aħşam aşı yitür-**]

aħşam aşı yitür- Akşam yemeği yedirmek.

(Ar. ‘aşşā) a.-di (aħşam aşın yitür-) P200a6 [Y **aħşam aşı bir-**]

aħşam ħarañğusı Akşam karanlığı.

(Ar. ħasaķ) a. P3b3

aħşam şarābı Akşam içkisi.

(Ar. ħabūķ) a.+ın P107a7; Y129b5

(aħşam şarābı) bir- Akşam içkisi içirmek.

(Ar. ħabeķa) “*aħşam şarābın birdi añga*” P107a7 [Y **(aħşam şarābı) içür-**]

aħşam şarābı iç- Akşam şarabı içmek.

(Ar. iğtebaķa) a.-di P205a10 [Y **kiçe şarābı iç-**]

(aħşam şarābı) içür- Akşam içkisi içirmek.

(Ar. ħabeķa) “*aħşam şarābın içürdi añga*” Y129b5 [P **(aħşam şarābı) bir-**]

aħşamdın soñgra kórmez bol- Gece kórlüğü olmak.

(Ar. ‘aşıye) a.-dı Y180a1 [P **tünle kórmez bol-**]

aħşamğa keltür- Hayvanı akşam olunca barınağına geri götürmek.

(Ar. erāħa) “*aħşamğa keltürdi ħoyla<rm>*” P183b9 [Y **aħşamun kótür-**]

aħşamķı ısığ yel Akşam esen sıcak rüzgār.

(Ar. ħarūr) a. P4a7

aħşamun kótür- Hayvanı akşam olunca barınağına geri götürmek.

(Ar. erāħa) a.-di Y228b5 [P **aħşamğa keltür-**]

āħūr (Far.) Samanlık, ahır. *krş. aķur*

(Ar. mi^c lef / c. me^c ālif = m. āriyy / c. evāriyy) ā. P47b1 [Y **aķur**]

(Ar. išťabl) ā. Y2a6 [P **tıwar ot yigen yir**]

aķ Beyaz.

(Ar. ebyaź) a. P171b7; Y19a6; Y210a5

aķ as Kakım.

(Ar. ķāķum) a. Y31a3 [P **as**]

aķ aķ Beyazı siyahına galip gelen at.

(Ar. eşheb) a. P42a1

aķ bal Petekli bal.

(Ar. şehd) a. Y37b2 [P **mümdın çıķmaduk bal**]

aķ balaban Beyaz balaban.

(Ar. zurraķ) a. P51b2 [Y **ürünĝ kuş**]

aķ balçuk Özlü ve yapışkan yeşil çamurlu yer.

(Ar. ĝazrā = m. vaķıl / c. evhāl / c. vuķūl) a. P4b4

aķ bol- 1. Beyaz olmak.

(Ar. ibyaže) a.-dı P208b14

(Ar. ibyāzze) a.-dı P209a4

2. Siyah karışmış beyaz olmak.

(Ar. işhebbe) “**aķ boldı aķ**” P208b9

(Ar. işhābbe) a.-dı P209a2

aķ bulut Beyaz bulut.

(Ar. muzne / c. muzn) a. P3b6

aķ ıwı/uk Beyaz ceylan.

(Ar. reym / c. er’ām) a. Y48a2; (aķ ıwuķ) P49a4

aķ ķabarçuk Çiçek hastalığı.

(Ar. cuderī = f. bersām = f. sersām) a. P33b4 [Y **ķabarçuk**]

aķ kara kuş Beyaz kerkenez. Uzun kanatlı kerkenez kuşu.

(Ar. mażrahiyy) a. P51b4 [Y **aķ kerkes**]

aķ kerkes Beyaz kerkenez. Uzun kanatlı kerkenez kuşu.

(Ar. mażrahiyy) a. Y51b1 [P **aķ kara kuş**]

aķ kim kōz ķarasında tüşer Gözün karası üzerine düşen beyaz nokta. Uzun süre açlık ya da beklemekten göze inen beyazlık.

(Ar. kevkeb) a. P16b9

aķ siĝir Tendon.

(Ar. ‘aķabe / c. ‘aķab) a. P15b4

aķ üzüm Uzun, beyaz bir çeşit üzüm.

(Ar. mulāhiyy) a. P6a3

aķ yılan Engerek yılanı.

(Ar. ef’ā / c. efā’ī) a. Y49b6 [P **tişi yılan**]

aķ yüzli/üg Beyaz yüzlü.

(Ar. aĝarr = m. ezher) a. P20b4 [Y **aķ yüzlüĝ**]; (aķ yüzlüĝ) Y18b5 [P **aķ yüzlig**]

aķı kirmiş Yaşı yaklaşık otuzla elli arasında olan.

(Ar. kehl / c. kuhūl) a. P21a5 [Y **orta yaşlıĝ**]

aklı bozlu yıldız Küçükayı yıldız kümesinden, gece yön tayinine yarayan sık sık karşı karşıya gelen iki yıldız.

(Ar. ferqadān = f. şafaq) a. P3a9

→ appağ aq P53a2; arkası a. aṭ P41b6; astın tutağı a. aṭ P41b6; ayağı a. Y47b1; başı a. Y47a6; başı a. aṭ P41b4; başı a. koy P48b2; bıqını a. Y47b1; bıqını a. aṭ P41b7; bıqını a. koy P48b3; bıqınınga tegrü a. Y47b1; bili a. koy P48b3; bir azağı a. aṭ P41b8; bir azağı a. koy Y48b4; bir közi a. bir közi qara P150a7; bir közi a. bir közi qara bol- P150a7; bir közi a. bir közi qara koy P48b2; bir közi qara bir a. Y47a7; bir qolı a. koy P48b4; eñgesi a. aṭ P41b5; iki azağı bıqını birle a. koy P48b4; inġen a. Y53a6; ortası a. Y47a7; tepesi a. aṭ P41b5; tiziñge tegrü a. P196a1, Y248b3; tiziñge tegrü a. aṭ P41b7; qarnı a. Y47a7; qarnı a. aṭ P41b6; qarnı a. koy P48b3; qolı a. aṭ P41b8; quzruğı a. aṭ P41b8; üstün tutağı a. aṭ P41b6; yek qolı a. Y47b1; yüziniñ bir yanı a. aṭ P41b5

→ köz ağı P16b7; köz a. Y17a3; közi a. uluğ P132a7; közi a. uluğ bol- P132a7; tırnaq a. P18b5, Y15b7; yumurta a. P53a1; yumurtqa a. Y53a5

ak- (Su, gözyaşı vs.) Dökülmek, akmak, akıp gitmek, dökülmek.

(Ar. şāḥa) “*aqdı suw*” P86b1

a.-tı Y102a4

(Ar. selise) “*aqdı sidiki*” P136b3 [Y **peyveste ak-**]

(Ar. inṣe‘ abe) “*aqdı suw taqı qar*” P207b3 [Y **tökül-**]

(Ar. sāle) a.-dı P89a3; (a.-tı) Y105b4

(Ar. hemā) a.-tı Y110b4 [P **yöri-**]

(Ar. cerā) a.-tı Y108a1 [P, Y **yöri-**]

(Ar. zerafe) a.-tı Y78a2

(Ar. teḥaddera) a.-tı Y285b1 [P **in-**]

(Ar. irfaẓze) a.-dı P208b11

(Ar. infecera) a.-dı P207b9; (a.-tı) Y278a7

(Ar. tefecera) a.-dı P210a1 [Y **taş-**]

akğan bol- Erimek, akmak.

(Ar. ma‘a) a.-dı P88b1 [Y **eri-**]

akğan burun Sümüklü.

(Ar. zān) a. Y95b5 [P **burnı akğan**]

akğan suw Akar su.

(Ar. mā‘un sā‘iḥ = m. seyḥ) a. P86b1; Y102a4

akmaz bol- Durgun olmak.

(Ar. dāme) “*suw akmaz boldı*” Y150b5 [P **tıñg-**]

→ emçekdin ak- P79a9; suw a.- P82a1; sünüki a.- Y95b5; peyveste a.- Y91b7; peyveste a.- Y159b4; yaşı a.- Y78a2

→ burnı akğan P82a1; tamuğdağılar teniñdin a. iriñ P28a9

‘**akd** (Ar.) Sözleşme.

(Ar. ‘akd) ‘a. Y257b3

‘**aqd bağla-** Akitleşmek, sözleşmek.

(Ar. ‘ākāde) ‘a.-dı Y257b3 [P ‘**aqd kıılış-**; Y ‘**ahd kııl-**]

‘**aqd kıılış-** Akitleşmek, sözleşmek.

(Ar. ‘ākāde) ‘a.-dı P201a12 [Y ‘**aqd bağla-**, ‘**ahd kııl-**]

→ bey‘ ‘aқdi Y245a7

aқdır- Akıtmak. *krş.* **aқtur-**

(Ar. seyyele) a.-dı P199b5 [Y **aқıt-**]

aқın Sel. Akıcı su, akıntı.

(Ar. seyl) a. Y110b4 [P **seyl**]

aқınқа қарсу бар- Akıntıya, engebeye karşı gitmek.

(Ar. eş‘ade) a.-dı Y212b4 [P **yuқarı бар-**]

aқır- Katır veya eşek anırmak. *krş.* **aғır-**

(Ar. şeheқа) a.-dı Y81a6 [P **aғır-**]

(Ar. neheқа) a.-dı Y82a3 [P **aғır-**]

(Ar. şeҳace) a.-dı Y64b3 [P **aғır-**]

aқıt- Akmasını sağlamak, dökmek.

(Ar. esāle) “*aқıttı suwnı*” P185a3 [Y **aқtur-**]

(Ar. feccera) “*aқıttı arıқlarını*” Y241b3 [P **taşur-**]

(Ar. seyyele) a.-tı Y254b5 [P **aқdır-**]

‘**āқıbet (Ar.)** Son, netice.

(Ar. mağıbbe) ‘ā. P53b4; Y54a4

‘**āқıl (Ar.)** Akıllı.

‘**āқıl bol-** Çocuk ergenlik çağına ulaşmak.

(Ar. ‘aқale) ‘ā.-dı Y84b2 [P **usluғ bol-**]

‘**āқılsın-** (Ar. +T.) Diyeti yüklenmek, üzerine almak.

(Ar. te‘āқale) ‘ā.-dı P213b12

‘**aқıl (Ar.)** Akıl, us.

(Ar. ‘aқıl) ‘a.+ı P117b6; Y143a4

→ oғlan қазғусındın ‘aқılı kit- Y175b7; oғlanı қазғусındın ‘a. kitgen tişi Y175b7

‘**aқılı eksük** Bunamış, bunak.

(Ar. ma‘tūh) ‘a. P170a7

‘**aқılı eksük bol-** İrsiyet ve delilik dışında akılı zayıf olmak, bunamak.

(Ar. ‘utihe) ‘a.-dı P170a7 [Y **ussuz bol-**]

‘**aқıllıғ (Ar. + T.)** Sağlam akıllı, iyi ve doğru görüşlü.

(Ar. haşıf) ‘a. P165b7 [Y **usluғ**]

‘**aқıllıғ bol-** Akılı sağlam, görüşü iyi olmak.

(Ar. haşufe) ‘a.-dı P165b7 [Y **usluғ bol-**]

→ yitig‘aқıllıғ bol- P87b8; za‘ıf rāylıғ taқı ‘a. P77b4; za‘ıf rāylıғ taқı za‘ıf ‘a. kişi Y89a7

aқлық 1. Beyazlık.

(Ar. beyāz) a. P208b14

2. Siyahla karışık beyazlık, bozluk.

(Ar. şuhbet) a. P208b9

‘**aklsız** (Ar. + T.) Akli olmayan.

‘**aklsız er** Bön, aptal adam.

(Ar. raculun muğaffel) ‘a. P194b7 [Y **sınamaduk er, gâfil**]

akru Yavaş, sakin; yapma!

(Ar. meh) a. Y58a2 [P **kılmağıl**]

akru okı- Yavaş yavaş, sakin okumak.

(Ar. hāfe) “*akru okıdı kırā’atni*” P201a8 [Y **akrun okı-**]

akru sözleş- Fısıldaşmak, gizlice konuşmak.

(Ar. teḥāfete) a.-diler P213a7 [Y **arḳun sözleş-**]

akru turğıl Acele etme!

(Ar. mehlen) a. P56b6

akru yöri- Ağır ağır yürümek.

(Ar. delefe) “*h̄ āce akru yöridi*” Y78a1 [P **tölek yöri-**]

akrun Yavaş, sakin.

akrun okı- Yavaş yavaş, sakin okumak.

(Ar. hāfe) a.-dı Y257a5 [P **akru okı-**]

akrun sözle- Söz söylemeksizin nağme yapmak. ?

(Ar. negame) a.-di Y88a7 [P **ırla-**]

akrun yöri- Sakin yürümek, sakin ve zayıf olmak.

(Ar. hāne) a.-di [P **āheste yöri-**]

akrun yürimek Yavaş ve ağır yürüme.

(Ar. huveynā) a. Y151b6 [P **āheste yöri-**]

‘**aks** (Ar.) Yansıma; bir şeyin tersi, zıddı.

‘**aksinçe kııl-** Tersine çevirmek.

(Ar. ‘akese) “*sözni ‘aksinçe kııldı*” Y72b1 [P **tetrü kııl-**]

aḳtur- Su vs. akıtmak. *krş. akdır-*

(Ar. esāle) a.-dı Y230b2 [P **aḳıt-**]

(Ar. ecra) a.-dı Y233b1 [P **yörit-**]

aḳur (< Far. **āḣūr**) Samanlık. *krş. āḣūr*

(Ar. mi‘ lef / c. me‘ ālif = m. āriyy / c. evāriyy) a. Y46a2 [P **āḣūr**]

al Kırmızı, kızıl.

al aḳ Yelesi ve kuyruğu kırmızı olan at.

(Ar. eṣḣar) a. P41b8

al- 1. Almak, yakalamak, tutmak, devşirmek; iktibas etmek, edinmek.

(Ar. ḳabaḳa) “*aldı nerseni*” P68b3 [Y **ḳabz kııl-**]

(Ar. iktebase) “*aldı otını taḳı ‘ilmni*” P204b7

a.-dı Y268a3

(Ar. cebā) “aldı *ḥarācnı*” P90a3

a.-dı Y107a3

(Ar. eḥāze) a.-dı P99b5; Y119b3

(Ar. raze'e) a.-dım P153b2; Y183a3

(Ar. ḥale'a) a.-dı P158b4 [Y **kiter-**]

(Ar. ānese) a.-dı P175a7

(Ar. istefāde) a.-dı P216a4, Y311a6

2. Çarçabuk ezberlemek.

(Ar. telaḳḳafe) “aldı *sözni ağzındın*” P210b7

alıḡ satıḡdın yıḡmak Tasarruftan menetme, kısıtlama, kısıtlılık.

(Ar. ḥacr = m' a. ḥicr) a. P100b2

→ açıḡ al- Y188b1; açıḡ a.- P205b9, Y271b5; açıḡ a.- Y267b4; açıḡ a.- Y269b7; altıda bir māl a.- P103b4; arı yuwasındın a.- P119b7; azuḳ a.- P212a7; bekāret a.- Y64a5; cerāy a.- Y270a2; diyet a.- P207a12; diyet a.- P74b2, Y84b3; fāyide a.- P185b4, Y231b1; ḡālib bolup a.- P60a3, Y63a3; ḡanīmet a.- P211a11; ḥums a.- P103a9; i' tibār a.- P204b1; 'ivaż a.- P206b3; ḳapa a.- P212b11; ḳayra a.- P204b13; ḳışāş a.- P181a7, Y224b2; ḳışāş a.- P206a3; ḳız a.- P216b1, Y313a5; ḳızlık a.- P206a3; ḳızlık a.- P204b14, Y269a3; kiginç a.- Y88b1; köñgilge a.- P174b2; küçin a.- P203b14; küçün a.- Y63a2; mālđın altıda bir a.- Y125a1; mālđın bişde bir a.- Y124b4; mālđın onda bir a.- Y122b2; mālđın sekkizde bir a.- Y133b3; menfa'at a.- Y269a5; mīrāş a.- P162a9, Y197a1; mīrāş a.- P164b8; oḡḳa a.- P179a3; öç a.- P102b4; öç a.- P157a1; öç a.- P204b4; öç a.- P77a1; öçün a.- P205a8; ribāya a.- Y152a1; rüz a.- P205a9; rüşvet a.- P207a2, Y275b5; rüşvet a.- P216a13; saḡ yaḡa a.- P203a2; satḡın a.- P91a3; satḡın a.- P153b4, Y183a5; satḡın a. P206b14, Y275b1; satḡın a.- P206b4; sekizde bir a.- P110a7; selem a.- P210b5; sol yaḡa a.- P203a2; tamām a.- P215b6; terk a.- P211a2; tutuḡ a.- P205b10, Y271b6; tükel a.- P215b10, Y306b7; tükel a.- P215b11, Y307a2; tükel a. P216b3; tükel a.- Y310a4; uçuz a.- P204b9, Y268a6; 'öşr a.- P101b8; uluḡ (dem) al- P210a6; üçde bir māl a.- P97a8; ülüş a.- P125a3, P153b4; zekvet a.- P193b9, Y245a6; zekvet a.- P212b11

→ mīrāş alḡan Y197a2; mīrāş a. er P162b1; zekvet a. Y245a6

→ öziñge alıp terbiyyet ḳıl- P109a3

→ özini satḡın almak P158b4

→ küçün almış ülüş Y103b1

ala Abraş (kişi).

(Ar. ebraş) a. P137b2 [Y **ala yinlig**]

ala at Alacalı at.

(Ar. eblaḳ) a. P42a1

ala bol- 1. Abraş hastalığına yakalanmak.

(Ar. berişa) a.-dı P137b1; Y161a2

2. Siyahlı beyazlı olmak.

(Ar. iblaḳḳa) “ala boldı at” P208b11

ala kar İnce yağın kar.

(Ar. helhele = m. zarb = m. şakīc = m. seķīit) a. P4a3

ala karga Alaca karga.

(Ar. ebka^c) a. P52b5; Y52b6

ala koy Alacalı, benekli koyun.

(Ar. rakta) a. P48b2; Y47a6

ala saç Beyaza dönmüş, kır saç.

(Ar. ħalīs) a. P16a3; Y12a4 [Y **çal saç**]

ala saçlıg bol- (Saç veya sakalı) Beyazına siyah karışmak.

(Ar. şamiṭa) a.-dı Y161b4 [P **kırğıl bol-**]

ala toğanağ Göçeğen kuşu.

(Ar. şurd / c. şirdān) a. P51b3; Y51a6

ala yılan Alaca yılan.

(Ar. erkam / c. erākim) a. P50b2; Y49b7

ala yinlig Abraş kişi.

(Ar. ebraş) a. Y161a2 [P **ala**]

alağa menğzeş Deride beyazlık ve alacalık oluşturan bir çeşit hastalık.

(Ar. behağ) a. P33b4

alasin kiter- Abraş hastalığına uğratmak.

(Ar. abraşa) a.-di P175b3

→ boyun ala kögerçin Y52b4; kızıl a. kırt P51a3

→ toynağ alası P41b4

alaçuk 1. Avcı kulübesi veya soğukta sığındıkları çukur.

(Ar. kırmüş) a. P9a5; Y2a1 [Y **awçı kizlengü çukur**]

(Ar. kıtre) a. P30a9; Y32b3

2. Koyuncu çadırı.

(Ar. ħarķāhe) a. P12b8 [Y **ķara iw**]

alçak Kötü, değersiz.

alçak bol- Bir kimse alçak, kötü mayalı olmak.

(Ar. itteza^c a) a.-dı P206a10

alçaklık İtaat, alçak gönüllü olma.

alçaklık kıl- 1. İtaat etmek.

(Ar. dāne) a.-dı P89b4 [Y **boyun sü-**]

(Ar. ^canā) a.-dı P128b7

2. Kelamı yumuşak olmak.

(Ar. ħaza^c a) a.-dı Y190b7 [P, Y **boyun sü-**]

alçığ Sıva. Bina sıvası. *krş. alçu*

(Ar. şīd) a. P86b9 [Y **alçu**]

alçığ birle suwa- Badana yapmak.

(Ar. caşşasa) “*alçığ birle suwadı iwni*” P196b1 [Y **alçu birle suwa-**]

alçu Sıva. Bina sıvası. *krş. alçığ*

(Ar. şīd) a. Y102b6 [P **alçu**]

alçu birle suwa- Badana yapmak.

(Ar. caşşasa) a.-dı Y249a7 [P **alçığ birle suwa-**]

alda- Aldatmak, hile yapmak, kandırmak, göz boyamak; aklını, gölünü çelmek; çarpmak.

(Ar. ğabene) “*aldadı anı bey’ içinde*” P77b3

a.-dı Y89a6

(Ar. teħabbeta¹⁵³) “*aldadı anı şeytān*” P210a10 [Y **delü kııl-**]

(Ar. ħatele) a.-dı P74a2; Y83b6

(Ar. ħalebe) a.-dı P95b8; Y114b4

(Ar. ğarra) a.-dı P113b1 [Y **mağrūr kııl-**]

(Ar. edāle) a.-dı P124b8; Y153a7

(Ar. ħade‘ a) a.-dı P158b1; Y190b6

(Ar. sehħara) a.-dı P191a7 [P **meşğül kııl-**]

(Ar. ħāde‘ a) a.-dı P201b14 [Y **aldaş-**]

(Ar. ħātele) a.-dı P202a11 [Y **aldaş-**]

(Ar. rāvede) a.-dı P203a4; Y263a1

aldağan iblīs İnsanı aldatıp mağrur eden şey.

(Ar. ğarūr) a. Y137b4 [P **iblīs**]

aldağan yıldırım Yağmursuz bulut.

(Ar. berķun ħulleb) a. Y114b5 [P **yağmursız yaşın**]

aldamak 1. Hile, aldatma.

(Ar. ħadī‘ at) a. Y190b7 [P **aldağ**]

2. Mal, şöhret vb. şeylere aldanma.

(Ar. ğurūr) a. P200b3; Y256a2

aldağ Hile, aldatma.

(Ar. ħadī‘ at) a. P158b2 [Y **aldamak**]

aldaş- 1. Aldatmak, kandırmak.

(Ar. ħāde‘ a) a.-tı Y259b2 [P **alda-**]

(Ar. ħātele) a.-tı Y260b4 [P **alda-**]

(Ar. teğabene) a.-dılar P214a5; (a.-tılar) Y300b7

2. Birbirini aldatmak. Aldanmış görünmek.

(Ar. teħāde‘ a) a.-tılar Y299b1 [P **egdeş-**]

‘**alef (Ar.)** Yulaf; hayvan yemi.

‘**alef bir-** Davar vs.ye yem vermek.

(Ar. i‘ telefe) “*alef birdi yılķılarķa*” Y269b4 [P ‘**alef yi-**]

¹⁵³ P: teħattābe

‘alef yi- Davar vs. yem yemek.

(Ar. i‘ telefe) “‘alef yidi kölükler” P205a6 [Y ‘alef bir-]

‘alem (Ar.) 1. Bayrak, sancak, alem.

(Ar. rāyet) ‘a. P72a2; Y80b5

2. İşaret, çizgi.

‘alem kı1- 1. Resimler veya çizgiler koymak.

(Ar. enāra) “‘alem kıldı tonga” P185b5 [Y ‘alemlig kı1-]

2. Nakışlamak, süslemek.

(Ar. țarraz) ‘a.-dı P192a4 [Y ‘alemlüg kı1-]

→ ton ‘alemi P29b4

‘alemçi (Ar. + T.) Damga vuran.

(Ar. muțarriz) ‘a. P29b5; Y31b3

‘alemlü/üg/g (Ar. + T.) İşaretli, çizgili.

‘alemlig bürd Süslenmiş kıymetli, çizgili kumaş.

(Ar. burdun mufevvef) ‘a. Y253a1 [P bezenmiş bürd]

‘alemlig kı1- Resimler veya çizgiler koymak.

(Ar. enāra) “‘tonni ‘alemlig kıldı” Y231b2 [P ‘alem kı1-]

‘alemlig ton Saçaklı, püsküllü; kenarlı kumaş. Atkıya iki çözü alınarak dokunmuş kumaş.

(Ar. şevbun muneyyer) ‘a. P199b2 [Y ‘alemlüg ton]

‘alemlüg kı1- Elbise vs.yi nakışlamak, süslemek.

(Ar. țarraz) ‘a.-dı Y242a6 [P ‘alemlig kı1-]

‘alemlüg ton Saçaklı, püsküllü; kenarlı kumaş. Atkıya iki çözü alınarak dokunmuş kumaş.

(Ar. şevbun muneyyer) ‘a. Y254b1 [P ‘alemlig ton]

→ iki ‘alemlig ton P37a5; ulüg ‘a. kıalı P37b9

alğuçı Alıcı, alan.

→ cān alğuçı Y9a2; cān a. ferişte P13b6; köpük a. P11b1; ĥarāc a. Y24b5; ‘öşr a. Y24b4; zekvet a. P193b9

alig Alma, satın alma.

→ satig alig kı1ış- P214b4

alın Alın; yüzün kaşlarla saç arasındaki bölümü.

(Ar. cebhe / c. cibāh) a. P16b1; Y12b5

(Ar. cebīn) a. Y12b5 [P alınıng bir yanı]

a.+1 (alın) P78b2; Y90b4

(Ar. mā beyne ayneyn) a.+ın (alın) Y238a1 [P iki köz arası]

(alın) çatı Alın bükümü, kıvrımı.

(Ar. ġažn / c. ġüzün) ç. Y12b5 [P alın çizüğü¹⁵⁴]

alın çizü/üğü 1. Alındaki çizgiler.

¹⁵⁴ P: z>z

(Ar. sirr / c. esirre) a. Y12b6

2. Alın büküm, kıvrımı.

(Ar. ğaẓn / c. ğuẓūn) a. (alın çizüğü¹⁵⁵) P16b2 [Y **çatı**]

alın saçı yok bol- Başının ön kısmının tüyleri dökülmek. Dazlak olmak.

(Ar. celiye) a.-dı P151b8 [Y **aybañg bol-**]

alın yaruķı Alındaki çizgiler.

(Ar. sirr / c. esirre) a. P16b2 [Y **alın çizüğü**]

alın(n)ıñg iki yanı Alnın iki tarafı.

(Ar. cebīnān) a. Y12b5 [P **alınıñg iki yanı**]; (alınıñg iki yanı) P16b2 [Y **alınıñg iki yanı**]

alınıñg bir yanı Alnın iki tarafından her biri.

(Ar. cebīn) “*terledi alınıñg bir yanı*” P155a3

a. P16b2 [Y **alın**]

alını açuķ bol- Alındaki saç ya da kâkülü yukarı doğru yatıp alını açılmak. Savaşta miğfersiz kalmak.

(Ar. keşife) a.-dı P139b5

alını açuķ er Alındaki saç ya da kâkülü yukarı doğru yatık olan. Savaşta miğferi olmayan.

(Ar. ekşef) a. P139b5

alını açuķlık Başın önündeki saçın yukarı doğru dönmesi sonucunda açık kalan yer.

(Ar. kuşfet¹⁵⁶) a. P139b6

alını yaruķ Alını yarılmış kişi.

(Ar. eşecc) a. Y90b4 [P **yarılğan alını**]

→ yarılğan alını P78b3

→ sücüdün alınıka teggen topraķ Y118b3

alın- Alma işi yapılmak.

→ seriyyet alını- P212b6

→ küç birle alınımış Y87a7; küç birle a. nerse P76a6; küçün a. ülüş P87b1; yağı a. ayran Y75a5

alış- Alma işi karşılıklı yapılmak.

→ ‘āriyyet alış- P214a14; borç a.- P214b5; ‘ivaż a.- P214b1; kayra a.- P214b8; kışāş a.- P214a7; mīrāş a.- Y200a6; mīrāş a.- P214a10

‘ālim (Ar.) Ālim, bilgili.

(Ar. ‘ālim) ‘ā. P186a8; Y232b3

alķın- Bitmek, tükenmek, yok olmak.

(Ar. feniye) a.-dı P152a6 [Y **tüken-**]

alnaş- Yürümek.

(Ar. zehāfe) “*çerig çerigkealnaştı*” Y194a1

alp Yiğit, atılan, başkalarının yapamadığını yapan adam.

¹⁵⁵ P: z>z

¹⁵⁶ Y: keşefet

(Ar. necd = m. necid = m. neced = m. necīd / c. encād) a. P134b1; P164a8

(Ar. cesūr) a. P164b1 [Y **üstāh**]

(Ar. şeci' = m. şicā'¹⁵⁷ / c. şuc' ān / c. m' a. şic' ān / c. şic' a) a. P165b5; Y201b2; (alplar) Y201b2

(Ar. bāsil = m. beṭul) a. P166b7 [Y **alpağut**]

(Ar. beṭal) a. P166b7

(Ar. kemiyy / c. kumāh) a. P169b2; Y207a2

alp bol- Yiğit, kuvvetli, iş bitirir olmak.

(Ar. necide = m. necude) a.-dı P134b1; (necude) P164a7

(Ar. cesura) a.-dı P164b1 [Y **üstāh bol-**]

(Ar. şecu' a) a.-dı P165b5; Y201b2

(Ar. besula) a.-dı P166b6; Y203a4

(Ar. kemuye) a.-dı P169b2; Y207a1

(Ar. teşecce' a) a.-dı Y287b2 [P **alplık kıl-**]

(Ar. isteceme' a) a.-dı P215b6 [Y **cem' bol-**]

alp er Cüretli, yiğit adam.

(Ar. raculun muşeyya') a. Y254b2 [P **dilr er**]

alplık Yiğitlik.

alplık kıl- 1. Güçlü olmak, yiğit olmak.

(Ar. teşecce' a) a.-dı P210a13 [Y **alp bol-**]

2. Savaşmaya çıkmak.

(Ar. bāraza) a.-dı P201b8; Y258b7

alplıq/ka nisbet kıl- Cesaretlendirmek. Teşvik etmek.

(Ar. şecce' a) a.-dı P193a3 [Y **alplıka nisbet kıl-**]; (alplıqka nisbet kıl-) a.-dı Y243b7 [P

alplıqka nisbet kıl-]

alpağut Yiğit, bahadır, atılgan.

(Ar. bāsil = m. beṭul) a. Y203a4 [P **alp**]

altı Altı, (6).

(Ar. sitte) a. P38b2

altı miñg Altı tane binlik ifade eden sayı.

(Ar. sittetü elāf) a. P39a1

altı yaşar (koy) Altı yaşında (koyun).

(Ar. şāliğ) a. Y47a5 [P **biş yaşar**]

altı yaşar (sığır) Altı yaşında (sığır).

(Ar. sedīs) a. P47b9 [Y **biş yaşar**]

(Ar. şāliğ) a. Y46b2 [P **yiti yaşar**]

altı yaşar (tiwe) Altı yaşında (deve).

(Ar. şeniyy) a. P46a4 [Y **biş yaşar altınçke kirmiş**]

¹⁵⁷ P'de yok.

altı yaşar yitiñke kirmiş Altı yaşını doldurmuş deve.

(Ar. rabā‘īyy) a. Y44a7 [P **yiti yaşar**]

altı yüz Altı tane yüzlük ifade eden sayı.

(Ar. sittumā’etin) a. P38b8

altı yüz miñg Altı yüz tane binlik ifade eden sayı.

(Ar. sittemā’eti elfin) a. P39a9

altıda bir Altı parçadan biri.

(Ar. sudus) a. P39b8

altıda bir māl al- Malın altıda birini almak.

(Ar. sedese) “*altıda bir mālın aldı kişilerdin*” P103b4 [Y **māldın altıda bir al-**]

→ on altı P38b4; on a. miñg P39a4

→ māldın altıda bir al- Y125a1

altın Alt, alt taraf.

altın işik Alttaki eşik. Eşik tahtası.

(Ar. uskuffe = m. ‘atebe) a. Y3a3 [P **üstün işik**]

altınç Altıncı. *krş.* **altınçı**

altınç bol- Altıncısı olmak.

(Ar. sedese) “*altınç boldı kişilerge*” P66b5 [Y **altınçı bol-**]

→ biş yaşar altınçke kirmiş Y44a7

altınçı Altıncı. *krş.* **altınç**

altınçı at Yarış atlarının altıncısı.

(Ar. ‘āṭif) a. P42a4

altınçı bol- Altıncısı olmak.

(Ar. sedese) “*bozunlar altınçısı boldı*” Y72a1 [P **altınç bol-**]

altmış Altı tane onluk ifade eden sayı.

(Ar. sittūn) a. P38b6

altmış miñg Altmış bin.

(Ar. sittūne elfin) a. P39a5

altın 1. Altın.

(Ar. ‘ayn) a. P40a1

(Ar. zeheb) a. a.+nı P73a2; Y82a6

2. Altın para.

(Ar. dīnār) a.+nı Y78a7

altın birle biti- Altın sürüp yaldızlamak.

(Ar. ezhebe) “*altın birle bitidi muşafını*” P171b6 [Y **altın suw birle beze-**]

altın suw birle beze- Altın sürüp yaldızlamak.

(Ar. ezhebe) a.-di Y210a3 [P **altın birle biti-**]

(Ar. mevvehe) a.-di Y253b7 [P **altın suwı birle beze-**]

altın suwı birle beze- Bir şeyi altınla yaldızlamak.

(Ar. mevvehe) a.-di P199a4 [Y **altun suw birle beze-**]

altun sürt- Yaldızlamak.

(Ar. zeryebe) a.-ti P217b14

altun taķı kümüş Katışıksız altın, gümüş.

(Ar. şāmit) a. P24b2

altun terāzūsı Ayar ölçüsü.

(Ar. mi‘ yār / c. me‘ āyīr) a.

altun töggüçi Para basan.

(Ar. żarrāb) a. P40a9

altun uşaqı Altın kırıntısı.

(Ar. qurāze) a. P40a9

altun yalduz- Bir şeyi altın sürüp yaldızlamak.

(Ar. zehhebe) “*altun yalduzdı qurğa*” P189a8 [Y **altunla-**]

→ bir altun P40a5; bir a. agramı P40a5; bir kış a. P40a6; buçuķ a. P40a4; kızıl a. P5a1; ma‘ dinge irkilmiş a. uşaqı P5a1; öküz köni toluğ a. P40a7; şāfī a. P5a1; tüzilmiş a. P5a1; uşaq a. Y75a3

altunçı Zinet, süs eşyası satan kimse.

(Ar. dāyig) a. Y148b1 [P **monçuķçı**]

altunçı körüki Altınçı körüğü.

(Ar. minfāh) a. (altunçılar körüki) Y32a7 [P (altunçı) **tütüki**]

(altunçı) **tütüki** Altınçı körüğü.

(Ar. minfāh) t.+i P30a6 [Y **altunçı körüki**]

altunla- Bir şeyi altın sürüp yaldızlamak.

(Ar. zehhebe) “*qurmi altunladı*” Y237b2 [P **altun yalduz-**]

am Dişilik organı.

(Ar. hırr / c. ahrāh) a. P20a5; Y18a2

am kırağı Fercin dış dudağı.

(Ar. iske) a. P20a6 [Y (am) **tutaķı**]

‘**am** (<Ar. aleyhi’s-selām) “Ona selam olsun.” anlamındaki “aleyhi’s-selām” ibaresinin kısaltmasıdır.

(Ar. şallā’l-lāhu ‘ aleyhi ve sellem) “*isnād kıldı peyğamberğa ‘am hadişi*” P173a6

(Ar. ‘ am) ‘ a. P188a7; P200b4

‘**āmm** (Ar.) Genel, umumi.

‘**āmm kı1-** Şamil olmak, kaplamak.

(Ar. ‘ amme) “*āmm kıldı hayrı kişilerge*” P116b4 [P **tegür-**]

amaç Vurulmuş şey, av; hedef.

(Ar. remiyye) a.+dın Y129b7 [P **nişāne**]

āmāze (<Far. āmāde) Hazır.

āmāze bol- Hazırlanmak.

(Ar. iste‘ adde) ā.-dı Y308b2

amān (Ar.) Güven, bağış.

amān tile- Aman dilemek.

(Ar. iste'mene) a.-di Y308a3

‘**amd** (Ar.) Kasıt, karar.

‘**amden kı1-** Kastelemek, kasten yapmak.

(Ar. te‘ammede) ‘a.-dı P209b8

‘**amel** (Ar.) İş, çalışma.

(Ar. ‘amel) ‘a. Y244a5; Y285a4 [P iş]

‘a.+ni Y316a5 [P iş]

‘a.+ğa P200b9

‘a.+de P154a5; P176a9; P180b6 [Y iş]

‘a.+din P74a8; P193a7

‘a.+i P137b6; P157b7; P180b4; P181a4; P183b3; Y144b6 [P iş]; Y161a7; Y224a4

‘a.+in Y264a1

‘a.+ini P175b8; P203a13

‘**amel kı1-** Çalışmak, iş işlemek.

(Ar. se‘ā) ‘a.-dı P162a4 [Y yöri-]

āmīn (Ar.) Öyle olsun, Allah kabul etsin!

āmīn ti- “Âmin.” demek.

(Ar. emmene) ā.-dı P195b2; Y248a1

‘**amr** (Ar.) Arap dilinde bir erkek adı.

(Ar. ‘amr) ‘a. P218b9; Y321b4

aṅg “Hayır.” anlamında bir kelime olup içinde ümit de bulundurur; “Bakalım.” gibi bir anlam ifade eder.

(Ar. miżzu¹⁵⁸) a. Y58a3 [P tiler men]

aṅg- Hatırlamak, anımsamak.

(Ar. tezekkera) “aṅgdı işni” P209b12

a.-dı Y285b2

(Ar. iddekera) a.-dı P204a14 [Y yāzka keldür-]

ana Anne.

(Ar. umm / c. ummehāt = m. vālide) a. P22a7

a.+sındın P74b6; P76a9; Y85a3; Y87b4

ana ivinde qarı- Evlenme çağını aşmak.

(Ar. ‘annese)a.-dı(anası ivinde qarı-) P192a6 [Y orta yaşlıg bol-, küzegüke barmadın kiç qal-]

ana oğlanları Nesil. Kabile. Boy. Oymak.

(Ar. qabīle / c. qabāyil = m. ḥayy / c. aḥyā = m. ‘işre = m. usre = m. āl = m. ehil) a. P14b3

anadın bile toğmış saç İlk çıkan sarı, yumuşak, küçük tüy.

¹⁵⁸ P: mezz

(Ar. zegâb) a. P16a7 [Y **anadın toğmuş saç**]

anadın toğmuş saç İlk çıkan sarı, yumuşak, küçük tüy.

(Ar. zegâb) a. Y12b1 [P **anadın bile toğmuş saç**]

ananıñg er qarındaşı Dayı, annenin erkek kardeşi.

(Ar. hâl / c. aḥvâl) a. P22a9 [Y **ṭayı**]

ananıñg kız qarındaşı Teyze, annenin kız kardeşi.

(Ar. hâla / c. aḥlât) a. P22b1 [Y **ṭagayeze**]

anasındın azrılğan oğlan Sütten kesilmiş çocuk.

(Ar. faşîl) a. P74b7

→ **qazın ana** Y23a5; **ögey a.** P22b6, Y22b7; **ögey a. oğlanları** P22b6, Y23a1; **uluğ a.** P22a8, Y22a7¹⁵⁹

→ **qızınıñg qayın anası** P23a1

anar (Far.) Nar.

anar qapı Nar kabuğu.

(Ar. kırfe) a. P34a8 [Y **nar qapı**]

anbârbân (Far.) Ambarcı.

(Ar. anbâriyy) a. Y2a6 [P **anbârçı**]

anbârçı (Far. + T.) Ambarcı.

(Ar. anbâriyy) a. P9b1 [Y **anbârbân**]

and Yemin, ant.

(Ar. qasem) a. P179b8; Y222a4

(Ar. yemîn) a. Y172b3

a.+dın Y85b3 [P **and içmek**]

a.+ı P131b9; P146a1; P196b6; P211b7; Y172b3; Y249b6

(Ar. âliyye) a. P207a8; Y276b1

(Ar. ḥalif) a. Y77b3 [P **andlıg**]

and ber- And içirmek, yemin etmesini istemek.

(Ar. aḥlefe) “*and berdi aṅga taṅrı tuta da‘ vîsi üze*” P177a1 [Y **and içür-**]

(Ar. ḥallefe) a.-di P193a9 [Y **and içür-**]

and bir- Birinden yemin etmesini istemek.

(Ar. isteḥlefe) a.-di P215b9 [Y **and içür-**, (and) **içmek tile-**]

and iç- Yemin etmek, ant içmek.

(Ar. ḥalefe = m‘ a. ḥalife) “*and içdi taṅrı birle*” P70a6

a.-ti Y77b3

(Ar. aḳseme) “*and içdi taṅrı tuta*” P19b8

a.-ti Y222a4

(Ar. âlâ) “*and içdi ‘avreti üze*” P187b5 [Y **ilâ bağla-**]

¹⁵⁹ uluğ <ana>

(Ar. ālā) a.-di P187b5; (a.-ti) Y234b7

(Ar. kāseme) a.-ti Y261a6 [P **and içiş-**]

(Ar. i'telā) a.-ti P207a8; Y276b1

and içgen er İttifak ve dostluk yemini eden; müttefik.

(Ar. ḥalīf / c. ḥulefā / c. aḥlāf) a. Y77b3 [P **andtaş**]

and içiş- Yemin etmek, ant içmek, yeminleşmek.

(Ar. kāseme) a.-di P202b2 [Y **and iç-**]

(Ar. teḳāseme) a.-diler P214a4; (a.-tiler) Y300b5

(Ar. ḥālefe) a.-di P202a5; (a.-ti) Y260a3

(Ar. teḥālefe) a.-diler¹⁶⁰ P213b7; (a.-tiler) Y299b4

and içmek Yemin, ant.

(Ar. yemīn) “*ḳayra turdı and içmekdin*” P75a4 [Y **and**]

and¹⁶¹ **içmek tile-** Birinden yemin etmesini istemek.

(Ar. isteḥlefe) a.-di Y306b4 [P **and bir-**; Y **and içür-**]

and içür- 1. Birine yemin vermek.

(Ar. aḥlefe) “*and içürdi aṅga taṅrı tuta da‘vīsi üze*” Y217b5 [P **and ber-**]

(Ar. ḥallefe) a.-di Y244b1 [P **and ber-**]

2. Birinden yemin etmesini istemek.

(Ar. isteḥlefe) a.-di Y306b4 [P **and bir-**; Y **and**¹⁶² **içmek tile-**]

→ cānım tuta and yād kıılır men P57b4; yazuḳğa baturḡan a. P67a4; yazuḳğa baturḡan a.

Y72b4; taṅrı tuta a. yād kıılır men P57b4; taṅrı tuta a. yāz kıılır men Y59a1

andd/taş İttifak ve dostluk yemini eden; müttefik, şerik.

(Ar. ḥalīf / c. ḥulefā / c. aḥlāf) a. P70a7 [Y **and içgen er**]

(Ar. ḳasīme) a.+1 Y261a7¹⁶³ [P **andtaş**]; (andtaş) P202b3 [Y **andda**<ş>]

andlıḡ 1. Yemin.

(Ar. ḥalif) a. P70a7 [Y **and**]

2. Yeminli, yemini (...) olan.

→ bir andlıḡ P23b3

andtaş bk. andd/taş

‘**āne** (Ar.) Kasık kılı.

‘**āne yülü-** Kasık kılımı tıraş etmek.

(Ar. isteḥadde) “*ānesini yülüdi*” Y308b1

‘**ānesi ün-** Taze oḡlanın kasık kılı bitmek.

(Ar. enbete) ‘**ā.**-di P172a8

aṅıd/t Bir çeşit flamingo.

¹⁶⁰ and <içişdiler>

¹⁶¹ (and)

¹⁶² (and)

¹⁶³ andda<ş>

(Ar. nuḥām) a. P52a8 [Y **anġit**]; (anġit) Y52a7 [P **anġid**]

anġla- Anlamak, bilmek.

(Ar. fehime) “*anġladı işni*” P143b1 [Y **bil-**]

anuġ Hazır, hazırlanmış.

(Ar. ‘atīd / c. ‘atād) a. P173a9 [Y **anuġ nirse**]

anuġ kııl- Hazırlamak, hazır hâle getirmek. Yola gözcü bırakmak.

(Ar. eṣṣade) a.-dı P173a4 [Y **yolġa bekçilik kııl-**]

(Ar. i‘tede) a.-dı P173a9; Y212b5

(Ar. e‘adde) a.-dı P180b7; Y223b3

(Ar. heyje‘e) a.-dı Y254a1 [P **onut-**]

anuġ nirse Hazır, hazırlanmış.

(Ar. ‘atīd / c. ‘atād) a. Y212b6 [P **anuġ**]

anġuġ Deġirmen çekerken öğütme için deġirmenin aġzına elle konan tahlı.

(Ar. luhve / c. lehā) a. Y3b5 [P **teġirmen boġazıġa atulġan aşıġıġ**]

anuġlı/uk Hazırlık, malzeme.

(Ar. ‘atād) a. P173a9 [Y **anutmaġ**]

(Ar. ‘uddet) a. P180b7 [Y **anuġluġ**]; (anuġluġ) Y223b3 [P **anuġlıġ**]

anuġluġ kııl- Yolculuk vs. için ihtiyaçları hazırlamak.

(Ar. cehheze) “*anuġluġ kııldı esbābi birle*” Y242a6 [P **onġar-**]

anun- Bilip sakınmak, ihtiyatlı davranmak, hazırlıklı olmak.

(Ar. nezira) “*anundılar düşmenġa*” P136a5 [Y **bil-**]

(Ar. tecehheze) “*anundi seferġa*” P210a4

(Ar. te‘ehhebe) a.-dılar P209a7

anut- Birine (ev) hazırlamak, donatmak. Yerleştirmek. *krş.* **onut-**

(Ar. bevve‘e) “*anutti anġa ew*” Y251a7 [P **inder-**]

anutmaġ Hazırlık.

(Ar. ‘atād) a. Y212b6 [P **anuġlıġ**]

appak Bembeyaz.

appaġ aġ Bembeyaz.

(Ar. ebyaġu yeġaġ) a. P53a2 [Y **iġgen aġ**]

apşak Apışık kişi.

(Ar. efhec) a. P132b6

apşak bol- Apışık olmak. Ökçeler birbirine uzak olup uçları yakın olarak yürümek.

(Ar. feħice) a.-dı P132b6

apuş- Bacaklarını ayırarak çökmek.

apuşu yöri- Apışını ayırmak.

(Ar. tefahħace) a.-di P209b2

ar- Yorulmak.

(Ar. kelle) “*ardı tiwe*” P81b1

a.-dı Y95a2

(Ar. naşibe) a.-dı P131b5

(Ar. isteşsera) a.-dı Y305b1 [P **kalğan bol-**]

(Ar. leğabe¹⁶⁴) a.-dı P96b5; Y115b4

arğan 1. Sakil, ağır kişi. Yere yıkılmış. Ölüme pek yaklaşmış hasta.

(Ar. vaķīz) a. P83a7 [Y **emgedilmiş, vaķīz**]

2. Yorgun. Karnı aç.

(Ar. ʔalīh) a. P133a2

arıp ƙal- Hayvan yorulup durmak, gidememek.

(Ar. ƙāme) “*arıp ƙaldı aƙ*” P123a7 [Y **tuŋ-**]

armış Bitkin, zayıf; gücü kalmamış.

(Ar. ƙasīr) a. Y67a7 [P **armış tiwe**]

armış tiwe Bitkin, zayıf; gücü kalmamış deve.

(Ar. ƙasīr) a. P63a9 [Y **armış**]

→ emgekdin ar- P133a1; yörimekte azakı ar- Y181b2

→ yörimekdin azakı arğan er Y180a6

‘**ār** (Ar.) Utanma.

‘**ār tut-** Sakınmak, korunmak, çekinmek, hoşlanmamak.

(Ar. enife) ‘ā.-tı P139a7; Y163b2

(Ar. istenkefe) ‘ā.-tı P215b11; Y307a1

ara 1. İki şeyin arası, iki şeyi birbirinden ayıran uzaklık.

(Ar. beyn) a. P70a4; P193a8; P194a4; P03a7; P218a5

a.+sın Y63a5

a.+sıŋa P103a4; P107a8; P122a2

a.+sını P60a5; P190a1; Y238b4

a.+sında P64a4; P77b5; P87a5; P103a5; P109a9; P192a9; P197b1; P199a9; P199b5;

P202b3; <P203b8>; <P203b9>; Y68a7; Y77a6; Y89b1; Y103a4; Y124a6; Y129b5; Y149b1;

Y244a6; Y245b3; Y251a1; Y254a6; Y254b5; Y263a6; Y264a5; Y265a1

a.+larında P101a7; Y124a7; Y263a5¹⁶⁵

2. Aralık, gedik.

(Ar. ƙilāl) a.+sında Y147a2 [P **iç**]

arasında bol- Ortasına oturmak, ortasında olmak.

(Ar. vaseṭa) “*erenler arasında boldı*” P84a1 [Y **ortasında bol-**]

arasında oltur- Aralarına girmek, birlikte oturmak.

(Ar. teħallele) “*olturdı ƙavm arasında*” P211b8

→ anlar ara P55b4; kişiler a. P55b3; uşaq a. yörü- P106a5

¹⁶⁴ Arapça fiil “Aldatmak.” anlamına da gelmektedir.

¹⁶⁵ ar<a>larında

→ iki barmak arası P190a1; iki but a. P20a6, Y18a4; iki endām a. Y18a3; iki ferc a. P19b7; iki ferc a. P20a6; iki köz a. P189b3; iki kulağ a. P18a2; iki nirse a. Y54b5; iki nirse a. Y238b5; iki söz a. P26b9; iki yir a. Y1b4

→ iki but arasında tut- Y270b5; iki but a. tut- P215a11; iki but a. tut- P215a11; iki nirse arasında açukluk¹⁶⁶ Y238b5; kişiler a. Y56a7; kişiler a. Y56b1

→ butı arasınga kıs- Y305a6; butı a. kıs- Y305a7

‘**arab (Ar.)** Arap; göçebe Araplar.

(Ar. ‘ arab) ‘ a. P2b2

‘ a.+larıng P2b5

‘**arab tili** Arapça.

(Ar. lisānu’l-‘ arab) ‘ a. P2b2-3

→ ilde olturğan ‘ arab P14a2; yābānda olturğan ‘ a. P14a2

→ bādiye ‘ arabı Y9b1

‘**arabça (Ar.+ T.)** Arapça, Arap dili.

(Ar. ‘ arabiyye) ‘ a. Y222b1 [P ‘ arabiyyet]

‘**arabiyyet (Ar.)** Arapça, Arap dili.

(Ar. ‘ arabiyye) ‘ a.+ni P180a3 [Y ‘ arabça]

‘**arabiyyetga kiçür-** Yabancı kelimeyi Arapçaya geçirmek, Arapçaya çevirmek.

(Ar. ‘ arrabe) ‘ a.-di P189b1 [Y **tāziğa ewür-**]

‘**arafāt (Ar.)** Hacıların toplandıkları, Mekke’nin doğusundaki tepe.

(Ar. ‘ arafāt) ‘ a.+dın P185b6; Y231b3

arala- Aralamak, arasını açmak.

(Ar. hallele) “*araladı barmaqlarını vuzū içinde*” P196b7

ārāmlan- (Far. + T.) 1. Gam, üzüntü vs. dağılıp açılmak.

(Ar. teferrace) ā.-dı P209b2

2. Sakin, sabit olmak.

(Ar. teṭa’mene) ā.-dı P218a5 [Y **karār kııl-**]

ārāmsız (Ar. + T) Rahat olmayan.

ārāmsız bol- Üzüntü veya hastalıktan dönüp durmak.

(Ar. temelmele) “*ārāmsız boldı töşek üze*” P218a9 [Y **bir yandın yana bir yanğa çewrün-**]

arañg (Moğ.) Şehir, geniş bölge. *krş. aran*

(Ar. beled) a. Y105a3 [P **şehir**]

aran (Moğ.) Avlu, ağıl, ahır. *krş. arañg*

aran yöresinde koymış kerpiç Duvar vb. yapımında kullanılan kerpiç. Set, baraj.

(Ar. raşaf) y. Y2a2 [P **yasanmış kerpiç**]

→ iw aranı Y2a2

aranlağ (Moğ. + T.) Çayırılık, otlak.

¹⁶⁶ (iki nirsening)

(Ar. merc) a.+ka P98a1 [Y otlağ]

ārāste (Far.) Süslenmiş.

ārāste bol- Süslenmek.

(Ar. nuşşi'e) “ārāste boldı bezekde” Y237a5 [P **kopar bol-**]

a' rīb (Ar.) Fasih.

a' rīb sözle- Bir şeyin gerçeğini, künhünü açıklamak, analiz etmek.

(Ar. a' rabe) “a' rīb sözledi söz içinde” Y210b3 [P **açuk kııl-**]

arbūn (Ar.) Kapora, güvence parası.

(Ar. 'urbūn / = m. udbūn) a. P25a3

ardı/ur- Yormak, dermansız kılmak

(Ar. talaḥa) a.-dı P133a2

(Ar. ekelle) a.-dı (ardur-) Y225a6 [P, Y **emget-**]

arğa Atkı, argaç. *krş. arğaç*

(Ar. luḥme) a. Y31a7 [P **arğaç**]

arğaç 1. Atkı, argaç. *krş. arğa*

(Ar. luḥme) a. P29b3 [Y **arğa**]

2. Bir çeşit giysi.

(Ar. mulḥam) a. Y40b1 [P **arğaçı yiplük imesi yipek ton; Y ip**]

arğaçı yiplük imesi yipek ton Bir çeşit giysi.

(Ar. mulḥam) a. P36a5 [Y **arğaç, ip**]

arğuz-Yormak; bitkin hâle getirmek. Hayvanı yoruncaya kadar yürütmek.

(Ar. ḥasera) a.-dı P63a8; Y67a6

→ urmağdın arğuz- P83a6

arı Bal yapan kanatlı böcek.

arı begi Kraliçe arı.

(Ar. ya' sūb / c. ye' āsīb) a. Y50b6 [P **arılar bigi**]

arı bigi Kraliçe arı.

(Ar. ya' sūb / c. ye' āsīb) a. (arılar bigi) P51a5 [Y **arı begi**]

arı yuwasındın (bal) al- Peteğinden (bal) sağmak.

(Ar. šāre) “aldı arı yuwasındın balnı” P119b7 [Y **çıkar-**]

→ ballığ arı P51a5, Y50b6; balsız a. P51a4; uluğ a. Y50b5

arığ 1. Temiz, halis, saf şey.

(Ar. naḳıyy) a. P151b7; Y180b5

(Ar. naẓīf) a. P166a7; Y202b2

2. Hayızdan arınmış kadın.

(Ar. ṭāhir) a. Y122b1 [P **hayızdın arınmış tişi**]

arığ bol- 1. Temiz olmak; temizlenmek, arınmak, arı olmak.

(Ar. teṭāhhara) a.-dı Y285b6 [P **arın-**]

(Ar. naẓufe) a.-dı P166a7; Y202b1

(Ar. tenazzafe) a.-dı P210b8

(Ar. neḳā) a.-dı P151b7; Y180b5

(Ar. nezihe) a.-dı P145a6

a.-dı Y171b4

2. Hayızdan arınıp gusletmek.

(Ar. eḳra'a) a.-dı P171a8 [Y **tāhir bol-**]

(Ar. ṭahera = m. ṭahura) a.-dı Y122a7 [P **ḥayzđm arıg bol-**]

3. Günahsız, masum olmak.

(Ar. zekā = m. zekuve) a.-dı P127b1

a.-dı Y157a4

arıg çakır Katkısız şarap.

(Ar. şurāḥ = m. şırf = m. ciryāl) a. P31b5

arıg dost Samimi dost.

(Ar. şafıyye) a.+ı P203b4 [Y **dost**]

arıg dostlaş- Birbirine muhabbette halis olmak.

(Ar. teşāfā) a.-dılar P214b10 [Y **durugluk kılış-, şāfilık kılış-**]

arıg dostlık <kılış-> Biriyle halis dostluk kurmak.

(Ar. şāfā) a.-tı P203b4 [Y **durugluk kılış-**]

arıg er Temiz, pak, arı adam.

(Ar. zāk = m. zekiyy) a. Y157a4 [P **pārsā**]

arıg kııl- 1. Temizlemek, arıtmak, aklamak.

(Ar. nezẓafe) "*arıg kııldı tonrı*" P193b5

a.-dı Y244b7

(Ar. meḥḥaşa) "*arıg kııldı anı yazuḳdın*" Y243a1 [P **arıt-**]

(Ar. ṭahhera) a.-dı P191b2; Y241a5

(Ar. neḳḳā) a.-dı Y255b4 [P **arıt-**]

(Ar. zekkā) a.-dı Y255b7 [P **arıt-**]

2. Düzeltip süslemek.

(Ar. neḳḳaḥa) "*arıg kııldı sözni*" P190a9

a.-dı Y239a6

arıg taṅgrı 1. Her kötülükten münezzeh Allah.

(Ar. subbūḥ) a. P190a5; Y239a1

2. Her türlü noksandan münezzeh, tahir Allah.

(Ar. ḳuddūs) a. P192a7; Y242b3

arıg yir İklimi ve havası güzel yer.

(Ar. nezih = m. nezīh) a. P145a7; Y171b5

→ ḥayzđm arıg bol- P101b5

arıgla- 1. Takdis ve tenzih etmek.

(Ar. sebbeḥa) "*arıgladı taṅgrını*" P190a5

a.-dı Y239a1

2. Tazim ve tekbir etmek.

(Ar. kıddese) “*arığladı tañgrını*” P192a7

a.-dı Y242b3

arığlık Kutsilik.

(Ar. kıuds) a. P192a7; Y242b3

arığlık tañgrığa Allah kusur ve noksanlıklardan uzaktır.

(Ar. subhānallāh) a. P57b3

arıķ Nehir, ırnak. *krş. arķ*

(Ar. nehr / c. enhār) a. Y137a1 [P **arıķ**]

a.+nı P67a6; P203a5; Y72b6; (arıķlar) P191b6; Y241b3

a.+ğa P179b6; P205b8; (a.+ķa) Y222a2; Y271b3

→ uşmağ içindeki arıķ Y29a6

arı/uk 1. Zayıf, çelimsiz; ufak tefek.

(Ar. ğaşş / c. ğişāş) a. (aruķ) Y19b7

(Ar. zāv = m. zāv = m. zāvıyy) a. P152b7 [Y **aruķ**]; (aruķ) Y182a2 [P **arıķ**]

(Ar. naħıf) a. P166a7 [Y **aruķ**]; (aruķ) Y202b1 [P **arıķ**]

(Ar. za’ıl) a. P167a3 [Y **aruķ**]; (aruķ) Y203b5 [P **arıķ**]

2. Hasta, bitkin.

(Ar. zann) a. P152a4 [Y **aruķ**]; (aruķ) Y181a4 [P **arıķ**]

arı/uk bol- Zayıf, çelimsiz, ufak tefek olmak; küçölmek, zayıflamak.

(Ar. şeffe) “*arıķ boldı anıñ teni*” P80b2 [Y **aruķ bol-**]

a.-dı (aruķ bol-) Y93b2 [P **arıķ bol-**]; Y93b4

(Ar. ğaşşe) “*aruķ boldı koy*” P78a7 [Y **aruķ bol-**]; (aruķ bol-) Y90a5 [P **arıķ bol-**]

(Ar. ‘acife) a.-dı P139b3 [Y **aruķ bol-**]; (aruķ bol-) Y164a1 [P **arıķ bol-**]

(Ar. naħıle = m. naħale = m. nuħıle) a.-dı P142a7 [Y **aruķ bol-**]; (aruķ bol-) Y167b2 [P **arıķ bol-**]

(Ar. zanā) a.-dı P152a3 [Y **aruķ bol-**]; (aruķ bol-) Y181a4 [P **arıķ bol-**]

(Ar. zaviye) a.-dı P152b7 [Y **aruķ bol-**]; (aruķ bol-) Y182a2 [P **arıķ bol-**]

(Ar. naħufe) a.-dı P166a6 [Y **aruķ bol-**]; (aruķ bol-) Y202b1 [P **arıķ bol-**]

(Ar. za’ule) a.-dı P167a2 [Y **aruķ bol-**]; (aruķ bol-) Y203b4 [P **arıķ bol-**]

(Ar. teżā’ele) a.-dı P213b12

arıķ er Zayıf, arıķ adam.

(Ar. a’ cef) a. P139b3 [Y **aruķ er**]; (aruķ er) Y164a1 [P **arıķ er**]

arı/uk kı1- Zayıflatmak; yorup mecalsiz kılmak.

(Ar. şeffe) “*arıķ kıldı anı sewüğlik*” P80b3 [Y **aruķ kı1-**]; (aruķ kı1-) Y93b3 [P **arıķ kı1-**]

(Ar. hezele) a.-dı P75a6 [Y **aruķ kı1-**]; (aruķ kı1-) Y85b4 [P **arıķ kı1-**]

(Ar. enħafe) a.-dı P177a9 [Y **aruķ kı1-**]; (aruķ kı1-) Y218b1 [P **arıķ kı1-**]

(Ar. enżā) a.-dı P187a6 [Y **aruķ kı1-**]; (aruķ kı1-) Y234a4 [P **arıķ kı1-**]

(Ar. eznā) a.-dı P188a4 [Y **aruk kı1-**]; (aruk kı1-) Y235b3[P **aruk kı1-**]

arı/uk koy Arık, semiz olmayan koyun.

(Ar. şātun ğaşsetun) a. P78a8 [Y **aruk koy**]; (aruk koy) a. Y90a7 [P **aruk koy**]

arık ten İnce.

(Ar. nāhīl = m. naḥīl = m. menḥūl) a. P142a8 [Y **aruk bolġan**]

arık tişi Zayıf, arık kadın.

(Ar. ‘acfā’) a. P139b3 [Y **aruk ‘avret**]

arık tiwe 1. Bitkin, güçsüz deve.

(Ar. ḥarf = m. niżv) a. P46a9 [Y **aruk inġen**]; (niżv / c. enzā’) a. P187a6

2. Pek zayıf deve.

(Ar. dābbetun hezīl) a. P75a7 [Y **aruk kölik**]

aruk ‘avret Zayıf, arık kadın.

(Ar. ‘acfā’) a. Y164a1 [P **arık tişi**]

aruk bolġan İnce.

(Ar. nāhīl = m. naḥīl = m. menḥūl) a. Y167b3 [P **arık ten**]

aruk er Zayıf, arık adam. *krş. arık er*

(Ar. a‘ cef) a.

aruk inġen Bitkin deve. Güçsüz, yorgun hayvan.

(Ar. ḥarf = m. niżv) a. Y44b4 [P **arık tiwe**]

aruk koy Arık, semiz olmayan koyun.

(Ar. şātun ğaşse) a. Y90a7 [P **arık koy**]

aruk kölik Pek zayıf hayvan.

(Ar. dābbetun hezīl) a. Y85b6 [P **arık tiwe**]

→ yanı başı arık bol- P146b9; yanı başı a. er P146b9; yanı başı a. tişi P146b9

→ budı aruk ‘avret Y174a2

arın- Temizlenmek, kirlerden arınmak.

(Ar. teṭāhhara) a.-dı P209b13 [Y **arığ bol-**]

→ taş birle arın- Y305a7

→ ḥayzdın arınmış tişi P101b6

arış Çözü, dokumacılıkta atıkların geçirildiği uzunlamasına iplikler.

(Ar. sedā) a. P29b2; Y31a7

arıt- 1. Temizlemek, arındırmak, aklamak.

(Ar. nesefe) “*arıtı ta‘āmnı*” P71b3 [Y **süksekle-**]

(Ar. ḥalle) “*arıtı tişini arıtġuç birle*” P115b7

a.-tı Y140b4

(Ar. meḥḥaşa) “*arıtı anı taġrı*” P192b2 [Y **arığ kı1-**]

(Ar. enkā) a.-tı P187b4

(Ar. neḳḳā) a.-tı P200a9 [Y **arığ kı1-**]

(Ar. zekkā) a.-tı P200b2 [Y **arığ kı1-**]

2. İğdiş etmek.

(Ar. ḥaṣā) a.-tı Y109a1 [P **tart-**]

→ çöp arıt- P186b6; tiş a.- Y292a7; misvāk birle a.- Y149a2-3

→ tiş arıtğu Y8b2

arıtğuç 1. Kürdan.

(Ar. ḥilāl) a. P115b7 [Y **tiş arıtğuç**]

2. Silici, temizlemeye yarayan şey.

→ kalem arıtğuç P27b3

→ tiş arıtğuç P13a8; tiş a. P211b8

‘**arīm** (Ar.) Kasıt, niyet.

‘**arīm kıl-** Niyet etmek.

(Ar. ecme‘a) ‘a.-dı Y216b4 [P **oğra-**]

‘**āriyyet** (Ar.) Ödünç, eğreti.

(Ar. ‘āriyyet) ‘ā. Y229a7

‘**āriyyet alış-** Elden ele vermek, gezdirmek.

(Ar. te‘āvera) ‘ā.-dılar P214a14

‘**āriyyet ber-** Belirli bir süre için vermek.

(Ar. efkara) ‘ā.-di P174b6

‘**āriyyet bir-** Ödünç olarak vermek.

(Ar. e‘āra) ‘ā.-di P184a8; Y229a7

(Ar. ‘āvera) ‘ā.-di P203a5; Y263a3

‘**āriyyet birilmiş kölük** Belli bir süreliğine verilmiş hayvan.

(Ar. fuḫrā) ‘ā. P174b7

‘**āriyyet tile-** Birinden ödünç bir şey istemek.

(Ar. iste‘āra) ‘ā.-di P216a5; Y311b3

arḳ Nehir, ırmak. *krş. arıḳ*

(Ar. nahr) a. P112b9 [Y **arıḳ**]

a.+nı P101a5

arḳa Sırt, arka.

(Ar. zahr / c. ezhār / c. zuhūr = m. qarā / c. aḳrā) a. P18b5; Y16a2

a.+sı P73b7; Y83b2

a.+sını P175b7

(Ar. metn) a.+sınğa P122a2; Y149b1

arḳa çewür- Bir şeye arkasını çevirmek.

(Ar. istedbera) “*arḳasın çewürdi*” Y305b3 [P **arḳa çoḫ-**]

arḳa çoḫ- Bir şeye arkasını çevirmek.

(Ar. istedbera) “*arḳasın çoḫdı kıbleğa*” P215a12 [Y **arḳa çewür-**]

arḳa oḅgurḳası Omurga kemiği.

(Ar. şulb / ašlāb) a. P18b6 [Y **oḅgurḳa**]

arğa ortası Arkanın ortası.

(Ar. şebec / c. eşbâc) a. P18b7; Y16a3

arğa yağı Hayvanın sırtında bulunan iç yağı.

(Ar. sahf / c. sahfē)¹⁶⁷ a. P34b7; Y38a7

arğa yastuğı Arka yastığı, yaslanılan nesne.

(Ar. misnede) a. P38a5

arğan bus- Sırt üstü uyumak, uzanmak.

(Ar. teselleķā) a.-tı Y320a1 [P **arğan yat-**]

arğan kemiş- Arka üstü yatırmak, sırt üstü uzatmak.

(Ar. selķā) a.-di P218a1; (a.-ti) Y318b4

arğan yat- Sırt üstü uyumak, uzanmak.

(Ar. teselleķā) a.-tı P218a11 [Y **arğan bus-**]

arğanı yağır kıl- (Sırtı eğer vs.) İncitip, yaralamak.

(Ar. ‘aķara) “eğer yılķı arķasın yağır kıldı” Y69a3 [P **yağır kıl-**]

arğanıń bir yanı Sırt.

(Ar. metn / c. mutūn) a. P18b7 [Y **çiwūn**]

arķası aķ at Sırtı beyaz at.

(Ar. erħal) a. P41b6

arķası ķara Sırtı kara olan koyun.

(Ar. raħlā) a. Y47a7 [P **arķası ķara koy**]

arķası ķara koy Sırtı kara olan koyun.

(Ar. raħlā) a. P48b3 [Y **arķası ķara**]

→ azaķ arķası P20b2; eşgek a. teg gūr Y247a7

→ ķapuđ arķasıķa <u>rułģan yassı nerse Y3a5

→ ķolan arķasındaki ķara çiziyđ Y45b7; ķolan a. ķara ĥať P47a9

arķun Gizli. Yavaş, sakın.

arķun sözleş- Fısıldaşmak, gizlice konuşmak.

(Ar. teħāfete) a.-tiler Y298a3 [P **aķru sözleş-**]

arķun tur Hadi bakalım, devam et!

(Ar. veyhen) a. P57a1

a.-đıl Y58a3¹⁶⁸

arķur- Bir şey diğerinin önüne gerilip siperlenmek.

(Ar. i‘terazā) a.-dı P204b10 [Y **arķuru tur-**]

arķuru Ters, eğri, çapraz.

arķuru çık- Yürüyerek geçmek.

(Ar. cābe) “yābānnı arķuru çıktı” Y143a6 [P **kes-**]

¹⁶⁷ P: sefhā; Y: secf / c. secfe.

¹⁶⁸ ar<ķun> tur

arķuru koż- Bir Őeyi diđer bir Őey üzerine koymak.

(Ar.   araŗa) “*arķuru koŗdı yıŗaŗını ķap  ze*” P68a9

a.-dı Y74b3

arķuru tur- Bir Şey diğerinin önüne gerilip siperlenmek.

(Ar. i  teraŗa) a.-dı Y268b1 [P **arķur-**]

 **arlan-** (Ar. + T.) Utanmak, çekinmek.

 **arlanŗan** Utanması gereken (kişi).

(Ar.  nif = m. enif)    . P139a8 [Y  **arlanŗan er**]

 **arlanŗan er** Utanması gereken kişi.

(Ar.  nif = m. enif)    . Y163b3 [P  **arlanŗan**]

arpa Buŗdaygillerden bir bitki.

(Ar. Őa   r) a.+nı P143b4; Y169b1

→ yılķı arpası P47b3, Y46a4

 **arsız** (Ar. + T.) EŐinin uygunsuz h llerine göz yuman adam.

(Ar. deyy s)   a. P23b8; Y24a5

arslan Arslan.

(Ar. esed / c. us d = m. leys / c. luy s) a. P49a8; P63b7; P67a4; P204b7; P216b12; Y48a6; Y68a1; Y72b4; Y268a3

a.+dın P57b2; Y58b6

(Ar. ķasvere¹⁶⁹) a. Y48a6

arslan en gi Arslan yavrusu.

(Ar. Őibl / c. eŐb l) a. Y48a7

arslan ini Arslan yuvası.

(Ar.   ar n) a. P8a2

(arslan)  **iy li** Arslanın ailesi.

(Ar.  zaŗanfer = m. Őibl / c. eŐb l)  1. P49a9

(arslan) **turnaķı** Arslanın pençeleri.

(Ar. burŐun / c. ber Őin) t. Y48a7 [P **toynaķı**]

(arslan) **toynaķı** Arslanın pençeleri.

(Ar. burŐun / c. ber Őin) t. P49b1 [Y (arslan) **turnaķı**]

(arslan) **tişisi** Dişi arslan.

(Ar. lebve) t. P49a9 [Y **tişi arslan**]

arslan yulduz Aslan burcu.

(Ar. esed) a. P3a1

→ tişi arslan Y48a7

arsuķ- Bir adamı batıl ve beyhude Şeylere tamah ettirip aldatmak.

(Ar.  arra) a.-dı P79b2 [Y **maŗr r bol-**]

¹⁶⁹ M. ķasvere

arsukğan er Aldanan, gafil.

(Ar. raculun ğırrun = m. ğarır) a. P79b3 [Y **mağrūr er**]

arş Dirsekten parmak ucuna kadar olan uzunluk ölçüsü.

(Ar. zirāʿ / c. ezruʿ) a. P18a7 [Y **arşun**]

arşun Dirsekten parmak ucuna kadar olan uzunluk ölçüsü.

(Ar. zirāʿ / c. ezruʿ) a. Y15a6 [P **arş**]

arşunla- Kol ile ölçmek, arşınlamak.

(Ar. zeraʿ a) a.-dı P158b6; Y191a5

art 1. Arka, art.

(Ar. ridf) “*teprendi artı*” Y319a6 [P **ast**]

2. Bir şeyin geçtiği veya önceden bulunduğu yerde bıraktığı belirti, iz.

(Ar. eşer) “*artinça yöridi*” P114a9 [Y **iz**]

ardın ardın yöri- Geri dönmek, geri durmak.

(Ar. nekeşa) a.-di Y74a4 [P **kayıt-**]

ardınka uy- Takip etmek, ardından gitmek.

(Ar. telā) “*ardınka uydı*” Y157b3 [P **uy-**]

art endām Kıç, makat.

(Ar. dubure) a. P19b7; Y17b1

art endāmı tutul- Kabız olmak.

(Ar. huşıra) a.-dı Y207a6 [P **astı tutul-**]

art hācet kıl- Tuvaletini yapmak.

(Ar. necā) a.-dı Y152b6 [P **necāset kıl-**]

art tüği Kuşlarda kanat örtü tüylerinden biri.

(Ar. hāfiye / c. havāfi) a. Y53a4 [P **song yünği**]

artğaru kemiş- Geciktirmek, başka zamana ertelemek.

(Ar. sevvefe) a.-di P198b3 [Y **te’hır kıl-**]

artı yoğun bol- Kadının kaba eti büyük olmak.

(Ar. ‘acize) a.-dı Y159a7 [P **kötü yoğun bol-**]

artinça yöri- 1. Beraber yürümek.

(Ar. māşā) a.-di Y264b1 [P **yürüş-**]

2. Takip etmek, devamında gelmek.

(Ar. ‘akābe) “*yöridi tün kün artınça*” P96a7 [Y **songınça yöri-**]

(Ar. debera) a.-di P100b7

(Ar. halefe) a.-di P105b7

3. Tâbi olmak.

(Ar. şāyeʿ a) a.-di Y263b5 [P **uz-**]

(artinça) **yöri-** (İzini) Takip etmek.

(Ar. kaşşa) a.-di P114a9 [Y (izinçe) **yöri-**]

artkaru қоşma moynuzlığ koy Boynuzu arkaya kaymış koyun.

(Ar. aqşā) a. P48b4 [Y **moynuzı kaykı**]
→ ezerniġ art kaşı P42a9; tişi a. endāmı Y17b1
→ çerig artı P43a1; pālān a. P47a5; tişi kaşığı a. P20a5
→ eligni artaru bağla- Y244b6
→ yörimekdin taban ardı berele- Y180a6
→ kişi ardıñga sözlegen Y71a4

art- 1. Artmak, fazlalaşmak.

(Ar. zekā) “*arttı ekin*” P127b1
(Ar. nemā) a.-tı P92b5; Y110b2
(Ar. zāde) a.-tı P86b8; Y102b5

2. Yükselmek, kabarmak.

(Ar. tamā) “*arttı suw*” P92b4 [Y **kal-**]
(Ar. tamme) a.-tı P116b4 [Y **kal-**]

arta- Bozulmak; tadı, rengi, kokusu kötü olmak.

(Ar. ġabbe) “*artadı et*” P78a1 [Y **kün aşa kal-**]
(Ar. ecene) “*artadı suw*” P77a6 [Y **çürin-**]
(Ar. entene) a.-dı P180a9 [Y **çürü-**]

artağan suw Tadı, rengi bozulmuş su.

(Ar. mā'in āc = m. ecn) a. P77a7

artat- Aklını bozmak.

(Ar. ġabele) “*artattı anı sewüġlik*” P74a1 [Y **helāk kıl-**]

artġ/ķaru Arka, arka taraf.

(Ar. verā = m. ħalf) a. Y55b7 [P **artķaru**]; (artķaru) P55a4 [Y **artġaru**]

artuķ 1. Başka, diġer.

(Ar. ġayr) “*mundın artuķ yok*” Y105b3 [P **özge**]

2. Fazla.

artuķ bol- 1. Ağır gelip ağmak, bir tarafa meyletmek.

(Ar. receħa) “*artuķ boldı terāzū*” P61b4 [Y **çerb bol-, yat-**]

(Ar. teracceħa) a.-dı P209b3 [Y **çerb bol-**]

2. Çoġalıp artmak.

(Ar. rabā) a.-dı P123b6 [Y **ribāya al-**]

artuķ kıl- Birini veya birşeyi başkasından üstün kılmak veya üstün tutmak.

(Ar. faẓzale) a.-dı P2b2,3

artuķkraķ –den fazla.

(Ar. feşā' iden) “*yegirmi yarmaķ ya artuķkraķ*” P55a9

a. Y56a5

→ yüzdin artuķkraķ P58b3, Y60a5

artuķlaş- Fazilette, hayırda yarışmak.

(Ar. fāzale) “*artuķlaşdı anıñ birle*” P202a13 [Y **ozuş-**]

(Ar. hāyera) “*artuqlaşdı anıñ birle*” P203a11 [Y ögnüş-]

artuqlı/ıq 1. Fazilet, erdem.

(Ar. faẓīlet / c. faẓā'il) a. (artuqluq) Y131b6 [P **artuqsılıq**]

2. Fazlalık, ihsan.

artuqlıq kıl- İhsanla memnun etmek.

(Ar. tefāẓzale) a.-dı P211a4 [Y **minnet qoz-**]

artuqsı Fazladan, nafile.

artuqsı namāz Farz ve vacip üzerine fazladan yapılan ibadet.

(Ar. nefl = m. nāfile / c. nevāfil) a. Y26b7 [P **artuqsı ta'at**]

artuqsı (namāz) **kıl-** Nafile ibadet yapmak.

(Ar. teṭavva'a) “*artuqsı namāz kıldı*” P212a11; Y294a6-7

artuqsı ta'at Farz ve vacip üzerine fazladan yapılan ibadet.

(Ar. nefl = m. nāfile / c. nevāfil) a. P25b7 [Y **artuqsı namāz**]

artuqsılıq 1. Erdem.

(Ar. faẓīlet / c. faẓā'il) a. P108b7 [Y **artuqluq**]; P179a1

2. Diğerlerinden üstün gösteren nitelik.

(Ar. meziyye / c. mezāyā = f. ḥurme / c. ḥuram) a. P24b6

artur- 1. Artırmak, çoğaltmak.

(Ar. zāde) a.-dı P86b8; Y102b4

(Ar. erbā) a.-dı P186a7; Y232b2

(Ar. enmā) a.-dı P188a3; Y235b2

(Ar. ṣemmera) a.-dı P191a2; Y240a7

2. Ağır getirmek; diğerine üstün tutmak.

(Ar. recceḥa) “*arturdı munı anıñ üze*” P190a4; Y238b7

3. Geçmek; hasep bakımından bir kimseden üstün olmak.

(Ar. faẓale = m. faẓale) a.-dı P108b6 [Y **oz-**]

4. Birini başkasına seçmek, tercih etmek.

(Ar. faẓzale) “*arturdı anı anıñ üze*” P194b8

a.-dı Y246b5

5. Tevzi etmek, dağıtmak; paylara bölmek.

(Ar. vezze'a) a.-dı Y250b5 [P **ülüş kıl-**]

arturmak tile- Artmasını istemek.

(Ar. isteẓāde) a.-dı P216a3 [Y **ziyāde kıl-, ziyāde¹⁷⁰ kılmak tile-**]

→ bahā artur- P213b3

arturuş- Birbirlerine üstünlük iddia etmek; üstünlükte yarışmak.

(Ar. tefāẓzale) a.-dılar P214a1

artuş- Malın fiyatında açık artırma yapmak; müzayedede fiyat artırmak.

¹⁷⁰ (ziyāde)

(Ar. tezāyede) a.-dılar P214b3

aruḡ bk. arı/uḡ

aryan Yağı alınmış süt. *krş. ayran*

(Ar. meḥīz) a. P68b7 [Y **ayran**]

aryanlıḡ Ayranlı, ayranla yapılmış.

aryanlıḡ aṣ Ekşi sütle yapılan bir çeşit çorba.

(Ar. mażīre) a. P35a2 [Y **yoğurtluḡ aṣ**]

‘**arza** (Ar.) Gösterme, sunma.

‘**arza kı1-** Birine bir şeyi göstermek, teşhir etmek.

(Ar. şāre) “‘*arza kıldı kölükni şevrde*” P119b8

‘a.-dı Y146a5

(Ar. ‘araza) ‘a.-dı P68a9; Y74b3

ārzū (Far.) Arzu, ideal.

(Ar. vudd) “‘*menim ārzūm eger bolsa fulān nerse*” P148a8

(Ar. umniyye / c. emāniyy) ā. P212b14

ārzū kı1- Özlemek.

(Ar. neze‘a) “‘*kendü ehline ārzū kıldı*” Y77a4 [P **ārzülüḡ bol-**]

ārzūla- (Far. +T.) 1. Gönlü meyletmek, istemek, ummak, şiddetle özlem duymak.

(Ar. vedde) “‘*ārzūladın kim fulān iş bolsa tiyü*” Y176a2

ā.-dı P148a7; Y176a1

(Ar. şāḡa) ā.-dı P121b4; Y148b7

(Ar. şehā = m. şehiye) ā.-dı P128b7

(Ar. iştehā) ā.-dı Y276b6 [P **tile-**]

(Ar. teşevveḡa) ā.-dı Y294b1 [P **ārzülüḡ bol-**]

(Ar. iştāḡa) ā.-dı P206b5

(Ar. temennā) ā.-dı P212b13

2. Arzu edilir kılmak, özletmek.

(Ar. şevveḡa) ā.-dı P198b4; Y253a2

3. Elde etmek, nail olmak, kazanmak.

(Ar. fāze) ā.-dı Y146b7 [P **zafer tap-**]

4. Başını kaldırıp bakmak.

(Ar. teḡalla‘a) ā.-dı Y287b4 [P **ārzülüḡ bol-**]

ārzūlat- (Far. + T.) Birine bir şeyi arzu ettirmek, umdurmak.

(Ar. mennā) ā. P200b6; Y256a5

ārzūlı/uḡ (Far. +T.) Arzulu, istekli.

ārzūlı/uḡ bol- 1. Arzu etmek, şiddetle istemek, özlemek, çok sevmek, tutkun olmak.

(Ar. neze‘a) “‘*ārzülüḡ boldı kendü ehliḡe*” P70a2 [Y **ārzū kı1-**]

(Ar. ‘āme) “‘*sütke ārzülüḡ boldı*” Y106a4 [P **ārzülüḡ bol-**]

(Ar. ḡarime) “‘*ārzülüḡ boldı etge*” P143b3 [Y **ārzülüḡ bol-**]

- â.-dı (ârzülüğ bol-) Y169a7 [P **ârzülüğ bol-**]
 (Ar. hāraṣa = m. hāriṣa) â.-dı P67b7 [Y **sukluk kı1-**]
 (Ar. ḥanne) â.-dı P81b8 [Y **ârzülüğ bol-**]
 â.-dı (ârzülüğ bol-) Y95b3 [P **ârzülüğ bol-**]
 (Ar. ‘āme) â.-dı P89a8 [Y **ârzülüğ bol-**]
 (Ar. tāka) â.-dı P121b1 [Y **ârzülüğ bol-**]
 â.-dı (ârzülüğ bol-) Y148b4 [P **ârzülüğ bol-**]
 (Ar. ṣabbe) â.-dı (ârzülüğ bol-) Y171b7 [P **âşık bol-**]
 (Ar. teṣevveka) â.-dı P212a12 [Y **ârzüla-**]
 (Ar. istehāme) â.-dı (ârzülüğ bol-) Y312a5 [P, Y ‘**âşık kı1-**]
 2. Açgözlü ve obur olmak.
 (Ar. ṣerihē) â.-dı (ârzülüğ bol-) Y171a2 [P **ḥariṣ bol-**; Y **ḥariṣlık kı1-**]
 3. Meyil ve teveccüh etmek, âşık olmak.
 (Ar ṣabā) â.-dı Y152a2 [P, Y **kayış-**]
 4. Başını kaldırıp bakmak.
 (Ar. teṭalla‘a) “*ârzülüğ boldı anıḡ <dī>dārıḡa*” P210b2 [Y **ârzüla-**]
ârzülüğ er Sütü şiddetle arzulayan.
 (Ar. ‘aymān) â. Y106a5 [P **sütge ârzülüğ er**]
ârzülüğ uraḡut Sütü şiddetle arzulayan kadın.
 (Ar. ‘aymā) â. Y106a5 [P **sütge ârzülüğ tişi**]
 → sütge ârzülüğ er P89a9; sütge â. tişi P89a9

as Kakım.

(Ar. kākum) a. P29a8 [Y **aḡ as**]

→ aḡ as Y31a3

as- 1. Bir şeyi diğere geçirip asmak.

(Ar. ‘allaḡa) “*asdı anı aḡa*” P194a3

a.-tı Y245b2

(Ar. nāṭa) “*asdı aḡa fulān nerseni*” P121a1

a.-tı Y148a1

2. Birini asmak, idam etmek.

(Ar. ṣalebe) a.-dı P59b3; (a.-tı) Y62b1

(Ar. ṣallebe) a.-tı Y237b4 [P **dārḡa as-**]

→ dārḡa as- P189b1; ısırḡa a.- P192b8; ta‘ vīz a.- P198a6

→ ton aṣḡu nerse P12b4

‘**aṣā** (Ar.) Değnek, asa.

(Ar. hirāve = m. ‘aṣā / c. ‘iṣiyy) ‘a. P45a6 [Y **süyül**]

āsān (Far.) Kolay, yumuşak, basit.

(Ar. heyyin) â. P123b2; Y151b5

(Ar. sehl) â. P167a2

āsān bol- 1. Kolay olmak, kolaylaşmak.

(Ar. hāne) “*āsān boldı anıḡ üze iş*” P123b2 [Y **yüḡül bol-**]

(Ar. selise) ā.-dı P136b3; Y159b4

(Ar. sehula) ā.-dı P167a2 [Y **āsānet bol-**]

(Ar. yesura = m. yesira) ā.-dı P169a6 [Y **āsānet bol-**]

(Ar. teyessera) ā.-dı P212a4; Y293b2

(Ar. isteysera) ā.-dı P310b3

2. Yumuşak, iyi davranmak. Bir şeyin yolunu kolaylaştırmak.

(Ar. te’ettā) ā.-dı P212b2

āsān iş Kolay kılınmış şey.

(Ar. emrun meysūr) ā. P169a7; Y206b5

āsān kııl- 1. Kolaylaştırmak.

(Ar. sehhele) “*āsān kııldı hıcābnı*” Y246b2 [P **terk yol bir-**]

(Ar. yessera) ā.-dı P197b4; Y251a5

(Ar. hevvin) ā.-dı P199a3

ā.-ḡıl Y253b6

2. Güzel gösterip teşvik etmek.

(Ar. ṭavve‘a) “*āsān kııldı aḡga nefsi işni*” P198b2

ā.-dı Y252b5

→ yüzmekge āsān bol- P150b8

āsānlıḡ (Far. + T.) Kolaylık.

āsānlıḡ kııl- 1. İyi ve yumuşak davranmak, kolaylık göstermek, müsamaha etmek.

(Ar. eḡmaza) “*āsānlıḡ kııldı iş içinde*” P175b5 [Y **āsānetlıḡ kııl-**]

(Ar. yāsera) ā.-dı P203a2; Y262b5

(Ar. tesāhele) ā.-dılar P213b11

(Ar. sāhele) ā.-dı Y260b6 [P **āsānlıḡ kıılış-**]

2. Dayanmak, sabırla katlanmak.

(Ar. tecevveze) ā.-dı P212a10

āsānlıḡ kıılış- İyi ve yumuşak davranmak, kolaylık göstermek, müsamaha etmek.

(Ar. sāhele) ā.-dı P202a12 [Y **āsānlıḡ kııl-**]

(Ar. tesāmeḡa) ā.-dılar P213a8

āsānlıḡ saḡga Burada yabancılık çekmezsın; hoş geldin!

(Ar. ehlen bike) ā. Y58b5 [P **ābādānlıḡ saḡga**]

āsānet (Far.) Kolaylık.

āsānet bol- Kolay olmak, kolaylaşmak.

(Ar. sehula) ā.-dı Y203b4 [P **āsān bol-**]

(Ar. yesura = m. yesira) ā.-dı Y206b4 [P **āsān bol-**]

āsānetlıḡ (Far. + T.) Kolaylık.

āsānetlıḡ kııl- Alışveriş vs. de kolaylık göstermek, müsamaha etmek.

(Ar. eġmaza) ā.-dı Y215b7 [P **āsānlık kıl-**]

‘**asel** (Ar.) Bal.

(Ar. ‘asel) ‘a. Y135b5 [P **bal**]

‘a.+ni Y165b2 [P **bal**]

asġır- Aksırmak. *krş. aġsur-*

(Ar. ‘aṭase) a.-dı P66b9 [Y **aġsur-**]

asġırġan Aksıran.

(Ar. ‘āṭis) a.+ġa P189b6 [Y **aġsurġan**]

asġırmak Aksırma, aksırık.

(Ar. ‘uṭās) a. P209b4

aşhāb (Ar.) Arkadaşlar.

(Ar. aşhāb) a.+iṅġnı P203a2 [Y **ķoldaş**]

asıġ Fayda, yarar.

asıġ bir- 1. Fayda vermek, faydalı olmak.

(Ar. nefe‘a) “*asıġ birdi aṅġa mundaġ birle*” P160a8 [Y **yara-**]

2. Ticarete kazanmak.

(Ar. erbaġa) “*asıġ birdi aṅġa*” P172b5 [Y **asıġķa bir-**]

3. Bir şeyi çoġaltıp artırmak, faiz muamelesi yapmak.

(Ar. erbā) a.-dı P186a7 [Y **ribā bir-**]

asıġ bol- Malı kazanmak, para etmek.

(Ar. rabiġa) a.-dı P133a1

asıġ bul- Faydalanmak.

(Ar. temette‘a) “*asıġ buldı nerse birle*” P210b3

(Ar. intefe‘a) a.-dı P205a2 [Y **menfa‘at al-**]

(Ar. istemete‘a) a.-dı Y306b2 [P **berġurdār bol-**]

asıġ kıl- Dinleyeni etkileyip fayda göstermek.

(Ar. nece‘a) “*asıġ kıldı aṅġa va‘z*” P160a7 [Y **ķir-; siṅġ-**]

asıġķa bir- Ticarete kazanmak.

(Ar. erbaġa) a.-dı Y211b5 [P **asıġ bir-**]

asıl- 1. Takılmak, takmak.

(Ar. te‘allaķa) a.-dı P210b10

asılmak İlişki, irtibat.

(Ar. ‘alaķat / c. ‘alā‘iķ) a. P210b11

2. Salınıp sarkmak.

(Ar. tedellā) a.-dı P212b12

asılmış ġuşe Asılmış salkım.

(Ar. ma‘lūk¹⁷¹) a. P6a1

¹⁷¹ M. mu‘lūk

asılmış bardak İçinde su soğutulan kap.

(Ar. berrāde) a. Y6a6 [P **suw sowutğan yatuk**]

asın- Takmak, takınmak.

→ kılāde asın- P209b9

‘āsib (Ar.) Bumbar (dolması), sucuk; bağırsağın içine kıyma doldurulmak suretiyle hazırlanan yiyecek.

(Ar. ‘aşīb) ‘a. Y38b7 [P, Y **kıyma**]

aşıl (Ar.) Asil, soylu.

(Ar. ‘arīk) a. Y203a2 [P **aşllıg**]

(Ar. eşil) a. Y203a3 [P **aşllıg**]

‘āşlīk (Ar. + T.) İsyancılık.

‘āşlīk kıl- Kibirilenip haddi aşmak.

(Ar. ‘atā) ‘ā.-dı P124a1 [Y **boyun süme-**]

aşl (Ar.) Kök, kaynak.

aşl bol- Keremde, şereflikte asil olmak.

(Ar. ‘aruqa) a.-dı Y203a2 [P **aşllıg bol-**]

→ ādemī aşlı P163a4; dārū a. P33a4; (kitāb) a.Y188a4; sırça a. P5a5

aşllıg (Ar. +T.) Köklü, soylu.

(Ar. ḥasīb) a. P163a4 [Y **neseblüg er**]

(Ar. ‘arīk) a. P166b5 [Y **aşıl**]

(Ar. eşil) a. P166b6 [Y **aşıl**]

(Ar. aşıl) a. P166b6

aşllıg bol- Soylu, şerefli olmak; keremde asil olmak.

(Ar. ḥasube) a.-dı P163a4 [Y **neseblüg bol-**]

(Ar. ‘aruqa) a.-dı P166b5 [Y **aşl bol-**]

aşllıg uluğlıg Eskiden beri malı olan.

(Ar. mecdun mu’eşsel) a. P194a9 [Y **ögdülmüş er**]

aşlsız (Ar. +T.) Soysuz.

aşlsız at Soyu değerli olmayan at, yük beygirinin doğurduğu at.

(Ar. hecīn) a. P41a1

asra Aşağı, aşağıya.

asra köç- Alçalmak, yukardan aşağıya inmek.

(Ar. sefele) a.-di P108b1 [Y **astın bol-**]

→ başnı asra soq- Y238b7

ast 1. Arka.

(Ar. ridf) a.+1 P218a6 [Y **art**]

2. Alt.

→ yir astındaqı topraq P4b2

āstar (Far.) Astar, kumaş veya derinin içine dikilen ince kat.

(Ar. beṭāne) a. P37a1

(Ar. uškurr) a. P29a3

astın Aşağı, en alt, altında.

(Ar. esfel) a. P8b9

(Ar. taḥt) a. P55a4; Y55b7

astın bol- Alçalmak, yukardan aşağıya inmek.

(Ar. sefele) a.-dı Y131a7 [P **asra köç-**]

astın ışık Kapının iki yan dilimleri.

(Ar. ʿizāde / c. ʿizādāt) a. P10a1 [Y **süyek**]

astın tamuğ Cehennem bir tabakası. Aşağıya doğru olan mertebe.

(Ar. derk = m. saḡar) a. Y29b7 [P **kat kat tamuğ tüpi**]

astın taş Attarların üzerinde güzel kokulu madde ezdikleri somaki taşı.

(Ar. şalāye / c. şalāʿet) a. P31b1 [Y **astın taşı**]

astın tutağı ak at Alt dudağı beyaz at.

(Ar. elmaz¹⁷²) a. P41b6

astın tutak Alt dudak.

(Ar. şefletü's-süflā) a. P133a4

astın tutakı yirig Alt dudağı çatlak olan.

(Ar. eflaḥ) a. P133a4

astın üstün engek Çene kemiği, sakal biten yer.

(Ar. laḥy / c. luḥiyy) a. Y13b6 [P **engek**]

astın üstün bol- Bir şey tersine dönmek.

(Ar. i'tefeke) a.-dı Y270a4 [P **töngderil-**]

→ (ʿaṭṭār) astın taşı Y33b7; (sünġü) a. yanı Y42a3

→ yir astındaki iw P9a5

→ serāy astını P8b8

aş Aş, yemek.

(Ar. taʿām) a. P146b1; Y139b2 [P **taʿām**]; Y310b2

a.+nı Y86b6 [P **taʿām**]; Y88b4 [P **taʿām**]

a.+ğa P91a4 [Y **taʿām**]; P116b1 [Y **taʿām**]; (a.+ka) Y86a2 [P **taʿām**, Y **taʿām**]

aş bişer iw Mutfak, yemek pişirilen yer.

(Ar. maṭbaḥ / c. maṭābiḥ) a. P9a9

aş siġme- Hazımda zorlanmak.

(Ar. veḥime) a.-di P148a4 [Y **karını ḥām bol-**]

aş siġmegen Yediklerini hazmedemeyen kimse.

(Ar. veḥīm) a. P148a5 [Y **karını ḥāmlar**]

aş siġürgen nirse Yenen şeyi hazmettiren ilaç.

¹⁷² M. z > t

(Ar. hāzūm) a. Y88b5 [P **sinğdirgen**]

aş sinğürgen ot Yenen şeyi sindirici ilaç, hazmettirici yiyecek.

(Ar. cevāriş) a. P33a6; Y36a6

(Ar. hāṭūm) a. Y86b6

aş yısı Kebap kokusu.

(Ar. ḳuṭār) a. P34b9 [Y **aş yızıǵı**]

aş yızıǵı Kebap kokusu.

(Ar. ḳuṭār) a. Y38b3 [P **aş yısı**]

aş yi- Yemek yemek.

(Ar. ṭa‘ime) a.-tı Y168b2 [P **ṭa‘ām yi-**]

→ aryanlıǵ aş P35a2; çiynemiş a. Y315b3; hoş a. P128b8; yoǵurtluǵ a. Y38b5

→ aḥşam aş bir- Y255b2; aḥşam a. yitür- P2006; erte a. Y38a7; erte a. ber- P200a4; erte a. bir- Y255a6; erte a. yi- P212b5; kelin a. P21b8; kelin a. bir- P183a3; kiçe a. P34b7, Y38a7; ḳuşluǵ a. yi- Y296a4; seḥer a. yi- Y285b5; ternek a. P35a5; yas a. Y38a4; yoǵ a. P34b4

aş- Üzerine çıkmak, tırmanmak, yükselmek, taşmak.

(Ar. hevā) “*aşdı taǵnı*” P95a1

a.-tı Y113b2

(Ar. raḳiye = m. vefiye) “*aşdı öçekge*” P151b4

a.-tı Y180b3

(Ar. ‘arace) “*aşdı nerdübāngā*” P97b7

a.-dı Y117a3

(Ar. beşeḳa) “*bögetni aştı*” Y128a7 [P **taş-**]

(Ar. zahera) a.-dı P157b1; (a.-tı) Y189a6

(Ar. ṣa‘ade) a.-dı P190b5; (a.-tı) Y239b6

(Ar. irteḳā) a.-dı P207a7; (a.-tı) Y276a6

(Ar. tesellaḳa) a.-dı P210b9

(Ar. teraḳḳā) a.-dı P212b10

aşa tüş- Duvar vs.ye tırmanmak.

(Ar. tesevvera) “*aşa tüşdi tamǵa*” P212a8

→ kün aşā ḳal- Y89b6; kün a. tut- P78a1, Y89b6; kün a. tutǵan bezgek P33b1; kün a. tutǵan bezgek Y36b4

aşak Alçak. Aşağı.

aşak bol- (Ses) Yavaş ve yumuşak olmak.

(Ar. inḥafeza) a.-dı P208a3

aşak ḳıl- İndirmek, aşağı çekmek, eğmek.

(Ar. ḡazza) “*közün yumdı taḳı ünün aşak ḳıldı*” Y139a3-4 [P **yum-**]

(Ar. ḥafeza) a.-dı P68a5; Y74a5

aşak yir Çukur; bir şeyin dibi.

(Ar. ḡavr) a. P120a3

aşakğa bar- Mecrasına inmek.

(Ar. aḥdera) “*aşakğa bardı kemi*” P174a4 [Y **yukaru bar-**, **ayakça yöri-**]

→ başmı aşak kııl- P218a5

‘**âşık (Ar.)** Çok seven âşık, tutkun.

(Ar. kelif) ‘â. P139b6; Y164a4

(Ar. şabb) ‘â. Y171b7 [P ‘**âşık er**]

(Ar. muvelle‘) ‘â. turur P182b9

‘â. erür Y227a3

‘**âşık er** Çok seven âşık, meftun, tutkun kimse.

(Ar. şabb) ‘â. P145b1 [Y ‘**âşık**]

(Ar. raculun muteyyim) ‘â. P199b6; Y254b6

‘**âşık bol-** Çok sevmek, âşık olmak, pek düşkün olmak.

(Ar. lehice) ‘â.-dı P132b7

(Ar. kelife) ‘â.-dı P139b6; Y164a4

(Ar. ‘aşıka) ‘â.-dı P140a9; Y165a1

(Ar. şabbe) ‘â.-dı P145a9 [Y **ârzülüğ bol-**]

(Ar. şağafe = m. şağife) ‘â.-dı P160b2; Y194a2

(Ar. iftete¹⁷³) ‘â.-dı P205b10; Y271b6

(Ar. istehâme) ‘â.-dı P216a10; Y312a5

‘**âşık kııl-** 1. Aşk, sevgili aklını başından alıp zelil etmek.

(Ar. tâme) ‘â.-dı P89a7; Y106a2

2. Bir şeye gönlü takılıp düşkün olmak, sevmek, âşık olmak.

(Ar. hâme) ‘â.-dı P89b1; Y106a6

(Ar. evle‘a) ‘â.-dı P182b9; Y227a3

(Ar. istehâme) ‘â.-dı P216a10 [Y **ârzülüğ bol-**]; Y312a5 [Y **ârzülüğ bol-**]

‘**âşıklık (Ar. + T.)** Aşk, şiddetli sevgi.

(Ar. ‘işķ) ‘â.+dın P124b2

‘**âşıklık(ı) bar** Çok düşkün, tutkun.

(Ar. velü‘) “*aṅga ‘âşıklık bar anıṅ birle*” P182b9

‘â. (‘âşıklıkı bar) Y227a3

âşikâre (Far.) Aşikâr olan şey, zahir olan, vazıh.

(Ar. cehre = m. cihâr) â. P201b1¹⁷⁴; Y258a1

(Ar. beyyin) â. P89b3 [Y **açuk nirse**]

(Ar. ‘alâniye) â. Y134b5 [P **âşikâre iş**]

âşikâre bil- Düşünmek, anlamak. Açıklamak.

(Ar. tebeyyene) â.-dim P212b1

¹⁷³ P: fe >ķaf

¹⁷⁴ âşık<âre>

āşikāre bol- Bir iş açık, zahir olmak, yayılmak, bilinmek, ortaya çıkmak.

(Ar. zā' a) “*āşikāre boldı rāz*” P88a9

ā.-dı Y104b5

(Ar. 'alene = m. 'aline) ā.-dı P111a3; Y134b4

(Ar. bāne) ā.-dı P89b3 [Y **açıl-**]

(Ar. bāḥa) ā.-dı P118b2 [Y **açıl-**]

(Ar. feṣā) ā.-dı P126a5; Y155a6

(Ar. celā) ā.-dı P128a1 [Y **açıl-**]

āşikāre bolğan nerse Açık, vazıh.

(Ar. celiyy) ā. P128a2 [Y **açuk nirse**]

āşikāre iş Açıklık.

(Ar. 'alāniye) ā. P111a4 [Y **āşikāre**]

āşikāre kı1- Bir şeyi ortaya çıkarmak, açığa çıkarmak, ilan etmek, yaymak.

(Ar. ṣehera) ā.-dı P157a9 [Y **açuk kı1-, belgölüg kı1-**]

(Ar. eḫhera) ā.-dı P174b3 [Y **zāhir kı1-**]

(Ar. a'lene) ā.-dı P180a7; Y222b6

(Ar. ezā' a = m. eṣā' a = m. ezā' a = m. eṣā' a) ā.-dı P185b7; Y231b5

(Ar. cāhera) ā.-dı Y258a1 [P **āşikāre kı1ıṣ-**]

(Ar. kāṣefe) ā.-dı Y260a4 [P **zāhir kı1-**]

āşikāre kı1ıṣ- Açmak, açığa çıkarmak.

(Ar. cāhera) “*āşikāre kı1ıṣdı anıḡ birle düşmenlıḡnı*” P201b1 [Y **āşikāre kı1-**]

aşla- 1. Kırık, çatlak vs. yi tamir etmek.

(Ar. cebbera) “*aşladı süḡüklerni*” P191a2 [Y **aşlatur-**]

(Ar. ra'ebe) a.-dı Y184a4 [P **şalāḡka keltür-**]

2. Kırık iyileşmek, düzelmek.

(Ar. incebera) a.-dı P207b8

3. Yarayı bağlayıp sarmak, onarmak.

(Ar. le'eme) a.-dı P161a3 [Y **yapşur-**]

4. Toplamak.

(Ar. ṣe'abe) a.-dı P154a8 [Y **aşlaştur-**]

aşlan- Birbirine yapışmak, bitişmek.

(Ar. ilte'eme) a.-dı Y271b3 [P **yapuş-**; Y **teg-**]

(Ar. cebera) a.-dı Y120b3 [P **baḡla-**]

aşlaştur- 1. Kırık kemiği düzeltmek.

(Ar. cebera) a.-dı Y120b2

2. Toplamak.

(Ar. ṣe'abe) a.-dı Y184a6 [P **aşla-**]

aşlaşturmuş Kırığı düzeltme.

(Ar. cebr) a.+dın Y104b1 [P **sarḡan**]

aşlatur- Kırık kemiği sarıp iyileştirmek.

(Ar. cebbera) “*sünğüklerini aşlattırdı*” Y240b1 [P **aşla-**]

aşlıg Yemekli, yemek olan.

aşlıg tergi Yemek sofrası.

(Ar. mā'ide / c. mevā'id) a. P11b5 [Y **ötenmiş tergi**]

aşlık 1. Yemek, yenilen şey.

(Ar. ta'ām) a.+nı P87a9 [Y **ta'ām**]; Y105b7 [P **ta'ām**]; Y124b5 [P **ta'ām**]; Y255a6 [P **ta'ām**]; Y267a3 [P **ta'ām**]

2. Buğday.

(Ar. ta'ām) a.+nı P89a5; Y105a6; Y80a1 [P **ta'ām**]; Y124b5 [P **ta'ām**]

aşlık kârvâm Kervan, kabile. Zahire götüren deve, eşek, katır.

(Ar. 'îr = m. seyyâre) a. Y1b7

aşlık keltür- Ürün vermek.

(Ar. egalle) “*aşlık keltürdi yir*” P181b7

aşlık ketür-¹⁷⁵ Rızık hazırlamak. Zahire çekmek.

(Ar. imtâre) a.-di P206b2 ; (aşlıknı ketür-) a.-di Y274a5 [P **aşlık <ketür->**]

→ tegirmen boğazınğa atulğan aşlık P10a8

aşsız Yemeksiz, yemek olmayan.

aşsız tirgi Masa. Sofra. Sini.

(Ar. hîvân / c. hûn = m. supra / c. sufer) a. P11b6 [Y **hûn**]

aşnu Önce, evvel.

(Ar. qabl) a. P55a3; Y55b6

aşnu keç- Öne geçmek.

(Ar. istakdeme) “*er aşnu keçti*” Y307b6

(Ar. qaddeme) a.-ti Y247b3 [P **ilgerü kiç-**]

aşnu keçür- Öne geçirmek.

(Ar. qaddeme) a.-di Y247b3 [P **ilgerü kiçür-**]

(Ar. istakdeme) a.-di Y307b6

(Ar. a'cele) a.-di Y220b5 [P **iwür-**; Y **iwdür-**]

aşnu kiç- 1. Öne geçmek.

(Ar. qademe) a.-di P110a3 [Y **ilerü keç-**]

(Ar. ekdeme) a.-ti Y222a3 [P **uydur-**; Y **oğra-**]

(Ar. teqaddeme) a.-di P211a11

2. Bir meclisin başköşesine oturmak.

(Ar. teşaddera) a.-di P209b13 [Y **tüpde otur-**]

→ kamuğdın aşnu P58a8; bıçmasdın a. oranla- Y128b6; vaqtındın a. bota sal- Y64a7

aşru Aşarak, dik.

¹⁷⁵ P: <ketür->

aşru bak- Gözü dikerek bakmak.

(Ar. şameha) “*közi birle aşru nirse tapa baqtı*” Y186b3 [P **başını keltürüp bak-**]

aşur- Geçirmek, aktarmak; yaklaştırmak.

→ azın azın aşur- P189b9, Y238b3

at İsim, ad.

(Ar. ism / c. esmā / c. esāmī) a. P53a8; Y53b5

a.+1 P2b1

a.+1n Y211a1

a.+1nı P172a6

at ur- İsim koymak, ad vermek.

(Ar. semmā) a.-dı Y256a3 [P **ata-**]

at urğan bol- Bir isimle adlanmak.

(Ar. tesemmā) a.-dı P212b12

at urulmuş vakt Tayin edilen zaman; bir iş için belirlenmiş zaman.

(Ar. mīkāt) a. P82b2 [Y **mu’ ayyen vakt**]

... **atı birle ünde-** Bir isimle adlandırmak; ... diye çağırarak.

(Ar. de’ ā) “*zeyd atı birle ündedi*” Y156a1 [P ...(ni) **ata-**]

→ ezgü at P53a9; örtüglig a. P54a4; yawuz a. Y71a4; yawuz a. tağ- Y71a4

at/t 1. Binek hayvanı, beygir, düldül.

(Ar. feres) a. P40b8; P74a4; P77b1, 9; P80a7; P81b3; P87a8; P90b1; P98a4; P107a4; P107b7; P108b3; P111b2; P119a1; P121b8; P122a2; P123a7 [Y **kölik**], P123a7; P123b7; P125a3; P127b5; P149a5; P155a1; P155b6; P168b9; P174a5; P178a1; P196a1; P208b9, 11; P209a2; P216b6, 10; Y84a1; Y89a4; Y89b4; Y93a4; Y93b4; Y95a5; Y103a7; Y117b3; Y130b1; Y144b7; Y149b1; Y129b1; Y149a6; Y151b1, Y151b1; Y152a3; Y153b5; Y185a7; Y186b4; Y219a6; Y241a5; Y248b3; Y281a7; Y314a2; Y314b3

a.+1nġ Y57a7; Y177a1; Y181b2

a+n1nġ P152a9; P191b2

a.+nı P69a2; P95a7; P156a2; P175a8; P179b6; P186b7; P215a11; Y75b3; Y114a1; Y187a3; Y213b5; Y233b1; Y305b1

a.+ğa P64a9; P171b7; P192b9; P196b5; P216b8; (a.+ğa) Y68b6; Y131b2; Y210a4; Y243b3; Y249b5; Y314a5

a.+dın P69b3; P214b5; Y76b1

(Ar. dābbe) a. P123a7 [Y **kölik**]; P103b5 [Y **kölik**]

a.+nı P75b7; P113b8 [Y **kölik**]; Y86b3

a.+ğa P71a2 [Y **yılkı**]; P179b9; (a.+ğa) P104b2; P108a9

2. At sürüsü.

(Ar. hayl / c. huyūl) a. (atlar) P40b8; P155b4; Y186b2

a.+nı Y147a5 [P **atlar**]; (atlar) P120b2 [Y **at**]

a.+1 (atlar) Y210a1 [P **atlıklar**]

aṭ ağız bağlağı nerse Atın dudağının bağlandığı nesne.
(Ar. ziyār) a. (aṭ ağız bağlağı nerse) P32a6 [Y **irindük**, **aṭ irni bağlağı nerse**]

aṭ azağı Atın ayağı.
(Ar. qāyimet / c. qavāyim) a. P41b3

aṭ bıkmı Atın göğüs kısmı, böğrü.
(Ar. ebṭal) a. P41b1

aṭ içegüsi Atın içkembesi.
(Ar. kerış / kurüş) a. P41b2

aṭ irni bağlağı nerse Atın dudağının bağlandığı nesne.
(Ar. ziyār) a. (aṭ irni bağlağı nerse) Y34b7 [P **aṭ ağız bağlağı nerse**, Y **irindük**]

aṭ kaşakuçı Kaşağı.
(Ar. fircevn / c. ferācīn = m. miḥasse) a. P42b5

aṭ keçimi Savaşta atlara giydirilen zırh.
(Ar. ticfāf) a. P45b2 [P **bergüstivān**; Y **keçim**, **at yaruk<ı>**, **bergüstān**]

aṭ kögsi Atın göğsü.
(Ar. lebān) a. P41a8

aṭ kuzrukı Atın kuyruğu.
(Ar. zeneb / c. eznāb) a. P41a9

aṭ menği Attaki benek.
(Ar. nukte / c. nuket) a. P42a1

aṭ müngü yir Atın eğer konulan yeri.
(Ar. şahve / c. shahevāt) a. P41a9

aṭ nişānı Attaki damga.
(Ar. şiyet / c. şiyāt) a. P41b4

aṭ tezeki At pisliğı.
(Ar. fers) a. P41b2

aṭ toynakı Atın tırnağı.
(Ar. ḥāfir / c. ḥavāfir) a. P41b3

aṭ tutakı Atın dudağı.
(Ar. caḥfele / c. ceḥāfil) a. P41a7

aṭ kekili Atın alna dökülen saçı, perçemi.
(Ar. qavnes / c. qavānis) a. P41a8

at yaruk<ı> Savaşta atlara giydirilen zırh.
(Ar. ticfāf) a. Y43b3 [P **aṭ keçimi**, **bergüstivān**; Y **keçim**, **bergüstān**]

aṭ yalı Atın yelesi.
(Ar. ʿurf / c. aʿrāf) a. P41a8

aṭ zekeri Atın erkeklik organı.
(Ar. curdān) a. P41b1

aṭğa terbiyyet kılmak At terbiyesi.

(Ar. şan'atu'l-feres) a. P159b6 [Y **atnı yahşı iktülemek**]

atnı yahşı iktülemek At terbiyesi.

(Ar. şan'atu'l-feres) a. Y192b5 [P **atğa terbiyyet kılmak**]

atnıng tört azağı Atın dört ayağı.

(Ar. şevā) a. P41b3

→ aq a. P42a1; al a. P41b8; ala a. P42a1; altınçı a. P42a4; arkası aq a. P41b6; aşılsız a. P41a1; astın tutağı aq a. P41b6; bağlanmış a. Y75b3; başı aq a. P41b4; bıkmı aq a. P41b7; bidevī aq P40b9; bir azağı aq a. P41b8; bir renklig a. P42a1; bişinçi a. P42a3; eñg soñgrağı a. P42a5; eñgesi aq a. P41b5; ikinçi a. P42a3; kök boz a. P41b9; körklüg a. Y148a3; kül renklig a. P41b9; münği a. P41a5; onunçı a. P42a4; ötgen a. P42a3; sarıg a. P169a1; sarıg a. P41b9; sarp a. P41a5; sebīl kılınmış a. P175a9; sekisinçi a. P42a4; suçıgan a. P103b5; suçıgan a. P155a2; tepesi aq a. P41b5; terlegen a. P41a6; terlemegen a. P41a6; tiziñge tegrü aq a. P196a1, Y248b3; tiziñge tegrü aq a. P41b7; toqısınçı a. P42a4; torı a. P168b5; toruğ a. P41b8; tört azağı sekil a. P41b7; törtinçi a. P42a3; tükel yaratılmış a. Y247b1; türkī a. P106a5, Y128a5; türkī a. P41a1; qara a. P41b9; qarı a. P41a4; qarmı aq a. P41b6; qaşqa a. P41b5; qavī yaratılmış a. Y250b7; kezik tağı aq eşek yelni P49a1; kısğa tülüg a. P41a6; kısğa tülüg a. P133b2; qolı aq a. P41b8; qula a. P41b9; quzruğı aq a. P41b8; tızgır a. P42a1; uyluqıñga tegrü sekil a. P41b7; üçünçi a. P42a3; üstün tutağı aq a. P41b6; yahşı a. P41a1; yahşı yörigen a. P121a3; yaratığı rāst a. P195a4; yaratığı üstüvār a. P197a9; yitinçi a. P42a4; yorğa a. P119a2; yorğa a. P41a5; yorğa a. Y314b3; yüksek a. P41a6; yüziniñ bir yanı aq a. P41b5

→ baqşış atı P41a5; nişānlıg a. P198b9; pālān a. P41a1; taqlanmış a. Y253b1; yarış a. P42a2; yorğa a. Y145a1

at- 1. Bir şeyi kuvvetle atmak, fırlatmak.

(Ar. zeraqa) “*attı anı zūpīn birle*” P106b8 [P **türt-**]

(Ar. qazefe) a.-tı P71a3; Y79a3

(Ar. remā) a.-tı P92b3; P172a4; Y110b1; Y210b6

(Ar. rāmā) a.-tı Y264b5 [P **atış-**]

atgan Atan, atıcı.

(Ar. rāmī) a. Y315a1

atgu yası Kiriş.

(Ar. culāhiq) a. P30b9 [Y **atgulak yası**]

atgu yulduzlar Şeytanın taşlandığı yıldızlar.

(Ar. rucūm) a. Y132b4 [P **iblisga atgan yulduzlar**]

atku taş Ufak taş, çakıl taş.

(Ar. haşab) a. Y62a6 [P **uşak taş; Y tamzuk**]

2. Ağzından su, şarap gibi şeyleri püskürtmek.

(Ar. mecce) a.-tı Y136a2 [P **ağızdm tüwkür-**]

3. Yürüme, adım atmak, atlayıp geçmek.

(Ar. tehaţta) “*attı anıñ üze*” P212b8

(Ar. haţā) a.-tı P126b1; Y155b4

(Ar. ihtetā) a.-tı P207a3

atmak Adım, yürüme hareketi için yapılan her bir ayak atışı.

(Ar. huṭvet) a. Y155b5 [P **adım**]

→ kiçig at- Y315a2; uşak a.- P216b14; uşak taş birle a.- Y62a5

→ büte<ğa> atğu oğ P44b5; neft a. oğ P43b3

→ iblīsğa atğan yulduzlar P109b2

ata Ced, baba.

(Ar. eb / c. ābā' = m. vālid) a. P22a7; Y22a6

a.+ngnı P57a6; Y58a7

(Ar. ebī) a.+sınga P91a7; P96b7; Y108b5; Y115b7

(Ar. ebā) a.+sını P115a8

a.+sındın P162a9

ataniᅡg er qarındaşı Amca, babanın erkek kardeşı.

(Ar. 'amm / c. a' mām) a. P22a9; Y22a7

ataniᅡg kız qarındaşı Hala, babanın kız kardeşı.

(Ar. 'amme / c. 'ammāt) a. P22a9; Y22b1¹⁷⁶

→ periler atası P14b4, Y10a5

→ qayın ata P22b9; qazın a. Y23a4; ögey a. P22b6, Y22b7; uluğ a. P22a8, Y22a6

→ taᅡgrı ataᅡgnı beklesün P57a6, Y58a7

ata- İsim koymak, bir isimle adlandırmak; ... diye çağırarak.

(Ar. semmā) a.-dı P200b5 [Y **at ur-**]

(Ar. de' ā) "atadı aᅡga zeydni" P126b4 [Y... **atı birle ünde-**]

atamak Bekleme süresi, müddet.

(Ar. 'iddet) a. Y263a7 [P 'iddet]

'**aᅡā (Ar.)** 1. Bağış, hediye, vergi.

(Ar. minᅡat = menᅡhat = m. minaᅡ / c. menāyih) 'a. Y65a3 [P **baᅡşış**]

(Ar. rifd) 'a. Y65b6 [Y **yārī**, P **baᅡşış**]

(Ar. 'aᅡā) 'a. Y220a5

'a.+nı P178b2; P193b2; P210a1

'a.+sı P180b4 [Y **baᅡşış**]

(Ar. cedā) 'a. P186b3 [Y **baᅡşış**]

2. Ödül, mükāfat.

(Ar. cā'ize) 'a. P184b1 [Y **icāzet**, cā'ize]

'**aᅡā bir-** 1. Birine bir şeyi bağışlamak, vermek.

(Ar. meneᅡa) 'a.-di Y65a2 [P **baᅡşış bir-**]

(Ar. cedā) 'a.-di Y153b2 [P **baᅡşış bir-**]

(Ar. nevvele) 'a.-di P198b8 [Y **baᅡşış bir-**]

¹⁷⁶ (ataniᅡg) kız qarındaşı

2. İyilikte bulunmak.

(Ar. seyyebe) ‘a.-di P199a5

‘**atā kııl-** 1. Birine bir şeyi bağışlamak, vermek.

(Ar. refede) ‘a.-dı Y65b6 [Y **yārī bir-**, P **baḥşîş bir-**]

2. Fayda vermek.

(Ar. ecdā) ‘a.-dı P186b2 [Y **baḥşîş bir-**]

‘**atābī (Ar.)** Bir kumaş türü.

‘**atābī kıılıcı** Bir çeşit hareli ipek kumaş.

(Ar. ḥaff / ḥufūf) ‘a. P29a9; Y31a5

atasız Babası olmayan.

atasız oğulsuz er Babası ve evladı olmayan adam.

(Ar. kell) a. P81b2; Y95a4

atasız oğulsuz bol- Babasız ve oğulsuz olmak.

(Ar. kelle) a.-dı P81b2 [Y **atasız taķı oğulsuz bol-**]

atasız taķı oğulsuz bol- Babasız ve oğulsuz olmak.

(Ar. kelle) a.-dı Y95a3 [P **atasız oğulsuz bol-**]

ataş Adaş, adları aynı olanlardan her biri. *krş. adaş*

(Ar. semiyy / c. esmiyā) a. Y23b5 [P **adaş**]

atgulaķ Yay kirişi.

atgulaķ yası Kiriş.

(Ar. culāhiķ) a. Y33a5 [P **atgu yası**]

atıķ- Suyun yüzüne çıkmak.

(Ar. tafā) “*balıķ suw üzesinde atıķtı*” Y156b5 [P **ķalı-**]

atı/ula- Şiddetle sallayarak sütün yağını çıkarmak.

(Ar. maḥāza) “*atıladı sütüni*” P68b6 [Y **atula-**]; (atula-) Y75a3 [P **atıla-**]

atın- Kendi hâline bırakılmak.

atınmış tiwe Kendi hâline terkedilmiş, başıboş bırakılan develer.

(Ar. iblun sudā) a. Y44a2 [P **ızılmış tiweler**]

atış- Birbirine atmak, birlikte atmak.

(Ar. teķāzefe) “*atışdılar taş birle*” P213b7

(Ar. rāmā) a.-dı P203b6 [Y **at-**]

(Ar. terāmā) a.-tılar Y303b3 [P **oķ at<ış->**]

→ ķur‘ā atış- P202b2; oķ a.- P202a14; oķ a.- P207a10; oķ at<ış-> P214b12

aṭlıĝ (I) Atlı. Binici, süvari.

(Ar. fāris / c. fursān / c. fevāris) a. P165a4; Y200b4; (aṭlıĝlar) P42b8

a.+lar P217b14

(Ar. ḥayyāle) a. (aṭlıĝlar) P43a3

(Ar. ḥayl) a. (aṭlıĝlar) P171b4 [Y **aṭlar**]

aṭlıĝ bol- Attan ve binicilikten anlamak, bu konuda görüş ve bilgisi olmak.

(Ar. feruse) a.-dı P165a4; Y200b3

atlıĝ (II) Ünlü, şöhretli.

atlıĝ çawlıĝ Şerefli, şöhretli.

(Ar. nebîh) a. P168b6; Y206a2

atlıĝ çawlıĝ bol- Şeref ve şan sahibi olmak.

(Ar. nebuhe) a.-dı P168b5; Y206a1

atsız Adı olmayan.

atsız barmaĝ Yüzük parmaĝı.

(Ar. binşir) e. Y15b4 [P **törtinç barmaĝ**]

‘**aţţār (Ar.)** Güzel koku satan kimse.

(‘aţţār) **astın taşı** Attarların üzerinde güzel kokulu madde ezdikleri somaki taşı.

(Ar. şalāye / c. şalā’et) a. Y33b7 [P **astın taş**]

‘**aţţār taş** Attarların kullandığı ezme taşı.

(Ar. medāk) ‘a. P31b1 [Y ‘**aţţārlar üstün taş**]

‘**aţţārlar üstün taş** Attarların kullandığı ezme taşı.

(Ar. medāk) ‘a. (‘aţţārlarınĝ üstün taş) Y33b7 [P ‘**aţţār taş**]

atul- Atılmak, bırakılmak.

→ tegirmen boĝazınĝa atulĝan aşıĝ P10a8

atula- *bk. atı/ula-*

atulan- Çalkalanmak.

atulanmış yoĝurt Yayıĝta çalkalanmış yoĝurt.

(Ar. mimĝazat) a. Y75a5 [P **bişek**]

āvāz (Far.) Ses.

(Ar. şavt) ā.+ını P114b3 [Y **ün**]

āvāz kıĝl- Islık çalmak.

(Ar. şafera) a.-dı P64a7 [P **sıĝır-**; Y **sıkır-**]

→ ĝoş āvāz P212b14

aw 1. Av, türlü yollarla yakalanan evcil olmayan hayvan.

(Ar. şayd) a.+ĝa P150b8

a.+nıĝ P188b6

a.+ĝa Y179a6

(Ar. sāniĝ) a. P155b1

(Ar. bāriĝ) a. P154b7

aw iti Av köpeĝi, büyük köpek, koyun köpeĝi.

(Ar. ‘urbuc) a. P50a1; Y49a2

(aw iti) **enüki** Av köpeĝi eniĝi.

(A. cirv / c. cirā’) a. P50a1 [Y **enük**]

aw kuş Avcılık yapan şahin veya köpek gibi hayvanlar.

(Ar. cāriĝa / c. cevāriĝ) a. P51a9

→ sürilmiş aw P99a2

aw- Ovmak, sürtmek, (kulak) burmak.

(Ar. ʿ arake) “*awdı kulağını taķı edīmni taķı özge nerseni*” P107b7 [Y **bur-**]

(Ar. ferake) “*awdı buğday başını*” P107b8

a.-dı Y130b2

(Ar. ferake) “*awdı menīni tondın*” P107b8

a.-dı Y130b2

ʿ **avān (Ar.)** Yardımcı.

(Ar. ʿ avn / c. aʿ vān) ʿ a. Y24b5

awçı Avcı.

(Ar. şayyād) a. P30a7; Y32a7

(Ar. şāʿid) a. P177b2 [Y **awlağan**]

awçı kizlengü çukur Avcı kulübesi veya soğukta sığındıkları çukur.

(Ar. kırmüş) a. Y2a1 [P, Y **alaçuk**]

awçı kuş Av kuşu.

(Ar. cevārih) a. (awçı kuşlar) P154b9 [**awlağan kuş**]

awınçalığ bk. awu/inçalığ

awınçasız bk. awu/inçasız

awla- 1. Avlamak, av yakalamak.

(Ar. kıneşa) “*awladı kezikni*” P68a2

a.-dı Y74a1

(Ar. hāraşe) a.-dı P67b4; Y73a7

(Ar. şāde) a.-dı P86b9; Y102b6

(Ar. iħterāşe) a.-dı Y268a4 [P, Y **tut-**]

(Ar. iħtenāşa) a.-dı P204b9; Y268a7

(Ar. teķānaşa) a.-dı P210a8; Y286b7

(Ar. iştāde) a.-dı P206b2; Y274a4

2. Yaralamak.

(Ar. ceraħa) “*awladı awçı kuşlar*” P154b9

a.-dı Y185a6

(Ar. teşayyede) a.-dılar Y295a1

awlağan Avcı.

(Ar. şāʿid) a. Y218b4 [P **awçı**]

awlağan kuş Av kuşları, köpekleri vs.

(Ar. cevārih) a. Y185a6 [P **awçı kuş**]

awlamaz kuş Leşle beslenen kuş.

(Ar. buđās) a. P51b5 [Y **uşak kuş**]

awlan- Av yapılmak.

awlanmış kezik Avı yapılan yabani hayvan.

(Ar. kıanaş = m. kıanış) a. P68a2; Y72a4

(Ar. ferıs) a. Y72b5 [P yırtılmış kezik]

‘avret (Ar.) Dişi, kadın.

(Ar. mer’et) ‘a. Y178a6; Y199a1 [P tişi]; Y227b5 [P tişi]; Y317a5 [P tişi]; Y312a5 [P tişi]

‘a.+ni Y63b1 [P tişi]; Y73a3 [P tişi]; Y110b7 [P tişi]; Y159a6 [P tişi]

‘a.+i P150a5; P187b5

‘a.+ke Y244a4 [P tişi]

(Ar. -t) ‘a. Y119b2 [P tişi]; Y122a7 [P tişi]; Y158b4 [P tişi]; Y160b3 [P tişi]; Y166a4 [P tişi]; Y167a2 [P tişi]; Y168b4 [P tişi]; Y230b3 [P tişi]; Y242a7 [P tişi]

(Ar. -hā) ‘a. Y248b6 [P tişi]

‘a.+ke Y250b2 [P tişi]; Y252a5 [P tişi]

→ aħmak ‘a. Y205b4; aruğ ‘a. Y164a1; aybañğ ‘a. Y180b6; bıkıını yinçke ‘a. Y125b6; bili yinçke er tağı bili yinçke ‘a. Y125b7; budı aruğ ‘a. Y174a2; emçeki ağırçaklanğan ‘a. Y119b3; emüzgen ‘a. Y216b6; ergen ‘a. Y198a7; i‘timād kıılınmış er tağı ‘a. Y197a5; i‘timād kıılınmış er tağı ‘a. Y197a5; itigsiz ‘a. Y167a2; kāhil ‘a. Y167b1; kıanğan ‘a. Y182a1; kıarı ‘avret P21b7; kıarında oğlan bar erken süt bergen ‘a. Y232a4; kıısır ‘a. Y158b5; kıısır ‘a. Y168b5; kıorğan ‘a. Y188b6; kıorklğ ‘a. Y205a6; kıorksüz ‘a. Y177b6; künilegen ‘a. Y178b1; nāz kıılğan ‘a. Y225a1; nifaslığ ‘a. Y160b4; oğlan yitürgen ‘a. Y166a5; oğlanın yitürgen er tağı oğlan yitürgen ‘a. Y166a5; ozağ ‘a. Y176b1; ölüğ ‘a. Y164b6; pārsā ‘a. Y222b2; pārsā ‘a. Y303b6; resıde ‘a. Y214b2; suwsağan ‘a. Y160b7; suwsağan ‘a. tağı er Y161a1; tişi kıamaşmış ‘a. Y159b7; toğ ‘a. Y162b1; tölök ‘a. Y205b2; tutağı kıara ‘a. Y181a3; tünle kıörmez ‘a. Y180a1; talāđ birilmış ‘a. P136b2; talāđ bolğan ‘a. Y129b3; uşağ oğlanlığ ‘a. Y220b5; üstāz işçi ‘a. Y192b6; vālih ‘a. Y175b7; yalıñğ ‘a. Y179b2; yaslığ ‘a. Y223b3; yinçke bıkıınlığ ‘a. Y172a2; yüklğ ‘a. suti Y232a5; yüklğ ‘a. Y166b1; zinā kıılğan ‘a. Y199a1

awuç 1. Elin yumulmuş durumu.

(Ar. kıabzet) a.+ı P68b4; Y74b7

2. El.

(Ar. yed) a.+ı Y79a3

awçı birle iç- Suya ellerini daldırıp avuçla almak.

(Ar. iğterafe) a.-ti Y269b4 [P awuçla-]

→ bir awuç P68b4, Y75a1; bir a. Y79a3; bir a. suw P71a3;

awuçla- Avuçla almak.

(Ar. ğarafe) “awuçladı suwnı eli birle” P71a2

a.-dı Y79a3

(Ar. māħa) a.-dı P86b4; Y102a7

(Ar. iğterafe) a.-dı P205a6 [Y awçı birle iç-]

av/wujğun Selem ağacı yaprağı veya meyvesi. Sepilenen palamut ağacı meyvesi.

(Ar. kıaraz) a. P34a7 [Y awujğun]; (awujğun) a. Y37b4 [P awujğun]

awun- Garipsemeyi bırakıp alışmak, yadırgamamak.

(Ar. enese = m. enise) “awundi anîḡ birle” P66a8; Y71b2

(Ar. te’ennese) “awundi anġa” P210a4 [Y awınçalıġ bol-]

(Ar. t̄anese) a.-dı P213b2

a.-dılar Y299a2

(Ar. iste’nese) a.-dı Y306a3 [P awunça tut-]

awunça Alışma, ısınma.

awunça köñgüllig tişi Cana yakın kadın.

(Ar. ānise / c. evānis) a. P66a9 [Y körklüg uraġut]

awunça tut- Alışmak.

(Ar. iste’nese) “awunça tuttı ħoldaş birle” P215b3 [Y awun-]

awu/ınçalıġ Alışkın.

(Ar. enīs) a. P165a2

awu/ınçalıġ bol- Alışmak, yadırgamamak.

(Ar. enuse) “awunçalıġ boldı orun” P165a2 [Y awınçalıġ bol-]; (awınçalıġ bol-) a.-dı Y200b2 [P awunçalıġ bol-]

(Ar. te’ennese) “awınçalıġ boldı” Y286a7 [P awun-]

awunçalıġ ħıl- Alışmak, yadırgamamak.

(Ar. enese) a.-dı P175a7 [Y awınçalıġ ħıl-]; (awınçalıġ ħıl-) Y215a7 [P awunçalıġ ħıl-]

awunçalıġ yir Alışılmış, mamur; yaşamaya elverişli mekân.

(Ar. mekânun me’nūs) a. P66b1 [Y ħişiler birle ābadān yir]

awu/ınçasız Tenha, alışamayan.

awu/ınçasız bol- 1. Bir yer, insanlar göçüp تنها kalmak.

(Ar. evħaşe) a.-dı [Y awınçasız bol-]; (awınçasız bol-) Y226b4 [P awunçasız bol-]

2. Alışamamak.

(Ar. istevħaşe) “awınçasız boldı” Y310a6

awunçasız ħıl- Bir yeri boş, تنها ve korkulu bulmak.

(Ar. evħaşe) a.-dı P182b4 [Y iriktir-]

awurda Ebe.

awurda tişi Ebe.

(Ar. ħābilet) a. P108b7

awurdalıġ Ebelik. *krş.* **awurtalıġ**

(Ar. ħibālet) a. P108b8; Y132a1

awurdalıġ ħıl- Ebelik yapmak.

(Ar. ħabele) “awurdalıġ ħıldı awurda tişi oġlanlarga” P108b7 [Y awurtalıġ ħıl-]

awurtalıġ Ebelik. *krş.* **awurdalıġ**

awurtalıġ ħıl- Ebelik yapmak.

(Ar. ħabele) “oġlanġa awurtalıġ ħıldı” Y131b6-7 [P awurdalıġ ħıl-]

ay (I) 1. Kamer, ay, hilal.

(Ar. ħamer / c. aġmār) a. P3a4; P70a8; Y308b5; Y77b5

(Ar. şehir) a. P181b6; Y225a4

(Ar. hilâl) a. Y225b1 [P **yaŋgı ay**]; Y279a6; Y311b4

ay keregüsi Ayın çevresinde görünen geniş ve aydınlık halka.

(Ar. hâle / c. hâlât) a. P3a5

→ kün taķı a. P3a6; tolun a. P3a5; yaŋgı a. P3a5; P181b9, P208a9, P216a6, Y309b3

2. Ay; otuz günlük zaman.

(Ar. şehir) a. P128a6; P156b3; P205a7; P207b6; Y187b7; Y269b6

ay yarısı Ayın yarısı.

(Ar. munteşifu'ş-şehir) a. P205a7; Y269b6

ay evveli Ayın başlangıcı.

(Ar. mustehellu'ş-şehir) a. (ayınğ evveli) Y309b3

→ bir ayğa terge tut- P201b4

3. Rende.

(Ar. 'atele) a. Y34b6 [P **ay temür**]

ay temür Rende.

(Ar. 'atele) a. P32a5 [Y **ay**]

→ yuwķa ay P32a6

ay- 1. Konuşmak, laf etmek, söylemek, okumak, anlatmak, dile getirmek.

(Ar. zârabe) "*meşel aydı*" P59b4 [Y **beyân kı1-**]

(Ar. nebese) "*hîç söz aymadı*" P67b1 [Y **sözle-**]

(Ar. kâle) "*râstķa tuttı anı kim aydı*" P180a2

a.-dı Y150b1 [P **ayut-**]

a.-mış Y222a7

(Ar. eblâ) "*özr aydı anğa*" P187b6 [Y **açuk kı1-**]

(Ar. kaçşa) a.-dı Y138b7 [P **ayut-**; Y **bil-**]

(Ar. karaża) a.-dı P68b5 [Y **ayıt-**]

(Ar. şe'ara) a.-dı P101b2; Y122a3

(Ar. enşede) a.-dı P173b6 [Y **okı-**]

2. Yazmak, düzmek, nazmetmek.

(Ar. hâke) "*şî'r aydı*" P89a1 [Y **ayt-**]

(Ar. enşe'e) a.-dı P171b1 [Y **ayıt-**]

3. İfşa etmek, (haber vb.) yaymak, vardırmak, götürmek.

(Ar. efşâ) "*aydı sını*" P187a3 [Y **aç-**]

(Ar. efzâ) "*aydı anğa sını*" P187a5 [Y **ız-**]

4. İddia etmek, sanmak; vasıflandırmak.

(Ar. ze'ame) "*işni aydı*" Y133a3 [P **şifat kı1-**]

5. Uydurmak, yalan düzmek.

(Ar. teķavvele) "*aydı anı üze aytulmağannı*" P212a14

→ endiŕe kılmadın ay- P205b1; ğazel a.- P202a13; ĥadd a.- P112a7; ĥamd a.- P173a2; kıŕĝa beyt a.- Y124a7; kıŕĝa beyt a.- Y267b7; kıŕĝa ŕi' a.- P204b5; kiçig ŕi' a.- P103a5; meŕel üçün a.- P211a4; muĥāl a.- Y230a6; mücābāt a.- P184b2; nükte a.- P189b7; 'özr a.- P64b1; rāst a.- P107a2, Y129a7; rāz a.- P202b7; ŕavāb a.- P183b5, Y228a6; seci' ay- P159a3, Y191b5; söwçek a.- P101a6; söz a.- P203a8; ŕi' a.- P101b2, Y122a3; tafŕil üze a.- P194b7, Y246b5; te'vīl a.- P198b6; te'vīl a.- P212a13; tefsir .- P191b6; tesbīĥ a.- P197b7, Y251b1; va'z ay- P191a6, Y240b6; yaman laĥab a.- P66a4

→ hicv ayĝan Y153a1; kez seci' a. er P159a3; rāst a. er P107a3; tesbīĥ a. P197b7; tesbīĥ a. Y251b1

→ söwçek ayĝanlar P101a6

→ kıŕŕa aymaĥ P202a2

aya Avuç, avuç içi, el.

(Ar. keff / c. ekuff) a. P18a9; Y15b1

a.+sı Y232a2 [P el]

aya çızıĝı Avuç içindeki hatlar.

(Ar. sirr / c. esrār) a. Y15b2 [P aya yivsi]

aya içi Avuç içi.

(Ar. rāĥe / c. rāĥ / c. rāĥāt) a. P18b1; Y15b2

aya yivsi Avuç içindeki hatlar.

(Ar. sirr / c. esrār) a. P18b1 [Y aya çızıĝı]

ayaça El ayası kadar.

(Ar. ĥadru rāĥe) a. P58b4; Y60a6

ayaĥ Bacaĝın bilekten aŕaĝısı.

(Ar. riel / c. arcul) a. Y18b1 [P azaĥ]

ayaĥ baĝı 1. Ayak bileziĝi halhal.

(Ar. ĥalĥāl / c. ĥalāĥīl = m. tāc / c. ticān) a. Y1a5 [P azaĥ baĝı]

2. Kadınların ayakta paçalarını baĝladıkları don halkası.

(Ar. muĥaddem = m. muĥalĥal) a. Y18a7

(ayaĥ) iç **yanı** Uzuvarın vücuda bakan yönü.

(Ar. insiyy) i. Y18b3 [P baldır]

ayaĥ igi Ayak aĝrısı.

(Ar. niĥris) a. Y37a1 [P azaĥ igi]

ayaĥ kıvrılmaĝı Koyun, keçi ve sığırın ayaklarında görülen bıcılğan hastalıĝı.

(Ar. nukre) a. Y37a3 [P azaĥ kıvrılmaĝı]

ayaĥ teri İŕçi ücreti.

(Ar. cu'1 / c. ec'āl = m. ci'āle = f. ra'iyye / c. ra'āyā = f. ĥarāc / c. aĥrice = m. ĥarc) a. Y24b6

[P azaĥ teri]

ayaĥ yüzi Ayak parmakları üzerindeki yumru ve tümsek yer.

(Ar. ĥimāre) a. Y18b2 [P azaĥ arĥası]

ayakça yöri- Mecrasına inmek.

(Ar. aḥdera) a.-di Y213b4 [P **aşakğa bar-**; Y **yuḡaru bar-**]

ayakı ak (koy) Bir ayağı beyaz olan koyun.

(Ar. reclā) a. Y47b1 [P **bir azakı ak koy**]

ayakın tög- Bir şeyi ayakla basıp çiğnemek.

(Ar. dāse) a.-di Y147a3 [P **tög-**]

→ uzun ayak Y52a7

→ ışık ayakı basruḡı P10a6; küweç a. Y4b5

ayaklıḡ Ayaklı, ayağı (...) olan. *krş.* **azaklıḡ**

→ üç ayaklıḡ taḡt Y7a7

ayas Bekçi, koruyucu.

(Ar. ḥafīr / c. ḥuferā) a. Y67b7 [P **hem-‘ahd**; Y **kārvān beklegüçi**]

‘**ayb (Ar.)** Ayıp, kusur; yüz karası.

(Ar. daḡal = m. šenār = m. ‘uvār) ‘a. P53b1; Y53b6

(Ar. meşlebet / c. meşālib) ‘a. P59a8; Y62a3

(Ar. subbet) ‘a. Y135b1 [P **söggen**]

(Ar. ‘ār) ‘a. Y254b1

(Ar. naḡīšet) ‘a. P210a9

‘**ayb kıl-** 1. Ayıplamak, kınamak.

(Ar. lemeze) ‘a.-dı Y71a3 [P ‘**aybla-**]

(Ar. ‘ābe) ‘a.-dı Y101a6 [P ‘**aybla-**]

(Ar. zāme) ‘a.-dı Y106a2 [P ‘**aybla-**]

(Ar. šāne) ‘a.-dı Y106b7 [P ‘**ayblıḡ kıl-**]

(Ar. zerā) ‘a.-dı Y108a4 [P ‘**aybla-**]

(Ar. ḡabbaha) ‘a.-dı P190a8 [Y **körksüzle-**]

(Ar. tenaḡḡaşa) ‘a.-dı P210a8

2. Ardından konuşmak, gıybet etmek.

(Ar. hemeze) ‘a.-dı P71a7 [P ‘**aybla-**]

3. Birini bir işi sebebiyle utandırmak, kabahatini yüzüne vurmak.

(Ar. ‘ayyare) ‘a.-dı Y254a7 [P **sarsıt-**]

4. Sövmek, küfretmek.

(Ar. vaḡa‘a) ‘a.-dı Y195b7 [P **düşmenlik kıl-**]

→ inḡen ‘ayb kılḡan er Y101a6

‘**ayb koyḡan er** Çok ayıplayan.

(Ar. raculun ‘ayyāb ve ‘ayyābet) ‘a. P85b8 [Y **inḡen ‘ayb kılḡan er**]

aybaḡ Dazlak olmak, başından saçlar dökülmek.

(Ar. eclaḡ) a. P132b9

(Ar. eşla‘) a. P138b3

(Ar. enza‘) a. P139a1 [Y **yilpe**]

2. Boynuzsuz öküz.

(Ar. ecleh) a. P144b5

aybaṅṅ ‘avret Alın tarafından saçı dökülmüş kadın.

(Ar. eclā) a. Y180b6 [P **aybaṅṅ tişi**]

aybaṅṅ bol- Başı dazlak olmak, saçları olmamak.

(Ar. şali‘ a) a.-dı P138b3

(Ar. celiye) a.-dı P151b8; Y180b6 [Y **alın saçı yok bol-**]

(Ar. celihe) a.-dı P144b4

(Ar. celiḥa) a.-dı P132b9

(Ar. nezi‘ a) a.-dı P139a1 [Y **yilpe bol-**]

aybaṅṅ er Dazlak. Güteryüzlü; parlak; yakışıklı.

(Ar. eclā) a. P151b8; Y180b6

aybaṅṅ tişi Saçları olmayan kadın.

(Ar. celvā‘) a. P151b8 [Y **aybaṅṅ ‘avret**]

aybaṅṅ yir Alnın, şakağın iki tarafında dazlak yeri.

(Ar. neze‘ a) a. P139a2

‘aybla- (Ar. +T.) 1. Ayıplamak, kınamak.

(Ar. şelege) ‘ a.-dı P59a7; Y62a2

(Ar. lemeze) ‘ a.-dı P66a3 [Y ‘ayb kıl-]

(Ar. ‘ābe) ‘ a.-dı P85b7 [Y ‘ayb kıl-]

(Ar. zāme) ‘ a.-dı P89a7 [Y ‘ayb kıl-]

(Ar. zerā) ‘ a.-dı P90b9 [Y ‘ayb kıl-]

2. Ardından konuşmak, gıybet etmek.

(Ar. hemeze) ‘ a.-dı P66a7 [Y ‘ayb kıl-]

‘ayblağan 1. İnsanları yüzüne karşı ayıplayan.

(Ar. lumeze) ‘ a. P66a3 [Y **kişi ardınğa sözlegen**¹⁷⁷]

2. Gammaz kimse.

(Ar. humeze) ‘ a. P66a7 [Y **kişi yüziñge sözlegen**¹⁷⁸]

‘ayblı/iğ/g (Ar. +T.) Ayıplı.

‘ayblıg kıl- Ayıplamak.

(Ar. şāne) ‘ a.-dı P89b8 [Y ‘ayb kıl-]

‘ayblig kıl- Bir şeyi ayıplı kılmak.

(Ar. heccene) ‘ a.-dı Y248a6 [P **yawuzğa nisbet kıl-**]

(Ar. ‘ayyebe) ‘ a.-dı P199a6

‘aybsı/uz (Ar. +T.) Ayıpsız, kusursuz.

(Ar. selām) ‘ a. P13b3; (‘aybsuz) Y8b6

¹⁷⁷ Ar. lumeze ile humeze kelimelerinin anlamları tercümede karıştırılmış olmalı.

¹⁷⁸ Ar. lumeze ile humeze kelimelerinin anlamları tercümede karıştırılmış olmalı.

aydış- Karşılıklı okumak.

(Ar. tenâşede) “*aydışdılar şi‘rmi*” P213a11 [Y **beytleş-**]

→ hicv aydış- P214b7; hikâyet a.- Y264b4; söwçek a.- P201b4; yawuz (lağab) a.- P213b2

→ söwçek aydıŝmak P201b4

âyet (Ar.) Kur’an’daki sureleri oluşturan parçalardan her biri.

(Ar. âyet) â.+ğa P212a13; (â+ka) Y294b2

âyet ur- Onlu kısımlara ayırmak; Kur’an’ı her on sayfada bir olmak suretiyle işaretlemek.

(Ar. ‘aşşera) “*âyet urdı muşhafğa*” P191b4 [Y **nağş kıl-**]

aygır Damızlık erkek at.

(Ar. hişân / c. huşun) a. P40b9

ayğuç Diyen, söyleyen.

→ sec^c ayğuç er Y191b5

ayığ Ayı.

(Ar. dubb / c. dubeb) a. P49b4; Y48b4

ayığ enüki Ayı yavrusu.

(Ar. deyseme) a. P49b5 [Y **ayığ oğlanı**]

ayığ oğlanı Ayı yavrusu.

(Ar. deyseme) a. Y48b5 [P **ayığ enüki**]

ayıl- Söylenmek, denilmek.

(Ar. kâle) a.-ur Y95b4 [P **aytul-**]

ayıl/ul- Kendine gelmek; iyileşmek, ayılmak. *krş.* **azıl-**

(Ar. şahâ) “*esrükükdin ayıldı*” Y153a2 [P **ayul-**; Y **çağ-**]; (ayul-) P124b2 [Y **çağ-**, **ayıl-**]

(Ar. efâka) “*ayıldı esrükükdin tağı tilwelikdin tağı sökellikdin tağı bî-hüşlükdin*” Y233a3-4 [P **azıl-**]

ayır- 1. Dağınık kılmak. *krş.* **azır-**

(Ar. zeyyele) a.-dı Y254b5 [P **azır-**]

2. İstisna etmek, genel kuralın dışında bırakmak.

(Ar. isteşenâ) a.-dı Y313a6 [P **çıkar-**]

3. Bir şey diğerinden üstün olmak, ayrılıp ayrı durmak.

(Ar. imtâze) a.-dı Y274a6 [P **azırıl-**]

ayırt 1. İki şey arasındaki uzaklık. *krş.* **azırt**

(Ar. bevn) a. Y54b4 [P **azırt**]

2. İki şeyin arasını ayıran, engel. Sınır, set.

(Ar. hâciz) a. bar Y124a7 [P **azırt**]

ayırt kemiş- 1. İki şeyin aralarını ayırmak; birbirinden ayırmak.

(Ar. hâceze) “*iki nirse arasında ayırt kemişdi*” Y124a6 [P **azırt kemiş-**]

(Ar. farağa) a.-ti Y129b6 [P **azırt kemiş-**]

(Ar. ferrağa) a.-ti Y245b3 [P **azırt kemiş-**]

2. Farklılık oluşmak; değişmek.

(Ar. hâle) a.-ti Y149b1 [P **azırt kemiş-**]

ayı/ut- 1. Yazmak, (şiir) düzmek. *krş. ay-, ayt-*

(Ar. *ķaraķa*) “*ķi’r ayıttı*” Y75a2 [P **ay-**]

(Ar. *eņķe’e*) “*ķi’r ayıttı*” Y209b4 [P **ay-**]

→ muhtelif beyt a.- Y236b4

2. Konuşmak, söylemek, anlatıp bildirmek.

(Ar. *ķāle*) a.-tı (ayut-) P122b7 [Y **ay-**]

(Ar. *ķaķķa*) a.-tı (ayut-) P114a8 [Y **ay-, bil-**]

→ ‘azl ayut- P142a2; meclis a.- P114a9

aylak Bir başına, başıboş.

aylak ıd- Başı başına salıvermek.

(Ar. *seyyebe*) a.-tı Y254a1

aylık Ay süresi(nce).

→ on aylık botalaçı inen P46a7, Y44b3¹⁷⁹; bir a. terke tut- Y258a6

ayna- 1. Rengi, tadı, kokusu değişmek, bozulmak; bulanmak, bulanık olmak.

(Ar. *esene* = m. *esine*) “*aynadı suw*” P110a4 [Y **ķūri-**]

(Ar. *kedira*) “*aynadı rengi*” P136a3 [Y **bulғанuķ bol-**]

2. (Renk) Sararmak, parlamak.

(Ar. *ifteķa’a*) “*aynadı gūnesi*” P204b14

3. Ayrılmak, uzaklaşmak, dönmek.

(Ar. *hāle*) “*aynadı ‘ahddin*” P122a3 [Y **ķay-**]

aynat- 1. Bir şeyi ilk şeklinden bozup değiştirmek.

(Ar. *ğayyara*) a.-tı Y254b1 [P **ķewür-**]

→ renk aynat- P118b4

2. (Sözü) Bozmak, değiştirmek, çarpıtmak.

(Ar. *ħarrefe*) a.-tı Y244b1 [P, Y **kiter-**]

ayran Yağı alınmış süt. *krş. aryan*

(Ar. *meħīz*) a. Y75a4 [P **aryan**]

→ yağı alınmış ayran Y75a5

ayrıl- Dağılıp yayılmak, birbirinden ayrılmak. *krş. azrıl-*

(Ar. *ifteraķa*) a.-dılar Y270a3 [P **azrıl-**]

(Ar. *teferraķa*) a.-dılar Y289a5 [P **azrıl-**]

(Ar. *inķaķale*) a.-dı Y279b1 [P **azrıl-**]

(Ar. *ķezze*) a.-dı Y91b5 [P **azrıl-**]

ayrıķ- Birbirinden ayrılmak.

ayrıķmaq Ayrıлма, ayrılık.

(Ar. *furķat*) a. Y260b1 [P **azrılıķmaq**]

ayrım Başta saç ayrılan yer.

¹⁷⁹ on a. (botalaçı inġen)

(Ar. mefrîk / c. mefârik = m. fark) a. P16a1 [Y **azwağ**]

ayt- 1. Konuşmak, söylemek. *krş. ay-, ayı/ut-*

(Ar. kâle) “*aytur sen sığınur men tañgrığa*” P119a9

a.-ur sen Y145b4

2. Bir sözü söyleyip anlatmak, öğretmek.

(Ar. lekḳane) a.-u birdi Y248a5 [P **telkîn ayt-**]

(Ar. efheme) a.-u birdi P179b6 [Y **uḳtur-**]

3. Yazmak, düzmek, nazmetmek.

(Ar. hâke) “*şî‘r ayttı*” Y105b3 [P **ay-**]

→ mücâbet ayt- Y229b4; (şî‘r) aytu birmek tile- Y305a1; telkîn a.- P195b6; ün a.- Y79a5; ün ayt- Y94a2; yañgluḳın ayt- Y186b5

ayta- Renk, hastalık, açlık vs.den değışmek.

(Ar. şehabe = m. şehube) “*gūnesi aytadı*” Y115a3 [P **tön-**]

aytul- Söylenmek, denilmek.

(Ar. kâle) a.-ur P81b9 [Y **ayıl-**]; P185b9; P206b10

aytulmağan Söylenmeyen, söylenmemiş şey.

(Ar. mā lemyaḳül) a. P212a14

ayul- *bk. ayı/ul-*

ayut- *bk. ayı/ut-*

az 1. Çok olmayan.

(Ar. ḳalîl) a. P81a9 [Y **az nirse**]

2. Önemsiz şey.

(Ar. nezr) a. P165a1 [Y **az nirse**]

az az yi- Tatmak, tadını bilmek için tatmak.

(Ar. teṭa‘‘ame) a.-di P211a10

az bol- 1. Az ve nadir olmak, azalmak.

(Ar. ḳalle) a.-dı P81a8; Y94b7

2. Az olmak; önemsiz, değersiz olmak.

(Ar. tefiḳe) a.-dı Y170b6 [P **ḳayrsız bol-**, Y **ḳadrsız bol-**]

(Ar. nezura) a.-dı P164b9; Y200b1

az ḳal- Çekmek, kısalmak.

(Ar. ḳaleṣa) “*ton yıgrıldı taḳı kölige az ḳaldı*” Y73b6 [P **ḳısğa bol-**, Y **ḳısğa bol-**]

az ḳıl- Azaltmak.

(Ar. ḳallele) a.-dı P196b8; Y250a1

az kör- Hafif görmek; azımsamak.

(Ar. isteḳaffe) a.-di Y309a2 [Y **yünḡül körü<n>-**]

(Ar. isteḳalle) a.-di Y309b1

az nerse Bir şeyden bir parça.

(Ar. nebez = m. yesîr) a. P39b6

az nirse 1. Çok olmayan.

(Ar. kalīl) a. Y95a1 [P **az**]

2. Basit, ehemmiyetsiz.

(Ar. şey'un tāfih = m. tefih) a. Y170b6 [P **haysız (nerse), mezesiz nirse; Y kıdrsız nirse**]

(Ar. nezr) a. Y200b1 [P **az**]

az toğurğan Çocuğu az olan kadın.

(Ar. nezūr) a. Y21b4 [P **az toğurğan tişi**]

az toğurğan tişi Çocuğu az olan kadın.

(Ar. nezūr) a. P21b [Y **az toğurğan**]

azın azın aşur- Bir şeyi diğer şeye yavaş yavaş vardirmek; alıştırmak.

(Ar. derrace) “*azın azın aşurdı fulān nersege*” P189b9

a.-dı Y238b3

(Ar. ıstetrace) a.-dı Y304b1 [P **azın azın yawuq <kı1->**]

azın azın iç- Yudumlayarak içmek.

(Ar. ceri' a) “*azın azın içdi suwnı*” P138a8 [Y **tüketi iç-**]

azın azın in- Yavaş yavaş inmek.

(Ar. tenezzele) a.-dı P211a5

azın azın inde/ür- Yavaş yavaş indirmek.

(Ar. nezzele) a.-dı P194b9 [Y **azın azın indür-**]; a.-dı (azın azın indür-) Y246b7 [P **azın azın inder-**]

azın azın yawuq <kı1-> Yavaş yavaş yaklaştirmek; derece derece yükseltmek

(Ar. ıstetrace) a.-dı P215a5 [Y **azın azın aşur-**]

azın azın yokalt- Bir şeyi iptal etmek. Bereketini gidermek.

(Ar. meħaħa) “*azın azın yokalttı taŋrı rib'ānı*” P160b4 [Y **bereketsiz kı1-**]

az- Yoldan sapmak, haktan sapmak, sapıtmak.

(Ar. źalle) a.-dı P81a5; Y94b4

(Ar. ğavā) a.-dı P94b5; Y113a4

azğan Azgın ve sapkın adam.

(Ar. ğaviyy) a. P94b5 [Y **azğan er**]

azğan er Azgın ve sapkın adam.

(Ar. ğaviyy) a. Y113a4 [P **azğan**]

‘**azāb** (Ar.) Eziyet, sıkıntı.

(Ar. ‘azāb) ‘a. P81a1; P154b3; Y94a5; Y184b4

‘a.+nı P191b6

‘**azāb feriştesi** Cehennemdeki azap meleği.

(Ar. zebniyye) ‘a. Y9a3 [P **ğmağuçı ferişte**]

‘**azāb yağmuru yağdır-** (Allah) Azap yağmuru indirmek.

(Ar. emħara) “*‘azāb yağmurın yağdırdı taŋrı anlar üze*” P175a1

→ katığ ‘azāb P165a3, Y200b3

āzād (Far.) 1. Hür, özgür erkek.

(Ar. ḥurr / c. aḥrār) ā. Y24a1 [P **āzād er**]; Y172b6 [P **āzād er**]

2. Azat edilmiş köle.

(Ar. 'itāk / m. 'utekā') ā. (āzādlar) Y81b2

āzād bol- Kölelikten çıkmak, özgür olmak.

(Ar. 'ateka) ā.-dı P72b1; Y81b1

(Ar. ḥarra) ā.-dı P146a3; Y172b5

āzād er 1. Hür, özgür erkek.

(Ar. ḥurr / c. aḥrār) ā. P23b5 [Y **āzād**]; P146a4 [Y **āzād**]

2. Azat edilmiş köle. İyi, pek değerli

(Ar. 'atīk / c. 'itāk / c. 'utekā') ā. P72b1 [Y **āzād hem kerīm kişi**]

āzād hem kerīm kişi Azat edilmiş köle. İyi, pek değerli

(Ar. 'atīk / c. 'itāk / c. 'utekā') ā. Y81b2 [P **āzād er**]

āzād kı1- Azat etmek.

(Ar. a' teka) ā.-dı P178a1; Y219a6

(Ar. ḥarrara) ā.-dı P196a8; Y249a4

āzād tişi Hür, özgür kadın.

(Ar. ḥurre / c. ḥarāyir) ā. P23b6; Y24a1

āzād tişi oğlanları Soylu olmayan kadının çocukları.

(Ar. ebnāu'l-mehāyir) ā. P23b6 [Y ... **oğlanları**]

āzādname (Far.) Döküman, vesika. Hürlüğü gösterir belge.

(Ar. şakke / c. sukūk = m. qabāle / c. qabālāt = m. ruq'a / c. riqā) ā. P27a4; P115b3 [Y **çak**]

āzādname bir- Belge vermek; çek düzenlemek. Hürlüğü gösterir belge vermek.

(Ar. şakke) ā.-di P115a2 [Y **çak biti-**]

azak 1. Ayak, bacağın bilekten aşağısı. *krş. ayak*

(Ar. ricl / c. ercul) a. P20b1 [Y **ayak**]

a.+1 P66b5; P104b3; P135a2; P203a3; Y72a1; Y126a3; Y262b7

a.+1nğa P121b7; Y149a4

a.+1ndın P104a1; Y125a6

2. Taban.

(Ar. qadem) a.+1 P81a3 [Y **tayın**]; P151b1

azak arkası Ayak parmakları üzerindeki yumru ve tümsek yer.

(Ar. ḥimāre) a. P20b2 [Y **ayak yūzi**]

azak bağı Ayak bileziği.

(Ar. ḥalḥāl / c. ḥalāḥī = m. tāc / c. ticān) a. P5b8 [Y **ayak bağı**]

azak bağı urun- Ayak bileziği takmak.

(Ar. teḥalḥale) a.-dı (azak bağı urun-) Y319b4 [P **azak bileziki urun-**]

azak bilezüki ornu Ayakta halhal geçirilecek yer.

(Ar. muḥaddem = m. muḥalḥal) a. P20a9

azak bileziki urun- Ayak bileziği takmak.

(Ar. teħalħale) a.-dı P218a8 [Y **azak bağı urun-**]

azak igi Ayak ağrısı.

(Ar. niķris) a. P33b5 [Y **ayak igi**]

azak ileyi İnsan veya hayvan ayağı.

(Ar. ķadem / c. eķdām) a. P20b2 [Y **taban**]

azak kıvrılmakı Koyun, keçi ve sığırın ayaklarında görülen bıcılğan hastalığı.

(Ar. nuķre) a. P33b6 [Y **ayak kıvrılmakı**]

azak koz- Bacaklarını ayırıp oturmak.

(Ar. feraşşeħa) a.-dı (azaķın koz-) P216b10

azak tamarı Kolda uzanan bir toplardamar.

(Ar. bāsiliķ) a. P18a9

azak teri İşçi ücreti.

(Ar. cu'1 / c. ec'āl = m. ci'āle = f. ra' iyye / c. ra'āyā = f. ħarāc / c. aħrice = m. ħarc) a. P24a7

[Y **ayak teri**]

azak tut- Nefret etmek, çekinmek.

(Ar. işmāzza) a.-tı P218b3 [Y **yıģlm-**]

azakı çalış bol- Yürürken dizlerive ökçeleri birbirine çarpmak.

(Ar. şakike) “*çalış boldı eşek azakı*” P146b8

azakı yalıńg Yalın ayaklı.

(Ar. ħāf) a. P151b1 [Y **yalıńg azak bolğan er**]

azakı yalıńg bol- Yalın ayak yürümek.

(Ar. ħafiye) a.-dı P151a9 [Y **yalıńg azak bol-**]

azaķın tur- Ayağa kalkmak, dikilmek.

(Ar. ķāme) a.-dı P123a5 [Y **örelık kı1-**]

azaķnı yirge ur- Şiddetle basıp çiğnemek.

(Ar. ħabeta) “*azaķın yirge urdı tiwe*” P69a1 [Y **azaķı birle yirni depert-**]

azaķnıńg tış yanı Her şeyin sağ tarafı.

(Ar. vaşsiyy) a. P0b3 [Y **tış yanı**]

→ el azak bağı P69a9; iki a. P104b2, P108a9, Y126a3; kıvrılğan a. P135a3; simek üçün azak kötür- P157a8; sürtgen a. P151b2; tabanı yuwķalmıř a. P152a9; tikenlig a. P121b7, Y149a4; yalıńg a. bol- Y180a5; yalıńg a. bolğan er Y180a6

→ azakı birle yirni depert- Y75b1; aķ a. P41b3; aķnıńg tört a. P41b3; bir a. aķ aķ P41b8; bir a. aķ koy P48b4; çerāg a. P12a8; iki a. bıķını birle aķ koy P48b4; tört a. sekil aķ P41b7; üç a. birle öre tur- Y89a4; üç a. birle yöri- P120b3, Y147a6; üç a. üze tur- P77b1; yörimekte a. ar- Y181b2; yörimekdin a. arğan er Y180a6

azaķlıg Ayaklı, ayağı (...) olan. *krş. ayaklıg*

→ çalış azaķlıg P146b9; çalış a. bol- Y174a1; dört a. cānavarlar P45b6; yüz a. çayan P51a2

āza/ārla- (Far. + T.) 1. Yormak, eza etmek, incit(il)mek.

(Ar. eziye) “*âzarladı andın fulân iş üze*” Y179a3 [P **emgen-**; Y **izâ teg-**]

(Ar. berraḥa) â.-dı P190a3 [Y **emget-**, **âzârlat-**]

(Ar. âzâ) â.-dı P186b6 [Y **âzârlat-**]

(Ar. seleḩa) â.-dı P72a8 [Y **âzârla-**]; (âzârla-) Y81a5 [P **âzarla-**]

(Ar. te’ezzâ) â.-dı P212b6

2. Asi gelmek, ihsan etmemek.

(Ar. ‘aḩḩa) â.-dı P115a8; Y140a3

âzarlan- (Far. + T.) İncitilmek, incinmek.

âzarlanġan İncinen.

(Ar. âz) â. Y179a4 [P **emgengen**]

âzârlat- (Far. +T.) İncitmek, eza etmek, yormak.

(Ar. âzâ) â.-tı Y233a6 [P **âzârla-**]

(Ar. berraḥa) â.-dı Y238b6 [P **âzarla-**; Y **emget-**]

azdur- (I) 1. Saptırmak, yanıltmak, sürçtürmek.

(Ar. ezalle) “*azdurdı anı yoldın*” P181b6

a.-dı Y225a3

(Ar. zâllele) a.-dı P196b7; Y249b7

(Ar. istezelle) a.-dı Y309a7 [Y **tayındur-**]

(Ar. isteġvâ) a.-dı P216b4; Y313b4

2. Aklını almak, sarhoş etmek.

(Ar. ġâle) a.-dı P122b7 [Y **azdurt-**]

3. Vesvese vermek, fesat çıkarmak.

(Ar. nezeġa) “*şeytân azdurdı*” Y77a7 [P **yoldın çıkar-**]

azdurġan Fesat, şer.

(Ar. ġâ’ile) a.-tı P122b7

azdurıp elt- (Şeytan) Birinin aklını ve şuurunu çelmek; ayartmak.

(Ar. istehvâ) a.-dı P216b4 [Y **yoldın çıkar-**]

azdur- (II) Yormak, takatsiz bırakmak.

(Ar. a’ yâ) “*azdurdı anı yörimek*” P189a1 [Y **emget-**]

azdurt- Aklını almak, sarhoş etmek.

(Ar. ġâle) a.-tı Y150a7 [P **azdur-**]

azġır Ahlaksız adam.

(Ar. şâṭir / c. şuṭṭâr) a. Y122a1 [P, Y **şüh**]

azġır bol- 1. Ahlaksız olmak, utanmayı terketmek.

(Ar. şaṭara) a.-dı Y121b7 [P **şühlik kıl-**]

(Ar. ḩalu’ a) a.-dı Y201a7 [P **şüh bol-**, Y **utsuz bol-**]

(Ar. mecene) a.-dı P111a8 [Y **azġırlık kıl-**]

2. Zina etmek.

(Ar. fecera) a.-dı Y122b6 [P **bî-bâk bol-**]

azgırlık Laubali davranma, ahlâksızlık.

azgırlık kı1- Utanması az olup laubali davranmak.

(Ar. mecene) a.-dı Y135a2 [P **azgır bol-**]

azgırlık kı1ış- Laubali davranışmak. şakalaşmak.

(Ar. temâcene) a.-1lar P214a5

azgunlık Azgınlık.

(Ar. ğayy) a. P214b8

azıĝ Azı dişi.

(Ar. nâb / c. enyâb = m. ‘arız / c. ‘avârız) a. P17b1; P208b3; Y14a3

azıĝ tiş Azı dişi.

(Ar. fâhine / c. tavâhin = m. raĥâ / c. erĥiye) a. Y14a4 [P **çiynegen tiş**]

azıĝlıĝ Yırtıcı.

azıĝlıĝ kezik Yırtıcı hayvan.

(Ar. sebu‘ / c. sibâ‘) a. P49a8; P68a6; P216a2; P217a5; Y48a6; Y74a6

azık Yiyecek, içecek. *krş.* **azuk**

azık kı1- 1. Birine azık vs. vermek, azıklandırmak.

(Ar. zevvede) a.-u bir- Y252a2 [P **azuk kı1-**]

2. Azık edinmek.

(Ar. tezevede) a.-dı Y293b7 [P **azuk al-**]

azıkı tük-en- Azıĝı tük-enmek.

(Ar. ermele) a.-di Y220b3 [P **azıksız bol-**]

(Ar. eķvâ) a.-di Y236b3 [P **azıksız bol-**]

azıksız Azıĝı, yiyeceĝi olmayan.

azıksız bol- Azıĝı tük-enmek.

(Ar. ermele) a.-dı P178b6 [Y **azıkı tük-en-**]

(Ar. eķvâ) a.-dı P188b7 [Y **azıkı tük-en-**]

azıl- Kendine gelmek; iyileşmek, ayılmak. *krş.* **ayıl-**

(Ar. efâķa) “*azıldı esriklikdin taķı ğdin taķı dıvânelıķdin taķı bı-huşlikdin*” P184b8 [Y **ayıl-**]

azın Başka, diĝer.

(Ar. ğayr = m. sivâ‘) a. P58b1 [Y **öngin**]; P201b11; P201b11¹⁸⁰; P202a13

azır- 1. Daĝınık kılmak. *krş.* **ayır-**

(Ar. feteķa) a.-dı P72b4; Y81b4

(Ar. zeyyele) a.-dı P199b5 [Y **ayır-**]

2. Bir şeyi başkasından, yerinden, işinden ayırmak, uzaklaştırmak.

(Ar. mâze) “*azırdı nerseni nersedin*” P87b2 [Y **ır-**]

(Ar. ‘azele) a.-dı P74a7; Y84a6

(Ar. bâne) a.-dı P89b2; Y106a7

¹⁸⁰ azın kitâb

3. Çocuğu memeden kesmek.

(Ar. faşale) “*azırdı süt emgen oğlanı anasından*” P74b6

a.-dı Y85a2

(Ar. fetame) a.-dı P76a9; Y87b4

4. Yağmalamak, baskın yapmak.

(Ar. şenne) “*azırdı anlardın gâretni*” P117a1 [Y yay-]

azırmak Muhallel olmayan and, yemin.

(Ar. meşneviyye) a. Y313a7 [P çıkarmak]

→ sı- tağı azır- P76b2, Y87b6; sütdin a.- P128b3

→ sı- tağı azırma- P76a9, Y83b7

az(ı)rıl- 1. Bir şey diğerinden ayrılmak; fırka fırka olmak, uzaklaşmak. *krş. ayrıl-*

(Ar. bāyene) a.-dı (azrıl-)¹⁸¹ P203a13 [Y ira-]

(Ar. ifteraka) a.-dılar (azrıl-) P205a10 [Y ayrıl-]

(Ar. inkaşale) a.-dı (azrıl-) P208a10 [Y ayrıl-]

(Ar. teferrağa) a.-dılar (azrıl-) P210b11 [Y ayrıl-]

azrılmış oğlan Memeden kesilmiş çocuk.

(Ar. faṭīm) a. Y87b5 [P azrılmış oğlan]

azrılmış Ayrı, ayrılmış.

(Ar. ma‘zel) a. turur Y84a7 [P irak]

azrılmış oğlan Memeden kesilmiş çocuk.

(Ar. faṭīm) a. P76b1 [Y azrılmış oğlan]

azrılmış torum Memeden kesilmiş inek veya deve yavrusu.

(Ar. faşīl / c. fuşlān) a. Y44a4 [P sütdin azrılmış torum]

→ anasından azrılğan oğlan P74b7

→ sütdin azrılmış torum P46a1

2. Yerinden oynamak, çıkmak.

(Ar. infekke) “*azrıldı sünğük*” P208b2

(Ar. inmāze¹⁸²) a.-dı P208b4

3. Muhalefet etmek.

(Ar. şezze) a.-dı (azrıl-) P79a7 [Y ayrıl-]

4. Bir şey diğerinden üstün olmak, ayrılıp ayrı durmak.

(Ar. imtāze) a.-dı (azrıl-) P206b3 [Y ayır-]

5. Kocasına mal vermek suretiyle boşanmak.

(Ar. iḥtele‘ a) “*urağut cüftindin azrıldı*” Y268b6 [P özini yul-; Y yulm-]

azırt 1. İki şey arasındaki uzaklık. *krş. ayırt*

(Ar. bevn) a. P54a3 [Y ayırt]

¹⁸¹ M. azrıl-

¹⁸² P: immāze

2. İki şeyin arasını ayıran, engel, sınır, set.

(Ar. hâciz) a. bar P103a5 [Y **ayırt**]

ayırt kemiş- 1. İki şeyin aralarını ayırmak.

(Ar. hâceze) a.-di P103a4 [Y **ayırt kemiş-**]

(Ar. ferağa) a.-di P107a8 [Y **ayırt kemiş-**]

(Ar. ferrağa) a.-di P194a4 [Y **ayırt kemiş-**]

2. Farklılık oluşmak; değişmek.

(Ar. hâle) a.-di P122a2 [Y **ayırt kemiş-**]

3. Aralarını bulmak.

(Ar. veffeğa) a.-di P197b1 [Y **tevfik kemiş-**]

âzîne (Far.) Cuma günü. *krş. âdfîne*

âzîne kııl- Cuma gününde bulunup cuma namazı kılmak.

(Ar. cemme^ç a) â.-duğ Y243b5 [P **âdfîne kııl-**]

‘azîz (Ar.) Yüce, şerefli.

(Ar. ‘azîz) ‘a. Y92b1

‘azîz bol- Kadri yüce, şerefli olmak, aziz olmak.

(Ar. ‘azze) ‘a.-dı P79b7; Y92a7

(Ar. i‘tezze) ‘a.-dı P206a2

(Ar. te‘azzeze) ‘a.-dı P211b4; Y292a1

‘azîz bul- Az, nadir, neredeyse bulunamaz olmak.

(Ar. ‘azze) “*nirseni ‘azîz buldı*” Y92b1 [P **bulunmaz bol-**]

‘azîz kııl- Ululamak, yüceltmek. Birini aziz kılmak, kuvvetli kılmak.

(Ar. e‘azze) ‘a.-dı P181a6 [Y **ağırla-**]

(Ar. ‘azzeze) ‘a.-dı P196a9 [Y **ķavî kııl-**]; Y249a6 [Y **ķavî kııl-**]

‘azîzlik/ ķ (Ar. + T.) Azizlik, aziz olma durumu.

(Ar. ‘izz) ‘a.+ni Y200a6 [P **‘azîzlik**]

a.+nı (azîzlik) P164b8 [Y **‘azîzlik**]

(Ar. merkezi ‘izz) “*kendü ‘azîzlikinde turur*” Y70b5-6 [P **‘azîzlik yiri**]

‘azîzlik yiri Azizlik, aziz olma durumu.

(Ar. merkezi ‘izz) ‘a.+inde turur P65b8 [Y **‘azîzlik**]

‘azl (Ar.) Yerinden, görevinden alma.

‘azl ayut- Bir şeyi işinden, yerinden ayırıp bertaraf etmek.

(Ar. ‘azile) ‘a.-tı P142a2 [Y **lâğ kııl-**]

‘azm (Ar.) Azim, sebat, kararlılık.

(Ar. zimā^ç) ‘a. Y216b7 [P **oğrağū**]

azrı Ayrı.

azrı bolmuş Birbirinden ayrılmış.

(Ar. munfaşıl) a. P54a5

azrı kııl- Ayırmak, uzaklaştırmak.

(Ar. faraze) “*azrı kıldı anğa ülüşini*” P66a1 [Y seç-]

azrı kılmış Birbirinden ayrılmış.

(Ar. munfaşıl) a. P54a7

azrıl- bk. **azırıl-**

azrılış- Bir şeyden ayrılmak, uzaklaşmak; ayrışmak, kopmak, dağılmak.

(Ar. färeka) a.-dı P202a8

(Ar. zāyele) a.-dı P203a12 [Y ır-]

(Ar. tezāyele) a.-dılar P214b4

(Ar. tebāyene) a.-dılar P214b5

azrılışmak Ayrılma, ayrılık.

(Ar. furkat) a. P202a8 [Y ayrışmak]

azuk 1. Yaşamak için gıda. *krş.* **azık**

(Ar. küt) a. P118a5 [Y öyün]

2. Azık; yolculuk için hazırlanan azık.

(Ar. zād) a. P212a7

azuk al- Azık edinmek.

(Ar. tezevede) a.-dı P212a7 [Y azık kııl-]

azuk bir- Ölmeyecek kadar azık vermek.

(Ar. kâte) a.-di P118a5 [Y küt bir-]

azuk kııl- Birine azık vermek.

(Ar. zevvede) a.-u bir- P198a4 [Y azık kııl-]

azwağ Başta saç ayrılan yer.

(Ar. mefriğ / c. mefāriğ = m. fark) a. Y12a1 [P ayırım]

B

ba- Bağlamak.

→ bertük bağı yığaç Y35a6

bāb (Ar.) Bölüm.

bāb kııl- Bablara bölmek, bölümlere ayırmak.

(Ar. bevvebe) b.-dı Y251b2 [P bāb bāb kııl-]

bāb bāb kııl- Bablara bölmek, bölümlere ayırmak.

(Ar. bevvebe) “*bāb bāb kıldı kitabını*” P197b8 [Y bāb kııl-]

bāc (Far.) Bir tür vergi. *krş.* **bāj**

(Ar. meks = f. ‘avā’in / c. a‘vān) b. P24a7 [Y bāj]

bacanağ Eşleri kardeş olan erkeklerden birine göre diğeri.

(Ar. selif) b. P23a1 [Y çıkan]

badaçı Sığır sürüsü olan, sığır sürüsüne bakan.

(Ar. bekkār) b. P47b7; Y46a7

bādiye (Ar.) Çöl, sahra.

bādiye ‘arabı Çölde yaşayan Arap.

(Ar. a‘rābiyy / c. a‘rāb / c. e‘ārīb = f. ‘acemiyy / c. ‘arab / c. ‘urub) b. Y9b1 [P **yābānda olturğan** ‘arab]

bādiyede bol- Badiyeye gitmek. Badiyede ikamet etmek.

(Ar. bedā) b.-dı P124b9 [Y **bādiyede mün-; (bādiyede) çık-**]

(bādiyede) çık- Badiyeye gitmek. Badiyede ikamet etmek.

(Ar. bedā) “*kişiler bādiyede mündiler ya çıktılar*” Y153b2 [P **bādiyede bol-; Y bādiyede mün-**]

bādiyede muķīm bol- Badiyede ikamet etmek.

(Ar. tebeddā) b.-dı P212b4

bādiyede mün- Badiyeye gitmek. Badiyede ikamet etmek.

(Ar. bedā) “*kişiler bādiyede mündiler ya çıktılar*” Y153b2 [P **bādiyede bol-; Y (bādiyede) çık-**]

bağ Bağ; toplayan, tut(tur)an araç.

→ tiz üzesinde bağ P206b9

→ ayak bağı Y1a5; ayak b. Y18a7; azağ b. P5b8; azağ b. urun- Y319b4; baş b. P37a9; baş b. P5b7, Y1a3; bıçak b. P45a4; bil b. P36a9, Y40b6; bil b. P5b5; bilek b. P5b3; boğaz b. P5b4; boyun b. P47a3; boyun b. P5b3; divit b. P27b5; el azağ b. P69a9; qarın b. P5b4; kol bağı P5b3; kögüs b. P5b4; meş b. P29a5; onduğ b. P69b4; saç b. P5b4, Y1a1; suw b. P101a5; tamar b. P36b1, Y40b7; tiz b. P47a4, Y45b3; tiz b. P74b2, P74b3, Y84b4; yörek b. P12b4; yüz b. P37a9

bāğ (Far.) Üzüm kütüklerinin dikili olduğu bahçe.

(Ar. kerm) b. Y122b7 [P **tāk**]

bāğ tireki Bağ direği.

(Ar. di‘āme / c. de‘ā’im = m. kâ’ime / c. kavā’im) b. P6a4

bağarsuğ Bağırsak.

(Ar. me‘ā / c. em‘ā) b. P19b3, Y17a3

bağarsuğ kıl Bağırsaktan yapılmış kıl.

(Ar. bamm) b. P30b1, Y32b5

→ bağığ bağarsuğ P19b3, Y17a4

bağda- Bağlamak.

(Ar. şağraba) “*bağdadı anı küreşmek içinde*” P216b9

b.-dı Y314a7

bağdamak Güreşte düşürmek için bacağı hasmın bacağına sararak yere yıkmak, vurmak.

(Ar. şağrabiyye) b. P216b9 [Y **küreşmek içinde bağdamak**]

→ küreşmek içinde bağdamak Y314b1

bağdādī (Ar.) Ev güvercini.

(Ar. yemāme / c. yemām) b. Y51b6 [P **iw köğürçini**]

bağdaş Bacakların toplandığı bir oturma biçimi.

bağdaş il- Bağdaş kurmak.

(Ar. terabba‘a) b.-di P210a13

bağır Bağır.

(Ar. kebid / c. ekbād) b. P19b2, Y17a2

b.+1 (bağrı) Y42a6

→ ya bağrı P44b3, Y42a6¹⁸³

bağır- Bağırmaq, sesini yükseltmek. *krş.* **bağır-, bağır-**

(Ar. ḥāra) “*bağırdı öküz*” P119b4

bağırtlağ Bir ördek çeşidi.

(Ar. қаtāt / c. қutā‘) b. P52a6, Y52a4

bağırtlağ ıvası Bağırtlak yuvası.

(Ar. ufcūş / c. efācīs) b. P7b9

bağışla- Birine bir şeyi bağışlamak, vermek. *krş.* **bağışla-**

(Ar. vaşala) b.-dı P84b5 [Y **bağış bir-**]

(Ar. vehebe) b.-dı Y195b5 [P **bağışla-**]

bağışlağan Bağışlayan.

(Ar. raḥmān) b. P2b1

bağışlağucu Bağışlayıcı.

(Ar. raḥīm) b. P2b1

→ ‘ömri müddetinde bağışlamak P174b6

bağla- 1. Bağlamak, bir şeyi bir yere veya başka bir şeye tutturmak.

(Ar. ‘aşaba) “*bağladı başını baş bağı birle*”P60a1

b.-dı Y63a1

(Ar. ğulle) “*bağladı anı ğull birle*”P116a2 [Y **ğull ur-**]

(Ar. rabaṭa) “*bağladı atını*”P69a2

b.-dı Y75b3

(Ar. qamata) “*bağladı oğlanını el azağ bağı birle*”P69a9

b.-dı Y76a5

(Ar. aqale) b.-dı P74b2; Y84b4

(Ar. irtebaṭa) b.-dı P204b11

bağlağı yip Bağlayacak ip veya köstek.

(Ar. ribāt) b. P69a2 [P **kişen**; Y **bağlanmış at**]

2. Kapatmak; bir şeyin ağzını ya da üstünü örtmek.

(Ar. aḥlāfe) “*bağladı inen yelnini*”P113a7

(Ar. evkā) b.-dı Y236a6 [P **ağzın bağla-**]

3. Kapı vb. kapatmak.

(Ar. eğlaqa) “*bağladı kapuğunu*”P178a2

b.-dı Y219b1

¹⁸³ (ya) bağrı

(Ar. evşade) b.-dı P182a7; Y226a5

(Ar. gallağa) b.-dı Y245b3; P194a3

(Ar. urtece) b.-dı P172b3; Y211b3

4. Kemer vb. takınmak.

(Ar. intetağa) “*iç kur bağladı*”Y270a4

b.-dı P205a10

(Ar. tevaşşağa) b.-dı Y292b5

5. Hayvana kolan çekmek.

(Ar. hazine) “*bağladı atını kolañg birle*”P75b7

b.-dı Y86b3

6. Dügümlemek.

(Ar. ‘ aqada) “*aytular bağladı fulān bil bağıni tağı şişdi ħubvesi*”P206b10

b.-dı P62b2; Y275a2

7. Sargılamak, ilaç koyup bezle sarmak.

(Ar. dammede) “*bağladı başını*”P190b5

b.-dı Y239b7

8. Kırık kemiği düzeltmek, kaynaştırmak; kemik kendi iyileşip düzelmek.

(Ar. cebera) “*bağladı sünğükni*”P100a8 [Y **aşlaştur-**]

(Ar. cebera) b.-dı P100a8 [Y **aşlan-**]

9. Kanın dinmesi için dağlamak.

(Ar. hase) “*tamarnı bağladı*”Y86b5 [P **tügün ur-**]

10. İshali kesip kabız yapmak.

(Ar. ‘ aqale) “*dārū ħarnını bağladı*” Y84b5 [P **ötmekdin bağla-**]

11. Set çekmek; akışı, geçişi engellemek.

(Ar. sekera) “*bağladı arqını*”P101a5

b.-dı Y121b4

(Ar. sedde) “*bağladı bögetni*” P112b1 [Y **böge-**]

12. Sağlamlaştırmak.

(Ar. şedde) b.-dı P79a5; P112b2; Y91b2; Y136b3

13. Anlaşılmaz biçimde söylemek; kapalı, anlaşılmaz, çetrefil olmak.

(Ar. elgaze) “*bağladı sözni*”P175a6; Y215a6

(Ar. ‘ aqkade) b.-dı P190b6; Y239b7

(Ar. istağlağa) b.-dı Y307a2 [P, Y **bağlan-**]

(Ar. istebheme) b.-dı Y307b3 [Y **müştebih bol-**]

→ ‘ aqd bağla- Y257b3; başını b.- P209a11; berk b.- Y227a5; bil b.- P211a8; boyun bağı b.- P217b8; çigindin b.- P193b4; eligni artaru b.- Y244b6; eşkibāy b.- Y255a7; ezgü b.- Y310b1; ilā b.- Y234b7; eşkibāy b.- Y240b7; kur b.- P194a5, Y245b5; küfre birle b.- Y221a1; ötmekdin b.- P74b3; öziñge b.- P211b2; şabr b.- Y256a2; selem b.- P179b1, Y221b4; selem b.- P177a6, Y218a4; taħrım

b.- P211a8; vişâh b.- P197a4, Y250a6; vişâh b.- Y292b5 ; zıhâr b.- P201b5, Y258b1; zıhâr b.- P210a1; zıhâr b.- Y298b5

→ bertük bağlağan yığaç P32b1; batın b. dârü Y84b6; qarın b. dârü P74b3

→ at ağızı bağlağı nerse P32a6; at irni b. nerse Y34b7; kölik b. yığaç Y46a2; kölük b. yir P9b2

→ köngül bağlamak P76a8

bağlağıçı Bağlayıcı, bağlayan.

→ bertük bağlağıçı P32b1

bağlan- 1. Düğümlemek, bağlanmak, eklenmek.

(Ar. in' i'kade) "*bağlandı nerse*" P207b7

bağlanmış at At, bağlı at.

(Ar. rabbât) b. Y75b3[P **bağlağı yip ya kişen**]

bağlanmış nerse Bağlanmış şey.

(Ar. şedîd) b. P112b2

→ pâlân soñında bağlanğan nerse P47a6

2. Kuşanmak, giyinmek; kemer vb. takınmak.

(Ar. tevaşşaḥa) "*bağlandı tonrı*" P211b12

→ ihrâm bağlan- Y221b2; izâr b. P204a11, Y266b7; izâr b. P209b10; zünnâr b. P209b12, Y285b4

3. Kapı vb. kapanmak, kilitlemek.

(Ar. insedde) "*bağlandı kapuğ*" P208a14

(Ar. ingalaḫa) b.-dı P208a8

4. Dili tutulmak, konuşan kimse tutulup kalmak.

(Ar. i' teḫile) "*tili bağlandı*" Y270b6 [P **tutun-**]

(Ar. urdice) "*sözlegen üze söz bağlandı*" Y211b3

b.-dı P172b3

5. Kapalı, anlaşılmaz olmak.

(Ar. istağlaḫa) "*bağlandı anıñg üze söz*" P215b12

b.-dı Y307a2 [Y **bağlan-**]

6. Zor olmak.

(Ar. a' yiye) "*nirse bağlandı anıñg üze*" Y237a1 [P **düşvâr bol-**]

(Ar. i' dale) b.-dı Y220b5 [P **düşvâr bol-**]

bağlıg Bağlı.

bağlıg bağarsuk Kıvrım bağırsak, ince bağırsağın son kısmı.

(Ar. ḥaviyye / c. ḥavâyâ) b. P19b3, Y17a4

bağlık Liften bükülmüş ip, urgan.

(Ar. veşîle / c. veşâ'il) b. P6a4

bağıçı Bağlayıcı, bağlayan.

→ bertük bağıçı Y35a6; Y240b1

bahâ (Far.) Fiyat, para.

(Ar. şemen) b.+nı Y119b1

b.+ğa P203b9; (b.+ka) Y265a3

b.+dın P194b5; P215b4; Y246b2; Y306a4

b.+sı P214b3

b.+sını P99b2

b.+sındın P114b6; Y309a1

bahā artur- Alışveriş, mehir vs.de artırma yapmak.

(Ar. tenāceşe) “*arturdu iki er bahānı*” P213b3

bahā birle nişān kı1- Numaralamak, rakamlamak; elbiseyi çizgili yapmak, nakışlamak.

(Ar. rakame) “*nişān kıldı bāzırgān tongā bahāsi birle*” P109b7 [Y **nişānlıg kı1-**]

bahā kı1- 1. Satıcı malı satışa çıkarıp fiyat belirlemek.

(Ar. sāme) b.-dı P123a4 [Y **oranla-**]

2. Eşyaya kıymet artırarak pahalandırmak.

(Ar. iste’eme) b.-dı P206b7

→ kan bahāsi P54a1

→ ol kim bahāsındın ekisür P114b6

bahālıg (Far. + T.) Pahalı.

→ ağır bahālıg māl P24b1

bahāne (Far.) Hastalık.

(Ar. ‘illet) b. Y102a2 [Y ‘illet]

bahāne kı1- 1. Bir özür ve illetle bahane etmek.

(Ar. i‘telle) b.-dı P206a7; Y273a3

2. Acımak, merhamet etmek.

(Ar. teħannā) b.-dı P212b13

bahāsız (Far. + T.) Paha biçilmez.

bahāsız yençü Eşsiz inci.

(Ar. durretun yetīme) b. Y176b3 [P **körklig yençü**; Y **mişsiz yençü**]

bağışla- Hibe etmek, bağışlamak. *krş. bağışla-*

(Ar. vehebe) b.-dı P161b4 [Y **bağışla-**]

bağışlamak Bağış, hediye, vergi.

(Ar. hibe) b.+dın P120b7 [Y **bağış**]

bağıl (Ar.) Cimri, hasis.

(Ar. şaħīḥ / c. eşihḥa) b. P78b7; Y91a1

(Ar. bāğıl = m. bağıl) b. P141a7 [Y **bağıllık kılgan er**]

bağıl bol- Cimrilik etmek.

(Ar. şaħḥa) b.-dı Y90b7 [P **bağıllık kı1-**]

bağıl er Cimri kişi.

(Ar. raculun zanīn) b. P82a4; Y96a1

(Ar. eşihḥa) b. (bağıl erenler) Y91a1

baḥīl kı́l- Cimri bulmak. Cimri kılmak.

(Ar. ebḥale) b.-dı P178a9 [Y **baḥīllık kı́l-**]

baḥīllık (Ar. + T.) Cimrilik.

baḥīllık kı́l- 1. Cimrilik etmek; cimri, hasis olmak.

(Ar. şahḥa) b.-dı P78b6 [Y **baḥīl bol-**]

(Ar. şahḥa b.-ur men P202b7; Y261b7)

(Ar. beḥile) b.-dı P141a6; Y166a3

(Ar. zanne) b.-dı P82a3; Y95b6

2. Cimri bulmak. Cimri kılmak.

(Ar. ebḥale) b.-dı Y220a2 [P **baḥīl kı́l-**]

baḥīllık kı́lış- Birbirine cimrilik etmek.

(Ar. teşāḥḥa) b.-dılar P214a6; (b.-tılar) Y301a2

baḥīllık kı́lgan er Cimri, hasis.

(Ar. bāḥil = m. baḥīl) b. Y166a4 [P **baḥīl**]

baḥş (Ar.) Üzerine konuşulan şey.

baḥş kı́l- Zor meseleleri karşılıklı tartışıp yarışmak. Şiir vs.de münazara etmek.

(Ar. tāraḥa) b.-dı Y257b1 [P **kemiş-**]

baḥsī (Far.) Kerpiç. Duvarda temel kısım.

(Ar. rehş) b. P8b2

→ bir baḥş<ī> tam P8b3

baḥsīçī (Far. + T.) Kerpiççi.

(Ar. rehhāş) b. P8b2

baḥşīş (Far.) Bağış, hediye, vergi.

(Ar. minḥat = m. menīḥat = m. minah / c. menāyih) b. P61b6 [Y ‘**aṭā**]

(Ar. rifd) b. P62a7 [Y **yārī, ‘aṭā**]

(Ar. ‘aṭā’) b.+din P75b5; Y86b1

b.+leri Y223a5 [P ‘**aṭā**]

(Ar. hibe) b.+din P198a9; Y147b47 [P **baḥşlamak**]

b.+ni Y269a1 [P **hibe**]

(Ar. nā’il / c. nevāl) b. P122b9; Y150b3

(Ar. cedā) b. P125a1; Y153b3; Y233a1 [P ‘**aṭā**]

(Ar. niḥl) b. P161a2; Y194b6

(Ar. asfad) b. Y212b5 [P ‘**aṭā**]

(Ar. ‘aṭiyye = m. ‘aṭā’ / c. ‘aṭāyā) b. P122b8; P187a7

baḥşīş aṭı Üzerinde hediyelik eşya taşınan hayvan.

(Ar. ḥumlān) b. P41a5

baḥşīş bir- Birine bir şeyi bağışlamak, vermek; bağış (olarak) vermek; fayda sağlamak.

(Ar. vaşala) “*fulān nirseni baḥşīş birdi*” Y99b5 [P **bağışla-**]

(Ar. meneḥa) b.-di P61b5 [Y ‘**aṭā bir-**]

(Ar. refede) b.-di P62a6 [Y ‘atā kıl-, yārī bir-]

(Ar. nāle) b.-di P122b7; Y150b2

(Ar. cedā) b.-di P125a1 [Y ‘atā bir-]

(Ar. neḥile = m. neḥale) b.-di P161a1; Y194b5

(Ar. erfede) b.-di P173a4

(Ar. asvade) b.-di Y212b5 [P ‘atā bir-]

(Ar. nevvele) b.-di Y253a7 [P ‘atā bir-]

(Ar. ecdā) b.-di Y233a1 [P ‘atā kıl-]

baḥṣīṣ <kabūl kıl-> Bağışı kabul etmek.

(Ar. ittehebe) b.-dī P206a9

baḥṣīṣ tile- Birinden bağış istemek. Bağış ve yardım istemek.

(Ar. istevhebe) b.-di Y310a3

(Ar. istamāḥa) b.-di P216a3; Y311a4

(Ar. ista‘ṭā) b.-di P216a14¹⁸⁴; Y313a1

(Ar. ictedā) b.-di P206b11

(Ar. isterfede) b.-di Y304b6 [P, Y yārī tile-]

→ ‘ömri müddetinde baḥṣīṣ kıl- P174b5

baḥt (Far.) Saadet, şans.

(Ar. cedd / c. cudūd) b. P170a9

baḥtlıḡ (Far. + T.) Şanslı, talihli.

(Ar. mecdūd) b. P170a8

baḥtlıḡ bol- 1. Şanslı, talihli olmak.

(Ar. cudde) b.-dī P170a8; Y208a3

2. Mevki, itibar ve şan sahibi olmak.

(Ar. iḥteẓā) b.-dī Y276a1 [P ülüşlüḡ bol-]

baḥtlıḡ kıl- Bir adamı saadetli kılmak.

(Ar. es‘ade) b.-dī P173a5; Y212b1

baḥtsiz (Far. T.) 1. Uğursuz şey.

(Ar. naḥs = m. nuhis) b. P137a3 [Y naḥs er]

(Ar. nuḥūs / c. menāḥis) b. (baḥtsizlar) P137a4 [Y naḥslig]

2. Nasibi az.

(Ar. maḥdūd) b. P170a9

baḥtsiz bol- 1. Uğursuz olmak.

(Ar. naḥise) b.dī P137a2 [Y naḥs bol-]

2. Nasipsiz olmak.

(Ar. ḥudde) b.-dī P170a9 [Y bezbaḥt bol-]

¹⁸⁴ baḥṣīṣ <tiledi>

(Ar. havrife¹⁸⁵) b.-dı P202a4 [Y **bedbaht bol-**, **rüzsız bol-**]

bahtsız er Uğursuz, yomsuz.

(Ar. menhūs) b. P137a4 [Y **menhūs**]

bahtsızlık (Far. + T.) Yoksunluk.

→ edeb bahtsızlığı Y260a2

bāj (Far.) Bir tür vergi. *krş. bāc*

(Ar. meks = f. ‘avā’in / c. a‘vān) b. Y24b5 [P **bāc**]

bāj-bān Öşürçü, ondalıkçı.

(Ar. ‘aşşār = m. mekkās) b. Y24b4 [P **deh-yekçi**; Y ‘**öşr alğuçı**]

bāk (Far.) Korku.

(-)¹⁸⁶ “*meniṅ andın bākım yok*” Y264b4

bāk tut- Umursamak, çekinmek.

(Ar. bālā) “*bāk tutmaz men andın*” P203b6

(Ar. ikterāse) “*hiç bāk tutmadım aṅga*” P204a3

b.-maz Y266a1

bāk tut- taķı saķışķa tut- Dikkate alıp hesaba katmak.

(Ar. vebihe) “*hiç bāk tutmadım taķı saķışķa tutmadım*” Y100a7 [P **büt- taķı saķışķa ur-**]

bāksız (Far. + T.) Sevinçli, çok neşeli, şımarık.

(Ar. eşirr = m. eşrān / c. eşārā) b. P134b5

bāksız bol- Keyifli, sevinçli olmak, şımarılmak.

(Ar. eşira) b.-dı P134b5

(Ar. beṭira) b.-dı P134b8

bāksız er Sorunsuz, rahat yaşayan.

(Ar. raculun mutrif) b. Y217b4 [P **ni‘metliĝ er**]

bāksız kıl- 1. Şımartmak.

(Ar. ebṭara) b.-dı Y213b3 [P **yünĝül kıl-**]

2. Birini bol nimet, refah içinde kılmak. Nimet veya bolluk azdırmak.

(Ar. etrafe) b.-dı Y217b3 [P **ni‘metliĝ kıl-**]

baķ- 1. Bakmak, görmek.

(Ar. nazara = m. nazara) b.-dı P102b8; (b.-tı) Y124a1

(Ar. ra‘eye) b.-dı P161b9; (b.-tı) Y196a4

2. Hafifçe süzerek bakmak, göz atmak.

(Ar. rameķa) b.-dı P106b7; (b.-tı) Y129a3

3. Yüzünü bir şeye doğru çevirmek, dikkatini o tarafa vermek.

(Ar. telaffete) b.-dı P209a14

4. Gözlerini bir şeye dikip hiç kırpmadan bakmak.

¹⁸⁵ Y: r>z

¹⁸⁶ Serbest Çeviri: Ar. lā‘ubālī

(Ar. ranā) b.-dı P128b5

5. Göz ucuyla bakmak.

(Ar. lemeḥa) b.-dı P156a4; (b.-tı) Y187a4

(Ar. leḥaze)b.-dı P158a7 [Y **közi kuzruḳı birle baḳ-**]

6. Ne zaman nereye yağmur yağdıracak diye buluta bakmak.

(Ar. şāme) “*baḳdı yaşınğa*” P89a7

b.-tı Y106a3

7. Hayvanın yaşını öğrenmek için ağzını açıp bakmak.

(Ar. ferra) “*tışinḡe baḳtı*” Y137b4 [P **baḳmaḳ üçün aç-**]

8. Gözetmek, biri diğerine bakmak, beklemek.

(Ar. lāḥaza) b.-dı P201b13; (b.-tı) Y259b1

(Ar. irteḳabe) b.-tı Y265b2 [P **köy-**]

(Ar. inteżara) b.-tı Y267b6 [P **köy-**]

9. Bir şey hakkında gereği gibi düşünüp taşınmak, tedbirli hareket etmek.

(Ar. tebeyyene) “*baḳdı iş içinde*” P212b1

baḳa koḳ- Bir şeyin üzerine çıkmak, yüksek bir yere çıkmak.

(Ar. evfā) b.-dı P188b3 [Y **baḳa otur-**]

baḳa oltur- Yukardan bakıp muttali olmak, gözetlemek; bir şeye yukarıdan bakmak.

(Ar. eşrefe) b.-dı P177a7; Y218a5

(Ar. enāfe) b.-dı P184b7 [Y **baḳa otur-**]

(Ar. şārefe) b.-dı Y260a3 [P **közdemçi bol-**]

(Ar. iṭṭale^a) b.-dı P204b14 [Y **baḳa otur-**]; P205a1¹⁸⁷

baḳa otur- 1. Bir şeye yukarıdan bakmak; yukarıdan bakıp muttali olmak, gözetlemek.

(Ar. enāfe) b.-dı Y230a2 [P **baḳa oltur-**]

(Ar. iṭṭale^a) b.-dı Y269a2 [P **baḳa oltur-**]

2. Bir şeyin üzerine çıkmak, yüksek bir yere çıkmak.

(Ar. evfā) b.-dı Y236a6 [P **baḳa koḳ-**]

baḳḡu yir Parlak ve güzel görünüş. Güzelliği görülsün diye teşhir edilen kıymetli elbise.

(Ar. ri’y) b. P161b9 [Y **meḡiz**]

baḳmaḳ üçün aç- Hayvanın yaşını öğrenmek için ağzının içine bakmak.

(Ar. ferra) “*açdı baḳmaḳ üçün tışini*” P113b1 [Y **baḳ-**]

baḳmaḳ üçün ḥile kı1- Elini kaşları üzerine koyup gözlerini güneşten koruyarak bakmak.

(Ar. isteşrafe) b.-dı Y306b5 [P **yaḡşı baḳ-**]

→ aşru baḳ- Y186b3; baş keltürüp b.- P155b5; borçqa b.- Y183b5; ezgü b.- P209b11; köz uçı birle b.- P204a3; közi kuzruḳı birle b. Y190b2; oḡrılayı b.- P202a7; oḡurlayı b.- Y260a6; tekebbürligdin közi uçı birle b.- P149a9; tiz b.- P193b5; yaḡşı b.- P215b9; yinçe b.- P181b1; yinçke b. Y224b5; yitig b.- Y244b7

¹⁸⁷ Metin tekrarı

→ közi ucu birle baġgan P149a3

baġa Kurbaġa.

(Ar. zifdi^c) b. P80b7; Y94a2; Y316b1

→ ġaburġaġlıġ baġa Y49b1

baġaġuġ Bögürle kürek arasındaki et.

(Ar. ferīşa / c. ferīş) b. Y15a4 [P **ġol eti**]

baġanak 1. Hayvanın kuru inciġi, incik kemiġi.

(Ar. vazīf / c. evzife) b. P20a9

2. Hayvandaki ġatal tırnak.

(Ar. zīlf / c. ezlāf) b. Y46b3 [P **sıġır toynaqı**]

baġır Kolay işlenir tür element.

baġır tütük Bekçi, polis vb. düdüġü.

(Ar. şaffāre) b. P30b8 [Y **taş tütük, temür surnāy**]

baġır- 1. Sabredemeyip baġırmak; korku vs.den gürültü etmek. *krş.* **baġır-, baġır-**

(Ar. źacce) b.-dı P78b3; Y90b5

2. Deve vs. böğürmek.

(Ar. hedera) b.-dı P65a2; Y70a6

(Ar. raġā) b.-dı P126b6; Y156a3

3. Melemek.

(Ar. şeġā) b.-dı Y156a3 [P **mele-**]

baġış- 1. Birbirini gözetmek.

(Ar. telāħaħa) b.-dılar P213b5

2. Bakmak için göz kapaklarını yumup gözünü küçültmek.

(Ar. teşāvese) b.-dılar P214a14

3. Tartışmak, münazara yapmak.

(Ar. nāzera) b.-tı Y258b5 [P **münāzara ġılış-**]

bāġī (Ar.) 1. Sonuç; ortaya çıkan ürün; kazanç.

(Ar. ġāşil = m. maħşül) b. Y131a1 [P **ħāşil bolġan nerse; Y fāyide**]

2. Artan, geri kalan.

bāġī ġal- 1. Hâsıl olmak, sonuç vermek.

(Ar. ġaşale) “*bāġī ġaldı anıġ üze*” P108a4; Y131a1

2. Kalmak; baki kalmak.

(Ar. beġiye) b.-dı P151b3; Y180b2

bāġī ġalmış nerse Bir şeyden arta kalan.

(Ar. beġiyye / c. beġāyā) b. P151b4 [Y **ġalmış nerse**]

bāġī suw Artık; suyun kalanı.

(Ar. su'r) b. Y189a1 [P **suw**]

bāġī suw ġal- Sudan artık kalmak.

(Ar. es'era) b.-dı Y214a2 [P **suw ġal-**]

→ cān bākīsi P15a9, Y11a5

baḳtur- Birini bir şeye vakıf kılmak.

(Ar. eḷhera = m. a'şera) b.-dı [P **közdemçi kııl-**]

bal Bal, taze bal.

(Ar. 'asel = m. eriyi) b. P34a3; P111b8 [Y 'asel]; P119b7; Y37b1; Y146a4

b.+nı P140b7 [Y 'asel]; P173b1; Y212b6

→ aḳ bal Y37b2; ḳatıḡ b. Y212b7; ḳoyuḡ kıılınmış b. P173b1; mūmdın çıḳmaduḡ b. P34a4

bala Yavru.

→ ... balası P50a5; (serçe) b. P51b6; sıçḡan b. P50b4; tawuşḡan b. P49a7

balaban Doḡan.

(Ar. bāzī) b. P120b4; P208b1; P217a6; Y147a7; Y315b4

balaban ... Doḡanın iki ayaḡına takılan kayışlar.

(Ar. sibāḳu'l-bāzī) b. P51b1

→ aḳ balaban P51b2

balçı/uk 1. Balçık, çamur.

(Ar. ḫīn) b. P209b5; (balçuk) P4b3; P131b2; P212a6

b.+ḳa Y284b2; Y293b5

2. Cıvık çamur.

(Ar. vaḫl) b.+ḡa (balçuk) Y175b3 [P **yobun**]

balçuk pāresi Sıkınca taşan balçık parçası.

(Ar. sulāle) b. P4b5

(balçukḳa) tüş- Cıvık çamura düşmek.

(Ar. veḫile) b.-ti Y175b3 [P **yob-**]

balçukḳa tüşgen Çamurlu, çamura düşen kimse.

(Ar. vaḫil = m. mevḫūl) b. Y175b4 [P **balçukḳa tüşgen er**]

balçukḳa tüşgen er Çamurlu, çamura düşen kimse.

(Ar. vaḫil = m. mevḫūl) b. P148a3 [Y **balçukḳa tüşgen**]

→ suwaḡ balçığı Y30a4

→ aḳ balçuk P4b3; sowuḡ b. P4b4; kıızıl b. P4b4; ḳuruḡ b. P4b4; yapşınḡan b. P131b2

→ suwaḡ balçuḡı P28b4

balçı/uklīg Balçıklı, çamurlu.

balçı/uklīg bol- 1. Bir yer sulu ve cıvık çamuru çok olmak.

(Ar. redīḡa) b.-dı Y163a4 [P **sowuḡ balçuklīg bol-**]

2. Siyah, kokmuş balçık çok olmak.

(Ar. ḫami'e) "*balçuklīg boldı çeşme*" P129a5

→ sowuḡ balçuklīg P139a3; sowuḡ b. bol- P139a3

baldır Ayak tabanının ortasındaki çukur.

(Ar. aḫmaş / c. eḡāmiş) b. Y18b2 [P **taban**]

(Ar. insiyy) b. P20b3 [Y **iç yamı**]

balık Balık.

(Ar. semek) b. P127a6; Y156b5

balık yıldız Balık burcu.

(Ar. hüt) b. P3a3

→ bişirip sowutılmış balık P35a6; küweçke bışmış b. Y39a2; sirkelig b. P35a6; sirkelig (b.) Y39a2

bâliğ (Ar.) Ergin.

bâliğ bol- 1. Çocuk erginliğe ulaşmak.

(Ar. edrake) “oğlan bâliğ boldı taķı yıgaç yaşardı” Y219b4 [P **reside bol-**]

2. (Oğlan çocuğu) Yirmi yaşına yaklaşmak.

(Ar. eyfe‘a) b.-dı Y227b4 [P **residelikge yawu-**]

ballığ Balı olan, bal yapan.

ballığ arı Bal arısı.

(Ar. naħle / c. naħl) b. P51a5; Y50b6

balsı/uz Balı olmayan, bal yapmayan.

balsız arı Eşek arısı, yaban arısı.

(Ar. zunbūr / c. zenābīr) b. P51a4 [Y **uluđ arı, balsuz**]

balsuz Eşek arısı, yaban arısı.

(Ar. zunbūr / c. zenābīr) b. Y50b5 [P **balsız arı, Y uluđ arı**]

balta Balta; ağaç kesme vb. işlerde kullanılan demir alet.

(Ar. fe‘s / c. fu‘ūs) b. P13a5; Y8a5

balta sapı Baltanın tutulacak yeri, sapı.

(Ar. yedu‘l-fe‘s) b. P13a5; Y8a5

bamuğ (< Far. **panbuğ**) Pamuk.

(Ar. kuṭn) b.+nı P61a5; P71b2; P74b4; Y64a6; Y79b6; Y84b6

bamuğ çapuçı Hallaç.

(Ar. neddāf) b. P33a2 [Y **çapuçı**]

→ eski bamuğ P38a6; süngülenmiş b. Y64a7

bāng (Far.) Seda, haykırış.

bāng-i namāz kıl- Ezan okumak, namaz vaktini bildirmek.

(Ar. ezzene) b.-dı P195b2 [Y **baŋla-**]

baŋır- 1. Sesini yükseltmek. *krş. bağır-, baķır-*

(Ar. ce‘era) “buzagu baŋırdı” Y188b2 [P **münğre-**]

2. Koyun, keçi, öküz vs. bağırmak, böğürmek.

(Ar. ye‘ara) b.-dı P85a6; Y100b2

(Ar. ne‘ece) “ķoy baŋırdı” Y185a1 [P **mele-**]

3. Teke vs. çiftleşirken heyecandan bağırmak.

(Ar. nebbe) “teke baŋırdı” Y89b7 [P **okran-**]

bānīd (Far.) Bayat şeker.

(Ar. fānīd) b. P34a2

baṅḡla- (< ? Far. **bāṅ** + T.) Ezan okumak, namaz vaktini bildirmek. *krş.* **maṅḡla-**

(Ar. ezzene) b.-dı Y247b7 [P **bāṅ-i namāz kııl-**]

basınlaç Güreş.

basınlaç oyna- Güreş tutuşmak. ?

(Ar. rāveḡa) b.-dı Y263a5 [P **kizlençü oyna-**]

bar Var, mevcut.

(-) b. P87a5; P103a5; P112b7; P117b1; P128a2; P134a8; P146a8; P172b2; P195b5; P203a7; P210b6; Y103a5; Y120a1; Y124a7; Y136b6; Y143a1; Y146a2; Y173a4; Y211b2; Y248a4; Y263a5

(Ar. li) b. P72a7; Y81a3

bar kııl- Yaratmak, yoktan var etmek.

(Ar. evcede) b.-dı P182a6; Y226a3

(Ar. kevvene) b.-dı P199a2

barın kııl- Tüm çabasını harcamak.

(Ar. istefraḡa) “*yaraḡında barın kııldı*” Y306b3 [P **yeriṅge keltür-**]

→ ‘āşıklıḡ(ı) bar P182b9, Y227a3; ıarnında ‘iyāl b. erken emüz- P186a2; ıarnında ‘iyāl b. erken emüzgen tişi P186a2; ıarnında oḡlan b. erken süt bergem ‘avret Y232a4; ıarnında oḡlan b. erken süt emzür- Y232a3; uraḡut ıarnında oḡlan b. erken emgen oḡlan Y232a4

bar- 1. Ulaşmak.

(Ar. nefeze) b.-dı P99b7 [Y **teg-**]; Y119b6 [Y **teg-**]

2. Çıkmak, bir yerden diğeriine gitmek, geçmek, hareket etmek.

(Ar. mezā) “*kaşd kıılḡan yirge bardı*” P94b4

b.-dı Y113a3

(Ar. zehebe) b.-dı P154a6; Y184a3

(Ar. şeḡaşa) b.-dı Y190a5 [P **çık-**; Y **kop-**]

(Ar. inṡaleka) b.-dı P208a8

3. Birine bir şeyle yaklaşmak.

(Ar. tevessele) “*vesīlet birle bardı aṅḡa*” P212a1

4. (Hastayı) Ziyaret etmek.

(Ar. ‘āde) “*sökelke bardı*” Y145a5 [P **sor-**]

5. Gidip gelmek.

(Ar. teraddede) b.-dı P211b3

6. Geri dönmek.

(Ar. inṡalebe) “*bardı iliṅḡe*” P207b4

7. Uzak gitmek. Yüksek yerlere gitmek.¹⁸⁸

(Ar. es‘ade) b.-dı P173a7; Y212b4

¹⁸⁸ Yapı: es‘ade fi‘l-arz

8. Kuşluk zamanında çıkmak.

(Ar. seraḥa) b.-dı P155a6; Y185b5

9. İnsanlar sel gibi Arafat'tan inmek veya Mina'ya doğru dağınık dönmek veya Arafat'tan Mina'ya doğru hızla koşmak.

(Ar. efāza) “*arafātın bardılar*” Y231b3 [P, Y **kayıt-**]

10. Toplanıp birikmek.

(Ar. inşabbe) b.-dı P208a13

barġan Giden, varan.

(Ar. zāhib) b. ermez P218b11; (b. ermes) Y322a1

→ aķınķa karşı bar- Y212b4; aşıķa b.- P174a4; erte b.- P201b1; erte b.- P203b3; erte ir b.- Y240a7; erte ir b.- Y242b2; ir b.- P125a5; kelüp b.- Y269b1; ķozı b.- P212a5; maġribġa b.- P189b2; maşrıķķa b.- Y245a5; otlamaķķa b.- Y276a2; öğrenmek için b.- P205a4; özlek ısıġında b.- P192a3; şaġrāķa b.- P174b1; tünle kel- ya b.- P118b3, Y144a6; yırak b.- P183a3; yırak b.- P212a2; yırak (yirg/ke) b.- P173a7, Y212b4; yırak (yirke) b.- Y227a6; yuķarı b.- P173a8; yuķaru b.- Y213b4

→ ilgerü barġan P104b9

→ ġacīler minā taġındın mekkeke barġu tün Y70a6

→ toķuşġa barur erenler P65b1

→ tün kim minādan mekkege barurlar P65b2

→ küzegüke barmadın kiç ķal- Y242b1

→ küzegüge barmaķ P74a9; erke b. Y84b1

barbať (Far.) Ut, bir tür telli çalgı.

(Ar. ʿūd / c. ʿīdān) b. P30a9; Y32b4; (ʿīdān) Y79a5 [P **barbať taķı ķopuz**]

barbať kılı Ut teli.

(Ar. vetere / c. evtār) b. P30b1 [Y **ķıl**]

barbať taķı ķopuz Telli çalgı.

(Ar. ʿīdān) b. (barbať taķı ķopuzlar) P71a4 [Y **barbať**]

barbaťçı (Far. + T.) Ut çalan kimse.

(Ar. ʿavvād) b. P30a9; Y32b3

barçın İpekli kumaş.

(Ar. dībāc) b. P36a8; Y40b4

barçın satġuķı İpekli kumaş satan kimse.

(Ar. dībāciyy) b. P36a8 [Y **barçınçı**]

→ ķalıñġ barçın P36a7; yuwķa b. P36a6

barçınçı İpekli kumaş satan kimse.

(Ar. dībāciyy) b. Y40b5 [P **barçın satġuķı**]

bardaķ Kulplu bardak, kupa.

(Ar. kūz / c. ķīzān) b. Y6a6 [P **yatuk**]; Y316a6 [P **kūz**]

→ aġzı tuwaķlıġ bardaķ Y247b2; asılmış b. Y6a6; burunluġ b. Y6a6; ķulplıġ b. P12a7; ķulpsuz b. P12a7; ķulpsuz b. Y6b7; tıwaķlıġ b. Y247b2

barış- Başvurmak, husumet için iki taraftan hâkime müracaat etmek, dava açmak.

(Ar. terāfe^c a) “*barışdılar kâzî tapa*” P213b6

→ hakemge barış- P213b1; hakemge b.- P214a2; tamām b.- P214b14

barmağ Parmak, el ve ayakların ucunda bulunan hareketli organların her biri.

(Ar. işba^c / c. aşābi^c) b. P18b1; Y15b3

b.+ı P184a7; Y229a6; (barmağlar) P190a1; P218a3 [Y **barmağ**]

b.+ın (barmağlar) P194a8; P216b14¹⁸⁹; Y246a1

b.+ını (aşābi^c) Y318b7 [P **barmağlar**]; (barmağlar) P196b6

b.+ınıñ (barmağlar) Y238b4

(Ar. benān) “*kına yaqtı barmağlarğa*” P189a7

b.+ın Y237b1

barmağ birle (saķış) kıl- Parmaklarla hesap tutmak, saymak.

(Ar. ‘aķade) b.-dı Y66a4 [P **barmağ birle (saķış) tut-**]

barmağ birle (saķış) tut- Parmaklarla hesap tutmak, saymak.

(Ar. ‘aķade) “*saķış tuttı barmağları birle*” P62b3 [Y **barmağ birle (saķış) kıl-**]

barmağ boğunu Parmak boğumu.

(Ar. burcume / c. berācīm) b. P18b3; Y15b5

barmağ sünğüki Parmak kemiği.

(Ar. sulāmā / sulāmiyāt) b. P18b3; Y15b5

barmağ uçı Parmak ucu.

(Ar. enmule / c. enāmil) b. P18b4

barmağ uçı birle tut- Avuçla almak, avuçlamak.

(Ar. ķabeza) “*barmaķı uķı birle tuttı*” P67b8

b.-tı Y73b4

→ atsız barmağ Y15b4; baş b. P18b1, Y15b3; çık b. Y15b4; du‘ākār b. Y15b4; iki b. P67b8, Y73b5; iki b. arası P190a2; işaret kılğan b. P184a7, Y229a6; orta b. P18b2, Y15b4; siçe b. P18b3; söggen b. Y15b3; şehādet b. P18b2; tesbīhkār b. Y15b4; törtinç b. P18b2

→ baş barmaķı münğeşük Y175b1; baş b. münğeşük bol- Y175a7

barmaķlığ Parmaklı, parmağı (...) olan.

→ münğeşük barmaķlığ P148a1; münğeşük b. bol- P147b9

bas- 1. Çiğnemek, ezmek, basmak.

(Ar. veṭi’e) b.-tı Y174b5 [P **töşe-**]

2. Ağır gelmek.

(Ar. eṣķale) “*yük bastı anı*” Y220a4 [P **ağır bol-**]

3. Ağır gelmekle kişiyi bir tarafa doğru eğmek.

(Ar. nā’e) “*basdı anı yük*” P117b2

b.-tı Y143a1

¹⁸⁹ barmağlar<ın>

4. Zorlamak; ağır yük arkayı dermansız bırakmak, kemikleri çatırdatmak.

(Ar. enkaža) b.-dı P175b7; (b.-tı) Y216a2

5. Yormak, takatsiz düşürmek.

(Ar. āde) “*basdı anı iş*” P118b6 [Y **ağır bol-**]

(Ar. a‘ yā) b.-tı Y237a1 [P ‘**āciz kııl-**]

6. Birini yüzü üzere yıkmak, yere vurmak, yıkmak.

(Ar. beṭaḥa) “*yüzün basdı anı*” P154b8 [Y **kemiş-**]

(Ar. sare‘ a) b.-dı P159b3 [Y **yüzün kemiş-**]

basğan Yere yıkılmış.

(Ar. şarī‘ / c. şar‘ ā) b. P159b3

7. Baskın yapmak.

→ nāgāh bas- P182b8; tünle b.- P199a7

8. Mühür, kalıp vb. ile iz bırakmak.

→ dağ başğu temür Y100a1; tağ b. temür P42b6, P188a2; tağ b. temür Y113a5

basğak Polis. Süvari, atlı asker bölüğü.

(Ar. şahne) b. P24a6; Y24b4

basruk 1. Karabasan.

(Ar. kābūs) b. P14b6 [Y **basrukmağ**]

2. Basılan, bastırılan şey.

→ ışık ayakı basruki P10a6

basrukmağ Karabasan.

(Ar. kābūs) b. Y10a7 [P **basruk**]

basuğ Boğaz iltihabı, ağrısı.

(Ar. zubḥat) b. P33b7

basun- 1. Gizlenmek, saklanmak.

(Ar. ḥanese) b.-dı Y71b6 [P **kizlen-**]

2. Gizlenmek. Evine veya odasına geri dönmek.

(Ar. istekenne) b.-dı Y309b9

bāsūr (Ar.) Hemoroit.

bāsūr ‘illetliğ bol- Basur hastalığına maruz kalmak.

(Ar. busira) b.-dı Y207a5 [P **oğuz iglig bol-**]

baş (I) 1. Kafa.

(Ar. re’s / c. er’us / c. ru’us) b. P15b7

b.+nı Y80b2

b.+қа Y134a1; Y144a4

b.+ı P73b6; P131a1; P132a1; P198b6; P209b1

b.+ın Y90b3; Y110a4; Y110a5; Y123a3; Y141a7; (ru’us- başlar) Y245a2; Y256b3

b.+ını P60a1; P63a7; P71b9; P78b2; P92a8; P94b9; P103b6; P116a7; P156a7; P175b7;
P176b5; P190b5; P197b9; P206a2; P217a3; Y63a1; Y216a2; (ru'us- başlar) P190b1;
P193b6; P201a1
b.+ınğa P110b2; P118b1; P120a4; Y187b1
b.+ında P92a9
b.+ındın P207b8

2. Bir şeyin yuvarlakça ucu.

(-) “örperdi misvāk başını” P189b8

baş ağrıt- Başını ağrıtmak.

(Ar. şadde‘a) “başın ağrıttı” Y244a2 [P **baş igini bir-**]

baş bağı 1. Taç.

(Ar. iklîl / c. ekâlîl) b. P5b7; Y1a3

2. Sarık.

(Ar. ‘işābe) “bağladı başını baş bağı birle” P60a1

b. P37a9; P209a11; Y63a1

baş bağla- Başa mendil vs. sarmak.

(Ar. te‘ aşşebe) “bağladı başını baş bağı <birle>” P209a11

baş barmakı münğüşük Ayak başparmağı yanındakinin üstüne yatık olan.

(Ar. evka‘) b. Y175b1 [P **münğüşük barmaklığı**]

baş barmakı münğüşük bol- Ayak baş parmağı yanındakinin üstüne yatık olmak.

(Ar. vekî‘a) b.-dı Y175a7 [P **münğüşük barmaklığı bol-**]

baş begnisinğe¹⁹⁰ tegi yaruḳ Beyne kadar varan yara.

(Ar. āmme) b. Y141a7 [P **baş yaruḳı**]

baş çanakı Kafatası.

(Ar. cumcume / c. cemācim) b. P15b8 [Y **baş sağrakı**]

(Ar. kihf / c. aḳḥāf) b. P16a2 [Y (baş) **yelesi**]

baş çizginmeki Baş dönmesi.

(Ar. duvār) b. P33b3

baş eg- Arkayı kambur yapıp başı eğmek.

(Ar. debbeḥa) “başın egdi er rükū‘ içinde” P190a4 [Y **başını asra soḳ-**]

baş igi Baş ağrısı.

(Ar. şudā‘) b. P33b2; Y36b5

baş igini bir- Başını ağrıtmak.

(Ar. şadde‘a) b.-di P193a4 [Y **başın ağrıt-**]

baş kaldur- Bakmak için boynunu uzatmak veya kaldırmak.

(Ar. işre‘ebbe) “başın kaldurdu” Y320b2 [P **baş kötür-**]

baş kat- Köpek vs.ye bir şey yedirip içirmek; yalattmak.

¹⁹⁰ M. b > y

(Ar. evlağa) “*it başın iyişke kattı*” Y227a4 [P **ağız tegürsün tiyü қоz-**]

baş keltürüp baқ- Gözü dikerek bakmak.

(Ar. tamaħa¹⁹¹) “*başın keltürüp baқdı nersege*” P155b5 [Y **aşru baқ-**]

baş kişi Başkan, lider.

(Ar. re’īs / c. ru’sā) b. [Y **uluğ**]

baş қоңақı Başta kepek, konak.

(Ar. ħazāze) b. P16a3; Y12a4

baş қоzi kemiş- Başını öne eğip susmak.

(Ar. etraqa) “*başın қоzi kemişdi*” P177b9 [Y **baş қоzi soқ-**]

baş қоzi soқ- Başını öne eğip susmak.

(Ar. etraqa) “*başın қоzi soқtı*” Y219a5 [P **baş қоzi kemiş-**]

baş қоzi sürç- Kayıp düşmek; tökezleyip kapaklanmak.

(Ar. aşera) “*sürçdi başı қоzi*” P64a8 [Y **sürç-**]

baş köni Baş derisi.

(Ar. şevāt / c. şivā) b. Y11b7 [P **baş terisi**]

baş kötür- Bakmak için boynunu uzatmak veya kaldırmak.

(Ar. işre’ebbe) b.-di P218b1 [Y **başın қaldur-**]

baş kötür- taқı köz yum- Başını yukarı kaldırıp gözü aşağı dikmek.

(Ar. eқmaħa) “*tiwe başın kötürdi taқı közin yumdı*” Y211b7

baş soқ- Köpek vs. kaptan dilinin ucuyla içmek ya da dilini sokup yalamak.

(Ar. veleğa) “*it başın izişge soқdı*” P84a3

b.-tı (başını soқ-) Y98b6

baş tara- Saçını taramak.

(Ar. imteşata) “*başın taradı*” P204b12 [Y **kendü başın tara-**]

baş ortası Başın tepesi.

(Ar. қимме / c. қимем) b. P16a2 [Y **baş üstüni**]

baş sağraқı Kafatası.

(Ar. cumcume / c. cemācim) b. Y11b7 [P **baş çanaқı**]

baş tepesi Başın üst kısmı.

(Ar. hāme / c. hāmm / c. hamāt) b. P16a1 [Y **tepe**]

baş terisi Baş derisi.

(Ar. şevāt / c. şivā) b. P15b8 [Y **baş köni**]

baş üstüni Başın tepesi.

(Ar. қимме / c. қимем) b. Y12a3 [P **baş ortası**]

baş yarımı ağırığı Yarım baş ve yüz ağrısı.

(Ar. şaқīfe) b. (başınğ yarımınıñ ağırığı) Y36b5 [P **baş yarımı igi**]

baş yarımı igi Yarım baş ve yüz ağrısı.

¹⁹¹ Yayı: tamaħa bi başar

(Ar. şakîfe) b. (baş yarımınıñ igi) P33b2 [Y **baş yarımı ağrığı**]

baş yaruķı 1. Başta açılan yara.

(Ar. şecce / c. řicāc) b. P33b8; Y37a4

2. Beyne kadar varan yara.

(Ar. āmme) b. P116a7 [Y **baş begnisiñge teġi yaruķ**]

baş yastuķı Yastık, uyurken üzerine yanak konan şey.

(Ar. miħadde = m. miřdaġa) b. P38a4

(baş) **yelesi** Kafatası.

(Ar. ķiħf / c. aķħāf) b. Y12a3 [P **baş çanaķı**]

baş yuwı Baş kemiklerinin meydana getirdiġi çatı, kafatası iskeleti.

(Ar. şe'n / c. şu'n) b. P15b9

baş yülügüçi Berber, kuaför.

(Ar. muzeyyin) b. Y35a4 [P **yülgüç**]

başġa turġıl Ne kadar uzak oldu; ne kadar fark var. ?

(Ar. řettān) b. P56b9 [Y ... **turur**]

başġa ur- (Atın) İki kulaġı arasına vurmak

(Ar. ķavnese) “*urđı yılķı başıñġa*” P217b9 [Y **bürçekni tut-**]

başı aķ aķ Başı beyaz olan at.

(Ar. erħam) b. P41b4

başı aķ (ķoy) Kafası beyaz (koyun).

(Ar. raħmā) b. Y47a6 [P **başı aķ ķoy**]

başı aķ ķoy Kafası beyaz koyun.

(Ar. raħmā) b. P48b2 [Y **başı aķ**]

başı ķara (ķoy) Başı kara olan (koyun).

(Ar. rā'sā) b. Y47a6 [P **başı ķara ķoy**]

başı ķara ķoy Başı kara olan koyun.

(Ar. rā'sā) b. P48b2 [Y **başı ķara**]

başı tezgın- Başı dönmeķ.

(Ar. duyıra) “*başı tezgındı*” Y146a2 [P **serġerdān bol-**]

(başıñġ) **bir yanı** Başın bir tarafı.

(Ar. fevd) b. Y12a1 [P **başınıñ bir yanı**]

başını asra soķ- Arkayı kambur yapıp başı eġmek.

(Ar. debbeħa) “*er rükū' içinde başın asra soķtı*” Y238b7 [P **baş eg-**]

başını ařaķ ķıl- Başı ařaġı eġilmek, küçülmek.

(Ar. teťa'ta'a) “*başın ařaķ ķıldı*” P218a5 [Y **eñġ-**]

başını yünġül ķıl- şevke getirmek, hoplatmak.

(Ar. eşrabe) “*başını yünġül ķıldı sewünç taķı ķazġu*” Y210a7 [P **yünġül ķıl-**]

başınıñ bir yanı Başın bir tarafı.

(Ar. fevd) b. P15b9 [Y (başınıñ) **bir yanı**]

→ kazğudın taķı sewünçdin baş yünġüllüki Y210b1

→ buġday başı P107b8, Y130b2; buġday b. yulduz P3a2; çük b. P20a2, Y17b5; çük b. ġapı Y17b7; ġušye b. çıķar- Y195b4; (ya) b. Y42a6; ya b. P44b3, Y42a6¹⁹²; yan b. P19b6; yan b. P36b5; yanı b. arıķ P146b9; yanı b. arıķ bol- P146b9; yanı b. arıķ tiši P146b9; yılan b. P5a6; yol b. P98b5, Y118a6; yol b. tut- P98b4, Y118a6; yol b. tut- P209b7

→ kendü başın tara- Y268b5

→ ig başındaķı egri temür P32b9

baş (II) Yara, ceriha.

(Ar. curġ = m. cerāhat) b. P59b7; P180b9; Y62b5; Y137a3¹⁹³; Y185a5 [P **başlıġ**]; Y294b7

b.+nı P101a1; P114b5; Y121a7; Y139a6; Y154b4

b.+ġa P62b2; P94b6; P113a3¹⁹⁴; P125b6; (b.+ķa) Y66a3; Y113a5

(Ar. ġarġa / c. ġuruġ) b. P33b8; Y37a4

b.+nı P115a9; P154a5; Y140a5; Y184a2

baş diyeti Yaralanan veya kesilen bir uzuvdan dolayı verilen diyet.

(Ar. erš / c. urūš) b. Y54b4 [P **cerāhat diyeti**]

baş igi Yara.

(Ar. ġurġ) b. P33b8

baş mīli Yaranın derinliġinin ölçüldüġü ince ve uzun araç.

(Ar. miġrāf¹⁹⁵) b. Y8b1 [P **yoruġ**]

baş nišānı Yara izi.

(Ar. nedeb / c. nudüb) b. P33b9 [Y **baş tapı**]

baş tapı Yara izi.

(Ar. nedeb / c. nudüb) b. Y37a5 [P **baş nišānı**]

→ süçüġ baş P33b5, Y37a1; ušaķ b. P33b7

başāķ Ok, mızrak, kılıç demiri.

(Ar. našl / c. nušül) b. P44b6; Y42b1

b.+nı P156b9 [Y **oķ başāķı**]

→ tegirmi başāķ P44b7; uzun b. P44b7; yassı b. P44b7

→ oķ başāķı Y188a7

başāķçı Temrenci.

(Ar. naššāl) b. P44b6; Y42b2

başanġıķu Bašı büyük kimse.

(Ar. er'es) b. P20b4 [Y **uluġ başlıġ**]

başla- 1. Bir šeyi diġerini yapmadan önce yapmak, önce yapmak.

(Ar. -) “başladım tašġrı atı birle baġıšlaġan baġıšlaġuķı” P2b1

¹⁹² (ya) başı

¹⁹³ cerāhat

¹⁹⁴ cerāhat

¹⁹⁵ P: micrāf

(Ar. bedde'e) b.-dı P153a3; Y182a7

(Ar. tebedde'e) b.-dı P209a5

(Ar. ebde'e) b.-dı P171a3; Y209a3

(Ar. ibtede'e) b.-dı P203b10; Y265a4

2. Bir şeyi yapmaya girişmek, koyulmak.

(Ar. enşe'e) "*kılu başladı fulân nersenî*" P171b2

b.-dı Y209b5

(Ar. eḫāze) b.-dı P99b6; Y119b4

(Ar. ce'ale) b.-dı Y194a4 [P **mundağ başla-**]

(Ar. tafika) b.-dı P218b11; Y321b6

3. Yeniden başlamak.

(Ar. i'tenefe) b.-dı P205a3; Y269a6

(Ar. iste'nefe) b.-dı Y306b4 [P **âgâz kııl-**]

4. İşi, görevi üzerine alıp yürütmek.

(Ar. teḫallede) b.-dı P209b9 [Y **tut-**]

→ mundağ başla- P160b5; siṅge b.- P80a1; yağa b.- P174b5; yağmaḫḫa b.- Y214b2; yaṅıla b.- P215b10

→ yağa başlağan bulıt Y214b2; yağa b. bulutlar P174b5

başlıĝ (I) Başlı, başı (...) olan.

→ kiçig başlıĝ P20b4, Y18b4; uluĝ b. Y18b4; yilpe b. Y19a3; yilpe b. Y170b7; yilpe b. bol- Y163a2; yilpe b. bol- Y170b7

başlıĝ (II) Yaralı.

(Ar. ḫariḫ = m. ḫariḫ)

(Ar. ceriḫ) b.+nı Y215a3; P196b3; Y272a3

(Ar. curḫ = m. cirāḫat) b. P154b8 [Y **baş**]

(Ar. kilām / c. kulūm) b. (başlıĝlar) P76b6

başlıĝ bol- Yaralanmak. Bedende yaralar çıkarmak.

(Ar. ḫariḫa) b.-dı P133a4

başlıĝ kııl- Birini yaralamak; yara meydana getirmek.

(Ar. keleme) b.-dı P76b5; Y88a3

(Ar. ceraḫa) b.-dı P154b8; Y185a4

başlıĝ kişi Yaralı.

(Ar. kilām / c. kulūm) b. Y88a3

başmaḫ Ayakkabı, pabuç.

(Ar. kevṣ / c. ekvās = m. şerşe) b. P28b9; Y30b2

(Ar. na'1) b.+nı P125a8 [Y **na'1**]

b.+ğa P125a8 [Y **na'1**]

başmaḫçı Ayakkabı yapan, tamir eden kimse.

(Ar. iskāf) b. P28b9; Y30b2

bat- 1. Bir şey başka bir şeyin içinde kaybolmak, gizlenmek.

(Ar. ğābe) “*battı anıḡ içinġe süḡü*” P86a1

b.-tı Y101b2

2. Suyun içine gömülmek, suya dalmak; boğulmak.

(Ar. rasebe) “*battı suwġa*” P95b8

b.-tı Y114b5

(Ar. inġamese) b.-tı P208a2

(Ar. inġaṭṭa) b.-tı P208b1; Y280a5

(Ar. ġaṭase) b.-tı P67a3; Y72b3

(Ar. ġāṣa) b.-tı P120b4; Y147b1

(Ar. ġariġa) b.-tı P140b1; Y165a2

3. Güneş, yıldız vs. batmak, kaybolmak.

(Ar. efele) “*battı kün*” P73b1

b.-tı Y83a1

(Ar. ḡafaġa) b.-tı P106b3; Y128b6

(Ar. ğābe) b.-tı P86a2; Y101b2

(Ar. ġarabe) b.-tı P96a8; Y115a7

(Ar. vecebe) b.-tı P82a8; Y96a5

4. (Güneş günün ortasında) Batıya yönelmek.

(Ar. deleke) b.-tı P107b4 [P **ḡayuṣ-**; Y **ḡayıṣ-**]; Y130a5 [P **ḡayuṣ-**; Y **ḡayıṣ-**]

5. (Yıldız) Yağmura delalet ettiği hâlde yağdırmayıp batmak.

(Ar. ḡavā) b.-tı P94a6 [Y **bat- taġı yağmur yağma-**]

6. (Yıldızın) Diğeri doğudan doğarken biri batıdan batmak.

(Ar. nā'e) b.-tı P117b3; Y143a2

bat- taġı yağmur yağma- (Yıldız) Yağmura delalet ettiği hâlde yağdırmayıp batmak.

(Ar. ḡavā) “*yulduz battı taġı yağmur yağmadı*” Y112b3 [P **bat-**]

batġan Suya garkolmuş adam.

(Ar. ġariġ = m. ġarīġ) b. P140b1 [Y **suwġa batġan**]

batmaġġa yawu- (Güneş) Batmaya yüz tutmak.

(Ar. kerebe) b.-dı Y115b2-3 [P **toġmaġġa yawu-**]

→ suwġa batġan Y165a3

batır- bk. **batu/ır-**

bāṭıl (Ar.) Hak ve doğru olmayan.

(Ar. bāṭil) b. P67a9; P160b3; Y73a2; Y194a3

b.+nı P160a9; Y193b5

bāṭıl bol- 1. Boş, geçersiz, faydasız olmak.

(Ar. beṭale) b.-dı P108a3; Y130b7

2. Saçmalamak, sözünde hata edip hükümsüz ve asılsız konuşmak.

(Ar. deḡaṣa) “*bāṭıl boldı ḡücceti*” P158a4

b.-dı Y190a6

(Ar. ebṭale) “*bāṭıl boldı er*” P178b1 [Y **bāṭıl iş kııl-**]

(Ar. laġā = m. laġiye) b.-dı P128b8 [Y **laġv kııl-**]

bāṭıl iş kııl- Saçmalamak.

(Ar. ebṭale) “*er bāṭıl iş kııldı*” Y220a4 [P **bāṭıl bol-**]

bāṭıl kııl- 1. Bozmak, boşa çıkarmak, hükümsüz kılmak, iptal etmek.

(Ar. ebṭale) b.-dı P178b1; Y220a3

(Ar. elġā) b.-dı P187a8 [Y **koz-**]

2. Çürütmek, delille iptal etmek.

(Ar. edḥaḥa) b.-dı P175b4; Y215b6

3. İptal etmek, amelinin sevabını boşa çıkarmak.

(Ar. aḥbeta) b.-dı Y216a3 [P **yokalt-**]

4. (Kanını) Mübah, helal kılmak.

(Ar. ehdera) “*bāṭıl kııldı anıġ kanını*” P175a3

b.-dı Y215a3

bāṭıl söz Uydurma söz.

(Ar. eḥādīṣun muleffeka) b. P194a5 [Y **birbiriġe yapşunmuş söz**]

batman Bir ağırlık ölçü birimi.

→ bir batman P40b5; dört b. kirimi P40b6; bir b. kirimi P40b6; buçuġ b. P40b7

bat(i)n (Ar.) Karın.

batın bağlaġan dārū Bir tür ishal ilacı.

(Ar. āḳūl) b. (batını bağlaġan dārū) Y84b6 [P **ḳarın bağlaġan dārū**]

batu/ır- 1. Bir şeyi diġer bir şeye iliştirip tutturmak.

(Ar. enşebe) “*baturdı anġa tırnaġların*” Y210b7 [P **batır-**]; P172a5 [Y **batır-**]

2. Bir şeyi suya daldırmak; bir şeyi su bürüyüp kaplamak; suda boġmak.

(Ar. ġamese) b.-dı P67a4; Y72b3

(Ar. ġaṭase) “*baturdı anı suwġa*” P67a4

b.-dı Y72b3

(Ar. ġamera) b.-dı P102a2; Y122b5

(Ar. ġaṭṭa) b.-dı P114b8; Y139b1

(Ar. ġarraḳa) b.-dı P194a3; Y245b2

(Ar. aġraḳa) b.-dı P178a2; Y219a7

→ yazuġġa baturġan and P67a4; yazuġġa b. and Y72b4

bay Çok malı olan kimse, zengin.

(Ar. ġaniyy) b. P87a6; P152a5; Y103a5

(Ar. muḳşir) b. P181b7; Y225a6

bay bol- Zengin olmak, mal vs. sahibi olmak.

(Ar. vecede) b.-dı P82b8; Y97a1

(Ar. vesi‘a) b.-dı Y175a6

(Ar. ğaniye) b.-dı P152a4; Y181a5

(Ar. etrabe) b.-dı P171b3; Y209b5

(Ar. ekşera) b.-dı P174b9; Y214b6

(Ar. evse‘a) b.-dı P182b7; Y226b7

(Ar. eysera) b.-dı P183a6; Y227b2

(Ar. eşrā) b.-dı P186b6; Y233a7

bay er Zengin adam. Güç sahibi.

(Ar. zū sa‘at) b. P182b7; Y227a1

bay kıl- Birini zengin kılmak.

(Ar. aġnā) b.-dı P188a4, Y235b4

baykuş Zehirli bir hayvan.

(Ar. hāmme / c. hāmm) b. P52a9; P92a1; Y52b1; Y109b3

(baykuş) **erkeki** Erkek baykuş.

(Ar. şadā / c. aşdā) e. P52b1; Y52b1

baylık 1. Mal çokluğu, zenginlik.

(Ar. şerā’ = m. şervet) b. P186b7; Y233b1

(Ar. ġinā) b. P188a5 [Y **munġsuzluk**]

2. Bolluk.

(Ar. yesār = m. meyseret) b. P183a6; Y227b

bay- Etkilemek, kandırmak.

baymağ Naz, işve, cüret.

(Ar. dälle) n. Y225a1 [Y **nāz kılğan ‘avret, vedā’**]

bayram Önemi olan, kutlu gün.

bayram kıl- Bayram yapmak.

(Ar. ‘ayyede) b.-dılar Y254a5 [P ‘**ıyd kıl-**]

→ tersā bayramı Y29b3; tersālar b. P28a4

bāz (Far.) Oklava, merdane. *krş. bāzī*

(Ar. miḥver / c. meḥāvir) b. P10b5 [Y **bāzī**]

bāzār (Far.) Çarşı, pazar.

(Ar. sūḳ / c. esvāḳ) b. P7a2; P123a7; Y151a7

→ ... bāzār Y119a3; kāsīd b. P99a6

→ ḥācīler bāzārı P7a2

bāzī (Far. + Ar.) Oklava, merdane. *krş. bāz*

(Ar. miḥver / c. meḥāvir) b. Y4a6 [P **bāz**]

bāzī biçgen Tavla, satranç vs. gibi oyun aleti.

(Ar. bint) b. Y33a2

bāzīrgān¹⁹⁶ (< Far. **bāzīrgān**) Ticaretle uğraşan kimse, tüccar.

¹⁹⁶ Y245a5’teki esreli imlâdan dolayı metnin tümünde kelime bu şekilde okunmuştur.

(Ar. tācir / c. tuccār / c. ticār / c. tucri) b. P100a6; P110a7; P135a4; P174a1; P175b1; P193b8; Y120b1; Y133a1; Y245a5

bāzīrgānlık/ik/k (Far. + T.) Bezirganlık.

bāzīrgānlık kıl- Ticaretle uğraşmak.

(Ar. tecera) b.-dı P100a6; (bāzīrgānlık kıl-) Y120b1

bebek Küçük; gözün tam ortası.

→ köz bebeki P16b8, Y13a5

becegü Gemi. ?

becegü yipi Gemi halatı.

(Ar. kıals / c. kulūs) b. Y31b6 [P **kemi yipi**]

bedevī (Ar.) Arap.

bedevī aţ Halis Arap atları veya develeri. İyi bir cins at.

(Ar. ‘irāb) b. P40b9

bedbaht (Far.) Talihsiz, bahtsız. *krş.* **bezbaht**

(Ar. şakiyy) b. P151b5 [Y **bezbaht**]

bedbaht bol- Talihsiz olmak. Nasipsiz olmak.

(Ar. şakiye) b.-dı P151b5 [Y **bezbaht bol-**]

(Ar. havrife¹⁹⁷) b.-dı Y260a2 [P **bahtsız bol-**, Y **rūzsız bol-**]

bedbaht kıl- Sıkıntıya sokmak, güçlüğe uğratmak.

(Ar. eşkā) b.-dı P187b3 [Y **bezbaht kıl-**]

bedel (Ar.) Karşılık, bir şey yerine verilen şey.

(Ar. bedel = m. bedīl) b. Y220a3

bedel bir- Değiştirmek, bir şeyleri birbirlerinin yerine alıp vermek.

(Ar. beddele) “*bedel birdi taŋrı anġa ħavfdın imīnlikni*” P194b2

b.-di Y194b2

(Ar. ebdele) b.-di P178a9 [Y **bedel kıl-**, **bedel bir-**¹⁹⁸]

bedel kıl- Değiştirmek, bir şeyi bırakıp yerine başka bir şeyi almak.

(Ar. istebdele) “*nirseni nirse birle bedel kıldı*” Y307a6 [P **teğşir-**]

(Ar. ebdele) b.-dı Y220a2 [P **bedel bir-**; Y **bir-**¹⁹⁹]

(Ar. tebeddele) b.-dı P211a1

beg Bey, baş, reis. *krş.* **big**

(Ar. emīr / c. umerā = f. vezīr / c. vuzerā) b. Y24a7 [P **big**]; Y120a3 [P **big**]; Y192a6 [P **big**]; Y236a3 [P **big**]; Y243b7 [P **big**]; Y247b3 [P **big**]; (begler) b. Y120a3

b.+ke Y97a7 [P **big**]; Y97b6 [P **big**]; Y287b2 [P **big**]; Y308a2

→ çerig begi P24a5; arı b. Y50b6

→ merġabā beg ti- P189a9

¹⁹⁷ Y: r > z

¹⁹⁸ (bedel) bir-

¹⁹⁹ (bedel) bir-

beglik Emirlik, beylik. *krş.* **biglik**

(Ar. imâret) b. Y240a1 [P **biglik**]

beglik kı1- Emir, bey olmak.

(Ar. emera = m. emura) b.-dı Y120a2 [P **big bol-**]

(Ar. te'emmera) b.-dı Y285a6 [P **big bol-**]

beglik kılmak Beylik yapma.

(Ar. imâret) b. Y120a3

begni Beyin. *krş.* **meyni**

→ baş begnisiñge²⁰⁰ tegi yaruğ Y141a7

behte (Far.) Atılmış pamuk.

(Ar. ḥālīc) p. P61a5 [Y **sünğülenmiş bamuk**]

bekâret (Ar.) Bakire olma durumu, kızlık.

bekâret al- Bekâretini gidermek.

(Ar. şameşe) “*kızniñg bekâretin aldı*” Y64a5 [P **kızla-**]

bekçi 1. Bir şeyi korumakla görevlendirilen, bekçi, koruyucu.

(Ar. ḥâfız = m. ḥafız) b. P138a5 [Y **beklegen**]

(Ar. ḥurrās = m. ḥaras / c. aḥrās) b. (bekçiler) Y124b4 [P **sağlağan**]

2. Hükmü altına alıp kontrol eden (Allah).

(Ar. muheymin) b. P217b12 [Y **sağlağan tañgrı**]

bekçiler Koruyucu melekler.

(Ar. ḥafaşa) b. P138a5 [Y **beklegen feriştelər**]

bekçilik Bekleme, gözetme işi.

bekçilik kı1- 1. Koruyup gözetmek.

(Ar. ḥāfeza) b.-dı Y259a7 [P **küdez-**]

2. Hükmü ve denetimi altına almak; koruyucu ve gözetici olmak.

(Ar. heymene) b.-dı P217b12 [Y **sağla-**]

→ yolğa bekçilik kı1- Y212a6

bekle- 1. Korumak, saklamak, himaye etmek, gözetmek.

(Ar. zabeṭa) b.-di Y76a2 [P **kaṣsa-**]

(Ar. aşame) b.-di Y87b2 [P **sağla-**]

(Ar. ḥamā) b.-di Y110b1 [P **sağla-**]

(Ar. raḳabe) b.-di Y114b6 [P **sağla-**]

(Ar. ḥarase) b.-di Y124b3 [P **sağla-**]

(Ar. ḥaṭa) b.-di Y147b6 [P **sağla-**]

(Ar. şâne) b.-di Y151b3 [P **sağla-**]

(Ar. ḥafıza) b.-di P138a4; Y162a1

(Ar. kele'e) b.-di P153b9; Y183b4

²⁰⁰ M. b > y

(Ar. telakḳane) b.-di P211a14

2. Kurtarmak.

(Ar. istenḳaze) b.-di Y305a2 [P, Y **ḳurtar-**]

3. Sakınmak, korunmak.

(Ar. teḥarrase) b.-di Y287a6 [P **saḳlan-**]

4. İdare etmek, bakıp yönetmek.

(Ar. sāse) “*bekledi aṭmı taḳı ra‘iyyetni*” Y147a5 [P **saḳla-**]

5. Acılamak, merhamet etmek.

(Ar. ebḳā) b.-di Y234b3 [P **rahm ḳıl-**; Y **şefḳat ḳıl-**]

6. Esenlik, afiyet vermek.

(Ar. ‘āfā) b.-di Y264b2 [P ‘**āfiyet ber-**]

7. İntikam almak.

(Ar. naşara) b.-di Y123b3 [P **öç al-**]

8. Ezber etmek, ezberden okumak, belleyip anlamak.

(Ar. istazhera) “*bekledi ḳurānni*” Y305b4 [P **yād ḳıl-**]

(Ar. ve‘ā) “*ilmni bekledi*” Y112a1 [P **yād tut-**]

beklegen Koruyucu, gözetleyen, bekçi.

(Ar. raḳīb) b. Y114b6 [P, Y **saḳlağan**]

(Ar. ḥāfız = m. ḥafız) b. Y162a1 [P **bekçi**]

beklegen feriştelere Koruyucu melekler.

(Ar. hafaza) b. Y162a1 [P **bekçiler**]

beklemek tile- Birinden bir şeyi koruyup gözetmesini istemek.

(Ar. ister‘ā) b.-di P216a14; Y313a1

→ islām ḥaddi bekle- P201b13; tünle b.- Y138a5

→ tünle beklegen Y138a5

→ taṅrı beklesün seni P57a6; taṅrı ataṅrı b. P57a6, Y58a7; taṅrı sini b. Y58a7

beklegüçü Bekleyici, bekçi.

→ kārḳān beklegüçü Y67b7

bekr (Ar.) Bekir; bir Arap erkek ismi.

(Ar. bekr) b. P218b10; Y321b5

belā (Ar.) 1. Afet, musibet, bela; helak sebebi olan şey.

(Ar. dāhiye) b. P112a5 [Y **uluḡ belā**]

(Ar. fāḳire) b. P102a5; Y123a1

(Ar. ḡül) b. Y150a7 [P **uṅgacın**]

2. Büyük felaket; kıyamet.

(Ar. ṫamme) b. Y141b6 [P **ḳıyāmet küni**]

3. Kulakları sağır eden sayha, kıyamet günü vaki olacak sayha.

(Ar. şāḥḥa) b. Y136a3 [P **ḳatıḡ ün**]

4. Deneme, imtihan.

(Ar. beliyye / c. belāyā) b. P127b7 [Y **sınamak**]

→ ingen belā P75a2, Y85b1; teggen b. Y143b4; tüplegen b. P206b1; uluğ b. Y136a4; yoqatğan b. Y150a7

belālīg (Ar. + T.) Belalı, zor.

belālīg bol- Zor ve çetin, karışık ve mübhem olmak.

(Ar. nekura) b.-dı P165a1; Y200b1 [Y **inġen taŋġ bol-**]

belgölüg 1. Bildik, tanıdık.

(Ar. mute‘āref) b. turur P213b7

2. Bizzat, katiyetle; pekiştirici.

(Ar. bi ‘aynihi) “*belgölüg yarmaqım*” Y59b4 [P **oq**]

belgölüg er Bilinen; o (belli).

(Ar. bi ‘aynihi) b. Y59b4 [P **nerseyök**]

belgölüg qıl- 1. Ortaya çıkarmak, ilan etmek, yaymak.

(Ar. keşefe) “*ħaġnı belgölüg qıldı*” Y79b3

(Ar. şehera) b.-dı Y189a4 [P **āşikāre qıl-**, Y **açuq qıl-**]

2. Şöhretlendirmek, meşhur etmek.

(Ar. şehera) b.-dı Y241a3 [P **meşhür qıl-**]

belgür- 1. Bir şey belirip zahir olmak.

(Ar. bedā) b.-di P124b8 [Y **açıl-**]

(Ar. bedā) “*belgürdi anġa iş rāy içinde*” P124b9 [Y **açıl-**]

2. (Su) Kaynaktan çıkmak veya fişkırmak.

(Ar. nebe‘a) b.-di Y77a2 [P **çık-**]

3. Kabarmak, görülür hâle gelmek.

→ bükseki belgür- Y115b4; emçeki b.- P96b3

→ bükseki belgürmiş Y115b3; emçeki b. kız P96b4

belgüsi/üz 1. Özetlenmiş, az sözle çok şey anlatan.

(Ar. mucmel) b.+ni P194b7 [Y **örtülüg**]

2. Karışık, belirtisiz, belli olmayan.

belgüsiz biti- Kâtip harfleri iyice belirtmeyip karmaşık yazmak.

(Ar. mecmece) b.-di P217a5 [Y **karışturu biti-**]

belgüsi/üz bol- 1. Silinmek, tamamen silinmek, yok olmak.

(Ar. ‘afā) “*belgüsiz boldı sarāy*” P127a7 [Y **kendü eskir-**]

(Ar. inġamese) b.-dı P208a2 [Y **yoyul-**]

2. Bir şey azar azar çözümlenip yok olmak, mahvolmak, dağılıp yok olmak.

(Ar. izmeħalle) b.-dı P218b4 [Y **yoyul-**]

3. Bilinmeyecek şekilde hâlini değiştirmek.

(Ar. tenekker) b.-dı (belgüsüz bol-) Y286a5 [P **münekker bol-**]

belgüsi/üz qıl- 1. Rüzgâr vs. bir yeri, izi silip süpürmek; varlığını yok etmek.

(Ar. ‘afā) “*belgüsiz qıldı yel sarāymı*” P127a6 [Y **esküt-**]

2. İşi anlaşılmaz ve kapalı yapmak; tanıtıcı bir taraf bırakmamak.

(Ar. ebheme) b.-dı (belgüsüz kı1-) Y221a7 [Y **mübhem kı1-**]

belgüsü/üz sözle- 1. Konuşurken sesi duyulup söyledikleri anlaşılmamak, homurdanmak.

(Ar. dendene) b.-di P217b2

2. Sözü açık seçik söylememek.

(Ar. cemceme) b.-di (belgüsüz sözle-) Y316b5 [P ---]

belîle (<Ar. **belîlec**) İçi fındığa benzer tatlı bir meyvesi olan, Hint ülkelerinde yetişen bir ağaç.

(Ar. belîlec) b. P33a6

beñg Tendeki koyu renkli leke. *krş. meñg*

→ yüz beñgi Y12b4

bend (Far.) Bağ.

→ bir bend kâğıd Y28b5

bende (Far.) Kul, köle.

(Ar. raqabe) b.+ni P196a8

beñgzeş- Benzemek, birbirini andırmak. *krş. meñgzeş-*

beñgzeşmes Zıt, birbirine benzemeyen(ler).

(Ar. ezdād) “*tağı bu beñgzeşmeslerdin turur*” Y184a7 [P **meñgzeşiksiz**]

ber- 1. Vermek, bağışlamak, takdim etmek. *krş. bir-*

(Ar. a‘tā) b.-di P68b4 [Y **bir-**]

(Ar. ḥabā) b.-di P123b5 [Y **bir-**]

2. (İlim, ateş vs.) Getirmek, kazan(dır)mak.

(Ar. qabese) “*berdi aṅga otı tağı ‘ilmni*” P67a5 [Y **bir-; öğret-**]

→ ‘āfiyet ber- P203b4; and b.- P177a1; ‘āriyyet b.- P174b6; bedel b.- Y217b6; berekāt b.- Y260b1; borç b.- P89b5; cān b.- Y144b5; erte aşı b.- P200a4; esīrlikke b.- P215a10; ‘ivaż b.- P177a2; kābīn b.- P175a1; kābīn b.- P177b6; ötünç b.- P175b6; ötünç b.- P177a6; rüşvet b.- P126a4; şabr b.- Y222a6; şifā b.- Y109b1; terke b.- P173b9; yārī b.- P173a5; yārī b.- P213a10; yaş b.- P57b4

→ qarnında oğlan bar erken sūt bergen ‘avret Y232a4

→ sūt bermek tile- P215b7; terke b. P173b9

berāber (Far.) Denk, eş, muadil.

(Ar. kufv / c. ekfā = m. şervā) b. Y23b4 [P **teñg tuş**]

berāber bol- Eşit, değer ve dereceleri aynı olmak.

(Ar. tesāvā) “*ikisi berāber boldılar*” P215a1 [Y **tüz bol-, berāberlik kı1ı-**]

berāber bolu- Karşılaşmak, karşı karşıya olmak.

(Ar. teqābele) b.-dılar P214a1

berāber kı1- 1. İki şeyi eşitlemek, denkleme. Bir şey diğer şeye eşit ve denk olmak.

(Ar. ‘adele) “*berāber kıldı nerseni nersege*” P74a6 [Y **teñg kı1-**]

(Ar. sāvā) b.-dı Y265a2 [P **berāberlik kı1ı-**]

2. Ödeşmek, kıyaslaşmak.

(Ar. qāşşa) “*berāber kıldı aṅga saqış içinde*” Y262a3 [P **yañgıl-**]

berāberi bol- Görünmek üzere önüne çıkmak, kendini göstermek.

(Ar. terā'ā) b.-dı P214b6 [Y **körün-**]

berāberlik (Far. +T.) Birliktelik, ortaklık, denklik.

berāberlik kıl- Ortaklık kılmak.

(Ar. fāveza) b.-dı Y263a4 [P **ortaklık kıl-**]

berāberlik kılış- Eşit, değer ve dereceleri aynı olmak; bir şeyi diğer şeyle eşitlemek.

(Ar. sāwā) b.-dılar P203b9 [Y **berāber kıl-**]

(Ar. tesāvā) b.-tılar Y304a1 [P **berāber bol-**, Y **tüz bol-**]

berçin Duvardan sur, duvar.

(Ar. siyāc) b. P6a5

berekāt (Ar.) Bolluklar, bereket.

berekāt bir- Mübarek kılmak, bereket vermek.

(Ar. bāreke) "*taṅgrı berekāt bersün*" Y260b1 [P **bereket bir-**]

berekātli (Ar. + T.) Mukaddes ve yüce (olmak).

(Ar. tebāreke) b. turur P213b9

bereket (Ar.) Bolluk. Saadet, mutluluk.

(Ar. bereket / c. berekāt) b. Y260b2

bereket bir- Mübarek kılmak, bereket vermek.

(Ar. bāreke) "*bereket birsün taṅgrı seninḡ üze*" P202a8 [Y **berekāt ber-**]

bereketlig/iḡ (Ar. + T.) Uğurlu, bereketli.

(Ar. eymen = m. meymün) b. P148b9 [Y **bereketliḡ er**]

bereketlig bol- Mübarek ve uğurlu olmak.

(Ar. yemine = m. yemune = m. yumine) b.-dı P148b8 [Y **mübārek bol-**]

(Ar. teyemmene) b.-dı P212a4

bereketliḡ er Sağ elini kullanan kimse.

(Ar. eymen = m. meymün) b. Y176b4 [P **bereketlig**]

bereketsiz (Ar. + T.) Bereketi olmayan.

bereketsiz kıl- Bir şeyi iptal etmek. Bereketini gidermek.

(Ar. meḥaqa) "*taṅgrı ribānı bereketsiz kıldı*" Y194a3 [P **azın azın yoḡalt-**]

berele- (Far. + T.) İncinmek, tahrip olmak.

→ yörimekdin berele- Y180a6

bergüstān (Far.) Savaşta atlara giydirilen zırh. *krş.* **bergüstivān**

(Ar. ticfāf) b. Y43b3 [P **aḡ keçimi**, **bergüstivān**; Y **keçim**, **at yaruk<i>**]

bergüstivān (Far.) Savaşta atlara giydirilen zırh. *krş.* **bergüstān**

(Ar. ticfāf) b. P45b2 [P **aḡ keçimi**; Y **keçim**, **at yaruk<i>**, **bergüstān**]

berḡurdār (Far.) Salim, nasipli.

berḡurdār bol- Faydalanmak.

(Ar. istemete^c a) b.-dı P215b8 [Y **asıḡ bul-**]

berḡu/ürdārlik (Far. + T.) Fayda, menfaat.

(Ar. metā^c) b. P176b5 [Y **menfa‘at**]

berhurdârlık kıl- Faydalandırmak.

(Ar. mette^c a) b.-dı Y244a3 [P **berhurdârlık bir-**]

berhurdârlık bir- Faydalandırmak; zevk aldirmek.

(Ar. emte^c a) “*berhurdârlık birdi anğa ferzendi birle*” P176b5 [Y **menfa‘at bir-**]

(Ar. mette^c a) b.-di P193a5 [Y **berhurdârlık kıl-**]

beriş- Karşılıklı vermek.

→ suw beriş- P214b11; yārī b.- P213a5; yārī b.- P213b1

berk Sıkı, sağlam, emniyetli.

berk bağla- Sağlam bağ ile bağlamak.

(Ar. evşaka) b.-dı Y227a5 [P **berkit-**; Y **muhkem kıl-**]

berk bol- 1. Kuvvetli, dayanıklı olmak; sağlama bağlanmak.

(Ar. veşuka) b.-dı Y206b2 [P **üstüvâr bol-**]

2. Yer sağlam ve iyi tahkim edilmiş olmak.

(Ar. haşune) b.-dı P168a6; Y205a6

berk böget Baraj, engel.

(Ar. sedd) b. Y136b3 [P **böget**]

berk il Sağlam, müstahkem şehir.

(Ar. haşine) b. Y205a7 [P **berk şehir**]

berk kıl- Muhkem, sarp kılmak.

(Ar. aşşane) b.-dı P180a4; Y221b1

berk şehir Sağlam, müstahkem şehir.

(Ar. haşine) b. P168a7 [Y **berk il**]

berk tut- Sıkı tutmak.

(Ar. emseke) b.-tı P178a7 [Y **tut-**]

berk yirde kod- Emniyetli bir yerde bırakmak, saklamak.

(Ar. ahraze) b.-dı Y215a4 [P **hürzge soğ-**; Y **kizle-**]

berkinççi Ak helva yapıp satan.

(Ar. nâfiyy) b. Y39b2 [P **halvâ mağzı satğuçı**]

berkindir- Sağlamlaştırmak.

→ haṭāka berkindir- Y244b2

berkit- Sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek; gereği gibi yerleştirmek.

(Ar. etkane) b.-ti P180a2 [Y **onğar-**]

(Ar. evşaka) b.-ti P183a [Y **berk kıl-**, **muhkem kıl-**]

(Ar. ekkede) b.-ti Y239b1 [P **üstüvâr kıl-**]

(Ar. vaṭṭade) b.-ti Y250b1 [P **küçlig kıl-**]

bertük İncinmiş, burkulmuş.

bertük bağlağuçı Kırıkçı, çıkıkçı.

(Ar. mucebbir) b. P32b1 [Y **bertük bağuçı**]

bertük bağlağan yıgaç Kırık kemiğe bağlanan tahta.

(Ar. cebîre = m. cibâre / c. cebâyir) b. P32b1 [Y **bertük bağı yıgaç**]

bertük bağı yıgaç Kırık kemiğe bağlanan tahta.

(Ar. cebîre = m. cibâre / c. cebâyir) b. Y35a2 [P **bertük bağlağan yıgaç**]

bertük bağıcu Kırıkçı, çıkıkçı.

(Ar. mucebbir) b. Y35a6 [P **bertük bağlağıcu**]; Y240b1 [P **bertükçi**]

bertükçi Çıkıkçı.

(Ar. mucebbir) b. P191a2 [Y **bertük bağıcu**]

berü Yönünde, -e doğru.

→ anğaru berü yöri- Y03a7; anğaru b. yöri- Y146b4; inğaru b. yöri- Y148a5; tegrü b. yöri- P87a8

besât (Ar.) Düz, yayvan kap.

→ şatrenc besâtı P31a3

beserek İki hörgüçlü Horasan devesi.

(Ar. buhtî / c. buht = c. behtî) b. P46b3 [Y **horasânî tiwe**]

beşâret (Ar.) Müjde, sevinçli haber.

beşâret bir- Müjdelemek, sevindirici haber vermek.

(Ar. beşera) b.-di P100a4 [Y **müjde bir-**]

(Ar. ebşera) b.-di P174a1 [Y **sewindür-**]

beşâret birgen Müjde getiren, sevinçli haber veren.

(Ar. beşîr) b. P100a5; Y120a6

beşâret birgen uşresi Müjdeciye verilen bahşiş.

(Ar. bişâret = m^c a. buşâret) b. (beşâret birgenning uşresi) Y120a6 [P **beşâretliĝ**]

beşâret biriş- Müjdeleşmek.

(Ar. tebâşera) b.-diler P213a12; Y298b4

beşâretliĝ (Ar. + T.) Müjdeciye verilen bahşiş.

(Ar. bişâret = m^c a. buşâret) b. P100a5 [Y **beşâret birgen uşresi**]

beşî^c (Ar.) Acı, sert.

beşî^c râyliĝ Ağırbaşlı, vakarlı. Sağlam, kuvvetli, dayanıklı.

(Ar. raşîn) b. Y205b3 [P **üstüvâr**]

beşî^c râyliĝ bol- Ağır, oturaklı olmak. Sağlam olmak.

(Ar. raşune) b.-dı Y205b3 [P **üstüvâr bol-**]

beşinçi Beşinci. *krş.* **bişinç, bişinçi**

beşinçi bol- Beşincisi olmak.

(Ar. hamese) “*bozunlarğa beşinci boldı*” Y71b6 [P **bişinç bol-**]

bet Dokumacılıkta kullanılan yapıştırıcı bir tür macun.

(Ar. necîr) a. P29b2 [P **ahâr**]

beter (<Far. **bedter**) (Daha) Fena, kötü.

(Ar. şerr) “*bu andın betterrek turur*” P146a5 [Y **şer**]

bevl (Ar.) İdrar, sidik.

(Ar. bevl) b.+din Y308a4

bevl kıldır- İšetmek.

(Ar. ebāle) b.-dı P184b9 [Y **sidür-**]

bey^ç (Ar.) Satış.

(Ar. bey^ç) b. P77b3; P203a13; P207b7; P213b3; Y89a6; Y278a1

b.+ni P156b5; P185a4; P214a6; Y188a2; Y230b4

b.+iğa P189a4

bey^ç ‘ağdi Satış akdi. Satışın kesinleştiğini belirten tokalaşma.

(Ar. şafkat) b. (bey^ç iñg ‘ağdi) Y245a7 [P **bey^ç içinde el tutuşmak**]

bey^ç içinde el tutuşmak Satışın kesinleştiğini belirten tokalaşma. Satış akdi.

(Ar. şafkat) b. P194a1 [Y **bey^ç ‘ağdi**]

→ kese biçer bey^ç P73b5, Y86a3

beyābān (Far.) Çöl, sahra.

(Ar. mefāze / c. mefāzāt = m. beriyye / c. berāriyy) b. P4b9

beyān (Ar.) Açıklama.

beyān kııl- 1. Açıklamak, beyan etmek.

(Ar. lehğaşa) b.-dı Y243a1 [P **ezgü beyān kııl-**; Y **açuk kııl-**]

(Ar. beyyene) b.-dı P199b6 [Y **aç-**]

2. (Atasözü) Söylemek.

(Ar. zārabe) “*meşel beyān kııldı*” Y62b1 [P **ay-**]

3. Başvurmak, tevessül etmek; ileri sürmek, delillendirmek.

(Ar. edlā) “*sürdi hüccetni taķı beyān kııldı yawuķlıķ<nt>*” P187b8 [Y **kemiş-**]

→ ezgü beyān kııl- P192b2

bey^ç at (Ar.) Sözleşme akdi, satın alma.

(Ar. bey^ç at) b. Y263b5

bey^ç at bir- Satış akdi yapmak, alışverişte el tutuşup karar vermek.

(Ar. bāye^ç a) b.-di Y263b5 [P **bey^ç at kııl-**]

bey^ç at kııl- Satış akdi yapmak, alışverişte el tutuşup karar vermek.

(Ar. bāye^ç a) b.-dı P203a11 [Y **bey^ç at bir-**]

beyt (Ar.) Nazımlı, kafiyeli söz; manzume.

(Ar. şı^ç r / c. eş^ç ār = m. beyt / c. ebyāt) b. P27a8

b.+ni P193a4; Y244a2

beytleş- (Ar. + T.) Karşılıklı şiir okumak.

(Ar. tenāşede) b.-tiler P213a11

→ kısğa beyt Y124b1; kısğa b. ay- Y124a7; kısğa b. ay- Y267b7; muhtelif b. ayıt- Y236b4;

yarım b. P27a9, Y28b7

beyyā^ç (Ar.) Satıcı. ?

(Ar. bey^ç / c. beyyā^ç) b. Y37a6

bez Beze; yara veya çıban sebebiyle vücutta oluşan şişlik.

(Ar. ğudde / c. ğuded) b. P15b3; Y11b1

bezbaht (Far.) Talihsiz, bahtsız. *krş.* **bedbaht**

(Ar. şaқиyy) b. Y180b3 [P **bedbaht**]

bezbaht bol- Talihsiz olmak.

(Ar. şaқиye) b.-dı Y180b3 [P **bedbaht bol-**]

(Ar. ğudde) b.-dı Y208a4 [P **bahtsız bol-**]

bezbaht kıl- Sıkıntıya sokmak, güçlüğe uğratmak.

(Ar. eşkâ) b.-dı Y234b4 [Y **bedbaht kıl-**]

beze- 1. Süslemek, bezemek.

(Ar. veşeye) “*bezedi tonni*” P93b5

b.-di Y111b6

(Ar. ğabbera) “*bezedi kaşîdeni*” P191a2

b.-di Y240b1

(Ar. zâne) b.-di P89b8; Y106b6

(Ar. ğalâ) b.-di Y110a2 [P **kıran ur-**]

(Ar. zeyyene) b.-di P199b7; Y254b7

(Ar. zağrafe) b.-di P217a1; Y315a3

2. Uzuvlara dövme yapmak.

(Ar. veşeme) b.-di P84b8 [Y **çüwüt birle beze-**]

3. Birden fazla renkle boyayıp süslemek.

(Ar. naķaşe) b.-di P103b9; Y125a6

(Ar. naķķaşe) b.-di Y242b6 [P **naķş kıl-**]

4. (Yazıyı) İnce ve satırların arasını yakın yazmak; güzel dekore etmek.

(Ar. nemneme) b.-di Y316b7 [P **ğoş biti-**]

5. Sevdirmek, güzel göstermek.

(Ar. sevvele) b.-yü birdi P198b7

b.-di Y253a6

bezemek Süs, zinet.

(Ar. zuğruf) b. Y315a3 [P, Y **bezek**]

→ altun suw birle beze- Y210a3; altun suw birle b.- Y253b7; altun suwı birle b.- P199a4;
çüwüt birle b.- Y100a2; oya b.- Y124a3; özini b.- P212a12

bezek (I) Süs.

(Ar. zînet) b. P89b8; Y106b6

(Ar. ğilye) b.+de P189a5 [Y **itig**]

(Ar. zuğruf) b. P217a1; Y315a3 [Y **bezemek**]

bezek (II) Suret, görünüş.

(Ar. ğilye / c. ğilye = m. ziyy = m. hey’et = m. şâre = m. sağne / c. sağanât) b. P15a3 [Y **menğiz**];
P213a4

bezek (III) Ateşli hastalık, sıtma. *krş. bezgek*

(Ar. ħummā) b. P78a1 [Y **bezgek**]; P176b4; P177b8 [Y **bezgek**]

→ her künde tutğan bezek P33b1; kün aşa tutğan b. P33b1; peyveste b. P177b8; peyveste tutğan b. Y219a5; titretgen b. P33b1, Y36b4; titretgen b. P170b8; tört künde bir tutğan b. P33b2

bezekliĝ Ateşli hastalıĝa tutulmuş kimse. *krş. bezekliĝ*

(Ar. maĥmūm) b. P170b5

bezekliĝ bol- Ateşli hastalıĝa tutulmak.

(Ar. ħumme) b.-dı [Y **ısıtma bezekliĝ bol-**]

bezen- 1. Süslenmek. *krş. bezgen-*

(Ar. tecemmele) b.-di P211a1; Y289b3

(Ar. tezeyyene) b.-di P212b2; Y295b5

(Ar. teĥallā) b.-di P212b11

2. Giymek, (bir şeyi taklit ederek) kıyafetlenmek.

(Ar. tezeyyā) b.-di P213a4

3. Kadın, süs ve güzelliklerini kocasından başkasına göstermek.

(Ar. teberrace) b.-di P209b1; Y284a3

bezengen Süslenmiş kadın.

(Ar. ĥāl) b. P151b9 [Y **itigliĝ uraĝut**]

bezengen bol- Süslenmek, zinetlerle donanmak.

(Ar. ĥaliye) b.-dı P151b8 [Y **itigliĝ bol-**]

bezenmiş bürd Süslü ve latif aba kumaş.

(Ar. burdun mufevvef) b. P18b3 [Y **'alemlüĝ bürd**]

bezenmiş kör- Gelini damada telli pullu sunmak.

(Ar. icelā) *"bezenmiş kördi kelinni"* P207a9 [Y **bezenmiş körküt-**]

bezenmiş körküt- Gelini damada telli pullu sunmak.

(Ar. icelā) *"kelinni bezenmiş körkütti"* Y276b2 [P **bezenmiş kör-**]

bezenmiş taĥt Taht, padişah tahtı.

(Ar. erīke / c. erā'ik = m. kursiyy / c. kerāsiyy) b. P12b9

bezenmedin körkülüĝ uraĝut Süse ihtiyacı olmayan, doğal güzel kadın.

(Ar. ĝāniye / c. gavānī) b. Y21b6 [P **körkge muñsız tişi**]

bezgek Ateşli hastalık, sıtma. *krş. bezek (III)*

(Ar. ħummā) b. Y89b6 [P **bezek**]; Y219a4 [P **bezek**]

→ ısıtma bezgek Y36b3; ısıtma b. Y126a5; künde tutğan b. Y36b4; kün aşa tutğan b. Y36b4; oĝrı b. Y36b3; tört künde tutğan b. Y36b4

bezekliĝ Ateşli hastalıĝa tutulmuş kimse. *krş. bezekliĝ*

→ ısıtma bezekliĝ bol- Y208b1

bezgen- Süslenmek. *krş. bezgen-*

bezgenmiş körküt- Süsleyip sunmak.

(Ar. celā) *"kelinni bezgenmiş körketti küdegüsiñge"* Y157b1 [P **körket-**]

bıç- Ekini kesmek, biçmek. *krş.* **biç-**

(Ar. cezze) “*ekinni bıçtı*” Y137b7 [P **biç-**]

(Ar. haşade) b.-dı Y118a2 [P **biç-**]

(Ar. zekā) b.-tı Y157a3

bıçası bol- (Ekinin) Biçilme vakti gelmek.

(Ar. aḥşade) b.-dı Y212a4 [P **biçmekge teg-**]

bıçmasdın aşnu oranla- Kesmeden önce oranlamak.

(Ar. ḥalağa) “*edīmini bıçmasdın aşnu oranladı*” Y128b6 [P **ölç-**]

bıçğu Testere, bıçkı.

(Ar. minşār / c. menāşīr = m. mīşār) b. Y34b4 [P **yarğu; Y testere**]

→ kese bıça bey^ç Y83a6; kese b. şadağa Y83a6

bıçak Bıçak, kesici alet.

(Ar. sikkīn) b. P45a2; Y42b7; Y189a5

b.+nı P113a9; P157a9; P180b; P181a5; Y137b3; Y224a5

bıçak bağı Bıçak ve kılıç kabzasının başında olan gümüş veya demir.

(Ar. ḳabī‘a) b. P45a4 [Y **saḳna**]

bıçak borısı Bıçağın sapına giren demir, kuyruk.

(Ar. sīlān) b. P45a4 [Y **boru**]

bıçak kımı Bıçak kabı.

(Ar. ḳirāb / c. ḳurub) b. P45a5 [Y **ķım**]

bıçak sapı Kabza, bıçağın tutulacak yeri.

(Ar. nişāl) b. P45a4 [Y **sap**]

→ saḳnalıḡ bıçak P45a4; uluḡ b. Y35a1; uluḡ b. P45a3, Y43a1;

→ etçi bıçaḳı P32a8; serhengler b. P45a3, Y43a1

bıçakçı Bıçakçı, çakıcı.

(Ar. sekkāk) b. P45a2; Y42b7

bıçdaḡ Ege, törpü.

(Ar. midves) b. Y147a4 [P **ige**]

bıçıḡ Ant, ahit, teminat.

(Ar. ḥafāret) b. Y67b6 [P ‘**ahd**]

(Ar. zimme / c. zımem = m. zimām = m. zimār = m. ‘ahd / c. uhūd = m. ‘aḳd / c. ‘uḳūd = m. mīşāḳ / c. mevāşīḳ = m. veşīḳa / c. veşā’iḳ = f. emāne / c. emānāt) b. Y27a1 [P ‘**ahd; Y ḥürmet, ‘ahd**]

bıçıl- Kesilmek, biçilmek. *krş.* **biçil-**

bıçılmış ekin Hasadı yapılmış ekin.

(Ar. zer^ç un ḥaşīd) b. Y118a2 [P **biçılmış ekin**]

bıķın Böğür, insan ve hayvan vücudunun kaburga ile kalça arasındaki kısmı.

(Ar. keşḥ / c. kuşūḥ = ḥaşıra / c. ḥavāşir = ḥaşr / c. ḥuşūr) b. P19a1; Y16a6; Y267a7

bıķın içi Dalak, karaciğer, işkembe gibi insanın karın kısmındaki iç organlar.

(Ar. ḥaşā / c. aḥşā) b. P19a2, Y16a7

bıkını ak at İki böğründe ve yanında beyazlık bulunan at.

(Ar. aḥşaf) b. Y41b7

bıkını ak (koy) Karışık renkli, iki renkli koyun.

(Ar. şeklâ) b. Y47b1 [P **bıkını ak koy**]

bıkını ak koy Karışık renkli, iki renkli koyun.

(Ar. şeklâ) b. P48b3 [Y **bıkını ak**]

bıkını yinçe bol- Karnı ince ve zayıf olmak.

(Ar. ḳabbe) b.-dı P145b1 [Y **bıkını yinçe bol-**]

bıkını yinçe er Karnı ince ve zayıf erkek.

(Ar. eḳabb) b. P145b2 [Y **yinçe bıkınlıg er**]

bıkını yinçe tişi Karnı ince ve zayıf kadın.

(Ar. ḳabbâ') b. P145b2 [Y **yinçe bıkınlıg 'avret**]

bıkını yinçe bol- 1. Beli, karnı ince; karnı zayıf olmak; zayıflamak.

(Ar. ḳamera) b.-dı Y122a6 [P **yinçe billig bol-**]

(Ar. ḳabbe) b.-dı Y172a1 [P **bıkını yinçe bol-**]

(Ar. heyife) b.-dı Y178b2 [P **yinçe billig bol-**]

2. Karnı acıkmak.

(Ar. ḥamişa) b.-dı P104a6; Y125b5

3. Ata alıştırmayı yaptırmak, zayıflatmak, boyun eğdirmek.

(Ar. ḳammera) *"at bıkını yinçe boldı"* Y241a5 [P **bıkını yinçe kıl-**]

bıkını yinçe 'avret 1. Karnı ince kadın.

(Ar. ḥumşâne = m. ḥamişatu'l-baṭn) b. Y125b6 [P **bıkını yinçe tişi**]

2. Karnı aç kadın.

(Ar. ḥamşâne) b. Y125b4 [P **aç tişi**]

bıkını yinçe er 1. İnce belli adam.

(Ar. keşhun muḥaşşar) b. Y240b3 [P **yinçe bıkın**]

2. Karnı aç erkek.

(Ar. ḥumşân = m. ḥamişu'l-baṭn) b. P104a7; Y125b6

bıkını yinçe tişi Karnı ince kadın.

(Ar. ḥumşâne = m. ḥamişatu'l-baṭn) b. P104a7 [Y **bıkını yinçe 'avret**]

bıkınınga tegrü ak (koy) Ayakları beline kadar beyaz olan koyun.

(Ar. ḥarcâ) b. Y47b1 [P **iki azakı bıkını birle ak koy**]

bıkını yinçe kıl- Ata alıştırmayı yaptırmak, zayıflatmak, boyun eğdirmek.

(Ar. ḳammera) *"bıkını yinçe kıldı atınıg"* P191b2 [Y **bıkını yinçe bol-**]

→ yinçe bıkın P191a4

→ at bıkını P41b1; iki azakı b. birle ak koy P48b4

bıkınlıg Bıkınlı, bıkını (...) olan.

→ yinçe bıkınlıg P195b1; yinçe b. Y178b2; yinçe b. 'avret Y172a2; yinçe b. er Y172a2

bırak- 1. Bırakmak, elinden atmak, terketmek. *krş. burak-*

(Ar. nebeze) “*bırağdı nerseni*” P63a1 [Y **burak-**]

(Ar. rafeza) “*nirseni bırağtı*” Y74a6 [P **ıoy-**]

2. ıkarmak, atmak, (ağızdan) bırakmak.

(Ar. lafeza) “*bırağdı luğmeni ağzındın*” P69b5 [Y **kemiş-**]

bıskır- 1. Sırtıtmak, dişlerini gstererek glmek.

(Ar. keşera) b.-dı Y69b7 [P **tebessüm kıl-**]

(Ar. iđterra²⁰¹) b.-dı P206a

(Ar. kāřera) b.-dı Y258b5 [P **klş-**]

2. Sessiz, hafifçe glmek; glmselemek.

(Ar. ibteseme) b.-dı P205b5; Y271a3

(Ar. tebesseme) b.-dı P211a7

bıç- 1. Meyve olgunlaşmak. *krş. bıç-*

(Ar. eyne^c a) “*bıçtı zm*” Y227b4 [P **bıç-**]

2. Ateşte ya da sıcakta kullanıma uygun duruma gelmek.

→ hām bıç- Y319b7

→ ezgü bışmış et Y237a5; küweçke b. balık Y39a2

bıřđu Eğri mızrağı doğrultan alet.

(Ar. řikāf) b. Y34b5 [P **yıgaç köndürgü nersel**]

bışığ 1. Olgunlaşmış.

bışığ zm Olgunlaşmış zm.

(Ar. yāni^c) b. Y227b5 [P **bışgen zm**]

2. Ateş ya da sıcaklıkla kullanıma uygun duruma getirilmış.

bışığ kerpiç Kiremit, tuğla.

(Ar. ācurre / c. ecurr) b. Y30a5 [P **bışmış kerpiç**]

bışur- Isıyla yenilebilir duruma getirmek. *krş. bışı/r-*

(Ar. tabeğa) b.-dı Y117b6 [P **bışır-**]

(Ar. enżace) b.-dı Y211b5 [P **bıřır-**]

→ hām bışur- Y318a3

bıyık Dudağın üstündeki kıllar, bıyık.

(Ar. řārib / c. řevārib) b. Y14b3 [P **brt**]

b.+ın Y37b2 [P **brt**]; Y138b6 [P **brt**]; Y234a7 [P **brt**]

(Ar. sibāl) b.+ın (bıyıklaş) Y247a4 [P **brt**]

bıyık uı Bıyığın ucu.

(Ar. seble / c. sibāl) b. Y14b3 [P **brt uı**]

bı-^c ağl Akılsız.

(Ar. sefih) b. P144b6 [Y **yünđül usluğ er**]

bı-^c ağl bol- 1. Akılsız olmak.

²⁰¹ Y apı: iğterra ^c an eřnānihi

(Ar. sefihe) b.-dı P144b5 [Y **yüñgöl usluğ bol-**]

2. Çok üzülop akli gitmek.

(Ar. velihe) b.-dı Y175b7 [P **hıre bol-**; Y **oğlan kızgusmdm 'aklı kit-**]

bī-bāk (Far.) Korkusuz.

bī-bāk bol- Zina etmek.

(Ar. fecera) b.-dı P102a3 [Y **azğır bol-**]

bīcāze (Far.) Amber.

(Ar. bucāze) b. P5a1

biç- Ekini kesmek, biçmek.

(Ar. haşade) b.-di P98b1 [Y **biç-**]

(Ar. cezze) b.-di P113b4 [Y **biç-**]

biçme halvā Yağlı ekmek. ?

(Ar. sufārec) b. P35a9 [Y **yağlı etmek**]

biçmekge teg- (Ekinin) Biçilme vakti gelmek.

(Ar. aḥşade) b.-di P173a1 [Y **biçası bol-**]

→ kese biçe bey^c P73b5; kese b. şadağa P73b5

→ bāzī biçgen Y33a2

biçil- Ekin vs. kesilmek.

biçilmiş ekin Hasadı yapılmış ekin.

(Ar. zer^c un haşīd) b. P98b1 [Y **biçilmiş ekin**]

biçin Maymun.

(Ar. kırd / c. kırd) b. P49b8; Y49a1

b.+ge P156b5; Y188a3

(biçin) **erkeki** Erkek maymun.

(Ar. rabāḥ) e. Y49a1 [P **erkek biçin**]

(biçin) **tişisi** Dişi maymun veya dişi olan yavrusu.

(Ar. kışşe) t. P49b8 [Y **tişi biçin**]

→ tişi biçin Y49a1; erkek b. Y49a1

big Bey, baş, reis. *krş.* **beg**

(Ar. emīr / c. umerā = f. vezīr / c. vuzerā) b. P24a2 [Y **beg**]; P100a2 [Y **beg**]; P159a9 [Y **beg**]; P164a9;

P188a9 [Y **beg**]; P193a3 [Y **beg**]; P195a7 [Y **beg**]; P216b13

b.+ni P74a8

b.+ge P83a4 [Y **beg**], 9 [Y **beg**]; P202b12

b.+din P210b1 [Y **beg**]

b. erken P134a8

big bol- Emir, bey olmak.

(Ar. emera = m. emura) b.-dı P100a1 [Y **beglik kııl-**]; (emura) P164a8

(Ar. te'emmera) b.-dı P209b10 [Y **beglik kııl-**]

→ arılar bigi P51a5

biglik Emirlik, beylik. *krş.* **beglik**

(Ar. imâret) b.+ni P190b7 [Y **beglik**]

bîhûde (Far.) Boş, saçma, yakışıksız. *krş.* **bîhûde**

bîhûde söz Çirkin, hoşla gitmeyen boş söz.

(Ar. lâğiye) b. P126b9 [Y **lağv**]

bîhûde sözle- 1. Gereksiz ve yakışıksız konuşmak.

(Ar. hezera) “söz içinde bîhûde sözledi” Y70a7 [P **yanğşa-**]

2. (Uyku, hastalık hâli vs.de) Sayıklamak. Alay etmek.

(Ar. hecera) b.-di Y124a5 [Y **zişt sözle-**]

bîhûze (Far.) Boş, saçma, yakışıksız. *krş.* **bîhûde**

bîhûze sözle- Hastalık vs.den saçma sapan konuşmak.

(Ar. hezâ) b.-di Y107b7 [P **yanğşa-**]

bî-hûş (Far.) Akli başında olmayan, baygın.

(Ar. şa‘iğ) b. P140a8; Y164b7 [Y **ölüg**]

(Ar. mağşiyy) b. P170b9

bî-hûş bol- Bayılmak.

(Ar. şa‘iğ) ö.-di P140a7; Y164b7 [P, Y **öl-**]

(Ar. ğuşiye) b.-di P170b9; Y208b5

bî-hûş otı Uyuşturucu ot.

(Ar. murğud) b. P33a7; Y36a7

bî-hûşli/ük (Far. + T.) Baygınlık, akli başında olmama.

(Ar. ğuşy) b.+din P184b8; (bî-huşlük) Y230a4

bil 1. Bel.

bil bağı 1. Bel bağı, kuşak.

(Ar. vâsiṭa / c. evsiṭa / c. evâsiṭ) b. P5b5 [Y **ortalık**]

(Ar. ħubve) b.+nı P206b10

2. Etek.

(Ar. nuğbe) b. P36a9; Y40b6

bil bağla- Kemer, kuşak bağlanmak.

(Ar. teħazzeme) “*bilin bağladı*” P211a8

bili aq koy Gövdesinin ortası beyaz olan koyun.

(Ar. cevzâ) b. P48b3 [Y **ortası aq**]

bili yinçke er İnce belli adam.

(Ar. raculun muhezzam) b. Y247b7 [P **yinçke bıkmılığ er**]

bili yinçke er tağı bili yinçke ‘avret Karnı aç kadın ve erkek.

(Ar. ħimâş) b. (bili yinçke er tağı bili yinçke ‘avretler) Y125b7 [P **yinçke billig er tağı tişi**]

2. Böğür.

(Ar. şâkile) b. P19a2

(Ar. keşh) b.+i P204b1

bil- 1. Öğrenmiş ve anlamış olmak, bilgisine sahip olmak, hakikatini öğrenmek.

(Ar. ʿ arafe) b.-di P70b6

(Ar. derā) b.-di P90b8; Y108a3

(Ar. şeʿ ara) b.-di P101a9; Y122a2

b.-se erdim P101b1

b.-sedim Y122a3

(Ar. kaşşa) b.-di Y138b7 [P **ayut-**, Y **ay-**]

(Ar. haqqa) b.-di Y139b7 [P **hakik bil-**]

(Ar. beşura) b.-di P134b8

(Ar. habira) b.-di P135a2

(Ar. ʿ alime) b.-di P143a6; Y168b6

(Ar. fehime) b.-di Y169a4

(Ar. ezine) b.-di P143b9; Y169b6

(Ar. fekihe) b.-di P145a1; Y171a5

(Ar. yeʿ ise) b.-di P148b2; Y176a5

(Ar. ehaşsa = m. ehaşse) b.-di P181a7; Y224b1

(Ar. ištehera) b.-di P204b1; Y267a6

(Ar. tehaqqaka) b.-di P211b6

(Ar. tebeyyene) b.-di P212b1

bilgen Bilen, âlim, anlayan, gören, haberdar.

(Ar. başîr) b. P134b8

(Ar. habîr) b. P135a2

(Ar. ʿ âlim = m. ʿ alîm = m. ʿ allām = m. ʿ allāme) b. P143a6; Y168b6

bilgen bol- Bilmek, anlamak; işinde ya da dininde basiret ve görüş sahibi olmak.

(Ar. fehime) b.-dı Y169a4 [P **fehmlig bol-**]

(Ar. fekuha) b.-dı Y171a6 [P **faḳîh bol-**]

(Ar. isteşara) b.-dı Y305a6 [P **körgeḳ bol-**]

(Ar. tefeḳḳaha) b.-dı P211b15

bilgen endām Ruhta idrak eden, duyan kuvvet. Beş duyardan biri.

(Ar. ḥāsse / c. ḥavāss) b. Y12b1 [P **nerseni bilgen endām**]

bilme- 1. İnkâr etmek, tanımamak.

(Ar. nekira) b.-di P136a5; Y159a5 [Y **inkâr kı1-**]

2. Cahil olmak, bilmemek.

(Ar. cehile) b.-di P141b1, Y166a7

3. Aciz olmak.

(Ar. ʿ ayiye) b.-di Y182a5 [P **tile-**]

bilmegen 1. Cahil, bilgisiz.

(Ar. cāhil = m. cehül) b. P141b1 [Y **bilmegen er**]

2. Konuşma ve ifadeden aciz olan.

(Ar. ‘ayıyy = m. ‘ayy) b. Y182a5 [P **tilemegen iş**; Y ‘**âciz bolğan**]

bilmegen er Cahil, bilgisiz.

(Ar. cāhil = m. cehül) b. Y166a7 [P **bilmegen**]

bilmezge nisbet kııl- Cahillik isnat etmek.

(Ar. cehhele) b.-dı P194b3 [Y **cāhillıkka nisbet kııl** -]

→ âşikâre bil- P212b1; haķıķ b.- P115a4; körkli/üg b.- P180a3, Y222b1; yaķşı b.- P210b12; yaķın b.- P183a9, Y227b6; yaķın b.- Y310b4

→ nerse bilgen endām P16a7; neseb b. er Y115b7; nisbetler b. er P96b9; tegmedin bir pāre b. er P71b1; türlüg ‘ilm b. er Y79b6

2. Bilip sakınmak, ihtiyatlı davranmak, hazırlıklı olmak.

(Ar. nezira) “*bildiler düşmenni*” Y159a5 [P **anun-**]

3. Mahir olmak; yeterli olmak (yeterlik bildirici).

(Ar. elāķa) “*hıç tuta bilmez ayası yarmaķı ya‘ni cuvāmerdlıķdın*” P186a1 [P **yaraş-**]

→ özin tuta bil- P213b10

bildi/ür- 1. Birine haber vermek, haberi iletmek.

(Ar. enbe‘e) b.-di P171a9 [Y **nāgāh kel-**]

(Ar. aķbera) b.-di P174a5 [Y **ķaber bir-**]

(Ar. edrā) b.-di P186b8; (bildür-) Y233b1 [Y **ķaber bir-**]

(Ar. nebbe‘e) b.-di P189a4 [Y **ķaber bir-**]

2. Bildirmek, tanıtmak.

(Ar. eş‘ara) “*bildirdi aņga işni*” P174a9 [Y **öğret-**]

(Ar. e‘lame) b.-di P179b4; (bildür-) Y221b7

(Ar. ‘arrafe) b.-di P193b2 [Y **öğret-**]

bile İle. *krş.* **bilen, birle**

(Ar. bi) b. P93b6 [Y **birle**]

→ açığ yüzlik bile sözle- P211a8; anadın b. toğmış saç Y12b1

bilen İle. *krş.* **bile, birle**

→ nevbet bile kııl- P203a3

bi/ülegü Bileği taşı.

(Ar. misenn) b. Y35a5 [P **bülegü**]; (bülegü) P32b1 [Y **bilegü**]

bilegüke kemiş- Bilemek, keskinleştirmek.

(Ar. senne) “*temürni bilegüke kemişti*” Y142a4 [P **ige-**]

bilek Bilek.

bilek bağı Bilek bağı.

(Ar. yāraķ) b. P5b3

bilek boğumu El bileği.

(Ar. ruşğ) b. P18a8, Y15a7

bilezük Süs için bileğe takılan halka.

(Ar. risve = m^c ā. rasve / c. risā) b. P5b2

bilezük ornu Bilek.

(Ar. mi^c şam / c. me^c aşim) b. Y15a7 [Y **bilezük yiri**]

bilezük ur- Bilezik takmak.

(Ar. sevvera) b.-dı P198a6; Y252a5

bilezük yiri Bilek.

(Ar. mi^c şam / c. me^c aşim) b. P18a8 [Y **bilezük ornu**]

→ tuç bilezük P5b2

→ azağ bilezüki ornu P20a9

billig Belli, beli (...) olan.

→ yinçe b. P150a8; yinçe billig bol- P101b4; yinçe b. bol- P150a7; yinçe billig er tağı tişi

P108a4; yinçe b. tişi P217a11

bilmezsın- Bilmezden gelmek, cahil görünmek.

(Ar. tecāhele) b.-di P213b11

bī-meze (Far.) Tatsız, bozuk.

bī-meze bol- Söz değersiz, bayağı olmak.

(Ar. ğaşse) b.-dı Y90a7 [P **hoşsız bol-**]

bī-meze söz Hayırsız ve bozuk söz.

(Ar. ḥadīşun ğaşs) b. Y90b1 [P **hoşsız söz**]

binā (Ar.) Yapı.

(Ar. binā') b. P212a10

b.+nı P104b5; P116a9 [Y **tam**]; P190b7; P198b1; P199a8; Y80a2; Y126a6; Y254a4

(Ar. bunyād) b.+nı Y138b6 [P **tam**]

(Ar. bunyān) b. P214b10

binā kıl- İnşa etmek, bina etmek.

(Ar. benā) b.-dı P92b8; Y110b6

(Ar. ibtenā) b.-dı Y276b4 [P **kopar-**]

binā konuklukı Yeni alınan ya da yapılan bir bina için verilen ziyafet.

(Ar. vekīre) b. Y38a4 [P **ew üçün kılğan konuklukı**]

bināçı (Ar. + T.) İnşaatçı, yapı ustası.

(Ar. bennā) b. P8b1

bir Bir (1).

(Ar. vāhid) b. P38b1

(-) b. P87a5, 9; P201b3, 8; Y258a4

bir ağırı Bir ağırlık ölçüsü.

(Ar. dirhem / c. derāhim) b. P40a7

bir andlıg Müttefik.

(Ar. ḥalīf / c. ḥulefā) b. P23b3

bir altun Altın para.

(Ar. dīnār / c. denānīr) b. P40a5

bir altun agramı Bir ağırlık ölçüsü.

(Ar. mişkāl / c. meşākīl) b. P40a5

bir awuç Bir avuç miktarınca.

(Ar. kabzaten) b. P68b4; Y75a1

(Ar. ğurfe) b. Y79a3 [P **bir awuç suw**]

bir awuç suw Bir awuç su.

(Ar. ğurfe) b. P71a3 [Y **bir awuç**]

bir ayğa terge tut- Bir aylığına tutmak.

(Ar. şāhera) b.-tı P201b4 [Y **bir aylık terke tut-**]

bir aylık terke tut- Bir aylığına tutmak.

(Ar. şāhera) b.-tı Y258a6 [P **bir ayğa terge tut-**]

bir azakı ak at Bir ayağı beyaz olan at.

(Ar. ercel) b. P42a1

bir azakı ak koy Bir ayağı beyaz olan koyun.

(Ar. reclā) b. P48b4 [Y **ayakı ak**]

bir baḥs<ī> tam Duvarı taş, kerpiç vs sırası.

(Ar. ʿaraḳ / c. ʿurūḳ = m. sāk) b. P8b3

bir batman Bir ağırlık ölçü birimi.

(Ar. menn / c. emnān = m. menā / c. emnā) b. P40b5

bir batman kirimi Bir tahıl ölçüğü.

(Ar. šāʿ / c. šuvāʿ / c. eşvāʿ / c. šīʿ ān) b. P40b6

bir bend kâğıd Kâğıt destesi.

(Ar. izbāre / c. ezābār = m. izmāme / c. ezāmīm = f. qaşīde / c. qaşā'id) b. Y28b5 [P **bir defter kâğıd**]

bir çiyne et Et parçası, bir çiyne et.

(Ar. mużġa) b. P15b1 [P **çiyne et**]

bir defter kâğıd Kâğıt destesi.

(Ar. izbāre / c. ezābār = m. izmāme / c. ezāmīm = f. qaşīde / c. qaşā'id) b. P27a7 [Y **bir bend kâğıd**]

bir deste çiçek Koklanan güzel koku. ?

(Ar. şemāme) b. Y141b5 [P **yızlaġu nerse**; Y **māzū**]

bir denġi yarım Arşının kesirlerinden biri.

(Ar. rubuʿ) b. P40a3

bir dīm-i ḥayme Çadırın bir tarafı.

(Ar. tīrāf) b. Y7b5 [P **dīm-i çāder**]

bir endāmlıġ er Bir gözlü kimse.

(Ar. raculun mumetteʿ) s. Y244a4 [P **sınġar közlig er** ;Y **sınġar közlig er**]

bir harf ya iki harf kemiş- Nida hâlinde (ismin) son harfini düşürmek.

(Ar. rahḥame) b.-di Y247a5 [P **terḥīm kıl-**]

bir illig Hemşehri.

(Ar. belediyy) b. P23b2; Y23b7

bir in terinçek Car, çarşaf, bohça.

(Ar. reyṭa / c. reyṭ / c. riyāt)b. P37b2

bir indemişdin kızın inde- Çağırmaq.

(Ar. şevvebe) “*indedi dā‘ī bir indemişdin kızın*” P197b8 [Y **du‘ā kıl-**]

bir kendlig Köylü, köydeş.

(Ar. qaraviyy) b. P23b3

bir kiçe azuḳı Bir gecelik azık, yiyecek.

(Ar. bīt) b. yok turur P86a4 [Y **kiçelik**]

bir kīş altun Bir kese altın.

(Ar. şurre / c. şurer) b. P40a6

bir ḳolı aḳ koy Bir bacağı beyaz olan koyun.

(Ar. ‘aşmā) b. P48b4 [Y **yek ḳolı aḳ**]

bir közi aḳ bir közi ḳara Bir gözü mavi diğeri siyah olan (at).

(Ar. aḫyef) b. P150a7 [Y **çaḳır közlüg**]

bir közi aḳ bir közi ḳara bol- Bir gözü mavi diğeri siyah olmak.

(Ar. ḫayife) b.-dı P150a7 [Y **çaḳır közlüg bol-**]

bir közi aḳ bir közi ḳara koy Bir gözü beyaz bir gözü siyah koyun.

(Ar. ḫavşā²⁰²) b. P48b2 [Y **bir közi ḳara biri aḳ**]

bir közi ḳara biri aḳ Bir gözü beyaz bir gözü siyah (koyun).

(Ar. ḫavşā²⁰³) b. Y47a7 [P **bir közi aḳ bir közi ḳara koy**]

bir közi körmez tişi Şaşı olan kadın.

(Ar. ‘avrā’) b. P120a2 [Y **körmes köz**]

bir kün taḳı bir tün yol Bir gündüz ve bir gece süren yol.

(Ar. mesīretu yevmin ve leyletin) b. bar P87a5 [Y **bir tün kün yörimek**]

bir küñge terg/ke tut- Bir günlüğüne tutmak.

(Ar. yāveme) b.-tı P203b7 [Y **bir küñge terke tut-**]; (bir küñge terke tut-) Y264b6 [P **bir küñge**

terge tut-]

bir pāre biz Kumaş parçası.

(Ar. şuḳḳa / c. şuḳḳāḳ = f. cubbe / c. cibāb) b. P36b9

bir pāre yir Yer parçası.

(Ar. buḳ‘a / c. biḳā‘) b. P6a6

bir pişelig Meslektaş.

(Ar. ḫarīf / c. ḫurefā) b. P23b1

²⁰² P: ş > ž

²⁰³ P: ş > ž

bir renklig at Alacasız at.

(Ar. behīm) b. P42a1

bir renklig nerse Som.

(Ar. muşmet) b. P53a9

bir sâ' at Zamandan uzun bir süre. Gündüzden uzun bir zaman parçası.

(Ar. meliyyen) b. Y60a4 [P **kiç**]

bir söz Kelime, anlam taşıyan en küçük cümle birimi.

(Ar. kelime / c. kelimât / c. kelim = f. ḥarf / c. eḥrûf / c. ḥurûf) b. P27a2

bir oturuşlıg Arkadaş, beraber oturuş kimse.

(Ar. celīs / c. culesā = m. nedīm / c. nudemā / c. nedāmī) b. P23b4

bir tamzum suw Meni, sperma.

(Ar. nuṭfe) b. P19b5 [Y **tamzum**]

bir tartım yiplük Bir defada bükülen miktarda iplik.

(Ar. cezbet) b. Y62a3 [P **tartilğan**]

bir tiş Derece, basamak.

(Ar. rutbe / c. ruteb = f. derece) b. Y2b7 [P **bir tiş üzengü**]

bir tiş üzengü Derece, basamak.

(Ar. rutbe / c. ruteb = f. derece) b. P9b8 [Y **bir tiş**]

bir töşeklig Yatak arkadaşı.

(Ar. zacī^c) b. P23b5

bir tün kün yörimek Bir gündüz ve bir gece süren yol.

(Ar. mesiretu yevmin ve leyletin) b. bar Y103a5 [P **bir kün taķı bir tün yol**]

bir türlüg Tür, çeşit.

(Ar. bâbe = m. cins / c. ecnās = m. nev^c / c. envā^c = m. şinf / c. eşnāf / c. şunūf = m. arz = m.

ḥayf / c. aḥyāf = m. fenn / c. funūn = m. levn / c. elvān) b. P53a5 [Y **türlüg**]

bir uruşlıg Yaştaş, akran.

(Ar. ķirn / c. eķrān) b. P23b5

bir varaķ Bir yaprak kâģit.

(Ar. varaķa / c. varaķ / c. evrāķ) b. P26b7

bir yana tur- Uzaklaşmak, çekilmek, yüz çevirip uzaklaşmak, ayrılmak.

(Ar. cānebe) b.-dı P201a3 [Y **bir yanķa otur-**]

(Ar. inķabeza) b.-dı P208a3

(Ar. tenakkebe) b.-dı P209a13 [Y **ķew<r>ül-**]

(Ar. tecānebe) b.-dı P213a5

bir yanda olturmaķ İnsanlardan uzaklaşıp yalnız kalmak.

(Ar. ^cuzlet) b. P205b2 [Y **bir yanķa olturmaķ**]

bir yandın yana bir yanķa ķewrün- Üzüntü veya hastalıktan dönüp durmak.

(Ar. temelmele) “ķewründi töşeki üze bir yandın yana bir yanınġa” Y319b5 [P **ārāmsız bol-**]

bir yanķa otur- Uzaklaşmak, çekilmek.

(Ar. cānebe) b.-dı Y256b5 [P **bir yana tur -**]
(Ar. intebeze) b.-dı Y266b6 [P **yırağ bol-**; Y **ırağ bol-**]
(Ar. i‘tezele) b.-dı Y270b5 [P **saçıl-**]
bir yanğa oturmak İnsanlardan uzaklaşıp yalnız kalmak.
(Ar. ‘uzlet) b. Y270b5 [P **bir yanda oturmak**]
bir yaşar (at) Bir yaşında at.
(Ar. ḥavliyy / c. ḥavāliyy) b. P41a3
bir yaşar (inek) İneğin bir yaşına kadar olan yavrusu.
(Ar. tebī‘) b. Y46b1 [P **dana**; Y **tana**]
bir yaşar (oğlak) İki yaşında (oğlak).
(Ar. ceza‘) b. P48a9 [Y **iki yaşar**]
bir yaşar erkek torum Bir yıllık deve.
(Ar. ibnu meḥāz) b. Y44a5 [P **bir yaşıdın iki yaşınga kirmiş tiwe**]
bir yaşar oğlan Bir yaşındaki çocuk.
(Ar. muḥvil) b. P21a1 [Y **bir yaşlıg**]
bir yaşar tişi torum İki yaşına girmiş deve.
(Ar. bintu meḥāz / c. benātu meḥāz) b. P46a2 [Y **ikisiinge kirmiş inen**]
bir yaşıdın iki yaşınga kirmiş tiwe Bir yıllık deve.
(Ar. ibnu meḥāz) b. P46a2 [Y **bir yaşar erkek torum**]
bir yaşlıg Bir yaşındaki çocuk.
(Ar. muḥvil) b. Y20a3 [P **bir yaşar oğlan**]
bir yıgaç yir Bir uzunluk ölçüsü birimi.
(Ar. fersaḥ / c. ferāsıḥ) b. Y1b3
bir yıl <ter>ge tut- Bir yıllığına tutmak.
(Ar. sānehe) b.-tı P202b5 [Y **bir yıllık terke tut-**]
bir yılga terge tut- Bir yıllığına tutmak.
(Ar. ‘āveme) b.-tı P203a9 [Y **bir yılka terke bir-**]
bir yılka terke bir- Bir yıllığına tutmak.
(Ar. ‘āveme) b.-dı Y263b1 [P **bir yılga terge tut-**]
bir yıllık terke tut- Bir yıllığına tutmak.
(Ar. sānehe) b.-tı Y261b5 [P **bir yıl <ter>ge tut- -**]
bir yıllık yırağ bol- Bir yıllık kadar uzak olmak.
(Ar. eḥāle) “*bir yıllık yırağ boldı*” P184b9
bir yirdin bir yirge keltür- Tedarik etmek, sağlamak, (rızik için) getirmek.
(Ar. māre) “*keltürdi aşılkını bir yirdin bir yirge*” P87a9 [Y **ketür-**]
bir yüz Bir sayfa, kâğıdın bir yüzü.
(Ar. şafḥa / c. şafḥāt) b. P26b9
birer kııl- Gün aşırı gerçekleştirmek, işin arasını açmak.
(Ar. eḡabbe) “*birer kııldı bitıglerni tağı ziyāretni*” P180b3 [Y **seyrek kııl-**]

biri Bir tanesi.

(Ar. hîdâ) “*tepündi atka iki azağınıᅇ birisi birle*” P108a9

biri biri üze koz- Eşya vb. istiflemek, yığmak.

(Ar. neẓade) b.-dı P62b8; (b.-tı) Y66b3

(Ar. rakeme) b.-dı P109b7 [Y **biri üze biri müngeştür-**]

biri biri üze kozılmış nerseler Yığın, birbiri üstüne konulmuş eşyalar.

(Ar. rukâm) b. P109b8 [Y **müngeştürülmüş**]

biri biri üze ur- Çatırdatmak, şaklatmak.

(Ar. ferka‘a) b.-dı P216b14 [Y **çıtlat-**]

biri birin yığış- Birbirini alıkoymak, vazgeçirmek.

(Ar. tenâhâ) “*yığıştılar biri birin yawuzdın*” Y303b4 [P, Y **yığış-**]

biri biriᅇ la‘net kılamak Beddua, ileniş, lanet.

(Ar. buhlet) b. P205a13 [Y **lanet**]

biri biri üzesiᅇ urulğan ton İstif edilmiş eşya.

(Ar. neẓad / c. neẓîd) b. P62b9 [Y **yığılmış ton**]

biri biriᅇ söᅇ- Birbirini kınamak. Çekişmek.

(Ar. lâhâ) b.-di Y264a5 [P **melâmet kı1-**]

biri biriᅇ teg- Bir şey bitişik olmak.

(Ar. irteteᅇa) b.-di P205a9 [Y **yapşun-**]

biri biriᅇ yapuş- Saç, yün vs. birbirine girerek keçelenmek.

(Ar. telebbede) b.-tı Y285a4 [P **yapşun-**]

biri üze biri müngeştür- İstiflemek, yığmak.

(Ar. rakeme) b.-dı Y133a2 [P **biri biri üze koz-**]

biri üzesiᅇ birin kız- İki şeyi birbirine geçirmek, üst üste giymek.

(Ar. zâhera) b.-di P201b5 [Y **iki (ton) ked-**]

birin birin Teker teker.

(Ar. furâdâ) “*birin birin keldiler*” P58b2

b. Y60a3

(Ar. mevᅇid = m. uᅇâd) b. P39b9

birin birin tüş- (Yağmur) Yağmak.

(Ar. vedeᅇa) b. P84a9 [Y **tökül-**]

biri soᅇnıᅇa birin ız- Arkası sıra gitmek, uymak.

(Ar. ᅇâbe‘a) b.-dı P201b14 [Y **ulaşu kı1-**]

→ âdemîniᅇ bir yanı Y14b6; alınıᅇ b. yanı P16b2, P155a3; altıda b. P39b8; altıda b. mâl al- P103b4; arᅇanıᅇ b. yanı P18b7; başınıᅇ b. yanı P15b9, Y12a1²⁰⁴; bir közi aᅇ b. közi kara koy P48b2; bir kün taᅇı bir tün yol P87a5; bişde b. P39b7; ᅇaymeniᅇ b. yanı P12b8; ‘ilmdin b. pâre P71b1; iwniᅇ b. yanı P9a6, Y2a1; ᅇalemniᅇ b. yanı Y29a1; laᅇabı b. P23b1; mâldın altıda b. al-

²⁰⁴ (başınıᅇ) b. yanı

Y125a1; maldın bişde b. al- Y124b4; maldın onda b. al- Y122b2; maldın sekkizde b. al- Y133b3; on b. P38b3; on b. miñ P39a2; onda b. P39b8; sekizde b. P39b8; sekizde b. al- P110a7; (tegme b. azaķı üze) b. sâ' at t.- Y262b7; (tegme b. azaķı üze) birer pâre t.- P203a3; tegmedin b. pâre bilgen er P71b1; tiriglik b. kişi Y258b3; toķuzda b. P39b8; tört künde b. tutġan bezek P33b2; törtde b. P39b7; üçde b. P39b7, P188b1, Y236a3; üç b. māl al- P97a8; yitide b. P39b8; yüziniñ b. yanı aķ aķ P41b5; yüzniñ b. yanı P16a9; yüziñ b. yanı Y12b4

→ bir közi ġara biri aķ Y47a7; tünniñ üçde b. P3b2; üçde b. ġalmıř P31b7; yıġaġniñ üçte b. Y1b4

→ biri soñıñça birin ız- P201b14

→ biri birine la' net ġılmaķ P205a13; biri b. söġ- Y264a5; biri b. teg- P205a9; biri b. yapuş- Y285a4

→ iley tört tiřniñ birisi P17a9; yirniñ yiti ülüşde b. P4b5

bir- 1. Ulaştırmak, iletmek, aktarmak, nakletmek. *krş. ber-*

(Ar. evşale) “*māl birdi*” Y227a6 [P **tigir-**; Y **tegür-**]

(Ar. ġavvele) b.-di P198b7; Y253a6

2. Birine bir şeyi vermek, baġıřlamak, bırakmak, saġlamak, elde ettirmek.

(Ar. ġabese) “*pâre ot birdi taķı ‘ilm öğretti*” Y72b5 [P **ber-**; Y **öġret-**]

(Ar. bezele) “*birdi añġa mālını*” P108a2

b.-di Y130b5

(Ar. ġabā) b.-di Y151b7 [P **ber-**]

(Ar. enāle) b.-di P185a5; Y230b4 [Y **sun-**]

(Ar. efāde) b.-di P185b4; Y231b1

(Ar. etā) b.-di P186a8; Y232b3

(Ar. e' tā) b.-di P187a6; Y234a4

3. Borġ olarak vermek.

(Ar. dāne) b.-di Y106b4 [P **borġ bir-**]

4. Geri vermek, ödemek. ?

(Ar. defe' a) “*birdi añġa mālını*” P158b5; Y191a2

5. İş yüklemek, tayin etmek; birini bir işe idareci ġılmak.

(Ar. ġallede) “*birdi añġa biglikni*” P190b7

b.-di Y240a1

(Ar. vellā) “*amel birdi*” Y256b1 [P **erklig ġıl-**]

6. İmtihan için vermek.

(Ar. eblā) “*tañġrı körklüg fāyide birdi*” Y234b7-Y235a1

→ (aġřam řarābı) bir- P107a7; aġız aġġu b.- P191b6; aġu b.- P116b1, Y141b3; aġřam aşı b.- Y255b2; 'alef b.- Y269b4; 'alef b.- Y79a2; and b.- P193a9; and b.- P215b9; 'āriyet b.- P203a5; 'āriyyet b.- P184a8, Y229a7; 'āriyyet b.- Y263a3; asıġ b.- P160a8; asıġ b.- P172b5; asıġ b.- P186a7; asıġġa b.- Y211b5; ('atā) b.- P184b1; 'atā b.- P173a8; 'atā b.- P198b8; 'atā b.- P199a5; 'atā b.- Y153b2; 'atā b.- Y65a2; āzādname b.- P115b2; azuķ b.- P118a6; (baġřıř) b.- P122b8, Y150b2; baġřıř

b.- P125a1; baħşîş b.- P161a1, Y194b5; baħşîş b.- P173a4; baħşîş b.- P61b5; baħşîş²⁰⁵ b.- P62a6; baħşîş b.- Y212b5; baħşîş b.- Y233a1; baħşîş b.- Y253a7; baħşîş b.- Y99b5; baş igini b.- P193a4; (bedel) b.- P187a9, Y220a2²⁰⁶; bedel b.- P194b2, Y246a5; bedel b.- Y217b6; berħürdârlık b.- P176b5; berħürdârlık b.- P193a5; beşâret b.- P100a4; beşâret b.- P174a1; bey'at b.- Y263b5; bir yılka terke b.- Y263b1; bitimekke b.- Y210b5; borç b.- P186a5, Y232a6; borç b.- P203a13; borç b.- P89b5; bulun b.- Y228a2; bulunka b.- Y305a4; (câ'ize) b.- Y229b2; cevâb b.- P183b4; cevâb b.- Y238a6; cevâb b.- Y262b7; cezâ b.- P201a3; cezâ b.- Y264a7; cezâ b.- Y108b5; cezâ b.- Y256b5; cüftlükke b.- Y251b5; dâd b.- Y218b1; dârû b.- Y265a2; destûr b.- P143b9, Y169a6; destûr b.- P211a12; devlet b.- P185a2; diyet b. P74b1, Y84b3; diyet b.- P93b1, Y111b4; (epmek) b.- P65b6; erte aşı b.- Y255a6; fâyide b.- P187b6, Y235a1; fetvâ b.- P186a8, Y232b3; ğâretga b.- P172a5; ğâretka b.- Y211a1; ğaber b.- P162a6; ğaber b.- P191a4, Y240b3; ğaber b.- Y213b6; ğaber b.- Y222b4; ğaber b.- Y233b1; ğaber b.- Y237a4; ğâlî b.- P194b5; hediyye b.- Y217b3; ğil'at b.- P158b3; ğoşlık b.- P91b8; (icâzet) b.- Y229b2; 'ivaż b.- P198a9, Y252b4; 'ivaż b.- Y217b6; 'ivaż b.- P120a8, Y147a1; 'ivaż b.- P120b7, Y147b4; işitmek için kulağ b.- Y211a5; iwe b.- Y246b2; kâbîn b.- P157b6, Y189b5; kâbîn b.- Y214b7; kâbin b.- Y219a2; karar b.- P202b8; kelin aşı b.- P183a3; körüşmek içinde elig b.- Y257a7; küt b.- P122b6; küt b.- P206a14; küt b.- Y143b7; mâye b.- P188b6; meded b.- P180b9; menfa'at b.- Y217a5; mîrâş b.- Y250a6; muķâta'a b.- Y217a3; muķâta'ağa b.- P176b3; mut'a b.- P193a5, Y244a4; mühlet b.- P56b3, 4, 5, Y57b5; mühlet b.- P103a1; mühlet b.- P175a2; mühlet b.- P179a4, Y221a3; mühlet b.- P188a2, Y235a7; mühlet b.- P194b9, Y246b7; müjde b.- P190b9, Y240a6; müjde b.- Y120a6; nafağa b.- P123b1; nağd b.- P99b2, Y119b1; nikâhka b.- Y212a1; ni'met b.- P180a1; nuşret b.- P102b4, Y123b3; oğga b.- P194b9, Y246b7; oğga b.- P195b4; oğka b.- Y221a2; öğüt b.- P84a1; ötünç b.- Y215b7; pend b.- Y98b4; peyveste suw b.- Y94b5; râygân b.- P210a13; ribâ b.- Y232b2; rûzî b.- P106b5, Y129a1; rüşvet b.- Y155a5; şabr b.- P179b9; şevâb b.- P183b3, Y228a3; şevâb b.- P63a3, Y67a1; seçe b.- P175a5; seçe b.- P185b8; seçe b.- Y71a1; selem b.- Y218a4; suw b.- Y234b4; talâğ b.- P194a2; tanuqlık b.- P134a4; tâvânka b.- Y222a1; terk yol b.- P194b5; terge b.- P186b9, Y233b3; terge b.- P201a14, Y257b6; terke b.- Y213b1; terke b.- Y305a3; terke b.- Y309b1; tevfiğ b.- P182b6, Y226b7; tevfiğ b.- P197b1, Y250b7; tevfiğ b.- P197b5, Y251a5; tutuğ b.- P161a3; tükel b.- P200b8; tükel ('atâ) b.- Y220a5; tüz b.- Y119b1; 'umr b.- P191b5; uzun yaş b.- Y241b2; ün b.- Y80a3; vaķtnı va'd b.- P202b12; yanut b.- P91a7; yârî b.- P153b2, Y183a2; yârî b.- P173b6, Y213a4; yârî b.- P174a1, Y213b2; yârî b.- P180b8, Y223b4; yârî b.- P185a8, Y231a1; yârî b.- P186b4; yârî b.- P196a7; yârî b.- P201a11, Y257b2; yârî b.- P201a14, Y257b6; yârî b.- P201b5, Y258b1; yârî b.- P202a11, Y260b5; yârî b.- P203a9, Y263b2; yârî b.- P204a9; yârî b.- P99a3, Y118b6; yârî b.- Y212a1; yârî b.- Y212b1; yârî b.- Y223b6; yârî b.- Y65b6; yaş b.- Y59a1; yızlamağka b.- Y225b2; yim b.- P71a2; yim b.- Y140a1; yol b.- P194a2, Y245b1; zekvet b.- P200b2, Y255b7

²⁰⁵ M. ğ>ğ

²⁰⁶ (bedel) b.

→ beşâret birgen P100a5, Y120a6; beşâret b. uşresi Y120a6; borç b. er Y106b4; köp talâk b. er Y245b1; kût <b.> Y228b2; nuşret b. P102b5; peyveste yârî b. er P185a9; üküş ta'âm b. er P179b3; yârî b. P201b5, Y258b1; yârî b. P202a11; yârî b. Y212a2; yârî b. er Y231a2

→ tanuqlık birmek tile- Y304b6

7. Kesinlik bildiren yardımcı fiil.

→ açâ bir- P180b5; açâ b.- P190a6; açâ b.- Y261b6; açığ alu b.- Y188b1; aytu b.- P179b6; aytu b.- Y248a5; azıq kılu b.- Y252a2; azuq kılu b.- P198a4; bezeyü b.- P198b7; bürünçük örtü b.- Y244a3; ızu b.- Y304b3; ızu b.- Y213a5; ihtiyâr çožu b.- Y103a3; imlâ kılu b.- Y225a7; itig kılu b.- P200b3; itü b.- P173b6; itü b.- P187b4; kazğanu b.- Y63b1; kışâş alu b.- P181a7; kifâyet kılu b.- P91b8; kiñglik kılu b.- Y186b5; (küpe) uru b.- Y243b3; küpe uru b.- Y244b2; mübah kılu b.- Y228b4; oç alu b.- P102b4; oç alu b.- P157a1; sicilnâme bitiyü b.- Y246b1; telkîn aytu b.- P195b6; va' de çožu b.- Y262b1; vaqt çožu b.- Y250a6; vaqt çožu b.- Y96b1; yañgluğun aytu b.- Y186b5; yastuq çožu b.- Y250b1

→ ızu birmek tile- Y304b3

biraz Az olarak, zaman zaman.

(Ar. nedreten) b. P102b2 [Y **biraz biraz**]

biraz biraz Az olarak, zaman zaman.

(Ar. nedreten) b. Y123b1 [P **biraz**]

birbiri Karşılıklı olarak bir diğeri.

birbiriñge yapşunmuş söz Uydurma söz.

(Ar. ehadîşun muleffeğa) b. (birbiriñge yapşunmuş sözler) Y245b4 [P **bâtil söz**]

birer Herkese bir, her birine bir.

→ (tegme bir azâkı üze) birer pâre t.- P203a3

birgüçi Veren, verici.

→ rüz birgüçi ferişte P13b7

birik- Yığılmak, toplanmak.

(Ar. istecme'a) "işleri birikti" Y306a6 [P **cem' bol-**]

biril- Verilmek.

→ 'arıyyet birilmiş kölük P174b7; muqâta'a b. yir Y217a4; muqâta'ağa b. yir P176b3; talâk b. 'avret Y136b2; talâk b. tişi P112b1; yaşrın b. oğlan P22b4

biriş- Verişmek, karşılıklı vermek.

→ beşâret b.- P213a12, Y298b4; suw b.- Y303b1; nuşret b.- Y298b7; yârî b.- Y298b5; yârî b.- P214b3

birle İle. *krş. bile, bilen*

(Ar. -bi) b. P2b1; P59b1; P60a1; P65b9; P66a1; P66a8; P66b5; P67a9; P67b8; P69a6; P69a9; P69b5; P70a5; P70a6; P71a2; P71a3; P72a8; P74b2; P74b4; P79b5; P80a8; P82b7; P83b6; P85b7; P86b9; P90b6; P92a8; P92b2; P92b3; P93a4; P93a5; P93a5; P94b3; P95b1; P97a8; P97b1; P98a8; P99b1; P99b5; P100b8; P101a1; P104b2; P104b3; P106b8; P107a3; P107a4; P107b4; P108a9; P109b2; P110b3; P111a1; P111b4; P111b8; P113b3; P113b8; P114a1; P115a8; P115b7; P116a2; P118b7;

P119b6; P120b2; P121a1; P123a5; P123a6; P123a6; P126a7; P126a8; P128a5; P128b6; P129a4; P133a2; P140b7; P141a6; P146b1; P146b2; P150b6; P150b7; P153a8; P153b1; P154a2; P154b3; P155a8; P156a2; P156b4; P157a9; P157b4; P157b7; P159b1; P159b8; P160a5; P160a8; P163b7; P171b4; P174a1; P175a9; P176b5; P179a6; P180b9; P182a8; P182b9; P184a6; P184a7; P185a1; P185a4; P185b2; P188b3; P189b4; P190a6; P194a3; P195b3; P200a6; P200b3²⁰⁷; P200b8; P201a3; P201a4; P201a4; P201a4; P201a4; P201a4; P201a4; P201a5; P201a5; P201a6; P201a6; P201a6; P201a7; P201a7; P201a7; P201a13; P201b1; P201b1; P201b11; P202a2; P203a4; P203a9; P203b11; P204b1; P204b7; P206a11; P206b9; P206b11; P206b12; P206b14; P207a6; P207a7; P207a13; P208b12; P209b3; P209b4; P209b5; P209b6; P209b7; P209b8; P209b9; P210a4; P210b2; P210b3; P210b9; P210b10; P211a1; P211a5; P211a15; P211b8; P212a1; P212a6; P212a7; P212b2; P212b11; P212b14; P213a4; P213b7; P213b9; P215a3; P215b3; P217a6; Y62a5; Y63a1; Y65a4; Y70b7; Y71a1; Y71b2; Y71b4; Y72a1; Y73a2; Y73b5; Y75b2; Y76a1; Y76a5; Y79a3; Y81a5; Y84b4; Y84b7; Y93a6; Y98a6; Y101a5; Y102b6; Y108a1; Y110a4; Y110a7; Y110b1; Y111a5; Y111a5; Y111a7; Y114b4; Y116b2; Y116b4; Y117b7; Y119b4; Y120a2; Y121a5; Y121a6; Y121a7; Y126a3; Y126a3; Y129a3; Y129b1; Y132b4; Y134b1; Y135b5; Y138a3; Y140a4; Y140b4; Y143b2; Y144b3; Y147a4; Y148a1; Y154a4; Y155b2; Y155b2; Y165b2; Y166a3; Y173b1; Y183b6; Y184b4; Y186b3; Y187a3; Y188a1; Y189a4; Y189b1; Y192a7; Y193a1; Y193b2; Y199a1; Y210a1; Y214a5; Y217a6; Y221a1; Y221a6; Y223b6; Y229a6; Y230a7; Y239a3; Y242a6; Y244a3; Y245b2; Y248a2; Y255b1; Y256a2; Y256b6; Y256b7; Y256b7; Y257a1; Y257b5; Y257b7; Y259b5; Y265a5; Y266a1; Y271a2; Y271b7; Y277a2; Y285a3; Y304a3; Y305a5; Y306a3; Y306b2; Y307a6; Y308a7; Y309b7

(-) b. P187b6; Y311b6; Y312b6

→ alçığ b. sıwa- P86b9; alçığ b. suwa- P196b1; alçu b. suwa- Y102b6; alçu b. suwa- Y249a7; altun b. biti- P171b6; altun suw b. beze- Y210a3; altun suw b. beze- Y253b7; altun suwı b. beze- P199a4; awçı b. iç- Y269b4; barmağ b. (saķış) kıl- Y66a4; barmağ b. (saķış) tut- P62b3; çüwüt b. beze- Y100a2; dārū kim ķaşuğ b. yinür Y165b2; elig b. çewür- Y242a7; endīşe b. okı- P209b12, Y285b2-3; ergenlik b. keç- Y283b1; et b. bişgen suw P35a3; ħişt b. <ör-> P94b3; ħişt b. örilmiş kuzuğ P94b3; ħurmā b. yüklenmiş yığaç P182b1; ħurmā b. yüklenmiş ħurmā yığaçı Y226b1; ħüccet b. tek ķod- Y184b3; iki azaķı bıķını b. aķ koy P48b4; kāle b. satığ kıl- Y259a4; keñgzik b. sözle- P147a5, Y174b1; keñgzik b. sözlegen P147b6, Y174b1; kesgü b. kes- P83b1; kılıç b. ur- Y105a2; kılıç b. uruş- Y263b6; kılıç b. uruş- Y298a1; kişiler b. ābadān yir Y71b4; közi kuzruķı b. baķ- Y190b2; köz uçı b. baķ- P204a3; közi uçı b. baķğan P149a9; kümüş b. yalduzılmış yügen P194a3; kümüş b. yalduzılmış yügen P196b2; kümüş b. yaldurulmuş öygen Y249b1; kümüş b. yalduzmuş öygen Y245b2; künyet b. ünde- Y111b1; küwenç b. töşe- P155a6; māl kim kişi anıñg b. tirlik eltür P95b1; māye b. yoğur- P63b6; mīve b. yüklen- Y226b1; ozağlık b. keçür- Y236b6-7; özin ... b. beze- Y255b1; parmağ uçı b. tut- Y73b4; parmaķı uçı b. tut- P67b8; sarığ boyağ b. boya- P198b4; sarığ bozağ b. sıwa- Y253a2; selem b. tile- Y306b5; taş b. istincā kıl- P215a11; taş b. arın- Y305a7;

²⁰⁷ bir<le>

tekebbürlikdin közi uçı b. baq- P149a9; 2; tekebbürlik b. (yaᅇgaᅇnı) egri kı1- P191b1, tekebbürlik b. (yaᅇgaᅇnı) egri kı1- P201b5; tekellüf b. <kıl>- P211b6; tekellüf b.kıl- Y288a7; tekellüf b. lâᅇ kı1- Y289b7; tesmîr b. yar- Y97b7; tesmîr b. yar- Y119b7; topraᅇ b. ters at- Y239b4; uaᅇ ta b. at- Y62a5; uaᅇ ta b. ur- P59b1; üc azaᅇı b. yöri- P120b3, Y147a6; ükü b. tel- Y113b5; üzüm b. töᅇgen küncüd P35a7; ya b. tol- P216b7; yençü b. tüzülmü tc P193a3; za‘ fern birle boya- P217b11

birle- Bir ve tek olduᅇunu ikrar etmek.

(Ar. vehadde) “*birledi taᅇᅇrı te‘lni*” P197a4

b.-di Y250a7

biryn (Far.) Kebap.

(Ar. iv) b.+nı P190b3

biryn kı1- 1. Kebap yapmak.

(Ar. aneze) “*biryn kı1dı etni*” P62b9 [Y söᅇül-]

(Ar. al) b.-dı P92a6 [Y söᅇül-]

(Ar. ev) b.-dı P94b2 [Y söᅇül-]

2. Kaynatmak, halamak.

(Ar. selea) “*biryn kı1dı yumurtanı*” P72a8 [Y söᅇül-]

biryn kı1nmı et Kızzartılmı et, kebab.

(Ar. anz) P63a1 [Y söᅇülmü et]

biryn uı Sıcak suda halanarak tüyleri alınacak kuzu, oᅇlak vb.

(Ar. semt) b. P35a6

bismillh (Ar.) Besmele; “Allah adıyla”.

bismillh ti- Besmele çekmek.

(Ar. besmele) b.-di P217a1

bi Be (5).

(Ar. amse) b. P38b2

bi deᅇᅇi ...

(Ar. nifun ve ulu) b. P40a4

bi deᅇᅇi yarım ...

(Ar. uluani ve rubu‘) b. P40a5

bi miᅇᅇ Be bin (5000).

(Ar. amseten) b. P39a1

bi muᅇᅇuluᅇ nirse Beᅇen.

(Ar. ey’un muᅇammes) b. Y242a7 [P **bi seᅇᅇirliᅇ nirse**]

bi seᅇᅇirliᅇ nirse Beᅇen.

(Ar. ey’un muᅇammes) b. P192a5 [Y **bi muᅇᅇuluᅇ nirse**]

bi yaar altıᅇke kırmı Altı yaında (deve).

(Ar. eniyy) b. Y44a7 [P **altı yaar**]

bi yaar (oy) 1. Be yaında (koyun).

(Ar. seds) b. Y47a5 [P **bi yaar**]

2. Altı yaşında (koyun).

(Ar. şālīg) b. P48b1 [Y **altı yaşar**]

biş yaşar (sığır) 1. Beş yaşında (sığır).

(Ar. ḥamīs) b. P47b9

2. Altı yaşında (sığır).

(Ar. şālīg) b. Y46b2 [P **altı yaşar**]

biş yaşar tiwe Dört yaşını tamamlamış (deve).

(Ar. ceza^c) b. P46a4 [Y **tört yaşar bişinçke kirmiş**]

biş yüz Beş yüz (500).

(Ar. ḥamsumi[']etin) b. P38b8

biş yüz miṅg Beş yüz bin (500000).

(Ar. ḥamsumi[']eti elfin) b. P39a9

bişde bir Beşte bir.

(Ar. ḥumus) b. P39b7

bişin bişin Beşer beşer.

(Ar. ḥumās) b. P40a1

→ on biş P38b4; on b. miṅg P39a3

biş- 1. Meyve için olgunlaşmak. *krş. biş-*

(Ar. eyne^c a) “*bişdi üzüm*” P183a8

(Ar. edreke) b.-di P178a5 [Y **yaşar-**]

bişgen üzüm Olgunlaşmış üzüm.

(Ar. yāni^c) b. P183a8 [Y **bışığ üzüm**]

2. Ateş, fırın, yağ vs. ile yenilebilir duruma gelmek.

(Ar. neżice) b.-di P132b8

bişmiş nerse Pişmiş şey.

(Ar. neżīc) b. P132b8

3. Isıtmayla kullanıma uygun duruma gelmek.

bişmiş kerpiç Kiremit, tuğla.

(Ar. ācurre / c. ecurr) b. P28b5 [Y **bışığ kerpiç**]

→ çala biş- P129b8; yaḥşı b.- P209a6

→ aş bişer iw P9a9

→ et birle bişgen suw P35a3; yağda b. çörek Y39a6; korga b. epmek P116a5

→ çala bişmiş et P129b8; evlā b. et P189a5; korga b. etmek Y141a5; küweçge b. et P34b7

bişek Yayık. ?

(Ar. mimḥazat) b. P68b7 [Y **atulanmış yogurt**]

bişek yağı Kaymak.

(Ar. zubde) b. P36a2; Y40a3

bişik Beşik.

(Ar. mehd / c. muhud) b. P12b4; Y7b1

bişinç Beşinci. *krş.* **beşinçi, bişinçi**

bişinç bol- Beşincisi olmak.

(Ar. hamese) “*bişinç boldı kişilerge*” P66b3 [Y **beşinçi bol-**]

→ dört yaşar bişinçke kirmiş Y44a7

bişinçi Beşinci. *krş.* **beşinçi, bişinç**

bişinçi at Beşinci gelen at.

(Ar. murṭāḥ) b. P42a3

bişir- 1. Isıyla yenilebilir duruma getirmek. *krş.* **bışur-**

(Ar. ṭahā) “*bişirdi etni*” P128b4

(Ar. ṭabeḥa) b.-di P98a7 [Y **bışur-**]

(Ar. ṭahā) b.-di P128b9

(Ar. enṣace) b.-di P172b4 [Y **bışur-**]

4. Ekmek vs. külbastı yapmak.

(Ar. melle) “*bişirdi epmekni qor birle*” P116a5 [Y **köm-**]

bişirip sowutılmış balıq Balıktan yapılan bir yemek; pıhtı yemeği.

(Ar. qarīs) b. P35a6 [Y **küweçke bışmış balıq**]

→ çala bişir- P217b12; yaḥşı b.- P61a1; (etmek) bişir- P65b5

bit Kehle, asalak böcek.

(Ar. ḳamle) b.+ni P160a1; Y193a4

bit iste- (Baş veya elbisesinde) Bit aramak.

(Ar. felā) “*bit istedi başında taḳı tonunda*” P92a9 [Y **tile-**]

→ ḳoy biti Y50a7; buḡday b. P51a5, Y50b6

bit- İnanmak. *krş.* **büt-**

→ ḳıyāmetḡa bitmegen P27b9

biti- 1. Yazmak, noktalama işaretleri koymak.

(Ar. sefera) “*bitidi kitābnı*” P64a3

(Ar. raḳame) b.-di P109b6; Y133a1

(Ar. iktetebe) “*bitidi ḥaṭlarnı*” P204a1

b.-di Y265b4

(Ar. ketebe) b.-di P96a9; Y115a7

(Ar. seṭara) b.-di P101a3

(Ar. zebera) b.-di P63b8; Y68a2

(Ar. veḥā) b.-ti P93b1; Y111b3 [P, Y **işāret ḳıl-**]

(Ar. ḥaṭṭa) b.-di P114b7; Y139a7

(Ar. isteṭare) b.-di P204a14; Y267a6

3. Kopyalamak, suret çıkarmak.

(Ar. neseḥa) “*bitidi kitābnı*” P156b6

b.-di Y188a3

(Ar. inteseḥa) b.-di P204a7; Y266a6

(Ar. istenseha) b.-di Y304b5

4. Yazıyı düzeltmek, güzelleştirmek.

(Ar. harrara) “*bitidi bitigen*” P196a8

b.-di Y249a5

5. Sabit ve payidar eylemek.

(Ar. eşbete) “*dīvān içinde atın bitidi*” Y211a1 [P **bitit-**]

bitigen Kâtip, yazıcı.

(Ar. kâtib) b. P196a8

bitimek Mektup(lar).

(Ar. kutub) b.+ni Y223a5 [P **bitigler**]

bitimek tile- 1. Birine bir şey yazdırmak; yazmasını istemek.

(Ar.) b.-di P215a4; Y304a7

2. Bir şeyin neshedilmesini istemek.

(Ar. istenseha) b.-di P215a6; Y304b5

bitimekke bir- Birine kendi için (şiiir) yazdırmak.

(Ar. ektebe) “*kaşideni bitimekke birdi*” Y210b5 [P **bitit-**]

→ altun birle biti- P171b6; anıñ b. P55b2, Y56a6; belgüsiz b.- P217a5; bizim b. P55b2; biziñ b. Y56a7; çak biti- Y140a7; evvelde b.- Y241a3; hoş b.- P217b1; qarışturu b.- Y313b3; körklig b.- P194a6; benim b. P55b2; meniñ b. Y56a6; müselsel b.- Y316b3; seniñ b. P55b2, Y56a6; sicilnâme b.- P194b4, Y246b1; târih b.- P190a9, Y239a6; yahşı b.- Y245b6

→ tâzî tili bitimegen peygâmbir P2b4

bitig 1. Mektup, kitap, yazılmış kâğıt.

(Ar. zibr = m. zebür / c. zuber) b. P63b9

(Ar. kitâb / c. kutub) b. P84b4; P99b7; Y99b4; Y119b6; Y213a1 [P **nâme**]

b.+ni P182a7 [Y **kitâb**]; (bitigler) P180b3 [Y **bitimek**]; P202b12; P214b14; Y303b7

2. Satır, dizi.

(Ar. setr / c. sutûr = m. seṭar / c. eṣṭâr) b. P101a4

3. Çizgi, yazı.

(Ar. haṭṭ / c. huṭuṭ) b. P114b7 [Y **haṭṭ**]

(Ar. kitâb) b.+ni P217b1

bitig bitiş- Yazışmak, mektuplaşmak.

(Ar. kâtebe) “*bitig bitişdi anıñ birle*” P201a7 [Y **bitiş-**]

bitigçi Askerî rütbelerden bir rütbe. Tuğgeneral.

(Ar. ‘ amîd) b. P24a4 [Y **h’âce**]

bitigüçi Kâğıtçı, kâğıt satan.

(Ar. varrâk = f. kurrâse / c. kerârîs) b. Y28a6 [P **kâğıdçı**]

bitiş- Yazışmak, birbirine yazmak, mektuplaşmak.

(Ar. kâtebe) b.-ti Y257a4 [P **bitig bitiş-**]

(Ar. tekâtebe) b.-diler P213a7; (b.-tiler) Y298a2

→ bitig bitiş- P201a7

bitit- 1. Birine kendi için (şiiir) yazdırmak.

(Ar. ektebe) “*bititti anğa kaşîdeni*” P172a3 [Y **bitimekke bir-**]

2. Sabit ve payidar eylemek.

(Ar. eşbete) “*bititti atını dîvânda*” P172a6 [Y **biti-**]

bitlig Bitli.

(Ar. kâmil) b. P142a4

bitlig bol- Bitlenmek.

(Ar. kâmile) b.-dı P142a4; Y167a6

bitürmeklik Bitiricilik.

→ iş bitürmeklik P91b9

biyûk (?) Gömlek vs.’nin yakası, koltuk altı; tiriz.

(Ar. benîka / c. benâ’ik = m. lebine / c. lebinân) b. P36b6

biz (I) Biz, birinci çokluk.

(Ar. naḥnu) b. P54a7; Y55a2

(Ar. -nâ) P54b8; Y55b4; P193a1

biz yaŋluzun Yalnızca biz, biz yalnız.

(Ar. vaḥdenâ) b. P58a1

bizg/ke Bize.

(Ar. iyyânâ) b. P54b1 [Y **bizke**]; Y54a5 [P **bizge**]

(-na) b. P104b9; P153b6; P171a4; P180b4; (bizke) Y223a5

bizim Bize ait.

(Ar. -nâ) “*çoğ boldı bizim künimiz*” P66b6

b. P54b5 [Y **biziŋ**]; P79a8; P97b5; P110a4

bizim birle Bizle, bizimle.

(Ar. me‘anâ) b. P55b2 [Y **biziŋ birle**]

bizim katımızda Bizim nezdimizde.

(Ar. ledeynâ) b. P55b1 [Y **biziŋ katımızda**]

biziŋ Bize ait, bizim.

(Ar. -nâ) “*biziŋ kulumuz*” Y55b2 [P **bizim**]

biziŋ birle Bizle, bizimle.

(Ar. me‘anâ) b. Y56a7 [P **bizim birle**]

biziŋ katımızda Bizim nezdimizde.

(Ar. ledeynâ) b. Y56a6 [P **bizim katımızda**]

bizni Bizi.

(Ar. -nâ) b. P55a3; P181b6

→ uş biz erenler P55b9; uş b. iki er P55b9, Y56b6; uş b. iki tişi P56a1; uş b. iki urağut Y56b7;

uş b. tişiler P56a1

biz (II) Bez.

(Ar. kirbās / c. kerābīs) b. P36a5 [Y **böz**]

biz kırığı Kumaşın kenarı, elbisenin yanı.

(Ar. şanefe) b. P36b8

biz satğuçı Bezci, bez satan.

(Ar. kirbāsiyy) b. P36a5 [Y **böz satğuçı**]

biz tutuçular kebedi Çulha tezgahı.

(Ar. meḥāke) b. (biz tutuçular kebedi) P7a4

→ bir pāre biz P36b9

biz (III) Biz, tığ, kunduracı bizi.

(Ar. işfā/ eşāfī) b. P28b6; Y30a7

(Ar. miḥşaf) b. P70a9; Y77b6

bī-zār (Far.) Kurtulmuş; bıkmış, usanmış.

(Ar. ḥilv) “*men andın bī-zār men*” P128a7

bī-zār er Kurtulmuş.

(Ar. beriyy = m. berā’ / c. birā’ / c. burā’) b. P129a1

bī-zār bol- Kurtulmak, kurtarmak.

(Ar. beri’e) “*bī-zār boldı borçdın*” P129a1

(Ar. ebra’e) b.-dı Y209a3 [P **bī-zār kııl-**]

bī-zār kııl- Kurtarmak, kurtulmak.

(Ar. ebra’e) b.-dı P171a3 [Y **bī-zār bol-**]

(Ar. berra’e) b.-dı P189a2; Y237a2

bī-zārılık (Far. + T.) Kurtulma, kurtuluş.

bī-zārılık kııl- Kurtulmak.

(Ar. teberra’e) b.-dı P209a5

(Ar. tebāra’e) b.-dılar P213a5

bizçi Bezci.

bizçi ağzındın salğan yiplük Dokumacının ağzından çıkan iplik. ?

(Ar. muḥāce / c. muḥāc) b. P29b3

bizçi қоғуşı Mekik.

(Ar. felhem) b. P29b2 [Y **sağış**]

bodun Halk, insanlar, kişiler topluluğu. *krş.* **bozun**

(Ar. ḳavm) b.+ḳa (bodunlar) Y114b2 [P **erenler**]

boğ- Boğazını sıkarak boğmak.

(Ar. ḥaneḳa) b.-dı P106b5; Y128b7

boğa Boğa. *krş.* **boğa**

→ köl boğası P52b5

boğanak Sağanak.

(Ar. şu’būb / c. şe’ābīb) b. P4a2

boğaz 1. Boğaz.

(Ar. halk / c. hulūk = hancere / c. hanācir) “*bıçağını boğazınka çaldı*” Y224a5
b. P17b4; Y14a7
b.+ı P217a6
b.+ıñga P181a5, P217a14

2. Boğulmuş.

(Ar. muḥannaḳ) b. P193b8 [Y **boğulmuş**]

boğaz bağı Gerdanlık.

(Ar. miḥneḳa / c. meḥāniḳ) b. P5b4

boğaz ucu Boğaz deliğinin başlangıcı.

(Ar. ğalsame) b. P17b6; Y14b1

boğazğa otur- Boğazı tıkamak.

(Ar. ceriḁa) “*boğazınğa oturdı yar*” P137b3 [Y **tıkıl-**]

(Ar. şeriḳa) b.-dı P140a7; Y164b7

boğazğa tıkıl- Boğazında kalmak, boğazını tıkamak.

(Ar. ğaşşa) “*boğazınğa tıķıldı*” Y173a7 [P **boğul-**]

→ kuruğ boğaz P17b5; kızıl b. P17b5; Y14b1

→ ta‘ām birle boğazı tıķılğan Y173b1

→ tegirmen boğazınğa atulğan aşlık P10a8

boğazla- 1. Boğazından kesmek. *krş.* **boğuzla-**

(Ar. ḳaşabe) “*boğazladı ḳaşşāb ḳoyını*” P60a4

(Ar. cezera) b.-dı P63a6 [Y **boğuzla-**]

(Ar. zebeḩa) b.-dı P155a2 [Y **boğuzla-**]

(Ar. zekkeye) b.-dı P200b1 [Y **boğuzla-**]

2. Göğsü üstünden bıçak vurmak suretiyle kesmek.

(Ar. neḩara) “*boğazladı inenni*” P157b8 [Y **kögsinde boğazla-**]

boğazlağı nerse Boğazlanacak hayvan.

(Ar. zibḩ) b.+ni P200b1 [Y **ḳoyun**]

boğazlağı nirse Boğazlanacak hayvan.

(Ar. zibḩ) b. Y185b2 [P **boğazlanmış nerse**]

boğazlağı tiwe Boğazlanacak deve.

(Ar. cezūr) “*boğazladı boğazlağı tiweni*” P63a6 [Y **boğuzlağı tiwe**]

boğazlamak Boğazlama, kesme.

(Ar. zekāt) b. P200b1; Y255b6

→ kögsinde boğazla- Y189b7

boğazlan- Boğazı kesilmek.

boğazlanmış nerse Boğazlanacak hayvan.

(Ar. zibḩ) b. P155a2 [Y **boğuzlağı nirse**]

boğazlaş- Birbirlerini boğazlamak.

(Ar. tezābeḩa) b.-dılar P213a8

b.-tılar Y298a5

boğuk Boğuk, kısık.

boğuk ünlüg Kısık sesli.

(Ar. ebeḥḥ) b. Y172a6 [P **üni yoğun**]

boğuk ünlüg bol- Sesi (bağırma, hastalık vs. den) kısık olmak.

(Ar. baḥḥa) b.-dı Y172a5 [P **üni yoğun bol-**]

boğun Boğum.

(Ar. unbüb / c. enābīb) b. P44a9 [Y (sünḡününḡ) **iki yanı**]

→ barmak boğunu P18b3, Y15b5; bilek b. P18a8, Y15a7

boğuzla- Boğazından kesmek. *krş.* **boğazla-**

(Ar. cezera) b.-dı Y67a4 [P **boğazla-**]

(Ar. zekkeye) b.-dı Y255b6 [P **boğazla-**]

(Ar. zebeḥa) b.-dı Y185b1 [P **boğazla-**]

boğuzlağı tiwe Boğazlanacak deve.

(Ar. cezūr) b.+ni Y67a3-4 [P **boğuzlağı tiwe**]

→ sağ erken boğuzla- Y76a4

boğmağ Gerdanlık, kolye.

boğmağ orni Boynun gerdanlık takılan kısmı.

(Ar. muḡalled) b. P18a1 [Y **tesbiḥ orni**]

boğul- 1. Boğazında kalmak, boğazı tıkanmak.

(Ar. ḡaṣṣa) “*boğuldı aṣ birle*” Y173a7 [Y **boğazğa tıḡıl-**]

2. Nefesi kesilmek.

(Ar. inḡaneḡa) b.-dı P208a7; Y279a3

boğulmuş Boğulmuş.

(Ar. muḡannaḡ) b. Y245a4 [P **boğaz**]

boğun Eklem, vücuttaki kemiklerin birbirlerine eklendikleri yer.

(Ar. maḡşil / c. meḡāsıl = m. vaṣīl / c. evṣāl) b. P15b2 [Y **endām**]

boğ Erimiş madenlerin yüzeyinde toplanan madde, cüruf.

→ temür boḡı P30a3

→ temür boḡu Y32a3

boğa Boğa. *krş.* **boğa**

→ köl boğası Y52b6

boğça Sırta alınan denk. Bir arka yükü.

(Ar. kāre = m. rizme / c. rizem) b. Y34b3 [P **ton ḡozḡu nerse**]

boğurda- Şişe, testi vs. dolarken ses çıkarmak.

(Ar. baḡbaḡa) “*bardaḡ suw içinde boğurdadı*” Y316a6 [P **ün ḡıl-**]

bol- Olmak, gerçekleşmek.

(Ar. kāne) “*menim ārzūm eger bolsa fulān nerse*” P148a8

b.-sa Y176a2

bolğan Olan, gerçekleşen.

(-) Y179a5, Y202b5

→ ābādān bol- P101b9, Y122b3; ābādān b.- P73b2; āb-ı rūysız b.- Y286b1; ābzān b.- Y83a2; ‘āciz b.- P191b9, Y242a1; ‘āciz b.- P65b9, Y70b7; aç b.- Y114a3; açığı b.- P110a1, Y133a5; açığı b.- P146a6; açığı b.- P164a3; açığı b.- P181a5, Y224a6; açığı b.- P187b3, Y234b5; açığı b.- Y126a2; açığı b.- Y187a3; açığı yüzlig b.- P192a5; açığı yüzlüğ b.- Y120a5; açığı (yüzlüg) b.- Y320b7; açığı (yüzlüg) b.- Y204a2; açlıkdın dīvāne b.- P169b9; açuğ b.- P166b3, Y203a1; açuğ b.- P211b9; açuğ b.- Y211b5; açuğ b.- Y214a3; açuğ b.- Y289a2; açuğ b.- Y309b; adımı kiñg b.- Y178a2; awınçasız b.- Y226b4; ağın b.- P136a8, Y159b1; ağın b.- Y168a1; ağın b.- Y170b4; ağır b.- P166b8, Y203a5; ağır b.- P178b1; ağır b.- Y144b2; ağır sökel b.- P139b1; ağır usluğ b.- P144b3; ağsağ b.- P132b3; ağzı açuğ b.- P147a6, Y174b1; ağzı açuğ b.- P167b6, Y204b3; ağzı egri b.- Y208b7; ağzı uluğ b.- Y177b6; aħmak b.- P140a1, Y164b1; aħmak b.- P149a2; aħmak b.- P149b4, Y177b2; aħmak b.- P168b1, Y205b3; aħşamdın soñgra körmez b.- Y180a1; ağ b.- P208b14; ağ b.- P208b9; ağ b.- P209a2; ağ b.- P209a4; ağğan b.- P88b1; ‘āqil b.- Y84b2; ‘aqlı eksük b.- P170a7; ‘aqlılığ b.- P165b7; aqmaz b.- Y150b5; ala b.- P137b1, Y161a2; ala b.- P208b11; ala saçılığ b.- Y161b4; alçaq b.- P206a10; alın saçı yoğ b.- Y180b6; alını açuğ b.- P139b; alp b.- P134b1; alp b.- P164a7; alp b.- P164b1; alp b.- P165b5, Y201b2; alp b.- P166b6, Y203a4; alp b.- P169b2, Y207a1; alp b.- P215b6; alp b.- Y287b2; altınc b.- P66b5; altıncısı b.- Y72a1; āmāze b.- Y308b2; apşaq b.- P132b6; ārāmsız b.- P218a9; arasında b.- P84a1; ārāste b.- P189a5; arığ b.- P101b5; arığ b.- P127b1, Y157a4; arığ b.- P145a6, Y171b4; arığ b.- P151b7, Y180b5; arığ b.- P166a7, Y202b1; arığ b.- P210b8; arığ b.- Y122a7; arığ b.- Y285b6; arıq b.- P139b3; arıq b.- P142a7; arıq b.- P152a3; arıq b.- P152b7; arıq b.- P166a6; arıq b.- P167a2; arıq b.- P213b12; arıq b.- P78a7; arıq b.- P80b2; artı yoğun b.- Y159a6; artuğ b.- P123b6; artuğ b.- P209b3; artuğ b.- P61b4; aruğ b.- Y164a1; aruğ b.- Y167b2; aruğ b.- Y181a4; aruğ b.- Y182a2; aruğ b.- Y202b1; aruğ b.- Y203b4; aruğ b.- Y90a5; aruğ b.- Y93b2; aruğ b.- Y93b4; ārzūlīg b.- P121b1; ārzūlīg b.- P143b3; ārzūlīg b.- P210b2; ārzūlīg b.- P212a12; ārzūlīg b.- P67b7; ārzūlīg b.- P70a1; ārzūlīg b.- P81b8; ārzūlīg b.- P89a8; ārzūlīg b.- Y312a5; ārzūlīg b.- Y106a4; ārzūlīg b.- Y148b4; ārzūlīg b.- Y152a2; ārzūlīg b.- Y169a7; ārzūlīg b.- Y171a2; ārzūlīg b.- Y171b7; ārzūlīg b.- Y95b3; āsān b.- P123b2; āsān b.- P136b3, Y159b4; āsān b.- P167a2; āsān b.- P169a6; āsān b.- P212a4, Y293b2; āsān b.- P212b2; āsān b.- Y310b3; āsānet b.- Y203b4; āsānet b.- Y206b4; asığ b.- P131a1; aşl b.- Y203a2; aşlılığ b.- P163a4; aşlılığ b.- P166b5; astın b.- Y131a7; astın tutağı yirig b.- P133a4; astın üstün b.- Y270a4; ‘āşık b.- P132b7; ‘āşık b.- P139b6, Y164a4; ‘āşık b.- P140a8, Y165a1; ‘āşık b.- P145a9; ‘āşık b.- P160b2, Y194a2; ‘āşık b.- P205b10, Y271b6; ‘āşık b.- P216a10, Y312a5; ‘āşık b.- P89b1, Y106a6; āşikāre b.- P111a3, Y134b4; āşikāre b.- P118b2; āşikāre b.- P126a5, Y155a6; āşikāre b.- P128a1; āşikāre b.- P88a9, Y104b5; āşikāre b.- P89b3; at urğan b.- P212b12; atasız oğulsız b.- P81b2; atasız tağı oğulsuz b.- Y95a3; atlığ çawlılığ b.- P168b5, Y206a1; atlılığ b.- P165a4, Y200b3; awınçalılığ b.- Y200b2; awınçalılığ b.- Y286a7; awınçasız b.- Y310a6; awunçalılığ b.- P165a2; awunçasız b.- P182b4; aybañg b.- P132b9; aybañg b.- P138b3; aybañg b.- P139a1; aybañg b.- P144b4; aybañg b.- P151b8; aybañg b.- P151b8, Y180b6; az b.-

P164b9, Y200b1; az b.- P81a8, Y94b7; az b.- Y170b6; āzād b.- P146a3, Y172b5; āzād b.- P72b1, Y81b1; azākı çalış b.- P146b8; azākı yalıñg b.- P151a9; azğır b.- P111a8; azğır b.- Y121b7; azğır b.- Y122b6; azğır b.- Y201a7; azıksız b.- P178b6; azıksız b.- P188b7; ‘azīz b.- P206a2; ‘azīz b.- P211b4, Y292a1; ‘azīz b.- P79b7, Y92a7; bādiyede b.- P124b9; bādiyede muķīm b.- P212b4; baħıl b.- Y90b7; baħtlıg b.- P170a8, Y208a3; baħtlıg b.- Y276a1; baħtsiz b.- P137a2; baħtsiz b.- P170a9; baħtsiz b.- P202a4; bāksiz b.- P134b5; bāksiz b.- P134b8; balçuklıg b.- P129a5; balçuklıg b.- Y163a4; bālīg b.- Y219b4; bālīg b.- Y227b4; bāsūr ‘illetlıg b.- Y207a5; bař barmaķı müngeşuk b.- Y175a7; başlıg b.- P131a4; bātl b.- P108a3, Y130b7; bātl b.- P126b8; bātl b.- P158a4, Y190a6; bātl b.- P178b1; bay b.- P152a4, Y181a5; bay b.- P171b3, Y209b5; bay b.- P174b9, Y214b6; bay b.- P182b7, Y226b7; bay b.- P183a6, Y227b2; bay b.- P186b6, Y233a7; bay b.- P82b8, Y97a1; bay b.- P87a6; bay b.- Y103a5; bay b.- Y175a6; bedbaħt b.- P151b5; bedbaħt b.- Y260a2; belālīg b.- P165a1, Y200b1; belgüsiz b.- P127a7; belgüsiz b.- P208a2; belgüsiz b.- P218b4; belgüsüz b.- Y286a5; berāber boluşdılar P214a1; berāberi b.- P214b6; bereketlig b.- P148b8; bereketlig b.- P212a4; berħürdār b.- P215b8; berk b.- P168a6, Y205a6; berk b.- Y206b2; beřī‘ (rāylīg) b.- Y205b3; beşinçi b.- Y71b1; beřbaħt b.- Y180b3; beřbaħt b.- Y208a4; bezeklig b.- P170b5; bezengen b.- P151b8; bıķını yinçe b.- P145b1; bıķını yinçe b.- P104a6, Y125b5; bıķını yinçe b.- Y122a6; bıķını yinçe b.- Y172a1; bıķını yinçe b.- Y178b2; bıķını yinçe b.- Y241a5; bī-‘aql b.- P144b5; bī-bāk b.- P102a3; bıçesi b.- Y212a4; big b.- P100a1; big b.- P164a8; big b.- P209b10; bī-huř b.- P140a7, Y164b7; bī-huř b.- P170b9; bī-huř b.- Y175b7; bī-huř b.- Y208b5; bilgen b.- P211a15; bilgen b.- Y169a5; bilgen b.- Y171a6; bilgen b.- Y305a6; bī-meze b.- Y90a7; bir kōzi aķ kōzi ķara b.- P150a7; bir yıllıķ yıraķ b.- P184b9; bişinç b.- P66b3; bitlig b.- P142a4, Y167a6; bī-zār b.- P129a1; bī-zār b.- Y209a3; boğuk ünlüg b.- Y172a5; b.- nerseni P212a14; b.- P123b1, Y151b3; b.- P208a3; b.- P88a1, Y104a4; boynağu b.- P164a7; boynı egri b.- P149a7, Y177a3; boynı uzun b.- P150a2; boynı uzun b.- Y177a1; boynı yoğun b.- P131a9; boynı yoğun b.- Y178a3; boyun sümez b.- Y199b3; buğday renklig b.- P142b2, Y167b6; bulđanuķ b.- Y159a2; bulđanuķ b.- Y159a3; bulđanuķ b.- Y164b3; bulđanuķ b.- Y286a4; bulıtlıg b.- Y106a5; bulunmaz b.- P79b7; bulıtlıg b.- P186a4; bulıtlıg b.- P89a9; burnı ķıřđa b.- Y159b2; burnı kiçiğ b.- Y163b5; burnı muħātlıg b.- Y95b5; burnı suwluğ b.- Y95b5; budı²⁰⁸ etsiz b.- Y174a2; bükri b.- P130a7; büyük b.- P164b1; cāhil b.- Y300a4; cāvizāne b.- P98b2, Y118a3; cehūd b.- P119a8, Y145b2; cehūd b.- P212a8, Y294a1; celd b.- P133b3; celd b.- P144b8; celd b.- Y193b6; celd zīrek b.- Y204a7; cem‘ b.- P206b12; cem‘ b.- P215b6; cem‘ b.- Y306a7; cem‘ b.- Y313b7; cem‘ b.- Y72b7; cem‘ b.-lar P204a7; cem‘ b.-lar P204b13, Y268b6; cem‘ b.-lar P205b7; cem‘ b.-lar P209a7; cem‘ b.-lar P209a8; cem‘ b.-lar P210a13; cenābetlıg b.- P163a3, Y197b6; cenābetlıg b.- P171b5, Y210a1; cer b.- P208a10; cild b.- P209b6, Y284b5; cimā‘ dın źa‘ ĩf b.- Y317b5; çalış azāklıg b.- Y174a1; çalpuķ b.- P137b2; çat kaşlıg b.- Y170b3; çatuk b.- P139b; çatuk b.- P144b1, Y170b3; çatuk b.- P156a3; çatuk kaşlıg b.- P144b1; çadır kōzlıg b.- Y164b4; çawlıg b.- P167a4; çerb b.- Y150a1; çerb b.- Y150a6; çerb b.- Y284a6; çerb b.- Y321a2; çerb b.- Y65a1; çerb b.- Y99a2; çadır kōzlıg b.- Y178b1; çetük kōzlig b.- P140a4; çetük kōzlig b.-

²⁰⁸ M. d > z

P209a3; çığıtlığ b.- Y164a4; çıkuğ b.- Y190b1; çıluğ b.- Y161a2; çoğ b.- P66b6; çoğluğ b.- Y72a2; çöñge b.- P218b2; çöñge b.- P81a9; çöñge b.- P81b1; çöñge b.- P106a9; çöñge b.- P63b1; çöñgeke b.- Y95a1; çökür tişlig b.- P133b6; çukur közluğ b.- Y177a6; dağuğ b.- Y161b1; daz b.- P138b9; derviş b.- P103a7, Y124b2; derviş b.- P130a5; derviş b.- P174b4, Y214b1; derviş b.- P174b7, Y214b3; derviş b.- P178a3, Y219b2; derviş b.- P179b4; derviş b.- P181b7, Y225a6; derviş b.- P184b3, Y229b4; derviş b.- P204b3, Y267b3; derviş b.- P218a4, Y319a2; derviş b.- P89a3, Y105b5; deryâ b.- P209b10; devletliğ b.- Y149b5; dıkk ‘illetliğ b.- Y208a7; dilîr b.- P136a8; dilîr b.- P165a3; dîñlig b.- P212b1; dirîğliğ b.- P209b11; dirîğliğ b.- P210b3; dirîğliğ b.- P210b7; dîvâne b.- P170b5; dîvâne b.- Y207b1; doru b.- Y314a2; doruğ b.- Y127a1; duruğ b.- Y156b4; dürrüd b.- P2b4; dürrüst b.- P211b7; dürrüst b.- Y91a2; düşvâr b.- P115a7, Y140a2; düşvâr b.- P135b5, Y158b1; düşvâr b.- P149a2; düşvâr b.- P163a6, Y198a2; düşvâr b.- P165a2, Y200b3; düşvâr b.- P178b9; düşvâr b.- P189a1; düşvâr b.- P206b3; düşvâr b.- P210a1; düşvâr b.- P83b2; düşvâr b.- Y217a3; düşvâr b.- Y241a7; düşvâr b.- Y304a5; düşvâr b.- Y98a1; ebleh b.- Y170b5; ebleh b.- Y202b2; edebliğ b.- P130a2; edebliğ b.- P209a7; egri b.- P142a3, Y167a5; egri b.- P143a1; egri b.- P143a1, Y168b2; egri b.- P149a1, Y176b5; egri b.- P149a4, Y177a1; egri b.- P149b5, Y177b3; egri b.- P208b12; egri b.- P209a4; egri b.- P212a7; egri b.- P212a7; egri b.- Y176b6; egri b.- Y293b7; egri köğüslig b.- P149a6; ‘illetliğ b.- Y181b4; ‘illetliğ b.- Y181b6; eksük b.- P122a7; el-‘acebliğ b.- Y318a4; emgekliğ b.- Y181a4; emîn b.- P144a2, Y170a1; ergen b.- P163a9, Y198a6; eriñge ĥarâm b.- P107a4; erken b.- P209a11; erkliğ b.- P162b7, Y197b1; erkliğ b.- P207a13, Y277a2; erkliğ b.- P207a15; erkliğ b.- P210a11; erkliğ b.- P213a2, Y297b2; erkliğ b.- P216b3, Y313b3; erkliğ b.- Y145a3; erkliğ b.- Y317b6; erlisiz b.- P170a6; eşki b.- P216b6; eski b.- P103b3, Y124b6; eski b.- P151b7; eski b.- P166a8, Y202b3; eski b.- P180a6, Y222b4; eski b.- Y202b5; eski b.- Y204b4; eski b.- Y90a4; esrük b.- P126a6, Y155a7; esrük b.- P135a8, Y158a2; esrük b.- P207a2, Y275b5; eşkibâsız b.- Y162a4; etliğ b.- P167a6; etliğ b.- P168a2, Y205a2; ezgü b.- P161b2, Y195b3; ezgü b.- P181b2, Y224b6; ezgü b.- P207a6; ezgü b.- P208a9; ezgü b.- P214a1, Y300b2; ezgü b.- Y109b1; ezgü b.- Y113b4; fâĥiş tillig b.- Y154a1; faĥîĥ b.- P145a1; fâlic b.- P169b5; fâlic igliğ b.- Y207a4; fâriğ b.- P105b1, Y127a6; fâriğ b.- P211a3; fâriğ b.- P211a3; fâriğ b.- Y149b4; faşîĥ b.- P144b2, Y170b4; faşîĥ b.- P163b9, Y198a4; faşîĥ b.- P165b6, Y201b3; fâyidesiz b.- P168a1; fağlı tükel b.- Y201a6; fehmlig b.- P143b2; ĥâfil b.- P108b5, Y131b4; ĥâfil b.- P128b7; ĥâfil b.- P141b4, Y166b3; ĥâfil b.- P150b1, Y178b5; ĥâfil b.- P152a8; ĥâfil b.- P212b14; ĥâfil b.- P213b12, Y300a7; ĥâib b.- Y62b7; ĥâ`ib b.- P85b8; ĥâlib b.- P113a1, Y137a2; ĥâlib b.- P113b5, Y138a1; ĥâlib b.- P156b9, Y188a7; ĥâlib b.- P157b1, Y189a7; ĥâlib b.- P180b9, Y223b6; ĥâlib b.- P209a12; ĥâlib b.- P216a4, Y311a6; ĥâlib b.- Y106b5; ĥâlib b.- Y189b4; ĥâlib b.- Y214a6; ĥâlib b.- Y237b7; ĥâlib b.- Y257a3; ĥarîb b.- P163b1, Y198a7; ĥarîb b.- P209a12; ĥarîb b.- Y198b1; ĥâyib b.- Y101a7; ĥümânliđ b.- Y310b6; ĥümânliđ b.- P206a13; ĥürbe (közliğ) b.- P208b12; ĥabîş b.- P163b6, Y198b6; ĥacel b.- P212a9; ĥâcetliđ b.- P130a3; ĥâcetliđ b.- P206a14; ĥâcetsiz b.- Y181a5; ĥâcetsiz b.- Y235b4; ĥacil b.- Y166b2; ĥadesliđ b.- P172a9; ĥakîm b.- P167a7, Y204a3; ĥâlî b.- P128a5; ĥâlî b.- P135b3, Y158a7; ĥâlî b.- P188b7, Y236b3; ĥâlî b.- P200b3; ĥâlî b.- P213a3; ĥâlî b.- P94a6, Y112b2; ĥâlî b.- Y214b4; ĥâlî b.- oğlandın tişi P94a7; ĥâlîfe b.- P105b4; ĥâlîm b.- P167a8, Y204a4; ĥâlîm b.- P83b4; ĥâm b.- Y175b5; ĥ`âr b.-

P138b4; h̄ār b.- P151a2, Y179b3; h̄ār b.- P157a3; h̄ār b.- P164b2; h̄ār b.- P168b4; h̄ār b.- P218a7; h̄ār b.- P81a2, Y94a7; h̄arāb b.- P174b8; h̄arām b.- P109a8, Y132b1; h̄arīf b.- Y163b4; h̄arīṣ b.- P144b6; h̄arrīk b.- P124a1; h̄arrīk b.- P216b5, Y313b6; h̄arrīk b.- Y252b3; h̄āṣ b.- P209b6; h̄asbe iglig b.- P169b4; h̄asbeliġ b.- Y207a3; h̄aṭīb b.- P95b7, Y114b3; h̄āyīz b.- Y116b5; h̄āyīz b.- P171a8; Y209b1; h̄āyīz b.- P97b2; h̄āyīz b.- Y104a5; h̄ayrsız b.- P134b3; h̄ayrsız b.- P144b3; h̄ayrsız b.- P186b4 Y233a4; h̄āyīz b.- P216a7; h̄ayzlıġ b.- Y160b3; h̄āzır b.- P134a4; h̄āzır b.- P100b2; h̄āzır b.- Y120b6; h̄āzır b.-lar P204a12, Y267a1; h̄āzır b.-lar P213a10; hecā kılgan b.- P124a9; helāk b.- P133b1; helāk b.- P135a3; helāk b.- P136a7; helāk b.- P139a8; helāk b.- P150b3; helāk b.- P152b1; helāk b.- P188a8; helāl b.- P181b2, Y224b7; helāl b.- P80b9; helāl b.- P81a1, Y94a6; helāl b.- Y94a4; hemīṣe b.- P123a1; hengām b.- P204b5; hilāf b.- Y269b1; h̄īre b.- P148a6; h̄īre b.- P191a9, Y241a2; h̄īre b.- Y128b3; h̄īre b.- Y320b4; h̄īre b.- Y95a3; h̄oṣ b.- P85b6, Y101a5; h̄oṣ b.- P95a3; h̄oṣnūd b.- P151a7, Y180a2; h̄oṣnūd b.- P207a2; h̄ūb b.- P166a5; h̄umārliġ b.- Y207a7; h̄urmetliġ b.- P210b5; h̄urmetliġ b.- Y202a1; h̄urmetliġ b.- Y203b6; h̄uṣyesi taṣlıġ b.- Y208b6; h̄or b.- P135b2, Y158a6; h̄or b.- Y188b4; h̄or b.- Y199b6; h̄or b.- Y203b7; h̄oṣ b.- Y117a2; h̄oṣ b.- Y198a5; h̄oṣ b.- Y204a4; h̄oṣ ṭab'liġ b.- Y171a7; h̄oṣsız b.- P78a8; h̄ürmetliġ b.- P164b3, Y199b7; h̄ürmetliġ b.- P169a5, Y206b3; ırak b.- Y190a7; ırak b.- Y266b6; ısıġ b.- P110b5; ısıġ b.- P129a8; ısıġ b.- P151b 9; ısıġ b.- P215a3; ısıġ yaşlıġ b.- P110b7; ısıtma bezgeklig b.- Y208b1; ıssıġ b.- P79a8; ıssıġsız b.- Y206a1; iglig b.- P114b5; iglig b.- P142b3, Y167b7; iglig b.- P147b2, Y174b6; iglig b.- P147b7, Y175a4; iglig b.- P152b4; iglig b.- P177a3; iglig b.- P211a7; iglig b.- P211b13; ihtilāf b.- P101a7; ihtilām b.- Y271a6; iki kat b.- P177a8; il taṣında muķīm b.-lar Y259a7; ilhāk b.- Y162b3; ilhāk b.- Y319b2; imīn b.- Y169b7; inġen körksiz b.- P138b8; inġen taġ b.- Y200b1; inġen kızıl b.- Y183b3; irig b.- P144a3, Y170a2; irig b.- P146b7, Y173b6; irig b.- P165b2, Y201a5; irig b.- P181a8, Y224b3; irig b.- P216b7, Y314a4; irig b.- Y253a4; irki b.- P167b6; isig b.- Y175a1; isig b.- Y91b6; itigliġ b.- Y180b7; itigsiz b.- P141b9, Y167a2; i'timādliġ b.- Y197a5; ittifaķ b.-lar P206a11; iwgen b.- Y201a7; kabarcuķ b.- Y132a5; kabarcuķ b.- Y287a5; kabarcuķluġ b.- Y182b3; kabarcuķluġ b.- Y207a6; kabarcuķ b.- Y161b7; kabarcuķliġ b.- P169b7; kabül b.- P170b1, Y208a4; kadri uluġ b.- P167b5; kadrsiz b.- P108b1, Y131a7; kadrsiz b.- P79b8, Y92b2; kadrsiz b.- Y170b6; kadrsiz b.- Y203b2; kadrsiz b.- Y205b7; kähil b.- P133b1; kähil b.- P142a4; kaḥt b.- Y216a5; kaḥt b.- P170a1; kaḥt b.- Y207b2; kaḥt b.- Y207b3; kaḥtliġ b.- P170a2; kalġan b.- P215a11; kalıġ b.- P166a4; kalıġ b.- P166b2, Y202b6; kalıġ b.- P215b5; kapaķı ewruk b.- P135b1, Y158a4; kara b.- P147a3, Y174a5; kara b.- P152a2, Y181a3; kara b.- P152b2, Y181b4; kara b.- P208b13; kara b.- P208b13; kara b.- P209a4; kara b.- P215a10; kara b.- P216b8; kara közliġ b.- P132b2; kara közliġ b.- P149a6; karaġķu b.- P103b3, Y124b7; karaġķu b.- P116b7, Y142a2; karaġķu b.- P124a4; karaġķu b.- P124a6; karaġķu b.- P125b8, Y154b6; karaġķu b.- P179b3, Y221b6; karaġķu b.- P182a2, Y225b5; karaġķu b.- P216b7; karaġķu b.- P217a7, Y315b5; karaġķu b.- P218b4; karaġķu b.- P72b3; karaġķu b.- P82b1, Y96b1; karaġu b.- Y146a5; karaġu b.- Y146a6; qarärsız b.- P135b4; qarärsız b.- P140b3, Y165a4; qarı b.- P192a4, Y242a7; qarı b.- P199a8, Y254a4; qarı b.- P68b1, Y74b4; qarı b.- P86b6, Y102b3; qarı b.- Y101a1; qarı b.- Y117b3; qarı b.- Y169b5; qarı b.- Y225b6; qarı b.- Y254a2; qarı b.- Y255b5; qarını hālī b.- Y112b3; qarını hām b.- Y168a1; qarını iglig b.- P170a7; qarını

şişük b.- Y208a1; kırmı yoğun b.- P168a3; kâsid b.- P99a6; kaşı açuk b.- P132a8; kaşı sık b.- P145a8, Y171b6; katı sökel b.- Y161a4; katıg b.- Y308b4; katıg b.- P125b9, Y155a1; katıg b.- P147a5, Y174a7; katıg b.- P163a7, Y198a3; katıg b.- P214a3; katıg b.- P216b5, Y313b7; katıg b.- P218b1, Y320b2; katıg b.- P218b3, Y320b6; katıg b.- Y272a4; katıg b.- Y284a5; katıg huşümetliĝ b.- P145b6; katıg ısıĝ b.- P147b3; katıg isig b.- Y180b7; katıg kıarı b.- P217b10; katıg kıızıl b.- P153b8; katıg közliĝ b.- Y206a4; katıg sökel b.- Y163b5; katıg yüzliĝ b.- P168b8; katkısız b.- P165b1; kavî b.- P213a4; kavî b.- P112b2; kavî b.- Y308b6; kavuķı taşlıĝ b.- P170b9; kawurt b.- P148a1; kazĝulıĝ b.- P151a3; kazĝulıĝ b.- P170a5; kazĝulıĝ b.- P203b14; kazĝulıĝ b.- P212b7; kazĝulıĝ b.- P82b7; kazĝulıĝ b.- P110a9; kazĝulıĝ bolur P110a9; kazĝuluĝ b.- Y152b5; kazĝuluĝ b.- Y170a7; kazĝuluĝ b.- Y179b5; kazĝuluĝ b.- Y265b4; kazĝuluĝ b.- Y96b7; kazĝuluĝ boldum Y133b6; kazĝusız b.- P128a8; kedük b.- P116a4; kedük b.- P184a8, Y229a6; kedük b.- Y273a2; kedük b.- Y279b3; kedük b.- Y290a7; kedük b.- Y292b1; kendü aruķ b.- P75a6, Y85b5; kendü ĝor b.- P63b3, Y67b3; kerîm b.- P167b8, Y204b5; kesük b.- P134b6; kez sarıĝ b.- P105a6; kezi sınıķ b.- P149b3; kiçgen b.- Y197b2; kiçig b.- P135b2; kiçig b.- P164b3, Y200a1; kiçig burunliĝ b.- P139b1; kiçig oĝlanliĝ b.- P178b8; kin b.- Y320b3; kîneliĝ b.- Y97b4; kîneliĝ b.- P62a; kîneliĝ b.- P81a8, Y94b7; kîneliĝ b.- Y266a7; kiņĝ adımlıĝ b.- P150a2; kiņĝ aĝızlıĝ b.- P149b8; kiņĝ b.- P130b1; kiņĝ b.- P133b7; kiņĝ b.- P147b7, Y175a4; kiņĝ b.- P155b8, Y186b5; kiņĝ b.- P206a10; kiņĝ b.- P207b6, Y277b7; kiņĝ b.- Y210a1; kiņĝ közliĝ b.- P142a6; kiņĝ ni' metliĝ b.- P171b5; kir b.- P211b12; kirlig b.- P136b1, Y159b2; kirlig b.- P144a5, Y170a4; kirlig b.- P147b3, Y174b7; köĝsi çıkuk b.- Y160a1; köĝsi çıkuk b.- Y177a3; kök b.- P208b10, Y281a6; kök b.- P209a2; kök renkliĝ b.- Y170a4; kökliĝ b.- P178b1; köni b.- Y320b1; köni yollıĝ b.- P206b13; köni yollıĝ b.- Y107b5; köni yolluĝ b.- Y275a7; köp b.- P88a4; köp suwliĝ b.- P90a2; köp sütlig b.- P164b4; köp yaş otlıĝ b.- P216b5; körgen b.- P215a10; körkliĝ b.- P102b5; körkliĝ b.- P152a7; körkliĝ b.- P163b9; körkliĝ b.- P166b9; körkliĝ b.- P167b7; körkliĝ b.- P168a5; körkliĝ b.- P210b10; körkliĝ b.- Y123b5; körkliĝ b.- Y166a1; körkliĝ b.- Y181a7; körkliĝ b.- Y199a3; körkliĝ b.- Y203b1; körkliĝ b.- Y205a5; körkliĝ yüzliĝ b.- Y204b5; körkliĝ yüzliĝ b.- Y206a2; körsiz b.- P145a5; körsiz b.- P163b8; körsiz b.- P165a6; körsiz b.- P213b3; kör<k>süz b.- Y177b5; körsüz b.- Y171b2; körsüz b.- Y199a5; körmez b.- P119b9; körmez b.- P152a2; körmez b.- P208b13; kösür b.- P146b3, Y173b3; kötü yoğun b.- P136a6; közdemçi b.- P202a5; közi aķı uluĝ b.- P132a7; közi çalpuķ b.- P137b1; közi kıara b.- Y177a2; közi kiņĝ b.- Y167b1; közi tar b.- P137a6; közsiz b.- P146a6; közsiz b.- P170b2; közsüz b.- Y173a2; közsüz b.- Y181a2; közsüz b.- Y208a5; küçey b.- Y286a1; küçliĝ b.- P153a1; küçliĝ b.- P168b3; küçliĝ b.- P210b3; küçliĝ b.- Y200a1; küçliĝ b.- Y205b6; küçliĝ b.- Y295a1; küçsiz b.- P94a3; kül rengliĝ b.- P144a5; künyetliĝ b.- P207a11, Y276b6; künyetliĝ b.- Y297a5; kıır kııl b.- P83b9; kıırĝıl b.- P138a1; kıırĝıl b.- P85b4; kıısĝa b.- Y320a7; kıısĝa b.- P164b6; kıısĝa b.- P169a2; kıısĝa b.- P182b2; kıısĝa b.- P210a8; kıısĝa b.- P218b4; kıısĝa b.- P67b9; kıısĝa boyunliĝ b.- P147b6; kıısĝa boyunluĝ b.- Y175a3; kıısĝa burunliĝ b.- P136a9; kıısĝa tülüĝ b.- P133b2; kıısır b.- P122a3; kıısır b.- P135b7, Y158b4; kıısır b.- P143a4, Y168b4; kıısķa b.- Y200a4; kıısķa b.- Y206a7; kıısķa b.- Y73b6; kıısķa tişliĝ b.- Y173a3; kııwurcuķ b.- P146b5, Y173b4; kııwurcuķ b.- Y199b2; kıız b.- P128b1; kıız b.- Y149b4; kıız b.- Y280a5; kıızıl b.- P208b10, Y281b1; kıızıl b.- P209a2; kıızıl b.- Y292b6; kıızıl renkliĝ b.-

P131a3; koldaş b.- P202a6; koldaş b.- P205b10, Y271b7; koldaş b.-lar Y265b2; kopar b.- Y237a5; kor b.- Y118a3; kor b.- Y144b1; kor b.- Y152a1; kor<ğ>unç b.- P218a7; korğunç b.- Y162b7; kowuç b.- P134b4; koy közlig b.- P141b7; koyuğ b.- P100b6, Y121a2; koyun közlig b.- Y166b7; kul b.- P164a6, Y199b3; kulunaçı b.- Y99b1; kuransız b.- P211a3; kurıg b.- P148b3; kurug b.- 80a6; kuvvetlig b.- P164b4; kuvvetlig b.- Y182a6; laşablıg b.- P209a13; laşve iglig b.- P171a1; laşif b.- Y202a6; le'im b.- Y205a1; mağrūr b.- P206a1, Y272b1; mağrūr b.- Y92a2; mağmūr iglig b.- P169b8; mağrūr b.- P95a9; mällig b.- P212a14; meczūm b.- P208a11; melāmetka sezā b.- Y230b7; meñgeş b.- P213b4; meşgūl b.- P206a8; meşgūl b.- P213b12, Y300a6; meşgūl b.- Y181b1; meşgūl b.- Y270b4; mezeliğ b.- Y308b3; mezeliğ b.- P145b7, Y172a7; miskīn b.- P218a12, Y320a2; mīvelig b.- 73b8; moynuzsız b.- P147a3, Y174a5; mön b.- P164b5; müg b.- P210a6, Y286b2; muhimm b.- P93a4; muhimm b.- Y273a5; muhimmig b.- P93a5; muhtar b.- P167a9; muhāl b.- P216a8, Y312a1; muhkem b.- Y307b3; muhkem fi' llig b.- Y201b5; muhtaşar b.- Y226b2; muķīm b.- P110b9; muķīm b.- P111a6; muķīm b.- Y182b2; muñgsız b.- P152a5; muñgsız b.- P188a5; muñgsız b.- P216b2; muñgsuz b.- Y313a7; murdār b.- Y160a5; muşkil b.- Y220b4; mu' tekif b.- Y269b3; mübārek b.- Y176b3; müflis b.- P175b1; müflis b.- Y215b3; mükerrer b.- P211b4; münāfik b.- Y260b1; müngeşük barmaqlıg b.- P147b9; mürted b.- P205b13, Y272a4; müruvvetlig b.- P163a2; müsteħāza b.- Y311b5; müşevveş b.- Y294a5; müşkil b.- P178b8; müştebeh b.- Y248a7; müştebih b.- P195b8; müştebih b.- Y184a4; müştebih b.- Y307b3; müteħayyir b.- P137a7; müteħayyir b.- P150a3, Y178a4; müteħayyir b.- P199b5, Y254b5; müteħayyir b.- Y106a6; müteħayyir b.- Y107a2; müteħayyir b.- P218a5; müteħayyir rāylıg b.- P144b6; müteħayyir rāylıg b.- Y160b5; müteħayyirliğ b.- Y171a2; mütekebbir b.- P171a1; nādir b.- Y210b4; naşs b.- P138a5; naşs b.- Y160b1; nā-ħoş b.- P163b7; nā-ħoş b.- Y162a2; nā-ħoş b.- Y198b7-Y199a1; naşvetliğ b.- P170b8; naşvetliğ b.- Y208b4; nākes b.- P153a9, Y182b7; nā-tuvān b.- P139a9; nāzik terilig b.- P80a3; necis b.- P135b9; necis b.- P136b2, Y159b3; necis b.- P137a1; necis b.- P210a6; necs b.- Y158b7; nesebliğ b.- Y197b7; nevmīd b.- P148a9, Y176a3; nevmīd b.- P175a8; nevmīd b.- P69b1, Y76a6; nevmīd b.- P85b3; nevmīd b.- Y100b7; nevmīd b.- Y215a7; nevmīz b.- Y310b3; nifāşlıg b.- P137a4; nifāşlıg b.- Y160b3, P137a4; nīk-baht b.- P134a2; nīk-baht b.- P172b6, Y211b6; nīk-baht b.- Y304b6; ni' metlig b.- P143b6, Y169b4; nişānliğ b.- P206a12; oğlağı tenlig b.- P150a3; oğlandın fāriğ b.- Y149b3-4; oğuz iglig b.- P169b6; oturum b.- P173b4; onıncısı b.- Y69a1; onunç b.- P64b2; orta b.- P169a3, Y206b1; orta b.- P199a2; orta yaşlıg b.- Y242b1; orta yaşlıg b.- Y253b4; orta yaşlıg b.- Y271a1; ortak b.- P140b8; ortak b.- P140b8, Y165b3; ortak b.-lar Y270a6; ortasında b.- Y98b4; orunliğ b.- P168b4; orunluğ b.- Y205b7; otlağ b.- Y209b2; otlağ b.- Y210b3; otliğ b.- P171a9; otliğ b.- P172a2; otliğ b.- P176b6; otliğ b.- P93b3; otliğ suwliğ b.- P130a9; otluğ b.- Y313b6; otluğ b.- Y111b5; otluğ b.- Y220a4; otruk b.- Y213a2; otsız b.- P123b7; otsuz b.- Y152a3; oyağ b.- P140a1; oyağ b.- P209b10; ozağ b.- P135b1, Y158a4; ozağ b.- Y164a1; öwkelig b.- Y207b7; ögmekke sezā b.- Y119a4; öksüz b.- Y176b1; öl b.- P150b5; ölümke yakın b.- Y267a2; önegü b.- Y172a6; örtügliğ b.- P104b3; örtügliğ b.- P151b3; örtüglüğü b.- Y126a4; ötgen b.- P118b1, Y144a4; ötgen b.- Y130a2; ötmez b.- P88b3; öwkelig b.- P135b4, Y158a7; pāre b.- P210a9; pāre pāre b.- P212b9; pārsā b.- P168a7; pārsā b.- Y222b2; pelīd sözliğ b.- P125a7; peltek b.- P139a4, Y163a5; perhīzliğ b.- Y205a7; peyzā b.- P217a8; peyveste b.-

P214b14, Y303b7; peyveste b.- Y150b4; peyveste b.- Y96a7;; raġbetsiz b.- P134a1; rāḫat b.- Y117a2; raḫīm b.- P142b6, Y168a3; raḫīm köngüllüg b.- Y127b6; rāst b.- P146a1, Y172b3; rāst b.- P213a3; rāst b.- P218b2; rāst b.- Y203b5; rāst b.- Y266b2; rāst b.- Y270b4; rāst b.- Y272a4; rāst b.- Y91a7; rāst b.- Y91b1; rāzī bolıŝdılar P214b9; resīde b.- P174b4, Y214b1; resīde b.- P178a5; revā ḫācethlġ b.- P164a4; revān b.- P123a7; revān b.- P99b6; revān b.- Y320a5; rüŝen b.- P177a5; rüŝen b.- P177b5; rüzsız b.- Y260a2; saçı uzun b.- P138b7; ŝaf b.-lar P206a4; ŝaf b.-lar P115a2, Y139b5; ŝaf b.-lar Y262a3; ŝāfī b.- Y201a4; saġ yanı b.-lar P214a11; saġır b.- P147a4, Y17a46; saġır b.- P147b5, Y175a2; saġır b.- Y301a5; saṅġar b.- P166a8; sarıġ b.- P131a5; sarıġ b.- P168b9; sarıġ b.- P208b11; sawuġ b.- Y117b7; sebeb b.- P196a2; seḫer vaġtı b.- P174a8; semiz b.- P110a5; semüz b.- Y170a6; sergerdān b.- P119b6; serī b.- Y171a4; seyrek b.- P132b6; sezā b.- Y142b5; sezā b.- Y179a4; sezā b.- Y199b4; sezā b.- Y202b4; sezā b.- Y208a6; sezā b.- Y208a7; sezā b.- Y309a4; sezā b.- Y310a2; sezālġ b.- P117a8; sezālġ b.- P150b7; sezālġ b.- P164a9; sezālġ b.- P166a9; sezāvār b.- P170b3; sıġ b.- P145b3, Y172a3; sıġ b.- P206a4; sıġ b.- P213b8, Y299b5; sıġ b.- P78a5, Y90a3; sıġ b.- Y175b1; sıġ b.- Y202a6; sıġ b.- Y306a6; sinamaduġ b.- Y200a3; sinġen b.- P163a3, Y197b4; sinġen b.- P59a4, Y61b4; sirke b.- P196b7, Y249b7; sirkelig b.- P131a1; sizgen b.- Y200b5; sol yanı b.-lar P214a11; sowuġ balçuġlıġ b.- P139a3; sowuġ b.- P98a8; sökel b.- P137b5, Y161a5; sökel b.- P142b8, Y168a6; sökel b.- P206a6; sökel b.- Y217b7; sözdin ‘āciz b.- P152b8, Y182a4; suçıġan b.- Y185a7; sull iglig b.- P170b4; sull ‘illetlġ b.- Y208b1; ŝüret b.- P212a9; ŝüretlġ b.- P211a5; suwlıġ b.- P209a8; suwlıġ b.- P82a1; suwsız b.- P179a3; suwsuz b.- Y209b6; suwsuz b.- Y221a2; süçig b.- Y157b7; süçig b.- Y314a5; süçüg b.- P163a8; süçük b.- P216b1; süçük b.- P216b8; süst b.- P102a2; süst b.- P166a2; süst b.- P216a12; süst b.- P85a3; süst b.- Y112a7; sütsiz b.- P122a7; sütsiz b.- Y150a1; ŝādī b.- P215a10; ŝādmān b.- P206b1; ŝāz b.- Y266a1; ŝāzī b.- Y173a5; ŝāzmān b.- Y171a7; ŝehīd b.- P215a7, Y304b7; ŝehveti tiz b.- P140a6, Y164b6; ŝeklig b.- P185b1; ŝeklig b.- Y273b7; ŝell b.- P147a1; ŝell b.- P147a1, Y174a2; ŝikeste b.-lar P210b1; ŝūḫ b.- P165b4; ŝūḫ b.- Y87b1; ŝūm b.- P170a4, Y207b6; ŝuvaz b.- Y199a7; ṭabīb b.- P145b1, Y172a1; ṭab‘ı ḫoŝ b.- P145a2; ṭaḫır b.- Y173a2; ṭāḫır b.- Y209b1; ṭalāġ b.- Y129b2; tamām b.- P105a8; tamām b.- P127a5; tamām b.- P147b8; tamām b.- P74b9; tamām b.- P81b3; tamām b.- P83b4; tamām b.- P93b7; tamām b.- Y273b2; taṅ b.- P163b1; taṅ b.- Y202a4; tap b.- Y109b2; tap b.- Y209a4; tar b.- P132b1; tar b.- P135a1; tar b.- P141a1, Y165b5; tar b.- P210a8; tar b.- P88b7, Y105a6; tar b.- Y309a5; tar közlig b.- P149a9; tar közlıġ b.- Y160b5; tar közlıġ b.- Y177a5; ṭarrār b.- P145a8, Y171b5; taz b.- Y163a1; tāze b.- P146b3; tāze b.- P150b9, Y179a7; tāze b.- Y99a1; tefāvütlġ b.- P214a12; tekebbür b.- P98a5; tekebbürlıġdin egri b.- P135b2; telük b.- P211b3; telve b.- Y208b2; tendürüst b.- P78b7; teṅg tuŝ b.- P163a1, Y197b4; tenlig b.- Y204a1; teriṅ b.- Y129b4; teriṅ b.- yir P107a6; tersā b.- P210a3, Y286a5; tik b.- P210b11; tileki revā b.- Y199b1; tīmārlġ b.- P207a10; tīmārlġ b.- Y111a5; tīmārlġ b.- Y111a5; tiŝi kıŝġa b.- P146a7; titr<e>gen b.- Y208b5; titretgen b.- P170b8; toġa aġın b.- P142b4; toġa közsız b.- P145a6; toġa közsüz b.- Y171b3; toġrı b.- P77b6; toġrı b.- P79a4; topraklıġ b.- Y132b6; topraklıġ b.- Y278a4; topraklıġ b.- P207b8; torı b.- P168b5; toru b.- Y281a7; toruġ b.- P209a2; toruġ b.- P216b6; torkılıġ b.- P149a5; toġısnıç b.- P158a8; tök b.- Y207b7; tölek b.- Y205b2; tölek b.- Y206a3; tölek b.- Y98a3; törting b.- P158b7; tul b.- Y106a1; tul b.- Y295b2;

tumağı b.- P170a4, Y207b5; turş b.- P104b1; turş b.- P167a6; turş b.- P211b4; turş b.- P218b3; turş yüzlig b.- P66b9; turuğ b.- P104a3; tuzlğ b.- P164a3; tuzluğ b.- Y199a6; tuzsuz b.- P131a8; tünğür b.- Y214a5; tünğür b.- Y258b1; tükel b.- P214a1, Y300b1; tükel b.- Y112a2; tükel b.- Y127a3; tükel b.- Y156b5; tükel b.- Y85a5; tükel b.- Y95a4; tükel b.- Y98a5; tükel b.-lar P214a8, Y301a5; tükel fāzıllıg b.- P165b3; tükel hālīş b.- Y125b1; tünle körmez b.- P151a5; türlüg b.- P211b10; tüşmekke yawuğ b.- P214b10; tüz b.- P212a10; tüz b.- Y320b5; tüzüz b.- Y199a2; türş yüzlig b.- P100a4; uçuz b.- P165a7, Y200b6; ulaşu b.- P82a9; uluğ b.- P106a4, Y128a4; uluğ b.- P119a3; uluğ b.- P125b1, Y154a5; uluğ b.- P136a1, Y159a1; uluğ b.- P158a1, Y190a2; uluğ b.- P164b7, Y200a5; uluğ b.- P166a1; uluğ b.- P166b8, Y203a6; uluğ b.- P167b3, Y204b1; uluğ b.- P217b10; uluğ b.- P218a7; uluğ b.- P80b8, Y94a2; uluğ b.- P96b9; uluğ b.- P99a7; uluğ b.- Y120a3; uluğ b.- Y204a5; uluğ b.- Y285a5; uluğ b.- Y286a3; uluğ b.- Y89b4; uluğ burunluğ b.- Y174a6; uluğ tenlig b.- Y133b2; ulumaçı b.- P137b4; uslıg b.- P130a4; uslıg b.- P144a6; uslıg b.- P145b2; uslıg b.- P74b1; usluğ b.- Y134b6; usluğ b.- Y170a5; usluğ b.- Y172a2; usluğ b.- Y201b4; ussuz b.- Y208a2; utsuz b.- Y201a7; uyuzlıg b.- P130a6; uzun aħmak b.- Y176b6; uzun b.- P106b2; uzun b.- P169a8, Y2067b6; uzun b.- P214b2; uzun b.- P216a8, Y312a2; uzun b.- Y321a1; uzun iglig b.- P144a6, Y170a6; uzun iglig b.- P170a3, Y207b4; uzun körklig b.- P141a5; uzun saçlıg b.- Y162b5; uzun taķı körklig b.- Y202b5; uzun tişlig b.- Y177b1; uzun yaşlıg b.- Y158b5; üçinç b.- P61a2, Y64a4; üçinç b.- Y116b2; üküş b.- P127a7, Y156b7; üküş b.- P164b9, Y200a7; üküş hicv kılgan b.- Y152b7; üküş ‘iyällig b.- P186a1; üküş oğlanlıg b.- P91a9, Y108b7; üküş oğlanlıg b.- Y232a2-3; üküş suwluğ b.- Y107a2; üküş suwluğ b.- Y95a5; üküş sütlüg b.- Y200a2; ülüşlig b.- P146b6; ülüşlüg b.- P151a9, Y180a4; ülüşlüg b.- P207a3; ülüşlüg b.- Y138b4; ülüşlüg b.- Y173b5; üni yoğun b.- P145b5; üründü b.- Y198b3; üründü b.- P163b3; üründü oğlanlıg b.- P172a5; üstād b.- P157b7, Y189b6; üstād b.- P71b7; üstāh b.- Y197b2; üstāh b.- Y199b5; üstüvār b.- P125b7; üstüvār b.- P156b2; üstüvār b.- P161b4; üstüvār b.- P165b7; üstüvār b.- P167a3; üstüvār b.- P168a9; üstüvār b.- P169a4; vācib b.- P80b5, Y93b6; vācib b.- P81a1; vācib b.- P82a7, Y96a5; vācib b.- Y225b7; vaķt b.- P89b2, Y106a7; vaķt b.- P89b3, Y106b2; vaķt b.- P92b7, Y110b5; vebālīg b.- P147a8, Y174b3; vesveselig b.- P217b3, Y317a2; yağır b.- P135a6; yağlıg b.- P135b9, Y158b6; yağlıg b.- P147b4, Y175a2; yağlıg b.- P167b1, Y204a6; yağmursuz b.- P170a1, Y207b2; yağşı b.- P118b9; yağşı sorğan b.- P151b2; yağşı uyku içinde b.- P215b7; yağtı<ı>g b.- P79b5; yaķın b.- P128b4; yaķın b.- P139a4, Y163a6; yaķın b.- P212a4; yaķın b.- Y198b2; yaķın b.- Y235b3; yaķın b.- Y265b3; yaķın b.- Y310b4; yaķın b.-lar P205a4, Y269b2; yalğuz b.- P209b9; yalğuz b.- P211b12; yalğuz b.- P82b8; yalıñ azaķ b.- Y180a5; yalıñ b.- P151a1, Y179b1; yalıñ b.- P209b6; yalıñ b.- P212b6, Y296a6; yalıñ b.- Y180a6; yalıñguz b.- Y278a2; yalıñguz b.- Y285a3; yalıñguz b.- Y292b5; yalıñguz b.- Y308a7; yalıñguz b.- Y97a2; yañgı b.- P166a3; yañgı b.- P211b13; yañgı b.- P211b3; yañgı b.- P79a1, Y91a5; yañgı b.- P97a9, Y116b3; yañgı b.- Y198b5; yañgı b.- Y308b1; yanı başı arıķ b.- P146b9; yanı iglig b.- P169b3, Y207a3; yapraķlıg b.- Y227a5; yār bolışdılar P213a6; yarağı b.- P64b8; yarağlıg b.- P180a8, Y222b7; yarağlıg b.- P204b3; yarağlıg b.- Y69b1; yaramas b.- Y310b2; yarıķlıg b.- P159a4; yaruğ b.- Y92a5; yassı b.- P165a9, Y201a2; yaş b.- P135a5; yaşı isig b.- Y134a5; yaşı uzun b.- P135b8; yaşıg b.- Y255b5; yaşıl b.- P208b10, Y281b1; yaşıl b.- P209a3; yawuğ b.- Y321b2; yawuz

b.- P146a4, Y172b6; yawuz b.- P163a1, Y197b3; yawuz b.- P167a1; yawuz b.- P167a5; yawuz b.- P168a2; yawuz b.- P99a4; yawuz b.- Y105a1; yawuz b.- Y142b7; yawuz b.- Y200b5; yawuz hūlīg b.- P136b3; yawuz hūlūg b.- Y159b5; yawuz yüzlūg b.- Y95a6; yayağ b.- P141b5; yazāg b.- Y166b4; yepşük burunlīg b.- P136b5; yepşük burunlūg b.- Y159b7; yepşük közlūg b.- Y161a1; yetīm b.- P148b6; yırāq b.- P106b9, Y129a4; yırāq b.- P122a6; yırāq b.- P122b7, Y150a6; yırāq b.- P126a8, Y155b3; yırāq b.- P128b2; yırāq b.- P159a8, Y192a5; yırāq b.- P204a11; yırāq b.- P206b9, Y275a1; yırāq b.- P212b3; yırāq b.- P213a9; yırāq b.- P214b10; yırāq b.- P59a9; yırāq b.- P80a4; yırāq b.- Y199b2; yırāq b.- Y319a7; yırāq b.- P214b6; yırtlas b.- P135b1; yigit b.- P163b5; yigit b.- P77b8; yigit b.- Y295b7; yigrenci b.- P165a8, Y201a1; yigrençi b.- Y182b7; yılpe başlīg b.- Y170b7; yinçe billig b.- P101b4; yinçe billig b.- P150a7; yinçe b.- P204b1; yinçe b.- P60b5; yinçe b.- P80b6; yinçe iglig b.- P170b4; yinçe taķı egme b.- P145b4; yinçke b.- Y267a7; yinçke b.- Y309a5; yinçke b.- Y311b4; yinçke b.- Y93b7; yinçke b.- taķı egme b.- Y172a4-5; yitig b.- Y201b6; yitik ‘aķlılīg b.- P87b8; yitik b.- P165b8; yitik b.- P79a2, Y91a6; yitinç b.- P159a2; yoğun b.- P167b2, Y204b1; yoğun b.- Y201a5; yoğun ķarınlīg b.- Y205a2; yollūg b.- Y118a4; yorğa b.- P119a1; yorğa b.- P216b10, Y314b3; yorğa b.- Y144b7; yumşāq b.- P132a1; yumşāq b.- P163b4, Y198b4; yumşāq b.- P167a9; yumşāq b.- P168b2, Y205b5; yumşāq b.- P168b7; yumşāq b.- P169a9, Y206b7; yumşāq b.- P209a14; yumşāq b.- P209a3; yumşāq b.- P89b9, Y107a1; yumşāq b.- Y160a4; yumşāq b.- Y63b5; yuwķa b.- P152a9; yuwķa b.- P165b9; yuwķa b.- P80b2, Y93b2; yuwķa b.- P80b6, Y94a1; yuwķa b.- Y92b6; yünġül b.- P131a5; yünġül b.- P80a8, Y93a7; yünġül b.- Y151b4; yünġül usluġ b.- Y104a1; yünġül usluġ b.- Y171a1; yünġül usluġ b.- Y201b6; yük b.- P209b5; yüklig b.- 73b8; yüklig b.- P131a7; yüklig b.- P141b2; yüklig b.- Y166b1; yüksek b.- P107a1; yüksek b.- P107b6; yüksek b.- P128a9; yüksek b.- P128b3; yüksek b.- P152a3, Y181a3; yüksek b.- P156b4, Y188a1; yüksek b.- P166b1; yüksek b.- P212b12; yüksek b.- P216b1, Y313a5; yüksek b.- Y199b6; yüksek burunlīg b.- P147a4; yürekliġ b.- P162b9; yüreksiz b.- P142a2, Y167a4; yüreksiz b.- P168a4, Y205a4; yüreksiz b.- Y221b1; yüzi körklig b.- P132a9; yüzi körklig b.- P168b6; yüzmeķge āsān b.- P150b8; zafer b.- P135b4; zafer b.- P174b2; zāhid b.- Y283a4; zāhir b.- P157b2; zaķīr b.- Y207a7; zaķīr iglig b.- P169b8; za‘īf b.- P169a3, Y206b1; za‘īf b.- Y202a2; za‘īf b.- Y312b3; za‘īf b.- P83b8, Y98b2; za‘īf b.- P94a1, Y112a5; za‘īf b.- Y122b6; zaīf rāylīg b.- P77b3, Y89a6; zāyi‘ b.- P88b1; zāyi‘ b.- Y104b6; zīrek b.- P160b1; zīrek b.- P165a5; zīrek b.- P166a4, Y202a5; zīrek b.- P167b1; zīrek b.- P169b1, Y207a1; zīrek b.- P200b1; zīrek b.- P209b2; zīrek b.- P75b6; zındıķ b.- P218a4, Y319a1; zīrek b.- P111a5; zişt b.- P117b1; zişt b.- P164a1; zişt yüzlig b.- P149b7; zişt yüzlig b.- P81b5

→ aruķ bolġan Y167b3; ‘āciz b. Y182a5; āşikāre b. nirse P128a2; ezġü b. P161b2; fāhiş b. Y200b5; fāhiş b. iş Y163a1; oġlandın fāriġ b. inġen Y149b4; ġā‘ib b. P85b9; ġāceti revā b. er Y199b1; ġāşıl b. nirse P108a5; helāk b. P139a9; helāk b. P150b4; ġoşnūd b. Y180a3; igdin ezġü b. Y195b4; ķarşu b. nirse Y243a4; kiġġ b. Y175a5; nāġeh b. iş P102b1; raķmetdin yırāq bolġan P156a1; resīde b. Y227b4; sezā b. Y199b5; sez b. Y202b5; taķlāķ b. ‘avret Y129b3; tūkel b. nirse Y85a7; yaġır b. P135a6; yalıġ azāķ b. er Y180a6

→ ķutur bolmaķ P186b4

→ resīde bolmaķġa yawu- P202a6

→ ağız egri bolmağı Y36b7
→ azrı bolmış P54a5; erlikke yakın b. Y20a5; mütehayyir b. Y160b6; peşimān b. Y164a6;
resīde b. oğlan P25a8; yawuz b. P99a4
→ andağ bolsun Y58a3; eyle bolsun P57a1

boluş- Oluşmak, hep birlikte olmak.

→ yawuķ boluş- P214b12; tūkel b.- Y303b6

borç Ödünç alınan para veya eşya.

(Ar. deyn / duyūn) b. P80b9; P89b6; P214b5; Y106b5

b.+inġ Y94a5

b.+nı P154a1; P171b1; P201a5; Y255a5

b.+ı Y257a1

b.+ın Y113a7

b.+ını P49b8; P200a3

borç alıŖ- Birbirine borç vermek.

(Ar. tedāyene) b.-dılar P214b5

borç bir- Borç vermek.

(Ar. dāne) b.-di P89b5 [Y **bir-**]

(Ar. edāne) b.-di P186a5; Y232a6

(Ar. dāyene) b.-di P203a13 [Y **borçķa sat-;** (**borçķa**) **tegür-**]

borç birgen er Borç veren.

(Ar. raculun dā'in = m. medīn = m. medyūn) b. Y106b4 [P **borçlıġ er**]

borç tile- Borç almak, borç istemek.

(Ar. dāne) b.-di Y106b3 [P **borç kıl-**]

(Ar. istekraza) b.-di P215b4

(Ar. istedāne) b.-di P216a11; Y

borç kıl- Borç almak.

(Ar. dāne) b.-dı P89b5 [Y **borç tile-**]

borçķa bakmak Ödemeyi erteleme, veresiye.

(Ar. nesā' = m. nesī' = m. nesī'e²⁰⁹) b. Y183b5 [P **te'hīr**]

borçķa sat- Veresiye vermek. Borç vermek.

(Ar. dāyene) b.-di Y263b7 [P **borç bir-;** Y (**borçķa**) **tegür-**]

borçķa soķ- Borçlu kılmak.

(Ar. aġrame) b.-dı P179b5 [Y **tāvānķa bir-**]

borçķa tegür- Borç vermek. Veresiye vermek.

(Ar. dāyene) b.-di Y263b7 [P **borç bir-;** Y (**borçķa**) **sat-**]

borçlı/uġ 1. Borçlu.

(Ar. ġarīm) b.+ķa (borçluġ) Y113a7 [P **ġarīm**]

²⁰⁹ Y: nesā'e'ş-şeyun ve'n-nesi'e

2. Alacaklı.

(Ar. ġarīm) b. Y113a7 [P **ġarīm**]

borçlıġ er Borç veren.

(Ar. raculun dā'in = m. medīn = m. medyūn) b. P89b6 [Y **borç birgen er**]

borġu Boru, sur. *krş.* **borı/u**

(Ar. būġ / c. bīġān / m. nāġūr / c. nevākīr = m. şūr) b. P43b1

b.+nı (nāġūr) P103a2; Y124a4

borı/u Bıçaġın sapına giren demir, kuyruk. *krş.* **borġu**

(Ar. sīlān) b. (boru) Y43a2 [P **bıçaġ borısı**]

→ bıçaġ borısı P45a4

boşa- Karısını nikāhından çıkarmak.

(Ar. ʔallaġa) b.-dı Y245b1 [P **ʔalāk bir-**]

boşurġan- Bıkmak, sıkılmak, bunalmak.

boşurġanur söz Öf! Ayıp! Hoşnutsuzluk, nefret ifade eder ünlem.

(Ar. uffı) b. P57a5 [Y **andaġ kıлмаġıl**]

bota Yavru.

→ vaġtındın aşnu bota sal- Y64a7

botala- Yavrulamak.

→ kendü botala- P61b1; Y64b5

botalaġı Yavrulayacak olan.

botalaġı inen Yavrulayacak olan deve.

(Ar. ġalife / c. ġalifāt = m. muġāz) b. P46a6 [Y **yüklüġ inġen**]

→ on aylıġ botalaġı inen P46a7; Y44b3²¹⁰

botalat- Yavrulatmak.

(Ar. netece) b.-tı P61b1

b.-dı Y64b4

boy Uzunluk, boy pos.

(Ar. ġadd / c. ġudūd = m. ġāme / c. ġivām) b. P15a8

boya Eşyaları renklendirmek üzere sürülen veya katılan madde. *krş.* **boyaġ, bozaġ**

→ kızıl boya Y37b5

boya- 1. Boyayla renk vermek.

(Ar. şabeġa) b.-dı P105a9; Y127a4

2. Bir şeyi kınayla boyamak.

(Ar. ġazabe) b.-dı P59b2; Y62a7

(Ar. iġtezabe) b.-dı P203b13; Y265b1

→ sarıġ boyaġ birle boya- P198b4; za^c ferānġa b.- P216b12; za^c ferānġa b.- P217b11

boyaġ Boya, boyayacak kına vs. nesne. *krş.* **boya, bozaġ**

²¹⁰ on a. (botalaġı inġen)

(Ar. ħizāb) b. P109a6 [Y **saġal boyağı**]

→ ġara boyağ P34a8; ġara b. Y37b5; ġızıl b. P34a8; sarığ b. P34a7, Y37b4; sarığ b. birle boy-a-P198b4

→ saġ boyağı Y62a7; saġal b. P59b3; ton b. P105b1

boyan- Bir renk başkasına katılmak.

(Ar. uşıbe) “*aġ ġızılđa boyandı*” P171b7 [Y **kigrül-**]

boylığ Boylu, boyu (...) olan. *krş. bozluğ*

→ tamām boylığ P20b7; uzun b. P20b7

boynağu İnatçı.

(Ar. ‘anīd) b. Y118b7 [P **boynağulığ ġılđan**]

boynağu bol- İsyān etmek.

(Ar. merude) b.-dı P164a7 [P **boyn sūmez bol-**]

boynağu tişi Kocasına baş kaldıran kadın.

(Ar. nāřize) b. P66a6 [Y **kūsgen urađut**]

boynağulığ İsyān, inatçılık.

boynağulığ ġıl- 1. Düşmanlık edip baş kaldırmak.

(Ar. neřeze) “*boynađulıđ ġıldı tiři erinđe*” P66a5 [Y **kūs-**]

2. İnat etmek.

(Ar. ‘anade) b.-dı P99a3 [Y **boyn sūmezlik ġıl-**]

boynağulığ ġılđan İnatçı.

(Ar. ‘anīd) b. P99a3 [Y **boynağu**]

boynuz Boynuz.

(Ar. ġarn / c. ġurūn) b. Y46b2 [P **sıđır boynuzı**]

→ sığır boynuzı P47b9

boyn 1. Boyun, gerdan.

(Ar. ‘unuġ / c. a‘nāġ = m. raġabe / c. riġāb) b. P17b8; Y14b4

(Ar. cīd) b.+nını P93a1

b.+nın Y111a1

2. Başın arka tarafı, ense.

(Ar. ġafā / c. aġfā) b. Y12a1 [P **eņgse**]

boynı eğri Boynu eğri kimse.

(Ar. aşver) b. P149a7 [Y **eğri bozluğ**]

boynı eğri bol- Boynu eğri olmak.

(Ar. şavira) b.-dı P149a7; Y177a3

boynı ġara Boynu kara olan koyun.

(Ar. der‘ā) b. Y47a7 [P **boynı ġara ġoy**]

boynı ġara ġoy Boynu kara olan koyun.

(Ar. der‘ā) b. P48b3 [Y **boynı ġara**]

boynı uzun Uzun ve güzel boyunlu ġiři.

(Ar. ecyed) b. P150a3 [Y **uzun bozluğ**]
boynu uzun bol- 1. Boynu ve sırtı uzun olmak.
(Ar. kavide) b.-dı Y177a1 [P **torıklıg bol-**]
2. Boynu uzun ve güzel olmak.
(Ar. ceyide) b.-dı P150a2
boynu yoğun Boynu kalın.
(Ar. ağleb) b. P131a9
boynu yoğun bol- Boynu kalın olmak.
(Ar. galibe) b.-dı P131a9
boynu yoğun bol- Taze ve yumuşak tenli olmak.
(Ar. gayide) b.-dı Y178a3 [P **oğlağı tenlig bol-**; Y **(boynu) yumşak bol-**]
(boynu) yumşak bol- Taze ve yumuşak tenli olmak.
(Ar. gayide) b.-dı Y178a3 [P **oğlağı tenlig bol-**; Y **boynu yoğun bol-**]
boyun ala kögerçin Boynu renkli güvercin.
(Ar. fāhite / c. fevāhit) b. Y52b4
boyun bağı Gerdanlık, boyna takılan takı.
(Ar. kılāde / c. kālāyid = m. ‘ iqd / c. ‘ uqūd = m. tavk / c. eṭvāk)b. P5b3
(Ar. ribka) b. P47a3
boyun bağı bağla- Köpek vb.nin boğazına tasma geçirmek.
(Ar. sevcera) “*boyun bağı bağladı itke*” P217b8 [Y **halka ur-**]
boyun çukuru Ense çukuru.
(Ar. nuḳre) b. P17b9 [Y **boyun çukurçukı**]
boyun çukurçukı Ense çukuru.
(Ar. nuḳre) b. Y14b5 [P **boyun çukuru**]
boyun ileyi Boynun ön tarafı.
(Ar. ṭulye / c. ṭulā = ceyd / c. ecyād) b. P17b9, Y14b5
boyun sı- Boynunu kırmak.
(Ar. veḳaşa) “*boynun sıdı anıḡ*” P83b7 [Y **boyun südür-**]
boyun sü- 1. Boyun eğmek, itaat etmek, emrolunduğu üzere davranmak.
(Ar. ṭāve‘ a) “*boyun südi aḡa fulān işi içinde*” Y263a4-5
b.-di P203a6
(Ar. istesleme) “*taḡrı fermānıḡa boyun südi*” Y307b4
(Ar. dāne) b.-di Y106b2
(Ar. a‘ ṭā) b.-di Y145b1 [P **fermān-berdārlik kıl-**]
(Ar. ṭā‘ a) b.-di Y148a3 [P **fermān-berdārlik kıl-**]
(Ar. esleme) b.-di P179b2; Y221b4
(Ar. ez‘ ane) b.-di P180a6; Y222b3
(Ar. eṭā‘ a) b.-di P184b5 [Y **ṭā‘ at kıl-**]
(Ar. selleme) b.-di P195a4

- (Ar. ātā) b.-di P203b1
 (Ar. inḳāde) b.-di P208b4
 (Ar. şada‘a) b.-di Y192b1
 2. Alçak gönüllü, huşu sahibi olmak.
 (Ar. ihbete) b.-di P172a6, Y211a2
 (Ar. teḥaşşa‘a) b.-di P210a13
 3. Kelamı yumuşak olmak.
 (Ar. ḥada‘a) b.-di P158b2; Y190b7
 4. Karşılığını vermek, cezalandırmak.
 (Ar. cāzā) b.-di P203b3 [Y **cezā bir-**]
 5. Bir işe gücü yetmek.
 (Ar. aḳrana) b.-di P180a8 [Y **küçi yet-**]
 6. Bir şeyi kendisi için edinmek.
 (Ar. istifāde) “*boyun südi anġa*” Y311a6
 7. Gizlenmek, sızmak, sıvışmak, gizlice gitmek.
 (Ar. tesellele) b.-di Y292b1 [P **ḳayıt-**]
boyun süme- İsyân etmek, haddi aşmak.
 (Ar. ‘atā) b.-di Y152a6
 (Ar. ista‘şā) b.-di Y312b7
boyun sümez İsyankâr.
 (Ar. merīd) b. Y199b4 [P **boynaġu**]
boyun sümez bol- İsyân etmek.
 (Ar. merude) b.-dı Y199b3 [P **boynaġu bol-**]
boyun sümezlik ḳıl- 1. İnat etmek.
 (Ar. ‘anade) b.-dı Y118b6 [P **boynaġulıḳ ḳıl-**]
 (Ar. ‘ānede) b.-dı Y257b4 [P **önüş-**]
 (Ar. eṭġā) b.-dı Y234a7 [P **ṭāġı ḳıl-**]
 2. Haddi aşmak, azmak. İsyanda ve zulümde aşırı gitmek.
 (Ar. ṭaġā) b.-dı Y196b5 [P **ḥaddine kiç-**]
boyun sündür- Boynunu kırmak.
 (Ar. veḳāşa) “*boynın sündürdi*” Y98b1 [P **boyun sı-**]
boyun tamarı Şah damarı.
 (Ar. ihda‘ = m. ḥablu‘l-verīd) b. P17b9 [Y **ömgen tamar**]
boyun yigen Şamar atılan kimse.
 (Ar. şaf‘ān) b. P159b4 [Y **boyun yigüçi**]
boyun yigüçi Şamar atılan kimse.
 (Ar. şaf‘ān) b. Y192b3 [P **boyun yigen**]
boyunnuġ iki yanı Ensenin iki tarafı.
 (Ar. ḳazālān) b. Y12a1 [P **eġsening iki yanı**]

→ itinġ boyun bağı P217b8; peyveste b. sügen P184b5, Y229b7

boyunduruġ Hayvanların boynuna geçirilen bir tür çember.

boyunduruġ ormi Sırt, ense.

(Ar. kâhil / c. kevâhil) b. Y14b7 [P **iki kulak arası**]

boyunla- Şamar atmak.

(Ar. şafa‘ a) b.-dı P159b4; Y192b2 [Y**şapla ur-**]

boyunlu/uġ Boyunlu, boynu (...) olan.

→ kısga boyunluġ bol- P147b6

→ kısga boyunluġ bol- Y175a3; kısga b. Y175a4

boz Gri, açık toprak rengi.

→ kök boz at P41b9

→ aklı bozlu yıldız P3a9

boz- 1. Geçersiz duruma getirmek, sökmek; satış, ahit vs.yi bozmak, iptal etmek, (hürmet, kutsallık) ihlal etmek.

(Ar. nekeşe) “*bozdi ‘ahdni*” P97b4

b.-dı Y116b7

(Ar. qazza) “*bozdi mührni*” P114b4

b.-dı Y139a4

(Ar. fekke) b.-dı P115b3; Y140b1

(Ar. feseha) b.-dı P156b5; Y188a2

(Ar. efsede) b.-dı Y213a2 [P **fesädka keltür-**]

(Ar. afera) b.-dı P174a6; Y213b7

(Ar. ekäle) b.-dı P185a4; Y230b4

(Ar. inteheke) b.-dı P205a12 [Y **yurt-, sı-**]

(Ar. terädde) b.-dı P214a6

bozmaġ tile- Vazgeçmek.

(Ar. istekäle) b.-di P216a8; Y312a2

2. Çelişmek, yıkmak.

(Ar. nâkaža) “*bozdi âhırkı söz evvelkını*” P201a12

b.-dı Y259a6

3. Birini çok kötülemek.

(Ar. zemmeme) b.-dı P196b9 [Y **yer-**]

bozaġ Boya, renklendirici madde. *krş.* **boya, boyaġ**

(Ar. sibġ) b. Y127a5 [P **ton boyaġı**]

→ kızıl bozaġ Y37b6; sarıġ b. birle sıwa- Y253a2

bozaġlıġ Boyalı.

bozaġlıġ yünġ Boyanmış yün.

(Ar. ‘ihn / c. ‘uhün) b. Y47b6 [P **renklig yünġ**]

bozluġ Boylu, boyu (...) olan. *krş.* **boyluġ**

→ orta bozluğ Y19a1; uzun b. Y19a1; uzun b. Y177a2; uzun b. Y178a3; yumşak b. Y178a3

bozu/ıl- 1. Bozulmak, dağılmak, çürümek.

(Ar. fesede) b.-dı (bozul-) Y118b7 [Y **yawuz bol-**]

(Ar. fesude) b.-dı (bozul-) Y119a1

(Ar. tefesseha) b.-dı (bozul-) P209b5; Y284b2

(Ar. tenakkaza) b.-dı P210a10

2. Geçersiz duruma gelmek.

(Ar. infeseha) “*bozuldu bey*” P207b7

b.-dı (bozul-) Y278a1

(Ar. intekeza) b.-dı (bozul-) P204b11; Y268b2

bozılmış Fasit, batıl, bozulmuş.

(Ar. fesid) b. P99a5 [Y **bozılmış nirse**]

bozılmış nirse Kilim, giysi vs.nin yeniden ip elde edilen bozuntusu.

(Ar. niks / c. enkāš) b. P97b5 [Y **ipi çıkmış urgan; silkinmiş nirse**]

bozulgan Bozulmuş, bozuk.

(Ar. fāsīd) b. Y119a1 [P **yawuz bolmuş**]

bozılmış nirse Fasit, batıl, bozulmuş.

(Ar. fesid) b. Y119a2 [P **bozılmış**]

bozun Halk, insanlar, kişiler topluluğu. *krş. bodun*

(Ar. kavm) b. (bozunlar) Y72a1 [P **kişiler**]; Y90b5 [P **erenler**]; Y93a6 [P **kişiler**]; Y97a7 [P **kişiler**];

Y116a1 [P **erenler**]; Y120a2 [P **erenler**]; Y128a4 [P **erenler**]; Y133b3 [P **kişiler**]

b.+inğ (bozunlar) Y69a1 [P **kişiler**]

b.+ka (bozunlar) Y70b3 [P **erenler**]; Y71b6 [P **kişiler**]; Y72a1 [P **kişiler**]; Y99b4 [P

erenler]; Y141b6 [P **kişiler**]

bögen Göden bağırsağı; bağırsağın anüse açılan kısmı.

(Ar. ʿafc / c. aʿ fāc) b. P19b1; Y17a1

bögenle- Cıvık pislemek.

(Ar. šelaṭa) Y75a7 [P **sıcakla-**; Y **sowukla-**]

böget 1. Su bendi. Baraj, gölet.

(Ar. sikr) b. Y121b5 [P **suw bağı**]

(Ar. sedd) b. P112b1 [Y **berk böget**]

2. Nehir vs.den su akan yarıklık, gedik.

(Ar. bešḡ) b.+ni P106a7; P112b1; Y128a7; Y136b2

→ berk böget Y136b3

bögür- Bağırarak, sesini yükseltmek.

(Ar. ḥāra) b.-di Y146a1 [P **bağır-**]

bökelek Eşek, sığır vs. burnuna giren bir çeşit sinek; gübre sineği.

(Ar. nuʿre / c. nuʿar) b. P51a7; Y51a1

bölük Topluluk, insan yığını.

(Ar. şeml = cemā'at = m. melā' = m. ḥavze = m. zümre = c. zümer = m. ma'şer = m. 'işābe / c. 'aşāib = m. uşbet / c. uşab = m. ḥalka / c. ḥalaḡ = m. ḡabīl = m. şirzime = m. beyza = m. fi'e = m. 'ize / c. 'uzūn = m. şube / c. şubāt = m. ḥizb / c. aḡzāb = m. fevc / c. efvāc = m. şulle / c. şulel) b. P14a6 [Y ügür]

→ iki bölüm P214b6; iki b. P214a10

böy İri ve zehirli örümcek. *krş. möy*

(Ar. demle) b. Y49b1

böz Bez. *krş. biz (II)*

(Ar. kurbās / c. kerābīs) b. Y40a7 [P biz]

böz satḡuḡı Bezci, bez satan.

(Ar. kurbāsiyy) b. Y40b1 [P biz satḡuḡı]

→ pāre böz Y140a2

bu Bu; yakın olanı yahut anılanı işaret eder söz.

(Ar. huve) P59b1, 2, 3; P60b6; P61a5; P62a7; P62b1; P63a1, 5; P63b2; P64a5; P64b4; P65a1, 2; P65b4; P66a2, 3; P67a1; P68b6, 7; P69a1, 5; P69b2, 5; P70a4, 7; P72b1; P73b9; P74b2; P77a5; P77b4, 6, 8; P78b7; P81a3; P84b8; P94a8; P94b5; P112b6; P113a2; P117a6; P117b3; P118a6; P121a7; P123a6; P123b2; P124a8; P127b2; P129a7; P129b1; P130b8; P135a2; P140b6; P146a5; P147a5; P154a9; P163a3; P171a5; P188a5; P189b9; P202a12; P203b4; P217b14; Y61b5 [P ol]; Y62a1; Y62a5; Y62a6; Y62a7; Y63b7; Y64b6; Y64b6 [P ol]; Y65b6; Y66a2; Y66a3; Y66b4; Y66b6; Y67a2; Y67b2; Y68b1; Y69a2; Y69a3; Y69b2; Y69b3; Y70a2; Y70b1; Y70b5 [P ol]; Y71a3, 4, 7; Y72a7; Y73b4; Y74b7 [P ol]; Y75a2, 4, 5; Y75b2, 3, 4, 7; Y76a7; Y76b5; Y77a6; Y77b3, 6; Y78b1; Y79a7; Y80b3; Y81b2, 4; Y82b2; Y83b6; Y84b4, 6; Y85a2; Y87a1; Y87b5, 6; Y88b5; Y89b2; Y90a2; Y90b7; Y91a1, 2; Y91b2; Y92a2; Y92b1; Y93a7; Y93b5; Y94a1; Y94a3; Y94a4; Y94b1; Y95a1, 2, 4; Y95b1; Y95b5; Y96b2; Y97a2, 4; Y97a6; Y97b1, 2, 5, 6; Y98a4; Y99b1, 2; Y100a4, 5; Y100b1; Y101a2; Y103b5; Y106b5; Y107b6; Y109a2; Y110b1; Y110b9; Y111a7; Y111b4; Y112a3; Y112b1; Y112b4; Y113a2; Y113a4; Y113a5; Y113b2; Y113b5; Y114a4; Y114b6; Y115a1; Y115a3; Y116a1; Y117a1, 7; Y117b2; Y118a3, 5; Y118b7; Y119a1, 2; Y119b1; Y120a3; Y120b4; Y121a1; Y121b1, 5; Y122a1; Y122a5; Y122b7; Y123b4, 6; Y124a1, 4; Y124b3; Y125a4; Y126a5; Y126b1, 3; Y127b2, 3, 7; Y128a5; Y130a7; Y130b4; Y132b4, 6; Y134a6; Y136a2; Y136b1; Y138a4, 6; Y138b1; Y139a7; Y140a7; Y140b6; Y141a6; Y142a6; Y142b3; Y142b7; Y143a2; Y143b7; Y144a3; Y145b5, 7; Y148b1; Y149a3; Y150b3; Y151a5; Y151b5; Y152a7; Y153a3; Y153b3; Y154a7; Y154b5; Y155a3; Y156b4; Y157a3, 4; Y157b3, 6; Y158a2, 4; Y158b7; Y159a1; Y160a6; Y160b1; Y160b2; Y160b6; Y161a6; Y161b6; Y162a6; Y162b6; Y163a3; Y163a3; Y163b4; Y164a1, 4, 5; Y164b1; Y164b2; Y164b5; Y165b1; Y166b7; Y167b5; Y168b2; Y169b5; Y170b5, 7; Y173a1; Y174a6; Y175b5; Y176b6; Y177a2; Y177b2, 5; Y178a6; Y178b7; Y180a3; Y181a2; Y181a4; Y183a2; Y184a7; Y184b1; Y185a4; Y187a1; Y194a7; Y194b4; Y195a4; Y195b1; Y195b6; Y197b7; Y198b1; Y201a4; Y201b6; Y203a6; Y203b5; Y205b4; Y205b4; Y210b3; Y213a4; Y215a1; Y216a2; Y216b7; Y218b3; Y220a3; Y227b6;

Y228a4; Y229a2; Y250a4; Y257a7; Y257b3; Y258a5; Y259a4; Y259b2 [P ol]; Y260b6; Y261a7 [P ol]; Y264b2; Y269b6; Y283a5; Y295b4; Y309b3; Y309b6; Y310a5; Y318a4

(Ar. hiye) P59a8 [Y ol]; P59a9 [Y ol]; P59b6 [Y ol]; P61a7; P61b6; P62b3; P63a2; P63b6; P64a7; P68b3; P69b4; P71a1; P71b1; P76a6; P77a4, 9; P91b3; P116b4; P121a2; P122a5; P123a9; P127b7; P180b7; P206b1; Y66b7; Y67b6; Y68a7; Y68b4; Y70b2; Y71a6; Y71b3; Y71b7; Y73a1; Y74b1; Y74b6; Y76b2; Y78b7; Y79a1; Y79a3; Y79b6; Y80a3; Y80b7; Y82a7; Y82b3; Y83a2; Y83b3; Y85b1; Y86a5; Y87a3, 7; Y87b2; Y88a3, 7; Y89a3; Y89b1; Y93b7; Y94a4; Y95a6; Y99b1; Y102b7; Y104a5, 6; Y106b6; Y109a3; Y109b5; Y111a2; Y114a1; Y114b4; Y115a6; Y116a4; Y116b3; Y118b5; Y122b1; Y126b6; Y130b4; Y131b6; Y133b7; Y134a7; Y134b5; Y135b1; Y136a7; Y136b2; Y137a6; Y137b2; Y138a2; Y140a2; Y141a7; Y141b7; Y143a6; Y145a5; Y146a2, 6; Y147b2; Y149b6; Y151a1; Y151b2; Y154b2; Y155b5; Y156a6; Y156b3; Y157a7; Y160b2; Y167a5; Y180b1; Y191a1; Y195b1; Y210a1; Y218b1; Y220b5; Y225a1; Y230b1; Y238b6; Y242b7; Y243a5; Y264a3; Y311a3

(Ar. hum) P128b2; Y65b3 [P anlar]; Y81b2; Y97a7; Y120a3; Y125b2 [P anlar]; Y128a4; Y135b7; Y163b2

(Ar. hāzā) b. P110a8; P160a3; P203b5; P203b9; Y133b5; Y193a6; Y264b3; Y265a2

(Ar. hāzihi) b. P140b7; Y165b1

(Ar. racul) b. Y318a4 [P er]

(-) P89a2; P157b6; Y130b6; Y140b2; Y198b6

muñg “*bu serāy muñg katında turur*” Y165b1 [P bu (serāy)]

muñga “*nirse tap boldı muñga*” Y109b2

muni m. P190a4; Y238b7

bu er Bu erkek.

(Ar. zā = m. hāzā) b. P55b5; Y56b3

bu erenler Bu erkekler.

(Ar. ūlā’i = m. hā’ulā’) b. P55b6

bu iki er Bu iki erkek.

(Ar. zāni = m. hāzāni) b. P55b5; Y56b3

bu iki tişi Bu iki dişi.

(Ar. tāni = m. hātāni) b. P55b6 [Y bu iki urağut]

bu iki urağut Bu iki dişi.

(Ar. tāni = m. hātāni) b. Y56b4 [P bu iki tişi]

bu muzāri’ Bu (gibi), benzer.

(-) “*bu muzāri’ din özge yok*” P89a2

bu tişi Bu dişi.

(Ar. tā = m. hātā) b. P55b6 [Y bu urağut]

(Ar. zih = m. zī = m. hāzihi = m. hāzī) b. P55b7 [Y bu urağut]

bu tişiler Bu kadınlar.

(Ar. ūlā’i = m. hā’ulā’i) b. P55b7

bu urağut Bu dişi.

(Ar. tā = m. hātā) b. Y56b4 [P **bu tişi**]

(Ar. zih = m. zī = m. hāzihi = m. hāzī) b. Y56b4 [P **bu tişi**]

bular Bunlar.

(Ar. hum) “*bular kum sayınça turur*” Y136b5 [P **anlar**]

b.+nı P235a2 [P **anlar**]

b.+ıñg Y263a5 [P **anlar**]

(Ar. -him) “*ğaretni yaydı bularınğ üze*” Y142a5 [P **anlar**]

b.+ıñg Y146a2 [P **anlar**]; Y250a1 [P **anlar**]

(-) b.+ıñg Y263a6

munça 1. Böyle, böylece.

(Ar. kezā) m.+ğa Y151a6 [P **mundağ**]

2. Bu, bu kadar.

(Ar. hāzā) m. Y265a3 [P **bu**]

munça munça Şöyle şöyle.

(Ar. keyte ve keyte) m. P55a6 [Y **munça taķı munça**]

munça taķı munça Şöyle şöyle.

(Ar. keyte ve keyte) m. Y56a1 [P **munça munça**]

munda Burada.

(Ar. hunā = m. hāhunā) m. P55a7 [Y **oloķ munda**]

mundağ Bu, şü, şöyle.

(Ar. kezā) m. P123a6 [Y **munça**]; P150b6 [Y **fulān iş**], 7; P157a9 [Y **fulān nirse**]; P157b3 [Y **fulān nirse**]; P160a8; P201a5; P202a3 [Y **fulān iş**]

m.+nı P194b5; P195b4 [Y **nirse**], 7 [Y **fulān nirse**]; P198b2; P201b13; P207a8

m.+dın P195b9

(-) m. P160b5

mundağ nirse Bu, şü, şöyle.

(Ar. kezā) m. P195b5 [Y **fulān nirse**]

→ kim bu P56a8, Y57a7; ne neñg b. P56a8; neñg bu Y57a7; uş b. er P56a3, Y57a3; uş b. erenler P56a4; uş b. iki er P56a4, Y57a3; uş b. iki tişi P56a4; uş b. iki urağut Y57a4; uş b. kamağ erenler Y57a4; uş b. tişi P56a4; uş b. tişiler P56a5; uş b. urağut Y57a4; uş b. urağutlar Y57a4-5

→ munça taķı munça Y56a1

→ oloķ munda Y56a2

budaķ Budak, ağacın dalı, dal olacak sürgün. *krş.* **butaķ**

(Ar. ğuşn) b. P209b6 [Y **butaķ**]

buğ Buhar, buğü.

(Ar. buhār) b. Y38b3

→ ağız buğı Y13b5

buğday Buğday.

(Ar. burr) b. P90b8; P92b2; Y108a3; Y110a7

b.+mı P161a5

b.+ğa P109b3; P179b1; Y132b5

buğday başı Başak.

(Ar. sunbul) “*awdı buğday başını*” P107b8

b.+n Y130b2

buğday başı yıldız Başak burcu.

(Ar. sunbule) b. P3a2

buğday biti Kene cinsinden bir böcek.

(Ar. kımmel / c. kımmel) b. P51a5; Y50b6 [Y ...]

buğday eñlig Buğday tenli.

(Ar. esmer) b. Y19a5

(Ar. âdem) b. Y167b7 [P **buğday renklig**]

buğday renklig Buğday tenli.

(Ar. âdem) b. P142b3 [Y **buğday eñlig**]

buğday renklig bol- Buğday renkli olmak, esmerleşmek.

(Ar. edime) b.-dı P142b2; Y167b6

buğra Buğur.

(Ar. faħl / c. fuħl = m. fenik) b. P46a5; P59b6; P125b5; P172b7; Y44b1; Y62b5; Y154b3; Y211b7;
(buğralar / faħlân) P214b1

b.+mı P187a1

(buğra) **etüki** Deve vs. ayağının tırnak gibi olan kısmı.

(Ar. ħuff / c. aħfâf) e. Y45a4 [P **tiwe etüki**]

(buğra) **ħusyesi** Deve erkeklik organı kılıfı.

(Ar. şîl) ħ. Y45a3 [P **zeker kapı**]

(buğra) **köpüki** Devenin ağız köpüğü, salyası.

(Ar. luğâm) k. Y44b2 [P **buğra keweki**]

(buğra) **örgüci** Deve hörgücü.

(Ar. sinâm / c. esnime = m. te’kim / c. tevâkim) ö. Y45a5 [P **tiwe örgüci**]

buğra zekeri Devenin erkeklik organı.

(Ar. miķlem) b. Y45a2 [P **tiwe zekeri**]

buğraħânî (Far.) Tutmaç; bir tür yoğurtlu çorba.

(Ar. laṭiṭa) b. P35a5

buğağ Bukağı, kelepçe esir bağlayacak bağ.

(Ar. kayd / c. kıyüd = f. ğull / c. ağlâl) b. P7b5; P70b3; Y78a3

(Ar. şafed = m. şifâd) b. P62b1; Y66a2

Ar. eşfâd) b. P195b5

b.+ka Y248a5

buğağula- Bukağı ile sağlam bağlamak.

(Ar. şafede) b.-dı P62b1; Y66a2

bukağuluğ Bukağılı.

bukağuluğ esİR Bağlı, zincirli esir.

(Ar. esİrun mukebbel) b. Y246b6 [P **kişenlig esİR**]

buk/ğalı/uk Gemi sereni.

(Ar. dekal) b. (buğalık) Y31b6 [P **buğaluk**]; (buğaluk) P29b8 [Y **buğalık**]

bukurdağ Küçük dil.

(Ar. lehāh / c. lehā) b. P17b6

bul- 1. Elde etmek, aradığıyla karşılaşmak, tesadüf etmek.

(Ar. vecede) b.-dı P82b6; Y96b5

(Ar. nāle) b.-dı P150a9; Y178b3

(Ar. elfā) b.-dı P187b2; Y234b3

(Ar. şādefe) b.-dı P202a5; Y260a3

→ asığ bul- P205a2; asığ b.- P210b3; asığ b.- Y306b2; ğarīb b.- Y304a6; hezīmet b.- P88a3, Y104a5; hoş b.- Y310b7; hoş mezeliğ b.- Y304a6; ihtilāf b.- P205a4; menfa' at b.- P211a15; mezeliğ b.- P145b8, Y172b1; mezeliğ b.- P205b14; ögmekke sezā b.- Y212a4; süçü/ig b.- P216b1, Y313a4; tölek b.- Y310a1; (yañı) b.- Y311a5; yarağ b.- P211a14; yumşak b.- Y310a1; yumşak b.- Y312b1; zafer b.- Y117a5; zafer b.- P135b4, Y158b1; zafer b.- Y189a6; zafer b.- P174b2

→ hezīmet bulmağ Y214a1; tilek b. P191b2, Y241a7

→ köni yol bulmuş P98b4

2. Bilmek, duymak.

(Ar. ḥasse) b.-dı P113b7

bulamağ Bulamaç. ?

(Ar. sencīne) b. P35a4; Y38b7

bulaş- Karışmak.

bulaşgan Kepçe, kazan kepçesi.

(Ar. mişvāt) b. P120b9 [Y **tepretgü nirse**]

bulaşdır- Karıştırmak, alt üst etmek.

(Ar. sāta) “*bulaşdırdı küweçni*” P120b9 [Y **tepret-**]

buldurçın Bildircin.

(Ar. sumānī = m. selvā = f. ṭāvūs / c. ṭavāvīs = f. fāhte / c. fevāhīt = f. bulbul) b. P52b2; Y52b3

bulğa- 1. Bulaştırmak, bulamak.

(Ar. laṭaḥa) b.-dı P156b5; Y188a2

(Ar. zarrace) “*bulğadı anı kağga*” P189b9

b.-dı Y238b3

(Ar. ‘ affera) b.-dı P191b4; Y241b1

(Ar. şehḥaṭa) b.-dı P192b8; Y243b2

(Ar. rammele) b.-dı P194b4; Y246a7

(Ar. levveşe) b.-dı P198a1; Y251b4

(Ar. ravveka)²¹¹ b.-dı P198b4 [Y **süz-**]

→ kağıt/ka bulğa- P200b4, Y256a3; kınağa b.- Y237b1; toprakğ/ka b.- P189a6, Y237a6

2. (Hayvan hayvana) Vurmak, sataşmak. ?

(Ar. ʿāse) “*bulğadı kırt koylarını*” P86a5 [Y **talğa-**]

3. Eğmek, indirmek.

(Ar. levvā) “*bulğadılar başlarını*” P201a1 [Y **eg-**]

bulğan- 1. Bulanmak, batmak, sürünmek.

(Ar. sāḥa) “*bulğandı toprakğa*” P86b5

b.-dı Y102b1

(Ar. teẓammeḥa) “*bulğandı za‘ferān birle*” P209b5 [Y **türt-, bulğaş-**]

(Ar. telaṭṭaḥa) b.-dı P209b5; Y284b3

(Ar. televveşe) b.-dı P212a6; Y293b5

→ kağıt/ka bulğan- P152a1, Y181a1; toprakğa b.- P109b5; toprakğa b.- P209a8; toprakğ/ka b.- P210a1, Y286a1

→ kağıt bulğanğan nerse P152a1; toprakğa b. P109b6

2. Bulanık olmak, berraklığını yitirmek.

(Ar. kedira) “*bulğandı suw*” P136a2 [Y **bulğanuḵ bol-**]

(Ar. raniḳa) b.-dı P140a3 [Y **bulğanuḵ bol-**]

3. Bozulmak.

(Ar. kedira) “*bulğandı tirliki*” P136a3 [Y ... **bol-**]

(Ar. tekeddera) b.-dı P210a3 [Y **bulğanuḵ bol-**]

4. (Yürek) Oynamak, korkmak, kederlenmek.

(Ar. cāşe) “*bulğandı köñgli*” P87b6

b.-dı Y103b6

(Ar. ğaşşe) b.-dı P90a9; Y107b2

bulğandır- Bulandırmak, bulanık hâle getirmek.

(Ar. keddera) b.-dı P192a1 [Y **bulğanuḵ kı1-**]

bulğanuḵ Berrak olmayan, bulanık.

bulğanuḵ bol- 1. Bulanık olmak, berraklığını yitirmek.

(Ar. kedira) b.-dı Y159a2 [P **bulğan-**]

(Ar. raniḳa) b.-dı Y164b3 [P **bulğan-**]

2. Rengi değişmek, bozulmak.

(Ar. kedira) b.-dı Y159a3 [P **ayna-**]

3. Bozulmak, (geçim) kötüleşmek.

(Ar. tekeddera) b.-dı Y286a4 [P **bulğan-**]

bulğanuḵ kı1- Bulandırmak, bulanık hâle getirmek.

(Ar. keddera) b.-dı Y242a2 [P **bulğandır-**]

²¹¹ Arapça fiil ilgili sözlüklerde “Süzüp arıtmak.” anlamıyla geçmektedir.

bulğanuq suw 1. Berrak olmayan su.

(Ar. rank) b. P140a3

2. Sel. Çok su. Denizin suyunun yükselip karaya yayılması.

(Ar. medd /c. mudād) b. Y137a1 [P **taşkın**]

bulğaş- Bulanmak, sürünmek.

(Ar. teẓammeḥa) b.-tı Y284b2 [P **bulğan-**; Y **türt-**]

bulıt *bk.* **bulu/ıt**

bulıtlıg *bk.* **bulu/ıtlıg**

bulma- 1. Kaybetmek, yitirmek.

(Ar. ‘adime) “*nirseni bulmadı*” Y168b3 [P **yitür-**]

2. Aciz kılmak; birini aciz düşürüp onu elde etmesi zor olmak.

(Ar. a‘veze) b.-dı P184b3; Y229b5 [P ‘**aciz kııl-**]

→ gānīmet bul<ma>- P177b2; nirse b.- Y218b4

bulna- Esir almak.

(Ar. esere) b.-dı P63a4 [Y **esir kııl-**]

(Ar. sebā) b.-dı P90a5; Y107a5 [Y **bulun kııl-**]

bulun 1. Esir.

(Ar. esīr / c. esrā / c. usārā) b. P63a5 [Y **esir**]; Y24a3

2. Ganimet.

(Ar. gānīmet / c. gānā’im = m. mağnem / c. meğānim) b. Y169a3

bulun bir- Ganimet olarak vermek.

(Ar. efā’e) “*bulun birdi taṅgrı müselmānlarḫa kāfir mālını*” Y228a2 [P **gānīmet kııl -**]

bulun kııl- 1. Esir almak.

(Ar. sebā) b.-dı Y107a5 [P, Y **bulna-**]

2. Ganimet olarak almak.

(Ar. gānime) b.-dı Y169a3 [P **gānīmet kııl-**]

(Ar. iğteneme) b.-dı P205b8; Y271b2

bulun kıılmaḫ tile- Birini esir almak.

(Ar. iste’sera) b.-dı Y305a4 [P **esirlikke ber-**; Y **bulunḫa bir-**]

bulunḫa bir- Birini esir almak.

(Ar. iste’sera) b.-dı Y305a4 [P **esirlikke ber-**; Y **bulun kıılmaḫ tile-**]

bulun- Elde edilmek, olmak.

bulunmaz bol- Az, nadir, neredeyse bulunamaz olmak.

(Ar. ‘azze) b.-dı P79b7 [Y ‘**aziz bul-**]

bulu/ıt 1. Bulut.

(Ar. ‘ariz / c. ‘avāriz = m. ḡaymet / c. ḡaym / c. ḡuyūm = m. seḫābe / c. seḫāb / c. seḫāib = m. ḡamāme / c. ḡamāyim) b. P3b4

(Ar. seḫābe) b. P154a4; P174b5; (bulıt) Y184a1; Y214b2

b.+nı P171b2; (bulıt) Y209b4

(Ar. şehāb) b. P181a9; P181b7; P208a5; (bulıt) Y224b4; Y225a6; Y278b6

b.+nı (bulutlar) P186a9; (bulıt) Y308b4

b.+dın (bulıt) Y308b4

(Ar. ğaym) P177b7; P208b3; P210b2; (bulıt) Y219a3

(Ar. ğamāme) b.+nı P196b7; (bulıt) Y249b7

2. Gökyüzü.

(Ar. semāʿ) b. P106a7; P116a1; P177b1

bulıt kapla- (Gök) Bulutla kaplı olmak.

(Ar. teĝayyeme) b.-dı Y295b3

bulıt kıl- (Gök) Bulutla kaplı olmak.

(Ar. aĝāme) b.-dı Y232a5 [P **bulutluĝ bol-**]

bulut pāresi Bulut parçası.

(Ar. kisfe / c. kisef) b. P3b7

→ aĝ bulut P3b6; yaĝmurluĝ b. P118a2; yaĝmursız b. P3b6; yaldırımluĝ b. P106a7, Y128b1

→ yaĝa bařlaĝan bulutlar P174b5

bulu/ıtluĝ Bulutlu.

bulu/ıtluĝ bol- Gök, bulutlarla kaplı olmak.

(Ar. ğāme) b.-dı P89a9 [Y **bulıtluĝ bol-**]; (bulıtluĝ bol-) Y106a5 [P **bulutluĝ bol-**]

(Ar. aĝāme) b.-dı P186a4 [Y **bulıt kıl-**]

bur- İki ucundan tutup bükme, (kulak) burmak, ovmak, sürtmek.

(Ar. ʿarake) “*ĝulaĝın burdı*” Y130b1 [P **aw-**]

burak- Bırakmak, elinden atmak, terketmek. *krş. biraĝ-*

(Ar. nebeze) b.-tı Y66b6 [P **biraĝ-**]

(Ar. lafeza) b.-tı Y76b4

burası Bura, bu yer.

(Ar. huve) b. Y221a3

burĝaʿ (Ar.) Peçe, yüz örtüsü.

burĝaʿ ört- Peçeyle örtünmek, peçelenmek.

(Ar. teberĝaʿ a) b.-ti Y318b7 [P **peçe örtün-**]

burtar- (Yüz) Buruşturmak, ekşitme.

→ yüz burtar- Y72a6

burtaruĝ Buruşuk, ekşi.

burtaruĝ yüzlüĝ Yüzü ekşi.

(Ar. ʿabüs) b. Y19a5

burun Burun, solunum organı.

(Ar. enf / c. unüf) b. P17a2; Y13b2

b.+ı P106a2; P109b5; P156b4; Y95b5; Y128a1; Y132b6; Y188a1

b.+ın Y190b4

b.+ını P158a9

b.+inġa P158b8; Y191a7

b.+indın P82a1

(Ar. ma' tis) b. P67a1; Y72a7

(Ar. maḥtim) b. P76a2

burnı aqġan Burnu akan.

(Ar. zān) b. P82a1 [Y **aqġan burun**]

burnı kesük Burnu kesilmiş.

(Ar. ecda') b. P158a9; Y190b5

burnı kısqā bol- Burnun ucu azca kalkıp gerisi basık olmak.

(Ar. ḥanise) b.-dı Y159b2 [P **kısqā burunlġ bol-**]

burnı kiçig Burnu küçük olan.

(Ar. ezlef) b. Y163b5 [P **kiçig burunlġ**]

burnı kiçig bol- Burnu küçük olmak.

(Ar. zelif) b.-dı Y163b5 [P **kiçig burunlġ bol-**]

burnı suwlġ Burnu akan.

(Ar. ezenn) b. P82a2[Y **burnı suwlġ er**]

burnı suwlġ er Burnu akan.

(Ar. ezenn) b. Y95b5 [P **burnı suwlġ**]

burnı suwlı/uġ bol- Burnu akmak.

(Ar. zenne) b.-dı P82a1; (burnı suwlġ bol-) b.-dı Y95b5

burun içi Burun deliği.

(Ar. menḥar = m' a. minḥar) b. Y13b3²¹² [P **burun üdi**]; P65a7 [Y **burun telüki**]

(Ar. ḥaṭm) b. P76a2

burun kanı Burundan akan kan.

(Ar. ru' āf) b. P106a3; Y128a3

burun kapusu Burun kemiği.

(Ar. qaşabe / c. qaşab / c. qaşabāt) b. Y13b2 [P **seṅrik**]

burun suwı Sümük.

(Ar. muḥāt) b. P17a4 [Y (burun) **sünüki**]

burun sümükür- Hızlı bir nefes vermeye burundan sümük çıkarmak.

(Ar. imteḥāta) b.-di (burnın sümükür-) Y268b5 [P **sümükür-**]

(burun) **sünüki** Sümük.

(Ar. muḥāt) s. Y13b4 [P **burun suwı**]

burun tamı Burnun iki deliğini ayıran duvar.

(Ar. vetere) b. P17a4

burun telüki Burun deliği.

(Ar. menḥar = m' a. minḥar) b. Y70a2 [P **burun içi**]

²¹² (burun) içi

burun ucu Burun ucu.

(Ar. ḥurṭūm = m. ʿirnīn) b. P17a2

(Ar. ernebe / c. erānib) b. P17a3; Y13b3

burun üdi Burun deliği.

(Ar. menḥir / c. menāḥir) b. P17a3 [Y (burun) içi]

burun yaş- Kadın yaşmak bağlanmak.

(Ar. ilteşeme) b.-tı (burnın yaş-) Y271b4 [P, Y **yapşun-**; Y **yüz <yaş->**]

burun yumşakı Burundaki kemiksiz, yumuşak yer.

(Ar. mārīn) b. P17a3; Y13b3

burunğ/ka dārū koy- Burnuna enfıye çekmek, ilaç koymak.

(Ar. seʿaṭa) b.-dı (burnınga dārū koy-); b.-dı (burnınga dārūnı koy-) Y126a7

burunğa dārū koyğan iziş Enfıye kutusu.

(Ar. musʿaṭ) b. P104b7 [Y **dārūluk**]

burunğa kat- Burnuna (su) çekmek.

(Ar. istenşeḳa) b.-tı (burnınga kat-) P205b12 [Y **burunğa ız-**]

burunğa ız- Burnuna (su) çekmek.

(Ar. istenşeḳa) b.-tı (burnınga ız-) Y307a3 [P **burunğa kat-**]

→ (burun) sünüki Y13b4

burunduk Burunduruk; hayvanın burnuna geçirilen halka. *krş.* **murunduk**

(Ar. ʿirān = m. ḥiṣāş / c. eḥiṣşe) b. Y45a6 [P **büylük**]

(Ar. ḥizāme / c. ḥazāyim = m. ḥuṭām / c. ḥuṭum = m. zimām / c. ezimme) b. P46b9 [Y **buylu; kıll murunduk**]

(Ar. ḥiṭām) b. P76a2; Y87a1

burunduk taḳ- Burunduruk takmak.

(Ar. ḥaṭame) b.-dı P76a1; (b.-tı) Y87a1

(Ar. demme) b.-dı P116a1; (b.-tı) Y141b3

burunduk yipi Hayvan yuları.

(Ar. zimām / c. ezimme) b. Y45a7

burunlu/uğ Burnu, çıkıntısı olan; (...) burunlu.

burunluğ bardaḳ Emzikli bardak.

(Ar. bulbule / c. belābil) b. Y6a6 [P **cerlig küze**]

→ kısğa burunluğ bol- P136a9; kiçig b. P139b2; kiçig b. bol- P139b1; yepşük b. P136b6; yepşük b. bol- P136b5; yüksek b. P147a4; yüksek b. bol- P147a4

→ kısğa burunluğ P136a9, Y159b2; uluğ b. bol- Y174a6; yepşük b. Y160a1; yepşük b. bol- Y159b7; yüksek b. Y174a6

bürüt (<Far. burūt) Dudağın üstündeki kıllar, bıyık.

(Ar. şārib / c. şevārib) b. P17b7 [Y **bıyık**]

b.+1 P113a8 [Y **bıyık**]

b.+1mı P114a8 [Y **bıyık**]

b.+nı P187a9 [Y **bıyık**]

(Ar. sibāl) b.+nı (būrūtlar) P195a2 [Y **bıyık**]

būrūt uçı Bıyığın ucu.

(Ar. seble / c. sibāl) b. P17b8 [Y **bıyık uçı**]

būryā (Far.) Kamıştan yapılmış hasır, kaba hasır.

(Ar. bāriyy) b. P38a2

bus- Yatmak, sinmek.

→ arқан bus- Y320a1

būstān (Far.) Bahçe, yeşillik.

→ sık būstānlar P206a5

but Kalça ile diz arası.

budı²¹³ **etsiz** Kalçaları etsiz ve çelimsiz olan.

(Ar. ezell) b. Y174a2 [P **yanı başı arık er**]

budı²¹⁴ **etsiz bol** - Sağrı ve uylukları etsiz olmak.

(Ar. zelle) b.-dı Y174a2 [P **yanı başı arık bol -**]

budı aruk ‘avret Kalçaları etsiz, çelimsiz dişi.

(Ar. zellā’) b. Y174a2 [P **yanı başı arık tişi**]

butı arasınga kıs- Giysisini uylukları arasında tutmak.

(Ar. isteşfera²¹⁵) “*butı arasınga kıstı tonrı*” Y305a6 [P **iki but arasında tut-**]

b.-dı Y305a7 [P **iki but arasında tut-**]

→ iki but arası P20a6, Y18a4; kaçanmak için b. kötür- Y189a4; iki b. arasında tut- Y270b5;

iki b. arasında tut- P215a11

buta- Budamak; ağaç, asma vb.nin dallarını kesmek, kısaltmak; meyve devşirmek.

(Ar. hāzade) b.-dı P62a6; Y65b5

(Ar. cereme) b.-dı Y86a6 [P **kes-**]

(Ar. şarame) b.-dı Y87a4 [P **kes-**]

(Ar. hārafe) b.-dı Y127b1 [P **aç-**]

(Ar. cedde) b.-dı Y136a5 [P **kes-**]

(Ar. şezzebe) b.-dı P189b1; Y237b4

(Ar. kaçzabe) b.-dı P189b3; Y238a1

butak Budak, ağacın dalı, dal olacak sürgün. *krş. budak*

(Ar. guşn / c. guşān) b. P212b13; Y284b5 [P **budak**]

b.+dın P11b7; Y135b3

b.+1 (butaklar) P211a6

butak kes- Ekinin uzayan yapraklarını kesmek.

(Ar. şeryefe) b.-dı (butakın kes-) P218a1

²¹³ M. d > z

²¹⁴ M. d > z

²¹⁵ Y: ş > ş

→ butanmış butağ Y111a3; taze b. Y111a3

butağlan- 1. Ekin budak sürmek.

(Ar. şeryefe) “*butağlandı ekin*” P218a1

b.-dı Y318b3

2. Dallanmak, ayrılmak, çatallanmak, ayrılıp kol kol olmak.

(Ar. inşe‘abe) “*butağlandı yol*” P207b4

(Ar. teşa‘‘abe) b.-dı P209a10

butan- Budanmak, dalları kesilmek.

butanmış butağ Devşirilmiş meyve.

(Ar. cenāt = m. cenā = m. ceniyy) b. Y111a3 [P **ewdinmiş mīve**]

būte (Far.) Ok hedefi.

būte<ğa> atğu ok Hedefe atılan ok.

(Ar. mermāt / c. merāmī) b. P44b5

būteğa tig- Ok vs. hedefe isabet etmek.

(Ar. şābe) “*ok būteğa tigdi*” Y101a3 [P **nişāneğa teg-**]

buy- Aydınlanmak, parlamak.

(Ar. istenāre) b.-dı P216a6 [Y **yarū-**]

būylık (Far. + T.) Burunduruk, deve burunduruğu. *krş.* **buylu**

(Ar. ‘irān = m. hişāş / c. ehişşe) b. P46b8 [Y **burunduğ**]

buylu (Far. + T.) Burunduruk. *krş.* **buylık**

(Ar. hizāme / c. hazāyim = m. huṭām / c. huṭum = m. zimām / c. ezimme) b. Y45a6 [P **burunduğ; Y kıl murunduğ**]

buyruğ Emir.

(Ar. emr) b.+ını P159b2

b.+ındın P72b4 [Y **fermān**]

b.+ınça P205b4; Y271a1

(-) b.+inğa P195a4

→ tañgrı buyruğı P25b6

buyur- 1. Emretmek.

(Ar. emura) b.-dı P99b9; Y120a2

(Ar. ḳaddeme) b.-dı Y247b3 [P **fermānla-**]

2. Vasiyet etmek; yapılmasını istemek, emretmek.

(Ar. evşā) b.-dı Y236a3 [P **fermānla-**; Y **vaşiiyyet kıl--**]

3. Mükellef kılmak, zor bir iş yüklemek.

(Ar. kellefe) b.-dı P193b4

buyurmağ tile- Emrini istemek, danışmak istemek.

(Ar. iste‘mera) b.-di Y305a5 [P, Y **meşveret tile-**]

buz Donarak katılaşmış su.

(Ar. cemed) b. P117b8; Y143a7

buzagu Buzağı.

(Ar. ʿicl = m. ʿiccūl / c. ʿacācīl) b. P47b8; P157a2; Y46b1; Y188b2

→ (sıḡun) buzağusu Y48a3; suḡun b. P49a1

bühtān (Ar.) Şaşkınlık. İftira.

bühtān kıl- Dehşete düşürmek, hayret ettirmek.

(Ar. behete) b.-dı Y184b3 [P **hayrān kıl-**; Y **hüccet birle tek kod-**]

bühtān koz- İftira atmak.

(Ar. behete) b.-dı P154b2

bükre- (İhtiyar) Çok yaşlanıp kocamak.

(Ar. ʿatā) b.-di Y152a6 [P **harrık bol-**]

→ kögsi bükre- P136b6

bükrer- Beli bükülmek.

(Ar. ḡavvese) b.-di P198a9 [Y **harrık bol-, egil-**]; Y252b3 [Y **harrık bol-, egil-**]

bükrek Böbrek.

(Ar. kulye / c. kulā) b. P19b3; Y17a3

bükri Kambur, eğri.

bükri bol- Kamburlaşmak, kambur olmak.

(Ar. ḡadibe) b.-dı P130a7

büksek Göğüs, meme.

bükseki belgür- Memesi belirip kabarmak.

(Ar. keʿabe) b.-di Y115b4

bükseki belgürmiş Memeleri tomurcuklanmış, belirmiş kız.

(Ar. kāʿib = m. kiʿāb) b. Y115b3 [P **emçeki belgürmiş kız**]

büktür- 1. Dürüp kıvrırmak, büküp katlamak.

(Ar. levā) b.-di Y113a6 [P **kat-**]

2. İki kat edip bükme.

(Ar. ebreme) b.-di Y221a6 [P **katıḡ kat-**]

3. İp vs.yi burarak sarmak.

(Ar. fetele) b.-di Y85a1 [P **kat-**]

(Ar. emerra) b.-di P181a6; Y224a7

4. İp vs.yi muhkem burmak.

(Ar. eḡāra²¹⁶) b.-di Y231b2 [P **katıḡ kat-**]

büktüril- İp ikiye bükülmek.

(Ar. inberame) b.-di P208a11 [Y **kesil-**]

büktürilmiş yip İpin katı.

(Ar. mirret) b. P181a6 [Y **tügüm**]

bükür Eğri, kavisli.

²¹⁶ P: ḡ > ʿ a

→ kögsi bükür P136b6

bülbül Güzel ötüşlü bir kuş.

(bülbül²¹⁷) **erkeki** Erkek bülbül.

(Ar. ʿandelīb) e. P52b3

bülegü *bk. bi/ülegü*

bünyād (Far.) Temel, dayanak, ayaklık.

(Ar. qāʿide / c. qavāʿid) b. P8b3

bürçek Alından sarkan saç.

(Ar. tūrā / c. tūrār = m. nāṣiye / c. nevāṣī) b. P16a5; Y12a6

(Ar. nāṣiye / c. nevāṣī) b. Y12a6

b.+ini P159a5

b.+indin Y191b7

bürçek tut- (Atın) İki kulağı arasına vurmak.

(Ar. qavnese) b.-tı (bürçekin tut-) Y317b3 [P başğa ur-]

bürçek tüsi Bir tutam saç. Atın yelesi. Atın kuyruğunun kılları.

(Ar. sebīb) b. P41b1

bürd (Ar.) Hırka.

→ bezenmiş bürd P198b3; ʿalemlig b. Y253a1

bürge Pire.

(Ar. burgūs / c. berāḡīs) b. P50b7; Y50a6

bürküt Kartal. Tavşancıl kuşu.

(Ar. ʿuqāb / c. ʿuqbān) b. P51b2 [Y kara kuş]

bürük Külah.

(Ar. qalensuve / c. qalānis) b. P36b2

bürük keytür- Birine şapka, külah giydirmek.

(Ar. qallese) b.-di Y242b3 [P bürük kızür-]

bürük kız- Şapka, külah giymek.

(Ar. teqallesā) b.-dı P208a11 [Y bürük ört-]

bürük kızür- Birine şapka, külah giydirmek.

(Ar. qallese) b.-di P192a8 [Y bürük keytür-]

bürük ört- Külah, şapka giymek.

(Ar. teqallesā) b.-dı Y320a1 [P bürük kız-]

bürük tiküçi Külah, şapka diken kimse.

(Ar. qallās = f. zevraḳiyy = f. durrāʿa / c. derārīʿ) b. P36b2

→ zāhidler bürüki P36b2

bürünçük Kadınların başlarına sardıkları örtü.

(Ar. ḥimār / c. ḥumur = m. miḳnaʿa / c. meḳāniʿ = m. ḳināʿ = f. ḥulle) b. P37a9

²¹⁷ Metinde kelimeye Türkçe tercüme yapılmamıştır.

bürünçük ört- Baş örtüsü örtmek.

(Ar. *ḳanna*‘‘a) b.-ti P193a5

b.-ü birdi Y244a3

bürünçük örtün- Baş örtüsü sarınmak.

(Ar. *iḥtemera*) b.-di P204a13 [Y **bürünçük sarın-**]

(Ar. *taḥammera*) b.-di P209b12

bürünçük sarın- Baş örtüsü sarınmak.

(Ar. *iḥtemera*) b.-dı Y267a4 [P **bürünçük örtün-**]

(Ar. *tedeşşera*) b.-dı P209b12; Y285b2

büstâhlık (Far. + T.) Küstahlık.

büstâhlık kı1- 1. Cüret etmek.

(Ar. *tecâsera*) b.-dı Y298b4 [P **üstâhlık kı1-**]

2. Nazlanmak, kendini beğendirmeye çalışmak.

(Ar. *teseḥḥabe*) b.-dı Y283a5 [P **üstâhlık kı1-**]

büt (Far.) Put.

(Ar. *şanem* / c. *aşnām* = m. *veşen* / c. *evşān* = m. *naşab* = m. *nuşb* = m. *nuşub* / c. *eñşāb*) b. P28a6; Y29b5

büt- İnanmak. *krş.* **bit-**

büt- taḳı saḳışğa ur- Dikkate alıp hesaba katmak.

(Ar. *vebihe*) “*hīç nerse bütmedim aṅga taḳı saḳışğa urmadım anı*” P85a4 [Y **bāk tut- taḳı saḳışğa tut-**]

büyü- Çocuk yetişmek, gelişmek.

(Ar. *neşe’e*) b.-di P154a3 [Y **ulḡal-**]

büyügen oḡlan Yetişkin çocuk.

(Ar. *nāşi’* / c. *neşā’* / c. *eñşā’*) b. P154a3 [Y **yigit**]

büyük Boyutça, benzerlerinden fazla olan.

büyük ol- Ses yükselmek.

(Ar. *cehura*) “*büyük boldı üni*” P164b1 [Y **yüksek bol-**]

büzmek Et, maydonoz, yumurta karışımı içine konmak suretiyle yapılan bir çeşit pide.

(Ar. *zemmāverd*) b. P35a7

C

cādūlık (Far. + T.) Büyücülük. *krş.* **cāzūluk**

cādūlık kı1- Büyü yapmak.

(Ar. *seḥāra*) “*cādūlık kıldı köziṅe*” P157a7 [Y **cāzūluk kı1-**]

cāhil (Ar.) Bilmez, bilgisiz.

cāhil bol- Bilmezlikten gelmek, bildiği hâlde bilmez görünmek.

(Ar. *tecāhele*) c.-dı Y300a4 [P **bilmezsın-**]

cāhillik/ıķ (Ar. +T.) Cehalet, cahillik.

(Ar. cehl) c.+din P209a1

cāhillikdin yanġan Cahilliġi terkeden; cahilliġi bırakan.

(Ar. mur^c av) c. P209a1

cāhillıķķa nisbet ķıl- Cahillik isnat etmek.

(Ar. cehhele) c.-dı Y246a6 [P **bilmezge nisbet ķıl-**]

cāhiliyyet (Ar.) İslamiyet'ten önceki, puta tapınma devri.

cāhiliyyetde tapulġan yulduz Sirius, Büyükköpek takımyıldızında yer alan bir çift yıldız.

(Ar. ŧi^c rā) c. P3a8

cā'ize (Ar.) Ödül, mükāfat.

(Ar. cā'ize) "cā'ize birdi" Y229b2 [P 'aķā; Y icāzet]

cāmedān (Far.) Heybe.

(Ar. 'aybe / c. 'iyāb) c. P37b3 [P **ķakībe**]

cān (Far.) Can.

(Ar. rūh / c. ervāh) c. P15a9; Y11a4

(Ar. nef) c.+ı P140a5; Y164b5

cān alġuķı Ölüm meleġi, Azrail.

(Ar. 'azrā'ıl = m. meleku'l-mevt) c. P13b6 [P **cān alġuķı ferişte**]

cān alġuķı ferişte Ölüm meleġi, Azrail.

(Ar. 'azrā'ıl = m. meleku'l-mevt) c. Y9a2 [Y **cān alġuķı**]

cān bākīsi Az bir hayat eseri, hayat kalıntısı.

(Ar. huŧāŧe = m. ramaķ) c. P15a9; (cānıng bākīsi) Y11a5

cān ber- Ölmek, ölüme yaklaŧmak.

(Ar. cāde) c.-ti Y144b5 [P **öl-**]

cānı ķıķmıŧ ten Ölmüş, canı ķıķmıŧ.

(Ar. zāhiķat) c. Y164b6 [P **ölüg ten**; Y **ölüg 'avret**]

cānım tuta and yād ķılur men Hayatın hakkı için!

(Ar. le^c amrī) c. P57b4 [Y **meniņg cānımķa**]

cānıng tuta yād ķılur men Hayatın hakkı için!

(Ar. le^c amruke) c. P57b5 [Y **seniņg cānıngķa**]

→ meniņg cānımķa Y59a1

→ seniņg cānıngķa Y59a2

cānava/ār (Far.) Canlı.

→ teprengen cānavar P14b8; teprengen c. P50b6; tepretgen c. P50a5; tört azaklıġ c. P45b6

→ teprengen cānavār Y49a6; uŧaķ c. Y50a4; yir yüzindeki teprengen c. Y10b2

cānlıġ (Far. +T.) Canlı, yaŧayan.

(Ar. ħayvān) c. P14b8; Y10b3

cānsız (Far. +T.) Cansız, yaŧamayan.

(Ar. mevtān) c. P14b9; Y10b3

cāvizāne (Far.) Ebedî, sonsuza ait.

cāvizāne bol- Devam etmek. Uzun müddet kalmak.

(Ar. hālede) c.-dı P98b2; Y118a3

cāvizāne kııl- Temelli, sürekli kılmak; devam ettirmek.

(Ar. ehlde) “*cāvizāne kııldı anı tañgrı uçmaq içinde*” P173a2

c.-dı Y212a5

(Ar. hālede) c.-dı P190b3; Y239b3

cāvizāne uçmaḥ Ebedi cennet.

(Ar. dāru’l-ḥuld) c. P27b7

(Ar. ḥuld) c. P98b2 [Y **uṣtmaḥ**]

cāzūluḥ (Far.) Büyücülük. *krş. cādūluḥ*

cāzūluḥ kııl- Büyü yapmak.

(Ar. seḥara) c.-dı Y189a3 [P **cādūluḥ kııl-**]

cedīle (Ar.) Kuş kafesi.

(Ar. ḳafeş / c. aḳfāş = m. cedīle) c. Y52a1

cefā (Ar.) Zulüm, sıkıntı.

cefā kııl- Kaba ve kötü davranmak.

(Ar. cefā) c.-dı P127a1 [Y **ḳıy-**]

cefā ḳılğan sana- Kaba ve sert bulmak, saymak.

(Ar. istecfā) c.-dı P216a15

cehd (Ar.) Çalışma, gayret.

cehd kııl- Tüm gücüyle çalışıp çabalamak.

(Ar. ictehede) c.-dılar Y266a6 [P **ḳatlan-**]

cehūd (Ar.) Yahudi.

(Ar. yehūdiyy / c. yehūd) c. P28a5; Y29b3; (cehūdlar) P60b6; Y63b7

cehūd bol- Yahudi olmak.

(Ar. tehevvede) c.-dı P212a8; Y 294a1

(Ar. hāde) c.-dı P119a8; Y145b2

cehūdlar dānişmendi Haham, Yahudilerin dinî reisi.

(Ar. ḥabr / c. aḥbār) c. P28a5

cehūdlar nişānı Önceden Mecusilerin zünnarı gibi ehl-i zimmetin taktıkları alamet.

(Ar. ḡiyār) c. P28a4

cehūdlar tapunḡu yir Havra, Yahudi mabedi.

(Ar. bī‘a / c. biya‘) c. P7b1

celd (Ar.) Çabuk, atik.

celd bol- 1. Diğetine üstün gelmek.

(Ar. nebeḡa) c.-dı Y193b6 [P **zirek bol-**]

2. Yalandan kahramanlık göstermek. Şiddete, zorluğa sabretmek.

(Ar. tecellede) c.-dı P209b6; Y284b5

3. Canlı, sevinçli, neşeli olmak.

(Ar. ferih = m. feruhe) c.-dı P144b8 [Y **serî bol-**]

4. Kuvvetli, dayanıklı olmak. Yer kırağılı olmak.

(Ar. celide) c.-dı P133b3

celd kölük Eşkin yürüyüşlü hayvan.

(Ar. dābbetun fārih / c. devābu ferrah / c. furh / c. furhet) c. P144b9 [Y **ser<î> kölik**]

celd zîrek Akıllı, zeki kişi.

(Ar. zarîf) c. Y202a6 [P **zîrek**]

celd zîrek bol- Çok zeki, tez anlayışlı olmak.

(Ar. şehume) c.-dı Y204a7 [P **zîrek bol-**]

cemmāze (Ar.) Hızlı giden.

cemmāze tiwesi Hızlı giden hayvan. Payton, araba.

(Ar. cemmāze) c.P65b5 [Y **yügürgen inġen**]

cem^ç (Ar.) Toplama, yığma.

cem^ç bol- 1. Toplanmak, birikmek, bir araya gelmek.

(Ar. istecme^ç a) “*cem^ç boldı anıġ işleri*” P215b6 [Y **birik-**]

(Ar. i^ç şavşabe) c.-dı Y313b7

(Ar. isteceme^ç a) c.-dı Y306a7 [P **alp bol-**]

(Ar. ihteşede) c.-dılar P204a7

(Ar. iceme^ç a) c.-dılar P204b13; Y268b6

(Ar. intedā) c.-dı P206b12

(Ar. te'ellebe) c.-dılar P209a7

(Ar. tecellebe) c.-dılar P209a8

(Ar. tecemme^ç a) c.-dılar P210a13

2. Birbirini sıkıştırmak, kalabalık olmak.

(Ar. izdehame²¹⁸) c.-dılar P205b7 [Y **zahmet kııl-**]

3. Ansızın hücum edip etrafını çevirmek.

(Ar. kebes) “*düşmenler cem^ç boldı*” Y72b7

cem^ç kııl- 1. Toplamak, bir araya getirmek, yığmak.

(Ar. istecāşe) “*(çerig) cem^ç kııldı*” Y311b4 [P **çerig tile-**, Y **yıgıl-**]

(Ar. cemhera) c.-dı Y146b6 [P **yıg-**]; Y314b4 [P **yıg-**]

(Ar. cemme^ç a) c.-dı P193a2; Y243b5

(Ar. ellebe) c.-dı P189a6; Y237a6

(Ar. qarā) c.-dı Y108b3 [P **yıg-**]

(Ar. havā) c.-dı Y112b2 [P **yıg-**]

(Ar. lemme) c.-dı Y142a1 [P **yıg-**, Y **melāmet kııl-**]

(Ar. devvene) c.-dı Y253b4 [P **yıg-**]

²¹⁸ P: izdehame

2. Kazanmak, almak, edinmek.

(Ar. ihtevā) “*cem‘ kıldı mālını*” P207a14

(Ar. iḳtenā) c.-dı P207a11; Y276b5

3. Dolmak.

(Ar. ikteneze) c.-dı Y267b7 [P **tol-**]

4. Kesmek, akmaktan alıkoymak.

(Ar. şarā) “*suwnı cem‘ kıldı*” Y108b1 [P **yığ-**]

5. Mirasa konmak, eski mala sahip olmak.

(Ar. etlede) “*cem‘ kıldı eski mālını*” P173a1 [Y **eski kııl-**]

cem‘ kıılınmış suw Uzun süre kalıp bozulan su.

(Ar. mā’un şarun) c. Y108b1 [P **yıgılmış suw**]

cemmāzeçi (Ar. + T.) Deveci. Bindiği hayvanı hızlı yürüten.

(Ar. mucemmiz) c. Y70b3 [P, Y **sarvān**]

cenābetlig (Ar. + T.) Cünüp, gusül gerektiren hāllerden birini taşıyan.

cenābetlig bol- Cünüp olmak.

(Ar. cenube) c.-dı P163a3; Y197b6

(Ar. ecnebe) c.-dı P171b5; Y210a1

cenāze (Ar.) Ceset, ölmüş insan vücudu.

(Ar. na‘ş = m. ināze / c. cenāyız) c. P7b8

cenībet (Ar.) Yanda çekilip giden at, deve vs.

(Ar. cenībet / c. cenā’ib) c. Y114a1

cer(r) (Ar.) 1. Delik, oyuk, boşluk.

cer bol- Namazdan ayrılmak.

(Ar. inḳatele) “*cer boldı namāzdın*” P208a10

→ inḳen cerri Y45a2

2. Gramerde ismi esreleme.

cer kıılınmış Harf-i cerli kelime.

(Ar. mecrūr) c. P54b2

cerāhat (Ar.) İrin, yaradan akan irin.

cerāhat diyeti Yaralanan veya kesilen bir uzuvdan dolayı verilen diyet.

(Ar. erş / c. urüş) c. P54a2 [Y **baş diyeti**]

cerāhat pelİtesi Yaraya konulan fitil.

(Ar. misbār) c. P13a8

cerāy (<Ar. cerāye) Azık, tayın.

cerāy al- Rızkını, azığını almak.

(Ar. irtezeḳa) c.-dı Y270a2 [P **rūz al-**]

cerlig (Ar. +T.) İbikli, içi delik uzantısı olan.

cerlig kūze Emzikli bardak.

(Ar. bulbule / c. belābil) c. P12a1 [Y **burunluğ bardak**]

cev (Far.) Arpa.

(Ar. şa'îr) c. P40a2

cevâb (Ar.) 1. Soruya verilen karşılık.

(Ar. cevâb) c. Y228a6

c.+da P183b5

2. Söz.

(Ar. kâl) c. Y150b1

cevâb bir- 1. Cevap vermek, cevaplamak, icabet etmek.

(Ar. ecâbe) c.-di P183b4; Y228a4

2. Birbirine karşılıklı cevap vermek.

(Ar. cāvebe) c.-di Y262b7 [P **cevâblaş-**]

3. Hapşırana “yerhamukellâh (Allah sana merhamet etsin.)” demek.

(Ar. semmete = m. şemmete) “*cevâb birdi aḥsurğaṅga*” Y238a6 [P **icâbet kıl-**]

cevâb kıl- Birbirine karşılıklı cevap vermek.

(Ar. tecāvebe) c.-dılar Y301b5 [P **cevâblaş-**]

cevâblaş- (Ar. +T.) Birbirine karşılıklı cevap vermek.

(Ar. tecāvebe) c.-dılar P214a12 [Y **cevâb kıl-**]

(Ar. cāvebe) c.-di P203a3 [Y **cevâb bir-**]

cevelân (Ar.) Dolanma, dolaşma.

cevelân kıl- Gezinmek, dolaşmak.

(Ar. cāle) c.-dı Y149a7 [P **tezigin-**, Y **çewrün-**]

(Ar. cevvele) c.-dı P198b7 [Y **tezigin-**]

cevn (Ar.) Beyaz.

→ taşt-ı cevn Y6b3

cevzîne (<Ar. cevzîneç) Cevizli helva.

(Ar. cevzîneç = m. kaṭāyif) c. P35b2 [Y **gevzîne**]

cezâ (Ar.) Davranışın karşılığı, yaptırım.

cezâ bir- 1. Karşılığını vermek, cezalandırmak.

(Ar. cezâ) “*cezâsın birdi*” Y108b5 [P **yanut bir-**]

(Ar. cāzâ) c.-di Y264a7 [P **boyun sü-**]

2. Mükâfatlandırmak, ödül vermek.

(Ar. kâfâ) “*cezâsın birdi*” Y256b5

c.-di P201a3

→ ezigü cezâ kıl- Y106b3

cezm (Ar.) Kelime sonunu sakın okuma.

cezm kıl- Fiilin sonu sahih harf ise cezimli kılmak.

(Ar. cezeme) “*cezm kıldı fi'l-i muzâri'ni*” P75b4; Y86a7

cezir (Ar.) (Meyveyi) Kesip toplamak.

cezir kıl- Ölçmek, oranlamak, tahmin ve takdir etmek.

(Ar. Һaraҗa) “*Һurmāni cezr kıldı*” Y125b1 [P **endāze kıl-**]
cıjlaᅇ Ağustos böceği, cırcır böceği. *krş.* **cızlaᅇ**
(Ar. Һarrāru’l-leyl) c. Y50b7 [P **cızlaᅇ**]
cızlaᅇ Ağustos böceği, cırcır böceği. *krş.* **cıjlaᅇ**
(Ar. Һarrāru’l-leyl) c. P51a6 [Y **cıjlaᅇ**]
cibin Sinek.
(Ar. zubbāb) c. Y96a1 [P **ķarađu**; Y **ķara ķuzđu**]
cıd-ber (Far.) Tasma.
cıd-ber ur- Halka, tasma giydirmek.
(Ar. Һavvaķa) c.-dı Y253a2 [P **Һavķ ur-**]
cıd (Ar.) alışma. Ciddiyet.
cıd kıl- Sürat etmek, hızlı olmak. Ciddi, vakarlı olmak.
(Ar. cedde) c.-dı P78b9; Y91a4
cimā’ (Ar.) Cinsel birleşme.
cimā’ ķatında Һadeř kıl- Cima sırasında altına pislemek.
(Ar. ‘azyeťa²¹⁹) c.-dı P217b14 [Y **cimā’ ķatında ...le-**]
cimā’ ķat<ında Һadeř kılgan> Cima sırasında altına pisleyen adam.
(Ar. ‘azyüt²²⁰) c. P217b14 [Y **cimā’ ķatında ...legen er**]
cimā’ ķatında ...le- Cima sırasında altına pislemek.
(Ar. ‘azyeťa²²¹) c.-dı Y318b1 [P **cimā’ ķatında Һadeř kıl-**]
cimā’ ķatında ...legen er Cima sırasında altına pisleyen adam.
(Ar. ‘azyüt²²²) c. Y318b2 [P **cimā’ ķat<ında Һadeř kılgan>**]
cimā’ kıl- Cinsel ilişkide bulunmak.
(Ar. lemese) “*avretni cimā’ kıldı*” Y73a3 [P **sürtün-**]
(Ar. nāke) c.-dı Y105b4
(Ar. benā) c.-dı P92b9; Y110b7
(Ar. veşi’e) c.-dı P147b2; Y174b6
(Ar. ğaşiye) c.-dı P151a6; Y180a2
(Ar. beża’a) c.-dı P158a8; Y190b3
(Ar. efźā) c.-dı P187a5
(Ar. bāřera) c.-dı Y257b7 [P **şoşbet kılış-**]
(Ar. cāme’a) c.-dı Y259b1 [P **cimā’ kılış-**]
(Ar. vāķa’a) c.-dı P202b13; Y262b2
(Ar. teĝařřā) c.-dı P212b7
cimā’ kılgan Cinsel ilişkide bulunan.

219 Y: ‘a > ğ

220 Y: ‘a > ğ

221 Y: ‘a > ğ

222 Y: ‘a > ğ

(Ar. mucāmi‘) c. Y221a5 [P **cimā‘ kılgılı**]

cimā‘ kılgılı Cinsel ilişkide bulunan.

(Ar. mucāmi‘) c. P179a5 [Y **cimā‘ kılgan**]

cimā‘ kılgı- Kadınla cinsel ilişkide bulunmak.

(Ar. cāme‘a) c.-dı P201b14 [Y **cimā‘ kıll-**]

cimā‘ için (kuzruk) **kötür**- Hayvan kuyruğunu kaldırmak.

(Ar. şāle) “*kuzrukın kötürdi inen cimā‘ için*” P122a8 [Y (kuzruk) **kötür-**]

cimā‘ dın za‘if bol- Cimadan âciz olmak.

(Ar. havkale) c.-dı Y317b5 [P **katıg karı bol-**]

cināyet (Ar.) Katl, öldürme.

cināyet kıll- Helâk etmek.

(Ar. aḥnā) c.-dı Y235b3 [P **helâk kıll-**, Y **ziyān tegür-**]

cināyetka nisbet kıll- Birinin hain olduğunu söylemek.

(Ar. havvene) c.-dı Y253b4 [P **hıyānetga nisbet kıll-**]

cūje (Far.) Tavuk veya kuş yavrusu. *krş. cūze, cūzek*

(Ar. ferḥ / c. firāḥ) c. P53a2 [Y **cūjek**]

(Ar. ferrūḥ / c. ferārīḥ) c. P52b6 [Y **cūjek**]

cūjek (Far.) Tavuk veya kuş yavrusu. *krş. cūje, cūzek*

(Ar. ferḥ / c. firāḥ) c. Y53a5 [P **cūje**]; Y100b4 [P **cūzek**]

c.+inḡe Y140a1 [P **cūze**]

(Ar. ferrūḥ / c. ferārīḥ) c. Y53a1 [P **cūje**]

cūjek çıkar- (Dişi kuş) Yavru çıkarmak.

(Ar. ferraḥa) c.-dı Y239a7 [P **cūze çıkar-**]

(Ar. efraḥa) c.-dı P172b9, Y212a2

→ kögerçgin cūjeki Y51b7

cūmerd (Far.) Cömert kimse. *krş. cuvāmerd*

(Ar. semḥ / c. sumuḥā‘) c. Y186a4 [P **cuvāmerd**]

cūmerd er Cömert adam.

(Ar. raculun cevād = m. cā‘id / c. ḡavmun eved) c. Y144b4 [P **cuvāmerd er**]

cūmerdlik (Far. + T.) Eli açıklık.

cūmerdlik kıll- 1. Cömert davranmak.

(Ar. seḥā) c.-dı Y153a5 [P **cuvāmerdlik kıll-**]

(Ar. semeḥa = m. semuḥa) c.-dı Y186a2 [P **cuvāmerdlik kıll-**]

2. Malı ancak kendine yetecek biri bir başkasına yardım etmek.

(Ar. esā) c.-dı P203b3

cunub (Ar.) Dinen temiz sayılmayan kimse, cenabet.

cunub er yā tişi Cünüp erkek veya kadın.

(Ar. cunub) c. P163a3; (cunub erenler yā tişiler) P163a3

cur‘ adān (Ar. + Far.) Tükürme, ağızdan çıkarma kabı.

(Ar. mezkale) c. Y34b1 [P **tüwkürgü iziş**]

cuvāmerd (Far.) Cömert kimse. *krş. cūmerd*

(Ar. semḥ / c. sumuḥāʾ) c. P155b1 [Y **cūmerd**]

(Ar. seḥiyyun / c. eḥiyāʾ) c. P124b7

cuvāmerd er Cömert adam.

(Ar. raculun cevād = m. cāʾid / c. ḳavmun ecved) c. P118b9 [Y **cūmerd er**]

cuvāmerdlik (Far. + T.) Cömertlik.

(-) “*hīç tuta bilmez ayası yarmaḳı yaʿni cuvāmerdlikdin*” Y232a2

cuvāmerdlik kı1- 1. Cömert davranmak, cömert olmak.

(Ar. semeḥa = semuḥa) c.-dı P155a8 [Y **cūmerdlik kı1-**]

(Ar. seḥā) c.-dı P124b6 [Y **cūmerdlik kı1-**]

2. Mal vs.yi vermek, ihsanda bulunmak.

(Ar. cāde) c.-dı P118b7 [Y **cūmerdlik kı1-**]

cūze (Far.) Tavuk veya kuş yavrusu. *krş. cūzek, cūje*

(Ar. ferḥ) c.+inḡe P115a5 [Y **cūjek**]

cūze çıkar- (Dişi kuş) Yavru çıkarmak.

(Ar. ferraḥa) c.-dı P190b1 [Y **cūjek çıkar-**]

cūzek (Far.) Tavuk veya kuş yavrusu. *krş. cūze, cūje*

(Ar. ferḥ) c. P85a8 [Y **cūjek**]

cūbbe (Ar.) Uzun ve bol bir dış kıyafeti.

cūbbe kez- Cūbbe giymek.

(Ar. tecebbebe) c.-dı Y291b2 [P **cūbbe kız-**]

cūbbe kız- Cūbbe giymek.

(Ar. tecebbebe) c.-dı P211b1 [Y **cūbbe kez-**]

cūft (Far.) 1. Çift, iki tekten oluşan.

(Ar. ūf) c. P39b2

(Ar. zekken) c. P39b2

2. Eş, koca.

(Ar. zevc) c.+indin Y268b6 [P **er**]

c.+ini P178a7; Y219b7; Y165b6 [P **er**]

(Ar. baʿ1 / c. buʿūl = m. zevc / c. ezvāc = m. ḥālil) c. Y23a1 [P **er cūft**]

cūft bol- Evlenmek, çiftleşmek.

(Ar. izdevāce) c.-dı²²³ P206a14

cūft kı1- 1. Çift kılmak, ikili yapmak.

(Ar. ūf) c.-dı Y192a7 [P **koş-**]

2. Evlendir(il)mek, birbirine eş olmak, çift olmak.

²²³ cūft <boldı>

(Ar. zāvece) c.-dı Y262b7 [P **cüftleş-**]

3. Yaklaştırmak, aralarını yaklaştırmak.

(Ar. ezvece) “*cüft kıldı sözni*” P183b9

c.-dı Y228b4

cüft sewgen urağut Kocasına çok muhabbet eden kadın.

(Ar. ‘urüb / c. ‘urüb) c. Y21b2 [P **küzegüsin sewgen tişi**]

cüft tut- Evlenmek.

(Ar. ehele) c.-tı Y83a4 [P **iwlen-**]

→ er cüft P22b7; tişi c. P22b7, Y23a2

→ tāk cüfti P6a5

cüftlen- (Far. + T.) Evlenmek, eş edinmek.

(Ar. tezevece) “*cüftlendi tişini*” P212a6

(Ar. tezāvece) c.-diler Y301b6 [P **cüftleş-**]

cüftlendir- (Far. + T.) Birini evlendirmek.

(Ar. zevvece) “*cüftlendirdi anğa tişini*” P198a1 [Y **cüftlükke bir-**]

(Ar. emleke) c.-di P178a8 [Y **bir-**]

cüftleş- (Far. +T.) 1. Birbirine eş olmak, evlenmek, evlendir(il)mek.

(Ar. tezāvece) c.-diler P214a13 [Y **cüftlen-**]

(Ar. zāvece) c.-di P203a3 [Y **cüft kı1-**]

2. Biriyle sohbet etmek, konuşmak, söyleşmek.

(Ar. hāṭabe) c.-di P201a4 [Y **hiṭāb kı1-**]

cüftlük (Far. + T.) Çift olma durumu, evlilik.

cüftlükke bir- Birini evlendirmek.

(Ar. zevvece) “*urağutnı cüftlükke birdi*” Y251b5 [P **cüftlendir-**]

cül (Ar.) Çul.

(Ar. cull) c. P214b5

c.+ni P69b3 [Y **yapug**]

cül ur- Çullamak, hayvana çul örtmek.

(Ar. cellele) c.-dı P196b5; Y249b5

cümle (Ar.) 1. Bütün, tam.

(Ar. cumle) c.+din P74a7; Y84a6

2. Her şeyin çoğu, çoğunluk.

(Ar. cumhūr) c.+si P216b11

cümle kı1- Toplamak, bir araya getirmek.

(Ar. ecmele) “*cümle kıldı hesābnı*” P178b3

c.-dı Y220a6

→ saqış cümlesi P62b3, Y66a5

Ç

çabala Tokat, şaplak.

çabala yigüçi Sürekli tokatlanan, şamar oğlanı.

(Ar. şaf'ân) ç. P25b2

çâder (Far.) Çadır.

(Ar. hayme / c. hîyâm / c. haym) ç. P12b6

çâder kazığı Çadır kazığı.

(Ar. vetid / c. evtâd) ç. P12b7 [Y **kazuk**]

çâder sakızı Bir çeşit ilaç.

(Ar. kınne) ç. P33a7; Y36b1

çâder satğuçı Çadırcı.

(Ar. hayyâm) ç. P12b6 [Y **haymeçi**]

çâder yipi Çadır ipi.

(Ar. tınub / c. atnâb) ç. P12b7 [Y **hayme yipi**]

→ yünġ çâder P12b7; dîm-i ç. P12b8; kiġ ç. P199b5

çaġa Kuş yavrusu.

→ kögürçün çaġası P52a2

çaġıla- Ses çıkarmak, çaġlamak. *krş.* **çaġla-**

(Ar. harra) “*suw çaġıladı*” Y91b7 [P **çaġla-**]

çaġla- Ses çıkarmak, çaġlamak. *krş.* **çaġıla-**

(Ar. etta) “*pālân çaġıladı*” Y93a1 [P **çıkırda-**]

(Ar. harra) “*çaġıladı suw*” P79a9 [Y **çaġıla-**]

(Ar. neşşe) ç.-dı P80a2

çaġrış- Davet ettiler, davetleştiler. *krş.* **çakrış-**

(Ar. iştabe'e) ç.-tılar P203b14

çak (Far.) Doküman, vesika, belge.

(Ar. şak / c. şukūk) ç. Y140a7 [P **âzâdnâme**]

çak biti- Belge vermek; çek düzenlemek.

(Ar. şakke) ç.-di Y140a7 [P **âzâdnâme bir-**]

çak- 1. Fitne için sözü yaymak, kovuculuk ve bozgunculuk biçiminde birine ulaştırmak, jurnal etmek.

(Ar. nemme) “*çaġdı aġa sözni*” P81b8 [P **ġammâzlık kıl-**]

(Ar. veşâ) ç.-dı P93b5 [Y **ġammâzlık kıl-**]

(Ar. se'â) ç.-dı P162a5; (ç.-tı) Y196b3

2. Birine bir söz, bir haber isnad olunmak; sözü söyleyene nispet ederek nakletmek.

(Ar. nemâ) “*çaġdı aġa sözni*” P92b6 [Y **ġammâzlık kıl-, isnâd kıl-**]

3. Ayılmak.

(Ar. şahâ) ç.-tı Y153a2 [P **ayul-, Y ayıl-**]

(Ar. nemmā) ç.-dı P200b5 [Y **ğamz kı1-**]; Y256a4 [Y **ğamz kı1-**]

4. Parlamak, ateşlenmek.

→ ça<ğ>mağdın (ot) çağ- P156a1

çağal Kurttan küçük etobur bir yaban hayvanı. *krş. şağal*

(Ar. ibnu evā / c. benātu evā) ç. Y49a3 [P **şağal**]

çağıldağ Yoğurt ve sütün yeşil suyu.

(Ar. maşl) ç. Y40a4 [P ...]

çağır (I) Şarap.

(Ar. ħamr = m. rāḥ = m. kâhve = m. ħummeyā = m. ‘uğār = m. selāfe / c. selāf = m. raḥīk = m. medāme = c. medām = m. şemūl) ç. P31b3

ç.+nı P153b4 [Y **ħamr**]

(Ar. şahbā’) ç. P131a4

çağır ħavzı Büyük havuz.

(Ar. miqrāt) ç. Y108b3 [P **ħavuz**]

çağır kıoyğı ızış Şarap kabı.

(Ar. kınnīne) ç. P31b7

çağır küpi İçine şarap konulan küp.

(Ar. denne / c. dinān) ç. P12a2 [Y **uluğ küp**]

çağır satğuçı Şarap yapıp satan kimse.

(Ar. ħammār) ç. P31b3 [Y **ħamr satğuçı**]

çağır satuçılar kebidı Şarap satılan yer.

(Ar. ħāne) ç. P7a4

→ arığ çağır P31b5; eski ç. P194a2; kızıl renklig ç. P31b5

→ ħurmā çağırını P31b6

çağır (II) Hareli ela.

çağır kuş Şahin ve doğan cinsinden avcılık yapan her kuş.

(Ar. şakr / c. şukūr = m. ecdel = m. sūzağ = m. sūzenīğ) ç. P51b1; P207b9; Y51a4; Y278a6

çağır közlüg Bir gözü mavi diğeri siyah olan (at).

(Ar. aḥyef) ç. Y178b1 [P **bir közi ağ bir közi kıara**]

çağır közlüg bol- 1. Gözleri gök renkli olmak. Gözü bir tarafa kayıp beyazı belirlemek.

(Ar. zeriğa) ç.-dı Y164b4 [Y **çetük közlig bol-**]

2. Bir gözü mavi diğeri siyah olmak.

(Ar. ħayife) ç.-dı Y178b1 [P **bir közi ağ bir közi kıara bol-**]

çağır- 1. Kuvvetle, şiddetle, teşvik vs. için bağırarak; haykırmak, çok ses çıkarmak. *krş. çıkır-*

(Ar. ne‘ağa) “çağırđı çübān kıoyğā” P72b7 [Y **açkıır-**]

(Ar. ecelebe) “çağırđı anlar üze ağığlar birle” P171b4 [Y **ħağır-**]

(Ar. ne‘ara) ç.-dı P65a9 [Y **ħaykıır-**]

(Ar. şadde) ç.-dı P79a5 [Y **çıkır-**]

(Ar. şāħa) ç.-dı P86b2 [Y **ħaykıır-**]

(Ar. şaraha) ç.-dı P98a6 [Y **çakır-**]

(Ar. şavvate) ç.-dı P197b9 [Y **kakır-**]

2. Feryat ile ağlamak.

(Ar. a' vele) ç.-dı P185a4 [Y **çakırıp yığla-**]

çakırıp yığla- Feryat ile ağlamak.

(Ar. a' vele) ç.-dı Y230b3 [P **çakır-**]

çakırmak Sesli ağlama.

(Ar. 'avil = m. 'avlet) ç. P185a4; Y230b3

→ feşād kılu çakır- P120a9

→ tünle çakırğan kuş P51b8

→ ölüge çakırmak P15a1

çakmak Çakmak.

(Ar. miğdeha) ç. Y5a5 [P **çakmak temüri**]

(Ar. zend) ç. Y111b5 [P **çakmak taşı**]; Y152a3 [P **çakmak taşı**]

ç.+nı P173a9; P188a8

ç.+dın P188a9; Y236a2

çakmak taşı Çakmak taşı, demir ya da çeliğe sürtülünce kıvılcım çıkaran kuvars.

(Ar. kıddāhe = m. zend / c. zinād) ç. P11a7; Y5a5; (zend) P93b3 [Y **çakmak**]; P123b7 [Y **çakmak**]

çakmak temüri Çakmak.

(Ar. miğdeha) ç. P11a8 [Y **çakmak**]

çakmak uçgumu Çakmaktan düşen kıvılcım.

(Ar. sıkt) ç. P11a8; Y5a6

ça<ğ>mağdın (ot) **çağ-** Çakmak çakmak, çakmaktan (ateş) çıkarmak.

(Ar. kadeha) “*çağdı otını ça<ğ>mağdın*” P156a1 [Y **çakmağdın** (ot) **çakar-**]

çakmağdın (ot) **çakar-** Çakmak çakmak, çakmaktan ateş çıkarmak.

(Ar. kadeha) “*çakmağdın ot çıkardı*” Y187a2 [P **ça<ğ>mağdın** (ot) **çağ-**]

çakırış- 1. Bağırışmak, feryat etmek, bağırıp yardım istemek. *krş.* **çağırış-**

(Ar. şāḥabe) ç.-dı P201a4 [Y **çakır-**]

(Ar. iştarahā) ç.-dılar P204a6 [Y **haykırış-**]

2. Birbirine haykırmak, bağırışmak.

(Ar. teşāyeḥa) ç.-dılar P214b3

çal Kül rengi.

çal saç Beyaza dönmüş, kır saç.

(Ar. ḥalīs) ç. Y12a4 [P, Y **ala saç**]

çal- 1. Vurmak.

→ yaprak çal- P68b9

2. Bir şeyi bir şeyin üzerinde yürütmek, sürtmek.

(Ar. emerra) “*bıçağını boğazınka çaldı*” Y224a5 [P **sürt-**]

çalın- Sarınmak, bürünmek.

→ çalma çalın- P211b9

çalış Çarpık.

çalış azaklıg Yürürken dizleri ve ökçesi birbirine çarpan.

(Ar. eşakk) ç. P146b9 [Y **tizi çalış eşgek**]

çalış azaklıg bol- Yürürken dizlerive ökçeleri birbirine çarpmak.

(Ar. şakike) ç.-dı Y174a1 [P **azakı çalış bol-**]

→ azakı çalış bol- P146b8; tizi ç. eşgek Y174a1

çala Az, yarım; üstünkörü.

çala biş- İyice pişmemek.

(Ar. nehi'e = m. nehe'e = m. nehu'e) ç.-di P129b8

(Ar. telehvece) ç.-di P218a10 [Y **hām biş-, çala söglün-**]

çala bişir- İyice pişirmemek.

(Ar. ehvece) ç.-di P217b12 [Y **hām bişür-**]

çala bişmiş et Az pişmiş et.

(Ar. nehī') ç. P129b9

çala söglün- Et iyice pişmemek.

(Ar. telehvece) ç.-di Y319b7 [P **çala biş-, Y hām biş-**]

çalar Atıcı, vurucu, saldıran.

→ dört yüz çalar P43a4

çalguç Telli çalgıları çalmaya yarayan alet.

(Ar. miżrab) ç. P30b2; Y32b5

çalğa- (Suyu ağızda) Çalkalamak.

(Ar. mażmaża) ç.-dı P217a8 [Y **tepret-**]

çalma Başa sarılan sarık.

(Ar. 'imāme) ç.+nı P118b1 [Y 'imāme]

çalma çalın- Başa sarık sarmak.

(Ar. te'ammeme) ç.-dı P211b9 [Y 'imāme sar-]

çalma şekli Başa sarık sarma şekli.

(Ar. 'immet) ç. P211b9 [Y 'imāme]

çalpuğ 1. Bulanık, belirsiz gören. *krş. çılpuğ*

(Ar. a' meş) ç. P137b1 [Y **yepşük közlüg**]

2. Gözünden çapak akan.

(Ar. armaş) ç. P137b2

çalpuğ bol- Gözünde beyaz çapak toplanmak.

(Ar. ramişa) ç.-dı P137b2 [Y **çalpuğ bol-**]

→ közi çalpuğ bol- P137b1

çaᅇg Çan, çingirak.

(Ar. cers / c. ecrās) ç. P47a1 [Y **çinğraqu**]

çanak Çanak, kâse, sahan.

(Ar. kaş'a) ç.+mı P136b8; P154a8; Y160a3; Y184a6

(Ar. cefne) ç.+mı P217a9

→ baş çanağı P15b8; baş ç. P16a2; tiz ç. Y18a; tiz ç. P20a8

→ uluğ ç. P91a5, Y108b2

çap- 1. (El) Çırmak, şaklatmak.

(Ar. şaffeqa) ç.-dı P194a1; (ç.-tı) Y245a7

(Ar. şaddā) ç.-dı P200a4; Y255a5

2. Hallaç tokmağı veya yayı ile pamuk veya yünü atmak.

(Ar. nedefe) ç.-dı; (ç.-tı) Y79b6

3. (Su vs.de) Yüzmek.

(Ar. z̄arabe) “çapdı suw içinde” P59b4

ç.-tı Y62b2

(Ar. 'āme) ç.-tı Y151a3 [P yüz-]

(Ar. sebeha) ç.-dı P155a5 [Y yüz-]

çapın- bk. çapu/m-

çapuçı Hallaç.

(Ar. neddāf) ç. Y36a2 [P bamuğ çapuçı]

(çapuçı) müştəsi Hallaç yayı.

(Ar. miħbaż) m. P33a3

çapuçı yası Hallaç yayı.

(Ar. mindefe) ç. Y36a2 [P (çapuçı²²⁴) yası]; P33a2²²⁵ [Y çapuçı yası]

→ bamuğ çapuçı P33a2

çapu/m- Tokat atmak, şamarlamak.

(Ar. ledeme) “çapundı yüziñge” P76b7; (çapın-) Y88a4 [P çapun-]

(Ar. şakke) ç.-dı²²⁶ Y140a6 [P ur-]

çaput İçi dolu döşek.

(Ar. haşıyye / c. haşāyā) ç. P38a5

çaput tiküçi Yastık, yorgan gibi şeyler yapan; yorgancı.

(Ar. neccād) ç. P38a7

çäre (Far.) Çözüm (yolu).

çäre yok Elbette, mutlaka, kaçınılmaz.

(Ar. lā budde = m. lā meħāle) ç. P58a9; Y60a1

çarķ (Far.) Bir eksenle dönen yuvarlak biçimli makine parçası.

→ kayış çarķı Y43a7

çarp- Kamçı ile vurmak, kamçılmak.

²²⁴ Bağlamda: aniñg yası

²²⁵ Bağlamda: aniñg yası

²²⁶ Y: çap<p>ındı

(Ar. sāṭa) ç.-tı Y147b7 [P sür-, Y ur-]

çāşnī (Far.) Çeşni, örnek; tadımlık.

(Ar. unmūzec) ç. P25a4

çat İki yolun birleştiği yer.

çat kaşlığ Çatık kaşlı kimse.

(Ar. aqrān = m. maqrūn) ç. Y170b3 [P **çatuk kaşlığ er**]

çat kaşlığ bol- Bir kimse çatık kaşlı olmak.

(Ar. qarīne) ç.-dı Y170b3 [P **çatuk kaşlığ bol-**]

→ (alın) çatı Y12b5

çat- 1. Yapıştırmak, birleştirmek, açıklığı kapamak.

(Ar. rateqa) ç.-tı Y81a2 [P **yapuşdır-**]

2. Suratını ekşitmek, asmak; kaşlarını çatmak.

(Ar. zevā) “*çattı yüzini*” P94b2 [Y **çığ-**]

(Ar. kıtaḇe) ç.-tı P60a5; P189b3; Y63a5; Y238a1

(Ar. kellaḥa) ç.-tı Y239a5 [P **turş kı1-**]

→ yüz çat- Y242b1; yüz ç.- Y286b1

3. Uydurmak, düzmek; iftira, yalan peyda etmek; sözü süsleyip yalan söylemek.

(Ar. ḥalaqa) “*çattı yalgannı*” P106b4

ç.-tı Y128b7

(Ar. zevvera) ç.-tı P198a6; Y252a5

(Ar. iḥteleqa) ç.-tı P205a8; Y270a1

(Ar. ifte‘ ale) ç.-tı P205b3; Y270b6

(Ar. ifterā) ç.-tı P206b14; Y275b2

çatuk Çatık, çatılmış.

çatuk bol- 1. Yüzü ekşiterek sırtırmak.

(Ar. keleḥa) “*çatuk boldı yüzi*” P156a3 [Y **açığ bol-**]

2. (Yüzün) Kırıksıklıkları belirlemek.

(Ar. ḡazine) ç.-dı P144b1; Y170b3

3. Yüzde siyahımsı kızılılık peyda olmak.

(Ar. kelife) ç.-dı P139b7 [Y **çığıtığ bol-**]

çatuk kaşlığ bol- Bir kimse çatık kaşlı olmak.

(Ar. qarīne) ç.-dı P144b1 [Y **çat kaşlığ bol-**]

çatuk kaşlığ er Çatık kaşlı kimse.

(Ar. aqrān = m. maqrūn) ç. P144b2 [Y **çat kaşlığ**]

çatuk yüzlig Renginde siyahımsı kızılılık olan kimse.

(Ar. eklef) ç. P139b7 [Y **yüzi çığıt er**]

çaw Ün, şöhret, nam.

(Ar. şī‘t) ç. Y53b6 [P **ezgü at**]

çawlığ Şeref yönünden üstün kişi, asilzade.

(Ar. nebīl) ç. P167a5 [Y **hürmetlig**]

çawlıg bol- Şerefli ve yüce olmak, asilzade olmak.

(Ar. nebule) ç.-dıP167a4 [Y **hürmetlig bol-**]

→ atlıg çawlıg P168b6, Y206a2; atlıg ç. bol- P168b5, Y206a1

çayan Akrep. *krş çazan*

(Ar. ʿaḳreb / c. ʿaḳārib) ç. P50a8; P63a2; P160a6; P160a9

çayan aḡusı Akrep zehiri.

(Ar. ḡ...) ç. P50b1 [Y **aḡusı**]

çayan dārūsı Zehirleri etkisiz kılan bir ilaç, panzehir.

(Ar. tiryāḳ) ç. P50b1 [Y **dārūsı**]; Y49b5²²⁷ [P **çayan dārūsı**]

çayan kuzruḳı Akrebin kuyruğunun dikenli yeri, kalkık kısmı.

(Ar. şevle²²⁸) ç. P50a9

çayan moynuḳı Akrep kuyruḡu.

(Ar. zunābī) ç. P50a9

çayan nişteri Akrep iḡnesi.

(Ar. şevket = m. şebā = m. ibre) ç. P50a9 [Y (çazan) **neşteri**]

çayan tikenı Akrep iḡnesi.

(Ar. mi ʿbere) ç. P63a2 [Y **çazan neşteri**]

çayan yulduz Akrep burcu.

(Ar. ʿaḳreb) ç. P3a2

→ yüz azaklıg çayan P51a2

çazan Akrep. *krş çayan*

(Ar. ʿaḳreb / c. ʿaḳārib) ç. Y49b3; Y66b6; Y193b3; Y193b6

(çazan) **kuzruḳı** Akrebin kuyruḡundaki çatal.

(Ar. zubānī) ç. Y49b4

çazan neşteri Akrep iḡnesi.

(Ar. mi ʿbere) ç. Y66b7 [P **çayan tikenı**]

(Ar. şevke = m. şebā = m. ibre) n.²²⁹ Y49b4 [P **çayan nişteri**]

çegin Pazı.

(Ar. ʿazude) ç.+in P112b3

çek (?) Ateş. ?

çek türt- Aydınlat(ıl)mak, aydınlanmak, parlamak.

(Ar. tenevvera) ç.-ti Y294a4 [P **yarı-**]

çek- 1. Kendine doğru asılmak, sürüklemek.

(Ar. ictezebe) ç.-ti P203b11 [Y **tart-**]

2. Durdurmak, (durdurmak için hayvanın yularını) asılmak.

²²⁷ (çayan) dārūsı

²²⁸ P: şevne

²²⁹ (çazan) neşteri

(Ar. kebeha) “*çekdi atnı yügen birle*” P156a2
ç.-ti Y187a3

çeke 1. Nokta. *krş. çekeg*

çeke ur- Noktalamak, harekelemek.

(Ar. naqqata) ç.-dı Y243b4

2. Mih, çivi.

→ temür çeke ur- P191a9

çekeg 1. Nokta.

(Ar. nuqta / c. nuqat) ç. Y126b6²³⁰

çekeg ur- Nokta koymak.

(Ar. naqata) ç.-dı Y126b5 [P **nuqt ur-**]

2. Çivi, mih.

çekeg tüg- Çivi çakmak, mıhlamak.

(Ar. semmera) ç.-di Y241a2 [P **temür çeke ur-**]

çekelig Çivili, mihli.

→ temür çekelig kapuğ P196a3, Y248b6

çekil- Bir şey sünüp uzamak.

(Ar. imtedde) ç.-di P205b13 [Y **sün-**]

çekmen Cibinlik.

(Ar. kille / c. kilel) h. P12b5 [P **peşşehâne**]; Y7b3 [P **peşşehâne**]

çeküç Çekiç.

(Ar. miṭraqa / c. meṭāriḳ) ç. P30a3; P107a3 [Y **tögüç**]; Y32a4

çeküç birle tişe- Delmek, delik açmak.

(Ar. naqara) ç.-di P103a2 [Y **tişe-**]

→uluğ çeküç P30a5, Y32a5

çekük Kuyruk sallayan kuş.

(Ar. şa^c ve / c. şa^c v) ç. P51b7

çekürdek Çekirdek.

→ üzüm çekürdeki P6a2; hurmā ç. P6a2

çekürge Çekirge.

(Ar. cerāde / c. cerād) ç. P51a3; Y50b4

→ erkek çekürge P51a4, Y50b5

çekün İnce beyaz deri. Kırmızıya boyanmış deri.

(Ar. ḥavre / c. ḥavr = f. edīm / c. edem) ç. Y30b5 [P **saḥtiyān**]

çekleklik Utanmazlık.

çekleklik <kıl-> Utanmayı bırakmak, sakınmamak, utanmamak.

(Ar. tebezzele) ç.-dı P211a1

²³⁰ çeke<g>

çelen/ñg Telek, kuşun kanatlarındaki uzun tüyler.

→ (kuş) çeleni Y53a3

→ (kuş) çelenği P52b9

çelik *bk. çelü/ik*

çelipā (Far.) Haç. *krş. çelipāk*

(Ar. šalīb / c. şulbān = f. nākūs / c. nevākīs = f. zunnār) ç. P28a3 [Y **çelipāk**]

çelipāk (Far.) Haç. *krş. çelipā*

(Ar. šalīb / c. şulbān = f. nākūs / c. nevākīs = f. zunnār) ç. Y29b2 [P **çelipā**]

çelü/ik 1. Çelik çomak oyunundaki kısa değnek, bununla oynanan oyun.

(Ar. küle²³¹ / c. kılün) ç. P30b6 [Y **çelik**]; P128b3; (çelik) Y33a2 [P **çelük**]

(çelük) oyna- Çelik çomak oynamak. Çelik çomağını atmak.

(Ar. qalā) “*oyladı çelükni*” P128b3

2. Salıncak.

(Ar. devdāt) ç. P217b6 [Y **salınçak**]

çelük oyna- Salıncak kurmak.

(Ar. devdā) ç.-dı P217b6 [Y **salınçak kıl-**]

çember (Far.) Bir şeyi çevreleyip koruyan şey, çember, çerçeve, kasnak.

(Ar. itār / c. uṭur) ç. Y4a3 [P **kasñgkāk**]

çemberçi (Far. + T.) Kasnak yapan, çerçevenci.

(Ar. atṭār) ç. Y4a3 [P **kasñgkākçı**]

çeng (Far.) Çengi el zili. Telli çalgı aleti.

(Ar. sanc / c. şunūc = f. debdebe / c. debādib) ç. P30b2; P43a9; Y32b5

çengāl (Far.) Bir yere geçirilmeye yarayan eğri ve sivri uçlu demir.

→ üzüm çengāli P6a2; kuş ç. P52b8

çengçi (Far. + T.) Çengi ziliyle oynayan, zilli.

(Ar. şannāc) ç. P30b2; Y32b5

çerāg (Far.) Mum, kandil, ışık.

(Ar. mişbāḥ / c. meşābīḥ) ç. P12a9; P215a5; Y7a2

ç.+nı Y304b2

(Ar. sirāc = c. suruc = m. cu‘būb) ç. P129b3; P157a6; P207b2; Y7a3; Y189a1; Y277a7

ç.+nı P171a7; P172b4; P198a8; Y209a6; Y211b4; Y252b2

çerāg azakı Kandil, çırakma.

(Ar. menāre = m. mā‘ile) ç. P12a8 [Y **ḥaste**]

çerāg etgüç Fitol ucu.

(Ar. cu‘būb) ç. P12b2

çerāg koçku tāk İçine lamba konulan küçük hücre, duvardaki lambalık kısım.

(Ar. misrace / c. mesāric = m. mişkāt) ç. P12a9

²³¹ P30b6: kulle

çerâğlık (Far. + T.) Kandil, lamba.

(Ar. misrace / c. mesâric) ç. P12a9; Y7a2

çerb (Far.) Fazla, üstün, ağır.

çerb bol- 1. Ağır gelip ağmak.

(Ar. receha) “*terâzû çerb boldı*” Y65a1 [P **artuğ bol-**, Y **yat-**]

(Ar. teracceha) ç.-dı Y284a6 [P **artuğ bol-**]

2. Terazinin bir kefesini ağır getirmek, fazla tartarak vermek.

(Ar. ircehanne) ç.-dı Y321a2 [P **çerb kel-**]

3. Ölçüde aldatmak, eksik ölçmek.

(Ar. ‘âle) ç.-dı Y150a6 [P **eksük kel-**]

4. Yukarı kalkmak, (kefe hafif kaldığından) yükselmek.

(Ar. şâle) ç.-dı Y150a1 [P **eksük bol-**]

5. Gölge genişleyip uzamak, koyu olmak.

(Ar. verafe) “*kölige çerb boldı*” Y99a2 [P **uza-**]

çerb kel- Terazinin bir kefesini ağır getirmek, fazla tartarak vermek.

(Ar. ircehanne) ç.-di P218b4 [Y **çerb bol-**]

çerb kı1- Tirit vs.nin yağını çoğaltmak, çok koymak.

(Ar. şa‘ şa‘ a) “*çerb kıldı tirîdni*” P217a9

çerb kölege Gölge. Daimi olan gölge.

(Ar. zıllun zālîl) ç. P196b8 [Y **hoş kölige**]

çerb kölige Uzun ve geniş gölge.

(Ar. zıllun vârif) ç. Y84a5 [P **uzağan kölege**]

çerig 1. Asker.

(Ar. ‘ asker / c. âsâkir = m. cund / c. cunūd = m. ceyš = m. ketîbe = m. ceyš / c. cuyūş / c. ketâyib = m. mevkib / c. mevâkib) ç. P42b8; (ceyš) P160b1; P208a12; Y194a1

ç.+ni (ceyš) P77a3; P189a4; P199b8; Y88b3; Y237a3; Y255a2; (cund) P179a3;

Y221a2

ç.+ge P160b1; P180b8; (ç.+ke) Y194a1; Y223b4

2. Savaş.

(Ar. hârb) ç. Y83b3 [P **uruş**]

çerig artı Ordunun en arka safı; artçı.

(Ar. sâka) ç. P43a1

çerig begi Vali, hâkim ve zabıt yardımcılarından seçkin grup. Poils, emniyet, zabıta mensupları.

(Ar. şuraṭiyy / c. şuraṭ) ç. P24a5 [Y **emîr-baz er**]

(çerig) cem‘ kı1- Ordu toplamak. Birinden asker istemek.

(Ar. istecâşe) ç.-dı Y311b4 [P **çerig tile-**, Y (çerig) **yıgıl-**]

çerig çıkar- Asker çıkarmak.

(Ar. ‘assekera) ç.-dı P216b13

çerig ortası Ordunun ortası.

(Ar. alb) ç. P43a2

çerig öngi Ordunun önü, öndeki askerler.

(Ar. muaddime) ç. P43a1

(çerig) tile- Ordu toplamak. Birinden asker istemek.

(Ar. istecāše) ç.-di P216a6 [Y **(çerig) yıgıl-**, **cem' kııl-**]

çerig üni Gürültü. Asker gürültüsü.

(Ar. celbe) ç. P171b4 [Y **çoğı**]

(çerig) yıgıl- Ordu toplamak. Birinden asker istemek.

(Ar. istecāše) ç.-dı Y311b4 [P **çerig tile-**, Y (çerig) **cem' kııl-**]

çerigniġ iki yanı Ordunun her iki tarafı.

(Ar. cenāhān) ç. P43a2

çerigniġ sağ yanı Ordunun sağ tarafı.

(Ar. meymene) ç. P43a1

çerigniġ sol yanı Ordunun sol tarafı.

(Ar. meysere) ç. P43a2

→ alıġ çerig P160b2; üküş ç. Y194a1

çerik Kekliġe benzer bir çeşit kuş.

(Ar. abce / c. abc / c. ibāc) k. Y52a2 [P **keklik**]

→ erkek çerik Y52a3

çermen- Elbise, paça vs. sıvamak. *krş. çirmen-*

(Ar. şemmera) ç.-di P191a9 [Y **çirmen-**]

(Ar. teşemmera) ç.-di P209b13; Y285b5

çeşme (Far.) Pınar, kaynak.

(Ar. 'ayn / c. 'uyūn) ç. P129a5; (çeşmeler) Y286a2 [P **muġar**]

→ uçmağ çeşmesi P27b7

çet (I) Otu, çayıru çok olan yer.

(Ar. kelā') ç. Y269a4 [P **otlağ**]

çet (II) Deri. ?

çet alkān Deri kalkan.

(Ar. deraa / c. dera) ç. Y43b6 [P **köndin alkān**]

çetük Kedi.

(Ar. sinnevr) ç. P66a7; Y71b1

(Ar. hirre) ç. P126b8; P178b2; P126b8; P204b8; Y156a5; Y220a5; Y156a5; Y268a6

çetük enüki Kedi yavrusu.

(Ar. yenbū') ç. P50a4

çetük közli/üġ Gözleri gök renkli. Keskin bakışlı.

(Ar. ezraq) ç. P140a4; (çetük közlüġ) Y164b4

çetük közlig bol- Gözleri gök renkli olmak.

(Ar. zeriqa) ç.-dı P140a4 [Y **çakır közlüg bol-**]

(Ar. izrâkka) ç.-dı P209a3

→ erkek ç. P50a3, Y49a4; tişi ç. P50a4, Y49a5; közsüz ç. Y50a3

çevgân (Far.) Cirit oynanan eğri sopa.

(Ar. şavlecân / c. şavâlic) ç. P30b7 [Y **çomak**]

→ tabl çevgânı P43a7

çevli (< Kenç. çowlı) Süzgeç.

(Ar. râvûk = m. mişfâh = m. mibzel) c. P11a9; Y5b1

çevre Muhit, etraf, çevre.

(Ar. havl) ç.+sinde P123a1 [Y **yöre**]

çevrin- Kuşatmak. *krş.* **çewrün-**

(Ar. hâka) “mekr çevrindi anğa” Y105a6 [P **ķapsa- takı in-**]

çevrük Dönüm, dönüş. *krş.* **çewrük**

→ kol çevrükü Y111a4

çewrük Dönüm, dönüş. *krş.* **çewrük**

→ kol çevrügü P93a3

çevrül- Dönmek, bir şeyden geri dönmek.

(Ar. âle) ç.-di Y149a6 [P **ķayıt-**, Y **ewrül-**]

çewrül- 1. Yuvarlanmak.

(Ar. tedaħrace) ç.-di P218a3 [Y **yuwłun-**]

2. (Yıl) Tamamlanmak, bir şey yıllanmak.

(Ar. hâle) “yıl çewrıldı anıġ üze” Y149b1 [P **tezgin-**]

3. Yüz çevirip uzaklaşmak, ayrılmak, kaçınmak.

(Ar. tenakkebe) ç.-di²³² Y283b6 [P **bir yana tur-**]

çewrün- 1. Dönmek, etrafında dönmek. *krş.* **çevrin-**

(Ar. istedâre) “çewründi tegirmen” Y311b6 [P **tezgin-**]

2. Yüzünü birine veya bir şeye doğru çevirmek.

(Ar. iltefete) ç.-di Y265b7 [P **köz uçı birle baķ-**]

3. Gezinmek, dolaşmak.

(Ar. câle) ç.-di Y149b1 [P **tezgin-**, Y **cevelân ķıl-**]

(Ar. neķķabe) ç.-diler Y238a4 [P **tezgin-**]

4. Kuşatmak, çepeçevre sarmak.

(Ar. aħdaķa) ç.-diler Y218b3 [P **ķapsa-**]

(Ar. iktenefe) ç.-diler Y269b5 [P **ķapsa-**]

5. Memleketleri gezip ahaliyi zilletle istila etmek.

(Ar. devvaħa) ç.-di P198a4 [Y **keze yöri-**]; Y252a1 [Y **keze yöri-**]

6. Bir şeyin üzerine konmak için alçalmak.

²³² çew<r>ül-

(Ar. rafrafe) “*çewründi erkek tawuq tişi katında*” Y316a4 [P **çökün-**]

çewrünmek Dönme.

(Ar. mucāvele) ç. Y263a5 [P **tezigirmek**]

→ bir yandın yana bir yanğa çewrün- Y319b5; hevāda ç.-Y245a1

çewründür- Bir şeyi öteye beriye kımlıdatmak.

(Ar. haşhaşe) “*közi içinde mîlni çewründürdi*” Y315b2 [P **tepret-**]

çewşe- Gizlemek; gizlice söylemek.

(Ar. hemese) ç.-di P67b3 [Y **sözni çewşe-**]

→ sözni çewşe- Y73a6

çewşeş- Birine fısıldamak.

(Ar. nācā) ç.-di P203b1 [Y **rāzlaş-**]

çewür- 1. Bir şeyi geri döndürmek, çevirmek.

(Ar. kalebe) ç.-di P60a5 [Y **oğramış yöndin ewür-**]

(Ar. e'āde) ç.-di Y229a1 [P **ewür-**]

2. Bir şeyi burmak.

(Ar. lefete) “*yüz çewürdi andın*” P60b8

ç.-di Y64a2

3. Dolandırmak, döndürmek, çevirmek.

(Ar. ecāle) “*rāyın çewürdi*” Y230a5 [P **tezigindir-**]

4. Kuşatmak, çevirmek.

(Ar. haŧfe) “*çewürdi anı bozunlar birle*” Y93a6 [P **kaŧsa-**]

5. Yuvarlamak, kendi ekseni etrafında çevirmek.

(Ar. dehdehe) “*çewürdi taşnı*” P217b2 [Y **yuw-**]

(Ar. neffeze) “*çewürdi oğnı*” P192a4 [Y **elig birle çewür-**]

(Ar. dahrace) ç.-di P216b10 [Y **yuk-**]

(Ar. dehdā) ç.-di P217b5 [Y **yuw-**]

6. Birini bir işten vazgeçirmek, döndürmek; geri dön(dür)mek.

(Ar. efeke) “*çewürdi rāyındın*” Y82a5 [P **yalğan sözle-**]

(Ar. kerra) ç.-di Y137b5 [P **kaŧıt-, kaŧıtar-**]

(Ar. 'āvede) ç.-di Y263a1 [P **kaŧıt-**]

7. Oku nişandan öteye geçirmek.

(Ar. enfeze) “*çewürdi oğnı*” P173b7 [Y **öte çıkar-**]

8. Derinin yüzünü sıyırmak.

(Ar. ebşera) “*çewürdi etükni*” P174a2

9. Bir şeyi bir yerden bir yere nakletmek, yerini değiştirmek.

(Ar. havvele) ç.-di Y253a5 [P **ewür-**]

10. Bir şeyi ilk şeklinden bozup değiştirmek.

(Ar. ğayyara) ç.-di P199b2 [Y **aynat-**]

11. Tekrarlanmak.

(Ar. tekerrara) “*sözni çewürdi*” Y292a1 [P **mükerrer bol-**]

→ yüz çewür- P70b4, Y78a5; yüz ç. Y215b6; elig birle çewür- Y242a7; arka ç.- Y305b3

→ kol çewrügi P93a3

çezgin- Daire şeklinde dolanmak, (kuş süzülerek) uçmak. *krş. çizgin-*

(Ar. devveme) “*çezgindi kuş hevāda*” P198b8 [Y **tezgin-**]

çiban Cerahat kesesi, ülser, köpek memesi, cerahat toplayan yara.

(Ar. dummel) ç. P33b5; Y37a1

çıç (Parmak için) Serçe.

çıç barmak Serçe parmağı.

(Ar. hınşir) ç. Y15b4 [P **siçe barmak**]

çıçurğa Püskül.

→ kamçu çıçurğası P45a7

çığ- (Surat için) Eksitmek, asmak, çatmak.

(Ar. zevā) “*yüzün çıgdi*” Y112b7 [P **çat-**]

çığıla- Yağmur şiddetle, sesli yağmak.

(Ar. istehelle) ç.-dı Y309b4

çıgınlık Tava, güveç, tencere.

(Ar. tacn / c. tacin) ç. P10b9; Y4b3

çığıt Leke, çil, yüzdeki leke.

→ yüzi çığıt er Y164a5

çığıtlıg Yüzünde leke olan.

çığıtlıg bol- Yüzde siyahımsı kızılılık peyda olmak.

(Ar. kelife) ç.-dı Y164a4 [P **çatuk bol-**]

çığırl- Buruşmak. ?

(Ar. işme'elle) ç.-dı Y321a1 [P **kısğa bol-**; Y **uzun bol-**]

çığıt Pamuk çekirdeği; at vb. hayvanların sırtına, eyerin altına konulan şey, yapık. ?

(Ar. berze' a) ç. Y46a5 [P **yonağ**, Y **yapuğ**]

çık- (I) 1. Ayrılmak, dışarı çıkmak, kalkmak, bir yerden diğerine gitmek.

(Ar. h̄arace) ç.-dı P97b7; (ç.-tı) Y117a3

(Ar. şehāşa) ç.-dı P158a3 [Y **bar-**, **kop-**]

2. Bulunduğu yerden fırlamak, dışarı doğru olmak.

(Ar. neteħa) “*çıkdı anıñ közi*” P61b9

(Ar. ceħaza) ç.-dı P158a6 [Y **çıkuk bol-**]

3. Göç etmek, yurdundan ayrılmak.

(Ar. celā) “*çıkdılar vañanıñdın*” P127b9 [Y **köç-**]

(Ar. eclā) ç.-dılar P187b7 [Y **yıl-**]

4. Sıyrılmak.

(Ar. inselle) “*çıkdı kılıç kınıñdın*” P208b2

5. Yerden fişkırmak, kaynaktan çıkmak.

(Ar. nebe‘a) “*çıktdı suw yirdin*” P69b9 [Y **belgür-**]

6. Bitmek, yerden çıkmak.

(Ar. nebete) ç.-dı P97a7 [Y **ün-**]

7. Gizlendikten sonra ortaya çıkmak.

(Ar. beraze) ç.-dı P103a4; Y124a5 [P **açıl-**]

8. Dinini terkedip başka bir dine geçmek.

(Ar. şabe‘e) ç.-dı P153b5; (ç.-tı) Y183a7

9. (Can) Bedenden ayrılmak.

(Ar. zehika = m. zeheka) ç.-dı P140a5; (ç.-tı) Y164b5

10. Karşı gelmek, asi olmak, hükümlere uymamak.

(Ar. meraqa) “*çıktdı er tã‘atdin*” P107a9

ç.-tı Y129b7

(Ar. feseqa) “*çıktdı taŋrı buyruqındın*” P72b4

ç.-tı Y81b5

11. İstisna etmek, genel kuralın dışında bırakmak.

(Ar. isteşenā) ç.-dı P216b2 [Y **ayır-**]

12. Uzaklaşmak, korunmak.

(Ar. tenazzele) “*çıktdı yazuqđın*” P211a5

çıkkan Yurdundan göç eden.

(Ar. cāliye) ç. (çıkkanlar) P128a1 [Y **iwindin köçgen**]

çıkarmak Muhallel olmayan and, yemin.

(Ar. meşneviyye) ç. P216b2 [Y **azırmak**]

çıkğan Çıkan, ayrılan.

(Ar. hāric) ç. turur P218b10; Y321b5

çıkmaq Çıkmak, çıkış.

(Ar. hūrūc) ç.+ğa P94b9; (ç.+ka) Y113b1

→ arquru çık- Y143a6; (bādiyede) çık- Y153b2; çerig ç.- P216b13; çiçek ç.- Y179a5; endāmdın ç.- P153b9, Y183b4; eşen ç.- Y179a5; ihrāmdın ç.- Y94a6; kaŋğudın ç.- P212b12; nāgāh ç.- Y123a7; nāgeh ç.- P102b; öte ç.- P107a8, Y129b6; şahrāka ç.- P210a3; saqal ç.- P206a3; sıza ç.- P208a1; sıza ç.- P210a4; toğrı ç.- P155b1; tünle ç.- Y254a3; uruşka ç.- Y299a1; yazıka ç.- Y214a4; yıldırım ç.- Y128b2

→ ađırlıqđın çıkğan ün Y216a3; nāgāh ç. söz Y123b1; sıza ç. suw P19b4; yük ağramındın ç. ün P175b8

→ kırkında çıkmadığ oğlan Y160b4; mūmdın ç. bal P34a4

→ ... çıkmış urđan Y117a1; cānı çıkmış ten Y164b6

çık- (II) Ses çıkarmak.

(Ar. ‘azefe) ç.-dı Y78b3 [P **öt-**]

çıkkan Eşleri kardeş olan erkeklerden birine göre diğeri.

(Ar. selif) ç. Y23a5 [P **bacanak**]

çıkār- 1. Bir şeyi dışarı çıkarmak, içeriden dışarıya gitmesini sağlamak.

(Ar. aḥrece) ç.-dı P172b1; Y211b1

(Ar. istaḥrace) ç.-dı P215a5; Y304b1

2. Bir şeyi diğer bir şeyden kolayca çekmek, sıyırmak.

(Ar. selle) ç.-dı Y140b7 [P **tart-**]

(Ar. istelle) ç.-dı P206a6; Y273a2

(Ar. inteẓā) ç.-dı P207a3

3. Yerleştiği yerden almak, uzaklaştırmak.

(Ar. naḳaše) “*çıkardı tikenni azaḳından*” P104a1

ç.-dı Y125a6

4. Sürgün etmek, uzaklaştırmak, kovmak, tahliye etmek.

(Ar. seyvera) “*çıkardı anı şehrdin*” P199b1

ç.-dı Y254a6

(Ar. eclā) ç.-dı P187b7 [Y **müteferriḳ kıl-**]

5. Dışarıya doğru uzatmak.

(Ar. dele' a) ç.-dı Y191a4 [P **tart-**]

6. Almak, elde etmek; süzmek.

(Ar. şāre) “*balnı çıkardı*” Y146a4 [P **al-**]

7. Meydana getirmek, sağlamak.

(Ar. enbeta) “*çıkardı suwnı*” P176a2

ç.-dı Y216a7

(Ar. evrā) “*çıkardı otını çaḳmaḳdın*” P188a9

8. Bir şeyi açığa çıkarmak, gizli şeyi açmak.

(Ar. iḥtefā) ç.-dı P207a5

9. (Sıkıntısını) Gidermek, rahatlatmak.

(Ar. erāḥa) “*emgekdin çıkardı*” Y228b5 [P **rāḥatlandır-**]

10. (Kelime) Türetmek.

(Ar. išteḳḳa) “*çıkardı kelimeni kelimedin*” P206a5

→ <bulıt>dın yağmurnı çıkar- Y308b4; cūze ç.- P190b1 cūjek ç.- Y239a7; çaḳmaḳdın (ot) ç.- Y187a2; endāmdın ç.- P115b3, Y140b1; erteke ç.- Y239a3; ḥuṣye başı ç. P195b4; kendü özindin ç.- Y306a5; ot ç.- Y236a2; öte ç.- Y213a6; özindin ç.- P215b5; saḳal ç.- Y130b7; saḳal ç.- P212b3; saḳal ç. P206b11, Y275a3; üyük ç.- P129a6; yaṅı ç. P176a4; yaṅıla ç.- P204b12; yaṅıla ç.- Y306a6; yaldırım ç.- P106a7; yışın ç. P177b1; yilik ç.- P207a8; yilik ç.- P211b3; yilik ç.- Y291b4; yil ç.- P114a5, Y138b3; yimiş ç.- P174a2; yoldın ç.- Y313b5; yoldın çıkar- P70a4

→ tiken çıkargu Y8a6

çıkır Gidip gelen, su çeken (çark). ?

çıkır tiwesi Su taşıyan deve.

(Ar. sāniye / c. sevānī) ç. P128b6

çakır- Gürültü çıkarmak, feryat etmek, şiddetle bağırarak, bağışmak. *krş. çakır-*

(Ar. şadde) ç.-dı Y91b3 [P **çakır-**]

(Ar. şaraha) ç.-dı Y117b5 [P **çakır-**]

(Ar. şāḥabe) ç.-dı Y256a7 [P **çakırş-**]

→ toğmağ katında çıkır- Y309b3

çakırda- Semer vs. ses çıkarmak.

(Ar. eṭṭa) “*çakırdadı pālān*” P80a4 [Y **çağla-**]

çakla- Ses çıkarmak.

(Ar. şarra) “*kalem taķı kapuğ çıkıladı*” Y92a1 [P **öt-**]

çaklık Gürültü.

(Ar. şarret) ç. Y92a2 [P **kapuğ taķı kalem üni**]

çakrat- Birbirine sürtüp ses çıkarmak.

(Ar. ḥaraķa) ç.-tı Y80b1 [P **kırçıldat-**]

çakırḥ Pamuk atan. *krş. çakırık*

(Ar. ḥallāc) ç. Y36a1 [P, Y **sünğlegüçi**]

çakırık Bir eksende çevrilerek dönen silindir. *krş. çakırḥ*

→ efsār çakırıkı P42a6

çakuk Yerinden çıkmış.

çakuk bol- (Göz) Büyük ve dışarı fırlamış olmak.

(Ar. ceḥaza) ç.-dı Y190b1 [P **çak-**]

çakuk közlig Gözünün yumurtası çıkık kişi.

(Ar. cāḥiz) ç. Y190b2 [P **çakuk közlig er**]

çakuk közlig er Gözünün yumurtası çıkık kişi.

(Ar. cāḥiz) ç. P158a7 [Y **çakuk közlig**]

→ kögsi çakuk Y160a1; kögsi ç. Y177a3; kögsi ç. bol- Y160a1; kögsi ç. bol- Y177a3

çalbur Yular.

(Ar. miķved / c. meķāvid) ç. P42a6

çalpuķ Gözünden çapak akan.

çalpuķ bol- Gözünde beyaz çapak toplanmak.

(Ar. ramişa) ç.-dı Y161a2 [P **çalpuķ bol-**]

çinğla- Zil, sinek vs. çin çin ötmek, ses çıkarmak. *krş. çinğra-*

(Ar. ṭanne) “*ķara ķuzģu ötti taķı taşt çinğladı*” Y96a1 [P **öt-**, Y **ün kıl-**]

çinğra- 1. Bir şey tıngırdamak, hareketle sesi duyulmak, kuru şeyin parçası birbirine dokunarak ses vermek. *krş. çinğla-*

(Ar. celcele) ç.-dı Y316b1 [P **ün kıl-**]

(Ar. şalşale) ç.-dı P217a14; Y316b4

(Ar. vesvese) ç.-dı P217b4 [Y **ün kıl-**]

2. Çivi, mih vs. çakılırken ses çıkarmak.

(Ar. şalle) ç.-dı P81a5 [Y **tegmek katında ün kıl-**]

çinğrağ/ķu 1. Çingırdak, tef pulu.

(Ar. culcul) ç. Y316b1 [P **def temür<i>**]

→ (def) çinğrağusu Y32b7

2. Çan, çingirak.

(Ar. cers / c. ecrās) ç. (çinğrağu) Y45a7 [P **çanğ**]

çıtla- Çıtırdamak.

(Ar. teferka' a) “*çıtladı barmaqları*” P218a3 [Y **çıtlat-**]

çıtlat- Çıtırdatmak, şaklatmak.

(Ar. teferka' a) “*barmağını çıtlattı*” Y318b7 [P **çıtla-**]

(Ar. ferka' a) ç.-tı Y315a3 [P **biri biri üze ur-**]

çızı/uğ/k Çizgi.

→ kolan arkasındaki kara çızığ Y45b7

→ alın çızığı P12b6; aya ç. Y15b2

→ alın çızığı²³³ P16b2

çibek (<Moğ. jibe ?) Pas rengi.

çibek it Bir cins köpek.

(Ar. zi'nī) ç. P50a1; Y49a2 [Y **zağar**]

çiçek Tomurcuk, ağaç çiçeği.

(Ar. nevr) ç. P209b4; Y284a7

çiçek çık- Kurdeşen çıkmak, cilt kurdeşenli olmak.

(Ar. şeriye) ç.-tı Y179a5 [P **yüzmekge āsān bol-**, Y **eşen çık-**]

→ mu' şaffer çiçek P34a8; bir deste ç. Y141b5; hoş yızlangan ç. P132a7

çiçeklen- Çiçek açmak, çiçek çıkarmak.

(Ar. ezhera) “*çiçeklendi yığaç*” P174a7

ç.-di Y214a1

(Ar. nevvera) ç.-di P198a8; Y22b2

çigin Sırt.

çigindin bağla- Elleri arkada birleştirerek bağlamak.

(Ar. kettefe) “*çiginindin bağladı kişilerniñ*” P193b4 [Y **eligni artaru bağla-**]

(Ar. ketefe) ç.-dı P71a6; Y97a7

çini (Far.) Çini.

çini közüngi/ü Ayna.

(Ar. secencel) ç. P13a6 [Y **çini közüngü**]; (çini közüngü) Y8b3 [P **çini közüngi**]

çirmen- Elbise, paça vs sıvamak. *krş. çermen-*

(Ar. şemmera) ç.-di Y241a3 [P **çermen-**]

çise- (Gök) Biraz yağmur yağdırmak.

(Ar. taşşe) “*çisedi kök*” P114a4

(Ar. talle) ç.-di P116a1; Y141a1

²³³ M. z > z

ç.-di Y138b2

çiş Şiş; ucu sivri uzun çubuk. *krş.* **şiş**

→ temür çiş P11a2

çiwün Sırt.

(Ar. metn / c. mutün) ç. Y16a3 [P **arḳanıḡ bir yanı**]

çi/üwüt Çivit.

(Ar. nīl = m^c a. vesme = m^c a. nūšādir) ç. Y37b7

çiwüt birle beze- Uzuvlara dövme yapmak.

(Ar. veşeme) ç.-di Y100a2 [P **beze-**]

çiyne- Çiğnemek, dişlerin arasında ezmek, ağızda döndürüp durmak.

(Ar. lāke) “*çiyneḏi aṭ yūḡenni*” P121b8

ç.-di Y149a6

(Ar. mezaḡa) ç.-di P105b3; Y127a7

(Ar. ʿaleke) ç.-di P107b7; Y130b1

(Ar. leclece) ç.-di P217a5 [P **tepret-**]

çiyneḡen tiş Azı dişi.

(Ar. tāhine / c. tavāhin = m. raḡā / c. erḡiye) ç. P17b2 [Y **aziḡ tiş**]

çiyneḡmiş aş Et parçası, bir çiğnem et.

(Ar. mużḡa) ç.+nı Y315b3 [P **pāre et**]

çiyneḡem Ağızda çiğnenecek miktarda olan, çiğnemelik.

→ bir çiyneḡem et P15b1

çiyneḡen- Ağızda ezilmek, dişlerin arasında döndürülmek.

çiyneḡemiş et Et parçası, bir çiğnem et.

(Ar. mużḡa) ç. Y11a6 [P **bir çiyneḡem et**]

çizgin- Dönmek. *krş.* **çezgin-**

→ baş çizginmeki P33b3

çoçuk Yavru, domuz yavrusu.

→ (toḡuz) **çoçukı** Y48b7

çoḡ (I) Güneş.

(Ar. şems) ç.+da Y178b6 [P **kün**]

çoḡ bol- Güneşli olmak.

(Ar. şemese = m. şemise) “*çoḡ boldı bizim künimiz*” P66b6 [Y **çoḡluḡ bol-**]

çoḡda otur- Güneşli yerde güneşe karşı oturmak.

(Ar. teşerraḡa) ç.-dı P210b10

(**çoḡda**) **otur-** Güneş isabet ederek oturmak.

(Ar. zaḡā) ç.-dı Y178b6 [P (**künḡe**) **ḡarşu otur-**]

çoḡ (II) Gürültü. Asker gürültüsü.

(Ar. celbe) ç.+ı Y210a1 [P **çerig üni**]

→ ün çoḡı Y317b1

çoğaş Güneşli; güneşlik yer.

(Ar. maşruka) ç. P3b3

çoğaş kün Güneşli, sıcak gün.

(Ar. yevmun şāmis = şemis) ç. P66b7 [Y isig kün]

çoğla- Bağırmak, feryat etmek, gürültü etmek.

(Ar. zavzā) ç.-dılar Y317a6 [P ün kı1-]

çoğlan- Elbiseye bürünüp örtünmek.

(Ar. tezemmele) ç.-dı Y289b5 [P çulğan-, Y tolan-]

çoğluğ Güneşli.

çoğluğ bol- Güneşli olmak.

(Ar. şemese = m. şemise) “*künimiz çoğluğ boldı*” Y72a2 [P çoğ bol-]

çoğu Çirkinlik, zorbalık.

(Ar. şun‘a) ç. Y244a1 [P iriglik]

çok Toz, toprak.

çok kıop- Tozutmak.

(Ar. ‘aşyera) “*çok kıoptı atlığlar*” P218b14

çok kıopğan Toz, toprak.

(Ar. ‘aşır) ç. P217b14

çok- 1. Göğsünü yere dayayıp oturmak, çöküp hareketsiz kalmak. *krş. çök-*

(Ar. çeşeme) ç.-dı P75b3; (ç.-tı) Y86a6

2. Büzülme, büzülüp katlanmak, buruşmak; çekilip kısalma.

(Ar. şenice) ç.-dı P132b3

(Ar. teşennece) ç.-dı P209b2

(Ar. icramezze) ç.-dı P218a13; (ç.-tı) Y320a5

(Ar. iğşe‘arra) ç.-tı Y320b6 [P yağrıl-]

çokğan Derisi büzülen, buruşan.

(Ar. şenic) ç. P132b3

3. Toplanma, bir araya gelme.

(Ar. tedennā) ç.-dı P212b5

çokğu yir Toplanma yeri.

(Ar. muteneddā) ç. P212b5

çomak 1. Cirit oynanan eğri sopa.

(Ar. şavlecān / c. şavālic) ç. Y33a3 [P çevgān]

2. Savaşta kullanılan ağır topuz.

(Ar. curz) ç. 43a3 [P, Y gürz]

çoz Bumbar, bağırsak.

çoz yağı İç yağı.

(Ar. şahāre) ç. P34b8 [Y ...]

çök- 1. Dizi üzerine oturmak. *krş. çok-*

(Ar. ceṣā) “*çökdi tizi üze*” P124a2 [Y **çöke otur-**]
2. Hayvan bulunduğu yere oturmak, göğsünü yere koymak.

(Ar. rabeza) “*çökdi azıǵlıǵ kezik*” P68a6 [Y **yat-**]

(Ar. berake) ç.-di P107b2; (ç.-ti) Y130a3

(Ar. istenāḥa) ç.-di P216a3; (ç.-ti) Y311a4

3. Aşmak, erkek hayvan dişisiyle çiftleşmek.

(Ar. żarabe) “*çökdi buǵra inenge*” P59b6; Y62b5

çöke otur- Dizi üzerine oturmak.

(Ar. ceṣā) ç.-dı Y152a7 [P **çök-**]

çökken Diz çöküp oturan.

(Ar. cās) ç. Y152a7 [P **çöküdi oturgan**]

çöküdi oturgan Diz çöküp oturan.

(Ar. cās) ç. P124a2 [Y **çökken**]

→ (tiwe) çökgende yirge teggen yiri P46b5

çöker- Deveyi çöktürmek.

(Ar. enāḥa) “*çökerdi tiweni*” P184a2

ç.-di Y228b7

çökergü yer Deve çökme yeri.

(Ar. menāḥ) ç. Y228b7 [P **çökergü yir**]

çökergü yir Deve çökme yeri.

(Ar. menāḥ) ç. P184a2 [Y **çökergü yer**]

çökün- Bir şeyin üzerine konmak için alçalmak.

(Ar. rafrafe) “*çöküdi ḥorūs*” P217a10 [Y **çewrün-**]

çökür Dökülmüş, seyrelmiş. ?

çökür tişlig Dişleri dökülmüş kişi.

(Ar. edred) ç. P133b7

çökür tişlig bol- Dişleri dökülmek.

(Ar. deride) ç.-dı P133b6

çökürdek Hasır. Paspas.

(Ar. ḥaṣīr) ç. P38a1

çöküş- Diz dize verip oturmak.

(Ar. cāsā) “*çöküşdi anıǵ birle*” P203b1

ç.-ti Y264a2

çömçe Kepçe.

→ uluǵ çömçe P120b9

çömel- Dizler bükülü hâlde topuklar ya da bacakları dikerek kaba üstüne oturmak.

(Ar. eḳ‘ā) “*it çömeldi*” Y234a6 [P **çömelü oltur-**]

(Ar. iḥtebā) ç.-di Y275a2

çömele/ü oltur- 1. Dizler bükülü hâlde topuklar ya da bacakları dikerek kaba üstüne oturmak.

(Ar. eḳ'ā) ç.-dı (çömelü oltur-) P187a8 [P **çömel-**]

2. Kalkmak istiyormuş gibi oturmak.

(Ar. istevfeze) ç.-dı Y310a5

çömlek Toprak tencere.

→ sızırğuç çömlek Y82a7

çön- Isınmak, üşümesini gidermek.

(Ar. iştālā) “*otқа çöndi*” Y276b2 [P **ısın-**]

çönge Körelmiş, keskinliğini yitirmiş. *krş.* **çönge**

(Ar. kelīl) ç. P81a9 [Y **çönge kılıç**]

çönge bol- 1. Kılıç vs. körelip kesmez olmak.

(Ar. kelle) ç.-dı P81a9 [Y **çönge bol-**]

2. Gözün görmesi azalmak. Gözler kararmak; korkudan, dehşetten göz görmemek.

(Ar. ḥasera) “*çönge boldı közi*” P63b1 [Y **dal-**]

(Ar. kelle) ç.-dı P81b1 [Y **hıre bol-**]

(Ar. berāqa = m. beriqa) ç.-dı P106a9 [Y **hıre bol-**]

(Ar. ismederra) ç.-dı P218b2 [Y **hıre bol-**]

çönge kılıç Kesmez, kör kılıç.

(Ar. kell) ç. P44a2 [Y **çönge kılıç**]

çönge köz Sarhoşluk, uyku vs.den bulanmış göz. Göz zayıflığı.

(Ar. semādīr) ç. P218b2 [Y **közünge hırelıķı**]

çönge Körelmiş, keskinliğini yitirmiş. *krş.* **çönge**

çönge bol- Kılıç vs. körelip kesmez olmak.

(Ar. kelle) ç.-dı Y95a1 [P **çönge bol-**]

çönge kılıç Kesmez, kör kılıç.

(Ar. kell) ç. Y41b1 [P **çönge kılıç**]

(Ar. kelīl) ç. Y95a2 [P **çönge**]

çöpür Keçi kılı.

(Ar. şa'ar) ç. P48b8; Y47b5

çörek Bir tür hamur işi.

→ yağda bişgen çörek Y39a6

çöp (<Far. **çüb**) İncecik dal, tahta vs. parçası; pis, atılacak şey.

→ közg/ke tüşgen çöp P17a1, Y13b1

→ üzüm çöpi P6a2

çöp arıt- (Gözden) Çer çöp çıkarmak.

(Ar. aḳzā) “*arıttı közi çöpini*” P186b6

çöpreki ıwa Kuş yuvası.

(Ar. 'uşş / c. a' şāş / c. 'işāş) ç. P8a1

çöplüg (Far. + T.) Çöplü.

çöplüg kı1- (Göze) çer çöp atmak.

(Ar. akzā) “kōzi çöplüg kıldı” Y233a6

çözül- İp vs. açılıp bozulmak.

(Ar. intekese) “çözüldi yip” P204a4 [Y yazıl-]

çübān (Far.) Çoban.

(Ar. rā'ī) ç. P72b7 [Y koymat]; P162a3 [Y koymat]

çubul- Soyunmak, elbise vs.yi çıkarmak.

(Ar. nežā) ç.-dı P126a9; Y155b3

(Ar. ḥale' a) ç.-dı P158b3 [Y suçul-]

çuğan Çöven; suda köpüren, kir temizleyici bir bitki.

(Ar. ušnān = m. ḥurž) ç. P34b2; Y38a2

çuğan ezgüç Çöven ıslatılan kap.

(Ar. muḥruza / c. meḥāriž) ç. P12a6 [Y çuğan ezgü iziş]

çuğan ezgü iziş Çöven ıslatılan kap.

(Ar. muḥruza / meḥāriž) ç. Y6b5 [P çuğan ezgüç]

çuğan satğuçı Çöven satan kimse.

(Ar. ḥuražiyy = f. šābūn) ç. P34b2; Y38a2

çuğda Deve yünü.

(Ar. veber / c. evbār) ç. Y47b5 [P tiwe yünği]

çukur 1. Kabir, mezar.

(Ar. ḥufre / c. ḥufer / c. ḥafır = f. laḥd / c. luḥūd = f. tābūt = f. taḥt) ç. P7b7

2. Çevresine göre aşağıda kalan yer.

çukur kı1- Bir yerde çukur kazmak.

(Ar. ḥaddede) ç.-dı Y249a3 [P telük kı1-]

çukur közlüg Gözleri batık kimse.

(Ar. aḥvaş) ç. Y177a6

çukur közlüg bol- Gözleri batık batık olmak.

(Ar. ḥavişa) ç.-dı Y177a6

→ awçı kızlengü çukur P9a5

→ boyun çukuru P17b9; eṅgek ç. P17b7; kögüs ç. P19a5

çukurçuk Çukur.

→ boyun çukurçukı Y14b5; eṅgek ç. Y14b2

çulğa- Bir şeyleri birbirine bitişirmek.

(Ar. leffe) ç.-dı P115a4; Y139b6

çulğan- 1. Elbise, yogan vs. ile örtünmek, örtüye bürünmek.

(Ar. teleffe' a) ç.-dı P210b2

(Ar. ilteḥafe) ç.-dı Y269b5 [P ö<r>tün-]

(Ar. tezemmele) ç.-dı P211a2 [Y çoğlan-, tolan-]

2. Sarık vs. sarınmak.

(Ar. lāṣe) “*çulğandı çalmanı başınğa*” P118b1 [Y sar-]

(Ar. kâre) ç.-dı P120a4 [Y sar-]

3. Kabaları üstüne oturup bacaklarını dikmiş hâlde örtünmek.

(Ar. iḥtebâ) ç.-dı P206b9

çuluk Toygar adlı kuş.

(Ar. şifrid / c. şafārid) ç. P51b7

çuvâl (Far.) Çuval, büyük torba.

(Ar. cuvālik / c. cevāik) ç. P13a2; Y8a2

çuvāldüz (Far.) Çuvaldız.

(Ar. miselle / c. misāl) ç. P13a5; Y8a6

çük Erkeklik organı.

(Ar. eyr / c. uyūr = m. zeker / c. mezākir) ç. P20a1; Y17b4

çük başı Zeker başı.

(Ar. kemre / c. kemer = m. ḥaṣefe = m. feyṣele / m. feyṣe / c. feyṣ) ç. P20a2; Y17b5

çük başı kapı Erkeklik organının ucundaki sünet edilecek deri.

(Ar. kulfе = m. ğulfe) ç. (çük başınıḡ kapı) Y17b7 [P **ḥatne terisi**]

(çük) **kowuşı** Sidik deliği.

(Ar. iḥlīl / c. eḥālīl) k. Y17b1 [P **çük telüki**; Y (çük) **ormı**]

(çük) **ormı** Erkeklik organındaki delik.

(Ar. iḥlīl / eḥālīl) o. Y17b5 [P **çük telüki**; Y (çük) **kowuşı**]

çük telüki Erkeklik organındaki delik.

(Ar. iḥlīl / c. eḥālīl) ç. P20a1 [Y (çük) **ormı**, (çük) **kowuşı**]

→ oğlan çüki P20a1, Y17b4

çüri- 1. Bozulup değişmek, kokmak, kokuşmak.

(Ar. ḥāse) “*murdār çüridi*” Y103b3 [P **yı-**]

(Ar. esene = m. esine) “*suw çüridi*” Y133a7 [P **ayna-**]

(Ar. ʿ aṭine) “*çüridi ḥām kōn*” P144a9

ç.-di Y170b2

(Ar. ʿ afine) ç.-di Y170b2 [P **yı-**]

(Ar. entene) ç.-di Y223a1 [P **arta-**]

(Ar. ervaḥa) ç.-di P184a1; Y228b6

2. Kemik, odun vs. çürümek, çürüyüp ufalanmak.

(Ar. ramme) ç.-di P81b6; Y95b1

(Ar. naḥira) ç.-di P136a4; Y159a4

çürigen Çürümüş (kemik).

(Ar. ramīm) ç. P81b6 [Y **çürük süḡük**]

(Ar. naḥir = m. nāḥir) ç. P136a4 [Y **çürigen süḡük**]

çürigen süḡük Çürüyüp ufalanmış kemik.

(Ar. naḥir = m. nāḥir) ç. Y159a4 [P **çürigen**]

çürük Çürük.

çürük süngük Çürümüş kemik.

(Ar. ramīm) ç. Y95b1 [P **çürigen**]

çürin- Tadı, rengi bozulmak.

(Ar. ecene) “*suw çürindi*” Y88b6 [P **arta-**]

çüwüt *bk. çi/üwüt*

D

dād (Far.) Adalet, insaf.

(Ar. kıst) d. P176a2

(Ar. neşafe / c. neşaf) d. Y218b1 [P ‘**adllık**]

dād bir- Adaletle muamele etmek.

(Ar. enşafe) d.-dı Y218b1 [P ‘**adllık kı1-**]

dād kı1- 1. Adaletli davranmak.

(Ar. ‘adele) d.-dı P74a5; Y84a3

(Ar. aķseta) d.-dı P176a2; Y216a6

2. Mazlum ve mağdura yardım etmek.

(Ar. a‘ dā) d.-dı Y233a3 [P **yārī bir-**]

dād tile- Yardım istemek.

(Ar. istā‘ dā) d.-di Y312b4 [P ‘**adl tile-**]

dāğ (Far.) Kızgın demirle yapılan işaret. *krş. tāğ*

dağ basğu temür Dağlama aleti. Damga, nişan.

(Ar. mīsem) d. Y100a1 [P **tāğ**]

dağan Sehpa, tezgâh.

→ taş dağan P11a1; temür d. P11a2

dāğla- (Far. + T.) Dağlamak. *krş. tāğla-*

(Ar. veseme) d.-dı Y100a1 [P **tāğla-**]

dağuk Dağımık.

dağuk bol- Saç vs. yumuşak ve düz olmak, kıvrıkcık olmamak.

(Ar. sebīta) “*saç dağuk boldı*” Y161b1 [P **in-**]

dā‘ī (Ar.) Dua eden.

(Ar. dā‘ī) d. P197b8 [Y **du‘ ā kılgan**]

dāire (Ar.) Daire, çember oluşturan alan.

(Ar. dā‘ira) d. Y146a2 [P **pergār**]

daķık (Ar.) Ufanti, kırıntı.

(Ar. duķāk) d. Y94a1 [P **yinçe**; Y **yinçe nirse**]

dal Ağacın gövdesinden ayrılan kol.

daldın kes- (Meyveyi) Devşirmek, toplamak.

(Ar. atafe) “kesdi daldın  z mni” P71a5 [Y kes-]

dal- (G z için) Yorulmak, zayıflamak.

(Ar. asera) “közi daldı” Y67b1 [P  nqe bol-]

dana İneğin bir yaşına kadar olan yavrusu. *krş.* **tana**

(Ar. teb ) d. P47b8 [Y bir yaşar, tana]

d ne (Far.) Tane. Tohum.

(Ar. abbe) d.+ni P103a1 [Y ew n]; P114a1 [Y ew n]

danışman Bilgili, bilen.

→ ters  danışmanı Y29b1

d nişmend (Far.) Bilgin.

(Ar.    lim) d. P114a9

→ ceh dlar d nişmendi P28a5; ters lar d. P28a1

d r (Far.) İdam direği.

(Ar. ciz ) d. P7b6

d rđa as- Birini asmak, idam etmek.

(Ar. şallebe) d.-dı P189b1 [Y as-]

darr  at (Ar.) Zırh.

darr  at kız- Zırh giymek.

(Ar. tederra  a) d.-di P210a13

d r  (Far.) İlaç.

(Ar. dev  / c. edviye = f. ma  c n) d. P33a4; P74b3; P83a8; P187a3; P217a6; Y36a4; Y84b5; Y233b7

d.+nı P182a9; P113a3; P121a8; P146b7; P182a9; P206a4; Y97b4; Y137a4; Y148b2; Y173b7; Y226a7; Y315b5

(Ar. d l) Bir çeşit ot.

d.+qa Y148b2

d r  aşlı Tedavide kullanılan bir bitki veya kökü.

(Ar.   uqş r / c.   aq k r) d. P33a4 [Y ot atđu]

d r  bir- şifa vermek, iyileştirmek.

(Ar. d v ) d.-di Y265a2 [P d r la-]

d r  kı1- Tedavi etmek, iyileştirmek.

(Ar. es ) d.-dı P125b6 [Y otala-]

(Ar.   alece) d.-dı Y257a6 [P   il c kı1-]

d r  kim aşuş birle yin r Kaşıkla alınıp yalanan il , bal vs.

(Ar. la  uq) d. Y165b2 [P yalağu nerse]

d r  tile- Doktora danışmak, tedavi sormak.

(Ar. istevşafe) d.-di Y310a7 [Y ot tile-]

→ ađızđa (d r ) kem ş- P83a8; ađızđa saçası d. P146b8; ađızđa oyđu d. Y97b5; batın bağlağan d. Y84b6; burunđa d. oy- P104b6; burunđa d. oy- Y126a7; burunđa d. oyđan iziş

P104b7; qarın bağlağan d. P74b3; kendü öziñge d. qıl- Y304a1; koyğan d. P83a8; köñgöl şād qılğan d. Y36a6; öziñge d. qıl- P215a1; saçası d. Y137a4; taqılğan d. P113a3

→ köz dārūsı P34a9; çayan d. P50b1, Y49b5²³⁴

dārūla- (Far. + T.) Şifa vermek, iyileştirmek.

(Ar. dāvā) d.-dı P203b9 [Y **dārū bir-**]

dārūluq (Far. + T.) Enfiye kutusu.

(Ar. mus'at) d. Y126b1 [P **burunğa dārū koyğan iziş**]

da'vet (Ar.) Davet, yemek daveti.

(Ar. med'āt = m. da'vet) d. Y156a2

d.+ğa P126b5

da'vetğa inde- Davet etmek, davette bulunmak.

(Ar. nevveşe) d.-di P198a9 [Y **da'vetğa ünde-**]

da'vetğa ünde- 1. Davet etmek, davette bulunmak.

(Ar. nevveşe) d.-di Y252b3 [P **da'vetğa inde-**]

2. Hazır olmasını, bulunmasını istemek.

(Ar. istahzara) d.-di Y305b2 [P **kelmek tile-**]

da'vī (Ar.) İddia, fikir.

(Ar. da'vā) d.+si P177a1; Y217b5

da'vī qıl- İddia etmek.

(Ar. idde'ā) d.-dı P207a4

→ öziñge da'vī qıl- P205b4, Y271a1; zıreklik içinde d. qıl- P203a11

dāvud (Ar.) Kendisine Zebur'un indirildiği peygamber.

dāvud kitābı Davut Peygamber'e inen kitap.

(Ar. zebūr) d. P28a4; Y29b3

dāye (Far.) Sütanne.

(Ar. zī'r / c. ez'ār) d. P25a7

daz Saçı dökülmüş kimse. *krş. taz*

(Ar. akra') d. P138b9 [Y **taz**]

daz bol- Saçı dökülmek.

(Ar. qari'a) d.-dı P138b9 [Y **taz bol-**]

def (Far.) Zilli bir çalgı.

(def) **çınğragusı** Ufak çingirak, tef pulu.

(Ar. culcul / c. celācil) ç. Y32b7 [P **def temüri**]

def temüri Ufak çingirak, tef pulu.

(Ar. culcul / c. celācil) d. P30b4 [Y **çınğragusı**]; P217a13²³⁵ [Y **çınğragu**]

def (Ar.) Kovma, uzaklaştırma.

²³⁴ (çayan) dārūsı

²³⁵ def temür<i>

def kıl- 1. Kovmak, uzaklaştırmak, şiddetle itmek; uzaklaştırmakla ondan korumak.

(Ar. dera'e) "*def kıldı andın haddni*" P153a7 [Y **kemiş-**]

(Ar. zebbe) d.-dı P111b3; Y135a6

(Ar. defe'a) d.-dı P158b5; Y191a3

(Ar. dāfe'a) d.-dı P201b14; Y259b2

2. Oyalamak, uzatıp geciktirmek.

(Ar. meṭale) d.-dı P109a6 [Y **te'ḥīr kıl-**]

def kıılış- Birbirini itmek, kakışmak. Birbirini korumak, savunmak.

(Ar. tedāfe'a) d.-dılar P213b5

defter (Ar.) Bir araya getirilmiş kâğıtlardan oluşan parça.

→ bir defter kâğıd P27a7

degen Leğen.

(Ar. leken) d. Y6b4

→ yarım degen Y6b4

deh (Far.) On (10).

deh-yekçi Öşürcü, ondalıkçı.

(Ar. 'aşşār = m. mekkās) d. P24a6 [Y **bāj-bān, 'öşr alğuçı**]

delil (Ar.) Kanıt.

delil koz- Delil göstermek.

(Ar. istedelle) d.-tı Y309a6

delil sırçası İçine idrar konulan kap.

(Ar. tefsire) d. P12a3; Y6b2

delü Deli, çarpılmış.

delü kıl- Delirtmek, (cin, şeytan) çarpmak.

(Ar. teḥabbeta²³⁶) "*şeytān delü kıldı*" Y287a3 [P **alda-**]

dem (Far.) Soluk, nefes.

(Ar. nefes / c. enfās) d. P15a8 [Y **tn**]

(Ar. şu' dā²³⁷) d. P210a6

→ uluğ (dem) al- P210a6

demādem (Far.) Yavaş yavaş, aralıkla.

demādem iç- (Suyu) Soluksuz içmek.

(Ar. 'abbe) "*demādem içdi suwnı*" P111b5 [Y **tükedü iç-**]

demāme (Far.) Bir trompet.

(Ar. kuvs) d. P43a9

deṅgi Dirhemin altıda biri.

(Ar. dānaḡ = m. sudus) d. P40a3

²³⁶ P: teḥattābe

²³⁷ M. şu' dā'

→ bir deŋgi yarım P40a3; biş d. P40a4; biş d. yarım P40a5; iki d. P40a3; dört d. P40a4; dört d. yarım P40a4; yarım d. P40a2

deŋgirlik Cimrilik.

deŋgirlik satıĝ kıl- İnceden inceye sorgulamak. Masrafı kısmak. ?

(Ar. denneka) “*deŋgirlik satıĝ kıldı bāzırgān*” P193b8 [Y **yinçelik kıl-**]

depert- Vurmak, sarsmak. *krş. tepret-*

→ azaķı birle yirni depert- Y75b1

der Ter. *krş. ter*

(Ar. ʿ arak) d. Y291b3 [P **ter**]

derece (Ar.) Rütbe, derece.

(Ar. mertebe / c. merātib = m. menzele / c. menāzil) d. P24b7

(Ar. derece) d.+ge P212b10

deriçe (Far.) Balkon, teras. Küçük kapı, pencere.

(Ar. şurfe / c. şuref) d. P9a2

dervāze (Far.) Şehir kapısı, kale kapısı.

(Ar. zereb / c. zürüb = m. ħandaķ / c. ħanādiķ) d. P6b9

dervīş (Far.) Yoksul, muhtaç.

(Ar. faķīr) d. P87a6; Y103a5

(Ar. bāʿis) d. P103a8; Y124b3

(A. faķīr / c. fuķarāʾ) d. P204b3; Y267b4

(Ar. şaʿ lūk / c. şaʿ ālīk) d. P218a4; Y319a3

dervīş bol- Fakir ve muhtaç olmak, fakirleşmek, geçimi dar olmak.

(Ar. ʿ āle) d.-dı P89a3

d.-ĝay Y105b5

(Ar. beʿese = m. beʿuse) d.-dı P103a7; Y124b2

(Ar. teribe) d.-dı P130a5

(Ar. aʿ sera) d.-dı P174b4; Y214b1

(Ar. aķtera) d.-dı P174b7; Y214b3

(Ar. emlaķa) d.-dı P178a3; Y219b2

(Ar. aʿ deme) d.-dı P179b4 [Y **dervīş kıl-**]

(Ar. eķalle) d.-dı P181b7; Y225a6

(Ar. aʿ veze) d.-dı P184b3; Y229b4

(Ar. ifteķara) d.-dı P204b3; Y267b3

(Ar. teşaʿ leke) d.-dı P218a4; Y319a2

dervīş kıl- Birini muhtaç duruma düşürmek, fakir kıl(in)mak.

(Ar. aʿ veze) “*dervīş kıldı anı rüzgār*” P184b3

d.-dı Y229b5

(Ar. aʿ deme) d.-dı Y221b7 [P **dervīş bol-**]

dervīşlik (Far. + T.) Yoksulluk.

(Ar. fāke = m. haşāşe) d. P24b3

(Ar. faqr / c. mefākīr) d. P204b3; Y267b4

dervīşlik saᅇga Muhtaçlık sana!

(Ar. bu'sen leke) d. Y58b3 [P **katıgılık saᅇga**]

deryā (Far.) Deniz, okyanus. Her büyük ırmak.

(Ar. baħr / c. biħār) d. P157a5; Y188b7; Y212b1 [P **teᅇgiz**]

d.+nı P101a3 [Y **teᅇgiz**]; (deryālar) P191a7 [Y **teᅇgiz**]

deryā bol- İlim, mal vs.de genişlemek.

(Ar. tebaħħara) “*deryā boldı ‘ilm’*” P209b10

deryā ortasıᅇga teg- Suyun engin yerine dalmak.

(Ar. leccece) d.-di P196a5; Y249a1²³⁸

deryāga kir- Denize açılmak, deniz yolculuğu yapmak.

(Ar. ebħara) d.-di P174a1

→ iki deryā P97b9

destān (Ar.) Olağanüstü olayların anlatıldığı uzun şiir.

destān kııl- Birini aldatmak.

(Ar. kāyede) d.-dı P203a10 [Y **keyd kıılış-**]

destār (Far.) Örtü, tülbent, mendil.

→ el silgü destār P11b6

→ ħün destārı Y6a1

destārçe (Far.) Mendil, yağlık.

(Ar. şustuce) d. P36b1

deste (Far.) Demet.

→ bir deste çiçek Y141b5

destmāl (Far.) 1. Mendil.

(Ar. meşūş) d. Y40b7 [P **el silügi**]

2. Tencerenin beraberinde indirildiği bez parçası, tutaç.

(Ar. ci'āl) d. Y5a5 [P **küweç kötürgü nerse**]

destūr (Far.) İzin.

destūr bir- 1. İzin vermek, müsaade etmek.

(Ar. ezine) “*destūr birdi aᅇga fulān iş içinde*” P143b9

d.-di Y169a6

2. Emir ve vasiyet etmek, istemek.

(Ar. teᅇaddeme) d.-di P210a12

destūr tile- Bir konuda izin istemek.

(Ar. iste'zene) “*begke destūr tiledi kirmekke*” Y308a2

d.-di Y308a1

²³⁸ ortası<n>ga

devât (Far.) Divit.

(Ar. devât) d.+mı P88b8; P186b1

develgeç Çaylak kuşu. *krş. tegligeç*

(Ar. hîdâ'e / c. hîdâ') d. Y51a6 [P **tegligeç**; Y **tenğle**]

devlet (Ar.) Şöhret, şan, baht, kut.

(Ar. devlet = m. duvlet / c. duvel / c. divel) d. P122a4, 5; Y149b5, 6

devlet bir- Galip getirmek, muzaffer kılmak.

(Ar. edâle) "*devlet birdi aṅga taṅgrı düşmenindin*" P185a2 [Y **devletlîğ kııl-**]

(devlet) kel- (Şansı) Dönmek, açılmak.

(Ar. dâle) "*keldi aṅga devlet*" P122a4 [**devletlîğ bol-**]

devlet kit- Durum aleyhine dönmek.

(Ar. dâle) "*kitti andın devlet*" P122a5, Y149b5

devletlîğ (Ar. +T.) Mutlu, bahtlı, galip, şanlı.

devletlîğ bol- Şöhret sahibi olmak.

(Ar. dâle) d.-dı Y149b5 [P **(devlet) kel-**]

devletlîğ er Zafer kazanmış, galip adam.

(Ar. raculun muzaffer) d. P191b2 [Y **ğâlib er**]

devletlîğ kııl- Galip getirmek, muzaffer kılmak.

(Ar. edâle) "*devletlîğ kııldı düşmânındın*" Y230b1 [P **devlet bir-**]

deyeng Sincap. *krş. tiyiṅ*

(Ar. sincâb) d. P29a7 [Y **tiyiṅ**]

dıkk (Ar.) İnce.

dıkk 'illetlîğ bol- İnce ağrısı olmak.

(Ar. duḳḳa) d.-dı Y208a7 [P **yinçe iglig bol-**]

dildem Tercüman. Müfessir.

(Ar. tercemân) d. Y315a7 [P **tefsîr <kılğan>**]

dilîr (Far.) Kahraman, cesur, yiğit.

(Ar. ḥams / c. aḥmas) d. P165a3

dilîr bol- Kahramanlık göstermek, yiğit olmak.

(Ar. ḥamîse = m. ḥamuse) d.-dı P136a8; P165a3²³⁹

dilîr er Cüretli, yiğit.

(Ar. raculun muşeyya') d. P199b3 [Y **alp er**]

dîm (Far.) Yüz, yan.

dîm-i çâder Çadırın bir tarafı.

(Ar. tîrâf) d. P12b8 [Y **bir dîm-i ḥayme**]

→ bir dîm-i ḥayme Y7b5

dîn (Ar.) Tanrı ve çeşitli kutsalları kabul eden inanç sistemi.

²³⁹ ḥamuse

(Ar. dīn) d. P195b8; P210a15; Y248b1
d.+indin P153b5; Y183a7
d.+ni P175b3
d.+i P215a10
→ toğrı dīn P123a6; tölök d. Y151a5
→ taŋđrı dīni P105b1, Y127a5

dīnlġ (Ar. + T.) Dindarlık.

(Ar. diyānet) d. P212b1 [Y **diyānet**]

dinlig (Ar. + T.) Bir dine mensup.

dīnlig bol- Din edinmek.

(Ar. tedeyyene) d.-dı P212b1

direm (<Ar. dirhem) Bir tür gümüş para. *krş.* **dirhem**

(Ar. dirhem / c. derāhim) d. P118b1 [Y **yarmağ**]; (diremler) P88b3 [Y **yarmağ**]

d.+ni P99b2 [Y **yarmağlar**]; P113a6; P175b6; P177a6 [Y **yarmağlar**]; P199b4 [Y **yarmağlar**]

d.+ke P217a1 [Y **yarmağ**]

→ yawuz direm P112a9

dirhem (Ar.) Bir tür gümüş para. *krş.* **direm**

(Ar. derāhim) d.+ni (dirhemler) P210b5

dirġ (Far.) Hasret, hicran, üzüntü.

(Ar. ḥasret) d. P209b11

dirġlġ (Far. + T.) Hasret çeken, üzüntülü.

dirġlġ bol- 1. Hasret çekip yanmak.

(Ar. teḥassera) d.-dı P209b11

2. Üzülmek.

(Ar. te'essefe) d.-dı P210b3 [Y **kađđuluđ bol-**]

3. Yitirdiği bir Şeye üzülmek, pişman olmak.

(Ar. tehellefe) d.-dı P210b7

dīv (Far.) Şeytan.

(Ar. Őeytān / c. Őeyāfīn) d. P14b5; P70a4 [Y **Őeytān**]; Y309a7

dīvler uluğı İnsanları Allah'a karşı kışkırtan kovulmuş melek, İblis.

(Ar. iblīs / c. ebālise) d. P14b6

→ küçlig dīv P14b6; taşlanmış d. P109b2

dīvān (Ar.) Őiirlerin toplandığı kitap.

(Ar. dīvān) d. Y211a1

d.+da P172a6

dīvāne (Far.) 1. Akklı bozuk, deli.

(Ar. mecnūn) d. P170b6

2. Doysa bile yine de yemeğe hırslı olan, deli kişi.

(Ar. mes'ūr) d. P169b9

dīvāne bol- 1. Akli zail olmak, delirmek.

(Ar. cunne) d.-d1 P170b5 [Y **telve bol-**]

2. Açlık ve susuzluğu artmaktan delirmek.

(Ar. su'ira) d.-d1 Y207b1 [P **açlıkdın dīvāne bol-**]

dīvāne koy Sürüye uymayan hasta koyun.

(Ar. şevlā) d. P48b6

→ açlıkdın dīvāne bol- P169b9

dīvāneliġ (Far. +T.) Delilik.

(Ar. cunūn) d.+dın P184b8 [Y **tilwelik**]

dīvānesin- (Far. +T.) Delilik göstermek, deli gibi davranmak.

(Ar. tecānne) d.-di P214a9

dīvār (Far.) Duvar.

(Ar. cidār / c. cudur) d. P8b4

dīvār seŋgiri Duvar köşesi, ucu.

(Ar. rukn / c. erkān) d. P8b9

divit (<Ar. devāt) Hokkadaki mürekkeple yazı yazılan bir kalem türü.

(Ar. devāt / c. devā / c. deviyy) d. Y29a2

d.+ge P180b8; (d.+ke) Y308b3

divit ağızı Kalem sapının uç takılan yeri.

(Ar. furza) d. P27b3 [Y **divit telüki**]

divit bağı Divit tıpası.

(Ar. şimām = m. sidād) d. P27b5

(divit) **kapakı** Kalem silmek için bez parçası.

(Ar. vef' a = f. midād = f. niḡs / enḡās = f. ḡibr) ḡ. Y29a3 [P **qalem arıḡuḡ**]

divit kapı Divit ağzının tıkandığı bez parçası.

(Ar. vef' a) d. P27b5 [Y **tıḡaçı**]

divit pelİtesi Hokkaların İçine konan pamuk, yün vs.

(Ar. lİḡa) d. P27a3 [Y **suftı**]

(divit) **suftı** Hokkaların İçine konan pamuk, yün vs.

(Ar. lİḡa) s. Y29a3 [P **divit pelİtesi**]

divit telüki Kalem sapının uç takılan yeri.

(Ar. furza) d. Y29a3 [P **divit ağızı**]

divit tepretgüç Divit karıştırıcı.

(Ar. miḡrāk) d. P27b2 [Y **tepretgü yıḡaç**]

(divit) **tıḡaçı** Divit ağzının tıkandığı bez parçası.

(Ar. vef' a) t. Y29a4 [P **divit kapı**]

→ oturma divit Y29a4

diyānet (Ar.) Dindarlık.

(Ar. diyānet) d. Y295b4 [P **dīnliġ**]

diyēt (Ar.) İslam hukukunda, öldürme ve yaralama durumlarında suçlunun ödediği kefarete.

(Ar. ‘aql = m. ma‘ķulet) d. P74b2; Y84b4

diyēt al- Diyet almak, kefarete almak; kan bedelini alıp katili sağ bırakmak.

(Ar. ‘aķale) d.-di P74b2; Y84b3

(Ar. ittedā) d.-dı P207a12

diyēt bir- Diyet ödemek, kefarete vermek.

(Ar. ‘aķe) d.-di P74b1; Y84b3

(Ar. vedā) d.-di P93b1; Y111b3

→ baş diyeti Y54b4; cerāhat d. P54a1

doldur- (Kabı) Doldurmak. *krş. toldur-*

(Ar. da‘da‘a) “*doldurdu çanaķını*” P217a9

(Ar. ef‘ame) d.-dı Y222a2 [P **tolala-**]

doru (At donu olarak) Kızıl. *krş. doruġ, toruġ*

doru bol- (At) Doru renkli olmak.

(Ar. ikmevmete) d.-dı Y314a2 [P **toruġ bol-**]

doruġ (At donu olarak) Kızıl. *krş. doru, toruġ*

doruġ bol- Çok sarı yahut halis olmak.

(Ar. feķa‘a) “*enġi doruġ boldı*” Y127a1 [P **kez sarıġ bol-**]

dost (<Far. **dūst**) 1. Sevgili; seven; dost; sadık, samimi arkadař.

(Ar. ḥabīb / c. eḥibbā = m. ḥibb / c. aḥbāb = m. ḥalīl / c. eḥillā / c. ḥullān = m. řadīķ / c. ařdiķā = m. ḥalīf / c. ḥulaṯā) d. P23a2; Y23a6

(Ar. aḥḥ / c. iḥvān) d. P23a4

(Ar. ḥalīl / c. eḥille / c. eḥillā’ / c. ḥullān) d. P202b9; Y262a4

(Ar. veliyy / c. evliyā) d. P204a11; P214a11; Y266b6

(Ar. řadīķa) d.+ındın P76a4; P216a5²⁴⁰; Y311b2

(Ar. řafīyye) d.+ı Y264b2 [P **arıġ dost**]

(Ar. vudd = m. vedd = m. vidd = m. vedīd / c. eviddā’) d.+ı P117a6, Y142b3; (eviddā / dostlar) Y142b3

2. Muhabbet, dostluk.

(Ar. ḥubb) “*ķazġusız boldı dostdın*” P128a8

3. Misafir, yabancı.

(Ar. daḥīl) d. Y131a4 [P **yanġı dost**]

dost tut- 1. Tanışıp dost olmak.

(Ar. elife) d.-tı Y163a7 [P, Y **öġren-**]

2. Sevmek, arzu etmek, âşık olmak, gönlünü kaptırmak.

(Ar. ‘alıķa = m. ‘alıķa) d.-tı Y165a2 [P **yapuş-**; Y **yapşun-**]

²⁴⁰ dost<ındın>

(Ar. heviye) d.-tı Y182a6 [P **sew-**]

(Ar. vemika) d.-tı Y196a7 [P **sew-**]

(Ar. eḥabbe) d.-tı Y223a4 [P **sew-**]

(Ar. tevellā) d.-tı Y297b2

dost tutğan Seven.

(Ar. hevv = m. hāv) d. Y182a6 [P **sewgen**]

→ arıǵ dost P203b4; ḥāliš d. P104a3, Y125b2; yaŋǵı d. P108a7

dostlaş- (Far. +T.) Birini dost edinmek, birbiriyle arkadaş olmak, birbirini sevmek.

(Ar. şādeḳa) d.-dı P202a7 [Y **dostluḳ kılış-**]

(Ar. ḥābbe) d.-tı Y261b6 [P **sewiş-**]

(Ar. ḥālle) d.-dı P202b9; (d.-tı) Y262a4

(Ar. teşādeḳa) d.-dılar P213b9

(Ar. teḥālle) d.-dılar P214a8²⁴¹

→ arıǵ dostlaş- P214b10

dostlı/uḳ (Far. + T.) 1. Dostluk, samimi bağlılık.

(Ar. şadāḳat) d. P23a4; P202a7 [Y **dostluḳ**]; (dostluḳ) Y260a7 [P **dostluḳ**]

(Ar. ḥillet) d. P202b10 [Y **dostluḳ**]; (dostluḳ) Y262a5 [P **dostluḳ**]

2. Sevgi.

(Ar. mevedde) d.+nı P187b1; Y234b1

(Ar. vudd) d.+nı P201b12

dostlı/uḳ kııl- Biriyle dostluk yapmak. Yardımlaşmak.

(Ar. vālā) d.-dı P203b8 [Y **dostluḳ kııl-**]; (dostluḳ kııl-) Y264b7 [P **dostluḳ kııl-**]

dostlı/uḳ kılış- Birini kardeş edinmek, dost edinmek.

(Ar. te'eḥḥā) d.-dılar P214b7

(Ar. şādeḳa) d.-tı (dostluḳ kılış-) Y260a6 [P **dostlaş-**]

dostluḳ kes- İlişkiyi bitirmek, sona erdirmek; terketmek.

(Ar. şarame) d.-ti (dostluḳın kes-) Y87a5 [P **söz kes-**]

→ arıǵ dostluḳ <kılış-> P203b4

→ kesilmiş dostluḳ Y87a6

du'ā (Ar.) Allah'a yakarma; niyaz.

(Ar. du'ā) d.+sını Y310b5

d.+sınǵa P195b2

du'ā kııl- 1. Hayır dua etmek.

(Ar. de'ā) d.-dı Y155b7 [P **ezgü du'ā kııl-**]

2. Birine "Merhaba!" demek.

(Ar. rahḥabe) d.-dı Y237b3 [P **merḥabā beg ti-**]

3. Çağırma.

²⁴¹ dostlaş<dılar>

(Ar. şevvebe) “*du‘ā kılgan du‘ā kıldı*” Y251b2 [P bir indemişdin kızın inde-]

du‘ā kılgan Davet eden. Müezzîn.

(Ar. dā‘î) d. Y251b2 [P dā‘î]

du‘ākār barmak Şehadet parmağı.

(Ar. da‘‘ā‘e) d. Y15b4

→ ezgü du‘ā kııl- P126b3

dudağ Ağız ve dişleri örten kıvrımlı kenarlar. *krş.* **tutağ**

dudağı <...> Mırıldamak, sözü gevelemek.

(Ar. ğamgame) P217b1

durug Duru, saf.

durug bol- Duru ve temiz olmak, bulanık olmamak.

(Ar. şafā) d.-dı Y156b4 [P **turul-**]

durug kııl- (Sevgisinde) Halis, samimi olmak.

(Ar. māḥaḥa) d.-dı Y259a5 [P **şāfi kııl-**]

durugluk Sıflık, duruluk.

durugluk kıılış- Birbirine muhabbetinde halis olmak.

(Ar. şafā) d.-tı Y264b1 [P **arığ dostlık <kılış->**]

(Ar. teşāfā) d.-tılar Y303b1 [P **arığ dostlaş-; Y şāfilik kıılış-**]

düşāb (Far.) Üzüm pekmezi.

(Ar. dıbs) d. P34a3; Y37b1

dükkan (Ar.) Dükkan. Birahane, meyhane, içki satılan dükkan.

(Ar. ḥānūt / c. ḥavānīt) d. P7a3

dükkançe (Ar.+ Far.) Büfe, küçük dükkan.

(Ar. dukke / c. dukkân) d. P8b8

dürre (Ar.) Kırbaç, ağaç kamçı.

(Ar. miḥfeḥa = m. durre) d. P45a8; Y43a7

dürüd (Far.) Selam, dua, övgü.

dürüd bol- Dua ve selam edilmek, methedilmek.

(Ar. şallā) d.-sun P2b4

dürüst (Far.) 1. Hasta, kusurlu ve şüpheli olmayan; doğru, gerçek haber, olay veya iş.

(Ar. şahīḥ) d. Y91a2 [P **tendürüst**]

dürüst bol- 1. Ayıp, şüpheli, hastalık vs.den beri olmak.

(Ar. şahḥa) d.-dı Y91a2 [P **tendürüst bol-**]

2. Doğru, sabit olmak. Hakikatini öğrenmek.

(Ar. teḥaḥkaḥa) “*dürüst boldı anıḡ katında iş*” P211b7

dürüst kııl- Düzeltmek. Sağlığına kavuşturmak.

(Ar. şahḥaḥa) d.-dı Y249a2 [P **tendürüst kııl-**]

dürüst terkıblig Bünyesi sağlam kişi.

(Ar. şahīḥu‘l-binyet) d. P92b9 [Y **terkibi dürüst kişi**]

→ terkibi dürüst kişi Y110b9

2. Tam ayarlı sikke.

(Ar. fâzice / c. tavâzic) d. P40a8

düstür (Ar.) Vezir.

(Ar. vezîr / c. vuzerâ) d. Y24b1

düşmân (Far.) Düşman, hasım. *krş.* **düşmen**

(Ar. ‘aduvv) d. Y213b4 [P **düşmen**]

d.+ka Y211a3

d.+nînga Y178b4 [P **düşmen**]; Y196b3 [P **düşmen**]

d.+ındın Y230b1 [P **düşmen**]

d.+lar Y254a3 [P **düşmen**]

d.+larnı Y258a2 [P **düşmen**]

düşmânlık (Far. + T.) Düşmanlık, husumet. *krş.* **düşmenli/iğ/k**

(Ar. ‘adâvet) d.+ı (bde) Y260a4 [P **düşmenlik**]

düşmânlık kı1- 1. Düşmanlık etmek, düşman olmak, muhalefet etmek.

(Ar. kâşeha) d.-dı Y257b1 [P **düşmenleş-**]

(Ar. ‘adâ) d.-dı Y264a5 [P **düşmenleş-**]

(Ar. nâvâ) d.-dı Y265a3 [P **düşmenleş-**]

(Ar. şâkka) d.-dı Y262a4 [P **hilâflaş-**]

2. Nefret ettirmek.

(Ar. bağğaza) d.-dı Y243a2 [P **yigrendür-**]

→ örtüglüg düşmânlık kı1- Y264a3

düşmen Düşman. *krş.* **düşmân**

(Ar. ‘aduvv / c. a‘dâ / c. e‘adî / c. ‘idâ / c. ‘udât) d. P23a5; P157b1; P174a4 [Y **düşmân**]; P210b7;

P215a5; Y189a7; Y227a2; Y304b2; (düşmenler) Y72b7

d.+ni P92a5 [Y **düşmenler**]; P116a3 [Y **düşmenler**]; P150a9 [Y **düşmân**]; P172a7 [Y

düşmân]; P174b2; P182b8; P199a7 [Y **düşmân**]; P201b2 [Y **düşmânlar**]; Y159a5;

(düşmenler) Y100a1 [P **düşmen**]; Y141a2 [P **düşmen**]

d.+ğa P116b1; P136a5; P162a5 [Y **düşmân**]; P209a7; (d.+ka) Y141b3

d.+i P102b4 [Y **düşmenler**]; (düşmenler) Y123b3 [P **düşmen**]

d.+indın P102b4; P185a2 [Y **düşmân**]

(Ar. haşm) d.+ni P97b9 [Y **haşm**]

düşmen tut- Birine buğzetmek, çok kızmak, düşman olmak, sevmemek, iğrenmek.

(Ar. fereke) “*düşmen tuttu tişi erini*” P141a3 [Y **sewme-**]

(Ar. kalâ) d.-tı P92b1; Y110a6

(Ar. maqate) d.-tı P97a7; Y116b1

(Ar. şeni’e) d.-tı P129b1

(Ar. ebğaza) d.-tı Y215b5 [Y **yigren-**]

düşmen tutğan tişi Kocasını sevmeyen, nefret eden kadın.

(Ar. fārik = m. ferūk) d. P141a4 [Y **düşmen tutğan urağut**]

düşmen tutğan urağut Kocasını sevmeyen, nefret eden kadın.

(Ar. fārik = m. ferūk) d. Y165b7 [P **düşmen tutğan tişi**]

düşmen tutmaq Kin, nefret, sevmeme.

(Ar. buğz) d. P165a8 [Y **yigrenmek**]

düşmenleş- (Far. +T.) Düşmanlık etmek, düşman olmak.

(Ar. kâşeḥa) d.-dı P201a10 [Y **düşmānlık kı1-**]

(Ar. ʿādā) d.-di P203b2 [Y **düşmānlık kı1-**]

(Ar. nāvā) d.-di P203b10 [Y **düşmānlık kı1-**]

düşmenli/ik/k (Far. + T.) Şiddetli kin, nefret, düşmanlık. *krş.* **düşmānlık**

(Ar. bağzā' / c. biğza) d. P165a9

(Ar. ʿadāvet) d.+nı P201b1; P202a5 [Y **düşmānlık**]; P203b2; Y258a1

düşmenli/ik/k kı1- 1. Biriyle düşmanlık etmek, karşı gelmek, isyan etmek.

(Ar. naşabe) “*düşmenlik kıldı anğa*” Y63b3 [P **düşmenlik kı1-**]; (düşmenlik kı1-) P60b1 [Y

düşmenlik kı1-]

(Ar. ḥādde) d.-dı Y262a1 [P **yığ-**]

(Ar. teʿādā) d.-dılar P214b8

→ örtüglig düşmen<lık kı1-> P203b1

2. Sövmek, küfretmek.

(Ar. vaqaʿa) d.-dı P161b5 [Y ʿ**ayb kı1-**]

düşvār (Far.) Zor, güç.

düşvār bol- 1. Güç, zor olmak, kuvvetli olmak, şiddetli olmak, güçleş(tir)mek.

(Ar. şakka) “*düşvār boldı anğa iş*” P115a7

d.-dı Y140a2

(Ar. ʿasira = m. ʿasura = m. ʿusira) d.-dı P135b5; Y158b1

(Ar. ʿavice) d.-dı P149a2 [Y **egri bol-**]

(Ar. şaʿube) d.-dı P163a6; Y198a2

(Ar. beʿuse) d.-dı P165a2; Y200b3

(Ar. ʿassera) d.-dı Y241a7 [P **düşvār bol-**, Y (düşvār) **kı1-**]

(Ar. aʿzale) d.-dı P178b9 [Y **bağlan-**]

(Ar. iʿtāşa) d.-dı P206b3

(Ar. teʿazzera) d.-dı P210a1 [Y **küçey bol-**]

(Ar. isteşʿabe) d.-dı Y304a5

2. İş çok kötü olmak. Birini çirkin bir işe düşürmek.

(Ar. efzaʿa) d.-dı Y217a3 [P **inğen körksiz kı1-**]

3. Bir yer sert ve sarp olmak.

(Ar. veʿara) d.-dı P83b2; Y98a1

4. Yormak, takatsiz düşürmek.

(Ar. aʿyā) “*düşvār boldı anğa nerse*” P189a1 [Y **bağlan-**]

düşvār iş Zor iş, zor ve sıkıntılı olan.

(Ar. ḥuṭṭa = m. varṭa = m. b'es = m. ġamra / c. ġamarāt / c. ġimār) d. P53b9; Y54b2

(Ar. emrun 'uzāl) d. P178b9 [Y **yawlaḵ ḳatıḡ iş**]

(Ar. 'asir = m. 'asīr) d. P135b6; Y158b3

(Ar. ṣa' b / c. umūrun ṣi' āb) d. P163a6; Y198a3

d.+ni Y147b3

düşvār ḳıl- Bir işi güçleştirmek.

(Ar. 'asserā) d.-dı P191b4; Y241a7²⁴² [Y **düşvār bol-**]

düşvār yol Sarp ve sert yer. Korkulu yer.

(Ar. ṭarīḳun va' r / c. ṭuruḳun ev' ār) d. P83b3 [Y **küçey yol**]

düşvārlik (Far. + T.) 1. Güçlük, zor iş, sıkıntı.

(Ar. 'usr) d.+nı P177b4 [Y **küçeylik**]

2. Kıtlık, fakirlik, sıkıntı.

(Ar. ḡarrā' = m. ḡarar = m. ḡurr) d. Y137b2 [P **ziyān**]

düşvārlik ḳıl- Güçlülle şiddetle muamele etmek.

(Ar. 'āserā) d.-dı Y258b2 [P **düşvārlik ḳılış-**]

düşvārlik ḳılış- Güçlülle şiddetle muamele etmek.

(Ar. 'āserā) d.-dı P201b6 [Y **düşvārlik ḳıl-**]

düşvārlikka kemşit- Birini çıkmaza, tehlikeye düşürmek.

(Ar. varraṭa) d.-ti Y250b3 [P **helāketge sal-**]

E

ebleh (Ar.) Ahmak, beceriksiz.

(Ar. aḥraḳ) e. Y202b3 [P **saṅgar**]

ebleh bol- Ahmak, zayıf akıllı olmak.

(Ar. belihe) e.-dı Y170b5 [P **ağır uslıḡ bol-**]

(Ar. ḡaruḳa) e.-dı Y202b2 [P **saṅgar bol-**]

ecel (Ar.) Ölüm zamanı.

(Ar. ecel) e. P154a1

e.+ini P171b1

eçkü Dişi keçi. *krş. keçi*

(Ar. mā' ize) e. P85a6 [Y **tişi keçi**]

(Ar. 'anz) e. P216a11 [Y **keçi**]

→ tişi eçkü P48a5; tişi e. P71b4

edeb (Ar.) Terbiye, incelik.

edeb bahtsızlık Edebi nasipsizliği.

²⁴² (düşvār) ḳıl-

(Ar. ĥurfetu'l-edeb²⁴³) e. (edebing baĥtsızlıķı) Y260a2 [P **edeblik maĥrūmlıķı**, Y **edebtin rūzsızlıķ**]

edeb öğren- Edeblenmek. Edebiyat öğrenmek.

(Ar. te'eddebe) e.-di Y282b7 [P **edebliğ bol-**]

edeb öğret- Birine ilim öğretmek. Birini bir Şeye karşılık cezalandırmak.

(Ar. eddebe) e.-ti P189a5; Y237a6

edebtin rūzsızlıķ Edep nasipsızlıķı.

(Ar. ĥurfetu'l-edeb²⁴⁴) e. Y260a2 [P **edeblik maĥrūmlıķı**, Y **edeb baĥtsızlıķı**]

edebliğ (Ar. +T.) Edepli.

edebliğ bol- 1. İyi ahlaklı, edepli olmak, nazik olmak.

(Ar. edibe = m. edube) e.-dı P130a1

2. Edeblenmek. Edebiyat öğrenmek.

(Ar. te'eddebe) e.-dı P209a7 [Y **edeb öğren-**]

edeblik (Ar. +T.) Terbiye, edep.

edeblik maĥrūmlıķı Edep nasipsızlıķı.

(Ar. ĥurfetu'l-edeb²⁴⁵) e. P202a4 [Y **edebing baĥtsızlıķı**, **edebtin rūzsızlıķ**]

edgü İyi, güzel, hoş. *krş. ezgü*

edgü kı1- Bir Şeyi güzelleştirmek, iyi ve güzel yapmak.

(Ar. cevvede) e.-dı Y252a2 [P **ezgü kı1-**]

édgü1ük İyilik, güzellik.

édgü1ük kı1- Rüşvet vermek. Yaltaklanmak. Aldatmak.

(Ar. Şâne'a) "*édgü1ük kı1dı māl birle*" Y259b5-6 [P **ezgü1ük kı1ış-**]

edim (Ar.) Deri, sahtiyan.

(Ar. edim) e. P142a9

e.+ni P106b4; P107b7; Y128b6

edle- (Kabın) Kötü kokusunu gidermek için cilalamak. *krş. ezle-, izle-; ızla-*

(Ar. rabbe) e.-di Y135a6 [P **izle-**]

edük Ayakkabı, mest benzeri ayak giysisi. *krş. etük*

(Ar. ĥuff) e.+ni P65b6 [Y **etük**]; P107b3 [Y **etük**]

e.+ge P179a5 [Y **etük**]

edük kız- Ayakkabı giymek.

(Ar. teĥaffefe) e.-dı P211b6 [Y **etük kız-**]

→ yip edük kezir- P217b8; yip ed<ük kız-> P218a9

efsār (Far.) Yular.

(Ar. 'izār / c. 'uzur) e. P42a5

e.+nı P158b4; Y191a2

²⁴³ Y: r > z

²⁴⁴ Y: r > z

²⁴⁵ Y: r > z

efsār cıkrıkı Yular sürgüsü.

(Ar. liżāz) e. P42a6

efsār ur- Gem geçirmek; yular takmak.

(Ar. ‘azera) e.-dı P64a9; Y68b6

eg- Eğmek, eğip bükmek, ikiye bükmek.

(Ar. şenā) “*egdi anıñg boynını*” P93a1 [Y **ig-**]

(Ar. levvā) “*başların egdiler*” Y256b3 [P **bulğa-**]

(Ar. atafe) e.-di P70b9; Y78b7

(Ar. hanā) e.-di P93a3; Y111a3

→ başın eg- P190a4

egdeş- Birbirini aldatmak. Aldanmış görünmek.

(Ar. teḥāde‘a) e.-diler P213b5 [Y **aldaş-**]

eger (Far.) Eğer, -sa/-se.

(Ar. lev) “*menim arzūm eger bolsa fulān nerse*” P148a7

egil- 1. Eğilmek, bükülmek, iki kat olacak biçimde bükülmek.

(Ar. inḥanā) e.-di P208b7 [Y **ig-**]

(Ar. teşennā) e.-di P212b13

2. Yönelmek, meyletmek.

(Ar. tecānefe) “*egildi yazuḡ tapa*” P213b7

(Ar. ceneḥa) e.-di Y64b7 [P **ḡayış-**, Y **ḡayış-**]

3. Beli bükülmek.

(Ar. ḡavvese) e.-di Y252b3 [P **bükrer-**; Y **ḡarrık bol-**]

4. Çok yaşlanmaktan bedeni değnek gibi kupkuru olmak.

(Ar. iḡsānne) e.-di P218b5; Y321a3

egilgen yıḡaç Bir çeşit sarmaşık.

(Ar. ‘atafe) e. P70b9 [Y **muñḡaḡ**]

egin Omuzla kolun birleştiği yer.

(Ar. menkib / c. menākib = m. ‘iṭf / c. a‘ ṭāf) e. P18a1; Y14b6

eginge kelür saḡ Omuzlara kadar inen saḡ.

(Ar. limme / c. limem) e. P16a6; Y12a7

egir- 1. Yün, pamuk vs. eğirip iplik yapmak. *krş. igir-*

(Ar. ḡazele) e.-di P74b4 [Y **igir-**]

2. Birini dar bir yere koyup sıkıştırmak, kuşatıp bulunduğu yerde alıkoymak.

(Ar. ḡaşara) “*egirdi düşmānlarını*” Y258a2 [P **yıḡ-**]

(Ar. ḡaşara) e.-di P100b2 [P **ḡaps ḡıl-**, Y **yıḡ-**]

eglen- 1. Bir yerde oyalanıp durmak, geç kalmak, eğlenip gecikmek.

(Ar. rāşe) e.-di P86a5 [Y **kiç-**]

(Ar. telebbeşe) e.-di P209b1 [Y **kiçik-**]

2. Uzun süre kalmak, ikamet etmek, vatan tutmak.

(Ar. mekeşe = m. mekuşe) e.-di P97b3 [Y **kiç-**]

(Ar. şevā) e.-di P94a5 [Y **kiç kal-**]

(Ar. ekāme) e.-di P185a6 [Y **kiç kal-**]

(Ar. ḥayyeme) e.-di P199b6 [Y **kiç-**]

eglenür yir Mesken, yurt.

(Ar. meşvā) e. P94a5

egme Eğik, eğri.

→ yinçke bol- tağı egme bol- Y172a4-5; yinçke tağı e. bol- P145b5; yinçke tağı e. kaşlıg P145b5;
yinçke tağı e. kaşlıg Y172a5

egri Eğri.

(Ar. a' vec) e. P149a2; Y176b6

e.+ni P185a7; Y230b7

(Ar. evid) e. P149a4

(Ar. mu' avvec) e. P207a15; Y277a4

e.+ni P199a1; Y253b3

egri bol- 1. Eğri olmak, eğilip bükülmek.

(Ar. 'avice) "*egri boldı yıgaç*" P149a1

e.-dı Y176b5

(Ar. te' avvece) "*egri boldı nerse*" P212a7

(Ar. evide) e.-dı P149a4, Y177a1

(Ar. i' vecce) e.-dı P208b12

(Ar. te' evvede) e.-dı P212a7

2. (Göz) Şaşı olmak.

(Ar. ihvalle) "*egri boldı közi*" P208b14

e.-dı P209a4

(Ar. ḥāle) e.-dı P149b5; Y177b3

(Ar. ḳabile) e.-dı P142a3; Y167a5

3. (Ağız) Çarpık olmak.

(Ar. zacime) "*egri boldı ağız*" P143a1

e.-dı Y168b2

4. Güç, zor olmak.

(Ar. 'avice) "*iş egri boldı*" Y176b6 [Y **düşvār bol-**]

egri bozluğ Boynu eğri kimse.

(Ar. aşver) e. Y177a4 [Y **boynu egri**]

egri es- (Rüzgar) Şiddetle esmek.

(Ar. hevice) e.-ti Y176b7 [P **kağı es-**]

egri kııl- Eğri hāle getirmek.

(Ar. 'avvece) "*egri kııldı anı*" P198a2

e.-dı Y251b6

egri kögüslig Kambur, göğsü kambur kimse.

(Ar. ezver) e. P149a7 [Y **kögsi çıkuk**]

egri kögüslig bol- Kambur, göğsü kambur olmak.

(Ar. zevr) e.-dı P149a6 [Y **kögsi çıkuk bol-**]

egri köz Şaşı.

(Ar. aqbal) e. P142a4 [Y **egri közlüg**]

egri közlüg Eğri gözlü.

(Ar. aqval) e. Y19a7

(Ar. aqbal) e. Y167a6 [P **egri köz**]

egri yel Lodos, her yerden esen rüzgâr.

(Ar. nekbâ) e. P4a6

→ ağız egri P143a2, Y168b2; ağız e. Y208b7; ağız e. P33b4; ağız e. bol- Y208b7; ağız e. bolmağı Y36b7; boynı e. bol- P149a7, Y177a3; ig başındaki e. temür P32b9; ilerü e. Y47b2; közi e. er P149b6; mütekebbirlikdin e. yaŋgaqlıg P135b2; tekebbürligdin e. bol- P135b2; tekebbürlük birle (yaŋgaqnı) e. kııl- P191b1, tekebbürlük birle (yaŋgaqnı) e. kııl- P201b5

ehil (Ar.) 1. Eş, karı kocadan her biri.

(Ar. ehl) e.+iŋge P70a2

e.+ine Y77a4

2. Mensup, bir yerdeki topluluk.

(Ar. ehl) “*hoş yızlıg kııldı taŋrı uçmağnı ehliŋge*²⁴⁶” P193b3

ejderhâ (Far.) Ejder, büyük yılan.

(Ar. tinnîn = m. su‘ bân = m. huffâş) e. P50b3; Y49b7

ek- Yere tohum saçmak, ekmek. Ekmek için yeri sürmek.

(Ar. zera‘ a) e.-di P159a1 [Y **ekin ek-**]

→ ekin ek- P97b1; ekin e.- Y191a2

ekin 1. Tahılın harmana kadar tarladaki durumu.

(Ar. zer‘) e. P127b1; P173a1; P215b5; P218a1, 1; Y212a4; Y306a6

e.+ni P98b1; P113b4; Y118a2; Y137b7; Y157a3

2. Çiftlik, tarla.

(Ar. zay‘ a) e.+ŋge P209b8 [Y **yir**]

ekin ek- 1. Toprağı sürmek. Ziraat yapmak.

(Ar. haraşe) e.-ti P97b1 [Y **yir sür-**]

2. Yere tohum saçmak, ekmek. Ekmek için yeri sürmek.

(Ar. zera‘ a) e.-ti Y191b2 [P **ek-**]

→ biçilmiş e. Y118a2; biçilmiş e. P98b

eki/üs- 1. Eksiltmek, noksanlaştırmak, azaltmak, eksik vermek.

(Ar. hasse) “*ekisdi anıŋ ülüşini*” P79b8 [Y **eksüt-**]

²⁴⁶ Y: uşmağlıklar

(Ar. elete) e.-di P60b3 [Y **eksüt-**]
(Ar. vetera) e.-di P83a7 [Y **eksüt-**]
(Ar. lâte) e.-di (eküs-) P86a4 [Y **eksit-**]
(Ar. nağaşa) e.-di P104a9 [P **eksüt-**]
(Ar. aḥsera) e.-di P174a6 [Y **eksük ölç-**]
2. (Fiyat) İndirmek, düşürmek, aşağı çekmek.
(Ar. ḥaṭṭa) e.-di P114b6 [Y **muḥāt tile-**]
→ ol kim bahāsındın ekisür P114b6

ekiz İkiz, ikisi bir arada doğanlar.

(Ar. tev'em) e. Y23b2 [P **ekiz sınığarı**]
ekiz sınığarı İkiz, ikisi bir arada doğanlar.
(Ar. tev'em) e. P23a6 [Y **ekiz**]
ekiz keltür- İkiz doğurmak.
(Ar. eteme) e.-di P179a7 [Y **ekiz oğlan ketür-**]
ekiz oğlan ketür- İkiz doğurmak.
(Ar. eteme) e.-di Y221a7 [P **ekiz keltür-**]

eksil- 1. Noksan olmak, azalmak.

(Ar. nağaşa) e.-di P104b1; Y126a1
(Ar. inteğaşa) e.-di P204b9
2. Su çekilmek.
(Ar. gāza) e.-di Y104a6 [P **soğul-**]
(Ar. gāra) e.-di Y146b1 [P **soğul-**]
e.-di Y268a7

3. Seyrelmek, işin arası açılmak, gün aşırı gerçekleşmek

(Ar. gābbe) e.-mez P180b4 [Y **seyrek kel-**]

eksit- bk. **eksü/it-**

eksük Eksik.

eksük bol- (Kefe) Hafif kalmak (ve dolayısıyla yukarı kalkmak).

(Ar. şāle) “*eksük boldı terāzū*” P122a7 [Y **çerb bol-**]

eksük kel- Ölçüde hile yapılmak, eksik ölçülmek.

(Ar. ‘āle) “*eksük keldi terāzū taḳı küç kıldı er*” P122b6 [Y **çerb bol-**]

eksük kııl- Eksik ölçmek, eksiltmek.

(Ar. ṭaffafe) e.-dı Y249b3 [P **eksüt-**]

eksük kıılmaḳ tile- Fiyatı indirmesini istemek.

(Ar. istenğaşa) e.-di P215b4 [Y **mehāb tile-**]

eksük kitāb Eksik olan kitap.

(Ar. kitābun mubetter) e. P190b9; Y240a4

eksük mālīg er Hasis. Değersiz.

(Ar. raculun ḥasīs) e. P79b9 [Y **ḳadrsiz er**]

eksük oğlan Tamamlanmadan düşen bebek, düşük.

(Ar. sıkt) e. P175b9 [Y **tüşmiş oğlan**]

eksük oğlan ketür- 1. Zamanından önce yavrulamak.

(Ar. eğdece) e.-di Y211a7 [P **köşek sal-**]

2. Bebeğini düşürmek; düşük yapmak.

(Ar. eskaťa) e.-di Y216a4 [P **ođlan kemiş-**]

eksük ölç- Eksiltmek, azaltmak.

(Ar. ağsera) e.-ti Y213b7 [P **ekis-**]

→ onđın eksük Y10a3; ‘ağlı e. bol- P170a7; ‘ağlı e. P170a7

eksündü Aevli köz.

(Ar. çizve) e. P11a7 [Y **yalıñlıđ köz**]; Y5a5 [Y **yalıñlıđ köz**]

eksü/it- 1. Eksiltmek, noksanlaştırmak, eksik vermek.

(Ar. ĥasse) “*ülüşin eksütti*” Y92b4 [P **ekis-**]

(Ar. lâte) e.-ti (eksit-) Y101b5 [P **eküs-**]

(Ar. ģāza) e.-ti (eksit-) Y104a7

(Ar. inteķaşa) e.-ti (eksit-) P204b9; Y268a7

(Ar. naķaşa) e.-ti Y126a1 [P **ekis-**]

(Ar. vetera) e.-ti Y97b3 [P **ekis-**]

(Ar. elete) e.-ti Y63b4 [P **ekis-**]

(Ar. beĥase) e.-ti Y190a1 [P **eksit-**]; e.-ti (eksit-) P157b9 [Y **eksüt-**]

2. Eksik ölçmek.

(Ar. taĥfafe) “*eksütti terāzūni*” P196b3 [Y **eksük kıı-**]

3. (Hiddet vs.) Yumuşatmak, hafifletmek.

(Ar. fettera) “*eksütti andın ‘azābnı*” P191b6; Y241b3

4. Engellemek, gücü varken kaçınmak.

(Ar. aķşara) e.-di Y214b4 [P **yığ-**; Y **yığlım-**]

ekşi Acı.

(Ar. murr) e. P35a9

ekti/üle- 1. Beslemek, yemek yedirmek. *krş.* **iktüle-**

(Ar. ģazā) e.-di P125a9 [Y **yitür-**]

2. Birine bakmak, bakımını üstlenip yetiştirmek, yetiştirmek, eğitmek.

(Ar. kefele) “*ektüledi yetimni*” Y132a4 [P **öziñge alıp terbiyyet kıı-**]

(Ar. rabbe) e.-di P111b3 [Y **iktüle-**]

(Ar. reşşeĥa) e.-di P190a4 [Y **iktüle-**]

(Ar. rabbebe) e.-di P196a2; Y248b4

(Ar. rabbā) e.-di P199b8 [Y **iktüle-**]

(Ar. terabbebe) e.-di P211b1

ektilegüçi Terbiye eden, yetiştiren, besleyen.

(Ar. rabb) e. P13b3 [Y **iktülegüçi**]

eküs- bk. **eki/üs-**

el (I) El, kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan bölümü. *krş.* **elig**

(Ar. yed / c. eydā) e. P18a3 [Y **elig**]

e.+ini P68b3 [Y **elig**]; P68b3 [Y **elig**]; P84b8 [Y **elig**]; P115b3 [Y **elig**]; P146b3 [Y **elig**]

e.+i P71a2 [Y **awuç**]; P109a4; P110b3; P135b9 [Y **elig**]; P147a1 [Y **elig**]; P153a5 [Y **elig**]; P188b8 [Y **elig**]; P210a11 [Y **elig**]

2. El ayası, avuç.

(Ar. keffe) e.+i P186a1 [Y **aya**]

el azak bağı Küçük çocuğun sarıldığı geniş bez.

(Ar. kımāt) e. P69a9 [Y **yörgök**]

el silgü destār Mendil.

(Ar. mindīlu'l-ğamr / c. menādīl) e. P11b6 [Y **hün destārī**]

el silügi Mendil.

(Ar. meşūş) e. P36b1 [Y **destmāl**]

el sün- 1. Bir şeye elini götürüp almak.

(Ar. 'atā) e.-dı P126b2 [Y **sün-**]

2. Bir işe el atmak, onunla meşgul olmak.

(Ar. te'ātā) e.-dı P214b9 [Y **sün-**]

el tayağı Tokmak.

(Ar. mirzebe = m. irzebbe) e. P45a6

el tegirmeni Su değirmeni.

(Ar. tāhūne / c. tavāhīn) e. Y3b6 [P **suw tegirmeni**]

el tutuş- Musafaha etmek.

(Ar. teşāfaḥa) e.-dılar P213a9

el yuğu iziş Yıkanacak su. Sabun.

(Ar. ğasūl) e. P12a7

eli yit- Ulaşmak, erişmek.

(Ar. nāle) “*eli yitti kazıĝa*” P150b1 [Y **eligi yit-**]

→ bey^c içinde el tutuşmak P194a1; iki e. P194a1, P200a4; kabarcıklıĝ e. P138a4; kabargan e.

P109a5; saĝ e. P18a3; saĝ elni sol e. üzesiñge kız- P157b8; sol e. P18a3

→ iki eli açuĝ er P137b8

→ saĝ elni sol el üzesiñge kız- P157b8

el (II) İnsanlar, başkaları.

elge ögren- Hayvanlar veya insanlar evlere, insanlara alışmak.

(Ar. decene) e.-di P110b1 [Y **ögren-**]

elge ögrenen oĝlaĝ Evcil, ehlî hayvan.

(Ar. dācin) e. P110b1 [Y **ögrenen oĝlaĝ**]

el (III) Arapça ön ek; belirlilik eki.

el-^caceb Sihirbaz.

(Ar. şa‘ vezīyy) e. Y318a4 [P **oynağan**]

el-‘aceblüg bol- Göz bağıcılığı, el çabukluğu ile aldatmak; sihirbazlık yapmak.

(Ar. şa‘ veze) e.-dı Y318a4 [P **oyna-**]

el-ḥamd Fatiha suresi.

(Ar. ummu’l-kitāb = m. fātiḥatu’l-kitāb = f. sūre / c. suver = f. āyet / c. āyāt) e. P26a9 [Y **sūre-i fātiḥa**]

(Ar. meşānī) e. Y256a5 [P **sūretü’l-fātiḥa**]

et-taḥiyyāt oltur- Namazda tahhiyat için oturmak.

(Ar. teheşşede) “*et-taḥiyyāt olturdu namāz <içinde>*” P209b7

ele- Bir şeyi elemek, seçip ayıklamak.

(Ar. neḥale) e.-dı P109a6; Y132a7

elek Kalbur, elek.

(Ar. munḥal / c. menāḥil) e. P10b3; Y4a4

elig (I) El, kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan bölümü. *krş. el*

(Ar. yed / c. eydā) e. Y15a1 [P **el**]

(Ar. yed) e.+in Y74b6 [P **el**]; Y74b7 [P **el**]; Y100a2 [P **el**]; Y140b1 [P **el**]; Y173b2 [P **el**]

e.+i Y158b6 [P **el**]; Y174a2 [P **el**]; Y182b3 [P **el**]; Y287a5 [P **el**]; P211b12

e.+in Y236b5 [P **el**]; P211a5

elig birle çewür- Okun eğriliğini doğruluğunu anlamak için tırnak üzerinde çevirmek.

(Ar. neffeze) e.-dı (eligi birle çewür-) Y242a7 [P **çewür-**]

eligi açuḳ er Cömert, eli açık.

(Ar. raculun sebṭu’l-yedeyn) e. Y61b2 [P **iki eli açuḳ er**]

(eligi) yastuḳ tayan- (Elini) Yastık yaparak dayanmak, yaslanmak.

(Ar. tevessede) “*tayandı eligi yastuḳ*” P211b12

eligi yit- Ulaşmak, erişmek.

(Ar. nāle) “*ḳazuḳḳa eligi yitti*” Y178b4 [P **eli yit-**]

eligni artaru baḡla- Elleri arkada birleştirerek bağlamak.

(Ar. kettefe) e.-dı Y244b6 [P **çigindin baḡla-**]

→ iki elig Y245a7; ḳabarmış e. Y132a6; körüşmek içinde elig bir- Y257a7; sağ e. Y15a1; sol e. Y15a2; sağ eligni sol e. üze ḳoz- Y189b7

→ sağ eligni sol elig üze ḳoz- Y189b7

elig (II) Elli.

(Ar. ḥamsūn) e. P38b6

elig minḡ Elli bin.

(Ar. ḥamsūne elf) e. P39a5

ellig Elli, eli (...) olan.

→ kesik ellig P20b7; kesük e. Y19a1

elmās (Ar.) Elmas, elmastraş.

(Ar. mās) e. P30a4; Y32a5

elt- 1. Gidermek, izale etmek. *krş. ilt-, ilet-*

(Ar. ezhebe) e.-ti P171b6 [Y **kiter-**]

2. Göndermek, salmak.

→ azdurıp elt- P216b4; gümân e.- P115b1; gümân e.- P212a3

3. Sağlamak.

→ māl kim kişi anıñ birle tirlik eltür P95b1

em- Memeden süt emmek.

(Ar. raža‘ a = m. raži‘ a) [P **süt em-**]

emgen oğlan Süt emen çocuk.

(Ar. ražī‘ / c. ruža‘ ā) e. Y20a3 [P **süt emgen oğlan**]

emgen tiş Çocuğun alt ve öndeki ikişer süt dişleri.

(Ar. rāžī‘ / c. revāži‘) e. Y14a1 [P **süt emgen tiş**]

emmek tile- Çocuğa süt anne istemek; kadından çocuğunu emzirmesini istemek. Çocuk, annesinden kendisini emzirmesini istemek.

(Ar. isterža‘ a) e.-di Y306b1 [P **süt bermek tile-**]

→ süt em- P69b7

→ süt emgen oğlan P21a1; süt e. oğlan P74b6; süt e. tiş P17a8; urağut qarnında oğlan bar erken

e. oğlan Y232a4; yüklig tişi süti e. oğlan P186a3

emānet (Ar.) Koruması için birine geçici olarak bırakılan şey.

emānet qoz- Bir şeyi birinin yanında emanet olarak bırakmak.

(Ar. evde‘ a) e.-dı P182b5 [Y **vedī‘ at qoz-**]

emçek Meme.

(Ar. şedy / c. şudiyy) e. P19a6; Y16b3

e.+ni Y76b7

e.+din P69b7

e.+i P194a8

emçek uçı Meme başı.

(Ar. hāleme / c. hālemāt) e. P19a6; Y16b4

emçekdin aq- Süt çoğalmak ve memeden akmak.

(Ar. derra) “*aqđı sūt emçekdin*” P79a9 [Y **peyveste aq-**]

emçeki ağırşaklan- Memeleri tomurcuklanıp belirmek, kabarmak.

(Ar. ke‘ abe) “*emçek<i> ağırşaklandı*” Y115b3 [P **emçeki belgür-**]

(A. nehede) e.-dı Y119b2 [P **emçeki ağırşaklan-**]

emçeki ağırşaklan- Memeleri tomurcuklanıp belirmek, kabarmak.

(Ar. nehede) e.-dı P99b3 [Y **emçeki ağırşaklan-**]

emçeki ağırşaklangan ‘ avret Memesi tomurcuklanıp kalkık olan kadın.

(Ar. nāhid) e. Y119b3 [P **ağırşaklangan emçek**]

emçeki belgür- Kızın memesi belirip kabarmak.

(Ar. ke‘ abe) e.-dı P96b3 [Y **emçek ağırşaklan-**]

emçeki belgürmiş kız Memeleri tomurcuklanmış, belirmiş kız.

(Ar. kâ'ib = m. ki'âb²⁴⁷) e. P96b4 [Y **bükseki belgürmiş**]

→ ağırşaklanmış emçek P99b4

→ er emçeki P19a6, Y16b3

emdür- Çocuğu emzirmek. *krş.* **emzür, emüz-**

(Ar. erza'a) e.-di P176a8 [Y **emzür-**]

emeç Hedef, arzu edilen şey.

(Ar. ğaraž) e.+ke Y80b3 [P **nişâne**]

emgek 1. Külfet, yük.

(Ar. mu'ne / c. mu'en) e. P54a2; Y54b4

2. Yorgunluk.

(Ar. ta'b) e.+din P184a1; Y228b5

emgekdiñ ar- Yürümekten yorulmak.

(Ar. řaliħa = m. řalaħa) e.-dı P133a1

emgekin ketür- Göğüs germek, katlanmak, dayanmak.

(Ar. řasā) e.-dı Y264b1 [P **türüş-**; Y **ornaş-**]

emgekin kötür- Göğüs germek, zahmet çekmek.

(Ar. 'anāhu) e.-dı P203b6; Y264b5

emgekke kemiş- Birini zahmet ve meşakkate uğratmak.

(Ar. a'nete) e.-ti Y211a3 [P **emget-**]

(Ar. 'annā) e.-ti Y256a5 [P **emget-**]

→ çatıg emgek Y238b6; teggen e. P118a3

emgeklig Zahmetli, emekli; emek çeken.

emgeklig bol- Zahmet çekmek, yorulmak.

(Ar. 'aniye) e.-dı Y181a4 [P **emgen-**]

emgen Hasta, dertli.

(Ar. naşab) e. P131b5

emgen- Zorluk ve şiddete uğramak, incinmek; eziyet çek(tir)mek.

(Ar. kedde) e.-dı P112b8; Y136b7

(Ar. te'ibe) e.-dı P130a5

(Ar. 'anite) e.-dı P131b8

(Ar. eziye) e.-dı P150b6 [Y **eyzā teg-, āzarla-**]

(Ar. 'aniye) e.-dı P152a4 [Y **emgeklig bol-**]

(Ar. te'annete) e.-dı P209a14

emgen- takı kazgan- Emek ve zahmet çekerek bir işi yapmak, kazanmak.

(Ar. kedeħa) e.-dı P156a2 [Y **iş kı1-**]

emgengen İncinen.

²⁴⁷ Y: ke'âb

(Ar. āz) e. P150b7 [Y **āzarlangan**]

emget- 1. Yük yüklemek, zorlamak, yormak, dermansız kılmak, zayıflatmak.

(Ar. ḥamele) e. P73b9; Y83b3

(Ar. kedde) e.-ti P112b8; Y136b7

(Ar. nehike = m. neheke) e.-ti P141a4; Y166a1

(Ar. cehede) e.-ti P156b8; Y188a6

(Ar. et‘abe) e.-ti P171b3

(Ar. a‘nete) e.-ti P172a7 [Y **emgekke kemiş-**]

(Ar. ez‘afe) e.-ti Y218a6 [P **za‘if kı1-**]

(Ar. a‘yā) e.-ti Y236b7 [P **azdur-**]

(Ar. za‘‘afe) e.-ti Y244b3 [P **za‘if kı1-**]

(Ar. berraha) e.-ti Y238b6 [P **āzarla-**; Y **āzārla-**]

(Ar. eşhane) e.-ti P180a2; Y222a7

(Ar. ekelle) e.-ti P181b8 [Y **ardur-**]; Y225a6 [Y **ardur-**]

(Ar. ‘annā) e.-ti P200b6 [Y **emgekke kemiş-**]

2. Birini hastalandırmak, hasta etmek.

(Ar. e‘alle) e.-ti Y225a5 [P **iglig kı1-**]

3. Şiddetle vurup öldüreyazmak.

(Ar. veḳāze) e.-ti Y97b2 [P **urmaḳdın arguz-**; Y **ulumaçı kı1-**]

emgedilmiş Sakil, ağır kişi. Yere yıkılmış. Ölüme pek yaklaşmış hasta.

(Ar. vaḳīz) e. Y97b3 [P **argan**; Y **vaḳīz**]

emīn (Ar.) Güvenli, güvenilir.

emīn bol- Korkusuz, güven içinde olmak.

(Ar. emine) e.-dı P144a2; Y170a1

emīn er Korkusuz, güvende olan. Kendisine güvenilen.

(Ar. emīn = m. emān = m. ummān) e. Y170a1

emīn tut- Birine bir hususta güvenmek, güvenilir saymak, emin kabul etmek.

(Ar. emine) “*emīn tuttu anı fulān iş üze*” P144a1 [Y **imīn bol-**]

(Ar. i‘temene) e.-tı P205b9; Y271b5

→ **ḳorḳınçdın emīn kı1-** Y244a2

emīr-bāz (Ar. +F.) Emri yerine getiren.

emīr-baz er Vali, hâkim ve zabıt yardımcılarında seçkin grup. Polis emniyet, zabıta mensupları.

(Ar. şuraṭiyy / c. şuraṭ) e. Y24b3 [P **çerig begi**]

emit- 1. Kımıldanmak, deprenmek, çalkalanmak.

(Ar. māde) e.-ti Y103a2 [P **ḳayış-, küwenü yöri-**; Y **ḳayış-**]

2. Meyletmek. ?

(Ar. rakene) “*işke emitti*” Y170a5

emüz- Emzirmek, çocuğa süt vermek. *krş. emdür-, emzür-*

emüzgen Emziren kadın.

(Ar. murzi‘) e. P176a8 [Y **emüzgen** ‘avret]

emüzgen ‘avret Emziren kadın.

(Ar. murzi‘) e. Y216b6 [P **emüzgen**]

→ arnında ‘iyāl bar erken emüz- P186a2

→ arnında ‘iyāl bar erken emüzgen tii P186a2

emzür- ocuğu emzirmek, süt vermek. *kr. emdür-, emüz-*

(Ar. erza‘a) e.-di Y216b5 [P **emdür-**]

→ arnında oğlan bar erken süt emzür- Y232a3

eňg (I) 1. Yanaklardaki kırmızılık. Elmacık kemiği. *kr. yin*

(Ar. vecene / c. vecenāt) e. Y12b6 [P **yaňgak kıızılı**; Y **yaňgak sünęüki**]

2. Renk, görünüş.

(Ar. levn) e.+i Y127a1 [P, Y **renk**]

eňg (II) Sonrasındaki sıfatları üstün dereceye getiren kelime.

eňg sonrakı at arı atlarının en sonuncusu.

(Ar. fiskil = m. āūr) e. P42a5

eňg- Ba vs.yi aaęıya eęmek, baı aaęı eęilmek, küçülmek. *kr. in-*

(Ar. ta‘ta‘a) e.-di Y315b1 [P **ozı ıl-**]

(Ar. tea‘ta‘a) e.-di Y319a5 [P **baını aak ıl-**]

endām (Far.) 1. Eklem yeri.

(Ar. mafil / c. mefāsil = m. vail / c. evāl) e. Y11a7 [P **boğun**]

endāmdın ık- Yerinden ayrılmadan ıkmak; hizası bozulmak.

(Ar. nete‘e) “*sünęük ıkdı endāmindın*” Y183b4

e.-dı P153b9

endāmdın ıkar- Kemik yerinden ayrılmak, hizası bozulmak.

(Ar. fekke) “*eligin endāmindın ıkdı*” Y140b1

e.-dı P115b3

2. Kol, ayak gibi azalardan her biri.

(Ar. ‘uzv / c. a‘zā = m. cāria / c. cevāri = m. ilv / c. elā) e. P15b5; Y11b3

end<ā>mı kesilmiş Hayası ve zekeri kesilmiş kimse.

(Ar. mecbūb) e. Y18a2

→ art endām Y17b1; bilgen e. Y12b1; iki e. arası Y18a3; iley e. Y17a7; nerse bilgen e. P16a7

→ art endāmı tutul- Y207a6; tii art e. Y17b1

endāmlıę (Far. + T.) Endamlı, endamı (...) olan.

→ bir endāmlıę er Y244a4; hem er hem tii e. P20a5

endāze (Far.) Miktar, kadar, ölçü.

(Ar. midar / c. meādir = m. adr / c. adār) e. Y69b4 [P **ölçü**]

endāze ıl- Miktarını belirlemek; takdir, tahmin etmek; oranlamak, kalıplamak, ölçmek.

(Ar. araa) “*endāze ıldı urmānı*” P104a2 [Y **cezr ıl-**]

(Ar. ḥazā) “*endāze kıldı na‘lını na‘l birle*” Y154a4 [P ölç-]

(Ar. ḳadera) e.-dı Y69b3 [P ölç-]

(Ar. ḳaddera) e.-dı Y241b6 [P taḳdīr kıl-]

(Ar. ḥazera) e.-dı P63a7 [Y oranla-]

(Ar. etāḥa) e.-dı Y231a5 [P taḳdīr kıl-]

(Ar. tāḥa) e.-dı Y102a2 [P ölç-]

(Ar. menā) e.-dı P93a8 [Y taḳdīr kıl-]

→ nirse endāzesi P65a3; nirse e. Y69b5

→ sūngü endāzesinçe P58b4

endīşe (Far.) Düşünce.

(Ar. fikr) e. P191b7; Y241b5

(Ar. revīyye) e. P197b6; Y251a7

endīşe birle okı- Bir işin sonunu düşünüp taşınmak.

(Ar. tedebbera) e.-dı P209b12; Y285b2-3

endīşe kıl- 1. Bir şey hakkında düşünmek, bir işte aklını çalıştırmak.

(Ar. fekkera) e.-dı P191b7; Y241b5

(Ar. tefekkera) e.-dı P210a2

2. Acele etmeyip enine boyuna düşünmek, gereği gibi düşünmek.

(Ar. ravve’e) e.-dı P197b6; Y251a7

(Ar. te’emmele) e.-dı P210b13

endīşe kılmadın ay- Hazırlanmadan irticalen konuşmak.

(Ar. irtecele) “*endīşe kılmadın aydı huṭbeni*” P205b1

→ ezgü endīşe kıl- Y310a3

eṅgek Çene kemiği, sakal biten yer, iki çenenin birleştiği yer.

(Ar. laḥy / c. luḥiyy) e. P17a6 [Y astın üstün eṅgek]

(Ar. zekān / c. ezḳān) e. P17b6; Y14b2

eṅgek çukurçukı Küçük çocuğun çenesindeki çukurluk.

(Ar. nūne) e. Y14b2 [P eṅgek çukurı]

eṅgek çukurı Küçük çocuğun çenesindeki çukurluk.

(Ar. nūne) e. P17b7 [Y eṅgek çukurçukı]

eṅglic Renkli, benizli, rengi (...) olan. *krş. yinlig*

→ buğday eṅglic Y19a5; buğday e. Y167b7

eṅglik Safran. Safrandan elde edilen boya.

(Ar. ğumre) e. P34b1; Y38a1

eṅgse Ense, boynun arkası.

(Ar. ḳafā / c. aḳfā) e. P15b9 [Y boyun]

eṅgseniṅ iki yanı Kafanın iki tarafı.

(Ar. ḳazlān) e. P15b9 [Y boyunnunṅ iki yanı]

eṅgsesi aḳ at Kafası beyaz olan at.

(Ar. aḳnaf) e. P41b5

enük Köpek yavrusu.

(Ar. cirv / c. cirāʾ) e. Y49a3 [P (aw iti) **enüki**]

→ arslan enüki Y48a7; ayıg e. P49b5; (aw iti) enüki P50a1; çetük e. P50a4; keftâr e. Y48b4; (ḳurt) e. P49b2, Y48b2; (sırtlan) e. P49b4; (tilkü) e. P49b3; (tonġuz) e. P49b7

epmek Ekmek. *krş. etmek*

(Ar. ḥubze) e. P35b5 [Y **etmek**]

e.+ni P98a9 [Y **etmek**]; P116a5 [Y **etmek**]

epmek bir- (Ekmek) Yapmak.

(Ar. ḥabeze) “*epmek birdi erenlerge*” P65b6 [Y **etmek yaptur-**]

epmek ḳatıḳı 1. Katık, ekmekle yeneyen şey.

(Ar. idām / c. udum) e. P35b8 [Y **tuzluḳ**]

2. Sirke, zeytinyağı gibi içine ekmek batırılan katık.

(Ar. şibġ) e. P205a2 [Y **idām**]

epmek pāresi Ekmek parçası.

(Ar. kisre) e. P35b6 [Y **pāre etmek**]

epmek uşaqı Kahvaltı gibi azca yemek.

(Ar. luhne = m. sulfe) e. P34b6 [Y **taʿām uşaqı, kü<n>düzlük**]

→ ḳalıġ epmek P35b3; ḳuruġ e. P35b5; ḳorġa bişgen e. P116a5; yağlıġ e. P35b6; yuwḳa e. P35b4

→ irmük epmek P35b5

er 1. Erkek, yetişkin adam.

(Ar. merʾ / m. imruʾ) e. P14a1; Y9a6

(Ar. racul / c. ricāl) e. P14a1; P63b4; P73a2; P75a5; P81b2; P83b4; P87b8; P88b4; P93b2; P98a5; P98b6; P99a7; P101b2; P101b2; P106a8; P107a9; P120a3; P121b8; P122b6; P123a1; P125a4; P125a7; P127b1; P132b1; P143b2, 3; P144a2; P145b8; P146a2; P147a4; P149a2; P152b8; P159a3; P159b8; P162a2; P164a4; P170b2; P170b8, 8; P171a1,1; P171b3; P172a5, 9; P174a6; P174b9; P178b1; P179b4; P188b9; P182b7; P184b3; P185a8; P185b1; P186a1; P186a7; P190a4; P202a4; P204a12; 205a1; P206a6; P207b1; P211b14; P213a1; P214a8, 9; P214b6; P307b6; P217b3; P217b10, 10; P218a4; P218a7; P218b6; Y9a7; Y60a1; Y67b4; Y83a3; Y85b4; Y95a3; Y95b5; Y98a3, Y98a3; Y104a1; Y111b4; Y117b4; Y118a7; Y119a4; Y122a3; Y128b1; Y129b7; Y146b2; Y149a5; Y150a6; Y150b5; Y153b5; Y157a4; Y169a5; Y169a6; Y170a1; Y172b1; Y172b4; Y174a6; Y175a6; Y176b6; Y182a4; Y191b5; Y193a1; Y196a7; Y198b4; Y199b1; Y208a6; Y208b4, 5, 7; Y209b5; Y214b6; Y216b4; Y220a4; Y226b7; Y229b4; Y231a3; Y232a2; Y236a1; Y236b6; Y238b7; Y260a2, 2; Y267a2; Y276b5; Y277a6; Y294a1; Y301a5; Y317b6; Y318b1; Y321a4; Y321a5

e.+inġ Y181b2

e.+niġ P82a1; P152a9; P170b9

e.+ni P71a4; P126b3; P150a8; P175a7; P176a6; P198a5; P217a4; Y97a7; Y178b2;
Y309a7

e.+ge P176a6; P188a8, 9

e.+din P118a4

(--) e. Y155a2

(-hu) e.+ke Y155a2

2. Koca, kadının eşi.

(Ar. zevc) e.+din P204b13 [Y **cüft**]

e.+i P115a1 [Y **küdegü**]; P180b7

e.+ine P206a4 [Y **küzegü**]

e.+inġe P66a5; P127b9 [Y **küdegü**]; Y71a5

e.+ini Y74a2 [P, Y **küzegü**]; P141a3 [Y **cüft**]

er cüft Koca, kadına göre eş.

(Ar. ba'1 / c. bu'ül = m. zevc / c. ezvâc = m. ġalîl) e. P22b7 [Y **cüft**]

er ġarındaş Erkek kardeş.

(Ar. aġ / c. iġve = m. ŧeġîġ = m. ŧınv) e. P22b4; Y22b5

er ġatında (O erkek) Nezdinde.

(Ar. ledey raculin) e. P55b1; Y56a5

er kim andın külerler Gülünecek adam.

(Ar. zuġket) e. Y165b4 [P **ol kim andın külerler**]

er körmüş tişi Dul kamış kadın.

(Ar. ŧeyyib / c. ŧeyyibât) e. P22a1

er suwı Döl suyu, erkeġin bel suyu.

(Ar. menî) e. P19b4

er yabası İnsanda kıç, popo.

(Ar. 'acuz / c. a'câz) e. P19b8

eriġe ġarâm bol- Kadın kocasından boşanmak.

(Ar. ŧalaġa = m. ŧaluġa) e.-d1 P107a4 [Y **ŧalâġ bol-**]

erke barmâġ Evlenmek.

(Ar. zevc) e.+dın Y84b1 [P **küzegüge barmâġ**]

erenler 1. Erkekler.

(Ar. ġavm / c. aġvâm) e. P14a2; Y9a7

2. İnsanlar, insan topluluġu.

(Ar. ġavm) e. P78b4 [Y **bozunlar**]; P83a4 [Y **bozunlar**]; P84a1 [Y **kişiler**]; P96b9 [Y **bozunlar**];
P100a1 [Y **bozunlar**]; P106a4 [Y **bozunlar**]; P109a8; P115a2 [Y **kişiler**]; P118b2 [Y **ġalkġlar**]; P124b9
[Y **kişiler**]; P127a6 [Y **kişiler**]; P170a4 [Y **kişiler**]; P176a1, 7; P207a10; P208b5; P215b6 [Y **kişiler**];
P218a14

e.+ge P65b6; P95b6 [Y **bodunlar**]; P101a6; P116a6

e.+ni P62a1; Y65b1

3. Bir kimsenin bir dedede birleşen akrabaları.

(Ar. kavm) e.+ge P84b4 [Y **bozunlar**]

erenler olтурѓu yir Dernek yeri.

(Ar. maḥfel, maḥfil / c. meḥāfil = m. mecma^c / c. mecāmi^c) e. P7b2

→ ābzān kılğan er Y83a3; aç e. P104a5, P132a3; aç e. P96a2; açığı yüzlig e. Y204a2; açuķ
ķaşılg e. P132a8; āheste e. P168a9; aḥmaķ e. P140a2; aḥmaķ e. P149a3; aḥmaķ e. P149b4; aḥmaķ e.
P168b1, Y205b4; ‘aķsız e. P194b7; alnı açuķ e. P139b5; alp e. Y254b2; ananınġ e. ķarındaşı P22a9;
and içgen e. Y77b3; arıg e. Y157a4; arıķ e. P139b3; ‘ārlanġan e. Y163b3; arsuķġan e. P79b3; aruķ
e. Y164a1; ārzūlūg e. Y106a5; ‘āşıķ e. P145b1; ‘āşıķ e. P199b6, Y254b6; atanınġ e. ķarındaşı P22a9,
Y22a7; atasız oġulsuz e. P81b2, Y95a4; ‘ayb ķoyġan e. P85b8; aybaġ e. P151a8, Y180b7; āzād e.
P146a4; āzād e. P23b5; azġan e. Y113a4; baḥīl e. P78b7, Y91a1; baḥīl e. P82a4, Y96a1; baḥīllık
kılğan e. Y166a4; baḥtsiz e. P137a4; bāksiz e. Y217b4; balçuķġa tūşgen e. P148a3; bay e. P182b7,
Y227a1; belgūlūg e. Y59b4; bereketliġ e. Y176b4; bıkın ı yinçke e. Y240b3; bıkını yinç e. P145b2;
bıkını yinçke e. P104a7, Y125b6; bili yinçke e. Y247b7; bili yinçke e. taķı bili yinçke ‘avretler
Y125b7; bilmegen e. Y166b1; bir endāmlıġ e. Y244a4; bī-zār e. P129a2; borç birgen e. Y106b4;
borçlıġ e. P89b6; bu iki e. P55b5, Y56b3; burnı suwlıġ e. P82a2; burnı suwluġ e. Y95b5; cimā^c
ķatında ...legen e. Y318b2; cuvāmerd e. P118b8; cunub e. ya tişi P163a3; cūmerd e. Y144b4; çıkuķ
kōzliġ e. P158a7; devletliġ e. P191b2; dilīr e. P199b3; eksūk māllıġ e. P79b9; eligi açuķ e. Y161b2;
emīr-baz e. Y24b3; esrūk e. P126a6, Y155b1; esrūk e. P135a8, Y158a; etliġ e. P110a6; ezġū e.
P23b9; faşīḥ e. P199a4; faşīḥ e. Y199a4; faşīḥliġ e. Y253b7; fazlı tūkel e. P165b3; fehmlūg e.
Y169a5; ġālib e. Y241a5; ġāfil e. P196a7, Y248a6; ġayret kılğan e. P150a6; ḥāceti revā bolġan e.
Y199b1; ḥālīm e. P83b5; ḥār e. Y162b4; ḥār e. Y94b1; ḥatnesiz er P20a3; ḥelāl e. P81a2, Y94a7;
hem e. hem tişi Y18a1; hem e. hem tişi endāmlıġ P20a5; hemīşe tik turġan e. P97a5; ḥilāf kılğan e.
P177a2, Y217b6; ḥor e. Y158a6; ḥor e. Y204a1; ımızġanġan e. P85a1; ımızġanmış e. Y100a4;
ıraqdın kōrġen e. P155b6; iki e. P207a7; iki e. P207a7, P213b3; iki e. P213b3; iki eli açuķ e. P137b8;
iley tişi seyrek e. P190a2; iley tişi seyrek e. Y238b5; ‘illetliġ e. Y181b7 irig e. P146b7; inġen ‘ayb
kılğan e. Y101a6; inġen kōz tegūrġen e. Y106b7; inġen sançġan e. Y134b3; sezā e. P170b3, Y208a6;
i‘ timād kılınmış e. taķı ‘avret Y197a5; ; ķabarçuķluġ e. Y161b7; ķadrsiz e. P108b2, Y131b1; ķadrsiz
e. Y126b1; ķadrsiz e. Y92b3; ķalkānliġ e. P43b5, Y41a2; ķalkānsız e. P43b5, Y41a3; ķanġan e.
P182a1; ķanā^c at kılğan e. Y163a2; ķazġuluġ e. Y133b5; ķazġulıġ e. P110a9; ķazġuluġ e. Y179b6;
ķara e. Y174a6; ķara kōzliġ e. Y177a3; ķarār kılğan e. Y98a4; ķarārsız e. Y165b5; ķarnı aç e.
Y125b4; ķatıġ e. P112b4; ķatıġ kōzliġ e. Y206a5; ķatıġ sōkel e. Y163b5; ķatıġ yüzliġ e. P166b3;
ķatıġ yüzliġ e. Y202b7; ķayu e. P56b3, Y57b4; kelgen e. P83a4; kerīmlıġ üstūvār e. P201a12; kez
seci^c ayġan e. P159a3; kez yaġġanġan e. P161a8; kılıçlıġ e. P43b4; kılıçsız e. P43b4, Y41a2; kırġıl
saçlıġ e. Y161b4; kiçig taķı ḥār e. P135b3; kiġ adımlıġ e. P150a2; kizgen e. Y155a3; kōni yolluġ
e. Y118a5; kōp ḥalāk birgen e. Y245b1; kōrgūzgen e. P186a6; kōrkli/ūg e. P66b1, Y71b4; kōrkliġ e.
P168a5; kōrkliġ yüzliġ e. P102b9; kōrkliġ ḥūluġ e. Y165a6; kōrkliġ yüzliġ e. Y124a2; kōrksüz
yūzliġ e. Y171b3; kōrksüz yüzliġ e. Y95a7; kōrkūtgen e. Y232b1; kōz tegūrġen e. P89b9; kōzi egri
e. P149b6; kōzi yaş<ı> ısg e. P110b7; kōzi yaşı isig e. Y134a6; kūnilegen e. Y178a7; maġrūr e.

Y92a3; (māl)lıg e. P56a9, Y57b1; mīrāş alğan e. P162b1; mu‘ ayyen e. Y59b4; mu‘ ayyen e. Y59b4; muᅇgsız e. P152a6; mu‘ temed e. Y246a3; müteᅇayyir e. P137a8; müteᅇayyir e. Y178a5; naᅇs e. Y160b1; nāzik terilig e. P80a3; ne me sewüglig e. P58a9; ne me yaᅇşı e. P218b6, Y321a6; ne me yawuz e. P218b6, Y321a5; neseb bilgen e. Y115b7; neseblüg e. Y197b7; ni‘ metliĝ e. P176b9; ni‘ metlig e. P143b7; nisbetler bilgen e. P96b9; oĝka kirgen e. Y133a3; oĝlaĝu tenlig e. P150a3; ol belgüliĝ e. Y59b4; oĝlanın yitürgen e. taķı oĝlan yitürgen ‘avret Y166a5; ol e. P56a5, Y57a5; ol e. P54a5, Y55a1; ol e. P55b8, Y56b5; ol e. P57b6; ol e. bu e. P55b5, Y56b3; ol e. kendüsi P58a3, Y59b2; ol e. (ķul)ı P54b2, Y54a6; ol e. (ur)dı P54b6, 9, P55a1, 2, 3, Y55b2, 5; ol e. yaᅇgluzun P57b6; ol iki e. P54a5; ol iki e. P54b2; ol iki e. P55b8, Y56b5; ol iki e. P56a6, Y57a6; ol iki e. Y59b5; ol iki e. Y59b5; ol iki e. kendüsi P58a3, Y59b2; ol iki e. (ur)dı P54b6; oyaĝ e. P148b5; ozaĝ e. Y164b1; öĝdülmiş e. Y246a3; öĝülmiş e. P190a8, Y239a5; ökünçliĝ e. P139b8; önek e. P78b5; öᅇgin e. P53b5, Y54a5; öwke kılĝan e. P139b5; öwke kılĝan e. Y161b4; öwkelig e. P131a8; pelid sözliĝ e. P125a7; peşimān e. Y164a5; peşimān bolmiş e. Y164a6; peyveste boyun sügen e. Y229b6; peyveste ĝaret kılĝan e. Y229b1; peyveste helāk kılĝan e. P177a1; peyveste iĝgen e. P130b9; peyveste minnet koᝇĝan e. Y220b7; peyveste sökel e. P137b6, Y161a6; peyveste tek turĝan e. Y116a6; peyveste yaᅇgilĝan e. Y195a7; peyveste yārī birgen e. P185a9; peyveste yöriĝen e. Y102a4; raĝbetliĝ e. Y161b7; rāst ayĝan e. P107a3; rüzsız e. Y260a2; şabrsız e. Y162a5; saĝı tökülmiş e. Y161b6; şaĝır e. Y174a7; sāsız e. Y41a4; sec‘ ayĝuĝı e. Y191b5; sen e. P57a2; sen e. P57a4; sen e. P57b8; sen e. P54a6, Y55a1; sen e. P54b3, Y54a7; sen e. P54b7, Y55b3; sen e. yaᅇgluzun P57b8; sewüngen e. P133a3; sīᅇgar közliĝ e. P193a6; sīᅇgar közliĝ e. Y244a1; sīnamaduķ e. Y246b4; sīnamaduķ işliĝ e. Y164b5; silāᅇliĝ e. P43b3, Y41a1; siz iki e. P54a6; siz iki e. P57a3; siz iki e. P57a4; siz iki e. P57b8; siz iki e. P54b4; siz iki e. P56b4; siz iki e. P54b7; siz iki e. yaᅇgluzun P57b8; sizgen e. Y200b5; sökel e. Y168a7; suķ e. Y73b4; suwsaĝan e. P146a2, Y172b4; suwsaĝan e. P129b3; suwsaĝan e. P137a9, Y160b7; suwsaĝan e. Y179a1; suwsaĝan ‘avret taķı e. Y161a1; suwsaĝan e. hem tişi P137a9; suwuķ e. P67b8; süᅇgliĝ e. P43b4; süᅇgüliĝ e. Y41a2; süᅇgüsiz e. P43b4; süᅇgüsüz e. Y41a2; sütĝe ārzüliĝ e. P89a9; şişük yüzliĝ e. P190a2; tamām sāzliĝ e. P43b6; tama‘ tutĝan e. Y162b5; taķılıķ saĝliĝ e. Y161b1; tartılımiş e. P20a4; tavān kılĝan e. P143a9; tegmedin bir pāre bilgen e. P71b1; tek ᅇalıĝan e. P179b5; tek koᝇĝan e. Y222a1; tek turĝan e. P131b7; toķ e. P138b2, Y162b1; tölek e. P106b7; tölek e. Y205b2; tükel sāzliĝ e. Y41a3; tükel sāzliĝ e. P196a4; tünle körmez e. P151a6; türlüg ‘ilm bilgen e. Y79b6; uluĝ tenlig e. Y133b2; unamaĝan e. P162a1, Y196a6; unamaĝan (e.) Y161b4; ᅇorķĝan e. Y162b6; ᅇorķĝan e. Y175b2; ᅇoy közliĝ e. Y166b7; usluĝ e. Y172a3; uş biz iki e. P55b9; uş bu e. P56a3, Y57a3; uş bu iki e. P56a4, Y57a3; uş men e. P55b9; uş sen e. Y57a1; uş siz iki e. Y57a1; uzun aᅇmaķ e. Y176b7; uzun körkliĝ yaᅇgaķliĝ e. Y166a3; üküş ābādān kılĝan e. P102a1; üküş ‘imāret kılĝan e. Y122b5; üküş ĝaret kılĝan e. P184a9; üküş minnet koᝇĝan e. P179a1; üküş saᅇĝan e. P111a2; üküş şerliĝ e. P146a4, Y172b7; üküş ta‘ām birgen e. P179b3; üküş ᅇalāk kılĝan e. P194a2; üküş yöriĝen e. P86b1; ülüşliĝ e. P151a9; üstün tutaķı yaruķ e. P143a7; üstüvār e. P165b8; üstüvār ya e. ya tişi P162b4; vebāliĝ e. Y174b4; vefā kılĝan e. Y112a2; yalıᅇguz e. Y97a2; yalıᅇg azaķ bolĝan e. Y180a6; yalıᅇg e. P151a1, Y179b1; yaᅇgşaķ e. Y214b6; yanı başı arıķ e. P146b9; yanı igliĝ e. Y207a3; yaᅇşı sorĝan e. P151b2, Y180a7; yaraķliĝ e. P43b5;

yaraqsız e. P43b6; yarıklık e. Y41a3; yaraşgan e. P140b4, Y165a5; yaraşgan e. Y163b1; yārī birgen e. Y231a2; yaşığ e. Y255b6; yaşığ e. Y255b6; yaşıklık e. Y41a3; yaşıklık e. P43b5; yaşıqsız e. P43b5; yawuz e. P23b9; yawuz tillig e. Y154a3; yazağ e. Y166b4; yığlağan e. Y166a5; yırakdın körge közlüg e. Y186b4; yinçe bıkınlıg e. P195b1; yinçe billig e. taķı tiş P104a8; yinçe bıkınlıg e. Y172a2; yoķatğan e. Y217b4; yoķsul e. P104b8; yörimekdin azaķı arğan e. Y180a6; yüksek e. P128b1; yüksek ünlüg e. Y318a5; yünğül e. P131a5; yüreksiz e. Y205a4; yüzi çıgıt e. Y164a5; yüzi şişük e. Y238b5; zışt girdārlıg e. P117b1; zışt yüzliğ e. P81b6

→ ol iki erde ķayusı P56b2

→ bu erenler P55b6; ķadrsiz e. P108b2; ķamuğ e. P58a3; (māl)lıg e. P56a9; (māl)lıg e. P56b1, Y57b3; ol e. P55b8; ol e. P56a6; ol e. P54a5; ol e. P54b6; ol e. P54b2; ol e. kendüsi P58a4; siz e. P54a6; siz e. P54b4; siz e. P55a1; siz e. P57a3; siz e. P57a4; siz e. P57b8; siz e. P56b4; siz e. P54b7; siz e. yañgluzun P57b8; toķuşğa barur e. P65b1; uş biz e. P55b9; uş bu e. P56a4; uş bu ķamuğ e. Y57a4; uş siz e. P56a2; ügür e. Y70a5

→ ol erenlerde ķayusı P56b2

→ ol erenlerge P54a8; siz e. P54a9

→ ol erenlerni P54b9

→ oğ eri Y85a5; oğ e. P109a2, Y132a4; oğ e. P109b8; ter e. P23b7; ter e. P202b5, Y264b6; ter e. Y305a2; yol e. Y1b5; yol e. Y1b6

→ ol erg/ke P54a8, Y55a3; ol iki e. P54a8; sen e. P54a9, Y55a4; siz iki e. P54a9

→ ol erni P54b9; ol e. P54b9; ol iki e. P54b9

→ ol erök P58a6; ol iki e. P58a6

er- 1. Olmak.

(Ar. kāne) “*erdi ol fulān ‘ahdi içinde*” P134a8

e.-dimiz P178a8 [Y **bol-**]

e.-mez P218b11

e.-mes Y322a1

e.-ken P134a8

2. Ek fiil, i-

(-) “*kāşķī bilse erdim*” P101b1

e.-ür Y227a3 [P **turur**]

→ ķarnında ‘iyāl bar erken emüz- P186a2; ķarnında ‘iyāl bar e. emüzgen tiş P186a2; ķarnında oğlan bar e. süt bergen ‘avret Y232a4; ķarnında oğlan bar e. süt emzür- Y232a3; sağ e. boğuzla- Y76a4; urağut ķarnında oğlan bar e. emgen oğlan Y232a4; yaş e. kes- P60a4, Y63a4; yigit e. öl- P204a13, Y267a4

→ ķanda erse P55a6, Y56a2; kim e. Y57a5; ne erse Y69b3, Y83b2, Y309a4, Y309a5, Y309b1, Y310a2, Y310b7, Y311a5, Y311b3; neçe e. Y56a2; ni erse Y66b6, Y73b3; niçe e. P55a5; niçe e. P55a6

erbe Pis su yolu, varikosel.

erbe kemiş- Varikosel gelişmek; er bezini etkilemek.

(Ar. ʔaraqa) “erbe ʔaʔaḡnı kemişdi” P129b2

erdem Övülmeye sebep olan fazilet, hüner.

(Ar. menḡabe / c. menāḡib = m. meʔşura / c. māşir = f. kitāb / c. kutub = m. defter / c. defātir = m. sifr / c. esfār = m. şaḡīfe / c. şuḡuf / c. şaḡāyif) e. P26b4; Y28a4

erdem kııl- Yiğitlik göstermek.

(Ar. eblā) e.-dı Y235a1 [P **huner kııl-**]

erdil- Eritilmek. *krş.* **eritil-**

erdilmiş güle Erimiş sarı bakır, tunç.

(Ar. şufuʔl-muzāb) e.+ni P176b8 [Y **eritmiş güle**]

eri- Katı cisim sıvı duruma geçmek, akmak.

(Ar. maʕa) e.-di Y104b7 [P **aḡḡan bol-**]

(Ar. zābe) e.-di P117b8; Y143a7

erit- Erimesini sağlamak, sıvılaştırmak.

(Ar. ezābe) e.-ti Y228a5 [P **sızḡır-**; Y **sızḡur-**]

eritmiş güle Erimiş sarı bakır, tunç.

(Ar. şufuʔl-muzāb) e.+ni Y217b2 [P **erdilmiş güle**]

eritil- Erimiş duruma getirilmek. *krş.* **erdil-**

→ sütge eritilmiş ḡurmā P35b2

ergen Evli olmayan kadın veya erkek.

(Ar. ʕazab / c. ʕazzāb) e. P163a9; Y198a6

ergen ʕavret Evli olmayan kadın.

(Ar. ʕazab) e. Y198a7 [P **ergen tişi**]

ergen bol- Bekâr olmak, bekâr durmak.

(Ar. ʕazube) e.-dı P163a9; Y198a6

(Ar. teʕazzebe) e.-dı P209a11 [Y **ergenlik birle keç-**]

ergen tişi Evli olmayan kadın.

(Ar. ʕazab) e. P163b1 [Y **ergen ʕavret**]

ergenlik Bekârlık.

ergenlik birle keç- Bekâr durmak, bekâr olmak.

(Ar. teʕazzebe) e.-dı Y283b1 [P **ergen bol-**]

erkeç Keçi.

(Ar. māʕiz / c. maʕz / c. miʕizz = m. naʕce / niʕāc) e. P48a4 [Y **keçi**]

erkek Erkek, er (kişi).

(Ar. zeker / c. zükür / c. zükürān) e. P14b7; Y10b1

erkek çerik Erkek keklik.

(Ar. yaʕḡub / c. yeʕāḡib = f. durrāc = m. tezruc / c. tezāric) e. Y52a3 [P (keklik) **erkeki**]

erkek biçin Erkek maymun.

(Ar. rabāḡ) e. Y49a1 [P (biçin) **erkeki**]

erkek çekürge Erkek çekirge.

(Ar. cundub / c. cenādib) e. P51a4; Y50b5

erkek çetük Erkek kedi.

(Ar. sinnevr / c. senānīr) e. P50a3; Y49a4

erkek eşek Erkek eşek.

(Ar. himār) e. P121b5 [Y **eşgek**]

erkek irk Erkek koyun.

(Ar. zā'in / c. zā'n) e. Y46b5 [P **erkek koy**]

erkek gül Bedeni, endamı hoş adam.

(Ar. şidā / c. aşdā) e. P14b7

erkek keftār Erkek sırtlan.

(Ar. zib'ān) e. Y48b4 [P (sırtlan) **erkeki**]

erkek koy Erkek koyun.

(Ar. zā'in / c. zā'n) e. P48a3 [Y **erkek irk**]

erkek kögerçgin Erkek güvercin.

(Ar. hedīl) e. Y51b7 [P (kögürçün) **erkeki**]

erkek kumrı Erkek kumru.

(Ar. sāku hurr = m. kafes / c. aḳfāş = m. cedīle) e. P52a3; Y52a1

erkek kuş Kuşun erkeği.

(Ar. tā'ir) e. P62a8 [Y **kuş**]

erkek takuḳ Horoz.

(Ar. dīk) e. Y109b3 [P **ablak**]; Y186b1 [P **horūs**]; Y191b7 [P **horūs**]; Y317b3 [P **horūs**]

erkek tawuḳ Horoz.

(Ar. dīk) e. Y316a4 [P **horūs**]

erkek tawuşgan Erkek tavşan.

(Ar. huzez / c. hizāz) e. P49a6; Y48a4

erkek tiwe Erkek deve.

(Ar. cemel / c. cimāl) e. P45b8; Y44a2

erkek toḡurḡan Daima oğlu olan dişi.

(Ar. miżkār) e. Y21b4 [P **üküş oḡul toḡurḡan tişi**]

erkek toy Erkek toy kuşu.

(Ar. huḃārā) e. Y52a5 [P (toy kuş) **erkeki**]

erkek (...)ni tişi (...ge sep- Aşlamak.

(Ar. ebera) “*septi erkek hurmāni tişi hurmāga*” P63a3 [Y **tölle-**]

→ bir yaşar erkek torum Y44a5; iki yaşar e. torum Y44a5-6; üç yaşar törtünçe kirmiş e. torum Y44a6

→ (baykuş) erkeki P52b1, Y52b1; (biçin) e. P49b8; (buldurçın) e. P52b3; (keklik) e. P52a5; (kögürçün) e. P52a2; sugun e. P49a5; (tiwe kuş) e. P52a7; (toy kuş) e. P52a6; (ügi) e. P52b1, Y52b2; (yabalak) e. P52b4, Y52b5

erklen- Sahip olmak.

(Ar. meleke) e.-di P73a4; Y82b2

erklendir- Birini bir şeye sahip kılmak.

(Ar. melleke) e.-di P194a9 [Y **mülkinge kiwür-**]

erklig 1. Patron, sahip.

(Ar. velī / c. evliyā = m. mevlā / c. mevālī = m. şāhib = f. esīr / c. userā / c. usārā) e. P24a2; Y24b1

2. Yönetici, kadı, başkan.

(Ar. vāll) e. P162b7 [Y **iş erkligi**]

erklig bol- 1. İdare etmek, hükmetmek, işi üzerine almak, yönetmek, ulu ve yüce olmak.

(Ar. sāde) “*erklig boldı anlarınġ üze*” Y145a3 [P **uluġ bol-**]

(Ar. veliye) e.-dı P162b7; Y197b1

(Ar. ittelā) e.-dı P207a13; Y277a2

(Ar. tevellā) e.-dı P213a2; Y297b2

(Ar. teselleṭa) e.-dı P210a11

(Ar. seyṭara) e.-dı Y317b6 [P **uluġ bol-**]

2. Üstün gelmek, yenmek.

(Ar. istevlā) e.-dı P216b3; Y313b3

3. Bir şeyi sağlamca tutmak, almak. ?

(Ar. ihtevā) “*erklig boldı nerse üze*” P207a15

erklig kııl- Birini bir işte hakem kılmak, hükmü havale etmek, emrine ve hükmüne vermek.

(Ar. ḥakkeme) e.-dı Y247a3

(Ar. sellāṭa) e.-dı P192b7; Y243b1

(Ar. vellā) e.-dı P200b9 [Y **bir-**]

→ iş erkligi Y197b1

erklik Hakimiyet, ihtiyar.

erklik kııl- Seçmek.

(Ar. ḥayyera) “*iki nirse arasında erklik kııldı*” Y254a6 [P **ihtiyār kız-**]

erlik Erkeklik.

erlikke yaqın bolmış Büluġ çağına ermiş erkek çocuk.

(Ar. murāhiḳ) e. Y20a5 [P **resīdelikge yawuġan**]

erliksiz Kadınsı erkek.

(Ar. mābūn) e. P170a6

erliksiz bol- Erkek eş cinsel olmak.

(Ar. ubine) e.-dı P170a6 [Y **tök bol-**]

erpişte (<Far. rişte) Tutmaç aşı. *krş. erüşte*

(Ar. lāhişe = m. itriyye) e. P35a4 [Y **erüşte**]

erte Erken, sabah. *krş. irtē*

erte aşı Sabah yemeġi, kahvaltı.

(Ar. ġadā) e. Y38a7

erte aşı ber- Sabah yemeġi yedirmek; kahvaltı yaptırmak.

(Ar. ġaddā) e.-di (erte aşın ber-) P200a4 [Y **erte aşı bir-**]

erte aşı bir- Sabah yemeği yedirmek; kahvaltı yaptırmak.

(Ar. ġaddā) e.-di (erte aşı bir-) Y255a6 [P **erte aşı ber-**]

erte aşı yi- Sabah yemeği yemek.

(Ar. teġaddā) e.-di (erte aşın yi-) P212b3 [Y **kuşluk aşı yi-**]

erte bar- Erkenden gelmek, bir işi erkenden yapmak.

(Ar. ġādā) e.-di P203b3 [Y **irte ir kel-**]

(Ar. bākera) e.-dī P201b1 [Y **erte ir kel-**]

erte ir bar- 1. Çok erken gelmek.

(Ar. bekkera) e.-di Y240a7 [P **erte ir kel-**]

2. Gecenin sonunda (suya) gitmek.

(Ar. ġallese) “*erte ir bardı suwqa*” Y242b2 [P **ir teg-**]

erte ir kel- Erken gelmek, erken davranmak.

(Ar. bekkera) e.-di P191a1 [Y **erte ir bar-**]

(Ar. bākera) e.-di Y257b7 [P **erte bar-**]

(Ar. iġtedā) e.-di P206b12

erte kel- Sabahleyin gelmek.

(Ar. şabbeħa) e.-di P190a6; Y239a2

erte şarābı iç- Sabah şarabı içmek.

(Ar. iştabeħa) e.-di P204a5 [Y **irte şarābı iç-**]

erte<ge> tegür- Sabaha ulaştırmak.

(Ar. şabbeħa) e.-sün P190a6 [Y **erteke çıkar-**]

erteg/ke kal- (Et) Durmakla kokmak.

(Ar. eġabbe) e.-dī P180b3 [Y **erteke kal-**]; (erteke kal-) Y223a5 [P **ertege kal-**]

erteke çıkar- Sabaha ulaştırmak.

(Ar. şabbeħa) e.-sun Y239a3 [P **erte<ge> tegür-**]

erteke kir- Sabah vaktine girmek, sabahlamak. Sabahleyin gelmek.

(Ar. aşbaħa) e.-di Y211b5 [P **irte ir kel-**]

erüšte (<Far. rişte) Tutmaç aşısı. *krş. erpışte*

(Ar. lāħiše = m. iṭriyye) e. Y39a1 [P **erpışte**]

es- Hava akmak, rüzgâr esmek.

(Ar. hebbe) e.-di P11b6; (e.-ti) Y135b2

→ egri es- Y176b7; hoş e.- P76b8; hoş e.- P211a12; katıġ e.- P70b8, Y78b5; katıġ e.- P149a3; yumşak e.- Y88a6

→ katıġ esgen yel P149a4; katıġ e. yil Y78b6

esbāb (Ar.) Sefer için ihtiyaç duyulan şeyler.

(Ar. cihāzet) e.+1 Y242a6

eşer (Ar.) İz.

(Ar. eşer) e.+1 P200a8

e.+inġe P200a8

eşer kı1- Tesir etmek, etki göstermek, iz bırakmak.

(Ar. ħāke) “*eşer kıldı söz içinde*” P89a2

e.-dı Y105b3

(Ar. serā) “*āġu eşer kıldı*” Y108a5 [P **yöri-**]

(Ar. eşsera) e.-dı P190b8; Y240a4

esİR (Ar.) Esir.

(Ar. esİR / c. esrā / c. usārā) e. Y67a1 [P **bulun**]

e.+ni P115b4; P177b9; Y140b2; Y219a5

esİR kı1- Esir almak.

(Ar. esere) e.-dı Y67a1 [P **bulna-**]

→ buġaġuluġ esİR Y246b6; ıyınmış e. Y219a5; kişenlig e. P194b8; ĳozılmıř e. P177b9

esirge- Korumak, sakınmak.

→ seni esirger men P57b5

esİrlık (Ar. +T.) Esirlik, esir etme.

(Ar. esr) e.+din P90b1; Y107b3

esİrlıkke ber- Birini esir almak.

(Ar. iste’sera) e.-di P215a10 [Y **bulunġa bir-, bulun kı1maġ tile-**]

eski Yeni olmayan; eski elbise, deri vs.

(Ar. ħalaġ) e. P166a9 [Y **eski nirse**]

(Ar. saġĳ) e. P166b2 [Y **eski ton**]

eski bol- 1. Eskimek, üzerinden zaman geġmek.

(Ar. ezmene) e.-dı P180a6, Y222b4 [Y **eskirt-**]

(Ar. ĳadume) e. Y204b4 [P **irki bol-**]

(Ar. iĳlevlaġa) e.-dı P216b6 [Y **eskir-**]

2. ĳürümek, yıpranmak.

(Ar. reşse) “*ton eski boldı*” Y90a4

(Ar. derese bi) e.-dı P103b3, Y124b6

(Ar. beliye) e.-dı P151b7 [Y **eskir-**]

(Ar. ħaluġa) e.-dı P166a8; Y202b3

(Ar. seġuġa) e.-dı Y202b5 [P **eskir-**]

(Ar. tedā’ā) e.-dı P214b10

eski ĳaĳır Yıllanıp güzelleşmiş şarap.

(Ar. ħamrun mu’atteĳat) e. P194a2 [Y **eski ħamr**]

eski ħamr Yıllanıp güzelleşmiş şarap.

(Ar. ħamrun mu’atteĳat) e. Y245b1 [P **eski ĳaĳır**]

eski kı1- 1. Eskitmek.

(Ar. derase) “*eski kıldı yel serāynı*” P103b2 [Y **eskir-**]

2. Mirasa sahip olmak.

(Ar. etlede) “*eski kıldı mālını*” Y212a3 [P **eski** (mālını) **cem‘ kııl-**]
eski māl Miras, atalardan kalan mal.

(Ar. tilād = m. tālid = m. telīd) e. P24b3; P173a1; Y212a3
eski meşk Eski kırba.

(Ar. şenn) e. P29a5 [Y **eski yanlık**]
eski nirse Eski elbise, deri vs.

(Ar. hūlaḳ) e. Y202b3 [P **eski**]
eski pamuk Eski pamuk, lika.

(Ar. kursuf / c. kerāsif) e. P38a6
eski ton Eski elbise.

(Ar. şevbun reşş) e. P78a7; Y90a5

(Ar. şevbun şehīf) e. Y201b7 [P, Y **yuwḳa ton**]

(Ar. saḳḳ) e. Y202b6 [P **eski**]

(Ar. şiyābun aḳlāḳ = m. ḳulḳān) e. (eski tonlar) P166a9; Y202b4
eski yanlık Eski kırba.

(Ar. şenn) e. Y30b7 [P **eski meşk**]

eski yurt Yıkılmış bina kalıntısı.

(Ar. ṭalel / c. aṭlāl) e. P8a9

eski- Eskimek, yıpranmak, bozulmak.

(Ar. deşera) “*eskidi iw*” P100b8 [Y **eskir-**]

(Ar. reşşe) “*eskidi ton*” P78a6 [Y **eski bol-**]

eskir- 1. Eskimek, yıpranmak, bozulmak, çürümek. *krş.* **eskirt-**

(Ar. deşera) “*iw eskirdi*” Y121a5 [P **eski-**]

(Ar. derase) “*yil ewni eskirti*” Y124b6 [P **eski kııl-**]

(Ar. beliye) e.-di Y180b6 [P **eski bol-**]

(Ar. iḳlevlaḳa) e.-di Y314a3 [P **eski bol-**]

(Ar. şehūḳa) e.-di P166b2 [Y **eski bol-**]

(Ar. eblā) e.-ti P187b7, Y235a2

(Ar. aḳlaḳa) e.-di P177b3; (e.-ti) Y218b4

2. Belirsiz olmak, silikleşmek.

(Ar. ṭamese) “*eskirdi yol*” P66b8

e.-di Y72a5

(Ar. ‘afā) e.-di Y156b7 [P **belgüsiz bol-**]

(Ar. te‘affā) e.-di P212b10

eskirt- 1. Bir şey eski olmak; üzerinden zaman geçmek. *krş.* **eskir-**

(Ar. ezmene) e.-ti Y222b4 [P, Y **eski bol-**]

2. Yıpratmak, bozmak.

(Ar. aḳlaḳa) e.-tim P177b3; Y218b5

3. Rüzgâr vs. bir yeri, izi silip süpürmek; varlığını yok etmek.

(Ar. ‘afā) “*eskirtti yel ewni*” Y156b6 [P **belgüsiz bol-**]

esne- Uyku, sıkıntı veya yorgunluk sebebiyle ağzı genişçe açarak soluk alıp vermek. *krş. isne-esnemek* Esneme.

(Ar. şuvebā) e. Y36b5 [P **isnemek**]

esri- Sarhoş olmak.

(Ar. sekira) e.-di P135a8 [Y **esrük bol-**]

→ yawuz esri- P216b11

esrik Sarhoş. *krş. esrük*

(Ar. sekrān) e.+ke P112a7

esriklik Sarhoşluk.

(Ar. sukr) e.+din P124b2 [Y **esrüklük**]; P184b8 [Y **esrüklük**]

esrü Pars.

(Ar. fehd / c. fuhūd) e. Y48b5 [P **parş**]

esrüçi Parsa av öğretene, parsı eğitene.

(Ar. fehhād) e. Y48b5 [P **parşçı**]

esrük Sarhoş. *krş. esrik*

(Ar. sekrā) e. P216b11

esrük bol- Sarhoş olmak, sarhoşluk başlamak.

(Ar. neşā = m. neşiye) e.-dı P126a6; Y155a7

(Ar. sekira) e.-dı Y158a2 [P **esri-**]

(Ar. inteşā) e.-dı P207a2; Y275b5

esrük er 1. Çakırkeyiflikteki ilk sarhoşluk hâlinde olan.

(Ar. neşvān / c. neşāvā) e. P126a6; Y155b1

2. Sarhoş.

(Ar. sekrān) e. P135a8; Y158a2

esrük tişi Sarhoş kadın.

(Ar. sekrā / c. sekrā / c. sukerā) e. P135a9 [Y **esrük urağut**]

esrük urağut Sarhoş kadın.

(Ar. sekrā / c. sekrā / c. sukerā) e. Y158a3 [P **esrük tişi**]

esrüklük/ük Sarhoşluk.

(Ar. sukr) e. P89b7 [Y **esrüklük**]; (esrüklük) Y106b5 [P **esrüklük**]

e.+din (esrüklük) Y153a2 [P **esriklik**]; Y230a4 [P **esriklik**]

→ ölüm esrüklük/ki P15a1, P135a9, Y158a3

esür- Havalandırmak, kaldırmak.

→ yüksek esür- P190b7

eşdür- Duyurmak, işittirmek. *krş. işittür-*

(Ar. esme‘a) e.-di P176b1 [Y **işittür-**]

eşek 1. Atgillerden bir binek ve hizmet hayvanı. *krş. eşgek*

(Ar. hımār / c. hımur / c. hāmīr) e. P47a7 [Y eşgek]; P65a6 [Y eşgek]; P71a7 [Y eşgek]; P72a9 [Y eşgek]; P72b9 [Y eşgek]; P76b3; P81a3 [Y eşgek]; Y88a1; P113a6 [Y eşgek]; P118a9 [Y eşgek]; P146b8 [Y eşgek]; P181a3

2. Dişi eşek.

(Ar. etān) e. P84b1 [Y tişi eşgek]

eşek kuduğu Eşek yavrusu, sıpa.

(Ar. caḥş / c. caḥāş) e. P47a9 [Y huduğ]

eşek kırtı Evliya devesi, eşek kurdu.

(Ar. hımāru ḳabbān) e. P50b9 [Y eşgek kırtı]

eşek pālānı Eşek palanı.

(Ar. ikāf / c. ukuf) e. P47b4; Y46a5

eşek şağrısı Eyer yapılan tüysüz, beyaz deri.

(Ar. hāmīre) e. P29a3 [Y teri]

eşek tegirmeni Değirmen çarkı.

(Ar. cāḥile / c. cevāḥil) e. P10a9 [Y tükü tegirmeni]

eşek tezeki Eşek pisliği, ters.

(Ar. revş / c. ervās) e. P47b3 [Y eşgek tezeki]; P118a9 [Y tezek]

eşek zekeri Eşeğin erkeklik organı.

(Ar. ğurmül) e. P41b2

→ erkek eşek P121b5; kezik taķı at e. yelni P49a1; kürsegen e. P84b1; tişi e. P47a8; tişi e.

P121b5; yükge öğrenmiş e. P81a3

eşen Kurt eşeni.

(Ar. şerā) e. P33b7

eşen çık- Kurdeşen çıkmak; cilt kurdeşenli olmak.

(Ar. şeriye) e.-tı Y179a5 [P yüzmekge āsān bol-; Y çiçek çık-]

eşgek Atgillerden bir binek ve hizmet hayvanı. *krş. eşek*

(Ar. hımār / c. hımur / c. hāmīr) e. Y70a2 [P eşek]; Y45b6 [P eşek]; Y79b1 [P eşek]; Y81a6 [P eşek]; Y82a3 [P eşek]; Y94b1 [P eşek]; Y137b1 [P eşek]; Y144a3 [P eşek]; Y149a2 [P erkek eşek]; Y174a1 [P eşek]

eşgek arķası teg ğūr Düz olmayıp yüksekçe olan kabir.

(Ar. ḳabrun musennem) e. Y247a7 [P ḥarpüşte ğūr]

eşgek kırtı Eşek kurdu.

(Ar. hımāru ḳabbān) e. Y50b1-2 [P eşek kırtı]

eşgek tezeki Eşek pisliği.

(Ar. revş / c. ervās) e. Y46a3 [P eşek tezeki]

→ işke öğrenmiş eşgek Y94b2; ḳulunaçı e. Y99b1; kürsegen e. Y99b1; tişi e. Y45b7; tişi e.

Y99a7; tişi e. Y99b1; tizi çalış e. Y174a1

eşğüç Kayık, sandal küreği.

(Ar. micdāf / c. mecādīf) e. P29b8 [Y küsmen]; P70a5

eşit- İştirmek, duymak. *krş. işit-*

(Ar. seme‘a) e.-tim P72b6; Y81b7

(Ar. semi‘a) e.-ti P138a9; Y162a5

(Ar. tesemme‘a) e.-ti P210a13

eşitgen İştiten, duyan.

(Ar. sāmi‘) e. P138a9; Y162a6

→ oğurlayu eşit- Y270a2; yaşru e.- P205a9

eşkıbāy (<Far. **şekibā**) Sabır, tahammül. *krş. şekibāy*

eşkıbāy bağla- 1. Teselli edip sabra teşvik etmek.

(Ar. ‘azzā) e.-dı Y255a7 [P **ta‘ ziyet tegür-**]

2. Aldatmak, göz boyamak.

(Ar. sehħara) i.-dı Y240b7 [P **meşgūl kıl-**; **alda-**]

eşkıbāysız (Far. +T.) Sabırsız.

eşkıbāysız bol- Sabredemeyip hüznün, üzüntü ve keder göstermek.

(Ar. cezi‘a) e.-dı Y162a4 [P **feryād kıl-**]

et Et.

(Ar. laħm / c. luħūm) e. P15b3; P78a1; P128b9; P142b7; P150b9; P180a9; P180b3; P184a1; P208b8; P209a6; P209b5; Y11b1; Y89b6; Y168a5; Y179a7; Y228b6; Y284b2

e.+ni P62b9; P92a6; P94b2; P129b8; P172b4; P193b9; P196a7; Y66b5; Y245a5

e.+ge P143b3; (e.+ke) Y169a7

(Ar. şivā‘) Kebap.

e.+ni P217b12

et birle bişgen suw Köfteli çorba.

(Ar. muṭancene) e. P35a3

et koyğu iziş Heybe.

(Ar. ḥaḳībe / c. ḥaḳāyib) e. Y45b5 [P **pālān soñğında bağlangan nerse**; Y ...]

→ ... et Y186a7; bir çiyнем e. P15b1; biryān kılnmış e. P63a1; çala bişmiş e. P129b9; çiyненmiş e. Y11a6; evlā bişmiş e. P189a5; ezgū bişmiş e. Y237a5; kaç e. P34b7, Y38b1; küweçge bişmiş e. P34b7; küweçke bişmiş e. Y38b1; pāre e. P193b7; pāre e. P217a5; söğülmiş e. Y66b6; tiş tüpindeki e. P17b3; yığun e. Y17b1

→ eyegū eti P18a6; қол e. P18a6; қол e. Y15a5; tiş e. Y14a5

et- Yapmak, hazırlamak.

→ çerāğ etgüç P12b2

etçi Kasap.

(Ar. qaşşāb) e. P32a7; Y34b7

etçi bıçaқı Büyük bıçak.

(Ar. mudyе) e. P32a8 [Y **uluğ bıçaқ**]

(etçi) **hūnesi** Kasabın üzerinde et parçaladığı kütük.

(Ar. vāzam) ḥ. Y35a1 [P **qaşşāb kündesi**]

etek Belden aşığı giyilen giysi, giysinin kenarı.

(Ar. zeyl / c. ezyāl) e. P36b4

→ tegirmi etek P36b7

→ hayme eteki Y7b6

→ uzun eteklig terinçek Y254b4

etlig 1. Şişman.

(Ar. laḥīm) e. P168a3; Y205a2

2. İri gövdeli, semiz.

(Ar. cesīm) e.-dı P167a6 [Y **uluğ tenlig**]

etlig bol- 1. Şişman olmak.

(Ar. laḥume) e. P168a2; Y205a2

2. Büyük, iri olmak.

(Ar. cesume) e.-dı P167a6 [Y **tenlig bol-**]

etlig er Şişman, semiz erkek.

(Ar. bādin) e. P110a6 [Y **uluğ tenlig er**]

etlig tişi Şişman, semiz kadın.

(Ar. bādin = c. bādine) e. P110a6

etlik Askı, çengel.

(Ar. mi' lāk²⁴⁸) e. P11b5 [Y **şāh**]

etmek 1. Ekmek. *krş. epmek*

(Ar. ḥubze) e. Y39b5 [P **epmek**]

e.+ni Y141a5 [P **epmek**]

(Ar. ḥubz) e. Y70b3; P209b2; Y284a5

e.+ni P65b5; Y118a1 [P **epmek**]

2. Pide, yufka gibi ekmek.

(Ar. rağīf) e.+ni Y252a1

3. Yağla ıslatılmış ekmek, tirit.

(Ar. şerīd) e.+ni P77a4

(etmek) **bişir-** (Ekmek) Pişirmek; ekmek yapmak.

(Ar. ḥabeze) “*bişirdi etmekni*” P65b5 [Y (etmek) **yap-**]

(etmek) **yap-** (Ekmek) Pişirmek, yapmak.

(Ar. ḥabeze) “*etmek yaptı*” Y70b3 [P **bişir-**]

etmek yaptur- (Ekmek) Pişirmek, yapmak.

(Ar. ḥabeze) “*bozunlarka etmek yapturdı*” Y70b3 [P **epmek bir-**]

→ kalıñg etmek Y39b2; katıg e. Y39b; qorqa bişmiş e. Y141a5; ögerik e. Y39b4; päre e.

Y35a2; päre e. Y39b5; toğranmış e. Y118a1; yağlu e. Y39a6

etmekçi Ekmekçi; ekmek yapan veya satan kimse.

²⁴⁸ Y: ‘a > ğ

(Ar. ḥabbāz) e. Y35a1

etük Ayakkabı, mest benzeri ayak giysisi. *krş.* **edük**

(Ar. ḥuff / c. ḥifāf) e. P28b8; Y30b1

e.+ni P174a2; Y70b4 [P **edük**]; Y130a4 [P **edük**]

e.+ke Y221a5 [P **edük**]

etük kız- Ayakkabı giymek.

(Ar. teḥaffefe) e.-di Y292a4 [P **edük kız-**]

→ yip etük P37a7; yip e. kez- Y317b2; yip e. kez- Y319b6

→ (buğra) etüki Y45a4; tiwe e. P46b7

etükçi Ayakkabı, terlik vb. yapıp satan; kavaf.

(Ar. ḥaffāf) e. P28b8; Y30b2

ew İçinde yaşanılan konut, hane. *krş.* **iw**

(Ar. beyt) e.+ni Y68a6 [P **iw**]; Y142a1 [P **iw**]

(Ar. dār) e. Y156b7 [P **serây**]

e.+ni Y110b6 [P **serây**]; Y124b6 [P **serây**]; Y156b6 [P **serây**]; Y253a2; Y257b6 [P **serây**];

Y275b3 [P **serây**]

e.+ke Y131a2 [P **serây**]; Y293b4 [P **serây**]

e.+de Y134b1 [P **serây**]; Y134b7 [P **serây**]

e.+din Y93b1 [P **serây**]; Y117a3 [P **serây**]; Y309b2

e.+inġe Y140b3 [P **serây**]

(Ar. menzil) e. Y251a7 [P **menzil**]

e.+ni Y94b5 [P **iw**]

ew üçün kılğan konukluk Yeni alınan ya da yapılan bir bina için verilen ziyafet.

(Ar. vekîre) e. P34b4 [Y **binâ konukluğu**]

ewdi- (Meyve) Koparmak, devşirmek. *krş.* **ewdir-**

(Ar. cenā) “*mīveni ewdidi*” Y111a2 [P **ewdir-**]

ewdi- (Meyve) Toplamak, devşirmek. *krş.* **ewdir-**

(Ar. ictenā) e.-di P207a10; Y276b5

ewdin- Toplanmak, devşirilmek.

ewdinmiş mīve Devşirilmiş meyve.

(Ar. cenāt = m. cenā = m. ceniyy) e. P93a2 [Y **butanmış butak**]

ewdir- (Meyve) Koparmak, devşirmek.

(Ar. cenā) “*ewdirdi mīveni yığaçından*” P93a2 [Y **ewdi-**]

ewdügüçi Toplayıcı, toplayacak âlet.

→ kaç ewdügüçi P13a7

evlā (Ar.) Daha iyi; fazla.

evlā bışmış et Çok pişmiş et.

(Ar. laḥmun muherrā’) e. P189a5 [Y **ezgü bışmış et**]

ewlen- Evlenmek. *krş.* **iwlen-**

(Ar. te'ehhele) e.-di Y289b2 [P **iwlen-**]

ewrūše (<Far. **efrūše**) Un helvası. Hurma ve yağdan yapılan bir helva; un ve balla da yapılır.

(Ar. ḥabīš) e. Y39a7 [P **furunī**]

ewrūk Çevrilmiş, dönmüş.

→ kapağı ewrūk Y158a4; kapağı e. bol- Y158a4

ewrül- 1. Bir şeyin altı üstüne, içi dışına, sağı soluna getirilmek; ters yüz edilmek.

(Ar. inḳalebe) e.-di P207b4

(Ar. teḳallebe) e.-di P209b12; Y283b4

2. Dönmek, bir şeyden geri dönmek.

(Ar. āle) “*iš šalāḥka ewrūdi*” Y149a6 [P **ḳayıt-**; Y **çevrül-**]

3. Bir yerden diğer bir yere geçmek.

(Ar. teḥavvele) “*ewrūdi orundın*” P212a13

→ zemāne ewrülmeği P2b10

ewün Tane, tohum.

(Ar. ḥabbe) e.+ni Y124a3 [P **dāne**]; Y138a6 [P **dāne**]; P208a8

ewür- 1. Geri çevirmek.

(Ar. e'āde) “*ewürdi sözini*” P184a3 [Y **çewür-**]

2. Tersine çevirmek.

(Ar. ḳallebe) e.-di P189b3; Y238a2

3. Bir şeyi çok çevirip döndürmek.

(Ar. şarrafе) e.-di P193b1; Y244b2

4. Döndürüp durmak, nöbetleştirmek.

(Ar. dāvele) “*taḅḅri ewürür künlerni ḳişiler ara*” P203a7 [Y **yerkendür-**]

5. Bir şeyi bir yerden bir yere nakletmek, yerini değiştirmek.

(Ar. ḥavvele) e.-di P198b7 [Y **çewür-**]

6. Yüz çevirmek; sırt çevirmek.

(Ar. vellā) “*ewürdi andın yüzini*” P200b9

e.-di Y256b1

7. Bir durumdan başka bir duruma getirmek, dönüştürmek.

(Ar. meseḥa) “*ewürdi anı taḅḅri biḳinge*” P156b5

e.-di Y188a3

8. Bir şeyi âdet edinmek.

(Ar. iste'āde) e.-di Y311a5 [P **ḳaytar-**; Y **ewürmek tile-**]

ewürmek tile- Dönmesini istemek.

(Ar. iste'āde) e.-di Y311a5 [P **ḳaytar-**; Y **ewür-**]

→ oğramış yöndin ewür- Y63a6; tāzīğa e.- Y237b5; telim e.- P196a9; yüz e.- Y148a6; yüz e.-

P171b8, Y210a6; yüz e. P174a6, Y213b7; yüz e. Y175b5; yüz e.- P213a2; Y297b2

evvel (Ar.) Önce.

(Ar. evvel) e.+kını²⁴⁹ P201b12 [Y öng]

evvel iç- İlk mertebede içmek. İçip doymak, doyuncaya kadar içmek.

(Ar. nehile) “*evvel içdi şarâbnı*” P142a9 [Y iç-]

evvelde bitî- Dibace(de) yazmak.

(Ar. şaddera) “*kitâb evvelinde nirseni bitidi*” Y241a3 [P evvelde kız-]

evvelde kız- Dibace(de) yazmak.

(Ar. şaddera) “*kozdu kitâbnıng evvelinde fulân nirseni*” P191b1 [Y evvelde bitî-]

evveldin Her şeyden evvel.

(Ar. bâdiye bedî) e. Y59b7 [P kamuğdın aşnu]

→ tünning evvel karañkusı P72b3; yaznıng e. yağmurı P3b9

→ ay evveli Y309b3; iş e. P53b6, Y54a6; kitâb e. P191b1, Y241a4; yigitlik e. P21a4, Y20a7;

yigitlik e. P205b3, Y270b7

→ tün evvelinde yöri- P172b3; tün e. yörimek P172b3

evvelâ (Ar.) İlk, önce.

evvelâ köklerni yaratğan Yeri göğü örneksiz yaratan (Allah).

(Ar. bedî‘u’s-semâvâti ve’l-arz) e. Y216b3 [P köklerni taqı yerlerni yanğla yaratğan]

ey Ey! Seslenme sözü.

(Ar. yâ) “*uyğangıl ey uzığan*” P149b7; Y177b5

ey tapunmağğa sezâ tañgrı Tapınılacak (tek) ilah Allahım!

(Ar. allâhumme = m. lâhumme) e. P58b5 [Y tapunmağğa sezâ tañgrı]

eyegü Kaburga kemiği.

(Ar. zal‘ / c. azlâ‘ / c. zülü‘) e. P18b9; Y16a1

eyegü eti 1. Adale, kas.

(Ar. ‘azale / c. ‘azal) e. P18a6 [Y kol eti]

2. Böğür. Eğe kemiklerine bitişik olan yanın uçları. Bedende hareket eden her et.

(Ar. taftafe / c. taftâfif) e. P19a1; Y16a6

eyegü uçı Kaburgaların uçlarındaki yumuşaklık, kıkırdak.

(Ar. şursûf / c. şerâsîf) e. P18b9; Y16a5

→ öksüz eyegü P19a5

eyle Öyle.

(-) “*öre turdı eyle*” P208b6

eyle bolsun Dua, dilek vb. sözlerden sonra söylenen “Öyle olsun.” anlamındaki söz.

(Ar. âmîn) e. P57a1 [Y andağ bolsun]

eyle kerek kim Layıktır!

(Ar. yenbeğî) “*eyle kerek kim sanğa fulân işni kılsañg*” Y321a7 [P kerek kim]

eymen- Utanmak.

(Ar. hacile) e.-di P141b3 [Y hacil bol-]

²⁴⁹ Bağlam: öng söz

eymengen Utanan.

(Ar. ḥacil) e. P141b3

ez- Dövmek, basmak, çığnemek.

→ çuğan ezgü iziş Y6b5; vesme e. idiş Y6b5

ezā (Ar.) Zarar, sıkıntı, eziyet.

(Ar. ezā) e.+nı Y231b4 [P ziyān]

ezer Eyer, at takımı.

(Ar. serc / c. surūc) e. P42a8; P64b3; P64b4; Y69a3

ezer köki Hayvanın palanının sarılıp bağlandığı tasmalar ve sırımlar.

(Ar. vikād / c. evkide) e. P42a9

ezer örtügi Eyer örtüsü.

(Ar. gāşiye / c. gāvāšī) e. P42b1

ezerning art qaşı Eyerin arkasındaki çıkıntı.

(Ar. qayqab) e. P42a9

ezerning iki yanı Eyerin her iki tarafı.

(Ar. deffetan) e. P42b1

ezerning öng qaşı Egerin önündeki çıkıntı.

(Ar. qarabūs) e. P42a9

ezer ur- At üzerine eyeri koyup bağlamak, eyer vurmak.

(Ar. esreca) e.-dı P172b4 [Y ezerle-]

ezerle- At üzerine eyeri koyup bağlamak, eyer vurmak.

(Ar. esreca) e.-dı Y211b4 [P ezer ur-]

ezersiz Eyer vurulmamış (hayvan).

ezersiz mün- Hayvana eğer vurmaktan binmek.

(Ar. a' rūrī) e.-dı Y314a5 [P yobuldaq mün-]

ezgü 1. İyi adam.

(Ar. şālih) e. Y24a6 [P ezgü er]

2. Faydalı, iyi iş.

(Ar. ḥayr / c. ḥuyūr) e. P26a3

e.+ni Y185a5 [P ḥayr]

ezgü at Ün, şöhret, nam.

(Ar. şī't) e. P53a9 [Y çaw]

ezgü baq- Gereği gibi düşünüp anlamak.

(Ar. tebaşşara) e.-dı P209b11

ezgü bağla- Malı korumada sıkı davranmak. Güvenliği sağlamak.

(Ar. istevşeqa) “kapuǵını ezgü bağladı” Y310b1

ezgü bışmış et Fazla pişmiş et.

(Ar. laḥmun muherrā') e. Y237a5 [P evlā bışmış et]

ezgü beyān qıl- Açıklamak, beyan etmek.

(Ar. lehğaşa) “*ezgü beyân kıldı kışşanı*” P192b2 [Y **beyân kııl-**, **açuk kııl-**]

ezgü bol- Hastalığına şifa bulmak, iyileş(tir)mek, iyileşmeye durmak.

(Ar. şefâ) e.-dı Y109b1 [P **hoşlık bir-**; Y **şifâ ber-**]

(Ar. bera’e = m. beri’e) e.-dı Y113b4 [P **hoş bol-**]

(Ar. veccehe) e.-dı P161b2; Y195b3

(Ar. ebelle) e.-dı P181b2; Y224b6

(Ar. iştefâ) e.-dı P207a6 [Y **şifâ tile-**]

(Ar. indemele) e.-dı P208a9

(Ar. temâsele) e.-dı P214a1; Y300b2

ezgü bolğan Hastalıktan henüz şifa bulan (, kuvvetini tamamen kazanamamış kişi).

(Ar. nâkih) e. P161b2 [Y **igdin ezgü bolğan**]

ezgü cezâ kııl- Karşılık vermek, ceza veya mükâfat vermek.

(Ar. dâne) e.-dı Y106b3 [P **mükâfat kııl-**]

ezgü du’ â kııl- Hayır dua etmek.

(Ar. de’ â) e.-dı P126b3 [Y **du’ â kııl-**]

ezgü endîşe kııl- Araştırmak. Uzaktaki şeyi görmek maksadıyla elini koyup bakmak.

(Ar. istevzâha) e.-dı Y310a3

ezgü er 1. İyi adam.

(Ar. şâlih) e. P23b9 [Y **ezgü**]

2. Sanatta usta ve maharetli adam; işinde maharetli kişi.

(Ar. raculun şana’) e. P159b6 [Y **üstâz işçi er**]

ezgü halîfe Dürüst halef.

(Ar. hâlfu şidk / c. ahlâf) e. Y127b2 [P **ezgü mîrâş-hore**]

ezgü hulkîğ tişi Güzel yaratılışlı cariyeye.

(Ar. havd) e. P22a2 [Y **ezgü hû<y>luğ urağut**]

ezgü hû<y>luğ urağut Güzel yaratılışlı cariyeye.

(Ar. havd) e. Y21b6 [P **ezgü hulkîğ tişi**]

ezgü iş 1. İyi muamele, iyilik, güzellik, hayırlı iş.

(Ar. ma’ rûf) e. P26a1 [Y **körklüg iş**]

(Ar. hayyir / c. hiyâr / c. ahyâr) e. P26a4 [Y **ezgü kılguçı**]

(Ar. hasene / c. hasenât) e. Y27a5 [P **yağşı iş**]

2. Amel, iş.

(Ar. fi’ l = m. fi’ âl = m’ â. fe’ âl) e. P161a1 [Y **kılığ**]

ezgü kel- İyi olmak; iyi yapmak.

(Ar. câde) “*ameli ezgü keldi*” Y144b6 [P **yağşı bol-**]

ezgü kııl- İyi yapmak, iyi söylemek, bir şeyi güzelleştirmek, iyi ve güzel yapmak.

(Ar. ecâde) e.-dı Y228b7 [P **körklüg kııl-**]

(Ar. cevvede) e.-dı P198a4 [P **edgü kııl-**]

ezgü kılguçı Hayırlı (iş).

(Ar. ḥayyir / c. ḥiyār / c. aḥyār) e. Y27a7 [P **ezgü iş**]

ezgü mirâş-ḥore Dürüst halef.

(Ar. ḥalfu şidk / c. aḥlâf) e. P105b5 [Y **ezgü ḥalîfe**]

ezgü nerse Tam, olgun, olmuş şey.

(Ar. şey'un bâliġ) e. P105a8 [Y **tükel nirse**]

ezgü pile İpek böceği kozasının iyisi.

(Ar. nuḳâye) e. P29b4; Y31b2

ezgü söz Güzel söz.

(Ar. a'yunā) e. P54a2 [Y **ḥoş söz**]

ezgü tişi Sanatta usta ve maharetli; işinde maharetli kadın.

(Ar. emra'etun şanā') e. P159b7 [Y **üstâz işçi 'avret**]

→ (fāl) ezgü kel- Y186a5; igdin e. bolġan Y195b4

ezgüç Ezici, ezme aracı.

→ çuġan ezgüç P12a; ösme e. P12b6; ot e. P12a5

ezgüleş- Malın çokluğu ile birbirine övünmek, çoklukta yarışmak.

(Ar. kâşera) e.-di P201b7 [Y **köpleş-**]

ezgüli/tük 1. İyilik, hayır, lütuf, güzel muamele; iyi, güzel fiil, erdem.

(Ar. 'urf = m. 'ârife / c. 'avârif) e. P24b9

(Ar. ḥayr) e. P108b4 [Y **ḥayr**]

(Ar. şanī' a) e. P159b5 [Y **körklüg iş**]

(Ar. mes'ât²⁵⁰ / c. mesā'ī) e. P162a5 [Y **körklük**]

(Ar. birr) e. P181b5 [Y **ezgülik**]; P182b7 [Y **ezgülik**]; (ezgülik) Y225a2 [P **ezgülik**]; Y227a1 [P **ezgülik**]

e.+ni P186b3 [Y **ezgülik**]; (ezgülik) Y233a2 [P **ezgülik**]

(Ar. ḥusnā) e. P180a3 [Y **körklüg iş**]

(Ar. ḥasene) e. P187b6 [Y **körklüg fâide**]; P188b4 [Y **ezgülik**]; (ezgülik) Y236a7 [P **ezgülik**]

(Ar. belā'en ḥasene) e. P187b6 [P **körklüg fâyide**]

2. Masnu yapılmış şey. İyi güzel fiil.

(Ar. şanī' = m. şanī' at) e.+i P159b5 [Y **iktülemiş**]

ezgüli/tük kı1- 1. İyilik etmek; ihsanda, yardımda bulunmak, kolaylaştırmak.

(Ar. etā) e.-dı P90a6 [Y **ezgülik kı1-**]; (ezgülik kı1-) Y107a6 [P **ezgülik kı1-**]

(Ar. aḥsene) e.-dım P95b3 [Y **ezgülik kı1-**]; (ezgülik kı1-) Y114a6 [P **ezgülik kı1-**]

e.-dı P180a3 [Y **ezgülik kı1-**]; (ezgülik kı1-) Y222a7 [P **ezgülik kı1-**]

(Ar. berra) e.-dı P145b8 [Y **ezgülik kı1-**]; (ezgülik kı1-) Y172b2 [P **ezgülik kı1-**]

(Ar. eydā) e.-dım P188a8 [Y **minnet kız-**]

(Ar. işšana' a) e.-dı (ezgülik kı1-) P204b14; Y269a2

3. İş yapmak, işlemek.

²⁵⁰ P: mis'ât

(Ar. şana‘a) e.-dı P159b4 [Y iş kıl-]

4. Sükûn bulmak, gönlü rahatlamak.

(Ar. isterveha) e.-dı Y311a3

ezgüli/ük kılğan Doğru kişi. Ana babasına itaat ve iyilik eden.

(Ar. berr = m. bârr / c. ebrâr) e. P145b9 [Y **ezgülük kılğan**]; (ezgülük kılğan) Y172b2 [P

ezgülik kılğan]; (ezgülük kılğanlar) Y172b2

ezgülik kılış- Rüşvet vermek. Yaltaklanmak. Aldatmak.

(Ar. şâne‘a) “*ezgülik kılışdı māl birle*” P202a2 [Y **edgülik kıl-**]

ezgülik saŋga “Allah sana iyilik versin!” anlamında “Allah tarlalarını sulasin!”.

(Ar. sekıyen leke) e. P57b1 [Y **hoşluk saŋga**]

ezgülük iste- Birinden ihsan istemek için gelmek.

(Ar. intece‘a) e.-di P205a1 [Y **menfa‘at iste-**]

ezgülük üçün kaşd kılğan Güler yüzlü, yumuşak.

(Ar. heşş) e. Y173a6

ezgülükke kaşd kıl- Güler yüzlü, yumuşak olmak.

(Ar. heşşe) e.-dı Y173a5

→ taŋrı ezgülükde tutmasun seni P57a7; taŋrı e. tutsun seni P57a7

ezik Ağzın kenarı.

(Ar. şidk / c. eşdāk) e. Y13b6 [P **ağız güşesi**]

→ iki ezik P211b1

ezil- Islanmak.

(Ar. ihzalle) “*ezildi yaŋgağı yaş birle*” P208b12

(Ar. nediye) e.-di [P **öl bol-**]

(Ar. ibtelle) e.-di P206a6; Y273a2

ezilgen Tütsü yapılan bir çeşit odun. ?

(Ar. nedd) e. Y179a3 [P **öligen**]

ezle- Deriyi tabaklamak, sepilemek. *krş. edle-, ızla-*

(Ar. debeğa) “*terini ezledi*” Y77a5 [P **ızla-**]

ezlen- Tabaklanmak, sepilenmek.

ezlenmiş teri Tabaklanmış deri.

(Ar. dibāğ) e. Y77a6

ezme Hurma şarabı.

(Ar. nebîz) e. Y34a5 [P **hurmā çakırı**]

F

fâhiş (Ar.) Uygunsuz, çirkin.

fâhiş bolğan Çok çirkin, kötü.

(Ar. fâhiş) f. Y200b5 [P **kö<r>ksiz**]

fāhiş bolğan iş Çirkin, korkunç, fena iş.

(Ar. faẓī‘) f. Y163a1 [P **körksiz iş**]

fāhiş sözle- Çirkin söz söylemek.

(Ar. bezā = m. bezuve) f.-di Y154a1 [P **zişt sözle-**]

fāhiş tillig bol- Birine kötü ve çirkin söz söylemek.

(Ar. bezuve) f.-dı Y154a1 [P **pelid sözlig bol-**]

fāhite (Ar.) Kumru.

(Ar. ẓumrī) f. P75a5 [Y **ẓumrī**]

fāhr (Ar.) Övünme.

fāhr kııl- Böbürlenmek, övünmek.

(Ar. faḥara) f.-dım P157b3 [Y **küwen-**]

fāhr kıılğan Çok övünen kimse.

(Ar. faḥūr) f. turur men P157b4 [Y **küwenigli**]

fāhr kıılgu nerse Övünülecek şey.

(Ar. mefāhet / c. mefāhir) f. P157b4 [Y **küwengü nirse**]

fāhr kıılış- Birine karşı övünerek üstünlük iddia etmek.

(Ar. fāhera) f.-dı P201b7 [Y **küweniş-**]

faḫīh (Ar.) Bilen, bilgin. Fıkıh âlimi.

(Ar. faḫīh) f.+din P216a12; Y312b2

faḫīh bol- Anlamak.

(Ar. feḫuha) f.-dı P145a1 [Y **bilgen bol-**]

faḫīh er Zeki, anlayışlı kişi.

(Ar. raculun faḫīh) f. P145a2; Y171a7

faḫīh kııl- Birini fakih, fıkıh bilgini kıılmak.

(Ar. faḫḫahe) “*faḫīh kııldı anı dīn içinde*” P195b8; Y248b1

fāl (Ar.) Geleceği öğrenmek için çeşitli nesnelere bakarak anlam çıkarma.

(-) f.+ı Y185a3; Y186a5

fāl kııl- Fal bakmak.

(Ar. ‘āfe) “*fāl kııldı kuş birle*” P88b6; Y105a5

(Ar. tefe’ele) f.-dı P211a3

(Ar. zecera) f.-dı P101a1; Y121a1

fāl ur- Fal bakmak.

(Ar. taraḫa) “*fāl urdı uşak taş birle*” P107a4

(fāl) **ezgü kel-** (Kuş, ceylan vs. avın soldan sağa doğru koşmasıyla) Falı güzel çıkarmak.

(Ar. senaḫa) e.-di Y186a5 [P **kiṅg yandı kel-**]

(fāl) **yawuz kel-** (Avın sağdan sola koşmasıyla) Falı kötü çıkarmak.

(Ar. beraḫa) y. Y185a3 [P **sol yandı kel-**]

→ şüm fāl kııl- P211a10

fālic (Ar.) Felçli.

(Ar. meflūc / c. mefālīc) f. P169b5 [Y **fālic** ‘illetlig]

fālic bol- Felç olmak.

(Ar. fulice) f. P169b5 [Y **fālic iglig bol-**]

fālic iglig bol- Felç olmak.

(Ar. fulice) f. Y207a4 [P **fālic bol-**]

fālic ‘illetlig Felçli.

(Ar. meflūc / c. mefālīc) f. Y207a4 [P **fālic**]

fāriğ (Ar.) Boş, işi olmayan.

fāriğ bol- 1. İşi bırakmak, bitirmek, tamamlamak.

(Ar. ferağa = m. fariğa) f.-dı P105b1; Y127a6

2. İşsiz kalmak.

(Ar. te‘ aṭṭale) f.-dı P211a3

fāriğ <bolmak> İşsiz kalma. Tatil.

(Ar. ‘ uṭlet) f. P211a3

fāriğ kı1- İşi bıraktırmak, bitirtmek.

(Ar. ferrağa) “*fāriğ kıldı anı ‘ ameldin*” P193a7

f.-dı Y244a5

→ oğlandın fāriğ bol- Y149b3-4; oğlandın f. bolğan inġen Y149b4

farīza (Ar.) Yapılması zorunlu ibadet.

farīza kı1- Farz kılmak.

(Ar. farāza) “*farīza kıldı namāzını*” P68b1

f.-dı Y74b4

(Ar. farraza) f.-dı P192b6; Y243a6

(Ar. ifteraza) f.-dı P204b10; Y268b2

fārisī (Far. + Ar.)

fārisī tili Farsça.

(Ar. fārsiyye) f.+ni P189b1

fāsıq (Ar.) Günahkâr.

fāsıqğa nisbet kı1- Birini fasık saymak.

(Ar. fesseqa) f.-dı P194a4 [Y **fāsıqlıqğa nisbet kı1-**]

fāsıqlıq (Ar. + T.) Sapkınlık, günahkârlık.

fāsıqlıqğa nisbet kı1- Birini fasık saymak.

(Ar. fesseqa) f.-dı Y245b3 [P **fāsıqğa nisbet kı1-**]

faşih (Ar.) Açık ve düzgün (söz veya söyleyen).

(Ar. faşih) f. Y112b5

f. turur P94a8, 9

(Ar. belig) f. P165b6; Y201b3

faşih bol- Fasih ve belagatlı olmak, lisanı düzgün olmak.

(Ar. lesine) f.-dı P144b2; Y170b4

(Ar. faşuḥa) f.-dı P163b9; Y198a4

(Ar. beluḡa) f.-dı P165b6; Y201b3

faşih er Fasih konuşan kişi.

(Ar. faşih) f. Y199a4

(Ar. raculun mufevveh) f. P199a4 [Y **faşihlig er**]

faşih sözle- Fesahati artmak. Fasih değilken zoraki fasihlik göstermek.

(Ar. tefaşsaḥa) f.-di P209b4

faşih tillig Fasih ve belagatlı kişi.

(Ar. lesin) f. P144b2 [Y **tilegüz**]

faşihlig (Ar. +T.) Fesahat sahibi.

faşihlig er Fasih konuşan kişi.

(Ar. faşih) f. Y253b7 [P **faşih er**]

fātiḥa (Ar.) Fatiha suresi.

→ sūre-i fātiḥa Y27b2

fāyide (Ar.) Fayda, kazanç, kâr, menfaat.

(Ar. ‘ā’ide / c. ‘avā’id) f. Y145a5 [P **ḳayıṡu yir**]

(Ar. ṡā’il) f. P122b6; Y150a5

(Ar. ḥāşil = m. maḥşül) f. Y131a1 [P **ḥāşil bolḡan nerse**; Y **bāḳī**]

(Ar. fā’ide / c. fevā’id) f. P185b4; Y231b1; (fāideler) P185b4

fāyide al- Mal, ilim vs. kazanmak, elde etmek.

(Ar. efāde) f.-dı P185b4; Y231b1

→ körklüg fāyide Y234b7-Y235a1

fāyidesiz (Ar. + T.) Faydasız, yarar sağlamayan.

(Ar. kehām) f. P168a1

fāyidesiz bol- Faydasız olmak; yararı kalmamak.

(Ar. kehume) f.-dı P168a1

fāyidesiz söz Batıl, saçma, boş söz.

(Ar. turhe / c. turrehāt) f. Y54b5 [P **bolmaḡu söz**]

fāzil (Ar.) Erdem, fazilet.

fāzil içinde oz- Cesaret, fazilet, ilim vs.de başkalarına üstün olmak.

(Ar. berraze) f.-dı Y242a5 [P **oz-**]

fāzlı tükel bol- Fazilet, ilim, güzellik vs. bakımından başkalarından üstün olmak.

(Ar. beru‘a) f.-dı Y201a6 [P **tükel fāzıllıḡ bol-**]

fāzlı tükel er İlim, güzellik, fazilet vs.de üstün olan.

(Ar. bāri‘) f. P165b3 [Y **tükel fāzıl**]

fāzıl (Ar.) Faziletli, erdemli.

→ tükel fāzıl Y201a7

→ tükel fāzıllıḡ bol- P165b3

fedā (Ar.) Bir amaç uğruna bir şeylerden vazgeçme.

fedâ kı1- Biri yolunda feda etmek.

(Ar. feddâ) f.-dı P200a4; Y255a6

fehmlî/üg Bilen, anlayan.

(Ar. fehîm) f. P143b2 [Y **fehmlüg er**]

fehmlig bol- Bilmek, anlamak.

(Ar. fehime) f.-dı P143b2 [Y **bilgen bol-**]

fehmlüg er Bilen, anlayan.

(Ar. fehîm) f. Y169a5 [P **fehmlig**]

ferc (Ar.) Dişi üreme organının dış bölümü.

→ iki ferc arası P19b7; iki f. arası P20a6

→ inen ferci P46b4

ferişte (Far.) Melek.

(Ar. melek / c. melâ' ike) f. P13b5; Y9a1

→ cân alğuşu ferişte P13b6; ğınağuşu f. P13b7; rûz birgüçü f. P13b7; şûr ürgüçü f. P13b7; tamuğ kapuğuşu f. P13b7; uçtmağ kapuğuşu f. P13b7; vahy keltürgüçü f. P13b6

→ ' azâb ferîştesi Y9a3

→ beklegen ferîşteler Y162a1

fermân (Far.) Buyruk.

(Ar. emr) f.+ıdın Y81b5 [P **buyruk**]

f.+ınga P179b2; Y192b1 [P **buyruk**]; Y307b4

fermânberdâr (Far.) Emre uyan, emri yerine getiren.

fermânberdâr <bol-> Boyun eğmek. Alçak gönüllü olmak.

(Ar. tezellele) f. P211b8

fermânberdâr men saŋga Başüstüne!

(Ar. sem' an ve tâ' aten = m. habben ve kerâmeten) f. P57a8

fermânberdârlık (Far. +T.) Emri yerine getirme, itaat.

fermânberdârlık kı1- Boyun eğmek, itaat etmek.

(Ar. a' tâ) f.-dı P119a7 [Y **boyun sü-**]

(Ar. tâ' a) f.-dı P121a3 [Y **boyun sü-**]

fermânla- (Far. +T.) 1. Birine bir şeyi yapmasını ya da yapmamasını emretmek.

(Ar. kıddeme) "*fermânladı aŋga big fulân işni kı1 tiyü*" P195a7 [Y **buyur-**]

(Ar. ev' aze) f.-dı P182b3; Y226b3

→ kılluk fermânla- Y285a1

2. Vasiyet etmek. Emretmek.

(Ar. evşâ) "*fermânladı big erge*" P188a9 [Y **vaşiyet kı1-**]

3. Güç işi üstlenip zahmetine katlanmak; güçlüğüne göğüs germek.

(Ar. çeşime) f.-dı P142b5 [P **tekellüf birle kı1-**; Y **katlan-**]

4. (Kötü, gurur kırıcı sözler) Söylemek; yermek.

(Ar. sâme) "*fermânladı aŋga horlıkı*" P123a4 [Y **til tegür-, küç tegür-**]

feryād (Far.) Bağıрма; yardım dileme.

feryād kı1- Sabredemeyip hüzn, üzüntü ve keder göstermek.

(Ar. cezi‘a) f.-dı P138a8 [Y eşkibâysız bol-]

feryād kılgan Sabredemeyip hüzn gösteren.

(Ar. cāzi‘) f. P138a8 [Y şabrsız er]

feryād teggen İmdat dileyen. İmdada yetişen.

(Ar. şarīḥ) f. P172b8 [Y kırtarğan, yārī birgen]

feryād tegmek Yardım etmek, feryada yetişmek.

(Ar. mağūşe) f. P183b7

feryād tegür- 1. Feryada yetişip imdat etmek.

(Ar. eḡāşe) f.-di P183b7 [Y kırtar-]

2. İmdadına koşmak. Feryadı basmak, şiddetle bağırmak.

(Ar. eşraḡa) f.-di P172b8 [Y kırtar-, yārī bir-]

feryād tegürmek tile- Yardım istemek.

(Ar. isteḡāşe) f.-di P216a1 [Y yārī tile-]

feryād tile- Yardım dilemek.

(Ar. isteşraḡa) f.-di P215a6 [Y kırtulmaḡ tile-]

ferzend (Far.) Çocuk, yavru.

(Ar. veled) f.+i P176b5 [Y ‘iyāl]

fesād (Ar.) Davranış, beden ya da akılda bozukluk.

(Ar. ḡabāl) f. Y83b6 [P yawuzlık]

fesād kemiş- Ara bozup birbirine düşürmek.

(Ar. nezeḡa) f.-ti Y77a7 [P yawuzlık kemiş-]

fesād kı1- Küfür ve ifsatta aşırı gitmek.

(Ar. ‘aşā = m. ‘aşiye) f.-dı P124a3; Y152b1

fesād kılu çağır- Gidip gelmek. Araştırmak.

(Ar. cāse = m. ḡāse) “*iw içinde feşād kılu çağırdılar*” P120a9 [Y tezgın-]

fesādka keltür- Bozmak, mahvetmek.

(Ar. efsede) f.-di P173b3 [Y boz-]

fetvā (Ar.) Bir mesele hakkında ehlin hükmü.

(Ar. fetvā = m. futyā) f. Y232b3

fetvā bir- Bir mesele hakkındaki hükmü beyan etmek; fetva vermek.

(Ar. eftā) f.-di P186a8; Y232b3

fetvā tile- Bir mesele hakkında görüş ve hükmünü sormak.

(Ar. isteftā) f.-di P216a12; Y312b2

fevt (Ar.) Kaybetme, elden çıkarma.

fevt bol- İşin zamanı geçmek.

(Ar. fāte) “*vaḡt fevt boldı*” Y143b6 [P keç-]

fevt kı1- Bir kimseden bir şeyi kaçırmak, gidermek, savuşturmak.

(Ar. efāte) f.-dı P183b6; Y228b1

fırlağuç Topaç, fırlıdak. *krş.* **hurlatğuç**

(Ar. duvvāme) ğ. Y33a4 [P **şurnāy**; Y **ğıdır**]

fıkr (Ar.) Düşünce, düşünme.

fıkr kıılış- Düşünmek; karşılıklı, birlikte düşünmek.

(Ar. fākera) f.-dı P201b7

fil (Ar.) İri, kalın derili, hortumlu bir hayvan. *krş.* **pıl**

fil burnı Filin hortumu.

(Ar. ħurtūm / c. ħarāṭīm) f. P49b6

fi'1 (Ar.) 1. Amel, iş, hareket.

(Ar. fi'1) f. P208a11

f.+ni P90b9; Y108a4

f.+i P117b1; P123a8; Y142b7

f.+ini P190a8; P210a10; Y212a4; Y239a5

f.+inġe P90a7; P92a5; P173a2; Y110a1; Y151b1

2. Zaman ve kişi kavramlarıyla çekimi yapılan eylem ifadeli kelime.

fi'1-i muzāri' Nahivde hāl ve istikbale delalet eden fiil.

(Ar. muzāri') "*cezme kııldı fi'1-i muzāri'ni*" P75b4; Y86a7

→ yawuz fi'1 P117b1; Y143a1

fi'llig (Ar. +T.) Fiilli, fiili (...) olan.

→ muhkem fi'llig bol- Y201b5; yawuz f. kişi Y142b7

fitne (Ar.) Karışıklı, kargaşa.

(Ar. fitne) f. Y89b1

fitne kopar- Gürültülü veya tehlikeli olaylar birdenbire ortaya çıkmak.

(Ar. ħāce) f.-dı P86a6; Y101b7

fitneg/ke kemiş- Fitneye düşürmek.

(Ar. fetene) f.-di P77b4 [Y **fitneke kemiş-**]; (fitneke kemiş-) f.-di Y89a7 [P **fitnege kemiş-**]

fuḥş (Ar.) Çirkin, kötü (iş ve söz), taşkınlık.

fuḥş sözle- Açıktan kötü, çirkin şeyler söylemek, yapmak.

(Ar. tefahḥaşe) f.-di P210a6

fukḳā' (Ar.) Hububat ve meyvelerden yapılan şerbet; bir tür bira.

fukḳā' satğuçı Hububat ve meyvelerden yapılan şerbet; bir tür bira satan.

(Ar. fuḳā'ī = m' a. fuḳā') f. P31b2 [Y **fukḳā' çı**]

fukḳā' çı (Ar. + T.) Hububat ve meyvelerden yapılan şerbet; bir tür bira satan.

(Ar. fuḳā'ī = m' a. fuḳā') f. Y34a1 [P **fukḳā' satğuçı**]

fukḳā' çılar ... Hurma yaprağından yapılan hurma sepeti.

(Ar. devḥale) f. Y8a4 [P **garāre**, Y **yaş ḥurmā kıoyaçak**]

fülād (<Far. pūlād) Çelik. *krş.* **pūlāz**

fülād kıılıç Çelik kılıç.

(Ar. zeker / c. zükür) f. P43b9

fulād temür Çelik.

(Ar. zeker = m^c a. fulād²⁵¹) f. P30a2 [Y **pūlāz**]

fulān Şu; bir adın yerini tutan kelime.

(Ar. kezā) f. P111a6; P123b9; P134a7, 8; P202b8; P206a1 [Y **fulān nirse**]; P207a9; P208a5, 5, 13; P210a12; Y81b7 [P **fulān nerse**]; Y134b7; Y152a5; Y295a7

f. bar P172b2; Y211b2

f.+ğa P204a2²⁵²

(Ar. fulān) f. P74a1; P100b3; P108a6, 7; P118a5; P128a5; P134a4; P157a7; P157b3; P159b5; P171a4; P184b2; P185a1; P202b7; P205a4; P205b10; P206a10; P206b10; P207a7; P210b6; P215a7; Y83b5; Y120b6; Y131a3, 3; Y140a2, 2; Y157a5; Y188b2; Y189a2; Y189b1; Y223a5; Y162b7; Y275a2; Y304b7; Y312b4

f.+inġ Y229b4

f+ninġ P180b4; Y192b4

f.+ni P150a5

f.+ğa P17b3; (f.+қа) Y157a5; Y269b1; Y276a7

f.+dın P127b3; P181a7; Y178a6; Y224b2

f.+da P157a1

(--) f. Y269b1

fulān iş Şu; bir adın yerini tutan kelime grubu.

(Ar. kezā) f. P140b8 [Y **fulān nirse**]; P143b9; P144a1; P172b1; P174a3 [Y **fulān nirse**]; P195a7; P203a6; P211b13; Y176a2 [P **fulān nerse**]; Y179a3 [P **mundag**]; Y211b1; Y226b3 [P **fulān nirse**]; Y247b4; Y259b7 [P **mundag**]; Y263a5

f.+ni P86a3 [Y **fulān nirse**]; P89b2, 3; P92b7; P94a3; P117a1 [Y **fulān nirse**]; P147a1; P147b9; P160b5; P218b7²⁵³, 11; Y106a7; Y106b2; Y110b5; Y112a6; Y174a3; Y175a6; Y209b6 [P **fulān nirse**]; Y321a7, 7; Y321b6

f.+ge P173a3; (f.+ke) Y308b2

f.+dın P100b9

fulān ne erse Şu; bir adın yerini tutan kelime grubu.

(Ar. kezā) f.+dın Y88b1 [P **fulān nerse**]

fulān nerse Şu; bir adın yerini tutan kelime grubu.

(Ar. kezā) f. P59b5 [Y **fulān nirse**]; P69b5 [Y **fulān nirse**]; P76a3; P115b2; P148a8 [Y **fulān iş**]; Y120a2 [P **nerse**]; P123a5; P151a3; P154a6; P170b3 [Y **nirse**]; P174a1; P175a1 [Y **fulān nirse**]; P180a6; P180b1 [Y **nirse**]; P182a8; P182b3 [Y **fulān iş**]; P189b4; P199b1; P199b4 [Y **fulān nirse**]; P201b2; P202a1; P202a10 [Y **fulān nirse**]; P203a5; P204b2; P205b9 [Y **fulān nirse**]; P206b12; P211a12; P214a6

²⁵¹ Y: d > z

²⁵² fulān<ğa>

²⁵³ aynı satırdaki iki birimden biri <fulān> iş<ni>

f.+ni P56b7 [Y **fulān nirse**]; P60a8 [Y **fulān nirse**]; P72b6 [Y **fulān**]; P77a2 [Y **fulān nirse**]; P86a8; P93a6 [Y **fulān nirse**]; P108a1 [Y **fulān nirse**]; P117a9; P121a1 [Y **nirse**]; P171a9; P171b2 [Y **fulān iş**]; P173b8 [Y **nirse**]; P176b1 [Y **ol²⁵⁴**]; P179b3 [Y **nirse**]; P180a9 [**ol²⁵⁵**]; P182b6 [Y **fulān nirse**]; P185a5; P186a7; P187a2; P191b1 [Y **nirse**]; P192b4 [Y **nirse**]; P194b3; P197a3; P198b7 [Y **fulān nirse**]; P199b1 [Y **fulān nirse**]; P200b5; P201a9 [Y **fulān nirse**], 13; P202b4; P203a8; P204a6 [Y **nirse**]; P204a8 [Y **bir nirse**]; P206a2; P206a14; Y263a7

f.+ge P114a6; P120a7; P124b6; P151a9; P171b7, 9; P176a7, 8; P176b2; P182b9; P183b8; P189b9 [Y **nirse**]; P204b11 [Y **nirse**]

f.+din P68b4 [Y **fulān nirse**]; P69b1 [Y **nirse**]; P124b8 [Y **fulān nirse**]; P150b1 [Y **fulān nirse**]; P178b8; P191b3

f.+de P177a6; P192b1

(Ar. şey') f.+din P148a9 [Y **nirse**]

(Ar. -hā) f. P109b3

fulān nirse Şu; bir adın yerini tutan kelime grubu.

(Ar. kezā) f. Y62b3 [P **fulān nirse**]; Y101b4 [P **fulān iş**]; Y111a5 [P **nirse**]; Y130b4 [P **fulān nirse**]; Y163b3 [P **ol²⁵⁶**]; Y165b3 [P **fulān iş**]; Y188a4 [P **mundağ**]; Y189b1 [P **mundağ**]; Y213b4 [P **fulān iş**]; Y214b7-215a1 [P **fulān nirse**]; Y248a4 [P **mundağ nirse**]; Y253a6 [P **fulān nirse**]; Y254a7 [P **fulān nirse**]; Y254b4 [P **fulān nirse**]; Y257a7 [P **fulān nirse**]; Y260b3 [P **fulān nirse**]; Y271b5 [P **fulān nirse**]; Y272a7 [P **fulān**]

f.+ni Y57b7 [P **fulān nirse**]; Y63b1 [P **fulān nirse**]; Y76b4 [P **fulān nirse**]; Y99b5 [P **nirse**]; Y111a7 [P **fulān nirse**]; Y142a6 [P **fulān iş**]; Y226b6 [P **fulān nirse**]; Y322a1 [P **nirse**]

f.+ke Y170b1; Y248a7 [P **mundağ**]

f.+din Y75a1 [P **fulān nirse**]; Y153a7 [P **fulān nirse**]; Y178b5 [P **fulān nirse**]

(Ar. zālike) f. Y162a6 [P **ol²⁵⁷**]

(Ar. şey') f. Y278b6 [P **nirse**]

fulān yir Şu yer; bir adın yerini tutan kelime grubu.

(Ar. kezā) f. Y211a7 [P **nirse**]

(Ar. mekān) f.+de P206b5

fulāte (Ar.?) Şıra ve pekmezden yapılan bir çeşit pestil.

(Ar. ferātik) f. P34a2; Y37a7

furunī (Ru. + Ar.) Un helvası.

(Ar. ḥabīş) f. P35b1 [Y **ewrūşe**]

fūsūs (Ar.) Alay, nükte.

fūsūska tut- Biriyle alay etmek, eğlenmek.

(Ar. hezi'e = m. heze'e) f.-tı P129b9

²⁵⁴ anı

²⁵⁵ anı

²⁵⁶ anıñg

²⁵⁷ anı

G

ġāfil (Ar.) Anlayışı kıt, kalın kafalı, bön, cahil.

(Ar. ġabiyy) ġ. P150b2; Y178b6

(Ar. raculun muġaffel) ġ. Y246b4 [P ‘**aġlsız er**; Y **sınamaduk er**]

ġāfil bol- 1. Dalmak, unutmak, gaflet etmek, yanılmak.

(Ar. ġafele) ġ.-dı P108b5; Y131b4

(Ar. zehile = m. zehle) ġ.-dı P141b4; Y166b3

(Ar. sehā) ġ.-dı P128b7

2. Anlayışsız, idraksiz olmak.

(Ar. ġabiye) ġ.-dı P150b1; Y178b5

3. Bir şeyden bütün bütün vazgeçmek.

(Ar. lehiye = m. behuve) ġ.-dı P152a8

(Ar. telehhā) ġ.-dı P212b14

4. Bilmezlikten gelmek.

(Ar. teġāfele) ġ.-dı P213b12; Y300a7

ġāfil er Alçak, hakir adam.

(Ar. raculun muzelle) ġ. P195b7; Y248a6

ġāfil kıl- Dikkatini başka yöne çekip dağıtmak.

(Ar. ezhele) ġ.-dı P178b5; Y220b1

ġāfilsin- (Ar. +T.) Dalgın, dikkatsiz, anlayışı kıt gibi görünmek.

(Ar. teġābā) ġ.-dı P214b7

ġa’ib (Ar.) Kaybolmuş, kayıp.

(Ar. ġayb / c. ġayyib) ġ. (ġā’ibler) Y101b1

ġā’ib bol- Uzaklaşmak, uzak olmak, kaybolmak.

(Ar. ‘azzebe) g.-dı Y62b7 [P **yıraġ bol-**]

(Ar. ġābe) ġ.-dı P85b8; Y101a7

ġā’ib bolġan Kayıp.

(A. ġayb / c. ġuyūb) ġ. P85b9

ġā’ib kıl- Kaybetmek.

(Ar. ġayyebe) ġ.-dı P199a6; Y254a2

ġā’iblık (Ar. +T.) Yokluk, kayıp olma.

(Ar. ġaybet) ġ.+dın P207b3

ġalaġ (Ar.) Hata, yanlış.

ġalaġ/ka nisbet kıl- Birine hata ettiğini söylemek.

(Ar. ġallaġa) ġ.-dı P192b8 [Y **ġalaġka nisbet kıl-**]; (ġalaġka nisbet kıl-) Y243b2 [P **ġalaġga nisbet kıl-**]

ġalbur (<Ar. ġirbāl) Kalbur. *krş.* **ġirbīl**

(Ar. ğirbāl / c. ğarābīl) ğ. Y4a2 [P **ğirbīl**]

→ kiŋġ ğalbır Y4a2

ġalebe (Ar.) Üstün gelme.

ġalebe kı1- Galebe etmek, hâkim olmak, üstün gelmek.

(Ar. rāne) “*ġalebe kıldı anġa esrüklik taķı özge nerse*” P89b7 [Y **ġālib bol-**]

(Ar. tebevveġa) ğ.-dı P212a11

ġalebe kı1ış- Birbirini yenmeye alıŝmak.

(Ar. ġālebe) ğ.-dı P201a6 [Y **ġālib bol-**]

ġālib (Ar.) Üstün, kazanan.

ġālib bol- 1. Galip ve üstün gelmek, yenmek.

(Ar. rāne) “*ġālib boldı anıġ üze esrüklik taķı öŋġin nirse*” Y106b5-6 [P **ġalebe kı1-**]

(Ar. bezze) ğ.-dı P113a1; Y137a2

(Ar. ‘azze) ğ.-dı P113b5; Y138a1 [Y **aġırla-**]

(Ar. behera) ğ.-dı P156b9; Y188a7

(Ar. zaġera) ğ.-dı P157b1; Y189a7 [Y **zafer bul-**]

(Ar. eberra) ğ.-dı P180b9; Y223b6

(Ar. kaġera) ğ.-dı Y189b4 [P **ö kı1-**]

(Ar. teġallebe) ğ.-dı P209a12

(Ar. ezfera) ğ.-dı Y214a6 [P **zafer bul-**]

(Ar. isteġveze) ğ.-dı P216a4; Y311a6

(Ar. ġallebe) ğ.-dı Y237b7 [P **ġālib kı1-**; Y **ġālib bol-**]

2. Birbirini yenmeye alıŝmak.

(Ar. ġālebe) ğ.-dı Y257a3 [P **ġalebe kı1ış-**]

ġālib bolup al- Zorla, kuvvet kullanarak almak.

(Ar. ġalebe) “*ġālib bolup aldı andın nerseni*” P60a3; Y63a3

ġālib er Zafer kazanan adam.

(Ar. raculun muzaffer) ğ. Y241a5 [P **devletliġ er**]

ġālib kı1- Galip getirmek.

(Ar. ġallebe) ğ.-dı P189b2 [Y **ġālib bol-**]; Y237b7 [Y **ġālib bol-**]

ġammāzlık (Ar. +T.) İspiyonculuk.

ġammāzlık kı1- 1. Jurnal etmek.

(Ar. veŝā) ğ.-dı Y111b7 [P **aķ-**]

2. Fitne için sözü yaymak.

(Ar. nemme) “*sözni ġammāzlık kıldı*” Y95b2 [P **aķ-**]

3. Birine bir söz, bir haber isnad olunmak. Sözü söyleyene nispet ederek nakletmek.

(Ar. nemā) ğ.-dı Y110b4 [P **aķ-**; Y **isnād kı1-**]

ġamz (Ar.) İspiyonlama.

ġamz kı1- Sözü kovuculuk ve bozgunculuk biçiminde birine ulaştırmak.

(Ar. nemmā) Y256a4 [P, Y **aķ-**]

ġancla- (Ar. +T.) İrab hatası yapıp doğru olana muhalefet etmek. Birine yalnızca onun anladığı biçimde konuşmak.

(Ar. laħane) “ırlamak içinde ġancladı” Y195a7 [P ġançere ur-]

ġanîmet (Ar.) Savaşta düşmandan alınan mal.

(Ar. ġanîmet) ġ.+din Y141a1 [P olça]

ġ.+ni P205b8

ġanîmet al- Bir şeyi ganimet bilmek, kârını almak.

(Ar. teġanneme) ġ.-dı P211a11

ġanîmet bul<ma>- Gazaya giden kimse ganimet bulamayıp eli boş dönmek.

(Ar. aħfeķa) ġ.-dı P177b2

ġanîmet kıl- Ganimet yapmak, zahmetsiz elde et(tir)mek.

(Ar. efâ'e) “ġanîmet kıldı tañġrı müselmānlarġa kāfir mālını” P183b2-3 [Y bulun bir-]

(Ar. ġanime) ġ.-dı P143a9 [Y bulun kıl-]

garāre (Ar.) Hurma yaprağından yapılan hurma sepeti.

(Ar. devħale) g. P13a4 [Y fuķķā'çılar ..., yaş ġurmā kıoyaçak]

ġāret (Ar.) 1. Savaş, cenk.

(Ar. ġazv) ġ.+din Y132a2 [P uruş]

2. Yağma, ganimet.

(Ar. nehb / c. nihāb / nuhūb) ġ. P154a9; Y184b1

ġ.+ni P117a1; Y142a5

3. Baskın, hücum.

(Ar. ġāret) ġ. Y229b1

ġāret kıl- 1. Zorla almak, yağmalamak.

(Ar. nehebe) ġ.-dı P154a9; Y184a7

(Ar. intehebe) ġ.-dılar P204a3; Y265b7

(Ar. tenāhebe) ġ.-dılar Y298a3 [P ġāret kıılış-]

2. Hücum etmek, gece baskını yapmak.

(Ar. eġāra = f. ġāret) ġ.-dı P184a9; Y229b1

(Ar. ġāvera) ġ.-dı P203a5; Y263a3

3. Birbiriyle konuşmak.

(Ar. teħādeşe) ġ.-dılar P213a8 [Y sözleş-]

ġāret²⁵⁸ kıldur- Ganimet olarak vermek.

(Ar. enhebe) ġ.-dı Y211a1 [P ġāretġa bir-; Y ġāretķa bir-]

ġāret kılnmış māl Harpte edinilen ganimet.

(Ar. ġarîbet / c. ġarā'ib) ġ. Y114a4

ġāret kılnmış nerse Yağma.

(Ar. nuhbət / c. nuheb / c. nuhbā) ġ. P154b1 [Y ġāret kılnmış nirse]

²⁵⁸ (ġāret)

ġāret kılnmış nirse Yağma.

(Ar. nuhbet / c. nuheb / c. nuhbā) ġ. Y184b2 [P **ġāret kılnmış nirse**]

ġāret kıılış- Malı yağma edip kapışmak.

(Ar. tenāhebe) ġ.-dılar P213a7 [Y **ġāret kııl-**]

ġāretġ/ka bir- Ganimet olarak vermek.

(Ar. enhebe) ġ.-di P172a5 [Y **ġāretka bir-**; (**ġāret**) **kıldur-**]; (ġāretka bir-) Y211a1 [P **ġāretġa bir-**; Y (**ġāret**) **kıldur-**]

→ üküş ġāret kılgan er P184a9; peyveste ġ. kılgan er Y229b1

ġarīb (Ar.) 1. Yurdundan ayrı düşmüş, yabancı.

(Ar. ġarīb) ġ. Y198b1

2. Tuhaf, acayip.

ġarīb bol- 1. Vatanından ayrı olmak, yurdundan uzaklaşmak.

(Ar. ġarube) ġ.-dı P163b1; Y198a7

(Ar. teġarrabe) ġ.-dı P209a12

2. Kapalı, anlaşılmaz, tuhaf olmak.

(Ar. ġarube) “*sözi ġarīb boldı*” Y198b1 [P **taġ bol-**]

ġarīb bul- Bir şeyi tuhaf saymak.

(Ar. istaġrabe) ġ.-dı Y304a6 [P **ġarīb san-**]

ġarīb san- Bir şeyi tuhaf saymak.

(Ar. istaġrabe) ġ.-dı P215a4 [Y **ġarīb bul-**]

ġarīb sözlüg Tuhaf, anlaşılmaz konuşan.

(Ar. ġarīb) ġ. Y198b2 [P **taġ söz**]

ġarībler turġu kebid Üzerine oturlan biraz yüksekçe yer, sedir, peyke.

(Ar. maştaba) ġ. P7a4

ġarībluġ (Ar. +T.) Gurbette olma.

ġarībluġ kııl- Yurdundan uzak olmak.

(Ar. iġterabe) ġ.-dı Y265b3 [P **ġurbetluġka tüş-**]

ġarīm (Ar.) 1. Alacaklı.

(Ar. ġarīm) “*te ħīr kıldı ġarīm ġarīmġa borçını*” P94b8 [Y **borçluġ**]

2. Borçlu.

(Ar. ġarīm) “*mühlet birdi ġarīmġa*” P179a4

ġ.+ġa P94b8 [Y **borçluġ**]

ġarġar (<Ar. ġarġara) Yutma olmaksızın sıvı bir şeyle ağız ve yutaġı çalkalama. *krş. ġarġara*

ġarġar kııl- Su, ilaç vs.yi boġazda çalkalamak.

(Ar. ġarġara) ġ.-dı P217a6 [Y **ġarġara kııl-**]; P217a6²⁵⁹ [Y **tepret-**]

ġarġara (Ar.) Yutma olmaksızın sıvı bir şeyle ağız ve yutaġı çalkalama. *krş. ġarġar*

ġarġara kııl- Su, ilaç vs.yi boġazda çalkalamak.

²⁵⁹ ġarġar <kııldı>

(Ar. ġarġara) ġ.-dı Y315b4 [P **ġarġar kı1-**]

(Ar. teġarġara) ġ.-dı P218a6; Y319b1

ġavġā (I) (Ar.) Fesat ve fitneci kimseler.

(Ar. ġavġā) ġ. Y24a6 [P **zenddān**]

ġavġā (II) (? Far.) Dövüş, çekişme.

ġavġa kı1- Kavga etmek, dövüşmek, çekişmek.

(Ar. ġavġā) ġ.-dı P217b7

ġāvmīş (<Ar. cāmūs) Manda. *krş.* **ġāvmūş**

(Ar. cāmūs) g. Y46b3 [Y **ġāvmūş**]

ġāvmūş (<Ar. cāmūs) Manda. *krş.* **ġāvmīş**

(Ar. cāmūs) g. P48a1 [Y **ġāvmīş**]

ġavr (Ar.) Çukur.

ġavrġa kir- Çukur yere girmek.

(Ar. ġāre) ġ.-di P120a3 [Y **ġavrġa teg-**]

ġavrġa teg- Çukur yere girmek.

(Ar. ġāre) ġ.-di Y146b2 [P **ġavrġa kir-**]

ġāyet (Ar.) Amaç. Nihayet, son.

(Ar. ġāyet) ġ.+ka P72a6 [Y **ozuġ**]

ġ.+ni P214a14

ġāyetġa teg- Bir şey son bulmak, sona ermek.

(Ar. tenāhā) ġ.-di P214b13 [Y **uruġka teg-**]

ġayıt- Geri dönmek, yüz çevirmek. *krş.* **ġayıt-**

(Ar. inkefe'e) ġ.-tı P207b3

ġāyit (Ar.) İnsan dışkısı.

ġāyit kı1- Büyük çişini yapmak.

(Ar. teġavvata) ġ.-dı P212a11

ġayr (Ar.) 1. Başka, diğer.

(Ar. ġayr) ġ.+ını P178a3 [Y **önġin kişi**]

2. Çocukların oynadıkları bir fırıldak.

(Ar. duvvāme) ġ.+nı Y193b2 [P **hırlatġuġ**]

ġayret (Ar.) Kıskanma.

ġayret kı1- Kıskanmak.

(Ar. ġāre) “*ġayret kıldı ‘avreti üze fulānı*” P150a5 [Y **künile-**]

ġayret kılgan er Kıskanan erkek.

(Ar. ġayrān = m. ġayūr / c. ġayārā) ġ. P150a6 [Y **künilegen er**]

ġayrethġ (Ar. +T.) Kıskanan.

ġayrethġ tişi Kıskanan kadın.

(Ar. ġayrā) ġ. P150a6 [Y **künilegen ‘avret**]

ġāzī (Ar.) Savaşa katılan.

(Ar. ġāzī) ġ. P177b2

genc (Far.) Yer altında saklı mal vb., hazine, yerin altındaki madenler.

(Ar. rikāz = m. bizā' a) g. P24b2

(Ar. kenz / c. kunūz) g. P66a2 [Y **kömse**]

gencine (Far.) Büyük ev içindeki küçük ev. Koltuk odası da denilen oda içindeki oda.

(Ar. miḥda' / c. meḥādī') g. P9a8 [Y **tünek**]

gevher (Far.) Değerli süs taşı.

(Ar. cevhere / c. cevher / c. cevāhir) g. P5a7; P5a8

gevher satğuçı Cevher yapan veya satan.

(Ar. cevheriyy = f. yāḳūt / c. yevāḳīt = f. ' aḳīḳ) g. P5a8

→ kılıç gevheri P44a3, Y41b3²⁶⁰

gevine (<Ar. cevzīnec) 1. Bademli helva.

(Ar. levzīnec) g. P35b2

2. Cevizli helva.

(Ar. cevzīnec = m. ḳaṭāyif) g. Y39b1 [P **cevzīne**]

ġıbr Topaç, fırıldak.

(Ar. duvvāme) ġ. Y33a4 [P **şurnāy**; Y **fırlağuç**]

ġınağuçı Azap eden, işkence yapan.

ġınağuçı ferişte Azap meleği.

(Ar. zebniyye) ġ. P13b7 [Y ' **azāb feriştesi**]

ġırbıl (<Ar. ġırbāl) Kalbur. *krş. ġalbr*

(Ar. ġırbāl / c. ġarābāl) ġ. P10b2 [Y **ġalbr**]

ġırbet (Ar.) Bir kimseyi arkasından çekiştirme, dedikodu.

ġırbet kııl-²⁶¹ ġırbet etmek, yokluğunda arkasından çekiştirmek.

(Ar. iġtābe) ġ.-dı P206a14

ġile (Far.) Şikâyet.

ġile kııl- 1. Şikâyet etmek, yakınmak.

(Ar. şekā) "ġile kııldı fulāndın fulānġa" P127b3 [Y **şikâyet kııl**-]

(Ar. teşekkā) g.-dı P212b11

2. Acısını, kederini söylemek.

(Ar. şekā) "ġile kııldı sökel sökellikdin" P127b3-4 [Y **zırya**-]

gilim (Far.) Sergi olarak kullanılan havsız, kalın dokuma.

(Ar. kisā' / c. eksiye) g. P37b3

g.+ni P178b4; Y220a7

gilim saçağı Püskül.

(Ar. ḥaml) s. P178b4 [Y **saçağ**]

²⁶⁰ (kılıç) gevheri

²⁶¹ ġ<iy>bet kııl-

→ hatlıgı gilim P196b2, Y249b2; kara g. P36a6; saçaklıgı g. P178b5, Y220b1; ulugı g. P37b4
girdârlig (Far. + T.) İŖli; meŖguliyeti, iŖi, tarzı (...) olan.

→ zıŖt girdârlig er P117b1

girde (Far.) Bir cins yuvarlak kek. *krŖ.* **girdi**

(Ar. cerdeka / c. cerâdiq) g. Y39b3 [P **girdi**]

girdi (Far.) Bir cins yuvarlak kek. *krŖ.* **girde**

(Ar. cerdeka / c. cerâdiq) g. P35b3 [Y **girde**]

g<ire>ç (Far.) Kireç, alçı.

(Ar. caŖŖ) k. P5a2

girtak (<Far. girdek) Gerdek.

girtak<k>ge tüş- Zifaf yapmak.

(Ar. a^f rese) k.-di P175a9 [Y **girtakke kötür-**]

girtakke kötür- Zifaf yapmak.

(Ar. a^f rese) k.-di Y215b2 [P **girtak<k>ge tüş-**]

ğoz (Far.) Ceviz. *krŖ.* **koz**

(Ar. cevz) ğ.+nı Y185b3 [P **koz**]; <Y233b7>

ğül (Ar.) Hayalet, çeŖitli Ŗekillere girebilen cin.

→ erkek ğül P14b7

ğüle (Far.?) Tunç. ?

→ erdilmiş ğüle P176b8; eritmiş ğ. Y217b2

ğul (Ar.) Esir veya tutuklunun eline veya boynuna takılan demir ya da deri kelepçe, bukağı.

(Ar. ğull) ğ. P116a2

ğul ur- Kelepçelemek.

(Ar. ğalle) ğ.-dı Y141a2 [P **bağla-**]

ğüne (Far.) Renk.

(Ar. levn) g.+si P204b14; Y115a3 [P **renk**]

ğür (Far.) Mezar, kabir.

(Ar. qabr / c. qubür) g. P7b6

g.+nı (ğürlar) P216b12

ğür toprakı Mezar toprağı.

(Ar. rams = f. kefen / c. ekfân) g. P7b9

→ eŖgek arkaŖı teg ğür Y247a7; ĖarpuŖte g. P195a4; laħdsiz ğür P7b7

ğurbet (Ar.) Gariplik, yabancılık.

ğurbet sözle- AnlaŖılmaktan uzak, garip konuŖmak.

(Ar. aqrabe) ğ.-di P172a3 [Y **nâdir bol-**]

ğurbetlik (Ar. +T.) Gurbet, memleketten uzak yer(de olma).

ğurbetlikka tüş- Yurdundan uzak olmak.

(Ar. iqterabe) ğ.-dıP203b14 [Y **ğaribluk kııl-**]

ğüre (Far.) Koruk, henüz olgunlaŖmamıŖ üzüm.

(Ar. hışrim) ğ. P6a1

gūristān (Far.) Mezarlık.

(Ar. mekbure / c. mekābir) g. P7b6

gurūh (Far.) Grup, topluluk, cemaat.

gurūh-ı hevādārlar Aşırı fikirler taşıyan Şîa grubu mensupları.

(Ar. şī'ātu'l-ġāliye) g. P128b2

ġusl (Ar.) Boy abdesti, tüm vücudu yıkayarak abdest alma.

ġusl kıl- Yıkamak, banyo yapmak.

(Ar. iġtesele) ğ.-dı P205b3; Y270b6

ġuşşa (Ar.) Kaygı, tasa.

(Ar. ġuşşa) ğ.+nı P193a2 [Y **każġu**]

ġūşe (Far.) Köşe.

→ ağız ġūşesi P17a6

ġūşine (Far.) El yıkanan bir bitki.

(Ar. ka'bel) ğ. P34b3

ġūzāb (<Ar. cūzāb) Pirinç, süt, et ve cevizle yapılan bir yemek.

(Ar. cūzāb) g. P35a3; Y38b6

ġül (Far.) Hoş kokulu bir çiçek.

ġül suwı Gül suyu.

(Ar. mā'u'l-verd) g. P31a9

ġülenceġbīn (<Ar. culencebīn) Balla yapılmış ġül tatlısı.

(Ar. culencebīn = f. iṭrīfīl) g. P33a5

ġümān (Far.) 1. Tahmin.

(Ar. zann) g. P109b2 [Y **sizig**]

(Ar. taḥmīn) g. P195b3; Y248a2

2. Şüphe.

(Ar. zann) g. Y132b4 [P **ġümān**]

g.+nı P196b4

ġümān elt- Sanmak. Hayal etmek, varlığını düşünmek.

(Ar. tevehheme) g.-ti P212a3 [Y **siz-**]

ġümān elt- Zannetmek, sezme, tahmin etmek.

(Ar. tevehheme) "ġümān eltti işge" P212a3 [Y **siz-**]

ġümān ilet- Zannetmek, tahminde bulunmak.

(Ar. ḥadese) g.-ti P66b2 [Y **siz-**]

ġümān tut- Tereddüt etmek. ?

(Ar. merā) g.-tı P91a6; Y108b4

ġümānġ/ka kemiş- Şüphelendirmek.

(Ar. şekkeke) g.-di P196b5; (ġümānka kemişti) Y249b5

ġümānġa sal- Şüpheye düşürmek, kuşkulandırmak.

(Ar. rābe) g.-dı P85b3 [Y **gümānlıġ kıl-**, **şekke tüşür-**]

gümānlıġ (Far. + T.) Şüpheli, emin olunmayan.

gümānlıġ bol- Şüphelenmek, tereddüt etmek.

(Ar. irtābe) g.-dı P206a13 [Y **şeklig bol-**]

(Ar. imterā) g.-dı P207a1; Y275b3

(Ar. isterābe) g.-dı Y310b6

gümānlıġ iş kıl- Şüpheye düşürmek.

(Ar. erābe) g.-dı Y231a3 [P **şeklig bol-**]

gümānlıġ söz Zan ve tahminle söylenen söz.

(Ar. ḥadīşun mureccem) g. Y247a4 [P **sizilmiş söz**]

günbed (Far.) Kümbet.

(Ar. cunbuze / c. cenābiz) k. P9a1

güncāre (Far.) Yağ tortusu, posa, susam tohumu sıkıldıktan sonra kalan kısım.

(Ar. leked = m. kusb) k. P32b3 [Y **kīstāndaķı güncāre**]

→ kīstāndaķı güncāre Y35b1

gürbe (Far.) Kedi.

gürbe (közlig) bol- Mavi, gök (gözlü) olmak.

(Ar. izraķķa) g.-dı P208b12

gürz (Far.) Savaşta kullanılan ağır topuz.

(Ar. curz) g. P45a5; Y43a3 [Y **çomak**]

H

ḥaber (Ar.) Bir olay ya da durum hakkında bilgi.

(Ar. ḥaber / c. aḥbār) ḥ. P204b4; P207a11; P208a14; P212b4,10; P214b12; P216a7, 13; Y276b6;

Y292a2; Y303b3; Y311b6; (ḥaberler) P213b5

ḥ.+ni P107a2; P200b5, 5; P211a13; P211b5, 14; Y129a7; Y256a4,4; Y312b7

ḥaber bir- Bildirmek, haber vermek.

(Ar. na' ā) “*ḥaber birdi ölüġni kişilerge*” P162a6 [Y **ḥaber tegür-**]

(Ar. ḥabbera) ḥ.-di P191a4; Y240b3

(Ar. aḥbera) ḥ.-di Y213b6 [P **bildir-**]

(Ar. āzene) ḥ.-di Y222b4

(Ar. edrā) ḥ.-di Y233b1 [P **bildir-**; Y **bildür-**]

(Ar. nebbe'e) ḥ.-di Y237a4 [P **bildir-**]

ḥaber neteg Ne yapıyorsun?

(Ar. mehyem) ḥ. Y60a2 [P **ne turur seniġ işiġ**]

ḥaber tegür- Haber vermek.

(Ar. na' ā) “*ölüġnüġ ḥaberin kişilerke tegürdi*” Y196b4 [P **ḥaber bir-**]

haber tile- Haber sormak, soruşturmak, Haber verilmesini istemek.

(Ar. istenbe'e) h.-di Y304a4 [P **âgâh kılmak tile-**]

(Ar. istahbera) h.-di P215a12; Y305b3

→ ölüğ haberi tegürgen Y196b5

habîs (Ar.) Çok kötü.

(Ar. habîs / c. hubās / c. hubeşā) h. Y198b7 [P **pelîd**]

habîs bol- Bozuk, çirkin, kötü olmak. Adi, hileci olmak. Fena, kötü yapmak.

(Ar. habuse) h.-dı P163b6; Y198b6

hacâmet (Ar.) Vücuda atılan hafif çiziklerden kan alma işlemi.

hacâmet kıl- Hacamat yapmak.

(Ar. ihteceme) h.-dı P205b5; Y271a3

hac(c) (Ar.) Hac, Kâbe'yi ziyaret ibadeti.

(Ar. hacc) h.+ı P170b1

(Ar. hiccet) h.+ını P181a1; Y223b7

haccâm (Ar.) Hacamat yapan kimse.

(Ar. haccâm) h. P69a6; P109a7; Y76a1

haccâm şişesi Hacamat, kan aldırma şişesi, boynuzu.

(Ar. mihceme / c. mehâcim) h. P32a8 [Y **şişe ornu**]

haccâm neşteri Cerrah bıçağı, hacamatta kesik açan alet.

(Ar. mişraṭ / c. meşârit) h. Y35a4 [P **nîşteri**]

(haccâm) **nîşteri** Cerrah bıçağı, hacamatta kesik açan alet.

(Ar. mişraṭ / c. meşârit) h. P32a9 [Y **haccâm neşteri**]

h'âce (Far.) 1. Yaşlı, ihtiyar kimse.

(Ar. şeyḥ / c. eşyāḥ / c. şuyūḥ / c. meşyaḥa / c. meşâyih) h. P70b2; P198a9; Y20b2 [P **karı**]; Y78a1; Y152a6 [P **karı**]

2. Askeri rütbelerden bir rütbe. Tuğgeneral.

(Ar. ' amîd) h. Y24b2 [P **bitigçi**]

hacel (Ar.) Utanma, sıkılma.

hacel bol- Utanmak.

(Ar. teşevvera) h.-dı P212a9

hâcet (Ar.) 1. İhtiyaç, gereklilik, meram, istek.

(Ar. hâcet / c. hâcât / c. havâyic = m. lubâne / c. lubânât = m. vaṭar / c. evṭâr = f. şuf' a) h. P53b1 [P **niyâz**]; (hâcetler) Y221a6

h.+ni P172b7

h.+i (hâcetler) P179a6

h.+ini P177a5; P180b5

h.+inġe Y223a7

(Ar. me'ribe / c. me'ârib) h. P130a4

(Ar. su'l) h. Y194a7 [P **tilemek**]

hâceti revâ bolğan er İsteği gerçekleşen.

(Ar. necîh) h. Y199b1 [P **revâ hâcethîğ**]

2. Tuvalet ihtiyacı, idrar ya da dışkı.

→ art hâcet kııl- Y152b6

hâcethîğ (Ar. + T.) İhtiyacı olan, isteyen.

hâcethîğ bol- Muhtaç olmak, muhtaç olup istemek.

(Ar. ihtâce) h.-dı P206a14

(Ar. eribe) h.-dı P130a3

hâcethîğ kııl- 1. Birini bir şeye muhtaç kılmak.

(Ar. aḥrece) h.-dı P183b8; Y228b3

2. Birine istediğini vermeyip istemeye mecbur bıraktıktan sonra vermek.

(Ar. eḥlabe) h.-dı P171b9; Y210b1

→ revâ hâcethîğ P164a5; revâ h. bol- P164a4

hâcetsiz (A. +T.) İhtiyacı olmayan.

hâcetsiz bol- İhtiyacı olmamak; kâfi olmak, yetmek.

(Ar. ğaniye) h.-dı Y181a5 [P **muḡsız bol-**]

(Ar. aḡnâ) h.-dı Y235b4 [P **muḡsız bol-**]

hâcî (Ar.) Hacca gitmiş; Kâbe'yi ziyaret etmiş kimse.

(Ar. ḥacc = m. ḥicc = m. ḥacîc = m. ḥuccâc) h. Y241b7; (ḥacîler) P112a2 [Y **ka'beke ziyâret kıılğanlar**]; P191b8

h.+ni (ḥacîler) P174a4; Y213b4

hâcîler bâzârı Panayır.

(Ar. mevsim / c. mevâsim = m. maḥalle / c. maḥall) h. P7a2

hâcîler minâ taḡımdın mekkeke bargu tûn Hacıların Mina'dan Mekke'ye akın ettikleri gün.

(Ar. leyletu'n-nefr) h. Y70a6 [P **tûn kim minâdan mekkeke barurlar**]

haci/îl (Ar.) Utanmış, utanan.

hacil bol- Utanmak.

(Ar. ḥacile) h.-dı Y166b2 [P **eymen-**]

hacîl kııl- 1. Utandırmak.

(Ar. şevvera) h.-dı P198a7; Y252a6

2. Toz kaldırmak, tozutmak, toza bulamak.

(Ar. ğabbera) h.-dı Y241b3 [P, Y **topraklıġ kııl-**]

haclıġ (Ar. + T.) Haclı, haccı (...) olan.

→ kabûl haclıġ P170b1

hacr (Ar.) Men etme, yasaklama.

hacr kııl- Malını tasarruftan menetmek.

(Ar. hacera) "*ḥacr kııldı anıḡ üze kâzî*" Y120b5 [P **taşarrufdın hacr kııl-**]

→ taşarrufdın hacr kııl- P100b1

had(d) (Ar.) Sınır.

(Ar. ḥadd) ḥ.+ni P153a7; Y182b5

ḥ.+din P212b5 [Y **uruk**]

ḥad ay- Sınır koymak.

(Ar. ḥadde) ḥ.-dı P112a7 [Y **uruk kı1-**]

ḥad ur- Had cezası uygulamak.

(Ar. ḥadde) ḥ.-dı P112a7; Y136a6

ḥaddın kiç- Zulmetmek, haddi aşmak.

(Ar. ‘adā) ḥ.-di P125a4 [Y **kiyındın keç-**]

ḥaddın keç- Haddi aşmak, aşırı gitmek.

(Ar. efrāṭa) ḥ.-ti Y216a5 [P **taḫşīr kı1-**]

(Ar. esrafe) ḥ.-di Y218a3 [P **isrāf kı1-**]

ḥaddın keçmek İsrāf, aşırılık.

(Ar. seref) ḥ. Y218a3 [P **ḥaddın kiçmek**]

ḥaddın kiçmek İsrāf, aşırılık.

(Ar. seref) ḥ. P177a5 [Y **ḥaddın keçmek**]

ḥaddine kiç- Haddi aşmak, azmak, isyanda ve zulümde aşırı gitmek.

(Ar. ṭağā) “*ḥaddine kiçdi kāfir*” P162a7 [Y **boyun sümezlik kı1-**]

→ serāy ḥaddi P112a8, Y136a7; islām ḥaddi bekle- P201b13

ḥadeş (Ar.) Abdest gerektiren hâl. Pislik.

ḥadeş kı1- Büyük abdest bozmak.

(Ar. aḥdeşe) ḥ.-dı Y211a6 [P **ḥadeşlig bol-**]

ḥadeşlig (Ar. + T.) Abdest bozan.

(Ar. muḥdiş) ḥ. Y310b7

ḥadeşlig bol- Büyük abdest bozmak.

(Ar. aḥdeşe) ḥ.-dı P172a9 [Y **ḥadeş kı1-**]

→ cimā^c ḫat<ında> ḥadeş kı1- P217b14; cimā^c ḫat<ında ḫ. kılgan> P217b14

ḥādım (Ar.) Kısırlaştırılmış erkek.

(Ar. ḫaşıyy / c. ḫişiye / c. ḫişiyan) ḫ. P91b2; Y18a1 [P **tartılmış er**]; Y109a2

ḥadīs (Ar.) 1. Haber, söz.

(Ar. ḥadīs) ḫ.+ni Y119b6 [P **söz**]

2. Muhammed Peygamber’in söz ve fiilleri; bunların söz ve yazıyla ifadesi.

(Ar. ḥadīs) ḫ.+ni P173a6; P201b3; Y212b1

→ isnād kı1ılmış ḥadīs P173a6; rivāyet kı1ılmış ḫ. Y119b7; teğrülmiş ḫ. Y212b3

ḥakem (Ar.) Taraflar arasındaki anlaşmazlıkları çözen kimse.

ḥakemge barış- Hâkime başvurup birbirini dava etmek, davalaşmak, zıtlaşıp hakeme başvurmak.

(Ar. teḫākeme) ḫ.-dılar P214a2

(Ar. tenāfera) ḫ.-dılar P213b1

ḥakır- 1. Sabredemeyip bağırarak; korku, telaş, acı vs.den gürültü etmek. *krş.* **ḫaykır-**

(Ar. kavka'e) "haqırdı mākiyān yumurtalamaq katında" P217b8 [Y **kekilde-**]

(Ar. zacce) h.-dı Y90b5 [P **ün kıl-**]

2. Sesini yükselterek çağırmak, seslenmek.

(Ar. ecelebe) "haqırdı anlar üze aqları birle" Y209b7-Y210a1 [P **çaqır-**]

3. Islık sesi çıkarmak, fisıldamak.

(Ar. faḥḥa) "oq yılımı haqırdı" Y91a3 [P **kıḥla-**]

ḥakībe (Ar.) Heybe.

(Ar. 'aybe / c. 'iyāb) h. P37b3 [P **cāmedān**]

ḥakībe kılakı Kova, çuval vs.nin kulpu.

(Ar. şerec) h. P37b3

ḥakīk (Ar.) Doğru, işin gerçeği.

ḥakīk bil- Hakikatini öğrenmek, bir işi anlamak.

(Ar. ḥakka) h.-dı (ḥakīkın bil-) P115a4 [Y **bil-**]

ḥakīkat (Ar.) Gerçek.

(Ar. ḥakīkat) h. Y93b7 [P **iş pāyānı**]

ḥakīkat tevbe Halis, samimi tövbe.

(Ar. tevbetun naşūḥ) h. Y187b3 [P **rāst tevbe**]

ḥakīm (Ar.) Yargıç.

(Ar. ḥakīm) h.+ge P202a1 [Y **kāzī**]

ḥakīm (Ar.) Hikmetli, bilge.

ḥakīm bol- Hikmet sahibi olmak.

(Ar. ḥakume) h.-dı P167a7; Y204a3

ḥak(k) (Ar.) Oyarak yazma veya şekil yapma, kazı.

ḥak kıl- Hakketmek.

(Ar. ḥakke) "ḥarfni ḥak kıldı kalem-terāş birle" Y140a4 [P **yoy-**]

ḥak(k) (Ar.) 1. Doğru, gerçek.

(Ar. ḥakḳ) h. P217a8

h.+nı P67a9; P181b1; Y73a2; Y79b3; Y224b5

2. Hak, pay, hisse.

(Ar. ḥakḳ) h.+ını P60b3; P83a7; P162a2; P182a4; P200b8; P202a14; P207a3; P216b3; Y63b4; Y196a7; Y275b6

h.+nı P197a6

h.+ı P210a7

h.+ın Y97b3; Y188a5; Y226a1; Y313b2

h.+ını P156b7

h.+ınga P117a8

ḥakḳan (Ar.) Elbette, şüphesiz.

(Ar. lācerem) h. Y60a1 [P **herāyine**]

ḥāl (Ar.) Durum, vaziyet.

hâli menğizlig hâli küse- Gıpta etmek, imrenmek.

(Ar. ğabeta) “*küsedî anıñ hâli menğizlig hâli*” P69a8 [Y **küse-**]

→ hâli menğizlig hâli küse- P69a8

→ kendü hâliñge qoz- P108a5

hâlâyıq (Ar.) İnsanlar.

(Ar. nās) h.+larını P63b1 [Y **kişiler**]

(Ar. halk) h.+nı (hâlâyıqlar) P153a3 [Y **halklar**]

(Ar. nās) h.+ğa (hâlâyıqlar) P191a6

hâlî (Ar.) Boş.

(Ar. şafir) h. P135b4; Y158a7

hâlî bol- Bir yer boşal(tıl)mak, تنها olmak, boş ve harap kalmak, ıssızlaşmak.

(Ar. haviye) h.-dı P94a6; Y112b2

(Ar. halâ) h.-dı P128a5

(Ar. şafira) h.-dı P135b3; Y158a7

(Ar. aqvâ) h.-dı P188b7; Y236b3

(Ar. aqfera) h.-dı Y214b4 [P **harâb bol-**]

(Ar. ahlâ) h.-dı Y235a3 [P **hâlî kıl-**]

(Ar. hallâ) h.-dı P200b3 [Y **qoz-**]

(Ar. tehavvâ) h.-dı P213a3

hâlî bir- Peşin vermek.

(Ar. ‘accele) “*hâlî birdi bahâdın mundağnı*” P194b5 [Y **iwe bir-**]

hâlî kıl- 1. Bir yeri boşaltmak, tenhalaştırmak.

(Ar. ahlâ) h.-dı P187b8 [Y **hâlî bol-**]

2. Salıvermek, bırakmak, yolunu açmak.

(Ar. hallâ) “*hâlî kıldı yolını*” P200b4 [Y **ıd-**]

→ qarnı hâlî bol- Y112b3; oğlandın hâlî bol- P94a7

hâlîfe (Ar.) Birine halef olup yerine geçen.

(Ar. hâlîf / c. hulefâ = m. hâlîfe / c. hâlâyif) h. P105b6; Y127b3; (hâlîfe) h. Y127b4

hâlîfe bol- Birinin halifesi olmak, yerine geçmek.

(Ar. halefe) h.-dı P105b4 [Y **hâlîfe tik-**]

hâlîfe kıl- Kendisine halife yapmak, yerine geçirmek.

(Ar. istahlefe) h.-dı P215b9 [Y **hâlîfe tik-**]

hâlîfe tik- Kendisine halife yapmak, yerine geçirmek, halef yap(ıl)mak.

(Ar. halefe) h.-ti Y127b1 [P **hâlîfe bol-**]

(Ar. istahlefe) h.-ti Y306b5 [P **hâlîfe kıl-**]

→ ezgü hâlîfe Y127b2; yawuz h. Y127b2

hâlîm (Ar.) Ağırbaşlı kişi.

(Ar. hâlîm) h. Y204a4

hâlîm bol- Ağırbaşlı, onurlu olmak. Sabit, sakin olmak.

(Ar. ḥalume) ḥ.-dı P167a8; Y204a4

(Ar. vaḳara = m. vaḳura) ḥ.-dı P83b4 [Y **ḳarār ḳıl-**; **tölek bol-**]

ḥalīm er Ağırbaşı, onurlu.

(Ar. vaḳūr) ḥ. P83b5 [Y **ḳarār ḳılğan er**]

ḥālīş (Ar.) Saf, duru.

ḥālīş dost Samimi arkadaş, sevgili dost.

(Ar. ḥālīşa) ḥ.+larım turur P104a3

ḥ.+larım Y125b2

ḥālīş ḳıl- 1. Taat vs.de gösterişi bırakmak, ihlaslı olmak.

(Ar. aḥlaşa) “*ḥālīş ḳıldı taḅriḅa dīnni*” P175b3

ḥ.-dı Y215b5

2. Kesmek, diğēr şeylerden kes(il)mek, yönelmek.

(Ar. bettele) “*ḥālīş ḳıldı anı taḅriḅa*” P194b1 [Y **kes-**]

3. İyi geçinmek. ?

(Ar. ḥāleşa) “*ḥālīş ḳıldı anı tirlik içinde*” P201b10 [Y **tuḅluḅ ḳıl-**, **şāfilıḅ (ḳıl-)**]

ḥālīş nirse Açık, zahir. Halis.

(Ar. şarīḥ = m. şurāḥ) ḥ. Y239a3 [P **açuḅ nirse**]

→ tükel ḥālīş bol- Y125b1; tükel ḥ. nirse Y125b2;

ḥalḳ (Ar.) İnsanlar, insan topluluğū.

(Ar. ḥalḳ) ḥ.+nı P64b5; Y69a5; (ḥalḳlar) Y182b1 [P **ḥalāyıḳ**]

(Ar. ḳavm) ḥ. (ḥalḳlar) Y144a5 [P **erenler**]; Y317a7 [P **ḳavm**]; Y317b6 [P **ḳavm**]

(Ar. nās) ḥ. (ḥalḳlar) P204b1 [Y **ḳişiler**]

ḥ.+ğa (ḥalḳlar) P203a13 [Y **ḳişiler**]

ḥalḳa (Ar.) Tasma.

ḥalḳa ur- Köpek vb.nin boğazına tasma geçirmek.

(Ar. sevcera) ḥ.-dı Y317b2 [P **boyun bağı baḅla-**]

→ süḅḅü sanḅḅu ḥalḳa P30b7

→ aḅ ḥalḳası P30a8; it ḥ. P50a2; (it) ḥ. Y49a3; it ḥ. Y317b3; ḳolaḅḅ ḥ. P42b3; süḅḅü ḥ. Y33a4;

yüḅen ḥ. P42a7

ḥalvā (Ar.) Helva.

ḥalvā bulaguḅı Un helvasının karıştırdığı kepçe.

(Ar. miḅbeşa / c. meḅābiş) ḥ. P10b9

ḥalvā ḳazḅan²⁶² Helva kazanı, tencere.

(Ar. ḥancīr / c. ḥanācīr) ḳ. Y4b2 [Y **pāfile**]

ḥalvā maḅzı Ak helva.

(Ar. ḳubeytā = m. nāḥif) ḥ. P35b2 [Y **maḅzlu ḥalvā**]

ḥalvā maḅzı satḅuḅı Ak helva yapıp satan.

²⁶² M: ḳazḅan ḥalvā

(Ar. nâṭifiyy) ḥ. P35b3 [Y **berkinççi**]

ḥalvâ uşakı Kete, kurabiyeye benzer bir çeşit tatlı börek.

(Ar. mâziyârec) ḥ. P35a9 [Y **yağda bişgen çörek**]

→ biçme ḥalvâ P35a9; kızgan ḥ. Y4b2; mağzlu ḥ. Y39b2

ḥalvet (Ar.) Yalnız, baş başa kalma.

ḥalvet kı1- Yalnız kalmak.

(Ar. ḥalâ) ḥ.-dım P128a5

ḥâm (Far.) Çiğ; yeterince olgunlaşmamış, pişmemiş.

ḥâm biş- Et iyice pişmemek.

(Ar. telehvece) ḥ.-dı Y319b7 [P **çala biş-**; Y **çala söglün-**]

ḥâm bişür- Eti iyice pişirmemek.

(Ar. ehvece) ḥ.-di Y318a3 [P **çala bişir-**]

ḥâm kerpiç Kerpiç.

(Ar. lebine / c. lebin) ḥ. P28b4; Y30a5

ḥâm kı1- Yemek vs.den hazımsızlık gelmek; yemeği ağır, hazma elverişsiz bulmak.

(Ar. itteḥame) ḥ.-dı Y273b3 [P **ḥâm tut-**]

(Ar. istevḥame) ḥ.-dı Y310b2 [Y **yaramas bol-**]

ḥâm kön Ham deri.

(Ar. ihâb) ḥ. P144a9 [Y **izlemedük teri**]

ḥâm teri Ham deri.

(Ar. ihâb / c. uhub) ḥ. P29a1 [Y **yaş teri, ıdlanmaduk kön**]

ḥâm tut- Yemek vs.den hazımsızlık gelmek; yemeği ağır, hazma elverişsiz bulmak.

(Ar. itteḥame) ḥ.-tı P206a12 [Y **ḥâm kı1-**]

→ kırnı ḥâm bol- Y168a1; kırnı ḥ. bol- Y175b5; kırnı ḥ. tut- P142b4

→ kırnı ḥâmlar Y175b5

ḥamd (Ar.) Övme.

ḥamd ay- Övülmeye yarar bulmak, övmek.

(Ar. aḥmede) ḥ.-dı P173a2 [Y **medḥ kı1-**]

ḥâmil (Ar.) Yüklü, hamile.

ḥâmil urağut Hamile, gebe.

(Ar. ḥâmil) ḥ. Y83b3 [P **yüklüğü tişi**]

ḥamîr (Ar.) Hamur mayası.

(Ar. futâḳ) ḥ. P35b7 [Y **ḥamîr mâye**]

ḥamîr mâye Hamur mayası.

(Ar. futâḳ) ḥ. Y39b7 [P **ḥamîr**]

ḥamîrsiz (Ar. + T.) Henüz mayasını almamış hamur.

(Ar. faṭîr) ḥ. P35b7 [Y **ḥamraqsız un**]

ḥamle (Ar.) Saldırı, atak.

ḥamle kı1- Üzerine atılmak; hücum etmek, dövüş için atılmak, saldırmaya çalışmak.

(Ar. ḥamele) ḥ.-dı P73b8; Y83b3
(Ar. ṣedde) ḥ.-dı P112b4; Y136b3
(Ar. kerra) ḥ.-dı P113b2; Y137b5
(Ar. sāre) ḥ.-dı P119b7 [Y **sekri-**]
(Ar. šāle) ḥ.-dı P122a9; Y150a3
(Ar. seṭā) ḥ.-dı P126b1 [Y **sekri-**]
(Ar. vāṣebe) ḥ.-dı P202b11 [Y **sikir-, sikriş-**]
(Ar. šāvele) ḥ.-dı P203a7 [Y **sikriş-**]
ḥamle kılış- Birbirinin üzerine sıçrayıp saldırmak.
(Ar. teṣāvele) ḥ.-dılar P214b1

ḥāmlı/uk (Far. + T.) 1. Hazımsızlık.

(Ar. tuḥme) ḥ. P33b3 [Y **ḥamluk**]; P206a12; (ḥāmluk) Y36b6 [P **ḥamlık**]

2. Yemeğin soluk alamayacak kadar mideyi sıkıştırması.

(Ar. kizze) ḥ. Y139b3 [P **ḥarın toklukındın talpunmak**]

ḥammām (Ar.) Hamam, yıkanılan yer.

(Ar. ḥammām) ḥ. P210b12

ḥ+da P107b4 [Y **isig suw**]

ḥamr (Ar.) Şarap.

(Ar. ḥamr) ḥ. P196b7

ḥ.+nı P201b6; P217a9; Y183a5 [P **ḥakır**]; Y258b3

ḥamr satğuçı Şarap yapıp satan kimse.

(Ar. ḥammār) ḥ. Y34a2 [P **ḥakır satğuçı**]

→ eski ḥamr Y245b1

ḥamrāk (Ar. ? + T.) Maya.

ḥamrāk kat- Mayalandırmak.

(Ar. ḥamera) “*unḳa ḥamrāk kattı*” Y67b7 [P **māye birle yoğur-**]

ḥamrāklıg (Ar. ?+ T.) Mayalı.

ḥamrāklıg un Maya. Mayalanmış hamur.

(Ar. ḥamīr) ḥ. Y39b6

ḥamrāksız (Ar. ?+ T.) Mayasız ekmek.

(Ar. faṭīr) ḥ.²⁶³ Y122b7

ḥamrāksız un Henüz mayasını almamış hamur.

(Ar. faṭīr) ḥ. Y39b7 [P **ḥamīrsiz**]

ḥamrāksız yoğur- Hamuru mayalandırmadan ekmek yapmak.

(Ar. fetāra) ḥ.-dı Y122b7 [P **māyesiz yoğur-**]

ḥaṇçere (Ar.) Gırtlak.

ḥaṇçere kıl- Sesi boğazında titretmek, nağme yapmak.

²⁶³ ḥamrāk<sız>

(Ar. rahḥa‘ a) ḥ.-dı Y243b6 [P **ḥaṇçere ur-**]

ḥaṇçere ur- 1. Sesi boğazında titretmek, nağme yapmak.

(Ar. rahḥa‘ a) ḥ.-dı P193a2 [Y **ḥaṇçere kı1-**]

2. İrab hatası yapıp doğru olana muhalefet etmek. Birine yalnızca onun anladığı biçimde konuşmak. ?

(Ar. laḥane) “*ḥaṇçere urdı ırlamaḳda*” P161a9 [Y **ḡancla-**]

ḥanūt (Ar.) Ölüünün bozulmaması için kullanılan ilaç.

ḥanūt saç- Ölüyü mumyalamak, kâfur vb. serpmek.

(Ar. ḥannaṭa) ḥ.-dı P192b7 [Y **ḥanūt türt-**]; (ḥ.-tı) Y243b1²⁶⁴ [Y **ḥanūt türt-**]

ḥanūt türt- Ölüyü mumyalamak, kâfur vb. serpmek.

(Ar. ḥannaṭa) ḥ.-tı Y243b1 [P, Y **ḥanūt saç-**²⁶⁵]

ḥaps (Ar.) Bir yerde tutup serbest bırakmama.

ḥaps kı1- Birini dar bir yere koyup sıkıştırmak, kuşatıp bulunduğu yerde alıkoymak.

(Ar. ḥaşara) ḥ.-dı P100b2 [P **egir-**, Y **yığ-**]

ḥ‘ār (Far.) 1. Zelil, alçak, itibarsız, zayıf, hakir. *krş. ḥor*

(Ar. zelīl) ḥ. P81a3 [Y **ḥ‘ār er**]

(Ar. zārī‘) ḥ. P138b5 [Y **ḥ‘ār er**]

(Ar. ḥaḳīr) ḥ. P164b2 [Y **ḥor**]

(Ar. mehīn) ḥ. P168b5

2. Belaya uğramış; rezil.

(Ar. ḥazz) ḥ. P151a3

3. Nahif, korkak.

(Ar. zārī‘ = m. zārā‘) ḥ. P138b4

ḥ‘ār bol- 1. Zelil olmak, zillite düşmek, aşağılanmak, küçülmek, önemsiz olmak.

(Ar. zelle) ḥ.-dı P81a2; Y94a7

(Ar. deḥara) ḥ.-dı P157a3 [Y **ḥor bol-**]

(Ar. ḥaḳura) ḥ.-dı P164b2 [Y **ḥor bol-**]

2. Zayıf ne nahif olmak, zebun olmak, boyun eğmek.

(Ar. zārī‘ a) ḥ.-dı P138b4 [Y **ilhāk bol-**]; Y162b3 [Y **ilhāk bol-**]

(Ar. mehune) ḥ.-dı P168b4

(Ar. teza‘ za‘ a) ḥ.-dı P218a7 [Y **ilhāk bol-**]

3. Belaya uğramak.

(Ar. ḥaziye) ḥ.-dı P151a2; Y179b3

ḥ‘ār er Zelil, alçak, mütezellil kimse. Zayıf.

(Ar. zelīl) ḥ. Y94b1 [P **ḥ‘ār**]

(Ar. zārī‘) ḥ. Y162b4 [P **ḥ‘ār**]

²⁶⁴ (ḥanūt) saç-

²⁶⁵ Y: (ḥanūt) saç-

h̄'ār kı́l- Birini zelil kılmak.

(Ar. ezelle) h̄.-dı P181b4 [Y **h̄or kı́l-**]

(Ar. zellele) h̄.-dı P196b7 [Y **h̄or kı́l-**]

→ kıçig taķı h̄'ār er P135b3

h̄arāb (Ar.) Viran, yıkkın.

h̄arāb bol- İssız kalmak.

(Ar. aķfera) h̄.-dı P174b8 [Y **h̄ālī bol-**]

h̄arāb kı́l- Ev vs.yi tahrip etmek.

(Ar. h̄arrabe) h̄.-dı P189a7; Y237b1

h̄arāb yir 1. Virane, yıkık yer.

(Ar. arzun yebāb) h̄. P4b6

2. İssız yer. Sahipsiz yerler. İşlenmemiş topraklar.

(Ar. kafr = m. kafr / c. kıfār) h̄. P174b8 [Y **vīrān yir**]

(Ar. mevāt) “*ābādān kıldı er h̄arāb yirni*” P188b9

h̄.+ni Y236b6

h̄arāc (Ar.) Vergi.

(Ar. h̄arāc) h̄.+nı P90a3; P215b10; Y107a3

h̄arāc alġuġı Vergi alan.

(Ar. mekkās) h̄. Y24b5

h̄arām (Ar.) Haram; helal olmayan.

(Ar. suĥt) h̄. P26a2 [Y **h̄arām iş**]

(Ar. h̄arām = m. ĥirm) h̄. Y132b2 [P **h̄arām nerse**]

h̄.+nı P181b3; Y225a1; Y309a6

h̄arām bol- Haram, yasak olmak.

(Ar. h̄arame = m. ĥarume) h̄.-dı P109a8; Y132b1

h̄arām iş Haram; helal olmayan iş.

(Ar. suĥt) h̄. Y27a4 [P **h̄arām**]

h̄arām kı́l- Haram kılmak, yasaklamak, bir kimseye bir şeyi vermeyip engellemek.

(Ar. h̄arrame) h̄.-dı Y247a3

(Ar. ĥazara) h̄.-dı Y121a1 [P, Y **yıġ-**]

h̄arām nerse Haram; helal olmayan.

(Ar. h̄arām = m. ĥirm) h̄. P109a8 [Y **h̄arām**]

h̄arām tişi Kocasından boşanmış kadın.

(Ar. tālik = m. tāliqat) h̄. P107a5 [Y **talāk bolġan ‘avret**]

h̄arām-zāde Zinadan doğan çocuk.

(Ar. ibnu ġayye) h̄ P22b3; Y22b4

→ eriñge h̄arām bol- P107a4

h̄arc (Ar.) Gider, sarfiyat.

h̄arc kı́l- Harcamak, tüketmek.

(Ar. enfağa) ħ.-dı P178a4; Y219b3

ħarem (Ar.) Mukaddes, korunaklı yer; Mekke ve Medine çevresindeki belirli yerler.

(Ar. ħarem / c. ħarām) ħ. Y122b2; Y213a3

ħ.+de P173b5

ħaremge kir- İhrama girmek.

(Ar. eħreme) ħ.-di P179a9 [Y **ihrām bağlan-**]

ħarf (Ar.) Sesi yazıda gösteren işaret. Kelime.

(Ar. ħarf / c. ħurūf) ħ.+ni P60b1; P66a7; P70a6; P115a8; P179b6; Y63b3; Y71b1; Y77b2; Y140a4; (ħarfler) P200a1; Y255a3

ħ.+din P70a6; Y77b2

→ bir ħarf ya iki ħarf kemiş- Y247a5

ħāric (Ar.) Dışarda kalan, emre uymayan.

ħāricler (Ar. + T.) Hariciler.

(Ar. māriķa) ħ. Y130a1 [P **ħāriciler**]

ħāricī (Ar.) Dışarda kalan, emre uymayan.

ħāriciler Hariciler.

(Ar. māriķa) ħ. P107a9 [Y **ħāricler**]

ħari/īdārlik (Far. + T.) Satın alma.

ħarīdārlik²⁶⁶ kı1- Pazarlık etmek. Satıcı malın fiyatını fazla söylemek.

(Ar. sāveme) “*ħarīdārlik kıldı anġa kāle birle*” P203a9 [Y **ħaridārlik kı1ı-**]

ħaridārlik kı1ı- Pazarlık etmek. Satıcı malın fiyatını fazla söylemek.

(Ar. sāveme) “*kāleke ħaridārlik kı1ıštular*” Y263b1 [P **ħarīdārlik kı1-**]

ħarīf (Ar.) Bunamış.

(Ar. ħarīf) ħ. Y163b4 [P **nā-tuvān**]

ħarīf bol- Bunamak, ihtiyarlıktan akli bozulmak.

(Ar. ħarife) ħ.-dı Y163b4 [P **nā-tuvān bol-**]

ħariş (Ar.) Açgözlü.

ħariş bol- Açgözlü ve obur olmak.

(Ar. şerihe) ħ.-dı P144b6 [Y **arzūluġ bol-, ħarişlık kı1-**]

ħarişlık (Ar. + T.) Açgözlülük.

ħarişlık kı1- Açgözlü ve obur olmak.

(Ar. şerihe) ħ.-dı Y171a2 [P **ħariş bol-; Y arzūluġ bol-**]

ħarişlık <birle> tüş- Bir şeye ihtirasla yönelmek.

(Ar. tehāleke) ħ.-di P213b10

ħarīz (Ar.) Güçsüz, takatsiz.

ħarīz kı1- Aciz bırakmak, yenmek.

(Ar. ħarraza) “*ħarīz kıldı anı uruşda*” P192b3 [Y **ragbetliġ <bol->**]

²⁶⁶ ħarīd>r<ārlik

ḥ'ārīla- (Far. + T.) 1. Horlamak, küçümsemek, hafife almak, alay etmek. *krş.* **ḥorla-**

(Ar. ḥaḳāra) ḥ.-dı Y67b3 [P; Y **uçuzla-**]

(Ar. ehāne) ḥ.-dı P185a9 [Y **ḥorla-**]

(Ar. ḥaḳḳāra) ḥ.-dı P191a3 [Y **ḥor kı1-**]

(Ar. iḥteḳāra) ḥ.-dı P204a12 [Y **ḥorla-**]

(Ar. tehezze'e) ḥ.-dı P209a6

(Ar. tehekkeme) ḥ.-dı P211a14

(Ar. tehāvene) ḥ.-dı P214b3

(Ar. istehḳāra) ḥ.-dı P215a12 [Y **ḥor kör-**]

(Ar. istehāne) ḥ.-dı P216a11

2. Kınamak, ayıplamak, azarlamak.

(Ar. ezrā) ḥ.-dı P186b8 [Y **ḥor kı1-**]

3. Rezil etmek, utandırmak.

(Ar. aḥzā) ḥ.-dı P187a1 [Y **ḥor kı1-**]

4. Örtünmek, gizlenmek.

(Ar. dessā) ḥ.-dı P200a5 [Y **özin ... birle beze-, ört-**]

5. Mihnete, zorluğa düşmek. Sinamak.

(Ar. umtuḥine) ḥ.-dı P205b11

ḥarman (<Far. **ḥirmen**) Biçilmiş ekin vs.yi birbiri üzerine yığıp karıştırmak.

(Ar. kuds) ḥ.+nı P120b1

ḥarpuşte (Far.) Balık sırtına benzeyen, eğimli.

ḥarpuşte gür Düz olmayıp yüksekçe olan kabir.

(Ar. ḳabrun musennem) ḥ. P195a4 [Y **eşgek arḳası teg gür**]

ḥarrīk (Ar.) Kambur.

(Ar. ḥadib = m. aḥdeb) ḥ. P130a8

ḥarrīk bol- Beli bükülmek, kambur olmak, çok yaşlanıp kocamak.

(Ar. 'atā) ḥ.-dı P124a1 [Y **bükre-**]

(Ar. ḳavvese) ḥ.-dı Y252b3 [P, Y **bükre-**; Y **egil-**]

(Ar. iḥdevdebe) ḥ.-dı P216b5; Y313b6

ḥarrīklik (Ar. + T.) Kamburluk.

(Ar. ḥadebet) ḥ. P130a8

ḥāş (< Ar. **ḥāşş**) Katışıksız, saf; özgü.

ḥāş bol- Gayret edip ciddiyetle işe atılmak.

(Ar. tecerrade) "*ḥāş boldı işke*" P209b6

ḥāş kı1- Ayırmak, ayrı tutmak, tahsis etmek, seçmek.

(Ar. aşfā) "*ḥāş kıldı anḡa nerseni*" P187b1

ḥ.-dı Y234b2

(Ar. ḥaşşa) ḥ.-dı Y138b4 [P **ḥaşşa kı1-**]

(Ar. iḥteşşa) ḥ.-dı P206a2

(Ar. istehlaşa) h.-dı P215b4; Y306a3

(Ar. isteħaşşa) h.-dı Y308b7

ħasbe (Ar.) Kızamık.

ħasbe iglig Kızamık çıkarıcı kişi.

(Ar. maħşüb) h. P169b4 [Y **ħasbelig**, **kızamuk**]

ħasbe iglig bol- Kızamık çıkarmak.

(Ar. ħuşibe) h.-dı P169b4 [Y **ħaşbelig bol-**]

ħaşbeli/iğ/g (Ar. + T.) Kızamık çıkarıcı kişi.

(Ar. maħşüb) h. (ħasbelig) Y207a3 [P **ħasbe iglig**; Y **kızamuk**]

ħaşbelig bol- Kızamık çıkarmak.

(Ar. ħuşibe) h.-dı Y207a3 [P **ħasbe iglig bol-**]

ħaseb (Ar.) 1. Atalardan gelen şan, soyluluk.

(Ar. ħaseb) “*taⁿ kıldı anıġ üze ħasebi içinde*” P111a2

h.+inġe Y134b3

2. Sayma, hesap.

(Ar. ħaseb) h.+i Y110b3 [P **saķış**]

ħased (Ar.) Kıskançlık.

ħased kı1- Haset etmek.

(Ar. ħasede) “*ħased kıldı anġa*” P62a1; Y65a7

ħased kı1ış- Birbirine haset etmek.

(Ar. teħāsede) h.-dılar²⁶⁷ P213a9

ħāşıl (Ar.) Ortaya çıkan.

ħāşıl bolġan nerse Fayda, kazanç, kâr.

(Ar. ħāşıl = m. maħşül) h. P108a5 [Y **bāķī**, **fāyide**]

ħāşıl kı1- Elde etmek, almak. Ayırmak, süzmek.

(Ar. ħaşsale) h.-dı P194b3; Y246a6

ħaşıyy (Ar.) Hadım.

→ özini ħaşıyy kı1- P207a2; kendü özini h. kı1- Y275b6

ħaşm (Ar.) Düşman.

(Ar. ħaşm / c. ħuşüm) h. (ħaşmlar) Y261a4

h.+1 Y117a5 [P **düşmen**]

ħaşr (Ar.) Çember içine alma, kuşatma.

ħaşrķa kir- Kale, sarp yer vs.ye sığınmak; korunmak.

(Ar. teħaşşane) h.-di P211a14 [Y **ķal’ aķa kir-**]

ħāşş<a> (Ar.) Özellekle.

(Ar. lāsiyyemā) h. P58a9 [Y **ħāşşa ki**]

ħāşşa ki Özellekle.

²⁶⁷ ħased <kılışdılar>

(Ar. lāsiyyemā) h. Y60a2 [P **hāşş<a>**]

hāşşa kıl- Bir şey has, özel olmak.

(Ar. haşşa) h.-dı P114a6 [Y **haş kıl-**]

hastalık (Far. + T.) Sağlığın bozulması durumu, illet.

(-²⁶⁸) “öldürdi anı hastalıkdın” P175a4

hat(t) (Ar.) Hat, yazı, çizgi, satır.

(Ar. setr / c. eşür / c. esâtîr) h. P27a3

h.+nı (hatlar – esâtîr) P204a1 [Y **sörçek**]

(Ar. haţ / c. huţû) h. P214b4; Y139a7 [P **bitig**]; Y263b3

h.+nı P217a14

hat-keş Cetvel.

(Ar. mişar) h. P27a3; P101a5; Y28a7; Y121b4

→ kolan arkasındaki kara hat P47a9; uşak takı yinçe h. P216b14; sık h. Y315a2

hatlıg (Ar. + T.) Çizgili.

hatlıg gilim Çizgili kilim.

(Ar. kisā’un muhatţat) h. P196b2; Y249b2

hatā (Ar.) Hata, yanılma.

(Ar. hatā’) h. P171a5 [Y **yanğılmağ**]

hatā kıl- Yanılmak, hata etmek; yaptığında saçmalık olmak.

(Ar. haliţa) “hatā kıldı sözde” Y141b3 [P **yanğıl-**]

(Ar. ahta’e) h.-dı P171a4; Y209a4

hatāka berkindir- (Sahifeyi okumada) Hata etmek.

(Ar. şahhāfe) h.-di Y244b2 [P **hatāka nisbet kıl-**]

hatāka kemiş- Kendini tehlikeye atmak.

(Ar. ğarrara) h.-ti Y249a5 [P **hatarka kemiş-**]

hatāka nisbet kıl- 1. Birine “Hata ettin.” demek suretiyle hataya nispet etmek.

(Ar. haţta’e) h.-dı P189a4; Y237a3

(Ar. lahhane) h.-dı P195b6; Y248a5

2. (Sahifeyi okumada) Hata etmek.

(Ar. şahhāfe) h.-di P193b1 [Y **hatāka berkindir-**]

→ öltürür yirni hatā kıl- P188b6

hatar (Ar.) Tehlike.

hatarka kemiş- Kendini tehlikeye atmak.

(Ar. ğarrara) h.-ti P196a8 [Y **hatarka kemiş-**]

(Ar. hātara) h.-di P201b2; (h.-ti) Y258a2

hatır Katır. *krş. katır*

(Ar. bağl / c. biğāl) h. P47a7; P61a8 [Y **katır**]; Y45b5

→ tişi hatır P47a7, Y45b6

hatırçı Katırcı. *krş.* **katırçı**

(Ar. baġġāl) h. P47a7 [Y **katırçı**]

haṭīb (Ar.) Hatip.

(Ar. haṭīb) h. P95b6; Y114b2

haṭīb bol- Hatip olmak.

(Ar. haṭıbe) h.-dı P95b7; Y114b3

haṭıblı/uk Topluluġa konuşma. Güzel söz söyleme.

(Ar. ḥiṭābet) h. P95b7 [Y **haṭıbluk**]; (haṭıbluk) Y114b4 [P **haṭıblık**]

hatm (Ar.) Tamamını okuma, bitirme.

hatm kıl- 1. Hatmetmek, baştan sona okumak.

(Ar. ḥateme) h.-dı P76a1; Y86b7

(Ar. iḥteteme) h.-dı P205b6

2. Hepsini öğrenmek, iyice öğrenmek.

(Ar. ḥazeka = m. ḥadiqa) h.-dı Y80a5 [P **yaḥşı okı-**; Y **öğren-**]

hatne (Far.) Sünnet.

hatne terisi Erkeklik organının ucundaki sünnet edilecek deri.

(Ar. ḫulfe = m. ġulfe) h. P20a3 [Y **çük başı kapı**]

hatnesiz (Far. +T.) Sünnetsiz.

hatnesiz er Sünnet olmamış kimse. Sünnet derisi büyük olan kişi.

(Ar. aḫlaf = m. aġlaf) h. P20a3 [Y **sünnetsiz**]

→ uzun hatne <...> P205b9

hatun 1. Kadın, dişi.

(Ar. nisā / c. nisve / c. nisvān) h. P13b9 [Y **tişiler**]

(Ar. imra'et = m. mer'et) h. P14a1 [Y **tişi**]; (mer'et) P97b2 [Y **uragut**]

h.+1 (mer'et) P119a7

2. Bâkire kadın.

(Ar. mer'et) h.+nı P61a3 [Y **kız**]

→ safvī hatun P22b8

havāle (Ar.) Gönderme.

(Ar. ḥavāle) h. Y230a7

havāle kıl- Yerinden ayırıp uzaklaştırmak, göndermek.

(Ar. eḥāle) h.-dı P185a1; Y230a7

havf (Ar.) Korku.

(Ar. ḥavf) h.+dın P194b2 [Y **korḫunç**]

havīc (Far.) Baharat.

havīc kemiş- Baharat koymak.

(Ar. tevebbele) h.-di P217b9; (h.-ti) Y317b4

havīc koy- (Tencereye) Tuz, baharat vb. koymak.

(Ar. bezzera) h.-dı P190b9 [Y **havıclıg kıl-**]

→ küweç havcı P34a5

→ küweç havıcı Y37b3

havıclıg (Far. + T.) Baharatlı, baharat konulmuş.

havıclıg kıl- Tuz, baharat vb. koymak.

(Ar. bezzera) h.-dı Y240a5 [P **havıc koy-**]

havl (Ar.) Güç, kuvvet.

havl velâ ti- “La havle ve la kuvvete illa billah” demek, güç ve kuvvetin ancak Allah’ın yardımıyla olduğunu zikretmek.

(Ar. havlağa) h.-di P217b9 [Y **lâ havle velâ kuvvete illâ bi’l-lâhi’l-‘aliyyü’l-‘azîm ti-**]

havz (Ar.) Havuz, büyük havuz.

(Ar. miqrât) h.+da P91a5 [Y **çakır havzı**]

(Ar. havz) h P104b9; Y126b1

→ uluğ havz P4a2

→ çakır havzı Y108b3; uçmağ h. P27b9

hayâl (Ar.) Gerçekte olmayıp zihinde tasarlanan şey, hülya.

(Ar. hayâl) h. P88b6

hayâl körün- Hayalinde bir şey şekillenmek. Tasavvur etmek. Zannetmek. ?

(Ar. huyyile) h.-di P199b4; Y254b4

haygâne (Far.) Kaygana; bir yemek. *krş.* **kağana**

(Ar. tabâhice = m. ‘ucce) h. P34b8 [Y **tebâhe, kağana**]

hayız (Ar.) Âdetli kadın.

(Ar. tâmiş) h. Y116b6 [P **hayız tişi**]

hayız bol- 1. Âdet görmek, kadın aybaşı olmak.

(Ar. hâza) h.-dı Y104a5 [P **hayz kör-**]

(Ar. ekrâ’a) h.-dı P171a8; Y209b1

2. Kadın ilk defa ‘adet görmek.

(Ar. tamese = m. tamişe) h.-dı P97b2; Y116b54

3. Kadın beklenen âdet zamanlarının dışında kan görmek.

(Ar. ustuhîza) h.-dı P216a7 [Y **müstehâza bol-**]

hayız tişi Âdetli kadın.

(Ar. tâmiş) h. P97b3 [Y **hayız**]

haykır- Kuvvetle bağırarak. *krş.* **hakır-**

(Ar. şâha) h.-dı Y102a5

(Ar. ne‘ara) h.-dı Y70a4 [P **çakır-**]

→ ölüğe haykırmak Y10a4

haykırış- Bağırıp yardım istemek.

(Ar. iştarahâ) h.-tılar Y266a5 [P **çakırış-**]

hayme (Ar.) Çadır.

ḥayme eteki Çadırın yırtmaçla ayrılan parçalarından her biri.

(Ar. şukka / c. şikāk = m' a. şukāk) ḥ. Y7b6 [P **ḥaymeniṅ bir yanı**]

(ḥayme) **ortası** Çadır direği, sütunu.

(Ar. ' amud / c. ' umud) o. Y7b4 [P **ḥayme yığaçı**]

ḥayme yığaçı Çadır direği, sütunu.

(Ar. ' amud / c. ' umud) ḥ. P12b6 [Y (çāder) **ortası**]

ḥayme yipi Çadır ipi.

(Ar. ṭunub / c. aṭnāb) ḥ. Y7b4 [P **çāder yipi**]

ḥaymeniṅ bir yanı Çadırın yırtmaçla ayrılan parçalarından her biri.

(Ar. şukka / c. şikāk = m' a. şukāk) ḥ. P12b8 [Y **ḥayme eteki**]

→ bir dīm-i ḥayme Y7b5; yūṅ ḥ. Y7b5

ḥaymeçi (Ar. + T.) Çadırcı.

(Ar. ḥayyām) ḥ. Y7b4 [P **çāder satğuçı**]

ḥayr (Ar.) Hayır, iyilik; iyi, hayırlı.

(Ar. ḥayr) ḥ. P185b2; P190a6; P190b9; P200a6; P216b3; Y131b3 [P **ezgülik**]; Y141b6; Y231a5; Y239a3; Y255b1; Y286b2; Y312a3; Y313b1

ḥ.+mı P116b4; P130a8; P154b9 [Y **ezgü**]; P197b1; P210a5

ḥ.+ğa P194b1; (ḥ.+ka) Y246a4

ḥ.+dın Y216a7

(Ar. ḥayrāt) ḥ. P159a2; Y191b3

ḥayrsız (Ar. + T.) Başkalarına faydası olmayan.

(Ar. nekid) ḥ. P134b4

ḥayrsız bol- 1. Fayda vermemek, yarar getirmemek.

(Ar. ekdā) ḥ.-dı P186b4; Y233a4

2. Uğursuz olmak, uğursuz gelmek.

(Ar. nekide) ḥ. P134b3

3. Az olmak, değersiz olmak.

(Ar. tefiḥe) ḥ.-dı P144b3 [Y **az bol-**; **kaḍrsız bol-**]

ḥayrsız (nerse) Az, basit, ehemmiyetsiz.

(Ar. şey'un tāfih = m. tefih) ḥ. P144b4 [Y **mezesiz nerse**; Y **az nirse**, **kaḍrsız nirse**]

ḥayrān (Far.) Çok beğenen.

ḥayrān kı1- Dehşete düşürmek, hayret ettirmek.

(Ar. behete) ḥ.-dı P154b2 [Y **ḥüccet birle tek kod-**, **bühtān kı1-**]

ḥayye (Ar.) Haydi, gel !

ḥayye 'ale'l-felāḥ ti- "Namaza gelin!" demek.

(Ar. ḥay' ale) ḥ.-di P217b11

ḥayz (Ar.) Hayız, kadınlarda aybaşı.

(Ar. ḥurv / c. ḥurū' / c. eḥrā') ḥ. P171a8; Y209b1

ḥayz kör- Âdet görmek, kadın aybaşı olmak.

(Ar. ḥāza) ḥ.-di P88a3 [Y ḥāyız bol-]

ḥayz körgeṅ tişi Âdetli kadın.

(Ar. ḥāyız) ḥ. P88a4 [Y ‘özrlig tişi]

ḥayzdın arıḡ bol- Hayızdan arınıp gusletmek.

(Ar. ṭahera = m. ṭahura) ḥ.-dı P101b5 [Y arıḡ bol-]

ḥayzlıḡ (Ar. +T.) Âdetli, âdet gören, kanaması olan kadın.

ḥayzlıḡ bol- Kadın lohusa olmak.

(Ar. nefise = m. nufise) ḥ.-dı [P, Y nifāshlıḡ bol-]

ḥāzır (Ar.) Tanık, şahit.

(Ar. šāhid = m. şehīd / c. eşhād / c. šuhūd / c. šuhedā) ḥ. P134a5 [P tanuḡ]

ḥāzır bol- 1. Hazır bulunmak.

(Ar. ḥāzera) ḥ.-dı P100b2; Y120b6

(Ar. iḥtezara) ḥ.-dılar P204a12; Y267a1

2. Şahitlik etmek.

(Ar. şehide) ḥ.-dı P134a4

3. Bakışmak, görüşmek.

(Ar. teşāhede) ḥ.-dılar P213a10

ḥāzır kı1- Getirmek.

(Ar. aḥzara) ḥ.-dı Y213b5 [P keltür-]

ḥāzırlıḡ (Ar. + T.) Bulunma.

ḥāzırlıḡ katı Huzur; kat.

(Ar. ḥāzret = m. ḥuzret = m. ḥızret = m. ḥāzar = m. maḥzār / c. meḥāzır) “*fulān ḥāzırlıḡı katında söz sözledim*” Y120b6-7 [P ḥuzūr]

ḥazıne (Ar.) Değerli şeylerin saklı olduğu yer.

(Ar. ḥizāne / c. ḥazā’in) ḥ. P77a9

ḥazıne kı1- Mal vb.ni kasa vs.de saklamak, biriktirmek.

(Ar. ḥazene) ḥ.-dı P77a8 [Y kizle-]

ḥazıre (Ar.) Etrafı çevrili alan, ağıl.

ḥazıre kı1- Ağıl edinmek, yapmak.

(Ar. iḥtezara) ḥ.-dı P204a12 [Y ağıl kı1-]

hecā (I) (Ar.) Hece.

hecā kı1- Hecelemek.

(Ar. tehecce) h.-dı Y295b7 [P hecāla-]

hecā (II) (Ar.) Hicvetme, eleştiri, alayla yerme. *krş. hicv*

hecā kı1- Hicvetmek, şiirle kötölemek.

(Ar. hecā) h.-dı P124a9 [Y hicv kı1-]

hecā kı1ḡan Hicveden.

(Ar. heciyy) h. P124a9 [Y hicv ayḡan]

hecā kı1ḡan bol- Hicvetmek, şiirle kötölemek.

(Ar. hecuve) h.-dı P124a9 [Y **üküş hicv kılgan bol-**]

hecâla- (Ar. + T.) Hecelemek. *krş.* **hecele-**

(Ar. heccâ) “*hecâla<di> harflerni*” P200a1 [Y **hecele-**]

(Ar. tehecce) h.-dı P212b3 [Y **hecâ kııl-**]

hecâlamak Hecelemek, harfleri isimleriyle okumak.

(Ar. hecâ?) h. P212b3

hecele- Hecelemek. *krş.* **hecâla-**

(Ar. heccâ) “*hecedi harflerni*” Y255a3 [P **hecâla-**]

hediyeye (Ar.) 1. Armağan, hediye.

(Ar. leṭaf / c. elṭâf = m. hediye / c. hedâyâ) h. P24b8; (hediyeye) P186b5; Y233a5

(Ar. tuḥfe / c. tuḥaf) h. P176b9

2. Seyahatten dönenin verdiği hediye.

(Ar. ʿurâzet) h. P192b5 [Y **ketürgen nirse**]

hediyeye bir- Hediye vermek, ithaf etmek.

(Ar. eṭḥafe) h.-dı Y217b3 [P **hediyeye kııl-**]

(hediyeye) ız- Hediye göndermek.

(Ar. ehdâ) h.-dı P186b5; (h.-tı) Y233a5

hediyeye keltür- Hediye getirip sunmak.

(Ar. ʿarraza) “*hediyeye keltürdi anlarğa kelgen*” P192b4 [Y **nirse ketür-**]

hediyeye kııl- Hediye vermek, ithaf etmek.

(Ar. eṭḥafe) h.-dı P176b8 [Y **hediyeye bir-**]

hediyeye tabaķı İçine hediye konulan kap.

(Ar. mihdâ) h. P11b8; Y6a4

hediyeye tile- Kendisine bir şeyin hediye edilmesini istemek.

(Ar. istehdâ) h.-dı Y312b5

helâk (Ar.) Helak, ziyan.

(Ar. tevv) h. P152b2 [Y **yokalgan**]

helâk bol- Ölmek, helak olmak, yok olmak, mahvolmak.

(Ar. beʿude) h.-dı P133b1

(Ar. radiye) h.-dı P150b3 [Y **yokal-**]

(Ar. ḥasira) h.-dı P135a3

(Ar. teʿise) h.-dı P136a7 [Y **yokal-**]

(Ar. telife) h.-dı P139a8 [Y **yokal-**]

(Ar. teviye) h.-dı P152b1 [Y **yokal-**]

(Ar. evdâ) h.-dı P188a8 [Y **yokat-**]

helâk bolgan Helak olan, yok olan, ölen.

(Ar. telif) h. P139a9 [Y **yokalgan**]

(Ar. redd) h. P150b4 [Y **yokalgan**]

helâk kııl- 1. Helâk etmek, imha etmek.

- (Ar. kebete) h.-dı Y64a2 [P **yokalt-**]
 (Ar. etlefe) h.-dı P77a1 [Y **yokāt-**]
 (Ar. etā) h.-dı Y107a6 [P **yokalt-**]
 (Ar. şebera) h.-dı Y120b2 [P **yokalt-**]
 (Ar. et‘ase) h.-dı P175a8 [Y **yokāt-**]
 (Ar. ehleke) h.-dı P178a8 [Y **yokāt-**]
 (Ar. evteğa) h.-dı P183a1 [Y **yokāt-**]
 (Ar. evbeğa) h.-dı P183a2 [Y **yokāt-**]
 (Ar. ebāra) h.-dı P184a4 [Y **yokāt-**]
 (Ar. ebāde) h.-dı P185b3 [Y **yokāt-**]
 (Ar. erdā) h.-dı P186b3 [Y **yokāt-**]
 (Ar. aḥnā) h.-dı P188a4 [Y **ziyān tegür-**, **cināyet kııl-**]
 (Ar. tebbebe) h.-dı P196a1 [Y **yokāt-**]
 (Ar. demmera) h.-dı Y240b4 [P **yokalt-**]
 (Ar. demdeme) h.-dı P217b1 [Y **yokāt-**]
 2. Kaybettirmek, zarar ettirmek, helak etmek.
 (Ar. ḥassera) h.-dı Y240b3 [P **ziyānga nisbet kııl-**]
 3. Harcamak, tüketmek, sona erdirmek, dağıtıp bitirmek.
 (Ar. enfede) “*helāk kııldı mālını*” P173b7 [Y **tüket-**]
 (Ar. istehleke) h.-dı P215b13; Y307a5
 4. Lanetlemek, hayırdan uzaklaştırmak.
 (Ar. laḥā) h.-dı Y153a3 [P **yokalt-**]
 5. Tehlikeli, dönülmesi mümkün olmayan yerlere göndermek.
 (Ar. ṭavvaḥa) h.-dı P198a3 [Y **yokāt-**]
 6. Aklını bozmak.
 (Ar. ḥabele) “*sewüglük helāk kııldı*” Y83b5 [P **artat-**]

(Ar. ṭaḥṭaḥa) h.-dı P217a6; Y315b4
 → peyveste helāk kıılğan er P177a1

helāket (Ar.) Helak olma.

(Ar. heleket) h.-+din P173b8; P186a9

h.+қа Y221b4 [P **helāklik**]; Y222a3 [P **helāketlik**]; (h.+ge) P182b8 [Y **helāklik**]

helāketge sal- Birini çıkmaza, tehlikeye düşürmek.

(Ar. varraṭa) h.-dı P197a7 [Y **düşvārlıḳқа кемшит-**]

helāketlik (Ar. + T.) Helak olma.

(Ar. heleket) h.+ge P179b7 [P **helāket**]

helāklik (Ar. + T.) Helak olma.

(Ar. heleket) h.+ge P179b2 [Y **helāket**]; (h.+ke) Y227a2 [P **helāket**]

h.+din P215a9

helâklik sanğa Helak olasın!

(Ar. ta^c sen leke) h. Y58b4 [P **yokalmaklık sanğa**]

helâl (Ar.) Dince yasaklanmamış olan.

helâl bol- 1. Bir şey helal ve mübah olmak.

(Ar. halle) h.-dı P80b9; Y94a4

2. İhramdan çıkmak; giyilen ihramı çıkarmak.

(Ar. halle) h.-dı P81a1; Y94a6 [Y **ihramdan çık-**]

(Ar. ehalle) h.-dı P181b2; Y224b7

helâl er İhramdan çıkmış adam.

(Ar. raculun hıll) h. P81a2; Y94a7

helâl kııl- Bir şeyi helal yapmak.

(Ar. ehalle) h.-dı Y225a1 [P **helâl kör-**]

(Ar. halle) h.-dı P196b6; Y249b5

helâl kör- Bir şeyi helal kılmak, helal saymak.

(Ar. ehalle) h.-dı P181b3 [Y **helâl kııl-**]

(Ar. isteħalle) h.-dı Y309a6

helâl nirse Haram olmayan.

(Ar. helâl) h. Y94a4

helâl-zâde Nikâhlı eşlerden doğan kimse.

(Ar. ibnu ruşde) h. P22b3; Y22b4

helîle (Ar.) Hint eriği.

(Ar. ihlîlec) h. P33a6; Y36a7

hem (Far.) 1. Ve, ve de.

(--) h. Y81b2

(Ar. ve) h. P137a9

2. Bir, aynı, beraber.

hem-^c ahd Bekçi, koruyucu.

(Ar. hafîr / c. ħuferâ[’]) h. P63b6 [Y **kârvân beklegüci, ayas**]

hem er hem tişi Erdişi.

(Ar. ħunşâ) h. Y18a1 [P **hem er hem tişi endâmlıg**]

hem er hem tişi endâmlıg Erdişi.

(Ar. ħunşâ) h. P20a5 [Y **hem er hem tişi**]

hemîşe (Far.) Devamlı olarak, kesintisiz; hâlâ.

(Ar. mâ zâle = m. mâ yezâl) “*hemîşe zeyd öre turur*” P218b9 [Y **peyveste**]

(Ar. ebeden) h. P55a8 [Y **ulaşı**]

(Ar. mâ feti’e = m. mâ fete’e = m. mâyefete’) h. P218b9 [Y **peyveste**]

(Ar. mâ enfekke = m. mâ yenfeke) h. P218b10 [Y **peyveste**]

(Ar. mâ beraħa) h. P218b10

hemîşe bol- Devamlı ve kararlı olmak.

(Ar. dāme) h.-dı P123a1 [Y **peyveste bol-**]

hemîşe tik turġan er Çok susan.

(Ar. raculun sikkît) h. P97a5 [Y **peyveste tek turġan er**]

hemze (Ar.) Gırtlakta hava akışı kapanarak çıkan ünsüz.

hemze kı1- Harf veya kelimeyi hemzeli okumak.

(Ar. hemeze) “*hemze kıldı ħarfni*” P66a7

h.-dı Y71b1

hendese (Ar.) Geometri.

hendese kı1- Plan, proje çizmek; mühendislik yapmak.

(Ar. hendese) h.-dı Y315a1 [P **hendese sakışı <kı1->**; Y iş oġar-]

hendese sakışı <kı1-> Plan, proje çizmek; mühendislik yapmak.

(Ar. hendese) h.-dı²⁶⁹ P216b13 [Y iş oġar-, **hendese kı1-**]

hendese sakışı <kılġan> Mühendis.

(Ar. muhendis) h. (hendese sakışın <kılġan>) P216b13 [Y315a1 **oġargan**]

hengām (Far.) 1. Vakit, sıra, zaman.

(Ar. vaġt) h. P118a5 [Y **vaġt**]

2. Fırsat.

(Ar. nuhze) h. P204b5 [Y **lāyık vaġt**]

hengām bol- Fırsat kollamak, fırsatı ganimet bilmek.

(Ar. inteheze) h.-dı P204b5 [Y iş üçün **lāyık vaġt iste-**]

her (Far.) Hepsi, teker teker her bir(i).

her-āyine 1. Elbette, şüphesiz.

(Ar. lâcerem) h. P58a9 [Y **ħakġan**]

2. İster istemez, imkânsız.

(Ar. lâmeġāle) h. Y60a1

her künde tutġan bezek Her gün tutan sıtma.

(Ar. vird) h. P33b1 [Y **künde tutġan bezgek**]

herġız (Far.) Asla.

(Ar. ġaġt = f. elbette) h. P55a7 [Y ...]

ħesāb (Ar.) Hesap, matematiksel işlem.

(Ar. ħisāb) ħ.+da P131b8; P138a1 [Y **sakış**]; P201b10

ħ.+nı P178b3; Y220a6

ħ.+dın P183a4 [Y **sakış**]

ħesāb kı1ıġ- Hesaplaşmak.

(Ar. ħāsebe) ħ.-dı P201a3 [Y **sakış kı1-**]

hevā (Far.) Hava.

hevāda çewrün- (Kuş) Havada dolanarak yükselmek.

²⁶⁹ hendese sakışı <kıldı>

(Ar. ḥallaḳa) h.-di Y245a1 [P **hevāda tezgīn-**]

hevāda çezygīn- (Kuş) Daire şeklinde süzülerek uçmak.

(Ar. devveme) h.-di P198b8 [Y **tezygīn-**]

hevāda tezygīn- (Kuş) Havada dolanarak yükselmek.

(Ar. ḥallaḳa) h.-di P193b6 [Y **hevāda çewrūn-**]

hevādār (Far.) Nefsine uymuş; havalı.

→ gurūh-ı hevādārlar P128b2

hezīmet (Ar.) 1. Kötü olaylar; felaket devri.

(Ar. dā'iratu's-sev') h. P119b5 [Y **yawuz tezygīnç**]; Y146a2 [Y **yawuz tezygīnç**]

2. Savaşta yenilgi, bozgun.

(Ar. debret) h. P174a7 [Y **hezīmet bulmak**]

hezīmet bol- Savaşta kaçmak.

(Ar. cāza) h.-dı P88a3; Y104a5

hezīmet bulmak Savaşta hezimet, bozgun.

(Ar. debret) h. Y214a1 [P **hezīmet**]

hezīmet kııl- Hezimete uğratmak, kırıp geçmek.

(Ar. felle) h.-dı P116a3; Y141a2

hırla- Köpek havlamayıp hırlamak.

(Ar. herra) h.-dı Y92b1 [P **ür-**]

hırlatgıuç Topaç, çocukların oynadıkları bir fırıldak. *krş. fırlağuç*

(Ar. ḥuzrūl²⁷⁰) ḥ. P30b8

(Ar. duvvāme) ḥ.+nı P160a5 [Y **ğayr**]

hırz (Ar.) Sığımlıca yer.

hırzge soḳ- Emniyetli bir yerde bırakmak, saklamak.

(Ar. aḥraze) ḥ.-dı P175a4 [Y **berk yirde ḳod-; kizle-**]

ḥıyānet (Ar.) Hainlik.

ḥıyānet kııl- 1. Ahdi bozup ihanet etmek.

(Ar. ḡadera) ḥ.-dı P64b4; Y69a4

(Ar. ḥāse) ḥ.-dı P87b2; Y103b3

2. Münafıkça aldatmak, içindekinin aksini açıklayarak hainlik etmek.

(Ar. ḡaşşe) ḥ.-dı P114a4; Y138b2

3. Emanete ihanet etmek, emaneti korumamak.

(Ar. ḥāne) ḥ.-dı P123a9; Y151b2

(Ar. iḥtāne) ḥ.-dı P206b8; Y274b7

4. Ganimet vs.de hıyanet etmek.

(Ar. ḡalle) “*ḥıyānet kııldı olçadın*” P116a2 [Y **oḡurla-**]

ḥıyānetka nisbet kııl- Birinin hain olduğunu söylemek.

²⁷⁰ M. ḥ> ḥ

(Ar. havvene) ħ.-dı P199a2 [Y **cināyetka nisbet kı1-**]

ħıyānetlġ (Ar. + T.) Hıyanet.

ħıyānetlġ kı1- Nasihat edeni sahtekâr sanmak.

(Ar. isteġaşşe) ħ.-dı Y308b7

hibe (Ar.) Bağış, hediye, vergi.

(Ar. hibe) h.+ni P204b13 [Y **baġşîş**]

ħicāb (Ar.) Örtü, perde.

(Ar. ħicāb) ħ.+nı Y246b2

ħicābġ/ka kir- Gizlenmek, saklanmak.

(Ar. ihtecebe) ħ.-dı P203b12 [Y **ħicābka kir-**]; (ħicābka kir-) Y265a6 [P **ħicābġa kir-**]

hicret (Ar.) Bir yerden bir yere göç etme.

(Ar. hicret) h. Y258b6

hicret kı1- Göç etmek, bir yerden başka bir yere gitmek.

(Ar. hācera) h.-dı P201b8; Y258b6

hicv (Ar.) Eleştiri, alayla yerme. *krş.* **hecā (II)**

hicv aydış- Birbirini hicvetmek.

(Ar. tehācā) h.-dılar P214b7

hicv ayġan Hicveden.

(Ar. heciyy) h. Y153a1 [P **hecā kılgan**]

hicv kı1- Hicvetmek, şiiirle kötölemek.

(Ar. hecā) h.-dı Y152b7 [P **hecā kı1-**]

→ üküş hicv kılgan bol- Y152b7

ħiç (Far.) Hiç, asla.

(Ar. mā) h. P67b1; P85a4; P192b5; P204a3; Y100a7; Y232a2; Y243a6

(Ar. lā) h. Y113a6

ħidmet (Ar.) Hizmet, iş görme, yardım etme.

ħidmet kı1- 1. Hizmet etmek.

(Ar. ħademe) ħ.-dı P109b1; Y132b3

(Ar. mehene) ħ.-dı P110a9; Y135a3

2. Kâbe'ye hizmet etmek, Kâbe'ye kapıcı veya türbedar olmak.

(Ar. sedene) ħ.-dı P110b8; Y134a6

ħidmet kılgan Hizmetçiler.

(Ar. ħaşem) ħ. (ħidmet kılganlar) P205b6 [Y **ħidmetkâr**]

ħidmette iw- İşte çabuk hareket etmek.

(Ar. ħafede = m. ħafide) ħ.-dı P62a4

ħidmetkâr (Ar. + Far.) Hizmet eden. *krş.* **ħizmetkâr**

ħidmetkâr Hizmetçi, hizmet eden kimse.

(Ar. ħaşem) ħ. (ħidmetkârlar) Y271a5 [P **ħidmet kılgan**]

(Ar. ḥafedet) ḥ. (ḥidmetkârlar) Y65b3²⁷¹ [P ka' be ḥidmetkârı, oğul oğlanı; Y yârıcı, ḥizmetkâr, oğul oğlanı]

→ ka' be ḥidmetkârı P62a4; ka' be ḥ. Y134a7

ḥikâyet (Ar.) 1. Hikâye, olmuş hadise.

ḥikâyet kı1- Sözü, haberi rivayet etmek.

(Ar. ḥakâ) ḥ.-dı P92a5; Y109b7

2. Benzeme.

ḥikâyet aydıṣ- Benzemek, birini taklit etmek.

(Ar. ḥākâ) ḥ.-tı Y264b4 [P menġze-]

ḥilâf (Ar.) Ters, zıt.

ḥilâf bol- İhtilafa düşmek.

(Ar. ihtelefe) ḥ.-dılar Y269b1 [P ihtilâf bul-]

ḥilâf kı1- (Vaadini) Yapmamak, yerine getirmemek.

(Ar. aḥlefe) ḥ.-dı P177a2; Y217b5

ḥilâf kı1ṣ- Karşı çıkmak, muhalefet etmek.

(Ar. ḥâlefe) h.-dı P202a5; Y260a3

ḥilâf kı1ġan er Vadinden çok cayan kişi.

(Ar. raculun miḥlâf) ḥ. P177a2; Y217b6

ḥilâflaṣ- (Ar. +T.) Muhalefet etmek, düşman olmak.

(Ar. şâḳḳa) ḥ.-dı P202b9 [Y düşmânlık kı1-]

ḥil' at (Ar.) Elbise, kaftan.

(Ar. ḥil' at) ḥ. Y191a1

ḥil' at bir- Elbisesini vermek.

(Ar. ḥale' a) ḥ.-di P158b3 [Y ḥil' at keydür-]

ḥil' at keydür- Elbisesini vermek.

(Ar. ḥale' a) ḥ.-di Y190b7 [P ḥil' at bir-]

ḥîle (Ar.) Oyun, aldatma.

ḥîle kı1- Hile yapmak.

(Ar. ihtâle) ḥ.-dı P206b6

(Ar. temaḥḥale) ḥ.-dı P211a5

→ örtüglig ḥîle P88b7; örtüglig ḥ. kı1- P102a9; örtüglüg ḥ. kı1- Y123a6; baḳmaḳ için ḥîle kı1-

P215b9

ḥinây (Ar.) Eyerin ön ve art kaşı.

(Ar. ḥinâ' / c. aḥnâ) ḥ. P42a8

hindistânî (Ar.) Hindistan'dan gelen, Hindistanlı.

hindistânî kı1lıç Hint demirinden yapılmış kılıç.

(Ar. muhenned = m. hundvânî) h. P43b8 [Y hinduvânî kı1lıç]

²⁷¹ ḥidmetkâr(lar)

hinduvānī (Ar.) Hintli, Hindî kılıç.

hinduvānī kılıç Hint demirinden yapılmış kılıç.

(Ar. muhenned = m. hundvānī) h. Y41a6 [P **hindistānī kılıç**]

hīre (Far.) Fersiz göz.

hīre bol- 1. Göz zayıf olmak.

(Ar. kelle) h.-dı Y95a3 [P **çöñge bol-**]

2. Korkudan, dehşetten göz görmemek; gözler kararmak.

(Ar. berağa = m. beriğa) h.-dı Y128b3

(Ar. ismederra) h.-dı Y320b4 [P **çöñge bol-**]

3. (Göz) Bağlanmak.

(Ar. sukkira) “*hīre boldı közlerimiz*” P191a9

h.-dı Y241a2

4. Çok üzülop akli gitmek.

(Ar. velihe) h.-dı P148a6 [Y **bī-hūş bol-**, **oğlan kızgusımdın ‘aklı kit-**]

→ kızgudın hīre tişi P148a6

hīrelik (Far. + T.) Fersizlik, gözün görmezliği.

→ köz hīrelikı Y320b4

hişar (Ar.) Kale, hisar.

(Ar. hişn / c. huşun = m. şīşīye / c. şayāşī = m. ḳal‘a / m. ḳilā‘ = ma‘ḳil / c. me‘āḳil = m. vezer = m. hīrz) h. P6b2

hīşāvendlik (Far. + T.) Akrabalık.

hīşāvendlik ḳıl- Akrabasıyla ilgilenip üzerine düşeni yapmak.

(Ar. vaşale) h.-dı P84b4 [Y **ulaş-**]

hişt (Far.) Tuğla, kiremit, fayans vb.

hişt birle <ör-> (Kuyuyu) Taşla yapmak.

(Ar. tavā) h.-dı²⁷² P94b3 [Y **ḳopar-**]

hişt birle örilmiş ḳuzuğ Duvarı taşla örülmüş kuyu.

(Ar. tavīyy) h. P94b3 [Y **ḳoparılmış ḳuzuğ**]

hiṭāb (Ar.) Sözü yöneltme, seslenme.

hiṭāb ḳıl- Biriyle sohbet etmek, konuşmak, söyleşmek.

(Ar. hāṭabe) h.-dı Y256b6 [P **cüfleş-**]

hiż (Far.) Cinsel iktidarı olmayan.

(Ar. ‘innīn) h. P20a5 [Y **yumşak**]

hiżmetkār (Ar. + Far.) Hizmet eden. *krş. hidmetkār*

(Ar. ḳafedet) h. (hiżmetkārlar) Y65b3 [P **ka‘be hiżmetkārı, oğul oğlanı; Y yārīci, hiżmetkār, oğul oğlanı**]

hor (Far.) İtibarsız, zelil, alçak, kötü mayalı. *krş. hī‘ār*

²⁷² hişt birle <ördi>

(Ar. ḥaḳīr) ḥ. Y199b7 [P ḥ̣ār]

(Ar. nezī / c. enzāl) ḥ. Y203b7 [P yawuz]

ḥor bol- Hakir, zelil olmak; küçük, önemsiz, kötü mayalı olmak.

(Ar. şāğira) ḥ.-dı Y158a6 [P kiçig bol-]

(Ar. deḥara) ḥ.-dı Y188b4 [P ḥ̣ār bol-]

(Ar. ḥaḳura) ḥ.-dı Y199b6 [P ḥ̣ār bol-]

(Ar. nezule) ḥ.-dı Y203b7 [P yawuz bol-]

ḥor kııl- 1. Horlamak, küçümsemek, zelil kıılmak.

(Ar. ezelle) ḥ.-dı Y225a2 [P ḥ̣ār kııl-]

(Ar. ḥaḳkara) ḥ.-dı Y240b2 [P ḥ̣ārıla-]

(Ar. zellele) ḥ.-dı Y249b7 [P ḥ̣ār kııl-]

2. Rezil etmek, utandırmak.

(Ar. aḥzā) ḥ.-dı Y233b4 [P ḥ̣ārıla-]

ḥor kör- Küçümsemek, horlamak, zelil görmek.

(Ar. isteḥkara) ḥ.-dı Y305b2 [P ḥ̣ārıla-]

(Ar. istaşğara) ḥ.-dı Y305b4 [P kiçig san-; Y kiçig körün-]

(Ar. isteẓelle) ḥ.-dı Y309a6

ḥor er 1. Zül ve hakarete razı, tahammüllü adam.

(Ar. şāğir) ḥ. Y158a6 [P kiçig taḳı ḥ̣ār er]

2. Değersiz, kötü mayalı kimse.

(Ar. enzāl) ḥ. (ḥor erenler) Y204a1

→ kendü ḥor bol- P63b3, Y67b3

ḥorasānī (Ar.) Horasanlı, Horasan'dan (gelen).

ḥorasānī tiwe Çift hörgüçlü deve.

(Ar. buḥtī / c. buḥt = c. beḥātī) ḥ. Y44b7 [P beserek]

ḥorla- (I) (Far. + T.) 1. Küçük, hakir görmek, küçümsemek.

(Ar. ḥaḳara) ḥ.-dı P63b3 [Y ḥ̣ārıla-, uçuzla-]

(Ar. ehāne) ḥ.-dı Y231a2 [P ḥ̣ārıla-]

(Ar. iḥteḳara) ḥ.-dı Y267a3 [P ḥ̣ārıla-]

(Ar. isteḥaffe) ḥ.-dı Y309a2

2. Kınamak, ayıplamak.

(Ar. zemme) ḥ.-dı P116a8 [Y yir-]

ḥorla- (II) 1. Horlamak, uyku sırasında gürültülü solumak.

(Ar. faḥḥa) ḥ.-dı P78b9; Y91a3

(Ar. ḡaḥḥa) ḥ.-dı P80a6; Y93a2

2. İnsan ya da hayvan genizden seslenmek.

(Ar. neḥara) ḥ.-dı P65a6; Y70a2

ḥorluḳ (Far. + T.) Zillet, kahr, zulüm.

(Ar. ḥasf) ḥ.+mı P123a4

ḥorūs (Far.) Horoz.

(Ar. dīk / c. diyeye) ḥ. P52b7; P155b4 [Y **erkek taḥuk**]; P159a5 [Y **erkek taḥuk**]; P217a10 [Y **erkek taḥuk**]; P217b9 [Y **erkek taḥuk**]; P218a13; P218b1

(ḥorūs) **taḥukı** Horozun boyun tüyü. Horoz ibiği.

(Ar. ‘ifriye) t. Y53a2 [P **ḥorūs übüki**]

(ḥorūs) **tumşukı** Gaga. Kuş burnu.

(Ar. minḳār / c. menāḳīr) t. P52b8; Y53a3

ḥorūs übüki Horozun boyun tüyü. Horoz ibiği.

(Ar. ‘ifriye) ḥ. P52b7 [Y (ḥorūs) **taḥukı**]

ḥoş (Far.) Hoş, güzel.

ḥoş aş İştah duyulan, lezzetli yemek.

(Ar. ṭa‘āmun şehiyy) ḥ. P128b8

ḥoş āvāz Ses, şarkı. Güzel hatıra, güzel şöhret.

(Ar. şavt) ḥ. P212b14

ḥoş biti- İnce ve satırların arasını yakın yazmak.

(Ar. nemneme) ḥ.-di P217b1 [Y **beze-**]

ḥoş bol- 1. Bir şey güzel, hoş olmak.

(Ar. ‘azube) “*suw ḥoş boldı*” Y198a5 [P **süçüg bol-**]

(Ar. ṭābe) ḥ.-dı P85b6; Y101a5

2. Söz ya da ses yumuşak olmak.

(Ar. raḥume) “*üni ḥoş boldı*” Y204a4 [P **yumşak bol-**]

3. Hastalıktan iyileşmek.

(Ar. bera’e = m. beri’e) ḥ.-dı P95a3 [Y **ezgü bol-**]

ḥoş bul- İyi ve güzel bulmak, iyi ve güzel saymak.

(Ar. isteṭābe) ḥ.-dı Y310b6

ḥoş es- Rüzgâr hafif esmek.

(Ar. neseme) ḥ.-di P76b8 [Y **yumşak es-**]

(Ar. tenesseme) ḥ.-di P211a13

ḥoş kel- Hoşuna gitmek, hayrete düşürmek.

(Ar. āneḳa) ḥ.-di P177b1 [Y **taṅḳa ketür-**]

(Ar. rāḳa) ḥ.-di P121b2 [Y **taṅḳa ketür-**]

ḥoş kelme- Uygun olmamak, iyi gelmemek.

(Ar. nebā) “*yir ḥoş kelmedi anḡa*” Y152a4 [P **yaraşma-**; Y **ḳarār ḳılma-**]

ḥoş ḳıl- 1. Bir şeyi iyi, hoş, güzel, temiz kılmak.

(Ar. eṭābe) ḥ.-dı P185b2; Y231a4

(Ar. ṭayyibe) ḥ.-dı P199a6; Y254a2

2. Şaka yapmak, şakalaşmak.

(Ar. ṭāyebe) ḥ.-dı P203a10 [Y **hoşluk ḳıl-**]

3. Arzu etmek, canı çekmek, imrenmek.

- (Ar. şehhā) ħ.-dı Y256a6 [P **hoş tile-**]
hoş kölige Daimi olan gölge.
(Ar. zıllun zālīl) ħ. Y250a1 [P **çerb kölege**]
hoş mezelig bul- Bir şeyi hoş ve tatlı bulmak.
(Ar. iste' zebe) ħ.dı Y304a6
hoş ot 1. Bedene sürülüp ovuşturulan ot vs.
(Ar. delūk) ħ. Y130a4 [P **sürtüngü nerse**]
2. Karışımının çoğu safran olan koku.
(Ar. ħalūk) ħ. Y245a3 [P, Y **sarığ ot**]
hoş ot türt- Birine safranlı bir çeşit koku sürmek.
(Ar. ħallağa) ħ.-ti Y245a3 [P **sarığ ot türt-**]
hoş ot türtin- Ovunulacak, vücuda sürülecek ilaç vs. sürünmek.
(Ar. deleke) *"hoş ot türtindi isig suw içinde"* Y130a4-5 [P (**sürtüngü nerse birle**) **sürtün-**]
hoş söz Güzel söz.
(Ar. a' yunā) ħ. Y54b5 [P **ezgü söz**]
(Ar. milah) ħ. (hoş sözler) P164a3 [Y **tuzluğ söz**]
hoş suw Tatlı, hoş su.
(Ar. ' azb / c. miyāhun ' izāb) ħ. Y198a5 [P **süçüg suw**]
hoş tab' lıg Mizahçı kişi.
(Ar. fekih) ħ. P145a3²⁷³; Y171b1 [Y **şāzī er**]
hoş tab' lıg bol- Hoş tabiatlı, nükteci olmak.
(Ar. fekihe = m. fekuhe) ħ.-dı Y171a7 [P **tab' ı hoş bol-**; Y **şāzmān bol-**]
hoş tik- Nakışlayıp süslemek, dekore etmek.
(Ar. nemneme) *"hoş tikdi tonrı"* P217b2
hoş tile- Arzu etmek, canı çekmek, imrenmek.
(Ar. şehhā) ħ.-dı P200b7 [Y **hoş kııl-**]
hoş ün Sesi ince, sözü latif olan kız.
(Ar. raḥīm) ħ. Y204a5 [P **yumşak ünlig**]
hoş yel Hafif ve latif esen rüzgâr.
(Ar. nesīm) ħ. P4a6
hoş yız 1. Koku, hoş koku.
(Ar. neşr = m. reyyā = m. ' arf = m. rāyiḥa = m. rayīḥ) ħ. P31a6
(Ar. ' iṭr = m. ḫīb = m. fuvh / c. evfāh) ħ. Y33b3 [P **yız**]
2. Fesleğen, hoş kokulu bitki.
(Ar. reyḥān) ħ.+nı P182a1
3. Terkibinin çoğu safran olan bir çeşit koku.
(Ar. ħalūk) ħ. P210b8

²⁷³ hoş tab' lıg

hoş yız satğucu Güzel koku satan kimse.

(Ar. ‘aṭṭār) ḥ. Y33b3 [P **yız yıpar satğucu**]

hoş yız türtün- 1. Güzel kokuyla kokulanmak.

(Ar. te‘aṭṭara) ḥ.-di²⁷⁴ P210a1

2. Safranlı bir çeşit koku sürünmek.

(Ar. teḥallaḳa) ḥ.-di P210b8

hoş yızığlıg kıl- Güzel kokuyla kokulamak, güzelleştirmek, süslemek.

(Ar. ‘arrafe) “*hoş yızığlıg kıldı uşmaḥnı uşmaḥlıklarka*” Y244b4 [P **hoş yızlıg kıl-**]

(Ar. ‘aṭṭara) ḥ.-dı Y241b1 [P **hoş yızlıg kıl-**]

hoş yızlangan çiçek Güzel kokulu çiçek.

(Ar. eric) ḥ. P132a7

hoş yızlıg kıl- Güzel kokuyla kokulamak, güzelleştirmek, süslemek.

(Ar. ‘aṭṭara) ḥ.-dı P191b4 [Y **hoş yızığlıg kıl-**]

(Ar. ‘arrafe) “*hoş yızlıg kıldı taṅrı uçmaḥnı ehliṅe*” P193b3 [Y **hoş yızığlıg kıl-**]

hoş yızlıg ma‘cūn Kokulu bir macun.

(Ar. laḥlaḥa = f. ḳaranful = f. sunbul) ḥ. P31a9

→ köṅgli hoş bol- Y117a2; ṭab‘ı ḥ. bol- P145a2

→ köṅül hoşı P85b7, Y101a5

hoşlan- (Far. + T.) Bir şeyden çok hoşlanıp pişman olmak.

(Ar. tefekkehe) ḥ.-dı Y291b4 [P ‘**aceb tut-**]

hoşlu/uk (Far. + T.) İyilik, hoşluk, güzellik.

hoşlık bir- Şifa vermek, hastalığı iyileştirmek.

(Ar. şefā) ḥ.-di P91b8 [Y **şifā ber-, ezgü bol-**]

hoşlu/uk kıl- 1. Şevke getirip coşturmak. Sevinçten sıçramak.

(Ar. teṭarrabe) ḥ.-dı P209a10

2. Şaka yapmak, şakalaşmak.

(Ar. tāyebe) ḥ.-dı (hoşluk kıl-) Y263b3 [P **hoş kıl-**]

hoşluk saṅga “Allah sana iyilik versin!” anlamında “Allah tarlalarımı sulasın!”

(Ar. seḳyen leke) ḥ. Y58b4-5 [P **ezgülik saṅga**]

→ tirlik hoşluğu P24b8

→ taṅrı hoşluk içinde tutsun Y58b1

hoşnūd (Far.) Razi, hoşnut.

(Ar. raḳıyy) ḥ. P151a8 [Y **un<a>ḡan, hoşnūd bolḡan**]

hoşnūd bol- Hoşnut, razı olmak, beğenmek, seçmek.

(Ar. raḳıye) ḥ.-dı P151a7; Y180a2 [P **pesend kör-**]

(Ar. irteḳā) ḥ.-dı P207a2 [Y **hoşnūd kıl-**]

hoşnūd bolḡan Razi, hoşnut.

²⁷⁴ <türtüندی>

(Ar. rażiyy) ħ. Y180a3 [P **ħoşnūd**, Y **oŋgan**]

ħoşnūd kı1- Gönlnü almak, razı etmek, razı kılmak.

(Ar. a' tebe) ħ.-dı P172a1; Y210b1

(Ar. arzā) ħ.-dı P187a4; Y234a1

(Ar. irteżā) ħ.-dı Y275b6 [P **ħoşnūd bol-**]

ħoşnūd kılmak tile- Karşısındakinden kendisini razı ve hoşnut kılmasını istemek.

(Ar. iste' tebe) ħ.-dı Y304a6

ħoşnūdlı/uk (Far. +T.) Hoşnutluk, rıza.

(Ar. merzāt) ħ. P151a8; Y180a4

(Ar. ' utbā') ħ. P172a1 [Y **ħoşnūdluk**]; (ħoşnūdluk) Y210b2 [P **ħoşnūdlık**]

ħoşnūdluk tile- Rızasını istemek, almak; gönlnü almak.

(Ar. isterzā) ħ.-dı Y312b7 [P **rāzın tile-**]

ħoşsız (Far. + T.) Kötü; güzel olmayan.

ħoşsız bol- Söz değersiz, bayağı olmak.

(Ar. ğaşse) ħ.-dı P78a8 [Y **bī-meze bol-**]

ħoşsız söz Hayırsız ve bozuk söz.

(Ar. ħadīsun ğass) ħ. P78a9 [Y **bī-meze söz**]

hu Bir ünlem, seslenme.

hu kuş İshak kuşu, bataklık baykuşu.

(Ar. zuvva') h. Y52b7 [P **hu kuşı**]

hu kuşı İshak kuşu, bataklık baykuşu.

(Ar. zuvva') h. P52b6 [Y **hu kuş**]

hū (Far.) Huy, mizaç.

→ ezgü hūluğ urağut Y21b6

hūb (Far.) Latif, güzel.

(Ar. hūb) ħ. P166a5

hūb bol- Latif, güzel, hoş olmak.

(Ar. laṭufe) ħ.-dı P166a5

hūb kı1- Güzelleştirmek.

(Ar. nażara) ħ.-dı P102b8 [Y **körklüg kı1-**]

hubve (Ar.) Bel sargısı, bel kuşağı.

(Ar. hubve) ħ.+si P206b10

huduk Eşek sıpası. *krş. kuduk*

(Ar. ceḥaş / c. ceḥāş) ħ. Y46a1 [P **eşek kudukı**]

huqqa (Ar.) Hokka.

huqqa satğucu Hokkacı.

(Ar. ḥaqqāk = f. ḥarrāt) ħ. P13b2 [Y **müllikçi**]

hul' (Ar.) Karısından mal alıp boşama.

(Ar. hul') ħ. Y191a3 [P **özini satğın almak**]

hul' **kı1-** Mal karşılığında boşamak.

(Ar. hale' a) h.-dı P158b4; Y191a2

hūlu/ug (Far.) Huylu, huyu (...) olan.

→ yawuz hūlīg P136b4; yawuz h. bol- P136b3

→ körklüg hūluğ er Y165a6; yawuz h. bol- Y159b5

hulq (Ar.) Huy.

(Ar. hulq) h. P210b9

hulqlan- (Ar. + T.) Huyulanmak, huy edinmek.

(Ar. tehallaka) "hulqlandı özge kişi hulq birle" P210b9

hulqlıg (Ar. + T.) Huylu, huyu (...) olan.

→ ezgü hulqlıg tişi P22a2

humārlıg (Ar. + T.) Sarhoş, sersem.

humārlıg bol- Şarabın sarhoşluğu sonunda meydana gelen ağrı ve ağırlığa düşmek.

(Ar. humira) h.-dı Y207a7 [P **maḥmūr iglig bol-**]

hums (Ar.) Beşte bir.

hums al- Malın beşte birini almak.

(Ar. hamese) h.-dı P103a9 [Y **māldın bişde bir al-**]

hūn (Ar.) Masa, sofrası, sini.

(Ar. hīvān / c. hūn = m. sufra / c. sufer) h. Y5b7 [P **aşsız tirki**]

hūn destāri Mendil.

(Ar. mindīlu'l-ğamr / c. menādīl) h. Y6a1 [P **el silgü destār**]

hunbere (< Far. humberē) Küçük küp, kumbara.

(Ar. bustūka / c. besātīk) h. P11b4; Y5b5

→ kiçig hunbere P11b5; yaşıl h. Y5b6

hūne (< Far. kunde) Yastıgaç; üzerinde hamur açılan tahta. *krş. künde*

(Ar. seḳībe) h. P10b6; Y4a6

→ (etçi) hūnesi Y35a1

hurcīne (Ar.) Hurç, heybe.

(Ar. hurc) h. P13a2; Y8a3

hurma (Far.) 1. Hurma ağacı.

(Ar. naḥlet) h.+nı P63a3

h.+ğa P63a3

(Ar. naḥl) h. Y128b4

h.+nı Y86a6 [P **hurma yıgaçı**]; Y87a4 [P **hurma yıgaçı**]

2. Hurma ağacının meyvesi.

(Ar. nebīz) h.+nı P63a1

(Ar. temr) h. P213b5

h.+nı P210a11; P213b5; Y287a5

hurma birle yüklenmiş hurma yıgaçı Meyvesi pek bol hurma ağacı.

(Ar. naḥletun mūḳīr = m. mūḳira) ḥ. Y226b1 [P **ḥurmā birle yüklenmiş yığaç**]

ḥurmā birle yüklenmiş yığaç Meyvesi pek bol hurma ağacı.

(Ar. naḥletun mūḳīr = m. mūḳira) ḥ. P182b1 [Y **ḥurmā birle yüklenmiş ḥurmā yığaçı**]

ḥurmā çakırı Hurma şarabı.

(Ar. nebīz) ḥ. P31b6 [Y **ezme**]

ḥurmā çekürdeki Hurma çekirdeği.

(Ar. nevā) ḥ. P6a2

ḥurmā kapı Hurma tulumu.

(Ar. ḳimṯīr) ḥ. P6a3

ḥurmā koyğu iziş Kamıştan yapılmış hurma sepeti.

(Ar. ḳavşarra) ḥ. P13a4 [Y **şeker tenḡi**]

ḥurmā tenḡi Hurma çuvalı.

(Ar. ḥulle) ḥ. Y8a4 [P **sirke koyğu iziş**]

ḥurmā yığaçı Hurma ağacı.

(Ar. naḥlet) ḥ. P182b1; Y226b1

ḥ.+n Y66b7

ḥ.+nı P189b1; Y66b7; Y237b4

(Ar. naḥl) ḥ. P106b2 [Y **ḥurmā**]

ḥ.+nı P75b4 [Y **ḥurmā**]; P76a4 [Y **ḥurmā**]; P104a2; P112a6; Y125b1

ḥurmā yipi Çekirdek filizi.

(Ar. fetīl) ḥ. P6a3

→ yaş ḥurmā ḳoyaçaḳ Y8a4; sütge eritilmiş ḥ. P35b2

ḥurmān (< **ḳurbān F. / T. + Far.**) Yay kılıfı. *krş.* **ḳurbān**

(Ar. mān) ḥ. P45a2

ḥuşūmet (Ar.) Düşmanlık. Çekişme.

(Ar. ḥuşūmet) ḥ.+ni P74b5; Y85a1

ḥuşūmet ḳılış- 1. Biriyle mücadele, münazaa etmek.

(Ar. ḥāşame) ḥ.-dı P202b1 [Y **perḥāş ḳıl-**]

2. Birbiriyle düşmanlaşmak. İki düşmandan her biri haklı olduğunu iddia etmek.

(Ar. teḥāḳḳa) ḥ.-dılar P214a8

→ kesilgen ḥuşūmet P74b6

ḥuşūmetleş- (Ar. + T.) Çekişmek, didişmek. Tarafların her biri haklı olduğunu iddia etmek.

(Ar. ḥāḳḳa) ḥ.-di P202b9 [Y **perḥāş ḳıl-**]

ḥuşūmetliḡ (Ar. + T.) Düşmanlık taşıyan, düşman.

→ ḳatıḡ ḥuşūmetliḡ bol- P145b6; ḳatıḡ ḥ. P145b6

ḥuşye (Ar.) Er bezi, testis.

ḥuşye başı çıkar- Hayasını çıkarıp iḡdiş etmek.

(Ar. vece'e) ḥ.-dı (ḥuşye başın çıkar-) Y195b4 [P, Y **sanç-**]

ḥuşyesi taşlıḡ bol- Mesanedeki taşlardan dolayı sidik zoru olmak.

(Ar. huşiyeye) h̄.-dı Y208b6 [P **ķavukı taşlıĝ bol-**]

→ (buĝra) huşyeyi Y45a3

h̄uş (Far.) Akıl, fikir.

h̄uş tut- Anlamak, bilmek.

(Ar. feţine) “*h̄uş tuttı iş birle*” P111a5 [Y **us ķıl-**]

h̄uşe (Far.) Salkım.

→ asılmış h̄uşe P6a1

→ üzüm h̄uşesi P6a1

h̄uţbe (Ar.) Minberden verilen öğüt.

(Ar. h̄uţbe) h̄.+ni P205b1

h̄uţbe okı- Hitap etmek. Vaaz etmek.

(Ar. h̄aţabe) h̄.-dı P95b6; Y114b2

→ kesük h̄uţbe P134b6

h̄uzūr (Ar.) Huzur; kat.

(Ar. h̄azret = m. h̄uzret = m. h̄izret = m. h̄azar = m. maḥzar / c. meḥāzīr) “*sözledim aṅga fulān h̄uzūrında*” P100b3 [Y **h̄azırlık ķatı**]

h̄uccet (Ar.) 1. Delil.

(Ar. delīl / c. edille) h̄. P115b8 [P **yol köztergen**]; Y140b6 [P **yol köztergen**]

(Ar. h̄uccet) h̄.+ti P158a4

h̄.+ini P175b4

h̄.+ni P187b8; Y235a4

(Ar. dālle) h̄. P181b4

h̄uccet birle tek ķod- Delille dehşete düşürmek, hayret ettirmek.

(Ar. behete) h̄.-dı Y184b3 [P **h̄ayrān ķıl-**; Y **bühtān ķıl-**]

h̄uccet birle tek ķoz- Delille galip gelip susturmak, delil göstermek.

(Ar. bekkete) h̄.-dı Y238a5 [P **tek ķoz-**]

(Ar. iḥtece) h̄.-dı P205b13; Y272a3

h̄uccet ķılış- Birbiriyle mücadele etmek, tartışmak.

(Ar. teḥāce) h̄.tılar Y301a1 [P **h̄uccetleş-**]

2. Us, akıl. Bilmece.

(Ar. ḥaciyye) h̄. P214b7

3. Naz, işve, cüret.

(Ar. dālle) h̄. Y225a1 [Y **nāz ķılĝan ‘avret , baymaķ, vedā‘**]

h̄uccet ķıl- Şuhluk edip naz ve işvenmek.

(Ar. edelle) h̄.-dı P181b3 [Y **üstāhlık ķıl-**, **vidā‘ ķıl-**]

h̄uccetleş- (Ar. +T.) Birbiriyle mücadele etmek, tartışmak.

(Ar. ḥāce) h̄.-di P202b6; (h̄.-ti) Y261b7

(Ar. teḥāce) h̄.-diler P214a6 [Y **h̄uccet ķılış-**]

(Ar. teḥāce) h̄.-diler P214b7

hüküm (Ar.) Hüküm, dava; sorun.

(Ar. қазаыые / c. қазаыа) һ. P91b3; Y84a3; Y109a4

һ+de P74a5

(Ar. һukm) һ.+ni P216a6

hüküm kııl- 1. Hüküm vermek, hükmetmek, Dilediğini istemek, kendi iradesiyle karar vermek.

(Ar. қаза) “*hüküm kııldı anğa anıng üze*” P91b3; Y109a3

(Ar. һakeme) һ.-dı P109a9; Y132b2

(Ar. iһtekeme) һ.-dı P205b6; Y271a5

2. Mahkemede sicil yazmak.

(Ar. seccele) һ.-dı Y246b1 [P, Y **sicilnâme biti-**]

3. Sağlamlaştırmak, pekiştirmek.

(Ar. etraşa) һ.-dı P175b3

hüküm kılgan Hükmeden.

(Ar. һākīm = m. һakem) һ. P109b1; Y132b3

hükümge tüş- Hüküm vermek.

(Ar. һakeme) һ.-di P202a14

→ müfliske hüküm kııl- Y242b2

hüner (Far.) Beceriklilik, ustalık.

hüner kııl- Yiğitlik göstermek.

(Ar. eblā) h.-dı P187b6 [Y **erdem kııl-**]

hürmet (Ar.) 1. Ant, ahit, teminat.

(Ar. zımme / c. zımem = m. zimām = m. zimār = m. ‘ahd / c. uhūd = m. ‘aқd / c. ‘uқūd = m. mīşāқ / c. mevāşīқ = m. veşīқа / c. veşā’iқ = f. emāne / c. emānāt) һ. Y27a1 [P, Y ‘ahd; Y **bıçığ**]

2. Onur, şeref, itibar, saygınlık.

(Ar. şeref) һ. P128a9

(Ar. һurmet) һ.+ini P205a12

һ.+ni Y270a6

hürmet tut- Saygı göstermek.

(Ar. iһtereme) һ.-tı P205b5; Y271a4

hürmetlig (Ar. + T.) Seçkin, hatırlı, şeref ve itibar sahibi, asilzade.

(Ar. һatīr) һ. P164b3; Y199b7

(Ar. vecīh / c. vucehā) һ. P169a5; Y206b4

(Ar. şerīf) һ. Y202a1 [P **uluğ**]

(Ar. nebīl) һ. Y203b7 [P **çawlıg**]

hürmetlig bol- Seçkin, hatırlı, mevki ve mertebesi yüksek olmak, şerefe nail olmak.

(Ar. һaṭūra) һ.-dı P164b3; Y199b7

(Ar. şerufe) һ.-dı Y202a1 [P **uluğ bol-**]

(Ar. vecuhe) һ.-dı P169a5; Y206b4

(Ar. teşerrefe) һ.-dı P210b5

(Ar. nebule) ħ.-dı Y203b6 [P **çawlıĝ bol-**]

I

1- Göndermek, yollamak, çıkarmak. *krş.* **1d-**, **1z-**

(Ar. hedā) “*kelinni küdegüsi tapa ıdı*” Y107b6 [P **1z-**]

→ yıl 1- Y76a3; yıl 1.- Y80a4

1d- Göndermek, yollamak, çıkarmak. *krş.* **1-**, **1z-**

→ aylak 1d- Y254a1; yalawaç 1.- Y260b4; yolını 1.- Y256a1

ıdlan- İşlenmek, (deri) tabaklanmak. *krş.* **ızlan-**

ıdlanmaduĝ kôn Ham deri.

(Ar. ihāb / c. uhub) 1. Y30b4 [P **hām teri**; Y **yaş teri**]

ıklık Telli bir çalgı.

(Ar. şaĝĝāne = f. rebāb = f. tūnbūr) 1. P30b2

ıma Dağ keçisi(nin tekesi). *krş.* **ımka**

(Ar. va‘1 / c. ev‘āl) 1. P49a7 [Y **ımka**]

ıma oĝlaĝı Dağ keçisinin oĝlaĝı.

(Ar. ğufr) 1. P49a8

→ tişi ima P49a7

ımka Dağ keçisi(nin tekesi). *krş.* **ıma**

(Ar. va‘1 / c. ev‘āl) 1. Y48a5 [P **ıma**]

→ tişi ımka Y48a5

ımızĝan- 1. Uyku basmak, uyuklamak, uyuklama biçiminde gevşeklik gelmek.

(Ar. vesene = m. vesine) 1.-dı P84b9; Y100a3

(Ar. ne‘ase) 1.-dı P103b6; Y125a2

2. Hafif uyku uyumak. Uyuklamanın şiddetinden başını sallamak.

(Ar. hevveme) 1.-dı P199a1 [Y **uykula-**]

3. Uyumak; rahat etmek.

(Ar. sebete) 1.-dı Y64a1 [P, Y **rāhatlan-**]

ımızĝanĝan er Pek çok uyuyan kimse.

(Ar. vesnān = m. vesin) 1. P85a1 [Y **ımızĝanmış er**]

ımızĝanĝan tişi Rahat vs.den tembellik tutan kadın.

(Ar. vesnā) 1. P85a2 [Y **ımızĝanĝan uraĝut**]

ımızĝanĝan uraĝut Rahat vs.den tembellik tutan kadın.

(Ar. vesnā) 1. Y100a5 [P **ımızĝanĝan tişi**]

ımızĝanmış er Pek çok uyuyan kimse.

(Ar. vesnān = m. vesin) 1. Y100a4 [P **ımızĝanĝan er**]

ıncĝırık Hıçkırık. *krş.* **ıncıkılık**

ıncgırık tut- Hıçkırık tutmak.

(Ar. vāka) 1.-tı P121b5 [Y **ıncgır-**]

ıncıklık Can çıkarken bazılarında görülen hıçkırık illeti. *krş.* **ıncgırık**

(Ar. fuvāk) 1. Y36b6

ıncgır- 1. Hıçkırmak, hıçkırık tutmak.

(Ar. vāka) 1.-dı Y149a1 [P **ıncgırık tut-**]

(Ar. sheka) 1.-dı Y81a6

2. İnlemek; inleyerek soluk almak.

(Ar. zehara) 1.-dı P64a1; Y68a3

ıncırçak Yük eyeri; öküz semeri.

(Ar. yün) 1. P42b4

ıncra- 1. Ses çıkarmak, ötmek. *krş.* **ıncran-**, **ıncle-**

(Ar. hanne) “*ıncen ıncradı*” Y95b3 [P **ıncran-**]

(Ar. eranne) 1.-dı P182a2

2. İç çekmek; soluğu uzunca çekip dışarı vermek.

(Ar. zefera) 1.-dı P64a2; Y68a4

3. Acı ve üzüntüden ah etmek.

(Ar. enne) 1.-dı Y95b2 [P **ıncle-**]

4. Yas tutmak.

(Ar. zenne) “*uragut ıncradı*” Y95b5 [P **ıncle-**]

ıncran- 1. Ses çıkarmak. *krş.* **ıncra-**, **ıncle-**

(Ar. hanne) “*ıncrandı inen*” P81b8 [Y **ıncra-**]

2. Açlık veya elemden kıvranıp feryat etmek.

(Ar. tezavvera) “*ıncrandı açlıkdın*” P212a9

3. Nağme yapmak.

(Ar. teranneme) 1.-dı P211a9

ır Şarkı, musiki.

(Ar. gīnā / c. aḡniye / c. eḡānī) 1. Y33a1 [P **ır üni**]

1.+dın P125a3; Y153b5

ır üni Şarkı, musiki.

(Ar. gīnā / c. aḡniye / c. eḡānī) 1. P30b4 [Y **ır**]

ır- 1. Bir şeyi başkasından ayırmak, uzaklaştırmak.

(Ar. māze) 1.-dı Y103b2 [P **azır-**]

2. Bir yerden ayrılmak, kopmak.

(Ar. zāyele) 1.-dı Y263b6 [P **azrılış-**]

ıra- Ayrılmak.

(Ar. bāyene) 1.-dı Y263b7 [P **azrıl-**]

ıraq 1. Uzak; yakın olmayan.

(Ar. be‘īd) 1. Y199b2 [P **yıraq**]

2. Ayır, ayrılmış.

(Ar. ma' zel) 1. turur Y84a7 [Y **azrılmış**]

ırak bol- Uzak olmak, uzaklaşmak.

(Ar. şehāta) “*menzil ırak boldı*” Y190a7 [P **yıra-**]

(Ar. intebeze) 1.-dı Y266b6 [P **yırac bol-**; Y **bir yanğa otur-**]

ırak ko- Uzaklaştırmak.

(Ar. bā' ade) 1.-dı Y257b2 [P **yıra-**]

ırakdın körge er Uzaktan görebilen kimse.

(Ar. fāmiḥu't-ṭarf) 1. P155b6 [Y **yıracdın körge közlüg er**]

‘**ırāk (Ar.)** Orta Doğu’da bir ülke.

ırākğ/ka teg- Irak’a gitmek.

(Ar. a' raqa) 1.-di P178a1; (‘ırākğa teg-) Y219a6

ırçı Şarkıcı.

(Ar. muṭrib) 1. P30a9 [Y **kopuzçı**]

ırla- Şarkı söylemek, nağme yapmak.

(Ar. negame) 1.-dı P76b9 [Y **akrun sözle-**]

(Ar. semede) 1.-dı P98b8; Y118b3

(Ar. teğannā) 1.-dı P212b13

ırlamak Şarkı, musiki.

(Ar. ğinā) 1. Y195a7

1.+da P161a9

ırlat- Şarkı vs. söyletmek.

(Ar. ğannā) 1.-tı Y256a5 [P **ırlatur-**]

ırlatur- Şarkı vs. söylemek.

(Ar. ğannā) 1.-dı P200b6 [Y **ırlat-**]

ırsın- Üşümesini gidermek.

(Ar. işṭalā) “*ırsındı otğa*” P207a9 [Y **çön-**]

(Ar. istedfe'e) “*ırsındı ton birle*” Y304a3 [P **ırsığ bol-**]

ırsır- 1. Dişlemek, dişleri arasına alıp sıkıştırmak.

(Ar. aẓza) “*ırsırdı elini*” P146b3

1.-dı Y173b2

2. Yumuşaklığını sertliğini bilmek için ısırmak.

(Ar. ' aceme) “*yığaçını ırsırdı*” Y133a5 [P **sınamak için ırsır-**]

3. Eşek vs. birini ağız ucuyla ısırp iz bırakmak, zedelemek.

(Ar. kedeme) “*ırsırdı eşek*” P76b3

1.-dı Y88a1

→ **sınamak için ırsır-** P110a2

ırsırğ/ka 1. Kulağa takılan askı küpe.

(Ar. şenf / c. şunūf) 1. P5b8 [Y **küpe**]

2. Küpe veya salkım küpe.

(Ar. *ķurt* / c. *ķuraṭa*) 1. Y1a6 [P **küpe**]

ısrıĝa as- Küpe takmak. *krş. ısrıĝa*

(Ar. *ķarraṭa*) “*ısrıĝa asdı ķulaķıñĝa*” P192b8 [Y **küpe** **ķat-**, (**küpe**) **ur-**]

ısrıĝa soķ- Askı küpe takmak.

(Ar. *şeffefe*) “*ısrıĝa soķdı tişige*” P193b1 [Y **küpe** **ur-**]

ısrıĝa urun- Kulaĝına küpe takıp süslenmek.

(Ar. *teşennefe*) 1.-dı P210b5

ısıt- Isıtmak, kızdırmak.

(Ar. *saĝĝane*) 1.-tı P195b3; Y248a3

ısıtma Sıtma.

(Ar. *ħummā* / c. *ħumyāt* = m. *şālib*) 1. P33a9 [Y **ısıtma** **bezgek**]; P104b5 [Y **ısıtma** **bezgek**]

ısıtma bezgek Sıtma.

(Ar. *ħummā* / c. *ħumyāt* = m. *şālib*) 1. Y36b3 [P **ısıtma**]; 1. Y126a5 [P **ısıtma**]

ısıtma bezgeklig bol- Sıtmaya yakalanmak.

(Ar. *ħumme*) 1.-dı Y208b1 [P **bezgeklig bol-**]

ısmarla- (Far. + T.) Teslim etmek. *krş. ısparla-*

(Ar. *selleme*) 1.-dı Y247a6 [P **ısparla-**]

→ *özin ısmarla-* Y247a7

ısparla- (Far. + T.) 1. Teslim etmek. *krş. ısmarla-*

(Ar. *selleme*) “*ısparladı añĝa nerseni*” P195a3 [Y **ısmarla-**]

2. Bir işi bir kimseye bırakmak, sipariş etmek.

(Ar. *fevveza*) “*ısparladı añĝa işni*” P198b1 [Y **it-**]

3. Teslim olunan şeyi almak.

(Ar. *teselleme*) 1.-dı P211a9

ıssıĝ²⁷⁵ Isı, sıcaklık, hararet. *krş. ısig*

(Ar. *ħarr*) 1. P4a4; P118b4 [Y **ısig**]; P156a3 [Y **ısig**]

ıssıĝ bol- 1. Isınmak, sıcak olmak, harareti şiddetli olmak, kızmak.

(Ar. *ħarra*) “*ıssıĝ boldı bizim künimiz*” P79a8 [Y **ısig bol-**]

(Ar. *ħamiye*) “*ıssıĝ boldı ot*” P151b9 [Y **ķatıĝ ıssıĝ bol-**, **ķız-**]

(Ar. *seĝane*) 1.-dı P110b5 [Y **ısin-**]

2. Isıtacak bir şey giymek, elbise vs. ile ısınmak, üşümesini gidermek.

(Ar. *istedfe'e*) “*ıssıĝ boldı ton birle*” P215a3 [Y **ısin-**]

(Ar. *defi'e* = m. *defu'e*) 1.-dı P129a8

ıssıĝ kılınmış şür<bā> Kızdırılmış çorba.

(Ar. *saĝün*) 1. P110b6 [Y **ısitilmiş şürbā**]

²⁷⁵ Kelime, metindeki açıkça şeddeyle yazılmış ilk örneğinden hareketle işaretle gösterilmese de bir şedde varsayılarak okunmuştur.

ıssıg ot Kızgın ateş.

(Ar. nârun hâmiye) 1. P152a1 [Y **kızmış ot**]

ıssıg suw 1. Kaynar su.

(Ar. mâ'un suhn = m. sahn) 1. P110b6 [Y **ısıg suw**]

2. Hamam, yıkanılan yer.

(Ar. hammâm / c. hammâmât) 1. P7a3

ıssıg suw oçakı Hamamda suyu ısıtan ocak.

(Ar. hamâmiyy) 1. P7a3 [P **ıssıg suwçı**]

ıssıg suwçı Hamam sahibi, hamamcı, hamam görevlisi.

(Ar. hamâmiyy) 1. P7a3 [P **ıssıg suw oçakı**]

ıssıg yaşlıg bol- (Göz) Üzüntü vs.den kızmak, ısınmak, sıcaklaşmak.

(Ar. sehnine) 1.-dı P110b7 [Y (közi) **yaşı ısıg bol-**]

ıssıg yir Sıcak olan yer.

(Ar. defî' = m. defiyy) 1. P129a9

→ aştamkı ıssıg yel P4a7; katıg 1. P4a5; katıg ıssıg bol- P147b3; katıg 1. kün P147b4; közi yaş<ı> 1. er P110b7; kündüzki 1. yel P4a7; tamugnınġ 1. suwı P28a9

→ özlek ıssıgı P4a4, P192a3

→ özlek ıssıgında bar- P192a3; özlek 1. yöri- P210a3

ıssıglık Isıtacak şey.

(Ar. dif') 1. P129b1

ıssıgsız Sahipsiz.

ıssıgsız bol- Melez olmak.

(Ar. hecune) t.-dı P168b5 [P **torı bol-**; Y ... **bol-**]

ıwa Yuva.

ıwa kııl- (Kuş ağaç üzerinde) Yuva edinmek.

(Ar. 'aşşeşe) 1.-dı Y249a6 [P **yuwa kııl-**]

→ çöprenki ıwa P8a1; tamdağı 1. P8a2

→ bağırtlağ ıwası P7b9; köz 1. P16b5; tiwe kuş 1. P8a1

ıwu/ıķ Geyik, karaca.

(Ar. zaby / c. zibâ) 1. P49a3 [Y **ıwıķ**]; P131b4; P210a6; (ıwıķ) Y47b7 [P **ıwıķ**]; Y72b7 [P **kezik**]

(ıwıķ) **oğlakı** Geyik, karaca yavrusu.

(Ar. ġizâl / c. ġizlân = m. ġıřf = m. raşâ = m. şâdin) 1. Y48a1 [P **ıwıķ oğlakı**]

ıwıķ oğlakı Geyik, karaca yavrusu.

(Ar. ġizâl / c. ġizlân = m. ġıřf = m. raşâ = m. şâdin) 1. P49a3 [Y **oğlakı**]

ıwıķ yatalıgı Ağaçlıktaki ceylan vs. yatağı.

(Ar. kinâs / c. kunus) 1. P8a3

→ aķ ıwıķ Y48a2; kızıl 1. Y48a2; tişi 1. Y48a1

→ aķ ıwıķ P49a4; kızıl 1. P49a4; tişi 1. P49a3

‘ıyd (Ar.) Bayram.

‘**ıyd kııl**- Bayram yapmak.

(Ar. ‘ayyede) ‘1.-dılar P199a8 [Y **bayram kııl**-]

ıyıl- Gönderilmek, bırakılmak. *krş. ızıl-, ıym-*

ıyılmış tiwe Salma bırakılıp otlayan davar.

(Ar. sarḥ) 1. (ıyılmış tiweler) Y185b6 [P **ızılmış tiwe**]

ıymn- Gönderilmek, bırakılmak. *krş. ıyıl-, ızıl-*

ıymnış esİR Serbest bırakılmış esir.

(Ar. talīk) 1. Y219a5 [P **kozılmış esİR**]

ız- 1. Göndermek, yollamak, iletmek. *krş. 1-, ıd-*

(Ar. be‘aşe) “*ızdı anıṅ tapa nerseni*” P154b4

1.-tı Y184b6

(Ar. efrade) “*ızdı anṅa yalawaçni taḳı nāmeni*” P173b2

1.-tı Y213a1

(Ar. enfeze) “*ızdı anıṅ tapa fulān nerseni*” P173b8

1.-tım Y213a7

(Ar. ersele) 1.-dı P178b6; (1.-tı) Y220b2

(Ar. serraḥa) 1.-dı P190a5; (1.-tı) Y239a2

2. Salıvermek, özgür bırakmak.

(Ar. merace) “*kölükin otlaḡka ıztı*” Y117a6 [P **koz-**]

(Ar. etlaḡa) “*ıztı esİRni*” Y219a5 [P **koz-**]

(Ar. seraḥa) 1.-dı P155b5; (1.-tı) Y185b5

ızmak Boşama. Serbest bırakma, salıverme.

(Ar. serāḥ) 1. P190a5; Y239a2

3. Gelini (süsleyip) kocasına, gerdeḡe göndermek.

(Ar. hedā) “*ızdı anıṅ tapa kelinni*” P90b4 [Y **1-**]

(Ar. zeffe) “*küdegüsiniḡe ıztı*” Y139b4 [P **kelinni ız-**]

(Ar. izdeffe) 1.-dı P206a4 [Y **ilet-**]

4. Bir şeyi diḡer şeye karıştırmak, katmak.

(Ar. merace) “*tanḡrı iki tenḡizni ıztı*” Y117a6 [P **karışdır-**]

5. Akıtmak, fişkirtmek.

(Ar. fecera) “*ızdı suwni tākke*” P102a3 [Y **kigür-**]

6. Salıvermek, indirmek, sarkıtmak.

(Ar. erḡā) “*ızdı perdeni*” P186b2 [Y **kemiş-**]

(Ar. edlā) “*ızdı kovani kuzuḡka*” P187b8

1.-tı Y235a3

7. Bırakmak, terketmek.

(Ar. esleme) “*ızdı anı helāklikge*” P179b2 [Y **kemiş-**]

8. (Kayıp) Aramak.

(Ar. enşede) “*yitükni ızu birdi anḡa*” Y213a5 [P **it-**]

9. İhsan eylemek, bahşetmek.

(Ar. esdā) “*ızdı aṅga ezgülikni*” P186b3

1.-tı Y233a2

10. Bildirmek, söylemek.

(Ar. efzā) “*sır ıztı anıṅ tapa*” Y234a2 [P ay-]

11. Taramak.

(Ar. serraḥa) “*saçni ıztı*” Y239a2 [P, Y tara-]

12. Açıklamak.

(Ar. feteha) 1.-u birdi Y304b3 [P aç-]

ızu birmek tile- Açıklamasını istemek.

(Ar. istefteḥa) “*ḫurānnı ızu birmek tiledi andın*” Y304b3 [P **açuk okımaq tile-**]

13. Bir şey diğeri üzerine konulmak.

(Ar. terekkebe) “*ızdı temürni sünḡü uçında*” P209a9 [Y **koz-**]

→ ... 1.- Y221a5; biri soṅınça birin 1.- P201b14; burunğa 1.- Y307a3; (hediyeye) 1.- P186b5, Y233a5; iwe yalawaç 1.- P172b9; iwek yalawaç 1.- Y212a3; kelin 1.- P115a1; kızlin 1.- P113b9; ḫurbān 1.- Y233a5; ḫurbānlıḡ 1.- P186b5; otlaḡka 1.- Y150b7; otlaḡka 1.- Y230b5; şalavāt 1.- Y256a3; sörçek 1.- Y121b5; uç 1.- P209a8; ügür 1.- Y226a6; ügürni 1.- P182a8; vaḫy 1.- P188a7, Y235b6; yalawaç 1.- P215b13, Y307a6; yaşru 1.- Y138a4; yel 1.- P125b9; yel 1.- P71b5; yel ız- P69a7

ızıl- Gönderilmek, bırakılmak. *krş.* **ıyıl-**

ızılmış kelin Gelin.

(Ar. hediyey) ¹. P90b5 [Y **kelin, yaṅı**]

ızılmış tiwe 1. Kendi hâline terkedilmiş, başıboş bırakılan deve.

(Ar. iblun sudā) 1. (ızılmış tiweler) P45b7 [Y **atınmış tiwe**]

2. Salma bırakılıp otlayan davar.

(Ar. sarḥ) 1. (ızılmış tiweler) P155a6 [Y **ıyılmış tiwe**]

ızış- Birbirlerine elçi veya mektup göndermek.

(Ar. terāsele) 1.-dılar P213b11

ızla- Deriyi tabaklamak, sepilemek. *krş.* **edle-, ezle-, izle-**

(Ar. debeḡa) “*ızladı terini*” P70a2 [Y **ezle-**]

ızlaḡu nerse Tabaklamada, sepilemede kullanılan şey.

(Ar. dibāḡ) 1. P70a4 [Y **ezlenmiş teri**]

ızlan- (Deri) Yumuşamak. *krş.* **ıdlan-**

(Ar. indebeḡa) “*ızlandı teri*” P208a6

ızlanmaduḡ teri Post, deri.

(Ar. mesk / c. musūk) 1. P15b6 [Y **teri**]

İ

‘ibāret (Ar.) Beyan, yorum.

‘**ibāret kı1-** Beyan etmek, belirtmek, yorumlamak.

(Ar. ‘abbera) “‘*ibāret kıldı fulān nersedin*” P191b3

‘i.-dı Y241a6

iblis (Ar.) 1. Şeytan.

(Ar. ħunnās) i. P66b4; Y71b7

(Ar. vesvās) i. P217b4; Y317a3

2. İnsanı aldatıp mağrur eden (şeytan).

(Ar. ġarūr) i. P113b1 [Y **aldağan iblis**]

iblisğa atğan yulduzlar Şeytanın taşlandığı yıldızlar.

(Ar. rucūm) i. P109b2 [Y **atğu yulduzlar**]

→ aldağan iblis Y137b4; küçlög i. Y10a7; sürilmiş i. P161b1

‘**ibret (Ar.)** Öğüt, uyarıcı sonuç alma; tuhaf, hayret.

(Ar. ‘ibret) i. P204b1 [P **i‘tibār**]

icābet (Ar.) Daveti kabul etme, emre uyma.

icābet kı1- 1. Bir işe davet olunan kimse kabul etmek.

(Ar. intedebe) i.-dı P204a2; Y265b6

2. Birine “buyur” diye cevap vermek.

(Ar. lebbā) i.-dı Y255a2 [P **lebbeyk ti-**]

3. Hapşırana “yerħamukellāh (Allah sana merhamet etsin.)” demek.

(Ar. semmete = m. şemmete) “*icābet kıldı asġırganğa*” P189b6 [Y **cevāb bir-**]

icābet kı1ur men saŋga Emrine amadeyim ve saadet dilerim.!

(Ar. lebbeyke ve sa‘deyke) i. Y58b1 [P **icābetdin soŋ icābet kı1ur men saŋga**]

icābetdin soŋ icābet kı1ur men saŋga Emrine amadeyim ve saadet dilerim.!

(Ar. lebbeyke ve sa‘deyke) i. P57a7 [Y **icābet kı1ur men saŋga**]

icāzet (Ar.) Bağış, armağan, ödül.

(Ar. cā‘ize) i. Y229b2 [P ‘**atā**; Y **cā‘ize**]

(**icāzet**) **bir-** Ödül vermek.

(Ar. ecāze) i.-di Y229b2 [P (‘**atā**) **bir-**; Y (**cā‘ize**) **bir-**]

iç 1. Dâhil, kapsam, bir şeyin dışta kalmayan tarafı.

(Ar. fi) i.+inġe P86a1; P91a1; P208a4; Y101b2; Y122b7; Y192a1; Y278b5

i.+inde P50b4; P59b4; P61a1; P64b7; P65b3; P70b3; P71b7; P73b9; P77b3; P79b3; P86a9; P88a8; P88b4; P89a2; P96a1; P99b6; P106b6; P108a9; P109b3; P111a2; P123a5; P123b3; P124a3; P124b9; P128a9; P128b2; P130b3; P131b9; P134a1, 7, 8; P138b5; P140b8; P143b9; P146a1; P154a1; P155a5; P156a1; P157a6; P157b8; P172a3; P172b2; P173a2; P175b5; P177a8; P178a8; P180a5, 6; P182b3; P183a3; P184b9; P188a2; P188b1, 2; P189a9; P189b5, 7; P190a4; P191b3, 7; P193a2, 3; P195b8; P196b5, 6; P197b6; P201a5; P201b10; P202a1, 3, 10, 11; P203a5, 9, 13; P205a4; P206b4, 8; P207a1, 8; P207b5; P208a3, 9; P209a5, 14; P209b4; P210a2, 6; P210b11, 12, 13; P211a1, 2, 15; P211b7, 10, 14; P212a2, 3, 13; P212b1, 9, 12; P213a12; P213b3; P214b3, 8, 13, 14; P215a10; P216b1, 9; P217a4, 5, 6, 8, 12; P217b3; P218a6, 7, 13; Y62b2; Y69a7; Y70a7;

Y78a3; Y80a7; Y83b3; Y84a3; Y89a6; Y91b2; Y94b3; Y104b3; Y105a3; Y105b4; Y106a6; Y107a2; Y108b3; Y114b5; Y129a2; Y130a5; Y134b7; Y149b1; Y153b1; Y161b5; Y165b3; Y166b2; Y172b3; Y175b6; Y182b2; Y186b6; Y189b7; Y191a6; Y195a6, 7; Y209a3, 4; Y210b3; Y211a1; Y211b2; Y213a3; Y218a7; Y220a2; Y222a7; Y223b1; Y226b3; Y228a6; Y235a7; Y236a4; Y237a5; Y238b7; Y243b1; Y243b6; Y248b1; Y250b6; Y251a3; Y257a2; Y259a4; Y260b3; Y260b5; Y262a3; Y263a5 [P **üze**], 7; Y263b2, 3; Y266b10; Y295a7; Y308a1; Y313a4; Y314b1; Y315b2, 3, 7; Y316a6; Y319b1, 4; Y320a5;

i.+inde turur P68b4; Y74b7

i.+indin P121b4

(Ar. bi) i.+inde P100b9 [Y **birle**]; P214b4

(Ar. ‘alā) i.+inde Y261b1

(Ar. zimn) i.+inde P195b5; Y248a4

(-) i.+inde <P216b14>; Y315a2

2. Aralık, gedik.

(Ar. hilāl) “*iw içinde fesād kılu çaķırdılar*” P120a9 [Y **ara**]

iç içegü Bağırsaklar.

(Ar. hişve) i. P19b1 [Y **ķarn içindeki nirseler**]

iç ķāmet kı1- Farz namazdan önce iç ezan okumak.

(Ar. eķāme) i.-dı P185a7; Y230b7

içi ķavaķ nerse İçindeki çıkarılmış, içi boş şey.

(Ar. şey’un mucevvef) i. P198b3 [Y **ķavaķ nirse**]

iç ķur Kemer, kuşak.

(Ar. mınṭaķa / c. menāṭiķ) i. P45b3; Y43b4

(Ar. niṭāķ) i. P205a10; Y270a4

iç ķur baĝla- Kuşak baĝlamak, beline kuşak kuşanmak.

(Ar. naṭṭaķa) i.-dı Y245b5 [P **ķur baĝla-**]

(Ar. tenetṭaķa) i.-dı²⁷⁶ P210b12

iç ton İç çamaşırı.

(Ar. ši‘ār) i. P38a7

iç yaĝ İç yaĝı, hayvanların karın boşluğundaki organlarını saran kalın yaĝ.

(Ar. şaħm / c. şuħūm) i. Y17a4 [P **iç yaĝı**]

i.+ın Y189a6 [P **yaĝ**]

iç yaĝı İç yaĝı; hayvanların karın boşluğundaki organlarını saran kalın yaĝ.

(Ar. şaħm / c. şuħūm) i. P19b4 [Y **iç yaĝ**]

içi köy- İçi hastalanmak, aşk veya üzüntüden yanıp tutuşmak.

(Ar. ceviye) i.-di P152b2 [Y ‘**illetliĝ bol-**]

içinde ķoz- Bir şeyi bir şeyin içinde saklamak; bir şey diĝer şeyi ihtiva etmek, kapsamak.

²⁷⁶ iç ķur <baĝladı>

(Ar. evde^a) “*kozdt kitāb içinde fulān nerseni*” P182b6

i.-tı Y226b6

(Ar. zammene) “*nirse koztı kitāb içinde*” Y248a4 [P **koz-**]

(Ar. teẓammene) i.-dı P211a14

→ (ayak) iç yanı Y18b3; yumurtkanıᅇ i. kapı Y53a5; (yumurtanıᅇ) i. kapı P53a1

→ aya içi P18b1, Y15b2; bıķın i. P19a2, Y16a7; bıķın i. P19a2, Y16a7; (burun) i. Y13b3; burun i. P65a7; burun i. P76a2; iş i. P108a7, Y131a4; iw i. Y131a4; kapaķ i. P16b7; (könnüᅇ) i. Y11b5; köt i. P19b9; serāy i. P108a8; teri i. P15b7; uçmaᅇ i. P27b8; yemiş i. Y37a7

→ ağız içinde tepret- Y315b5; bey^c i. el tutuşmaᅇ P194a1; faẓl i.oz- Y242a5; <iş> içinde kal- P218a5; köᅇgli i. tut- P215a13; körüşmek i. elig bir- Y257a7; kullıķ i. tut- P181b1; kulluķ i. tut- Y224b6; sır i. kal- Y224a1; taᅇrı ᅇoşluķ i. tutsun Y58b1; yaᅇı köze içinde çaᅇla- P80a2; yaᅇı (uyku) i. bol- P215b7; yörimek i. kişne- P80a7; zıreklık i. da^c vı kıl- P203a11

→ karn içindeki oᅇlan P20b9, Y20a2; uşmaᅇ i. arıķ Y29a6

içre İçinde, -da/-de.

→ suw içre yir Y97a5; uruş i. teᅇi P42b7

iç- 1. Su vs. sıvıyı yutmak, yudumlamak, kanıncaya kadar içmek.

(Ar. şeribe) “*içdi suwnı*” P130b8

(Ar. nehile) “*şarābnı içti*” Y167b5 [P **evvel iç-**]

(Ar. ‘alle) i.-tı Y94b6 [P **iki k̄ata suw iç-**]

2. Köpüᅇü içmek.

(Ar. irteᅇā) “*süt köpükini içti*” Y276a3 [P **yala-**]

içᅇü İçki.

(Ar. şirb) i.+ke P84b5 [Y **şarāb içgenler**]

içᅇüçi İçen, su vs. içen.

(Ar. şārib) i. P214a7

içᅇüni tükel iç- Kaptaki şeyin hepsini içmek.

(Ar. teşāķķa) i.-dı P214a7

→ and iç- P70a6, Y77b3; and i.- P179b8, Y222a4; and i.- P187b5; and i.- P187b5, Y234b7; and i.- P207a8, Y276b1; and i.- Y261a6; aᅇşām şarābı i.- P205a10; awçı birle i.- Y269b4; azın azın i.- P138a8; demādem i.- P111b5; erte şarābı i.- P204a5; evvel i.- P142a9; içᅇüni tükel i.- P214a7; iki k̄ata suw i.- P81a7; irte şarābı i.- Y266a3; kiçe şarābı i.- Y270a3; peyveste i.- P201b6, Y258b3; süze i.- P114b1, Y139a1; süze i.- P210b4; süze i.- P70b4, Y78a5; tükedü i.- Y135b2; tüketi i.- Y162a4; yüzün tüşüp i.- P160a4; yüzün tüşüp i.- Y193b1

→ and içgen er Y77b3; peyveste i. er P130b9; şarāb i. Y99b6

→ suw içᅇü yir Y192a2; şarāb içᅇü k̄adeᅇ P11b9

→ and içmek P75a4; (and) i. tile- Y306b4

içᅇü Karnın içi.

→ iç içᅇü P19b1

→ at içᅇüsü P41b2

içiş- Beraber içmek.

(Ar. şārabe) i.-di P201a4; (i.-ti) Y256b7

→ and içiş- P202a5, Y260a3; and i.- P202b2; and i.- P213b7²⁷⁷, Y299b4; and i.- P214a4, Y300b5

içmek Tilki, tavşan ve diğer bazı hayvanların derisinden yapılan kürk.

(Ar. ferv / c. firā) i. P29a7 [Y **içük**]

içmekçi Kürkçü; kürk yapan veya satan.

(Ar. ferrā) i. P29a7 [Y **içükçi**]

içük Tilki, tavşan ve diğer bazı hayvanların derisinden yapılan kürk.

(Ar. ferv / firā) i. Y31a2 [P **içmek**]

içükçi Kürkçü; kürk yapan veya satan.

(Ar. ferrā) i. Y31a2 [P **içmekçi**]

içür- Su vermek, sulamak.

(Ar. sekā) “*suw içürdi anġa*” P92a2

i.-di Y109b5

→ (aḥşam şarābı) içür- Y129b5; and i.- Y217b5; and i.- Y244b1; and i.- Y306b4; ikinç şarāb içür- Y94b5; (irte şarābı) i. P155b3; (taṅg şarābı) i. Y186b1

idām (Ar.) Sirke, zeytinyağı gibi içine ekmek batırılan katık.

(Ar. şibġ) i. Y269a6 [P **epmek katuġı**]

‘**iddet (Ar.)** Bekleme süresi, müddet.

(Ar. ‘iddet) ‘i. +ġa P203a8 [Y **atamak**]

‘**iddet tut-** Kocasının ölümünden sonra iddetini doldurmak.

(Ar. i‘tedde) ‘i.-tı P205b13; Y272a5

idi Rab, tanrı. *krş. izi*

(Ar. rabb) i.+ṅ P197a7 [Y **izi**]

idiş Kap. *krş. iziş, iyiş*

(Ar. inā’) i. P207b2

→ vesme ezgü idiş Y6b5

‘**iffet (Ar.)** Namus, cinsel konularda ahlâklılık.

‘**iffet koz-** Tecavüz etmek.

(Ar. teṭāvele) “*iffet kozdı anıġ üze*” P214b2

ig (I) İğ, kirmen.

(Ar. miġzel / c. meġāzil) i. P32b9; Y35b7

ig aġurşakı Aġırşak.

(Ar. felke) i. P32b9 [Y (igiṅ) **yolu**]

ig başındaġı egri temür İplik eğirecek iğın ucu.

(Ar. şannāre) i. P32b9 [Y **ig uçı**]

²⁷⁷ and <içişdiler>

ig koğuşı Kovuş, iğ yapanların kullandıkları, iğ tıraşlamaya yarayan oluk gibi alet.

(Ar. tarīde) i. P32b9 [Y **igîng kowuşı**]

ig kowuşı Kovuş, iğ yapanların kullandıkları, iğ tıraşlamaya yarayan oluk gibi alet.

(Ar. tarīde) “*igîng kowuşı*” Y35b7 [P **ig koğuşı**]

ig sokğu nerse İplik, iğ kutusu. Hırdavat kutusu.

(Ar. hifş / c. ahfāş) i. P33a1 [Y **iglik**]

ig uçı İplik eğirecek iğın ucu.

(Ar. şannāre) i. (igniğ uçı) Y35b7 [P **ig başındaki egri temür**]

(ig) **yolu** İplik eğrilen iğ.

(Ar. felke) y. Y36a1 [P **ig ağırsakı**]

ig yonuçı İğci.

(Ar. miğzelī) i. P32b8 [Y **igçi**]

ig (II) Hastalık, ağırlı hastalık.

(Ar. dā / c. edvā = m‘ a. efe = m‘ a. ‘āhe) i. P93b3 [Y ‘**illet**]; Y36b3 [P ‘**illet**]

(Ar. marāz) i.+din P161b2 [Y **sökellik**]; P181b2; P184b8 [Y **sökellik**]

(Ar. veci‘) i.+indin Y308a6

ig körket- Musibet vs. yüzünden dertli olup sızlanmak.

(Ar. tefecce‘ a) i.ti P210b2

igdin ezgü bolğan Hastalıktan henüz şifa bulup kuvvetini tamamen kazanamamış kişi.

(Ar. nākih) i. Y195b4 [P **ezgü bolğan**]

→ ayak igi Y37a1; azağ i. P33b5; baş i. P33b2, Y36b5; baş i. P33b8; baş i. bir- P193a4; baş yarımı i. P33b2; köz i. P33b3, Y36b5; oğlan i. igle- P137b4; oğlan i. tut- Y161a5; tırnağ i. P33b6, Y37a2

ig- Bir şeyi eğip ikiye bükmek; eğilmek, iki kat olacak biçimde bükülmek. *krş. eg-*

(Ar. şenā) “*boynın igdi anıg*” Y111a1 [P **eg-**]

(Ar. inhanā) i.-di Y281a2 [P **egil-**]

ige Eğe, törpü, kılıç vs.yi parlatan alet.

(Ar. mibred) i. P30a5; P98a8; Y32a6; Y117b7

(Ar. midves) i. P120b2 [Y **bıçdağ**]

ige- Bilemek; demir, bıçak, kılıç vs.yi törpüleyip keskinleştirmek.

(Ar. şehāze) “*oğ başağın igedi*” Y188a7 [P **yetit-**; Y **yitig kıl-**]

(Ar. berade) i.-di P98a8; Y117b7

(Ar. senne) i.-di P116b9 [Y **bilegüke kemiş-**]

igçi İğci.

(Ar. miğzelī) i. Y35b6 [P **ig yonuçı**]

igir- Yün, pamuk vs. eğirip iplik yapmak. *krş. egir-*

(Ar. ğazele) “*urağut pāmuğnı igirdi*” Y84b6 [P **egir-**]

igiş Eğe tozu.

(Ar. burāde) i. P30a5; Y32a6

igle- Hastalanmak.

→ oğlan igi igle- P137b4

iglig 1. Hasta, dertli.

(Ar. veşib) i. P147b3; Y174b7

(Ar. dev = m. deviy) i. P152b5

2. Ağır hasta.

(Ar. mudnef = m^c a. mudnif) i. P177a3 [Y **ağır sökel kılğan**]

3. Acı veren, can yakıcı.

(Ar. e^lim) i. P142b3 [Y **ağrıtğan igl<ig>**]

iglig bol- 1. Bir yeri ağrımak, acımak; hastalanmak, dertli olmak, acı çekmek.

(Ar. elime) i.-dı P142b3; Y167b7

(Ar. veci^c a) i.-dı P147b7; Y175a4

(Ar. veşibe) i.-dı P147b2; Y174b6

(Ar. deviye) i.-dı P152b4 [Y **'illetliğ bol-**]

(Ar. tevecce^c a) i.-dı P211b13

2. Hastalığı ağırlaşmak.

(Ar. ednefe) i.-dı P177a3 [Y **sökel bol-**]

3. Bir şeyden dertli olmak, acılı olmak.

(Ar. mażza) i.-dı P114b5 [Y **każğu teg-**]

(Ar. te'elleme) i.-dı P211a7

4. Bedeni acıtılıp ağrıtılmak.

(Ar. fece^c a) i.-dı Y193a2 [P **açıt-**]

iglig kıl- 1. Hastalandırmak, birini hasta etmek, acı vermek, canı yakmak.

(Ar. emraza) i.-dı P175b6 [Y **sökel kıl-**]

(Ar. e^c alle) i.-dı P181b7 [Y **emget-**]

(Ar. marraza) i.-dı P192b6

(Ar. ^c allele) i.-dı P196b8 [Y **sökel kıl-**]

(Ar. evce^c a) i.-dı P182b5; Y226b5

2. Hastalık hastayı ağırlaştırmak.

(Ar. ednefe) i.-dı P177a3 [Y **ağır sökel kıl-**]

3. Bir iş bir kimseye acı ve endişe vermekle dertli eylemek.

(Ar. mażza) i.-dı P114b4 [Y **każguluğ kıl-**]

→ ağrıtğan iglig²⁷⁸ Y167b7; fālic i. bol- Y207a4; ḥasbe i. bol- P169b4; içi i. P152b2; közi i.

P133b9; laḳve i. P171a1; laḳve i. bol- P171a1; oğuz i. bol- P169b6; sull i. P170b5; sull i. bol- P170b4;

ḳarnı i. P170a7; ḳarnı i. bol- P170a7; uzun i. P144a7, P170a6; uzun i. P170a3, Y207b4; uzun i. bol-

P144a6, Y170a6; uzun i. bol- P170a3, Y207b4; yanı i. P169b4; yanı i. bol- P169b3, Y207a3; yanı i.

er Y207a3; yinçe i. P170b4; yinçe i. bol- P170b4; zaḥīr i. P169b; zaḥīr i. bol- P169b8

²⁷⁸ igl<ig>

iglik İplik, iğ kutusu. Hırdavat kutusu.

(Ar. hifş / c. ahfāş) i. Y36a1 [P **ig soĸĸu nerse**]

igne İğne, dikiş iğnesi. *krş. yigne*

(Ar. ibre / c. iber = m. meĸiṭ = m. ĸiyāt) i. P32b5 [Y **yigne**]; P65b9 [Y **yigne**]; P83b6 [Y **yigne**]

i.+ge P107b5 [Y **yigne**]

(Ar. minşah) i. P156b1 [Y **yigne**]

igne yordusu İğne deliği.

(Ar. semm / c. sumūm) i. P32b6 [Y **yortu**]

→ yiplig igne P32b6

igneçi İğne yapan, iğne satan.

(Ar. ebbār) i. P32b5 [Y **yigneçi**]

ignelik Çanta, dağarcık, çoban torbası.

(Ar. kinf) i. P32b6 [Y **yignelik**]

ihrām (Ar.) Hacta giyilen dikişsiz çarşaf.

ihrām bağlan- İhrama girmek.

(Ar. eḫrame) i.-dı Y221b2 [P **ḫaremge kir-**]

ihrāmdın çık- İhramdan çıkmak, giyilen ihramı çıkarmak.

(Ar. ḫalle) “*muḫrim ihrāmdın çıktı*” Y94a6 [P **ḫelāl bol-**]

iḫsān (Ar.) İyilik etme, lütufla muamele etme.

iḫsān kıl- İnce ve kibar olmak.

(Ar. laṭufe) “*taḅḅrı iḫsān kılğan turur ḫullarıḅga*” Y202a7 [P **luṭf kıl-**]

iḫtilaf (Ar.) Ayrılık, çekişme.

iḫtilāf bol- İnsanlar arasında bir şey ihtilafli ve çekişmeli olmak.

(Ar. şecera) i.-dı P101a7 [Y **ḫarış-**]

iḫtilāf bul- İhtilafa düşmek.

(Ar. iḫtelefe) i.-dılar P205a4 [Y **ḫilāf bol-**]

iḫtilām (Ar.) Rüyada cinsel ilişki yaşama.

iḫtilām bol- Rüyada cima etmek, ihtilam olmak.

(Ar. iḫteleme) i.-dı Y271a6 [P **tüş kör-**]

iḫtiyār (Ar.) Seçme.

iḫtiyār ḫoz- 1. Seçmek.

(Ar. ḫayyera) “*iḫtiyār ḫozdı iki nerse arasında*” P199a9 [Y **erklık kıl-**]

2. Hayırlı olanı vermek.

(Ar. ḫāra) “*iḫtiyār ḫozdı aḅga taḅḅrı*” P87a4

i.-u birdi Y103a3

iḫtiyār tile- Bir kimseden şefkat dilemek, hayır ve iyilik istemek.

(Ar. istehāra) i.-di Y311b1 [P **uluĸ<lık> tile-**]

iḫtiyāt (Ar.) Tedbrili davranma.

iḫtiyāt kıl- İhtiyatla davranmak, tedbirli olmak.

(Ar. ihtāta) i.-dı Y274b1 [P **saqlan-**]

ikāmet (Ar.) Ortaya koyma, ayağa kalkma.

ikāmet kı1- (Namaz) Kılmak.

(Ar. eḳāme) i.-dı Y230b6 [P **kop-**]

ikegü İkişisi, iki şey.

(-) i. Y304a1 [P **ikisi**]

ikegü yoḳalḡan İnanç ve niyeti bozuk olduğundan kendisine dünyada ve ahirette hayır ve felah bulunmayan kimse.

(Ar. būr / c. būr) i. (ikegü yoḳalḡanlar) Y145b5 [P **iki yoḳalḡan**]

→ ol ikegüyök P57b7; ol i. P57b7

iki İki, (2).

(Ar. işnān) i. P38a7

iki ‘alemlig ton Bir çeşit figürlerle işlenmiş ipek elbise.

(Ar. miṭref / c. meṭārif) i. P37a5

iki azak İki ayak.

(Ar. ricleyn) i.+1 P104b2; Y126a3

i.+inḡ P108a9

iki azakı bıkmı birle ak koy Ayakları beline kadar beyaz olan koyun.

(Ar. ḡarcā) i. P48b4 [Y **bıkmıḡa tegrü ak**]

iki barmak İki parmak.

(Ar. işba‘eyn) i.+1 P67a8; Y73b5

iki barmak arası Aralıkta olan açık yer, parmakların arası.

(Ar. furce) i. P190a2 [Y **iki nirse arası; (iki nirse) arasında açukluk**]

iki bölük İki cemaat, iki topluluk.

(Ar. cem‘ān) i. P214b6

(Ar. ferīḡān) i. P214a10

iki but arası Uylukların dibindeki dar ve kısa kısım.

(Ar. ruf‘ / c. erfā‘) i. P20a6; Y18a4

iki but arasında tut- İki bacağı arasında tutmak, uylukları arasına sıkıştırmak.

(Ar. isteşfera) “*kuzruḡın iki butı arasında tuttı it*” P215a11 [Y **but arasıḡa kıs-**]

(Ar. i‘tikāle) i.-tı Y270b5 [P **kopar-**]

iki denḡi Üçte bir.

(Ar. şuluş) i. P40a3

iki deryā İki deniz.

(Ar. baḡreyn) i. P97b9 [Y **iki tenḡiz**]

iki el İki el, ellerin ikisi.

(Ar. yedey) i.+ini P194a1 [Y **iki elig**]; P200a4

iki eli açuk er Cömert, eli açık.

(Ar. raculun sebṭu‘l-yedeyn) i. P137b8 [Y **eligi açuk er**]

iki elig İki el, ellerin ikisi.

(Ar. yedey) i.+in Y245a7 [P **iki el**]

iki endām arası Apış arası.

(Ar. ‘icān) i. Y18a3 [P **iki ferc arası**]

iki er İki erkek.

(Ar. raculān) i. P207a7; P213b3

iki ezik Avurtlar.

(Ar. şidkāt) i.+i P211b1

iki ferc arası 1. (Hayvanda) Sağrı, (insanda) kıç.

(Ar. kefel / c. ekfāl) i. P19b7 [Y **yıgun et**]

2. Apış arası.

(Ar. ‘icān) i. P20a6 [Y **iki endām arası**]

iki in terinçek Çarşaf, divan örtüsü.

(Ar. mulāh) i. P37b2

iki iş İki iş, iki şey.

(Ar. emreyn) i. P218a5

iki qarış İki arşın.

(Ar. zirā‘ ayn) i.+ını Y67a5 [P **iki tirsek**]

iki kat bol- Artıp genişlemek, katlanmak.

(Ar. ez‘ afe) i.-dı P177a8 [Y **kat kat kazğan-**]

iki kat kıl- Bir şeye bir o kadar daha eklemek, ikilemek, iki kılmak.

(Ar. şennā) “*nirseni iki kat kıldı*” Y256a4-5 [P **teşine kıl-**]

(Ar. ez‘ afe) i.-dı P177a8; Y218a6

(Ar. za‘‘ afe) i.-dı P193b2; Y244b3

iki kata suw yu- İkinci defa veya art arda su vermek, yıkamak.

(Ar. ‘alle) i.-dı P81a6 [Y **peyveste suw bir-, ikinç şarāb içür-**]

iki kata suw iç- İkinci defa veya ardarda içmek.

(Ar. ‘alle) i.-di P81a7 [Y **iç-**]

iki köz İki göz.

(Ar. ‘ayneyn) i.+i P60a5; P204b10; Y63a5; Y268b1

(Ar. ‘aynā) i.+i P216b7

iki köz arası İki gözün arasında kalan kısım.

(Ar. mā beyne ayneyn) “*çattı iki közi arasını*” P189b3 [Y **alın**]

i.+ın (iki közi arası) Y63a5

i.+ını (iki közi arası) P60a6

iki kulak İki kulak.

(Ar. uzneyn) i.+ını P113a6; P181a3

i.+ın Y137b1; Y224a3

iki kulak arası Sırt, ense.

(Ar. kâhil / c. kevâhil) i. P18a2 [Y **boyunduruğ orni**]

iki (māl)lġ (Mal) Sahibi iki erkek.

(Ar. zevā māl) i. P56a9

iki (māl)lġ tişi (Mal) Sahibi iki kadın.

(Ar. zevātā māl) i. P56b1 [Y **iki (māl)lġ urağut**]

iki (māl)lġ urağut (Mal) Sahibi iki kadın.

(Ar. zevātā māl) i. Y57b2 [P **iki (māl)lġ tişi**]

iki miñġ İki bin.

(Ar. elfān) i. P38b9

iki nirse İki şey.

(Ar. şey'eyn) i. P107a8 [Y **iki nirse**]; P122a2 [Y **ikisi**]; P197b1 [Y **iki nirse**]; P199a9 [Y **iki nirse**]; P199b5 [Y **iki nirse**]; P202b3; P203b8 [Y **iki nirse**]; P213a8

i.+niñġ P103a4 [Y **iki nirse**]

iki nirse 1. İki şey.

(Ar. şey'eyn) i. Y124a6 [P **iki nirse**]; Y129b5 [P **iki nirse**]; Y251a1 [P **iki nirse**]; Y254a6 [P **iki nirse**]; Y254b5 [P **iki nirse**]; Y265a1 [P **iki nirse**]

2. Birden fazla şey.

(Ar. eşyā') i. Y245b3 [P **nerseler**]

iki nirse arası 1. İki şey arasındaki engel.

(Ar. berzah) i. Y54b5 [P **yığkan nirse**]

2. Aralıkta olan açık yer.

(Ar. furce) i. (iki nirseniñġ arası) Y238b5 [P **iki barmağ arası**; Y (iki nirseniñġ) **arasında açuqluğ**]

iki nirse arasında açuqluğ ²⁷⁹ Aralıkta olan açık yer.

(Ar. furce) i. (iki nirseniñġ arasında açuqluğ) Y238b5 [P **iki barmağ arası**; Y **iki nirse arası**]

iki ökçe İki topuk.

(Ar. 'aķibeyn) i.+si P68a4

iki söz İki söz, söz cümlesi.

(Ar. řavlān) i. P213b4

iki söz arası Kitapta fasıl, bölüm.

(Ar. faşl / c. fuşul) i. P26b9

iki teñgiz İki deniz.

(Ar. baħreyn) i. Y117a6 [P **iki deryā**]

iki tirsek İki arşın.

(Ar. zirā' ayn) i.+ini P63a8 [Y **iki şarış**]

iki ton İki elbise.

(Ar. şevbeyn) i. Y258b2

²⁷⁹ (iki nirse) arasında açuqluğ

iki (ton) ked- İki şeyi birbirine geçirmek, üst üste giymek.

(Ar. zāhera) “*iki ton kedti*” Y258b2 [P biri üzesinġe birin kız-]

iki uruġlar Muhammed Peygamber’in ailesi, soyu.

(Ar. āl) i.+1 P2b5

iki ya turı İki arşın kadarlık bir mesafe.

(Ar. kâbe kavseyn) i. P58b4 [Y ya turı]

iki yağmur yağkan yir Yağmurdan sonra yağmur yağan yer.

(Ar. arzūn mevliyye) i. P93b9 [Y ikinçi yağmur yağmış yir]

iki yalnġuz Yalnız o ikisi.

(Ar. vaġdehumā) [Y ol ikegüyök]

iki yarım kııl- 1. İki parçaya ayırmak, yarısından ikiye bölmek.

(Ar. şarra‘ a) “*beytni iki yarım kııldı*” Y244a2 [P yarım kııl-]

(Ar. şetara) i.-dı P101a9; Y122a1

(Ar. naşşafe) i.-dı Y244b7 [P yarı kııl-]

2. Yarı yarıya bölüşmek.

(Ar. şātera) i.-dı Y258a6 [P yarılaş-]

(Ar. nāşefe) i.-dı Y260a4 [P yarılaş-]

iki yaşar (at) Üç yaşından aşağı (at).

(Ar. ceza‘ / c. cizā‘) i. P41a3

iki yaşar erkek torum İkisini bitirip üçüne basan erkek deve.

(Ar. ibnu lebūn) i. Y44a5-6 [P üçünġe kirmiş tiwe]

iki yaşar (kuzu) Üç yaşında (kuzu).

(Ar. şeniyy) i. P48b1 [Y üç yaşar]

iki yaşar (oġlak) İki yaşında (oġlak).

(Ar. ceza‘) i. Y47a5 [P bir yaşar]

iki yaşar (tana) İki yaşında (sığır).

(Ar. ceza‘) i. P47b8; Y46b1

iki yaşar tişi torum İkisini bitirip üçüne basan dişi deve.

(Ar. bintu lebūn / c. benātu lebūn) i. Y44a6 [P üçünġe kirmiş inen]

iki yir arası İki yer arasındaki uzaklık.

(Ar. mesāfe / c. mesāfāt) i. (iki yiriġ arası) Y1b4

iki yokaġan İnanç ve niyeti bozuk olduğundan kendisine dünyada ve ahirette hayır ve felah bulunmayan kimse.

(Ar. būr / c. būr) i. P119b2 [Y ikegü yokaġan]

iki yüz İki tane yüz.

(Ar. mi‘etān) i. P38b7

iki yüz miġ İki yüz bin.

(Ar. mi‘etā elf) i. P38b7

ikin ikin İkişer ikişer.

(Ar. meṣnā = m. ṣunā') i. P39b9

ikisi O iki kişi, ikisi birden.

(Ar. -humā) i. P87a5; P203b9; Y77a6 [P **anlar**]; Y89b1; Y103a4; Y149b1 [P **iki nerse**]; Y264a5

i.+ni Y156a2 [P **ol iki**]

i.+niṅ P77b5

(-ā) i. P206a14; P215a1 [Y **ikegü**]

ikisiṅge kirmiş inen İki yaşına girmiş deve.

(Ar. bintu meḥāz / c. benātu meḥāz) i. P46a2 [Y **bir yaşar tişi torum**]

→ alınıṅ iki yanı Y12b5; alınınıṅ i. yanı P16b5; bir ḥarf ya i. ḥarf kemiş- Y247a5; bir yaşdın i. yaşınṅa kirmiş tiwe P46a2; boyunnuṅ i. yanı Y12a1; bu i. er P55b5, Y56b3; bu i. tişi P55b6; bu i. uraḡut Y56b4; çerigniṅ i. yanı P43a2; eṅseniṅ i. yanı P15b9; ezerniṅ i. yanı P42b1; ol i. P200b3; ol i. er P54a5; ol i. er P55b8, Y56b5; ol i. er Y59b5; ol i. er kendüsi P58a3, Y59b2; ol i. er (ur)dı P54b6; ol i. erde ḡayusı P56b2; ol i. erke P54a8; ol i. erni P54b9; ol i. erök P58a6; ol i. tişi P54a6; ol i. tişi P55b9; ol i. tişi P56a6; ol i. tişi kendüsi P58a4; ol i. tişi (ur)dı P54b6; ol i. tişide ḡayusı P56b2; ol i. tişige P54a9; ol i. tişini P54b9; ol i. tişiyök P58a7; ol i. uraḡut Y56b6; ol i. uraḡut Y57a6; ol i. uraḡut Y59b5-6; ol i. uraḡutdın ḡayusı Y57b4; on i. P38b3; on i. miṅ P39a2; siz i. er P57a3; siz i. er P57a4; siz i. er. P54b6; siz i. er (ḡul)ı P54b4; siz i. er (mühlet bir)iṅ P56b4; siz i. er (ur)dıṅız P54b7; siz i. er yaṅgluzun P57b8; siz i. erke P54a9; siz i. erni P55a1; siz i. tişi P57a3; siz i. tişi P57a4; siz i. tişi Y54a7; siz i. tişi (ḡul)ı P54b4; siz i. tişi (mühlet bir)iṅ P56b5; siz i. tişi (ur)dıṅız P54b8; siz i. tişi yaṅgluzun P57b9; siz i. tişige P54b1; siz i. tişini P55a2; (süṅününṅ) i. yanı Y42a2; uş biz i. er P55b9, Y56b6; uş biz i. tişi P56a1; uş biz i. uraḡut Y56b7; uş bu i. er P56a4, Y57a3; uş bu i. tişi P56a4; uş bu i. uraḡut Y57a4; uş siz i. er P56a2, Y57a1; uş siz i. tişi P56a3; uş siz i. uraḡut Y57a2

→ ol ikidin ḡayusı Y57b4

→ anlar ikişer Y248a5

ikinç İkinci. *krş.* **ikinçi**

ikinç şarāb içür- İkinci defa veya art arda içirmek.

(Ar. 'alle) i.-di Y94b5 [P **iki ḡata suw yu-**; Y **peyveste suw bir-**]

ikinç (yaḡmur) **yaḡ-** İkinci kez yaḡmak; yaḡmur üstüne yaḡmur almak.

(Ar. veliye) "*ikinç yaḡmur yaḡdı yirke*" P93b9 [Y **ikinçi** (yaḡmur) **yaḡ-**]

ikinçi İkinci. *krş.* **ikinç**

ikinçi aḡ İkinci gelen at.

(Ar. muṣallā) i. P42a2

ikinçi tiş Ön dişler ile azı dişleri arasındaki diş.

(Ar. rabā' iyye / c. rabā' iyyāt) i. Y14a2 [P **iley tört tişniṅ birisi**]

ikinçi yaḡmur Bir yaḡmurun ardından yaḡan yaḡmur. Bahar yaḡmurundan sonra yaḡan yaḡmur.

(Ar. veliyy) i. P3b9

ikinci (yağmur) **yağ-** İkinci kez yağmak; yağmur üstüne yağmur almak.
(Ar. veliye) “*ikinci yağmur yağdı yirke*” Y112a4 [P **ikinç** (yağmur) **yağ-**]
ikinci yağmur yağmış yir Yağmurdan sonra yağmur yağan yer.
(Ar. arzün mevliyye) i. Y112a4 [P **iki yağmur yağkan yir**]

ikrār (Ar.) İtiraf, kabul.

ikrār kel- Kısas olarak kâtilin kanını maktulünkine karşılık tutmak; denk sayılarak öldürülmek.

(Ar. bā'e) i.-di Y142b5 [P **ikrār keltür-**]

ikrār keltür- 1. İtiraf etmek, kabullenmek.

(Ar. bā'e) “*ikrār keltürdi yazuğğa*” P117a8 [Y **ikrār kııl-**; (yazuğ) **ketür-**]

(Ar. i' terafe) “*ikrār keltürdi yazuğğa*” P205a5 [Y **ikrār kııl-**]

2. Kısas olarak kâtilin kanını maktulünkine karşılık tutmak; denk sayılarak öldürülmek.

(Ar. bā'e) “*ikrār keltürdi haqqınğa*” P117a8 [Y **ikrār kel-**]

ikrār kııl- İtiraf etmek, kabullenmek.

(Ar. i' terafe) “*yazuğdın ikrār kııldı*” Y269b2 [P **ikrār keltür-**]

(Ar. bā'e) i.-dı Y142b5 [P **ikrār keltür-**; Y (yazuğ) **ketür-**]

(Ar. eḡarra) i.-dı P181a4; Y224a4

iktüle- Yetiştirmek, eğitmek. *krş. ektile-*

(Ar. rabbe) i.-di Y135a6 [P **ektile-**]

(Ar. raşşeḡa) i.-di Y238b7 [P **ektile-**]

(Ar. rabbā) i.-di Y255a1 [P **ektile-**]

iktülegüçi Terbiye eden, yetiştiren, besleyen.

(Ar. rabb) i. Y8b6 [P **ektilegüçi**]

iktülemiş Masnu yapılmış şey. İyi güzel fiil.

(Ar. şanı^c = m. şanı^c at) i.+i turur Y192b4 [P **ezgülik**]

il Şehir.

(Ar. beled / c. bilaḡ) i. P147a8; P207a14; Y104b3 [P **şehr**]; Y174b3; Y182b2

i.+ge Y169a6 [P **şehr**]; Y174b3

i.+de P153a5; P197b3; Y293b1; Y310b2; (iller) P198a4; P198b7

i.+din Y254a6 [P **şehr**]

(Ar. medīne) i. Y205a6 [P **şehr**]

(Ar. vaṡan) i.+inḡe P207b4

il taşı Şehrin dışı.

(Ar. zāhiru'l-beled) i. P7a1

il taşında muḡım bol- Sınırdan düşmana karşı beklemek.

(Ar. rābeṡa) i.-dılar Y259a7 [P **islām ḡaddi bekle-**]

il içi Şehrin içi.

(Ar. bāṡinu'l-beled) i. P7a1

il ortası Büyük şehir. Köy.

(Ar. aşaba / c. aşabāt) i. P7a1

il yöresi Şehrin çevresi, kenarı.

(Ar. rabz = sevād) i. P6b1

ilde olturған ‘arab Şehirde yaşayan Arap.

(Ar. ‘arabiyy / c. ‘arab / c. ‘urub) i. P14a2

ildin ilge keltür- Bir yerden bir yere götürmek.

(Ar. celebe) i.-di P59a9 [Y **keltür-**]

→ berk il Y205a7, vebālġ i. P147a9

il- Bağlamak.

→ baġdaş il- P210a13

‘**ilāc (Ar.)** Deva, em.

‘**ilāc ıl-** Tedavi etmek, iyileştirmek.

(Ar. ‘ālece) ‘i.-di P201a8 [Y **dārū ıl-**]

‘**ilāc tile-** Hastalġı için doktordan ilaç istemek.

(Ar. istetābbe) ‘i.-di Y308a6

ilersük Uçkur.

(Ar. tikke / c. tikek) i. P37a6

ilersük satġuı Uçkur satıcı.

(Ar. tekkāk) i. P37a6

ilerü Ön; arkanın zıddı. *krş. ilgerü*

(Ar. uddām = m. emām = m. dūn) i. P55a4; Y55b7

ilerü egri Boynuzu öne doğru olan koyun.

(Ar. ablā) i. Y47b2 [P **ilerü tolғанmış moynuzlġ oy**]

ilerü ke- Öne geçmek.

(Ar. ademe) i.-di Y133a6 [P **aşnu ki-**]

ilerü kel- Zuhur etmek, birinin önüne bir iş çıkmak, görünmek.

(Ar. ‘araza) “*ilerü keldi anġa iş*” P68a7 [Y **arşu kel-**]

(Ar. ‘anne) i.-di P82a5 [Y **arşu kel-**]

ilerü kelgen iş Tesadüf; hadise; kaza, bela.

(Ar. ‘āriza / c. ‘avāriż) i. P68a8 [Y **arşu kelgen iş**]

ilerü tolғанmış moynuzlġ oy Boynuzu öne doğru olan koyun.

(Ar. ablā) i. P48b5 [Y **ilerü egri**]

ilerü tut- Önüne geçmek, öne geçmek.

(Ar. sebeka) “*ilerü tuttı anı ġāyetġa*” P72a6 [Y **oz-**]

ilerüki tört tiş Önden olmak üzere iki alttan iki üstten dört diş.

(Ar. şeniyye / c. şenāyā) i. P17a9

ilet- Götürmek, sunmak, iletmek. *krş. elt-, ilt-*

(Ar. rāfe‘a) “*āzīa iletti*” Y259b4 [P **ilt-**]

(Ar. izdeffe) “*kelinni küzegüsiġe iletü berdiler*” Y272b5 [P **ız-**]

→ gümān ilet- P66b2; yawuz (sizig) i.- Y228a1

iley Ön.

(Ar. beyne yedeyn) i.+inde P109a3; Y132a4

iley endām Ön, ön taraf.

(Ar. qubul) i. P19b7; Y17a7

iley tiş Ön diş(ler).

(Ar. şağr / c. şugūr) i. P17a8; Y13b7

i.+i P132b6

(Ar. mebsim / c. mebāsim) i. Y86a4 [P **öng tiş**]

iley tişi seyrek Seyrek dişli.

(Ar. eflec) i. P132b6

iley tişi seyrek er Ön dişlerinin arası açık kimse.

(Ar. mufellecu'ş-senāyā) i. P190a2; Y238b5 [Y **seyrek tişlig**]

iley tört tişniñ birisi Ön dişler ile azı dişleri arasındaki diş.

(Ar. rabā'iyye / c. rabā'iyyāt) i. P17a9 [Y **ikinci tiş**]

→ iw ileyi P9a5; iw i. örtügi P9a1; ışık i. P9a6; boyun i. P17b9, Y14b5; azak i. P20b2; pālān

i. P47a5, Y45b4

ilgerü İleri. krş. ilerü

ilgerü barğan Önce giden.

(Ar. farat) i. P104b9 [Y **ozğan**]

ilgerü kel- Öne çıkmak, karşılamak, karşı koymak.

(Ar. teşaddā) i.-di P212b4

ilgerü kiç- Öne geçmek.

(Ar. qaddeme) i.-di P195a6 [Y **aşnu keç-**]

ilgerü kiçür- Öne geçirmek.

(Ar. qaddeme) i.-di P195a6 [Y **aşnu keçür-**]

ilgerü tile- Ödünç almak, ödünç istemek.

(Ar. isteslefe) i.-di P215b9 [Y **selem birle tile-**]

ilgerü yöri- İleri gitmek, öne geçmek.

(Ar. ferāta) "*ilgerü yöridi havz tapa*" P104b9 [Y **oz-**]

ilhāk (Ar.) Egemenliğine alma.

ilhāk bol- 1. Boyun eğmek.

(Ar. teza' za'a) i.-dı Y319b2 [P **h'ār bol-**]

2. Zayıf ve nahif olmak.

(Ar. zari' a) i.-dı Y162b3 [P **h'ār bol-**]

ilin- 1. Takılmak, yakalanmak.

(Ar. neşibe) "*ilindi iwuk tuzakğa*" P131b4

2. Bir işe girişmek.

(Ar. irtebeke) "*ilindi işke*" P205a11 [Y **tutul-**]

ilingen kezik Tuzağa ilişmiş av.

(Ar. nāşib) i. P131b4

illeş- Birbiriyle barış yapmak.

(Ar. tesāleme) i.-diler P214a3

illeşmek Selam, sulh, barış.

(Ar. silm) i. P43a6

‘illet (Ar.) Hastalık.

(Ar. dā / c. edvā = m^c a. efe = m^c a. ‘āhe) ‘i. P33a9 [Y **ig**]; Y116b6 [P **ig**]

‘i.+ka Y257a6

‘i.+ni P201a8

(Ar. ‘illet) ‘i. P86a8; Y102a2 [Y **bahāne**]

‘i.+ni P185b3; P206a7

‘illetdin yoqal- Hastalıktan içi bitmek.

(Ar. veriye) “*‘illetdin yoqaldı qarın*” P93b4

→ sekritgen ‘illet P125b5

→ sekrimek ‘illeti Y154b3

‘illetli/iğ/g (Ar.+ T.) Hasta, hastalıklı.

‘illetliğ bol- 1. Hastalanmak, hasta olmak.

(Ar. deviye) ‘i.-dı Y181b6 [P **iglig bol-**]

2. İçi hastalanmak, aşk veya üzüntüden yanıp tutuşmak.

(Ar. ceviye) ‘i.-dı Y181b4 [P **içi köy-**]

‘illetlig er Hasta.

(Ar. dev = m. deviyy) ‘i. Y181b7 [P **iglig**]

→ bāsūr ‘illetliğ bol- Y207a5; dıkk ‘i. bol- Y208a7; sull ‘i. bol- Y208b1

→ fālic ‘illetlig Y207a4

‘illetsiz (Ar. +T.) Hasta olmayan, sağlıklı.

‘illetsiz öldür- Genç ve sağlıklı hayvanı boğazlamak.

(Ar. ‘abeṭa) ‘i.-di P69a8 [Y **sağ erken boğuzla-**]

illig Şehirli, şehri (...) olan.

→ bir illig P23b2, Y23b7

ilmek Dügüm; kulp.

→ kaçı ilmeki P45a8

‘ilm (Ar.) Bilim, bilgi.

(Ar. ‘ilm) ‘i. P121b4; P184b4; P209b10; P216a4; Y72b5; Y215b3; Y229b6; Y268a3; Y290b6; Y311a6

‘i.+ni P67a5; P93b6; P175b1; P204b7; P211a11; Y112a1

‘i.+de P156b2

‘i.+din P125a3; Y153b4

(Ar. ‘ulüm) ‘i. P211b10; Y292b3

‘**ilmdin bir pāre** İlimden bir parça.

(Ar. nutfetu mine’l-‘ilm) i. P71b1

→ türlüg ‘ilm bilgen er Y79b6

ilt- 1. Tutup şiddetle sürüyerek götürmek. *krş. elt-, ilet-*

(Ar. ‘atele) “*iltti sulţān tapa*” Y84a2 [P **süri-**]

2. (Yargılaması için hâkime) Sunmak.

(Ar. rāfe‘a) “*iltti anı hâkimge*” P202a1 [Y **ilet-**]

→ *ķāzīķa ilt-* Y261a3

ilük 1. Dügme geçirilmek üzere yapılan küçük yarık.

(Ar. ‘urve / c. ‘urā) i. P36b5; P208a12

2. Tasma.

(Ar. ‘işam) i.+ine Y246a2

imām (Ar.) Cemaate namaz kıldırın kimse.

(Ar. imām) i. Y141a6

i.+ğa P155b7; (i.+ķa) Y186b5

‘**imāme (Ar.)** 1. Başa sarılan sarık.

(Ar. ‘imāme) i. +ni Y144a4 [P **çalma**]; Y146b3 [P **çalma**]

(-) ‘i. Y283a3

‘i.+ğa P209a8

2. Başa sarık sarma şekli.

(Ar. ‘immet) ‘i. Y292b2 [P **çalma şekli**]

‘**imāme sar-** Birinin başına sarık sarmak, kendi başına sarık sarınmak.

(Ar. ‘ammeme) ‘i.-dı Y250a3 [P ‘**imāme sor-**]

(Ar. i‘temme) ‘i.-dı P206a7; Y273a4

(Ar. te‘ammeme) ‘i.-dı Y292b2 [P **çalma çalın-**]

‘**imāme sor-** Bir adamın başına sarık sarmak.

(Ar. ‘ammeme) ‘i.-dı P196b9 [Y ‘**imāme sar-**]

→ saçaklıg ‘imāme P36a9

imāmetlik (Ar. + T.) İmamlık, başkanlık.

imāmetlik kııl- İmam, başkan olmak.

(Ar. emme) i.-dı Y141a6 [P **imāmlık kııl-**]

imāmlık (Ar. + T.) İmamlık, başkanlık.

imāmlık kııl- İmam, başkan olmak.

(Ar. emme) “*imāmlık kııldı erenlerge*” P116a6 [Y **imāmetlik kııl-**]

‘**imāret (Ar.)** Mamurluk. Mamur etme.

‘**imāret kııl-** Mamur etmek.

(Ar. ‘amera) i.-dı Y122b3 [P **ābādān kııl-**]

‘**imāret kıılmaq tile-** Bayındır hâle getirmek.

(Ar. ista‘mera) ‘i.-di Y305b6 [P ‘**imāret tile-**]

‘**imāret tile-** 1. Bayındır hâle getirmek.

(Ar. ista‘ mera) ‘i.-di P215b1 [Y ‘**imāret kılmak tile-**]

2. Duvar vs.nin tamir edilme zamanı gelmek.

(Ar. isteramme) ‘i.-di Y309b6

ime Atkılarının geçtiği uzunlamasına ipler.

→ arğaçı yiplük imesi yipek ton P36a5

imi/în (<Ar. emîn) Güvenli, güvenilir.

imin kı1- Eman üzere kılmak.

(Ar. āmene) i.-dı P180a1; Y222a6

imîn bol- Birine bir hususta güvenmek.

(Ar. emine) i.-dı Y169b7 [P **emîn tut-**]

imi/înlik (Ar. + T.) Emniyet.

(Ar. emn) i.+ni P194b2 [Y **imînlik**]; (imînlik) Y246a5 [P **iminlik**]

imlâ (Ar.) Yazım, yazma.

imlâ kı1- Birisi söyleyip kendisi yazmak, birine söyleyip yazdırmak, söyleyip yazdırmasını istemek.

(Ar. emlâ) “*imlâ kıldı anıñ üze kitâbnı*” P188a1

i.-dı Y235a6

(Ar. emelle) i.-dı P181b8

i.-u birdi Y225a7

(Ar. istemlâ) i.-dı P216b1 [Y **imlâ kılmak tile-**]

imlâ kılmak tile- Bir adamın söyleyip yazdırmasını istemek.

(Ar. istemlâ) i.-dı Y313a6 [P **imlâ kı1-**]

in (I) 1. Hayvan ağılı.

(Ar. ħucr / c. ħucre) i. P7b9

2. Yaban hayvanın yuvası.

ing/ka kir- Ceylan vs. yuvasına girmek.

(Ar. kenese) “*kirdi kezik inga*” P67a7 [Y **yatalıkına kir-**]

(Ar. tekennese) “*inğa kirdi ıwuk*” P210a6

→ arslan ini P8a2; qarınça i. P8a3; kırt i. P8a2

in (II) En, genişlik.

ini/ünçe kes- Bir şeyi enine kesmek.

(Ar. kaçta) i.-ti Y139b2 [P **inünçe kes-**]; (inünçe kes-) P114b8 [Y **ininçe kes-**]

→ bir in terinçek P37b2; iki i. terinçek P37b2

in- 1. Yukarıdan aşağıya doğru gelmek, kaymak.

(Ar. hebeṭa) i.-di P69b4; Y76b3

(Ar. nezele) i.-di P75a2; Y85a7

(Ar. inhebeṭa) i.-di P208a4; Y278b5

(Ar. inḥadera) i.-di P207b8

ingen belā Şiddetli musibet, afet, felaket.

(Ar. nāzile / c. nevāzil) i. P75a2; Y85b1

→ azın azın in- P211a5; yirke i.- P173a2

2. Havadan süzülüp birden konmak, (kuş) süzülme.

(Ar. inkedera) “*indi çağır kuş*” P207b9

i.-di Y278a6

(Ar. inkaẓze) “*indi balaban*” P208b1

3. Saç vs. sarkmak, salıverilmek, bırakılmak.

(Ar. insedele) “*indi saç*” P208a10

4. Saç vs. yumuşak ve düz olmak, kıvrıkcık olmamak.

(Ar. sebiṭa) “*indi saç*” P137b7 [Y **dağuk bol-**]

inmiş saç Kıvrıkcık olmayan, düz ve yumuşak saç.

(Ar. sebt = m. sebat = m^c a. sebiṭ) i. P137b8 [Y **tağılık saçlığı er**]

5. (Gözyaşı) Akmak.

(Ar. teḥaddera) “*indi yaş közindin*” P209b11 [Y **ak-**]

6. Gelmek, bir süreliğine kalmak.

(Ar. elemme) i.-di P182a1 [Y **indür-**]

(Ar. ḥalle) i.-di P115b6; Y140b3

7. Yurt edinmek, yerleşmek.

(Ar. tebevve'e) “*indi serāyga*” P212a5

i.-di Y293b4

8. Kuşatmak.

(Ar. ḥāka) i.-di P88b7 [P **kapsa-**; Y **çevrin-**]

9. Bir iş gerekli ve lazım olmak.

(Ar. ḥalle) “*vācib boldı tağı indi anıṅ üze ‘azāb*” P81a1 [P **vācib bol-**]

i.-di Y94a5

inçe Kalın olmayan, ince. *krş. yinçke*

inçe kettān İnce keten.

(Ar. tūzī = m^c a. kaşab) i. Y40b2

inde- 1. Birini bir husus için davet etmek; yemek, ziyafet vs.ye çağırarak. *krş. ünde-*

(Ar. nedebe) “*indedi anı işge*” P96b6 [Y **ünde-**]

(Ar. de'ā) “*indedi anı da' vetga*” P126b5 [Y **ünde-**]

(Ar. ehābe) i.-di P183b6

indemedin kir- Davetsiz aralarına girmek.

(Ar. vegale) “*indemedin kirdi içgüke*” P84b5 [Y **ündemedin kir-**]

→ bir indemişdin kızın inde- P197b8; da' vetga i.- P198b9

2. Yem göstererek hayvanı çağırarak; (köpeği) ava teşvik etmek.

(Ar. eşlā) “*indedi itni*” P187b9 [Y **ünde-**]

inder- 1. İndirmek, kondurmak, getirmek. *krş. indür-*

(Ar. enzele) i.-di P179a4 [Y **indür-**]

(Ar. eħalle) i.-di P181b2 [Y **indür-**]

2. Yerleştirmek; birine (ev) hazırlamak, donatmak.

(Ar. bevve'e) "*inderdi anı menzilge*" P197b6 [Y **anut-**]

→ azın azın inder- P194b9; menī i.- P189a6; mezī i.- P186b6; vedī i.- P93b2

indiril- İndirme işi yapılmak, gönderilmek.

indirilmiş kitāb Kur'an.

(Ar. kitābu'l-munzel) i.+nı P2b23

indür- 1. İndirmek, kondurmak, inmesini istemek. *krş.* **inder-**

(Ar. istenzele) "*indürdi ħal'adın*" Y307b2

(Ar. ehbeħa) i.-di Y216b1 [P **tüşür-**]

(Ar. enzele) i.-di Y221a4 [P **inder-**]

(Ar. eħalle) i.-di Y224b7 [P **inder-**]

→ azın azın indür- Y246b7; menī i.- Y221a5; menī i.- Y235b5; mezī i.- Y233a7; (vedī) i.- Y111b4

indürgüçi İndirici, indiren.

→ rüzī indürgüçi Y9a2; vaħy i. Y9a1

2. Gelmek, bir süreliğine kalmak.

(Ar. elemme) i.-di Y225b3 [P **in-**]

inek Sığır.

(Ar. baħara / c. baħar) i. P47b7; Y46a7

i. P68b1; Y74b4

inek takı koy yelni Sığır ve davar gibi hayvanların memesi.

(Ar. ħar' / c. ħurū') i. P49a1

→ ħarı inek P68b3, Y74b6

inen 1. Dişi deve. *krş.* **inġen**

(Ar. nāħa) i. P45b8 [Y **inġen**]; P61a5 [Y **inġen**]; P61b4; P81b8 [Y **inġen**]; P113a7; P122a3 [Y **inġen**],

7 [Y **inġen**]; P133a7; P138b3 [Y **inġen**]; P164b4; P172b2; P199a6

i.+inġ P64b2 [Y **inġen**]

i.+ni P61b1 [Y **inġen**]; P91a6 [Y **inġen**]; P95b4; P157b8 [Y **inġen**]; P172b7 [Y **inġen**];

P203b9 [Y **inġen**]; P207a1, 3

i.+ge P59b6 [Y **inġen**]; P160b6 [Y **inġen**]

(Ar. -t) i. P122a8 [Y **tiwe**]

2. Çekilmiş dereceye gelen deve.

(Ar. ħarūħa) i.+ge P125b5 [Y **inġen**]

inen ferçi Devenin dişilik uzvu.

(Ar. ħayā'u'n-nāħa) i. P46b4 [Y **inġen cerri**]

→ botalaçı inen P46a6; buġra salunġu i. P46b1; ikisinġe kirmiş i. P46a2; ħarı i. P46a8; ħısır i.

P122a4; ħısır i. P46a6; ħuzruħ kötürġen i. P122a9; küçliġ i. P46a9; on aylıħ botalaçı i. P46a7; saġılur

i. P46b1; siŋgiri kıynuċ i. P64b3; siŋgiri kıynuċ i. P120b3; stlg i. P164b5; stsz i. P122a8; toċuz yaġa kirgen i. P108a3; trtiŋge kirmiġ i. P46a4; iŋge kirmiġ i. P46a3; yigit i. P46a7; yklig i. P133a7

iŋgen (I) 1. Diġi deve. *krġ. inen*

(Ar. nāċa / c. nċ) i. Y44a3 [P **inen**]; Y64a7 [P **inen**]; Y69a2 [P **inen**]; Y149b3 [P **inen**]; Y150a1 [P **inen**]; Y162b2 [P **inen**]

i.+ni Y64b4 [P **inen**]; Y108b4 [P **inen**]; Y189b6 [P **inen**]; Y211b7 [P **inen**]; Y265b1 [P **inen**]

i.+ge Y62b5 [P **inen**]; Y194a6 [P **inen**]

2. ekilmiġ dereceye gelen deve.

(Ar. tarċa) i.+ge Y154b4 [P **inen**]

iŋgen cerri Devenin diġilik uzvu.

(Ar. ĥayā`u`n-nāċa) i. Y45a2 [P **inen ferċi**]

→ aruċ iŋgen Y44b4; ċarı i. Y44b3; ċurbānı i. Y44b4; ċuzruċ ktrgen i. Y150a3; krsgen i. Y162b3; mng i. Y44b6; oġlandın fāriġ bolġan i. Y149b4; saġılġan i. Y44b5; sekkizin tüketip toċċuzıŋga kirmiġ i. Y130b6; siŋgiri kesk i. Y69a2; siŋgiri kesk i. ya tiwe Y147a6; sütlüg i. Y200a3; sütsüz i. Y150a1; yigit i. Y44b3; ygrgen i. Y70b2; yklg i. Y44b2

iŋgen (II) ok.

iŋgen aċ Bembeyaz.

(Ar. ebyāzu yeċaċ) i. Y53a6 [P **appaċ aċ**]

iŋgen `ayb ċılġan er ok ayıplayan.

(Ar. raculun `ayyābun ve `ayyābet) i. Y101a6 [P **`ayb ċoyġan er**]

iŋgen ċatıġ yıġaċ Kırılması zor aġaċ.

(Ar. `dun šulbu`l-meksir) i. Y69b7 [P **sınmaċı ċatıġ yıġaċ**; Y **sıŋan yıġaċ**]

iŋgen ċızıl Kıp kızıl.

(Ar. aĥmeru ċānı) i. Y183b3 [P **keċ ċızıl**]

iŋgen ċızıl bol- Kırmızılıġı artmak.

(Ar. ċane`e) i.-dı Y183b3 [P **ċatıġ ċızıl bol-**]

iŋgen körksiz bol- İġ gözünde büyümek.

(Ar. feza`a = m. fuзу`a) i.-dı P138b8 [Y **krkunċı bol-**]

iŋgen körksiz ċıl- Birini ċirkin bir iġe dġrmek. İġ ċok kötü olmak.

(Ar. efza`a) i.-dı P176b3 [Y **dġvār bol-**]

iŋgen kz tegürgen er Gözü pek ċok deġen adam. Kötü gözlü.

(Ar. raculun `ayn = m. `ayyān) i. Y106b7 [P **kz tegürgen er**]

iŋgen sanċġan er Dġmana ċok mızrak atan.

(Ar. miġ`ān) i. Y134b3 [P **kġ sanċġan er**]

iŋgen taŋġ bol- Zor ve ċetin, karıġık ve mübhem olmak.

(Ar. nekura) i.-dı Y200b1 [P, Y **belāliġ bol-**]

iŋgen yawuz çirkin, yüz kıztartan iġ ya da söz.

(Ar. faḥṣā = m. fāḥiṣe / c. fevāḥiṣ = m^c a. ḥay) i. Y27a6

inḡle- 1. (Hasta) Acı ve üzüntüden ah etmek. *krş. inḡra-*

(Ar. enne) i.-di P81b8 [Y **inḡra-**]

2. Yas tutmak.

(Ar. zenne) i.-di P82a2 [Y **inḡra-**]

inḡlemek Ah, vah!

(Ar. ḥiss = f. evvih = m. evh = m. āh) i. P57a5

inkār (Ar.) Kabul etmeme, tanımama, ret, yaptığını gizleme.

inkār kııl- Tanımamak, inkār etmek, bilmemek, kınamak, yüz çevirmek.

(Ar. nekira) i.-dı Y159a5 [P, Y **bilme-**]

(Ar. enkera) i.-dı Y215a2 [P **tan-**]

(Ar. istenkera) i.-dı P215b3

(Ar. te'ebbā) i.-dı P212b2 [Y **unama-**]

inkārsız (Ar. + T.) Şüphesiz.

(Ar. ḡayri mudāfi^c) i. Y259b3

innā (Ar.) İnnē nā; şüphesiz biz (...iz).

innā lillāhi ti- Felaket zamanında “innā lillāhi ve innā ileyhi râciûn (Şüphesiz biz Allah’a aidiz ve dönüş onadır.)” demek.

(Ar. isterce^c a) “*innā lillāhi tidi muşîbet tegmiş kişi*” P215b7

inzāl (Ar.) İndirme.

inzāl kııl- Meni indirmek; menisi gelmek.

(Ar. enzele) “*inzāl kııldı cimā^c kıılıḡlı*” P179a5 [Y **menī indür-**]

ip 1. İplik, dokuma maddelerinin ince, uzun liflerinden her biri.

ipi çıkmış urḡan Kilim, giysi vs.nin yeniden ip elde edilen bozuntusu.

(Ar. nikş / c. enkāş) i. Y117a1 [P **bozılmış nerse**; Y **silkinmiş nirse**]

2. Bir çeşit giysi.

(Ar. mulḡam) i. Y40b1 [P **arḡacı yiplük imesi yipek ton**; Y **arḡaç**]

ipek İpek veya ham ipek. *krş. yipek*

(Ar. ḡazz = f. şe^c ar = f. tūziyy = f. ḡaşab) i. Y40b1 [P, Y **kejī**]

ir Erken.

ir bar- Erken davranmak. Sabah vakti gelmek veya gitmek.

(Ar. ḡadā) i.-dı P125a5 [Y **irte kel-**]

ir kel- Erken gelmek.

(Ar. bekera) i.-di Y120a7 [P **irte ir kel-**]

ir teg- Gecenin sonunda (suya) gitmek.

(Ar. ḡallese) “*ir tegdiler suwḡa*” P192a6 [Y **erte ir bar-**]

→ erte ir bar- Y240a7; erte i. bar- Y242b2; erte i. kel- P191a1; erte i. kel- Y257b7; erte i. kel-

P206b12; erte i. kel- P100a6; erte i. kel- P172b5; erte i. kel- Y264a6

ir- Bıkmak, usan(dır)mk, yor(ul)mak, ısrar etmek.

(Ar. se'ime) i.-di P142b8 [Y **umazka teg-**]

(Ar. melle) i.-di P147a2 [Y **umazka tegür-**]

(Ar. emelle) i.-di P181b8 [Y **umunç tut-**]

i'râb (Ar.) Kitap, yazı vs.nin hareketleri.

(Ar. şekl / c. şukûl) i. P108b3; Y131b2

i'râb ur- Nokta ve hareke koymak.

(Ar. şekele) "*i'râb urdı kitâbğa*" P108b3

i.-dı Y131b2

(Ar. қayyede) i.-dı Y254a5 [P **nuқt ur-**]

irdür- Bıktırmak, usandırmak.

(Ar. ebreme) "*irdürdi hâcetleri birle*" P179a6 [Y **umazka tegür-**]

(Ar. berrame) i.-di P195a1 [Y **umazka ketür-**]

irig 1. Sert, katı, iri, kalın ve sımsıkı şey.

(Ar. aḥşen = m. ḥaşin = m. ḥaşune) i. P144a4; Y170a3

(Ar. ğalîz) i. P165b2

(Ar. şehîn) i. P168a4 [P, Y **қalıŋ**]

2. Katı kalpli, kötü huylu, sert sözlü kişi.

(Ar. fazz) i. Y173b7 [P **irig er**]

irig bol- 1. Bir şey sert, kuru, kalın, kaba, koyu olmak.

(Ar. eḳaẓza) "*irig boldı anıŋ üze yatġu yiri*" P181a8

i.-dı Y224b3

(Ar. ḥaşine = m. ḥaşune) i.-dı P144a3; Y170a2

(Ar. şehune) i.-dı P168a4²⁸⁰ [P, Y **қalıŋ bol-**]

(Ar. ğaluẓa) i.-dı P165b2; Y201a5²⁸¹ [Y **yoġun bol-**]

(Ar. iḥşevşene) i.-dı P216b7; Y314a4

2. Tıraştan sonra saç tekrar bitmek.

(Ar. şevveke) i.-dı Y253a4 [P **tikenlen-**]

3. Anlayışsız, kötü huylu, kötü kalpli olmak.

(Ar. fazza) i.-dı P146b7; Y173b6

irig er Katı kalpli, kötü huylu, sert sözlü kişi.

(Ar. fazz) i. P146b7 [Y **irig**]

irig sözlig Mal ve edebten nasipsiz adam.

(Ar. 'uṭull) i. P20b8 [Y **yâbânî**]

irig körün- Bir şeyi sert bulmak.

(Ar. isteḥşene) i.-di Y308a3

iriglik Çirkinlik, zorbalık, sertlik, kabalık.

²⁸⁰ irig (bol-)

²⁸¹ irig (boldı)

(Ar. şun‘a) i. P193a4 [Y çoğu]

iriglik kı1- Şiddetli ve sert davranmak, şiddetle muamele etmek.

(Ar. gallaza) i.-dı Y243b4 [P, Y öwke kı1-]

(Ar. hāşene) i.-dı P202b4; Y261b3

(Ar. ‘annefe) i.-dı P193b4; Y244b5

iriktür- Bir yeri boş, تنها ve korkulu bulmak.

(Ar. evhāse) i.-dı Y226b4 [P awunçasız kı1-]

irim Seğirtme, gidiş. ?

(Ar. cerye) i. P42b4

irin Ağız, dudaklar.

→ at irni bağlağı nerse Y34b7

irinġ İrin, cerahat.

(Ar. kayh) i. P15b3; Y11b2

→ kan taķı irinġ Y30a1; tamuġdaķılar teninġdin aķġan i. P28a9

irindük Yüku devenin göġsüne bağlayan ip.

(Ar. ziyār) i. Y34b7 [P at aġzı bağlağı nerse; Y at irni bağlağı nerse]

irinġlen- (Yara, çıban) İrinleşmek, cerahat bağlamak.

(Ar. emedde) “irinġlendi baş” P180b9 [Y sızla-]

(Ar. teķayyeħa) “baş irinġlendi” Y294b7

irk Dört yaşına kadar olan koyun.

→ erkek irk Y46b5; tişi i. Y46b5

irkeç Çoban heybesini sırtında taşıyabilen büyük ve kuvvetli koç. Boynuna çingirak takılıp sürüyü peşinden götüren keçi.

(Ar. kerrāz) i. Y46b7

irki Eski, varlığı üzerinden çok zaman geçen.

(Ar. qadīm) i. P167b7; Y204b4

irki bol- Eskimek.

(Ar. qadume) i.-dı P167b6 [Y eski bol-]

irkil- Toplanmak.

→ suwı irkil- P81b4

→ kızuġnıġ irkilmiş suwı P81b4; ma‘ dinge i. altun uşaqı P5a1

irmük İrmik; sert buġdaydan yapılmış, iri taneli un.

irmük epmeki İri öğütölmüş undan yapılan ekmek.

(Ar. huşkār) i. P35b5 [Y ögerik etmek]

irse İse. kış. erse

→ kim irse P94b7

irte Erken. kış. erte

irte ir kel- 1. Erken gelmek, bir işi erkenden yapmak.

(Ar. bekera) i.-dı P100a6 [Y ir kel-]

(Ar. ġādā) i.-di Y264a6 [P **erte bar-**]

2. Sabah vaktine girmek, sabahlamak. Sabahleyin gelmek.

(Ar. aşbaḥa) i.-di P172b5 [Y **erteke kir-**]

irte kel- Erken davranmak. Sabah vakti gelmek veya gitmek.

(Ar. ġadā) i.-di Y153b7 [P **ir bar -**]

irte şarābı Sabah şarabı.

(Ar. şūḥ) t. P155b3 [Y **taṅg şarābı**]

irte şarābı iç- Sabah şarabı içmek.

(Ar. iştabeḥa) i.-ti (irte şarābın iç-) Y266a3 [P **erte şarābı iç-**]

(irte şarābı) içür- (Sabahleyin şarap) İçirmek.

(Ar. şabeḥa) “*irte şarābın içürdi anġa*” P155b3 [Y **(taṅg şarābı) içür-**]

irtmek Kalça. Kuyruk sokumu.

(Ar. ridf / c. erdāf) i. P19b8 [Y **tişi tüpi**]

isārlıq (Ar. + T.) Kolaylık, yumuşaklık.

isārlıq kıılış- Affetmek, kolaylık göstermek.

(Ar. sāmeḥa) i.-dı P201a9 [Y **müsāmaḥat kııl-**]

isig Sıcaklık, ısı. *krş. ıssıġ*

(Ar. ḥarr) i. Y144a7 [P **ıssıġ**]; Y187a4 [P **ıssıġ**]

isig bol- Sıcak olmak, harareti şiddetli olmak, (gün) rüzgârsız ve pek sıcak olmak.

(Ar. ḥarra) “*künimiz isig boldı*” Y91b6 [P **ıssıġ bol-**]

(Ar. vemide) i.-dı Y175a1 [P **katıġ ıssıġ bol-**]

isig köṅüllüg Yakın arkadaş; dost.

(Ar. ḥamīm) i. Y22a1

isig kün Güneşli, rüzgârsız pek sıcak gün.

(Ar. yevmun şāmisun ve şemis) i. Y72a4 [P **çoġaş kün**]

(Ar. vemid = m. vemdān) i. Y175a1 [P **katıġ ıssıġ kün**]

isig suw 1. Kaynar su.

(Ar. mā’un suḥn = m. saḥīn) i. Y134a4 [P **ıssıġ suw**]

2. Hamam.

(Ar. ḥammām) i. Y130a5 [P **ḥammām**]

3. Cehennemdeki son derece yakıcı su.

(Ar. ḥamīm) i. Y30a1 [P **tamuġnıġ ıssıġ suwı**]

isig ter Ter.

(Ar. ḥamīm) i. Y309b6

→ katıġ isig bol- Y180b7; közi yaşı i. er Y134a5; yaşı i. bol- Y134a5

→ özlek isiginde yöri- Y242a5

isin- Isınmak, sıcak olmak.

(Ar. seḥane) i.-di Y134a4 [P **ıssıġ bol-**]

isitil- Isıtılmak.

isitilmiş şūrbā Kızdırılmış çorba.

(Ar. saḥūn) i. Y134a5 [P ısıġ kılınmış şūr<bā>]

iske- Çimdiklemek, iki parmakla sıkamak.

(Ar. ƙaraša) “*iskedi anı iki parmaġı birle*” P67a8

i.-di Y73b5

islām (Ar.) Müslümanlık.

(Ar. islām) i. P210b4

i.+nı Y192a3 [P **müselmānlık**]

i.+ġa P155b2; (i.+ƙa) Y107b4 [P **müselmānlık yolu**]; Y186a6

islām ḥaddi bekle- Sınırdaki, kritik noktalarda beklemek.

(Ar. rābeṭa) i.-diler (islām ḥaddin bekle-) P201b13 [Y **il taşında muġim bol-**]

islām yolu Şeriat, Allah’ın emrettiġi din, doğru yol.

(Ar. şer’ = m. şir’ at = m. şerī’ at) i. P159a7; Y192a3

islām keltür- Müslüman olmak.

(Ar. esleme) i.-di P179b1 [Y **islāmƙa kir-**]

islāmƙa kir- Müslüman olmak.

(Ar. esleme) i.-di Y221b3 [P **islām keltür-**]

ism (Ar.) İnsan, hayvan veya bir şeye delalet eden kelime.

(Ar. ism) i.+nı P189b8; P1901a6; P191b2; P192a2; P193b3; P195a2; P199a3; Y240b5; Y244b5

isnād (Ar.) Birine bir sözü, konuyu dayandırma, atfetme.

isnād ƙıl- Birine bir sözü, bir haberi dayandırmak, sözü söyleyene nispet ederek nakletmek.

(Ar. esnede) “*isnād ƙıldı peygāmberġa ‘am ḥadīşni*” P173a6

i.-dı Y212b1

(Ar. nemā) i.-dı Y110b4 [P **ƙaƙ-**; Y **ġammāzlık ƙıl-**]

isnād ƙılınmış ḥadīş İsnat olunan söz.

(Ar. ḥadīsun musned) i. P173a6 [Y **tegrülmiş ḥadīş**]

isne- Esnemek, uyuklar gibi yapmak. *krş.* **esne-**

(Ar. teşā’ebe) i.-di P213a5

isnemek Esnemek.

(Ar. şuvebā) i. P33b2 [Y **esnemek**]

isrāf (Ar.) Savurganlık etme, gereksiz yere harcama.

isrāf ƙıl- Haddi aşmak, aşırı gitmek.

(Ar. esrafe) i.-dı P177a5 [Y **ḥaddin keç-**]

iste- 1. Bir şeyi dilemek, talep etmek, elde etmeye çalışmak; istek duymak, uğraşmak.

(Ar. talebe) i.-di P96a6; Y115a4

(Ar. rāme) i.-di Y150b7 [P **tile-**]

(Ar. iltemese) i.-di P204b7

(Ar. ibteġā) i.-di P207a5

(Ar. teṭallebe) i.-di P209a10

(Ar. hāvele) i.-di P203a7; Y263a6

istemiş Talep edilen, istenen.

(Ar. maṭlūb) i.+in Y229b5 [P maṭlūb]

2. Yönelmek, aramak, araştırmak, (kayıp olan şeyi) arayıp soruşturmak.

(Ar. neşede) “*istedi yitgen tıwarnı*” P99b1

i.-di Y119a6

(Ar. teḥarrā) “*istedi işni*” P212b6

(Ar. intece‘a) “*istedi otlagını*” P205a1

i.-di Y269a4

(Ar. irtāde) i.-di P206b1

(Ar. tefeḫkade) i.-di P209b9

istegen Otlak, konacak yer vs. aramak için ileri gönderilen adam.

(Ar. rā'id) i. P206b2

→ otlak istemek P205a1, Y269a4

3. Bir şeyin ne olduğunu anlamak için iyice bakmak.

(Ar. beḡā) i.-di P91b6; Y109a6

4. Bir şey bir kimsece bilindir olmak; tanı(ş/n)mak.

(Ar. te‘arrafe) “*istedi anı kim fulān katında bar*” P210b6

→ bit iste- P92a9; ezgölük i.- P205a1; iş için lāyık vakt i.- Y267b7; menfa‘at i.- Y269a4; şavāb i.- Y266a6; sürçmekini i.- P210a10

istibrā (Ar.) Kadının hayız bitimine dek cinsel ilişkiden uzak durma.

istibrā kı1- Hayız görüp arınana kadar cariye ya da kadınla cinsel ilişkide bulunmamak.

(Ar. istebra‘e) i.-dı P215a2; Y304a3

istincā (Ar.) Tuvalet ihtiyacını giderdikten sonra temizlenme.

istincā kı1- Necaset yerini temizlemek, abdest bozduktan sonra pisliği suyla yıkamak veya taş vs. ile silmek.

(Ar. istecmera) i.-dı P215a11

(Ar. isteṭābe) “*istincā kıldı ḥadeslig*” Y310b7

(Ar. istencā) i.-dı P216a12; Y312b3

istişnā (Ar.) Kural dışında, ayrı tutma.

istişnā kı1- 1. Müstesna, ayrı tutmak.

(Ar. ḥāşā) i.-dı Y264b1 [P kiter-]

2. (Yemini) İstisna veya şartla helal kılmak, kefarete vermek.

(Ar. ḥallele) “*istişnā kıldı andı içinde*” P196b6

i.-dı Y249b6

(Ar. teḥallele) “*istişnā kıldı andı içinde*” P211b7

iş 1. Edim, fiil, amel.

(Ar. bāl = m. emr / c. umūr = m. şe'n / c. şu'ün = m. ḥaşle / c. ḥişāl) i. P53b7; Y54a7

(Ar. emr / c. umūr) i. P65a4; P68a7; P76a7; P77b6; P79a4; P82a5; P88b8; P93a4; P99b6; P100b6; P101a7; P106b6; P110a8; P111a3, 5; P111b9; P114b2, 4; P115a7; P116b5; P118a3; P118b6, 8 [Y ‘amel]; P121b9; P123a1, 5; P123b1, 2; P124b9; P125a2; P128b2; P132b7; P133b5; P138b8; P140b3; P149a2; P149b9; P150a9; P151b3; P154b5; P155b1; P157b2; P163a6; P165a2, 8; P169a4, 6; P174a5, 9; P175b5; P176b3; P178b8, 9; P180a5, 8; P182a1; P184b9; P189a1; P191b3; P195b8; P196b9; P197b3, 6; P202a3; P203a3, 6, 8; P204b7; P205b9, 11; P206a9; P206b4, 8; P207a1, 8; <P208a9>; P208a10; P208b6; P209a5; P209b5, 9; P210a1, 2; P210b2; P211b3, 7; P212a4, 10; P212b1, 2, 12; P213a4; P213b2, 9; P214a3, 7, 9, 12; P214b14; P216a10; P216b6; P218a8; Y57b7; Y74a7; Y87b1; Y91b1; Y96a2; Y111a5; Y119b5; Y121a3; Y121b6; Y129a2; Y133b5; Y135b6; Y139a4; Y141b7; Y143b3; Y144b2; Y149a6; P150a5; Y151b3; Y153b1, 4; Y162b7; Y165a5; Y176b6; Y178b3; Y180b1; Y195b2; Y198a2; Y200b2; Y201a1; Y206b2; Y209a3; Y217a3; Y222b2; Y223b1; Y237a1; Y248a7; Y250a2; Y251a3; Y254a3; Y262b2; Y263a5; Y273a5; Y286a1; Y293b1; Y294a5; Y304a5; Y306a5; Y307b3; Y308a1, 5; Y310b3; Y314a2; Y319b4

i+ning Y151a5

i.+ni P84b6; P93a8; P109b9; P134b8; P135a2; P135b5; P137b9; P142b5; P143b1; P145a1; P148a7; P148b2; P152b9; P153a3; P160b9; P161b1; P162a1; P171a3, 6; P172b5; P178b3; P179a6, 7; P179b4, 9; P180a1, 7; P182a6; P183a5, 9; P185a5; P186a9; P186b8; P191a5; P191b4; P192a8; P192b7; P193b4; P197b4; P198b1, 2; P199a7; P201b1; P203b10; P209b8, 12; P210b6; P211b6; P212a12; P212b6; P216a10; Y99b6; Y111b2; Y133a3; Y161b3; Y166a7; Y169a4; Y176a5; Y182a5; Y194b4; Y196a5; Y209a5; Y222b4; Y247a2; Y252b6; Y265a4; Y288a7; P75b5; P182a4; Y86a7; (işler) P184b2

i.+ge P96b6; P99a9; P111a9; P116b7; P129a3; P138a2; P159a6; P162b7; P170b2, 3; P174b3; P176a7; P178a2; P180a8; P197b1; P202b13; P205a11; P209b6; P210b7; P211a7, 11; P212a3, 10; P213a2, 11; P215b3; P216a8; P218a9; (i.+ke) Y115b6; Y119a6; Y134b5; Y135a3; Y142a2; Y161b6; Y170a5; Y182a7; Y197b1; Y208a6; Y209a3; Y214a7; Y240b4; Y277a2; Y297b2; Y310b4; Y311b7

i.+de P78b4, 9; P94a2; P85a3; P171a3; P176a1; P177a5; P178a6; P192a8; P210b8

i.+din P70a1; P92b9; P114b5; P121b4; P125a4; P128b7; P131a6; P139a7; P141b1; P154b4; P160a7; P162a8; P171b8; P174b8; P175a3; P192b7; P198b5; P209a6; P212a1; P213a10; P213b2, 10, 12; P218b3; Y77a4; Y111a1; Y139a5; Y148b7; Y153b6; Y158b1; Y163b2; Y184b5; Y193b4; Y196b7; Y243a7; Y293a4; Y234b2

i.+i Y243b1; (işler) P215b6; Y306a6

i.+inġe P56b6; P202a11; Y168a2; Y260b4

(Ar. ‘amel) i. P99b6; P212a13

i.+ni P209b9 [Y ‘amel]; P215b10; P217a11 [Y ‘amel]

i.+ke Y119b4

(Ar. şuġl) i.+din P105b1

(-) i. P212b4

i.+i Y245b7

2. Olay.

(Ar. emr) i. P82b5; P88a1; P89b3; P96b1; P97a9; P125b2; Y96b4; Y104a4; Y115b1; Y116b3; Y154a7

i.+niḡ P115a4

i.+ni P114a8; P189a4; P189b4; Y138b7

i.+ge P115b1; P196a2; (i.+ke) Y248b5

3. İstek, talep, buyruk.

(Ar. emr) i.+ni P187a5; Y234a3

4. Görev.

(Ar. emr) i.+ni Y234b5

iş bitürmeklik Vekillik.

(Ar. vekilen) “*tap turur taḡrı iş bitürmeklikke*” P91b9 [Y **saklaḡuḡı**]

iş erkligi Yönetici, vali, başkan.

(Ar. väll) i. Y197b1 [P **erklig**]

iş evveli Bir şeyin başı, başlangıcı.

(Ar. fātiḡa) i. P53b6; (iḡiḡ evveli) Y54a6

iş iḡi Bir şeyin iḡ yüzü.

(Ar. diḡle) i. P108a7; Y131a4

<iḡ> **iḡinde kal-** Bir işte acele etmeyip ihtiyatlı davranmak.

(Ar. tela‘ seme) i.-dı P218a5 [Y **tutun-**]

iş kıl- 1. İş yapmak, işlemek.

(Ar. şana‘ a) i.-dı Y192b3 [P **ezgülik kıl-**]

2. Emek ve zahmet çekerek bir işi yapmak, kazanmak.

(Ar. kedeḡa) i.-dı Y187a3 [P **emgen- taḡı kaḡan-**]

iş körklisi Bir şeyin güzelliḡi, parlaklıḡı, başlangıcı.

(Ar. ravnaḡ) i. P15a4

iş oḡar- Plan, proje çizmek; mühendislik yapmak.

(Ar. hendese) i.-dı Y315a1 [P **hendese sakıḡı <kıl->**; **hendese kıl-**]

iş pāyāni Asıl, hak. Korunması ve savunulması gereken şey.

(Ar. ḡaḡiḡat) i. (iḡiḡ pāyāni) P80b6 [Y **ḡaḡiḡat**]

iş rāstlıḡı İşin nizamı, düzeni, direḡi.

(Ar. ḡivāmu‘l-emr) i. P123a5 [Y **iş töleklili**]

iş sonḡı Bir şeyin akibeti, sonu.

(Ar. ḡātime = f. ḡāl / c. aḡvāl = m. ḡāle / ḡālāt) i. P53b6 [Y (iş) **āḡiri**]

iş töleklili İşin nizamı, düzeni, direḡi.

(Ar. ḡivāmu‘l-emr) i. (iḡiḡ töleklili) Y151a5 [P **iş rāstlıḡı**]

iş üḡün lāyık vaḡt iste- Fırsat kollamak, fırsatı ganimet bilmek.

(Ar. inteheze) i.-dı Y267b7 [P **hengām bol-**]

iş üstüvârı Bir işin esas unsuru, özü, kıvamı.

(Ar. milâku'l-emr) i. (işniñ üstüvârı) Y82b4 [P **iş üstüvârlığı**]

iş üstüvârlığı Bir işin esas unsuru, özü, kıvamı.

(Ar. milâku'l-emr) i. (işniñ üstüvârlığı) P73a6 [Y **iş üstüvârı**]

işke öğrenmiş eşek Kolay boyun eğen, muti hayvan. ?

(Ar. zelül) i. Y94b2 [P **yükge öğrenmiş eşek**]

işlerni oñgar- Uzun ömürler vermek, çok yaşatmak. ?

(Ar. hayyâ) “*melik kılsun seni tañrı tağı işleriñ oñgarsun*” Y256b3 [P, Y **melik kıl-**]

→ āsān iş P169a7, Y206b5; āşikāre i. P111a4; bātıl i. kıl- Y220a4; bilemegen i. P152b9; düşvār i. P135b6, Y158b3; düşvār i. P163a6, Y147b3, Y198a3; düşvār i. P178b9; düşvār i. P53b9; ezgü i. P161a1; ezgü i. P26a1; ezgü i. P26a4; ezgü i. Y27a5; fāhiş bolğan i. Y163a1; fulān i. P86a3, P89b2, 3, P92b7, P94a3, P100b9, P117a1, P140b8, P143b9, P144a1, P147a1, P147b9, P160b5, P173a3, P174a3, P195a7, P218b7, 11, Y106a7, Y106b2, Y110b5, Y112a6, Y174a3, Y175a6, Y176a2, Y179a3, Y209b5, Y226b3, Y247b4, Y259b7, Y308b2, Y321a7, Y321b6; gümānlig i. kıl- Y231a3; ḥarām i. Y27a4; iki i. P218a5; ḳadrsiz i. Y316a5; ḳarışmış i. P132b7; ḳarşu kelgen i. Y74b2; körklig i. P168a1; körklüg i. Y192b4; körklüg i. Y222b1; körklüg i. Y27a4; körksiz i. P138b9; künde kılgu i. P26b9; lerü kelgen i. P68a8; melāmetḳa sezā i. kıl- P185a8; nāgeh bolğan i. P102b1; oñgmış i. P98a4; örtülmiş i. Y214a7; sīnamaduk i. Y24a4; tañg i. P131a6; tīmārlig i. Y111a5; toğrı i. P79a4; uluğ i. P53b8; uluğ i. P80b9, Y94a4; yaḥşı i. P26a2; yañgı i. P54a3; yañgı bolğan i. P97a9; yañgıla ḳoyğan i. Y116b3; yawlaḳ ḳatıg i. Y220b5; yawuz i. P146a5; yawuz i. P26a1, Y27a4; yawuz i. P26a3, Y27a5; za‘īf i. P217a11

→ ne turur seniñ işiñ P58b1

işāret (Ar.) Vasıtayla bildirme; el, yüz vs. hareketleriyle gösterme.

işāret kıl- İşaret etmek, göstermek; kaş, göz, dil, dudak veya elle işaret etmek.

(Ar. eşāra) “*işāret kıldı añga barmaḳı birle*” P184a7

i.-dı Y229a5

(Ar. ğameze) “*işāret kıldı añga közi birle*” P66a1

i.-dı Y71a1

(Ar. rameze) i.-dı P65b8; Y70b5

(Ar. veḥā) i.-dı P93b1; Y111b3 [P, Y **biti-**]

(Ar. evme‘e) i.-dı P182a3; Y225b7

(Ar. evmā) i.-dı P188b4; Y236a7

işāret kılğan barmaḳ İşaret parmağı, şehadet parmağı.

(Ar. muşīre) i. P184a7; Y229a6

işāret kılış- Birbirlerine elleri veya gözleriyle işaret etmek.

(Ar. teğāmeze) i.-dılar P213b1; (i.-tılar) Y299a1

işçi Bir işte çalışan kimse.

→ üstāz işçi ‘avret Y192b6; üstāz i. er Y192b5

işit- 1. Mektup veya elçi göndermek.

(Ar. rāsele) i.-ti Y260b4 [P söz tegür-; Y yalawaç ıd-]

2. Duymak, kulakla algılamak.

işitmek İşitme, duyma.

(Ar. sum^ç) i. P138b1; Y162a7

işitmek için kulak bir- Dinlemek.

(Ar. enşate) i.-di Y211a5 [P kulak tut-]

işitmek için kulak koz- Dinlemek, kulak vermek, hayretle dinlemek.

(Ar. eşāha) i.-tı Y228b6 [P kulak tut-]

(Ar. er^ç ā) i.-tı Y234a5-6 [P kulak tut-]

(Ar. ezine) i.-tı Y169b7 [P kulak tut-]

işittür- Duyurmak, işittirmek. *krş.* eşdür-

(Ar. esme^ç a) i.-di Y216b7 [P eşdür-]

işle- İş işlemek, yapmak.

(Ar. ^ç amile) i.-di P142a1 [Y iş kıl-]

işlegen İş yapan. Zanaatkâr işçi.

(Ar. ^ç āmil = m. ^ç amil) i. P142a1

işlegen teri İşçi ücreti.

(Ar. ^ç umāle) i. P142a2; (işlegenning teri) Y167a4

işleş- Arkadaşlık etmek, dostluk kurmak; arkadaşı, dost olmak.

(Ar. şāhabe) i.-di P201a4 [Y kadaşlık kıl-]

(Ar. iştiḥabe) i.-diler P203b14 [Y koldaş bol-]

işlet- İş işletmek, çalıştırmak, kullanmak, hizmette kullanmak.

(Ar. a^ç mele) i.-ti P178b9; Y220b6

(Ar. iste^ç mele) i.-ti Y307b1

(Ar. ibtezele) i.-ti P205a12; Y270a7

(Ar. imtehene) i.-ti Y271b7

→ küçün işlet- Y69b5

işlig İşli, işi (...) olan.

→ sınımaduğ işlig er Y200a3

işret (Ar.) Arkadaşlık, dostluk.

(Ar. ^ç işret) ^ç i. Y258b3 [P tirlık]

it Köpek.

(Ar. kelb / c. kilāb) i. P49b9; P61b7; P79b6; P84a3; P131b1; P132a4; P150b8; P153a6; P157a8; P178b2; P187a8; P215a11; Y49a1; Y65a4; Y92a6; Y98b6; Y182b5; Y189a4; Y220a5; Y234a6; Y305a7; (itler) i. P192a9

i.+ni (itler) Y242b5

i.+ge P198a3; (i.+ke) Y252a1

it halkası Köpeğin boynuna geçirilen tasma.

(Ar. sâcūr / c. sevâcîr) i. P50a2; Y49a3²⁸²

it karâğusı Köpek sineği.

(Ar. şezât / c. şezâ) i. P51a7 [Y **it kıuyğusı**]

it kıuyğusı Köpek sineği.

(Ar. şezât / c. şezâ) i. Y51a1 [P **it karâğusı**]

→ çibek it P50a1, Y49a2; kıudurğan i. P131b2; ögrenen i. Y179a6

→ aw iti P50a1, Y49a2; oyun i. P50a1

it- 1. Atmak, bırakmak.

(Ar. elķā) i.-ü birdi P187b4 [Y **kemiş-**]

2. (İşleri) Teslim etmek, bir işi bir kimseye bırakmak, sipariş etmek.

(Ar. elķā) “*işni itti anîğ tapa*” Y234b5

(Ar. vekele) i.-ti P84b6; Y99b6

(Ar. fevveza) i.-ti Y252b4 [P **ısparla-**]

3. (Kayıp) Aramak.

(Ar. enşede) “*itü birdi anğa yitükni*” P173b6 [Y **ız-**]

ite ite kıow- Azarlayıp şiddetle kovmak.

(Ar. da‘a) “*ite ite kıowdı yetimni*” P115a1 [Y **kıow-**]

‘**itâb (Ar.)** Azarlama, paylama.

‘**itâb kııl-**Ayıplamak, azarlamak, çıkışmak.

(Ar. ‘âtebe) ‘i.-dı P201a5; Y257a1

iterçi Av köpeğinin sahibi, bakıcısı.

(Ar. kellâb = m. kelâbizıyy / c. kelâbize) i. P49b9; Y49a1

ı‘tibâr (Ar.) Öğüt ve ibret alma. Tuhaf, hayret.

(Ar. ‘ibret) i. P204b1 [Y ‘**ibret**]

ı‘tibâr al- İbret almak.

(Ar. ı‘tebera) i.-dı P204b1 [Y **ı‘tibâr kııl-**]

ı‘tibâr kııl- İbret almak.

(Ar. ı‘tebera) i.-dı P204b1 [Y **ı‘tibâr al-**]

itig Zinet, süs.

(Ar. hilye / c. hılâ / c. hıliyy = m‘â. hılâ) i. P5a5; P212b11; Y237a5 [P **bezek**]; (hıliyy) P217b4; Y317a3

i.+ni (hıliyy) Y148b1 [P **monçuk**]

itig kııl- Kadını süsleyip donatmak. Kadına güzelleştiren takılar takmak.

(Ar. hallâ) i.-u birdi P200b3 [Y **itigler ur-**]

itigler ur- Kadını süsleyip donatmak, kadına güzelleştiren takılar takmak.

(Ar. hallâ) i.-dı Y256a1 [P **itig kııl-**]

itiglig Süslü, zinetli.

²⁸² (it) halkası

itiglig bol- Süslenmek, zinetlerle donanmak.

(Ar. haliye) i.-dı Y180b7 [P **bezengen bol-**]

itiglig urağut Süslenmiş kadın.

(Ar. hâl) i. Y180b7 [P **bezengen**]

itigsiz Zinetsiz, süssüz.

itigsiz ‘avret Üzerinde zinet olmayan kadın.

(Ar. ‘aṭīl = m. ‘aṭīlet = m. ‘uṭul = m. mi‘ṭāl) i. Y167a2 [P **itigsiz tişi**]

itigsiz bol- Kadın zinetten arınmış olmak.

(Ar. ‘aṭīle) i.-dı P141b9; Y167a2

itigsiz tişi Üzerinde zinet olmayan kadın.

(Ar. ‘aṭīl = m. ‘aṭīlet = m. ‘uṭul = m. mi‘ṭāl) i. P141b9 [Y **itigsiz ‘avret**]

i‘tikād (Ar.) İtikat, iman, inanç. Bağ.

(Ar. ‘aḳīde) i. P204a9; Y266b3

i‘tikād kı1- İnanmak, güvenmek. Bağlamak, düğümlemek.

(Ar. i‘teḳāde) i.-dı P204a9; Y266b3

i‘timād (Ar.) 1. Yük.

(Ar. maḥmil) i. P74a1; Y83b5

2. Güvenerek bağlanma, güven.

i‘timād kı1- Güvenmek, dayanmak.

(Ar. ‘arrace) i.-dı Y238b3 [P **tayan-**]

(Ar. ‘avvele) i.-dı Y253a7 [P **tayan-**]

(Ar. i‘temede) i.-dı P204a10; Y266b4

i‘timād kı1ınmış er taḳı ‘avret Güvenilir kişi.

(Ar. şıḳat) i. Y197a5 [P **üstüvār ya er ya tişi**]

i‘timādlik (Ar. +. T.) Güvenli, güvenen.

i‘timādlik bol- Güvenmek, itimat etmek.

(Ar. veşiḳa) i.-dı Y197a5 [P **üstüvār bol-**]

ittifāḳ (Ar.) Anlaşma, uyuşma, oy birliğı.

ittifāḳ bol- Birlik olmak, bir şey üzerinde anlaşmak, birleşmek.

(Ar. ittefeḳa) i.-dılar P206a11

ittifāḳ kı1- 1. Bir şey üzerinde birleşmek, bir işte anlaşmak.

(Ar. ecme‘a) “*ittifāḳ kıldı erenler işge*” P176a7

(Ar. tevāṭa‘e) i.-dılar P214a9

2. Birbirine uygun ve eşit olmak.

(Ar. teṭābeḳa) i.-dılar P213b9

iv Ev. *krş.* **ew, iw**

→ ana ivinde ıarı- P192a6

iw 1. Ev, konut, hane.

(Ar. beyt / c. buyūt) i. P73b2 [Y **serāy**]; P84a7; Y99a5

i.+ni P64a3 [Y **ew**]; P67a8; P81a6 [Y **ew**]; P116b8; P196b1; P198b4 [Y **ew**]; Y73a1;
Y88b2 [P **serāy**]; Y141b6; (iwler) P195a9

i.+i P214b13

(Ar. dār) i. Y156b7 [P **serāy**]; P184b9; Y276b4 [P **serāy**]

i.+ni Y99a5 [P **serāy**]; P174b5; Y233b3 [P **serāy**]

(Ar. diyār) i. P120a9 [Y **iwler**]; P214b6; (iwler) Y147a2 [P **iw**]

(Ar. menzil) i. P94a6; P100b8; Y121a5; Y173b1 [P **menzil**]; Y192a5 [P **menzil**]

(Ar. rabba^c / c. rubū^c / c. ribā^c = m. beyt / c. buyūt) i. P8b6

2. Çardak denilen yazlık ev, oda.

(Ar. ğurfe / c. ğuraf) i. Y2b5 [Y **üze kılınmış iw**]

3. Yurt edinilen yer.

(Ar. vaṭan) i.+lerindin Y157b5 [P **vaṭan**]

iw aranı Evin girişi.

(Ar. muḳaddemu'l-beyt) i. (iwniṅ aranı) Y2a2 [P **işik ileyi**]

iw içi Evin içi.

(Ar. dāhīlu'd-dār) i. Y131a4 [P **serāy içi**]

iw ileyi Evin ön tarafı, yukarısı. Başköşe.

(Ar. şadru'l-beyt) i. P9a5 [Y **iw töri**]

iw ileyi örtüğü Evin sofası; gölgelik.

(Ar. saḳīfe) i. (iw ileyiniṅ örtüğü) P9a1

iw konuşı(sı) Kapı komşusu.

(Ar. cāru beyte beyte) “*ol benim iwim konuşım*” P58a8 [Y **yawuḳ konuşı**]

iw kögesi Tavan, dam, çatı; binanın üst örtüsü.

(Ar. saḳf / c. suḳūf = m. semk / c. sumūk) i. P9b4 [Y **köge**]

iw köğürçini Yabani dişi güvercin. Ev güvercini.

(Ar. yemāme / c. yemām) i. P52a1 [Y **bağdādī**]

iw kumāşı Ev eşyası, mobilya.

(Ar. eşāsu'l-beyt) i. P10a7 [Y **iwdeki uşak tewşek**]

iw töri Evin ön tarafı, yukarısı. Başköşe.

(Ar. şadru'l-beyt) i. (iwniṅ töri) Y2a1 [P **iw ileyi**]

iwdeki uşak tewşek Ev eşyası, mobilya.

(Ar. eşāsu'l-beyt) i. Y3b3 [P **iw kumāşı**]

iwge öğrenmiş Evcil hayvan.

(Ar. dācin / c. devācin) i. P48a6 [Y **öğrenmiş koy**]

iwindin köçgen Yurdundan göç eden.

(Ar. cāliye) i. (iwlerindin köçgenler) Y157b5 [P **çıkkān**]

iwniṅ bir yanı Evin yan tarafı.

(Ar. kisru'l-beyt) i. P9a6; Y2a1

→ ābādān iw P73b2; ābādān kılınmış i. P73b3; aş bişer i. P9a9; çara i. Y7b6; kış turğu i. P8b7; kızlegü i. P9a8; konuklık i. P9a7; kötürme i. P9a2; kul çarabaş satar i. P7b4; otunluk i. P9a9; ötetlülük i. P9a5; sökeller yatğu i. P7a9; uzun i. Y2a3; üze kılınmış i. Y2b5; yay turğu i. P8b7; yaz turğu i. P8b7; yir i. P9a4; yir astındağı i. P9a5

iw- 1. Acele etmek, çabuk olmak, koşmak, süratli gitmek, acele edip yarışmak.

(Ar. şedde) “yügürmek içinde iwdi” Y91b2

(Ar. inkemeşe) “iwe yöridi” Y278b1 [P **yügür-**]

(Ar. zeffe) i.-di P80b1 [Y **iwe yöri-**]

(Ar. vezefe) i.-di Y99a3

(Ar. ‘acile) i.-di P141b8; Y167a1

(Ar. seru‘ a) i.-di P165b4 [Y **iwgen bol-**]

(Ar. esra‘ a) i.-di P176a9; Y216b7

(Ar. ehta‘ a) i.-di P176b6; Y217a7

(Ar. bedera) i.-di P100a3; Y120a4

(Ar. säre‘ a) i.-di P202a2; Y259b5

(Ar. ibtedera) i.-diler P204a11; Y267a1

(Ar. tebādera) i.-diler Y298b3

(Ar. teserra‘ a) i.-di P210a13; Y287b1

(Ar. tesāra‘ a) i.-di P213b6

(Ar. iste‘ cele) i.-di Y307b1

(Ar. hervele) i.-di Y318a7 [P **iwe yöri-**]

2. Hücum etmek, akın etmek.

(Ar. ibdeğarra²⁸³) i.-diler Y320b2 [P **taçıl-**; Y **yazıl-**]

3. Süratle dağılmak.

(Ar. işme‘ alle) i.-di P218b4; Y321a1

iwdi Ne de çabuk oldu!

(Ar. veşkâne = m. ser‘ ān) i P56b9 [Y **iwgen turur**]

iwe bir- Peşin vermek.

(Ar. ‘accele) “iwe birdi bahādın” Y246b2 [P **hālī bir-**]

iwe köç- Süratle göç etmek.

(Ar. haffe) “iwe köçdiler serāydın” P80b1 [Y **köç-**]

iwe yalawaç ız- Posta göndermek.

(Ar. ebrade) i.-di P172b9 [Y **iwek yalawaç ız-**]

iwe yöri- Süratli gitmek, hızlı yürümek, yelmek, süratle geçmek.

(Ar. zeffe) i.-di Y93b2 [P **iw-**]

(Ar. hervele) i.-di P217b13 [Y **iw-**]

(Ar. inşā‘ a) i.-di P208b5

²⁸³ Y. ğ> ‘ a

iwe yörimek Süratli, hızlı yürüme.

(Ar. seyrun haşîş) i. P112a1 [Y **iwek yörimek**]

iwgen 1. Peşin. Olması yakın. Çabuk, süratli.

(Ar. ‘acil = m. ‘acul = m. ‘aclān) i. P141b8; Y167a1

2. Çabuk kişi.

(Ar. serī‘ / c. sirā‘) i. P165b5; Y201b1

iwgen ‘avret Çabuk kadın.

(Ar. ‘aclā) i. Y167a2

iwgen bol- Acele etmek, çabuk olmak.

(Ar. seru‘a) i.-dı Y201a7 [P **iw-**]

iwgen turur Ne de çabuk oldu!

(Ar. veşkâne = m. ser‘ān) i. Y58a2 [P **iwdi**]

iwgil Hadi, koş, getir!

(Ar. hayye = m. hayyehele) i. P56b7; Y58a1

→ hizmette iw- P62a4

‘ivaz (Ar.) Bedel, karşılık.

(Ar. ‘ivez) i. Y147b5

‘ivaz bir- Vermek, karşılık olarak vermek, bedelini ödemek.

(Ar. ‘āze) “‘*ivaz birdi anğa bahışlamağdın nersen*” P120b7

‘i.-di Y147b4

(Ar. āse) i.-di P120a8; Y147a1

iwdi/ür- 1. Derhal yapıp mühlet vermemek, bir işi aceleyle yaptırmak, acele etmek, öne geçmek. *krş.*

iwür-

(Ar. ā‘cele) i.-di P202a12

(Ar. iste‘cele) i.-di (iwdür-) Y307a7

(Ar. a‘cele) i.-di (iwdür-) Y220b5 [P **iwür-**; Y **aşnu keçür-**]

2. Hayvanı çabuk gitmesi için sürmek.

(Ar. evza‘a) “‘*iwdırdi kölükni*” P182b8 [Y **yügürt-**]

iwek Acele, aceleci.

iwek yalawaç ız- Posta göndermek.

(Ar. ebrade) i.-tı Y212a3 [P **iwe yalawaç ız-**]

iwek yörimek Süratli, hızlı yürüme.

(Ar. seyrun haşîş) i. Y135b6 [P **iwe yörimek**]

iweklig Acele.

(Ar. vefz = m. evfāz / vifāz) i. üze turur Y310a5

iweyük Üveyik. *krş.* **ügeyük**

(Ar. haşşāne) i. Y51b6 [P, Y **ügeyük**]

iwi/üş- Çabuklukta yarışmak, çabuk olmak, sürat etmek, koşmak, birini bir şeyde geçmek.

(Ar. tebādera) i.-diler P213a11 [Y **iw-**]

(Ar. bādera) “*iwişdiler anıñg birle nersege*” P201a14 [Y **iwüş-**]

i.-ti (iwüş-) Y257b6 [P **iwış-**]

iwit- Hızlanmak. Uyanmak, kalkmak.

(Ar. inbe‘ aşe) i.-ti P207b5 [P **ıop-**]

iwlen- Evlenmek. *krş. ewlen-*

(Ar. ehele) i.-di P73b3 [Y **cüft tut-**]

(Ar. te‘ehhele) i.-di P210b13 [Y **ewlen-**]

iwür- Öne geçmek. *krş. iwdi/ür-*

(Ar. a‘ cele) “*iwürdi anı fulān nersedin*” P178b8 [Y **iwdür-, aşnu keçür-**]

iwüş- *bk. iwi/üş-*

işik Eşik.

işik ayakı basrukı Küçük demir kapının elle açılan kilidi.

(Ar. mizlācu ‘itāc) i. P10a6

işik ileyi Evin girişi.

(Ar. muḳaddemu‘l-beyt) i. P9a6 [Y **iw aranı**]

→ altın işik Y3a3; astın i. P10a1; astın i. P10a2; üstün i. Y3a4

işkence (<Far. **şikence**) Falaka, ayakları kıştırıp eziyet ettikleri kıskaç.

(Ar. deheḳ) i. P7b5

it Köpek.

(Ar. kelb) i. P183a1; P217b4; P218b1; Y227a4

i.+ge P217b8; (i.+ke) Y317b2

it boyun bağı Köpeğin boynuna geçirilen tasma.

(Ar. sācūr) i. (itiñg boyun bağı) P217b8 [Y **it halkası**]

it halkası Köpeğin boynuna geçirilen tasma.

(Ar. sācūr) i. Y317b3 [P **it boyun bağı**]

‘iyāl (Ar.) Çoluk çocuk, çocuklarla birlikte aile.

(Ar. ‘iyāl) ‘i+i P178a4 [Y **‘iyāller**]; P191b7; Y241b6

‘i.+iñge Y151b4 [P **oğlanlar**]; (‘iyāller) Y219b3 [P **‘iyāl**]

(Ar. veled / evlād) ‘i.+ini P176a8

‘i.+i Y217a6 [P **ferzend**]; (‘iyāller) P213a12

→ ıarnında ‘iyāl bar erken emüz- P186a2; ıarnında ‘iyāl bar erken emüzgen tişi P186a2

→ (arşlan) ‘iyāli P49a9

‘iyāllıg (Ar. + T.) Iyalli, ailesi (...) olan.

→ üküş ‘iyāllıg bol- P186a1

iyiş Kap. *krş. idiş, iziş*

(Ar. inā‘) e.+ke Y227a4 [P **iziş**]

iyişke soḳ- Bir şeyi kap içinde toplamak ya da saklamak.

(Ar. ev‘ ā) “*kāleni i<y>işke soḳtı*” Y236a4 [P **izişke soḳ-**]

iz 1. Nişan, emare, alamet; bir şeyin geçtiğı veya önceden bulunduğu yerde bıraktığı belirti, iz.

(Ar. eṣer / c. āṣār) i. Y1b3

i.+inçe P206a3; P207a6; Y139a1 [P art]; Y157a1; Y255b3 [P eṣer]; Y276a5

i.+in Y255b3 [P eṣer]

2. Örnek, benzer.

(Ar. miṣāl) i.+inçe P206b13; Y275a7

izinçe yöri- Peşinden gelmek, yerine geçmek

(Ar. ‘aḳḳabe) i.-di P189b2 [Y soṅṅinça yöri-]

(izinçe) yöri- (İzini) Takip etmek; izlemek, arkasından gitmek.

(Ar. ḳaṣṣa) i.-di Y139a1 [P artınça yöri-]

(Ar. ḳafā) i.-di Y157a1 [P uy-]

(Ar. iḳteṣṣa) i.-di P206a3

(Ar. iḳteṣā) i.-di P206b13; Y275a7

(Ar. iḳtefā) i.-di P207a6; Y276a5

(Ar. ḳaffā) i.-di Y255b3 [P uydur-]

izā (Ar.) Eziyet verme.

izā teg- İncinmek; zarar, eziyet görmek.

(Ar. eziye) i.-di Y179a3 [P emgen-; Y āzarla-]

izāfet (Ar.) Ekleme, katma.

izāfet ḳıl- Bir şeyi diğerine eklemek, isnat etmek.

(Ar. ezāfe) i.-dı Y231b7 [P ḳoṣ-]

izār (Ar.) Belden aşağı giyilen zar, peştemal benzeri giysi.

(Ar. izār) i. P106a6; Y128a6

i.+nı P178b7; Y220b3

izār bağlan- Peştemal, zar vb. örtü giyinmek.

(Ar. i'tezera) i.-dı P204a11; Y266b7

(Ar. te'ezzera) i.-dı P209b10

izār kızır- Birine pantolon, şalvar vb. giydirmek.

(Ar. servele) i.-di P217b13

izi Rab, tanrı. *krş. idi*

(Ar. rabb) i.+ṅ P197a7 [Y idi]

iziş Kap kacak, tas. *krş. idiş, iyiş*

(Ar. inā') i. P129b7; Y74b2 [P ḳap]; Y175a2 [P suw izişi]

i.+ni P153b9 [Y izişi]; P176a6; P179b6; P183a1 [Y iyiş]; Y183b3 [P izişi]

i.+ge P84a3 [Y izişi]; (i.+ke) Y98b6 [P izişi]

i.+de P174a7

(Ar. vi'ā / c. ev' iye = m. zarf / c. zūrūf) e. Y8a1; P13a1

→ çuğan ezgü iziş Y6b5

izişge koy- Üzerine boşaltıp dökmek.

(Ar. hāle) “ḳoydı ta'āmmı izişge” P89a6 [Y ...]

izişge soğ- Bir şeyi kap içinde toplamak ya da saklamak.

(Ar. ev' ā) “*izişge soğdı metā'ni*” P188b2 [Y i<y>işke soğ-]

→ burunğa dārū koyğan iziş P104b7; çağır koyğu i. P31b7; el yuğu i. P12a7; ħurmā koyğu i. P13a4; sirke koyğu i. P13a4; toluğ i. P129b7; tüwkürgü i. P31b9

→ suw izişi P13a2; suw i. P147b4; yağ i.²⁸⁴ P147b5

izle- (Kabın) Kötü kokusunu gidermek için cilalamak. *krş. edle-, ezle-, ızla-*

(Ar. rabbe) “*izledi toluğni izlegü nerse birle*” P111b3-4 [Y edle-]

izlegü nerse Meyve şırası. Yağ posası ve tortusu. Kaynatılmış hurma şırası.

(Ar. rubb) i. P111b4

izlemedük teri Ham deri.

(Ar. ihāb) i. Y170b2 [P ħām kōn]

K

ķabalıķ Hacim.

→ kitāb ķabalıĝ/ķı P26b7, Y28a6

ķabar- 1. Hacmi büyümek.

(Ar. rabā) “*ķabardı köpük*” P123b6

ķ.-dı Y152a2

2. (El) Çok işten ötürü nasır bağlamak, deriyle et arasında su toplamak.

(Ar. nefīta) “*ķabardı eli*” P138a3 [Y ķabarçuk bol-]

(Ar. mecele) ķ.-dı P109a4 [Y ķabarçuk bol-]

(Ar. teneffeta) ķ.-dı P210a11 [Y ķabarçuk bol-]

ķabarĝan el Çalışmaktan kabarmış el.

(Ar. yedun mācile = m. mecile) ķ. P109a5 [Y ķabarmış elig]

ķabarmış elig Çalışmaktan kabamış el.

(Ar. yedun mācile = m. mecile) ķ. Y132a6 [P ķabarĝan el]

ķabarçuk 1. Çiçek hastalığı.

(Ar. cuderiyi = m' a. bersām = m' a. sersām) a. Y36b7 [P aķ ķabarçuk]

2. Koyun uyuzu, koyunun gövdesinde sivilcelerle beliren bir hastalık.

(Ar. emīhe²⁸⁵) ķ. Y47b4 [P ķabarçuklıĝ koy]

ķabarçuk bol- (El) Çok çalışmaktan kabarmak, nasırlaşmak; deriyle et arasında su toplamak.

(Ar. mecele) ķ.-dı Y132a5 [P ķabar-]

(Ar. nefīta) ķ.-dı Y161b7 [P ķabar-]

(Ar. teneffeta) ķ.-dı Y287a5 [P ķabar-]

→ aķ ķabarçuk P33b4

²⁸⁴ iziş<i>

²⁸⁵ Y: āmihe

ķabarķuklı/uğ Āiķek hastalığına yakalanmış kişi. *krş.* **ķabarķaklıę**

(Ar. mecdür) ķ. P169b7

ķabarķuklı/uğ bol- 1. Āiķek hastalığı belirlemek; Āiķek hastalığına yakalanmak.

(Ar. cudira) ķ.-dı P169b7 [Y **ķabarķukluę bol-**]; (ķabarķukluę bol-) ķ.-dı Y207a6 [P **ķabarķuklıę bol-**]

2. Sertleşmek, nasırlaşmak, kalınlaşmak.

(Ar. cese'e) ķ.-dı (ķabarķukluę bol-) Y182b3 [P, Y **ķuri-**]

ķabarķuklıę el Āok Āalıřmaktan kabarmış el.

(Ar. nefıta) ķ. P138a4 [Y **ķabarķukluę er**]

ķabarķuklıę koy Koyun uyuzu, koyunun gövdesinde sivilcelerle beliren bir hastalık geĀiren koyun.

(Ar. emihe²⁸⁶) ķ. P48b7 [Y **ķabarķuk**]

ķabarķukluę er Āok Āalıřmaktan eli kabaran.

(Ar. nefıta) ķ. Y161b7 [P **ķabarķuklıę el**]

ka'be (Ar.) İslam'da kible olarak kabul edilen, Mekke'deki kutsal yapı.

(Ar. ka'be) k.+ęa P112a1

k.+ke Y135b7

(Ar. beyt) ķ.+ęa P121a9

ka'be hidmetkari Kabe'ye hizmet eden, hizmetĀi.

(Ar. hafede) k. (ka'be hidmetkarları) P62a4 [Y **hidmetkar, yariĀi, hidmetkar**]

(Ar. sedenetu'l-ka'be) k. (ka'beniņę hidmetkarları) Y134a7 [P **ka'be mucaviri**]

ka'be mucaviri Kabe hizmetine Āekilen.

(Ar. sedenetu'l-ka'be) k. (ka'beniņę mucavirleri) P110b8 [Y **ka'be hidmetkari**]

ka'beke ziyaret kılęan Hacca gitmiş kimse.

(Ar. hacc = m. hicc = m. hacic = m. huccac) k. (ka'beke ziyaret kılęanlar) Y135b7 [P **haci**]

ķabiĥ (Ar.) Āirkin iş, kt şey.

(Ar. ķabiĥ) ķ.+din P211a15

ķabile (Ar.) Boy.

→ kiĀię ķabile P14b4; uluğ ķ. P14b4

kabin (Far.) Evlenirken kadına verilen nikah bedeli para vs.

(Ar. mehr / c. muhūr) k. P157b7; Y189b5

(Ar. şidak = m' a. şadak = m. řaduķa) k. P177b7

kabin ber- Kadına mehir vermek, mehir tayin etmek.

(Ar. ařdaķa) k.-di P177b6 [Y **kabin bir-**]

kabin bir- Kadına mehir vermek, mehir tayin etmek.

(Ar. mehera) k.-di P157b6; Y189b5

(Ar. emhera) k.-di P175a1; Y214b7

²⁸⁶ Y: amihe

(Ar. aşdağa) k.-di Y219a2 [P **kābīn ber-**]

ķabuğ Kabuk.

ķabuğ soy- Baston, ağaç vs. kabuğunu soymak.

(Ar. leḥā) “*ķabuğın soydı yığaçnıng*” P124b3 [Y **ķap soy-**]

→ seyrek ķabuğ P6a6

ķabūl (Ar.) Rız olma, onaylama.

ķabūl bol- Makbul olmak.

(Ar. burra) “*ķabūl boldı ḥaccı*” P170b1

ķ.-dı Y208a4

ķabūl ḥaclıg Haccı makbul olan.

(Ar. mebrūr) ķ. P170b1

ķabūl ķıl- 1. Bir şeye rız olmak, kabul etmek, reddetmemek.

(Ar. ķabile) ķ.-dı P142a3; Y167a5

(Ar. teķabbele) “*ķabūl ķıldı tā‘atni*” P211a4

(Ar. eberra) “*ķabūl ķıldı taḡrı anıḡ ḥaccını*” P181a1

ķ.-dı Y223b7

2. Teslim olunan şeyi almak.

(Ar. teselleme²⁸⁷) ķ.-dı P211a9

ķabūl ķılḡan Kabul eden, rız.

(Ar. ķābil) ķ. P142a3; Y167a5

ķabūl ķılma- (Şahitliğini) Kabul etmemek.

(Ar. ceraḡa) “*ķabūl ķılmadı ķāzī tanuḡını*” P155a1 [Y **ķeçürme-**]

→ pend ķabūl ķıl- P206a10; şefā‘ at ķ. ķıl- P193a3, Y243b7; tevbe ķ. ķıl- Y143a4; vaşıyyet ķ.

ķıldur- P216b3

ķaburçaqlıg Kabarcıklı. *krş.* **ķabarçuklı/uğ**

ķaburçaqlıg baķa Kaplumbağa.

(Ar. sulaḡfāt) ķ. Y49b1 [P **puşmağa**]

ķabūnle- (<Far. **kābīn** + T.) Evlenmek.

(Ar. nekeḡa) “*ķabūnledi tişini*” P61b9 [Y **nikāḡ ķıl-**]

ķabz (Ar.) Alma, teslim alma.

ķabz ķıl- Bir şeyi dürüp devşirmek.

(Ar. ķabaza) “*nirseni ķabz ķıldı*” Y74b6 [P **al-**]

ķabz ķılış- Satıcı malın parasını, müşteri de malı teslim almak.

(Ar. teķābeza) “*ķabz ķılışdılar satıgçılar*” P213b4

ķaç- 1. Fırar etmek, bulunduğu yerden uzaklaşmak, savuşmak, koşmak.

(Ar. ebeķa) “*ķaçdı ķul*” P71b5

ķ.-tı Y80a4

²⁸⁷ M: feteselleme

(Ar. ferra) k.-dı P79b3; (k.-tı) Y92a3

(Ar. herabe) k.-dı P97a4; (k.-tı) Y116a4

2. Ürkemek, ürküp uzaklaşmak.

(Ar. şerede) “*kaçdı tiwe*” P62a9 [Y **ürk-**]

(Ar. istenfera) k.-dı P215b2

k.-tılar Y306a2

(Ar. nefera) k.-dı P65a9; (k.-tı) Y70a4

(Ar. nedde) k.-dı P79a6; (k.-tı) Y91b4

3. Sapmak, meyletmek.

(Ar. hāşe) k.-dı P88a1 [Y **kayış-**]

(Ar. kavze^c a) k.-dı P217b9; Y317b3

kaç- kurtul- Kaçıp uzaklaşmak.

(Ar. nāşa) k.-dı Y147b1 [P **kaç- takı kurtul-**]

kaç- takı kurtul- Kaçıp uzaklaşmak.

(Ar. nāşa) k.-dı P120b5 [Y **kaç- kurtul-**]

kaçğan Firari.

(Ar. hārib) k.+tı P178a5

k.+ka Y219b5

→ kizlenü kaç- P218a2; sapa sapa k.- Y148a5; yaşunmak için k.- Y318b6

kaçan –ınca / -ince; ne zaman.

(Ar. lemmā) k. P55a8; Y56a4

kāçī (Far.) Bulamaç aşısı. Bir tür tatlı. *krş. kāçik*

(Ar. ^c aşīde) k. P35b1 [Y **kāçik**]

kāçik (Far.) Bulamaç aşısı. Bal ya da üzüm şurubuyla hazırlanan kıvamlı bir macun. *krş. kāçik*

(Ar. ^c aşīde) k. Y39b1 [P **kāçī**]

kaçur- 1. Korkutup kaçırmak, ürküntü vermek, ürkütmek.

(Ar. şerrade) k.-dı P190b5; Y239b5

(Ar. neffera) k.-dı P192a2 [Y **ürküt-**]

(Ar. istenfera) k.-dı P215b2; Y306a2

2. Sürüp sevk etmek.

(Ar. şelle) k.-dı Y140b7 [P **sür-**]

kaşalık Akrabalık, arkadaşlık.

kaşalık kıl- Arkadaşlık etmek, dostluk kurmak.

(Ar. şāhabe) k.-dı Y256b7 [P **işleş-**]

kaşeh (Ar.) Bardak. Kase.

(Ar. kaşh) k.+tı P177b1; Y218b2

→ kiçig kaşeh P11b8; şarāb içgü k. P11b9

→ şerbet kaşehi Y6a5

ḳadḡu Gam, keder, tasa, üzüntü. *krş.* **ḳazḡu, ḳayḡu**

(Ar. ḡuzn) ḳ.+nı Y261b6 [P **ḳazḡu**]

ḳadḡur- 1. Üzülmek, tasalanmak, gam çekmek. *krş.* **ḳazḡur-**

(Ar. ibte'ese) ḳ.-dı Y268a1 [P **ḳazḡur-**]

(Ar. iḡtemme) ḳ.-dı P206a8

2. Üzüntüden yanmak.

(Ar. irtemeza) ḳ.-dı Y268b1 [P **ḳazḡudın köyün-**; Y **ḳazḡuluḡ ḳıl-**]

ḳadr (Ar.) Kıymet, itibar.

ḳadri uluḡ Kadri ve şanı yüce olan.

(Ar. feḡm = m. feyḡamān) ḳ. P167b5 [Y **uluḡ**]

ḳadri uluḡ bol- Kadri yüce, mevkii yüksek olmak.

(Ar. feḡume) ḳ.-dı P167b5

ḳadrsiz (Ar. + T.) Deḡersiz, kıymetsiz.

ḳadrsiz bol- 1. Az, deḡersiz, rezil, alçak olmak.

(Ar. tefiḡe) ḳ.-dı Y170b6 [P **ḡayrsız bol-**; Y **az bol-**]

(Ar. ḡasse) ḳ.-dı P79b8; Y92b2

(Ar. sefule) ḳ.-dı P108b1; Y131a7

(Ar. razule) ḳ.-dı Y203b2 [P **yawuz bol-**]

2. Zayıf ve zebun olmak.

(Ar. mehune) ḳ.-dı Y205b7 [P **ḡār bol-**]

ḳadrsiz er İtibarsız, deḡersiz, hasis kimse.

(Ar. raculun sākīḡ) ḳ. Y126b1 [P **yoksul er**]

(Ar. raculun ḡasīs) ḳ. Y92b3

(Ar. sefīl = m. sefil) ḳ. P108b2; Y131b1

ḳadrsiz erenler İnsanların ayak takımı.

(Ar. siflet = m. sefilet) ḳ. P108b2

ḳadrsiz iş Adi, basit, deḡersiz, boş iş.

(Ar. emran sefsāf) ḳ. Y316a5 [P **za'if iş**]

ḳadrsiz ḳıl- İşi sağlam yapmayıp gevşek yapmak.

(Ar. sefsefe) “*amelni ḳadrsiz ḳıldı*” Y316a5 [P **za'if ḳıl-**]

ḳadrsiz nirse Az; basit, ehemmiyetsiz.

(Ar. şey'un tāfih = m. tefih) ḳ. Y170b7 [P **ḡayrsız (nerse), mezesiz nirse; Y az nirse**]

kāfir (Ar.) Allah'ı inkār eden.

(Ar. kāfir / c. kuffār) k. P159b7 [Y **kāfirler**]; P162a7; P179b1; P183b3; Y228a2; (kāfirler) P125b3;

P201a11; Y154b1; Y193a1²⁸⁸ [P **kāfir**]

ḳ.+nı P155b9 [Y **kāfirler**]; (kāfirler²⁸⁹) Y187a1

²⁸⁸ Ar. kāfir

²⁸⁹ Ar. kāfir

(-) k. Y257b2

kāfir ... Bukalemun.

(Ar. ħirbā' / ħarābiyy) k. P50a8 [Y **kömülgen yılın**]

kāfirlik (Ar. + T) Allah'a ortak kabul etmek.

(Ar. şirk) k. P178a6 [Y **ortak қошмақ**]

kaftan Kaftan, gömlek üzerine giyilen dış elbisesi.

(Ar. kabā / c. eḳbiye) k. P37a2

kaftan kız- Kaftan giymek.

(Ar. teḳabbā) k.-di P212b2

kāğıd (< Far. **kāğaz**) Üzerine yazı yazılan ince deri. Beyaz sayfa.

(Ar. raḳ = m. kırtās / c. qarāḫīs = m. ḫirs / c. aḫrās = m. ḫūmār / c. ḫavāmīr) k. P27a6; Y28b3

→ bir bend kāğıd Y28b5; bir defter k. P27a7

→ (şatrenc) kāğıdı Y33b2

kāğıdçı (Far. + T.) Kāğıtçı, kāğıt satan.

(Ar. varrāk = f. kurrāse / c. kerārīs) k. P26b8 [Y **bitigüçi**]

kağır- (Karga) Ötmek. *krş. kağır-*

(Ar. na'abe) "*kağırdı karga*" P60b2

k.-dı Y63b4

(Ar. şehace) k.-dı P61a8; Y64b3

kağun Kavun; kabakgillerden hoş kokulu, sulu bir meyve. *krş. kavun*

(Ar. biḫāḫa) k.+nı Y239b6 [P **kağun**]

kāhil (Ar.) 1. Tembel, üşengeç.

(Ar. kesil = m. keslān / c. kusālā / c. kesālā) k. P142a4; Y167a7

2. Zayıf zekalı, ahmak. Az neşeli.

(Ar. belīd = m. meblūd) k. P133b1

kāhil 'avret Tembel, üşengeç kadın.

(Ar. keslā = m. miksāl) k. Y167b1 [P **kāhil tişi**]

kāhil bol- 1. Tembellik yapmak, üşenmek.

(Ar. kesile) k.-dı P142a4

2. Zayıf akıllı, ahmak olmak.

(Ar. belide = m. belude) k.-dı P133b1

3. Tembel ve gevşek olmak. Ahmaklık göstermek.

(Ar. tebellede) k.-dı P209b6²⁹⁰

kāhil tişi Tembel, üşengeç kadın.

(Ar. keslā = m. miksāl) k. P142a6 [Y **kāhil 'avret**]

kāhillik (Ar. + T.) İşsizlik, tatil. Tembellik.

(Ar. biḫālet) k. P210b13

²⁹⁰ kāhil <boldı>

kāhillik kıl- 1. Tembellik göstermek, üşenmek.

(Ar. tekāsele) k.-dı P214a1; Y300b1

2. İşi tatil etmek.

(Ar. tebaṭṭale) k.-dı²⁹¹ P211a1

kaḥkaḥa (Ar.) Yüksek sesle gülme.

kaḥkaḥa küil- Sesi boğazında tekrarlamak. (Maymun) Gülmek.

(Ar. kaḥkaḥa) k.-dı P217b2

kaḥr (Ar.) Eziyet.

kaḥr kıl- Kahretmek. Birine ucu çengelli sopayla vurmak.

(Ar. kaḥe‘a) k.-dı P160a4; Y193a7

kaḥṭ (Ar.) Kıtlık.

(Ar. cedb / c. cudūb) k. P171b4 [Y **suwsuzluk**]

(Ar. kaḥṭ) k. Y216a6

kaḥṭ bol- Kıtılığa, kuraklığa uğramak; yağmur yağmamak.

(Ar. kuḥiṭa) “*yir kaḥṭ boldı*” Y207b2 [P **yağmursuz bol-**; Y **yağmursuz bol-**]

“*kişiler kaḥṭ boldı*” Y207b3 [P **kaḥṭlig bol-**]

(Ar. kuḥiṭa) “*kaḥṭ boldı yağmur*” P170a1 [Y **yağma-**]

(Ar. aḥḥata) k.-dı P176a1; Y216a5

kaḥṭlig (Ar. + T.) Kurak, kıtlığa uğramış.

kaḥṭlig bol- Kıtılığa uğramak.

(Ar. kuḥiṭa) “*kaḥṭlig boldı kavm*” P170a2 [Y **kaḥṭ bol-**]

kaḥ (I) Meyve, et vb. yiyeceklerin kurutulmuşu.

kaḥ et Uzunca kesilip kurutulmuş et.

(Ar. kaḥīd) k. P34b7; Y38b1

kaḥ (II) İçinde su biriken çukur. *krş. kaḥlik*

kaḥ suwı Selin getirip bıraktığı su birikintisi, göl.

(Ar. gaḥīr) k. P80a1 [Y **kaḥlik suw**]

kaḥ- Vurmak, değnekle vurmak.

(Ar. kaḥa‘a) k.-dı P160a1 [Y **tög-**]

kaḥı- 1. Tehdit etmek; birini bir şer vs. ile korkutmak.

(Ar. ra‘ade) k.-dı P98b5; Y118a7

(Ar. beraḥa) k.-dı P106a8; Y128b1

(Ar. ev‘ade) k.-dı Y226a5 [P **korḥut-**]

(Ar. heddede) k.-dı P196a7; Y249a4 [Y **korḥıt-**]

2. Ayıplamak, kınamak, azarlamak.

(Ar. ‘atebe) k.-dı Y62b6 [P **öwkele-**]

3. Azarlamak, serzenişte bulunmak, tehdit etmek.

²⁹¹ kāhillik <kıldı>

(Ar. vebbeḥa) .-dı P197a4; Y250a7

akımaq Tehdit, korkutucu vaad.

(Ar. ve' id) . Y226a5 [P **orku**]

akır- (Karga) Ötmek. *krş. aır-*

(Ar. ne' aa²⁹²) “arga akırdı” Y82a2 [P **öt-**]

akla- (Eti uzunlamasına kesip) Kurutmak için güneşe koymak.

(Ar. addede) .-dı P196a7; Y249a4

aklık İçinde su biriken çukur. *krş. ak (II)*

aklık suw Selin getirip bıraktığı su birikintisi, göl.

(Ar. adır) . Y92b5 [P **ak suwı**]

akra Sazlık vs.den çardak, kulübe, çatma ev. Meyhane.

(Ar. aşş / c. uşuş) . P6a5

al- (I) 1. Bir şey artmak, bitmeyip bir kısmı durmak.

(Ar. se'era) “aldı suw ap içinde” P157a6

.-dı Y189a1

(Ar. abera) k.-dı P102a1; Y122b5

2. Yavaş, ağır davranmak; gecikmek, geç kalmak.

(Ar. tebāṭa'e) .-dı P213a5 [Y **kiç al-**]

3. Başkasının ölümünden sonra da yaşamak, hayatını sürdürmek.

(Ar. teḥallefe) “aldı yārānlarındın” P210b4

4. Üşenip aırlaşmak, gevşek davranmak.

(Ar. teşāale) “aldı işdin” P213b10

5. Dili çapraşmak.

(Ar. tete' te'a) “aldı söz içinde” P218a7 [Y **tartın-**]

6. Önem vermemek.

(Ar. teā' ade) “aldı işdin” P213a10

alğan Bir şeyden geri kalan, arta kalan.

(Ar. sā'ir) .+ı P157a7 [Y **öninler**]

(Ar. bā) . Y180b2

alğan bol- Yorulmak.

(Ar. istaḥsera) .-dı P215a11 [Y **ar-**]

almış uzu Kullanılmaz, metruk kuyu.

(Ar. bi'run mu' aṭṭale) . P194b6; Y246b4

almış nerse Bir şeyden arta kalan.

(Ar. beiyye / c. beāyā) . Y180b2 [P **bāı almış nerse**]

→ arıp al- P123a7; bāı suw .- Y214a2; bāı .- P151b3, Y180b2; ertege .- P180b3; erteke .- Y223a5; <iş> içinde .- P218a5; kiç .- P162b8; kiç .- P210a10; kiç .- Y112b1; kiç .- Y181a6;

²⁹² P: neaa

kiç q.- Y223a4; kiç q.- Y230b5; kiç q.- Y297b6; kün aşı q.- Y89b6; küzegüke barmadın kiç q.- Y242b1; sır içinde q.- Y224a1; soᅡg q.- P209b10, Y285a5; suw q.- P174a7

→ kiç qalğan P162b9; suw tegmedin q. yir P25b4; tek q. er P179b5; yunurda quru q. yir Y26b5
→ bākī qalmış nerse P151b4; üçde biri q. P31b7

qal- (II) 1. Yükselmek, irtifa bulmak, çok yüksek olmak.

(Ar. semeke) q.-dı Y130a7 [P **yüksek bol-**]

(Ar. işmeᅡarra) q.-dı Y320b5 [P **yükse-**]

2. Yüklenip götürmek.

(Ar. ihtemele) q.-dılar Y270b1 [P **köç-**; Y **ketrül-**]

3. (Su) Kabarıp, çoᅡalıp her tarafı sarmak.

(Ar. tamme) “*suw qaldı*” Y141b5 [P **art-**]

qal' a (Ar.) Sağlam, muhafazalı yer, kale, hisar.

(Ar. ᅡışn) q.+dın Y307b2

qal' aᅡa soᅡ- Sağlam, muhafazalı yerde saklamak.

(Ar. ᅡaᅡşane) q.-tı P195b2 [Y **qal' aᅡa qat-**]

qal' aᅡa bir- Kale, sarp yer vs.ye sığınmak; korunmak.

(Ar. teᅡaᅡşane) q.-di Y291a5 [P **ᅡaᅡrqa kir-**]

qal' aᅡa qat- Sağlam, muhafazalı yerde saklamak.

(Ar. ᅡaᅡşane) q.-tı Y248a2 [P **qal' aᅡa soᅡ-**]

qalan Arazi vergisi. Zimmilerden alınan vergi.

(Ar. cizye / c. cezā) q. Y25a1 [P **qoᅡçur**]

kālbüd (Far.) İnsan, fert, kişı. Hayvan vs.nin karartısı, hayaleti. *krş. kālbüt*

(Ar. ᅡaᅡş / c. eᅡᅡᅡaş / c. ᅡuᅡᅡuş) k. Y11a2

kālbüt (<Far. kālbüd) Görünüm; karaltı. *krş. kālbüt*

→ yatur kişı kālbüti Y11a3

qaldur- 1. Yükseltmek, yukarı kaldırmak.

(Ar. enşe'e) “*yel bulıtnı qaldurdı*” Y209b4 [P **qoᅡar-**]

(Ar. ' arreᅡe) q.-dı Y242b5 [P **kötür-**; Y **tik-**]

2. Dikmek, doğrultmak.

(Ar. aşarra) “*iki qulaᅡın qaldurdı*” Y224a3 [P **toᅡurt-**]

→ başıᅡn qaldur- Y320b2

qaldura- Guruldamak.

(Ar. qabqabe) “*qarın qalduradı*” Y315b1 [P **ün qıl-**]

kāle (Far.) 1. Yiyecek, ev eşyası, alet edevat ve kendisinden faydalanılan gerekli şeyler.

(Ar. metā' / c. emti'a = m. seᅡat = m. eᅡkāt = m. qumāş / c. aᅡmişe) k. Y3b2

k.+ni Y236a4 [P **metā'**]; Y275b1 [P **āᅡriyān**]

2. Satılık kumaş. Ticaret malı. Mal, eşya; satılacak şey.

(Ar. metā') k. P107b2; P216b1; Y130a2

(Ar. sil'a) k. P123a6; P203a9; Y151a6; Y309a1

k.+niṅ P214b3

k.+ni P123a4; P198a1; P198b9; P206b7; Y151a2

k.+ke Y263b1

(Ar. ʿ araz = m. ... = m. metāʿ / c. emtiʿa) k. P25a1

kāle birle satıḡ kı1- Değiş tokuş etmek.

(Ar. āraza) k.-dı Y259a4 [P muʿ āraza kı1-]

→ yaman kāle P25a5; uşaq tewşek k. P25a2

qalem (Ar.) Yazma aracı.

(Ar. mizber) q. P63b9; Y68a3

(Ar. qalem) q. P79b1; Y92a1

q.+ni P90b6; P193a9; Y108a1

qalem arıtḡuq Kalem silmek için bez parçası.

(Ar. vefiʿ a = f. midād = f. niqs / c. enqās = f. ḡibr) q. P27b3 [Y (divit) **qapakı**]

qalem kesḡü yıḡaq Kâtiplerin kalem yonttukları alet.

(Ar. miqatṭa / c. miqāt = f. devāt / c. devā / c. duviyy) q. Y29a2 [P **qalem kesḡüq**]

qalem kesḡüq Kâtiplerin kalem yonttukları alet.

(Ar. miqatṭa / c. miqāt = f. devāt / c. devā / c. duviyy) q. P27b2 [Y **qalem kesḡü yıḡaq**]

qalem man- Hokkadan mürekkep almak.

(Ar. istemedde) “*qalem mandı divitke*” Y308b3

qalem tişi Kalemin yontulmuş sivri ucu.

(Ar. sinn / c. esnān) q. P27b1 [Y **qalemniṅ bir yanı**]

qalem yonḡası Kalemin dişine kadar yontulan yeri.

(Ar. cilfe) q. P27b1 [Y **qalem uçı**]

qalemniṅ bir yanı Kalemin yontulmuş sivri ucu.

(Ar. sinn / c. esnān) q. Y29a1 [P **qalem tişi**]

→ qapuḡ taḡı qalem üni P79b2

qalemlık (Ar. + T.) Kalem kutusu.

(Ar. miqleme) q. P27a9

qalem-terāş (Ar. + Far.) 1. Kalemtraş; ok, kalem vs.yi yontan bıçak.

(Ar. mibrāt) q. P27b2; P90b6; Y29a1; Y108a1

2. Mihenk taşı, yazı kazıyacak alet.

(A. miḡakk) “*yoıdı ḡarfni qalem-terāş birle*” P115a8

q. Y140a4

qalı Halı.

→ uluḡ qalı P37b8; uluḡ ʿ alemliḡ q. P37b9

qalı- Suyun yüzüne çıkmak.

(Ar. tafā) q.-dı P127a6 [Y **atık-**]

qalış- Birbiriyle çarpışmak.

(Ar. ilteḡame) “*qum qalıştı*” Y271b4 [P **qatılış-**]

(Ar. iştakke) .-dı P206a5

alıġ 1. Seyrek olmayan; yoğun.

(Ar. keşif) . P166a5 [Y sık]

2. Kalın ve sımsıkı şey.

(Ar. şehin) . P168a4; Y205a4 [P irig]

3. Sık ve sağlam dokunmuş iyi dokuma, giysi vs.

(Ar. şafık) . P166b3 [Y alıġ ton]

alıġ barçın Kalın ipekli kumaş.

(Ar. istebra = f. burd / c. burud = f. kettan) . P36a7; Y40b3²⁹³

alıġ bol- 1. Kalın ve yoğun olmak.

(Ar. keşufe) .-dı P166a4 [Y sık bol-]

2. Katı olmak, sert ve kaba olmak.

(Ar. şehune) .-dı P168a4; Y205a3 [P irig (bol-)]

3. Dokuması sık olmak.

(Ar. şafua) .-dı P166b2; Y202b6

4. Ekin kalınlaşp taneleri çıkmak.

(Ar. istagleza) .-dı P215b5 [Y sık bol-]

alıġ erig Ordu.

(Ar. zahf / c. zuhuf) . P160b2 [Y ukus erig]

alıġ epmek örek, pide, somun, yuvarlak ekmek.

(Ar. raġif / c. ruġfan) . P35b3 [Y alıġ etmek]

alıġ etmek örek, pide, somun, yuvarlak ekmek.

(Ar. raġif / c. ruġfan) . Y39b2 [P alıġ epmek]

alıġ kettan Kalın ipekle dokunmuş adi keten bez.

(Ar. hayş / c. huyuş) . P36a7

alıġ ton Sık ve sağlam dokunmuş, iyi dokuma giysi.

(Ar. şafık) . Y202b7 [P alıġ]

alkın Kalkan, siper.

(Ar. turs / c. tirase = m. cunne / c. cunen) . P45b5; P207a13; P210a4; Y277a2; Y43b5

(Ar. micenn) . Y309b7

→ et alkın Y43b6; köndin . P45b5

alkancı Kalkan yapan. Kalkan sahibi.

(Ar. terras) . P45b4; Y43b5

alkanlıġ Kalkanı olan.

alkanlıġ er Kalkanlı, kalkanı olan.

(Ar. taris) . P43b5; Y41a2

alkansız Kalkanı olmayan.

²⁹³ alıġ (barçın)

kalıksız er Savaşta kalaksız olan adam. Başında miğferi olmayan adam.

(Ar. ekşef) k. P43b5; Y41a3

kaltebân (Far.) Fahişe simsarı.

(Ar. kavvâd) k. P23b8 [Y **kaltağ**]

kaltebânlık (Far. + T.) Fahişe simsarlığı, yasal olmayan cinsel ilişkiye aracılık etme.

kaltebânlık kıl- Yasal olmayan cinsel ilişkiye aracılık etmek.

(Ar. kâde) “*kaltebânlık kıldı kaltebân hatunı üze*” P119a7 [Y **kaltağlık kıl-**]

kaltağ Fahişe simsarı.

(Ar. kavvâd) k. Y24a5 [P **kaltebân**]

kaltağlık Yasal olmayan cinsel ilişkiye aracılık etme, fahişe simsarlığı.

kaltağlık kıl- Yasal olmayan cinsel ilişkiye aracılık etmek.

(Ar. kâde) k.-dı Y145b1 [P **kaltebânlık kıl-**]

kalundu Dipteki çöküntü, tortu.

(Ar. şıfl = m. durdâ) k. P36a3 [Y **süt kazmak<ı>**]

kamaş- (Dişleri) Ekşi şey yemekle uyuşmak.

(Ar. zârise) “*kamaşdı tişleri*” P136b5

k.-tı Y159b7

kamaşgan tiş Kamaşmış diş.

(Ar. zârise) k. P136b5 [Y **tişi kamaşmış ‘avret**]

→ tişi kamaşmış ‘avret Y159b7

kamçı/u 1. İp vb. bağlı vurma, dövme aracı.

(Ar. sevṭ / c. siyât) k. Y43a5 [P **kamçu**]; Y148a1 [P **kamçu**]; Y230a7 [P **kamçu**]; (kamçu) k. P45a7

[Y **kamçı**]; P121a1 [Y **kamçı**]; P185a1 [Y **kamçı**]

k.+nı P186b1

2. Topaç.

(Ar. mikse^ç) k. Y193b2 [P **tezginderesi nerse**]

kamçu çıçurğası Püskül.

(Ar. ‘azebe / c. ‘azebât) k. P45a7

kamçu ilmeki Kamçı, kılıç, tencere vs. kulpu.

(Ar. ‘ilâka / c. ‘alâyiğ) k. P45a8 [Y **kayış çarkı**]

→ tütük kamçusu P30b8

kamçu/ıla- Kamçılama, kamçı ile vurma.

(Ar. celed) k.-dı P62a1; (kamçıla-) Y65a6

kamçulaş- Kamçıyla vuruşmak.

(Ar. câlede) k.-dı P201a11

kâmet (Ar.) Farz namadan önce okunan iç ezan.

→ iç kâmet kıl- P185a7, Y230b7

kamlık Şamanlık, kehanette bulunma.

kamlık kıl- Kehanette bulunmak, gaipten haber vermek.

(Ar. kehene) .-dı P111a7; Y135a1

amru Taak, erkek yumurtası.

(Ar. uye / c. uā) . P20a3; Y17b7

amru terisi Husye torbası.

(Ar. afen / c. afān) . P20a4 [Y **amru apı**]

amru apı Husye torbası.

(Ar. afen / c. afān) . Y17b7 [P **amru terisi**]

amu Hepsi, tm.

(Ar. bi esrihi) “amu keldiler” P58b2 [Y **amular**]

. (amular) Y60a3 [P **amu**]

(Ar. ecme‘n = m. ekte‘n = m. ātibeten = m. urran = m. kāffeten = m. ‘āmmeten = m. cemī‘an)

. (amular) P58a1; Y59a7

amu erenler Kavmin hepsi, herkes.

(Ar. kullu‘l-avm = m. kullehum) . P58a3 [Y **amu kiiler**]

amu kiiler Kavmin hepsi, herkes.

(Ar. kullu‘l-avm = m. kullehum) . Y59b2 [P **amu erenler**]

amudın anu Her eyden evvel.

(Ar. bādiye bedī) . P58a8 [Y **evveldin**]

amuı Her eyin topluluu, hepsi.

(Ar. cumle) . Y220a6

→ nirse amuı Y314b5

an Atardamar ve toplardamarlarda dolaan kırmızı renkli, hayati sıvı.

(Ar. dem / c. dimā‘) . P15a9; P71b2; P78b1²⁹⁴; P153b4; P207b3; P212a11; Y11a5; Y79b7; Y90b2; Y79b7; Y183a4; Y277b1

.+nı Y82a7

.+a P189b9²⁹⁵; P192b8; P194b4; (.+a) Y238b3; Y243b2

.+ımı P73a3; P175a3

(Ar. ta‘n) .+nı P114a3; (+ı) Y138b1

(an) **ımalıı za‘if ıl-** Birinden ok kan akıp zayıf durmek.

(Ar. nezefe) .-dı P71b2 [Y (an) **ımalıı za‘if ıl-**]

an bahāsi Diyet; maktulun yakınlarına veya velisine verilen tazminat.

(Ar. diye / c. diyāt = m. amāle / c. amālāt) . P54a1

(an) **ımalıı za‘if ıl-** Birinden ok kan akıp zayıf durmek.

(Ar. nezefe) .-dı Y79b7 [P (an) **ımalıı za‘if ıl-**]

an taı irin Cehennemdekilerin iecekleri irin.

(Ar. assā = m. ıslīn) . Y30a1 [P **tamudaılar tenindin aan irin**]

²⁹⁴ M. kn

²⁹⁵ an<a>

ķandın ķılınmıř saķtū Kanla karıştırılıp yoğrulmuş hurma.

(Ar. fařīd) ķ P62b6 [Y **tamar ķanı**]

ķanę/ķa bulęan- Kan çıkmak, kanamak.

(Ar. demiye) ķ.-dı P152a1 [Y **ķanķa bulęan-**]; Y181a1 [P **ķanęa bulęan-**]

ķanęa bulęanęan nerse Kanlı, kan bulaşmış Şey.

(Ar. Şey'un dām) ķ. P152a1 [Y **ķanlıę nirse**]

→ ķoyuę ķan P15b1, Y11a6

→ burun ķanı P106a3, Y128a3; tamar ķ. Y66b1; yūrek ķ. P19a8, Y16b6

ķan- 1. (Su vs.) İçip doymak.

(Ar. raviye) “*ķandı suwdın*” P152b5

ķ.-dı Y181b7

(Ar. irtevā) ķ.-dı P207a15

(Ar. teravvā) ķ.-dı P213a3; Y297b3

2. Kaburęa aralığına kadar suyu içip dolmak.

(Ar. teźalla'a) ķ.-dı P210b1

ķanęan Su vs. içip doyan.

(Ar. reyyān / c. rivā') ķ. P152b6 [Y **ķanęan er**]

ķanęan 'avret Su. vs. içip doyan kadın.

(Ar. reyyā') ķ. Y182a1 [P **ķanęan tişi**]

ķanęan er Su vs. içip kanan.

(Ar. reyyān / c. rivā') ķ. Y182a1 [P **ķanęan**]

ķanęan tişi Su. vs. içip doyan kadın.

(Ar. reyyā') ķ. P152b6 [Y **ķanęan 'avret**]

ķana- Kan akmak, kan gelmek.

(Ar. ra'afe = m. ra'ufe) ķ.-dı P106a2; Y128a1

ķanā'at (Ar.) Elindekiyle yetinme.

ķanā'at ķıl- 1. Kısmetine razı olmak.

(Ar. ķani'a) ķ.-dı P139a1; Y163a2

2. (Taze çayır otlayıp su iğmeye) İhtiyaç duymamak.

(Ar. cezi'e = m. ceze'e) “*ķanā'at ķıldı yılķılar yaş ot birle suwdın*” P129a4

ķanā'at ķılęan Kanaat eden. Hizmetçi, işi.

(Ar. ķāni') ķ. P139a1 [Y **ķanā'at ķılęan er**]

ķanā'at ķılęan er Kanaat eden. Hizmetçi, işi.

(Ar. ķāni') ķ. Y163a2 [P **ķanā'at ķılęan**]

ķanat Bazı hayvanlardaki uğma organı.

→ ķuř ķanadı P52b8, Y53a3²⁹⁶

ķançuk 1. Dişi kurt.

²⁹⁶ (ķuř) ķanadı

(Ar. silka) k. P49b2²⁹⁷ [Y **tişi kırt**]

2. Dişi köpek.

(Ar. kelbe) k. P50a1

kıanda 1. ...-dığı yerde; yer bildirir.

(Ar. kıaysu) k. P55a6; Y56a2

2. Nerede; soru bildirir.

(Ar. eyne) k. P56a8

kıanda erse ...-sa; şart ve sonucu birleştirir.

(Ar. kıayřumā) k. P56a6; Y56a2

kıandı/ur- Birine su işirip susuzluğunu gidermek.

(Ar. ervā) “*kıandırdı anı suwdın*” P188b5 [Y **kıandır-**]

k.-dı (kıandır-)Y236b1 [P **kıandır-**]

(Ar. ravvā) k.-dım P201a1 [Y **kıandır-**]; (kıandır-) k.-dum Y256b2 [P **kıandır-**]

kıanı'lık (Ar. + T.) İkna olma, kabul.

kıanı'lık kııl- (İş) Sabit olmak, yerleşmek, kararı verilmek; tamamlanmak.

(Ar. tekıarrara) k.-dı P211b4 [Y **tölen-**]

kıanlığ Kanlı.

kıanlığ nirse Kanlı, kan bulaşmış şey.

(Ar. şey'un dām) k. Y181a2 [P **kıanđa bulđanđan nirse**]

kıanlığ suw Yaradaki irin.

(Ar. midde) k. P15b4

kıap 1. Kap kacak, tas; su tası.

(Ar. inā') k. P68a9 [Y **iziş**]; P157a6

2. Kabuk, bir şeyi saran tabaka, cilt.

kıap soy- Bir şeyin kabuğunu, derisini çıkarmak.

(Ar. kıaşera) “*yıđacınđ kıapın soydı*” Y69b6; (kıapını soy-) P65a4

(Ar. kıaşera) k.-dı Y241b7 ; (kıapını soy-) P191b8

(Ar. lehā) k.-dı Y153a3 [P **kıabuğ soy-**]

→ anar kıapı P34a8; çük başı k. Y17b7; divit k. P27b5; kıurmā k. P6a3; kıamruğ k. Y17b7; közüngi k. P13a9; nār k. Y37b6; yığaç k. P124b3, Y153a3; yılan k. P50b1, Y49b6; (yumurta) iç k. P53a1; (yumurta) tış k. P53a1; yumurtkıanığ iç k. Y53a5; yumurtkıanığ taş k. Y53a5; yürek k. P19a8; yüz k. Y12b4; zeker k. P41b2; zeker k. P46b5

kıap- (I) Yakalayıp çekmek, hızla almak, alıp götürmek, aşırmak.

(Ar. kıameħa) “*kıapdı anı aş*” P155b6

k.-tı Y186b4

(Ar. iħtelece) k.-tı Y26a2 [P **tart-**]

(Ar. iħtetāfe) k.-dı P205a3; (k.-tı) Y269a7

²⁹⁷ kıanču<k>

(Ar. teħattāfe) .-dı P210b4
(Ar. hatefe = m. ħaṭife) .-dı P70a9; (-tı) Y77b6
(Ar. elvā) .-dı P188b8 [Y **ayıt-**]
(Ar. ħālese) .-dı Y259a1 [P **apuş-**]
(Ar. selebe) .-tı Y115a3 [P **soy-**]
(Ar. iħtelese) .-dı P204b6; (.-tı) Y268a2
(Ar. ibtezze) .-dı P206a2; (.-tı) Y272a7

apa al- Almak, anlamak.

(Ar. telaqqā) .-dı P212b11

apmak Soyuntu, soyulup alınan şey.

(Ar. seleb) . Y115a3 [P **soya**]

→ közni apan yıldırım Y78a1

ap- (II) Hapsetmek.

(Ar. bezze) .-dı P113b4 [Y **apat-**]

apan Kapan.

(Ar. fahh) . Y32b3 [P **tele**]

apak 1. Gz kapaı.

(Ar. cefn / c. ecfān / c. cufūn) . Y13a2 [P **kz apakı**]

2. Gz kapaklarının ii.

(Ar. ħimlā / c. ħamālī) . Y13a4 [P **apak ii**]

apak ıraı Kirpik biten yer.

(Ar. şufr / c. eşfār) . Y13a2 [P **kirpk ıraı**]

apakı ewrk Gz kapaı ters evrilen.

(Ar. eşter) . Y158a4 [P **yırtlas**]

apakı ewrk bol- Gz kapaının altı stüne dnmek.

(Ar. şetira) .-dı Y158a4 [P **yırtlas bol-**]

→ (divit) apakı Y29a3; kz . P16b4

apat- Hapsetmek.

(Ar. bezze) .-dı Y137b6 [P **ap-**]

apara Simsiyah. *krş.* **atara**

(Ar. esvedu esfe^c = m. esvedu ğirbīb = m. esvedu yeħmūm) . P53a3 [Y **atara**]

apla- rtmek, brmek.

→ bulıt apla- Y295b3

apla/uı Ciltli kitap.

(Ar. mucelled) . Y28a7 [P **aplauı**]; (aplauı) P26b8 [Y **aplauı**]

apla Kaplan; kedigillerden yırtıcı bir hayvan.

(Ar. nemr / c. numūr) . P49b5; Y48b6

apsa- 1. Kuşatmak, evirmek, brmek, iine almak.

(Ar. ħaffe) “apsadı anı kişiler birle” P80a8 [Y **ewur-**]

(Ar. tekenefe) “*ķapsadı anı dūşmen*” P210b7

(Ar. eṭbeķa) “*ķapsadı bulıt kökni*” Y219a3 [P ört-]

(Ar. ḥāķa) ķ.-dı P88b7 [P in-; Y çevrin-]

(Ar. aḥdaķa) ķ.-dılar P177b1 [Y çevrün-]

(Ar. eḥāṭa) ķ.-dı P184b4; Y229b6

(Ar. ikteneḥ) ķ.-dılar P205a6 [Y çevrün-]

(Ar. teġammede) ķ.-dı Y285a3 [P ört-]

(Ar. isteḥ^cabe) ķ.-dı Y310a2

(Ar. ŧemela = m. ŧemila) ķ.-dı P108b4; Y131b3

2. Basiret ve iyi tedbirle korumak.

(Ar. ŧabeṭa) ķ.-dı P69a7 [Y bekle-]

3. Yaklaşmak, yönelmek; yakın gelerek gölgesini getirmek.

(Ar. eḫelle) “*ķapsadı bizni kök*” P181b6 [Y kölige kı1-]

ķ.-dı Y225a4 [P, Y yakın kel-]

→ yandın ķapsa- P184b4

ķapu Kapı, bölme açıklığı. *krş. ķapuġ*

→ burun ķapusu Y13b2

ķapuġ Kapı; bir yere girip çıkarken açılıp kapanan kanat. *krş. ķapu*

(Ar. bāb / c. ebvāb) ķ. P9b9; P79b1; P207b6; P208a8, 14; Y3a1; Y92a1; Y277b7

ķ.+mı P97b8; P155b7; P159a8; P172a3; P176b2; P178a2; P182a7; Y117a4; Y186b4;

Y192a4; Y217a2; Y310b1; (ķapuġlar) P189b7; P194a3; Y239a4; Y245b3

ķ.+ķa P179a2; P191a9; Y241a2

ķapuġ arķasıķa <u>ruġan yassı nerse Kapı kol demiri.

(Ar. ŧabbe / c. ŧabbāt) ķ. Y3a5

ķapuġ öķçesi Kapı ayağı.

(Ar. riclu’l-bāb = m. ŧabbe / c. ŧabbāt) ķ. P10a3; Y3a5

ķapuġ öķçesi soķķu telük Kapı oyuġu.

(Ar. furḫatu’l-bāb = m. cārūr) ķ. (ķapuġ öķçesini soķķu telük) Y3a4 [P ķapuġ soķķu telük]

ķapuġ soķķu telük Kapı öķçesinin yeri.

(Ar. furḫatu’l-bāb = m. cārūr) ķ. P10a2 [Y ķapuġ öķçesi soķķu telük]

ķapuġ taḫtesi Taş, maden veya levhadan olan enli her şey.

(Ar. ŧafīḫa / c. ŧafāyih) ķ. P10a1

ķapuġ taķı ķalem üni Gürültü; kapı, kalem vs. gürültüsü.

(Ar. ŧarra) ķ. P79b2 [Y çıkılık]

→ ķowuşdurma ķapuġ yarımı P10a1; temür çekelig ķ. P196a3, Y248b6; uluġ ķ. P10a1, Y3a2;

yarım ķ. Y3a2

→ sultān ķapuġı P8b8

ķapuġçı Kapıcı.

(Ar. bevḫāb) ķ. P9b9

→ uçtmah kapuğcısı ferişte P13b7; uştmah k. Y9a3; tamuğ k. Y9a3; tamuğ k. ferişte P13b7

kapuş- Bir şeyi birinden çabuk almak, alıp kaçmak.

(Ar. hâlese) k.-dı P201b9 [Y **kap-**]

kar Kar. Dolu. Buz.

(Ar. şelc / c. şulūc) k. P4a2

kar yağdı/ur- Kar yağdırmak.

(Ar. şelege) “*kar yağdırdı bizim üzemizge kök*” P97b5 [Y **kar yağdur-**]

k.-dı (kar yağdur-) Y117a1 [P **kar yağdır-**]

→ ala kar P4a3

kara 1. Siyah, esmer.

(Ar. esved) k. Y19a6

(Ar. eḥamm) k. P147a4 [Y **kara er**]

2. Koyu yeşil, kızıl kahverengi, doru.

(Ar. aḥvā) k. P152b3 [Y **kara yağız**]

3. Mürekkep.

(Ar. niḳs / c. enḳās = f. ḥibr) k. Y29a3

kara abanos Abanos.

(Ar. se’sem) k. P13b2

kara at Kara, yağız at.

(Ar. edhem) k. P41b9

kara bol- 1. Siyah olmak, siyahlaşmak, kararmak.

(Ar. isvedde) k.-dı P208b13

(Ar. isvādde) k.-dı P209a4

(Ar. iḥmevmā) k.-dı P216b8

(Ar. ḥamme) k.-dı P147a3; Y174a5

2. Yeşile çalar siyah veya siyaha çalar kırmızı olmak.

(Ar. ḥaviye) k.-dı P152b3; Y181b4

3. (Dudağı) Esmer olmak.

(Ar. lemiye) “*kara boldı tutaḳı*” P152a2

k.-dı Y181a3

4. (Gözün) Siyahı çokça siyah, beyazı çokça beyaz olmak.

(Ar. iḥverra) k.-dı P208b13

(Ar. iste’ḥara) k.-dı P215a10

kara boyag 1. Kızıl boya veya boyacılar kökü denen kökün adı.

(Ar. fuvve) k. Y37b5 [P **kızıl boyag**; Y **kızıl boya**]

2. Hekimlikte ve boyacılıkta kullanılan tatula isimli bitki.

(Ar. beḳkam²⁹⁸) ḳ. P34a8 [Y **kıızıl bozağ**]

ḳara er Kara.

(Ar. eḥamm) ḳ. Y174a6 [P **ḳara**]

ḳara iw Koyunculara ait kara ev.

(Ar. ḥarḳāhe) ḳ. Y7b6 [P **alaçuk**]

ḳara gilīm İpten dokunmuş siyah aba.

(Ar. berkān) ḳ. P36a6

ḳara ḳarğa Siyah renkli karga.

(Ar. ḥātım) ḳ. P52b5; Y52b6

ḳara ḳuzğu Sinek.

(Ar. zūbāb) ḳ. Y96a1 [P **ḳarağu**; Y **cibin**]

ḳara ḳıl- Bir şeyi karartmak, kara yapmak.

(Ar. sevvede) ḳ.-dı P198a5; Y252a3

ḳara ḳoyğu yir Divit, hokka.

(Ar. miḥbera / c. meḥābir) ḳ. P27b4 [Y **oturma divit**]

ḳara kõn Kara deri.

(Ar. dāriş²⁹⁹ = m. yerandēş) ḳ. P29a2; Y30b5

ḳara kõzli/üğ 1. Siyah gözlü adam.

(Ar. ed' ac) ḳ. P132a3

2. Gözünün beyazı çok beyaz, siyahı çok siyah olan.

(Ar. aḥver) ḳ. P149a6 [Y **ḳara kõzliğ er**]

3. Gözü kendiliğinden sürmeli olan.

(Ar. ekḫal) ḳ. (ḳara kõzliğ) Y18b6

ḳara kõzliğ bol- Gözünün siyahı tam siyah, beyazı tam beyaz olmak.

(Ar. da' ice) ḳ. P132b2

(Ar. ḥavira) ḳ.-dı P149a6 [Y **kõzi ḳara bol-**]

ḳara kõzliğ er Gözünün beyazı çok beyaz, siyahı çok siyah olan.

(Ar. aḥver) ḳ. Y177a3 [P **ḳara kõzliğ**]

ḳara ḳulaḳ Gelincik.

(Ar. ibnu 'ars) ḳ. P50a3 [Y **kõzen**]

ḳara ḳurut Kara keş. Yoğurttan akan su.

(Ar. riḥbīn³⁰⁰) ḳ. Y40a4 [P **ḳuruḫ**]

ḳara ḳuş 1. Kartal.

(Ar. 'uḳāb / c. 'uḳbān) ḳ. Y51a5 [P **bürküt**]

2. Kerkenez kuşu. Akbaba için de kullanılır. Güney Amerika'ya mahsus bir çeşit akbaba.

(Ar. nesr / c. nusūr) ḳ. P51b4 [Y **kerkes**]

²⁹⁸ P: beḳam

²⁹⁹ Y: derāş

³⁰⁰ Y: raḥbīn

kara monçuk Siyah boncuk.

(Ar. sebec / c. sebec) k. P5a6

kara saç Çok siyah, kapkara saç.

(Ar. fāhim) k. P16a3; Y12a4

kara sıçğan Tarla faresi.

(Ar. curez / c. cirzān) k. Y50a2 [P **kiçig sıçğan**; Y **kelenġü**]

(kara sıçğan) **oġlanı** Fare eniġi.

(Ar. dirş) o. Y50a3 [P **sıçğan balası**]

kara şūrbā Et, soġan, sirke, baharat vs. ile yapılan bir yemek.

(Ar. sekbāc) k. P35a1

kara toġ Toz.

(Ar. ‘akūb) k. P4a9

kara tutaklıġ tişi Esmer dudaklı kadın.

(Ar. lemyā’) k. P152a3 [Y **tutakı kara ‘avret**]

kara tütün Sıcak siyah duman.

(Ar. yaħmūm) k. Y5a3

kara yaġız Koyu yeşil, kızıl kahverengi, doru.

(Ar. aħvā) k. Y181b5 [P **kara**]

kara yılan Büyük siyah yılan.

(Ar. esved / c. esāvid) k. P50b2, Y49b6

→ aġ kara kuş P51b4; arkası k. Y47a7; arkası k. koy P48b3; başı k. Y47a6; başı k. koy P48b2; bir közi aġ bir közi k. P150a7; bir közi aġ bir közi k. bol- P150a7; bir közi aġ bir közi k. koy P48b2; bir közi k. biri aġ Y47a7; boynı k. Y47a7; boynı k. koy P48a3; karı k. kuş P51b4; kolan arkasındaki k. çızıġ Y45b7; kolan arkasındaki k. haġ P47a9; közi k. bol- Y177a2; tutakı k. ‘avret Y181a3

→ kazan karası P10b7; köz k. P16b8; küweç k. Y4b1; yürek k. Y16b5

→ aġ kim köz karasında tüşer P16b9

karabaş Kadın köle, hizmetçi.

(Ar. cāriye / c. cevārī) k. P25a6; P90a5

k.+nı P182a9; P215a2; Y107a5

k.+dın Y226a6

→ kiçig karabaş P2a2; kul k. satar iw P7b4; nā-resīde k. Y20a5; tıwar taķı kul k. P24b2; tapuġcı k. P25a6

karābet (Ar.) Nesepte yakınlık, akrabalık.

(Ar. karābet) k.+ni Y235a4 [Y **yawuķlıķ**]

karāġu (I) Sinek. Bal arısı, eşek arısı, sivrisinek gibi havada uçan böcekler.

(Ar. zubbāb / c. zıbbān) k. P84b8[Y **çibun**]; P51a6 [Y **kuġu**]; P82a4 [Y **kara kuġu, çibin**]

→ it karāġusı P51a7

karāġu (II) Görmez.

karāġu bol- Bir gözünü görmez etmek, tek gözlü etmek.

(Ar. ʿāra) kı.-dı Y146a5 [P **körmez kı1-**]

kı.-dı Y146a6

karagu köz İçine çer çöp düşmüş göz.

(Ar. ʿāʾire = m. ʿavire) kı. Y146a7 [P **körmez köz**]

karak Göz. Gözün ak ve karasının bulunduğu şahmesi. Gözün ak veya karası.

(Ar. muḳle / c. muḳal) kı. Y13a4 [P **köz akı**]

karaklık Arı kuşu, çekirge kuşu.

(Ar. ḳāriye) kı. P52a1

karalık Siyahlık.

(Ar. sevād) kı. P208b13

karanḡkı Karanlık. *krş.* **karanḡu**

(Ar. zulumet) kı. P208a7

karanḡkı bol- Karanlık olmak, kararmak; karanlık basıp örtmek, gecenin karanlığı çöküp devam etmek, simsiyah olmak.

(Ar. ḡaseḳa) “*karanḡkı boldı tün*” P72b3

(Ar. veḳabe) kı.-dı P82b1; Y96b1

(Ar. demese) kı.-dı P103b3; Y124b7

(Ar. cenne) kı.-dı P116b7; Y142a2

(Ar. decā) kı.-dı P124a4; Y152b2

(Ar. secā) kı.-dı P124a6 [Y **karanḡkısı karār kı1-**]

(Ar. ʿasā = m. ḡasā) kı.-dı P125b8; Y154b6

(Ar. ezleme) kı.-dı P179b3; Y221b6

(Ar. ecenne) kı.-dı P182a2; Y225b5

(Ar. ʿasʿase) kı.-dı P217a7; Y315b5

(Ar. ihlevleke) kı.-dı P216b7

(Ar. edlehemme) kı.-dı P218b4

karanḡkı karār kı1- Gecenin karanlığı çöküp devam etmek.

(Ar. secā) kı.-dı (karanḡkısı karār kı1-) Y152b4 [P **karanḡkı bol-**]

karanḡkı kı1- Karanlık kılmak.

(Ar. aḡtaşe) “*karanḡkı kıldı taḡrı tünni*” P175b2

kı.-dı Y215b4

karanḡkı tün Karanlık gece.

(Ar. leylun dāmis) kı. P103b4; Y125a1

→ taḡ karanḡkısında (namāz) kı1- P192a6, Y242b2

karanḡkılık Karanlık (gece). *krş.* **karanḡuluk**

(Ar. ducā) kı. P124a4

karanḡu Karanlık. *krş.* **karanḡkı**

→ aḡşam karanḡusı P3b3; taḡ kı. P209b3; tün kı. P3b2; tünniḡ evvel kı. P72b3

karanḡuluk Karanlık. *krş.* **karanḡkılık**

(Ar. zulmet / c. zulmât = m. zîlâm / c. zulem = m. cinh) k. P3b1

karâr (Ar.) Sükûn, dinginlik. Huzur, rahatlık. Güven.

(Ar. tume'nîne) k. P218b5

karâr bir- Sakin olmak, hareket etmemek.

(Ar. kârra) k.-di P202b8 [Y **karâr kıldur-**]

karâr kı1- 1. Bir yerde sabit, sakin, mukim olmak.

(Ar. kârra) k.-dı Y92a3 [P **tölen-**]

(Ar. istekarra) k.-dı Y308b5

(Ar. teṭa'mene) k.-dı Y319a3 [P **arâmlan-**]

(Ar. iṭme'enne) k.-dı P218b5; Y321a3

2. Ağırbaşlı, onurlu olmak, sabit olmak.

(Ar. vaḳara = m. vaḳura) k.-dı Y98a3 [P **halîm bol-**; Y **tölek bol-**]

3. Sevinmek, rahat etmek.

(Ar. ṣelece = m. ṣelice) "*karâr kıldı anıṅ köṅli*" P97b6 [P **râhat bol-**; **hoş bol-**]

karâr kıldu/ır- 1. Bir şeyi bir yerde yerleştirmek, sabit kılmak, teskin etmek.

(Ar. eḳarra) "*karâr kıldırdı anı 'ameli üze*" Y224a4 [P **koz-**]

(Ar. eḳarra) "*karâr kıldırdı anı*" Y224a5 [P **tölendür-**]

(Ar. ḳarrara) k.-dı Y249a5 [P **takrîr kı1-**]

(Ar. sekkene) k.-dı Y248a3 [P **karâr kıldır-**]

(Ar. kârra) k.-dı Y262a2 [P **karâr bir-**]

(Ar. ṭa'mene) k.-dı Y315a7 [P **<ka>râr kıldır-**]

(Ar. sekkene) k.-dı (karâr kıldır-) P195b3 [Y **karâr kıldur-**]

(Ar. ṭa'mene) k.-dı (karâr kıldır-) P217a3³⁰¹ [Y **karâr kıldır-**]

2. Kendini bir işe alıştırmak, kalbini ona yatırmak.

(Ar. vaṭtane) "*karâr kıldırdı tenin iş içinde*" Y251a3 [P **köṅül koz-**]

karâr kıldurma- Bir şeyi yerinden koparmak, ayırmak.

(Ar. ez'ace) k.-dı P172b4 [Y **kopar-**]

karâr kılgan er Vakarlı, ağırbaşlı, onurlu.

(Ar. vaḳûr) k. Y98a4 [P **halîm er**]

karâr kıлма- (Bir yerin) Havası mizaca uymamak; mizaca yaramamak.

(Ar. nebâ) k.-dı Y152a4 [P **yaraşma-**; Y **hoş kelmeme-**]

karâr kı1ur yir Dinlenme yeri. Düz ve oturaklı yer.

(Ar. karâr = m. karâre) k. P79b4

→ *karâṅḳu karâr kı1-* Y152b4-5; *meyl kı1-* taḳı k. kı1- P110b4

karâre (<Ar. ġarâre) Harar, çuval.

(Ar. ġarâre / c. ġarâ'ir) k. Y8a2

karârsız (Ar. + T.) 1. Kararsız ve istikrarsız kişi.

³⁰¹ <ka>râr

(Ar. al) . P140b3 [Y arrsız er]

2. ŐaŐırmıŐ. Sarhoş.

(Ar. acir) . P135b4

arrsız bol- 1. Bıkmak, usanmak.

(Ar. acira) .-dı P135b4 [Y wkelig bol-]

2. Kararsız ve zgn olmak.

(Ar. ala) .-dı P140b3; Y165a4

arrsız er Kararsız ve istikrarsız kişi.

(Ar. al) . Y165b5 [P arrsız]

arrsız ıl- 1. Hareket ettirmek, ırgalamak.

(Ar. alkale) .-dı Y316b4

2. Bir kimseyi rahatsız etmek, zmek. Bir Şeyi yerinden hareket ettirmek.

(Ar. elaa) .-dı P178a2; Y219b1

3. (Korku) Birinin temkin ve metanetini yok ederek kararsız kılmak, korkusundan bir yerde duramayıp ırpınmak; ılgın hle getirmek.

(Ar. istefezze) “orkın arrsız ıldı anı” Y308b6

(Ar. istehaffe) “orkın arrsız ıldı anı” Y309a3

aravul Orduda nc. DŐmanın durumunu grenmek iin nden gnderilen kişi.

(Ar. al^c a / c. alyi^c = m. css) . P43a2

ara Karga.

(Ar. grb / c. grbn) . P52b4; P60b2; P61a8; P72b8; Y52b5; Y63b4; Y64b3; Y82a2

→ ala ara P52b5, Y52b6; ara . P52b5, Y52b6; kk . P52b1, Y52b2

ara- Beddua etmek.

(Ar. de^c ) .-dı P126b3; Y155b7

arh (Far.) Yadanlık. ?

(Ar. medhene) k. Y35a2

arh aırlıı Tavan kenarlarının tutturulduu iki duvar arasında uzatılan kalas.

(Ar. c^c iz) k. Y35b3 [P yaı oı]

arı Kamış, saz.

arı ttk ttrlen kamış, kaval, ddk vs.

(Ar. yer^c a = m. duff / c. duff) . P30b3 [Y ttk]

aru Atmaca kuşu. *krş. aruy*

(Ar. bŐı / c. bevŐı) . P51b2 [Y aru]

aruy Atmaca kuşu. *krş. aru*

(Ar. bŐı / c. bevŐı) . Y51a6 [P aru]

arı (I) Kolun bilekle dirsek arasındaki kısmı.

(Ar. s^c id / c. sev^c id) . P18a7 [Y tırsek snk]

arı (II) 1. Yaşlı, ihtiyar kimse, ok yaşlanmış ve zayıflamıŐ ihtiyar.

(Ar. Őey / c. eŐy / c. Őuy / c. meŐyaa / c. meŐy) . P21a5 [Y h^vce]; P218b5 [Y Őey]

(Ar. kebīr) . Y159a1 [P **uluğ**]

(Ar. herim) . P143b8; Y129b5

2. Saı ağarmış, kırlaşmış kişi.

(Ar. řā'ib = m. eşyeb / c. řīb) . Y101a2 [P **ırđıl**]

3. Yaşlı, kocamış deve.

(Ar. avd) . Y44b1 [P **arı tiwe**]

arı a Azı dişi yarılıp ıkmış tırnaklı hayvan.

(Ar. āriḥ / c. urrah) . P41a4

arı avret Yaşlanmış kadın.

(Ar. acūz / c. acā'iz) . P21b7 [Y **urtđa**]

arı bol- 1. Yaşlı, ihtiyar olmak, yaşlanmak, yaşlılıktan zayıflamak.

(Ar. acceze) "*arı boldı tişi*" P192a4

.-dı Y242a7

(Ar. farāza = m. faruza) "*arı boldı inek*" P68b1

.-dı Y74b4

(Ar. neyyebe) "*arı <boldı> inen*" P199a6

.-dı Y254a2

(Ar. řāḥa) .-dı P86b6; Y102b3

(Ar. herime) .-dı Y169b5 [P **arı-**]

(Ar. řeyyeḥa) .-dı P199a8; Y254a4

(Ar. esenne) .-dı Y225b6 [P **arı-**]

(Ar. zekkā) .-dı Y255b5

2. Saı ağarmak, yaşlanmak.

(Ar. řābe) .-dı Y101a1 [P **ırđıl bol-**]

3. (At) Azı dişini yarmak(la yaş almak).

(Ar. araḥa) "*a arı boldı*" Y117b3 [P **arı-**]

arı inek Yaşlı sığır.

(Ar. fāriř) . P68b3; Y74b6

arı in/ıngen Yaşlı deve.

(Ar. nāb / c. nīb) . P46a8 [Y **arı inđen**]; (arı inđen) Y44b3 [P **arı inen**]

arı ara uş Yaşlı kerkenes kuşu.

(Ar. aş' am / c. ařā' im) . P51b4 [Y **uluğ kerkes**]

arı ıl- 1. İhtiyarlatmak, kocaltmak.

(Ar. herrame) .-dı P195b1; Y247b6

2. Sa ve sakalını ağartmak.

(Ar. şeyyebe) .-dı P199a5; Y254a1

arı ız Orta yaşlı kadın.

(Ar. avān) . Y21b1

arı tiwe Yaşlı, kocamış deve.

(Ar. ʿavd) . P46a5 [Y arı]

arı- 1. Yaşlanmak, ihtiyarlamak, yaşlılıktan zayıf düşmek.

(Ar. kebira) .-dı P136a1 [Y **uluğ bol-**]

(Ar. esenne) .-dı P182a2 [Y **arı bol-**]

(Ar. herime) .-dı P143b8 [Y **arı bol-**]

→ ana ivinde arı- P192a6

2. (At) Azı dişini yarmak.

(Ar. araa) “a arı boldı” P98a4 [Y **arı bol-**]

arıl- Bir şey diğere şeyle karışmak.

(Ar. h alea) .-tı P201b12 [Y **ariş-**]

(Ar. itelea) .-tı P204b11 [Y **ariş-**]

→ topraka arılımq ters P8a5

arılı Yaşlılık.

(Ar. meşha) . Y20b3

arın Karın.

(Ar. ban / c. buun = m. cevf / c. ecv f) “ n ıldı arın” P217a3

. P19a7; Y16b7; P93b4; Y315b1

.+t1 P92a3; P104a4; P215b11; P216a15; P218a6; Y109b6; Y125b3; Y313a4

.+n1 P74b3; (cevf) P93b3; P187a3; P218a6

.+in Y111b6; Y120a7; Y233b6

.+im1 Y84b5; P100a5

arın bağı G ğ s bağı; omuzdan koltuk altına uzanan kemer.

(Ar. viş h / evşha) . Y1a1 [P **k ğ s bağı**]

arın baqlağan d r  Bir t r ishal ilacı.

(Ar.  k l) . P74b3 [Y **ban baqlağan d r **]

arın iindeki nirseler Bağırsaklar.

(Ar. hişve) . Y16b7 [P **i ieg **]

arın iindeki oqlan Cenin.

(Ar. cen n / c. ecinne) . P20b9; Y20a2

arın toklukmdın talpunmaq Yemeğın soluk alamayacak kadar mideyi sıkıştırması.

(Ar. kizze) . P114b9 [Y **h amlı**]

arın y ki Kadının karnındaki ocuk. [Y **urağut y ki**]

(Ar. aml) . P73b9

arındın baqla- Hayvana kolan ekmek.

(Ar. azeme) .-dı (arındın baqla-) Y86b3

arın a- Acıkmak.

(Ar. sağıbe) .-dı Y114b7 [P **a-**]

(Ar. arişe) .-dı P132a3

(Ar. aviye) .-tı Y182a3 [P **a-**]

ķarnı aē er Acıkmiş erkek.
(Ar. ħamşān) ķ. Y125b5 [P aē er]
ķarnı ak at Koltuk altları veya karnı beyaz at.
(Ar. enbat) ķ. P41b6
ķarnı ak (ķoy) Karnı beyaz koyun.
(Ar. nebtā) ķ. Y47a7 [P ķarnı ak ķoy]
ķarnı ak ķoy Karnı beyaz koyun.
(Ar. nebtā) ķ. P48b3 [Y ķarnı ak]
ķarnı ħālī bol- Karnı boşalmak.
(Ar. ħavā = m. ħaviye) ķ.-dı Y112b3 [P oğlandın ħālī bol-]
ķarnı ħām Yediklerini hazmedemeyen kimse.
(Ar. veĥīm) ķ.+lar Y175b5 [P aş siġmegen]
ķarnı ħām bol- Hazımda zorlanmak.
(Ar. beşime) ķ.-dı Y168a1 [P ķarnı ħām tut-]
(Ar. veĥime) ķ.-dı Y175b5 [P aş siġme-]
ķarnı ħām tut- Hazımda zorlanmak.
(Ar. beşime) ķ.-tı P142b4 [Y ķarnı ħām bol-]
ķarnı iglig Karın ağrısına tutulan.
(Ar. mebtūn) ķ. P170a7
ķarnı iglig bol- Karın ağrısına tutulmak.
(Ar. buține) ķ.-dı P170a7 [Y ķarnı şişük bol-]
ķarnı şişük bol- Karın ağrısına tutulmak.
(Ar. buține) ķ.-dı Y208a1 [P ķarnı iglig bol-]
ķarnı toy- Karnı doymak.
(Ar. şebi‘a) ķ.-dı Y162a7 [P toy-]
ķarnı yoğun Büyük karınlı.
(Ar. baĥīn) ķ. P168a3 [Y uluğ ķarınlığ]
ķarnı yoğun bol- Karnı büyük olmak.
(Ar. baĥune) ķ.-dı P168a3 [Y yoğun ķarınlığ bol-]
ķarnında ‘iyāl bar erken emüz- Kadın hamileyken emzirmek.
(Ar. eġāle) ķ.-di P186a2 [Y ķarnında oğlan bar erken sūt emzür-]
ķarnında ‘iyāl bar erken emüzgen tişi Hamileyken emziren kadın.
(Ar. maġīl) ķ. P186a2 [Y ķarnında oğlan bar erken sūt bergen ‘avret]
ķarnında oğlan bar erken sūt bergen ‘avret Hamileyken emziren kadın.
(Ar. maġīl) ķ.-di Y232a4 [P ķarnında ‘iyāl bar erken emüzgen tişi]
ķarnında oğlan bar erken sūt emzür- Kadın hamileyken emzirmek.
(Ar. eġāle) ķ.-di Y232a3 [P ķarnında ‘iyāl bar erken emüz-]
→ kat ķarın P19b1; şişgen ķ. P92a4; şişmiş ķ. Y109b6
→ urağut ķarnında oğlan bar erken emgen oğlan Y232a4

karınc(ğ/k)a Karınca.

(Ar. nemle / c. neml) k. (karıncğa) Y50a5 [P **karıncğa**]; (karıncğa) P50b6 [Y **karıncğa**]

karıncğa ini Karınca yuvası.

(Ar. kıaryetu'n-neml / c. kıurā) k. P8a3

karıncğa yumurtkası Karınca yumurtası.

(Ar. māzin) k. Y50a5 [P **karıncğa yumurtası**]; (karıncğa yumurtası) P50b6 [Y **karıncğa yumurtkası**]

→ uşak karıncğa Y50a5

→ uşak karıncğa P50b6

karındaş Kardeş.

(Ar. ahā) k.+ındın P91b9 [Y **uya**]; P160a2 [Y **uya**]

→ ananınġ er karındaşı P22a9; ananınġ kıız k. P22b1; atanınġ er k. P22a9, Y22a7; atanınġ kıız k. P22a9, Y22b1; er k. P22b4, Y22b5; kıız k. P22b5, Y22b6

karındaşlık Kardeşlik.

karındaşlık kemiş- Birine kardeş veya arkadaş olmak.

(Ar. āhā) k.-di P203b2; (k.-ti) Y264a5

karınlıġ Karınlı, karnı (...) olan.

→ uluġ karınlıġ P20b7; yepşük k Y19a1

karış (I) El gergin, parmaklar ayrıken başparmak ile serçe parmak arasındaki mesafe.

(Ar. şibr / c. eřbār) k. P18b5; Y15b7

karışça Karış kadar, karış ölçüsü.

(Ar. kışsu şibr) k. P58b4; Y60a6

→ yarım karış P18b5; iki k. Y67a5

karış (II) Karışmış, i ie.

→ kıatış kıarış P58b3, Y60a4; kıatış k. yawuķlar P205a11; kıatış k. yawuķluķ Y270a5

karış- 1. Bir şey diġer şeyle karışmak, birbiriyle karış(tır)mak.

(Ar. temāzece) “*ķarıřdı iki nerse*” P213a8

(Ar. řābe) “*řuw řūtķa kıarıřtı*” Y143b2 [P **kendü karıř-**]

(Ar. hāleṭa) k.-tı Y259a7 [P **ķarıl-**]

(Ar. iḡteleṭa) k.-tı Y268b3 [P **ķarıl-**]

(Ar. imtezece) k.-dı P204a5 [Y **ķarıřtur-**]

(Ar. hāllaṭa) k.-tı Y243b1 [P **ķarıřdur-**; Y **ķarıřtur-**]

karıřġan Katılan şey, katıntı.

(A. mizāc) k. P98a2 [Y **ķarıřġ kıatık**]

→ kendü karış- P118a1; kıırġıllık k.- Y98b3

2. İnsanlar arasında bir şey ihtilāflı ve çekişmeli olmak, insanlar birbirine girmek, işleri karışmak.

(Ar. şecera) “*ķarıřtı iş*” Y121b6 [P **iḡtilāf bol-**]

(Ar. māce) “*ķarıřtı hāķķlar*” Y144a5 [P **ürk-**]

3. Bozulmak.

(Ar. merice) “*karışdı iş*” P132b7

karışmış iş Karışık, sıkıntılı iş.

(Ar. meric = m. merīc) k. P132b8

4. (İşi) Ele almak, müdahale etmek.

(Ar. lābese) k.-tı Y259a1

5. Karşılaşmak, buluşmak.

(Ar. lekiye) k.-dı P151b6 [Y **satgaş-**]

karışmak Karşılaşma.

(Ar. liqā’) k. P151b6 [Y **tokuş**]

(Ar. iḥlevlece) k.-dı P216b6; (k.-tı) Y314a2

karışd/tı/ur- 1. Karıştırmak, bir şeyi diğer şeye katmak, birbirine katmak, karmak.

(Ar. katabe) “*karışdırdı şarābnı*” P60a4 [Y **karıştur-**]

k.-dı (karıştur-) Y63a4 [P **karışdır-**]

(Ar. merace) “*karışdırdı taṅrı iki deryānı*” P97b9 [Y **ız-**]

(Ar. şābe) “*karışdırdı suwnı sūtke*” P118a1 [Y **karıştur-**]; (karıştur-) Y143b2 [P **karışdır-**]

(Ar. meşece) k.-dı P61a9 [Y **karıştur-**]; (karıştur-) Y64b4 [P **karışdır-**]

(Ar. hāleṭa) k.-dı P69a1 [Y **karıştur-**]; (karıştur-) Y75b2 [P **karışdır-**]

(Ar. mezece) k.-dı P98a1 [Y **karıştur-**]; (karıştur-) Y117a7 [P **karışdır-**]

(Ar. hāllaṭa) k.-dı P192b7 [Y **karış-**, **karıştur-**]; (karıştur-) Y243b1 [P **karışdur-**; Y **karış-**]

(Ar. şa’ şa’ a) k.-dı P217a9 [Y **karıştur-**]; (karıştur-) Y316a1 [P **karışdır-**]

2. Bir işi şüpheli ve karmaşık hâle getirmek için karıştırmak.

(Ar. lebese) “*karışdırdı ḥaḳnı bāṭıl birle*” P67a9 [Y **karıştur-**]

k.-dı (karıştur-) Y73a2 [P **karışdır-**]

3. Un vs. ıslatıp bulamak.

(Ar. lette) “*karışdırdı kavutnı bal birle*” P111b8 [Y **karıştur-**]

k.-dı (karıştur-) Y135b5 [P **karışdır-**]

karışık/ġ Karışan şey.

(Ar. ḥilt / c. aḥlāt) k. Y75b2 [P **katuḳ**]

karışık ünler Gürültü, feryat.

(Ar. zavzā’) k. P217b6 [Y **ün çoġı**]

karışığ katık Katılan şey, katıntı.

(A. mizāc) k. Y117a7 [P **karışġan**]

karışla- Karışla ölçmek.

(Ar. şebera) k.-dı P64a5; Y68b1

karıştur- 1. Birbirine kat(ıl)mak.

(Ar. dāfe) “*dārūnı dārūḳa karışturdı*” Y148b2 [P **ḳoy-**]

(Ar. imtezece) k.-dı Y266a3 [P **karış-**]

2. Bir şeye yakın olmak.

(Ar. hāmera) .-dı Y258a3 [P **atlı-**]

arıturu biti- Katip harfleri iyice belirtmeyip karmaık yazmak.

(Ar. mecmece) .-di Y313b3 [P **belgüsüz biti-**]

arsak Tilkiye benzeyen ve postu kürk olarak kullanılan bir hayvan.

(Ar. fenek) . P29a8; Y31a3

aru 1. Ön, karşı, hiza, hizasında.

(Ar. ubāle = m. nucāh = m. izā = m. hīzā) . P55a5; Y56a1

(Ar. tilā') . P212a3; Y293b2

2. Yan, yön, taraf.

(Ar. ıbele) . Y217a1 [P **tapa**]

aru bolan nirse Gücü yeten, karşılayan.

(Ar. 'urze) . Y243a4 [P **aru ozan**]

aru aru Bırak, yapma!

(Ar. keffe keffe) . P58a8; Y59b6

aru kel- 1. Zuhur etmek, birinin önüne bir i çıkmak, görünmek, gelmek.

(Ar. 'araza) "*i aru keldi ana*" Y74a7 [P **ilerü kel-**]

(Ar. ebele) "*aru keldi kelgen*" P179a2 [Y **kel-**]

(Ar. 'anne) .-di Y96a2 [P **ilerü kel-**]

2. Yönelmek, sapmak.

(Ar. rāa) "*aru keldi ana urmaq*" P121a6 [Y **yüz ewür-**]

3. Hatırına bir çeit görü, i vs. domak.

(Ar. senaa) .-di Y186a4 [P **torı ı-**]

aru kelgen i Engel. Sabit olmayıp geici olan.

(Ar. 'arıza / c. 'avāri) . Y74b2 [P **ilerü kelgen i**]

aru oz- Yönel(t)mek.

(Ar. ebale) .-tı Y220b7 [P **aru tut-**]

(Ar. 'arraza) .-dı P192b4; (.-tı) Y243a3

aru ozan Gücü yeten, karşılayan.

(Ar. 'urze) . P192b5 [Y **aru bolan nirse**]

aru oltur- Hedef olmak. Engel olmak. Peine düşmek, talep etmek.

(Ar. te'arraza) .-dı P210a9

aru sözle- Bir kimseyle dudak dudaa söylemek.

(Ar. āfehe) .-tı Y261b4 [P **yüz yüze sözle-**]

aru tur- 1. Biriyle kaılamak, yüz yüze gelmek.

(Ar. vācehe) .-dı Y262b4 [P **yüzle-**]

2. Yüzünü dönmek.

(Ar. istekbele) "*ıblea aru turdı*" Y307b1

aru turu- Karılamak, karşı karşıya gelmek.

(Ar. ābele) .-tı Y261a1 [P **muābele ıl-**]

karşu tut- Yönel(t)mek.

(Ar. ekbale) k.-tı P179a2 [Y **karşu koz-**]

→ aķınka karşu bar- Y212b4; ańga k. Y56a7; (künge) k. oltur- P150b2; yüzni k. kod- Y251a4

kārvān (Far.) Kervan.

kārvān beklegüçi Bekçi, koruyucu.

(Ar. ĥafīr / c. ĥuferā') k. Y67b7 [P **hem-‘ahd**; Y **ayas**]

→ aşlık kārvānı Y1b7; yız yıpar k. Y1b7

kaşd (Ar.) Yönelme, isteme.

kaşd kıl- Kastetmek, yönelmek, niyetlenmek.

(Ar. i‘temede) k.-dı Y266b4 [P **oğra-**]

(Ar. teyemmeme) k.-dı Y292b4 [P **oğra-**]

(Ar. hemme) k.-dı P116b7 [Y **oğra-**]

(Ar. heşşe) k.-dı Y173a5

kaşd kılğan yir Niyet, hacet.

(Ar. tiyyet) k.+ge P94b4 [Y **niyyet**]

→ ezgülık için kaşd kılğan Y173a6; öldürmekke k. kıl- P173b3

kāse (Far.) Su vs. içme kabı, bardak, kadeh.

(Ar. ka’s) k.+ni Y218b5 [P **sağrak**]

→ toluğ kāse Y218b6

kaşık Kasık kılı, ferc etrafında biten kıl.

(Ar. ‘āne / c. şa’re) k. Y17b3 [P **kaşık tüsi**]

kaşık tüsi Kasık kılı, ferc etrafında biten kıl.

(Ar. ‘āne / c. şa’re) k. P19b9 [Y **kaşık**]

→ tişi kaşığı Y18a2; tişi k. artı P20a5

kāsid (Ar.) Kesat, verimsiz.

kāsid bāzār Revacı olmayan pazar.

(Ar. sūqun kāsid) k. P99a6 [Y ... **bāzār**]

kāsid bol- Rağbet azlığından revaçta olmamak.; geçmez olmak.

(Ar. kesede) k.-dı P99a6 [Y ... **bol-**]

kaşide (Ar.) Yedi veya daha çok beyitli şiir.

(Ar. kaşide) k.+ni P172a3; P191a2; Y210b5

kaşnı Şeytantesi, baldırgan zamkı.

(Ar. ĥiltīt) k. P33a8; Y36b1

kaşnġkaķ Bir şeyi çevreleyip koruyan şey, çember, çerçeve, kasnak.

(Ar. iṭār / c. uṭur) k. P10b2 [Y **çenber**]

kaşnġkaķçı Kasnak yapan, çerçevenci.

(Ar. aṭṭār) k. P10b3 [Y **çenberçi**]

kaşşāb (Ar.) Kasap.

(Ar. kaşşāb)k. P60a4; P155b2

kaşşāb kundesı Kasabın üzerinde et parçaladığı kütük.

(Ar. vazam) k. P32a7 [Y **hūnesı**]

kaşurka Yerden göğe doğru sütun gibi toz kaldıran kasırğa.

(Ar. i' šār) k. P4a8

kaş 1. Gözlerin üstünde uzanan kıllar.

(Ar. hācib / c. havācib) k. P16b4; Y12b7; Y175b1

k.+1 P145b4; P148a1; Y172a4

kaş ewdüğüci Cımbız.

(Ar. minmāş) k. P13a7 [Y **kirpük tartğu**]

kaş süngüki Kaşın kemiği.

(Ar. hicāc) k. P16b4; Y13a1

kaş yol- (Kadın) İple alın ve yüz kıllarını yolmak.

(Ar. tenemmeşa) k.-dı P210a9

kaşı açuk bol- İki kaşının arası uzak olmak, açık kaşlı olmak.

(Ar. belice) k.-dı P132a8

kaşı sık bol- Yüzü ve kulakları çok kıllı olmak, kıllanmak. ?

(Ar. zebbe) k.-dı P145a8; Y171b6

→ ezerniᅇ art kaşı P42a9; ezerniᅇ öng k. P42a9

2. Yüzük taşı.

(Ar. faşş) k. P5b7 [Y **yüzük kaşı**]

→ yüzük kaşı Y1a5

kaşakuçı Kaşığı, kaşıyacak alet. *krş.* **kaşaguç**

→ at kaşakuçı P42b5

kaşa/ıguç Kaşığı. *krş.* **kaşakuçı**

(Ar. miᅇasse) k. P113b8 [Y **kaşıguç**]; (kaşıguç) Y138a3 [P **kaşaguç**]

kāšāne (Far.) 1. Büyük, gösterişli ev.

(Ar. taraz) k. P9a7 [Y **uzun iw**]

2. Uzunlamasına semer biçiminde bina, hangar.

(Ar. ezec / c. āzāc) k. P8b4

kaşanmak Hayvan işemek.

kaşanmak için but kötür - (Köpek) İşemek için ayaklarından birini kaldırmak.

(Ar. şağara) “*it butın kötürdi kaşanmak için*” Y189a4 [P **simek için azak kötür** -]

kaşı- 1. Kaşıntıyı gidermek için bir şeyle veya tırnakla ovmak, (hayvanı) kaşığılamak.

(Ar. ᅇasse) “*kaşıdı atnı kaşaguç birle*” P113b8

k.-dı Y138a3

(Ar. ᅇakke) “*kaşıdı başnı*” P115a9

k.-dı Y140a5

(Ar. fercene) k.-dı P217a3

2. (Yara iyileşmeden) Kabuğunu almak.

(Ar. neke'e) k.-dı P154a5 [Y soy-]

kaşığıç bk. **kaşa/ığıç**

kaşıl- Kaşınmak.

kaşılğan ten Uyuz develerin sürdüğü ağaç gövdesi.

(Ar. cizlun muhakkek) k. P196b5

kaşka Alın akıtmalı at.

kaşka at Alnında beyazlık olan at.

(Ar. eğarr) k. P41b5

kāškī (Far.) Keşke.

(Ar. leyte) k. P101b1; Y122a3

kaşlığ Kaşlı, kaşı (...) olan.

→ açuk kaşlığ P20b5; açuk k. er P132a8; çat k. Y170b3; çat k. bol- Y170b3; çatuk k. bol- P144b1; çatuk k. er P144b2; kawurt k. P148a2; sık k. P145a9, Y171b6; sık k. Y175b2; ulaşu k. P20b6; yinçe tağı egme k. Y145b5; yinçe tağı egme k. Y172a5

kaşsız Kaşı, taşı olmayan (yüzük).

kaşsız yüzük El ve ayak parmaklarına geçirilen, kaşsız bir çeşit büyük yüzük.

(Ar. fetħa) k. P5b7; Y1a4

kaşuk Kaşık.

(Ar. mil' aqa / c. melā' iğ) k. P11a9; Y5a7

→ dārū kim kaşuk birle yinür Y165b2

kat 1. Tabaka, üst üste konulmuş şeylerden her biri.

kat karın Kırkbayır. [Y sarkanağ]

(Ar. kibbe = faħiṣ³⁰²) k. P19b1

2. Misil, defa.

kat kat Bir şeyin misli, katı.

(Ar. za' f / c. ez' āf = m. şint / c. eşnā) k. P54a4; Y54b5

kat kat kazğan- Bir şeye bir o kadar daha ilave etmek.

(Ar. ez' afe) “*kat kat kazğandılar şevābnı*” Y218a6 [P iki kat bol-]

kat kat tamuğ tüpi Cehennemnin bir tabakası.

(Ar. derk = m. sağar) k. P28a9 [Y astın tamuğ]

→ iki kat bol- P177a8; iki k. kıl- P177a8, Y218a6; iki k. kıl- P193b2, Y244b3

3. Huzur, nezd, ön.

(Ar. ' ind) “*anınğ katında nerseniğ sağışı bar*” P112b7

k.+ında P122b6; P128a2; P198b8; P210b6; P211b7; P217b8; Y136b6; Y150a5;

Y157b6; Y253a7; Y317b2

(Ar. fi) k.+ında P183a1

³⁰² M. ş > t

(Ar. ilā) k.+ında P159a9; P208a5; Y192a6

(-) k. P182b5; Y195a1

4. Bitişik, yan.

(Ar. lizk) “*bu serāy bu serāy katında turur*” P140b7

k.+ında turur Y165b1

5. Etraf, çevre.

(Ar. havl) “*çewründi erkek tawuk tişi katında*” Y316a4

katımda Benim katımda.

(Ar. ‘indī) m. Y56a4 [P **menim katımda**]

→ suw katındaki tiwe ağılı P8a6

→ ağız tegürsün tiyü (katında) koız- P183a1; anıñ k. P55a9, Y56a4; anıñ k. P55b1, Y56a5; cimā³⁰³ k. ħadeş kıl- P217b14; cimā³⁰⁴ k. ħadeş kılğan³⁰⁴ P217b14; cimā³⁰⁴ k. ...le- Y318b1; cimā³⁰⁴ k. ...legen er Y318b2; er k. P55b1, Y56a5; ħāzırılık k. Y120b6; seniñ k. P55b1, Y56a6; tegmek k. ün kıl- Y94b4; toğmaq k. çıkır- Y309b3

→ benim k. P55a9; benim k. P55b1; meniñ k. Y56a6

→ bizim katımızda P55b1; biziñ k. Y56a6

kat- 1. Dürüp kıvırmak, büküp katlamak.

(Ar. levā) “*katı yipni*” P94b7 [Y **büktür-**]

2. Ekleme.

→ ağı kat- Y141b3; başın (...) k.- Y227a4; (buğağuşa) kat- Y248a5; burunğa k.- P215b12; ħamrāk k.- Y67b7; ħal‘aqa k.- Y248a2; katıg k.- P179a6; katıg k.- P185b5; kefenke k.- Y248a5; kınğa k.- P173b1; kınğa k.- P62b5; küpe k.- Y243b2; ortak k.- P178a6; sezāb k.- P217b12, Y318a2; sürme k.- Y270b7; sürme k.- P211a4; tuz k.- Y86a2

→ ot katıgu Y36a4

kata Defa, kere.

→ iki kata suw iç- P81a7; iki k. suw yu- P81a6;

katıg Şiddetli. Taşlı, sert yer.

(Ar. şulb = m. şalīb / c. şilāb) k. P163a7; Y198a4

katıg ‘azāb Şiddetli azab.

(Ar. ‘azābun be’is) k. P165a3; Y200b3

katıg bol- 1. Sert, kuvvetli, çetin olmak; kuvvetlenmek, kızışmak, şiddetli olmak.

(Ar. ħasā = m. ħasuve) “*katıg boldı anıñ köñgli*” P125b9

k.-dı Y155a1

(Ar. isteħarra) “*katıg boldı öldürmek anlarğa*” Y308b4

(Ar. i‘ şavşabe) “*katıg boldı kün*” P216a5

k.-dı Y313b7

³⁰³ kat<ında>

³⁰⁴ kat<ında ħadeş kılğan>

(Ar. izmeherra) “*katıg boldı sowuq*” P218b1

q.-dı Y320b2

(Ar. şamme) q.-dı P147a5; Y174a7

(Ar. şalube) q.-dı P163a7; Y198a3

(Ar. iştedde) q.-dı P205b13³⁰⁵; Y272a4

(Ar. tefāqame) q.-dı P214a3

(Ar. iķmetarra) q.-dı P218b3; Y320b6

2. (Ekmek vs.) Kūflenip űzeri yeşillenmek.

(Ar. tekerrace) “*etmek katıg boldı*” Y284a5 [P **ķuri-**]

ķatıg emgek Şiddet, eza, űer.

(Ar. burhā’ / c. tebārīh) q. Y238b6 [P **ziyān tegűrmek**]

ķatıg er Kuvvetli; cesur, yiğit.

(Ar. raculun űedfīd / c. ķavmun eşiddā’) q. P112b4

ķatıg es- (Rűzgar) Şiddetle esmek.

(Ar. ‘aşafe) “*ķatıg esdi yel*” P70b8

q.-ti Y78b5

(Ar. hevıce) q.-dı P149a3 [Y **egri es-**]

ķatıg esgen yel Dűzensiz esen rűzgār, fırtına.

(Ar. hevca’) q. P149a4 [Y **ķatıg yil**]

ķatıg etmek Katıksız, yavan ekmek.

(Ar. ķafār) q. Y39b5 [P **ķuruğ epmek**]

ķatıg huşűmethlġ Dűşmanlıġı űiddetli olan adam.

(Ar. eledd = m. elended = m. yelended / c. ķavmun ludd) q. P145b6 [Y **űngen**]

ķatıg huşűmethlġ bol- Aşırı dűşmanlık yapmak.

(Ar. ledde) q.-dı P145b6 [Y **űnegű bol-**]

ķatıg ıssıġ Şiddetli sıcak.

(Ar. fevratu’l-ħarr) q. P4a5

ķatıg ısıġ bol- (Gűn) Rűzgārsız ve pek sıcak olmak.

(Ar. vemıde) q.-dı P147b3 [Y **ısıġ bol-**]

ķatıg ısıġ kűn Rűzgārsız pek sıcak gűn.

(Ar. vemid = m. vemdān) q. P147b4 [Y **ısıġ kűn**]

ķatıg ıssıġ bol- Kızmak.

(Ar. ħamiye) q.-dı Y180b [P **ısıġ bol-**; Y **ķız-**]

ķatıg ķarı bol- (Yaşlanıp) Cimadan āciz olmak.

(Ar. ħavķale) q.-dı P217b10 [Y **cimā’ dın za’ f bol-**]

ķatıg ķat- İki kat edip bűkmek, ip vs.yi muhkem bűkmek.

(Ar. ebreme) “*ķatıg ķattı yipni*” P179a6 [Y **bűktűr-**]

³⁰⁵ ķatıg <boldı>

- (Ar. eġāra³⁰⁶) .-tı P185b5 [Y **büktür-**]
atıġ ıl - Kaynatıp kıvama getirmek.
(Ar. a' ade) *"balnı atıġ ıldı"* Y212b6 [P **oyuġ ıl -**]
atıġ ıyım Kötülüġün karřılıġı, cezası.
(Ar. ' uūbet) . P201a5 [Y **'uūbet**]
atıġ kül- Aşırı derecede gülmek.
(Ar. isteġrabe³⁰⁷) .-di P215a4; Y304a5
atıġ kün Çetin gün, şiddetli gün.
(Ar. yevmun ' ařīb) . P216b, Y314a1
(Ar. amtarīr) . P218b3; Y320b6
atıġ bal Koyu kıvamlı bal.
(Ar. ' aselun mu' ad = m. ' aīd) . Y212b7 [P **oyuġ ılınmış bal**]
atıġ ızıl bol- Kırmızılıġı artmak.
(Ar. ane'e) .-dı P153b8 [Y **inġen ızıl bol-**]
atıġ kir- Aşırı olmak. ?
(Ar. aġraa) *"atıġ kirdi işge"* P178a2 [Y **yetig kir-**]
atıġ kōnġül Duygusuz kalp.
(Ar. albun ās = m. asiyy) . P126a1; Y155a2
atıġ kōzlüġ bol- Utanmaz, edepsiz ve küstah olmak.
(Ar. veua) .-dı Y206a4 [P **atıġ yüzlüġ bol-**]
atıġ kōzlüġ er Edepsiz, utanmaz ve küstah kişi.
(Ar. veāh = m. veih) . Y206a5 [P **atıġ yüz**]
atıġ melāmet ıl- şiddetle kınamak, azarlamak.
(Ar. arra' a) .-dı P193a5; Y244a2
atıġ nerse Saġlam. Zor.
(Ar. şey'un ředīd) . P112b3
atıġ oı- Yüksek sesle okumak.
(Ar. cehera) .-dı P157a2; Y188b3
atıġ öwke ıl- şiddetle muamele etmek.
(Ar. ' anife = m. ' anufe) .-dı Y164a1 [P **öwke ıl-**]
atıġ rāy Tecrübe, işleri iyi görüp anlama.
(Ar. unke) . P194a7 [Y **putelık**]
atıġ rāyılıġ ıl- (Uzun ömür, tecrübe) İnsanın görüşünü saġlamlařtırmak.
(Ar. anneke) *"atıġ rāyılıġ ıldı anı ' ömr"* P194a7 [Y **pute ıl-**]
atıġ sowuk şiddetli soġuk.
(Ar. zemherīr) . P218b1; Y320b3

³⁰⁶ P: ġ>' a

³⁰⁷ Y apı: isteġrabe fī'z-zak.

katıg sökel bol- 1. Hastanın hastalığı ağırlaşmak.

(Ar. denife) k.-dı Y163b5 [P **ağır sökel bol-**]

2. Midesi bozulmak.

(Ar. hariža) k.-dı Y161a4 [P **ulumaçı bol-**]

katıg sökel er Ağır hasta.

(Ar. denif = m. denef) k. Y163b5 [P **ağır sökel**]

katıg sözle- Yüksek ve gür konuşmak.

(Ar. cehvera) “*katıg sözledi sözni*” P217b12 [Y **yüksek kıl-**]

katıg şür suw İsteksiz içilen tatsız su. ?

(Ar. şerüb) k. P130b9

katıg tepren- Deprenmek, çalkalanmak, şiddetle sallanmak, deprem olmak.

(Ar. iztarabe) k.-di P203b14 [Y **tepren-**]

(Ar. racefe) k.-di P106a1; Y128a1

katıg tut- Sıkıca kavramak, sıkı tutmak.

(Ar. betaşe) k.-tı P67b3; Y73a6

katıg ün Kulakları sağır eden sayha, kıyamet günü vaki olacak sayha.

(Ar. şahha) k. P112a5 [Y **belâ, kıyâmet kün**]

katıg ünli/üg Yüksek sesli.

(Ar. ceñir) k. P164b2 [Y **katıg ünliüg**]; (katıg ünliüg) Y199b6 [P **katıg ünliüg**]

katıg yel Şiddetli esen rüzgâr, sesi ve soğuşu şiddetli rüzgâr.

(Ar. riñun ‘aşif) k. P70b8 [Y **katıg esgen yil**]

(Ar. şarşar / c. şirr) k. P4a8

katıg yil Düzensiz esen rüzgâr, fırtına.

(Ar. hevcâ’) k. Y176b7 [P **katıg esgen yel**]

katıg yir Sert, engebeli yer.

(Ar. ħazn / c. ħuzün) k. P4b7

katıg yüz Edepsiz, utanmaz ve küstah kişi.

(Ar. veķāñ= m. veķiñ) k. P168b9 [Y **katıg közliüg er**]

katıg yüzli/üg Utanması az, küstah adam.

(Ar. veķāñ) k. P20b5 [Y **katıg yüzliüg**]; (katıg yüzliüg) Y18b5 [P **katıg yüzliüg**]

katıg yüzliüg bol- Utanmaz, edepsiz ve küstah olmak.

(Ar. veķuñ) k.-dı P168b8 [Y **katıg közliüg bol-**]

katıg yüzli/üg er Utanmaz, arlanmaz.

(Ar. raculun şafik) k. P166b3 [Y **katıg yüzliüg er**]; (katıg yüzliüg er) Y202b7 [P **katıg yüzliüg er**]

→ inğen katıg yığaç Y69b7; sınımaķı k. yığaç P65a5; yawlaķ k. iş Y220b6

katıg lan- Çalışıp çabalamak, gayret etmek.

(Ar. ecedde) “*katıg landı ‘amelde*” P180b6 [Y **katıg lan-**]

→ (yarağı) yetmişinçe katıg lan- Y305a2

katıġlık Güçlük, zorluk. Israr.

katıġlık kı1- 1. Güçlüġe, zorluġa düşürmek, şiddetlenmek ve sert davranmak.

(Ar. şakka) kı.-dı P115a6; Y140a2

(Ar. ġaluza) kı.-dı P165b3

2. Israrla, yalvarmayla istemek, birine yapışacak derecede bir konuda üstelemek.

(Ar. elahha) “*katıġlık kıldı anıġ ġeze ġacetıġe*” Y223a7 [P, Y **küçün tile-**]

(Ar. aġfa) kı.-dı Y234b1 [P **kısarla-**]

3. Boy ölçüşmek, yarışmak.

(Ar. şādde) kı.-dı P202b7; Y262a1

katıġlık saġga Muhtaçlık sana!

(Ar. bu'sen leke) kı. P57a9 [Y **dervişlik saġga**]

katık bk. **katu/ık**

katıksuz Katkısız.

katıksuz yoġurt Su vs. karışmamış halis süt.

(Ar. maġz) kı. Y40a2 [P **suwsız süt**]

katkara Simsiyah. *krş. kapkara*

(Ar. esvedu esfe^c = m. esvedu ġirbīb = m. esvedu yeġmüm) kı. Y53a7 [P **kapkara**]

katkısız Saf, halis.

katkısız bol- Halis, saf, şerefli olmak.

(Ar. meġuza) kı.-dı P165b1 [Y **şāfi bol-**]

katkısız nerse Halis, saf şey.

(Ar. şey'un maġz) kı. P165b2 [Y **şāfi nirse**]

katır Katır. *krş. ġatır*

(Ar. baġl) kı. Y64b3 [P **ġatır**]

katırçı Katırcı. *krş. ġatırçı*

(Ar. baġġāl) kı. Y45b6 [P **ġatırçı**]

katış İç içelik, karışma.

katış karış Kargaşa, anarşi; başıboşluk, başsızlık.

(Ar. fevzā) kı. P58b3; Y60a4

katış karış yawuġlar Birbirine üleşmiş yakınlık, akrabalık.

(Ar. raġimun muştebeke) kı. P205a11 [Y **katış karış yawuġluk**]

katış karış yawuġluk Birbirine üleşmiş yakınlık, akrabalık.

(Ar. raġimun muştebeke) kı. Y270a5 [Y **katış karış yawuġlar**]

katlan- 1. Çalışıp çabalamak, gayret etmek, güç işi üstlenip zahmetine katlanmak, göġüs germek.

(Ar. ecedde) “*katlandı iş içinde*” Y223b1 [P **katıġlan-**]

(Ar. ictehede) kı.-dılar P204a7 [Y **cehd kı1-**]

(Ar. ceşime) “*işinġe katlandı*” Y168a2 [P **fermānla-; tekellüf birle kı1-**]

2. İsteġinde ısrar etmek.

(Ar. cehide) kı.-dı P133b4

katış- 1. Birbiriyle çarpışmak.

(Ar. iltetame) “*katışdı kölegeler*” P205b9 [Y **kalış-**]

2. Bir şeye yakın olmak.

(Ar. hâmera) k.-dı P201b2 [Y **karıştur-**]

katu/ık Karışan şey, katkı.

(Ar. hilt / c. ahlāt) k. P69a1 [Y **karışık**]

→ karışığ katık Y117a7

→ epmek katukı P35b8

→ epmek katuğı P205a2

katıklık Katık olan.

katıklık kıl- Katık yapmak, katık eklemek.

(Ar. edeme) “*katıklık kıldı ta‘āmnı*” P75b1 [Y **tuz kat-**; Y **tuzluk kıl-**]

kav Yakı.

(Ar. hurrāk) k. P11a8; Y5a6

kavağ (İçi) Boş. *krş. kavağ*

→ içi kavağ nerse P198b3

kavağ (İçi) Boş. *krş. kavağ*

kavağ nirse İçindeki çıkarılmış, içi boş şey.

(Ar. şey’un mucevvef) k. Y252b7 [P **çici kavağ nerse**]

kavî (Ar.) Güçlü, kuvvetli.

kavî bol- Kuvvetlenmek, güçlenmek; kuvvetli, sağlam, metin olmak.

(Ar. şedde) “*kavî boldı za‘if*” P112b2

(Ar. teğavvâ) “*kavî boldı anıñ birle iş*” P213a4

(Ar. istemerre) k.-dı Y308b6

kavî kıl- Kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak, yardım etmek.

(Ar. şedde) “*kavî kıldı çeginin*” P112b3

(Ar. rabeṭa) “*kavî kıldı tañgrı anıñ köñlini*” P69a3

k.-dı Y75b4

(Ar. şedde) k.-dı Y91b2

(Ar. şeddede) k.-dı P196a6 [Y **küçlüg kıl-**]

(Ar. eyyede) k.-dı P199a8 [Y **küçlüg kıl-**]

(Ar. ‘azzeze) k.-dı Y249a6 [P, Y ‘**aziz kıl-**]

kavî köñgüllüg Yüreği sağlam, cesur adam. Soğukkanlı.

(Ar. rābiṭu’l-ce‘ş = m. rābiṭu’l-ce‘ş) k. Y75b4 [P **köñgli küçlig**]

kavî yarat- En güzel şekilde yaratmak.

(Ar. esera) “*tañgrı kavî yarattı*” Y67a3 [P **küçlig yarat-**]

kavî yaratılmış at Kuvvetli, güçlü özelliklere sahip at.

(Ar. feresun muveşşeku’l-halk) k. Y250b7 [P **yaratığı üstüvâr at**]

kavm (Ar.) İnsan topluluğu.

(Ar. kavm) k. P170a2 [Y **kişiler**]; P206b10, 12; P211b8; P217b7, 10 [Y **halk**]; (kavmlar) P188b7; P205a13; P212b5

k.+ğa (kavmlar) P158b7; P174b1

k.+nı P191a1 [Y **kişiler**]

k.+dın P204a11 (kavmlar) P101b8

k.+ındın Y309a3

→ lût kavmı kendleri P188b8; lût k. kendleri P188b8

→ lût kavmnıñ tönğderilmiş kendleri P205a11

ķawuķ Mesane.

ķawuķı taşlıģ Mesanesinde taş olan.

(Ar. maḥşiy) k. P171a1

ķawuķı taşlıģ bol- Mesanedeki taşlardan dolayı sidik zoru olmak.

(Ar. ḥuşıye) k.-dı P170b9 [Y **ḥuşıyesi taşlıģ bol-**]

ķavun Kabakgillerden hoş kokulu, sulu bir meyve. *krş. ķağun*

(Ar. bittīḥa) k.+nı P190b5 [Y **ķağun**]; P198a7

ķawur- (Tavada) Kavurmak, ısıyla pişirmek.

(Ar. ḳalā) k.-dı P92b2; Y110a7

ķawurt Sık, gür.

ķawurt bol- (Kaşları ve kirpikleri) Çok ve gür olmak.

(Ar. vetife) “*ķawurt boldı ḳaşı*” P148a1 [Y **sık bol-**]

ķawurt ḳaşlıģ Kaşları ve kirpikleri gür olan.

(Ar. evṭaf) k. P148a2 [Y **sık ḳaşlıģ**]

ķawuṣ- Çarpmak, vurmak.

(Ar. şademe) “*ķawuṣdı maṅga fulān nerse*” P76a3

ķavut Kavrulmuş un, kavut, buğday veya arpa unundan yapılmış un çorbası, lapası.

(Ar. sevīķ) k. P34a4 [Y **talkan**]

k.+nı P111b8 [Y **talkan**]

ķay- 1. Ayrılmak, uzaklaşmak, yok olmak.

(Ar. ḥāle) “*ahddin ḳaydı*” Y149b3 [P **ayna-**]

2. Sıçramak, (hayvan) cinsel ilişki için aşmak.

(Ar. nezā) “*buğrā inḡenge ḳaydı*” Y154b4 [P **ögre-**; Y **sekri-**]

ķayģana Kaygana, bir yemek. *krş. ḥāygāne*

(Ar. ṭabāhice = m. ‘ucce) k. Y38b1 [P **ḥāygāne**; Y **tebāhe**]

ķayģar- 1. Yerinden koparıp ayırmak.

(Ar. eṣḣaṣa) k.-dı P175b4 [Y **ķopar-**]

2. Eski hâline doğru döndürme; canlandırma. ?

(Ar. eṣḣera) k.-dı Y215a6

ķayģu Şiddetli üzüntü. *krş. ḳadģu, ḳazģu*

(Ar. kurbet / c. kureb = m. kerb / c. kurüb) k. Y115b2 [P **ķazģu**]

ḳaym Evlilikle edinilen akraba. *krş. ḳazm*

ḳaym ata Kaynata, kayınpeder.

(Ar. şıhr / c. ašhār = m. ḥamā' = m. ḥam / c. aḥmā) ḳ. P22b9 [Y **ḳazm ata**³⁰⁸]

→ ḳızınḡ ḳayın anası P23a1

ḳayındur- (Atı) Koşturmak, gezdirip hazır etmek.

(Ar. aḥzara³⁰⁹) “*aṭnı ḳayındurdu*” Y213b5 [P **yüğü-**]

(Ar. ecra) ḳ.-dı Y233b1 [P **yörit-**]

ḳayı/uş Sırım denilen ince uzun deri parçası.

(Ar. seyr / c. suyūr = m. ḳıdd = m. şırāk / m. c. şuruk) ḳ. Y30a7 [P **ḳayuş**]; (ḳayuş) P28b7 [Y **ḳayış**]

ḳayış çarkı Kamçı, kılıç, tencere vs. kulpu.

(Ar. ‘alāka / c. ‘alāyik) ḳ. Y43a7 [P **ḳamçu ilmeki**]

→ (kılıç) ḳ. Y41b4; (meşk) ḳ. Y31a1; na‘l ḳayışı Y30b1

→ ḳılıç ḳayuşı P44a4; na‘leyn ḳ P28b8; üzengü ḳ. P42b4

ḳayı/uş- 1. Meyletmek, yönelmek, sapmak, kaymak.

(Ar. ceneḥa) “*anınḡ tapa ḳayıştı*” Y64b7 [P **ḳayuş-**, Y **egil-**]

ḳ.-dı (ḳayuş-) P61b3 [Y **ḳayış-**, **egil-**]

(Ar. ḥāşe) “*ḳayıştı andın*” Y104a3 [P **ḳaç-**]

(Ar. nekebe) “*yoldın ḳayıştı*” Y116a2 [P **ḳayuş-**]

ḳ.-dı (ḳayuş-) P97a1 [Y **ḳayış-**]

(Ar. temāyele) “*ḳayışdı cül atdın*” P214b5

(Ar. cāra) “*yoldın ḳayıştı*” Y145b7 [P **ḳayıt-**]

(Ar. ḥāde) ḳ.-dı P86b7 [Y **ḳayış-**]

(Ar. ‘adele) ḳ.-tı Y84a5 [P **ḳayut-**]

(Ar. ḥāde) ḳ.-tı Y102b4 [P **ḳayış-**]

(Ar. zāğa) ḳ.-tı Y104b7 [P **ḳayuş-**]; (ḳayuş-) ḳ.-dı P88b2 [Y **ḳayış-**]

(Ar. māle) ḳ.-tı Y105b7 [P **tepren-**]

(Ar. şağā = m. şağiye) ḳ.-tı Y156a4 [P **ḳayuş-**]; (ḳ.-dı) (ḳayuş-) P126b6 [Y **ḳayış-**]

(Ar. elḥade) ḳ.-tı Y213a3 [P **ḳayıt-**]

(Ar. ilteḥade) ḳ.-dı (ḳayuş-) P204a10

(Ar. inḥaze) ḳ.-dı (ḳayuş-) P208b4

(Ar. izverra) ḳ.-dı (ḳayuş-) P208b13

(Ar. teḥarrafе) ḳ.-dı (ḳayuş-) P210b4

2. Meyletmek ve sükun bulmak. İki şey arasında tercih yapmak.

(Ar. rekene = m. rekine) “*ḳayıştı aninḡ tapa*” Y134a2 [P **meyl ḳıl- taḳı ḳarār ḳıl-**]

(Ar. māyele) ḳ.-tı Y263b7 [P **meyl ḳıl-**]

3. Yüz çevirmek, vazgeçmek, terketmek, umursamamak.

³⁰⁸ M. ana

³⁰⁹ Y: ḥ> ḥ

- (Ar. rağibe) k̄.-dı (k̄ayuş-) P130b4
- (Ar. inharefe) k̄.-dı (k̄ayuş-) P208a6
4. Geri dönmek, yüz çevirdiği şeye dönmek, geri sıçramak.
- (Ar. fā'e) “*kölige kayıştı*” Y100b5 [P **k̄ayuş-**]; (k̄.-dı) (k̄ayuş-) P85a9 [Y **k̄ayış-**]
- (Ar. ‘āde) k̄.-tı Y145a4 [P **k̄ayıt-**]
- (Ar. nebā) k̄.-tı Y152a4 [P **k̄ayuş-**; Y **sıçra-**]; (k̄.-dı) (k̄ayuş-) P123b8 [Y **k̄ayış-**, **sıçra-**]
5. (Ok) İsbet etmemek, hedefe varamamak.
- (Ar. tāşe) “*ok yügürtmekdin kayıştı*” Y104a1 [P **öt-**]
6. Kıılmıdanmak, deprenmek, çalkalanmak.
- (Ar. mādē) k̄.-tı Y103a2 [P **k̄ayuş-**, **küwenü yöri-**; Y **emit-**]; (k̄ayuş-) P87a3 [P **küwenü yöri-**; Y **k̄ayış-**, **emit-**]
7. (Güneş günün ortasında) Batıya yönelmek.
- (Ar. deleke) “*kün battı ya kayıştı*” Y130a5 [P, Y **bat-**; P **k̄ayuş-**]
- k̄.-dı (k̄ayuş-) P107b4 [P, Y **bat-**; Y **k̄ayış-**]
- (Ar. zāle) “*kün kayıştı*” Y149b7 [P **k̄ayuş-**]
- k̄.-dı (k̄ayuş-) P122a6 [Y **k̄ayış-**]
8. Meyil ve teveccüh etmek, âşık olmak.
- (Ar. şabā) k̄.-tı Y152a2 [P **k̄ayuş-**; Y **arzülüğ bol-**]; (k̄.-dı) (k̄ayuş-) P123b6 [Y **arzülüğ bol-**, **k̄ayış-**]
9. Sükun bulmak, gönlü rahatlamak. Meyletmek.
- (Ar. isterveha) k̄.-dı (k̄ayuş-) P216a2 [Y **ezgülik kıl-**]
- k̄ayşu kes-** Bir yana eğik yontmak.
- (Ar. harrafe) “*k̄ayşu kesdi kalemini*” P193a9 [Y **muharref kes-**]
- k̄ayuşmak tile-** Bir tarafa doğru sapıp eğilmek.
- (Ar. istemāle) k̄.-di P216a9 [Y **k̄ayıştur-**]
- tekebbürdin (yaŋgaķı) k̄ayış- Y158a5
- k̄ayı/uşt/du/ır-** 1. Bir şeyi bir tarafa doğru eğmek, bir tarafa doğru sapıp eğilmek, (başını) eğerek gizlemek.
- (Ar. levā) “*k̄ayuşdırdı başını*” P94b9
- (Ar. emāle) k̄.-dı (k̄ayıştur-) Y230b4 [P **tepret-**]
- (Ar. istemāle) k̄.-dı (k̄ayıştur-) Y312a3 [P **k̄ayuşmak tile-**]
2. Kibir ve bencillikten karşısındakine bakmayıp yüz çevirmek.
- (Ar. şā'ara) k̄.-dı (k̄ayıştur-) Y258a7 [P **tekebbürlük birle (yaŋgaķını) egri kıl-**; Y **tekebbürlük kıl-**]
- tekebbür için (yaŋgaķ) k̄ayıştur- Y241a4
- k̄ayı/ut-** 1. Sapmak, meyletmek.
- (Ar. ‘adele) “*k̄ayuttı yoldın*” P74a6 [Y **k̄ayış-**]
- (Ar. cāra) k̄.-tı P119b3 [Y **k̄ayış-**]
- (Ar. elhade) k̄.-tı P173b4 [Y **k̄ayış-**]
2. Dönmek, geri gelmek, yerine gelmek, yüz çevirdiği şeye geri dönmek, vazgeçmek, gidip gelmek.
- (Ar. nekeşa) “*k̄ayıttı iki ökçesi üze*” P68a4 [Y **ardın ardın yöri-**]

(Ar. kafele) “*ķayıttı uruşdın*” P108b9

ķ.-tı Y132a2

(A. şābe) “*ķayıttı anġa ‘aķlı*” P117b6 [Y **kel-**]

“*ķayıttı yerge*” P117b6 [Y **yan-**]

(Ar. efāza) “*ķayıttılar ‘arafātdın*” P185b6

ķ.-tılar Y231b3 [P **bar-**]

(Ar. rece‘ a) ķ.-tı Y76b6 [P **ķayut-**]

(Ar. rece‘ a) ķ.-tı (ķayut-) P69b6 [Y **ķayıt-**]

(Ar. ābe = m. ye‘ubu) ķ.-tı P85b1; Y100b5

(Ar. ‘āde) ķ.-tı P119a4 [Y **ķayış-**]

(Ar. hāra) ķ.-tı P119b4 [Y **tezgin-**]

(Ar. āle) ķ.-tı P121b9 [Y **ķevrül-; ewrül-**]

(Ar. ‘āde) ķ.-tı P119a4 [Y **ķayış-**]

(Ar. şadera) ķ.-tı P101b3; Y122a4

(Ar. ‘āvede) ķ.-tı P203a4 [Y **ķewür-**]

(Ar. inşarafe) ķ.-tı P208a6

(Ar. kerra) ķ.-tı P113b2 [P **ķaytar-**; Y **ķewür-**]

3. Katlanmak, bükülmek.

(Ar. işnevnā) ķ.-tı P216b8

4. Bir şeyi alıp götürmek, iletmek.

(Ar. elvā) ķ.-tı Y236b4 [P **ķap-**]

5. Bir şeyi bir kimseden kapıp almak.

(Ar. istelege) ķ.-tı Y265b2 [Y **soy-**]

6. Gizlenmek, sızmak, sıvışmak, gizlice gitmek.

(Ar. tesellele) “*ķayıttı yaşınmaķ üçün*” P211b8 [Y **boyun sü-**]

7. (Günahtan, sapıklıktan) Dönmek; uzaklaşıp tövbe etmek.

(Ar. tābe) “*ķayıttı taŋrıġa yazuķdın*” P117b4 [Y **tevbe ķıl-**]

(Ar. hāde) ķ.-tı P119a8 [Y **sıġın-**]

(Ar. enābe) ķ.-tı P183b6

ķaytġu yir 1. Bir şeyin çıktığı yer, kaynağı, kökü.

(Ar. maşdar = c. meşādir) ķ. Y122a5 [P **ķayutġan yir**]

2. İnsanların dağıldıktan sonra toplandıkları yer.

(Ar. meşābe) ķ. Y143a6 [P **ķayutġu yer**]

ķayutġan yir Bir şeyin çıktığı yer, kaynağı, kökü.

(Ar. maşdar = c. meşādir) ķ. P10ab4 [Y **ķaytġu yir**]

ķayutġu yer İnsanların dağıldıktan sonra toplandıkları yer.

(Ar. meşābe) ķ. P117b7 [Y **ķaytġu yir**]

ķayutġu yir Menfaat. Fayda.

(Ar. ‘ā’ide / c. ‘avā’id) ķ. P119a4 [Y **fāyide**]

→ kuruğ kayıt- P177b2

kaykı Çevrik, dönmüş.

→ moynuzı kaykı Y47b1

kaymak Süt vs. kaymağı.

(Ar. duvāye) s. P36a1 [Y **süt kaymak<i>**]

→ süt kaymak<i> Y40a3

kayna- (Tencere vs.) Sıcaklığı belli bir dereceyi bulup fokurdamak, (tencere kaynayıp) su fişkırmak.

(Ar. ezze) “*kaynadı küweç*” P79b6

q.-dı Y92a7

(Ar. cāşe) q.-dı P87b6; Y103b6

(Ar. ğalā) q.-dı P92a8; Y110a4

(Ar. fāra) q.-dı P120a4; Y146b2

→ yarımı kaynamış P31b6

kaynat- (Su vs.i) Kaynatmak.

(Ar. aġlā) “*kaynattı küweçni*” P188a1

q.-tı Y235a6

kayra Geri.

kayra al- Geri almak.

(Ar. irtece^c a) “*kayra aldı hibeni*” P204b13 [Y **kaytar-**]

kayra alış- Birbirini fidye ile kurtarmak.

(Ar. tefādā) q.-dılar P214b8

kayra tur- 1. Arkasını dönmek, sırt çevirmek.

(Ar. istedbera) q.-dı P215a12

2. Çekinmek, kaçınmak.

(Ar. nekele) “*kayra turdı and içmekdin*” P75a4 [Y **yıġıl-**]

→ özin kayra tut- P211b4

kaytar- 1. Döndürmek, çevirmek, geri döndürmek, vazgeçirmek.

(Ar. rece^c a) q.-dı P69b6³¹⁰; Y76b5

(Ar. şarafe) q.-dı P70b5 [Y **yıġ-**]

(Ar. şenā) q.-dı P92b9 [Y **kıştur-**]

(Ar. kerra) q.-tı P113b2 [P **kayıt-**; Y **çewür-**]

2. Men etmek, alıkoymak, engellemek.

(Ar. zāde) “*kaytardı tıwarlarını suwdın*” P119a2

q.-dı Y145a1

(Ar. ħalla'e) “*kaytardı tiwelerni suwdın*” P189a3

q.-dı Y237a2

(Ar. radde) q.-dı P112a9; Y136b1

³¹⁰ kaytar<dı>

3. Geri almak, geri gelmek/getirmek.

(Ar. irtece' a) “*ḳaytardı baḫşîşni*” Y269a1 [P **ḳayra al-**]

(Ar. aşdara) “*ḳaytardı tiwelerini suwdın*” P174b1

ḳ.-dı Y214a5

(Ar. aḳfale) “*ḳaytardı çerigni*” P179a3; Y221a2

4. Bir şeyi eski hâline sokmak.

(Ar. erkese) ḳ.-dı P175a9 [Y **töngder-**]

5. (Rehini) Kurtarmak.

(Ar. fekke) “*ḳaytardı tutuḡni*” P115b4 [Y **yul-**]

6. Söz vs.yi tekrarlamak.

(Ar. raddede) ḳ.-dı P196a6; Y249a3

7. Boşadıktan sonra (karısına) geri dönmek, tekrar evlenmek.

(Ar. rāce' a) ḳ.-dı Y259b3 [P **nikāḫ yandur-**]

ḳaytarmak tile- Dönmesini istemek.

(Ar. iste' āde) “*ḳaytarmaḳ tiledi sözni*” P216a3 [Y **ewür-, ewürmek tile-**]

ḳayu Hangi.

ḳayu er Hangi erkek.

(Ar. eyyu raculin) ḳ. P56b3; Y57b4

ḳayu tişi Hangi kadın.

(Ar. eyyetu emra'etin) ḳ. P56b3 [Y **ḳayu uraḡut**]

ḳayu uraḡut Hangi kadın.

(Ar. eyyetu emra'etin) ḳ. Y57b4-5 [P **ḳayu tişi**]

→ ol erenlerde ḳayusı P56b2; ol iki erde ḳ. P56b2; ol iki tişide ḳ. P56b2; ol iki uraḡutdın

ḳ. Y57b4; ol ikidin ḳ. Y57b4; ol tişilerde ḳ. P56b3

ḳayuḳ Kayık, sandal.

(Ar. zevraḳ) ḳ. P29b7; Y31b5

ḳayuş- bk. **ḳayı/uş-**

ḳayuşdır- bk. **ḳayı/uşt/dür-**

ḳayut- bk. **ḳayı/ut-**

ḳayyim (Ar.) İdareci, sorumlu yönetici.

(Ar. ḳayyim) ḳ. turur P123a6 [Y **tölendürgen**]

ḳaz Rengi karayla kırmızı arasında olan bir kuş. Kumru.

(Ar. dubsiiyy) ḳ. P52a8; Y52a7

ḳaz- Kazmak, eşip oymak.

(Ar. ḫafera) “*ḳazdı ḳuzuḡni*” P63b3

ḳ.-dı Y67b3

(Ar. iḫtefera) ḳ.-dı P204a12; Y267a2

→ laḫd ḳaz- Y213a3; telük ḳ.- Y136a7; yir ḳ.- Y126a3

ḳazā (Ar.) Vaktinde yapılmayan namaz, oruç gibi ibadetleri sonradan yapma.

każā kıı- (Namazı) Kaza etmek.

(Ar. każā) “każā kııldı namāzını” Y109a4 [P öte-]

każan Büyük, derin tencere. *krş. każgan*

każan kařası Tencerenin siyahlıđı.

(Ar. suĥām) kı. P10b7 [Y küweç kaşası]

każan keweki Kaynayan tencerenin köpüđü, bir şeyin üstüne çıkan köpük. Taşan her şey.

(Ar. tuřāĥa) kı. P35a1 [Y köpük]

każan tuvaķı Örtü, kapak.

(Ar. ğitā / c. ağtiye = m. ğiřā / c. ağsiye) kı. P10b6 [Y tuvaķ]

kāzer (<Ar. kařřār) Çamaşır yıkayıcı, çamaşırıcı.

(Ar. kařřār) k. P106b3

każgan Kazan, tencere. *krş. każan*

(Ar. mircel / c. merācil) kı. P11a1; Y4b4

każgan kulı Kazanın tutma yerleri.

(Ar. řekīme / c. řekīm) kı. P11a1; Y4b5

→ ĥalvā każgan<ı>³¹¹ Y4b2

każgandır- Kazandırmak.

(Ar. kesebe) kı.-dı P60a8 [Y każgan-]

każg/kañ- 1. Kazanmak, elde etmek, emek harcıyıp toplamak, kazandırmak.

(Ar. kesebe) “mālını każgandı” Y63a7 [P kesb kıı-]

(Ar. kesebe) “fulān nerseni każganu birdi ańga” Y63b1 [P każgandır-]

(Ar. ceraĥa) “każgandı ĥayrını taķı řerni” P154b9

kı.-dı Y185a5

(Ar. iktesebe) kı.-dı P204a1, Y265b5

(Ar. tekesebe) kı.-dı P209a13

2. (Suç, günah) İşlemek, kötü bir iş yapmak.

(Ar. irtekebe) “każgandı yazuķını” Y265b2 [P każkan-]

kı.-dı (każkan-) P203b13 [Y każgan-]

(Ar. icteraĥa) kı.-dı P204a5, Y266a3

(Ar. iķterafe) kı.-dı P205a6, Y269b5 [P każgan-]

→ kať kať każgan- Y218a6; ter kı.- P203b12; yańđı kı.- P215b10

każđu Hüzün, üzüntü. **kađđu, kaýđu**

(Ar. hemm) kı. P88b5; P182a5; P206b14; P208b7; Y105a4; Y226a2; Y281a1

kı.+dın P210a7

(Ar. ĥuzn) kı. P121b4; P171b9; Y148a5; Y210a7

kı.+dın P131a5

kı.+sın P180b5; Y223a7

³¹¹ M: każgan ĥalvā

ķ.+nı P202b6

(Ar. kurbet / c. kureb = m. kerb / c. kurüb) ķ. P96b2 [Y **ķayķu**]

(Ar. ğamm) ķ.+nı P97b8; Y117a4

(Ar. ğumme) ķ. P116b5; Y141b7

(Ar. kerb) ķ.+nı P190a1; Y238b4

(Ar. Őecen) ķ. P144a8; Y170b1

(Ar. ğuŐŐa) ķ. Y243b5 [P **ğuŐŐa**]

(Ar. ke'ābe) ķ. P204a1 [Y **ķazķuluğluk**]

2. Öfke, hışım, hiddet.

(Ar. ğayz) ķ.+dın P209a6

ķ.+nı Y287a7

ķazķu kiter- Őzıntüsünü, sıkıntısını gidermek.

(Ar. keŐefe) *"tańĝrı ķazķularnı <ki>terdi"* Y79b3

(Ar. neffese) ķ.-di (ķazķunı kiter-) P192a8; Y242b4

ķazķu oturuş Sahibinin yer vermek için defalarca kalkmaya muhtaĝ olduĝu meclis.

(Ar. meclisu ķul' a) ķ. Y193a7 [P **tarılķu meclis**]

ķazķu teg- Bir Şeyden dertli olmak.

(Ar. mażza) *"iŐdin ķazķu tegdi"* Y139a5 [P **iglig bol-**]

ķazķudın ıık- Teselli olmak, avunmak.

(Ar. tesellā) ķ.-dı P212b12

ķazķudın kōyün- Őzıntüden yanmak.

(Ar. irtemeza) ķ.-di P204b10 Y **ķazķuluĝ kıı-**; **ķadķudın kōy-**

ķazķudın öldür- Őzüntü ve öfkeden öldürmek.

(Ar. beħa' a) *"kendü özin öldürdi ķazķudın"* Y190b3 [P **öldür-**]

ķazķudın taķı sewünĝdın baş yünĝüllüki Neşe veya keder heyecanı.

(Ar. Őarab) ķ. Y210b1 [P **yünĝüllik**]

ķazķudın tek tur- Őzüntü veya korkudan konuŐamayıp susmak.

(Ar. veceme) ķ.-dı P84b7; Y99b7

→ kōńĝül ķazķusı P21b2

→ oĝlan ķazķusındın 'aķlı kit- Y175b7; oĝlanı ķ. 'aķlı kitgen tişi Y175b7

ķazķulıĝ Şiddetli Őzüntü.

(Ar. kemid) ķ. P134a9

ķazķulu/uĝ Tasalı, gamlı, Őzıntülü kişi.

(Ar. ke'ib) ķ. P131b1

(Ar. esvān = m. ās) ķ. P151a4 [Y **ķazķuluĝ er**]

(Ar. meķzüm) ķ. P170a5

ķazķulu/ug bol- 1. Őzılmek, kederlen(dir)mek, öfkelen(dir)mek.

(Ar. vecede) ķ.-dı P82b7 [Y **ķazķuluĝ bol-**]; (ķazķulıĝ bol-) Y96b7 [P **ķazķulıĝ bol-**]

(Ar. ğazene) ķ.-dum P110a9 [Y **ķazķuluĝ bol-**]; (ķazķulıĝ bol-) Y133b6 [P **ķazķulıĝ bol-**]

(Ar. esiye) .-dı P151a3 [Y **azguluğ bol-**]; (azguluğ bol-) Y179b5 [P **azguluğ bol-**]

(Ar. řecā) .-dı (azguluğ bol-) Y152b5 [P **azęur-**]

(Ar. ikte'ebe) .-dı P203b14 [Y **azguluğ bol-**]; (azguluğ bol-) Y265b4 [P **azguluğ bol-**]

(Ar. şecine) .-dı (azguluğ bol-) Y170a7 [P **azęur-**]

(Ar. te'essefe) .-dı (azguluğ bol-) Y288a2 [P **diriğliğ bol-**]

2. Sabırla teselli bulmak, acıya katlanmak, susmak, öfkeyi belli etmeyip yutmak.

(Ar. kuğime) .-dı P170a5 [Y **öwkelig bol-**]

(Ar. te'essā) .-dı P212b7

azęulu/üğ er Hüzünlü, üzüntülü işi.

(Ar. raculun mağzün = m. şazın) . P110a9 [Y **azguluğ er**]; (azguluğ er) Y133b5 [P **azguluğ er**]

(Ar. esvān = m. ās) . (azguluğ er) Y179b6 [P **azguluğ**]

azęulu/üğ ıl- 1. Üzmek, tasalandırmak, fenasına gitmek, öfkelendirmek.

(Ar. kerabe) .-dı P96b1 [Y **öwkeke ketür-**]

(Ar. mağza) .-dı (azguluğ ıl-) Y139a4 [P **iglig ıl-**]

(Ar. şamme) .-dı P116b5 [Y **azguluğ ıl-**]; (azguluğ ıl-) Y141b7 [P **azguluğ ıl-**]

(Ar. sā'e) .-dı P117a9 [Y **azguluğ ıl-**]; (azguluğ ıl-) Y142b6 [P **azguluğ ıl-**]

(Ar. ehemme) .-dı Y225b3 [P **tımārlię ıl-**]

(Ar. ağzene) .-ur P110a8 [Y **azguluğ ıl-**]; (azguluğ ıl-) .-ur Y133b5 [P **azguluğ ıl-**]
.-dı (azguluğ ıl-) Y227a5 [P **azęurt-**]

(Ar. řecā) .-dı (azguluğ ıl-) Y152b5 [P **azęurt-**]

(Ar. āsefe) .-dı (azguluğ ıl-) Y217b2 [P **azęurt-**]

2. Üzüntüden yanmak.

(Ar. irtemeza) .-dı (azguluğ ıl-) Y268b1 [P **azęudın köyün-**; Y **adęudın köy-**]

→ iş kim azguluğ ılır P110a8; iş kim azguluğ ılır Y133b5

azguluğlük Üzüntü, tasa.

(Ar. ke'ābe) . Y265b4 [P **azęu**]

azęur- Tasalı, üzüntülü olmak, üz(ül)mek. *krş.* **adęur-**

(Ar. ke'ibe) .-dı P131b1

(Ar. řecā) .-dı P124a7 [Y **azguluğ bol-**]

(Ar. kemide) .-dı P134a9

(Ar. şecine) .-dı P144a8 [Y **azguluğ bol-**]

(Ar. ibte'ese) .-dı P204b6 [Y **adęur-**]

(Ar. esife) .-dı Y163a6 [P **ökün-**; Y **öwke ıl-**]

azęuręan Üzüntülü, mahzun, gamlı.

(Ar. esif) . Y163a6 [P **öküngen**; Y **öwke ılęan**]

azęurt- Üzmek, kederlendirmek, öfkelendirmek.

(Ar. ağzene) .-tı P 180a3 [P **azguluğ ıl-**]

(Ar. řecā) .-tı P124a7 [Y **azguluğ ıl-**]

(Ar. āsefe) k.-tı P176b8 [P **kaḡguluḡ kıl-**]

kaḡgusız Sıkıntısız, kedersiz.

kaḡgusız bol- Unutup teselli bulmak, avunmak.

(Ar. selā) “*kaḡgusız boldı dostdın*” P128a8

kaḡıḡ Çakılmaya uygun sivri demir veya ağaç.

(Ar. vetid / c. evtād) k. (kaḡuḡ) Y7b5 [P **çāder kaḡıḡı**]

k.+ḡa P150b1; (k.+ka) Y178b4

→ çāder kaḡıḡı P12b7

→ temür kaḡuḡ Y94b4

kaḡın Evlilikle edinilen (erkek) akraba. *krş. kaḡın*

kaḡın ata³¹² Kaynata, kayınpeder.

(Ar. şıhr / c. aḡhār = m. ḡamā' = m. ḡam / c. aḡmā) k. Y23a4 [P **kaḡın ata**]

kaḡī (Ar.) Hâkim, şeriatla hükmeden yargıç.

(Ar. kaḡī) k. P74b5; P100b1; P155a1; P192a7; P194b4; P202a9; P213b6; P214a2; P216a13; Y85a1; Y120b5; Y185a7; Y242b2; Y312b6

(Ar. ḡâkim) k.+ka Y259b4 [P **ḡâkim**]

kaḡīka ilt- Hâkim tayin etmek. Suçluyu hâkim huzuruna çıkarmak.

(Ar. ḡâkeme) k.-ti Y261a3

→ tersâlar kaḡīsi P28a2, Y29b2³¹³

kaḡkan- *bk. kaḡgan-*

kaḡmak Tortu.

→ sût kaḡmak<ı> Y40a5

kaḡuḡ *bk. kaḡı/uk*

kebbān (Ar.) Büyük terazi, kantar.

(Ar. kaḡbān = m. kuḡtān) k. P40b4

kebbān taşı Kantar topu.

(Ar. rummāne) k. P40b4

kebid (Moḡ.) Ayrılmış yer, bölüm.

→ biz tutuçılar kebid P7a4; çaḡır satuçılar k. P7a4

→ ḡarībler turḡu kebid P7a4

kebbe (<Far. keḡe ?) Baş tarafı geniş olup ateş karıştırmada kullanılan demir. *krş. keḡe*

(Ar. iḡām) k. Y5a7 [P **uluḡ çömçe**]

kecābe (Far.) Devenin sırtına konup yolculukta içine kadınların bindiḡi kubbeli çadır, tahtirevan; içinde yük taşınan şey.

(Ar. hevdec / c. hevādic = m. ḡidc / c. ḡudūc = m. za'īne / c. za'āyin = m' a. miḡaffe = m' a. ḡubbe) k. Y7b2 [P **titek**]

³¹² M. ana

³¹³ (tersâlar) kaḡīsi

(Ar. maḥmil) k. P47a6

keç- 1. Bir şey geçmiş olmak, (gün, ay vs.) sonuna varmak, geçip gitmek, zamanı geçmek, bitmek, sona ermek. *krş. kiç-*

(Ar. ḥalā) “*kiçdi ay taḳı kişiler*” P128a6

(Ar. fāte) “*keçdi hengām*” P118a5 [Y fevt bol-]

(Ar. tecerrame) “*keçdi yıllar*” P211a7

(Ar. selaḥa) “*ay keçti*” Y187b7 [P āḥirğa teg-; Y āḥerka teg-]

(Ar. mezā) k.-ti Y109a5 [P kiç-]

(Ar. selef) k.-ti Y128a3 [P kiç-]

(Ar. ğabera) k.-di Y122b5 [P kiç-]

(Ar. teḳāzzā) k.-di P212b8

2. Seyredip geçmek, katetmek, terketmek, aşmak.

(Ar. te‘ addā) “*uruḳdın keçti*” Y296a3 [P kiç-]

(Ar. ‘ abera) “*özni keçti*” Y122b1 [P kiç-]

(Ar. cāze) k.-ti Y146b5 [P kiç-]

(Ar. cāveze) k.-di Y263a3 [P kiç-]

3. Uğramak.

(Ar. merra) k.-ti Y137b6 [P kiç-]

4. Bir işe kesin olarak niyet etmek, karar vermek.

(Ar. şammeme) k.-ti Y250a2 [P peyvestelik kıl-; Y oğra-, peyvestelik kıl-]

keçmiş Bir görev, bir makam, bir yer vs.de birinden önce bulunmuş olan kişi; öncül.

(Ar. selef / c. eslāf) k. Y106a4 [P kiçgenler]

→ aşnu keç- Y222a; aşnu k.- Y307b6; ergenlik birle keç- Y283b1; ḥaddin k.- Y216a5; ḥaddin k.- Y218a3; ilerü k.- Y133a6; kıyındın k.- Y153b5

→ ḥaddin keçmek Y218a3

keçe Yünden yaygı, döşeme. At eyerinin içine veya altına konan şey.

(Ar. libd / c. lubūd) k. P37b9

keçeçi Keçe yapan.

(Ar. lebbād) k. P38a1

keçi 1. Keçi. *krş. eçkü*

(Ar. mā‘ iz / c. ma‘ z / c. mi‘ izz = m. na‘ ce / c. ni‘ āc) k. Y46b6 [P erkeç]

2. Dişi keçi.

(Ar. ‘ anz) k. Y312b2 [P eçkü]

→ tişi keçi Y46b6, Y100b2; tişi k. Y80a4

keçim Savaşta atlara giydirilen zırh.

(Ar. ticfāf) k. Y43b3 [P aḫ keçimi, bergüstivān; Y at yaruk<ı>, bergüstān]

→ aḫ keçimi P45b2

keçi/üt Geçme, geçecek yer.

keçi/üt kemisi İrmak vs.de karşıya geçilecek şey, kayık, sal vb.

(Ar. mi^c ber) k. P29b7 [Y **keçüt kemisi**]; (keçüt kemisi) Y31b5 [P **keçit kemisi**]

keçür- 1. Bir yerden bir yere savuşturmak, atlatmak, geç(irt)mek. *krş. kiçür-*

(Ar. ecāze) “*suwdın keçürdi*” Y299b3 [P **kiçür-**]

(Ar. ictāze) k.-di Y274a6 [P **kiçür-**]

2. Susmak, sabretmek, göz yummak, suç ve hatayı affetmek.

(Ar. aġzā) k.-di Y234a1 [P ‘**afv kı1-**]

(Ar. ekāle) k.-di Y230b4 [P **kiçür-**]

3. Vazgeçirmek.

(Ar. ‘addā) k.-di Y255a6 [P **kiçür-**]

4. İhtiyacı eldeki imkânla karşılamak (,günlerini azıcık azıkla yetinerek geçirmek).

(Ar. zecā) “*keçürdi künlerni*” Y255a2 [P **kiçür-**]

5. (Suya) Sokmak.

(Ar. eşra‘ a) k.-di Y217a1 [P **suwka küwür-**; Y **suwğa kiwür-**]

keçürmek tile- Hatasının affını dilemek.

(Ar. istekāle) “*yazukın keçürmek tiledi*” Y312a3 [P **kiçürmek tile-**]

→ aşnu keçür- Y247b3; aşnu k.- Y307b6; aşnu k.- Y220b5; kış k.- Y152a5; kış k.- P212b3; kün k.- Y174a3; ozaġlık birle k.- Y236b6-7; temmüz k.- Y104b3; tün k.- Y101b4; tün k.- Y231a5; tün k.- Y263b3; yay k.- Y105a3; yay k.- Y274b2; yay k.- Y295a7

keçürme- Şahitliğini kabul etmemek.

(Ar. ceraġa) “*keçürmedi kâzî tanuġnı*” Y185a6-7 [P **ķabül kı1ma-**]

keçüt bk. keçi/üt

ked- Giymek. *krş. kez, kiy-, kız-*

→ iki (ton) ked- Y258b2

kedik Av, avlanan şey. *krş. kezik*

(Ar. şayd) ġ.+ni Y185a6

kedil- 1. Kenarı, ucu kırılmak; gedik açılmak, çentiklenmek.

(Ar. teşelleme) “*kedildi tam*” P211a7 [Y **kedük bol-**]

2. Kılıç vs. körelmek.

(Ar. tefellele) “*kedildi kı1lıç*” P211b9 [Y **kedük bol-**]

3. Muhtaç olmak.

(Ar. ihtelle) k.-di P206a6 [Y **kedük bol-**]

→ kendü kedil- Y141a3

kedük 1. Duvar vs.deki çentik, gedik.

(Ar. şulme) k. P75b3; Y86a5

2. Ağzı gedilmiş kılıç.

(Ar. efell) k. P116a4 [Y **kedüklüg kı1lıç**]

3. Sınır, dar geçit, savaş alanı vs.de olan gedik.

(Ar. ‘avre / c. ‘avrāt) k. Y229a7 [P **kedük orun**]

4. Hacet, fakirlik.

(Ar. ħulle / c. ħulel) k. P206a6

kedük bol- 1. Çentiklenmek, gedik açılmak, kenarı, ucu kırılmak.

(Ar. inşeleme) “*tam kedük boldı*” Y279b3 [P **ketil-**]

(Ar. teşelleme) t.-dı Y290a7 [P **kedil-**]

2. Kılıç vs. körelmek, ağzı gediklenmek.

(Ar. tefellele) “*ķılıç kedük boldı*” Y292b1 [P **kedil-**]

(Ar. felle) k.-dı P116a4 [Y **kendü kedil-**]

3. Savaşta düşmanın vurabileceği bir gedik belirlemek.

(Ar. a' vera) k.-dı P184a8; Y29a6

kedük kı1- 1. Duvar vs.de gedik açmak.

(Ar. şeleme) k.-dı P75b3 [Y **ket-**]

2. Muhtaç olmak.

(Ar. ihtelle) k.-dı Y273a2 [P **kedil-**]

kedük orun Sınır, dar geçit, savaş alanı vs.de olan gedik.

(Ar. 'avre / c. 'avrāt) k. P184a8 [Y **kedük**]

→ kı1ıç kedüğü P116a4

→ kı1ıçınıĝ kedüki Y141a4; tişiniĝ k. bar Y120a1

kedüklüg Gedikli, çentikli, körelmiş.

kedüklüg kı1ıç Ağzı gedilmiş kılıç.

(Ar. efell) k. Y141a4 [P **kedük**]

kefen (Ar.) Ölüünün sarıldığı beyaz bez.

kefen kızir- Kefenlemek, kefen sarmak.

(Ar. keffene) k.-di P195b5 [Y **kefenke kıat-**]

kefen soyĝuçu Kabirleri kazıp kefen soyan.

(Ar. muĝtefā) k. P207a5

kefenke kıat - Kefenlemek, kefen sarmak.

(Ar. keffene) k.-tı Y248a5 [P **kefen kızir -**]

keftār (Far.) Sırtlan.

keftār enüki Sırtlan yavrusu.

(Ar. furgul) k. Y48b4 [P **enüki**]

→ erkek keftār Y48b4 [P **erkeki**]

kegir- Geğirmek.

(Ar. teceşe'e) k.-di P209a5

kegirmek Geğirti.

(Ar. cuşā') k. P209a5

kehrübā (Far.) Kehribar.

(Ar. qahrabān) k. P5b1

kej (Far. ?) İpek. ?

kej kıurtı İpek böceği.

(Ar. dūdu'l-ḳazz) k. P51a1

kejī (Far. ?) İpek, ham ipek, halis ipek kumaş; yün veya ipekten kumaş.

(Ar. ḥazz / c. ḥuzūz) k. Y40b1

(Ar. ḳazz) k. P36a6; Y40b1 [Y ipek]

kejle- (Far. + T.) Eğri.

→ kögsi kejle- Y314b1

kek (Far. ?) Yağ, süt ve şekerle yapılan yuvarlak, kalın ekmek.

(Ar. furniyye / c. furniyy) k. P35b4; Y39b4

kekil (<Far. **kākul**) Alna dökülen saç, perçem.

→ aṭ kekili P41a8

kekilde- Tavuk bağırmak.

(Ar. ḳavḳā) “*kekildedī mākiyān*” P217b7

k.-di Y317b1

(Ar. ḳavḳā'e) “*taḳuḳ kekildedī yumurtlamak ḳatında*” Y317b1-2 [P ḳavḳır-]

keklik Kekliḡe benzer bir çeşit kuş.

(Ar. ḳabce / c. ḳabc / c. ḳibāc) k. P52a4 [Y çerik]

(keklik) **erkeki** Erkek keklik.

(Ar. ya' ḳūb / c. ye' āḳib = f. durrāc = m. tezruc / c. tezāric) e. P52a5 [Y erkek ...]

(keklik) **tişisi** Dişi keklik.

(Ar. ḥacele / c. ḥacel) t. P52a5

kel- 1. Bir şeye, bir yere gelmek, birden gelmek, ulaşmak, varmak, yönelmek.

(Ar. intehā) “*ḡaber keldī*” Y276b6 [P teg-]

(Ar. ḳadime) “*keldī şehrgā*” P143b2

k.-di Y169a6

(Ar. verade) “*keldī suwḡa*” P83a1 [Y teg-]

(Ar. ḳadime) “*keldī er üze*” P143b3

k.-di Y169a6

(Ar. eḳbele) “*keldī kelgen*” Y221a1 [P ḳarşu kel-]

(Ar. cā'e) k.-di P85a8; Y100b3

(Ar. etā) k.-di P90a5; Y107a6

(Ar. vārede) k.-di P202b12; Y262a7

(Ar. vāfā) k.-di P203b8; Y264b7

2. Geri gelmek, yerine gelmek, dönmek.

(Ar. şābe) “*aḳlı keldī aḡa*” Y143a4 [P ḳayıt-]

3. Elçi olarak gelmek.

(Ar. vefede) “*keldī erenler bigge*” P83a4

k.-di Y97a7

4. (Zorluk ve bela) Başına gelmek.

(Ar. edde) “*keldī aḡa belā*” P112a5

k.-di Y136a4

(Ar. arā) “*keldi anğa iş*” P125b2 [Y **teg-**]

(Ar. i' terā) “*keldi anğa qazğu*” P216b14

5. Yükselmek.

(Ar. neşe'e) “*bulıt keldi*” Y184a1 [P **qop-**]

kel Gel!

(Ar. te'āl) k. P218b7; Y321a6

kel- taqı yüksekidin baq- Ansızın üzerine çıkagelmek.

(Ar. ʔala' a) k.-dı P105a5 [Y **nāgāh kel-**]

kelgen 1. Seferden dönen, gelen.

(Ar. qādim) k. P143b3; P179a2; P192b4; Y169a7; Y221a1; Y243a4

2. Delege, elçi.

(Ar. vefd = m. vufūd) k. (kelgenler) Y97a7 [P **kelgen eren**]

kelgen eren Delege, elçi.

(Ar. vefd = m. vufūd) k. (kelgen erenler) P83a4 [Y **kelgen**]

kelgil Beri gel; sana diyorum, gel!

(Ar. heyte leke = helumme) k.-gil P56b8; Y58a1

kelgü yir Su kaynağı.

(Ar. vird = m. mevrid) k. P83a2 [Y **suw içre yir**]

kelmek tile- Hazır olmasını, bulunmasını istemek, davet etmek.

(Ar. istahzara) “*kelmek tiledi konuqđın*” P215a12 [Y **ünde-**]

kelüp bar- Gidip gelmek.

(Ar. ihtelefe) “*fulān fulānqa kelüp barur*” Y269b1

→ çerb kel- P218b4; (devlet) k.- P122a4; eksük k.- P122b6; ezgü k.- Y144b6; erte k.- P190a6, Y239a2; erte ir k.- P191a1; erte ir k.- P206b12; erte ir k.- Y257b7; fāl ezgü k.- Y186a5; fāl yawuz k.- Y185a3; hoş k.- P121b2; hoş k.- P177b1; ikrār k.- Y142b5; ilerü k. P82a5; ilerü k.- P68a7; ilgerü k.- P212b4; ir k.- Y120a7; irte k.- Y153b7; irte k.- Y153b7; irte ir k. P100a6; irte ir k.- P172b5; irte ir k.- Y264a6; qarşu k.- P121a6; qarşu k.- P179a2; qarşu k.- Y186a4; qarşu k.- Y74a4; qarşu k.- Y96a2; kiç k.- P171a4; kiçe k.- P187a2; (kiçe) k.- P107a3; kiñ yandın k.- P155b1; köngliñge k.- Y171b8; necdge k.- P173b5; nāgāh k.- P110a4, Y133a7; nāgāh k.- P129b4; nāgāh k.- P153b6, Y183a7; nāgāh k.- P154a1, Y184b2; nāgāh k.- Y126b3; nāgāh k.- Y127a1; nāgāh k.- Y133a7; nāgāh k.- Y195b2; nāgāh k.- Y209b3; nāgeh k.- P104b9; nāgeh k.- P110a4; raḥmet k.- P81b9; seyrek k.- Y223a5; sol yandın k.- P154b7; şamqa k.- Y221b4; şirīn k.- P128a2; şirīn k.- P128a3; tap k.- P171a4; tap k.- P91b8; (tünle) k.- Y129b2; tünle kel- ya bar- P118b3, Y144a6; tüşde k.- P88b6; vebā k.- Y174b3; yaqın k.- P172a4, Y210b5; yaqın k.- P181b6, Y225a4; yaqın k.- P203b6; yaqın k.- P218b8

→ ilerü kelgen iş P68a8; qarşu k. iş Y74b2; sidükdin soñg k. suw P19b5; şirīn k. P128a4

→ hoş kelme- Y152a5

→ tünle kelmek Y254a3

→ eginge kelür saç P16a6, Y12a7; qulaqqa k. saç P16a6; qulaqqa k. saç Y12a7

kelām (Ar.) Söz. Anlamalı cümle.

(Ar. kelām) k. Y319b1 [P söz]

k.+mı P211a11

kelebek Kelebek.

(Ar. ferāşe / c. ferāş) k. P51a6; P213a7; Y50b7

keleṅgü 1. Sıçan, tarla faresi.

(Ar. curaz / c. cirzān) k. Y50a3 [P **kiçig sıçğan**; Y **ķara sıçğan**]

2. Fareye benzer bir hayvan; iri ve sağır bir çeşit fare.

(Ar. zebābe = m. ḥuld) k. Y50a3 [P **sağır sıçğan**; Y **közsüz çetük**]

keleşmiş Nişanlı kadın.

(Ar. ḥaṭībe) k.+in Y220a1

kelhec (Peh.) Bok böceği.

(Ar. cu⁶al / c. ci⁶lān) k. P51a2 [Y **tonḡuzan kırtu**]

kelime (Ar.) Kelime, sözcük.

(Ar. kelime) k.+ni P206a5; P212b3

k.+din P206a5

kelin 1. Gelin, evlenmek için hazırlanıp süslenmiş kadın.

(Ar. ³¹⁴urūs / c. ³¹⁴arā'is) k. P21b7; P207a9; Y21b2; Y272b5

(Ar. hediyy) k. Y107b6 [P **ızılmış kelin**]

(Ar. ³¹⁴arūs) k.+ni P90b4; P127b9; P206a4; Y107b6; Y157b4; Y276b2

2. Oğulun karısı, kardeşin karısı, evlilik yoluyla aileye giren kadın.

(Ar. kenne) k. P23a2; Y23a5

kelin aşı Düğün yemeği.

(Ar. ³¹⁴urus / c. a⁶rās) k. P21b8 [Y **küzegü³¹⁵**]

kelin aşı bir- Ziyafet yemeği hazırlamak.

(Ar. evleme) k.-di (kelin aşın bir-) P183a3 [Y **ķonuklık kı1-**]

kelin ķonukluđ/ķı Düğün yemeği. Ziyafet yemeği.

(Ar. velīme) k. P34b4 [Y **kelin ķonuklukı**]; (kelin ķonuklukı) Y38a4 [P **kelin ķonukluđı**]

kelin tutuğı Gerdek odası. Kumaşlarla örtülmüş kubbe gibi ev

(Ar. meķşūra) k. P12b9

(Ar. ḥacele / c. ḥicāl) k. P37b6

kelin ız- Gelini süsleyip gerdeğe göndermek.

(Ar. zeffe) “*ızdı kelinni eri tapa*” P115a1 [Y **ız-**]

→ ızılmış kelin P90b5

keldür- bk. **kelt/dür-**

kelip (< Ar. **ķālib**) Kalıp.

³¹⁴ P: ³¹⁴urūs; Y: ³¹⁴arūs

³¹⁵ Tercüme “Kadının kocası” anlamındaki ³¹⁵irs / c. a⁶rās kelimesine göre yapılmış olabilir.

kelipke kemiş- Kalıba dökmek.

(Ar. efrāğa) “*suwnı taķı eritmiş ğūleni kelipke kemişti*” Y217b2 [P **ķoy-**]

kelt/dür 1. Getirmek, bir yerden bir yere taşımak, götürmek, sürmek. *krş.* **ketür-**

(Ar. evrede) k.-di P182a6

(Ar. celebe) k.-di P59a9; Y62a4

2. Hazır kılmak, hazır etmek.

(Ar. aķzara) k.-di P174a4

keltür Getir!

(Ar. hāte) k. P218b12 [Y **ketürgil**]

keltürgil Getir!

(Ar. helumme) k. P56b8 [Y **ketür**]

→ yāzķa keldür- Y267a5

→ aķşamģa keltür- P183b9; aşlık k.- P181b7; bir yirdin bir yirge k.- P87a9; ekiz k.- P179a7; fesādķa k.- P173b3; hediye k.- P192b4; iķrār k.- P117a8; iķrār k.- P117a8; iķrār k.- P205a5; imān k.- P180a2; islām k.- P179b1; öwkege k.- P172a3; öwkege k.- P174b2; öwkege k.- P175b8; öwkege k.- P176a4; peşimānlık k.- P172a3; şalāķķa k.- P154a7; şalāķķa k.- P116a9; şefī‘ k.- P173b7; şefī‘ k.- P201a13; şī‘r āhirin muhtelif k.- P189a7; (tā<ķatinçe>) yeriņģe k.- P215a8; taņģķa k.- P172a1; yādıņģa k.- P174a7; yādıņģa k.- P191a6; yeriņģe k.- P215b8

→ ta‘ām keltürgen P87a9; yaņģı k. P59b1

→ baş keltürüp baķ- P155b5

keltürģüçi Getirici, geiren.

→ vaķy keltürģüçi ferişte P13b6

keltürül- Getirilmek, nakledilmek.

keltürülmüş nerse Bir yerden başka bir yere nakledilen şey.

(Ar. celīb) k. Y62a5 [P **yaņģı keltürgen**]

kelye (<Ar. **ķaliyye**) Kavurma, kızartılarak yapılan bir yemek.

(Ar. ķaliyye / c. ķalāyā) k. Y38b6

kem (? Ar.) Kaç, ne kadar.

kem kerre ura yitür- Kaybetmek, yitirmek.

(Ar. feķade) k.-di P62b7 [Y **yitür-**]

keme Büyük sıçan.

(Ar. yerbū‘ / c. yerābī‘) k. Y50a3 [P **yalman**]

kemi Gemi, vapur.

(Ar. seffine / c. sefāyin / c. sufun) k. P29b6; P173a8; P174a4; P196a5; Y31b4; Y212b4; Y213b4;

Y249a1

k.+ni P70a5; P157b6; P161a5; P171a6; P182b1; Y77b1; Y189b4; Y195a3; Y209a6;

k.+ke Y226b1

(Ar. cāriye / c. cevārī) k. Y108a2 [P **uluģ kemi**]

kemi köģsi Geminin gövdesi, kaburgası.

(Ar. cu'cū'e) k. P29b9

kemi yonguçu Gemi yapan usta.

(Ar. seffān) k. Y31b4 [P **kemiçi**]

kemi yipi Gemi halatı.

(Ar. qals / c. qulūs) k. P29b8 [Y **becegü yipi**]

kemiçi 1. Gemici, denizci, kaptan.

(Ar. mellāḥ) k. P29b5; Y31b3³¹⁶

2. Gemi yapan usta.

(Ar. seffān) k. P29b6 [Y **kemi yonguçu**]

kemiçiler uluğu Denizci, gemi sahibi; gemiciler reisi.

(Ar. nu'tī) k. Y31b3 [P ...]

→ uluğ kemi P29b7, P90b7, Y31b4

→ keçit kemisi P29b7; keçüt k. Y31b5; (şatrenc) k. Y33b1; teṅiz k. P29b7

kemi/üş- 1. Atmak, bırakmak, düşürmek, şiddetle itmek, bırakmak, çıkarmak; devirmek, yere yık(ıl)mak.

(Ar. dera'e) "*ḥadni kemişti*" Y182b6 [P **def' kı1-**]

(Ar. lafeza) "*ağzından luḡmanı kemişti*" Y76b3 [P **bırak-**]

(A. kebkebe) "*yüzün kemişdi anı*" P217a4

(Ar. elḳā) k.-di Y234b5 [P **it-**]

(Ar. taraḥa = m. taruḥa) k.-di P155b5 [Y **yüzün kemiş-**]

(Ar. eşqaṭa) k.-di P175b9; (k.-ti) Y216a4

(Ar. beṭaḥa) k.-di Y185a4 [P **bas-**]

(Ar. inkebbe) k.-di P208a13

2. Perde vs.yi aşığı salıvermek.

(Ar. esbele) "*perdeni taḳı izārını kemişti*" Y220b3 [P **sarkıt-**]

(Ar. erḣā) k.-ti Y232b7 [P **ız-**]

3. Hazfetmek, silmek, kaldırmak.

(Ar. ḥazefe) "*kemişdi ḥarfni ḥarfđin*" P70a6

k.-ti Y77b2

4. Sokmak, girdirmek.

(Ar. eḳḥame) "*arıḳka kemişti*" Y222a2 [P **kemiş-**]

5. Bırakmak, terketmek, uğratmak.

(Ar. evḳa'a) "*kemişdi anı helāketge*" P182b8

(Ar. esleme) "*helāketḳa kemişti*" Y221b4 [P **ız-**]

6. Vermek.

(Ar. efraḡa) "*kemişdi anıṅ üze taṅgrı şabrını*" P176b7 [Y **tüket-**]

7. Yanılmakla eksik hesap etmek; (hesaptan) düşürmek.

³¹⁶ kemiç<i>

(Ar. evheme) “*kemişdi hesâbdın nerseni*” P183a4

k.-ti Y227a7

8. Düşüncesizce bir işe atılmak.

(Ar. eḳḩame) “*özini helâketḩa kemişti*” Y220a3 [P **kir-**]

k.-ti Y227a2

9. Bir şeyi iptal etmek.

(Ar. elḩā) k.-di P187b3; (k.-ti) Y234b5

10. İleri sürmek, delillendirmek, başvurmak, tevessül etmek.

(Ar. edlā) “*kemişti ḩüccetni ḩarâbetni*” Y235a4 [P **sür-, beyân ḩıl-**]

11. Zor meseleleri karşılıklı tartışıp yarışmak, şiir vs.de münazara etmek.

(Ar. târaḩa) “*kemişdi anġa sözni*” P201a10 [Y **baḩş ḩıl-**]

→ arḩan kEMİŞ- P218a1, Y318b4; artġaru k.- P198b3; ayırt k.- Y124a6; ayırt k.- Y129b6; ayırt k. Y149b1; ayırt k. Y245b3; azırt k.- P103a4; azırt k.- P107a8; azırt k.- P122a2; azırt k.- P194a4; azırt k.- P197b1; baş ḩozı k.- P177b9; bileġüke k.- Y142a4; bir ḩarf ya iki ḩarf k.- Y247a5; emgekke k.- Y211a3; emgekke k.- Y256a5; erbe k.- Y129b2; fesâd k.- Y77a7; fitnege k.- P77b4; fitneke k.- Y89a7; gümânġ/ḩa k.- P196b5, Y249b5; ḩaḩāḩa k.- Y249a5; ḩaḩarḩa k.- P196a8; ḩaḩarḩa k.- P201b2, Y258a2; ḩavīc k.- P217b9, Y317b4; ḩarındaşlıġ k.- P203b2, Y264a5; kelipke k.- Y217b2; köngliġe k.- P183a4, Y227a7; köngliġe k.- Y226b3; ḩur‘ a k.- P204b14, Y269a3; ḩur‘ a k.- P213b6, Y299b3; ḩur‘ a k.- Y259b7; ḩur‘ a k. Y261a5; külġ/ke k.- P190b3, Y239b3; muvâfaḩat k.- P193a8, Y244a6; muvâfaḩat k.- P203b8, Y265a1; muvâfaḩat k.- Y261a7; oġlan k.- P175b9; özin k.- Y271b3; özini k.- P205b8; tavânġa k.- P195a5; tâvânḩa k.- Y247b1; ters k.- Y239b4; tevḩīḩ k. Y251a1; (töşek) k.- Y125a3; tuz k.- Y65a2; uyḩuġa k.- P214b2; vesvese k.- P217b3, Y317a2; yanın k.- Y242a1; yârī k.- P77b5; yawuzlıġ k.- P70a4; yumşaq k.- Y188a6; yüzün k.- P111b6, Y135b2; yüzün k.- P115b5, Y140b3; yüzün k.- P194b2, Y246a6; yüzün k.- P207b6; yüzün k.- Y186b3; yüzün k.- Y192b2;

→ aġızġa (dârū) kemüş- P83a8

→ süpründü kemüşġü yir P8a7

kemişil- Atılmak, bırakılmak.

kemişilmiş nirse Atılan, değersiz şey.

(Ar. şey’un leḩā) k. P187b3 [Y **kemişilmiş nirse**]

kemişilmiş nirse Atılan, değersiz şey.

(Ar. şey’un leḩā) k. Y234b5 [P **kemişilmiş nirse**]

kemşit- Düşürmek.

→ düşvârlıġḩa kemşit- Y250b3

kemük Eti yenmiş kemik.

(Ar. ‘urāḩ) k. Y81b4 [P **kemrülgen sünġük**]

kemür- Azar azar koparıp yemek, sıyırıp yemek.

(Ar. ‘araḩa) “*kemürdi sünġükni*” P72b2

k.-di Y81b3

(Ar. te‘arraḩa) k.-di P210b10

kemrül- Kemirilmek, azar azar koparılmak.

kemrülgen süngük Eti yenmiş kemik.

(Ar. ^çurāḳ) k. P72b3 [Y **kemük**]

kemürdek Kıkırdak.

(Ar. ğurūf) k. Y11a6 [P **köpürçek**]

kemüş- bk. **kemi/üş-**

kend (Soğ.) Köy.

(Ar. ḳarye / c. ḳurā) k. P6a9

→ lût ḳavmnıḡ tönġderilmiş kendleri P205a11; lüḡiler k. Y270a5

keḡdi- Azar azar koparıp, sıyırıp yemek.

(Ar. te^çarraḳa) “*sünġükni keḡdidi*” Y289a3 [P **kemür-**]

kendlig (Soğ. + T.) Kentli, kenti (...) olan.

→ bir kendlig P23b3

kendü 1. Kişinin zâtı, öz.

(Ar. nefis) k. Y101a5

(-hu) k. P70a2; P76b4; Y70b5; Y77a4

2. Başkasının etkisi bulunmaksızın.

(Ar. bi nefsihi) k. P63a9; P67a3; P69b6; P81a7; P83b4; P84a6; P86a7; P86b8; P90b4; P95a9; P96a2; P100a8; P101b9; P102a5, 7; P102b3; P103b3; P104b1; P110a1; P112a4; P112b5, 8; P115a3; P153a7; P154b7; P155a7; P162a4; P177a3; P182b2; P183b2; P185b4; P186a4; P195a6; P199b7; P200a7, 9; P204a14; P205b14; P216a10; P216b12; Y67a7; Y72b3; Y76b6; Y94b6; Y99a4; Y102a; Y102b5; Y107b5; Y114a3; Y115a2; Y120b3; Y122b3; Y123a2, 4; Y123b2; Y124b6; Y126a1; Y133a4; Y136a3; Y136b4; Y136b7; Y139b5; Y152b5; Y182b5; Y185a3; Y185b5 [P **özi**]; Y186a1; Y196b2; Y210b2 [P **kendü özi**]; Y217b7; Y226b2; Y228a1; Y231b1; Y232a6; Y247b3; Y254b7; Y255b2, 5; Y267a5; Y268a2 [P **kendüsi**]; Y268a7 [P **kendüsi**]; Y272a6; Y307b1; Y308b1; Y312a6; Y314b6

(Ar. bi enfusihim) k. P115a2; P187b7; Y65b2; Y235a2

(Ar. nefis) P179b7 [Y **özi**]

kendü aruḳ bol- Zayıf ve nahif olmak.

(Ar. huzile) k.-dı P75a6; Y85b5

kendü ^çazıḳliki Azizlik, muhterem olma.

(Ar. merkezi ^çizz) k.+inde turur Y70b6 [P ^çazıḳlik yiri]

kendü başın tara- Saçını taramak.

(Ar. imteṣaṭa)k.-dı Y268b5 [P **başın tara-**]

kendü botala- Hayvan yavru doğurmak.

(Ar. nutice) b.-dı P61b1; Y64b5

kendü eskir- Silinmek.

(Ar. ^çafā) k.-di Y156b7 [P **belgüsiz bol-**]

kendü ḡālınġe ḳoz- Birine yardım etmeyip zelil bırakmak.

(Ar. hāzele) k.-dı P108a5 [Y **koz-**]

kendü hor bol- Hakir, zelil olmak.

(Ar. haḳura) k.-dı P63b3; Y67b3

kendü karış- Bir şey diğ̈er bir şeye katılıp karışmak.

(Ar. şābe) “*kendü karışdı suw sūtke*” P118a1 [Y **karış-**]

kendü kedil- Kılıç vs. körelmek, ağzı gediklenmek.

(Ar. felle) k.-dı Y141a3 [P **kedük bol-**]

kendü köngli birle kıl- Bizzat kendisi yapmak; işi ele almak.

(Ar. bāşera) k.-dı Y257b7 [P **özi kıl-**]

kendü öl- Ölmek.

(Ar. teveffā) k.-dı P213a1

kendü ölmek Ölüm.

(Ar. vefāt) k. P213a1

kendü özi İnsanın şahsı, kendisi.

(Ar. nefis) k. Y306b3

k.+ni Y78b2 [P **özi**]

k.+n P172a1 [Y **kendü**]; Y83b4 [P **özi**]; Y190b3 [P **özi**]; Y227a2 [P **ol**]

k.+ng̈e Y99b7; Y308b7

kendü özin ört- Örtünmek, (elbisesine) bürünmek.

(Ar. isteğ̈sā) “*kendü özin örtti tonı birle*” Y312b6 [P **ört-**]

kendü özin sakla- Kirli olduğı için bir şeyden hoşlanmamak, ondan uzaklaşmak.

(Ar. teḳazzera) k.-dı Y303b2 [P **özini sakla-**]

kendü özindin çıkar- İcat etmek.

(Ar. istenbeḳa) k.-dı Y306a5 [P **özindin çıkar-**]

kendü öziñge dārū kıl- Tedavi olmak, kendini ilaçlamak.

(Ar. tedāvā) k.-dı Y304a1 [P **öziñge dārū kıl-**]

kendü öziñge da‘vī kıl- (Şiir, söz vs.) Kendisinin olmadığı hâlde kendisinin olduğunu iddia etmek.

(Ar. inteḳale) k.-dı P205b4 [Y **öziñge da‘vī kıl-**]

kendü öziñge üzür- Bir şeyi kendine seçmek.

(Ar. iste‘şera) k.-dı Y305a3 [P **özi için üzür-**]

kendü özini aç tut- Kendini aç bırakmak.

(Ar. tecevve‘a) k.-tı Y294a6 [P **aç-**]

kendü özini haşiyy kıl- Bir şeyle mahsus olmak. Yalnız kendisinde olmak.

(Ar. iḳteşā) k.-dı Y275b6 [P **özini haşiyy kıl-**]

kendü özini sakla- Kirli olduğı için bir şeyden hoşlanmamak, ondan uzaklaşmak.

(Ar. teḳazzera³¹⁷) k.-dı Y286a3 [P **özini sakla-**]

³¹⁷ P: teḳaddera

kendü tutun- (Güneş) Tutulmak.

(Ar. kesefe) k.-dı P71a8; Y79b2

kendü (yüzini) **ur-** (Elini yüzüne) Çarpmak, kuvvetle vurmak.

(Ar. şakke) k.-dı P115b2 [Y **ça<p>m-**]

kendüsi Kendi, kendi başına.

(Ar. bi nefsihi) k. P204b6 [Y **kendü**], 9 [Y **kendü**]

→ ol er kendüsi P58a3, ol erenler k. P58a4; Y59b2; ol iki er k. P58a3, Y59b2; ol iki tişi k.

P58a4; ol tişi k. P58a4; ol tişiler k. P58a5

kene Bir tür asalak hayvan, sakırğa.

→ uluğ kene P50b7

keñzek Geniz. *krş.* **keñzik**

(Ar. hayşüm / c. hayāşim) k. Y13b4 [P **keñzik**]

keñzik Geniz. *krş.* **keñzek**

(Ar. hayşüm / c. hayāşim) k. P17a4 [Y **keñzek**]

keñzik birle sözle- Genizden söylemek, sesi genizden gelmek.

(Ar. ğanne) k.-di P147a5; (keñziki birle sözle-) Y174b1

keñzik birle sözlegen Genizden konuşan kişi.

(Ar. ağann) k. P147a6 (keñziki birle sözlegen) Y174b1

kep 1. (Maden veya ayakkabı için) Kalıp.

(Ar. kâleb) k. P29a4; Y30b6

2. Kerpiç kalıbı, kerpiç taşımak için teskere.

(Ar. milben) k. P28b4 [Y **kerpiç kepi**]

→ kerpiç kepi Y30a5

kepek Eledikten sonra kalburda kalan kabuk kırıntıları.

(Ar. nuḥāle) k. P35b6 [Y **söktü**]

kepenek Kepenek, yağmur yağdığında giyilen üstlük.

(Ar. lubbāde) k. P37a4

ker Makas.

(Ar. miḳrāz / c. meḳāriḳ / c. miḳrāz) k. Y32a5 [P **sındı**]

kervānsērāy (Far.) Han, otel. Dükân.

(Ar. ḥān / c. ḥānāt / c. ḥānān) k. P7a4

keregü Halka, hale.

→ ay keregüsi P3a5; kün k. P3a4

kerek Lazım, olması beklenen, icap eden.

kerek kim Layıktır!

(Ar. yenbeġi) k. P218b7 [Y **eyle kerek kim**]

kerek kim andaġ kılsañġ Sana (şu) yaraşır !

(Ar. nevluke) k. P58b1

→ eyle kerek kim Y321a7

kerey Ustura.

(Ar. mūsā / c. mevāsī) k. P32a9; Y35a5

kerīm (Ar.) Kerem sahibi, cömert. Hoşgörülü.

(Ar. kerīm) k. P150a8; Y178b2; Y204b6

kerīm bol- Bir şey aziz ve kıymetli olmak.

(Ar. kerume) k.-dı P167b8; Y204b5

kerīm kişi İyi, pek değerli. Azat edilmiş köle.

(Ar. ‘atīḳ / c. ‘itāḳ / c. ‘utekā’) k. Y81b2 [P, Y **āzād**]

kerīmlī/üg (Ar. + T.) Kerem sahibi, güvenilir kimse.

kerīmlig üstüvār er Güvenilir kişi.

(Ar. ‘aḳīdu’l-kerem) k. P201a12 [Y **kerīmlüg ‘ahdi**]

kerīmlüg ‘ahdi Güvenilir kişinin sözü.

(Ar. ‘aḳīdu’l-kerem) k. (kerīmlügniḡ ‘ahdi) Y257b3-4 [P **kerīmlig üstüvār er**]

kerin- Gerinmek, uzanmak, sünüp uzamak.

(Ar. temetṭā) k.-di P212b8

(Ar. isbeṭarra) k.-dı P218b2 [Y **kin bol-**]

kerinmek Sünme, uzama. Sıtma esnasında gerinme.

(Ar. muṭvā) k. P33b2; Y36b4

kergi Keser.

(Ar. ḳadūm / c. ḳudum) k. P32a3; Y34b4

kerkes (Ar.) Kerkenez kuşu. Akbaba için de kullanılır. Güney Amerika’ya mahsus bir çeşit akbaba.

(Ar. nesr / c. nusūr) k. Y51a7 [P **ḳara ḳuş**]

→ aḳ kerkes Y51b1; uluḡ k. Y51a7

kerpiç Duvar yapımında kullanılan bir tür malzeme.

kerpiç kepi Kerpiç kalıbı. Kerpiç taşımak için teskere.

(Ar. milben) k. Y30a5 [P **kep**]

→ aran yöresinde ḳoymış kerpiç Y2a2; bışıḡ k. Y30a5; bışmiş k. P28b5; ḥām k. P28b4, Y30a5;

uluḡ k. P28b5; yasanmış k. P9a6

kerpiççi Kerpiç yapan.

(Ar. mulebbin) k. P28b4; Y30a4

kerre (Ar.) Kere, kez.

→ kem kerre ura yitür- P62b6

kersen Sahan, çanak.

(Ar. cefne / c. cifān) k. P11b3; Y5b3

kes- 1. Parçalara ayırmak, doğramak, yarmak; kesip almak, devşirmek; bir miktar kesmek, kısaltmak, kırmak.

(Ar. veşera) “yığaçnı kesti” Y97b7 [P **kesgü birle kes-**; Y **tesmîr birle yar-**]

(Ar. cerame) “kesdi ḥurmā yığaçnı” P75b4 [Y **buta-**]

(Ar. ḳaleme) “kesdi turnaknı” P76b3

k.-ti Y87b7

(Ar. қатафе) “üzümni kesti” Y79a6 [P daldın kes-]

(Ar. betteke) “kesdi kulaqlarını” P194a6

k.-ti Y245b6

(Ar. ihteze) “kesdi başını” P206a2

(Ar. қаşша) “kesdi anıñg bürütını” P114a8

k.-di P114a8; (k.-ti) Y138b6; Y138b6

(Ar. тарра) “bıyıkın kesti” Y137b2

(Ar. cede‘a) “kesdi burnını” P158a9

k.-ti Y190b4

(Ar. қаşшара) “kesti ħācī saçıñdın” Y241b7 [P kısga kıl-]

(Ar. iħterafe) “kesdi mīvelerni” P205a3 [Y çopla-]

(Ar. şarame) k.-di P76a4 [Y buta-]

(Ar. cedde) k.-di P112a6 [Y buta-]

(Ar. betele) k.-di P73b4; (k.-ti) Y83a5

(Ar. vedeca) k.-di P82b2 [P, Y aç-]

(Ar. ħaseme) k.-ti Y86b4 [P kılıç birle kes-]

(Ar. bette) k.-di P78a2; (k.-ti) Y89b7

(Ar. ferā) k.-ti Y108b1 [P oñgarmak üçün kes-; Y til-]

(Ar. cebbe) k.-di P111b2; (k.-ti) Y135a5

(Ar. ħazze) k.-di P113b5; (k.-ti) Y138a1

(Ar. menne) k.-di P117a3; (k.-ti) Y142a7

(Ar. қата‘a) k.-di P160a1; (k.-ti) Y193a4

(Ar. teқатта‘a) k.-di P210b2

(Ar. қаллеме) k.-di P195a7; (k.-ti) Y247b4

(Ar. betera) k.-di P100a2; (k.-ti) Y120a4

(Ar. aħfā) k.-di P187a9; (k.-ti) Y234a7

(Ar. cezze) k.-di P113a1; (k.-ti) Y137a3

2. (Fare) Yemek, kemirmek.

(Ar. қараза) “kesdi sıçған tonını” P68b5

k.-ti Y75a1

3. Yürüyerek geçmek, aşıp geçmek, dolaşmak.

(Ar. cābe) “kesdi yābānnı” P117b7 [Y arқuru çık-]

(Ar. ictābe) “kesdi yābānnı” P206a13

4. Yoldan sapmak, körü körüne yürümek, yolu şaşırmaq.

(Ar. ‘asefe) “yābānnı kesti” Y78b5

(Ar. i‘tesefe) k.-ti Y269b3 [P yolsız yöri-]

(Ar. te‘assefe) k.-di P210b6

...

(Ar. tavā) “*yolnı kesti*” Y113a2 [P **yoy-**]

5. Sona erdirmek; hükme bağlamak.

(Ar. faşale) “*kesdi qađī huşūmetni*” P74b5

k.-ti Y85a1

6. Diğer şeylerden kes(il)mek, yoksun kalmak.

(Ar. bettele) “*kesti anı tañgrılığ için*” Y246a4 [P **hāliş kı1-**]

7. Hazfetmek, kaldırmak, silmek.

(Ar. ihtezele) k.-di P205b1

8. Kesişmek.

(Ar. şāreme) k.-di P202b2 [Y **kesil-**, **kesiş-**]

kese bıça bey^ç Kesin satış. Kati ahitleşme. ?

(Ar. bey^ç un betl) k. Y83a6 [P **kese bıçe bey**^ç]

kese bıçe bey^ç Kesin satış. Kati ahitleşme. ?

(Ar. bey^ç un betl) k. P73b5 [Y **kese bıça bey**^ç]

kese bıça şadağa Bir daha alınmamak üzere verilen sadaka. ?

(Ar. şadağatun betle) k. Y83a6 [P **kese bıçe şadağa**]

kese bıçe şadağa Bir daha alınmamak üzere verilen sadaka. ?

(Ar. şadağatun betle) k. P73b5 [Y **kese bıça şadağa**]

kesgen Kadı, hâkim.

(Ar. fayşal) k. Y85a2 [P **kesilgen huşūmet**]

kesgen kılıç Keskin, bükülmez kılıç.

(Ar. seyfun husām) k. Y86b4 [P **yitiğ kılıç**]

(Ar. suyūfun bevātir) k. Y120a4; (kesgen kılıçlar) P100a3

(Ar. şamsām = m^ç a. meşrafī) k. Y41a6

kesgü birle kes- Biçmek, doğramak.

(Ar. veşera) “*kesgü birle kesdi yığaçnı*” P83b1 [Y **kes-**, **tesmîr birle yar-**]

→ butağ kes- P218a1; daldın k.- P71a5; dostluğ k.- Y87a5; ininçe k.- Y139b2; inünçe k.- P114b8; kesgü birle k.- P83b1; kılıç birle k.- P75b7; kırak k.- P210b5; kışu k.- P193a9; kindek k.- Y137a7; köbek k.- P113a5; muharref k.- Y244a7; oñgarmak için k.- P91a4; oñgarmak için k.- P91a4; otun k.- Y265b1; otun k.- P59b2, Y62a6; siñgir k.- Y69a2; söz k.- P76a4; uzunınça k.- Y136b6; uzunluğınça k.- P112b7; yaş erken k.- P60a4, Y63a4

→ kalem kesgü yığaç Y29a2

→ kalem kesgüç P27b2

kesb (Ar.) Kazanma.

kesb kı1- Kazanmak, elde etmek; toplamak.

(Ar. kesebe) “*kesb kıldı mālını*” P60a8 [Y **kazğan-**]

kesb kılu yöri- Kendi başına gitmek.

(Ar. serabe) “*yörirdi yir içinde kesb kılu*” P96a1 [Y **yöri-**]

kesgüçi Kesici, kesen.

→ tırnak kesgüçi P13a6, Y8a6; yandağ k. P13a6

kesik bk. **kesü/ik**

kesil- 1. Katolunmak, parçalara ayrılmak, yarılmak, kırılmak

(Ar. inkażabe) “*kesildi yip*” P207b4

(Ar. inkaţa‘a) “*kesildi nirse*” P208a5

k.-di Y278b6

(Ar. inħazele) k.-di P208a9

(Ar. incezeme) k.-di P208a11

(Ar. inbette) k.-di P20a13

(Ar. tekażzabe) k.-di P209a12

(Ar. incezze) k.-di P208a14

(Ar. inferā) k.-di P208b6

(Ar. teşarrame) k.-di P211a10

2. Kesişmek.

(Ar. şāreme) k.-di Y261a6 [P **kes-**, Y **kesiş-**]

3. (Bir işte, ortaklıkta) Ayrılp dağılmak.

(Ar. tekaţta‘a) “*kesildi emr*” P210b2

4. (İp) İkiye bükülmek.

(Ar. inberame) k.-di Y279b2 [P **büktürül-**]

kesilgen huşümet Biten düşmanlık. Ayıran, ayırt eden hüküm.

(Ar. fayşal) k. P74b6 [Y **kesgen**]

kesilgen salkım Toplanmış meyveler, salkım.

(Ar. kıtf / c. kuţuf) k. P71a6 [Y **kesilmiş salkım**]

kesilmiş dostluk İlişkiyi kesme; bitirilmiş ilişki.

(Ar. şarīme) k. Y87a6 [P **söz kesişmek**]

kesilmiş salkım Toplanmış meyveler. Salkım.

(Ar. kıtf / c. kuţuf) k. Y79a6 [P **kesilgen salkım**]

kesilmiş tırnak Tırnak kesintisi; kesilmiş tırnak.

(Ar. kulāmet) k. P76b3

→ end<ā>mı kesilmiş Y18a2; pāre k. nirse Y193a5

kesiş- 1. Birbirinden kopmak, ayrılmak.

(Ar. tekaţa‘a) k.-diler P213b6

2. Kesişmek.

(Ar. şāreme) k.-ti Y261a6 [P **kes-**, Y **kesil-**]

3. Bir hususta anlaşmak (, ücret tayin etmek.).

(Ar. kâta‘a) “*kesişdi anıñ birle mundağ üze*” P202a3 [Y **muķāta‘a kııl-**]

→ söz kesişmek P76a5

kesliş- Kesişmek.

(Ar. teşāreme) k.diler P214a3

kesmelik Elbise askısı. *krş.* **kismelik**

(Ar. miğlāk / c. meğālīk) k. Y3a6 [P **kiliddān** , **kismelik**]

kesü/ik Kesik, kesilmiş.

kesük Kesik. Gerisinde zürriyeti olmayan.

(Ar. ebter) k. P134b6

kesük bol- Kesilmek.

(Ar. betira) k.-dı P134b6

kesü/ik ellig Eli kesilmiş olan.

(Ar. aqta^c) k. Y19a1 [P **kesik ellig**]; (kesik ellig) P20b7 [Y **kesük ellig**]

kesük hutbe Allah'ı hamdetmekle başlamamış hutbe.

(Ar. huṭbetun betrā') k. P134b6

kesük kulaklıg Kulağı kesik olan. Kulağı, kesilmiş gibi doğuştan küçük olan.

(Ar. aşlem) k. Y19b3

(Ar. cezmā) k. Y47b2

→ kulaklı kırığı kesük P48b6; siᅇgiri k. iᅇgen Y69a2; siᅇgiri k. iᅇgen ya tiwe Y147a6

ket- Gedik açmak, kırmak.

(Ar. şeleme) k.-ti Y86a5 [P **kedük kıl-**]

(Ar. şelleme) k.-ti P195a1; Y247a2

(Ar. şelle) k.-ti P115b5; Y140b3

(Ar. felle) k.-ti P116a3; Y141a3

ketil- Çentiklenmek, gedik açılmak.

(Ar. inşeleme) “*ketildi tam*” P208a11 [Y **kedük bol-**]

ketrül- Yükleniş götürmek.

(Ar. ihtemele) k.-diler Y270b1 [P **köç-**; Y **kal-**]

ketrülmiş ta^cām Bir yerden getirilen azık; yenmek üzere hazırlanan rızık.

(Ar. mīret) k. Y103a7 [P **ta^cām keltürgen**]

kettān (Ar.) Keten.

→ inçe kettān Y40b2; kalıᅇg k. P36a7

ketür- Tedarik etmek, sağlamak, (rızık için) getirmek. *krş.* **kelt/dür-**

(Ar. māre) “*ta^cāmı ketürdi*” Y103a7 [P **bir yirdin bir yirge keltür-**]

ketür Getir.

(Ar. helumme) k. Y58a1 [P **keltürgil**]

(Ar. ^caleyye) k. Y57b7 [P **ketürgil**]

ketürgen nirse Hediye, armağan olarak sunulan şey.

(Ar. ^curāze) k. (ketürgen nirseler) Y243a5 [P **hediye**]

ketürgil Getir!

(Ar. hāte) k. Y322a1 [P **keltür**]

(Ar. ^caleyye) k. P56b7 [Y **ketür**]

ketürgü vaqt Doğum günü; doğum zamanı.

(Ar. mīlād) k. Y92b2

→ aḥşamun ketür- Y228b5; aḥşık k.- P206b2, Y274a5; ekiz oğlan k.- Y221a7; eksük oğlan k.- Y211a7; emgekin k. Y264b1; ĩmān k.- Y222b7; kiçig oğlan k.- Y220b4; kin k.- P264b1; küfr k.- Y123a5; nirse k.- Y243a4; oğlan k.- Y97b1; öwkeke k.- Y104b2; öwkeke k.- Y115b1; öwkeke k.- Y210b5; öwkeke k.- Y216a4; öwkeke k.- Y216b1; taṅğa k.- Y148b4; taṅğa k.- Y218b2; umazğa k.- Y247a1; üzründü oğlan k.- Y210b7; yādınğa k.- Y240b6; yaqın k.- Y256a2; yāzınğa k.- Y214a1; (yazuğ) k.- Y142b5

kewçek Kalbur.

(Ar. minsef / c. menāsif) k. P10b3 [Y **seksenek**]

kewek Köpük.

→ buğra keweki P46a6; qazan k. P35a1; süt k. P36a1

kewiş Geviş.

(Ar. nişvār) k. P47b3 [Y **yim, onhār**]

(Ar. cerra) k. Y272a7 [P **kewşemek**]

kewşe- Geviş getirmek.

(Ar. neşvera) k.-di P217b13 [Y **onhār kı1-**; **yip siṅgir qoz-**]

(Ar. icterra) k.-di P205b14; Y272a6

kewşemek Geviş.

(Ar. cerra) k. Y272a7 [P **kewiş**]

keyd (Ar.) Tuzak, hile.

keyd kı1- Ayağını bukağı ile bağlamak.

(Ar. kāde) k.-dı P87a1; Y103a1

keyd kı1ış- Birini aldatmak.

(Ar. kāyede) k.-tı Y263b3 [P **destān kı1-**]

keyd/tür- 1. (Elbise) Giydirmek. *krş.* **kezir-**, **kızdı/tür-**, **kizi/tür-**

(Ar. elbese) “*ton keydürdi*” Y215b3 [P **kızdır-**]

(Ar. kesā) k.-di Y155a2 [P **kızdır-**]

2. (Mızrağa demirini) Geçirmek, takmak.

(Ar. senne) “*yariğ keydürdi*” Y142a4 [P **kızdır-**]

→ köṅlek keydür- Y315a5; ḥil‘ at k.- Y190b7

→ bürük keytür- Y242b3

keylleŝ- (Ar. + T.) Değişmek, değış tokuş etmek.

(Ar. kāyele) k.-di P203a12 [Y **ölç-**]

keytür- *bk.* **keyd/tür-**

keyvān (Far.) Satürn, Zuhul.

keyvān yılduz Satürn gezegeni, Zuhul yıldızı.

(Ar. zuḥal = f. müŝterī = f. mirrīḥ = f. ‘ uṭārid = f. zuhre) k. P3a7

kez Ok gezi.

(Ar. fuvğ / c. efvāk) k. Y42b4 [P **oğ kezi**]

kez kııl- Oka gez koymak.

(Ar. fevveka) k.-dı P198b5; Y253a3

kezi sınık bol- (Okun) Gezini kırmak.

(Ar. feviqa) k.-di P149b3 [Y **kezi yarıl-**]

kezi sınık oq Gezi kırılmış ok.

(Ar. efvaq) k. P149b3 [Y **sınık kezig**]

kezi yarıl- (Okun) Gezi(ni) kır(ıl)mak.

(Ar. feviqa) k.-dı Y177b1

→ oq kezi P44b8, ya kezi P44b3

kez Çok, pek.

kez kıızıl Kıpkızıl.

(Ar. aḫmeru k̄anī) k. P153b8 [Y **inḡen kıızıl**]

kez sarıg bol- (Renk) Çok sarı yahut halis olmak.

(Ar. feka‘a) k.-dı P105a6 [Y **yaldıra-; doruḡ bol-**]

kez seci‘ ayḡan er Sözü daima kafiyeli söyleyen adam.

(Ar. raculun seccā‘) k. P19a3 [Y **seci‘ ayḡuçı er**]

kez sor- İyice araştırmak.

(Ar. neḡqabe) k.-dı P189b5 [Y **sor-**]

kez yaḡlaḡan er Kıraatte hata eden adam.

(Ar. raculun laḡḡan = m. laḡḡāne) k. P161a8 [Y **peyveste yaḡılḡan er**]

kez- Gezmek, dolaşmak.

keze yöri- Memleketleri gezip ahaliyi zilletle istila etmek.

(Ar. devvaḡa) k.-di Y252a1 [P, Y **çewrün-**]

kez- Elbise giymek. *krş.* **ked-, kiy-, kız-**

(Ar. lebise) k.-ti Y160a2 [P **kız-**]

kezgü ton Giyilen şey, giysi.

(Ar. libs = m. melbes = m. libās = m. lebūs) k. Y160a2 [P **ton**]

→ ... **kez-** Y319a2; **cübbe** k.- Y291b2; **etük** k.- Y292a4; **könḡlek** k.- P210a8, Y286b6; **na‘1** k.- Y275b1; **na‘ leyn** k.- Y271a2; **tiz ton** k.- Y319b7; **yarıḡ** k.- Y307b7; **yas tonı** k.- P209a9, Y283a5; **yip etük** k.- Y317b2; **yip etük** k.- Y319b6

→ **künde kezer ton** P37a4; **künde k. ton** P205a12

kez-bānū (Far.) Bir yeri idare eden kadın. Bir yerde söz sahibi olan soylu kadın. Mehri pahalı olan kadın.

(Ar. mehīre / c. mehāyir) k. P23b6 [Y ...]

kezik Gedik, gez.

→ (ya) **keziki** Y42a6

kezik 1. Geyik, karaca. *krş.* **kedik**

(Ar. zaby) k. P67a7 [Y **ıwık**]

2. Yabani hayvan.

(Ar. vahş) k.+ni P68a2

(Ar. vahşī / c. vahş / c. vuḥūş) k. P49a2; Y47b7

3. Av, avlanan şey.

(Ar. şayd) k. P172a4; Y210b5

k.+ni P204b9

kezik taķı aķ eşek yelni Yaban hayvanın, atın meme ucu, memesi.

(Ar. ṭubā / c. aṭbā) k. (kezikniṅ taķı aṭniṅ eşekniṅ yelni) P49a1

→ awlanmış kezik Y72b5; awlanmış k. P68a2, Y74a2; azıḡlıḡ k. P49a8, P68a6, P216a2, P217a5, Y48a6, Y74a6; ilingen k. P131b4; yırtılmış k. P67a5

keziklig Uzun temrenli ok. Uzun temren.

(Ar. mişķaş) k. Y42b2 [P **uzun başaķ**]

kezir- Giydirmek. *krş. keyd/tür-; kızdi/ür-, kizi/ür-*

→ yip edük kezir- P217b8

kezlig Gezli, gezi (...) olan.

→ sınıķ kezig Y177b2

ķible (Ar.) Kābe'nin bulunduğu yön.

(Ar. ķible) ķ.+ḡa P215a12; (ķ.+ķa) Y307b1

ķible yeli Güney rüzḡârı.

(Ar. cenūb) ķ. P4a6

ķihla- (Yılan) Aḡzıyla fisıldamak.

(Ar. faḡḡa) “*ķihladı yılan*” P78b8 [Y **ḡaķır-**]

ķıķanış- Övünmek, rekabet etmek.

(Ar. sāḡale) ķ.-dı P202a12 [Y **öḡün-**]

ķıķır- Çok ses çıkarmak, bağırarak.

(Ar. şavvate) ķ.-dı Y251b3 [P **çaķır-**]

ķıl 1. Tüyden yapılmış.

ķıl murunduķ Kılılardan yapılmış bir halka olup devenin burnuna geçirilir ve yularla bağlanır.

(Ar. ḡizāme / c. ḡazāyim = m. ḡuṭām / c. ḡuṭum = m. zimām / c. ezimme) ķ. Y45a6 [P **burunduķ; Y buylu**]

2. Ut teli.

(Ar. vetere / c. evtār) ķ. Y32b4 [P **barbaṭ ķılı**]

→ bağarsuķ ķıl P30b1, Y32b5; yipek ķ. P30b1, Y32b5

→ barbaṭ ķılı P30b1

ķıl- 1. Bir şeyi yapmak, işlemek.

(Ar. fe' ale) “*ķıldı anı kõṅḡli ḡoşı birle*” P85b7

ķ. P195a7

ķ.+ḡanniṅ Y244a1³¹⁸

³¹⁸ Serbest çeviri: Ar. şeffe' ahu'l-emri fi'z-zenb / beg şefā' atin ḡabūl ķıldı yazuķ ķılḡanniṅ

ķ.-dı P138b1; P160b9; Y101a5; Y162a6; Y194b4
ķ.-dım P218b7; Y321a7
ķ.-sa sen Y106a7
ķ.-saŋg P89b2, 3; P92b7; P147b9; P218b7³¹⁹; Y106b2; Y110b5; Y175a6; Y321a7
ķ.-maķġa P218b8³²⁰; (ķ.-maķķa) Y247b4; Y321b2, 6
ķ.-u P86a3 [Y birle]; P147a1; P171b2; P218b11; Y174a3; Y209b5
ķ.-ur P94a3; Y112a6

(Ar. ce^c ale) ķ.-dı P160b4; Y194a4

2. Hâlini deġiřtirmek, bir hâlden diġer bir hâle sokmak.

(Ar. şayyare) ķ.-dı P199b1; Y254a7

3. Savaş vb. şer ve fitne izhar etmek.

(Ar. nâşabe) ķ.-dı P201a7 [Y **ķopar**-]

ķılmaġıl Bırak, yapma!

(Ar. meh) ķ. P56b9 [Y **akŗu**]

ķılmıř İhsan, iyilik.

(Ar. řanī^c at) ķ.+ıŋga P89b4; Y106b3

→ ... ķ.- P115b5; ... ķ.- Y186a6; âbādān ķ.- P101b8; âbādān ķ.- P156a7; âbādān ķ.- P188b9; âbdān ķ.- Y236b6; âbdān ķ.- Y285a2; âbdest ķ.- P211b11, Y292b4; âbzān ķ.- Y83a3; ‘âciz ķ.- P175a5, Y215a4; ‘âciz ķ.- P184b3; ‘âciz ķ.- P189a1; ‘âciz ķ.- P192a4, Y242a6; aç ķ.- Y114a3; açuķ ķ.- P154b6; açuķ ķ.- P172a2; açuķ ķ.- P172b5; açuķ ķ.- P190b8, Y240a2; açuķ ķ.- Y189a4; açuķ ķ.- Y224b5; açuķ ķ.- Y232b7; açuķ ķ.- Y235a1; açuķ ķ.- Y239a3; açuķ ķıldı Y243a1; ‘adem ķ.- P179b4; ‘âdet ķ.- P206b2; âdīne ķ.- P193a1; ‘adl ķ.- P202a12; ‘adllık ķ.- P177a9; awıncalıġ ķ.- Y215a7; ‘afv ķ.- P127a6, Y156b6; ‘afv ķ.- P155b4, Y186b2; ‘afv ķ.- P187a4; ‘afv ķ.- P187b1, Y234b2; ‘afv ķ.- Y187b5; âġāh ķ.- P180a1; âġāz ķ.- P215b8; aġıl ķ.- Y267a2; aġın ķ.- P175a9, Y215b2; aġır aġruķ ķ.- Y246a6; aġır sōkel ķ.- Y217b6; aġır ķ.- P194b2; aġu ķ.- P116b1; ‘ahd ķ.- P134a6; ‘ahd ķ.- Y257b3; ‘ahd ķ.- Y257b4; aġmaķġ/ķa nisbet ķ.- P193b6, Y245a2; ‘aksinçe ķ.- Y72b1; alçaķlıġ ķ.- P128b7; alçaķlık ķ.- P89b4; alçaķlık ķ.- Y190b7; ‘alem ķ.- P185b5; ‘alem ķ.- P192a4; ‘alemlıġ ķ.- Y231b2; ‘alemlüg ķ.- Y242a6; alplık ķ.- P201b8, Y258b7; alplık ķ.- P210a13; alplıkġ/ķa nisbet ķ.- P193a3, Y243b7; ‘amm ķ.- P116b4; ‘amden ķ.- P209b8; ‘amel ķ.- P162a4; anuķ ķ.- P173a4; anuķ ķ.- P173a9, Y212b5; anuķ ķ.- P180b7, Y223b3; anuķ ķ.- Y254a1; anuķluk ķ.- Y242a6; arıġ ķ.- P190a9, Y239a6; arıġ ķ.- P191b2, Y241a5; arıġ ķ.- P193b5, Y244b7; arıġ ķ.- Y243a1; arıġ ķ.- Y255b4; arıġ ķ.- Y255b7; arık ķ.- P177a9; arık ķ.- P187a6; arık ķ.- P188a4; arık ķ.- P75a6; arık ķ.- P80b3; ‘arīm ķ.- Y216b4; arıkanı yaġır ķ.- Y69a3; art hâcet ķ.- Y152b6; artuķ ķ.- P2b2; artuķ ķ.- P2b3; artuķlık ķ.- P211a4; artuķsı namāz ķ.- P212a11, Y294a6-7; aruķ ķ.- Y218b1; aruķ ķ.- Y234a4; aruķ ķ.- Y235b3; aruķ ķ.- Y85b4; aruķ ķ.- Y93b3; ‘arza ķ.- P119b8, Y146a5; ‘arza ķ.- P68a9, Y74b3; ârzü ķ.- Y77a4; âsān ķ.- P197b4, Y251a5; âsān ķ.- P198b2, Y252b5; âsān

³¹⁹ <ķılsāŋg>

³²⁰ ķıl<maķġa>

.- P199a3; sn .- Y246b2; sn .- Y253b6; snetlik .- Y215b7; snlik .- P175b5; snlik .- P203a2, Y262b5; snlik .- P212a10; snlik .- P213b11; snlik .- Y260b6; asıg .- P160a7; aşılık .- P124a1; aşak .- P68a5, Y74a5; aşak .- Y139a3; aşikre .- P157a9; aşikre .- P174b3; aşikre .- P180a7, Y222b6; aşikre .- P185b7, Y231b5; aşikre .- Y258a1; aşikre .- Y260a4; aşık .- P182b9, Y227a3; aşık .- P216a10; aşık .- P89a7, Y106a2; aşık .- Y312a5; aa .- P186b2; aa .- Y65b6; avz .- P64a7; awunalıg .- P175a7; awunasız .- P182b4; awurdalık .- P108b7; awurtalık .- Y131b7; ayb .- P190a8; ayb .- P210a8; ayb .- Y101a6; ayb .- Y106a2; ayb .- Y106b7; ayb .- Y108a4; ayb .- Y195b7; ayb .- Y254a7; ayb .- Y71a3; ayb .- Y71a7; ayblıg .- P89b8; ayblig .- P199a6; ayblig .- Y248a6; az .- P196b8, Y250a1; azd .- P178a1, Y219a6; azd .- P196a8; azd .- Y249a4; azgırlık .- Y135a2; azık .- Y252a2; azık .- Y293b7; azne .- Y243b5; azz .- P181a6; azz .- P196a9; azz .- Y249a6; azrı .- P66a1; azu .- P198a4; bb bb .- P197b8; bb .- Y251b2; baha .- P123a4; baha .- P206b7; bahane .- P206a7, Y273a3; bahane .- P212b13; bahası birle nişn .- P109b7; başs .- Y257b1; başıl .- P178a9; başıllık .- P141a6, Y166a3; başıllık .- P202b7, Y261b7; başıllık .- P78b6; başıllık .- P82a3, Y95b6; başıllık .- Y220a2; başışs .- P174b5; baştlıg .- P173a5, Y212b1; bamak uun hle .- Y306b5; bksiz .- Y213b3; bksiz .- Y217b3; bng-i namz .- P195b2; bar .- P182a6, Y226a3; bar .- P199a2; barın .- Y306b3; barmaq birle (saış) .- Y66a4; başnı aşak .- P218a5; başnı yngl .- Y210a7; başlıg .- P154b8, Y185a4; başlıg .- P76b5, Y88a3; btl .- P175a3, Y215a3; btl .- P175b4; btl .- P178b1, Y220a3; btl .- P187a8; btl .- Y215b6; btl .- Y216a3; bay .- P188a4, Y235b4; bayram .- Y254a5; bzırgnlik .- Y120b1; bedbaht kıldı P187b3; bedel .- P211a1; bedel .- Y220a2; bedel .- Y307a6; beglik .- Y120a2; beglik .- Y285a6; bekilik .- P217b12; bekilik .- Y259a7; belglg .- Y241a3; belglg .- Y79b3; belgsiz .- P127a6; belgsz .- Y221a7; berber .- P74a6; berber .- Y262a3; berber .- Y265a2; berberlik .- Y263a4; bereketsiz .- Y194a3; berurdrlık .- Y244a3; berk .- P180a4, Y222b1; beyn .- P187b8; beyn .- P199b6; beyn .- Y243a1; beyn .- Y62b1; beyt .- P203a11; bezbaht .- Y234b4; bezırgnlik .- P100a6; bıınnı yıne .- P191b2; bilmezge nisbet .- P194b3; bina .- P92b8, Y110b6; bina .- Y276b4; birer .- P180b3; bıryn .- P62b9; bıryn .- P72a8; bıryn .- P92a6; bıryn .- P94b2; bı-zr .- P189a2, Y237b2; bı-zr kıl- P171a3; bı-zrlık .- P209a5; bı-zrlık .- P213a5; bor .- P89b5; boynaulık .- P66a5; boynaulık .- P99a3; boyun smezlik .- Y118b6; boyun smezlik .- Y196b5; boyun smezlik .- Y234a7; boyun smezlik .- Y257b4; bulanu .- Y242a2; bulıt .- Y232a5; bulun .- P205b8, Y271b2; bulun .- Y107a5; bulun .- Y169a3; bhtn .- Y184b3; bsthlik .- Y283a5; bsthlik .- Y298b4; cdlık .- P157a7; chillıka nisbet .- Y246a6; czlk .- Y189a3; cvizne .- P173a2, Y212a5; cvizne .- P190b3, Y239b3; cefa .- P127a1; cehd .- Y266a6; cem .- P173a1; cem .- P189a6, Y237a6; cem .- P193a2, Y243b5; cem .- P207a11, Y276b5; cem .- P207a14; cem .- Y108b1; cem .- Y108b3; cem .- Y112b2; cem .- Y142a1; cem .- Y146b6; cem .- Y253b4; cem .- Y267b7; (erig) cem .- Y311b4; cem .- Y314b4; cevb .- Y228a; cevb .- Y301b5; ceveln .- P198b7; ceveln .- Y149b1; cezm .- P75b4, Y86a7; cezr .- Y125b1; cid .- P78b9, Y91a4; cima .- P202b13; cima .- P147b2, Y174b6; cima .- P151a6, Y180a2; cima

ķ.- P158a8, Y190b3; cimā^c ķ.- P187a5; cimā^c ķ.- P212b7; cimā^c ķ.- P92b9, Y110b7; cimā^c ķ.- Y105b4; cimā^c ķ.- Y257b7; cimā^c ķ.- Y259b1; cimā^c ķ.- Y262b2; cimā^c ķ.- Y73a3; cimā^c ķat<ında> ħadeş ķ.- P217b14; cināyet ķ.- Y235b3; cināyetķa nisbet ķ.- Y253b4; cuvāmerdlik ķ.- P118b7; cuvāmerdlik ķ.- P124b6; cuvāmerdlik ķ.- P124b6; cuvāmerdlik ķ.- P155a8; cūft ķ.- P183b9, Y228b4; cūft ķ.- Y192a7; cūft ķ.- Y262b7; cūmle ķ.- P178b3, Y220a6; cūmerdlik ķ.- P203b3; cūmerdlik ķ.- Y144b3; cūmerdlik ķ.- Y153a5; cūmerdlik ķ.- Y153a5; ķerb ķ.- P217a9; ķöplüg ķ.- Y233a6; ķukur ķ.- Y249a3; dād ķ.- P176a2, Y216a6; dād ķ.- P74a5, Y84a3; dād ķ.- Y233a3; dārū ķ.- P125b6; dārū ķ.- Y257a6; da^c vī ķ.- P205b4, Y271a1; da^c vī ķ.- P207a4; def ķ.- P109a6; def ķ.- P111b3, Y135a6; def^c ķ.- P153a7; def^c ķ.- P158b5, Y191a3; def^c ķ.- P201b14, Y259b2; delū ķ.- Y287a3; deŋirlik satıg ķ.- P193b8; dervīş ķ.- P184b3, Y229b5; dervīş ķ.- Y221b7; destān ķ.- P203a11; devletlīg ķ.- Y230b1; dostlik ķ.- P203b9; dostluk ķ.- Y264b7; du^c ā ķ.- Y155b7; du^c ā ķ.- Y237b3; duruğ ķ.- Y259a5; dürüst ķ.- Y249a2; dūşmānlik ķ.- Y243a2; dūşmānlik ķ.- Y257b1; dūşmānlik ķ.- Y262a4; dūşmānlik ķ.- Y264a5; dūşmānlik ķ.- Y265a3; dūşmenlik ķ.- P161b5; dūşmenlik ķ.- P214b8; dūşmenlik ķ.- Y262a1; dūşmenlik ķ.- Y63b3; dūşmenlik ķ.- P60b1; dūşvār ķ.- P191b4; (dūşvār) ķ.- Y241a7; dūşvārlik ķ.- Y258b2; edgū ķ.- Y252a2; edgūluk ķ.- Y259b5; egri ķ.- P198a2, Y251b6; eksük ķ.- Y249b3; endāze ķ.- P104a2; endāze ķ.- P63a7; endāze ķ.- P93a8; endāze ķ.- Y102a2; endāze ķ.- Y154a4; endāze ķ.- Y231a5; endāze ķ.- Y241b6; endāze ķ.- Y69b3; endīşe ķ.- P191b7, Y241b5; endīşe ķ.- P197b6, Y251a7; endīşe ķ.- P210a2; endīşe ķ.- P210b13; eşer ķ.- P190b8, Y240a4; eşer ķ.- P89a2, Y105b3; eşer ķ.- Y108a5; ezgū beyān ķ.- P192b2; ezgū cezā ķ.- Y106b3; ezgū du^c ā ķ.- P126b3; ezgū endīşe ķ.- Y310a3; ezgū ķ.- P198a4; ezgū ķ.- Y228b7; ezgūlik ķ.- P145b8; ezgūlik ķ.- P159b4; ezgūlik ķ.- P181b5; ezgūlik ķ.- P188a8; ezgūlik ķ.- P188b4; ezgūlik ķ.- P90a6; ezgūlik ķ.- P95b3, P180a3; ezgūlüg ķ.- Y222a7; ezgūlüg ķ.- Y236a7; ezgūluk ķ.- P204b14, Y269a2; ezgūluk ķ.- Y107a6; ezgūluk ķ.- Y114a6; ezgūluk ķ.- Y172b2; ezgūluk ķ.- Y225a2; ezgūluk ķ.- Y311a3; ezgūlücke ķaşd ķ.- Y173a5; erdem ķ.- Y235a1; erklig ķ.- P192b7, Y243b1; erklig ķ.- P200b9; erklik ķ.- Y247a3; erklik ķ.- Y254a6; esīr ķ.- Y67a1; eski ķ.- P103b2; eski ķ.- Y212a3; faħr ķ.- P157b3; faķīħ ķ.- P195b8, Y248b1; fāl ķ.- P101a1, Y121a7; fāl ķ.- P211a3; fāl ķ.- P88b6, Y105a5; fāriğ ķ.- P193a7, Y244a5; fārīza ķ.- P192b6, Y243a6; fārīza ķ.- P204b10, Y268b2; fārīza ķ.- P68b1, Y74b4; fāsıķğa nisbet ķ.- P194a4; fāsıķlıkķa nisbet ķ.- Y245b3; fedā ķ.- P200a4, Y255a6; fermān-berdārlik ķ.- P119a7; fermān-berdārlik ķ.- P121a3; feryād ķ.- P138a8; fesād ķ.- P124a3, Y152b1; fevt ķ.- P183b6, Y228b1; ğāfil ķ.- P178b5, Y220b1; ğāib ķ.- P199a6, Y254a2; ğalatğa nisbet ķ.- P192b8; ğalatķa nisbet ķ.- Y243b2; ğalebe ķ.- P212a11; ğalebe ķ.- P89b7; ğālib ķ.- P189b2; ğālib ķ.- Y237b7; ğammāzlik ķ.- Y110b4; ğammāzlik ķ.- Y111b7; ğammāzlik ķ.- Y95b2; ğamz ķ.- Y256a4; ğanīmet ķ.- P143a9; ğanīmet ķ.- P183b2; ğāret ķ.- P154a9, Y184a7; ğāret ķ.- P184a9, Y229b1; ğāret ķ.- P203a5, Y263a3; ğāret ķ.- P204a3, Y265b7; ğāret ķ.- P213a8; ğāret ķ.- Y298a3; ğārgā ķ.- P217a6; ğārgā ķ.- Y315b4; ğārgā ķ.- P218a6, Y319b1; ğāribluk ķ.- Y265b3; ğavğa ķ.- P217b7; ğāyt ķ.- P212a11; ğayret ķ.- P150a5; ğ<ıy>bet ķ.- P206a14; ğīle ķ.- P127b3; ğīle ķ.- P127b3; ğīle ķ.- P212b11; ğısl ķ.- P205b3, Y270b6; ğümānlig iş ķıldı Y231a3; ğümānlig ķ.- Y101a1; ğacāmet ķ.- P205b5, Y271a3; ğācetlig ķ.- P171b9, Y210b1; ğācetlig ķ.- P183b8, Y228b3; ğacil ķ.- P198a7; ğacīl ķ.- Y252a6; ğacr ķ.- Y120b5; ğades ķ.- Y211a6; ğakk ķ.-

Y140a4; ħal' k.- Y191a2; ħālī k.- P187b8; ħālī k.- P200b3 ; ħālīfe k.- P215b9; ħālīş k.- P175b3, Y215b5; ħālīş k.- P194b1; ħālīş k.- P201b10; ħalvet k.- P128a5; ħām k.- Y273b3; ħām k.- Y310b2; ħamle k.- P112b4, Y136b3; ħamle k.- P113b2, Y137b5; ħamle k.- P119b7; ħamle k.- P122a9, Y150a3; ħamle k.- P126b1; ħamle k.- P202b11; ħamle k.- P203a7; ħamle k.- P73b8; ħamle k.- P73b8, Y83b3; ħançere k.- Y243b6; ħaps k.- P100b2; ħ'ār k.- P181b4; ħ'ār k.- P196b7; ħarāb k.- P189a7, Y237b1; ħarām k.- Y121a1; ħarām k.- Y247a3; ħarc k.- P178a4, Y219b3; ħarīşlık k.- Y171a2; ħarīdrārlik k.- P203a9; ħarīz k.- P192b3; ħāş k.- P187b1, Y234b2; ħāş k.- P206a2; ħāş k.- P215b4, Y306a3; ħāş k.- Y138b4; ħāş k.- Y308b7; ħāşşa k.- P114a6; ħāşıl k.- P194b3, Y246a6; ħaşıyy k.- P207a2; ħasıyy k.- Y275b6; ħaṭā k.- P141b3; ħaṭā k.- P171a4, Y209a4; ħaṭāka nisbet k.- P189a4, Y237a3; ħaṭāka nisbet k.- P193b1; ħaṭāka nisbet k.- P195b6 Y248a5; ħatm k.- P205b6; ħatm k.- P76a1, Y86b7; ħatm k.- Y80a5; ħavāle k.- P185a1, Y230a7; ħavīclıg k.- Y240a5; ħayrān k.- P154b2; ħāzır k.- Y213b5; ħazīne k.- P77a8; ħazīre k.- P204a12; hecā k.- P124a9; hecā k.- Y295b7; hediyye k.- P176a8; helāk k.- P173b7; helāk k.- P175a8; helāk k.- P177a1; helāk k.- P178a8; helāk k.- P183a1; helāk k.- P183a2; helāk k.- P184a4; helāk k.- P185b3; helāk k.- P186b3; helāk k.- P188a4; helāk k.- P196a1; helāk k.- P198a3; helāk k.- P215b13, Y307a5; helāk k.- P217a6, Y315b4; helāk k.- P217b1; helāk k.- Y107a6; helāk k.- Y120b2; helāk k.- Y153a3; helāk k.- Y153a3; helāk k.- Y240b3; helāk k.- Y240b4; helāk k.- Y64a2; helāk k.- Y83b5; ħelāl k.- P196b6, Y249b5; ħelāl k.- Y225a1; hemz<e> k.- Y71b1; hemze k.- P66a7; hendese k.- Y315a1; hendese saķışı <k.-> P216b13; hezīmet k.- P116a3, Y141a2; ħıyānet k.- P114a4, Y138b2; ħıyānet k.- P116a2; ħıyānet k.- P123a9, 151b2; ħıyānet k.- P206b8; ħıyānet k.- P64b4, Y69a4; ħıyānet k.- P87b2, Y103b3; ħıyānetga nisbet k.- P199a2; ħıyānetlıg k.- Y308b7; hicret k.- P201b8, Y258b5; hiev k.- Y152b7; ħıdmet k.- P109b1, Y132b3; ħıdmet k.- P110b8, Y134a6; ħıdmet k.- P111a9, Y135a3; ħıkāyet k.- P92a5, Y109b7; ħılāf k.- P177a2, Y217b5; ħīle k.- P206b6; ħīle k.- P211a5; ħ'īşāvendlık k.- P84b4; ħıṭāb k.- Y256b6; ħıyānet k.- Y274b7; ħor k.- Y225a2; ħor k.- Y231a2; ħor k.- Y233b4; ħor k.- Y240b2; ħor k.- Y249b7; ħoş k.- P185b2, Y231a4; ħoş k.- P199a6, Y254a2; ħoş k.- P203a10; ħoş k.- Y256a6; ħoş yızıgılıg k.- Y241b1; ħoş yızıgılıg k.- Y244b4; ħoş yızlıg k.- P191b4; ħoş yızlıg k.- P193b3; ħoşlık k.- P209a10; ħoşluk k.- Y263b3; ħoşnūd k.- P172a1, Y210b1; ħoşnūd k.- P187a4, Y234a1; ħoşnūd k.- Y275b6; ħūb k.- P102b8; ħuccet k.- P205b12, Y272a3; ħukm k.- P205b6 Y271a5; ħul' k.- P158b4; ħuner k.- P187b6; ħüccet k.- P181b3; ħükm k.- P109a9, Y132b2; ħükm k.- P175b3; ħükm k.- P91b3, Y109a3; ħükm k.- Y246b1; ħükm kıldı P194b5; ıwa k.- Y249a6; 'ıyd k.- P199a8; 'ıbāret k.- P191b3, Y241a6; icābet k.- P189b6; icābet k.- P204a2, Y265b6; icābet k.- Y255a2; iç kāmēt k.- P185a7, Y230b7; iglig k.- P114b4; iglig k.- P175b6; iglig k.- P177a3; iglig k.- P181b7; iglig k.- P192b6; iglig k.- P196b8; iglig k.- Y193a2; iglig k.- Y226b5; iĥsān k.- Y202a7; iĥtiyāṭ k.- Y274b1; ikāmēt k.- Y230b6; iki kāt k.- P177a8, Y218a6; iki kāt k.- P193b2, Y244b3; iki kāt k.- Y256a4-5; iki yarım k.- P101a9, Y122a1; iki yarım k.- Y244a2; iki yarım k.- Y244b7; iki yarım k.- Y258a6; iki yarım k.- Y260a4; ikrār k.- P181a4, Y224a4; ikrār k.- Y142b5; ikrār k.- Y269b2; 'ılāc k.- P201a8; 'ımāret k.- Y122b3; imāmētlik k.- Y141a6; imāmlik k.- P116a6; imān k.- P180a1; imin k.- Y222a6; imlā k.- P181b8; imlā k.- Y225a7; imlā k.- P188a1, Y235a6; imlā k.- P216b1; inġen körksiz k.- P176b3; inkār k.- P212b2; inkār k.- P215b3; inkār k.- Y159a5; inkār k.-

Y215a2; inzāl kı.- P179a5; iriglig kı.- P202b4; iriglik kı.- P193b4, Y244b5; iriglik kı.- Y243b4; iriglik kı.- Y261b3; isnād kı.- P173a6, Y212b1; isrāf kı.- P177a5; istibrā kı.- P215a2, Y304a3; istincā kı.- P216a12, Y312b3; istincā kı.- Y310b7; istiṣnā kı.- P196b6, Y249b6; istiṣnā kı.- P211b7; istiṣnā kı.- Y264b1; iş kı.- Y167a3; iş kı.- Y187a3; iş kı.- Y192b3; işāret kı.- P182a3, Y225b7; işāret kı.- P184a7, Y229a5; işāret kı.- P188b4, Y236a7; işāret kı.- P65b8, Y70b5; işāret kı.- P66a1, Y71a1; işāret kı.- P93b1, Y111b3; itāb kı.- P201a5, Y257a1; i' tibār kı.- Y267b1; itig kı.- P200b3; i' timād kı.- P204a10, Y266b4; i' timād kı.- Y238b3; i' timād kı.- Y253a7; i' tikād kı.- P204a9, Y266b3; ittifāḳ kı.- P176a7; ittifāḳ kı.- P213b9; ittifāḳ kı.- P214a9; iwni ābādān kı.- P73b2; izāfet kı.- Y231b7; ḳabūl kı.- P142a3, Y167a5; ḳabūl kı.- P181a1, Y223b7; ḳabūl kı.- P211a4; ḳabūl kı.- P211a9; ḳabūl kı.- Y143a4; ḳabz kı.- Y74b6; ḳadaşlıḳ kı.- Y256b7; ḳadrsiz kı.- Y316a5; kāhillik kı.- P214a1, Y300b1; ḳahr kı.- P160a4, Y193a7; kāle birle satıḡ kı.- Y259a4; ḳalṭebānlık kı.- P119a7; ḳaltaḳlık kı.- Y145b1; ḳamlık kı.- P111a7, Y135a1; ḳanā'at kı.- P129a4; ḳanā'at kı.- P139a1, Y163a2; ḳanī'lık kı.- P211b4; ḳara kı.- P198a5, Y252a3; ḳaraṅḡḳu kı.- P175b2; ḳaraṅḡḳu kı.- Y215b4; ḳaraṅḡḳu ḳarār kı.- Y152b4-5; ḳarār kı.- P195b3; ḳarār kı.- P218b5, Y321a3; ḳarār kı.- P97b6; ḳarār kı.- Y308b5; ḳarār kı.- Y319a3; ḳarār kı.- Y92a3; ḳarār kı.- Y98a3; ḳarārsız kı.- P178a2; ḳarārsız kı.- Y308b6; ḳarārsız kı.- Y309a3; ḳarārsız kı.- Y316b4; ḳarı kı.- P195b1, Y247b6; ḳarı kı.- P199a5, Y254a1; ḳaşd kı.- P116b7; ḳaşd kı.- Y266b4; ḳaşd kı.- Y292b4; ḳatıḡ melāmet kı.- P193a5, Y244a2; ḳatıḡ öwke kı.- Y164a1; ḳatıḡ rāyılık kı.- P194a7; ḳatıḡ kı.- Y212b6; ḳatıḡlık kı.- P115a6, Y140a2; ḳatıḡlık kı.- P165b3; ḳatıḡlık kı.- P202b7, Y262a1; ḳatıḡlık kı.- Y223a7; ḳatıḡlık kı.- Y234b1; ḳatuklık kı.- P75b1; ḳavī kı.- P199a8; ḳavī kı.- P201a1; ḳavī kı.- P69a3, Y75b4; ḳavī kı.- Y91b2; ḳavī kı.- P112b3; ḳavī kı.- P196a6; ḳavī kı.- Y249a6; ḳazā kı.- Y109a4; ḳazḡulıḡ kı.- P110a8; ḳazḡulıḡ kı.- P116b5; ḳazḡulıḡ kı.- P117a9; ḳazḡulıḡ kı.- P96b1; ḳazḡulug kı.- Y133b5; ḳazḡulug kı.- Y139a4; ḳazḡulug kı.- Y141b7; ḳazḡulug kı.- Y142b6; ḳazḡulug kı.- Y152b5; ḳazḡulug kı.- Y217b2; ḳazḡulug kı.- Y225b3; ḳazḡulug kı.- Y268b1; ḳazḡusız kı.- P200b4; kedük kı.- P75b3; kendü köṅgli birle kı.- Y257b7; kendü öziṅge dārū kı.- Y304a1; kesb kı.- P60a8; keyd kı.- P87a2, Y103a1; kez kı.- P198b5; kez kı.- Y253a3; ḳısgā kı.- P182b2; ḳısgā kı.- P191b9; ḳısmet kı.- P195a7; ḳısmet kı.- Y261a6; ḳısmet kı.- Y307b7; ḳıwırcuḳ kı.- P190b3, Y239b3; ḳıyās kı.- P87b3, Y103b3; ḳıymet kı.- P198b9, Y253b2; ḳız kı.- P188a1, Y235a5; ḳızıl kı.- P191a3, Y240b2; ḳiçe körmız kı.- P187a2, ḳifāyet kı.- P91b8, Y109b2; kināyet kı.- P192b4; kināyet kı.- P200b7, Y256a6; kināyet kı.- Y111b1; kīnelig kı.- P83a8; kiṅḡ kı.- Y175a6; kiṅḡlik kı.- P155b7, Y186b5; kiṅḡlik kı.- P192b1, Y242b7; kiṅḡlik kı.- P197a8, Y250b5; kiṅḡlik kı.- P209b4; kiṅḡlik kı.- P211b14; kiṅḡlik kı.- P211b14, Y293a2; kiṅḡlik kı.- Y273b2; kir kı.- P192a5, Y242b1; kizlengü yer kı.- P111a6; ḳoldaş kı.- P171b8; ḳoldaş kı.- Y210a6; ḳoldaş kı.- Y304a5; ḳoldaşlık kı.- Y260a5; ḳoldaşlık kı.- Y261b4; ḳoldaşlık kı.- Y89b1; ḳoṅşılık kı.- Y263a2; ḳoṅşılık kı.- Y264a7; ḳonuklık kı.- P88b5, Y105a3; ḳonukluk kı.- Y227a7; ḳonukluk kı.- Y231b6; ḳorkınç kı.- Y230a1; ḳorkınçdın emīn kı.- Y244a2; ḳorkınçlık kı.- Y253a7; ḳorkunçlık kı.- P198b8; ḳorkunçlık kı.- P184b6; ḳoyuḡ kı.- P173b1; ḳozı kı.- P103b6; ḳozı kı.- P197b9; ḳozı kı.- P217a3; kölige kı.- Y225a5; kölege kı.- P196b7; kölige kı.- Y249b7- Y250a1; kölük kı.- P207a3; kömse kı.- Y71a2; körgen kı.- P191a1; körklik kı.- P178b3; körklik kı.- P184a3; körklik kı.- P195b2; körkliḡ kı.- Y220a6; körkliḡ kı.- Y248a1; körkısız kı.- P199a3; körkısız kı.- Y253b6; körmız kı.- P119b9; körmız kı.- P188a3; körmız kı.- P198a7, Y252a6; körmız kı.-

Y235b2; közdemçi kı.- P174b3; kulağ sağır kı.- Y136a3; kullık kı.- P209b7; kullık kı.- P209b7; kulluk kı.- Y118b6; kulluk kı.- Y285a1; kulluk kı.- Y311a7; kurbān kı.- P107b9, Y130b3; kurbān kı.- P189b2, Y237b7; kurbān kı.- P200a1, Y255a3; kūt kı.- Y228b1; kūt kı.- Y274a1; Y233b6; küç kı.- P122b6; küç kı.- P181a8, Y224b4; küç kı.- P205a5, Y269b3; küç kı.- P206b11; küç kı.- P212b5; küç kı.- P213b11, Y300a4; küç kı.- P69a9, Y76a5; küç kı.- Y103b1; küç kı.- Y105a1; küç kı.- Y106a3; küç kı.- Y109a6; küç kı.- Y153b7; küç kı.- Y223a2; küç kı.- Y265b3; küç kı.- Y266b2; küç kı.- Y78b4; küç kı.- Y87a6; küç kı.- Y87a6; küçey kı.- Y239b7; küçlig kı.- P197a5; küçlög kı.- Y249a3; küçlög kı.- Y254a4; küçlög kı.- Y256b3; lāğ kı.- P156a6, Y187a7; lāğ kı.- P211a3; lāğ kı.- Y167a4; lāğ kı.- Y260b7; lāğ kı.- Y85b4; lağv kı.- Y156a5; lahd kı.- P173b5; la' net kı.- Y195b1; lāzım kı.- P179b9, Y222a5; lutf kı.- P166a6; lutf kı.- P202a5, Y260a4; mađdūr kı.- Y214b1; mađrūr kı.- Y137b3; mađrūr kı.- P75b5, Y86b1; mađrūr kı.- P95a8; ma' rife kı.- Y244b5; mağhara kı.- P215a13, Y305b3; mağhara kı.- P215a4; mağhara <kı.-> Y124b1; mağhara kı.- Y158a1; mağhara kı.- Y241a1; māyelıg kı.- Y235b4; ma' zül kı.- P74a8, Y84a7; medh kı.- Y212a4; meñgeşiksizlik kı.- Y262a1; mekr kı.- Y258b5; melāmet kı.- P123a8, Y151b1; melāmet kı.- P124b4; melāmet kı.- P124b4, Y153a4; melāmet kı.- P203b2; melāmet kı.- P74a7, Y84a5; melāmet kı.- Y142a1; melāmet kı.- Y153a3; melāmetka sezā iş kı.- P185a8; melik kı.- P201a2, Y256b3; meşele kı.- Y132a5; mesh kı.- Y187b1; meşhara kı.- P135a7; meşgöl kı.- P160b9; meşgöl kı.- P188a6, Y234b5; meşgöl kı.- P191a7; meşgöl kı.- P211b9; meşgöl kı.- P212b14; meşgöl kı.- Y194b3; meşhūr kı.- P191a9; meşveret kı.- P184a6, Y229a4; meşveret kı.- P216a5; meşveret kı.- Y263a2; meyāncilik kı.- P204a10; meyl kı.- P203a12; meyl kı.- P94b7; meyl kı.- tağı karar kı.- P110b4; meyl kı.- Y113a6; mezesiz kı.- P192b2, Y243a2; midād kı.-P180b8; mihrbānlık kı.- P177b6; mihrbānlık kı.- Y78b7; misvāk kı.- P206b5; misvāk kı.- Y253a4; mu' āmelet kı.- P202a13; mu' āraza kı.- P201b11; mu' arefe kı.- P193b3; mu' ayyen kı.- P199b7, Y255a1; mubāh kııl- Y228b4; mubāh kı.- P216a1, Y311a2; mubālađat kı.- Y260a1; mufliske hūkm kı.- Y242b2; muđābā kı.- P203a13, Y264a2; muğkem kı.- P179a6; muğkem kı.- P179a9, Y221b2; muğkem kı.- Y138b6; muğkem kı.- Y227a5; muğtaşar kı.- P204a13, Y267a4; muğtaşar kı.- Y226b2; muđābele kı.- P201b11; muđābele kı.- P202a13; muđābele kı.- P202a13; muđāta' a kı.- Y259b7; muñgsızlık kı.- P188a5; muşādere kı.- Y258a7; muşahhar kı.- P191a7; muţāla' a kı.- Y259b7; muvāfađat kı.- P202a7, Y260a7; muvāfađat kı.- P202b11; muvāfađat kı.- P202b11, Y262a6; muvāfađat kı.- P203a1, Y262b3; muvāfađat kı.- Y262b3; mübālađat kı.- P202a3; mübāh kı.- P183b9; mübhem kı.- P179a7; müdebbir kı.- P191a5, Y240b4; müenneş kı.- Y238a7; mü'enneş kı.- P189b8; müflis kı.- P192a7; mükāfat kı.- P89b4; mükātib kı.- P201a7, Y257a4; münāfıklık kı.- P202a8; müsāmađat kı.- Y257a6; müşle kı.- P109a4; müşlet kı.- Y247a1; müstecāb kı.- Y310b5; müşāhede kı.- P201a11; müteferriğ kı.- Y235a2; müteğayyir kı.- P175b2, Y215b4; müteğayyir kı.- Y254a6; mütekebbirlik kı.- Y107a2; müzekker kı.- P191a6, Y240b5; nāiblig kı.- P216a1; nāiblık kı.- P118a4; nāibluk kı.- Y311a1; nağş kı.- P192b1; nağş kı.- Y241b1; namāz kı.- P200b4, Y256a2; narđ kı.- Y241a1; naşb kı.- P60b1, Y63b3; naşīhat kı.- P156a8, Y187b2; naşīhat kı.- Y257b2; nā-sipāslık kı.- Y119a3; nāz kı.- P181b4; nebīz kı.- P63a1; necāset kı.- P124a8; necāset kı.- P129a6; necis kı.- P175b2, Y215b4; nedīmlük kı.- Y261b1; nekre kı.- P192a2, Y242a4; neşātlıg kı.- Y243b3; nevbet bilen kı.- P203a3; nevmīd kı.- P176a2, Y216a7; nevmīd kı.- P183a7; nevmīd kı.- P185b5; nevmīd kı.- P199a5, Y254a1; nevmīz kı.- Y227b3; nevmīz kı.- Y231b3;

neẓr .- P65a7, Y70a3; nigū-sār .- Y242b4; nikāh .- P172b8; nikāh .- Y65a6; ni' metliġ .- P176a9; ni' metliġ .- P195a9; ni' metliġ .- Y247b6; nisbet .- P204a2, Y265b6; nisbet .- P207a1, Y275b4; nisbet .- P207a10; nisbet .- P96b7, Y115b7; nisbet .- Y108b5; niṣān .- P217b13; niṣān .- Y132b5; niṣānliġ .- P174a9, Y214a4; niṣānliġ .- Y133a1; niṣānliġ .- Y273b4; niṣānsız .- P178b9, Y220b6; niyābet .- Y143b5; niyyet .- P94b9; nūkte .- Y238a6; oġrıġa nisbet .- P193b9; oġrıliġ .- Y292a4; oġrıliġa nisbet .- Y245a5; ohoġ .- P218a6; onġār .- Y318a6; orta .- Y250b4; orta .- Y266b5; ortak .- Y165b3; ortak .- Y219b5; ortaklıġ .- P178a6; ortaklıġ .- P203a6; ortaklıġ .- P213b10; ortaklıġ .- Y259b5; ortaklıġ .- Y260b3; orunliġ .- P195b6; orunluġ .- Y248a5; otliġ .- P188a8; otsız .- P173a9; otsuz .- Y212b5; oyaġ .- P193b5; oyaġlıġ .- P98b9; ozaġ .- Y214a3; ozaġ .- Y244b7; ozaġlıġ .- Y118b3; ozaġlıġ .- Y285a5; oġ .- P157b5; oġkelig .- Y214a6; oġmekge sezā .- P173a2; oġdürmekge aşd .- P173b3; oġtürür yirni ġaġā .- P188b6; orelig .- Y151a4; oġtügliġ düşmen<lıġ .-> P203b1; oġtügliġ ġile .- P102a9; oġtüglüġ düřmānliġ .- Y264a3; oġtüglüġ ġile .- Y123a6; oġtüglüġ .- Y243a4; oġgen .- Y229b3; oġgen .- Y251b5; oġke .- P139b4; oġke .- P193a1; oġke .- P206b4, Y274b1; oġke .- P209a11, Y283a7; oġke .- Y161b2; oġke .- Y163a6; oġke .- Y243b4; oġke .- Y257a3; oġke .- Y316b5; oġke .- Y96b7; ozi .- P201b1; oziġge alıp terbiyyet .- P109a3; oziġge dārū .- P215a1; 'oẓr .- P174b4; 'oẓr .- P204b2; pāre .- P193b9; pāre .- P99b8; pāre pāre .- P193a5, Y244a3; pāre pāre .- Y135b4; pāre pāre .- Y248b7; pārsāliġ .- P162b3; pārsāliġ .- P180a4; pend abūl .- P206a10; perġāř .- P201b9; perġāř .- P205b6; perġāř .- P213b3; perġāř .- Y261a3; perġāř .- Y262a4; perġāřliġ .- P209a11; perġīz .- P207a9; perġīz .- P211b13, Y293a2; perġīz .- Y197a4; perġīz .- Y309a4; perġīz .- Y93b4; peyveste .- P185a5, Y230b5; peyveste .- Y262b1; peyvesteliġ .- Y263b1; peyvesteliġ .- Y79a1; peyvesteliġ .- Y250a2; peyvestelik .- P180a5, Y222b2; peyvestelik .- P181a3, Y224a3; peyvestelik .- P196b9; peyvestelik .- P71a1; peyvestelik .- Y150b5; peyvestelik .- Y184a3; peyvestelik .- Y223a6; peyvestelik .- Y257b7; peyvestelik .- Y262a7; pīře .- P205a3, Y269a6; puġte .- Y245b7; raġbet .- P130b3; raġbet .- P138a2, Y161b6; raġbet .- P201b10, Y259a3; raġbet .- P213b3; raġbetliġ .- P192b9; raġbetsiz .- P190b4, Y239b4; raġm .- P187b2; raġmet .- P105b8, Y127b6; raġmet .- P130a6; raġmet .- P142b5, Y168a3; raġmet .- P210b6; raġmet .- P211a9; raġmet .- P211b10; raġmet .- P70b9; raġmet .- P81b9, Y95b4; raġmet .- P90a8, Y107b1; raġmet .- Y156b1; raġmet .- Y316a4; raġmetindin yıraġ .- P155b9, Y187a1; red .- Y308b2; rengliġ .- P199a3; renkliġ .- Y253b5; revā .- P172b7; revā .- P172b7, Y212a1; revā .- P177a5, Y218a3; revā .- Y215a5; revā .- Y252b6; revān .- P198a1; ridā .- P206b11, Y275a4; rivāyet .- P114b2, Y139a2; rivāyet .- P94b1, Y112b7; rivāyet .- P99b7, Y119b6; riyā .- P203a13; rücu' .- P202a1, Y259b3; rükü' .- P159a1, Y191b2; rüsvā .- Y186b7; rüsvāy .- P155b9; řabr .- P204b1; řabr .- P209b13, Y285b6; řabr .- P211a1; řabr .- P212b7; řabr .- P64a6; řabrsızlıġ .- P139a2; řaġaġlıġ .- P178b4, Y220a7; řadaġa .- P210b10; řaf .- P115a2, Y139b4; řāfi .- P187b1; řāfi .- P201b12; řaġır .- P112a5; řaġır .- P182a1, Y225b3; řaġıř .- Y114a5; řaġıř .- Y136b5; řaġıř .- Y256b6; řākin .- P180a6; řalıncāġ .- Y317a6; řarf .- Y78a7; řariġ .- P191a3, Y240b2; řatıġ .- Y108a7; řawuġ .- Y117b7; řebēb .- Y248b5; řebīl .- P175a8, Y215b1; řebīl .- P194b4, Y246b1; şecde .- P79a8, Y91b6; şecde .-

P98b7, Y118b2; sefer kı.- P201b3, Y258a4; sefî<h>ge nisbet kı.- P202b5; sefihg/ke nisbet kı.- P195b7, Y248a7; sefihlik kı.- P211a15, Y291a7; sefhlik kı.- Y261b5; selâm kı.- P153b8; selâm kı.- P195a3, Y247a6; semiz kı.- P195b4; semüz kı.- Y222b5; sergerdân kı.- P199a9; serzeniş kı.- P189a6; sewüglüg kı.- Y248b4; sewünçlüg kı.- Y213b2; seyrek kı.- Y223a5; sezâ kı.- P194b1; sezâ kı.- Y246a4; şıfat kı.- P84a5, Y99a3; şıfat kı.- Y184b4; şıfat kı.- P109b9; şınâ^c at kı.- P210b1; sirke birle tuzluğ kıldı Y271a2; sovuğ kı.- P190b2, Y239b2³²¹; söglünçü kı.- Y277a6; sökel kı.- P179b1, Y221b2; sökel kı.- Y216a1; sökel kı.- Y250a1; sökelke terbiyet kı.- Y243a7; suklığ kı.- Y73b3; şulh kı.- P204a5, Y266a4; şulh kı.- P64a4, Y68a7; şüret kı.- P193b7, Y245a3; şüret kı.- P194b9, Y246b7; şüret kı.- P198a7, Y252a6; şüret kı.- P212a9; süçig kı.- Y256a1; süçüg kı.- P200b2; sünnet kı.- P64a9, Y68b6; sünnet kı.- Y271b5; sünnet kı.- Y88b7; süst kı.- P183a5; süst kı.- P188b4, Y236a7; süstlik kı.- P214b14; süstlik kı.- P94a2; süstlik kı.- Y100a5; süz kı.- Y239a5; şād kı.- P100a9; şādümān kı.- P113a4; şākirdlik kı.- P216b11, Y314b3; şart kı.- P69a5, Y75b6; şart kı.- Y268b3; şāzī kı.- Y137a5; şefā^c at kı.- P159a9, Y192a6; şefā^c at kı.- P210b1, Y287b2; şefā^c at kabül kı.- P193a3, Y243b7; şeffi^c kı.- P99b1, Y119a7; şeffi^c kı.- Y213a6; şeffi^c kı.- Y257b5; şefkat kı.- P217a10; şefkat kı.- Y219a1; şefkat kı.- Y234b3; şekibāsızlık kı.- Y163a3; şekibāy kı.- Y68b2; şenbih kı.- P60b6; şer kı.- Y262a2; şerh kı.- P155b2, Y186a5; şikāyet kı.- P207a8; şikāyet kı.- P211a10; şikāyet kı.- Y157a5; şükr kı.- P101b2, Y122a3; şükr kı.- Y123a5; şükrsizlik kı.- P102a7; şükrsizlik kı.- P99a7; şühlik kı.- P101a8; şühlik kı.- P76a6; şühluğ kı.- Y218a7; şüm fāl kı.- P211a10; şür kı.- P190a9; şür kı.- P172b7; tâ^c at kı.- P210b13; tâ^c at kı.- P73a7, Y82b5; tâ^c at kı.- P97a6, Y116a7; tâ^c at kı.- Y229b6; ta^c dīl kı.- P194b6, Y246b3; tāgī kı.- P187a8; taḥammül kı.- P205b7; taḥır kı.- Y224a6; taḥdīr kı.- P185b2; taḥdīr kı.- P191b8; taḥdīr kı.- Y111b2; taḥrīr kı.- P196a8; taḥşīr kı.- P127b6, Y157b1; taḥşīr kı.- P127b7, Y157b2; taḥşīr kı.- P191b3, Y241a6; taḥşīr kı.- P191b8, Y241b7; taḥşīr kı.- P192b8, Y243b2; taḥşīr kı.- P207a8, Y276b1; taḥşīr kı.- Y112a6; taḥşīr kı.- Y303b7; taḥşīr kı.- P176a1; tamām kı.- P181b9; tamām kı.- P83b3; ta^c n kı.- P111a2, Y134b3; ta^c n kı.- P156a1, Y187a1; ta^c n kı.- P61a1; taṅg kı.- Y306a6; taṅg qaraṅgqusında kı.- P192a6, Y242b1; tanuğ kı.- P173a7; tap kı.- P204b4, Y267b5; tap kı.- P207a6, Y276a5; tap kı.- Y265a5; tar kı.- P199b4, Y254b3; tar kı.- P65a3; tarlık kı.- P191b8, Y241b6; tarlık kı.- P64b7, Y69a7; taşarruf kı.- P210b5; taşarrufdın ḥacr kı.- P100b1; taşgīr kı.- P191b2, Y241a4; taşnīf kı.- P193a8, Y244a6; taşnīf kı.- P193b1, Y244b3; taş birle istincā kı.- P215a11; taşlıg kı.- P174a3; tavāf kı.- P121a9, Y148b3; tavāf kı.- P198b3, Y253a1; tavāf kı.- P212a12; tavān kı.- P143a8; tavān kı.- Y169a1; tavān kı.- Y169a2; tazarru^c kı.- P157a2; ta^c zīm kı.- Y246a5; tebessüm kı.- P65a5; tedārük kı.- Y303b1; tedbīr kı.- P191a5, Y240b4; tedbīr kı.- Y285b2; tedebbūr kı.- P209b12; te^c ehür kı.- P212a12; tefsīr kı.- P217a2; tefsīr kı.- Y241b4; tefsīr kı.- Y253a4; tefsīr kı.- Y294b2; tefsīr kı.- Y305b7; tegmek katında ün kı.- Y94b4; te^c ḥīr kı.- P154a1; te^c ḥīr kı.- P154a1; te^c ḥīr kı.- P171a6, Y209a5; te^c ḥīr kı.- P171b1; te^c ḥīr kı.- P171b1, Y209b3; te^c ḥīr kı.- P186a9, Y232b4; te^c ḥīr kı.- P190b8, Y240a4; te^c ḥīr kı.- P202a14, Y261a2; te^c ḥīr kı.- P94b8, Y113a6; te^c ḥīr kı.- Y132a6; te^c ḥīr kı.- Y183b5; te^c ḥīr kı.- Y252b7; tekāzā kı.- P214b9; tekebbūr kı.- Y305b7; tekebbürlik kı.- P90a1; tekebbürlik kı.- P156b4, Y188a1; tekebbürlik kı.- P215b1; tekebbürlik kı.- P218a3; tekebbürlik birle (yaṅgakmı) egri kı.- P191b1;

³²¹ M. suwluğ kı-

tekebbürlük birle (yanğaknı) egri kı.- P201b5; tekebbürlük kı.- Y117b4; tekebbürlük kı.- Y158a5; tekebbürlük kı.- Y258a7; tekellüf kı.- P210b6; tekellüf birle kı.- P142b5; tekellüf birle kı.- Y288a7; tekellüf birle lâğ kı.- Y289b7; telim kı.- Y227a1; telük kı.- P196a6; tena‘um kı.- P211a13; tendürüst kı.- P196a5; teñg kı.- Y84a4; teñglik kı.- Y260b6; tenvîn kı.- Y253b5; tenvînlig kı.- P199a3; tercüme kı.- Y315a6; terhîm kı.- P195a2, Y247a5; terîd kı.- P98a9; teşîne kı.- P200b6; teşnî‘ kı.- P193a4; tetrü kı.- P67a1; tevbe kı.- Y143a3; tevbe kı.- Y267b1; tevekkül kı.- P212a2; teyemmüm kı.- P212a5; tezkîr kı.- Y138b7; tîmâr kı.- P209b8; tîmâr kı.- Y151b4; tîmârlîğ kı.- P182a1; tiriglik kı.- Y258b3; tiş pāk kı.- P211b8; tiz kı.- P189a8; tokuš kı.- P201a7; tokuš kı.- P203b12; tokuš kı.- Y154b1; tokuš kı.- Y256b5; topraklığ kı.- P191b5; topraklığ kı.- Y241b2; töleklik kı.- P106b6; töleklik kı.- P210b8; töleklik kı.- P210b9; töleklik kı.- P211a5; töleklik kı.- P212a13; töleklik kı.- P212b12; töhmet kı.- P206a12, Y273b4; turğı yir kı.- Y310b2; turğı yir kı.- Y227b1; turğı yir kı.- Y293b1; turş kı.- P190a8; turuğ kı.- Y234b1; turuğluk kı.- Y259a4; tuzluk kı.- Y86a2; tükel kı.- P176b7, Y217a7; tükel kı.- P179a3, Y221a2; tükel kı.- P194b9, Y246b7; tükel kı.- P196b9, Y250a2; tükel kı.- Y225b2; tükel kı.- Y307b2; tükel kı.- Y309b5; tükel kı.- Y98a5; türlüğ kı.- P197a1, Y250a3; tütün kı.- Y133b7; tüz kı.- Y256b2; tüzünlük kı.- Y129a2; ‘uķûbet kı.- P195a1; ‘uķûbet kı.- P201a5, Y257a1; ul kı.- P196a9; ulaşmaklık kı.- Y262b4; ulaşu kı.- P62a7; ulaşu kı.- Y259b1; uluğ kı.- P174b8, Y214b5; uluğ kı.- P198a5, Y252a3; uluğ kı.- P217b12, Y318a5; uluğ kı.- Y211a5; uluğ kı.- Y224b7; uluğlık kı.- P106a4; uluğlık kı.- P158a1; uluğlık kı.- P209b11; uluğlık kı.- P210a5; uluğlık kı.- P96b9; uluğluk kı.- Y305b7; uluğluk kı.- Y312a1; uluğluk kı.- Y116a1; uluğluk kı.- Y128a4; uluğluk kı.- Y285a7; uluğluk kı.- Y286b1; ulumaçı kı.- Y97b2; urılık kı.- P210b7; uruķın kı.- Y136a6; us kı.- Y134b5; uzun kı.- P185a3, Y230b3; uzun ‘ömrlik kı.- P187b2; üküş ezgülik kı.- P182b7; üküş kı.- P192a1, Y242a2; üküş kı.- Y305b7; ülüş kı.- P189a3, Y237a2; ülüş kı.- P197a8; ülüş kı.- Y243a2; ülüş kı.- Y247b4; ülüş kı.- Y300b5; ülüş kı.- Y87b5; ülüşlig kı.- P192b3; ümmü‘l-veled kı.- P182a9; ümmü‘l-veled kı.- Y310a5; ün kı.- P209b4; ün kı.- P217a10, Y316a2; ün kı.- P217a11; ün kı.- P217a12; ün kı.- P217a12; ün kı.- P217a13; ün kı.- P217a13; ün kı.- P217a3; ün kı.- P217a4; ün kı.- P217a5; ün kı.- P217a6; ün kı.- P217a6, Y315b4; ün kı.- P217a7; ün kı.- P217b1; ün kı.- P217b1; ün kı.- P217b4; ün kı.- P217b6; ün kı.- P218a6; ün kı.- P71a4; ün kı.- P78b4; ün kı.- Y316a1; ün kı.- Y317a3; ün kı.- Y96a1; üstählik kı.- P189a3; üstählik kı.- P208a4, Y278b4; üstählik kı.- P209a5; üstählik kı.- P209a9; üstählik kı.- P213a12; üstählik kı.- Y225a1; üstählik kı.- Y237a2; üstählik kı.- Y265a5; üstählik kı.- Y307a6; üstäzlik kı.- Y80a7; üstüvâr kı.- P190b2; üstüvâr kı.- P197a5; vâcib kı.- P75b5, Y86a7; vâcib kı.- Y225b7; vâcib kı.- P182a4; va‘ de kı.- P83a3, Y97a5; va‘ de kı.- P93a9, Y11b3; vaķf kı.- P84a7, Y99a5; vâķıf kı.- P176a2; vâmsız kı.- Y251b7; vaşf kı.- P214a10; vaşî kı.- P188b1; vaşiyet kı.- P188b1, Y236a3; vaşiyet kı.- P200b8, Y256a7; vaşiyet kı.- Y236a3; vaşiyet kı.- Y313b1; vaz‘ kı.- P202b13; vedâ‘ kı.- Y225a1; vedî kı.- Y111b4; vefâ kı.- P175a6; vefâ kı.- P188b3, Y236a5; vefâ kı.- P63b5, Y67b5; vefâ kı.- P93b6, Y112a1; vekîl kı.- P197b1, Y251a1; vezîrlik kı.- P202b12; vezîrlik kı.- P83a9, Y97b5; vezîrlik kı.- Y262b1; yâd kı.- P100b8; yâd kı.- P100b9, Y121a6; yâd kı.- P215a13; yağır kı.- P64b3; yaķa kı.- P85b2; yaķın kı.- P177a4, Y218a2; yaķın kı.- P188a4; yaķın kı.- Y237b7; yaķın kı.- Y257a3; yaķın kı.- Y313a7; yalğanga nisbet kı.- P190b6; yalğuz kı.- P173b2; yalğuz kı.- P182a6; yalıñg kı.- P186b9, Y233b2; yalıñg kı.- P190b3, Y239b2; yalıñg kı.- Y255a7; yalıñguz kı.- Y213a1; yanğı kı.- P172a9; yanğı kı.-

P180b6, Y223b1; yaŋı k.- P196a5, Y249a2; yaŋı k.- Y308a7; yaŋı k.- Y311a5; yaŋıla k.- Y211a6; yaŋıla k.- Y306b6; yarağlığ k.- P180a9, Y223a1; yarağlığ k.- Y267b5; yarı k.- P193b4; yarım k.- P193a4; yaruğ k.- Y228a1; yaruğluğ k.- Y191b6; yaşıł k.- P191a3, Y240b2; yaşııı uzun k.- Y183b4; yaşııı uzun k.- Y209b3; yaşııı uzun k.- Y234b3; yawur k.- Y264b5; yawuğlığ k.- P209a12; yawuz k.- P93b3; yawuz k.- Y254b3; yawuzđa nisbet k.- P195b6; yawuzđa nisbet k.- P199b4; yawuzlı/uđ k.- P183b1, Y227b7; yawuzlığ k.- P202b8; yāz k.- Y121a5; yāz k.- Y258a3; yazadı k.- P178b5, Y220b1; yazuğ k.- P117b8, Y143a6; yazuğ k.- P132b1; yazuğ k.- P142b1, Y167b5; yazuğ k.- P171b5, Y210a2; yazuğ k.- P173b5, Y213a3; yazuğ k.- P179a7, Y221b1; yazuđlıđđa nisbet k.- P195a1; yazuđluđđa nisbet k.- Y247a1; yetig k.- Y137b3; yetig k.- Y218a1; yetig k.- Y237b2; <yıraq> k.- Y303a7; yıraq k.- P172b9, Y212a3; yıraq k.- P185b6; yıraq k.- P187a4, Y234a1; yıraq k.- P217a13; yıraq k.- P95a6; yıraq k.- Y188b4; yıraq k.- Y315b3; yigitlik k.- P212b3; yigitlik k.- P214b6; yinçe k.- P196b4; yinçelik k.- P201b10; yinçe k.- Y249b4; yinçelik k.- Y245a5; yinçelik k.- Y259a3; yitig k.- P196a6, Y249a2; yitig k.- Y188a7; yitig k.- Y120a1; yitig k.- Y223b2; yitig k.- Y97b7; yok k.- Y221b7; yolđa beğçilik k.- Y212a6; yuwđa k.- Y249b4; yumşadı k.- P186a5, Y232a6; yumşadı k.- P197a2, Y250a5; yumşadı k.- P199b8, Y255a1; yumşadı k.- P216a11; yumşadılığ k.- P180a5, Y222b3; yumşadılığ k.- P202b4, Y261b3; yuwa k.- P196b1; yuwđa k.- P196b4; yüdleçi k.- Y211b7; yüklig k.- P172b7; yüklig k.- P178b4; yüklüğ k.- Y220a7; yüksek k.- P190b7; yüksek k.- Y231a7; yüksek k.- Y254a4-5; yüksek k.- Y264b4; yüksek k.- Y318a4; yüngül k.- P171b9; yüngül k.- P174a2; yüngül k.- P196b3, Y249b2; zāhidlik k.- P209a9; zāhir k.- P159b2; zāhir k.- P181b1; zāhir k.- P186b2; zāhir k.- P202a5; zāhir k.- Y214a7; zağmet k.- Y194b6; zağmet k.- Y271a7; za'if k.- Y227b1; zāyī' k.- Y231b6; za'if k.- P177a7; za'if k.- P193b2; za'if k.- P217a11; za'if k.- P71b2, Y79b7; zārılıđ k.- Y270a7; zārılıđ k.- Y287b3; zārılıđ k.- P210b1; zārılıđ k.- P210b13; zāyī' k.- P185b8; zāyī' k.- P199b3; zīrek k.- Y238b2; zīreklik içinde da'vī k.- P203a11; zīreklik k.- P75b6, Y86b2; zīreklik k.- Y263b4; zinā k.- P157b2, Y189a7; zinā k.- P163b7; zinā k.- P91b6, Y109a7; zinā k.- P93a4, Y111a5; zinā k.- Y199a1; zinā k.- Y257a6; ziyāde k.- Y311a5; ziyān k.- P113a7; ziyān k.- P135a4; ziyāđa nisbet k.- P191a4; ziyāret k.- P112a1, Y135b7; ziyāret k.- P204b2, Y267b2; zulm k.- P204a9; zulm k.- P214a3; zulm k.- P216a9; zulm k.- Y150a6; zulm k.- Y275a4

→ ābādān kılđan P73b3; ābzān k. er Y83a3; ağır sōkel k. Y217b7; bağıllığ k. er Y166a4; boynağulığ k. P99a3; bu cimā' kat<ında hağes k.> P217b14; ka'beke ziyāret k. Y135b7; cefā k. sana- P216a15; cimā' k. Y221a5; du'ā k. Y251b2; ezgülik k. P145b8 ; ezgülik k. Y172b2; ezgülik için kaşđ k. Y173a6; ew için k. konuğlığ P34b4; fağr k. P157b4; feryād k. P138a8; ğayret k. er P150a6; hecā k. P124a9; hecā k. bol- P124a9; hendese sağışı <k.> P216b13; ĥidmet k. P205b6; ĥilāf k. er P177a2, Y217b6; ĥükm k. P109b1, Y132b3; inĝen 'ayb k. er Y101a6; işāret k. barmak P184a7, Y229a6; kabül k. P142a3, Y167a5; kanā' at k. er Y163a2; kanā' at k. P139a1; karar k. er Y98a4; kaşđ k. yir P94b4; köŋül şād k. dārü P33a6; luğf k. Y202b1; melāmet k. P124b4, Y153a3-4; melāmet k. Y151b2; nāz k. 'avret Y225a1; oğlanga tīmar k. tişi P25a7; öwke k. er P139b5; öwke k. er Y161b4; öwke k. Y163a7; öwke k. Y164a3; öwke k. Y316b6 ; perhīz k. kişi Y93b5; perhīz k. Y197a4; peyveste ğāret k. er Y229b1; peyveste helāk k. er P177a1; rağm k. P105b9; rağmet k. P130a7; rağmet

ķ. P142b6, Y168a4; raħmet ķ. Y127b7; raħmet ķ. Y156b3; Őulħ ķ. P64a5; Őefā' at ķ. Y192a6; tāvān ķ. Y169a2; tavān ķ. er P143a9; ũkũŐ ābādān ķ. er P102a1; ũkũŐ ğāret ķ. er P184a9; ũkũŐ hicv ķ. Y152b7; ũkũŐ ' imāret ķ. er Y122b5; ũkũŐ raħmet ķ. taŕĝrı Y168a4; ũkũŐ taĻāk ķ. er P194a2; vefā ķ. er Y112a2; vefā ķ. P93b7; yaĝır ķ. ezer P64b4, Y69a3; yazuķ ķ. Y167b5; yazuķ ķ. Y310b5; yetig ķ. tiş P99b9; yıĝaĝlarını yũklig ķılĝan yel P4a7; zinā ķ. ' avret Y199a1; zinā ķ. P157b2, Y189a7; zinā ķ. tişi P163b7; zinā ķ. tişi P91b7; zinā ķ. uraĝut Y109a7; ziyān ķ. P135a5

→ te'ħır ķılĝanlar P171a6

→ bu melāmet ķılĝu nerse P123a9; faħr ķ. nerse P157b4; kũnde ķ. iş P26b9; ōrelik ķ. yir Y151a4

→ ũkũŐ raħmet ķılıĝlı taŕĝrı P142b7

→ ābādān ķılınmiŐ iw P73b3; ābzān ķ. Y83a4; azrı ķ. P54a7; biryān ķ. et P63a1; bu va' de ķ. nirse Y97a6; cem' ķ. suw Y108b1; cer ķ. P54b2; ğāret ķ. māl Y114a4; ğāret ķ. nerse P154b1; ğāret ķ. nirse Y184b2; ısıĝ ķ. Őũr<bā> P110b6; isnād ķ. ĥadīŐ P173a6; i' timād ķ. er taķı ' avret Y197a5; ķandın ķılınmiŐ Őaħtũ P62b6; ķoyuĝ ķ. bal P173b1; mũnĝen ũĝin ķ. nerse P211a3; naşb ķ. P54a7, P54b8; ref' ķ. P54a5, P54b5; rivāyet ķ. ĥadīŐ Y119b7; rivāyet ķ. sŕz P99b8; sebīl ķ. aĝ P175a9; sirke ķ. Y38b6; Őerħa ķ. P155b3; ũze ķ. iw Y2b5; va' de ķ. nerse P83a3

→ ķabũl ķılma- P155a1; ķarār ķ.- Y152a4

→ endīŐe ķılmadın ay- P205b1

→ andaĝ ķılmaĝıl Y58a6

→ āĝāħ ķılmaķ tile- P215a3; beglik ķılmaķ Y120a3; biri biriŕĝe la' net ķ. P205a13; bulun ķ. tile- Y305a4; eksũk ķ. tile- P215b4; ĥoŐnũd ķ. tile- Y304a6; ' imāret ķ. tile- Y305b6; imlā ķ. tile- Y313a6; oĝrılık ķ. P211b6; peyveste ķ. tile- P216a9, Y312a3; revā ķ. tile- P215b3; sa' āyet ķ. < tile- > P216a14; (selām) ķ. tile- Y209a7; Őefā' at ķ. tile- P215b7; Őũkr ķ. P182b6, Y226b7; ta' at ķ. Y251a5; taħāret ķ. P25b4; tefsīr ķ. P215b1; terbiyyet ķ. P159b6; yanut ķ. P209b7; (ziyāde) ķ. tile- Y311a5; ziyāret ķ. tile- P216a5, Y311b2

→ niyyet ķılmiŐ yan Y113b2; taĻeb ķ. Y188b2

→ kerek kim andaĝ ķılŐaŕĝ P58b1

→ raħmet ķılŐsun Y95b4; taŕĝrı raħmet ķ. P200b4

→ fesād ķılu ĉaķır- P120a9

→ cānım tuta and yād ķılur men P57b4; cānıŕĝ tuta yād ķ. men P57b5; icābet ķ. men Őaŕĝa Y58b1; icābet ķ. men Őaŕĝa icābetdin Őoŕĝ P57a7; ķarār ķ. yir P79b4; taŕĝrı tuta and yād ķ. men P57b4; taŕĝrı tuta and yāz ķ. men Y59a1

ķılāde (Ar.) Gerdanlık.

ķılāde asın- Gerdanlık vs. takınmak.

(Ar. tekallede) ķ.-dı P209b9

ķıldı/ur- Kıldırmaq, yaptırmak.

→ bevl ķıldır- P184b9; ķarār ķ.- P195b3; <ķa>rār ķ.- P217a3; rivāyet ķ.- P201a1

→ âbdest kıldur- Y250a5; (gâret) k.- Y211a1; qarâr k.- Y224a4; qarâr k.- Y224a5; qarâr k.- Y248a3; qarâr k.- Y249a5; qarâr k.- Y251a3; qarâr k.- Y262a2; qarâr k.- Y315a7; ragbet k.- Y237b3; rivâyet k.- Y256b2; tâvân k.- Y248a3; vaşiyet kabûl k.- P216b3

→ qarâr kıldurma- P172b4

kılguçı Kılıcı, yapan, eden.

→ ezgü kılguçı Y27a7; yawuz k. Y24a6

kılıç Uzun, ucu sivri, keskin çelik silah. *krş. kılınç (I)*

(Ar. seyf / c. suyûf = m. munşal / c. menâşil) k. P43b7; P79a2; P81a9; P92a8; P116a4; P123b8;

P126a8; P208b3, 7; P211b9; Y41a5; Y91a6; Y95a1; Y110a4; Y152a4; Y155b2;

Y292b1

k.+nı P62b5; P115b9; P116a3; P120b1; P177a4; P206a6³²²; P207a3; Y66a7; Y147a4

kılıç birle kes- Kesmek, kesip ayırmak bölmek.

(Ar. ḥaseme) k.-di P75b7 [Y **kes-**]

kılıç birle ur- Birine kılıçla vurmak.

(Ar. sāfe) k.-dı Y105a2 [P **kılıçla-**]

kılıç birle uruş- Birbirine kılıçla vurmak, vuruşmak. Kılıçlarla oynaşmak.

(Ar. sāyefe) k.-tı Y263b6 [P **kılıçlaş-**]

(Ar. teẓāraḇe) k.-tılar Y298a1

kılıç gevheri Kılıcın cevheri ve alası.

(Ar. firind) k. P44a3; Y41b3³²³

kılıç kayuşı Kılıç bağı.

(Ar. miḥmel / c. meḥāmil = m. ḥimāle / c. ḥamāyil = m. nicād) k. P44a4 [Y **kayuşı**]

kılıç kedüg/ki Kılıcın ağzındaki gedik, kırık.

(Ar. fellu's-seyf / c. fulûl) k. P116a4; (kılıcınıḡ kedüki) Y141a4

kılıç kımı Kılıcın kımı.

(Ar. ğimḍ / c. aġmād / c. ğumūd) k. P44a4 [Y (kılıç) **kımı**]; Y41b3³²⁴ [P **kılıç kımı**]

kılıç sapı Kılıcın tutulan sapı, kabza.

(Ar. miḳbaẓ / c. meḳābiẓ = m. ḳāyime / c. ḳavāyim) k. P44a3 [Y (kılıç) **sapı**]; Y41b3³²⁵ [P

kılıç sapı]

(kılıç) **tutakı** Kılıç sapı, tutulacak yeri.

(Ar. ḳā'ime / c. ḳavā'im) t. Y41b3

kılıç urġu yeri Kılıç vs.nin keskin yeri.

(Ar. maẓribetu's-seyf / c. meẓārib) k. (kılıcınıḡ urġu yeri) Y62b4 [P **kılıç zaḥımı**]

kılıç yitigliği Kılıcın demiri, keskin yüzü.

³²² P: Arapça metinde şayf

³²³ (kılıç) gevheri

³²⁴ (kılıç) kımı

³²⁵ (kılıç) sapı

(Ar. naşlu's-seyf / c. nişāl = m. şefratu's-seyf / c. şifār = m. ḥadd = m. ġarār = m. zube / c. zubāt) k. (kılıcınıḡ yitigliki) Y41a7 [P **kılıç yūzi**]

kılıç yūzi Kılıcın demiri, keskin yüzü.

(Ar. naşlu's-seyf / c. nişāl = m. şefratu's-seyf / c. şifār = m. ḥadd = m. ġarār = m. zube / c. zubāt) k. P44a1 [Y **kılıç yitigliki**]

kılıç zaḥmı 1. Kılıç vs.nin keskin yeri.

(Ar. mażribetu's-seyf / c. mezārib) k. P59b6 [Y **kılıcınıḡ urġu yeri**]

2. Kılıcın aġzındaki gedik, kırık.

(Ar. fellu's-seyf / c. fulūl) k. [P **kılıç kedūki**]

→ çöḡge kılıç P44a2; çöḡge k. Y41b1; çöḡge k. Y95a2; fūlād k. P43b9; hindistānī k. P43b8; hinduvānī k. Y41a6; kedūklüġ k. Y141a4; kesgen k. P100a3, Y120a4; kesgen k. Y41a6; kesgen k. Y86b4; yitig k. P43b9, Y41a7; yitig k. P75b8; yitig k. P79a2, Y91a6, Y91a7; yüzleme k. P43b9; yüzlenmiş k. Y41a7

→ 'atābī kılıcı P29a9; Y31a5

kılıçla- Birine kılıçla vurmak.

(Ar. sāfe) k.-dı P88b4 [Y **kılıç birle ur-**]

kılıçlaş- Birbirine kılıçla vurmak, vuruşmak. Kılıçlarla oynaşmak.

(Ar. sāyefe) k.-dı P203a12 [Y **kılıç birle uruş-**]

(Ar. tesāyefe) k.-dılar P214b3

kılıçlıġ Kılıçlı, kılıçlı olan.

(Ar. sāyif) k. Y41a2 [P **kılıçlıġ er**]

kılıçlıġ er Kılıçlı, kılıçlı olan.

(Ar. sāyif) k. P43b4 [Y **kılıçlıġ**]

kılıçsız Kılıcı olmayan.

kılıçsız er Beraberinde kılıç, kalkan, mızrak olmayan kişi.

(Ar. emyel) k. P43b4; Y41a2

kılık 1. Amel, iş.

(Ar. fi'1 = m. fi'āl = m'ā. fe'āl) k. Y194b5 [P **ezġü iş**]

2. Huy, tabiat.

(Ar. şimāl / c. şemāyil = m. ḥulḡ / c. aḡlāḡ = m. şīme / c. şiyem = m. ḡalīḡa / c. ḡalāyik = m. seciyye / c. secāyā = f. 'āde / c. 'ādāt) k. P21a9 [Y **nelik**]

→ yawuz kılık P117b2

kılın- Yapılmak, edilmek.

→ kıyās kılın- P208b5

kılınç (I) Kılıç. *krş. kılıç*

→ yığaç kılınç P30b9

kılınç (II) İş, eylem, hareket.

→ yawuz kılınç Y27a5

kılış- Karşılıklı yapmak.

(Ar. tekaraza) “*ziyāret kıılışdılar*” P213b4

→ ‘adl kıılış- P213b8; ‘ahd kı.- P201a13; ‘ahd kı.- P213a10; ‘ağd kı.- P201a12; āsānlık kı.- P202a12; āsānlık kı.- P213a8; āşikāre kı.- P201b1; azgırlık kı.- P214a5; bağıllık kı.- P214a6, Y301a2; berāberlık kı.- P203b9; berāberlık kı.- Y304a1; cimā‘ kı.- P201b14; def‘ kı.- P213b5; dostlık kı.- P214b7; dostluk kı.- Y260a6; duruğluk kı.- Y303b1; duruğluk kı.- Y264b1 ; düşvārlık kı.- P201b6; ezgülik kı.- P202a2; fahr kı.- P201b7; fikr kı.- P201b7; ğalebe kı.- P201a6 ; ğāret kı.- P213a7; ğamle kı.- P214b1; ğaridārlık kı.- Y263b1; ğesāb kı.- P201a3 ; ğilāf kı.- P202a5, Y260a3 ; ğuşūmet kı.- P202b1; ğuşūmet kı.- P214a8; ğüccet kı.- Y301a1 ; isārlık kı.- P201a9; işāret kı.- P213b1, Y299a1; kıabz kı.- P213b4 ; keyd kı.- Y263b3; kōrklik kı.- P202a10; küç kı.- Y265b3; lāğ kı.- Y256b6; lāğ kı.- Y257b1; la‘ net kı.- P205a13; mekr kı.- P201b8; melāmet kı.- P214b2; meşveret kı.- P201a14, Y257b6; meşveret kı.- P214a14; mu‘āmelet kı.- Y260b7; muğālefet kı.- P202b7; muğābele kı.- Y261a1; muvāfaqat kı.- P214a11; mübārizlik kı.- P213b1; mükābere kı.- P201b7, Y258b4; münāzara kı.- P201b8; naşīhat kı.- P201a10; nevbet kı.- Y257a2; nisbet kı.- P201a7; oyun kı.- P213a7; perĥāş kı.- Y300b3; peyvestelik kı.- P201b1; peyvestelik kı.- P214a4 ; rāz kı.- P214b7; şabr kı.- P201b4, Y258a7; şāfilık kı.- Y303b1; satığ alığ kı.- P214b4; şöĥbet kı.- P201b1; şulĥ kı.- Y257a7; şart kı.- P201b13, Y259a7; va‘ de kı.- P214a10, Y301b1; va‘ de kı.- Y262b1; vaşıyyet kı.- P214b14, Y303b6; vekīllik kı.- P214a11; yād kı.- P201b3 ; yitiglik kı.- Y263b2; zaĥmet kı.- P214a2; zaĥmet kı.- Y261a5; zinā kı.- P201a9

ķimār (Ar.) Kumar, para konularak oynanan şans oyunu.

ķimār okı Kumar oku. Demirsiz, yeleksiz ok.

(Ar. kıdĥ / c. aqđāĥ = m. zelem / c. ezlām) kı. P31a3; Y33b2

ķım Kılıç kını.

(Ar. kırāb / c. kıurub) kı. Y43a2 [P **bıçak ķımı**]

(Ar. ğimd) kı.+ındın P208b2

ķınġa kıat- (Kılıcı) Kınına sokmak.

(Ar. ağmede) “*ķınġa kıattı kıılıçını*” P173b1 [Y **ķınġa soķ-**]

(Ar. ğamede) “*ķattı kıılıçını kıınıġa*” P62b5 [Y **ķınķa soķ-**]

ķınķa soķ- Kınına koymak.

(Ar. ğamede) “*ķılıçını kıınıġa soķtı*” Y66a7 [P **ķınġa kıat-**]

(Ar. ağmede) kı.-tı (ķınıġa soķ-) Y212b7 [P **ķınġa kıat-**]

→ bıçak ķımı P45a5; kıılıç kı. P44a4; (kıılıç) ķımı Y41b3

ķına (<Ar. ĥinnā) Kına bitkisi.

(Ar. ĥinnā = m. nīl) kı. P34a9; Y37b7

ķına yak- Kınalamak.

(Ar. ĥazzabe) kı.-tı P189a7 [Y **ķınaķa bulġa-**]

ķınaķa bulġa- Kına yakmak.

(Ar. ĥazzabe) kı.-tı Y237b1 [P **ķına yak -**]

ķına- İşkence ve azap etmek.

(Ar. ‘azzebe) kı.-dı P189b1; Y237b5

ķındur- Bir şeye pek düşkün olmak.

(Ar. aġrā) ħ.-dı Y233b3 [P **töleñdür-**]

ķıpkızıl Çok kızıl. *krş.* **ķıtkızıl**

(Ar. aġmeru ķābī') ħ. P53a4 [Y **ķıtkızıl**]

ķırā'at (Ar.) Okuma.

(Ar. ķırā'at) ħ. P202a11; Y260b5³²⁶

ķ.+nı P62a7; P157a2; P201a8

ķ.+da P161a8 [Y **okımak**]

ķıraġu Kıraġı.

(Ar. celīd) ħ. P4a3

ķıraķ Kenar. *krş.* **ķırañġ**

ķıraķ kes- Kenarlarından almak.

(Ar. teġarrafē) ħ.-dı (ķıraķ kes-) P210b5

→ ħırpük ķıraķı P16b6

→ am ķıraġı P20a6; biz ħ. P36b8; ķitāb ħ. P27a1; ķulaķı ħ. kesük P48b6

ķırañġ Kenar. *krş.* **ķıraķ**

→ ħapak ķırañġı Y13a2

ķırçıldat- Birbirine sürtüp ses çıkarmak.

(Ar. ħaraķa) “*ķırçıldattı tışını*” P71b8 [Y **çıkırat-**]

ķırġıl Saçı ağarmış, kırlaşmış ħiři. *krş.* **ķırķıl**

(Ar. řā'ib = m. eşyeb / c. řīb) ħ. P85b4 [Y **ķarı**]

(Ar. eřmaġ) ħ. P138a1 [Y **ķırġıl saçlıġ er**]

ķırġıl bol- 1. Saçı ağarmak, yaşlanmak.

(Ar. řābe) ħ.-dı P85b4 [Y **ķarı bol-**]

2. (Saç veya sakalı) Beyazına siyah karışmak.

(Ar. řamiġa) ħ.-dı P138a1 [Y **ala saçlıġ bol-**]

ķırġıl saçlıġ er Saç veya sakalı kırmış olan ħimse.

(Ar. eřmaġ) ħ. Y161b4 [P **ķırġıl**]

ķırġıllık Siyahla beyazın karışık hāli, kırlık.

ķırġıllık karış- Saçının ve sakalının siyahına kırmış karışmak veya çoġu ağarmak.

(Ar. veġaġa) ħ.-tı Y98b3 [P **ķırķıl bol -**]

ķırġ Dikiş yeri. ?

(Ar. ħacr / c. ħucūr = f. derz) ħ. P36b8

ķırķ Kırk (40).

(Ar. erbe'ün) ħ. P38b6

ķırķ aġrı kũmũř Okka.

(Ar. ũķiyye / c. evāķī) ħ. P40a8

ķırķ miñġ Kırk bin.

³²⁶ ķırā<'a>t

(Ar. erbe'üne elfen) k P39a6

kırkında çıkmadık oğlan Yeni doğmuş çocuk.

(Ar. veledun menfūs) k. Y160b4 [P **toğmış oğlan**; Y **toğurmuş oğlan**]

kırk- Kırkmak, kısaltmak.

(Ar. cezze) “*kırkdı koyını*” P113b4; (k.-tı) Y137b7

kırkıl Saç ve sakalında siyahla beyaz karışmış olan. *krş. kırğıl*

kırkıl bol- Saçının ve sakalının siyahına kır karışmak veya çoğu ağarmak.

(Ar. veḥāta) k.-dı P83b9 [Y **kırğıllık karış-**]

kırkıl- Kırkma işi yapılmak, uçlarından kesilmek.

kırkılmış yün Kırpıntı yün.

(Ar. cizze) k. P48b9

kırkılg/k Saç veya yün makası.

(Ar. celemān) k. P48b9 [Y **kırkılg**]; (kırkılg) Y47b6 [P **kırkılg**]

kırılağuç Kırılmağaç.

(Ar. ḥuṭṭāf / c. ḥaṭāṭif) k. P51b8; P217b1; Y51b5; Y316b6

→ tağ kırılağuçı P51b9, Y51b6

kıs- Sıkışmak.

→ butı arasınğa kıs- Y305a6, 7

kısarla- 1. Bir şeyi sıkmak, sıkıştırmak.

(Ar. zağāta) k.-dı Y190b1 [P **sık-**]

2. Birini bir işe zorlamak, zoraki yaptırmak, birine yapışacak derecede bir konuda üstelemek.

(Ar. aḥfā) “*kısarladı anı meselede*” P187a9 [Y **katılgık kıl-**]

(Ar. elce'e) k.-dı P171a9 [Y **şıgındur-**]

(Ar. lenne'e) k.-dı P189a4; Y237a4

3. Bir kimseyi bir şeye muhtaç ve mecbur etmek.

(Ar. aḥrece) k.-dı P172b1; Y211a7³²⁷

(Ar. izṭarra) k.-dı P206a1; Y272a7

kışâş (Ar.) Suçluyu işlediğinin aynısıyla cezalandırmak.

(Ar. kavd) k. P184a4; Y229a2

kışâş al- Kısas almak, kısas hakkını almak ya da istemek, bir suçu aynısıyla cezalandırmak.

(Ar. ekaşşa) “*kışâş alu birdi anğa fulāndın*” P181a7

k.-dı Y224b2

(Ar. iḳtaşşa) k.-dı P206a3

kışâş alış- Birbiriyle ödeşmek.

(Ar. tekaşşa) k.-dılar P214a7

kışâş üçün öldür- Kısas yapmak.

(Ar. eḳāde) (Ar. eḳāde) “*öldürdi anı fulān kışâşı için*” P184a3

³²⁷ M. kısırla-

ķ.-di Y229a1 [P **ķiřāřı** **üçün öldür-**]

ķiřġa Kısa şey.

(Ar. ķařır / c. ķiřār) ķ. P164b6 [Y **ķiřķa**]

ķiřġa beyt Recez bahri.

(Ar. recez) ķ. Y124b1 [P **ķiçig şi' r**]

ķiřġa beyt ay- Recez bahrinden kaside inşad etmek.

(Ar. raceze) ķ.-dı Y124a7 [P **ķiçig şi' r ay-**]

(Ar. irteceze) ķ.-dı Y267b7 [P **ķiřġa şi' r ay-**]

ķiřġa bol- 1. Kısa olmak, kısaltmak.

(Ar. ķaleřa) “*ķiřġa boldı kölege taķı ton*” P67b9 [Y **yıġrıl-, az ķal-, ķiřķa bol-**]; (ķiřķa bol-)

Y73b6 [P **ķiřġa bol-**; Y **yıġrıl-, az ķal-**]

(Ar. ķařura) ķ.-dı P164b6 [Y **ķiřķa bol-**]; (ķiřķa bol-) Y200a4 [P **ķiřġa bol-**]

(Ar. teķallařa) ķ.-dı P210a8

2. (Gölge) Daralarak yok olmak.

(Ar. isme'elle) “*kölige ķiřġa boldı*” Y320a7

(Ar. isme'elle³²⁸) “*ķiřġa boldı kölege*” P218b4 [Y **uzun bol-, çıġrıl-**]

3. (Söz) Kısa, özlü ve çabuk anlaşılır olmak.

(Ar. vecuze) “*ķiřġa boldı söz*” P169a2 [Y **ķiřķa bol-**]; (ķiřķa bol-) Y206a7 [P **ķiřġa bol-**]

(Ar. evceze) ķ.-dı P182b2 [Y **muħtařar bol-**]

ķiřġa boyunlu/ug bol- Boynu kısa olmak.

(Ar. veķiřa) ķ.-dı P147b6 [Y **ķiřġa boyunluġ bol-**]; (ķiřġa boyunluġ bol-) Y175a3 [P **ķiřġa**

boyunluġ bol-]

ķiřġa boyunluġ Kısa boyunlu kişi.

(Ar. evķař) ķ. Y175a4 [P **boynu ķiřġa**]

ķiřġa burunluġ Burnunun ucu kalkık, gerisi basık olan kişi.

(Ar. aħnes) ķ. P136a9; Y159b2

ķiřġa burunluġ bol- Burnun ucu azca kalkıp gerisi basık olmak.

(Ar. ħanise) ķ.-dı P136a9 [Y **burnı ķiřġa bol-**]

ķiřġa kııl- 1. Kısaltmak, kesmek.

(Ar. ķařřara) “*ķiřġa kııldı ħaciler saçından*” P191b9 [Y **kes-**]

2. (Söz) Kısa ve özlü kılmak.

(Ar. evceze) “*ķiřġa kııldı sözni*” P182b2 [Y **muħtařar kııl-**]

ķiřġa söz Kısa, özlü ve çabuk anlaşılır söz, ifade.

(Ar. veciz) ķ. P169a2 [Y **muħtařar söz**]

(Ar. kelāmun mu'cez = m. mu'ciz) ķ. P182b3 [Y **muħtařar söz**]

ķiřġa süre Kur'an'ın sonundaki kısa sureler.

(Ar. mufaşşal) ķ. (ķiřġa süreler) P26a7 [Y **uřaķ süre**]

³²⁸ Y: işme'elle

ķısġa sũngũ Kısa mızrak. Mızrak ucu, başı.

(Ar. ĥaribe / c. ĥirāb = m. neyze = m. ʿanze = m. mizrāk / c. mezārīķ) ķ. P44a7

ķısġa Őiʿr ay- Recez bahrinden kaside inŐat etmek.

(Ar. irteceze) ķ.-dı P204b5 [Y**ķısġa beyt ay-**]

ķısġa tişlig Kũçük dişli.

(Ar. ekess) ķ. Y173a4 [P **tişi ķısġa**]

ķısġa tũlũġ aķ Tũysũz at.

(Ar. ecred / c. curd) ķ. P41a6

(Ar. ecred) ķ. P133b

ķısġa tũlũġ bol- (Atın) Tũyũ kısa olmak.

(Ar. ceride) ķ.-dı P133b2

ķısġ/ķa yarık Kısa zırh.

(Ar. bedene = m. cevŐen / c. cevāŐin) ķ. P45b2 [Y **ķısķa yarık**]; (ķısķa yarık) Y43b2 [P **ķısġa yarık**]

ķısķa ķulaklıġ Kũçük kulaklı insan veya hayvan.

(Ar. aŐmaʿ = m. aķrũŐ) ķ. Y18b4 [P **ķiķiġ ķulaklıġ**]

ķısķa tişlig bol- Dişleri kısa, kũçük yahut diplerine yapışık olmak.

(Ar. kesse) ķ.-dı Y173a3 [P **tişi ķısġa bol-**]

→ boynı ķısġa P147b7; burnı ķ. bol- Y159b2; tişi ķ. P146a7; tişi ķ. bol- P146a7

ķısġaķ Demirci kıskacı.

(Ar. kelbetān) ķ. P30a5; Y32a6

ķısır Őreme imkānı olmayan.

ķısır ʿavret Doġurmaz kadın.

(Ar. ʿāķir) ķ. Y158b5 [P **ķısır tişi**]

(Ar. ʿaķĩm = m. maʿkũm) ķ. Y168b5 [P **ķısır tişi**]

ķısır bol- Kısır olmak, gebe kalmamak.

(Ar. ĥāle) ķ.-dı P122a3 [Y **ķız bol-**, **oġlandın fāriġ bol-**]

(Ar. ʿaķira = m. ʿaķura = m. ʿuķira) ķ.-dı P135b7; Y158b4

(Ar. ʿaķime = m. ʿuķime) ķ.-dı P143a4; Y168b4

ķısır inen 1. Gebe kalmayan, kısır deve.

(Ar. nāķetun ĥāʿil) ķ. P122a4 [Y **oġlandın fāriġ bolġan inġen**]

2. ĆekilmiŐ dereceye gelen deve.

(Ar. řarũķa) ķ. P46a6

ķısır tişi Doġurmaz kadın.

(Ar. ʿāķir) ķ. P135b8 [Y **ķısır ʿavret**]

(Ar. ʿaķĩm = m. maʿkũm) ķ. P143a5 [Y **ķısır ʿavret**]

ķısır yel Yaġmur yaġdırmayan rũzgār.

(Ar. ʿaķĩm / c. ʿiķām) ķ. P4a7

(Ar. riġun ʿaķĩm = m. ʿaķām) ķ. P143a5 [Y **ķısır yil**]

kısır yıl Yağmur yağdırmayan rüzgâr.

(Ar. riḥun ‘aḳīm = m. ‘aḳām) ḳ. Y168b6 [P **kısır yel**]

kışıṣ- Birini sıkıştırmak. Rekabete girişmek.

(Ar. zāḥame) “*ḳışıṣdı anıṅ birle*” P202b1 [Y **zahmet ḳılıṣ-**]

kıska bk. **ḳıṣḡ/ḳa**

ḳısmet (Ar.) Bölme.

ḳısmet ḳıl- 1. Bölmek, bir zümreyi dağıtmak.

(Ar. ḳasseme) ḳ.-dı P195a7 [Y **ülüş ḳıl-**]

2. Bölüşmek.

(Ar. ḳāseme) ḳ.-dı Y261a6 [P **üleş-**]

3. Payını istemek. Oklarla ḳısmet çekmek, fala bakmak.

(Ar. istaḳseme) ḳ.-dı Y307b7

ḳısrak Dişi at.

(Ar. ḥicr = m. rameke / c. ramek / c. rimāk) ḳ. P40b9

ḳ.+ḡa P123a7; P187a1; (ḳ.+ḳa) Y151b1

→ ḳonlaçı ḳısrak P41a7

ḳıṣṣa (Ar.) 1. Hikâye, destan.

(Ar. ḳıṣṣa) ḳ.+nı P192b2

2. Hâkime götürmeye sebep olan olay, dava.

(Ar. rafi‘a) ḳ. Y259b4 [P **ḳıṣṣa aymak**]

ḳıṣṣa aymak Hâkime götürmeye sebep olan olay, dava.

(Ar. rafi‘a) ḳ. P202a2 [Y **ḳıṣṣa**]

ḳıṣ Soğuk mevsim.

ḳıṣ keçür- Bir yerde ḳıṣın oturmak, ḳıṣlamak.

(Ar. ṣetā) “*ḳıṣ ḳiçürdi fulān yirde*” Y15a5 [P **ḳıṣ ḳiçür-**]

(Ar. teṣettā) ḳ.-di P212b3

ḳıṣ ḳiçür- Bir yerde ḳıṣın oturmak, ḳıṣlamak.

(Ar. ṣetā) “*ḳıṣ ḳiçürdi fulān yirde*” P123b9 [Y **ḳıṣ keçür-**]

ḳıṣ soṅgundakı yağmur Bahar başı yağmuru.

(Ar. ‘ahdet / c. ‘i hād) ḳ. P3b8

ḳıṣ turḡu iw ḳıṣın barınılan yer, ḳıṣlak.

(Ar. meṣtā) ḳ. P8b7

ḳıṣ yeli Kuzey rüzgârı, yıldız rüzgârı.

(Ar. ṣimāl) ḳ. P4a6

ḳıṣtur- Vazgeçirmek, uzaklaştırmak.

(Ar. ṣenā) “*ḳıṣturdı anı iṣdin*” Y111a1 [P **ḳaytar-**]

ḳıḳkızıl Kıpkızıl. *krş.* **ḳıḳkızıl**

(Ar. aḥmeru ḳābī) ḳ. Y53b1 [P **ḳıḳkızıl**]

ḳıwan- Övünmek.

(Ar. ifteħara) k.-dı Y267b3 [P **küwen-**]

kıwu/ırçuk Kıvırcık, dalgalı saç.

(Ar. ca^ç d) k. P164a6 [Y **kıwurçuk saç**]

kıwirçuk saçlığ Kıvırcık saçlı.

(Ar. ca^ç d) k. Y19a4

kıwurçuk bol- (Saç) Kıvırcık, dalgalı olmak.

(Ar. қаііа) k.-dı P146b5; Y173b4

(Ar. ce^ç ude) k.-dı P164a6; Y199b2

kıwurçuk kı1- Saçı kıvırcık, dalgalı yapmak.

(Ar. ca^ç ade) k.-dı P190b3; Y239b3

kıwurçuk saç Kıvırcık, dalgalı saç.

(Ar. қаіі = m. қаіі) k. P146b5; Y173b4

(Ar. ca^ç d) k. Y199b3 [P **kıwurçuk**]

kıvrıl- (Azalar) Uyuşmak.

(Ar. ħadira) “*kıvrıldı azakı*” P135a2

kıvrılğan azak Uyuşmuş ayak.

(Ar. ħadira) k. P135a3

→ azak kıvrılmağı P33b6; ayak k. Y37a3

kıy- 1. Çok ince kesmek.

→ siŋir kıy- P64b2

2. Kaba ve kötü davranmak.

(Ar. cefā) k.-dı Y156a7 [P **cefā kı1-**]

kıyāmet (Ar.) Dünyanın sonu. Büyük felaket.

kıyāmet kün(i) 1. Kıyamet günü.

(Ar. yevmu'l-maħşer = m^ç a. yevmu'l-maħşir) k. Y67b2 [P **kıyāmet küni**]; (kıyāmet küni)

P63b2 [Y **kıyāmet kün**]

(Ar. şāħħa) k. Y136a4 [P **kaıığ ün**; Y **belā**]

2. Felaket, afet, helāk, musibet.

(Ar. eyyāmun ħusūm) k. Y86b4 [P **naħs kün**]

(Ar. şamme) k. (kıyāmet küni) P116b4 [Y **belā**]

(Ar. vāķi^ç a) k. (kıyāmet küni) P161b7; Y196a3

kıyāmetğa bitmegen Kıyamete inanmayan.

(Ar. zindīķ / c. zenādīķ / c. zenādīķa) k. P27b9

kıyās (Ar.) Mukayese.

kıyās kı1- Bir şeyi başkasına takdir ve kıyas eylemek.

(Ar. ķāse) k.-dı P87b3; Y103b3

kıyās kı1m- Bir şey benzeriyle ölçülmek.

(Ar. inķāse) k.-dı P208b5

kıym Azap, ceza, işkence.

(Ar. ‘azāb) . Y237b5

ıyındın ke- Zulmetmek, haddi amak.

(Ar. ‘adā) .-ti Y153b5 [P **addin ki-**]

→ atı ıyın P201a5

ıyındı Aa ıymıı gibi bir eyden kopmu para.

(Ar. aıyye) . P212b9

ıyım Bumbar (dolması), sucuk; baırsaın iine ıyım doldurulmak suretiyle hazırlanan yiyecek.

(Ar. ‘aıb) . P35a3; Y38b7 [Y ‘**asib**]

ıyım (Ar.) Bir eyin deeri, fiyatı.

(Ar. ıme) . Y253b3

ıyım ıl- Bir eye ıyım bimek; eyaya fiyat koymak.

(Ar. avveme) .-dı P198b9; Y253b2

ıynu Kesik, kesilmi.

→ sigiri ıynu inen P64b3, P120b3

ız 1. Dii ocuk, kız evlat.

(Ar. bint / c. benāt = m. ibne) . P22b2; Y22b3

.+ını P95b5

.+ın Y114b1; (ibne) P82b5; Y96b5

(-t) .+nı P96b3

ız arında Kız karde.

(Ar. ut / c. eavāt) . P22b5; Y22b6

ız u(1) Seregillerden bir kucuk u.

(Ar. va‘a / c. vaa‘) . P51b7 [Y **ız uı**]; (ız uı) Y51b3 [P **ız uı**]

ıznı ayın anası Kayınvalide.

(Ar. am‘a / c. amā‘āt = m. ıhre) . P23a1 [Y **ızın ana**]

→ ananı ız arındaı P22b1; atanı . arındaı P22a9; (atanı) ız arındaı Y22b7; emeki belgrmi . P96b4; arı . Y21b1; oey ız P22b6, Y22b7; oey . Y22b6; otglik . P191a7; perdelig . P189a3, Y237a3; perdelig . P191a4, Y240b3; perdelig³²⁹ . Y240b7; sigil . P23a2, Y23a6; k . touran tii P21b9; yigit ız Y20a5

2. Bakire kadın, evlenmemi kimse.

(Ar. bıkır / c. ebkār = m. ‘atı = m. ‘azrā / c. ‘azārı) . Y21a7 [P **ız olan**]

(Ar. mer‘et) .+nı Y64a5 [P **atun**]

(-) . P192a6; Y242b1 [Y **uragut**]

ız olan Bakire geiz kız. Evlenmemi adam.

(Ar. bıkır / c. ebkār = m. ‘atı = m. ‘azrā / c. ‘azārı) . P21b5 [Y **ız**]

ız olan ıranı Gelin iin ihtiya duyulan eyler.

(Ar. cihāz) . P21b8

³²⁹ perd<e>lig

3. Kıt; pahalı, nadir.

kıız al- Bir şeyi pahalı saymak, pahalı bulmak.

(Ar. isteğlā) kı.-dı P216b1; Y313a5

kıız bol- 1. Kısır olmak, gebe kalmamak.

(Ar. hāle) kı.-dı Y149b4 [P **kısır bol-**; Y **oğlandın fāriğ bol-**]

2. Artmak, yükselmek.

(Ar. ğalā) “*kıız boldı narh*” P128b1

3. (Fiyat) Düşmek, ucuzlamak.

(Ar. inhaṭṭa) “*narh kıız boldı*” Y280a5

kıız kııl- (Fiyatı) Yükseltmek; pahalı kıılmak.

(Ar. aġlā) “*kıız kııldı narhn*” P188a1

kı.-dı Y235a5

kıız satġam tip yığ- Karaborsacılık etmek.

(Ar. ihtekera) “*aşlıknı yığdı kıız satġam tip*” Y267a3 [P **kizle-**]

kıız- (Ateşin) Isısı şiddetlenmek.

(Ar. ḥamiye) kı.-dı Y180b7 [P **ısıġ bol-**; Y **katıġ isig bol-**]

kıızmış ot Kıızgın ateş.

(Ar. nārun ḥāmiye) kı. Y181a1 [P **ısıġ ot**]

kıızamuk 1. Kızamık, kızıl lekeler döktüren ateşli ve bulaşıcı bir hastalık.

(Ar. ḥaşbe) kı. Y37a2 [P ...]

2. Kızamık çıkaran kişi.

(Ar. maḥşüb) kı. Y207a3 [P **ḥaşbe iglig**; Y **ḥaşbelig**]

kıızar- 1. (Yanak) Gül gibi kırmızı olmak.

(Ar. teverrade) “*kıızardı yanġaķı*” P211b12 [Y **kızıl bol-**]

2. (Güneş) Mahvolup gitmek. Sarılmak, dolanmak.

(Ar. kevvira) “*kıızardı kūn*” P198a7 [Y ...]

kızıl Kan rengi, kırmızı.

(Ar. ḥumra) kı.+ġa P171b7; (kı.+ķa) Y210a5

kızıl ala kıurt Kuduz böceği denilen siyah noktalı kırmızı bir böcek.

(Ar. zurrūḥ / c. zerārīḥ = m. zuraḥraḥ) kı. P51a3 [Y **kızılca kıurt**, ... **kıurtı**]

kızıl altun Altın. Yakın, inci gibi cevher.

(Ar. ‘asced) kı. P5a1

kızıl balçuk Boya olarak kullanılan kırmızı çamur.

(Ar. meġirre) kı. P4b4

kızıl boġaz Boġaz, gırtlak, yutak.

(Ar. bul‘ūm) kı. P17b5; Y14b1

kızıl bol- Kıızarmak, tedricen kıızarmak, kırmızı olmak, (yanak) gül gibi kırmızı olmak.

(Ar. iḥmerra) kı.-dı P208b10; Y281b1

(Ar. iḥmārra) kı.-dı P209a2

(Ar. teverrade) kı.-dı Y292b6 [P **kızır-**]

kızıl boya Kızıl boya veya boyacılar kökü denen kökün adı.

(Ar. fuvve) kı. Y37b5 [P **kızıl boyag**, Y **ğara boyag**]

kızıl boyag Kızıl boya veya boyacılar kökü denen kökün adı.

(Ar. fuvve) kı. P34a8 [Y **kızıl boya**, **ğara boyag**]

kızıl bozag Hekimlikte ve boyacılıkta kullanılan; tatula isimli bitki.

(Ar. bekkam³³⁰) kı. Y37b6 [P **ğara boyag**]

kızıl ıwı/ıuğ Kızılı beyazına galip olan geyik.

(Ar. a⁶ fer / c. ⁶ ufr) kı. Y48a2 [P **kızıl ıwıuğ**]; (kızıl ıwıuğ) P49a4 [Y **kızıl ıwıuğ**]

kızıl kııl- Bir şeyi kırmızıya boyamak.

(Ar. ħammera) kı.-dı P191a3; Y240b2

kızıl renklig Kırmızı renkli.

(Ar. aşheb) kı. P131a4

kızıl renklig bol- Kırmızı veya kırmızıya çalar sarı olmak.

(Ar. şahibe) kı.-dı P131a3

kızıl renklig çakır Kırmızı ve beyaza çalan sarı renkli şarap.

(Ar. şahbâ) kı. P31b5

kızıl settük Mercan.

(Ar. bussez) kı. P5b1

kızıl turğay Bir çeşit serçe.

(Ar. ħammere / c. ħummer) kı. P51b6 [Y **kızılca turğay**]

kızıl yanğak Gül gibi kızıl yanak.

(Ar. ħaddun muverred) kı. P197a4; Y250a7

kızılca kıurt Kuduz böceği denilen siyah noktalı kırmızı bir böcek.

(Ar. zurrūh / c. zerārīh = m. zuraħrah) kı. Y50b4 [P **kızıl ala kıurt**, Y ... **kıurtı**]

kızılca turğay Bir çeşit serçe.

(Ar. ħammere / c. ħummer) kı. Y51b2 [P **kızıl turğay**]

→ kıatığ kızıl bol- P153b8; inğen kı. bol- Y183b3; kez kı. P153b8; inğen kı. Y183b3

→ yanğak kızılı P16b3

kızılık Kırmızılık. Yılcık hastalığı.

(Ar. ħumret) kı. P208b10

kızıl- 1. Bekaretini gidermek.

(Ar. şameşe) “*kızladı ħatunni*” P61a3 [Y **bekâret al-**]

2. Cima etmek.

(Ar. şelağa) kı.-dı P107a2

kızılığ Bekaret, kızılık.

(Ar. ⁶ uzre) kı. P21b6; Y21b1

³³⁰ P: bekkam

kızlık al- Kızın bekaretini bozmak.

(Ar. iftera' a) k.-dı (kızlığın al-) P204b14; (kızlığın al-) Y269a3

kızıt- 1. Fırındaki yakacakları tutuşturup fırını kızdırmak, yakmak.

(Ar. secera) “*kızıttı tennürmi*” P101a3 [Y otan-]

2. Demir vs.yi kızdırmak.

(Ar. aḥmā) “*kızıttı temürmi*” P188a2

k.-tı P188a2 [Y tağ bas-]; Y235a7

ki (Far.) Bağlama, açıklama, kuvvetlendirme sözü.

→ ḥāṣṣa ki Y60a2

kiç Zamandan uzun bir süre. Gündüzden uzun bir zaman parçası.

(Ar. meliyyen) k. P58b3 [Y bir sā' at]

kiç kal- 1. Yavaş, ağır davranmak; gecikmek, geç kalmak; teenni edip acele etmemek.

(Ar. tebāṭa'e) k.-dı Y297b6 [P kal-]

(Ar. terāḥā) k.-dı P214b7

(Ar. beṭu'e) k.-dı P162b8 [Y kiçgen bol-]

(Ar. teṣebbeta) k.-dı P210a10

2. Bir yerde ikamet etmek, uzun süre kalmak; ikamete devam edip vatan tutmak.

(Ar. ṣevā) “*kiç kaldı yirde*” Y112b1 [P eglen-]

(Ar. eḳāme) k.-dı Y230b5 [P eglen-]

(Ar. erabbe) k.-dı Y223a4 [P tur-]

(Ar. ḡaniye) k.-dı Y181a6 [P tur-]

kiç kalğan Geciken, tembel tabiatlı. Yavaş hareket eden veya konuşan.

(Ar. beṭī') k. P162b9

kiç kel- Gecikmek, geç kalmak.

(Ar. ebṭa'a) k.-dı P171a4

kiç koz- Bir yerde durdurup eğlendirmek.

(Ar. lebbeṣe) k.-dı Y238b2 [P kiçür-]

kiç körün- Ağır, yavaş saymak. Ağır, yavaş bulmak.

(Ar. istebṭa'e) k.-dı Y304a3 [P kiç sana-; Y kiçirgen-]

kiç san- Gecikmiş bulmak, geç saymak, geciktirmesini istemek.

(Ar. isterāṣe) k.-dı P216a1 [Y kiçirgen-]

kiç sana- Ağır, yavaş saymak. Ağır, yavaş bulmak.

(Ar. istebṭa'e) k.-dı P215a3 [Y kiçirgen-; kiç körün-]

→ küzegüke barmadın kiç kal- Y242b1

kiç- 1. Seyredip geçmek, katetmek, terketmek, aşmak. *krş.* keç-

(Ar. ' abera) “*kiçdi ḳolnı*” P101b7 [Y keç-]

(Ar. te' addā) “*kiçdi ḥaddin*” P212b5 [Y keç-]

(Ar. cāze) k.-di P120a5 [Y keç-]

(Ar. cāveze) k.-di P203a6 [Y keç-]

2. Aşırı gitmek, aşmak.

(Ar. tecāveze) “*kiçdi gāyetni*” P214a14

3. Bir şey geçmiş olmak, (gün, ay vs.) sonuna varmak, geçip gitmek, zamanı geçmek, bitmek, sona ermek.

(Ar. inḳazā) “*kiçdi iş*” P208b6

(Ar. mezā) k.-ti P91b5 [Y **keç-**]

(Ar. ğabera) k.-di P102a1 [P, Y **kal-**; Y **keç-**]

(Ar. selefe) k.-di P106a3 [Y **keç-**]

4. Geç kalmak, eğlenip gecikmek, yavaş, ağır olmak.

(Ar. ebṭa’e) “*kiçdi işde*” P171a3

k.-ti Y209a3

(Ar. rāşe) k.-ti Y101b6 [P **eglen-**]

(Ar. tebeṭṭa’e) k.-di P209a5

5. Bir yerde durup beklemek, eğlenmek, kalmak, ikamet etmek.

(Ar. lebişe) “*kiçdi yirinde*” P132a4

(Ar. mekeşe = m. mekuşe) k.-ti Y116b6 [P **eglen-**]

(Ar. ḥayyeme) k.-ti Y254b4 [P **eglen-**]

6. Uğramak.

(Ar. merra) k.-di P113b3 [Y **keç-**]

7. Üstün gelmek.

(Ar. fāḳa) “*kiçdi ‘ilm içindin*” P121b4 [Y **oz-**]

kiçgen Bir görev, bir makam, bir yer vs.de birinden önce bulunmuş olan kişi; öncül.

(Ar. selef / c. eslāf) k. (kiçgenler) P106a4 [Y **keçmiş**]

kiçgen bol- Gecikmek, oyalanıp eğlenmek.

(Ar. beṭu’e) k.-dı Y197b2 [P **kiç kal-**]

kiçgü yer Durulan, ikamet edilen yer.

(Ar. maḳām) k. Y230b6 [P **turgu yir**]

kiçmek Geçiş.

(Ar. cevāz) k. P184b1 [Y **mevzi’ü’l-cevāz**]

→ aşnu kiç- P110a3; aşnu k.- P209b13; aşnu k.- P211a11; ḥaddin k.- P125a4; ḥaddine k.-

P162a7

→ ḥaddin kiçmek P177a5

kiçig Küçük, ufak. İnce şey.

(Ar. şağīr) k. P164b3; Y200a1

kiçig ağırlık Pay, hisse, parça.

(Ar. sehm = m. ciz’) k. Y2b3 [P **uğ**]

kiçig at- Sık, kısa adımlarla yürümek.

(Ar. ḳarmate) “*kiçig attı yörimek içinde*” Y315a2 [P **uşak at-**]

kiçig başlığ Başı ince, küçük olan.

(Ar. şa'1) k. P20b4; Y18b4
kiçig bol- Küçük olmak, hakir olmak.
(Ar. şağura) k.-dı P164b3; Y200a1
(Ar. şağira) k.-dı P135b2 [Y **ħor bol-**]
kiçig burunlıg bol- Burnu küçük olmak.
(Ar. zelif) k.-dı P139b1 [Y **burnı kiçig bol-**]
kiçig burunlıg Burnu küçük olan.
(Ar. ezlef) k. P139b2 [Y **burnı kiçig**]
kiçig ħunbere Toprak kap, porselen kap.
(Ar. berniyte = f. sātūr) k. P11b5 [Y **yaşıl ħunbere**]
kiçig kabîle Kabilenin küçüğü olan oba.
(Ar. baṭn / c. buṭn) k. P14b4 [Y **uluğ kök**]
kiçig kadeħ Büyük ve kalın karınlı kase.
(Ar. ka' b / c. ki' āb) k. P11b8
kiçig qarabaş Kadın hizmetçi.
(Ar. vaşife / c. veşāyif) k. P21a2 [Y **nā-reside qarabaş**]
kiçig kaşide Recez bahrinden kaside.
(Ar. urcūzet / c. erācīz) k. P103a6
kiçig koy Bahreyn tarafında bulunan, tuhaf şekilli bir koyun.
(Ar. neḳade / c. neḳad) k. P48a7 [Y **toḳlı**]
kiçig kõnġlek Üst elbise veya zırh altına giyilen giysi.
(Ar. ġilāle / c. ġalāyil) k. P36b3
kiçig körün- Küçük gör(ül)mek, küçük say(ıl)mak.
(Ar. istaşğara) k.-dı Y305b4 [P **kiçig san-**; Y **ħor kör-**]
kiçig kul Hizmetçi, hizmetkâr.
(Ar. vaşif / c. vuşafā) k. P21a2 [Y **nā-reside kul**]
kiçig kulaklıg Küçük kulaklı (insan veya hayvan).
(Ar. aşma' = m. aṭrūş) k. P20b4 [Y **kıška kulaklıg**]
kiçig kuzı Kuzu, süt emen kuzu.
(Ar. behme / c. bihām) k. P48a7 [Y **sütke toġmış kuzı**]
kiçig legen Küçük leğen.
(Ar. mirken / c. merākin) k. P12a6 [Y **yarım degen**]
kiçig mancınık Bir çeşit mancınık.
(Ar. 'arrāde) k. P43b3
kiçig meşk Deri vs'den yapılmış küçük su kabı.
(Ar. rakve) k. P29a6 [Y **kiçig yanlık**]
kiçig oġlak Dört aylığa kadarki koyun kuzusu veya keçi oġlağı.
(Ar. saħle / c. sıħāl) y. P48a7 [Y **yanġıla toġmış kuzı ya oġlak**]
kiçig oġlan Küçük çocuk.

(Ar. tiḥl / c. eḥfāl) k. P20b9 [Y **nā-resīde oġlan**]

kiçig oġlan ketür- Çocuk meydana getirmek.

(Ar. eḥfale) k.-di Y220b4 [P **kiçig oġlanlıġ bol-**]

kiçig oġlanlıġ bol- Çocuk sahibi olmak.

(Ar. eḥfale) k.-di P178b8 [Y **kiçig oġlan ketür-**]

kiçig oġlanlıġ tişi Küçük çocuġu olan kadın.

(Ar. muḥfil) k. P178b8 [Y **uṣaġ oġlanlıġ ‘avret**]

kiçig saġal Çeneyle alt dudak arasındaki kıllar.

(Ar. ‘anfeġa) k. P17b7 [Y **orta saġal**]

kiçig san- Küçük görmek, hakir görmek, küçük saymak.

(Ar. istaṣġara) k.-dı P215a13 [Y **ħor kör-, kiçig körün-**]

kiçig sıçġan Sıçan, tarla faresi.

(Ar. curaz / c. cirzān) k. P50b4 [Y **ķara sıçġan, kelenġü**]

kiçig Şi’r Recez bahri.

(Ar. recez) k. P103a6 [Y **ķıŝġa beyt**]

kiçig Şi’r ay- Recez bahrinden kaside inŝad etmek.

(Ar. raceze) k.-dı P103a5 [Y **ķıŝġa beyt ay-**]

kiçig taķı ħ’ār er Zül ve hakarete razı, tahammüllü adam.

(Ar. ŝāġir) k. P135b3 [Y **ħor er**]

kiçig üġür Kişi sayısı üçten dokuza kadar olan; birkaç kişilik grup.

(Ar. biż‘) k. Y10a3 [P **üçdin onġa tegi**]; Y44a2 [P **üçdin onġa tegi**]

kiçig yanlıķ Deri vs’den yapılmış küçük su kabı.

(Ar. rakve) k. Y31a1 [P **kiçig meŝķ**]

kiçig yastuķ Üzerine dayanılan küçük yastık, dirsek yastıġı.

(Ar. numruķa / c. nemāriķ) k. P38a5

kiçig yaŝlıġ Yaşı küçük, genç.

(Ar. ħadeŝ = m. ħadīŝu’s-sinn / c. eħdās) k. Y198b6

kiçig yençü Mercan, küçük inciler.

(Ar. mercāne / c. mercān) k. P5b1

kiçig yılan Yılan yavrusu.

(Ar. ‘uŝmān) k. Y50a2

kiçig yulduz Büyükayı ile Küçükayı takımıyıldızları içindeki yedişer yıldızdan meydana gelmiş kümedeki küçük yıldız.

(Ar. suhā) k. P3a9

→ burnı kiçig Y163b5; burnı k. bol- Y163b5

kiçik- Bir yerde eġlenip durmak.

(Ar. telebbeşe) k.-ti Y284a2 [P **eglen-**]

kiçirgen- Ağır, yavaş saymak; ağır, yavaş bulmak.

(Ar. istebṯa’e) k.-di Y304a3 [P **kiç sana-**; Y **kiç körün-**]

(Ar. isterāşe) k.-dı Y311a1 [P **kiç san-**]

kiçe Gece, akşam.

kiçe aş Akşam yemeği.

(Ar. ‘aşā) k. P34b7; Y38a7

kiçe kel- 1. Geceleyin gelmek, doğmak.

(Ar. ʔaraḡa) k.-di P107a3 [Y **tünle kel-**]

2. Akşama girmek, ulaşmak. Akşamlamak, akşama kalmak.

(Ar. emsā) k.-di P187a2 [Y **kiçeke kir-**]

kiçe körmez kı- Gece iyi göremeyecek şekilde gözlerini zayıflatmak.

(Ar. a‘şā) k.-dı P187a2; Y233b6

kiçe şarābı iç- Akşam şarabı içmek.

(Ar. iḡtebaḡa) k.-di (kiçe şarābın iç-) Y270a3 [P **aḡşam şarābı iç-**]

kiçe/ke tegür- Akşamla(t)mak.

(Ar. messā) k.-sün P200a6; (kiçeke tegür-) Y255b1

kiçeke kir- Akşama girmek, ulaşmak. Akşamlamak, akşama kalmak.

(Ar. emsā) k.-di Y233b5 [P **kiçe kel-**]

→ bir kiçe azuḡı P86a4

kiçelik Azık, yiyecek.

(Ar. bīt) k.+i yok Y101b5 [P **bir kiçe azuḡı**]

kiçriş- Elden ele dolaştırmak.

(Ar. tedāvele) k.-diler³³¹ P214b1

kiçür- 1. Bir yerden bir yere savuşturmak, atlatmak, geç(irt)mek. *krş. keçür-*

(Ar. ecāze) “*kiçürdi anı suw ü<ze>*” P184b1 [Y **keçür-**]

(Ar. naḡale) k.-di Y132b1 [P **köçür-**]

(Ar. ictāze) k.-di P206b3 [Y **keçür-**]

2. Bir yerde durdurup eğlendirmek.

(Ar. lebbeşe) k.-di P189b8 [Y **kiç koz-**]

3. İhtiyacı eldeki imkânla karşılamak (,günlerini azıcık azıkla yetinerek geçirmek).

(Ar. zeccā) “*kiçürdi künlerni*” P199b9 [Y **keçür-**]

4. Yerine getirmek, tamamlamak, icra etmek.

(Ar. emzā) “*kiçürdi işni*” P187a5 [Y **yörit-**]

5. Vazgeçirmek.

(Ar. ‘addā) k.-di P200a4 [Y **keçür-**]

6. Suç ve hatayı affetmek, bağışlamak.

(Ar. tecāveze) “*kiçürdi taḡrı anı*” P214a14

(Ar. eḡāle) k.-di P185a5 [Y **keçür-**]

kiçürmek tile- (Hatasının) Affını dilemek.

³³¹ kiçrişdile<r>

(Ar. istekāle) “*kiçürmek tiledi yazuqnı*” P216a9 [Y **keçürmek tile-**]

→ ‘arabiyetga kiçür- P189b1; ilgerü k.- P195a6; kıış k.- P123b9; kün k.- P147a1; oyağ k.- P188b9; temmüz k.- P88a8; tün k.- P86a3; tün k.- P203a10; yay k.- P206a10; yay k.- P206b5; yay k.- P88b4

kiçürt- Geçirtmek.

→ tün kiçürt- P185b2

kiçüt Geçit.

kiçüt yiri Geçit, pasaj.

(Ar. mecāz) k. P120a6

kidür- (Elbisesini) Çıkarmak, soyamak. *krş. kiter-*

(Ar. şerā) k.-di Y108a6 [P **kiter-**]

kifāyet (Ar.) Yetme, yeterlik.

kifāyet kıl- Bir şey birine yetmek, onunla kanaat etmek.

(Ar. kefā) k.-u birdi P91b8; Y109b2

kiginç Öç.

kiginçin al- Öç almak, cezalandırmak.

(Ar. neqame = nekıme) k.-dı (kiginçin al-) Y88b1 [P **öç al-**]

kiğrül- Bir renk başkasına katılmak. ? *krş. kiwrül-*

(Ar. uşribe) “*aķ kızılķa kiğrıldı*” Y210a5 [P **boyan-**]

kiğür- 1. İçine koymak, sokmak, girdirmek. *krş. ki/üwür-*

(Ar. edħale) k.-di Y220b1 [P **kiwür-**]

(Ar. evlece) k.-di Y226a2 [P **kiwür-**]

2. (Suyu) Akıtmak, fıskırtmak.

(Ar. fecera) “*bāğ içiñge suw kiğürdi*” Y122b7 [P **ız-**]

kiğāl (Ar.) Sürme.

kiğāl kündük<i> İçinde su ısıtılan küçük kap. ?

(Ar. miğamme) k. Y6b6

ķil (<Ar.) Zift, karasakız. *krş. ķir*

(Ar. ķir = m. ķār) k. P5a4

ķile (Ar.) Eski bir ölçek.

(Ar. ķafiz / c. aķfize / c. ķufzān = m. mikyāl) k. P40b4

ķile birle ölç- Buğday vs.yi ölçmek.

(Ar. kāle) k.-di P89a5 [Y **sağula-**]

ķilid (Ar.) Anahtar.

(Ar. iķlīd) k. P10a4 [Y **ķirit**]

ķilid açğuç Anahtar.

(Ar. miftāħ / c. mefātīħ) k. P10a6 [Y **küfre ķiriti**]

ķilid tişi Anahtar dişi.

(Ar. sinn / c. esnān = f. ķufl / c. aķfāl) k. P10a5 [Y **ķirit tişi**]

kiliddān (Ar. + Far.) Elbise askısı.

(Ar. miğlāk / c. meğālīk) k. P10a4 [P **kismelik**; Y **kesmelik**]

kilise (Rum.) Hristiyan mabedi.

(Ar. kenīse / c. kenāyis) k. P7a9

kim (I) Ki.

(Ar. mā) k. P180a2; P210b6; P211b3

(-) k. P110a8; Y106b2; Y133b5; Y175a6; Y176a2; Y223a5

→ aķ kim köz ķarasında tüşer P16b9; anı k. P211b13; bolğay k. Y321a6; eyle kerek k. Y321a7; iş kim ķazğulıg ķılır P110a8; iş kim ķazğuluğ ķılır Y133b5; kerek k. andağ ķılsañg P58b1; kerek k. P218b7; māl k. ķişi anıñg birle tirlik eltür P95b1; neçük k. P2b3; ol er k. andın külerler Y165b4; ol k. andın külerler P141a1; ol k. bahāsındın ekisür P114b6; ol k. erse P56a5; ol k. ķişilerdin küler P141a1; tutğıl k. Y321a7; tün kim minādan mekkege barurlar P65b2

kim (II) “Hangi ķişi?” anlamında bir söz.

kim bu Kim, hangi ķişi.

(Ar. men) k. P56a8; Y57a7

kim erse O kimse.

(Ar. men) k. Y57a5 [P **ol kim erse**]

kim irse Kimse, birisi.

(Ar. eħad) k.+ge P94b7 [Y **hiç kimerse**]

→ hiç kim erse Y113a6; ol k. irse P56a5

kiñg Geniş (şey), her şeyi kaplayan.

(Ar. vāsi‘) k. P147b8 [Y **kiñg bolğan, tamām**]

(Ar. fesih) k. P55b8 [Y **kiñg yir**]

kiñg adımlıg bol- Genişlemek, genişleyip yayılmak.

(Ar. feyiħa)k.-dı P150a2 [Y **adımlı kiñg bol-**]

kiñg adımlıg er Geniş.

(Ar. efyaħ) k. P150a2

kiñg ağızlıg Ağızı büyük.

(Ar. efveh) k. P149b8 [Y **uluğ ağızlıg**]

kiñg ağızlıg bol- Ağızı büyük olmak ya da uzun ön dişler yayvan ağızdan çıkıyor olmak.

(Ar. fevihe) k.-dı P149b8 [Y **ağızı uluğ bol-**]

kiñg bol- 1. Dar olmamak, genişlemek, geniş olmak.

(Ar. vesı‘ a) k.-dı P147b7; Y175a4

(Ar. raħibe = m. raħube) k.-dı P130b1

(Ar. fesuħa) k.-dı P155b8; Y186b5

(Ar. ittese‘ a) k.-dı P206a10 [Y **kiñglik ķıl-**]

(Ar. infeseħa) k.-dı P207b6; Y277b7

2. Uzanmak.

- (Ar. isbeṭarra) k.-dı³³² Y320b3 [P **kerin-**]
3. (Yaşamı) Genişlik ve bolluk içinde olmak.
(Ar. rağide = m. rağude) “*kiṅ boldı tirliki*” P133b7
4. Ucuzluk olmak.
(Ar. aḥṣabe) k.-dı Y210a1 [P **kiṅ ni‘ metlig bol-**]
kiṅ bolğan Geniş. Her şeyi kaplayan.
(Ar. vāsi‘) k. Y175a5 [P **kiṅ; Y tamām**]
kiṅ çader Kuyruklu, etekli çadır.
(Ar. mulā‘un muḏeyyel) k. P199b5 [Y **uzun eteklig terinçek**]
kiṅ galbur Seyrek kalbur.
(Ar. helhāl) k. Y4a2
kiṅ kı1- İçine alıp sığıdırmak.
(Ar. vesī‘ a) k.-dı Y175a6 [P **tamām bol-; Y yet-**]
kiṅ köz Geniş ve güzel göz.
(Ar. ‘aynun neclā’) k. P142a7; Y167b2
kiṅ közli/üg Geniş ve güzel gözlü kimse.
(Ar. encel) k. P142a6 [Y **kiṅ közlig**]; (kiṅ közlüg) Y167b1 [P **kiṅ közlig**]
kiṅ közlig bol- Gözü geniş ve güzel olmak.
(Ar. necile) k.-dı P142a6 [Y **közi kiṅ bol-**]
kiṅ ni‘ metlig bol- Ucuzluk olmak.
(Ar. aḥṣabe) k.-dı P171b5 [Y **kiṅ bol-**]
kiṅ sançmaḳ Geniş yara, mızrak yarası.
(Ar. ṭa‘ netun neclā’) k. Y167b2 [P **kiṅ sançmaḳlıḡ**]
kiṅ sançmaḳlıḡ Geniş yara, mızrak yarası.
(Ar. ṭa‘ netun neclā’) k. P142a7 [Y **kiṅ sançmaḳ**]
kiṅ tik- Kötü dikmek. Aralıklı, seyrek dikmek. Zayıf dokumak.
(Ar. şemrece) k.-di P216b10 [Y **tenci-**]
kiṅ tirlik Bolluk; güzel, rahat yaşam.
(Ar. ‘ayşun raḥiyy) k. P24b8
(Ar. rağd = m. rağīd) k. P133b8
kiṅ yandın kel- Kuş, ceylan vs. birinin solundan sağına koşmak (Araplarda bu uğurludur).
(Ar. senaḥa) “*keldi aṅḡa aw kiṅ yandın*” P155b1 [Y (**fālī**) **ezgü kel-**]
kiṅ yir Geniş yer.
(Ar. raḥb = m. raḥīb) k. P130b3
(Ar. fesīḥ) k. Y186b7 [P **kiṅ**]
kiṅ yol İki dağ arasındaki geniş yol.

³³² M: kin

(Ar. fec / c. fucāc = m. necd = m. sunen = m^cā. senen = m. nehc = m. minhāc / c. menāhic / c. menāhīc) k. Y1b1

→ adımı kiṅg bol- Y178a2; közi k. bol- Y167b1

kiṅglik 1. Ucuzluk, bereket, bolluk, genişlik.

(Ar. raḥā) k. P24b6

(Ar. ḥiṣb) k. P171b5; Y210a2

2. Bir işte kolaylık.

(Ar. ruḥṣat) k. P192b1; Y242b7

kiṅglik kı1- 1. Geniş kılmak, genişletip bollaştırmak, geniş olmak.

(Ar. vesse^c a) k.-dı P197a8; Y250b5

(Ar. ittese^c a) k.-dı Y273b2 [P **kiṅg bol-**]

2. Biri için yer açmak, oturanları sıkmayıp geniş oturmak.

(Ar. feseḥa) “*kiṅglik kıldı aṅga meclisde*” P155b7

k.-u birdi Y186b5

(Ar. tefesseḥa) “*kiṅglik kıldılar meclis içinde*” P209b4

(Ar. tevesse^c a) k.-dılar P211b14

3. Birine bir işi kolaylaştırmak.

(Ar. raḥḥaṣa) k.-dı P192b1; Y242b7

4. Rahatlık bulmak.

(Ar. tevesse^c a) “*kiṅglik kıldı er tirliki içinde*” P211b14

q.-dı Y293a2

kiṅglik saṅga Hoşgeldin, safa geldin!

(Ar. merḥaben bike) k. P130b3

kiṅglik taqı tüzlik Fazlalık, genişlik.

(Ar. beṣṭa) k. P104b6

kiṅglik tile- Mümkün olanın hepsini almak.

(Ar. teraḥḥaṣa) “*kiṅglik tiledi ḥaqqı <ichinde>*” P210a7

kiṅgeṣ- Kararlaştırmak.

→ tünle kiṅgeṣ- P199a7

kināyet (Ar.) Dolaylı anlatma.

kināyet kı1- 1. Açıkça söylemeyip dolaylı olarak anlatmak, sözü kinayeli ve tevriyeli söylemek.

(Ar. ‘arraza) “*kināyet kıldı sözni*” P192b4 [Y **örtüglüg kı1-**]

(Ar. kenā) k.-dı Y11b1 [P **yaşru sözle-**]

2. Bir şey murat edip zahirde başka şey göstermek.

(Ar. verrā) k.-dı P200b7; Y256a6

kindek Göbek. *krṣ*. **kindik**

kindek kes- Göbeğini kesmek.

(Ar. serra) k.-di (kindekin kes-) Y137a7 [P **köbek kes-**]

kīne (Far.) Kin, hınç.

(Ar. ḥiḳd / c. aḥḳād) k. P62a6; P208b8³³³

(Ar. ziġn / c. azġān = m. zaġīne / c. zaġā'in = m. ziḥl = m. tibl = m. iḥne / c. iḥan = m. vitr / c. evtār = m. tire / c. tirāt = m. ġill = m. ḥiḳd / c. aḥḳād = m. ġimr) k. P21b3; Y21a3

kīne tut- Kin tutmak.

(Ar. ḥaḳade = m. ḥaḳide) “*kīne tuttu aṅga*” Y65b4 [P **kīnelig bol-**]

kīnelig (Far. + T.) Kinli.

kīnelig bol- Kin tutmak, kin beslemek; hileli, sahtekār ve kinli olmak; zulüm ve kötülük dokundurmak.

(Ar. ḥaḳade = ḥaḳide) “*kīnelig boldı anıġ üze*” P62a5 [Y **kīne tut-**]

(Ar. iḥteḳade) “*kīnelig boldı aṅga bir nirse üçün*” Y266a7 [P **küçün tile-**]

(Ar. ġalle) k.-dı P81a8; Y94b7

(Ar. vetera) k.-dı Y97b4 [P **kīnelig kııl-**]

kīnelig er Kinli adam.

(Ar. raculun muḫṭaġin) k. P205b10; Y271b6

kīnelig kııl- Zulüm ve kötülük dokundurmak.

(Ar. vetera) k.-dı P83a8 [Y **kīnelig bol-**]

kindik Göbek. *krş. kindek*

kindik yıpar Misk, misk kabı.

(Ar. fe're = m. nāfiḥa) k. P31a7; Y33b5

kir Kir, pas, pislik.

(Ar. denes / c. ednās) k. P136b1; (kirler) k. Y159b3

kir bol- Kirlenmek.

(Ar. tevesseḥa) “*kir boldı eligi*” P211b12

kir kııl- Elbisesini vs. kirletmek.

(Ar. dennese) k.-d P192a5; Y242b1

→ kulaḳ kiri P16a8

ķir (Ar.) Zift, karasakız. *krş. ķil*

ķir tür- Bir şeye kara sakız veya zift sürmek, katranlamak.

(Ar. ḳayyera) ḳ.-di P199b2; Y254b1

kir- 1. Dışarıdan içeriye geçmek, bir şeyin içine katılmak, içine dalmak, koyulmak, karışmak.

(Ar. deḫale) “*kirdi fulān üze*” P108a6

k.-di Y131a3

(Ar. şāke) “*kirdi tiken azaḳıṅga*” P121b7

k.-di Y149a4

(Ar. şāke) “*kirdi er tikenge*” P121b8

k.-di Y149a5

³³³ k<ī>ne

(Ar. şere' a) “*kirdi suwğa taqtı işke*” P159a6

k.-di Y192a1

(Ar. dâhale) “*kirdi anıñ işiñge*” Y260b4 [P **kiriş-**]

(Ar. seleke) “*kirdi yolğa*” P107b5 [Y **tap-**]

(Ar. hâza) “*kirdi sözge*” P120b6

k.-di Y147b3

(Ar. velece) k.-di P82b3; Y96b3

(Ar. deḥale) k.-di P108a6; Y131a2

(Ar. iddeḥale) k.-di P205b1; Y270b2

(Ar. şalā) k.-di P92a7 [Y **sögül-**]

(Ar. hâza) k.-di P120b5 [Y **kirip keç-**]

(Ar. efāza) k.-di P185b6; Y231b3

(Ar. indefe' a) k.-di P208a4; Y278b5

2. Dinleyeni etkileyip fayda göstermek.

(Ar. nece' a) “*va'z kirdi*” Y193b4 [P **asıg kı1-**; Y **siñ-**]

3. Düşüncesizce bir işe atılmak.

(Ar. eḫhame) “*kendü kirdi helâketlikge*” P179b7 [Y **kemiş-**]

4. Boncuk vs. dizilmek.

(Ar. inḥaraṭa) k.-di Y278b4 [P **tüzül-**]

kirip keç- (Suya) Girmek.

(Ar. hâza) “*suwğa kirip keçti*” Y147b2 [P **kir-**]

kirmek Girme.

(Ar. duḥül) k.+ke Y308a2

→ deryäga kir- P174a1; erteke k.- Y211b5; ğavrğa k.- P120a3; ḥaremge k.- P179a9; ḥaşrğa k.- P211a4; ḥicâbğ/ğa k.- P203b12, Y265a6; indemedin k.- P84b5; inğa k.- P67a7; inça k.- P210a6; kal'ağa k.- Y291a5; katıg k.- P178a2; kiçeke k.- Y233b5; kuşluğğ/ğa k.- P186b1, Y232b6; oğğ/ğa k.- P109a1, P109a2, Y132a3; oğğ/ğa k.- P109b8, Y133a2; oğğ/ğa k.- P211a4, Y290a2; oğğ/ğa k.- P74b7, Y85a4; oğğa k.- Y248a3; oğka k.- Y170b1; seḥer vaqtında k.- Y214a2; sekiz yaşdın toqız yaşğa k.- P108a2; sekkizni tüketip toqkuzğa k.- Y130b5; sözge k.- P214b1; telükge k.- P174a3; ündemedin k.- Y99b6; yatalıqğa kir- Y72b7; yetig k.- P180a8, Y222b7; yetig k.- P208a9; yetig k.- P210b13; yetig k.- P214b8, Y303a2; yetig k.- Y219a7; yitig k.- P171b7, Y210a4; yitig k.- P171b9, Y210b1; yitig k.- P218a9³³⁴, Y319b4

→ ağı kirmiş P21a5; altı yaşar yitinçke k. Y44a7; bir yaşdın iki yaşınğa k. tiwe P46a2; biş yaşar altınçke k. Y44a7; ikisiñge k. inen P46a2; sekiz yaşar toqkuzunçke k. Y44b1; sekkizin tüketip toqkuzınğa k. inen Y130b6; sekkizin tüketip toqkuzınğa k. tiwe Y130b6; tört yaşar bişinçke k. Y44a7; törtinçke k. inen P46a4; törtinçke k. tiwe P46a3; üç yaşar törtünçke k. erkek torum Y44a6; üçünge k. inen P46a3; üçünge k. tiwe P46a2; yiti yaşar sekisinçke k. Y44a7

³³⁴ <yi>tig

→ oğa kirgen P74b8; oğka k. er Y133a3; tokuz yaşğa k. inen P108a3; tokuz yaşğa k. tiwe P108a3

→ suwğa kirgü yir P120b6; suwқа k. yir Y147b2; suwқа k. yir P159a6

kiräyçı (Ar. + T.) Hayvanları kiraya veren.

(Ar. mukārī) k. P47a7; Y45b6

kirçek Gerçek, sahi, öyle.

kirçekmü Öyle mi?

(Ar. eciddeke) k. P57b2 [Y **andağ mu**]

kirim Bir ölçü birimi.

→ bir batman kirimi Y40b6; tört batman k. P40b6

kiriş Yayın iki ucunu birleştiren bağ.

kiriş taq- (Yaya) Kiriş çekmek, bağlamak.

(Ar. vettera) k.-dı P197a6; (k.-tı) Y250b2

kiriş tügüni Atılan yuvarlakça nesne.

(Ar. bunduq / c. benādīq) k. P30b9 [Y **yumurçak**]

→ ya kirişi P33a3, P44b2; (ya) k. Y36a3, Y42a5

kiriş- Karışmak.

(Ar. dāhale) “*kirişdi anıñ birle anıñ işinçe*” P202a11 [Y **kir-**]

kirit Anahtar.

(Ar. iqlīd) k. Y3a6 [P **kilid**]

kirit tişi Anahtar dişi.

(Ar. sinn / c. esnān = f. kufl / c. aqfāl) k. Y3b1 [P **kilid tişi**]

→ küfre kiriti Y3b1

kirlen- Kirilenmek, ırzına hanel getirecek şey işlemek.

(Ar. tedennese) “*kirlendi yüzi suwı*” P210a5 [Y **āb-ı rüysız bol-**]

kirliq Kirli, pis, bulaşık.

(Ar. vesīh) k. Y174b7

kirliq bol- Bir şey kirilenmek, kirli olmak, kir bulaşmak, lekelenmek.

(Ar. derine) k.-dı P144a5; Y170a4

(Ar. vesīha) k.-dı P147b3; Y174b7

(Ar. denise) k.-dı P136b1; Y159b2

kirpi Sırtı dikenlerle kaplı bir hayvan.

(Ar. qunfuz) k. P159b9; Y193a2

kirpük Kirpik, göz kapağının kenarındaki kıllar.

(Ar. hudb / c. ehdāb) k. P16b6; Y13a3

kirpük kıraqı Kirpik biten yer.

(Ar. şufr / c. eşfār) k. P16b6 [Y **kapak kırañğı**]

kirpük tartıu Cımbız.

(Ar. minmāş) k. Y8a7 [P **kaş ewdüğüçi**]

kirşen Üstübec.

(Ar. isfidâc³³⁵) k. P34b1; Y37b7

kismelik Elbise askısı.

(Ar. miğlâk / c. meğâlîk) k. P10a4 [P **kiliddân**, Y **kesmelik**]

kîstân (Ar.)

(Ar. kıstân) k. P32b4; Y35b3

kîstândakı güncäre Yağ tortusu, posa, susam tohumu sıkıldıktan sonra kalan kısım.

(Ar. leked = m. kusb) k. Y35b1 [P **güncäre**]

kiş Samur.

(Ar. semmür) k. P29a8; Y31a3

kîş (Far.) Ok kuburu.

(Ar. ca^cbe / c. ci^câb = m. қаран = m. kinâne / c. kināyin) k. P45a1; Y42b5

→ bir kîş altun P40a6

kişen İp, bağ, ayak zinciri, halka, bukağı.

(Ar. şikâl) k. P32a7; Y34b7

(Ar. ribât) k. P69a2 [P **bağlağı yip**; Y **bağlanmış at**]

kişen ur- (Hayvanı) İple, bağla bağlamak.

(Ar. şekele) k.-dı P108b3; Y131b1-2

kişenlig Bağlanmış, bağlı.

kişenlig esîr Bağlı, zincirli esir.

(Ar. esîrun mukebbel) k. P194b8 [Y **buқағулуғ esîr**]

kişi İnsan, insanlardan olan.

(Ar. insân = m. insiyy / c. nâs / c. unâs / c. unus / c. enâsiyy) k. Y9a4 [P **âdemî**]

kişi ardınğa sözlegen Gammaz kimse, insanları ayıplayan.

(Ar. lumeze) k. (kişiniñ ardınğa sözlegen) Y71a4 [P **‘ayblağan**]

kişi yüziñge sözlegen Gammaz kimse, insanları ayıplayan.

(Ar. humeze) k. (kişiniñ yüziñge sözlegen) Y71a7 [P **‘ayblağan**]

kişiler 1. İnsan topluluğu, insanlar

(Ar. қавм) k. P80a8 [Y **bozunlar**]; P171b3; P177a8; P178b6; P210a5; P213a3; Y98b4 [P **erenler**]; Y153b2 [P **erenler**]; Y156b7 [P **erenler**]; Y206b3 [P **қавм**], 7 [P **erenler**]; Y214a5 [P **қавмлар**]; Y278b3; Y293a1; Y306a7 [P **erenler**]

k.+ge P61a2; P64b2 [Y **bozunlar**]; P66b3 [Y **bozunlar**]; P66b5 [Y **bozunlar**]; P105a5; P116b4 [Y **bozunlar**]; P158a1; P158a8; P159a2; P162a6; (k.+ke) Y64a4; Y190a2; Y196b4

k.+niñ P97a8; P193b4

k.+din P103a9; P103b4; P110a7 [Y **bozunlar**]

k.+ni P153b1; P189b1; Y139b4 [P **erenler**]; Y183a1; Y237b4; Y240a7

(Ar. nâs) k. P128a6; P146b2; P203a7; Y173b1; Y263a6; Y267a6 [P **halklar**]

³³⁵ P: d; Y: z

k.+ni Y67b1

k.+ke Y264a1 [P **halklar**]

k.+din P208a3

2. Bir yerin sakinleri; halkı.

(Ar. ehl) k.+din P128a5

kişiler ara İnsanların arası(nda).

(Ar. beyne'l-ğavm = m. vaste'l-ğavm = m. ħilāle'l-ğavm) k. P55b3 [Y **kişiler arasında**]

kişiler arasında İnsanların arası(nda), aralarında, ortalarında.

(Ar. beyne'l-ğavm = m. vaste'l-ğavm = m. ħilāle'l-ğavm) k. Y56a7 [P **kişiler ara**]

(Ar. beyne'l-eğhurihim = m. beyne'l-zahrānihim) k. Y56b1 [P **anlar ara**]

kişiler birle ābadān yir Alışılmış, mamur; yaşamaya elverişli mekân.

(Ar. mekānun me'nūs) k. Y71b4 [P **awunçalığ yir**]

kişiler uluğı Kavmin büyüğü, reisi.

(Ar. nağīb / c. nuğabā') k. P97a1 [Y **uluğ**]

(Ar. seyyidu ħavm) k. (kişilerinġ uluğ) P201b14³³⁶; Y259b2

kişiler yağşısı Samimi kişi.

(Ar. şamīmu'l-ğavm) k. P23b7; (kişilerde yağşısı) k. Y24a4

→ baş kişi P24a4; başlığ k. Y88a3; kerīm k. Y81b2; māl kim k. anıġ birle tirlik eltür P95b1; mōn k. P23b5; muşibet tegmiş k. P215b7; öñġin k. P133a2, P174a1, P184b1, P210b2, Y98a5, Y106b4, Y213b3, Y219b2, Y229b2; öwkesin yutğan k. Y88a2; özge k. P89b5, P210b9; perhīz kılgan k. Y93b5; suwsamış k. Y150b4; şefğatlığ k. Y219a2; terkībi dürüst k. Y110b9; tiriglik bir k. Y258b3; (tölek) k. Y151a5; yaratığ tüz k. P207b1; yatur k. kālbüti Y11a3; yawuz fi' llig k. Y142b7; za' if rāylığ tağı za' if ' ağllığ k. Y89a7

→ kamuğ kişiler Y59b2; muğīm k. Y182b3; önegü k. Y172a7; tüzün k. Y204b6

→ ol kim kişilerdin küler P141a1

kişmiş (Ar.) Bir çeşit küçük ve çekirdeksiz üzüm, kuş üzümü.

(Ar. kişmiş) k. P34a3; Y37b1

kişne- (At) Kişnemek, ses vermek.

(Ar. şahela) k.-di P74a4; Y84a1

→ yörimek içinde kişne- P80a7

kit- 1. Gitmek, uzaklaşmak, çıkıp ayrılmak, taşınmak, kalkmak.

(Ar. feşale) "*kitti ornındın*" P74b7

(Ar. ħase'e) k.-ti P153a7; Y182b5

(Ar. zāle) k.-ti Y149b6 [P **yırağ bol-**]

(Ar. beriğha) k.-ti P132b9

(Ar. tenağğale) k.-ti P211a6

(Ar. inze' ac) k.-ti P207b5

³³⁶ kişilerinġ uluğ<i>

(Ar. neşeze) k.-ti P66a4; Y71a5

2. İnmek, düşmek.

(Ar. e' lā) “*kitti yastuḡdın*” P187b9 [Y **tüş-**, **kiter-**]

3. Zarar görmek, bozulmak.

(Ar. neşale) “*kitti boyaḡ*” P109a6

k.-ti Y132a7

4. (Hastalığı) Geçmek, yok olmak, (öfke, keder) dinmek, dağılmak.

(Ar. zāḡa) “*kitti ‘illet*” P86a8

k.-ti Y102a2

(Ar. sekete) “*kitti andın öwke*” P97a5

k.-ti Y116a6

(Ar. eḡla' a) “*kitti andın bezek*” P176b4

k.-ti Y217a4

(Ar. incelā) “*kitti ḡazḡu*” P208b7

k.-ti Y281a1

→ (devlet) kit- P122a5, Y149b5; oḡlan ḡazḡusındın ‘ aḡlı k.- Y175b7

→ oḡlanı ḡazḡusındın ‘ aḡlı kitgen tişi Y175b7

kitāb (Ar.) 1. Kitap.

(Ar. kitāb / c. kutub) k. P172b2; P182b6; P208b6; P208b8; P211a4; Y211b2; Y226b6; Y241a3; Y244b3; Y248a4; Y250b5; (kitāblar) P2b4

k.+nı P64a3; P94b3; P101a3; P103b1; P109b6; P153b6; P156b6; P172b2; P181b8; P188a1; P193a8; P193b1; P194a6; P197b8; P201b11; P202a13; P204a7; P211a14; P213b2; P215a6; P216b1; P217a5; Y124b5; Y211b2; Y226a4 [P **bitig**]; Y235a6; Y259a1; (kitāblar) Y259a1

k.+ḡa P108b3; P155b2; P179b3; P190a9; P199a9; (k.+ke) Y239a6

k.+nıḡ P191b1

k.+da P195b4; P197a8

(Ar. kutub) k.+nıḡ P201b14

(-hi³³⁷) k. P201b11; P202a13

2. Mektup.

(Ar. kitāb) k.+ke Y318a7 [P **nāme**]

3. Kâğıt tomarı.

(Ar. derci'l-kitāb) ḡ. P172b2; Y211b2

4. Kutsal kitap; Kuran.

(Ar. kitāb) k.+nı P215b5

(kitāb) **aşlı** Kendisinden nakil yapılan kitap.

(Ar. nuşḡa / c. nuşah) a. Y188a4

kitāb evveli Kitabın girişi, başlangıcı.

³³⁷ Bağlam: ḡayrihi / azın kitāb

(Ar. şadru'l-kitāb) k. (kitābınîḡ evveli) P191b1; Y241a4

kitāb ḡabalıḡ/ḡı Kitabın cismi, hacmi; cisminin miktarı.

(Ar. ḡacmu'l-kitāb) k. P26b7 [Y **kitāb ḡabalıḡı**]; (kitābınîḡ ḡabalıḡı) Y28a6 [P **kitāb ḡabalıḡı**]

kitāb ḡıraḡı Kitaplara yazılan şerhler, notlar. Etraf, çevre, yan.

(Ar. ḡāşıye / c. hevāşı) k. P27a1

→ eksük kitāb P190b9; Y240a4; indirilmiş k. P2b3

→ dāvud kitābı P28a4, Y29b3; 'īsı k. P28a4, Y29b3; mūsı k. P28a4, Y29b3

kiter- 1. Gidermek, izale etmek, ortadan kaldırmak, yerinden ayırıp uzaklaştırmak. *krş.* **kidür-**

(Ar. ezāḡa) “*kiterdi 'illetni*” P185b3

k.-di Y231a6

(Ar. emāḡa) “*ezāni kiterdi*” Y231b4 [P **yırak ḡıl-**]

(Ar. eḡāle) “*kiterdi anı orundın*” P185a3

k.-di Y230b2

(Ar. ezhebe) k.-di Y210a3 [P **elt-**]

2. Bir şeyden örtüyü kaldırmak, çekmek, sıyırmak, (elbisesini) çıkarmak, soymak.

(Ar. keşeḡa) “*kiterdi cülni atdın*” P69b3

k.-di Y76b1

(Ar. şerā) “*kiterdi andın tonrı*” P91a2 [Y **kidür-**]

(Ar. ḡale' a) “*efsārnı kiterdi*” Y191a2 [P **al-**]

3. İnmek, aşağı geçmek.

(Ar. e' lā) k.-di Y235a5 [P **kit-**; Y **tüş-**]

4. (Acı, üzüntü vs.) Dindirmek, gidermek.

(Ar. ferace) “*kiterdi ḡazḡunı*” P97b8

k.-di Y117a4

(Ar. ferrace) k.-di P190a1; Y238b4

5. (Sözü) Bozmak, deḡiştirmek, çarpıtmak.

(Ar. ḡarrefe) “*kiterdi sözni ornındın*” P193a9

k.-di Y244b1 [Y **aynat-**]

6. Müstesna, ayrı tutmak.

(Ar. ḡāşā) k.-di [Y **istişnā ḡıl-**]

7. Aykırı olmak, çelişmek.

(Ar. nāfā) “*bu anı kiterür*” P203a5 [Y **unama-**]

→ alasin kiter- P175b3; ḡazḡunı k.- P192a8, Y242b4

ki/üwür- 1. İçine koymak, sokmak, girdirmek, alt üst etmek. *krş.* **kigür-**

(Ar. ḡasefe) “*kiwürdi taḡrı anlarnı yirge*” P70a8 [Y **yuttur-**]

(Ar. eḡḡame) “*kiwürdi atnı arıḡḡa*” P179b6 [Y **kemiş-**]

(Ar. edḡale) k.-di P178b5 [Y **kigür-**]

(Ar. evlece) k.-di P182a5 [Y **kigür-**]

→ mülkiñge kiwür- Y246a3; suwğa k.- Y217a1

→ suwğa küwür- P176b1

2. Doğrultmak, eğriliğini düzeltmek.

(Ar. şaqqāfe) “*küwürdi süñgüni*” P193a8 [Y **tüzet-**]

kiwrül- (Kalbe sevgi) Sindirilmek. *krş. kigrül-*

(Ar. uşribe) “*anıñg sewüglüki köñgliñge kiwrüldi*” Y210a6 [P **kel-**]

kiy- Giymek. *krş. ked-, kez-, kiz-*

→ künde kiyesi ton Y270a7

kiz- Elbise giymek, örtünmek, bir şeye bürünmek.

(Ar. teğattā) “*kizdi anıñg tonını*” P212b8

(Ar. kesiyē) k.-di P126a2; Y155a3

(Ar. lebiše) k.-di P136b7 [Y **kez-**]

kizgen er Elbiseli, giyinik.

(Ar. kās) k. Y155a4 [P **kizgüli**]

kizgesi ton Arkaya giyilecek elbise.

(Ar. kisve) k. Y155a4 [P **kizim**]

→ biri üzesiñge birin kiz- P201b5; bürük k.- P218a3; bürük k.- P218a11; cübbe k.- P211b1; darrā‘ at k.- P210a13; edük k.- P211b6; na‘ l k.- P205b4; na‘ leyn k.- P206b13; silāh k.- P209b3; şelvār k.- P218a10; teriñçek k.- P218a2; yalma k.- P218a4; yip ed<ük> k.- P218a9

kizdi/tür- 1. (Elbise) Giydirmek. *krş. keyd/tür-, kezir-, kizi/tür-*

(Ar. elbese) “*kizdirdi anıñg tonını*” P175b1 [Y **keydür-**]

(Ar. elħafe) k.-di P177a8 [Y **ört-**]

(Ar. kesā) k.-di (kizdür-) P126a2 [Y **keydür-**]

2. (Mızrağa demirini) Geçirmek, takmak.

(Ar. senne) “*kizdirdi anıñg yarıñnı*” P116b9 [Y **keydür-**]

→ bürük kizdir- P218a1; köñglek k.- P217a1

kizgüli Elbiseli, giyinik.

(Ar. kās) k. P126a3 [Y **kizgen er**]

kizim Giyilecek elbise.

(Ar. kisve) k. P126a3 [Y **kizgesi ton**]

kizin Sonra.

→ bir indemişdin kizin inde- P197b8

kizi/tür- Giydirmek. *krş. keyd/tür-, kezir-, kizdi/tür-*

→ izār kizir- P217b13; kefen k.- P195b5; ridā k.- P217b11

→ bürük kizür- P192a8

kizle- 1. Gizlemek, sakla(n)mak, sır tutmak; bir şeyi görünmeyeceği, güvenli bir yere koymak

(Ar. eserra) “*kizledi ökünçni*” P181a2 [Y **sır içinde kal-**; **ört-**]

(Ar. desse) “*kizledi nerseni toprağda*” P113b8

k.-di Y138a4 [Y **köm-**]

(Ar. h azene) “m alını kizledi” Y89a1 [P h azine kıl-]
(Ar. k ateme) “kizledi anġa sırrını” P202b3 [Y  ort-]
(Ar. istehf a) k.-di Y313a2 [P kizlen-]
(Ar. keteme) k.-di Y133a6 [P  ort-]
(Ar. h abe’e) k.-di P153a6 [Y kizlen-]
(Ar. aġf a) k.-di P187a9 [Y  ort-]
(Ar. aġraze) k.-di Y215a4 [P h ırzge soġ-; Y berk yirde  od-]

(Ar. daġmese) k.-di P216b13; Y314b7
2. Bir Şeyi ihtiyaç zamanı için saklamak.

(Ar. iddeġara) k.-di P204a13; Y267a4
(Ar. zeġara) k.-di P157a4; Y188b5

3. Karaborsacılık etmek.

(Ar. iġteker a) k.-di P204a13 [Y k ız satġam tip yıġ-]

kizleg u 1.  rt l  ve gizli.

(Ar. h ab e / c. h ab y a) k. P153a6 [Y kizlenmiş]

2. İhtiyaç zamanı için saklanan, edinilen Şey.

(Ar. z uhr = m. zaġ re) k. P157a4 [Y kizlen u nirse]

kizleg u iw Sıġmak, gizlenilecek yer.

(Ar. maġb a’ / maġ b i) k. P9a8 [Y kizleng u yir]

kizlin ız- Gizlemek, bir Şeyin başka bir Şeyin içinde saklamak.

(Ar. desse) “kizlin ızdı anıġ tapa res lını” P113b9 [Y yaşru ız-]

kizlen- Gizlenmek, sakla(n)mak, örtmek.

(Ar. h anese) k.-di P66b3 [Y basun-]

(Ar. beġane) k.-di P110a7 [Y  rt l-]

(Ar. iġtef a) k.-di P207a5

(Ar. h abe’e) k.-di Y182b4 [P kizle-]

(Ar. tev ar a) k.-di P212b13; Y303b5

(Ar. istehf a) k.-di P216a15 [Y kizle-]

kizlen u nirse İhtiya  zamanı i in saklanan, edinilen Şey.

(Ar. z uhr = m. zaġ re) k. Y188b5 [P kizleg u]

kizlengen yulduzlar 1. Yıldızlar, gezegenler.

(Ar. ġunnes) k. P66b4 [Y yaŐġan yulduz]

2. Merih, Zuh , Utarit, Z h re, M Őteri yıldırları.

(Ar. k anise) k. P67a8

kizleng u yer Pusu.

(Ar. kem n) k. P111a7 [Y kizleng u yir]

kizleng u yer kıl- Saklanmak, gizlenmek, pusmak.

(Ar. kemene) k.-di P11a6 [Y sun-]

kizleng u yir 1. Sıġınak, gizlenilecek yer.

(Ar. maḥbāʾ / maḥābī) k. Y2a4 [P **kizlegü iw**]

2. Pusu.

(Ar. kemīn) k. Y135a1 [P **kizlengü yer**]

kizlenmiş Örtülü ve gizli.

(Ar. ḥabīʾe / c. ḥabāyā) k. Y182b4 [P **kizlegü**]

kizlenü kaç- Kaçak olmak, saklanmak.

(Ar. tedaʿ lebe³³⁸) k.-dı P218a2 [Y **yaşunmak için kaç-**]

→ awçı kizlengü çukur Y2a1

kizlenç Güreş. ?

kizlenç oyna- Güreş tutuşmak. ?

(Ar. rāveġa) k.-dı P203a6 [Y **basınlaç oyna-**]

kizür- bk. **kizi/ür-**

ko- Koymak, bırakmak. *krş.* **kod-, koz-, koy-**

→ ırak ko- Y257b2; minnet k.- P212a14; yırak k. Y255a4

koç Damızlık erkek koyun.

(Ar. kebş / c. kibāş) k. P48a3; P147a3; Y46b5; Y174a5; (koçlar) P204a6; Y266a5

→ uluġ kuzruġlıġ koç P48b6; moynuzsuz k. P147a3; moynuzsuz k. Y174a5

kod- Terketmek, bırakmak. *krş.* **ko-, koy-, koz-**

(Ar. veddeʿ a) “*ḫodmadı idinġ seni yā muḥammed*” Y250b4 [P **koz-**]

koğıl Bırak.

(Ar. belhe) “*zeydni koğıl*” Y57b7 [P **koğıl**]

→ berk yirde kod- Y215a4; hüccet birle tek k.- Y184b3; sol yanğa k.- Y262b6; soġgra k.- Y244b2; vaġt k.- Y246a3; (vazīfeler) k.- Y250b6; yüzni qarşu k.- Y251a4

→ tutġıl ya koğıl Y58b7

koġuş Kovuş.

→ bizçi koġuşı P29b2; ig k. P32b9

koķ Kir.

→ (kulak) koķı Y12b2

kol 1. İnsan vücudunun omuzdan parmak uçlarına kadar olan kısmı.

(Ar. aḫud / c. aʿ ḫād) k. P18a5; Y15a3

kol baġı Kol baġı.

(Ar. dumluc / c. demālic) k. P5b3

kol çewrüg/ki Akarsuyun döndüġü yer.

(Ar. maḥniye) k. P93a3; (kol çevrüki) Y111a4

kol eti 1. Böġürle kürek arasındaki et.

(Ar. ferīşa / c. ferīş / c. ferāyiş) k. P18a6 [Y **baķaçuk**]

2. Kas.

³³⁸ P: tezaʿ lebe

(Ar. ʿaḍale / c. ʿiḍal) . Y15a5 [P **eyegü eti**]

ol ortası Pazu.

(Ar. abuʿ / c. abāʿ) . P18a5

olı a a İki ön ayakları beyaz olan at.

(Ar. aʿam) . P41b8

→ bir olı a oy P48b4; yek . a Y47b1

2. Vadi.

(Ar. vādī) “*idi olnı*” P101b7 [Y **öz**]

olak Kolay.

olak tög- Dögümlemek, açılması zor olamayacak şekilde dögüm atmak.

(Ar. neeta) “*olak tögdi yipni*” P69b3 [Y **ondı-**]

olak tögün Çözülmesi kolay dögüm.

(Ar. unuta) . P176a3 [Y **ondıma tögün**]

olan Eek.

(Ar. ʿayr / c. aʿyār = m. ferā / c. efrāʿ) . P47a8; P68a1; Y45b7; Y73b7

olan arkasındaki ara hat Eeğin arkasındaki siyah çizgi.

(Ar. cudde) . P47a9 [Y **olan arkasındaki ara çizig**]

olan arkasındaki ara çizig Eeğin arkasındaki siyah çizgi.

(Ar. cudde) . Y45b7 [P **olan arkasındaki ara hat**]

olan udukı Sıpa, bir yaşındaki sıpası.

(Ar. tevlēb) . P47b1; Y46a1

olan teg yögürgen tiwe Eek gibi yürüyen deve.

(Ar. ʿayrāne) . P46b3; Y44b7

→ tii olan P47a9, Y46a1

olaᅇ At, eek vb. hayvanların semer ya da eyerini baēlamak için göēüsten geçirilerek sıkılan yassı kemer. Kayı kemer, kuak.

(Ar. hizām) . P42b2; P75b7; Y86b3

(Ar. biān) . P47a4

olaᅇ halkası Kolan ucuna geçirilen ince kayı.

(Ar. hiyāa) . P42b3

olaᅇ orıı Kolan yeri.

(Ar. mazim) . P41b1

olda Dost, arkada, yolda.

(Ar.ahib) “*akladı er oldaı haını*” P162a5

. P131a2; P215b3

.+1 P173a5; Y74b7 [P **yār**]; Y306a3

.+ıııᅇ Y196a7

(Ar.ahābe) .+ıᅇᅇı Y262b6

(Ar.arīn) . Y89b2 [P **yārı**]

(Ar. refîk) k. P202a6; Y260a5; Y129a2 [P **tölek er**]

kıldaş bol- Arkadaş olmak, dost olmak, refakat etmek.

(Ar. rāfeqa) “*kıldaş boldı anıñ birle*” P202a6 [Y **kıldaşlık kıl-**]

(Ar. işihabe) k.-dılar Y265b2 [P **işleş-**]

(Ar. iķterane) k.-dı P205b10; Y271b7

(Ar. terāfeqa) k.-dılar P213b8

kıldaş kıl- Arkadaş etmek.

(Ar. aşhabe) “*kıldaş kılu berdi aña nerseni*” P171b8

k.-dı Y210a6

(Ar. isteşhabe) k.-dı Y304a5

kıldaşlaş- Arkadaş olmak.

(Ar. şāhibe) “*kıldaşlaşdı aña*” P131a1

kıldaşlık Arkadaşlık.

kıldaşlık kıl- Arkadaşı olmak, dostu olmak, beraber olmak, refakat etmek.

(Ar. qarane) “*ikisi arasında kıldaşlık kıldı*” Y89b1 [P **yārī kemiş-**]

(Ar. rāfeqa) k.-dı Y260a5 [P **kıldaş bol-**]

(Ar. qarane) k.-dı Y261b4 [P **koşluş-**]

kıltuķ Kolun gövdeyle birleştiği yer.

(Ar. ibt / c. ābāt) “*yızlandı kıltuķı*” P135a6

k. P18a5; Y15a3

kıltuķ yısı Koltuk altı kokusu.

(Ar. şanān) k. P18a5 [Y **kıltuķ yızıǵı**]

kıltuķ yızıǵı Koltuk altı kokusu.

(Ar. şanān) k. Y15a3 [P **kıltuķ yısı**]

kımalak Dışkı, deve dışkısı.

(A. ba^c re / c. ba^c r) k. Y45a5 [P **tiwe k<oma>laķı**]

→ tiwe k<oma>laķı P46b7

ķon- (Kuş vs.) İnmek.

(Ar. vaķa^c a) “*tüşdi nerse yir üze taķı ķondı kuş yıǵaķ üze*” P161b6

k.-dı Y196a1

ķonǵu yir Kuşun konma yeri.

(Ar. mevķi^c = m. mevķi^c a) k. P161b7 [Y **tüşgü yir**]

→ yerge ķon- P213a3

ķonǵaķ Baştaki kepek tabakası.

→ baş ķonǵaķı P16a3, Y12a4

ķonlaķı Gebe.

ķonlaķı kısrak Gebe hayvan.

(Ar. ^c aķūķa / c. ^c iķāķ) k. P41a7

ķonǵ/nşı Komşu, ev komşusu. *krş. ķonşu*

(Ar. cār / c. cīre / c. cīrān) k. Y23b6 [P **konşu**]

→ tişi konşısı Y23b6; yakın k. Y165b1; yawuḡ k. Y59b7

→ yakın konşısı P140b6

→ iw(i) konşısı(sı) P58a8

konşılaş- Komşusu olmak, birlikte oturmak.

(Ar. cāvera) k.-dı P203a4 [Y **konşılıḡ kıl-**]

(Ar. tecāvera) k.-dılar P214a13

(Ar. kāsera) k.-dı P201b7

konşılıḡ Komşuluk.

konşılıḡ kıl- Komşusu olmak, birlikte oturmak.

(Ar. cāvera) k.-dı Y263a2 [P **konşılaş-**]

(Ar. cārā) k.-dı Y264a7 [P **yöreniş-**]

konşu Komşu, ev komşusu. *krş. konḡ/nşı*

(Ar. cār / c. cīre / c. cīrān) k. P23b2 [Y **konşısı**]

→ tişi konşu P23b2

konuḡ Misafir, mihman.

(Ar. zayf / c. zuyūf / c. zīfān) k. P34b5; Y38a5

k.+dın P215a12

k.+nı Y305b2

konuḡ ta'āmı Misafir için hazırlanan yemek.

(Ar. nuzl / c. enzāl) k. P179a5; Y221a4

konuḡla- Konuḡu aḡırlamak.

(Ar. qarā) k.-dı P91a4; Y108b2

(Ar. ezāfe) k.-dı P185b8 [Y **konuḡluḡ kıl-**]

konuḡlı/uk 1. Davet ve ziyafet için yapılan yemek.

(Ar. me'dube / c. māḡib) k. P34b3 [Y **konuḡluḡ**]; (konuḡluḡ) Y38a3 [P **konuḡlık**]

2. Ziyafet verilen yer.

(Ar. kaytūn / c. kayātīn) k. (konuḡluḡ) Y2a3 [P **konuḡlık iw**]

konuḡlık iw Ziyafet verilen yer.

(Ar. kaytūn / c. kayātīn) k. P9a7 [Y **konuḡluḡ**]

konuḡlı/uk kıl- 1. Birine konuk olmak, konuk olmayı istemek.

(Ar. zāfe) k.-dı P88b5; Y105a3

3. Konuk etmek.

(Ar. ezāfe) k.-dı Y231b6 [P **konuḡla-**]

2. Ziyafet yemeḡi hazırlamak.

(Ar. evleme) k.-dı (konuḡluḡ kıl-)Y227a7 [P **kelin aşı bir-**]

→ sūnnet konuḡlığı P34b4

→ ew üçün kılḡan konuḡlık P34b4; oḡlan toḡardakı k. P34b5; seferdin kelmişdeki k. P34b5

→ kelin konukluğu P34b4

→ binā konukluğu Y38a4; kelin k. Y38a4; oğlan k. Y38a5; sefer k. Y38a5; sünnet k. Y38a4

konukla- Konuk etmek.

(Ar. żayyafa) k.-dı P199b4; Y253b3

konğur- Kökünden sökmek, yerinden çıkarmak, kökünü kazımak.

(Ar. ceşşe) k.-dı P111b9

(Ar. kal'a) k.-dı P160a3; Y193a7

(Ar. eçafe) k.-dı P177a1 [Y **ziyān tegür-**]

kop- 1. Ayağa kalkmak, dikilmek.

(Ar. kāmē) k.-dı P123a5; (k.-tı) Y151a4

k.+mağğa P218b7

k.+sa Y321a6

(Ar. neheza) k.-dı P158a4; (k.-tı) Y190a6

(Ar. inteşabe) k.-dı P204a2 [Y **öre tur-**]

2. Çıkmak, bir yerden diğerine gitmek.

(Ar. şeḥaşa) k.-tı Y190a5 [P **çık-**; Y **bar-**]

3. Yükselmek, (toz, duman vs.) yükselip yayılmak.

(Ar. neşe'e) "*ḳopdı bulut*" P154a4 [Y **kel-**]

(Ar. seta'a) k.-dı P159a4; (k.-tı) Y191b6

4. Uyanmak, kalkmak. Hızlanmak.

(Ar. inbe'aşe) k.-dı P207b5 [P **iwit-**]

5. Kamet getirmek, namaz kılmak.

(Ar. ekāmē) "*ḳopdı namāzğa*" P185a7 [Y **ikāmet kıl-**]

6. (Deri) Soyulmak, yerinden ayrılmak, kuruyup büzülmek, yaşlılıkta buruşmak.

(Ar. teşennene) "*ḳopdı anıḡ terisi*" P211b10

(Ar. teḳavvebe) "*ḳopdı terisi*" P212a6

7. Gürültülü veya tehlikeli olaylar birdenbire ortaya çıkmak, zuhur etmek, yayılmak; isyan etmek, isyan çıkarmak.

(Ar. ḥāce) k.-tı P86a7; Y102a1

(Ar. şāra) k.-dı P119b2; (k.-tı) Y145b6

kopar bol- Terketmek, bırakmak.

(Ar. nuşsi'e) "*ḳopar boldı itig içinde*" Y237a5 [P **ārāste bol-**]

kopmak tile- Bir kimseyi bir işi çabucak yapmaya çağırarak.

(Ar. istenheza) k.-dı P215b4; Y306a5

→ çok kop- P217b14

→ çok kopğan P217b14

kopar- 1. Yükseltmek, bir şeyi yerinden yukarı kaldırmak. *krş.* **kopğar-**

(Ar. enşe'e) "*ḳopardı yel bulutını*" P171a2 [Y **kaldur-**]

(Ar. enşeze) k.-dı P175a6

2. Kaldırıp yüklenmek, sevk etmek.
 (Ar. eḳalle) “*ḳopardı yel bulutnı*” P181b7 [Y **kötür-**]
3. Yerinden koparıp ayırmak, (binayı) kökünden yıkmak.
 (Ar. nesefe) “*binānı ḳopardı*” Y80a2
 (Ar. eşḫaşa) ḳ.-dı P175b4 [Y **ḳayḡar-**]
 (Ar. ez‘ace) ḳ.-dı Y211b4 [P **ḳarār ḳıldurma-**]
4. Dağıtmak, yaymak, havalandırarak yaymak, tozutmak.
 (Ar. eşāra) “*ḳopardı toḡnı taḳı fitneni*” P184a5
 ḳ.-dı Y229a3
 (Ar. hāce) ḳ.-dı P86a6; Y101b7
5. İki bacağı arasında tutmak.
 (Ar. i‘tikale) “*ḳopardı sünḡüni*” P205b2 [Y **iki butı arasında tut-**]
6. Bina etmek, taşla örmek, tamir etmek, onarmak.
 (Ar. ibtenā) “*ḳopardı serāynı*” P207a10 [Y **binā ḳıl-**]
 (Ar. ṭavā) “*ḳuzuḡnı ḳopardı*” Y113a2 [P **ḫişt birle <ör->**]
 (Ar. remme) ḳ.-dı Y141b2 [P **ṣalāḫka keltür-**]
7. Coşturmak, heyecanlandırmak, teşvik etmek, tahrik etmek, sürüklemek.
 (Ar. cenā) “*ḳopardı aḡga yawuzlḫnı*” P93a1
 ḳ.-dı Y111a1
 (Ar. heyeyece) ḳ.-dı P199a7 [Y **ḳopḡar-**]
 (Ar. ḫaṣḫaşe) ḳ.-dı P217a4
8. Uyarmak, uyandırmak.
 (Ar. be‘aşe) “*ḳopardı anı yatuḡ yirdin*” P154b5 [Y **uyat-**]
9. Allah bir şeyi yaratmak.
 (Ar. zera‘a) “*tanḡrı oḡlannı ḫayr üze ḳopardı*” Y191b3 [P **yarat-**]
10. Savaş vb. şer ve fitne izhar etmek, tehlikeli olayları ortaya çıkarmak.
 (Ar. hāce) “*ḳopardı uruṣnı taḳı fitneni*” P86a6
 ḳ.-dı Y101b7
 (Ar. nāṣabe) ḳ.-dı Y257a5 [P **ḳıl-**]
- ḳoparıl-** Yükseltilmiş.
ḳoparılmış ḳuzuḡ Duvarı taşla örülmüş kuyu.
 (Ar. ṭaviyy) ḳ. Y113a2 [P **ḫişt birle örülmüş ḳuzuḡ**]
- ḳopçur** Arazi vergisi. Zimmilerden alınan vergi.
 (Ar. cizye / c. cezā) ḳ. P24a9 [Y **ḳalan**]
- ḳopḡar-** Coşturmak, heyecanlandırmak, tahrik etmek. *krş. ḳopar*
 (Ar. heyeyece) ḳ.-dı Y254a4 [P **ḳopar-**]
- ḳopuş-** 1. İnsanlar birbirinden ayrılıp kesilmek.
 (Ar. tehācera) ḳ.-dılar P213b1
2. Birbirini yardımsız bırakıp kaçmak, savaştan kaçmak, sürüden ayrılmak.

(Ar. teḥāzele) ḳ.-dılar P213b11

3. Birine karşı kalkıp mukavemet etmek.

(Ar. nāheza) ḳ.-dı P201b12; (ḳ.-tı) Y259a6

ḳopuz Telli bir çalgı, kopuz.

→ barbaḥ taḳı ḳopuz P71a4

ḳopuzçı Şarkıcı.

(Ar. muṭrib) ḳ. Y32b3 [P **ırçı**]

ḳor Kor, sıcak kül.

(Ar. melle) ḳ. P11a5; P116a5; Y5a3

ḳ.+ḡa Y141a5

ḳor bol- Ateşin alevi sakinleşip kuru kalmak, ateş sönüp gitmek.

(Ar. ḥamede) ḳ.-dı Y118a3 [P, Y **sön-**]

(Ar. bāḥa) ḳ.-dı Y144b1 [P **sön-**]

(Ar. ḥabā) ḳ.-dı Y152a1 [P **sön-**]

ḳorḡ/ḳa bişgen epmek Sıcak külde pişirilen ekmek.

(Ar. ḥubzetu melle) ḳ. P116a5 [Y **ḳorḳa bişmiş etmek**]; (ḳorḳa bişmiş etmek) Y141a5 [P

ḳorḡa bişgen epmek]

ḳorı- Bir şeyi defedip savmak.

(Ar. nazāḥa) ḳ.-dı P156b1 [Y ‘**afv ḳıl-**]

ḳorımak Saklanan, korunan.

(Ar. ḥimā) ḳ. P92b3 [Y **туруḡ**]

ḳorḳ- Korkmak, sakınmak, çekinmek.

(Ar. itteḳā) “*ḳorḳdı taḡrıdın*” P207a12

ḳ.-tı Y276b7

(Ar. ḥaşiye) ḳ.-dı P151a5; (ḳ.-tı) Y179b7 [Y **ḳorḳut-**]

(Ar. eşfeḳa) ḳ.-dı P177b5; (ḳ.-tı) Y219a1

(Ar. ḥāfe) ḳ.-dı P149b1; (ḳ.-tı) Y177a6

(Ar. irtā‘a) ḳ.-dı P206b4

(Ar. rāḳabe) ḳ.-dı P201a4; (ḳ.-tı) Y256b6

(Ar. ḥazira) ḳ.-dı P134b9

ḳ.-ḡıl P135a1

(Ar. rahibe) ḳ.-dı P130b6

(Ar. fezi‘a) ḳ.-dı P138b7; (ḳ.-tı) Y162b6

(Ar. ferika) ḳ.-dı P140b1; (ḳ.-tı) Y165a3

(Ar. vecile) ḳ.-dı P148a2; (ḳ.-tı) Y175b2

(Ar. ḥābe) ḳ.-dı P150a1; (ḳ.-tı) Y178a2 [Y **ḳorḳut-**]

ḳorḳḡan 1. Korkan, bir şeyden korkmuş kimse, ödle, medet isteyen.

(Ar. vecil = m. evcel) ḳ. P148a2 [Y **ḳorḳḡan er**]

(Ar. ferik = m. ferūḳ = m. ferūḳa) ḳ. P140b2; Y165a4

(Ar. ra[‘]ab) . P154a8

(Ar. fezi[‘]) . P138b8 [Y **orıgan er**]

2. Sakınan, uyanık.

(Ar. hazir = m. hazir) . P134b9

3. Takva sahibi.

(Ar. teiyy / c. etiya[‘]) . P207a13

(...-**dn**) **orıgıl** Dikkat! Uyarı ifadesi.

(Ar. el-... el-...) “arslandn orıgıl” Y58b6 [P **samn**]

“tanrdn orıgıl” P57b2; Y58b6

orıgan ‘avret Ayıp ve tohmetten pek korkup sakınan kadın.

(Ar. emra[‘]etun ze[‘]urun) . Y188b6 [P **orıgan tii**]

orıgan er Korkan, medet isteyen.

(Ar. vecil = m. evcel) . Y175b2 [P **orıgan**]

(Ar. fezi[‘]) . Y162b6 [P **orıgan**]

orıgan tii Ayıp ve tohmetten pek korkup sakınan kadın.

(Ar. emra[‘]etun ze[‘]urun) . P157a5 [Y **orıgan ‘avret**]

orup yıgıl- Kendini bir eyden men etmek, vazgeirmek.

(Ar. ‘azefe) .-d Y78b3 [P **yıgıl-**]

ork 1. Korku. *krs.* **orku**

(Ar. havf) . P215a13 [Y **orkun**]

2. (Ate yaklm kuyuya getirmek suretiyle) Korkutma.

(Ar. ahvl) . (orklar) Y150b3 [P **orkunlar**]

ork/un 1. Korku, korkma hli. *krs.* **orkunc**

(Ar. havf) . Y308b6; Y309a3

.+dn (orkun) Y246a5 [P **havf**]; Y305b4 [P **ork**]

(Ar. hife) . Y226b3 [P **orkun**]; (orkun) P182b4 [Y **orkun**]

2. Korkutucu.

(Ar. nezir) . (orkun) P175a2 [Y **orkutan**]

3. (Ate yaklm kuyuya getirmek suretiyle) Korkutma.

(Ar. ahvl) . (orkunlar) P122b9 [Y **orklar**]

orknc kıl- Bir ey bir kimseyi korkutmak, endielendirmek.

(Ar. ehafe) .-d Y230a1 [P **orkunclık kıl-**]

orknc tut- Korkutup sakındırmak.

(Ar. hazera) .-t Y258a2 [P **samn-**]

orkncdn emn kıl- Korkusunu gidermek.

(Ar. ferra[‘]a) .-d Y244a2

ork/unclı/ Korkulu, korkun.

ork/unclı/ kıl- Korkutmak, endielendirmek, bir eyi korkutucu hle getirmek.

(Ar. ehafe) “orkunclık kıldı yoln” P184b6 [Y **orknc kıl-**]

(Ar. hevvele) k.-dı Y253a7 [P **korğunçlıg kıl-**]; (korğunçlıg kıl-) P198b8 [Y **korğunçlıg kıl-**]

korķıt- bk. **korķu/ıt-**

korķuğ Tehdit, korkutucu vaad. *krş.* **korķı**

(Ar. ve'îd) k. P182a8 [Y **kaķımak**]

korķuğ yiri Düşman ülkesine yakın yer, serhat. Sınırdaki gedik ve geçit yeri. Sınırlardaki kaleli, hisarlı şehir.

(Ar. sağr / c. şugūr) k. P6b4

korķunçı Korkunç. *krş.* **korķı/unç**

korķunçı bol- İş gözünde büyümek.

(Ar. feza' a = m. fuzu' a) "*iş korķunçı boldı*" Y162b7 [P **inġen körksiz bol-**]

korķunçlıg/k bk. **korķı/unçlıg/k**

korķu/ıt- 1. Korkutmak, korkuya düşürmek, sakın(dır)mak, çekin(dir)mek, korku verip uyanık kılmak, uyarmak, birini bir şer vs. ile korkutup tehdit etmek.

(Ar. ev' ade) "*korķuttı anı fulān nerse birle*" P182a8 [Y **kaķı-**]

(Ar. rā' a) k.-tı P121a2; Y148a2

(Ar. hāle) k.-tı P122b9; Y150b3

(Ar. hābe) k.-tı Y178a2 [P, Y **korķ-**]

(Ar. haşıye) k.-tı Y179b7 [P, Y **korķ-**]

(Ar. ra' abe) k.-tı P154a7 [Y **korķıt-**]; (korķıt-) Y184a5 [P **korķut-**]

(Ar. ze' ara) k.-tı P157a5; Y188b6

(Ar. havvefe) k.-tı P198b3 [Y **korķıt-**]; (korķıt-) Y252b7 [P **korķut-**]

(Ar. rahhebe) k.-tı Y237b4

(Ar. ravve' a) k.-tı P198b1; Y252b5

(Ar. hażzera) k.-tı P191a3; Y240b2

(Ar. erhebe) k.-tı P171b7; Y210a4

(Ar. enzera) k.-tı P175a1; Y214b7

(Ar. efze' a) k.-tı P176b3; Y217a3

(Ar. ferra' a) k.-tı P193a5 [Y **korķıt-**]; (korķıt-) Y244a2 [P **korķut-**]

(Ar. heddede) k.-tı (korķıt-) Y249a4 [P, Y **kaķı-**]

(Ar. isterhebe) k.-tı (korķıt-) Y304a5

(Ar. tehavvefe) k.-tı P212a12 [Y **korķıt-**]; (korķıt-) Y294a7 [P **korķut-**]

2. Kınamak, azarlamak, ayıplamak.

(Ar. eħaze) k.-tı P99b6; Y119b5

korķutġan Korkutucu.

(Ar. nezīr) k. Y215a1 [P **korķunç**]

korunç Koruma.

korunç bol- Bir şey üzerinde gerinip durmak. ?

(Ar. tecefcefe³³⁹) .-dı P218a7

oş- 1. ift kılmak, ikili yapmak.

(Ar. şefe' a) "oşdı nerseni nerse birle" P159b1 [Y **cuft ıl-**]

2. Bir şeyi diğereine eklemek, isnat etmek.

(Ar. eżāfe) .-dı P185b8 [Y **izāfet ıl-**]

→ ortak oş- Y219b6

→ ortak oşma Y219b6

oşlan- Yanına çekmek, yedeklemek.

(Ar. cenebe) "oşlandı atını" P95a7

.-dı Y114a1

oşluş- Beraber olmak, dostluk yapmak.

(Ar. ārane) .-dı P202b5 [Y **oldaşlı ıl-**]

oşma Uzanma, uzama. ?

→ artaru oşma moynuzlı oy P48b4

otar- Boşaltmak, ıkarmak.

(Ar. nezefe) "otardı uzuğını" P71b3 [Y **suwın tükelt tart-**]

ow- Azarlayıp şiddetle kovmak.

(Ar. da' a) "yetimni owdı" Y139b3 [P **ite ite ow-**]

→ite ite ow- P115a1

ova Kova. *krş. owa*

(Ar. delv) .+nı P70a1; P128a7; P187b8

.+đa P218a2

ova yıldız Kova burcu.

(Ar. delv) . P3a3

owa Kova. *krş. owa*

(Ar. delv) .+nı Y77a3, Y235a3

owu Hayası şişen, kasığı yarık olan.

(Ar. āder) . P134b4

owu bol- Fıtık olmak. Haya şişmek. Kasığı yarılmak.

(Ar. edira) .-dı P134b4

owu Sidik torbası.

(Ar. meşāne) . P19b4; Y17a4

owuş Su yolu, kanalı, havuzun oluğu.

(Ar. meş' ab / c. meşā' ib = m. mīzāb) . P9b9; Y3a1

→ ük owuşı Y17b1; igniğ . Y35b7

owuşdurma Birleşen, birleşme.

owuşdurma apuğ yarımı Kapının iki parçasından veya iki kanadından biri.

³³⁹ kurun bol- ? "Elbise ıslandıktan sonra kuruyup biraz yaş kalmak, kurumuş gibi olmak."

(Ar. mişrā^c) . P10a1 [Y **yarım apug**]

oy 1. Koyun. *kr.* **oyun**

(Ar. āt / c. iyāh) . P48a2; P78a7; P126b5; P154b6; Y46b4; Y90a5; Y156a3; Y185a1
.+nı P60a4; P113b4; P155a2; P156b3; P180a7; P200a1 [Y **oyun**]; Y185b1
+nıng P107a1; Y129a6

(-t) . P162a4

2. Koyun srs.

(Ar. anem / c. anām) . Y46b4 [P **oylar**]; Y125a5 [P **oylar**]; (oylar) P48a2 [Y **oy**]; P103b9 [Y **oy**]; P114a5 [Y **oyun**]

.+ga P72b7 [Y **oyun**]

.+nı Y101b6 [P **oylar**]; P162a3 [Y **oyun**]; (oylar) P86a5 [Y **oy**]

(Ar. ibl) .+nı³⁴⁰ (oylar) P183b9

oy aılı Aıl.

(Ar. haire / c. haayir = m. zerb / c. zurb) . P8a3

oy biti Koyuna musallat olan bcek. Kene.

(Ar. urād / c. irdān) . Y50a7 [P **sourga**; Y **yawsı**]

oy kzlig Ela gzl adam.

(Ar. ehel)  P141b8 [Y **oy kzlig er**]

oy kzlig bol- Koyun gzl, ela gzl olmak.

(Ar. ehile) .-dı P141b7 [Y **oyun kzlig bol-**]

oy kzlig er Koyun gzl, ela gzl adam.

(Ar. ehel)  Y166b7 [P **oy kzlig**]

oy gri Davar, deve, sgır vs. srs.

(Ar. at^c / c. u^c ān) . P48a6 [Y **gri**]

oy yngi Yn.

(Ar. f / c. avāf) . P48b7 [Y **yng**]

→ ala oy P48b2, Y47a6; arı . P78a8; arası ara . P48b3; artaru oma moynuzlıg . P48b4; aru . Y90a7; baı a . P48b2; baı ara . P48b2; bıını a . P48b3; bili a . P48b3; bir azaı a . P48b4; bir olı a . P48b4; bir kzi a bir kzi ara . P48b2; boynı ara . P48b3; dvāne . P48b6; erkek oy P48a3; iki azaı bıını birle a . P48b4; iler tolanmı moynuzlıg . P48b5; inek taı . yelni P49a1; abaruklıg . P48b7; arnı a . P48b3; ulaı telk . P48b6; ulaı tilk . P48b5; uzruklu . Y47b3; moynuzı sını . P48b5; grenmi . Y47a1; saılur . P48a6; tii . P48a3; tii . Y46b5; torı moynuzlıg . P48b5

→ stlg oylar Y47a1

oy- 1. Dkmek, boaltmak, kalıba dkmek. *kr.* **o-**, **od-**, **oy-**

(Ar. efrāg) “oydı suwnı taı erdilmı gleni” P176b7-8 [Y **kelipke kemi-**]

(Ar. hāle) “oydı ta āmnı izige” P89a6 [Y ...]

³⁴⁰ oyla<rnı>

(Ar. selsele) “*ƙoydı suwnı boğazıñğa*” P217a13

(Ar. şāğa) “*ƙoydı monçuƙnı*” P121a7 [Y **sızğur-**]

ƙoyğan dārū Boğaza dökülen ilaç.

(Ar. vecūr) ƙ. P83a8 [Y **ağızğa ƙoyğu dārū**]

2. Atmak, terketmek, bırakmak.

(Ar. rafeza) ƙ.-dı P68a6 [Y **bırak-**]

3. (İlaç vs.yi su ile) Karıştırmak.

(Ar. dāfe) “*ƙoydı dārūnı*” P121a8 [Y **ƙarıştur-**]

→ ağızğa (dārū) ƙoy- P182a9, Y226a7; ağızğa (dārū) ƙ.- Y97b4; burunğ/ka dārū ƙ.- P104b6, Y126a7; havīc ƙ. P190b9; izişge ƙ.- P89a6

→ yaş ħurmā ƙoyaçak Y8a4

→ ‘ayb ƙoyğan er P85b8; burunğa dārū ƙ. iziş P104b7; yañğıla ƙ. iş Y116b3

→ ağızğa ƙoyğu dārū Y97b5; çadır ƙ. iziş P31b7; et ƙ. iziş Y45b5; ħurmā ƙ. iziş P13a4; ƙara ƙ. yir P27b4; sirke ƙ. iziş P13a4; yağ ƙ. P32b3

→ aran yöresinde ƙoymış kerpiç Y2a2

ƙoyğasıƙ Bir kimse ile yan yana yatan adam.

(Ar. zaci‘) ƙ. Y259b6

ƙoymat Çoban.

(Ar. rā‘ī) ƙ. Y82a1 [P **çübān**]; Y196b1 [P **çübān**]

ƙoymatsız Çobansız, çoban olmaksızın.

ƙoymatsız otla- Hayvanlar geceleyin çobansız otlamak.

(Ar. nefese) ƙ.-dı P103b9 [Y **ƙoymatsız tünle otla-**]

ƙoymatsız tünle otla- Hayvanlar geceleyin çobansız otlamak.

(Ar. nefese) ƙ.-dı Y125a5 [P **ƙoymatsız otla-**]

ƙoyuğ Koyu, kıvamlı.

ƙoyuğ bol- (Süt) Koyulaşıp tutmak.

(Ar. ħaşera) “*süt ƙoyuğ boldı*” Y121a2 [P **uyı-**]

(Ar. ħaşura) ƙ.-dı P100b6

ƙoyuğ ƙıl- Kaynatıp kıvama getirmek.

(Ar. a‘ ƙade) “*ƙoyuğ ƙıldı balnı*” P173b1 [Y **ƙatığ ƙıl-**]

ƙoyuğ ƙılınmış bal Koyu kıvamlı bal. ?

(Ar. ‘aselun mu‘ ƙad = m. ‘aƙīd) ƙ. P173b1 [Y **ƙatığ bal**]

ƙoyuğ tüwkülük Sümük, balgam.

(Ar. nuħā‘ at) ƙ. P210b3

ƙoyuğ tüwkülür- Göğsünden veya burnundan balgam vs. çıkarmak.

(Ar. tenaħħame) ƙ.-dı P211a13

ƙoyuğ tüwük Göğüs veya burundan çıkan balgam, sümük.

(Ar. nuħāme) ƙ. P211a13

ƙoyun 1. Koyun, koyun sürüsü. *krş.* **ƙoy**

(Ar. ğanem) k. Y138b3 [P **koylar**]

k.+ka Y82a1 [P **koy**]

k.+mı Y196b1 [P **koy**]

(Ar. şāt) k.+mı Y255a3

2. Boğazlanan hayvan, kurbanlık hayvan.

(Ar. zebīḥa) k. Y255b6 [P **boğazlağı nerse**]

koyun közlüg bol- Koyun gözlü olmak.

(Ar. şehile) k.-dı Y166b7 [P **koy közlig bol-**]

koz (<Far. ğoz) Ceviz. *krş. ğoz*

(Ar. cevz) k.+mı P155a4 [Y **ğoz**]; P187a3 [Y <**ğoz**>]

koz- 1. Bir şeye bir yerde karar kıldırmak, sabit yapmak, bir şeyi bir yere bırakmak. *krş. ko-, kod-, koy-*

(Ar. terekkebe) “*sünġü uçıngā temür koztı*” Y283a4 [P **ız-**]

(Ar. eḳarra) “*kozdı anı ‘ameli üze*” P181a4 [Y **karār kıldur-**]

(Ar. eḳalle) k.-dı P181b3; (k.-tı) Y225a1

(Ar. vaẓa‘a) k.-dı P161b5; (k.-tı) Y195b6

2. Bırakmak, terketmek, boşlamak, ihmal etmek.

(Ar. vedde‘a) “*kozmadı seni izin yā muḥammed*” P197a7 [Y **kod-**]

(Ar. hecera) k.-dı P103a3; (k.-tı) Y124a4

(Ar. tereke) k.-dı P107b3; (k.-tı) Y103a3

(Ar. ehmele) k.-dı P179a6 [Y **ız-**]

(Ar. ġādera) k.-dı P201b6; (k.-tı) Y258b4

(Ar. emseke) k.-tı Y219b7 [P **yıġlm-**; P **yıġıl-**]

(Ar. ḥallā) k.-tı Y256a2 [P **ḥālī bol-**]

(Ar. yezerā) k.-maz P161b4; Y195b5

(Ar. ġādera) k.-dı P201b6; (k.-tı) Y258b4

3. Serbest bırakmak, salıvermek.

(Ar. eṭlaḳa) “*kozdı esīrni*” P177b9 [Y **ız-**]

(Ar. merace) “*aranlaġka kozdı tıwarlarını*” P98a1 [Y **ız-**]

4. İçine almak, kapsamak.

(Ar. zammene) “*kozdı kitābda mundaġnı*” P195b4 [Y **içinde koz-**]

(Ar. teẓammene) k.-dı P211a14

5. Miras olarak bırakmak.

(Ar. evraşe) “*māl koztı anġa*” Y226a1 [P **mīrāş koz-**]

6. Birine yardım etmeyip zelil bırakmak.

(Ar. ḥazele) k.-tı Y131a2 [P **kendü ḥālīnġe koz-**]

7. Yolu açık ve aşikâr etmek.

(Ar. şere‘a) “*kozdı taṅrı kıllarınġa müselmānlıġnı*” P159a7 [Y **aç-**]

8. Bir şeyi iptal etmek.

(Ar. elgā) k.-tı Y234a7 [P **bâtil kıl-**]

9. Uzaklaşmasını istemek.

(Ar. istecfâ) k.-tı Y313a2

10. Bir nesneyle bir nesneye ulaşmaya çalışmak.

(Ar. istedreke) “*nirseni koztı anıng üze*” Y307a4 [P **yawut-**]

kozgıl Bırak!

(Ar. belhe) “*kozgıl zeydni*” P56b7 [Y **koğıl**]

→ ağız tegürsün tiyü (kātında) koż- P183a1; arka k.- P215a12; arķuru k.- P68a9, Y74b3; azak k.- P216b10; baķa k.- P188b3; biri biri üze k.- P62b8, Y66b3; biri biri üze k.- P109b7; bühtān k.- P154b2; delil k.- Y309a6; emānet k.- P182b5; evvelde k.- P191b1; ĥucet birle tek k.- Y238a5; içinde k.- P182b6, Y226b6; içinde k.- Y248a4; ıffet k.- P214b2; iĥtiyār k.- P199a9; iĥtiyār k.- P87a4, Y103a3; iĥitmek üçün kulaķ k.- Y169b7; iĥitmek üçün kulaķ k.- Y228b6; iĥitmek üçün kulaķ k.- Y234a5-6; karķu k.- P192b4, Y243a3; karķu k.- Y220b7; kātında emānet k.- P182b5; kendü ĥālīnge koż- P108a5; (kendü öziñge) k.- Y99b7; kiç k.- Y238b2; (kōñgöl) k.- P197b3; künyet k.- Y111b1; minnet k.- P117a3, Y142a7; minnet k.- P122b5, Y150a4; minnet k.- P179a1, Y220b6; minnet k.- P180a1; minnet k.- P188a8; minnet k.- Y290a1; minnet k.- Y294b3; minnet k.- Y312a1; mīrās k.- P181b5; (narĥ) koż- P191a8; niĥān k.- P109b3; niĥān k.- Y318a7; (ornıñga) k.- P84b6; ortada k.- P197a6; ōaf k.- Y262a3; sađ eligni sol elig üze k.- Y189b7; sađ elni sol el üzesiñge k.- P157b8; sađ yanķa k.- Y262b6; sākin k.- Y22b5; soñg k.- P193b1; sünnet k.- P116b9, Y142a5; süyek koż- P62b5; tanuķ k.- Y212b3; tek k.- P172a7, Y211a2; tek k.- P179b5, Y222a1; tek k.- P189b6; tek k.- P189b7; tek k.- Y222a1; tek k.- Y222b5; tertībçe k.- P189a8, Y237b2; tirig k.- Y313b4; toĥa k.- Y217a2; tutuđ k.- P180a6; tutuđ k.- Y194b7; uç k.- Y283a3; uçun k.- Y283a3; va^c de k.- Y262b1; vaķt k.- P194b1; vaķt k.- P197a3, Y250a6; vaķt k.- P82b1, Y96b2; (vażīfeler) k.- P197a9; vedi^c a k.- Y310a7; vedī^c at k.- Y226b6; yaķın k.- P189b2; yaķın k.- Y216b2; yaķın k.- Y261b3; yastuķ k.- P197a5, Y250b1; yıraķ k.- P190b2, Y239b2; yıraķ k.- P217a5; yip siñgir k.- Y318a6; yüz k.- P212a3, Y293b2

→ peyveste minnet kożĥan er Y220b7; tek k. er Y222a1; üküĥ minnet k. er P179a1

→ ton kożĥu nerse P32a2

→ çerāĥ kożķu tāk P12a9; küweç k. yir P10b8

kozi/u Aĥaĥı(ya).

kozi bar- Yüksek ve engebeli bir yerden aĥaĥı doĥru gelmek.

(Ar. taĥavvebe) k.-dı P212a5

kozi kıl- (Baĥını) Aĥaĥı eĥmek.

(Ar. nekese) “*kozi kıldı baĥını*” P103b6 [Y **kozi soķ-**]

(Ar. ōavvabe) k.-dı P197b9 [Y **kozi soķ-**]

(Ar. ta^cta^ca) k.-dı P217a3 [Y **eñg-**]

kozi soķ- (Baĥını) Aĥaĥı eĥmek.

(Ar. nekese) “*baĥını kozi soķtı*” Y125a3 [P **kozi kıl-**]

(Ar. ōavvabe) k.-tı Y251b3 [P **kozi kıl-**]

→ baĥ kozi sürç- P64a8; baĥ k. kemiĥ- P177b9; baĥ k soķ.- Y219a5

kozul- 1. Koyulmak, bırakılmak.

→ biri biri üze kozulmuş nerseler P109b8

2. Serbest bırakılmak, salıverilmek.

kozulmuş esir Serbest bırakılmış esir.

(Ar. talik) k. P177b9 [Y **ıyınmış esir**]

kozu bk. **kozu/u**

köbek Göbek.

(Ar. surra / c. surar) k. P19b1; Y17a1

köbek kes- Göbeğini kesmek.

(Ar. serra) k.-di (köbeğin kes-) P113a5 [Y **kindek kes-**]

köç Göç etme, göç.

(Ar. rahıl) k. Y163a6 [P **köçmek**]

köç- 1. Bir yerden bir yere gitmek, yerleşmek amacıyla yolculuk etmek, taşınmak.

(Ar. celā) “*iwlerindin köçtiler*” Y157b5 [P **çık-**]

(Ar. rahale) k.-di P160b5; (k.-ti) Y194a5

(Ar. za‘ane) k.-di P161a6; (k.-ti) Y195a4

(Ar. irteħale) k.-di P161a6; (k.-ti) Y195a4

(Ar. terahħale) k.-diler P211b2

(Ar. isteħalle) k.-tiler Y309b2

(Ar. inteħale) k.-di P205b4; (k.-ti) Y271a2

2. Süratle göç etmek.

(Ar. ħaffe) k.-diler Y93b1 [P **iwe köç-**]

3. Yüklenip götürmek.

(Ar. ihtemele) k.-diler P205a13 [Y **ketrül-, ħal-**]

köçmek Göç etme, intikal, göç.

(Ar. rahıl) k. P139a4 [Y **köç**]

(Ar. nuħle) k. Y271a2

→ asra köç- P108b1; iwe k.- P80b1

→ iwlerindin köçgenler Y157b5

köçe Keşkek denen yemek.

(Ar. heris) k. P35a5

köçebe Mahfedeki kadın.

(Ar. za‘ine³⁴¹ / c. za‘ā’in / c. zu‘n / c. ez‘ān) k. P161a7; Y195a5

köçür- Bir şeyi bir yerden bir yere götürmek, taşımak.

(Ar. naħale) k.-di P109a7 [Y **kiçür-**]

köge Tavan, dam, çatı; binanın üst örtüsü.

(Ar. saħf / c. suħūf = m. semk / c. sumūk) k. Y2b2 [P **iw kögesi**]

³⁴¹ P. za‘ine

k.+ni Y103a3 [P sakf]

kögerçgi/ün Güvercin. *krş.* **kögerçin, kögürçü/in**

(Ar. ḥammāme / c. ḥamām)³⁴² k. Y51b6 [P **kögürçün**]; (kögerçgün) Y191b5 [P **kögürçün**]; Y316a6³⁴³ [P **kögürç<in>**]; (kögerçginler) Y239b7 [P **kögürçünler**]

kögerçgin cūjeki Güvercin yavrusu.

(Ar. cevzel / c. cevāzil = f. ḳumriyy / c. ḳamāriyy) k. Y51b7 [P **kögürçün çağası**]

→ erkek kögerçgin Y51b7

→ yaban kögerçginini Y52b6

kögerçgün *bk.* **kögerçgi/ün**

kögerçin Güvercin. *krş.* **kögerçgi/ün, kögürçü/in**

→ boyun ala kögerçin Y52b4

→ yaban kögerçginini P52b5

kögürçin *bk.* **kögürçü/in**

kögürçinlik Güvercin kümesinde yumurtlaması için yapılan güvercin burcu.

(Ar. timrād³⁴⁴ / c. temārīd) k. P52a4 [Y ...]

kögürçü/in Güvercin. *krş.* **kögerçgi/ün, kögerçin**

(Ar. ḥammāme / c. ḥamām)³⁴⁵ k. P52a1 [Y **kögerçgin**]; P159a3 [Y **kögerçgün**]; (kögürçin) P217a6, 11; (kögürçünler) P190b6 [Y **kögerçgin**]

kögürçün çağası Güvercin yavrusu.

(Ar. cevzel / c. cevāzil = f. ḳumriyy / c. ḳamāriyy) k. P52a2 [Y **kögerçgin cūjeki**]

(kögürçün) **erkeki** Erkek güvercin.

(Ar. hedīl) e. P52a2 [Y **erkek kögerçgin**]

(kögürçün) **tişisi** Dişi güvercin.

(Ar. ‘ikrime / c. ‘akārim) t. P52a2 [Y **tişi kögerçgin**]

→ iw kögürçinini P52a1

kögüs Göğüs. *krş.* **kögüz**

(Ar. niḥr / c. nuḥūr = m. ṣadr / c. ṣudūr) k. P19a3.

kögüs bağı Göğüs bağı, omuzdan koltuk altına uzanan kemer.

(Ar. viṣāḥ / c. evṣiḥa) k. P5b5 [Y **ḳarın bağı**]

kögüs çukuru Göğüs çukuru, boğaz çukuru.

(Ar. ṣugre) k. P19a5 [Y **sayrak**]

kögüs sünğüki 1. Köprücük kemiği.

(Ar. terḳuve) k. P18a3 [Y **örü**]

2. Göğüs kemiği.

(Ar. terībe) k. P19a5

³⁴²Y: ḥamāme

³⁴³ kö>r<gerçgün

³⁴⁴ Y: temrād

³⁴⁵Y: ḥamāme

kögüs tegresi Göğüs çemberi, göğsün etrafı.

(Ar. hayzūm / c. hayāzīm) k. P19a4 [Y **kögüz yöresi**]

kögüs üstüni Göğsün üst tarafı. *krş.* **kögüz üstüni**

(Ar. lebbe / c. lebbāt) k. P19a3

kögsi bükre- Basık sırtlı, çıkık göğüslü olmak; kambur olmak.

(Ar. ka'ise) k.-di P136b6 [Y **kögsi çıkık bol-**]

kögsi bükür Yaradılıştan göğsü ileri çıkık, sırtı basık olan kişi.

(Ar. aḳ'as) k. P136b6 [Y **kögsi çıkık**]

kögsi çıkık Kambur, göğsü kambur kimse; göğsü ileri çıkık, sırtı basık olan kişi.

(Ar. ezver) k. Y177a3 [P **egri kögüslig**]

(Ar. aḳ'as) k. Y160a1 [P **kögsi bükür**]

kögsi çıkık bol- Basık sırtlı, çıkık göğüslü olmak, kambur olmak.

(Ar. zevera) k.-dı Y177a3 [Y **egri kögüslig bol-**]

(Ar. ka'ise) k.-dı Y160a1 [P **kögsi bükre-**]

kögsi kejele- Hırlayarak can çekişmek.

(Ar. haşrace) k.-di Y314b1 [P **kögsi kökle-**]

kögsi kökle- Hırlayarak can çekişmek.

(Ar. haşrace) k.-di P216b10 [Y **kögsi kejele-**]

kögüsde boğazla- Göğsü üstünden bıçak vurmak suretiyle kesmek.

(Ar. neḫara) *"iṅenni kögsinde boğazladı"* Y189b6-7

→ aḫ kögsi P41a8; kemi k. P29b9

kögüslig Göğüslü, göğsü (...) olan.

→ egri kögüslig P149a7; egri k. bol- P149a6

kögüz Göğüs. *krş.* **kögüs**

(Ar. niḫr / c. nuḫūr = m. şadr / c. şudūr) k. Y16a7 [P **kögüs**]

kögüz süngüki Göğüs kemiği.

(Ar. terībe) k. Y16b2 [P **kögüs süngüki**]

kögüz yöresi Göğüs çemberi, göğsün etrafı.

(Ar. hayzūm / c. hayāzīm) k. Y16b2 [P **kögüs tegresi**]

kögüz üstüni Göğsün üst tarafı.

(Ar. lebbe / c. lebbāt) k. Y16b1 [P **kögüs üstüni**]

kök (I) 1. Gök.

(Ar. semā) k. P84b3; P89a9; P97b5; P98b5; P102a9; P114a4; P118b6; P173a4; P174b9; P181b4; P186a4; P186b1; Y99b3; Y106a5; Y117a1; Y118a7; Y123a6; Y232a5; Y295b3; Y138b2; Y144b2; Y218b2 [P **bulut**]; Y225a5; Y232a5; Y295b3

k.+ni P177b7; Y219a3

köklerni taḫı yerlerni yaṅla yaratḡan Yeri göğü örneksiz yaratan (Allah).

(Ar. bedī' u's-semāvāti ve'l-arz) k. P176a5 [Y **evvelā köklerni yaratḡan**]

→ evvelā köklerni yaratḡan Y216b3

2. Gök gürültüsü.

(Ar. ra' d) k. P71a5 [Y **ötgün**]; P78b4; Y90b6; Y316b6

3. Gökyüzü renginde, yeşil, boz.

kök bol- Karamtırak boz olmak.

(Ar. ikhebbe) k.-dı P208b10; Y281a6

(Ar. ikhābbe) k.-di

kök boz aṭ Yeşil; siyah anlamında da kullanılır. Kendisinde yeşillik rengi bulunan.

(Ar. aḥẓar) k. P41b9

kök karga Arı kuşu.

(Ar. ūkḥirāk³⁴⁶) k. P52b1; Y52b2

kök kürlegüç Kanatlarında renginden ayrı bir parlaklık olan yeşil bir kuş. Arı kuşu. Şahin.

(Ar. aḥyel) k. Y52b3 [P **kürlevek**]

kök ot Taze ot.

(Ar. baḳl) k. P108a8 [Y **yaş ot**]

kök renklig bol- Rengi siyaha meyyal olmak, kahverengi olmak.

(Ar. dekine) k.-dı Y170a4 [P **kül renklig bol-**]

kök renklig ton Kahverengi, karamsı.

(Ar. edken) k. Y170a4 [P **kül renklig ton**]

kök (II) Kabile. Baba tarafından akraba.

(Ar. 'aşīre / c. 'aşāyir) k. Y10a3 [P **uruḡlar**]

→ uluḡ kök Y10a4

→ ezer köki P42a9

köken İki ucu yere veya duvara sabitlendikten sonra hayvan bağlamak için halka gibi bırakılan ip.

(Ar. aḥiyye / c. evāḥiyy = f. 'alef / c. 'ulūf) k. P47b2

köker- Bitki taze, körpe ve koyu yeşil olmak.

(Ar. verafe) "yaş ot kökerdi" Y99a1 [P **tâzelikdin yaldıra-**; Y **tâze bol-**]

kökle- Hırıldamak.

→ kögsi kökle- P216a10

köklük Boz yahut karamtırak boz.

(Ar. kuhbet) k. P208b10

köl Göl.

köl boğası Balıkçıl kuşu.

(Ar. māliku'l-ḥazīn) k. P52b5 [Y **kuḡur**; Y **köl boğası**]

köl boğası Balıkçıl kuşu.

(Ar. māliku'l-ḥazīn) k. Y52b6 [P **köl boğası**; Y **kuḡur**]

kölege Gölge. *krş. kölige*

³⁴⁶ Y: şedde r'de.

(Ar. zıll / c. zilâl) k. P3b3; P67b9 [Y **kölige**]; P84a5 [Y **kölige**]; P85a9 [Y **kölige**]; P210a8; P218b4 [Y **kölige**]

(Ar. mevc) k. (kölegeler) P205b9 [Y **ķum**]

kölege ķıl- Gölge etmek, gölgelendirmek.

(Ar. zallele) “*kölege ķıldı taᅇgrı anlarġa bulutnı*” P196b7 [Y **kölige ķıl-**]

→ çerb kölege P196b8; uzaġan k. P84a5

kölige Gölge. *ķrş. kölege*

(Ar. zıll) k. Y73b6; Y73b6 [P **kölege**]; Y99a2 [P **kölege**]; Y100b5 [P **kölege**]; Y320a7; Y321a1 [P **kölege**]

kölige ķıl- Gölge etmek, gölgelendirmek, yakın gelerek gölgesini getirmek.

(Ar. zallele) “*taᅇgrı bulutnı kölige ķıldı bularıᅇ üze*” Y249b7 [P **kölege ķıl-**]

(Ar. ezelle) k.-dı Y225a5 [P **ķapsa-**]

köligesinde tur- Bir şeyin gölgesinde oturmak.

(Ar. isteżalle) “*yıġaç köligesinde turdı*” Y309a7

→ çerb kölige Y99a2; hoş k. Y250a1

kölü/ik 1. Binilen ve yük taşıtılan hayvan.

(Ar. dâbbe) k. P65a9; P74b6 [Y **kölik**]; P107b1 [Y **kölik**]; P110a7 [Y **kölik**]; P155a4 [Y **yılķı**]; P158b7 [Y **kölik**]; P210b12; P217b13; Y70a4; (kölik) k. Y85b5 [P **kölük**]; Y125a1 [P **aķ**]; Y130a2 [P **kölük**]; Y133b3 [P **kölük**]; Y151a7 [P **aķ**]; Y191a6 [P **kölük**]

k.+niᅇ (kölik) Y96b2 [P **tıwar**]

k.+ni P64b3 [Y **yılķı**]; P74b6 [Y **kölik**]; P119b8 [Y **kölik**]; P154a2 [Y **yılķı**]; P174b6; P176b1; P181b9; P182b8; P183a1; P193a7 [Y **kölik**]; P217a3; (kölik) Y85b4 [P **kölük**]; Y86b3 [P **aķ**]; Y138a3 [P **aķ**]; Y146a5 [P **kölük**]; Y244a6 [P **kölük**]

k.+ke P172b4

k.+in Y117a6 [P **tıwarlar**]

(Ar. feres) k.+ni (kölik) P310a1

2. Deve, davar, sığır gibi hayvanlar.

(Ar. māşıye) k. (kölükler) P205a6 [Y **yılķı**]

kölik baġlaġu yıġaç Hayvan ahırđ, duvar ya da kazıkta bulunan hayvan baġlama ipi.

(Ar. eriyy / c. evāriyy = m. aᅇıyye / c. evāᅇıyy = m^ca. ^calef / c. ^culūfe) k. Y46a2

kölük otaķısı Hayvanları tedavi eden kimse. Nalbant.

(Ar. baytār) k. P32a6; P217b10; Y34b6

kölük baġlaġu yir Ahır; hayvan baġlanan yer.

(Ar. merbat³⁴⁷) k. P9b2 [Y **yaşırlık**]

kölük ķıl- Hayvana binmek ve onu binek edinmek.

(Ar. imteᅇā) “*kölük ķıldı inenni*” P207a3

³⁴⁷ Arapça maddebaşı Y’de metbene.

→ aruḡ kölik Y85b6; serī k. Y171a4³⁴⁸, Y171a5; suçıḡan k. Y125a2

→ ‘āriyyet birilmiş kölük P174b7; celd k. P144b9; öngen k. P110a8

köm- 1. Gömmek, toprakla ört(ül)mek, kuyu, nehir vb.ni toprak doldurmak.

(Ar. kebase) “*kömdi arıḡnı*” P67a6

k.-di Y72b6

(Ar. defene) k.-di P77b1; Y89a3

(Ar. indesse) “*kömdi topraḡ*” P208b1

2. Defnetmek, mezar hazırla(t)mak.

(Ar. ḡabera) k.-di P64b6; Y69a6

(Ar. eḡbera) k.-di P174b7 [Y **kömdür-**]

3. Bir şeyi bir şeyin içine sokup gizlemek.

(Ar. desse) k.-di Y138a4 [P, Y **kizle-**]

4. Bir şeyin içine batırmak, yerleştirmek; et, ekmek vs. külbastı yapmak.

(Ar. melle) “*etmekni ḡorḡa kömdi*” Y141a5 [P **bişir-**]

→ tirigle köm- Y96b5; tirile k.- P82b5

kömdür- Gömdürmek, biri için mezar hazırlamak.

(Ar. eḡbera) k.-di Y214b3 [P **köm-**]

kömkök Paspırlak.

(Ar. ekhebu’l-lāmi‘) k. P53a5

kömse Yer altında saklı mal vb.

(Ar. kenz / c. kunūz) k. Y71a3 [P **genc**]

kömse ḡıl- Malı biriktirip yıḡmak, gömmek.

(Ar. kenz) “*mālnı kömse ḡıldı*” Y71a2 [P **yıḡ-**]

kömlüdürük Eyer veya semerin kaymaması için hayvanın önünden bağlanan kayış.

(Ar. lebeb) k. P42b2

kömlüdürük tilḡüki Toka.

(Ar. ibzīm) k. P42b2

kömlül- Gömlümek, örtünmek.

kömlülen yılan Bukalemun.

(Ar. ḡırbā’ / ḡarābiyy) k. Y49b3 [P **kāfir ...**]

kömür Yüksek karbonlu katı yakıt.

(Ar. faḡm / c. fuḡūm) k. P30a6, Y32a7

→ yumşaq kömür P30a6

kömürḡi Kömürcü.

(Ar. faḡḡām) k. P30a6

kön 1. Deri, insan ve hayvan vücudunu kaplayan örtü.

(Ar. cild / c. culūd) k. Y11b4 [P **teri**]

³⁴⁸ ser<ī>

k.+in Y76a5 [P **teri**]

k.+i P150b8 [Y **ten**]; P211b3

2. Kullanılmak üzere post.

(Ar. şarm) k. P29a2; Y30b4

(kön) **içi** Derinin içi.

(Ar. edeme) i. (könnüṅ içi) Y11b5 [P **teri içi**]

kön taşı Derinin yüzeyi.

(Ar. beşera) k. (könnüṅ taşı) Y11b5 [P **teri taşı**]

kön yançuk Ceylan derisinden yapılmış kıllı dağarcık.

(Ar. zabye) k. P45b4 [Y **taraklık**]

köndin kalkın Deri kalkan.

(Ar. derağa / c. derağ) k. P45b5 [Y **çet kalkın**]

→ hām kön P144a9; ıdlanmaduk k. Y30b4; kara k. P29a2, Y30b5

→ baş köni Y11b7; öküz köni toluğ altun P40a7

könçi Deri satan.

(Ar. şarrām) k. P29a2; Y30b4

könder- 1. Eğriliğini gidermek, doğrultmak. *krş. köndür-*

(Ar. kavveme) “*könderdi egrini*” P199a1 [Y **tüzet-**]

2. Hareket ettirip yerinden oynatmak.

(Ar. hālḥale) k.-di Y316b2 [P **yırak kııl-**]

köndür- 1. Birine yol göstermek, irşat etmek, yönlendirmek. *krş. könder-*

(Ar. hedā) “*köndürdi anı yolğa*” P90b2

k.-di Y107b4

(Ar. eṣede) “*köndürdi anı fulān işge*” P173a3 [Y **yöndür-**]

2. Cesaretlendirmek, yüreklendirmek.

(Ar. şeyye‘a) k.-di Y254b2 [P **oz-**]

3. Hidayete erdirmek.

(Ar. hedā) “*köndürdi anı müselmānlık yolınga*” P90b3

k.-di Y107b4

4. Beklemek, gözlemek, korumak.

(Ar. raḳabe) k.-di Y114b6 [P **sakla-**; Y **bekle-**]

5. Terbiye etmek, alıştırmak, itaat ettirmek.

(Ar. rāza) “*tosunni köndürdi*” Y147b3 [P **öğret-**; Y **öğren-**]

→ yıgaç köndürgü nerse P32a5

köne Kutu; deve derisi, ahşap ya da mukavvadan kap.

(Ar. ‘ulbe / c. miḥleb) k. P11b3 [Y **sarnıç**]

köni Doğru.

köni bol- Doğrulmak, yolunda olmak.

(Ar. itle‘ebbe) k.-dı Y320b1

köni moynuzluğ Düz boynuzlu koyun.

(Ar. naşbā) k. Y47b2 [P **toğrı moynuzluğ koy**]

köni müselmān İhlâslı ve kararlı gerçek müslüman. Cahiliye’de İbrahim Peygamber’in dini üzere olan.

(Ar. ḥanīf / c. ḥunefā) k. Y26b4 [P **müselmānlık**; Y **tölek müselmān**]

köni sünğü Düz olduğu için doğrultmaya gerek olmayan kargı.

(Ar. sa‘ de / c. şî‘ād = f. rudeyniyy) k. P44a6; Y41b6

köni tişi Kuma, erkeğin eşlerinden biri.

(Ar. zarre / c. zarāyir) k. P22b9; Y23a3

köni yol Açık yol. Mezhep.

(Ar. semet) k. Y27a1 [P **tüz yol**]

köni yol bulmuş Doğru olan, doğru görüşlü.

(Ar. raşīd) k. P98b4 [Y **köni yolluğ er**]

köni yol tile- Doğru yol göstermesini istemek, danışmak, hidayet istemek.

(Ar. isterşede) k.-di Y304b5 [P **yol körükmek tile-**]

(Ar. istehdā) k.-di P216a13; Y312b5

köni yolluğ bol- Doğru yolu bulmak, hidayet bulmak, doğru yolda olmak, doğru dürüst olmak.

(Ar. hedā) k.-dı Y107b5 [P **yol tap-**]

(Ar. raşede = m. raşide) k.-dı Y118a4 [P **könül-**]

(Ar. ihtedā) k.-dı P206b13 [Y **köni yolluğ bol-**]; (köni yolluğ bol) Y275a7 [P **köni yolluğ bol-**]

köni yolluğ er Doğru olan, doğru görüşlü.

(Ar. raşīd) k. Y118a5 [P **köni yol bulmuş**]

könğlek Gömlek, fanila gibi giyilen her şey, iç çamaşırı, iç çamaşırı üzerine giyilen gömlek.

(Ar. sirbāl / c. serābīl) k. P217a2; Y315a5

(Ar. ḳamīş / c. ḳumuş) k. P36b3; Y100b6

k.+ke P85b2; P113a4; P181a2; P195b3; P206a13; Y137a5; Y143a6; Y248a2

könğlek keydür- Birine gömlek vs. giydirmek.

(Ar. serbele) k.-di Y315a5 [P **könğlek kızdır-**]

könğlek kez- Gömlek giymek.

(Ar. teḳammeşa) k.-di P210a8; Y286b6

könğlek kızdır- Birine gömlek vs. giydirmek.

(Ar. serbele) k.-di P217a1 [Y **könğlek keydür-**]

→ kiçig könğlek P36b3

könğül 1. Kalp, yürek, iç, göğüs.

(Ar. ḳalb / c. ḳulüb = m. ruv‘ = m. bāl = m. ḥaled = m. zamīr = m. fuvād / c. ef‘ide = m. ḥilb) k. P19a6; Y16b4; (könğüller³⁴⁹) P193a8; Y244a6

³⁴⁹ ḳulüb

k.+ni P121a4

k.+i P81a8; P89b1; P100b9; P125b9; P132b1; P135a1; P188b2; Y94b7; Y99a1;
Y121a6; Y155a1

k.+ini P69a3; Y75b4; Y148a5

k.+iñge P159b7³⁵⁰; P171b8; Y193a1; Y210a6; (bāl) P100b6; Y121a3

k.+inde Y236a5

(Ar. nefis) k. P197b3 [Y **ten**]; P200a2 [Y **öz**]

k.+i P87b6; P90a9; P97b6; Y103b6; Y107b1; Y117a2

(Ar. bāl) k.+iñge

(Ar. şadr) k.+iñge P67b2; P218a8; Y73a5

k.+ini P155b2; Y186a6

k.+i P207b6; P217b3

2. Niyet, maksat, istek.

(Ar. nefis) k. Y153a7

k.+i P124b8

3. Azimet. İzzetinefis.

(Ar. merīre) k.+i Y308b6 [Y **küç**]

(köngli) kötrül- Terketmek, vazgeçmek.

(Ar. sehā) “*kötrüldi köngli fulān nersedin*” P124b8 [Y **köngül kötür-**]

köngli küçlig Yüreği sağlam, cesur adam. Soğukkanlı.

(Ar. rābiṭu'l-ce's = m. rabīṭu'l-ce's) k. P69a3 [Y **ḳavī köngüllüg**]

köngli tın- Birine alışıp onunla rahat eder olmak.

(Ar. istenāme) k.-dı Y312a4 [P **tüzüt-**]

köngli tol - (Korkuyu) İçinde gizlemek.

(Ar. isteş'ara) “*toldı köngli ḳorḳınçdın*” Y305b4 [P **köngli içinde tut-**]

köngül bağlamak Gayretle yapılan iş; kesin karar.

(Ar. 'azīmet) k. P76a8 [Y **oğramak**]

köngül hoşı Rıza.

(Ar. ḫībet) k. (köngli hoşı) P85b7; Y101a5

köngül içinde tut- (Korkuyu) İçinde gizlemek.

(Ar. isteş'ara) “*ḳorḳı tuttı köngli içinde*” P215a13 [Y **köngli tol-**]

köngül ḳazgusu Yürek yanması, tasa, ızdırıp.

(Ar. belbāl) k. P21b2 [Y **köngül köyügi**]

(köngül) **ḳoz-** Kendini bir işe alıştırmak. Kalbini ona yatırmak.

(Ar. vaṭṭane) “*köngül ḳozdı iş üze*” P197b3 [Y **ḳarār ḳıldur-**]

(köngül) **köter-** Terketmeye zorlamak.

(Ar. saḫḫā) “*köngül köterdi nersedin*” P200a2 [Y **yıraḳ ḳo-**]

³⁵⁰ kö<ngliñge>

köngül kötür- Vazgeçmek, terketmek.

(Ar. teraffe' a) “*köngül kötürdi nersedin*” P210a13

(Ar. sehâ) “*köngül kötürdi fulân nirsedin*” Y153a7 [P **köngli kötrül-**]

köngül köynügi Gizli aşk vs. harareti. Öfke, gazap. Üzüntü vs. acısı.

(Ar. ğulle = m. ğalîl) k. P21b2 [Y **köyük**]

(Ar. ħurkat) k. P205a8 [Y **köymek**]

köngül köyüki Yürek yanması; tasa, ızdırıp.

(Ar. belbâl) k. Y21a3 [P **köngül kazğusu**]

köngül şād kılgan dârü Oğul otu.

(Ar. muferrihu'l-ğalb) k. (köngülni şād kılgan dârü) P33a6

köngülde tut- Gizlemek.

(Ar. ezmera) k.-tı (könglinde tut-) Y214a6 [P **köngülge al-**]

köngülge al- Gizlemek.

(Ar. ezmera) k.-dı (könglinde al-) P174b2 [Y **köngülde tut-**]

köngül/ke kemiş- (Korku) Kalbine gelmek, vehmetmek, bir kimse üzerinde şüphe uyandırıp bir şeyle suçlamak.

(Ar. evcese) k.-ti (könglinde kemiş-) Y22b3 [P **köngülge tüşür-**; Y (köngülge) **tüş-**]

(Ar. evheme) k.-di (könglinde kemiş-) P183a4; Y227a7

köngülge tüşür- (Korku) Kalbine gelmek.

(Ar. evcese) “*korğunç tüşürdi könglinde*” P182b4 [Y **köngülge kemiş-**, (köngülge) **tüş-**]

→ çatıg köngül P126a1, Y155a2

→ kendü köngli birle kı- Y257b7

könül- Doğru yolda olmak, doğru dürüst olmak.

(Ar. raşede = m. raşide) k.-di P98b3 [Y **köni yolluğ bol-**]

köngüllü/üg Gönüllü.

→ awunça köngüllig tişi P66a9; tar k. P135a1; tar k. P132b1

→ isig köngüllüg Y22a1; kavî k. Y75b4; raḥîm k. bol- Y127b6

köp Çok.

köp bol- Çok olmak, çok olup taşmak.

(Ar. fâza) “*köp boldı suw*” P88a4 [Y **taş-**]

köp külgen Çok gülen, güleğen kişi, insanlara gülen kişi.

(Ar. zuḥake) k. (köp külgenler) Y165b5 [P **ol kim kişilerdin küler**]

köp suwluğ bol- (Kuyunun) Suyu çoğalmak.

(Ar. mâhe) k.-dı P90a2 [Y **üküş suwluğ bol-**]

köp sütlig bol- Deve, koyun vs. sütü çok olmak.

(Ar. ğazura) k.-dı P164b4 [Y **üküş sütlüğ bol-**]

köp talâk birgen er Çok kadın boşayan.

(Ar. raculun miṭlâk) k. Y245b1 [P **üküş talâk kılgan er**]

köp tile- Bir şeyden çok almayı arzu etmek.

(Ar. istekşera) k.-di P215b2 [Y **üküş kııl-**]

köp toğurğan tişi Çok çocuğu olan kadın.

(Ar. neşür) k. P22a1 [Y **üküş toğurğan**]

köp yağlıg neväle Yağlı tirit.

(Ar. şerīdetun mulebbeğa) k. P194a4 [P **yağlıg terīd**; Y **terīd**]

köp yaş otlıg bol- Yerde fazlasıyla ot bitmek.

(Ar. i'şevşebe) k.-dı P216b5 [Y **otluğ bol-**]

köp yimekdin solut- (Yemek) Mideyi soluk alamayacak kadar doldurup sıkıkmak.

(Ar. kezze) “*soluttı anı ta'ām köp yimekten*” P114b9 [Y **siŋme-**]

köp yumurtalağan tawuq Çok yumurtalayan tavuk.

(Ar. beyūz) k. P88a2 [Y **yumurtalağan tawuq**]

köpçek Eyer yastığı. Minder.

(Ar. mişere / c. meyāşir) k. P42a1

köpleş- Malın çokluğu ile birbirine övünmek. Çoklukta, fazlalıkta yarışmak.

(Ar. kāşera) k.-ti Y258b5 [P **ezgüleş-**]

köpük 1. Kaynayan, çalkalanan sıvıların üstünde oluşan kabarcık yığını.

(Ar. zebed) k. P123b6; Y152a2

(Ar. rağve) k.+ni P207a5 [Y **süt köpüki**]

(Ar. tufāha) k. Y38b4 [P **kazan keweki**]

köpük alğuçı Delikli kepçe, kevgir.

(Ar. miţfeha) k. P11b1

→ süt köpüki Y40a3, Y276a3

2. Hayvanın ağızındaki salya kabarcıkları.

→ (buğra) köpüki Y44b2

köpüklen- 1. Deniz vs. köpüklenmek.

(Ar. ezbede) k.-di P173a5; Y212b1

2. Ağız köpürmek.

(Ar. tezebbebe) “*köpüklendi iki ezigi*” P211b2

köpürçek Kıkırdak.

(Ar. ğurūf) k. Y11a6 [P **kemürdek**]

kör Görmez.

kör sıçğan Fareye benzer bir hayvan; iri ve sağır bir çeşit fare.

(Ar. ħuld) k. P50b5 [P **sağır sıçğan**; Y **közsüz çetük**]

kör- 1. Görmek, karşısına geçip görmek

(Ar. başara = m. başura) k.-di P134b7

(Ar. rā'e) k.-di P161b8; Y196a3

(Ar. ebşara) k.-di P174a2; Y213b3

(Ar. ānese) k.-di P175a7; Y215a7

(Ar. 'āyene) k.-di P203a13 [Y **mu'āyene kör-**]

(Ar. rā'ā) k.-dim P201b1; (k.-düm) Y258a1

2. Şahit olmak, tanıklık etmek.

(Ar. şāhede) k.-di Y257b3 [P **müşāhede kı1-**]

körge bol- İşinde ya da dininde basiret ve görüş sahibi olmak.

(Ar. istebşara) *“körge boldı dīni içinde”* P215a10 [Y **bilgen bol-**]

körge kı1- Açıkça anlatmak, bildirmek.

(Ar. başşara) k.-dı P191a1 [Y **körgez-**]

körmek Görmek.

(Ar. riyā') k. P138b1; Y162a6

körmes köz Şaşı olan kadın.

(Ar. 'avrā') k. Y146b1 [P **bir közi körmez tişi**]

körmez Âmâ, görme engelli.

(Ar. a' mā / c. ' umy / c. ' umyān) k. P152a2 [Y **közsüz**]

körmez bol- 1. İnsanın gözleri sonradan görmez olmak.

(Ar. 'amiye) k.-dı P152a2 [Y **közsüz bol-**]

2. İki gözünden biri görmez olmak.

(Ar. 'āra) *“körmez boldı közi”* P119b9 [Y **ķaraġu bol-**]

(Ar. i' verri) *“körmez boldı közi”* P208b13

körmez kı1- 1. Birini kör etmek.

(Ar. a' mā) k.-d P188a3; Y235b2

2. Birini tek gözlü kılmak.

(Ar. 'āra) *“körmez kıldı anıġ közini”* P119b9 [Y **ķaraġu bol-**]

(Ar. 'avveri) k.-dı P198a7; Y252a6

körmez köz İçine çer çöp düşmüş göz.

(Ar. 'ā'ire = m. 'avire) k. P120a1 [Y **ķaraġu köz**]

... **körmiş**(i bar) “... olarak tanıdım; hakkında bilgim şöyledir” anlamlarına gelen bir ifade.

(Ar. 'ahdī) *“körmişim bar seni beg erken”* P134a8

→ az kör- Y309a2; az k.- Y309b1; bezenmiş k.- P207a9; hayz k.- P88a3; helāl k.- P181b3; helāl k.- Y309a6; ġor k.- Y309a6; ġor k.- Y305b2; ġor k.- Y305b4; mu'āyene k.- Y264a1; pend k.- P151a7; rāy k.- P206b8; revā k.- P216a6, Y311b3; şavāb k.- P97b8, Y251b3; şavāb k.- P204a7; şavāb k.- Y310b6; taġ k.- P172a1; tüş k.- P205b6; (yaġı aynı) k.- Y309b3; yaġı aynı k.- Y309b3; yawuz k.- P215a6

→ hayz körge tişi P88a4; ırakdın k. er P155b6; tüşde k. nerse P15a7; yırakdın k. közlüg er Y186b4

→ taġ körmek P172a1

→ tüş körmeğe yawu- Y260a5

→ aġşamdın soġgra körmez bol- Y180a1; bir közi k. tişi P120a2; kiçe k.- P187a2, Y233b6;

tünle k. Y180a1; tünle k. 'avret Y180a1; tünle k. bol- P151a5; tünle k. er P151a6; tünle k. tişi P151a6

→ er körmiş tişi P22a1

körgez- 1. Açıkça anlatmak, bildirmek. *krş.* **körgür-, körgüz-**

(Ar. başsara) k.-dı Y240a6 [P **körgeñ kıl-**]

2. Uzaktan göstermek, işaret vermek.

(Ar. levveḥa) k.-di P198a3 [P **körgür-**; Y **körtet-**]

→ <üstā>dlık körgöz- P218a4

körgür - Uzaktan göstermek, işaret vermek. *krş.* **körgez-, körgüz-**

(Ar. levveḥa) k.-di P198a3 [P **körgez-**; Y **körtet-**]

körgüz- Göstermek. *krş.* **körgez-, körgür-**

(Ar. erā) k.-di P186a5 [Y **körküt-**]

körgüzgen er Gösterici adam. ?

(Ar. raculun murr) k. P186a6 [Y **körkütgen er**]

körgüzil- Gösterilmek.

körgüzilmiş nerse Gösterilmiş nesne.

(Ar. şey'un murr) k. P186a7 [Y **körünmüş nirse**]

körgüzsın- Bir şeyi çirkin saymak, kabih görmek.

(Ar. isteḳbeḥa) k.-di Y304b4 [P **yawuz kör-**]

körk Süs, güzellik.

körkge muñsız tişi Süse ihtiyacı olmayan, doğal güzel kadın.

(Ar. gāniye / c. gavānī) k. P22a2 [Y **bezenmedin körklüg urağut**]

körket- Göstermek. *krş.* **körküt-**

→ bezgenmiş körket- Y157b4; ig k.- P210b2

körkli Güzel(lik).

→ iş körklisi P15a4

körkli/üg Gözü dolduran güzellik ve zarafet sahibi, sevimli, yakışıklı (sevgili).

(Ar. behiyy) k. P152a7 [Y **körklüg**]; (körklüg) Y181b1 [P **körklig**]

(Ar. şabīḥ) k. P163b9 [Y **körklüg yüzlüg**]

(Ar. cemīl) k. P166b9 [Y **körklüg**]

(Ar. şasīm) k. P167b7 [Y **körklüg yüzlüg**]

(Ar. ḥasn = m. ḥussān) k. (körklüg) Y205a5 [P **körklig er**]

körklig bil- Bir şeyi iyi bilmek.

(Ar. aḥsene) “*körklig bilür ‘arabiyyetni*” P180a3 [Y **körklüg bil-**]

körklig biti- Güzel yazmak.

(Ar. nemmeḫa) “*körklig bitidi kitābnı*” P194a6 [Y **yaḥşı biti-**]

körkli/üg bol- 1. Hoş ve zarif olmak; (ağaç, yüz, renk vs.) latif olmak; ahlakı ve şekli, yaratılışı güzel olmak.

(Ar. nazara) “*yığaç yaşardı taḳı yüz körklig boldı*” P102b5 [Y **körklüg bol-**]; (körklüg bol-) Y123b5 [P **körklig bol-**]

(Ar. behiye = m. behuye) k.-dı P152a7 [Y **körklüg bol-**]; (körklüg bol-) Y181a7 [P **körklig bol-**]

(Ar. şabuha) k.-dı P163b9 [Y **körklüg bol-**]; (körklüg bol-) Y199a3 [P **körklig bol-**]

(Ar. şasume) k.-dı P167b7 [Y **körklüg yüzlüg bol-**]

(Ar. şasune) k.-dı P168a5 [Y **körklüg bol-**]; (körklüg bol-) Y205a5

(Ar. cemule) k.-dı P166b9 [Y **körklüg bol-**]; (körklüg bol-) Y203b1 [P **körklig bol-**]

2. (Yanak) Düz ve yumuşak olmak.

(Ar. esile = m. esule) “*yanğaqı körklüg boldı*” Y166a1 [P **uzun körklig bol-**]

3. Yüzü gülmek.

(Ar. teşallaka) k.-dı P210b10 [Y **açuk bol-**]

körklig er 1. Çok güzel adam.

(Ar. şasn = m. şussān) k. P168a5 [Y **körklüg**]

2. Hoş karşılayan ev sakini.

(Ar. enes = m. enīs) k. (körklig erenler) P66b1 [Y **körklüg er**]; (körklüg erenler) Y71b4 [P

körklig er]

körklig iş Cömertlik.

(Ar. mekrume) k. P168a1 [Y **tüzünlük**]

körklig kı1- İşi güzel ve iyi yapmak, güzelleştirmek, süslemek.

(Ar. ecmele) k.-dı P178b3 [Y **körklüg kı1-**]; (körklüg kı1-) Y220a6 [P **körklig kı1-**]

(Ar. ecāde) k.-dı P184a3 [Y **ezgü kı1-**]

(Ar. nazara) “*tañrı te‘ālī körklüg kıldı anı*” Y123b7 [P **hüb kı1-**]

(Ar. şassene) k.-dı P195b2 [Y **körklüg kı1-**]; (körklüg kı1-) Y248a1 [P **körklig kı1-**]

körklig tişi Çok güzel kadın.

(Ar. şasnā’ = m. şussāne) k. P168a6 [Y **körklüg ‘avret**]

körklig ton Kaliteli, kıymetli elbise.

(Ar. şevbun fāhir) k. P157a3 [Y **körklüg ton**]; (körklüg ton) Y189b2 [P **körklig ton**] Y189b2

[P **körklig ton**]

körklig yencü Eşsiz inci.

(Ar. durretun yetīme) k. P148b7 [Y **bahāsız yencü, mişsiz yencü**]

körklig yüz Gösterişli.

(Ar. menzar = m. menzarāniyy) k. P102b9 [Y **körklüg yüz**]

körklüg at Gösterişli, güzel at.

(Ar. feresun rā’i) k. Y148a3 [P **yaşşı yöriyen at**]

körklüg ‘avret Çok güzel kadın.

(Ar. şasnā’ = m. şussāne) k. Y205a6 [P **körklig tişi**]

körklüg bil- Bir şeyi iyi bilmek.

(Ar. aşsene) “*arabça körklüg bilür*” Y222b1 [P **körklig bil-**]

körklüg bozluğ Boylu poslu, yakışıklı kişi.

(Ar. raşīk) k. Y202b5 [P **yüksek**]

körklüg fāyide Güzel imtihan.

(Ar. belā’en şassene) k. Y234b7-Y235a1 [P **ezgülik**]

körklüg hūluğ er Zarif, tatlı sözlü. Usta, mahir.

(Ar. raculun lebiḫun = m. lebīḫ) k. Y165a6 [P **yaraşgan er**]

körklüg iş Lütuf, güzel muamele, iyi, güzel fiil.

(Ar. ḫusnā) k. Y222b1 [P **ezgülik**]

(Ar. ma^c rūf) k. Y27a4 [P **ezgü iş**]

(Ar. şanı^c a) k. Y192b4 [P **ezgülik**]

körklüg körün- Güzel bulmak, güzel saymak.

(Ar. isteḫsene) k.-di Y308a3

körklüg ter Karşılık, sevap, mükafat, bağış.

(Ar. şevāb = m. meşūbe) k. Y27a5 [P **yanut**]

körklüg urağut Cana yakın kadın.

(Ar. ānise / c. evānis) k. Y71b3 [P **awunça köngüllig tişi**]

körklüg yüz Gösterişli.

(Ar. menzar = m. menzarāniyy) k. Y124a2 [P **körklig yüz**]

körklüg yüzlüğ Parlak ve güzel yüzlü erkek, güzel sevgili, güzel ve temiz olan.

(Ar. şabīḥ) k. Y199a3 [P **körklig**]

(Ar. ḫasīm) k. Y204b5 [P **körklig**]

(Ar. vezi^c) k. Y206a3 [P **yüzi körklig**]

körklüg yüzlüğ bol- Güzel olmak, parlak, temiz ve hoş olmak.

(Ar. ḫasume) k.-dı Y204b5 [P **körklig bol-**]

(Ar. vezu^ce) k.-dı Y206a2 [P **yüzi körklig bol-**]

körklüg yüzlüğ er Gösterişli adam.

(Ar. menzarāniyy) k. Y124a2

→ körklig yüz P102b7; uzun k. bol- P141a5; uzun k. yañgaqlıg P141a6; yüzi k. Y168b7; yüzi k. P132a9; yüzi k. bol- P132a9; yüzi k. bol- P168b6

→ bezenmedin körklüg urağut Y21b6; uzun k. yañgaqlıg er Y166a3; uzun tağı k. bol- Y202b5

körkli/ük Arabuluculuk, iyilik.

(Ar. mes^c āt / c. mesā^c ī) k. (körklük) Y196b3 [P **ezgülik**]

körklik kılış- Güzel geçinmek.

(Ar. cāmele) k.-dı P202a10

körksi/üz 1. Çirkin, güzel olmayan, kötü şey, çok fena.

(Ar. ḫabīḥ / c. ḫibāḥ) k. Y19a5; Y199a6 [P **zişt**]

(Ar. semīc = m. semec = m. semc) k. P163b8 [Y **tüzsüz**]

(Ar. fāḫiṣ) k.³⁵¹ P165a6 [Y **fāḫiṣ bolğan**]

2. Çirkin yüzlü.

(Ar. eşveh) k. Y177b6 [P **zişt yüzlig**]

körksi/üz bol- Çirkin olmak, çirkinleşmek; iş, söz çok kötü olmak; kötü ve çirkin iş işlemek

³⁵¹ kö<r>ksiz

(Ar. semuce) k.-dı P163b8 [Y **tüzsüz bol-**; Y **körksüz (bol-)**]; (körksüz bol-) Y199a2³⁵² [P **körksüz bol-**; Y **tüzsüz bol-**]

(Ar. keruhe) “*körksüz boldı yüzi*” P145a5 [Y **körksüz bol-**]

(körksüz bol-) Y171b2 [P **körksüz bol-**]

(Ar. faḥuše) k.-dı P165a6 [Y **yawuz sözle-**; Y **yawuz bol-**]

(Ar. şevihe) k.-dı (körksüz bol-) Y177b6³⁵³ [P **zişt yüzlig bol-**]

(Ar. qabuḥa) k.-dı (körksüz bol-) Y199a5 [P **zişt bol-**]

(Ar. tefāḥaše) k.-dı P213b3

körksi/üz qıl- 1. (Yüzün veya bedenin ilk şeklini değiştirip) Çirkinleştirmek.

(Ar. şevvehe) “*körksüz kıldı taṅrı anıṅ yüzini*” P199a3 [Y **körksüz qıl-**]

k.-dı (körksüz qıl-) Y253b6 [P **körksüz qıl-**]

2. İyilik ve hayırdan uzaklaştırmak.

(Ar. qabaḥa) “*taṅrı kāfirlerni körksüz kıldı*” Y187a1 [P, Y **raḥmetindin yıraḳ qıl-**]

körksüz iş Haddi aşan kötü ve berbat şey.

(Ar. faẓī‘) k. P138b9 [Y **fāḥiṣ bolğan iş**]

körksüz söz Şaşma, acıma bildirir ses. Ne kötü, yuh! ?

(Ar. uḥḥi) k. P57a5

körksüz tişi Çirkin kadın. Uğursuz.

(Ar. şevhā) k. P149b8 [Y **körksüz ‘avret**]

körksüz yüzlig Çirkin.

(Ar. kerih) k. P145a5 [Y **körksüz yüzlüg er**]

körksüz ‘avret Çirkin kadın. Uğursuz.

(Ar. şevhā) k. Y177b6 [P **körksüz tişi**]

körksüz bol- bk. **körksi/üz bol-**

körksüz qıl- bk. **körksi/üz qıl-**

körksüz yüzlüg er Çirkin, bodur adam.

(Ar. kerih) k. Y171b3 [P **körksüz yüzlig**]

(Ar. demīm) k. Y95a7 [P **zişt yüzlig er**]

→ iṅgen körksüz bol- P138b8; iṅgen k. qıl- P176b3

körksüzle- Birinin işini beğenmeyip çirkin saymak.

(Ar. qabbaḥa) k.-di Y239a4 [P ‘**ayb qıl-**]

körküt- 1. Göstermek. *krş. körket-*

(Ar. erā) k.-ti Y232a7 [P **körgüz-**]

2. Gösteriş yapmak.

(Ar. rā’ā) “*kişilerke ‘amelin körkütü*” Y264a1 [P **riyā qıl-**]

körkütgen er Gösterici adam. ?

³⁵² körksüz <boldı>

³⁵³ kör<k>süz boldı

(Ar. raculun murr) k. Y232b1 [P **körgüzgen er**]

→ bezenmiş körküt- Y276b2

körse- Kadın kocasına nazlanmak.

(Ar. tedellele) k.-di P211b8

körsen- (İsteksiz) Görünmek. ?

→ özini körsen- P214b9

körter- (Gelini) Süsleyip (damada) sunmak.

(Ar. celā) “*körterdi kelinni erinġe*” P127b9 [Y **bezgenmiş körket-**]

körtet- Uzaktan göstermek, işaret vermek.

(Ar. levveġa) “*körtetti itke etmekni*” Y252a1 [P **körgür-, körgez-**]

körük Demirci körüğü.

(Ar. kīr) k. P30a5 [Y **uluġ körük**]

→ teri körük P30a5, Y32a6; uluġ k. Y32a6

→ altunçı körüki Y32a7

körük- Görünmek.

→ yol körükmek tile- P215a7

körün- 1. Görünür olmak, görülmek.

(Ar. uħille) “*köründi yanġı ay*” P181b9

k.-di Y225b1

2. Görünmek üzere önüne çıkmak, kendini göstermek.

(Ar. terā’ā) k.-di Y302b6 [P **berāberi bol-**]

3. Düşünde görmek.

(Ar. tāfe) k.-di Y105a4 [P **tüşde kel-**]

körünmiş nirse Gösterilmiş nesne.

(Ar. şey’un murr) k. Y232b1 [P **körküzilmiş nirse**]

→ ġayāl körün- P199b4, Y254b4; irig k. Y308a3; kiç k. Y304a3; kiçig k.- Y305b4; körklig k.- Y308a3; tuzluġ k.- Y304b4; uluġ k.- Y307b5; yinçe k.- P216a6; yünġül k.-³⁵⁴ Y309a2; za’ ĩf k.- Y306b6

körünġi Ayna.

(Ar. mir’at) k.+ni P128a1 [Y **közgü**]

körüş- 1. Birbirlerini görmek, görüşmek.

(Ar. terā’ā) k.-diler P214b6

2. Tokalaşmak.

(Ar. şāfeġa) k.-di Y257a7 [Y **körüşmek içinde elig bir-**]

3. Terketmek, vedalaşmak.

(Ar. vedde’ a) k.-di P197a7; (k.-ti) Y250b4

körüşmek Selam.

³⁵⁴ körü<n>di

(Ar. taḥiyye) k. P201a2; Y256b4 [P, Y **pādişāhlık**; Y **şādmānlık**]

körüşmek içinde elig bir- Tokalaşmak.

(Ar. şāfeḥa) k.-di Y257a7 [P **körüş-**]

köser Hiç sakalı bitmemiş, sakalsız erkek, köse. *krş.* **kösür**

(Ar. sināt) k. P20b6 [Y **kösür**]

kösre Kılıç vs.yi cilalayıp parlatan şey, ege, zımpara vs.; bileği taşı.

(Ar. midves) k. Y32a4 [P **tiz tağlağuçı**, Y **nijdağ**]

kösruk Göğüs kemiği, kaburga kemiği.

(Ar. terībe / c. terāyib) k. Y16b3 [P **öksüz eyegü**]

kösür Hiç sakalı bitmemiş, sakalsız erkek; köse. *krş.* **köser**

(Ar. sināt) k. Y18b7 [P **köser**]

(Ar. şeṭṭ = m. eşeṭ / c. şuṭṭ / c. şuṭāt) k. P146b4; Y173b3

kösür bol- Köse, seyrek kıllı olmak.

(Ar. şeṭṭa) k.-dı P146b3; Y173b3

köşek Genç deve.

(Ar. bekr / c. bekāre = ḥuvār / c. ḥīrān) k. P45b9

köşek sal- Zamanından önce yavrulamak.

(Ar. ḥadece) k.-dı P61a5 [Y **vaḳtındın aşnu bota sal-**]

(Ar. eḥdece) k.-dı P172b2 [Y **eksük oğlan ketür-**]

→ ölmüş köşek P45b9; yay toğmuş k. P46a1; yaz toğmuş k. P46a1

köşik Saç örgüsü.

(Ar. zaffiret) k. Y68b4 [P **örilmiş saç**]

köşk (Far.) Köşk, saray, ev.

(Ar. qaşr / c. kuşūr) k. P8b7

k.+ni P86b9; Y102b6

→uluğ köşk P8b8; uluğ k. Y218a5; yüksek k. P177a7

köt Kıç, but.

(Ar. ist / c. estāh) k. P19b8

köt içi Bağırsağın makata bitişik düz kısmı.

(Ar. surum / c. esrām) k. P19b9 [Y (köt) **telüki tüpi**]

köt telüki Dübür halkası.

(Ar. feḫḫa / c. fiḫāḫ) k. P19b9 [Y **telüki**]; Y17b3³⁵⁵ [P **köt telüki**]

(köt) **telüki tüpi** Bağırsağın makata bitişik düz kısmı.

(Ar. surum / c. esrām) t. (telükiniṅ tüpi) Y17b3 [P **köt içi**]

köti yoğun bol- Kadının kaba eti büyük olmak.

(Ar. ‘acize) k.-dı P136a6 [Y **artı yoğun bol-**]

köti yoğun tişi Kaba eti büyük kadın.

³⁵⁵ (köt) telüki

(Ar. ‘acžā’) k. P135a6

köter- Götürmek. *krş. kötür-*

→ (köngül) köter- P200a2

kötür- 1. Bir şeyi kaldırmak, yükseltmek, yerden kaldırıp almak. *krş. köter-*

(Ar. ne‘ aşē) “*kötürdi anı taŋrı*” P158a2

k.-di Y190a3 [Y **kötür-**, **tölendir-**]

(Ar. ‘ arreşe) “*kötürdi tãklerni*” P192a9 [Y **kaldur--**, **muŋgak tik-**]

(Ar. leķata) k.-di P105a1; Y126b3

(Ar. refe‘ a) k.-di P158b9; Y191b1

(Ar. eşãle) k.-di P185a3; Y230b2

(Ar. a‘ lâ) k.-di Y235a5

(Ar. irtebe‘ a) k.-di Y268b7 [P, Y **yala-**]

2. Bir şeyi yüklenmek, çekmek, taşımak, güçlkle götürmek.

(Ar. ĥamele) “*kötürdi nerseni arķası üze ya başı üze*” P73b7

k.-di Y83b2

(Ar. veseķa) “*yük kötürdi*” P84b1

k.-di Y99b1

(Ar. nã‘ e) “*ağır yükni kötürdi*” Y143a2 [P **küçün kötür-**]

(Ar. eķalle) “*yel bulıtnı kötürdi*” Y225a6 [P **ķopar-**]

(Ar. isteķalle) “*yükni kötürdi*” Y309b1

(Ar. iķtemele) k.-di P205a13; Y270b2

(Ar. vezera) k.-di Y97b5; P83a9

(Ar. teķammele) k.-di P211a2

3. Kaldırmak, dik tutmak, (hayvan kuyruğunu) dikmek.

(Ar. eķna‘ a) “*kötürdi başımnı*” P176b5

k.-di Y217a5

(Ar. şãle) “*tiwe ķuzrukın kötürdi*” Y150a2 [P **cimã‘ için** (ķuzruk) **kötür-**]

4. Bir şeyi oradan buradan toplamak.

(Ar. ilteķata) k.-di P204b12

5. Yüksek sesle seslendirmek.

(Ar. eşãde) “*kötürdi anıŋ zıkrını*” P185b3 [Y **yüksek kı-**]

6. Delmek, galamak.

(Ar. neķara) k.-di P103a1 [Y **soķ-**]

7. Artmak, çoğalmak.

(Ar. nemã) “*ĥasebi kötürdi anı*” Y110b3 [P **teg-**]

kötürme iw Ahşap, küçük kulübe.

(Ar. şarime = f. ķubbe) k. P9a2

→ baş kötür- P218b1; baş k.- tağı köz yum- Y211b7; cimā^c için (kuzruk) k.- P122a8; emgekin k.- P203b6, Y264b5; girteke k.- Y215b2; kaşanmak için but k.- Y189a4; köngül k.- P210a13; köngül k.- Y153a7; köngül k.- Y153a7; kücün k.- P117b3; simek için azak k.- P157a8

→ kuzruk kötürgen inen P122a9; kuzruk k. ingen Y150a3

→ küweç kötürgü nerse P11a8

köt(ü)rül- Yükselmek.

(Ar. irtefe^c a) k.-di Y269a1 [P **yükse-**]

kötrülmüş nerse Yerde bulunup kaldırılan şey.

(Ar. luqta = m. luqata / c. laqat = m. luqata) k. P105a1 [Y **kötrülmüş nirse**]

kötrülmüş nirse Yerde bulunup kaldırılan şey.

(Ar. luqta = m. luqata / c. laqat = m. luqata) k. Y126b4 [P **kötrülmüş nerse**]

kötürülmüş oğlan Başka bir yerden getirilmiş çocuk.

(Ar. hamil = m. laqit) k. Y22b5 [P **yirdin kötürülmüş oğlan**]

→ (köngli) kötrül- P124b8; yerinden k.- P205b12

→ yerinden kötürül- Y272a3

→ yirdin kötürülmüş oğlan P22b4

köy- [I] 1. Gözetlemek.

(Ar. irteqabe) k.-di P203b13 [Y **bağ-**]

(Ar. intezara) k.-di P204b4 [Y **bağ-**]

(Ar. teraqqabe) k.-di P209a9

(Ar. terabbeşa) k.-di P210a7

2. Beklemek.

(Ar. nazara) k.-di Y124a2 [P **mühlet bir-**]

köymek tile- Mühlet ve erteleme istemek.

(Ar. istenzara) k.-di Y306a1 [P **mühlet tile-**]

köy- [II] 1. Yanmak, ateşe maruz kalmak; üzüntü, açlık gibi şeylerden yanmak; şehveti kabarmak.

(Ar. iħteraqa) k.-di P205a8; Y270a1

(Ar. teħarraqa) k.-di P210b8

2. Ateş püskürmek, öfkesi artmak.

(Ar. isteşata) “*köydi öwkedin*” P216a7

k.-di Y311b6

köymek Üzüntü vs. acısı.

(Ar. ħurqat) k. Y270a1 [P **köngül köynügi**]

→ içi köy- P152b2; ħadgudın k.- Y28b1

köydür- (I) (Çamaşırıcı elbisede) Yırtık vs. izi bırakmamak.

(Ar. ħaraqa) “*köydürdi kazer tonrı*” P106b3; Y128b5

köydür- (II) 1. Yakmak, ateşe maruz bırakmak, acıtıp yakmak.

(Ar. lefeħa) k.-di P156a3; Y187a4

(Ar. le^c ace) k.-di Y185a1 [P **köyür-**]

(Ar. leze' a) k.-di Y193b2 [P **köyür-**]
(Ar. ermeza) k.-di Y215b6 [P **köyür-**]
(Ar. ahraqa) k.-di Y218b3 [P **köyür-**]
(Ar. harraqa) k.-di Y245a1 [P **köyür-**]
(Ar. levveha) k.-di P198a3 [Y **vâmsız kııl-**]

2. (Susuzluk) Çehresini bozmak.

(Ar. lâha) k.-di Y144a7 [P **rengin aynat-**]

3. Aşk vs. birini hasta etmek, yakıp tutuşturmak.

(Ar. lâ' a) “*köydürdi kazgu köngülni*” P121a4
k.-di Y148a4

köynük Yangın. *krş. köyük*

(Ar. harîk) k. P216a5 [Y **ot**]

→ köngül köynügi P21b2; köngül k. P205a8

köyük 1. Yangın. *krş. köynük*

köyük ört Yangın. Rüzgâr, sıcak vs.den kavru lan bitki.

(Ar. harîk) k. Y218b3 [P **ört**]

2. Gizli aşk vs. harareti. Öfke, gazap.

(Ar. gulle = m. galîl) k. Y21a3 [P **köngül köynügi**]

→ köngül köyüki Y21a3

köyün- (Ateşle) Isınmak, yanmak.

(Ar. teşallâ) k.-di P212b12 [Y **söğül-**]

köyünmiş Yangın, alev, yanık.

(Ar. harîk) k. P193b6 [Y **ört**]

→ kazgudın köyün- P204b10

köyür- Yakmak, ateşe maruz bırakmak, acıtıp yakmak. *krş. köydür-*

(Ar. le' ace) k.-di P154b6 [Y **köydür-**]

(Ar. emezza) k.-di Y224b3 [P **açıt-**]

(Ar. leze' a) k.-di P160a5 [Y **köydür-**]

(Ar. ermeza) k.-di P175b5 [Y **köydür-**]

(Ar. ahraqa) k.-di P177b2 [Y **köydür-**]

(Ar. harraqa) k.-di P193b5 [Y **köydür-**]

köz (I) Kor; kor parçası.

(Ar. cemre / c. cemer) k. P11a5; Y5a2

köz (II) Göz, görme organı.

(Ar. ' ayn / c. ' uyün = m. taraf) k. P16b4; P204a4; Y13a1; P217a4

k.+i P61a6; P61b9; P66a1; P70b2; P75a9; P79b5; P110b7; P119b9; P120a2; P133b9;

P137b2; P142a3; P149b5; P158a6; P158b6; P186b6; P198a7; P208b13, 14; P209a4; Y64b1; Y71a1;

Y78a2; Y86a1; Y92a5; Y134a5; Y146b1; Y161a2; Y167a5; Y177b3; Y190b1; Y233a6; Y315b2

k.+in Y139a3; Y147a7; Y234a1; Y2435a5

k.+indin P209b11

k.+ini P114b3; P119b9; P120b4 ; P187a4; P188a3; P192b5; Y235b1

k.+inġe P109a1; P157a7; Y132a2

(Ar. başar / c. ebřār) k. P106a9; P218b2; (közler) Y128b3

k.+i P63b1; P81b1; Y67b1; Y95a3; Y186b3

k.+ümüz Y241a2; (közlerimiz) P191a9

köz akı Göz akı, ak ve karasının bulunduġu şahmesi.

(Ar. muġle / c. muġal) k. P16b7 [Y **ķarak**]

(Ar. başar / c. ebřār) k. Y13a7 [P **köz yaruķı**]

köz bebeki Göz. Göz bebeġi.

(Ar. nāzir / c. nevāzir = m. unsān / c. unāsiyy = m. lu' betu'l-‘ayn) k. P16b8

köz dārūsı Soġuk bir tür sürme.

(Ar. berūd) k. P34a9

köz ıwası Göz çukuru.

(Ar. maġcir / c. maġācir) k. P16b5 [Y **köz ornı**]

köz ġirelikı Göz zayıflıġı. Sarhoşluk, uyku vs.den bulanmış göz.

(Ar. semādīr) k. (közünġ ġirelikı) Y320b4 [P **çönġe köz**]

köz igi Göz yaşı akan.

(Ar. ‘ābir) k. P33b3; Y36b5

köz ķapakı Göz kapaġı.

(Ar. cefn / c. ecfān / c. cufūn) k. P16b5 [Y **ķapak**]

köz ķapġan yıldırım Göz kamaştırarak parlayıp geçen yıldırım.

(Ar. berkun ġātif) k. (közni ķapġan yıldırım) Y78a1 [P **yaldıraġan yıldırım**]

köz ķarası Göz bebeġi.

(Ar. ġadeķa / c. ġadaķ / c. aġdāķ) k. P16b8

köz ķuzrukı Gözün uç tarafı.

(Ar. mu'aġġeru'l-‘ayn) k. P16b7 [Y **köz ķuyrukı**]

köz ķuyrukı Gözün uç tarafı.

(Ar. mu'aġġeru'l-‘ayn) k. Y13a4 [P **köz ķuzrukı**]

köz muġġuřı Gözün baş tarafı.

(Ar. muķaddemu'l-‘ayn) k. Y13a3 [P **köz uçı**]

köz ornı Göz çukuru.

(Ar. maġcir / c. maġācir) k. Y13a1 [P **köz ıwası**]

köz tegür- Göz deġirmek. Kötü gözle bakmak.

(Ar. ‘āne) k.-di P89b9; Y106b7

köz tegürġen er Gözü pek çok deġen adam. Kötü gözli.

(Ar. raculun ‘ayūn = m. ‘ayyān) k. P89b9 [Y **inġen köz tegürġen er**]

köz uçı Gözün baş tarafı.

(Ar. muķaddemu'l-‘ayn) k. P16b6 [Y **köz muġġuřı**]

köz ucu birle baq- Yüzünü birine veya bir şeye doğru çevirmek.

(Ar. iltefete) k.-dı P204a3 [Y **çewrün-**]

köz yaruqı Göz.

(Ar. başar / c. ebşâr) k. P16b9 [Y **köz aqı**]

köz yaşı Gözyaşı.

(Ar. ‘ abret) k. P215b1 [Y **yaş**]

köz yum- 1. Göz yummak; hoşgörülü, müsamahalı olmak.

(Ar. ağmeza) k.-dı P175b5; Y215b7

2. (Ar. zāka ğamzen)³⁵⁶ “*hîç köz yummadım*” Y243a6 [P **uzı-**]

közi aqı uluğ Gözünün beyazı siyahını tamamaen kaplamış olan. ?

(Ar. ebrec) k. P132a7

közi aqı uluğ bol- Gözün beyazı siyahını tamamen kaplamak.

(Ar. berice) k.-dı P132a7

közi çalpuk bol- Göz sık sık yaş akıtıp görüşü zayıf olmak.

(Ar. ‘ amişe) k.-dı P137b1 [Y **yepşük közlig bol-**]

közi egri er Gözünde şaşılık olan.

(Ar. aḥval) k. P149b6

közi iglig Gözü ağrıyan kimse.

(Ar. remid = m. ermed) k. P133b9

közi kara bol- Gözünün beyazı çok beyaz, siyahı çok siyah olmak.

(Ar. ḥavira) k.-dı Y177a2 [P **kara közlig bol-**]

közi kiṅ bol- Gözü geniş ve güzel olmak.

(Ar. necile) k.-dı Y167b1 [P **kiṅ közlig bol-**]

közi kuzruqı birle baq- Göz ucuyla bakmak.

(Ar. leḥaze) k.-tı Y190b2 [P **baq-**]

közi tar bol- Gözü küçük olmak.

(Ar. ḥafeşe) k.-dı P137a6 [Y **tar közlüg bol-**]

közi ucu birle baqğan Kibirli.

(Ar. eşves) k. P149a9

közi yarumış Gözü aydın.

(Ar. qarīru’l-‘ ayn) k. P79b5

(közi) **yaşı isig bol-** (Göz) Üzüntü vs.den kızmak, ısınmak, sıcaklaşmak.

(Ar. seḥine) “*közi yaşı isig boldı*” Y134a5 [P **ısığ yaşlığ bol-**]

közi yaş<ı> ısığ er Sıcak gözyaşı dökten.

(Ar. seḥīnu’l-‘ ayn) k. P110b7 [Y **közi yaşı isig er**]

közi yaşı isig er Sıcak gözyaşı dökten.

(Ar. seḥīnu’l-‘ ayn) k. Y134a6 [P **közi yaş<ı> ısığ er**]

³⁵⁶ Y apı: mā zāka ğamzen

közg/ke tüşgen çöp Göze düşen saman, çörçöp.

(Ar. qazāh / c. qazā) k. P17a1; (közke tüşgen çöp) Y13b1

→ aq kim köz qarasında tüşer P16b9; çöñge k. P218b2; dārū k. qaşuq birle yinür Y165b2; egri k. P142a4; iki k. P60a5, P204b10, P216b7, Y63a5, Y268b1; iki k. arası P189b3; inġen k. tegürgen er Y106b7; qaraġu k. Y146a7; kiñg k. P142a7, Y167b2; körmes k. Y146b1; körmez k. P120a1; sekriġen k. P61a7, Y64b2

→ aġ közi Y32b2; bir k. aq bir k. qara P150a7; bir k. aq bir k. qara bol- P150a7; bir k. aq bir k. qara qoy P48b2; bir k. qara biri aq Y47a7; bir k. körmez tişi P120a2; tekebbürligdin k. uçı birle baq- P149a9; terāzū k. P40b2

→ baş kötür- taqı köz yum- Y211b7

→ kün közleri P3a4

közdemçi Gözcü. Askerin öncü birliġi.

(Ar. rabī'e / c. rabāyā) k. P43a3

(Ar. rabī'e) k. P153b1; Y183a1

közdemçi bol- Bir Şeye yukarıdan bakmak.

(Ar. Őārefe) k.-dı P202a5 [Y **baqa otur-**]

közdemçi qıl- Birini bir Şeye vakıf kılmak.

(Ar. eᶑhera = m. a' Şera) "közdemçi qıldı anı işge" P174b3 [Y **baqtur-**]

közdemle- (Bir kavme gözcü olup onların düşmanlarını) Gözlemek.

(Ar. rabe'e) "közdemledi közdemçi kiŐilerini közdemlegü birle" P153b1

k.-di Y183a1

közdemlegü Düşman gözlenecek yüksek yer.

(Ar. merbe') k. P153b1 [Y **közdemlegü yir**]

közdemlegü yir Düşman gözlenecek yüksek yer.

(Ar. merbe') k. Y183a2 [P **közdemlegü**]

közdemlegüler turġu yir Gözetleme yeri, gözetleme kulesi.

(Ar. merqab) k. P7b4

köze Su kaynaġı.

→ yañġı köze içinde qaġla- P80a2

közen Gelincik.

(Ar. ibnu 'ars) k. Y49a4 [P **qara kulak**]

(Ar. 'ars) k. P50a3

közgü Ayna.

(Ar. mir'at) k.+ni Y157b5 [P **körünġü**]

közli/üg Gözli, gözü (...) olan.

→ çetük közlig P140a4; çetük k. bol- P140a4; çetük k. bol- P209a3; çiquq k. er P158a7; gürbe (k.) bol- P208b12; qara k. P132b2; qara k. P132b3; qara k. P149a6; qara k. bol- P149a6; kiñg k. P142a6; kiñg k. bol- P142a6; qoy k. P141b8; qoy k. bol- P141b7; sınġar k. er P193a6; tar k. P149b1; tar k. P137a7; tar k. bol- P149a9

→ çağır közlüg Y178b1; çağır k. bol- Y178b1; çetük k. Y164b4; çetük k. bol- Y164b4; çıkuk k. Y190b2; çukur k. Y177a6; çukur k. bol- Y177a6; egri k. Y167a6; egri k. Y19a7; çara k. Y18b6; çara k. er Y177a3; çatıg k. bol- Y206a4; çatıg k. er Y206a5; kiñg k. Y167b1; koy k. er Y166b7; koyun k. bol- Y166b7; sınıgar k. er Y244a4; tar k. Y160b5; tar k. Y177a5; tar k. bol- Y160b5; tar k. bol- Y177a5; yepşük k. Y161a1; yepşük k. bol- Y161a1; yıraqdın körgen k. er Y186b4

közsüz Âmâ, görme engelli.

(Ar. a' mā / c. 'umy / c. 'umyān) k. Y19a7; Y181a2 [P **körmez**]

(Ar. zarīr) k. Y173a2 [P **közsiz**]; (közsiz) P146a6 [Y **közsüz**]

(Ar. mekfūf) k. (közsiz) P170b2

közsüz bol- Gözü görmez olmak.

(Ar. zarra) k.-dı Y173a2 [P **közsiz bol-**]; (közsiz bol-) P146a6 [Y **közsüz bol-**]

(Ar. kuffe) k.-dı Y208a5 [P **közsiz bol-**]; (közsiz bol-) P170b2 [Y **közsüz bol-**]

(Ar. 'amiye) k.-dı Y181a2 [P **körmez bol-**]

közsüz çetük Fareye benzer bir hayvan, iri ve sağır bir çeşit fare.

(Ar. zebābe = m. ħuld) k. Y50a3 [P **sağır sıçgan**; Y **kelenğü**]

→ toğa közsiz P145b6; toğa k. bol- P145a6

→ toğa közsüz Y171b3; toğa k. bol- Y171b3

közter- Göstermek.

→ yol köztergen P115b8

közüngi/ü Ayna.

(Ar. mir'āt / c. merā'ī) k. P13a9 [Y **közüngü**]; (közüngü) Y8b2 [Y **közüngi**]

k.+ni (közüngü) P108b5; Y131b4

közüngi açğuçı Ayna paratıp cila veren adam.

(Ar. şaykal) k. P13b1 [Y **közüngü açku**]

közüngi kapı İçine güzel koku konan kap, koku hokkası.

(Ar. rub'a) k. P13a9

közüngü açku Ayna paratıp cila veren adam.

(Ar. şaykal) k. Y8b3 [P **közüngi açğuçı**]

→ çīnī közüngi P13a9

→ çīnī közüngü Y8b3

kübe (Far.) Çamaşır yıkayanların üzerinde bez çırıptıkları tomruk gibi kalın ağaç. Büyükçe tokaç.

(Ar. mīka'a) k. P32a2

kübīn (Far.) Altı geniş yukarısı dar bir çeşit küfe, yağın posasını ayırmaya yarayan araç.

(Ar. ke' del / c. ke' ādil = m. kaf'a) k. P32b4; Y35b2

kubr Kuvvetli, işbilir adam.

(Ar. 'ilc / c. a' lec / c. 'ulūc) k. Y19a2 [P **rūspāy**]

kuç- Sarılmak, boyundan kavramak.

(Ar. i' teneka) k.-dı P205a9; (k.-tı) Y270a3

kuçı/uş- Sevgiden kucaklamak, birbirini sevgiyle kucaklamak.

(Ar. ʿāneka) k̄.-dı P202a8 [Y **kuçuş-**]; (kuçuş-) k̄.-tı Y260a7 [P **kuçuş-**]
(Ar. teʿāneka) k̄.-tılar Y300a1 [P **kuçuş-**] (kuçuşdılar) P213b9 [Y **kuçuş-**]
kuğuk Yavru, sapa.

→ eşek kuğukı P47a9; kolan k̄. P47b1, Y46a1; tişi k̄. P47a9

kuğur- (Köpek) Kuduz hastalığına yakalanmak.

(Ar. kelibe) “*kuğurdı it*” P131b1

kuđurđan it Kuduz köpek.

(Ar. kelib) k̄. P131b2

kufl (Ar.) Kilit.

kufl tili Kilit yeri.

(Ar. firāše / c. firāş) k̄. P10a6 [Y **küfre tili**]

kufl ur- (Kapı vs.yi) Kilitlemek.

(Ar. eķfele) k̄.-dı P179a2 [Y **küfre birle bağla-**]

kuflçı Kilit yapan, kilit satan.

(Ar. kaffāl) k̄. P10a6 [Y **küfreçi**]

kuğur Keklik veya bir çeşit toy kuşu. *krş. kuğur*

(Ar. keravān / c. kirvān) k̄. P52a8 [Y **uzun ayak, kuğur**]

kuğur 1. Keklik veya bir çeşit toy kuşu. *krş. kuğur*

(Ar. keravān / c. kirvān) k̄. Y52a7 [P **kuğur**; Y **uzun ayak**]

2. Balıkçıl kuşu.

(Ar. mālikuʿl-ħazīn) k̄. Y52b6 [P **köl boğası**; Y **köl boğası**]

ku 1. Köle, kul.

(Ar. ʿabd / c. ʿabīd / c. ʿibād / c. ʿubdān / c. ʿibiddā = m. memlūk / c. memālīk) k̄. P25a4; P71b5;
P72b1; P216a7; Y80a4; Y81b1; Y311b7

k̄.+nı P178a1; P181b1; P191a5; Y224b6; Y240b4

(Ar. memlūk / c. memālīk) k̄. P73a5; P146a3; Y82b2; Y172b5

(-) k̄.+nı Y309a5

ku bol- Köle olmak.

(Ar. ʿabude) k̄.-dı P164a6; Y199b3

ku karabaş satar iw Sergi.

(Ar. maʿriż) k̄. P7b4

→ kiçig ku P21a2; nā-resīde k̄. Y20a4; tıwar taķı k̄. karabaş P24b2

2. Uşak, oğlan hizmetçi.

(Ar. ğulām) k̄.+ı P54b2, 3, 4, 5; Y54a6, 7; Y55b1

k̄.+ım P54b5; (k̄.+um) Y55b2

k̄.+ımız P55b5; (k̄.+umuz) Y55b2

3. Tanrıya göre insanlar.

ķ.+iŋga (ķullar³⁵⁷) P159a7; P166a6; Y192a3; Y202a7

ķula Koyu kahve, siyahla karışık.

ķula at Gövdesi sarı veya kirli sarı; yele, kuyruk ve bacağımnın altları koyu renkli at. Demir kırı.

(Ar. şinābiyy) ķ. P41b9

ķulaç Açılmış iki kolun parmak uçları arasındaki mesafe.

(Ar. bā^ç) ķ. P18a8; Y15a6

ķulak İşitme organı, kulak.

(Ar. uzun / c. āzān) ķ. P16a7; Y12b1

ķ.+nı (ķulaķlar) P194a6

ķ.+ı P59b5; P147b5; Y62b3; Y175a2

ķ.+ın Y129a6; Y130b1; (ķulaķlar) Y245b6

ķ.+ımı P107a1; P107b7

ķ.+iŋga P192b8; Y243b2

ķulak kiri Kulak deliği.

(Ar. şimlāh) ķ. P16a8 [Y (ķulak) **ķokı**]

(ķulak) **ķokı** Kulak kiri.

(Ar. şimlāh) ķ. Y12b2 [P **ķulak kiri**]

ķulak koz- Kulak kesilmek, hayretle dinlemek.

(Ar. ezine) ķ.-tı Y169b7 [P **ķulak tut-**]

ķulak sağır kıl- Birini sağırlaştırmak, (ses) şiddetiyle kulağı sağır etmek.

(Ar. şahħa) “*belā ķulaķın sağır kıldı*” Y136a3 [P **sağır kıl-**]

ķulak telüki Başa eziyet veren iç kulak deliği, yırtığı.

(Ar. şimāh) ķ. P16a8 [Y (ķulak) **telüki**]; Y12b2³⁵⁸ [P **ķulak telüki**]

ķulak tözi Kulak arkasındaki kemik.

(Ar. zifrā) ķ. P16a8 [Y (ķulak) **tözi**]; Y12b3³⁵⁹ [P **ķulak tözi**]

ķulak tut- Dinlemek, kulak vermek; kulak kesilmek, hayretle dinlemek.

(Ar. enşate) ķ.-tı P172a9 [Y **işitmek için ķulak bir-**]

(Ar. eşāħa) ķ.-tı P184a2 [Y **işitmek için ķulak koz-**]

(Ar. er^ç ā) ķ.-tı P187a7 [Y **işitmek için ķulak koz-**]

(Ar. aşğā) ķ.-tı P187a8 [Y **tıŋla-**]

(Ar. isteme^ç a) ķ.-tı P204b13

(Ar. ezine) ķ.-tı P144a1 [Y **ķulak koz-**]

ķulak yumşakı Kulağın yumuşağı.

(Ar. şahmetu’l-uzn) ķ. P16a8; Y12b2

ķulakğa kelür saç Omuzlara kadar inen gür ve bol saç.

³⁵⁷ ç ibād

³⁵⁸ (ķulak) telüki

³⁵⁹ (ķulak) tözi

(Ar. cumme / c. cumem) k. P16a6 [Y **kulakka kelür saç**]

kulakı telük koy Kulağı uzunlamasına yarılmış olan koyun.

(Ar. şerkā) k. P48b5 [Y **telük kulaklıg**]

kulakı telük koy Kulağı delik olan koyun.

(Ar. ħarkā) k. P48b6 [Y **yırtuk kulaklıg**]

kulakı kırağı kesük Kulağının ucu kesilmiş koyun.

(Ar. kaşvā) k. P48b6

kulakka kelür saç Omuzlara kadar inen gür ve bol saç.

(Ar. cumme / c. cumem) k. Y12a7 [P **kulakga kelür saç**]

→ iki kulak P113a6, P181b3, Y137b1, Y224a3; iki k. arası P18a2; işitmek için kulak bir-
Y211a5; işitmek için k. kız- Y228b6; işitmek için k. kız.- Y234a5-6; kara k. P50a3

→ ħakībe kulakı P37b3

kulaklıg Kulaklı, kulağı (...) olan.

→ kesük kulaklıg Y47b2; kıska k. Y18b4; kiçig k. P20b4; telük k. Y47b2; uluğ k. P20b4;
yırtuk k. Y47b2

kulavuz Delil, yol gösteren, mürşit. *krş.* **kulawuz**

(Ar. delīl / c. edillā) k. Y140b6 [P **kulawuz**]

kulawuz Delil, yol gösteren, mürşit. *krş.* **kulawuz**

(Ar. delīl / c. edillā) k. P115b8 [Y **kulawuz**]

kulawuz teri Bekçi ücreti.

(Ar. ħufāret) k. P63b6

kulavuzluk Yol gösterme. *krş.* **kulavuzluk**

(Ar. dilālet) k. P115b9 [Y **kulavuzluk**]

kulavuzluk Yol gösterme. *krş.* **kulavuzluk**

(Ar. dilālet) k. Y140b7 [P **kulavuzluk**]

kullu/ık Kulluk.

kullık tile- 1. İtaate çağırarak, kendine kul yapmak.

(Ar. te‘ abbede) “*kullık tiledi tanğrı*” P209b7 [Y **kulluk fermānla-**]

2. Bir kimseyi köle edinmek.

(Ar. iste‘ bede) k.-di P215a8

kullu/ık içinde tut- Birini köle edinmek, köleye malik olmak.

(Ar. eraqka) k.-tı Y224b6 [P **kullık içinde tut-**]; (kullık içinde tut-) P181b1 [Y **kulluk içinde tut-**]

kulluk kııl- 1. Kulluk etmek, tapmak.

(Ar. ‘ abede) “*tanğrıka kulluk kııldı*” Y118b6 [P **tap-**]

(Ar. te‘ abbede) k.-dı Y285a1 [P **kulluk kııl-**]; (kulluk kııl-)) k.-dı P209b7 [Y **kulluk kııl-**]

2. (Kötülük vs.den) Birine sığınmak, sarılmak.

(Ar. iste‘ āze) k.-dı Y311a7 [P, Y **sıgım-**]

kulluk fermānla- İtaate çağırarak, kendine kul yapmak.

(Ar. te‘ abbede) “*tanğrı ańğa ƙulluƙ fermānladı*” Y285a1 [P **ƙullıƙ tile-**]

ƙulluƙda tut- Köleye malik olmak, köle edinmek.

(Ar. isteraƙƙa) “*ƙulnı ƙulluƙda tuttı*” Y309a5

ƙulplıƙ (Rum. + T.) Tutulacak sapı olan.

ƙulplıƙ bardaƙ Kulplu su kabı.

(Ar. ibriƙ / c. ebāriƙ) ƙ. P12a7

ƙulpsı/uz (Rum. + T.) Tutulacak sapı olmayan.

ƙulpsı/uz bardaƙ Testi, kupa, kase.

(Ar. kũb / c. ekvāb) ƙ. P12a7 [Y **ƙulpsuz bardaƙ**]; (ƙulpsuz bardaƙ) Y6b7 [P **ƙulpsız bardaƙ**]

ƙulun Tay.

(Ar. muhr) ƙ.+nı P128b3

ƙulunaƙı Gebe, yavrulayacak olan.

ƙulunaƙı bol- (Hayvan) Gebe kalmak.

(Ar. veseƙa) ƙ.-dı Y99b1

ƙulunaƙı eşgek Gebe.

(Ar. vāsıƙ) ƙ. Y99b1

ƙulunƙaƙ Tay.

(Ar. muhr / c. emhār / c. mihār) ƙ. P41a2

→ tişi ƙulunƙaƙ P41a2

ƙum Parçalanmıŝ taşlardan oluşan küçük tanecikler.

(Ar. reml) ƙ. P209b8; Y295b2

ƙ.+nı P89a7; Y106a1

...

(Ar. mevc) ƙ. Y271b4 [P **kölege**]

ƙum sanınƙa Kum kadar (çok).

(Ar. ‘adĩdu’r-reml) ƙ. tururlar P112b7 [Y **ƙum sayınƙa**]

ƙum sayınƙa Kum kadar (çok).

(Ar. ‘adĩdu’r-reml) ƙ. turur Y136b6 [Y **ƙum sanınƙa**]

ƙumār (Ar.) Kumar.

(Ar. meysir) ƙ. Y100b1 [P ...]

ƙumār oyna- Kumar oyna(ŝ)mak.

(Ar. yesera) ƙ.-dı Y100b1 [P ... **oyna-**]

(Ar. ƙāmera) ƙ.-dı P201b7 [Y **ƙumār oynaş-**]

ƙumār oynaş- Biriyle kumar oynamak.

(Ar. ƙāmera) ƙ.-dı Y258b4 [P **ƙumār oyna-**]

(Ar. teƙāmera) ƙ.-dılar P213a12; (ƙ.-tılar) Y298b6

ƙumāŝ (Ar.) Dokuma; eşya.

→ iw ƙumāŝı P10a7

ƙumrĩ (Far.) Kumru.

(Ar. kumrī) k. Y85b1 [P fāhite]

→ erkek kumrī P52a3, Y52a1

ķunduz Postlu, kemirgen bir hayvan.

(Ar. ķuzā' a) k. P29a9; Y31a4

ķur Kemer, kuşak.

(Ar. mınṭaķa) k.+ġa P189a8

ķ.+nı Y237b2

(Ar. ūıķūūa) k. P37a2

ķur baġla- Kuşak baġlamak.

(Ar. naṭṭaķa) k.-dı P194a5 [Y iķ ķur baġla-]

→ iķ ķur P45b3, Y43b4; iķ k. P205a10, Y270a4; iķ ķur <baġl...> P210b12; iķ k. baġla- Y245b5; taş k. P45b4

ķur- Açmak.

(Ar. eşra' a) “*ķapuġnı yol tapa ķurdı*” Y217a2 [P, Y aç-]

ķur' a (Ar.) Çekiliş, ad çekme.

ķur' a atış- Bir şey üzerine oklarla kura atmak, kura çekip yarışmak.

(Ar. sāheme) k.-dı P202b2 [Y ķur' a kemiş-]

ķur' a kemiş- 1. Kura çekişmek, kurada yarışmak.

(Ar. ķāra' a) k.-ti Y259b7 [P uruş-]

(Ar. teķāra' a) k.-diler P213b6; (ķ.-tiler) Y299b3

2. Bir şey üzerine oklarla kura atmak.

(Ar. sāheme) k.-ti Y261a5 [P ķur' a atış-]

3. Oylama yapmak.

(Ar. iķtera' a) k.-diler P204b14; (ķ.-tiler) Y269a3

ķuran (I) Silah.

(Ar. silāh / c. esliħa) k. P217a7; k. (ķuranlar) P217a10

ķuran (II) Takı, zinet.

ķuran ur- Zinet takmak.

(Ar. ħalā) k.-dı P92a6 [Y beze-]

→ kız oġlan ķuranı P21b8

ķuransız Zinetsiz.

ķuransız bol- Zinetlerini kaybetmek, üzerinde zinetleri bulunmamak.

(Ar. te' aṭṭale) k.-dı P211a3

ķur'ān (Ar.) Müslümanların kutsal kitabı.

(Ar. ķur'ān) k. Y80a5

ķ.+nı P71b6; P76a1; P127b8; P1701a7; P194b3; P205b6; P215a13; Y157b3; Y209a7; Y304b3; Y305b4

ķ.+ġa P191b6; P198b6

ķurbān (I) (Far. / T. + Far.) Yay kılıfı. *krş. ħurmān*

(Ar. miqves = m. m n)  . P44b2; Y42a5

 urb n (II) (Ar.) Kurbanlık.

(Ar. hedy)  . Y94a6 [P ** urb n tiwesi**]

(Ar. z hiyye)  . Y255a4 [P ** urb nlik**]

 urb n ız- (Mekke'ye) Kurbanlık için hayvan g t rmek.

(Ar. ehd )  .-t  Y233a5 [P ** urb nlik ız-**]

 urb n kıl- 1. Zekat, sadaka, kurban vs. ile Allah'a yaklaşmak. Allah'a kulluk, ibadet ve itaat etmek.

(Ar. neseke)  .-d  Y82b5 [P, Y **t 'at kıl-**]; P107b9, Y130b3 [Y **t 'at kıl-**]

2. Kurban etmek, kurban kesmek.

(Ar.  arrabe)  .-d  P189b2; Y237b7

(Ar. z h h )  .-d  P200a1; Y255a3

 urb n tiwesi Kurbanlık.

(Ar. bedene / c. budun)  . P46a8 [Y ** urb n  in en**]

(Ar. hedy)  . P81a1 [Y ** urb n**] ?

 urb n  (Ar.) Kurbanlık.

 urb n  in en Kurban edilmek i in takdim edilen deve.

(Ar. bedene / c. budun)  . Y44b4 [P ** urb n tiwesi**]

 urb n  tiwe Kurban.

(Ar. nes ke)  . Y130b3 [P ** urb nlik**]

 urb nlik/g  (Ar. + T.) Kurban, kurbanlık.

(Ar. nes ke)  . P107b9 [Y ** urb n  tiwe**]

(Ar. hedy)  .+n  P174a9

(Ar. z hiyye)  . P200a1 [Y ** urb n**]

 urb nlik ız- Kurbanlık i in hayvan g t rmek.

(Ar. ehd ) *" urb nlik ızdı ka'beġa"* P186b5 [Y ** urb n ız-**]

 ur ak Tavla, satran  vs. gibi oyun aleti.

(Ar. lu'be / c. lu'ab = m. bint / c. ben t)  . P30b5; Y33a2

 ur ak oyna(y)ġu ı Oyuncu, sporcu.

(Ar. la' ab)  . P30b5 [Y ** ur ak oynayġu ı**]; ( ur ak oynayġu ı) Y33a1 [P ** ur ak oynayġu ı**]

 ur - 1. Islaklıġı giderek kuru olmak.

(Ar. ceffe)  .-d  Y93a3 [P ** urug bol-**]

(Ar. yebise)  .-d  Y176a5 [P ** urug bol-**]

2. (Bitki) Suyu çekilip solmak, sararmak, cansız duruma gelmek.

(Ar. h ce) *" urıdı ot"* P86a7

 .-d  Y102a1

(Ar. zev ) *" urıdı yıġa "* P94a9

 .-d  Y112b5

(Ar. zebele)  .-d  P108a8 [Y **sol-**]

3. (Ekmek vs.) Küflenip üzeri yeşillenmek.

(Ar. tekerrace) “*ķurıdı etmek*” P209b2 [Y **ķatıĝ bol-**]

4. Sertleşmek, nasırlaşmak, kalınlaşmak.

(Ar. cese'e) “*ķurıdı eli*” P153a5

ķ.-dı Y182b3 [Y **ķabarķukluĝ bol-**]

5. (El) Çolak olmak.

(Ar. Şelle) “*eligi ķurıdı*” Y174a2 [P, Y **Şell bol-**]

ķurıĝ bk. ķuru/iĝ

ķuri/ut- Kurutmak, kuru hâle getirmek.

(Ar. zebbebe) ķ.-tı P196a2; Y248b4

(Ar. ceffefe) ķ.-tı Y249b2 [P **ķurut-**]; (ķurut-) P196b2 [Y **ķurit-**]

ķurla Defa, kez.

→ mińĝ ķurla mińĝ P39b1

ķursak Mide.

(Ar. me'ide) ķ. P19b3; Y17a3

ķursak toldur- (Kuş) Kursaĝını doldurmak.

(Ar. ĥavŐale) ķ.-dı (ķursakın toldur-) P217b9; Y317b5

→ (ķuŐ) ķursakı Y53a2

ķurt 1. K pekgillerden yırtıcı bir hayvan.

(Ar. zi' b / c. ziy b = m. s d / c. s d n = m. sirĥ n / c. ser ĥ n) ķ. P49b1; P75a3; P94b4; P217b4; Y48b1; Y85b1; Y113a3; Y317a4; (ziy b) ķ. P21a1; Y304a2 [Y **ķurt**]

2. Uzunca küçük hayvancık, böcek.

(Ar. d de / c. d d / c. d d n) ķ. Y50b2 [P **ķurtķuk**]

(ķurt) **en ki** Kurt yavrusu.

(Ar. sim'e) e. P49b2, Y48b2

ķurt ini Tilki, sırtlan vs.nin ini.

(Ar. vic r) ķ. P8a2

→ kıızıl ala ķurt P51a3; kıızılca ķ. Y50b4; tişi ķ Y48b2

→ ... ķ. Y50b4; eŐek ķurtı P50b9; eŐgek ķ. Y50b1-2; kej ķ. P51a1; tońĝuzan ķ. Y50b3; tiŐi

tońĝuzan ķ. Y50b3; yıĝaĉ ķ. P50b9, Y50b1

ķurtar- 1. Birini k t  bir durumdan uzaklaştırmak, korumak, yardım etmek. *krş. ķutĝar-*

(Ar. selleme) “*ķurtardı anı tańĝrı  f tdın*” P195a2-3

ķ.-dı Y247a5

(Ar. enķaze) “*ķurtardı anı hel ketdin*” P173b8 [Y **ķutĝar-**]

(Ar. efilete) ķ.-dı P172a8 [Y **ķutĝar-**]

(Ar. necc ) ķ.-dı P200a1; Y255a3

(Ar. istenķaze) ķ.-dı P215a9; Y305a2 [Y **beķle-**]

(Ar. ec ra) ķ.-dı P184a5; Y229a4

(Ar. enc ) ķ.-dı P186a9 [Y **ķutĝar-**]

2. Feryada yetişip imdat etmek.

(Ar. eşraha) k.-dı Y212a1 [P **feryād tegür-**; Y **yārī bir-**]

(Ar. eġāşe) k.-dı Y228b2 [P **feryād tegür-**]

3. Kurtulmak.

(Ar. hullaşa) k.-dı P192b1; Y242b6

kurtarğan İmdad dileyen. İmdada yetişen.

(Ar. şarīh) k. Y212a2 [P **feryād teggen**; Y **yārī birgen**]

kurtçuk Uzunca küçük hayvancık, böcek.

(Ar. dūde / c. dūd / c. dīdān) k. P51a1 [Y **kurt**]

kurtğa Yaşlanmış kadın.

(Ar. ‘acūz / c. ‘acā’iz) k. Y21b1 [P **karı ‘avret**]

kurtul- 1. Bir şeyden kurtulmak, sıyrılmak.

(Ar. ve’ele) k.-dı P84b3; Y99b3

(Ar. necā) k.-dı P124a8; Y152b6

(Ar. tehallāşa) k.-dı P210a7

(Ar. selime) k.-dı P143a1; Y168b1

(Ar. infelete) k.-dı P207b5

(Ar. tefellete) k.-dı P209a14

(Ar. tefeşşā³⁶⁰) k.-dı P212b8

2. İsteddiğini elde etmek, nimet ve rahatı daimi olmak, cennete kavuşmak, korktuklarından kurtulmak.

(Ar. eflēha) k.-dı Y211b6 [P, Y **nīk-baht bol-**]

kurtulğan Afet ve ayıplardan salim olan.

(Ar. selīm = m. sālīm) k. P143a1; Y168b1

kurtulmağ Kurtuluş, felah, güvence, eman, sıhhat, selamet.

(Ar. felāh) k. Y211b7 [P **nīk-baht**]

(Ar. hālāş) k. P210a7

(Ar. selām) k. P195a3; Y247a6

(Ar. ‘āfiyet) k. Y264b2

kurtulmağ tile- Kurtarılmasını, korunmasını dilemek, yardım dilemek.

(Ar. isteşraha) k.-dı Y304b4 [P **feryād tile-**]

(Ar. istecāra) k.-dı Y311b1 [P **zinhārila-**]

→ kaç- kurtul- Y147b1; kaç- tağı k.- P120b5

ķuru Islak olmayan. *ķrş.* **ķuru/iğ**

→ yunurda ķuru ķalğan yir Y26b5

ķuru/iğ 1. Islak olmayan, kuru. *ķrş.* **ķuru**

(Ar. yābis) k. P148b4 [Y **ķurunç**]

ķuriğ bol- Bir şey yaşken kurumak.

³⁶⁰ P: tefezzā; Y: teķaşşā

(Ar. yebise) k.-dı P148b3 [Y **ķurı-**]

ķurıġ yir Kuru yer.

(Ar. mekānun yebes) k. P148b4 [Y **ķuruġ yir**]; (ķuruġ yir) Y176a6 [Y **ķurıġ yir**]

ķuruġ balçuk Kuru çamur.

(Ar. şalşā) k. P4b4

ķuruġ boġaz Boġaz.

(Ar. ħulķūm / c. ħalāķīm) k. P17b5

ķuruġ bol- Kurumak.

(Ar. ceffe) k.-dı P80a6 [Y **ķurı -**]

ķuruġ epmek Katıksız, yavan ekmek.

(Ar. ķafār) k. P35b5 [Y **ķatıġ etmek**]

ķuruġ otun Kuru odun.

(Ar. ħatabun yebes) k. P148b4; Y176a7

ķuruġ üzüm Kuru üzüm.

(Ar. zebīb = m. ˘uncud) k. P34a2; Y37a7

2. Boş, eli boş.

ķuruġ ķayıt- Avcı vs. eli boş dönme.

(Ar. aĥfeķa) “*ķuruġ ķayıttı awçı*” P177b2 [Y **awlaġan nirse bulma-**]

ķuruñ Kuru.

(Ar. yābis) k. Y176a6 [P **ķurıġ**]

ķurut Kara keş. Yoġurttan akan su.

(Ar. raĥbīn³⁶¹) k. P36a2 [Y **ķara ķurut**]

→ ķara ķurut Y40a3

ķurut- bk. **ķurı/ut-**

ķus- Kusmak, midedekini çıkarmak.

(Ar. ķalese) k.-dı P67a6; (k.-tı) Y72b6

(Ar. ķā'e) k.-dı P85a9; (k.-tı) Y100b5

ķusd/tur- Yediġini mideden çıkarttırmak.

(Ar. ķayye'e) k.-dı P199a5 [Y **ķustur-**]; (ķustur-) k.-dı Y254a1 [P **ķusdur-**]

ķusıl- Kusulmak, mideden çıkarılmak.

ķusılmiş nerse Kusuntu, kustumuk.

(Ar. ķales) k. P67a6 [Y **ķusuk**]

ķustur- bk. **ķusd/tur-**

ķusuk Kusuntu, kustumuk.

(Ar. ķales) k. Y72b6 [P **ķusılmiş nerse**]

ķuş Kanatlı her hayvan, kuş.

³⁶¹ P: riĥbīn

(Ar. tāyir / c. tayr / c. tuyūr) k. P51a8; P72a5; P73b6; P75b3; P101a1; P103a1; P115a5; P127b5; P161b6; P172b9; P181a9; P190b1; P193b6; P196b1; P198b8; P213a3; Y51a3; Y65b7 [P **erkek kuş**]; Y81a1; Y83a7; Y86a6; Y121a7; Y124a3; Y140a1; Y157b1; Y196a1; Y224b4; Y245a1; (tayr) P88b6; Y105a5

(kuş) **çeleni** Kuşun kanadının önündeki uzun tüyler.

(Ar. kādime / c. kavādim) ç. Y53a3 [P (kuş) **çelenği**]

(kuş) **çelenği** Kuşun kanadının önündeki uzun tüyler.

(Ar. kādime / c. kavādim) ç. P52b9 [Y (kuş) **çeleni**]

kuş çengâli Pençe. Yırtıcı hayvan tırnağı.

(Ar. miḥleb / c. meḥālib) k. P52b8 [Y (kuş) **tırnağı**]

kuş kanatı Kanat.

(Ar. cenāḥ / c. ecniḥa) k. P52b8; Y53a3³⁶²

kuş kursağı Kuşun kursağı.

(Ar. ḥavşale) k. P52b8; Y53a2³⁶³

kuş kuzruğı Kuş kuyruğı.

(Ar. zunābī) k. P53a1; Y53a4³⁶⁴

(kuş) **tırnağı** Pençe, yırtıcı hayvan tırnağı.

(Ar. miḥleb / c. meḥālib) t. Y53a3 [P **kuş çengâli**]

kuş yumurtası Kuş vs. yumurtası.

(Ar. beyza / c. beyz) k. P53a1 [Y **yumurtқа**]

→ awçı kuş P154b9; aq kara k. P51b4; awlağan k. Y185a6; awlamaz k. P51b5; çağır k. P207b9, Y278a6; çağır k. P51b1, Y51a4; erkek kuş P62a8; hu k. Y52b7; kara k. P51b4; kara k. Y51a5; karı kara k. P51b4; kız k. P51b7; ötgen k. P190b6; peyveste ötgen k. Y240a1; tiwe k. P52a7, Y52a5; tiwe k. ıwası P8a1; toy k. P52a6, Y52a4; uşaq k. Y51b1; uz k. P51b8, Y51b4; ürüng k. Y51a5; yığılmış k. Y51a3

→ aw kuşu P51a9; biryān k. P35a6; hu k. P52b6; kız k. Y51b3; tün k. Y51b4; tünle çağırğan k. P51b8; yund k. P52b6; yunt k. Y52b7

kuşğun Yük ve binek hayvanının semer veya eğerinin kaymasını engellemek için arka ayaklarının kaba etlerinden geçirilen kayış.

(Ar. şefr / c. eşfār) k. P42b2

kuşlıklık Tadımlık az şey.

(Ar. zevāk = m. ġadā) k. P34b6

kuşluk Sabahla öğle arası.

kuşluk aşu yi- Sabah yemeğı yemek.

(Ar. teġaddā) k. -di (kuşluk aşın yi-) Y296a4 [P **erte aşu yi-**]

kuşlukğ/қа kir- Kuşluk vaktine varmak.

³⁶² (kuş) kanatı

³⁶³ (kuş) kursağı

³⁶⁴ (kuş) kuzruğı

(Ar. ezhā) k̄.-di P186b1 [Y **kuşlukka kir-**]; (kuşlukka kir-) Y232b6 [P **kuşlukğa kir-**]

ķūt (Ar.) Rızık, azık.

ķūt bir- 1. Ölmeyecek kadar azık vermek.

(Ar. k̄āte) k̄.-di Y143b7 [P **azuk bir-**]

2. Bir şeyi azık edinmek.

(Ar. iktāte) k̄.-di P206a14 [Y **ķūt kıl-**]

3. (Ailesinin, çocuklarının) Nafakasını sağlamak.

(Ar. ‘āle) “*ķūt birdi oġlanlarıngā*” P122b6 [Y **tīmār tut-**]

ķūt <birgen> Besin, gıda veren.

(Ar. muķīt) k̄. Y228b2

ķūt kıl- 1. Bir şeyi azık edinmek.

(Ar. iktāte) k̄.-dı Y274a1 [P **ķūt bir-**]

2. Birine azıġını vermek.

(Ar. eķāte) k̄.-dı Y228b1

ķutġar- Birini veya bir şeyi kurtarmak. *krş.* **ķurtar-**

(Ar. eflete) k̄.-dı Y211a4 [P **ķurtar-**]

(Ar. enķaze) k̄.-dı Y213a7 [P **ķurtar-**]

(Ar. encā) k̄.-dı Y232b5 [P **ķurtar-**]

ķutur Bir tür deri hastalığına tutulmuş kişi. *krş.* **ķutuz**

(Ar. cereb) k̄. P186b4 [Y **uyuz**]

ķutur bolmaķ Hastalık bulaşması, salgın. Bulaşıcı hastalık.

(Ar. ‘advā) k̄. P186b4 [Y **tüteşmek**]

ķutuz Bir tür deri hastalığına tutulmuş kişi. *krş.* **ķutur**

(Ar. ecreb) k̄.+nı P92a7 [Y **uyuz**]

ķuwanış- Büyüklenmek, kibirlenmek, büyüklüp taslayıp övünmek, birbirlerine övünmek.

(Ar. tefāhara) k̄.-dılar P213a12

(Ar. tebāhā) k̄.-tılar Y303b4 [P **ķüweniş-**]

ķuvraġ Kazık.

→ temür ķuvraġ P81a5

ķuvvetleş- (Ar. + T.) Biriyle kuvvet hususunda yarışmak.

(Ar. k̄āvā) k̄.-di P203b10 [Y **ķüç kıl-**]

ķuvvetliġ (Ar. + T.) Sırtı kuvvetli.

(Ar. zahīr) k̄. P164b4 [Y **ķüçlüġ**]

ķuvvetliġ bol- Güçlü, kuvvetli olmak; üstün gelmek.

(Ar. ķaviye) k̄.-dı Y182a6 [P **ķüçliġ bol-**]

(Ar. zahura) k̄.-dı P164b4 [Y **ķüçlüġ bol-**]

ķuy- (Yaġmur) Yaġmak.

(Ar. esbele) k̄.-dı Y220b3 [P **yaġ-**]

ķuya yaġ- 1. Su vs. dökülmek.

(Ar. şecce) “*ķuya yağdı yağmur taķı ķan*” P78b1 [P **tökül-**]

2. Ardışık iri taneli (yağmur) yağmak.

(Ar. heşale) “*ķuya yağdı yağmur*” P75a7 [Y **tutaşı yağ-**]

ķuya yađķan Ardışık yağan yağmur.

(Ar. heşil = m. hāřil) ķ. P75a8 [Y **tutaşı yađđan yağmur**]

ķuyđu Sinek. Bal arısı, eşek arısı, sivrisinek gibi havada uğan böcekler. *ķrř.* **ķuzđu**

(Ar. zubbāb / c. zibbān) ķ. Y51a1 [P **ķarađu**]

→ it ķuyđusu Y51a1

ķuymak Un ve süt veya kereviz yağı ile pişirilmiş bulamağ.

(Ar. ĥarīre) ķ. Y39a7 [P **sütlüğ bulamak**]

→söktü ķuymaķı Y39a7

ķuyruk Uğ (taraf). *ķrř.* **ķuzruk**

→ köz ķuyruķı Y13a4

ķuytu Örtü, perde.

(Ar. kinn / c. kinne) ķ. Y142a6 [P **örtüğ**]

ķuytulıđ Kuytu.

ķuytulıđ yir Sığmak, siper edilen yer.

(Ar. kenef / c. eknāf = m. zerā / c. ezrā) ķ. P6b7

ķuyul- (Su veya ter) Yukarıdan aşağıya dökülmek.

(Ar. teşabbebe) “*ķuyulđı ter*” P211b1 [Y **tökül-**]

ķuz Kuzey.

ķuz yulduz İkizler burcu.

(Ar. cevzā) ķ. P3a1

küz (Ar.) Kulplu bardak, kupa. *ķrř.* **küze**

(Ar. küz) k. P217a12 [Y **bardaķ**]

küze (Ar.) Kulplu bardak, kupa. *ķrř.* **küz**

→ cerlig küze P12a1

ķuzđu Sinek. *ķrř.* **ķuyđu**

→ ķara ķuzđu Y96a1

ķuzı Kuzu, koyunun yavrusu.

(Ar. ĥamel / c. ĥumlān = m. berak = m. ĥarūf) ķ. P48a9

ķuzı terisi Kuzu derisi.

(Ar. berķāniyye) ķ. P29a9

ķuzı yulduz Koç burcu.

(Ar. ĥamel) ķ. P3a1

→ kięiđ ķuzı P48a7; sütke tođmıř ķ. Y47a2; tiři ķ P48a9; yaňıla tođmıř ķ. ya ođlaķ Y47a2

ķuzruk 1. Kuyruk. *ķrř.* **ķuyruk**

(Ar. zeneb) k.+ın P215a11; P217a7³⁶⁵; Y67b4; Y305a7

k.+ını P63b4; P127b5;

k.+ın P122a8; Y150a2; Y157a7

2. Koyun kuyruğu. Sağrı, but, löp et.

(Ar. elye) k. P48b6; Y47b3

kuzruk ... Eritilmiş iç yağı.

(Ar. hamm) k. Y38b2 [P **kuzruk yağı**]

kuzruk kötürgen inen Döllenmek için kuyruğunu kaldıran sütsüz deve.

(Ar. şā'il / c. şevl³⁶⁶) k. (kuzrukın kötürgen inen) P122a9 [Y **kuzruk kötürgen inen**]

kuzruk kötürgen inen Döllenmek için kuyruğunu kaldıran sütsüz deve.

(Ar. şā'ile / c. şuvvel³⁶⁷) k. (kuzrukın kötürgen inen) Y150a3 [P **kuzruk kötürgen inen**]

kuzruk tepret- Köpek kuyruğunu sallayıp yaltaklanmak.

(Ar. tebaşbaşa) k.-ti³⁶⁸ (kuzrukın tepret-) P218a6

kuzruk tügüni Kuyruk sokumu.

(Ar. 'akve) k. P41a9

(Ar. 'ukve) k. P127b5 [Y **tügün**]

kuzruk tüsi At vb. hayvanların kuyruk kılı.

(Ar. hulb) k. P41b1

kuzruk yağı Eritilmiş iç yağı.

(Ar. hamm) k. P34b8 [Y **kuzruk ...**]

kuzrukı ak at Kulaklarının uçları beyaz at.

(Ar. aşbağ) k. P41b8

→ at **kuzrukı** P41a9; çayan k. P50a9; (çazan) k. Y49b4; köz k. P16b8; közi k. birle bak-

Y190b2; kuş k. P53a1; (kuş) k. Y53a4

kuzruklu/uğ Kuyruklu.

kuzrukluğ koy Kıç, kuyruğu büyük koç vs.

(Ar. kebşun elyān) k. Y47b3 [P **uluğ kuzrukluğ koç**]

→ uluğ **kuzrukluğ koç** P48b6

kuzuğ Kuyu, sulu kuyu.

(Ar. bi'r) k. P81b4; Y80a1; Y95a5; Y267a2

k.+ını P63b2; P71b3; P94b3; P204a12Y67b3; Y113a2

k.+dın P70a1; P128a7; P129a6; P156a4; Y77a3; Y187a5

k.+ka P95a1; P187b8; Y113b2

(Ar. rakiyye) k. P90a2; P185b1; Y107a2

kuzuğnıng irkilmiş suwı Suyu bol kuyu.

³⁶⁵ kuzrukı<n>

³⁶⁶ Y: şā'ile / c. şuvvel

³⁶⁷ P: şā'ile / c. şevl

³⁶⁸ kuzr<ukın tepretti>

(Ar. cemme / c. cimām) k. P81b3 [Y **üküş suwluğ kuzuğ**]

→ hişt birle örilmüş kuzuğ P94b3; kalmış k. P194b6, Y246b4; kopardılmış k. Y113a2; üküş suwluğ k. Y95a6

küç (I) 1. Azimet, izzetinefis.

(Ar. merīre) k.+i Y308b6 [Y **könğül**]

2. İzzet, kuvvet.

(Ar. men‘at) k. P210b3

küç kılış- Biriyle kuvvet hususunda yarışmak.

(Ar. kāvā) k.-tı Y265a3 [P **kuvvetleş-**]

küçi yet- Gücü yetmek, muktedir olmak.

(Ar. isteā‘a) “*küçi yetti işke*” P216a8 [Y **yarağı yet-**]

(Ar. ekrane) k.-ti Y222b6 [P **boyun sü-**]

(Ar. fāka) k.-ti P184b7; Y230a3

(Ar. iztala‘a) k.-ti P204b14; Y269a2

küçi yetmişinçe Takat, kudret; gücü yettiği kadar.

(Ar. cuhd) k. Y157b2 [P **küçi yettükçe**]

(Ar. hasbe‘t-tākat = m. hasibe‘t-tākat) “*ezgülik kıldım anğa küçim yetmişinçe*” P95b3

k. (k.+üm) Y114a6

küç (II) 1. Meşakkat. Hoşa gitmeyen şey.

(Ar. kurh) k. P180b1; Y223a3

2. Zulüm, haksızlık. Haddi aşma, aşırı gitme.

(Ar. şaṭaṭ) k. P181a9 [Y **zulm**]

küç birle Ansızın (öldürme; aldatmayla bir yere götürüp), aniden (öldürme).

(Ar. gīleten) k. Y274b5 [P **nāgeh**]

küç birle alınmış Birinden zulmen alınan şey, mazlum hakkı.

(Ar. zūlāmet = m. mazlimet) k. P76a6 [Y **küç birle alınmış nerse**]

küç birle alınmış nerse Birinden zulmen alınan şey, mazlum hakkı.

(Ar. zūlāmet = m. mazlimet) k. P76a6 [Y **küç birle alınmış**]

küç kıl- 1. Birini bir işe zorlamak.

(Ar. ekrahe) k.-dı Y223a2 [P **küçe-**]

2. Gaspemek, zorla almak.

(Ar. iğteşabe) k.-dı Y265b3 [P **küçin al-**]

3. Zulmetmek, zelil kılmak, haksızlık etmek, haddi aşmak.

(Ar. kaseṭa) k.-dı P69a9; Y76a5

(Ar. ‘asefe) k.-dı Y78b4 [P **küçe-**]

(Ar. zaleme) k.-dı Y87a1 [P **küçe-**]

(Ar. gaşeme) k.-dı Y87b3 [P **küçe-**]

(Ar. i‘tedā) k.-dı P206b11 [Y **zulm kıl-**]

(Ar. zāze) k.-dı Y103b1 [P **küçe-**]

(Ar. ḥāfe) k.-dı Y105a1 [P **küçe-**]

(Ar. zāme) k.-dı Y106a3 [P **küçe-**]

(Ar. begā) k.-dı Y109a6 [P **küçe-**]

(Ar. ʿāle) k.-dı P122b6 [Y **zulm kı1-**]

(Ar. ʿadā) k.-dı Y153b7 [P **küçe-**]

(Ar. eşaṭṭa) k.-dı P181a8; Y224b4

(Ar. iʿtesefe) k.-ti P205a5; Y269b3

(Ar. teʿaddā) k.-dı P212b5

(Ar. izṭahede) k.-dı Y266b2 [P **zulm kı1-**]

(Ar. teḥāmele) k.-dı P213b11

küç tegür- Kötü, gurur kırıcı sözler söylemek; yermek.

(Ar. sāme) k.-di Y151a1 [P **fermānla-**; Y **tıl tegür-**]

küçi yettükçe Takat, kudret; gücü yettiği kadar.

(Ar. cuhd) k. P127b7 [Y **küçi yetmişinçe**]

küçin al- Bir şeyi zorla almak.

(Ar. iğteşabe) k.-dı P203b14 [Y **küç kı1-**]

küçin tile- Bir kimseden bir şeyi tahakküm yoluyla istemek.

(Ar. iḫteraḥa) k.-di Y266a4 [P **küçün tile-**]

küçin tut- Zorlamak, zorla yaptırmak.

(Ar. ecbera) “*küçin tuttu anı fulān nirse üze*” Y213b3-4 [P **küçe-**]

küçün al- Haksızca ve zorla almak, gasp etmek.

(Ar. ğaşabe) “*nerseni küçün aldı andın*” Y63a2

küçün almış ülüş Haksızca yapılmış taksim.

(Ar. kısmetun zīzā) k. Y103b1 [P **küçün alınmış ülüş**]

küçün alınmış ülüş Haksızca yapılmış taksim.

(Ar. kısmetun zīzā) k. P87b1 [Y **küçün almış ülüş**]

küçün işlet- Zorla yaptırmak, birini bir şeye zorlamak.

(Ar. ḫasera) k.-ti Y65b9 [P **küçe-**]

küçün kötür- Yük ağır olup güçlkle kaldırıp götürmek.

(Ar. nāʿe) k.-di P117b3 [Y **kötür-**]

küçün tile- 1. Üstelemek, ısrar etmek; ısrarla, yalvarmayla istemek.

(Ar. elahḥa) “*küçün tiledi anıḡ üze ḥācetini*” P180b5

k.-di Y223a7 [Y **katıḡlık kı1-**]

(Ar. elḥafe) k.-di Y218a7 [P **ön-**; Y **şūḥluk kı1-**]

2. Bir kimseden bir şeyi tahakküm yoluyla istemek.

(Ar. iḫteraḥa) k.-di P204a6 [Y **küçin tile-**]

3. Kin tutmak, kin beslemek.

(Ar. iḫteḫade) k.-di P204a8 [Y **kinelig bol-**]

küçe- 1. Zorlamak, zorla yaptırmak.

(Ar. asera) “kūçedi anı iş üze” P65a4 [Y kūçün işlet-]

(Ar. eçbera) “kūçedi anı fulān iş üze” P174a3 [Y kūçin tut-]

(Ar. ekrahe) k.-di P180b1 [Y kūç kı1-]

2. Haksızca ve zorla almak, gasp etmek.

(Ar. aşabe) “kūçedi andın nersenı” P60a1 [Y kūçün al-]

3. Zulmetmek, zelil kılmak, haksızlık etmek, haddi aşmak.

(Ar. asefe) k.-di P70b7 [Y kūç kı1-]

(Ar. zaleme) k.-di P76a5 [Y kūç kı1-]

(Ar. zāze) k.-di P87a9 [Y kūç kı1-]

(Ar. hāfe) k.-di P88b3 [Y kūç kı1-]

(Ar. zāme) k.-di P89a8 [Y kūç kı1-]

(Ar. beā) k.-di P91b6 [Y kūç kı1-]

(Ar. cāra) k.-di P119b3 [Y zulum kı1-]

(Ar. adā) k.-dı P125a5 [Y kūç kı1-]

kūçey Zor, güç.

kūçey bol- Güç, zor olmak.

(Ar. teazzera) k.-dı Y286a1 [P düşvār bol-]

kūçey yol Sarp ve sert yer. Korkulu yer.

(Ar. arīkun var / c. uruun evār) k. Y98a1 [P düşvār yol]; (kūçey yollar) Y98a1

kūçey kı1- Sözü anlaşılmaz biçimde söylemek.

(Ar. akade) k.-dı Y239b7 [P, Y bala-]

kūçeylik Güçlük, zor iş, sıkıntı.

(Ar. usr) k. Y218b6 [P düşvār1ık]

kūçli/üç Güçlü, kuvvetli, sırtı kuvvetli, sabit.

(Ar. aviyy) k. P153a1

(Ar. men) k. P168b4 [Y kūçlüç]; (kūçlüç) Y205b6 [P kūçlig]

(Ar. zahir) k. (kūçlüç) Y200a2 [P kuvvetliç]

kūçlig bol- Güçlü, sert, kuvvetli olmak; saqlanlařmak, güçlenmek.

(Ar. aviye) k.-dı P153a1 [Y kuvvetliç bol-]

(Ar. temennea) k.-dı P210b3

(Ar. metune) k.-dı P168b3 [Y kūçlüç bol-]; (kūçlüç bol-) Y205b6 [P kūçlig bol-]

(Ar. teeyyede) k.-dı (kūçlüç bol-) Y295a1

(Ar. zahura) k.-dı (kūçlüç bol-) Y200a1 [Y kuvvetliç bol-]

kūçlig dıv Cin veya şeytan.

(Ar. ifrıt) k. P14b6 [Y kūçlüç iblis]

kūçlig inen Güçlü, kuvvetli gövdeli deve.

(Ar. cels) k. P46a9 [Y kūçlüç tiwe]

kūçlig kı1- Bir şeyi gereęi gibi yerleřtirmek, güçlendirip saqlanlařtırmak.

(Ar. vatade) k.-dı P197a5 [Y berkit-]

küçlig yarat- En güzel şekilde yaratmak.

(Ar. esera) “*küçlig yarattı tañgrı anı*” P63a5 [Y **ķavı yarat-**]

küçlög iblīs Cin veya şeytan.

(Ar. ‘ifrīt) k. Y10a7 [P **küçlig dīv**]

küçlög kııl- Sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek, yardım etmek.

(Ar. şeddede) k.-dı Y249a3 [P **ķavı kııl-**]

(Ar. ķavvā) k.-dı Y256b3 [P **ķavı kııl-**]

(Ar. eyyede) k.-dı Y254a4 [P **ķavı kııl-**]

küçlög tiwe Güçlü, kuvvetli gövdeli deve.

(Ar. cels) k. Y44b4 [P **küçlig inen**]

küçsiz Güçsüz, zayıf.

küçsiz bol- Zayıf olmak, zayıflamak.

(Ar. vehā) k.-dı P94a3 [Y **süst bol-**]

küdegü Koca, eş. *ķrş. küzegü*

(Ar. zevc) k.+singe Y139b4 [P **er**]; Y157b4 [P **er**]

(-hi) k.+si Y107b6 [P **ol**] ?

küdez³⁶⁹ Koruyup gözetmek.

(Ar. hāfeza) k.-dı P201b13 [Y **bekçilik kııl-**]

küfr (Ar.) Allah’ı inkâr etme.

(Ar. kufr) k.+ni P195b8

küfr ketür- (Allah’ı) inkar etmek; küfre düşmek.

(Ar. kefera) “*tañgrıķa küfr ketürdi*” Y123a5 [P **tan-**]

küfre (<Ar. ?) Kilit.

(Ar. ķufl / c. aķfāl) k. Y3a7

küfre birle bağla- (Kapı vs.yi) Kilitlemek.

(Ar. eķfele) k.-dı Y221a1 [P **ķufl ur-**]

küfre kiriti Anahtar.

(Ar. miftāh / c. mefātīh) k. Y3b1 [P **ķilīd aķguç**]

küfre tili Kilit yeri.

(Ar. firāşe / c. firāş) k. Y3b1 [P **ķufl tili**]

küfreçi (Ar. + T.) Kilit yapan, kilit satan.

(Ar. ķaffāl) ķ. Y3a7 [P **ķuflçı**]

kükre- Arslan kükremek, sesini içinde gürüldetmek.

(Ar. ze’era) k.-dı P63b7; Y68a1

(Ar. zemcera) k.-dı P216b12; Y314b7

kükürd (<Far. gūgird) Kibrit.

(Ar. kibrīt) k. P5a1

³⁶⁹ M: küzez-

kül Yanan şeylerden arta kalan toz.

(Ar. ramād) k. P11a5; Y5a3

kül renklig at Kül renginde at.

(Ar. ağbes) k. P41b9

kül renklig bol- Rengi siyaha meyyal olmak. Kahverengi olmak.

(Ar. dekine) k.-dı P144a5 [Y **kök renklig bol-**]

kül renklig ton Kahverengi. Karamsı.

(Ar. edken) k. P144a6 [Y **kök renklig ton**]

külg/ke kemiş- Bir şeyi küle koymak. Külbastı yapmak.

(Ar. rammede) k.-di P190b3 [Y **külke kemiş-**]; (külke kemiş-) k.-di Y239b3 [P **külge kemiş-**]

kül- Gülmek.

(Ar. zāhike) k.-di P140b9; Y165b4

külgen tiş Gülünce görünen dişler; azı dişleriyle sivri dişler arasındaki dişler.

(Ar. zāhike / c. zevāhiḳ) k. P17b1; Y14a3

→ қаһқаһа күл- P217b2; қатіғ k.- P215a4, Y304a7; uluğ k.- Y316b7

→ көп күлген Y165b5

→ ol kim kişilerdin küler P141a1

→ er kim andın külerler Y165b4; ol kim andın k. P141a1

kelābe (Far.) 1. Çıkrık.

(Ar. şehraḳ) k. P29b1 [Y ...]

2. Kirmen. Dokumada iplik geçirmeye yarayan masuralı araç. Üzerine yumak sarılan ağaç. Pamuktan ve iplikten sarılmış sargı.

(Ar. veşī' a) k. P29b2 [Y **māsūra**]

külder- (Gök) Gürlemek. *krş.* **küldü/ire-**

(Ar. ra' ade) "kök külderdī" Y118a7 [P **kürle-**]

küldü/ir- Güldürmek.

(Ar. ezhake) k.-di Y219b6 [P **küldir-**]; (küldir-) P178a6 [Y **küldür-**]

küldü/ire- 1. (Gök) Gürlemek, gürlüdemek, yankılanarak ses çıkarmak. *krş.* **külder-**

(Ar. zemzeme) "küldüredi kök" Y316b6 [P **ün kııl-**]

(Ar. er' ade) k.-di Y212a7 [P **küldire-**]; (küldire-) P173a4 [Y **küldüre-**]

2. Yüksek sesle haykırmak.

(Ar. 'acce) k.-di Y90b6 [P **kürle-**]

3. Tıkırdamak, ses çıkarmak.

(Ar. celcele) "küldüredi ötgün" Y316b1-2 [P **ün kııl-**]

külhan (Far.) Hamam külhanı.

(Ar. etevn / c. etāfīn) k. P7a3

külüçe (Far. ?) Un, süt, şeker vs. ile yapılan bir çeşit pasta.

(Ar. ka'k) k. P35b5; Y39b5

külüş- Birinin yüzüne sırtıtmak.

(Ar. kâşera) k.-di P201b7 [Y **bıskır-**]

kümüş Gümüş.

(Ar. fizze) k. P211a8

k.+ni P73a2; Y82a6

kümüş birle yaldurulmuş öygen Gümüşle kaplanmış ve süslenmiş dizgin.

(Ar. licāmun mufaẓẓaẓ) k. Y249b1 [P **kümüş birle yalduzılmış yügen**]

kümüş birle yalduzılmış yügen Gümüşle kaplanmış ve süslenmiş dizgin.

(Ar. licāmun muğarrağ) k. P194a3 [Y **kümüş birle yalduzmuş öygen**]

(Ar. licāmun mufaẓẓaẓ) k. P196b2 [Y **kümüş birle yaldurulmuş öygen**]

kümüş birle yalduzmuş öygen Gümüşle kaplanmış ve süslenmiş dizgin.

(Ar. licāmun muğarrağ) k. Y245b2 [P **kümüş birle yalduzılmış yügen**]

kümüş monçuğ Gümüş boncuk.

(Ar. cummāne / c. cummān) k. P5a9

kümüş tabağ Gümüşten tepsi.

(Ar. fāşūr = f. kadeḥ / c. aḳdāḥ) k. P11b8; Y6a4

→ altun tağı kümüş P24b2; kırk ağı k. P40a8; sızgırılmış altun tağı k. P73a2

kün 1. Güneş.

(Ar. şāriḳ = m. şems³⁷⁰ / c. şumūs) “*kün kendü tutandı*” Y79b2

k. P3a3; P71a8; P73b1; P82a8; P86a2; P96a8; P96b3; P105a4, 7; P107a1; P107b4; P113a3; P122a6; P177b5; P198a3; P198a7; Y83a1; Y96a5; Y101b2; Y115a7; Y115b2; Y126b6; Y127a2; Y129a5; Y130a5; Y179b7

k.+ni P71a8; Y79b2

k.+ge P150b2 [Y **çoğ**]

kün keregüsi Güneşin çevresinde görünen geniş ve aydınlık halka.

(Ar. dāretu’ş-şems) k. P3a4

kün közleri Opal.

(Ar. ‘aynu’ş-şems) k. P3a4

kün tağı ay Gün ve ay.

(Ar. neyyirān = kamerān) k. P3a6

kün tegirmisi Güneşin teker biçiminde görünen yüzü.

(Ar. ḳarşu’ş-şems) k. P3a4

kün toğkan yir Güneşin doğduğu, ufuktan çıktığı yer.

(Ar. maṭi‘ m. maṭla‘) k. P105a5 [Y **toğku yir**]

(küñge) **ḳarşu otur-** Güneş isabet ederek oturmak.

(Ar. zaḥā) “*küñge ḳarşu olturđı*” P150b2 [Y (çoğda) **otur-**]

2. Gün, gündüz.

(Ar. yevm / c. eyyām) k. P87a5; P147b3; P216b6; P218b3; Y103a5; Y175a1; Y313b7; Y320b6

³⁷⁰ Metin içindekiler *şems*.

k.+ ni (künler) P199b9; P203a7; Y255a2; Y263a6

k.+imiz P66b6; P79a8; Y72a2; Y91b6

(Ar. nehâr) k. P96a7; P100b7; P105b7; P205a7; P213a6; Y115a6; Y121a4; Y127b4

k.+nüñg Y269b5

kün aša qal- (Et) durmakla kokmak.

(Ar. ğabbe) “*et kün aša qaldı*” Y89b6 [P arta-]

kün aša tut- Gün aşırı tutmak.

(Ar. ğabbe) “*bezgek kün aša tuttı*” Y89b6

k.-tı P78a1

kün aša tutğan bezek Gün aşırı tekrarlayan sıtma.

(Ar. ğibb) k. P33b1 [Y **kün aša tutğan bezgek**]

kün aša tutğan bezgek Gün aşırı tekrarlayan sıtma.

(Ar. ğibb) k. Y36b4 [P **kün aša tutğan bezek**]

kün keçür- Bir şeyi gündüz işlemek, yapmak; gündüz ve gece yapmak.

(Ar. zalle) k.-di Y174a3

kün kiçür- Bir şeyi gündüz işlemek, yapmak; gündüz ve gece yapmak.

(Ar. zalle) k.-di P147a1

kün ortasında uzı- Öğle uykusuna yatmak.

(Ar. qāle) k.-dı P89a4 [Y **zewāl vaqtında uzı-**]

kün uzun yöri- Gündüzün tamamen geceye kadar yürümek.

(Ar. evvabe) k.-di P197b7; Y251b1

künde kezer ton Günlük elbise.

(Ar. mibzele / c. mebāzil) k. P37a4

(Ar. şiyābu’l-bizle) k. P205a12 [Y **künde kiyesi ton**]

künde kılgu iş Sık ve devamlı okunan dua, tekrarlanan ritüel vb.

(Ar. vird / c. evrād // imām // vazīfe / c. vazāif) k. P26b9 [Y **sayıq**]

künde kiyesi ton Günlük elbise.

(Ar. şiyābu’l-bizle) k. Y270a7 [P **künde kezer ton**]

künde tutğan bezgek Her gün tutan sıtma.

(Ar. vird) k. Y36b4 [P **her künde tutğan bezek**]

kü<ni> yet- (Borcun) Vakti gelip edası gerekmek.

(Ar. ğalle) “*yetti borç kü<ni>*” P80b9 [Y **vaqtı yet-**]

→ açuq kün P166b4; bir k. taqı bir tün yol P87a5; bir tün k. yörimek Y103a5; çoğaş k. P66b7; isig k. Y72a4; isig kün Y175a1; qatıg k. P216b6, Y314a1; qatıg k. P218b3, Y320b6; qatıg ısıg kün P147b4; kıyāmet k. Y67b2; kıyāmet k. Y86b4; kıyāmet k. Y136a4; naḥs k. P75b8

→ her künde tutğan bezek P33b1; tört k. bir tutğan bezek P33b2; tört k. tutğan bezgek Y36b4

→ bir küñge terg/ke tut- P203b7, Y264b6

→ kıyāmet küni P63b2; kıyāmet k. P116b4; kıyāmet k. P161b7, Y196a3; şikāyet k. P76a6,

Y87a7

→ tüni küni yağğan yağmur P4a1

küncide ? (Far.) Zamk.

(Ar. ʿ anzerüt) k. P33a7

küncüd (Toh.) Susam.

→ üzüm birle töggen küncüd P35a7

künçük Cep.

künçük sög- Yankesicilik yapmak, soymak.

(Ar. țarra) “*sögdi oğrı künçükni*” P113a9 [Y **yançuk yar-**]

künde (Far.) Tomruk.

→ ıaşşāb kündesi P32a7

kündük İbrik.

(Ar. ıumıuma / ıamāıim) k. P12a4; Y6b2

→ suw yıltığan kündük P12a4

→ kiĥāl kündük<i> Y6b5

kündüz Gündüz.

kündüzki ısıg yel Gündüz vakti esen pek sıcak rüzgār.

(Ar. semūm) k. P4a7

kü<n>düzlük Kahvaltı gibi azca yemek.

(Ar. luhne = m. sulfe) k. Y38a6 [P **epmek uşakı**; Y **taʿām uşakı**]

künile- Kiskanmak.

(Ar. ğäre) “*küniledi ʿavret üze fulāndın*” Y178a5 [P **ğayret ııl-**]

künilegen ʿavret Kiskananan kadın.

(Ar. ğayrā) k. Y178b1 [P **ğayrethġ tişı**]

künilegen er Kiskananan erkek.

(Ar. ğayrān = m. ğayūr / c. ğayārā) k. Y178a7 [P **ğayret ıılğan er**]; (künilegen erenler)
Y178a7

künyet (Ar.) Künye.

künyet birle ünde- Künye takmak, isimlendirmek.

(Ar. kenā) k.-dı Y111b1 [P **künyet ur-**; Y **künyet ıoz-**]

künyet ıoz- Künye takmak, isimlendirmek.

(Ar. kenā) k.-dı Y111b1 [P **künyet ur-**; Y **künyet birle ur-**]

künyet tut- Künyelenmek, adlandırılmak.

(Ar. tekennā) k.-tı P212b13 [Y **künyetlig bol-**]

künyet ur- Künye takmak, isimlendirmek.

(Ar. kenā) k.-dı P93a7 [Y **künyet birle ur-**; **künyet ıoz-**]

künyetlig (Ar. + T.) Künyede eş olan, aynı künyeyi taşıyan.

(Ar. kennā / c. ekniyā) k. Y23b5 [P **laıabı bir**]

künyetlig bol- Künye almak, künyelenmek, adlandırılmak.

(Ar. iktenā) k.-dı P207a11; Y276b6

(Ar. tekennā) k.-dı Y297a5 [P **künyet tut-**]

küp Küp.

(Ar. ḥubb / c. ḥibāb = m. ḥābiye / c. ḥavābī) k. P12a1; Y6a7

küp tuvaķı Küp ve testi kapağı.

(Ar. kirāme) k. P10b7 [Y **küp tuvaķı**]

küp tuvaķı Küp ve testi kapağı.

(Ar. kirāme) k. Y4b1 [P **küp tuvaķı**]

→ uluğ küp Y6b1

→ çakır küpi P12a2

küpe 1. Kulağa takılan askı küpe.

(Ar. ūenf / c. ūunūf) k. Y1a6 [P **ısrıķa**]

2. Küpe veya salkım küpe.

(Ar. ķurt / c. ķuraķa) k. P5b9 [Y **ısrıķa**]

küpe ķat- 1. Küpe takmak.

(Ar. ķarraķa) k.-tı Y243b2 [P **ısrıķa as-**; Y (**küpe**) **ur-**]

2. Askı küpe takmak.

(Ar. ūeffefe) k.-u birdi Y244b2 [P **ısrıķa soķ-**]

küpe ur- Küpe takmak.

(Ar. ķarraķa) k.-u birdi Y243b2-3 [P **ısrıķa as-**; Y **küpe ķat-**]

(Ar. teķarra) k.-dı Y287a4 [P **küpe urun-**]

küpe urun- Küpe takmak.

(Ar. teķarra) k.-dı P210a11 [Y **küpe ur-**]

küpeçük Küp.

(Ar. ḥubb / c. ḥibāb = m. ḥābiye / c. ḥavābī) k. Y6a7

küreū- Güreū tutuūmak, birbirini yıkmaya çalıūmak, güreū müsabakası yapmak.

(Ar. ūāra^ʿ a) k.-dı P202a2; (k.-ti) Y259b5

(Ar. teūāra^ʿ a) k.-diler P213b6

küreūmek Güreūme, güreū tutuūma.

(Ar. ūirā^ʿ) k. P216a9; Y314a7

küreūmek içinde bađdamak Güreūte dūūürmek için bacađı hasmın bacađına sararak yere yıkmak, vurmak.

(Ar. ūađrabiyye) k. Y314b1 [P **bađdamak**]

kürle- 1. (Gök) Gürlemek, ūiddetle gürlemek.

(Ar. ķaūafe) “*ķürledi ķök*” P71a5 [Y **öt-**]

(Ar. ra^ʿ ade) “*ķürledi ķök*” P98b5 [Y **külder-**]

2. Yüksek sesle haykırmak, gürültü yapmak.

(Ar. ʿ acce) k.-di P78b4 [Y **küldüre-**]

(Ar. ca^ʿ ca^ʿ a) k.-di P217a8 [Y **ün ķıl-**]

kürlegüç Bir kuū türü.

→ kök kürlegüç Y5b3

kürlevek Kanatlarında renginden ayrı bir parlaklık olan yeşil bir kuş. Arı kuşu. Şahin.

(Ar. aḥyel) k. P52b1 [Y **kök kürlegüç**]

kürrāse (Ar.) İki kapak arasında toplanmış sayfalardan oluşan kitap. Kur'an-ı Kerim.

(Ar. muşḥaf / c. maşāḥif = m. cāmi^c / c. cevāmi^c) k. P26b3; Y28a1

k.+ge P105a3; (k.+ke) Y126b5

kürs(e)- Hayvanın şehveti artırıp erkeğini istemek.

(Ar. ec^c ale) “*it taḳı çetük kürsedi*” Y220a5 [P **ügürse-**]

(Ar. vedeḳa) k.-di (kürse-) P84b1; Y99a7

(Ar. zabī^c a) k.-di (kürse-) P138b3; Y162b2

kürsegen Şehveti gelip erkeğini isteyen (deve).

(Ar. zabī^c a) k. P138b4 [Y **kürsgeṅ inḡeṅ**]

kürsegen eşek Şehveti gelip erkeğini isteyen eşek.

(Ar. vādīḳ) k. P84b1 [Y **kürsegeṅ eşek**]

kürsegen eşgek Şehveti gelip erkeğini isteyen eşek.

(Ar. vādīḳ) k. Y99b1 [P **kürsegeṅ eşek**]

kürsgeṅ inḡeṅ Şehveti gelip erkeğini isteyen (deve).

(Ar. zabī^c a) k. Y162b3 [P **kürsegeṅ**]

küs- (Kadın kocasına) Buğzedip asi olmak.

(Ar. neşeze) “*uraḡut eriṅge küsti*” Y71a5 [P **boynaḡulıḳ kı1-**]

(Ar. neşeşa) “*küsdı tişi küzegüsiṅge*” P68a3 [Y **sewme-**]

k.-ti Y74a2

küsgeṅ uraḡut Kocasına başkaldırıp serkeşlik eden kadın.

(Ar. nāşize) k. Y71a6 [P **boynaḡu tişi**]

küsgeṅ tişi Kocasını yataḡa sokmayan kadın.

(Ar. nāşiş) k. P68a4 [Y **küsgeṅ uraḡut**]

küsgeṅ uraḡut Kocasını yataḡa sokmayan kadın.

(Ar. nāşiş) k. Y74a3 [P **küsgeṅ tişi**]

küse- 1. (Ateşi) Tahrik etmek, tutuşturmak.

(Ar. ḡaraşe) k.-di P97b1; Y116b4

2. Gıpta etmek, imrenmek.

(Ar. ḡabeṭa) k.-di Y76a4 [P **ḡali meṅgizlig ḡali küse-**]

→ ḡali meṅgizlig ḡali küse- P69a8

küseḡü Ateş karıştırılan kürek, demir, odun, ağaç vs.

(Ar. mis^c ar / c. mesā^c ir) k. P10b4; Y4a5

(Ar. miḡrās) k. P97b1; Y116b4

küsmeṅ Kayık, sandal küreği.

(Ar. micdāf / c. mecādīf) k. Y31b7 [P **eşḡüç**]

küsmeṅle- Kürekle yürütmek.

(Ar. cedefe) “*kemini küsmedenledi*” Y77b1 [P sür-]

küweç Tencere, çömlek.

(Ar. kıdr / c. kudür) k. P10b7; P79b6; P87b6; P92a8; P120a4; Y4b1; Y92a7; Y103b6; Y110a4; Y146b2

k.+ge P190b9; P217b9, 12; (k.+ke) Y65a2; Y212a2; Y317b4; Y318a2

k.+ni P120b9; P153b6; P172b7, 9; P182a7; P188a1; P190a9; Y147b6; Y183b1; Y240a5

küweç ayakı Üzerine tencere konan üç ocak taşından biri. Sacayaklarının her biri.

(Ar. uşfiyye / c. eşāfi) k. Y4b5 [P taş dağan]

küweç havcı Baharat, baharatlı madde.

(Ar. tābil / c. tevābil = m. ebzār / c. ebāzir) k. P34a5 [Y küweç havcı]

küweç havcı Baharat, baharatlı madde.

(Ar. tābil / c. tevābil = m. ebzār / c. ebāzir) k. Y37b3 [P küweç havcı]

küweç kararı Tencerenin siyahlığı.

(Ar. suhām) k. Y4b1 [P kazan kararı]

küweç kozku yir Tencere konulan yer.

(Ar. mu‘ arres) k. P10b8 [Y küweç tutası]

küweç kötürğü nerse Tencerenin beraberinde indirildiği bez parçası.

(Ar. ci‘ āl) k. P11a8 [Y destmāl]

küweç tutası Tencere konulan yer.

(Ar. mu‘ arres) k. Y4b2 [P küweç kozku yir]

küweçge bişmiş et Tencerede pişirilmiş et.

(Ar. qadīr) k. P34b7 [Y küweçke bişmiş et]

küweçke bişmiş balık Balıktan yapılan bir yemek; pıhtı yemeği.

(Ar. qarīs) k. Y39a2 [P bişirip sowutulmuş balık]

küweçke bişmiş et Tencerede pişirilmiş et.

(Ar. qadīr) k. Y38b1 [P küweçge bişmiş et]

→ taş küweç P10b8, Y4b2

küwen- Böbürlenmek, övünmek, böbürlenip elini kolunu sallayarak yürümek.

(Ar. faḥara) “*küwendim fulān nirse birle fulān üze*” Y189b1 [P faḥr kııl-]

(Ar. temettā) “*küwendī yörimek içinde*” P212b9

(Ar. ifteḥara) k.-di P204b2 [Y kıwan-]

küwenigli Çok övünen kimse.

(Ar. faḥūr) “*men küwenigli men anıḡ üze*” Y189b2 [P faḥr kıılğan]

küwengü nirse Övünülecek şey.

(Ar. mefḥaret / c. mefāḥir) k. Y189b2 [P faḥr kıılḡu nerse]

küwenü yöri- Böbürlenerek yürümek, kibirlenmek, çalınlanmak, salınmak, salınarak yürümek.

(Ar. ḥaṭara) “*küweni yöridi er*” P63b4

k.-di Y67b4

(Ar. rafele) “*küwenü yöridi ton içinde*” P108a9
(Ar. mādē) k.-di P87a3 [P **ķayuş-**; Y **ķayış-**, **emit-**]
(Ar. māse) k.-di P87b5; Y103b5
k.-di Y131a5
(Ar. ihtāle) k.-di P206b6
(Ar. tebaħtera) k.-di P218a3; Y318b6

küwenç Güven.

küwenç birle töşe- (Evi) Döşemek, düzlemek, yıkmak.
(Ar. seṭaħa) “*töşedi serāynı küwenç birle*” P155a6 [Y **tüz-**]

küweniş- Övünmek, birine karşı övünerek üstünlük iddia etmek.

(Ar. fāħera) k.-ti Y258b4 [P **fāħr ķılış-**]
(Ar. tebāhā) k.-diler P214b12 [Y **ķuwanış-**]
(Ar. bāhā) k.-di P203b7; (k.-ti) Y264b5

küwür- *bk. ki/üwür-*

küye Güve, kurt, tırtıl.

(Ar. sūse / c. sūs) k. P50b9; Y50b1
küye yi- (Deri) Sepide çürüyüp mahvolmak.
(Ar. neġile) k.-di Y167b4 [P, Y **küyele-**]

küyele- 1. Bitlenmek, güvelenmek.

(Ar. sevvese) k.-di P198a8; Y252b2
2. (Deri) Sepide çürüyüp mahvolmak.
(Ar. neġile) k.-di P142a9; Y167b4 [Y **küye yi-**]

küzegü 1. Kadının kocası. *krş. küdegü*

(Ar. ‘irs / c. a‘rās)³⁷¹ k. Y21b2 [P **kelin eşi**³⁷²]
(Ar. zevc) k.+inġe P68a3; Y74a2; Y272b5 [P **er**]
2. Damat, enişte; kadının baba ve kardeşi gibi kadın tarafından hısımlar.
(Ar. ħaten / c. aħtān) k. P22b9; Y23a4

küzegüğe barmak Evlenmek.

(Ar. zevc) k.+dın P74a9 [Y **erke barmak**]
küzegüğe barmadın kiç ķal- Evlenme çağını aşmak.
(Ar. ‘annese) k.-dı Y242b1 [P **ana ivinde ķarı-**; Y **orta yaşlıġ bol-**]

küzegüsin sewgen tişi Kocasına çok muhabbet eden kadın.

(Ar. ‘urüb / c. ‘urüb) k. P21b8 [Y **cüft sewgen uraġut**]
küzegüsin sewmez tişi Kocasını sevmeyip buġzedan kadın.
(Ar. ferūk)³⁷³ k. P21b9

³⁷¹ ‘urus / c. a‘rās: Dügün yemeġi. P’de bu anlama göre tercüme yapılmış olmalı. Ya da kelin aşı yerine kelin eşi

³⁷² M. kelin aşı. Tercüme “Dügün yemeġi” anlamındaki ‘urus / c. a‘rās kelimesine göre yapılmış olabilir.

³⁷³ P: fūrūk

küzez- Müdafaa etmek, savunmak.
(Ar. hāmā) k.-di P203b5 [Y **sağla-**]

L

lā (Ar.) Yok.

lā ilāhe illallāh ti- “La ilahe illallah” demek. Allah’ı anmak; ilahlığını zikretmek.

(Ar. ehelle) l.-di P181b8

(Ar. hellele) l.-di P196b8; Y250a1

lā havle ve lā kuvvete illā bi’l-lāhi’l-‘aliyyü’l-‘azīm ti- “La havle ve la kuvvete illa billah” demek. Güç ve kuvvetin ancak Allah’ın yardımıyla olduğunu zikretmek.

(Ar. havlağa) l.-di Y317b4 [P **havle ve lā ti-**]

lāf (Far.) Konuşma, söz.

lāf sat- Atıp tutmak, övünmek. Yaltaklanmak.

(Ar. teşallafe) l.-tı Y288a6 [P **lāf ur-**]

lāf ur- 1. Kibirleşmek, övünmek.

(Ar. şalife) l.-dı P139b3; Y163b7

(Ar. teşallafe) l.-dı P210b5 [Y **lāf sat-**]

2. Bilgiçlik taslamak, olmadığı hâlde usta olduğunu iddia etmek.

(Ar. teşazleğa) l.-dı Y319a1 [P <üstā>**dlık körgez-**]

lāğ (I) (Far.) Şaka, latife. Oyun.

lāğ kııl- 1. Şaka yapmak, makul olmayan konuşmalar yapıp ciddi olmamak.

(Ar. mezeħa) l.-dı P156a6; Y187a7

(Ar. hezele) l.-dı P75a5; Y85b4

2. Kadınlı âşıkça konuşup flört etmek, kadınlara sohbet ve ülfette tekellüf eylemek.

(Ar. gāzele) l.-dı Y260b7 [P **gazel ay-**]

(Ar. teğazzele) l.-dı P211a3 [Y **tekellüf birle lāğ kııl-**]

lāğ kıılış- 1. Şakalaşmak.

(Ar. māzeħa) l.-tı Y257b1 [P **lāğlaş-**]

2. Oynaşmak, flört etmek, şakalaşmak.

(Ar. dā‘abe) l.-tı Y256b6 [P **lahlaş-**]

→ tekellüf birle lāğ kııl- Y289b7

lāğ (II) (Ar.) İşine son verme.

lāğ kııl- Ayırmak, uzaklaştırmak; yerinden, işinden bertaraf etmek.

(Ar. ‘azile) l.-dı Y167a4 [P ‘**azl ayut-**]

lāğlaş- (Far. + T.) 1. Şakalaşmak. *krş. lāhlaş-*

(Ar. māzeḥa³⁷⁴) l.-dı P201a8

(Ar. māzeḥa) l.-dı P201a10 [Y **lāğ kıılış-**]

(Ar. temāzeḥa) l.-dılar P213a3

(Ar. fākehe) l.-dı P202b5; (l.-tı) Y261b5

2. Flört etmek, birbiriyle oynaşmak.

(Ar. teğāzele) l.-dılar P213b12

lağv (Ar.) Çirkin, hoş gitmeyen boş söz.

(Ar. lāğiye) l. Y156a7 [P **bīhūde söz**]

lağv kııl- Sözüde hata edip hükümsüz ve asılsız konuşmak.

(Ar. lağā = m. lağiye) l.-dı Y156a5 [P **bāṭıl bol-**]

lāḥlaş- (Far. + T.) Oynaşmak, flört etmek, biriyle şakalaşmak. *krş.* **lāğlaş-**

(Ar. dāʿabe) l.-dı P201a4 [Y **lāğ kıılış-**]

laḥd (Ar.) Mezar.

laḥd kaz- Mezar yapmak.

(Ar. elḥade) “*laḥd kazdı ölüğe*” Y213a3-4 [P **laḥd kııl-**]

laḥd kııl- Mezar yapmak.

(Ar. elḥade) l.-dı P173b5 [Y **laḥd kaz-**]

laḥdsiz (Ar. + T.) Örtülü olmayan, kapaksız mezar.

laḥdsiz gūr Kabir.

(Ar. zarīḥ) l. P7b7

laḥab (Ar.) Künye, bir kimsenin asıl isimden farklı olarak çağrıldığı isim.

(Ar. laḥab / c. elḥāb) l. Y238a3

laḥab ur- Birine lakap takmak.

(Ar. laḥḥabe) l.-dı P189b4; Y238a3

laḥabi bir Künyede eş olan, aynı künyeyi taşıyan.

(Ar. kennā / c. ekniyā) l. P23b1 [Y **künyetlig**]

→ yaman laḥab Y66a4; yaman laḥab ay- P66a4; yawuz (laḥab) aydış- P213b2

laḥablīg (Ar. + T.) Lakaplı, lakabı olan.

laḥablīg bol- Bir lakapla anılmak.

(Ar. telaḥḥabe) l.-dı P209a13

laḥve (Ar.) Çarpılma, ağzın çarpılması.

laḥve iglig Yüzü, ağzı çarpılmış.

(Ar. melḥuvv) l. P171a1 [Y **ağzı egri**]

laḥve iglig bol- Yüzü felç olmak.

(Ar. luḥiye) l.-dı P171a1 [Y **ağzı egri bol-**]

laʿ1 (Ar.) Yakut.

(Ar. bedehşāniyy) l. P5a8

³⁷⁴ M. māzece

la'net (Ar.) Beddua, ileniş, lanet.

(Ar. la'net) l. Y195b2

(Ar. buhlet) l. Y270b1 [P **biri biriñge la'net kılmak**]

la'net kııl- Kovmak. Lanetlemek. Beddua etmek.

(Ar. le'ane) l.-d Y195b1 [P **sür-**]

la'net kıılış- Birbirine lanet etmek.

(Ar. ibtehele) "*la'net kıılışdı kavmlar*" P205a11 [Y **la'netleş-**]

→ biri biriñge la'net kılmak P205a13

la'netleş- (Ar. + T.) Birbirine lanet etmek.

(Ar. ibtehele) l.-tiler Y270b1 [P **la'net kıılış-**]

latan (Fra.) Kadın gibi kırılıp bükülen, kırtan; kadın tavırlı.

(Ar. muhannes) l. Y18a1 [P **tök**]

lâyık (Ar.) Uygun, münasip.

lâyık vakt Fırsat.

(Ar. nuhze) l. Y268a1 [P **hengām**]

→ iş için lâyık vakt iste- Y267b7

lâzım (Ar.) Gerekli.

lâzım kııl- Bir şeyi bir kimseye gerekli kılmak. Devam ettirmek.

(Ar. elzeme) l.-dı P179b9; Y222a5

lebbeyk (Ar.) Buyur !

lebbeyk ti- Birine "buyur" diye cevap vermek.

(Ar. lebbā) l.-di P199b9 [Y **icābet kııl-**]

legen (Far.) Bir tür yayvan kap.

→ kiçig legen P12a6

le'im (Ar.) Alçak, rezil, cimri.

(Ar. le'im / c. liyām) l. Y205a1 [P **yawuz**]

le'im bol- Alçak, cimri, kötü mayalı olmak.

(Ar. le'ume) l.-dı Y205a1 [P **yawuz bol-**]

le'imlüg (Ar. + T.) Alçak.

le'imlüg 'ahdi Alçak olanın sözü.

(Ar. 'akīdu'l-lu'm) l. (le'imlügniñg 'ahdi) Y257b4 [P **nākeslig üstüvār er**]

leklek (Far. ?) Leylek.

(Ar. laqlak) l. P52b8

lenger (Far.) Gemi demiri, gemiyi yerinde durduran çapa.

(Ar. mirsāt = m. encer) l. P29b9; Y31b7

luğat (Ar.) Sözlük. Kelime.

(-) l. P94a8, 9; Y112b5

luğma (Ar.) Lokma, yutmak için hazırlanan yemek. Bir defada yutulan yiyecek.

(A. luğma) l.+nı P69b5; P143b5; P217b12; Y76b3; Y169b2; Y318a5

(Ar. ukle) l. P108a1; Y130b4

lūt (Ar.) Sodom halkına gönderilen peygamber.

lūt kavmı kendleri Altı üstüne getirilmiş; Lut kavminin şehirleri.

(Ar. mu'tefike) l. (lūt kavmininġ kendleri) P188b8 [Y **lūt kendlerin**]

lūt kavm(ı) tönġderilmiş kendleri Lūt Peygamber'in kavminin helak olduġu yerler.

(Ar. mu'tekifāt) l. (lūt kavmininġ tönġderilmiş kendleri) P205a11 [Y **lūtler kendleri**]

lūt kendleri Altı üstüne getirilmiş; Lut kavminin şehirleri.

(Ar. mu'tefike) l.+n Y236b4 [P **lūt kavmı kendleri**]

lūtī (Ar.) Sodom halkından olan, eşcinsel erkek.

lūtīler kendleri Lūt Peygamber'in kavminin helak olduġu yerler.

(Ar. mu'tekifāt) l. Y270a5 [P **lūt kavm(i) tönġderilmiş kendleri**]

luṭf (Ar.) Lütuf, iyilik, iyi muamele.

luṭf kıl- İhsan etmek, iyilik etmek, ince ve kibar olmak.

(Ar. laṭufe) "luṭf kıldı taṅrı kullarınġa" P166a6 [Y **iḥsān kıl-**]

(Ar. laṭafe) l.-dı P202a5; Y260a4

luṭf kılġan Yumuşaklık ve iyilikle muamele eden.

(Ar. laṭīf) l. Y202b1

M

ma' cūn (Ar.) Hamur kıvamındaki madde.

→ hoş yızlıġ ma' cūn P31a9

ma' dīn (Ar.) Deġerli minerallerin çıkarıldıġı ocak.

ma' dinge irkılmış altın uşakı Altın talaşı.

(Ar. şezre) m. P5a1

maġdūr (Ar.) Haksızlıġa uğramış, mazeretli.

maġdūr kıl- Mazur saymak. Bir konuda özür göstermek.

(Ar. a' zera) m.-dı Y214b1 [P ' **özr kıl-**]

maġrib (Ar.) Batı.

maġrib yeli Batı rüzgârı.

(Ar. debūr) m. P4a6

maġribġa bar- Batı semtine gitmek.

(Ar. ġarrabe) m.-dı P189b2 [Y **maġribġa teg-**]

maġribġa teg- Batı semtine gitmek.

(Ar. ġarrabe) m.-dı Y237b7 [P **maġribġa bar-**]

maġrūr (Ar.) Gururlu, aldanmış.

maġrūr bol- Gafil olmak, aldanmak; batıl ve beyhude şeylere tamahla aldat(ıl)mak.

(Ar. iġterra) m.-dı P206a1; Y272b1

(Ar. ġarra) m.-dı Y92a2 [P **arsuġ-**]

mağrūr er Aldanan, gafil.

(Ar. raculun ġirr = m. ġarīr) m. Y92a3 [P **arsukġan er**]

mağrūr kı1- Batıl ve beyhude şeylere tamah ettirip aldatmak.

(Ar. ġarra) m.-dı Y137b3 [P **alda-**]

mağz (Ar.) Ceviz, fındık vs. içi.

(Ar. lubb) m. P34a2 [Y **yemiş içi**]

mağzlu ġalvā Beyaz helva.

(Ar. ġubeytā = m. nāṭif) m. Y39b2 [P **ġalvā mağzı**]

→ ġalvā mağzı P35b2; ġalvā m. satġuġı P35b3

maħmūr (Ar.) Sarhoşluġun verdiġi sersemlikte bulunan.

maħmūr iglig bol- Şarabın sarhoşluġu sonunda meydana gelen aġrı ve aġırlıġa düşmek.

(Ar. ġumira) m.-dı P169b8 [Y **ġumārliġ bol-**]

maħrūm (Ar.) 1. Bedbaht, hayırdan mahrum kiři.

(Ar. muħāref) m. P202a4 [Y **yaħtusız (er); rūsız er**]

2. Malı soyulup alınmış kişi.

(Ar. ġarīb = m. maħrūb) m. P95b1 [Y **aġ**]

maħrūm bol- Malını kaybetmek.

(Ar. ġaribe) “*kendü maħrūm boldı*” P95a9 [Y **aġ bol-**]

maħrūm kı1- 1. Bir şeyi bir kimseye yasak etmek; birini yoksun kılmak.

(Ar. ġarame) “*maħrūm kıldı anı baħşıřdin*” P75b5

m.-dı Y86b1

2. Malını soyup hepsini almak.

(Ar. ġarabe) a.-dı P95a8 [Y **aġ kı1-**]

maħrūmlıġ (Ar. +T.) Yoksunluk, mahrum olma durumu.

→ edeblik maħrūmlıġı P202a4

mākiyān (Far.) Tavuk.

(Ar. decāce / c. decāc) m. P52b6 [Y **taġuġ**]; P88a2 [Y **tawuġ**]; P123a4 [Y **taġuġ**]; P217b7, 8 [Y **taġuġ**]

maġsūd (Ar.) Hedef, amaġ, arzu edilen şey.

(Ar. ġaraż / c. aġrāz) m. P53b1; Y53b7

māl (Ar.) Mülk, mal.

(Ar. māl / c. emvāl) m. P102a7; P179b5; P202a2; P210b10; Y130b5; Y191a2; Y194a6; Y195b5; Y219a6; Y227a6; Y232b3; Y236a4; Y253a6; Y259b5

m.+nı P60a8; P66a2; P72a7; P76b1; P77a8; P94a6; P108a2; P143a9; P153b2; P154a9; P158b5; P160b6; P161a1; P161b4; P172a5; P173a1; P173b7; P177b5; P179a3; P181b5; P183a3; P186a8; P187a6; P190b9; P191a2; P192a1; P193a2; P197a8; P198b7; P201b4; P202a6; P202b2; P207a11, 14; P208a12; P215b10; Y63a7; Y71a2; Y81a4; Y87b5; Y89a1; Y99b1; Y123a4; Y169a3; Y212a3; Y219b3; Y222a1; Y223b6; Y226a1; Y243b5; Y260a4; Y276b5

m.+ġa P200b2

m.+ı P118b7; P141a6; P155a8; P180b9; P188b1; P205b6; Y144b4; Y166a3; (mällar)
P213a12

m.+ın Y183a3; Y235b2

m.+ını P178a4; P183b3; P188a3; P196a7; Y228a2; Y249a4

(-) m.+ınıñ P188b1

māl kim kişi anıñ birle tirlık eltür Kişinin yaşamını sürdürdüğü mal. Harpte edinilen ganimet.

(Ar. ḥarībe / c. ḥarā'ib) m. P95b1 [Y **gāret kılnmış māl**]

māl yığ- Mal edinmek, malı çok olmak.

(Ar. temevvele) m.-dı Y294b4 [P **mällıg bol-**]

māldın altıda bir al- Malın altıda birini almak.

(Ar. sedese) m.-dı (mālındın altıda bir al-) Y125a1 [P **altıda bir māl al-**]

māldın bişde bir al- Malın beşte birini almak.

(Ar. ḥamese) m.-dı (mālındın altıda bir al-) Y124b4 [P **ḥums al-**]

māldın sekkizde bir al- Malın sekizde birini almak.

(Ar. şemene) m.-dı (mālındın sekkizde birin al-) Y133b3 [P **sekkizde bir al-**]

māldın onda bir al- Malın öşrünü almak.

(Ar. 'aşera) m.-dı (mālındın onda birin al-) Y122b2 [P **'öşr al-**]

→ ağır bahālıg mal P24b1; altıda bir m. al- P103b4; eski m. P24b3; eski m. P24b3, P173a1, Y212a3; gāret kılnmış m. Y114a4; üçde bir m. al- P97a8; üküş m. P209b9, Y285a5; yañı m. P24b3
mällıg (Ar. + T.) Mal sahibi.

mällıg bol- Mal edinmek, malı çok olmak.

(Ar. temevvele) m.-dı P212a14 [Y **māl yığ-**]

(māl)lıg er Mal sahibi erkek.

(Ar. zū māl /) m. P56a9; Y57b1

(māl)lıg erenler Mal sahibi erkekler.

(Ar. zevū māl) m. P56a9

(Ar. ūlū māl) m. P56b1; Y57b3

(māl)lıg tişi Mal sahibi kadın.

(Ar. zātu māl) m. P56a9 [Y **(māl)lıg urağut**]

(māl)lıg tişiler Mal sahibi kadınlar.

(Ar. zevātu māl) m. P56b1

(Ar. ūlātu māl) m. P56b1; Y57b3

(māl)lıg urağut Mal sahibi kadın.

(Ar. zātu māl) m. Y57b1 [P **(māl)lıg tişi**]

→ eksük mällıg er P79b9; iki m. P56b9; iki m. tişi P56b1; iki m. urağut Y57b2; tamām m.

P24b1

man- 1. Bir şeyi katık edinmek.

(Ar. iştabağa) “*mandı sirkege*” P205a2; Y269a5

(Ar. i'tedeme) m.-dı P205b4 [Y **tuzluk kı1-**]

2. Bandırmak, batırıp çıkarmak.

→ kalem man- Y308b3

maᅇgla- Kuş ötmek. *krş. baᅇgla-*

(Ar. şadeha) “*erkek taᅇuk maᅇgladı*” Y186b1 [P **öt-**]

mancınıᅇ (< Ar. **mancanılᅇ**) Basit bir savaş aracı; top fırlatıcı.

→ küçük mancınıᅇ P43b3

ma' rife (Ar.) Tayin olunmuş isim.

(Ar. ma' rife) m. Y244b5

ma' rife kı1- (İsmi) Marife yapmak.

(Ar. 'arrafe) m.-dı P193b3; Y244b5

maᅇhara (Ar.) Eğlendirici.

maᅇhara kı1- 1. Alay etmek, eğlenmek.

(Ar. seᅇhira) m.-dı P135a7; Y158a1

(Ar. istehze'e) m.-dı P215a4 [Y **yobula-**]

(Ar. istesaᅇhara) m.-dı P215a13; Y305b3

(Ar. ᅇaneze) m.-dı³⁷⁵ Y124b1 [P **yobula-**]

2. İstemediᅇi bir şeyi zorla yaptırmak. Üstün gelmek. Musallat etmek.

(Ar. saᅇhara) m.-dı Y241a1 [P **maᅇaᅇhar kı1-**]

māᅇüre (Far.) Kirmen. Dokumada iplik geçirmeye yarayan araç. Dokumacıların argaᅇ sardıkları kamaᅇ, üzerine yumak sarılan ağaᅇ. Pamuktan ve iplikten sarılmış sargı. *krş. māᅇüre*

(Ar. veᅇi' a) m. Y31a7 [P **kelābe**]

maᅇrık (Ar.) Doᅇu.

maᅇrıkᅇa teg- Doᅇuya yönelmek.

(Ar. şarraᅇa) “*maᅇrıkᅇa tegdi müsāfir*” P193b9 [Y **maᅇrıkᅇa bar-**]

maᅇrıkᅇa bar- Doᅇuya yönelmek.

(Ar. şarraᅇa) “*müsāfir maᅇrıkᅇa bardı*” Y245a5 [P **maᅇrıkᅇa teg-**]

maᅇruk (? < Far. **māᅇūra**) Masura; üzerine Őerit, iplik vs. sarılan araç.

(Ar. istīc) m. P29b2 [Y **maᅇura**]

māᅇüre (? Far.) Masura; üzerine Őerit, iplik vs. sarılan araç. *krş. māᅇüre*

(Ar. istīc) m. Y31a7 [P **maᅇruk**]

matāre (<Ar. **miᅇhare**) Matara, daᅇarcık.

(Ar. mezāde = f. meᅇahre = m. idvāh / c. edāvī) m. Y31a1

maᅇlūb (Ar.) Talep edilen, istenen.

(Ar. maᅇlūb) m. P184b3 [Y **istemiᅇ**]

māye (Far.) Maya, ferment.

māye bir- Zengin etmek. Malı ticaret için deᅇil kendi için saklamak.

³⁷⁵ maᅇhara <kıldı>

(Ar. aḳnā) m.-di P188a6 [Y **māyelġ kıl-**]

māye birle yoġur- 1. Mayalandırmak.

(Ar. ḥamera) “*yoġurđı māye birle unı*” P63b6 [Y **ḥamrāk kat-**]

2. Hamur durumuna getirmek, (hamuru) iyice yoġurmak.

(Ar. meleke) m.-dı P73a7 [Y **yoġur-**]

→ ḥamīr māye Y39b7

māyelġ (Far. + T.) Mayalı.

māyelġ kıl- Zengin etmek. Malı ticaret için değil kendi için saklamak.

(Ar. aḳnā) m.-di Y235b4 [P **māye bir -**]

māyesiz (Far. + T.) Mayasız.

māyesiz yoġur- Hamuru mayalandırmadan ekmek yapmak.

(Ar. feṭara) m.-dı P102a4 [Y **ḥ...sız yoġur-**]

māzū (Far.) 1. Pelit ağacı.

(Ar. ‘afş) m. P34a7; Y37b4

2. Koklanan güzel koku. ?

(Ar. şemāme) m. Y141b5 [P **yızlaġu nerse**; Y **bir deste çiçek**]

ma‘zūl (Ar.) Azledilmiş, işinden alınmış.

ma‘zūl kıl- Yerinden, işinden ayırıp bertaraf etmek.

(Ar. ‘azele) m.-dı P74a8; Y84a7

ma‘zūr (Ar.) Mazereti olan.

ma‘zūr tut- Affetmek, mazur görmek. Mazeret göstermek.

(Ar. ‘azera) “*nirsedin ma‘zūr tuttı*” Y68b6-7 [P ‘**özr ay-**]

me Pekiştirme sözü.

→ ne me sewüġlig er P58a9; ne m. yaḥşı er P218b6, Y321a4; ne m. yawuz er P218b6, Y321a5

me‘būnlı/ıġ (Ar. + T.) Ayıp, kusur; kadınsı erkeklik.

(Ar. ubne) m. P170a6 [Y **me‘būnlıġ**]; (me‘būnlıġ) Y208a1 [P **me‘būnlıġ**]

meclis (Ar.) 1. Oturulan yer, toplantı yeri.

(Ar. meclis) m. P209b4; Y186b6

m.+ke P134a4

m.+de P155b7

2. Bir konuyu görüşmek için bir araya gelen insanlar.

(Ar. nediyy / c. nādī) m. P206b13

meclis ayut- Anlatıp bildirmek; görüş sunmak. ?

(Ar. ḳaşa) “*meclis ayuttı dānişmend*” P114a9 [Y **tezķir kıl-**]

→ tarılġu meclis P1603a3

mezcūm (Ar.) Cezmolunmuş.

mezcūm bol- Sonuna cezm alameti bitişmek.

(Ar. incezeme) m.-dı P208a11

meded (Ar.) Yardım, destek.

(Ar. meded) m. Y223b4 [P **yārī**]

meded bir- Yardımcı olmak, desteklemek.

(Ar. emedde) “*meded birdi aṅga mālī birle*” P180b9 [Y **yārī bir-**]

medḥ (Ar.) Övme, övgü.

medḥ kıl- Övülmeye yaraşır bulmak.

(Ar. aḥmede) m.-dı Y212a4 [P **ḥamd ay-**]

meḥāb (Ar.) İndirim.

meḥāb tile- 1. Malın kıymetinden kesmek, ederini düşürmek istemek.

(Ar. isteḥaṭṭa) “*meḥāb tiledi kāle bahāsındın*” Y309a1

2. Fiyatı indirmesini istemek.

(Ar. istenḫaşa) m.-di Y306a4 [P **eksük kılmak tile-**]

mekke (Ar.) Mekke.

mekke şehri Mekke.

(Ar. ummi'l-ḫurā) m. P6a9

→ tün kim minādan mekkege barurlar P65b2

→ ḫācīler minā taḡındın mekkege bargu tün Y70a6

mekr (Ar.) Kandırma, hile ile aldatma.

(Ar. mekr) m. Y105a6 [P **örtüglig hīle**]

mekr kıl- Hile yaparak aldatma.

(Ar. mākerā) m.-dı Y258b5 [P **mekr kıılış-**]

mekr kıılış- Hile yaparak aldatma.

(Ar. mākerā) m.-dı P201b8 [Y **mekr kııl-**]

melāmet (Ar.) Kınama, azarlama.

melāmet kııl- 1. Kınamak, azarlamak, ayıplamak.

(Ar. ‘azele) m.-dı P74a7; Y84a5

(Ar. lāme) m.-dı P123a8; Y151b1

(Ar. leḫā) m.-dı P124b4; Y153a4

(Ar. televveme) m.-dı³⁷⁶ P212a14

2. Birbirini kınamak, çekişmek.

(Ar. lāḫā) m.-dı P203b2 [Y **biri biriṅge sög-**]

3. Toplamak, derli toplu hāle getirmek, düzenlemek.

(Ar. lemme) m.-dı Y142a1 [P **yıg-**; Y **cem‘ kııl-**]

melāmet kıılıḡan 1. Başkalarını kınayan ve ayıplayan kişi.

(Ar. lāḫī) m. P124b4; Y153a3-4

2. Kabahat, kusur.

(Ar. lā‘ime) m. Y151b2 [P **melāmet kıılıḡu nerse**]

melāmet kıılıḡu nerse Kabahat, kusur.

³⁷⁶ melāmet <kııldı>

(Ar. lâ'ime) m. P123a9 [Y **melâmet kılğan**]

melâmet kılış- Birbirini kınamak, azarlamak.

(Ar. telâveme) m.-dılar P214b2

melâmet tilen- Utanmak, yerilecek şeyden çekinmek.

(Ar. tezemmeme) m.-di P211b9

melâmetka sezâ bol- Kınanacak şey yapmak.

(Ar. elâme) m.-dı Y230b7 [P **melâmetka sezâ iş kıl-**]

melâmetka sezâ iş kıl- Kınanacak şey yapmak.

(Ar. elâme) m.-dı P185a8 [Y **melâmetka sezâ bol-**]

→ katkı melâmet kıl- P193a5, Y244a2

mele- 1. Koyun ses çıkarmak.

(Ar. şeğâ) “*meledi koy*” P126b5 [Y **bağır-**]

2. (Öküz) Böğürmek.

(Ar. ne'ece) m.-di P154b6 [Y **bağır-**]

melik (Ar.) Hükümdar.

(Ar. melik) m. P203b12; Y265a6

melik kıl- Uzun ömürler vermek, çok yaşatmak.

(Ar. hayyâ) m.-sun P201a2, Y256b3 [Y **işlerini oğar-**]

mel'ûn (Ar.) Lanetlenmiş, kovulmuş. Şeytan.

(Ar. la'în) m. Y195b1 [P **sürilmiş iblis**]

men Ben, teklik birinci şahıs.

(Ar. enâ) m. P54a7; P128a7; P129b7; P157b4; P177b3; P202b7; Y55a2; Y189b2; Y218b5; Y261b7

(Fiil çekiminde)

(Ar. -tu) “*urdım men*” P54b8

“*bâk tutmaz men*” Y266a1

m. P110a9; P128a5; Y55b4

(Ar. -nî) “*tut men fulân işni kıldım*” P218b7

(-î) m. P203b6

(-) m. P110a9; P128a7; P129b7

mañga Bana.

(Ar. iyyâye) m. P54b1; Y54a5

(Ar.-nî) m. P68b4; P76a3; P121b2 [Y **mini**]; P160a3; P177b1 [Y **mini**]; Y75a1; Y193a6

(-) m. P56b7; Y57b7; Y322a1

men yañgluzun Ben tek (olarak).

(Ar. vaḥdî) m. P57b9

mendin Benden.

(Ar. 'annî) m. P59b9 [Y **mindin**]

meni Beni.

(Ar. -nî) “*ol er urdı meni*” P55a2

m. P110a8 [Y **mini**]; P118a5 [Y **mini**]

menim Benim.

(-î) m. P58a8 [Y **meniġ**]; P157a1 [Y **meniġ**]; P204a8; Y266b1

menim birle Benimle.

(Ar. me[‘]î) m. P55b2 [Y **meniġ birle**]

meniġ cânımķa Hayatım hakkı için!

(Ar. le[‘]amrî) m. Y59a1 [P **cânım tuta and yâd kıılır men**]

menim kıatımda Benim katımda, nezdimde.

(Ar. [‘]indî) m. P55a9 [Y **kıatımda**]

(Ar. ledeyye) m. P55b1 [Y **meniġ kıatımda**]

menim (ķul)ım Benim (kul)um.

(Ar. ġulâm-î) m. P54b5 [Y **meniġ (ķul)ım**]

menim üçün Benim için; benden ötürü.

(Ar. min eclî) m. P57b6 [Y **meniġ üçün**]

menim (yarmak)ımoķ Benim (dirhem)imdir.

(Ar. dirhemî bi [‘]aynihî) m. P58a5 [Y **belġülüġ (yarmak)ım**]

meniġ Benim.

(Ar. -î) m. Y59b7 [P **menim**]; Y125b2; Y188b2 [P **menim**]; Y264b4

meniġ birle Benimle.

(Ar. me[‘]î) m. Y56a6 [P **menim birle**]

meniġ kıatımda Benim katımda, nezdimde.

(Ar. ledeyye) m. Y56a6 [P **menim kıatımda**]

meniġ (ķul)ım Benim (kul)um.

(Ar. ġulâm-î) m. Y55b2 [P **menim (ķul)ım**]

meniġ üçün Benim için, beden ötürü.

(Ar. min eclî) m. Y59a3 [P **menim üçün**]

→ fermânberdâr men saġġa P57a8; icâbet kıılır m. saġġa Y58b1; icâbet kıılır m. saġġa icâbetdin

soġġ P57a7; uş m. er P55b9, Y56b6; uş m. tiş P56a1; uş m. uraġut Y56b7

mencîr (Ar.) Ahşap, üstü örtülü sofa.

(Ar. necîr) m. P9a7; Y2a2; Y34b4

mendîl (Ar.) Küçük havlu; silinecek şey.

(Ar. mendîl) m. P211a5

meġ 1. Bedende bulunan ben, leke. *krş.* **beġ**

(Ar. şâmme / c. şâm) m. P16b1 [Y **yüz beġi**]

2. Yüzdeki koyu renkli leke ve kabartı.

(Ar. ġâl / c. ġîlân) m. Y12b7 [P **yüzdeki meġ**]

→ yüzdeki meġ P16b3

→ at meġi P42a1

menfa‘at (Ar.) Fayda, menfaat.

(Ar. metā^ʿ) m. Y217a6 [P **berhürdârlık**]

menfaʿ at al- Faydalanmak.

(Ar. intefe^ʿ a) m.-dı Y269a5 [P **asığ bul-**]

menfaʿ at bir- Faydalandırmak, zevk aldirmek.

(Ar. emte^ʿ a) “*menfaʿ at birdi aṅga ‘iyâli birle*” Y217a5-6 [P **berhürdârlık bir-**]

menfaʿ at bul- Bir şeyden faydalanmak.

(Ar. tefekkehe) m.-dı P211a15

menfaʿ at iste- Birinden ihsan istemek için gelmek.

(Ar. intece^ʿ a) m.-di Y269a4 [P **ezgülik iste-**]

menhūs (Ar.) Uğursuz, şanssız.

(Ar. menhūs) m. Y160b2 [P **bahtsız er**]

menī (Ar.) Er suyu, atmık, sperm.

(Ar. meniyy) m.+ni P107b8; Y130b2

menī inde/ür- Meni inzal etmek.

(Ar. emnā) m.-di (menī inder-) P188a6 [Y **menī indür-**]

(Ar. enzele) “*menī indürdi cimāʿ kılgan*” Y221a5 [P **inzâl kı1-**]

(Ar. emnā) m.-di (menī indür-) Y235b5 [P **menī inder-**]

menğilik Mutluluk, mutlu.

menğilik saṅga Ne mutlu sana!

(Ar. tûbâ leke) m. P57a8 [Y **menğiliklik saṅga**]

menğiliklik Mutluluk, mutlu.

menğiliklik saṅga Ne mutlu sana!

(Ar. tûbâ leke) m. Y58b2 [P **menğilik saṅga**]

menğiz 1. Suret, görünüş.

(Ar. hilye / c. hily = m. ziyy = m. heyʿet = m. şâre = m. saḥne / c. saḥanât) m. Y10b5 [P **bezek**]

2. Parlak ve güzel görünüş. Güzelliği görülsün diye teşhir edilen kıymetli elbise.

(Ar. riʿy) m. Y196a5 [P **bağgu yir**]

menğizlig Benzer, eş.

(Ar. mişl) m. P184b2 [Y **menğzeşik**]

→ ḥâli menğizlig ḥâli küse- P69a8

menğlig Vücudunda leke olan.

(Ar. eşim) m. Y18b5

menğze- 1. Benzetmek, benzerini yapmak, taklit etmek. Bir şey diğer şeye benzemek.

(Ar. ḥakā) “*menğzedi aniṅ fiʿliṅe*” P92a5; Y109b7-110a1

(Ar. ḥakā) m.-di P203b5 [Y **ḥikâyet aydış-**]

(Ar. eşbehe) m.-di P180a9; Y223a1 [Y **menğzet-**]

(Ar. şâkele) m.-di P202a12; Y260b6

2. Benzemek, rekabet etmek, yarışmak.

(Ar. zâhâ) m.-di P203b7 [Y **menğzeş-**]

meŋzemes Zıt anlama delalet eden kelime.

(Ar. aždād) “*bu meŋzemeslerdin turur*” Y143a2 [P **meŋzeşiksiz**]

meŋzeş Benzer, misl.

(Ar. şibh = m. şebe / c. eşbāh) m. P180a9 [Y **meŋzeşik**]

meŋzeş bol<ma>- Birbirine aykırı olmak, çelişmek.

(Ar. tenākaža) “*meŋzeş bol<ma>dı iki söz*” P213b4

→ ... meŋzeş P50a6; alağa m. P33b4

meŋzeş- Benzemek, benzeşmek, uygun olmak, rekabet etmek, yarışmak. *krş. beŋzeş-*

(Ar. nāsebe) m.-ti Y257a5 [P **nisbet kılış-**]

(Ar. cānese) m.-ti Y259a1

(Ar. zāraʿ a) m.-ti Y259b6

(Ar. māşele) m.-di P202a14; (m.-ti) Y261a2

(Ar. zāhā) m.-ti Y264b6 [P **meŋze-**]

(Ar. tenāşebe) m.-diler P213a7

(Ar. teşākele) m.-diler P213b12

(Ar. teşābehe) m.-diler P214a5

meŋzeşme- Birbirine zıt olmak.

(Ar. tezādde) m.-di P214a5

meŋzeşik Benzer, benzeşik.

(Ar. mişl / c. emşāl = m. şibh = mʿ a. şebh / c. eşbāh = m.naẓīr / c. nuẓarā = m. siyy = m. şekl / c. eşkāl = m. nidd / c. endād) m. P23a7; Y23b2; Y229b4 [P **meŋgizlig**]

(Ar. şibh = m. şebe / c. eşbāh) m. Y223a2 [P **meŋzeş**]

(Ar. mişāl) m. P202a14; Y261a2

meŋzeşiksiz Aykırı, muhalif, bir şeyin aksi, zıddı, benzeşmeyen.

(Ar. naķīz = m. zidd / c. aždād) m. P23a9; Y23b4

m.+din turur (aždād) P117b3 [Y **meŋzemes**]; P154a9 [Y **beŋzeşmes**]

meŋzeşiksizlik Benzeşmezlik.

meŋzeşiksizlik kıl- Muhalefet etmek. Birbirine zıt yapmak.

(Ar. zādde) m.-dı Y262a1 [P **muḥālefet kılış-**]

meŋzet- Bir şey diğer şeye benzemek, benzetmek.

(Ar. eşbehe) m.-ti Y223a1 [P, Y **meŋze-**]

(Ar. şebbehe) m.-ti P195b7; Y248a7

meŋzetmiş şüret Suret, resim, heykel.

(Ar. timşāl / c. temāşīl) m. Y10b5 [P **taŋrı yaratğan şüretğa oḥşaş şüret**]

→ özini meŋzet- P211a15

menzil (Ar.) 1. Ev.

(Ar. menzil) m. P128a5; P146b2 [Y **iw**]; P159a9 [Y **iw**]; P212b10

m.+de P180a7

m.+ge P197b6 [Y **ew**]

2. Varılacak yer.

(Ar. menzil) m. P158a5; Y190a7

3. Durulan yer.

(Ar. menâzil) m.+indin (menziller) P187b7 [Y **turgu yirler**]

merhabâ (Ar.) Selam.

merhabâ beg ti- Birine “Merhaba!” demek.

(Ar. rahhabe) m.-di P189a9 [Y **du‘ â kııl-**]

merhabâ ti- Birine “Merhaba!” demek.

(Ar. terahhabe) m.-di P209a9

merhem (Ar.) İlaç, yara sargısı.

(Ar. zimâd) m. P62b2 [Y **yakıg**]

merhem ur- Merhem vb. ile sarmak.

(Ar. zamede) “*merhem urdı başğa*” P62b2 [Y **merhem yak-**]

merhem yak- Merhem vb. ile sarmak.

(Ar. zamede) “*başğa merhem yaktı*” Y66a3 [P **merhem ur-**]

mescid (Ar.) Namazgâh, namaz kılınan yer.

(Ar. mescid) m.+ge P189a7; (m.+ke) Y237a7

m.+de P205a5

→ âdine mescidi P7a6

meşel (Ar.) Atasözü. Destan. Hikâye.

(Ar. meşel) m. P59b4; Y62b1

meşel için ay- Misal vermek. Açıklamak.

(Ar. temeşsele) m.-dı P211a4

mesh (Ar.) Elle sıvazlama.

mesh kııl- Elle ovuşturarak bir şey sürmek.

(Ar. meseha) m.-dı Y187b1 [P **sıka-**]

mes’ele (Ar.) İstek. İş.

(Ar. mes’ele) m.+de P187a9

meşgûl (Ar.) Bir işle uğraşan.

meşgûl bol- 1. Bir şeyle uğraşmak, oyalanmak.

(Ar. işteğale) m.-dı P205b1³⁷⁷; Y270b4

(Ar. teşâgale) m.-dı P213b12; Y300a6

2. Bir işe dikkat edip önem vermek, ilgilenmek.

(Ar. ihtemme) m.-dı P206a8 [Y **muhimm bol-**]

3. Bir şeyden tamamen vazgeçip hiç anmamak.

(Ar. lehiye) m.-dı Y181b1 [P **gâfil bol-**]

meşgûl kııl- 1. Birini bir işle oyalamak, oyalanıp eğlenmek, avunmak, bahane etmek.

³⁷⁷ meşgûl <boldı>

(Ar. şegāle) m.-dı P160b9; Y194b3

(Ar. elhā) m.-dı P188a6; Y234b5

(Ar. te' allele) m.-dı P211b9

(Ar. telehhā) m.-dı P212b14

2. Aldatmak, göz boyamak.

(Ar. sehħara) m.-dı P191a7 [P **alda-**; Y **eşkıbāy bağla-**]

meşhūr (Ar.) Şöhretli, ünlü.

meşhūr kı1- Şöhretlendirmek, meşhur etmek.

(Ar. şehhera) m.-dı P191a9 [Y **belgölüg kı1-**]

meşk (Far.) İçine su doldurulan kap, kırba.

(Ar. sıkā / c. eşkiye = m. kırbe / c. kırab) m. P29a4 [Y **yanlık**]

m.+ni P60b4 [Y **yanlık**]

meşk ağzı Tulum, kese vs. ağzı.

(Ar. ğizlā / c. ğazālī) m. P29a5

meşk bağı Tulum, kese vs. bağı.

(Ar. vikā) m. P29a5 [Y (yanlık) **kayışı**]

→ eski meşk P29a5; kiçig m. P29a6; uluğ m. P29a6

meşveret (Ar.) Danışma, fikir edinmek için görüşme.

(Ar. meşūret = m. meşveret = m. şūrā) m. P184a6; Y229a5

meşveret kı1- 1. Müşavere etmek, danışmak, bir iş hakkında birine danışmak istemek.

(Ar. eşāra) m.-dı P184a6; Y229a4

(Ar. şāvera) m.-dı Y263a2 [P **aṅgaş-**]

(Ar. isteşāra) m.-dı P216a5 [Y **meşveret tile-**]

meşveret kı1ı- 1. Müşavere etmek, danışmak.

(Ar. āmera) m.-dı P201a14; (m.-tı) Y257b6

2. İttifak edip yardımlaşmak, bir hususta görüşleri bir olmak.

(Ar. tevāfeqa) m.-dılar P214a14

meşveret tile- Bir iş hakkında birine danışmak istemek, danışmak, müşavere etmek, emrini istemek.

(Ar. isteşāra) m.-di Y311b2 [P **meşveret kı1-**]

(Ar. iste'mera) m.-di P215a10; Y305a5 [Y **buyurmak tile-**]

metā' (Ar.) Eşya, mal.

(Ar. metā') m.+nı P188b2 [Y **kāle**]

mevzī' (Ar.) Bir şey konulan yer.

mevzī' ü'l-cevāz Geçiş yeri.

(Ar. cevāz) m. Y229b3 [P **kiçmek**]

meyānçilik (Far. + T.) Orta karar.

meyānçilik kı1- Cimri veya savurgan olmayıp orta karar olmak.

(Ar. ikteşade) m.-dı P204a10 [Y **orta kı1-**]

meydān (Ar.) Geniş yer, büyük alan.

(Ar. meydān) m. Y149b1

m.+da P122a1

meyl (Ar.) Eğilim.

meyl kı1- Birini diğereine tercih etmek, iki şey arasında tercih yapmak.

(Ar. levā) “*kim irsege meyl kılmaz*” P94b7

m.-maz Y113a7

(Ar. māyele) m.-dı P203a12 [Y **ķayıř-**]

meyl kı1- taķı ķarār kı1- Meyletmek, sūkūn bulmak.

(Ar. rekene = m. rekine) m.-dı P110b4 [Y **ķayıř-**]

meyni Beyin. *ķrř. begni*

(Ar. dimāğ / c. edmiğa) m. P15b7

meze (Far.) Tat, lezzet.

(Ar. řa‘m) m. Y168b2 [P **tatğū**]

mezelığ (Far. + T.) Lezzetli.

(Ar. lezz = m. lezīz) m. Y172b1 [P **mezelığ nerse**]

mezelığ bol- Bir şey lezzetli, tatlı olmak.

(Ar. lezze) m.-dı P145b7; Y172a7

(Ar. istelezze) m.-dı Y308b3

(Ar. iltezze) m.-dı P205b14; Y272a6

mezelığ bul- Bir şeyi lezzetli, tatlı bulmak.

(Ar. lezze) “*mezelığ buldı er nerseni*” P145b8

m.-dı Y172b1

mezelığ nerse Lezzetli.

(Ar. lezz = m. lezīz) m. P145b7 [Y **mezelığ**]

→ hoş mezelığ bul- Y304a6

mezesiz (Far. + T.) Tatsız. Kıymetsiz; zevksiz.

mezesiz kı1- Bir kimseyi (dirlik ve yaşamında) gamlı, kederli kılmak.

(Ar. nağğāřa) “*mezesiz kıldı tirlikni*” P192b2

m.-dı Y243a2

mezesiz nerse Az. Basit, ehemmiyetsiz.

(Ar. şey’u’n tāfih = m. tefih) m. P144b4 [P **ķayırsız (nerse); Y az nirse, ķadrsiz nirse**]

mezī (Ar.) Hafif şehvete erkekten gelen sıvı.

mezī inde/ūr- Mezi gelmek.

(Ar. emzā) m.-di (mezī inder-) P186b6 [Y **mezī indūr-**]

(Ar. emzā) m.-di (mezī indūr-) Y233a7 [P **mezī inder-**]

mırla- Kedi vs. elem vs.den bağırmak.

(Ar. řağa) “*ķetūk mırladı*” Y156a5 [P **öt-**]

midād (Ar.) Mürekkep.

midād kı1- (Hokkaya) Mürekkep koymak, (hokkanın) su ve mürekkebini artırmak.

(Ar. emedde) “*midād kıldı divitge*” P180b8 [Y **oᅇgar-**]

mih (Far.) Para basmada kullanılan nakışlı demir kalıp.

(Ar. sikke) m. P40a9

mih ur- (Para) Basmak.

(Ar. ᅇabe^c a) “*yarmaqlarqa mih urdı*” Y193a2 [P **tokı-**]

mih-küb (Far.) Çamaşır tokacı.

(Ar. mīcene) m. P32a1

mihrbān (Far.) Müşfik, sevecen.

(Ar. şefīk) m. P177b6 [Y **şefkatlıg kışı**]

mihrbānlık (Far. + T.) Şefkat, sevgi duygusu.

(Ar. ^c āᅇife) m. Y79a1 [P **rahmet**]

(Ar. şefkat) m. P177b6 [Y **şefkat**]

mihrbānlık kı1- Birine acıyıp iyi muamele etmek, korumak, kurtarmak, şefkat göstermek.

(Ar. ^c aᅇafe) m.-dı Y78b7 [P **rahmet kı1-**]

(Ar. eşfeᅇa) m.-dı P177b6 [Y **şefkat kı1-**]

mīl (Ar.) 1. Cerrah çubuğu, yaranın derinliğini ölçen uzun çubuk.

(Ar. misbār) m. P101a1 [Y **pelīte**]

→ baş mīli Y8b1

2. Göze sürme çekilen alet.

(Ar. mīl) m.+ni P217a4; Y315b2

miᅇg Bin.

(Ar. elf) m. P38b9; P185a2

miᅇg kırla miᅇg Bin tane bin, milyon.

(Ar. elfu elf) m. P39b1

→ altı miᅇg P39a1; altı yüz m. P39a9; altmış m. P39a6; biş m. P39a1; biş yüz m. P39a9; elig m. P39a6; iki m. P38b9; iki yüz m. P39a8; kırık m. P39a6; miᅇg kırla m. P39b1; on altı m. P39a4; on bir m. P39a2; on biş m. P39a3; on iki m. P39a2; on m. P39a2; on m. yarmak P40a6; on sekiz m. P39a4; on tokuz m. P39a5; on dört m. P39a3; on üç m. P39a3; on yiti m. P39a4; otuz m. P39a5; sekiz m. P39a1; sekiz yüz m. P39b1; seksen m. P39a7; tokusan m. P39a7; tokuz m. P39a2; tokuz yüz m. P39b1; dört m. P38b9; dört yüz m. P39a8; üç m. P38b9; üç yüz m. P39a8; yegirmi m. P39a5; yetmiş m. P39a7; yiti m. P39a1; yiti yüz m. P39a9; yüz m. P39a8

mīnā (Ar.) Hac ibadetlerinin yapıldığı alan.

→ ᅇacıler minā tağındın mekkeke bargu tün Y70a6

→ tün kim minādan mekkege barurlar P65b2

min Ben. *krş.* **men**

mindin Benden.

(Ar. -nī) “*ozdı mindin*” Y143b6 [P **men**]

m. Y62b7 [P **mendin**]

mini Beni.

(Ar. -nī) m. Y133b5 [P **meni**]; Y148b6 [P **maṅga**]; Y218b2 [P **maṅga**]

minim Benim.

(-) m. Y84a7

minnet (Ar.) Güç, kuvvet; yardım.

(Ar. yed) m. P188a8; Y236a1

minnet kıo- Birini iyilikle memnun etmek.

(Ar. teṭavvele) m.-dı P212a14 [Y **minnet kıoz-**]

minnet kıoz- 1. Birine iyilik etmek, lütuf ve ihsanda bulunmak, ihsanla memnun etmek, nimet vermek, yardım etmek, kuvvetlendirmek.

(Ar. menne) m.-dı P117a3; (m.-tı) Y142a7

(Ar. efzale) m.-dı P179a1; Y220b6

(Ar. tefazzale) m.-tı Y290a1 [P **artuklık kııl-**]

(Ar. teṭavvele) m.-dı Y294b3 [P **minnet kıo-**]

(Ar. en'ame) m.-tı Y22a6 [P **ni' met bir-**]

(Ar. eydā) m.-tı Y236a1 [P **ezgülik kııl-**]

(Ar. istiṭāle) m.-tı Y312a1 [P **minnet ur-**; Y **uluḡluk kııl-**]

(Ar. ṭāle) m.-dı P122b5; (m.-tı) Y150a4

minnet ur- Başa kakarak incitmek.

(Ar. imtenne) m.-dı P206a8

(Ar. istiṭāle) m.-dı P216a8 [Y **minnet kıoz-, uluḡluk kııl-**]

→ peyveste minnet kıozğan er Y220b7; üküş m. kıozğan er P179a1

mīrāş (Ar.) Vefat eden kimseden kalan mal mülk.

(Ar. irş = m. turāş = m. mīrāş) m. P162b2; Y197a3

mīrāş al- Vefatından sonra bir kimsenin malına sahip olmak, birbirine varis olmak.

(Ar. verişe = m. verişe minh = m. verişe) “*mīrāş aldı atasından mālını*” P162a9; Y197a1

(Ar. tevārese) “*mīrāş aldılar ‘azīzlikni uluḡdın uluḡka*” P164b8-9 [Y **mīrāş alış-**]

(Ar. verrāşe) m.-di P197a3; Y250a6

mīrāş alğan Bir kimsenin varisi olup kalan mallarını alan.

(Ar. vāriş / c. vurrāş / c. vereşe) m. Y197a2 [P **mīrāş alğan er**]

mīrāş alğan er Bir kimsenin varisi olup kalan mallarını alan.

(Ar. vāriş / c. vurrāş / c. vereşe) m. P162b1 [Y **mīrāş alğan**]

mīrāş alış- Miras olarak almak, birbirine vāris olmak.

(Ar. tevārese) “*‘azīzlikni mīrāş alıştılar uluḡ uluḡdın*” Y200a6-7 [P **mīrāş al-**]

(Ar. tevārese) m.-dılar P214a10

mīrāş kıoz- Birine bir şeyi miras olarak; ölümünden sonra kullanılmak üzere bırakmak.

(Ar. evraşe) m.-dı P182a5 [Y **kıoz-**]

mīrāş-ḡore (Ar. + Far.) Mirasçı, halef.

→ ezgü mīrāş-ḡore P105b5; yawuz m. P105b5

miskīn (Ar.) Uyuşuk, aciz, zavallı.

miskīn bol- Miskin olmak. Miskinlere benzemek.

(Ar. temeskene) m.-dı P218a12; Y320a2

mişsiz (Ar. + T.) Benzersiz, eşsiz.

mişsiz yençü Eşsiz inci.

(Ar. durretun yetīme) m. Y176b3 [P **körklig yençü**; Y **bahāsız yençü**]

misvāk (Ar.) Misvak ağacından elde edilen diş temizleme aracı.

(Ar. misvāk = m. sivāk) m. P132a1; P189b8; P209b1; Y149a3

misvāk birle arıt - Ovmak, misvaklamak.

(Ar. sāke) m.-tı Y149a2-3 [P **misvāk sürt-**]

misvāk kı1- Bir şeyi sürtüp ovalamak, misvakla ağzı ve dişleri temizlemek.

(Ar. sevveke) m.-dı Y253a4 [P **misvāk sürt-**]

(Ar. istāke) m.-dı P206b5 [Y **misvāk sürt-**]

misvāk sürt- Ovmak, misvaklamak, misvakla ağzı ve dişleri temizlemek.

(Ar. sāke) m.-ti P121b6 [Y **misvāk birle arıt-**]

(Ar. sevveke) m.-ti P198b6 [Y **misvāk kı1-**]

(Ar. istāke) m.-ti Y274b4 [P **misvāk kı1-**]

misvāk türt- Ovmak, misvaklamak, misvakla ağzı ve dişleri temizlemek.

(Ar. sevveke) m.-ti P212a13

mīve (Far.) Meyve.

(Ar. şemer / c. şimār) m. (mīveler) P178a5 [Y **yığaç**]

m.+ni P93a2; (şimār) P105b4³⁷⁸; Y111a2; (mīveler) P205a3; P207a10; Y276b5

mīve birle yüklen- (Ağacın) Meyvesi çok olmak.

(Ar. evqara) m.-di Y226b1 [P **yüklen-**]

mīve satğuçı Manav.

(Ar. fāmiyy) m. P34a1

→ ewdinmiş mīve Y111a2

→ şarāb mīvesi P31b7

mīvelen- (Far. + T.) (Ağacın) Meyvesi belirlemek.

(Ar. eşmera) m.-di Y213b3 [P **yimiş çıkar-**]

mīvelig (Far. + T.) Meyveli.

mīvelig bol- Ağaç meyvasını çıkarmak.

(Ar. hamele) m.-dı P73b8

monçuq 1. Boncuk.

(Ar. hāreze / c. hāraz) “*tüzüldi monçuq yipke*” P208a4

m. P5a5

monçuq satğuçı Boncuk satan kimse.

³⁷⁸ mīve<ni>

(Ar. ḥaraziyyu) m. P5a6

→ kara monçuḳ P5a6; km m. P5a9; yemen m. P5a6

→ tesbh monçuḳı P5b6, Y1a3

2. Zinet, ss eyası.

(Ar. ḥuliyy) “*ḳoydı monçuḳını*” P121a7 [Y **itig**]

monçuḳçı Zinet, ss eyası satan kimse.

(Ar. dyig) m. P121a7 [Y **altunçı**]

moynuz Boynuz.

moynuzı kayḳı Boynuzu arkaya kaymı koyun.

(Ar. ‘aḳ) m. Y47b1 [P **artḳaru ḳoma moynuzlıḡ ḳoy**]

moynuzı sınıḳ ḳoy Boynuzu kırılmı koyun.

(Ar. ḳam) m. P48b5

→ çayan moynuzı P50a9; sıḡır m. P47b9

moynuzlı/uḡ Boynuzlu, boynuzu (...) olan.

→ artḳaru ḳoma moynuzlıḡ ḳoy P48b4; ilerü tolḡanmı m. ḳoy P48b5; toḡrı m. ḳoy P48b5

→ kni moynuzluḡ Y47b2

moynuzsı/uz Boynuzsuz.

moynuzsı/uz bol- Koç vs. boynuzsuz olmak.

(Ar. cemme) “*moynuzsı boldı ḳoç*” P147a3 [Y **moynuzsuz bol-**]; (moynuzsuz bol-) Y174a5
[P **moynuzsuz bol-**]

moynuzsı/uz ḳoç Boynuzsuz koç.

(Ar. ecemm) m. P147a3 [Y **moynuzsuz ḳoç**]; (moynuzsuz ḳoç) Y174a5 [P **moynuzsuz ḳoç**]

mn Cahil ve tecrübesiz adam.

(Ar. ḡumr / c. aḡmr) m. P164b5 [Y **sınamadıḡ ilig er**]

mn bol- Cahil ve tecrübesiz olmak.

(Ar. ḡamura) m.-dı P164b5 [Y **sınamadıḡ bol-**]

mn kişi Cahil ve tecrübesiz adam.

(Ar. ḡumr / c. aḡmr = m. muḡammer) m. P23b8 [Y **sınamadıḡ i**]

my Bir çeşit kertenkele. *kr. by*

(Ar. ‘aḳ’e / c. ‘aḳ) m. P50a7 [Y **tenḡresakıra**]

mu/ Soru eki.

→ andaḡ mu Y58b6

→ kirçekmü P57b2

mu’ raza (Ar.) Deḡime, karşılıklı alıp verme.

mu’ raza ḳıl- Deḡi toku etmek.

(Ar. ‘ raza) m.-dı P201b11 [Y **kle birle satıḡ ḳıl-**]

mu’ mele(t) (Ar.) Alıveri.

mu’ mele ḳıl- Bir kimseyle alışveriş etmek.

(Ar. 'āmele) m.-dı P202a13 [Y **mu'āmelet kıılış-**]; (mu'āmelet kıılış-) Y260b7 [P **mu'āmele kııl-**]

mu'āyene (Ar.) Gözden geçirme.

mu'āyene kör- Gözüyle görmek.

(Ar. 'āyene) m.-di Y264a1 [P **kör-**]

mu'ayyen (Ar.) Belli, belirli.

mu'ayyen er O erkeğin kendisi.

(Ar. 'aynu'r-racul) m. Y59b4 [P **ol erök**]

mu'ayyen kııl- Belli etmek, göstermek.

(Ar. 'ayyene) m.-dı P199b7; Y255a1

mu'ayyen vakt Tayin edilen zaman, bir iş için belirlenmiş zaman.

(Ar. mīkāt) m. Y96b2 [P **at urulmuş vakt**]

mūg (Ar.) Mecusi.

(Ar. mecūsiyy / c. mecūs) m. Y28a5

mūg bol- Mecusi olmak, mecusilerden olmak.

(Ar. temeccese) m.-dı P210a6; Y286b2

muḥābā (Ar.) Bağışlama, fiyatta müsamaha.

muḥābā kııl- (Satışta) Müsamaha etmek.

(Ar. ḥābā) m.-dı P203a13; Y264a2

muḥāl (Ar.) Batıl ve beyhude söz. Gerçekleşmesi mümkün olmayan şey.

(Ar. muḥāl) m. Y230a6

muḥāl ay - Batıl ve beyhude konuşmak.

(Ar. eḥāle) m.-dı Y230a6 [P **muḥāl sözle -**]

muḥāl bol- Bir hâlden diğer bir hâle dönmek. Gerçekleşmesi imkânsız olmak.

(Ar. isteḥāle) m.-dı P216a8; Y312a1

muḥāl sözle- Batıl ve beyhude konuşmak.

(Ar. eḥāle) m.-di P184b9 [Y **muḥāl ay-**]

muḥālefet (Ar.) Aykırılık, uyuşmazlık.

muḥālefet kıılış - Muhalefet etmek, birbirine zıt yapmak.

(Ar. zādde) m.-dı P202b7 [Y **menḡzeşiksizlik kııl -**]

muḥammed (Ar.) İslam peygamberi.

(Ar. muḥammed) m. P197a7; Y250b4

muḥarref (Ar.) Değiştirilmiş, bozulmuş.

muḥarref kes- Bir yana eğik yontmak.

(Ar. ḥarrafe) m.-di Y244a7 [P **ḡaysu kes-**]

muḥāt (Ar.) İndirim.

(Ar. ḥaṭṭa) m. Y13a6 [P ol kim **bahāsımdın ekisür**]

muḥāt tile- (Fiyat) İndirmek, düşürmek.

(Ar. ḥaṭṭa) m.-di Y139a6 [P **ekis-**]

muḥāṭḥ (Ar. + T.) Sümüklü.

muḥāṭḥ bol- Sümüğü akmak.

(Ar. zenne) “*burnı muḥāṭḥ boldı*” Y95b5 [P **suw aq-**; Y **sünüki aq-**]

muhimm (Ar.) Önemli, düşündüren.

muhimm bol- 1. Bir işe dikkat edi(li)p önem ver(il)mek, ilgilen(il)mek.

(Ar. ihtemme) “*iş muhimm boldı*” Y273a5 [P **meşgöl bol-**]

2. Zahmetli bir iş birini sıkmak, meşgul etmek.

(Ar. ‘anā) “*muhimm boldı anğa iş*” P93a4 [Y **tımārlıg bol-**]

muhimmlig (Ar. + T.) Düşündüren, önemli.

(Ar. ma‘niyy) m. turur P93a5 [Y **tımārlıg iş**]

muhimmlig bol- Önem vermek, meşgul olmak.

(Ar. ‘uniye) “*muhimmlig boldı nerse birle*” P93a5 [Y **tımārlıg bol-**]

muḥkem (Ar.) İşi sağlam adam.

(Ar. raşif) m. Y201b5 [P **üstüvār er**]

muḥkem bol- Sağlam olmak.

(Ar. istahkeme) m.-dı Y307b3

muḥkem fi‘llig bol- Sağlam ve metin olmak.

(Ar. raşufe) m.-dı Y201b5 [P **üstüvār bol-**]

muḥkem kıl- Sağlamlaştırmak, tespit edip sağlam yapmak, sağlam ve güvenilir kılmak.

(Ar. raşşa) “*binānı muḥkem kıldı*” Y138b6 [P **süyek ur-**]

(Ar. ebreme) “*muḥkem kıldı işni*” P179a6 [Y **onğar-**]

(Ar. aḥkeme) m.-dı P179a9; Y221b2

(Ar. evşaqa) m.-dı Y227a5 [P **berkit-**; Y **berk bağla-**]

muḥrim (Ar.) İhramlı kişi.

(Ar. muḥrim) m. P81a1; P179a9; P181b2; Y94a6

muḥtar (Ar.) Bir işte söz sahibi.

muḥtar³⁷⁹ bol- Başkan, reis, amir olmak.

(Ar. ze‘ume) m.-dı P167a9 [Y **uluğ bol-**]

muḥtasar (Ar.) Kısaltılmış.

muḥtaşar bol- (Söz) Kısa kıl(in)mak.

(Ar. evceze) m.-dı Y226b2 [P **kısğa bol-**]

muḥtaşar kıl- (Sözü) Kısa kılmak, kısa ve özlü söylemek.

(Ar. evceze) m.-dı Y226b2 [P **kısğa kıl-**]

(Ar. iḥteşara) m.-dı P204a13; Y267a4

muḥtaşar söz Kısa ve özlü söz.

(Ar. veciz) m. Y206a7 [P **kısğa söz**]

(Ar. kelāmun mu‘cez = m. mu‘ciz) m. Y226b2 [P **kısğa söz**]

³⁷⁹ M: ḥ > h

muhtelif (Ar.) Çeşitli.

muhtelif beyt ayıt- Şiirin bir beytini cer, diğerini ref etmekle kafiyelerini muhtelif hâle getirmek.

(Ar. eḳvā) m.-dı Y236b4 [P **āhirin muhtelif keltür-**]

→ āhirin muhtelif keltür- P188b7

muḳābele (Ar.) Karşılaştırma.

muḳābele kııl- 1. Karşılaşmak, karşı karşıya gelmek.

(Ar. ḳābele) m.-dı P202a13 [Y **ḳarşu turuş-**]

2. Karşılaştırmak.

(Ar. ḳābele) “*muḳābele kııldı kitābnı azın kitāb birle*” P202b13 [Y **muḳābele kıılış-**]

(Ar. ‘āraza) m.-dı P201b11; Y259a5

muḳābele kıılış Bir şeyi diğer şeyle karşılaştırmak.

(Ar. ḳābele) m.-dı Y261a1 [P **muḳābele kııl-**]

muḳāmīr (Ar.) Kumar oynayan.

(Ar. muḳāmīr) m. Y146b7 [P **ḳerpük oynagan**]

muḳāṭa‘ a (Ar.) Arazinin kirayla kesime verilmesi.

muḳāṭa‘ a bir- Kirayla araziye kesime vermek.

(Ar. aḳṭa‘ a) m.-di Y217a3 [P **muḳāṭa‘ aḳa bir-**]

muḳāṭa‘ a birilmiş yir Padişahın verdiği arazi.

(Ar. ḳaṭī‘ a) m. Y217a4 [P **muḳāṭa‘ aḳa birilmiş yir**]

muḳāṭa‘ a kııl- Bir hususta anlaşmak, (ücret tayin etmek).

(Ar. ḳāṭa‘ a) m.-dı Y259b7 [P **kesiş-**]

muḳāṭa‘ a tile- Bir yeri kendisine ıkta olarak istemek.

(Ar. istekṭa‘ a) m.-di P215b8; Y306b2

muḳāṭa‘ aḳa bir- Kirayla araziye kesime vermek.

(Ar. aḳṭa‘ a) m.-di P176b3 [Y **muḳāṭa‘ a bir-**]

muḳāṭa‘ aḳa birilmiş yir Padişahın verdiği arazi.

(Ar. ḳaṭī‘ a) m. P176b3 [Y **muḳāṭa‘ a birilmiş yir**]

muḳīm (Ar.) Bir yerde ikamet eden.

(Ar. tunnā‘) m. (muḳīmler) P153a5 [Y **muḳīm kışı**]

muḳīm kışı Bir yerde ikamet eden.

(Ar. tunnā‘) m. (muḳīm kışiler) Y182b3 [P **muḳīm**]

muḳīm bol- İkamet etmek, oturmak.

(Ar. sekene) “*muḳīm boldı serāyda*” P110b9 [Y **tur-**]

(Ar. ḳaṭane) m.-dı P111a6 [Y **tur-**]

(Ar. tene‘e) m.-dı Y182b2 [P **tur-**]

→ bādiyede muḳīm bol- P212a4; il taşında m. bol- Y259a7

mūm (Far.) Arıların petek yaptıkları yumuşak madde, bal mumu.

mūmdın çıḳmaduḳ bal Petekli bal.

(Ar. şehd) m. P34a4 [Y **aķ bal**]

muᅇgak 1. Bir çeşit sarmaşık.

(Ar. ‘ aᅇafe) m. Y78b7 [P **egilgen yıęaĉ**]

2. Asmalar, üzüm ĉubukları.

(Ar. kurüm) m. Y242b5 [P **tākler**]

muᅇgak ör- (Asma ĉubuklarını) Kaldırmak.

(Ar. ‘ araşe) “*tākke muᅇgak ördi*” Y73b2 [P **tik-**]

muᅇgar Kaynak, pınar.

(Ar. ‘ uyün) m. (muᅇgarlar) P210a1 [Y **ĉeřme**]

→ üyükliğ muᅇgar P129a5

muᅇgla- (Derdini, sıkıntısını) Başkasına aĉıklamak.

(Ar. ebeşe) m.-dı Y223a7 [P **aĉ-**; Y **zırıya-**]

muᅇgı/uz Sıkıntısız, ihtiyaĉsız.

muᅇgı/uz bol- İhtıyacı olmamak, yetinmek; kâfi olmak, yetmek; zengin olmak.

(Ar. ğaniye) “*muᅇgı boldı nersedin*” P152a5 [Y **ĥacetsiz bol-**]

(Ar. aĝnā) m.-dı P188a5 [Y **ĥacetsiz bol-**]

(Ar. istaĝnā) m.-dı P216b2 [Y **muᅇgsuz bol-**]; (muᅇgsuz bol-)Y313a7 [P **muᅇgı bol-**]

muᅇgı er Sıkıntısız, zengin adam.

(Ar. ğān) m. P152a6 [Y **muᅇgsuz**]

muᅇgsuz Sıkıntısız, zengin adam.

(Ar. ğān) m. Y181a6 [P **muᅇgı er**]

→ körkge muᅇgı tişi P22a2

muᅇgı/uzlu/uk İhtıyacısızlık. Zenginlik.

(Ar. ğunye) m. (muᅇgıslık) P152a5 [Y **muᅇgsuzluk**]; (muᅇgsuzluk) Y181a6 [P **muᅇgıslık**];

(Ar. ğinā’) m. (muᅇgsuzluk) Y235b4 [P **baylık**]

muᅇgıslık kıl- Fayda vermek.

(Ar. ğanā) “*bu muᅇgıslık kılmaz andın*” P188a5

muᅇguř³⁸⁰ Köşe; ev vb.nin köşeı.

(Ar. zāviye / c. zevāyā) m. P9a7; Y2a3

→ köz muᅇguři Y13a3

→ biş muᅇguřluę nirse Y242a7; tört m. nirse Y243b6

murdār (Far.) 1. Pis, murdar.

(Ar. ĳazar = m’ a. ĳazir = m. ĳazur) m. Y158b7 [P **necis**]

2. Bozulup kokmuş ölü, ceset.

(Ar. cıfe) m. Y103b3 [P **ölüsge**]

murdār bol- Pis olmak. Pislennmek, necaset bulaşmak.

(Ar. necise = m. necuse) m.-dı Y160a5 [P **necis bol-**]

³⁸⁰ Metinde geĉen iki örnekteki kalın ünlüü ekten dolayı kelime kalın sıradan okunmuştur.

murdâr zîbak Civa.

(Ar. zāvûk = m. mirtek = f. zirnîc) m. P5a2

murunduk Burunluk. *krş. burunduk*

→ kıl murunduk Y45a6

mu'şaffer (Ar.) Boş, yalancı (safran). ?

mu'şaffer çiçek Aspur; yalancı safran denilen bitkiden elde edilen sarı boya.

(Ar. 'uşfur) m. P34a8 [Y ...]

musahhar (Ar.) Ele geçirilmiş, istenildiği gibi.

musahhar kıl- İstemediği bir şeyi zorla yaptırmak. Üstün gelmek. Musallat etmek.

(Ar. sahħara) m.-dı P191a7 [Y **marshara kıl-**]

muşhaf (Ar.) 1. Kitap.

(Ar. muşhaf) m.+ğa P192b9

m.+nı P171b6; P192a2

2. Kur'an.

m.+ğa P191b4; (m.+ka) Y241b1

mûsî (Ar.) Kendisine Tevrat indirilen peygamber.

mûsî kitâbı Tevrat.

(Ar. tevrâye) m. P28a4; Y29b3

muşîbet (Ar.) Bela, felâket, şiddetli musibet.

(Ar. muşîbet) m. P64a6; P183b5; P211a1; Y228a5

m.+ka Y68b2

(Ar. ruz' = m. raziyye / c. razâyâ) m. P153b3; Y183a3

muşîbet tegmiş kişi Musibete uğramış kişi.

(Ar. muşâb) m. P215b7

mut'a (Ar.) Para karşılığında yapılan geçici nikâh.

(Ar. mut'a) m. Y244a4

mut'a bir- Mut'a vermek.

(Ar. mette'a) m.-di P193a6; Y244a4

muţâla'a (Ar.) Etraflıca düşünme, okuma.

muţâla'a kıl- Okumak. Bir şey üzerinde devamlı durup öğrenmek.

(Ar. ţâla'a) m.-dı Y259b7

mu'tekif (Ar.) İbadet için bir yere çekilmiş olan.

mu'tekif bol- İbadet vs. için bir yerde bir süre kalmak.

(Ar. i'tekefe) m.-dı Y269b3 [P **oltur-**]

mu'tell (Ar.) İçinde illetli harf bulunan kelime.

(Ar. mu'telle) m. turur P218a14

mu'temed (Ar.) Güvenilir, kendisine güvenilen.

(Ar. 'adl / c. 'udül) m. P194b6 [Y **mu'temed er**]

mu'temed er Güvenilir, kendisine güvenilen.

(Ar. ʿadl / c. ʿudül) m. Y246a3 [P muʿtemed]

muvâfaqat (Ar.) Uyuma, uyuşma.

muvâfaqat kemiş- 1. Aralarını bulmak, uzlaştırmak. Kalpleri birbirine ısındırmak.

(Ar. ullefe) “*muvâfaqat kemişdi köngüller ara*” P193a8

m.-ti Y244a6 [Y **yarıştırur-**]

(Ar. lâʿeme) m.-ti Y261a7 [P **yarışdır-**]

2. Birbiri ardınca yapmak; peşi peşine kılmak.

(Ar. vâlâ) m.-di P203b8; Y265a1

muvâfaqat kııl- 1. Birine bir işte muvafakat etmek, anlaşmak.

(Ar. vâtaʿe) “*muvâfaqat kııldı nersenî*” P202b11

(Ar. vâtaʿe) m.-dı P202b11; Y262a6

(Ar. vâfeqa) m.-dı P203a1; Y262b3

2. Bir şeyi bir şeye uydurup münasip ve müsavi kılmak.

(Ar. şâbeqa) m.-dı P202a7; Y260a7

3. Durmak, karar kılmak.

(Ar. vâkafe) m.-dı Y262b3 [P **tur-**]

muvâfaqat kıılış- İttifak edip yardımlaşmak. Bir hususta aynı görüşte birleşmek.

(Ar. tevâfeqa) m.-dılar P214a11

mużâriʿ (Ar.) 1. Geniş zaman.

→ fiʿl-i mużâriʿ P75b4, Y86a7

2. Benzer, eş.

→ bu mużâriʿ P89a2

mużğa (Ar.) Et parçası, bir çiğnem et.

(Ar. mużğa) m.+nı Y245a3 [P **pâre et**]

mü bk. mu/ü

mübâh (Ar.) Yapılmasında sakınca olmayan.

mübâh kııl- İzin vermek, yapılmasında sakınca görmemek, sakınca olmamak.

(Ar. ebâha) m.-dı P183b9; Y228b4

(Ar. istebâha) m.-dı P216a1; Y311a2

mübâlağat (Ar.) Abartma, aşırı gitme.

mübâlağat kııl- Aşırı gitmek.

(Ar. bâleğa) m.-dı P202a3; Y260a1

mübârek (Ar.) Bereketli, kutlu.

mübârek bol- Bereketli ve uğurlu olmak.

(Ar. yemine = m. yemune = m. yumine) m.-dı Y176b3 [P **bereketlig bol-**]

mübârizlik (Ar. + T.) Ortaya çıkma.

mübârizlik kıılış- Savaş için iki hasım birbirine karşı ortaya çıkmak.

(Ar. tebâraze) m.-dılar P213b1 [Y **uruşka çık-**]

mübhem (Ar.) Anlaşılmaz.

mübhem kı1- İşi anlaşılma ve kapalı yapmak; tanıtıcı bir taraf bırakmamak.

(Ar. ebheme) “*mübhem kıldı işni*” P179a7 [Y **belgüsüz kı1-**]

mücâbât (Ar.) Cevap verme. ?

mücâbât ay- Başkasının şiirini tamamlamak.

(Ar. ecâze) “*mücâbât aydı fulân şi‘riŋga anıŋ menġizlig*” P184b2 [Y **mücâbet ayt-**]

mücâbet (Ar.) Cevap verme. ?

mücâbet ay- Başkasının şiirini tamamlamak.

(Ar. ecâze) “*mücâbet ayttı fulânıŋ söziŋge menġzeşik*” Y229b4 [P **mücâbât ay-**]

mücâvir (Ar.) 1. Kabre konulmuş.

(Ar. maġburiyy) m. P7b7

2. Bir mabede komşu olan, orada ibadetle vakit geçiren.

→ ka‘be mücâviri P110b8

müddet (Ar.) Süre.

→ ‘ömri müddetinde bağışlamak P174b6; ‘ömri m. baġşış kı1- P174b5

müdebbir (Ar.) Tedbirle davranan.

müdebbir kı1- Bir işe önem verip sonunu düşünerek düzenlemek.?

(Ar. debbera) m.-dı P191a5; Y240b4

mü’enneş (Ar.) Dişil.

mü’enneş kı1- (Kelimeyi) dişil yapmak.

(Ar. enneşe) m.-dı P189b8; Y238a7

mü’ezzin (Ar.) Ezan okuyan.

(Ar. mu’ezzin) m. P185a7; P195b2; P17b11

müflis (Ar.) İflas eden.

müflis bol- İflas etmek.

(Ar. eflése) m.-dı P175b1; Y215b3

müflis kı1- (Hâkim) Birinin iflasına hükmetmek.

(Ar. fellese) “*müflis kıldı anı kâzî*” P192a7 [Y **müfliske hüküm kı1-**]

müfliske hüküm kı1- (Hâkim) Birinin iflasına hükmetmek.

(Ar. fellese) “*kâzî müfliske hüküm kıldı anġa*” Y242b2 [P **müflis kı1-**]

mühlet (Ar.) Bekleme, vade tanıma. Gecikme süresi.

(Ar. nazire) m. P175a2; Y215a2

(Ar. muhlet) m. Y221a4

mühlet bir- Sıkıştırıp acele ettirmeden bir kimseye bir hususta yumuşaklık ve kolaylıkla davranmak, beklemek, ertelemek, düşünme imkânı vermek, uzun zaman geçmek.

(Ar. ravede) m.- Y57b5

m.-gil P56b3; P56b5³⁸¹

³⁸¹ sen tişi

m.-inġ P56b4³⁸²; P56b4³⁸³

m.-inġ P56b5³⁸⁴; m.-inġ P56b5³⁸⁵

(Ar. emhele) m.-di P179a4; Y221a3

(Ar. mehhele) m.-di P194b9; Y246b7

(Ar. nażara) m.-di P103a [Y köy-]

(Ar. enżara) m.-di P175a2

(Ar. emlā) m.-di P188a2; Y235a7

mühlet tile- Birinden bir işte erteleme, mühlet istemek.

(Ar. istemhele) m.-di Y307b2 [Y köymek tile-]

mühr (Far.) 1. Damga, pul, kalıp.

(Ar. ravsem = m. ravşem) m. P109b4; Y132b6

(Ar. tābi^c) m. P159b8; Y193a1

2. Bir şeyin mühürlendiği mum, balçık vs.

(Ar. hitām) m.+ni P114b4; P115b3; Y139a4; Y140b1

mühr ur- 1. Bir şeye mühür basmak, mühür vurmak.

(Ar. ṭabe^c a) “*mühr urdı er nirse üze mühr birle*” Y193a1 [P **mührle-**]

(Ar. ḥateme) m.-dı P76a1; Y86b7

2. Çizmek, yarmak. ?

(Ar. raseme = m. raşeme) “*mühr urdı buğdayğa*” P109b3

m.-dı Y132b5

3. (Kalbini) Mühürleyip iyiyi, doğruyu anlamaz kılmak, kapatmak.

(Ar. ṭabe^c a) “*mühr urdı taŋrı kâfir kö<ŋliŋe>*” P159b7

m.-dı Y192b7

mühre (Far.) 1. Tahta vs. silinen paçavra silgi.

(Ar. ṭallāse) m. P27b5

2. Maden ve deri parlatmaya yarayan alet.

(Ar. mişķale) m. Y34b3 [P **ton mühresi**]

→ tersālar mühresi P43b1; ton m. P32a2

mührle- (Far. + T.) Mühür vurmak.

(Ar. ṭabe^c a) “*mührledi er nerse üze mühr birle*” P159b8 [Y **mühr ur-**]

mührük (? <Far. mühre) Omurga dizisinden her biri.

(Ar. feķara / c. fiķar = m. feķāra / c. feķār) m. Y16a4 [P **oŋgurğa süŋüki**]

müjde (Far.) Muştı, sevinçli haber.

müjde bir- Müjdelemek, sevindirici haber vermek.

(Ar. beşera) m.-di Y120a6 [P **beşeret bir-**]

³⁸² siz iki er

³⁸³ siz erenler

³⁸⁴ siz iki tişi

³⁸⁵ siz tişiler

(Ar. beşşera) m.-di P190b9; Y240a6

mükâbere (Ar.) Haksız olduğunu bildiği hâlde kabul etmeyip büyüklenme.

mükâbere kıls- Haklılık, üstünlük iddia etmek.

(Ar. kâbera) m.-d1 P201b7; (m.-t1) Y258b4

mükâfat (Ar.) Karşılık, ödül.

mükâfat kı1- Karşılık vermek, ceza veya mükâfat vermek.

(Ar. dâne) “*mükâfat kıldı kılmışınğa*” P89b4 [Y **ezgü cezâ kı1-**]

mükâtib (Ar.) Kölesinin azadını şarta bağlayan efendi.

mükâtib kı1- Köle sahibi kölesiyle belli bir meblağ ödedikten sonra hür olmak üzere anlaşmak.

(Ar. kâtebe) m.-d1 P201a7; Y257a4

mülk (Ar.) Birinin malı olan, eşya, yer vb.

mülkinğe kiwür- Birini bir şeye sahip kılmak.

(Ar. melleke) m.-di Y246a3 [P **erklendir-**]

mülklen- (Ar. + T.) Bir şeye sahip olmak. Zorla sahip olmak.

(Ar. temelleke) m.-di P210b13

mükerrer (Ar.) Tekrar eden.

mükerrer bol- Tekrarlanmak.

(Ar. tekerrara) “*mükerrer boldı söz*” P211b4 [Y **çewür-**]

müllik (Far. + T.) İçine özellikle güzel koku konan küçük kap, koku kutusu.

(Ar. hıkkâ / c. hıkkâ) m. Y8b4

müllikçi (Far. + T.) Hakkacı.

(Ar. hıkkâk = f. harrât) m. Y8b4 [P **hıkkâ satğuç1**]

mün- 1. Nakil vasıtalarına binip yolculuk etmek.

(Ar. rekibe) m.-di P130b5

2. Dağ, merdiven vs.ye çıkmak, yukarı çıkmak.

(Ar. şa^c ide) m.-di P134a6

müngen 1. Nakil vasıtalarına binen.

(Ar. rākib) m. P130b6

2. Yükselen, tırmanan.

(Ar. şā^c id) m. P134a6

müngen için kılmış nerse Kumanya, yolcu azığı.

(Ar. ‘ucāleti’r-rākib) m. P211a3

müngi at Binek.

(Ar. merkeb / c. merākib) m. P41a5

müngü inġen Yolculuk ve yüke elverişli deve.

(Ar. rāhile / c. revāhil = m. maṭiyye / c. meṭāyā = m. ka^c ūd = m. raḥūl) m. Y44b6 [P **müngü tiwe**]

müngü tiwe Yolculuk ve yüke elverişli deve.

(Ar. rāhile / c. revāhil = m. maṭiyye / c. meṭāyā = m. ḳa'ūd = m. raḥūl) m. P46b2 [Y **mü̇ngü inġen**]

→ bādiyede mün- Y153b2; ezersiz m.- Y314a5; sekrip m.- P122a2; yobuldaġ m.- P216b8

→ aṭ mü̇ngü yir P41a9

3. Erkek diŝiye aşmak; cima etmek.

(Ar. sefede) “*ḳuŝ tiŝisinqe mü̇ndi*” Y65b7 [P **sekri-**]

münāfıġ (Ar.) İman etmediġi hâlde iman etmiş gibi görünen.

münāfıġ bol- İnanmış görünüp küfrü içinde gizlemek.

(Ar. nāfeġa) m.-dı Y260b1 [P **münāfıġlıġ ḳıl-**]

münāfıġlıġ (Ar. + T.) İman etmediġi hâlde iman etmiş gibi görünme.

münāfıġlıġ ḳıl- İnanmış görünüp küfrü içinde gizlemek.

(Ar. nāfeġa) m.-dı P202a8 [Y **münāfıġ bol-**]

münāzara (Ar.) Karşılıklı konuşma, tartışma.

münāzara ḳılıŝ- Gözetiminde bulunmak. Tartışmak, münazara yapmak.

(Ar. nāzera) m.-dı P201b8 [Y **baḳıŝ-**]

mü̇ndür- Bindirmek.

(Ar. erkebe) “*mü̇ndürdi anı aṭġa*” P171b7

m.-di Y210a4

münekker (Ar.) Bilinmeyen.

münekker bol- Bilinmeyecek şekilde hâlini deġiŝtirmek.

(Ar. tenekker) m.-dı P210a3 [P **belġüsüz bol-**]

mü̇nġeŝ- 1. Arkasına binmek.

(Ar. redife) m.-di Y163b6 [P **mü̇nġeŝdir-**]

2. Üst üste binmek.

(Ar. terākebe) m.-dı P213a6

3. Çokġa birikmek, birbiri üzerine yığılıp sıkışmak.

(Ar. terākeme) m.-diler P214a2

mü̇nġeŝgen Terkiye binen.

(Ar. redif) m. P139b2; (mü̇nġeŝgenler) Y163b6 [Y **soñġınġa yöriġen**]

mü̇nġeŝd/ti/ür- Arkasına bin(dir)mek, bir şeyi diġer şeye tabi kılmak.

(Ar. redife) m.-di (mü̇nġeŝdir-) P139b2 [Y **mü̇nġeŝ-**]

(Ar. erdefe) m.-di (mü̇nġeŝdir-) P177a3 [Y **mü̇nġeŝtür-**]; (mü̇nġeŝtür-) Y218a1 [P **mü̇nġeŝdir-**]

→ biri üze biri mü̇nġeŝtür- Y133a2

mü̇nġeŝtürül- Birbiri üzerine konulmak.

mü̇nġeŝtürülmüŝ Birbiri üzerine birikmiş, küme, yığın.

(Ar. rukām) m. Y133a2 [P **biri biri üze ḳozılmıŝ nerseler**]

mü̇nġeŝük Birleşik, üst üste.

mü̇nġeŝük barmaklıġ Ayak başparmaġı yanındakinin üstüne yatık olan.

(Ar. evka^ç) m. P148a1 [Y **baş barmakı mü̇nġeŝük**]

müngeşük barmaqlıg bol- Ayak baş parmağı yanındakinin üstüne yatık olmak.

(Ar. vekî' a) m.-dı P147b9 [Y **baş barmaqlı müngeşük bol-**]

→ baş barmaqlı müngeşük Y175b1; baş barmaqlı m. bol- Y175a7

münker (Ar.) Sahih aklın ve şer'in çirkin bulduğu şey, makul olmayan.

(Ar. munkar) m.+din P214b13 [Y **yawuz**]

münker nirse Çirkin şey.

(Ar. şey'un nukr) m. P136a6 [Y **münker nirse**]

münker nirse Çirkin şey.

(Ar. şey'un nukr) m. Y159a6 [P **münker nirse**]

münğre- Sesini yükseltmek.

(Ar. ce'era) "*münğredi buzağu*" P157a2 [Y **bağır-**]

mürciil (Ar.) Erteleyen; İslam'ın ilk dönemlerinde doğan itikadi ve siyasi bir fırka mensubu.

mürciiler İslam'ın ilk dönemlerinde doğan ılımlı fikirlere sahip itikadi ve siyasi bir fırka.

(Ar. murciye) m. Y209a6 [P **te'hîr kılganlar**]

mürted (Ar.) Dinden dönen.

mürted bol- (Dininden) Dönmek; inkâr etmek.

(Ar. irtedde) m.-dı P205b13; Y272a4

mürüvvetliğ (Ar. + T.) Mürüvvetli, insaniyetli adam.

(Ar. merî') m. P163a2

mürüvvetliğ bol- Kişi insaniyetli olmak.

(Ar. meru'e) m.-dı P163a2

müşâdere (Ar.) Zorla alma.

müşâdere kııl- Israrla istemek. Zorla almak.

(Ar. şâdera) m.-dı Y258a7 [P **yazğur-**]

müsâfir (Ar.) Seferde olan, yolcu.

(Ar. musâfir) m. P193b9; P197b7; Y245a5

(Ar. sefir = m. sefâr) m. (müsâfirler) P201b3; Y258a4

müsâmahat (Ar.) Göz yumma, affetme.

müsâmahat kııl- Affetmek, kolaylık göstermek.

(Ar. sâmeħa) m.-dı Y257a6 [P **isârlık kııl-**]

müselmân (Ar.) İslam dinine mensup.

→ köni müselmân Y26b4; tölek m. Y26b4

müselmânlık (Ar. + T.) 1. İslam dini.

(Ar. islâm) m.+nı P159a7 [Y **islâm**]

2. İslam dini. İhlaslı ve kararlı gerçek müslüman. Cahiliye'de İbrahim Peygamber'in dini üzere olan.

(Ar. ħanîf / c. ħunefâ) m. P25b4 [Y **tölek müselmân; köni müselmân**]

müselmânlık yolu İslam dini.

(Ar. islâm) m.+nı ħa P90b3 [Y **islâm**]

(Ar. meşra'a) m. (müselmânlıkniġ yolu) Y192a2

müselsel (Ar.) Silsile hâlinde, zincirleme.

müselsel biti- Zincirleme ekleyip bitişik kılmak.

(Ar. selsele) m.-di Y316b3 [P **yörgeşdir-**]

müşle (Ar.) Örnek; tıpkı.

müşle kıl- Başkalarına ibret olacak iş yapmak.

(Ar. meşule) m.-dı P109a4; Y132a5

(Ar. nekkele) m.-dı Y247a1 [P **‘ukûbet kıl-**]

müstecâb (Ar.) Cevap veren, icabet eden.

müstecâb kıl- Cevap vermek; (duasını) kabul etmek.

(Ar. istecâbe) “*müstecâb kıldı anıñg du‘âsını*” Y310b5

müsteḥâza (Ar.) Özür kanaması yaşayan kadın.

müsteḥâza bol- Kadın beklenen âdet zamanlarının dışında kan görmek.

(Ar. ustuhîza) m.-dı Y311b5 [P **ḥâyız bol-**]

müşâhede (Ar.) Gözlem, gözleme.

müşâhede kıl- Şahit olmak, tanıklık etmek.

(Ar. şâhede) m.-dı P201a11 [Y **kör-**]

müşevveş (Ar.) Karışık, karışmış.

müşevveş bol- İş vs. karışık, düzensiz olmak.

(Ar. teşevveşe) m.-dı Y294a5 [P **örtül-**]

müşkil (Ar.) Zor, güç.

müşkil bol- İş vs. karışmak, güçleşmek.

(Ar. eşkele) m.-dı P178b8; Y220b4

müşte (Far.) Vuracak alet.

→ (çapuçı) müştesi P33a7

müştebih (Ar.) Şüphe eden.

müştebih bol- 1. Kaplanmak, ... görünüşünde olmak, benzemek, karıştırmasına sebep olmak.

(Ar. zehebe) m.-dı Y184a4 [P **örtül-**]

(Ar. şebbehe) “*müştebih boldı anıñg üze iş*” P195b8

m.-dı Y248a7

2. Kapalı ve çetrefil olmak.

(Ar. istebheme) m.-dı Y307b3 [Y **bağla-**]

müteferrik (Ar.) Dağınık, ayrı.

müteferrik kıl- Bir yerden çıkarmak, o yeri terketmeye zorlamak.

(Ar. eclâ) “*müteferriḳ kıldı bularnı turḡu yirlerindin*” Y235a2 [P **çıkar-**]

müteḥarrik (Ar.) Hareket eden.

(Ar. muteḥarrik) m.+ni P180a6 [Y **teprengen**]

müteḥayyir (Ar.) Şaşkına dönen, hayrete düşen.

(Ar. dehiş = m. duhiş) m. P137a7; Y160b6

(Ar. ḥâ'ir = m. ḥayrân / c. ḥayārâ) m. P150a4 [Y **müteḥayyir er**]

mütehayyir bol- 1. Tereddüt etmek, kararsız olmak, şaşırarak, hayrete düşmek, hayran olmak.

(Ar. meyyele) m.-dı P199b5; Y254b5

(Ar. tezebzebe) “*mütehayyir boldı iki iş ara aṅga*” P218a5

(Ar. dehişe) m.-dı P137a7 [Y **mütehayyir rāylıg bol-**]

(Ar. hāra) m.-dı P150a3; Y178a4

2. Nereye gittiğini bilmeden yürümek, yolunu şaşırarak.

(Ar. hāme) “*mütehayyir boldı yābān içinde*” Y106a6 [P **sergerdān yöri-**]

(Ar. tāhe) m.-dı Y107a2 [P **yit-**]

mütehayyir bolmuş Dehşete düşmüş, şaşırarak.

(Ar. medhūş) m. Y160b6 [P **mütehayyir er**]

mütehayyir er Dehşete düşmüş, şaşırarak ve müteredit.

(Ar. medhūş) m. P137a8 [Y **mütehayyir bolmuş**]

(Ar. ‘amih = m. ‘āmih) m. Y171a3 [P **mütehayyir rāylıg**]

(Ar. hā’ir = m. hayrān / c. hayārā) m. Y178a5 [P **mütehayyir**]

mütehayyir kı1- Dehşete düşürmek, şaşkınlığa uğratmak, hayrete düşürmek.

(Ar. edheşe) m.-dı P175b2; Y215b4

(Ar. hayyera) m.-dı Y254a6 [P **sergerdān kı1-**]

mütehayyir rāylıg Şaşırarak ve müteredit adam.

(Ar. ‘amih = m. ‘āmih) m. P144b7 [Y **mütehayyir er**]

mütehayyir rāylıg bol- 1. Şaşırarak, hayret etmek, şaşkına dönmek.

(Ar. dehişe) m.-dı Y160b5 [P **mütehayyir bol-**]

2. Yolunu şaşırarak, nereye gideceğini bilememek.

(Ar. ‘amihe) m.-dı P144b6 [Y **mütehayyirliḡ bol-**]

mütehayyirliḡ bol- Yolunu şaşırarak, nereye gideceğini bilememek.

(Ar. ‘amihe) m.-dı Y171a2 [P **mütehayyir rāylıg bol-**]

mütekebbir (Ar.) 1. Kibirli.

(Ar. mezhuvv) m. P171a2

2. Kibirden devrik yüzlü adam.

(Ar. şa’ir = m. aş’ar) m. Y158a5 [P **mütekebbirlikdin egri yaṅaqlıḡ**]

mütekebbir bol- Kibirlemek, büyüklenmek.

(Ar. zuhiye) m.-dı P171a1

mütekebbirlik (Ar. + T.) Kibir.

mütekebbirlik kı1- Kibir göstermek.

(Ar. tāhe) m.-dı Y107a2 [P **tekebbürlig kı1-**]

mütekebbirlikdin egri yaṅaqlıḡ Devrik yüzlü adam.

(Ar. şa’ir = m. aş’ar) m. P135b2 [Y **mütekebbir**]

müzd (Far.) 1. Kira, işe karşılık verilen bedel.

(Ar. ‘ucret) m. P215a9 [Y **ter**]

2. Ücretle hizmet eden kişi.

(Ar. ecīr) m.+ni P215a9 [Y **ter eri**]

müzekker (Ar.) Eril, müennes zıddı.

müzekker kıl- Kelimeyi müzekker kılmak.

(Ar. zekkera) m.-dı P191a6; Y240b5

müzekkir (Ar.) Zikreden.

(Ar. muzekkir) m. P191a6; Y240b5

N

nādir (Ar.) Az bulunan, seyrek.

nādir bol- Anlaşılmaktan uzak, garip konuşmak.

(Ar. aḡrabe) n.-dı Y210b4 [P **ḡurbet sözle-**]

nafaḡa (Ar.) Geçinmek için gerekli şeyler; geçimlik.

(Ar. nafaḡa) n. Y266b5

nafaḡa bir- Geçimini üzerine almak.

(Ar. māne) “*nafaḡa birdi oḡlanlarıḡa*” P123b1 [Y **tīmār kıl-**]

nāḡāh (Far.) Ansızın. *krş.* **nāḡeh**

nāḡāh bas- Düşmana baskın yapmak.

(Ar. evḡa‘a) “*nāḡāh basdı düşmenni*” P182b8 [Y **nāḡāh tüş-**]

nāḡāh çık- Dökülmek, dökülürmek.

(Ar. nederā) “*nāḡāh söz çıḡdı aḡzındın*” Y123a7 [P **nāḡeh çık-**]

nāḡāh çıḡḡan söz Güzel söz.

(Ar. nādire / c. nevādir) n. Y123b1 [P **nāḡeh bolḡan iş**]

nāḡāh kel- 1. Ansızın gelmek, aniden üzerine çıkagelmek, birden ortaya çıkmak.

(Ar. feci‘e = m. fece‘e) n.-di P129b4

(Ar. ḡara‘e) n.-di P153b6; Y183a7

(Ar. beḡate) n.-di P154b1; Y184b2

(Ar. bedehe) n.-di P161b1; Y195b2

(Ar. ḡala‘a) n.-di Y127a3 [P **kel- taḡı yüksekdin baḡ-**]

2. Ansızın saldırmak.

(Ar. heceme) n.-di Y133a7 [P **nāḡeh kel-**]

3. Çabuk olmak, süratli davranmak.

(Ar. ferāḡa) n.-di Y126b3 [P **nāḡeh kel-**]

4. Birine haber vermek, haberi iletmek.

(Ar. enbe‘e) n.-di Y209b3 [P **bildir-**]

nāḡāh tüş- 1. Gece ansızın baskın yapmak.

(Ar. beyyete) n.-di Y254a2 [P **tünle bas-**]

2. Düşmana baskın yapmak.

(Ar. evḡa‘a) “*nāḡāh tüştü düşmen üze*” Y227a2 [Y **nāḡāh bas-**]

nāgāh ziyānga tegür- Sövmek. Namusuna dil uzatmak.

(Ar. nāle) “*nāgāh tegürdi düşmenni ziyānga*” P150a9 [Y **ziyān teg-**; **ziyān tegür-**]

nāgeh (Far.) Ansızın (öldürme; aldatmayla bir yere götürüp), aniden (öldürme). *krş. nāgāh*
(Ar. ğīleten) n. P206b7 [Y **küç birle**]

nāgeh bolğan iş Nadir olan şey.

(Ar. nādire / c. nevādir) n. P102b1 [Y **nāgāh çıkğan söz**]

nāgeh çık- Dökülmek, dökülüvermek

(Ar. nederā) “*nāgeh çıkdı söz ağzından*” P102b1 [Y **nāgāh çık-**]

nāgeh kel- 1. Çabuk olmak, süratli davranmak.

(Ar. ferāta) n.-di P104b9 [Y **nāgāh kel-**]

2. Ansızın saldırmak.

(Ar. heceme) n.-di P110a4 [Y **nāgāh kel-**]

nāgeh öldür- Fırsat kollayarak bir kimseyi ansızın öldürmek.

(Ar. feteke) n.-di P73a3 [Y **tayağusuz öldür-**]

nā-ħoş (Far.) Hoş olmayan.

nā-ħoş bol- Çirkin, kötü görünüşlü, habis, kötü olmak.

(Ar. beşi‘ a) n.-dı Y162a2 [P **naħs bol-**]

(Ar. ħabuşe) “*nā-ħoş boldı yız*” P163b7

n.-dı Y198b7

nā-ħoş söz Çirkin, kötü söz.

(Ar. ‘avrā) n. Y54b4 [P **yawuz söz**]

naħs (Ar.) Uğursuz.

naħs bol- 1. Uğursuz olmak. Zorluk isabet etmek.

(Ar. naħise) n.-dı Y160b1 [P **baħtsiz bol-**]

2. Çirkin, kötü görünüşlü olmak.

(Ar. beşi‘ a) n.-dı P138a5 [Y **nā-ħoş bol-**]

naħs er Uğursuz adam.

(Ar. naħs = m. nuhis) n. Y160b1 [P **baħtsiz**]

naħs kün (Fırtınayla gelen) Felaket, helāk.

(Ar. eyyāmun ħusūm) n. (naħs künler) P75b8 [Y **kıyāmet kün**]

naħs nerse Çirkin, kötü şey.

(Ar. beşi‘ = m. beşi‘) n. P138a6

naħslig (Ar. + T.) Uğursuz.

(Ar. nuħūs / c. menāħis) n. (naħsligler) Y160b2 [P **baħtsizlar**]

naħvetliĝ (Ar. + T.) Kibirli, böbürlenlen.

naħvetliĝ bol- Kibirlenmek, böbürlenmek.

(Ar. nuħiye) n.-dı P170b8; Y208b4

nāibli/ı/uk/ķ (Ar. + T.) Vekillik.

nāibli/uk/ķıl- Vekalet etmek, kâim olmak, yerine geç(ir)mek.

(Ar. nābe) n.-dı (nāiblık kı1-) P118a4 [Y **niyābet kı1-**]

(Ar. istenābe) n.-dı (nāibluḡ kı1-) Y311a1 [P **nāiblik kı1-**]

nāiblik kı1- Birinin yerine vekil geçmek.

(Ar. istenābe) n.-dı (nāiblik kı1-) P216a1 [Y **nāibluḡ kı1-**]

naḡd (Ar.) Bir şey alınırken peşin yapılan ödeme.

(Ar. naḡd / c. nuḡūd) n. Y119b1

naḡd bir- Peşin ve birden vermek.

(Ar. naḡade) n.-dı P99b1; Y119b1 [Y **tüz bir-**]

nākes (Far.) Alçak, haramdan sakınmayan, hayırsız kişi.

(Ar. denī') n. P153b1

nākes bol- Soysuz, alçak, haramdan sakınmaz olmak.

(Ar. dene'e = m. denu'e) n.-dı P153a9; Y182b7 [Y **yigrençi bol-**]

nākeslig (Far. + T.) Aşağılık.

nākeslig üstüvār er Alçak, aşağılık.

(Ar. 'aḡīdu'l-lu'm) n. P201a12 [Y **le'ımlüg 'ahdi**]

naḡl (Ar.) Taşıma, ulaştırma.

(Ar. naḡl) n.+ni P211a6

(naḡl) **yap-** Taşımak; geçirmek.

(Ar. tenaḡḡale) “*yapdı naḡlını*” P211a6

naḡş (Ar.) İşleme, tezyin etme.

naḡş kı1- 1. Birden fazla renkle boyayıp süslemek.

(Ar. naḡḡaşe) n.-dı P192b1 [Y **beze-**]

2. Kur'an'ı her on sayfada bir olmak suretiyle işaretlemek, onlu kısımlara ayırmak.

(Ar. 'aşşera) “*naḡş kıldı muşḡafḡa*” Y241b1 [P **āyet ur-**]

na'l (Ar.) Pabuç, nalın.

(Ar. na'l) n. Y154a4 [P **başmaḡ**]

n.+ni P70a9 [Y **na'leyn**]; Y154a4 [P **başmaḡ**]

na'l ḡayışı Pabuç tasması. Ayakkabı bağı.

(Ar. şis' / c. şusū') n. Y30b1 [P **na'leyn ḡayışı**]

na'l kez- Ayakkabı edinmek, giymek.

(Ar. iḡtezā) n.-dı Y275b1 [P **na'leyn kız-**]

na'l kız- Ayakkabı giymek.

(Ar. inte' ale) n.-dı P205b4 [Y **na'leyn kez-**]

na'l ur- Hayvana nal takmak.

(Ar. en' ale) “*na'l urdı edüḡge*” P179a5

n.-dı Y221a5

na'leyn (Ar.) Pabuç, nalın.

(Ar. ḡizā = m. na'l / c. ni'āl) n. P28b6; Y30a6

(Ar. na'l) n.+ni Y77b5 [P **na'l**]

na' leyn kayuşı Pabuç tasmaşı, ayakkabı bağı.

(Ar. Şis' / c. Őusũ') n. P28b8 [Y **na' l kayuşı**]

na' leyn kez- Ayakkabı giymek.

(Ar. inte' ale) n.-ti Y271a2 [P **na' l kiz-**]

na' leyn kiz- Ayakkabı edinmek, giymek.

(Ar. ihtezā) n.-di P206b13 [Y **na' l kez-**]

na' leynçi (Ar. + T.) Ayakkabıcı, ayakkabı yapıp satan.

(Ar. ĥazzā) n. P28b6; Y30a6

namāz (Far.) İslam'ın Őartlarından bir ibadet.

(Ar. Őalāt / c. Őalāt = f. zekāt / c. zekāt = f. Őadaĥa / c. Őadaĥāt) n. P25b5; P157b8; P192a6; P209b7; P212a11; Y26b5; Y189b7

n.+nı P68b1; P91b4; P204a5; P204b10; Y74b4; Y109a4; Y242b2

n.+ĝa P82b1; P185a7; P211a8; P211b11; P212a5 (n.+ĥa) Y96b1

n.+dın P208a10

namāz kıl- Namaz ibadetini yerine getirmek.

(Ar. Őallā) n.-dı P200b4; Y256a2

namāz yeri Namazĝāh, mescid.

(Ar. muŐarraĥ = m. muŐallā = m. cebbāne = f. mescid / c. mesācid) n. P7a5

→ artuĝısı namāz Y26b7; bāng-i n. kıl- P195b2

namāzlık (Far. + T.) 1. Namaz kılmakta kullanılan kũçük kilim. Alında secde izi.

(Ar. seccāde) n. P98b8; Y118b3 [Y **sũcũdın almĥa teggen toprak**]

2. Hurma ĥöplerinden örũlmũŐ kũçük hasır.

(Ar. ĥumra / c. ĥumer = m. muŐallā = m. miscede = m. succāde) n. P38a2

nāme (Far.) Kitap. Mektup.

(Ar. kitāb) n.+ĝa P217b13 [Y **kitāb**]

n.+nı P173b2 [Y **bitig**]

nār (Far.) Sert kabuğunun iĥinde sulu taneleri olan bir meyve. krş. **anar**

nār ĥapı Nar kabuğu.

(Ar. ĥirfe) n. Y37b6 [P **anar ĥapı**]

nā-reside (Far.) Kũçük; henũz buluğa ermemiŐ.

nā-reside ĥarabaŐ Hizmetĥi kızı.

(Ar. vaşife / c. veŐāyif) n. Y20a5 [P **kiĥig ĥarabaŐ**]

nā-reside oğlan Kũçük ĥocuk.

(Ar. Őifl / c. eĥfāl) n. Y20a2 [P **kiĥig oğlan**]

nā-reside kul Hizmetĥi oğlan.

(Ar. vaşif / c. vuŐafā) n. Y20a4 [P **kiĥig kul**]

narĥ (Ar.) Fiyat, kıymet.

(Ar. si' r / c. es' ār) n. P128b1; P165a7; P191a8; Y200b6; Y241a1; Y280a5

n.+nı P188a1; P191a8

(narḥ) kı1- (Fiyat) Belirlemek.

(Ar. se‘‘ara) “*kozdi narḥni*” Y241a1 [P **narḥ koz-**]

(narḥ) koz- (Fiyat) Belirlemek.

(Ar. se‘‘ara) “*kozdi narḥni*” P191a8 [Y **narḥ kı1-**]

→ uçuz narḥ Y200b7

nārḥīn (? Ar.) Saf ipek kumaş.

(Ar. dībāc) n. Y40b4 [P **barçm**]

→ alıḥ (nārḥīn) Y40b3; yuwa n. Y40b3

nārḥīnçi (? Ar. + T.) İpek satan.

(Ar. dībāciyy) n. Y40b5 [P **barçm satuı**]

nārli (Far. + T.) Narlı, içinde nar olan, nardan yapılan.

nārli şūrbā Nar aşı.

(Ar. nārbc) n. P35a1

nārū (Far.) Dişı kedi.³⁸⁶

(Ar. hirret) n. P210a7

naşb (Ar.) İrabın üstün olması.

naşb kı1- Nasb alâmeti koymak.

(Ar. naşabe) n.-dı P60b1; Y63b3

naşb kı1ınmış Nasb alâmeti konulmuş.

(Ar. manşūb) n. P54a7; P54b8

naşihat (Ar.) Öüt.

naşihat kı1- Nasihat vermek, birbirlerine nasihatte bulunmak.

(Ar. naşaha) n.-dı P156a8; Y187b2

(Ar. nāşaha) n.-dı Y257b2 [P **naşihat kı1ış-**]

naşihat kı1ış- Birbirlerine nasihatte bulunmak.

(Ar. nāşaha) n.-dı P201a10 [Y **naşihat kı1-**]

(Ar. tenāşaha) n.-dılar³⁸⁷ P213a9

nā-sipāslı (Far. + T.) Şükürsüzlük, nankörlük.

nā-sipāslı kı1- Nimeti inkâr etmek; nankörlük etmek.

(Ar. kenede) “*ni‘metke nā-sipāslı kı1dı*” Y119a3 [P **şükrsizlik kı1-**]

nā-tuvān (Far.) Bunamış.

(Ar. arīf) n. P139a9 [Y **arīf**]

nā-tuvān bol- Bunamak, ihtiyarlıktan aklı bozulmak.

(Ar. arife) n.-dı P139a9 [Y **arīf bol-**]

nāve (Far.) Hamur teknesi.

(Ar. naīr) n. P10b6

³⁸⁶ *nārū* kelimesi “Medine kurdu” anlamına gelmekle birlikte karşılık olarak yazıldığı Arapa kelimeye ve cümlenin bağlamına “(dişı) kedi” anlamı uygun düşmektedir.

³⁸⁷ *naşihat* <ılışdılar>

nāy (Far.) Ney, kaval, düdük.

(Ar. mizmār / c. mezāmīr) n. Y32b6 [P **tütük**]

nāy ür- Ney üflemek.

(Ar. zemera) n.-di P64a2; Y68a5

nāz (Far.) Cilve, eda.

nāz kııl- Şuhluk edip naz ve işve yapmak.

(Ar. edelle) n.-dı P181b4

nāz kılgan ‘avret Naz, işve, cüret.

(Ar. dälle) n. Y225a1 [P **hüccet**; Y **baymak**, **vedā**’]

nāzik (Ar.) Hassas, ince.

nāzik terilig bol- Deri ince, nazik olup tombul olmak.

(Ar. bażza) n.-dı P80a3 [Y **yuwka bol-**]

nāzik terilig er İnce ve nazik derili, etine dolgun erkek.

(Ar. bażz) n. P80a3

nāzik terilig tişi Derisi ince ve hassas olan kadın.

(Ar. bażza) n. P80a4

nazırsız (Ar. + T.) Eşsiz, benzeri olmayan (dokuma).

(Ar. nesīcun vaḥdihi) n. P61b2 [Y **yanğluz tokınmış**]

ne Ne, hangi (şey). *krş.* **neñg, ni**

ne erse 1. Ne?

(Ar. eyş) n. P56a8

2. Şey, nesne.

(Ar. şey’) n. Y309a5

n.+ni Y69b3 [P **nerse**]; Y83b2 [P **nerse**]; Y123a1 [P **nerse**]; Y309b1; Y310a2; Y310b7;

Y311a5 [P **nerse**]; Y311b3 [P **nerse**]

n.+ke Y309a4

→ fulān ne erse Y88b1

ne me sewüglig Ne güzel, ne hoş, bravo!

(Ar. ḥabbeze) “*ne me sewüglig er*” P58a9 [Y **sewüglüg er**]

ne me yaḥşı er Ne güzel adam(dır)!

(Ar. ni’me’r-raculu) “*ne me yaḥşı er turur zeyd*” P218b6

n. Y321a4

ne me yawuz er Ne kötü adam(dır)!

(Ar. bi’s’e’r-raculu) “*ne me yawuz er turur zeyd*” P218b6

n. Y321a5

ne neñg bu Nedir?

(Ar. mā) n. P56a8 [Y **neñg bu**]

ne turur seniñ işiñ Ne yapıyorsun ?

(Ar. mehyem) n. P58b1 [Y **haber neteg**]

neçe Kaç, ne kadar.

(Ar. kemm) n. Y56a2 [P **niçe**]

neçe erse Her ne zaman, her nasıl, ne.

(Ar. mehmā) n. Y56a2 [P **niçe erse**]

neçük kim ... gibi, olduğu gibi.

(Ar. kemā) n. P2b3

neteg Nasıl, nice?

(Ar. keyfe = m. ennā) n. Y60a2 [P **niçük**]

→ haber neteg Y60a2

nebîz (Ar.) Hurmadan yapılan bir içki.

nebîz kı1- Nebiz denen içki yapmak.

(Ar. nebeze) “*nebîz kıldı hurmānı*” P63a1

necāset (Ar.) Arkadan çıkan yel, pislik vs., insan dışkı.

(Ar. necv) n. P124a8 [Y **ādemî necāseti**]

(Ar. ḥar’ / c. ḥurū’ = m‘a. ḥirū’) n. P129a7

necāset kı1- Arkadan yel, pislik vs. çıkarmak, büyük abdest yapmak.

(Ar. necā) n.-dı P124a8 [Y **art ḥācet kı1-**]

(Ar. ḥari’e = m. ḥara’e) n.-dı P129a6

→ ādemî necāseti Y152b6

necd (Ar.) Yüksek yer.

(Ar. necd) n. Y213a4 [P **yüksek yir**]

necdge kel- Yükselmek.

(Ar. encede) n.-dı P173b5 [Y **necdke teg-**]

necdke teg - Yükselmek.

(Ar. encede) n.-dı Y213a4 [Y **necdke kel -**]

necis (Ar.) Pis, murdar; pislik, çirkin, kötü iş.

(Ar. qazir = m. qazar = m. qazur) n. P136a1 [Y **murdār**]

(Ar. necis = m. neces) n. Y160a7

(Ar. rics) n. P136b2; Y159b4

necis bol- Pis olmak. Pislenmek, necaset bulaşmak.

(Ar. qazira) n.-dı P135b9; Y158b7

(Ar. racise = m. racuse = m. rucise) n.-dı P136b2; Y159b3

(Ar. necise = m. necuse) n.-dı P137a1 [Y **murdār bol-**]

(Ar. encese) n.-dı P175b2; Y215b4

(Ar. teneccese) n.-dı P210a6

necis nerse Pis, necis; temiz olmayan.

(Ar. şeyun necis) n. P137a2 [Y **necis nirse**]

necis nirse Pis, necis; temiz olmayan.

(Ar. şeyun necis) n. Y160a7 [P **necis nerse**]

nedâmet (Ar.) Pişmanlık

(Ar. nedem) n. Y210b4 [P **peşimânlık**]

(Ar. nedâmet) n.+ni Y224a1 [P **ökünç**]

nedîmleş- (Ar. + T.) İçki masasında biriyle arkadaş olmak, birlikte içmek.

(Ar. nâdeme) “*nedîmleşdiler anıñ birle şarâbnı*” P202b3 [Y **nedîmlük kı1-**]

nedîmlük (Ar. + T.) İçki arkadaşlığı.

nedîmlük kı1- İçki masasında biriyle arkadaş olmak, birlikte içmek.

(Ar. nâdeme) “*nedîmlük kıldı şarâb içinde*” Y261b1 [P **nedîmleş-**]

nefs (Ar.) 1. Can, beden.

(Ar. nefş) n.+i P118b9 [Y **cân**]; P198b2 [Y **ten**]

2. Fıtri meyil. ?

(Ar. nefş) n.+indin P203a4

neft (Ar.) Tutuşan bir yağ.

neft atğu ok Bir yeri veya kale dışındaki düşmanı yakmak için petrol yağı veya yağlı paçavra atılan, bakırdan yapılmış bir alet.

(Ar. neffâta) n. P43b3

nekre (Ar.) Belirsiz.

nekre kı1- (İsmi) Belirsiz kılmak.

(Ar. nekkera) n.-dı P192a2; Y241b6

nelik Huy, tabiat.

(Ar. şimâl / c. şemâyil = m. hulk / c. ahlâk = m. şîme / c. şiyem = m. halîka / c. halâyık = m. seciyye / c. secâyâ = f. ‘âde / c. ‘âdât) n. Y20b7 [P **kılık**]

neñg Ne. Şey, nesne. *krş.* **ne, ni**

neñg bu Nedir?

(Ar. mâ) n. Y57a7 [P **ne neñg bu**]

→ ne neñg bu P56a8

nerdübân (Far.) Merdiven.

(Ar. sullem / c. selâlîm) P9b8 [Y **üzengü**]

n.+ğa P97b7 [Y **üzengü**]

nerse Şey, nesne. *krş.* **ne erse, ni erse, nirse**

(Ar. şey’ / c. eşyâ’) n. P53a9 [Y **nirse**]; P67b2 [Y **nirse**]; P71a1 [Y **nirse**]; P76a1 [Y **nirse**]; P79a1; P79b7 [Y **nirse**]; P80b5 [Y **nirse**]; P80b9 [Y **nirse**]; P81a8 [Y **nirse**]; P82a7 [Y **nirse**], 9 [Y **nirse**]; P88b1; P88b1 [Y **nirse**]; P91b8 [Y **nirse**]; P92b3 [Y **nirse**]; P93b7 [Y **nirse**]; P98a8 [Y **nirse**]; P104a3 [Y **nirse**]; P106a8; P108a3; P109a8; P110b5 [Y **nirse**]; P118b4; P121b2 [Y **nirse**]; P124b8 [Y **nirse**]; P132b8; P138a5 [Y **nirse**]; P145b7; P146b3; P159b1 [Y **nirse**], 8 [Y **nirse**]; P161b6 [Y **nirse**]; P171a4 [Y **nirse**]; P172a1 [Y **nirse**]; P177b1 [Y **nirse**]; P180a6; P181a5; P184b1 [Y **nirse**]; P187b3; P189a1 [Y **nirse**], 9; P189b3; P195b9 [Y **nirse**]; P196b5; P201b10; P203b9 [Y **nirse**]; P205a9; P205b14; P207a15; P207b3, 7, 10; P208a5 [Y **fulân nirse**], 10, 11; P208b2, 5; P209a5; P210a6; P210b3, 11; P211a1; P212a7, 14 [Y **nirse**]; P212b9; P213b3, 8, 10; P214a1 [Y **nirse**]; P214b13; P215a2; P216a8,

8 [Y **nirse**]; P216b1 [Y **nirse**], 6, 7, 8; P218a7, 8³⁸⁸; P218b4; Y172a7; (nerseler) P194a4 [Y **iki nirse**]; P213a6

n.+niŋ P128a2; (eşyā') P112b7 [Y **nirseler**]

n.+ge P67b7 [Y **ni erse**]; P69a1 [Y **nirse**]; P73a4 [Y **nirse**]; P74a6 [Y **nirse**]; P82a3; P87b3; P115a4; P115b7; P116b3 [Y **nirse**]; P120a7; P126b2 [Y **nirse**]; P130b1; P155b8 [Y **nirse**]; P166a9 [Y **nirse**]; P171b9; P176a7, 8; P176b8 [Y **nirse**]; P181a4; P184b6, 7; P185b9 [Y **nirse**]; P188b8 [Y **nirse**]; P194a9 [Y **nirse**]; P198a5; P201a14; P214b9 [Y **nirse**]; P215b9 [Y **nirse**]; P215b13 [Y **nirse**]; P217b14

n.+ni P60a1 [Y **nirse**]; P60a3; P60b1 [Y **nirse**]; P60b4; P63a1 [Y **ni erse**]; P65a1 [Y **ne erse**], 4 [Y **nirse**]; P65a8; P66b7 [Y **nirse**]; P67a1; P68a5 [Y **nirse**]; P68a6 [Y **nirse**], 9 [Y **nirse**]; P68b3 [Y **nirse**]; P69a1 [Y **nirse**]; Y63a3; P71a4 [Y **nirse**]; P72a3 [Y **nirse**], 6 [Y **nirse**]; P72b4 [Y **nirse**], 5 [Y **nirse**]; P73b7 [Y **ne erse**]; P74a6 [Y **nirse**]; P74b4 [Y **nirse**]; P75b9 [Y **nirse**]; P76a9 [Y **nirse**]; P76b2 [Y **nirse**]; P82a6 [Y **nirse**]; P83a3 [Y **nirse**]; P84b3 [Y **nirse**]; P86a4 [Y **nirse**]; P87b2; P87b3; P88a8; P91b8; P95b2; P98a7 [Y **nirse**]; P99b5 [Y **nirse**]; P101a9 [Y **nirse**]; P102a4 [Y **ne erse**], 9; P103b8 [Y **nirse**]; P105a1 [Y **nirse**]; P110b3; P112a3 [Y **nirse**]; P112b2 [Y **nirse**], 6; P113a2 [Y **nirse**]; P113b8; P115a4, 5; P116b3 [Y **nirse**]; P120b7; P121a2 [Y **nirse**]; P123a3 [Y **nirse**]; P123a3 [Y **nirse**]; P123b5 [Y **nirse**]; P142a3; P143a3 [Y **nirse**]; P143a8 [Y **nirse**]; P144a9³⁸⁹ [Y **nirse**]; P144b3 [Y **nirse**]; P145a3; P145b8 [Y **nirse**]; P150a9; P151b2 [Y **nirse**]; P153a6; P154a7, 8 [Y **nirse**]; P154b4 [Y **nirse**]; P157a3 [Y **nirse**]; P159b1 [Y **nirse**], 2 [Y **nirse**]; P160b4 [Y **nirse**]; P161a3 [Y **nirse**]; P171b8; P172a6, 9; P173a9; P174a4; P174b2 [Y **nirse**]; P175a3, 4; P176a1, 4; P177a8; P178a7 [Y **nirse**]; P178b9; P179a9; P179b4; P180a2; P181a7; P183a4 [Y **nirse**]; P183b6 [Y **nirse**]; P183b9; P184a3; P184b7; P185b2, 8 [Y **nirse**]; P186a5; P186b7; P187a2 [Y **nirse**], 8 [Y **nirse**]; P187b1, 4 [Y **nirse**]; P188b2 [Y **nirse**]; P190a6 [Y **nirse**]; P191a3 [Y **nirse**], 6; P191b8 [Y **nirse**]; P192b1; P193b2; P194a9; P194b9; P195a3; P195b4; P196b6; P198a4; P198b8 [Y **nirse**]; P199b7; P200a6, 7 [Y **nirse**], 9 [Y **nirse**]; P200b2, 6 [Y **nirse**], 6³⁹⁰ [Y **nirse**], 7 [Y **nirse**]; P202b11; P203a5; P204a1, 4 [Y **nirse**]; P204b7; P207a5; P209a10; P209b3; P210b13; P211a1, 2, 12; P212a7 [Y **nirse**], 9; P212b1; P214a3, 10; P214b1; P215a9 [Y **nirse**]; P215b5 [Y **nirse**], 11, 12 [Y **nirse**], 13 [Y **nirse**]; P216a3 [Y **ne erse**], 5 [Y **ne erse**]; P216a11; P216b11, 13; P217a9; Y70a3; Y171b1; (nerseler) P109b7 [Y **nirse**]; P189a8

n.+din P64b1 [Y **nirse**]; P65b9 [Y **nirse**]; P70b7 [Y **nirse**]; P87b2; P108b5; P148a9 [Y **nirse**]; P152a5; P160b7 [Y **nirse**]; P160b9; P175b5 [Y **nirse**]; P176b4; P178a7; P178b1; P185b5; P187b1; P188a6; P200a2 [Y **ol**]; P200b8; P202a3; P207a11; P210a2 [Y **nirse**]; P215b2; P217b2;

n.+de P190b4

(Ar. kezā) n. P93a5 [Y **fulān nirse**]; P104a4; P108a1 [Y **fulān nirse**]; P173a7

n.+ni P72b6 [Y **fulān**]; P84b5 [Y **fulān nirse**]; P99b9 [Y **fulān nirse**]; P185b2; P211a14

n.+ge P132b7; P172b1 [Y **fulān yir**]; P192b9

³⁸⁸ n<erse>

³⁸⁹ nirse>ni<

³⁹⁰ nirse<ni>

n.+din P178b5, 8; P210a13

(-) n. P85a4; P128a3

n.+ni P61a1³⁹¹; P204a10

nerse endâzesi Kıymet, değer.

(Ar. qadru's-şey' = m. miqdar) n. (nerseniñ endâzesi) P65a3 [Y **nirse endâzesi**]

nerse saklanğanı Mahfaza.

(Ar. viķā'u's-şey') n. (nerseniñ saklanğanı) P93b8 [Y **nirse saklanğanı**]

nerse soñğı Her şeyin sonu, sonucu.

(Ar. 'ākībet / c. 'uqbā) n. (nerseniñ soñğı) P96a8 [Y **soñğ**]

nerse uluğluğu Bir şeyin çoğu.

(Ar. cullu's-şey') n. (nerseniñ uluğluğu) P80b8 [Y **nirseniñ uluğraq ülüşi**]

nerse uluğraqı Bir şeyin çoğu.

(Ar. kubru's-şey') n. (nerseniñ uluğraqı) P14b8; Y200a6

(Ar. 'uzmu's-şey' = m. mu' zamehu) n. P167b4 [Y **nirse uluğluğu**]

nerse bilgen endām Ruhta idrak eden, duyan kuvvet. Beş duyudan biri.

(Ar. hāsse / c. havāss) n. (nerseni bilgen endām) P16a7 [Y **bilgen endām**]

nerseyök Bilinen; o (belli).

(Ar. bi' aynihi) n. P58a5 [Y **belgüüg er**]

→ açığı nerse P181a5; açuq n. P190a7; ağız açığı n. P174b6; āşikāre bolğan n. P128a2; aţ ağız bağlağı n. P32a6; aţ irni bağlağı n. Y34b7; az n. P39b6; bağlanmış n. P112b2; bir renklig n. P53a9; biş señgirliġ n. P192a5; bişmiş n. P132b8; boğazlağı n. P200b1; boğazlanmış n. P155a2; bozılmış n. P97b5; ezgü n. P105a8; fahr kılıġu n. P157b4; fulan n. P109b3; fulān n. P56b7, P59b5, P60a8, P68b4, P69b5, P76a3, P93a6, P115b2, P124b8, P150b1, P171b2, 7, P172b2, P175a1, P198b7, P199b1, 4, P69b1, P121a1, P170b3, P173b8, P179b3, P180b1, P77a1, P86a8, P114a6, P117a9, P120a7, P123a5, P124b6, P151a3, 9, P154a6, P171a9, P174a1, P176b1, 2, P177a6, P180a6, P182a8, P182b3, 6, 9, P183b8, P184a6, P185a5, P186a7, P187a2, P189b4, 9, P191b1, P192b1, 4, P194b3, P197a3, P200b5, P201a9, 13, P201b2, P202a1, 10, P202b4, 8, P203a5, 8, P204a6, 8, P204b2, P205b9, P206a2, 14, P206b12, P207a9, P210a12, P211a12, P214a6, P218b12, P180a9, özge n. P89b7, P107b7, P200b8; hāşıl bolğan n. P108a5; hārām n. P109a8; hayrsız (n.) P144b4; ızlağı n. P70a4; içi kovaq n. P198b3; ig soqğı n. P33a1; iki n. P103a4, P107a8, P197b1, P199a9, P199b5, P202b3, P203b8, P213a8; iki n. P122a2; iki n. Y245b3; izlegü n. P111b4; kañga bulğan n. P152a1; kapuġ arkaşıka <u>rułğan yassı n. Y3a5; kağı n. P112b3; kağısız n. P165b2; keltürülmiş n. Y62a5; kemişilmiş n. P187b3; körküzilmiş n. P186a7; kötrülmiş n. P105a1; kısılmış n. P67a6; küç birle alınmış n. P76a6; küweç kötürġü n. P11a8; melāmet kılıġu n. P123a9; mezeliġ n. P145b7; mezesiz n. P144b4; mundaġ n. P123a6, P150b7, P195b5; münġen üçin kılınmış n. P211a3; münker n. P136a6; naħs n. P138a6; ne n. P56a8; necis n. P137a2; nişānsız n. P53a9; ol n. P56a5; öñġin n. P187a3; öpgü n. P133a6; pālān soñġında bağlanğan n. P47a6; saklamaqı vācib n. Y27a1; sıqaġu n.

³⁹¹ laħm

P113b7; sürtüngü n. P107b4; şîrîn n. P128a3; tamâm n. P75a1; taᅇg n. P112a6; taᅇg n. P176a4; tegirmi n. P198a6; tezginderesi n. P160a5; ton asᅇu n. P12b4; ton ᅇozᅇu n. P32a2; ton soᅇᅇu n. P12b3; tört seᅇgîrlig n. P193a2; tüşde körgeᅇn n. P15a7; tüwkürilmiş n. P112a3; uşanmış n. P115a5; üç seᅇgîrlig n. P189b8; va^c de kılnmış n. P83a3; yaᅇşşî n. P119a1; yalaᅇu n. P140b8; yaᅇᅇᅇ n. P197a5; yaᅇᅇᅇ n. P79a2; yassî n. P165b1; yawuᅇ n. P201a6; yıᅇᅇᅇ n. P54a3; yıᅇaᅇ köndürgü n. P32a5; yızlaᅇu n. P116b3

→ biri biri üze ᅇozılmış nerseler P109b8

neseb (Ar.) Soy bakımından sayılan iyilik.

(Ar. ᅇaseb) n. Y197b7 [P **âdemî aşlı**]

neseb bilgeᅇ er Soy alimi, neseᅇ bilgini.

(Ar. raculun nessâbet) n. Y115b7 [P **nisbetler bilgeᅇ er**]

neseblüg (Ar. + T.) Soylu, şereᅇli.

neseblüg bol- Soylu, şereᅇli olmak.

(Ar. ᅇasube) n.-dı Y197b7 [P **aşlıᅇ bol-**]

neseblüg er Soylu, şereᅇli.

(Ar. ᅇasîb) n. Y197b7 [P **aşlıᅇ**]

nesî'e (< Ar. nesî'e / nus'e) Veresiye. Numune, eşantiyon.

(Ar. ^cîne = m. ᅇîme) n. P25a3

neşâtlig (Ar. + T.) Canlı, faal.

neşâtlig kıł- Canlandırmak, faal kılmak.

(Ar. neşşeta) n.-dı Y243b3 [P **raᅇbetlig kıł-**]

neşter (< Far. nîşter) Deri vs.yi yarma aleti, neşter. *krş. nîşter*

(Ar. mişraᅇ) n. Y76a1 [P **nîşter**]

(Ar. mibza^c = m. mibza^c) n. Y34b7 [P **nîş**]

→ ᅇazan neşteri Y66b7; (ᅇazan) n. Y49b4; ᅇaccâm n. Y35a4

nevâle (Far.) Ziyafet. Düᅇün. Dost ve yakınların sofrasından alınıᅇ götürülen yiyecek.

(Ar. zelle) n. P34b3; Y38a3

(Ar. veseᅇ / c. evsâᅇ) n. P35a7

→ köᅇ yaᅇlıᅇ nevâle Y245b4

nevber (Far.) Turfanda meyve.

nevber üzüm Yeni yetişen meyve.

(Ar. bâküre) n. P6a1

nevbet (Ar.) Nöbet; sırayla iş yapma.

(Ar. ^cuᅇbe) n. P201a6; Y257a3

nevbet bileᅇ kıł- Bir işte nöbetleşmek, nöbetleşerek yapmak.

(Ar. nâvebe) n.-dılar P203a3

nevbet kıılış- Sırayla yapmak.

(Ar. ^câᅇabe) “yörimeᅇ içinde nevbet kıılıştı” Y257a2 [P **nevbetleş-**]

nevbetleş- (Ar. + T.) Sırayla yapmak.

(Ar. ‘ākābe) “*nevbetleşdi anıñ birle yörimek içinde*” P201a5 [Y **nevbet kılış-**]

neverd (Far.) Dokuma tezgâhı.

(Ar. minvâl) n. P29b1 [Y **tezek**]

nevmîd (Far.) Ümitsiz. *krş.* **nevmîz**

(Ar. qanūt) n. P69b2; Y76a7

(Ar. ye’s) n. P148b2

nevmîd bol- Ümidi kesmek, umutsuz olmak, istediğini elde edemeyip gayreti boşa gitmek.

(Ar. hābe) “*nevmîd boldı ümîddin*” P85b3

n.-dı Y100b7

(Ar. ye’ise) n.-dı P148a9; Y176a3

(Ar. qaneṭa = m. qaniṭa) n.-dı P69b1; Y76a6

(Ar. istey’ese) n.-dı Y310b3

(Ar. eblese) n.-dı P175a8; Y215a7

nevmîd kıl- 1. Birini ümitsiz kılmak.

(Ar. aqneṭa) n.-dı P176a2; Y216a7

(Ar. ey’ese) n.-dı P183a7 [Y **nevmîz kıl-**]

(Ar. āyese) n.-dı P185b5 [Y **nevmîz kıl-**]

2. Ümitlerini boşa çıkarmak, hayal kırıklığına uğratmak.

(Ar. ḥayyebe) n.-dı P199a5; Y254a1

nevmîdlik (Far. + T.) Ümitsizlik. *krş.* **nevmîzlik**

nevmîdlik saṅga (Hayal kırıklığı durumunda) Yazıklar olsun sana!

(Ar. ḥaybeten leke) n. P57a9 [Y **nevmîzlik saṅga**]

nevmîz (Far.) Ümitsiz. *krş.* **nevmîd**

nevmîz kıl- Ümitsizliğe düşürmek.

(Ar. ey’ese) n.-dı Y227b3 [P **nevmîd kıl-**]

(Ar. āyese) n.-dı Y231b3 [P **nevmîd kıl-**]

nevmîzlik (Far. + T.) Ümitsizlik. *krş.* **nevmîdlik**

nevmîzlik saṅga (Hayal kırıklığı durumunda) Yazıklar olsun sana!

(Ar. ḥaybeten leke) n. Y58b4 [P **nevmîdlik saṅga**]

nezr (Ar.) Adak.

nezr kıl- Adak adamak.

(Ar. nezera) n.-dı P65a7; Y70a3

nıjdağ (Soğ.) Kılıç vs.yi cilalayıp parlatan şey, eğe, zımpara vs.; bileği taşı.

(Ar. midves) n. Y32a4 [P **tiz tağlağucu**, Y **kösre**]

ni Ne. *krş.* **ne**, **neñ**

ni erse Şey, nesne.

(Ar. şey’) n. Y73b3 [P **nerse**]

n.+ni Y66b6 [P **nerse**]

niçe Kaç, ne kadar.

(Ar. kemm) n. P55a6 [Y **neçe**]

niçe erse Her ne zaman, her nasıl, ne.

(Ar. mehmā) n. P55a6 [Y **neçe erse**]

(Ar. tilkā) n. P55a5

niçük Nasıl.

(Ar. ennā = m. keyfe) n. P55a8

(Ar. keyfe = m. ennā) n. P58b1 [Y **neteg**]

nifāslıg (Ar. + T.) Lohusa.

nifāslıg bol- Kadın lohusa olmak.

(Ar. nefise = m. nufise) n.-dı P137a4; Y160b3 [Y **hayzlıg bol-**]

nifāslıg ‘avret Lohusa kadın.

(Ar. nufesā / c. nifās) n. Y160b4 [P **nifāslıg tişi**]

nifāslıg tişi Lohusa kadın.

(Ar. nufesā / c. nifās) n. P137a5 [Y **nifāslıg ‘avret**]

nigū-sār (Far.) Baş aşağı.

nigū-sār kı1- Bir şeyi baş aşağı çevirmek.

(Ar. nekkese) n.-dı Y242b4 [P **töngder-**]

nihāyet (Ar.) Son, nihayet.

(Ar. gāye / c. gāyāt = m. nihāye = m. ḥadd / c. ḥudūd = m. kuşārā = m. medā = m. şā’ = m. emed / c. imād) n. P53b3 [Y **uruq**]

niqāb (Ar.) Örtü.

niqāb ört- Kadın yüzünü örtmek.

(Ar. inteqabe) n.-ti P204a3 [Y **yüzin yaş-, yaşım-**]

nikāh (Ar.) Evlendirme.

(Ar. imlāk) n. P178a8; Y220a2

nikāh kı1- 1. (Kadınla) Evlenmek.

(Ar. nekeḥa) “*urağutqa nikāh kıldı*” Y65a6 [P **kebünle-**]

2. (Kadını) Evlendirmek.

(Ar. enkeḥa) n.-dı P172b8 [Y **nikāhqa bir-**]

nikāh kı1ış- Birbiriyle evlenmek.

(Ar. tenākeḥa) n.-dılar³⁹² P213a9

nikāh yandur- Boşadıktan sonra (karısına) geri dönmek, tekrar evlenmek.

(Ar. rāce‘a) n.-dı P202a1 [Y **qaytar-**]

nikāhqa bir- (Kadını) Evlendirmek.

(Ar. enkeḥa) n.-di Y212a1 [P **nikāh kı1-**]

³⁹² nikāh <kılışdılar>

nîk-baht (Far.) 1. Mutlu, mesut.

(Ar. se'îd / c. su'ûd = m. su'ide = m. mes'ûd) n. P134a2

2. Kurtuluş, felah.

(Ar. felâh) n. P172b6 [Y **kurtulmak**]

nîk-baht bol- 1. Mutlu olmak, istediğini elde etmek, korktuklarından kurtulmak. Nimeti, rahatı daim olmak.

(Ar. eflêha) n.-dı P172b6; Y211b6 [Y **kurtul-**]

(Ar. se'ide) n.-dı P134a2

2. Kendisi için mutlu, uğurlu saymak.

(Ar. istes'ade) n.-dı Y304b6 [P **nîk-bahtlık tile-**]

nîk-bahtlık (Far. + T.) İyi talih.

nîk-bahtlık tile- Kendisi için mutlu, uğurlu saymak.

(Ar. istes'ade) n.-di P215a7 [P **nîk-baht bol-**]

nîk-bahtlık (Far.+ T.) Mutlu, mesut.

(Ar. su'ûd) n. (nîk-bahtlıklar) P134a3

ni' met (Ar.) Refah, rahat yaşam, iyilik, lütuf, imkân.

(Ar. ne'im) n. P143b8 [Y **ni'metler**]; P211a13; (ni'metler) Y169b5 [P **ni'met**]

(A. ni'met) n.+ni P176b7

n.+ğa P99a7; P101b2; P102a7; (n.+ka) Y122a3; (n.+ke) Y119a3

ni'met bir- Birine bir şey vermek.

(Ar. en'ame) n.-di P180a1 [Y **minnet kız-**]

ni'metli/iğ/g (Ar. + T.) Kendisine nimet verilen.

(Ar. nâ'im) n. Y169b5 [P **ni'metlig er**]

ni'metlig er Sorunsuz, rahat yaşayan.

(Ar. raculun mutrif) n. P176b9 [Y **bâksiz er**]

ni'metlig kı1- Birini bol nimet, refah içinde kılmak. Nimet veya bolluk azdırmak.

(Ar. etrafe) n.-dı P176b9 [Y **bâksiz kı1-**]

(Ar. ne'ame) n.-dı P195a9; Y247b6

ni'metlig bol- Yaşamı güzel ve hoş olmak.

(Ar. na'ime = m. na'ame) n.-dı P143b6; Y169b4

ni'metlig er Kendisine nimet verilen.

(Ar. nâ'im) n. P143b7 [Y **ni'metlig**]

→ kiñ ni'metlig bol- P171b5

nirse Şey, nesne. *krş. ni erse, ne erse*

(Ar. şey' / c. eşyâ') n. Y53b5 [P **nerse**]; Y73a5 [P **nerse**]; Y75b2 [P **nerse**]; Y79a1 [P **nerse**]; Y86b7 [P **nerse**]; Y93b6 [P **nerse**]; Y94a4 [P **nerse**]; Y94b7 [P **nerse**]; Y96a5 [P **nerse**], 7 [P **nerse**]; Y98a5; Y104b7 [P **nerse**]; Y109b2 [P **nerse**]; Y110b1 [P **nerse**]; Y112a2 [P **nerse**]; Y125b1 [P **nerse**]; Y134a4 [P **nerse**]; Y148b6 [P **nerse**]; Y153b1 [P **nerse**]; Y157b6 [P **nerse**]; Y62a2 [P **nerse**]; Y170b2 [P **nerse**]; Y192a7 [P **nerse**]; Y193a1 [P **nerse**]; P160a1; Y193a4; Y195b7 [P **nerse**]; Y209a4 [P **nerse**];

Y218b2 [P **nerse**]; Y229b2 [P **nerse**]; Y236a5 [P **nerse**]; Y237a1 [P **nerse**]; Y248b2 [P **nerse**]; Y265a2 [P **nerse**]; Y285a4; Y292a5; Y294b5 [P **nerse**]; Y300b1 [P **nerse**]; Y307a6 [P **nerse**]; Y309a2; Y312a2 [P **nerse**]; Y313a4 [P **nerse**]; (nirseler) Y136b6 [P **nerse**]

n.+ke Y84a4 [P **nerse**]; Y141b5 [P **nerse**]; Y155b6 [P **nerse**]; Y186b3 [P **nerse**]; Y202b4 [P **nerse**]; Y217b2 [P **nerse**]; Y231b7 [P **nerse**]; Y246a2 [P **nerse**]; Y252a4 [P **nerse**]; Y303a6 [P **nerse**]; Y306b5 [P **nerse**]

n.+ni Y63a2 [P **nerse**]; Y63b2 [P **nerse**]; Y69b6 [P **nerse**]; Y72a4 [P **nerse**]; Y74a5 [P **nerse**]; Y74a6 [P **nerse**]; Y74b3 [P **nerse**]; Y74b6 [P **nerse**]; Y75b2 [P **nerse**]; Y79a5 [P **nerse**]; Y80b6 [P **nerse**]; Y81a2 [P **nerse**]; Y81b4 [P **nerse**], 6 [P **nerse**]; Y82b2 [P **nerse**]; Y84a4 [P **nerse**]; Y84b7 [P **nerse**]; Y86b5 [P **nerse**]; Y87b6 [P **nerse**]; Y92b1 [P **nerse**]; Y96b5 [P **nerse**]; Y97a5 [P **nerse**]; Y99b3 [P **nerse**]; Y101b5 [P **nerse**]; Y117b6 [P **nerse**], 7 [P **nerse**]; Y119b3 [P **nerse**]; Y122a1 [P **nerse**]; Y125a6 [P **nerse**]; Y126b4 [P **nerse**]; Y136a2 [P **nerse**]; Y136b3 [P **nerse**]; Y137a3 [P **nerse**]; Y141b5 [P **nerse**]; P148b5 [Y **nerse**]; Y150b7 [P **nerse**]; Y151b7 [P **nerse**]; Y168b3 [P **nerse**]; Y169a1³⁹³ [P **nerse**]; Y172b1 [P **nerse**]; Y184a6 [P **nerse**]; Y184b6 [P **nerse**]; Y188b5 [P **nerse**]; Y192a7 [P **nerse**]; Y192b1 [P **nerse**]; P160a1; Y194a4 [P **nerse**]; Y195a1 [P **nerse**]; Y210b2 [P **nerse**]; Y214a6 [P **nerse**]; Y193a4; Y219b7 [P **nerse**]; Y227a7 [P **nerse**]; Y228b1 [P **nerse**]; Y231b7 [P **nerse**]; Y233b5 [P **nerse**]; Y234a7 [P **nerse**]; Y236a5 [P **nerse**]; Y239a3 [P **nerse**]; Y240b2 [P **nerse**]; Y241b6 [P **nerse**]; Y253a7 [P **nerse**]; Y255b2 [P **nerse**], 4 [P **nerse**]; Y256a4 [P **nerse**], 6 [P **nerse**]; Y266a2 [P **nerse**]; Y305a3 [P **nerse**]; Y306b5 [P **nerse**]; Y307a4 [P **nerse**], 6 [P **nerse**]; Y308b2

n.+din Y68b6 [P **nerse**]; Y70b7 [P **nerse**]; Y78b3 [P **nerse**]; Y176a3 [P **nerse**]; Y180a7 [P **nerse**]; Y194a7 [P **nerse**]; Y215b7 [P **nerse**]; Y286a3 [P **nerse**]

(Ar. kezā) n. Y208a7 [P **fulān nerse**]; Y223a3 [P **fulān nerse**]; Y248a4 [P **mundağ**]; (nirseler) Y193b4 [P **mundağ**]

n.+ni Y148a1 [P **fulān nerse**]; Y213a7 [P **fulān nerse**]; Y221b5 [P **fulān nerse**]; Y234b5 [P **nerse**]; Y241a3 [P **fulān nerse**]; Y243a3 [P **fulān nerse**]; Y266a4 [P **fulān nerse**]; Y268b3 [P **fulān nerse**]

n.+ge Y238b3 [P **fulān nerse**]

n.+din Y76a6 [P **fulān nerse**]

(Ar. eşyā') n.+ni Y133a2 [P **nerseler**]

(-hu) n.+ni Y306a3; Y310a4

(-) n.+ni³⁹⁴ Y310a2

nirse bulma- Avcı vs. eli boş dönmek.

(Ar. aḥfeḳa) “awlağan nirse bulmadı” Y218b4 [P **ķuruğ kayıt-**]

nirse endāzesi Kıymet, değer.

(Ar. ḳadru’ş-şey’ = m. miḳdar) n. (nirseniḡ endāzesi) Y69b5 [P **nerse endāzesi**]

nirse ķamuḡı Her şeyin çoḡu, çoḡunluk.

³⁹³ nirse<ni>

³⁹⁴ ḥarāc

(Ar. cumhūr³⁹⁵) n. (nirseniṅ kamuḡı) Y314b5

nirse ketür- Hediye getirip sunmak.

(Ar. ‘arraza) “*kelgen nirse ketürdi*” Y243a4 [P **hediyeye keltür-**]

nirse saklağanı Mahfaza.

(Ar. vikā’u’ş-şey’) n. (nirseniṅ saklağanı) Y112a3 [P **nerse saklanganı**]

nirse uluḡluğu Bir şeyin çoḡu.

(Ar. ‘uzmu’ş-şey’ = m. mu‘zamehu) n. (nirseniṅ uluḡluğu) Y204b2 [P **nerse uluḡraḡı**]

nirseniṅ uluḡraḡ ülüşü Bir şeyin çoḡu.

(Ar. cullu’ş-şey’) n. Y94a3 [P **nerse uluḡluğu**]

→ açuḡ nirse Y106b1; açuḡ n. Y157b6; aḡız açḡu n. Y214b3; anuḡ n. Y212b6; aḡ siṅgürgen n. Y88b5; az n. P170b6; az n. Y200b1; az n. Y95a1; bir n. Y266a7; biş muṅuşluḡ n. Y242a7; boḡazlanmış n. Y185b2; bozulmuş n. Y19a2; eski n. Y202b3; fulān nirse Y57b7, Y62b3, Y63b1, Y75a1, Y76b4, Y87b3, Y111a7, Y153a7, Y178b5, Y211b2, Y214b7-Y215a1, Y253a6, Y99b5, Y101b4, Y111a5, Y120a2, Y130b4, Y142a6, Y165b3, Y170b1, Y189a4, Y189b1, Y213b4, Y226b6, Y248a7, Y254a7, Y257a7, Y260b3, Y271b5, Y272a7, Y322a1; fulān n. Y278b6; fulān n. Y162a6; ḡāret kılınmış n. Y184b2; ḡālīş n. Y239a3; ḡelāl n. Y94a4; iki n. Y124a6, Y129b5, Y251a1, Y254a6, Y254b5, Y265a1; iki n. arası Y54b5; iki nirse arası Y238b5; (iki n.) arasında açuḡluḡ Y238b5; kemişilmiş n. Y234b5; ketürgen n. Y243a5; kizlençü n. Y188b5; körünmüş n. Y232b1; kötrülmüş n. Y126b4; küwengü n. Y189b2; münker n. Y159a6; necis n. Y160a7; nişānsız n. Y53b6; ol n. Y57a5; öḡin n. Y106b6, Y233b7; öḡü n. Y173b7; pāre kesilmiş n. Y193a5; şāfi n. Y201a4; silkinmiş n. Y117a1; taḡır n. Y224a6; taṅ n. Y216b2; tegirmi n. Y252a5; tepretgü n. Y147b7; töḡülmüş n. uşaqı Y139b7; tört muṅuşluḡ n. Y243b6; tükel bolḡan n. Y85a7; tükel n. Y127a3; tükel n. Y136a5; tükel n. Y98a6; tükel ḡālīş n. Y125b2; ḡadrsız n. Y170b6; ḡalmış n. Y180b2; ḡanlıḡ n. Y181a2; ḡarşu bolḡan n. Y243a4; ḡawaḡ n. Y252b7; uşanmış n. Y135b4; üç seṅgirliḡ n. Y238b1; va‘de kılınmış n. Y97a6; yaḡşı n. Y144b6; yaḡın n. Y257a4; yaṅı n. Y198b5; yaṅı n. Y250b1; yaṅı n. Y91a5; yinçke n. Y94a1; yumşaq n. Y107a1; yuwḡa n. Y94a1; yünḡül n. Y93a7

→ ḡarın içindeki nirseler Y16b7

nisbet (Ar.) Baḡımtı, ilgi.

nisbet kı1- 1. İntisap etmek; birine veya bir şeye baḡlı, mensup, ait olmak.

(Ar. nesebe) n.-dı P96b7; Y115b7

(Ar. intesebe) n.-dı P204a2; Y265b6

(Ar. intemā) n.-dı P207a10

(Ar. i‘tezā) n.-dı Y275b4 [P **özini nisbet kı1-**]

2. Birini birine nisbet etmek, ait kılmak.

(Ar. ‘azā) “*nisbet kıldı anıṅ atasıṅa*” P91a7

n.-dı Y108b5

nisbet kı1ış- Uygun olmak, benzeşmek.

³⁹⁵ Y: cumhūru’ş-şey

(Ar. nāsebe) n.-dı P201a7 [Y **menğzeş-**]

nisbetler bilgen er Soy alimi. Nesep bilgini.

(Ar. raculun nessābet) n. (nisbetlerni bilgen er) P96b9 [Y **neseb bilgen er**]

→ aḥmaḡğ/қа nisbet қıl- P193b6, Y245a2; alplıḡğ/қа n. қıl- P193a3, Y243b7; bilmezge n. қıl- P194b3; cāhillıḡğқа n. қıl- Y246a6; cināyetқа n. қıl- Y253b4; fāsıḡğқа n. қıl- P194a4; fāsıḡğlıḡğқа n. қıl- Y245b3; ḡalatḡğ/қа n. қıl- P192b8, Y243b2; ḡatāқа n. қıl- P193b1; ḡatāқа n. қıl- P195b6; ḡatāқа n. қıl- Y248a5; ḡatāқа n. қıl- P189a4, Y237a3; ḡıyānetқа n. қıl- P199a2; oḡrıḡқа n. қıl- P193b9; oḡrıḡlıḡğқа n. қıl- Y245a5; özini nisbet қıl- P207a1; sefī<h>ge n. қıl- P202b4; sefīhg/ke n. қıl- P195b7, Y248a7; yaḡāḡқа n. қıl- P190b6; yawuzқа n. қıl- P199b4; yawuzқа n. қıl- P195b6; yazuḡlıḡğ/қа n. қıl- P195a1, Y247a1; ziyāḡқа n. қıl- P191a4

nīṣ (Far.) Deri vs.yi yarma aleti, neşter.

(Ar. mibza^c = m. mibza^c) n. P32a6 [Y **neşter**]

nişān (Far.) 1. Alamet.

(Ar. şe^cīra) n. P174b9; Y214a4

2. Yola dikilip yol gösteren işaret. İki şey arasına sınırı belirtmek için konan şey.

(Ar. menār = m. ^calem / c. a^clām = m. eşer / c. āşār) n. Y1b2

(nişān) biti- (Mektup vs.ye) Adres yazmak.

(Ar. ^canvene) n.-di Y318a7 [P **nişān қıl-**; Y **nişān қоз-**]

nişān қıl- 1. İz yapmak.

(Ar. reseme) n.-dı Y132b5 [P **nişān қоз-**]

2. (Mektup vs.ye) Adres yazmak.

(Ar. ^canvene) “*nişān kıldı nāmeḡa*” P217b13 [Y **nişān қоз-**; **(nişān) biti-**]

nişān қоз- 1. İz yapmak.

(Ar. reseme) n.-dı P109b3 [Y **nişān қıl -**]

2. (Mektup vs.ye) Adres yazmak.

(Ar. ^canvene) “*nişān қозtı kitābge*” Y318a7 [P **nişān қıl-**; Y **nişān (biti-)**]

nişānça yōri- İzinden gitmek. Birinin emrettiğine uymak.

(Ar. irteseme) n.-di P205b6³⁹⁶; Y271a7

nişānlıḡ (Far. + T.) İşaretli.

nişānlıḡ at Nişanlı at.

(Ar. ḡaylun musevveme) n. (nişānlıḡ atlar) P198b9 [Y **tāḡlanmıṣ at**]

nişānlıḡ bol- İşaretlenmek, damgalanmak.

(Ar. itteseme) n.-dı P206a12 [Y **nişānlıḡ қıl-**]

nişānlıḡ қıl- 1. (Elbiseyi) Çizgili yapmak, nakışlamak.

(Ar. raḡame) “*nişānlıḡ kıldı bāzırgān tonnı*” Y133a1 [P **nişān қıl-**]

2. Alamet koymak, işaretle(n)mek, damgala(n)mak.

(Ar. eş^c ara) “*nişānlıḡ kıldı ḡurbānlıḡnı*” P174a9

³⁹⁶ nişānça <yōridi>

n.-dı Y214a4

(Ar. itteseme) n.-dı Y273b4 [P **nişānlıġ bol-**]

nişānsız (Far. + T.) İşaretsiz.

nişānsız kı1- İşaret koymamak.

(Ar. aġfele) n.-dı P178b9; Y220b6

nişānsız nerse İşareti, damgası olmayan.

(Ar. ġufl / c. aġfāl) n. P53a9 [Y **nişānsız nirse**]

nişānsız nirse İşareti, damgası olmayan.

(Ar. ġufl / c. aġfāl) n. Y53b6 [P **nişānsız nerse**]

→ bahāası birle nişān kı1- P109b7

→ aġ nişānı P41b4; bař n. P33b9; cehūdlar n. P28a4; oġ n. P44b9

nişāne (Far.) 1. Nişan, hedef, vurulmuş şey, av.

(Ar. ġarař) n.+din P72a1 [Y **emeç**]; P87b8 [Y **yüġürtmek**]

n.+ġa P183b5 [Y **tegürtmek**]

(Ar. remiyye) n.+din P107a8 [Y **amaç**]

nişāneġa teg- Ok vs. hedefe isabet etmek.

(Ar. řābe) “*oġ nişāneġa tegdi*” P85b5 [Y **būteġa tig-**]

2. Harap olmuş evin kalıntısı.

(Ar. resm / c. rusūm) n. P8a9

nīřter (Far.) Cerrahi kesme aleti. *krş. neşter*

(Ar. mişrat) n.+i P69a6 [Y **neşter**]

→ çayan nīřteri P50a9; (ħaccām) n. P32a9

niyābet (Ar.) Vekillik.

niyābet kı1 - Yerine geçmek, kâim olmak.

(Ar. nābe) n.-dı Y143b6 [P **nāiblıġ kı1 -**]

niyāz (Far.) İhtiyaç, gereklilik.

(Ar. ġacet / c. ġacāt / c. ġavāyic = m. lubāne / c. lubānāt = m. vaşar / c. evřār = f. şuf a) n. P53b1 [Y **ħacet**]

niyyet (Ar.) Niyet, hacet.

(Ar. şiyyet) n.+i Y113a3 [P **kaşd kılgan yir**]

niyyet kı1- Kast ve niyet etmek.

(Ar. nevā) “*niyyet kıldı çıġmaġa*” P94b9 [Y **oġra-**]

niyyet kılmış yan Azim ve kast olunan yön, semt ve meram.

(Ar. nevā) n. Y113b2 [P **oġramıř yön**]

noġūd (Far.) Baklagillerden bol niřastalı, yuvarlak taneli bir besin.

noġūd suwı Ak çorba.

(Ar. isfīzbāc) n. P35a2

nukş (Ar.) Nokta.

nukş ur- Nokta koymak, harekelemek.

(Ar. naḳāta) “*nuḳt urdı kürrāsege*” P105a3 [Y **çekeg ur-**]

(Ar. naḳḳāta) “*nuḳt urdı muşḥafğa*” P192b9 [Y **çeke ur-**]

(Ar. a‘ ceme) n.-dı P179b3; Y221b6

(Ar. ḳayyede) n.-dı P199a9 [Y **i‘rāb ur-**]

nuşret (Ar.) Yardım.

nuşret bir- (Birine karşı) Yardım etmek.

(Ar. naşara) “*nuşret birdi taŋrı aŋğa düşmenni üze*” P102b4
n.-di Y123b3

nuşret birgen Yardımcı.

(Ar. naşır) n. P102b5 [Y **yārıcı**]

nuşret biriş- Birbirlerine yardım etmek, yardımlaşmak.

(Ar. tenāşara) n.-diler Y298b7 [P **yārī beriş-**]

nuşret tile- Yardım istemek, zafer dilemek.

(Ar. istefteḥa) “*nuşret tiledi taŋrıdın düşmen üze*” Y304b2 [P **yārī tile-**]

nükte (Ar.) Şakalı söz, espri.

nükte ay- Şaka yapmak.

(Ar. nekkete) “*nükte aydı söz içinde*” P189b7 [Y **nükte ḳıl-**]

nükte ḳıl- Şaka yapmak.

(Ar. nekkete) n.-dı Y238a6 [P **nükte ay-**]

O

oçaḳ Ocak, ateş ocağı.

(Ar. kânün / c. kevānīn) o. P11a3; Y4b7

oçaḳ tegresindeki yıḡaç Saç ağacı.

(Ar. sāce) o. Y2a2 [P **ot yöresi**]

→ ıssıḡ suw oçaḳı P7a3

odğan - (Uykudan) Uyanmak. *krş.* **oyğan-, ozğan-**

(Ar. yeḳıza) o.-dı Y176a7 [P **oyğan-**]

oḡ Kefalet.

oḡ eri Kefil, garantör, borcu üzerine alan.

(Ar. ḳabīl / c. ḳubul) o. Y85a5 [P **oḡğa kirgen**]

(Ar. kefil / c. kufelā’) o. P109a2; Y132a4

(Ar. ze‘īm) o. P109b8 [Y **oḡğa kirgen er**]

oḡğa bir- 1. Kefaletle saymak. ?

(Ar. keffele) o.-di P194b9; Y246b7

2. Ödetmek, tazmin ettirmek. Boynuna yükletmek.

(Ar. zammene) o.-di P195b4 [Y **oḡğa kir-, tāvān ḳıldur-**]

oḡğa kir- Ödetmek, tazmin ettirmek. Boynuna yükletmek.

(Ar. zammene) o.-di Y248a3 [P **oğğa bir-**; Y **tāvān kıldur-**]

oğğa bir- Kefaletle saymak. ?

(Ar. keffele) o.-di [Y **oğğa bir-**]

oğğa kir- Kefil olmak, taahhüt etmek.

(Ar. kefele) “*oğğa kirdi andın aṅga*” P109a2 [Y **oğğa kir-**]

o.-di P109a1 [Y **oğğa kir-**]

(Ar. qabele) o.-di P74b7 [Y **oğğa kir-**]

(Ar. ze‘ime) o.-di P109b8; Y133a2

(Ar. zamine) o.-di Y170b1

(Ar. tekeffele) o.-di P211a4 [Y **oğğa kir-**]

oğğa kirgen Kefil.

(Ar. qabīl / c. qubul) o. P74b8 [Y **oğ eri**]

oğğa al- Kefil kılmak; bakıp gözetsin diye birine vermek.

(Ar. ekfele) “*oğğa aldı andın mālını*” P179a3 [Y **oğğa bir-**]

oğğa bir- Kefil kılmak; bakıp gözetsin diye birine vermek.

(Ar. ekfele) “*oğğa birdi aṅga*” Y221a2 [P **oğğa al-**]

oğğa kir- Kefil olmak, taahhüt etmek.

(Ar. qabele) o.-di Y85a4 [P **oğğa kir-**]

(Ar. kefele) “*oğğa kirdi andın aṅga*” Y132a3 [P **oğğa kir-**]

o.-di Y132a3 [P **oğğa kir-**]

(Ar. tekeffele) o.-di Y290a2 [P **oğğa kir-**]

oğğa kirgen er Kefil. Baş, lider.

(Ar. ze‘īm) o. Y133a3 [P **oğ eri**]

oğırşak Su vs. serpen âlet. *krş. ağırşak*

(Ar. merişşe / c. mirāşş³⁹⁷ = m. mimşeḥa) o. Y31a6 [P **oğırşak**]

oğla- (Katran, ilaç vs.) Sürmek.

(Ar. talā) “*oğladı kutuzını*” P92a7 [Y **ot türt-**]

oğlağı Yumuşak, zarif.

oğlağı tenlig bol- Taze ve yumuşak tenli olmak.

(Ar. ğayide) o.-dı P150a3 [Y **boynı yoğun bol-**, (**boynı yumşak bol-**)]

oğlağı tenlig er Güzel, taze, cilveli sevgili genç.

(Ar. ağıyad) o. P150a3 [Y **yumşak bozluğ**]

oğlak 1. Keçi yavrusu.

(Ar. cedī / c. cidā³ / c. cedāyā) o. P48a8; Y47a3

2. Keçi yavrusunun dişisi.

(Ar. ‘anāḳ) o. P110b1 [Y **tişi oğlak**]

oğlak yılduz Oğlak burcu.

³⁹⁷ Y: merāş

(Ar. cedī) o. P3a2

→ elge öğrenen oğlağ P110b1; kiçig o. P48a7; öğrenen o. Y133b7; tişi o. Y133b6; tişi o. P48a8, Y47a3; otukmuş o. Y47a4; yaŋıla toğmuş kızu ya o. Y47a2

→ ıma oğlağı P49a8; (ıwıķ) o. Y48a1; ıwuķ o. P49a3

oğlaķu Kalın oklava, merdane. *krş.* **oğlağı**

(Ar. mirķāk = m. şūbaķ = m. şūbec) o. P10b5 [Y **oğlağı**]

oğlan 1. Bebek, küçük çocuk.

(Ar. şabiyy / c. şibyān = m. velīd / c. vildān) o. P21a1; P76a6; P160b1; P181b8; P218a7; Y20a3; Y87b1; Y193b6; Y309b3; (şibyān) Y317a6 [P **oğlanlar**] (şibyān- oğlanlar) P217b6 [Y **oğlan**]

o.+ıŋ P113a5; Y137a7

o.+ğa P64a9

o.+nı P69a9; P76a9; P77a7; Y68b6; Y76a5; Y87b4; Y191b3 [P **oğlanlar**]; (oğlanlar)

P159a2 [Y **oğlan**]

2. Süt emen çocuk.

(Ar. rażī^c) o.+nı Y85a2 [P **süt emgen oğlan**]

(-) o. Y76b7

3. Buluğ çağına yaklaşmış çocuk.

(Ar. gūlām) o. P73b6; P74b1; P77b8; P108a4; P154a3; P172a8; P178a5; P183a7; P202a6; Y83b1; Y84b2; Y89b4; Y130b6; Y183b7; Y219b4; Y260a5

o.+nı P172a8

4. Çocuk, yavru; soyundan olan çocuk(lar).

(Ar. veled) o.+ğa P108b7 [Y **oğlan**]; (oğlanlar+ķa) Y131b6 [P **oğlanlar**]

o.+nı P186a2; P192b1

o.+ımı P141a7

o.+ım³⁹⁸ Y166a4; Y242b7

o.+ındın Y276a5 [P **oğul**]

(Ar. evlād) o. P197a5; Y250b2

o.+ıŋga (oğlanlar) P122b6; (oğlanlar+ınķa) Y150a5

(Ar. ‘iyāl) o.+ıŋga (oğlanlar) P123b1 [Y ‘**iyāl**]

oğlan çüki Erkeklik organı.

(Ar. zubb) o. P20a1; Y17b4

oğlan igi tut- Hamilenin doğumu yakın olup sancılanmak.

(Ar. meħıza = m. meħaza) o.-di Y161a5 [P **oğlan igin igle-**]

oğlan igin igle- Hamilenin doğumu yakın olup sancılanmak.

(Ar. meħıza = m. meħaza) o.-di P137b4 [Y **oğlan igi tut-**]

oğlan kızğusmdın ‘aķlı kit- Çok üzülüp aklı gitmek.

(Ar. velihe) o.-ti (oğlanı kızğusındın ‘aķlı kit-) Y175b7 [P **ħıre bol-**; Y **bı-ħuş bol-**]

³⁹⁸ o<ğ>lanın

ođlan kemiř- Bebeđini dūřürmek; dūřük yapmak.
 (Ar. eřkaāa) o.-di P175b9 [Y **eksük oğlan ketür-**]

oğlan konuğlukı Lohusa yemeği.
 (Ar. ĥurs) o. Y38a5 [P **oğlan toğardakı konuğlık**]

ođlan ketür- Dođurmak, bebek dūnyaya getirmek.
 (Ar. veled) “*urağut oğlan ketürdi*” Y97b1 [P **oğlan toğur-**]

oğlan toğardakı konuğlık Lohusa yemeği.
 (Ar. ĥurs³⁹⁹) o. P34b5 [Y **oğlan konuğlukı**]

ođlan tođur- Dođurmak, bebek dūnyaya getirmek.
 (Ar. veled) “*oğlan toğurdi tişi*” P83a5 [Y **oğlan ketür -**]

(oğlan) toğur- Doğum yaptırmak, doğurtmak.
 (Ar. vellede) “*oğlan toğurdi tişiğe*” P197a5 [Y **toğurt-**]

oğlan toğurt- Doğurtmak.
 (Ar. evlede) “*şarabaşdın oğlan toğurttı*” Y226a6 [P **ümmü’l-veled kı1-**]

(oğlan) toğurt- Doğum yaptırmak, doğurtmak.
 (Ar. vellede) “*oğlan toğurttı ‘avretke*” Y250b2 [P **oğlan toğur-**]

oğlan törigen suw Meni.
 (Ar. nuşfe) o. Y80a3

oğlan yitürgen Çocuğunu kaybetmiş adam.
 (Ar. řeklān / c. řukālā) o. (oğlanın yitürgen) P141a9 [Y **yığlağan er**]

oğlan yitürgen ‘avret Oğlunu kaybetmiş kadın.
 (Ar. řākil = m. řākilet / c. řeklā) o. (oğlanın yitürgen ‘avret) Y166a5 [P **yitürgen**⁴⁰⁰]

oğlandın ĥālī bol- Karnı boşalmak.
 (Ar. ĥavā = m. ĥaviye) “*ĥālī boldı oğlandın tişi*” P94a7 [Y **şarnı ĥālī bol-**]

oğlandın fāriđ bol- Kısır olmak, gebe kalmamak.
 (Ar. ĥāle) “*iňgen oğlandın fāriđ boldı*” Y149b3-4 [P **şısır bol-**; Y **şız bol-**]

ođlandın fāriđ bolđan iňgen Gebe kalmayan, kısır deve.
 (Ar. nāřetun ĥā’il) o. (ođlanının fāriđ bolđan iňgen) Y149b4 [P **řısır inen**]

ođlanđa řimār řılđan tişi Dadı, mürebbiye.
 (Ar. ĥāzine / c. ĥavāzin) o. P25a7

oğlanı řazđusındın ‘aklı kitgen tişi (Evladından dolayı) Pek üzüntülü kişi; üzüntüden aklını yitiren.
 (Ar. vālih) o. Y175b7 [P **řazđudın ĥire tişi**; Y **vālih ‘avret**]

oğlanın yitürgen er tağı oğlan yitürgen ‘avret Çocuğunu kaybeden kadın ve erkek.
 (Ar. řukelā) o. (oğlanın yitürgen erenler tağı oğlanın yitürgen ‘avretler) Y166a5

³⁹⁹ P: ĥ>ĥ

⁴⁰⁰ M. yitürilgen

→ anasından azrılğan oğlan P74b7; azrılmış o. Y87b5; azrılmış o. P76b1; bir yaşar o. P21a1; büyügen o. P154a3; ekiz o. ketür- Y221a7; eksük o. P175b9; eksük o. ketür- Y211a7; eksük o. ketür- Y216a4; emgen o. Y20a3; qarın içindeki o. P20b9, Y20a2; qarında o. bar erken süt bergen ‘avret Y232a4; kırkıında çıkmaduk o. Y160b4; kız o. P21b5; kız o. kuranı P21b8; kiçig o. P20b9; kiçig o. ketür- Y220b4; kötürülmüş o. Y22b5; nâ-resîde o. Y20a2; oğullanmış o. P22b3; resîde bolmış o. P25a8; süt emgen o. P21a1, P74b6; toğmış o. P137a6; toğurmış o. Y160b4; topan o. toğur- Y227b5; topan toğmış o. Y227b6; tüşmiş o. Y216a5; urağut qarında o. bar erken emgen o. Y232a4; ündetilmiş o. Y22b4; yaman o. toğur- P183a9; yapşurulmuş o. Y22b5; yaşrın birilmiş o. P22b4; yirdin kötürülmüş o. P22b4; yitig o. Y193b6; yüklig tişi süti emgen o. P186a3; zîrek o. P160b1

→ ayıg oğlanı Y48b5; (kara sıçğan) o. Y50a3; pîl o. P49b7, Y48b6; (teñgresakra) o. Y49a6

→.... o. Y24a2; ana oğlanları P14b3; âzâd tişi o. P23b6; oğul oğlanları P62a4, Y65b3; oğul o. P153a4; Y182b2

oğlanlıg Oğullu, çocuğu (...) olan.

→ kiçig oğlanlıg bol- P178b8; üründi o. bol- P172a5; uşaq o. ‘avret Y220b5; üküş o. bol- P91a9, Y108b7; üküş o. bol- Y232a2-3; üküş o. tişi P91b1; üküş o. urağut Y109a1; üzründü o. ketür- Y210b7

oğlatmak Tavşan yavrusu, genç tavşan.

(Ar. ħirnağ) o. Y48a4 [P **tawuşğan balası**]

oğra- 1. Kastetmek, yönelmek, niyet etmek, bir işe tam manasıyla azmedip sarılmak.

(Ar. ‘azeme) “oğradı iş üze” P76a7

u.-dı Y87b1

(Ar. nevâ) “çıkmağka oğradı” Y113b1 [P **niyyet kıl-**]

(Ar. ‘amede = m. ‘amede = m. ‘amede) o.-dı P62b4; Y66a5

(Ar. қаşade = m. қаşade = m. қаşade) o.-dı P62b7; Y66b2

(Ar. teyemmeme) o.-dı P212a5 [Y **қаşd kıl-**]

(Ar. yemmeme) o.-dı P197b5; Y251a6

(Ar. şamede) o.-dı P99a1; Y118b4

(Ar. i‘ temede) o.-dı P204a9 [Y **қаşd kıl-**]

(Ar. inteĥâ) o.-dı P206b11

(Ar. te‘ ammede) o.-dı P209b8

(Ar. tevaĥĥâ) o.-dı P213a1

(Ar. emme) o.-dı P116a7; Y141a7

(Ar. emmeme) o.-dı P196b8; Y250a2

(Ar. neĥâ) o.-dı P124b5; Y153a5

(Ar. şammeme) o.-dı Y250a2 [P **peyvestelik kıl-**; Y **peyvestelik kıl-, keç-**]

(Ar. ecme‘ a) o.-dı P176a7 [Y ‘**arım kıl-**]

(Ar. ezme‘ a) o.-dı P176a8; Y216b6

2. Bir şeye karar verip yapmamak.

(Ar. hemme) “işke oğradı” Y142a2 [P **қаşd kıl-**]

3. Öne geçmek.

(Ar. aḳdeme) o.-dı Y222a3 [P **uydur-**; Y **aşnu keç-**]

oğrağū Azim. Sürat.

(Ar. zimā‘) o. P176a9 [Y ‘**azm**]

oğrağū yir Kendisine itaat edilen. İhtiyacı gidermede başvurulanan makam.

(Ar. şamed) o. P99a1 [Y **oğrası taŋgrı**]

oğramak Gayretle yapılan iş; kesin karar.

(Ar. ‘azīmet) o. Y87b2 [P **könğül bağlamak**]

oğramış yön Azim ve kast olunan yön, semt ve meram.

(Ar. nevā) o. P95a1 [Y **niyyet kılmış yan**]

oğramış yöndin ewür- Bir şeyi geri döndürmek, çevirmek.

(Ar. kalebe) o.-di (oğramış yöndin ewür-) Y63a6 [P **çewür-**]

oğrası taŋgrı İhtiyacı gidermede başvurulanan tanrı. Kendisine itaat edilen tanrı.

(Ar. şamed) u. Y118b5 [P **oğrağū yir**]

oğrı 1. Hırsız.

(Ar. lişş / c. luşūş) o. P23b8; Y24a5

2. Yankesici.

(Ar. țarrār) o. P113a9 [Y **țarrār**]

oğrı bezgek Harareti şiddetli olan sıtma.

(Ar. şālib) o. Y36b3

oğrı omcası Mahpus ayağına vurulan kütük.

(Ar. miğțara) o. P7b6

oğrığa nisbet kııl- Birine hırsız olduğunu söylemek, hırsızlığa nispet etmek.

(Ar. serrağa) o.-dı P193b9 [Y **oğrılığğa nisbet kııl-**]

oğrılayū bağ- Gizlice bakmak.

(Ar. säreğa) o.-dı P202a7 [Y **oğurlayū bağ-**]

oğrılığ Hırsızlık.

oğrılığ kııl- Hırsız olmak. Hırsız gibi hareket etmek.

(Ar. telaşşāsa) o.-dı P211b6⁴⁰¹; Y292a4

oğrılığ kılmak Hırsızlık.

(Ar. luşūşiyet) o. P211b6

oğrılığğa nisbet kııl- Birine hırsız olduğunu söylemek, hırsızlığa nispet etmek.

(Ar. serrağa) o.-dı Y245a5 [P **oğrığa nisbet kııl-**]

oğşa- Sevinmek, şen olmak. *krş. oğşa-*

oğşagan Açık yüzlü, keyifli, şen.

(Ar. beşş = m. heşş) o. Y173a6 [P **yüzi açuk**]

oğul Oğul, soyundan olan çocuk.

⁴⁰¹ oğrılığ <kııldı>

(Ar. ibn / c. benūn / c. ebnā) o. P22b1; Y22b1

o.+ındın P91b9; Y109b3

(Ar. veled) o.+ındın P207a6 [Y **oğlan**]

oğul oğlanı 1. Torun, oğul çocuğu.

(Ar. ḥafedet) o. (oğul oğlanları) P62a4; Y65b3

2. Nesil, zürriyet.

(Ar. zurriyyet / c. zerāriyy) o. (oğul oğlanları) P153a4; Y182b2

oğul oğlu Torun.

(Ar. sibṭ / c. esbāṭ = m. nāfile / c. nevāfil) o. P22b1, Y22b1

oğul okın- Evlat edinmek.

(Ar. tebennā) o.-dı P212b13

→ ögey oğul P22b5; üküş o. toğurğan tişi P21b9

→ ādem oğlu P13b4; oğul o. P22b1, Y22b1

oğulcān (T. + Far.) Döl yatağı, rahim.

(Ar. raḥim / c. erḥām = m. selā / c. eslā) o. P19b5; Y17a5

oğullan- Oğul edinilmiş.

oğullanmış oğlan Oğulluk. Nesebi şüpheli.

(Ar. de' iyy / c. ed' iyā) o. P22b3 [Y **ündetilmiş oğlan**]

oğulsı/uz Oğulsuz, çocuğu olmayan.

→ atasız oğulsız bol- P81b2; atasız o. er P81b2

→ atasız oğulsuz er Y95a4; atasız tağı o. bol- Y95a3

oğurla- 1. Çalmak.

(Ar. seraqa) “*oğurladı andın mālnı*” P72a7

o.-dı Y81a4

2. Ganimet vs.de hıyanet etmek.

(Ar. ğalle) “*ġanīmetdin oğurladı*” Y141a1 [P **hıyānet kıl-**]

oğurlayu baq- Gizlice bakmak.

(Ar. sāreqa) o.-tı Y260a6 [P **oğrılayu baq-**]

oğurlayu eşit- Gizlice dinlemek.

(Ar. isteraqa sem'an) o.-tı Y270a2 [P **yaşru eşit-**]

oğuz Pek, sıkı; basur. ?

oğuz iglig bol- Basur hastalığına maruz kalmak.

(Ar. busira) o.-dı P169b6 [Y **bāsūr 'illetliġ bol -**]

oğşa- Sevinmek, şad olmak. *krş. oğşa-*

(Ar. ibtehece) o.-dı Y266a1 [P **sewün-**; Y **şāz bol-**]

(Ar. istebşera) o.-dı Y305a5 [P **şādī bol-**; Y **sewün-**]

oğşamak Sevinç eseri.

(Ar. bişr) o. Y305a5 [P **yüz suwı**; Y **açuk yüzlük**]

oğşaş Benzer.

→ taŋrı yaratġan ŧuretġa oġŧaŧ ŧuret P15a2

oġoh Öksürük sesi, hırıltılı soluma(yı ifade eden yansıma sözcük).

oġoh kıı- Balgamdan hırıltılı solumak, öksürmek.

(Ar. teneġneġa) o.-dı P218a6 [Y **öksür-**]

oġ Yayla atılan, sivri uçlu bir tür çubuk.

(Ar. sehm / c. sihām) o. P31a4; P44b4; P72a1; P85b5; P87b7; P107a8; P149b3; P183b5; Y80b3; Y101a3; Y104a1; Y129b6; Y177b1; Y228a6

o.+nı P87b7; P173b7; P192a4; Y103b7; Y242a7

o.+ġa P198b5

(Ar. nebl / c. nibā) o. (oġlar) P44b4

(-) o. P216b13

oġ atıŧ- 1. Biriyle ok vs. atıŧında yarışmak.

(Ar. nāzale) o.-dı P202a14 [Y **oġlaŧ-**]

2. Birbirine ok atmak, atıŧmak.

(Ar. irtemā) o.-dı P207a10

(Ar. terāmā) o.-dılar P214b12⁴⁰² [Y **atıŧ-**]

oġ baŧaġı Ok demiri.

(Ar. naŧl) o.+ın Y188a7 [P **baŧaġ**]

oġ çekimi yir Bir ok atımı.

(Ar. ġalve) o. Y1b4

oġ kezi Ok gezi.

(Ar. fuvġ / c. efvāġ) o. P44b8 [Y **kez**]

oġ niŧāmı Hedef.

(Ar. hedef / c. ehdāf = m. ġaraŧ / c. aġrāŧ) o. P44b9

oġ yılanı Engerek yılanı.

(Ar. ef ā) o. Y91a3 [P **yılan**]

oġ yünġi Ok yeleġi.

(Ar. riŧe / c. rīŧ = m. ġuzze / c. ġuzez) o. P44b7 [Y **yüg**]

→ büte<ġa> atġu oġ P44b5; kezi sınıġ o. P149b3; neft atġu o. P43b3; tört yüġlig o. P44b5;

tört yüġlü o. Y42b1; türkī o. P44b6

→ ġımār oġı P31a3, Y33b2; yaġçı o. P32b4

oġçı Okçu.

(Ar. sehhām = m. nebbāl) o. P44b5; Y42a7

oġı- 1. (Kitap vb.) Okumak. *krŧ. oġı*-

(Ar. telā) “*oġıdı ġurānı*” P127b8

o.-dı Y157b3

(Ar. ġara’e) o.-dı P153b6; Y183b1

⁴⁰² oġ at<ıŧdılar>

(-)⁴⁰³ “*farīza kıldı sūreniᅡ okımaᅡını*” Y243a6

2. (Şiir) Söylemek.

(Ar. enşede) “*şî‘r okıdı*” Y213a3 [P ay-]

3. (Kitap veya dersi) Anlayıp bellemek için okumak.

(Ar. derase) o.-dı P103b1; Y124b5

4. Birbirlerine okumak. Unutmamak için tekrar tekrar okumak.

(Ar. tedārese) o.-dılar Y299a2 [P okuş-]

okı- takı tüwkür- 1. Muska, nazarlık vs. takmak.

(Ar. ‘avveze) o.-di Y252a4 [P ta‘vîz as-]

2. Okuyup üflemek, okuyarak tedavi etmek.

(Ar. raᅡā) o.-di P92a1; Y109b4

okıᅡan Okuyucu, okuyan.

(Ar. kâriyy = m. ᅡurrā’ / c. ᅡurrā’) o. P153b7; Y183b2

okımaᅡ Okuma.

(Ar. kırā’at) o. Y195a6 [P kırā’at]

okımaᅡ tile- Birinden okumasını istemek.

(Ar. isteᅡra’a) o.-di P215a3; Y304a4

→ açuᅡ okı- P194b3; āheste o.- Y246a7; aᅡru o.- P201a8; aᅡrun o.- P257a5; endîşe birle o.- P209b12, Y285b2-3; huᅡbe o.- P95b6, Y114b2; ᅡatıᅡ o.- P157a2, Y188b3; (selām) o.- Y183b2; yaᅡşı o.- P71b6

→ açuᅡ okımaᅡ tile- P215a6; (şî‘r) o. tile- P215a8

okın- Okunmak, çağrılmak.

okınmıᅡ şî‘r Ses, marş.

(Ar. neşîd) o. Y213a5 [P okınmıᅡ şî‘rler]; (okınmıᅡ şî‘rler) P173b6 [Y okınmıᅡ şî‘r]

→ oᅡul okın- P212b13

okıt- Okutmak.

(Ar. eᅡra’a) “*okıttı anᅡa ᅡurānı*” P171a7

o.-tı Y209a7

→ (selām) okıt- P171a7

okılaᅡu Kalın oklava, merdane. *krş. oᅡlaᅡu*

(Ar. mirᅡāk = m. şūbaᅡ = m. şūbec) o. Y4a7 [P oᅡlaᅡu]

okılaᅡ- Biriyle ok vs. atışında yarışmak.

(Ar. nāzale) o.-tı Y261a3 [P ok atıᅡ-]

okran- 1. Teke vs. çiftleşirken heyecandan bağırarak.

(Ar. nebbe) “*okrandı teke*” P78a2 [Y baᅡᅡır-]

2. (Aç ve susuz at yiyecek ve su görüp) Kişnemek, hırıldamak.

(Ar. ᅡamᅡame) o.-dı P217a15

⁴⁰³ Serbest çeviri: Ar. farraza’llāhu sûret

oķu- Tedavi amacıyla bir Şeyler sŕylemek. *krŕ. oķı-*

oķup ũr- (Sihir yapmak iēin) okuyup ũflemek.

(Ar. nefese) “*oķup ũrdi tŕgũnge*” P61a4 [Y **ũr-**]

oķuŕ- 1. (Kitap vs.) Bellemek iēin okumak.

(Ar. dārese) o.-tı Y259a1

2. Birbirlerine okumak. Unutmamak iēin tekrar tekrar okumak.

(Ar. tedārese) “*oķuŕdılar kitābı*” P213b2 [Y **oķı-**]

ol O; hakkında konuŕulana iŕaret eden sŕz.

(Ar. huve) o. P58a8; P61b2 [Y **bu**]; P65b8 [Y **bu**]; P68b4 [Y **bu**]; P74a8; P92b9 [Y **bu**]; P93a5; P123a6 [Y **bu**]; P127b7, 8 [Y **bu**]; P150b8; P164b1; P166b1; P180a3; P182b7, 9; P201b14; P202b3 [Y **bu**]; P204a8; Y59b7; Y62b4 [P **bu**]; Y84a7; Y165b2; Y165b4; Y173a1 [P **bu**]; Y227a3; Y266b1

(Ar. hiye) o. P95b1; P141a1; P213b7; Y62a3 [P **bu**]

(-) o. P16b9

anıĝ P33a2; P61b3, 9; P62a5; P64b4, 8; P65a3; P68a9; P68b4; P69a3, 5, 8; P70b2; P72a7; P73a3, 8; P73b8; P75a9; P78b2; P79a3; P79b5, 9; P80a7; P80b1, 2; P81a1; P82a7; P82b7; P83a7; P83b7; P84b6; P86a1; P86b4; P89b1; P90a7; P90b4, 9; P91a1, 7; P91b3; P92a5; P93a1, 5; P95b1, 5; P96a5; P97b6; P106a2; P108a4; P109a3; P110a1; P110b4, 7; P111a2; P112b4, 7; P113a1; P113b3, 5, 9; P114a8; P114b6; P116b8; P117a3, 6; P117b1, 5; P118b4; P119a3; P119b6, 7, 9; P120a2; P122a2; P122b5, 6; P123b2, 6; P125a5; P125b9; P126b6; P127b8; P128a2, 8; P130a6; P130b3; P133a2; P134a1, 6; P138b5; P139a5; P140b6, 8; P141a6; P153b8; P154b4; P155b2; P156a1; P157a9; P157b4; P158b3; P159a9; P162a1; P165b3; P170b9; P171a9; P171b1, 8; P173b8; P175a3, 9; P175b3, 4, 8; P176b1, 7; P177a5; P178a3; P178b8; P179a1; P180a1; P180b5; P181a1, 8; P181b3, 5, 8; P182a4; P182b5, 9; P184a6; P184b2; P185a1, 3, 4, 5; P185b3; P186a7; P186b4, 5; P187b2; P188a1, 2, 3; P188b3; P189b2, 9; P190a1, 4, 8; P191b4, 7; P192a3, 5, 8; P192b7; P193a1, 3, 4; P194b2, 5, 8; P195a3; P195b5, 8; P196a3; P197a8; P198a2; P198b8; P199a3; P199b1; P200a8; P201a3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15; P201b1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14; P202a2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14; P202b1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13; P203a1, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12; P203b1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11; P204a6, 8, 10; P204b1, 3, 4, 7, 12, 14; P205a1, 7, 12; P205b6, 7, 11; P206a7, 9, 11; P206b3, 4, 11, 13, 14; P207a3, 4, 6; P209a8, 11; P209b3; P210a5, 8, 10, 13; P210b2, 3, 6, 10; P211a9, 10; P211a15; P211b5, 7, 10; P212a3, 10, 11, 14; P212b2, 6, 8, 14; P213a4, 12; P213b6, 11; P214b2, 6, 8; P215b6, 12; P216a2, 4, 8; P216b3; P217a2, 10; P217b12; P218b3; Y64b7; Y69b1; Y70b5; Y71b2; Y74b7; Y83b3; Y94a5; Y99b6; Y101b2; Y105b4; Y106b5; Y108a4; Y109a6; Y110a1; Y111a1, 5; Y120b5; Y134a2; Y136b6; Y138a4; Y142a4; Y142b3; Y144b4; Y146a4; Y149b1; Y150a5; Y151a6; Y151b4; Y153b7; Y155b5, 7; Y156a4; Y157b3, 6; Y163a6; Y165b1; Y180b1; Y183b3; Y184a3, 4; Y184b6; Y188b1; Y189a5; Y189b2; Y195a1; Y210a6; Y213a3; Y220b2, 6; Y222a3, 5; Y223a7; Y225a1; Y227a3; Y230a7; Y232b6; Y233a3, 5; Y234a2; Y234b5; Y235a6; Y235b1; Y236a7; Y237a1; Y238b2, 7; Y239a4; Y242a5; Y242b1, 4; Y243b4; Y244a1, 3; Y247b3; Y248a7; Y252b4; Y253a7; Y256b6, 7; Y257a3, 5; Y257b1, 3, 4, 6, 7; Y258a3; Y259a1; Y259b5, 6, 7; Y260a4; Y260b4, 6; Y261a5, 6, 7; Y261b4; Y262a1, 4; Y262b1, 2,

4, 6; Y263a4, 5, 6; Y264a7; Y264b1, 2, 7; Y265a5; Y266a4; Y266b1, 4; Y271b7; Y300a4; Y304a5; Y305a5; Y306b2; Y307a2, 4; Y307b3; Y308a5; Y309a6; Y310b5; Y312a1; Y316a4

am P59a7, 8, 9; P59b1, 3, 5; P60a4, 6; P60b7; P61a9; P61b8; P62a1; P62b1, 6; P63a2, 7; P63b3; P65a4; P65b9; P66a3, 7; P66b2, 5, 8; P67a3, 4; P67b2, 3, 8; P69a4, 7; P69b6; P70a4, 9; P70b5, 6; P71a3; P71b2; P72a6, 8; P73a3; P73b4; P74a1, 2, 4, 7; P75b5; P76a8; P76b5, 7, 8; P77b1, 3, 4; P78a2; P79a5; P80a8; P80b3; P83a6, 8; P83b3, 6; P84a2, 5, 6; P84b6, 7, 9; P85a4; P85b3, 7; P86b8, 9; P87a1; P88a6; P88b4; P89a7; P89b8; P90a6, 8; P90b1, 2, 3; P91a5; P91b1, 4, 6; P92b1, 3, 9; P93a3; P93b5, 8; P95a4, 6, 8; P95b9; P96a6; P96b1, 6, 7; P97a1, 7; P99a1; P99b5, 6; P100a2; 7, 9; P100b1, 2, 5, 8, 9; P101a2, 9; P102a2, 5; P102b8; P103a3, 4, 6, 8, P104a9; P104b5, 6; P106b5, 8; P107b3; P108a5; P108b6, 9; P109a6, 7; P109b1; P110a3; P110b5; P111a1; P111b2, 3, 5, 6, 8, 9; P112a4, 5, 9; P112b5, 7, 8; P113a1, 4, 7; P113b1, 4, 5, 6, 7; P114a6; P114b2, 3, 4, 7, 8, 9; P115a3, 6; P115b5; P116a1, 2, 8; P116b2, 5, 6; P117a2, 3, 5; P117b2; P118b6; P119a6; P120a6; P120b8; P121a2; P121b4; P122b7, 9; P123a9; P124a7, 9; P124b3, 4, 8; P125a2, 4, 9; P126a4, 7, 8; P126b5; P127b7; P129b1, 7, 9; P133b2, 5; P134b1, 7; P136a5; P138a4, 6, 9; P138b1; P139a9; P139b2; P141a4; P143a6; P143b9; P144a1; P146a8; P151a4, 7; P153a1; P153b9; P154a1, 7; P154b2, 3, 5, 6, 8; P155b5, 6, 9; P156a3, 5; P156b5, 8; P157a3, 5, 9; P158a2, 6, 9; P158b1, 8, 9; P159b3, 4, 9; P160a1, 3, 5, 6, 7, 9; P160b9; P161a2, 3, 9; P161b3, 4, 5, 8; P162a2, 5, 8; P162b5; P171a3, 5, 7, 9; P171b2, 3, 6, 7, 9; P172a1, 3, 4, 7, 8; P172b1, 4, 5, 9; P173a2, 3, 4, 5, 7; P173b2, 3, 4, 8, 9; P174a2, 3, 7, 8; P174b2, 3, 7; P175a1, 4, 5, 6, 8, 9; P175b2, 4, 5, 6, 8, 9; P176a2, 3, 4, P176b1, 2, 3, 8, 9; P177a1, 3, 4, 7, 9; P177b1, 2, 3, 4, 8; P178a1, 2, 3, 4, 6, 8, 9; P178b2, 5, 8, 9; P179a3, 5, 6; P179b1, 2, 4, 5, 7, 8; P180a1, 2, 3, 7, 9; P180b1, 2, 6, 7; P181a4, 6, 8; P181b2, 3, 4, 5, 7, 8, 9; P182a1, 2, 4, 5, 6, 8; P182b4, 5, 8, 9; P183a1, 2, 7; P183b2, 6, 8; P184a1, 3, 4, 5; P184b1, 3, 4; P185a3, 5, 8, 9; P185b3, 5, 8; P186a9; P186b3, 6, 8, 9; P187a1, 2, 4, 6, 8, 9; P187b1, 2, 3, 4, 6, 9; P188a3, 4, 6; P188b1, 4, 5, 8, 9; P189a1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9; P189b1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9; P190a3, 4, 5, 7; P190b2, 3, 4, 5, 8; P191a1, 3, 4, 5, 7, 9; P191b2, 3, 4, 9; P192a1, 2, 3, 4, 7, 8; P192b1, 2, 3, 6, 7, 8; P193a1, 3, 5, 7; P193b1, 2, 4, 5, 6, 8, 9; P194a3, 4, 6, 7; P194b1, 2, 3, 4, 8, 9; P195a1, 2, 5, 6, 7, 8, 9; P195b1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9; P196a1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9; P196b1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9; P197a5, 7; P197b1, 3, 4, 6; P198a2, 3, 5, 7, 9; P198b1, 3, 4, 5, 7; P199a1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; P199b1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; P200a1, 2, 4, 5, 7, 8, 9; P200b2, 4, 6, 9; P201a1, 7, 13; P201b1, 4, 6, 10, 11, 14; P202a1, 3, 5, 11, 12; P202b2, 3, 5, 7, 8, 9, 13; P203a1, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 13; P203b3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13; P204a2, 6, 11, 12, 13, 14; P204b1, 6, 7, 9, 11, 12; P205a2, 3, 4, 6, 9, 12; P205b1, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14; P206a1, 2, 3, 14; P206b1, 2, 3, 5, 7, 9; P207a6, 9, 11; P209b8, 9; P210a8, 10; P210b2, 4, 6, 7, 12, 13; P211a9, 11, 14; P211b1, 3; P212a12, 14; P212b1, 6, 13; P213a1, 5; P213b9; P214a14; P214b3, 9; P215a3, 4, 5, 6, 9, 12, 13; P215b2, 6, 9, 13; P216a1, 4, 10, 11, 14; P216b1, 2, 4; P217a1, 4, 5, 9, 11, 13; P217b2; Y62a2, 3; Y62b3; Y63a4, 6; Y66b2; Y72b4; Y73a3, 4, 6; Y75b5; Y76a2, 4; Y76b5; Y77b6; Y78a6; Y83b6; Y86b4; Y87b2; Y89a3; Y89b7; Y93a6; Y97b2; Y98b5; Y99a4; Y99b7; Y100a1, 3; Y102b4; Y109a1; Y110b3; Y111a1; Y113b5, 7; Y114a2; Y118b5; Y119b4, 5; Y120a4; Y120b5, 6; Y121a1, 2; Y121a7; Y121b1; Y122b5; Y124a4; Y126a1, 5, 6; Y127b1; Y128b7; Y130a3; Y133a6; Y135b1, 5; Y136a2; Y136b4; Y137a2, 3; Y137b5; Y138a1, 2, 3; Y139a3, 4; Y139b5; Y141b1; Y142a6, 7;

Y143a1; Y145a6; Y147b6; Y148a2; Y148b7; Y150b3; Y153a4, 7; Y153b6; Y162a2; Y163b4; Y166a1; Y168b6; Y169b6; Y173a4; Y178a2; Y179b6, 7; Y184b3, 4, 7; Y185a1, 4; Y186b7; Y187a4, 5; Y188a2, 3, 6; Y188b6; Y189a4; Y190a3; Y190b1; Y191a7; Y193a3, 7; Y193b4; Y194b7; Y195b4, 5, 6; Y196a3, 7; Y196b3; Y197a6; Y209a5; Y209b6; Y210a3, 4; Y211a3, 7; Y211b1; Y213a1, 2; Y213b1, 3; Y214b3, 7; Y215b1; Y216b1; Y217a2, 3; Y217b2, 4; Y218a6; Y218b6; Y219b5; Y220a2, 4; Y220b1, 5, 6; Y221a5; Y221b7; Y222a1, 6, 7; Y223a4; Y224a4, 5, 7; Y225a1; Y225b6; Y226a2, 3, 5; Y227a3, 4; Y227b3; Y229b5; Y230b7; Y233a6; Y233b6; Y234a1; Y234b1; Y235a5; Y236a3; Y236b6, 7; Y237a1; Y237b1, 3, 4, 7; Y238a5; Y238b6; Y239a2; Y239b1; Y240b2, 3; Y242b6; Y243a1, 3; Y244a2; Y244b2, 3; Y245a4; Y245b2, 7; Y246a4; Y246b5, 6; Y247a3; Y247b1, 2; Y248b1, 2, 3, 7; Y249a2, 3, 4, 6; Y249b1, 3; Y250b1, 3; Y251b6; Y252a4; Y253a3, 5; Y253b3; Y254a1, 4, 7; Y254b5; Y255b1; Y256a2; Y257a1, 3, 5; Y258a1, 3; Y258b4; Y260a3; Y261b3; Y262a2; Y263a1, 6; Y264b2, 3, 5; Y265a6; Y265b2, 5, 6; Y266a1; Y267a6; Y268a2, 7; Y268b3; Y270a3; Y271b1, 5, 7; Y272a6, 7; Y274a4; Y274b5; Y276b2, 6; Y285a3; Y297b1; Y304a3, 4, 5, 6; Y304b1; Y305b4; Y306a6; Y307a7; Y308a5, 6; Y308b6, 7; Y309a3, 7; Y309b5; Y311a2; Y312a3, 5; Y313a1, 2, 4, 6, 7; Y313b4; Y315a3, 7; Y316b3;

anġa P59a3; P59b7; P60a5, 8; P60b1; P61b5, 8; P62a1, 6; P62b4, 7; P63a3; P64b1, 4; P65b8; P66a1, 4; P67a5, 9; P68a7; P70b9; ; P71b4; P74b9; P76a3, 5; P80b9; P81a6; P81b7, 8, 9; P82a5; P82b7; P83a3; P84a1, 7; P84b4, 5; P85a4, 8; P86a8; P87a4, 6, 9; P87b2; P88a8; P88b3, 5, 7, 8; P89a8; P89b3, 4, 5, 7, 9; P90a5, 6, 8; P91b2, 3, 6, 8; P92a2; P92b6; P93a1, 4, 7; P94a4; P95b3; P97a2; P99a1, 3; P99b1, 2, 9; P100a4; P100b3; P102a5; P102b2, 4, 8; P103a1; P104a3, 4; P105a7; P105b4; P106a8; P106b5, 7; P107a2, 3, 7; P108a2; P109a1, 2, 4, 7; P109b1, 3, 8; P110b8; P111a9; P111b4; P112a5; P113b2; P114a6; P115a7; P115b2; P116a7; P116b7, 9; P117a1; P117b1, 6; P118a2, 6; P118b7, 9; P119a4, 7; P119b1, 3, 6; P120a8; P120b7; P121a1, 3, 6, 9; P121b1; P122a4, 9; P122b8; P123a4, 6, 8, 9; P123b5, 8; P124b5, 9; P125a1, 6; P125b2; P126a2, 4; P126b1, 3, 4; P127a1, 2, 3, 8; P127b8; P128b4, 5, 7; P128b7; P129b4, 5; P130a3; 5; P131a1, 9; P131b2, 7; P133b3; P134a6, 7; P135a7; P135b4; P137b9; P138a7; P139a6; P139b4, 6; P140a4, 8, 9; P140b3, 4, 5; P142b5; P143b5, 9; P144a1; P145b8; P146a8; P147b8; P150a9; P150b8; P151a6; P151b3, 6; P153b2; P154a6; P154b1, 2, 7; P155b1, 3, 7; P156a4, 8; P156b7, 9; P157a1; P157b5, 9; P158a3, 7; P158b2, 5; P160a2, 4, 7, 8; P160b7; P161a1, 3, 8; P161b1, 4, 5, 9; P162b4; P163b2; P164a9; P164b1; P166b1; P170b3; P171a4, 7, 9; P171b8; P172a3, 4, 5, 7, 9; P172b5, 8, 9; P173a4, 5, 8; P173b2, 4; P173b6, 7, 9; P174a1, 4, 5, 9; P174b4, 5; P175a2; P175b1, 3, 6; P176a1, 6; P176b5, 6, 8; P177a1, 2, 7, 8, 9; P177b4, 6, 8, 9; P178a3, 8, 9; P178b1, 2, 6, 9; P179a2; P179b3, 4, 6, 9; P180a3, 6, 8, 9; P180b9; P181a1, 8; P181b1; P182a1, 2, 3, 5, 7, 8; P182b3, 6, 7, 9; P183a3; P183b1, 2, 3, 4, 5, 7, 9; P184a2, 7, 8; P184b1, 5, 7, 9; P185a1, 2, 5, 8; P185b2, 4, 8; P186a5, 8; P186b1, 2, 3, 4, 8, 9; P187a2, 5, 6, 7, 8; P187b1, 4, 6; P188a2, 4, 6; P188b3, 4; P189a1, 3, 4, 5, 9; P189b4, 9; P190b1, 2, 7, 8, 9; P191a4; P191b5; P192a8; P192b3, 4; P193a1, 4, 5, 9; P193b2, 4, 5, 7; P194a2, 3, 5, 7, 8, 9; P194b1, 2, 3, 4, 5, 9; P195a1, 3, 5, 6, 7; P195b3, 4, 5, 6, 7, 8; P196a1, 7; P196b9; P197a3, 4, 5, 6, 7; P197b1, 5; P198a1, 4, 6, 9; P198b2, 3, 5, 7, 8; P199a5; P199b2, 3, 4, 9; P200a3, 4, 5, 6, 7, 9; P200b5, 6, 8; P201a1, 3, 5, 8, 10, 11, 14; P201b1, 5, 12, 13; P202a1, 2, 5, 7, 11, 12, 14; P202b3, 4, 6, 7, 8, 11, 12;

P203a1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13; P203b1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11; P204a2, 3, 4, 5, 8, 9, 11; P204b2, 4, 12, 13, 14; P205a10, 12; P205b1, 8; P206a1, 14; P206b10, 12, 14; P207a8, 11; P208b3, 4; P209a9, 14; P209b1, 8; P210a3, 4, 7; P210b1, 10, 12; P211a4, 9, 12, 15; P211b3; P212a1, 2, 4, 5, 12; P212b2, 4, 10, 11; P213a1, 10; P214b2, 12; P215b9, 13; P216a9, 10; P218a5; Y61b3; Y62b6; Y63a6; Y63b1, 3; Y65a2, 7; Y65b4; Y66a5; Y66b2; Y71a4; Y74a7; Y78b7; Y81a3; Y87a3; Y94a4; Y95b3; Y96a2; Y99b4; Y104b4; Y105a6; Y107a6; Y107b1; Y109a3; Y109b1, 5; Y110b4; Y111b7; Y112b1; Y118b6; Y120a6; Y124a1, 2; Y125b1, 2; Y127a3; Y129a1, 3; Y129b2, 5; Y130b5; Y132a3; Y132b3; Y142a6; Y143a4; Y143b3, 7; Y145a4; Y145b1, 5; Y146a3; Y147a1; Y148a1, 3, 7; Y148b4; Y150b2; Y152a4; Y152b2, 7; Y153b1, 2; Y154a7; Y155b7; Y156a7; Y162a3; Y162b4; Y163a7; Y163b6; Y164a4; Y164b3; Y165a5, 6; Y168a3; Y169a6; Y169b2; Y172b2; Y173a4, 5; Y175a6; Y179a5; Y180a1; Y180b4; Y186b5; Y187a4; Y189b5; Y190a5; Y190b2; Y192a6; Y193a6, 7; Y193b4; Y194a7; Y195b1, 2, 5; Y196a4; Y197a5; Y198b2; Y199b4; Y202b5; Y208a7; Y209a4, 7; Y210b5, 7; Y212a6; Y212b1; Y213a1, 4, 5, 7; Y213b2; Y214a3; Y216b4, 7; Y217a1, 3, 5, 7; Y217b3, 4, 5; Y218a3; Y218b3; Y219a2, 6; Y219b1, 2; Y220a1, 2, 5; Y220b7; Y221a2; Y221b5, 7; Y222a1, 2, 6, 7; Y222b3, 4, 6, 7; Y223a1, 2; Y223b6, 7; Y224b2, 5; Y225b2; Y226a1, 4, 6; Y226b3, 7; Y227a3, 6; Y228a1, 5; Y230b4; Y231a1; Y231b1; Y232a6, 7; Y232b3; Y233a1; Y233b1; Y234a4; Y234b5; Y236a3; Y237a6; Y240a1, 4, 6; Y240b3; Y241b2; Y242b2, 3; Y243a3; Y243b5; Y244a3; Y244b1; Y245b1, 7; Y246a3, 5; Y246b1; Y247a2; Y248a3; Y248b1, 4; Y249a4; Y250a2, 6; Y250b2, 4; Y251a6, 7; Y252b5; Y253a6; Y254b4; Y255a6; Y255b2, 4; Y256a5; Y256b7; Y257a5; Y257b2; Y258b1; Y259b1; Y261a2; Y261b6; Y262a3, 7; Y262b7; Y263a4, 7; Y263b7; Y264b7; Y266a7; Y266b1, 2, 4; Y267b2, 6; Y269a2; Y269b5; Y270a4; Y270b2; Y271a4; Y274a2; Y275a5; Y285a1; Y292a2; Y292b4; Y302b6; Y303b3; Y304a3; Y304b1, 3; Y305a1; Y305b4; Y306a5; Y306b6; Y307b2, 5; Y308b7; Y310a3; Y311a3, 6; Y311b2; Y312a4, 5; Y313b1; Y315a5; Y318b4;

and in P60a1, 3, 8; P70b4, 5; P71a9; P72a7; P74a8; P77a1; P79a7; P85b8; P88a1; P89b2, 5; P91a2; P93a8; P94b1; P96a6; P97a5; P99b5; P108a1; P109a2; P110a3; P111b3; P122a5, 6; P124a4, 8; P127a6; P128a7; P130b4, 6; P134b9; P135a1; P138b7; P140b1; P141a1; P141b4; P142b8; P146a5; P147a2; P149b1; P150a1; P150b6; P151a5, 7; P152a8; P153a7; P153b2, 3; P155b4; P156b1; P158b3, 5, 8; P160b6; P161b9; P164a5; P174a6; P174b7; P175a7, 8; P175b5; P176b4; P177b5; P179a3, 8; P181b8; P183b6; P188a5; P189b5; P190a1; P191b6, 9; P192a8, 9; P194b1; P200b3, 9; P201a3, 4, 5, 11; P201b2, 14; P203a13; P203b6, 11, 14; P204b4, 5, 6, 7; P205a8; P205b2, 5, 10; P206a2; P206b3, 4, 9; P206b12; P207a3, 5; P207b5; P208a6; P208b13; P209a8, 11, 14; P209b10; P210b4, 5; P211a10, 11; P211b4, 13; P212b3, 8, 14; P213a2, 5, 9; P213b12; P214b12; P215a4, 6, 8, 12, 13; P215b1, 2, 4, 7, 9, 11; P216a1, 7, 14; P216b3, 4; Y63a2, 3; Y64a2; Y78a6, 7; Y81a4; Y91b5; Y104a3; Y106a7; Y106b3; Y111b1; Y115a4; Y116a6; Y119b3; Y130b4; Y132a3; Y135a6; Y149b5, 7; Y152b6; Y156b6; Y162b6; Y165a3; Y165b4; Y168a5; Y173a1; Y177a6; Y178a2; Y179a3; Y179b7; Y180a2; Y186b2; Y187b5; Y191a1, 3; Y191a7; Y194a6; Y196a5; Y199b2; Y214b4; Y215b6; Y217a4; Y217b1; Y219a1; Y221b1; Y238a4; Y238b4; Y255a4;

Y256b1, 6; Y258a2; Y261a7; Y264b4; Y267b7; Y271a4; Y271b6; Y285a6; Y296a1; Y297b2, 6; Y304a4; Y304b3, 5, 6; Y305b3; Y307a1; Y310b3; Y311a4; Y313a1; Y313b4

anlar P62a4; P64a4; P70a4; P104a3; P107a9; P110b8; P112b7; P119b5; P153a5; P171b4; P175a1; P197a9; P209b10; P215b5; Y207b6; Y209b7; Y250b6

anlarınġ Y68a7; Y145a3; Y207b6; (anlarınġ) P103a5

anlarını P70a8; P108b4; P184a9; P187b7; P189a6; P192a1; P211a12; P217b1; Y77b4; Y131b3; Y248a5; Y316a2

anlarġa P172a5; P181b6; P190a6; P195b5; P196b7; P201b5; (anlarġa) Y211a1; Y225a4; Y239a2; P192b4; P203a7; Y203b4

anlardın P117a1

anda Orada, oraya, ora.

(Ar. hunāke = m. hunālik = m. summe) a. P55a7; Y56a3

andaġ Öyle.

(-) a. Y223a5

→ kerek kim andaġ kılsaġ P58b1

andaġ bolsun Dua, dilek vb. sözlerden sonra söylenen “Öyle olsun.” anlamındaki söz.

(Ar. āmin) a. Y58a3 [P **eyle bolsun**]

andaġ kılmayı Öf! Ayıp! Hoşnutsuzluk, nefret ifade eder ünlem.

(Ar. uff) a. Y58a7 [P **boşurġanur söz**]

andaġ mu Öyle mi?

(Ar. eciddeke) a. Y58b6 [P **kirçekmü**]

andın özge Başka, başkası.

(Ar. dūn) a. P55a4

anıġ birle Onunla.

(Ar. me‘ahu) a. P55b2; Y56a6

anıġ yöresinde Onun etrafında.

(Ar. ġavlehu = m. ġavleyhi = m. ġavāleyhi) a. P55b4; Y56b2

anıġ üçün Onun için.

(Ar. min eclih) a. P57b6; Y59a3

anıġ kıatında İndinde, nezdinde.

(Ar. kıbelehu = m. ‘indehu) a. P55a9; Y56a4

(Ar. ledeyhi) a. P55b1; Y56a5

anıġ tapa Ona doğru.

(Ar. naġve = m. şaġra) a. P55b2 [Y **anıġa kıarşı**]

→ māl kim kışı anıġ birle tirlik eltür P95b1

anıġa kıarşı Ona doğru.

(Ar. naġve = m. şaġra) a. Y56a7 [P **anıġ tapa**]

anlar O iki erkek.

(Ar. –humā) a. P70a4 [Y **ıkisi**]

anlar ikişer O iki erkek.

(-hum) “*bukağuşa kattı anlarnı ikişer*” Y248a5 [P **anlar**]

anlar ara Aralarında, ortalarında.

(Ar. beyne'l-ezhurihim = m. beyne'l-zahrānihim) a. P55b4 [Y **kişiler arasında**]

anlarok Onlar.

(Ar. vaḥdehum) a. P57b7

(Ar. vaḥdehunne) a. P57b8

ıngaru berü yöri- (Av vs.) Kurnazlık edip sağa sola sapıp kaçmak.

(Ar. rāga) 1.-di P148a5 [Y **sapa yügür-**; Y **sapa sapa kaç-**]

ol 'avret O kadın.

(Ar.- hā) o.+ni Y248b6 [P **tişi**]

ol er O erkek.

(Ar. huve) o. P54a5; Y55a1

(Ar. zāke = m. zālike) o. P55b8; Y56b5

(Ar. ellezī) o. P56a5; Y57a5

(Ar. -hu) “*ol er kulu*” P54b2; Y54a6

o. P54b9; P55a1, 2, 3; Y55b5

(-) “*ol er urdı*” P54b6, Y55b2

ol er kendüsi O erkek kendisi.

(Ar. er-raculu nefsu) o. P58a3; Y59b2

ol er yaŋluzun O erkek yalnızca.

(Ar. vaḥdehu) o. P57b6 [Y **yalŋuz**]

ol erg/ke O erkeğe, ona.

(Ar. iyyāhu) o. P54a8; (ol erke) Y55a3

ol erni O erkeği, onu.

(Ar. -hu) “*ol er urdı ol erni*” P54b9

ol erenler O erkekler.

(Ar. hum) o. P54a5

(Ar. ūlā'ike) o. P55b8

(Ar. ellezīne) o. P56a6

(Ar. -ū) “*ol erenler urdı*” P54b6

(Ar. -hum) “*ol erenler kulu*” P54b2

ol erenler kendüsi O erkekler kendileri.

(Ar. er-ricālu enfusuhumā) o. P58a4

ol erenlerde kayusu O erkeklerden hangisi.

(Ar. eyyuhum) o. P56b2

ol erenlerge O erkeklere, onlara.

(Ar. iyyāhum) o. P54a8

ol erenlerni O erkekleri, onları.

(Ar. -hum) “*ol er urdı ol erenlerni*” P54b9
ol erg/ke O erkeğe, ona.
(Ar. iyyāhu) o. P54a8; (ol erke) Y55a3
ol erök O erkeğin kendisi.
(Ar. ‘aynu’r-racul) o. P58a6 [Y **mu‘ ayyen er**]
ol ikegüyök O ikisi.
(Ar. vaḥdehumā) o. P57b7 [Y **iki yalnġuz**]
(Ar. vaḥdehumā) o. P57b7
ol iki O ikisi.
(Ar. -humā) o.+ni P200b3 [Y **ikisi**]
ol iki er O iki erkek.
(Ar. humā) o. P54a5
(Ar. zānike = m. zānnik) o. P55b8; Y56b5
(Ar. ellezāni) o. P56a6; Y57a6
(Ar. kilā’r-raculeyn = m. kilāhumā = m. kileyhimā) o. Y59b5 [P **ol iki erök**]
(Ar. -humā) “*ol iki er ҡulı*” P54b2
(Ar. -ā) “*ol iki er urdı*” P54b6
ol iki er kendüsi O iki erkeğin kendileri.
(Ar. er-raculāni enfusuhumā) o. P58a3; Y59b2
ol iki erde ҡayusı O iki erkekten hangisi.
(Ar. eyyuhumā) o. P56b2 [Y **ol ikidin ҡayusı**]
ol iki erge O iki erkeğe; onlara.
(Ar. iyyāhumā) o. P54a8
ol iki erni O iki erkeği, onları.
(Ar. -humā) “*ol er urdı ol iki erni*” P54b9
ol iki erök O iki erkeğin kendileri.
(Ar. kilā’r-raculeyn = m. kilāhumā = m. kileyhimā) o. P58a6 [Y **ol iki er**]
ol iki tişi O iki kadın.
(Ar. humā) o. P54a6
(Ar. tānike) o. P55b9 [Y **ol iki uraġut**]
(Ar. elletāni) o. P56a6 [Y **ol iki uraġut**]
(Ar. -humā) “*ol iki tişi ҡulı*” P54b3
(Ar. -tā) “*ol iki tişi urdı*” P54b6 O iki kadın (vur)du.
ol iki tişi kendüsi O iki kadının kendileri.
(Ar. el-mer’etāni enfusuhumā) o. P58a4
ol iki tişide ҡayusı O iki kadından hangisi.
(Ar. eyyetuhumā) o. P56b2 [Y **ol iki uraġutdın ҡayusı**]
ol iki tişige O iki kadına, onlara.
(Ar. iyyāhumā) o. P54a9

ol iki tişini O iki kadını, onları.

(Ar. -hā) “*ol er urdı ol iki tişini*” P54b9

ol iki tişiyök O iki kadın.

(Ar. kilte'l-mer'eteyn = m. kiltāhumā = m. kilteyhimā) o. P58a7 [Y **ol iki urağut**]

ol iki urağut O iki kadın.

(Ar. elletāni) o. Y57a6 [P **ol iki tişi**]

(Ar. tānike) o. Y56b6 [P **ol iki tişi**]

(Ar. kilte'l-mer'eteyn = m. kiltāhumā = m. kilteyhimā) o. Y59b5-6 [P **ol iki tişiyök**]

ol iki urağutdın kayusu O iki kadından hangisi.

(Ar. eyyetuhumā) o. Y57b4 [P **ol iki tişide kayusu**]

ol ikidin kayusu O ikisinden hangisi.

(Ar. eyyuhumā) o. Y57b4 [P **ol iki erde kayusu**]

ol kim O; o ki.

(Ar. ellezī) o. P2b2

ol kim bahāsındın ekisür İndirim.

(Ar. haṭṭat) o. P114b6 [Y **muḥāt**]

ol kim irse O kimse, kim.

(Ar. men) o. P56a5 [Y **kim erse**]

ol nerse O şey, o nesne.

(Ar. mā) o. P56a5 [Y **ol nirse**]

ol nerseyök O nesne.

(Ar. huve bi 'aynihi) o. P58a5 [Y **belgölüg er**]

ol nirse O, o şey.

(Ar. mā) o. Y57a5 [P **ol nerse**]

ol tişi O kadın.

(Ar. hiye) o. P54a5 [Y **ol urağut**]

(Ar. tīke = m. tilke) o. P55b9 [Y **ol urağut**]

(Ar. elletī) o. P56a6 [Y **ol urağut**]

(Ar.- hā) o.+ge P145a9

(Ar. -hā) “*ol tişi kulu*” P54b3 [Y **ol urağut**]

(Ar. -t) “*ol tişi urdı*” P54b6 [Y **ol urağut**]

ol tişi kendüsi O kadının kendisi.

(Ar. el-mer'etu nefsuḥā) o. P58a4

ol tişi yaṅgluzun O kadın yalnızca.

(Ar. vaḥdehā) o. P57b7

ol tişige O kadına, ona.

(Ar. iyyāhā) o. P54a8 [Y **ol urağutka**]

ol tişini O kadını, onu.

(Ar. -hā) “*ol er urdı ol tişini*” P54b9 [Y ...]

ol tişiler O kadınlar.

(Ar. hunne) o. P54a6

(Ar. ellātī / c. ellāti / c. ellevātī / c. ellā'i / c. ellā'ī / c. ellāy) o. P56a6

(Ar. -hunne) “*ol tişiler kulu*” P54b3

(Ar. -ne) “*ol tişiler urdı*” P54b7

ol tişiler kendüsi O kadınlar kendileri.

(Ar. en-nisā'u enfusuhunne) o. P58a5

ol tişilerge O kadınlara, onlara.

(Ar. iyyāhunne) o. P54a9

ol tişilerini O kadınları, onları.

(Ar. -hunne) “*ol er urdı ol tişilerini*” P55a1

ol urağut O kadın.

(Ar. hiye) o. Y55a1 [P **ol tişi**]

(Ar. tike = m. tilke) o. Y56b6 [P **ol tişi**]

(Ar. elletī) o. Y57a6 [P **ol tişi**]

(Ar. -hā) “*ol urağut kulu*” Y55a7 [P **ol tişi**]

(Ar. -t) “*ol urağut urdı*” Y55b3 [P **ol tişi**]

ol urağutka O kadına, ona.

(Ar. iyyāhā) o. Y55a3 [P **ol tişige**]

olça (Moğ.) Ganimet, savaşta düşmandan zorla alınan mal vs.

(Ar. ganīmet) o.+dın P116a2 [Y **ganīmet**]

oltur- 1. Oturmak. *krş. otur-*

(Ar. celese) o.-dı P66b1 [Y **otur-**]

(Ar. ka'ade) o.-dı P99a5 [Y **otur-**]

2. İbadet vs. için bir yerde bir süre kalmak.

(Ar. i' tekefe) “*olturdı mescidde*” P205a5 [Y **mu' tekif bol-**]

olturğan Oturan.

(Ar. kā' id) o. turur P218b9 [Y **oturur**]

olturğu yastuğ Meşin yastık. Oturulan post.

(Ar. misvere) o. P38a4

olturğu yir Oturulacak, toplanılacak yer.

(Ar. meclis / c. mecālis) o. P7b1

→ arasında oltur- P211b8; bağa o.- P177a7; bağa o.- P184b7; bağa o.- P204b14, P205a1⁴⁰⁴;
çoğda o.- P210b10; çömeli o.- P187a8; et-taḥiyyāt o.- P209b7; karşı o.- P210a9; (künge) karşı o.-
P150b2; ortasında o.- P211b13

→ erenler olturğu yir P7b2; ilde o. ' arab P14a2; tişiler o. yir P7b2; yābānda o. ' arab P14a2

→ bir yanda olturmağ P205b2

⁴⁰⁴ Metin tekrarı.

olturt- Birini oturtmak.

(Ar. aḳʿade) o.-tı P173b4 [Y **oturt-**]

(Ar. eclese) o.-tı P175a8 [Y **oturt-**]

olturum Kötürüm.

(Ar. muḳʿad) o. P173b4 [Y **otruk**]

olturum bol- Kötürüm olmak.

(Ar. uḳʿide) o.-dı P173b4 [Y **otruk bol-**]

olturuş- Birlikte oturmak.

(Ar. cālese) o.-dı P201b9 [Y **oturuş-**]

→ yakın olturuş- P213a6

olturuşlıĝ Oturuşlu, oturuşu (...) olan.

→ bir olturuşlıĝ P23b4

omca Kütük.

→ oĝrı omcası P7b6

omuz Omuz başı ile boyun aralıĝı.

(Ar. ʿātik) o. P18a2; Y14b7

on On (10).

(Ar. ʿaşera) o. P38b3; 214a8; Y301a5

on altı On altı (16).

(Ar. sitte ʿaşera) o. P38b4

on altı miñĝ On altı bin (16000).

(Ar. sitte ʿaşera elf) o. P39a4

on aylık On aylık gebe deve.

(Ar. ʿuṣrāʾ / c. ʿiṣār) o. Y44b3 [P **on aylık botalaçı inen**]

on aylık botalaçı inen On aylık gebe deve.

(Ar. ʿuṣrāʾ / c. ʿiṣār) o. P46a7 [Y **on aylık**]

on bir On bir (11).

(Ar. eḫade ʿaşera) o. P38b3

on bir miñĝ On bir bin (11000).

(Ar. eḫade ʿaşera elf) o. P39a2

on biş On beş (15).

(Ar. ḫamse ʿaşera) o. P38b4

on biş miñĝ On beş bin (15000).

(Ar. ḫamse ʿaşera elf) o. P39a3

on iki On iki (12).

(Ar. iṣnā ʿaşera) o. P38b3

on iki miñĝ On iki bin (12000).

(Ar. iṣnā ʿaşera elf) o. P39a2

on miñĝ On bin (10000).

(Ar. ʿaşera ālāf) o. P39a2

on miñg yarmaq On bin dirhem.

(Ar. bedre / c. beder) o. P40a6

on sekiz On sekiz (18).

(Ar. şemāniye ʿaşera) o. P38b5

on sekiz miñg On sekiz bin (18000).

(Ar. şemāniye ʿaşera elf) o. P39a4

on tokuz On dokuz (19).

(Ar. tisʿa ʿaşera) o. P38b5

on tokuz miñg On dokuz bin (19000).

(Ar. tisʿa ʿaşera elfen) o. P39a5

on tört On dört (14).

(Ar. erbeʿa ʿaşera) o. P38b4

on tört miñg On dört bin (14000).

(Ar. erbeʿa ʿaşera elfen) o. P39a3

on üç On üç (13).

(Ar. şelāse ʿaşera) o. P38b3

on üç miñg On üç bin (13000).

(Ar. şelāse ʿaşera elfen) o. P39a3

on yaşar Dokuz yaşını doldurmuş deve.

(Ar. muħlif) o. P46a5 [Y **tokuz yaşar**]

on yiti On yedi (17).

(Ar. sebʿa ʿaşera) o. P38b4

on yiti miñg On yedi bin (17000).

(Ar. sebʿa ʿaşera elf) o. P39a4

onda bir Onda biri.

(Ar. ʿuşur / c. ʿaşīra = miʿ şār) o. P39b8

ondm eksük Üçten ona kadar olan insan topluluğu.

(Ar. nefer) o. Y10a3

→ bişdin oñga tegi Y9b7; üçdin o. tegi P14b2

→ üçdin oñga tegi P45b8

→ mālındın onda birin al- Y122b2

oñg- Uygun olmak, yaraşmak. Bozuk olmayıp iyi olmak.

(Ar. şalaħa = m. şaliħa) o.-dı P98a2; Y117b1

oñgan Layık, uygun, ehliyet sahibi. Görevlerini tam olarak yapan doğru insan.

(Ar. şāliħ = m. şaluħ) o. Y117b2 [P **oñgmış**]

oñgmış Layık, uygun, ehliyet sahibi. Görevlerini tam olarak yapan doğru insan.

(Ar. şāliħ = m. şaluħ) o. P98a3 [Y **oñgan**]

oñgmış iş Görevlerini gereğince yerine getiren insan. Din buyruklarına uygun davranan kişi.

(Ar. şalîh) o. P98a4 [Y **oᅇgülmüſ**]

oᅇgar- 1. Onarmak, tamir etmek.

(Ar. rademe) “*tamnı oᅇgardı*” Y87a2 [P **yap-**]

(Ar. aſlaᅇa) o.-dı P172b5; Y211b6

2. Saęlamlaſtırmak, sapasağlam yapmak.

(Ar. ebreme) o.-dı Y221a6 [P **muᅇkem kıl-**]

(Ar. etᅇane) o.-dı Y222a7 [P **berkit-**]

3. Yolculuk vs. için ihtiyaçları hazırlamak.

(Ar. cehheze) o.-dı P192a3 [Y **anuᅇluk kıl-**]

4. Hokkaya mrekkep koymak; su ve mrekkebinin artırmak.

(Ar. emedde) o.-dı Y223b4 [P **midd kıl-**]

5. Diviti slah etmek, hokkaya yn koymak.

(Ar. lka) o.-dı Y105a7 [P **yasa-**]

(Ar. elka) o.-dı Y232a1 [P **yasa-**]

oᅇgaręan 1. Eli, arabulucu.

(Ar. sefir / c. sufer) o. Y68b1 [P **ſulᅇ kılęan**]

2. Hendese bilen.

(Ar. muhendis) o. Y315a1 [P **hendese ſakıſı <kılęan>**]

oᅇgarmak un kes- Kesip biip yeniden dzmek; kesmek, yarmak.

(Ar. fer) o.-di P91a4 [Y **til-, kes-**]

oᅇgarmak un tepret- Hareket ettirmek.

(Ar. hde) “*tepretti oᅇgarmak un ſakfını*” P87a4 [Y **tepret-**]

→ iſ oᅇgar- Y315a1; iſlerini o.- Y256b3

ondı- (İpi) Dğmlemek.

(Ar. neſeᅇa) “*yipni ondıdı*” Y76b2 [P **ᅇolaᅇ tğ-**]

ondıma tğn zlmesi kolay düğüm.

(Ar. unſᅇa) o. Y76b2 [P **onduğ bağı**]; Y216b1 [P **ᅇolaᅇ tğn**]

onduğ Kolay.

onduğ bağı üzülmesi kolay düğüm.

(Ar. unſᅇa) o. P69b4 [Y **ondıma tğn**]

onᅇr (Hor.) Geviſ.

onᅇr kıl- Geviſ getirmek.

(Ar. neſvera) o.-dı Y318a6 [P **kewſe-**; Y **yip ſiᅇir ᅇoz-**]

onıᅇı Onuncu. *krſ.* **onun, onunçı**

onıᅇı bol- Onuncusu olmak.

(Ar. ‘aſera) “*bozunlarıᅇ onıᅇısı boldı*” Y69a1 [P **onun bol-**]

oᅇgul- (İſi) Sağlam yapmak, saęlamlaſtırmak.

(Ar. inberame) “*oᅇguldı iſ*” P208a10

oᅇgulmüſ Görevlerini gereğince yerine getiren insan. Din buyruklarına uygun davranan kiſi.

(Ar. şalīh) o. Y117b3 [P **oṅgmuş iş**]

onunç Onuncu. *krş.* **onınçı, onunçı**

onunç bol- Onuncusu olmak.

(Ar. ‘aşera) “*onunç boldı kişilerge*” P64b2 [Y **onınçısı bol-**]

onunçı Onuncu. *krş.* **onınçı, onunç**

onunçı at Koşuda en son gelen yarış atı.

(Ar. sukkeyt) o. P42a4

onut- Hazırlamak. *krş.* **anut-**

(Ar. heyve’e) o.-tı P199a5 [Y **anuk kııl-**]

oṅgurğ/ka Omurga kemiği. *krş.* **oṅgurğa**

(Ar. şulb / ašlāb) o. (oṅgurka) Y16a3 [P **arğa oṅgurkaşısı**]

oṅgurğa sünğüki Omurga dizisinden her biri. *krş.* **oṅgurka**

(Ar. feḳare / c. fiḳar = m. feḳāre / c. feḳār) o. P18b8 [Y **mührük**]

→ arğa oṅgurkaşısı P18b6

opraq Hırka.

(Ar. ḥırka) o. P37a6

oram Sokak, dar yol, geçit.

(Ar. zuḳāk / c. ezikḳa = f. mīdān / c. meyādīn = m. mīṭān / c. meyāṭīn) o. P7b3

oram örtügi Kemer altı; kemer altı yolu; üstü örtülü geçit.

(Ar. sābāt) o. P9a1

→ tar oram P7b3

oranla- 1. Takdir, tahmin etmek.

(Ar. ḥazera) o.-dı Y67a3 [P **endāze kııl-**]

2. Satıcı malı satışa çıkarıp fiyat belirlemek.

(Ar. sāme) “*kāleni oranladı*” Y151a2 [P **bahā kııl-**]

→ bıçmasdın aşnu oranla- Y128b6

ornaş- Göğüs germek, katlanmak, dayanmak.

(Ar. ḳāsā) o.-tı Y264b1 [P **türüş-**; Y **emgekin ketür-**]

ornat- Yerleştirmek, birbiri üzerine koymak.

(Ar. rekkebe) “*ornattı sünğü temürini sünğüge*” P189a9 [Y **ur-**]

orta 1. Orta, iki şey arasında.

(Ar. vasaṭ / c. evsāt) o. P6b8

2. İki şey arası, mutedil. Şerefli ve soylu.

(Ar. vesīṭ) o. P169a3; Y206b1

orta barmaq Orta parmak.

(Ar. vusṭā) o. P18b2; Y15b4

orta bol- 1. Kadın veya inek orta yaşlı olmak.

(Ar. ‘avvene) o.-dı P199a2 [Y **orta yaşlıg bol-**]

2. Şerefli ve soylu olmak.

(Ar. vesuṭa) o.-dı P169a3; Y206b1

orta bozluğ Orta boylu.

(Ar. rub[‘]a = m. merbū[‘]) o. Y19a1 [P **tamām boylıg**]

orta kııl – 1. Ortasına koymak.

(Ar. vesseṭa) o.-dı Y250b4 [P **ortada koz-**]

2. Cimri veya savurgan olmayıp orta karar olmak.

(Ar. iḳteṣade) “*orta kııldı nafaḳa içinde*” Y266b5 [P **meyāncilik kııl-**]

orta saḳal Dudak altındaki küçük sakal.

(Ar. ‘anfeḳa) o. Y14b2 [P **kiçig saḳal**]

orta yaşlıg Orta yaşlı kişi, yaşı yaklaşık otuzla elli arasında olan.

(Ar. neṣaf = m. ‘avān / c. ‘ün) o. P21b6; Y21b1

(Ar. kehl / c. kuhūl) o. Y20b1 [P **aḳı kirmiş**]

orta yaşlıg bol- 1. Orta yaşlı olmak.

(Ar. ‘avvene) o.-dı Y253b4 [P **orta bol-**]

2. Yaşı otuzla elli arasında olmak, sakalına kır düşüp yaşlılık emareleri göstermek.

(Ar. iktehelle) o.-dı P205b3⁴⁰⁵; Y271a1

3. Evlenme çağını aşmak.

(Ar. ‘annese) o.-dı Y242b1 [P **ana ivinde ḳarı-**; Y **küzegüke barmadın kiç ḳal-**]

ortada bol- Ortasına oturmak, ortasında olmak.

(Ar. vasetā) “*kişiler ortasında boldı*” Y98b4 [P **arasında bol-**]

ortada koz- Ortasına koymak.

(Ar. vesseṭa) o.-dı P197a7 [Y **orta kııl-**]

ortada o(l)tur- Ortalarına oturmak.

(Ar. tevassaṭa) o.-dı (ortasında oltur-) P211b13 [Y **ortasında otur-**]; (ortasında otur-) Y293a1

[P **ortasında oltur-**]

ortası aḳ (ḳoy) Gövdesinin ortası beyaz olan koyun.

(Ar. cevzā) o. Y47a7 [P **bili aḳ ḳoy**]

→ arḳa ortası P18b7, Y16a3; baş o. P16a2; çerig o. P43a2; (ḥayme) o. Y7b4; il o. P7a1; ḳol o.

P18a5; serāy o. P9a4; uçmaḥ o. P27b8; yol o. Y1b2; yürek o. P19a8

→ kün ortasında uzı- P89a4

→ deryā ortasıṅga teg- P196a5, Y249a1⁴⁰⁶

ortak Birlikte iş yapanlardan her biri.

(Ar. şerīk / c. şurekā) o. P23b3; P140b9; Y165b4

ortak bol- Ortaklık yapmak, birbirine ortak olmak.

(Ar. şerike) o.-dı P140b8; Y165b3

(Ar. iṣterake) o.-dılar Y270a6

⁴⁰⁵ orta yaşlıg <boldı>

⁴⁰⁶ deryā ortası<n>ga teg-

ortak kat- Şerik koşmak.

(Ar. eşrake) “*ortak kattı taŋgrığa*” P178a6 [Y **ortak koş-**]

ortak kıl- Ortaklık yapmak, ortak etmek.

(Ar. eşrake) “*ortak kıldı anı*” Y219b5 [P **ortaklık kıl-**]

(Ar. şerike) o.-dı Y165b3 [P, Y **ortak bol-**]

ortak koş- Şerik koşmak.

(Ar. eşrake) “*taŋgrıka ortak koştı*” P178a6 [Y **ortak kat-**]

ortak koşmak Birden fazla tanrıya inanma.

(Ar. şirk) o. Y219b6 [P **kâfirlik**]

ortaklaş- 1. Birbirine ortak olmak.

(Ar. şäreke) o.-dı P202a10 [Y **ortaklık kıl-**]

2. Ziraatte biriyle ortakçılık yapmak.

(Ar. zâre^c a) o.-dı P202a2 [Y **ortaklık kıl-**]

ortaklık Ortak olma durumu, bir işte birliktelik.

ortaklık kıl- 1. Ortak etmek. Birbirine ortak olmak, ortaklık kılmak.

(Ar. eşrake) “*ortaklık kıldı işde*” P178a6 [Y **ortak kıl-**]

(Ar. şäreke) o.-dı Y260b3 [P **ortaklaş-**]

(Ar. fâveza) o.-dı P203a6 [Y **berâberlik kıl-**]

(Ar. teşârake) o.-dılar P213b10

2. Ziraatte biriyle ortakçılık yapmak.

(Ar. zâre^c a) o.-dı Y259b5 [P **ortaklaş-**]

ortalık Bel bağı, kuşak.

(Ar. vâsiṭa / c. evsiṭa / c. evâsiṭ) o. Y1a2 [P **bil bağı**]

oru Tahıl vs. saklanan, yer altında, tabanı genişletilmiş çukur.

(Ar. maṭmūra / c. meṭāmīr) o. P8a7

orun 1. Mekân, bulunulan yer, meclis.

(Ar. mekân / c. emâkin = m. mevzi^c / c. mevâzi^c) o. P6a7; P147b8; P165a2 [Y **yir**]; Y175a6

o.+nı (ornı) P183a5

o.+ğa Y175a5 [P **yir**]; (o.+қа) Y99b2 [P **yer**]

o.+da P180b3; P185a6; P199b6; Y152a5 [P **yir**]

o.+ındın (ornındın) P66a4; P74b7; P181b2 [Y **yir**]; P193a9 [Y **yir**]; P207b5; Y71a5

o.+unda (ornunda) P77b2 [Y **yir**]

o.+undın (ornundın) P132b9

(Ar. mevzi^c) o. P161b5; P184a8 [Y **yir**]; Y195b6; Y313b7 [P **yer**]

o.+dın P185a3; P211a6; P212a13

o.+ındın (ornındın) P200a2

(Ar. menzil) o.+ında (ornında) P181a4

(Ar. mecâlis) o.+ı (orunlar) P211b14

2. Durum, konum.

(Ar. nef̄s) o.+iṅga (ornıṅga) P84b6 [Y **kendü özi**]

(ornıṅga) ƙoz- Vekil kılmak.

(Ar. vekele) o.-dı P84b6 [Y (**kendü öziṅge**) **ƙoz-**]

→ kedük orun P184a8

→ azaƙ bilezüki ornu P20a9; bilezük o. Y15a7; boğmaƙ o. P18a1; boyunduruƙ o. Y14b7; (çük) o. Y17b5; ƙolanġ o. P41b1; köz o. Y13a1; serāy o. P8a8; ūŷe o. P18b8; ŷiŷe o. Y35a4; tesbīḥ o. Y14b6

orunlu/ug Güvenilir, itibarlı.

(Ar. mekīn) o. P168b4

orunlu/ug bol- İnsanlar yanında saygın kiŷi olmak.

(Ar. mekune) o.-dı P168b4 [Y **orunluğ bol-**]; (orunluğ bol-)Y205b7 [P **orunluğ bol-**]

orunlu/ug ƙıl- Birini bir ŷeye gücü yeter kılmak.

(Ar. mekkene) o.-dı P195b6 [Y **orunluğ ƙıl-**]; (orunluğ ƙıl-) o.-dı Y248a5 [P **orunluğ ƙıl-**]

ot (I) 1. Bitki, yerde biten küçük bitkiler, çayır.

(Ar. nebt) o. P86a7; P135a5; P206a4; Y99a1 [P, Y **yaŷ ot**]; Y102a1

(Ar. ʿuŷb) o. P97a7; Y116b1

ot ezgüç Leğen.

(Ar. musʿat = f. legen) o. P12a5 [Y **otluğ**]

2. İlaç, em.

ot ƙatġu İlaç. Tedavide kullanılan bir bitki veya kökü.

(Ar. ʿuƙƙār / c. ʿaƙāƙīr) o. Y36a4 [P **dārū aŷlı**]

ot satġuçı Eczacı.

(Ar. ŷaydalānī / c. ŷayādile) o. P33a3; Y36a3

ot tile- Doktora danıŷmak, tedavi sormak.

(Ar. isteŷŷafe) o.-dı Y310a7 [Y **dārū tile-**]

ot türt- (Katran, ilaç vs.) Sürmek.

(Ar. ƫalā) “*uyuzƙa ot türtti*” [P **oġla-**]

→ açıġ ot P33a7; aŷ siṅgürġen o. P33a6, Y36a6; aŷ siṅgürġen o. Y86b6; hoŷ o. Y245a3; hoŷ o. Y245a3; hoŷ o. Y130a4; hoŷ o. türtin- Y130a4; kök o. P108a8; ölüġge tüter o. P34b1; ölüġge türtgü o. Y38a1; öz yöritġen o. Y36a6; sarıġ o. P193b7, Y245a3; sarıġ o. türt- P193b7; siṅdirġen o. P75b9; tıwar o. yigen yir P9b1; yaŷ o. P129a4; yaŷ o. P135a5; yaŷ o. P172a8, Y131a5; yaŷ o. P206b1; yaŷ o. P84a4, Y99a1

→ bī-hūŷ otı P33a7, Y36a7

ot (II) Ateŷ, alev, yangın.

(Ar. nār / c. nīrān) o. P11a3; P78a9; P83a5; P95a5; P98b2; P99b4; P110b2; P118b5; P123b5; P127a9; P151b9; P204a1, 14; P205b1, 7; P206a10; P207a4; P209a13; P209b13; P211a10; P211b2, 11, 12; P212b9; Y4b7; Y90b1; Y97b1; Y113b6; Y116b4; Y118a3; Y119b3; Y133b7; Y144b1; Y152a1; Y157a2; Y180b7; Y187a2; Y215a7; Y215b3; Y265b5; Y267a6; Y268a3; Y271b1; Y292b4

o.+nı P67a5 [Y **pāre ot**]; P97b1; P111b5; P114a2; P156a1; P157a8; P172a4; P173a5; P175a7; P175b1; P178b7; P179b2; P182a9; P187b5; P188a9; P189b7; P191a8; P195a4; P196a4; P204b7; Y117b6; Y135b1; Y138a6; Y189a3; Y220b4; Y226a6; Y310a4

o.+ğa P92a7; P98a6; P187b9; P207a9; P212b12; P213a7; (o.+ka) Y110a3; Y276b2; Y297a2

(Ar. ḥarīk) o. Y311b2 [P **köynük**]

ot çıkar - Çakmağın ateşi çıkmak.

(Ar. evrā) “*çağmağdın ot çıkardı*” Y236a2 [P **otlıg kıl -**]

ot yöresi Saç ağacı.

(Ar. sāce) o. P9a6 [Y **oçak tegresindeki yığaç**]

→ ısığ ot P152a1; ça<ğ>mağdın (ot) çağ- P156a1; çağmağdın (ot) çıkar- Y187a2; kızmış o. Y181a1; pāre ot P11a6; pāre o. Y72b5; yana turğan o. P11a7

otaçı Bitkilerle tedavi uygulayan kimse.

→ kölük otaçısı P32a6, P217b10, Y34b6

otala- Tedavi etmek, iyileştirmek.

(Ar. esā) “*başını otaladı*” Y154b4 [P **dārū kıl-**]

otan- Fırındaki yakacakları tutuşturup fırını kızdırmak.

(Ar. secera) “*tamdurnı otandı*” Y121b2 [P **kızıt-**]

otla- (Hayvan) Dolaşarak ot vs. yemek, bolluk içinde dilediğini yiyip içmek.

(Ar. irte'ā) “*otladı yılkılar*” P207a4 [Y **otlamakça bar-**]

(Ar. vera' a) “*kendü otladı koy*” P162a4

o.-dı Y196b2

(Ar. rate' a) o.-dı P158b7; Y191a6

otlamakça bar- (Hayvan) Otlamak.

(Ar. irte' ā) “*yılkılar otlamakça bardı*” Y276a2 [P **otla-**]

→ koymatsız otla- P103b9; koymatsız tünle otla- Y125a5; yābānd<a> o.- P123a3

otlağ Çayırılık, otlak, mera; otu, çayırı çok olan yer.

(Ar. merc) o.+ka Y117a6 [P **aranlağ**]

(Ar. mesraḥ) o.+ka P155a5; Y185b5

(Ar. merta') o. Y191a6

o.+da P158b7

(Ar. kelā') o.+nı P205a1 [Y **çet**]

(Ar. ri' y = m. mer' ā) o. P162a4; Y196b2

otlağ bol- (Yer) Sulu, verimli, çok otlu olmak; taze ot ve çayır bitirmek.

(Ar. ekle'e) o.-dı Y209b2 [P **otlıg bol-**]

(Ar. a' şebe) o.-dı Y210b3 [P **otlıg bol-**]

(Ar. emra' a) o.-dı Y217a6 [P **otlıg bol-**]

otlağ istemek Otlak yerde çayır arama.

(Ar. nuc' a) o. P205a1; Y269a4

otlağan tıwar Kendi hâlinde otlağa salıverilmiş deve.

(Ar. sâ'imet = m. sevâm) o. (otlağan tıwarlar) P123a3 [Y **otlağda yöriĝen yılķı**]

otlağda yöriĝen yılķı Kendi hâlinde otlağa salıverilmiş deve.

(Ar. sâ'imet = m. sevâm) o. (otlağda yöriĝen yılķılar) Y151a1 [P **otlağan tıwar**]

otlağķa ız- Davar vs. otlağa çık(ar)mak, otlamaya bırak(ıl)mak.

(Ar. sâme) “*yılķıların otlağķa ıztı*” Y150b7 [P **yâbând<a> otla-**]

(Ar. esâme) o.-tı Y230b5 [P **otlat-**]

otlat- Davar vs.yi otlağa çıkarmak, otlamaya bırakmak.

(Ar. re'â) “*otlattı çübân koyını*” P162a3

o.-tı Y196b1

(Ar. esâme) “*otlattı tıwarlarını*” P185a6 [Y **otlağķa ız-**]

otlı/uğ (I) Otlı; bitkisi olan.

otlıĝ suwlıĝ bol- Bir yerde ot, çayır, bitki bol olmak.

(Ar. haşibe) o.-dı P130a9

otlıĝ suwlıĝ yir Otu bol olan yer.

(Ar. haşib) o. P130b1

otlıĝ yir Yeşil ve taze çok otla dolmuş yer.

(Ar. arzun 'âşibe) o. P172a2

otlı/uğ bol- (Yer) Sulu, verimli, çok otlu olmak; Taze ot ve çayır bitirmek, yeşillenmek.

(Ar. ekle'e) o.-dı P171a9 [Y **otlağ bol-**]

(Ar. a'şebe) o.-dı P172a2 [Y **otlağ bol-**]

(Ar. ebķale) o.-dı (otluğ bol-) Y220a4 [P **köklig bol-**]

(Ar. i'şevşebe) o.-dı (otluğ bol-) Y313b6 [P **köp yaş otlıĝ bol-**]

(Ar. emra'a) o.-dı P176b6 [Y **otlağ bol-**]

→ köp yaş otlıĝ bol- P216b5

otlı/uğ (II) Ateşli, ateş çıkaran.

otlıĝ kıł- Çakmağın ateşi çıkmak.

(Ar. evrâ) “*otlıĝ kııldı çakmağını*” P188a8 [Y **ot çıkar-**]

otlı/uğ bol- (Çakmak) Ateş çıkarmak.

(Ar. verâ = m. veriye) “*otlıĝ boldı çakmağ taşı*” P93b3 [Y **otluğ bol-**]

o.-dı (otluğ bol-) Y111b5 [P **otlıĝ bol-**]

otluķ Leğen.

(Ar. mus'a) o. Y6b4 [P **ot ezgüç**]

otruķ Kötürüm.

(Ar. muķ'ad) o. Y213a3 [P **olturum**]

otruķ bol- Kötürüm olmak.

(Ar. uķ'ide) o.-dı Y213a2 [P **olturum bol-**]

otruş- Birlikte oturmak, oturma işini birlikte yapmak.

→ yakın otruş- Y303b3

otsı/uz Ateşsiz.

otsı/uz bol- (Çakmak)Ateş almamak, yanmamak.

(Ar. kebā) “*otsız boldı çaķmaķ taşı*” P123b7 [Y **otsuz bol-**]

o.-dı (otsuz bol-) Y152a3 [P **otsız bol-**]

otsı/uz kı1- (Çakmak) Çakmamak.

(Ar. aşlede) “*otsız kıldı çaķmaķını*” P173a9 [Y **otsuz bol-**]

o.-dı (otsuz kı1-) Y212b5 [P **otsız kı1-**]

otuk- Yavru, otlayacak yaşa gelmek.

otukmış oğlak Otlamaya yeni başlamış oğlak, bir yaşında oğlak.

(Ar. ‘atūd) u. Y47a4 [P **tişi kızu**]

otun Odun.

otun kes- Odun devşirmek, toplamak.

(Ar. ḥaṭabe) o.-ti P59b2; (o.-di) Y62a6

(Ar. iḥteṭabe) o.-ti Y265b1 [P **otun ter-**]

otun ter- Odun biriktirmek.

(Ar. iḥteṭabe) o.-di P203b12 [Y **otun kes-**]

→ kıruğ otun P148b4, Y176a7

otunluk Odunluk, odun konulan yer.

(Ar. maḥṭib = m‘ a. maḥṭab / c. maḥāṭib = f. anbār / c. anābīr) o. Y2a5 [P **otunluk iw**]

otunluk iw Odunluk, odun konulan yer.

(Ar. maḥṭib = m‘ a. maḥṭab / c. maḥāṭib = f. anbār / c. anābīr) o. P9a9 [Y **otunluk**]

otur- Oturmak. *krş. oltur-*

(Ar. celese) o.-dı Y71b5 [P **oltur-**]

(Ar. ka‘ade) o.-dı Y119a2 [P **oltur-**]

o.-ur Y321b4 [P **olturğan turur**]

→ baķa otur- Y218a5; baķa o.- Y230a2; baķa o.- Y269a2; baķa o.- Y236a6; bir yanķa o.- Y256b5; bir yanķa o.- Y270b5; bir yanķa o.- Y266b6; boğazğa o.- P137b3; boğazğa o.- P140a7, Y164b7; (çoğda) o.- Y178b6; çöke o.- Y152a7; çömele o.- Y310a5; ortasında o.- Y293a1; tüpde o.- Y285b6; yanda o.- Y262a6; yüksekten baķa o.- Y260a3

→ bir yanķa oturmaķ Y270b5

→ ādem yırağına oturğan yir P9b2; çöküdi o. P124a2

→ kızğu oturuş Y193a7

oturma divit Divit. Hokka.

(Ar. miḥbera / c. meḥābir) o. Y29a4 [P **ķara kıoyğu yir**]

oturt- Birini oturtmak.

(Ar. aķ‘ade) o.-tı Y213a2 [P **olturt-**]

(Ar. ecelese) o.-tı Y215b1 [P **olturt-**]

oturuş- Birlikte oturmak.

(Ar. cālese) o.tı Y258b7 [P **olturuş-**]

otuz Otuz, üç tane on.

(Ar. şelâşûn) o. P38b5

otuz miñg Otuz bin (30000).

(Ar. şelâşûne elf) o. P39a5

oy- Tahta, taş vs.yi eşmek, çukur açmak, bir şeyin ortasını yuvarlakça açmak.

(Ar. naķara) “*oydı yığaçnı*” P103a1 [Y **oya beze-**]

(Ar. kavvera) “*oydı kavunnı*” P198a7

o.-dı Y252a7

oya beze- Tahta, taş vs. oymak, eşmek, çukur açmak.

(Ar. naķara) “*yığaçnı oya bezedi*” Y124a3 [P **oy-**]

oya yoğur- Un vs.yi yoğurmak.

(Ar. ‘acene) “*oya yoğurdı unnı*” P77b2 [Y **yoğur-**]

→ yaķa oy- Y100b6

oyağ Gece uykusu kaçan, uykusuz. *krş.* **ozağ**

(Ar. eriķ = m. āriķ) o. P140a1 [Y **ozağ er**]

oyağ bol- Gece uyumayıp uykusuz kalmak, uyuyamamak, namaz vs. için uyanmak.

(Ar. eriķa) o.-dı P140a1 [Y **ozağ bol-**]

(Ar. teheccede) o.-dı P209b10 [Y **ozağlık kı1-**]

oyağ er Uyanık adam.

(Ar. yeķzān = m. yaķız = m. yeķuz / c. eyķāz) o. P148b5 [Y **oyğangan**]

oyağ kı1- Gece uykusuz bırakmak.

(Ar. arraķa) o.-dı P193b5 [Y **ozağ kı1-**]

oyağ kiçür- Geceyi yanık geçirmek.

(Ar. ahyā) “*oyağ kiçürdi tünni*” P188b9 [Y **ozağlık birle keçür-**]

oyağ tişi Uyanık kadın.

(Ar. yeķzā) o. P148b6 [Y **ozağ ‘avret**]

oyağ tur- Gece uykusuzluk çekmek, uykusu kaçmak.

(Ar. sehira) o.-dı P135b1 [Y **ozağ bol-**]

oyağlık Uyanıklık, uykusuzluk. *krş.* **ozağlık**

oyağlık kı1- Gece uykusu kaçmak, uyuyamamak.

(Ar. sehede = m. sehide) o.-dı P98b8 [Y **ozağlık kı1-**]

oygan- (Uykudan) Uyanmak. *krş.* **odgan-, ozgan-**

(Ar. yeķıza) o.-dı P148b5 [Y **odgan-**]

oyğangan Uyanık adam.

(Ar. yeķzān = m. yaķız = m. yeķuz / c. eyķāz) o. Y176a7 [P **oyağ er**]

oyna- 1. Oyun oynamak, eğlenmek, faydasız işle oyalanmak, bir şeyden hoşlanarak onunla avunup kalmak.

(Ar. la‘ibe) o.-dı P131b3

(Ar. tela‘‘abe) o.-dı P209a13; Y283b5

(Ar. lahā) o.-dı P128b9

(Ar. ‘abişe) o.-dı P132a2

2. Dans etmek, sıçrayıp oynamak.

(Ar. raqāşa) o.-dı P104a8; Y125b7

3. Oynatmak, zıplatmak.

(Ar. raqqase) “*oynadı oğlanı*” P192b2 [Y **oynat-**]

4. (At) Coşarak ön ayaklarını kaldırmak.

(Ar. şebbe) o.-dı P77b9 [P **sekri-**; Y **yil-**]

5. Uyanmak.

(Ar. teyaqqaza) o.-dı P212a4

6. Göz bağcılığı, el çabukluğu ile aldatmak; sihirbazlık yapmak.

(Ar. şa‘ veze) o.-dı P217b12 [Y **bu el-‘aceblüg bol-**]

oynağan Sihirbaz.

(Ar. şa‘ vezīyy) o. P217b12 [Y **el-‘aceb**]

oynağan tişi Kur yapan; şiveli, işveli kadın.

(Ar. imra’etun le‘üb) o. P131b3

→ ... oyna- P85a5; basınlaç o.- Y263a5; çelük o.- P217b6; (çelük) o.- P128b3; kızlenç o.-

P203a6; kumār o.- Y100b1; kumār o.- P201b7; (top) o.- P125b3, Y154b1

→ çerpük oynağan P120a7

oynağucu Oynayan, oynayıcı.

→ kūrçaq oynağucu P30b5; ... oynağucıdın üt- P102a7

→ kūrçaq oynayğucu Y33a1

oynaş- Birlikte oynamak.

→ kumār oynaş- Y258b4; kumār o.- P213a12, Y298b6

oynat- Oynatmak, zıplatmak.

(Ar. raqqāşa) “*urağut oğlanın oynattı*” Y242b7 [P **oyna-**]

oyun Vakit geçirilen eğlence.

oyun kıılış- Oynamak, oynaşmak.

(Ar. telā‘abe) o.-dılar P213a7

oyundu Elbise vs.den yuvarlakça kesinti.

(Ar. kuvāratu‘l-ķamīş) o.+sı Y252a7

oz- 1. Önüne geçmek, öne geçmek, geride bırakmak.

(Ar. sebeka) “*ozuķ tapa ozdı*” Y81a3 [P **ilerü tut-**]

(Ar. ferata) “*ozdı havz tapa*” Y126b1 [P **ilgerü yöri-**]

(Ar. fāte) o.-dı P118a5; Y143b6

ozğan 1. Önce giden.

(Ar. farat) o. Y126b3 [P **ilgerü bar-**]

2. Geçmiş bulunan; öncelik.

(Ar. sābiķa / c. sevābiķ) o. bar Y81a3 [P **ozuķluk**]

2. Üstün gelmek, geçmek; hasep bakımından bir kimseden üstün olmak; cesaret, fazilet, ilim vs.de başkalarına üstün olmak.

(Ar. berraze) “*ozdı anîḡ üze*” P192a3 [Y **fażl içinde oz-**]

(Ar. fażale) o.-dı Y131b5 [P **artur-**]

(Ar. fāḡa) o.-dı Y149a1 [P **kiç-**]

→ fażl içinde oz- Y242a5

3. Hastalığı geçmek, hastalıktan iyileşmek.

(Ar. belle) o.-dı Y140b3 [P ... **kıl-**]

4. Yönlendirmek, uğurlamak.

(Ar. şeyye‘a) “*ozdı aḡḡa*” P199b3 [Y **köndür-**]

ozaḡ Uyanık, uykusuz. *krş.* **oyaḡ**

ozaḡ ‘**avret** Uyanık kadın.

(Ar. yeḡzā) o. Y176b1 [P **oyaḡ tişi**]

ozaḡ bol- 1. Gece uyumayıp uykusuz kalmak.

(Ar. eriḡa) o.-dı Y164b1 [P **oyaḡ bol-**]

2. Gece uykusuzluk çekmek, uykusu kaçmak.

(Ar. sehira) o.-dı Y158a4 [P **oyaḡ tur-**]

ozaḡ er Gece uykusu kaçan, uykusuz.

(Ar. eriḡ = m. āriḡ) o. Y164b1 [P **oyaḡ**]

ozaḡ kıl- Gece uykusuz bırakmak.

(Ar. eshera) o.-dı Y214a3 [P **uyart-**]

(Ar. arraḡa) o.-dı Y244b7 [P **oyaḡ kıl-**]

ozaḡlık Uyanıklık, uykusuzluk. *krş.* **oyaḡlık**

ozaḡlık birle keçür – Geceyi uyanık geçirmek.

(Ar. aḡyā) “*ozaḡlık birle keçürdi tünni*” Y236b6-7 [P **oyaḡ kiçür -**]

ozaḡlık kıl- Gece uykusu kaçmak, uyuyamamak, namaz vs. için uyanmak.

(Ar. sehede = m. sehide) o.-dı Y118b3 [P **oyaḡlık kıl-**]

(Ar. teheccede) o.-dı Y285a5 [P **oyaḡ bol-**]

ozıḡ- *bk.* **ozu/ıḡ-**

ozḡan- Uykudan uyanmak. *krş.* **odḡan-, oyḡan-**

(Ar. isteyḡaza) u.-dı Y310b4

ozuḡ Amaç; nihayet, son.

(Ar. ḡāyet) o. Y81a3 [P **ḡāyet**]

ozuḡluk Geçmiş bulunan; öncelik.

(Ar. sābiḡa / c. sevābiḡ) o.+1 bar P72a7 [Y **ozḡan**]

ozu/ıḡ- 1. Koşuşmak, yarışmak, mücadele etmek.

(Ar. sābeḡa) o.-tı Y260a6 [P **ozıḡ-**]; (ozıḡ-dı) P202a7 [Y **ozuḡ-**]

(Ar. tesābeḡa) o.-dılar (ozıḡ-) P213b8

(Ar. istebeḡa) o.-dılar P205a9; (o.-tılar) Y270a2

2. Fazilette yarışmak.

(Ar. fāzale) o.-tı Y260b7 [P **artuklaş-**]

Ö

öç 1. İntikam.

(Ar. se'r) “*fulānda turur benim öçüm*” P157a1 [Y **taleb kılmış**]

öç al- Öç, intikam almak; cezalandırmak.

(Ar. neqame = neqime) “*öç aldı andın fulān nerseni*” P77a1 [Y **kiginç al-**]

(Ar. naşara) “*öç alu birdi anğa düşmenindin*” P102b4 [Y **bekle-**]

(Ar. se'era) ö.-u birdim P157a1 [Y **açığ al-**]

(Ar. inteşara) ö.-dı P204b4 [Y **açığ al-**]

(Ar. inteşafe) ö.-dı P205a8 [Y **açığ al-**]

öç kııl- Birine galip gelmek, üstün gelmek.

(Ar. qahera) ö.-dı P157b5 [Y **gālib bol-**]

2. Tavla oyunu. ?

(Ar. hātar = f. şetranc⁴⁰⁷ = f. nerd) u. P30b9; Y33a6

öçek Dam, evin damı.

(Ar. saḥ / c. suḥūh = f. hücre / c. hücer = m. ğurfe / c. ğuraf) ö. P9b6; Y2b5

ö.+ge P151b4; P157b1; (ö.+ke) Y180b3; Y189a6

öçekdeki äbdestlik Dam üstündeki veya konakların üst kanatlarındaki saçak.

(Ar. kiryās = m. bālu' a = m. bellū' a = f. dihlīz / c. dehālīz) ö. P9b3

öçeş- 1. Bahse girmek, bahse girip ödül koymak.

(Ar. hātara) ö.-ti P201b2; Y258a3

(Ar. rāhene) ö.-di P202b4; (ö.-ti) Y261b4

(Ar. vāza' a) ö.-ti Y262b2 [Y **vaz' kııl-**]

2. Bir şeyi birinin yanında rehin koymak.

(A. erhene) ö.-ti Y222b4 [P **tutuğ koz-**]

öçür- Ateş vs.yi söndürmek.

(Ar. atfe'e) “*öçürdi çerāğnı*” P170b7 [Y **söndür-**]

öfgen Akciğer.

(Ar. riye) ö. P19b2; Y17a3

ög- 1. Birini övmek; iyiliklerini, üstünlüklerini söyleyerek yüceltmek, teşekkür etmek.

(Ar. nesebe) “*ögdı tişini*” P60a9

ö.-di Y63b1

(Ar. ḥamide) “*ögdı anı iş üze*” P133b5

⁴⁰⁷ Y: şıtranc

(Ar. ne'ate) ö.-di P154b3 [Y **şifât kı1-**]

(Ar. medeḥa) ö.-di P156a5; Y187a5

(Ar. aṭrā) ö.-di P186b8

(Ar. ḳarraza) ö.-di P193a1; Y243b5

(Ar. eṣnā) ö.-di P188a3; Y235b2

(Ar. meccede) ö.-di P190b7 [P, Y **uluḡla-**]

(Ar. şebbebe) ö.-di P196a3; Y248b6

(Ar. imtedeḥa) ö.-di P204a6

2. Kendinde olmayan niteliklerle övünmek, övünmeyi istemek.

(Ar. temeddeḥa) ö.-di Y284b1 [P **öḡün-**]

öḡgen Övgüde bulunan.

(Ar. ḥāmīd = m. ḥamīd) ö. P133b6

öḡmek Övgü.

(Ar. midḥat = m. medīḥ = m. medīḥatü / c. medāyih) ö. P156a5; Y187a6

(Ar. ṣenā') ö. P188a4

öḡmekke sezā bol- Şanlı, şerefli olmak.

(Ar. mecede) ö.-di Y119a4 [P **uluḡ bol-**]

öḡmekke sezā kı1- Övülecek iş yapmak.

(Ar. aḥmede) ö.-di P173a2 [Y **öḡmekke sezā bul-**]

öḡmekke sezā bul- Övülmeye yaraşır bulmak.

(Ar. aḥmede) ö.-di Y212a4 [P **öḡmekke sezā kı1-**]

öḡdülmiş Şanlı, şeref sahibi.

(Ar. mecīd = m. mācid = m. emcād) ö. Y119a5 [P **uluḡlık**]

öḡdülmiş er Eskiden beri malı olan.

(Ar. mecdun mu'eşşel) ö. Y246a3 [P **aşllıḡ uluḡlıḡ**]

öḡerik Kaba, kalın. ?

öḡerik etmek İri öḡütölmüş undan yapılan ekmek.

(Ar. ḥuşkār⁴⁰⁸) ö. Y39b4 [P **irmük epmeki**]

öḡey Üvey; öz olmayan.

öḡey ana Üvey anne.

(Ar. rābbe = m. 'alle) ö. P22b6; Y22b7

öḡey ana oḡlanları Üvey anne çocukları.

(Ar. velādu 'allāt) ö. P22b6; Y23a1

öḡey ata Üvey baba.

(Ar. rāb) ö. P22b6; Y22b7

öḡey oḡul Üvey oḡul.

(Ar. rabīb / c. eribbā) ö. P22b5 [Y **öḡey kı1z**]

⁴⁰⁸ Y: ḥuşkār

ögey kız 1. Üvey evlat.⁴⁰⁹

(Ar. rabīb / c. eribbā) ö. Y22b6 [P **ögey oğul**]

2. Üvey kız.

(Ar. rabībe / c. rabāyib) ö. P22b6; Y22b7

ögi- bk. **ögü/i-**

ögnüş- Hayır ve meziyette yarışmak.

(Ar. teḥāyera) “*ögnüşdiler ḥaṭ içinde*” P214b4

(Ar. ḥāyera) “*ögnüşti ḥaṭ içinde*” Y263b3 [P **artuklaş-**]

ögren- 1. Bir şeyi alışkanlık edinmek, alışmak, ülfet edinmek.

(Ar. besi'e = m. behi'e = m. bese'e = m. behe'e) “*öğrendi işge*” P129a3

(Ar. merade) ö.-di P99a9; Y119a6

(Ar. merane) ö.-di P111a9; Y135a3

(Ar. te' avvede) ö.-di P212a8; Y294a1

2. Isınmak, ülfet etmek; tanışıp dost olmak; hayyvanlar veya insanlar evlere, insanlara alışmak.

(Ar. decene) “*tişi oğlaḳ öğrendi*” Y133b6 [P **elge öğren-**]

(Ar. elife) ö.-di P139a6; Y163a7 [Y **dost tut-**]

3. Beceri kazanmak, öğrenmek, terbiyele(n)mek.

(Ar. zariye) “*öğrendi it awğa*” P150b8

ö.-di Y179a6

(Ar. rāza) “*düşvār işni öğrendi*” Y147b3 [P **öğret-**; Y **köndür-**]

4. Bellemek, hepsini öğrenmek, iyice öğrenmek, bütün yönleriyle bilmek, (ateş, ilim) almak, iktibas et(tir)mek.

(Ar. ḥazeḳa = m. ḥadiḳa) “*ḳur'ān öğrendi*” Y80a5 [P **yaḥşî okı-**; Y **ḥatm kıı-**]

(Ar. eḥāṭa) “*ilm öğrendi*” Y229b6 [P **yanındın kapsa-**]

(Ar. eḳbese) “*ot birdi taḳı 'ilm öğrendi*” Y215b3 [P **bir-**]

(Ar. iktebese) “*ot aldı 'ilm öğrendi*” Y268a3 [P **al-**]

(Ar. te' alleme) ö.-di P211a11; Y290b6

5. Bir şeyi çok sevmek, dadanmak.

(Ar. deribe) “*öğrendi nersege*” P130b1

ögrengen 1. Çabuk anlaşılabilir; ehil, dost.

(Ar. elif = m. elīf = m. ilf / c. hum ullāf / c. ilāf / c. ulefā') ö. P139a6 [Y **yaşaḡan er**]

2. Av öğrenen tazi.

(Ar. zār = m. zarr) ö. P150b9 [Y **ögrengen it**]

ögrengen it Av öğrenen tazi.

(Ar. zār = m. zarr) ö. Y179a6 [P **ögrengen**]

ögrengen oğlaḳ Evcil, ehli hayvan.

(Ar. dācin) ö. Y133b7 [P **elge ögrengen oğlaḳ**]

⁴⁰⁹ Arapça kelimenin anlamına bakıldığında Türkçe tercümede bir sehiv olma ihtimali de belirmektedir.

öğrenmek için bar- Gidip gelmek.

(Ar. ihtelefe) ö.-ur P205a4 [Y **kelüp bar-**]

öğrenmiş koy Evcil hayvan.

(Ar. dâcin / c. devâcin) ö. Y47a1 [P **iwge öğrenmiş**]

→ edeb öğren- Y282b7; elge ö.- P110b1; üküş (‘ilm) ö.- Y292b3; yük ö.- Y94b1; yükge ö.-

P81a3

→ elge öğrenen oğlağ P110b1

→ iwge öğrenmiş P48a6; işke ö. eşgek Y94b2; yükge ö. eşek P81a3

öğret- 1. Bildirmek, tanıtmak.

(Ar. eş‘ara) ö.-ti Y214a3 [P **bildir-**]

(Ar. ‘arrafe) ö.-ti Y244b4 [P **bildir-**]

(Ar. ‘alleme) ö.-ti P195a5; Y247b1

2. Terbiye etmek, alıştırmak, itaat ettirmek.

(Ar. rāza) “*öğretti tosunı*” P120b6 [Y **öğren-; köndür-**]

3. Bir yere alıştırmak, ülfet kazan(dır)mak, bir şeye dadandırmak, alıştırmak.

(Ar. ‘avvede) “*öğretti anı nersege*” P198a5

ö.-ti Y252a4

(Ar. âlefe) ö.-ti P176b8; Y217b2

(Ar. âlefe) ö.-ti Y260a1 [P **yakaş-**]

(Ar. derrabe) ö.-ti P189a8; Y237b1

4. (İlim ve sanatta öğrenciyi) Yetiştirmek.

(Ar. ħarrace) ö.-ti P189b9; Y238b2 [Y **zîrek kııl-**]

5. (İlim, ateş vs.) Elde et(tir)mek, kazan(dır)mak.

(Ar. ħabese) “*pāre ot birdi tağı ‘ilm öğretti*” Y72b5 [P **ber-; Y bir-**]

6. Kalbini ısındırmak.

(Ar. te’ellefe) “*öğretti anı islām üze*” P210b4

öğretmek tile- Haber, bilgi istemek, danışıp bilgi edinmek.

(Ar. ista‘leme) ö.-di Y307b5

öğretmiş Mezun, çırak; iyi terbiye, eğitim görmüş.

(Ar. ħırrīc) ö.+i P189b9 [Y **öğretmiş şākird**]

öğretmiş şākird Mezun, çırak; iyi terbiye, eğitim görmüş.

(Ar. ħırrīc) ö. Y238b2 [P **öğretmiş**]

→ edeb öğret- P189a5, Y237a6

öğü/i- Öğütmek, un yapmak.

(Ar. taḥane) “*ögidi buğdayı*” P161a5 [Y **öğü-**]; (öğü-) ö.-di Y195a3 [P **ögi-**]

öğül- Övülmek.

öğülmiş er Çok övülen adam.

(Ar. raculun mumeddaḥ) ö. P190a8; Y239a5

öğün- (I) Övünmek, kendinde olmayan niteliklerle övünmek, övünmeyi istemek.

(Ar. temeddeḥa) ö.-di P209b4 [Y **ög-**]

(Ar. sācele) ö.-di Y260b5 [P **kıkanış-**]

ögün- (II) Öğütölmek, küçölmek.

ögünmiş tuz Öğütölmüş, dövölmüş tuz.

(Ar. duḳḳa = f. ṭabaḳ / c. aṭbāḳ) ö. P11b7 [Y **tögölmüş tuz**]

ögünüş- Birbirlerini övmek.

(Ar. temādeḥa) ö.-diler P213a9

ögüt Vaaz ve irşat, hayırlı şeylere davet, hāl ve gidişini düzeltmek yönünde öğüt.

(Ar. naşīḥat) ö. Y187b3 [P **pend**]

(Ar. vaʿz) ö. Y193b4 [P, Y **vaʿz**]

ögüt bir- Öğüt vermek, birine Allah'ın ikabından korkutacak şeyleri hatırlatmak. İtaat etmesini isteyip tavsiyede bulunmak.

(Ar. veʿaze) ö.-di P84a1 [Y **pend bir-**]

ökçe 1. Topuk.

(Ar. ʿaḳib / aʿḳāb) ö. P20b3; Y18b3

ökçe siṅiri İnsanın baldırından ökçesine doğru uzanan kalın sinir.

(Ar. ʿurḳūb / c. ʿarāḳīb) ö. P20b1

→ iki ökçe P68a4

2. Kapı, pencere vb. kanatlarının geçtiğı demir parçası.

→ ḳapuğ ökçesi P10a3, Y3a5; ḳapuğ ö. soḳḳu telük Y3a4; süṅü ö. Y42a2

ökün- Acınmak, esef etmek, darılmak; kaybettiğine üzölmek, işlediğine pişman olmak.

(Ar. esife) ö.-di P139a5 [Y **öwke kıı-, ḳazğur-**]

(Ar. lehife) ö.-di P139b7 [Y **peşimān yi-**]

(Ar. nedime) ö.-di Y169b3 [P **peşimān yi-**]

öküngen Üzüntölü, mahzun, gamlı, pişman.

(Ar. esif) ö. P139a5 [Y **öwke kııḳan, ḳazğurḳan**]

(Ar. lehīf = m. lehḫān = m. luhif) ö. P139b8 [Y **peşimān er**]

(Ar. nādīm) ö. Y169b3 [P **peşimān yigen**]

ökünç Pişmanlık.

(Ar. nedāmet) ö.+ni P181a2 [Y **nedāmet**]

ökünçlig Pişman.

ökünçlig er Pişman olmuş adam.

(Ar. melḫūf) ö. P139b8 [Y **peşimān bolmuş er**]

öküz Sığır.

(Ar. ṣevr / c. şīrān) ö. P47b7; P119b4; Y46a7; Y65a5 [P **sıḳır**]; Y146a1

öküz köni toluḳ altun Bir sığır derisi dolu altun.

(Ar. ḳinṭār / c. ḳināṭīr) ö. P40a7

öksü/ir- Ciğerlerdeki havayı zorlamayla dışarı çıkarmak, öksürük tutmak.

(Ar. seʿale) ö.-di Y194b2 [P **öksir-**]; (öksir-) P160b8 [Y **öksür-**]

(Ar. tenehneha) ö.-di Y319a7 [P **oḥoḥ kıl-**]

öksürük Ciğerlerdeki havanın zorlama ve gürültüyle dışarı çıkması.

(Ar. su'āl) ö. P160b8; Y194b3

öksüz Buluğa ermeden babasını kaybetmiş çocuk.

(Ar. yetīm / c. yetāmā / c. eytām) ö. Y176b2

öksüz bol- Yetim olmak, babasını kaybetmek.

(Ar. yetime) ö. Y176b1 [P **yetīm bol-**]

öksüz eyegü Göğüs kemiği, kaburga kemiği.

(Ar. terībe / c. terāyib) ö. P19a5 [Y **kösrük**]

öl Islak, yaş.

öl bol- Islanmak.

(Ar. nediye) ö.-dı P150b5 [Y **ezil-**]

öl- Ölmek, helak olmak, ölüme yaklaşmak.

(Ar. nefeka) “öldi kölük” P107b1 [Y **yokaal-**]

(Ar. cāde) “öldi nefsi” P118b9 [Y **cān ber-**]

(Ar. fāde) ö.-di P87a2; Y103a1

(Ar. fāza) ö.-di P88a7; Y104b3

(Ar. qazā) ö.-di P91b4; Y109a5

(Ar. māte) ö.-di P118a7; Y144a1

(Ar. fāde) ö.-di P119a5; Y145a6

(Ar. şa' ika) ö.-di P140a7; Y164b7 [P, Y **bī-hūş bol-**]

ölmegüçe tirlık Geçinecek şey, azık; insana yetecek gıda.

(Ar. kefāf / m. ni' me / c. ni' am = m. ne' mā = m. nu' mā = m. 'ilā / c. ālā) ö. P24b5

ölmiş köşek Devenin sütünü alabilmek için ölen yavrusunun derisi içine saman doldurularak yapılan sahte yavru.

(Ar. bev) ö. P45b9 [Y **yaşır toldurmuş torum**]

ölmişdin sonğra saq- Ölüye ağlayıp ağıt yakmak, hâllerini şiirle anlatmak.

(Ar. reşā) ö.-tı Y107b1 [P **ağlat-**]

→ kendü öl- P213a1; yigit erken ö.- P204a12, Y267a4

→ kendü ölmek P213a1

ölç- 1. Miktarını beyan etmek, tartmak, ağırlığını anlamak için kaldırmak.

(Ar. emete) ö.-di P60b4

(Ar. qadera) ö.-di P65a1 [Y **endāze kıl-**]

(Ar. vezene) ö.-di P84b9; (ö.-ti) Y100a3

2. Hazırlamak, takdir etmek.

(Ar. tāha) ö.-di P86a8 [Y **endāze kıl-**]

3. Oranlamak, kesmeden önce oranlamak, kalıplayarak (saya) kesmek.

(Ar. ḥalaqa) “ölçdi edīmi” P106b4 [Y **bıçmasdın aşnu oranla-**]

(Ar. ḥazā) “ölçdi başmaḡnı başmaḡğa” P125a8 [Y **endāze kıl-**]

4. (Yeri) Ölçüp taksim etmek. Sıvazlamak.
(Ar. meseha) ö.-ti Y187b1 [P **âbādān kı1-**; Y sık<a>-]

5. Eti ince ve uzun kesmek.
(Ar. şeraha) “ölçdi kaşşāb etni” P155b2 [Y ... **kı1-**]

6. İki şeyi birbirine eşitlemek.
(Ar. vāzene) ö.-di P203a1 [Y **ölçüş-**]

7. Değişmek, değiş tokuş etmek.
(Ar. kāyele) ö.-ti Y263b7 [P **keyleş-**]
→ eksük ölç- Y213b7; kīle birle ö.- P89a5

ölçek 1. Miktar, kadar, ölçü, birim ölçüsü.
(Ar. miḳdar / c. meḳādir = m. ḳadr / c. aḳdār) ö. P65a2 [Y **endāze**]
(Ar. miḳyās) ö. P87b5; Y103b5

2. Pergel, yayçizer.
(Ar. fircār) ö. P28b3 [Y **pergār**]
ölçek yipi Bina ustalarının kullandıkları çırpı ipi.
(Ar. miṭmer = m. turr) ö. P28b3⁴¹⁰, Y30a4

ölçiş- Birbirine denk ve eşit muamele etmek.
(Ar. tekāyele) ö.-diler P214b5

ölçüçi Tartıcı, kantarcı.
(Ar. vezzān) ö. P40b1

ölçüş- Bir şeye eşit, denk olmak. İki şey arasında eşitlik kurmak.
(Ar. vāzene) ö.-ti Y262b4 [P **ölç-**]

öld/tür- 1. Öldürmek, (Allah) birinin ruhunu almak, kökünü kazımak.
(Ar. ḳazā) ö.-di P91b4; Y109a5

(Ar. ḳatele) ö.-di P108b9; P206b7; Y132a1; Y274b5
(Ar. emāte) ö.-di P183b6; Y228b2

(Ar. ḥasse) ö.-di P113b7; Y138a3 [P **bul-**]
(Ar. tevaffā) ö.-di P213a1; Y297b1

2. Üzüntü ve öfkeden öldürmek.
(Ar. beḥa^c a) ö.-di P158a7 [Y **ḳazgudm öldür-**]

3. Yaralının işini çabuk bitirip öldürmek.
(Ar. echeze) ö.-di P175a4 [Y **tap öldür-**]

4. Mızrakla birine tam öldürücü vurmak.
(Ar. aḳşade) ö.-di Y213a2 [P **öldürmeke ḳaşd kı1-**]

öldürgen Öldüren, katil.
(Ar. ḳātil) ö. P93b1; Y111b3
ö.+din P74b2; P157a1; Y84b3

⁴¹⁰ P yipi > yiri

ö.+indin Y188b1

öldürgü yerni yaŋıl- Ölmeyecek uzvuna vurmak.

(Ar. eşvâ) ö.-dı (öldürgü yerin yaŋıl-) Y236b2 [P **öltürür yirmi haṭā kıl-**]

öld/türmek 1. Öldürme.

(Ar. ḳatī) ö. Y308b4

2. Kurban edilme (yeri).

(-) “*öltürmekke yetti ḳurbān tiwesi*” P81a1

öltürür yirmi haṭā kıl- Ölmeyecek uzvuna vurmak.

(Ar. eşvâ) ö.-dı (öltürür yirin haṭā kıl-) P188b6 [Y **öldürgü yerni yaŋıl-**]

öldürmekge ḳaşd kıl- Mızrakla birine tam öldürücü vurmak.

(Ar. aḳşade) ö.-dı P173b3 [Y **öldür-**]

öldürmiş Katledilmiş.

(Ar. ḳatīl) ö. Y84b3 [P **öldürilmiş**]

(Ar. maḳtūl) ö.+i Y111b3 [P **öldürilmiş**]

→ ‘illetsiz öldür- P69a8; ḳazğudın ö.- Y190b3; ḳışaş üçün ö.- P184a3, Y229a1; nāgeh ö.-

P73a3; tap ö.- Y215a3; tap ö.- P196b3; tayağusuz ö.- Y82b1; telim ö.- P92a5; üküş ö.- Y110a1

öldüril- Katledilmek, öldürülmek.

öldürilmiş Katledilmiş.

(Ar. ḳatīl) ö.+ge P74b1 [Y **öldürmüş**]

(Ar. maḳtūl) ö.+ge P93b1 [Y **öldürmüş**]

(Ar. ḳatīl / c. ḳatīlā) ö. P108b9; Y132a1

öldürilmiş tişi

(Ar. ḳāziye) ö. P91b5

öldürüş- Birbirini öldürmek.

(Ar. ḳātele) ö.-ti P202a12⁴¹¹; Y261a1

öli- Islanmak.

öligen Nemli, ıslak.

(Ar. nedd) ö. P150b6 [Y **ezilgen**]

öltür- bk. **öld/tür-**

ölüg 1. Ölü, ölmüş.

(Ar. meyyit / c. emvāt) ö.+ni P64b6; P102b2; P118a8; P162a6; P175a2; P199b9; Y69a6; Y123b1; Y144a2

ö.+nüŋg Y196b4

ö.+ge P96b6; P118b4; P173b5; P192b7; P195b1; (ö.+ke) Y115b4; Y213a3; Y243b1;

Y255a3

2. Bayılmış kişi.

(Ar. şa‘ iḳa) ö. Y164b7 [P, Y **bi-hüş**]

⁴¹¹ <öl>dürişdi

ölüg ‘avret Ölmüş (kadın).

(Ar. zāhiqat) ö. Y164b6 [P **ölüg ten**, Y **cānı çıkmış ten**]

ölüg haberi tegürgen Ölüm haberini getiren, yayan.

(Ar. nā‘ = m. na‘ī) ö. Y196b5

ölüg ten Ölmüş, canı çıkmış.

(Ar. zāhiqat) ö. P140a6 [Y **ölüg ‘avret**, **cānı çıkmış ten**]

ölügge çakırmaq Ölüye ağıt. Feryat.

(Ar. vā‘ iye) ö. P15a1 [Y **ölügke haykırmaq**]

ölügge <nisbet kı1-> Kendini ölü gibi göstermek, fani göstermek.

(Ar. temāvete) ö.-dı⁴¹² P214a12

ölügge tüter ot Ölüünün bozulmaması için kullanılan bitki.

(Ar. hanūt = m. zerīre = m‘ a. şamğ) ö. P34b1 [Y **ölügke türtgü ot**]

ölügke haykırmaq Ölüye ağıt. Feryat.

(Ar. vā‘ iye) ö. Y10a4 [P **ölügge çakırmaq**]

ölügke türtgü ot Ölüünün bozulmaması için kullanılan bitki.

(Ar. hanūt = m. zerīre = m‘ a. şamğ) ö. Y38a1 [P **ölügke tüter ot**]

ölügse Ölü. *krş.* **ölüsge**

(Ar. meyte = m.‘ ā. mīte) ö. Y144a2 [P **ölüsge**]

ölüm Ölüm, ölüm vakti.

(Ar. meniyye / c. menāyā) ö. P93a8; P211a9

(Ar. ecel / c. ācāl = m. himām = m. hatf / c. hutūf = m. meniyye / c. menāyā / c. menūn) ö. P14b9; Y10b3

ölüm esrükli/üg/ki Ölüm sarhoşluğu.

(Ar. sekratu‘l-mevt = m. sekerāt) ö. (ölüm esrükliği) P15a1; P135a9 [Y **ölüm esrükliki**];

(ölümniñg esrükliki) Y158a3 [P **ölüm esrükliği**]

ölümge yawu- Ölümeye yaklaşmak.

(Ar. uhtuzira) ö.-dı P204a12 [Y **ölümke yakın bol-**]

ölümke yakın bol- Ölümeye yaklaşmak.

(Ar. uhtuzira) ö.-dı Y267a2 [P **ölümge yawu -**]

ölüsge 1. Ölü. *krş.* **ölügse**

(Ar. meyte = m.‘ ā. mīte) ö. P118a8 [Y **ölüsge**]

2. Bozulup kokmuş ölü, ceset.

(Ar. cīfe) ö. P87b3 [Y **murdār**]

ölüş- Savaşmak, dövüşmek.

(Ar. teķātele) ö.-diler P214a1

ölüşmek Düşmanlık şeklinde münakaşa, zorlu çekişme; hüccete hüccetle karşılık verme.

⁴¹² ölügge <nisbet kı1->

(Ar. cidāl⁴¹³) ö. P202a10 [P **uruşmak**; Y **ölüşmek**]

ömgen Boyundaki damarın adı.

ömgen⁴¹⁴ **tamar** Şah damarı.

(Ar. iḥdaʿ = m. ḥablu'l-verīd) ö. Y14b5 [P **boyun tamarı**]

ʿ**ömr** (Ar.) Yaşam süresi, yaşanmış olan zaman.

(Ar. umr = m. ʿumur) ʿö. P188a2; P214b2⁴¹⁵; Y235a7; Y241b2

ʿö.+ünġ Y128a6

ʿö.+iniġ P106a6

(Ar. sinn) ʿö. P194a7 [Y **yaş**]

ʿ**ömr bir**- Uzun ömürlü olmak, uzun zaman yaşamak.

(Ar. ʿammera) “*ʿömr birdi aṅga taṅrı*” P191b5 [Y **uzun yaş bir**-]

ʿ**ömr müddetinde baḫşış kıl**- Ömrü boyunca kullanmak üzere bağışlamak.

(Ar. eʿmera) “*baḫşış kıldı aṅga iwni ʿömr müddetinde*” P174b5

ʿ**ömr müddetinde bağışlamak** Ömürlük kullanmak üzere bağışlama.

(Ar. ʿumrā) ʿö. P174b6

ʿ**ömrlik** (Ar. + T.) Ömürlü, ömrü (...) olan.

→ uzun ʿömrlik kıl- P187a2

öġ İlk, önceki, başta olan. *krş. öġi*

(Ar. evvel) “*bozdi soġ sözi öġ sözni*” Y259a6

öġ tiş Ön diş.

(Ar. mebsim / c. mebāsim) ö. P75b2 [Y **ağız, iley tiş**]

→ ezerniġ öġ kaşı P42a9

→ çerig öġi P43a1

öġi İlk, önce. *krş. öġ*

(Ar. evvel / c. evāyil) ö. P53b5

ön- (I) 1. Üstelemek, ısrar etmek.

(Ar. elḫafe) “*öndi tilemek içinde*” P177a8 [Y **küçün tile-**; **şūḫluk kıl-**]

2. Düşmanlıkta inat edip şiddetli davranmak.

(Ar. lecce) ö.-di P78b4; Y90b6

3. (Hayvan) Huysuzlanıp serkeş olmak; itaat etmemek. Bir yerde kalıp ayrılmamak.

(Ar. ḫarane = m. ḫarune) “*öndi kölük*” P110a7 [Y **tiġ-**; **tosna-**]

öngen 1. Pek inatçı ve düşman kişi.

(Ar. lecūc) ö. Y90b7 [P **önek er**]

2. Düşmanlığı şiddetli olan adam.

(Ar. eledd = m. lended = m. yelended / c. ḫavmun ludd) ö. Y172a6 [P **kaṭiġ ḫuşūmetliġ**]

öngen kölük Duraklayıp huysuzluk ve serkeşlik eden hayvan.

⁴¹³ P: cedl.

⁴¹⁴ M. e > ü

⁴¹⁵ ʿumur

(Ar. ḥarūn) ö. P110a8 [Y **tosun**]

önegü İnatçı, inat eden.

önegü bol- Aşırı düşmanlık yapmak.

(Ar. ledde) ö.-dı Y172a6 [P **katıg huşümetliğ bol-**]

önegü kişiler Düşmanlık eden insanlar.

(Ar. ḳavmun ludd) ö. Y172a7

önek İnatçı.

önek er Pek inatçı ve düşman kişi.

(Ar. lecūc) ö. P78b5 [Y **öngen**]

öngin 1. Başka, diğer.

(Ar. sā'ir) ö. P2b3

(Ar. ğayr = m. sivā') ö. Y60a2 [P **azım**]

(Ar. ğayr) ö. P206b3; Y213b1 [P **özge**]; Y271a1

2. Bir şeyden geri kalan, arta kalan.

(Ar. sā'ir) ö. (önginler) Y189a2 [P **kalğan**]

öngin er Başka erkek.

(Ar. aḥer / c. aḥerūn) ö. P53b5; Y54a5

öngin kişi Başka kimse, başkası.

(Ar. ğayr) ö. P133a2; P174a1; P184b1; P210b2; Y98a5; Y106b4 [P **özge kişi**]; Y213b2; Y219b2 [P **ğayr**]; Y229b2

öngin nirse Başka şey, diğeri.

(Ar. ğayr) ö.+ni P187a3 [Y **öngin nirse**]

öngin nirse Başka şey, diğeri.

(Ar. ğayr) ö. Y106b6 [P **özge nirse**]

ö.+ni Y233b7 [P **öngin nirse**]

öngin tişi Başka kadın.

(Ar. uḥrā / c. uḥrayāt) ö. P53b6; Y54a6

öngürt- Atılmak.

öngürtgen Atılğan.

(Ar. miḳdām = m. miḳdāme) ö. Y222a4 [P **uydurğan**]

önüş- 1. Münakaşa, mücadele, münazara etmek; çekişmek, birbirine kastetmek.

(Ar. cādele) ö.-di P202a10 [P, Y **uruş-**]

(Ar. mārā) ö.-di P203b3; (ö.-ti) Y264a7

(Ar. lāḥḥa) ö.-di P202b6; (ö.-ti) Y261b7

(Ar. temāra) o.-dılar P214b8

2. Hakkı bilerek reddedip karşı çıkmak, inat etmek.

(Ar. ʿānede) ö.-di P201a12 [Y **boyun sümezlik kı1-**]

öp- 1. Sevgi, saygı, teşekkür ifadesi olarak dudakları bir şeye değirmek.

(Ar. ḳabbele) ö.-di P194b8; (ö.-ti) Y246b6

(Ar. leşime) ö.-di P143b4; (ö.-ti) Y169b1

(Ar. bâse) “*öpdi anğa yirmi*” P120a8

ö.-ti Y147a1

(Ar. isteleme) “*öpdi taşını*” P205b7

2. Çorba vs.yi azar azar yudum yudum içmek.

(Ar. ḥasā) “*öpdi şūrbāni*” P125b6

ö.-ti Y154b5

(Ar. iḥtesā) “*öpdi şūrbāni*” P207a2

ö.-ti Y275b5

(Ar. teḥassā) ö.-di P212b7; (ö.-ti) Y296a7

3. Bir şeyi ufalayıp avucuyla ağzına atmak, ilacı kuru olarak, macunsuz almak.

(Ar. ḳamiḥa) “*öpdi talḳanni*” P133a6

(Ar. seffe) “*dārūni öpti*” Y173b7 [P **ağıza saç-**]

5. Dağıtmak, darmadağın etmek. ?

(Ar. şerrade) “*ḳağunni öpti*” Y239b6 [P **til-**; Y **tel-**]

...

(Ar. iştebehe) “*öpdi dārūni*” P206a4

öpgü nirse Toz hâlinde alınan ilaç vs.

(Ar. ḳamiḥa) ö. P133a6

öpgü nirse Toz hâlindeki ilaç vs.

(Ar. sefūf) ö. Y173b7 [P **ağızğa saçası dārū**]

öpmek 1. Öpme.

(Ar. ḳuble) ö. P194b8; Y246b6

2. Çorba ve benzeri sulu yemek. Un ve sudan yapılan yemek.

(Ar. ḥasā') ö. P154b5 [P **şūrbā**]

ör- (I) Saç vs. örmek.

(Ar. zafera) ö.-di P64a7; Y68b3

→ ḥişt birle <ör-> P94b3; muḥgaḳ ö.- Y73b2

ör- (II) Dikilmek, dik durmak.

öre Ayakta.

(Ar. ḳā'im) “*hemīşe zeyd öre turur*” P218b9 [Y **örü**], 10

öre tik- Bir şeyi dikmek.

(Ar. naşabe) ö.-di Y63b2 [P **tik-**]

öre tur- 1. Dikilmek, ayak üstünde dikilip durmak.

(Ar. meşele) “*ö<re> turdı anıḡ ileyinde*” P109a3

ö.-dı Y132a4

(Ar. inteşabe) ö.-dı Y265b7 [P **ḳop-**]

2. Karşı koymak, atılmak.

(Ar. inberā) “*öre turdı eyle*” P208b6

örü Ayakta.

(Ar. qā'im) "zeyd peyveste örü turur" Y321b3

→ üç azakı birle öre tur- Y89a4

ördek Perde ayaklılardan bir tür su kuşu. *krş. örtek*

(Ar. ivezze / c. ivezz = m. baṭṭa / c. baṭṭ) ö. P52a7 [Y **örtek**]; (örtek) Y52a6 [P **ördek**]

öre 1. Direk, sütun. *krş. örü*

(Ar. 'imād) ö. P62b5

(Ar. sāriye / c. sevārī = m. ustuvāne = m. 'imād / c. 'umud) ö. Y2b4 [P **tirek**]

öre ur- Direk koyarak desteklemek.

(Ar. 'amede) "tamqa öre urdı" Y66a6 [P **tirek ur-**]

örelık Dik durma.

örelık kı1- Ayağa kalkmak, dikilmek.

(Ar. qāme) ö.-dı Y151a4 [P **azakın tur-**]

örelık kı1ıgu yir Ayakların bastığı yer, oturlan yer.

(Ar. meqāme) ö. Y151a4 [P **turgu yer**]

örgeın Yassı kayıştan semer kolanı.

(Ar. nis' / c. ensā') ö. P47a1; Y45a7

ö.+ni P85a2; Y100a5

→ toğunğan örgen P85a3; toğunmuş ö. Y100a6

örgüç Hörgüç.

→ (buğra) örgüçi Y45a5; tiwe ö. P46b7

örü/ül- Saç vb. telleri gruplandırılıp bir düzenle birbirine geçirilmek.

örilmiş saç Saç örgüsü.

(Ar. zafıret) ö. P64a7 [Y **köşık**]

örü/ülmüş saç Örölmüş saç.

(Ar. zuvābe / c. zevāyib = m. ġadīra / c. ġadāyir = m. ö. P16a4 [Y **örölmüş saç**]; (örölmüş saç)

ö. Y12a5 [P **örölmüş saç**]

→ hışt birle örölmüş kuzuğ P94b3; tışınıñ ö. saçı Y12a5

örper- 1. Bir şey dağınmık olmak, dağılmık.

(Ar. şa'ışe) "örperdi saç tağı misvāk başı" P132a1

(Ar. teşa'āşe) ö.-dı P209b1

2. (Elbise) Pürüzlenmek, pürüzlü olmak.

(Ar. zābera) "ton örperdi" Y314b5 [P **pürçüklen-**]

ö.-dı Y314b6 [P **pürçüklen-**]

3. Dağıtmık, saçmak.

(Ar. şa'āşe) "örperdi misvāk başını" P189b8 [Y **örpert-**]

örpergen saç Saçı başı tozlanıp karışmış, keçeleşmiş kişi.

(Ar. şa'ış = m. eş'aş) ö. P132a2

örpermek Felaket, musibet.

(Ar. zebīr) ö. Y314b6

örpert- Dağıtmak, saçmak. *krş. örpet-*

(Ar. şa[‘]‘aše) ö.-ti Y238b1 [P **örper-**]

→ tü örpert- P204b8; tü ö.- P218a13; tü ö.- P218b1

örpet- Dağıtmak. *krş. örpert-*

→ tü örpert- P210a7

örs Üzerinde maden dövülen araç.

(Ar. ‘alāt = m. sendān) ö. P30a3; Y32a3 [Y **sendān**]

ört Yangın, yanma, alev, yanık. Rüzgâr, sıcak vs.den kavru lan bitki.

(Ar. ḥarīḳ) ö. Y245a1 [P **köyünmiş**]

(Ar. ḥarīḳ) u. P177b2 [Y **köyük ört**]

→ köyük ört Y218b3

ört- 1. Üstünü kapatmak, görünmez duruma getirmek.

(Ar. seccā) “*örtti ölügni*” P199b9 [Y **terinçek ört-**]

(Ar. setera) ö.-ti P101a2; Y121b1

(Ar. keteme) ö.-ti P110a3 [Y **kizle-**]

(Ar. ekenne) ö.-ti P182a2; Y225b6

(Ar. ğaşşā) ö.-ti Y255b2 [P **tegür-**]

(Ar. ğaṭṭā) ö.-ti P200a7; Y255b3

(Ar. vārā) ö.-ti P203b8; Y264b7

2. Kapamak, bağlamak.

(Ar. evşade) “*örtti küweçni*” P182a7

ö.-ti Y226a4

3. Bürümek, kaplamak.

(Ar. eṭbeḳa) “*örtti bulut kökni*” P177b7 [Y **ķapsa-**]

(Ar. teġammede) “*örtti anı taṅġrı raḥm birle*” P209b8 [Y **ķapsa-**]

(Ar. aġşā⁴¹⁶) ö.-ti Y233b6 [P **tegür-**]

4. (Elbise) Giydirmek.

(Ar. elḥafe) “*ton örtti*” Y218a7 [P **kizdir-**]

5. Gizlemek, belli etmemek, sır tutmak, saklamak.

(Ar. eserra) “*örtti nedāmetni*” Y224a1 [P **kizle-**; Y **sır içinde ķal-**]

(Ar. kāteme) “*örtti andın sırrını*” Y162a7 [P **kizle-**]

(Ar. aḥfā) ö.-ti Y234b1 [P **kizle-**]

(Ar. dellese) ö.-ti P192a5; Y242b1

6. Örtünmek, gizlenmek, (elbisesine) bürünmek.

(Ar. isteġşā) “*örtti tonlarını*” P216a13 [Y **kendü özin ört-**]

(Ar. kenne) ö.-ti P117a2; Y142a6

⁴¹⁶ P: ġ > ‘ a

(Ar. desā) ö.-ti Y255b1 [P **h̄**ārla-; Y **özin ... birle beze-**]

7. (Günahını) Yok etmek.

(Ar. keffera) “*örtti taḡrī anlarını yazuqlarını*” P192a1

ö.-ti Y242a2

8. Aldatmak. Bir iş karışmak.

(Ar. labbese) “*örtti anıḡ üze işni*” P192a8

ö.-ti Y242b4

9. Sözü kapalı söylemek.

(Ar. ġammeza) “*örtti sözni*” P192b6 [Y **örtülüg sözle-**]

10. Anlamını gizlemek. ?

(Ar. ‘ammā) “*örtti ḡaberni*” P200b5

ö.-ti Y256a4

örtmek tile- Haber veya sırrı gizlemesini istemek.

(Ar. istekteme) “*sözni örtmek tiledi*” Y307b9

→ burqa‘ ört- Y318b7; bürük ö.- Y320a1; bürünçük ö.- P193a5, Y244a3; bürünçük ö.- Y318b4; kendü özin ö.- Y312b6; niḡāb ö.- P204a3; ridā ö.- P200a3, Y255a5; terinçek ö.- Y255a3; yüz örtüğü ö.- P216b14

örttek Perde ayaklılardan bir tür su kuşu. *krş. ördek*

(Ar. ivezze / c. ivezz = m. baṭṭa / c. baṭṭ) ö. Y52a6 [P **ördek**]

örtüg 1. Örtü. Perde.

(Ar. kinn / c. ekinne) ö. P117a2 [Y **ḡuytu**]

2. Başa ve boyuna sarılan örtü, şal.

(Ar. ṭaylesān) ö. Y317b7

→ ezer örtüğü P42b1; iw ileyi ö. P9a1; oram ö. P9a1; ṭabaḡ ö. P36a9, Y40b6; yüz ö. P37a8; yüz ö. ört- P216b14

örtügli/üg Gizli. *krş. örtülüg*

(Ar. ḡufye) ö. P151b3 [Y **örtülüg**]

ö<r>tüglig <...> Sözü kapalı söylemek, fısıldamak.

(Ar. heyneme) ö.-<dı> P217b11

örtüglig at Zamirler.

(Ar. muzmerāt) ö. (örtüglig atlar) P54a4

örtügli/üg bol- 1. (Söz) Kapalı söylenmek.

(Ar. ġameza) “*örtüglig boldı söz*” P104b3 [Y **örtüglüg bol-**]; (örtüglüg bol-) Y126a4 [P **örtüglig bol-**]

2. Gizlenmek, saklanmak.

(Ar. ḡafā) “*örtüglig boldı anḡa iş*” P151b3 [Y **örtül-**]

örtüglig düşmen<lık kıl-> Birine karşı içindeki kini, düşmanlığı saklamak.

(Ar. dācā) ö.-di⁴¹⁷ P203b1 [Y yıraş-; örtüglüg düşmānlık kıl-]

örtüglig hîle Kandırma, hile ile aldatma.

(Ar. mekr) ö. P88b7 [Y mekr]

örtügli/üg hîle kıl- Kandırmak, hileyle aldatmak.

(Ar. mekera) ö.-di P102a9 [Y örtüglüg hîle kıl-]; (örtüglüg hîle kıl-) Y123a6 [P örtüglig hîle kıl-]

örtüglig kız Örtülü cariye; perde altındaki cariye.

(Ar. cāriyetun musettera) ö. P191a7 [Y perd<e>lig kız]

örtüglüg düşmānlık kıl- Birine karşı içindeki kini, düşmanlığı saklamak.

(Ar. dācā) ö.-di Y264a3 [P örtüglig düşmen<lık kıl->; Y yıraş-]

örtüglüg kıl- Sözü kinayeli ve teviriyeli söylemek.

(Ar. ‘arraza) ö.-di Y243a4 [P kināyet kıl-]

örtül- 1. Örtünmek, gizlenmek, gizli olmak. *krş.* **örtün-**

(Ar. hafa) “örtüldi iş anıḡ üze” Y180b1 [P örtüglig bol-]

(Ar. isteserra) “ay örtüldi” Y308b5

(Ar. beṭane) ö.-di Y133b3 [P kizlen-]

(Ar. istetera) ö.-di P204a14, Y267a5

(Ar. tesettera) ö.-di Y285b4 [P örtün-]

2. Kaplanmak; ... görünüşünde olmak.

(Ar. zehebe) “örtüldi aḡa fulān nerse” P154a6 [Y müştēbih bol-]

(Ar. iştebehe) ö.-di P205b11; Y272a1

3. Bir iş belirsiz, karışık ve müşkil olmak; düzensiz olmak.

(Ar. iltebese) “örtüldi anıḡ üze iş” P204b7

(Ar. teşevveşe) “örtüldi anıḡ üze iş” P212a10 [Y müşevveş bol-]

örtülmüş iş Giz, sır.

(Ar. sirr) ö.+ni Y214a7 [P rāz]

örtülüg 1. Gizli. *krş.* **örtügli/üg**

(Ar. hufye) ö. Y180b1 [P örtüglig]

2. Özetlenmiş, az sözle çok şey anlatan.

(Ar. mucmel) ö. Y246b5 [P belgüsiz]

örtülüg sözle-⁴¹⁸ Sözü kapalı söylemek.

(Ar. ḡammeza) “sözni örtülüg sözledi” Y243a6 [P ört-]

örtün- 1. Gizlenmek, saklanmak. *krş.* **örtül-**

(Ar. tesettera) ö.-di P209b13 [Y örtül-]

2. Yorgan vs. ile örtünmek.

(Ar. ilteḡafe) ö.-di⁴¹⁹ P205a7 [Y çulḡan-]

⁴¹⁷ <-di>

⁴¹⁸ örtülüg>süz<

⁴¹⁹ ö<r>tündi

→ bürünçük örtün- P204a13; peçe ö.- P218a3

örü 1. Köprücük kemiği. *krş. öre*

(Ar. terkuve / c. terākī) ö. Y15a1 [P **kögüs süngüki**]

örümçük Örümcek.

(Ar. ‘ankebüt / c. ‘anākib) ö. P50b8; Y50b1

ösme (<Ar. vesime) Çivit yaprağı. *krş. vesme*

(Ar. vesime = f. nūşāzır) ö. P34a9

ösme ezgüç İçinde çamaşır vb. boyanan, yıkanan tekne.

(Ar. miḥżab / c. meḥāzib) o. P12a6 [Y **vesme ezgü idiş**]

‘öşr (Ar.) Ondalık, mahsul zekatı.

‘öşr al- Malın öşrünü almak.

(Ar. ‘aşera) ö.-dı P101b8 [Y **māldın onda birin al-**]

‘öşr alğuçı Öşürçü, ondalıkçı.

(Ar. ‘aşşār = m. mekkās) ‘ö. Y24b4 [P **deh-yekçi**; Y **bāj-bān**]

öt Öd kesesi.

(Ar. merāre) ö. P19b4; Y17a4

öt- (I) 1. Ses çıkarmak.

(Ar. ‘azefe) “*ötti perīler*” P70b6 [Y **çık-**]

(Ar. şarra) “*ötti qalem taķı kapuğ*” P79b1 [Y **çıkla-**]

2. Kuş, tavuk, sinek, kurbağa, kedi vb. hayvanlar ses çıkarmak.

(Ar. hedele) “*ötti fāḥite*” P75a5

ö.-ti Y85b4

(Ar. baķbaķa) “*körgerçgün ötti*” Y316a6 [P **ün kıl-**]

(Ar. ṭanne) “*ötti qarağı taķı taşt*” P82a4

ö.-ti Y96a1 [Y **ün kıl-**]

(Ar. neğaka⁴²⁰) “*ötti qarğa*” P72b8 [Y **kaķır-**]

(Ar. naķķa) “*ötti baķa*” P80b7 [Y **ün ayt-**]

(Ar. zeķā) “*ötti ablaķ taķı bayķuş*” P92a1

ö.-ti Y109b3

(Ar. şā’e) “*ötti cūzek*” P85a8

ö.-ti Y100b4

(Ar. zağa) “*ötti çetük*” P126b8 [Y **mırla-**]

(Ar. şadeḥa) “*ötti ḥorūs*” P155b4 [Y **maḅgla-**]

(Ar. ğarrade) “*ötti kögerçünler*” P190b6

ö.-ti Y239b7

(Ar. ṭamṭame) “*ķırılağuç ötti*” Y316b6 [P **ün kıl-**]

(Ar. sece’a) “*seci’ aydı er taķı ötti köğürçün*” P159a3

⁴²⁰ Y: ne’aķa

ö.-ti Y191b5

(Ar. şaşşaka) “*şeçek ötti*” Y316a7 [P **ün kı1-**]

(Ar. naknaqa) “*baqa ötti*” Y316b1

ö.-ti⁴²¹ P217a12

(Ar. qarqara) ö.-ti Y315b5 [P **ün kı1-**]

(Ar. seqa‘a = m. şaka‘a) ö.-ti P159a5; Y191b7

3. (Gök) Şiddetle gürlmek.

(Ar. qaşafe) “*ötgün ötti*” Y79a6 [P **kürle-**]

ötgen kuş Öten kuş.

(Ar. fā’irun gırrīd) ö. P190b6 [Y **peyveste ötgen kuş**]

→ peyveste ötgen kuş Y240a1

öt- (II) 1. (Ok hedefe) Saplanıp işlemek.

(Ar. hızaqa) “*ötti oq nişānedin*” P72a1 [Y **teg-**]

2. (Ok) İsbet etmemek, hedefe varamamak.

(Ar. fāşe) “*ötti oq nişānedin*” P87b7-8 [Y **kayış-**]

3. İshal olmak.

(Ar. istetalaqa) “*ötti karnı*” P215b11

ö.-ti Y307a2

4. Tükenmek, azalmak, bitmek.

(Ar. nefeka) “*ötti kāle*” P107b2 [Y **ötgen bol-**]

5. İş, söz sonuçlanmak, bitmek.

(Ar. nefeze) “*iş ötti*” Y119b5 [P **revān bol-**]

öte çık- (Ok hedefi) Delip geçmek.

(Ar. meraqa) “*öte çıkdı oq nişānedin*” P107a8

ö.-tı Y129b6

öte çıkar- Oku nişandan öteye geçirmek.

(Ar. enfeze) ö.-dı Y213a6 [P **çewür-**]

ötgen at İlk ulaşan at.

(Ar. mucellā) ö. P42a3

ötgen bol- 1. Tükenmek, azalmak, bitmek.

(Ar. nefeka) “*kāle ötgen boldı*” Y130a2 [P **öt-**]

2. (Para) Geçmek, tedavülde olmak.

(Ar. rāce) ö.-dı P118b1; Y144a5

ötgen kı1- 1. Destur vermek, icazet vermek.

(Ar. ecāze) ö.-dı Y229b3 [P **revā tut-**]

2. Mal vs.nin sürümünü sağlayıp revaçta kılmak.

(Ar. ravvece) ö.-dı Y251b5 [P **revān kı1-**]

⁴²¹ ö<tti>

ötmekdin bağla- (İlaç) Karnı kabız etmek.

(Ar. ‘aḳāle) “*bağladı ötmekdin dārū ḳarınrı*” P74b3 [Y **bağla-**]

ötmez bol- (Parayı) Sahte yapmak.

(Ar. zāfe) “*ötmez boldı diremler*” P88b3 [Y **yawuz bol-**]

öte- 1. (Namazı) Kaza etmek.

(Ar. ḳazā) “*ötedi namāzrı*” P91b4 [Y **ḳazā ḳıl-**]

2. (Namazı) Vaktinde kılmak.

(Ar. eddā) ö.-di P200a3; Y255a5

ötemek Ulaştırma, ödeme.

(Ar. edā’) ö. P200a3; Y255a5

öten- ?

ötenmiş tergi Yemek sofrası.

(Ar. mā’ide / c. mevā’id) ö. Y5b6 [P **aşlıg tergi**]

ötetlük İki farklı sokağa açılan kapıları mevcut ev. Tünel.

(Ar. nefāḳ) ö. Y2a1 [P **ötetlülük iw**]

ötetlülük Kapıları iki farklı sokağa açılan. Tüneli olan.

ötetlülük iw İki farklı sokağa açılan kapıları mevcut ev.

(Ar. nefāḳ) ö. P9a5 [Y **ötetlük**]

ötgün Şimşek.

(Ar. ra’ d = m. ru’ üd) “*ün ḳıldı ötgün*” Y217a13

ö. P3b4; P217b1 [Y **kök**]; Y79a6 [P **kök**]; Y316b2

ötünç Ödünç verilen şey, borç.

(Ar. ḳarż / c. ḳurūż) ö. P175b6; Y216a1

ötünç ber- Birine borç vermek, ödünç vermek.

(Ar. eḳraza) ö.-di P175b6 [Y **ötünç bir-**]

(Ar. eslefe) ö.-di P177a6 [Y **selem bir-**]

ötünç birmek Menfaat beklemeden verilen ödünç.

(Ar. selef) ö. P177a6 [Y **selem**]

ötünç tile- Birinden borç istemek.

(Ar. istekraza) ö.-di Y306a4 [P **borç tile-**]

ötür- 1. Bir şeyi diğeri bir şeyin içine sokmak, geçirmek.

(Ar. seleke) “*yiplük ötürdi ignege*” P107b5 [Y **sok-**]

2. Seçmek, üstün tutmak.

(Ar. āşera) ö.-di Y213b1 [P **üzir-**]

öwke Gazap, öfke, hışım.

(Ar. ḡayz) ö.+ni P210a12 [Y **ḳazḡu**]

ö.+sin Y88a1

ö.+sini P76b4

ö.+sindin P212b10

(Ar. ğāzab) ö. P97a5; Y116a6; Y311b6

ö.+sinġe P117a8; Y142b5

ö.+din P216a7

(Ar. ħafīze) ö. P176a4; Y216b2

öwke birle tol- Öfkeyle dolmak.

(Ar. ihbenṭa'e) ö.-dı Y320a4 [P **öwkelig bo<1->**]

öwke kııl- 1. Öfkelenmek, kızmak, darılmak; birbirine öfkelenmek.

(Ar. vecede) ö.-dı Y96b7 [P **öwkele-**]

(Ar. sehīṭa) ö.-dı Y161b2 [P **öwkele-**]

(Ar. iġtāza) ö.-dı P206b4; Y274b1

(Ar. demdeme) ö.-dı Y316b5

(Ar. ğāzabe) ö.-dı Y257a3 [P **öwkeleş-**]

2. Şiddetle ve sert davranmak.

(Ar. 'anife = m. 'anufe) ö.-dı P139b4 [Y **katıġ öwke kııl-**]

(Ar. ġallaza) ö.-dı P193a1; Y243b4 [Y **iriglik kııl-**]

3. Acılamak, esef etmek, darılmak.

(Ar. esife) ö.-dı Y163a6 [P **ökün-**; Y **kazgur-**]

4. İşlemediġi bir suçla itham etmek, suçlamak.

(Ar. te'attebe) ö.-dı P209a11; Y283a7

öwke kıılġan 1. Öfkeli, dargın.

(Ar. ğāzbān) ö. Y316b6

2. Üzüntülü, mahzun, gamlı.

(Ar. esif) ö. Y163a7 [P **öküngen**; Y **kazgurġan**]

3. Sert, kaba. Bindiġi atı daima şiddet ve sertlikle kullanan süvari.

(Ar. 'anīf) ö. Y164a3 [P **öwke kıılġan er**]

öwke kıılġan er 1. Öfkeli, kızgın, hoşnutsuz.

(Ar. sāhīṭ) ö. Y161b4 [P **öwkelig**; P, Y **unamaġan**]

2. Sert, kaba. Bindiġi atı daima şiddet ve sertlikle kullanan süvari.

(Ar. 'anīf) ö. P139b5 [Y **öwke kıılġan**]

öwkeke keltür- 1. Birini öfkelenmek, gazaba getirmek, kızdırmak, gücendirmek.

(Ar. aġzabe) ö.-di P172a3 [Y **öwkeke keltür-**]

(Ar. esḫāṭa) ö.-di P175b8 [Y **öwkeke keltür-**]

(Ar. aḫfeze) ö.-di P176a4 [Y **öwkeke keltür-**]

2. Birini sıkıntıya düşürmek, sıkıntı vermek, usandırmak.

(Ar. ezcera) ö.-di P174b2 [Y **öwkelig kııl-**]

öwkeke keltür- 1. Öfkelenmek, gazaba getirmek, kızdırmak, gücendirmek.

(Ar. ğāze) ö.-di Y104b2 [P **öwkelet-**]

(Ar. aġzabe) ö.-di Y210b5 [P **öwkeke keltür-**]

(Ar. esḫāṭa) ö.-di Y216a4 [P **öwkeke keltür-**]

(Ar. aḥfeze) ö.-di Y216b1 [P **öwkege keltür-**]

2. Bir iş birine ağır gelmek.

(Ar. kerebe) ö.-di Y115b1 [P **kaḏguluḡ kıl-**]

→ kaḏıḡ öwke kıl- Y164a1

öwkele- 1. Öfkelenmek, kızmak, darılmak.

(Ar. vecede) ö.-di P82b7 [Y **öwke kıl-**]

(Ar. ġaḏibe) ö.-di P131a7

(Ar. ḥaride) ö.-di P133b4

(Ar. seḥiṭa) ö.-di P137b9 [Y **öwke kıl-**]

2. Ayıplamak, kınamak.

(Ar. ʿatebe) ö.-di P59b7 [Y **kaḏı-**]

öwkelegen Kızgın, öfkeli, dargın.

(Ar. ḥarid) ö. P133b5

öwkeleş- Birbirine kızmak, öfkelenmek.

(Ar. ġāḏabe) ö.-di P201a6 [Y **öwke kıl-**]

öwkelet- Darılmak, öfkelenmek, gazaba getirmek.

(Ar. ġāḏe) ö.-ti P88a6 [Y **öwkeke keltür-**]

öwkelig Öfkeli, kızgın, hoşnutsuz.

(Ar. sāḥiṭ) ö. P137b9 [P, Y **unamaḡan; Y öwke kılḡan er**]

öwkelig bol- 1. Bıkmak, usanmak.

(Ar. zacira) ö.-dı Y158a7 [P **kaḏārsız bol-**]

(Ar. iḥbenṭaʿe) ö.-dı⁴²² P218a12 [Y **öwke birle tol-**]

2. (Öfkeyi tutup) Susmak.

(Ar. kuḏime) ö.-dı Y207b7 [P **kaḏguluḡ bol-**]

öwkelig er Öfkeli, dargın erkek.

(Ar. ġaḏbān = m. ġaḏūb) ö. P131a8

öwkelig kıl- Birini sıkıntıya düşürmek, sıkıntı vermek.

(Ar. eḏcera) ö.-dı Y214a6 [P **öwkege keltür-**]

öwkelig tişi Öfkeli, dargın kadın.

(Ar. ġaḏbā / c. ġiḏāb) ö. P131a8

öwkesin yutḡan Gamlı adam.

(Ar. keḏīm) ö. P76b5 [Y **öwkesin yutḡan kişi**]

öwkesin yutḡan kişi Gamlı adam.

(Ar. keḏīm) ö. Y88a2 [P **öwkesin yutḡan**]

öygen Gem, dizgin. *krş. yügen*

(Ar. licām) ö.+ni Y149a6 [P **yügen**]

öygen ur- Hayvanı gemlemek.

⁴²² öwkelig bo<ldı>

(Ar. elceme) ö.-dı Y222a5 [P **yügen ur-**]

→ kümüş birle yaldurulmuş öygen Y249b1; kümüş birle yalduzmuş ö. Y245b2

öylen İlaç ve tütsü olarak kullanılan bir bitki.

(Ar. kustu) ö. P33a5

öyün Yaşamak için gıda.

(Ar. küt) ö. Y143b7 [P **azuk**]

öz (II) 1. İnsanın şahsı, kendisi.

(Ar. nefis) ö.+ini P70b5 [Y **kendü özi**]; P73b9 [Y **kendü özi**]; P158a7 [Y **kendü özi**]; P195b9; P196a8; P200b2; P201b2; Y222a3 [P **kendü**]

ö.+ni Y255b7

ö.+i P155a6 [Y **kendü**]; P215b4 [Y **kendü özi**]

ö.+in Y248b2; Y249a5; Y255a4; Y258a2

ö.+inġe P206b8

(Ar. -ke) ö.+inġe Y253b6 [P **sen**]

2. Beden.

(Ar. nefis) ö.+indin Y155b4 [P **ten**]

(Ar. -hi) ö.+i P178a7

3. Karın, mide, iç.

(Ar. batn) ö.+i Y307a2 [P **karın**]

öz yoritgen ot İshal eden ot, ilaç.

(Ar. mushil) ö. Y36a5

öz yürünmeki İshal, kolera.

(Ar. heyza) ö. Y36b6 [P **özi yörimek**]

özi yörimek İshal, kolera.

(Ar. heyza) ö. P33b3 [Y **öz yürünmeki**]

4. Kendi, kendine ait.

(Ar. -hi) “*yünġüllük tiledi öz kavmindın*” Y309a3

5. Yağ.

(Ar. ihale = m. vedek) ö. P34b9; Y38b3

özi kıl- Bizzat kendisi yapmak; işi ele almak.

(Ar. başera) “*özi kıldı işni*” P201b1 [Y **kendü köngli birle kıl-**]

özi üçün üzür- Seçmek, ayırmak, bir şeyi kendine seçmek.

(Ar. intecebe) ö.-dı Y265b6 [P **üzür-**]

(Ar. iste’eşera) ö.-di P215a9 [Y **kendü öziġe üzür-**]

özi üçün söġül- Kızartılmış et vs. edinmek.

(Ar. iştevâ) ö.-di P207b1 [Y **söġlünçü kıl-**]

özin (...) birle beze- Örtünmek, gizlenmek.

(Ar. desâ) ö.-di Y255b1 [P **h’arla-**; Y **ört-**]

özin ısmarla- Havale etmek, emanet etmek.

- (Ar. selleme) ö.-dı Y247a7 [P **boyun sü-**]
- özün kayra tut-** Bir şeyi kerih görüp uzaklaşmak, yüz çevirmek.
- (Ar. teḳazzeze) ö.-tı P211b4
- özün sakla-** Korunmak, kaçınmak, sakınmak, (günahtan) uzaklaşmak.
- (Ar. tevaḳḳā) ö.-dı P213a2
- (Ar. teḥanneşe) ö.-dı P209a14
- özün sakla-** Birinden veya bir şeyden korunmak, saklanmak, uzak durmak, kaçınmak.
- (Ar. nezzehe) ö.-dı Y248b2 [P **özini sakla-**]
- özün sürt-** Yıkanırken ovunmak.
- (Ar. tedelleke) “*özün sürtti ḥammām içinde*” P210b12
- özün tut-** Kendini tutup zaptetmek, nefisine hâkim olmak.
- (Ar. temâleke) ö.-a bilmedi P213b10
- özün yul-** Fidye verip canını kurtarmak.
- (Ar. iftedā) “*özün yuldu andın fulân nerse birle*” P206b12
- özündin çıkar-** İcat etmek.
- (Ar. istenbeṭa) ö.-dı P215b5 [Y **kendü özündin çıkar-**]
- özine** (yağ) **türt-** Vücuda sürülecek şey sürünmek.
- (Ar. temerraḥa) “*yağ türtti özine*” P209b5
- özünge alıp terbiyyet kııl-** Birine bakmak, beslemek.
- (Ar. kefele) “*özünge alıp terbiyyet kııldı yetünge*” P109a3 [Y **ektüle-**]
- özünge bağla-** (Silah) Kuşanmak.
- (Ar. tedeccece) “*özünge bağladı silâḥlarını*” P211b2
- özünge çek-** Çekip almak, kapmak.
- (Ar. ictezebe) ö.-di P203b11 [Y **tart-**]
- özünge dārū kııl-** Tedavi olmak, kendini ilaçlamak.
- (Ar. tedāvā) ö.-dı P215a1 [Y **kendü özünge dārū kııl-**]
- özünge da‘vī kııl-** (Şiir, söz vs.) Kendisinin olmadığı hâlde kendisinin olduğunu iddia etmek.
- (Ar. inteḥale) ö.-dı Y271a1 [P **kendü özünge da‘vī kııl-**]
- özün kemiş-** Girmek, dalmak.
- (Ar. iḳteḥame) “*özün kemişti arıḳḳa*” Y271b3 [P **özini kemiş-**]
- özini beze-** Giyinmek, süslenmek.
- (A. teşevvefe) ö.-di P212a12
- özini ḥaşıyy kııl-** Bir şeyle mahsus olmak. Yalnız kendisinde olmak.
- (Ar. iḥteşā) ö.-dı P207a2 [Y **kendü özini ḥaşıyy kııl-**]
- özini kemiş-** Girmek, dalmak. ?
- (Ar. iḳteḥame) “*arıḳḳa kemişdi özini*” P205b8 [Y **özün kemiş-**]
- özini körsen-** Bilmezlikten gelmek, gafil görünmek.
- (Ar. te‘āşā) ö.-di P214b9
- özini menġzet-** Kendisini başkasına benzetmek.

(Ar. teşebbehe) ö.-ti P211a15

özini meşgûl kııl- Bir şeyle oynamak, oyalanıp eğlenmek.

(Ar. telehhâ) ö.-dı P212b14

özini nisbet kııl- Bir kimse veya kabileye nisbetlenmek.

(Ar. i‘tezâ) ö.-dı P207a1 [Y **nisbet kııl-**]

özini sakla- Birinden veya bir şeyden korunmak, saklanmak, uzak durmak, kaçınmak.

(Ar. nezzehe) “*sakladı özini mundağdın*” P195b9 [Y **özin sakla-**]

(Ar. ittekâ) “*sakladı özini kalkın birle*” P207a13 [Y **sakla-**]

(Ar. ictenebe) ö.-dı P203b11 [Y **sakla-**]

(Ar. tecennebe) ö.-dı P209a8

(Ar. tenezzehe) ö.-dı P211a15

(Ar. tehhâmâ) ö.-dı P214b12 [Y **kendü özin sakla-**]

(Ar. tekkazzera⁴²³) ö.-dı P210a2 [Y **kendü özini sakla-**]

özini satgın almak Karısından mal alıp boşama.

(Ar. hul‘) ö.-dı P158b4 [Y **hul‘**]

özini uykuğa kemiş- Uyur gibi görünmek. Uyumak istemek.

(Ar. tenäveme) ö.-di P214b2

özini yul- Kocasına mal vermek suretiyle boşanmak.

(Ar. ihtel‘a) “*yüldi tişi erdin özini*” P204b13 [Y **azrıl-, yulm-**]

özni sakla- Gizlenmek.

(Ar. istecenne) “*sakladı kalkın birle özni*” Y309b7

→ kendü özi P172a1, Y78b2, Y83b4, Y99b7, Y190b3, Y227a2, Y306a3, Y308b7

→ kendü özin ört- Y312b6; kendü ö. sakla- Y303b2

→ kendü özindin çıkar- Y306a5

→ kendü özünge dârü kııl- Y304a1; kendü ö. da‘vî kııl- P205b4; kendü ö. üzür- Y305a3

→ kendü özini aç tut- Y294a6; kendü ö. haşiyî kııl- Y275b6; kendü ö. sakla- Y286a3

öz (II) Vadi; iki dağ arasındaki çukurca yer ya da geçit.

(Ar. vādī) ö.+ni Y122b1 [P **kol**]

özge Başka, diğer.

(Ar. ğayr) ö. P89a2 [Y **artuk**]; P173b9 [Y **önġin**]

özge kişi Başka kimse, başkası.

(Ar. ğayr) ö. P89b5 [Y **önġin kişi**]; P210b9

özge nerse Başka şey, diğeri.

(Ar. ğayr) ö. P89b7 [Y **önġin nirse**]; P200b8

ö.+ni P107b7

→ andın özge P55a4

özlek Öğle, gün ortası.

⁴²³ P: tekkaddera

özlek ısıǵı Öğlen sıcaǵı.

(Ar. hecīre = m. hācīre / c. hevācīr) ö. P4a4; P192a3⁴²⁴

özlek ısıǵında bar- Öğle sıcaǵında yürümek.

(Ar. heccera) ö.-dı P192a3 [Y **özlek isiginde yöri-**]

özlek ısıǵında yöri- Öğle sıcaǵında yolculuk etmek.

(Ar. teheccera) ö.-dı P210a3

özlek isiginde yöri- Öğle sıcaǵında yürümek.

(Ar. heccera) ö.-dı Y242a5 [P **özlek ısıǵında bar-**]

‘**özr** (Ar.) Mazeret, hatanın affına aracı sebep.

(Ar. ‘uzr) ‘ö. P187b6

‘ö.+ni P190b8; Y235a1; Y240a2

‘**özr ay-** Vazgeçip feragat etmek.

(Ar. ‘azera) “‘*özr aydı aṅga nersedin*” P64a1 [Y **ma‘zūr tut-**]

‘**özr kı1-** 1. Mazur saymak. Bir konuda özür göstermek.

(Ar. a‘zera) ‘ö.-dı P174b4 [Y **maǵdūr kı1-**]

2. Özür dilemek, özrünün kabulünü dilemek.

(Ar. i‘tezera) ‘ö.-dı P204b2 [Y **tevbe kı1-**]

‘**özrlig** (Ar.+T.) Özü olan.

‘**özrlig tişi** Âdetli kadın.

(Ar. ḥayız) ‘ö. Y104a6 [P **ḥayz körgen tişi**]

P

pādişāh (Far.) Padişah, hükümdar.

(Ar. melik / c. mulūk) p. P24a1

pādişāhlık (Far. + T.) 1. Devlet, idare altında olan şey, memleket.

(Ar. memleke = m. mulk = m. melekūt) p. P73a6; Y82b3

2. Selam.

(Ar. taḥiyye) p. P201a2; Y256b4 [P, Y **körüşmek**; Y **şādmānlık**]

pāk (Far.) Temiz.

→ tiş pāk kı1- P211b8

palaḳ (?) Paça.

→ (şelvār) palaǵı P37a6

pālān (Far.) Binek hayvanlarının sırtına vurulan bir tür eyer.

(Ar. raḥl / c. riḥāl = m. ḳateb / c. eḳtāb) p. P47a4; P80a4; Y45b3; Y93a1

pālān artı Palanın arka kısmı.

(Ar. āḥire) p. Y47a5 [P **art yanı**]

⁴²⁴ hācīre

pālān atı Binek atı, yük beygiri.

(Ar. kevden) p. P41a1

pālān ileyi Palanın ön kısmı.

(Ar. kādime) p. P47a5; Y45b4

pālān sonğında bağlangan nerse Heybe.

(Ar. haķibe / c. haķāyib) p. P47a6 [Y **et koygu iziş**, ...]

pālān yıgaçı Palanın ağacı ve tahtası.

(Ar. kutūd) p. P47a6; Y45b4

pālān ur- Palanı hayvanın sırtına koyup bağlamak.

(Ar. raħale) p. P160b6; Y194a6

→ tamām pālān P47a5, Y45b4; tūkel p. P47a5, Y45b4

→ eşek pālānı P47b4, Y46a5

pālānçı (Far. + T.) Eyerci.

(Ar. ekkāf) p. P47b5

palūze (Far.) Un, su ve bal ile yapılan bir çeřit pelte.

(Ar. fālūzec⁴²⁵) p. P35b1⁴²⁶; Y39a7

pāre (Far.) Biraz, bazı, parça, kısım, bölük.

(Ar. ba' z / c. eb' āz) p. P39b6

(Ar. cuzāz) p.+ler P113a2

(Ar. ķiř' a) p. P160a2 [Y **pāre kesilmiş nirse**]

pāre bol- Parçalara ayrılmak.

(Ar. taba' ' aza) p.-dı P210a9

pāre bōz Kumaş parçası.

(Ar. řukķa) p. Y140a2 [Y **ton pāresi**]

pāre et Et parçası, bir çiğnem et.

(Ar. muźga) p.+ni P193b7 [Y **muźga**]; P217a5 [Y **çiyneřiř ař**]

pāre etmek Ekmek parçası.

(Ar. kisre) p. Y35a2; Y39b5 [P **epmek pāresi**]

pāre kesilmiş nirse Parça, bölük.

(Ar. ķiř' a) p. Y193a5 [P **pāre**]

pāre ķıl- 1. Kereste vb.ni biçmek.

(Ar. eşera) "*pāre ķıldı yıgaçnı*" P99b8 [Y **tesmır birle yar-**]

2. (Eti) Pastırma yapmak, güneşte kurutmak.

(Ar. řarraķa) "*pāre ķıldı etni*" P193b9 [Y **us-**]

pāre ot 1. Kıvılcım.

(Ar. řihāb / c. şuhub) p. P11a6 [Y **yandıķ**]

⁴²⁵ Y: cim eksik

⁴²⁶ M. z > d

2. Ateş.

(Ar. nār) p.+nı Y72b5 [P ot]

pāre pāre bol- Parçalara ayrılmak.

(Ar. teşazzāye) p.-dı P212b9

pāre pāre kııl- 1. Parça parça kesmek.

(Ar. kaṭṭa‘a) p.-dı P193a5; Y244a3

2. Bir şeyi kırıp ufalamak.

(Ar. fette) p.-dı Y135b4 [P uşat-]

(Ar. fettete) p.-dı Y248b7 [P uşat-]

pāre yip İp parçası.

(Ar. rumme) p. P47a3; Y45b2

→ bir pāre biz P36b9; bir p. yir P6a6; ‘ilmdin bir p. P71b1; (tegme bir azaḳı üze) birer p. t.-
P203a3; tegmedin bir p. bilgen er P71b1

→ balçuk pāresi P4b5; bulut p. P3b7; epmek p. P35b6; temür p. P30a2, Y32a3; ton p. P115a6;
yamaluḳ p. P158b9

parş (<Far. pārs) Pars, leopar.

(Ar. fehd / c. fuhūd) p. P49b5 [Y esrū]

pārsā (Far.) Temiz, pak, arı.

(Ar. zāk = m. zekiyy) p. P127b2 [Y arıḡ er]

pārsā ‘avret 1. Güvenilir kadın.

(Ar. ‘adl = m. ‘adlet) p. Y203b6 [P rāst tişi]

2. İffetli kadın. Evli iffetli kadın.

(Ar. muḥsine = m. muḥşane) p. Y222b2 [P pārsā tişi]

pārsā bol- (Kadın) İffetli olmak. Evlenmek.

(Ar. aḥşane) p.-dı Y222b2 [P pārsālık kııl-]

(Ar. ḥaşune) p. P168a7 [Y perhizlig bol-]

pārsā tişi İffetli kadın. Evli iffetli kadın.

(Ar. ḥaşān = m. ḥāşin) p. P168a8 [Y perhizlig uraḡut]

(Ar. muḥşane) p. P71a3 [Y pārsā uraḡut]

(Ar. muḥsine = m. muḥşane) p. P180a4 [Y pārsā ‘avret]

pārsā uraḡut İffetli kadın. Evli iffetli kadın.

(Ar. muḥşane) p. Y79a4 [P pārsā tişi]

pārsālık (Far. + T.) Allah’tan korkan, takva sahibi, yasak ve haramlardan sakınan.

(Ar. veri‘) p. P162b3 [Y perhiz kılgan]

pārsālık kııl- 1. Günahlardan, şüpheli şeylerden kaçınıp sakınmak.

(Ar. veri‘a) p.-dı P162b3 [Y perhiz kııl-]

2. (Kadın) İffetli olmak.

(Ar. aḥşane) p.-dı P180a4 [Y pārsā bol-]

parşçı (<Far. pārs + T.) Pars eğitici.

(Ar. fehād) p. P49b5 [Y **esrūci**]

pāti/ile (Far.) Tencere.

(Ar. tañcīr / c. tañācīr) p. P10b8 [Y **pātīle**]; (pātīle) p. Y4b2 [P **pātīle**]

pāyān (Far.) Son, akıbet.

→ iş pāyānı P80b6

peçe (Far.) Yüz örtüsü.

peçe örtün- Peçeyle örtünmek, peçelenmek.

(Ar. teberka'a) p.-di P218a3 [Y **burka' ört-**]

pelās (Far.) Çul. Kıldan dokunmuş kaba giysi.

(Ar. mişh = m. hīls / c. ahlās) p. P37b9

pele (Far.) Kefe.

→ terāzū pelesi P40b3

pelenġ (Far.) Kaplan, leopar.

→ şütürgāv-i pelenġ P49b6

pelīd (Far.) Kirli, pis. Murdar. Kötü.

(Ar. ḥabīṣ / c. ḥibās / c. ḥubesā) p. P163b6 [Y **ḥabīṣ**]

pelīd sözlig bol- Birine kötü ve çirkin söz söylemek.

(Ar. bezuve) p.-dı P125a7 [Y **fāhiṣ tillig bol-**]

pelīd sözlig er Çirkin sözlü, ağzı bozuk kişi.

(Ar. beziyyu'l-lisān = m. bezi'u'l-lisān) p. P125a7 [Y **yawuz tillig er**]

→ ādem pelīdi P8a5

pelīte (Far.) 1. Fitol.

(Ar. fetīle / c. fetū'il = m. zubūle / c. zubāl) p. P12b1; Y7a3

2. Cerrah mili, yaranın derinliğini ölçen mil.

(Ar. misbār) p. Y121a7 [P **mīl**]

→ yana turġan pelīte P12b1; yanmış p. Y7a4; yanmış p. Y7a5

→ cerāḥat pelītesi P13a8; divit p. P27b3

peltek Peltek, dili dişlerinin arasında gibi konuşan.

(Ar. elsaġ) p. P139a4; Y163a5

peltek bol- Konuşurken peltek olmak.

(Ar. leşiġa) p.-dı P139a4; Y163a5

pend (Far.) Hāl ve gidişi düzeltmek yönünde öğüt.

(Ar. naṣīḥat) p. P156a9 [Y **öġüt**]

pend bir- Öġüt vermek, birine Allah'ın ikabından korkutacak şeyleri hatırlatmak. İtaat etmesini isteyip tavsiyede bulunmak.

(Ar. ve' aze) p.-di Y98b4 [P **öġüt bir-**]

pend kabūl kıl- Öġüdü kabul etmek, vaazdan hisselenmek.

(Ar. itte'a ze) p.-dı P206a10

perde (Far.) Örtü, bir şeyi örtmek üzere gerilen şey.

(Ar. sitr = m. sutre = m. sitāre) p. Y121b1 [P **tutuğ**]

p.+ni P186b2

p.+si P208a9

(Ar. sitre) p.+ni P178b7; Y220b3

p.+sin Y82b6

p.+sini P73a8

→ (yürek) perdesi Y16b6

perdelig (Far. + T.) Örtülü, perdeli.

perdelig kız Örtülü cariye

(Ar. cāriyetun muḥabbe'e) p. P189a3; Y237a3

(Ar. cāriyetun muḥaddera) p. P191a4; Y240b3

perd<e>lig kız Örtülü cariye, perde altındaki cariye.

(Ar. cāriyetun musettera) p. Y240b7 [P **örtüglig kız**]

pergār (< Far. **pergāl**) Daire, halka, çember.

(Ar. dā'ira) p. Y30a3 [P **ölçek**]; P119b5 [Y **dāire**]

perhāş (Far.) 1. Düşmanlık şeklinde münakaşa, zorlu çekişme, hüccete hüccetle karşılık verme.

(Ar. cidāl⁴²⁷) p. Y260b3 [P **uruşmak, ölüşmek**]

2. Taraftarlık, hısnımlık. Sinirlilik.

(Ar. aşabiyye) p. P209a11

3. Satış, satış türü.

(Ar. bey'a = m. derek) p. P25a3

perhāş kıl- 1. Münakaşa etmek, mücadele etmek. kişilerden her biri haklı olduğu iddiasında bulunmak. Birbiriyle düşmanlık yapmak.

(Ar. mākese) p.-dı P201b9 [Y **uruş-**]

(Ar. ḥāşame) p.-dı Y261a3 [P **ḥuşümet kılış-**]

(Ar. ḥākka) p.-dı Y262a4 [P **ḥuşümetleş-**]

(Ar. iḥteşame) p.-dılar P205b6 [Y **savaş-**]

2. Satıcı yüksek, alıcı düşük fiyatta ısrar etmek.

(Ar. temākese) "*perhāş kıldılar bey' içinde*" P213b3

perhāş kılış- Birbiriyle düşmanlık yapmak.

(Ar. teḥāşame) p.-dılar Y300b3 [P **uruş-**]

perhāşlık (Far. + T.) Taraftarlık.

perhāşlık kıl- Yardım etmek, yanında olmak.

(Ar. te' aşşabe) p.-dı P209a11

perhiz (Far.) Diyet, amaçlı beslenme düzeni, rejim.

(Ar. ḥimye) p. P207a10

perhiz kıl- 1. (Hasta) Zararlı şeylerden perhiz etmek, diyet uygulamak.

⁴²⁷ P: cedl

(Ar. ihtemā) “*perhīz kıldı sökel*” P207a9

2. Haram, çirkin ve şüpheli şeylerden kaçınmak, sakınmak, layık olmayan şeylerden uzak durmak.

(Ar. ‘affe) “*yawuzdın perhīz kıldı*” Y93b4 [P **sakın-**]

(Ar. iste‘affe) p.-dı Y309a4

(Ar. veri‘a) p.-dı Y197a4 [P **pārsālīk kııl-**]

(Ar. teverra‘a) p.-dı P211b13; Y293a2

perhīz kılgan Allah’tan korkan, takva sahibi. Yasak ve haramlardan sakınan.

(Ar. veri‘) p. Y197a4 [P **pārsālīk**]

perhīz kılgan kişi Haramdan ve çirkin şeylerden kaçınan.

(Ar. ‘afif) p. Y93b5 [P **sawunğan**]

perhīzlig (Far. + T.) Perhiz yapan, sakınan, iffetli.

perhīzlig bol- (Kadın) İffetli olmak. Evlenmek.

(Ar. haşune) p.-dı Y205a7 [P **pārsā bol-**]

perhīzlig urağut İffetli kadın. Evli iffetli kadın.

(Ar. muşane) p. Y205b1 [P **pārsā tişi**]

perī (Far.) Gözle görülemeyen, cin taifesinden bir tür, cin.

(Ar. cinnī / c. cinn / c. cinne) p. P14b5; (perīler) P70b6; Y78b3

perī taqı ādemī İnsanlar ve cinler.

(Ar. şekālān) p. P14b5 [Y **ādemī taqı perī**]

perīler atası Cinlerin babası.

(Ar. cānn) p. P14b4; Y10a5

→ ādemī taqı perī Y10a6

pesend (Far.) Beğenen, beğenmiş.

pesend kör- Hoşnut olmak, beğenmek.

(Ar. ražiye) p.-di P151a7 [Y **hoşnūd bol-**]

peşimān (Far.) Pişman, nadim.

peşimān bolmuş er Malını yahut yakınını yitirmiş kişi. Kalbi yanık adam.

(Ar. melhūf) p. Y164a6 [P **ökünçlig er**]

peşimān er Kalbi yanık. Pişman.

(Ar. lehīf = m. lehfan = m.luhife) p. Y164a5 [P **öküngen**]

peşimān yi- Yitirdiği şeye üzülmek, yaptığına pişman olmak, hayıflanmak.

(Ar. lehife) p.-di Y164a5 [P **ökün-**]

(Ar. nedime) p.-di P143b6 [Y **ökün-**]

peşimān yigen Pişman kimse.

(Ar. nādım) p. P143b6 [Y **öküngen**]

peşimānlık (Far. + T.) Pişmanlık.

(Ar. nedem) p. P172a3 [Y **nedāmet**]

peşşehâne⁴²⁸ (Far.) Cibinlik.

(Ar. kille / c. kilel = m' a. hayme / c. hiyām / c. hiyem) p. P12b5 [P, Y çekmen]

peygām (Far.) Mektup, mesaj. Elçilik, peygamberlik.

(Ar. risālet / c. resā'il) p. P178b6 [Y risālet]

p.+nı P176b6

peygāmbēr (Far.) 1. Peygamber.

(Ar. nebiyy / c. enbiyā) p. P13b8; Y9a4

2. Hz. Muhammed.

(Ar. nebiyy) p. P200b4

p.+ğa P173a6; P188a7; (p.+ka) Y212b1

p.+din P2b5

→ tāzī tili bitimegen peygāmbēr P2b4

peygāmbērlik (Far. + T.) 1. Peygamberlik.

(Ar. nubuvve = f. ādem = f. havvā) p. P13b8; Y9a4

2. Kitapla gelen peygamberlik.

(Ar. risālet) p.+nı Y244a5 [P risālet]

peygāmbērlik <...> Peygamberlik iddia etmek.

(Ar. tenebbā) p.-dı P209a6

peynîr (< Far.) Peynir.

(Ar. cubunn) p. P36a2 [Y çürük süt]

peyveste (Far.) Hâlâ, kesintisiz.

(Ar. lâ yeni) “peyveste fulān işni kıılır” Y112a6 [P unamadın]

(Ar. mā zāle = m. mā yezāl) “zeyd peyveste örü turur” Y321b3 [P hemîşe]

(Ar. mā feti'e = m. mā fete'e = m. māyefete') p. Y321b4 [P hemîşe]

(Ar. mā enfekke = m. mā yenfeke) p. Y321b5 [P hemîşe]

(-⁴²⁹) p. turur P208a5

peyveste aq- 1. Süt çoğalmak ve akmak.

(Ar. derra) “süt peyveste aqtı” Y91b7 [P emçekdin aq-]

2. (İdrar) Durmadan akmak, tutamamak.

(Ar. selise) “sitüki peyveste aqtı” Y159b4 [P aq-]

peyveste bezek Gece gündüz devam eden sıtma veya ateş.

(Ar. hummen muṭbika) p. P177b8 [Y peyveste tutğan bezek]

peyveste bol- 1. Bir şey devam etmek ve sabit olmak, devamlı ve kararlı olmak.

(Ar. vaşabe) p.-dı Y96a7 [P ulaşu bol-]

(Ar. dāme) p.-dı Y150b4 [P hemîşe bol-]

p.-dı P123a1 [Y peyvestelik kııl-]

⁴²⁸ peşşehān<e>

⁴²⁹ “Kesintili, devamsız” anlamındaki munḳaṭi' kelimesine tercüme olarak sehven yazılmış olmalı.

2. Bir şey birbiri ardınca olmak.

(Ar. tevālā) “*peyveste boldı bitigler*” P214b14

p.-dı Y303b7

peyveste boyun sügen Çok itaatkâr kişi.

(Ar. raculun miṭvā^ç) p. Y229b7 [P **peyveste boyun sügen er**]

peyveste boyun sügen er Çok itaatkâr kişi.

(Ar. raculun miṭvā^ç) p. P184b5 [Y **peyveste boyun sügen**]

peyveste gâret kılğan er Çok baskın yapan adam.

(Ar. raculun miğvār) p. Y229b1 [P **üküş gâret kılğan er**]

peyveste helâk kılğan er Çok telef eden, zararcı.

(Ar. raculun mitlâf) p. P177a1 [Y **yokatğan er**]

peyveste iç- İçkiye devam etmek, alışmak.

(Ar. ‘ākara) “*peyveste içdi hamrı*” P201b6

p.-di Y258b3

peyveste içgen er Çok içen. İçkiye düşkün olan.

(Ar. raculun şirīb) p. P130b9

peyveste kıl- Bir şeyi daimî eylemek, (mektupları) kesmeyip devamlı göndermek.

(Ar. edāme) p.-dı P185a5; Y230b5

(Ar. vātera) p.-dı Y262b1 [P **ulaştır-**]

peyveste kılmaç tile- Bir işe devam etmek.

(Ar. istedāme) p.-di P216a9; Y312a3

peyveste minnet koçğan er Fazileti çok adam.

(Ar. raculun miḫzāl) p. Y220b7 [P **üküş minnet koçğan er**]

peyveste ötgen kuş Öten kuş.

(Ar. ṭā’irun ğirrid) p. Y240a1 [P **ötgen kuş**]

peyveste sökel er Çok hasta olan kişi.

(Ar. raculun mimrāz) p. P137b6; Y161a6

peyveste suw bir- İkinci defa veya art arda içirmek.

(Ar. ‘alle) p.-di Y94b5 [P **iki kıta suw yu-**; Y **ikinç şarāb içür-**]

peyveste ta’ām yitürgen Konukları ve ikramı çok olan.

(Ar. raculun miṭ‘ām) p. Y221b6 [P **üküş ta’ām birgen er**]

peyveste tek turğan er Çok susan kişi.

(Ar. raculun sikkīt) p. Y116a6 [P **hemişe tek turğan er**]

peyveste tur- Devam etmek, bir iş vs.ye sarılarak, devam ederek çalışıp gayret etmek, yönelip meşgul olmak. Israr etmek.

(Ar. ‘alā) “*iş üze peyveste tur*” Y57b7

p.-ğıl P56b6

(Ar. de’ebe) p.-dı P154a5 [Y **peyvestelik kıl-**]

(Ar. ekebbe) p.-dı P180b4 [Y **peyvestelik kıl-**]

(Ar. dāveme) p.-dı P203a8 [Y **peyvestelik kı1-**]

peyveste tut- (Sıtma) Gece ve gündüz devam etmek.

(Ar. eṭbeḳa) “*peyveste tuttı anı bezek*” P177b8

p.-tı Y219a4

peyveste tutğan bezek Gece gündüz devam eden sıtma veya ateş.

(Ar. ḥummen muṭbiḳa) p. Y219a5 [P **peyveste bezek**]

peyveste yağ- (Yağmur) Şiddetle yağmak.

(Ar. eṣceme) p.-dı Y221a7 [P **ulaşı yağ-**; Y **tökül-**]

peyveste yaŋılğan er Kıraatte hata eden adam.

(Ar. raculun laḥḥan = m. laḥḥāne) p. Y195a7 [P **kez yaŋılaŋan er**]

peyveste yārī birgen er İnsanlara çok yardımı dokunan.

(Ar. raculun mi‘ vān) p. P185a9 [Y **yārī birgen er**]

peyveste yörigen er Çok seyahat eden, gezgin.

(Ar. raculun seyyāḥun) p. Y102a4 [P **üküş yörigen er**]

peyvestelik/ḳ (Far. + T.) Devam, devamlı.

peyvestelik/ḳ kı1- 1. Bir şey devamlı ve kararlı olmak, bir işe devam etmek üzere yönelmek, bağlanmak, bırakmamak.

(Ar. eṣarra) p.-dı “*peyvestelik kıldı yazuḳğa*” P181a3

p.-dı Y224a3

(Ar. dāme) p.-dı Y150b5 [P **peyveste tur-**]

(Ar. ‘akefe) p.-dı P71a1 [Y **peyvestelik kı1-**]; (peyvestelik kı1-)p.-dı Y79a1 [P **peyvestelik kı1-**]

(Ar. edmene) p.-dı P180a5; Y222b2

(Ar. de’ebe) p.-dı Y184a3 [P **peyveste tur-**]

(Ar. ekebbe) p.-dı Y223a6 [P **peyveste tur-**]

(Ar. şābera) p.-dı Y257b7 [P **peyvestelik kı1ış-**]

(Ar. vāzabe) p.-dı Y262a7

(Ar. dāveme) p.-dı; (peyvestelik kı1-) Y263b1 [P **peyveste tur-**]

2. Bir işe kesin olarak niyet etmek, karar vermek.

(Ar. şammeme) p.-dı P196b9 [Y **uğra-**, **peyvestelik kı1-**, **keç-**]; (peyvestelik kı1-) Y250a2 [P **peyvestelik kı1-**; Y **uğra-**, **keç-**]

peyvestelik kı1ış- 1. Devam etmek.

(Ar. şābera) p.-dı P201b1 [Y **peyvestelik kı1-**]

2. Birlikte içkiye oturmak.

(Ar. tenādeme) “*peyvestelik kı1ışdılar şarāb üze*” P214a4

peyzā (Far.) Belli, açık.

peyzā bol- Gerçek gizli iken açığa çıkmak.

(Ar. ḥaṣḥaṣa) “*peyzā boldı ḥaḳ*” P217a8

pezîrle-⁴³⁰ (Far. + T.) Kabul etmek.

→ tevbe pezîrle- P117b5

pîl (< Ar. **fil**) Fil.

(Ar. fîl / c. fuyûl) p. P49b6

pîl oğlanı Fil yavrusu.

(Ar. dağfel) p. P49b7; Y48b6

pîl süngüki Fildişi.

(Ar. 'āc) p. P13b2⁴³¹; Y8b5

(pîl) **tişisi** Dişi fil.

(Ar. fîle) t. P49b5

pîle (Far.) İpek böceği kozası.

(Ar. feylağ) p. P29b4; Y31b1

→ ezgü pîle P29b4, Y31b2; yawuz p. P29b4, Y31b2

pîlpā (<Far. **pîlpā**) Büyük, camdan içki kabı.

(Ar. bâtiye) p. Y34a6 [P ...]

pingān (Far.) Fincan. Leğen, büyük çamaşır kabı.

(Ar. iccāne / c. ecācīn = m. fencān = f. sūta = f. satl / c. suṭul) p. P12a8; Y6b7

pîrūze (Far.) Firuze taşı.

(Ar. feyrūzec) p. P5a9

pîşe (Far.) Sanat, meslek. İş, amel.

(Ar. şan'at) p.+si P71b7; Y80a7

(Ar. ħirfe) p. P205a3; Y269a7

pîşe kıl- Meslek edinmek, meslek seçmek.

(Ar. iħterafe) p.-dı P205a3; Y269a6

pîşelig (Ar. + T.) Meslekli, mesleği (...) olan.

→ bir pîşelig P23b1

piyāde (Far.) Yaya savaşan asker. *krş.* **piyāze**

(Ar. beyzağ / c. beyāziđ = f. fîl = f. şāh = f. firzān / c. ferāzīn / c. ferāzine = f. ruħĥ / c. ruħāĥ) p.

P31a1 [Y **piyāze**]

piyāle (Far.) Küçük şişe, küçük tas, kâse.

(Ar. kâzūze = m. kākūze) p. P31b8 [Y **sele**]

piyāze (Far.) Yaya savaşan asker. *krş.* **piyāde**

(Ar. beyzağ / c. beyāziđ = f. fîl = f. şāh = f. firzān / c. ferāzīn / c. ferāzine = f. ruħĥ / c. ruħāĥ) p.

Y33a7 [P **piyāde**]

porsuğ Kokarca, kır sansarı.

(Ar. zārbān) p. P50a3; Y49a4

⁴³⁰ M. z > y, y > elif

⁴³¹ pîl süng<ük>i

pūlāz (Far.) Çelik. *krş. fūlād*

(Ar. zeker = m' a. fūlād⁴³²) p. Y32a2 [P **fūlād temür**]

puhte (Far.) Olgun, kâmil.

puhte kı1- Uzun ömür, tecrübe insanın görüşünü sağlamlaştırmak.

(Ar. hanneke) “*yaş anı puhte kıldı*” Y245b7 [P **katıg rāy1ıg kı1-**]

puhteliğ (Far. + T.) Tecrübe, işleri iyi görüp anlama.

(Ar. hunke) p. Y246a1 [P **katıg rāy**]

pūl (Far.) Altın ve gümüş olmayan, bakır vs.den yapılmış para.

(Ar. fels / c. fulūs) p. P40a8

puşmağa (?) Kaplumbağa.

(Ar. sulaḥfāt) p. P50a7 [Y **kaburçaklıg bağa**]

pürçük Elbise vs. havı, pürüzü.

(Ar. zebīr) p. P216b12 [Y **örpermek**]

pürçüklen- (Elbise) Pürüzlenmek, pürüzlü olmak.

(Ar. zābera) “*pürçüklendi ton*” P216b12 [Y **örper-**]

p.-di P216b12 [Y **örper-**]

R

rağbet (Ar.) İstek, itibar.

rağbet kı1- 1. İstikle yapmak, çok arzu etmek, rağbet etmek.

(Ar. rağibe) “*rağbet kıldı anıñ içinde*” P130b3

(Ar. neşita) “*rağbet kıldı işge*” P138a2

r.-dı Y161b6

(Ar. nāfese) r.-dı P201b10; Y259a3

2. Bir hususta yarışmak, rekabet etmek.

(Ar. tenāfese) r.-dılar P213b3

rağbet kıldur- Rağbet ettirmek, isteklendirmek.

(Ar. rağgabe) r.-dı Y237b3

rağbetlendir- (Ar.+ T.) Rağbet ettirmek, isteklendirmek.

(Ar. rağgabe) “*rağbetlendürdi anı nerse içinde*” P189a9 [Y **rağbet kıldur-**]

rağbetliğ (Ar. + T.) Şad ve hoş gönüllü adam.

(Ar. neşit) r. P138a3 [Y **rağbetliğ er**]

rağbetliğ bol- Aciz bırakmak, yenmek.

(Ar. harraza) “*rağbetliğ <boldı> anğa uruşmağğa*” Y243a3 [P **hariz kı1-**]

rağbetliğ kı1- Birine şevk, neşe, gayret vermek.

(Ar. neşşeṭa) r.-dı P192b9 [Y **neşätliğ kı1-**]

⁴³² Y: d > z

rağbetliĝ er Şad ve hoş gönüllü adam.

(Ar. neşî) r. Y161b7 [P **rağbetliĝ**]

rağbetsiz (Ar. + T.) İsteksiz.

rağbetsiz bol- Bir şeyden yüz çevirmek, bir şeyde isteksiz olmak.

(Ar. zehide = m. zehede) “*rağbetsiz boldı anıĝ içinde*” P134a1

rağbetsiz kııl- Büyük bir ahmaklık göstermek.

(Ar. rahhede) r.-dı P190b4; Y239b4

râhat (Ar.) 1. Üzüntünün gitmesi, ferahlık.

(Ar. ferc = m. furce) r. P97b8; Y117a5

2. Rahatlık, dinlenme.

(Ar. râhat = m. ravḥ) r. Y228b6; Y311a3 [P **tinlanmak**]

râhat bol- Sevinmek, rahat etmek.

(Ar. şelege = m. şelice) r.-dı Y117a2 [P **karâr kııl-**; Y **könĝli hoş bol-**]

→ taĝrı râhatı P216a2

râhatlan- (Ar. + T.) 1. Uyumak; rahat etmek.

(Ar. sebete) r.-dı P60b7, Y64a1 [Y **ımuĝan-**]

2. Rahatlık bulmak, dinlenmek.

(Ar. isterâḥa) r.-dı Y311a3 [P **tinlan-**; Y **tin-**]

râhatlandır- (Ar. + T.) Birini rahata kavuşturmak, rahatlatmak.

(Ar. erâḥa) “*râhatlandırdı anı emgekdin*” P184a1 [Y **çıkar-**]

rahîm (Ar.) Çok merhametli.

rahîm bol- Merhamet etmek, esirgemek.

(Ar. raḥume) r.-dı P142b6; Y168a3

rahîm könĝüllüĝ bol- Şefkat ve merhamet göstermek. Kalbi dayanmamak.

(Ar. ra’ufe) r.-dı Y127b6

rahm (Ar.) Hayır, iyilik, nimet.

(Ar. raḥmet) r. P209b8 [Y **rahmet**]

rahm kııl- Acımak, merhamet etmek.

(Ar. ebḳā) r.-dı P187b2 [Y **bekle-**; **şefkat kııl-**]

rahm kıılĝan Çok şefkat ve merhamet gösteren.

(Ar. ra’uf = m. ravûf) r. P105b9 [Y **rahmet kıılĝan**]

rahmet (Ar.) Şefkat, sevgi duygusu. Merhamet etmek. Hayır, iyilik, nimet.

(Ar. ‘âṭife) r. P71a1 [Y **mihrbânliĝ**]

(Ar. buḳyā) r. P187b2 [Y **şefkat**]

(Ar. raḥmet) r.+i P213b9; Y285a3 [P **rahm**]

rahmet kel- Merhamet etmek.

(Ar. ḥanne) “*aytultur rahmet kelsün sanĝa*” P81b9 [Y **rahmet kııl-**]

rahmet kııl- 1. Birine acıyıp iyi muamele etmek, merhamet etmek, affetmek, bağışlamak.

(Ar. ‘âṭafe) “*rahmet kııldı anĝa*” P70b9 [Y **mihrbânliĝ kııl-**]

(Ar. teħannene) “*rahmet kıldı anıñg üze*” P211b10

(Ar. ħanne) r.-dı P81b9; Y95b4

r.-sun Y95b4 [P **rahmet kel-**]

(Ar. ra’efe = m. ra’ife = m. ra’ufe) r.-dı P105b8; Y127b6

(Ar. ħadibe) r.-dı P130a6

(Ar. te’atıafe) r.-dı P210b6

(Ar. rafrafe) r.-dı Y316a4 [P **şefkat kıl-**]

(Ar. rahime) r.-dı P142b5; Y168a3

(Ar. teraħħame) “*rahmet kıldı anıñg üze*” P211a9

2. Birine çok ikram etmek. İkranda bulunmak.

(Ar. ħafā = m. ħafiye) r.-dı Y156b1 [P **yarlığa-**]

rahmet kılğan 1. Çok şefkat ve merhamet gösteren, acıyan.

(Ar. ra’uf = m. ravūf) r. Y127b7 [P **rahm kılğan**]

(Ar. rāħim = m. raħīm) r. P142b6; Y168a4

(Ar. ħadib) r. P130a7

2. Çok ikram eden.

(Ar. ħafiyy) r. Y156b3 [P **yarlığağan**]

rahmet tile- Bir kimseden şefkat, merhamet dilemek.

(Ar. ista’ tafe) r.-dı Y306b7 [P **yarlıkamağ tile-**]

rahmetdin yırağ bolğan Rahmete mazhar olmayan.

(Ar. mağbūħīn) r. (rahmetdin yırağ bolğanlar) P156a1 [Y **tañgrı rahmetindin yırağ tüşmiş**]

rahmetdin yırağ kıl- İyilik ve hayırdan uzaklaştırmak.

(Ar. qabaħa) “*yırağ kıldı tañgrı kāfirni rahmetindin*” P155b9

r.-dı Y187a1 [Y **körksüz kıl-**]

→ üküş rahmet kılğan tañgrı Y168a4; üküş r. kılığlı tañgrı P142b7; tañgrı r. kılsun P200b4

→ tañgrı rahmeti Y311a3

→ tañgrı rahmetindin yırağ tüşmişler Y187a1

ra’iyyet (Ar.) Bir idareye bağılı olanlar.

(Ar. ra’iyyet) r.+ni P120b2; Y147a5

raķıķ (Ar.) İnce, yassı, düz.

(Ar. ruķāķ) r. Y94a1 [P **yuwķa; Y yuwķa nirse**]

rāst (Far.) Yerinde, uygun, münasip.

(Ar. sedīd = m. esudd) r. Y91b2 [P **toğrı iş**]

rāst and Doğru yemin.

(Ar. yemīnun berrat) r. P146a1; Y172b3

rāst at Yaratılışı yerli yerinde, tastamam olan at.

(Ar. feresun muħhem) r. P195a4 [Y **tükel yaratılmış at**]

rāst ay- (Haber) Gerçek olmak; bir sözü, haberi gerçek söylemek.

(Ar. şadaķa) “*rāst aydı anğa ħaberni*” P107a2

r.-dı Y129a7

rāst ayğān er İşi ve sözü ancak doğru olan.

(Ar. şiddīk) r. P107a3 [Y **rāst sözlüg**]

rāst bol- 1. Düzelmek, doğrulmak; doğru, düzgün, düzenli, mutedil olmak.

(Ar. istekāme) r.-dı P216a9⁴³³ [Y **tüzül-**]

(Ar. isbekerra) r.-dı P218b2

(Ar. iṭṭarade) r.-dı Y266b2 [P **yorıl-**]

(Ar. istedde) r.-dı Y272a4

(Ar. istevseka) r.-dı Y310b1

(Ar. i‘ tedele) r.-dı Y270b4 [P **tüz bol-**]

2. Uygun, isabetli olmak; rast gelmek; (yemin) sadık olmak, doğru olmak.

(Ar. sedde) “*sözi rāst boldı*” Y91a7 [P **toğrı bol-**]

(Ar. sedde) “*iş rāst boldı*” Y91b1 [P **toğrı bol-**]

(Ar. berra) “*rāst boldı andı*” P146a1

r.-dı Y172b3

3. Adil olmak, doğru, dürüst olmak.

(Ar. ‘ adule) r.-dı Y203b5 [P **üstüvār bol-**]

4. Düzlenmek, beraberlenmek, eşit olmak.

(Ar. tesevvā) r.-dı P213a3

rāst söz Doğru, gerçeğe uygun, yerinde, münasip söz.

(Ar. kavun sedīd) r. Y91b1 [P **toğrı söz**]

rāst sözlüg İşi ve sözü ancak doğru olan.

(Ar. şiddīk) r. Y129a7 [P **rāst ayğān er**]

rāst tevbe Kesin, temiz tövbe.

(Ar. tevbetun naşūh) r. P156a9 [Y **hākīkat tevbe**]

rāst tişi Adil kadın.

(Ar. ‘ adl = m. ‘ adlet) r. P167a4 [Y **pārsā ‘ avret**]

rāst tüzilmiş tiş İnci gibi dizilmiş dişler.

(Ar. şağrun murettel) r. P194b4

rāst/ğa tut- 1. Tasdik etmek, ispat etmek. Soruşturmak.

(Ar. hākkağa) “*rāstğa tuttı gümānnı*” P196b4 [Y **rāstğa tut-**]

r.-tı (rāstğa tut-) Y249b3 [P **rāstğa tut-**]

(Ar. āmene) “*rāstğa tuttı anı kim aydı*” P180a2

r.-tı (rāstğa tut-) Y222a6

(Ar. şaddağa) r.-tı Y245a5 [P **rāstğa tut-**]; (rāstğa tut-) P193b9 [Y **rāstğa tut-**]

2. Doğruyu göstermek, irşad etmek.

(Ar. seddede) r.-tı (rāstğa tut-) P196a6 [Y **tüz-**]

⁴³³ rāst <boldı>

rāstlık (Far. + T.) Hak yol üzerinde dosdoğru olma. Doğruluk. Akıl.

(Ar. ruşd) r.+nı P175a7

→ iş rāstlıkı P123a5

rāy (Ar.) İnanç, görüş, fikir.

(Ar. rāy) r. P124b9; P215b7; Y153b1; Y306b1; Y308a7

r.+nı P204a7; Y310b6

r.+ı P168a9

r.+ın Y230a5; Y266a6

r.+ını P184b9; P197b8

r.+ındın P73a1; P181b4; P211b12; Y82a5

rāy kör- Bir şey hakkında düşünmek, sonunu düşünüp taşınmak, şüphelenmek.

(Ar. irte'ā) “rāy kördi iş içinde” P206b8

→ katkı rāy P194a7

rāylık (Ar. + T.) Fikri olan, (...) fikirli.

→ beşif rāylık Y205b3; katkı r. kı1- P194a7; mütehayyir r. P144b7; mütehayyir r. bol- Y160b5; mütehayyir r. bol- P144b6; zaif r. bol- P77b3, Y89a6; zaif r. takı 'aқllık P77b4; za'if r. takı za'if 'aқllık kişi Y89a7

rāygān (Far.) Ücretsiz, bedava.

(Ar. meccān) r. P25a3

rāygān bir- İstenmeden, gönülden koparak vermek. Karşılıksız vermek.

(Ar. teberrā'a) “rāygān birdi 'aţān” P210a12

rāz (Far.) 1. Giz, sır.

(Ar. sirr / c. esrār = m. serīre / c. serā'ir) r. P88a9; P118b2; P126a5; P181a2, Y224a2

r.+nı P174b3 [Y örtülmüş iş]; P185b7

rāz ay- Sırrını söylemek.

(Ar. sārra) r.-dı P202b7 [Y rāzlaş-]

2. Fısıldama, fısıltı, sır.

(Ar. necvā) r. P203b1; Y264a3

rāz kı1ış- Fısıldaşmak.

(Ar. tenāce) r.-dılar P214b7

rāzdaş (Far. + T.) 1. Konuşan, söyleyen.

(Ar. kelīm) r. P195a8 [Y sözleşgen]

2. Sırdaş.

(Ar. neciyy / c. kıavmun neciyy) r. P203b1; Y264a3; (rāzdaşlar) Y264a4

rāzlaş- (Far. + T.) 1. Sırrını söylemek.

(Ar. sārra) r.-tı Y262a1 [P rāz ay-]

2. Yaklaşıp koklaşmak, fısıldamak.

(Ar. nāseme) r.-dı P202b4 [Y yakın kıoz- takı sözleş-]

3. Fısılda(ş)mak.

(Ar. nācā) r.-tı Y264a3 [P **çewşeş-**]

(Ar. intecā) r.-dı P206b10; (r.-tılar) Y275a3

(Ar. tesārra) r.-dılar P214a7

rāzī (Ar.) Rıza gösteren, kabul eden, hoşnut.

rāzī bolış- Birbirinden razı olmak.

(Ar. terāzā) r.-dılar P214b9

rāzīn tile- Rızasını istemek, almak; gönlünü almak.

(Ar. isterzā) r.-di P216a14 [Y **hoşnūdluq tile-**]

red (< Ar. redd) Kabul etmeme.

red kııl- Geri dönmesini istemek.

(Ar. isteradde) r.-dı Y308b2

ref (Ar.) Kelimenin sonunu ötreli okuma.

ref kıılınmış Cümlede ref durumunda olan lafız.

(Ar. merfū‘) r. P54a5; P54b5

renc (Far.) 1. Darlık, meşakkat.

(Ar. ‘ anet) r. P172a7

2. Zahmet ve yorgunlukla yapılan iş.

(Ar. kulfet) r. P210b6

rende (Far.) Keser, ağaç yontan alet.

(Ar. minhāt) r. P32a4 [Y **uluq kergi**]

renk (< Far. reng) Renk. Boya.

(Ar. levn) r. P105a6; Y127a1 [Y **enġ**]

r.+i P80b1; P96a5 [Y **güne**]; P136a3; Y93b1

renk aynat- (Susuzluk) Çehresini bozmak.

(Ar. lāha) “*rengin aynattı anıġ ısıġ*” P118b4 [Y **köydür-**]

renklig (Far. + T.) Renkli.

renklig kııl- Bir şeyi renkli yapmak.

(Ar. levvene) r.-dı P199a3; Y253b5

renklig yünġ Boyanmış yün.

(Ar. ‘ ihn / c. ‘ uhūn) r. P48b8 [Y **bozaġlıq yünġ**]

→ bir renklig nerse P53a9; buğday r. P142b3; buğday r. bol- P142b2, Y167b6; kızıl r. P131a3; kızıl r. bol- P131a3; kızıl r. çakır P31b5; kök r. ton Y170a4; kül r. at P41b9; kül r. bol- P144a5; kök r. bol- Y170a4; kül r. ton P144a6; toġ r. bol- P208b11

resīde (Far.) Yetişmiş, ulaşmış.

resīde ‘ avret Gençlik yaşına erişmiş kadın.

(Ar. mu‘ şirr) r. Y214b2 [P **resīde tişi**]

resīde bol- Kız yetişip gelinlik olmak veya hayız görmek veya yirmi yaşına yaklaşmak. Çocuk erginliğe ulaşmak.

(Ar. edrake) “*resīde boldı oġlan taķı bişdi mīveler*” P178a5 [Y **bāliġ bol-**]

(Ar. a' şara) r.-dı P174b4; Y214b1

resīde bolğan Yetişmiş oğlan, yirmi yaşına yaklaşmış delikanlı.

(Ar. yāfi' = m. yefe' a) r. Y227b4 [P **resīdelikge yawuğan**]

resīde bolmaqğa yawu- Büluğ çağına ulaşmak, murahık olmak.

(Ar. rāheka) “*resīde bolmaqğa yawudı oğlan*” P202a6 [Y **tüş körmekke yawu-**]

resīde bolmış oğlan Buluğ çağına yaklaşmış çocuk.

(Ar. gūlām / c. gilmān) r. P25a8

resīde tişi Gençlik yaşına erişmiş kadın.

(Ar. mu' şirr) r. P174b4 [Y **resīde 'avret**]

resīdelik (Far. + T.) Yetişkinlik.

resīdelikge yawu- (Oğlan çocuğu) Yirmi yaşına yaklaşmak.

(Ar. eyfe' a) “*resīdelikge yawudı oğlan*” P183a7 [Y **bāliğ bol-**]

resīdelikge yawuğan 1. Büluğ çağına ermiş erkek çocuk.

(Ar. murāhiq) r. P21a2 [Y **erlikke yaqın bolmış**]

2. Yetişmiş oğlan, yirmi yaşına yaklaşmış delikanlı.

(Ar. yāfi' = m. yefe' a) r. P183a8 [Y **resīde bolğan**]

resīl (Ar.) Elçi. *krş. resūl*

(Ar. rasīl) r. Y260b5 [P **yārī birgen**]

resūl (Ar.) Elçi. Peygamber. *krş. resīl*

(Ar. rasūl) r.+ni P113b9 [Y **yalawaç**]

resūl buyruqı Muhammed Peygamber'in söz ve fiilleri.

(Ar. sunne / c. sunen) r. P25b6

revā (Far.) Layık, uygun. Giden.

revā hācethiğ İsteddiğini elde eden.

(Ar. necīh) r. P164a5 [Y **hāceti revā bolğan er**]

revā hācethiğ bol- İsteği yerine gelmek.

(Ar. necuħa) r.-dı P164a4 [Y **tileki revā bol-**]

revā kııl- 1. (İhtiyacını) Gidermek.

(Ar. enceħa) “*revā kııldı hācetni*” P172b7

r.-dı Y212a1

(A. es' afe) “*revā kııldı anıñ hācetini*” P177a5

r.-dı Y218a3

2. Reva görüp vermek.

(Ar. sevveğa) r.-dı Y252b6 [P **siñgir-**]

3. Tükenip gitmek, sona ermek.

(Ar. enceze) r.-dı Y215a5

revā kıılmak tile- Birinden bir şeyi bitirmesini istemek.

(Ar. istenceze) r.-di P215b3

revā kör- Caiz saymak, uygun görmek.

(Ar. istecāze) r.-di P216a6; Y311b3

revā tut- Destur vermek, icazet vermek.

(Ar. ecāze) “*revā tuttu işlerini*” P184b2 [Y **ötgen kı1-**]

→ hāceti revā bolğan er Y199b1; tileki r. bol- Y199b1

revān (Far.) Giden, akan.

revān bol- 1. İş, söz sonuçlanmak, bitmek.

(Ar. nefeze) “*revān boldı iş*” P99b6 [Y **öt-**]

2. (Pazar) Kızışmak, alışveriş canlanmak.

(Ar. kâme) “*revān boldı bāzār*” P123a7 [Y ...]

...

(Ar. işhanfera) “*söz içinde revān boldı*” Y320a5 [P **yetig kir-**]

revān kı1- Mal vs.nin sürümünü sağlayıp revaçta kılmak.

(Ar. ravvece) “*revān kıldı kâleni*” P198a1 [Y **ötgen kı1-**]

revān yağmur Yağmurlu bulut.

(Ar. şayyib) r. Y143b3 [P **yağmurlıg bulut**]

revş (Ar.) At ve diğer tırnaklıların tersi, dışkısı.

(Ar. revş) r. P71a7 [Y **tezek**]

ribā (Far.) Faiz. *krş. ribʿā*

(Ar. ribvā) r.+nı Y194a3 [P **ribʿā**]

ribā bir- Faiz muamelesi yapmak. Bir şeyi çoğaltıp artırmak.

(Ar. erbā) r.-di Y232b2 [P **asıg bir-**]

ribāya al- Çoğalıp artmak.

(Ar. rabā) r.-dı Y152a1 [P **artuğ bol-**]

ribʿā (Ar.) Faiz. *krş. ribā*

(Ar. ribvā) r.+nı P160b4 [Y **ribā**]

ricʿ at (Ar.) Talaktan vazgeçme, boşayanın boşadığı karısına geri dönmesi.

(Ar. ricʿ at) r. Y259b4

ridā (Ar.) Omzu ve arkayı kapatan üst giysisi.

ridā kı1- Cübbe, manto, rida gibi üst örtüsü giymek.

(Ar. irtedā) r.-dı P206b11; Y275a4

ridā kızır- Baş ve boynu kapatan dış giysisi giydirmek.

(Ar. taylese) r.-di P217b11

ridā ört- Rida, elbise, cübbe giydirmek.

(Ar. raddā) r.-ti P200a3; Y255a5

→ uluğ ridā P37a8

risālet (Ar.) 1. Mektup, mesaj.

(Ar. risālet / c. resāʿil) r. Y220b2 [P **peygām**]

2. Elçilik, peygamberlik.

(Ar. risālet) r.+nı P193a7 [Y **peygāmberlik**]

rivāyet (Ar.) Olay, haber ya da sözü aktarma.

rivāyet kı1- Söz, hadis nakletmek; aktarmak. Sözü, fiili sahibine isnat ederek söylemek.

(Ar. ravā) “*rivāyet kıldı sözni andın*” P94b1

r.-dı Y112b7

(Ar. eşera) “*rivāyet kıldı sözni*” P99b7

r.-dı Y119b6

(Ar. neşşa) “*rivāyet kıldı sözni*” P114b2

r.-dı Y139a2

rivāyet kıldı/ur- Hadis, şiir vs.yi kendisinden naklettirmek.

(Ar. ravvā) “*rivāyet kıldırdım anğa şi’rni*” P201a1 [Y **rivāyet kıldur-**]; (rivāyet kıldur-)

Y256b2 [P **rivāyet kıldır-**]

rivāyet kılmış hadîş Nakledilen söz, hadis.

(Ar. hadîşun me’sûr) r. Y119b7 [P **rivāyet kılmış söz**]

rivāyet kılmış söz Nakledilen söz, hadis.

(Ar. hadîşun me’sûr) r. P99b8 [Y **rivāyet kılmış hadîş**]

riyā (Ar.) İkiyüzlülük.

riyā kı1- İkiyüzlülük yapmak, gösteriş yapmak.

(Ar. rā’ā) “*riyā kıldı ‘amelini halkılargā*” P203a13 [Y **körküt-**]

rûspāy (Far.) Kuvvetli, işbilir adam. Kocasını aldatan kadın, karısını aldatan erkek.

(Ar. ‘ilc / c. a’lec / c. ‘ulûc) r. P20b8 [Y **kubr**]

rustā (Far.) Köy.

(Ar. rustāk / c. rasâtîk = m. ruzdāk / c. razādîk) r. P6b1

rûşen (Far.) Parlak, aydınlık.

rûşen bol- 1. (Güneş) Doğmak.

(Ar. eşraқа) “*rûşen boldı kün*” P177b5 [Y **toğ-, yaldıra-**]

2. (Yüz) Aydınlanmak, parlamak.

(Ar. eşraқа) “*rûşen boldı yüz*” P177a5 [Y **yaru-**]

rûz (Far.) Rızık, azık.

rûz al- Rızıkını, azığını almak.

(Ar. irtezeқа) r. P205a9 [Y **cerāy al-**]

rûz birgüçi ferîşte Rızık dağıtan melek, Mikâil.

(Ar. mîkâ’il) r. P13b7 [Y **rûzî indürgüçi**]

rûze (Far.) Oruç.

rûze tut- Oruç tutmak.

(Ar. şāme) r.-tı P123a4; Y151a2

rûze tutğan Oruç tutan, oruçlu.

(Ar. şā’im) r. Y241b4

r.+nıng Y127b5 [P **rûzedār**]

rûzedār (Far.) Oruç tutan, oruçlu.

(Ar. şā'im) r. P174b6

r.+nıng P105b7 [Y **rūze tutgan**]

r.+ğa P191b6⁴³⁴ [Y **rūze tutgan**]

rūzgār (Far.) Zaman. Uzun zaman. Dünyadaki müddet. Asır.

(Ar. dehr) r. P184b3 [Y **zemāne**]; P211a12; Y316a2

rūzgār ziyānı Musibet.

(Ar. nukbet / c. nekbāt / c. nukeb) r. (rūzgārınıng ziyānı) P97a3 [Y **ziyān**]

rūzī (Far.) Yiyecek vs. gibi kendinden yararlanan şey; rızık, azık.

(Ar. rizk / c. erzāk) r. P106b6; Y129a1

r.+sini P65a3

rūzī bir- Rızık vermek.

(Ar. razeqa) r.-di P106b5; Y129a1

rūzī indürgüçi Rızık dağıtan melek, Mikail

(Ar. mīkā'il) r. Y9a2 [P **rūz birgüçi ferişte**]

rūzī tile- Rızık istemek.

(Ar. isterzeqa) r.-di P215b11; (rūzīsın tile-) Y307a1

rūzsız (Far. + T.) Rıziksız.

rūzsız bol- Nasipsiz olmak.

(Ar. havrife⁴³⁵) r.-dı Y260a2 [P **bahtsız bol-**; Y **bedbaht bol-**]

rūzsız er Bedbaht, hayırdan mahrum kişi.

(Ar. muhāref) r. Y260a2 [P **mahrūm**; Y **yahtsız (er)**]

rūzsızlıq (Far. + T.) Rıziksızlık, nasipsizlik.

→ edebtin rūzsızlıq Y260a2

rücū^c (Ar.) Geri dönme.

rücū^c kı1- Dönmek, vazgeçmek.

(Ar. rāce^c a) r.-dı P202a1; Y259b3

rükū^c (Ar.) Namazda eller diz kapakları üzerinde yapılan eğilme.

(Ar. rükū^c) r. P190a4; Y238b7

rükū^c kı1- Namaz kılmak. Ruku etmek.

(Ar. rake^c a) "rükū^c kıldı tañrığa" P159a1

r.-dı Y191b2

rüsvā (Far.) Rezil, ayıplanacak durumda. *krş.* **rüsvāy**

rüsvā kı1- Rezil etmek.

(Ar. fezaḥa) r.-dı Y186b7 [P **rüsvāy kı1-**]

rüsvāy (Far.) Rezil, ayıplanacak durumda. *krş.* **rüsvā**

rüsvāy kı1- Rezil etmek.

⁴³⁴ rūzed<ārğa>

⁴³⁵ Y: r>z

(Ar. fezaḥa) r.-dı P155b9 [Y **rüşvā kı1-**]

rüşvet (Ar.) Bir işte yasa dışı olarak sağlanan çıkar.

rüşvet al- 1. Rüşvet almak.

(Ar. irteṣā) r.-dı P207a2; Y275b5

2. Rüşvet istemek.

(Ar. isterṣā) r.-dı P216a13 [Y **rüşvet tile-**]

rüşvet ber- Rüşvet vermek.

(Ar. raṣā) r.-di P126a4

rüşvet bir- Rüşvet vermek.

(Ar. raṣā) r.-di Y155a5

rüşvet tile- Rüşvet istemek.

(Ar. isterṣā) r.-di Y312b6 [P **rüşvet al-**]

S

sa' āyet (Ar.) Çalışma.

sa' āyet kı1ma<ḳ tile-> Köleye kendisini azat edecek iş teklif etmek.

(Ar. istes' ā) s.-di P216b14 [Y **sa' āyet tile-**]

sa' āyet tile Köleye kendisini azat edecek iş teklif etmek.

(Ar. istes' ā) s.-di Y313a2 [P **sa' āyet kı1ma<ḳ tile-> -**]

sā' at (Ar.) Altmış dakikalık zaman dilimi.

→ bir sā' at Y60a4; (tegme bir azaḳı üze) bir s. tur- Y262b7

ṣabāḥ (Ar.) Öğlenden öncesi.

ṣabāḥa teg- Sabah vaktinde uyumak.

(Ar. teṣabbaḥa) ṣ.-di P209b3

ṣabr (Ar.) Tahammül, dayanma.

(Ar. ṣabr) ṣ. P179b9; Y222a6

ṣ.+nı P176b7; Y217b1

ṣ.+ı P170b7; Y208b4

(Ar. ' azā') ṣ. P212b7

ṣabr bağla- Birine bir şeyi unutturup gönlünü ferah yapmak, teselli etmek.

(Ar. sellā) ṣ.-dı Y256a2 [P **ḳazḡusız kı1-**]

ṣabr kı1- Sabretmek, dayanmak.

(Ar. ṣabera) “ṣabr kı1dı muṣībet üze” P64a6 [Y **ṣekibāy kı1-**]

(Ar. tecemmele) “ṣabr kı1dı muṣībet içinde” P211a1

(Ar. iṣtabera) ṣ.-dı P204b1

(Ar. teṣabbera) ṣ.-dı P209b13; Y285b6

(Ar. te' azzā) ṣ.-dı P212b7

ṣabr kı1ıṣ- Sabırda üstün gelmeye çalışmak. Sabra devam etmek.

(Ar. şābera) ş.-dı P201b4; (ş.-tı) Y258a7

şabrsız (Ar.) Sabırsız ve telaşlı kimse. Üzüntülü kimse.

(A. heli^c = m. helū^c) ş. P139a2; Y163a4

şabrsız er Sabredemeyip hüznü gösteren.

(Ar. cāzi^c) ş. Y162a5 [P **feryād kılgan**]

şabrsızlık kııl- Sabırsızlık gösterip telaşlanmak.

(Ar. heli^c a) ş.-dı P139a2 [Y **şekībāsızlık kııl-**]

şābūn (Ar.) Temizlikte kullanılan bir karışım.

şābūn satğuçı Sabun yapan. Sabun satan.

(Ar. şābūniyy) ş. P34b2

saç Saç.

(Ar. şa^c are / c. şa^c ar / c. şu^c ūr) s. P16a3; P78a5; P132a1; P137b7; P207b8; P208a10; Y12a4; Y161b1

s.+nı P59b2; P64a7; P71a7; P105a2; P190a6; P190b3; Y62a7; Y68b3; Y239a2

s.+ı Y90a3; P138a2; P146b5; P164a6; P208b1; Y161b5

s.+ın Y79b5

s.+ındın P191b9; Y241b7

saç bağı Saç bağı.

(Ar. kırmūl / c. kıarāmīl) s. P5b5; Y1a1

saç boyağı Saç boyası, kına.

(Ar. hīzāb) s. Y62a7 [P **saķal boyağı**]

saç uçı Saçın ön ve arkasındaki sonu.

(Ar. kıuşāşu's-şā^c r) s. P16a6 [Y **saç uruķı**]

saç uruķı Saçın ön ve arkasındaki sonu.

(Ar. kıuşāşu's-şā^c r) s. (saçnıñ uruķı) Y12a7 [P **saç uçı**]

→ ala saç P16a3, Y12a4; anadın bile toğmış s. P16a7; anadın toğmış s. Y12b1; çal s. Y12a4; eginge kelür s. P16a6, Y12a7; inmiş s. P137b8; kıara s. P16a3, Y12a4; kııwurçuķ s. P146b5, Y173b4; kııwurçuķ s. Y199b3; kıulaķđa kelür s. P16a6; kıulaķķa kelür s. Y12a7; örılmış s. P16a4; örılmış s. P64a7; örpergen s. P132a2; örılmış s. Y12a5; tökülmiş s. P138a2

→ alın saçı yok bol- Y180b6; s. tökülmiş er Y161b4; s. uzun P138b7; s. uzun bol- P138b7; tişiniñ örılmış s. Y12a5; tuluñ s. P16a5, Y12a5

saç- 1. Dağıtmak, serpiştirmek, (tohum) dağınık olarak yere saçmak, (su, toprak) dökmek.

(Ar. raşşe) “saçdı suwnı” P114a3

s.-tı Y138b1

(Ar. şecce) “suwnı saçtı” Y90b3 [P **tök-**]

(Ar. haşā) “saçdı anıñ üze topraķnı” P90a7

s.-tı Y107a7

(Ar. bezera) “uruđluķnı saçtı” Y120a5 [P **taķıt-**]

(Ar. zerra) “baş üze dārūnı saçtı” Y137a3-4 [P **taķıt-**]

(Ar. hāle) s.-tı Y106a1 [P **taķıt-**]

(Ar. neşera) s.-tı Y123a6 [P **taķıt-**]

saçası dārū Göze veya yaraya serpilene toz, kuru ilaç, pudra.

(Ar. zerūr) s. Y137a4 [P **taķılğan dārū**]

→ hanūt saç- P192b7; (hanūt) s.- Y243b1

2. Su vs. serpmek, ıslatmak.

(Ar. neẓaħa) s.-tı Y65a4 [P **sep-**; Y **ur-**]

3. İlacı kuru olarak, macunsuz almak.

(Ar. seffe) “*saçdı dārūnı aġzıñga*” P146b7 [Y **öp-**]

4. Sıvı akıp dağılmak, yayılmak.

(Ar. teraşşeşe) s.-tı Y292a3 [P **saçıl-**]

→ aġızğa saçası dārū P146b8

saçak Püskül.

(Ar. hudb / c. ehdāb) s. P38a9

(Ar. ħaml) s. Y220a7 [P **gilim saçakı**]

→ gilim saçakı P178b4

saçaklıġ Saçaklı, saçaklı olan.

saçaklıġ imāme Ter vs. silmek için mendil. Kadınların başlarına koydukları veya yüzlerine örttüklere dokuma.

(Ar. mindil) s. P36a9

saçaklıġ gilim Saçaklı kilim.

(Ar. kisā’un muħmel) s. P178b5; Y220b1

saçaklıġ kıl- Tüylü ve saçaklı yapmak.

(Ar. aħmele) “*saçaklıġ kıldı gilimni*” P178b4

s.-dı Y220a7

saçıl- 1. Çekilmek, uzaklaşmak.

(Ar. i’ tezele) s.-dı P205b2 [Y **bir yanķa otur-**]

2. Sıvı akıp dağılmak, yayılmak.

(Ar. teraşşeşe) “*saçıldı anıñ üze suw*” P211b5 [Y **saç-**]

saçlıġ Saçlı, saçı (...) olan.

→ ala saçlıġ bol- Y161b4; kırıl s. er Y161b4; kıwırcuķ s. Y19a4; taķılıuķ s. Y19a4; taķılıuķ s. er Y161b1; uzun s. Y19a3; uzun s. Y162b6; uzun s. bol- Y162b5

şadaķa (Ar.) Yardım amacıyla verilen şey.

şadaķa kıl- Sadaka vermek.

(Ar. teşaddaķa) “*şadaķa kıldı anıñ üze māl birle*” P210b10

→ kese bıçe şadaķa P73b5; kese bıça ş. Y83a6

şaf (<Ar. şaff) Sıra, dizi.

şaf bol- İnsanlar bir safta sırayla dizilmek.

(Ar. şaffe) ş.-dılar P115a2; Y139b5

(Ar. şāffe) ş.-dılar Y262a3 [P **şaf tut-**; Y **şaf koz-**]

(Ar. iştâffe) ş.-dılar P206a4

şaf kı1- Saf tutmak, dizilmek.

(Ar. şaffe) “*şaf kıldı erenler*” P115a2

ş.-dı Y139b4

şaf kız- Saflar hâlinde durmak, safa koymak.

(Ar. şaffe) ş.-tı Y262a3 [P **şaf tut-**; Y **şaf bol-**]

şaf tut- Saflar hâlinde durmak, safa koymak.

(Ar. şaffe) ş.-tılar P202b9 [Y **şaf bol-**, **şaf kız-**]

şâfi (Ar.) Katkısız, halis.

şâfi altun Henüz işlenmemiş altın hurdaları.

(Ar. tibr) ş. P5a1

şâfi bol- Halis, saf, şerefli olmak.

(Ar. mehuza) ş.-dı Y201a4 [P **katkısız bol-**]

şâfi kı1- Biriyle halis dostluk yapmak; (sevgisinde) halis, samimi olmak.

(Ar. aşfa) “*şâfi kıldı anğa dostlığını*” P187b1 [Y **туруğ kı1-**]

(Ar. mâhaza) “*şâfi kıldı anğa dostlığını*” P201b12 [Y **туруğ kı1-**]

şâfi nirse Halis, saf şey.

(Ar. şey’un mahz) ş. Y201a4 [P **katkısız nirse**]

şâfilik (Ar. + T.) Halislik, katkısız olma durumu.

şâfilik (kı1-) İyi geçinmek.

(Ar. hâleşa) “*tiriglik içinde turuğluk kıldı ya nî şâfilik*” Y259a4 [P **hâliş kı1-**; Y **туруğluk kı1-**]

şâfilik kı1ış- Birbirine muhabbetinde halis olmak.

(Ar. teşâfâ) ş.-tılar Y303b1 [P **arığ dostlaş-**; Y **туруğluk kı1ış-**]

safvî (Hor.) Kindar, merhametsiz.

safvî hatun Kindar kadın.

(Ar. zağîne⁴³⁶) s. P22b8

sağ (I) 1. Yaşamakta olan, ölmemiş.

sağ erken boğuzla- Genç ve sağlıklı hayvanı boğazlamak.

(Ar. ‘abeṭa) “*tiweni sağ erken boğuzladı*” Y76a4 [P **illetsiz öldür-**]

2. Katkısız.

sağ yağ Tereyağı, eritilmiş sade yağ.

(Ar. semn) s. Y40a4 [P **sarığ yağ**]; Y183a6 [P **yağ**]

sağ (II) Solun karşıtı.

sağ el Sağ, sağ taraf.

(Ar. yemîn = m. meymene) s. P18a3 [Y **sağ elig**]

sağ elig Sağ, sağ taraf.

(Ar. yemîn = m. meymene) s. Y15a1 [P **sağ el**]

⁴³⁶ M. zağîne

sağ eligni sol eligi üze kız- (Namaz kılan) Göğsünü gererek dik durmak; bu konumda elleri bağlamak.

(Ar. neħara) “*namāz içinde sağ eligin sol eligi üze kıztı*” Y189b7 [P **sağ elni sol eli üzesinġe kız-**]

sağ elni sol el üzesinġe kız- (Namaz kılan) Göğsünü gererek dik durmak, bu konumda elleri bağlamak.

(Ar. neħara) “*sağ elin sol eli üzesinġe kızdı namāz içinde*” P157b8 [Y **sağ eligni sol elig üze kız-**]

sağ yanġa al- Sağ tarafa gitmek. Birini sağ tarafa götürmek.

(Ar. yāmene = m. yāmine) “*sağ yanġa alġıl aṣħābınġını*” P203a2 [Y **sağ yanġa kız-**]

sağ yanı bol- Sağ tarafa geçmek.

(Ar. teyāmene) s.-dılar P214a11 [Y **sağ yanın tut-**]

sağ yanın tut- Sağ tarafa geçmek.

(Ar. teyāmene) s.-tılar Y301b4 [Y **sağ yanı bol-**]

sağ yanġa kız- Sağ tarafa gitmek. Birini sağ tarafa götürmek.

(Ar. yāmene = m. yāmine) “*sağ yanınġa kızġıl kıldaṣınġını*” Y262b6 [P **sağ yanġa al-**]

saġda Sağ taraf.

(Ar. yemneten) s. P55b5; Y56b2

saġlı sollı Hem sağ hem sol kullanan.

(Ar. a^c seru yeser) s. P20b6 [Y **saġlıġ sollıġ**]

→ çerigninġ sağ yanı P43a1

saġ- Süt versin diye memeyi okşamak, memeyi okşayıp süt almak.

(Ar. merā) “*saġdı inenni*” P91a6;s.-dı Y108b4

(Ar. ġalebe) s.-dı P95b4; Y114a7

(Ar. iħtelebe) s.-dı Y265b1 [P **saġın-**]

(Ar. imterā) s.-dı P207a1; Y275b4

sāġar (Far.) Kupa.

(Ar. ṣāħira) s. Y6a5 [P **saġrak**]

saġıl- Sütü alınmak.

saġılġan inġen Saġmal deve.

(Ar. ġalüb = m. ġalübe) s. Y44b5 [P **saġılur inen**]

saġılmıṣ süt Saġılmış süt.

(Ar. ġaleb = m. ġalīb) [Y **tāze süt**]

saġılur inen Saġmal deve.

(Ar. ġalüb = m. ġalübe) s. P46b1 [Y **saġılġan inġen**]

saġılur koy Sütlü koyun, yavrularını emziren hayvan.

(Ar. lebün) s. P48a6 [Y **saġlıġ, sütlüġ koyılar**]

saġın- Süt sağmak.

(Ar. iħtelebe) s.-dı P203b13 [Y **saġ-**]

sağır İşitmeyen, işitme engelli.

(Ar. aşamm / c. summ) s. P147a5 [Y **sağır er**]; Y19a4

sağır bol- 1. İşitme engeli olmak.

(Ar. şamme) s.-dı P147a4; Y174a6⁴³⁷

2. Kulağı ağır işitmek.

(Ar. veķira = m. vuķira) s.-dı P147b5; Y175a2

3. Sağırlık göstermek.

(Ar. teşämme) s.-dı Y301a5 [P **sağırsın-**]

sağır er Kulağı işitmeyen adam.

(Ar. aşamm / c. summ) s. Y174a7 [P **sağır**]

sağır kıl- Birini sağırlandırmak, (ses) şiddetiyle kulağı sağır etmek.

(Ar. şahha) “*sağır kıldı anı katıg ün*” P112a5 [Y **kulakmı sağır kıl-**]

(Ar. eşamme) s.-dı P182a1; Y225b3

sağır sıçğan Fareye benzer bir hayvan; iri ve sağır bir çeşit fare.

(Ar. zebābe) s. P50b5 [Y **közsüz çetük, kelenġü**]

→ kulak sağır kıl- Y136a3

sağırsın- Sağırlık göstermek.

(Ar. teşämme) s.-dı P214a8 [Y **sağır bol-**]

sağış Mekik.

(Ar. felhem) s. Y31a7 [P **bizçi koġuşı**]

saġlıġ Sağ elini kullanan.

saġlıġ sollıġ Hem sağ hem sol kullanan.

(Ar. a‘seru yeser) s. Y18b7 [P **saġlı sollı**]

saġlık Sütli koyun; yavrularını emziren hayvan.

(Ar. lebūn) s. Y47a1 [P **saġlıur koy**; Y **sütlüġ koylar**]

saġrak (Far.) Kupa; su vs. içme kabı, bardak, kadeh. Kase gibi gümüş kap.

(Ar. şāhira) s. P11b9 [Y **sāġar**]

(Ar. cām = m. tās) s. P31b8

(Ar. ka’s) s.+nı P177b3 [Y **kāse**]

saġrak koġġu yir Şarap süzülen kap. ?

(Ar. nācūd) s. Y34b1 [P **şarāb süzġü ...**]

→ toluġ saġrak P31b8, Y34a7; toluġ s. P177b4

→ baş saġrakı Y11b7

saġrı Hayvanlarda bel ile kuyruk arasındaki yuvarlakça kısım.

(Ar. keymuht ?) s. P29a2; Y30b4

→ eşek saġrısı P29a3

saġsı/uk Çamurdan yapılip ateşte pişirilen çanak çömlek. *krş.* **saġsık**

⁴³⁷ sağır bol-

(Ar. hazef) s. P12a2 [Y **saḥsık**]

saḡsuk satḡuĉı Çanak çömlek satan kimse.

(Ar. ḥazzāf) s. P12a2 [Y **saḥsık satḡuĉı**]

saḡula- Ölçmek, buğday vs.yi ölçmek.

(Ar. kâle) “*aşlıknı saḡuladı*” Y105b6 [P **kîle birle ölç-**]

(Ar. iktâle) s.-dı Y274b6 [P **yawula-**]

şāhrā (Ar.) Çöl, ova, kır.

şāhrāka bar- Sahraya; çöle çıkmak veya sahrada ortaya çıkmak.

(Ar. aşhara) ş.-dı P174b1 [Y **yazıka çık-**]

şāhrāka çık- Tuvalet ihtiyacı için gitmek.

(Ar. teberraze) ş.-dı P210a3

saḡsaḡan Saksāḡan kuşu. *krş. saḡsaḡan*

(Ar. ‘aĉ‘aĉ) s. Y52b7 [P **saḡsaḡan**]

saḡsaḡan Saksāḡan kuşu. *krş. saḡsaḡan*

(Ar. ‘aĉ‘aĉ) s. P52b5 [Y **saḡsaḡan**]

saḡsık Çamurdan yapılp ateşte pişirilen çanak çömlek. *krş. saḡsı/uk*

(Ar. hazef) s. Y6b1 [P **saḡsık**]

saḡsık satḡuĉı Çanak çömlek satan kimse.

(Ar. ḥazzāf) s. Y6b1 [P **saḡsık satḡuĉı**]

saḡt (? Far.) Dokuma tezgahı. Dokumacı taraḡı.

(Ar. minsec) s. Y31a5 [P **yiplük**]

saḡtiyān (Far.) Kırmızıya boyanmış deri. İnce beyaz deri.

(Ar. ḥavre / c. ḥavr = f. edīm / c. edem) s. P29a3 [Y **ĉekün**]

saḡtū (Far.) Deve işkembesi ya da derisinden yapılan, içine kavurma vs. konulan torba.

(Ar. cubcube) s. P35a4; Y38b7

→ kandin kılınmış saḡtū P62b6

saĉ- (?) Ölünün iyiliklerini sayıp anlatmak. Ölüye ağlamak.

(Ar. nedebe) “*saĉdı ölügke*” P96b6

s.-tı Y115b4

(Ar. ebbene) s.-tı Y247b7 [P **yıḡla-**]

(Ar. nāḡa) s.-dı P118b4; (s.-tı) Y144a7

→ ölmüşdin sonḡra saĉ- Y107b1

saĉal Sakal.

(Ar. lihye / c. lihā) s. P17b7, Y14b4

s.+tı P145b3; Y172a3

saĉal boyaḡı Boya, boyayacak kına vs. nesne.

(Ar. ḡizāb) s. P59b3 [Y **saĉ boyaḡı**]; Y132a7 [P **boyaḡ**]

saĉal çıkar- 1. Çocuḡun yüzündeki tüyler çıkmak.

(Ar. baĉale) s.-dı Y130b7 [P **saĉalı ün-**]

2. Sakalı bitmek. Sakal bırakmak.

(Ar. ilteḥā) s.-dı P206b11; Y275a3

(Ar. telaḥḥā) s.-dı P212b3

saḳal uçı Sakalın göğüs tarafına inen ucu.

(Ar. ‘uṣnūn) s. P17b8; Y14b4

saḳalı çık- Sakalı, favorisi bitmek; yüzünde tüyler belirlemek.

(Ar. iḥteṭṭa) s.-dı P206a3

saḳalı ün- Çocuğun yüzündeki tüyler çıkmak.

(Ar. baḳale) s.-di P108a4 [Y **saḳal çıkar-**]

→ küçük saḳal P17b7; orta s. Y14b2; sık s. P145b4, Y172a4

saḳalsız Henüz sakalı bitmemiş oğlan.

(Ar. emred / c. murd) s. P21a3; Y20a5

saḳf (Ar.) Tavan.

(Ar. saḳf) s.+nı P87a4 [Y **suftē, köke**]

saḳın- 1. Korunmak, uzak durmak, (haram ve çirkin şeylerden) kaçınmak.

(Ar. ‘affe) “*saḳındı zıştdin*” P80b3 [Y **perhiz kı1-**]

(Ar. iḥteraze) s.-dı P204b5 [Y **saḳlan-**]

(Ar. iḥterase) s.-dı P204b6 [Y **saḳlan-**]

2. Korkutup sakındırmak.

(Ar. ḥāzera) s.-dı P201b2 [Y **korḳınç tut-**]

(...-**dm**) **saḳın** Dikkat! Uyarı ifadesi.

(Ar. el-... el-...) “*arslandın saḳın*” P57b2 [Y **korḳğı1**]

saḳınmak Allah’tan korkup razı olmadığı şeylerden kaçınma. Korku.

(Ar. teḳvā = m. teḳā = m. teḳāh = m. teḳıyye) s. P207a12

saḳış 1. Adet, sayı.

(Ar. ‘aded / c. a‘dād) s. P112b6

2. Sayma, hesap, sayı.

(Ar. ḥaseb) s.+ı P92b6 [Y **ḥaseb**]

(Ar. ḥisāb) s. P62b3; Y66a4; Y262a3; Y161b4 [P **ḥesāb**]; Y175b6

s.+da P148a5; P162b5

s.+dın Y227a7 [P **ḥesāb**]

3. Birkaç. Muayyen sayı.

(Ar. ‘iddet) “*anıñ ḳatında nerseniñ saḳış bar*” P112b7 [Y **ḳaç** (..)ler]

saḳış cümlesi

(Ar. ‘uḳūdu’l-ḥisāb) s. P62b3; (saḳışiñ cümlesi) Y66a5

saḳış kı1- 1. Saymak, hesap etmek.

(Ar. ḥasebe) s.-dı Y114a5 [P **sana-**]

(Ar. ‘adde) s.-dı Y136b5 [P **sana-**]

2. Hesaplaşmak, hesaba çekmek.

(Ar. hāsebe) s.-dı Y256b6 [P **hesāb kıılış-**]

saķıŝka tut- Saymak, hesap etmek.

(Ar. i‘ tedde) s.-tı Y272a4 [P **sana-**]

→ hendese saķıŝı <kıl-> P216b13; hendese saķıŝı <kılıĝan> P216b13

→ bāk tut- taķı saķıŝka tut- Y100a7; büt- taķı saķıŝĝa ur- P85a4

saķız 1. Bazı ağaĝların kabuĝundan sızan hoş kokulu reĝine.

(Ar. ‘ ilk) s. P34a6; Y37b3

2. Hoş kokulu, aĝızda ĝiĝnenen bir yiyecek.

s. Y127a7

s.+nı P105b3

→ ĝāder saķızı P33a7, Y36b1

sākin (Ar.) Hareketsiz, durgun.

sākin kııl- (Hareketli şeyi) Sakin hāle getirmek.

(Ar. eskene) “*sākin kııldı müteħarrikni*” P180a6 [Y **tek kıoz-**]

sākin kıoz- Birini bir yerde sakin kıılmak.

(Ar. eskene) s.-dı Y222b5 [P **tölendür-**]

saķla- 1. Beklemek, gözlemek, korumak, müdafaa etmek, savunmak, (hakkını) gözetmek; sakınmak, korunmak.

(Ar. ‘ aşame) “*saķladı anı taŝĝrı*” P76a8 [Y **bekle-**]

(Ar. e‘ āze) “*saķladı anı taŝĝrı yawuzlıĝdın*” P184a4

(Ar. ra‘ ā) “*saķladı anı taŝĝrı*” P162a2

s.-dı Y196a7

(Ar. ra‘ ā) “*saķladı er kıoldaŝı ĝaķķını*” P162a2

s.-dı Y196a7

(Ar. evcebā) “*saķladı anıŝĝ ĝaķķını*” P182a4

s.-dı Y226a1

(Ar. itteķa) “*ķalkān birle saķladı*” Y277a2 [P **özini saķla-**]

(Ar. ĝamā) s.-dı P92b3 [Y **bekle-**]

(Ar. veķā) s.-dı P93b8; Y112a2

(Ar. raķabe) s.-dı P95b9 [Y **bekle-, köndür-**]

(Ar. ĝarase) s.-dı P103a8 [Y **bekle-**]

(Ar. ĝaķa) s.-dı P120b8 [Y **bekle-**]

(Ar. ŝāne) s.-dı P123a9 [P **bekle-**]

(Ar. iħtefeza) s.-dı P204b12

(Ar. ĝamā) s.-dı Y264b4 [P **küzez-**]

(Ar. ictenebe) s.-dı Y265a6 [P **özini saķla-**]

2. Hükmü ve denetimi altına almak, koruyucu ve gözetici olmak. Başa ĝeçmek, idare etmek.

(Ar. sāse) “*saķladı aķlarını taķı ra‘ iyyetni*” P120b2 [Y **bekle-**]

(Ar. heymene) s.-dı Y318a2 [P **bekĝilik kııl-**]

3 Uzaklaştırmak.

(Ar. cenebe) “şerdin sakladı anı” Y113b7 [P yırak kı1-]

(Ar. cennebe) “sakladı anı şerdin” P189a6

s.-dı Y237a7

4. (Dilini) Korumak.

(Ar. hazene) “sakladı tilini” P77a8

s.-dı Y89a2

saklağan 1. Gözcü, gözetleyici.

(Ar. rakīb) s. P95b9; Y114b6 [Y beklegen]

2. Muhafız.

(Ar. hurrās = m. hāras / c. ahrās) s. (saklağanlar) P103a9 [Y bekçi]

saklağan taŋrı Hükmü altına alıp kontrol eden Allah.

(Ar. muheymin) s. Y318a2 [P bekçi]

saklağ/kuçı 1. Vekalet eden.

(Ar. vekīlen) “taŋrı tap saklağuçı saŋa” Y109b3 [P iş bitürmeklik]

2. Gece bekçisi.

(Ar. ‘ases / c. ‘usus) s. (saklağuçı) P25b1

saklamak tile- Birinden bir şeyi korumasını istemek. Emanet etmek.

(Ar. istahfeza) s.-di P215b5

saklamakı vâcib nerse Irz, namus gibi kişiye korunması gerekli olan şey.

(Ar. zimār = m. ‘ahd / c. ‘uhūd = m. ‘ağd / c. ‘uğūd = m. mīşaq / c. mevāşiq = m. mevsem = m. veşīka / c. veşā’ik = m’ a. emāne / c. emānāt) s. Y27a1

→ kendü özin sakla- Y303b2; özini s.- P203b11; özini s.- P207a13; özini s.- P209a8; özin s.- P209a14; özini s.- P210a2, Y286a3; özini s.- Y309b7; özini s.- P214b12; özini s.- P211a15; özin s.- P213a2

→ tünle saklağan P113b9

→ nirse saklağanı Y112a3

→ tünle saklayu yörü- P113b9

saklan- 1. Sakınmak, korunmak, kaçınmak.

(Ar. istenzehe) “saklandı bevldin” Y308a4

(Ar. tecānefe) “yazuğdın saklandılar” Y299b4 [P egil-]

(Ar. iħteraze) s.-dı Y267b7 [P sakın-]

(Ar. iħterase) s.-dı Y268a2 [P sakın-]

(Ar. teħarraz) s.-dı P210a4

(Ar. teħarrase) s.-dı P210a5 [Y bekle-]

2. İhtiyatla davranmak, tedbirli olmak.

(Ar. iħtāta) “saklandı iş içinde” P206b4 [Y iħtiyāt kı1-]

(Ar. teħaffeza) s.-dı P210a12 [Y bekle-]

3. Kalkanla korunmak.

(Ar. teterrase) s.-di P210a4

→ yazuğdın saqlan- P211a6

→ nerse saqlanganı P93b8

saqlna Bıçak ve kılıç kabzasının başında olan gümüş veya demir.

(Ar. qabī' a) s. Y43a2 [P **bıçak bağı**]

saqlnalıg Kabzasının başı olan (bıçak).

saqlnalıg bıçak Kabzasının başında gümüş veya demir olan bıçak. ?

(Ar. şa' ĩre / c. şe' āyir) s. P45a4

sal Bir tür nehir taşıtı.

(Ar. rameş / c. ermāş) s. Y32a1 [P **yıgaç sal**]

→ yıgaç sal P29b9

sal- Bırakmak.

→ gümānga sal- P85b3; helāketge s.- P197a7; köşek s.- P61a5; köşek s.- P172b2; vaqtındın aşnu bota s.- Y64a7

→ bizçi ağızındın salğan yiplük P29b3

şalāh (Ar.) İstikamet, doğruluk. İyilik.

(Ar. şalāh) ş. P121b9

ş.+qa Y149a6

şalāhqa keltür- 1. Kırık, çatlak vs. yi tamir etmek.

(Ar. ra'ebe) ş.-di P154a7 [Y **aşla-**]

2. Bina vs. onarmak, tamir etmek.

(Ar. remme) “*şalāhqa keltürdi bināni*” P116a9 [Y **kopar-**]

sālār (Far.) Reis veya kaptan rütbesi. Yüzbaşı.

(Ar. naqīb / c. nuqābā = m. niqābe = f. 'āmil / c. 'ummāl) s. P24a5

şalavāt (Ar.) Muhammed Peygamber'e saygı bildirilen dua.

şalavāt ız- Muhammed Peygamber'e selam ve duada bulunmak.

(Ar. şallā) ş.-tı Y256a3

salçı Salıcı.

(Ar. rammāş) s. P30a1; Y32a1

salgım Serap, aldatma, yalan.

(Ar. serāb = m. āl) s. P4b7

salıg Gelir vergisi, üretim vergisi.

(Ar. zārībe / c. zārā'ib) s. Y24b5 [P **yir salıgı**]

→ yir salıgı P24a7

salı/unçaq Salıncak, çocuk salıncığı, tahtirevalli.

(Ar. urcūha) s. Y33a3 [P **salunçaq**]; (salunçaq) P30b7 [Y **salınçaq**]

(Ar. devdāt) s. Y317a7 [P **çelük**]

salınçaq kıl- Salıncak kurmak.

(Ar. devdā) “*oğlan salınçaq kıldı*” Y317a6 [P **çelük oyna-**]

salkı/um Bir sap üzerindeki meyveler.

→ kesilgen salkım P71a6

→ kesilmiş salkım Y79a7

salun- Bırakılmak.

→ buğra salunğu inen P46b1

san Sayı, miktar.

→ kum sanınça P112b7

san- 1. Zannetmek, öyle olduğunu düşünmek, gibi görmek. *krş. sana-*

(Ar. hasibe) “*hayrını şer sandı*” P130a8

→ ğarīb san- P215a4; kiç s.- P216a1; kiçig s.- P215a13; yañğı s.- P215b6; yañğı s.- P215b9; za‘ if s.- P215b9

2. Hesap etmek, düşünmek, tartmak.

sanmadın tüş- Düşünmeden (bir işe) saldırıp girmek. Aldırmadan bir işe atılmak.

(Ar. tekaḥḥame) “*sanmadın tüşdi işge*” P211a11

(Ar. tehevvera) s.-di P212a9

sana- 1. Saymak, hesap etmek, ölçmek. *krş. san-*

(Ar. aḥṣā) “*sanadı koznı taqı öñgin nersenı*” P187a3 [Y **saya-**]

(Ar. ‘ addede) “*sanadı mālını*” P196a7 [Y **saya-**]

(Ar. ḥasebe) s.-dı P95b2 [Y **sakış kı1-**]

(Ar. ‘ adde) s.-dı P112b6 [Y **sakış kı1-**]

(Ar. i‘ tedde) s.-dı P205b13 [Y **sakışka tut-**]

2. Gibi görmek.

→ cefā kılgan sana- P216a15; kiçig s.- P215a3; yaḥşı s.- P216a3

sanç- 1. Yere çalmak, dikmek.

(Ar. rakeze) “*sançdı sünğünü*” P65b7 [Y **tik-**]

2. İğne, diken vs. batırmak; öbür tarafa geçirmeksizin iğne, mızrak vs. sokmak; dürtmek.

(Ar. ğaraze) “*sançdı anı igne birle*” P65b9

s.-tı Y70b7

(Ar. veḥaze) “*sançdı anı igne birle*” P83b6

s.-tı Y98a6

(Ar. ta‘ ane) “*sançdı anı sünğü birle*” P111a1

s.-tı Y134b1

3. Yarmak.

(Ar. şeraṭa) “*sançdı ḥaccām nişteri birle*” P69a6

s.-tı Y76a1

4. Birinin bir yerine elle veya bıçakla vurmak; iğdiş etmek.

(Ar. vece‘e) s.-dı P161b3; (s.-tı) Y195b4 [Y **huşye başı çıkar-**]

sançğu sünği Uzun saplı, sivri uçlu bir silah.

(Ar. mizrāk / c. mezārīk) s. Y42a1

- iŋgen sançğan er Y134b3; üküş s. er P111a2
→ süŋgü sançğu halka P30b7
→ kiŋg sançmağ Y167b2

sançıl- Dürtölmek.

sançılmış Dürtölmüş.

(Ar. maṭ'ün) s.+da P217a10

sançmağlığ Yaralanmış, yaralı.

→ kiŋg sançmağlığ P142a7

şandük (Ar.) İçine çeşitli eşyalar konulan kapaklı büyük kutu.

→ yıpar soğğu şandük P13b1

şandükçe (Ar.) Kadınların makyaj vs. kutusu.

(Ar. durc = f. sefeṭ / c. esfāt) ř. P13b1; Y8b3

saŋgla- 1. Kuş, sinek vs. pislemek.

(Ar. zeraqa) “saŋgladı kuş” P72a5

s.-dı Y81a1

(Ar. řāme) “saŋgladı mākiyān” P123a4

s.-dı Y151a3

(Ar. veneme) “saŋgladı řarağū” P84b8

s.-dı Y100a2

2. Tırnaklı hayvan terslemek.

(Ar. rāše) “eřgek saŋgladı” Y144a3 [P **tezekle-**]

3. Hayvan pislemek. İnsan ishal olmak.

(Ar. seleḥa) s.-dı P155a8; Y186a2

saŋglamak Karından çıkan fazlalıklar.

(Ar. selāḥ) s. Y186a2 [P ‘**azire ...**]

sap Kabza, (bıçakta) tutulacak yer.

(Ar. niřāl) s. Y43a2 [P **bıçak sapı**]

→ balta sapı P13a5, Y8a5; bıçak s. P45a4; kılıç s. P44a3; (kılıç) s. Y41b3; soğu s. P10b1, Y3b7⁴³⁸; tegirmen s. P10a9; temür s. Y4a1; temür soğu s. P10b1

sap- Yön değıştirmek; mevcut durumundan uzaklaşmak.

sapa yöri- Nazlanmak, şivekarlık etmek.

(Ar. teğannece) “sapa yöridi tişi” P209b2

sapa sapa kaç - Kurnazlık edip sağa sola sapıp kaçmak.

(Ar. rāğa) s.-tı Y148a5 [P **sapa yögür-**; Y **iŋgaru berü yöri-**]

sapa yögür- Kurnazlık edip sağa sola sapıp kaçmak.

(Ar. rāğa) “sapa yögürdi tilkü” P121a5 [Y **iŋgaru berü yöri-**, **sapa sapa kaç-**]

sapan Mancınık.

⁴³⁸ (soğu) sapı

(Ar. *ḳazāfe* / c. *ḳazāfāt*) s. P30b8; Y33a4

sarp Güç, zor.

sarp at Duraklayıp huysuzluk ve serkeşlik eden hayvan.

(Ar. *ḥarūn*) s. P41a5

sapsarıġ Sapsarı, çok sarı. *krş. satsarıġ*

(Ar. *aşfaru fāḳiʿ*) s. P53a4 [Y **satsarıġ**]

sapuġ Etek, kenar.

→ *yinġ sapuġı soġ-* Y248a2

sar Sığırcık kuşu, çekirge kuşu.

(Ar. *zurzūr*) s. P51b9 [Y **sıġırçuk**]

sar- Dolamak, çevrelemek, sarık vb. dolamak. *krş. sor-*

(Ar. *lāşe*) “*imāmeni başḳa sardı*” Y144a4 [P **çulġan-**]

(Ar. *kāre*) “*sardı ‘imāmeni’*” Y146b3 [P **çulġan-**]

sarġan Kırığı düzeltme, iyileştirme.

(Ar. *cebr*) “*sındurdu sünġükni sarġandın soġ*” P88a5 [Y **aşlaşturmış**]

sarma yarıġ Zırhla birlikte giyilen bir cins pamuklu elbise.

(Ar. *ḥaftān*) s. P45b1

→ *‘imāme sar-* P206a7; *‘imāme s.-* Y292b2; *‘imāme s.-* Y250a3

sārbān (Far.) Deveci. *krş. sārḳān*

(Ar. *cemmāl*) s. P45b8 [Y **tiweçi**]

şarf (Ar.) Para bozma.

şarf kı1- (Altını paraya) Çevirmek, bozdurmak.

(Ar. *şarafe*) “*altunni yarmaġḳa şarf kıldı*” Y78a7

sarġılduk Sarı tüylü bir kuş.

(Ar. *şufāriyye*) s. Y51b4 [P **sarıġ serçe**]

sarıġ Öd, safra.

(Ar. *mirre = m. balġam*) s. Y11a5 [P **sarıġ suw**]

sarıġ at Sarıya çalan kırmızı at.

(Ar. *verd*) s. P41b9

(Ar. *feresun verd / c. ḥaylun vurd*) s. P169a1

sarıġ bol- 1. Bir şey sararmak, sarı renkli olmak.

(Ar. *ḳaliḥa*) “*sarıġ boldı tişleri*” P133a5

(Ar. *işferra*) s.-dı P208b11

2. (At) Sarıya çalar kırmızı olmak.

(Ar. *verude*) “*sarıġ boldı at*” P168b9

sarıġ boyaġ Tarhun, boyacılıkta kullanılan bir bitki.

(Ar. *‘andem*) s. P34a7; Y37b4

sarıġ boyaġ birle boya- Bir şeyi civayla altın kaplamak.

(Ar. *zevveḳa*) s.-dı P198b4 [Y **sarıġ bozaġ birle sıwa-**]

sarığ bozağ birle sıwa- Bir şeyi civayla altın kaplamak.

(Ar. zevveka) s.-dı Y253a2 [P **sarığ boyag birle boya-**]

sarığ kııl- Bir şeyi sarıya boyamak veya sarılaştırmak.

(Ar. şaffera) s.-dı P191a3; Y240b2

sarığ ot Karışımının çoğu safran olan koku.

(Ar. halūk) s. P193b7 [Y **hoş ot sarığ ot**]

sarığ ot türt- Birine safranlı bir çeşit koku sürmek.

(Ar. hallak) s.-ti P193b7 [Y **hoş ot türt-**]

sarığ serçe Sarı tüylü bir kuş.

(Ar. şufariyye) s. P51b9 [Y **sarığılduk**]

sarığ siñir Sinir.

(Ar. ‘aşabe / c. ‘aşab) s. P15b4, Y11b2

sarığ suw 1. Safra, öd.

(Ar. mirre = m. balgam) s. P15b1 [Y **sarığ**]

2. İrin, yaradan akan sarı su.

(Ar. şadīd) s. P15b3, Y11b1

sarığ yağ Tereyağı, eritilmiş sade yağ.

(Ar. semn) s. P36a2 [Y **sağ yağ**]

→ hoş sarığ ot Y245a3; kez s. bol- P105a6; tişi s. P133a6

→ (yumurta) sarığı P53a2; (yumurtka) s. Y53a5

sarığlık Sarılık; sarı renkli olma.

(Ar. şufra) s. P208b11

sarın- Kendi üstüne sarmak.

→ bürünçük sarın- Y267a4; bürünçük s.- P209b12⁴³⁹, Y285b2

sark- Salınıp sarmak.

(Ar. teheddele) “*sarkdı tudağ tağı yıgaç butaqları*” P211a6

s.-tı Y290a5

sarkanak Kırkbayır.

(Ar. kibbe = m. faḥṣ⁴⁴⁰) s. Y17a1 [P **kat karın**]

sarkıt- Perde vs.yi aşağı salıvermek.

(Ar. esbele) “*sarkıttı perdeni tağı izārnı*” P178b7 [Y **kemiş-**]

sarnıç Deve derisinden yapılmış olup içine süt sağılan kap.

(Ar. ‘ulbe = m. miḥleb) s. Y5b4 [P **könek**]

→ süt sarnıçı Y5b4

şarrāf (Ar.) Paraları başka çeşit paralara alıp satan. Para bozan, vezneci.

(Ar. şayrafiyy / c. şayāriḫe) ş. P40a9

⁴³⁹ <sarın->

⁴⁴⁰ M. ṣ>t

(Ar. şarrāf) ş. Y78b1

sars- 1. Men etmek, yasaklamak.

(Ar. zecera) “*sarsdı anı fulān işdin*” P100b9 [Y **sarsıt-**]

2. Azarlayıp kovmak.

(Ar. nehera) “*sarsdı tilençini*” P157b9 [Y **sarsıt-**]

sarsıl- Men edildiği şeyden geri durmak.

(Ar. izdecera) s.-dı P204a14 [Y **yıgıl-**]

sarsıt- 1. Men etmek, yasaklamak.

(Ar. zecera) s.-tı Y121a7 [P **sars-**]

(Ar. izdecera) s.-tı P204a14

2. Azarlayıp kovmak.

(Ar. nehera) “*sarsıttı tilegüçini*” Y189b7-190a1 [P **sars-**]

3. Birini bir işi sebebiyle utandırmak, kabahatini yüzüne vurmak.

(Ar. ‘ ayyara) “*sarsıttı anı fulān nerse birtle*” P199b1 [Y ‘ **ayb kııl-**]

sārvān (Far.) Deveci. Binddiği hayvanı hızlı yürüten. *krş. sārban*

(Ar. mucemmiz) s. P65b5; Y70b3 [Y **cemmāzeçi**]

sārūç (Ar.) Kireç, alçı.

(Ar. kils) s. P5a2

sat- Bir değer karşılığında alıcıya vermek, satış yapmak.

(Ar. bā‘a) s.-tı P88a8; Y104b4

(Ar. şerā) s.-tı P91a3 [P **satğın al-**; Y **satıg kııl-**]

satmak tile- Birinden bir şeyi satmasını istemek.

(Ar. istebā‘a) s.-di P16a7; Y311b7

→ borçka sat- Y263b7; lāf s.- Y288a6

→ kul qarabaş satar iw P7b4

→ kız satğam tip yığ- Y267a3

→ özini satğın almak P158b4

sataş- Birbiriyle buluşmak, görüşmek, karşılaşmak. *krş. satğaş-*

(Ar. ‘ ahide) “*sataşdı aṅga fulān yir içinde*” P134a7

(Ar. lākā) s.-dı P203b5 [Y **satğaş-**]

(Ar. telaḳḳā) s.-dı P212b11

(Ar. telākā) s.-dılar P214b11 [Y **satğaş-**]

sataştur- Buluşturmak, karşılaştırmak. *krş. satğaşdır-*

(Ar. laḳḳā) “*sataşturdı aṅga nirseni*” Y255b4 [P **satğaşdır-**]

satğaş- Karşılaşmak, buluşmak. *krş. sataş-*

(Ar. laḳiye) “*satğaşdım aṅga biraz*” P102b2

s.-tım Y123b1

(Ar. leḳā) s.-tı Y180b4 [P **karış-**]

(Ar. lākā) s.-tı Y264b3 [P **sataş-**]

(Ar. iltekā) s.-dı P207a7

s.-dım P207a7; Y276a7

(Ar. telākā) s.-tılar Y303b2 [P **sataş-**]

satğaşdır- Buluşturmak, karşılaştırmak. *krş. sataştur-*

(Ar. laḳḳā) “*satğaşdırdı aṅga nerseni*” P200a9 [Y **sataştur-**]

satğın Satma.

satğın al- Satın almak.

(Ar. sebe'e) “*satğın aldı çağırını*” P153b4

s.-dı Y183a5

(Ar. ibtā' a) s.-dı P206b4

(Ar. işterā) s.-dı P206b14; Y275b1

(Ar. şerā) s.-dı P91a3 [P **sat-**; Y **satığ kıl-**]

satğuç Satıcı, satan. *krş. satuç*

→ barçın satğuç P36a8; biz s. P36a5; böz s. Y40b1; çāder s. P12b6; çağır s. P31b3; çuğan s. P34b2, Y38a2; fuḳḳā' s. P31b2; gevher s. P5a8; ilersük s. P37a6; mīve s. P34a1; monçuḳ s. P5a6; ḫalvā mağzı s. P35b3; ḫamr s. Y34a2; hoş yız s. Y33b3; ḫuḳḳa s. P13b2; ot s. P33a3, Y36a3; şābūn s. P34b2; saḡsuḳ s. P12a2; saḡsıḳ s. Y6b1; sırça s. P12a3; sirke s. P35b8, Y40a1; sūt s. P35b9; şīre s. P34a3; ton s. Y40a7; tuz satğuç P5a4; un s. P35b6; yız yıpar s. P31a5; yip s. Y31b1; yipek s. P29b4, Y31b1; yiplük s. P29b3

satığ Satma, satış.

satığ alığ kılış- Alış veriş yapmak.

(Ar. tebāye' a) s.-dılar P214b4

satığ kıl- Satmak. Satın almak.

(Ar. şerā) s.-dı Y108a7 [P **sat-**, **satğın al-**]

→ deṅgırlık satığ kıl- P193b8; kāle birle s. kıl- Y259a4

→ alığ satıgdın yığ- P100b2

satığçı Satıcı.

(Ar. mutebāyī' ān) s. (satığçılar) P213b4

satsarığ Sapsarı. *krş. sapsarığ*

(Ar. aşfaru fāki') s. Y53b1 [P **sapsarığ**]

satuç Satıcı, satan. *krş. satğuç*

→ çağır satuçılar kebedi P7a4

şavāb (Ar.) Doğru.

şavāb ay- Doğruya isabet etmek, doğru bir söz söylemek.

(Ar. aşābe) “*şavāb aydı cevābda*” P183b5

ş.-dı Y228a6

şavāb iste- İctihatta bulunmak.

(Ar. ictehede) “*rāyın şavāb istedi*” Y266a6 [P **şavāb kör-**]

şavāb kör- 1. Sözü veya fiili doğru saymak, doğru görmek.

(Ar. şavvebe) ş.-di P197b8; Y251b3

(Ar. isteşābe) ş.-di Y310b6

2. İctihatta bulunmak.

(Ar. ictehede) “*şavāb kördi rāynı*” P204a7 [Y **şavāb iste-**]

savaş- Birbiriyle düşmanlık yapmak.

(Ar. ihtēşame) s.-tılar Y271a7 [P **perhāş kıl-**]

savsar Sansar. *krş.* **savunġsar**

(Ar. delaġ) s. P29a8 [Y **savunġsar**]

sawuġ Soġuk. *krş.* **sowuġ**

sawuġ bol- Soġuk olmak, soġumak.

(Ar. berade) s.-dı Y117b7 [P **sowuġ bol-**; Y **sawuġ kıl-**]

sawuġ kıl- Soġuk olmak, soġumak.

(Ar. berade) s.-dı Y117b7 [P **sowuġ bol-**; Y **sawuġ bol-**]

sawun- Kaçınmak, sakınmak.

sawunġan Haramdan ve çirkin şeylerden kaçınan.

(Ar. ‘afif) s. P80b4 [Y **perhiz kılġan kişi**]

savunġsar Sansar. *krş.* **savsar**

(Ar. delaġ) s. Y31a3 [P **savsar**]

sawur- 1. Buġday vs.yi rüzgârda arındırmak, harman savurmak.

(Ar. zērā) “*sawurdi buġdaynı*” P90b8; Y108a3

(Ar. zērā) s.-dı P125a9 [Y **sür-**]

(Ar. zerrā) s.-dı P200a4; Y255a6

2. (Rüzgâr toprak) Tozutup götürmek.

(Ar. sefā) “*sawurdi yel topraġnı*” P91b7

s.-dı Y109b1

say- Kabul etmek. *krş.* **saya-**

→ tuzlġ say- P215a6

saya- Saymak. *krş.* **say-**

(Ar. aġşā) “*sayadı <ġoznı> taġı öñġin nirseni*” Y233b7 [P **sana-**]

(Ar. ‘addede) “*sayadı mālını*” Y249a3-4 [P **sana-**]

sayı Adet, miktar.

→ ġum sayınġa Y136b6

sayıġ Sık ve devamlı okunan dua, tekrarlanan ritüel vb.

(Ar. vird / c. evrād = m. imām = f. vazıfe / c. vazā’if) s. Y28a7 [P **künde kılġu iş**]

sayraġ Göġüs çukuru, boġaz çukuru.

(Ar. şuġre) s. Y16b2 [P **köġüs çukurı**]

sāz (Far.) 1. Alet, cihaz.

(Ar. edāt / c. edvāt) s. P28b2; Y30a3

2. Savunma ve saldırı için kullanılan araç.

(Ar. silāh / c. esliha = m. bizze = m. şikke) s. Y41a4

3. Hazırlık, malzeme.

(Ar. ʿudde / c. ʿuded = m. ʿatād = m. uhbe) s. P43a4

sāzlıg (Far. + T.) Donanımlı, silahlı.

→ tamām sāzlıg er P43b6; tük el s. Y249a1; tük el s. er Y41a3; tük el s. er P196a4

sāzsız (Far. + T.) Donanımsız, silahsız.

→ sāzsız er Y41a4

sebeb (Ar.) Bir şeyin olmasına yol açan şey.

sebeb bol- Sebebiyet vermek.

(Ar. sebebe) “*sebeb boldı işge*” P196a2 [Y **sebeb kı1-**]

sebeb kı1- Sebebiyet vermek.

(Ar. sebebe) “*sebeb kıldı işke*” Y248b5 [P **sebeb bol-**]

sebīl (Ar.) Hayır için dağıtma.

sebīl kı1- 1. Bir şeyi Allah için harcamak, Allah için vakfetmek.

(Ar. aḥbese) “*sebīl kıldı atnı taṅgrı yolınga*” P175a8

s.-dı Y215b1

(Ar. sebele) “*sebīl kıldı serāynı*” P194b4

s.-dı Y246b1

sebīl kı1nımsı at Savaşa vakfedilen at.

(Ar. ḥabīs = m. muḥbes) s. P175a9

seciʿ (Ar.) Nesir uyağı.

seciʿ ay- Kafiyele söz söylemek.

(Ar. seceʿ a) “*seciʿ aydı er taḳı ötti kögürçün*” P159a3

s.-dı Y191b5

seciʿ ayguçı er Sözü daima kafiyele söyleyen adam.

(Ar. raculun seccāʿ) s. Y191b5 [P **kez seciʿ aygan er**]

→ kez seciʿ aygan er P159a3

secde (Ar.) Hürmet ifadesi olarak yere kapanma.

secde kı1- Hürmet için eğilmek.

(Ar. ḥarra) “*secde kıldı taṅgrıga*” P79a8

s.-dı Y91b6

(Ar. secede) “*secde kıldı taṅgrıga*” P98b7

s.-dı Y118b2

seç- Ayırmak, (hisse) almak.

(Ar. faraze) “*ülüşin seçe birdi*” Y71a1 [P **azrı kı1-**]

(Ar. efraze) “*seçe birdi ülüşini serāydın*” P175a5 [Y **üzür-**]

(Ar. eşāʿ a) s.-dı P185b8

seçek Serçe.

(Ar. ʿuşfūr / c. ʿaşāfir) s. Y51b1 [P **serçe**]; Y316a7 [P **serçe**]

sefer (Ar.) Yolculuk.

(Ar. sefer / c. esfār) s. Y258a5

s.+ğa P210a4

sefer kı1- Yolculuk apmak.

(Ar. sâfera) “*sefer kıldı bir yerdin bir yerge*” P201b3

s.-dı Y258a4

sefer konuqluqlı Yolculuktan gelene hazırlanan yemek.

(Ar. naqī‘a) s. Y38a5 [P **seferdin kelmişdeki konuqlıqlı**]

seferdin kelmişdeki konuqlıqlı Yolculuktan gelene hazırlanan yemek.

(Ar. naqī‘a) s. P34b5 [Y **sefer konuqluqlı**]

→ yıraql sefer Y1b5

sefih (Ar.) Zevke ve eğlenceye düşkün.

sefih/ke nisbet kı1- Bir kimsenin sefih olduğunu söylemek.

(Ar. seffehe) s.-dı P195b7 [Y **sefihke nisbet kı1-**]; (sefihke nisbet kı1-) Y248a7 [P **sefihge nisbet kı1-**]

(Ar. sâfehe) s.-dı⁴⁴¹ P202b5 [Y **sefihlik kı1-**]

sefihlik (Ar. + T.) Zevk ve eğlenceye düşkünlük.

sefihlik kı1- 1. Bir kimsenin sefih olduğunu söylemek.

(Ar. sâfehe) s.-dı Y261b5 [P **sefi<h>ge nisbet kı1-**]

2. Sefihlik göstermek, aptal gibi davranmak.

(Ar. tesseffehe) “*sefihlik kıldı <anıng> üze*” P211a15

s.-dı Y291a7

seher (Ar.) Güneş doğmadan önceki vakit.

seher aşı yi- Sahur yemeği yemek, sahura kalkmak.

(Ar. tessehğara) s.-di (seher aşın yi-) Y285b5 [P **seherlik yi-**]

seher vaqtı bol- Seher vaktine girmek. Seher vaktinde gezmek.

(Ar. esğara) s.-dı P174a8 [Y **seher vaqtında kir-**]

seher vaqtında kir - Seher vaktine girmek. Seher vaktinde gezmek.

(Ar. esğara) s.-di Y214a2 [P **seher vaqtı bol -**]

seherlik (Ar. + T.) Sahur yemeği.

seherlik yi- Sahur yemeği yemek, sahura kalkmak.

(Ar. tessehğara) s.-di P209b13 [Y **seher aşı yi-**]

sek- Ayak üzerinde sıçramak, sıçrayarak ilerlemek.

seke yöri- 1. Tek ayakla sekerek yürümek.

(Ar. hâcele) “*seke yöridi kuş*” P73b6 [Y **senğleyü yöri-**]

2. Ayağı bukağılı gibi yürümek.

(Ar. rasefe) “*seke yöridi bukağı içinde*” P70b3 [Y **sikrinü yöri-**]

⁴⁴¹ sefi<h>ge nisbet kı1-

seḳāye (Ar.) Suculuk. Sulama yeri. Su verilen kap.

(Ar. seḳāye) s. Y109b6

sekengebīn (<Ar. sukencebīn) Bal, su ve sirkeyle yapılan bir içecek.

(Ar. sukencebīn) s. P31b3

sekil Atların ayaklarındaki beyazlık, seki.

→ trt azaḳı sekil aḫ P41b7; uyluḳıḅga tegr s. aḫ P41b7

sekin- Titremek, hareket edip kımıldamak.

(Ar. intefeza) s.-di P204b11 [Y **silkin-**]

sekinin Sekizinci. *krş.* **sekinini**

→ yiti yaşar sekininke kirmiş Y44a7

sekinini Sekizinci. *krş.* **sekinin**

sekinini aḫ Yarış atlarının sekizincisi.

(Ar. ḥazī) s. P42a4

sekiz Sekiz (8). *krş.* **sekkiz**

(Ar. řemāniye) s. P38b2

sekiz miᅅ Sekiz bin (8000).

(Ar. řemāniyetu elfin) s. P39a1

sekiz yaşar Yedi yaşını doldurmuş (deve).

(Ar. sedīs) s. P46a5 [Y **yiti yaşar sekininke kirmiş**]

sekiz yaşar toḳuzunke kirmiş Sekiz yaşında (deve).

(Ar. bāzil / c. buzul) s. Y44b1 [P **toḳuz yaşar**]

sekiz yaşdın toḳuz yaşga kir- Sekiz yaşını doldurup dokuzuna girmek.

(Ar. bezele) s.-di P108a2 [Y **sekkizin tüketip toḳuzıᅅga kir-**]

sekiz yüz Sekiz yüz (800).

(Ar. řemāni mi'e) s. P38b8

sekiz yüz miᅅ Sekiz yüz bin, (800000)

(Ar. řemānī mi'etin elf) s. P39b1

sekizde bir Sekiz parçadan biri.

(Ar. şumun) s. P39b8

sekizde bir al- Malın sekizde birini almak.

(Ar. şemene) “*sekizde bir aldı kişilerdin*” P110a7 [Y **mālımdın sekkizde birin al-**]

→ on sekiz P38b5; on s. miᅅ P39a4

sekkiz Sekiz. *krş.* **sekiz**

sekkizin tüketip toḳuzıᅅga kir- (Deve) Sekiz yaşını doldurup dokuz yaşına girmek.

(Ar. bezele) s.-di Y130b5 [P **sekiz yaşdın toḳuz yaşga kir-**]

sekkizin tüketip toḳuzıᅅga kirmiş tiwe Sekiz yaşını doldurmuş, dokuzuncu yaşındaki deve.

(Ar. cemelon bāzil) s. Y130b6 [P **toḳuz yaşga kirgen tiwe**]

sekkizin tüketip toḳuzıᅅga kirmiş iᅅgen Sekiz yaşını doldurmuş, dokuzuncu yaşındaki dişi deve.

(Ar. nâkâatun bâzil ve bâzile) s. Y130b6 [P **toğuz yaşğa kirgen inen**]

→ maldın sekkizde birin al- Y133b3

sekri- 1. Hareket etmek, sarsılmak, (damar) atmak, seğirmek, deri ve altındaki kaslar hafifçe oynamak. *krş. seŋgir-, sikir-*

(Ar. ħalece) “*sekridi anıŋ közi*” P61a6

s.-di Y64b1

(Ar. nebeza) “*sekridi tamar*” P68b8 [Y **sikir-**]

(Ar. iħtelece) s.-di P204a4 [Y **sikir-**]

(Ar. nezâ) s.-di P125b4; Y154b2

sekrigen köz Seğriyen göz.

(Ar. ħalice) s. P61a7; Y64b2

2. Sıçramak, atlamak; (hayvan) tepinmek, neşeyle koşmak, (ceylan) sekmek, oynamak, coşarak ön ayaklarını kaldırmak, dikilmek.

(Ar. kameşa) “*sekridi kolan*” P68a1 [Y **sikir-**]

(Ar. kâme) “*sekridi aŋ kısrakğa*” P123a7 [Y **yügür-**]

(Ar. tafera) s.-di P64a8 [Y **seŋgir-**]

(Ar. kafeze) s.-di P66a2; Y71a2

(Ar. neqaze) s.-di P66a6 [Y **sikir-**]

(Ar. şebbe) s.-di P77b9 [P **oyna-**; Y **yil-**]

(Ar. veşebe) s.-di P82a6; Y96a4

(Ar. tamera) s.-di P101b5 [Y **sikir-**]

3. Hayvanın sırtına sıçrayıp binmek.

(Ar. ħâle) “*aŋ arqasınğa sekridi*” Y149b1 [P **sekrıp mün-**]

4. (Hayvan) Cinsel ilişki için aşmak.

(Ar. sefede) “*sekridi erkek kuş tışisınge*” P62a8 [Y **mün-**]

(Ar. nezâ) s.-di Y154b3 [P **ögre-**; Y **kay-**]

5. Üzerine sıçrayıp hamle yapmak, atılmak, hücum etmek.

(Ar. seŋâ) s.-di Y155b5 [P **hamle kıl-**]

(Ar. sâre) s.-di Y146a3 [P **hamle kıl-**]

6. Dönmek, sekmek.

(Ar. inşenâ) “*sekridi kılıç urmuş yirdin*” P208b7

sekrimek ‘illeti Seğirme hastalığı.

(Ar. nuzâ’) s. Y154b3 [P **sekritgen ‘illet**]

sekrıp mün- Hayvanın sırtına sıçrayıp binmek.

(Ar. ħâle) “*sekrıp mündi aŋ arqasınğa*” P122a2 [Y **sekri-**]

sekrış- Birbirlerinin üzerine sıçramak.

(Ar. tevâşebe) s.-diler ; (s.-tiler) Y301a7

sekrit- Seğirme yapmak.

sekritgen ‘illet Seğirme hastalığı.

(Ar. nuzâ') s. P125b5 [Y **sekrimek** 'illeti]

seksen Seksen (80).

(Ar. şemânûn) s. P38b6

seksen miñg Seksen bin.

(Ar. şemânüne elfen) s. P39a7

seksenek Kalbur.

(Ar. minsef / c. menāsif) s. Y4a4 [P **kewçek**]

selām (Ar.) Esenleme.

(Ar. selām) s. P153a8; Y183b2

s.+nı P171a7

(selām) kı1- Selam söylemek.

(Ar. qara'e⁴⁴²) "*selām kıldı anıñg üze*" P153b8 [Y **(selām) oqı-**]

selām kı1- Selam vermek, selamlamak.

(Ar. selleme) s.-dı P195a3; Y247a6

(selām) kı1maq tile- (Selam) Söylemek.

(Ar. eçra'a) s.-di Y209a7 [P **(selām) oqıt-**]

(selām) oqı- Selam söylemek.

(Ar. qara'e⁴⁴³) "*selām oqıdı anıñg üze*" Y183b2-3 [P **(selām) kı1-**]

(selām) oqıt- (Selam) Söylemek.

(Ar. eçra'a) "*oqıttı anğa selāmını*" P171a7 [Y **selām kı1maq tile-**]

selāmet (Ar.) Esenlik.

→ tañgrı selāmet tutsun seni P57a8

sele (< Ar. selle) 1. Küçük şişe, küçük tas, kâse.

(Ar. qāzūze = m. qāqūze) s. Y34a7 [P **piyāle**]

2. Kadın çantası. Sepet.

(Ar. sefaṭ / c. esfāṭ) s. Y8b3

selem (Ar.) 1. Peşin parayla veresiye mal alma.

(Ar. selem) s. Y221b3

2. Menfaat beklemeden verilen ödünç.

(Ar. selef) s. Y218a5 [P **ötünç birmek**]

selem al- Birinden ödünç almak.

(Ar. tesellefe) "*selem aldı andın dirhemplerni*" P210b5

selem bağla- Parayı peşin verip malı sonradan almak; para peşin, mal veresiye alım satım yapmak.

(Ar. esleme) "*selem bağladı buğdayğa*" P179b1

s.-dı Y221b3

⁴⁴² Yapı: qara'e's-selām

⁴⁴³ Yapı: qara'e's-selām

(Ar. eslefe) s.-dı P177a6; Y218a4

selem bir- Ödünç vermek.

(Ar. eslefe) s.-di Y218a4 [P **ötünç ber-**]

selem birle tile- Ödünç almak, ödünç istemek.

(Ar. isteslefe) “*yarmaqlarını selem birle tiledi*” Y306b5 [P **ilgerü tile-**]

semherî (Ar.) (Eskiden süngü yapan bir kimse olan) Semher’le ilgili.

semherî süngü Bir süngü türü.

(Ar. semheriyy) s. P44a7

semiz *bk. semü/iz*

semri- Yağı ve eti çok olmak, semiz olmak.

(Ar. semine) s.-di P144a7 [Y **semüz bol-**]

semrit- Yağlı, semiz hâle getirmek.

(Ar. esmene) “*semritti koyını*” P180a7 [Y **semüz kı1-**]

semü/iz Şişman; eti, yağı çok olan.

(Ar. semîn) s. Y19b7; (semiz) P144a8 [Y **semüz er**]

semü/iz bol- Yağı ve eti çok olmak, cüsseli, iri, semiz olmak.

(Ar. semine) s.-dı Y170a6 [P **semri-**]

(Ar. bedene = m. bedune) s.-dı (semiz bol-) P110a5 [P **yoğun (bol-); Y uluğ tenlig bol-**]

semüz er Şişman; eti, yağı çok olan.

(Ar. semîn) s. Y170a7 [P **semiz**]

semüz kı1- Semizleştirmek.

(Ar. esmene) s.-dı Y222b5 [P **semrit-**]

(Ar. semmene) s.-dı (semiz kı1-) P195b4 [Y **semzüt-**]

semzüt- Semizleştirmek.

(Ar. semmene) s.-ti Y248a3 [P **semiz kı1-**]

sen İkinci tekil şahıs, muhatap.

(-) s. P1919a9; Y145b4

saṅga Sana.

(Ar. leke) s. P89b2,3; P92b7; Y106a7; Y106b2; Y110b5

(-ke) s. P130b3; P147b9; Y175a6

(-) s. Y109b3

saṅga sığmur men Sana (Allah’a) sığınırım.

(Ar. me‘âzellâh) s. Y58b7 [P **taṅgrıga sığmur men**]

sen er (Erkek için)Sen.

(Ar. –e) “*tut sen er*” P7a4

(Ar. –te) “*urđıṅ sen er*” P54b7

s. Y55b3

(Ar. –ke) “*tutğıl sen er*” P57a2

(Ar. ente) s. P54a6; Y55a1

sen er (k̄ul)ı (Erkek için)Sen.
(Ar. -ke) “*sen er k̄ulı*” P54b3; Y54a7

sen er yalnġluzun Sen erkek yalnızca.
(Ar. vaĥdeke) s. P57b8

sen erg/ke (Erkek için)Sana.
(Ar. iyyāke) s. P54a9; (sen erke) Y55a4
(Ar. -ke) s. Y321a7

sen erni (Erkek için)Seni.
(Ar. -ke) “*ol er urdı sen erni*” P55a1

sen tişi (Kadın için) Sen; ikinci şahıs zamiri.
(Ar. hiye) s. P54a6 [Y **sen uraġut**]
(Ar. -ti) “*urđnġ sen tişi*” P54b7 [Y **sen uraġut**]
s. Y55b3 [P **sen uraġut**]
(Ar. -ki) “*sen tişi m̄hlet birgil zeydġe*” P56b5
s. “*tut sen tişi*” P57a3
(Ar. -i) “*tut sen tişi*” P57a4

sen tişi (k̄ul)ı Sen kadın (kul)u.
(Ar. -ki) “*sen tişi k̄ulı*” P54b4 [Y **sen uraġut** (k̄ul)ı]

sen tişi yanġluzun Sen kadın yalnızca.
(Ar. vaĥdeki) s. P57b9

sen tiřiġe (Kadın için) Sana.
(Ar. iyyāki) s. P54b1 [Y **sen uraġutka**]

sen tişini (Kadın için) Seni.
(Ar. -ki) “*ol er urdı sen tişini*” P55a2

sen uraġut (Kadın için) Sen.
(Ar. hiye) s. Y55a2 [P **sen tişi**]
(Ar. -ti) “*sen uraġut urđnġ*” Y55b3 [P **sen tişi**]

sen uraġut (k̄ul)ı Sen kadın (kul)u.
(Ar. -ki) “*sen uraġut k̄ulı*” Y55b1 [P **sen tişi** (k̄ul)ı]

sen uraġutka (Kadın için) Sana.
(Ar. iyyāki) s. Y55a4 [P **sen tiřiġe**]

seni Seni.
(Ar.-ke) s. P134a8; P197a7 [Y **sēni**]; P201a2; Y256b3

sēni Seni.
(Ar. -ke) s. Y250b4 [P **seni**]

seni esirger men Yazık sana!
(Ar. veyĥake = m. veyleke = m. evlāleke) s. P57b5 [Y **vay sanġa**]

seninġ Senin.
(Ar. -ke) “*bereket birsün tanġrı seninġ üze*” P202a8

s. P199a3

seniᅡ birle Seninle.

(Ar. me‘ake) s. P55b2; Y56a6

seniᅡ cāniᅡka Hayatın hakkı için!

(Ar. le‘amruke) s. Y59a2[P **cāniᅡ tuta yād kıılır men**]

seniᅡ kıatında Senin indinde.

(Ar. ledeyke) s. P55b1; Y56a6

seniᅡ üçün Senin için.

(Ar. min eclike) s. P57b5; Y59a3

(Ar. min cerāke) s. P57b6

→ ābādānlık saᅡga P57b1; āsānlık s. Y58b5; dervişlik s. Y58b3; ezgülik s. P57b1; fermān berdār men s. P57a8; helāklik s. Y58b4; hoşluᅡ s. Y58b4-5; icābet kıılır men s. Y58b1; icābet kıılır men s. icābetdin soᅡ P57a7; kıatıᅡlık s. P57a9; kiᅡlik s. P57b2, Y58b5; meᅡgilik s. P57a8; meᅡgiliklik s. Y58b2; nevmīdlik s. P57a9; nevmizlik s. Y58b4; sezā s. Y59a2; siᅡgenlik s. P57b1; siᅡgenlik s. Y58b5; tap s. P58a1, Y59a7; taᅡrı s. yaᅡ bersün P57b4; taᅡrı s. yaᅡ birsün Y59a1; vay s. Y59a2; yıraᅡlık s. P57a9, Y58b4; yoᅡalmaᅡlık s. P57a9

→ taᅡrı ezgülikde tutsun seni P57a7; taᅡrı ezgülikde tutmasun s. P57a7; taᅡrı selāmet tutsun s. P57a8; taᅡrı s. beklesün P57a6

→ ne turur seniᅡ işiᅡ P58b1

sendān (Ar.) Üzerinde maden dövölen araç.

(Ar. ‘alāt = m. sendān) s. Y32a3 [P, Y **örs**]

sengek Testi, ağaçtan oyulan kap.

→ toluᅡ sengek P129b8

saᅡgar Ahmak, beceriksiz.

(Ar. aᅡraᅡ) s. P166a8 [Y **ebleh**]

saᅡgar bol- Ahmak, zayıf akıllı olmak.

(Ar. ᅡaruᅡa) s.-dı P166a8 [Y **ebleh bol-**]

seᅡgir Köşe, uç.

→ dīvār seᅡgiri P8b9

→ biᅡ seᅡgirlik nerse P192a5; üç s. nerse P189b8; üç s. nirse Y238b1; tört s. nerse P193a2

seᅡgir- Sıçramak, bir taraftan diᅡer tarafa atlamak. *krᅡ. sekri-, sikir-*

(Ar. ᅡafera) s.-dı Y68b4 [P **sekri-**]

seᅡgle- Sekmek, sendeleyerek yürömek.

seᅡgleyü yöri- Tek ayakla sekerek yürömek.

(Ar. ᅡacele) “ᅡuş seᅡgleyü yöridi” Y83a7 [P **seke yöri-**]

s.-dı Y83b1 [P **seke yöri-**]

seᅡgrik Burun kemiᅡi.

(Ar. ᅡaşabe / c. ᅡaşab / c. ᅡaşabāt) s. P17a2 [Y **burun kıapusu**]

sep- 1. Üzerine su vs. serpmek, ıslatmak. *krᅡ. serp-*

(Ar. neẓāḥa) “*sepdī aṅga suwnī*” P61b8 [Y ur-, saç-]

2. Sapmak, saçmak, dağıtmak.

sepe yöri- Naz ve işve yapmak.

(Ar. ġanice) “*sepe yöridi tişi*” P132b4

sepgen tişi Naz eden, nazende sevgili.

(Ar. ġanice = m. ġunice = maġnūce) s. P132b5

→ erkek (...)ni tişi (...)ge sep- P63a3

seped (Far.) Küfe, sepet.

(Ar. sebeze) s. P11b6

(Ar. ḳuffe / c. ḳufef) s. P13a3 [Y]

ser-āġūş (Far.) Papazların kilisede giydiği bir çeşit elbise.

(Ar. ġafāre = m. şikāʿ) s. P37a9

serāy (Far.) Ev, konak.

(Ar. dār / c. diyār) s. P8b4; Y83a2 [P iw]; P127a7 [Y iw]; P182b4; P188b7; P189a4; P218a6; Y165b1
s.+nı P77a3 [Y iw]; P84a7 [Y iw]; P92b8 [Y ew]; P101b8; P103b2 [Y ew]; P127a6 [Y
ew]; P140b7; P155a6; P186b9 [Y iw]; P194b4; P201a14 [Y ew]; P207a1 [Y ew], 10 [Y iw]; Y185b6;
Y309b1

s.+ġa P108a6 [Y ew]; P112a7; P115b6 [Y ew]; P212a5 [Y ew]

s.+da P110b9 [Y ew]; P111a6 [Y ew]; P152a6; P173b9

s.+dın P80b1 [Y ew]; P97b7 [Y ew]; P175a5

serāy astını Evin alt tarafı.

(Ar. sifluʿd-dār) s. P8b8

serāy ḥaddi Evin sınırları.

(Ar. ḥudūduʿd-dār) s. (serāy ḥadleri) P112a8; Y136a7

serāy içi Evin içi.

(Ar. dāḥiluʿd-dār) s. P108a8 [Y iw içi]

serāy söresi Avlu.

(Ar. finā / c. efniye = m. sāḥa = m. raḥabe / c. raḥab = m. vaşīd = f. rivāḳ / c. erviḳa = f. şuffe
= m. behv) s. P9a2

serāy ornı Evin yeri, mahalle.

(Ar. ḥāra = m. ʿarşa / ʿarşāt) s. P8a8

serāy ortası Avlu, evin ortasındaki açıklık.

(Ar. şaḥn / c. şuḥūn) s. P9a4

serāyda turġan Devamlı evinde ikamet edip evini terketmeyen.

(Ar. dāriyy) s. P8b5

serāy üstünü Evin üstü.

(Ar. ʿilvuʿd-dār) s. P8b9

→ ābādān s. P102a1, Y122b4; ābzān s. Y83a2; yarmaḳ töġü serāy P7b1; yıġılmış s. P77a3

serbār (Far.) Yüğü tamam olduktan sonra hayvanın üstüne konan fazlalık.

(Ar. ‘alāve) s. P47b6

serçe Ötücü küçük bir kuş.

(Ar. ‘uşfūr / c. ‘aşāfir) s. P51b5 [Y **seçek**]; P217a12 [Y **seçek**]

→ sarıg serçe P51b8

sergerdān (Far.) Başı dönen.

sergerdān bol- Başı dönmek.

(Ar. duyira) “*sergerdān boldı anıñg birle*” P119b6 [Y **başı tezgin-**]

sergerdān kı1- Hayrete düşürmek, şaşkınlık vermek.

(Ar. hayyera) s.-dı P199b9 [Y **mütehayyir kı1-**]

sergerdān yöri- Nereye gittiğini bilmeden yürümek.

(Ar. hāme) “*sergerdān yöridi yābānda*” P89b1 [Y **mütehayyir bol-**]

serheng (Far.) Kumandan, piyade, güvenlik görevlisi.

(Ar. kâ'id / c. kuvvād) s. P25a8

serhengler bıçağı Hançer, ucu eğri ve sivri bir çeşit bıçak.

(Ar. hancer / hanācir) s. P45a3; Y43a1

serī (Ar.) Hızlı, hızlıca.

serī bol- Canlı, sevinçli, neşeli olmak.

(Ar. ferih = m. feruhe) s.-dı Y171a4 [P **celd bol-**]

ser<İ> kölik Eşkin yürüyüşlü hayvan.

(Ar. dābbetun fārih / c. devābu ferrah / c. furh / c. furhet) s. Y171a4 [P **celd kölük**]; (serī kölikler) Y171a5

seriyyet (Ar.) Müfreze.

seriyyet alın- Askerī birlikle çıkmak. ?

(Ar. teserrā) s.-dı P212b6

serp- Kötü dikmek; aralıklı, seyrek dikmek; zayıf dokumak. *krş. sep-*

(Ar. şemrece) s.-di Y314b2 [P **kiñg tik-**; Y **tenci-**]

serzeniş (Far.) Yakınma.

serzeniş kı1- Azarlamak, kınamak.

(Ar. ennebe) “*serzeniş kıldı anı*” P189a6 [Y **siñgre-**]

seş- Dügüm, problem vs. çözmek. *krş. siş-, şiş-*

(Ar. halle) “*tügünni seşti*” Y140b4 [P **şiş-**]

(Ar. enşeṭa) s.-ti Y216a7 [P **şiş-**]

settük (< Ar. settūk) Altın veya gümüşle kaplı sahte para.

→ kızıl settük P5b1

señgek Toprak testi.

(Ar. cerre / c. cirār) s. P12a1; Y6a7

sew- Sevmek, meftun olmak, âşık olmak.

(Ar. te‘ aşşeḳa) “*sewdi tişini*” P210b10

(Ar. heviye) s.-di P153a1 [Y **dost tut-**]

(Ar. vemika) s.-di P162b5 [Y **dost tut-**]

(Ar. eḥabbe) s.-di P180b2 [Y **dost tut-**]

sewgen Tutkun.

(Ar. hevv = m. hāv) s. P153a2 [Y **dost tutgan**]

sewmek Sevgi, muhabbet.

(Ar. ḥubb = m. meḥabbet) s. Y223a4 [P **sewüglük**]

→ cüft sewgen urağut Y21b2; küzegüsin s. tişi P21b8

→ küzegüsin sewmez tişi P21b9

sevāb (Ar.) Karşılık. İyi amele karşılık verilen mükafat, sevap.

(Ar. şevāb) ş. Y228a4 [P **yanut**]

(Ar. ecr) ş. Y265a7 [P **ter**]

(-) ş.+nı Y218a6

sevāb bir- Mükafatlandırmak.

(Ar. eçera) “*sevāb birdi aṅga taṅrı*” P63a3

ş.-di Y67a1

(Ar. eşābe) ş.-di P183b3; Y228a3

sevāb tile- Sevap ve mükafat istemek.

(Ar. isteşābe) “*sevāb tiledi taṅrıdın*” Y310b5

sevāb ummak Hisap. İyi tedbir. Sevap.

(Ar. ḥisbe)ş. P203b12 [Y **sevāb ümenmek**]

sevāb ümenmek Hisap. İyi tedbir. Sevap.

(Ar. ḥisbe) ş. Y265a7 [P **sevāb ummak**]

sewdir- Sevdirmek.

(Ar. ḥabbebe) “*sewdirdi aṅga İmānnı*” P196a1 [Y **sewüglük kı1-**]

sewindür- bk. **sewü/indü/ir-**

sewi/üş- Birbirini sevmek, sevişmek.

(Ar. ḥābbe) s.-di P202b6 [Y **dostlaş-**]

(Ar. teḥābbe) s.-diler (sewüş-) P214a5

sewme- 1. Birine buğzedip hoşlanmamak.

(Ar. ferike) s.-di Y165b6 [P **düşmen tut-**]

2. (Kadın kocasına) Buğzedip asi olmak.

(Ar. neşeşa) “*sewmedi tişi erini*” Y74a2 [P, Y **küs-**]

sewügli/üg Sevimli.

sewüglüg er Ne güzel, ne hoş, bravo!

(Ar. ḥabbeze) “*sewüglüg er*” Y60a1 [P **ne mā sewüglig**]

sewüglüg kı1- Sevdirmek.

(Ar. ḥabbebe) “*sewüglüg kıldı aṅga İmānnı*” Y248b4 [P **sewdir-**]

→ ne me sewüglig er P58a9

sewügli/ük Sevgi, muhabbet, aşk.

(Ar. ḥubb = m. meḥabbet) s. P74a1; P80b3; P180b2 [Y **sewmek**]; (sewüglük) Y83b5; Y93b3
s.+i P171b8; (sewüklük) Y210a6

sewün- 1. Sevinmek, sevinçle karşılamak.

(Ar. behice) s.-di P132a8

(Ar. ferihā) s.-di P133a2

(Ar. cezile) s.-di P141a9 [Y **sewin-**]; (sewin-) Y166a6 [P **sewün-**]

(Ar. beşşe = m. heşşe = m. ila) s.-di P146a8 [Y **şāzī bol-**]

(Ar. ebşera) s.-di P174a1 [Y **sewünçlüg kıl-**]

(Ar. ibtehece) s.-di P204a4 [Y **oḥşa-, şāz bol-**]

(Ar. irtāḥa) s.-di Y274a2 [P **şādmān bol-**]

(Ar. tebecceḥa) s.-di P209b3

(Ar. istebşera) s.-di Y305a5 [P **şādī bol-**; Y **oḥşa-**]

(Ar. ibreneşeka) s.-di P218a14, Y320a6

2. Sevinçte taşkın olmak, aşırı sevinmek.

(Ar. merihā) s.-i P133a7

3. Müreffeh, güzel hâl üzere olmak.

(Ar. iḡtebeṭa) s.-di P204b11

sewüngen Sevinen, sevinçli.

(Ar. behic) s. P132a9

(Ar. cezil = m. cezlān) s. P141a9; Y166a6

(Ar. merih) s. P133a8

sewüngen er Sevinçli erkek.

(Ar. ferih = m. ferḥān) s. P133a3

sewüngen tişi Sevinçli kadın.

(Ar. ferḥā) s. P133a3

(Ar. cezlā) s. Y166a7

sewünç Sevinç, inşirah, bolluk, saadet, refah.

(Ar. ḥabr = m. ḥabret / c. ḥubūr) s. Y120b4 [P **şādlık**]

(Ar. feraḥ) s. Y210a7 [P **sewinç**]; (sewinç) s. P171b9 [Y **sewünç**]

s.+din P131a5

(Ar. serrā') s. (sewinç) P113a5 [Y **şāzmānelik**]

→ kazğudın taķı sewünçdin baş yünğüllüki Y210b1

sewünçlüg Sevinçli.

sewünçlüg kıl- Sevindirmek. Sevinmek.

(Ar. ebşera) s.-di Y213b2 [P **sewün-**]

sewü/indü/ir- Sevindirmek, müjdelemek, nimetlendirmek.

(Ar. ḥabera) s.-di Y120b4 [P **şād kıl-**]

(Ar. ebhece) s.-di P172b1 [Y **sewindür-**]; (sewindür-) Y211a7 [P **sewündür-**]

(Ar. efraḥa) s.-di P172b5 [Y **sewindür-**]; (sewindür-) Y211b6 [P **sewündür-**]

(Ar. eczele) s.-di Y220a5 [P **sewündür-**]; (sewündür-) P178b2 [Y **sewündür-**]

(Ar. ebşera) s.-di (sewündür-) Y213b2 [P **beşâret bir-**]

(Ar. ferraḥa) s.-di P190a7 [Y **sewindür-**]; (sewindür-) Y239a4 [P **sewündür-**]

sewüş- bk. **sewi/üş-**

seyl (Ar.) Sel, akıcı su, akıntı.

(Ar. seyl) s. P92b6 [Y **akın**]

seyrek Sık olmayan.

seyrek bol- Birbirinden ayrık olmak.

(Ar. felice) “*seyrek boldı iley tişi*” P132b6

seyrek kapuğ Seyrek, aralıklı kapı.

(Ar. şerice) s. P6a6

seyrek kel- Gün aşırı gerçekleşmek, işin arası açılmak.

(Ar. ğabbe) “*fulân andağ turur kim seyrek kelmez bizke bahşişleri*” Y223a5 [P **eksil-**]

seyrek kıl- Gün aşırı gerçekleştirmek, işin arasını açmak.

(Ar. eġabbe) “*seyrek kıldı bitimekni ziyâretni*” Y223a5 [P **birer kıl-**]

seyrek tişlig Ön dişlerinin arası açık kimse.

(Ar. mufellecu’ş-şenâyâ) s. Y238b5 [P, Y **iley tişi seyrek er**]

→ iley tişi seyrek P132b6; iley tişi s. er P190a2, Y238b5

sezâ (Far.) Layık, değer, müstehak.

(Ar. ḥarrin = m. ḥarran = m. ḥariyy) s. P150b8; Y179a5

sezâ bol- 1. Bir şeye layık, uygun olmak.

(Ar. ḥuḳḳa) “*sezâ boldı er işge*” P170b2

s.-dı Y208a6

(Ar. ḥariye) s.-dı Y179a4 [P **sezâliġ bol-**]

(Ar. cedura) s.-dı Y199b4 [P **sezâliġ bol-**]

(Ar. ḥaluḳa) s.-dı Y202b4 [P **sezâliġ bol-**]

2. Hak kazanmak.

(Ar. istehaḳḳa) “*sezâ boldı ne ersege*” Y309a4

3. Gerektirmek, (öyle olması) gerekmek, yaraşmak.

(Ar. istevcebe) “*sezâ boldı terke*” Y310a2

(Ar. ḥuḳḳa) “*sezâ boldı anġa nirse*” Y208a7 [P **sezâvâr bol-**]

4. (Kötü muameleye) Uġramak.

(Ar. bâ’e) “*sezâ boldı taṅrınıġ öwkesiġe*” Y142b5 [P **sezâliġ bol-**]

sezâ bolġan Bir şeye layık, uygun, ehil.

(Ar. cedîr) s. Y199b5 [P **sezâliġ**]

(Ar. ḥalîḳ) “*sezâ bolġan anġa*” Y202b5 [P **sezâvâr**]

sezâ er Mûnasip, layık.

(Ar. maḥḳûḳ = m. ḥaḳîḳ) i. P170b3; Y208a6

sezâ kıl- Ehil görmek.

(Ar. ehelle) “*sezā kıldı anı hayrgā*” P194b1

s.-dı Y246a4

sezā sanğa Görürsün! Göreceksin!

(Ar. evlāleke) s. Y59a2

→ ey tapunmağğa sezā taŋrı P58b5; ögmekke s. bol- Y119a4; ögmekke s. bol- Y212a4; ögmekke s. kııl- P173a2; melāmetқа s. bol- Y230b7; melāmetқа s. iş kııl- P185a8; tapunmağğa s. taŋrı P13b3, Y8b6; tapunmağқа s. taŋrı Y60a7

sezāb (Ar.) Sedef otu.

sezāb kat- (Yemeğe) Sedef otu eklemek.

(Ar. feycene) “*sezāb kattı küweçke*” P217b12; Y318a2

sezālıg (Far. + T.) Bir şeye layık, ehil.

(Ar. cedīr) s. P164b1 [Y **sezā**]

sezālıg bol- 1. Layık, değer olmak.

(Ar. hāriye) “*sezālıg boldı mundağ nerse birle*” P150b7 [Y **sezā bol-**]

(Ar. cedura) s.-dı P164a9 [Y **sezā bol-**]

(Ar. hāluқа) s.-dı P166a9 [Y **sezā bol-**]

2. (Kötü muameleye) Uğramak.

(Ar. bā'e) “*sezālıg boldı taŋrı öwkesinġe*” P117a8 [Y **sezā bol-**]

sezāvār (Far.) Uygun, layık.

(Ar. hālīk) “*ol anğa sezāvār*” P166b1 [Y **sezā bolğan**]

sezāvār bol- (Öyle olması) Gerekmek, yaraşmak.

(Ar. hūqқа) “*sezāvār boldı anğa fulān nerse*” P170b3 [Y **sezā bol-**]

sezek Giriş, antre. Dar ve uzun geçit.

(Ar. dihlīz / c. dehālīz) s. Y2b1

sı- 1. Kırmak, dağıtmak, dövüp parçalamak.

(Ar. rażāha = m. rażāha) “*sıdı koznı*” P155a4

s.-dı Y185b3

(Ar. kesera) s.-dı Y69b6 [P **tög-**]

(Ar. қаşafe) s.-dı P71a4; Y79a5

(Ar. hāṭame) s.-dı P75b9; Y86b5

(Ar. rażza) s.-dı Y139a3 [P **uşat-**]

(Ar. şe'abe) s.-dı P154a8; Y184a6

(Ar. kāsera) s.-dı Y258b5

2. Vücuttaki kemiği kırmak, duruşunu bozmak.

(Ar. hāza) “*sünġükni aşlaşturmuşdın soŋgra sıdı*” Y104b1 [P **sındur-**]

3. Bina, ahit vs.yi bozmak, yıkmak.

(Ar. naқаza) “*sıdı ‘ahdni taqtı binānı*” P104b5 [Y **boz-**]

(Ar. hedde) s.-dı P113a1; Y137a2

4. İhlal etmek, çiğnemek.

(Ar. inteheke) “*yırttı hürmetni ya‘nī sıdı*” Y270a6 [P **boz-**; Y **yırt-**]

5. Yenmek, bozguna uğratmak.

(Ar. hezeme) “*sıdı çerigni*” P77a3

s.-dı Y88b3

sı- takı azır- Bir şeyi kırmak, helak etmek.

(Ar. kaçame) s.-dı P76b2; Y87b6

sı- takı azırma- Bir şeyi koparmaksızın kırmak.

(Ar. feşame) s.-dı P76a9; Y87b3

→ boynun sı- P83b7

sıcaqla- Cıvık pislemek.

(Ar. şelaṭa) “*sıcaqladı tiwe*” P68b9 [Y **sowuqla-**, **bögenle-**]

sıçğan Fare.

(Ar. fāre) s. P50b4; P68b5; Y50a2; Y75a1

s.+nı P66a7; Y71b1

sıçğan balası Fare yavrusu.

(Ar. dirş) s. P50b4 [Y (**sıçğan**) **oğlanı**]

→ kara sıçğan Y50a2; kiçig s. P50b4; kör s. P50b5; sağır s. P50b5

sıçra- (Kılıç vurulana işlemeyip) Geri sıçramak.

(Ar. nebā) “*ķılıç zaħm yerindin sıçradı*” Y152a4 [P **ķayış-**; Y **ķayış-**]

sıçramış Serpinti saçıntı.

(Ar. reşāş) s.+nı P114a3; Y138b1

şıfat (Ar.) Nitelik, görünüş.

şıfat kıı- 1. Birini vasıflandırmak, nitelemek.

(Ar. veşafe) ş.-dı P84a5; Y99a3

(Ar. ne‘ate) ş.-dı Y184b4 [P **ög-**]

2. Söylemek, demek, iddia etmek, sanmak, vasıflamak.

(Ar. ze‘ame) “*şıfat kııldı işni*” P109b9 [Y **ay-**]

sığ- Yer geniş olup bir şey onun içine girmek, yer yetmek.

(Ar. vesı‘a) “*sığdı yirge*” P147b8

s.-dı Y175a5

sığ/un- 1. Sığınmak, gizlenmek, korunmak amacıyla başvurmak; bir şeye güvenmek, yardım ummak.

(Ar. ‘āze) “*sığındı taṅrığa yawuzlıķdın*” P119a8

s.-dı Y145b3

s.-ur men P119a9; Y145b4

(Ar. ve‘ele) “*sığındı yerge*” P84b2

s.-dı Y99b2

(Ar. lāze) s.-dı P119b1; Y145b4

(Ar. leci‘e = m. lece‘e) s.-dı P129b5

(Ar. fezi' a) s.-dı Y162b7

(Ar. lāveze) s.-dı P203a4; Y263a2

(Ar. iltece'e) s.-dı P203b11; Y265a5

(Ar. i' teşara) s.-dı P204b2; Y267b2

(Ar. te' avveze) s.-dı P212a8; Y294a1

(Ar. e' āze) s.-dı Y229a2

(Ar. iste' āze) s.-dı P216a4; Y311a7 [Y **ķulluķ ķıl-**]

2. Yanına inmek, konmak.

(Ar. evā) s.-dı P94a4; Y112b1

3. Sapıklıktan uzaklaşıp tövbe etmek.

(Ar. hāde) “*taᅇgrıķa sıgındı*” Y145b2 [P **ķayıt-**]

4. Sesini yükselterek (Allah'a) yalvarmak.

(Ar. ce'era) “*taᅇgrıķa sıgındım*” Y188b2 [P **tazarru' ķıl-**]

sıgıᅇgan yir Sıgınak, sıgınacak yer.

(Ar. me'vā) s. P94a4 [Y **sıgıᅇgu yir**]

sıgıᅇgu yir Sıgınak, sıgınacak yer.

(Ar. mev'il) s. Y99b2 [P **sıgıᅇgan**]

(Ar. me'vā) s. Y112b1 [P **sıgıᅇgan yir**]

sıgıᅇgan Sıgınak, sıgınacak yer.

(Ar. mev'il) s. P84b2 [Y **sıgıᅇgu yir**]

→ yazuķdın sıgın- P209b2

→ saᅇga sıgınur men Y58b7; taᅇgrıģa s. men P57b3

sıgı/undur- 1. Birini bir yere yerleştirmek, kondurmak.

(Ar. āvā) s.-dı Y236b1 [P **sıgındur-**]; (sıgındur-) P188b5 [Y **sıgındur-**]

2. Birini bir şeye zorlamak, sıkıştırmak.

(Ar. elce'e) “*sıgındurđı anıᅇg tapa*” Y209b2 [P **ķısarla-**]

sıgır Sıgır.

(Ar. şevr) s. P61b8 [Y **ōküz**]

sıgır boynuzu Sıgır boynuzu.

(Ar. ķarn / c. ķurūn) s. P47b9 [Y **boynuz**]

sıgır tezeki Sıgır dışkısı.

(Ar. ᅇaşā / c. aᅇᅇā) s. P48a1 [Y **tezek**]

sıgır toynakı Sıgır ayaklarının arkasındaki körelmiş tırnak, kemik çıkıntısı.

(Ar. zılf / c. azlāf) s. P48a1 [Y **baķanak**]

sıgır yulduz Boģa burcu.

(Ar. şevr) s. P3a1

sıgır- Islık çalmak. *krş. sıkır-*

(Ar. mekā) “*sıgırdı ķuş*” P127b5 [Y **sıkır-**]

(Ar. şafera) s.-dı P64a7 [P **āvāz ķıl-**; Y **sıkır-**]

sıgırçuk Sıgırcık kuşu, çekirge kuşu.

(Ar. zurzūr) s. Y51b5 [P **sar**]

sıgun- bk. **sıgı/un-**

sıgundur- bk. **sıgı/undur-**

sık Seyrek olmayan; yoğun.

(Ar. keşîf) s. Y202a6 [P **kalıng**]

sık bol- 1. Kalın ve yoğun olmak.

(Ar. keşufe) s.-dı Y202a6 [P **kalıng bol-**]

(Ar. tekâşefe) s.-dı P213b8; Y299b5

2. (Bitki) Çok olup birbirine girmiş olmak.

(Ar. ilteffe) “*sık boldı ot*” P206a4

3. Gür olmak. (Saç, kaş, kirpikler uzun olmak; sakal sık, kısa, kıvrıkcık olmak.)

(Ar. eşse) “*sık boldı saç*” P78a5

s.-dı Y90a3

(Ar. vetife) “*kaş sık boldı*” Y175b1 [P **kawurt bol-**]

(Ar. keşse) “*sık boldı sakalı*” P145b3

s.-dı Y172a3

4. Ekin kalınlaşıp taneleri çıkmak.

(Ar. istagleza) “*ekin sık boldı*” Y306a6 [P **kalıng bol-**]

sık büstānlar Birbirine sarmaş dolaş bahçeler.

(Ar. cennātun elfāf) s. P206a5

sık haṭ İnce ve sık yazılmış yazı.

(Ar. haṭṭun muḳarṃaṭ) s. Y315a2 [P **uşak takı yinçke haṭ**]

sık kaşlıg Kılları, kaş ve kirpikleri gür olan.

(Ar. ezebb) s. P145a9; Y171b6

(Ar. evṭaf) s. Y175b2 [P **kawurt kaşlıg**]

sık sakal Sık, gür ve kalın sakal.

(Ar. keşse) s. P145b4; Y172a4

→ kaş sık bol- P145a8, Y171b6

sık- 1. Bir şeyin suyunu çıkarmak için sıkmak.

(Ar. aşara) “*sıkdı üzümni*” P64b2

s.-tı Y69a1

2. (Biti iki tırnak arasında) Sıkıştırıp öldürmek.

(Ar. қаша‘a) “*sıkdı bitni*” P160a1

s.-tı Y193a4

3. Sıkboğaz etmek, sıkıştırmak.

(Ar. zağāṭa) s.-dı P158a6 [Y **kısarla-**]

sıkça- 1. Dokunmak, elle değmek.

(Ar. lemese) s.-dı Y73a3 [P **sürt-**]

(Ar. cesse) s.-dı P113b7; Y138a2

(Ar. messe) s.-dı P146a8; Y173a4

(Ar. māsse) s.-dı P202b9; Y262a2

2. Elle ovuşturarak bir şey sürmek.

(Ar. meseha) “*sıkadı başını*” P156a7 [Y **mesh kııl-**]

3. Sıvazlamak. (Yeri) Ölçüp taksim etmek.

(Ar. meseha) s.-dı⁴⁴⁴ Y187b1 [P **ābādān kııl-**; Y **ölç-**]

sıkağı nerse Yoklayacak alet.

(Ar. micesse) s. P113b7 [Y **sıkağı yir**]

sıkağı yir Yoklanacak yer.

(Ar. micesse) s. Y138a3 [P **sıkağı nerse**]

sıkıl- Meyve, giysi vs. sıkılıp içindeki su çıkmak.

(Ar. in‘ aşara) s.-dı P207b8

sıkır- Islık çalmak. *krş.* **sıgır-**

(Ar. mekā) “*kuş sıkırdı*” Y157b1 [P **sıgır-**]

(Ar. şafera) s.-dı Y68b3 [P **sıgır-**, **āvāz kııl-**]

sıkun Yaban sığırı(nın dişisi). *krş.* **suğun**

(Ar. mehāt / c. mehā) s. Y48a2 [P **suğun tişisi**]

(sıkun) **buzagısı** Yaban sığırı yavrusu.

(Ar. cu‘zer / c. cāzir) s. Y48a3 [P **suğun buzagısı**]

(sıkun) **ügüri** Sığır sürüsü.

(Ar. şivār) ü. Y48a3 [P **suğun ügüri**]

sın- 1. Kırılmak, parçalanmak.

(Ar. inkesera) s.-dı P207b10; Y278a6

(Ar. inḥatame) s.-dı P208a11

(Ar. tekessera) s.-dı P210a3 [Y **uşan-**]

(Ar. teḥatḥame) s.-dı P211a8

sınğan yıgaç Kırılması zor ağaç.

(Ar. ‘ūdun şulbu‘l-meksir) s. Y69b7 [P **sınmakı katıg yıgaç**, Y **inḡen katıg yıgaç**]

sınmakı katıg yıgaç Kırılması zor ağaç.

(Ar. ‘ūdun şulbu‘l-meksir) s. P65a5 [Y **sınğan yıgaç**, **inḡen katıg yıgaç**]

2. Ayrılmadan parçalanmak.

(Ar. tefaşşame) s.-dı P211a11

4. (Kemiğin) Eti soyulup alınmak.

(Ar. inhāza) “*sındı sünḡük*” P208b5

4. İçine girmek. ?

(Ar. inḡalle) “*sındı azıg*” P208b3

⁴⁴⁴ sık<a>-

5. Yıkılmak, tahrip olmak.

(Ar. inhedde) s.-dı P208a14

6. (Ordu) Yenilmek.

(Ar. inhezeme) “*sındı çerig*” P208a12

sınmak Harpte büyük yenilgi.

(Ar. hezîmet) s. P77a4

sına- 1. Gereği gibi bilmek için denemek.

(Ar. eblâ) “*sınadı tañgrı anı ezgülik birle*” P187b6 [Y **bir-**]

(Ar. haberâ) s.-dı P100b5; Y121a2

(Ar. belâ) s.-dı P127b7; Y157b2

(Ar. cerrabe) s.-dı P189a6; Y237a7

(Ar. ihtebera) s.-dı P204a13; Y267a3

(Ar. imteḥane) s.-dı P205b10; Y271b7

(Ar. ibtelâ) s.-dı P207a9; Y276b2

2. Yaranın derinliğini vs. ölçmek için yoklamak.

(Ar. sebera) “*sınadı başnı mîl birle*” P101a1

s.-dı Y121a7

sınamaduk iş Cahil ve tecrübesiz adam.

(Ar. ğumr / c. aĝmâr = m. muĝammer) s. Y24a4 [P **mön kişi**]

sınamaduk bol- Cahil ve tecrübesiz olmak.

(Ar. ğamura) s. Y200a3 [P **mön bol-**]

sınamaduk er Bön, aptal adam.

(Ar. raculun muĝaffel) s. Y246b4 [P ‘**aķsız er**]

sınamaduk işlig er Cahil ve tecrübesiz adam.

(Ar. ğumr / c. aĝmâr) s. Y200a3 [P **mön**]

sınamak Deneme, sınama. Şiddet, sıkıntı, musibet.

(Ar. miḥne) s. P205b11; Y271b7

(Ar. beliyye / c. belâyâ) s. Y157b2 [P **belâ**]

sınamak üçün ısır- Yumuşaklığını sertliğini bilmek için ısırarak.

(Ar. ‘aceme) s.-dı P110a2 [Y **ısır-**]

şnâ‘at (Ar.) Maharet, ustalık.

şnâ‘at kıl- Kendinde olmayanı varmış gibi göstermek. Yapmacık davranmak.

(Ar. teşanna‘a) ş.-dı P210b1

sınĝar Tek.

sınĝar közli/üg er Bir gözlü kimse.

(Ar. raculun mumette‘) s. P193a6 [Y **bir endâmlig er, sınĝar közlüg er**]; (sınĝar közlüg er) s.

Y244a4 [P **sınĝar közlig er ; Y bir endâmlig er**]

→ ekiz sınĝarı P23a6

sındı/u Makas.

(Ar. miḳrāz / c. meḳāriḳ / c. miḳrāz) s. P30a4 [Y **ker**]; s. P32b7 [Y **sındu**]; Y35b6 [P **sındı**]

sındur- Vücuttaki kemiği (sarıldıktan sonra tekrar) kırmak, duruşunu bozmak.

(Ar. hāza) “*sındurdu süngükni sarğandın soğ*” P88a5 [Y **sı-**]

sınuḳ Kırık, kırılmış.

sınuḳ kezzig Gezi kırılmış ok.

(Ar. efvaḳ) s. Y177b2 [P **kezi sınuḳ oḳ**]

→ kezi sınuḳ bol- P149b3; kezi s. oḳ P149b3; moynuzı s. ḳoy P48b5

sıpn (<Far. **zūpīn**) Kısa mızrak. *krş.* **zūpīn**

(Ar. mizrāḳ) s. Y129a3 [P **zūpīn**]

sır(r) (Ar.) Giz, gizli tutulan şey.

(Ar. sirr) s. Y234a2

s.+mı P202b3; Y261a7

s.+nı P187a3, 5

sır içinde ḳal- Gizlemek, sır tutmak.

(Ar. eserra) s.-dı Y224a1 [P **kizle-**; Y **ört-**]

sırala- 1. Peşin vermek.

(Ar. neḳade) “*sıraladı diremlerini*” P99b2

s.-dı Y119b1

2. Nakit olarak almak.

(Ar. inteḳade) “*sıraladı yarmaḳını*” P204a10

s.-dı Y266b6

sırça Cam şişe, sırça.

(Ar. zucāce / c. zucāc) s. P12a3; Y6b1; (zucāc) P208a5

sırça aşlı Cam, billur.

(Ar. mīnā) s. P5a5

sırça satḡuḳı Cam şişe, sırça satan kimse.

(Ar. zuccāc) s. P12a3 [Y **sırçaḳı**]

sırçaḳı Cam şişe, sırça satan kimse.

(Ar. zuccāc) s. Y6b2 [P **sırça satḡuḳı**]

→ delīl sırçası P12a3, Y6b2

sırı- (Dikiş) Dikmek.

sırıḡan Yama yapan, yamacı.

(Ar. rafā') s. Y156b4 [P **yamalukḳı**; Y **tükedigen**]

sırtlan Etçil, benekli postlu bir hayvan.

(Ar. ḳab^c / c. ḳibā^c) s. P49b4

(sırtlan) **enüki** Sırtlan yavrusu.

(Ar. furgul) e. P49b4 [Y **keftār enüki**]

(sırtlan) **erkeki** Erkek sırtlan.

(Ar. ḳib^c ān) e. P49b4 [Y **erkek keftār**]

sıwa- bk. **su/iwa-**

sız- İnce aralıktan yavaş yavaş akmak.

sıza çık- Fışkırmak, yerden kaynayıp akmak, delip çıkmak.

(Ar. ibnecese) “*sıza çıkdı suw*” P208a2

(Ar. tebeccese) s.-dı P210a4

sıza çıkğan suw Hafif şehvette erkekten gelen sıvı.

(Ar. mezy) s. P19b4

sızgı/ur- 1. Sıkarak yağını çıkarmak, sızdırmak.

(Ar. sele'e) “*sağ yağnı sızgurdı*” Y183a6 [P **süz-**]

2. Eritmek.

(Ar. şahera) “*sızgırdı yağnı*” P157b1 [Y **sızgur-**]; (sızgur-) Y189a6 [P **sızgır-**]

(Ar. ezābe) s.-dı P183b4 [Y **sızgur-**, **erit-**]; (sızgur-) Y228a5 [P **sızgır-**; Y **erit-**]

3. Eritip kalıba süzmek.

(Ar. sebeke) “*sızgırdı altunnı taķı kümüşni*” P73a2 [Y **sızgur-**]; (sızgur-) Y82a6 [P **sızgır-**]

(Ar. şāğa) “*itignı sızgurdı*” Y148b1 [P **ķoy-**]

sızgırıl- Eritilmek, eritilip kalıba dökülmek.

sızgırılmış altun taķı kümüş Külçe.

(Ar. sebiket) s. P73a2 [Y **sızırģuķ ķōmlek**]

sızırģuķ Kalıp. ?

sızırģuķ ķōmlek Külçe.

(Ar. sebiket) s. Y82a7 [P **sızgırılmış altun taķı kümüş**]

sızla- 1. Ağrımak.

(Ar. żarabe) “*sızladı baş*” P59b7

s.-dı Y62b5

2. Yarada irin peyda olmak.

(Ar. emedde) s.-dı Y223b5 [P **irinģlen-**]

si- İşemek.

(Ar. bāle) s.-di P122a1; Y149a7

simek üçün azaķ kötür- (Köpek) İşemek için ayaklarından birini kaldırmak.

(Ar. şāğara) “*it azaķın kötürdi simek üçün*” P157a8 [Y **ķaşanmaķ üçün but kötür-**]

sibek Değirmende üst taşı döndüren küçük kazık, kazık kök.

→ tegirmen sibeki P10a8; (tegirmen) s. Y3b5

sicilnāme (Ar. + Far.) Rapor, belge. Anlaşma, hüküm vs.nin yazıldığı büyük kayıt defteri.

(Ar. sicil) s. 246b2

(Ar. maħzar / c. meħāzir) s. Y121a1

sicilnāme biti- Mahkemede sicil yazmak.

(Ar. seccele) “*sicilnāme bitidi aᅇga ķāzī*” P194b4

s.-yü birdi Y246b1 [Y **ħüküm ķıl-**]

siçe Serçe.

siçe barmak Serçe parmak.

(Ar. ħinşir) s. P18b3 [Y **çiç barmak**]

sidi/ük İdrar. *krş.* **sitük**

(Ar. bevl) “*ağdı sidiki*” P136b3 [Y **sitük**]; (sidük) P19b4

sidiki tutul- Sidik darlığı olmak. *krş.* **sitüki tutun-**

(Ar. usira) s.-dı P169b6

sidiki tutulmuş Sidik zoruna uğrayan.

(Ar. me’sür) s. P169b6

sidükdin sonğ kelgen suw İdrardan sonra gelen beyazımsı sıvı.

(Ar. vezy) s. P19b5

sidür- İşetmek.

(Ar. ebāle) s.-di Y230a5 [P **bevl kıldır-**]

sigil Siğil, deride oluşan zararsız pütürcükler.

(Ar. şu’lül) s. P33b6; Y37a2

sikir- 1. Hareket etmek, depreşmek, sarsılmak. *krş.* **senğir-, sikir-**

(Ar. nebeza) “*sekridi tamar*” Y75a5 [P **sekri-**]

(Ar. iħtelece) s.-di Y266a2 [P **sekri-**]

2. (Hayvan) Sıçramak, tepinmek, neşeyle koşmak.

(Ar. qameşa) “*qolan sikirdi*” Y73b7 [P **sekri-**]

(Ar. neqaze) s.-di Y71a6 [P **sekri-**]

(Ar. tamera) s.-di Y122a6 [P **sekri-**]

3. Birbirlerinin üzerine atılıp sıçramak.

(Ar. vāşebe) s.-di Y262a7 [P **ħamle kııl-**; Y **sikriş-**]

sikrin- Sekmek.

sikrinü yöri- Ayağı bukağılı gibi yürümek.

(Ar. rasefe) “*buqağı içinde sikrinü yöridi*” Y78a3 [P **seke yöri-**]

sikriş- Birbirlerinin üzerine atılıp sıçramak, saldırmaya çalışmak, dövüş için atılmak.

(Ar. vāşebe) s.-ti Y262a7 [P **ħamle kııl-**; Y **sikir-**]

(Ar. şāvele) s.-ti Y263a6 [P **ħamle kııl-**]

sil- Islaklık, toz, iz vs. gidermek.

→ elig sil- P211a5

→ el silgü destār P11b6

→ el silügi P36b1

silāħ (Ar.) Savunma ve saldırı amacıyla kullanılan araç.

(Ar. silāħ) s.+nı (silāħlar) P211b2

(Ar. esliħa) s. (silāħlar) Y316a2 [P **ħuranlar**]

silāħ kiz- Silahlanmak.

(Ar. teselleħa) s.-di P209b3

silāħlıg (Ar. + T.) Silahlı.

silāhlıg er Silahlı asker.

(Ar. mislaḥa / c. mesāliḥ) s. P43b3; Y41a1

silk- Silkelemek, üstündekiler düşsün diye sarsmak.

(Ar. ḥabeṭa) “yığaçnı silkti” Y75b1 [P **yapraḳ çal-**]

(Ar. nefeza) “silkdi tonnı” P104b4

s.-ti Y126a4

(Ar. heşşe) “silkdi yapraḳnı koylar üze” P114a5

s.-ti Y138b3

(Ar. nefeza) s.-di P104b4

(Ar. ḥatte) s.-di P111b7 [Y **tüşür-**]

silkil- Silkelenmek.

silkilmiş Silkelenmiş ağaç veya elbise.

(Ar. nefaz) s. Y126a5 [P **silkinmiş ton, (silkinmiş) yığaç**]

silkin- Titremek, hareket edip kımıldamak.

(Ar. intefeza) s.-di P204b11 [P **sekin-**]

silkinmiş nirse Kilim, giysi vs.nin yeniden ip elde edilen bozuntusu.

(Ar. niḳ / c. enkās) s. Y117a1 [P **bozılmış nirse; Y ipi çıkmış urḡan**]

silkinmiş ton Ağacın dibine meyve düşürmek için serilen çadır, çarşaf vs. ?

(Ar. nefaz) s. P104b5 [Y **silkilmiş**]

(silkinmiş) yığaç Ağacın altına düşmüş yaprak, meyve vs.

(Ar. nefaz) s. P104b5 [Y **silkilmiş**]

sīmāb (Far.) Civa.

(Ar. zībaḳ) s. P5a2

sīm-āb sürt- Civa kaplamak, civayla sırlamak.

(Ar. ze'beḳa) “sīm-āb sürtti diremlerke” P217a1 [Y **sīm-āb türt-**]

sīm-āb türt- Civa kaplamak, civayla sırlamak.

(Ar. ze'beḳa) “sīm-āb türtti yarmaḳḳa” Y315a4 [P **sīm-āb sürt-**]

sīmsengerf (<Ar. sīmsencerf)

(Ar. sīmsencerf) s. P34a7

sīmurḡ (Far.) Anka denen hayalî bir kuş.

(Ar. ‘ anḳā) s. P52b4; Y52b5

sin Sen, ikinci tekil kişi. *krş. sen*

sini Seni; sen erkeği.

(Ar.-ke) s. P200a6; Y255b1

→ taḡrı sini beklesün Y58a7

siḡre- Azarlamak, kınamak.

(Ar. ennebe) s.-di Y237a6 [P **serzeniş kııl-**]

siriş Çiriş otunun kökünden yapıлып tutkal gibi kullanılan sarı bir toz.

(Ar. şeraṭ⁴⁴⁵) s. P34a6; Y37b4

sitük İdrar. krş. **sidi/ük**

(Ar. bevl) “*sitüki peyveste aḳtı*” Y159b4 [P **sidik**]

s. Y17a5

sitüki tutun- Sidik darlığı olmak.

(Ar. usira) s.-dı Y207a4

siṅg- 1. Sinmek, yemek hazmolunmak, hazımlı olmak.

(Ar. hene'e) “*siṅḡdi anḡa ta'ām*” P59a3

s.-di Y61b3

(Ar. inhezame) “*siṅḡdi ta'ām*” P208a12

2. İçecek vs.yi boğazdan kolayca geçirmek.

(Ar. sāḡa) “*siṅḡdi anḡa şarāb*” P121a6

s.-di Y148a7

3. Nehir vs. suyu çekilip kurumaya yüz tutmak.

(Ar. neşşe) “*kaḳlık suwı siṅḡdi*” Y92b5 [P **siṅge başla-**]

4. Dinleyeni etkileyip fayda göstermek.

(Ar. nece'a) “*ögüt siṅḡdi*” Y193b4 [P **asıḡ kı1-**; Y **kir-**]

siṅge başla- Nehir vs. suyu çekilip kurumaya yüz tutmak.

(Ar. neşşe) “*siṅge başladı kaḳ suwı*” P80a1 [Y **siṅg-**]

siṅgen Sinen, hazımlı (yemek).

(Ar. henī) s. P59a5 [Y **siṅgen ta'ām**]

siṅgen bol- 1. Yemek hazmolunmak.

(Ar. henuve) “*siṅgen boldı ta'ām*” P59a4

s.-dı Y61b4

2. Yemek boğazdan kolay geçer olmak.

(Ar. mere'e) s.-dı P163a3; Y197b4

siṅgen ta'ām Sinen, hazımlı yemek.

(Ar. henī) s. Y61b5 [P **siṅgen**]

→ taş- takı siṅg- P100a9; yirge s.- P60b2

→ yip siṅgir қоz- Y318a6

siṅ(g)enlik Afiyet.

siṅgenlik saṅga Afiyetle, afiyet olsun.

(Ar. henī'en merī'en) s. P57b1 [Y **siṅgenlik saṅga**]

siṅgenlik saṅga Afiyetle, afiyet olsun.

(Ar. henī'en merī'en) s. Y58b5 [P **siṅgenlik saṅga**]

siṅḡdir- 1. Sindirmek, hazmet(tir)mek.

(Ar. ḡaṭime) “*siṅḡdirdi siṅḡdirgen ot ta'āmı*” P75b9 [Y **siṅḡür-**]

⁴⁴⁵ P: şebraṭ

(Ar. hezame) s.-di P77a5 [Y **siᅅgür-**]

2. Yemek iyi ve lezzetli olup hoşuna gitmek.

(Ar. tehenni'e) "*siᅅgirdi ta'āmnı*" P209a7

3. Reva görüp vermek.

(Ar. sevveğa) "*siᅅgirdi anğa mundağnı*" P198b2 [Y **revā kıı-**]

siᅅgdirgen Yenen şeyi hazmettiren ilaç.

(Ar. hāzūm) s. P77a5 [Y **aş siᅅgürgen nirse**]

siᅅgdirgen ot Hazmettirici bir bitki.

(Ar. hātūm) s. P75b9 [Y **aş siᅅgürgen ot**]

siᅅgek Sivri sinek.

(Ar. ba'ūza) s. Y51a2 [P **sivri siᅅgek**]

→ sivri siᅅgek P51a7

siᅅggenlik bk. **siᅅg(g)enlik**

siᅅgir Hayvanın arka ayağındaki sinir.

(Ar. 'urqūb) s. Y18b1 [P **ökçe siᅅgiri**]

siᅅgir kes- Deve vs. boğazlamak için bir ayağını kesip yere yıkmak.

(Ar. 'aᅅara) s.-di (siᅅgirin kes-) Y69a2 [P **siᅅgir kıy-**]

siᅅgir kıy- Deve vs. boğazlamak için bir ayağını kesip yere yıkmak.

(Ar. 'aᅅara) s.-dı (siᅅgirin kıy-) P64b2 [Y **siᅅgir kes-**]

siᅅgiri kesük inᅅen Ayağı kesilmiş dişi deve.

(Ar. 'aᅅır) s. Y69a2 [P **siᅅgiri kıynuk inen**]

siᅅgiri kesük inᅅen ya tiwe Ayağı kesilmiş deve.

(Ar. 'aᅅır) s. Y147a6 [P **siᅅgiri kıynuk inen**]

siᅅgiri kıynuk inen Ayağı kesilmiş dişi deve.

(Ar. 'aᅅır) s. P64b3 [Y **siᅅgiri kesük inᅅen**]; P120b3 [Y **siᅅgiri kesük inᅅen ya tiwe**]

→ aᅅ siᅅgir P15b4, Y11b2; sarıᅅ s. P15b4, Y11b2

→ ökçe siᅅgiri P20b1

siᅅgir- bk. **siᅅgü/ir-**

siᅅgil Kız.

siᅅgil kıy Bakire kız. ?

(Ar. ᅅanne) s. P23a2; Y23a6

siᅅgme- (Yemek) Mideyi soluk alamayacak kadar doldurup sıkmak.

(Ar. kezze) "*aş siᅅgmedi*" Y139b2 [P **köp yimekten solut-**]

→ aş siᅅgme- P148a4

→ aş siᅅgmegen P148a5

siᅅgü/ir- 1. Sindirmek, hazmet(tir)mek.

(Ar. ᅅatıme) s.-di Y86b6 [P **siᅅgdir-**]

(Ar. hezame) s.-di Y88b4 [P **siᅅgdir-**]

2. Yemek vs. boğazdan çabuk geçmek.

(Ar. sāğa) s.-di Y229b2 [P **siᅅgir-**]; (siᅅgir-) P184b5 [Y **siᅅgür-**]
→ aᅅ siᅅgürgen nirse Y88b5; aᅅ s. ot Y86b6; aᅅ s. ot P33a6, Y36a6

sirke (I) (Far.) Ekᅅitilmiş üzüm, elma vb. suyu.

(Ar. ᅅall) s. P35b8; Y40a1; Y271a2

s.+ge P205a2; P205b4; Y269a5

sirke bol- İçilecek nesne bozulup ekᅅimek.

(Ar. ᅅallele) s.-dı P196b7; Y249b7

sirke kılinmış ...

(Ar. taᅅᅅil = m^c a. tiᅅsil) s. Y38b6

sirke koyᅅu iziᅅ Hurma çuvalı.

(Ar. ᅅulle) s. P13a4 [Y **ᅅurmā tengi**]

sirke satᅅuçu Sirke yapan. Sirke satan.

(Ar. ᅅallāl) s. P35b8; Y40a1

→ aᅅiᅅ sirke P35b8, Y40a1

sirke (II) Bit yumurtası.

(Ar. ᅅu'ab / c. ᅅibān) s. P50b7; Y50a6

sirkelig (I) (Far. + T.) Sirkeyle piᅅmiş (kuᅅ, piliç ya da güvercin yavrusu).

(Ar. meᅅuᅅ) s. Y39a2 [P **sirkelig balıᅅ**]

sirkelig balıᅅ Sirkeyle piᅅmiş (kuᅅ, piliç ya da güvercin yavrusu).

(Ar. meᅅuᅅ) s. P35a6 [Y **sirkelig**]

sirkelig soᅅan Soᅅan turᅅusu.

(Ar. riyᅅār / c. revāᅅār) s. P35a7; Y39a3

sirkelig (II) Sirkeli, bit yumurtası olan.

sirkelig bol- (Baᅅta) Bit yumurtası çok olmak.

(Ar. ᅅa'ibe) “*sirkelig boldı baᅅı*” P131a1

siᅅ- (Düᅅüm vs.) Çözölmek. *krᅅ. seᅅ-, ᅅiᅅ-*

(Ar. inᅅalle) “*siᅅdi tüᅅün*” P208b2

sivilçü Sivilce.

(Ar. beᅅr / c. busūr = m. ᅅurāc) s. Y37a3 [P **uᅅaᅅ baᅅ**]

sivri Batıcı.

sivri siᅅgek Sivrisinek.

(Ar. ba' ūza) s. P51a7 [Y **siᅅgek**]

siz Siz, ikinci çoᅅul kiᅅi.

siz erenler Siz erkekler.

(Ar. entum) s. P54a6

(Ar. –kum) “*siz erenler müᅅlet birinᅅ zeydᅅe*” P56b4

(Ar. –tum) “*urdiᅅiᅅ siz erenler*” P54b7

“*tutuᅅ siz erenler*” P57a3

(Ar. –um) “*tutuᅅ siz erenler*” P57a4

siz erenler (kul)ı Siz erkeklerin (kul)u.
(Ar. –kum) “*siz erenler kulı*” P54b4

siz erenlerge Siz erkeklere.
(Ar. iyyākum) s. P54a9

siz erenlerni Siz erkekleri.
(Ar. -kum) “*ol er urdı siz erenlerni*” P55a1

siz iki er Siz iki erkek.
(Ar. entumā) s. P54a6
(Ar. –tumā) “*urđıngız siz iki er*” P54b7
(Ar. -kumā) “*siz iki er mühlet biring zeydge*” P56b4
“*tutunğ siz iki er*” P57a3
(Ar. -umā) “*tutunğ siz iki er*” P57a4

siz iki er (kul)ı Siz iki erkeğin (kul)u.
(Ar. –kumā) “*siz iki er kulı*” P54b4

siz iki er yaŋluzun Siz iki erkek yalnızca.
(Ar. vaḥdekumā) s. P57b8

siz erenler yaŋluzun Siz erkekler yalnızca.
(Ar. vaḥdekum) s. P57b8

siz iki erge Siz iki erkeğe.
(Ar. iyyākumā) s. P54a9

siz iki erni Siz iki erkeği.
(Ar. –kumā) “*ol er urdı siz iki erni*” P55a1

siz iki tişi Siz iki kadın.
(Ar. entumā) s. P54a7
(Ar. –tumā) “*urđıngız siz iki tişi*” P54b8
(Ar. –kumā) “*siz iki tişi mühlet biring zeydge*” P56b5
“*tutunğ siz iki tişi*” P57a3
(Ar. –umā) “*tutunğ siz iki tişi*” P57a4

siz iki tişi (kul)ı Siz iki kadının (kul)u.
(Ar. –kumā) “*siz iki tişi kulı*” P54b4

siz iki tişi yaŋluzun Siz iki kadın yalnızca.
(Ar. vaḥdekumā) s. P57b9

siz tişiler yaŋluzun Siz kadınlar yalnızca.
(Ar. vaḥdekunne) s. P57b9

siz iki tişiğe Siz iki kadına.
(Ar. iyyākumā) s. P54b1

siz iki tişini Siz iki kadını.
(Ar. –kumā) “*ol er urdı siz iki tişini*” P55a2

siz tişiler Siz kadınlar.

(Ar. entunne) s. P54a7

(Ar. –tunne) “urđıngız siz tışiler” P54b8

(Ar. –kunne) “siz tışiler mŭhlet birıng zeydge” P56b5

“tutunđ siz tışiler” P57a3

(Ar. –‘unne) “tutunđ siz tışiler” P57a5

siz tışiler (kŭl)ı Siz kadınların (kul)u.

(Ar. –kunne) “siz tışiler kŭl” P54b5

siz tışilerge Siz kadınlara.

(Ar. iyyākunne) s. P54b1

siz tışileri Siz kadınları.

(Ar. –kunne) “ol er urdı siz tışileri” P55a2

siz- 1. Zannetmek, sezme, tahminde bulunmak.

(Ar. zanne) “sizdi anđa fulān işni” P117a1

s.-di Y142a6

(Ar. hāle) “sizdi erni kerīm tiyü” P150a8

s.-di Y178b2

(Ar. hādese) s.-di Y71b5 [P **gŭmān** ilet-]

(Ar. tevehheme) s.-di Y293b1 [P **gŭmān** elt-]

2. Alametlerinden bir şeyi anlayıp hakkında doğru tahminde bulunmak.

(Ar. tevesseme) s.-di P212a3

3. Bir şeyi dikkat edip düşünerek doğru ve iyice anlamak. (Hayrın) Eseri belirlemek.

(Ar. teferrase) “sizdi anıng içinde hayrını” P210a5

s.-di Y286b2

sizgen bol- İsbetli tahminle işin iç yüzünü anlamak.

(Ar. feruse) s.-dı Y200b5 [P **zırek** bol-]

sizgen er Feraset sahibi kimse.

(Ar. fāris) s. Y200b5 [P **zırek**]

→ yawuz (sizig) siz- P183b2

sizig Tahmin.

(Ar. zann) s. P183b2; Y132b4 [P **gŭmān**]; Y228a1

→ yawuz (sizig) siz- P183b2; yawuz (s.) ilet- Y228a1

sizil- Tahmin edilmek, zannedilmek.

sizilmiş söz Zan ve tahminle söylenen söz.

(Ar. hādışun mureccem) s. P195a2 [Y **gŭmānlıđ** söz]

soğul- 1. (Su) Çekilmek, eksilip azalmak.

(Ar. nazabe) s.-dı Y63b3 [P **siŭg-**]

(Ar. gāza) s.-dı P88a4 [Y **eksil-**]

(Ar. gāra) s.-dı P120a2 [Y **eksil-**]

2. Göz çöküp çukurlaşmak.

(Ar. ğāra) s.-dı P120a2; P146b1

soğulaç Dizin iç yüzü.

(Ar. me'biz / c. me'ābiz) s. P20a8

şoğbet (Ar.) Muhabbet, yakınlık, hoş vakit geçirme.

şoğbet kıılış- Karısıyla cinsel ilişkide bulunmak, derisi karısının derisine temas etmek.

(Ar. bāşera) ş.-dı P201b1 [Y **cimā' kııl-**]

soğ- 1. Bir şeyi diğer bir şeyin içine sokmak, geçirmek.

(Ar. seleke) “*yipni yignege soğtı*” Y130a6 [P **ötür-**]

2. Akrep, yılan vs. zehirli hayvan iğnesini batırmak.

(Ar. ebera) “*çazan soğtı*” Y66b6 [P **tik-**]

(Ar. neheşe) “*yılan soğtı*” Y190a4 [P **tik-**]

(Ar. lese' a) s.-tı Y193b3 [P **tik-**]

(Ar. ledeĝa) s.-tı Y193b6 [P **tik-**]

3. (Kuş) Etraftan tane toplamak.

(Ar. neĝara) “*kuş ewünni soğtı*” Y124a3 [P **tumşukı birle kötür-**]

→ baş s.- P84a3, Y98b6; başını asra soĝ- Y238b7; başını çozi s.- Y219a5; borçka soĝ- P179b5; bukaĝu s.- P195b5; ĥırzge s.- P175a4; ısırka s.- P193b1; izişke s.- P188b2, Y236a4⁴⁴⁶; ĝal' aĝa s.- P195b2; ĝınka s.- Y212b7; ĝınka s.- Y66a7; çozi s.- Y251b3; çozi s.- Y125a3; sürme s.- Y132a2; zindānka s.- Y134a3

→ ig soĝĝu nerse P33a1; ĝapuĝ s. telük P10a2; ton s. nerse P12b3; yıpar s. şandük P13b1

→ ĝapuĝ öĝçesi soĝĝu telük Y3a4

soĝban Kalın çizme.

(Ar. mūĝ / c. emvāĝ) s. P29a1 [Y ...]

soĝşır- Birbirine sokmak, sokuşturmak. *krş. soĝuştur-*

(Ar. şebbeke) “*soĝşırđı barmaĝlarını*” PP194a8 [Y **soĝuştur-**]

soĝu Tahıl ezmek için tahta.

(Ar. mihrās) s. P10b1 [Y **yıĝaç soĝu**]

soĝu sapı Dibeĝin tutulan sapı.

(Ar. miĝbaż) s. P10b1; Y3b7⁴⁴⁷

→ temür soĝu P10b1, Y4a1; temür s. sapı P10b1, Y4a1⁴⁴⁸; yıĝaç s. Y3b7

soĝun Menzil oku.

(Ar. mirrīĥ) s. Y42b1 [P **tört yüklig oĝ; Y dört yüklü oĝ**]

soĝur- Çekmek, asılmak.

(Ar. cerra) s.-dı Y137a3 [P **yerge süri-**]

soĝurĝ/ka Kene. Koyuna musallat olan böcek. Deriyi delerek bozan bir böcek.

(Ar. ĝurād / c. ĝirdān) s. P50b8 [Y **yawsı, ĝoy bitı**]

⁴⁴⁶ i<z>işke

⁴⁴⁷ (soĝu) sapı

⁴⁴⁸ temür (soĝu) sapı

(Ar. hāleme / c. hālm) s. (soğurka)Y50a7 [P **uluğ kene**]

sokuştur- Birbirine sokmak, sokuşturmak. *krş. sokışır-*

(Ar. şebbeke) “*sokuşturdı barmağların*” Y246a1 [P **sokışır-**]

sol Sağın karşıtı.

sol el Sol, sol taraf.

(Ar. şimāl = m. meysere = m. meş’eme = m. yesār) s. P18a3 [Y **sol elig**]

sol elig Sol, sol taraf.

(Ar. şimāl = m. meysere = m. meş’eme = m. yesār) s. Y15a2[P **sol el**]

sol yanğa al- Bir şeyi sol tarafa almak.

(Ar. yāsera) “*sol yanğa algıl aşhābīngni*” P203a2 [Y **sol yanğa kod-**]

sol yandın kel- (Av) Avcının sağından soluna geçmek ve bu yolla bakılan fal iyi çıkmamak.

(Ar. beraħa) “*keldi aňga aw sol yandın*” P154b7 [Y (fāl) **yawuz kel-**]

sol yanı bol- Sol tarafa geçmek.

(Ar. teyāsera) s.-dılar P214a11 [Y **sol yanın tut-**]

sol yanın tut - Sol tarafa geçmek.

(Ar. teyāsera) s.-tı Y301b4 [P **sol yanı bol -**]

sol yanğa kod- Bir şeyi sol tarafa almak.

(Ar. yāsera) “*sol yanınğa kodğıl koldaşınğni*” Y262b6 [P **sol yanğa al-**]

solda Sol taraf(ta).

(Ar. yesraten) s. P55b5; Y56b3

→ çerignīng sol yanı P43a2; sağ eligni s. elig üze qoz- Y189b7; sağ elni s. el üzesiñge qoz- P157b8

→ sağlı sollı P20b6

sol- (Bitkinin) Suyu azalıp tazeliği gitmek.

(Ar. zebile) “*soldı yaş ot*” Y131a5 [P **qurı-**]

solı- 1. Yorgunluk vs.den nefesi kesilmekle har har solumak.

(Ar. inbehera) s.-dı P207b7

2. (At) Koşarken ağzı veya nefesiyle hafif ses çıkarmak.

(Ar. zabhā) “*soldı atlar*” P155b4 [Y **yügürmekdin solı-**]

solıgan Soluğu kesilmiş, susuzluk ve yorgunlukla soluyan.

(Ar. lāhiş = m. lehşān) s. P132a6

solımaq Nefes darlığı, yorgunluktan art arda soluma.

(Ar. buhr) s. P207b8

→ susamaqdın solı- P132a4; yügürmekdin s.- Y186b2

sollıg Sollu.

→ sağlıg sollıg Y18b7

solut- (Yemek) Mideyi soluk alamayacak kadar doldurup sıkamak.

(Ar. kezze) “*soluttı anı ta‘ām köp yimekten*” P114b9 [Y **siñgme-**]

song 1. Şimdiye en yakın olan, ilkin karşıtı. *krş. songra*

(Ar. āḥir) s. Y259a6 [P āḥir]

2. Sonra.

(Ar. ba‘d) s. P2b5; P55a3 [Y **songra**]; P88a5 [Y **songra**]

3. Her şeyin sonu, sonucu.

(Ar. ‘ākibet) s. Y115a6 [P **nerse sonḡı**]

sonḡ kal- Arkada kalmak.

(Ar. te‘eḥḥara) “*sonḡ kaldı andın*” P209b10; Y285a5-6

sonḡ koḡ- Birini kendi yerine vekil, halife kılmak.

(Ar. ḥallefe) s.-tı P193b1 [Y **songra koḡ-**]

sonḡ ünḡen tiş Azı dişleri.

(Ar. nāciz⁴⁴⁹ / c. nevāciz) s. P17b2 [Y **tüp tiş**]

sonḡ yünḡi Kuşlarda kanat örtü tüylerinden biri.

(Ar. ḥāfiye / c. ḥavāfi) s. P52b9 [Y **art tüḡi**]

sonḡınça yöri- 1. Devamında gelmek, ardından gelmek, yerini almak, izini takip etmek.

(Ar. ‘ākabe) “*tün kün sonḡınça yöridi*” Y115a6 [P **artınça yöri-**]

(Ar. a‘ākabe) “*nedāmet sonḡınça yöridi*” Y210b4 [P **keltür-**]

(Ar. debera) s.-di Y121a4

(Ar. ḥalefe) s.-di Y127b4

(Ar. kāfe) s.-di Y148b4 [P **uy-**]

(Ar. ‘aḳḳabe) s.-di Y237b5 [P **izinçe yöri-**]

(Ar. İtemme) s.-di P206a7

(Ar. te‘ākabe) s.-di P213a6

2. Birinin yolu ve şeriatı ile amel etmek.

(Ar. istenne) s.-di P206a8

3. Verilen emre uymak, emri yerine getirmek.

(Ar. i‘temera) s.-di P204a11⁴⁵⁰; Y266b7

sonḡınça yöriḡen Terkiye binen.

(Ar. redif) s. (sonḡınça yöriḡenler) Y163b6 [P, Y **münḡeşḡen**]

→ icābet kılur men saḡa icābetdin sonḡ P57a7; sidükdin s. kelgen suw P19b5

→ iş sonḡı P53b6; nerse s. P96a8

→ biri sonḡınça birin ız- P201b14

→ pālān sonḡında bağlanḡan nerse P47a6; tün s. yöri- Y266a2

→ kış sonḡundakı yağmur P3b8

sonḡkı Son, sondaki.

(Ar. āḥir / c. evāḥir) s. P53b5

songra Sonra. *krş.* **sonḡ**

⁴⁴⁹ M. z > d

⁴⁵⁰ sonḡınça <yöridi>

(Ar. ba‘d) s. Y55b7 [P **soᅅg**]; Y104b1 [P **soᅅg**]

(Ar. biaharatin) “*soᅅgra keldiler*” P58b2

s. Y60a4

soᅅgra koᅅ- Birini kendi yerine vekil, halife kılmak.

(Ar. ᅅallefe) s.-tı Y244b2 [P **soᅅg koᅅ-**]

→ aᅅşamdın soᅅgra kormeᅅ bol- Y180a1; olmişdin s. saᅅ- Y107b1

→ eᅅg soᅅgraᅅı aᅅ P42a5

sor- (I) 1. Bir şeyi yavaş yavaş emip içmek.

(Ar. irteşefe) s.-dı P205a4; Y269b2

(Ar. imtaşşa) s.-dı P206a3

2. (Elbise vs. teri) Emmek, içine çekmek. (Yer suyu) Çekmek.

(Ar. teşerrabe) “*sordı ton terni*” P209a10

(Ar. neşife) “*sordı yir suwnı*” P139b9

s.-dı Y164a6

(Ar. teneffeşe) s.-dı P210b7

sorᅅan yir Suyu emen yer.

(Ar. arzun neşife) s. Y164a7 [P **suw sorᅅan yir**]

→ suw sorᅅan yir P139b9

3. Su vs.yi damlatmak, akıtmak.

(Ar. şelşele) “*sordı suwnı*” P217a14 [Y **tamzur-**]

4. (Rüzgâr bulutlardan) Süt saᅅar gibi yağmur yağdırmak.

(Ar. istederra) “*yil bulıtnı sordı*” Y308b4 [Y **yaᅅmurnı çıkār-**]

sor- (II) 1. Sormak, bilenden sormak, öğrenmek.

(Ar. se‘ele) s.-dı P160b7; Y194a7

sormaᅅ Sorun.

(Ar. mes‘ele / c. mesā‘il) s. P160b8; Y194b2

2. (Haberi) Araştırmak. Sonuna dek incelemek, iyice araştırmak.

(Ar. tecessese) “*ᅅaber sordı aᅅga*” Y292a2 [P **yaᅅşı sor-**]

(Ar. istaᅅşā) s.-dı Y312b7 [P **teg-**]

(Ar. neᅅᅅabe) s.-dı Y238a4 [P **keᅅ sor-**]

→ keᅅ sor- P189b5; yaᅅşı s.- P209b3; yaᅅşı s.- P210a8; yaᅅşı s.- P211a12; yaᅅşı s.- P211b5; yaᅅşı s.- Y180a7; yaᅅşı s.- P154b4, Y184b5; yaᅅşı s.- P192a9, Y242b6

→ yaᅅşı sorᅅan bol- P151b2; yaᅅşı s. er P151b2, Y180a6

3. (Haberi) Beklemek, tahmin etmek, ummak.

(Ar. tevaᅅᅅa‘a) “*sordı ᅅaberni*” P211b13

4. (Hastayı) Ziyaret etmek.

(Ar. ‘āde) “*sordı sökelni*” P119a5 [Y **bar-**]

sor- (III) Sarmak. *krş. sar-*

→‘imāme sor- P196b9

soruş- Bahşış, armağan istemek; dilenmek.

(Ar. tese''ele) s.-dılar P213b11

sowuq Soğuk; soğukluk. *krş.* **sawuq**

(Ar. berd = f. hevā = m. cev̄v) s. P4a4; P218b1; Y320b2

sowuq balçuq Özlü koyu balçık.

(Ar. radğa / c. radağ) s. P4b4

sowuq balçuqlıq Çok çamurlu yer.

(Ar. redığ) s. P139a3

sowuq balçuqlıq bol- Bir yer sulu ve cıvık çamuru çok olmak.

(Ar. redığa) s.-dı P139a3 [Y **balçuqlıq bol-**]

sowuq bol- Soğumak.

(Ar. berade) s.-dı P98a8 [Y **sawuq bol-**, **sawuq kıl-**]

sowuq kıl- Soğutmak.

(Ar. berrade) “*sowuq kıldı suwnı*” P190b2

s.-dı⁴⁵¹ Y239b2

→ **katıq sowuq** P218b2, Y320b3

sowuqla- Cıvık pislemek.

(Ar. şelata) “*tiwe sowuqladı*” Y75a7 [P **sıcaqla-**; Y **bögenle-**]

sowun- (Soğuk suyla yıkanıp) Serinlemek.

(Ar. teberrade) “*sowundı suw birle*” P209b6

sowur- Soğutmak, (tencerenin) kaynamasını su vs. ile teskin etmek. *krş.* **sowut-**

(Ar. feşe'e) “*küweçni sowurdı*” Y183b1 [P **tıngdır-**]

sowut- Soğutmak. *krş.* **sowur-**

→ **suw sowutğan yatuq** P12a1

sowutıl- Soğutulmak.

→ **bişirip sowutılmış balıq** P35a6

soy- 1. Kesilmiş hayvanın derisini yüzüp çıkarmak.

(Ar. keşeṭa) “*tiweniṅ könin soydı*” Y76b1 [P **yüz-**]

(Ar. seleḥa) s.-dı Y187b6 [P **yüz-**]

2. (Yara iyileşmeden) Kabuğunu almak.

(Ar. neke'e) “*başnı soydı*” Y184a2 [P **kaşı-**]

3. Bir şeyi birinden çalarak veya zorla almak, kapıp almak.

(Ar. selebe) s.-dı P96a4 [Y **kap-**]

(Ar. istelege) s.-dı P203b13 [Y **kaşıt-**]

→ **kaşıt soy-** P124b3; **kap s.-** Y69b6; **kap s.-** Y153a3; **kap s.-** P191b8, Y241b7; **kap s.-** P65a4

soyğa Soyuntu, soyulup alınan şey.

(Ar. seleb) s. P96a4 [Y **kapmaq**]

⁴⁵¹ M. suwluğ kıl-

soyguçu Soyucu.

→ kefen soyguçu P207a5

soyul- Bir şeyin üzerinden kabuk, deri vs. çıkarılmak.

(Ar. inkaşera) s.-dı P207b9; Y278a5

(Ar. tekaşşera) s.-dı P210a2

soyulmuş Derisi çıkarılmış.

(Ar. meslûha) s. Y187b7 [P **yüzilmiş**]

sög- (I) 1. (Namuslu kadını) Zina ile itham etmek.

(Ar. kâzefe) “*sôgdî pârsâ tişige*” P71a3

s.-di Y79a4

2. Sövmek.

(Ar. sebbe) s.-di P111b4; (s.-ti) Y135a7

söggen Ayıp, kusur.

(Ar. subbet) s. P111b4 [Y ‘**ayb**]

söggen barmak Şehadet parmağı.

(Ar. sebbâbe = m. musebbiḥa = m. da‘‘ā’e) s. Y15b3 [P **şehâdet barmak**]

sögmek Sövmek, küfretme.

(Ar. şetîme) s. Y87a3 [P **sögünç**]

→ biri biriñge sög- Y264a5

sög- (II) Soymak, malını çalmak.

→ küñçük sög- P113a9

söglinçi bk. **söglü/inçe/i/ü**

söglün- Kızarmış olmak, kebab olmak.

(Ar. inşevâ) “*söglündi et*” P208b8

→ çala söglün- Y319b7

söglü/inçe/i/ü Kebab.

(Ar. şivâ = f. kebâb) s. (söglünçe) P34b7 [Y **söglünçi**]; (söglünçi) Y38a7 [P **söglünçe**]

söglünçü kıl- Kızartılmış et vs. edinmek.

(Ar. iştevâ) s.-dı Y277a6 [P **özi için sögül-**]

→ sünğüksüz söglinçi Y243b6

sögül- 1. Kebab yapmak, ateşe tutup kızartmak.

(Ar. ḥaneze) “*etni söğüldi*” Y66b5 [P **biryân kıl-**]

(Ar. şevâ) s.-di Y113a1 [P **biryân kıl-**]

(Ar. şalâ) s.-di Y110a2 [P **biryân kıl-**]

sögülmiş et Kızartılmış et, kebab.

(Ar. ḥanîz) s. Y66b6 [P **biryân kılınmış et**]

→ özi için sögül- P207b1

→ sünğü<k>siz sögülmiş P193a2

2. Kaynatmak, haşlamak.

(Ar. seleka) “yumurtgani sögüldi” Y81a5 [P **biryân kıl-**]

3. Bir şeyi ateşe atmak, ateşe sokup orada bırakmak.

(Ar. şalâ) “otka sögüldi” Y110a3 [P **kir-**]

(Ar. ašlâ) “sögüldi anı otga” P187b9

s.-di Y235b4

4. (Ateşle) Isınmak.

(Ar. teşallâ) “otka sögüldi” Y297a2 [P **köyün-**]

sögünç Sövme, küfretme.

(Ar. şetîme) s. P76a3 [Y **sögmek**]

sögüş- Birbirine sövmek.

(Ar. şâteme) s.-di P202b2 [Y **sögiş-**]; (sögiş-) Y261a5 [P **sögüş-**]

(Ar. istebbe) s.-diler P205b12; (s.-tiler) Y272a2

(Ar. teşâteme) s.-diler P214a3

(Ar. tesâbbe) s.-diler P214a5

sökel Hasta, sakat.

(Ar. marîz / c. marzâ) s. P81b8; P127b4; P137b5; P216b10; P207a9; Y157a6; Y161a6; Y314b1

s.+ni P119a5; P197a2

s.+ge P62b5; (s.+ke) Y66a7; Y145a5; Y250a5

(-) s. P170a1

s.+ke Y157a6

(Ar. seķîm = m. seķim = m. mişkâm) s. P142b9 [Y **sökel er**]

sökel bol- 1. Hastalanmak, hasta olmak.

(Ar. mariža) s.-dı P137b5; Y161a5

(Ar. i‘telle) s.-dı P206a6

(Ar. seķime = m. seķume) s.-dı P142b8; Y168a6

2. Hastalığı ağırlaşmak.

(Ar. ednefe) s.-dı Y217b7 [P **iglig bol-**]

sökel er Hasta, sakat.

(Ar. seķîm = m. seķim = m. mişkâm) s. Y168a7 [P **sökel**]

sökel kıl- Hastalandırmak.

(Ar. emraža) s.-dı Y216a1 [P **iglig kıl-**]

(Ar. esķame) s.-dı P179b1; Y221b2

(Ar. ‘allele) s.-dı Y250a1 [P **iglig kıl-**]

sökelke terbiyyet kıl- Hastanın bakımını iyi yapmak, iyi bakmak.

(Ar. marraža) s.-dı Y243a7

sökeller yatğu iw Hastane.

(Ar. märestân) s. P7a9

→ ağır sökel P139b1; ağır s. bol- P139b1; ağır s. kıl- Y217b6; ağır s. kılğan Y217b7; çatıg s.

bol- Y161a4; çatıg s. bol- Y163b5; çatıg s. er Y163b5; peyveste s. bol- P137b6, Y161a6

sökellik Hastalık.

(Ar. maraž) s. P141a3; Y166a1

s.+din P91b8; P95a3; P127b4; P207a6; P214a1⁴⁵²; Y109b1; Y113b4; Y195b3 [P **ig**];

Y230a4 [P **ig**]; Y276a4

s.+indin Y157a6

sökellikdin üzü- Hastalıktan üzülmek, acı ve elem duymak.

(Ar. nukise) s.-di Y207b2 [P **üzil-**]

sökti/ü Eledikten sonra kalburda kalan kepek vs.

(Ar. neḥāle) s. Y35a2; (söktü) Y39b6 [P **kepek**]

söktü kıymağı ...

(Ar. ḥazīre) s. Y39a7 [P **yağlıg bulamağ**]

sökül- 1. Yarılmak.

(Ar. infeteḳa) “*söküldi yuw*” P208a8

s.-di Y279a5

2. Kesilmek.

(Ar. infaşame) “*söküldi ilük*” P208a12

sön- Ateşin alevi sakinleşip kuru kalmak, dinmek, sönmek.

(Ar. ḥamede) “*söndi ot*” P98b2

s.-di Y118a3 [Y **kor bol-**]

(Ar. taḫi'e) “*söndi çerāg*” P129b3

(Ar. bāḥa) s.-di P118b5 [Y **kor bol-**]

(Ar. hemedede) s.-di P99b4; Y119b3

(Ar. ḥabā) s.-di P123b5 [Y **kor bol-**]

(Ar. inṭafe'e) s.-di P207b2; Y277a7

söndür- (Ateş vs.nin) Yanmasına son vermek, alevini hafifletmek, sakinleştirmek.

(Ar. eṭfe'e) “*söndürdi çerāgnı*” Y209a6 [P **öçür-**]

(Ar. aḥmede = m. ehmede) s.-di P173a3; Y212a6

sörçek 1. Bilmece. *krş. söwçek*

(Ar. luğaz) s. P175a6

2. Atasözü gibi dillerde dolaşan şiir.

(Ar. ābide / c. evābid) s. P31a4 [Y **utuzmağ**]

3. Gece sohbeti.

(Ar. semer / c. esmār) s. Y121b5 [P **söwçek**]

sörçek ız- Gece sohbeti yapmak.

(Ar. semera) s.-tı Y121b5 [P **söwçek ay-**]

söre Etraf, avlu.

→ serāy söresi P9a2

⁴⁵² sökel<lik>din

söwçek Gece sohbeti. *krş. söŗçek*

(Ar. semer / c. esmār) s. P101a6 [Y **söŗçek**]

söwçek ay- Gece sohbeti yapmak.

(Ar. semera) s.-dı P101a6 [Y **söŗçek ız-**]

söwçek aydış- Biriyle gece konuşmak, sohbet etmek.

(Ar. sāmera) s.-dı P201b4 [Y **tünle sözleş-**]

söwçek aydışmak Geceleyn yapılan sohbet.

(Ar. semīr) s. P201b4 [Y **tün sözi**]

söwçek ayǵanlar Geceleri efsane anlatan ve diğer sohbetleri eden meclis.

(Ar. sāmir / c. summār) s. P101a6 [Y **tünle sözlegenler**]

söz 1. Kelam, lakırtı.

(Ar. ḥadīř / c. eḥādīř) s. P26b2; P78a8; P208a4; Y90a7; Y278b5

s.+ni P62a7; P81b7; P92a5; P92b6; P94b1; P99b7 [Y **ḥadīs**]; P114b2; P197a1; P205a8; Y95b2; Y109b7; Y110b4; Y112b7; Y250a3; Y270a1

s.+ge P120b6; P185b6; (s.+ke) Y147b3; Y231b3

(Ar. kelām) s. P89a2; P102b1; P104b3; P169a2; P189b7; P195a8; P211b4; P215b12; P218a7 [Y **kelām**]; Y105b4; Y123a7; Y126a4; Y166b2; Y206a7; Y209a4; Y210b3; Y243a6; Y247b5; Y307b4; Y307a2; Y320a5

s.+ni P67a1; P174b9; P175a6; P182b2; P183b9; P184b9; P186a4; P190a9; P190b6; P192b6; P193a9; P195a9; P198a6; P201a10; P204a13; P210b7; P212b11; P217b12; Y72b1; Y215a6; Y232a5; Y239b7; Y243a6; Y244b1; Y247b5; Y292a1; Y318a4

s.+de P141b3; P171a4

s.+din P152b8; Y182a4

s.+i P172a3; P209a14; P218a13

s.+ini P172a2; P184a3; P217a2

(Ar. lafz / c. elfāz) s. P69b5; Y76b5

(Ar. ḳavı) s. P88a6; P93a6; P210b2; Y104b2; Y235b5

s.+ni P188a6; P192b4; P216a3; Y311a6; Y259a6

s.+i P79a3; Y91a7; Y111a7; Y259a6

(Ar. mantıḳ) s. P65b3; Y70a7

s.+de P81a4

s.+i P163b1; Y94b3; Y198b1

(Ar. ḳīl = m. ḳāl = m. ḳālet) s. P122b8 [Y **su'āl**]

(Ar. kelime) s. P67b1; Y73a4; Y151b6

s.+ni P123b4

2. Şiir, uyakla söylenmiş söz.

(Ar. şi'r) s.+iŋge Y229b4 [P **şi'r**]

s.+ni Y271a1

3. Gizlice söylenmiş söz.

(Ar. sirr) s.+ni Y307b7

söz ay- Tartışmak, münakaşa etmek.

(Ar. kâvele) s.-dı P203a8 [Y **sözleş-**]

söz bağlan- (Konuşan kimse) Tutulup kalmak.

(Ar. urtice) “*bağlandı söz sözleşen üze*” P172b3

s.-dı Y211b3

söz kesişmek Bir işi kesme.

(Ar. şarīme) s. P76a5 [Y **kesilmiş dostluk**]

söz kes- (İlişkiyi) Bitirmek, sona erdirmek; terketmek.

(Ar. şarame) “*sözün kesdi dostından*” P76a4 [Y **dostluğun kes-**]

sözke ketür- Birini konuşturmak, söyletmek.

(Ar. inṭaḳa) s.-di Y219b3 [P **sözlet-**]

sözge kir- Söze başlamak.

(Ar. tefāveza) s.-diler P214b1

sözni çewşe- Gizlemek; gizlice söylemek.

(Ar. hemesa) s.-di (sözni çewşe-) Y73a6 [P **çewşe-**]

→ açuḳ söz sözle- P218a10; bātıl s. P194a5; bīhüde s. P126b9; bī-meze s. Y90b1; bir s. P27a2; birbirinḡe yapşunmuş s. Y245b4; bolmaḡu s. P54a3; boşurḡanur s. P57a5; eḡḡü s. P54a2; fāyidesiz s. Y54b5; gümānlıḡ s. Y247a4; hoş s. Y54b5; hoş s. P164a3; hoşsız s. P78a9; iki s. P213b4; iki s. arası P26b9; kışḡa s. P169a2; kışḡa s. P182b3; körksiz s. P57a5; muhtaşar s. Y206a7; muhtaşar s. Y226b2; nāḡāh çıḡḡan s. Y123b1; nā-hoş s. Y54b4; rāst s. Y91b1; rivāyet kılnmış s. P99b8; sizilmiş s. P195a2; taḡḡ s. P163b2; toḡrı s. P79a3; tuzluḡ s. Y199a7; yalḡan s. P190b7, Y240a1; yawuz s. P54a2
→ tün sözi Y258a6

sözle- 1. Söz söylemek.

(Ar. nebese) “*söz sözlemedi*” Y73a4 [P **ay-**]

(Ar. lafaza) “*sözledi fulān nerse birle*” P69b5

s.-di Y76b4

(Ar. keleme) “*sözledim aḡḡa fulān ḡuzūrında*” P100b3 [Y **söz sözle-**]

(Ar. naṭaḳa) s.-di P72b6; Y81b7

(Ar. fāhe) s.-di P123b4; Y151b6

(Ar. kelleme) s.-di P195a8 [Y **sözleş-**]

(Ar. ḳale) s.-di P195b3; Y248a2

(Ar. telaffeza) s.-di P210a12; Y287a6

(Ar. tekelleme) s.-di P211a12

(Ar. tefevvehe⁴⁵³) s.-di Y294b6

2. Zanla konuşmak, kötü zanda bulunmak.

(Ar. raceme) “*sözledi gümān birle*” P109b2

⁴⁵³tefevvehe bi'l-kelām

s.-di Y132b4

sözle Söyle, anlat!

(Ar. eyh) s. Y58a3 [P **sözlegil**]

sözlegil Söyle, anlat!

(Ar. eyh) s. P57a1 [Y **sözle**]

sözlegen Konuşan.

(Ar. mutekellim) s. P172b3; Y211b3

sözleme Söyleme, sus !

(Ar. eyhen) s. Y58a3 [P **sözlemegil**]

sözlemegil Söyleme, sus !

(Ar. eyhen) s. P57a1 [Y **sözleme**]

sözlemek tile- Konuşmasını istemek. Konuşmak, söz söylemek.

(Ar. istentağa) s.-di P215b12

→ ‘acemçe sözle- Y134a2; ‘acemîçe s.- P110b3; ‘acemîçe s.- P172b6; ‘acemîçe s.- Y261b4; açığ yüzlik bile s.- P211a8; açuk söz s.- P218a10; ağzı tolu s.- P210b9; akrun s.- Y88a7; ‘arîb s.- Y210b3; belgüsiz s.- P217b2; belgüsüz s.- Y316b5; bîhûde s. Y70a3; bîhûde s.- Y124a5; bîhûze s.- Y107b7; faşîh s.- P209b4; fâhiş s.- Y154a1; fuşş s. P210a6; ğurbet s.- P172a3; katıĝ s.- P217b12; keñgzik birle s.- P147a5; kenziki birle s.- Y174b1; muĝâl s.- P184b9; söz s.- Y120b7; tâzice s.- Y211b6; üküş s.- P174b9, Y214b6; yalĝan s.- P104a1, Y125a7; yalĝan s.- P60a5, Y63a6; yalĝan s.- P73a1; yalĝan s.- P73a1, Y82a4; yalĝan s.- P90a1, Y107a1; yaşru s.- P93a8; yawuz s.- Y200b5; yawuz s.- Y64a4; zîşt s.- P103a3; zîşt s.- P125a6; zîşt s.- P61a2

→ keñgzik birle sözlegen P147a6; keñgziki birle s. Y174b1; kişi ardınĝa s. Y71a4; kişi yüziñge s. Y71a7; üküş s. P174b9

→ yalĝan sözlegen P104a2, Y125a7

→ tünle sözlegenler Y121b6

sözleş- Söylemek, konuşmak, muhavere etmek, tartışmak.

(Ar. ĥâdeşe) s.-di P201a8; (s.-ti) Y257a5

(Ar. teĥâdeşe) s.-tiler Y298a4 [P **ĝâret kı1-**]

(Ar. ĥâvera) s.-di P203a4; (s.-ti) Y262a2

(Ar. kâvele) s.-ti Y263a7 [Y **söz ay-**]

(Ar. teĥâdeşe) s.-diler P209a14

(Ar. kelleme) s.-ti Y247b5 [P **sözle-**]

sözleşgen Konuşan.

(Ar. kelîm) s. Y247b5 [P **râzdaş**]

→ akru sözleş- P213a7; arĝun s.- Y298a3; ĝarşu s.- Y261b4; tünle sözleş- Y258a5; türkçe s.- P202b4; türkçe s.- P214a4; yakın ĝoz- taĝı sözleş- Y261b3; yüze yüz s.- P202b5

sözlet- Birini konuşturmak, söyletmek.

(Ar. inĝağa) s.-di P178a4 [Y **sözke ketür-**]

sözli/üg Sözlü, sözü (...) olan.

→ irig sözlüg P20b8; pelîd s. bol- P125a7; pelîd s. er P125a7
→ ğarîb sözlüg Y198b2; rāst s. Y129a7

şubı Sivri.

şubı yüzlüg Sivri yüzlü.

(Ar. maħrūtu'l-vech) ş. Y18b5 [P **uzun yüzlüg**]

suçı- (Hayvan) Dayatmak, serkeşlik etmek, bindirmez olmak.

(Ar. şemese) “*suçıdı at*” P103b5

s.-dı Y125a1

(Ar. cemeħa) s.-dı P155a1 [Y **suçığan bol-**]

suçığan at Serkeş, asi at.

(Ar. cemūħ) s. P155a2

suçığan bol- (At, sahibine) İsyān etmek, serkeşlik etmek.

(Ar. cemeħa) “*at suçığan boldı*” Y185a7 [P **suçı-**]

→ suçığan at P103b5; s. kölik Y125a2

suçul- (Elbise vs.) Soyup çıkarmak, örtü vs. kaldırmak.

(Ar. ħale' a) “*tonın suçuldı andım*” Y191a1 [P **çubul-**]

(Ar. keşefe) s.-dı Y79b4 [P **aç-**]

suft (Far.) Yün, pamuk vb. yumuşak şeyler. ?

→ (divit) suftı Y29a3

suft (Far.) Tavan.

(Ar. saķf) s.+ni Y103a3 [P **saķf**; Y **köke**]

suğun Yaban sığırı. *krş. sıkun*

suğun tişisi Yaban sığırının dişisi.

(Ar. mehāt / c. mehā) s. P49a5 [Y **sıkun**]

suğun erkeki Yaban sığırının erkeği.

(Ar. şāh / c. şiyāh) s. P49a5

suğun buzağusı Yaban sığırı yavrusu.

(Ar. cu'zer / c. cāzir) s. P49a5 [Y (sıkun) **buzāğusı**]

suğun üğürü Sığır sürüsü.

(Ar. şivār) s. P49a6 [Y **üğürü**]

suk Açgözlü, hırslı. *krş. suwuk*

suk er Hırslı, açgözlü, arzulu.

(Ar. ħariş) s. Y73b4 [P **suwuk er**]

sukluk Aşırı istekli olma, arzu.

sukluk kıı- Çok şiddetle istemek, özlem duymak.

(Ar. ħaraşa = m. ħarişa) “*ni erse üze sukluk kııldı*” Y73b3 [P **ärzülüğ bol-**]

şulħ (Ar.) Barış.

(Ar. şulħ) ş. Y257a7

şulħ kıı- Arayı ıslah etmek, barış(tır)mak. Bir şey üzerinde ittifak etmek.

(Ar. sefara) “*şulh kıldı anlar arasında*” P64a4
s.-dı Y68a7

(Ar. iştaleha) ş.-dılar P204a5; Y266a4

şulh kılğan Elçi, arabulucu.

(Ar. sefir / c. suferā') ş. P64a5 [Y **oňgargan**]

şulh kılış- Uyuşmak, anlaşmak, barışmak.

(Ar. şallaḥa) “*şulh kılıştı fulān nirse üze*” Y257a7 [P **yaraş-**]

sull (Ar.) Verem.

sull iglig Veremli.

(Ar. meslül) s. P170b5

sull iglig bol- Verem olmak.

(Ar. sulle) s.-dı P170b4 [Y **sull 'illetliĝ bol-**]

sull 'illetliĝ bol- Verem olmak.

(Ar. sulle) s.-dı Y208b1 [P **sull iglig bol-**]

sultān (Ar.) Hükümdar.

(Ar. sultān) s. P62a1; Y65a6; Y84a2

s.+ĝa P74a4

s.+dın P216a12; Y312b4

sultān kapuĝı Saray kapısı.

(Ar. sudde / c. suded) s. P8b8

sun- 1. Birine bir şeyi elini uzatıp vermek.

(Ar. nāvele) s.-dı P203a8; Y263a7

2. Birine bir şeyi vermek, bağışlamak.

(Ar. enāle) s.-dı Y230b4 [P, Y **bir-**]

senbūse (<Ar. senbūsaĝ) İçine et vs. doldurulup kızartılan hamur. Bir börek, Tatar böreĝi, dürüm.

(Ar. senbūsaĝ = m. leffe / c. leffāt = f.⁴⁵⁴ ḥalvā) s. P35a8; Y39a4

şūr (Ar.) Kıyamet günü İsrāfil'in çalacağına inanılan boru.

şūr ürgüçi İslam inancına göre kıyamette sura üfleyeceğine inanılan melek.

(Ar. isrāfil) ş. Y9a3 [P **şūr ürgüçi ferişte**]

şūr ürgüçi ferişte İslam inancına göre kıyamette sura üfleyeceğine inanılan melek.

(Ar. isrāfil) ş. P13b7 [Y **şūr ürgüçi**]

şurāḥī (Ar.) Su şişesi.

(Ar. şurāḥiyy) ş. P31b7

sūre (Ar.) Kur'an'daki yüz on dört bölümden her biri.

(Ar. sūret) s.+ni P192b6

s.+niĝ Y243a6

sūre-i fātiḥa Fatiha Suresi.

⁴⁵⁴ Y: m' a.

(Ar. ummu'l-kitāb = m. fātiḥatu'l-kitāb = f. sūre / c. suver = f. āyet / c. āyāt) s. Y27b2 [P **el-ḥamd**]

sūretü'l-fātiḥa Fatiha Suresi.

(Ar. meşānī) s. P200b6 [Y **el-ḥamd**]

→ kısğa sūre P26a7; uşaq s. Y27b2

şūret (Ar.) Görünüş.

şūret bul- Zihinde bir şeyin sureti ve şekli olmak, şekillenmek.

(Ar. teşavvera) ş.-dı P212a9

şūret kıl- 1. Örneksiz var etmek, meydana getirmek.

(Ar. ḥallaqa) “*şūret kıldı taṅgrı pāre etni*” P193b7

ş.-dı Y245a3

2. Bir şeyi şekillendirmek, suret vermek.

(Ar. şavvera) ş.-dı P198a7; Y252a6

3. Bir şeyin suretini zihinde tasavvur etmek.

(Ar. teşavvera) ş.-dı P212a9

4. Örneklendirmek.

(Ar. meşsele) ş.-dı P194b9; Y246b7

→ meṅzetmiş şūret Y10b5; taṅgrı yaratğan şūretğa oḥşaş ş. P15a2; yaratıǵlıǵ ş. P72a4

şūretliǵ (Ar. + T.) Suretli, (...) görünüşlü.

(...) **şūretliǵ bol-** Suretine girmek; bir şeye benzemek.

(Ar. temeşsele) “*ādem şūretliǵ boldı*” P211a5

şurḥiç (Ar ?) Zincifre ve Arap zamkı eriyiǵiyle yapılan kırmızı mürekkep. Laka bitkisinin reçineli sıvısı.

(Ar. luk) s. P5a3

surnā (<Far. sūrnā) Düdük. *krş. şurnāy*

→ temür surnā Y33a5

şurnāy (<Far. sūrnāy) Topaç, fırıldak. *krş. surnā*

(Ar. duvvāme) ş. P30b8 [Y **ǵıbrı, fırlaǵuç**]

susa- Susuz kalmak, su içme ihtiyacında olmak. *krş. suwsa-*

susamaǵdın solı- Soluk alırken susuzluktan dilini çıkarmak.

(Ar. lehişe = m. leheşe) “*solıdı it susamaǵdın*” P132a4

sūsmār (Far.) Kelere benzeyen; kelerden daha büyük, genelde çöllerde ve kumsallarda yaşayan bir hayvan.

(Ar. veral / c. virilān) s. Y49a7 [P ... **meṅzeş**]

(Ar. zıbb) s.+nı P204b8; Y268a4

suw Su.

(Ar. mā') s. P59b4; P60b2; P69b9; P71b3; P72a4; P74b4; P77a5; P79a9; P80a2; P86b1; P88a4; P89a3; P92a2; P92b4; P98a9; P98b7; P102a6; P110a4; P116b4; P118a1; P120a2; P123a1, 2, 5; P130b7; P136a2; P137a1; P140a3, 7; P155a5; P156b7; P157a6; P162a7; P163a8; P164a3; P184b1;

P207b3, 9, 10; P208a2, 7, 8, 13; P209b6; P210a4; P210b1, 9; P211b5; P215b8; P217a12; P218a13; Y62b2; Y63b3; Y65a4; Y77a2; Y80a2; Y80b7; Y84b7; Y88b6; Y91b7; Y102a4; Y104b1; Y105b4; Y110b2; Y114b5; Y118a1; Y118b1; Y122b5; Y122b7; Y123a3; Y133a7; Y135b2; Y141b5; Y143b2; Y146b1; Y150b4, 5; Y164b3, 7; Y187a5; Y188a4; Y192a1; Y196b6; Y198a5; Y199a7; Y216a7; Y277b1; Y278a7; Y307a3; Y315b7; Y316a6; Y319b3; Y320a4

s.+nı P61b8; P70b4; P71a2; P72a4; P78b1; P86b4; P91a3, 5; P96a3; P102a3; P111b5; P114a3; P114b1; P116b8; P118a1; P138a8; P139b9; P155a7; P156a4; P157b6; P160a4; P174b7; P176a2; P176b7; P185a3; P185b9; P186b7; P190b2; P191b9; P192a1; P207a7; P210b4; P215b12; P217a6, 8, 12, 14; Y78a5; Y79a3; Y80b7; Y90b3; Y102a7; Y108b1; Y109b5; Y115a2; Y138b1; Y142a4; Y162a4; Y164a6; Y185b6; Y189b4; Y217b2; Y231b7; Y233b1; Y304a6

s.+ğa P67a3; P83a1; P95b8; P102a2; P120b4, 5; P140b1; P159a6; P178a1; P182a6; P192a6; P208a2; P208b1; (s.+ka) Y72b3; Y97a4; Y226a3; Y280a5; Y147b1; Y147b2; Y165a2; Y242b2

s.+da P114b8

s.+dın P101b3; P119a2; P129a4; P152b5; P174b1; P188b5; P189a3; P201a1; P205a6; P207a15; P213a3; Y122a4; Y145a1; Y229b3; Y237a2; Y256b2; Y297b3

(Ar. şerāb) s.+nı P130b8

suw aq- Sümüğü akmak.

(Ar. zenne) “*aqdı burnından suw*” P82a1 [Y muhātlıg bol-, sünüki aq-]

suw bağı Su bendi. Baraj, gölet.

(Ar. sikr) s. P101a5 [Y böget]

suw beriş- Birbirlerine su vermek.

(Ar. tesākā) s.-diler P214b11 [Y suw biriş-]

suw bir- Su içirmek. Suyun yerini göstermek. İçmesi için su tayin etmek.

(Ar. eskā) s.-di Y234b4

suw biriş- Birbirlerine su vermek.

(Ar. tesākā) s.-tiler Y303b1 [P suw beriş-]

suw içgü yir Su kaynağı yolu.

(Ar. şerī^f at = m. meşra^c a) s. Y192a2 [P suwka kirkü yir; Y yasuk]

suw içre yir Su kaynağı.

(Ar. vird = m. mevid) s. Y97a5 [P kelgü yir]

suw izişi Kap kacak, tas; su tası.

(Ar. inā / c. āniye / c. evānī = f. ġarāre / c. ġarāir) s. P13a1; P147b4 [Y izişi]

suw kal- Sudan artık kalmak.

(Ar. es'era) “*suw kaldı izişde*” P174a7 [Y bākī suw kal-]

suw katındağı tiwe ağılı Suyun çevresinde develerin çöktüğü, davarların konakladığı yer.

(Ar. ^catān / c. a^c tān = m. ma^c tīn / c. me^c ātin) s. P8a6

suw sorğan yir Suyu emen yer.

(Ar. arzūn neşife) s. P139b9 [Y sorğan yir]

suw sowutğan yatuk Su soğutmaya yarayan kap.

(Ar. berrāde) s. P12a1 [Y **asılmış bardak**]

suw tart- Kova vs.yi kuyudan çıkarmak. Su vermek.

(Ar. senā) “*suw tarttı tiwe birle*” P128b6

suw tegirmeni Su değirmeni.

(Ar. tāhūne / c. ṭavāhīn) s. P10a9 [Y **el tegirmeni**]

suw tegmedin ƙalğan yir Abdest veya gusülde kuru kalan yer.

(Ar. lum‘a) s. P25b4 [Y **yunurda ƙuru ƙalğan**]

suw tile- Birinden içeceği bir şey istemek.

(Ar. istesƙā) s.-di P216a15; Y313a4

suw ülüşi Su hissesi veya sırası.

(Ar. şirb) s. P130b8

suw üzesinde atıƙ- Suyun yüzüne çıkmak.

(Ar. ṭafā) “*balıƙ suw üzesinde atıƙtı*” Y156b5 [P **ƙalı-**]

suw yılıtğan kündük İçinde su ısıtılan kap.

(Ar. maḥamme) s. P12a4

suwğa batğan Suya garkolmuş adam.

(Ar. ğariƙ = m. ğariƙ) s. Y165a3 [P **batğan**]

suwğa ƙirgü yir Suya girme, dalma yeri. Irmakta geçit yeri olan sığ yer.

(Ar. meḥāza) s. P120b6 [Y **suwğa ƙirgü yir**]

suwı irkil- (Kuyunun) Suyu birikmiş ve çoğalmış olmak.

(Ar. cemme) “*irƙildi ƙuzuğ suwı*” P81b4 [Y **üküş suwluğ bol-**]

(Ar. emāhe) s.-di P185b1

suwın tükel tart- (Kuyunun) Bütün suyunu çıkarmak.

(Ar. nezefe) “*ƙuzuğ suwın tükel tarttı*” Y80a1 [P **ƙotar-**]

suwğa ƙirgü yir 1. Suya girme, dalma yeri. Irmakta geçit yeri olan sığ yer.

(Ar. meḥāza) s. Y147b2 [P **suwğa ƙirgü yir**]

2. Su kaynağı yolu.

(Ar. şerī‘at = m. meşra‘a) s. P159a6 [Y **suw içgü yir, yasuk**]

suwğa küwür- Suya sokmak.

(Ar. eşra‘a) “*suwğa küwürdi ƙölükni*” P176b1 [Y **keçür-, kiwür-**]

→ açığı suw P164a4; aƙğan s. P86b1, Y102a4; altun s. birle beze- Y210a3; artağan s. P77a7; bāƙī s. Y189a1; bāƙī s. ƙal- Y214a2 ; bir awuƙ s. P71a3; bir tamzım s. P19b5; bulğanuƙ s. Y137a1; bulğanuƙ s. P140a3; cem‘ ƙılınmış s. Y108b1; et birle bişgen s. P35a3; hoş s. Y198a5; ısığ s. P110b6; ıssığ s. P7a3; ıssığ s. oçaƙı P7a3; iki ƙata s. iç- P81a7; iki ƙata s. yu- P81a6; isig s. Y134a4; isig s. Y30a1; ƙanlığ s. P15b4; ƙatığ şūr s. P130b9 ; oğlan törigen s. Y80a3; peyveste s. bir- Y94b5; sarığ s. P15b1; sarığ s. P15b3, Y11b1; sıza ƙıƙğan s. P19b4; sidükdin soñƙ kelgen s. P19b5; süçüğ s. P163a8; şuvaz s. Y199b1; telğ s. P130b9; tıñmış s. Y150b6; tıñan s. P123a2; yığılmış s. P91a4; yunğan s. P74b5; yuyundu s. Y85a1

→ altun suwı birle beze- P199a4; altun s. birle beze- Y253b7; er s. P19b4; gül s. P31a9; kaq s. P80a1; kaqlık s. Y92b5; kuzugnıng irkilmiş s. P81b4; nohud s. P35a2; tamugnıng ıssıg s. P28a9; yüz s. P15a4, Y10b7; yüz s. P215a10; yüzi s. P210a5

su/iwa- 1. Sıvamak, alçılmak.

(Ar. şāde) “*suwadı köşknı alçıg birle*” P86b9

s.-dı Y102b6

2. Çamurla sıvamak.

(Ar. tayyane) “*suwadı tamnı*” P199b7

s.-dı Y255a1

→ alçıg birle suwa- P196b1; alçu birle s.- Y249a7

suwağ Sıva.

suwağ balçı/uk/gı Samanlı çamur.

(Ar. siyā‘) s. (suwağ balçığı) Y30a4 [P **suwağ balçuğı**]; (suwağ balçuğı) P28b4 [Y **suwağ balçığı**]

suwağuç Çamur sıvayacak alet.

(Ar. mīse‘a) s. P28b4; Y30a4

suwçı Saka, evlere su taşıyan.

(Ar. saqqā) s. P29a4; Y30b7

→ ıssıg suwçı P7a3

suwlı/uğ Sulu.

suwlıg bol- (Ağzın) Salyası akmak.

(Ar. teħallebe) “*suwlıg boldı ağzı*” P209a8

suwlıg süt Suyla karışık süt.

(Ar. mezīk) s. P36a1 [Y **suwluğ yoğurt**]

suwluğ yoğurt Suyla karışık süt.

(Ar. mezīk) s. Y40a2 [P **suwlıg süt**]

→ burnı suwlıg er P82a2; köp s. bol- P90a2; otlıg s. bol- P130a9; otlıg s. yir P130b1

→ burnı suwluğ er Y95b5; üküş s. bol- Y95a5; üküş s. bol- Y107a2; üküş s. kuzuğ Y95a6

suwsa- 1. Susamak. *krş.* **susa-**

(Ar. zāmi‘e) s.-dı P129b3

(Ar. ‘aşışe) s.-dı P137a8; Y160b7

(Ar. ħarra) s.-dı P146a2; Y172b4

(Ar. cuyide) s.-dı P170b6; Y208b3

2. Susuzluğu şiddetlenmek.

(Ar. şadiye) s.-dı P150b4; Y179a1

suwsağan 1. Susamış kimse.

(Ar. ‘aşışān) s. P123a1 [Y **suwsamış kişi**]

2. Şiddetle susamış erkek.

(Ar. şad = m. şād = m. şadyān) s. P150b4 [Y **suwsağan er**]

suwsaġan ‘avret Susamış kadın.

(Ar. ‘atşā) s. Y160b7 [P **suwsaġan tişi**]

(Ar. ħarrā) s. Y172b4 [P **suwsaġan tişi**]

suwsaġan ‘avret taķı er Susamış kadınlar ve erkek.

(Ar. itāş) s. (suwsaġan ‘avretler taķı erenler) Y161a1 [P **suwsaġan er hem tişi**]

suwsaġan er 1. Susamış erkek.

(Ar. zam’ān) s. P129b3

(Ar. ‘atşān) s. P137a9; Y160b7

(Ar. ħarrān) s. P146a2; Y172b4

2. Şiddetle susamış erkek.

(Ar. şad = m. şād = m. şadyān) s. Y179a1 [P **suwsaġan**]

suwsaġan er hem tişi Susamış kadınlar ve erkekler.

(Ar. itāş) s. (suwsaġan erenler hem tişiler) P137a9 [Y **suwsaġan ‘avret taķı er**]

suwsaġan tişi 1. Susamış kadın.

(Ar. zam’ā) s. P129b4

(Ar. ‘atşā) s. P137a9 [Y **suwsaġan ‘avret**]

(Ar. ħarrā) s. P146a2 [Y **suwsaġan ‘avret**]

2. Şiddetle susamış kadın.

(Ar. şadyā) s. P150b5; Y179a2

suwsamış kişi Susamış kişi.

(Ar. ‘atşān) s. Y150b4 [P **suwsaġan**]

suwsat- Susatmak.

(Ar. ezme’e) s.-tı P171a7; Y209a7

suwsı/uz Susuz.

suwsız bol- Kıtlık ve kurak olmak.

(Ar. emħale) “*suwsız boldı yir*” P179a3 [Y **suwsuz bol-**]

suwsız sūt Su vs. karışmamış halis sūt.

(Ar. maħż) s. P36a1 [Y **katıksuz yoġurt**]

suwsuz bol- Yağmursuzluktan kurak olmak, kıtlıkta ve kurak olmak.

(Ar. ecdebe) “*suwsuz boldı kişiler yöresi*” Y209b6

(Ar. emħale) “*yir suwsuz boldı*” Y221a2 [P **suwsız bol-**]

suwsuz yir Kuru yer.

(Ar. maħl) s. Y221a3 [P **suwsızlık**]

suwsı/uzlu/uk 1. Susuzluk, susamışlık.

(Ar. zim’ / c. ez mā’) s. P129b4

2. Yağmurun kesilip yerin kuruması. Kuru yer.

(Ar. maħl) s. P179a4 [Y **suwsuz yir**]

3. Kıtlık.

(Ar. cedb / c. cudūb) s. (suwsuzluk) Y209b7 [P **kaħt**]

suwuk Hırslı, açgözlü. *krş. suk*

suwuk er Hırslı, açgözlü, arzulu.

(Ar. ḥarīṣ) s. P67b8 [Y **suk er**]

süz (Far.) Yanma; yakan, yakıcı.

süz kıl- Tuz atmak. Yemeğe gereğinden fazla tuz koymak.

(Ar. mellāḥa) s.-dı Y239a5 [P **şür kıl-**]

sü- Uzatmak. *krş. sün-*

→ boyun sü- Y106b2; boyun s.- Y145b1; boyun s.- P203a6, Y263a4; boyun s.- P203b1; boyun s.- P203b3; boyun s.- P208b4; boyun s.- P210a13; boyun s.- Y307b4; boyun s.- Y311a6; boyun s.- Y148a3; boyun s.- P158b1, Y190b7; boyun s.- Y192b1; boyun s.- P172a6, Y211a2; boyun s.- P179b2, Y221b4; boyun s.- P180a6, Y222b3; boyun s.- P180a8; boyun s.- P184b5; boyun s.- P195a4; boyun s.- Y292b1

→ peyveste boyun sügen Y229b7; peyveste boyun s. er P184b5

→ boyun süme- Y312b7; boyun s.- Y152a6

→ boyun sümez Y199b4; boyun s. bol- Y199b3

sücüd (Ar.) Secde etme, hürmet için kapanma.

sücüdün alınça teggen toprak Alında secde izi.

(Ar. seccāde) s. Y118b3 [P, Y **namāzlık**]

süçi Tatlı, güzel, hoş. *krş. sücü/ig*

(Ar. ḥulv) s. P35a8 [Y **süçig**]

sücü/ig Tatlı, güzel, hoş. *krş. süçi*

(Ar. ḥulv) s. (süçig) Y39a5 [P **süçi**]

süçüg baş Baş, yüz vs.de çıkan suluca çıban.

(Ar. sa' fe) s. P33b5; Y37a1

sücü/ig bol- Bir şey tatlı olmak, lezzetli olmak.

(Ar. 'azube) "süçüg boldı suw" P163a8 [Y **hoş bol-**]

(Ar. isteḥlā) "süçüg boldı nerse ağızı içinde" P216b1 [Y **süçig bol-**]; (süçig bol-) Y313a4 [P **süçüg bol-**]

(Ar. eḥlevlā) s.-dı P216b8 [Y **süçig bol-**]; (süçig bol-) Y314a5 [P **süçüg bol-**]

(Ar. ḥalā) s.-dı (süçig bol-) Y157b7 [P **şirîn kel-**]

sücü/ig bul- Bir şeyi tatlı, hoş bulmak.

(Ar. isteḥlā) s.-dı P216b1 [Y **süçig bul-**]; (süçig bul-) Y313a4 [P **süçüg bol-**]

sücü/ig kıl- Bir şeyi tatlılaştırmak.

(Ar. ḥallā) s.-dı P200b2 [Y **süçig kıl-**]; (süçig kıl-) Y256a1 [P **süçüg kıl-**]

süçüg suw Tatlı, hoş su.

(Ar. 'azb / c. miyāhun 'izāb) s. P163a8 [Y **hoş suw**]

süçüg şürbā Bir tür hoşaf.

(Ar. zīrbāc) s. P35a1

süglün Sülün.

(Ar. tedruc / c. tedāric) s. Y52a4

sügümsüz Ne kadar yerse yesin doymayan kimse.

(Ar. menhūm) s. P20b8 [Y **yip toymaz**]

sükerre (? Ar.) Küçük yemek kabı, tabak.

(Ar. sukruce = m. feyḥa = m. şaḫve) s. P11b2

süksekle- Kalburlamak.

(Ar. nesefe) “aşlıknı süksekledi” Y80a1 [P **arıt-**]

sülük Kan emici bir hayvan.

(Ar. ʿalaḫ) s. P51a1; Y50b2

sümezlik Uzatmama, (boyun) eğmeme.

→ boyun sümezlik kı1- Y118b6; boyun s. kı1- Y257b4; boyun s. kı1- Y196b5; boyun s. kı1- Y234a7

sümkür- Sümkürmek.

(Ar. imteḥḥaṭa) s.-di P204b12 [Y **burnın sümkür-**]

(Ar. temeḥḥaṭa) s.-di P210a11

→ burun sümkür- Y268b5

sün- 1. Bir şey uzamak.

(Ar. imtedde) s.-di Y272a5 [P **çekil-**]

2. Bir şeye elini götürüp almak, uzanmak.

(Ar. ʿaṭā) s.-dı Y155b6 [P **el sün-**]

(Ar. ehvā) “el sündi nersege” P188b8

s.-dı Y236b5

(Ar. teʿāṭā) “nirseke sündi” Y303a6 [P **el sün-**]

(Ar. tenāvele) s.-di P214b2

(Ar. tenāveşe) s.-di P214b1

3. Saklanmak, gizlenmek, pusmak.

(Ar. kemene) “sündi fulān yir içinde” Y134b7 [P **kizlengü yer kı1-**]

→ el sün- P214b9; el s.- P126b2

sündür- Uzatmak.

→ boynın südür- Y98b1

sünḡi bk. sünḡü/i

sünḡle- bk. sünḡ(ü)le-

sünḡlegüçi Pamuk atan.

(Ar. ḥallāc) s. P33a1; Y36a1 [Y **çıkırık**]

sünḡü/i 1. Mızrak.

(Ar. rumḥ / c. rimāḥ) s. P44a5; P63b5; P74a9; P86a1; P111a1; P168b2; P209a9; Y41b5; Y67b5; Y84b1; Y101b2; Y134b1; Y205b5; Y237b3; Y283a4

s.+ni P65b7; P176b1; P193a8; P205b2; P217a10; Y70b5

s.+ge P189a9

(Ar. esele / c. esel) s. (süñgüler) P44a5; Y41b6⁴⁵⁵

2. Kargı, içi boş mızrak.

(Ar. qanāt / c. qanā) s. Y41b6 [P süñgü yıǵaçı]

süñgü endāzesinçe Mızrak miktarınca. ?

(Ar. qıdu rumḥun) s. P58b4 [Y süñgü turı]

süñgü halkası Ok vs.yi öğrenmek için atıcıların uzağa halka şeklinde koydukları hedef.

(Ar. deriyye) s. Y33a4 [P süñgü sançǵu halka]

süñgü ökçesi Mızrağın iki boğumu arasındaki yumru.

(Ar. ka' b / c. ku' üb) s. Y42a2 [P süñgü temüri tüpi]

süñgü sançǵu halka Ok vs.yi öğrenmek için atıcıların uzağa halka şeklinde koydukları hedef.

(Ar. deriyye) s. P30b7 [Y süñgü halkası]

süñgü temüri Mızrağın ucundaki sivri demir.

(Ar. sinān / c. esinne) s. P44a8; Y42a1

s.+ni P189a9 [Y temür]

süñgü temüri tüpi Mızrağın iki boğumu arasındaki yumru.

(Ar. ka' b / c. ku' üb) s. (süñgü temüriniñ tüpi) P44a9 [Y süñgü ökçesi]

süñgü turı Mızrak miktarınca. ?

(Ar. qıdu rumḥun) s. Y60a6 [P süñgü endāzesinçe]

süñgü uçı 1. Mızrağın ucu.

(Ar. şebātu'r-rumḥ / c. şebā) s. P44a8; Y42a1

2. Mızrağın sadrı.

(Ar. 'āmil / c. 'avāmil) s. P44b1 [Y üstün yanı]

süñgü yıǵaçı Kargı, içi boş mızrak.

(Ar. qanāt / c. qanā) s. P44a6 [Y süñgü]

(süñgüniñ)⁴⁵⁶ **astın yanı** Mızrağın alt ucunda dipçik vazifesi gören demir.

(Ar. zucc / c. zicāc) a. Y42a3 [P süñgüniñ üstün temüri]

süñgüniñ üstün temüri Mızrağın alt ucunda dipçik vazifesi gören demir.

(Ar. zucc / c. zicāc) s. P44b1 [Y astın yanı]

(süñgünüñ) **iki yanı** Süngü boğumu.

(Ar. unbüb / c. enābīb) i. Y42a2 [P boğun]

(süñgünüñ) **üstün yanı** Mızrağın sadrı.

(Ar. 'āmil / c. 'avāmil)ü. Y42a3

→ sançǵu süñgi Y42a1

→ kısga süñgü P44a7; köni s. P44a6, Y41b6; semherī s. P44a7; yumşak s. P168b3, Y205b5

süñgük Kemik.

⁴⁵⁵ Y'de çoğul biçime tercüme yapılmıştır.

⁴⁵⁶ (süñgüniñ)

(Ar. ‘aẓm / c. ‘izām) s. P15b2; P81b6; P136a4; P153b9; P207a8; P208b2, 4, 5; Y11a7; Y95b1; Y159a4; Y183b4; Y291b4; Y292a3

s.+ni P60b5; P72b2; P88a5; P100a8; P210b10; Y63b6; Y81b3; Y104b1; Y289a3;
(süñgükler) P191a2; Y240b1

s.+din P211b3

→ çürigen süñgük Y159a4; çürük s. Y95b1; kemrülgen s. P72b3; uşaq s. P60b6; uşanmış tewşenmiş s. Y63b7

→ barmaq süñgüki P18b3, Y15b5; qaş s. P16b4, Y13a1; kögüs s. P18a3; kögüs s. P19a5; kögüz s. Y16b2; oñgurğa s. P18b8; pıl s. P13b2; pıl s. Y8b5; tirsek s. Y15a6; yañgak s. P16b3; yinçük s. P20a9, Y18a6

süñgüksi/üz Kemiksiz.

süñgü<k>siz sögülmüş Kemiksiz kebab.

(Ar. şivā‘ un muħalla‘ un) s. P193a2

süñgüksüz söglinçi Kemiksiz kebab.

(Ar. şivā‘ un muħalla‘ un) s. Y243b6

süñg(ü)le- Pamuk atmak, pamuğun çiğitini çıkarmak.

(Ar. ħalece) s.-di (süñgüle-) P61a5; Y64a6

süñglegü Çırçır, çiğidi pamuktan ayıran alet.

(Ar. miħlac) s. P33a1; Y36a2

süñglegü temüri Hallaç yayı.

(Ar. miħbaż) s. P33a2 [Y **süñglegü taħtesi**]

süñglegü taħtesi Hallaç yayı.

(Ar. miħbaż) s. Y36a2 [P **süñglegü temüri**]

süñgülen- (Pamuk) Atılmak.

süñgülenmiş bamuħ Atılmış pamuk.

(Ar. ħalīc) s. Y64a7 [P **beħte**]

süñgüli/üg Mızraklı.

süñgüli/üg er Mızraklı savaşçı.

(Ar. rāmih) s. P43b4; (süñgülüg er) Y41a2

süñgüsi/üz Mızraksız.

süñgüsi/üz er Mızraksız savaşçı.

(Ar. ecem) s. P43b4; (süñgüsüz er) Y41a2

süñgüş Parmak kemikleri kadar; yarım karış.

(Ar. sulāmā / c. sulāmiyāt) s. Y16a1 [P **yarım qarış**]

sünnet (Ar.) 1. Cinsel organın ucundaki derinin kesilmesi.

sünnet kıl- Sünnet etmek.

(Ar. ‘azera) “*sünnet kıldı oğlanga*” P64a9

s.-dı Y68b6

(Ar. ħatene) s.-dı Y88b7 [P **sünnetle-**]

(Ar. ihtetene) s.-di Y271b5 [P **uzun hatne ...**]

sünnet konuqlı/ug/kı Sünnet ziyafeti.

(Ar. ‘azīre / c. i‘zār) s. (sünnet konuqlığı) P34b4 [Y **sünnet konuqluqlı**]; (sünnet konuqluqlı) Y38a4 [P **sünnet konuqlığı**]

2. Kanun, yol.

sünnet koz- Kanun koymak.

(Ar. senne) s.-di P116b9; (s.-tı) Y142a5

sünnetle- (Ar. + T.) Sünnet etmek.

(Ar. hatene) “*sünnetledi oqlanni*”P77a7 [Y **sünnet kııl-**]

sünnetsiz (Ar. + T.) Sünnet olmamış, temizlenmemiş kimse. Sünnet derisi büyük olan kişi.

(Ar. aqlaf = m. aqlaf) s. Y17b6 [P **hatnesiz er**]

sünü Sümü

sünüki aq - Sümüğü akmak.

(Ar. zenne) “*burnı sünüki aqtı*” Y95b5 [P **suw aq-**; Y **muqlaqlıql bol-**]

süplük Süprüntü. Sofra kırıntısı, ufantı.

(Ar. humāme) s. P116a8 [Y **süpründü**]

(Ar. qumāme) s. P116b6 [Y **süpründü**]

süpründü Süprüntü. Sofra kırıntısı, ufantı.

(Ar. humāme) s. Y141b1 [P **süplük**]

(Ar. qumāme) s. Y142a1 [P **süplük**]

süpründü kemüşgü yir Evler arasındaki çöplük.

(Ar. menhera) s. P8a7

süpse Süpürge.

(Ar. miknese / c. mekānis) s. P13a4

(Ar. miqlamme) s. P116a8; Y141b1

(Ar. miqlamme) s. P116b6; Y142a1

süpür- Süpürmek.

(Ar. sefera) “*süpürdi iwni*” P64a3

s.-di Y68a6

(Ar. kenese) “*süpürdi iwni*”P67a8

s.-di Y73a1

(Ar. qlamme) s.-di P116a8; Y141b1

(Ar. qlamme) s.-di P116b5; Y142a1

sür- 1. Bir şeyi diqler bir şeye şiddetle sürtmek. *krş. süri-*

(Ar. qlakke) s.-di Y140a5 [P **sürt-**]

2. Sürüklemek, çekip sürmek.

(Ar. seqlabe) s.-di Y184a6 [P **süri-**]

3. Kovup uzaklaqltırmak. (Hayvanı) şiddetle sürmek, kovmak.

(Ar. nese’e) “*yıqlını tayaql birle sürdi*” Y183b6 [P **ur-**]

(Ar. ḥase'e) "sürdi itni" P153a6
s.-di Y182b5

(Ar. ṭarade) s.-di P99a1; Y118b5

(Ar. ṣelle) s.-di P116a1 [Y **kaçur-**]

(Ar. deḥara) s.-di P157a3 [Y **yırak kı1-**]

4. (Hayvanı) Önüne katıp götürmek, (şarkı, türküyü) sevk etmek.

(Ar. sāḩa) "sürdi tıwarlarını" P121b3
s.-di Y148b6

(Ar. ḥadā) "sürdi tiwelerni" P125a2
s.-di Y153b3

5. Kamçı ile vurmak, kamçulamak.

(Ar. sāṭa) "sürdi tıwarlarını kamçu birle" P121a1 [Y **çarp-; ur-**]

6. (Kürekle) Yürütmek.

(Ar. cedefe) "sürdi kemini eşgüç birle" P70a5 [Y **küsmenle-**]

7. Ziraat için sürmek, kazmak. Tarlayı sürüp nadas yapmak.

(Ar. kerabe) "sürdi yirni" P96b1
s.-di Y115b1

(Ar. eṣāra) s.-di P184a5; Y229a3
→yir sür- Y116b4

8. (Buğday vs.yi) Rüzgârda savurmak.

(Ar. zerā) s.-di Y154a5 [P **sawur-**]

9. Kovmak, lanetlemek, beddua etmek.

(Ar. le'ane) s.-di P161a9 [Y **la'net kı1-**]

10. İleri sürmek, delillendirmek; başvurmak, tevessül etmek.

(Ar. edlā) "sürdi ḥüccetni taḩı beyān kıldı yawuḩlıḩ<ni>" P187b8 [Y **kemiş-**]

sürç- Kayıp düşmek, tökezleyip kapaklanmak.

(Ar. kebā) "sürçdi aṭ" P123b7
s.-ti Y152a3

(Ar. 'aşera) s.-di Y68b4 [P **başı ḩozı sürç-**]

(Ar. hefā) s.-di P127a8; (s.-ti) Y157a1

sürçmek iste- Birinin bir hatasını ya da yalanını yakalamaya veya sırrını bilmeye çalışmak.

(Ar. tesāḩḩaṭa) "sürçmekini istedi anıḩ" P210a10

sürçmez tiwe Güçlü, kuvvetli deve. Güvenilir binek.

(Ar. āmūn) s. P46a9 [Y **tutunmaḩan tiwe**]
→ baş ḩozı sürç- P64a8

sürçek Satır.

(Ar. eṣāṭir) s.+ni (sürçekler) Y265b4 [P **ḩaṭ**]

sürri- Tutup şiddetle sürüyerek götürmek, sürüklemek, çekip sürümek. *krş.* **sür-**

(Ar. 'atele) "süridi anı sulṭāḩa" P74a4 [Y **ilt-**]

(Ar. seḥabe) s.-di P154a8 [Y **sür-**]

→ yerge süri- P113a2

süril- bk. **sürü/il-**

sürin- Sürünmek, sürüklenmek, çekilmek.

(Ar. incerra) “*sürindi ton*” P208a14

(Ar. inseḥabe) s.-di P207b3

süriş- Hücum etmek. Atışmak.

(Ar. tārade) s.-di P201a11 [Y **yügrüş-**]

sürit- Çekmek. Serbest bırakmak, gevşetmek. ? krş. **süwrüt-**

(Ar. ecerra) “*süritti aṅga yıpnı*” P181a1 [Y **süwrüt-**]

sürme Kirpik diplerine sürülen siyah boya.

(Ar. kuḥl) s. P34a9; Y37b6

sürme kat- Gözüne sürme çekmek.

(Ar. ikteḥale) s.-tı Y270b7 [P **sürme <tart->**]

(Ar. tekeḥḥale) s.-tı P211a4

sürme sok- Gözüne sürme çekmek.

(Ar. keḥale) “*köziṅge sürme soḳtı*” Y132a2 [P **sürme tart-**]

sürme tart- Gözüne sürme çekmek.

(Ar. keḥale) “*sürme tarttı köziṅge*” P109a1 [Y **sürme sok-**]

sürme yıgaçı Göze sürme çekmekte kullanılan alet.

(Ar. mīl = m. mirved = m. mulmūl) s. P13a7

sürmelik Sürmedan, içine sürme konan kap.

(Ar. mukḥule / c. mekāḥil) s. P13a7, Y8a7

sürt- 1. Sürmek, bulaştırmak.

(Ar. zammeḥa) “*sürtti aṅga yıparnı*” P190b1 [Y **türt-**]

(Ar. merraḥa) “*sürtti aṅga yaḡnı*” P190b2 [Y **türt-**]

(Ar. heneʿe) “*sürtti tiwege üldürükni*” P59a5 [Y **türt-**]

(Ar. radeʿa) s.-tı P158b8 [Y **türt-**]

2. Dokunmak, elle değmek.

(Ar. lemese) s.-tı P67a9 [Y **sıka-**]

3. Sürümek, kaldırmaksızın çekmek. Bir şeyi bir şeyin üzerinde yürütmek.

(Ar. deleke) “*sürtti edükni yirge*” P107b3

s.-tı Y130a4

(Ar. emerra) “*sürtti bıçaḳnı boḡazıṅga*” P181a5 [Y **çal-**]

4. Bir şeyi diğer bir şeye şiddetle sürmek.

(Ar. ḥakke) “*sürtti taşnı taşḡa*” P115a9 [Y **sür-**]

5. Çok yürümekten ayağı incinmek.

(Ar. ḥafiye) “*sürtti azaḳı*” P151b1 [Y **yalıṅ bol-, yürümekdin** (taban ardı) **berele-**]

sürtgen azak Yürümekten incinmiş ayak. Yürümekten ayağı incinmiş kimse.

(Ar. riclun ḥaffin) s. P151b2 [Y **yörimekdin azakı argan er**]

→ altun sürt- P217b14; misvāk s.- P121b6; misvāk s.- P198b6; misvāk s.- Y274b4; özin s.- P210b12; sîm-âb sürt- P217a1; yağ s.- P110b2; yıpar s.- P194a9

sürtün- 1. Kadınla cinsel ilişkide bulunmak.

(Ar. lemese) “*sürtündi tişige*” P67b1 [Y **cimā' kı1-**]

2. Sürmek, sürünmek.

sürtüngü nerse Bedene sürüp ovuşturulan şey.

(Ar. delūk) s. P107b4 [Y **ḥoş ot**]

(**sürtüngü nerse birle**) **sürtün-** (Ovunulacak, vücuda sürülecek ilaç vs.) Sürünmek.

(Ar. deleke) “*sürtündi ḥammâmda sürtüngü nerse birle*” P107b4 [Y **ḥoş ot türtin-**]

→ sürtünü yöri- Y89b3

sürü/il- 1. (Hayvanlar) Ardarda yürümek.

(Ar. insāḳa) “*sürildi tiweler*” P208b5

2. Kovulmak.

sürilmiş iblīs Lanetlenmiş, kovulmuş şeytan.

(Ar. la'în) s. P161b1 [Y **mel' ün**]

3. Kovalanmak, peşinden koşulmak.

sürilmiş aw Ardından kovulup yakalanmasına çalışılan av.

(Ar. ṭarīde) s. P99a2 [Y **sürülmüş**]

sürülmüş Ardından kovulup yakalanmasına çalışılan av.

(Ar. ṭarīde) s. Y118b5 [P **sürilmiş aw**]

süs- Öküz vs. boynuzu ile vurmak, toslamak.

(Ar. neṭaḥa) “*süsdi anı sığır*” P61b8

s.-ti Y65a5

süst (Far.) Zayıf. Kuvvetli olmayan.

(Ar. za'îf = m. maż' üf) s. P166a3 [Y **za' if**]

süst bol- 1. Zayıf olmak, zayıflamak, kuvvetten düşmek.

(Ar. vehā) s.-dı Y112a7 [P **küçsüz bol-**]

(Ar. za' ufe = m. zu' ife) s.-dı P166a2 [Y **za' if bol-**]

2. Bir şey gevşek sölpük olmak, yayılıp genişlemek.

(Ar. isterḥā) s.-dı P216a12 [Y **za' if bol-**]

3. İşinde zayıf ve gevşek olmak.

(Ar. vehene = m. vehine) “*süst boldı işde*” P85a3 [Y **süstlük kı1-**]

4. Bıkmak, ihmal etmek. ?

(Ar. fetera) s.-dı P102a2 [Y **za' if bol-**]

süst kı1- Zayıf ve gevşek kılmak.

(Ar. evhene) s.-dı P183a5 [Y **za' if kı1-**]

(Ar. evhā) s.-dı P188b4; Y236a7

süstlük (Far. + T.) Zayıflık, gevşeklik.

süstlük kı1- İşinde zayıf ve gevşek olmak, gayretli olmamak, işine sarılmamak.

(Ar. vehene = m. vehine) s.-dı Y100a5 [P **süst bol-**]

(Ar. venā) s.-dı P94a2 [Y **taşşır kı1-**]

(Ar. tevānā) s.-dı P214b14 [Y **taşşır kı1-**]

süt Süt.

(Ar. leben / c. elbān) s. P35b9; P79a9; P100b6; P117b9; Y40a1; Y91b7; Y121a2; Y143b1

s.+ni P68b6; P197b8; Y75a3; Y143b2; Y251b2

s.+ge P89a8; (s.+ke) P118a1; Y106a4

s.+ka Y143b2

süt bermek tile- Çocuğa süt anne istemek; kadından çocuğunu emzirmesini istemek. Çocuk, annesinden kendisini emzirmesini istemek.

(Ar. isterza' a) s.-di P215b7

süt em- Memeden süt emmek.

(Ar. raža' a = m. raži' a) “*süt emdi emçekdin*” P69b7 [Y **em-**]

süt emgen oğlan Süt emen çocuk.

(Ar. raži' / c. ruža' ā) s. P21a1 [Y **emgen oğlan**]

s.+nı P74b6 [Y **oğlan**]

süt emgen tiş Çocuğun alt ve öndeki ikişer süt dişleri.

(Ar. rāži' / c. revāži') s. P17a8 [Y **emgen tiş**]

süt kaymak<ı> Süt vs. kaymağı.

(Ar. duvāye) s. Y40a3 [P **kaymak**]

süt kızmak<ı> Sütün dibindeki çöküntü, tortu.

(Ar. şıfl = m. durdī) s. Y40a5 [P **kılandı**]

süt keweki Süt köpüğü.

(Ar. ruğve⁴⁵⁷) s. P36a1 [Y **süt köpüki**]

süt köpüki Süt köpüğü.

(Ar. ruğve⁴⁵⁸) s. Y40a3 [P **süt keweki**]; Y276a3 [P **köpük**]

süt sarnıçı Süt sağılan kap.

(Ar. miħleb) s. Y5b4

süt satğuçı Süt satan.

(Ar. lebbān) s. P35b9

süt tolkıki Süt kabı, tulumu.

(Ar. vaṭb / c. viṭāb) s. Y5b4 [P **süt tulumı**]

süt tulumı Süt kabı, tulumu.

(Ar. vaṭb / c. viṭāb) s. P11b3 [Y **süt tolkıki**]

sütdin azır- Çocuğu süttten kesmek.

⁴⁵⁷ Y: rağve

⁴⁵⁸ Y: rağve

(Ar. felā) “*sütdin azırdı kulunnı*” P128b3

sütdin azrılmış torum Memeden kesilmiş inek veya deve yavrusu.

(Ar. faşıl / c. fuşlān) s. P46a1 [Y **azrılmış torum**]

sütge arzülüg er Sütü şiddetle arzulayan.

(Ar. ‘aymān) s. P89a9 [Y **arzülüg er**]

sütge arzülüg tişi Sütü şiddetle arzulayan kadın.

(Ar. ‘aymā) s. P89a9 [Y **arzülüg urağut**]

sütge eritilmiş ħurmā Süt ve hurmadan yapılan yemek.

(Ar. mecī‘) s. P35b2

sütke toğmış kuzı Kuzu; süt emen kuzu.

(Ar. behme / c. bihām) s. Y47a2 [P **kiçig kuzı**]

→ çürük süt Y40a4; ħarnında oğlan bar erken s. bergen ‘avret Y232a4; ħarnında oğlan bar erken s. emzur- Y232a3; sağılmış s. P95b4; suwlıg s. P36a1; suwsız s. P36a1; tāze s. P36a1; tāze s. Y114b1

→ yüklig tişi süti P186a3; yüklig tişi s. emgen oğlan P186a3; yüklüg ‘avret s. Y232a5

sütlü/üg Sütlü.

sütlüg bulamağ Un ve süt veya kereviz yağı ile pişirilmiş bulamaç.

(Ar. ħarīre) s. P35b1 [Y **kuymağ**]

sütlüg inen Sütü çok olan deve.

(Ar. ħazīra) s. P164b5 [Y **sütlüg inġen**]

sütlüg inġen Sütü çok olan deve.

(Ar. ħazīra) s. Y200a3 [P **sütlüg inen**]

sütlüg koy Sütlü koyun, yavrularını emziren hayvan.

(Ar. lebūn) s. (sütlüg koyolar) Y47a1 [P **sağılır koy**, Y **sağlık**]

sütlüg tuturğan Süt, tereyağı ve pirinçle yapılan bir yemek, bir tür sütlaç.

(Ar. beheṭṭa) s. P35a5; Y39a1

→ köp sütlüg bol- P164b4

→ üküş sütlüg bol- Y200a2

sütsi/üz Sütsüz, sütü olmayan.

sütsi/üz bol- Devenin sütü eksilmek, sütü çekilmek.

(Ar. şāle) “*sütsiz boldı inen*” P122a7 [Y **sütsiz bol-**]; (sütsiz bol-)Y150a1 [P **sütsiz bol-**]

sütsiz inen Likah için kuyruğunu kaldıran sütsiz deve.

(Ar. şā’il / c. şevl) s. P122a8 [Y **sütsiz inġen**]

sütsiz inġen Likah için kuyruğunu kaldıran sütsiz deve.

(Ar. şā’il / c. şevl) s. Y150a1 [P **sütsiz inen**]

süwrüt- Çekmek. Serbest bırakmak, gevşetmek. ? *krş. sürit-*

(Ar. ecerra) “*yipni süwrütti anġa*” Y223b7 [P **sürit-**]

süyek Kapının iki yan dilimleri.

(Ar. ‘izāde / c. ‘izādāt) s. Y3a3 [P **astm işik**]

süyek ur- 1. Arkasına yastık koymak, yastıkla desteklemek.

(Ar. ‘amede) “*sökelke süyek urdı*” Y66a7 [P **süyek kız-**]

2. Tespit edip sağlam yapmak.

(Ar. raşşa) “*süyek urdı tamğa*” P114a7 [Y **muhkem kıl-**]

süyek kız- Arkasına yastık koymak, yastıkla desteklemek.

(Ar. ‘amede) “*süyek kızdı sökelge*” P62b5 [Y **süyek ur-**]

süyül Değnek, asa.

(Ar. hirāve = m. ‘aşā / c. ‘işiy) s. P45a6 [P ‘aşā]

süz- 1. Temizlemek, arınması için bez veya delikli bir kaptan geçirmek, fazlalıklardan arındırmak, terbiye etmek.

(Ar. hezzēbe) s.-di P189b5; Y238a5

(Ar. şaffā) s.-di P200a8; Y255b3

(Ar. ravveka) s.-di Y253a1 [P **bulğa-**]

(Ar. şaffeka) s.-di P194a1; Y245a6

süze iç- Emerek içmek, sormak.

(Ar. raşefe) “*süze içdi suwnı*” P70b4

s.-ti Y78a5

(Ar. meşsa) s.-di P114b1; (s.-ti) Y139a1

(Ar. teraşsefe) s.-di P210b4

süzme Suyu çıkarılmış süt.

(Ar. şirāz) s. P36a1; Y40a3

→ şarāb süzgü ... P31b9

2. Sıkarak yağını çıkarmak, sızdırmak.

(Ar. sele’e) “*süzdi yağnı*” P153b5 [Y **sızgur-**]

Ş

şa’ ar (Ar.) Kıl.

şa’ ar ton Kıldan yapılmış giysi.

(Ar. şa’ ar) ş. Y40b2

şād (Far.) Şen, sevinçli. *krş. şāz*

şād kıl- Sevindirmek, nimetlendirmek.

(Ar. haber) ş.-dı P100a9 [Y **sewündür-**]

→ köngül şād kılğan dārū P33a6

şādlık (Far. + T.) Sürur, nimet.

(Ar. habr) ş. P100a9 [Y **sewünç**]

şādī (Far.+ Ar.) Sevinç, ferahlık.

şādī bol- Sevinmek.

(Ar. istebşera) ş.-dı P215a10 [Y **sewün-**; Y **oşsa-**]

şādmān (Far.) Sevinçli, mutlu. *krş.* **şāzmān**

şādmān bol- Sevinmek.

(Ar. irtāḥa) ş.-dı P206b1 [Y **sewün-**]

şādmān kııl- Sevindirmek.

(Ar. serra) ş.-dı P113a4 [Y **şāzi kııl-**]

şādmānlık (Far. + T.) 1. Selam.

(Ar. taḥiyye) ş. Y256b4 [P, Y **pādişāhlık, körüşmek**]

2. Cömertlik, iyilikseverlik.

(Ar. eryaḥiyy) ş. P206b1

şāḥ (Far.) Kapıyı açıp kapayan şey, kilit, sürgü, mandal vs. ?

(Ar. mi^c lāk⁴⁵⁹) ş. Y5b6 [P **etlik**]

şāhe<y>n (Far. + Ar.) Terazinin kolları.

(Ar. mincem) ş. P40b2

şāḥş (Ar.) Hayal, karaltı.

(Ar. ḥayāl) ş. Y105a4 [P **ḥayāl**]

şā'ir (Ar.) Şiir söyleyen.

(Ar. şā'ir) ş. P103a5; P124a9; P188b7; Y124a7; Y152b7

(-) ş. P193a4

şāḳal Çakal, kurttan küçük etobur bir yaban hayvanı. *krş.* **çaḳal**

(Ar. ibnu evā / c. benātu evā) ş. P50a2 [Y **çaḳal**]

şākird (Far.) Talebe.

(Ar. tilmīz = m. tilmāz / c. telāmīz / c. telāmize = m. tābi^c = m. şākiriyy / c. şākiriyye) ş. P25a8

→ öğretmiş şākird Y238b2

şākirdlik (Far. + T.) Öğrencilik, talebelik.

şākirdlik kııl- Birinin öğrencisi olmak.

(Ar. telmeze) ş.-dı P216b11; Y314b3

şām (I) (? Ar.) Bal mumu, mum. *krş.* **şe'ām**

(Ar. şem^c a / c. seme^c / c. şumū^c) ş. P34a4 [Y **şe'ām**]

→ yana turğan şām P34a5

şām (II) (Ar.) Şam şehri, Dımışk.

şāmka kel- Şam diyarına gelmek, gitmek.

(Ar. eş'eme) ş.-di Y221b4

şapla Tokat, sille.

şapla ur- Şamar atmak.

(Ar. şafa^c a) ş.-dı Y192b2 [P, Y **boyunla-**]

şār (Far.) Örtü, kaplama.

şār yastuḳ Yastık.

⁴⁵⁹ Y: ^c a > ğ

(Ar. dest / c. dusût) ş. P38a3

şarâb (Ar.) İçilen her şey, içki, içecek.

(Ar. şarâb) ş. P121a6; P211b4; P214a4; Y148a7; Y261b1

ş.+mı P60a4; P98a1; P142a9; P184b6; P194a1; P198b4; P202b3; Y63a4; Y117a7; Y167b5; Y245a6

ş.+ğa P204a12

şarâb içgen Şarap içen içkici.

(Ar. şirb) ş. (şarâb içgenler) Y99b6 [P içgü]

şarâb içgü kadeh Su tası, su içilecek kap.

(Ar. meşrabe / c. meşârib) ş. P11b9 [Y şerbet kadehi]

şarâb mîvesi Meze. Eğlencelik denen yiyecek; ceviz, fıstık vs.

(Ar. nuql) ş. P31b7

şarâb süzğü ... İçine şarap konan her kap.

(Ar. nâcüd) ş. P31b9 [Y sağrak kozğu yir]

→ ikinci şarâb içür- Y94b5

→ aḥşam şarâbı iç- P205a10; erte ş. iç- P204a5; erte ş. P155b3; erte ş. iç- Y266a3; kiçe ş. iç-

Y270a3; taṅg ş. Y186b1

şarâbçı (Ar. + T.) Şarapçı.

(Ar. şerâbiyy = f. şerâb / c. eşribe = f. culâb) ş. P31b2 [Y şarâbdâr]

şarâbdâr (Ar. + Far.) Şarapçı.

(Ar. şerâbiyy = f. şerâb / c. eşribe = f. culâb) ş. Y34a1 [P şarâbçı]

şarâb-ḡ'âr (Far.) Şarap içen.

(Ar. şerb) ş. (şarâb-ḡ'ârlar) P130b9

şart (Ar.) Şart, koşul.

(Ar. şerîta / c. şerâ'it = m. şart / c. şurût) ş. P69a5; Y75b7

şart kııl- Şart koşmak.

(Ar. iştaraṭa) “şart <kıldı> fulân nersege” P204b11

ş.-dı Y268b3

(Ar. şeraṭa) ş.-dı P69a5; Y75b6

şart kılış- Şartlaşmak.

(Ar. şaraṭa) “şart kılışdı anıṅ birle mundaḡnı” P201b13

ş.-tılar Y259a7

şatrenc (< Far. şadrenc) Satranç.

şatrenc besâti Satranç tablası.

(Ar. ruḡ' a / c. ruḡâ') ş. P31a3 [Y (şatrenc) kâğıdı]

(şatrenc) **kâğıdı** Satranç tablası.

(Ar. ruḡ' a / c. ruḡâ') k. Y33b2 [P şatrenc besâti]

(şatrenc) **kemisi** Satranç parçalarından biri.

(Ar. ruḡḡ / c. riḡâḡ) k. Y33b1

şâz (Far.) Sevinçli, şen. *krş.* **şâd**

şâz bol- Sevinmek, şad olmak.

(Ar. ibtehece) ş.-dı Y266a1 [P **sewün-**; Y **oḡşa-**]

şâzmân Sevinçli, mutlu. *krş.* **şâdmân**

şâzmân bol- Hoş tabiatlı, nükteci olmak.

(Ar. fekihe = m. fekuhe) ş.-dı Y171a7 [P **ṭabī' i ḡoş bol-**; Y **ḡoş ṭab' lıg bol-**]

şâzî (Far. + Ar.) Sevinçlilik, sevinme. *krş.* **şâdî**

şâzî bol- Sevinçle karşılamak.

(Ar. beşşe = m. heşşe) ş.-dı Y173a5 [P **sewün-**]

şâzî er Mizahçı kişi.

(Ar. fekih) ş. Y171b1 [P **ḡoş ṭabī' lıg**; Y **ḡoş ṭab' lıg**]

şâzî kıl- Sevindirmek.

(Ar. serra) ş.-dı Y137a5 [P **şâdmân kıl-**]

şâzmânelik (Far. + Ar. + T.) Bolluk, saadet, refah.

(Ar. serrâ') ş. Y137a6 [P **sewinç**]

şe'âm (? Ar.) Bal mumu. Mum. *krş.* **şâm**

(Ar. şem' a / c. şeme' / c. şumū') ş. Y37b2 [P **şâm**]

→ yangın şe'âm Y37b3

şefâ'at (Ar.) Bir dileğin gerçekleşmesi için yapılan aracılık.

şefâ'at kabûl kıl- Bir adamın şefaatinin kabul eylemek.

(Ar. şeffe' a) "*şefâ'atini kabûl kıldı anıḡ big yazuḡı içinde*" P193a3

ş.-dı (şefâ'atin kabûl kıl-) Y243b7

şefâ'at kıl- 1. Arka çıkmak, şefaath etmek.

(Ar. şefe' a) "*şefâ'at kıldı anıḡ için big katında*" P159a9

ş.-dı Y192a6

2. Şefaatinin istemek, arka çıkmasını istemek.

(Ar. teşeffe' a) "*şefâ'at kıldı anḡa bigdin*" P210b1

ş.-dı Y287b2

şefâ'at kılḡan Bir dilek ya da bağışlanmada aracılık eden.

(Ar. şeffi' / c. şufe' â') ş. Y192a6 [P **şefâ'atçı**]

şefâ'at kılmaḡ tile- Birinden şefaath istemek. Yardımcı ve şefaathçi istemek.

(Ar. isteşfe' a) ş.-dı P215b7 [Y **şefâ'at tile-**]

şefâ'at tile- Birinden şefaath istemek. Yardımcı ve şefaathçi istemek.

(Ar. isteşfe' a) ş.-dı Y306b1 [P **şefâ'at kılmaḡ tile-**]

şefâ'atçı (Ar. + T.) Bir dilek ya da bağışlanmada aracılık eden.

(Ar. şeffi' / c. şufe' â') ş. P159b1 [Y **şefâ'at kılḡan**]

şeffi' (Ar.) Şefaathçi, aracı.

şeffi' keltür- (Allah) Adıyla istemek, hatırını araya koymak.

(Ar. enşede) "*şeffi' keltürdi anḡa taḡrını*" P173b7 [Y **şeffi' kıl-**]

(Ar. nâşede) “şefîc keltürdi taŋgrıǵa” P201a13 [Y şeffîc kııl-]

şeffîc kııl- (Allah) Adıyla istemek, hatırını araya koymak.

(Ar. neşede) “şefîc kııldı anǵa taŋgrı birle” P99b1

ş.-dı Y119a7

(Ar. enşede) “şefîc kııldı taŋgrını” Y213a6 [P şeffîc keltür-]

(Ar. nâşede) “taŋgrını şefîc kııldı” Y257b5 [P şeffîc keltür-]

şefkat (Ar.) Merhamet, rahmet.

(Ar. şefkat) ş. Y219a2 [P mihrbânlık]

...

(Ar. bukyâ) ş. Y234b4 [P rahmet]

şefkat kııl- Şefkat göstermek, acımak, merhamet etmek.

(Ar. eşfeqa) ş.-dı Y219a1 [P mihrbânlık kııl-]

(Ar. ebkâ) ş.-dı Y234b3 [P rahm kııl-; Y bekle-]

(Ar. rafrafe) ş.-dı P217a10 [Y rahmet kııl-]

şefkatlıǵ (Ar. + T.) Şefkatli, merhametli.

şefkatlıǵ kişi Şefkatli, merhametli.

(Ar. şefik) ş. Y219a2 [P mihrbân]

şehâdet (Ar.) Şahitlik.

şehâdet barmak Şehadet parmağı.

(Ar. sebbâbe = m. musebbiha = m. da^{cc}â'e) ş. P18b2 [Y söggen barmak]

şehîd (Ar.) Allah yolunda, görev ya da vatan uğrunda ölen kişi.

(Ar. şehîd) ş. Y304b7

şehîd bol- Şehit olmak, Allah yolunda ölmek.

(Ar. ustuşhide) ş.-dı P215a7; Y304b7

şehîdlik (Ar. + T) Allah yolunda, görev ya da vatan uğrunda ölme.

(Ar. şehâdet) ş. P215a8; Y305a1

şehr (Ar.) Şehir.

(Ar. kûre / c. kuver = m. belde / c. beled / c. bilâd / c. buldân) ş. P6a7

(Ar. beled) ş. P88a8 [Y il]; P88b4 [Y ...]

ş.+ğa P143b2 [Y il]

ş.+din P199b1 [Y il]

(Ar. medîne) ş. P168a6 [Y il]

(Ar. bilâd) ş. P189b5

şehr tamı Şehri çevreleyen duvar.

(Ar. sūr / c. esvâr = sîrân = burc / c. burûc) ş. P6b8

→ berk şehr P168a7; uluǵ ş. P6a8

→ mekke şehri P6a9

şehvet (Ar.) Aşırı istek. Güçlü cinsel arzu.

(Ar. -) ş.+din P70b5

şehveti tiz bol- Erkek (hayvan) dişiyi şiddetle arzulamak.

(Ar. şebiqa) ş.-dı P140a6; Y164b6

şek(k) (Ar.) Şüphe, kuşku.

şek tüş- Şüphe etmek, kuşkulanmak.

(Ar. şekke) ş.-ti Y140a6 [P **gümân elt-**]

şekke tüşür- Şüpheye düşürmek, kuşkandırmak.

(Ar. rābe) ş.-di Y101a1 [P **gümānga sal-**; Y **gümānlıg kıl-**]

şeker (Far.) Şeker.

(Ar. sukurr = f. tabzed = f. nebāt = f. kand) ş. P34a1; Y37a6

şeker tengi Şeker yükü. Kamıştan yapılmış hurma sepeti.

(Ar. kavşarre) ş. Y8a4 [P **hurmā koygu iziş**]

→ yandağ şekeri P33a8, Y36b2

şekerpile (Far.) Şeker börek, kete. *krş. şekerpile*

(Ar. sukkeriyy) ş. P35a9 [Y **şekerbire**]

şekerpile (Far.) Şeker börek, kete. *krş. şekerpile*

(Ar. sukkeriyy) ş. Y39a6 [P **şekerpile**]

şeklig (Ar. + T.) Şüpheli.

şeklig bol- Şüphe etmek, kuşkulanmak, şüpheye düş(ür)mek.

(Ar. erābe) ş.-dı P185b1 [Y **gümānlıg iş kıl-**]

(Ar. irtābe) ş.-dı Y273b7 [P **gümānlıg bol-**]

şekibāsızlık (Far. + T.) Sabırsızlık.

şekibāsızlık kıl- Sabırsızlık gösterip telaşlanmak.

(Ar. heli' a) ş.-dı Y163a3 [P **şabrsızlık kıl-**]

şekibāy (Far.) Sabır. *krş. eşkibāy*

şekibāy kıl- Sabretmek, dayanmak.

(Ar. şabera) "*muşibetka şekibāy kıldı*" Y68b2 [P **şabr kıl -**]

şekil (Ar.) Biçim, tarz.

→ çalma şekli P211b9

şell (Ar.) Çolak, kolu eğri.

şell bol- (El) Çolak olmak.

(Ar. şelle) "*şell boldı eli*" P147a1

ş.-dı Y174a2 [Y **şurı-**]

şell tişi Çolak elli kadın.

(Ar. şelā') ş. P147a1

şelvār (Far.) Genellikle ağı çok bol, geniş bir pantolon türü.

(Ar. serāvīl) ş. P37a5

(şelvār) **ağı** Pantolonların, şalvarların geniş yeri.

(Ar. neyfağ) ş. P37a5

şelvār kız- Pantolon giymek.

(Ar. teservele) ş.-di P218a10

(şelvâr) **palâğı** Kadın donunun paçası. Elbise yeni.

(Ar. künân) ş. P37a6

şelvâr yakası Şalvarın kuşak yeri.

(Ar. hucze) ş. P37a5

şenbih (Far.) Cumartesi günü.

şenbih kı1- Ticaret vs.yi bırakıp cumartesiye hürmetlemek.

(Ar. sebete) “*şenbih kıldı cehūdlar*” P60b6 [Y **şenbihle-**]

şenbihle- (Far. + T.) Ticaret vs.yi bırakıp cumartesiye hürmetlemek.

(Ar. sebete) “*cehūdlar şenbihledi*” Y63b7 [P **şenbih kı1-**]

şer (Ar.) Kötülük, fenalık. Kötü, fena.

(Ar. şerr / c. şurūr) “*ol andın şerrek turur*” Y173a1

ş. P130a8; Y173a1 [P **yawuz iş**]

ş.+ni Y111a1 [P **yawuzlık**]; P154b9 [Y **yawuz**]

ş.+din P93b8; P180a1; P189a6; P212a8; Y112a2; Y113b7 [P **yawuzlık**]; Y237a7

şer kı1- Hasımlık etmek, düşmanlık yapmak.

(Ar. şarra) ş.-dı Y262a2 [P **yawuzlık kı1-**]

şerbet (Ar.) İçecek.

şerbet kadehi Su tası, su içilecek kap.

(Ar. meşrabe / c. meşārib) ş. Y6a5 [P **şarāb içgü kadeh**]

şerh (Ar.) Açıklama.

şerh kı1- Şerh etmek, tefsir etmek.

(Ar. şaraha) “*şerh kıldı kitābga*” P155b2

ş.-dı Y186a5

şerha (Ar.) Dilim.

şerha kılınmış Dilimlenmiş, parça parça kesilmiş (et).

(Ar. şerīha) ş. P155b3 [Y ... et]

şerlig Şerli, fena.

→ üküş şerlig er P146a4, Y172b7

şevr (Ar.) Hayvan pazarı, panayır.

(Ar. mişvār) ş. P7b4

ş.+de P119b8; Y146a5

şeyh (Ar.) Yaşlı, ihtiyar.

(Ar. şeyh) ş. Y321a3 [P **karı**]

ş.+ni P197a6

şeytān (Ar.) İnsanı Allah’ın emirlerinden alıkoyan kovulmuş melek, iblis.

(Ar. şeytān) ş. Y77a7 [P **dīv**]; P210a10; P216a4; P216b4; P217b3; Y287a3; Y313b5;

→ taşlanmış şeytān Y132b4

şifā (Ar.) Hastalıktan kurtulma, onma.

şifâ ber- Şifa vermek, hastalığını iyileştirmek.

(Ar. şefâ) ş.-di Y109b1 [P **hoşlık bir-**; Y **ezgü bol-**]

şifâ tap- (Öfkesi) Dinmek, sakinleşmek.

(Ar. teşeffâ) “*şifâ tapdı öwkesindin*” P212b10

şifâ tile- 1. Bir şeyle şifa bulmak, hastalığından iyileşmek.

(Ar. iştefâ) “*sökellikdin şifâ tiledi*” Y276a4 [P **ezgü bol-**]

2. Hastalığına şifa istemek.

(Ar. isteşfâ⁴⁶⁰) ş.-di P216a15; Y313a3

şikâyet (Ar.) Yakınma, sızlanma.

şikâyet kı1- 1. Şikâyet etmek, yakınmak, (zalimin zulmünden) şikâyette bulunmak.

(Ar. şekâ) “*fulân fulânka şikâyet kıldı*” Y157a5 [P **gile kı1-**]

(Ar. iştakâ) ş.-dı P207a8 [Y **zırya-**]

(Ar. teẓalleme) ş.-dı P211a10

şikâyet küni

(Ar. yevmu'l-meẓâlim) ş. P76a6; Y87a7

şikeste (Far.) Kırık.

şikeste bol- Dağılmak, parçalanmak.

(Ar. teşadda‘a) ş.-dılar P210b1

şi‘r (Ar.) Şiir.

(Ar. şi‘r) ş. P68b5; P89a1; P171b1; P173b6; P215a8; Y75a2; Y105b3; Y209b4; Y213a3

ş.+ni P201a1; P213a11; Y256b2; Y305a1

ş+ingâ P184b2 [Y **söz**]

(Ar. qarîz) ş. P68b6; Y75a2

şi‘r âhîrin muhtelif keltür- Şiirin bir beytini cer, diğerini ref etmekle kafiyelerini muhtelif hâle getirmek.

(Ar. ekvâ) ş.-di P188b7 [Y **muhtelif beyt ayıt-**]

şi‘r ay- Şiir söylemek; vezinli, kafiyeli söz söylemek.

(Ar. şa‘ara) ş.-dı P101b2; Y122a3

(şi‘r) aytu birmek tile- Birinden (şiir) okumasını dilemek.

(Ar. istenşede) “*aytu birmek tiledi şi‘rni*” Y305a1 [Y **(şi‘r) okımağ tile-**]

(şi‘r) okımağ tile- Birinden şiir okumasını istemek.

(Ar. istenşede) ş.-di P215a8 [Y **şi‘r aytu birmek tile-**]

→ kısga şi‘r ay.- P204b5; kiçig ş. P103a6; kiçig ş. ay- P103a5; okınmış ş. Y213a5

→ okınmış şi‘r P173b6

şîre (Far.) Koyu üzüm şırası.

(Ar. tîlâ) ş. P34a3; Y37b1

şîre satğuçı Şıra yapıp satan.

⁴⁶⁰ P: isteşkâ

(Ar. ʔallā) ʃ. P34a3 [Y **ʃireçi**]

ʃireçi (Far. + T.) ʃıra yapıp satan.

(Ar. ʔallā) ʃ. Y37b1 [P **ʃire satğuçı**]

ʃirîn (Far.) Hoş, tatlı.

ʃirîn kel- Lezzetli, tatlı olmak.

(Ar. ʔalā = m. ʔaluve) “*ʃirîn keldi ağızına*” P128a2 [Y **süçig bol-**]

(Ar. ʔaliye) “*ʃirîn keldi nerse köziñge tağı köñgliñge*” P128a3

ʃirîn kelgen Tatlı, hoş. Süt.

(Ar. ʔāl) ʃ. P128a4

ʃirîn nerse Tatlı, güzel, lezzetli.

(Ar. ʃey’un ʔulv) ʃ. P128a3

ʃirpuht (Far.) Susam yağı.

(Ar. ʃiyerac) ʃ. P32b2 [Y **ʃirpuht yağı**]

ʃirpuht yağı Susam yağı.

(Ar. ʃeyrac) ʃ. Y35a7 [P **ʃirpuht**]

ʃiş Bir ucu sivri, uzun çubuk. *krş. çiş*

→ temür ʃiş Y4b6

ʃiş- (I) Düğüm, problem vs. çözmek. *krş. seş-, siş-*

(Ar. ʔalle) “*ʃişdi tüğünni*” P115b6 [Y **seş-**]

(Ar. ʔalle) “*aytulur bağıladı fulān bil bağını tağı ʃişdi ʔubvesi*” P206b10

(Ar. enşeta) ʃ.-di P176a3 [Y **seş-**]

ʃiş- (II) 1. Yükselmek, kabarmak. Havayla dolmak, şişmek.

(Ar. intefeḥa) ʃ.-di P204a7; (ʃ.-ti) Y266a6

2. (Deri) Hastalıktan kabarmak.

(Ar. teverrame) “*ʃişdi urmağdın*” P212a2

ʃ.-ti Y293a7

(Ar. verime) ʃ.-di P162b6; (ʃ.-ti) Y197a6

3. İstiska, su toplanması hastalığına yakalanmak.

(Ar. seḳā = m. seḳiye) “*ʃişdi ʔarını*” P92a3

ʃ.-ti Y109b6

(Ar. istesḳā) “*ʃişdi ʔarını*” P216a15

ʃ.-ti Y313a4

ʃişgen ʔarın Su toplamakla şişmiş karın.

(Ar. baḥnun seḳḳ) ʃ. P92a4 [Y **ʃişmiş ʔarın**]

ʃişmiş ʔarın Su toplamakla şişmiş karın.

(Ar. baḥnun seḳḳ) ʃ. Y109b6 [P **ʃişgen ʔarın**]

ʃişe (Far.) Şişe, dar ağızlı uzunca kap.

(Ar. ʔarüre / c. ʔavārİR) ʃ. P12a3; Y6b2

ʃişe orını Kan aldırma yeri.

(Ar. maḥceme) ş. P18b8

(Ar. miḥceme / c. meḥācim) ş. Y35a4 [P ḥaccām şīşesi]

şīşe ur- Şişe vurmak, hacamat yapmak.

(Ar. ḥaceme) ş.-dı P109a7; Y132b1

→ ḥaccām şīşesi P32a8

şişük Şişmiş.

şişük yüzlig er Yüzü şiş adam. ?

(Ar. muhebbecu'l-vech) ş. P190a2 [Y yüzi şişük er]

→ yüzi şişük er Y238b5

şişür- Deri vs.yi şişirmek.

(Ar. verrame) “*urdu taḳı şişürdi anı*” P197b3

ş.-di Y251a3

şūḥ (Far.) 1. Kaba ve yakışsız. Ahmak, bön.

(Ar. cilf / c. eclāf) ş. ⁴⁶¹ Y19a2 [P tüzsiz şūḥ]

2. Ahlaksız adam, iffetsiz.

(Ar. şāṭir / c. şuttār) ş. P101a8; Y122a1⁴⁶² [Y azğır]

(Ar. ḥalī‘) ş. P165b4

şūḥ bol- 1. Utanmayı terketmek.

(Ar. ḥalu‘ a) ş.-dı P165b4 [Y azğır bol-, utsuz bol-]

2. Kötü huylulu olup sürekli rahatsız etmek.

(Ar. ‘arame) “*oğlan şūḥ boldı*” Y87b1 [P şūḥluk kı1-]

→ tüzsiz şūḥ P20b8

şūḥlu/uk (Far.+ T.) Kötü huyluluk, ahlaksızlık, utanmazlık.

şūḥlu/uk kı1- 1. Kötü huylulu olup sürekli rahatsız etmek.

(Ar. ‘arame) “*şūḥluk kıldı oğlan*” P76a6 [Y şūḥ bol-]

2. Ahlaksız olmak.

(Ar. şaṭara) ş.-dı P101a7 [Y azğır bol-]

3. Üstelemek, ısrar etmek.

(Ar. elḥafe) “*tilek içinde şūḥluk kıldı*” Y218a7 [P ön-; Y küçün tile-]

şūm (Far.) Uğursuz.

(Ar. meş’ūm) ş. P170a5; Y207b6

şūm bol- Uğursuz olmak.

(Ar. şu’ime) “*şūm boldı erenler üze*” P170a4

ş.-dı Y207b6

şūm fāl kı1- Bir şeyi uğursuz saymak.

(Ar. teşe’eeme) “*şūm fāl kıldı anıḡ <birle>*” P211a10

⁴⁶¹ M. şūḥ

⁴⁶² M: şūḥ

şūr (Far.) Tuzlu, kekremesi.

şūr kı1- Yemeğe gereğinden fazla tuz koymak, tuz eklemek.

(Ar. emlaḥa) “*şūr kıldı küweçni*” P172b7

ş.-dı Y211b7

(Ar. mellaḥa) ş.-dı P190a9 [Y **sūz kı1-**]

→ katkı şūr suw P130b9

şūrbā (Far.) 1. Çorba, et suyu.

(Ar. meraḥa / c. merak) ş. P34b8; Y38b2

ş.+nı P125b6; P195b3; P207a2; P212b7; Y275b5; Y296a7

2. Çorba ve benzeri sulu yemek. Un ve sudan yapılan yemek.

(Ar. ḥasā') ş. P125b7 [Y **öpmek**]

3. Siyah çorba, ekşi aş.

(Ar. şūrabāc) ş. P35a2

→ ısığ kılınmış şūrbā⁴⁶³ P110b6; isitilmiş ş. Y134a5; kara ş. P35a1; nārlıg ş. P35a1; süçüg ş.

P35a1

şūrbācı (Far. + T.) Çorbacı.

(Ar. merrāk) ş. P34b9; Y38b2

şuvaz (Far.) Kızgın, ateşli; acı.

şuvaz bol- (Su) Tuzlu olmak.

(Ar. meluḥa) “*suw şuvaz boldı*” Y199a7 [P **açıg bol-**]

şuvaz suw Tuzlu su.

(Ar. milḥ) ş. Y199b1 [P **açıg suw**]

şükr (Ar.) Minneti dile getirme.

(Ar. ḥamd) ş. P2b1

şükr kı1- İyiliği anmak, övmek, teşekkür etmek.

(Ar. şekera) “*şükr kıldı er ni' metga*” P101b2

ş.dı Y122a3

şükr kı1ma- Nimeti inkar etmek, örtbas edip inanmamak, nankörlük etmek.

(Ar. kefera) ş.-dı Y123a5 [P **şükrsizlik kı1-**]

şükr kı1mak Nimete teşekkürünü dile getirme.

(Ar. şukran) ş.+ğa P182b6

ş.+nınga Y226b7

şükrsiz (Ar. + T.) Nimeti inkar eden, nankör. Musibetleri sayıp nimetleri hatırlamayan. Cimri.

(Ar. kenūd) ş. P23b9

şükrsizlik (Ar. + T.) Nimeti görmeyen, nimete şükretmeyen.

şükrsizlik kı1- Nimeti inkar etmek; nankörlük etmek.

(Ar. kenede) “*şükrsizlik kıldı ni' metga*” P99a7 [Y **nā-sipāslıq kı1-**]

⁴⁶³ şūr<bā>

(Ar. kefera) ş.-dı P102a7 [Y **şükür kıılma-**]

şütürgāv (Far.) Zürafa.

şütürgāv-i peleᅇg Zürafa.

(Ar. zurāfe) ş. P49b6

T

ta'ām (Ar.) Yemek, yenilen şey.

(Ar. tu' m = m. ta'ām = m. ma't am = m. tu' met) t. P143a2⁴⁶⁴; P59a3; P59a4; P114b9 [Y **aş**]; P133a8; P163a3; P198a8; P206b14; P208a12; Y61b3; Y61b4; Y108b2 [Y **aş**]

t.+ni P71b3 [Y **aşlık**]; P75b1 [Y **aş**]; P75b9 [Y **aş**]; P77a5 [Y **aş**]; P89a6 [Y **aşlık**]; P103b1 [Y **aşlık**]; P142b2; P184b6; P200a4 [Y **aşlık**]; P204a13; P209a7; P211a10; Y103a7 [P **aşlık**]

t.+ğa P144b6; (t.+ka) Y141b3 [P **aş**]; Y86a2 [Y **aş**]

t.+dın P142b4; P206a12; Y168a1

ta'ām birle boğazı tıkaᅇan Boğazında bir şey durmuş adam.

(Ar. gāşşun) t. Y173b1 [P **boğulgan**]

ta'ām keltürgen Bir yerden ketirilen zahire, yiyecek.

(Ar. mīret) t. P87a9 [Y **ketrülmiş ta'ām**]

ta'ām tile- Yiyecek istemek. Bir şeyin tadını öğrenmek için tatmak.

(Ar. iste't ame) t.-di Y307b4

ta'ām uşakı Kahvaltı gibi azca yemek.

(Ar. luhne = m. sulfe) t. Y38a6 [Y **kü<n>düzlük**, P **epmek uşakı**]

ta'ām yi- Yemek yemek.

(Ar. ta'ime) t.-di P143a2 [Y **aş yi- ya tat-**]

→ peyveste ta'ām yitürgen Y221b6; siᅇgen t. Y61b5; tuzsız t. P133a9; üküş t. birgen er P179b3

→ konuğ ta'āmı P179a5; Y221a4

tā'at (Ar.) İbadet, Allah'a itaat.

(Ar. tā'at) t. Y310b1

t.+ni P211a4

t.+dın P107a9; Y129b7

(Ar. yusrā) t.+ğa P197b5 [Y **tā'at kıılmağ**]

tā'at kııl- Boyun eğmek, itaat ve ibadet etmek.

(Ar. neseke) “tā'at kııldı taᅇgrıga” P73a7

t.-dı Y82b5 [Y **kurbān kııl-**]

(Ar. kaᅇete) t.-dı P97a6; Y116a7

⁴⁶⁴ Yalın ve ekli devamı ta'ām.

(Ar. neseke) t.-dı Y130b3 [P, Y **ķurbān ķıl-**]

(Ar. eṭā' a) t.-dı Y229b6 [P **boyun sü-**]

(Ar. tenesseke) t.-dı P210b13

ṭā' at ķılmaķ İbadet, Allah'a itaat.

(Ar. yusrā) t.+ķa Y251a5 [P **ṭā' at**]

→ artuķsı ṭā' at P25b6

ṭab' (Ar.) Yaradılış, tabiat.

ṭab' i⁴⁶⁵ ḥoş bol- Hoş tabiatlı, nükteci olmak.

(Ar. fekihe = m. fekuhe) t.-dı P145a2 [Y **ḥoş ṭab' lıg bol-, şāzmān bol-**]

ṭabaķ (Ar.) Yiyecek konulan yayvanca kap.

ṭabaķ örtügi Makara.

(Ar. mikebbe) t. P36a9; Y40b6

→ kümüş ṭabaķ P11b8, Y6a4

→ hediye ṭabaķı P11b8, Y6a4

taban İnsan veya hayvan ayağı.

(Ar. ķadem / ç. eķdām) t. Y18b2 [P **azaķ ileyi**]

(Ar. aḥmaş / ç. eḥāmiş) t. P20b2 [Y **baldır**]

taban ardı İnsan veya hayvan ayağı.

(Ar. ķadem) t. Y180a6 [P **azaķ**]

tabanı yuwķa bol- Çok yürümekten ayağı aşınmak.

(Ar. veciye) t.-dı P152a9 [Y **yörimekte azaķı ar-**]

tabanı yuwķalmış azaķ Ayağı yıpranan.

(Ar. vecc) t. P152a9

→ (tiwe) tabanı Y45a4

tābe (Far.) Tava.

(Ar. miķlāt / c. meķālī) t. P10b9; P92b2; Y4b4; Y110a7

tābhāne (Far.) Üst oda, çardak veya teras denilen ikinci veya daha üst kat odası.

(Ar. 'iliyye / c. 'alālī) t. P9b7; Y2b6

ṭabīb (Ar.) Usta, maharetli kişi.

(Ar. ṭabb = m. ṭabīb) t. P145b1; Y172a1

ṭabīb bol- Usta, uzman olmak.

(Ar. ṭebbe) t.-dı P145b1; Y172a1

ṭabl (Ar.) Davul.

ṭabl çevgānı Balyoz.

(Ar. miķra' a) t. P43a8

→ yıpar ṭablı Y8b4

ṭablāz (Ar. + Far.) Dümbelek. Kopuz denen çalgı.

⁴⁶⁵ ṭab>ī<'1

(Ar. kûbe) t. Y33a1 [P **tablek**]

tablçı (Ar. + T.) Davulcu, davul sahibi.

(Ar. tabbāl) t. P43a8

tablek (Ar. + Far.) Dümbelek. Kopuz denen çalgı.

(Ar. kûbe) t. P30b4 [Y **tablbaş**]

tab' lıg (Ar. + T.) Tabiatlı, yaratılışı (...) olan.

→ hoş tab' lıg P145a3; Y171b1; hoş t. bol- Y171a7

tâc (Ar.) Bir tür süslü başlık.

tâc ur- Tac giydirmek.

(Ar. tevecce) t.-dı P198a1 [P **tâc urun-**]

tâc urun- Tac giy(dir)mek.

(Ar. tevecce) t.-dı Y251b5 [P **tâc ur-**]

(Ar. tetevecce) t.-dı P212a6

ta' dîl (Ar.) Doğrulama.

ta' dîl kı1- Güvenilir olduğunu bildirmek, tezkiye etmek.

(Ar. 'addele) t.-dı P194b6; Y246b3

tafşîl (Ar.) Açıklama, fasıllara ayırma.

tafşîl üze ay- Açıklamak, fasıllara ayırarak izah etmek.

(Ar. faşşale) t.-dı P194b7; Y246b5

tağ Dağ.

(Ar. cebel / c. cibāl) t. P156b4; Y188a1

t.+nı P95a1; (tağlar) P187a1

t.+ka P190b5; Y113b2; Y239b6

t.+dın P21b4

tağ kır1ağ1uç1 Dağ kır1angıç1.

(Ar. semāme) t. P51b9; Y51b6

→ hācīler minā tağındın mekkege barğ1 tün Y70a6

→ üstüvār tağ P125b8

tāğ (< Far. **dāğ**) 1. Dağlama aleti. Damga, nişan. *krş.* **dāğ**

(Ar. mīsem) t. P84b8 [Y **dāğ basğ1 temür**]

2. Alamet, nişane.

(Ar. sīmā / m. simyā) t. P198b9

tāğ bas- Kızdırmak, kızgın aletle yakmak.

(Ar. aḥmā) t.-dı Y235b1 [P **kızıt-**]

tāğ basğ1 temür Ütü, dağlayıcı madde, dağlama aleti.

(Ar. mikvā) t. Y113a5 [P **tügün**]

(Ar. mīsem = m. mikvā / c. mekāvī) t P42b6

t.+ni P188a2

tağarçuk İçinde azık vs. muhafaza edilen deri kap.

(Ar. cirāb / c. curub) t. P13a4; Y8a4

tağarek (T. + Far.) Küp. *krş.* tağaryek

(Ar. faḥḥāre / c. faḥḥār) t. P11b4 [Y tağaryek]

tağaryek (T. + Far.) Küp. *krş.* tağarek

(Ar. faḥḥāre / c. faḥḥār) t. Y5b5 [P tağarek]

tağayeze Teyze, annenin kız kardeşi.

(Ar. ḥāla / c. aḥlāt) t. Y22b1 [P ananınḡ kız qarındaşı]

tāḡī (Ar.) Asi, inatçı.

tāḡī kı1- İnat etmek.

(Ar. etḡā) t.-dı P187a8 [Y boyun sümezlik kı1-]

tāḡla- (Far. + T.) Daḡlamak. *krş.* dāḡla-

(Ar. veseme) t.-dı P84b7 [Y dāḡla-]

tāḡlan- (Far. + T.) Daḡlanmak.

tāḡlanmış aṭ Üzeri mühürlü, işaretli at.

(Ar. ḥaylun musevveme) t. (tāḡlanmış aṭlar) Y253b1 [P nişānlıḡ aṭ]

taḥammül (Ar.) Katlanma, sıkıntıya karşı koyabilme.

taḥammül kı1- Zulme boyun eğmek.

(Ar. izṭaleme) t.-dı P205b7

taḥāret (Ar.) Temizlik.

taḥāret kı1mak İslam'da bazı ibadetler için yıkama ve mesh yoluyla yapılan temizlik.

(Ar. vuṣū) t. P25b4 [Y ābdest]

taḥır Acı.

(Ar. murr = m. merīr) t. Y173a3

taḥır bol- Acı olmak.

(Ar. merra) t.-dı Y173a2 [P açığı bol-]

taḥır kı1- Bir şey acı olmak.

(Ar. emerra) t.-dı Y224a6 [P, Y açığı bol-]

taḥır nirse Acı olan şey. Bir çeşit turşu.

(Ar. şey'un murr) t. Y224a6 [P açığı nirse]

tāḥir (Ar.) Temiz.

tāḥir bol- Hayızından temizlenmek.

(Ar. eḡra'a) t.-dı Y209b1 [P arığı bol-]

taḥt (Far.) Üzerine oturulan yüksekçe yer, süslü koltuk.

(Ar. serīr / c. surur) t. P12b8; Y7b7

→ bezenmiş taḥt P12b9; üç ayaklıḡ t. Y7a7

taḥte (Far.) Geniş ve düz ağaç levha.

(Ar. levḥ / c. elvāḥ) t. P27b5; Y29a5

→ kapuḡ taḥtesi P10a1; süḡlegü t. Y36a2

tāḡ (Ar.) Saçak, sundurma.

(Ar. ifrīz = f. reff / c. rufūf) t. P9a8; Y2a4

tāk (Far.) 1. Asma, üzüm çubuğu.

(Ar. kerm / c. kurūm) t.+ke Y73b2

t.+ni P67b6; P189b3; (tākler) P192a9 [Y **mungak**]

2. Üzüm kütüklerinin dikili olduğu bahçe.

(Ar. kerm) t.+ke P102a3 [Y **bāğ**]

tāk cūfti Gölgelik, tavan, çatı. Çardak.

(Ar. ʿarīš) t. P6a5

→ çerāğ **kozku tāk** P12a9

tağ- Eklemek, koymak.

→ burunduğ tağ- P76a1, Y87a1; burunduğ t.- P116b1, Y141b3; kiriş t.- P197a6, Y250b2; tüğme t.- P113a4; tüğme t.- P181a2; yawuz at t.- Y71a4

ṭākat (Ar.) Güç, kudret, takat.

(Ar. ṭākat) ṭ. P147b9 [Y **yarag**]; Y230a3

(Ar. vus^c) ṭ.+inçe⁴⁶⁶ P215a8 [Y **yarag**]

(Ar. mechūd) ṭ.+ni P215b8 [Y **yarag**]

(**tā<ḳatinçe>**) **yeriñge keltür-** Bütün gücünü sarfetmek.

(Ar. istenfede⁴⁶⁷) “**yeriñge keltürdi tā<ḳatinçe>**” P215a8 [Y **yaragi yetmişinçe ḳatıñlan-**]

taḳdīr (Ar.) Değer biçme.

taḳdīr ḳıl- Takdir etmek. Hazırlamak. Miktarını tayin etmek, belirlemek.

(Ar. etāḥa) “**taḳdīr ḳıldı anğa nerseni**” P185b2 [Y **endāze ḳıl-**]

(Ar. menā) t.-dı Y111b2 [P **endāze ḳıl-**]

(Ar. ḳaddera) t.-dı⁴⁶⁸ P191b8 [Y **endāze ḳıl-**]

taḳı Ve.

(Ar. ve) t. P62a7; P63a8; P67a1, 5; P67b9; P73a2; P73b8; P78b1; P79b1; P82a4; P86a6; P89b7; P91b9; P92a1,9; P98a7; P98b7; P102b5; P104a8; P104b5; P107b7; P114a3; P114b3; P120b2; P122b6; P124b2; P125a3; P128a3; P128a6; P131a5; P132a1; P138b1; P149a5; P152a9; P153b4; P154b9; P157a7; P159a3; P159a4; P159a6; P161b6; P171b9; P173b2; P175b1; P176a5; P176b8; P178a5; P178b2; P178b7; P180b3; P181a9; P184a5; P184b6; P184b8; P186b7; P187a3; P187b8; P195a9; P204b7; P206b10; P207b3; P208b7; P211a6; P213a12; P217a7; P218b1; Y72b5; Y73b61; Y82a6; Y90b2; Y92a1; Y96a1; Y96a1; Y101b7; Y106b5; Y109b3; Y109b3; Y110a5; Y117b6; Y118b1; Y123b5; Y125b7; Y126a6; Y138b1; Y139a4; Y146a2; Y147a5; Y150a6; Y153b5; Y161a1; Y162a7; Y166a4; Y177a1; Y181b2; Y183a4; Y184a7; Y185a5; Y187a1; Y191b5; Y191b6; Y192a2; Y196a1; Y197a5; Y210a7; Y213a1; Y215b3; Y217b2; Y219b4; Y220a5; Y220b3; Y224b4; Y229a3; Y230a4; Y233b7; Y247b5; Y256b3; Y277b1; Y310a1;

(Ar. fe) t. P197b3; P215a6; Y251a3

⁴⁶⁶ tā<ḳatinçe>

⁴⁶⁷ Yapı: istenfede vus^c ahu

⁴⁶⁸ M. d > z

(-) t. P81a1; P103a4; P158a3; Y93b6; Y111b3 [P yā]; Y234b1; Y236a3; Y239b7; Y264a3

→ atasız tağı oğulsuz bol- Y95a3; barbaṭ t. qopuz P71a4; baş kötür- tağı köz yum- Y211b7; bat- t. yağmur yağma- Y112b3; emgen- t. qazğan- P156a2; qaç- t. qurtul- P120b5; qapuğ t. qalem üni P79b2; qazğudın t. sewünçdin baş yüngüllüki Y210b1; kiçig t. ħ̄ār er P135b3; kiñglik t. tüzlik P104b6; oқи- t. tüwkür- P92a, Y109b4; meyl qıl- t. qarār qıl- P110b4; oğlanın yitürgen er t. oğlan yitürgen ‘avret Y166a5; oқи- t. tüwkür- Y252a4; sı- t. azır- P76b2, Y87b5; sı- t. azırma- P76a9, Y87b3; sızğırılmış altun t. kümüş P73a2; taş- t. siñg- P100a9; uşaq tağı yinçe ħaṭ P216b14; uzun t. körklüg bol- Y202b5; yaqın qoz- t. sözleş- Y261b3; yinçe t. egme bol- P145b4; yinçe t. egme qaşlıg P14b5; zaif räylig t. ‘aqlıg P77b4; za‘if räylig t. za‘if ‘aqlıg kişi Y89a7

tağı/ul- 1. Dağılmak, yayılmak, (toprak vs.) dökülmek.

(Ar. teheyeye) “*qum tağıldı*” Y295b2

(Ar. şette) t.-dı P78a3 [Y yayıl-]

(Ar. teşettete) t.-dı P211b2

(Ar. tebeddede) t.-dı P211b3

(Ar. işfetera) t.-dı P218b2 [Y yazıl-]

(Ar. inteşera) t.-dı Y267b5 [P tarıl-]

tağılğan dārū Göze veya yaraya serpilten toz, kuru ilaç, pudra.

(Ar. zerūr) t. P113a3 [Y saçası dārū]

tağılğan Dağılık, ayrı ayrı.

(Ar. şette = m. şetīt / c. eştāt) t. P78a4 [Y tarılmış]

2. Ayrılmak, uzaklaşmak.

(Ar. ifrabqa‘a) t.-dı P218a14

3. Hücum etmek.

(Ar. ibdeğarra⁴⁶⁹) t.-dılar P218b1 [Y yazıl-, iw-]

tağıluğ Dağılımış, dağılık.

tağıluğ saçlıg er Kıvrıcık olmayan, düz ve yumuşak saç.

(Ar. sebt = m. sebat = m‘a. sebiṭ) t. Y161b1 [P inmiş saç]

tağırda- Ses çıkarmak, hışırtı yapmak.

(Ar. ħaffe) t.-dı Y93a4 [P yörimek içinde kişne-]

tağıt- 1. Dağıtmak, yaymak, saçmak.

(Ar. hāle) “*tağıttı qumı*” P89a6 [Y saç-]

(Ar. neşera) t.-tı P102a9 [Y saç-]

(Ar. beşşe) t.-tı P111b9 [Y yay-]

2. (Tohumu) Dağılık olarak yere saçmak, ekmek.

(Ar. bezera) “*tağıttı urluqı*” P100a3 [Y saç-]

3. (Yaraya toz hâlindeki ilacı) Serpmek.

(Ar. zerra) “*tağıttı dārūni başğa*” P113a3 [Y saç-]

⁴⁶⁹ Y. ġ>‘a

4. Mal vs.yi dağıtmak, saçmak.

(Ar. za' za' a) t.-tı P217a9

taḳrīr (Ar.) Yerleştirme, kararlaştırma.

taḳrīr kııl- Karar kıldırmak, yerleştirmek.

(Ar. ḳarrara) t.-dı P196a8 [Y **ḳarār kıldur-**]

taḳṣīr (Ar.) Kusur, hata.

(Ar. taḳṣīr) t.+ni P214b11

t.+ḳa Y303b1

taḳṣīr kııl- 1. Noksanlık etmek, kusur kılmak.

(Ar. elā) t.-dı P127b6; Y157b1

t.-maz P127b7

t.-madı Y157b2

(Ar. ferraṭa) t.-dı P192b8; Y243b2

2. Gayretli olmamak, işine sarılmamak, gevşeklik göstermek, yavaşlık ve kusur gösterip geciktirmek.

(Ar. venā) t.-dı Y112a6 [P **süstlük kııl-**]

(Ar. ḳaşşara) t.-dı P191b8; Y241b7

(Ar. tevānā) .-dı Y303b7 [P **süstlük kııl-**]

(Ar. i'telā) t.-dı P207a8; Y276b1

3. Ayıp ve hataları çok olmak.

(Ar. 'azzera) t.-dı P191b3; Y241a6

4. Haddi aşmak, aşırı gitmek.

(Ar. efrāṭa) t.-dı P176a1 [Y **ḥaddın keç-**]

taḳu Kapının üst çerçevesi. Kirişleme denen kalın direk.

(Ar. 'āriṣ) t. P9b5; Y2b3

taḳuḳ (I) Tavuk. *krş. tawuḳ*

(Ar. decāce / c. decāc) t. Y53a1 [P **mākiyān**]; Y151a3 [P **mākiyān**]; Y317b1 [P **mākiyān**]

→ erkek taḳuḳ Y109b3, Y186b1, Y191b7, Y317b3

taḳuḳ (II) Boyun tüyü. İbik. ?

→ (ḥorūs) taḳuḳı Y53a2

taḳul- *bk. taḳı/ul-*

taḳulḡan Dağınık, ayrı ayrı.

(Ar. ūette = m. ūetīt / c. eštāt) t. P78a4 [Y **tarılmış**]

talāḳ Dalak.

(Ar. ṭihāl) t. P19b2; Y17a2

ṭalāḳ (Ar.) Boşama.

ṭalāḳ bir- Karısını boşamak.

(Ar. ṭallaḳa) ṭ.-di P194a2 [Y **boşa-**]

ṭalāḳ birilmiş 'avret Boşanmış kadın.

(Ar. merdûde) t. Y136b2 [P **talâk birilmiş tişi**]

talâk birilmiş tişi Boşanmış kadın.

(Ar. merdûde) t. P112b1 [Y **talâk birilmiş ‘avret**]

talâk bol- Kadın kocasından boşanmak.

(Ar. talâka = m. taluqa) t.-dı Y129b2 [P **eriñge harâm bol-**]

talâk bolğan ‘avret Kocasından boşanmış kadın.

(Ar. tâlik = m. tâlikat) t. Y129b3 [P **harâm tişi**]

→ köp talâk birgen er Y245b1; üküş t. kılğan er P194a2

t/талapı- Çırpınmak, dalgalanmak.

(Ar. hafeka) “*talapıdı ‘alem*” P72a2 [Y **talapı-**]

t.-dı (talapı-) Y80b5

(Ar. vecefe) “*könğli talapıdı*” Y99a1 [Y **tarapla-**]

talēb (Ar.) İsteme, istek.

talēb kılmış İntikam.

(Ar. se’r) “*fulân meniñ talēb kılmışım turur*” Y188b2 [P **öç**]

talğa- 1. (Hayvan hayvana) Vurmak, sataşmak. ?

(Ar. ‘āse) “*qurt koyını talğadı*” Y101b6 [P **bulğa-**]

2. (Rüzgâr) Buluttan süt sağar gibi (yağmur) yağdırmak.

(Ar. ederra) “*yil yağmurnı talğadı*” Y224a1 [P **yağdur-**]

talқан Kavrulmuş un. Buğday veya arpa unundan yapılmış un çorbası, lapası.

(Ar. sevīk) t. Y37b2 [P **қавут**]

t.+nı P133a6; Y135b5 [P **қавут**]

talpunmaq Sıkışmak.

→ қарın тоқлуқındın talpunmaq P114b9

tam 1. Duvar.

(Ar. cidār) t. P208a11; P208a12; P211a7; Y279b3; Y290a7

t.+ğa P196a9; P210b9; (t.+қа) Y249a6

2. Bir yeri çevreleyen duvar, çit.

(Ar. hā’it / ç. hīṭān) t. P6a5; Y309b6

t.+ğa P62b4; P173a7; P212a8; (t.+қа) Y66a6; Y212b3

t.+nı P75b3; P76a2; P195a1; P199b7; Y86a5; Y87a2; Y116a2; Y254b7

3. Yapı, bina.

(Ar. bunyād) t.+ğa P114a7 [Y **binā**]

(Ar. binā’) t. P208b4

t.+nı Y141b2 [P **binā**]

tam telüki Uzunca çukur.

(Ar. hadd / c. uhdūd) t. P112a8 [Y **telük**]

tam ulı Temel.

(Ar. uss / c. āsās / c. esās / c. usus)

tamdağı rwa Kuş yuvası.

(Ar. vekir / c. evkâr) t. P8a2

→ bir baḥs<î> tam P8b3

→ burun tamı P17a4; şehir t. P6b8

tam- 1. (Su vs.) Damlamak, sızmak, azar azar akmak.

(Ar. neṭafe) t.-dı P71b3; Y80a2

(Ar. қағара) t.-dı P102a6; Y123a3; Y123a4

(Ar. seribe) t.-dı P130b7

2. (Evin tavanı) Damla damla akıtmak.

(Ar. vekefe) t.-dı P84a7; Y99a5

tamğan Akan (su).

(Ar. serib) t. P130b7

ṭama' (Ar.) Tamah.

ṭama' **tut-** Bir şeye çok iştahlı olmak; hırslı olmak.

(Ar. ṭami' a) ṭ.-tı P138b5; Y162b4

ṭama' **tutğan** Haris, tamahkâr.

(Ar. ṭami' = m. ṭami') ṭ. P138b6 [Y **ṭama'** **tutğan er**]

ṭama' **tutğan er** Haris, tamahkâr.

(Ar. ṭami' = m. ṭami') ṭ. Y62b5 [P **ṭama'** **tutğan**]

tamaḳ Damak, ağız boşluğunun tavanı. Ağızın alt kısmı.

(Ar. ḥanek / c. aḥnāk) t. P17a5; Y13b6

tamaḳ yügen Gem damağı.

(Ar. fe's) t. P42a7

tamaḳ tıḳlat- Lezzetli bir şey yerken hoşlandığı için dilini damağına vurup ses çıkarmak.

(Ar. temetṭaḳa) t.-tı (tamaḳın tıḳlat-) P210b12

tamām (Ar.) 1. Tam, kâmil.

(Ar. kemīl) t. P75a1

2. Geniş, her şeyi kaplayan.

(Ar. vāsif) t. Y175a5 [P **kiṅ**; Y **kiṅ bolğan**]

tamām al- Toparla(n)mak.

(Ar. isteceme' a) "*tamām aldı ülüşni*" P215b6

tamām barış- Bir araya gelip tamam olmak.

(Ar. tevāfā) t.-dılar P214b14 [Y **tükel boluş-**]

tamām bol- 1. Tam olmak, eksiksiz olmak.

(Ar. kemele = m. kemile = m. kemule) t.-dı P74b9 [Y **tükel bol-**]

(Ar. temme) t.-dı P81b3 [Y **tükel bol-**]

(Ar. sebeğa) t.-dı P105a9 [Y **tükel bol-**]

2. Çoğalmak, bol ve tam olmak.

(Ar. vefera) t.-dı P83b4

(Ar. vefā) t.-dı P93b7 [Y **tükel bol-**]

3. İçine alıp sığdırmak.

(Ar. vesī‘ a) “*tamām boldı aṅga orun*” P147b8 [Y **kiṅg kıl-, yet-**]

4. Toplanıp düzene girmek, bütün ve düzgün olmak.

(Ar. itteseḳa) t.-dı Y273b2 [P **tüzil-**]

5. (Elbise) Yere doğru uzayıp gitmek.

(Ar. zafā) “*tamām boldı ton*” P127a5 [Y **tükel bol-**]

tamām kıl- 1. Tamamlamak, tam ve kâmil kılmak.

(Ar. etemme) t.-dı P181b9 [Y **tükel kıl-**]

2. Çoğaltmak, bol ve tam kılmak.

(Ar. vefera) t.-dı P83b3

tamām mälliğ Bolluk, bereket.

(Ar. vefr / c. vufūr) t. P24b1

tamām nerse Tam, eksiksiz.

(Ar. şey’un kâmil = m. kemil = m’ a. kemel = m. kemil) t. P75a1 [Y **tükel bolğan nirse**]

tamām pālān Hayvanın semeri, palanı veya her takımı.

(Ar. kūr / c. ekvār) t. Y45b4 [Y **tükel pālān**]

tamām sāzlığ er Silahını tam kuşanmış, silahşor.

(Ar. şakk) t. P43b6 [Y **tükel sāzlığ er**]

tamām yarık Geniş zırh.

(Ar. sābiğat / c. sevābi‘) t. P45b1 [Y **tüme yarık**]

tamar 1. Damar. *krş. tamur*

(Ar. ‘ irḳ / c. i‘ rāḳ / c. urūḳ) t. P68b8; Y75a5; P15b4 [Y **tamur**]

t.+nı P62b6; Y66b1; Y86b5

t.+ğa P75b8

2. Öfke sırasında boyunda şişen şahdamarı.

(Ar. evdāc⁴⁷⁰) t.+ın P82b2; Y96b2

tamar aç- 1. Kan çıkması için damar açmak.

(Ar. ifteşade) t.-dı P204a10; (t.-tı) Y266b5

2. (Hayvanı) Tedavi etmek.

(Ar. baytara) “*tamar açdı kölük otaçısı*” P217b10

t.-tı Y317b6

tamar bağı Uzunca sargı bezi.

(Ar. ḥubbe / c. ḥubeb = m. ḥabībe) t. P36b1; Y40b7

tamar kanı Kanla karıştırılıp yoğrulmuş hurma. ?

(Ar. faşīd) t. Y66b1 [P **ḳandın ḳılımmış sahtū**]

⁴⁷⁰ Çoğul biçim.

→ azak tamarı P18a9; baş t. P18a9, Y15b1; boyun t. P17b9; ömgen⁴⁷¹ t. Y14b5; ten t. P18a8, Y15a7; yürek t. P19a9, Y16b6

tamdük 1. Yakıt, yakacak, odun vs. *krş.* **tamzük**

(Ar. veḳūd) t. P83a5; Y97b1

2. Parlak ateş közü.

(Ar. ḳabes = m. miḳbās = m. miḳbes / c. meḳābis) t. P11a6

tamdur (T. / Ar. ?) Bir tür fırın. *krş.* **tennūr**

(Ar. tennūr / c. tenānīr) t. Y4a5

t.+nı Y121b2 [P **tennūr**]

→ temür tamdur P11a2, Y4b7

tamdurlı/uk (Ar. ? + T.) Fırın, ekmek pişirilecek yer.

(Ar. maḥbez = m^c a. maḥbiz / c. maḥābiz) t. P9a9 [Y **tamdurluk**]; (tamdurluk) Y2a5 [P **tamdurluk**]

tamuğ Cehennem.

tamuğ ḳapuğçısı Cehennem kapısındaki melek.

(Ar. mālik) t. Y9a3 [Y **tamuğ ḳapuğçısı ferişte**]

tamuğ ḳapuğçısı ferişte Cehennem kapısındaki melek.

(Ar. mālik) t. P13b7 [Y **tamuğ ḳapuğçısı**]

tamuğdaḳılar teniḡdin aḳḡan iriḡ Cehennemdekilerin içecekleri irin.

(Ar. ḡassāḳ = m. ḡislīn) t. P28a9 [Y **ḳan taḳı iriḡ**]

tamuḡlıḳlarını urḡu temür topuz Gürz. Eğri değnek, çevgen.

(Ar. miḳme^c / c. meḳāmi^c = f. ^c azāb = m. zicr = f. ^c uḳūbe = m. nekāl = c. enkāl = m. meşule / c. meşulāt) t. P28a9 [Y **temür topuz**]

tamuḡnıḡ ıssıḡ suwı Sıcak su.

(Ar. ḥamīm) t. P28a9 [Y **isig suw**]

→ astın tamuğ Y29b7; ḳat ḳat t. tüpi P28a9

tamur Damar. *krş.* **tamar**

(Ar. ^c irḳ / c. i^c rāḳ / c. urūḳ) t. Y11b3 [P **tamar**]

tamuz- Damlatmak. *krş.* **tamdur-**

(Ar. aḳṭara) “*tamuzdı suwnı aḡzıḡa*” P174b7 [Y **tamzur-**]

(Ar. ḳaṭṭara) t.-dı P191b9 [Y **tamzur-**]

tamzı/um 1. Meni, sperma.

(Ar. nuṫfe) t. (tamzum) Y17a5 [P **bir tamzım suw**]

2. Damla.

→ bir tamzım suw P19b5

tamzük Çakıl taşı, ufak taş. *krş.* **tamdük**

(Ar. ḥaşab) t. Y62a6 [P **uṣaḳ taş**; Y **atḳu taş**]

tamzur- Su vs.yi damlatmak, akıtmak. *krş.* **tamuz-**

⁴⁷¹ M. e > ü

(Ar. akṭara) “*tamzurdı aǧzıñga*” Y214b4 [P **tamuz-**]

(Ar. ūšle) t.-dı Y316b3 [P **sor-**]

(Ar. kaṭṭara) t.-dı Y242a1 [P **tamuz-**]

ta‘n (Ar.) Kötüleme, itiraz.

ta‘n kıl- 1. Dokunacak biçimde konuşmak, tan etmek. Kötülemek.

(Ar. herete) “*ta‘n kıldı anıñ içinde*” P61a1

(Ar. kaḍeḥa) ṭ.-dı P156a1, Y187a1

2. İtiraz etmek.

(Ar. ta‘ane) “*ta‘n kıldı anıñ üze ḥasebi içinde*” P111a2

ṭ.-dı Y134b3

tañg (I) Tan vakti, sabah vakti.

(Ar. ūbh) t. P174a8; P207b5; P209b1; Y214a2; Y277b5; Y284a3

tañg karañgkusu Sabah, gündüzün başlangıcı.

(Ar. ūbḥa) t. P209b3

tañg karañgkusunda kıl- Gecenin sonunda (namaz) kılmak.

(Ar. ğallese) “*namāz kıldı tañg karañgkusunda*” P192a6

t.-dı Y242b2

tañg ūrābı Sabah ūrābı.

(Ar. ūḥ) t. Y186b1 [P **irte ūrābı**]

tañg yulduzı Tan yıldızı.

(Ar. ṭāriḳ) t. P3a7

tañg (II) Yeni, ūşılacak, hayret edilecek.

tañg bol- 1. (Söz) Kapalı olup murat gizli olmak.

(Ar. ğarube) t.-dı P163b1; Y198b1

2. (Mal) Yeni çıkmış olmak.

(Ar. ṭarufe) t.-dı Y202a4 [P **yañgı bol-**]

tañg iş Hayrete düşüren, ūşılacak iş.

(Ar. emrun ‘acīb = m. ‘aceb = m. ‘ucāb = m. ‘uccāb) t. P131a6

tañg kıl- Bir şeyi eşsiz saymak. Garip bulmak.

(Ar. istebda‘a) t.-dı Y306a6 [P **yañgı san-**; Y **yañgıla çıkar-**]

tañg kör- (Kendini) Beğenmek. Kibirlenmek.

(Ar. u‘cibe) “*kendü özin tañg kördi*” P172a1 [Y **tañgla-**]

tañg körmek Kendini beğenme.

(Ar. ‘ucb) t. P172a1 [Y **tañglamak**]

tañg nerse 1. Örneksiz ihdas olunmuş şey.

(Ar. bedī‘ = m. bid‘at / c. bedāyi‘) t. P176a4 [Y **tañg nirse**]

2. Çok iğrenç ve kötü iş, rezalet, afet, zor iş.

(Ar. şey’un idd) t. P112a6 [Y **tañg nirse**]

tañg nirse 1. Örneksiz ihdas olunmuş şey.

(Ar. bedī' = m. bid' at / c. bedāyi') t. Y16b2 [P **taṅṅ nerse**]

2. Çok iğrenç ve kötü iş, rezalet, afet, zor iş.

(Ar. şey'un idd) t. Y1365 [P **taṅṅ nerse**]

taṅṅ söz Yabancı. Alışılmamış. Tuhaf.

(Ar. ġarīb) t. P163b2 [Y **ġarīb sözlüg**]

(taṅṅ şarābı) içür- (Sabahleyin şarap) İçirmek.

(Ar. şabeḥa) "*taṅṅ şarābın içürdi*" Y186b1 [P **(irte şarābı) içür-**]

taṅṅka keltür- Acayip bir şey birini şaşırtmak. Çok beğenerek şaşırp sevinmek.

(Ar. a' cebe) t.-di P172a1 [Y **taṅṅırka-**]

taṅṅka ketür- Hoşuna gitmek, hayrete düşürmek.

(Ar. āneka) t.-di Y218b2 [P **ḥoş kel-**]

(Ar. rāka) t.-di Y148b6 [P **ḥoş kel-**]

→ inḡen taṅṅ bol- Y200b1

tan- 1. İnkâr etmek, bilmemek, (akrabalık baġını) reddetmek, (hakkını) inkâr etmek.

(Ar. nefā) "*tandı ġarındaşındın taġı oġlındın*" P91b9

t.-dı Y109b3

(Ar. intefā) t.-dı P207a6; Y276a5

(Ar. enkera) t.-dı P175a3 [Y **inkār ġıl-**]

(Ar. ceḥade) t.-dı P156b7; Y188a5

2. (Allah'ı) İnkâr etmek, küfre düşmek.

(Ar. kefera) "*tandı taṅṅırġa*" P102a8 [Y **küfr ketür-**]

3. Terketmek, ilişkiyi kesmek.

(Ar. ġata' a) "*tandı ġındaşındın*" P160a2

t.-dı Y193a5

tana İneġin bir yaşına kadar olan yavrusu. *krş. dana*

(Ar. tebī') t. Y46b1 [P **dana**; Y **bir yaşar**]

taṅṅırka- Acayip bir şey birini şaşırtmak, çok beğenerek şaşırp sevinmek.

(Ar. a' cebe) t.-dı Y210b2 [P **taṅṅka keltür -**]

taṅṅla- 1. Şaşmak, hayret etmek, yadırgamak.

(Ar. ' acibe) t.-dı P131a6

2. (Kendini) Beġenmek, kibirlenmek.

(Ar. u' cibe) "*kendü taṅṅladı*" Y210b2 [P **taṅṅ kör-**]

taṅṅlamak Kendini beġenme.

(Ar. ' ucb) t. Y210b3 [P **taṅṅ körmek**]

taṅṅlan- Hayret etmek.

(Ar. te' accebe) t.-dı P209a11

taṅṅlançı Yeni; yeni ve nadir şey.

(Ar. ṡarīf) t. Y202a5 [P **yaṅṅı**]

taṅṅrı Tanrı, Allah.

(Ar. allāh) t. P2b1; P60b6; P63a3, 5; P63b1; P64b4, 5; P68b1; P69a3; P70a6, 8; P71a8; P72a3; P72b4; P76a8; P82b1; P87a4; P91b9; P97b9; P99b1, 5; P101a3; P102b2, 4, 8; P112a3; P117a8; P117b5; P124b1, 3; P153a3; P153b9; P154a1; P154b3; P155b2, 9; P156b5; P158a2; P159a2, 7; P159b2, 7; P160a9; P160b4; P162a2; P166a6; P171b1, 2; P172a8; P173a2, 5; P175a1, 2; P175b2, 4, 8; P176a5; P176b7; P177a1, 2; P179b2; P181a1; P182a6; P183b2; P184a4; P185a2, 3; P185b2, 3; P186a9; P187a1, 2; P187b2, 6; P188a2, 3, 7; P188b8, 9; P190a6; P190b3; P191a7; P191b5; P192a1; P192b1, 2, 6; P193b3, 7; P194b2; P195a2, 4, 9; P195b1; P196b7; P197b1, 5; P199a2, 3; P200a6; P201a2, 13; P202a8; P203a7; P203b4; P204b10; P209b7, 8; P213a1; P213b9; P214a14; P217b1; ; Y64a2; Y67a1, 3; Y67b1; Y69a4, 5; Y75b4; Y77b3, 4; Y79b2, 3; Y80b6; Y81b5; Y82b5; Y87b2; Y91b2; Y96b1; Y103a3; Y104a7; Y109b3; Y117a6; Y119b4; Y143a4; Y153a1, 3; Y182b1; Y183b4; Y184b4; Y186a6; Y187a1; Y188a3; Y191b3; Y192a3; Y192b1, 7; Y193b5; Y194a3; Y196a7; Y202a7; Y209b3; Y212b1; Y216b3; Y226b7; Y228a2; Y234b7; Y235a7; Y235b1, 2; Y236b4; Y239a3; Y240b7; Y242a2; Y245a3; Y249b7; Y251a5; Y255b1; Y256b3; Y260b1; Y263a6; Y264b2; Y285a1, 3; Y297b1; Y303b2; Y307b4; Y316b5

t.+nīng Y142b5

t.+ga P2b2; P65a7; P73a7; P79a8; P97a6; P98b7; P99a2; P102a8; P107b9; P117b4; P119a8, 9; P157a2; P159a1; P172a6; P175b3; P178a6; P180a2; P183b6; P194b1; P200b4; P201a13; P205a13; P209a12; P210b1, 13; P212a2, 8; P216a4; (t.+ka) Y82b5; Y91b6; Y116a7; Y118b6; Y123a5; Y130b3; Y145b2, 3, 4; Y188b2; Y219b6; Y270a7; Y287b3; Y294a1; Y308a1

t.+ni P173b7; P190a5; P190b7; P192a1, 7; Y119a7; Y213a6; Y239a1; Y240a2; Y242b3; Y250a7 [P taṅgrī te‘ālī]; Y257b5; Y311a7

t.+dın P57b2; P207a12; P215a5; P215b1; Y58b6; Y276b7; Y304b2; Y305b6; Y310b1, 5; Y311b1

t.+lık Y246a4

(-) t. P200a4

taṅgrī ataṅgrī beklesün (“Senin gibi bir evladı olduğu için” ifadeli) Bir övme sözü.

(Ar. lillāhi ebūke) t. P57a6; Y58a7

taṅgrī buyruḳı Farz, yerine getirilmesi zorunlu, özürsüz terki günah olan ibadet.

(Ar. farīza / c. ferā’iz) t. P25b6

taṅgrī dīni Allah’ın dini. Allah’ın fitrata yerleştirdiği hak din.

(Ar. şibgatu’l-lāh) t. P105b1; (taṅgrınıṅ dīni) Y127a5

taṅgrī ezgölükde tutmasun seni İyilik görmeyesin.

(Ar. lā derru derruke) t. P57a7

taṅgrī ezgölükde tutsun seni Allah sana iyilik versin.

(Ar. lillāhi derruke) t. P57a7 [Y taṅgrī hoşluk içinde tutsun]

taṅgrī hoşluk içinde tutsun Allah sana iyilik versin.

(Ar. lillāhi derruke) t. Y58b1 [P taṅgrī ezgölükde tutsun seni]

taṅgrī rāḫatı Allah’ın verdiği rahatlık.

(Ar. ravḫu’llāh) t. P216a2 [Y taṅgrī rahmeti]

taᅅgrı rahmeti Allah'ın verdiği rahatlık.

(Ar. ravᅅu'llāh) t. Y311a3 [P **taᅅgrı rāᅅatı**]

taᅅgrı rahmetindin yırak tüşmiş Rahmete mazhar olmayanlar.

(Ar. maᅅbūᅅīn) t. (taᅅgrı rahmetindin yırak tüşmişler) Y187a1 [P **rahmetdin yırak bolğan**]

taᅅgrı selāmet tutsun seni Allah seni korusun.

(Ar. leke allāhu) t. P57a8

taᅅgrı seni beklesün Allah seninle olsun. ?

(Ar. lillāhi ente) t. P57a6 [Y **taᅅgrı sini beklesün**]

taᅅgrı sini beklesün Allah seninle olsun. ?

(Ar. lillāhi ente) t. Y58a7 [P **taᅅgrı seni beklesün**]

taᅅgrı te' ālī Ulu Tanrı, yüce Allah.

(Ar. allāh) t. Y123b1 [P **taᅅgrı**], 3, 7 [P **taᅅgrı**]

(Ar. allāhu te' ālī) t.+ni P197a4 [Y **taᅅgrı**]

taᅅgrı tuta Allah'ın adıyla.

(Ar. bi'llāh) P177a1, Y217b5, P179b8, P187b5; P214a4⁴⁷²

taᅅgrı uluđlıķı Allah'ın büyüklüğü.

(Ar. kibriyāu'l-lāh) t. (taᅅgrınınđ uluđlıķı) P164b7; Y200a5

(Ar. 'azametu'l-lāh) t. P167b5; Y204b2

taᅅgrı yaratğan şüretğa oᅅşaş şüret Suret, resim, heykel.

(Ar. timşāl / c. temāşīl) t. P15a2 [Y **meᅅgzetmiş şüret**]

taᅅgrı saᅅğa yaş bersün Allah ömrünü uzun etsin.

(Ar. 'ammerake allāh) t. P57b4 [Y **taᅅgrı saᅅğa yaş birsün**]

taᅅgrı tuta and yād kıllur men Allah adıyla yemin ederim.

(Ar. yemīne lillāhi) t. P57b4 [Y **taᅅgrı tuta and yāz kıllur men**]

taᅅgrı tuta and yāz kıllur men Allah adıyla yemin ederim.

(Ar. yemīne lillāhi) t. Y59a1 [P **taᅅgrı tuta and yād kıllur men**]

taᅅgrı yolu Allah yolu(nda karşılıksız olarak).

(Ar. sebīlu'l-lāh) t. P175a8

taᅅgrığa sığmur men Allah'a sığınırım.

(Ar. me' āzellāh) t. P57b3 [Y **saᅅğa sığmur men**]

→ arığ taᅅgrı P190a5, Y239a1; arığ t. P192a7, Y242b3; ey tapunmaᅅğa sezā t. P58b5; oğrası t. Y118b6; tapunmaᅅğa sezā t. P13b3; tapunmaᅅğa sezā t. Y60a7; uluğ t. P214b12; üküş rahmet kıllğan t. Y168a4; üküş rahmet kıllığlı t. P142b7; saᅅlağan t. Y318a2

→ arıđlıķ taᅅgrığa P57b3

→ arıđlıķ taᅅgrıķa Y242b3

tanuᅅ 1. Tanık, şahit.

(Ar. şāhid = m. şehīd / c. eşᅅād / c. şuhūd / c. şuhedā) t. P134a5 [P **ᅅāzır**]

⁴⁷² taᅅgrı <tuta>

t.+nı P155a1; Y185a7; (tanuqlar) P194b6

t.+ın (tanuqlar) Y246b3

2. Delil, burhan.

(Ar. hucce / c. hucec) t. P26a8

tanuq kı1- Şahitlik ettirmek.

(Ar. eşhede) t.-dıP173a7 [Y **tanuq koz-**]

tanuqlı/ıq Şahitlik.

tanuqlıq bir- Tanıklık etmek.

(Ar. şehide) t.-di P134a4

tanuqlıq tile- Bir kimseden şahitlik etmesini istemek.

(Ar. isteşhede) t.-di P215a7 [Y **tanuqluq birmek tile-**]

tanuqluq birmek tile- Bir kimseden şahitlik etmesini istemek.

(Ar. isteşhede) t.-di Y304b6 [P **tanuqlıq tile-**]

tap (I) Leke, iz.

→ baş tapı Y37a5

tap (II) 1. Yeterli, yeter.

(Ar. kefā) “*tap turur taᅅrı iş bitürmeklikke*” P91b9

t. Y109b3

tap bol- Yetmek, kanaat ettirmek, yeterli gelmek.

(Ar. ecze'e) t.-dı Y209a4 [P **tap kel-**]

(Ar. kefā) t.-dı Y109b2 [P **tap kel-**]

tap kel- Yetmek, kanaat ettirmek, yeterli gelmek.

(Ar. kefā) t.-di P91b8 [Y **tap kel-**]

(Ar. ecze'e) t.-di P171a4 [Y **tap bol-**]

tap kı1- Bir şeyle yetinmek, kanaat etmek.

(Ar. ictezā) t.-dı Y265a5 [P **tap tut-**]

(Ar. ikteşara) t.-dı P204b4; Y267b5

(Ar. iktefā) t.-dı P207a6; Y276a5

tap öldür- Yaralının işini çabuk bitirip öldürmek.

(Ar. echeze) t.-di Y215a3 [P **öldür-**]

(Ar. deffefe) t.-di P196b3

tap saᅅga Sana yeter !

(Ar. hasbuke) t. P58a1; Y59a7

tap tut- Bir şeyle yetinmek, kanaat etmek.

(Ar. ictezā) t.-tı P203b11 [Y **tap kı1-**]

2. Kesin, muhakkak; belki.

(Ar. qad = m. qaᅅ = m. niel = m. hasb) t. P57a2

tap- (I) 1. Yetişmek, elde etmek.

(Ar. edreke) “*tapdım qaᅅgannı*” P178a5 [Y **yit-**]

2. Bir şeyi sonradan tedarik etmek.

(Ar. telâfâ) “*tapdı taqşîrmi*” P214b11 [Y **tedârük kı1-**]

→ şifâ tap- P212b10; yol t.- P90b4; yol t.- P212b6; zafer t.- P97b9; zafer t.- P120a7

3. Bir yer, yol vs.ye girmek, koyulmak.

(Ar. seleke) t.-tı Y130a6 [P **kir-**]

tap- (II) Kulluk etmek.

(Ar. ‘abede) t.-dı P99a2 [Y **kulluk kı1-**]

tapâ 1. –e doğru.

(Ar. ilâ) t. P61b3; P84b6; P90b4; P104b9; P110b4; P113b9; P115a1; P121b9; P123b6; P126b6; P134a6; P154b4; P173b8; P181b5; P186b5; P205a4; P206a1; P208a13; P210a13; P212b6; P213b6, 6; P214a1; P216a2; Y64b7; Y70b5; Y81a3; Y84a2; Y99b6; Y107b6; Y126b1; Y134a2; Y138a4; Y143a5; Y156a2, 4; Y184a3; Y184b6; Y186b3; Y192a4; Y209b2; Y211a7; Y211b1; Y213a3; Y217a2; Y220b2; Y233a5; Y234a2; Y234b5; Y236a7; Y236b5; Y247b3; Y252b4; Y259b5; Y266b1; Y272a7

(Ar. li) t. Y113a3

(-) P213b7

2. Yan, yön, taraf.

(Ar. kıbele) t. P176b1 [Y **karşu**]

tapala- 1. Düşman vs.nin uğradığı zarara sevinmek.

(Ar. şemite) “*tapaladı anğa*” P131b7

2. Birini düşmanını musibete uğratmakla sevindirmek.

(Ar. eşmete) “*tapaladı anğa düşmenni*” P172a7

t.-dı Y211a3

tapalağan Başkasının uğradığı zarar ve kötülükten sevinç duyan.

(Ar. şāmit) t. P131b8

tapuğçı Hizmetçi.

(Ar. haşem) t. (tapuğçılar) P24a5

tapuğçı karabaş Cariye, halayık.

(Ar. kayne / c. kaynāt / c. kıyān) t. P25a6

tapul- Kulluk edilmek.

→ cāhiliyyetde tapulğan yılduz P3a8

tapun- Kulluk etmek.

tapunmaqğ/ka sezā taŋgrı 1. Allah.

(Ar. allāh) t. P13b3; Y8b6

2. Allah (‘ım) !

(Ar. allāhumme = m. lāhumme) t. (tapunmaqğa sezā taŋgrı) Y60a7 [P **ey tapunmaqğa sezā**

taŋgrı]

→ cehūdlar tapungu yir P7b1

→ ey tapunmaqğa sezā taŋgrı P58b5

tapuz Çorak.

tapuz yir Tuzlu, çorak yer.

(Ar. sebħa / c. sibāħ) t. P4b6

tar Dar.

(Ar. żayġ = m. żayyīġ) t. P88b8

tar bol- 1. Dar olmak, sıkışmak.

(Ar. zāġa) t.-dı P88b7; Y105a6

2. Bir şey ince, yumuşak olmak.

(Ar. isteraġġa) t.-dı Y309a5

3. Daralmak, göğsü daralmak.

(Ar. ħarice) t.-dı P132b1

(Ar. ħaşıra) t.-dı P135a1

4. (Yaşayışı, geçimi) Kederli olmak.

(Ar. žanike) “*tar boldı tirliki*” P141a1

t.-dı Y165b5

(Ar. tenaġġaşa) “*tar boldı anıġ üze tirliki*” P210a8

tar ħıl- 1. Daraltmak.

(Ar. żayyaġa) t.-dı P199b4; Y254b3

2. (Çoluk çocuğunun rızkını) Sıkıştırmak, azaltmak.

(Ar. ħadr) “*tar ħıldı anıġ rüzīsini*” P65a3

tar köñgüllig Göğsü daralan.

(Ar. ħaric = m. ħarece) t. P132b2

(Ar. ħaşır) t. P135a1

tar közlig Küçük gözlü, dar gözlü.

(Ar. aħfaş) t. P137a7 [Y **tar közlüg**]

(Ar. aħvaş) t. P149b1 [Y **tar közlüg**]

tar közlig bol- Bir gözü dar olmak. Gözün kuyrukları dar olmak.

(Ar. ħavişa) t.-dı Y149a9 [Y **tar közlüg bol-**]

tar közlüg Küçük gözlü, dar gözlü.

(Ar. aħfaş) t. Y160b5 [P **tar közlig**]

(Ar. aħvaş) t. Y177a5 [P **tar közlig**]

tar közlüg bol- Gözü küçük olmak. Bir gözü dar olmak, gözün kuyrukları dar olmak.

(Ar. ħafeşe) t.-dı Y160b5 [P **közi tar bol-**]

(Ar. ħavişa) t.-dı Y177a5 [P **tar közlig bol-**]

tar oram Sokak.

(Ar. zuġāġ / c. eziġġa = f. mīdān / c. meyādīn = m. mīṭān = m. meyāṭīn) t. P7b3

tar tiriglik Dar geçim.

(Ar. ma‘ īšetun žank) t. Y165b6 [P **tar tirlük**]

tar tirlük Dar geçim.

(Ar. ma'îšetun zîk) t. P24b5; P141a2 [Y **tar tiriglik**]

→ közi tar bol- P137a6

tar- 1. Dağıtmak, ayırmak.

(Ar. teḳasseme) “*tardı anlarnı rûzgâr*” P211a12

(Ar. şettete) t.-dı P196a4; Y248b7

(Ar. beddede) t.-dı P196a5 [Y **yay-**]

2. Yıkıp yerle bir etmek. ?

(Ar. za' za' a) “*rûzgâr anlarnı tardı*” Y316a2

t.-dı P217a9

tara- Saç vs. taramak.

(Ar. meşeta) t.-dı P105a2; Y126b5

(Ar. serraḫa) t.-dı P190a6; Y239a2 [Y **ız-**]

→ baş tara- P204b12; kendü başın t.- Y268b5

tarak Saç vs.nin karışıklığını gidermeye yarayan alet.

(Ar. muşt / c. emşât) t. P13a8; Y8b2

taraklık Ceylan derisinden yapılmış kılıklı dağarcık.

(Ar. zâbye) t. Y43b5 [P **kön yançuk**]

tarapla- (<Ar. **zârb** + T.) (Kalp) Atmak, çarpmak.

(Ar. vecefe) “*könġli tarapladı*” Y99a1 [Y **talapı-**]

tarıl- Dağılmak, saçılmak.

(Ar. inteşera) t.-dı P204b4 [Y **taḳıl-**]

tarılġu meclis Sahibinin yer vermek için defalarca kalkmaya muhtaç olduġu meclis.

(Ar. meclisu ḳul' a) t. P160a3 [Y **ḳazġu oturuş**]

tarılmış Daġınık, ayrı ayrı.

(Ar. şette = m. şetîf / c. eşât) t. Y90a2 [P **taḳulġan**]

târîḫ (Ar.) Olayın gün, ay ve yılını bildirir ifade.

târîḫ biti- (Mektup vs.yi tarihlemek üzere) Tarih yazmak.

(Ar. erraḫa) t.-di P190a9; Y239a6

tarlık Sıkılık, sıkıntı.

(Ar. şidde / c. şedâ'id) t. P24b4

tarlık ḳıl- Geçim sıkıntısı çekmek, ailesini zor geçindirmek. Ailesinin nafakasını kısmak.

(Ar. ḳatera) “*tarlık ḳıldı tirliki içinde*” P64b7

t.-dı Y69a7

(Ar. ḳattera) “*tarlık ḳıldı 'iyâli üze*” P191b8

t.-dı Y241b6

ṭarrâr (Ar.) 1. Hırsız, yankesici.

(Ar. ṭarrâr) t. Y137b3 [P **oġrı**]

2. Hilekar, aldatıcı.

(Ar. ḥabb⁴⁷³) t. P145a8; Y171b6

tarrār bol- Hilekâr, oyuncu, aldatıcı olmak.

(Ar. ḥabbe) t.-dı P145a8; Y171b5

tart- 1. Bir yöne doğru yürütmek, asılmak, (kuyudan su) çekmek.

(Ar. neze^c a) “*tarttı kovanı kuzugdın*” P70a1

t.-tı Y77a3

(Ar. cezebe) t.-tı P59a8; Y62a3

(Ar. delâ) t.-tı P128a7

(Ar. meteḥa) t.-tı P156a4; Y187a5

(Ar. ictezebe) t.-tı Y265a6 [P **çek-**]

(Ar. inteze^c a) t.-tı P205a2; Y269a5

(Ar. isteḳâ) t.-tı P207a7

2. Eli vs. ile yakalayıp çekmek.

(Ar. sefe^c a) t.-tı P159a5 [Y **tut-**]

(Ar. iḥtelece) t.-tı P204a4 [Y **kap-**]

3. Bir şeyi diğer bir şeyden kolayca sıyırmak.

(Ar. selle) “*tarttı kılıçını*” P115b9 [Y **çıkar-**]

(Ar. şehera) “*tarttı anıḡ üze bıçağını*” P157a9; Y189a5

4. (Dilini dışarıya) Çıkarmak.

(Ar. dele^c a) t.-tı P158b5 [Y **çıkar-**]

5. (Yayı ses çıkartmak için) Çekmek.

(Ar. enbeza) “*tarttı yanı*” P175b7 [Y **toldur-**]

6. Yaymak, sermek.

(Ar. medde) “*tarttı tonnu*” P112b9

t.-tı Y136b7

7. Yularından çekip götürmek, yedmek.

(Ar. iḳtâde) t.-tı P206b2

8. Erkeği kısırlaştırmak.

(Ar. ḥaşâ) t.-tı P91b1 [Y **arıt-**]

→ el tart- P70a1; suw t.- P128b6; suwın tükel t.- Y80a1; sürme t.- P109a1; sürme <t.-> P205b3;

tükel t.- P71b3

→ kirpük tartğu Y8a7 [P **kaş ewdügüçi**]

→ bir tartım yiplük Y62a3

tartil- 1. Çekilmek.

tartilḡan Çekilen, uzanan (iplik veya teli).

(Ar. cezbet) t. P59a9 [Y **bir tartım yiplük**]

2. Kısırlaştırılmak.

⁴⁷³ P: ḥibb

tartılmış er Kısırlaştırılmış erkek.

(Ar. ḥaşıyy / ç. ḥiṣye / ç. ḥiṣyān) t. P20a4 [Y **ḥādım**]

tartım Çekim, uzama.

→ bir tartım yiplük Y62a3

tartın- Dili çapraşmak.

(Ar. teta^ʿ ta^ʿ a) “*tartındı kelām içinde*” Y319b1 [P **ḳal-**]

tartıṣ- Münakaşa etmek, çekişmek.

(Ar. nāza^ʿ a) t.-dı P202a3 [Y **uruṣ-**]

(Ar. tecāzebe) t.-dılar P213a5

(Ar. tenāze^ʿ a) t.-dılar P213b7

taşarruf (Ar.) Kullanma, müdahale.

taşarruf ḳıl- Bir işte ileri geri hareket etmek.

(Ar. taşarrafē) t.-dı P210b5

taşarrufdın ḥacr ḳıl- Malını tasarruftan menetmek.

(Ar. ḥacera) t.-dı P100b1 [Y **ḥacr ḳıl-**]

taşğır (Ar.) Küçültme.

taşğır ḳıl- Küçültmek, küçük kılmak.

(Ar. sağğara) t.-dı P191b2; Y241a4

taşnıf (Ar.) Sınıflandırma, derleme.

taşnıf ḳıl- 1. Kitap derlemek, yazmak.

(Ar. ullefe) t.-dı P193a8; Y244a6

2. (Kitabı) Telif etmek.

(Ar. şannefe) t.-dı P193b1; Y244b3

tasū (< Ar. ṭassūc) Dirhem'in yirmi dördte biri kadarlık bir ağırlık birimi.

(Ar. ṭassūc) t. P40a2

→ üç tasū P40a3

taş (I) 1. Taş.

(Ar. ḥicāre) t. P71a3; P213b7; Y79a3

t.+nı P113b6; Y138a2

(Ar. ḥacer) t. P147a5; Y174a7

t.+nı P115a9; P185a3; P204b13; P216b10; P217b2; P217b5; Y140a5; Y314b2;

Y316b7; Y317a6

t.+ğa P115a9; (t.+ḳa) Y140a5

taş birle arm- Çakıl taşlarıyla istinca etmek.

(Ar. istecmera) t.-dı Y305a7 [P **taş birle istincā ḳıl-**]

taş birle istincā ḳıl- Çakıl taşlarıyla istinca etmek.

(Ar. istecmera) t.-dı P215a11 [Y **taş birle arm-**]

taş çanak Araçların nazarı kovmak için taşıdıkları bir çeşit seramik parçası.

(Ar. ğazāre / c. ğazā'ir) t. P11b1; Y5b1

taş dağan Üzerine tencere konan üç ocak taşından biri. Sacayaklarının her biri.

(Ar. uşfiyye / c. eşāfi) t. P11a1 [Y **küweç ayakı**]

taş küweç Taş çömlek.

(Ar. burme / c. buram / c. birām) t. P10b8; Y4b2

taş tütük Bekçi, polis vb. düdüğü.

(Ar. şaffāre) t. Y33a5 [P **bakır tütük**; Y **temür surnā**]

→ astın taş P31b1; atku t. Y62a6; uşak t. P59b2; uşak t. P107a4; uşak t. birle at- Y62a5; uşak t. töşe- P189a7, Y237a7; uşak t. birle ur- P59a1

→ (‘ atfār) astın taşı Y33b7; ‘ atfār t. P31b1; ‘ atfārlar üstün t. Y33b7; çaçmak t. P11a7, Y5a5; çaçmak t. P93b3, P123b7; kebbān t. P40b4

2. Hacerü'l-Esved.

(Ar. hācer) t.+nı P205b7

taş (II) Dış, dış taraf.

taş kur Kuşak, kemer.

(Ar. niṭāk = f. himyān)t. P45b4

taş ton İç çamaşırı üzerine giyilen şey. Ceket.

(Ar. dişār / c. duşur) t. P38a8

→ (yumurtanıṅ) taş kapı P53a1; yumurtkanıṅ t. kapı Y53a5

→ il taşı P7a1

→ il taşında muķīm bol- Y259a7

taş- 1. Aniden yükselmek, sınırlarını aşmak; nehir, deniz vs. suyu kabarmak;akıp aniden gelmek, kaynayıp akmak.

(Ar. zeḥāra) “*deryā taştı*” Y188b7 [P **tol-**]

(Ar. tefecera) “*çeşmeler taştı*” Y286a2 [P **aķ-**]

(Ar. beşeķa) t.-dı P106a7 [Y **aş-**]

(Ar. fāza) t.-tı Y104b1 [P **köp bol-**]

(Ar. medde) t.-dı P112b9; (t.-tı) Y137a1

(Ar. nażaḥa) t.-dı P156b7; (t.-tı) Y188a4

(Ar. taḡā) t.-dı P162a7; (t.-tı) Y196b6

(Ar. inbeşeķa) t.-dı P208a7

2. Metcezirdeki azalma olmak.

(Ar. cezera) t.-tı Y120b3 [P **taş- takı siṅ-**]

taş- takı siṅ- Metcezirdeki azalma olmak.

(Ar. cezera) t.-di P100a9 [Y **taş-**]

taşak Er bezi.

(Ar. ḥuşy) t.+nı Y129b2

taşkın Denizin suyunun yükselip karaya yayılması. Sel. Çok su.

(Ar. medd /c. mudād) t. P112b9 [Y **bulḡanuķ suw**]

taşla- Taşa tutmak, taş atmak.

(Ar. raceme) t.-dı P109b1; Y132b4

taşlan- Taş atılmak, kovulmak, lanetlenmek.

taşlanmış dīv Lanetlenmiş, kovulmuş şeytan.

(Ar. racīm) t. P109b2 [Y **taşlanmış şeytān**]

taşlanmış şeytān Lanetlenmiş, kovulmuş şeytan.

(Ar. racīm) t. Y132b4 [P **taşlanmış dīv**]

taşlıĝ Taşlı.

taşlıĝ kıl- Taşlı yapmak. ?

(Ar. aḥcera) t.-dı P174a3

→ ħuşyesi taşlıĝ bol- Y208b6; ħavuķı t. P171a1; ħavuķı t. bol- P170b9

taşlık Elbisenin dış yüzü.

(Ar. zihāre) t. P37a1

t/taş (< Ar. **taş**) Büyük tas.

(Ar. taş / c. řisās = m. deysaķ = f. meş' ale / c. meşā' il) t. P12a4; Y6b3; (taş) P82a4; Y96a1

taş-ı cevñ Beyaz tas.

(Ar. deysaķ = f. meş' ale / c. meşā' il) t. Y6b3

taştı (Ar. + T.) Büyük tas satan kimse.

(Ar. řassās) t. Y6b3

taşur- Suyu akıtmak, coşturmak.

(Ar. feccera) “*taşurđı arıķlarını*” P191b6 [Y **akıt-**]

tat- Tatmak.

(Ar. zāķa) t.-tı P121b2; Y148b5

(Ar. ta' ime) t.-tı Y168b2 [P **ta' ām yi-**; Y **aş yi-**]

tatĝu Tat. Lezzet.

(Ar. ta' m) t. P143a2 [Y **meze**]

tatur- 1. Tattırmak.

(Ar. ezāķa) t.-dı P184b7; Y230a2

2. Yuttırmak.

(Ar. cerra' a) “*taturđı ańĝa ĝuşşanı*” P193a1 [Y **yitür-**]

ta/āvān⁴⁷⁴ (Far.) 1. Ceza, para cezası.

(Ar. ĝurm) t.+nı (tavān) P211a2

2. Zarar ziyan.

(Ar. meĝārim) t. (tavānlar) P143a8 [Y **tāvān kılmak**]

tāvān kıl- Ödemesi gerekeni ödemek. ?

(Ar. ĝarime) t.-dı Y169a1; (tavān kıl-) P143a8

tāvān kıldur- Ödetmek, tazmin ettirmek. Boynuna yükletmek.

(Ar. zammene) t.-dı Y248a3 [P **oĝĝa bir-**; Y **oĝĝa kir-**]

⁴⁷⁴ P'nin imlâsı kelimedeki ilk elif'i ihmal etmektedir.

tāvān kılğan Kefil olduğu ve garanti verdiği borcu yüklenen.

(Ar. ġārim = m. ġarīm) t. Y169a2 [P **tāvān kılğan er**]

tāvān kılğan er Kefil olduğu ve garanti verdiği borcu yüklenen.

(Ar. ġārim = m. ġarīm) t. P143a9 [Y **tāvān kılğan**]

tāvān kılmağ Zarar ziyan.

(Ar. meġārim) t. Y169a2 [P **tāvānlar**]

tāvānka bir- Borç olarak vermek.

(Ar. aġrame) t.-di Y222a1 [P **borçka soğ-**]

tāvānğ/ka kemiş- Borçlu olmadığı hâlde başkasının borcunu yüklemek, borçlu kılmak.

(Ar. ġarrame) t.-ti Y247b1 [P **tāvānğa kemiş-**]; (tavānğa kemiş-) P195a5 [Y **tāvānka kemiş-**]

ṭavāf (Ar.) Bir şeyin çevresinde dönüp dolaşma.

ṭavāf kıl- Bir şeyin çevresini dönüp dolaşmak.

(Ar. ṭāfe) “*ṭavāf kıldı ka‘beğa*” P121a9

t.-dı Y148b3

(Ar. ṭavvafe) ṭ.-dı P198b3; Y253a1

(Ar. teṭavvefe) ṭ.-dı P212a12

tawar (Hayvan, eşya, para olarak) Mal. *krş. tıwar*

(Ar. māl / c. emvāl = m. neşib) t. Y25a2

ta‘ vīz (Ar.) Dürülüp yuvarlanmış şey, tomar.

(Ar. ‘uvzet / ç. ‘uvez) t. P5b6, Y1a2

ta‘ vīz as- Muska, nazarlık vs. takmak.

(Ar. ‘avveze) t.-dı P198a6 [Y **oğı- tağı tüwkür-**]

ṭavğ (Ar.) Halka, tasma.

ṭavğ ur- Halka, tasma giydirmek.

(Ar. ṭavvağa) ṭ.-dı P198b5 [Y **cīd-ber ur-**]

ṭavğ⁴⁷⁵ urun- Tasma, gerdanlık vb. boyun zineti takmak.

(Ar. teṭavvağa) ṭ.-dı P212a12

tawuğ Tavuk. *krş. tağuk*

(Ar. ducāce) t. Y104a4 [P **mākiyān**]

→ erkek tawuğ Y316a4; köp yumurtlağan t. P88a2; yumurtlağan t. Y104a5;

tawuşğan Tavşan. Kısa kuyruklu bir çeşit fare.

(Ar. erneb / c. erānib) t. P49a6; Y48a4

tawuşğan balası Tavşan yavrusu, genç tavşan.

(Ar. ħirnağ) t. P49a7 [Y **oğlatmağ**]

→ erkek tawuşğan P49a6, Y48a4; tişi t. P49a6, Y48a4

taya- Dayanmak, yaslanmak.

(Ar. esnede) t.-dı P173a7; Y212b3

⁴⁷⁵ M. ṭavāf

(Ar. sennede) t.-dı P190b4 [Y **yanaşı koz-**]

tayağusuz Ansızın, gaflet üzereyken.

tayağusuz öldür- Fırsat kollayarak bir kimseyi ansızın öldürmek.

(Ar. feteke) t.-di Y82b1 [P **nāgeh öldür-**]

tayağ 1. Ağaç vs.den yapılmış baston, değnek.

(Ar. ‘aşā / c. ‘aşā = m. minsāt) t. P126a7; P211b11; Y43a4; Y155b2

→ temürli/üg tayağ P45a7, Y43a5

→ el tayağı P45a6

2. Çobanın kalın sopası.

(Ar. minse’et) t. P154a2; Y183b6

tayalmaç Dayanak, kendisine dayanılan.

(Ar. sened) t.+ım P204a8 [Y **tayanç**]

tayan- 1. Bir şeye dayanmak, yaslanmak.

(Ar. tevekkele) “*tayandı tayağ üze*” P211b11

t.-dı Y292b4

(Ar. istenede) t.-dı P204a8; Y266b1

(Ar. tesānede) t.-dı P213a10

→ (eligi) yastuğ tayan- P211b12

2. Oturağı üzere çökmek, oturmak. Bir şeyi kıcı üzerine yüklenmek. Yüklenip dayanmak.

(Ar. teverrake) t.-dı P212a1

(Ar. itteka’e) t.-dı P206a9; Y273a6

3. Güvenmek, dayanmak, itimat etmek.

(Ar. ‘arrace) t.-dı P190a1 [Y i’**timād kı1-**]

(Ar. ‘avvele) t.-dı P198b8 [Y i’**timād kı1-**]

(Ar. ittekele) t.-dı P206a11

tayanğı yastuğ Dayanılan şey, yastık.

(Ar. mirfağa / c. merāfīk) t. P38a4

tayanç Dayanak, kendisine dayanılan.

(Ar. sened) t.+ım Y266b1 [P **tayalmaç**]

tayandur- Bir şeyi diğerine yapıştırmak.

(Ar. elzeğa) t.-dı Y219b2 [P **yapuşdır-**; Y **yapşundur-**]

tayaş- Birbirine yanaşıp katılmak, birleşip birlik olmak.

(Ar. tezāmme) t.-dılar P214a8

ıayı Dayı, annenin erkek kardeşi.

(Ar. hāl / c. aḥvāl) t. Y22b1 [P **ananiṅ er qarındaşı**]

tayın Ayak. Adım.

(Ar. kadem) t.+ı Y94b2 [Y **azak**]

tayı/un- 1. Ayağı kaymak.

(Ar. zelle) t.-dı Y94b2 [P **tayun-**]; (tayun-) P81a3 [Y **tayın-**]

(Ar. zeliqa) t.-dı Y164b4 [P **tayun-**]

2. (Dili) Sürçmek.

(Ar. te' aşşera) "*tili tayındı*" Y285b7 [P **tutul-**]

tayı/unçaq Ayak kayacak yer. ?

(Ar. ezlaq) t. Y164b5 [P **tayunçaq**]; (tayunçaq) P140a5 [Y **tayınçaq**]

tayı/undi/ur- 1. Kaydırmak, yanıltmak, sürçtürmek.

(Ar. ezleqa) t.-dı Y218b6 [P **tayundur-**]; (tayundur-) P177b4 [Y **tayındır-**]

(Ar. istezelle) t.-dı (tayındur-) Y309a7 [Y **azdur-**]

2. (Fikrinden) Çevirmek, döndürmek.

(Ar. ezelle) "*tayundurdu anı rāyındın*" P181b4 [Y **yandur-**]

taz Saçı dökülmüş kimse.

(Ar. akra') t. Y163a2 [P **daz**]

taz bol- Saçı dökülmek.

(Ar. qari' a) t.-dı Y163a1 [P **daz bol-**]

tažarru' (Ar.) Yalvarma.

tažarru' kııl- Sesini yükselterek Allah'a yalvarmak.

(Ar. ce'era) t.-dım P157a2 [Y **sıgım-**]

tāze (Far.) Taze, yumuşak.

(Ar. țariyy) t. P150b9

tāze bol- Taze ve yumuşak olmak. Bitki taze, körpe ve koyu yeşil olmak.

(Ar. verafe) t.-dı Y99a1 [P **tāzelikdin yaldıra-**; Y **tāze bol-**]

(Ar. ğazza) t.-dı P146b3

(Ar. țariye) t.-dı P150b9; Y179a7

tāze butaq Toplanmış meyve veya bitki. Yaş hurma.

(Ar. ceniyy) t. Y111a3

tāze sūt 1. Sağılmış süt.

(Ar. haleb = m. ḥalīb) t. Y114b1 [P **sağılmış sūt**]

2. Saf, taze yoğurt.

(Ar. šariḥ) t. P36a1 [Y **tāze yoğurt**]

tāze yoğurt Saf, taze yoğurt.

(Ar. šariḥ) t. Y40a2 [P **tāze sūt**]

tāzelik (Far. + T.) Taze olma durumu, körpelik.

tāzelikdin yaldıra- Bitki taze, körpe ve koyu yeşil olmak.

(Ar. verafe) t.-dı P84a4 [Y **köker-, tāze bol-**]

tāzi (Ar.) Arap.

tāzi tili bitimegen peygamber Ümmi, okuma yazma bilmeyen Muhammed Peygamber.

(Ar. nebiyyi'l-ummī'l-ʿarabī) t. P2b4

tāziğa ewür- Yabancı kelimeyi Arapçaya geçirmek, Arapçaya çevirmek.

(Ar. ʿarrabe) t.-di Y237b5 [P ʿarabiyetğa **kiçür-**]

tāziçe (Ar. + T.) Yabancı dil.

(Ar. ‘acemī) t. Y211b6 [P ‘acemīçe]

ta‘zīm (Ar.) Ululama, hürmet etme.

ta‘zīm kı1- Büyükleme, ululamak, hürmet etmek.

(Ar. beccele) t.-dı Y246a5 [P **uluğla-**]

ta‘zīr (Ar.) Ayıplama.

ta‘zīr ur- Ayıplamak, kınamak. Tedip etmek. Çok şiddetli dövme.

(Ar. ‘azzera) t.-dı P191b3; Y241a7

ta‘ziyet (Ar.) Teselli etme.

ta‘ziyet tegür- Teselli edip sabra teşvik etmek.

(Ar. ‘azzā) t.-di P200a5 [Y **eşkıbāy bağla-**]

te‘ālī (Ar.) Yüce, yüksek.

→ taḡrı te‘ālī P197a4; Y123b1, 3, 7

tebāhe (< Ar. ṭabāhice) Kaygana, bir yemek.

(Ar. ṭabāhice = m. ‘ucce) t. Y38b1 [P **ḥāygāne; Y kaygana**]

teberrük (Ar.) Bereket ve hayır sayma.

teberrük tut- Hayır ve uğur ummak.

(Ar. teberreke) t.-dı P210b12

tebessüm (Ar.) Gülümseme.

tebessüm kı1- Sırtmak.

(Ar. keşera) t.-dı P65a5 [Y **bıskır-**]

tedārük (Ar.) Temin etme, sağlama.

tedārük kı1- Bir şeyi arayıp elde etmek, sağlamak.

(Ar. telāfā) “*tedārük kıldı taqşırka*” Y303b1 [P **tap-**]

tedbīr (Ar.) Önlem, hazırlık.

tedbīr kı1- Bir işi önemseyip sonunu düşünmek, önemsemek, düşünüp taşınmak.

(Ar. debbera) t.-dı P191a5; Y240b4

(Ar. tedebbera) t.-dı Y285b2 [P **tedebbür kı1-**]

tedebbür (Ar.) Önlem, tedbirli olma.

tedebbür kı1- Bir işin sonunu düşünüp taşınmak.

(Ar. tedebbera) t.-dı P209b12 [Y **tedbīr kı1-**]

te’ehhür (Ar.) Erteleme.

te’ehhür kı1- Oyalanmak, geciktirmek.

(Ar. tesevvefe) “*te’ehhür kıldı işni*” P212a12

tefavütlüġ (Ar. + T.) Uygunsuz, birbirine uyumsuz.

tefavütlüġ bol- Farklı olmak, nitelikçe birbirine benzememek, uygun olmamak.

(Ar. tefāvete) t.-dı P214a12

tefsīr (Ar.) Yorumlama, yorumlayarak açıklama.

tefsīr ay- 1. Tefsir etmek, yorumlamak.

(Ar. evvele) t.-dı Y253a4 [P **te'vîl ay-**]

2. (Kuran ayetlerini) Şerhetmek, açıklamak.

(Ar. fessera) “*tefsîr aydı kurānga*” P191b6 [Y **tefsîr kı1-**]

tefsîr kı1- 1. Tevil etmek, yorumlamak.

(Ar. te'evvele) t.-dı Y294b2 [P **te'vîl ay-**]

2. (Kuran ayetlerini) Şerhetmek, açıklamak.

(Ar. fessera) t.-dı Y241b4 [P **tefsîr ay-**]

3. Açıklamasını istemek, bilgi almak.

(Ar. istefsera) t.-dı Y305b7 [P **tefsîr kılmak <tile->**]

4. (Sözü) Bir dilden diğerine çevirmek. Açıklamak, beyan etmek.

(Ar. teceme) t.-dı P217a2 [Y **tercüme kı1-**]

tefsîr <kılğan> Tercüman. Müfessir.

(Ar. tercumān) t. P217a2 [Y **dildem**]

tefsîr kılmak <tile-> Açıklamasını istemek, bilgi almak.

(Ar. istefsera) t.-di P215b1 [Y **tefsîr kı1-**]

teg Gibi, benzer.

→ eşgek arkası teg gür Y247a7; kulan t. yügürgen tiwe P46b3, Y44b7

teg- 1. Ulaşmak, varmak, gelmek.

(Ar. verade) “*suwқа tegdi*” Y97a4 [P **kel-**]

(Ar. intehā) “*tegdi aṅga haber*” P207a11 [Y **kel-**]

(Ar. vaşale) t.-di P84b4 [Y **tiğ-**]

(Ar. nefeze) t.-di Y119b6 [P, Y **bar-**]

(Ar. hālaşa) t.-di P104a4; Y125b2

(Ar. belağa) t.-di P105a7; Y127a3

(Ar. te'eddā) t.-di P212b4

(Ar. terāmā) t.-di P214b12; Y303b3

2. (Ok vs.) Hedefe erişmek, isabet etmek.

(Ar. hāzeқа) “*oқ emeçke tegdi*” Y80b3 [P **öt-**]

(Ar. aşābe) t.-di P183b5; Y228a5

3. Yaklaşmak, yetişmek, ulaşmak, az kalmak, bitişirmek.

(Ar. hāneқа) “*toқsanğa tegdi*” P193b8 [Y **yağu-**]

(Ar. rahiқа) t.-di P140a4; Y164b3

(Ar. elhāқа) t.-di Y219b1 [P **yetür-**]

4. Birbirine yapışmak, bitişmek.

(Ar. ilte'eme) t.-di Y271b3 [P **yapuş-**; Y **aşlan-**]

5. Başına gelmek, başına kalmak. Uğramak; zor bir iş arız olmak.

(Ar. zāfe) “*tegdi aṅga kazğu*” P88b5

t.-di Y105a4

(Ar. feқara) “*tegdi aṅga belā*” P102a5 [Y ...]

(Ar. nābe) t.-di P118a2; Y143b3

(Ar. arā) t.-di Y154a7 [P **kel-**]

(Ar. aşābe) t.-di P183b5; Y228a5

teğgen belā Şiddetli musibet, felaket.

(Ar. nā'ibe / c. nevā'ib) t. Y143b4 [P **teğgen emgek**]

teğgen emgek Şiddetli musibet, felaket.

(Ar. nā'ibe / c. nevā'ib) t. P118a3 [Y **teğgen belā**]

6. Vakti gelmek. ?

(Ar. nāle) t.-di P150a9; Y178b3

7. Çıkagelmek. Bürümek, kaplamak.

(Ar. ğaşıye) t.-di P151a6; Y180a1

8. Yükselmek. Üstüne çıkmak. Bir hâlden diğesine geçmek. ?

(Ar. teraqqā) t.-di P212b10

9. Ardından yetişmek, tabi olmak.

(Ar. lehiqa) t.-di Y165a6 [P **ulan-**]

10. Sonuna dek incelemek, araştırmak, peşinden gitmek.

(Ar. istaqqā) t.-di P216a13 [Y **sor-**]

11. Artmak, çoğalmak.

(Ar. nemā) “*teğdi anğa saqışi*” P92b6 [Y **kötür-**]

12. Değmek, (ederi) eşit olmak.

(Ar. sāvā) “*bu nerse bu bahāğa tegmez*” P203b9

13. Vurmak, çakmak.

teğmek katında ün kııl- Çivi, mih vs. çakılırken ses çıkarmak.

(Ar. şalle) t.-di Y94b4 [P **çingra-**]

→ āhirğ/ka teg- P156b3, Y187b7; āhirğa t.- P207b6; biçmekge t.- P173a1; biri biriñge t.- P205a9; deryā ortasıñga t.- P196a5, Y249a1⁴⁷⁶; ğavrğa t.- Y146b2; ğāyetğa t.- P214b13; ‘irākğa t.- P178a1; ‘irākğa t.- Y219a6; ir t.- P192a6; izā t.- Y179a3; qazğu t.- Y139a5; mağribğa t.- Y237b7; maşriğğa t.- P193b9; necdke t.- Y213a4; nişāneğa t.- P85b5; şabāha t.- P209b3; umazğa t.- P211a7; umazğa t.- Y168a5; uruğğa t.- Y303b5; üleş t.- P114a6; yarığa t.- Y269b6; yarığa t.- P205a7; yarı/uğ/ka t.- P106a6, Y128a6; yarımğa t.- Y269b5; (yençükke) t.- Y128a6; yirke t.- Y94a6; ziyān t.- Y178b4

→ çökgende yirge teğgen yiri P46b5; feryād t. P172b8; sücüdın alınğa t. toprağ Y118b3

→ feryād teğmek P183b7

→ muşibet teğmiş kişi P215b7

tegi Kadar, değin.

→ baş begnişiñge⁴⁷⁷ tegi yaruğ Y141a7; bişdin onğa t. Y9b7; üçdin onğa t. P14b2, P45b8

⁴⁷⁶ deryā ortası<n>ga

⁴⁷⁷ M. b > y

tegi/ürmen Değirmen.

(Ar. rehā / c. erhā) t. P10a7; Y3b4; (teğürmen) Y76b4

t.+ni P103a2; P184a6; Y124a3

teğirmen boğazına atulğan aşlık Değirmen çekerken öğütmek için değirmenin ağzına elle konan tahıl.

(Ar. luhve / c. lehā) t. P10a8 [Y aṅguk]

teğirmen buğurdakı Değirmenin elle tahıl konan ağzı.

(Ar. ħurriyy⁴⁷⁸) t. P10a8 [Y teğirmen telügi]

teğirmen sapı El değirmeninin sapı.

(Ar. rā'id) t. P10a9 [Y ...]

teğirmen sibeki Değirmende üst taşı döndüren küçük kazık.

(Ar. ħutb) t. P10a8; Y3b5⁴⁷⁹

teğirmen telügi Değirmenin elle tahıl konan ağzı.

(Ar. ħurriyy) t. Y3b5 [P teğirmen buğurdakı]

teğirmen tişegüçi Ağaç ve taş oymacısı.

(Ar. nekkār) t. P10a8 [Y tişegüçi]

→ eşek teğirmeni P10a9; töggü t. Y3b5; suw t. P10a9; el t. Y3b6

teğirmenlik Değirmen taşının döndüğü yer.

(Ar. merhā / c. merāhī) t. P10a7; Y3b4

teğirmi Yuvarlak.

teğirmi başak Bir tür nişan oku demiri.

(Ar. kıtr) t. P44b7 [Y yağılık]

teğirmi etek Gömlek vb.nin çevre eteği ve kıvrıntısı, kenarı.

(Ar. kuffe = m. ħurra = m. ħāşiye) t. P36b7

teğirmi nerse Yuvarlak nesne.

(Ar. şey'un mudevver) t. P198a6 [Y teğirmi nerse]

teğirmi nerse Yuvarlak nesne.

(Ar. şey'un mudevver) t. Y252a5 [P teğirmi nerse]

teğirmi yüzlig Yuvarlak yüzlü.

(Ar. mukelsem) t. P20b5

→ kün teğirmisi P3a4

teğligeç Çaylak kuşu. *krş. develgeç*

(Ar. ħidā'e / c. ħidā') t. P51b3 [Y teğgle, develgeç]

teğme Her, birer birer hepsi.

(**teğme bir azakı üze**) **bir sâ'at tur-** (Ayaklarını) Nöbetleştirmek; nöbetleştirerek durmak.

(Ar. rāveha) t.-dı Y262b7 [P (**teğme bir azakı üze**) birer päre tur-]

⁴⁷⁸ P: ħ>m

⁴⁷⁹ (teğirmen) sibeki

(**tegme bir azakı üze**) birer päre tur- (Ayaklarını) Nöbetleştirmek; nöbetleştirerek durmak.

(Ar. rāveḥa) t.-dı P203a3 [Y (**tegme bir azakı üze**) bir sâ' at tur-]

tegmedin bir päre bilgen er Ordan burdan edinilmiş derme çatma bilgisi olan kimse.

(Ar. raculun nutefe) t. P71b1 [Y **türlüg ' ilm bilgen er**]

tegre Çevre, etraf.

tegresinde tezgın- Kuşatmak, çevirmek.

(Ar. ḥaffe) t.-diler P80a7 [Y **yören-**]

→ kögüs tegresi P19a4

→ oçaq tegresindeki yığaç Y2a2

tegrü (İleri) Doğru.

tegrü berü yöri- İleri geri gidip gelmek.

(Ar. 'āra) t.-di P87a8 [Y **aṅgaru berü yöri-**]

→ bıkınıṅga tegrü aq Y47b1; tiziṅge t. aq aṭ P196a1, Y248b3; tiziṅge t. aq aṭ P41b7; uyluṅıṅga t. sekil aṭ P41b7

teğsir- Bir şeyin yerine başkasını almak, değiştirmek.

(Ar. istebdele) “*teğsirdi nerseni nersege*” P215b13 [Y **bedel kııl-**]

teğür- 1. Ulaştırmak, yetiştirmek, iletmek, (suya) getirmek.

(Ar. evrade) “*suwqa teğürdi*” Y226a3 [P **keltür-**]

(Ar. evşale) t.-di Y227a6 [P **tigir-**; Y **bir-**]

(Ar. evrade) t.-di P182a7; Y226a4

(Ar. enhā) t.-di P188a6; Y235b5

(Ar. bellağa) t.-di P193a6; Y244a5

teğürmek Mesaj, haber.

(Ar. belāğ) t. P193a6; Y244a5

2. Şamil kılmak, kaplamak, bürümek, örtmek.

(Ar. 'amme) “*bozunlarqa hayr teğürdi*” Y141b6 [P **'āmm kııl-**]

(Ar. aḡşā⁴⁸⁰) t.-di P187a2 [Y **ört-**]

(Ar. ḡaşşā) t.-di P200a7 [Y **ört-**]

3. Sıkıntı, hastalık vs.ye düşürmek, sebep olmak.

(Ar. evreşe) “*kazḡu teğürdi aṅga*” P182a5; Y226a2

4. Gücü yetmeyen şeyi yüklemek.

(Ar. erheka) “*teğürdi aṅga düşvārılıḡnı*” P177b4 [Y **yükle-**]

5. Nimet vs. ikmal etmek, tamamlamak.

(Ar. eblağa) t.-di P176b6; Y217a7

6. Gebe bırakmak.

(Ar. elkaḡa) t.-di Y211b7 [P **yüklig kııl-**; Y **yüdleçi kııl-**]

7. Bitiştirmek. Tabi kılmak. ?

⁴⁸⁰ P: ḡ>' a

(Ar. ağlağa) “*öngin kişi tegürdi*” Y219b2 [P **yetür-**]

8. Elbisenin yeni uzun olmak. Korkutmak. ?

(Ar. isterhebe) t.-di P215a4 [Y **korkıt-**]

9. İsnat etmek.

tegrülmiş hadîs İsnat olunan söz.

(Ar. hadîsun musned) t. Y212b3

→ (borçça) tegür- Y263b7; erte<ge< t.- P190a6; feryād t.- P172b8; feryād t.- P183b7; haber t.- Y196b4; kiçege t.- P200a6; kiçeke t.- Y255b1; köz t.- P89b9, Y106b7; küç t.- Y153a1; nāgāh t.- P161b1; nāgāh t.- Y254a2; nāgāh ziyān t.- P150a9; söz t.- P202a11; ta‘ ziyet t.- P200a5; tegürtmekke t.- Y315a1; til t.- Y151a1; tükel t.- P197a6, Y250b2; tükel t.- Y256a7; umazğa t.- Y174a4; umazkat.- Y221a6; ziyān t.- P181a4, Y224a4; ziyān t.- P202b8, Y262a2; ziyān t.- P97a2, Y116a3; ziyān t.- Y137b1; ziyān t.- Y178b4; ziyān t.- Y217b4; ziyān t.- Y235b3; ziyān t.- P87a6, Y103a6

→ inġen köz tegürgen er Y106b7; köz t. er P89b9; ölüg haberi t. Y196b5

→ ziyān tegürmek P190a3

→ aġız tegürsün tiyü (kātında) kız- P183a1

teğürmen bk. teġi/ürmen

teğürt- Ulaştırmak.

teğürtmek Hedef, nişan.

(Ar. ġaraż) t.+ke Y228a6 [P **nişāne**]

teğürtmekke teğür- Hedefe varmak, isabet etmek.

(Ar. kırtase) “*atġan teğürtmekke teğürdi*” Y315a1 [P **nişāne ur-**]

te’ġir (Ar.) Ödemeyi erteleme, veresiye.

(Ar. nesā’ = m. nesī’ = m. nesī’e) t. P154a1 [Y **borçça bakmak**]

te’ġir kı1- Ertelemek, tecil etmek, oyalamak, uzatıp geciktirmek, (borcunu ödemeyi) ötelemek.

(Ar. levā) t.-dı P94b8; Y113a7

(Ar. meṭale) t.-dı Y132a6 [P **def kı1-**]

(Ar. erce’e) t.-dı P171a6; Y209a5

(Ar. ercā) t.-dı P186a9; Y232b4

(Ar. aġġara) t.-dı P190b8; Y240a4

(Ar. sevvefe) t.-dı Y252b7 [P **artġaru kemiş-**]

(Ar. māṭale) t.-dı P202a14; Y261a2

2. (Eceli) Ertelemek, geciktirmek.

(Ar. nese’e) “*te’ġir kıldı taġrı anı ecel içinde*” P154a1 [Y **yaşın uzun kı1-**]

(Ar. ense’e) t.-dı P171b1 [Y **yaşın uzun kı1-**]

3. Veresiye satmak.

(Ar. ense’e) t.-dı P17b1; Y209b3

(Ar. nese’e) t.-dı P154a1; Y183b5

te’ġir kı1ġanlar İslam’ın ilk dönemlerinde doğan ılımlı fikirlere sahip itikadi ve siyasi bir fırka.

(Ar. murciye) t. P171a6 [Y **mürciiler**]

tek (I) Tek, eşsiz.

(Ar. vitir) t. P39b2

(Ar. ḥassen) t. P39b2

tek (II) Susmuş, sakin. *krş. tik*

tek kalğan er Delil karşısında konuşamayan, susturulan.

(Ar. raculun muḥḥam) t. P179b5 [Y **tek koẓğan er**]

tek koẓ- 1. Susturmak.

(Ar. eskete) t.-dı P172a7; (t.-tı) Y211a2

(Ar. eḥḥame) t.-dı P179b5; (t.-tı) Y222a1

(Ar. şammete) t.-dı P189b7

2. Delille galip gelip susturmak.

(Ar. bekkete) t.-dı P189b6 [Y **ḥüccet birle tek koẓ-**]

3. (Hareketli şeyi) Sakin hâle getirmek.

(Ar. eskene) t.-tı Y222b5 [P **sâkin kı1-**]

tek koẓğan er Delil karşısında konuşamayan, susturulan.

(Ar. raculun muḥḥam) t. Y222a1 [P **tek kalğan er**]

tek tur- 1. Susmak, konuşmamak. Hareketsiz kalmak.

(Ar. sekete) t.-dı P97a4; Y116a5 [P **tik tur-**]

(Ar. şamete) t.-dı P97a6; Y116a7

(Ar. sekene) t.-dı Y134a7 [P **tm-**]

2. Şaşırıp kalmak.

(Ar. behite = m. behete = m. buhite) t.-dı P131b7

tek turğan er Donakalmış, şaşırılmış.

(Ar. bâhit = m. mebhüt) t. P131b7

tek turğıl Sus!

(Ar. şah) t. P56b9 [Y **tuṅg**]

→ hemîşe tek turğan er P97a5; ḥüccet birle t. kod- Y184b3; ḥüccet birle t. koẓ- Y238a5;

peyveste t. turğan er Y116a6

teḳāzā (Ar.) Hakkını isteme.

teḳāzā kı1- Muhakemeleşmek.

(Ar. teḳāzā) t.-dı P214b9

teke Erkek keçi.

(Ar. teys / c. tuyūs) t. P48a5; P78a2; Y89b7; Y46b7

teke tile- (Dişi keçi) Tekelik taslamak, teke gibi olmak.

(Ar. isteteyse) t.-di Y312b2 [P **tekesi-**]

tekebbür (Ar.) Kibirlenme.

tekebbür bol- Kibirlenmek. Çok övünmek.

(Ar. bezeḥa) t.-dı P98a5 [Y **tekebbürlük kı1-**]

tekebbür kı1- Büyüklenmek, büyüklük taslamak.

(Ar. istekbera) t.-dı Y305b7 [P tekebbürlük kı1-; Y **uluğluk kı1-**]

tekebbür için (yaṅgaḳ) kayıştur- Kibir ve bencillikten karşısındakine bakmayıp yüz çevirmek.

(Ar. şa‘ara) “tekebbür için kayışturdu yaṅgaḳın” Y241a4 [P **tekebbürlük birle (yaṅgaḳını) egri kı1-**]

tekebbürdin (yaṅgaḳı) kayış- Kibirden (yanağını) meylettirmek.

(Ar. şa‘ira) t.-dı Y158a5 [P **tekebbürlükdin (yaṅgaḳı) egri bol-**; Y **tekebbürlük kı1-**]

tekebbürli/ük (Ar. + T.) Kendini beğenme, kibir.

(Ar. ḥuyelā’) t. P206a6

tekebbürli/ük kı1- 1. Büyüklenmek, kibirlenmek, büyüklük taslamak, övünmek.

(Ar. tāhe) t.-dı P90a1 [Y **mütekebbirlik kı1-**]

(Ar. şemeḥa) t.-dı P156b4; Y188a1

(Ar. tekebbera) t.-dı⁴⁸¹ P210a2 [Y **uluğ bol-**]

(Ar. istekbera) t.-dı P215b1 [Y **uluğluk kı1-, tekebbür kı1-**]

(Ar. teğatrase) t.-dı P218a3

(Ar. bezeḥa) t.-dı (tekebbürlük kı1-) Y117b4 [P **tekebbür bol-**]

2. Kibirden (yanağını) meylettirmek.

(Ar. şa‘ira) t.-dı (tekebbürlük kı1-) Y158a5 [P **tekebbürlükdin egri bol-**; Y **tekebbürdin (yaṅgaḳı) kayış-**]

3. Kibir ve bencillikten karşısındakine bakmayıp yüz çevirmek.

(Ar. şa‘ara)t.-dı(tekebbürlük kı1-) Y258a7 [P **tekebbürlük birle (yaṅgaḳını) egri kı1-,Ykayıştur-**]

tekebbürlük birle (yaṅgaḳını) egri kı1- Kibir ve bencillikten karşısındakine bakmayıp yüz çevirmek.

(Ar. şa‘ara) “egri kıldı yaṅgaḳın tekebbürlük birle” P191b1 [Y **tekebbür için (yaṅgaḳ) kayıştur-**]

(Ar. şa‘ara) t.-dı P201b5 [Y **tekebbürlük kı1-, kayıştur-**]

tekebbürlükdin közi uçı birle baḳ- Kibirlenmek, kibirden göz ucuyla bakmak.

(Ar. şevise) t.-dı P149a9

tekebbürlükdin (yaṅgaḳı) egri bol- Kibirden (yanağını) meylettirmek.

(Ar. şa‘ira) t.-dı P135b2 [Y **tekebbürlük kı1-, tekebbürdin (yaṅgaḳı) kayış-**]

tekellüf (Ar.) Katlanma. Özenme, gösteriş.

tekellüf birle kı1- 1. Güç işi üstlenip zahmetine katlanmak, güçlüğüne göğüs germek.

(Ar. ceşime) t.-dı P142b5 [P **fermānla-**; Y **katlan-**]

(Ar. tekellefe) “işni tekellüf birle kıldı” Y288a7 [P **tekellüf kı1-**]

2. Haramdan sakınmak, tekellüfle iffetli olmak.

⁴⁸¹ tekebbürlük <kıldı>

(Ar. te^c affefe) t.-di⁴⁸² P211b6

tekellüf birle lâğ kı1- Kadınlara sohbet ve ülfette tekellüf eylemek.

(Ar. tegazzele) t.-di Y289b7 [P lâğ kı1-]

tekellüf kı1- Güç işi üstlenip zahmetine katlanmak, güçlüğüne göğüs germek.

(Ar. tekellefe) t.-di P210b6 [Y **tekellüf birle kı1-**]

tekesei- (Dişi keçi) Tekelik taslamak, teke gibi olmak.

(Ar. isteteyse) t.-di P216a12 [Y **teke tile-**]

tekne 1. Ağzı dar küçük kap.

(Ar. naķır) t. P28b5; Y30a6

2. Hamur teknesi.

(Ar. naķır) t. Y4a6 [P **nāve**]

3. Hurma çekirdeğindeki oyuk.

(Ar. naķır) t. P6a3

tel- 1. Delmek, delik açmak. *krş. til-*

(Ar. şeqabe) t.-di P95a4 [Y **üşkü birle tel-**]

(Ar. naķabe) t.-di P97a1; Y116a2

→ üşkü birle tel- Y113b5

2. (Yerde) Hendek kazmak.

(Ar. ĥadde) t.-di P112a8 [Y **telük kaz-**]

3. Dağıtmak, darmadağın etmek. ?

(Ar. şerrade) t.-di Y239b6 [P **til-**; Y **öp-**]

tele (Ar.) Kapan.

(Ar. faħħ) t. P30a9 [Y **ķapğan**]

telħ (Far.) Acı.

telħ suw Acı su.

(Ar. mā'un şerīb) t. P130b9

telim Çok.

telim ewür- Tekrarlamak, yinelemek.

(Ar. kerrara) t.-di P196a9 [Y **tezgindür-**]

telim kı1- Geniş kılmak.

(Ar. evse^a) “*telim ezgölük kıldı*” Y227a1 [P **üküş kı1-**]

telim öldür- (Düşmanı) Yaralayıp öldürmek.

(Ar. nekā) t.-di P92a5 [Y **üküş öldür-**]

telķin (Ar.) Bir düşünceyi aşılama, öğretme.

telķin ayt- Bir sözü söyleyip anlatmak, öğretmek.

(Ar. lekķane) t.-u birdi P195b6 [Y **ayt-**]

telük 1. Delik. *krş. tilük*

⁴⁸² tekellüf birle <ķıldı>

(Ar. şaḩab / c. şuḩūb = m. şuḩbe / c. şuḩab) t. P95a4; Y113b5

2. Uzunca çukur.

(Ar. ḩadd / c. uḩdūd) t. Y136b1 [P **tam telūki**]

telūk bol- (Et) Zayıflayıp azalmak, buruşup büzölmek, yaralanmak. ?

(Ar. teḩaddede) “*telūk boldı köni*” P211b3

telūk kaz- Hendek kazmak.

(Ar. ḩadde) t.-dı Y136a7 [P **tel-**]

telūk kııl- Bir yerde çukur kazmak.

(Ar. ḩaddede) t.-dı P196a6 [Y **çukur kııl-**]

telūk kulaklıḩ Kulaḩı uzunlamasına yarılmış olan davar.

(Ar. şerkā) t. Y47b2 [P **kulakı telūk koy**]

telūkge kir- Örtmek, gizlemek, kapamak.

(Ar. aḩcera) t.-di P174a3

→ kapuḩ soḩḩu telūk P10a2; kapuḩ ökçesi soḩḩu t. Y3a4; kulakı t. koy P48b6

→ burun telūki Y70a2; çük t. P20a1; divit t. Y29a3; kulak t. P16a8, Y12b2⁴⁸³; köt t. P19b9,

Y17b3⁴⁸⁴; tam t. P112a8; tegirmen t. Y3b5

→ (köt) telükiniḩ tüpi Y17b3

telve Deli.

telve bol- Akli zail olmak, delirmek.

(Ar. cunne) t.-dı Y208b2 [P **dīvāne bol-**]

temmüz (Ar.) Bir yaz ayı.

temmüz kiçür- Sıcak günlerde ikamet etmek.

(Ar. kaza) t.-di P88a8; Y104b3

temregü Uyuz illeti.

(Ar. kuvebā) t. P33b6; Y37a2

temür 1. Demir.

(Ar. ḩadīd) t. P30a2; P163b4; P217a7, 14; Y32a2; Y198b4

t.+ni P98a8; P107a3; P116b9; P129b2; P188a2; Y117b7; Y129b1; Y142a4; Y235a7

2. Mızrak, kargı gibi şeylerin ucundaki sivri demir.

(Ar. sinān) t. Y237b3 [P **sünḩü temüri**]; Y283a4

t.+ni P209a9

temür boḩı/u Eritilen demir vs.nin pası, posası.

(Ar. ḩabşu’l-ḩadīd) t. P30a3 [Y **temür boḩı**]; (temür boḩı) Y32a3 [P **temür boḩı**]

temür çeke ur- Çivi çakmak, mıhlamak.

(Ar. semmera) t.-dı P191a9 [Y **çkeḩ tüḩ-**]

temür çekelig kapuḩ Demir mıhlı kapı.

⁴⁸³ (kulak) telūki

⁴⁸⁴ (köt) telūki

(Ar. bābun muḏabbab) t. P196a3; Y248b6

temür çiş Kebap şişi.

(Ar. seffūd / c. sefāfid) t. P11a2 [Y **temür şiş**]

temür dağan Demirden sac ayağı.

(Ar. miṣṣab / c. menāṣib) t. P11a2

temür kazuk Mıh. Demir kazık.

(Ar. mismār) t. Y94b4 [P **temür kuvrağ**]

temür kuvrağ Mıh. Demir kazık.

(Ar. mismār) t. P81a5 [Y **temür kazuk**]

temür pāresi Büyük demir parçası.

(Ar. zubre) t. P30a2; Y32a3

temür (soğu) sapı Havaneli.

(Ar. mārid = m. mārin = m. muduḳḳa / c. muduḳ) t. Y4a1 [P **temür soğu sapı**]

temür soğu Havan.

(Ar. hāven) t. P10b1; Y4a1

temür soğu sapı Havaneli.

(Ar. mārid = m. mārin = m. muduḳḳa / c. muduḳ) t. P10b1 [Y **temür sapı**]

temür surnā Bekçi, polis vb. düdüğü.

(Ar. şaffāre) t. Y33a5 [P **bakır tütük**; Y **taş tütük**]

temür şiş Kebap şişi.

(Ar. seffūd / c. sefāfid) t. Y4b6 [P **temür çiş**]

temür tamdur Ekmek ve kebab pişirilen çukur.

(Ar. vaṭīs / c. vuṭus) t. P11a2; Y4b7

temür topuz Gürz. Eğri değnek, çevgen.

(Ar. miḳme^c / c. meḳāmi^c = f. ^cazāb = m. zicr = f. ^cuḳūbe = m. nekāl = c. enkāl = m. meşule / c. meşulāt) t. Y30a1 [P **tamuğlıklarını urğu temür topuz**]

→ ay temür P32a5; dāğ basğu t. Y100a1; fülād t. P30a2; ig başındaki egri t. P32b9; tāğ basğu t. Y113a5; tağ basğu t. P42b6, P188a2; tamuğlıklarını urğu t. topuz P28a9; yumşak t. P30a2, Y32a2; yumşak t. P163b4, Y198b5; zenggārlanmış t. P129b2

→ çakmağ temüri P11a8; def t. P30b4, P217a13⁴⁸⁵; sünglegü t. P33a2; süngü t. P44a8, p189a9, Y42a1; süngüniñ üstün t. P44b1

→ süngü temüriniñ tüpi P44a9

temürçi Demirci.

(Ar. ḳayn = m. ḥaddād) t. P30a1; Y32a2

(Ar. ḥaddād) t. Y32a2

temürli/üg Demirli.

temürli/üg tayağ Ucu harbeli değnek.

⁴⁸⁵ def temür<i>

(Ar. ‘ukkāze / c. ‘ukkāz) t. P45a7 [Y **temürlüg tayaq**]; (temürlüg tayaq) Y43a5 [P **temürlig tayaq**]

ten 1. Vücut, beden, gövde.

(Ar. cesed / c. ecsād = cism / c. ecsām = m. neseme / c. nesem = m. ḥaybe’ = m. nefes / c. enfās / c. nufūs = m. cirm / c. ecrām = m. beden / c. ebdān = m. şahş / c. eşhāş / c. şuḥūş = m. cüsse) t. P15a4; Y10b7

(Ar. cism) t.+i P80b2; P142a7; Y93b2; Y167b2

(Ar. nefis) t.+indin P126a9 [Y **öz**]

(Ar. beden) t.+de P212a3

ten tamarı Orta damar, toplardamar, kol atardamarı.

(Ar. ekḫal) t. P18a8; Y15a7

→ ariḫ ten P142a8; cānı çıkmış t. Y164b6; қаşıлған t. P196b5; ölüg t. P140a6

→ tamuğdaқılar teniñdin aқған iriñg P28a9

2. Cilt, deri.

(Ar. cild) t.+inde Y179a5 [P **kön**]

3. Gönül.

(Ar. nefis) t.+in Y251a3

4. İnsanın şahsı, kendisi.

(Ar. nefis) t.+i Y252b6 [P **nefs**]

tenğ Denk, beraber.

(Ar. ‘adl = m. ‘adīl) t.+i P202a12; Y260b6

tenğ kıı- İki şeyi eşitlemek, denkleme.

(Ar. ‘adele) t.-dı Y84a4 [P **berāber kıı**-]

tenğ tuş Denk, eş, muadil.

(Ar. kufv’ = m. kefī’) t. P163a1; Y197b4

(Ar. kufv / c. ekfā = m. şervā) t. P23a8 [Y **berāber**]

tenğ tuş bol- Eşit, benzer olmak.

(Ar. kefe’e) t.-dı P163a1; Y197b4

→ uruş içre tenği P42b7

teng Çuval.

(Ar. ‘idl / c. i’ dāl) t. P13a2; Y8a3

→ ḥurmā tengi Y8a4; şeker t. Y8a4

tenğle Çaylak kuşu.

(Ar. ḥidā’e / c. ḥidā’) t. Y51a6 [P **tegligeç**; Y **develgeç**]

tenğleş- Yoldaşlar ortaklaşa kumanya hazırlamak.

(Ar. tenāhede) t.-diler Y298b2

tenlig 1. İri, cüsseli.

tenlig bol- Büyük, iri olmak. İri bedenli olmak.

(Ar. cesume) t.-dı Y204a1 [P **etlig bol**-]

(Ar. tecesseme) t.-dı⁴⁸⁶ P211a7

2. Bedeni (...) olan.

→ oğlağı tenlig bol- P150a3; oğlağı t. er P150a3; uluğ t. Y204a1; uluğ t. bol- Y133b2; uluğ t. er. Y133b2

teṅgresakra (?) 1. Büyük keler.

(Ar. žabb) t. Y49a6 [P ...]

t.+nı Y73a6 [P ...]

2. Bir çeşit kertenkele.

(Ar. ‘azā’e / c. ‘azā) t. Y49b2 [P **möy**]

(teṅgresakra) **oğlanı** Keler yavrusu.

(Ar. ḥisl / c. ḥusūl) o. Y49a6 [P ... **balası**]

tena‘‘um (Ar.) Nimetlenme, bollukla yaşama.

tena‘‘um kııl- Refah içinde olmak.

(Ar. tena‘‘ame) t.-dı P211a13

tenci- Kötü dikmek. Aralıklı, seyrek dikmek. Zayıf dokumak.

(Ar. şemrece) “*tencidi tonrı*” Y314b2 [P **kiṅ tik-**; Y **serp-**]

tendürüst (Far.) Hasta, kusurlu ve şüpheli olmayan. Doğru, gerçek haber, olay veya iş.

(Ar. şahīḥ) t. P78b8 [Y **dürüst**]

tendürüst bol- Ayıp, şüphe, hastalık vs.den beri olmak.

(Ar. şahḥa) t.-dı P78b7 [Y **dürüst bol-**]

tendürüst kııl- Düzeltmek. Sağlığına kavuşturmak.

(Ar. şahḥaḥa) t.-dı P196a5 [Y **dürüst kııl-**]

teṅgiz Deniz. Okyanus. Büyük su birikintisi.

(Ar. baḥr / c. biḥār) t. P173a5 [Y **deryā**]

t.+nı Y121b2 [P **deryā**]; (bihār) Y240b7 [P **deryālar**]

teṅgiz kemisi Gemi.

(Ar. fulk / c. fulk) t. P29b7

→ iki teṅgiz Y117a6

teṅglik Denklik, eşitlik.

teṅglik kııl- Bir şeyle beraberleşmek, denkleşmek, denk olmak.

(Ar. ‘ādele) t.-dı Y260b6 [P ‘**adl kııl-**]

tennūr (Ar.) Bir tür fırın. *krş. tamdur*

(Ar. tennūr) t.+nı P101a3 [Y **tamdur**]

tenvīn (Ar.) Kelime sonunun nun’lu okunması.

tenvīn kııl- Tenvinli kılmak.

(Ar. nevvane) t.-dı Y253b5 [P **tenvīnlig kııl-**]

tenvīnlig (Ar. + T.) Sonunda nun olan kelime.

⁴⁸⁶ tenlig <bold>

tenvīnlig kı1- Tenvinli kılmak.

(Ar. nevvane) t.-dı P199a3 [Y **tenvīn kı1-**]

tep- 1. Tekmelemek, ayakla vurmak.

(Ar. rafese) “*tepdī anı azaķı birle*” P66b5

t.-ti Y72a1

2. (Hayvan) Tepmek.

(Ar. rameħa) t.-di P155a4; (t.-ti) Y185b4

tepe Başın ũst kısmı.

(Ar. hāme / c. hāmm / c. hāmāt) t. Y12a2 [P **baş tepesi**]

tepesi ak at Başının ortasında beyazlık olan at.

(Ar. eşka^c) t. P41b5

→ baş tepesi P16a1

tepin- *bk. tepũ/in-*

teprek Kalbur. Hallaç tokmağı.

(A. kirbāl / c. kerābīl) t. Y4a3

tepren- 1. Hareket etmek, titremek, oynamak, sallanmak, kımıldamak, çalkalanmak.

(Ar. ĥatara) “*teprendi sũngũ*” P63b5

t.-di Y67b5

(Ar. neġaza) “*teprendi tiş*” P68b8

t.-di Y75a6

(Ar. ‘asele) t.-di P74a9; Y84b1

(Ar. izşarabe) t.-di Y265b3 [P **ķatiġ tepren-**]

(Ar. ihteze) t.-di P206a2

(Ar. teħarrake) t.-di P210b12

(Ar. tedeldele) t.-di P218a8; Y319b4

(Ar. teķalkale) t.-di P218a9

(Ar. tecelcele) t.-di P218a8, Y319b4

2. Bir şey çalkanmak, deprenmek. Bir tarafa meyletmek. (?)

(Ar. māde) t.-di P120a5 [Y **aņġaru berũ yũri-**]

3. Dal vs. saġa sola sallanıp eġilmek, esnemek.

(Ar. tere’ede) “*teprendi budak*” P209b6

t.-di Y209b6

4. Dũnmek, yũnelmek.

(Ar. māle) t.-di P89a5 [Y **ķayıř-**]

5. Hareket edip yerinden çıkmak.

(Ar. teħalħale) t.-di P218a8, Y319b4

6. şiddetle sallamak, depretmek.

(Ar. zelzele) t.-di P217a13

(Ar. teracaħa) t.-dı P218a6; Y319a6

teprengen Hareket eden.

(Ar. muteḥarrık) t.+ni Y222b5 [P **müteḥarrık**]

teprengen cānava/ār 1. Hayvan, yerde yürüyen hayvan, sürüngen. Üzerine binilen ve yük taşıtılan hayvan.

(Ar. dābbe / c. devābb) t. (teprengen cānavar) P14b8 [Y **yir yüzindeki teprengen cānavār**]

2. Küçük, zararlı böcekler.

(Ar. hāmmе / c. hevāmm) t. (**teprengen cānavār**) Y49a6 [P **tepretgen cānavarlar**]

3. Zararlı böcek, akrep gibi küçük canlı.

(Ar. ḥaṣerāt) t. (teprengen cānavarlar) P50b6 [Y **uṣaḫ cānavār**]

teprenmek Hareket.

(Ar. ḥareket) t. P194a7 [Y **tepretmek**]

(Ar. ḥarāk) t. P194a7 [Y **tepretmek**]

t.+ke Y245b7 [Y **tepretmek**]

→ ḫatıḡ tepren- P106a1; ḫatıḡ t.- P203b14; yir ḫatıḡ t.-Y128a1

→ yir teprenmek Y128a1

→ yir yüzindeki teprengen cānavār Y10b2

tepret- 1. Hareket ettirmek, oynatmak, öteye beriye kımıldatmak.

(Ar. ḫatara) “*tepretti tiwe ḫuzruḫını*” P63b4

t.-ti Y67b4

(Ar. hāde) “*tepretti sufteni kökeni*” Y103a3 [P **oṅarmak için tepret-**]

(Ar. eṅḡaza) “*tepretti başını*” P175b7 [Y **tiret-**]

(Ar. ḥaṣḥaṣe) “*tepretti mīlni köz içinde*” P217a4 [Y **çewrün-**]

(Ar. ḥarreke) t.-ti P194a6; Y245b6

(Ar. teltele) t.-ti Y316b3

(Ar. ḫalkāle) t.-ti Y316b4 [Y **ḫarārsız ḫal-**]

tepretgen cānavarlar Küçük, zararlı böcekler.

(Ar. hāmmе / c. hevāmm) t. P50a5 [Y **teprengen cānavār**]

tepretgü yıḡaç Divit karıştırıcı.

(Ar. miḥrāk) t. Y29a2 [P **divit tepretgüç**]

tepretmek Hareket.

(Ar. ḥareket) t. Y245b7 [P **teprenmek**]

(Ar. ḥarāk) t. Y245b7 [P, Y **teprenmek**]

→ ḫuzr<uḫın tepret-> P218a6; oṅarmak için t.- P87a4

→ divit tepretgüç P27b2; yaḡ t. P12b2

2. Şiddetli sallamak, kuvvetle sarsmak, (rüzgār vs.) şiddetle ırgalamak.

(Ar. racce) t.-ti P112a3; Y136a1

(Ar. ezze) t.-ti P113b4; Y137b6

(Ar. hezze) t.-ti P113b6; Y138a1

(Ar. za^c za^a) t.-ti P217a9; Y316a1

3. Karıştırmak, alt üst etmek.

(Ar. sāṭa) “*küweçni tepretti*” Y147b6 [P **bulaşdır-**]

tepretgü nirse Kepçe, kazan kepçesi.

(Ar. mişvât) t. Y147b7 [P **bulaşgan**]

4. Bir şeyi bir tarafa doğru eğmek.

(Ar. emāle) t.-ti P185a5 [Y **ķayıştur-**]

5. Çiğnemek için döndürüp gevelemek.

(Ar. lecele) “*tepretti çiynemiş aşnı ağızı içinde*” Y315b3 [P **çiyne-**]

6. (Su, ilaç vs.) Boğazda, ağızda çalkalamak.

(Ar. ğarġara) “*tepretti dārūnı ağızı içinde*” Y315b5 [P **ġarġar <ķıl->**]

(Ar. mażmaża) “*suwnı ağızı içinde tepretti*” Y315b7 [P **çalka-**]

7. (Kuyruġunu) Sallayıp yaltaklanmak.

(Ar. başbaşa) “*tepretti ķuzrukı<n>*” P217a7

t.-ti Y315b6

8. Dil vs. çıkarmak.

(Ar. nażnaża) “*tepretti yılan tilini*” P217a8

t.-ti Y315b7

9. (Mızraġı, vurulan kimsede) Hareket ettirmek, sokup çıkarmak.

(Ar. şaġşaġa) “*tepretti süñġüni sançılmışda*” P217a10

tepü/in- Seġirtsin diye hayvanı mahmuzlamak, ayakla yanlarına dürtmek.

(Ar. rakeża) t.-di P104b2; Y126a3

(Ar. rakele) t.-di P108a9 [Y **tepin-**]; (tepin-) Y131a6 [P **tepün-**]

tepüngü Eyer ve palanların altına konan minder vs.

(Ar. bidād) t. P42b4

ter 1. Derinin gözeneklerinden sızan tuzlu sıvı. *krş. der*

(Ar. ʿ arak) t. P211b1 [Y **der**]

t.+ni P209a10; P210b7

→ isig ter Y309b6

2. Kira, ücret, işe karşılık verilen bedel.

(Ar. kirāʾ) t. P186b9; Y233b3

(Ar. ucret) t. Y305a4 [P **müzd**]

ter eri Ücretle hizmet eden kişi.

(Ar. ecīr / c. ucrā) t. P23b7 [Y **bulun**]

t.+n P202b5; Y264b6

t.+ni Y305a3 [P **müzd**]

terg/ke bir- 1. Kiraya vermek, kiralamak.

(Ar. ekrā) t.-di P186b9; (terke bir-) Y233b3

(Ar. ācera) t.-di P201a14; (terke bir-) Y257b6

2. Birini ücretli işçi tutmak.

(Ar. iste'cera) t.-di Y305a3 [P **terge tut-**, Y **terke tut-**]

3. Gelir elde etmek, ürününü almak.

(Ar. istegalle) t.-di Y309b1

terg/ke tut- 1. Birinden ev vs.yi kiralamak.

(Ar. ikterā) t.-tı P207a1; (terke tut-) Y275b3

2. Birini ücretli işçi tutmak.

(Ar. iste'cera) t.-tı P215a9 [Y **terke bir-**]; (terke tut-) Y305a3 [Y **terke bir-**]

→ azağ teri P24a7; ayak t.- Y24b6; işlegen t. P142a2, Y167a4; kulawuz t. P63b6

→ bir ayğa terge tut- P201b4; bir aylık terke tut- Y258a6; bir künge t. tut- Y264b6; bir künge t. tut- P203b8; bir yıl t.⁴⁸⁷ tut- P202b5; bir yılğa t. tut- P203a9; bir yılğa t. bir- Y263b1; bir yıllık t. tut- Y261b5

3. İyi amele karşılık verilen mükafat, sevap.

(Ar. ecr) t. P203b12 [Y **şevāb**]

t.+ke Y310a2

→ körklüg ter Y27a5

ter- Bir şeyi oradan buradan toplayıp devşirmek, dermek. *krş. tir-*

(Ar. telakkaṭa) “*terdi ḥurmāni*” P210a11 [Y **tir-**]

→ otun ter- P203b12

terāzū (Far.) Terazî.

(Ar. mīzān / ç. mevāzīn) “*ekisdi er terāzūni*” P174a6

t. P40b2; P61b4; P122a7; P122b6; P209b3; Y65a1; Y150a6; Y284a5

t.+nı Y213b7

(Ar. mikyāl) t.+nı P196b3

terāzū közi Terazinin gözü.

(Ar. ‘aynu’l-mīzān) t. P40b2

terāzū pelesi Terazî kefesi.

(Ar. kiffe / ç. kifef) t. P40b3

terāzū taşı Dirhem, gram vb. ağırlık ölçüleri.

(Ar. şance) t. P40b3

terāzū tili Terazî dili.

(Ar. lisānu’l-mīzān) t. P40b2

terāzū yıgaçı Terazî sütünü.

(Ar. ‘amūd) t. P40b3

terāzū yipi Terazî kolu ipi.

(Ar. ‘azebe) t. P40b3

terāzū yulduz Terazî burcu.

(Ar. mīzān) t. P3a2

⁴⁸⁷ <ter>ke

→ altun terāzūsi P40b1

terbiyyet (Ar.) Terbiye, eğitme, ilgilenme.

→ atğa terbiyyet kılmak P159b6; öziñge alıp t. kııl- P109a3; sökelke t. kııl- Y243a7

tercüme (Ar.) Çeviri, bir dilden başka dile aktarma.

tercüme kııl- (Sözü) Bir dilden diğereine çevirmek. Açıklamak, beyan etmek.

(Ar. teceme) t.-dı Y315a6 [P **tefsir kııl-**]

tergi Sofra. *krş. tirci*

→ aşığ tergi P11b5; ötenmiş t. Y5b6

terhîm (Ar.) İsmi kısaltma.

terhîm kııl- Nida hâlinde (ismin) son harfini düşürmek.

(Ar. rahhame) t.-dı P195a2; Y247a5 [Y **bir harf ya iki harf kemiş-**]

teri 1. Deri, insan ve hayvan vücudunu kaplayan örtü.

(Ar. cild / c. culūd) t. P15b6 [Y **kön**]; P207b7; P208a3; P208b8

t.+ni P70a2; Y77a5

t.+si P211b10; P212a6; P218b3

t.+sini P69b2 [Y **kön**]

2. Deri, post.

(Ar. cild) t. P208a6

(Ar. mesk / c. musūk) t. Y11b5 [P **ızlanmaduk teri**]

3. Eyer yapılan tüysüz, beyaz deri.

(Ar. hamîre) t. Y30b6 [P **eşek sağrısı**]

teri içi Derinin içi.

(Ar. edeme) t. P15b7 [Y (könnüñg) **ichi**]

teri köruk Demirci ocağı. ?

(Ar. kūr) t. P30a5; Y32a6

teri taşı Derinin yüzeyi.

(Ar. beşera) t. P15b7 [Y **könnüñg taşı**]

→ ezlenmiş teri Y776; ham t. P29a1; ızlanmaduk teri P15b6; ızlemedük t. Y170b2; yaş t.

Y30b4

→ baş terisi P15b8; hatne t. P20a3; kamruk t. P20a4; kuzı t. P29a9

terid (Far.) Tirit, et suyuna doğranmış ekmek parçalarıyla yapılan yemek.

(Ar. şerid) t. P98a9 [Y **toğranmış etmek**]

t.+ni P217a9

terid kııl- (Ekmeği) Kırmak.

(Ar. şerade) t.-dı P98a9 [Y **toğra-**]

→ (köp yağlıg) terid Y245b4; yağlıg t. P194a4

terilig Derili, derisi (...) olan.

→ nāzik terilig bol- P80a3; nāzik t. er P80a3; nāzik t. tişi P80a4

terinçek Gömlek. Kadının göğüs ve başını örttüğü geniş elbise. Ferace.

(Ar. cilbāb) t. P218a2

terinçek kız- Gömlek giymek.

(Ar. tecelbebe⁴⁸⁸) t.-di P218a2

terinçek ört- (Ölünün) Üstüne bez vs. örtmek, bürümek.

(Ar. seccā) “ölügke terinçek örtti” Y255a3 [P ört-]

→ bir in terinçek P37b2; iki in t. P37b2; uzun eteklig t. Y254b4

→ yorğan terinçeki P38a8; yorğan t. P37b1

terk Acele, çabuk.

terk al- Bir işi acele yapmak.

(Ar. te‘accele) t.-dım P210a2

terk yol bir- Şiddet göstermeyip kolaylıkla muamele etmek.

(Ar. sehhele) t.-di P194b5 [Y **āsān kııl-**]

terle- Terlemek, ter dökmek.

(Ar. raşeha) t.-di P155a3; Y185b2

(Ar. isteħamme) t.-di Y309b6

terlegen at Çok terleyen at.

(Ar. hizabb) t. P41a6

terlemegen at Terlemez olan at.

(Ar. şalūd) t. P41a6

terinġ Derin.

(Ar. ‘amīk) t. P107a7 [Y **terinġ yir**]

terinġ bol- Kuyu vs. derin olmak.

(Ar. ‘amaqa = m. ‘amuqa) t.-dı P107a6; Y129b4

terinġ yir Derin.

(Ar. ‘amīk) t. Y129b5 [P **terinġ**]

terkīb (Ar.) Karışım.

terkībi dürüst kişi Bünyesi sağlam kişi.

(Ar. şahīhu’l-binyet) t. Y110b9 [P **dürüst terkīblig**]

terlik Yazın giyilen beyaz kaftan veya kısa gömlek.

(Ar. kurtuq / qarātiq) t. P37a3

ternek Düğün, toplantı.

ternek aşı Tarhana.

(Ar. ‘avīse) t. P35a5 [Y ...]

ters Gübre, hayvan pisliği.

(Ar. zibl = m. sizcīn = m. sirķīn) t. P8a4

ters kemiş- Tarlaya gübre atmak.

(Ar. semmede) t.-ti Y239b4 [P **topraklıġ ters kat-**; Y **toprak birle ters kat-**]

⁴⁸⁸ P: cim >he

→ toprak birle ters kat- Y239b4; toprağa qarılmış t. P8a5; topraklıg t. P190b4, Y239b5; topraklıg t. kat- P190b4

tersā (Ar.) Hristiyan.

(Ar. naṣrānī / c. naṣārī) t. P28a1; Y29a7

tersā bayramı Paskalya.

(Ar. faṣīḥ) t. Y29b3; (tersālar bayramı) P28a4

tersā bol- Hristiyan olmak.

(Ar. tenaṣṣara) t.-ı P210a3; Y286a5

tersā danışmanı Keşiş, papaz.

(Ar. ḫuss / c. ḫusūs = m. ḫassīs / c. ḫassīsūn) t. Y29b1 [P **tersālar dānişmendi**]

tersā dānişmendi Keşiş, papaz.

(Ar. ḫuss / c. ḫusūs = m. ḫassīs / c. ḫassīsūn) t. (tersālar dānişmendi) P28a1 [Y **tersā dānişmanı**]

tersā kâzîsi Piskopos.

(Ar. usḫuf) t. (tersālar kâzîsi) P28a2 [Y29b2 (tersā) **kâzîsi**]

tersā mūhresi Boynuz şeklinde boru, borazan.

(Ar. şebbūr = f. ʿalem / c. aʿlām = m. rāye / c. rāyāt = m. livā / c. elviye) t. (tersālar mūhresi) P43b1

tersā zāhidi Rahip, dünyayla ilgisini kesip ibadete çekilen kimse, Hristiyanlıkta din adamı.

(Ar. rāhib / c. ruhbān) t. (tersālar zāhidi) P28a2

terslik Çöplük.

(Ar. dimne / c. dimen = m. mezbele / c. mezābil) t. P8a5

tertīb (Ar.) Düzen.

tertībçe koz- Sırasına yerleştirmek, organize etmek.

(Ar. rettebe) t.-dı P189a8; Y237b2

tesbīḥ (Ar.) Allah'ı övme, yüceltme. Zikirde saymak için kullanılan boncuk dizisi.

tesbīḥ ornu Boynun gerdan takılan kısmı.

(Ar. muḫalled) t. Y14b6 [P **boğmaḫ ornu**]

tesbīḥ monçukı Tesbih boncuğu.

(Ar. subḫat / ç. subaḫ) t. P5b6; Y1a3

tesbīḥ ay- Tevbe edip Allah'a yönelmek.

(Ar. evvabe) t.-dı P197b7; Y251b1

tesbīḥ ayğan Allah'ı tesbih eden kimse.

(Ar. musebbiḥ) t. P197b7

tesbīḥkār (Ar. + F.) Tesbih eden.

tesbīḥkār parmaḫ Şehadet parmağı.

(Ar. musebbiḥa) t. Y15b4

teşīne (Ar.) İkili.

teşīne kıl- İkilemek, iki kılmak.

(Ar. şennā) t.-dı [Y **iki kat kıl-**]

tesmîr (Ar.) Büyük çivi, mih.

tesmîr birle yar- Biçmek, doğramak, tahta vs.yi kesmek.

(Ar. veşera) t.-dı Y97b7 [P **kesgü birle kes-**; Y **kes-**]

(Ar. eşera) t.-dı Y119b7 [P **pâre kıl-**]

testere (Far.) Testere, bıçkı.

(Ar. minşâr / c. menâşîr = m. mîşâr) t. Y34b4 [P **yargü**; Y **bıçgu**]

teşnîc (Ar.) Ayıplama, kötüleme.

teşnîc kıl- Kötülemek, rezil etmek, değerini düşürmek.

(Ar. şenne‘a) t.-dı P193a4 [Y **çoğla-**]

tetri Somak ağacı.

(Ar. summāk⁴⁸⁹) t. P34a2; Y37a7

tetrü Ters.

tetrü kıl- Tersine çevirmek.

(Ar. ‘akeşe) “*tetrü kıldı nerseni taķı sözni*” P67a1 [Y ‘**aksinçe kıl-**]

tetrü toğmuş Ters doğan, önce ayakları çıkan çocuk.

(Ar. yutn) t. P183a9 [Y **topan toğmuş oğlan**]

tevbe (Ar.) Günahın, hatadan pişman olup bir daha yapmama kararı verme.

tevbe kabûl kıl- (Allah) Bir kimseyi tevbeye muvaffak kılıp tevbesini kabul etmek.

(Ar. tâbe) t.-dı (tevbesini kabûl kıl-) Y143a4 [P **tevbe pezîrle-**]

tevbe kıl- 1. (Günahın) Dönmek, tövbe etmek.

(Ar. tâbe) t.-dı Y143a3 [P **ķayıt-**]

2. Özür dilemek, özrünün kabulünü dilemek.

(Ar. i‘tezera) t.-dı Y267b1 [P ‘**özr kıl-**]

tevbe tile- Tövbe etmesini istemek.

(Ar. istetâbe) t.-dı Y310b4

tevbe pezîrle- (Allah) Bir kimseyi tevbeye muvaffak kılıp tevbesini kabul etmek.

(Ar. tâbe) t.-dı (tevbe pezîrle-) P117b5 [P **tevbesini kabûl kıl-**]

→ ḥaķîķat tevbe Y187b3; rāst t. P156a9

te’vîl (Ar.) Yorum.

te’vîl ay- Tefsir etmek, yorumlamak.

(Ar. evvele) t.-dı P198b6 [Y **tefsîr ay-**]

(Ar. te’evvele) t.-dı P212a13 [Y **tefsîr kıl-**]

tevekkül (Ar.) Sebepleri yerine getirip sonucu Allah’a bırakma.

tevekkül kıl- (Allah’a) Güvenip dayanmak.

(Ar. tevekkele) t.-dı P212a2

tevfîķ (Ar.) Yardım, yardıma erişme.

⁴⁸⁹ Y: simāk

tevfik bir- 1. Yardım etmek, teşvik etmek.

(Ar. evze‘a) “*tevfik birdi taṅrı aṅga şükr kılmakğa*” P182b6
t.-di Y226b7

2. Birine bir şeyi kolaylaştırmak.

(Ar. yessera) t.-di P197b5; Y251a5

3. (Hayrı) İlham etmek. Başarıya ulaştırmak.

(Ar. veffeḳa) t.-di P197b1; Y250b7

tevfik kemiş- Aralarını bulmak.

(Ar. veffeḳa) “*tevfik kemişti iki nirse arasında*” Y251a1 [P **azırt kemiş-**]

tevfik tile- (Allah’tan) Başarı istemek.

(Ar. istevfeḳa) “*tevfik tiledi taṅrıdın tã‘at için*” Y310b1

tevkî‘ (Ar.) Nişan, işaret.

tevkî‘ ur- Altına adını yazıp imzalamak.

(Ar. vaḳḳa‘a) t.-di P197a8; Y250b5

tewşek Küçük (eşya vs.).

→ iwdeki uşak tewşek Y3b3; uşak t. kâle P25a2

tewşen- Ufalmak, küçülmek.

→ uşanmış tewşenmiş süṅgük Y63b7

tewşet- Küçültmek.

→ uşat- tewşet- Y63b6

tewür- At, eşek vs. bir şey dinlemek için kulaklarını dikmek.

(Ar. şarra) “*tewürdi eşek iki kulaḳını*” P113a6 [Y **tik-**]

teyemmüm (Ar.) Su yerine kum, taş vb. ile abdest alma.

teyemmüm kıl- Teyemmüm almak.

(Ar. teyemmeme) t.-di P212a5

tezek (I) Dokuma tezgahı.

(Ar. minvāl) t. Y31a5 [P **neverd**]

tezek (II) 1. Sığır dışkısı.

(Ar. ḥaşī / ç. aḥşā) t. Y46b3 [P **sığır tezeki**]

2. At ve diğer tırnaklıların dışkısı.

(Ar. revş / c. ervāş) t. Y144a3 [P **eşek tezeki**]

t.+ni Y79b1 [P **revş**]

→ at tezeki P41b2; eşek t. P47b3, P118a9; eşgek t. Y46a3; sığır t. P48a1

tezekle- Tırnaklı hayvan terslemek.

(Ar. rāşe) t.-di P118a9 [Y **saṅla-**]

tezgin- Kendi ekseninde veya bir başka şeyin civarında dolaşmak, dönmek.

(Ar. ḥāme) “*tezgindi suwsaḡan suw çevresinde*” P123a1

t.-di Y150b4

(Ar. istedāre) “*tezgindi tegirmen*” P216a5 [Y **çewrün-**]

(Ar. dāre) t.-di P119b4; Y146a1 [P **ķayıt-**]
(Ar. cāle) t.-di P122a1 [Y **cevelān ķıl-, ķewrūn-**]
(Ar. cevvela) t.-di Y253a5 [P **cevelān ķıl-**]
(Ar. neķķabe) t.-diler P189b5 [Y **ķewrūn-**]
2. (Kuş) Havada dolanarak yükselmek, daire şeklinde süzülerek uçmak.

(Ar. ĥallaķa) “*tezgindi ķuş hevāda*” P193b6 [Y **ķewrūn-**]
(Ar. devveme) t.-di Y253b1 [P **ķezgin-**]

3. Dönmek, geri dönmek.

(Ar. ĥāra) t.-di Y145b7 [P **ķayıt-**]

4. Gidip gelmek. Araştırmak.

(Ar. cāse = m. ĥāse) t.-diler Y147a2 [P **fesād ķılı ķaķır-**]

5. Yıl tamamlanmak, bir şey yıllanmak.

(Ar. ĥāle) t.-di P122a2 [Y **ķewrūn-**]

6. Halka biçiminde oturmak.

(Ar. teĥallaķa) t.-diler P210b8

7. Dolaştırmak, döndürmek. Bir şeye yaklaşmak.

(Ar. eţāfe) t.-di⁴⁹⁰ Y230a1 [P **tezgindir-**]

tezginmek Dönme.

(Ar. mucāvele) t. P203a7 [Y **ķewrūnmek**]

→ başı tezgin- Y146a2; tegresinde t.- P80a7

→ yawuz tezginç Y146a2

tezgindi/ü/er- 1. Dolandırmak, döndürmek, çevirmek, çark gibi çevirmek.

(Ar. ecāle) “*tezgindirdi rāyını iş içinde*” P184b9 [Y **ķewür-**]

(Ar. edāra) “*tezgindirdi tegirmenni*” P184a6 [Y **tezgindür-**]; (tezgindir-) Y229a4 [P **tezgindir-**]

tezginderesi nerse Topaç.

(Ar. duvvāme) t. P160a5 [Y **ķamçı**]

2. Dolaştırmak, dolandırmak. Bir şeye yaklaşmak.

(Ar. eţāfe) t.-di (tezgindir-) P184b6 [Y **tezgi<n>-**]

3. (Döndürüp) Vurmak, itmek.

(Ar. kese‘a) “*tezgindirdi ĥırlatĥuĥını tezginderesi nerse birle*” P160a5 [Y **ur-**]

4. Tekrarlamak, yinelemek.

(Ar. kerrara) t.-di (tezgindür-)Y249a5 [P **telim ewür-**]

tezkır (Ar.) Nasihat etme, ikaz etme.

tezkır ķıl- Anlatıp bildirmek, görüş sunmak. ?

(Ar. ķaşşa) t.-dı Y138b7 [P **meclis ayut-**]

tıķaç Bardak, ibrik vs.nin ağzına bağlanan süzĥü.

(Ar. fidām) t. P195a6 [Y **tıwaĥlıĥ bardak**]

⁴⁹⁰ tezgi<n>-

→ (divit) tıkaçı Y29a4

tıkaçlıĝ Tıkaçlı, ucunda tıkaç olan. *krş.* **tıwaçlıĝ**

tıkaçlıĝ yatuĝ Aĝzı kapaklı ibrik.

(Ar. ibriĝun mufeddemun) t. P195a5 [Y **aĝzı tuwaçlıĝ bardaĝ**]

tıĝıl- 1. Boĝazını tıkamak.

(Ar. cerida) “*yarı birle tıĝıldı*” Y161a4 [P **boĝazınĝa otur-**]

2. (Yer insanlarla) Dolu ve izdihamlı olmak.

(Ar. ĝaşa) “*iw toldı kişiler birle*” P146b2 [Y **tol-**]

→ boĝazĝa tıĝıl- Y173a7

tıĝlat- Tık diye ses çıkartmak.

→ tamaĝ tıĝlat- P210b12

tılaş- Savaşmak için birbirlerine saldırmak.

(Ar. tenāhede) t.-dılar P213a11

tın Nefes, soluk.

(Ar. nefes / c. enfās) t. Y11a4 [P **dem**]

tın- 1. Yerleşmek, kalmak. *krş.* **tınĝ-**

(Ar. şebete) t.-dı P97a4 [Y **tölen-**]

2. Susmak. Hareketsiz kalmak.

(Ar. sekene) t.-dı P110b8 [Y **tek tur-**]

3. Rahatlık bulmak, dinlenmek, rahat etmek.

(Ar. isterāha) t.-dı Y311a3 [P **tınlan-**; Y **rāhatlan-**]

(Ar. cemme) t.-di P81b3 [Y **tınan-**]

4. (Su) Durgun olmak.

(Ar. dāme) t.-dı P123a2 [Y **aĝmaz bol-**]

tınĝan İç huzuru, gönül rahatlıĝı. İstikrar.

(Ar. sekīne) t. P110b9 [Y **töleklik**]

tınĝan suw Durgun su.

(Ar. mā’u’d-dā’im) t. P123a2 [Y **tınĝmış suw**]

→ köñgli tın- Y312a4

tınĝ- Susmak.

tınĝ Sus.

(Ar. şah) t. Y58a2 [P **tek turĝıl**]

tınĝ- 1. Durmak. *krş.* **tın-**

(Ar. vaĝafe) t.-di P84a6

2. Bir yerde kalıp ayrılmamak. (Hayvan) Huysuzlanıp serkeş olmak, itaat etmemek.

(Ar. ĝarane = m. ĝarune) t.-dı Y133b3 [P **ön-**; Y **tosna-**]

3. Hayvan yorulup durmak, gidememek.

(Ar. ĝāme) t.-dı Y151a7 [P **arıp ĝal-**]

4. Dinmek, sakin olmak; göz yaşı, kan, yağmur vs. dinmek, kesilmek, kurumak.

(Ar. rekede) “*tıngdı suw taqı yel*” P98b7

t.-dı Y118b2

(Ar. raqa'e) “*tıngdı kan taqı yaş*” P153b4 [Y **tökül-**]

(Ar. eqla'a) “*yağmur tıngdı*” Y217a4 [P **yağma-**]

tıngmış suw Durgun su.

(Ar. mā'u'd-dā'im) t. Y150b6 [P **tıngan suw**]

tınan- İstirahat etmek, dinlenmek.

(Ar. cemme) t.-dı Y95a5 [P **tın-**]

tınandur- Binek hayvanını dinlenmeye bırakmak, binmemek. *krş. tındır-; tıngdı/ur-*

(Ar. ecemme) t.-dı Y251b6 [P **tındır-**]

tındır- 1. Binek hayvanını dinlenmeye bırakmak, binmemek. *krş. tınandur-; tıngdı/ur-*

(Ar. ecemme) t.-dı P181b9 [Y **tıngdur-**]

2. Dinlendirmek, istirahat ettirmek.

(Ar. ravvaḥa) t.-dı P198a2 [Y **tınandur-**]

tıngdı/ur- 1. Durdurmak. *krş. tınandır-, tındır-*

(Ar. vaḳafe) t.-dı P84a6 [Y **tıngdur-**]; (tıngdur-) Y99a4 [P **tıngdır-**]

2. Binek hayvanını dinlenmeye bırakmak, binmemek.

(Ar. ecemme) t.-dı (tıngdur-) Y225b2 [P **tındır-**]

3. (Tencerenin) Kaynamasını su vs. ile teskin etmek.

(Ar. feṣe'e) “*tıngdırdı küweçni*” P153b6 [Y **sowur-**]

tıngla- Bir kimsenin sözünü işitmek için kulak vermek.

(Ar. aṣḡā) t.-dı Y234a6 [P **kulak tut-**]

tınlan- Rahatlık bulmak, dinlenmek, rahat etmek.

(Ar. isterāḥa) t.-dı P216a2 [Y **tın-; rāhatlan-**]

tınlanmaḳ Dinlenme.

(Ar. rāḥat) t. P216a2 [Y **rāhat**]

tırma- 1. Kazıyıp tırmalamak.

(Ar. ḥadeṣe = m. ḥameṣe) “*tırmadı yüzini*” P67a4

t.-dı Y73a7

2. (Başını) Kırmak, yarmak.

(Ar. ṣedeḥa) t.-dı P156b4; Y188a1

3. Çok kırıp yarmak.

(Ar. ṣeddeḥa) t.-dı P190b1; Y239a6

tırnaḳ Parmak uçlarının üstündeki kemiksi tabaka.

(Ar. zufr / c. ezfār) t. P18b4; Y15b6

t.+nı P76b3

t.+nı Y87b7; (ezfār) Y138b6; (tırnaḳlar) Y210b7 [P **tırnaḳ**]; Y247b4

t.+nı (ezfār) P114a8; P172a5 [Y **tırnaḳlar**]; (tırnaḳlar) P195a7

tırnaḳ akı Gençlerin tırnakları üzerindeki ak benekler.

(Ar. fūfe / c. fuvf) t. P18b5; Y15b7

tırnağ ıgi Tırnakla et arasında çıkan dolama, çıban.

(Ar. dāhis) t. P33b6; Y37a2

tırnağ kesgüçi Tırnak kesici, makas.

(Ar. miķaşş / c. miķāşş) t. P13a6; Y8a6

→ kesilmiş tırnağ P76b3

→ (arслан) tırnağı Y48a7; (kuş) t. Y53a3

tıwaçlığ Tıkaçlı, ucunda tıkaç olan. *krş.* **tıkaçlığ**

tıwaçlığ bardağ Bardak, ibrik vs.nin ağzına bağlanan süzğü.

(Ar. fidām) t. Y247b2 [P **tıkaç**]

tıwar Binilen ve yük taşıtılan hayvan. *krş.* **tawar**

(Ar. dābbe) t. P82b2 [Y **kölik**]

t.+nı (tıwarlar) P98a1 [Y **kölik**]; P121a1

2. (Tek ve sürü olarak) Deve, sığır, davar.

(Ar. māşiye) (tıwarlar) t.+nı P119a2 [Y **yılkılar**]; P123a3 [Y **yılkılar**]; P185a6

(Ar. ne‘am / c. en‘ām) (tıwarlar) t. P45b6

3. Deve sürüsü.

(Ar. ibil) t.+nı (tıwarlar) P121b3

tıwar takı kul qarabaş Hayvanlar ve köleler.

(Ar. nātiq) t. P24b2

tıwar ot yigen yir Samanlık, ahır.

(Ar. iştābl) t. P9b1 [Y **āhūr**]

→ otlağan tıwar P123a3; yitgen t. P99b1; yitük t. P181b6

tızgır Alacalı. ?

tızgır at Kaplan gibi alacalı at.

(Ar. enmer) t. P42a1

ti- Demek.

tiyü 1. Diyerek.

(-) “*fermānladı aṅga big fulān işni kıl tiyü*” P195a7

t. Y176a2

2. Niteleyerek, herhangi bir yargıyla.

(-) “*sizdi erni kerīm tiyü*” P150a8

→ āmin ti- P195b2, Y248a1; bismillāh t.- P217a1; ḥavle ve lā t. P217b9; ḥayye ‘ale’l-felāḥ t.- P217b11; innā lillāhi t.- P215b7; lā ilāhe illallāh t.- P196b8, Y250a1; lā ilāhe illallāh t.- P181b8; lā ḥavle ve lā kuvvete illā bi’l-lāhi’l-‘aliyyü’l-‘azīm t.- Y317b4; lebbeyk t.- P199b9; merḥabā big t.- P189a9; merḥabā t.- P209a9; väveylā t.- P217b5, Y317a5

→ kız satgam tip yığ- Y267a3

→ ağız tegürsün tiyü (kātında) қоғ- P183a1

tig- Ulaşmak, varmak. *krş.* **teg-**

(Ar. vaşale) t.-di Y99b4 [P **teg-**]

→ bûteğa tig- Y101a3

tigir- Ulaştırmak, iletmek. *krş. tegür-*

(Ar. evşale) “*tigirdi aṅga mālnı*” P183a3 [Y **bir-, tegür-**]

tik Sessiz. *krş. tek*

tik tur- Susmak, konuşmamak.

(Ar. sekete) t.-dı P97a4 [Y **tek tur-**]

→ hemîşe tik turğan er P97a5

tik- (I) 1. Dikmek, dik olarak durdurmak.

(Ar. naşabe) t.-di P60b1 [Y **öre tik-**]

(Ar. rakeze) “*sünḡüni tiktı*” Y70b5 [P **sanç -**]

2. (Asma, çardak vs.) Yükseltmek.

(Ar. ‘araşe) “*tikdi tākni*” P67b6 [Y **muṅgak ur-**]

(Ar. ‘arreşe) t.-ti Y242b5 [P **kötür-**; Y **qaldur-**]

3. Ağacı toprağa yerleştirmek.

(Ar. ğarase) t.-di P67a2; Y72b1

4. (Yere bir şeyle) Vurup iz bırakmak.

(Ar. nekete) “*yirni yıḡaç birle tiktı*” Y116b2 [P **ur-**]

5. At, eşek vs. bir şey dinlemek için kulaklarını dikmek.

(Ar. şarra) “*eşgek iki qulaḡın tiktı*” Y137b1 [Y **tewür -**]

6. Akrep, arı, yılan vs. sokmak.

(Ar. ebera) “*tikdi anı çayan*” P63a2 [Y **soḡ-**]

(Ar. neheşe) t.-di P158a2 [Y **soḡ-**]

(Ar. lese‘a) t.-di P160a6 [Y **soḡ-**]

(Ar. ledeğa) t.-di P160a9 [Y **soḡ-**]

7. Bakışlarını doğrultmak, gözünü dikmek.

(Ar. hāşa) “*tikdi balaban közini*” P120b4

t.-di Y147a7

tikesü yıḡaç Yere dikilen ağaç vs.

(Ar. ğirs) t. P67a3

→ ḡalife tik- Y127b1; ḡalife t.- Y306b5; kiṅg t.- P216b10; öre t.- Y63b2; vaşī t.- Y236a3;

yıḡaç t.- P67a2, Y72b1

tik- (II) 1. Ayakkabı, elbise vs. dikmek; dikiş dikmek.

(Ar. ḡaraze) “*tikdi edükni*” P65b6

t.-ti Y70b4

(Ar. ḡaşafe) t.-di P70a9; (t.-ti) Y77b5

(Ar. ḡāḡa) t.-di P88a6; (t.-ti) Y104b2

(Ar. naşaḡa) t.-di P156a9; (t.-ti) Y187b4

2. (Elbiseyi) Teyelleyerek dikmek.

(Ar. hāşa) t.-di P120b3; (t.-ti) Y147a6

→ hoş tik- P217b2

tikeç Ekmekçilerin birkaçını bir araya bağlayıp kullandıkları kuş yeleşği.

(Ar. minseğa) t. P10b6

tiken Diken.

(Ar. şevket) t. P121b7; Y149a4

t.+ni P104a1; Y125a

t.+ge P121b8; (t.+ke) Y149a5

tiken çıkargu Cımbız.

(Ar. minkāş = m. mintāş) t. Y8a6 [P **yandağ kesgüçi**]

→ çayan tiken P63a2

tikenlen- Tıraştan sonra saç tekrar bitmek.

(Ar. şevveke) “*tikenlendi yülünğenniğ*” P198b6 [Y **irig bol-**]

tikenlig Dikenli.

tikenlig azak Diken batmış ayak.

(Ar. riclun meşûket) t. P121b7; Y149a4

tikeş- Karşı koymak, mukavemet etmek, dikilmek.

(Ar. kâveme) “*tikeşdi anıñ birle uruş içinde*” P203a9 [Y **yitiglik kılış-**]

tiküçi Dikici, diken.

→ bürük tiküçi P36b2; çaput t. P38a2

til 1. Ağız boşluğundaki tat alan ve sesleri boğumlayan organ.

(Ar. lisân / c. elsine = m. mişval = m. lehce) t. P17b3; P72a8; Y14a5

t.+i P100b8; P170a2; P210a1; Y81a5; Y121a5; Y207b3; Y270b6; Y285b7

t.+in Y89a1; Y191a4; Y315b7

t.+ini P77a8; P158b5; P217a8

2. Lisan, zeban, konuşma dili.

(Ar. elsine) t. (tiller) P2b2

til tegür- (Kötü, gurur kırıcı sözler) Söylemek, yermek.

(Ar. sâme) t.-di Y151a1 [P **fermânla-**; Y **küç tegür-**]

til tüpi Dilin dibi.

(Ar. ‘akede / c. ‘akedât) t. P17b4; Y14a6

til uçı Dilin ucu.

(Ar. ‘azebe / c. ‘azabât) t. P17b4; Y14a6

til ulmakı 1. Ağızda oluşan bir hastalık.

(Ar. kulâ‘) t. Y207b4 [P **tili ulmakı**]

2. Dilin altında biten sivilce. Diş eti soyulması.

(Ar. sulâk⁴⁹¹) t. Y36b6 [P **ağız ulmakı<ı>**]

⁴⁹¹ M. P ve Y : selâf

tili ulmak Ağızda oluşan bir hastalık.

(Ar. ḳulāʿ) t. P170a3 [Y **til ulmakı**]

→ ʿ arab tili P2b2-3; fārisī t. P189b1; ḳıfl t. P10a6; küfre t. Y3b1; tāzī t. bitimegen peygāmbere

P2b4

til- (I) 1. Yarmak, kesmek, kesip biçip yeniden düzenlemek.

(Ar. ferā) t.-di Y108b1 [P **oṅarmak için kes-**; Y **kes-**]

2. Dağıtmak, darmadağın etmek. ?

(Ar. şerrade) t.-di P190b4 [Y **öp-**, **tel-**]

3. (Hayvanın kulağını) Uzunlamasına kesmek.

(Ar. şeraḳa) “*tildi ḳoyınıḡ ḳulaḳını*” P107a1

t.-di Y129a6

tile yöri- (Gemi) Denizde akıp gitmek.

(Ar. meḳara) “*tile yöridi kemi suwnı*” P157b6

t.-di Y189b4

→ uzunluḳınḳa til- P114b7

til- (II) (Ateş) Yanmak.

(Ar. şeḳabe) t.-di Y113b6 [P **yaḳıl-**]

tilçük Bazı aletlerdeki yassı, uzun, hareketli parḳacık; diltik.

→ kömüldürük tilçüki P42b2; yügen t. P42a8

tile- 1. Dilemek, almak için gelmek; tekrarla ve çok istemek.

(Ar. tālebe) “*tiledi andın borḳını*” P201a5 [Y **iste-**]

(Ar. teşehhā) “*ḳoş āvāz tiledi andın*” P212b14

(Ar. istelheme) “*şabr tiledi taṅḡriḳa*” Y308a1

(Ar. rāme) t.-di P123a3 [Y **iste-**]

(Ar. şāʿe) t.-di P149b9; Y177b7

(Ar. seʿele) t.-di P160b6; Y194a6

(Ar. erāde) t.-di P184a3; Y229a1

(Ar. iʿ tefā) t.-di P207a6; Y276a5

2. Boyun eğerek dilenmek.

(Ar. ḳaneʿ a) t.-di P160a4; Y193b1

(Ar. iḳteżā) t.-di P207a3; Y275b6

(Ar. iştēhā) t.-di P207a11 [Y **arzūla-**]

3. Evlenme isteḡinde bulunmak.

(Ar. ḳaḳabe) “*tiledi anıḡ ḳızını*” P95b5

t.-di Y114b1

4. Demek istemek, kastetmek.

(Ar. ʿ anā) “*söz bile tiledi fulān nerseni*” P93a6

t.-di Y111a7

5. (Baş veya elbisesinde) Bit aramak.

(Ar. felā) “başın tiledi taķı tonın tiledi” Y110a5 [P bit iste-]

→ açmak tile- Y310a4; açuk okımak t.- P215a6; ‘adl t.- P216a12; āgāh kılmak t.- P215a3; amān t.- Y308a3; (and) içmek t.- Y306b4; ‘āriyyet t.- P216a5, Y311b3; arturmak t.- P216a3; baķşış t.- P206b11; baķşış t.- P216a14, Y313a1; baķşış t.- P216a3, Y311a4; baķşış t.- Y304b6; baķşış t.- Y310a4; beklemek t.- P216a14, Y313a1; bitimek t.- P215a4, Y304a7; bitimek t.- P215a6, Y304b5; borç t.- P215b4; borç t.- P216a11; borç t.- Y106b3; bozmaķ t.- P216a8, Y312a2; bulun kılmak t.- Y305a4; buyurmak t.- Y305a5; (çerig) tile- P216a6; dād t.- Y312b4; dārū t.- Y310a7; destūr t.- Y308a1, 2; eksük kılmak t.- P215b4; emmek t.- Y306b1; ewürmek t.- Y311a5; feryād t.- P215a6; feryād tegürmek t.-P216a1; fetvā t.- P216a12, Y312b2; ģaber t.- P215a12, Y305b3; ģaber t.- Y304a4; hediyye t.- Y312b5; ģoş t.- P200b7; ģoşnūd kılmak t.- Y304a6; ģoşnūdluķ t.- Y312b7; ızu birmek t.- Y304b3; iĥtiyār t.- Y311b1; ‘ilāc t.- Y308a6; ilgerüt.- P215b9; ‘imāret t.- P215b1; ‘imāret t.- Y309b6; ‘imāret kılmak t.- Y305b6; imlā kılmak t.- Y313a6; ‘ivaż t.- P216a7, Y311b5; kaytarmaķ t.- P216a3; kayuşmak t.- P216a9; keçürmek t.- Y312a3; kelmeķ t.- P215a12; kiçürmek t.- P216a9; kiĥglik t.- P210a7; kōpmaķ t.- P215b4, Y306a5; kōni yol t.- P216a13, Y312b5; kōni yol t.- Y34b5; kōp t.- P215b2; kullıķ t.- P209b7; kullıķ t.- P215a8; kırtulmaķ t.- Y311b1; kırtulmaķ t.-Y304b4; küçin t.- Y266a4; küçün t.- P180b5, Y223a7; küçün t.- P204a6; küçün t.- P204a8; küçün t.- Y218a7; küymek t.- Y306a1; mehāb t.- Y309a1; mehāb t.- Y306a4; meşveret t.- P215a10, Y305a5; meşveret t.- Y311b2; muĥāt tile- Y139a6; muķāta‘a t.- P215b8, Y306b2; mūhlet t.- P215b2; mūhlet t.- Y307b2; nīk-baĥtlıķ t.- P215a7; nuşret t.- Y304b2; okımaķ t.- P215a3, Y304a4; ot t.- P310a7; öğretmek t.- Y307b5; örtmek t.- Y307b7; ötünc t.- Y306a4; peyveste kılmak t.- P216a9, Y312a3; raĥmet t.- Y306b7; rāy t.- P215b7, Y306b1; rāżin t.- P216a14; revā kılmak t.- P215b3; rüzī t.- P215b11, Y307a1; rüşvet t.- Y312b6; sa‘āyet kılmak t.-> P216a14; sa‘āyet t.- Y313a2; saķlamaķ t.- P215b5; satmaķ t.- P216a7, Y311b7; (selām) kılmak t.- Y209a7; selem birle t.- Y306b5; şevāb t.- Y310b5; sözlemek t.- P215b12; suw t.- P216a15, Y313a4; sūt bermek t.- P215b7; şefā‘at t.- Y306b1; şefā‘at kılmak t.- P215b7; şifā t.- P216a15, Y313a3; şifā t.- Y276a4; (şi‘r) okımaķ t.-P215a8; (şi‘r) aytu birmek t.- Y305a1; ta‘ām t.- Y307b4; tanuķlıķ t.- P215a7; tanuķluķ birmek t.- Y304b6; tefsīr kılmak t.-⁴⁹² P215b1; teke t.- Y312b2; tevbe t.- Y310b5; tevfiķ t.- Y310b1; uluĥ<lıķ> t.- P216a4; uķturmaķ t.- Y307b6; yād tutmaķ t.- P215b5; yaĥmur t.- P215b2, Y306a1; yārī t.- P215a5; yārī t.- P215a7, Y304b6; yārī t.- P215a8, Y305a1; yārī t.- P215b2, Y306a1; yārī t.- P216a11; yārī t.- Y266b2; yārī t.- Y308b2; yārī t.- Y311a2; yarlıķamaķ t.- P215b10; yarlıķayu t.- P215b1, Y305b6; yol körükmek t.- P215a; yünĥüllük t.- Y309a3; (ziyāde) kılmak t.- Y311a5; ziyāret kılmak t.- P216a5, Y311b2

tileme- Konuşma ve ifadede aciz olmak.

(Ar.‘ ayiye) t.-di P152b9 [Y bilme-]

tilemegen iş Beyan ehli olmayan, konuşmaktan aciz.

(Ar. ‘ ayiyy = m. ‘ ayy) b. P152b9 [Y bilmegen; ‘ aciz bolĥan]

tileĥüçi Dilenci. *krş.* **tilençi, tilewçi**

⁴⁹² tefsīr kılmak <tiledi>;

(Ar. sâ'il) t. Y193b1 [P **tilewçi**]

t.+ni Y190a1 [P **tilençi**]

tilegüz Fasih ve belagathı kişi.

(Ar. lesin) t. Y170b4 [P **faşih tillig**]

tilek 1. Dilek, kasıt.

(Ar. ma' nâ / c. ma' nât = m. me' ânî) t. P93a6; Y111a7

2. Hacet.

(Ar. mes'ele) t. Y218a7 [P **tilemek**]

tilek bul- Kazanmak, elde etmek.

(Ar. zafira) t.-dı (tilekini bul-) Y158b1 [P, Y **zafer bul-**]

tilek bulmağ Galebe, yenme, üstün gelme.

(Ar. zafer) t. P191b2; Y241a7

tileki revâ bol- İsteği yerine gelmek.

(Ar. necuħa) t.-dı Y199b1 [P **revâ hâcetliğ bol-**]

tilemek İstek, dilek, hacet.

(Ar. su'l) t. P160b7 [Y **hâcet**]

(Ar. mes'ele) t. P177a8 [Y **tilek**]

tiler men "Hayır." anlamında bir kelime olup içinde ümit de bulundurur; "Bakalım." gibi bir anlam ifade eder.

(Ar. miżz) a. P57a1 [Y **añg**]

tilen- Acındırarak istemek.

→ melâmet tilen- P211b9

tilençi Dilenci. *krş.* **tilegüçi, tilewçi**

(Ar. sâ'il) t.+ni P157b9 [Y **tilegüçi**]

tilewçi Dilenci. *krş.* **tilegüçi, tilençi**

(Ar. sâ'il) t. P160a4 [Y **tilegüçi**]

tilkü Tilki.

(Ar. şa' leb / c. şe' âlib) t. P29a8; P49b2; Y31a4; Y48b3

t. P121a; Y148a5

(tilkü) **enüki** Tilki yavrusu.

(Ar. hicris = m. tenful) e. P49b3

(tilkü) **erkeki** Erkek tilki.

(Ar. şu' lubân) e. P49b3; Y48b3

(tilkü) **tişisi** Dişi tilki.

(Ar. şurmule) t. P49b6

tillig Dilli, dili (...) olan.

→ faşih tillig P144b2; fâhiş t. bol- Y154a1; yawuz t. er Y154a3

tilük Delik. *krş.* **telük**

→ kulağı tilük koy P48b5

tilwelik Delilik.

(Ar. cunūn) t.+din P146a8; Y173a5

tīmār (Far.) Bakım, hizmet.

tīmār tut- (Ailesinin, çocuklarının) Nafakasını sağlamak.

(Ar. ʿāle) t.-tı Y150a5 [P **kūt bir-**]

tīmār kııl- 1. Korumasını üzerine almak.

(Ar. teʿahhede) t.-dı P209b8 [Y **ābdān kııl-**]

2. Geçimini üzerine almak.

(Ar. māne) t.dı Y151b4 [P **nafağa bir-**]

→ oğlanğa tīmār kıılğan tişi P25a7

tīmārlıĝ (Far. + T.) Hizmetli; meşgul.

tīmārlıĝ bol- 1. Zahmetli bir iş birini sıkmak, meşgul etmek.

(Ar. ʿanā) “*iş tīmārlıĝ boldı*” Y111a5 [P **muhimm bol-**]

2. Önem vermek, meşgul olmak.

(Ar. ʿuniye) “*tīmārlıĝ boldı fulān nirse birle*” Y111a5 [P **muhimmlig bol-**]

(Ar. iʿtenā) t.-dı P207a10

tīmārlıĝ iş Zahmetli, önemli iş.

(Ar. maʿniyy) t. Y111a5 [P **muhimmlig**]

tīmārlıĝ kııl- Bir iş birini üzme.

(Ar. ehemme) t.-dı P182a1 [Y **każĝuluĝ kııl-**]

tin İlmek.

→ üç tin yip P47a3, Y45b2; dört t. yip P47a3

tir- Bir şeyi oradan buradan toplayıp devşirmek, dermek. *krş. ter-*

(Ar. telaqqāta) “*ħurmānı tirdi*” Y287a5 [P **ter-**]

tir- yıĝ- 1. Toplamak, yığmak, biriktirmek.

(Ar. haşede) t.-dı Y65b1 [P **yıĝ-**]

(Ar. cemeʿa) t.-dı Y190b5 [P **yıĝ-**]

2. Haşredip sevketmek.

(Ar. haşera) “*tañĝrı tirdi yıĝdı kişilerni*” Y67b1 [P **yıĝ-**]

tirek 1. Direk, sütun.

(Ar. sāriye / c. sevārī = m. ustuvāne = m. ʿimād / c. ʿumud) t. P9b5 [Y **öre**]

tirek ur- Direk koyarak desteklemek.

(Ar. ʿamede) “*tirek urdı tamĝa*” P62b4 [Y **öre ur-**]

→ bāĝ tireki P6a4

2. Kayık vs.yi itmek için kullanılan sırk, gönder.

(Ar. murdī) t. P29b8; Y31b6

tiret- Kimıldatmak, oynatmak.

(Ar. enĝaza) “*tiretti başını*” Y216a2 [P **tepret-**]

tirgi Sofra. *krş. tergi*

→ aşsız tırği P11b6

tirgür- (Ölüyü) Diriltmek. *krş.* **tirgüz-**

(Ar. neşera) t.-di P102b2 [Y **tirgüz-**]

(Ar. enşera) t.-di Y215a1 [P **tirgüz-**]

tirgüz- 1. Diri kılmak, diriltmek, hayat vermek. *krş.* **tirgür-**

(Ar. ahyā) t.-di P188b9 [Y **tirilt-**]

2. (Ölüyü) Diriltmek.

(Ar. enşera) “*tirgüzdi taṅṅrı ölüṅni*” P175a2 [Y **tirgür-**]

(Ar. neşera) t.-di Y123b2 [P **tirgür -**]

3. Öldürmeyip diri bırakmak.

(Ar. istehyā) t.-di P216a4 [Y **tirig kız-**]

tiri Diri, canlı. *krş.* **tirig**

tirile köm- (Kızını) Diri diri gömmek.

(Ar. ve’ede) t.-di P82b5 [Y **tirigle köm-**]

tirig Diri, canlı, sağ. *krş.* **tiri**

(Ar. ḥayy / c. ahyā’) t. P152b3; Y181b5

tirig kız- Öldürmeyip diri bırakmak.

(Ar. istehyā) t.-di Y313b4 [P **tirgüz-**]

tirigle köm- (Kızını) Diri diri gömmek.

(Ar. ve’ede) t.-di Y96b5 [P **tirile köm-**]

tiriglik 1. Geçim, geçinme, dirlik. *krş.* **tirlik**

(Ar. ma’ išet) t. Y69a7 [P **tirlik**]

(Ar. ‘ayş) t. Y159a3 [P **tirlik**]

t.+i Y165b5 [P **tirlik**]

(Ar. ‘ayşe) t.+in Y243a2 [P **tirlik**]

2. Arkadaşlık, dostluk.

(Ar. ‘işret) t. Y259a4 [P **tirlik**]

tiriglik kı1- Birlikte yaşayıp iyi geçinmek, birbiriyle karışık dostluk kurarak geçinmek.

(Ar. ‘āşera) t.-dı Y258b3 [P **tirliş-**]

→ tar tiriglik Y165b6

tiril- 1. Dirilmek, canlanmak, ruh sahibi olmak.

(Ar. neşera) t.-di P102b3; Y123b2

(Ar. ḥayye) t.-di P152b3; Y181b5

2. Yaşamak, hayat sahibi olmak.

(Ar. ‘āşe) t.-di P87b8; Y104a2

tirilt- Diri kılmak, diriltmek.

(Ar. ahyā) t.-ti Y236b6 [P **tirgüz-**]

tirkeş (< Far. **tirkeş**) Ok kabı, meşinden olan tirkeş.

(Ar. vefza) t. P45a2

tirlik 1. Geçim, geçinme, dirlik. *krş.* **tiriglik**

(Ar. ma' işe / c. me' a' iş) t. P24b4; P64b7 [Y **tiriglik**]

t.+i P210a3; P210a8; P211b14

(Ar. ' ayş) t.+i P133b7; P136a3 [Y **tiriglik**]; P141a1 [Y **tiriglik**]

(Ar. ' ayşe) t.+in P192b2 [Y **tiriglik**]

2. Arkadaşlık, dostluk.

(Ar. ' işret) t. P201b10 [Y **tiriglik**]

tirlik hoşluğu Maişette bolluk, ferahlık.

(Ar. ğazāretu'l-' ayş) t. P24b8

→ kiñg tirlik P133b7; kiñg t. P24b8; māl kim kişi aniñg birle t. eltür P95b1; ölmegüçe t. P24b5;

tar t. P24b5; tar t. P141a2

tirliş- Birbirine ısınıp hoşça geçinmek, birbiriyle karışıp dostluk kurarak geçinmek.

(Ar. te' āşera) t.-diler P213a12

(Ar. ' āşera) t.-di P201b6 [Y **tiriglik kı1-**]

tirnek Topluluk, cemaat.

(Ar. cem' / c. cumū') t. Y190b5 [P **yığılmış**]

tirsek Dirsek.

(Ar. mirfağ / c. merāfiğ) t. P18a7; Y15a6

tirsek süñgüki Kolun bilekle dirsek arasındaki kısmı.

(Ar. sā' id / c. sevā' id) t. Y15a6 [P **kanı**]

→ iki tirsek P63a8

tiş 1. Diş.

(Ar. sinn / c. esnān = m. žirs / c. ezrās) t. P17a7; P68b8; Y13b7; Y75a6

t.+ni (tişler) P99b8; Y120a1

t.+i (tişler) P133a5; P136b5

t.+in (esnān) Y97b7 [P **tişler**]; Y140b4; Y149a2 [P **tişler**]

t.+ini (tişler) P83b1 [Y **tiş**]; (esnān) P113b1; P115b7

t.+iñge (tişler) P121b6 [Y **tiş**]; (esnān) Y137b4

2. Azı dişi.

(Ar. nāb) t.+ini P71b8

t.+in Y80b1

tiş arıt- Yemekten sonra dişlerinin arasından kalıntıları çıkarmak.

(Ar. teħallele) t.-dı (tişin arıt-) Y292a7 [P **tiş pāk kı1-**]

tiş arıtğu Kürdan.

(Ar. ħilāl) t. Y8b2 [P **tiş arıtğuçı**]

tiş arıtğuç Kürdan.

(Ar. ħilāl) t. Y140b5 [P **arıtğuç**]

tiş arıtğuçı Kürdan.

(Ar. ħilāl) t. P13a8 [Y **tiş arıtğu**]

(Ar. şecere) t. P211b8

tiş eti Diş eti.

(Ar. lişse / c. lişās) t. Y14a5 [Y **tiş tüpindeki et**]

tiş kedüki (bar) Keskin diş(li).

(Ar. esnānihi uşur = m. uşer) “*tişiniñ kedüki bar*” Y120a1 [P **yetig kılgan tiş**]

tiş pāk kıl- Yemekten sonra dişlerinin arasından kalıntıları çıkarmak.

(Ar. teħallele) t.-dı (tişini pāk kıl-) P211b8 [Y **tiş arıt-**]

tiş tüpindeki et Diş eti.

(Ar. lişse / c. lişās) t. P17b3 [Y **tiş eti**]

tişi kısğa Küçük dişli.

(Ar. ekess) t. P146a7 [Y **kısğa tişlig**]

tişi kısğa bol- Dişleri kısa, küçük yahut diplerine yapışık olmak.

(Ar. kesse) t.-dı P146a7 [P **kısğa tişlig**]

tişi sarıĝ Sarı dişli.

(Ar. aqlaħ) t. P133a6

→ azıĝ tiş Y14a4; bir t. Y2b7; bir t. üzengü P9b8; çiyneĝen t. P17b2; emgen t. Y14a1; ikinci t. Y14a2; ilerüki dört t. P17a9; iley t. P132b6; iley t. P17a8, Y13b7; iley t. Y86a4; kamaşĝan t. P136b5; külgen t. P17b1, Y14a3; öñĝ t. P75b2; rāst tüzilmiş t. P194b4; soñĝ üngen t. P17b2; süt emgen t. P17a8; tüp t. Y14a5; yetik kılgan t. P99b9

→ iley tişi seyrek P132b6; iley t. seyrek er P190a2, Y238b5; kalem t. P27b1; kilid t. P10a5; kirit t. Y3b1; t. kamaşmış ‘avret Y159b7; üstün t. uzun P149b3; üstün t. uzun bol- P149b2

→ iley dört tişiniñ birisi P17a9

tişe- Delmek, delik açmak.

(Ar. naķara) t.-dı Y124a3 [P **çeküç birle tişe-**]

tişegü Taş yontan alet.

(Ar. minķār) t. Y124a4 [P **tişegüç**]

tişegüç Taş yontan alet.

(Ar. minķār) t. P103a2 [Y **tişegü**]

tişegüçi Ağaç ve taş oymacısı.

(Ar. neķķār) t. Y3b4 [P **tegirmen tişegüçi**]

→ tegirmen tişegüçi P10a8

tişi 1. Kadın.

(Ar. mer’et) t. P64a4 [Y **uraĝut**]; P66a5 [Y **uraĝut**]; P73b8; P74b4 [Y **uraĝut**]; P76b6 [Y **uraĝut**]; P82a2 [Y **uraĝut**]; P83b1 [Y **uraĝut**]; P88a3 [Y **uraĝut**]; P91a9 [Y **uraĝut**]; P91b6 [Y **uraĝut**]; P94a7 [Y **uraĝut**]; P107a4; P132b4; P141a3; P163b7 [Y ‘**avret**]; P168a7 [Y **uraĝut**]; P171a8; P174b4; P175b9; P179a7; P180a4; P180b6 [Y **uraĝut**]; P183a9 [Y ‘**avret**]; P194a8; P199a2; P205b13; P216a10 [Y ‘**avret**]; P217b5 [Y ‘**avret**]

t.+niñĝ P136a6

t.+ni P60a9 [Y ‘avret]; P61b9 [Y urağut]; P92b9 [Y ‘avret]; P107a2; P147b2; P158a8;
P172b8; P178b4; P187a5; P198a1 [Y urağut]; P202a1; P212a6
t.+ge P68a1 [Y ‘avret]; P151a6; P175a1; P193a6 [Y ‘avret]
t.+din P210a1

(-t) t. P68a3 [Y urağut]; P99b3 [Y ‘avret]; Y74a2 [Y urağut]; P101b5 [Y ‘avret]; P108b7; P118b4;
P135b7; P137a4 [Y ‘avret]; P137b4 [Y urağut]; P141a7 [Y ‘avret]; P141b2 [Y urağut];
P141b9 [Y ‘avret]; P143a4 [Y ‘avret]; P148a6; P151b8⁴⁹³ [Y urağut]; P176a8; P178b8
[Y urağut]; P185a4 [Y ‘avret]; P186a2; P192a4 [Y ‘avret]; P204b13 [Y urağut];
P209b1, 2, 9; P210a9; P210b5; P211a3; P211b8; P216a7; P218a8
t.+niñg Y175b7

(-ha) t. P93a4 [Y ol⁴⁹⁴]; P201a9

t.+niñg P204b14

t.+ni P196a3 [Y ‘avret]; P210a10

t.+ge P92a6; P145a9; P157b6 [Y ol]; P160b2; P193a5; P193b1; P194a2; P197a5 [Y
‘avret]; P198a6 [Y ‘avret]; P200b3; P202a13; P202b13

tişi kāsıķı Kasiğın kıl biten yeri. ?

(Ar. rekeb / ç. erkāb) t. Y18a2 [P tişi kāsıķı artı]

tişi kāsıķı artı Kasiğın kıl biten yeri. ?

(Ar. rekeb / ç. erkāb) t. (tişi kāsıķınıñ artı) P20a5 [Y tişi kāsıķı]

tişi kōñğsı Komşu kadın.

(Ar. cāre / c. cārāt) t. Y23b6 [P tişi kōñşu]

tişi kōñşu Komşu kadın.

(Ar. cāre / c. cārāt) t. P23b2 [Y tişi kōñğsı]

tişi tüpi Kalça. Kuyruk sokumu.

(Ar. ridf / c. erdāf) t. Y17b2 [P irtmek]

tişi yabası Kadın bedeninin gerisi, arkası.

(Ar. ‘acīze / ç. ‘acāiz) t. P19b7 [Y tişi art endāmı]

tişiler olтурғu yir Yas toplantısı. Sevinç toplantısı. ?

(Ar. me’tem) t. P7b2

tişiniñ örülmüş saçı Örülmüş kadın saçı.

(Ar. ğadīra / c. ğadā’ir) t. Y12a5

2. Dişi cinsi, erkeği tarafından döllenecek olan.

(Ar. imra’et = m. mer’et) t. Y9a6 [P ğatun]

(Ar. unşā / c. unāş) t. P14b8; Y10b2

t.+siñge P62a8; Y65b7

(Ar. nisā / c. nisve / c. nisvān) t. (tişiler) Y9a5 [Y ğatun]

⁴⁹³ tiş<i>

⁴⁹⁴ aniñg

tişi arslan Dişi arslan.

(Ar. lebū'e) t. Y48a7 [P **tişisi**]

tişi art endāmı Kadın bedeninin gerisi, arkası.

(Ar. 'acīze / ç. 'acāiz) t. Y17b1 [P **tişi yabası**]

tişi biçin Dişi maymun veya dişi olan yavrusu.

(Ar. kışşe) t. Y49a1 [P **tişisi**]

tişi cüft Erkeğin karısı, zevce.

(Ar. ḥalīle = m. 'irs / c. a' rās = m. zevce = m. ḳa' īde) t. P22b7; Y23a3

tişi çetük Dişi kedi.

(Ar. hirre / c. hirer = m. žayven) t. P50a4; Y49a5

tişi eçkü Dişi keçi.

(Ar. mā' ize / c. mevā' iz = m. 'anz / c. a' nuz / ' unūz) t. P48a5 [Y **tişi keçi**]; P71b5⁴⁹⁵ [Y **tişi keçi**]

tişi eşek Dişi eşek.

(Ar. etān / c. utun) t. P47a8 [Y **tişi eşek**]

t.+ge P121b5

tişi eşgek Dişi eşek.

(Ar. etān / c. utun) t. Y45b7 [P **tişi eşek**]; Y99a7 [P **eşek**]; Y99b1

tişi hatır Dişi katır.

(Ar. bağle) t. P47a7; Y45b6

tişi ıwı/uk Dişi ceylan.

(Ar. zābye) t. P49a3 [Y **tişi ıwuk**]; (**tişi ıwuk**) P49a3 [Y **tişi ıwuk**]

tişi ima Dağ keçisinin dişisi.

(Ar. urviyye / c. erāvī) t. P49a7 [Y **tişi imka**]

tişi imka Dağ keçisinin dişisi.

(Ar. urviyye / c. erāvī) t. Y48a5 [P **tişi ima**]

tişi irk Koyun.

(Ar. zā'ine = m. na' ce / c. ni' āc) t. Y46b6 [P **tişi koy**]

tişi keçi Dişi keçi.

(Ar. mā' ize / c. mevā' iz = m. 'anz / c. a' nuz / ' unūz) t. Y46b6 [P **tişi eçkü**]; Y80a4⁴⁹⁶ [P **tişi eçkü**]; Y100b2 [P **eçkü**]

tişi koy Dişi koyun.

(Ar. zā'ine = m. na' ce / c. ni' āc) t. P48a3 [Y **tişi irk**]

(Ar. na' ce / c. ni' āc) t. Y46b5

tişi kögerçgin Dişi güvercin.

(Ar. 'ikrime / c. ' akārim) t. Y51b7 [P **tişisi**]

⁴⁹⁵ 'anz

⁴⁹⁶ 'anz

tişi kuduğu Dişi sıpa.

(Ar. caḥşe) t. P47a9

tişi kulan Yaban eşeği.

(Ar. beydâne) t. P47a9; Y46a1

tişi kulunçak Dişi tay.

(Ar. muhre / c. muherât) t. P41a2

tişi kurt Dişi kurt.

(Ar. silka) t. Y48b2 [P **kançu<k>**]

tişi kuzu Dişi kuzu.⁴⁹⁷

(Ar. ‘atūd) t. P48a9 [Y **otukmuş oğlak**]

tişi oğlak Dişi keçi yavrusu.

(Ar. ‘anāk / c. ‘unūḳ) t. P48a8; Y47a3; Y133b6 [P **oğlak**]

tişi (tavuk) Tavuk.

(Ar. ducāce) t. Y316a4

tişi tawuşgan Dişi tavşan.

(Ar. ‘ikrişe) t. P49a6; Y48a4

tişi tonğuzan kırtı Dişi bok böceği, osurgan böceğinin dişisi.

(Ar. ḥunfusā / c. ḥanāfis) t. Y50b3 [P (...) **tişisi**]

tişi yılan Engerek yılanı.

(Ar. ef‘ā / ç. efā‘ī) t. P50b2 [Y **ağ yılan**]

3. Erkeğin evli olduğu kadın.

(Ar. imra’et) t.+sinḡe P201b5; Y258b1

(Ar. mer’et) t.+sini P158b4

→ aç tişi P104a5; aç t. P132a3; aḥmaḳ t. P168b1; arıḳ t. P139b3; awunça köngüllig t. P66a9; aybaḡ t. P151b8; āzād t. P23b6, Y24a1; āzād t. oğlanları P23b6; bıḳını yinçe t. P145b2; bıḳını yinçke t. P104a7; bir közi körmez t. Y120a2; bir yaşar t. torum Y44a5; boynaḡu t. P66a6; cunub er ya t. P163a3; düşmen tutḡan t. P141a4; ergen t. P164a1; erkek (...)ni tişi (...)ge sep- P63a3; esrük t. P135a9; etlig t. P110a6; ezgü t. P159b7; ġayretliḡ t. P150a6; ḥarām t. P107a5; ḥayz körgen t. P88a4; ḥayzdın arınmış t. P101b6; hem er hem t. Y18a1; hem er hem t. endāmlig P20a5; ımızḡanḡan t. P85a2; iki mällig t. P56b1; iki yaşar t. torum Y44a6; itigsiz t. P141b9; kähil t. P142a6; ḳanḡan t. P152b6; ḳarnında ‘iyāl bar erken emüzgen t. P186a2; ḳayu t. P56b3; ḳazḡudın ḥire t. P148a6; (keklik) t. P52a5; ḳısır t. P135b; ḳısır t. P143a5; ḳiçig oḡlanlıḡ t. P178b8; ḳorḳḡan t. P157a5; (kögürçün) t. P52a2; köni t. P22b9, Y23a3; körkliḡ t. P168a6; köksiz t. P149b8; kötü yoğun t. P136a6; küsḡen t. P68a4; küzegüsin sewgen tişi P21b8; küzegüsin sewmez t. P21b9; mällig t. P56a9; nāzik terilig t. P80a4; nifāslıḡ t. P137a5; oḡlanḡa tımār ḳılḡan t. P25a7; oḡlanı ḳazḡusındın ‘aḳlı kitgen t. Y175b7; ol iki t. (ur)dı P54b6; ol iki t. (ḳul)ı P54b3; ol iki t. kendüsi P58a4; ol iki t. P54a6; ol iki t. P56a6; ol t. P54a5; ol t. P56a6; ol t. (ḳul)ı P54b3; ol t. (ur)dı P54b6; oyaḡ t. P148b6; oynanḡan

⁴⁹⁷ Arapça maddebaşı “Henüz otlamaya başlamış oğlak.” anlamındadır.

t. P131b3; öldürilmiş t. P91b5; P97a3; öngin t. P53b6, Y54a6; öwkelig t. P131a8; pārsā t. P168a8; pārsā t. P180a4; pārsā t. P71a3; rāst t. P167a4; resīde t. P174b4; sen t. (mühlet bir)gil P56b5; sen t. (ur)dıng P54b7; sen t. (kul)ı P54b4; sen t. P54a6; sen t. P57a3; sen t. P57a4; sen t. yaᅇgluzun P57b9; sepgen t. P132b4; sewüngen t. P133a3; sewüngen t. P133a3; sewüngen t. Y166a7; sewüngen t. Y166a7; siz iki t. P54a7; siz iki t. P57a3; siz iki t. P57a4; siz iki t. (kul)ı P54b4; siz iki t. (mühlet bir)iᅇg P56b5; siz iki t. (ur)dıngız P54b8; siz iki t. yaᅇgluzun P57b9; suwsaᅇan er hem t. P137a9; suwsaᅇan t. P150b5, Y179a2; suwsaᅇan t. P129b4; suwsaᅇan t. P137a9; suwsaᅇan t. P146a2; sütge ārzülüᅇ t. P89a9; şell t. P147a1; talāk birilmiş t. P112b1; ‘özrlig t. Y104a6; uş biz iki t. P56a1; uş bu iki t. P56a4; uş bu t. P56a4; uş men t. P56a1; uş sen t. P56a1; uş siz iki t. P56a3 ; üküş oᅇlanlıᅇ t. P91b1; üstüvār ya er ya t. P162b4; yalıᅇg t. P151a2; yanı başı arık t. P146b9; yaşlıᅇ t. P180b7; yawuz t. P117b2; yinçe billig er taᅇı t. P104a8; yinçe billig t. P217a11; yüklig t. P141b2; yüklig t. P73b8; yüklig t. süti P186a3yüklig t. süti emgen oᅇlan P186a3; yüzün açᅇan t. P64a4; zinā kılᅇan t. P163b7

→ ol iki tişide ᅇayusı P56b2

→ ol iki tişige P54a9; ol t. P54a8 [Y ol uraᅇutka]; sen t. P54b1 [Y sen uraᅇutka]; siz iki t. P54b1

→ ol iki tişini P54b9; ol t. P54b9 [Y ol uraᅇut<n>]; sen t. P55a2; siz iki t. P55a2

→ ol iki tişiyök P58a7

→ (...) t. P51a2; (arslan) tişisi P49a9; (biçin) t. P49b6; (pīl) t. P49b5; suᅇun t. P49a6; (tilkü) t.

P49b6

→ (māl)lıᅇ tişiler P56b1; (māl)lıᅇ t. P56b1, Y57b3; ol t. P56a6; ol t. P54a6; ol t. kendüsi P58a5; ol t. (kul)ı P54b3; ol t. (ur)dı P54b7; siz t. P54a7; siz t. P57a3; siz t. P57a5; siz t. (kul)ı P54b5; siz t. (mühlet bir)iᅇg P56b5; siz t. (ur)dıngız P54b8; siz t. yaᅇgluzun P57b9; uş biz t. P56a1; uş bu t. P56a5 [Y uş bu uraᅇutlar]; uş siz t. P56a3

→ ol tişilerde ᅇayusı P56b3

→ ol tişilerge P54a9; siz t. P54b1

→ ol tişileri P55a1; siz t. P55a2

tişlig Dişli, dişi (...) olan.

→ çökür tişlig P133b7; çökür t. bol- P133b6; kısᅇa t. Y173a4; kısᅇa t. bol- Y173a3; seyrek t. Y238b5; uzun t. Y177b1; uzun t. bol- Y177b1

tīt- Yün, pamuk vs. dītmeᅇ.

(Ar. nefşe) t.-ti P103b8; Y125a5

titek Devenin sırtına konup yolculukta iᅇine kadınların bindiᅇi kubbeli ᅇadır, tahtirevan; iᅇinde yük taşıyan şey.

(Ar. hevdec / c. hevādic = m. ᅇidc / c. ᅇudūc = m. za‘īne / c. za‘āyin = m‘ a. miᅇaffe = m‘ a. ᅇubbe) t. Y7b2 [Y kecābe]

titre- 1. Titremek, sallanmak.

(Ar. irte‘ade) t.-di P204a8; Y266a7

(Ar. irte‘aşe) t.-di P204b8; Y268a5

2. Sıtma üşütüp titretmek.

(Ar. ‘uriye) t.-di Y208b5 [P titretgen bol-]

titremek 1. Vücudun sarsılması, titreme.

(Ar. ra^c de) t. P204a8; Y266b1

(Ar. ra^c şe) t. P204b8; Y268a5

2. Sıtma titremesi.

(Ar. 'urā') t. Y208b5 [P **titretgen bezek**]

titret- (Sıtma) Üşütmek ve titretmek.

(Ar. nefeza) t.-ti P104b5; Y126a5

titretgen bezek 1. Sıtma titremesi.

(Ar. 'urā') t. P170b8 [Y **titremek**]

2. Titreten sıtma.

(Ar. nāfiẓ) t. P33b1; Y36b4

titretgen bol- Sıtma üşütüp titretmek.

(Ar. 'uriye) t.-dı P170b8 [Y **titregen bol-**]

tiwe 1. Deve.

(A. be^c ir / c. bu^c rān) t. P45b7; P62a8; P63b4; P65b2; P65b4; P68b9; P69a1; P69b2; P74a3; P78b3; P79a6; P81b1; P83a1; P90a9; P104b3; P107b2; P126b6; P128b6; P149a5; P184a2; P205b14; P216a3; Y44a1; Y66a1; Y67b4; Y70a6; Y70b1; Y75a7; Y75b1; Y83b7; Y90b5; Y91b4; Y95a2; Y97a3; Y130a3; Y156a3; Y211b 7; Y311a4

t.+niŋ Y76b1; Y177a1

t.+ni P63a8; P69a8; P74b2; P181b5; Y67a6; Y76a4; Y84b4; Y228b7

t.+ge P59a5; P76a1; P116b1; P216b14; Y61b5; (t.+ke) Y87a1; Y141b3

(Ar. cemel) t. P108a2; Y130b5

(Ar. ibil) t. (tiweler) P45b7; P84a4; P208b5; Y44a1; Y98b7

2. Dişi deve.

(Ar. -t) t. Y150a2 [P **inen**]

tiwe ağılı Deve vs. ağılı.

(Ar. mirbed / c. merābid) t. P8a6

(tiwe) **çökgende yirge teggen yiri** Deve çöktüğünde yere değen yeri.

(Ar. şefene / c. şefenāt) ç. P46b5

tiwe etüki Deve vs. ayağının tırnak gibi olan kısmı.

(Ar. ħuff / c. aḥfāf) t. P46b7 [Y **etüki**]

tiwe k<oma>laķı Deve dışkısı.

(Ar. ba^c re / c. ba^c r) t. P46b7 [Y **komalaķ**]

tiwe kuş Deve kuşu.

(Ar. ne^c āme) t. P52a7; Y52a5

(tiwe kuş) **erkeki** Erkek deve kuşu.

(Ar. zālīm / c. zilmān) e. P52a7

tiwe kuş rwası Deve kuşunun kumlukta yumurtladığı ve yavru çıkardığı yer.

(Ar. udḥiyy / c. edāhiyy) t. P8a1

tiwe örgüçi Deve hörgücü.

(Ar. sinām / c. esnime = m. te'kim / c. tevākim) t. P46b7 [Y **örgüçi**]

(tiwe) **tabanı** Devenin topuktan aşağı ayak kısmı.

(Ar. firsın / c. ferāsin = m. cirān = m. mensim / c. menāsım) t. Y45a4 [P **tiwe toynağı**]

tiwe toynağı Devenin topuktan aşağı ayak kısmı. Devenin tabanı.

(Ar. firsın / c. ferāsin = m. cirān = m. mensim / c. menāsım) t. P46b6 [Y (tiwe) **tabanı**]

(Ar. mensim) t. Y45a4⁴⁹⁸

tiwe töşi Deve göğsü. Deve kısmının göğsünde olan değirmi mühür.

(Ar. kirkire / c. kerākir) t. P46b5 [Y **töşi**]; Y45a3⁴⁹⁹ [P **tiwe töşi**]

tiwe tutakı Deve dudağı.

(Ar. mişfer / c. meşāfir) t. P46b4

tiwe ügüri Deve vs. sürüsü.

(Ar. şirme) t. P45b7 [Y **ügür tiwe**]

tiwe yelni Deve memesi.

(Ar. hilf / c. ahlāf) t. P48b9

tiwe yüki Bir deve yükü.

(Ar. vesķ) t. P84b2; Y99b1

tiwe yünġi Deve yünü.

(Ar. veber / c. evbār) t. P48b7 [Y **çuġda**]

tiwe zekeri Devenin erkeklik organı.

(Ar. miķlem) t. P46b5 [Y **buġra zekeri**]

t.+ni P125a2; P155a5; P174b1; P182a6; P189a3; Y153b3; Y185b5; Y237a2

→ arıķ tiwe P46a9; arıķ t. P75a7; arıķ t. P187a6; armış t. P63a9; atınmış t. Y44a2; bir yaşıdın iki yaşıġa kirmiş t. P46a2; biş yaşar t. P46a4; boġazlaġu t. P63a6; boġuzlaġu t. Y67a3-4; erkek t. P45b8, Y44a2; ġorasānī t. Y44b7; ıyılmış t. Y185b6; ızılmış t. P45b7; ızılmış t. P155a6; ġarı t. P46a5; ġulan teg yügürġen t. P46b3, Y44b7; ġurbānī t. Y130b3; küçlüġ t. Y44b4; müngü t. P46b2; sekkizin tüketip toķķuzıġa kirmiş t. Y130b6; siġiri kesük iġġen ya t. Y147a6; suw ġatındaķı t. aġılı P8a6; sürçmez t. P46a9; toķuz yaşġa kirġen t. P108a3; törtiġe kirmiş t. P46a3; tutunmaġan t. Y44b4; üçünġe kirmiş t. P46a2; ügür t. Y44a2; yügürük t. P46b3

→ cemmāze tiwesi P65b5; çıkır t. P128b6; ġurbān t. P46a8; ġurbān t. P81a1

tiweçi Deveci.

(Ar. cemmāl) t. Y44a3 [P **sārbān**]

tiwelig Develi, devesi olan.

tiweligler Kafile, konvoy, on veya daha çok süvari birliġi.

(Ar. rekb) t. P130b6

tiweligler ügüri Gönderilen elçiler, delegeler.

⁴⁹⁸ (tiwe) toynağı

⁴⁹⁹ (tiwe) töşi

(Ar. vefd = m. şulle / c. şulel) t. Y10a2

tiyîng Sincap. *krş. deyeŋg*

(Ar. sincāb) t. Y31a3 [P **deyeŋg**]

tiz (I) Diz.

(Ar. rukbe) t.+i P124a2

tiz bağı Ayak bağı.

(Ar. 'iḳāl) t. P47a4; P74b2; Y45b3; Y84b4

(Ar. 'uḳlet) t. P74b3

tiz ton kez- Pantolon giymek.

(Ar. teservele) Y319b7 [P **şelvār kız-**]

tiz üzesinde bağ Bel sargısı, bel kuşağı.

(Ar. ḥubve = m. ḥibve / c. ḥibā) t. P206b9

tizi çalış eşgek Yürüken dizleri ve ökçesi birbirine çarpan.

(Ar. eşakk) t. Y174a1 [P **çalış azaklıg**]

tiziŋge tegrü ak at Ayakları dizlerine kadar beyaz olan at.

(Ar. feresun mucbebb) t. P196a1; Y248b3

(Ar. mucbebb) t. P41b7

tiz (II) Tez, çabuk.

→ şehveti tiz bol- P140a6, Y164b6

tiz (III) Keskin, ince.

tiz baq- Gözünü dikip bakmak.

(Ar. ḥaddeḳa) t.-dı P193b5 [Y **yitiq baq-**]

tiz kıl- Kılıç vs. bileyip keskinleştirmek.

(Ar. zerrabe) t.-dı P189a8 [Y **yetik kıl-**]

tiz tağlağuçı Kılıç vs.yi cilalayıp parlatan şey, ege, zımpara vs.; bileği taşı.

(Ar. midves) n. P30a4 [Y **mjdağ, kösre**]

tiz- İnci vs.yi düzgünce dizmek.

(Ar. nesaḳa) t.-dı Y130a1 [P **tüz-**]

tizgin Gemin dizgini, yular.

(Ar. 'inān / c. e' inne) t. P42a6

tizgin ur- (Atın) Dizginini kulakları arkasına koymak.

(Ar. ḳarraṭa) t.-dı Y243b3 [P **yügen ur-**]

tizik Dizi, sıra.

→ yençü tiziki Y130a1

toğ Toz.

(Ar. ğubār) t. P159a4; Y191b6; Y229a3

t.+nı Y101b7 [P **tozğa**]; P184a5

toğ renklig <bol-> Toz renginde olmak, boz olmak.

(Ar. iğberra) t.-dı P208b11

→ kara toğ P4a9

toğ- 1. Dünyaya gelmek.

toğmak katında çıkar- Çocuk ağlayarak doğmak.

(Ar. istehelle) t.-dı Y309b3

toğmuş oğlan Yeni doğmuş çocuk.

(Ar. veledun menfūs) t. P137a6 [Y **toğurmuş oğlan, kırkında çıkmaduk oğlan**]

toğmuş yir Doğum yeri.

(Ar. meskiṭu'r-re's) t. P104b8; Y126b2

→ oğlan toğardakı konukluk P34b5

→ anadın bile toğmuş saç P16a7; anadın t. saç Y12b1; sütke t. kuzu Y47a2; tetrü toğmuş P183a9;

topan t. oğlan Y227b6; yañgıla t. kuzu ya oğlak Y47a2; yay t. Y44a5; yay t. köşek P46a1; yaz t. Y44a4; yaz t. köşek P46a1

2. Güneş, yıldız vs. zuhur etmek, doğmak, ışık salmak, ışığı görünmek.

(Ar. ṭala^ç a) t.-dı P105a4; Y126b6

(Ar. bezeğa) t.-dı P105a7; Y127a2

(Ar. şarağa) t.-dı P107a1; Y129a5

(Ar. zerre) t.-dı P113a3

(Ar. eşrağa) t.-dı Y218b7 [P **rüşen bol-**; Y **yaldıra-**]

toğku yir Güneşin doğduğu, ufuktan çıktığı yer.

(Ar. maṭli^ç = m. maṭla^ç) t. Y126b7 [P **kün toğkan yir**]

toğmağğa yawu- (Güneş) Batmaya yüz tutmak. ?

(Ar. kerebe) t.-dı P96b3 [Y **batmağğa yawu-**]

→ kün toğkan yir P105a5

3. Yıldızın biri batıdan batarken diğeri doğudan doğmak.

(Ar. nā'e) t.-dı P117b3; Y143a2

toğa Doğuştan.

toğa ağın Dilsiz.

(Ar. ebkem) t. P142b4 [Y **ağın**]

toğa ağın bol- Doğuştan dili tutuk olmak.

(Ar. bekime) t.-dı P142b4 [Y **ağın bol-**]

toğa kız- Bildirmek, izhar etmek.

(Ar. eṭla^ç a) t.-tı Y217a2 [P **vākıf kıı-**]

toğa közsi/üz Anadan doğma kör.

(Ar. kemih = m. ekmeḥ) t. P145a6 [Y **toğa közsüz**]; (toğa közsüz) Y171b3 [Y **toğa közsiz**]

toğa közsi/üz bol- Anadan doğma kör olmak.

(Ar. kemihe) t. P145a6 [P **toğa közsüz bol-**]; (toğa közsüz bol-) Y171b3 [P **toğa közsiz bol-**]

toğanağ Bir kuş türü.

→ ala toğanağ P51b3, Y51a6

toğra- 1. Kırmak, ufalamak.

(Ar. heşeme) t.-dı P77a4; Y88b4

2. (Ekmeği) Kırmak.

(Ar. şerade) t.-dı Y118a1 [P **terîd kııl-**]

toğran- Doğranmak, parça parça edilmek.

toğranmış etmek Tirit, et suyuna doğranmış ekme parçalarıyla yapılan yemek.

(Ar. şerîd) t. Y118a1 [P **terîd**]

toğrı Doğru.

toğrı bol- Doğru, uygun, isabetli olmak.

(Ar. ebbe) “*toğrı boldı iş*” P77b6

(Ar. sedde) t.-dı P79a3 [Y **râst bol-**]; P79a4 [Y **râst bol-**]

toğrı çık- Hatırına bir çeşit görüş, iş vs. doğmak.

(Ar. senaḥa) t.-dı P155b1 [Y **karşu kel-**]

toğrı dîn Hak din.

(Ar. dînun kavîm = m. kıyım) t. P123a6 [Y **tölek dîn**]

toğrı iş Doğru, gerçeğe uygun, yerinde, münasip iş.

(Ar. sedîdun ve esudde) t. P79a4 [Y **râst**]

toğrı moynuzlîğ koy Düz boynuzlu koyun.

(Ar. naşbâ) t. P48b5 [Y **köni moynuzluğ**]

toğrı söz Doğru, gerçeğe uygun. Yerinde, münasip söz.

(Ar. kıavlun sedîd) t. P79a3 [Y **râst söz**]

toğur- Dünyaya getirmek.

toğurğan vakt Doğum günü.

(Ar. mîlâd) t. P83a6 [Y **ketürgü vakt**]

toğurmuş oğlan Yeni doğmuş çocuk.

(Ar. veledun menfûs) t. Y160b4 [P **toğmuş oğlan**; Y **kırkında çıkmaduk oğlan**]

→ oğlan toğur- P83a5; oğlan t.- P197a5; oğlan t.- P197a5; topan oğlan t.- Y227b5; yaman

oğlan t.- P183a9

toğurt- (I) Doğum yaptırmak, doğurtmak.

→ oğlan toğurt- Y226a6; (oğlan) t.- Y250b2

toğurt- (II) Eşek vs. dinlemek için (kulaklarını) dikmek.

(Ar. aşarra) t.-tı P181a3 [Y **kaldur-**]

toķ Doymuş, karnı tok.

toķ ‘avret Doymuş, karnı tok kadın.

(Ar. şeb‘â / ç. şibâ‘) t. Y162b1 [P **toķ tişi**]

toķ er Doymuş, karnı tok erkek.

(Ar. şeb‘ân / ç. şibâ‘) t. P138b2; Y162b1

toķ tişi Doymuş, karnı tok kadın.

(Ar. şeb‘â / ç. şibâ‘) t. P138b2 [Y **toķ ‘avret**]

toķat- Etini sıkamak, sıkışıklık vermek. ?

(Ar. veriye) “*illet kıarnın tokıattı*” Y111b6 [P yawuz kııl-]

tokı- bk. **toķu/ı-**

toķın- bk. **toķu/m-**

toķısınç Dokuzuncu. *krş.* **toķısınçı**

toķısınç bol- Dokuzuncu olmak.

(Ar. tese‘ a) “*toķısınç boldı kişilerge*” P158a8

toķısınçı Dokuzuncu. *krş.* **toķısınç**

toķısınçı at Koşu atlarının dokuzuncusu.

(Ar. leŕim) t. P42a4

toķlı Bahreyn tarafında bulunan, tuhaf şekilli bir koyun.

(Ar. neķade / c. neķad) t. Y7a2 [P **kiçig kıoy**]

toķluk Tok olma hâli.

→ kıarın toķlukındın talpunmaķ P114b9

toķmaķ Çamaşırcı tokacı.

(Ar. beyzer / c. beyāzir) t. P32a1 [Y (ton yuĝuçı) **toķmaķı**]

→ (ton yuĝuçı) toķmaķı Y34b2

toķsan Doksan (90).

(Ar. tis‘ ūn) t. P38b7

(Ar. tis‘ ĩn) t.+ĝa P193b8; (t.+ķa) Y245a4

toķsan miŕĝ Doksan bin (90000).

(Ar. tis‘ ūne elf) t. P39a7

toķu/ı- 1. Örmek, dokumak.

(Ar. nesece) “*toķıdı tonnı*” P61b1

t.-dı (toķı-) Y64b6

(Ar. hāke) t.-dı P88b9; Y105b1

(Ar. serede) Y65b6 [P **toķı-**]; (toķı-) P62a7 [Y **toķu-**]

toķumaķ Dokuma.

(Ar. nesc) t.+nı Y316b4

→ yuwķa toķı- P217b2

→ yuwķa toķu- Y316b4

2. (Kolan) Dokumak.

(Ar. veżane) Y100a5 [P **toķı-**]; (toķı-) P85a2 [Y **toķu-**]

3. (Para) Basmak.

(Ar. ŕabe‘ a) “*toķıdı yarmaķlarını*” P159b8 [Y **miŕh ur-**]

toķu/m- Dokunmak, dokuma işi yapılmak.

toķınmıŕ Dokunmuş bez vb.; dokuma.

(Ar. nesic) t. Y64b6 [P **toķunmıŕ ton**]

toķunĝan örgen Sırımdan veya kıldan dokunmuş yassı kolan.

(Ar. veżin) t. P85a3 [Y **toķunmıŕ örgen**]

toğunmuş örgen Sırımdan veya kıldan dokunmuş yassı kolan.

(Ar. vezīn) t. Y100a6 [P **toğunğan örgen**]

toğunmuş ton Dokunmuş bez vb.; dokuma.

(Ar. nesīc) t. P61b2[Y **toğunmuş**]

→ yaŋgluz toğunmuş Y64b6

toğuş Savaş.

(Ar. ḥarb / c. ḥurūb = m. heycā = m. veġā = m. kerīhe) t. P43a5; P201a7; Y101b7 [P **uruş**]

t.+nı Y257a5

(Ar. ġazve = m. ġazāt) t. Y154b2 [P **uruş**]

(Ar. kıtāl) t. P196b1

(Ar. kerīhe) t. P144b4; Y171b2

2. Karşılaşma.

(Ar. liķā') t. Y180b5 [P **karışmak**]

toğuş kııl- Savaşmak, çarpışmak.

(Ar. ġazā) “*toğuş kııldı kāfirler birle*” Y154b1 [P **uruş-**]

(Ar. ḥārebe) t.-dı Y256b5 [P **uruş-**]

(Ar. cāhede) t.-dı P201a11 [Y **uruş-**]

(Ar. iḥterabe) t.-dılar P213b12[Y **uruş-**]

toğuş yiri Savaş alanı.

(Ar. ma' rake) t. P42b7

toğuşğa barur erenler Seferberliğe katılan topluluk.

(Ar. nefir) t. P65b1 [Y **ügür erenler**]

toğuz Dokuz (9).

(Ar. tis' a) t. P38b2

toğuz miŋg Dokuz bin (9000).

(Ar. tis' atu ālāf) t. P39a2

toğuz yaşar 1. Dokuz yaşını doldurmuş (deve).

(Ar. muḥlif) t. Y44b1 [Y **on yaşar**]

2. Dokuz yaşına yeni girmiş (deve).

(Ar. bāzil / c. buzul) t. P46a5 [Y **sekiz yaşar toğuzunçke kirmiş**]

toğuz yaşğa kirgen inen Dokuz yaş dişini çıkararak dişli deve.

(Ar. nāqatun bāzil⁵⁰⁰) t. P108a3 [Y **sekkizin tüketip toğkuziŋga kirmiş iŋgen**]

toğuz yaşğa kirgen tiwe Dokuz yaş dişini çıkararak erkek deve.

(Ar. cemelUn bāzil) t. P108a3 [Y **sekkizin tüketip toğkuziŋga kirmiş tiwe**]

toğuz yüz Dokuz yüz (900).

(Ar. tis' umā'e) t. P38b9

toğuz yüz miŋg Dokuz yüz bin (900000).

⁵⁰⁰ Y: nāqatun bāzil ve bāzile

(Ar. tis' umā'eti elf) t. P39b1

toğuzda bir Dokuzda bir.

(Ar. tusu') t. P39b8

→ on toğuz P38b5; on t. miñg P39a5; sekiz yaşdın t. yaşğa kir- P108a2

→ sekkizin tüketip toğkuzıñğa kir- Y130b5; sekkizin tüketip t. kirmiş iñgen Y130b6; sekkizin tüketip t. kirmiş tiwe Y130b6

toğuzunç Dokuzuncu.

→ sekiz yaşar toğuzunçke kirmiş Y44b1

tol- 1. Dolmak, dolu duruma gelmek; toplamak.

(Ar. temelle'e) *"toldı kazğudın"* P209a6

(Ar. meli'e) t.-dı P129b7

(Ar. imtele'e) t.-dı P203b11; Y265a5

(Ar. ikteneze) t.-dı P204b5 [Y **cem'** **kıl-**]

→ köñgli tol- Y305b4; öwke birle t.- Y320a4; yaş birle t.- P216b7; yaş t.- Y314a3

2. Deniz, ırmak vs. suyu çoğalıp taşmak.

(Ar. zehara) *"toldı deryā"* P157a5 [Y **taş-**]

3. (Yer insanlarla) Dolu ve izdihamlı olmak.

(Ar. gāşşa) *"iw toldı kişiler birle"* Y173b1 [P **tıqıl-**]

tolak Ayağın iki tarafındaki yumru kemiklerden her biri. Çift sürerken ayaklara dolanan yün sargı.

(Ar. mik' ab / c. mekā' ib) t. P28b9

tolala- (Kabı) Doldurmak.

(Ar. ef' ame) t.-dı P179b6 [Y **doldur-**]

tolan Sargı, dolak.

(Ar. lifāfe) t. P37a7

tolan- Elbiseye bürünüp örtünmek.

(Ar. tezemmele) t.-dı Y289b5 [P **çulğan-**; Y **çoğlan-**]

toldur- 1. Doldurmak, dolu duruma getirmek.

(Ar. emete) *"toldurdı meşkni"* P60b4

t.-dı Y63b5

(Ar. et'eqa) *"toldurdı kadehni"* P177b; Y218b2

(Ar. seccera) *"toldurdı tañgrı deryālarını"* P191a7

t.-dı Y240b7

(Ar. secera) t.-dı P101a3; Y121b2⁵⁰¹

(Ar. mele'e) t.-dum P129b7

(Ar. emle'e) t.-dum P129b7

(Ar. etra'a) t.-dı P176a6; Y216b4

(Ar. haşā) t.-dı P126a4; Y155a4

⁵⁰¹ toldurd<ı>

(Ar. edheka) t.-dı P177b3; Y218b5

→ k̄ursaḡ toldur- P217b9, Y317b5

→ yaşıḡ toldurmuş torum Y44a3

2. (Gemi) Yükleyip doldurmak.

(Ar. şehane) t.-dı P161a5; Y195a3

3. (Yayı ses çıkartmak için) Çekmek.

(Ar. enbeza) t.-dı Y216a2 [P **tart-**]

tolğan- Dolanmak, bükülmek.

→ ilerü tolğanmış moynuzluḡ koy P48b5

tolḡuḡ Tulum, deriden matara. *krş.* **toluḡ; tolḡuḡ**

(Ar. zikk̄ / c. zikāk̄ = m. ʿaşīr) t. P31b9 [Y **tolḡuḡ**]

t.+ḡa P98a7 [Y **tolḡuḡ**]

tolı Dolu. *krş.* **toluḡ**

→ aḡzı tolı sözle- P210b9

tolḡuḡ 1. Tulum, deriden matara. *krş.* **tolḡuḡ, toluḡ**

(Ar. zikk̄ / c. zikāk̄ = m. ʿaşīr) t. Y34b1 [P **tolḡuḡ**]

t.+nıḡ Y138b3

t.+nı Y117b6 [P **tolḡuḡ**]

t.+dın P114a5

2. Yaḡ tulumu. Toprak testi.

(Ar. nahy) t.+nı Y135a6 [P **toluḡ**]

→ süt tolḡuḡı Y5b4; yaḡ t. Y5b5

tolu Genellikle fırtınalı havada yaḡan dolu.

(Ar. bered) t. P4a3

toluḡ Dolu. *krş.* **tolı**

toluḡ iziḡ Dolu kap.

(Ar. mel'ān) t. P129b7

toluḡ kāse Dolu bardak.

(Ar. kā'sun dihāk̄) t. Y218b6 [P **toluḡ saḡraḡ**]

toluḡ saḡraḡ Dolu bardak.

(Ar. ka's) t. P31b8; Y34a7

(Ar. ka'sun dihāk̄) t. P177b4 [Y **toluḡ kāse**]

toluḡ sengek Dolu testi, kap.

(Ar. mel'ā) t. P129b8

→ öküz köni toluḡ altun P40a7

toluḡ Yaḡ tulumu. Toprak testi. *krş.* **tolḡuḡ, tolḡuḡ**

(Ar. nahy) t.+nı P111b3 [Y **tolḡuḡ**]

tolun Dolu, tam.

tolun ay Dolunay.

(Ar. bedr / c. budūr) t. P3a5

toluṅ Kulakla kaş arası.

(Ar. şāhid) t. Y12a6

toluṅ saçı Kulakla kaş arasındaki saç.

(Ar. sudġ / c. aşdāġ = m. şāhid) t. P16a5; Y12a5

ton 1. Elbise, giysi.

(Ar. şevb / c. eşvāb / c. şiyāb = m. kisve = m. libās = m. riyāş = m. bezz = m. bizze = f. bezzāz) t. P36a3; P67b9; P78a6; P105a8; P108a9; P127a5; P136b1; P144a5; P160a2, 3; P166b2; P177b3; P201b5; P208a7, 13; P209a10; P210b7, 11; P214b10; P215a3; P216b12; P217a7; Y40a6; Y73b6; Y73b6; Y90a4; Y127a3; Y155a2; Y170a4; Y193a6; Y202b6; Y215b3; Y304a3; Y314b5

t.+nı P60b9; P61b1; P68b5; P71a9; P71b9; P91a2; P93b5; P102a6; P104b4; P105a9; P112b9; P106b3; P114b7; P120b3; P126a2, 9; P136b7; P156a9; P158b3; P158b6, 9; P175b1; P187b7; P91a9; P192a5; P193a3; P193b5; P198a5; P205b2; P206b11; P211b12; P215a11; P216b10, 12; P217b2, 11; Y64b6; Y75a1; Y80b2; Y111b6; Y123a3; Y126a4; Y127a4; Y128b5; Y133a1; Y137a1; Y147a6; Y160a2; Y187b4; Y191a5; Y191b1; Y231b2; Y241a3; Y242b1; Y244b7; Y275a4; Y305a6; Y314b2; (tonlar⁵⁰²) P62b8; P193b7 [Y ton]; P194a5; Y66b3

t.+ġa P109b7; P185b5; P192a4

t.+dın P107b8; Y130b2; P151a1; (tonlar⁵⁰³) P186b9 [Y ton]; P190b3 [Y ton]

t.+ı P80b2; P206b9; P210b2; Y93b2; (tonlar⁵⁰⁴) P211a2

t.+ın Y79b4; Y191a1; Y243b7

t.+ını P212b8; (tonlar⁵⁰⁵) P216a13 [Y ton]

t.+ındın Y179b1; (tonlar⁵⁰⁶) P209b6

(Ar. libs = m. melbes = m. libās = m. lebūs) t. P136b7 [Y kezzü ton]

(Ar. şiyāb) t.+ın Y110a5

t.+nı Y245a2 [P tonlar]

t.+dın Y233b2 [P tonlar]

t.+ı Y312b6 [P tonlar]

t.+ındın Y239b2 [P tonlar]

t.+unda P92a9

2. Kumaş vb. eşya.

(Ar. şevb) t.+nı P64a5; P88b9; Y68b1; Y105b1

(Ar. şiyāb) t.+nı Y66b3

ton ʿalemi Elbiseye, kumaşa konan resim, çizgi vs.

(Ar. nīr = m. ʿalem / aʿlām = m. tīrāz) t. P29b4

⁵⁰² şiyāb

⁵⁰³ şiyāb

⁵⁰⁴ şiyāb

⁵⁰⁵ şiyāb

⁵⁰⁶ şiyāb

ton asğu nerse Elbise, şapka vb. eşya asılan askı.

(Ar. mişceb / c. meşācib) t. P12b4 [Y **üç ayaklıg taht**]

ton boyacı Boya.

(Ar. şibğ) t. P105b1 [Y **bozağ**]

ton kozğu nerse Sırta alınan denk. Bir arka yükü.

(Ar. käre = m. rizme / c. rizem) t. P32a2 [Y **boğça**]

ton mühresi Mühre, kumaş cenderesi.

(Ar. mişkale) t. P32a2 [Y **mühre**]

ton pâresi Kumaş parçası.

(Ar. şukka) t. P115a6 [Y **pâre böz**]

ton satğuçı Bezci, kumaşçı.

(Ar. bezzāz) t. Y40a7

ton soğu nerse Elbise dolabı.

(Ar. şivān / c. aşvīne) t. P12b3

ton yuğu yir Çamaşır yıkanan yer.

(Ar. mişsara) t. P32a2

ton yuğuçı Çamaşırıcı. Çırpıcı.

(Ar. kaşşār) t. P32a1; P102a6; Y123a3; Y34b2

(ton yuğuçı) **tokmakı** Çamaşırıcı tokacı.

(Ar. beyzer / c. beyāzir) t. Y34b2 [P **tokmak**]

→ ‘alemlig t. P199b2; ‘alemlüg t. Y254b1; arğacı yiplük..si yipek t. P36a5; biri biri üzesinġe urulğan t. P62b9; eski t. P78a7, Y90a5; eski t. Y201b7; eski ton P166a9, Y202b4; eski t. Y202b6; iç t. P38a7; iki ‘alemlig t. P37a5; iki t. Y258b2; kalıñg t. Y202b7; kezzü t. Y160a2; kızgesi t. Y155a4; kök renklig t. Y170a4; körklig t. P157b3; körküg t. Y189b2; kül renklig t. P144a6; künde kezer t. P205a12; künde kezer t. P37a4; künde kiyesi t. Y270a7; silkinmiş t. P104b5; şa‘ar t. Y40b2; taş t. P38a8; tiz t. kez- Y319b7; tokunmuş ton P61b2; yarım t. P37a3; yığılmış t. Y66b4; yuwka t. P165b9, Y201b7; yünġ t. P37a1

→ yas tonı P180b7, Y223b3; yas t. P209a10, Y283a5; yas t. kez- P209a9; Y283a5

ton- Donmak, sıvı katılaşmak.

(Ar. cemed) t.-dı P98a9; Y118a1

tonlık Her ay başında askere verilen maaş.

(Ar. razeğ / c. erzāk) t. P43a5

tonġuz Domuz.

(Ar. ġinzīr / c. ġenāzīr) t. P49b7; Y48b7

(tonġuz) **enüki** Domuz yavrusu.

(Ar. ġinnavş / c. ġanānīş) e. P49b7 [Y **çoçukı**]

tonġuzan Pis kokulu bir böcek.

tonġuzan kurtı Bok böceği.

(Ar. cu‘al / c. ci‘lān) t. Y50b3 [P **kelhec**]

→ tişi toᅇguzan urtı Y50b3

top eşitli oyunlarda kullanılan yuvarlak nesne.

(Ar. kurre / c. kurrāt) t. P30b6; P125b3; Y33a3; Y154b1

(top) **oyna-** (Topla) Oynamak. Yükselmesi için (topa) vurmak.

(Ar. kerā) “*top oynadı*” P125b3; Y154b1

topalak Topalak otu, havlıcan.

(Ar. su‘d) t. P33a5; Y36a4

topan Yuvarlak, yuvarlanmış.

topan oğlan toğur- Kadın ocuğunu ters doğurmak, doğumda önce ayaklar ıkmak.

(Ar. eytene) t.-dı Y227b5 [P **yaman oğlan toğur-**]

topan toğmış oğlan Ters doğan, önce ayakları ıkan ocuk.

(Ar. yutn) t. Y227b6 [P **tetrü toğmış**]

topla- 1. Bir şeyin hepsini almak.

(Ar. ev‘abe) t.-dı P182a4 [Y **tükel al-**]

2. Bayrak, şimşek, kılı vs. sallanıp hareket etmek, (kalp) arpmak.

(Ar. afea) t.-dı P72a2; Y80b4

(Ar. vecebe) t.-dı P82a9; Y96a6

topra İine taze ot konan torba.

(Ar. milāt / c. meālī) t. P47b4; Y46a4

toprak Toprak.

(Ar. turāb = m. turbe / . turab) t. P4b1; P208b1

t.+nı P90a7; P91b7; P125a9; P154b4; Y107a7; Y109b1; Y184b5;

t.+đa P86b5; P191b4; Y102b1; (t.+a) Y241b1

t.+da P113b8

toprak birle ters at- Tarlaya gübre atmak.

(Ar. semmede) t.-tı Y239b4 [P **topraklığ ters at-**, Y **ters kemiş-**]

toprakđ/a bulđa- Toprağa bulamak.

(Ar. terrabe) t.-dı P189a6; (topraka bulđa-) Y237a6

topraka bulđan- Toprağa sürtmek, bulanmak ya da gömülmek; toprakla kirlenmek.

(Ar. rağame) “*topraka bulđandı burnı*” P109b5 [Y **topraklığ bol-**]

(Ar. teterrabe) t.-dı P209a8

(Ar. te‘affera) t.-dı P210a1; (topraka bulđan-) t.-dı Y286a1

topraka bulđanđan Toprağa sürten (burun).

(Ar. ruđām) t. P109b6 [Y **yumşak toprak**]

topraka arılmış ters Gübre.

(Ar. semād) t. P8a5

→ sücüdün alına teggen toprak Y118b3; yir astındağı t. P4b2; yiryüzündeki t. P4b1; yumşak

t. Y132b7

→ gür toprağı P7b9

topraklıg/ķ Topraklı.

topraklıg/ķ bol- Toprağa sũrtmek, bulanmak.

(Ar. raġame) “*topraklıg boldı burnı*” Y132b6

(Ar. in‘ afera) “*yanġaķı topraklıg boldı*” Y278a4

t.-dı (topraklıķ bol-) P207b8

topraklıg ķıl- Toza boyamak, tozla kaplamak.

(Ar. ġabbera) t.-dı P191b5; Y241b2 [Y **hacil ķıl-**]

topraklıg ters Gũbre.

(Ar. semād) t. P190b4; Y239b5

topraklıg ters ķat- Tarlaya gũbre atmak.

(Ar. semmede) t.-tı P190b4 [Y **ters kemiş-**, Y **toprak birle ters ķat-**]

topuz (< Ar. **debbũs**) Ucu top şeklinde odundan veya demirden yapılmış bir silah.

(Ar. debbũs) t. P45a5; Y43a3

→ tamuġlıķlarını urġu temũr topuz P28a9; temũr t. Y30a1

torı Bir at cinsi. *krş. toru, toruġ*

torı aķ Soyu ve cinsi kerim olmayan at.

(Ar. hecĩn / c. hucn) t. P168b5

torı bol- Melez olmak.

(Ar. hecune) t.-dı P168b5 [Y ... **bol-**, **ıssıġsız bol-**]

torķılıg Boynu ve sırtı uzun at.

(Ar. aķvad) t. P149a5 [Y **uzun bozluġ**]

torķılıg bol- Boynu ve sırtı uzun olmak.

(Ar. ķavide) “*torķılıg boldı aķ taķı tiwe*” P149a5 [Y **boynu uzun bol-**]

toru *krş. torı, toruġ*

toru bol- (At) Kırmızıyla siyah arası doru renkte olmak.

(Ar. ikmette) “*aķ toru boldı*” Y281a7

toruġ Kızıllı siyahlı bir at rengi. *krş. torı, toru*

toruġ aķ Doru at, heybetli at.

(Ar. huyeb) t. P41b8

toruġ bol- (At) Kırmızıyla siyah arası doru renkte olmak.

(Ar. ikmātte) “*toruġ boldı aķ*” P209a3

(Ar. ikmevmete) t.-dı P216b6 [Y **doru bol-**]

torum Deve yavrusu.

→ azrılmış torum Y44a4; bir yaşar erkek t. Y44a5; bir yaşar tişi t. Y44a5; iki yaşar erkek t. Y44a5-6; iki yaşar tişi t. Y44a6; sũtdin azrılmış torum P46a1; uķ yaşar tũrtũnķe kirmiş erkek t. Y44a6; yaşın toldurmış t. Y44a3

torumtay Atmacaya benzer yırtıcı bir kuş, delice doġan veya zaġnos kuşu.

(Ar. yũ‘ yũ‘) t. P51b4 [Y **ķ...**]; Y51a7 [Y **ķ...**]

topuķ Ayaġın altındaki yuvarlakķa kısım.

(Ar. ka⁶b / c. ki⁶āb) t. P20b1

tosna- Bir yerde kalıp ayrılmamak. (Hayvan) Huysuzlanıp serkeş olmak, itaat etmemek.

(Ar. ḥarane = m. ḥarune) t.-dı Y133b3 [P **ön-**; Y **tūng-**]

tosun Duraklayıp huysuzlanan, serkeşlik eden hayvan.

(Ar. ḥarūn) t. Y133b4 [P **kölük**]

(Ar. ṣa⁶b) t.+nı P120b6; Y147b3

toy Bir kuş türü.

toy kuş Toy kuşu.

(Ar. ḥubārā) t. P52a6; Y52a4

(toy kuş) **erkeki** Erkek toy kuşu.

(Ar. ḥubārā) e. P52a6 [Y **erkek toy**]

→ erkek toy Y52a5

toy- Karnı doymak.

(Ar. ṣebi⁶a) t.-dı P138b1 [Y **ķarnı toy-**]

(Ar. iġteżā) t.-dı P206b14

→ ķarnı toy- Y162a7

toynak At, eşek vb. hayvanların tırnağı.

toynak alası At tırnağı.

(Ar. sunbuk) t. P41b4

→ (arслан) toynakı P49b1; at t. P41b3; sığır t. P48a1; tiwe t. P4b6; (tiwe) t. Y45a4

toynuk Kolan vs.nin, iplerin uçlarında olan ağaç halka.

(Ar. ferīs) t. P47a4

tozğa Toz.

(Ar. ġubār = m. hebā = m. hebve = m. ⁶ucāc = m. naķi⁶ = m. ġabera = m. ķatera = m. ķatām = m. ķastel) t. P4a8

t.+nı P86a6 [Y **toġ**]

töğ- 1. Ufaltmak, küçültmek, kısıntı hâline getirmek.

(Ar. daķķa) t.-di P115a5 [Y **uṣat-**]

2. Kırmak.

(Ar. kesera) t.-di P65a4 [Y **sı-**]

3. (Çamaşır vb.ni) Çırpamak, (yıkamak için) dövmek.

(Ar. ķaşara) “*töġdi ya yudı ton yuġuķı tonı*” P102a6 [Y **yu-**]

4. Buğday vs.yi harmanda dövmek.

(Ar. derese) t.-di P103b2; Y124b5

5. Çekiçle, değnekle vurmak.

(Ar. ṫaraķa) t.-di P107a3; Y129b1

(Ar. ķara⁶a) t.-di Y193a3 [P **ķak-**]

6. Bir şeyi ayakla basıp çiğnemek.

(Ar. dāse) t.-di P120b1 [Y **ayakm töğ-**]

7. (Yeri) Düzlemek.

(Ar. dekke) t.-di P115b1; Y140a6

→ ayakın tög- Y147a3

→ üzüm birle töggen küncüd P35a7

→ yarmağ töggü serây P7b1

töggü Darı. krş. **tögi/ü**

töggü tegirmeni Değirmen çarkı.

(Ar. cāhile / c. cevāhil) t. Y3b5 [P **eşek tegirmeni**]

töggüçi Dövücü, döven.

→ altun töggüçi P40a9

tögi/ü Dövlümüş mısır ve sütle yapılan bulamaç. Sıcak suyla haşlanmış sebze. *krş. töggü*

(Ar. selîk) t. P34a4 [Y **töğü**]; (töğü) Y37b2 [P **tögi**]

töğüç Çekiç.

(Ar. miṭraḳa) t. Y129b1 [P **çeküç**]

tögül- Dövlmek, ezilmek.

tögülmedük harman Dövlmemiş harman.

(Ar. kuds) t.+nı P120b1

tögülmiş nirse uşakı Talaş, ufantı.

(Ar. duḳāk) t. (tögülmiş nirseniḡ uşakı) Y139b7 [P **uşanmış nerse**]

töhmet (<Ar. tuhmet) Suçlama.

töhmet kı1- Birini töhmet altında tutmak, suçlamak.

(Ar. itteham) t.-dı P206a12; Y273b4

tök Kadın gibi kırılıp bükülen, kırılan; kadın tavırlı.

(Ar. muḡanneş) t. P20a5 [Y **latan**]

tök bol- Erkek kadımsı, eş cinsel olmak.

(Ar. ubine) t.-dı Y207b7 [P **erliksiz bol-**]

tök- 1. Su, kan, gözyaşı vb. sıvılar, toprak vb. dökmek, boşaltmak.

(Ar. defeḳa) t.-di P72a4; (t-ti) Y80b7

(Ar. sefeke) t.-di P73a3; (t-ti) Y82a7

(Ar. şecce) t.-di P78b1 [Y **saç-**]

(Ar. sekebe) t.-di P96a3; (t-ti) Y115a2

(Ar. seceme) t.-di P109b9; (t-ti) Y133a4

(Ar. şabbe) t.-di P111b5; (t-ti) Y135b1

(Ar. seḫḫa) t.-di P112a4; (t-ti) Y136a2

(Ar. senne) t.-di P116b8; (t-ti) Y142a4

(Ar. sefeḫa) t.-di P155a7; (t-ti) Y185b6

(Ar. erāḳa) t.-di P185b9; (t-ti) Y231b7

(Ar. raḳraḳa) t.-di P217a12; Y316a7

2. Su vs. dökülmek.

(Ar. sekebe) t.-di P96a3 [Y **tökül-**]

→ yaş tök- Y86a1

tökül- 1. Su, kan, gözyaşı vs. dökülmek.

(Ar. şecce) “*yağmur takı kan töküldi*” Y90b2 [P **kıya yağ-**]

(Ar. teşabbebe) “*der töküldi*” Y291b3 [P **kuyul-**]

(Ar. inseceme) “*töküldi yaş*” P208a11

(Ar. inş'abe) t.-di Y277b1 [P **ağ-**]

(Ar. sekebe) t.-di Y115a2 [P **tök-**]

(Ar. seceme) t.-di P110a1; Y133a4

(Ar. sehha) t.-di P112a4; (t.-ti) Y136a3

(Ar. sefeha) t.-di P155a7; Y186a1

(Ar. inşabbe) t.-di P208a13

(Ar. terakrağa) t.-di Y319b3 [Y **yığın-**]

(Ar. iş'ancera) t.-di P218a13, Y320a4

(Ar. inkesebe) t.-di P207b3

(Ar. indefeka) t.-di P208a8

(Ar. inhelle) t.-di P208b3

(Ar. tedeffeka) t.-di P210b9

2. (Yağmur) Yağmak.

(Ar. vedeğa) t.-di Y99a7 [P **birin birin tüş-**]

(Ar. şābe) t.-di P118a2 [Y **yağ-**]

(Ar. eşceme) t.-di Y221a7 [P **ulaşı yağ-**; Y **peyveste yağ-**]

3. Göz yaşı (gözün içinde) dönmek.

(Ar. terakrağa) “*töküldi yaş*” P218a8

4. Saç, kıl vs. dökülmek, açılmak. Beden ve kaş kılları az olmak.

(Ar. inhasera) “*töküldi saç başındın*” P207b8

t.-di Y278a3

(Ar. inhaşsa) t.-di P208b1

(Ar. meriṭa) t.-di P138a2; Y161b5

tökülmüş saç Gövdesinin, kaşlarının ve kirpiklerinin kılları az ve yolunmuş gibi hafif olan kişi.

(Ar. emrat) t. P138a2 [Y **saçı tökülmüş er**]

→ yaş tökül- Y86a1

→ saç tökülmüş er Y161b6

tölek Yumuşak, ağırbaşlı.

tölek 'avret Vakur ve iffetli kadın.

(Ar. rezān) t. Y205b2 [P **āheste tişi**]

tölek bol- 1. Vakur, halim, ağırbaşlı, onurlu olmak.

(Ar. rezune) t.-di Y205b2 [P **āheste yöri-**]

(Ar. vaqara = m. vaqura) t.-dı Y98a3 [P **halim bol-**; Y **karar kıl-**]

2. Yumuşak ve basılmış gibi düz olmak.

(Ar. vetu'e) "*töşek tölek boldı*" Y206a3 [P **yumşak bol-**]

tölek bul- Bir şeyi yumuşak ve düz bulmak.

(Ar. istevta'e) "*kölikni taqı töşekni tölek buldı*" Y310a1 [Y **yumşak bul-**]

tölek dın Hak din.

(Ar. dınun kavim = m. kayyim) t. Y151a5 [P **toğrı dın**]

tölek er 1. Vakur, ağırbaşlı, sakin.

(Ar. rezin) t. Y205b2 [P **aheste er**]

2. Yoldaş.

(Ar. refik) t. P106b7 [Y **koldaş**]

(tölek) kişi Hak din üzere olan.

(Ar. dınun kavim = m. kayyim) t. Y151a5

tölek müselmän İhlaslı ve kararlı gerçek müslüman. Cahiliye'de İbrahim Peygamber'in dini üzere olan.

(Ar. hanif / c. hunefa) k. Y26b4 [P **müselmānlık**; Y **köni müselmän**]

tölek yöri- İhtiyar ağır ağır yürümek.

(Ar. delefe) t.-dı P70b2 [Y **akru yöri-**]

töleklık 1. Ağırbaşlılık, temkin.

(Ar. inat) t. P212b13

2. İç huzuru, gönül rahatlığı. İstikrar.

(Ar. sekine) t. Y134a7 [P **tuğan**]

3. Kıymetli şeyler yiyip kıymetli şeyler giyme.

(Ar. nika) t. P212a13

töleklık kıl- 1. Yumuşak, iyi davranmak.

(Ar. refeka) t.-dı P106b6 [Y **tüzünlük kıl-**]

(Ar. tereffeka) t.-dı P210b9

(Ar. tenevveka) t.-dı P212a13

2. Yavaş olup acele etmemek. Tedbirli davranmak.

(Ar. tesebbete) t.-dı P209a14

(Ar. temehhele) t.-dı P211a5

(Ar. te'ennā) t.-dı P212b12

3. İyi ve sağlam yapmak.

(Ar. te'enneka) t.-dı P210b8

→ iş töleklıki Y151a5

tölen- 1. Bir yerde sabit ve mukim olmak. Yerleşmek, kalmak.

(Ar. qarra) t.-dı P79b3 [Y **karar kıl-**]

(Ar. sebete) t.-dı Y116a5 [P **tn-**]

(Ar. resā) t.-dı Y154b6 [P **üstüvār bol-**]

2. Yapması gerekli olmak, gerekmek, yaraşmak.
(Ar. ḥaḫḫa) t.-di Y93b6 [P, Y **vācib bol-**]
3. (İş) Sabit olmak, yerleşmek, kararı verilmek. (İş) Tamamlanmak.
(Ar. teḫarrara) t.-di Y291b7 [P **ḫanī' lıḫ ḫıl-**]
4. (İlimde) Kökleşmiş, sağlam olmak.
(Ar. raseḥa) t.-di Y187b6 [P **üstüvār bol-**]
5. Gayretli olmak, hâl iyi olmak.
(Ar. inte' aşe) t.-di P204b8; Y268a5

tölen (Ayağı sürçene) Zarar görmeden düştüğün yerden kalk!

(Ar. le' ā) t. Y58a3

tölendür- 1. Bir yerde yerleştirmek, sabit ve payidar kılmak.

- (Ar. eşbete) t.-di P172a6; Y211a1
(Ar. eskene) t.-di P180a7 [Y **sākin ḫoz-**]
(Ar. eḫarra) t.-di P181a4 [Y **ḫarār kıldur-**]
(Ar. ersā) t.-di P187a1; Y233b5
(Ar. şebete) t.-di P189b6; Y238a6

2. Üzerine göndermek.

(Ar. ḥadā) t.-di P125a2 [Y **yöndür-**]

tölendirgen İdareci, sorumlu yönetici.

(Ar. ḫayyim) t.+i Y151a5

3. Bir şeyi kaldırmak, yükseltmek.

(Ar. ne' aşe) t.-di Y190a3 [P, Y **kötür-**]

4. Bir şeye pek düşkün olmak.

(Ar. aḡrā) t.-di P186b9 [Y **ḫındur-**]

tölle- Aşılmak.

(Ar. ebera) "*ḥurmā yığaçın tölledi*" Y66b7 [P **erkek (...)ni tişi (...)ge sep-**]

tön- (Renk hastalık, açlık vs.den) Değişmek.

(Ar. şehabe) t.-di P96a5 [Y **ayta-**]

tönder- bk. töndü/er-

töngder- 1. Bir şeyi baş aşağı çevirmek. (Kabın)İçindeki dökme için ters çevirmek. *krş. töndü/er-*

(Ar. nekkese) t.-di P192a8 [Y **nigū-sār ḫıl-**]

(Ar. kefe'e) t.-di P153b9; Y183b3

2. Bir şeyi eski hâline sokmak.

(Ar. erkese) t.-di Y215b2 [P **ḫaytar-**]

3. Bir şeyi yukarıdan atmak. ?

(Ar. ehvā) "*töngderdi taḡrı lūḫ ḫavmınıḡ kendleri*" P188b8

t.-di Y236b4

töngderil- Bir şey tersine dönmek. Yüz üstü çevir(il)mek, tersine kapa(n)mak.

(Ar. i'tefeke) t.-di P205a11 [Y **astın üstün bol-**]

(Ar. inkefe'e) "töngderildi idiş" P207b2

→ lüt kavm(i) töngderilmiş kendleri P205a1 1

töndü/er- 1. Teşvik etmek, kışkırtmak. *krş. töngder-*

(Ar. be' aşe) t.-di Y184b6 [P yönder-]

(Ar. haşşe) t.-di Y135b6 [P yöndür-]

(Ar. istehaşşe) t.-di Y308a6

(Ar. hażza) t.-di Y139a2 [P yöndür-]

2. Yol göstermek, kılavuzluk etmek. İspatlamak.

(Ar. delle) t.-di (tönder-) Y140b5 [P yol közter-]

tör Başköşe.

→ iw töri Y2a1

töri- Üremek.

→ oğlan törigen suw Y80a3

tört Dört (4).

(Ar. erbe' a) t. P38b1

tört azakı sekil at Ayaklarında beyaz olan at vs.

(Ar. muħacel) t. P41b7

tört azaklıg cānavarlar Dört ayaklı kara ve deniz hayvanı. İnsandan başka bütün hayvanlar.

Ar. behīme / c. behā'im) t. P45b6 [Y yılkı]

tört batman kirimi Bir ölçek.

(Ar. şā' / c. şuvā' / c. eşvā' / c. şī' ān) t. P40b6

tört deŋgi ...

(Ar. şuluşān) t. P40a4

tört deŋgi yarım ...

(Ar. nişfun ve rubu') t. P40a4

tört künde bir tutğan bezek Dört günde bir gelen sıtma nöbeti.

(Ar. rubu') t. P33b2 [Y **tört künde tutğan bezgek**]

tört künde tutğan bezgek Dört günde bir gelen sıtma nöbeti.

(Ar. rubu') t. Y36b4 [P **tört künde bir tutğan bezek**]

tört miŋg Dört bin (4000).

(Ar. erbe' u ālāf) t. P38b9

tört muŋuşluğ nirse Dörtgen, kare.

(Ar. şey'un murabba') t. Y243b6 [P **tört seŋgirliŋ nirse**]

tört seŋgirliŋ nirse Dörtgen, kare.

(Ar. şey'un murabba') t. P193a2 [Y **tört muŋuşluğ nirse**]

tört tin yip Dört ilmekli ip.

(Ar. merbū') t. P47a3

tört yaşar 1. Üç yaşında (at, sığır).

(Ar. rebā' iyy / c. rebā') t. P41a4; P47b9; Y46b1

2. Üç yaşını doldurmuş (koyun).

(Ar. rebā' iyy) t. Y47a5 [P **üç yaşar**]

3. Beş yaşında (koyun).

(Ar. sedīs) t. P48b1 [Y **biş yaşar**]

tört yaşar bişinçke kirmiş Dört yaşını tamamlamış (deve).

(Ar. ceza') t. Y44a7 [P **biş yaşar tiwe**]

tört yüglig oq Menzil oku, uzun ok.

(Ar. mirrīh) t. P44b5 [Y **sokun, tört yüglü oq**]

tört yüglü oq Menzil oku, uzun ok.

(Ar. mirrīh) t. Y42b1 [P **tört yüglig oq; Y sokun**]

tört yüz Dört yüz.

(Ar. erbe' umā' e) t. P38b7

tört yüz çalar Düşmana gönderilen atlı müfrezesi.

(Ar. seriyye / c. serāyā) t. P43a4

tört yüz miṅg Dört yüz bin.

(Ar. erbe' umā' eti elf) t. P39a8

törtde bir Dörtte bir, çeyrek.

(Ar. rubu') t. P39b7

törtin törtin Dörder dörder.

(Ar. rubā') t. P40a1

törtinçe kirmiş tiwe Dört yaşına girmiş deve.

(Ar. hıkk / c. hıkkā) t. P46a3 [Y **üç yaşar törtünçe kirmiş erkek torum**]

törtinçe kirmiş inen Dört yaşına girmiş dişi deve.

(Ar. hıkke / c. hıkkāt) t. P46a4

→ atnıṅ tört azakı P41b3; ilerüki t. tiş P17a9; iley t. tişniṅ birisi P17a9; on t. P38b4; on t.

miṅg P39a3

törtten Raf.

(Ar. reff / c. rufuf) t. Y2a4

törtinçi Dördüncü. *krş.* **törtü/inç**

törtinçi aq Yarışta dördüncü gelen at. *krş.* **törtinç, törtünç**

(Ar. tālī) t. P42a3

törtü/inç Dördüncü. *krş.* **törtinçi**

törtinç barmak Yüzük parmağı.

(Ar. binşir) t. P18b2 [Y **etsiz barmak**]

törtinç bol- Sayıyı kendisiye dörde, kırka veya kırkdörde tamamlamak.

(Ar. rabe' a) t.-d1 P158b7

→ üç yaşar törtünçe kirmiş erkek torum Y44a6

töş Göğüs. Boyun çemberlerinin arası veya göğüs tahtasının iç yüzü.

(Ar. kelkel / c. kelākil) t. P19a4; Y16b1

→ (tiwe) töşi Y45a3

töşe- 1. Genişletip yaymak, döşemek.

(Ar. dehā) “*töşedi taḡrı yirmi*” P124b1 [Y **yay-**]

2. Çiğnemek, basmak.

(Ar. veṭi'e) “*töşedi yirmi*” P147b1 [Y **bas-**]

3. (Yatağı) Yaymak, yayıp döşemek.

(Ar. feraşe) t.-di P103b7 [Y (töşek) **kemiş-**]

(Ar. mehhide) t.-di Y240a3 [P **yay-**]

→ uşak taş töşe- P189a7, Y237a7; yaḡşı t.- P156b8

töşek 1. Yaygı, kilim, halı.

(Ar. bisāṭ / c. busuṭ = m. raḡraf / c. rafārif) t. P37b7

2. Deriden yaygı.

(Ar. niṭ' / c. nuṭ' / c. enṭā') t. P38a1

3. Döşek, yere serilen yatak.

(Ar. firāş / c. furuş = m. mişāl / c. emşile = f. muḡarrabe) t. P38a6; Y125a3

(Ar. ferş = m. firāş = m. meḡraş / c. meḡāriş) t. P103b7; Y125a4; P168b7⁵⁰⁷; P218a9; Y206a3

t.+ni P103b7; P156b8; P190b8; P197a2; Y188a6; Y240a3; Y3101

t.+din P127a1; P214b10; Y156b1

t.+i Y319b5

t.+indin Y303a7

(töşek) kemiş- Yaymak, döşemek.

(Ar. feraşe) t.-ti Y125a3 [P **töşe-**]

→ yumşak töşek P197a2, Y250a5

töşeklig Döşekli, döşeği (...) olan.

→ bir töşeklig P23b5

töz Kulak arkasındaki kemik.

→ kulaḡ tözi P16a8; (kulaḡ) t. Y12b3

tuç Tunç.

tuç bilezük (Tunç) Bilezik.

(Ar. sivār / c. esvira / c. esāvir) t. P5b2

tudaḡ Dudak. *krş.* **tutaḡ**

(Ar. şefe / c. şifāt) t. P17a4 [Y **tutaḡ**]; P211a6 [Y **tutaḡ**]

tuhr (Ar.) Hayızdan temizlenme.

(Ar. ḡurv / c. ḡurū' / c. ekḡā') ṭ. P171a8; Y209b1

tul Dul, bekâr; kocası olmayan kadın.

(Ar. eyyim) t.+ını P74a9 [Y **tul uraḡut**]

tul bol- Dul kalmak, (kadın) eşini yitirmek.

⁵⁰⁷ Bu ve devamı firāş

(Ar. āme) t.-dı Y106a1

(Ar. te'eyyeme) t.-dı Y295b2

tul urağut Dul, bekâr; kocası olmayan kadın.

(Ar. eyyim) t.+nı Y84b1 [P **tul**]

tulum Yiyecek ve içecek saklamakta kullanılan hayvan derisi.

→ sût tulumı P11b3; yağ t. P11b4

tumağü Nezle.

(Ar. mezkûm) t. P170a4

tumağü bol- Nezleye tutulmak.

(Ar. zukime) t.-dı P170a4; Y207b5

tuman Sis.

(Ar. žabāb = lehāş = şādık) t. P3b8

tūmār (Ar.) Muska, rukye.

(Ar. 'ūze / c. 'ūz = m. temīme / c. temāyim) t. P5b6; Y1a2

tumşuq Gaga.

tumşuqı birle kötür- (Kuş) Etraftan tane toplamak.

(Ar. neğara) t.-dı P103a1 [Y **soq-**]

→ (ğorūs) tumşuqı P52b8; Y53a3

tun- Parlamak.

(Ar. reffe) t.-dı P80b1 [Y **yaldıra-**]

tur- 1. Durmak, karar kılmak.

(Ar. vāqafe) t.-dı P202b13 [Y **muvāfaqat kıl-**]

2. Bir yerde ikamet etmek.

(Ar. 'adene) t.-dı P77b2 [Y **orna-**]

(Ar. sekene) t.-dı Y134b1 [P **muqīm bol-**]

(Ar. қаtane) t.-dı Y134b7 [P **muqīm bol-**]

(Ar. ğaniye) t.-dı P152a6 [Y **kiç қal-**]

(Ar. tene'e) t.-dı P153a5 [P **muqīm bol-**]

(Ar. erabbe) t.-dı P180b3 [Y **kiç қal-**]

turğü yer Oturulan yer.

(Ar. mekāme) t. P123a5 [Y **örelük kılgü yir**]

turğü yir 1. Durulan, ikamet edilen yer.

(Ar. maqām) t. P185a6 [Y **kiçgü yir**]

(Ar. menāzil) t.+indin (turğü yirler) Y235a2 [P **menzil**]

2. Ev. Sakinlerinin bırakıp gittiği ev.

(Ar. mağnā / c. mağānī = m. mevṭin / c. mevāṭin = m. vaṭan / c. evṭān) t. P8b5

turğü (yir) kıl- Yurt edinmek, bir yeri vatan edinip yerleşmek.

(Ar. evṭane) t.-dı Y227b1 [P **vaṭan tut-**]

(Ar. tevaṭtane) t.-dı Y293b1 [P **vatan tut-**]

(Ar. istevtane) t.-dı Y310b2

3. Kalkmak.

(Ar. şeḥaşa) t.-dı P158a3 [Y **kop-**]

turur 1. –dır/-dir; bildirme fonksiyonlu yapı.

(-) “*ol anıṅ awçı içinde turur*” P68b4

t. P65b8; P74a1, 8; P86a4; P91b9; P93a5; P94a8, 9; P104a3; P117b3; P123a6; P127a3; P140b7; P146a5; P153b3; P154a9; P156a1; P157a1; P157b4; P176a5; P182b9 [Y **erür**]; P208a5; P213b7, 9; P218a14; P218b6; Y70b6; Y74b7; Y84a7; Y136b6; Y143a2; Y157b6; Y165b1; Y173a1; Y184a7; Y188b2; Y192b4; Y223a5; Y303b2; Y310a5

t.-lar P112b7

2. Süreklilik bildiren yapı.

(-) “*hemîşe zeyd öre turur*” P218b9

t. P218b10; Y321b3

3. Geniş zaman çekiminde yardımcı fiil.

(-) “*taṅrı iḥsân kılgan turur kullarıṅa*” Y202a7

t. P218b9, 10; Y321b5

→ arķuru t.- Y268b1; azaķın t.- P123a5; bir yana t.- P201a3; bir yana t.- P208a3; bir yana t.- P213a5; karşı t.- Y262b4; karşı t.- Y307b1; kayra t.- P215a12; kayra tur- P75a4; kaźgudın tek t.- P84b7, Y99b7; köligesinde t.- Y309a7; oyağ t.- P135b1; öre t.- P109a3⁵⁰⁸, Y132a4; öre t.- P208b6; öre t.- Y265b7; peyveste t.- P123a1; peyveste t.- P154a5; peyveste t.- P180b4; peyveste t.- P203a8; (tegme bir azaķı üze) bir sâ' at t.- Y262b7; (tegme bir azaķı üze) birer pâre t.- P203a3; tek t.- P131b5; tek t.- P97a4, Y116a5; tek t.- P97a6, Y116a7; tek t.- Y134a7; üç azaķı birle öre t.- Y89a4; üç azaķı üze t.- P77b1; üstde t.- P211a9

→ ar<ķun> tur Y58a3; peyveste t. Y57b7; yıraķ t. Y58a1

→ hemîşe tek turğan er P97a5; peyveste tek t. er Y116a6; serâyda t. P8b5; tek t. er P131b7; yana t. ot P11a7; yana t. pelîte P12b1; yana t. şâm P34a5

→ aķru turğıl P56b6; arķun t. P57a1; başğa t. P56b9; ıraķ t. P56b6; peyveste t. P56b6; tek t. P56b9; usuṅ üze t. P56b6

→ ğarîbler turğu kebid P7a4; kış t. iw P8b7; közdemlegüler t. yir P7b4; yay t. iw P8b7; yaz t. iw P8b7

→ iwgen turur Y58a2; .. t. Y58a2

turaķ Keş, yağsız peynir, kuru yoğurt.

(Ar. eķit) t. P36a2; Y40a5

türdâm (Far.) Bedeni bütün örtecek kadar elbise; boy(dan).

(Ar. kâme) t. P36b4

turğay Toygar kuşu.

(Ar. ķubbire / c. ķuberr) t. P51b6; Y51b2

⁵⁰⁸ ö<re> tur-

→ kızıl turğay P51b6; kızılca t. Y51b2

turna İri, göçebe bir kuş.

turna kuşu Turna kuşu.

(Ar. kurkī) t. P52a8; Y52a7

turuş- Savaş vs.de kararlı durmak, birbirine karşı durmada direnmek.

(Ar. tevākafe) t.-dılar P214a10

→ karşı turuş- Y261a1

turş (Far.) Ekşi.

turş bol- 1. Ekşimek.

(Ar. hameza = m. hamuza) t.-dı P104b1 [Y **açığ bol-**]

2. Tadı ekşiyle tatlı arasında, mayhoş olmak.

(Ar. temezzeze) “*turş bol<dı şarâb>*” P211b4

3. Yüzü ekşi olmak, yüz ekşitmek.

(Ar. ikfeherra) “*turş boldı anıñ yüzi*” P218b3 [Y **açığ (yüzlüg) bol-**]

(Ar. cehume) t.-dı P167a6 [Y **açığ yüzlüg bol-**]

turş kıl- Yüzünü ekşiterek sırtmak.

(Ar. kelleha) t.-dı P190a8 [Y **çat-**]

turş yüzlig Asık suratlı kimse.

(Ar. cehmu'l-vech) t. P167a7 [Y **açığ yüzlüg er**]

turş yüzlig bol- Yüzünü buruşturmak, ekşitmek. Kaşlarını çatıp surat asmak.

(Ar. ‘abese) t.-dı P66b9 [Y **yüz burtar-**]

(Ar. besera) t.-dı P100a4 [Y **açığ yüzlüg bol-**]

(Ar. te‘abbese) t.-dı⁵⁰⁹ P210a5 [Y **yüz çat-**]

turuğ (I) Koru, saklanan, korunan.

(Ar. himā) t. Y110b1 [Y **korımak**]

turuğ (II) Duru.

turuğ bol- Bir şey halis ve saf olmak.

(Ar. hulaşa) t.-dı P104a3 [Y **tükel hâliş bol-**]

turuğ kıl- Biriyle halis dostluk yapmak.

(Ar. aşfā) “*turuğ kıldı dostlıknı*” Y234b1-2 [P **şāfi kıl-**]

turuğlı/tuğ 1. Bir şeyin özü.

(Ar. hulāşa) t. P104a3 [Y **tükel hâliş nirse**]

2. Samimiyet, saflık.

turuğluğ kıl- İyi geçinmek, samimi olmak.

(Ar. hāleşa) “*tiriglik içinde turuğluğ kıldı ya ‘nī şāfıllık*” Y259a4 [P **hâliş kıl-**; Y **şāfıllık (kıl-)**]

turul- Duru ve temiz olmak, bulanık olmamak.

(Ar. şafā) t.-dı P127a5 [Y **durug bol-**]

⁵⁰⁹ turş yüzlig <boldı>

tuş Denk, eşit.

→ teŋg tuş P23a8, P163a1, Y197b4; teŋg t. bol- P163a1, Y197b4

tut- 1. Tutmak, kavramak, almak.

(Ar. kabāza) t.-tı P68b3; Y74b7

(Ar. hā) t. (sen tişi) P57a3, 4

t.-uŋg (siz iki er) P57a3, 4

t.-uŋg (siz erenler) P57a3, 4

t.-uŋg (siz iki tişi) P57a3, 4

t.-uŋg (siz tişiler) P57a3, 5

2. Eli vs. ile yakalayıp çekmek.

(Ar. sefe' a) "*bürçekindin tuttu*" Y191b7 [P **tart-**]

3. Sıkı tutmak.

(Ar. emseke) t.-tı Y219b7 [P **berk tut-**]

4. Engellemek. ?

(Ar. emseke) t.-tı Y219b7 [P **yığ-**]

5. (Keler) Avlamak.

(Ar. iħterāşe) t.-tı P204b8; Y268a4 [Y **awla-**]

6. Muamele etmek. İşlediğinin karşılığını vermek.

(Ar. āheze) "*tutti anı taŋrı yazuķı birle*" P201a13

t.-tı Y257b5

(Ar. tebāreke) "*tutti anı taŋrı raħmeti birle*" P213b9

(Ar. eħaze) t.-tı P99b5; Y119b4

7. Ezberlemek.

(Ar. ev' ā) t.-tı Y236a5 [P **yād tut-**]

8. (Para vs.) korumak, tasarruf etmek.

(-) "*hīç tuta bilmez ayası yarmaķı ya'ni cuvāmerdliķdın*" Y232a2

"*yaraşmaz eli yarmaķnı tutmaķğa*" P186a1

tut 1. Al, tut !

(Ar. dūne = m. hā) t. Y58a4 [P **tutğıl**]; P57a4

t.-ğıl (sen er) P57a2 [Y **tut**]

2. Muhafaza et, basiret üzere git!

(Ar. el-(tarīķ) el-(tarīķ)) "*yol tut*" P57b3 [Y **tutğıl ya ķodğıl**]

3. Say ki, farzet!

(Ar. heb) "*tut men fulān işni ķıldım*" P218b7 [Y **tutğıl kim**]

tutğıl kim Say ki, farzet!

(Ar. heb) "*tutğıl kim ķıldım fulān işni*" Y321a7 [P **tut kim**]

tutğıl ya ķodğıl Muhafaza et, basiret üzere git!

(Ar. el-(tarīķ) el-(tarīķ)) "*yolnı tutğıl ya ķodğıl*" Y58b7 [P **tut**]

→ ‘aceb t.- P211a15; aç t.- Y294a6; ‘amel t.- Y285a4; ‘ār .- P215b11, Y307a1; ‘ār t.- P139a7, Y163b2; awunça t.- P215b3; azağ t.- P218b3; bāk t.- P203b6; bāk t.- P204a3, Y266a1; bāk t.- tağı sağışka t.- Y100a7; barmaq birle (sağış) t.- P62b3; berk t.- P178a7; bir ayğa terge t.- P201b4; bir aylık terke t.- Y258a6; bir küñge terge t.- P203b8; bir küñge terke t.- Y264b6; bir yıl <ter>ge⁵¹⁰ t.- P202b5; bir yılğa terge t.- P203a9; bir yıllık terke t.- Y261b5; bürçek t.- Y317b3; cüft t.- Y83a4; dost t.- P117a5, Y142b2; dost t.- Y163a7; dost t.- Y165a2; dost t.- Y182a6; dost t.- Y197a6; dost t.- Y223a4; düşmen t.- P129b1; düşmen t.- P141a3; düşmen t.- P92b1, Y110a6; düşmen t.- P97a7, Y116b1; düşmen t.- Y215b5; emīn t.- P144a1; emīn t.- P205b9, Y271b5; füsūska t.- P129b9; gümān t.- P91a6, Y108b4; ħām t.- P142b4; ħām t.- P206a12; hūş t.- P111a5; ħürmet t.- P205b5, Y271a4; mçkırık t.- P121b5; ‘iddet t.- P205b13, Y272a5; iki butı arasında t.- P205b2; iki butı arasında t.- P215a11; ilerü t.- P72a6; qarşu t.- P179a2; katığ t.- P67b3, Y73a6; kīne tut- Y65b4; korqınç t.- Y258a2; köñgli içinde t.- P215a13; köñglinde t.- Y214a6; kulağ t.- P144a1; kulağ t.- P172a9; kulağ t.- P184a2; kulağ t.- P187a7; kulağ t.- P187a8; kulağ t.- P204b13; kullık içinde t.- P181b1; kulluk içinde t.- Y224b6; kılını kullukda t.- Y309a5; küçin t.- Y213b3; kün aşı t.- P78a1, Y89b6; künyet t.- P212b13, P297b2; ma‘ zūr t.- Y68b7; oğlan igi t.- Y161a5; özin kayra t.- P211b4; özin t.- P213b10; parmaq uçı birle t.- Y73b4; parmaqı uçı birle t.- P67b8; peyveste t.- P177b8, Y219a4; rāstğa t.- P193b9; rāstğa t.- P196a6; rāstğ/qa t.- P196b4, Y249b3; rāstka t.- P180a2, Y222a6; rāstka t.- Y245a5; revā t.- P184b2; rüze t.- P123a4, Y151a2; şaf t.- P202b9; sağ yanın t.- Y301b4; sağışka t.- Y72a4; sol yanın t.- Y301b4; şama‘ t.- P138b5, Y162b4; tap t.- P203b11; teberrük t.- P210b12; terke t.- P207a1, Y275b3; terke t.- P215a9, Y305a3; tīmār t.- Y150a5; umanç t.- P206b10; umunç t.- Y152b2; umunç t.- Y130b4; umunç t.- Y225a7; umunç t.- Y246a4; umunç t.- Y255a2; umunç t.- Y275a3; ümīd t.- P124a4; ümīd t.- P194b1; ümīd t.- P199b9; vaṭan⁵¹¹ t.- P212a3; vaṭan t.- P183a5; vaṭan t.- P197b3; yād t.- P188b2; yād t.- P93b6; yağa t.- Y248b6; yalğanğa t.- P172a4; yalğanğa t.- P189b3, 4; yalğanka t.- Y210b6; yalğanka t.- Y238a2, P189b4; yalğanka t.- Y240a1; yas t.- P180b6, Y223b2; yol başı t.- P209b7; yol başı t.- P98b4, Y118a6

→ cānım tuta and yād kıılır men P57b4; cānıñ t. yād kıılır men P57b5; tañrı t. P177a1, Y217b5, P179b8, P187b5; tañrı t. and yād kıılır men P57b4; tañrı t. and yāz kıılır men Y59a1

→ küweç tutası Y4b2

→ dost tutğan Y182a6; düşmen t. urağut Y165b7; düşmen tutğan tişi P141a4; her künde t. bezek P33b1; kün aşı t. bezek P33b2; kün aşı t. bezgek Y36b4; künde t. bezgek Y36b4; peyveste t. bezek Y219a5; rüze t. Y241b4; rüze t. Y127b5; şama‘ t. P138b6; şama‘ t. er Y162b5; tört künde bir t. bezek P33b2; tört künde t. bezgek Y36b4

→ düşmen tutmaq P165a8; yād t. tile- P215b5

tutağ (I) Dudak. kış. tudağ

(Ar. şefet) t. Y13b5 [P tudağ]

t.+1 P152a2; Y181a3; Y290a5 [P tudağ]

⁵¹⁰ <ter>ke

⁵¹¹ M. t > t

tutaķı kara 'avret Esmer dudaklı kadın.

(Ar. lemyā') t. Y181a3 [P **ķara tutaķlıķ tişi**]

→ astın tutaķı aķ aķ P41b6; üstün t. aķ aķ P41b6

→ astın tutaķ P133a4; üstün t. P143a7, Y168b7

→ astın tutaķı yirig P133a4; aķ t. P41a7; tiwe t. P46b4; üstün t. yaruķ Y169a1; üstün t. yaruķ er P143a7; ya t. P44b3

tutaķ (II) Tutacak yer.

→ (ķılıç) tutaķı Y41b3; ya t. P44b3, Y42a5⁵¹²

tutaķlıķ Dudaklı, dudaķı (...) olan.

→ ķara tutaķlıķ tişi P152a3

tutaşı Ardışık, art arda.

tutaşı yağ- Ardışık iri taneli (yağmur) yağmak.

(Ar. heşale) t.-dı Y85b7 [P **ķuya yağ-**]

tutaşı yaęған yağmur Ardışık yağan yağmur.

(Ar. haşil = m. hāřil) t. Y85b7 [P **ķuya yaęған**]

tūři (Ar.) Papaęan.

(Ar. bebęā) ř. P52b3; Y52b5

tūřiyā (Ar.) Sürme taşı, artımuān, kırmızımsı siyah bir taş.

(Ar. işmid) t. P5a2

tutmaç Yoğurtlu, hamurlu bir tür çorba.

(Ar. řudemāç) t. P35a4; Y38b7

tutuçı Tutucu, tutan.

→ biz tutuçılar kebidı P7a4

tutuğ (I) Örtü. Perde.

(Ar. sitr / c. sutūr / c. estār = m. sitāre / c. setāyir = m. sutre / c. suter = m. řidr / c. řudūd = m. řicāb / c. řucub = m. secf = m^c a. sicf / c. escāf) t. P37b4; P101a2 [Y **perde**]

→ yuwķa tutuğ P37b6

→ kelin tutuğı P12b9; kelin t. P37b6

tutuğ (II) Rehin.

(Ar. rehn) t. P161a3; Y195a1

t.+nı P115b4; Y140b2

tutuğ al- Rehin olarak almak.

(Ar. irtehene) t.-dı P205b10; Y271b6

tutuğ bir- Birinin yanına bir şeyi rehin bırakmak.

(Ar. rehene) t.-dı P161a3 [Y **tutuğ ķoz-**]

tutuğ ķoz- Birinin yanına bir şeyi rehin bırakmak.

(Ar. rehene) t.-dı Y194b7 [Y **tutuğ bir-**]

⁵¹² (ya) tutaķı

(Ar. erhene) t.-dı P180a6 [Y **öçeş-**]

tutul- 1. Ay, tutulma olayına uğramak. *krş.* **tutun-**

(Ar. ḥasefe) “*ay tutuldu*” Y77b5

t.-dı P70a8

2. (Dili) Sürçmek.

(Ar. te^c aṣṣera) “*tutuldu tili*” P210a1 [Y **tayın-**]

3. Bir işe girişmek.

(Ar. irtebeke) t.-dı Y270a5 [P **ilin-**]

4. Edinilmek, sahiplenilmek.

tutulmuş yurt Birine ait parselli arazi parçası. İnsanın yerden çizip kazarak kendine ayırdığı kısım. İlk kez konulup yurt edinilen yer.

(Ar. ḥitt / ç. ḥiṭat) t. P8b1

→ art endāmi tutul- Y207a6; astı t.- P169b7; sidiki t.- P169b6

→ astı tutulmuş P169b7; sidiki t. P169b6

tutun- 1. Takılmak, sürçmek, (dil) tutulmak. *krş.* **tutul-**

(Ar. i^c teḫale) t.-dı P205b2 [Y (**tili**) **bağlan-**]

tutunmağan tiwe Güçlü, kuvvetli deve. Güvenilir binek.

(Ar. āmūn) s. Y44b4 [P **sürçmez tiwe**]

2. Ay görünmez olmak. Ay sonuna gelmek, son günleri kalmak.

(Ar. inmeḥaḫa) t.-dı P208a9 [Y **tüken-**]

3. Bir işte acele etmeyip ihtiyatlı davranmak.

(Ar. tela^c ṣeme) t.-dı Y319a4 [Y <iş> **içinde kal-**]

4. Yemininde sadık olmak.

(Ar. berra) t.-dı P146a1 [Y **tutunma-**]

5. (Yeminini) Yerine getirmemek, bozmak.

(Ar. ḥaniṣe) “*tutundu andı içinde*” P131b9

tutunğan Yeminini bozan.

(Ar. ḥāniṣ) t. P131b9

→ dost tutun- P204a11, Y266b6; kendü tutun- P71a8, Y79b2; sitüki t.- Y207a4

tutundur- (Güneşi) Tutulmuş duruma getirmek.

(Ar. kesefe) “*tutundurdu taṅrı künni*” P71a8

t.-dı Y79b2

tutunma- Yemininde sadık olmak.

(Ar. berra) “*and içinde tutunmadı*” Y172b3 [P **tutun-**]

tuturğan Pirinç.

→ sütlüg tuturğan P35a5, Y39a1

tutuş- Karşılıklı tutmak.

→ el tutuş- P213a8

→ bey^c içinde el tutuşmaq P194a1

tuvaḳ Duvak, örtü. *krş.* **tuvaḳ**

→ օazan tuvaḳı P10b6; küp t. P10b7

tuvaḳ Örtü, perde. *krş.* **tuvaḳ**

(Ar. ğitā / c. aġtiye = m. ğiṣāve = m. ğiṣā = m. kirāme) t. Y4a7 [P օazan tuvaḳı]

tuvaḳ ört- Kapatmak, kapakla örtmek.

(Ar. āṣade) “örtti tuvaḳnı küweçke” Y212a2 [P ört-]

→ küp tuvaḳı Y4b1

tuvaḳlıĝ Duvaklı, duvaĝı olan.

→ aĝzı tuvaḳlıĝ bardaḳ Y247b2

tuvuḳ- Uzaklaşmak, uzak olmak.

(Ar. ne’eye) t.-dı Y196a5 [P yıra-]

(Ar. şaṭṭa) t.-dı Y93a1 [P yıraḳ bol-]

tuz Tuz.

(Ar. milḥ) t. P5a4

tuz օat- Katık yapmak. ?

(Ar. edeme) t.-dı Y86a2 [P օatukluk օıl-; Y tuzluk օıl-]

tuz kemiş- Tuz eklemek.

(Ar. meleḥa) “küweçke tuz kemişti” Y65a2

tuz satĝuḳı Tuz satan kimse.

(Ar. mellāḥ) t. P5a4

→ öĝünmiş tuz P11b7; töĝülmüş t. Y6a3

tuzak Kement.

(Ar. ḥibāle) t. P30a8; Y32b1

t.+ĝa P131b4

tuzlaĝ Tuz çıkan yer.

(Ar. mellāḥa / c. mellāḥāt) t. P5a4

tuzlu/iĝ Tuzlanmış şey.

(Ar. melīḥ) t. Y199a7 [P tuzlīĝ]; (tuzlīĝ) P164a3 [Y tuzluĝ]

tuzlīĝ say- Bir şeyi hoş ve güzel saymak. Hoş ve güzel bulmak.

(Ar. istemlaḥa) t.-dı P215a6 [Y tuzluĝ körün-]

tuzlu/iĝ bol- Tuzlu olmak.

(Ar. meluḥa) t.-dı Y199a6 [P tuzlīĝ bol-]; (tuzlīĝ bol-) P164a3 [Y tuzluĝ bol-]

tuzluĝ körün- Bir şeyi hoş ve güzel saymak. Hoş ve güzel bulmak.

(Ar. istemlaḥa) t.-dı Y304a4 [P tuzlīĝ say-]

tuzluĝ söz Hoş söz.

(Ar. milāḥ) t. (tuzluĝ sözler) Y199a7 [P hoş söz]

tuzluḳ (I) Tuzlu yer.

(Ar. mimleḥa / c. memāliḥ) t. P11b7

tuzluḳ (II) Katık, ekmekle yenen şey.

(Ar. idām / c. udum) t. P75b2; Y39b7 [P **epmek katukı**]; Y86a3

tuzluḡ kıł- Katık etmek.

(Ar. i'tedeme) “*sirke birle tuzluḡ kııldı*” Y271a2 [P **man-**]

tuzsız Tuzsuz.

tuzsız bol- Yemek vs.nin tadı az olmak.

(Ar. mesiḡa = m. mesuḡa) “*tuzsız boldı ta‘ām*” P133a8

tuzsız ta‘ām Tatsız, renksiz yemek vs.

(Ar. mesiḡ = m. mesīḡ) t.P133a9

tü Tüy. *krş.* **tüg**

tüs örpet- Kedi vs. tüylerini kabartıp kaldırmak.

(Ar. teneffeşe) t.-ti P210a7

tü örpert- Kedi, kuş, horoz vs. tüylerini kaldırıp dikmek.

(Ar. izbe'erra) “*tüsin örperti ḡorūs taḡı it*” P218b1

(Ar. iḡrenfeşe) “*tüsin örperti ḡorūs*” P218a13 [Y **yal ürküt-**]

(Ar. intefeşe) t.-ti P204b8 [Y **yal ürk-**]

→ bürcek tüsi P41b1; ḡasıḡ t. P19b9; ḡuzruk t. P41b1

tüg Tüy. *krş.* **tü**

→ art tügi Y53a4

tüg- 1. Bağlamak, birbirine ilişirmek, düğümlemek.

(Ar. ‘aḡade) “*tügünni tügdi*” Y66a3 [P **baḡla-**]

2. Para vs.yi cüzdan, kese vb.ne koyup sıkıca bağlamak.

(Ar. şarra) “*tügdi diremlerni*” P113a6

t.-di Y137a7

3. (At vs.nin kuyruḡunu) Kıvrıp düğümlemek.

(Ar. ‘akā) t.-di P127b5; Y157a7

→ çekeḡ tüg- Y241a; ḡolaḡ t.- P69b4

tügme Düğme.

(Ar. zırr / c. ezrār) t. P36b5

tügme taḡ- Gömlek vs.yi düğmelemek.

(Ar. zerre) “*tügme taḡdı köḡleḡke*” P113a4 [Y **tügme ur-**]

(Ar. ezerra) t.-dı P181a2 [Y **tügme ur-**]

tügme ur- Gömlek vs.yi düğmelemek.

(Ar. zerre) “*köḡleḡke tügme urdı*” Y137a5 [P **tügme taḡ-**]

(Ar. ezerra) t.-dı Y224a1 [P **tügme taḡ-**]

tügül- Göz yaşı, kan vs. dinmek, kesilmek, kurumak.

(Ar. raḡa'e) “*ḡan taḡı yaḡ tügüldi*” Y183a4 [P **tüḡ-**]

tügüm İpin katı.

(Ar. mirret) t. Y224a7 [P **büktürilmiş yip**]

tügün 1. Düğüm.

(Ar. ʿ uqde) t. P208b2

t.+ge P61a4; (t.+ke) Y64a6

t.+ni P62b2; P115b6; P176a3 Y66a4; Y140b4

2. Kuyruk sokumu.

(Ar. ʿ ukve) t. Y157a7 [P **ku**zruk **tü**günü]

3. Ütü, dağlayıcı madde.

(Ar. mikvā) t. P94b6 [Y **tā**ğ **ba**sğu **te**mür]

tügün ur- 1. Demir aletle dağlamak.

(Ar. kevā) t.-dı P94b6; Y113a5

2. Damarı kesip kanın dinmesi için dağlamak.

(Ar. ḥaseme) t.-dı P75b8 [Y **ba**ğla-]

→ kolağ tügün P176a3; ondıma t. Y76b2, Y216b1

→ kırış tügünü P30b9; kuzruk t. P127b5; kuzruk t. P41a9

tükedi- (Yırtık elbiseyi) Yamayıp onarmak.

(Ar. refā) t.-dı Y156b3 [P **ya**ma-]

tükedigen Yama yapan, yamacı.

(Ar. refāʾ) t. Y156b4 [P **ya**maluğçı; Y **sa**rığan]

tükel Hep(si), bütün, tam.

tükel al- 1. Bir şeyin hepsini almak, (hakkını) tamamen almak.

(Ar. istenzefe) “*tükel aldı ḥarācnı*” P215b6

t.-dı Y306b7

(Ar. evʿ abe) t.-dı Y226a1 [P **to**pla-]

(Ar. istevʿ abe) t.-dı Y310a2

(Ar. istevfā) t.-dı P216a3 [Y **al-**]

2. Bir şeyi baştan başa kaplamak.

(Ar. isteğrağa) t.-dı P215b11; Y307a2

3. Bir şeyi tamamlamak.

(Ar. istevfera) t.-dı Y310a4

tükel bir- 1. Birine (hakkını) tamamen vermek.

(Ar. veffā) t.-dı P200b8 [Y **tükel tegür-**]

2. Çok vermek, çok ihsan etmek.

(Ar. eczele) “*tükel ʿaṭā birdi aṅga*” Y220a5 [P **uluğ kı1-**]

tükel bol- 1. Tam, eksiksiz olmak; çok olmak; kemale ermek; hepsi gelmek.

(Ar. tetämme) “*tükel on boldılar*” P214a8

t.-dı Y301a5

(Ar. kemele = m. kemile = m. kemule) t.-dı Y85a5 [P **ta**mām **bol-**]

(Ar. temme) t.-dı Y95a4 [P **ta**mām **bol-**]

(Ar. vefera) t.-dı Y98a5

(Ar. sebeğa) t.-dı Y127a3 [P **ta**mām **bol-**]

(Ar. vefā) t.-dı Y112a2 [P **tamām bol-**]

(Ar. tekāmele) t.-dı P214a1; Y300b1

2. (Elbise) Yere doğru uzayıp gitmek.

(Ar. zafā) t.-dı Y156b5 [P **tamām bol-**]

tükel bolğan nirse Tam, eksiksiz.

(Ar. şey'un kāmīl = m. kemil = m^c a. kemel = m. kemīl) t. Y85a7 [P **tamām nirse**]

tükel boluş- Bir araya gelip tamam olmak.

(Ar. tevāfā) t.-tılar Y303b6 [P **tamām barış-**]

tükel fāzıl İlim, güzellik, fazilet vs.de üstün olan.

(Ar. bārī^c) t. Y201a7 [P **fazlı tükel er**]

tükel fāzıllıg bol- Fazilet, ilim, güzellik vs. bakımından başkalarından üstün olmak.

(Ar. beru^c a) t.-dı P165b3 [Y **fazlı tükel bol-**]

tükel hāliš bol- Bir şey halis ve saf olmak.

(Ar. hālaşa) t.-dı Y125b1 [P **turüg bol-**]

tükel hāliš nirse Bir şeyin özü.

(Ar. hūlaşa) t. Y125b2 [P **туруğlık**]

tükel iç- Kaptaki şeyin hepsini içmek.

(Ar. teşākğa) “*tükel içdi içgünü içgüci*” P214a7

tükel kııl- Çoğaltmak, bol ve tam kılmak, kāmīl yapmak, tamamlamak, bitirmek.

(Ar. esbeğa) “*tükel kıldı anıñ üze ni^c metni*” P176b7

t.-dı Y217a7

(Ar. vefera) t.-dı Y98a5

(Ar. ekmele) t.-dı P179a3; Y221a2

(Ar. etemme) t.-dı Y225b2 [P **tamām kııl-**]

(Ar. kemmele) t.-dı P194b9; Y246b7

(Ar. temmeme) t.-dı P196b9; Y250a2

(Ar. istekmele) t.-dı Y307b2

(Ar. istetemme) t.-dı Y309b5

tükel nirse Tam, olgun, olmuş şey.

(Ar. şey'un bāliğ) t. Y127a3 [P **ezgü nirse**]

tükel pālān Hayvanın semeri, palanı veya her takımı.

(Ar. kūr / c. ekvār) t. Y45b4 [Y **tamām pālān**]

tükel sāzlıg Tam silahlı kişi.

(Ar. raculun mudeccec = m. mudeccec) t. Y249a1 [P **tükel sāzlıg er**]

tükel sāzlıg er Tam silahlı kişi, silahını tam kuşanmış.

(Ar. raculun mudeccec = m. mudeccec) t. P196a4 [Y **tükel sāzlıg**]

(Ar. şakk) t. Y41a3 [P **tamām sāzlıg er**]

tükel tegür- Birine (hakkını) tamamen vermek.

(Ar. veferra) t.-dı P197a6; Y250b2

(Ar. veffā) t.-di Y256a7 [P **tükel bir-**]

tükel yaratılmış at Yaratılışı yerli yerinde, tastamam olan at.

(Ar. feresun mutāhhem) t. Y247b1 [P **rāst at**]

tükel yıl Tamamlanmış yıl.

(Ar. ḥavlun mucerrem) t. P195a1; Y247a2

→ suwın tükel tart- Y80a1; fazla t. er P165b3; fazla t. bol- Y201a6

tüken- 1. Tükenip gitmek, sona ermek.

(Ar. ʿuyile) “*tükendi şabrı*” P170b7

t.-di Y208b4

(Ar. nefide) t.-di P134b2

(Ar. necize) t.-di P136a7; Y159a7

(Ar. feniye) t.-di Y181a7 [P **alkın-**]

→ azığı tüken- Y220b3; azığı t.- Y236b3

2. Ay sonuna gelmek, son günleri kalmak. Ay görünmez olmak.

(Ar. inmeḥaḳa) t.-di Y279a6 [P **tutun-**]

tüket- 1. Bitirmek, tüketmek, yok etmek, helak etmek.

(Ar. enfede) t.-ti Y213a6 [P **helāk kı1-**]

(Ar. efnā) t.-ti P188a6; Y235b4

2. Vermek, boşaltmak.

(Ar. efrāḡa) “*şabrını tüketti andın üze*” Y217b1 [P **kemiş-**]

tükedü iç- (Suyu) Soluksuz içmek.

(Ar. ʿabbe) t.-ti Y135b2 [P **demādem iç-**]

tüketü iç- (Suyu) Yudumlayarak içmek.

(Ar. ceriʿ a) t.-ti Y162a4 [P **azın azın iç-**]

→ sekkizin tüketip toḳḳuzıñga kir- Y130b5; sekkizin t. toḳḳuzıñga kirmiş inḡen Y130b6;

sekkizin t. toḳḳuzıñga kirmiş tiwe Y130b6

tüküz Atın alnındaki akıtma. Boz renkli.

(Ar. aḡber) t. Y19a6

tülüg Tüylü, tüyleri (...) olan.

→ kısğa tülüg at P41a6, P133b2; kısğa t. bol- P133b2

tüme Tüm, geniş.

tüme yarık Geniş zırh.

(Ar. sābiḡat / c. sevābiʿ) t. Y43b2 [P **tamām yarık**]

tün Gece.

(Ar. leyl) t. P72b3; P82b1; P96a7; P100b7; P103b3; P105b7; P116b7; P124a4, 6; P125b8; P179b3;

P182a2; P213a6; P216b7; P217a7; P218b4; Y96b1; Y115a6; Y121a4; Y124b7; Y127b4; Y142a2;

Y152b2, 4; Y154b6; Y225b5; Y315b5

t.+ni P175b2; P188b9; Y236b7

t.+le Y129b2 [P **kiçe**]

tün āhirinde tüş- Gecenin sonunda dinlenmek için konaklamak.

(Ar. 'arrase) t.-di P192a6; (t.-ti)⁵¹³ Y242b1 [Y **tün āhirinde yōri-**]

tün āhirinde yōri- 1. Gecenin başında yola çıkıp gecenin sonuna dek yürümek.

(Ar. edlece) t.-di Y211b2 [P **tün evvelinde yōri-**]

(Ar. iddelece) t.-di P204a4 [Y **tün soṅında yōri-**]

2. Gecenin sonunda dinlenmek için konaklamak.

(Ar. 'arrase) t.-di Y242b1 [P **tün āhirinde tüş-**; Y (**tün āhirinde**) **tüş-**]

tün āhirinde yōrimek Gecenin başında kalkıp yola gitme.

(Ar. delec = m. delcet) t. (tūnnūṅ āhirinde yōrimek) Y211b3 [Y **tün evvelinde yōrimek**]

tün evvelinde yōri- Gecenin başında yola çıkıp gecenin sonuna dek yürümek.

(Ar. edlece) t.-di P172b3 [Y **tün āhirinde yōri-**]

tün evvelinde yōrimek Gecenin başında kalkıp yola gitme.

(Ar. delec = m. delcet) t. P172b3 [Y **tūnnūṅ āhirinde yōrimek**]

tün karaṅgusı Gecenin sonundaki karanlık.

(Ar. ḡales) t. P3b2

tün keçür- 1. Gecelemek.

(Ar. bāte) t.-di Y101b4 [P **tün kiçür-**]

(Ar. bāyete) t.-di Y263b3 [P **tün kiçür-**]

2. Geceletmek.

(Ar. ebāte) t.-di (tūnni keçür-) Y231a5 [P **tün kiçürt-**]

tün kiçür- Gecelemek.

(Ar. bāte) t.-di P86a3 [Y **tün keçür-**]

(Ar. bāyete) t.-di P203a10 [Y **tün keçür-**]

tün kiçürt- Geceletmek.

(Ar. ebāte) t.-ti (tūnni kiçürt-) P185b2 [Y **tün keçür-**]

tün kim minādan mekkege barurlar Hacıların Mina'dan Mekke'ye akın ettikleri gün.

(Ar. leyletu'n-nefr) t. P65b2 [Y **hācīler minā taḡındın mekkege bargu tün**]

tün kuşu Çoban aldatan kuşu.

(Ar. mukkā) t. Y51b4 [P **tünle çakırğan kuş**]

tün soṅında yōri- Bütün gece gitmek.

(Ar. iddelece) t.-di (tūniṅ soṅında yōri-) Y266a2 [P **tün āhirinde yōri-**]

tün sözi Geceleyin yapılan sohbet.

(Ar. semīr) t. Y258a6 [P **söwçek aydışmaq**]

tüni küni yağğan yağmur Gündüz ve gecenin üçte biriyle tüm gün kadar sürebilen yağmur.

(Ar. dīme / ç. diyem = f. kaṭre / ç. kaṭar / ç. aḡṭar) t. P4a1

tünle bas- Gece ansızın baskın yapmak.

(Ar. beyyete) t.-dı P199a7 [Y **nāḡāh tüş-**]

⁵¹³ (tün āhirinde) tüş-

tünle bekle- Gece gezip dolaşıp bekçilik yapmak, emniyeti sağlamak.
(Ar. ‘asse) t.-di Y138a5 [P **tünle saklayu yöri-**]

tünle beklegen Gece bekçisi.
(Ar. ‘äss / c. ‘ases) t. Y138a5 [P **tünle saklağan**]

tünle çakırğan kuş Çoban aldatan kuşu.
(Ar. mukkā) t. P51b8 [Y **tün kuşu**]

tünle çık- Geceleyin yapmak, geceleyin kurmak, kararlaştırmak.
(Ar. beyyete) “*tünle iş çıktı*” Y254a3 [P **tünle kiñgeş-**]

tünle kel- ya bar- Geceleyin gitmek veya gelmek.
(Ar. rāḥa) t.-dı P118b3; Y144a6

tünle kelmek Gece baskını.
(Ar. beyāt) t. Y254a3 [P **tünle yörimek**]

tünle kiñgeş- Geceleyin yapmak, geceleyin kurmak, kararlaştırmak.
(Ar. beyyete) “*tünle kiñgeşdi işni*” P199a7 [Y **tünle çık-**]

tünle körmez bol- Gece körlüğü olmak.
(Ar. ‘aşiye) t.-dı P151a5 [Y **aşşamdın sonğra körmez bol-**]

tünle körmez Gece körlüğü olan kimse.
(Ar. a‘şī) t. Y180a1 [P **tünle körmez er**]

tünle körmez ‘avret Gece körlüğü olan kadın.
(Ar. ‘aşvā’) t. Y180a1 [P **tünle körmez tişi**]

tünle körmez er Gece körlüğü olan kimse.
(Ar. a‘şī) t. P151a6 [Y **tünle körmez**]

tünle körmez tişi Gece körlüğü olan kadın.
(Ar. ‘aşvā’) t. P151a6 [Y **tünle körmez ‘avret**]

tünle saklağan Gece bekçisi.
(Ar. ‘äss / c. ‘ases) t. P113b9 [Y **tünle beklegen**]

tünle saklayu yöri- Gece gezip dolaşıp bekçilik yapmak, emniyeti sağlamak.
(Ar. ‘asse) t.-di P113b9 [Y **tünle bekle-**]

tünle sözlegenler Geceleri efsane anlatan ve diğer sohbetleri eden meclis.
(Ar. sāmīr / c. summār) t. Y121b6 [P **söwçek ayğanlar**]

tünle sözleş- Biriyle gece konuşmak, sohbet etmek.
(Ar. sāmīra) t.-ti Y258a5 [P **söwçek aydış-**]

tünle uzu- Geceleyin uyumak.
(Ar. hece‘a) t.-dı Y193b4 [P **yat-**]

tünle yöri- Geceleyin yürümek.
(Ar. serā) t.-di P91a1; Y108a5
(Ar. esrā) t.-di P186b8; Y233b2

tünle yörimek Gece baskını.
(Ar. beyāt) t. P199a7 [Y **tünle kelmek**]

tünniᅡ evvel ƙaraᅡᅡı Gecenin ilk karanlığı.

(Ar. ġasaƙ) t. P72b3

tünniᅡ üçde biri Gecenin üçte biri.

(Ar. ducā) t. P3b2

→ açuƙ tün P166b4; āheste t. Y203a2; bir kün taƙı bir t. yol P87a5; bir t. kün yörimek Y103a5;

hācīler minā tağındın mekkege barđu t. Y70a6; ƙaraᅡᅡı t. P103b4, Y125a1

→ ƙoymatsız tünle otlar- Y125a5

tüneᅡ Büyük ev içindeki küçük ev. Koltuk odası da denilen oda içindeki oda.

(Ar. miᅡda^c / c. meᅡādī^c) t. Y2a4 [P **gencīne**]

tüᅡlük Duvardaki baca vs. deliği.

(Ar. kuvve / c. kivā^ʔ) t. Y2b6 [P **tünük**]

tünük 1. Küçük çatı penceresi.

(Ar. revşen) t. P9a1

2. Duvardaki baca vs. deliği.

(Ar. kuvve / c. kivā^ʔ) t. P9b7 [Y **tüᅡlük**]

tüᅡür Dünür.

tüᅡür bol- Damat olmak, içlerinden biriyle evlenmek.

(Ar. aşhera) “*tüᅡür boldı kişiler birle*” Y214a5 [P **tüᅡür tüş-**]

(Ar. şāhera) t.-dı Y258b1 [P **tüᅡürleş-**]

tüᅡür tüş- Damat olmak, içlerinden biriyle evlenmek.

(Ar. aşhera) “*tüᅡür tüşdi ƙavmlarđa*” P174b1 [Y **tüᅡür bol-**]

tüᅡürleş- Damat olmak, içlerinden biriyle evlenmek.

(Ar. şāhera) t.-di P201b5 [Y **tüᅡür bol-**]

tüp Dip.

tüp tiş Azı dişleri.

(Ar. nāciᅡ⁵¹⁴ / c. nevāciᅡ) t. Y14a5 [P **soᅡᅡ üᅡgen tiş**]

tüpde otur- Bir meclisin baş köşesine oturmak.

(Ar. teşaddera) t.-dı P209b13

→ tiş tüpindeki et P17b3

→ ƙat ƙat tamuğ tüpi P28a9; (köt) telükiniᅡ t. Y17b3; süᅡü temüriniᅡ t. P44a9; til t. P17b4,

Y14a6; tişi t. Y17b2

tüple- Bir şeyi köklemek, koparmak, sökmek, kökünü kazımak, helak etmek.

(Ar. seᅡate) “*tüpledi anı taᅡrı ‘azāb birle*” Y184b4 [P **yokalt-**]

(Ar. teᅡarrame) “*tüpledi anı ölüm*” P211a9

(Ar. ƙame^c a) t.-di Y193a7 [P, Y **ƙahr ƙıl-**]

(Ar. iştalame) t.-di P205b7; Y271b1

(Ar. icteşse) t.-di P205b12; Y272a3

⁵¹⁴ M. z > d

(Ar. ictāḥa) t.-di P206b1

tüplegen belā Felaket, musibet, afet.

(Ar. cāyiḥa) t. P206b1

tüplen- Kökünden sökülme, kopmak.

(Ar. inḫa‘ara) “*tüplendi yıgāç*” P207b9

(Ar. inḫala‘a) t.-di P208a6; Y278b7

tür- Dürmek, katlamak.

(Ar. ṭavā) t.-di P94b3; Y113a1

(Ar. edrece) t.-di P172b1; Y211b2

→ *ḫīr tür-* P199b2, Y254b1

türil- bk. **türü/il-**

türkçe Türklerin dili, (Araplara göre) yabancı dil.

türkçe sözleş- Yabancı dille, Arapçadan başka bir dille konuşmak. Anlaşılmayan bir şey söylemek.

(Ar. rāṭane) t.-di P202b4 [Y ‘**acemiçe sözleş-**]

(Ar. terāṭane) t.-diler P214a4

türki (T. + Ar.) Türk’le ilgili, Türk’e ait.

türki at Yük beygiri.

(Ar. birzevn / c. berāzīn) t. P41a1; P106a5; Y128a5

türki ok Ok.

(Ar. nuṣṣābe / c. nuṣṣāb) t. P44b6

türü/il- 1. Dürülmek, katlanmak, kapanmak.

(Ar. inṭavā) “*türüldi k<ī>ne*” P208b8

“*türüldi kitāb*” P208b8

2. (Kirpi) Başını içine çekmek.

(Ar. ḫabe‘a) t.-di (türil-) P159b9; Y193a2

3. (Erkeklik organı) Toplanmak.

(Ar. ḫabe‘a) t.-di (türil-) P159b9

türlüg Sınıf, çeşit, tür.

(Ar. bābe = m. cins / c. ecnās = m. nev‘ / c. envā‘ = m. şinf / c. eşnāf / c. şunūf = m. tarz = m. ḫayf / c. eḫyāf = m. żarb / c. ezrāb = m. fenn / c. funūn = m. levn / c. elvān) t. Y53b2 [P **bir türlüg**]

(Ar. fenn / c. funūn) t. P197a1; Y250a4

türlüg bol- Fenleri çeşitli olmak, türlü türlü olmak.

(Ar. tefennene) “*türlüg boldı ‘ilm içinde*” P211b10 [Y **üküş** (‘ilm) **öğren-**]

türlüg ‘ilm bilgen er Ordan burdan edinilmiş derme çatma bilgisi olan kimse.

(Ar. raculun nutefe) t. Y79b6 [P **tegmedin bir pāre bilgen er**]

türlüg kııl- Çeşitlendirmek.

(Ar. fennene) t.-dı P197a1; Y250a3

→ bir türlüg P53a5

türt- 1. (Hayvanı yürütmek için) Dürtmek.

(Ar. neḥase) t.-di P67b2

t.-ti Y73a4

2. Atmak.

(Ar. zeraḳa) “sıpın birle türtti” Y129a3 [P **at-**]

3. Sıvamak, sürmek, bulaştırmak.

(Ar. talā) “uyuzḳa ot türtti” Y110a3 [P **oġla-**]

(Ar. hene'e) “tiwege üldürük türtti” Y61b5 [P **sürt-**]

(Ar. rade'a) t.-ti Y191a7 [P **sürt-**]

(Ar. zammeḥa) t.-ti Y239a7 [P **sürt-**]

(Ar. merraḥa) t.-ti Y239b2 [P **sürt-**]

(Ar. tezammeḥa) t.-ti Y284b2 [Y **bulğaş-**, P **bulğan-**]

(Ar. temerraḥa) t.-ti P209b5

→ ḥanūt türtt- Y243b1; ḥoş ot t.- Y245a3; misvāk t.- P212a13; sarıġ ot t.- P193b7; sīm-āb t.

Y315a4; yaġ t.- Y134a1; yaṅıla t.- Y216b2; yıpar t.- Y246a2

→ ölügke türtgü ot Y38a1

türti/ün- Sürünmek.

→ ḥoş ot türtin- Y130a4; ḥoş yız türtün- P210b8; ḥoş yız <türtün-> P210a1

türüş- 1. Göğüs germek, katlanmak, dayanmak.

(Ar. ḳāsā) t.-di P203b4 [Y **emgekin ketür-**, **ornaş-**]

2. Bir işe girişmek.

(Ar. mārese) t.-ti Y259a2

tüş Rüya, düş.

(Ar. ru'yā) t.+ni P101b7; Y122b1

tüş kör- Rüyada cima etmek, ihtilam olmak.

(Ar. iḥteleme) t.-di P205b6 [Y **iḥtilām bol-**]

tüş körmekke yawu- Büluġ çağına ulaşmak, murahık olmak.

(Ar. rāheḳa) t.-dı Y260a5 [P **resīde bolmaḳğa yawu-**]

tüşde kel- Düşünde görmek.

(Ar. ḳāfe) “keldi ḥayāl tüşinde” P88b6 [Y **körün-**]

tüşde körgen nerse Hayal.

(Ar. ḥiyāl) t. P15a7

tüş- 1. Düşmek, bir şey yukarıdan aşağıya gelmek, hayvan vs.den inmek, birbiri ardınca sökülme.

(Ar. a'lā) “yastuḳdın tüşti” Y235a5 [P **kit-**; Y **kiter-**]

(Ar. tereddā) “tüşdi taġdın” P212b4

(Ar. tesāḳaḳa) “tüşdi ḥurmā yıġaçdın” P213b5

(Ar. hevā) t.-di P95a1; (t.-ti) Y113b2

(Ar. vecebe) t.-di P82a8; (t.-ti) Y96a7

(Ar. seḳaḳa) t.-di P104b7; (t.-ti) Y126b1

t.-ti Y121a3

(Ar. vaḳa' a) t.-di P161b6; (t.-di) Y195b7

tüşgü yir Kuşun konma yeri.

(Ar. mevḳī' = m. mevḳī' at) t. Y196a2 [P **ḳongu yir**]

2. (Yüzü üzere) Yıkılmak, devrilmek.

(Ar. ekebbe) “*yüzün tüştī*” Y223a6 [P **kemiş-**]

tüşmekge yawuḳ bol- Yıkılmaya yüz tutmak.

(Ar. tedā' ā) t.-dı P214b10

3. (Gökte yıldızlar) Dağılıp saçılmak.

(Ar. inkedere) t.-di P207b10; Y278a6

4. Uzaklaşmak, ayrılmak.

(Ar. cefā) t.-ti Y156b1 [Y **yıra-**]

5. Kelebekler ışık, ateş vb. üzerine düşüşmek.

(Ar. tehāfete) “*tüşdi kelebek otğa*” P213a7

6. Bir iş unutulduktan sonra hatırlanmak, ansızın (akla) gelmek.

(Ar. hecese) “*könḡliḡe түşdi nerse*” P67b2

t.-di Y73a5

(Ar. ḥatara) “*tüşdi iş könḡliḡe*” P100b7

(Ar. tecelcele) t.-di P218a8

7. (İşlere) Dalıp nüfuz emek.

(Ar. vāḳa' a) t.-di P202b13; Y262b2

8. Kıymeti belirlemek.

(Ar. ḳāme) “*tüşdi anḡa kāle mundaḡ nerse birle*” P123a6

t.-ti Y151a6

9. Vakti tamamlanmadan, cansız doğmak.

tüşmiş oḡlan Tamamlanmadan düşen bebek, düşük.

(Ar. siḳt) t. Y216a5 [P **eksük oḡlan**]

→ aṣa t.- P212a8; (balçuḳḳa) t.- Y175b3; birin birin tüş- P84a9; ḡurbetliḳḳa t.- P203b14; ḥarişliḳ <birle> t.- P213b10; ḥükmge t.- P202a14; ḳaḥḥḳa t.- P176a1; ḡirte<k>ge t.- P175a9; (könḡliḡe) t.- Y226b3; nāḡāh t.- Y227a2; nāḡāh t.- Y254a2; sanmadın t.- P211a11; sanmadın t.- P212a9; tün āḥirinde t.- P192a6, Y242b1⁵¹⁵; şek t.- Y140a6; tünḡür t.- P174b1; yuḳarıdın t.- P215a2

→ aḳ kim köz ḳarasında tüşer P16b9

→ balçuḳḡa tüşgen er P148a3; balçuḳḳa t. Y175b4; közge t. çöp P17a1, Y13b1

→ taḡrı raḥmetindin yıraḳ tüşmiş Y187a1

→ yüzün tüşüp iç- P160a4; yüzün t. iç- Y193b1

tüşür- 1. İndirmek.

(Ar. ehbeta) t.-di P176a3 [Y **indür-**]

⁵¹⁵ (tün āḥirinde) tüş-

2. (Ağacın yaprağını) Düşürmek, üstündekileri düşürmek için sarsmak.

(Ar. ḥatte) t.-di Y135b3 [P **silk-**]

3. Uğratmak, bir duruma getirmek.

→ köngliñge tüşür- P182b4; şekke t.- Y101a1

tüt- Duman, buhar vs. çıkarmak.

→ ölügke tüter ot P34b1

tüteş- Hastalık bulaştırmak. *krş.* **tütiş-**

tüteşmek Hastalık bulaşması, salgın, bulaşıcı hastalık.

(Ar. ʿadvā) t. Y233a3 [P **ķutur bolmaq**]

tütiş- Hastalığın bulaştırmak. *krş.* **tüteş-**

(Ar. aʿdā) “uyuz *tütişti*” Y233a3 [P **yuk-**]

tütgüç Buhurdan.

→ ʿūd tütgüç P12b2

tütķür- Birbirine kışkırtmak, arayı kızıştırmak.

(Ar. ḥarraşe) “*tütķürdi itler arasında*” P192a9

t.-di Y242b5

tütsüg Tütsü, buhur.

tütsüg yısı Tütsü, buhur.

(Ar. baḥūr = m. deḥne) t. P31a7 [Y **tütsüندی**]

tütsüندی Tütsü, buhur.

(Ar. baḥūr = m. deḥne) t. Y33b5 [P **tütsüg yısı**]

tütük (I) Ney, kaval, düdük, öttürülen kamyş kaval vs.

(Ar. mizmār / c. mezāmīr) t. P30b3 [Y **nāy**]

(Ar. yerāʿa = m. duff / c. dufūf) t. Y32b7 [P **ķarġı tütük**]

tütük ķamçusı Topaç ipi.

(A. mikseʿ) t. P30b8

→ baķır tütük P30b8; ķarġı t. P30b3; taş t. Y33a5

tütük (II) Kōrük.

→ altunçı tütüki P30a6

tütün Duman.

(Ar. duḥān / c. devāḥin) t. P11a5 [Y **ķara tütün**]

tütün ķıl- (Ateşin) Dumanı çıkmak; dumanı artmak.

(Ar. deḥane) t.-dı Y133b7 [P **tütünlen-**]

→ ķara tütün Y5a3

tütünlen- (Ateşin) Dumanı çıkmak, dumanı artmak.

(Ar. deḥane) t.-di P110b2 [Y **tütün ķıl-**]

tüwkülük Tükürük.

→ ķoyuġ tüwkülük P210b3

tüwkür- Tükürmek, aġzından bir şey atmak.

(Ar. tefele) t.-di P73b5; Y83a6

(Ar. bezeqa) t.-di P106b1; Y128b4

(Ar. beşaka) t.-di P106b2; Y128b5

tüwkürgü iziş Tükürme, ağızdan çıkarma kabı.

(Ar. mezgale) t. P31b9 [Y **cur' adān**]

→ koyuğ tüwkür- P211a13; oqı- taqı t.- Y252a4

tüwküril- Tükürölmek.

tüwkürilmiş nerse Ağızdan atılan tükürük, salya, balgam.

(Ar. mucāc) t. P112a3 [Y ...]

→ ağızdın tüwkür- P112a3; oqı- taqı t.- P92a1, Y109b4

tüwük Tükürük.

→ koyuğ tüwük P211a13

tüz Eşit, denk.

(Ar. seviyye) t. Y277a5 [P **tüzlig**]

tüz bir- Peşin ve birden vermek.

(Ar. neqade) t.-di Y119b1 [P, Y **naqd bir-**]

tüz bol- 1. Eşit; değer ve dereceleri aynı olmak.

(Ar. tesāvā) t.-di Y304a1 [P **berāber bol-**; Y **berāberlik kılış-**]

2. Dik ve mutedil olmak.

(Ar. ismeherra) t.-di P218b2; Y320b5

3. Düzelmek, doğrulmak.

(Ar. i' tedele) t.-di P205b2 [Y **rāst bol-**]

4. (Bina) Yıkılmak.

(Ar. teqavveza) t.-di P212a10

tüz kııl- Bir şeyi düzeltmek, doğrultmak.

(Ar. sevvā) t.-di Y256b2 [P **tüz-**]

tüz yir Düz, yassı yer.

(Ar. cuded) t. P4b5

tüz yol Açık yol. Mezhep.

(Ar. semet) t. P25b7 [Y **köni yol**]

→ yaratığı tüz kişi P207b1

tüz- 1. Bir şeyi düzeltmek, doğrultmak.

(Ar. sevvā) t.-di P201a1 [Y **tüz kııl-**]

2. Dizmek, dizip tertip etmek.

(Ar. nazame) *"tüzdi yençüleri taqı sözni"* P195a9

t.-di Y247b5

(Ar. faşsale) t.-di P194b7; Y246b5

(Ar. nazame) t.-di P76b9; Y88a6

(Ar. neseqa) t.-di P107b1 [Y **tüz-**]

3. (Askeri savaşa) Hazırlamak, yerleştirmek.

(Ar. ‘ abbe’e) t.-di P189a4 [Y **tüzet-**]

(Ar. ‘ abbā) t.-di P199b8; Y255a2

4. (Evi) Düzlemek, yıkmak.

(Ar. seṭaḥa) t.-di Y185b6 [P **küwenç birle tüz-**]

5. Doğruyu göstermek, irşad etmek.

(Ar. seddede) t.-di Y249a3 [P **rāstğa tut-**]

→ küwenç birle tüz- P155a6

→ yençü tüzgü yip P5b1

tüzel- Düzgün olmak. *krş. tüzü/il-*

(Ar. istevā) “*egri tüzeldi*” Y277a4 [P **tüzül-**]

tüzet- 1. Doğrultmak, eğriliğini düzeltmek.

(Ar. eḳāme) t.-ti P185a7; Y230b6

(Ar. şaḳḳafe) t.-ti Y244a7 [P **küwür-**]

(Ar. ḳavveme) t.-ti Y253b3 [P **könder-**]

2. (Askeri savaşa) Hazırlamak, yerleştirmek.

(Ar. ‘ abbe’e) t.-di Y237a3 [P **tüz-**]

tüzil- *bk. tüzü/il-*

tüzlig/k 1. Eşitlik, denklik.

(Ar. seviyye) t. P207a15 [Y **tüz**]

2. Düzlük.

→ kiṅlik taḳı tüzlik P104b6

tüzsüz Çirkin; güzel olmayan.

(Ar. semīc = m. semec = m. semc) t. Y199a2 [P **körksiz**]

tüzsüz bol- Çirkin olmak.

(Ar. semuce) t.-dı Y199a2 [P **körksiz bol-**; Y **körksüz (bol-)**]

tüzü/il- 1. Dizilmek, sıraya konulmak. *krş. tüzel-*

(Ar. inḥarata) “*tüzüldi monçuk yipke*” P208a4 [Y **kir-**]

tüzilmiş Saf, dizi.

(Ar. niḳām) t. Y88a7 [P **tüzilgen**]

tüzilmiş altun Yerden ot gibi biten, taştan olmayan altın. Sırma.

(Ar. iḳyān) t. P5a1

tüzilmiş yençü İnci dizisi.

(Ar. nesak) t. P107b1 [Y **yençü tiziki**]

tüzülgen Saf, dizi.

(Ar. niḳām) t. P76b9 [Y **tüzilmiş**]

tüzülmüş Dizilmiş, intizamlı.

(Ar. muntezīm) t. P204b4; Y267b5

tüzülmüş tãc Kıymetli taşlarla süslenmiş taç.

(Ar. tâcun muraşşâ‘) t. Y243b7 [P **yençü birle tüzülmiş tâc**]

→ rāst tüzülmiş tiş P194b4; yençü birle t. tâc P193a3

2. Düzgün olmak, düz hâle gemek, düzelmek, doğrulmak.

(Ar. istevā) “*tüzüldi egri*” P207a15 [Y **tüzel-**]

(Ar. isteķāme) t.-di Y312a4 [P **rāst <bol->**]

3. (İş) Düzgün, doğru olmak; istikrarlı olmak, yerleşmek.

(Ar. intezame) t.-di Y271b4 [P **tüzil-**]; (tüzil-) P205b9 [Y **tüzül-**]

(Ar. istetebbe) t.-di Y308a5

4. Toplanıp düzene girmek. Bütün ve düzgün olmak.

(Ar. itteseķa) t.-di (tüzil-) P206a11 [Y **tamām bol-**]

tüzilmiş Saf, dizi.

(Ar. nizām) t. Y88a7 [P **tüzilgen**]

tüzilmiş altun Yerden ot gibi biten, taştan olmayan altın. Sırma.

(Ar. iķyān) t. P5a1

tüzilmiş yençü İnci dizisi.

(Ar. nesak) t. P107b1 [Y **yençü tiziki**]

tüzülgen Saf, dizi.

(Ar. nizām) t. P76b9 [Y **tüzilmiş**]

tüzülmüş Dizilmiş, intizamlı.

(Ar. muntezim) t. P204b4; Y267b5

tüzülmüş tâc Kıymetli taşlarla süslenmiş taç.

(Ar. tâcun muraşşâ‘) t. Y243b7 [P **yençü birle tüzülmiş tâc**]

→ rāst tüzülmiş tiş P194b4; yençü birle t. tâc P193a3

tüzün Cömert.

tüzün kişiler Cömert kimseler.

(Ar. ķavmun kerem = m. kirām = m. kurmā‘) t. Y204b6

tüzünlük Cömertlik, cömert davranış.

(Ar. mekrume) t. Y204b7 [P **körklig iş**]

tüzünlük kııl- Yumuşak davranmak.

(Ar. rafeķa) t.-dı Y129a2 [P **tölekkik kııl-**]

tüzüt- Birine alışıp onunla rahat eder olmak.

(Ar. istenāme) t.-di P216a9 [Y **köngli tın-**]

U

u- Muktedir olmak. *krş. un-*

umazğ/ķa teg- Bıkmak, usanmak.

(Ar. teberreme) u.-di P211a7

(Ar. se'ime) u.-di (umazka teg-) Y168a5 [P **ir-**]

umazka ketür- Bıktırmak, usandırmak.

(Ar. berrame) u.-di Y247a1 [P **irdür-**]

umazka tegür- Usan(dır)mak, bıktır(mak).

(Ar. ebreme) “*umazka tegürdi hâcetler birle*” Y221a6 [P **irdür-**]

(Ar. melle) u.-di Y174a4 [P **ir-**]

uç Kenar, bir şeyin son ve sivri yeri.

(-) u.+ıñga Y237b3; Y283a4

u.+ında P209a9

uç ız- Uçlarını kuyruk gibi sarkıtmak.

(Ar. tezennebe) “*uç ızdı ‘imāmeğa*” P209a8 [Y **uç kız-**]

uç kız- Uçlarını kuyruk gibi sarkıtmak.

(Ar. tezennebe) “*‘imāme uçun kıztı*” Y283a3 [P **uç ız-**]

→ barmak ucu P18b4; barmak u. birle tut- Y73b4; barmak u. birle tut- P67b8; bıyık u. Y14b3; boğaz u. P17b6, Y14b1; burun u. P17a2; burun u. P17a3, Y13b3; bürüt u. P17b8; emçek u. P19a6, Y16b4; eyegü u. P18b9, Y16a5; ig u. Y35b7; imāme u. P209a8; ‘imāme u. P209a8; kalem u. Y29a1; köz u. P16b6; köz u. birle bağ- P204a3; közi u. birle bağgan P149a9; saç u. P16a6; saşal u. P17b8, Y14b4; süñgü u. P44a8, Y42a1; süñgü u. P44b1; tekebbürligdin közi u. birle bağ- P149a9; til u. P17b4, Y14a6; yeñg u. P36b7

uç- Uçmak.

(Ar. fāra) u.-dı P87a7; (u.-tı) Y103a6

→ yirg/ke yakın uç- P181a9, Y224b4

uçgun Kıvılcım. *krş. uçun*

(Ar. şerare / c. şerār = m. şerāre / c. şerāre) u. P11a4 [Y **uçun**]

→ çakmağ uçgunu P11a8, Y5a6

uçgun- (Yel) Çıkarmak, yellenmek.

→ yil uçgun- Y154b7

uçmağ Cennet, iyilerin öldükten sonra gideceklerine inanılan yer. *krş. uçmağ, uçmağ, uşmağ*

(Ar. cenne / c. cennāt = m. cinān = m. firdevs / c. ferādīs = m. dāru’s-selām) u. P27b6; Y29a6

u.+nı P193b3 [Y **uşmağ**]

uçmağ çeşmesi Cennette bir pınar.

(Ar. tesnīme = m. selsebīl) u. P27b7

uçmağ içi Cennetin tam ortası.

(Ar. buṭṭānu’l-cenne) u. P27b8

uçmağ ortası Cennetin ortası.

(Ar. buḥbūḥātu’l-cenne) u. P27b8

uçmağ havzı Cennetteki havuz veya ırmak.

(Ar. kevşer) u. P27b9 [Y **uşmağ içindeki arık**]

→ cāvizāne uçmağ P27b7; cāvizāne u. P98b2

uçmak Cennet, iyilerin öldükten sonra gideceklerine inanılan yer. *krş.* **uçmaḥ, uçtmaḥ, uştmaḥ/h**
(Ar. cennet) u. P173a2

uçtmaḥ Cennet, iyilerin öldükten sonra gideceklerine inanılan yer. *krş.* **uçmaḥ, uçmak, uştmaḥ/h**
uçtmaḥ kapuğçısı ferişte Cennet'in kapısındaki melek.

(Ar. riżvān) u. P13b7 [Y **uştmaḥ kapuğçısı**]

uçun Kıvılcım. *krş.* **uçgun**

(Ar. şerare / c. şerār = m. şerāre / c. şerāre) u. Y5a1 [P **uçgun**]

uçur- Uçurmak.

(Ar. tayyera) u.-dı P199b1; Y254a7

uçuz Ucuz şey.

(Ar. raḥīṣ) u. P165a7 [Y **uçuz narḥ**]

uçuz al- Bir şeyi ucuz satın almak.

(Ar. irteḥāṣa)⁵¹⁶ u.-dı P204b9; Y268a6

uçuz bol- Ucuz olmak, ucuzlamak.

(Ar. raḥūṣa) “*uçuz boldı narḥ*” P165a7

u.-dı Y200b6

uçuz narḥ Ucuz şey.

(Ar. raḥīṣ) u. Y200b7 [P **uçuz**]

uçuzla- Küçük görmek.

(Ar. ḥaḳāra) u.-dı Y67b3 [P **ḥorla-**; Y **ḥārla-**]

udut- (Sütü) Yoğurt yapmak. *krş.* **uyut-**

(Ar. ravvebe) “*sūtni uduttı*” Y251b2 [P **uyut-**]

uğ Pay, hisse.

(Ar. sehm = m. ciżʿ) u. P9b4 [Y **kiçig ağırlık**]

uğan Muktedir, güç yetiren.

(Ar. ḳadīr) u. Y69b2 [P **yarağlıg**; Y **yarağlı**]

uğutlıg Utanma duygusu olan, utanan. *krş.* **utluğ**

uğutlıg tişi Utangaç, sessiz kız. Bakire.

(Ar. ḥarīde = m. ḥurrad / c. ḥurud) u. P22a2 [Y **utluğ urağut**]

uğutsız Utanmaz.

uğutsız tişi Kötü ahlâklı, fahişelik yapan kadın.

(Ar. ḥarīʿ a / ḥarāʿiʿ) c. u. P22a3

uḥre (? Ar.) Bahşiş, bir şeyin sonrasında verilen ödül.

→ beşāret birgen uḥresi Y120a6

uḳ- (Tedricen) Anlamak.

(Ar. tefehheme) “*uḳdı kelāmı*” P211a10

uḳruḳ Kement.

⁵¹⁶ P: irteḥāṣa

(Ar. vehk / c. evhāk) u. Y41a1

uqt/du/ır- Birine bir işi anlatmak.

(Ar. feheme) u.-dı (uqtur-) Y247b2 [P **uqđır-**]; (uqđır-) P195a6 [Y **uqtur-**]

(Ar. efheme) u.-dı (uqtur-) Y222a2 [P **ayt-**]

uqturmak tile- Bir şeyi kendisine anlatmasını istemek.

(Ar. istefheme) u.-dı Y307b6

ul Temel, esas.

ul kııl- Temel atıp (duvarları) yükseltmek.

(Ar. essese) “*ul kııldı tamğa*” P196a9 [Y **ul ur-**]

ul ur- Temel atıp (duvarları) yükseltmek.

(Ar. essese) “*ul urdı tamğa*” Y249a6 [P **ul kııl-**]

→ tam ulı P8b2

ul- Kabuğu soyulmak, pul pul dökülmek, çürümek.

(Ar. kıılı‘a) “*uldı tili*” P170a2

u.-dı Y207b3

→ tili ulmak P170a3

→ ağız ulmak<ı> P33b3; til u. Y36b6; til u. Y207b4

ulan- Ardından yetişmek. Tabi olmak.

(Ar. lehiķa) u.-dı P140b4 [Y **teg-**]

ulaş- 1. Varmak, ulaşmak.

(Ar. tevaşsale) u.-dı P212a2

2. Devam etmek, arasını kesmemek.

(Ar. vāşale) u.-dı P203a1 [Y **ulaşmaklık kııl-**]

ulaşmaklık kııl- Devam etmek, arasını kesmemek.

(Ar. vāşale) u.-dı Y262b4 [P **ulaş-**]

3. Birbirini takip etmek, birbiri ardından gelmek.

(Ar. tetābe‘a) “*ulaşdı haberler*” P213b5

4. Bir şeye bitişik olmak, eklenmiş olup bağılı olmak.

(Ar. itteşale) u.-tı⁵¹⁷ P206a11

5. Birbiriyle dostça ilgi kurmak. Birleşip ittifak etmek.

(Ar. tevāşale) u.-dılar P214a11

6. Akrabasıyla ilgilenip üzerine düşeni yapmak.

(Ar. vaşale) “*bozunlarķa ulaştı*” Y99b4 [P **hıřāvendlik kııl-**]

ulaşd/tı/ur- 1. Bir şeyi diğer şeye eklemek. Vermek.

(Ar. vaşale) u.-dı P84b3 [Y **ulaştur-**]; (ulaştur-) Y99b3 [P **ulaşdır-**]

2. (Mektupları) Kesmeyip devamlı göndermek.

(Ar. vātera) “*ulaşdırdı bitiglerini*” P202b12 [Y **peyveste kııl-**]

⁵¹⁷ ulaş<tı>

ulaşı/u 1. Art arda, birer birer.

(Ar. tetra) u. P58b3; Y60a4

2. Durmaksızın, aralıksız.

(Ar. muttaşıl) u. (ulaşı) P54b2, 5, 8

(Ar. ebeden) u. Y56a3 [P **hemîşe**]

3. Devamlı, ebedi, sonsuz.

(Ar. sermeden) u. (ulaşı) P54b5

ulaşı yağ- (Yağmur) Şiddetle yağmak.

(Ar. eşceme) “*ulaşı yağdı yağmur*” P179a7 [Y **tökül-**, **peyveste yağ-**]

ulaşı bol- Bir şey devam etmek ve sabit olmak.

(Ar. vaşabe) u.-dı P82a9 [Y **peyveste bol-**]

ulaşı kaşlığ Kaşları birbirine bitişik olan.

(Ar. aqrān) u. P20b6

ulaşı kııl- 1. Peşi peşine ve hızlıca okumak.

(Ar. serede) “*ulaşı kııldı kıırā’atnı taķı söznı*” P62a7

2. Arkası sıra gitmek, uymak.

(Ar. tābe‘a) u.-dı Y259b1 [P **biri sonğınça birin ız-**]

ulğal- (Çocuk) Yetişmek, gelişmek. *krş.* **ulğan-**

(Ar. neşe‘e) “*oğlan ulğaldı*” Y183b7 [P **büyü-**]

ulğart- (Taze oğlanın) Kasık kılı bitmek.

(Ar. enbete) “*ulğarttı tañgrı oğlanı*” P172a8 [Y **uluğ kııl-**]

ulğan- (Çocuk) Gelişip delikanlı olmak. *krş.* **ulğal-**

(Ar. tera‘ ra‘ a) u.-dı Y319b1 [P **uluğ bol-**]

ulı- Kurt, köpek vs. ulumak veya ürümek.

(Ar. va‘ va‘ a) “*ulıdı kurt*” P217b4

u.-dı Y317a4

(Ar. te‘ āvete) “*kurt ulıdı*” Y304a2 [P, Y **uluş-**]

(Ar. ‘avā) u.-dı P94b4; Y113a3

ultañg Yama.

(Ar. lidām) u. P29a4

uluğ 1. Büyük, çok, çok miktarda.

(Ar. cezl = m. cezīl) u. P166b9; Y203a7

2. Yaşlı.

(Ar. kebīr) u. P136a2 [Y **ķarı**]

3. Büyük dede.

(Ar. kābir) u. Y200a7

u.+ķa P164b9

u.+dın P164b9; Y200a7

4. Başkan, lider. Kavmin büyüğü, reisi.

(Ar. ze‘îm) u. P167b1; Y204a6

(Ar. ‘arîf) u. P106a5; Y128a5

(Ar. re’îs / c. ru’sâ) u. Y24b2 [P **baş kişi**]

(Ar. seyyid = m. sâde / c. sâdât = m. kıarm / c. kıurûm) u. P24a4

(Ar. naķîb / c. nuķabâ’) u. Y116a1 [P **kişiler uluğı**]

(Ar. re’s = m. re’îs) u. P158a1; Y190a3

5. Büyük, ulu, azamet ve üstünlük sahibi. Kadri ve şanı yüce, şerefli. Yüksek, yüce, namı büyük (olmak).

(Ar. te‘âlâ) “*uluđ tańđrı*” P214b12 [Y **yüksek**]

(Ar. celîl) u. P80b8; Y94a3

(Ar. seriyy / c. serât) u. P125b2; Y154a7

(Ar. şerîf / c. eşrâf / c. şirâf) u. P166a1 [Y **hürmetlig**]

(Ar. kebîr) u. P164b7; Y200a6

(Ar. ‘azîm) u. P167b4; Y204b2

(Ar. feĥm = m. feyĥamân) u. Y204b3 [P **kadri uluğ**]

uluğ ağızlığ Ağzı büyük.

(Ar. efveh) u. Y177b6 [P **kińđ ađızlıđ**]

uluğ ‘alemlig kıalı Elbisenin üzerine giyilen yün vs. den yapılmış kolsuz, geniş giysi.

(Ar. ‘abâ’e / c. ‘abâ’) u. P37b9

uluğ ana Büyükanne.

(Ar. cedde / c. ceddât) P22a8; Y22a7⁵¹⁸

uluğ ata Ata, büyükbaba.

(Ar. cedd / c. ecdât / c. cudûd) u. P22a8; Y22a6

uluğ arı Eşek arısı, yaban arısı.

(Ar. zunbûr / c. zenâbîr) u. Y50b5 [P **balsız arı**; Y **balsuz**]

uluğ başlığ Büyük başlı.

(Ar. er’es) u. Y18b4 [P **bařańđıku**]

uluğ belâ Musibet, felaket, afet.

(Ar. dâhiye) u. Y136a4 [P **belâ**]

uluğ bıçak Büyük, geniş bıçak; kama.

(Ar. şefre / c. şifâr) u. P45a3; Y43a1

(Ar. mudye) u. Y35a1 [P **etçi bıçakı**]

uluğ bol- 1. Bir şey iri olmak.

(Ar. cezula) u.-dı P166b8; Y203a6

2. (Çocuk) Gelişip delikanlı olmak, gençlik çağına ermek.

(Ar. tera’ ra’a) “*uluğ boldı oğlan*” P218a7 [Y **ulđan-**]

(Ar. şebbe) “*oğlan uluğ boldı*” Y89b4 [P **yigit bol-**]

⁵¹⁸ uluğ <ana>

3. Yaşlanmak, ihtiyarlamak.

(Ar. kebira) u.-dı Y159a1 [P **karı-**]

4. Başkan, reis, amir olmak.

(Ar. seyṭara) “*uluğ boldı er kavm üze*” P217b10 [Y **erklig bol-**]

(Ar. ra’ese⁵¹⁹) “*kişilerke uluğ boldı*” Y190a2 [P **uluğlık kıl-**]

(Ar. neḳube) u.-dı P96b9

(Ar. ‘arufe) u.-dı P106a4; Y128a4

(Ar. sāde) u.-dı P119a3 [Y **erklig bol-**]

(Ar. emera = m. emura) u.-dı Y120a3

(Ar. ze’ume) u.-dı Y204a6 [P **muhtar bol-**]

5. Büyük, yüce olmak; şerefli, ulu olmak, kadri yücelmek, şanı artmak.

(Ar. celle) u.-dı P80b8; Y94a2

(Ar. mecede) u.-dı P99a7 [Y **ögmekke sezā bol-**]

(Ar. serā = m. seriye = m. seruve) u.-dı P125b1; Y154a5

(Ar. ra’use) u.-dı P158a1

(Ar. kebura) u.-dı P164b7; Y200a5

(Ar. şerufe) u.-dı P166a1 [Y **hürmetlig bol-**]

(Ar. ‘azume) u.-dı P167b3; Y204b1

6. Kibirleşmek, kendini büyük görmek.

(Ar. tekebbera) u.-dı Y286a3 [P **tekebbürlig <kıl->**]

7. Azgınlık, inat üzere olmak.

(Ar. temerrade) u.-dı Y285a5 [P **boynağulık <kıl->**]

uluğ burunluğ bol- Kibirleşmek, burnu havada olmak.

(Ar. şemme) u.-dı Y174a6 [P **yüksek burunluğ bol-**]

uluğ çanak Yemek tabağı. Konuğa yiyecek sunulan kap.

(Ar. şahfe / c. şihāf) u. P11b2; Y5b2

(Ar. miḳrā) u. P91a5; Y108b2

uluğ çeküç Balyoz, büyük çekiç.

(Ar. fiṭṭīs) u. P30a5; Y32a5

uluğ çömçe Karıştırıcı alet. Baş tarafı geniş olup ateş karıştırmada kullanılan demir.

(Ar. misvāt) u. P120b9

(Ar. iştām) u. P11a8 [Y **kebze**]

uluğ (dem) al- Nefes almak.

(Ar. teneffese) u.-dı P210a6

uluğ gılım Tüylü saçaklı büyük keçe.

(Ar. kaṭīfe / c. kuṭuf) u. P37b4

uluğ havz Selin getirip bıraktığı su birikintisi, göl.

⁵¹⁹ Y: = m. ra’use

(Ar. ğadīr / c. ğudrān) u. P4a2

uluĝ iş 1. Büyük iş, zor iş. Büyük musibet.

(Ar. cullā) u. P80b9; Y94a4

2. Kötü iş.

(Ar. ħalle / c. ħilāl = m. ħaṭb / c. ħuṭūb) u. P53b8

uluĝ kabīle Millet, ulus. Büyük kabile.

(Ar. ṣa' b / c. ṣu' ūb) u. P14b4

uluĝ kalı Halı, kilim, yaygı.

(Ar. ṭinfise = f. maḥfūriyy = f. ḳāliyy) u. P37b8

uluĝ kapuĝ Büyük kapı. Küçük kapısı bulunan kapalı büyük kapı.

(Ar. ritāc⁵²⁰) u. P10a1; Y3a2

uluĝ ḳarmlıĝ 1. Büyük karınlı.

(Ar. baṭīn = m. meḃtān) u. Y205a3 [P **ḳarnı yoĝun**]

2. Sülün karınlı. Karnı çelimsiz. Arık, zayıf adam.

(Ar. mubaṭṭan) u. P20b7 [Y **yepşük ḳarmlıĝ**]

uluĝ kemi Gemi.

(Ar. cāriye / c. cevārī) u. P29b6; P90b7 [Y **kemi**]; Y31b4

uluĝ kene Kene. Deriyi delerek bozan bir böcek.

(Ar. ḫaleme / c. ḫalem) u. P50b8 [Y **soḳurḳa**]

uluĝ kergi Keser, rende, ağaç yontacak alet.

(Ar. minḫāt) u. Y34b4 [P **rende**]

uluĝ kerkes Yaşlı kerkenes kuşu.

(Ar. ḳaş' am / c. ḳaşā' im) u. Y51a7 [P **ḳarı ḳara ḳuş**]

uluĝ kerpiç Tuĝla, kiremit. Süs için sıvanan kireç vs.

(Ar. ḳırmīd) u. P28b5

uluĝ ḳıl- 1. Büyük yapmak, çok vermek.

(Ar. dehvera) “*uluĝ ḳıldı luḳmanı*” P217b12

u.-dı Y318a5

(Ar. eczele) “*uluĝ ḳıldı aṅĝa ‘atāni*” P178b2 [Y **tükel bir-**]

2. (Taze oĝlanın) Kasık kılı bitmek.

(Ar. enbete) u.-dı Y211a5 [P **ulĝart-**]

3. Birini efendi, seyit kılmak.

(Ar. sevvede) u.-dı P198a5; Y252a3

4. Büyük ve ulu görmek, büyülemek, yüceltmek.

(Ar. ekbera) u.-dı P174b8; Y214b5

(Ar. ecelle) u.-dı Y224b7 [P **uluĝla-**]

uluĝ kök Kabilenin küçüğü olan oba.

⁵²⁰ P: ritāḫ

(Ar. baṭn / c. buṭūn) u. Y10a4 [P **kiçig kabîle**]
uluğ körük Demirci körüğü.
(Ar. kîr) u. Y32a6 [P **körük**]
uluğ körün- Büyükleme.
(Ar. ista' zame) u.-di Y307b5
uluğ köşk Köşk. Yüksek bina, gökdelen.
(Ar. şarḥ) u. P8b8
uluğ kulaklığ Kulakları büyük ve uzun olan.
(Ar. āzāniyy) u. P20b4
uluğ kuzrukluğ koç Kıç, kuyruğu büyük koç.
(Ar. kebşun elyān) u. P48b6 [Y **kuzrukluğ koy**]
uluğ küşk Yüksek köşk.
(Ar. kaşrun muşraf) u. Y218a5 [P **yüksek küşk**]
uluğ kül- Kahkaha ile gülmek.
(Ar. kaḥkaḥa) u.-di Y316b7 [P **kaḥkaḥa kül-**]
uluğ küp İçine şarap konulan küp.
(Ar. denne / c. dinān) u. Y6b1 [P **çaqır kübi**]
uluğ meşk Deriden su kabı, matara, termos. Asker çantası, teçizat çantası.
(Ar. mezāde = m. meṭahre = m. idvāh / c. edāvī) u. P29a6 [Y **matāre**]
uluğ ridā Baş ve boyun şalı, başı ve omuzları kapatan rida.
(Ar. ṭaylesān) u. P37a8
uluğ şehir Büyük şehir.
(Ar. medīne / c. medā'in / c. = mişr / c. emşār) u. P6a8
uluğ tenlig İri gövdeli, semiz.
(Ar. cesīm) u. Y204a1 [P **etlig**]
uluğ tenlig bol- Cüsseli, iri, semiz olmak.
(Ar. bedene = m. bedune) u. Y133b2 [P **yoğun (bol-), semiz bol-**]
uluğ tenlig er Şişman, semiz erkek.
(Ar. bādīn) u. Y133b2 [P **etlig er**]
uluğ tılaqlığ tişi Bızır uzun olan kadın.
(Ar. baṣrā) u. P20a6 [Y **uzun tılaq**]
uluğ ünli/üğ Yüksek sesli.
(Ar. cehveriyy) u. P20b6 [Y **uluğ ünlüg**]; (uluğ ünlüg) Y18b7 [P **uluğ ünlüg**]
uluğ üzüm Muz ağacının meyvesi.
(Ar. mevz = m. ṭayifiyy) u. P6a3
uluğ yağmur İri katreli yağmur.
(Ar. vābil / ç. vebl = cevd) u. P3b9
uluğ yağmur yağdur- (Gök) Çok şiddetli yağmur yağdırmak.
(Ar. cāde) "uluğ yağmur yağdurdı kök yerge" P118b6 [Y **yağmur yağdur-**]

(Ar. vebele) u.-dı P84b3 [Y **yağmur yağdur-**]

uluğ yol Cadde, şehrin ana yolu, bulvar.

(Ar. şâri' / c. şevâri') u. Y1b2

uluğ yunmak Bedenin hepsini yıkama, gusül.

(Ar. ğusl) u. Y26b4

→ ağzı uluğ bol- Y177b6; kadri u. bol- P167b5; kadri u. P167b5; közi ağı u. P132a7; közi ağı u. bol- P132a7

→ dīvler uluğı P14b6; kemiçiler u. Y31b3; kişiler u. P201b14⁵²¹, Y259b2; kişiler u. P97a1

→ nirseniñ uluğrağ ülüşi Y94a3

→ nerse uluğrağı P167b4; nerse u. P164b8, Y200a6

uluğla- Yüceltmek, saygı göstermek, ululamak, hürmet etmek, övmek.

(Ar. meccede) "*uluğladı tañgrını*" P190b7

u.-dı Y240a2 [Y **ög-**]

(Ar. vaqqara) "*uluğladı şeyhni*" P197a6 [Y **ağırla-**]

(Ar. a' zame) u.-dı P179b4 [Y **ağırla-**]

(Ar. eccelle) u.-dı P181b2 [Y **uluğ kı1-**]

(Ar. ' azzera) u.-dı P191b3 [Y **ağırla-**]

(Ar. kebbera) u.-dı P192a1; Y242a1

(Ar. beccele) u.-dı P194b1 [Y **ta' zım kı1-**]

(Ar. ' azzeme) u.-dı P195a5

(Ar. faħħame) u.-dı P195a5; Y247b1

uluğluğ/k 1. Temelli, temel(den mal) sahibi.

→ aşllıg uluğluğ P194a9

2. Şanlı, şeref sahibi.

(Ar. mecīd = m. mācid = m. emcād) u. P99a8 [Y **ögdülmiş**]

3. Kibirli.

(Ar. cebbār) u. P209b11

uluğlu/uk Yaşlılık, ihtiyarlık.

(Ar. kiber) u. P210a2

uluğlu/uk kı1- 1. Uzamak, yukarı doğru yükselmek.

(Ar. isteṭāle) u.-dı (uluğluğ kı1-) Y312a1 [P **minnet ur-**; Y **minnet kız-**]

2. Büyüklenmek.

(Ar. tecebbera) u.-dı P209b11 [Y **uluğluğ kı1-**]; (uluğluğ kı1-) Y285a7 [P **uluğluğ kı1-**]

(Ar. istekbera) u.-dı (uluğluğ kı1-) Y305b7 [P **tekebbürlik kı1-**; Y **tekebbür kı1-**]

3. İnsanlara reis olmak.

(Ar. neqabe) "*uluğluğ kıldı erenler üze*" P96b9 [Y **uluğluğ kı1-**]; (uluğluğ kı1-) Y116a1 [P

uluğluğ kı1-]

⁵²¹ kişilerinñ uluğ<i>

(Ar. ‘arafe) “*uluğlık kıldı erenler üze*” P106a4 [Y **uluğluk kı1-**]; (uluğluk kı1-) Y128a4 [P **uluğlık kı1-**]

(Ar. ra’ese) u.-dı P158a1 [Y **uluğ bol-**]

(Ar. tere’’ese) u.-dı P210a5 [Y **uluğluk kı1-**]; (uluğluk kı1-) Y286b1 [P **uluğlık kı1-**]

uluğ<lık> tile- Bir kimseden şefkat dilemek. Hayır ve iyilik istemek.

(Ar. istehāra) u.-di P216a4 [Y **ih̄tiyār tile-**]

→ nerse uluğluğu P80b8; nirse u. Y204b2

→ taṅgrı uluğluğu P167b5, Y204b2; taṅgrı u. P164b7, Y200a5

uluğsm- 1. Büyüklenmek.

(Ar. te‘azzame) u.-dı P212a10

2. Yakışmayan şeyden kaçınıp sakınmak. Cömert gibi davranmak.

(Ar. tekerreme) u.-dı P211a12

ulumaçı Çok şiddetli hasta.

(Ar. ḥariż = m. ḥaraż) u. P137b4; Y161a4

ulumaçı bol- 1. Midesi bozulmak.

(Ar. ḥariża) u.-dı P137b4 [Y **katıg sökel bol-**]

2. Şiddetle vurup öldüreyazmak.

(Ar. veḳaze) u.-dı Y97b2 [P **urmakdın arğuz-**; Y **emget-**]

uluş- Kurt, köpek vs. ulumak veya ürümek.

(Ar. te‘āvete) “*uluşdı kırtlar*” P215a1 [Y **ulı-**]

u.-tılar Y304a2 [Y **ulı-**]

um- İstemek, beklemek.

→ şevāb ummağ P203b12

uman- Ummak, ümit etmek. *krş. ümen-*

(Ar. emele) “*umandı andın fulān nerseni*” P108a1 [Y **umunç tut-**]

umañç Umut, emel. *krş. umu/inç*

(Ar. emel / c. imāl) u. P108a1 [Y **umunç**]

umañç tut- Ummak, ümit etmek.

(Ar. irtecā) u.-tı P206b10 [Y **umunç tut-**]

umu/inç Umut, emel. *krş. umañç*

(Ar. emel / c. imāl) u. Y130b4 [P **umañç**]

u.+ındın Y101a1 [P **ümîd**]

umu/inç tut- 1. Ummak, ümit etmek.

(Ar. racā) u.-tı (umınç tut-) Y152b2 [P **ümîd tut-**]

(Ar. emele) u.-tı Y130b4 [P **uman-**]

(Ar. reccā) u.-tı Y255a2 [P **ümîd tut-**]

(Ar. irtecā) u.-tı Y275a3 [P **umañç tut-**]

(Ar. emmele) u.-tı Y246a4 [P **ümîd tut-**]

2. Yormak, usandırmak, ısrar etmek.

(Ar. emelle) u.-tı Y225a7 [P **ir-**]

un 1. Öğütülerek toz hâline getirilmiş besin.

(Ar. daḳīḳ) u. P35b6; Y35a2; Y39b6

u.+nı P109a6; Y76b4; Y132a7

(Ar. ṭiḥn / c. ṭaḥīn) u. P161a6; Y195a4

2. Yoğrulmuş hamur.

(Ar. ʿacīn) u.+ḳa Y67b7

u.+nı P63b6; P77b2; P73a7; P102a4; Y82b4; Y89a4;

un satḡuḳı Un satan, uncu.

(Ar. daḳḳāk) u. P35b6 [Y **unḳı**]

→ ḡamraḳlıḡ un Y39b6; ḡamraḳsız u. Y39b7; yoḡrılmış u. P35b7; yoḡurulmuş u. Y39b6

un- Bir şeye güç yetirip muktedir olmak. *krş. u-*

(Ar. ḳadera) u.-dı Y69b1 [P **yaraḡı bol-**; Y **yaraḡlıḡ bol-**]

una- Onaylamak, uygun görmek.

un<a>ḡan Razi, onaylayan, memnun.

(Ar. raḳıyy) o. Y180a3 [P **ḡoşnūd**; Y **ḡoşnūd bolḡan**]

unama- 1. Yüz çevirmek, inkar etmek.

(Ar. teʿebbā) u.-dı Y295b6 [P **inkār ḳıl-**]

2. Beḡenmemek, razı olmamak, beḡenmeyip kızmak. Engellemek, men etmek.

(Ar. ebā) “*unamadı anıḡ üze işni*” P162a1

u.-dı Y196a5

(Ar. seḡīṭa) “*unamadı işni*” P137b9

u.-dı Y161b3

(Ar. teḡaḡḡaṭa) “*unamadı fiʿlini*” P210a10

3. Aykırı olmak, çelişmek.

(Ar. nāfā) “*bu anı unamaz*” Y264b3 [P **kiter-**]

unamadın Devamlı, bırakmaksızın, hep.

(Ar. lā yenī) “*önemedin ḳılur fulān işni*” P94a3 [Y **peyveste**]

unamaḡan Kızgın.

(Ar. sāḡiṭ) u. P137b9; Y161b4 [P **öwkelig**; Y **öwke ḳılḡan er**]

unamaḡan er Reddeden.

(Ar. āb = m. ebiyy = m. ebyān) u. P162a1; Y196a6

uḡḡacın Gul denen hayalî bir hayvan. Cadı. Bir çeşit cin ve şeytan.

(Ar. ḡül / c. aḡvāl / c. ḡılān) u. P14b6; P122b7

unḳı Un satan, uncu.

(Ar. daḳḳāk) u. Y35a1; Y39b6 [P **un satḡuḳı**]

unıt- *bk. unu/ıt-*

unıttur- *bk. unu/ıtt/dur-*

unu/ıt- 1. Unutmak.

(Ar. nesiye) u.-tı P151a4 [Y **unıt-**]; (unıt-) Y179b6 [P **unıt-**]

(Ar. efrāta) u.-tı P176a1; Y216a5

2. Unutmuş görünmek. Unutmasına gayret etmek.

(Ar. tenāsā) u.-tı P214b9

unu/ıtğan Unutan.

(Ar. nesiyy) P151a4 [Y **unıtğan**]; (unıtğan) Y179b7 [P **unıtğan**]

unu/itt/dur- Unutturmak.

(Ar. ensā) u.-dı (unıttur-) Y233b5 [P **unıttur-**]; (unıttur-) P187a2 [Y **unıttur-**]

(Ar. nessā) u.-dı Y255b1 [P **unıttur-**]; (unıttur-) P200a6 [Y **unıttur-**]

ur Vücutta çıkan çıban, sivilce.

(Ar. sil^ca) u. P33b7; Y37a3

ur- 1. Bir şeyle vurmak, dövme, çarpmak.

(Ar. zārabe) “*urđı anı fulān nerse birle*” P59b5

u.-dı Y62b3

u.-dı P54b6, 7, 9; P55a1, 2, 3; Y55b2, 3, 5

u.-dıñ P54b7; (u.-duñg) Y55b3

u.-dıñg P54b7; (u.-duñg) Y55b3

u.-dıñgız P54b7

u.-dıñgız P54b8

u.-dım P54b8; (u.-dum) Y55b4

u.-duk P54b8; Y55b4

u.-mağğa P218b8

u.-u yazdı Y321b1

(Ar. zarrabe) u.-dı P197b3; Y251a2

2. Kamçılama, kamçı ile vurmak.

(Ar. sāta) u.-dı Y148a1 [P **sür-**; Y **çarp-**]

3. Vurmak, itmek.

(Ar. kese^ca) “*ğayrı kamçı birle urđı*” Y193b2 [P **tezgindir-**]

4. (Hayvanı) Şiddetle sürmek. Kovmak.

(Ar. nese^ce) “*urđı kölükni tayağ birle*” P154a2 [Y **sür-**]

5. (Yere bir şeyle) Vurup iz bırakmak.

(Ar. nekete) u.-dı P97a8 [Y **tık-**]

6. Ayakla vurmak, tepmek.

(Ar. rakeza) “*urđı tiwe azağı birle*” P104b3 [Y **yir kız-**]

7. Üzerine su vs. serpmek, ıslatmak.

(Ar. nezağa) “*suw birle urđı*” Y65a4 [P **sep-**; Y **saç-**]

8. Yerleştirmek, birbiri üzerine koymak.

(Ar. rekkebe) “*süñgü uçıñga temür urđı*” Y237b3 [P **ornat-**]

urmağ Çarpma, vurma.

(Ar. zərb) u. P121a6

u.+dın P212a2; P180a2

urmağdın arguz- Şiddetle vurup öldüreyazmak.

(Ar. veqaze) u.-dı P83a6 [Y **emget-**; **ulumaçı kıl-**]

urmuş yer Kılıcın ağzı, keskin tarafı.

(Ar. zārībe) u.+dın P123b8 [Y **zaḥm yeri**]

urmuş yir Kılıcın ağzı, keskin tarafı.

(Ar. zārībe) u.+dın P208b7

→ ... u.- Y253a2; at u. Y256a3; āyet u. P191b4; azaknı yirge u. P69a1; başğa u.- P217b9; bilezük u. P198a6, Y252a5; biri biri üze u.- P216b14; büt- taqı saqışğa u.- P85a4; cīd-ber u.- Y253a2; cül u. P196b5, Y249b5; çeke u. Y243b4; çekeg u. Y126b5; efsār u. P64a8, Y68b6; ezer u. P172b4; fāl u. P107a4; ğul u. Y141a2; ḥad u. P112a7, Y136a6; ḥalka u. Y317b2; ḥançere u. P161a9; ḥançere u. P193a2; i' rāb u. P108b3, Y131b2; i' rāb u. Y254a5; itigler u. Y256a1; kendü (yüzini) u.- P115b2; kılıç birle u. Y105a2; kişen u. P108b3, Y131b1-2; kұл u. P179a2; kuran u. P92a6; künyet u. P93a7; küpe u. Y244b2; küpe u. Y287a4; (küpe) u.- Y243b2; lāf u. P139b3, Y163b7; lāf u. P210b5; lāf u. Y319a1; laqab u. P189b4, Y238a3; merhem ur- P62b2; mīḥ u. Y193a2; minnet u. P206a8; minnet u. P216a8; mühr u. P109b3, Y132b5; mühr u. P159b7, Y192b7; mühr u. P76a1, Y86b7; mühr u. Y193a1; na' l u. P179a5, Y221a5; nerse büt- taqı saqışğa u.- P85a4; nişāne u.- P216b13; noqta u. P105a3; nuqt u. P192b9; nuqt u. P179b3, Y221b6; nuqt u. P199a9; öre u. Y66a6; öygen u. Y222a5; pālān u. P160b6, Y194a6; süyek u. P114a7; süyek u. Y66a7; şapla u. Y192b2; şīşe u. P109a7, Y132b1; tāt u. P198a1; tavk u. P198b5; ta' zīr u. P191b3, Y241a7; temür çeke u. P191a9; temür u. Y237b3; tevķī' u. P197a8, Y250b5; tirek u. P62b4; tizgin u. Y243b3; tügme u. Y137a5; tügme u. Y224a1; tügün u. P75b8; tügün u. P94b6, Y113a5; ul u. Y249a6; uşaq taş birle u.- P59b1; yaqa u. P206a13; yaqa u. Y143a6; yeṅg u. P195b3; yügen u. P179b9; yügen u. P192b9; yüzlük u. Y315a2

→ kem kerre ura yitür- P62b6

→ at urğan bol- P212b12

→ kılıcınıṅ urğu yeri Y62b4; tamuğlıqlarını u. temür topuz P28a9

urağut Kadın, dişi.

(Ar. mer'et) u. Y68a6 [P **tişi**]; Y71a5 [P **tişi**]; Y223b2 [P **tişi**]; Y205a7 [P **tişi**]; Y116b5 [P **tişi**]; Y115b4; Y112b3 [P **tişi**]; Y109a7 [P **tişi**]; Y108b7 [P **tişi**]; Y104a5 [P **tişi**]; Y97b7 [P **tişi**]; Y97b1 [P **tişi**]; Y95b5 [P **tişi**]; Y88a4 [P **tişi**]; Y84b6 [P **tişi**]; Y71a5 [P **tişi**]

u.+qa Y65a6 [P **tişi**]

(-t) u. Y295b2; Y268b6 [P **tişi**]; Y242b1 [P, Y **kız**]; Y220b4 [P **tişi**]; Y180b7 [P **tiş<i>**]; Y166a1 [P **tişi**]; Y74a2 [P **tişi**]

u.+qa Y161a5 [P **tişi**]

(Ar. emrāt) u.+nı Y251b5 [P **tişi**]

(Ar. -hā) u. Y242b7

urağut qarında oğlan bar erken emgen oğlan Hamile kadınından emen çocuk.

(Ar. veledu muğāl = m. muğayl) u. Y232a4 [P **yüklig tişi sütün emgen oğlan**]

uragut yüki Kadının karnındaki çocuk.

(Ar. ḥaml) u. Y83b4 [P **ḫarm yüki**]

→ ārzūluḡ uragut Y106a5; bezenmedin körklüg u. Y21b6; bu iki u. Y56b4; bu u. Y56b4; bu u. Y56b4; cüft sewgen u. Y21b5; düşmen tutğan u. Y165b7; ezgü ḥū<y>luḡ u. Y21b6; esrük u. Y158a3; ḥāmil u. Y83b3; ımızğaṅṅan u. Y100a5; iki (māl)lıḡ u. Y57b2; itiglig u. Y180b7; ḫayu u. Y57b4-5; körklüg u. Y71b3; körklüg u. Y71b3; küsgen u. Y71a6; küsgen u. Y71a6; küsgen u. Y74a3; (māl)lıḡ u. Y57b1; ol iki u. Y56b6; ol iki u. Y57a6; ol iki u. Y59b5-6; ol iki u. Y59b5-6; ol u. (ur)dı Y55b3; ol u. (ḫul)ı Y55a7; ol u. Y55a1; ol u. Y56b6; ol u. Y57a6; pārsā u. Y79a4; perhizlig u. Y205b1; sen u. (ḫul)ı Y55b1; sen u. Y55a2; tul u. Y84b1; uş biz iki u. Y56b7; uş bu iki u. Y57a4; uş bu u. Y57a4; uş men u. Y56b7; uş sen u. Y57a2; uş siz iki u. Y57a2; utluḡ u. Y21b5; uzun tillig u. Y21b6; üküş oḡlanlıḡ u. Y109a1; yawuz yolluḡ u. Y21b6; yüzi açuḡ u. Y68a7; yüzi açuḡ u. Y68a7; zinā ḫılḡan u. Y109a7

→ uş bu uragutlar Y57a4-5

→ ol uragutḫa Y55a3 [P **ol tişige**]; sen u. Y55a4 [P **sen tişige**]

→ ol uragut<nı> Y55a5 [P **ol tişini**]

→ ol iki uragutdın ḫayusı Y57b4

urḡan İp, kınnap. Çamaşır ipi.

(Ar. ḥabl) u. Y266a1 [P **yip**]

→ ipi çıkmış urḡan Y117a1

urḡançı İp, urḡan yapan ve satan.

(Ar. ḥabbāl) u. Y45b1 [P **yipçi**]

urılıḡ Ehillik.

urılıḡ ḫıl- Bilmek. Bakıp gözetmek.

(Ar. teṭalla‘ a⁵²²) “*urılıḡ ḫıldı işge*” P210b7

uruluḡ Tohum. *krş. uruḡluḡ*

(Ar. bezr) u.+nı P100a3 [Y **uruḡluḡ**]

uruḡ Kabile. Baba tarafından soy.

(Ar. ‘aşire / c. ‘aşā’ir) u. (uruḡlar) P14b2 [Y **kök**]

uruḡluḡ Tohum. *krş. uruluḡ*

(Ar. bezr) u.+nı Y120a5 [P **uruluḡ**]

uruḡ 1. Son, nihayet.

(Ar. ḡāye / c. ḡāyāt = m. nihāye = m. ḫadd / c. ḫudūd = m. ḫuşārā = m. medā = m. şā’ = m. emed / c. imād) u. Y54a2 [P **nihāyet**]

2. İki şeyin arasını ayıran sınırdır. Bir şeyin sonu.

(Ar. ḫadd) u.+dın Y296a3 [P **ḫadd**]

uruḡ ḫıl- Sınırdır koymak.

(Ar. ḫadde) u.-dın (uruḡın ḫıl-) Y136a6 [P **ḫad ay-**]

⁵²² M. teṭallefe

uruġka teg- Bir Şey son bulmak, sona ermek.

(Ar. tenāhā) u.-di Y303b5 [P **ġāyetġa teg-**]

→ saġ uruġı Y12a7

→ iki uruġlar P2b5

urul- Konmak, konulmak.

→ biri biri üzesiñge urulġan ton P62b9

→ at urulmıŖ vaġt P82b2

urun- Takmak, takınmak.

→ azaġ baġı urun- Y319b4; azaġ bileziki u.- P218a8; ısırġa u.- P210b5; küpe u.- P210a11; tāc u.- P212a6; tāc u.- Y251b5; řavġ⁵²³ u.- P212a12

urunġ Rüşvet.

(Ar. riŖve / c. reŖā / c. erŖā = m^c a. ra^c iyye / c. re^c āyā = m^c a. řarāc / c. aşrice = m^c a. şarc / c. řarāc) u. Y24b7; Y155a5

uruŖ SavaŖ, vuruŖma, řarpıŖma.

(Ar. şarb) u.+nı P86a6 [Y **toġuŖ**]

(Ar. şarb) u. P73b8 [Y **çerig**]; P203a9; Y263b2

(Ar. řitāl) u.+da P192b3 [P **uruŖmak**]; P187b6

(Ar. ġazve = m. ġazāt) u. P125b4 [Y **toġuŖ**]

(Ar. ġazv) u.+dın P108b9 [Y **ġāret**]

uruŖ iġre tenġi SavaŖta bir kimsenin eŖi, denk olanı.

(Ar. şirn / c. ařrān) u. P42b7

uruŖka ġıġ- SavaŖ iġin iki hasım birbirine řarŖı ortaya ġıġmak.

(Ar. tebāraze) u.-tılar Y299a1 [P **mübārizlik ġılıŖ-**]

uruŖ- 1. SavaŖmak, řarpıŖmak, vuruŖmak, dövüŖmek.

(Ar. ġazā) “*uruŖdı kāfirler birle*” P125b3 [Y **toġuŖ ġıl-**]

(Ar. teġāraze) u.-dılar P213a6

(Ar. iġterabe) u.-tılar Y265a7 [P **toġuŖ ġıl-**]

(Ar. iġtetelle) u.-dılar P205b3

u.-tı Y270b7

(Ar. ġārebe) u.-dı P201a3 [Y **toġuŖ ġıl-**]

(Ar. cāhede) u.-tı Y257b2 [P **toġuŖ ġıl-**]

(Ar. řāraze) u.-dı P201a4; (u.-tı) Y256b7

(Ar. nāceze) u.-dı P201b9; (u.-tı) Y258b7

2. (DüŖmanla) Yüz yüze řarŖılaŖmak.

(Ar. kāfeġa) u.-dı Y257b1 [P **yüze uruŖ-**]

3. Birbiriyle düŖmanlık yapmak.

(Ar. teġāŖame) u.-dılar P214a2 [Y **perġāŖ ġılıŖ-**]

⁵²³ M. řavāf

4. İnsanlar birbirlerine kılıç vs. ile vurmak.

(Ar. tecālede) u.-dılar P213a9

5. İki koç, öküz vs. birbiriyle toslaşmak.

(Ar. intetāḥa) “*uruşdı koçlar*” P204a6

u.-tı Y266a5

6. Münakaşa, mücadele etmek, çekişmek.

(Ar. tecādele) u.-dılar P213b11

(Ar. mākese) u.-dı Y259a2 [P **perḥāş kıl-**]

(Ar. cādele) u.-dı P202a10; (u.-tı) Y260b3 [P **ölüş-**]

(Ar. nāza‘a) u.-tı Y260a1 [P **tartış-**]

7. Kurada yarışmak.

(Ar. kārā‘a) u.-dı P202a3 [Y **kur‘a kemiş-**]

uruşmak 1. Savaş, dövüş.

(Ar. kītāl) u.+ça Y243a3 [P **uruş**]

2. Düşmanlık şeklinde münakaşa, zorlu çekişme; hüccete hüccetle karşılık verme.

(Ar. cidāl) u. P202a10 [P **ölüşmek**; Y **perḥāş**]

→ kılıç birle uruşmak Y263b6; kılıç birle u. Y298a1; yüze u.- P201a10

uruşlîğ Vuruşlu, vuruşu (...) olan.

→ bir uruşlîğ P23b5

us Akıl, us.

(Ar. ‘aql / c. ‘uqūl = m. baṣīr / c. beṣā’ir = m. lubb / c. elbāb = m. nuhye / c. nuhā = m. zihn / c. ezḥān = m. ḥıcr / c. aḥcār) u. P21a7

us kıl- Anlamak, bilmek.

(Ar. feṭāne) “*işke us kıldı*” Y134b5 [P **hüş tut-**]

us- (Eti) pastırma yapmak, güneşte kurutmak.

(Ar. şarraḳa) “*etni ustı*” Y245a5 [P **pāre kıl-**]

usḡuç Ayakkabıcı bıçkısı.

(Ar. izmīl) u. P28b7; Y30a7

uslu/iğ Akıllı, sağlam akıllı, iyi ve doğru görüşlü.

(Ar. lebīb) u. Y172a3 [P **uslîğ**]; (uslîğ) P145b3 [Y **usluğ er**]

(Ar. erīb) u. (uslîğ) P130a5

(Ar. ḥaşīf) u. Y201b5 [P ‘**akllîğ**]

uslu/iğ bol- 1. Akıllı olmak, zeki olmak. Aklı sağlam, görüşü iyi olmak.

(Ar. ḥaşufe) u.-dı Y201b4 [P ‘**akllîğ bol-**]

(Ar. lebbe) u.-dı Y172a2 [P **uslîğ bol-**]; (uslîğ bol-) P145b2 [Y **usluğ bol-**]

(Ar. eribe = m. erube) u.-dı (uslîğ bol-) P130a4

(Ar. feṭīne) u.-dı Y134b6 [P **zîrek bol-**]

2. Bir şeyi anlamak, fehmetmek.

(Ar. zehine) u.-dı Y170a5 [P **uslîğ bol-**]; (uslîğ bol-) P144a6 [Y **usluğ bol-**]

3. Eşyanın hakikatini anlamak, gerçeği kavramak.

(Ar. ‘aḳale) “*uṣlūḡ boldı oġlan*” P74b1 [Y ‘**ākīl bol-**]

→ ağır uṣlūḡ P144b3; ağır u. bol- P144b3

→ yünġül uṣlūḡ Y201b7; yünġül u. bol- Y201b6; yünġül u. bol- Y171a1; yünġül u. er Y171a1;

yünġül u. bol- Y104a1

ussuz Akılsız, akli zayıf.

ussuz bol- İrsiyet ve delilik dışında akli zayıf olmak, bunamak.

(Ar. ‘utihe) u.-dı Y208a2 [P ‘**aḳlı eksük bol-**]

uṣ İşte.

uṣ biz iki tiṣi İşte biz iki kadın.

(Ar. hā naḥnutān) u. P56a1 [Y **uṣ biz iki uraġut**]

uṣ biz iki uraġut İşte biz iki kadın.

(Ar. hā naḥnutān) u. Y56b7 [P **uṣ biz iki tiṣi**]

uṣ biz tiṣiler İşte biz kadınlar.

(Ar. hā naḥnu ulā’) u. P56a1

uṣ bu er İşte bu erkek.

(Ar. hā huvezā) u. P56a3; Y57a3

uṣ bu erenler İşte bu erkekler.

(Ar. hā hum ūlā’i) u. P56a4 [Y **uṣ bu ḳamuġ erenler**]

uṣ bu iki er İşte bu iki erkek.

(Ar. hā humāzāni) u. P56a4; Y57a3

uṣ bu iki tiṣi İşte bu iki kadın.

(Ar. hā humātāni) u. P56a4 [Y **uṣ bu iki uraġut**]

uṣ bu iki uraġut İşte bu iki kadın.

(Ar. hā humātāni) u. Y57a4 [P **uṣ bu iki tiṣi**]

uṣ bu ḳamuġ erenler İşte bütün bu erkekler.

(Ar. hā hum ūlā’i) u. Y57a4 [P **uṣ bu erenler**]

uṣ bu tiṣi İşte bu kadın.

(Ar. hā hiyetā) u. P56a4 [Y **uṣ bu uraġut**]

uṣ bu tiṣiler İşte bu kadınlar.

(Ar. hā hunne ūlā’i) u. P56a5 [Y **uṣ bu uraġutlar**]

uṣ bu uraġutlar İşte bu kadınlar.

(Ar. hā hunne ūlā’i) u. Y57a4-5 [P **uṣ bu tiṣiler**]

uṣ bu uraġut İşte bu kadın.

(Ar. hā hiyetā) u. Y57a4 [P **uṣ bu tiṣi**]

uṣ men tiṣi İşte ben kadın.

(Ar. hā enātā) u. P56a1 [Y **uṣ men uraġut**]

uṣ men uraġut İşte ben kadın.

(Ar. hā enātā) u. Y56b7 [P **uṣ men tiṣi**]

uş sen er İşte sen erkek.

(Ar. hā ente zāni) u. P56a1; Y57b6

uş sen tişi İşte sen kadın.

(Ar. hā enti zih) u. P56a2 [Y **uş sen urağut**]

uş sen urağut İşte sen kadın.

(Ar. hā enti zih) u. Y57a2 [P **uş sen tişi**]

uş siz erenler İşte siz erkekler.

(Ar. hā entum ulā'i) u. P56a2

uş siz iki er İşte siz iki erkek.

(Ar. hā entumā zāni) u. P56a2; Y57a1

uş siz iki tişi İşte siz iki kadın.

(Ar. hā entumātāni) u. P56a3 [Y **uş siz iki urağut**]

uş siz iki urağut İşte siz iki kadın.

(Ar. hā entumātāni) u. Y57a2 [P **uş siz iki tişi**]

uş siz tişiler İşte siz kadınlar.

(Ar. hā entunne ūlā'i) u. P56a3

uşa- 1. Kazmak, eşelemek

(Ar. beḥaṣe) “*uşadı toprağını*” Y184b5 [P **uşat-**]

2. Aralamak, arasını açmak.

(Ar. ḥallele) u.-dı Y249b6 [P **arala-**]

uşağ 1. Ufanti, kırıntı.

(Ar. futāt) u. P111b8 [Y **uşanmış nirse**]

2. Küçük, çok az.

uşağ ara yörü- Hayvanın gidişi ağır olmak.

(Ar. kıtafe) “*uşağ ara yörیدی türkî at*” P106a5 [Y **yörü-**]

uşağ altın Altın kırıntısı.

(Ar. kıurāze) u. Y75a3

uşağ at- Sık adımlarla yürümek.

(Ar. kıarmeta) “*uşağ attı yörimek <içinde>*” P216b14 [Y **kiçig at-**]

uşağ baş Sivilce.

(Ar. beşr / ç. buşūr = m. ḥurāc) u. P33b7 [Y **sivilçü**]

uşağ cānavār Zararlı böcek, akrep gibi küçük canlılar.

(Ar. ḥaşerāt) u. Y50a4 [P **teprengen cānavarlar**]

uşağ kıarınçık/ğa Çok küçük karınca.

(Ar. zerre / ç. zerr) u. P50b6; (uşağ kıarınçğa) Y50a5

uşağ kıuş Leşle beslenen kıuş.

(Ar. buğās) u. (uşağ kıuşlar) Y51b1 [P **awlamaz kıuş**]

uşağ oğlanlığ ‘avret Küçük çocuğu olan kadın.

(Ar. muṭfil) u. Y220b5 [P **kiçig oğlanlığ tişi**]

uşak sũre Kur'an'ın sonundaki kısa sureler.

(Ar. mufaşsal) u. Y27b2 [P **kışga sũreler**]

uřak sũngũk Ćürũyũp kırıntı hâline gelmiř kemik.

(Ar. rufât) u. P60b6 [Y **uşanmış tewşenmiş sũngũk**]

uşak takı yinĉke ĥař İnce ve sık yazılmış yazı.

(Ar. ĥařtun muşarmaşun) u. P216b13 [Y **sık ĥař**]

uřak tař Ćakıl tařı, ufak tař.

(Ar. ĥařbâ ') u. P59b1; Y62a5

(Ar. ĥařab) u. P59b2 [Y **tamzuĉ = atķu taş**]

(Ar. ĥařâ) u. P107a4

uřak tař tũse- Ćakıl tařı dũřemek.

(Ar. ĥařřabe) u.-di P189a7; Y237a7

uşak tewşek kâle Ev eşyası, kumaş vs.

(Ar. şumâş / c. eķmiře) u. P25a2

uşak yaĝmur İnce yaĝan yaĝmur, şisenti.

(Ar. şall / ř. şilâl) u. P3b9

→ iwdeki uşak tewşek Y3b3

→ altun uřaķı P40a9; epmek u. P34b6; ĥalvâ u. P35a9; ma' dinge irkilmış altun u. P5a1; şa'âm

u. Y38a6; tũgũlmıř nirse u. Y139b7

uşala- Daĝıtmak.

(Ar. be' aşera) "*uşaladı ĝũrlarını*" P216b11

u.-dı Y314b4

uşan- Kırılmak, parĉalanmak.

(Ar. infesşe) u.-dı P208a14

(Ar. indaķķa) u.-dı P208b2; Y280a6

(Ar. tekessera) u.-dı Y286a4 [P **sın-**]

uşanmış nerse Talaş, ufantı.

(Ar. duķâķ) u. P115a5 [Y **tũgũlmıř nirse uřaķı**]

uşanmış nirse Ufantı, kırıntı.

(Ar. futât) u. Y135b4 [P **uşak**]

uřanmıř tewřenmiř sũngũk Ćürũyũp kırıntı hâline gelmiř kemik.

(Ar. rufât) u. Y63b7 [P **uşak sũngũk**]

uşat- 1. Ufaltmak, küĉültmek, kırıntı hâline getirmek, dũvũp ezmek.

(Ar. rafete) u.-tı P60b5 [Y **uşat- tewşet-**]

(Ar. fette) u.-tı P111b8 [Y **pâre pâre kı1-**]

(Ar. raşza) u.-tı P114b3 [Y **sı-**]

(Ar. daķķa) u.-tı Y139b7 [P **tũĝ-**]

(Ar. kessera) u. P192a1; Y242a2

(Ar. fettete) u.-tı P196a4 [Y **pâre pâre kı1-**]

2. Yaymak, dağıtmak.

(Ar. beşse) “*uṣattı taşını*” P113b6

u.-tı Y138a2

3. Kazmak, eşelemek

(Ar. beḥaṣe) “*uṣattı toprağını*” P154b4 [Y **uṣa-**]

uṣat- tewṣet- Ufaltmak, küçültmek, kırıntı hâline getirmek.

(Ar. rafete) u.-ti Y63b6-7 [P **uṣat-**]

uṣtmah/ḥ Cennet, iyilerin öldükten sonra gideceklerine inanılan yer. krş. **uçmah, uçmak, uçtmah**

(Ar. cennet) u.+nı Y244b4 [P **uçmah**]

(Ar. ḥuld) u. Y118a3 [P **cāvizāne uçmah**]

uṣtmah içindeki arık Cennetteki ırmak, havuz.

(Ar. kevşer) u. Y29a6 [P **uçmah ḥavzı**]

uṣtmah kapuğçısı Cennet’in kapısındaki melek.

(Ar. rizvān) u. Y9a3 [P **uçtmah kapuğçısı ferişte**]

uṣtmahlık Cennete giden kimse, cennetlik.

(-⁵²⁴) u.+larğa Y244b4 [P **ehl**]

ut- Kazanmak, kumarda galip gelmek. krş. **utuz-**

(Ar. fāze) “*muḳāmir uttı*” Y146b7 [P **utuz-**]

(Ar. ḳamera) “*mālnı uttı*” Y123a4 [P ... **oynağuçıdın ut-**]

→ ... oynağuçıdın ut- P102a7

utluğ Utangaç, utanan. krş. **uğuthğ**

utluğ urağut Utangaç, sessiz kız. Bakire.

(Ar. ḥarīde = m. ḥurrad / c. ḥurud) u. Y21b5 [P **uğuthğ tişi**]

utsuz Utanmaz.

utsuz bol- Utanmayı terketmek.

(Ar. ḥalu^ca) u.-dı Y201a7 [P **şūḥ bol-**; Y **azğır bol-**]

utuz- Kazanmak. krş. **ut-**

(Ar. fāze) “*utuzdı çerpük oynagan*” P120a7 [Y **ut-**]

utuzmak Atasözü gibi dillerde dolaşan şiir.

(Ar. ābide / c. evābid = m. uḥciyye / c. eḥācī = m. ud^c iyye / c. edā^cī) u. Y33b2 [P **sörçek**]

uwan- Kırılmak, ufalanmak.

(Ar. tefettete) u.-dı P211b2

uwtan- Utanmak, arlanmak, kaçınmak, çekinmek.

(Ar. ḥayiye) u.-dı P152b4; Y181b6

(Ar. iḥteşeme) u.-dı P205b5; Y271a4

(Ar. istahyā) u.-dı P216b4; Y313b4

uwtangan Utangaç.

⁵²⁴ Bağlam: ehl

(Ar. ḥayiy) u. P152b4; Y181b6

uwtanmak Çok utanma.

(Ar. ḥişme) u. P205b5; Y271a4

uy- 1. Bir kimseye uymak, onun yaptığı gibi yapmak. Arkasından gitmek, takip etmek, izlemek.

(Ar. etbe' a) “*er erke uydı*” Y216b4 [P **uydur-**]

(Ar. ḳafā) u.-dı P127a8 [Y (**izinçe**) **yöri-**]

(Ar. telā) u.-dı P127b8 [Y **ardınka uy-**]

(Ar. ḳāfe) u.-dı P121a9 [Y **sonğınça yöri-**]

(Ar. tebi' a) u.-dı P138a7; Y162a3

(Ar. etbe' a) u.-dı P176a6; Y216b4

(Ar. tābe' a) u.-dı P201b13

(Ar. ittebe' a) u.-dı P204b12; Y268b6

(Ar. iḳtedā) u.-dı P206b12; Y275a5

2. (Şaşırın, tutulan imama) Kaldığı yeri hatırlatmak.

(Ar. fetehā) “*uydı imāmga*” P155b7 [Y **yanğluğun ayt-**]

uyğan Tabi. Yardımcı. Bir şeyin uydusu, tabi olanı.

(Ar. tebi' = m. tebe' / c. etbā') u. P138a7; Y162a3

(Ar. tilv) u.+ı P127b8; Y157b3

uymak Örnek, misal, örnek alınan şey.

(Ar. ḳidve) u. P206b12

→ arđınka uy- Y157b3

uya Kardeş.

(Ar. eḥā) u.+sındın Y193a5 [P **ḳarındaş**]; Y109b3 [P **ḳarındaş**]

uyar- Vâkıf kılıp anlar yapmak.

(Ar. nebbehe) “*uyardı anı nerse üze*” P195b9 [Y **yöndür-**]

uyart- Birini uyanık tutmak, uyutmamak. *krş.* **uyat-**

(Ar. eshera) u.-tı P174a8 [Y **ozağ kıl-**]

uyat- Uyarmak, uyandırmak. *krş.* **uyart-**

(Ar. be' aşe) “*uyattı anı uyḳusındın*” Y184b7 [P **ḳopar-**]

uydur- 1. Peşine düşürmek, takip ettirmek.

(Ar. ḳaffā) “*uydurdı anı eşeri üze*” P200a8 [Y (**izinçe**) **yöri-**]

(Ar. etbe' a) “*uydurdı erni erge*” P176a6 [Y **uy-**]

2. Öne geçmek.

(Ar. aḳdeme) u.-dı P179b7 [Y **oğra-, aşnu keç-**]

uydurğan Atılğan.

(Ar. miḳdām = m. miḳdāme) u. P179b7 [Y **önğürtgen**]

uyğan- Uykudan uyanmak.

(Ar. tenebbehe) “*uyğangıl ey uzığan*” P149b7; Y177b5

u.-dı P211a15

(Ar. hebbe) u.-dı P111b6; Y135b3

(Ar. intebehe) u.-dı P205b11; Y272a2

uygandı/ur- Uykudan uyandırmak.

(Ar. eykaža) “uygandırdı anı uykusındın” P183a7 [Y **uygar-**]

u.-dı (uygandır-) Y248b1 [P **uygar-**]

uygar- Uykudan uyandırmak.

(Ar. nebbehe) “uygardı anı uykusındın” P195b9 [Y **uygandır-**]

(Ar. eykaža) u.-dı Y227b3 [P **uygandır-**]

uyı- (Süt) Koyulaşıp tutmak. *krş. uzi/u-*

(Ar. haşera) “uyıdı süt” P100b6 [Y **koğu bol-**]

uyku 1. Uyuma hâli.

(Ar. nevm) u. P215b7

u.+sındın P195b9; P205b11; P183a7

2. Uyunacak, yatacak yer.

(Ar. merkad) u.+sındın Y184b7 [P **yatuk yir**]

→ yahşı (uyku) içinde bol- P215b7

→ özini uykuğa kemiş- P214b2

uykula- Hafif uyku uyumak. Uykulamanın şiddetinden başını sallamak.

(Ar. heveme) u.-dı Y253b4 [P **ıızgan-**]

uyluk Bacağın kalçadan dize kadar olan kısmı.

(Ar. fehiž / ç. efhâz) u. P20a7; Y18a4

uyluk tamarı Topuğa kadar uzanan but damarı.

(Ar. nesâ / ç. ensâ) u. P20a7; Y18a4

uylukınga tegrü sekil at Ayaklarındaki beyazlık pazu ve uyluklarını aşan at.

(Ar. muservel) u. P41b7

uyut- Uyumak. *krş. uzut-*

(Ar. žarabe) “uyuttı anı kulağı üze” Y62b3 [P **uzı-**]

(Ar. erqade) u.-tı P173a4; Y212a7

(Ar. enâme) u.-tı P185a8 [Y **uzut-**]

(Ar. nevveme) u.-tı P199a1; Y253b3

uyuz Bir tür deri hastalığına tutulmuş kişi.

(Ar. cereb) u. Y233a3 [P **kutur**]

(Ar. ecreb) u.+ğa Y110a3 [P **kutuz**]

uyuzlıg Uyuz, uyuzla yakalanmış.

(Ar. cerib = m. ecrab) u. P130a6

uyuzlıg bol- Uyuz olmak.

(Ar. ceribe) u.-dı P130a6

uz Uzun.

uz kuş Bir çeşit sarı kuş. Kelebek kuşu, iskete kuşu.

(Ar. tunnevṭ) u. P51b8; Y51b4

uz- Tabi olmak. Biriyle dostluk yapmak. *krş. uy-*

(Ar. šāye‘a) u.-dı P203a12 [Y **artınça yöri-**]

uza- 1. Yükselmek, boylanıp uzamak.

(Ar. beseqa) “*ḥurmā uzadı*” Y128b4 [P **uzun bol-**]

(Ar. semeqa) u.-dı Y129a5 [P **yüksek bol-**; Y **yükse-**]

2. (Gölge) Genişleyip uzamak. Koyu olmak.

(Ar. verafe) “*uzadı kölege*” P84a5 [Y **çerb bol-**]

uzağan kölege Uzun ve geniş gölge.

(Ar. zıllun vārif) u. P84a5 [Y **çerb kölige**]

uzala- Bir şeyi diğer şeye eklemek.

(Ar. zamme) “*uzaladı nersenı nersege*” P116b3 [Y **yana-**]

uzat- Geciktirmek.

(Ar. řāvele) “*uzattı anı ‘iddetga*” P203a8

u.-tı Y263a7

uzı/u- 1. Uyku hâli gelmek, uyu(t)mak, yatmak, uyuklamak, gözleri yummak. *krş. uyi-*

(Ar. zārabe) “*uzıdı kulaḳı üze*” P59b5 [Y **uyut-**]

(Ar. kerıye) u.-dı Y179b2

(Ar. raqade) u.-dı P98b6 [Y **uzu-**]; (uzu-) Y118b1 [P **uzı-**]

(Ar. nāme) u.-dı P149b6; Y177b4

(Ar. aḡfā) u.-dı P187b2

(Ar. zāqa ḡamzen)⁵²⁵ “*hıç uzımadım*” P192b5 [Y **köz yum-**]

uzığan 1. Uyuyan.

(Ar. kerv = m. keryān) u. Y179b2

(Ar. nā'im) u. P78b9; P80a6; P111b6; Y135b3; Y91a3

2. Çok uyku uyuyan.

(Ar. nevmān) u. P149b7; Y177b5

→ kün ortasında uzı- P89a4; zevāl vaktında u.- Y105b5

→ tünle uzu- Y193b4

2. (Süt) Koyulaşıp yoğurt olmak.

(Ar. rābe) “*uzıdı süt*” P117b9

u.-dı Y143b1

uzun 1. Uzun.

(Ar. řavīl = m. řuvāl = m. řuvvāl / c. řivāl) u. P169a8; Y206b6

uzun ahmak bol- Uzun boylu, hafif tabiatlı, densiz olmak.

(Ar. hevice) u.-dı Y176b6 [P **ahmak bol-**]

uzun ahmak er Boyu uzun olarak ahmak ve hafif tabiatlı olan adam.

⁵²⁵ Y apı: mā zāqa ḡamzen

(Ar. ehvec) u. Y176b7 [P **ahmak er**]

uzun ayak Keklik veya bir çeşit toy kuşu.

(Ar. kerevān / c. kirvān) u. Y52a7 [P **kuğur**; Y **kuğur**]

uzun başak Uzun temrenli ok. Uzun temren.

(Ar. mişkaş) u. P44b7 [Y **keziklig**]

uzun bol- Uzun olmak, yükselmek, uzamak.

(Ar. beseğa) “uzun boldı ħurmā yığacı” P106b2 [Y **uza-**]

(Ar. işme’elle) “kölige uzun boldı” Y321a1 [P **kısğa bol-**; Y **çıgrıl-**]

(Ar. teṭāvele) “uzun boldı anıñg üze ‘ömr” P214b2

(Ar. ṭāle) u.-dı P169a8; Y206b6

(Ar. isteṭāle) u.-dı P216a8; Y312a2

uzun boylıg Uzun boylu.

(Ar. maḳdūd) u. P20b7 [Y **uzun bozluğ**]

uzun bozluğ 1. Uzun boylu.

(Ar. maḳdūd) u. Y19a1 [P **uzun boylıg**]

2. Uzun ve güzel boyunlu kişi.

(Ar. ecyed) u. Y178a3 [P **boynı uzun**]

3. Yedeğe gelip sahibine itaat eden hayvan.

(Ar. aḳvad) u. Y177a2 [P **torḳılıg**]

uzun eteklig terinçek Kuyruklu, etekli çadır.

(Ar. mulā’un muzeyyel) u. Y254b4 [P **kiñg çäder**]

uzun ḥatne<...> Sünnet etmek.

(Ar. iḥtetene) u.-<dı> P205b9 [Y **sünnet kıl-**]

uzun iglig 1. Kötürüm kimse.

(Ar. zemin / c. zemnā) u. P144a7; Y170a6

2. Cüzzamlı. Eli kesik. Parmaksız.

(Ar. meczūm = m. eczem) u. P170a3; Y207b4

uzun iglig bol- 1. Uzun zaman hasta olmak. Uzun süreli bir hastalığa yakalanmak.

(Ar. zemine) u.-dı P144a6; Y170a6

2. Cüzzam hastalığına tutulmak.

(Ar. cuzime) u.-dı P170a3; Y207b4

uzun iw Büyük, gösterişli ev.

(Ar. ṭaraz) u. Y2a3 [P **kāşāne**]

uzun kıl- Uzatmak.

(Ar. eṭāle) “uzun kıldı tañgrı anıñg yaşını” P185a3

u.-dı Y230b3

uzun körklig bol- (Yanak) Düz ve yumuşak olmak.

(Ar. esile = m. esule) “uzun körklig boldı yañgaḳı” P141a5 [Y **körklüg bol-**]

uzun körklig yañgaḳlıg Düz ve yumuşak yanaklı kimse.

(Ar. esīl) u. P141a6 [Y **uzun körklüg yaŋgaklıg er**]

uzun körklüg yaŋgaklıg er Düz ve yumuşak yanaklı kimse.

(Ar. esīl) u. Y166a3 [P **uzun körklüg yaŋgaklıg**]

uzun saçlıg Saçı tam ve kararlı olan.

(Ar. efrā‘) u. Y19a3; Y162b6 [P **saçı uzun**]

uzun saçlıg bol- (Kılı) Çok ve gür olmak.

(Ar. ferī‘a) u.-dı Y162b5 [P **saçı uzun bol-**]

uzun ‘ömrlik kıl- Uzun ömür vermek.

(Ar. ebkā) “uzun ‘ömrlik kıldı taŋgrı anı” P187b2 [Y **yaşın uzun kıl-**]

uzun taçı körklüg bol- Boyu posu güzel; biçimli yakışıklı olmak.

(Ar. raşeqa) u.-dı Y202b5 [P **yüksek bol-**]

uzun tılağ Bıyrı uzun olan kadın.

(Ar. baẓrā) u. Y18a3 [Y **uluğ tılağlıg tişi**]

uzun tillig tişi Keskin dilli kadın.

(Ar. selīta) u. P22a3 [Y **uzun tillig urağut**]

uzun tillig urağut Keskin dilli kadın.

(Ar. selīta) u. Y21b6 [P **uzun tillig tişi**]

uzun tişlig Üst ön dişleri aşağıdakilerden uzun olan adam.

(Ar. ervaq) u. Y177b1 [P **üstün tişi uzun**]

uzun tişlig bol- Üst dişleri uzun olmak.

(Ar. raviqa) u.-dı Y177b1 [P **üstün tişi uzun bol-**]

uzun yaş bir- (Allah) Birinin yaşını uzatmak.

(Ar. ‘ammera) u.-di Y241b2 [P **‘ömr bir-**]

uzun yaşlıg Uzun yaşayan kimse.

(Ar. ‘amir = m. ‘āmir) u. Y158b6 [P **yaşı uzun**]

uzun yaşlıg bol- Uzun yaşamak, uzun ömürlü olmak.

(Ar. ‘amira) u. Y158b5 [P **yaşı uzun bol-**]

uzun yüzlig Uzun yüzlü.

(Ar. maḥrūtu‘l-vech) u. P20b5 [Y **şubı yüzlüg**]

uzunınça kes- Bir şeyi tamamen veya uzunlamasına kesmek, yarmak.

(Ar. qadde) u. Y136b6 [P **uzunluğınça kes-**]

uzunınça yırt – Uzunlamasına yarmak, yırtmak.

(Ar. ‘aṭṭa) u.-tı Y139b1 [P **uzunluğınça til -**]

→ boynı uzun P150a3, Y178a3; boynı u. bol- P150a2; boynı u. bol- Y177a1; saç u. P138b7; saç u. bol- P138b7; üstün tişi u. P149b3; üstün tişi u. bol- P149b2; yaş u. P135b8; yaş u. bol- P135b8; yaş u. kıl- Y183b4; yaş u. kıl- Y209b3; yaş u. kıl- Y234b3

2. Uzunluk.

→ kün uzun yöri- P197b7, Y251b1

uzunluğ Boy.

uzunluğunca kes- Bir şeyi tamamen veya uzunlamasına kesmek, yarmak.

(Ar. қадде) u.-ti P112b7 [Y **uzunınca kes-**]

uzunluğunca til- Uzunlamasına yarmak, yırtmak.

(Ar. ‘atṭa) “*tildi tonni uzunluğunca*” P114b7 [Y **uzunınca yırt-**]

uzut- Birini uyutmak. Birini uyur bulmak. Öldürmek. *krş.* **uyut-**

(Ar. enāme) u.-tı Y230b7 [P **uyut-**]

Ü

übük 1. Çavuş kuşu. Nağmeyle öten her kuş. Nağmeyle çok öten güvercin.

(Ar. hudhud / c. hedāhid) ü. P52a9; Y52b1

2. Horoz, hindi vb. hayvanların tepesindeki deri uzantısı.

→ ḥorūs übüki P52b7

üç Üç (3).

(Ar. şelāse) ü. P38b1

üç ayaklıg taht Elbise, şapka vb. eşya asılan askı.

(Ar. mişceb / c. meşācib) ü. Y7a7 [P **ton asğu nirse**]

üç azakı birle öre tur- (At) Bir ayağını tırnağı üzerine kaldırıp diğerleri üzerine basarak durmak.

(Ar. şafene) “*aṭ üç azakı birle öre turdı*” Y89a4 [P **üç azakı üze tur-**]

üç azakı birle yöri- Üç ayağı ile sekerek yürümek.

(Ar. kāse) “*üç azakı birle yöridi siṅgiri kıynuḡ inen*” P120b3

ü.-di Y147a6

üç azakı üze tur- (At) Bir ayağını tırnağı üzerine kaldırıp diğerleri üzerine basarak durmak.

(Ar. şafene) “*üç azakı üze turdı aṭ*” P77b1 [Y **üç azakı birle öre tur-**]

üç miṅg Üç bin.

(Ar. şelāsetu ālāf) ü. P38b9

üç seṅgirliḡ nirse Üç kenarlı şey, üçgen.

(Ar. şey’un muşelles) ü. P189b8 [Y **üç seṅgirliḡ nirse**]

üç seṅgirliḡ nirse Üç kenarlı şey, üçgen.

(Ar. şey’un muşelles) ü. Y238b1 [P **üç seṅgirliḡ nirse**]

üç tasū Bir ağırlık birimi.

(Ar. şumun) ü. P40a3

üç tin yip Üç katlı ip.

(Ar. meşlūs) ü. P47a3; Y45b2

üç yaşar (buzaḡu) Üç yaşındaki sığır.

(Ar. şeniyy) ü. P47b8; Y46b1

üç yaşar (oḡlaḡ) Üç yaşındaki oḡlak.

(Ar. şeniyy) ü. Y47a5 [P **iki yaşar**]

üç yaşar (kuzu) Üç yaşını doldurup dört yaşına girmiş kuzu.

(Ar. rabā' iyy) ü. P48b1 [Y **tört yaşar**]

üç yaşar (at) Üç yaşındaki at.

(Ar. şeniyy / c. şinyān) ü. P41a4

üç yaşar törtünçe kirmiş erkek torum Dört yaşına basan deve.

(Ar. hıkk / c. hıkāḳ) ü. Y44a6 [P **törtünçe kirmiş tiwe**]

üç yüz Üç yüz (300).

(Ar. şelāşumi'e) ü. P38b7

üç yüz miṅ Üç yüz bin (300000).

(Ar. şelāşumi'eti elf) ü. P39a8;

üçde bir Üçte bir.

(Ar. şuluş) ü. P39b7

ü.+in P188b1; Y236a3

üçde bir māl al- Malın üçte birini almak. Üçüncüsü olmak.

(Ar. şeleşe) “*üçde bir mālın aldı kişilerniṅ*” P97a8 [Y **üçinçi bol-**]

üçde biri kalmış Üç kez pişirilmiş şarap vs.

(Ar. muşelleş = f. qarābe) ü. P31b7

üçdin onğa tegi 1. Kişi sayısı üçten dokuza kadar olan, birkaç kişilik grup.

(Ar. biz') ü. P14b2 [Y **kiçig ügür**]

2. Üçten ona kadar deve sürüsü.

(Ar. zevd / c. ezvād) ü. P45b8 [Y **kiçig ügür**]

üçin üçin Üçer üçer.

(Ar. şulāş) ü. P40a1

üçünge kirmiş inen İkisini bitirip üçüne basan dişi deve.

(Ar. bintu lebūn / c. benātu lebūn) ü. P46a3 [Y **iki yaşar tişi torum**]

üçünge kirmiş tiwe İkisini bitirip üçüne basan erkek deve.

(Ar. ibnu lebūn) ü. P46a2 [Y **iki yaşar erkek torum**]

→ on üç P38b3; on ü. miṅ P39a3

→ tünniṅ üçde biri P3b2

→ üçin üçin P40a1

→ yığaçniṅ üçte biri Y1b4

üçinç Üçüncü. *krş. üçi/ünçi*

üçinç bol- Üçüncüsü olmak.

(Ar. şeleşe) “*üçinç boldı kişilerge*” P61a2

üçi/ünçi Üçüncü. *krş. üçinç*

üçinçi bol - Üçüncüsü olmak. Malın üçte birini almak.

(Ar. şeleşe) ü.-dı Y116b2 [P **üçde bir māl al-**]

üçünçi at Yarış atlarından üçüncüsü.

(Ar. musellī) ü. P42a3

üçü/in 1. İçin; sebep bildiren söz.

(Ar. li) ü. P159a2; P215b4; Y191b3; Y246a4; Y306a3, 5

(-) P138b1; P199b1; Y84b3; Y111b4; Y162a7; Y244a5; Y266a7

2. Hakkında.

(Ar. li) “*şefâ‘at kıldı anıñg için big katında*” P159a9

3. Üstüne, -e karşı.

(Ar. ‘alā) “*yārī tiledi tañğrıdın düşmen için*” P215a5 [Y **üze**]

→ münğen için kılınmış nerse P211a3

→ anıñg ü. P57b6, Y59a3; bakmaq ü. aç- P113b1; bakmaq ü. hîle kıl- Y306b5; cimā‘ için (kuzruk) kötür- P122a8; ew için kılğan konuklık P34b4; ezgülük ü. kaçd kılğan Y173a6; iş ü. lāyık vaqt iste- Y267b7; işitmek ü. kulaq bir- Y211a5; işitmek ü. kulaq koz- Y169b7; işitmek ü. kulaq koz- Y228b6; işitmek ü. kulaq koz- Y234a5-6; kaşanmaq ü. but kötür- Y189a4; kışaş ü. öldür- P184a3, Y229a1; meniñg ü. Y59a3; benim ü. P57b6; meşel ü. ay- P211a4; oñğarmaq ü. kes- P91a4; oñğarmaq ü. tepret- P87a4; öğrenmek ü. bar- P205a4; özi ü. ozur- Y265b5; özi ü. sögül- P207b1; özi ü. üzür- P215a9; seniñg ü. P57b5, Y59a3; seniñg ü. P57b6; sinamak ü. ısır- P110a2; simek ü. azak kötür- P157a8; tekebbür ü. (yanğak) kayıştur- Y241a4; yaşunmaq ü. kaç- Y318b6; yörimek ü. in- P173a2

üd Delik.

→ burun üdi P17a3

üdür- Seçmek, ayırmak. *krş. üzü/ir-*

(Ar. intekā) ü.-di Y276a7

ügeyük Üveyik. *krş. iweyük*

(Ar. haşşāne) ü. P51b9; Y51b6 [Y **iweyük**]

ügi Baykuş.

(Ar. būme / c. būm) ü. P52b1; Y52b2

(**ügi**) **erkeki** Erkek baykuş.

(Ar. feyyāz) e. P52b1; Y52b2

ügre- Sıçramak, (hayvan) cinsel ilişki için aşmak.

(Ar. taraqa) “*ügreği at*” P107a4

ü.-di Y129b1

(Ar. bāke) “*ügreği erkek eşek tişi eşekge*” P121b5

ü.-di Y149a2

(Ar. nezā) ü.-di P125b5 [Y **sekri-**; **qay-**]

ügür 1. Topluluk, insan yığını.

(Ar. şeml = cemā‘ at = m. melā‘ = m. havze = m. zumre = c. zumer = m. ma‘şer = m. ‘işābe / c. ‘aşāib = m. uşbet / c. uşab = m. halka / c. halaq = m. qabīl = m. şirzime = m. beyza = m. fi’e = m. ‘ize / c. ‘uzūn = m. şube / c. şubāt = m. hizb / c. aḥzāb = m. fevc / c. efvāc = m. şulle / c. şulel) ü. Y9b4

2. Davar, deve, sığır vs. sürüsü.

(Ar. qatī‘ / c. qut‘ ān) ü. Y47a1 [P **qoy ügür**]

ügür erenler Seferberliğe katılan topluluk.

(Ar. nefir) ü. Y70a5 [P **toğuşğa barur erenler**]

ügür tiwe Deve sürüsü.

(Ar. şirme) ü. Y44a2 [P **tiwe ügür**]

ügür ız- Elçi göndermek.

(Ar. evfede) ü.-dı Y226a6; (ügürni ız-) P182a8 [P **ügürni ız-**]

→ kiçig ügür Y10a3, Y44a2

→ koy ügür P48a6; (sıķun) ügür Y48a3; suğun ü. P49a6; tiwe ü. P45b7; tiweligler ü. Y10a2

ügürse- Dişi hayvan erkek istemek.

(Ar. ec' ale) "*ügürsedi it taķı çetük*" P178b2 [Y **kürse-**]

üküş Çok, bol.

(Ar. keşir) ü. P164b9; Y200a7

üküş ābādān kılğan er Yapı işleriyle uğraşan kimse, mimar.

(Ar. raculun mi' mārūn) ü. P102a1 [Y **üküş 'imāret kılğan er**]

üküş bol- Çoğalmak, çok olmak.

(Ar. 'afa) "*üküş boldı erenler*" P127b7

ü.-dı Y156b7

(Ar. keşura) ü.-dı P164b9; Y200a7

üküş çerig Ordu.

(Ar. zaḥf / c. zuḥūf) ü. Y194a1 [P **ķalıñg çerig**]

üküş ğāret kılğan er Çok baskın yapan adam.

(Ar. raculun miĝvār) ü. P184a9 [Y **peyveste ğāret kılğan er**]

üküş hicv kılğan bol- Hicvetmek, şiirle kötülemek.

(Ar. hecuve) "*şā'ir üküş hicv kılğan boldı*" Y152b7 [P **hecā kılğan bol-**]

üküş 'iyāllıĝ bol- Çoluk çocuĝu çok olmak.

(Ar. e' āle) ü.-dı P186a1 [Y **üküş oĝlanlıĝ bol-**]

üküş 'imāret kılğan er Yapı işleriyle uğraşan kimse, mimar.

(Ar. raculun mi' mārūn) ü. Y122b5 [P **üküş ābādān kılğan er**]

üküş kıl- 1. Bir şeyi çoĝaltmak, çok kılmak, geniş kılmak.

(Ar. keşşera) "*üküş kıldı mālnı*" P192a1

ü.-dı Y242a2

(Ar. evse'a) "*üküş ezĝülik kıldı anĝa*" P182b7 [P **telim kıl-**]

2. Bir şeyden çok almayı arzu etmek.

(Ar. istekşera) ü.-dı Y305b7 [P **köp tile-**]

üküş kıız toĝurĝan tişi Dişi doğurmak ādeti olan.

(Ar. mi'nās) ü. P21b9 [Y **tişi toĝurĝan**]

üküş māl Çok mal.

(Ar. mālun lubedd) ü. P209b9; Y285a5

üküş minnet koĝĝan er Fazileti çok adam.

(Ar. raculun mifzāl) ü. P179a1 [Y **peyveste minnet kızgan er**]
üküş oğlanlıg bol- Çoluk çocuğu çok olmak. Kadın veya hayvanın yavruları çok olmak.
(Ar. e' āle) “*er üküş oğlanlıg boldı*” Y232a2-3 [Y **üküş 'iyällig bol-**]
(Ar. meşā = m. meşiye) ü. P91a9; Y108b7
üküş oğlanlıg tişi Evladı çok olan kadın.
(Ar. imra'etun māşiye) ü. P91b1 [Y **üküş oğlanlıg urağut**]
üküş oğlanlıg urağut Evladı çok olan kadın.
(Ar. imra'etun māşiye) ü. Y109a1 [P **üküş oğlanlıg tişi**]
üküş oğul toğurgan tişi Daima erkek doğuran dişi.
(Ar. mizkār) ü. P21b9 [Y **erkek toğurgan**]
üküş (‘ilm) **öğren-** Fenleri çeşitli olmak, türlü türlü olmak.
(Ar. tefennene) “*üküş 'ilm öğrendi*” Y292b3 [P **türlüg bol-**]
üküş öldür- (Düşmanı) Yaralayıp öldürmek.
(Ar. nekā) “*üküş öldürdi düşmenlerni*” Y110a1 [P **telim öldür-**]
üküş rahmet kıllığı tağrı Çok merhamet eden tanrı.
(Ar. rahmān) ü. P142b7 [Y **üküş rahmet kıllıgan tağrı**]
üküş rahmet kıllıgan tağrı Çok merhamet eden tanrı.
(Ar. rahmān) ü. Y168a4 [P **üküş rahmet kıllığı tağrı**]
üküş sançgan er Düşmana çok mızrak atan.
(Ar. miṭ' ān) ü. P111a2 [Y **inçen sançgan er**]
üküş sözle- Çok konuşmak.
(Ar. ekşera) “*üküş sözledi sözni*” P174b4
ü.-di Y214b6
üküş sözlegen Geveze kadın veya geveze erkek.
(Ar. mikşār) ü. P174b9 [Y **yağışak er**]
üküş suwluğ bol- (Kuyunun) Suyu birikmiş ve çoğalmış olmak, çoğalmak.
(Ar. cemme) “*kuzuğ üküş suwluğ boldı*” Y95a5 [P **suwı irkil-**]
(Ar. māhe) ü.-dı Y107a2 [P **köp suwluğ bol-**]
üküş suwluğ kuzuğ Suyu bol kuyu.
(Ar. cemme / c. cimām) ü. Y95a6 [P **kuzuğnıñ irkilmiş suwı**]
üküş sütlüg bol- Deve, koyun vs. sütü çok olmak.
(Ar. ğazura) ü.-dı Y200a2 [P **köp sütlig bol-**]
üküş şerlig er Kötü, hayırsız kimse.
(Ar. şerīr / c. eşrār / c. şirār) ü. P146a4; Y172b7
üküş ta' ām birgen er Konukları ve ikramı çok olan.
(Ar. raculun miṭ' āmun) ü. P179b3 [Y **peyveste ta' ām yitürgen**]
üküş talāk kıllıgan er Çok kadın boşayan.
(Ar. raculun miṭlāk) ü. P194a2 [Y **köp talāk birgen er**]
üküş toğurgan Çok çocuğu olan kadın.

(Ar. neşür) ü. Y21b4 [P **köp toğurğan tişi**]

üküş yörigen er Çok seyahat eden, gezgin.

(Ar. raculun seyyāḥun) ü. P86b1 [Y **peyveste yörigen er**]

üküşleş- Çok sayıda olmak.

(Ar. tekāşera) “*üküşleşdiler mälları taqı ‘iyälleri içinde*” P213a12

üldürük Odun ve kömürden elde edilen siyah sıvı. Bir çeşit ağaç usaresi. Katran.

(Ar. қаtırān) ü. P5a3⁵²⁶; Y61b5

ü.+ni P59a6

(Ar. hinā') ü. P59a6; Y62a1

üleş- 1. Aralarında bölüşmek, her biri mal vs.den payını almak.

(Ar. kâseme) “*üleşdi anıñ birle mālını*” P202b2 [Y **kısmet kıl-**]

(Ar. iktese) ü.-diler P205b8; (ü.-tiler) Y271b3

(Ar. teqasseme) ü.-di P211a12

(Ar. tevezze‘a) ü.-diler P211b13

(Ar. teqâseme) ü.-diler P214a3 [Y **ülüş kıl-**]

2. Kısımlara bölünmek.

(Ar. tecezze‘e) ü.-di P209a5

üleşdir- Kısım ve parçalara ayırmak.

(Ar. qaseme) “*üleşdirdi mālını*” P76b1 [P **ülüş kıl-**]

üleşil- Parçalara bölünmek.

(Ar. inqaseme) “*üleşildi māl*” P208a12

ülker Boğa takımyıldızındaki yedili yıldız kümesi, Yedikızkardeş, Pervin, Süreyya.

(Ar. en-necm = m. eş-şüreyyâ) ü. P3a8

ülüş 1. Pay, hisse.

(Ar. naşīb) ü.+ni P185b8; P215b6

ü.+in Y71a1; Y92b4

ü.+ini P66a1; P79b9; P175a5

(Ar. ḥişşe / c. ḥişaş = m. şıqş / c. eşkâş = m. kışt / c. aqsāt = m. cuz' / c. eczā' = m. sehm / c. sihām / c. suhmān = m. naşīb / c. enşibā = m. ḥalāk = m. kifl = m. ḥaz / c. ḥuzūz = m. kısm / c. aqsām) ü. P39b3

(Ar. maqsim = m. kısm) ü. P76b2; Y87b6

(Ar. ḥazḥ) ü.+in Y190a1

ü.+ini P157b9

2. Paylaşılmamış, bölüştürülmemiş ortak şey.

(Ar. muşā‘) ü. P185b8

3. İz, kalıntı.

(Ar. mess) “*añğa tilwelikdin ülüş bar*” P146a8

⁵²⁶ Çift hareke: kıtırān

ü. Y173a3

ülüş al- (İlim vs.den) Bir miktar elde etmek, edinmek.

(Ar. şedâ) “*ülüş aldı ‘ilmdin taķı ırdın*” P125a3

ü.-dı Y153b4

ülüş kıl- 1. Kısım ve parçalara ayırmak.

(Ar. kıaseme) “*mālnı ülüş kıldı*” Y87b5 [P **üleşdir-**]

(Ar. cezze‘e) ü.-dı P189a3; Y237a2

(Ar. vezze‘a) ü.-dı P197a8 [Y **artur-**]

(Ar. ba‘‘aza) ü.-dı Y243a2 [P **ülüşlig kıl-**]

(Ar. kıasseme) ü.-dı Y247b4 [P **kısmet kıl-**]

2. Bir şeyi bölüşmek.

(Ar. tekāseme) ü.-dı Y300b5 [P **üleş-**]

ülüş teg- Bir şeyden birine hisse, pay düşmek.

(Ar. haşşa) ü.-dı P114a6 [Y **ülüşlüg bol-**]

→ küçün alınmış ülüş P87b1; küçün almış ülüş Y103b1

→ yirniᅇ yiti ülüşde birisi P4b5

→ nirseniᅇ uluᅇraᅇ ülüşi Y94a3; suw ü. P130b8

ülüşli/üᅇ Nasipli, bahtlı kişi.

(Ar. haᅇız = m. maᅇzūz) ü. P146b6

ülüşlig er İnsanlar yanında itibarlı.

(Ar. haᅇiyy) ü. P151a9

ülüşlig kıl- Parçalara, kısımlara bölmek.

(Ar. ba‘‘aza) ü.-dı P192b3 [Y **ülüş kıl-**]

ülüşli/üᅇ bol- 1. Bir şeyden birine hisse, pay düşmek.

(Ar. haşşa) ü.-dı (ülüşlüg bol-) Y138b4 [P **ülüş teg-**]

2. Mevki, itibar ve şan sahibi olmak. Nasipli, bahtlı olmak.

(Ar. iᅇteᅇā) ü.-dı (ülüşlüg bol-) P207a3 [Y **baᅇtlıᅇ bol-**]

(Ar. haᅇza = m. ᅇuzza) ü.-dı P146b6 [Y **ülüşlüg bol-**]; (ülüşlüg bol-) Y173b5 [P **ülüşlig bol-**]

3. Nail olmak.

(Ar. haᅇiye = m. ᅇuzıve) ü.-dı (ülüşlüg bol-) P151a9; Y180a4

ümen- Karşılıᅇını beklemek, ummak. *krş.* **uman-**

(Ar. iᅇtesebe) “*ümeniᅇ şevāb*” Y265a7 [P **kazᅇan-**]

→ şevāb ümenmek Y265a7

ümıd (Far.) Umut, emel.

(Ar. emel) ü.+din P85b3 [Y **umunᅇ**]

ümıd tut- Ummak, ümit etmek.

(Ar. racā) ü.-tı P124a4 [Y **umunᅇ tut-**]

(Ar. emmele) ü.-tı P194b1 [Y **umunᅇ tut-**]

(Ar. raccā) ü.-tı P199b9 [Y **umunᅇ tut-**]

ümm (Ar.) Anne.

ümmü'l-veled kııl- Kadını gebe bırakmak, doğurtmak.

(Ar. evlede) “*ümmü'l-veled kııldı qarabaşını*” P182a9 [Y **oğlan toğurt-**]

(Ar. istevlede) ü.-dı Y310a5

ün 1. Ses.

(Ar. şavt / c. aşvât) ü. P197b9; Y251b4

ü.+i P60b5; P164b1; P167a9; P193a2; Y63b5; Y204a4; Y243b6

ü.+in Y139a4

2. Nağme. Melodi. Lehçe. İrabta hata ederek konuşma.

(Ar. elhân / c. luḥûn) ü. (ünler) P161a9

ün ayt- 1. Ses çıkarmak, ötmek.

(Ar. қашафе) “*barbaṭ ün ayttı*” Y79a5 [P **ün kııl-**]

2. (Kurbağa) Ses çıkarmak.

(Ar. naḳḳa) “*baḳa ün ayttı*” Y94a2 [P **öt-**]

ün bir- Birini çağırarak, seslenmek, bağırarak.

(Ar. hetefe) ü.-dı Y80a3 [P **ünet-**]

ün çoğı Gürültü, feryat.

(Ar. zavzâ') ü. Y317b1 [P **karışık ünler**]

ün kııl- 1. Ses çıkarmak, haykırmak, bağırarak, feryat etmek, gürültü etmek.

(Ar. қашафе) “*ün kııldı barbaṭ taḳı ḳopuzlar*” P71a4 [Y **ün ayt-**]

(Ar. zacce) “*ün kııldı erenler*” P78b4 [Y **hakır-**]

(Ar. zavzâ) “*ün kııldı ḳavm*” P217b6 [Y **çoğla-**]

(Ar. ca' ca' a) ü.-dı Y316a1 [P **kürle-**]

(Ar. teşarraḳa) ü.-dı P209b4

(Ar. 'ac' ace) ü.-dı P217a4

2. Birbirine sürtüp ya da hareket ederken ses çıkarmak. Zinet, kumaş vs. ses çıkarmak.

(Ar. ḳaḳaḳe) “*ün kııldı ton taḳı temür taḳı ḳuran*” P217a7

(Ar. ḳa' ḳa' a) “*ün kııldı ḳuranlar*” P217a10

ü.-dı Y316a2

(Ar. vesvese) “*ün kııldı itig*” Y317a3 [P **çıngra-**]

(Ar. celcele) “*ün kııldı def temür*” P217a13 [Y **çıngra-**]

3. Sinek, güvercin, tavuk vs. ötmek; (köpek) havlamak; hayvan şiddetle kükmek.

(Ar. ṫanne) “*ün kııldı cibin taḳı taḫt*” Y96a1 [P **öt-**]

(Ar. vaḳvaḳa) “*ün kııldı it*” P217b4

(Ar. baḳbaḳa) “*ün kııldı kögürç<in>*” P217a11 [Y **öt-**]

(Ar. hechece) “*ün kııldı azıḳlıḳ kezik*” P217a5

(Ar. ḳarḳara) ü.-dı P217a6 [Y **öt-**]

(Ar. şarşara) ü.-dı P217a6; Y315b4

(Ar. şaḳşaḳa) ü.-dı P217a12 [Y **öt-**]

(Ar. ʔamʔame) ü.-dı P217b1 [Y **öt-**]

4. Top, gök gürültüsü vs. arka arkaya yankılanarak ses çıkarmak, gürlemek.

(Ar. celcele) “*ün kıldı ötgün*” P217a13 [Y **küldüre-**]

(Ar. zemzeme) “*ün kıldı ötgün*” P217b1 [Y **küldüre-**]

5. Lak lak, gurul gurul vb. sesler çıkarmak. Şişe, testi vs. dolarken ses çıkarmak.

(Ar. baḳbaḳa) “*ün kıldı kūz suw içinde*” P217a12 [Y **boḳurda-**]

(Ar. ḳabḳabe) “*ün kıldı ḳarın*” P217a3 [Y **ḳaldura-**]

üni yoḡun Kısık sesli.

(Ar. ebeḥḥ) ü. P145b5 [Y **boḡuḳ ünlüg**]

üni yoḡun bol- Sesi (baḡırma, hastalık vs. den) kısık olmak.

(Ar. baḥḥa) ü.-dı P145b5 [Y **boḡuḳ ünlüg bol-**]

→ aḡırlıḳdın çıḳḡan ün Y216a3; ḥoş ü. Y204a5; ḳatıḡ ü. P112a5; tegmek ḳatında ü. ḳıl- Y94b4;

yük aḡramındın çıḳḡan ü. P175b8

→ çerig üni P171b4; ır ü. P30b4; ḳapuḡ taḳı ḳalem ü. P79b2

→ ḳarıḡıḳ ünler P217b6

ün- 1. Bitmek, yerden çıkmak.

(Ar. nebete) “*ot ündi*” Y116b1 [P **çık-**]

2. Kıl, tüy, bıyık vs. çıkmak, bitmek.

(Ar. ʔarra) “*ündi bürütü*” P113a8

(Ar. enbete) “*ündi oḡlan ‘ānesi*” P172a8

→ saḳalı ün- P108a4

→ soḡ ünḡen tiş P17b2

ünde- 1. Birini bir husus için davet etmek, (yemek, ziyafet vs.ye) çaḡırmak. *krş. inde-*

(Ar. nedebe) “*işke ündedi*” Y115b6 [P **inde-**]

(Ar. de^c ā) “*da^c vet tapa ündedi*” Y156a2 [P **inde-**]

(Ar. de^c ā) ü.-di Y155b7 [P **inde-**]

(Ar. nādā) ü.-di P203b3; Y264a6

(Ar. isted^c ā) ü.-di P216a14; Y313a1

2. (Yem göstererek) Hayvanı çaḡırmak. (Köpeḡi ava) Teşvik etmek.

(Ar. eḡlā) ü.-di Y235a4 [P **inde-**]

ündemedin kir- Davetsiz aralarına girmek (ve onlarla içmek).

(Ar. veḡale) “*ündemedin kirdi şarāb içgenler üze*” Y99b6 [P **ündemedin kir-**]

→ ... atı birle ünde- Y156a1; da^c vetḳa ü.- Y252b3; da^c vetḳa ü.- Y305b2; künyet birle ü.-

Y111b1

ündeş- Birbirlerini çaḡırmak.

(Ar. tedā^c ā) ü.-diler P214b10; (ü.-tiler) Y303a6

ündetil- (Birinin adıyla) Çaḡrılmak.

ündetilmiş oḡlan Oḡulluk. Nesebi şüphemli.

(Ar. de^c iyy / c. ed^c iyā) ü. Y22b4 [P **oḡullanmış oḡlan**]

ündür- Bitkiyi yerden çıkarmak.

(Ar. enbete) “*ündürdi taḡrı yaş otnı*” P172a8

ü.-di Y211a4

ünet- Birini çağırarak, seslenmek, bağırarak.

(Ar. hetefe) ü.-tı P71b4 [Y **ün bir-**]

ünli/üg Sesli, sesi (...) olan.

→ **katıg** ünlig P164b2; **uluğ** ü. P20b6; **yumşaq** ü. P167a9

→ **boğuk** ünlüg Y172a6; **boğuk** ü. bol- Y172a5; **katıg** ü. Y199b6; **uluğ** ü. Y18b7; **yüksek** ü. er

Y318a5

ür- 1. Üflemek.

(Ar. nefeha) “*ürdi tolḡuḡa taḡı otḡa*” P98a7

ü.-di Y117b6

(Ar. neḡara) “*ürdi borḡunı*” P103a2

ü.-di Y124a4

2. (Sihir yapmak için) Okuyup üflemek.

(Ar. nefese) “*tügünke ürdi*” Y64a6 [P **oḡup ür-**]

3. Köpek havlamak.

(Ar. nebeḡa) “*ürdi it*” P61b7

ü.-di Y65a4

4. Köpek havlamayıp hırlamak.

(Ar. herra) ü.-di P79b6 [Y **hurla-**]

→ **oḡup ür-** P61a4

→ **nāy ür-** P64a2, Y68a5

ürgüçi Üfleyici.

→ **şür** ürgüçi Y9a3; **şür** ü. ferişte P13b7

ürk- 1. Ürküp kaçmak.

(Ar. şerede) “*tiwe ürkti*” Y66a1 [P **kaç-**]

2. İnsanların işleri karışık olmak. İnsanlar birbirine girmek.

(Ar. māce) “*ürkdı erenler*” P118b2 [Y **karış-**]

3. (Tüylerini) abartmak.

→ **yalın ürk-** Y268a6

ürküt- 1. Korkutup kaçırmak, ürküntü vermek.

(Ar. neffera) ü.-tı Y242a4 [P **kaçur-**]

2. (Tüylerini) abartmak.

→ **yalın ürküt-** Y320a6

ürüng Beyaz.

ürüng **kuş** Beyaz balaban.

(Ar. zurraḡ) ü. Y51a5 [P **aḡ balaban**]

üründi/ü Soyu pak olan, asaletli. Kıymetli, üstün. *krş.* **üyründü; üzründü**

(Ar. necīb / c. nucebā') ö. P163b3 [Y **üyründü er**]

üründi/ü bol- Asil, soylu ve diğerlerine üstün olmak. Fazıl ve kıymetli olmak.

(Ar. necube) ö.-dı P163b3 [Y **üründü bol-**]; (üründü bol-) Y198b3 [P **üründi bol-**]

üründi oğlanlığ bol- Necip soylu çocuk dünyaya getirmek.

(Ar. encebe) ö.-dı P172a5 [Y **üzründü oğlan ketür-**]

üst Alt karşıtı, yukarı.

üstde tur- Bir şeyin üzerine çıkmak.

(Ar. tesenneme) ü.-dı (üstde tur-) P211a9

üstād (Far.) Usta, becerikli, hünerli, sanatkâr. *krş.* **üstāz**

(Ar. māhir) ü. P157b8 [Y **üstāz**]

üstād bol- Üstat, mahir olmak.

(Ar. hāzeķa) “*üstād boldı pīşesi içinde*” P71b7 [Y **üstāzlık kııl-**]

(Ar. mehera) ü.-dı P157b7; Y189b6

üstādlık (Far. + T.) Ustalık. *krş.* **üstāzlık**

<üstā>**dlık körgez-** Bilgiçlik taslamak.

(Ar. teħazlaķa) ü.-dı P218a4 [Y **lāf ur-**]

üstāh (Far.) Cüretli, yiğit, atılgan.

(Ar. cerī) ü. Y197b3 [P **yüreklig**]

(Ar. cesür) ü. Y199b5 [P **alp**]

üstāh bol- Atılmak, cesaret göstermek, yiğit olmak.

(Ar. ceru'e) ü.-dı Y197b2 [P **yüreklig bol-**]

(Ar. cesura) ü.-dı Y199b5 [P **alp bol-**]

üstāhlık (Far. + T.) Cüret, cesaret.

üstāhlık kııl- 1. Cüretlenmek, cesaretlen(dir)mek.

(Ar. ictera'e) ü.-dı Y265a5 [P **yüreklen-**]

(Ar. cerra'e) ü.-dı P189a3; Y237a2

(Ar. tecerra'e) ü.-dı P209a5

(Ar. tecāsera) ü.-dı P213a12 [Y **büstāhlık kııl-**]

2. Laubali olmak. Birine teklifsiz ahbap muamelesi yapmak.

(Ar. inbeseta) ü.-dı P208a4; Y278b4

(Ar. istersele) ü.-dı Y307a6

3. Nazlanmak, kendini beğendirmeye çalışmak.

(Ar. teshhabe) ü.-dı P209a9 [Y **büstāhlık kııl-**]

üstāz (Far.) Usta; becerikli, hünerli, sanatkâr. *krş.* **üstād**

(Ar. māhir) ü. Y189b6 [P **üstād**]

üstāz işçi er Sanatta usta ve maharetli adam; işinde maharetli kişi.

(Ar. raculun şanā') ü. Y192b5 [P **ezgü er**]

üstāz işçi ' avret Sanatta usta ve maharetli kadın.

(Ar. emra'etun şanā') ü. Y192b6 [P **ezgü tişi**]

üstâzlık (Far. + T.) Ustalık. *krş.* **üstâdlik**

üstâzlık kı1- Mahir, usta olmak.

(Ar. hâzeka) “*pîşesi içinde üstâzlık kıldı*” Y80a7 [P **üstâd bol-**]

üstün 1. Üst, üst taraf.

(Ar. fevķ) ü. P55a3; Y55b7

2. Üstte olan.

(Ar. a‘lâ) ü. P8b9

üstün ışık Kapının alt veya üst eşiği.

(Ar. ‘atebe) ü. Y3a3

üstün tişi uzun Üst ön dişleri aşağıdakilerden uzun olan adam.

(Ar. ervak) ü. P149b3 [Y **uzun tişlig**]

üstün tişi uzun bol- Üst dişleri uzun olmak.

(Ar. raviķa) ü. P149b2 [Y **uzun tişlig bol-**]

üstün tutaķ Üst dudak.

(Ar. şefetu‘l-‘ulyâ) ü.+1 P143a7; Y168b7

üstün tutaķı yaruķ Üst dudağı yarık kimse.

(Ar. a‘lem) ü. Y169a1 [P **üstün tutaķı yaruķ er**]

üstün tutaķı yaruķ er Üst dudağı yarık kimse.

(Ar. a‘lem) ü. P143a7 [Y **üstün tutaķı yaruķ**]

üstün tutağı aķ aķ Burnu beyaz at.

(Ar. erşem) ü. P41b6

→ astın üstün bol- Y270a4; astın ü. eņgek Y13b6; ‘atķarlar ü. taşı Y33b7; (sünġü) ü. yanı Y42a3; sünġü ü. temüri P44b1

→ baş üstünü Y12a3; köġüs ü. P19a3; köġüz ü. Y16b1; serây ü. P8b9

üstüvâr (Far.) 1. Sağlam olan şey.

(Ar. veşîķ) ü. P169a5; Y206b2

2. Sağlam, kuvvetli, ağırbaşlı, vakarlı.

(Ar. raşîn) ü. P168b1 [Y **beşif‘ râyliġ**]

3. Adil, güvenilir.

(Ar. ‘adl / c. ‘udül) ü. P167a3

üstüvâr bol- 1. Bir şey sabit olmak, devamlı kalmak.

(Ar. resâ) ü.-dı P125b7 [Y **tölen-**]

2. Kuvvetli, dayanıklı olmak; sağlama bağlanmak.

(Ar. veşuķa) “*üstüvâr boldı iş*” P169a4 [Y **berk bol-**]

3. Sağlam, muhkem ve metin olmak.

(Ar. raşufe) ü.-dı P165b7 [Y **muhkem fi‘llig bol-**]

4. (İlimde) Kökleşmiş, sağlam olmak.

(Ar. raseħa) ü.-dı P156b2 [Y **tölen-**]

5. Doğru, dürüst olmak, adil olmak.

(Ar. ʿadule) ü.-dı P167a3 [Y **râst bol-**]

6. Ağır, oturaklı olmak; sağlam olmak.

(Ar. raşune) “*üstüvâr boldı rāyı*” P168a9 [Y **beşîʿ bol-**]

7. Güvenmek, itimat etmek.

(Ar. veşiqa) ü.-dı P162b4 [Y **iʿtimâdliq bol-**]

üstüvâr er İşi sağlam adam.

(Ar. raşîf) ü. P165b8 [Y **muḥkem**]

üstüvâr kııl- Sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek. Sıkı bağlamak, sabitlemek.

(Ar. ekkede) ü.-dı P190b2 [Y **berkit-**]

(Ar. vekkede) ü.-dı P197a5

üstüvâr ya er ya tişi Güvenilir kişi.

(Ar. şikat) ü. P162b4 [Y **iʿtimâd kıılınmış er taqı ʿavret**]

üstüvâr yir Sağlam yer; sağlam kale.

(Ar. mekânun ḥarîz) ü. P175a4

üstüvâr tağ Köklü, kaymaz dağ.

(Ar. revâsî) ü. (üstüvâr tağlar) P125b8

→ kerîmliq üstüvâr er P201a12; nâkesliq ü. er P201a12; yaratığı ü. aṭ P197a9

→ iş üstüvârı Y82b4

üstüvârlıq (Far. + T.) Sağlamlık.

→ iş üstüvârlığı P73a6

üşî- Soğuk isabet etmek.

(Ar. qurra) ü.-di Y208a5

üşîmek Soğuk gün. Soğuk geçmiş adam.

(Ar. maqrûr) ü. P170b1

üşkü Delme âleti, burgu, matkap.

(Ar. mişkab / c. meşâkıb = m. minfeze) ü. P32a5; Y34b5

üşkü birle tel- Delmek.

(Ar. şeqabe) ü.-di Y113b5 [P **tel-**]

üşkü yipi Marangoz rendesi, ay demiri.

(Ar. beyrem) ü. Y34b6 [P **yuwqa ay**]

üte- Birini yalancı çıkarmak. Çok yalan söylemek.

(Ar. kezzebe) ü.-di Y238a2 [P **yalganga tut-**; Y **yalganka tut-**]

üründü Seçkin, asil. *krş. üründi/ü ; üzründü*

üründü er Soyu pak olan, asaletli. Kıymetli, üstün.

(Ar. necîb / c. nucebâʿ) ü. Y198b4 [P **üründi**]

üyük Kokusu bozulmuş siyah çamur, balçık.

(Ar. ḥamʿe / c. ḥamâʿ) ü. P4b4

üyük çıkar- (Kuyudan) Siyah, yapışkan, kokmuş çamuru çıkarmak.

(Ar. ḥameʿe) “*çıkdım üyükni kuzugdın*” P129a6

üyüklig Çamurlu, balçıklı.

üyüklig mınğar Kokusu bozulmuş siyah çamur karışmış su.

(Ar. ‘aynun ħami’e) ü. P129a5

üze –a/-e; üstüne, üzerine; -da/-de, hakkında.

(Ar. ‘alā) “*şabr kıldı muşibet üze*” P64a6

ü. <P2b2>; P2b4, 5; P59b5; P65a4; P68a4; P68b9; P71a1; P73b7; P74a1; P76a1, 7; P91b3; P96b9; P97b9; P100a1; P102b4; P106a4; P108a6; P111b9; P114a5; P114b2; P115a7; P119a7; P123a1, 8; P124a2; P125a2; P133b5; P134a4; P143b3; P144a1; P150a5; P154b5; P157b1; P157b3; P159b8; P161b6; P170a4; P172b; P173a7; P173b9; P174a3; P177a1; P178a4; P180b1, 4, 7; P181a4; P183b3; P184b1⁵²⁷; P185a1; P190a4; P191b8; P192a3; P195b9; P196b1; P196b9; P197b3; P200a8; P200b4; P201a5, 13; P201b2; P202a3; P202b7, 8; P203a6 [Y içinde], 8; P205b9⁵²⁸; P207a15; P210a5; P210b4; P211b11; P213b9, 10, 11; P214a4, 6, 7, 9; P217b10; P218a9; (anıñg ü.) P62a5; P64b8; P68a9; P69a5; P73b8; P81a1; P90a7; P108a4; P111a2; P112b4; P116b8; P117a3; P119b7; P122a2; P122b5; P123b2; P125a5; P128a8; P130a6; P139a5; P141a6; P153b8; P157a9; P158b3; P162a1; P165b3; P170b9; P176b7; P178b8; P179a1; P180a1; P180b5; P181a8; P181b3, 8; P182a4; P185a1; P186a7; P186b4; P187b2; P188a1, 2; ; P188b3; P189b2; P190a1, 8; P191b4; P192a5; P192a8; P192b7; P193a1, 4; P194b2, 5, 8; P195a3; P195b8; P197a8; P198a2; P198b8; P201b13; P203b11; P204a6, 8, 10; P204b2, 3, 4, 7, 14; P205a1⁵²⁹; P205b6, 7, 11; P206a7, 9, 11; P206b3, 4, 11, 14; P207a4; P209a8, 11; P210a8; P210b3, 10; P211a9; P211a15; P211b5, 10; P212a10, 14; P212b2; P213a12; P214b2; P215b12; P216a4, 8⁵³⁰; P216b3; P217a10; P217b12; (anlar ü.) P119b5; P171b4; P175a1; P197a9; P209b10; (bizim ü.) P110a4; (seniñg ü.) P199a3; P202a8; (özi ü.) P178a7; Y62b3; Y73b3; Y72b4; Y79a1; Y83b2; Y83b5; Y86b7; Y87b1; Y99b6; Y109a3, 6; Y116a1; Y117a5; Y120a2; Y123b3; Y128a4; Y131a3; Y135b6; Y137a3; Y140a2; Y150b5; Y153b4; Y169a6; Y178a6; Y189a7; Y189b1; Y193a1; Y195b7; Y196a1; Y207b6; Y211b3; Y213b1, 4; Y217b5; Y223a3; Y224a4; Y236a1; Y238b7; Y241b6; Y242a5; Y248b2; Y250a2; Y257a7; Y259b7; Y261b7; Y271b5; Y300a4; Y304b2 [P üçün]; Y310a5; Y312b4; Y317b6; Y319b3, 5; (anıñg ü.) Y69b1; Y75b7; Y83b3; Y94a5; Y106b5; Y108a4; Y111a1; Y120b5; Y131b1; Y138b3; Y142a4; Y144b4; Y146a4; Y149b1; Y151a6; Y151b4; Y153b7; Y155b5, 7; Y163a6; Y180b1; Y183b3; Y184a4; Y189a5; Y217b1⁵³¹; Y220b6; Y222a3; Y223a7; Y225a1; Y230a7; Y232b6; Y233a3; Y235a6; Y235b1; Y237a1; Y239a4; Y242b1, 4; Y243b4; Y244a1; Y248a7; Y266a4; Y266b4; Y304a5; Y307a2, 4; Y307b3; Y308a5; Y309a6; Y312a1; Y316a4; (anlar ü.) Y142a5; Y146a2; Y207b6; Y210a1; Y250b6; (bulariñg ü.) Y250a1

ü.+mizge P97b5; (ü.+mizke) Y133a7; Y183a7

(Ar. ilâ) ü. (anıñg üze) P184a6

⁵²⁷ ü<ze>

⁵²⁸ <üze>

⁵²⁹ tekrar metin

⁵³⁰ <üze>

⁵³¹ andın üze

(Ar. bi) ü. Y179a3; Y189b2 [P **birle**]; Y231a5 [P **birle**]; P212a11

(Ar. min) ü. P187b5

(Ar. fī) ü. P180a; Y222b2

(-) ü. P113a1; P113b5; P119a3; P212b8; Y225a5; Y227a2; Y145a3; Y244a5; Y254a2; Y262b2; Y310b1; Y257a5

üze kılınmış iw Çardak denen yazlık ev.

(Ar. ğurfe / c. ğuraf) ü. Y2b5 [Y **iw**]

→ biri biri üze **koz-** P62b8, Y66b3; biri biri ü. **koz-** P109b7; biri biri ü. **kozılmış** nerseler P109b8; biri biri ü. **ur-** P216b14; biri ü. biri **münğeştür-** Y133a2; sağ eligni sol elig ü. **koz-** Y189b7; tafşil ü. **ay-** P194b7, Y246b5; (tegme bir azağı ü.) bir **sā'** at tur- Y262b7; (tegme bir azağı ü.) birer **pāre t.-** P203a3; üç azağı ü. **tur-** P77b1

→ suw üzesinde atıç- Y156b5; tiz ü. bağ P206b9

→ biri biri **üzesinğe** urulğan ton P62b9; biri ü. birin kız- P201b5; sağ elni sol el ü. **koz-** P157b8

üzengü 1. Merdiven, basamak. *krş. üzenġgü*

(Ar. mirkāt) ü. P9b8 [Y **yügrük üzenġü**]

(Ar. sullem / c. selālīm) ü. Y2b7 [P **nerdübān**]

ü.+ge Y117a3 [P **nerdübān**]

2. Üzengi; eyerin iki yanında bulunup ayakların basıldığı halka.

(Ar. rikāb / c. rukub) ü. P42b3;

üzengü kayuşı Üzengi askısı.

(Ar. mi' lāk / c. me' ālīk) ü. P42b4

→ bir tiş **üzengü** P9b8; yığaç ü. P42b4; **yügrük** ü. Y2b6

üzengü Merdiven. *krş. üzenġü*

(Ar. sullem) ü.+ge P207a7; Y276a6

üzengüçi Üzengici.

(Ar. rikābiyy) ü. P25b1

üzi/ül- (Hastalıktan) Üzülmek, acı ve elem duymak.

(Ar. nukise) “üzildi sökel” P170a1 [Y **sökellikdin üzü-**]

→ **sökellikdin üzü-** Y207b2

üzir- *bk. üzü/ir-*

üzründü Seçkin, asil. *krş. ürüندی/ü; üyründü*

üzründü oġlan ketür- Necip soylu çocuk dünyaya getirmek.

(Ar. encebe) ü.-di Y210b7 [P **ürüندی oġlanlıġ bol-**]

üzül- *bk. üzi/ül-*

üzü/ir- 1. Ayırmak, seçmek, ayırıp almak. *krş. üdür-*

(Ar. efraze) ü.-di Y215a5 [P **seç-**]

(Ar. inteħabe) ü.-di P204a2; Y265b6

(Ar. intecebe) ü.-di (**üzir-**) P204a2 [Y **özi üçün üzü-**]

(Ar. ihtāra) ü.-di P206b2; Y274a5

(Ar. ictebā) ü.-di P206b9; Y275a1

(Ar. teḥayyere) ü.-di Y295a2

2. Tercih etmek, üstün tutmak, seçmek.

(Ar. āşera) “üzirdi anı özge üze” P173b9 [Y **ötür-**]

(Ar. iştafā) ü.-di P207a6; Y276a4

(Ar. isteḥabbe) ü.-di Y308a5

3. Malın vs. iyisini almak. Bir şeyi kastetmek. ?

(Ar. i‘ tāme) ü.-di P206b7

→ özi için üzür- P215a9; özi için üzür- Y265b5 kendü öziñge ü.- Y305a3

üzüm Üzüm.

(Ar. ‘ ineb) ü. P183a8; Y 227b4

ü.+ni P64b2; P71a5; P196a2; Y69a1; Y79a6

üzüm birle töggen küncüd Hardal, hardal ve kuru üzüm karışımı bir katık.

(Ar. şināb⁵³²) ü. P35a7 [Y ...]

üzüm çekirdeki Üzüm çekirdeği.

(Ar. ‘ acem) ü. P6a2

üzüm çengāli Üzüm salkımı.

(Ar. şimrāḥ / c. şemārīḥ) ü. P6a2

üzüm çöpi Üzüm çöpi.

(Ar. şugrūḳ) ü. P6a2

üzüm hūşesi Üzüm salkımı.

(Ar. ‘ unḳūd / c. ‘ anāḳīd) ü. P6a1

→ aḳ üzüm P6a3; bışıḡ ü. Y227b5; bişgen ü. P183a8; ḳuruḡ ü. P34a2, Y37a7; nevber ü. P6a1;

uluḡ ü. P6a3

V

vācib (Ar.) Yapılması gereken.

vācib bol- Yapması gerekli olmak, yaraşmak, gerekli kıl(ın)mak.

(Ar. ḥaḳḳa) v.-dı P80b5; Y93b6 [Y **tölen-**]

(Ar. ḥalle) v.-dı P81a1

(Ar. vecebe) v.-dı P82a7; Y96a5

(Ar. evcebe) v.-dı Y225b7 [P, Y **vācib ḳıl-**]

vācib ḳıl- Bir şeyi gerekli kılmak.

(Ar. ḥateme) “vācib ḳıldı işni” P75b5; Y86a7

(Ar. evcebe) v.-dı P182a4; Y225b7 [Y **vācib bol-**]

⁵³² P. şinnāb

→ saklamakı vâcib nerse Y27a1

va'd (Ar.) Söz verme, bir işi yapmak üzere verilen söz. *krş. va'de*

va'd bir- Birbirilerine söz verip randevulaşmak. Vadeleşmek.

(Ar. vâ'ade) “*va'd birdi anğa vaqtını*” P202b12 [Y **va'de kız-**, **va'de kıalış-**]

va'de (Ar.) Söz verme, bir işi yapmak üzere verilen söz. *krş. va'd*

(Ar. va'd) v.+ğa P175a6; P177a2; (v.+ke) Y217b5

va'de kııl- Sözle vadetmek.

(Ar. va'ade) “*va'de kıldı anğa nerseni*” P83a3

v.-dı Y97a5

(Ar. ve'â) v.-dı P93a9; Y111b3

va'de kıılmış nerse Sözleşme, randevu. Sözleşme yeri, sözleşme vaki. Muayyen vakit.

(Ar. mî'âd) v. P83a3 [Y **va'de kıılmış nirse**]

va'de kıılmış nirse Sözleşme, randevu. Sözleşme yeri, sözleşme vaki. Muayyen vakit.

(Ar. mî'âd) v. Y97a6 [P **va'de kıılmış nerse**]

va'de kıalış- Birbirilerine söz verip randevulaşmak, vadeleşmek. Vaadleşmek.

(Ar. vâ'ade) v.-tı Y262b1 [P **va'd bir-**; Y **va'de kız-**]

(Ar. tevâ'ade) v.-dılar P214a10

v.-tı Y301b1

va'de kız- Birbirilerine söz verip randevulaşmak, vadeleşmek.

(Ar. vâ'ade) v.-u bir- Y262b1 [P **va'd bir-**; Y **va'de kıalış-**]

vahy (Ar.) Tanrı tarafından peygamberlere buyruk bildirilmesi. Tanrı tarafından bildirilen buyruk.

vahy ız- Elçi melek göndermek. İlham etmek.

(Ar. evhâ) “*vahy ızdı taŋrı peygâMBERġA 'am*” P188a7

v.-tı Y235b6

vahy indürgüçi Cebrail, vahy indirmekle görevli melek.

(Ar. cebrâ'îl = m. rûhu'l-ğudus) v. Y9a1 [P **vahy keltürgüçi ferişte**]

vahy keltürgüçi ferişte Cebrail, vahy indirmekle görevli melek.

(Ar. cebrâ'îl = m. rûhu'l-ğudus) v. P13b6 [Y **vahy indürgüçi**]

vağf (Ar.) Bir mülkü karşılıksız verme, bağışlama.

vağf kııl- Vakfetmek, bağışlamak.

(Ar. vağafe) “*vağf kıldı anğa sarâyını*” P84a7

v.-dı Y99a5

vâkıf (Ar.) Bilen.

vâkıf kııl- Bildirmek, izhar etmek.

(Ar. eğla'a) v.-dı P176b2 [Y **toğa kız-**]

vağt (Ar.) Vakıt, zaman.

(Ar. vağt) v. Y143b6 [P **hengâm**]

v.+tı P202b12

vağt bol- Vakti yaklaşmak, bir şeyin vakti gelip çatmak.

(Ar. āne) “*vaqt boldi saṅga fulān işni kılsaṅ*” P89b2

v.-dı Y106a7

(Ar. ḥāne) v.-dı P89b3; Y106b2

(Ar. enā) v.-dı P92b7; Y110b5

vaqt kod- Mühlet vermek.

(Ar. eccelle) v.-dı Y246a3 [P **vaqt koz-**]

vaqt koz- 1. Bir iş için vakit tayin etmek.

(Ar. vaqate) “*vaqt kozdı taṅgrı namāzga*” P82b1

v.-u birdi Y96b2

(Ar. vaqḳate) v.-dı P197a3

v.-u bir- Y250a6

2. Mühlet vermek.

(Ar. eccelle) v.-dı P194b1 [Y **vaqt kod-**]

vaqtındın aşnu bota sal- Zamanından önce yavrulamak.

(Ar. ḥadece) v.-dı (vaqtındın aşnu botasın sal-) Y64a7 [P **köşek sal-**]

vaqtı yet- (Borcun ödenme) Vakti gelmek.

(Ar. ḥalle) “*borçinḡ vaqtı yetti*” Y94a5 [P **kü<ni> yet-**]

→ at urulmuş vaqt P82b2; iş için lāyık v. iste- Y267b7; ketürgü v. Y97b2; lāyık v. Y268a1; mu‘ayyen v. Y96b2; toḡurḡan v. P83a6

→ seḡer vaqtı bol- P174a8

→ seḡer vaqtında kir- Y214a2; zevāl v. uzı- Y105b5

vaḳiz (Ar.) Sakil, ağır kişi. Yere yıkılmış. Ölüme pek yaklaşmış hasta.

(Ar. vaḳiz) v. Y97b3 [P **arḡan**; Y **emgedilmiş**]

vālih (Ar.) Üzüntüden aklını yitirmiş.

vālih ‘avret Pek üzüntülü kişi, üzüntüden aklını yitiren.

(Ar. vālih) v. Y175b7 [P **kaḡgudın ḡire tişi**; Y **oḡlanı kaḡgusındın ‘aklı kitgen tişi**]

vāmsız (Far. + T.) Renksiz.

vāmsız kı1- Bir şeyi ateşle kızdırmak(la rengini değiştirmek). Parlatmak.

(Ar. levveḡa) v.-dı Y251b7 [P **köydür-**]

varaḳ (Ar.) Yaprak, yazılı kâğıt.

→ bir varaḳ P26b7

vaşf (Ar.) Nitelik.

vaşf kı1- Bir şeyin niteliklerini birbirine anlatmak.

(Ar. tevāşafe) v.-dılar P214a10

vaşī (Ar.) Vasiyeti yerine getirmekle yükümlü kişi. Birinin malını yöneten kimse.

vaşī kı1- Vasi tayin etmek.

(Ar. evşā) “*vaşī kıldı anı māl içinde*” P188b1 [Y **vaşī tik-**]

vaşī tik - Vasi tayin etmek.

(Ar. evşā) “*vaşī tikti anı māl içinde*” Y236a3-4 [P **vaşī kı1 -**]

vaşiyyet (Ar.) Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey.

vaşiyyet kı1- 1. Vasiyet etmek, birine bir şey bırakmak; yapılmasını istemek, emretmek.

(Ar. evşâ) “*vaşiyyet kıldı beg anğa*” Y236a3 [P **fermânla-**; Y **buyur-**]

(Ar. evşâ) “*vaşiyyet kıldı mālınıḡ üçde birin*” P188b1

v.-dı Y236a3

(Ar. vaşşâ) v.-dı P200b8; Y256a7

2. (Birinin iyiliğini) İstemek. Vasiyeti kabul etmek.

(Ar. istevşâ) “*vaşiyyet kıldı anğa hayrını*” Y313b1 [P **vaşiyyetni kabûl kıldur-**]

vaşiyyet kı1ış- Birbirine vasiyet etmek.

(Ar. tevâşâ) v.-dılar P214b14; (v.-tılar) Y303b6

vaşiyyet kabûl kıldur- Vasiyeti kabul etmek. (Birinin iyiliğini) İstemek.

(Ar. istevşâ) “*hayr vaşiyyetni kabûl kıldurdu*” P216b3 [Y **vaşiyyet kı1-**]

vaŝan (Ar.) Vatan, yurt, insanın ikamet ettiği yer.

(Ar. vaŝan) v.+ındın P127b9 [Y **iw**]

vaŝan tut- İkamet etmek. Bir yeri yurt edinmek.

(Ar. evŝane) “*vaŝan tuttu orunni*” P183a5 [Y **turḡu yir kı1-**]

(Ar. vaŝtane) v.-tı P197b3

(Ar. tevaŝtane) v.-tı⁵³³ P212a3

vâveylâ (Ar.) Çıḡlık, feryat.

vâveylâ ti- Bağırıp feryat ederek ağlamak.

(Ar. velvele) “*vâveylâ tidi tişi*” P217b5

v.-di Y317a5

vay Bir ünlem; yazık!

vay saḡa Yazık sana!

(Ar. veyhake = m. veyleke = m. evlâleke) v. Y59a2 [P **seni esirger men**]

va‘z (Ar.) Öḡüt, nasihat.

(Ar. va‘z) v. P160a7; Y193b4 [Y **öḡüt**]

va‘z ay- Vaaz ve nasihat etmek.

(Ar. zekkera) v.-dı P191a6; Y240b6

vaz‘ (Ar.) Koyma, ortaya koyma.

vaz‘ kı1- Bir hususta bahse girişip ödül koymak.

(Ar. vâza‘a) “*vaz‘ kıldı anı*” P202b13 [Y **öçeş-**]

vazıfe (Ar.) Görev.

(Ar. vezâ‘if) v. (vazıfeler) P197a9; Y250b6

vazıfe koz- Görevlendirmek, birtakım görevler vermek.

(Ar. vazzafe) “*vazıfeler kozdı anlar üze*” P197a9 [Y **vazıfe kod-**]

vazıfe kod- Görevlendirmek, birtakım görevler vermek.

⁵³³ M. vatan

(Ar. vazzafe) “*vazîfeler kıodtı anlar üze*” Y250b6 [P **vazîfe kıoz-**]
ve (Ar.) Bir bağlaç, kelime ve cümleleri birbirine bağlar.

ve takı Ve, ve dahi.

(Ar. ve) v. P2b5

vebâlıg (Ar. + T.) Veba hastalığı olan.

vebâlıg bol- Bir yerde veba illeti çok olmak.

(Ar. vebi'e) v.-dı P147a8; Y174b3 [Y **vebâ kel-**]

vebâlıg il Vebası çok olan.

(Ar. vebıyy = m. vebî = m. mevbû') v. P147a9 [Y **vebâlıg er**]

vedâ' (Ar.) Cüret. Naz, işve.

(Ar. dâlle) v. Y225a1 [P **hüccet**; Y **baymak, nâz kılgan 'avret**]

vedâ' kııl- Sevgisine güvenerek küstahça hareket etmek, cüret etmek.

(Ar. edelle) v.-dı Y225a1 [P **hüccet kııl-**, Y **üstâhlık kııl-**]

vedî (Ar.) İdrardan sonra çıkan beyaz, yapışkan sıvı.

(Ar. vedy) v. Y111b5

vedî inde/ür- Erkekten vedi gelmek.

(Ar. vedâ) v.-di P93b2 [Y **vedî kııl-**, (vedî) **indür-**]; ((vedî) indür-) Y111b4 [P **vedî inder-**; Y **vedî kııl-**]

vedî kııl- Erkekten vedi gelmek.

(Ar. vedâ) v.-di Y111b4 [P **vedî inder-**; Y (vedî) **indür-**]

vedî'a (Ar.) Emanet, saklanıp korunması için bırakılan şey. Depozito, teminat. *krş. vedî'at*

(Ar. vedî'a) v. Y310a7

vedî'at (Ar.) Emanet. *krş. vedî'a*

vedî'at kıoz- Bir şeyi birinin yanında emanet olarak bırakmak.

(Ar. evde'a) v.-tı Y226b6 [P **emânet kıoz-**]

vefâ (Ar.) Sevgiyi sürdürme, bağlılığı devam ettirme.

vefâ kııl- Sözünde durmak, vaat vs.yi yerine getirmek.

(Ar. hafera) “*vefâ kııldı 'ahdgâ*” P63b5

v.-dı Y67b5

(Ar. enceze) “*vefâ kııldı va'değâ*” P175a6

(Ar. evfâ) “*vefâ kııldı anğâ 'ahd birle*” P188b3

v.-dı Y236a5

(Ar. vefâ) v.-dı P93b6; Y112a1

vefâ kılgan Sözünde duran.

(Ar. vefıyy) v. P93b7 [Y **vefâ kılgan er**]

vefâ kılgan er Sözünde duran.

(Ar. vefıyy) v. Y112a2 [P **vefâ kılgan**]

vekîl (Ar.) Vekil, temsilci.

(Ar. vekîl / c. vukelâ') v. Y251a2

vekîl kı1- Birini vekil kılmak, yerine bırakmak; işini ısmarlamak.

(Ar. vekkele) “*vekîl kıldı anı işge*” P197b1

v.-dı Y251a1

vekillik (Ar. + T.) Vekillik, vekâlet.

(Ar. vikâlet) v. P197b2; Y251a2

vekillik kı1ış- Birbirlerine güvenip işlerini birbirlerine bırakmak.

(Ar. tevâkele) v.-dılar P214a11

vesîle (Ar.) Vasıta. *krş.* **vesîlet**

(Ar. vesâ'il) v. (vesîleler) P212a1

vesîlet (Ar.) Melik yanında olan itibar. Yaklaşma. Rütbe, pay. *krş.* **vesîle**

(Ar. vesîle) v. P212a1

vesme (Ar.) Çivit yaprağı. *krş.* **ösme**

vesme ezgü idiş İçinde çamaşır vb. boyanan, yıkanan tekne.

(Ar. miĥzab / c. meĥzib) v. Y6b5 [P **ösme ezgüç**]

vesvese Kuruntu.

vesvese kemiş- (Şeytan) Birinin kalbine kötülük getirmek.

(Ar. vesvese) “*vesvese kemişdi şeytân kõngli içinde*”P217b3

v.-ti Y317a2

vesveselig (Ar. + T.) Vesveseli, kuruntulu.

vesveselig bol- Vesveseye düşmek.

(Ar. vesvese) v.-dı P217b3; Y317a2

vezîr (Ar.) Bakan. Yardımcı.

(Ar. vezîr) v. Y97b6

vezîrlik (Ar. + T.) Vezaret, vezir olma.

vezîrlik kı1- Vezir olmak.

(Ar. vezera) v.-dı P83a9; Y97b5

(Ar. vâzera) v.-dı P202b12; Y262b1

viŝâĥ (Ar.) Karın bağı, bir çeşit kemer.

viŝâĥ bağıla- Kemer takmak.

(Ar. vaŝŝaĥa) v.-dı P197a4; Y250a6

(Ar. tevaŝŝaĥa) v.-dı Y292b5

virân (Ar.) Yıkık, harap.

virân yir 1. Ziraate elverişli olmayan, harap yer.

(Ar. ġâmir = m. belġa' / c. belâkı = m. ĥaribe) v. P8a8

2. Issız yer.

(Ar. ħafr = m. ħafre / c. ħıfâr) v. Y214b5 [P **ĥarâb yir**]

vużü (Ar.) Abdest; bazı ibadetler için yapılan yıkama ve/veya meshler.

(Ar. vużü') v. P196b6

Y

ya Yay.

(Ar. *ḳavs* / c. *ḳisī*) y. P44b2; Y42a4

y.+nı P175b7

y.+ğa P197a6; (y.+ḳa) Y250b2

ya bağrı Yayın bağrı.

(Ar. *kebid*) y. P44b3; Y42a6⁵³⁴

ya başı Yayın başı, ucu.

(Ar. *sī'e* / c. *si'a*) y. P44b3; Y42a6⁵³⁵

ya kezi Yayıdaki gedik.

(Ar. *furz*) y. P44b3 [Y (ya) **keziki**]

(ya) keziki Yayıdaki gedik.

(Ar. *furz*) k. Y [P **ya kezi**]

ya kirişı Yay kirişı.

(Ar. *veter* / c. *evtar*) y. P33a3; P44b2; Y36a3⁵³⁶; Y42a5⁵³⁷

ya turı İki arşın kadarlık bir mesafe.

(Ar. *ḳābe ḳavseyn*) y. Y60a5 [P **iki ya turı**]

ya tutakı Yayın kabzası.

(Ar. *'acs*) y. P44b3; Y42a5⁵³⁸

ya yulduz Yay burcu.

(Ar. *ḳavs*) y. P3a2

→ iki ya turı P58b4

→ atđu yası P30b9; atđulađ yası Y33a5; *ḳapuĉı* y. P33a2⁵³⁹, Y36a2

yā (I) (Far.) Yahut, veya; iki şeyden birini diğeriyle nöbetleştiren söz.

(Ar. *ev*) y. P73b7

(-) y. P55a9; P62a4; P69a2; P73b9; P82b2; P87a3; P91a3; P93b1 [Y **takı**]; P102a1; P102a3; P102b7; P104b5; P107b4; P110a5; P113b2, 7; P115b8; P117b3; P118b3; P134a5; P137b9; P140a7; P144b4; P154a8; P162b4 [Y **takı**]; P163a3; P168a4; P171a8; P191a7; P201a2; P202a10; P207b5; Y56a5; Y65b3; Y65b6; Y82b5; Y83b4; Y86a4; Y108a1; Y111b1; Y114b6; Y117b7; Y118b3; Y119b6; Y121a1; Y122b5; Y130a5; Y130b3; Y131a1; Y136a3; Y138b7; Y143a2; Y144a6; Y147a6; Y148a1; Y150a7; Y152a2; Y153b2; Y156b4; Y160b3; Y161b4; Y163a6, 7; Y163b6; Y164b7; Y142b5; Y168b2; Y170b6; Y171a2; Y175a5; Y180a3; Y182a5; Y184a6; Y187b1; Y209b1; Y212a1, 2; Y218b7; Y220b5; Y241b3; Y247a5; Y249a6; Y256b4; Y260a2; Y261a6

⁵³⁴ (ya) bağrı

⁵³⁵ (ya) başı

⁵³⁶ (ya) kirişı

⁵³⁷ (ya) kirişı

⁵³⁸ (ya) tutakı

⁵³⁹ (anığ/ *ḳapuĉı*) yası

→ tutgıl yā kodgıl Y58b7

yā (II) (Ar.) “Ey; hey!” anlamında seslenme sözü.

(-) y. P197a7; Y250b4

yaba Arka, kaba.

→ tişi yabası P19b7; er y. P19b8

yabalak Akbaba veya kartal.

(Ar. raḥme / c. raḥam) y. P52b4

(yabalak) **erkeki** Erkek kartal.

(Ar. enūḳ) e. P52b4; Y52b5

yābān (Far.) Sahra, çöl.

(Ar. beriyye) y. Y106a6

y.+da P89b1

(Ar. mefāze) y. P122b7; Y107a2; Y150a6

y.+da P90a1

(Ar. felāt) y.+nı P117b7; P210b6; Y78b5; Y143a6; Y269b3

y.+da P205a5

yābān kögerçini Erkek kumru, bir çeşit yaban güvercini.

(Ar. vereşān) y. P52b5 [Y **yābān kögerçini**]

yābān kögerçini Erkek kumru, bir çeşit yaban güvercini.

(Ar. vereşān) y. Y52b6 [P **yābān kögerçini**]

yābānda oturğan ‘arab Çölde yaşayan Arap.

(Ar. a‘rābiyy / c. a‘rāb / c. e‘ārīb = f. ‘acemiyy / c. ‘arab / c. ‘urub) y. P14a2 [Y **bādiye** ‘arabı]

yābānd<a> otla- Kendi başına olup istediği yere gitmek, serbest otlamak.

(Ar. sāme) “*yābānd<a> otladı tıwarlar*” P123a3 [Y **otlağka ız-**]

yābānī (Far. + Ar.) Mal ve edebten nasipsiz adam.

(Ar. ‘uṭull) y. Y19a2 [Y **irig sözlig**]

yaçı Yay yapıp satan kimse.

(Ar. ḳavvās) y. P44b2; Y42a4

yad Başka milletten olan, ümmete yabancı. *krş. yat*

(Ar. ecnebiyy / c. ecānīb = f. aşl / c. uşul = m. mansıb / c. menāşīb = m. ‘unşur = m. nicār = m. nişāb = m. maḥtid = m. erūme) y. P22a5 [Y **yat**]

yād (Far.) Anma. Telaffuz etme. *krş. yāz*

(Ar. zikr) y.+ın Y231a7

yād kı1- 1. Zikretmek, anmak. Hatırlamak.

(Ar. zekera) “*yād kıldı anı tili birle*” P100b8 [Y **yāz kı1-**]

(Ar. zekera) “*yād kıldı anı köngli içinde*” P100b9

y.-dı Y121a6

2. Ezber etmek, ezberden okumak.

(Ar. istazhera) “*yād kıldı kıurānı*” P215a13 [Y **bekle-**]

yād kıılış- Görüşmek, müzakere etmek.

(Ar. zākera) y.-dı P201b3 [Y **yāz kııl-**]

yād tut- Ezberlemek, belleyip anlamak.

(Ar. ve‘ā) “*yād tuttı ‘ilmni*” P93b6 [Y **bekle-**]

(Ar. ev‘ā) “*yād tuttı nerseni köngli içinde*” P188b2 [Y **tut-**]

yād tutmaķ tile- Birinden bir şeyi korumasını istemek.

(Ar. isteħfeze) “*yād tutmaķ tiledi anlar kitābnı*” P215b5

yādğa keltür- Hatırlatmak, andırmak, anımsatmak.

(Ar. ezķera) y.-di (yādınğa keltür-) P174a7 [Y **yāzķa keltür-**]

(Ar. zekkera) y.-di (yādınğa keltür-) P191a6 [Y **yāzğa keltür-**]

→ cānım tuta and yād kıılır men P57b4; cānıng tuta y. kıılır men P57b5; tańgrı tuta and y. kıılır

men P57b4

yağ 1. Yağ. Sürülecek yağ. İlaç olarak kullanılan yağ.

(Ar. duhn) y. P32b2; P209b5; Y35a7; Y239b1

y.+nı P190b2

2. Tereyağı, eritilmiş sade yağ.

(Ar. semn) y.+nı P153b5 [Y **sağ yağ**]

3. İç yağı.

(Ar. şaħm) y.+nı P157b1 [Y **iç yağ**]; P183b4

yağ ızış<i> Süt, yağ vs. ile kirlenmiş, bulaşık kap.

(Ar. veżır) y. P147b5

yağ koyğu Huni.

(Ar. kıım‘ / c. kııma‘ / c. aķmā‘) y. P32b3

yağ sürt- Başını vs. koku vb. ile yağlamak.

(Ar. dehene) “*yağ sürtti başınğa*” P110b2 [Y **yağ türt-**]

yağ tepretgüç İçine zeytinyağı vs. konulan kap.

(Ar. debbe) y. P12b2

yağ tolķukı Yağ kabı, tulumu.

(Ar. niħy) y. Y5b5 [P **yağ tulumı**]

yağ tulumı Yağ kabı, tulumu.

(Ar. niħy) y. P11b4 [Y **yağ tolķukı**]

yağ türt- Başını vs. koku vb. ile yağlamak.

(Ar. dehene) “*başķa yağ türtti*” Y134a1 [P **yağ sürt-**]

yağ yiri Yağdanlık. Yağ şişesi.

(Ar. mudhun) y. P32b4

yağda bişgen çörek Kete, kurabiyeye benzer bir çeşit tatlı börek.

(Ar. māziyārec) y. Y39a6 [P **ħalvā uşakı**]

yağı alınmış ayran Yağı alınmış ayran.

(Ar. lebenun meḥīz) y. Y75a5

→ iç yağ Y17a4; sağ y. Y40a4, Y183a6; sarıg y. P36a2

→ arça y. P34b7, Y38a7; bişek y. P36a2, Y40a3; çoz yağı P34b8; iç y. P19b4; kızruğ y. P34b8;

şirpuht y. Y35a7; yağur y. P32b2, Y35a7; yağur y. P32b2, Y35a7; zeyt y. Y39b7

yağ- (Yağmur) Yağmak.

(Ar. esbele) “*yağdı yağmur*” P178b7 [Y **koy-**]

yağa başla- Yağmura çevirmek.

(Ar. a^c şara) “*yağa başladı bulut*” P174b5 [Y **yağmakça başla-**]

yağa başlağan bulut Yağmurlu bulut.

(Ar. mu^c şirāt) y. Y214b2; (yağa başlağan bulutlar) P174b5

yağmakça başla- Yağmura çevirmek.

(Ar. a^c şara) “*bulut yağmakça başladı*” Y214b2 [P **yağa başla-**]

→ ikinci (yağmur) yağ- P93b9; ikinci (yağmur) y.- Y112a4; kuya y.- P75a7; kuya y.- P78b1; peyveste y.- Y221a7; tutaşı y.- Y85b7; ulaş y.- P179a7

→ tüni küni yağğan yağmur P4a1; tutaşı y. yağmur Y85b7

→ iki yağmur yağқан yir P93b9; kuya y. P75a8

→ (yulduz) bat- tağı yağmur yağma- Y112b3

→ ikinci yağmur yağmış yir Y112a4

yağçı Yağ satan. Yağlayan.

(Ar. dehhān) y. P32b2; Y35a7

yağçı okı Tavan kenarlarının tutturulduğu iki duvar arasında uzatılan kalas.

(Ar. cā'iz) y. P32b4 [Y **kârgāh ağırlığı**]

yağdı/ur- Yağdırmak.

→ ‘azāb yağmurı yağdır- P175a1; qar y.- P97b5; yağmur y.- P174b9

→ uluğ yağmur yağdur- P84b3; uluğ yağmur y.- P118b6; yağmur y.- Y99b3; yağmur y.-

P102a9, Y123a6; yağmur y.- Y144b2; yağmur y.- Y214b6

yağılık Bir tür nişan oku demiri.

(Ar. kıtr) y. Y42b3 [P **tegirmi başak**]

yağır Yara.

yağır bol- Sürtmeden yara meydana gelmek, semer yarasına maruz kalmak.

(Ar. debira) y.-dı P135a6

yağır bolğan Sırtı yara olan davar.

(Ar. debir) y. P135a6

yağır kıl- (Sırtı eğer vs.) İncitip, yaralamak.

(Ar. ‘ağara) “*yağır kıldı ezer kölükni*” P64b3 [Y **arқанı yağır kıl-**]

yağır kılğan ezer Davarın sırtını yağır eden eyer.

(Ar. sercun ma^c qarun = m^c a. mi^c qarun) y. P64b4; Y69a3

→ arқанı yağır kıl- Y69a3

yağırlık 1. Eyerde, semerde ter emme keçesi.

(Ar. mirşah / c. merâşih = f. cull / c. cilâl) y. P42b5

2. Arka, sırt.

(Ar. deber) y. P135a6

yağız Kara.

→ kara yağız Y181b5

yağla- Bir şeyi siyahlaştırmak. Gamze vs.ye kara sürmek.

(Ar. desseme) “*yağladı bürütlerini*” P195a

y.-dı Y247a4

yağlığ Yağlı, yağla dolu olan. Şişman. *krş. yağlu*

(Ar. şahim) y. P167b1; Y204a6

yağlığ bol- 1. Çok yağlı, semiz olmak.

(Ar. şehume) y.-dı P167b1; Y204a6

2. Kap, el yağ ile kirlenmek, yağa bulaşmak.

(Ar. gamira) “*yağlığ boldı eli*” P135b9

y.-dı Y158b6

(Ar. vezira) “*yağlığ boldı suw izişi*” P147b4

y.-dı Y175a2

yağlığ bulamak Un ve süt veya kereviz yağı ile pişirilmiş bulamaç.

(Ar. harire) y. P35b1 [Y **söktü kuymakı**]

yağlığ epmek Hamuruna yağ katılan, yağlı ekmek.

(Ar. muratten) y. P35b6 [Y ...]

yağlığ terid Yağlı tirit.

(Ar. şeridetun mulebbeğa) y. P194a4 [Y **köp yağlığ nevâle, terid**]

→ köp yağlığ nevâle Y245b4

yağlu Yağlı. *krş. yağlığ*

yağlu etmek Yağlı ekmek. ?

(Ar. sufârec) y. Y39a6 [P **biçme halvâ**]

yağma- 1. (Yağmur) Yağmamak, kıtlık olmak.

(Ar. kuhiṭa) “*yağmur yağmadı*” Y207b2 [P **kaḫṭ bol-**]

2. (Yağmur) Kesilmek.

(Ar. eḳla' a) “*yağmadı yağmur*” P176b4 [Y **tuḡ-**]

→ (yulduz) bat- taḳı yağmur yağma- Y112b3

yağmur Yağmur.

(Ar. maṭar / ç. emṭar = ḫayā = m. ḡays / ç. ḡuyūs) y. P3b8; P75a7; P78b1; P84a9; P93b9; P118a2; P170a1; P176b4; P178b7; P179a7; P181a1; Y85b7; Y90b2; Y99a7; Y112a4; Y143b2; Y207b2; Y217a4; Y224a1; Y309b4

yağmur çıkar- (Rüzgâr bulutlardan) Süt sağar gibi yağmur yağdırmak.

(Ar. istederra) y.-dı (yağmurnı çıkar-) Y308b4 [Y **sor-**]

yağmur tile- Yağmur istemek.

(Ar. istemṭara) y.-di P215b2; Y306a1

yağmur yağdur- Gök, çok şiddetli yağmur yağdırmak.

(Ar. vebele) “*kök yağmur yağdurdı*” Y99b3 [P **uluğ yağmur yağdur-**]

(Ar. maṭara) y.-dı P102a9; Y123a6

(Ar. cāde) y.-dı Y144b2 [P **uluğ yağmur yağdur-**]

(Ar. emṭara) y.-dı P174b9; Y214b6

→ iki yağmur yağқан yir P93b9; ikinci y. P3b9; ikinci y. yağmış yir Y112a4; kış soñundaki y. P3b8; kuya yağқан (y.) P75a8; revān y. Y143b3; tutaşı yağқан y. Y85b7; tüni küni yağқан y. P4a1; uşaq y. P3b9; uluğ y. P3b9; uluğ y. yağdur- P118b6; uluğ y. yağdur- P84b3; yulduz bat- tağı y. yağma- Y112b3

→ ‘azāb yağmurı yağdır- P175a1; yaznıñ evvel y. P3b9

yağmurlıq Yağmurlu.

yağmurlıq bulut Yağmur veren bulut.

(Ar. şayyib) y. P118a2 [Y **revān yağmur**]

yağmurlıq Yağmurluk.

(Ar. mimṭar / ç. memāṭir) y. P37a4

yağmursı/uz Yağmursuz.

yağmursız bol- Yağmur yağmamakla kurak olmak.

(Ar. kuḥiṭa) “*yağmursız boldı yir*” P170a1

y.-dı Y207b2 [Y **қаһт бол-**]

yağmursız bulut Yağmursuz bulut.

(Ar. cihām) y. P3b6

yağmursız yaşın Yağmursuz yıldırım.

(Ar. berḳun ḥullebun) y. P95b8 [Y **aldağan yıldırım**]

yağmursı/uz yir Yağmursuzluktan kurak yer.

(Ar. curuz) y. P4b7

(Ar. maḳḥūṭa) y. P170a2 [Y **yağmursuz yir**]; (yağmursuz yir) Y207b3 [P [Y **yağmursuz yir**]

yağrıl- 1. Soyunmak, soyulmak.

(Ar. inseleḥa) “*yağrıldı teri*” P207b7

2. (Deri) Büzülmek, büzüşmek, sertleşmek, rengi değışmek.

(Ar. ikşe‘ arra) “*yağrıldı anıñ terisi*” P218b3 [Y **çоқ-**]

(Ar. inḳabeza) y.-dı P208a3

(Ar. inzevā) y.-dı P208b8

(Ar. teḳabbaza) y.-dı P210a9

yağrı/un Omuz başlarının ardındaki yassı kemik, kürek kemiğı.

(Ar. ketif / c. ektāf) y. Y15a3 [P **yağrun**]; (yağrun) P18a4 [Y **yağrın**]

yağıu- Yaklaşmak, az kalmak. *krş.* **yawu-**

(Ar. ḥanneḳa) “*toḳsanḳa yağıdı*” Y245a4 [P **teg-**]

yağur Susam.

(Ar. simsim) y. P191b8; Y241b7

yağur yağı Susam yağı.

(Ar. hall) y. P32b2; Y35a7

yahtılığ Aydın, ışıklı.

yahtığ bol- (Gözü) aydın olmak.

(Ar. qarra) “*yahtığ boldı anıñ birle közi*” [Y **yaruk bol-**]

yahtılık Nur, aydınlık, ışık.

(Ar. nūr / ç. envār = m. zū³ / ç. ziyā³ = m. senā = şu^c ā^c) y. P3b1

yağşı Güzel, iyi, hoş.

yağşı at Otlaktan otlağa gezen hayvan vs.

(Ar. tırf) y. P41a1

yağşı baq- Elini kaşları üzerine koyup gözlerini güneşten koruyarak bakmak.

(Ar. isteşrafe) y.-di P215b9 [Y **bakmaq üçün hile kıl-**]

yağşı bil- Bir şeyin ardına gereğince düşüp araştırmak.

(Ar. tetebbe^c a) y.-di P201a12

yağşı biş- (Et) Gereğinden fazla pişmek.

(Ar. teherra^c e) y.-di P209a6

yağşı bişir- Fazla pişirmek.

(Ar. herete) “*yağşı bişirdi nerseni*” P61a1

yağşı biti- Güzel yazmak.

(Ar. nemmeqa) y.-di Y245b6 [P **körklig biti-**]

yağşı bol- İyi olmak, iyi yapmak.

(Ar. cāde) “*yağşı boldı anğa iş*” P118b9 [Y **ezgü kel-**]

yağşı iş İyilik, güzellik, hayırlı iş.

(Ar. hasene / c. hasenāt) y. P26a2 [Y **ezgü iş**]

yağşı nirse İyi, güzel. İyi hâlde.

(Ar. şey^c un ceyyid / c. eşyā^c u ciyād) y. P119a1 [Y **yağşı nirse**]

yağşı nirse İyi, güzel. İyi hâlde.

(Ar. şey^c un ceyyid / c. eşyā^c u ciyād) y. Y144b6 [P **yağşı nirse**]

yağşı okı- Hepsini öğrenmek, iyice öğrenmek.

(Ar. hāzeqa = m. hadiqa) “*yağşı okıdı kur’anni*” P71b6 [Y **öğren- hatm kıl-**]

yağşı sana- İyi saymak, iyi bulmak.

(Ar. istecāde) y.-di P216a3 [Y **yañğı kıl-; (yañğı) bul-**]

yağşı sor- 1. Sormak, aramak, içyüzünü araştırmak, derin bakışla bakıp hakkında düşünmek.

(Ar. beħaşe) “*yağşı sordı işdin*” P154b4

y.-di Y184b5

(Ar. fetteşe) y.-di P192a9; Y242b6

(Ar. teşaffeħa) y.-di P209b3

(Ar. tefahħaşa) y.-di P210a8

(Ar. tecessese) y.-dı P211b5 [Y **sor-**]

(Ar. ħafiye) y.-dı P151b2 [Y **yaḥşî sorğan bol-**]

2. Yavaş yavaş almak. ?

(Ar. tenesseme) “*yaḥşî sordı ḥabernî*” P211a13

yaḥşî sorğan bol- Çok ikram etmek, sevinçle karşılamak. Vasiyetteki payından daha çoğunu istemek. ?

(Ar. ħafiye) y.-dı P151b2 [Y **yaḥşî sor-**]

yaḥşî sorğan er Çok hâl hatır soran. Bir şeyi derinlemesine bilen. ?

(Ar. ħafiyyun ‘anh) y. P151b2; Y180a7

yaḥşî tōşe- (Yatağı) Yaymak, yayıp döşemek.

(Ar. mehede) “*yaḥşî tōşedi tōšekni*” P156b8 [Y **yay-, yumşak kemiş-**]

yaḥşî (uyku) içinde bol- Derin uyumak. ?

(Ar. isteceme‘a) y.-dı P215b7

yaḥşî yaḥşî Bravo, aferin, çok güzel!

(Ar. baḥḥa baḥḥa) y. P57a6

yaḥşî yızlanğan yıpar Çok kokulu misk, miskin iyisi.

(Ar. miskun ezfer) y. P135a7

yaḥşî yörigen at Yürüyüşü güzel, gösterişli at.

(Ar. feresun rā’i) y. P121a3 [Y **körklüg at**]

→ atını yaḥşî iktülemek Y192b5; ne me y. er P218b6, Y321a4

→ kişiler yaḥşısı P23b7; kişilerde y. Y24a4

yaḥtusız Bedbaht, hayırdan mahrum kişi.

(Ar. meḥāzif) y. Y260a2 [P **maḥrūm; Y rūsız er**]

yaḥ Yakın.

yaḥ yawuḥ Yakın olan. İnsanın rahim ve nesep yönünden yakını.

(Ar. qarīb / c. aqribā / c. eḳārib) y. P22a4; Y21b7

yaḥ yawuḥlık Akrabalık.

(Ar. qurbā = m. qarābe = m. raḥim / c. erḥām = m. ḥamīm)y. P22a4 [Y **yawuḥluk**]

yaḥ- (I) 1. Merhem, kına vb. koymak, sürmek.

→ kına yaḥ- P189a7; merhem y.- Y66a3

2. (Gemiyi) İskeleye yaklaştırmak.

(Ar. erfe‘e) “*yaḥdı kemini*” P171a6 [Y **yaḥtur-**]

yaḥ- (II) (Ateşi) Tutuşturup alevlendirmek, tahrik etmek, karıştırıp alevlendirmek, (çerağ) yakmak.

(Ar. şebbe) “*yaḥdı otı*” P111b5 [Y **yandur-**]

(Ar. isteşbeḥa) “*çerāğ yaḥdı*” P215a5

y.-dı Y304b2

(Ar. ḥaşşe) y.-dı P114a2 [Y **yaldur-**]

(Ar. se‘ara) y.-dı P157a8 [Y **yandur-**]

(Ar. eş‘ale) y.-dı P178b7 [Y **yaldur-**]

(Ar. eẓrame) y.-dı P179b2 [Y **yaldur-**]

(Ar. eẓkâ) y.-dı P187a5 [Y **yaldur-**]

yağa Elbisenin ön kısmı, boynu çevreleyen bölümü.

(Ar. telbīb) y. P196a6; Y248b7

(Ar. cebin / c. cubūn) y. P36b4

yağa kııl- Gömlekte yaka açmak.

(Ar. cābe) “*yağa kııldı könglekke*” P85b2 [Y **yağa oy-**]

yağa oy- Gömlekte yaka açmak.

(Ar. cābe) “*könglek yağasın oydı*” Y100b6 [P **yağa kııl-**]

yağa tut- Biriyle düşmanlık hâlindeyken yakasını kavrayıp çekmek.

(Ar. lebbebe) y.-tı (yağasın tut-) Y248b6 [Y **yağa yırt-**]

yağa ur- Gömleğe yaka yapmak.

(Ar. cābe) “*könglekke yağa urdı*” Y143a6

(Ar. ictābe) y.-dı P206a13

yağa yırt- Biriyle düşmanlık hâlindeyken yakasını kavrayıp çekmek.

(Ar. lebbebe) y.-tı (yağasın yırt-) Y248b6 [P **yağa tut-**]

→ şelvâr yağası P37a5

yağalık Gömlek vs. yakası. Yaka kenarı.

(Ar. zīk) y. P36b5

yağaş- Bir yere alış(tır)mak.

(Ar. ālefe) y.-dı P202a4 [Y **öğret-**]

yağığ İlaç, yara sargısı.

(Ar. zīmād) y. Y66a3 [P **merhem**]

yağıl- (Ateş) Tutuşmak, yanmak, alevlenmek.

(Ar. veqade) “*yağıldı ot*” P83a5 [Y **yan-**]

(Ar. şeğabe) y.-dı P95a5 [Y **til-**]

(Ar. tesa‘‘ara) y.-dı P209b13

yağın Yakın, hemen yanında.

(Ar. keşeb) y. Y210b6 [P **yawuğ**]

yağın bol- 1. Yakın olmak, (bir işin vakti) yaklaşmak.

(Ar. ezife) “*köçmek yağın boldı*” P139a4

y.-dı Y163a6

(Ar. denā) y.-dı P128b4

(Ar. qarube) y.-dı Y198b2 [P **yawu-**]

(Ar. iğterabe) y.-dı P203b14 [Y **yağın bol-**]

2. Öne geçmek, yaklaşmak, ilerlemek.

(Ar. izdelefe) y.-dılar P205a4; Y269b2

yağın kel- Yaklaş(tır)mak, yakın olmak, yakın gelmek.

(Ar. ektebe) “*yağın keldi anğa kezik*” P172a4

y.-di Y210b5

(Ar. ezalle) “*yaqın keldi anlarğa ay*” P181b6

y.-di Y225a4 [Y **ka**psa-]

(Ar. dānā) y.-di P203b6 [Y **yawur kıl-**, **yaqın kod-**]

yaqın ketür- Çekmek; aklını çelmek.

(Ar. dallā) “*ikisini aldamaq birle yaqın ketürdi*” Y256a2 [P **yawut-**]

yaqın kıl- Yaklaştırmak, birbirine yakın yapmak, yaklaşmasını istemek.

(Ar. ezlefe) y.-dı P177a4; Y218a2

(Ar. ednā) y.-dı P188a4; Y235b3

(Ar. qarrabe) y.-dı Y237b7 [P **yaqın koz-**]

(Ar. qārebe) y.-dı Y257a3 [P **yawuş-**]

(Ar. istednā) y.-dı Y313a7 [P **yaqın koz-**]

yaqın kod- Yaklaştırmak, yakınlığını sağlamak.

(Ar. dānā) y.-dı Y264b5 [P **yaqın kel-**; Y **yawur kıl-**]

yaqın kon/ngşı Bitişik, yanında olan.

(Ar. lizq) y.+sı P140b6 [Y **yaqın kongşı**]; (yaqın kongşı) Y165b1 [P **yaqın konşı**]

yaqın koz- Yaklaştırmak, birinin yaklaşmasını istemek.

(Ar. qarrabe) y.-dı P189b2 [Y **yaqın kıl-**]

(Ar. istednā) y.-dı P216b2 [Y **yaqın kıl-**]

yaqın koz- taqı sözleş- Yaklaşıp koklaşmak, fısıldamak.

(Ar. nāseme) y.-ti Y261b3 [P **rāzlaş-**]

yaqın nirse Yakın nesne.

(Ar. şey’un muqāreb) y. Y257a4 [P **yawuq nerse**]

yaqın oturuş- Birine yaklaşmak, yakın gelmek.

(Ar. teqārebe) y.-dılar P213a6

yaqın oturuş- Birbirine yaklaşmak, yakınlaşmak.

(Ar. tedānā) y.-tılar Y303b3 [P **yawuq boluş-**]

yaqın yawuq Akralık bağı. ?

(Ar. raqim / c. erhām) y. Y22a1

→ erlikke yaqın bolmuş Y205; ölümke y. bol- Y267a2; yirg/ke y. uç- P181a9, Y224b4

yaqın Şüphesiz bilme. Şüphe olmayan bilgi.

(Ar. yaqīn) y. Y227b7

yaqın bil- Bir şeyi gerçekten bilmek.

(Ar. eyqane) y.-di P183a9; Y227b6

(Ar. isteyqane) y.-di Y310b4 [Y (yaqīn) **bil-**]

yaqın bol- Bir şeyi gerçekten bilmek. Şüphesiz bilmek, kesin olarak bilmek.

(Ar. isteyqane) “*yaqīn boldı işke*” Y310b4 [Y (yaqīn) **bil-**]

(Ar. teyaqqane) y.-dı P212a4

yaqınlık Yakınlık. Derece.

(Ar. zulfā = m. zulfe) y. P177a4; Y218a2

yaķış- Uygun ve güzel olmak.

(Ar. lâķa) “*yaķışdı anġa iş*” P88b8 [Y **yaŗaş-**]

yaķtur- (Gemiyi) İskeleye yaklaştırmak.

(Ar. erfe’ e) “*yaķturdı kemini*” Y209a6 [P **yaķ-**]

yal (Hayvanda) Tüy; yele.

yalın ürk- Kedi veya kuş tüylerini kaldırıp dikmek.

(Ar. intefeşe) “*çetük yalın ürkdi*” Y268a6 [P **tü örpert-**]

yalın ürküt- (Horoz) Kabarmak.

(Ar. ihrenfeşe) y.-ti Y320a6 [P **tü örpert-**]

→ at yalı P41a8

yal- (I) (Ateş) Tutuşup yanmak, alevlenip gürlmek, alevi şiddetlenmek.

(Ar. ecce) “*ot yaldı*” Y90b1 [P **yalna-**]

(Ar. zekā) y.-dı Y157a2 [P **yalna-**]

(Ar. tehebbe) y.-dı P204a1; Y265b5

(Ar. iste’ ara) y.-dı P204a14; Y267a6

(Ar. işte’ ale) y.-dı P205b1; Y270b3

(Ar. izţarame) y.-dı P205b7; Y271b1

(Ar. itteķade) y.-dı P206a10

(Ar. iltezā) y.-dı P207a4

(Ar. telehhebe) y.-dı P209a13

(Ar. teżarrame) y.-dı P211a10

(Ar. tevehhece) y.-dı P211b1; Y292b4

(Ar. telazzā) y.-dı P212b9

yal- (II) Yayılmak.

(Ar. isteţāra) y.-dı Y311b2 [P **yayıl-**]

yal- 1. Dille sıyırmak, dilini gezdirerek almak. *krş. yalġa-*

(Ar. leħise) “*yaladı çanaķnı*” P136b8

y.-dı Y160a3

(Ar. la’ iķa) “*yaladı balnı kaşuķ birle*” P140b7 [Y **yalġa-**]

yalāġu nerse Kaşıkla alınıp yalanan ilaç, bal vs.

(Ar. la’ ūķ) y. P140b8 [Y **dārū kim kaşuķ birle yinür**]

2. (Köpüġü) İçmek.

(Ar. irteġā) “*yaladı köpükni*” P207a5 [Y **iç-**]

3. Birine kamçı vs. ile vurmak için saldırmak. Yönelmek, hücum etmek.

(Ar. eħāle) “*yaladı anıġ üze kaşçu birle*” P185a1

y.-dı Y230a7

(Ar. enġā) “*yaladı anġa kaşçunı*” P186b1

y.-dı Y232b6

4. Taş vs.yi kaldırmak.

(Ar. irtebe[‘]a) “*yaladı taşını*”P204b13

y.-dı Y268b7 [Y **kötür-**]

5. Yöneltmek, çevirmek, doğrultmak.

(Ar. eşra[‘]a) “*yaladı süngünü anıng tapa*”P176b1

y.-dı Y217a1

yalawaç Elçi. Peygamber.

(Ar. resül / c. rusul = f. meshare / c. mesâhir) y. P25b2; Y138a4; Y220b2

y.+nı P173b2 [Y **ol⁵⁴⁰**]; P178b6

yalawaç ız- Peygamber göndermek.

(Ar. istersele) y.-dı P215b13; (y.-tı) Y307a6

→ iwe yalawaç ız- P172b9; iwek y. ız- Y212a3

yaldır- bk. **yaldu/ır-**

ya/ıldıra- 1. Parlamak. *krş. yaldu/ır-; yıldır-*

(Ar. berağa) y.-dı P106a8; Y128b2

(Ar. başşa) y.-dı P80a2; Y92b5

(Ar. reffe) y.-dı Y93b1 [P **tun-**]

(Ar. vebaşa) y.-dı P83b6; Y98a7

(Ar. i'telağa) y.-dı 205a8; Y269b7

→ tazelikdin yaldıra- P84a4

2. Yıldırım, şimşek çakmak; yıldırım meydana getirmek; yıldız vs. parlamak.

(Ar. ebrağa) “*kök yıldıradı*” Y218b2 [P **yışın çıkar-**]

(Ar. vemaža) y.-dı Y98b1 [P **yışna-**]

(Ar. şağabe) y.-dı P95a6; Y113b6

(Ar. berağa) y.-dı Y128a7 [P **yaldırım çıkar-**]

(Ar. dera[‘]e) y.-dı Y182b6 [P **yarı-**]

(Ar. evmaža) y.-dı Y226b5 [P **yışna-**]

(Ar. berağa) y.-dı P106a9 [Y **yaldırım çık-**]

(Ar. leme[‘]a) y.-dı P160a6; Y193b3

(Ar. te[‘]elleğa) y.-dı P210b8

(Ar. telâ[‘]le[‘]e) y.-dı P218a5; Y319a5

yaldırağan yıldırım Göz kamaştırarak parlayıp geçen yıldırım.

(Ar. berkun hâtif) y. P70b1 [Y **közni kapğan yıldırım**]

yaldırağan yulduz Parlayan yıldız.

(Ar. necmun şâhib) y. P95a6 [Y **yaldırağan yulduz**]

3. Güneş doğmak, ışık salmak.

(Ar. eşrağa) y.-dı Y218b7 [P **rüşen bol-**; Y **toğ-**]

⁵⁴⁰ anı

4. Bir şey belirip açığa çıkmak.

(Ar. lâha) y.-dı P118b4 [Y **açıl-**]

5. Renk çok sarı (kırmızı) yahut halis olmak.

(Ar. feḳa‘a) y.-dı Y127a1 [P **kez sarıg bol-**; Y **dorug bol-**]

ya/ıldırım Yıldırım, gökle yer arasındaki elektrik boşalması.

(Ar. berḳ) y. P83b7 [P **yışın**]; P106a9; P210b8; (yıldırım) P218a5; Y319a5

y.+ḳa Y106a3 [P **yaşın**]

yaldırım çık- Şimşek çakmak.

(Ar. beraḳa) y.-tı Y128b2 [P **yaldıra-**]

yaldırım çıkar- Gökte şimşek çakmak.

(Ar. beraḳa) y.-dı P106a7 [Y **yaldıra-**]

→ aldağan yıldırım Y114b5; közni ḳapḳan y. Y78a1; yaldırağan y. P70b1

yaldırımılg Yıldırımılg.

yaldırımılg bulut Şimşekli bulut.

(Ar. bâriḳa / ç. bevâriḳ) y. P106a7; Y128b1

yaldur/ır- (Ateş) Yakmak, tutuşturmak, alevlendirmek. *krş.* **ya/ıldıra-**; **yıldır-**

(Ar. ḥaşşe) “*otnı yaldurdu*” Y138a6 [P **yaḳ-**]

(Ar. elhebe) y.-dı Y210b6 [P **yaldır-**]; (yaldır-) P172a4 [Y **yaldur-**]

(Ar. eş‘ale) y.-dı Y220b4 [P **yaḳ-**]

(Ar. ezrame) y.-dı Y221b5 [P **yaḳ-**]

(Ar. evḳade) y.-dı Y226a6 [P **yaḳ-**]

(Ar. ezkā) y.-dı (yaldır-) Y234b6 [P **yaḳ-**]

(Ar. erraşe) y.-dı Y238a7 [P **yaldır-**]; (yaldır-) P189b7 [Y **yaldur-**]

(Ar. sa‘‘ara) y.-dı Y241a2 [P **yaldır-**]; (yaldır-) P191a8 [Y **yaldur-**]

(Ar. zarrame) y.-dı Y247a7 [P **yaldır-**]; (yaldır-) P195a4 [Y **yaldur-**]

(Ar. eccece) y.-dı Y249a1 [P **yaldır-**]; (yaldır-) P196a4 [Y **yaldur-**]

yaldurıl- Parlatılmak.

→ kümüş birle yaldurılmış öygen Y249b1

yalduz- Parla(tıl)mak.

→ altun yalduz- P189a8

→ kümüş birle yalduzmuş öygen Y245b2

yalduzıl- Parlatılmak.

→ kümüş birle yalduzılmış yügen P194a3; kümüş birle y. yügen P196b2

yalğa- (Balı) Yalamak. *krş.* **yala-**

(Ar. la‘ika) “*aselni ḳaşuḳ birle yalğadı*” Y165b2 [P **yala-**]

yalğan Yalan. İftira.

(Ar. zūr) y. Y27b2

(Ar. ifk) y. Y128b7

y.+mı P106b4

(Ar. kezib) y. P205b3; P206b14; Y270b6; Y275b2

(Ar. firye) y. P207a1

yalğan söz Batıl. Nimeti inkâr.

(Ar. fened) y. P190b7; Y240a1

yalğan sözle- 1. Yalan söylemek, doğru olmayan konuşmalar yapmak, batıl şeyler anlatmak.

(Ar. kezebe = m. kezibe) y.-di P60a5; Y63a6

(Ar. mâne) y.-di P90a1; Y107a

(Ar. ħaraşa) y.-di P104a1; Y125a7

(Ar. efeke) y.-di P73a1; Y82a4

2. Birini bir işten vazgeçirmek, döndürmek.

(Ar. efeke) “*yalğan sözledi râyındın*” P73a1 [Y **çewür-**]

yalğan sözlegen Yalancı, iftiracı.

(Ar. ħarrâşûn) y. (yalğan sözlegenler) P104a2; Y125a7

yalğanğa nisbet kı1- Yalanlamak. Görüşünü yanlış ve yalan saymak.

(Ar. fennede) y.-dı P190b6 [Y **yalğanğa tut-**]

yalğanğ/ka tut- Yalancı bulmak, yalanını meydana çıkarmak. Yalan söz söylemek. Yalan söylemeye zorlamak. Yalanlamak.

(Ar. kezzebe) “*yalğanğa tuttu işni*” P189b4

(Ar. ekzebe) y.-tı P172a4 [Y **yalğanğa tut-**]; (yalğanğa tut-tı) Y210b6 [P **yalğanğa tut-**]

(Ar. kezzebe) y.-tı P189b3 [Y **yalğanğa tut-, üte-**]; (yalğanğa tut-tı) Y238a2 [P **yalğanğa tut-, Y üte-**]

(Ar. fennede) y.-tı (yalğanğa tut-) Y240a1 [P **yalğanğa nisbet kı1-**]

yalğuz Tek, yalnız. Eşsiz. krş. **yalñguz**

(Ar. vaĥîd) y. P82b9 [Y **yalñguz er**]

(Ar. ferîd = m. ferd / c. efrâd / c. furûd) y. P173b2 [Y **yalñguz**]

yalğuz bol- Yalnız kalmak. Biricik olmak.

(Ar. teferrade) “*yalğuz boldı iş birle*” P209b9 [Y **yalñguz bol-**]

(Ar. vaĥade) y.-dı P82b8 [Y **yalñguz bol-**]

(Ar. tevaĥĥade) y.-dı P211b12 [Y **yalñguz bol-**]

yalğuz kı1- 1. Bir işi yalnız başına yapmak.

(Ar. efrade) y.-dı P173b2 [Y **yalñguz kı1-**]

2. Bir şeyi tek kılmak.

(Ar. evĥade) y.-dı P182a6

yalın 1. Alev.

(Ar. lezâ) y. P207a4

2. Dumansız ateş.

(Ar. şuvâz = m. leheb = m. zirâr) y. P11a3; Y5a1

yalñg Çıplak.

yalñg ‘avret Çıplak kadın.

(Ar. ʿuryāne) y. Y179b2 [P **yalıṅ** tişi]

yalıṅ azaḳ bol- Yalın ayak yürümek.

(Ar. ḥafiye) y.-dı Y180a5 [P **azaḳı yalıṅ bol-**]

yalıṅ azaḳ bolḡan er Yalın ayaklı.

(Ar. ḥāff) y. Y180a6 [P **azaḳı yalıṅ**]

yalıṅ bol- 1. Soyunmak, (elbisesini) çıkarmak.

(Ar. ʿariye) “*yalıṅ boldı tondın*” P151a1

y.-dı Y179b1

(Ar. tecerrade) y.-dı P209b6

(Ar. teʿarrā) y.-dı P212b6; Y296a6

2. Çok yürümekten ayağı incinmek. ?

(Ar. ḥafiye) y.-dı Y180a6 [P **sürt-**; Y **yörimekdin** (taban ardı) **berele-**]

yalıṅ er Çıplak adam.

(Ar. ʿuryān = m. ʿār / c. ʿirāʾ) y. P151a1; Y179b1

yalıṅ kıl- Bir kimsenin giysisini çıkarmak, soymak.

(Ar. aʿrā) “*yalıṅ kıldı anı tonlardın*” P186b9

y.-dı Y233b2

(Ar. cerrade) “*yalıṅ kıldı anı tonlardın*” P190b3

y.-dı Y239b2

(Ar. ʿarrā) y.-dı Y255a7 [P **yalındır-**]

yalıṅ tişi Çıplak kadın.

(Ar. ʿuryāne) y. P151a2 [Y **yalıṅ ʿavret**]

→ azaḳı yalıṅ P151b1; azaḳı y. bol- P151a9

yalındır- Elbisesini soyup çıplak yapmak.

(Ar. ʿarrā) y.-dı P200a5 [Y **yalıṅ kıl-**]

yalıṅlıḡ Alevli.

yalıṅlıḡ köz Alevli köz.

(Ar. cizve) y. Y5a5 [P, Y **eksündü**]

yalma Kalın kaftan.

(Ar. yelmek / ç. yelâmiḡ) y. P37a3

yalma kız- Bir çeşit kaftan, kısa gömlek giymek. Yazlık gömlek giymek.

(Ar. teḡartaḡa) y.-dı P218a4 [Y ... **kez-**]

yalman Büyük sıçan.

(Ar. yerbūʿ / c. yerābīʿ) y. P50b5 [Y **keme**]

yalman- Bir şeyi tatmak, tadına bakmak. Ağzındaki yemek kalıntısını dille araştırmak. Ayıplamak.

(Ar. telemmeza) y.-dı P210a12; Y287a6

yalna- (Ateş) Tutuşup yanmak, alevlenip gürlemek. Alevi şiddetlenmek.

(Ar. ecce) “*yalnadı ot*” P78a9 [Y **yal-**]

(Ar. vehece) y.-dı P82b3 [Y **yan-**]

(Ar. zekā) y.-dı P127a9 [Y **yal-**]

(Ar. te'eccece) y.-dı P211b2

yalñguz 1. Tek, yalnız. *krş. yalğuz, yañgluz*

(Ar. vaḥdehu) y. Y59a4 [P **ol er yañgluzun**]

(Ar. ferīd = m. ferd / c. efrād / c. furūd) y. Y213a1 [P **yalğuz**]

2. Tek başına, yanında başkaları olmayarak.

(Ar. 'alā ḥiddetin) y. Y60a7 [P **yañgluzun**]

yalñguz bol- 1. Yalnız kalmak. Biricik olmak.

(Ar. istebedde) “*yalñguz boldı rāy birle*” Y308a7

(Ar. vaḥade) y.-dı Y97a2 [P **yalğuz bol-**]

(Ar. tevaḥḥade) y.-dı Y292b5 [P **yalğuz bol-**]

2. Yalnız başına yapmak.

(Ar. inferade) y.-dı Y278a2

(Ar. teferrade) y.-dı Y285a3 [P **yalğuz bol-**]

yalñguz er Tek, yalnız. Eşsiz.

(Ar. vaḥīd) y. Y97a2 [P **yalğuz**]

yalñguz kı1- Bir işi yalnız başına yapmak.

(Ar. efrade) y.-dı Y213a1 [P **yalğuz kı1-**]

yalñguzun Tek başına, yanında başkaları olmayarak.

(Ar. 'alā ḥiddetin) y. P58b5 [Y **yalñguz**]

→ iki yalñguz Y59a4

→ biz yañgluzun P58a1; men y. P57b9; ol er y. P57b6; ol tişi y. P57b7; sen er y. P57b8; sen

tişi y. P57b9; siz erenler y. P57b8; siz iki er y. P57b8; siz iki tişi y. P57b9; siz tişiler y. P57b9

yalwar- (Allah'a) Dua edip yalvarmak.

(Ar. ibtehele) “*yalwardı tañgrıǵa*” P205a13 [Y **zārılıq kı1-**]

yama- Elbise, ayakkabı vs.yi yamalamak, tamir etmek.

(Ar. raḳa'a) “*yamadı tonrı*” P159a9

y.-dı Y191b1

(Ar. raḳḳa'a) y.-dı P193a3; Y243b7

(Ar. refā) y.-dı P127a3 [Y **tükedi-**]

yamağ Yama, yamalık parçası.

(Ar. ruḳ'a) y. Y191b2 [P **yamaluk pāresi**]

yamaluk Yama yapmada kullanılan parça.

yamaluk pāresi Yama, yamalık parçası.

(Ar. ruḳ'a) y. P159a9 [Y **yamağ**]

yamalukçı Yama yapan, yamacı.

(Ar. rafā') y. P127a4 [Y **tükedigen, sırıǵan**]

yaman Kötü, fena.

yaman käle Kötü eşya; bozuk mal.

(Ar. seḳat / c. esḳāt) y. P25a1

yaman laḳab Kötü lakap.

(Ar. nebez) y. P66a4 [Y **yawuz at**]

yaman laḳab ay- Ayıplamak; kötü lakap takmak.

(Ar. nebeze) y.-dı P66a4 [Y **yawuz at taḳ-**]

yaman oḒlan toḒur- Kadın çocuğunu ters doğurmak, doğumda önce ayaklar çıkmak.

(Ar. eytene) y.-dı P183a9 [Y **topan oḒlan toḒur-**]

yamdu Kıl.

(Ar. şa‘re) y. Y17b4

yamur- Yıkmak, dağıtmak.

(Ar. řavvaża) “*yamurdı bināni*” P198b1 [Y **yıḳ-**]

yamyāřıl Yemyeşil.

(Ar. aḒzaru nāzir) y. P53a4; Y53b1

yan Yan, yön, taraf.

(Ar. cenb / c. cunūb = m. řıḳḳ) y. P18b8; Y16a1

y.+1 P127a1; P214b10; Y156b1; Y303a7

y.+1n P82a8; Y96a7

yan bařı 1. Kaynak, oturak eti, uyluđun üst tarafı. (Ar. verik / c. evrāk = f. ‘avre / c. ‘avrāt = m. sev’e = f. ferc / c. furūc) y. P19b6; Y17a6

2. Terzilerin kullandıkları bir alet, tiriz.

(Ar. diḒriř) y. P36b5

yanda otur- Bir işte birleşmek, beraber olmak.

(Ar. zamme) y.-dı (yanında otur-) Y262a6 [P **yanaş-**]

yandın şapsa- Tüm yönleriyle bilmek.

(Ar. eḒāta) “*şapsadı anı ‘ilm yanındın*” P184b4 [Y **öğren-**]

yanı başı arıḳ bol- Sağrı ve uylukları etsiz olmak.

(Ar. zelle) y.-dı P146b9 [Y **budı⁵⁴¹ etsiz bol-**]

yanı başı arıḳ er Kalçaları etsiz ve çelimsiz olan.

(Ar. ezell) y. P146b9 [Y **budı⁵⁴² etsiz**]

yanı başı arıḳ tişi Kalçaları etsiz, çelimsiz dişi.

(Ar. zellā’) y. P146b9 [Y **budı aruḳ ‘avret**]

yanı iglig Akciğer zarı iltihabı hastası.

(Ar. mecnūb) y. P169b4 [Y **yanı iglig er**]

yanı iglig bol- Akciğer zarı hastalığına tutulmak.

(Ar. cunibe) y.-dı P169b3; Y207a3

yanı iglig er Akciğer zarı iltihabı hastası.

⁵⁴¹ M. d > z

⁵⁴² M. d > z

(Ar. mecnüb) y. Y207a3 [P **yanı ıgılg**]

yanın kemiş- Yere yanı üzere yıkmak.

(Ar. qaṭṭara) y.-di Y242a1 [P **yanın yatur-**]

yanın yatur- Yere yanı üzere yıkmak.

(Ar. qaṭṭara) y.-dı P191b9 [Y **yanın kemiş-**]

→ niyyet kılmış yan Y113b2

→ bir yana tur- P201a3; bir y. tur- P208a3; bir y. tur- P209a13; bir y. tur- P213a5

→ sol yanğa al- P203a2

→ bir yanğa otur- Y256b5

→ bir yanda otur- P205b2

→ bir yandın yana bir yanğa çewrün- Y319b5; kiñg y. kel- P155b1; sol y. kel- P154b7

→ ademiniñg bir yanı Y14b6; alınıñg iki y. Y12b5; alınıñg bir y. P16b2; alınıñg ik y. P16b2; alınıñg bir y. P155a3; arkanıñg bir y. P18b7; (ayak) iç y. Y18b3; (ayak) tış y. Y18b3; (başniñg) bir y. Y12a1; başniñg bir y. P15b9; boyunnunğ iki y. Y12a1; çerigniñg iki y. P43a2; çerigniñg sağ y. P43a1; çerigniñg sol y. P43a2; eñgseniñg iki y. P15b9; ezerniñg iki y. P42b1; haymeniñg bir y. P12b8; iwniñg bir y. P9a6; kalemniñg bir y. Y29a1; (pālān) art y. Y45b5; sağ y. bol- P214a11; sol y. bol- P214a11; (süñgüniñg) astın y. Y42a3; (süñgüniñg) iki y. Y42a2; (süñgüniñg) üstün y. Y42a3; yüziniñg bir y. Y12b4; yüzniñg bir y. P16a9; yüziniñg bir y. aq aq P41b5

→ sol yanın tut-Y301b4; sağ y. tut- Y301b4

→ bir yandın yana bir yanğa çewrün- Y319b5; bir y. otur- Y266b6; bir y. otur- Y270b5; bir y. oturmak Y270b5; sağ y. kız- Y262b6; sol y. kız- Y262b6

yan- (I) 1. Dönmek.

(Ar. sābe) “*yir tapa yandı*” Y143a5 [P **kıyıt-**]

2. Cehalet, dalalet vs.den vazgeçmek, çekilmek.

(Ar. ir' avā) “*yandı cāhillikdin*” P209a1

→ cāhillikdin yanğan P209a1

yan- (II) (Ateş) Tutuşmak, yanmak.

(Ar. vehece) “*ot yandı*” Y96b3 [P **yalna-**]

(Ar. veqade) y.-dı Y97b1 [P **yakıl-**]

yana turğan pelite Tutuşmuş, alevli fitil.

(Ar. şe'ile / c. şe'ā'il) y. P12b1 [Y **yanmış pelite**]

yana turğan ot Alev. Ateş tutuşturulan ince odun. Meşale.

(Ar. şu'le / c. şu'al) y. P11a7 [Y **yanğan yanduk**]

yana turğan şām Mum.

(Ar. sa've / c. sa'v) y. P34a5 [Y **yanğan şe'am**]

yanğan şe'am Mum.

(Ar. sa've / c. sa'v) y. Y37b3 [P **yana turğan şām**]

yanğan yanduk Alev. Ateş tutuşturulan ince odun. Meşale.

(Ar. şu'le / c. şu'al) y. Y5a4 [P **yana turğan ot**]

yanmış pelîte 1. Mumluk.

(Ar. mişme‘a / c. meşâmi‘ = f. şem‘) y. Y7a4

2. Tutuşmuş, alevli.

(Ar. şe‘île / c. şe‘â’il) y. Y7a5 [P **yana turğan pelîte**]

yana Yine, tekrar. Diğer.

→ bir yandın yana bir yanğa çevrün- Y319b5

yana- Bir şeyi diğer bir şeye eklemek.

(Ar. zämme) “*nirseni nirseke yanadı*” Y141b5 [P **uzala-**]

yanğak Yanak; yüzün göz, kulak ve burun arasındaki bölümü.

(Ar. ħadd / c. ħudūd) y. P16b3; Y12b6

y.+ı P135b2; P141a5; P208b12; P211b12; Y158a5; Y166a1; Y278a4

y.+ın P191b1; Y241a4

y.+ını P201b5; Y169b1

y.+ında P143b4

yanğak kıızılı Yanaklardaki kırmızılık. Elmacık kemiği.

(Ar. vecene / ç. vecenât) y. P16b3 [Y **eng, yanğak süngüki**]

yanğak süngüki Elmacık kemiği. Yanaklardaki kırmızılık.

(Ar. vecene / ç. vecenât) y. Y12b6 [P **yanğak kıızılı**]

→ kıızıl yanğak P197a4, Y250a7

yanğakla- El ayasıyla birinin yüzüne veya bedenine vurmak. Tokatlaşmak.

(Ar. laṭame) y.-dı P76b7; Y88a5

(Ar. lâṭame) y.-dı P202b3 [Y **yanğaklaş-**]

yanğaklaş- Tokatlaşmak. Birbiriyle çarpışmak.

(Ar. lâṭame) y.-dı Y261b1 [P **yanğakla-**]

(Ar. telâṭame) y.-dılar P214a4; (y.-tılar) Y300b6

yanğaklıg Yanaklı, yanağı (...) olan.

→ mütekebbirlikdin egri yanğaklıg P135b2; uzun körklig y. P141a6; uzun körklüg y. er Y166a3

yanaş- Bir işte birleşmek, beraber olmak.

(Ar. zämme) y.-dı P202b10 [Y **yanda otur-**]

yanaşu kız- Dayanmak, yaslanmak.

(Ar. sennede) y.-tı Y239b5 [P **taya-**]

yançuk Kese.

(Ar. kīs = f. fūṭa / c. fuvṭ) y. P36a9; Y40b7

yançuk yar- Yankesicilik yapmak, soymak.

(Ar. ṭarra) y.-dı (yançuknı yar-) Y137b3 [P **künçük sög-**]

→ kön yançuk P45b4

yandağ (I) Yandak bitkisi.

yandağ şekeri Kudret helvası.

(Ar. ʔarancebīn = m. men = f. keʃīra) b. P33a8; Y36b2

yandaḡ (II) Diken.

yandaḡ kesgüçi Cımbız.

(Ar. minkaş / c. minkāş) y. P13a6 [Y **tiken çıkargü**]

yanduk Kıvılcım, ateş parçası.

(Ar. şihāb / c. şuhub) b. Y5a3 [P **pāre ot**]

→ yanğan yanduk Y5a4

yandur- (I) (Ateşi) Tutuşturmak, karıştırıp alevlendirmek, (kandili) yakmak.

(Ar. şebbe) “*otnı yandurdı*” Y135b1 [P **yaḡ-**]

(Ar. esrace) “*yaruttı çerāḡnı*” P172b4 [Y **yarut-**]

(Ar. se‘ara) y.-dı Y189a3 [P **yaḡ-**]

(Ar. istevḡade) y.-dı Y310a5

yandur- (II) (Fikrinden) Çevirmek, döndürmek.

(Ar. ezelle) y.-dı Y225a2 [P **tayundur-**]

→ nikāḡ yandur- P202a1

yaḡı 1. Yeni; yeni ve nadir şey.

(Ar. ʔarīf) y. P166a3 [Y **taḡlançı**]

(Ar. ʔurfet) y. P215b10; Y306b7

yaḡı ay Yeni ay, hilal.

(Ar. hilāl / c. ehille) y. P3a5; P181b9; P208a9; P309b3; P216a6 [Y **ay**]

y.+nı Y309b3

yaḡı ay kör- Yeni ay görünmek, belirlemek.

(Ar. istehelle) y.-diler (yaḡı aynı kör-) Y309b3

yaḡı bol- 1. Yeni olmak.

(Ar. cedde) y.-dı P79a1; Y91a5

(Ar. teceddede) y.-dı P211b3

(Ar. isteceddede) y.-dı Y308b1

2. Yokken var olmak, yeni meydana gelmek.

(Ar. ḡadeşe) y.-dı P97a9; Y116b3

3. Genç olmak.

(Ar. ḡaduşe) y.-dı Y198b5 [P **yigit bol-**]

4. (Mal) Yeni çıkmış olmak.

(Ar. ʔarufe) y.-dı P166a3 [Y **taḡ bol-**]

5. (Bir şeyden) Doğmak, neşet etmek.

(Ar. tevellede) “*yaḡı boldı andın fulān*” P211b13

yaḡı bolğan iş Yeni olan olay.

(Ar. ḡadişe / c. ḡavādiş) y. P97a9 [Y **yaḡıla koyğan iş**]

yaŋgı bul-⁵⁴³ İyi saymak. İyi bulmak.

(Ar. istecāde) y.-dı Y311a5 [P **yaŋşısı sana**-; Y **yaŋgı kıl**-]

yaŋgı çıkar- İcat etmek; eşsiz bir şey çıkarmak.

(Ar. ebde‘a) y.-dı P176a4 [Y **yaŋgıla türt**-]

yaŋgı dost Misafir, yabancı.

(Ar. daḥīl) y. P108a7 [Y **dost**]

yaŋgı iş Bir işin başlangıcı, başı. ?

(Ar. ḥadūse) y. P54a3

yaŋgı keltürgen Bir yerden bir yere nakledilmiş nesne.

(Ar. celīb) y. P59b1 [Y **keltürülmüş nerse**]

yaŋgı kıl- 1. Bir şeyi yeniden meydana getirmek, icat etmek.

(Ar. eḥdeşe) y.-dı P172a9 [Y **yaŋgıla kıl**-]

2. Yenilemek, yeni yapmak.

(Ar. eceddehu) y.-dı P180b6; Y223b1

(Ar. ceddede) y.-dı P196a5; Y249a2

(Ar. istecdedde) y.-dı Y308a7

3. İyi saymak, iyi bulmak.

(Ar. istecāde) y.-dı Y311a5 [P **yaŋşısı sana**-; Y (**yaŋgı**) **bul**-]

yaŋgı köze içinde çağla- Olmayan yerde su kaynamak.

(Ar. şedde) “*çağladı suw yaŋgı köze içinde*” P80a2

yaŋgı māl Yeni kazanılan mal.

(Ar. tārīf / c. tārīf) y. P24b3

yaŋgı kazğan- Bir şeyi sonradan edinmek.

(Ar. istetrafe) “*kazğandı yaŋgı mālını*” P215b10

yaŋgı nerse Yeni (olan) şey.

(Ar. şey’un cedīd) y. P79a2 [Y **yaŋgı nirse**]

(Ar. şey’un muvelled) y. P197a5 [Y **yaŋgı nirse**]

yaŋgı nirse Yeni (olan) şey.

(Ar. şey’un cedīd / c. eşyā’un cedīd) y. Y91a5 [P **yaŋgı nerse**]; (yaŋgı nirseler) Y91a5

(Ar. şey’un muvelled) y. Y250b1 [P **yaŋgı nerse**]

(Ar. ḥadeş = m. ḥadīşu’s-sinn / c. eḥdāş) y. Y198b5

yaŋgı san- Bir şeyi eşsiz saymak. Garip bulmak.

(Ar. istebda‘a) y.-dı P215b6 [Y **taŋg kıl**-, **yaŋgıla çıkar**-]

2. Gelin. ?

(Ar. hediyy) y. Y107b6 [P **ızılmış kelin**; Y **kelin**]

yaŋgıl- 1. Hata etmek, yanılmak, sürçmek, (hesapta, kıraatte) yanlışlık yapmak, unutmak, şaşırarak.

(Ar. zelle) “*sözi içinde yaŋgıldı*” Y94b3

⁵⁴³ (yaŋgı) bul-

y.-dı P81a4

(Ar. aḥṭa'e) "yaṅıldı yolını" P171a5

y.-dı Y209a4

(Ar. ğalite) "yaṅıldı ḥesābda" P131b8

(Ar. laḥane) "oḳımaḳ içinde yaṅıldı" Y195a6 [P **yaṅılan-**]

(Ar. zalle) "ewni yaṅıldı" Y94b5 [P **yitür-**]

(Ar. ğaliṭa) y.-dı P138a1; Y161b4-5

(Ar. vehime) y.-dı P148a5; P162b5; Y175b6

2. Sözünde saçmalık ve fasit olmak.

(Ar. ḥaliṭa) "söz içinde yaṅıldı" Y166b2 [P **ḥaṭā kııl-**]

3. Ödeşmek, kıyaslaşmak.

(Ar. kâşşa) y.-dı P202b8 [Y **berāber kııl-**]

yaṅılmak Hata, yanılma.

(Ar. ḥaṭā') y. Y209a5 [P **ḥaṭā**]

→ öldürgü yerni yaṅıl- Y236b2

→ peyveste yaṅılğan er Y195a7

yaṅıla Yeni; yeni olarak.

yaṅıla başla- Yeni başlamak.

(Ar. istetrafe) y.-dı P215b10

yaṅıla çıkar- 1. Bir şeyi yeni saymak.

(Ar. istetrafe) y.-dı P215b9 [Y **yaṅıla kııl-**]

2. Bir şeyi eşsiz saymak. Garip bulmak.

(Ar. istebda'a) y.-dı Y306a6 [P **yaṅı san-**, Y **taṅ kııl-**]

yaṅıla kııl- 1. Bir şeyi yeniden meydana getirmek; icat etmek.

(Ar. eḥdeşe) y.-dı Y211a6 [P **yaṅı kııl-**]

2. Bir şeyi yeni saymak.

(Ar. istetrafe) y.-dı Y306b6 [P **yaṅı san-**]

yaṅıla koyğan iş Yeni olan olay.

(Ar. ḥādişe / c. ḥavādiş) y. Y116b3 [P **yaṅı bolğan iş**]

yaṅıla türt- İcat etmek; eşsiz bir şey çıkarmak.

(Ar. ebde'a) y.-ti Y216b2 [P **yaṅı çıkar-**]

yaṅıla toḡmış kuzı ya oḡlaḳ Dört aylığa kadarki koyun kuzusu ve keçi oḡlaḡı.

(Ar. saḥle / c. siḥāl) y. Y47a2 [P **kiçig oḡlaḳ**]

yaṅıla çıkar- Yeni bir şey peyda etmek. Bidat işlemek.

(Ar. ibtede'a) y.-dı P204b12

→ köklerni taḳı yerlerni yaṅıla yaratğan P176a5

ya' nı (Ar.) Yani, demek oluyor ki.

(-) y. Y158b1; Y199a2; P184b3; Y232a2; Y244a6; Y245b7; Y247a5; Y256a4; Y259a4; Y260b4; Y270a6; Y305a5; Y309a7; Y315a1; Y318a6

yaŋġku Yankı.

(Ar. ūidā / c. aūdā) y. Y10b1

yanlıġ İçine su doldurulan kap, kırba.

(Ar. ūikā' / c. eūkiye = m. kırbē / c. kırab) y. Y30b7 [P **meūk**]

y.+nıŋ Y236a6

y.+nı Y63b5 [P **meūk**]

→ eski yanlıġ Y30b7; kiçig y. Y31a1

yaŋġlan- (Kıraatte) Hata etmek.

(Ar. laħane) “*yaŋġlandı kırā'atda*” P161a8

→ kez yaŋġlaŋan er P161a8

yaŋġluġ Hata, ūaūırma.

yaŋġluġ ayt- (ūaūıran, tutulan imama) Kaldığı yeri hatırlatmak.

(Ar. feteħa) “*imāmka yaŋġluġın aytı birdi*” Y186b5 [P **uy-**]

yaŋġluz Yalnız, eūsiz. *krū. yalġuz, yalŋuz*

yaŋġluz tokımmıū Eūsiz, benzeri olmayan (dokuma).

(Ar. nesıġun vaħdihi) y. Y64b6 [P **nazırsız**]

→ biz yaŋġluzun P58a1; men y. P57b9; ol er y. P57b6; ol tiūi yaŋġluzun P57b7; sen er y. P57b8; sen tiūi y. P57b9; siz erenler y. P57b8; siz iki er y. P57b8; siz iki tiūi y. P57b9; siz tiūiler y. P57b9

yaŋġūa- 1. Gereksiz ve yakıūsız konuūmak.

(Ar. hezera) “*yaŋġūadı sız iħinde*” P65b3 [Y **bıhūde sızle-**]

2. Hastalık vs.den ūaħma sapan konuūmak.

(Ar. hezā) y.-dı P90b5 [Y **bıhūze sızle-**]

yaŋġūaġ Sızünde yanlıū ħok olan; ūaħmalayıp gevezelik eden.

(Ar. miħzār) y. Y70b1 [P **yaŋġūayucu**]

yaŋġūaġ er Konuūkan, geveze.

(Ar. miħūār) y. P174b9 [P **ūkūū sızlegen**]

yaŋġūayucu Sızünde yanlıū ħok olan; ūaħmalayıp gevezelik eden.

(Ar. miħzār) y. P65b4 [Y **yaŋġūaġ**]

yaŋġūula- Alay etmek.

(Ar. tehezze'e) y.-dı Y282b6 [P **ħ'ārila-**]

yanut Sevap. Karūılık. Mūkāfat.

(Ar. ūevāb = m. meūūbe) y. P26a2 [Y **körklüg ter**]; P183b4 [Y **ūevāb**]

yanut bir- Karūılık vermek.

(Ar. cezā) “*yanut birdi aniŋ fi'liŋge*” P91a7 [Y **cezā bir-**]

yanut ħılmaġ İyiliġe karūılık verilen mal vs., ödöl. İyiliġe misliyle karūılık verme.

(Ar. mukāfāt) y. P209b7

yap- 1. Onarmak, tamir etmek.

(Ar. rademe) “*yaptı tamnı*” P76a2 [Y **oŋgar-**]

2. Yaymak, dağıtmak.

(Ar. neşera) y.-tı Y70a3 [P **yay-**]

→ (etmek) yap- Y70b3; (naql) yap- P211a6

yaprağ Yaprak.

(Ar. varağ) y.+ını P111b7; P114a5; Y135b3; Y138b3

yaprağ çal- (Ağaç) Yapraklarını silmek.

(Ar. ħabeṭa) y.-dı (yaprakın çal-) P68b9 [Y **silk-**]

yaprağlan- (Ağaç) Yapraklanmak.

(Ar. evrağa) y.-dı P183a2 [Y **yaprağlıg bol-**]

yaprağlıg Yapraklı.

yaprağlıg bol- (Ağaç) Yapraklanmak.

(Ar. evrağa) y.-dı Y227a5 [P **yaprağlan-**]

yapşu/m- 1. Bir şeyi bırakmayıp tutmak, yapışmak, yapışkan olup tutmak.

(Ar. lezibe) “*yapşındı anğa balçuk*” P131b2

(Ar. leziqa = m. lesiqa) y.-dı P140b5; Y165a7

(Ar. lezime) y.-dı P143b5; Y169b2

(Ar. messeke) y.-dı P194a8; Y246a2

(Ar. imteseke) y.-dı P205a12

(Ar. temesseke) y.-dı P210b12

(Ar. istemeseke) y.-dı (yapşın-) P215b13 [Y **yapşun-**]

(Ar. iltezeqa = m. ilteşaka) y.-dı Y270a4 [P **yapuş-**]

(Ar. istemeseke) y.-dı Y307a4 [P **yapşun-**]

(Ar. iste‘ şame) y.-dı (yapşın-) Y307b5

2. Yere yapışmak.

(Ar. leṭi ‘e = m. leṭa ‘e) y.-dı P129b6

3. Bir şeyi elle yapışıp tutmak, pençe ile yapışmak.

(Ar. i‘ teşame) y.-dı P205b8; Y271b2

(Ar. teşebbese) y.-dı P209b1

4. Saç, yün vs. birbirine girerek keçelenmek.

(Ar. telebbede) y.-dı P209b9 [Y **biri biriñge yapuş-**]

5. Bir şey bitişik olmak.

(Ar. irteteqa) y.-dı Y270a2 [P **biri biriñge teg-**]

6. Birine ya da bir şeye gönlünü kaptırmak, çok sevmek.

(Ar. ‘ aliqa = m. ‘ aliqa) y.-dı Y165a2 [P **yapuş-, Y dost tut-**]

7. Kadın yaşmak bağlanmak.

(Ar. ilteşeme) y.-dı P205b8, Y271b4 [Y **burun yaş-, yüz <yaş->**]

yapşınğan balçuk Yapışkan çamur, balçuk.

(Ar. ṭīnun lāzibun) y. P131b2

yapşunğan Bir şeyden asla ayrılmayan. Bir şeyin beraberinde bulunması gereken şey.

(Ar. lâzım) y. P143b5 [Y **yapuşkan**]

→ birbirine yapşunmuş söz Y245b4

yapşundur- Bir şeyi diğerine yapıştırmak.

(Ar. elzeķa = m. elşaka) y.-dı Y219b2 [P **yapşdır**-, Y **tayandır**-]

yapşur- Yarayı bağlayıp sarmak, onarmak.

(Ar. le'eme) y.-dı P194b7 [P **aşla**-]

yapşurul- Verilmek, ilıştırilmek, (evlat) edindirilmek.

yapşurulmuş oğlan Oğulluk.

(Ar. mulşak = m. zenīm) y. Y22b5 [P **yaşrın birilmiş oğlan**]

yaptur- Yaptırmak, yapılmasını sağlamak.

→ etmek yaptur- Y70b3

yapuğ 1. At vb. hayvanların sırtına, eyerin altına konulan keçe, meşin veya kalın kumaş parçası, yapık, yuna.

(Ar. berze' a) y. Y46a5 [P **yonag**, Y **çığut**]

2. Çul.

(Ar. cull) y.+nı Y76b4 [P **cül**]

yapuş- 1. Bir şey diğer şeye yapışmak. Birbirine bitişip yapışmak.

(Ar. iltezeķa = m. ilteşaka) y.-dı P205a10 [Y **yapşun**-]

(Ar. ilte'eme) y.-dı P205b8 [Y **teg**-, **aşlan**-]

2. Birine ya da bir şeye gönlünü kaptırmak, çok sevmek.

(Ar. 'alika = m. 'alika) y.-dı P140a9 [Y **yapşun**-, **dost tut**-]

yapuşkan Bir şeyden asla ayrılmayan. Bir şeyin beraberinde bulunması gereken şey.

(Ar. lâzım) y. Y169b2 [P **yapşungan**]

yapşdır- Yapıştırmak, birleştirmek, açıklığı kapamak. Bir şeyi diğerine yapıştırmak.

(Ar. rateķa) y.-dı P72a6 [Y **çat**-]

(Ar. elzeķa) y.-dı P178a3 [Y **tayandır**-, **yapşundur**-]

yar (I) Salya, ağız suyu.

(Ar. lu' ab = m. rīķ = m. ruzāb = m. buzāk) y. Y13b7 [P **ağız yarı**]

y.+ı P137b3; Y161a4

→ ağız yarı P17a6

yar (II) Vadi eteğinde sel suyunun açtığı yar.

(Ar. curf) y. P149a7; Y177a4

→ yıkılğan yar P149a8

yār (Far.) Arkadaş, dost.

(Ar. şāhib / c. aşhāb) y. P23b4

y.+iniñ P68b3 [Y **ķoldaş**]

yār bolış- Birbirini dost edinmek.

(Ar. teşāhabe) y.-dılar P213a6

yar- 1. Yarık açmak, kesmek.

(Ar. emme) “yardı başını” P116a7
y.-dı Y141a7

(Ar. felâ) “yardı başını kılıç birle” P92a8
y.-dı Y110a4

(Ar. feleka) y.-dı P72b5; Y81b6

(Ar. şecce) y.-dı P78b2; Y90b3

(Ar. beğara) y.-dı P100a5; Y120a7

2. Ayırmaksızın kesmek.

(Ar. şade^c a) y.-dı P159b2; Y192b1

3. Bölüp ayırmak, taksim etmek, iki şatra ayırmak.

(Ar. şakka) y.-dı P115a6; Y140a1

(Ar. şakkağa) y.-dı P196b4; Y249b4

(Ar. şetara) y.-dı P102a4; Y123a1

4. Yara vs.yi deşmek.

(Ar. bağa) “yardı başını” P114b5
y.-dı Y139a6

5. Kereste vb.ni biçmek, kesmek.

(Ar. eşera) y.-dı Y119b7 [P päre kı-]

6. Yontmak.

(Ar. neşera) “yardı yıgaçını” P102b3
y.-dı Y132b2

7. Vurmak, ısırarak.

(Ar. hemeze) “çetük sıçğannı yartı” Y71b1 [P yırt-]

8. Ufaltmak, küçültmek, öğütme.

(Ar. ceşşe) y.-dı P114a1; Y138a6

→ tesmîr birle yar- Y97b7; tesmîr b. yar- Y119b7; yançuk y.- Y137b3

yara- Fayda sağlamak.

(Ar. nefe^c a) y.-dı Y193b4 [P asıg bir-]

yarama- Sevmemek, hoşlanmamak.

(Ar. ictevâ) “yaramadı il” P207a14

yaramas bol- Yemeği ağır ve hazımda elverişsiz bulmak.

(Ar. istevhame) “aş yaramas boldı” Y310b2

yarağ Kuvvet, takat.

(Ar. cuhd = m. mechüd) y. P133b4

y.+ında (mechüd) Y306b3 [P tākāt]

(Ar. vus^c) y. Y175a7 [P tākāt]

yarağ bul- Gücü yetmek.

(Ar. temekkene) y.-dı P211a14

yarağı bol- Bir şeye güç yetirmek.

(Ar. qadera) y.-dı P64b8 [Y **un-**, **yaraglıg bol-**]

yaragı yet- Gücü yetmek, muktedir olmak.

(Ar. istetā' a) y.-ti Y311b7 [P **küçi yet-**]

(yaragı) yetmişinçe katıgılan- Bütün gücünü sarfetmek.

(Ar. istenfede⁵⁴⁴) “*yaragı yetmişinçe katıgılandı*” Y305a2 [P (**tā<katınçe>**) **yeriñge keltür-**]

yaraglı Bir işe gücü yeten.

(Ar. qadīr) y. Y69b2 [P **yaraglıg**; Y **uğan**]

yaraglıg Bir işe gücü yeten.

(Ar. qadīr) y. P65a1 [Y **yaraglı**, **uğan**]

yaraglıg bol- 1. Bir şeye güç yetirmek.

(Ar. qadera) y.-dı Y69b1 [P **yaragı bol-**; Y **un-**]

(Ar. iktedara) y.-dı P204b3 [Y **yaraglıg kıl-**]

2. (Birine) Bir şey mümkün olmak.

(Ar. emkene) “*yaraglıg boldı aña iş*” P180a8

y.-dı Y22b7

yaraglıg kıl- Birini bir şeye gücü yeter kılmak.

(Ar. emkene) “*yaraglıg kıldı aña fulān nerseni*” P180a9

y.-dı Y223a1

yaraglıg Güç, güç yetirme.

yaraglıg kıl- Bir şeye güç yetirmek.

(Ar. iktedara) y.-dı Y267b5 [P **yaraglıg bol-**]

yaraklıg Zırhlı. *krş. yarıklıg*

yaraklıg er Zırhlı adam.

(Ar. dāri' a) y. P43b5 [Y **yarıklıg er**]

yaraksız Zırhsız.

yaraksız er Zırhsız.

(Ar. a' zel) y. P43b6 [Y **sāzsız er**]

yārān (Far.) Arkadaş.

(Ar. aşhāb) y.+ındın (yārānlar) P210b4

yarasa Yarasa.

(Ar. huffāş) y. P51b8; Y51b5

yaraş- 1. Mahir olmak, bir işi yapabilmek.

(Ar. lebiqa) “*yaraşdı aña iş*” P140b3

y.-tı Y165a5

(Ar. elāqa) “*yaraşmaz eli yarmaqnı tutmağğa*” P186a1 [Y **-a bil-**]

2. Uygun ve güzel olmak. Uygun gelmek, biçimi uymak.

(Ar. qata' a) “*yaraşdı aña ton*” P160a2 [Y **yet-**]

⁵⁴⁴ Y apı: istenfede vus' ahu

y.-maz P160a3 [Y **yet-**]

(Ar. lâqa) y.-tı Y105a7 [P **yaķış-**]

3. Uyuşmak, anlaşmak, barışmak. Bir şey üzerinde muvafakat etmek.

(Ar. şallaħa) y.-dı P201a9 [Y **şulħ kılış-**]

(Ar. sâleme) y.-dı P202b2

y.-tı Y261a5

(Ar. esâ) y.-tı Y264a7

(Ar. i'telefe) y.-dılar P205a2

y.-tılar Y269a6

yaraşgan Çabuk anlaşıp alışan, ehil, dost.

(Ar. ullâf = c. ilâf = c. ülefâ') y. (yaraşganlar) Y163b2

yaraşgan er 1. Usta, mahir.

(Ar. raculun lebiķun = lebiķ) y. P140b4; Y165a5 [Y **körklüg ħülüğ er**]

2. Çabuk anlaşıp alışan, ehil, dost.

(Ar. elif = m. elîf = m. ilf / c. ullâf / c. ilâf / c. ülefâ') y. Y163b1 [P **ögrengen**]

yaraşma- Uygun olmamak, iyi gelmemek.

(Ar. nebâ) “*yaraşmadı anġa yir*” P123b8 [Y **ķarâr ķılma-, ħoş kelme-**]

yaraşd/ı/ur- Aralarını bulmak, uzlaştırmak. Kalpleri birbirine ısındırmak.

(Ar. lâ'eme) “*yaraşdırdı iki nerse arasında*” P202b3 [Y **muvâfaķat kemiş-**]

(Ar. ullefe) “*könġüller arasında yaraştırdı*” Y244a6 [P, Y **muvâfaķat kemiş-**]

yarat- (Allah) Olmayan bir şeyi var etmek, örneksiz meydana getirmek.

(Ar. feţara) y.-tı P64b5; Y69a5

(Ar. ħalaķa) y.-tı P72a3; Y80b6

(Ar. bera'e = m. zera'e) y.-tı P153a3; Y182b1

(Ar. zera'a) y.-tı P159a2 [Y **ķopar-**]

(Ar. enşe'e) y.-tı P171b2; Y209b5

→ küçlig yarat- P63a5, Y67a3

→ evvelâ köklerni yaratġan Y216b3; köklerni taķı yerlerni yaġla y. P176a5; taġrı y. şüretġa oġşaş şüret P15a2

yaratıġ Tabiat, yaratılıştan olan, yaratılış, fitrat.

(Ar. tab' / c. tîbâ' = m. tabî'a / c. tabâyi' = m. ġarîze / c. ġarâyiz) y. P21a6

(Ar. ħilķat) y. Y80b7 [P **yaratıġlıġ şüret**]

yaratıġı râst at Yaratılışı yerli yerinde, tastamam olan at.

(Ar. feresun muţtahem) y. P195a4 [Y **tükel yaratılmış at**]

yaratıġı tüz kişi Düzgün yaratılışlı kişi.

(Ar. seviyyu'l-ħalk) y. P207b1

yaratıġı üstüvâr at Kuvvetli; güçlü özelliklere sahip at.

(Ar. feresun muveşşeku'l-ħalk) y. P197a9 [Y **ķavî yaratılmış at**]

yaratıġlıġ Yaratılıştan.

yaratılgılg şüret Yaratılış, fitrat.

(Ar. hilkat) y. P72a4 [Y **yaratılg**]

yaratıl-Yaratılmak.

yaratılmış Yaratılmış olan, mahluk.

(Ar. beriyye / c. berâyâ = m. halîka / c. halâyiğ = m. verâ) y. P13b4; Y8b7

→ tükel yaratılmış ağı Y247b1; kavî y. ağı Y250b7

yâre (<Ar. eyârec) İshal yapan bir macun.

(Ar. eyârec) y. P33a6; Y36a7

yarğı Testere, bıçkı.

(Ar. minşâr / c. menâşîr = m. mîşâr) y. P32a4 [Y **testere, bıçkı**]

yarğıuç El değirmeni. *krş.* **yarğı/kuçak**

(Ar. micesşe) y. P114a1

yarğı/kuçak El değirmeni. *krş.* **yarğıuç**

(Ar. micesşe) y. Y3b7 [P **yarğıuç**]

yarı/u Bir bütünü iki eşit parçasından biri.

yarı kıl- Yarısından ikiye bölmek.

(Ar. neşşafe) y.-dı P193b4 [Y **iki yarım kıl**-]

yarı/uğ/ka teg- Bir şey yarı olmak, yarıya varmak; (giysi) yarısına kadar gelmek.

(Ar. neşafe) “*ömriniñ yarısınğa tegdi*” P106a6 [Y **yarıka teg**-]; (yarısınğa teg-) Y128a6 [P **yarığa teg**-]

“*yençükniñ⁵⁴⁵ yarısınğa tegdi izâr*” P106a6 [Y (yençükke) **teg**-]

(Ar. inteşafe) y.-di (yarıka teg-)Y269b6 [P **yarığa teg**-]

(Ar. inteşafe) y.-di (yarısınğa teg-) P205a7 [Y **yarımka teg**-]; (yarısınğa teg-) P205a7 [Y **yarıka teg**-]

→ ay yarısı P205b7; Y269b6

yarı/u- Aydınlanmak, açılmak, aydın ve ziyadar olmak, (yıldız, ateş) parlamak.

(Ar. esfera) “*yarıdı tañg*” P174a8 [Y **yarı**-]; (yarı-) Y214a2 [P **yarı**-]

(Ar. zehera) “*yarıdı çerâğ*” P157a6 [Y **yarı**-]; (yarı-) Y189a1 [P **yarı**-]

(Ar. eşrağa) “*yüzi yarıdı*” Y218b7 [P **rüşen bol**-]

(Ar. inbelaha) “*tañg yarıdı*”Y277b5 [P **açıl**-]

(Ar. dera'e) y.-dı P153a8 [Y **yaldıra**-]

(Ar. eżâ'e) y.-dı P183b2 [Y **yarı**-]; (yarı-) Y228a1 [P **yarı**-]

(Ar. enâre) y.-dı P184b1 [Y **yarı**-]; (yarı-) Y229b2 [P **yarı**-]

(Ar. tenevvera) y.-dı P212a9 [Y **çek türt**-]

(Ar. istenâre) y.-dı (yarı-) Y311b3 [P **buy**-]

yarığan Parlak, parlayan.

(Ar. zâhir) y. Y189a1

⁵⁴⁵ M. yençkü

→ közi yarumış P79b5

yarı/uk (I) Parlak.

yarık yıldız Parlayan yıldız.

(Ar. kevkeb) y. P153a8 [Y **yıldız**]

(Ar. kevkebun duriyy) y. P153a9 [Y **yaruk yıldız**]; (yaruk yıldız) Y182b7 [P **yarık yıldız**]

yaruk bol- (Gözü) Aydın olmak.

(Ar. qarra) “közi yaruk boldı” Y92a5 [P **yahtığ bol-**]

yaruk kıl- Aydınlık ve ziyadar kılmak.

(Ar. ezâ 'e) y.-dı Y228a1 [P **yarıt-**]

yarı/uk (II) Zırh.

(Ar. zered = m. ħalka / c. ħalağ = dir^c / c. durū^c) y. P45a9; Y43b1; Y142a4

y.+nı P62a7; P116b9; Y65b6

yarık kez- Üzerine zırh giymek.

(Ar. istel 'eme) y.-ti Y307b7

→ kısğa yarık P45b2; kısğa y. Y43b2; sarma y. P45b1; tamâm y. P45b1; tüme y. Y43b2

→ at yaruk<ı> Y43b3

yarıkçı Zırh ören kimse.

(Ar. zerrād) y. P45a9; Y43b1

yarıklıg (I) Aydın, ışıklı, ziyadar.

yarıklıg bol- Işık veya sabah ortaya çıkmak, zuhur etmek.

(Ar. seta' a) y.-dı P159a4 [Y **yarukluk kıl-**]

yarıklıg (II) Zırhlı. *krş.* **yaraklıg**

yarıklıg er Zırhlı adam.

(Ar. dāri^c) y. Y41a3 [P **yaraklıg er**]

yarıl- 1. Açılıp çatlamak, (baş veya yüz derisi, üst dudağı) yarılmak.

(Ar. şecce) “almı yarıldı” Y90b4

y.-dı P78b2

(Ar. 'alime) “yarıldı üstün tutağı” P143a7

y.-dı Y168b7

(Ar. infelağa) “yarıldı ewünni” P208a8

(Ar. inşada' a) y.-dı P208a5

(Ar. tefallağa) y.-dı P210b11

2. Parçalanmak, bölünmek, yarıp ayrılmak.

(Ar. inşakğa) y.-dı P208b2

(Ar. tefakğa) y.-dı P209a6

(Ar. teşakğa) y.-dı P211b7; Y292a5

3. Uzunlamasına bölünmek.

(Ar. inşadde) y.-dı P208a13

yarılmış yumurtğ/ka Yarıp kabuğundan çıkmış yumurta.

(Ar. beyzun mufellaḡun) y. P194a4 [Y **yarılmış yumurtka**]; (yarılmış yumurtka) Y245b4 [P **yarılmış yumurtga**]

→ yarılğan alın P78b3

yarılaş- Yarı yarıya bölüşmek.

(Ar. şātera) y.-dı P201b4 [Y **iki yarım kıl-**]

(Ar. nāşefe) y.-dı P202a6 [Y **iki yarım kıl-**]

yarım Yarım, yarı.

(Ar. nişf = m. şıḡ = m. şaṭr) y. P39b7

yarım beyt Şiir beytinin bir yarısı.

(Ar. mişrā^c = m. ḡāfiye / c. ḡavāfi) y. P27a9; Y28b7

yarım degen Leğen; içinde giysi yıkanan leğen.

(Ar. mirken / c. merākin) y. Y6b4 [P **kiçig legen**]

yarım deḡgi Kırat, değerli taşlar için bir ölçü birimi.

(Ar. ḡirāt / c. ḡarārīt) y. P40a2

yarım ḡapuğ Kapı kanadı.

(Ar. mişrā^c) y. Y3a2 [P **ḡowuşdurma ḡapuğ yarımı**]

yarım ḡarış Parmak kemikleri. ?

(Ar. sulāmā / ç. sulāmiyāt) y. P18b5 [Y **sünğüş**]

yarım kıl- İki parçalı kılmak, şiiri iki mısralı yapmak.

(Ar. şarra^c a) “*yarım kıldı şā^cir beytni*” P193a4 [Y **iki yarım kıl-**]

yarım ton Arkası yırtmaçlı kaftan. ?

(Ar. tifrice / c. tefāric) y. P37a3

yarımğa teg- Bir şey yarı olmak, yarıya varmak.

(Ar. inteşafe) y.-di (yarımınğa teg-) Y269b5 [P **yarığa teg-**]

yarımı ḡaynamış (ḡurmā ḡaḡırı) Yarısı kaynatılmış hurma şarabı.

(Ar. b... = m. muneşşaf) y. P31b6

→ bir deḡ yarım P40a3; biş deḡgi y. P40a5; iki y. kıl- P101a9, Y122a1; iki y. kıl- Y244a2;

iki y. kıl- Y244b7; iki y. kıl- Y258a6; iki y. kıl- Y260a4; dört deḡgi y. P40a4

→ ḡowuşdurma ḡapuğ yarımı P10a1

→ baş yarımı aḡrığı Y36b5; baş y. igi P33b2

yarış Rekabet, yarışma.

yarış atı Koşu atı, yarış atı.

(Ar. ḡalebe / c. ḡalebāt) y. (yarış atları) P42a2

yarış yeri At yarıştırılan alan.

(Ar. mizmār) y. P42a2

yarı/ut- 1. Aydınlik ve ziyadar kılmak, bir şeyi aydın kılmak, parlatmak.

(Ar. nevvera) “*yaruttı çerāḡni*” P198a8; Y252b2

(Ar. eżā^ce) y.-tı P183b2 [Y **yaruk kıl-**]

(Ar. enāre) y.-tı P184b1 [Y **yarut-**]; (yarut-) Y229b2 [P **yarıt-**]

2. (Kandili) yakmak.

(Ar. esrace) y.-tı Y211b4 [P **yandur-**]

yārī (Far.) 1. Bağış, hediye, vergi.

(Ar. rifd) y. Y65b6 [Y ‘**aṭā**, P **baḥṣīṣ**]

2. Yardım, destek.

(Ar. ridʿ) y. Y183a2 [P **yārīḥi**]

(Ar. meded) y. P180b8 [Y **meded**]

(Ar. me‘ūnet = m. me‘ūn = m. mevn) y. P185a8

3. Dost, yakın.

(Ar. qarīn) y. P77b6 [Y **koldaş**]

yārī ber- Birine yardımcı olmak, desteklemek. Yardımlaşmak.

(Ar. es‘ade) y.-di [Y **yārī bir-**]

(Ar. terāfede) y.-di P213a10

(Ar. temāle’e) y.-diler P213a5

(Ar. tenāşara) y.-diler P213b1 [Y **nuşret biriş-**]

yārī bir- 1. Yardımcı olmak, desteklemek, imdadına koşmak.

(Ar. a‘dā) “*yārī birdi anḡa anīḡ üze*” P186b4 [Y **dād kııl-**]

(Ar. emedde) “*yārī birdi çerigge*” P180b8

y.-di Y223b4; Y223b6 [P **meded bir-**]

(Ar. ‘azede) y.-di P99a3; Y118b6

(Ar. rede’e) y.-di P153b2; Y183a2

(Ar. aşraḡa) y.-di Y212a1 [P **feryād tegür-**, Y **kurtar-**]

(Ar. es‘ade) y.-di Y212b1 [P **yārī ber-**]

(Ar. ezera) y.-di P174a1; Y213b2

(Ar. encede) y.-di P173b6; Y213a4

(Ar. e‘āne) y.-di P185a8; Y231a1

(Ar. meddede) y.-di P196a7

(Ar. sâ‘ade) y.-di P201a11; Y257b2

(Ar. āzera) y.-di P201a14; Y257b6

(Ar. zāhera) y.-di P201b5; Y258b1

(Ar. ‘āvene) y.-di P203a9; Y263b2

2. Birine bir şeyi bağışlamak, vermek.

(Ar. refede) y.-di Y65b6 [Y ‘**aṭā kııl-**, P **baḥṣīṣ bir-**]

3. Bir kimseden yardım isteyerek kuvvetlenmek.

(Ar. i‘tezade) y.-di P204a9 [Y **yārī tile-**]

4. Tabi olmak.

(Ar. rāsele) “*yārī birdi anḡa kırā’at içinde*” P202a11

y.-di Y260b5

yārī birgen 1. Yardımcı, yardım eden, imdada koşan.

(Ar. zahîr) y. P201b5; Y258b1

(Ar. şarîh) y. Y212a2 [P **feryâd teggen**, Y **kırtarğan**]

2. Elçi. Yazışan, mektuplaşan, haberleşen.

(Ar. resîl) y. P202a11 [Y **resîl**]

yârî birgen er İnsanlara çok yardımı dokunan adam.

(Ar. raculun mi' vânun) y. Y231a2 [P **peyveste yârî birgen er**]

yârî biriş- Birbirine yardım etmek, yardımlaşmak.

(Ar. tezâhera) y.-tiler Y298b5

(Ar. te' âvene) y.-diler P214b3

yârî kemiş- İki kişinin arasını birleştirmek.

(Ar. qarine) “*yârî kemişdi ikisiniñ arasında*” P77b5 [Y **kıldaşlık kıl-**]

yârî tile- Yardım istemek; bağış, bahşiş, zafer dilemek.

(Ar. istencede) y.-di P215a8; Y305a1

(Ar. istenşara) y.-di P215b2; Y306a1

(Ar. istemedde) y.-di Y308b2

(Ar. isteğâşe) y.-di Y311a2 [P **feryâd tegürmek tile-**]

(Ar. istefteha) y.-di P215a5 [Y **nuşret tile-**]

(Ar. isterfede) y.-di P215a7

y.-di Y304b6 [Y **bahşiş tile-**]

(Ar. iste' âne) y.-di P216a11; Y312a7

(Ar. i' tezade) y.-di Y266b2 [P **yârî bir-**]

yârîçi (Far. + T.) Yardımcı.

(Ar. hafede) y. (yârîçiler) Y65b3 [P **ka' be hizmetkârı**; Y **hizmetkâr**]

(Ar. naşîr / c. enşâr) y. Y123b4 [P **nuşret birgen**]

(Ar. rid') y. P153b2 [Y **yârî**]

yarkuçak bk. **yargıkuçak**

yarlığ/ka- 1. Acımak, merhamet etmek.

(Ar. hanâ) y.-dı P128b4

2. İkramda bulunmak.

(Ar. hafâ = m. hafıye) y.-dı P127a2 [Y **rahmet kıl-**]

yarlığağan İkram eden.

(Ar. hafıyy) y. turur P127a3 [Y **rahmet kılgan**]

3. Affetmek.

(Ar. gafera) y.-dı P64b4; Y69a4

yarlıkamak tile- Bir kimseden merhamet dilemek.

(Ar. istağtafe) y.-di P215b10 [Y **rahmet tile-**]

yarlıkayu tile- (Allah'tan) Af dilemek, affedilmeyi istemek.

(Ar. istağfera) “*yarlıkayu tiledi tañğrıdın yazuqnı*” P215b1

y.-di Y305b6

yarma İrice dövülmüş buğday, bulgur vs.

(Ar. ceşîş = m. ceşîşe) y. P114a2; Y138a7

(Ar. ceşîş = f. mûm) y. P34a4

yarmağ Bir gümüş para. Gümüş, sikkeli para.

(Ar. veriğ = m. riğa) y. P40a7

(Ar. dirhem / c. derāhim) y. (derāhim) P55a9; Y105a2 [P **diremler**]; Y144a4 [P **direm**]

y.+1 (BDE) Y232a2

y.+nı P185a2; P186a1; (derāhim) P204a10; Y266b6; (yarmağlar) P159a8; P178a9;

Y119b1 [P **diremler**]; Y218a4 [P **diremler**]; Y220a3; Y254b3 [P **diremler**]; Y306b5

y.+ğa (derāhim) Y78a7; Y315a4 [P **diremler**]; (yarmağlar) Y193a2

y.+ım Y59b4

y.+ımoğ P58a5

yarmağ töggü serāy Para basılan yer, darphane.

(Ar. dāru'z-zarb = f. dīvān / c. devāvīn) y. P7b1

→ on miñg yarmağ P40a6; yawuz yarmağ Y136b2

yarı- bk. yarı/u-

yaruğ (I) bk. yarı/uğ

yaruğ (II) Yarık, yarılmış.

→ alnı yaruğ Y90b4; baş begnisiñge⁵⁴⁶ tegi y. Y141a7; üstün tutağı y. Y169a1; üstün tutağı y. er P143a7;

→ ağız yaruğı P17a7; aln y. P16b2; baş y. P33b8, Y37a4; baş y. P116a7; köz y. P16b9

yaruğluğ Aydınlık, ziya.

(Ar. zev' / c. ziyā') y. (yaruğluğ) Y228a2

y.+1 (yarıqlıq/yarıqlığı) P153a8

yaruğluğ kıl - Işık veya sabah ortaya çıkmak, zuhur etmek.

(Ar. seṭa'a) y.-dı Y191b6 [P **yarıqlıq bol-**]

yarut- bk. yarı/ut-

yas Ölüm, afet vb. durumlardan doğan acı.

yas aş Matem yemeği.

(Ar. vezīme) y. Y38a4 [P **yoğ aş**]

yas tonı Matem elbisesi.

(Ar. ḥidād) y. P180b7; Y223b3

(Ar. silāb) y. P209a10; Y283a5

yas tonı kez- Matem elbisesi giymek.

(Ar. tesellebe) y.-di (yas tonın kez-) P209a10; (yas tonını kez-) Y283a5

yas tut- Kocasının ölümünden sonra yas tutmak, süslenmeyi terketmek.

(Ar. eḥadde) “yas tuttı tişi eri üze” P180b6-7

⁵⁴⁶ M. b > y

y.-tı Y223b2

yasa- 1. (Diviti) İslah etmek.

(Ar. lâḩa) “*yasadı devâtnı*” P88b8 [Y **oᅇgar-**]

2. Hokkaya yün koymak.

(Ar. elâḩa) “*yasadı devâtnı*” P186a1 [Y **oᅇgar-**]

yasan- Serilmek, basılmak, uzatılmak.

yasanmış kerpiç Duvar vb. yapımında kullanılan kerpiç.

(Ar. raşaf) y. P9a6 [Y **aran yöresinde koymış kerpiç**]

yaslıᅇ Yaslı, yas tutan.

yaslıᅇ ‘avret Kocasının ölümünden sonra süslenmeyi, zevki terk eden kadın.

(Ar. muḩidd) y. Y223b3 [P **yaslıᅇ tişi**]

yaslıᅇ tişi Kocasının ölümünden sonra süslenmeyi, zevki terk eden kadın.

(Ar. muḩidd) y. P180b7 [Y **yaslıᅇ ‘avret**]

yassı Geniş. Enli.

(Ar. ‘arīz / c. ‘irāz) y. P165b1; Y201a3

yassı başaᅇ Yassı ve uzun temren.

(Ar. ma‘bele) y. P44b7 [Y **yasuᅇ**]

yassı bol- Bir şey enli olmak.

(Ar. ‘aruza) y.-dı P165a9; Y201a2

yassı nerse Yassı şey.

(Ar. ‘arż) y. P165b1

→ ᅇapuş arᅇasıᅇa <u>ruᅇan yassı nerse Y3a5

yastuᅇ Yastık, şilte.

(Ar. visāde / c. visād / c. vesā‘id) y. P38a3

y.+dın P187b9; Y235a5

yastuᅇ ᅇoz- Başının altına yastık vs. koymak.

(Ar. vessede) y.-dı P197a5

y.-u birdi Y250b1

→ (eligi) yastuᅇ tayan- P211b12; kiᅇiᅇ y. P38a5; oturᅇu y. P38a4; şār y. P38a3; tayanᅇu y.

P38a4

→ arᅇa yastuᅇı P38a5; baş y. P38a4

yasuᅇ Uzun ve yassı temren.

(Ar. ma‘bele) y. Y42b3 [P **yassı başaᅇ**]

yasuᅇ Su kaynaᅇı yolu.

(Ar. şerī‘at = m. meşra‘a) y. Y192a2 [P **suwᅇa kirᅇü yir**; Y **suw iᅇᅇü yir**]

yaş (I) 1. Kuru olmayan, yaş, taze.

(Ar. raᅇb) y. P163a5

yaş bol- 1. Taze ve yeşil olmak.

(Ar. ᅇazıra) y.-dı P135a5

2. Bir şey ıslanmak, yaş olmak.

(Ar. raṭube) y.-dı P163a5, Y198a1 [Y ... **bol-**]

yaş erken kes- Henüz taze iken kesmek.

(Ar. қажебе) y.-di P60a4; (y.-ti) Y63a4

yaş hurmā koyaçak Hurma yaprağından yapılan hurma sepeti.

(Ar. devḥale) y. Y8a4 [P **garāre**, Y **fukḳā' cılar ...**]

yaş ot Ot; taze ot. Taze çimenlik, çayırılık.

(Ar. nebt) y. P84a4; Y99a1 [Y **ot**]

(Ar. baḳl) y. Y131a5 [Y **kök ot**]

y.+nı P172a8

(Ar. ḥaḏir) y. P135a5

(Ar. kelā) y.+nı P206b1

(Ar. ruṭb) y. P129a4

yaş teri Ham deri.

(Ar. ihāb / c. uhub) y. Y30b4 [P **ḥām teri**, Y **ıdlanmaduḳ teri**]

yaş yıgaç Yeşil ve güzel ağaç.

(Ar. nāzir) y. P102b7 [Y **yaşarḡan yıgaç**]

→ köp yaş otliḡ bol- P216b5

2. Gözyaşı.

(Ar. dem'a / c. dem' / c. dumū') y. P17a1; P153b4; P208a11; P208b3, 11; P208b12; P209b11; P218a8; Y13b1; Y78a2; Y183a4; Y285b5

y.+nıḡ P114a3; (y.+ıḡ) Y138b1

y.+nı P109b9; Y133a4

(Ar. 'abret) y. Y305b5 [P **köz yaşı**]

yaş aḳ- (Gözün) Yaşı akmak, (göz) yaşarmak.

(Ar. zerafe) y.-tı (yaşı aḳ-) Y78a2 [P **yaşar-**]

yaş birle tol- Göz yaşla dolmak.

(Ar. iḡravraḳa) y.-dı P216b7 [Y **yaş tol-**]

yaş tol- Göz yaşla dolmak.

(Ar. iḡravraḳa) y.-dı Y314a3 [P **yaş birle tol-**]

yaş tök- Gözden yaş boşanmak.

(Ar. hemele) y.-di Y86a1 [P **yaşar-**, Y **yaşı tökül-**]

yaş tökül- Gözden yaş boşanmak.

(Ar. hemele) y.-di (yaşı tökül-)Y86a1 [P **yaşar-**, Y **yaş tök-**]

→ köz yaşı P215b1; közi yaş<ı> ısıḡ er P110b7; (közi) y. isig bol- Y134a5; közi y. isig er

Y134a6

yaş (II) Doğumdan itibaren geçen zaman.

(Ar. beḳā') y.+ın Y230b3

y.+ını P185a3

(Ar. sinn) y. Y245b7 [P ‘**ömr**]

yaşı uzun Uzun ömürlü.

(Ar. ‘amir) y. P135b8 [Y **uzun yaşlıg**]

yaşı uzun bol- Uzun ömürlü olmak.

(Ar. ‘amira) y. P135b8 [Y **uzun yaşlıg bol-**]

yaşını uzun kııl- Ömrünü uzun kıılmak, ömrünü uzatmak. Ecelini ertelemek.

(Ar. nese’e⁵⁴⁷) y.-dı (yaşın uzun kııl-) Y183a4 [P (ecel içinde) **te’hir kııl-**]

(Ar. ense’e) y.-dı (yaşın uzun kııl-) Y209b3 [P (ecelni) **te’hir kııl-**]

(Ar. ebkâ) y.-dı (yaşın uzun kııl-) Y243b3 [P **uzun ‘ömrlik kııl-**]

→ tañgrı sañga yaş bersün P57b4; tañgrı sañga y. birsün Y59a1; uzun y. bir- Y241b2

→ bir yaşdın iki yaşınğa kirmiş tiwe P46a2; sekiz y. toköz yaşğa kir- P108a2

→ sekiz yaşdın toköz yaşğa kir- P108a2; toköz y. kirgen inen P108a3; toköz y. kirgen tiwe

P108a3

→ bir yaşdın iki yaşınğa kirmiş tiwe P46a2

yaş- 1. Gizlenmek. *krş.* **yaşın-**

yaşgan yulduz Gündüz gizlenip gece görünen yıldızlar.

(Ar. kunnes) y. Y71b7

(Ar. hunnes) y. Y73a1 [P **kizlengen yulduzlar**]

2. Kadın yaşmak bağlanmak. Burun ve ağzını örtü tutarak örtmek.

(Ar. teleşseme) y.-dı P211a12

(Ar. leşeme) y.-tı Y88a4 [P **yirt-**]

→ burun yaş- Y271b4; yüz y.- Y265b7; yüz <y.-> Y271b4; yüz y.- P209a13

yaşa- 1. Hayatını sürdürmek.

→ altı yaşar P46a5; altı y. P47b9; altı y. Y46b2; altı y. Y47a5; altı y. yitiñke kirmiş Y44a7; bir y. P41a3; bir y. P48a9; bir y. Y46b1; bir y. erkek torum Y44a5; bir y. oğlan P21a1; bir y. tişi torum Y44a5; biş y. P47b9; biş y. P48b1; biş y. Y47a5; biş y. altınçke kirmiş Y44a7; biş y. Y46b2; biş y. tiwe P46a4; iki y. P41a3; iki y. P47b8, Y46b1; iki y. P48b1; iki y. Y47a5; iki y. erkek torum Y44a5-6; iki y. tişi torum Y44a6; on y. P46a5; sekiz y. P46a5; sekiz y. tokuzünçke kirmiş Y44b1; tokuz y. P46a5; tokuz y. Y44b1; dört y. P41a4; dört y. P47b9, Y46b1; dört y. P48b1; dört y. Y47a5; dört y. bişinçke kirmiş Y44a7; üç y. P41a4; üç y. P47b8, Y46b1; üç y. P48b1; üç y. Y47a5; üç y. törtünçke kirmiş erkek torum Y44a6; yiti y. 46a4; yiti y. P47b9; yiti y. sekisinçke kirmiş Y44a7

2. Bir şey yarılmak, çatlamak.

(Ar. tefaṭṭara) “*yaşadı yıgâç*” P210a2

yaşar- 1. (Gözün) Yaşı akmak, (göz) yaşarmak.

(Ar. zerafe) y.-dı P70b2 [Y **yaşı aq-**]

(Ar. hemele) y.-dı P75a9 [Y **yaşı tökül-, yaş tök-**]

(Ar. deme‘a) y.-dı P158b6; Y191a4

⁵⁴⁷ Y apı: nese’e fī eceli

2. Ağaç yeşil ve güzel olmak.

(Ar. nazāra = m. nazīra = m. nazūra) y.-dı P102b5; Y123b5

yaşarğan yıgaç Yeşil ve güzel ağaç.

(Ar. nāzīr) y. Y123b6 [P **yaş yıgaç**]

3. Ağaç, meyve verecek vakte gelmek, meyveler olgunlaşmak.

(Ar. edreke) “oğlan bāliğ boldı tağı yıgaç yaşardı” Y219b4

(Ar. infetara) “yaşardı yıgaç” P207b9

yaşd/taş Aynı yaşta olan, akran.

(Ar. lide / c. lidāt = m. tirb / c. etrāb) y. P23a6 [Y **yaştaş**]; Y23b1 [P **yaşdaş**]

yaşığ Işık(lı), parlak.

yaşığ bol- Ateş tutuş(tur)mak.

(Ar. zekkā) y.-dı Y255b5

yaşığ er Zeki, akıllı.

(Ar. muzekkā) y. Y255b6 [P **zirek**]

yaşığ/klığ Miğferli.

yaşığlığ er Miğferli adam.

(Ar. muḳanna‘) y. P43b5 [Y **yaşıklığ er**]

yaşıklığ er Miğferli adam.

(Ar. muḳanna‘) y. Y41a3 [P **yaşığlığ er**]

yaşığsız Miğfersiz.

yaşığsız er Miğfersiz adam.

(Ar. ḥāsir) y. P43b5

yaşık bk. **yaşu/ıq**

yaşıl Yeşil.

yaşıl bol- Yeşil olmak, yeşilleşmek.

(Ar. iḥzarra) y.-dı P208b10; Y281b1

(Ar. iḥzarra) y.-dı P209a3

yaşıl ħunbere Toprak kap, porselen kap.

(Ar. berniyye = f. sāṭūr) y. Y5b6 [P **kiçig ħunbere**]

yaşıl kııl- Bir şeyi yeşil hâle getirmek, yeşillendirmek.

(Ar. ḥazzara) y.-dı P191a3; Y240b2

yaşillık Yeşillik, yeşil renklilik.

(Ar. ħuzret) y. P208b10

yaşım Kalın perde veya örtü.

(Ar. rān = m. ra‘ nīn) y. P37a6

yaşım bk. **yı/aşım**

yaşım- bk. **yaşu/ım-**

yaşır Saman. ?

yaşır toldurmuş torum Devenin sütünü alabilmek için ölen yavrusunun derisi içine saman doldurularak yapılan sahte yavru.

(Ar. bevv) y. Y44a3 [P **ölmüş köşek**]

yaşırlık Ahır, hayvan bağlanan yer.

(Ar. merbat⁵⁴⁸) y. Y2a7 [P **kölük bağlağı yir**]

yaşır- Gizlemek.

yaşırın birilmiş oğlan Oğulluk.

(Ar. mulşak = m. zenīm) y. P22b4 [Y **yaşurulmuş oğlan**]

yaşlıg (I) Gözyaşı olan, yaşı (...) olan.

→ ısıg yaşlıg bol- P110b7

yaşlıg (II) (...) Yaşında, yaşı (...) olan.

→ bir yaşlıg Y20a3; kiçig y. Y198b6; orta y. Y20b1; orta y. P21b6, Y21b1; orta y. bol- Y242b1; orta y. bol- Y253b4; orta yaşlıg <bol-> P205b3; orta yaşlıg bol- Y271a1; uzun y. Y158b6; uzun y. bol- Y158b5

yaşru Gizli.

yaşru eşit- Gizlice dinlemek.

(Ar. isteraka sem'an) y.-ti P205a9 [Y **oğurlayu eşit-**]

yaşru ız- Gizlemek, bir şeyin başka bir şeyin içinde saklamak. Gizleyerek göndermek.

(Ar. desse) "ıztı yaşru yalawaç anıng tapa" Y138a4 [P **kizlin ız-**]

yaşru sözle- Açıkça söylemeyip dolaylı olarak anlatmak.

(Ar. kenā) y.di P93a8 [Y **kināyet kı1-**]

yaştaş bk. yaşd/taş

yaşu/ıķ Miğfer.

(Ar. beyza / c. beyz = m. miğfer / c. meğāfir) y. P45b3 [Y **yaşık**]; (yaşık) Y43b3 [P **yaşık**]

yaşu/in- 1. Saklanmak, sığınmak, korunmak. *krş. yaş-*

yaşınmak Sığınmak, korunmak.

(Ar. livāzen) y. P211b8

yaşınmak için kaç- Kaçak olmak, saklanmak. ?

(Ar. teda' lebe⁵⁴⁹) y.-tı Y318b6 [P **kizlenü kaç-**]

2. Kadın yüzünü örtmek.

(Ar. inteqabe) y.-dı (yaşın-) Y265b7 [P **niķāb ört-**, Y **yüzün yaş-**]

yat Başka milletten olan, ümmete yabancı. *krş. yad*

(Ar. ecnebiyy / c. ecānib = f. aşl / c. uşul = m. manşib / c. menāşib = m. 'unşur = m. nicār = m. nişāb = m. mahtid = m. erūme) y. Y22a2 [P **yad**]

yat- 1. Yan üstü uzanmak.

(Ar. zace'a) y.-tı P159b7; Y192b7

⁵⁴⁸ Arapça maddebaşı Y'de metbene.

⁵⁴⁹ P: tezaebe

(Ar. iz̄taċe^ʿ a) y.-tı P204b14

yatġu yiri Yatılan yer.

(Ar. meẓca^ʿ) P181a8; Y224b3

yatur kişi kâlbüti Cüsse.

(Ar. cuŝse) y. Y11a3

→ arġan yat- P218a11

→ sökeller yatġu iw P7a9

2. (Hayvan) Diz çöküp oturmak.

(Ar. rabeẓa) “*azıġlıġ kezik yattı*” Y74a6 [P **çök-**]

3. Geceleyin uyumak.

(Ar. hece^ʿ a) y.-tı P160a8 [Y **tünle uzu-**]

4. Birbiri ile yatışmak.

(Ar. zâce^ʿ a) “*yattı anıġ birle*” Y259b6

5. Ağır gelip ağmak.

(Ar. receĥa) y.-tı Y65a1 [P **artuġ bol-**; Y **çerb bol-**]

yatalıġ Yatacak yer.

yatalıġıñğa kir- (Ceylan) Yataġına girmek.

(Ar. kenese) “*ıwıġ yatalıġıñğa kirdi*” Y72b7 [P **inġa kir-**]

→ ıwıġ yatalıġı P8a3

yatuġ 1. Kadeh, bardak.

(Ar. kûz / c. kîzân) y. P11b9 [Y **bardaġ**]

→ suw sowutġan y. P12a1; tıġaçlıġ y. P195a5

2. Yat(ıl)an.

yatuġ yir Uyunan, yatılan yer.

(Ar. merġad) y.+din P154b5 [Y **uyġu**]

yatur- Yanı üzere yatırmak.

(Ar. eẓce^ʿ a) y.-dı P176b2; Y217a1

→ yanın yatur- P191b9

yawlaġ Çok.

yawlaġ ġatıġ iş Müşkil iş.

(Ar. emrun ^ʿuzâl) y. Y220b5 [P **düşvâr iş**]

yavrı Serçe yavrusu.

(Ar. nuġar / c. niġrân) y. Y51b2 [P (serçe) **balası**]

yawsı Kene. Koyuna musallat olan böcek.

(Ar. ġurâd / c. ġirdân) y. Y50a7 [P **soġurġa**; Y **ġoy biti**]

yawu- 1. Yaklaşmak, yakın olmak.

(Ar. ġarube) y.-dı P163b2 [Y **yakın bol-**]

(Ar. iġterabe) y.-dı P203b14 [Y **yakın bol-**]

2. Yürümek, üstüne yürümek.

(Ar. zehāfe) “*yawudı çerig çerigge*” P160b1 [Y **alnaş-**]

3. Bir şey olayazmak; ola ki.

(Ar. ‘asā) “*yawudı zeyd kıpmağğa*” P218b7 [Y **bolğay kim**]

4. Neredeyse olmak, az kalmak.

(Ar. kâde) “*yawudı zeyd urmağğa*” P218b8 [Y **yaz-**]

5. Katılmak, birleşmek.

(Ar. inzamme) y.-dı P208b3

6. Cinsel ilişkide bulunmak.

(Ar. qaribe) y.-dı P131a9

→ batmağğa yawu- Y115b2-3; kıpmağğa y.- P218b7; ölümge y.- P204a12; resīde bolmağğa y.- P202a6; resīdelikge y.- P183a7; toğmağğa y.- P96b3; tüş körmekke y.- Y260a5; urmağğa y.- P218b8

→ resīdelikge yawuğan P21a2; resīdelikge y. P183a8

yawuq 1. Yakın olan.

(Ar. qarīb) y. P163b3; Y198b3

2. Yakın (yer); yakın(dan).

(Ar. keseb) y.+dın P172a4 [Y **yakın**]

yawuq bol- Yaklaşmak; bir iş olayazmak.

(Ar. keribe = m. evşeke) “*zeyd yawuq boldı kıılmağğa*” Y321b2 [P **yawuq kel-**]

yawuq boluş- Birbirine yaklaşmak, yakınlaşmak.

(Ar. tedānā) y.-dılar P214b12 [Y **yakın oturuş-**]

yawuq kel- Yaklaşmak, bir iş olayazmak.

(Ar. keribe = m. evşeke) “*yawuq keldi kim zeyd kııl<mağğa>*” P218b8 [Y **yawuq bol-**]

yawuq kōngşı Kapı komşusu.

(Ar. cāru beyte beyte) “*ol meniñg yawuq kōngşım*” Y59b7 [P **iw(i) kōnşı(sı)**]

yawuq nerse Yakın şey.

(Ar. şey’un muqāreb) y. P201a6 [Y **yakın nirse**]

→ azın azın yawuq kııl- P215a5; tüşmekge y. bol- P214b10; yaq y. P22a4, Y21b7; yakın y. Y22a1

→ kıatış kıarış yawuqlar P205a11

yawuqlı/tuq 1. Yakın, hısım, akraba.

(Ar. qarīb) y. P209a12

2. Yakınlık. Nesepte yakınlık, akrabalık.

(Ar. kıurbā = m. kıarābet = m. rahīm / c. erhām = m. hāmīm) y.+nı⁵⁵⁰ P187b8⁵⁵¹ [Y **kıarābet**];

(yawuqluq) y. Y22a1 [P **yaq yawuqlıq**]

yawuqlıq kııl- Yaklaşmaya çalışmak. Bir vesileyle yakınlık istemek.

⁵⁵⁰ yawuqlıq<nı>

⁵⁵¹ kıarābet

(Ar. tekarrabe) “*yawuqlık kıldı taŋrıǵa*” P209a12

→ atış arış yawuqlık Y270a5; ya y. P22a4

yawula- lmek.

(Ar. iktle) y.-dı P206b7 [Y **saġula-**]

yawur Yakın.

yawur kııl- Yaklaştırmak, yakınlıġını saġlamak.

(Ar. dn) y.-dı Y264b5 [P **yaın kel-**; Y **yaın od-**]

yawuş- Birbirine yakın yapmak, yaklaştırmak.

(Ar. rebe) y.-dı P201a6 [Y **yaın kııl-**]

yawut- 1. Bir nesneyle bir nesneye ulaşmaya alışmak.

(Ar. istedreke) “*yawuttı anıŋ ize nerseni*” P215b12 [Y **oz-**]

2. ekmek, aklını elmek.

(Ar. dall) “*yawuttı ol ikini aldamak bir<le>*” P200b3 [Y **yaın ketur-**]

yawuz 1. Kt, fena, irkin. Kt, bozuk şey.

(Ar. ab) y.+dn Y93b4 [P **zişt**]

y.+n Y135a6 [P **ziştlik**]

(Ar. radyy) y. P163a1; Y197b3

2. Rezil, adi, dşk. Deġersiz, kt mayalı.

(Ar. raz / c. erzl / c. rizl) y. P167a1

(Ar. nez / c. enzl) y. P167a5 [Y **or**]

3. Sahih aklın ve şer’in irkin bulduġu şey. Makul olmayan.

(Ar. munker) y.+dn Y303b4 [P **mnker**]

4. Ktlık, fenalık. Hayrın aksi.

(Ar. şerr) y.+n Y185a5 [P **şer**]

yawuz at Kt lakap.

(Ar. nebez) y. Y71a4 [P **yaman laab**]

yawuz at ta- Ayıplamak, kt lakap takmak.

(Ar. nebeze) y.-dı Y71a4 [P **yaman laab ay-**]

yawuz bol- 1. Bozulmak, mahvolmak. Kt ve bozuk olmak. İş, sz ok irkin, kt olmak.

(Ar. fesede) y.-dı P99a4 [Y **bozul-**]

(Ar. se) “*fi li yawuz boldı*” Y142b7 [P **zişt bol-**]

(Ar. fauşe) y.-dı Y200b5 [P **krksiz bol-**; Y **yawuz szle-**]

2. Ktlık, fenalık etmek. Ktlġ det edinmek.

(Ar. şerra) y.-dı P146a4; Y172b6

3. Ktleşmek, aciz ve muhta olmak. Rezil, adi olmak, kuk ve deġersiz olmak.

(Ar. radu’e) y.-dı P163a1; Y197b3

(Ar. razule) y.-dı P167a1 [Y **adrsiz bol-**]

(Ar. nezule) y.-dı P167a5 [Y **or bol-**]

4. (Paray) Sahte yapmak.

(Ar. zāfe) “*yawuz boldı yarmaq*” Y105a1 [P **ötmez bol-**]
yawuz bolmuş Bozulmuş, bozuk.
(Ar. fāsīd) y. P99a4 [Y **bozulğan**]
yawuz direm Sahte para, geçersiz para.
(Ar. derāhimu redd) y. (yawuz diremler) P112a9 [Y **yawuz yarmaq**]
yawuz er İyi olmayan, yaramaz.
(Ar. tālīh) y. P23b9 [Y **yawuz kılğuçı**]
yawuz esri- Sarhoş vs. insanlara eziyet vermek.
(Ar. ‘arbede) “*yawuz esridi esrük*” P216b11
yawuz fi’1 Kötü huy. Ayıplanan, çirkin iş.
(Ar. sev’et = m. suvā’) y. Y143a1 [P **yawuz kılık**]
(Ar. fi’lu sev’) y. P117b2; Y143a1
yawuz fi’1lig kişi Kötü işler yapan kimse.
(Ar. seyyi’u’l-fi’1) y. Y142b7 [P **zişt girdārlıg er**]
yawuz ħalife Kötü halef.
(Ar. ħalfu sū’) y. Y127b2 [P **yawuz mirās-ğore**]
yawuz ħūlıg Kötü huylu.
(Ar. şekis = m. şeks) y. P136b4
yawuz ħūlı/ug bol- Kötü huylu olmak. Ahlâkı kötü olmak.
(Ar. şekise = m. şekuse) y.-di P136b3; (yawuz ħūluğ bol-) Y159b5
yawuz iş 1. Kötü, çirkin.
(Ar. seyyie / c. seyyiāt = m. faḥşā / c. fāḥiše / c. fevāḥiṣ) y. P26a3; Y27a5 [Y **yawuz kılınç**]
(Ar. şerr / c. şurūr) y. P146a5 [Y **şer**]
2. Müstehap olmayan.
(Ar. munker = m. nekīr / c. nukur) y. P26a1; Y27a4
yawuz kıl- 1. Para vs.yi sahte yapmak.
(Ar. zeyyife) “*yarmaqlarnı yawuz kıldı*” Y254b3 [P **yawuzğa nisbet kıl-**]
2. Etini sıkamak, eti sıkamak, sıkışıklık vermek. ?
(Ar. veriye) “*yawuz kıldı ig qarını*” P93b3 [Y **toqat-**]
yawuz kılğuçı İyi olmayan, yaramaz.
(Ar. tālīh) y. Y24a6 [P **yawuz er**]
yawuz kılık Kötü huy. Ayıplanan, çirkin iş.
(Ar. sev’et = m. suvā’) y. P117b2 [Y **yawuz fi’1**]
yawuz kılınç Kötü, çirkin.
(Ar. seyyie / c. seyyiāt = m. faḥşā / c. fāḥiše / c. fevāḥiṣ) y. Y27a5 [P, Y **yawuz iş**]
yawuz kör- Bir şeyi çirkin saymak, kabih görmek.
(Ar. istekbeḥa) y.-di P215a6 [Y **körgüzsın-**]
yawuz (laqab) aydış- Birbirini kötü lakaplarla çağırarak.
(Ar. tenābeze) y.-dılar P213b2

yawuz mîrâş-ğore Kötü halef.

(Ar. ħalfu sū') y. P105b5 [Y **yawuz ħalîfe**]

yawuz pîle İpek kozasının kötüsü. Posa, artık.

(Ar. nufāye) y. P29b4; Y31b2

yawuz (sizig) siz- Kötü zanda bulunmak.

(Ar. esā'e)⁵⁵² y.-di P183b2 [Y **yawuz (sizig) îlet-**]

yawuz (sizig) îlet- Kötü zanda bulunmak.

(Ar. esā'e) y.-ti Y228a1 [P **yawuz (sizig) siz-**]

yawuz sōz Çirkin, kötü söz.

(Ar. 'avrā) y. P54a2 [Y **nā-ğoş sōz**]

yawuz sōzle- Çirkin, fahiş söz söylemek. Söz çok çirkin olmak.

(Ar. refeşe) y.-di Y64a4 [P **zişt sōzle-**]

(Ar. faḥuşe) y.-di Y200b5 [P **körksiz bol-**; Y **yawuz bol-**]

yawuz tezginç Kötü olaylar; felaket devri.

(Ar. dā'iratu's-sev') y. Y146a2 [P, Y **yawuz tezginç**]

yawuz tillig er Çirkin sözlü, ağız bozuk kişi.

(Ar. beziyyu'l-lisān = m. bezi'u'l-lisān) y. Y154a3 [P **pellid sōzlig er**]

yawuz tişi Namussuz kadın.

(Ar. қаһбе / c. қиһāb) y. P22a3 [Y **yawuz yolluğ urağut**]

(Ar. emra'etun se'ā') y. P117b2

yawuz yarmağ Sahte para, geçersiz para.

(Ar. derāhimu redd) y. (yawuz yarmağlar) Y136b2 [P **yawuz direm**]

yawuz yolluğ urağut Namussuz kadın.

(Ar. қаһбе / c. қиһāb) y. Y21b6 [P **yawuz tişi**]

yawuz yüzlüğ bol- Çirkin görünüşlü olmak. Hakir olmak.

(Ar. demme) y.Y95a6 [P **zişt yüzlüğ bol-**]

yawuzğa nisbet kııl- 1. Bir şeyi ayıplı kılmak.

(Ar. heccene) y.-dı P195b6 [Y 'ayblig kııl-]

2. Para vs.yi sahte yapmak.

(Ar. zeyyife) "yawuzğa nisbet kııldı diremlerni" P199b4 [Y **yawuz kııl-**]

→ (fāl) yawuz kel- Y185a3; inğen y. Y27a6; ne me y. er P218b6, Y321a5

yawuzluğ 1. Kötülük, fenalık, kötü iş.

(Ar. şerr) y.+nı P93a1 [Y **şer**]

y.+dın P95a6 [Y **şer**]; P184a4

(Ar. sū') y.+dın P119a8 [Y **yawuzluğ**]; (yawuzluğ) Y145b3 [P **yawuzluğ**]

2. Davranış, beden ya da akılda bozukluk.

(Ar. ħabāl) y. P74a2 [Y **fesād**]

⁵⁵² Yapı: es'e bihi zanne

yawuzluk kemiş- Ara bozup birbirine düşürmek.

(Ar. nezeğa) y.-di P70a4 [Y **fesād kemiş-**]

yawuzlu/uk kı1- Birine hoşlanmadığı bir şey yapmak, kötülük etmek.

(Ar. esā'e) y.-dı P183b1 [Y **yawuzluk kı1-**]; (yawuzluk kı1-) Y227b7 [P **yawuzluk kı1-**]

(Ar. şarra) y.-dı P202b8 [Y **şer kı1-**]

yay Yaz mevsimi.

yay keçür- Bir yerde yazın kalmak.

(Ar. şāfe) y.-di Y105a3 [P **yay kiçür-**]

(Ar. işāfe) y.-di Y274b2 [P **yay kiçür-**]

yay kiçür- Yazın kalmak, yazı geçirmek.

(Ar. şāfe) “*yay kiçürdi er şehri içinde*” P88b4 [Y **yay keçür-**]

(Ar. itteşafe) y.-di P206a10

(Ar. işāfe) y.-di P206b5 [Y **yay keçür-**]

yay toğmuş Yazın doğan inek veya deve yavrusu.

(Ar. hube^ç) y. Y44a5 [P **yay toğmuş köşek**]

yay toğmuş köşek Yazın doğan inek veya deve yavrusu.

(Ar. hube^ç) y. P46a1 [Y **yay toğmuş**]

yay turğu iw Yazlık ev.

(Ar. maşif) y. P8b7

yay- 1. Alanını genişletmek, dağıtmak.

(Ar. neşera) y.-dı P65a8 [Y **yap**⁵⁵³]

(Ar. beddede) y.-dı Y249a2 [P **tar-**]

(Ar. beseta) y.-dı P104b6; Y126a6

(Ar. beşse) y.-dı Y135b5 [P **taqıt-**]

2. Genişletip yaymak, döşemek, (yatağı) yayıp döşemek.

(Ar. dehā) “*taṅrı yirni yaydı*” Y153a1 [P **töşe-**]

(Ar. mehede) “*töşekni yaydı*” Y188a6 [P **yaḫşı töşe-**, Y **yumşak kemiş-**]

(Ar. mehede) y.-dı P190b8 [Y **töşe-**]

3. Açmak.

(Ar. neşşera) “*yaydı muşhafını*” P192a2

y.-dı Y242a3 [P **aç-**]

4. (Akın, hücum) Gerçekleştirmek.

(Ar. şenne) “*ğāretni yaydı bularınġ üze*” Y142a5 [P **azır-**]

yayağ Yaya. *krş. yazağ*

(Ar. racil = m. racl = m. rācil = m. raclān / c. rac / c. racle / c. raclā / c. ricāl / c. raccāl / c. raccāle / c. ruccāl) y. P141b5 [Y **yazağ er**]

yayağ bol- Ayakları üzerinde yürümek.

⁵⁵³ Kelime yay- da olabilir; eksik nokta mümkün.

(Ar. racile) y.-dı P141b5 [Y **yazağ bol-**]

yayıl- 1. Dağılmak, saçılmak, dağılıp gitmek.

(Ar. ŧette) y.-dı Y90a1 [P **tağıl-**]

(Ar. inbeŧŧe) y.-dı P208a14

(Ar. infağza) y.-dılar P208b1

2. Haber vs. dağılmak, duyulmak.

(Ar. inteŧera) “*yayıldı ħaber*” P204b4 [Y **yazıl-**]

(Ar. ŧā‘a) y.-dı P88a9; Y104b5

(Ar. istefağza) y.-dı P216a7; Y311b6

3. Geniŧlemek.

(Ar. isteğara) “*yayıldı köynük*” P216a5 [Y **yal-**]

yayım Yaygı, döŧek.

(Ar. nemağ) y. P37b7

yaz Bahar mevsimi.

yaz toğmıŧ Baharda doğan deve yavrusu.

(Ar. ruba‘ / c. ribā‘) y. Y44a4 [P **yaz toğmıŧ köŧek**]

yaz toğmıŧ köŧek Baharda doğan deve yavrusu.

(Ar. ruba‘ / c. ribā‘) y. P46a1 [Y **yaz toğmıŧ**]

yaz turğı iw Bahar mevsimi ikametğâhı.

(Ar. merba‘) y. P8b7

yaznıng evvel yağmurı Baharın ilk yağmuru.

(Ar. vesmiyy) y. P3b9

yāz Anma. *krŧ. yād*

yāz kıl- 1. Zikretmek, anmak.

(Ar. zekera) “*tili birle yāz kıldı*” Y121a5 [P **yād kıl-**]

2. Görüşmek, müzakere etmek.

(Ar. zākera) y.-dı Y258a3 [P **yād kılıŧ-**]

yāzka keldür- Hatırlamak, anımsamak.

(Ar. iddekera) y.-dı Y267a5 [P **ağ-**]

yāzka ketür- Hatırlatmak, andırmak, anımsatmak.

(Ar. ezkera) y.-dı (yāzınka ketür-) Y214a1 [P **yādğa keltür -**]

(Ar. zekkera) y.-dı Y240b6 [P **yādğa keltür -**]

→ tağrı tuta and yāz kılur men Y59a1

yaz- 1. Günah işlemek. Hata etmek, yanılmak.

(Ar. ħağ‘e) y.-dı P129a7

2. Asi olmak.

(Ar. ‘aşā) y.-dı P91b2; Y109a2

(Ar. iste‘aşā) y.-dı P216a13 [Y **boyun süme-**]

3. Neredeyse olmak, az kalmak.

(Ar. kâde) “*zeyd uru yazdı*” Y321b1 [P **yawu-**]

yazgan 1. Günah işleyen, günahkâr.

(Ar. âşim = m. eşim = m. eşüm) y. P142b1 [Y **yazuk kılgan**]

2. İsyân eden, isyankâr.

(Ar. ‘aşıyy) y. P91b2

3. Harbe devam eden cesur.

(Ar. ħaric) y. P132b1

yazağ Yaya. *krş.* **yayağ**

(Ar. raccāle) y. (yazağlar) P43a3

(Ar. racl) y. (yazağlar) Y166b6

yazağ er Yaya.

(Ar. racil = m. racl = m. rācil = m. raclān / c. rac / c. racle / c. raclā / c. ricāl / c. raccāl / c.

raccāle / c. ruccāl) y. Y166b4 [P **yayağ**]

yazağ bol- Ayakları üzerinde yürümek.

(Ar. racile) y.-dı Y166b4 [P **yayağ bol-**]

(Ar. tenāzale) y.-dı⁵⁵⁴ P214a2

yazağ kııl- Birini yaya kılmak.

(Ar. ercele) y.-dı P178b5; Y220b1

yazağ yöri- Yaya yürümek.

(Ar. teraccele) y.-di P211a2

yazgur- İsrarla istemek, zorla almak.

(Ar. şādera) y.-dı P201b4 [Y **muşādere kııl-**]

yazı Etrafi tepelerle çevrilmiş ova.

(Ar. kâ‘ = m. kı‘a / c. kı‘ān = m. şşaf = m. şahrā = m. berāz = m. fazā = m. ‘arā) y. P4b8

yazıka çık- Sahraya, çöle çıkmak veya sahrada ortaya çıkmak.

(Ar. aşhara) y.-dı Y214a4 [P **şahrāka çık-**]

yazıl- 1. Yayılıp açılmak. *krş.* **yayıl-**

(Ar. inteşera) y.-dı Y267b6 [P **yayıl-**]

2. Dağılmak.

(Ar. işfeterra) y.-dı Y320b5 [P **takııl-**]

3. İp vs. çözülp bozulmak.

(Ar. intakeşe) “*urğan yazıldı⁵⁵⁵*” Y266a1 [P **çözül-**]

4. Hücum etmek.

(Ar. ibdeğarra⁵⁵⁶) y.-dılar Y320b2 [P **takııl-**; Y **iw-**]

yazuk 1. Günah, suç, kabahat, hata.

⁵⁵⁴ <bold>

⁵⁵⁵ M. yazıldı

⁵⁵⁶ Y: ğ> ‘a

(Ar. zenb / c. zunūb = m. cerīme / c. cerāyim = m. cerīre / c. cerāyir = m. cunāh = m. vizr / c. evzār = f. buhtān = f. haqq = f. bāṭil) y. P26a4; P99b5; P171b6; P201a5; Y27a7; Y210a2; Y244a1

y.+nı P203b13; P215b1; Y265b2

y.+ğa P181a3; P205a5

y.+dın P162b3; P211a5; Y269b2

y.+ı P193a3; P201a13; Y119b4; Y257b5

y.+ını P64b4; Y305b6

y.+ındın P204b2; Y267b1

(Ar. iṣm) y. P213b7; Y142b5

y.+ğa P117a8

y.+dın Y299b4

(Ar. curm / c. cerime) y. P179a8; Y221b1

(Ar. ʿaşrete) y.+ını P185a5

(Ar. zillet) y.+ını P187a4

(Ar. cerime) y.+nı Y270b2

y.+ın⁵⁵⁷ P205a13

(Ar. ceniiye) y. P93a1; Y111a2

(Ar. ḥaṭāyā) y. (yazuklar) P129a8

(Ar. vizr) y.+nı Y97b5 [P ağır yük]

2. Kötülük.

(Ar. seyyiʿāt) y.+ını P192a1

y.+ın Y242a2

(Ar. seyyiʿe) y. P269b5

y.+nı P204a5; Y266a3

3. Güçlük, zorluk.

(Ar. ʿuṣra) y.+nı P216a9

y.+nı Y312a3

yazuk kıl- 1. Günah işlemek, hata etmek, helal olmayan iş yapmak.

(Ar. ḥābe) y.-dı P117b8; Y143a6

(Ar. ḥarice) y.-dı P132b1

(Ar. eṣime) y.-dı P142b1; Y167b5

(Ar. eznebe) y.-dı P171b5; Y210a2

(Ar. ecrame) y.-dı P179a7; Y221b1

2. (Hareme) Hürmet etmemek, kutsallığını bozmak.

(Ar. elḥade) “yazuk kıldı hareme” P173b5

y.-dı Y213a3

yazuk kılğan Günah işleyen, günahkâr.

⁵⁵⁷ yazukı<n>

(Ar. āşim = m. eşim = m. eşüm) y. Y167b5 [P **yazğan**]

(Ar. muznib) y.+dın Y310b5

yazıkdın arıg kıl- (Ayıp vs.den) Arıtmak, temizlemek.

(Ar. meħħaşa) y.-dı Y243a1 [P **arıt-**]

yazıkdın saklan- Günahdan kaçınmak.

(Ar. te'eşşeme) y.-dı P211a6

yazıkdın sığın- Günahdan sakınmak, kaçınmak.

(Ar. teħharrece) y.-dı P209b2

yazıg/ka baturğan and Yalan yere yapılan yemin.

(yemīnu'l-ğamūs) y. P67a4 [Y **yazıgka baturğan and**]; (yazıgka baturğan and) Y72bb4 [P

yazıgka baturğan and]

yazıklı/uğ Suç işleyen, suçlu.

(Ar. cānī) y.+ğa P191b3 [Y **yazıklıg**]; (yazıklıg+ka) Y241a7 [P **yazıklıg**]

yazıklı/uğg/ka nisbet kıl- Birini günaha sokmak. ?

(Ar. eşemme) y.-dı P195a1 [Y **yazıklıgka nisbet kıl-**]; (yazıklıgka nisbet kıl-) Y247a1 [P

yazıklıgga nisbet kıl-]

yegirmi Yirmi. *krş. yigirmi*

(Ar. 'işrūn) y. P55a9

yegirmi miñg Yirmi bin, 20000.

(Ar. 'işrūne elfen) y. P39a5

yegrek En şerefli(si).

(Ar. eşref) y.+i P2b5

yek (Far.) Tek, bir.

yek kolu aq Bir bacağı beyaz olan koyun.

(Ar. 'aşmā) y. Y47b1 [P **bir kolu aq koy**]

yel Rüzgâr. *krş. yıl*

(Ar. rīḥ / c. ervāḥ / c. riyāḥ) y. P4a5; P70b8 [Y **yil**]; P76b8 [Y **yil**]; P91b7 [Y **yil**]; P98b7 [Y **yil**];

P103b1 [Y **yil**]; P111b6 [Y **yil**]; P125a9; P127a6; P149a3 [Y **yil**]; P171b2; P181a1 [Y **yil**]; P181b7;

P211a13; Y156b6; Y209b4; Y225a6

yel ız- Yellenmek.

(Ar. ḥabeqa) “*yel ızdı tişi eçkü*” P71b5 [Y **yil ı-**]

(Ar. zaraṭa) y.-dı P69a7 [Y **yil ı-**]

(Ar. fesā) y.-dı P125b9 [Y **yil uçgun-**]

→ aḥşamkı ısıg yel P4a7; egri yel P4a6; hoş y. P4a6; katiğ y. P4a8; katiğ y. P70b8; katiğ esgen y. P149a4; kısır y. P4a7; kısır y. P143a5; kündüzki ısıg y. P4a7; yıgaçlarını yüklig kılğan y. P4a7; yumşak y. P4a6

→ kıble yeli P4a6; kış y. P4a6; mağrib y. P4a6; maşrıq y. P4a5

yel- 1. Deve kolayına geldiği gibi hoş ve tatlılıkla yürümek.

(Ar. zemele) “*yeldi tiwe*” P74a3 [Y **yügür-**]

2. Süratle yürümek, koşmak.

(Ar. nesele) “*yeldi kırt*” P75a3 [Y **yügür-**]

(Ar. vecefe) y.-di P84a4 [Y **yügür-**]

(Ar. ḥadde) y.-di P83a1 [Y **yügür-**]

(Ar. ḥadā) y.-di P90a9 [Y **yügür-**]

yele Çevreleyen şey. ?

→ (baş) yelesi Y12a3

yelim Tutkal. *krş. yilim*

(Ar. ġirāʿ) y. P34a6; Y37b4

yelin Sığır, davar gibi hayvanların memesi.

(Ar. žarʿ / c. žurūʿ) y. Y45a1

(Ar. aḥlāf) y.+ini P113a7

→ inek taķı koy yelni P49a1; kezik taķı aķ eşek y. P49a1; tiwe y. P48b9

yelken Gemi yelkeni.

(Ar. řirāʿ) y. P29b8; Y31b6

yelpi- Birine yelpaze sallamak. *krş. yelpü-*

(Ar. ravveḥa) y.-di Y251b7 [P **yelpü-**]

yelpise Yelpaze.

(Ar. mirveḥa / c. merāviḥ) y. Y8b2 [P **yelpügüç**]; Y251b7 [P **yelpügüç**]

yelpü- Birine yelpaze sallamak. *krş. yelpi-*

(Ar. ravveḥa) y.-di P198a2 [Y **yelpi-**]

yelpüç Kalkan, siper.

(Ar. cunne / c. cunen) y. Y43a6

yelpügüç Yelpaze.

(Ar. mirveḥa / c. merāviḥ) y. P13a8 [Y **yelpise**]; P198a3 [Y **yelpise**]; P212a7

yelpün- Yelpaze sallamak.

(Ar. teravvaḥa) “*yelpündi yelpügüç birle*” P212a7

yemenī (Ar.) Yemen’e ait, Yemenli.

yemenī monçuķ Aklı karalı Yemen boncuğu, göz boncuğu.

(Ar. cez’a / c. cez’) y. P5a6

yemiş Kuru yemiş.

yemiş içi Ceviz, fındık vs. içi.

(Ar. lubb) y. Y37a7 [P **mağz**]

yemük Bingıldak.

(Ar. yāfuḥ / c. yevāfiḥ) y. P16a2; Y12a3

yeņę Yen, elbise kolu.

(Ar. kumm / c. ekmām) y. P36b6

yeņę uçı Geniş elbise kolunun ucu. Elbise kolunun koltuk tarafı.

(Ar. rudn / c. erdān) y. P36b7

yeŋg ur- Gömlek vs.ye kol takmak.

(Ar. raddene) y.-dı P195a3 [Y **yiŋg sapuğı soĸ-**]

yenü İnci. *krş. yinçü*

(Ar. lu'lu') y.+ni P76b9 [Y **yinü**]; Y246b5 [P **yenüler**]; Y247b5 [P **yenüler**]; (yenüler) P194b7 [Y **yenü**]; P195a9 [Y **yenü**]

(Ar. le'ālī) y.+ni Y130a1 [P **yenüler**]; (yenüler) P107b1 [Y **yenü**]

yenü birle tzlmiş tc İnciyle, kıymetli taşlarla sslenmiş ta.

(Ar. tacun muraşşa') y. P193a3 [Y **tzlmiş tc**]

yenü tzg yip İnci, boncuk dizilen ip.

(Ar. simt / c. sumt) y. P5b1

→ kiiĸ yenü P5b1; tüzülmiş y. P107b1; krkliĸ y. P148b7; bahsız y. Y176b3; mişsiz y.

Y176b3

yenk Baldır, bacak.

(Ar. sk) y.+iŋge Y128a6

y.+niŋg P106a6

(yençükke) **teg-** (Giysi) Yarısına kadar gelmek; yarı olmak, yarılama.

(Ar. neşafe) "*izar yenkiŋge tegdi*" Y128a6 [P **yariĸa teg-**]

yengeç İzikler ve Aslan arasındaki takımıyıldız, Seretan.

yengeç yulduz Yengeç burcu.

(Ar. sereşn) y. P3a1

yepşük Yassı, yayvan.

yepşük burunlu/uĸ Yassı burunlu olan kimse.

(Ar. eştas) y. P136b6 [Y **yepşük burunluĸ**]; (yepşük burunluĸ) Y160a1 [P **yepşük burunluĸ**]

yepşük burunlu/uĸ bol- Burun deliĸi düz, yayvan olmak.

(Ar. feşise) y.-dı P136b5 [Y **yepşük burunluĸ bol-**]; (yepşük burunluĸ bol-) Y159b7 [P **yepşük**

burunluĸ bol-]

yepşük řarinluĸ Zayıf kişi.

(Ar. mubaştan) y. Y19a1 [P **uluĸ řarinluĸ**]

yepşük kzluĸ Bulanık, belirsiz gören.

(Ar. a' meş) y. Y161a1 [P **alpuk**]

yepşük kzluĸ bol- Gz sık sık yaş akıtıp görüşü zayıf olmak.

(Ar. 'amişe) y.-dı Y161a1 [P **közi alpuk bol-**]

yer 1. Yer, yeryüzü. *krş. yir*

(Ar. arş / c. ezaşn / c. ezaş = m. ĸabr = m. bist = m. besta) y. P4b2; P217a13

y.+ni P112a3, 8; P115b1

y.+ge P118b6

2. Arazi.

(Ar. arş) y.+ni P215b8 [Y **yir**]

3. Belde, mekan.

(Ar. arz) y.+din P201b3 [Y **yir**]

y.+ge P201b8

(Ar. mekân) y.+ge P84b2 [Y **orun**]; P100b2 [Y **yir**]

y.+ge P117b6 [Y **yir**]; P120a5

y.+de P94a5 [Y **yir**]

y.+indin P217a13

(Ar. mevzi^c) y. P216a5 [Y **orun**]

y.+ni P187b8

y.+de P111a6 [Y **yir**]; P212b3

(-) y.+ni P106b1, 2; Y128b4,5

yerindin köt(ü)rül- Savaşta yaralanıp henüz canlıyken emin bir yere götürülmek ve bundan sonra ölmek.

(Ar. urtuşse) “*kötürüldi yerinden başlıg*” Y272a3 [P **yerindin kötrül-**]

y.-di P205b12 [Y **yerindin kötürül-**]

yeriñge keltür- Tüm çabasını harcamak.

(Ar. istefrağa) “*yeriñge keltürdi tãkatni*” P215b8 [P **barın kııl-**]

yerge kon- Bir yere inmek.

(Ar. te'evvâ) “*yerge kondı kuş*” P213a3

yerge süri- Çekmek, asılmak.

(Ar. cerra) y.-di P113a3 [P **sokur-**]

→ çökergü yer Y228b7; kayutgu y. P117b7; kiçgü y. Y230b6; kizlengü y. P111a7; kizlengü y.

kıl- P111a6; turgu y. P123a5; urmuş y. P123b8

→ kılıçınıñ urgu yeri Y62b4; namâz y. P7a5; yarış y. P42a2; zaħm y. Y152a4

→ öldürgü yerni yañgıl- Y236b2

→ (tã<qatinçe>) yeriñge keltür- P215a8

→ köklerni taqı yerlerni yañgla yaratğan P176a5

yer- Birini çok kötölemek.

(Ar. zemmeme) y.-di Y250a2 [P **boz-**]

yerkendür- Gezdirip dolaştırmak.

(Ar. dâvele) “*tañgri bularıñ künlerni yerkendürür kişiler arasında*” Y263a6 [P **ewür-**]

yet- 1. Uygun gelmek, biçimi uymak. *krş.* **yit-**

(Ar. қаға' a) “*ton yetti aña*” Y193a6 [P **yaraş-**]

y.-mez Y193a6 [P **yaraş-**]

2. İçine alıp sıgdırmak.

(Ar. vesî' a) “*orun yetti aña*” Y175a6 [P **tamâm bol-**; Y **kiñg kııl-**]

3. İnip konmak.

(Ar. halle) “*öltürmekke yetti qurbân tiwesi*” P81a1 [Y **yirke teg-**]

4. (Borç) Vakti gelmek.

(Ar. halle) “*yetti borç kü<ni>*” P80b9

y.-ti Y94a5

5. Yedeğine almak, sürmek, götürmek.

(Ar. kâde) y.-ti P119a6; Y145a6

6. Yeterli olmak.

→ küçi y.- Y222b6; küçi y.- P184b7, Y230a3; küçi y.- P204b13, Y269a2; küçi y.- P216a8;
yarağı y.- Y311b7

→ küçi yetmişinçe P95b3, Y114a6; küçi y. Y157b2; (yarağı) y. katkılan- Y305a2

→ küçi yettükçe P127b7

yetig Keskin, sivri. *krş. yitig*

yetig bak- Gözünü dikip bakmak.

(Ar. haddeka) y.-tı Y244b7 [P **tiz bak-**]

yetig bol- Derinleşmek.

(Ar. te^c ammeka) y.-dı P210b11

yetig kııl- Bilemek, keskinleştirmek.

(Ar. țarra) “*bıcağını yetik kııldı*” Y137b3 [P **yetit-**]

(Ar. eşera) “*tişlerni yetig kııldı*” Y120a1 [P **yetit-**]

(Ar. erhefe) y.-dı Y218a1 [P **yetit-**]

(Ar. ehadde) y.-dı Y223b2 [P **yetit-**]

(Ar. zerrabe) y.-dı Y237b2 [P **tiz kııl-**]

(Ar. haddede) y.-dı Y249a2 [P **yitig kııl-**]

yetig kılgan tiş Keskin diş(li).

(Ar. esnānihi uşur = m. uşer) y. P99b9 [Y **tişiniñ kedüki bar**]

yetig kir- 1. Aşırı olmak.

(Ar. ağraqa) y.-di Y219a7 [P **katıg kir-**]

2. Bir hususta derinleşmek.

(Ar. em^c ane) “*yetig kirdi işke*” P180a8

y.-di Y222b7

3. Bir şeye dalıp düşkünlük göstermek; ısrarla üstünde durup müptela olmak.

(Ar. inhemeke) y.-di P208a9

4. Sapıklık vs.de devam etmek.

(Ar. temādā) “*yetik kirdi azğunlık içinde*” P214b8

y.-di Y303a2

5. Rezil olmak, izzeti yok olmak. ?

(Ar. tehetteke) “*yetig kirdi kâhillik içinde*” P210b13

6. Çok olmak, bol olmak. Tesir etmek. ?

(Ar. işhanfera) “*yetig kirdi sözi içinde*” P218a13 [Y **revān bol-**]

yetiglik Mücadele, ısrar.

yetiglik kıılış- Karşı koymak, mukavemet etmek, dikilmek.

(Ar. kāveme) “*uruş içinde yetiglik kıılıştı*” Y263b2 [P **tikeş-**]

yetiken Yedikardeşler yıldızı.

yetiken yılduz Büyükayı ile Küçükayı takımyıldızları içindeki yedişer yıldızdan meydana gelmiş küme.

(Ar. benātu na' ş) y. P3a9

yetim (Ar.) Buluğa ermeden babasını kaybetmiş çocuk.

(Ar. yetim) y.+ni Y132a4; P115a1; Y139b3

y.+ge P109a3

yetim bol- Yetim olmak, babasını kaybetmek.

(Ar. yetime = m. yetume) y.-dı P148b6 [Y **öksüz bol-**]

yetit- (Bıçak, diş vs.yi) Bileyip keskinletmek.

(Ar. veşera) “*yetitti tişi tişlerini*” P83b1 [Y **yitig kı1-**]

(Ar. tarra) “*bıçağını yetitti*” P113a9 [Y **yetig kı1-**]

(Ar. şehaze) “*yetitti başağını*” P156b9 [Y **ige-, yitig kı1-**]

(Ar. eşera) y.-ti P99b8 [Y **yetig kı1-**]

(Ar. erhefe) y.-ti P177a4 [Y **yetig kı1-**]

(Ar. ehadde) y.-ti P180b6 [Y **yetig kı1-**]

yetmiş Yetmiş (70).

yetmiş miñ Yetmiş bin (70000).

(Ar. seb'üne elfen) y. P39a7

yetrü Bütün, tüm.

(Ar. cemī') y. P2b2

yetür- 1. Ulaşmak.

(Ar. elhağa) y.-di P178a2 [Y **teg-**]

2. Bitiştirmek. Tabi kılmak. ?

(Ar. ağlağa) “*yetürdi anıñ gayrını*” P178a3 [Y **tegür-**]

yezük Ezik, ıslak. ?

→ yip yezügi Y31a7

yı Koku. *krş. yıd, yız, yızığ*

→ ağız yısı P17a5; aş y. P34b9; kıltuğ y. P18a5; tütsüg y. P31a7

yı- 1. Koku yayılmak, (misk vs.) kokusu dağılmak.

(Ar. zekā) “*yıdı yıpar*” P127a9 [Y **yızlan-**]

(Ar. fāha) “*yıdı yıpar*” P86b3 [Y **yızlan-**]

2. (Leş) Kokmak, kokuşmak. (Et) Bozulup kokmak.

(Ar. hāse) “*yıdı ölüsge*” P87b3 [Y **çüri-**]

(Ar. zehime) “*yıdı et*” P142b7

y.-dı Y168a5

3. Bir şey rutubet vs.den bozulup değişmek.

(Ar. 'afine) “*yıdı nerse*” P144a9 [Y **çüri-**]

yığan Çok keskin güzel koku.

(Ar. zekiyy) y. P127b1 [Y **yızlangan yıpar**]

yıd Koku, hoş koku. *krş. y1, yız, yızığ*

(Ar. rāyiḥa) y.-ı Y199a1 [P **yız**]

yığ- (I) 1. Toplamak, yığmak, biriktirmek, derli toplu hâle getirmek, düzenlemek.

(Ar. ḥaṣede) “*yığdı erenlerni*” P62a2 [Y **tir- yığ-**]

(Ar. ḥaṣera) “*yığdı taṅgrı ḥalāyıklarını*” P63b1 [Y **tir- yığ-**]

(Ar. veseḳa) “*mālnı yığdı*” Y99b1

(Ar. ḳarā) “*yığdı suwnı ḥavzda*” P91a5 [Y **cem‘ kııl-**]

(Ar. ḥavā) y.-dı P94a6 [Y **cem‘ kııl-**]

(Ar. lemme) y.-dı P116b6 [Y **melāmet kııl-, cem‘ kııl-**]

(Ar. ḥāze) y.-dı P120a6 [Y **cem‘ kııl-**]

(Ar. ceme‘ a) y.-dı P158a9 [Y **tir- yığ-**]

(Ar. devvene) y.-dı P199a2 [Y **cem‘ kııl-**]

(Ar. cemhera) y.-dı P216a11 [Y **cem‘ kııl-**]

→ kız satğam tip yığ- Y267a3; māl y. Y294b4; tir- y.- Y65b1; tir- y.- Y67b1; tir- y.- Y190b5

2. Malı biriktirip yığmak. Malı gömmek.

(Ar. kenz) “*yığdı mālnı*” P66a2 [Y **kömse kııl-**]

yığ- (II) 1. Alkoymak, menetmek, mahrum etmek, engellemek, vazgeçirmek, işi terkettirmek, kaçınmak.

(Ar. zālefe) “*yığdı özini şehvetdin*” P70b5

y.-dı Y78b2

(Ar. ‘azale) “*yığdı tulını küzegüğe barmağdın*” P74a9

y.-dı Y84b1

(Ar. ṣarā) “*yığdı suwnı*” P91a3 [Y **cem‘ kııl-**]

(Ar. mene‘ a) “*yığdı anı işdin*” P160a7

y.-dı Y193b4

(Ar. aḥṣara) “*yığdı düşmen ḥācīlerni*” P174a4

y.-dı Y213b4

(Ar. emseke) “*yığdı özi üze cüftini*” P178a7 [Y **tut-**]

(Ar. nehā) y.-dı P162a8 [Y **yıgıl-**]

(Ar. ṣebbāṭa) y.-dı P192b7; Y243a7

(Ar. ‘avveḳa) y.-dı P198b5; Y253a3

(Ar. ḥabese) y.-dı P66b2; Y71b5

(Ar. veze‘ a) y.-dı P84a2; Y98b5

(Ar. ḥacebe) y.-dı P95a8; Y114a2

(Ar. ḥacera) y.-dı P100b1; Y120b5

(Ar. ḥazara) y.-dı P100b5; Y121a1 [Y **ḥarām kııl-**]

(Ar. ṣadde) y.-dı P112b5; Y136b4

(Ar. keffe) y.-dı P115a3; Y139b5

(Ar. ʿāka) y.-dı P121b4; Y148b7
(Ar. ʿadā) y.-dı P125a4; Y153b6
(Ar. radeʿa) y.-dı P158b8; Y191a7
(Ar. aqşara) y.-dı P174b7 [Y **eksüt-, yıgln-**]
(Ar. māneʿa) y.-dı P202a3 [Y **yığış-**]
(Ar. kefkefe) y.-dı P217a11; Y316a6
(Ar. nehnehe) y.-dı P217b2

yığkan nerse İki şey arasındaki engel.

(Ar. berzah) y. P54a3 [Y **iki nirse arası**]

→ şehvetdin yığ- P70b5

→ alığ satığdın yığmağ P100b2

2. Birini dar bir yere koyup sıkıştırmak, kuşatmak, hapsetmek.

(Ar. hāşara) “*yıgđı düşmenni*” P201b2 [Y **egir-**]

(Ar. haşara) y.-dı Y120b6 [P **haps kıl-, egir-**]

(Ar. qaşara) y.-dı P102a5; Y123a2

(Ar. ihtebese) y.-dı P204b6; Y268a1

3. Bir şeyi çevirmek, döndürmek.

(Ar. şarafe) “*yıgđı anı andın*” Y78a6-7 [P **qaytar-**]

4. Haczetmek, korumak, zaptetmek.

(Ar. hāceze) y.-dı P103a4; Y124a6

5. Karşı gelmek, isyan etmek. Düşmanlık etmek.

(Ar. hādde) y.-dı P202b7 [Y **düşmenlik kıl-**]

6. Bir kimseyi helak ve azaba bırakmak.

(Ar. ebsele) y.-dı P178a9

yığaç 1. Ağaç.

(Ar. şecera) y. P183a2; P73b8; P161b6; P174a2; P174a7; P183a2; P198a8; P207b9; P208a6; P211a6;
Y227a5; Y196a1; Y227a5; Y309a7

y.+nıng P68b9

y.+nı P62a6; P104b4; Y65b5; Y75b1

(-) y. Y219b4

y.+dın P213b5

2. Odun, kereste.

(Ar. haşebe) y. P97a8; Y116b2

y.+nı P60b8; P65a6; P83b1; P99b8; P102b3; P103a1; Y64a3; Y70a1; Y97b7; Y97b7;

Y119b7; Y123b2; Y123a4

y.+qa (yığaçlar) P190b4

(Ar. ʿūd) y. P65a4; P94a9; P102b5; P149a1; P207b9; P210a2; P212a7; Y112b5; Y123b5; Y176b5;
Y293b7

y.+nıng Y69b6; (y.+nıng) P124b3

y.+mı P68a9; P70b9; P110a2; Y74b2; Y78b7; Y133a5

yığaç kapı Ağaç kabuğu.

(Ar. liḥāʾ) y. P124b3; Y153a3

yığaç kılınç Kılıç.

(Ar. miḥrāk) y. P30b9; Y33a5

yığaç köndürgü nerse Eğri mızrağı doğrultan alet.

(Ar. şikāf) y. P32a5 [Y **bışku**]

yığaç kırtı Yaprak kurdu, ipek böceği.

(Ar. serfe) y. P50b9; Y50b1

yığaç sal Sal, bir tür nehir taşıtı.

(Ar. rameş / c. ermās) y. P29b9 [Y **sal**]

yığaç soķu Tahıl ezmek için tahta.

(Ar. mihrās) y. Y3b7 [P **soķu**]

yığaç tik- Ağaç dikmek.

(Ar. ğarase) y.-di P67a2; Y72b1

yığaç üzengü Ağaçtan yapılmış üzengi.

(Ar. ğarz) y. P42b3

yığaç yilimi Kuş, sinek vs. tutulan yapışkan ökse; zamklı, tutkallı tuzak.

(Ar. dibķ) y. P34a6 [Y ...]

yığaç yüki Ağaç üzerindeki meyve.

(Ar. ḥaml) y. P73b9; Y83b4

yığaçdın ewdır- (Meyve) Koparmak, devşirmek.

(Ar. cenā) “*ewdırdi mīveni yığaçdın*“ P93a2 [Y **evdi-**]

yığaçlarını yüklig kılğan yel Ağaca su yürüten, yağmur yağdıran rüzgâr.

(Ar. lâķih / c. levāķih) y. P4a7

yığaçnıñ üçte biri Göz erimi kadar yer. Yollarda mesafe nişanı için yaptıkları şey. Bir uzaklık ölçü birimi.

(Ar. mīl / c. emyāl) y. Y1b4

→ bertük bağlağan yığaç P32b1; bertük bağı y. Y35a6; bir yığaç y. Y1b3; cehūdlar tapunğı y. P7b1; egilgen y. P70b9; erenler olturğı y. P7b2; ḥurmā birle yüklenmiş y. P182b1; inĝen katkı y. Y69b7; kalem kesğı y. Y29a2; kölik bağlağı y. Y46a2; közdemlegüler turğı y. P7b4; küweç kożķu y. P10b8; oçaķ tegresindeki y. Y2a2; olturğı y. P7b1; sınğan y. Y69b7; sınmaķı katkı y. P65a5; (silkinmiş) y. P104b5; süpründü kemüşğı y. P8a7; tepretğı y. Y29a2; tikesü y. P67a3; yaş y. P102b7; yaşarğan y. Y123b6

→ ḥayme yığaçı P12b6; ḥurmā y. P75b4, P76a4, P106b2, P112a6, Y125b1; ḥurmā y. P182b1, P189b1, Y66b7, Y226b1, Y237b4; ḥurmā birle yüklenmiş ḥurmā y. P182b1; pālān y. P47a6, Y45b4; sünĝü y. P44a6; sürme y. P13a7; terāzū y. P40b3

yıĝıl- (I) 1. Toplamak, yıĝmak; bir araya toplanmak. *krş. yıĝılın- (I)*

(Ar. ḥaşede) “*kendü yıĝıldılar*” Y65b2

(Ar. isteneḳa' a) "yığıldı suw" P215b8

(Ar. eṭbeḳa) y.-dılar P177b8

yığılmış Topluluk. Cemaat.

(Ar. cem' / c. cumū' y. P158b1 [Y **tirmek**]

yığılmış kuş Kuş sürüsü.

(Ar. ṭayrun ebābīl) y. (yığılmış kuşlar) Y51a3

yığılmış suw Uzun süre kalıp bozulan su.

(Ar. mā'un ṣarun) y. P91a4 [Y **cem' kılınmış suw**]

yığılmış ton İstif edilmiş şey.

(Ar. neḳad / c. neḳīd) y. Y66b4 [P **biri biri üzesiñge urulğan ton**]

→ çerig yığıl- Y311b4

yığıl- (II) 1. Bir işten vazgeçmek, geri durmak, yüz çevirmek, terketmek, kaçınmak, men edildiği şeyden geri durmak. *krş. yığılın- (II)*

(Ar. neze' a) "iṣdin yığıldı" Y77a4 [P **el tart-**]

(Ar. nekele) "anddın yığıldı" Y85b3 [P **ḳayra tur-**]

(Ar. ṣadde) "kendü yığıldı" P112b5; Y136b4

(Ar. keffe) y.-dı P115a3; Y139b5-6

(Ar. ḳaṣara) y.-dı P102a5; Y123a2

(Ar. nehā) y.-dı Y196b7 [P **yığ-**]

(Ar. aḳla' a) y.-dı Y217a5 [P **yıgılın-**]

(Ar. emseke) y.-dı Y219b7 [P **yıgılın-**; Y **ḳoḳ-**]

(Ar. tevaḳḳafe) y.-dı Y293a4 [P **yıgılın-**]

(Ar. izdecera) y.-dı Y267a5 [P **sarsıl-**]

→ ḳorḳup yığıl- Y78b3

2. Tutuklanmak, tevkif edilmek.

(Ar. iḥtebe) y.-dı Y268a2 [P **yıgılın-**]

(Ar. iḥtelefe) y.-dılar P205a13

3. Bir hususta oyalanıp gecikmek.

(Ar. telekkā) y.-dı P209a6

yığış- Savunmak, müdafaa etmek, engellemek.

(Ar. māne' a) y.-dı Y259b7 [P **yığ-**]

(Ar. ḥāceze) y.-dı P201b9; (y.-tı) Y258b7

yığıla- 1. Hüzün ve elemden gözyaşı ak(ıt)mak; yüksek sesle ağlamak, yalandan ağlamak.

(Ar. bekā) y.-dı P92a4; Y109b7

(Ar. bekkā) y.-dı P200a9; Y255b5

(Ar. ista' bera) y.-dı P215a13; Y305b5

(Ar. neḥabe) y.-dı P60a6; Y63b1

(Ar. inteḥabe) y.-dı P204a2; Y265b6

(Ar. tebākā) y.-dı P214b11

yıglağan er Çocuğunu veya dostunu kaybetmiş adam.

(Ar. şeklân / c. şukâlâ) y. P141a9 [P **oğlanın yitürgen**]

→ yitür- tağı yıgla- Y166a4; çağırıp y.- Y230b3

2. Bir kimseyi ölümünden sonra anmak, iyiliklerini anmak üzere toplanmak.

(Ar. ebbene) “*yıgladı ölügke*” P195b1 [Y **sağ-**]

yıglaş- Ağlaşmak.

(Ar. bākā) y.-dı P203b5; (y.-tı) Y264b3

yıglat- Ağlatmak, ağlamaya teşvik etmek.

(Ar. ebkā) y.-tı P187a4; Y234b6

(Ar. bekkā) y.-tı P200a9; Y255b4

yıgılm- (I) Sıvı kolaylıkla akıp gitmek. *krş. yığıl- (I)*

(Ar. terakrağa) “*yıglındı suw yir üze*” Y319b3 [Y **tökül-**]

yıgılm- (II) 1. Vazgeçmek, terketmek, kaçınmak, çekinmek. *krş. yığıl- (II)*

(Ar. ‘azefe) “*yıglındı nersedin*” P70b7 [Y **yığıl-**]

(Ar. aqla‘ a) y.-dı P176b4 [Y **yığıl-**]

(Ar. emseke) y.-dı P178a7 [Y **koz-, yığıl-**]

(Ar. aḥceme) y.-dı P179a8 [Y **yüreksiz bol-**]

(Ar. aqşara) y.-dı Y214b4 [P **yığ-**; Y **eksüt-**]

(Ar. imtene‘ a) y.-dı Y269a3

(Ar. intehā) y.-dı P207a11

(Ar. tevaqqafe) y.-dı P212a1 [Y **yığıl-**]

(Ar. işmāzza) y.-dı Y320b7 [P **azak tut-**]

2. Tutuklanmak, tevkif edilmek.

(Ar. iḥtebese) y.-dı P204b6 [Y **yığıl-**]

3. Gizlenmek için eve girip saklanmak. Yalnız oturmak.

(Ar. inḡame‘ a) y.-dı P208a6

4. Gecikmek, geri kalmak.

(Ar. teḡā‘ ase) y.-dı P213b2

yığış- 1. Birbirini alıkoymak, vazgeçirmek.

(Ar. tenāhā) “*yığışdılar münkerdin*” P214b13 [Y **biri birin yığış-**]

y.-tılar Y303b4

2. (Ölüp) Kimse kalmamak, nesil tükenmek.

(Ar. inḡaraža) y.-dı Y278b3

yıgırıl- Çekmek, kısaltmak.

(Ar. ḡaleša) “*ton yıgırıldı tağı kölige az ḡaldı*” Y73b6 [P **kısga bol-**, Y **kışka bol-**]

yıgün Yığın, yığılmış.

yıgün et Kıç, popo.

(Ar. kefel / c. ekfāl) y. Y17b1

yık- (Binayı) Yıkma, göçürmek.

(Ar. hedeme) “*yıkdı serāynı*” P77a3

y.-tı Y88b2

(Ar. heddeme) y.-tı P195a9; Y247b6

(Ar. kavvaža) y.-tı Y252b5 [P **yamur-**]

yıķıl- Yıkılmak, çökmek, göçmek, peyderpey yıkılmak.

(Ar. hāra) “*yıķıldı yar*” P149a7

y.-dı Y177a4

(Ar. inhedeme) y.-dı P208a12

(Ar. inhāra) y.-dı P208b4

(Ar. teheddeme) y.-dı P211a13

yıķılğan Yıkılmış yar.

(Ar. hā’ir = m. hār) y. Y177a5 [P **yıķılğan yar**]

yıķılğan yar Yıkılmış yar.

(Ar. hā’ir = m. hār) y. P149a8 [Y **yıķılğan**]

yıķılmış serāy Yıkıntı.

(Ar. hedem) y. P77a3

yıl Sene.

(Ar. havl) y. P122a2; Y149b1

(Ar. sunūn) y. (yıllar) P211a7

→ bir yıl <ter>ge tut- P202b5; tükel y. P195a1, Y247a2

→ bir yılğa terge tut- P203a9

→ bir yılğa terke bir- Y263b1

yıl- Korku, kuraklık vb. sebeplerden yerini terketmek.

(Ar. eclā) “*kendü yıldılar*” Y235a2 [P **çıķ-**]

yılan 1. Yılan.

(Ar. hayye / c. hayyāt) y. P50b1; P158a2; P208b4; P217a8; Y49b5; Y190a4; Y315b7

2. Engerek yılanı.

(Ar. ef ā) y. P78b8 [Y **oķ yılanı**]

yılan ağusı Zehir.

(Ar. semm / c. sumūm) y. P50b3 [Y **ađu**]

yılan başı Katır boncuğu.

(Ar. ved’a / c. veda’ / f. bullūr = m. billūr) y. P5a6

yılan kapaı Yılan derisi.

(Ar. silħu’l-hayye) y. P50b1; Y49b6

→ aķ yılan Y49b6; ala y. P50b2, Y49b7; kara y. P50b2, Y49b6; kiçig y. Y50a2; kömülgen y.

Y49b3; tişı y. P50b2

→ oķ yılanı Y91a3

yıldır- Parlamak. *krş. yaldu/ır-; ya/ıldıra-*

yıldırğan yıldız Parlayan yıldız.

(Ar. necmun şâķib) y. Y113b7 [P yaldırağan yıldız]

yıldıra- bk. ya/ıldıra-; yıldır-

yıldırım bk. ya/ıldırım

yılıt- ılıtmak.

→ suw yılıtğan kündük P12a4

yılķı 1. Dört ayaklı kara ve deniz hayvanı. İnsandan başka bütün hayvanlar.

(Ar. behīme / c. behā'im) y. Y43b7 [P **tört azaklıģ cānavarlar**]

2. Binilen ve yük taşınan hayvan.

(Ar. dābbe) y. P143b4; Y69a3 [P **kölük**]; Y133b4 [P **kölük**; Y **kölik**]; Y169b1; Y185b4 [P **kölük**]; P217b9

y.+nı Y183b6 [P **kölük**]

y.+ķa Y79a2 [P **aķ**]

3. Deve, davar, sığır.

(Ar. māşīye) y. (yılķılar) P129a4; P207a4; Y276a2

y.+nı (yılķılar) Y145a1 [P **tıwarlar**]; Y150b7 [P **tıwarlar**]

y.+ķa (yılķılar) Y269b4 [P **kölükler**]

yılķı arpası Davar arpası, hayvan yemi.

(Ar. qazīm = m. 'alīķ) y. P47b3; Y46a4

→ otlağda yöriģen yılķı Y151a1

yıllıķ Bir yıl için.

→ bir yıllıķ terke tut- Y261b5; bir y. yıraq bol- P184b9

yıpar Güzel koku, misk.

(Ar. misk = f. 'anber = m. 'abīr = f. 'ūd = f. ğāliye = f. kāfūr = f. za' ferān = m. cesād) y. P31a7; P86b3; P127a9; P156b2; P212a11; Y33b5; Y102a6; Y157a3; Y187b5; Y239a7

y.+nı P190b1

yıpar tablı Deri kaplı, koku muhafaza eden yuvarlak sepetçik.

(Ar. cuvane = f. ĥuķķa / c. ĥuķķ) y. Y8b4 [P **yıpar soķģu şandūķ**]

yıpar soķģu şandūķ Deri kaplı, koku muhafaza eden yuvarlak sepetçik.

(Ar. cuvane = f. ĥuķķa / c. ĥuķķ) y. P13b1 [Y **yıpar tablı**]

yıpar sürt- Misk sürerek güzelleştirmek.

(Ar. messeke) y.-ti P194a9 [Y **yıpar türt-**]

yıpar türt- Misk sürerek güzelleştirmek.

(Ar. messeke) y.-ti Y246a2 [P **yıpar sürt-**]

→ yız yıpar kārvanı Y1b7; yız y. satģuçı P31a5; köndik y. P31a7, Y33b5; yızlanģan y. Y157a3;

yağşı yızlanģan y. P135a7

yıra- 1. Uzak olmak, uzaklaşmak, ayrılmak.

(Ar. heyhāte) y.-dı P56b8 [Y **yıraq tur-**]

(Ar. cefā) "yıradı yanı tōşekdin" P127a1 [Y **tüş-**]

(Ar. şeĥāta) "yıradı menzil" P158a5 [Y **ıraq bol-**]

(Ar. ne'eye) y.-dı P161b9 [Y **tuvaq-**]
(Ar. be'ude) y.-dı P164a5 [Y **yıraq bol-**]
(Ar. eb'ade) y.-dı P172b9; Y212a3
(Ar. tenaħħā) y.-dı Y296a1 [P **yıraq bol-**]

2. Uzaklaştırmak.

(Ar. bā'ade) y.-dı P201a11 [Y **ıraq ko-**]

yıraq Uzak.

(Ar. seħīk) y. P106b9; Y129a4

(Ar. be'īd) y. P164a5 [Y **ıraq**]

yıraq bar- Çok uzaklara gitmek.

(Ar. tevaġgale) “*yıraq bardı yir içinde*” P212a2

(Ar. evġale) y.-dı P183a3 [Y **yıraq yirke bar-**]

yıraq bol- 1. Uzak olmak, uzaklaşmak.

(Ar. ġālite) “*yıraq boldı yābān*” P122b7

y.-dı Y150a6

(Ar. ūbe'a) “*yıraq boldı menzil*” P159a9

y.-dı Y192a5

(Ar. tecāfā) “*yıraq boldı yanı töşekdin*” P214b10 [Y <**yıraq**> **kıl-**]

(Ar. seħāka) y.-dı P106b9; Y129a4

(Ar. qašā) y.-dı P126a8; Y155b3

(Ar. be'ude) y.-dı Y199b2 [P **yıra-**]

(Ar. intebeze) y.-dı P204a11 [Y **ıraq bol-**; **bir yanqa otur-**]

(Ar. inte'eye) y.-dı P206b9; Y275a1

(Ar. tenaħħā) y.-dı P212b3 [Y **yıra-**]

(Ar. tebā'ade) y.-dı P213a9

(Ar. tenā'ā) y.-dı P214b6

y.-dılar P214b6

2. Hareket etmek, uzaklaşmak.

(Ar. zāle) y.-dı P122a6 [Y **kit-**]

3. Yokluğu uzatmak.

(Ar. 'azzebe) y.-dı P59b9 [Y **ġāib bol-**]

4. Aşırı gitmek, ileri gitmek, haddi aşmak.

(Ar. ġalā) y.-dı P128b2

(Ar. ūaṭṭa) y.-dı P80a4 [Y **tuvaq-**]

(Ar. tezeczece) y.-dı Y319a7

yıraq kıl- 1. Uzaklaştırmak; yerinden uzaklaş(tır)mak, oynatmak.

(Ar. cenebe) “*yıraq kıldı anı yawuzlıkdın*” P95a6 [Y **saqla-**]

(Ar. emāta) “*yıraq kıldı ziyānlıg yoldın*” P185b6 [Y **kiter-**]

(Ar. ħalħale) “*yıraq kıldı anı yerindin*” P217a13 [Y **könder-**]

(Ar. tecāfā) “*yarı <yıraq> kıldı töşekindin*” Y303a7 [P **yıraq bol-**]

(Ar. zehzeḥa) y.-dı Y315b3 [P **yıraq qoz-**]

2. Kovmak, def etmek.

(Ar. deḥara) y.-dı Y188b4 [P **sür-**]

3. Uzaklaştırmak, azletmek.

(Ar. aqşā) y.-dı P187a4; Y234a1

yıraq qo- Terketmeye zorlamak.

(Ar. saḥḥā) “*özin yıraq qodı andın*” Y255a4 [P **könğül köter-**]

yıraq qoz- Uzak kılmak, birini yerinden uzaklaştırmak.

(Ar. be^c ade) y.-dı P190b2; Y239b2

(Ar. zehzeḥa) y.-dı P217a5 [Y **yıraq kııl-**]

yıraq sefer Uzun yolculuk.

(Ar. şuqqa) y. Y1b5

yıraq tur Uzak dur!

(Ar. heyhāte) y. Y58a1 [P **yıra-**]

yıraq (yirg/ke) bar- Uzaklara gitmek, pek uzak gitmek.

(Ar. eṣ^c ade)⁵⁵⁸ y.-dı P173a7; (yıraq yirke bar-) Y212b4

(Ar. evgale⁵⁵⁹) y.-dı (yıraq yirke bar-) Y227a6 [P **yıraq bar-**]

yıraqdın körgen közlüg er Uzaktan görebilen kimse.

(Ar. ṭāmiḥu't-ṭarf) y. Y186b4 [P **ıraqdın körgen er**]

→ bir yıllık yıraq bol- P184b9; raḥmetdin y. bolğan P156a1; raḥmetindin y. kııl- P155b9,

Y187a1; taṅrı raḥmetindin y. tüşmiş Y187a1

→ âdem yıraqına oturğan yir P9b2

yıraqlıq Uzaklık, mahrumluk.

yıraqlıq saṅga Uzak olasın; mahrum olasın.

(Ar. suḥḥan leke) y. P57a9; Y58b4

yıraqsan- Uzak saymak. Uzak olmak. *krş.* **yıraqsın-**

(Ar. iste^b ade) y.-dı P215a7 [Y **yıraqsın-**]

yıraqsın- Uzak saymak. Uzak olmak. *krş.* **yıraqsan-**

(Ar. iste^b ade) y.-dı Y304b5 [P **yıraqsan-**]

yıraş- 1. Barış yapmak.

(Ar. vāde^c a) y.-dı P202b13; (y.-tı) Y262b2

2. Birine karşı içindeki kini, düşmanlığı saklamak.

(Ar. dācā) y.-tı Y264a3 [P **örtüglig düşmen<lık kııl->**; Y **örtüglüg düşmānlık kııl-**]

yırat- Bir şeyi yerinden ayırmak.

(Ar. naḥḥā) “*yıratı anı ornındın*” P200a2

⁵⁵⁸ Yapı: eṣ^c ade fi'l-arz

⁵⁵⁹ Yapı: evgale fi'l-arz

yırt- 1. Yırtmak, parçalamak, (perde, elbise vs.yi) parça parça etmek.

(Ar. ħarraqa) “*yırttı tonlarını*” P193b7

y.-tı Y245a2

(Ar. heteke) “*yırttı anıñ perdesini*” P73a8

y.-tı Y82b6

(Ar. herete) y.-tı P60a9

(Ar. ħaraqa) y.-tı P71b9

y.-tı Y80b2

(Ar. mezzaqa) y.-tı P194a5

2. (Arslan vs.) Avını avlayıp öldürmek, parçalamak.

(Ar. ferase) “*yırttı anı arslan*” P67a4

y.-tı Y72b4

(Ar. ifterase) “*yırttı anı arslan*” P204b7

y.-tı Y268a3

3. Isırmak. Vurmak.

(Ar. hemeze) “*yırttı çetük sıçğannı*” P66a7 [Y **yar-**]

4. (Hürmet, kutsallık) Bozmak.

(Ar. inteheke) “*yırttı ħürmetni*” Y270a6 [P **boz-**; Y **sı-**]

→ yaqa yırt- Y248b6; yüz y.- P76b6; uzunınça y.- Y139b1

yırtı/ul- 1. Yırtılmak, parçalanmak. (Elbise, perde vs.) Parça parça olmak.

(Ar. inħaraqa) “*yırtıldı ton*” P208a7

(Ar. inheteke) “*yırtıldı perdesi*” P208a9

(Ar. teħarraqa) y.-dı P210b8

(Ar. temezzeqa) y.-dı P210b11

yırtılğan Duvar vs.de delik.

(Ar. ħarq / c. ħurūq) y. P72a1 [Y **yırtuq**]

2. Avlanılmak.

yırtılmış kezik Arslanın avladığı av.

(Ar. ferīs) y. P67a5 [Y **awlanmış kezik**]

yırtlas Gözü yırtlak olan.

(Ar. eşter) y. P135b1 [Y **ķapakı ewrük**]

yırtlas bol- Göz kapağının altı üstüne dönmek.

(Ar. ŧetira) y.-dı P135b1 [Y **ķapakı ewrük bol-**]

yırtuq 1. Yırtılmış, delinmiş.

yırtuq kulaqlıq Kulağı delik olan koyun.

(Ar. ħarkā) y. Y47b2 [P **ķulakı telük ķoy**]

2. Duvar vs.de delik.

(Ar. ħarq / c. ħurūq) y. Y80b3 [P **yırtılğan**]

yırtul- bk. **yırtı/ul-**

yı/aşın Yıldırım.

(Ar. berķ / ç. burūk = m. šā' iķa / ç. sevā' iķ) “*baķdı yaşınġa*” P89a7 [Y **yaldırım**]

y. P3b3; (yışın) P83b7 [Y **yaldırım**]; P182b5

yışın çıkar- Yıldırım meydana getirmek.

(Ar. ebraķa) “*yışın çıkardı bulut*” P177b1 [Y **yıldıra-**]

→ yağmursuz yaşın P95b8

yışna- Yıldırım hafifçe parlamak.

(Ar. vemaża) y.-dı P83b7 [Y **yaldıra-**]

(Ar. evmaża) y.-dı P182b5 [Y **yaldıra-**]

yışnaġan yulduz Parlayan yıldız.

(Ar. durriyy / ç. derāriyy) y. P3a7

yız Koku, hoş koku. *krş. yı, yıd, yızġ*

(Ar. 'iķr = m. řib = m. fūh / c. efvāh) y. P31a5 [Y **hoş yız**]

(Ar. rāyiķa) y. P163b7 [Y **yıd**]

yız yıpar kārvanı Misk ticareti yapan kabile.

(Ar. laşime) y. Y1b7

yız yıpar satġuķı Güzel koku satan kimse.

(Ar. 'ařār) y. P31a5 [Y **hoş yız satġuķı**]

→ hoş yız Y33b3; hoş y. P31a6; hoş y. P182a1; hoş y. P210b8; hoş y. satġuķı Y33b3; hoş y. tūrtūn- P210b8; hoş y. tūrtūn- P210a1

yızlıġ Kokulu, kokusu (...) olan.

→ hoş yızlıġ kıl- P191b4; hoş y. kıl- P193b3; hoş y. ma' cūn P31a9

yızġ Koku. *krş. yı; yıd; yız*

→ aş yızġı Y38b3; koltuķ y. Y15a3

yızġlıġ Kokulu, kokusu (...) olan.

→ hoş yızġlıġ kıl- Y241b1; hoş y. kıl- Y244b4

yızla- 1. Koklamak.

(Ar. şemme) y.-dı P116b2; Y141b4

(Ar. iştemme) y.-dı Y206a7

yızlaġu nerse Koklanan güzel koku.

(Ar. řemāme) y. P116b3 [Y **bir deste çiçek, m...**]

2. Erkek eşek vs. dişinin sidiġini koklayıp başını kaldırıp dudaġını kıvırmak.

(Ar. kerafe) “*revş yızladı eşek*” P71a7

y.-dı Y79b1

yızlan- 1. Koku yayılmak; bir şeyin kokusu daġılmak; misk vb. kokulu şey hareket ettirilmekle kokusu yayılmak. Bir şey çok şiddetli koku yaymak.

(Ar. zekā) “*yıpar yızlandı*” Y157a3 [P **yı-**]

(Ar. zefira) “*yızlandı koltuķı*” P135a6

(Ar. erice) y.-dı P132a6

(Ar. fāḥa) y.-dı Y102a6 [P **yı-**]

(Ar. nefeha) y.-dı P156b2; Y187b5

(Ar. teḥavva‘a) y.-dı P212a11

2. (Ağzın) Kokusu değişmek.

(Ar. ḥalefe) “*yızlandı rüzedârınîḡ ağzı*” P105b7
y.-dı Y127b5

3. Ağzı eğri olup kokmak.

(Ar. ḥacime) “*ağzı yızlandı*” Y168b2 [P, Y **egri bol-**]

4. Kokusunu almak, koku duymak.

(Ar. isterveḥa) “*yızlandı azıḡlıḡ kezik*” P216a2

yızlangan yıpar Çok keskin güzel koku.

(Ar. zekiyy) y. Y157a3 [P **yıḡan**]

→ ağzı yızlan- P134b6

→ ağzı yızlangan P134b7; hoş y. çiçek P132a7; yaḥşı y. yıpar P135a7

yızlandur- Bir şeyi birine koklatmak.

(Ar. eṣemme) “*yızlandurdu anḡa hoş yızını*” P182a1 [Y **yızlamak**]

yızlıḡ (I) Kokulu, kokan.

→ ağzı yızlıḡ Y168b2

yızlıḡ (II) Gelin ve kadınların koku, tarak vs. koyduğu kutu.

(Ar. ‘atīde / c. ‘atāyid) y. P31b1

yi- Yemek, ağızda çiğneyerek yutmak.

(Ar. ḳaḏime) “*yidi yılḳı arpanı*” P143b4

y.-di Y169b1

(Ar. ekele) y.-di P107b7; Y130b3

yip siḡir ḳoz- Geviş getirmek.

(Ar. neṣvera) y.-tı Y318a6 [P **kewşe-**; Y **onḡâr ḳıl-**]

yip toymaz Ne kadar yerse yesin doymayan kimse.

(Ar. menḡum) y. Y19a2 [P **süḡümsüz**]

→ ‘alef yi- P205a6; aṣ y.- Y168b2; az az y.- P211a10; erte aşı y.- P212b5; ḳuşluḳ aşı y.- Y296a4; küye y.- Y167b4; peṣimān y.- Y164a5; peṣimān y.- P143b6; seḡer aşı y.- Y285b5; seḡerlik y.- P209b13; ṯa‘ām y.- P143a2; tıwar ot yigen yir P9b1

→ boyun yigen P160a3

→ köp yimekten solut- P114b9

yidür- Yedirmek.

→ yim yidür- P115a5

yigirmi Yirmi. *krş. yegirmi*

(Ar. ‘iṣrūn) y. P38b5

yigit Genç, gençlik yaşında olan, yetişkin çocuk.

(Ar. fetā / c. fetyān/ c. fitye / c. futuvv) y. P21a3; Y20a6

(Ar. ḥadeş = m. ḥadīşu's-sinn / c. eḥdāş) y. P163b5

(Ar. şāb / c. şubbān / c. şibān) y. P77b8; Y20a5

(Ar. nāşī' / c. neşā' / c. enşā') y. Y184a1 [P **büyügen oğlan**]

yigit bol- Genç olmak, gençlik çağına ermek. Kız, çocukluk çağını geçmekle hükmolunmak.

(Ar. şebbe) “*yigit boldı oğlan*” P77b8 [P **uluğ bol-**]

(Ar. ḥaduşe) y.-dı P163b5 [Y **yaŋı bol-**]

(Ar. tefettā) y.-dı Y295b7 [P **yigitlik kıl-**]

yigit erken öl- Gençken ölmek.

(Ar. iḥteżara) y.-di P204a13; Y267a4

yigit inen Genç, kuvvetli dişi deve.

(Ar. қалұş / c. қилāş / c. қалāyis) y. P46a7 [Y **yigit inġen**]

yigit inġen Genç, kuvvetli dişi deve.

(Ar. қалұş / c. қилāş / c. қалāyis) y. Y44b3 [P **yigit inen**]

yigit kız Genç kız.

(Ar. fitye / c. futuvv) y. Y20a5

yigitlik Gençlik.

(Ar. futuvve) y. P21a4

yigitlik evveli 1. Gençliğin başlangıcı.

(Ar. ravķu'ş-şebāb = m. rayyīķ = m. ray'ān = m. 'unfuvān) y. P21a4; (yigitlikniġ evveli) Y20a7

2. Yaşlılık belirtilerinin henüz olmadığı yaş aralığı.

(Ar. muķtebelu'ş-şebāb) y. P205b3; (yigitlikiġ evveli) Y270b7 [P **yigitlik evveli**]

yigitlik kıl- 1. Genç, yiğit olmak. Kız, çocukluk çağını geçmekle hükmolunmak.

(Ar. tefettā) y.-dı P212b3 [Y **yigit bol-**]

2. Çocukça davranmak.

(Ar. teşābā) y.-dı P214b6

yigren- 1. Bir şeyden iğrenmek, tiksirmek; çirkin görmek; buğzetmek, nefret etmek.

(Ar. kerih) “*yigrendi nerseni*” P145a3; Y171b1

(Ar. ebġaža) “*yigrendi anı*” P175b4 [Y **düşmen tut-**]

(Ar. tebaġġaža) y.-di P210a9

yigrenmek Sevmeme. Kin. Nefret.

(Ar. buġż) y. Y201a1 [P **düşmen tutmak**]

2. Aynı yemek. vs.ye devam etmekten usanmak.

(Ar. ecime) “*yigrendi ta'āmnı*” P142b2

y.-di Y167b6

yigrençi Kendisinden tiksiniilen. Çok tiksinen.

(Ar. baġīż) y. P165a8; Y201a1

yigrençi bol- 1. Soysuz, alçak, edepsiz olmak.

(Ar. dene'e) y.-dı Y182b7 [P, Y **nākes bol-**]

2. Mekruh olmak.

(Ar. beğuza) “*yigrençi boldı iş*” P165a8

y.-dı Y201a1

yigrendür- Bir şeyi birine sevdirmeyip çirkin göstermek; nefret ettirmek.

(Ar. kerrahe) “*yigrendirdi anğa küfni*” P195b8

y.-di Y248b1

(Ar. bağğaza) y.-di P192b3 [Y **düşmānlık kıl-**]

yigreniş- Birbirine buğz göstermek.

(Ar. tebāğaza) y.-diler P213b4

yigne 1. İğne.

(Ar. ibre / c. iber = m. maḥīṭ = m. ḥiyāt) y. Y35b3 [P **igne**]; Y70b7 [P **igne**]; Y98a6 [P **igne**]

y.+ge Y130a6 [P **igne**]

2. Dikiş dikilen iğne vs.

(Ar. minṣaḥ) y. Y187b4 [P **igne**]

yigne yurtusu İğne deliği.

(Ar. ḥareze) y.+nga Y278b4

→ yiplig yigne Y35b5; yipsüz y. Y35b5

yigneçi İğneci, iğne yapan ve satan kimse.

(Ar. ebbār) y. Y35b3 [P **igneçi**]

yignelik Çoban torbası.

(Ar. kinf) y. Y35b5 [P **ignelik**]

yigüçi Yiyici, yiyen.

→ boyun yigüçi Y192b3; çabala yigüçi P25b3

yil Yel, rüzgâr. *krş. yel*

(Ar. rīḥ) y. Y78b5 [P **yel**]; Y109b1 [P **yel**]; Y118b1 [P **yel**]; Y124b6 [P **yel**]; Y176b7 [P **yel**]; Y224a1 [P **yel**]; Y308b4

yil 1- Yellenmek.

(Ar. zaraṭa) y.-dı Y76a3 [P **yel ız-**]

(Ar. ḥabeḳa) “*tışi keçi yil ıdı*” Y80a4 [P **yel ız-**]

yil uçgun- Sessizce yellenmek.

(Ar. fesā) y.-dı Y154b7 [P **yel ız-**]

yil çıkar- Sıkıp havasını çıkarmak.

(Ar. feşşe) “*yilin çıkardı tolkuḳdın*” P114a5

y.-dı (yilin çıkar-) Y138b3

→ katıg esgen yil Y78b6; katıg y. Y176b7

yil- (At) Coşarak ön ayaklarını kaldırmak. (At) Oynamak.

(Ar. şebbe) “*at yildi*” Y89b4 [P **sekri-, oyna-**]

yili/ük İlik, kemik içindeki doku.

(Ar. muḥḥ) y. Y11b1 [P **yilük**]; (yilik) P15b3 [Y **yilik**]

yilik çıkar- Kemiğin iliğini çıkarmak.

(Ar. intekā) y.-dı (yilikin çıkar-) P207a8

(Ar. temahhaḥa) y.-dı (yilikin çıkar-) P211b3; (yilikini çıkar-) Y291b4

yilik sor- Kemikten ilik çıkarmak.

(Ar. temeşşeşe) y.-dı (yilikin sor-) P211b5; (yilikini sor-) Y292a3

yilim Tutkal. *krş.* **yelim.**

→ yığaç yilimi P34a6

yilpe Alnın iki tarafında saçları bulunmayan.

(Ar. enza^c) y. Y163a2 [P **aybaṅ**]

yilpe başlıg Saçı dökülmüş, dazlak.

(Ar. aşla^c) y. Y19a3

(Ar. ecleh) y. Y170b7 [P **aybaṅ**]

yilpe başlıg bol- Saçları dökülmek, dazlak olmak.

(Ar. celihe) y.-dı Y170b7 [P **aybaṅ bol-**]

(Ar. nezi^c a) y.-dı Y163a2 [P **aybaṅ bol-**]

yilük *bk.* **yili/ük**

yim Geviş.

(Ar. nişvār) y. Y46a3 [P **kewiṣ**; Y **onhār**]

yim bir- 1. (Hayvanı) Yemlemek.

(Ar. ^calefe) “*yim birdi atğa*” P71a2 [Y ^c**alef bir-**]

2. (Kuş gagasıyla yavrusunu) Beslemek.

(Ar. zaḳka) “*kuş cūjekiṅge yim birdi*” Y140a1 [P **yim yidür-**]

yim yidür- (Kuş gagasıyla yavrusunu) Beslemek.

(Ar. zaḳka) “*yim yidürdi kuş cūzesiṅge*” P115a5 [Y **yim bir-**]

yimiş Meyve. *krş.* **yemiş**

yimiş çıkar- (Ağacın) Meyvesi belirlemek.

(Ar. eşmera) “*yimiş çıkardı yığaç*” P174a2 [Y **mīvelen-**]

yinlig (...) Renkli, (...) görünüşlü. *krş.* **eṅlig**

→ ala yinlig Y161a2

yinḡ Elbise kolu.

yinḡ sapuḡı soḳ- Gömlek vs.ye kol takmak.

(Ar. raddene) “*könḡlekke yinḡ sapuḡı soḳtı*” Y248a2 [P **yeṅ ur-**]

yinçe İnce. Nazik. *krş.* **yinçke**

(Ar. daḳīḳ) y. P80b6 [Y **daḳīḳ**, **yinçke nirse**]

yinçe baḳ- İnce bakmak, dikkatle bakmak. ?

(Ar. edaḳka⁵⁶⁰) y.-dı P181b1 [Y **yinçke baḳ-**]

yinçe bıkım İnce bel(li adam).

⁵⁶⁰ Y apı: edaḳka fi'n-nazar

(Ar. keşhun muhaşşar) y. P191a4 [Y **bıkmı yinçe er**]

yinçe bıkmılg er İnce belli adam.

(Ar. raculun muhezzam) y. P195b2 [Y **bili yinçe er**]

yinçe billig İnce belli.

(Ar. ehyef) y. P150a8 [Y **yinçe bıkmılg**]

yinçe billig bol- İnce belli olmak. Beli ince, karnı zayıf olmak.

(Ar. zamira = m. zamura) y.-dı P101b4 [Y **bıkmı yinçe bol-**]

(Ar. heyife) y.-dı P150a7 [Y **bıkmı yinçe bol-**]

yinçe billig er taqı tişi Karınları aç kadın ve erkek.

(Ar. ħimāş) y. (yinçe billig erenler taqı tişiler) P104a8 [Y **bili yinçe er taqı bili yinçe ‘avret**]

yinçe billig tişi İnce belli, narin kadın.

(Ar. imra’etun muhefhefe) y. P217a11

yinçe bol- 1. İnce olmak, incelmek.

(Ar. daqqa) y.-dı Y93b7 [Y **yinçe bol-**]

2. İnce belli, karınsız, göbeksiz olmak.

(Ar. iztamera) “*yinçe boldı bili*” P204b1 [Y **yinçe bol-**]

3. Alçak ve sakince olmak.

(Ar. ħafete) “*üni yinçe boldı*” P60b7 [Y **yumşak bol-**]

yinçe iglig İnce sızıdan muzdarip.

(Ar. medkük) y. P170b4

yinçe iglig bol- İnce ağrısı olmak.

(Ar. duqqa) y.-dı P170b4 [Y **dıkk ‘illetlig bol-**]

yinçe kııl- Bir şeyi gereği gibi dövüp ince hâle getirmek.

(Ar. daqqaqa) y.-dı P196b4 [Y **yinçe kııl-**]

yinçe körün- Eğilip bükülmek, kavisleşmek.

(Ar. istakvese) y.-di P216a6 [Y **yinçe bol-**]

yinçe taqı egme bol- Kaş vs. ince ve uzun olmak.

(Ar. zecce) “*yinçe taqı egme boldı kaşı*” P145b4 [Y **yinçe bol- taqı egme bol-**]

yinçe taqı egme kaşlıg İnce ve uzun kaşlı.

(Ar. ezecce) y. P145b5 [Y **yinçe taqı egme kaşlıg**]

→ bıkmı yinçe bol- P145b1; bıkmı y. er P145b2; bıkmı y. tişi P145b2; bıkmını y. kııl- P191b2

yinçelik İncelik, cimrilik. *krş. yinçelik*

yinçelik kııl- İnceden inceye hesaplamak. Masrafı kısmak.

(Ar. nāqāse) “*yinçelik kııldı anıng birle ħesābda*” P201b10 [Y **yinçelik kııl-**]

yinçe İnce. Nazik. *krş. yinçe*

yinçe baq- İnce bakmak, dikkatle bakmak.

(Ar. edaqqa⁵⁶¹) y.-dı Y224b5 [P **yinçe baq-**]

⁵⁶¹ Yapı: edaqqa fi’n-nazar

yinçke bıkmılg İnce belli, narın.

(Ar. ehyef) y. Y178b2 [P **yinçke billig**]

yinçke bıkmılg er Karnı ince ve zayıf erkek.

(Ar. eḳabb) y. Y172a2 [P **bıkmı yinçke er**]

yinçke bıkmılg ‘avret Karnı ince ve zayıf kadın.

(Ar. ḳabbā’) y. Y172a2 [P **bıkmı yinçke tişi**]

yinçke bol- 1. İncelmek, ince olmak.

(Ar. istedaḳḳa) y.-dı Y309a5

2. İnce belli, karınsız, göbeksiz olmak.

(Ar. iztamera) “*bıkmı yinçke boldı*” Y267a7 [P **yinçke bol-**]

3. Eğilip bükülmek, kavisleşmek.

(Ar. istaḳvese) “*ay yinçke boldı*” Y311b4 [P **yinçke körün-**]

yinçke bol- taḳı egme bol- Kaş vs. ince ve uzun olmak.

(Ar. zecce) “*ḳaşı yinçke boldı taḳı egme boldı*” Y172a4-5 [P **yinçke taḳı egme bol-**]

yinçke ḳıl- Bir şeyi gereği gibi dövüp ince hâle getirmek.

(Ar. daḳḳaḳa) y.-dı Y249b4 [P **yinçke ḳıl-**]

yinçke nirse İnce, ufak. Nazik.

(Ar. daḳīḳ) y. Y94a1 [P **yinçke**; Y **daḳīḳ**]

yinçke taḳı egme ḳaşılg İnce ve uzun kaşlı.

(Ar. ezecce) . Y172a5 [P **yinçke taḳı egme ḳaşılg**]

→ bıkmı yinçke ‘avret Y125b4; bıkmı y. ‘avret Y125b6; bıkmı y. bol- Y122a6; bıkmı y. bol- P104a6, Y125b5; bıkmı y. bol- Y172a1; bıkmı y. bol- Y178b2; bıkmı y. bol- Y241a5; bıkmı y. er P104a7, Y125b6; bıkmı y. er Y240b3; bıkmı y. tişi P104a7; bili y. er Y247b7; bili y. er taḳı bili y. ‘avretler Y125b7; uşaq taḳı y. ḳaḫ P216a14

yinçkelik İncelik, detaycılık, cimrilik. *krş.* **yinçelik**

yinçkelik ḳıl- 1. Masrafı çok kısmak.

(Ar. denneḳa) “*yinçkelik ḳıldı bāzırgān*” Y245a5 [P **denḡirlik satıḡ ḳıl-**]

2. İnceden inceye sorgulamak.

(Ar. nāḳaşe) y.-dı Y259a3 [P **yinçelik ḳıl-**]

yinçü İnci. *krş.* **yençü**

(Ar. lu’lu’) y. Y88a6 [P **yençü**]

yinçük Dizle ayak arasındaki kısım, incik.

(Ar. sāḳ / c. sūḳ) y. P20a8; Y18a6

yinçük sünḡüki İncik kemiği.

(Ar. zūnbūb / c. zēnābīb) y. P20a9; Y18a6

yip 1. İp, iplik teli, sicim.

(Ar. ḳayḫ / c. ḳuyūt) y. Y35b4 [P **yiplük**]

y.+ni Y130a6 [P **yiplük**]

(Ar. ḥabl = m. şaṭan / c. eşṭān = m. resen / c. ersān) y. P47a2; P204a4 [Y **urġan**]; P207b4; P208a11; Y45b1

y.+ni P69b3; P74b5; P94b7; P179a6; P181a6; P185b5; Y76b2; Y85a1; Y113a6

(Ar. silk) y. Y130a7 [P **yiplük**]; Y278b4

y.+ke P208a4

2. Bükülmüş ip.

(Ar. ġazl) y. Y31b1 [P **yiplük**]

3. Yuların hayvanın ağzına giren kısmı. ?

(Ar. resen) y.+ni P181a1; Y223b7

yip edük kez- Çorap giymek.

(Ar. tecevrabe) y.-di⁵⁶² P218a9 [Y **yip etük kez-**]

yip edük kezir- Çorap giydirmek.

(Ar. cevrabe) y.-di P217b8 [Y **yip etük kez-**]

yip etük Çorap.

(Ar. cevrab = f. izār / c. uzur = m. mi'zer / c. māzir = f. ridā / c. erdiye) y. P37a7

yip etük kez- Çorap giy(dir)mek.

(Ar. tecevrabe) y.-ti Y319b6 [P **yip e<dük kez->**]

(Ar. cevrabe) y.-ti Y317b2 [P **yip edük kezir -**]

yip satġuġı İp eğirici, ip satan.

(Ar. ġazzāl) y. Y31b1 [P **yiplük satġuġı**]

yip yezüġi Dokumacının ağzından çıkan iplik. ?

(Ar. muḥāce / c. muḥāc) y. Y31a7 [P **bizçi ağzından salġan yiplük**]

→ bağlaġu yip ya kişen P69a2; bükürilmiş y. P181a6; pāre y. P47a3, Y45b2; tört tin y. P47a3;

üç tin y. P47a3, Y45b2; yençü tüzgü y. P5b1

→ becegü yipi Y31b6; burunduġ y. Y45a7; çāder y. P12b7; ḥayme y. Y7b4; ḥurmā yipi P6a3;

kemi y. P29b8; ölçek y. Y30a4; terāzū y. P40b3; üşkü y. Y34b6

yipçi İp yapan. İp, urgan satan.

(Ar. ḥabbāl) y. P47a2 [Y **urġançı**]

yipek İpek.

(Ar. ibreysem) y. P29b3; Y31b1

yipek satġuġı İpekçi.

(Ar. ibreysemiyy) y. P29b4; Y31b1

→ argacı yiplük imesi yipek ton P36a5

yiplig İpli.

yiplig igne İplikli iġne.

(Ar. zeyyāle) y. P32b6 [Y **yiplig yigne**]

yiplig yigne İplikli iġne.

⁵⁶² yip ed<ük kezdi>

(Ar. zeyyāle) y. Y35b5 [P **yiplig igne**]

yiplü/ik 1. İp, iplik teli, sicim.

(Ar. ḥayṭ / c. ḥuyūt) y. P32b7 [Y **yip**]; P107b5 [Y **yip**]

(Ar. silk) y. P107b6 [Y **yip**]

2. Elbise dikilen iplik.

(Ar. niṣāḥ) y. P156b1 [Y **yiplik**]; (yiplik) Y187b5 [P **yiplük**]

3. Bükülmüş ip.

(Ar. ğazl) y. P29b3 [Y **yip**]

yiplük satğuçı Çok ip büken, eğiren.

(Ar. ğazzāl) y. P29b3 [Y **yip satğuçı**]

→ bizçi ağzından salğan yiplük P29b3; bir tartım y. Y62a3; arğacı y. imesi yipek ton P36a5

yiplük Dokuma tezgahı.

(Ar. minsec) y. P29b1 [Y **saḥt**]

yipsi/üz İpsiz.

yipsiz igne İpsiz, boş iğne.

(Ar. ‘uṭul) y. P32b5 [Y **yipsüz yigne**]

yipsüz yigne İpsiz, boş iğne.

(Ar. ‘uṭul) y. Y35b5 [P **yipsiz igne**]

yir 1. Yer, yeryüzü. *krş. yer*

(Ar. arz) y. P59b4; P86a9; P96a1; P124a3; P139b9; P161b6; P170a1; P171a9; P171b5; P172a2; P212a2; Y147a1; Y195b7; Y207b2; Y209b2; Y319b3

y.+ni P97a8; P120a8; P124b1; P147b1; P156a7; P174a3; Y116b2; Y153a1; Y187b1

y.+ge P70a8; P93b9; P107b3; P129b6; P190b4; (y.+ke) Y77b4; Y112a4; Y130a4;

Y239b4

y.+de P159a1; P195b6; Y62b2; Y114b6

y.+din P69b9; Y77a2

2. Belde, mekân; konum.

(Ar. arz) y.+din Y258a4 [P **yer**]; P201b8

y.+ke Y258a4 [P **yer**]

(Ar. mekân) y. P79b3; P107a6; P123b8; P129a8; P130a9; P130b1; P134a7; P139a3; P145a6; P155b8; P158b9; P179a3; P208a13; Y129b4; Y143a5; Y152a5; Y163a4; Y171b4; Y186b5; Y200b2 [P **orun**]; Y211b1; Y221a2; Y227b1 [P **orun**]; Y295a7

y.+ge P147b8 [Y **orun**]; P172b1; P173a7; (y.+ke) Y224b7 [P **orun**]

y.+de P123b9 [Y **orun**]; Y89a5 [P **orun**]; Y112b1 [P **yer**]; Y120b6 [P **yer**]; Y152a4;

Y308b5

y.+inde P132a4

(Ar. mevzi‘ / c. mevāzi‘) y. Y134b7 [P **yer**]; P174b8; P176b6; P178b1; Y229a6

y.+indin (yirler) Y244b1 [P **orun**]

3. Arazi, gelirli arazi.

(Ar. arz) y.+ni P96b1; P176b3; Y306b2 [P **yer**]; Y115b1; Y217a3

(Ar. zay‘a) y. P181b7

y.+ni Y285a2 [P **ekin**]

yir iw Bodrum, yer altındaki oda.

(Ar. sirdāb / c. serādīb) y. P9a4

yir astındaki iw Gizli yol, tünel. Vahşi hayvan ini.

(Ar. serab / c. esrāb) y. P9a5

yir astındaki toprak Nemli, ıslak toprak.

(Ar. şerā) y. P4b2

yir katıg tepren- Şiddetle sallanmak. Deprem olmak.

(Ar. racefe) y.-di Y128a1 [Y **katıg tepren-**]

yir salıgı Gelir vergisi, üretim vergisi.

(Ar. zārībe / c. zārā’ib) y. P24a7 [Y **salıgı**]

yir teprenmek Sarsıntı, deprem.

(Ar. racefe) y. Y128a1 [P **zelzele**]

yir yüzi Yeryüzü.

(Ar. şa‘īd = m. sāhire) y. P4b5

yir yüzindeki teprengen cānavār Hayvan, yerde yürüyen hayvan, sürüngen. Üzerine binilen ve yük taşıtılan hayvan.

(Ar. dābbe / c. devābb) y. Y10b2 [P **teprengen cānavar**]

yir yüzindeki toprak Toprak.

(Ar. berā) y. P4b1

yirdin kötürülmüş oğlan Başka bir yerden getirilmiş çocuk.

(Ar. ḥamīl = m. laḳīṭ) y. P22b4 [Y **kötürülmüş oğlan**]

(yirge) **kiwür-** Yerin dibine geçirmek.

(Ar. ḥasefe) “*kiwürdi taṅrı anlarnı yirge*” P70a8 [Y (yirke) **yuttur-**]

yirge siṅ- Su çekilmek.

(Ar. nażabe) s.-di P60b2 [Y **soğul-**]

yirke teg- İnip konmak.

(Ar. ḥalle) “*ḳurbān yiriṅge tegdi*” Y94a6 [P **yet-**]

yirg/ke yakın uç- (Kuş) Yere yakın uçmak. (Bulut) Yere yakın olmak.

(Ar. eseffe) “*yirge yakın uçdı kuş taḳı bulut*” P181a9

y.-tı (yirke yakın uç-) Y224b4

(yirke) **yuttur-** Yerin dibine geçirmek.

(Ar. ḥasefe) “*taṅrı anlarnı yirke yutturdı*” Y77b4 [P (yirge) **kiwür-**]

yir ḳaz- Ayakla vurmak, tepmek.

(Ar. rakeza) “*aḳaḳı birle yirni ḳazdı*” Y126a3 [P **ur-**]

yir sür- Toprağı sürmek. Ziraat yapmak.

(Ar. ḥaraşe) y.-di (yirni sür-) Y116b4 [Y **ekin ek-**]

yirniᅡ yiti ¼l¼ſde birisi Eski coġrafyada Ekvator'dan baſlayıp kuzeye doġru D¼nya'nın b¼l¼nm¼ſ olduġu yedi parçadan her biri.

(Ar. ikl¼m / c. ekl¼l¼m) y. P4b5

→ ābādān yir P8a8; ādem yıraġına oturgan y. P9b2; arıġ y. P145a7, Y171b5; aſaġ y. P120a3; aġ m¼ng¼ y. P41a9; awunçalıġ y. P66b1; aybaᅡ y. P139a2; baġġu y. P161b9; bir pāre y. P6a6; bir yıġaç y. Y1b3; çoġġu y. P212b5; ç¼kerg¼ y. P184a2; eglen¼r y. P94a5; fulān y. Y211a7; ᅡarāb y. P174b8; ᅡarāb y. P188b9, Y236b6; ᅡarāb y. P4b6; ısıġ y. P129a9; iki yaġmur yaġġan y. P93b9; iki y. arası (iki yirniᅡ arası) Y1b4; ikinci yaġmur yaġmıſ y. Y112a4; ġarār kılġu y. P79b4; ġara ġoyġu y. P27b4; ġaſd kılġan y. P94b4; ġatıġ y. P4b7; ġaytġu y. Y143a6; ġaytġu y. Y122a5; ġayutġan y. P101b4; ġayutġu y. P119a4; kelġu y. P83a2; kiᅡ y. P130b3; kiᅡ y. Y186b7; kiſiler birle ābādān y. Y71b4; kizleng¼ y. Y135a1; kizleng¼ y. Y2a4; ġonġu y. P161b7; k¼l¼k baġlaġu y. P9b2; k¼zdemleg¼ y. Y183a2; ġurıġ y. P148b4; ġurıġ y. Y176a6; ġuytulıġ y. P6b7; k¼n toġġan y. P105a5; muġāta‘a birilmiſ y. Y217a4; muġāta‘aġa birilmiſ y. P176b3; oġraġu y. P99a1; oġ çekimi y. Y1b4; otlıġ y. P172a2; otlıġ suwlıġ y. P130b1; ørelik kılġu y. Y151a4; saġraġ ġozġu y. Y34b1; sıġıᅡan y. P94a4; sıġıᅡu y. Y99b2; sıġıᅡu y. Y112b1; sıġaġu y. Y138a3; sorġan y. Y164a7; suw içġu y. Y192a2; suw içre y. Y97a5; suw sorġan y. P139b9; suw tegmedin ġalıġan y. P25b4; suwġa kirġu y. P120b6; suwġa kirġu y. P159a6; suwġa kirġu y. Y147b2; suwsuz y. Y221a3; tapuz y. P4b6; teriᅡ y. Y129b5; tıwar ot yigen y. P9b1; tiſiler olturġu y. P7b2; toġġu y. Y126b7; toġmıſ y. P104b8, Y126b2; ton yuġu y. P32a2; turġu y. P8b5; turġu y. Y235a2; turġu y. P185a6; turġu (y.) ġıl- Y227b1; turġu y. ġıl- Y293b1; turġu y. ġıl- Y310b2; t¼ſġu y. Y196a2; urmiſ y. P208b7; ābādān y. P4b6; ¼st¼vār y. P175a4; v¼rān y. P8a8; v¼rān y. Y214b5; yaġmursız y. P170a2; yaġmursız y. P4b7; yaġmursız y. Y207b3; yatuġ y. P154b5; yumſaġ y. P4b7; yumſaġ y. P57b1; yunurda ġuru ġalıġan y. Y26b5; y¼ksek y. P173b5

→ berk yirde ġod- Y215a4

→ bir yirdin bir yirge kelt¼r- P87a9

→ azaġnı yirge ur- P69a1; bir yirdin bir y. kelt¼r- P87a9; ç¼kġende y. teggen yiri P46b5; yıraġ y. bar- P173a7

→ yıraġ (yirg/ke) bar- P173a7, Y212b4; yıraġ (yirke) b.- Y227a6

→ ‘azizlik yiri P65b8; bilez¼k y. P18a8; ç¼kġende yirge teggen y. P46b5; kiç¼t yiri P120a6; ġorġuġ y. P6b4; toġuſ y. P42b7; yaġ y. P32b4; yatġu y. P181a8, Y224b3

→ ølt¼r¼r yirni ᅡatā ġıl- P188b6

→ azaġı birle yirni depert- Y75b1

yir- Kınamak, ayıplamak.

(Ar. zemme) y.-di Y141b1 [Y ᅡorla-]

yirig İri, b¼y¼k.

yirig bol- Alt dudaġı çatlamak.

(Ar. feliᅡa) “yirig boldı astın tutaġı” P133a4

→ astın tutaġı yirig P133a4

yirliĝ Yeri olan, (...) yerli.

→ açuĝ yirliĝ P37a2

yit- (I) Yolunu Őaşırmak, kaybolmak.

(Ar. tāhe) “*yitti yābānda*” P90a1 [Y **mütehāyyir bol-**]

yitgen tıwar Kayıp, yitik.

(Ar. zālle) y.+nı P99b1 [Y **yitük**]

yit- (II) Yetişmek, elde etmek. *krş. yet-*

(Ar. edreke) “*yittim kaçĝanka*” Y219b5 [P **tap-**]

→ eli yit- P150b1; eligi y.- Y178b4

yit- (III) Yedeĝine almak.

yitmek Yedeĝine alma, hayvanı tutup çekme.

(Ar. kıyād) “*āsān boldı yitmeki*” P136b3

y.+i Y159b5

yiti Yedi.

(Ar. seb‘a) y. P38b2

yiti miĝ Yedi bin (7000).

(Ar. seb‘atu ālāf) y. P39a1

yiti yaşar 1. Altı yaşını doldurmuş (deve).

(Ar. rabā‘ıyy) y. P46a4 [Y **altı yaşar yitinçke kirmiş**]

2. Altı yaşını doldurmuş (inek).

(Ar. řāliĝ) y. P47b9

yiti yaşar sekisinçke kirmiş Yedi yaşını doldurmuş deve.

(Ar. sedīs) y. Y44a7 [P **sekiz yaşar**]

yiti yüz Yedi yüz (700).

(Ar. seb‘umi‘etin) y. P38b8

yiti yüz miĝ Yedi yüz bin (700000).

(Ar. seb‘umi‘eti elfin) y. P39a9

yitide bir Yedide bir.

(Ar. subu‘) y. P39b8

→ on yiti P38b4; on yiti miĝ P39a4; yirniĝ y. ülüşde birisi P4b5

yitiĝ Keskin tarafı ince olan kılıç vs. İnce, latif. *krş. yetiĝ*

(Ar. rahif) y. P165b8; Y201b6

yitiĝ ‘aklıĝ bol- Ahmak, hafifmeşrep, akılsız olmak.

(Ar. řāše) y.-dı P87b8 [Y **yüĝül uuluĝ bol-**]

yitiĝ bol- 1. Bıçak, kılıç vs. keskin olmak.

(Ar. şadde) “*yitiĝ boldı kılıç*” P79a2

y.-dı Y91a6

2. Kılıç vs. biley/nip incel(t)mek. İnce ve latif olmak.

(Ar. rahufe) y.-dı P165b8; Y201b6

yitiġ kıl- 1. Bilemek, keskinleştirmek.

(Ar. ĥaddede) y.-dı P196a6 [Y **yetiġ kıl-**]

(Ar. řeĥaze) y. Y188a7 [P **yetiġ-**; Y **ige-**]

2. (Kadın) Dişlerini inceltip beyazlatmak.

(Ar. veşera) “*uraġut tişin yitiġ kıldı*” Y97b7 [P **yetiġ-**]

yitiġ kılıĥ Keskin, sert kılıĥ.

(Ar. ĥusām = m. ‘azab) y. P43b9; Y41a7

(Ar. seyfun ĥusām) y. P75b8 [Y **kesgen kılıĥ**]

(Ar. seyfun ĥadīd / c. suyūfun ĥidād) y. P79a2; Y91a6; (yitiġ kılıĥlar) Y91a7

yitiġ kir- 1. İyice araştırmak.

(Ar. eshebe) “*yitiġ kirdi fulān nersege*” P171b7

y.-di Y210a4

2. İçine sokulup girmek.

(Ar. teġalgale) y.-di⁵⁶³ P218a9; Y319b4

3. Abartmak.

(Ar. eşnabe) “*yitiġ kirdi fulān nersege*” P171b9

y.-di Y210b1

yitiġ oġlan şanı yüksek adam. Seçkin, büyük.

(Ar. nābiġa) y. Y193b6 [P **zirek oġlan**]

yitiġlik Keskinlik.

→ kılıĥ yitiġliki Y41a7

yitiņ Yedinci. *krş. yitiņi*

yitiņ bol- Bir kavmin yedincisi olmak.

(Ar. sebe‘a) y.-dı P159a2

→ altı yaşar yitiņke kirmiş Y44a7

yitiņi Yedinci. *krş. yitiņ*

yitiņi aş Yarış atlarının yedincisi.

(Ar. mu‘emmel) y. P42a4

yitmiş Yetmiş (70).

(Ar. seb‘ūne) y. P38b6

yitük Kayıp, yitik.

(Ar. zālle) y. Y225a4 [P **yitük tıwar**]

y.+ni P173b6; Y119a6 [P **yitgen tıwar**]; Y213a5

yitük tıwar Kayıp, yitik.

(Ar. zālle) y. P181b6 [Y **yitük**]

yitür- (I) 1. Kaybetmek, mal vs.yi yitirmek.

(Ar. ezalle) “*yitürdi tiweni*” P181b5

⁵⁶³ <yi>tiġ kir-

y.-di Y225a3

(Ar. ‘adime) “*yitürdi nerseni*” P143a3 [Y **bulma-**]

(Ar. feḳade) y.-di Y66b2 [P **kem kerre ura yitür-**]

2. Çocuğunu, dostunu vs. kaybetmek.

(Ar. şekele) “*yitürdi tişi oğlanını*” P141a7 [Y **yitür- taḳı yığla-**]

yitürgen⁵⁶⁴ Oğlunu veya dostunu kaybetmiş adam.

(Ar. şākil = m. šākilet / c. šeklā) y. P141a8

3. Unutmak, şaşırarak.

(Ar. źalle) “*yitürdi iwni*” P81a6 [Y **yanğıl-**]

4. Silmek, izini yok etmek.

(Ar. ‘affā) “*izin yitürdi*” Y255b3 [P **uy-**]

yitür- taḳı yığla- Çocuğunu, dostunu vs. kaybetmek.

(Ar. şekele) “*avret o<ğ>lanın yitürdi taḳı yığladı*” Y166a4 [P **yitür-**]

→ kem kerre ura yitür- P62b6

→ oğlan yitürgen ‘avret Y166a5; oğlanın y. er taḳı oğlan y. ‘avret Y166a5

yitür- (II) 1. Beslemek, yemek yedirmek, yiyecek vermek.

(Ar. ġazā) y.-di Y154a4 [P **ektile-**]

(Ar. eṯ‘ame) y.-di P179b3; Y221b5

2. Yutturmak, yudum yudum yutturmak.

(Ar. cerra‘a) “*ḳazğı yitürdi aṅga*” Y243b5 [P **tatur-**]

→ aḳşam aşı yitür- P200a6

→ peyveste ṯa‘ām yitürgen Y221b6

yiv Çizgi, hat.

→ aya yivsi P18b1

yob- Cıvık çamura düşmek.

(Ar. vehile) “*yobdı yobunğa*” P148a3 [Y (**balçukḳa**) **tüş-**]

yobula- Eğlenmek, alay etmek, maskaralığa almak.

(Ar. ṯaneze) y.-dı P103a6 [Y **maşhara <ḳıl->**]

(Ar. istehze‘e) y.-dı Y304a4 [P **maşhara ḳıl-**]

yobuldaḳ Çıplak.

yobuldaḳ mün- Çıplak (ata) binmek.

(Ar. i‘ravrā) “*yobuldaḳ mündi aṯğa*” P216a8 [Y **ezersiz mün-**]

yoğ Matem.

yoğ aşı Matem yemeği.

(Ar. vezīme) y. P34b4 [Y **yas aşı**]

yoğun Büyük, iri.

(Ar. ḳaḳm / c. ḳiḳām) y. P167b3; Y204b3

⁵⁶⁴ M. yitürilgen

yoğun bol- 1. İri ve kalın, büyük cüsseli olmak.

(Ar. zaḥume) y.-dı P167b2; Y204b1

(Ar. bedene = m. bedune) y.-dı⁵⁶⁵ P110a5 [P **semiz bol-**; Y **uluğ tenlig bol-**]

2. Yoğun olmak; kalın, sert, iri olmak.

(Ar. ğaluza) y.-dı Y201a5 [P, Y **irig bol-**⁵⁶⁶]

yoğun kırnlıg bol- Kırnı büyük olmak. [P **kırnı yoğun bol-**]

(Ar. baṭune) y.-dı Y205a2 [P **kırnı yoğun bol-**]

→ artı yoğun bol- Y159a6; boynı y. P131a9; boynı y. bol- P131a9; boynı y. bol- Y178a3; kırnı y. P168a3; kırnı y. bol- P168a3; kötü y. bol- P136a6; kötü y. tişi P136a6; üni y. P145b5; üni y. bol- P145b5

yoğur- Hamur durumuna getirmek, (hamuru) iyice yoğurmak. Un vs.yi yoğurmak.

(Ar. meleke) “*unni yoğurdı*” Y82b4 [P **māye birle yoğur-**]

(Ar. ‘acene) “*yoğurdı unni*” Y89a4 [P **oya yoğur-**]

yoğ(u)rı/ul- Yoğurma işlemi yapılmak.

yoğrılmış un Hamur, suyla yoğrulmuş un.

(Ar. ‘acīn = f. ḥamīr) y. P35b7 [Y **yoğurulmuş un**]

yoğurulmuş un Hamur, suyla yoğrulmuş un.

(Ar. ‘acīn = f. ḥamīr) y. Y39b6 [P **yoğrılmış un**]

→ ...sız yoğur- Y122b7; māye birle y.- P63b6; māye birle y.- P73a7; māyesiz y.- P102a4; oya y.- P77b2

yoğurt Çok ekşimiş süt. ?

(Ar. şukrāt) y. P35b9; Y40a2

→ açığ yoğurt P35b9, Y40a2; atulanmış y. Y75a5; katıksuz y. Y40a2; suwluğ y. Y40a2; tāze y. Y40a2

yoğurtluğ Yoğurtlu.

yoğurtluğ aş Ekşi sütle yapılan bir çeşit çorba.

(Ar. maḏīre) y. Y38b5 [P **aryanlıg aş**]

yok Yok, (...)⁵⁶⁵.

(Ar. lā) “*meniṅ andın bākım yok*” Y264b4

y. P89a2; Y105b3

(Ar. leyse) “*yok anıṅ katında fāyide*” P122b6

y. Y150a5

(Ar. mā) y. P194a7; Y83b5; Y245b7

y. turur P74a1; P86a4; Y101b5

yok kııl- Yok etmek.

(Ar. a‘deme) y.-dı Y221b7 [P ‘**adem kııl-**]

⁵⁶⁵ yoğun (boldı)

⁵⁶⁶ Y: irig (boldı)

→ alın saçı yok bol- Y180b6; çäre y. P58a9, Y60a1

yoqal- Helâk olmak, yok olmak, ölmek, fena bulmak.

(Ar. hâbiṭa) “*yoqaldı ‘ameli*” P137b6

y.-dı Y161a7

(Ar. nefekâ) “*kölik yoqaldı*” Y130a2 [P **öl-**]

(Ar. zeheḳa) “*yoqaldı bâṭıl*” P160b3

y.-dı Y194a3

(Ar. heleke) y.-dı P73a9; Y82b6

(Ar. tebbe) y.-dı P77b7; Y89b3

(Ar. vebekâ = m. vebiḳa = m. vebiḳa) y.-dı P84a8; Y99a6

(Ar. tâḩa) y.-dı P86b2; Y102a5

(Ar. bâde) y.-dı P86b7; Y102b4

(Ar. ḩâne) y.-dı P89b4; Y106b2

(Ar. bâre) y.-dı P119b1; Y145b5

(Ar. te‘ise) y.-dı Y159a7 [P **helâk bol-**]

(Ar. teviye) y.-dı Y181b3 [P **helâk bol-**]

(Ar. telife) y.-dı Y163b3 [P **helâk bol-**]

(Ar. radiye) y.-dı Y178b7 [P **helâk bol-**]

yoqalğan 1. Helak olan, yok olan, ölen.

(Ar. telif) y. Y163b4 [P **helâk bolğan**]

(Ar. radd) y. Y178b7 [P **helâk bolğan**]

(Ar. tevv) y. Y181b3 [P **helâk <bolğan>**]

2. İnancı bozuk olduğu için helak olup dünya ve ahirette kurtuluğu olmayan kimse.

(Ar. bâ‘ir = m. bür) y. P119b1; Y145b5; (bür – yoqalğanlar) Y145b6

yoqalmak Helak. Mevt, ölüm.

(Ar. tebâr) y. P191a1; Y240a7

(Ar. demmâr) y. P191a6

→ ‘illetdin yoqal- P93b4

→ iki yoqalğan P119b2; ikegü y. Y145b5

yoqalmaqlık Helak.

yoqalmaqlık saṅga Helak olasın!

(Ar. ta‘sen leke) y. P57a9 [Y **helâklik saṅga**]

yoqalt- 1. Helâk etmek, yok etmek, ortadan kaldırmak, silmek, mahvetmek.

(Ar. şehate) “*yoqalttı anı taṅgrı ‘azâb birle*” P154b3 [Y **tüple-**]

(Ar. demegâ) “*yoqalttı taṅgrı bâṭılını*” P160a9 [Y **yoqat-**]

(Ar. kebete) y.-dı P60b7 [Y **helâk kı1-**]

(Ar. şebera) y.-tı P100a7 [Y **helâk kı1-**]

(Ar. şamese) y.-tı P66b8

(Ar. etâ) y.-tı P90a6 [Y **helâk kı1-**]

(Ar. demmera) y.-tı P191a5 [Y **helāk kı1-**]

(Ar. i' tāle) y.-tı P206b7 [Y **yoqat-**]

2. İptal etmek, amelinin sevabını boşa çıkarmak.

(Ar. aḥbeta) “yoqalttı taṅgrı anıṅ ‘amelini” P175b8 [Y **bāṭı1 kı1-**]

3. Lanetlemek, hayırdan uzaklaştırmak.

(Ar. laḥā) “yoqalttı anı taṅgrı” P124b3 [Y **helāk kı1-**]

4. Saçmak, ölçüsüz dağıtmak.

(Ar. bezzera) “yoqalttı mālını” P190b9 [Y **yoqat-**]

→ azın azın yoqalt- P160b4

yoqat- 1. Helāk etmek.

(Ar. et' ase) y.-tı Y215a7 [P **helāk kı1-**]

(Ar. etlefe) y.-tı Y217b4 [P **helāk kı1-**]

(Ar. ehleke) y.-tı Y220a2 [P **helāk kı1-**]

(Ar. evteḡa) y.-tı Y227a4 [P **helāk kı1-**]

(Ar. evbeḡa) y.-tı Y227a4 [P **helāk kı1-**]

(Ar. ebāra) y.-tı Y229a3 [P **helāk kı1-**]

(Ar. ebāde) y.-tı Y231a7 [P **helāk kı1-**]

(Ar. erdā) y.-tı Y233a2 [P **helāk kı1-**]

(Ar. evdā) y.-tı Y235b7 [P **helāk kı1-**]

(Ar. teberra) y.-tı P191a1; Y240a7

(Ar. tebbebe) y.-tı Y248b3 [P **helāk kı1-**]

(Ar. demdeme) y.-tı Y316b5 [P **helāk kı1-**]

(Ar. i' tāle) y.-tı Y274b5 [P **yoqalt-**]

2. Helak etmek, öldürmek. Aklını almak, sarhoş etmek.

(Ar. ḡāle) y.-tı Y150a7 [P **azdur-**; Y **azdurt-**]

3. Tehlikeli, dönülmesi mümkün olmayan yerlere göndermek.

(Ar. tavvaḡa) y.-tı Y251b7 [P **helāk kı1-**]

4. Saçmak, ölçüsüz dağıtmak.

(Ar. bezzera) y.-tı Y240a5 [P **yoqalt-**]

yoqatḡan belā Fesat, şer. Felaket.

(Ar. ḡā'ile) y. Y150a7 [P **azdurḡan**]

yoqatḡan er Çok telef eden, zararlı.

(Ar. raculun mitlāf) y. P177a1 [P **peyveste helāk kı1ḡan er**]

yoqsul Kıymetsiz, düşük.

yoqsul er İtibarsız kimse.

(Ar. raculun sāḡit) y. P104b8 [Y **ḡadrsiz er**]

yol Bir yere varmak için geçilen yer.

(Ar. tarīḡ) y. P5b9; P66b8; P83b2; P207b4; Y1a7; Y72a5; Y98a1; Y192a4; Y217a1

y.+nı P94b4; P154b6; P171a5; P172b5; Y113a2; Y185a2; Y209a4⁵⁶⁷
y.+ğa P90b2; P159a8; P176b2; (y.+ğa Y107b4)
y.+dın P74a6; P97a1; P119b3; P181b5; P184b6; P185b6; Y84a5; Y116a2; Y145b7;
Y225a3

(Ar. sebil) y.+nı P200b3; Y256a1

yol başı Gözetleme yeri.

(Ar. mirşād = m. mirşād) y. P98b5; Y118a6

yol başı tut- 1. Gözlemek, gözetlemek.

(Ar. teraşşade) “*yol başın tuttu yanıt kılmak birle*” P209b7

2. Yolunda oturmak, pusu kurmak.

(Ar. raşade) y.-tı (yol başın tut-) P98b4; Y118a6

yol bir- Yol yapmak, yol açmak.

(Ar. ıarraqa) y.-di P194a2; Y245b1

yol eri 1. Yolcu.

(Ar. sâbile) y. Y1b6

2. Yolculukta muhtaç duruma düşüp kendilerine zekât düşen.

(Ar. ibnu’s-sebîl) y. (yol erenleri) Y1b5

yol körüklemek tile- Doğru yol göstermesini istemek, danışmak.

(Ar. isterşede) y.-di P215a7 [Y köni yol tile-]

yol közter- Yol göstermek, kılavuzluk etmek. İspatlamak.

(Ar. delle) y.-di P115b7 [Y tönder-]

yol köztergen Doğru yol gösteren. Kılavuz.

(Ar. delîl / c. edille) y. P115b8 [P, Y hüccet]

yol ortası Büyük ve geniş yol.

(Ar. cadde = m. meḥâcce) y. Y1b2

yol tap- Doğru yolu bulmak, hidayet bulmak. İrşadı kabulle hidayetlenmek.

(Ar. hedâ) y.-dı P90b4 [Y köni yollığı bol-]

(Ar. teheddâ) y.-dı P212b

yoldın çıkar- 1. Vesvese vermek, fesat çıkarmak.

(Ar. nezeğa) “*yoldın çıkardı anı dîv*” P70a4 [Y azdur-]

2. (Şeytan) Birinin aklını ve şuurunu çelmek; ayartmak.

(Ar. istehvâ) “*şeytân yoldın çıkardı*” Y313b5 [P azdurup elt-]

yolğa kir- Bir yer, yol vs.ye girmek, koyulmak.

(Ar. seleke) y.-di P107b5 [Y yolnu tap-]

yolğa bekçilik kı1- Hazırlamak, hazır hâle getirmek. Yola gözcü bırakmak.

(Ar. erşade) y.-dı Y212a6 [P anuḫ kı1-]

yolnu tap- Bir yer, yol vs.ye girmek, koyulmak.

⁵⁶⁷ yol<nı>

(Ar. seleke) y.-tı Y130a6 [P **yolğa kir-**]

→ bir kün tağı bir tün yol P87a5; düşvâr y. P83b3; kiñg y. Y1b1; köni y. Y27a1; köni y. bulmış P98b4; köni y. tile- Y304b5; küçey y. Y98a1, Y98a3; köni y. tile- P216a13, Y312b5; terk y. bir- P194b5; tüz y. P25b7; uluğ y. Y1b2

→ ig yolu Y36a1; islâm y. P159a7, Y192a3; müselmânlıq y. P90b3; müselmânlıqñıñ y. Y192a2; tañgrı y. P175a8

yol- Kıl vs.yi yolmak, koparmak.

(Ar. netefe) “*yoldı saçını*” P71a9

y.-dı Y79b5

→ қаş yol- P210a9

yoldaş Yol arkadaşı.

(Ar. rufqa / c. rifâq) y. Y1b6

yollı/uğ Yollu, yolu (...) olan.

→ köni yollıg bol- Y107b5; köni y. bol- P206b13

→ köni yolluğ bol- Y118a4; köni y. bol- Y275a7; köni y. er Y118a5; yawuz y. urağut Y21b6

yolsız Yolsuz, yol olmaksızın.

yolsız yöri- Yoldan sapmak.

(Ar. i' tesefe) y.-di P205a5 [Y **kes-**]

yon- Yontmak, düzeltmek.

(Ar. neħate) “*yondı yığaçını*” P60b8

y.-dı Y64a3

(Ar. berā) “*yondı qalemni qalem-terāş birle*” P90b6

y.-dı Y108a1

(Ar. necera) y.-dı P65a6

y.-dı Y70a1

yonağ At vb. hayvanların sırtına, eyerin altına konulan keçe, meşin veya kalın kumaş parçası, yapık, yuna.

(Ar. berze' a) y. P47b5 [Y **yapuğ, çığut**]

yonga Kesilen, yontulan şeyden çıkan parça.

→ қalem yongası P27b1

yonguçı Yontucu, marangoz. *krş.* **yonuçı**

→ kemi yonguçı Y31b4

yonuçı Marangoz, dülger. *krş.* **yonguçı**

(Ar. neccār) y. P32a3; Y34b4

→ ig yonuçı P32b8

yor- (Rüya) Tabir etmek, yorumlamak.

(Ar. ' abera) “*yordı tüşni*” P101b7

y.-dı Y122b1

yorğa Bir at yürüyüşü.

yorğa at Rahvan at. Binek atı.

(Ar. himlâc) y. P41a5; Y314b3

(Ar. feresun cevâd = c. haylun ciyâd) y. P119a2 [Y **yorğa atlar**]; (yorğa atlar) Y145a1 [P **yorğa at**]

yorğa bol- (At) Soylu ve süratli olmak. At, katır vs. rahvan gitmek. Gidişi güzel olmak.

(Ar. câde) “*yorğa boldı at*” P119a1

y.-dı Y144b7

(Ar. hemlece) “*yorğa boldı at*” P216b10

y.-dı Y314b3

yorğan Yatakta örtünülen dolgulu kalın örtü.

(Ar. liḥâf / c. luḥuf) y. P38a7

yorğan terinçeki Çarşaf, yorgan yüzü.

(Ar. milḥafe / c. melâḥif) y. P37b1

(Ar. miḳrame / c. meḳarim = m. ḳirâm / c. ḳurum = m. miḥbes / c. meḥâbis) y. P38a8

yorıl- İş doğrulup yoluna girmek.

(Ar. iṭṭarade) y.-dı P204a9 [Y **râst bol-**]

yoriş Gidiş, yürüyüş.

(Ar. siyere / c. siyer) y. P21b2

yort- (At) Geniş adımlarla sürat yapmak.

(Ar. a^c naḳa) “*yorttu at*” P178a1 [Y **yügür-**]

yoruğ Yaranın derinliğinin ölçüldüğü ince ve uzun araç.

(Ar. miḥrâf) y. P13a8 [Y **baş mîli**]

yoşa Bir tür kırmızı boya, sülügen, kırmızı renkli doğal civa sülfür.

(Ar. sincerf) y. P34a4

yoy- 1. Silmek, gidermek, izale etmek, izini silmek yok etmek.

(Ar. ṭamese) “*yoydı nerseni*” P66b7

y.-dı Y72a4

(Ar. ṭavâ) “*yoydı yolı*” P94b4 [Y **kes-**]

(Ar. ^c affâ) “*<y>oydı anıḡ eserini⁵⁶⁸*” P200a8 [Y **yitür-**]

(Ar. meḥâ) y.-dı P124b4; Y153a4

2. Hakketmek.

(Ar. ḥakke) “*yoydı ḥarfni ḳalemterâş birle*” P115a8 [Y **ḥak ḳıl-**]

yoyul- Eseri, izi yok olmak, mahvolmak, dağılıp yok olmak.

(Ar. immehâ) “*yoyuldu kitâb*” P208b6

(Ar. inṭamese) y.-dı Y278a7 [P **belgüsiz bol-**]

(Ar. izmeḥalle) y.-dı Y321a1 [P **belgüsiz bol-**]

yök Tam (olarak), tam da; pekiştireç.

⁵⁶⁸ M. eṣeriḡe

→ ol iki tişi yök P58a7

yön Yan. Taraf. Çevre.

(Ar. nāhiye / ç. nevāhī = m. cānib / c. cevānib = m. cenebe = m. vech / c. vucūh = m. viche = m. cihet / c. cihāt = m. kuṭr / c. eḳṭār = m. recā / c. ercā = m. ‘urž / c. a‘rāž = m. šefā = m. ṭaraf / c. eṭrāf) y. P6b4

→ oğramış yön P95a1

→ oğramış yöndin ewür- Y63a6

yönder- bk. **yöndü/er-**

yönderiş- İnsanlar birbirlerini teşvik etmek, birbirini teşvik ve ikna etmek.

(Ar. teḥāzža) “*yönderişdiler iş üze*” P214a7

(Ar. teḥāşşe) y.-diler P214a6

yöndü/er- 1. Teşvik etmek, kışkırtmak, ikna etmek, üzerine göndermek.

(Ar. ḥaşşe) “*yöndürdi anı iş üze*” P111b9 [Y **töndür-**]

(Ar. ḥāzža) “*yöndürdi anı toḳuş üze*” P196b1

y.-di Y249b1

(Ar. ḥāzža) y.-di P114b2 [Y **töndür-**]

(Ar. be‘aşe) y.-di P154b5 [Y **töndür-**]

(Ar. ḥadā) y.-di Y153b4 [P **töleñdür-**]

2. İrşat etmek. ?

(Ar. eṣşede) “*yöndürdi anġa*” Y212a6 [P **köñdür-**]

3. Vâkıf kılıp anlar yapmak.

(Ar. nebbehe) y.-di Y248b2 [P **uyar-**]

yöñlendir- Yöñeltmek, yöñünü çevirmek.

(Ar. veccehe) y.-di P198a4 [Y **yüzni karşı ḳod-**]

yöre Etraf, yan, bucak, çevre.

(Ar. ḥavl) y.+sinde Y150b4 [P **çevre**]

(Ar. cenāb) y.+si Y209b6

→ il yöresi P6b1; kögüz y. Y16b2; ot y. P9a6

→ anıġ y. P55b4; Y56b2; aran y. ḳoymış kerpiç Y2a2

yörek Kundak, bebeġin sarıldıġı bez parçası. *krş. yörgök*

(Ar. mi‘ver / c. me‘āvir) y. Y7b1 [P **yörek baġı**]

yörek baġı Kundak, bebeġin sarıldıġı bez parçası.

(Ar. mi‘ver / c. me‘āvir) y. P12b4 [Y **yörek**]

yören- Kuşatmak, çevirmek.

(Ar. ḥaffe) y.-di Y93a5 [P **tegresinde tezgın-**]

yöreniş- Beraberce yürümek, komşuluk etmek.

(Ar. cārā) y.-di P203b3 [P **ḳoñşılıḳ ḳıl-**]

yörgök Küçük çocuġun sarıldıġı geniş bez. *krş. yörek*

(Ar. ḳimāt) y. Y76a5 [P **el azak baġı**]

yörge- 1. (Elbisesine) Tamamen bürünmek.

(Ar. iştemele) “*yörgendi tonnu*” P205b2

2. Zor işi üstlenmek.

(Ar. teceşşeme) “*yörgendi işge*” P211a7

yörgeş- Dürülüp bükülmek.

(Ar. iltevā) y.-di P207b1

(Ar. televvā) y.-di P213a4

yörgeşdir- Zincirleme ekleyip bitişik kılmak.

(Ar. selsele) y.-di P217a14 [Y **müselsel biti-**]

yöri- 1. Yürümek, gezmek, gitmek, seyahat etmek.

(Ar. żarabe) “*yöridi yir içinde*” P59b4

y.-di Y62b2

(Ar. serabe) “*yirde yöridi*” Y114b6 [P **kesb kılu yöri-**]

(Ar. sāḥa) y.-di P86a9; Y102a3

(Ar. sāre) y.- P87a5; Y103a4

(Ar. meşā) y.-di P91a8; Y108b6

(Ar. meşşā) y.-di P200a7; Y255b2

(Ar. meşşā) y.-di Y255b2 [P **yörit-**]

(Ar. temeşşā) y.-di P212b8

2. Seyretmek, yürümek. (Su) Akmak.

(Ar. hemā) “*yöridi seyl*” P92b6 [Y **aḳ-**]

(Ar. cerā) y.-di P90b7; Y108a1 [Y **aḳ-**]

3. Beraber gezmek ve yürümek.

(Ar. sāyera) y.-di Y263b4 [P, Y **yöriş-**]

4. Hayvanın gidişi ağır olmak.

(Ar. ḳaṭafe) “*türkī aṭ yöridi*” Y128a5 [P **uşaḳ ara yöri-**]

5. (Yılan) Aşağı yukarı, sağa sola dolanarak gitmek.

(Ar. insābete) “*yöridi yılan*” P208b4

6. (Damarlarda vb.) Cereyan etmek, etki göstermek.

(Ar. serā) “*yöri<di> anıṅ içinṅe aḡu*” P91a1 [Y **eşer kı1-**]

7. Çalışmak, iş işlemek.

(Ar. se‘ā) y.-di Y196b2 [P ‘**amel kı1-**]

8. İtaat etmek, uymak.

(Ar. inteşele) “*buyruḳınça yöridi*” P205b4; Y271a1

yörimek 1. Yürüme, seyir.

(Ar. seyr) y. P73b9; P177a7; P189a1; P193b2; P201a5; P207b5; P208a3; Y83b3; Y236b7; Y244b3; Y257a2

y.+de P176b6

(Ar. meşy) y. P216b14; Y315a2

2. Bir yürüme çeşidi.

(Ar. mişye) y. P123b3; P212b9

yörimek içinde kişne- Ses çıkarmak, hışırdamak, takırdamak.

(Ar. haffe) “*kişnedi aṭ yörimek içinde*” P80a7 [Y **taḳırda-**]

yörimek için in- Zemine meyletmek, yerde sakin olmak.

(Ar. ehlade) “*yirke indi yörimek için*” P173a2

yörimekte azakı ar- Çok yürümekten ayağı aşınmak.

(Ar. veciye) “*yörimekte eriṅg taḳı aṭıṅg azakı ardı*” Y181b2 [P **tabanı yuwḳa bol-**]

yörimekdin (taban ardı) **berele-** Çok yürümekten ayağı incinmek.

(Ar. ḫafiye) “*yörimekdin taban ardı bereledi*” Y180a6 [P **sürt-**; Y **yalıṅg bol-**]

yörimekdin azakı arḡan er Yürümekten ayağı incinmiş kimse.

(Ar. riḳlun ḫaff) y. Y180a6 [P **sürtgen azak**]

→ seṅleyü yöri- Y83b1; āheste y.- P123b3; āheste y.- P168a8; āheste y.- P77b7; aḳru y.- Y78a1; aḳrun y.- Y151b5; aṅḡaru berü y.- Y103a7; aṅḡaru berü y.- Y146b4; apuşu y.- P209b2; ardın ardın y.- Y74a4; artınça y.- P100b7; artınça y.- P105b7; artınça y.- P96a7; artınça y.- Y263b5; artınça y.- Y264b1; (artınça) y.- P114a9; (artınça) y.- P114a9; ayaḳça y.- Y213b4; iṅḡaru berü y.- Y148a5; ilgerü y.- P104b9; iwe y.- P208b5; iwe y.- P217b13; iwe y.- Y278b1; iwe y.- Y93b2; izinçe y.- P189b2; (izinçe) y.- P206a3; (izinçe) y.- P206b13, Y275a7; (izinçe) y.- P207a6, Y276a5; (izinçe) y.- Y139a1; (izinçe) y.- Y157a1; (izinçe) y.- Y255b3; kesb kılu y.- P96a1; keze y.- Y252a1; kün uzun y.- P197b7, Y251b1; küwenü y.- P108a9, Y131a5; küwenü y.- P206b6; küwenü y.- P218a3, Y318b6; küwenü y.- P87a3; küwenü y.- P87b5, Y103b5; küwenü yöri- P63b4, Y67b4; nişança <y.-> P205b6; nişança y.- Y271a7; özlek ısıḡında y.- P210a3; özlek isiginde y.- Y242a5; özlek isiginde y.- Y242a5; saṅḡlayu y.- Y83a7; sapa y.- P209b2; seke y.- P70b3; seke y.- P73b6; seke y.- P73b6; sepe y.- P132b4; sergerdān y.- P89b1; sergerdān y.- P89b1; sikrinü y.- Y78a3; soṅḡınça y.- P204a11⁵⁶⁹, Y266b7; soṅḡınça y.- P206a7; soṅḡınça y.- P206a8; soṅḡınça y.- P213a6; soṅḡınça y.- Y115a6; soṅḡınça y.- Y121a4; soṅḡınça y.- Y127b4; soṅḡınça y.- Y148b4; soṅḡınça y.- Y210b4; soṅḡınça y.- Y237b5; sürtünü y.- Y89b3; tegrü berü y.- P87a8; tile y.- P157b6, Y189b4; tölek y.- P70b2; tün āḫirinde y.- P204a4; tün āḫirinde y.- Y211b2; tün āḫirinde y.- Y242b1; tün evvelinde y.- P172b3; tün soṅḡında y.- Y266a2; tünle saḳlayu y.- P113b9; tünle y.- P186b8, Y233b2; tünle y.- P91a1, Y108a5; uşak ara y.- P1065; üç azakı birle y.- P120b3, Y147a6; yazag y.- P211a2; yolsız y.- P205a5

→ otlaḡda yörigen yılḳı Y151a1; peyveste y. er. Y102a4; soṅḡınça y. Y163b6; üküş y. er P86b1; yaḫşı y. aṭ P121a3

→ āheste yörimek P123b3; aḳrun y. Y151b6; bir tün kün y. Y103a4; iwe y. P112a1; iwek y. Y135b6; özi y. P33b3; tün āḫirinde y. Y211b3; tün evvelinde y. P172b3; tünle y. P199a7; yügri yügri y. P217a12

→ yörimekdin azakı arḡan er Y180a6

yöriş- bk. **yörü/iş-**

⁵⁶⁹ soṅḡınça <y.->

yöri/üt- 1. Yürütmek.

(Ar. meşşā) y.-ti P200a7 [Y **yöri-**]

2. (Ata) Sağ bacakları bir solları bir atmak suretiyle sürat yaptırmak.

(Ar. ḥabbe) y.-ti Y135a5 [P **yügür-**]

3. (Atı) Koşturmak. (Suyu) Akıtmak.

(Ar. ecra) “*yörittı atnı taķı suwnı*” P186b7 [Y **ķayındur-**; **aķtur-**]

4. Sevketmek, sürmek.

(Ar. ezcā) “*yörittı taṅgrı bulutlarnı*” P186a9

y.-ti Y232b4

5. İshal etmek.

(Ar. emşā) “*yörittı dārū ķarnın*” Y233b6 [P **yörüt-**]

y.-ti (yörüt-) P187a3 [Y **yörit-**]

→ öz yörütgen ot Y36a6

6. Yerine getirmek, tamamlamak, icra etmek.

(Ar. emzā) “*işni yörittı*” Y234a3 [P **ķiķür-**]

yörün- Yürümek.

→ öz yörünmeki Y36b6

yörü/iş- 1. Birlikte yürümek.

(Ar. sāyera) y.-di P203a11; (yöriş-ti) Y263b4 [Y **yöri-**]

(Ar. māşā) y.-di P203b4 [Y **artınça yöri-**]

(Ar. temāşā) y.-diler P214b9 [Y **yöriş-**]; (yöriş-tiler) Y303a5 [P **yörüş-**]

(Ar. tesāyera) y.-diler P214b4

2. Beraber yürümek. Bir şeyde yarış etmek.

(Ar. tecārā) y.-diler P214b8

yörüt- bk. **yöri/üt-**

yu- 1. Bir şeyi yıkamak, suyla kirini arıtmak.

(Ar. ğasele) “*yudı nerseni suw birle*” P74b4

y.-dı Y84b7

2. (Çamaşır vb.ni) Çırpamak, (yıkamak için) dövme.

(Ar. ķaşara) “*tögdı ya yudı ton yuğuķı tonnı*” P102a6 [P, Y **tög-**]

→ iki ķata suw yu- P81a6

→ el yuğu iziş P12a7; ton y. yir P32a2

yuğruk Yumruk. *ķrş. yumruk*

(Ar. cem‘ u‘l-kiff) y. Y15b1 [P **yumruk**]

yuğrukla- Yumrukla burnuna vurmak.

(Ar. vekeze) y.-dı Y98a7 [P **yumrukla-**]

yuğruklaş- Yumruklaşmak.

(Ar. telākeme) y.-tılar Y300b6

yuğuķı Yıkayıcı.

→ ton yuğucu P32a1, P102a6, Y 123a3

yuk- (I) Hastalığını bulaştırmak.

(Ar. a⁶ dā) “*yukdı anğa kutur*” P186b4 [Y **tütüş-**]

yuk- (II) Yuvarlamak, çevirmek.

(Ar. dahrace) “*taşını yukdı*” Y314b2 [P **çewür-**]

yukarı Üst, aşağı karşıtı.

yukarı bar- 1. Akıntıya, engebeye karşı gitmek. Geminin yelkeni açılmak.

(Ar. eş⁶ ade) “*yukarı bardı kemi*” P173a8 [Y **akınka karşı bar-**]

2. (Gemi mecrasına) İnmek.

(Ar. aḥdera) y.-dı Y213b4 [P **aşakğa bar-**; Y **ayağça yöri-**]

yukarıdın tüş- Yukarıdan aşağıya düşmek.

(Ar. tehāvā) y.-di P215a2

yul- 1. Arkasından yetişip yakalamak, tutmak.

(Ar. şekife) y.-dı P139a9; Y163b4

2. Fidyesini verip kurtarmak, esiri özgür bırakmak, salıvermek.

(Ar. fedā) “*yuldı anı esirlikdin*” P90b1

y.-dı Y107b3

(Ar. fekke) y.-dı P115b4; Y140b1-2

y.-dım Y140b2 [P **kıytar-**]

(Ar. fādā) y.-dı P203b3

→ özin yul- P206b12; özini yul- P204b13

yulduz Yıldız.

(Ar. necm / ç. nucūm = m. kevkeb / ç. kevākib) y. P3a6; P94a6; P95a6; P106b3; P117b3; P207b10; Y112b3; Y113b6; Y128b6; Y143a2; Y182b6⁵⁷⁰; Y278a6

→ akli bozlu yulduz P3a9; arslan y. P3a1; balık y. P3a3; buğday başı y. P3a2; cāhiliyyetde tapulğan y. P3a8; çayan y. P3a2; keyvān y. P3a7; kiçig y. P3a9; kova y. P3a3; kızu y. P3a1; oğlağ y. P3a2; sığır y. P3a1, kuz y. P3a1; terāzū y. P3a2; ya y. P3a2; yaldırağan y. P95a6; yarığ y. P153a8; yarığ y. P153a9; yaruğ y. Y182b7; yaşğan y. Y71b7; yengeç y. P3a1; yetiken y. P3a9; yıldırğan y. Y113b7; yışnağan y. P3a7

→ taṅg yulduzı P3a7

→ atğu yulduzlar Y132b4; iblīsğa atğan y. P109b2; kizleṅgen y. P66b4; kizleṅgen y. P67a8

yulm- Kocasına mal vermek suretiyle boşanmak.

(Ar. iḥtele⁶ a) y.-dı Y268b6 [P **özini yul-**; Y **azrıl-**]

yum- El, göz, ses kısarak kapatmak, kapalı duruma getirmek.

(Ar. ġazza) “*yumdı közini taḳı āvāzını*” P114b3

y.-dı Y139a3

(Ar. ḳabaža) y.-dı P68b3; Y74b6

⁵⁷⁰ kevkeb

(Ar. ğammeza) y.-dı P192b5; Y243a5

(Ar. aġzā) y.-dı P187a4; Y234a1

→ baş kötür- taķı köz yum- Y211b7; köz y.- P175b5, Y215b7; köz y. Y243a6

yumul- (Gözler uyumak üzere) Kapanmak.

(Ar. iġtemeza) “*yumuldu iki közi*” P204b10; Y268b1

yumaçuk Yumak, ip yumaġı.

(Ar. kubbe = m. cerûheķ) y. Y35b5 [P **yumġak**]

yumak Tandıra düşmüş ekmek, somun.

(Ar. ferazduķ⁵⁷¹) y. P35b7; Y39b7

yumġak Yumak, ip yumaġı.

(Ar. kubbe = m. cerûheķ) y. P32b7 [Y **yumaçuk**]

yumruk Elin parmakları kapanmış biçimi. *krş. yuġruk*

(Ar. cem‘ u‘l-kiff) y. P18a9 [Y **yuġruk**]

yumrukla- Birine yumrukla vurmak, yumruklamak.

(Ar. lekeme) y.-dı P76b8; Y88a5

(Ar. vekeze) y.-dı P83b6 [Y **yuġrukla-**]

yumşa- Düz ve yumuşak olmak.

(Ar. melise) y.-dı P136b9 [Y **yumşak bol-**]

yumşak 1. Yumuşak şey, gevşek, sülpük; düz ve yumuşak şey.

(Ar. leyyin) y. P90a1 [Y **yumşak nirse**]

(Ar. emles) y. P136b9; Y160a5

(Ar. veŧi‘) y. P168b8

(Ar. riġv / c. raġv) y. P169b1; Y207a1

yumşak bol- 1. Yumuşak olmak, gevşek ve sölpük olmak, düz ve yumuşak olmak.

(Ar. ledune) “*yumşak boldı süngü*” P168b2

y.-dı Y205b5

(Ar. enuše) “*yumşak boldı temür*” P163b4

y.-dı Y198b4

(Ar. veŧu‘e) “*yumşak boldı töşek*” P168b7 [Y **tölek bol-**]

(Ar. melise) y.-dı Y160a4 [P **yumşa-**]

(Ar. imlässe) y.-dı P209a3

(Ar. raġve) y.-dı P169a9; Y206b7

2. Söz ya da ses yumuşak olmak. Alçak ve sakince olmak.

(Ar. raġume) “*yumşak boldı üni*” P167a9 [Y **hoş bol-**]

(Ar. ħafete) “*üni yumşak boldı*” Y63b5 [Y **yinçe bol-**]

3. Yumuşak ve kolay olmak. Haşin olmamak.

(Ar. lâne) y.-dı P89b9; Y107a1

⁵⁷¹ Y: ferazdak

4. Yakınlık göstermek, güzel sözler etmek. Yakın olmak, yaklaşmak.

(Ar. aribe) y.-dı P132a1

5. (Sözünü) Bozmak, yerine getirmemek.

(Ar. teannee) “*yuma boldı sözi içinde*” P209a14

yuma bozluğ Güzel, taze, cilveli sevgili genç.

(Ar. ağyed) y. Y178a3 [P **oğlağu tenlig er**]

yuma bul- Bir eyi yumuak ve düz bulmak. Kolay bulmak, yumuak saymak.

(Ar. istevta’e) y.-dı Y310a1

(Ar. isteláne) y.-dı Y312b1 [P **yuma kı1-**]

yuma es- Rüzgár esmek.

(Ar. neseme) “*yil yuma esti*” Y88a6 [P **ho es-**]

yuma kı1- Yumuatmak.

(Ar. eláne) y.-dı P186a4; Y232a6

yuma kemi- (Yatağı) Yaymak, yayıp döemek.

(Ar. mehede) y.-tı P156b8 [P **yaı töe-**; Y **yay-**]

yuma kı1- 1. Yumuatmak, yumuak ve düz yapmak.

(Ar. vetta’e) “*yuma kı1dı töekni*” P197a2

y.-dı Y250a5

(Ar. leyyene) y.-dı P199b8; Y255a1

2. Kolay bulmak, yumuak saymak.

(Ar. isteláne) y.-dı P216a11 [Y **yuma bol-**]

yuma kömür Kömür. Kül. Lav. Yakıt.

(Ar. humem) y. P30a6

yuma nirse Yumuak ey.

(Ar. leyyin) y. Y107a1 [P **yuma**]

yuma süngü Yumuak, esnek süngü.

(Ar. ledn) y. P168b3; Y205b5

(Ar. rimāhun ludn / c. lidān) y. (yuma süngüler) P168b3

yuma temür Yumuamı demir.

(Ar. enīs) y. P30a2; P163b4; Y32a2; Y198b5

yuma toprak Toprak.

(Ar. raęām) y. Y132b7 [P **toprakęa bulęanęan**]

yuma töek ilte, döek.

(Ar. viā’) y. P197a2; Y250a5

yuma ünlig Sesi ince, sözü latif olan kız.

(Ar. raīm) y. P167a9 [Y **ho ün**]

yuma yir 1. Düz ve yumuak yer.

(Ar. sehil / c. suhül) y. P4b7

2. Kolaylık olan yer(desin; ho geldin)!

(Ar. sehlen) y. P57b1

→ (boynı) yumşak (bol-) Y178a3

→ burun yumşakı P17a3, Y13b3; kulak y. P16a8, Y12b2

2. Cinsel iktidarı olmayan.

(Ar. ʿinnīn) y. Y18a2 [P **hiz**]

3. Kadın gibi davranan.

(Ar. ḥaniş) y. P132a1

yumşaklık Yumuşak muamele.

yumşaklık kıl- Birine içindekinin aksiyle muamele etmek. İkiyüzlülük etmek.

(Ar. edhene) “*yumşaklık kıldı iş içinde*” P180a5

y.-dı Y222b3

(Ar. dāhene) y.-dı P202b4; Y261b3

yumurçak Saçma, kurşun.

(Ar. bunduḡ / c. benādıḡ) y. Y33a5 [P **kiriş tüğünü**]

yumurlan- (Kum) Yığılıp birikmek.

(Ar. teʿ aḡḡade) “*yumurlandı ḡum*” P209b8

yumurta Yumurta. *krş. yumurtğa; yumurtқа*

(Ar. beyz) y.+nı P72a8 [Y **yumurtğa**]

yumurta aḡı Yumurtanın beyazı.

(Ar. māḡḡ) y. P53a1 [Y **yumurtқа aḡı**]

(yumurta) **sarıḡı** Yumurta sarısı.

(Ar. muḡḡ) s. P53a2 [Y (yumurtқа) **sarıḡı**]

(yumurtanıḡ) **iç ḡapı** Yumurtanın içini kaplayan ince zar.

(Ar. ʿirfi) i. P53a1 [Y **yumurtқанıḡ iç ḡapı**]

(yumurtanıḡ) **taş ḡapı** Yumurtanın dış kabuḡu.

(Ar. ḡabz) t. P53a1 [Y **yumurtқанıḡ taş ḡapı**]

→ ḡarınḡa yumurtası P50b6; ḡuş y. P53a1

yumurtala- Yumurtlamak, yumurta çıkarmak. *krş. yumurtğala-; yumurtla-*

(Ar. bāza) y.-dı P88a2 [Y **yumurtğala-**]

yumurtalamak Yumurtlama.

(Ar. beyz) y. P217b8 [Y **yumurtlamak**]

→ köp yumurtalaḡan tawuḡ P88a2

yumurtğa Yumurta. *krş. yumurta; yumurtқа*

(Ar. beyz) y.+nı Y81a5 [P **yumurta**]

→ yarılmış yumurtğa P194a4

yumurtğala- Yumurtlamak, yumurta çıkarmak. *krş. yumurtala-; yumurtla-*

(Ar. bāza) y.-dı Y104a4 [P **yumurtala-**]

yumurtқа Yumurta. *krş. yumurta; yumurtğa*

(Ar. beyza / c. beyz) y. Y53a4 [P **ḡuş yumurtası**]

yumurtka akı Yumurtanın beyazı.

(Ar. māḥḥ) y. Y53a5 [P **yumurta akı**]

(yumurtka) **sarığı** Yumurta sarısı.

(Ar. muḥḥ) s. Y53a5 [P (yumurta) **sarığı**]

yumurtkaniṅ iç kapı Yumurtanın içini kaplayan ince zar.

(Ar. ʿirfi) y. Y53a5 [P **iç kapı**]

yumurtkaniṅ taş kapı Yumurtanın dış kabuğu.

(Ar. ḳabz) y. Y53a5 [P **taş kapı**]

→ yarılmış yumurtka Y245b4

→ kırınçga yumurtkası Y50a5

yumurtla- Yumurta çıkarmak, yumurta yapmak. *krş.* **yumurtala-; yumurtgala-**

yumurtlağan tawuḳ Çok yumurtalayan tavuk.

(Ar. beyüz) y. Y104a5 [Y **köp yumurtalağan tawuḳ**]

yumurtlamak Yumurtlama, yumurta çıkarma.

(Ar. beyz) y. Y317b2 [P **yumurtlamak**]

→ yumurtlağan tawuḳ Y104a5

yun- Yıkanmak.

yunḡan suw Bir şeyi yıkayacak su.

(Ar. ḡusāle) y. P74b5 [Y **yuyundi suw**]

yunurda ḳuru ḳalḡan yir Abdest veya gusülde kuru kalan yer.

(Ar. lumʿa) y. Y26b5 [P **suw tegmedin ḳalḡan yir**]

→ uluḡ yunmaḳ Y26b4

yund Bir kuş türü. *krş.* **yunt**

yund ḳuşı Küçük bir çeşit nehir ördeği, çamurcu ördeği.

(Ar. şurşūr) y. P52b6 [Y **yunt ḳuşı**]

yundur- Suyu yıkayıp temizletmek. Abdest aldirmek.

(Ar. vażzaʿe) “*yundurđi sökelni*” P197a2 [Y **ābdest ḳıldur-**]

yunluḳ Laḡım.

(Ar. bālūʿa = m. balūʿa) y. Y2b1

yunt Bir kuş türü. *krş.* **yund**

yunt ḳuşı Küçük bir çeşit nehir ördeği, çamurcu ördeği.

(Ar. şurşūr) y. Y52b7 [P **yund ḳuşı**]

yurdu *bk.* **yurt/du**

yurt Vatan, yaşanılan yer.

→ eski yurt P8a9; tutulmuş y. P8b1

yurt/du Delik, iḡne deliḡi.

(Ar. semm / c. sumūm) y. Y35b4 [P **igne yurdusı**]

→ igne yurdusı P32b6

→ yigne yurtusı Y278b4

yut- 1. Ağızdaki şeyi yutağa indirmek; lokmayı boğazdan mideye göndermek. Yemeği süratle yemek.

(Ar. leḳime) “*yuttı luḳmeni*” P143b5

y.-tı Y169b2

(Ar. serāta = m. seriṭa) y.-tı P69a4; Y75b5

(Ar. isterāta) y.-tı P204b11; Y268b3

(Ar. ibtele‘ a) y.-tı P204b12; Y268b6

(Ar. beli‘ a = m. bele‘ a) y.-tı P138a6; Y162a2

(Ar. zeride) y.-tı P134a1

2. Öfkeyi belli etmeyip tutmak.

(Ar. keḳzime) “*yuttı kendü öwkesini*” P76b4

y.-tı Y88a1

(Ar. tecerra‘ a) “*yuttı öwkeni*” P210a12

y.-tı Y287a7

→ öwkesin yutğan P76b5; öwkesin y. kişi Y88a2

yuttur- Yutmasını sağlamak.

→ yirke yuttur- Y77b4

yuw Muska. Dikiş.

(Ar. ḥarz) y. P208a8; Y279a5

→ baş yuwı P15b9

yuw- Taş vs.yi yuvarlamak.

(Ar. dehdehe) “*yuwdı taşnı*” Y316b7 [P **çewür-**]

(Ar. dehdā) y.-dı Y317a6 [P **çewür-**]

yuwa Hayvanların türlü biçimlerde hazırladıkları barınak.

yuwa kııl- (Kuş) Ağaç üzerinde yuva edinmek.

(Ar. ‘aşşeşe) “*yuwa kııldı kuş*” P196b1 [Y **ıwa kııl-**]

→ arı yuwasındın al- P119b7

yuwçı Dikişçi, terzi.

(Ar. ḥayyāt) y. P32b6; Y35b5

yuwka 1. Yumuşak şey, ince, seyreker.

(Ar. raḳīḳ) y. P80b7 [Y **raḳīḳ, yuwka nirse**]

2. Akli az ve düşüncesiz kimse.

(Ar. seḥīf) y. P165b9 [Y **yüñgül usluğ**]

yuwka ay Marangoz rendesi, ay demiri.

(Ar. beyrem) y. P32a6 [Y **üşkü yipi**]

yuwka barçın Bir çeşit ipekli kumaş.

(Ar. sundus) y. P36a6 [Y **yuwka nārḥīn**]

yuwka bol- 1. Yufka, yumuşak, şeffaf ince olmak.

(Ar. raḳḳa) y.-dı P80b6; Y94a1

(Ar. şeffe) “*yuwqa boldı anıng tonı*” P80b2
y.-dı Y93b2

2. Deri ince, nazik olup tombul olmak.

(Ar. bażza) y.-dı Y92b6 [P **nāzik terilig bol-**]

3. Akıllı zayıf olmak.

(Ar. seḥufe) y.-dı P165b9 [Y **yüñgöl usluğ bol-**]

yuwqa epmek Yufka ekmek.

(Ar. ruḳāqa / c. ruḳaḳ) y. P35b4

yuwqa kıl- Bir şeyi inceltmek, yumuşatmak.

(Ar. raḳkaqa) y.-dı P196b4; Y249b4

yuwqa nārḥin Bir çeşit ipekli kumaş.

(Ar. sundus) y. Y40b3 [P **yuwqa barçın**]

yuwqa nirse Yumuşak şey.

(Ar. raḳīḳ) y. Y94a1 [P **yuwqa**; Y **raḳīḳ**]

yuwqa tokı/u- 1. Kötü dokumak.

(Ar. lehlehe) y.-dı P217b2

2. Gevşek dokumak.

(Ar. helhele) “*yuwqa tokıdı tokımaḳnı*” Y316b4

yuwqa ton Seyrek dokunmuş bez.

(Ar. şevbun seḥīf) y. P165b9; Y201b7 [Y **eski ton**]

yuwqa tutuğ İnce perde.

(Ar. şiff = m^c ā. şeff / c. şufūf) y. P37b6

→ tabanı yuwqa bol- P152a9

yuwqal- İncelmek.

→ tabanı yuwqalmış azaḳ P152a9

yuwulun- Yuvarlanmak.

(Ar. tedahrace) y.-dı Y318b6 [P **çewrül-**]

yuyundu Yıkanılacak şey.

yuyundu suw Bir şeyi yıkayacak su.

(Ar. ğusāle) y. Y85a1 [P **yungan suw**]

yüdleçi Gebe.

yüdleçi kıl- Gebe bırakmak.

(Ar. elḳaḳa) “*buğra inğenni yüdleçi kıldı*” Y211b7 [P **yüklig kıl-**; Y **tegür-**]

yüğ Ok yeleği.

(Ar. rīşe / c. rīş = m. ḳuzze / c. ḳuzez) y. Y42b3 [P **oḳ yüñgi**]

yügen Gem, dizgin. *krş. öygen*

(Ar. licām / c. lucum) y. P42a6; P156a2; Y187a3

y.+ni P107b7; P121b8 [Y **öygen**]; Y130b1

yügen halkası Gemin ağızlığı.

(Ar. ḥakeme / c. ḥakemāt) y. P42a7

yügen tilçüki Gemdeki yassı parça.

(Ar. ‘aqrabe) y. P42a8

yügen ur- 1. Hayvanı gemlemek.

(Ar. elceme) “*yügen urdı atğa*” P179b9 [Y **öygen ur-**]

2. (Atın) Dizginini kulakları arkasına koymak.

(Ar. qarrata) y.-dı P192b9 [Y **tizgin ur-**]

→ kümüş birle yalduzılmış yügen P194a3; kümüş birle yalduzılmış y. P196b2; tamaq y. P42a7

yügrük Çevik, süratli deve.

(Ar. şimille) y. Y44b7 [P **yügrük tiwe**]

yügrük tiwe Çevik, süratli deve.

(Ar. şimille) y. P46b3 [Y **yügrük**]

yügrük üzengü Merdiven, basamak.

(Ar. mirkāt) y. Y2b6 [P **üzengü**]

yügrüş- Hücum etmek. Atışmak.

(Ar. fārade) y.-ti Y257b3 [P **süriş-**]

yügür- 1. Hızlı gitmek, süratle yürümek, seğirtmek.

(Ar. cemeze) “*yügürdi tiwe*” P65b4

y.-di Y70b2

(Ar. nesele) “*qurt yügürdi*” Y85b1 [P **yel-**]

(Ar. ḥadde) y.-di Y97a3 [P **yel-**]

(Ar. vecefe) y.-di Y98b7 [P **yel-**]

(Ar. ḥadā) y.-di Y107b2 [P **yel-**]

(Ar. ‘adā) y.-di P125a3; Y153b5

2. Çabuk olmak, işinde vs. süratli olmak.

(Ar. necā) y.-di P124a8; Y152b6

(Ar. inkemeşe) y.-di P208a3 [Y **iwe yöri-**]

3. (At) Sağ bacakları bir solları bir atmak suretiyle sürat yapmak. (At) Geniş adımlarla sürat yapmak.

(Ar. ḥabbe) y.-di P111b2 [Y **yörit-**]

(Ar. a‘naqa) y.-di Y219a6 [P **yort-**]

4. Deve kolayına geldiği gibi hoş ve tatlılıkla yürümek.

(Ar. zemele) “*tiwe yügürdi*” Y83b7 [P **yel-**]

5. (Atı) Koşturup, gezdirip hazır duruma getirmek.

(Ar. istahzara) y.-di P215a11 [Y **yügürt-**]

(Ar. ahzara) y.-di P174a5 [Y **qayındur-**]

6. At vs. sıçrayarak yürümek.

(Ar. radā) “*yügürdi at*” P90b1

(Ar. enzā) y.-di Y233b4 [P **yügürt-**]

7. Kalkmak, dikilmek, yükselmek.

(Ar. kâme) “*aṭ kısrakka yügürdi*” Y151b1 [P **sekri-**]

8. (Yürümek, koşmak vs.de) Başkasını geçmek.

(Ar. inşalete) y.-di P207b5

yügürgen inġen Hızlı giden hayvan. Payton, araba.

(Ar. cemmâze) Y70b2 [P **cemmâze tiwesi**]

yügürmek Yelmek, seğirtmek; at seğirtmek.

(Ar. ‘adv) y. Y91b2

(Ar. ħuẓr = m. ħizâr) y. P174a5

yügürmekdin solı- (At) Koşarken ağzı veya nefesiyle hafif ses çıkarmak.

(Ar. zabĥa) “*aṭlar solıdı yügürmekdin*” Y186b2 [P **solı-**]

yüġri yüġri yörimek Hızlı yürüyüş, süratli yürümek.

(Ar. ĥaĥĥaĥa) y. P217a12

→ sapa yügür- P121a5

→ kolan teg yügürgen tiwe P46b3, Y44b7

yügürt- 1. Hareket ettirmek.

(Ar. evcefe) “*yügürtti kölükni*” P183a1

y.-ti Y227a4

2. Hayvanı çabuk gitmesi için sürmek.

(Ar. evza‘a) y.-ti Y227a1 [P **iwdir-**]

3. (Atı) Koşturup hazır duruma getirmek.

(Ar. istahzara) y.-ti Y305b1 [P **yügür-**]

4. Sıçratmak. Aştırmak.

(Ar. enzā) y.-ti P187a1 [Y **yügür-**]

yügürtmek Hedef.

(Ar. ġaraẓ) y.+din Y104a1 [P **nişâne**]

yük 1. Ağırlık.

(Ar. ĥiml / c. aĥmāl = m. ‘ibb / c. a‘bā’ = m. viĥr / c. evĥār = m. vesĥ / c. evsāk) y. P47b5; P117b2; P175b7; P178b1; Y46a5; Y143a1; Y220a4; Y309b1

y.+ni P117b3; Y143a2

(Ar. şıĥl) y. Y203a6 [P **aġırlıĥ**]

(-) y. Y246a6

2. Yolcunun eşyası.

(Ar. şaĥal / c. eşĥāl) y. Y1b7

yük aġramındın çıĥġan ün Mafsal sesi.

(Ar. naĥiz) y. P175b8 [Y **aġırlıĥdın çıĥġan ün**]

yük bol- Kesinleşmek. ?

(Ar. te‘ekkede) “*yük boldı iş*” P209b5

yük öġren- (Hayvan) İtaat etmek, muti olmak. ?

(Ar. zelle) “*eşgek yük öġrendi*” Y94b1 [P **yükge öġren-**]

yük kötür- Yüklenmek.

(Ar. veseḳa) y.-di P84b1; Y99b1

yük yükle- Ağır yük yüklemek.

(Ar. evḳara) “*kemike yük yükledi*” Y226b1 [P **yükle-**]

yükge öğren- (Hayvan) İtaat etmek, muti olmak. ?

(Ar. zelle) “*öğrendi eşek yükge*” P81a3 [Y **yük öğren-**]

yükge öğrenmiş eşek Kolay boyun eğen, muti hayvan. ?

(Ar. zelül) y. P81a3 [Y **işke öğrenmiş eşek**]

→ ağır yük P83a9

→ arḳa yükü P73b9, Y83b4; baş y. P73b9, Y83b4; ḳarın y. P73b9; tiwe y. P84b2, Y99b1;

urağut y. Y83b4; yığaç y. P73b9, Y83b4

yükle- 1. Taşınması için koymak, yük yüklemek.

(Ar. evḳara) “*yükledi kemini*” P182b1 [Y **yük yükle-**]

(Ar. ḥammele) y.-di P194b3; Y246a7

2. Gücü yetmeyen şeyi yüklemek.

(Ar. erheḳa) “*küçeylik yükledi*” Y218b6 [P **tegür-**]

3. Birine bir işi gerekli kılmak. Birine bir işi yüklemek; teklif, havale etmek.

(Ar. ceşşeme) “*yükledi anḡa işni*” Y247a2

(Ar. kellefe) y.-di Y244b6 [P **buyur-**]

→ yük yükle- Y226b1

yüklen- (Ağacın meyvesi) Çok yüklü olmak.

(Ar. evḳara) “*yüklendi ḥurmā yığaçı*” P182b1 [Y **mīve birle yüklen-**]

→ mīve birle yüklen- Y226b1

→ ḥurmā birle yüklenmiş ḥurmā yığaçı Y226b1; ḥurmā birle y. yığaç P182b1

yüglig Yelekli, (...) yeleşti olan (ok). *krş. yüglü*

→ dört yüglig oğ P44b5

yükli/üg Gebe, hamile.

yükli/üg bol- Yüklenmek; işi hamile kalmak, gebe olmak, (ağaç) meyvelenmek.

(Ar. laḳiḡa) “*yüklig boldı inen*” P133a7

(Ar. ḥamele) “*yüklig boldı tişi taḳı yığaç mīvelig boldı*” P73b8

(Ar. ḥabile) y.-dı P141b2 [Y **yüklüg bol-**]; (yüklüg bol-) Y166b1 [P **yüklig bol-**]

yükli/üg kı1- Gebe bırakmak.

(Ar. elḳaḡa) “*yüklig kıldı buḡra inenni*” P172b2 [Y **tegür-, yüdleşti kı1-**]

(Ar. aḡbele) y.-dı P178b4 [Y **yüklüg kı1-**]; (yüklüg kı1-) Y220a7 [P **yüklig kı1-**]

yüklig inen Gebe kalan deve.

(Ar. lāḳiḡ) y. P133a7

yüklig tişi Hamile, gebe.

(Ar. ḥāmil) y. P73b8 [Y **ḥāmil urağut**]

(Ar. ḥublā / c. ḥabālā) y. P141b2 [Y **yüklüg ‘avret**]

yüklig tişi süti emgen oğlan Hamile kadının sütünü emen çocuk.

(Ar. veledu muğāl = m. muğayl) y. (yüklig tişi sütin emgen oğlan) P186a3 [Y urağut **qarında**

oğlan bar erken emgen oğlan]

yüklig tişi süti Gebeyken kadının çocuğuna verdiği süt.

(Ar. ğayl) y. (yüklig tişiniñ süti) P186a3 [Y **yüklüg ‘avret süti]**

yüklüg ‘avret Gebe, hamile.

(Ar. ħublā / c. ħabālā) y. Y166b1 [P **yüklig tişi]**

yüklüg ‘avret süti Gebeyken kadının çocuğuna verdiği süt.

(Ar. ğayl) y. Y232a5 [P **yüklig tişi süti]**

yüklüg inĝen Yavrulayacak olan deve.

(Ar. ħalife / ç. ħalifāt = m. muĥāz) y. Y44b2 [P **botalaçı inen]**

yüglü Yelekli, (...) yeleği olan (ok). *krş. yüglig*

→ tört yüglü oq Y42b1

yükse- 1. Yüksek olmak, yükselmek.

(Ar. ‘alā) y.-di P128a8

(Ar. irtefe‘a) y.-di P204b13 [Y **kötürül-**

(Ar. i‘telā) y.-di P207a9

(Ar. işmeĥarra) y.-di⁵⁷² P218b2 [Y **qal-**

yüksegen Yüksek.

(Ar. ‘āl) y. P128a9

2. Bitki, ağaç vs. yükselip boylanıp uzamak.

(Ar. semeĥa) y.-di Y129a5 [P **yüksek bol-, Y uza-**

yüksek 1. Yüksek.

(Ar. seniyy) y. P152a3; Y181a4

2. Yüce, namı büyük (olmak).

(Ar. te‘ālā) “*tanĝrı yüksek turur*” Y303b2 [P **uluĝ]**

3. Boylu poslu, yakışıklı kişi.

(Ar. raşīq) y. P166b1 [Y **körklüg bozluĝ]**

yüksek aq Atlama veya koşu için yetiştirilmiş soylu at.

(Ar. ħimirr) y. P41a6

yüksek bol- 1. Yükselmek, irtifa bulmak, uzun ve yüksek olmak.

(Ar. semeĥa) “*yüksek boldı taĝ*” P156b4

y.-dı Y188a1

(Ar. semeke) y.-dı P107b6 [Y **qal-**

(Ar. semā) y.-dı P128b3

(Ar. seniye) y.-dı P152a3; Y181a3

(Ar. te‘allā) y.-dı P212b12

⁵⁷² yükse<di>

2. Bitki, ağaç vs. yükselip boylanıp uzamak.

(Ar. semeğa) y.-di P107a1 [Y **uza-**, **yükse-**]

3. Bir şeyin üstüne çıkmak.

(Ar. iste‘lâ) y.-dı P216b1; Y313a5

4. Ses yükselmek.

(Ar. cehura) y.-dı Y199b6 [P **büyük bol-**]

5. (Şeref, hürmet vs.de) Yüksek olmak.

(Ar. ‘aliye) “*yüksek boldı hürmet içinde*” P128a9

6. Boyu posu güzel, latif olmak.

(Ar. raşuğa) y.-dı P166b1 [Y **uzun taķı körklüg bol-**]

yüksek burunlu/uğ Yüksek burunlu.

(Ar. eşemm) y. P147a4 [Y **yüksek burunluğ**]; (yüksek burunluğ) Y174a6 [P **yüksek burunluğ**]

yüksek burunluğ bol- Dağ, burun vs. yüksek olmak.

(Ar. şemme) y.-dı P147a4 [Y **uluğ burunluğ bol-**]

yüksek er Şerefli. Kuvvetli, sert adam.

(Ar. ‘âl = m. ‘aliyy / c. kavmun ‘ilye) y. P128b1

yüksek esür- (Binayı) Yüksek yapmak, yükseltmek.

(Ar. merrade) y.-di Y240a2 [P **yüksek kı1-**]

yüksek kı1- 1. (Bina) Yapmak, inşa etmek; yüksek yapmak, yükseltmek.

(Ar. şeyyede) “*bināni yüksek kıldı*” Y254a4-5 [P **yükset-**]

(Ar. merrade) “*yüksek kıldı bināni*” P190b7 [Y **yüksek esür-**]

2. Bir şeyi kaldırmak.

(Ar. ‘ālâ) y.-dı Y264b4 [P **yükseş-**]

3. Övmek, yüceltmek.

(Ar. eşâde) “*yüksek kıldı yādın*” Y231a7 [P **kötür-**]

4. Yüksek ve gür konuşmak.

(Ar. cehvera) “*sözni yüksek kıldı*” Y318a4 [P **katıg sözle-**]

yüksek küşk Yüksek köşk.

(Ar. kaçrun musrif) y. P177a7 [Y **uluğ küşk**]

yüksek ünlüg er Yüksek ve gür sesli.

(Ar. cehverî) y. Y318a5

yüksek yir Yüksek yer.

(Ar. necd) y. P173b5 [Y **necd**]

yüksektin baķa otur- Bir şeye yukarıdan bakmak.

(Ar. şârefe) y.-dı Y260a3 [P **közdemçi bol-**]

yükseş- Bir şeyi kaldırmak.

(Ar. ‘ālâ) y.-di P203b6 [Y **yüksek kı1-**]

yükset- 1. Bir şeyi yukarı çıkarmak, yükseltmek.

(Ar. a‘lâ) y.-ti P187b9 [Y **kötür-**]

2. (Bina) Yapmak, inşa etmek.

(Ar. şeyyede) “*yüksetti binānı*” P199a8 [Y **yüksek kıl-**]

yüksük Ok atarken parmağa geçirilen deri.

(Ar. ḥatī‘a) y. P32b8

yülgüç Berber, kuaför. *krş. yülügüçi*

(Ar. muzeyyin) y. P32a8 [Y **baş yülügüçi**]

yüli/ü- (Başı) Tıraş etmek.

(Ar. ḥalağa) y.-di P71b9 [Y **yülü-**]; (yülü-) Y80b2 [P **yüli-**]

(Ar. ḥallağa) y.-di P193b6 [Y **yülü-**]; (yülü-) Y245a2 [P **yüli-**]

yülügen Tıraş olmuş.

(Ar. ḥalīk) y.+niṅ P198b6

→ ‘āne yülü- Y308b1

yülüç Tiftik keçisinin yumuşak tüyü.

(Ar. mir‘izā) y. Y47b5 [P ...]

yülügüçi Tıraşçı, berber. *krş. yülgüç*

→ baş yülügüçi Y35a4

yülün Kokar ilik, omurga kemiği içindeki ilik.

(Ar. niḥā‘ / m. ḥaytu‘r-ruḳbe) y. P18b7; Y16a4

yüñg Yün, koyun tüyü.

(Ar. şūf / c. aşvāf) y. Y47b4 [P **qoy yüñgi**]

y.+ni P103b8; Y125a5

yüñg çäder Yünden veya kıldan iki veya üç renkli çadır.

(Ar. ḥibā‘ / c. aḥbiye) y. P12b7 [Y **yüñg ḥayme**]

yüñg ḥayme Yünden veya kıldan iki veya üç renkli çadır.

(Ar. ḥibā‘ / c. aḥbiye) y. Y7b5 [P **yüñg çäder**]

yüñg ton Yünden yapılmış, önü açık cübbe.

(Ar. midra‘a / c. medāri‘) y. P37a1

→ bozağlıg yüñg Y47b6; kırkılmış y. P48b9; renklig y. P48b8

→ qoy yüñgi P48b7; oq y. P44b7; soñg y. P52b9; tiwe y. P48b7

yüñgle- (Oka) Yelek takmak.

(Ar. rāşe) “*yüñgledi oqni*” P87b7

y.-di Y103b7

yüñgül Hafif, yeğni.

(Ar. ḥaffif) y. P80a9 [Y **yüñgül nirse**]

yüñgül bol- 1. Hafif olmak, yeğni olmak.

(Ar. ḥaffe) y.-dı P80a9; Y93a7

2. Kolay olmak.

(Ar. hāne) y.-dı Y151b4 [P **āsān bol-**]

3. Üzüntü ve/ya sevinçten çırpınmak.

(Ar. ʔaribe) “yüñgöl boldı sewinçdin taqı ƙazğudın” P131a5

yüñgöl er Sevinç veya üzüntüden çırpınan.

(Ar. ʔarib / ʔarüb) y. P131a5

yüñgöl ƙıl- 1. Ağır şeyi hafif kılmak.

(Ar. ƙaffefe) y.-dı P196b3; Y249b2

2. Şımartmak.

(Ar. ebʔara) y.-dı P174a2 [Y **bäksiz ƙıl-**]

3. Şevke getirmek, hoplatmak.

(Ar. eʔrabe) “yüñgöl ƙıldı anı sewinç taqı ƙazğu” P171b9 [Y **başnı yüñgöl ƙıl-**]

yüñgöl körü<n>- Hafif görmek.

(Ar. isteħaffe) y.-di Y309a2 [Y **az kör-**]

yüñgöl nirse Hafif, yeğni.

(Ar. ƙafif) y. Y93a7 [P **yüñgöl**]

yüñgöl usluğ Akı az ve düşüncesiz kimse.

(Ar. seħif) y. Y201b7 [P **yuwƙa**]

yüñgöl usluğ bol- Ahmak, hafifmeşrep olmak. Ahmakça davranmak. Akı zayıf olmak.

(Ar. ʔäşe) y.-dı Y104a1 [P **yitik ‘aƙlığ bol-**]

(Ar. sefihe) y. Y171a1 [P **bı-‘aƙl bol-**]

(Ar. seħufe) y.-dı Y201b6 [P **yuwƙa bol-**]

yüñgöl usluğ er Akılsız adam.

(Ar. sefiħ) y. Y171a1 [P **bı-‘aƙl**]

→ başnı yüñgöl ƙıl- Y210a7

yüñgüllik Neşe veya keder heyecanı.

(Ar. ʔarab) y. P171b9 [Y **baş yüñgüllüki ƙazğudın taqı sewünçdin**]

yüñgüllük tile- Yeğni olmasını istemek.

(Ar. isteħaffe) “yüñgüllük tiledi öz ƙavmindın” Y309a3

→ baş yüñgüllüki ƙazğudın taqı sewünçdin Y210b1

yürek Kalp, yürek.

(Ar. fu’äd) y. Y80b4

y.+ni P72a2

(Ar. ƙalb) y.+i P82a8; Y96a6

yürek ƙanı Kan; kalbin kanı.

(Ar. muhce / c. muhec) y. P19a8; Y16b6

yürek ƙapı Kalbin dış zarı.

(Ar. şigäf) y. P19a8 [Y (yürek) **perdesi**]

yürek ƙarası Evlat, çocuk; en sevgili. Yürek kanı. Kalpteki gizli günah. ?

(Ar. ƙabbetu’l-ƙalb) y. Y16b5 [P **yürek ortası**]

yürek ortası Evlat, çocuk; en sevgili. Yürek kanı. Kalpteki gizli günah. ?

(Ar. ƙabbetu’l-ƙalb) y. P19a8 [Y **yürek ƙarası**]

(yürek) **perdesi** Kalbin dış zarı.

(Ar. şigāf) p. Y16b6 [P **yürek kapı**]

yürek tamarı Yüreğin askı damarı.

(Ar. vaḥīn = m. niyāt) y. P19a9; Y16b6

yüreklen- Cüretlenmek.

(Ar. ictera'e) y.-di P203b11 [Y **üstāhlık kıl-**]

yüreklig Cüretli, yiğit, atılgan.

(Ar. ceriyy) y. P162b9 [Y **üstāh**]

yüreklig bol- Atılmak, cesaret göstermek, yiğit olmak.

(Ar. ceru'e) y.-dı P162b9 [Y **üstāh bol-**]

yüreksiz Korkak.

(Ar. cebān / c. cubenā') y. P168a5 [Y **yüreksiz er**]

yüreksiz bol- 1. Yüreksiz olmak, korkmak.

(Ar. cebune) y.-dı P168a4; Y205a4

2. Çekinmek, geri durmak.

(Ar. aḥceme) y.-dı Y221b1 [P **yıgım-**]

3. Gevşemek, tembelleşmek.

(Ar. feşile) y.-dı P142a2; Y167a4

yüreksiz er Korkak.

(Ar. cebān / c. cubenā') y. Y205a4 [P **yüreksiz**]

yüz (I) 1. Yüz, surat.

(Ar. vech / c. evceh / c. vucūh = m. ṭal'a = m. muḥayyā) y. P16a9; P60a8; P102b5; P174a8; P177b5; Y12b3; Y256b1

y.+in P154b8; P180b4; P208a13; P217a4; Y64a2; Y73a7; Y112b7; Y140a6; Y185a4; Y220b7; Y239a5; (y.+ün) Y223a6

y.+inḡe P73b5; P76b7; Y83a6

y.+i P110a1; P139b7; P144b1; P156a3; P166b3; P167a6; P211b9; P218b3; Y123b5; Y133a5; Y164a4; Y170b3; Y171b2; Y187a3; Y203a1; Y218b7; Y289a2; Y292b2

y.+in Y88a4

y.+ini P64a4; P67b4; P94b2; P115b2; P179a2; P190a8; P191b5; P199a3; P200b9; Y86a4; Y241b2

2. Taraf, yön.

(Ar. tilkā) y.+in P212a3; Y293b2

yüz bağı Kadınların yüz örtüsü, peçe.

(Ar. niḡāb / c. nuḡub) y. P37a9

yüz beḡgi Bedende bulunan ben, leke.

(Ar. şämme / c. şām) y. Y12b4 [P **meḡg**]

yüz burtar- Yüzünü buruşturmak.

(Ar. 'abese) y.-dı (yüzün burtar-) Y72a6 [P **turş yüzlig bol-**]

yüz çat- Yüzünü ekşitmek, kaşlarını çatıp surat asmak.
 (Ar. abbese) y.-tı (yüzün çat-) Y242b1 [P **açıĝ yüzlig bol-**]
 (Ar. te^c abbese) y.-tı (yüzün çat-) Y286b1 [P **turş yüzlig bol-**]
yüz çewür- Vazgeçmek, ayrılmak, sapmak, yüz çevirmek.
 (Ar. şadefe) “*yüz çewürdi andın*” P70b4; Y78a5-6
 (Ar. a^c raża) y.-di Y215b6 [P **yüz ewür-**]
yüz ewür- 1. Bir şeyden yüz çevirmek. Bir şeyden uzaklaşıp terketmek.
 (Ar. edbera) y.-di P174a6; Y213b7
 (Ar. a^c raża) y.-di P175b5 [Y **yüz çewür-**]
 (Ar. tevellā) y.-di P213a2; Y297b2
 2. Yönelmek.
 (Ar. rāĝa) y.-di Y148a6 [P **karşu kel-**]
yüz kapı Yüz derisinin sathı, dış deri.
 (Ar. şafihatu'l-vech) y. (yüziñg kapı) Y12b4
yüz koż- Yönelmek, yüzünü bir şeye doğru çevirmek.
 (Ar. teveccehe) y.-dı (yüzün koż-) P212a3; (yüzün koż-tı) Y293b2
yüz suwı 1. Namus. Şeref.
 (Ar. ‘irz / c. a^c rāż) y. P15a4; (yüzi suwı) P210a5 [Y **āb-ı rüy**]; Y10b7
 2. Sevinç eseri.
 (Ar. bişr) y. Y305a5 [Y **açuk yüzlük; oħşamak**]
yüz örtüĝi Kadının yüzünü örttüĝü siyah örtü, peçe.
 (Ar. burku^c / c. berākı^c) y. P37a8
yüz örtüĝi ört- Peçe, bürgü giydirmek.
 (Ar. berka^c a) “*yüz örtüĝi örtti tiwege*” P216b14 [Y **yüzlük ur-**]
yüz yaş- (Kadın) Yüzüne peçe geçirmek, yaşmak bağlanmak.
 (Ar. tenaqqabe) y.-dı (yüzün yaş-) P209a13
 (Ar. teleşseme) y.-dı (yüzün yaş-) P211a11
 (Ar. inteķabe) y.-tı (yüzün yaş-) Y265b7 [P **niķāb ört-**]
 (Ar. ilteşeme) y.-dı (yüzün yaş-) P205b8, Y271b4 [P, Y **yapşun-**; Y **burun yaş-**]
yüz yırt- Burun ve aĝzını örtü tutarak örtmek.
 (Ar. leşeme) “*yüzün yırttı tişi*” P76b6 [Y **yaş-**]
yüzdeki menĝ Yüzdeki koyu renkli leke ve kabartı.
 (Ar. ħāl / c. ħīlān) y. P16b3 [Y **menĝ**]
yüze uruş- Yüz yüze karşılaşmak.
 (Ar. kāfeħa) y.-dı P201a10 [Y **uruş-**]
yüze yüz sözleş- Bir kimseyle dudak dudaĝa söyleşmek.
 (Ar. şāfehe) y.-di P202b5 [Y **karşu sözleş-**]
yüzi açuk Açık yüzlü, keyifli, şen.
 (Ar. beşş = m. heşş) y. P146a9 [Y **oĝşagan**]

yüzi açuık urağut Yüzü açık kadın.

(Ar. sâfir) y. Y68a7 [P **yüzün açđan tışı**]

yüzi çığıt er Renginde siyahımsı kızılılık olan kimse.

(Ar. eklef) y. Y164a5 [P **çatuk yüzlig**]

yüzi körklig Güzel dilber. Temiz ve güzel olan.

(Ar. behîc) y. P132a4

(Ar. vađî') y. P168b7 [Y **körkług yüzlüg**]

yüzi körklig bol- Güzel olmak. Yüzü temiz ve güzel olmak.

(Ar. behuce) y.-dı P132a9

(Ar. vađu'e) y.-dı P168b6 [Y **körkług yüzlüg bol-**]

yüzi şışük er Yüzü şış adam. ?

(Ar. muhebbeğu'l-vech) y. Y238b5 [P **şışük yüzlig er**]

yüzün açđan tışı Yüzü açık kadın.

(Ar. sâfir) y. P64a4[Y **yüzi açuık urağut**]

yüzniğ bir yanı Yan, bir şeyin yüzü; insanın yanı.

(Ar. şafđ / c. şafđıhatu'l-vech) y. Y12b4 [P **yüzniğ bir yanı**]

yüzni karşı kod- Yönelmek; yönünü çevirmek.

(Ar. veccehe) y.-di (yüzün karşı kod-) Y251a4 [P **yönlendir-**]

yüzün kemiş- 1. Atmak, yere yıkmak, devirmek.

(Ar. kebbe) y.-di P111b6; (y.-ti) Y135b2

(Ar. telle) y.-di P115b5; (y.-ti) Y140b3

(Ar. ceddele) y.-di P194b2; (y.-ti) Y246a6

(Ar. şare'a) y.-ti (yüzün kemiş-) Y192b2 [P **bas-**]

(Ar. tarağa = m. taruğa) y.-ti (yüzün kemiş-) Y186b3 [P **kemiş-**]

2. Yüzü koyun düşmek. Yatmak.

(Ar. inbeťađa) y.-di P207b5

yüzi/ün tüşüp iç- Suyu avuç ya da bir kap kullanmaksızın eğilip yerinden ağza almak.

(Ar. kera'a) "yüzün tüşüp içdi suwnı" P106a9 [Y **yüzün tüşüp iç-**]

y.-ti (yüzün tüşüp iç-) Y193b1 [P **yüzün tüşüp iç-**]

yüziniğ bir yanı ağ ağ Bir yanağı sakar olan at.

(Ar. lağım) y. P41b5

yüzniğ bir yanı Yan, bir şeyin yüzü; insanın yanı.

(Ar. şafđ / c. şafđıhatu'l-vech) y. P16a9 [Y **yüzniğ bir yanı**]

→ açuık yüz P166b4; bir y. P26b9, Y28a7; katıđ y. P168b9; körklig y. P102b7; körkług y.

Y124a1; yüze y. sözleş- P202b5

→ ayak yüzi Y18b2; kılıç y. P44a1; yir y. P4b5

→ yir yüzindeki teprengen cânavâr Y10b2

→ kişı yüziniğe sözlegen Y71a7

→ kendü (yüzini) ur- P115b2

yüz (II) Yüz (100).

(Ar. mi'e) y. P38b7

yüz azaklıg çayan Kırk ayak. Örümcek.

(Ar. şebes / c. şibşân) y. P51a2 [Y ...]

yüz miñg Yüz bin (100000).

(Ar. mi'etu elfen) y. P39a8

yüzçe Aşağı yukarı yüz tane.

(Ar. zuhâ'u mi'etin) y. P58b3; Y60a5

yüzdin artukrak Yüzden fazla.

(Ar. mi'etun ve nîf) y. P58b3; Y60a5

→ altı yüz P38b8; biş y. P38b8; biş y. miñg P39a9; doğuz y. miñg P39a1; iki y. P38b7; iki y. miñg P39a8; sekiz y. P38b8; sekiz y. miñg P39b1; toğuz y. P38b9; tört y. P38b7; tört y. çalar P43a4; tört y. miñg P39a8; üç y. P38b7; üç y. miñg P39a8; yiti y. P38b8; yiti y. miñg P39a9

yüz- (I) Suda ilerlemek, yüzmek.

(Ar. 'âme) "yüzdî suw içinde" P123a5 [Y çap-]

(Ar. sebeha) y.-di Y185b4 [P çap-]

yüz- (II) Kesilmiş hayvanın derisini yüzüp çıkarmak, deriyi soymak.

(Ar. seleha) "yüzdî koyını" P156b3 [Y soy-]

(Ar. keşeṭa) "yüzdî tiwe terisini" P69b2 [Y soy-]

yüzmekge āsān bol- Kurdeşen çıkmak; cilt kurdeşenli olmak.

(Ar. şeriye) "āsān boldı köni yüzmekge" P150b8 [Y çiçek çık-, eşen çık-]

yüzleş- Biriyle kaşılaşmak, yüz yüze gelmek.

(Ar. vācehe) y.-di P203a1 [Y karşı tur-]

yüzlü/üg Yüzlü, yüzü (...) olan.

→ açığ yüzlig bol- P192a5; açığ y. <bol-> P211a8; açuğ y. Y19a5; ağ y. P20b4; çatuğ y. P139b7; katıg y. bol- P168b8; katıg y. er P166b2; katıg y. P20b5; körklüg y. er P102b9; körksüz y. P145a5; şişük y. er P190a2; tegirmi y. P20b5; turş y. bol- P100a4; turş y. bol- P210a5; turş y. P167a7; turş y. bol- P66b9; uzun y. P20b5; zışt y. bol- P149b7; zışt y. bol- P81b5; zışt y. er P81b6; zışt y. P149b7

→ açığ yüzlüg bol- Y120a5; açığ (y.) bol- Y320b7; açığ y. bol- Y204a2; açığ y. er Y204a2; açuğ y. Y203a1; ağ y. Y18b5; burtaruğ y. Y19a5; körklüg y. bol- Y204b5; körklüg y. bol- Y206a2; körklüg y. er Y124a2; körklüg y. Y199a3; körklüg y. Y204b5; körklüg y. Y206a3; körksüz y. er Y171b3; körksüz y. er Y95a7; katıg y. er Y202b7; katıg y. Y18b5; şubı y. Y18b5; yahtı y. Y19a5; yawuz y. bol- Y95a6

yüzlü/ik Yüz örtüsü, peçe.

yüzlü/ik ur- Peçe, bürgü giydirmek.

(Ar. berka'a) y.-dı Y315a2 [P yüz örtügi ört-]

yüzlük (...) Yüzlülük.

→ açuğ yüzlük Y305a5

→ açığ yüzlik bile sözle- P211a8

yüzil- Derisi soyulmak.

yüzilmiş Derisi çıkarılmış.

(Ar. meslûha) y. P156b3 [Y **soyulmuş**]

yüzle- Kaplama.

yüzleme kılıç Parlak kılıç.

(Ar. muzekker = f. suraycâ) y. P43b9 [Y **yüzlenmiş kılıç**]

yüzlen- Kaplanma.

yüzlenmiş kılıç Parlak kılıç.

(Ar. muzekker = f. suraycâ) y. Y41a7 [P **yüzleme kılıç**]

yüzük Parmağa geçirilen metal halka. Mühür.

(Ar. hâtem / c. havâtım) y. P5b7; Y1a4

yüzük kaşı Yüzük taşı.

(Ar. fuşş / c. fuşûş) y. Y1a5 [P **kaş**]

yüzük urun- Yüzük takınmak.

(Ar. tehatteme) “*kümüş yüzük urundu*” P211a8

→ kaşsız yüzük P5b7, Y1a4

Z

zafer (Ar.) Başarı, galibiyet.

zafer bul- Zafer elde etmek, yenmek, kazan(dırıl)mak.

(Ar. felece) “*zafer buldı haşmı üze*” Y117a5 [P **zafer tap-**]

(Ar. aźfera) “*zafer buldı düşmenni <üze>*” P174b2 [Y **gâlib bol-**]

(Ar. zafıra) z.-dı P135b5; Y158b1 [Y **tilekini bul-**]

(Ar. zahera) z.-dı Y189a6 [P, Y **gâlib bol-**]

zafer tap- Zafer elde etmek, yenmek; nail olmak.

(Ar. felece) “*zafer tapdı düşmenni üze*” P97b9 [Y **zafer bul-**]

(Ar. fâze) “*zafer taptı fulân nersege*” P120a7 [Y **arzûla-**]

za^ç ferân (Ar.) Zaferan; safran.

(Ar. za^ç ferân) z. P209b5; Y191a7

z.+nı P158b8

z.+ka Y284b2

(Ar. eyda^ç) z. P217b11

za^ç ferânğa boya- Safranla boyamak.

(Ar. za^ç fera) z.-dı P216b12

(Ar. eyde^ça) z.-dı P217b11

zağar Bir cins köpek.

(Ar. zi'nî) z. Y49a2 [P, Y **çibek it**]

zāhid (Ar.) Dinin yasaklarından sakınıp buyruklarını yerine getiren kimse.

zāhid bol- Rahip olmak. İbadete çekilmek.

(Ar. terehhebe) z.-dı Y283a4 [P **zāhidlik kı1-**]

zāhid bürüki Bir çeşit uzun takke.

(Ar. burnus) z. (zāhidler bürüki) P36b2

→ tersâlar zāhidi⁵⁷³ P28a2

zāhidlik (Ar. + T.) Zahit olma durumu, dine uygun davranma.

zāhidlik kı1- 1. Rahip olmak. İbadete çekilmek.

(Ar. terehhebe) z.-dı P209a9 [Y **zāhid bol-**]

2. Zahit olmak.

(Ar. tezehhede) z.-dı⁵⁷⁴ P209b9

zahîr (Ar.) Dizanteri.

zahîr bol- Dizanteriye yakalanmak.

(Ar. zuhîra) z.-dı Y207a7 [P **zahîr iglig bol-**]

zahîr iglig Dizanteri olmuş kimse.

(Ar. mezḥûr) z. P169b9

zahîr iglig bol- Dizanteriye yakalanmak.

(Ar. zuhîra) z.-dı P169b8 [Y **zahîr bol-**]

zāhir (Ar.) Açık, aşikâr.

zāhir bol- Bir şey gizliyen açığa çıkmak.

(Ar. zahera) “*zāhir boldı iş*” P157b2

zāhir kı1- Izhar etmek, açıklamak, ortaya çıkarmak, aşikâr kılmak.

(Ar. şade‘a) “*zāhir kıldı taḡrı buyruḡını*” P159b2 [Y **boyun sü-**]

(Ar. eḡaḡka) “*zāhir kıldı ḡaḡnı*” P181b1 [Y **açuk kı1-**]

(Ar. aḡhera) “*örtülmiş işni zāhir kıldı*” Y214a7 [P **āşikāre kı1-**]

(Ar. kāsefe) “*zāhir kıldı düşmenlikni*” P202a5 [Y **āşikāre kı1-**]

(Ar. ebdā) z.-dı P186b2 [Y **açuk kı1-**]

zaḡm (Ar.) Vurma, darp. Yara.

zaḡm yeri Kılıcın ağzı, keskin tarafı.

(Ar. zarîbe) z.+din Y152a4 [P **urmış yer**]

→ kılıç zaḡmı P59b6

zaḡmet (Ar.) Güçlük, zorluk, sıkıntı.

zaḡmet kı1- 1. Zahmete düşürmek, sıkıştırmak.

(Ar. zaḡame) z.-dı Y194b6 [P **kıs-**]

2. Birbirini sıkıştırmak, kalabalık olmak.

(Ar. izdeḡame) z.-dı Y271a7

⁵⁷³ M. zāhidi

⁵⁷⁴ zāhidlik <kıldı>

zahmet kıılış- 1. Birini sıkıştırmak. Rekabete girişmek.

(Ar. zāḥame) z.-tılar Y261a5 [P **kısış-**]

2. (Halk) Birini sıkıştırmak, izdiham yapmak.

(Ar. tezāḥame) z.-dılar P214a2

za'if (Ar.) 1. Zayıf, kuvvetli olmayan.

(Ar. za'if = m. maż'uf) z. Y202a3 [P **süst**]

2. Allah'tan korkan; takva sahibi adam.

(Ar. veri') z. P169a4

za'if bol- 1. Zayıf olmak, kuvvetten düşmek.

(Ar. za'ufe = m. za'ife) z. -dı Y202a2 [P **süst bol-**]

2. Bir şey gevşek sölpük olmak. Yayılıp genişlemek.

(Ar. isterḥā) z.-dı Y312b3 [P **süst bol-**]

3. Günahlardan, zelle ve şüpheli şeylerden uzaklaşıp sakınmak.

(Ar. veru'a) z.-dı P169a3; Y206b1

4. Bıkmak, ihmal etmek. ?

(Ar. fetera) z.-dı Y122b6 [P **süst bol-**]

za'if iş Adi, basit, değersiz, boş iş.

(Ar. emran sefsāf) z. P217a11 [Y **kadrsiz iş**]

za'if kııl- İşi sağlam yapmayıp gevşek yapmak, zayıf kılmak.

(Ar. evhene) z.-dı Y227b1 [P **süst kııl-**]

(Ar. sefsefe) z.-dı P217a11 [Y **kadrsiz kııl-**]

za'if körün- Bir şeyi zayıf saymak.

(Ar. isteż'afe) z.-dı Y306b6 [P **za'if san-**]

za'if san- Bir şeyi zayıf saymak.

(Ar. isteż'afe) z.-dı P215b9 [Y **za'if körün-**]

→ cimā' dın za'if bol- Y317b5; (қан) aқmaқlıқı z. kııl- P71b2; (қан) çıқmaқlıқı z. kııl- Y79b7

zāk (<Ar. zāc) Zaç. Kara boya.

(Ar. zāc = f. niḫ = m' a. neḫ) z. P5a3

zālim (Ar.) Zulmeden.

(Ar. zālim) z. P212b5

zanduvaç (Soğ.) Bülbül.

(Ar. bulbul = m. ' andelīb) z. Y52b4

zārlik (Far. + T.) Ağlama, yalvarma. *krş. zārlik*

zārlik kııl- 1. Yalvarmak, niyaz etmek. Boyun eğmek.

(Ar. teżarra'a) z.-dı P210b1 [Y **zārlik kııl-**]

2. Her şeyi bırakıp (Allah'a) yönelmek.

(Ar. tebettele) "zārlik kııldı taṅriğa" P210b13

zārlik (Far. + T.) Ağlama, yalvarma. *krş. zārlik*

zārlik kııl- Yalvarmak, (Allah'a) dua edip yalvarmak, niyaz etmek. Boyun eğmek.

(Ar. ibtehele) “*taṅṅriḳa zārīlīḳ kıldı*” Y270a7 [P **yalwar-**]

(Ar. tezarra‘ a) z.-dı Y287b3 [P **zārīlīḳ kıl-**]

zāyi‘ (Ar.) Kayıp.

zāyi‘ kıl- Kaybetmek.

(Ar. ezā‘ a) z.-dı P185b8; Y231b6

zeberteng Aşırma kolan, üstten askıyla sabitlenen kolan.

(Ar. bertanc⁵⁷⁵) z. P42b3

zeker (Ar.) Erkeklik organı.

(Ar. zeker) z. P159b9

zeker kapı Hayvanın zekerinin kabı olan deri, erkeklik organı kılıfı.

(Ar. ḳunb) z. P41b2

(Ar. ṣīl) z. P46b5 [Y (buğra) **ḳuṣyesi**]

→ at zekeri P41b1; buğra z. Y45a2; eşek z. P41b2; tiwe z. P46b5

zekvet (Ar.) Maldan karşılıksız verilen şey; sadaka.

zekvet al- 1. Sadaka vermek.

(Ar. ṣaddaḳa) “*zekvet aldı zekvet alḡuḳı*” P193b9

z.-dı Y245a6

2. Zekât vermek.

(Ar. tezekkâ) z.-dı P212b11

zekvet alḡan Zekât işlerinde çalışan memur. Vergi tahsildarı.

(Ar. muṣaddiḳ) z. Y245a6 [P **zekvet alḡuḳı**]

zekvet alḡuḳı Zekât işlerinde çalışan memur. Vergi tahsildarı.

(Ar. muṣaddiḳ) z. P193b9 [Y **zekvet alḡan**]

zekvet bir- Zekât vermek; malın kırkta birini sadaka olarak vermek.

(Ar. zekkâ) z.-dı P200b2; Y255b7

zelibyā (< Ar. zalebī) Hamur kızartılarak yapılan bir çeşit tatlı.

(Ar. zalebī) z. P35a9

zelzele (Ar.) Sarsıntı, deprem.

(Ar. racfe) z. P106a1 [Y **yir teprenmek**]

zemān (Ar.) Zaman, devir, çağ. *krş.* **zemāne**

(Ar. zemān) z. P97a2; Y116a3

zemāne (Ar.) Zaman. Uzun zaman, asır. Dünyadaki müddet. *krş.* **zemān**

(Ar. dehr / c. duhūr = m. ḥuḳab / c. aḥḳāb = m. ḥuḳbe / c. ḥuḳab = m. burhe = m. menūn = m. ‘aşr / c. a‘ şār / c. ‘uşūr) z. P2b8; Y229b5 [P **rūzgār**]

zemāne ewrūlmeki Zaman.

(Ar. zemn / c. ezmān = m. zemān / c. ezmīne) z. P2b9

zenbīl (Ar.) Onbeş sa’ alan küfe.

⁵⁷⁵ <ze>bertanc ?

(Ar. miktel / c. mekâtil = m. zenbîl) z. P13a3; Y8a3

zencîr (Far.) Zincir.

(Ar. silsile / c. selâsil = f. halka / c. hâlağ) z. P10a3; Y3a5

zennân (? Far.) Fesat ve fitneci kimseler.

(Ar. ğavġā) z. P23b9 [Y **ġavġā**]

zengâr (<Ar. zincâr) Demir veya bakır pası.

(Ar. zincâr) z. P34a8; Y37b5

zengarlan- (Ar. + T.) (Maden) Paslanmak. *krş. zenggârlan-*

(Ar. şadi'e) "*zengarlandı temür*" P129b2

zenggârlan- (Ar. + T.) (Maden) Paslanmak. *krş. zengarlan-*

zenggârlanmış temür Paslı maden.

(Ar. şadâ') z. P129b2

zengî (<Ar. zenciyy) Siyahi, siyah ırktan kimse.

(Ar. zenciyy / c. zenc / c. zunûc = f. hindiyy / c. hind = f. rûmiyy / c. rûm = f. fârisiyy / c. furus = f. deylemiyy / c. deylem = f. turkiyy / c. turk = f. kurdiyy / c. kurd / c. ekrâd) z. P14a4

zerre (Ar.) Çok küçük parçacık.

zerreçe Zerre kadar.

(Ar. mişkâlu zerre) z. P58b5; Y60a6

zewâl (Ar.) Öğle.

zewâl vaktında uzi- Öğle vaktinde uyumak.

(Ar. kâle) z.-dı Y105b5 [P **kün ortasında uzi-**]

zeybek Hafif silahlı asker sınıfı.

(Ar. zeyc / c. zuyûc) z. P25b1

zeyd (Ar.) Arap dilinde bir erkek ismi.

(Ar. zeyd) z. P218b6, 7, 8, 9, 10, 11; Y156a1; Y321a4, 5, 6; Y321b1, 2, 3; Y322a1

z.+ni P56b7; P126b4; Y57b7

z.+ge P56b3, 4, 5; (z.+ke) Y57b5

zeyt (Ar.) Zeytin.

zeyt yağı Zeytinyağı.

(Ar. zeyt) z. Y39b7

zihâr (Ar.) Kocanın karısını annesine nispet ederek kendine haram kılması.

zihâr bağla- (Karısına) "Sen bana annemin sırtı gibisin." demek.

(Ar. zâhera) "*zihâr bağladı tişisiñge*" P201b5; Y258b1

(Ar. tezahhera) z.-dı P210a1

(Ar. tezâhera) z.-dı Y298b5

zindîk (Ar.) Allah'a ve ahirete inanmayan.

zindîk bol- Zindik olmak, zindik ahlakıyla ahlaklanmak.

(Ar. tezendeğa) z.-dı P218a4; Y319a1

zırya- (?) Acısını, kederini söylemek.

(Ar. şekā) “*sökel sökelke zıryadı sökellikindin*” Y157a6 [P **gile kı1-**]

(Ar. ebeşşe) “*zıryadı kadğusun*” Y223a7 [P **aç-**; Y **muñgla-**]

(Ar. iştekā) z.-dı Y276b1 [P **şikāyet kı1-**]

zībak (Ar.) Civa.

→ murdār zībağ P5a2

zıkr (Ar.) Anma.

(Ar. zıkr) z.+ini P185b3 [Y **yād**]

zillet (Ar.) Sürçme. Şiddetle düşme.

(Ar. sağta) z. P210a11

zīlū (Far.) Bir çeşit yün battaniye.

(Ar. zurbıyye / c. zerābiyy) z. P37b8

zımmī (Ar.) Gayrimüslim, Hristiyan, Yahudi.

(Ar. zımmī) z. P209b12

zinā (Ar.) Evlilik bağının yokluğundaki cinsel ilişki.

zinā kı1- 1. Zina etmek, ahlāk düşüklüğü göstermek.

(Ar. zenā) “*zinā kıldı tişi birle*” P93a4

z.-dı Y111a2

(Ar. begā) z.-dı P91b6; Y109a7

(Ar. ‘ahera) z.-dı P157b2; Y189a7

(Ar. sāfeha) z.-dı Y257a6 [P **zinā kı1ı-**]

2. Bozuk, kötü olmak. Hileci, entrikacı olmak.

(Ar. habuşe) “*zinā kıldı tişi birle*” P163b7

z.-dı Y199a1

zinā kılgan Zina eden erkek.

(Ar. ‘āhir) z. P157b2; Y189a7

zinā kılgan ‘avret Kirli, pis. Kötü. Hileci. Bozuk.

(Ar. habīşe / c. habā’iş) z. Y199a1 [P **zinā kılgan tişi**]

zinā kılgan tişi 1. Zinakâr kadın.

(Ar. emra’etun beğiyy) z. P91b7 [Y **zinā kılgan urağut**]

2. Kirli, kötü; hileci, bozuk.

(Ar. habīşe / c. habā’iş) z. P163b7 [Y **zinā kılgan ‘avret**]

zinā kılgan urağut Zinakâr kadın.

(Ar. emra’etun beğiyy) z. Y109a7 [Y **zinā kılgan tişi**]

zinā kı1ı- Zina etmek.

(Ar. sāfeha) “*zinā kı1ıtdı tişi birle*” P201a9 [Y **zinā kı1-**]

zindān (Far.) Zindan, hapishane.

(Ar. sicn / c. sucūn) z. P7b5

zindānka soğ- Hapsetmek.

(Ar. secene) z.-tı Y134a3 [P **zindānla-**]

zindānla- (Far. + T.) Hapsetmek.

(Ar. secene) z.-dı P110b5 [Y **zindānka soğ-**]

zinhārla- (Far. + T.) Kurtarılmasını, korunmasını dilemek.

(Ar. istecāra) z.-dı P216a4 [Y **kırtulmak tile-**]

zīrek (Far.) 1. Akıllı, zeki kişi.

(Ar. zarīf) z. P166a4 [Y **celd zīrek**]

(Ar. zekiyy) z. P169b2; Y207a1

(Ar. muzekkā) z. P200b1 [Y **yaşığ er**]

(Ar. şehm = m. şehīm) z. P167b2; Y204a7

2. Feraset sahibi kimse.

(Ar. fāris) z. P165a5 [Y **sizgen er**]

zīrek bol- 1. Zeki, akıllı, anlayışlı, ihtiyatlı olmak.

(Ar. hāzume) z.-dı P75b6

(Ar. feṭīne) z.-dı P111a6 [Y **usluğ bol-**]

(Ar. zarufe) z.-dı P166a4; Y202a5

(Ar. şehume) z.-dı P167b1 [Y **celd zīrek bol-**]

(Ar. zekuve) z.-dı P169b1; Y207a1

(Ar. zekkā) z.-dı P200b1

2. İsbetli tahminle işin iç yüzünü anlamak, işleri bilir ve görünüşü kuvvetli olmak.

(Ar. feruse) z.-dı P165a5 [Y **sizgen bol-**]

3. Bir fende yetişmek, becerikli olmak, mezun olmak.

(Ar. teḥarrace) z.-dı P209b2

4. Diğerine üstün gelmek.

(Ar. nebeğa) “*zīrek boldı oğlan*” P160b1 [Y **celd bol-**]

zīrek kııl- (İlim ve sanatta öğrenciyi) Yetiştirmek.

(Ar. ḥarrace) z.-dı Y238b6 [P,Y **öğret-**]

zīrek oğlan Şanı yüksek adam. Seçkin, büyük.

(Ar. nābiğa) z. P160b1 [Y **yitig oğlan**]

zīreklık (Far. + T.) Zekâ, akıl.

zīreklık içinde da‘vı kııl- Zeka ve zerafet hususunda birbirine üstünlük iddia etmek.

(Ar. kāyese) z.-dı P203a1 l [Y **zīreklık kııl-**]

zīreklık kııl- 1. Zeka ve zerafet hususunda birbirine üstünlük iddia etmek.

(Ar. kāyese) z.-dı Y263b4 [P **zīreklık içinde da‘vı kııl-**]

2. Sağlam yapmak.

(Ar. ḥazeme) z.-dı P75b6; Y86b2

→ celd zīrek Y202a6; celd z. bol- Y204a7

zişt (Far.) Çirkin iş, kötü şey.

(Ar. ḳabīḥ / c. ḳibāh) z. P164a2 [Y **körksüz**]

z.+din P80b4 [Y **yawuz**]

zişt bol- 1. Kötü ve bozuk olmak.

(Ar. sâ'e) “*zişt boldı amîng fi'li*” P117b1 [Y **yawuz bol-**]

2. Çirkin olmak.

(Ar. qabuha) z.-dı P164a1 [Y **körksüz bol-**]

zişt girdârlig er Kötü davranışlı kimse.

(Ar. seyyi'u'l-fi'l) z. P117b1 [Y **yawuz fi'lig kişi**]

zişt sözle- 1. Çirkin, fahiş söz söylemek.

(Ar. refese) z.-di P61a2 [Y **yawuz sözle-**]

(Ar. bezâ = m. bezuve) z.-di P125a6 [Y **fâhiş sözle-**]

2. (Uyku, hastalık hâli vs.de) Sayıklamak. Alay etmek.

(Ar. hecera) z.-di P103a3 [Y **bihûde sözle-**]

zişt yüzlig Çirkin yüzü.

(Ar. eşveh) z. P149b7 [Y **kör<k>süz**]

zişt yüzlig bol- Çirkin görünümlü olmak.

(Ar. şevihe) z.-dı P149b7 [Y **kör<k>süz bol-**]

(Ar. demme) z.-dı P81b5 [Y **yawuz yüzlüg bol-**]

zişt yüzlig er Çirkin, bodur kimse.

(Ar. demim) z. P81b6 [Y **körksüz yüzlüg er**]

ziştlik (Far. + T.) Yakışsız(lık), uygunsuz(luk).

(Ar. qabîh) z.+nı P111b3 [Y **yawuz**]

ziyâde (Ar.) Fazla, çok.

ziyâde kıl- Artmasını istemek.

(Ar. isteżâde) z.-dı Y311a5 [P **arturmak tile-**; Y (ziyâde) **kılmak tile-**]

(**ziyâde**) **kılmak tile-** Artmasını istemek.

(Ar. isteżâde) z.-di Y311a5 [P **arturmak tile-**; Y **ziyâde kıl-**]

ziyân (Far.) 1. Musibet.

(Ar. nukbe / c. nekbât / c. nukeb) z. Y116a4 [P **rûzgâr ziyânı**]

2. Sıkıntı. Kıtlık, fakirlik.

(Ar. żarrâ' = m. zarar = m. żurr) z. P113a8 [Y **düşvârlık**]; (zarar) Y137b2

3. Eza, eziyet, şer.

(Ar. ezâ) “*yırağ kıldı ziyânlığ yoldın*”⁵⁷⁶ P185b6

ziyân kıl- 1. Zarar vermek.

(Ar. żarra) z.-dı P113a7 [Y **ziyân tegür-**]

2. Ticaret vs.de kaybetmek, zarar etmek, alışverişte aldanmak.

(Ar. hasira) “*ziyân kıldı bâzîrgân*” P135a4

ziyân kılğan Zarara uğrayan.

(Ar. hâsir) z. P135a5

⁵⁷⁶ Serbest çeviri. Ar. emâta'l-ezâ 'ani't-ţarîk

ziyān teg- Söv(ül)mek. Namusuna dil uzat(ıl)mak.

(Ar. nāle) z.-di Y178b4 [P **nāgāh ziyānğa tegür-**; Y **ziyān tegür-**]

ziyān tegür- 1. Zarar vermek, dert getirmek.

(Ar. nekebe) “*ziyān tegürdi anğa zemāne*” P97a2

z.-di Y116a3

(Ar. zāra) z.-di P87a6; Y103a6

(Ar. zārā) z.-di Y137b1 [P **ziyān kıl-**]

(Ar. ezārā) z.-di P181a4; Y224a4

(Ar. zārā) z.-di P202b8; Y262a2

2. Helak etmek, kökünü kazımak.

(Ar. eçāfe) z.-di Y217b4 [P **koᅅgur-**]

(Ar. aᅅnā) z.-di Y235b3 [P **helāk kıl-**; Y **cināyet kıl-**]

3. Sövmek, namusuna dil uzatmak.

(Ar. nāle) “*ziyān tegürdi düşmānıᅅga*” Y178b4 [P **nāgāh ziyān tegür-**; Y **ziyān teg-**]

ziyān tegürmek Şiddet, eza, şer.

(Ar. burᅅā' / c. tebārīᅅ) z. P1903 [Y **ᅅatıᅅ emgek**]

ziyānğa nisbet kıl- Helak etmek. Kaybettirmek, zarar ettirmek.

(Ar. ᅅassera) z.-di P191a4 [Y **helāk kıl-**]

→ nāgāh ziyānğa tegür- P150a9

→ rüzgār ziyānı P97a3

ziyāret (Ar.) Birini ya da bir yeri görmeye gitme.

(Ar. ziyāret) z. P213b4

z.+ni P180b3; Y223a5

ziyāret kıl- Birini ziyaret etmek, görmeye gitmek veya bir hacet için gitmek; (Kabe'ye) gidip gelmek.

(Ar. ᅅacce) “*ziyāret kıldı ka'beᅅa*” P112a1

z.-dı Y135b7

(Ar. zāra) z.-dı P119b6; Y146a3

(Ar. i' temera) z.-dı P204b2; Y267b2

ziyāret kılış- İnsanlar birbirlerini ziyaret etmek.

(Ar. tezāvera) z.-dılar⁵⁷⁷ P214a13

ziyāret kılmak tile- Bir kimseden kendisini ziyaret etmesini istemek.

(Ar. isteżāra) “*ziyāret kılmak tiledi dost<ındın>*” P216a5

z.-di Y311b2

→ ka'beke ziyāret kılgān Y135b7

zulm (Ar.) 1. Zulüm, haksızlık. Haddi aşma, aşırı gitme.

(Ar. şaᅅat) z. Y224b4 [P **küç**]

⁵⁷⁷ ziyāret <kılışdılar>

(Ar. zulm) z.+ni P205b7

2. Gam, keder, tasa.

(Ar. ħuzn) z. P208a7

zulm kı1- Zulmetmek.

(Ar. cāra) z.-dı Y145b7 [P **küçe-**]

(Ar. ‘āle) z.-dı Y150a6 [P **küç kı1-**]

(Ar. izṭahede) z.-dı P204a9 [P **küç kı1-**]

(Ar. i‘tedā) z.-dı Y275a4 [P **küç kı1-**]

(Ar. isteżāme) z.-dı P216a9 [Y **zulmet <kı1->**]

(Ar. tezāleme) z.-dılar P214a3

zulmet (Ar.) Zulüm.

zulmet <kı1-> Zulmetmek.

(Ar. isteżāme) z.-dı⁵⁷⁸ Y312a4 [P **zulm kı1-**]

zūpīn (Far.) Kısa mızrak.

(Ar. mizrāḳ) z. P106b8 [Y **sıpm**]

zūnnār (Ar.) Hristiyan rahiplerin bağlandıkları kuşak.

zūnnār bağlan- Zūnnar kuşanmak.

(Ar. tezennera) z.-dı P209b12; Y285b4

⁵⁷⁸ zulmet <kıldı>

SONUÇ

Kaşgarlı'nın Dîvânu Lugâti't-Türk'ünden sonra Zemahşerî'nin Mukaddimetu'l-Edeb'i ilgili zaman aralığının en önemli ve kapsamlı sözlük malzemesini içermekle dikkat çeker. Bu tez çalışmasıyla tarih ve içerik bakımından eserin en önemli nüshaları olarak gösterilen Paris, Yozgat ve Berlin nüshalarından ikisinin; Paris ve Yozgat nüshalarının söz varlığını literatüre dâhil etmek amaçlanmıştır. İki metnin dil özelliklerine dair Giriş bölümündeki notlar; Metin bölümündeki transkripsiyonlu okuma; Arapçadan Türkçeye aktarımdaki tutum ile sözcüksel ve yapısal denklileri göstermek üzere düzenlenen Dizin bölümü çalışmanın çıktılarını oluşturur.

Nüshalarda bir Arapça ibareye bazen birden fazla tercüme yapılmış olup bunlar aynı saha ve döneme ait denklik örnekleri olarak ele alınabilir. Ayrıca yazının formu ve yerinden sonradan eklendiği anlaşılın metinler ise dil özellikleri bakımından da değerlendirildiğinde dikkat çekici sonuçlara götürmekte; nüshanın saha ve dönem bakımından seyahatine dair ihtimalleri hatırlatmaktadır. Bu kabilden, dil özellikleri bakımından Harezmi Türkçesini yansıtmakla zaten birtakım Oğuzca unsurlar barındırmakta olan metne başka bir elle sonradan eklendiği anlaşılın *develgeç*, *yüklü*, *buylu*, *böy* gibi kelimelerin Oğuzca özelliklerde birleşmesi ilginçtir. İki nüshadaki aynı Arapça ibareye yapılan farklı tercüme ise diğer nüshalar da dâhil edilerek daha geniş irdeleme ve değerlendirmelere imkân tanıyacaktır.

P *ulğart*- ~ Y *uluğ kııl*; P *gümānga sal*- ~ Y *gümānlıg kııl*- ~ *şekke tüşür*-; P *tāzelikdin yaldıra*- ~ Y *köker*- ~ *tāze bol*-; P *bekle*- ~ Y *saqla*-; P *ulğart*- ~ Y *uluğ kııl*-; Y *öt*- ~ *çinğla*- ~ *ün kııl*-; P *cemmāzeçi* ~ Y *sarvān*; P *qayuş*- ~ *kūwenü yōri*- grupları kelime ve yapı düzeyinde denklileri gösteren bazı örneklerdir.

Bilinen anlamlarından başka yeni anlamlarla metinde geçen *basğaq* “polis; süvari, atlı asker bölüğü”, *kesgen* “kadı, hâkim”, *oğşa*- “sevinmek”, *ozuq* “amaç”, *sürtün*- “kadınla cinsel ilişkide bulunmak”, *yumşaq* “cinsel iktidar olmayan, kadın gibi davranan”; özgün tamlamalar olarak *ādīne mescidi* “cami”, *aş bişer iw* “mutfak, yemek pişirilen yer”, *burun suwı* “sümük”, *süt emgen tiş* “süt dişleri”, *tañgrı yaratğan şūretğa oğşaş şūret* “timsal; resim, heykel”, *tüplegen belā* “felaket, musibet, afet”, *uzun iw* “kâşâne, gösterişli ev”; dinî terimlere karşılık tercüme *oğrası tañgrı* “Samed; kendisine muhtaç olunan”, *saqınmaq* “takva”, *yunur* “abdest, gusül” ve *azwağ* “başta saç ayrılan yer”, *basruk- basrukmaq* “karabasan”, *iterçi* “av köpeğinin sahibi, bakıcısı”, *oğuz iglig bol*- “basur olmak”, *oğoh kııl*- “balgamdan hırıltılı solumak; öksürmek”, *olturum* “kötürüm”, *kırcıldat*- “birbirine sürtüp ses çıkarmak”, *qolax tügün-ondıma tügün- onduğ bağı* “çözülmesi kolay düğüm”, *oğramaq*,

“azimet, gayretle yapılan iş; kesin karar”, *yunluk* “lağım”; *süpse* “süpürge” gibi kelime ve kelime grupları tarihî söz varlığı bakımından metinde dikkat çeken örneklerden bazılarıdır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Ahterî Mustafa Efendi (2014), **Ahterî-i Kebîr**, (Haz. Harun Tuncer), Çamlıca Basım Yayın, İstanbul.
- Ata, Aysu (1997), **Kıyasü'l Enbiyâ (Dizin)**, C. II, TDK Yayınları, Ankara.
- _____ (1998), **Nehcü'l Ferâdis (Dizin-Sözlük)**, C. III, TDK Yayınları, Ankara.
- _____ (2004), **Türkçe İlk Kur'an Tercümesi (Rylands Nüshası) Karahanlı Türkçesi (Giriş-Metin-Notlar-Dizin)**, TDK Yayınları, Ankara.
- _____ (2014), **Çağatay Türkçesinin İlk Devresi Harezmi-Altın Ordu Türkçesi**, Ankara Üniversitesi Yayınevi, Ankara.
- Atalay, Besim (2006). **Divanü Lûgat-it-Türk (Çeviri)**, C. I-II-III-IV, TDK Yayınları, Ankara.
- Ateş, Ahmed (1958), "Anadolu Kütüphanelerinden Bazı Mühim Türkçe El Yazmaları", **İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, C. 8, 90-108.
- Bayat, Fuzuli (2008), **Orta Türkçe Sözlük**, Yalın Yayıncılık, İstanbul.
- Clauson, Sir Gerard (1972), **An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish**, Oxford University Press, London.
- _____ (1992), "Avcılıkla İlgili Bazı Eski Türkçe Kelimeler", (Çev. Arzu Erdoğan), **Türk Kültürü**, 15 (355), 687-696.
- _____ (1997), "Erken Türkçede Yabancı Unsurlar", (Çev. Ceval Kaya), **Türklük Araştırmaları Dergisi**, 8, 109-118.
- Doktor Hüseyin Remzî (1305/1887), **Lûgat-ı Remzî 1-2**, Matbaa-i Hüseyin Remzi, İstanbul.
- Ercilasun, Ahmet Bican ve Akkoyunlu, Ziyat (2014), **Kâşgarlı Mahmud Dîvânü Lugâti't-Türk (Giriş - Metin - Çeviri - Notlar - Dizin)**, TDK Yayınları, Ankara.
- Erdem, Mevlüt (2014), "Soğdça, Türkçedeki Soğdça Kelimeler Ve Bunların Türkçeye Uyumları", **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi**, 21, 1, 65-90.
- Erkan, Arif (2004), **El-Beyan Arapça Türkçe Büyük Sözlük**, Yasin Yayınevi, İstanbul.
- Gülensoy, Tuncer (2007), **Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözlüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü**, C. I-II, TDK Yayınları, Ankara.

- İshak Hocası Ahmet Efendi (1313/1895), **Akşâ'l-ereb fi tercemeti Mukaddimeti'l-Edeb I-II**, İstanbul.
- Kanar, Mehmet (2013), **Farsça-Türkçe Sözlük**, 3. Baskı, Say Yayınları, İstanbul.
- Mehmed Salâhî (2019), **Kâmûs-ı Osmânî**, (Haz. Ali Birinci), Türkiye Yazma Eserler Kurumu, İstanbul.
- Muallim Nâcî (2009), **Lügat-i Nâcî**, (Haz. Ahmet Kartal), TDK Yayınları, Ankara.
- Muçalı, Serdar (2012), **Arapça-Türkçe Sözlük**, Dağarcık Yayınları, İstanbul.
- Mütercim Âsım Efendi (2013), **el-Okyânûsu'l-Basît fi Tercemeti'l-Kâmûsi'l-Muhît Kâmûsu'l-Muhît Tercümesi**, C. 1-7, (Haz. Mustafa Koç ve Eyyüp Tanrıverdi), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul.
- Özgür, Can (2009), "Kıpçak Sahasına Ait Sözlük ve Kaynaklarda At ve Atçılıkla İlgili Terminoloji", **Turkish Studies**, 4(4), 891-905.
- Özkan, Sezen (2009), **Mukaddimetü'l-Edeb'in Yozgat Nüshasında İsimler Giriş-Metin-Dizin (1a-60a)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, Mustafa ve Mertoğlu, Mehmet Suat (2013), "Zemahşeri", **Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C. 44 içinde (235-238), TDV Yayınları, İstanbul.
- Poppe, N. N. (2009), **Mukaddimetü'l-Edeb Moğolca-Çağatayca Çevirinin Sözlüğü**, (Çev. Mustafa S. Kaçalın), TDK Yayınları, Ankara.
- Redhouse, James William (1890), **A Turkish and English Lexicon: Shewing in English: The Significations of the Turkish Terms**,
- Sarı, Mevlüt (t.y.), **El-Mevârid Arapça-Türkçe Lûgat**, İpek Yayın Dağıtım Pazarlama A.Ş., İstanbul.
- Sertkaya, Osman Fikri (2009), "Dîvânü Lügati't-Türk'te Geçen Her Kelime Türkçe Kökenli midir? Veya Kâşgarlı Mahmud'un Dîvânü Lügati't-Türk'ünde Yabancı Dillerden Kelimeler", **Dil Araştırmaları**, 5, 9-38.
- Steingass, Ferdinand (1892), **Persian-English Dictionary**, New Reprint, Librairie du Liban Publishers, Beirut.
- Şemseddin Sami (1987), **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- Tarama Sözlüğü** (2009), TDK Yayınları, Ankara.
- Togan, Zeki Velidi (1965), "Zimahşeri'nin Doğu Türkçesi ile "Mukaddimetü'l-Edeb"i", **Türkiyat Mecmuası**, C. XIV, 81-92.

Toparlı, Recep vd. (2007), **Kıpçak Türkçesi Sözlüğü**, TDK Yayınları, Ankara.

Türkçe Sözlük (2019), TDK Yayınları, Ankara.

Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (2009), TDK Yayınları, Ankara.

Türkmençe-Türkçe Sözlük (1995), (Haz. Talat Tekin vd.), Simurg Kitapçılık ve Yayıncılık Limited Şirketi, İstanbul.

Ünlü, Suat (2013), **Çağatay Türkçesi Sözlüğü**, Eğitim Kitabevi, Konya.

Üşenmez, Emek (2013), **Türkçe İlk Kur’ân Tercümelerinden Özbekistan Nüshası Satır Arası Türkçe-Farsça Tercümeli (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Ekler Dizini-Tıpkıbasım)**, Akademik Kitaplar, İstanbul.

Vankulu Mehmed Efendi (2013), **Vankulu Lügati**, C. 1-2, (Haz. Mustafa Koç ve Eyyüp Tanrıverdi), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul.

Yudahin, Konstantin Kuzmiç (2011), **Kırgız Sözlüğü**, (Çev. Abdullah Taymas), TDK Yayınları, Ankara.

Yüce, Nuri (1993), **Mukaddimetü’l-Edeb Hvarizm Türkçesi İle Tercümeli Şuşter Nüshası Giriş, Dil Özellikleri Metin, İndeks**, (2. Baskı), TDK Yayınları, Ankara.

<https://www.nisanyansozluk.com/?k=pdf> (Erişim Tarihi: 20.05.2020)

ÖZ GEÇMİŞ

Gülşen ÖZÇAMKAN AYAZ,,2002 yılında Gündüzalp İlköğretim Okulunu, 2005 yılında Gündüzalp Lisesini, 2009 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. 2009 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Eski Türk Dili Bilim Dalında başladığı yüksek lisans programını 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında tamamladı. 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında doktora programına başladı. 2009-2018 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde araştırma görevlisi olarak çalıştı.

ÖZÇAMKAN AYAZ, evli ve bir kız annesi olup İngilizce bilmektedir.